6
30-b
28
6
14 N
22
M
6_30. b 28

Dramatica. [illegible] and-

Terentius cum
quinqz cõmen-
tis: vz Dona-
ti: Guido-
nis: Cal-
phur.
Aſcenſij ⁊ Seruij

Cum gratia ob figuras: vt pz in eiꝰ puilegijs

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Bibliothecæ Domus Romanæ Pauperum
Matris Dei Scholarum Piarum.

Donatus
Aſcenſius
TERENTIVS
oan. Calphur.

Terentij directorium vocabulorũ vocabularij

uicem ſupplens inchoat.

¶ Abduci carte. 67
abducere 128. 156
abigere 158
abhorrere 46
abactores 158
abire. 157
ablegare. 233
abſtrahere. 175
abundare. 191
abradi 197
abuti 13
ab re 222
abſq; 239
abortum facere 233
abducere 243
accerſo 47
ac pro contra 46
accurate 34
accidere 232
accuſare 242
adagiones 70
actum eſt. 32
actutum 213
actuarium 213
adeſſe 54
aduerſum 15
aduerſus idẽ.
adiurare 20
adoleſcentia 15
adoriri 130
adortus 32
adire 35
aditus 34
adeon 26 32
aduentus 191
adornare 82
adiutare 40 60
ades 28
ad ſe redire 37
admodũ 197
affuturus 83
affines 180
affici 231
affectus ta tũ. 230
ager 20
ædepol 26
age age 26. 36
agere ſe 20 41
agere 20
agere 226
agitare 222
agnoſcere 74
ah 27
algere 142
aliter 13
aliam 20
alias 34
aliorſum 56
alligare 86
aliquis 167
amator 18
amans idem.
amarus 242
amoliri 41
amicus 60
amicus idem.
amarus 242
animaduertere 13
animaduertenda 17
annona 45
antitheton 17
anaſtrophe 22
anacholuthon 26
anime mi 57
angiportus 166
aio male fieri 169
ante brumam 208
appellere 13
appellare 31
appellois idem.
appello as 113
apagete 90
apprime 16
apparari cũ dtõ 38
apageſis 84
appollodorus 205
apoſiopeſis 32
argumentum 14
ars 15
archaiſmos 55
aſſentare 152
aſtus 22
as uncia libella 135
attendere 30
atat 17
atq; 20
atq; 55
atqui 224
auferre 14
auxeſis 39
auſim idem.
ahu 61
aucupium 63
autuma 90
¶ Batuitur
Baſium 71
Babylon 179
Bellus 166
Belliſſimus idem.
Bellaria idem.
Bene audire 184
Bonum 160
Bruma 208
¶ Captus eſt 161
Caue 24. 132
Cadauerosus 232
Cautio 47
Caudere 132
Caput 71
Capitulum idem.
Cautus 47
Cato 86
Capere 114
Capitulum 74
Captus eſt ſeruoq; 16
Callere 122
Callere 118
Callidus 17
Calces 187
Capere 114
Calamus 56
Calamitas idem.
Caro 39
Carnifex 234
Carnifices 21
Cedo 19
Cedo 44
Cedo 215
Cenſores 61
Cætarii 63
Cæte idem.
Ceruix 118
Celebs 142
Certatio 149
Certamen idem.
Cella 67
Celere 191
Celare 128
Certum obfirmare
Ciſta 84
Cyprus 150
Circus 234
Circulus idẽ.
Criſpus idẽ.
Clemens 142
Collocare 77
Copiæ 84
Concludere 242
Condictu. 115
Condicere 115
Conditio idem
Confictari 16
Conſore 17
Confectus 19
Cõmittere 37
Cõmeteri 243
Confingere 242
Coram 36
Coram 166
Cõmutatum 30
Cõmutatum 206
Contexere 233
Coniicere 35
Coiicere 110
Concieo es 330
Contingere 40
Contra 142
Comœdia libero p̄ri
Confidentia 48
Comparere 233
Cõclamatũ eſt 233
Conclaue 76
Cõclamare idem.
Comparatus 121
Cõmẽdare 90
Cõmitere idem.
Conficio 92
Cognoſcere 91
Cõmitigare 75
Cõſilium 144
Conſultor 144
Conſiſtere 147
Contumax 235
Cõpedes 196
Cõpedio dis idem
Cõpræhẽdere 94
Comparare 65
Concedere 239
Colere 115
Conſuetudo 191
Conuaſare 190
Cõmotus idem
Cõgredi 198
Contenti 199
Confutatio 222
Cõmoda 206
Cõmodum 206
Cõmodare 222
Cõmeare 120
Confeſſio 225
Coniuratio idem.
Continui 229
Conſciuiſſe idem.
Conſobrini 234
Crẽdere 170
Creditores idem.
Crediſti idem.
Curriculo 129
Curare 17
Curatio 14
Curare genitalia 17
Cura idem.
Curatura 65
Cui pro qui 17
Cuppes 62
Cum p̄poſitio 81
Curſatur 229
Curſus idem.
Cum illo nupta.
¶ Damnum 17
Dare 20 56 70
Dare ueniam 48
Dare uerba 54
Dare nuptũ ſe 157
Dari in manũ 205
Dedere 20 127
Decernere 22 23
Decurio 61
Decrepiti 61.
Delibutus 211
Deliratio 198
Deliratio 199
Deniq; 18
Deſpicere 37
Deinceps 36
Deme p̄ a me 63
Deierare 66
Deſpicatam 69
Deferbuiſſe 144
Defunctus 167
Deputare 235
Deridere 175
Decidere 207
Demiror 137
Deuaſtatio 194
Dedecorari diceſ 202
Dicaces 3
Dictus 16
Dictum 29
Diſputare 13
Differre 30
Dihæreſis 33
Deſpicere 37
Diecula 40
Dilatio 93
διλοτισ 77
Diaporeſis 96
Dialogia 97
Deſignare 143
Deſignatores idem.
Deſignatio 143
Dimidum 60
Diſtributus 158
Differor 167
Dis 173
Diſſimulare 180
Diſſidium 40
Diuerticulum 78
Dono 53
Dolus 74
Dolones idem.
Dolare idem.
Dorax 95
Dure & duriter 16
Ducere 20

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Duæ negatiuæ 20
Duplex teſtium mo/dus 49
Ducere 156
Duo genera amicitiarum 167
Dumtaxat 151
¶ Eclypſis 16
Economia 22
Ecce 171
Eccum 34
Ecyra 218
Ecyros idem.
Efficere 36 115
Efferri 17 19.124
Effuſi 181
Effutire 209
Effugere 23
ægre 21
ægrotus 109
Eho 18 21
Eia 122
Ellum 47 157
Eludere 55
Elegans 139
Emergor 153
Emphaſis 189
Enimuero 21
Eniti 36.147
Enecare 39
Energia 76
Enim 18.21
Ephebia 15.18
Erratio 65
Error idem.
Euadere 16.137
Euenit 38
Eu mihi 57
Euocatio 85
Excutere 25
Exigendæ 14
Expectatus 18.144
Exequiæ 17
Exanimatus 19
Exanimatus 19.22
Expedire 229
Expectare 31.144
Expectatio idem.
Expectatus 144
Exceſſus 43
Expuere 67
Extorquere 200
Explanare 197
Expilare 221
Expiſcari 199
Exorator 219
Extrudere 83
Excludi 133
Exoriri 225
Euſymbolum 18
¶ Facere 15.17
Facere uerſurã 207
Facere cũ abltõ 23
Falſum 23
Falſus es 38
Faxis 43.47
Faxo 70
Fabula 43
Fartores 63
Famelicus 63
Facetus 122
Factum 96.200
Fatiſcere 205
Facilitas 96
Fatuus 97
Facilis 18
Flãma 67
Ferre 16.15 22
Facere piculum 73
Ferme 24
Fœdus 92
Feſtiuitas 96
Fides 15.60
Fiducia 137
Fidus 220
Fidelis idem.
Fictum 57
Flabellum 76
Forma 17.25
Forꝫ cupedinis 73
Fors 222.233
Fortuna 212
Fremere 183
Friuolum 95
Frugi 76.83
Frumentum 86
Frui 86.88
Frumẽn 180.197
Furcifer 94
Furtum 86
Futile 82
Fucus 76
Funda 87
Fundere 173
Funditores 87
¶ Gãnire 164
Ganeo 138
Ganneum idem
Gaudere 50
Gratia 77.135
Gratulari 50.134
Grandis 45
Genium 185
Genalia idem
Grex 157
Gynetium 213
¶ Habe 69
Habitudo 65
Habitor 65
Habere 84
Hariolus 203
Haruga 208
Haruſpes idem
Hara idem.
Hem 25.231
Hæc penus 65
Hæc pro hæ 90
Hærere 90
Hercle non ſerio 1
Here & heri 185
Hic pro tunc 225
Hic penus 65
Hic ſal 69
Hymeneus 169
Hyem 178
Hylarum 162
Hymnus 178
Hoſpes 45.168
Hoc penus 65
Hic ſatur 245
Hæc ſatura 245
Hoc ſal 109
Hortari 221
¶ Iãdudum 12.83
Iam 95.166
Idoneus 42.232
Idem 199.232
Ignauus 24
Ignaritas 57
Illico 33
Illudo te & iuſte 42
Illum optat 77
Illicere 49
Illiberaliter 161.165
Illepidus 80
Illi pro illic 145
Illicet 56
Itio onis 266
Item 160
Impari 107
Imptio 156
Impeditus 37
Impotens 117
Impos 155
Impotẽtia 166
Impulſores 171
Impulſor 133
Impluuium 77
Imterpretare 30.241
Inceptat 124
Incipere 95
Ingluuies 92
Innuere 83
Iuſanire 80
Integer 106
Intermittere 154
Interrimentum 120
Indicere 75
Ineptum 44.123
Ineptire 180
Ineptio 24
Interea loci 59
Ingenium 18
Interminari 33
Incõmuni 35
Integratio 16
Iners 17.42
Inter 38
Interdiu 163
Integrari 40
Intẽdere 73
Induſtria 43
Inire 66
Inſolens 50
Inuenire 96
Inſomnia 61
Ingratus 61
Incuſare 202
Indulger me & mi 61
Incuruus 68
In idem.
Inuadere 232
Inuoluere 80
Indigna 47.232
Iudicium 17.95
Innuere 83
In icõpoſitione 96
Inſulſus 97
Indicare 95
Intereſt 142
Infregit 147
Ineſcare 149
Inuolubium 155
Indigere 154
Interuenire 160
Inſolens 50
Inueſtigare 127
Inſimulare 123
Inſimulatio idem.
Inſtituere 233
Itidem 222
Interea 223
Interdicta 237
Infitum 125
Irritare 152
Irruere 166
Ire abire 19.203
Ira 172
Iracũdia 23.172
Irritatus 36
Iracundus 131
Iſte & illa 162
Itaqꝫ 35
Itidem 59
Iuſtus 15
Iubere 34.88
Iugulare 76
Iurgium 236
Ius & equitas 142
¶ Lactare 38.50
Laceſſere 54
Labra 68
Labia idem.
Lautus 131
Laudare 75
Lacerare 221
Labaſco 150
Lenitas 20.120
Lex 20
Lepor 50
Lepidus idem.
Ligare 175
Litia 49
Liquidum eſſe 42
Limus 76
Limen idem.
Ligurna 82
Liberi 48
Lorum 147
Logi goꝝ 203
Lucinia 31
¶ Maledictio 47
Manere 78
Manſum 213
Manticinor 63
Manticulor idem.
Manipulus 85
Maturare 41
Malum 17
Maſtigia 173
Mancipiæ 147
Maxime 222
Magnificentia 215
Maleaudere 239
Meliuſculus 232
Metuere 187
Metaleſſis 33
Meridie pro medi/die 175
Metuo & timeo 117
Mena 94
Miſera 34
Miſeret 138
Miſſum facere 233
Mirari 42
Miletos 167
Miſargyriſtes 141
Modus 191
Modeſtia 236
Mores 238

Moroſi

Moroſi idem.
Monere 121
Molliri 173
Modo 97
Mulciber 121
Muſitare 147
Multi idem.
Mutilare 221
Mulctare 15.143
Mutuum 53
¶ Narrare 43
nauiter 55
nanciſci 241
nam ꝓ quia 230
negocium 47
neutiq̃ 222
nemo in fœminino genere 33
ne 113
ne 147
nemo homo 65
nebulo 64
neceſſus 94
neceſſis idem.
neceſſitas idem.
neceſſum idem.
nequitia 156
ne.i.ualde 13
neptunus 174
nihil pſus 31
ni pro ne 68
noſcere 15.23
noſtram 196
noxa 89
noxia idem.
nugæ 156
nugerulus 138
nulli in gtõ 37
nullo in dtõ idem.
nunc 168
nullus pro nõ 36
nuſq̃ & uſq̃ 97
nubes 240
nubere idem.
¶ Obfirmare 235
Obiurgare 17
Obnoxa idem.
Obſeruatio 17
Obſecundare 131
Obſequium 19
Obſtimat facere 23
Obſtrudi 33
Obieſtari 24
Obſtetrix 35
Obſtupui 24
Obtūdere 27
Oblectare 142
Opſitus 62
Obſcitatio 20
Obticere 88
Obſeruare 30
Obſeruatio 140
Obſonium 28
Obſonare 182
Obſonator idem.
Oblatum 153
Obnunciare 164
Obſidere 171
Obrigit 204
Obtēperare 15
Obteſtatio 232
Occipio 33.54
Occipere 52
Occidere 165
Ocius 42
Officium 23
Offerre 232
Ollum 47
Os diſtorquere 80
Ois cõuentio idem.
Oniphale 187
Omiſſiores 175
Ob itericctio 37
Opto 45
Opus illā rem 42
Operēpcium 22
Oppido 128
Opportuna 207
Orare 26.140
Ornati g nitiuus antiquus 54
Ortus 147
Ordo 157
Orare obſecrare 160
Orator 98
Oſculum 70
¶ Parelcon 16
Pactum 15
Phaſma 54
Phaleræ 203
Patronus 160
Parcam idem.
Palam 166
Paleſtra 202
Paraſitaſter 174
Partum 185
Pauliſper 142
Paucre 131
Patior te & a te. 18
Perducere 16
Peregrinæ 17 31
Petere 30.73
Perecaſtor 34
Per tempus 43
Perſequi 50
Perpetuus 51
Peragogæ 31.34
Perferre 230
Perficere 92
Perii 94
Peccare ſibi 145
Pellexti 186
Pellexit 180
Pellicia idem.
Peregriæ mulieres 17
Perſcribere 214
Pecõtari 90
Percūctari 21
Peregre 196
Pytheus 44
Pytheum 63
Piſtrilla 166
Pyſtrinum 21
Palmarium 91
Placare 144
Placidus 127
Plectrum 93
Placitum eſt 31
Paro 14.44.42
Portare 16.18
Portorium 120
Pollicitatio 30
Poſcere 30
Poſtq̃ 183
Pote 152
Potis potius 31
Poeta 13
Potiſſimum 153
Potin hac re 115
Popularis 147
Poſtulatio 223
Prouidere 20
Profer 26
Propulſare 29
Promiſſio 129
Præter 31
Prorſus 33
Proteruus 135
Profecto 35
Præſtare idem.
Propemodū 36
Propinare 98
Proficiſci 36
Præmium 37
Precium idem.
Promouere 37.91
Proprium 51
Preuoluere 44
Proin 30
Proinde 199
Prætereꝓ cõtra 48
Prudens 56.125
Prudentia 58
Præmanu 182
Præ 65
Prorſu 65.130
Proſa oratio 65
Prouidere 21
Promouere 39
Præſtolari 93
Proh Iuppiter 147
Propter 206
Promereri 19
Prauum 159
Producere 16
Prodere 240
Proreptare 171
Pro re tua 276
Proſequi 250
Prouiſo 51
Proluuium 181
Procedere 73
Prouinciæ 188
Protelo 192
Protelum idem.
Propria 42
Procare 114
Proci 114
Proteruus 124
Proſpicere 236
Pregnans 260
Putare 17
Puerpera 33
puer idē.
puellus idem.
puera idem.
puella idem.
pulcher 81
pugna 90
pugnus 146
purgare 157
putare 157
putamen 174
putatores 174
punctum 192
pulpamentum 70
pudet 47.115
¶ Quieſce 13
Queo 237
Quorſum euadet 20
Quærere 18
Quæſo 13.26
Qui 67
Quiddum 231
Quippiam 31
Quāuis 47
Quantiuis idem.
Quinque lineæ pfectæ ad amorē 88
Quippiam 31
Quidni 80
Quod ſcis neſcias 80
Quiritari 147
Quādo qdē 34
Queritare 18
Qua 131
Quattuor in ſponſis 89
Quatuor 68
Quærere 29
¶ Rapere 156
Raptio idem.
Rapina idem.
Raptus idem.
Reddas 29
Reuiſo 30
Relinquere idem.
Renunciatio 33
Reſiſtere 28.35
Redire 37
Reſpicere 51
Reſcribere 214
Remittere 231
Remorari 42
Reddere 84
Reſtituere idem.
Reſiſtoas 81
Reticere 88
Reſciſcere 53
Res ſeria 74
Res 175
Refutatio 202
Refellere 200
Reſciſcere 128
Reſciſcere 129
Renumerari 236
Cogare 19
Rogare 24
Rogo nūqd uelit 66
Riſcus 84
Ridere 175
Ruſcus 81
Retro 81
Rurſum 142
Ruere 86
Ruere 154
¶ Sane 166
Salue 24
Saluere idem.
Satagare 114
Sane 22
Sane 235
Scrupulus 50
Scapule 188
Scirpus 50
Scortum 70
Scortum 145
Sceleſtus 79
Sceleratus idem.
Scire 15

Tabula

Sere 18
Scire 54
Scitum 113.131
Sepulchrum 19
Seditio 46
Segnities 21
Secordia idem.
Seruitium pro ſerui-
tute 38
Sempiternus 51
Sedulo 17
Sedere 169
Seducere 176
Sententia 135
Sic 20
Sycophanta 50
Sylepſis p genera 15
Scis ſciens 43
Symbolū 28
Syncere 57
Syncope 46
Simalio 95
Siriſcus idem.
Simultus 115
Scilicet idem.
Scin p ſis ne 71
Silicernium 61
Socrus 111
Solicitudo 14.25
Solicitatio 24.25
Solidum 38
Sobrius 43.73
Sobrini 44.234
Solere 72
Sorex 94
Sphynga 20
Spectata 13
Sperare 29
Spondere 16
Spondere 130
Stare eſſe 40.184
Status 66
Status idem.
Stratogemata 83
Strenuus 147
Storax 142
Supplicare 26
Succenſere 29
Succenſere 31
Superſtes 33
Superſtitioſi idem
Suffarcinata 43
Sufurare 44
Sunium 59
Succus 65
Suauium 70
Subducere 86.90
Subduci 91
Supponi 91
Succeſſus 96
Sume 207
Sumptus 175
Sumptus 207
Suadere 157
Sumere ſibi 140
Subliuidus 234
Tabeſcere 177
Taciturnitas 72
Tamen 34
Tandem 39
Tandem 34
Tangere 70
Tangere pro punge-
re 71
Talentum 121
Tacere 88
Tacere 133
Tam tot 96
Tardus 131
Tantiſper 151
Tantopere 166
Tantologia 79
Techne 77
Tegula idem.
Tetuliſſem 45
Templum 125
Themeſis 16
Temulentus 22
Temulentus 79
Themetum 21
Temerarius 21.21
Temnor 33
Timidus naturaliter
& ex euentu 79
Timeo ab illo 116
Timidus 154
Titubare 116
Tollere 125
Tolerare 222
Toſtrina 189
Torquere & extor-
quere 161
Tres metonymiæ 83
Trepidare 229
Tremeř & horreř 99
Triclinium 190
Trib9 modis debitū
pecuniarium ſol-
uitur 186
Tribus 159
Triſtis 47.177
Tranſigere 92
Tranſcurſo 234
Tranſcēdere 184
Truculētus 177
Trudere 44
Tuber 150
Tuor & tutor 243
Tumultuari 231
Tundere 175
Turba 114
Turbař 221
Tuum eſt 39
Tute 55
Validus 21
Validus 234
Valere 167
Vanū fictū falſum 57
Vanum eſt 56
Vbi 46
Vetus 13
Vetus 110
Vectes 96
Venefica 88
Venuſtus 248
Vellem 115
Velites 87
Veterator 31
Vereri 33
Vero 90
Vero 161
Venire in mētē 79
Venire in mētē 188
Veternoſus 81
Veternum idem.
Verba dare 22
Vertumnus 147
Verum 164
Verbū cōmutari 88
Vel pro etiam 131
Vituperare 13
Victus 18
Viſo 35
Viſa 231
Vix 77
Viciſſitudo 64
Vietus 81
Vineta idem.
Vites idem.
Viere uerbū 81
Vietores idem.
Videlicet 115
Villum 174
Villa 129
Video mihi 27
Vi cōcitū eē 192
Vicinia 189
Vinicitas idem.
Viſus ſa ſum 230
Videre 231
Viſere idem.
Vnus 70
Vna 223
Volupe 206
Vſq̄ 30
Vſq; 70.78.134
Vſpiam 141
Vti & abuti 13
Vt ne 168
Vt pro utinam 65
Vt 13
Vti foro 188
Vultus 17
Vxor 223
Zeuma 54

Tabula Vocabulorum Cōmentatorū Terentii Finit.

Directorium Adagionum.

Eſinãt maledicere malefcã ne noſcãt ſua. a car.13
d Id arbitror apprime in uita eſſe utile: ut nequid nimis. 15
Obſequium amicos: ueritas odium parit. idem.
Ingenium eſt omnium hominum ab labore procliue ad libidinem accipere conditionem. idem.
Magnũ exẽplũ continentiæ. nã qui cum ingenuis conflictare eiuſmodi: neq; cõmouere aius in ea re. idem.
Oẽs qui amãt grauiter ſibi uxorem dari ferunt.
Si quis magiſtrũ cœperit ad eam rem improbum: ipſum aium ægrotũ ad deteriorẽ partẽ plærũq; applicat. idẽ.
Inceptio eſt amentium haud amantium. 21
Dum in dubio eſt animus paulo momento huc uel illuc impellitur. 23
Vt animus in ſpe atq; in timore uſq: ante hac attentus fuit adempta eſt ſpes laſſus cura cõfectus ſtupet. 25
Si non poteſt id fieri quod uis: id uelis qđ poſſis idẽ.
Satius eſt te id dare operam qui iſtum amorem ex animo amoueas tuo q̃ id loq quo magis libido fruſtra incendatur tua. idem.
Facile oẽs cũ ualem⁹ recta cõſilia ægrotis damus. idem.
Neutiq̃ officium liberi hominis eſſe puto: cum his nihil mercatur poſtulari id gratiæ ſibi poni. 25
Nulla ne in re eẽ cuiq̃ hominum fidem uerum illud uerbũ eſt uulgo quod dici ſolent. Omnes ſibi eſſe melius malle q̃ alteri. 30
Amantium ire reintegratio amoris eſt. 35
Pro pctõ magno paululũ ſupplicii ſatis eſt patri. 48
At mihi unus ſcrupulus etiam reſtat: qui me male habet. 49
Dignus es cum tua religione odio. Nodum in ſcirpo quæris. idem.
Vitam deorum propterea ſempiternam eſſe arbitror: qđ uoluptates eorꝫ ꝓprie ſunt. nam mihi imortalitas parata eſt ſi nulla ægritudo huic gaudio interceſſerit. 51
Nullum eſt iam dictum quod non ſit dictũ prius. 54
Labaſcit uictus uno uerbo q̃ cito. 58
Adeon homines immutarier ex amore ut non cognoſcas eundem eſſe. 61
Eſt genus hominum qui eſſe primos ſe omnium rerum uolunt. nec ſunt. 62
Quicquid dicũt laudo id rurſum ſi negãt laudo. id quoque neget quis: nego: ait: aio: poſtremo imperaui egomet mihi omnia aſſentari. Is quæſtus nunc eſt multo uberrimus. idem.
Viden ociũ & cibus quid facit alienus idem.
Omnium rerum heus uiciſſitudo eſt. idem.
Bene plauſtrum pertulit 66
In me cudetur faba. 66
Homo per paucorum hominum. 69
Similiter ſingulorum hominum lepus tute es: ut pulpamentum quæris. idem.
Par pari referto. 70
Fac periculum in litteris. 72
Qui animum aſſentari induxeris e flamma te cibum petere poſſe arbitror. idem.
Non cõuenit una in re cũ amica impator eſt in uia. Idẽ.
Extrema linea amare haud nihil eſt. 78.
Quot ſunt neſcis. 81
Sine cerere & bacho friget uenus. 83
Quod tu cauere potes ſtultũ eſt amittere. 84
Malo ego nos proſpicere q̃ hunc ulciſci 84
Mane omnia prius experiri uerbis q̃ armis ſapientem decet. 85
Nimia eſt miſeria nimis pulchrum eſſe hominem.
Ouem lupo commiſiſti. 88
Ad uſum hoium oia creantur. hoies autem hominum cã generant. ut ipſi inter ſe alii aliis ꝓdeſſe poſſint. 109
Sollicitudinẽ falſam quæ te excruciat amittas. 112
Quem ferret ſi parentem non ferret ſuum. idem.
Noſtin animum mulierum dum moliuntur dum domuntur animus eſt. 114
O iuppiter ubi nam eſt fides. 115
Nõ fit ſine piculo facinus magnũ & memorabile. idem.
In tpe ueni quod rerum omnium eſt primum. idem.
Mores pudici gratiores eẽ ſolẽt in publico corpe. 118
Senes eſt æquum ſenibus ſequi. 119
Pares cum paribus faciliter congregantur ibidem.
Quantam feneſtram ad nequitiam pateſeceris tibi autem porro ut non ſit ſuaue uiuere. 120
Omnes deteriores ſumus licentia. idem.
Itan comparatã eſſe hoium naturã oium aliena ut melius uideant atq; iudicẽt. q̃ ſua. an ea fit quia in re noſtra aut gaudio ſumus ꝑpediti nimio aut ægritudine. 120
Contumelia eſt hominem amicũ recipere ad te. atq; eius amicam ſubagitare. idem.
Multa fert libido. 123
Noſtrum eſt intelligere utcunq; atque ubicunq; opus ſit obſequi. 123
Optata loquere. 124
Meæ ſtulticiæ tua iuſtitia ſit aliquid præſidii. 125
Modo decet facilitas multa idem.
Non licet hoiem eẽ ſæpe ita ut uult ſi res non ſinit. idẽ.
Nihil tam difficile qn quærendo inueſtigari queat. 127
Amica & ſi impudica eſt: dum modo amatori placeat: ab eo cõmendatur: amore eum impellente. idem.
Deorũ uita læticiæ eſt plena & fœlicitate nulla triſtitia admixta 128
Recta uia rem narret ordine omnem. ibidem.
Mulieres nil aliud curant. nil aliud agunt: q̃ quomodo aliquid ab amantibus extorqueant. 130
Vix in primis explebile deſiderium illius rei eſt quamdiu optauimus: ſed eius poſtea indies paulatim nos ſatietas capit. 130
Ius ſummum ſæpe ſumma malitia eſt. idem.
Nulla eſt tam facilis res quæ difficilis fiet quam inuitus facias. idem.
Multa iniuſta ac praua fiunt moribus. 132
Vultus quoq; hominum fingit ſcelus. 134
Nouum id flagitium eſt te aliis conſilium dare: foris ſapere tibi non poſſe te auxiliarier. idem.
Voluptates quæ licet in præſentia ſunt ſuaues. ſemper tamen ſecum iunctam habeat pœnitentiam. idem.
Matres omnes filiis in peccato adiutrices & auxilio in paterna iniuria ſolent eſſe. 136
Hoc patriũ eſt potius conſuefacere filium: ſua ſponte recte

ſacere non alieno metu ibidem.
Homine imperito nunq̃ quicq̃ iniuſtius eſt 143
Qui niſi quod ipſe facit rectum putat. ibidem.
Id laudi dices quod ſactum eſt inopia. ibidem.
Pecuniã negligere in loco iterdũ maximũ lucrũ eſt. 149
Abſquis hoiem bñficiũ cũ opus ẽ accipe gaudeas. 151
Vereor coram te laudare animus aſtentãdi magiſq̃ q̄ ha/
beam gratum facere exiſtimes.
Iſtuc eſt ſapere non quod ante pedes modo eſt uidere ſed
etiam illa quæ futura ſunt proſpicere. 157
Deniq̃ inſpicere tanq̃ in ſpeculo uitas hominum iubeo:
atq̃ aliis exemplum ſumere ſibi. 158
Vt quiſq̃ uult ſuum eſſe ita eſt. ibidem.
Pii eſſe debemus in parẽtes in ſanguine nobis iunctos ad
neceſſitatẽ.p̄cipue aũt pii debemus eſſe in deum. 160
Verum nimia illic licentia profecto euadet in aliquod ma/
gnum malum. 163
Lupus eſt in fabula. 163
Simulare certe eſt hominis. 172
Ita uita ẽ hoim q̃ſi cũ ludas teſſeris ſi illud qd̓ maxiẽ opus
eſt iactũ ñ cadit illud qd̓ accedit forte id arte ut corrigas.
Vetus uerbũ hoc ẽ coia eſſe amicoꝝ inter ſe oia. 274
Multa in homine de mea ſigna inſunt. ibidem.
Vnum hac uitium ſenectus affert hominibus attenſiores
ſumus ad rem omnes q̃ ſat eſt. ibidem.
Nunq̃ ita quiſq̃ bene ſubducta ratione ad uitam fuit quin
res ætas uſus ſemper aliquid aportet noui. 276
Facilitate nihil eſſe homini melius neq̃ clemẽtia. ibidẽ.
Quam inique cõparatum eſt hi qui minus habent ut ſem
per aliquid addant diuitioribus. 185
Preſertim ut nũc ſunt mores ad hoc res redit.ſi quis quid
reddit magna habenda eſt gratia. 186
Iuſticia eſt aduerſus ſtimulum calces. ibidem.
Quod ſors feret feremus æquo animo. 187
Ita pleriq̃ ingenio ſumus oẽs nr̄i noſmet penitet. 190
Fortis fortuna adiuuat. 192
Similia omnia omnes congruunt. 194
Vnum cognoris omnes noris. ibidem.
Iudices ſæpe propter inuidiam adimunt diuiti: aut pro/
pter miſericordiam adunt pauperi. ibidem.
Non rhete accipitri tendit & miluo qui male faciunt no/
bis illis qui nihil faciunt nobis tenditur. 197
Quot homines tot ſententiæ. 201
Quod ſit factum legibus reſcindi poſſe.& turpe incœ/
ptu eſt. ibidem.
Tedet iam audire eadem milies. 203
Ego meorum ſolus ſum meus. 205
Mulier mulieri magis congruit. 208
Compoſitio factum eſt quo hanc amans habere poſſet ſi/
ne dote. ibidem.
Dii ueſtram fidem qua ſæpe forte temere eueniunt quæ
non audeas optare. ibidem.
Noſtrapte culpa facimus ut malos expediat eſſe dum ni/
mium dici nos bonos ſtudemus & benignos. 210
Heus heus quanta hæc mea paupertas eſt tamen adhuc
curaui unum hoc quidem ut mihi eſſet fides. 214
Ludificamini inepti ueſtra puerili ſententia nolo:uolo uo
lo nolo. ibidem.
Omnes mulieres eadẽ æque ſtudeãt nolintq̃ oĩa neq̃ de/
clinatã q̄cq̄d ab aliaꝝ ingenio ullam reperias. 219
Aeque ſtudium eſt ſimilis pertinatiaq̃ mulieꝝ. ibidẽ.
In eodem omnes mihi uidentur ludo docte ad malici/
am. ibidem.
Mater quod ſuaſit ſua adoleſcens mulier fecit mirandum
ne id eſt. 241
Multum ualet ad ſuadendum laudatio eius apud quem
laudamus. ibidem.

Directorium artis Comice

Virtus ẽ ut argumẽti narratiõe actio ſcenica uideat᷑. ſce.50
Ita peritiam comœdiæ populus teneat ut res agi magis q̃
Narrari uideatur. ſce. 1
Vnde nomina ſeruorum ſint comicorum.
Sententiæ quæ a pronominibus incipiunt ſeria ſemp atq̃
uera promittunt.
Periculum comicum fit ex executione conſiliorum.
Iurgium repetit & turbulentam orationem.
Prudentia & ſagacitate & quod ſupra dixit non penituit
idem repetere.
Omnes res conſulto conſilio ſimul agere uident᷑ tñ om/
nes reꝝ exitus inopinato ludificant᷑. ſce. 10
De improuiſo reſpicere.
Corrigit dictum unius perſonæ per dicta alterius.
Omnia extenuat ut audiat confiteri.
Verſipellis eſſe debent celare uultum.
A ſummo ad imum opponi.
Fallitur per nimiã ſagacitatẽ. ſce. 12 ſimile in eadem.
Caſu putat ſpectator ueniſſe quod conſilio ſcriptorum fa/
ctum ſit referre priora dicta.
Sæpe interrogat de re quam tamen aſtute intellexit.
Productiones comici ſtili a fucum orationis poſitæ.
Perturbatio in qua oẽs inter ſe reddunt᷑ offenſi. ſce. 17
Aſſeueratio eſt ſi a nomine incipias cum quo loquaris.
Cui comœdia ſit dicata.
Crebro interrogat ut ſe ignariſſimum oſtendat.
Conuenit iudicem multa indagari.
Nullus triſtis dẽt recedere aut in p̄uiſus uideri. ſce. 25
Gratulatione cœpit omne compendium.
A perſonis ad geſta cum uarietate tranſitum fecit.
Exemplum ponitur q̄ non ſuæ p̄tãtis ſit q amat. ſce. 1
Impaleata poetis comicis ſuos dominis ſapientiores fin/
gere quod idem in togata facere non licet.
Nihil exquiſitum quod non ſit expreſſum ut nihil addi
poſſit.
A tempore inducitur exprobratio.
Vbi ueſtigia reperiuntur ſupereſt interrogatio.
Artifex ſumus q̄ ætate non poteſt naturæ attribuit.
Molli de ſenſu ad conſilium peruenitur.
Comici ſemper ea oſtendunt fieri ab altero unde alterius
perſonæ qui aſcendiſſe ipſe non poterat.
Diſciplina eſt comicis ſtultas ſententias uerba quæ uitioſa
aſcribere ridiculis imperitiſq̃ perſonis.
In beneficiis debet qui dedit obliuiſci meminiſſe quia ac/
cœpit.
Ex longinquitate ponderis dignitas menſuratur.
Munus ad precium reuocauit ut ad auaritiam conuer/
teret.
Eclypſis ethica in qua plus uultu ſignificatur q̃ uerbis.
Conceditur ſecum loquentibus multa tranſcendere quæ
tacite intelliguntur. ſce. 8

Inſinuatio perſonæ per prologuium cui narratutus eſt
Verba geſtū uultumq; indicant exeuntis ſcena 19
Facete repetit uera eiſdem interrogationis.
Interrogationibus deſcribit uultum dicturi.
Decet a ſalutatione incipere luculēte dictum.
Oſtendit quid ferat argementis.
Familiare eſt iratis aduertere ſi ad aliam perſonam ab ea in quam commoueantur.
Contra firmam argumētationem aliquam æque firmam ad firmiorem opponimus.
Satis credit mutatam eſſe cū ipſe mutatus ſit.
Plures ſententiæ congruunt q̃ ad audaciam.
Facetum cum rebus magnis res ridiculæ diriuentur.
Vim habent ad delectendum in comœdiis ſeuere ſententiæ cum a ridiculis perſonis proferuntur.
Loqui ſolent plus geſtu q̃ uerbis concite & commoti ira.
Vani impetus exitum ſemper accipiunt.
Acriter iratorum eſt ea repetere quæ ꝓxime dixerunt quibus iraſcuntur.
Plus infertur q̃ interrogatur reſponſionis breuitas attulit compendium perquirentis ne plura interrogaret.
Tragicus apparatus delitias memorat qui pericula cogniturus eſt.
Suaue eſt neſcire perſonas quid agat poeta.
Facilius flectitur cum quo non pugnamus ut conſentiat.
Variæ perſonæ exprimuntur in comœdia q̄bus ars comica nobilitatur.
Amantis ſolicitudo exprimitur cui expectanti hora dies: dies annus uidetur. Amor enim res eſt ſuſpitionis plena ſce. 4
Ibi quoque bene amantis exprimit affectum qui ſemper omnia deterius ſuſpiciatur.
Amabant ueteres de proximo ſimilia dicere.
Mulieres conſueuerūt eſſe imperitiores uiris & multis ſuperſtitionibus detineri.
Bene deliberantem de re aliqua exprimit dialogiſmus uarii ingenii in multa cogitatione uerſantis. ſce. 9
Aliquid incœpturi multa ꝓponere ſolent & affirmare & reuellere quod ſit faciendum uel relinquendum.
Fingit ſe credere amico quam fidum cognouerat
Cū ad exitū ꝓperat fabula fallacia detegit. ſce. 9
Lactationis ſpecies eſt fingere ſe non aſtutum dum uidet alterum ſtultiorem.
Perſonam abiectam delegit q̄ de ludibrio habetur.
Interuenit perſona cuius gratia pax concilietur ita ut omnia tranquilla ſint & compoſita prout comœdiæ finis poſtulat. ſce 22
Alterius uerbis quid faciat alter oſtendit.
Aduerte uigilantem poetam ꝙ ubicunque uocem tragicam extulerit ſtatim perſonam inſanā id dicere faciat.
Ab ætate iuuatur ſententia loco.
Proprium eſt mulierum quum loquuntur aliis blandiri.
Seruū currētē exprimit nūciantē mala multa. ſce. 9
Queſturus de homine ſeculum accuſat prius.
Magis ridicula eſt aſſentatio ſi quis maxime laudetur quibus maxime caret.
Effundit q̄rimonias dolens ſe eſſe ſuſpectum. ſce. 16
Clementiæ genus eſt aut omne ignoſcere aut crimen in leuius commutare.
Moris eſt exemplo linire purgare non poſſis.
Moris eſt iratis ab ultimo uerbo contradicentis linire.
Vbi non inuenit quid digne loqueretur ab interiectione incœpit.
Iuſte irati omiſſe ſeuitia ad rationes ſæpe feſtinant.
Vide ſingulas ſyllabas imbutas amaritudine ruſtica atque agreſti.
Naturam ſecutus eſt qui artem ignorat.
Multa oratione maluit generaliter dicere q̃ querere ſpecialiter quod inuenire non poſſit.

BIBLIOTECA NA. ROMA VITTORIO EMANUELE

FINIS

Feneſtel/
la

VBLIVS Terentius Afer Carthagine natus:ſeruiuit Romæ Terentio Lucano ſenatori: a quo ob
ingenium & formam non inſtitutus modo liberaliter ſed mature manumiſſus. Quidam captum
eſſe exiſtimant: quod fieri nullo modo potuiſſe Feneſtella docet: quum in fine ſecundi belli punici:
& ante initium tertii natus eſt & mortuus. Nec ſi a Numidis aut getulis captus ſit: ad ducem Roma/
num peruenire potuiſſe: nullo cõmeritio inter Italicos & afros: niſi poſt deletam carthaginem cœpto
hic cum multis nobilibus familiariter uixit. Sed maxime cum Scipione africano & cum Lelio: quibus
etiam corporis gratia conciliatus exiſtimatur. Quod & ipſum Feneſtella arguit contendens utroque
maiorem natu fuiſſe: q̃uis Cornelius Nepos æquales omnes fuiſſe tradit: & Portius ſuſpitionem de

Corne/
lius ne/
pos

conſuetudine per hæc faciat: dum laſciuiam nobilium & fucoſas laudes petit: dum africani uoce diuina inhiat auidis
auribus: dum ad furium ſe cœnitare: & Lelium putat pulchrum: dum ſe amari ab his credit. crebro in Albanum rapi:
ad florem ætatis ſuæ ipſis ſublatis rebus ad ſummam inopiam redactus eſt. Itaq̧ e cõſpectu omnium abiit in græciam
in terram ultimam: mortuus eſt in ſtimphalo arcadiæ oppido. Nihil. P. Scipio profuit: nihil ei Lelius: Nil Furius tres p
idem tẽpus qui agitabãt nobiles. Facillime eorum ille opera: ne domũ quidẽ habuit conducticiã: ſaltẽ ut eſſet quo refer

Stim/
phaliũ
oppidũ

ret obitum dñi ſeruulus: ſcripſit comœdias ſex: ex q̃bus primã andriã: quũ ædilibus daret iuſſus ante cerio recitare: ad
cœnantem quum ueniſſet dictus eſt initium quidem fabulæ: quod erat contentiore ueſtitu ſubſellio iuxta lectulum re/
ſidens legiſſe: poſt paucos uero uerſus inuitatus: ut accũberet cœnaſſe una deinde cætera percurriſſe non ſine magna
Cerii admiratione: & hanc aũt: & quinque reliquas æqualiter populo probauit. Quamuis Volcatius de enumeratione
ita ſcribit: ſumeretur Ecyra ſexta ex his fabula. Eunuchus quidem bis acta eſt: meruitque precium quantum nulla alia cu
iuſq̃ comœdia: uidelicet octomilia nũmum: propterea ſummo quoque titulo aſcribitur. Nã Adelphorum principium
Varro etiam ꝓfert principio Menandri. Non obſcura fama eſt adiutũ Terẽtium in ſcriptis a Lælio & Scipione: quibus
cum familiariter uixit. Eãdem ipſe auxit: nunq̃ enim niſi leniter ſe tutari conatur: ut in prologo Adelphorum. Nam qđ
iſti dicunt maliuoli homines nobiles hunc adiutare aſſidueq̧ una ſcribere. quod illi maledictum uehemens exiſtimant:
eam laudem hic ducit maximam quod illis placeat qui uobis uniuerſis & populo placent: quorum opera in bello: in
ocio: in negocio ſuo quiſque tẽpore uſus eſt ſine ſuperbia. Videtur autẽ ſe Lenius defendiſſe: quia ſciebat Lælio & Sci/

Qu. Mẽ
mius

pioni non ingratam eſſe hanc opinionem: quæ tamen magis & uſq̧ ad poſteriora tẽpora ualuit Qu. Mẽmius in ora/
tione pro ſe ait. P. Africanus qui a Terentio perſonam mutuatus quæ domi luſerat ipſe nomine illius in ſcænam detu
lit. Nepos auctore Cerio comperiſſe ſe ait. C. Lælium quondam in puteolano calendas martii admonitum ab uxore
tẽperius ut diſcũberet petiiſſe ab ea ne interpellaret: ſerius tandem ingreſſus triclinium dixiſſe nõ ſæpe in ſcribendo ma/
gis ſucceſſiſſe ſibi. deinde rogatum ut ſcripta illa proferret pronunciaſſe uerſus qui ſunt in Heautõtimorumenon ſatis
pol proterue me ſyri promiſſa huc induxerunt. Satra Terẽtium exiſtimat ſi modo in ſcribendo adiutoribus indiguerit
non tam Scipione & Lælio uti potuiſſe: qui tunc adoleſcentuli fuere: q̃ ſulpitio Gallo homine docto & qui conſulari/
bus ludis initium fecerit fabularum dandarum: Vel Qu. Fabio Labeone &. M. Pompilio conſulari utroque ac poeta.
Ideo ipſum non iuuenes deſignaſſe qui ſe adiuuaſſe dicerentur. Sed uiros quorum operam & in bello & in ocio & in
negocio populus ſit expertus: poſt editas comœdias quintum ac trigeſimum egreſſus annum: cauſa euitãdæ opinio/
nis: quia uidebatur aliena pro ſuis edere: ſeu percipiendi græcorum inſtituta: moreſq̧ quos perinde exprimeret in ſcri/
ptis egreſſus eſt: neq̧ amplius rediit. De morte eius Volcatius ſic tradit. Sed ut afer ſex populo edidit comœdias iter hic
in Aſiam fecit. Nauim cum ſemel conſcendit uiſus nunq̃ eſt: ſic uita uacat. Qu. Conſetius redeuntem e græcia periiſſe
in mari dicit cum centum & octo fabulis conuerſis a Menandro. Cæteri mortuum eſſe in arcadia Stimphali ſinu leu/
chadiæ tradunt. Cn. Cor. Dolobella. M. Fuluio nobiliore conſulibus morbo implicitum acri dolore: ac tedio amiſſaꝝ
fabularum quas in naui præmiſerat: ac ſimul fabularum quas nouas fecerat. Fuiſſe dicitur mediocri ſtatura: gracili cor/
pore: colore fuſco. Reliquit filiam quæ equiti romano nupſit. Item hortulos uiginti iugerum uia appia ad Martis uil/
lam: quo magis miror Portium ſcribere. Scipio nil profuit: nihil ei Lælius nil furius. Tres per idem tempus qui agita/
bant nobiles facillime eorum ille opera ne domum quidem habuit conductitiam ſaltem ut eſſet quo referret obitũ do/
mini ſeruulus. Hunc Afranius quidem omnibus comicis præfert ſcribens in compitalibus. Terentio non ſimilem di/

Volcati⁹

cens quempiam. Volcatius autem non ſolum Neuio & Plauto & Cecilio: ſed Liuio quoque & Attilio poſtponit. Ci/
cero in limone hactenus laudat. Tu quoque qui ſolus lecto ſermone Terentii conuerſum expreſſumque latina uoce
Menandrum. In medio populi ſedatis uocibus effers. Quid ꝙ come loquens ac omnia dulcia dicens. C. Cæſar. Tu
quoq̧ tam ſummiſſo dimidiate Menander poneris; & merito puri ſermonis amator. Lenibus atq̧ utinam ſcriptis ad/
iuncta foret uis Comica ut æquato uirtus polleret honore cum græcis: neq̧ in hac deſpectus parte iaceres. Vnum hoc
maceror & doleo tibi deeſſe terenti. Hæc Suetonius tranquillus. Nam duos terentios poetas fuiſſe ſcribit Meuius: quo

Sueto/
nius

rum alter Fregellanus fuerit Terentius libertus: Alter libertinus Tarentius Afer patria: de quo nunc loquimur: Scipio/
nis fabulas edidiſſe. Teren. Valegius natione ait. Hæ quæ uocantur fabulæ cuiæ ſunt? non has qui iura populis recen/
ſentibus dabat ſummo honore affectus fecit fabulas. Duæ ab Apollodoro trãſlatæ eſſe dñr comico: Phormio: & Ecy/
ra. Quatuor reliq̃ a Menãdro: ex q̃bus magno ſucceſſu: & ꝓcio ſtetit Eunuchus fabula. Ecyra ſæpe excluſa uix facta eſt.
¶INITIVM Tragœdiæ & Comœdiæ a rebus diuinis eſt inchoatum: quibus pro fructibus uota ſoluentes ope/
rabantur antiqui. Nam incenſis iam altaribus: & admoto hirco id genus carminis: quod ſacer chorus redde/
bat libero patri Tragœdia dicebatur uel απο του τραγου. hoc eſt ab hirco hoſte uinearum: & a cantilena: cius ip/
ſius rei apud Virgilium plena fit mentio: uel quod hirco donabatur eius carminis poeta. Vel quod uter eius mu/

ſti plenus

ſti plenus ſolemne præmium cantoribus fuerat uel quod ora ſua fecibus perlinebant ſcæniciante uſum perſonarum
ab æſchilo repertum. Feces enim dicuntur græcæ τρυγεσ & his quidem cauſis tragœdiæ nomen eſt inuentum.
At uero nondum coactis in urbe athenienſibus cum apollini nomib: ideſt paſtorum uicinorumue præſidi deo cō/
ſtructis atis in honorem diuinæ rei circū atticæ uicos: uillas: pagos: & compita feſtum carmen ſolemniter cantarent.
orta eſt comœdia αποτου κωμαζειν: quod eſt comeſſatum ire cantantes: quod apponitis ſolemni die uel amato/
rie laſciuientibus choris comicis nō abſurdum eſt. Itaq; ut rerum ita etiam temporum ipſorum cœpto ordine tragœ
dia primo prolata eſſe cognoſcitur. Nam ut ab incultu & feris moribus paulatim peruētum eſt ad manſuetudinem:
urbeſq; ſunt conditæ: uita mitior atq; ocioſa ꝓceſſit. Ita res tragicæ longe ante comicas inuentæ: quamuis retro pri/
ſca uoluentibus reperiatur. Theſpis tragœdiæ primus inuentor: & comœdiæ ueteris pater Eupolis cum Cratino Theſpis
aſtrophaneq; eſſe credatur. Homerus tamen qui fere omnis poeticæ largiſſimus fons eſt: etiam his carminibus exem/
pla præbuit: & uelut quadam ſuorum operum lege præſcripſit: qui iliadem iſtar tragœdiæ: odiſſeam ad imaginem
comœdiæ feciſſe monſtratur. Nam poſt illius tale tantumq; documentum ab ingenioſiſſimis imitatoribus & di/
geſta ſunt in ordinem & diuiſa ſunt ea quæ etiam tum temere ſcribebantur: adhuc impolita atq; in ipſis rudimentis
haud quāq; ut poſtea facta ſunt decora atq; lenia: adeo ut ea propria de tragœdia dicenda ſunt. De titulo propoſiti
operis ſiue inſtantis in alia tempora differamus & de his fabulis iam loquamur: quas Terentius imitatus eſt. poſtq̄
demonſtrandæ originis cauſa de utriuſq; generis initio diximus: quod neceſſe eſt iam dicamus: comœdia fere ue/
tus ut ipſa quoq; olim tragœdia ſimplex carmen quemadmodum iam diximus fuit: quod chorus circa aras fuman/
tes nunc ſpatiatus nunc reuoluens gyros cum tibicinæ concinebant. Sed primo una perſona ſubducta eſt cantori/
bus: quæ reſpondēs alternis & choro locupletauit uariauitq; rem muſicam: tum altera tum tertia: & ad poſtremum
creſcente numero per actores diuerſos perſonæ: pallæ: cothurni: ſocci: & cæteri ornatus atq; inſignia ſcænicorum re/
perta: & ad hoc unicuiq; ſuus habitus & ad ultimum qui primarum partium qui ſecundarum & tertiarum quartiq;
loci atq; quintarum actores eſſent diſtributa & diuiſa quinq; partita acta eſt tota fabula: quæ tamen in ipſis ortus ſui:
uelut quibuſdam incunabulis & uix dum incipiens αρχαια nuncupata eſt: dicta autem eſt archæa. idcirco quia no/
bis parum præcognitis uiciis

aut quia ineſt in ea uelut hiſtorica fides ueræ narrationis: & denominatio omnium de
quibus libere deſcribebatur. Etenim per priſcos poetas nō ut penitus ficta argumenta. ſed res geſtæ a ciuibus palam
tum eorum ſæpe qui geſſerant nomine decantabatur. Ideo ipſa ſuo tempore moribus multum poſuit ciuitatis quū
unuſquiſq; caueret culpa ne ſpectaculo cæteris extitiſſet: & domeſtico probro. Sed quum poetæ abuti licentius ſti/
lo & paſſim ledere ex libidine cœpiſſent plures bonos: ne quiſq̄ in alterum carmen infamiæ poneret: lata lege ſanxe/
runt. Et hinc deinde aliud genus fabulæ: ideſt ſatyra ſumpſit exordium: quæ a ſatyris quos illotos ſemper ac petulan Satyra.
tes deos ſcimus eſſe: uocitata eſt. Et ſi aliunde: nomen traxiſſe praue putant alii: hæc quæ ſatyra dicitur eiuſmodi fuit:
ut in ea quamuis duro & ueluti agreſti modo de uiciis ciuium tamen ſine ullo proprii nominis titulo carmen eſſet.
Quod idem genus comœdiæ multis obfuit poetis quum in ſuſpitionem pōtentibus ciuibus ueniſſent illorum fa/
cta reſcripſiſſe in peius ac deformaſſe genus ſtilo carminis: quod primo Lucilius nouo conſcripſit modo ut poeſim
inde feciſſet: ideſt unius carminis plures libros: hoc igitur quod ſupra diximus malo coacti omittere ſatyram aliud
genus carminis: ideſt νεαν κωμωδιαν hoc eſt nouam comœdiam reperiere poetæ: quæ argumento communi ma
gis & generaliter ad omnes homines qui mediocribus fortunis agunt pertineret: & minus amaritudinis ſpectatori/
bus: & eadem opera multum delectationis afferret. Concinna argumento: cōſuetudine congrua utilis ſententiiſq; gra/
ta ſalibus: apta metro. Vt dicitur ſuperiores illæ ſuis quæq; celebrantur actoribus. ita hæc

Quum multorum antehac poſtea tum præcipue Menandri Terentiiq; eſt Diuiſio
de qua quum multa dicenda ſint ſat erit tamen uelut admouendi lectoris cauſa quid de arte comica ueterum chartis comœ/
continetur exponere. comœdia uetus ut ab initio chorus fuit: paulatimq; perſonarum numero in quinq; actus pro/ diæ.
ceſſit. ita paulatim uelut attrito atq; extenuato choro ad nouam comœdiam ſic peruenit: ut in ea nō modo nō indu
catur chorus ſed ne locus quidem ullus iam relinquatur choro. nam poſteaq̄ ocioſo tempore faſtidioſior ſpectator
effectus eſt: tunc cum ad auctores ab actoribus fabula tranſibat cū ſurgeret & adire cœpiſſet admonuit poetas primo
quidem choros locum eius relinquentes: ut Menander fecit: hac de cauſa non ut alii exiſtimant. alii in proſcænio ne
locum quidem reliquerunt: quod latini fecerūt comici unde apud illos dirimere actus quinquepartitos difficile eſt:
quum etiam græci prologos non habent more noſtrorum quos latini habent.

Deinde & deos argumentis narrandis machinatos cæteri latini inſtar græcorum
habent Terentius non habet. ad hoc ꝓtatica proſopa: & perſonas extra argumētum accerſitas non facile cæteri ha/
bent. quibus Terentius ſæpe utitur: ut per has inductiones facile pateat argumentum ueteres & ſi ipſi quoq; in me/
tris negligentius uſi ſunt iambici uerſus dūtaxat in ſecundo & quarto loco: tamen a Terentio uincuntur reſolutione
huius metri quantum poteſt cōminuti ad imaginem proſæ orationis: tum perſonarum lege circa habitum ætatem:
officium: partes agendi nemo diligentius Terentio cuſtodiuit: quin etiam ſolus auſus eſt in fictis argumentis quum
fidem ueritatis aſſequeretur etiam cōtra præſcripta comica meretrices interdum non malas introducere qbus tamen
cur bonæ ſint: & uoluptas per ipſum & cauſa non deſit: & quum artificioſiſſima Terentius fecerit: tum illud eſt ad/
mirandum quod & morem retinuit ut comœdiam ſcriberet & temperauit affectum ne in tragœdiam trāſiliret: quo

cum aliis rebus minime obtentum:& a Plauto & ab Afranio & Actio & multis fere magis comicis inuenimus:il/
lud quoqꝫ in Terentianas uirtutes mirabile : quod eius fabulæ eo ſunt temperamento:ut neqꝫ extumeſcant ad tragi/
cam celſitudinem neqꝫ abiiciantur ad hiſtrionicam. Adde qđ nihil abſtruſum ab eo ponitur:aut qđ ab hiſtoricis re/
quirẽdũ ſit qđ ſæpius Plautus facit:& eo eſt obſcurior in pluribus locis. Adde qđ argumẽti ac ſtili ita attẽte memor
eſt:ut nuſq̃ claudicarit aut errauerit:quæ ob eſſe potuerũt:tum quod media primis atqꝫ poſtremis ita nexuit:ut nihil
additum alteri:ſed aptum & ex ſe totum & uno corpore uideatur eſſe cõpoſitum. illud quoqꝫ mirabile in eo primo
quod nõ ita miſcet perſonas quattuor ut obſcura ſit earum diſtinctio. Et item quod nihil ad populum facit actorem
uelut ex tragœdia loqui:quod uitium Plauti frequẽtiſſimum eſt. Illud etiam inter cætera eius laude dignum uidetur
quod locupletiora argumẽta & duplicibus negociis delegerit ad ſcribendum nam excepta Ecyra:in qua ſcribit pam/
Differentia. phili amorem cæteræ quinque binos adoleſcentulos habent. Illud uero tenendum eſt ne
latinos multa fabularum genera protuliſſe:& ut togatas a ſcænicis atqꝫ argumentis latinis:prætextatas ad dignitatẽ
Comœdiæ. ꝑſonarum tragicarũ:& latina hiſtoria attellanas a ciuitate cãpaniæ:ubi actitatæ ſunt plurimæ. Rhyntonicas ab acto/
ris nomine Tabernarias ab humilitate argumẽti & ſtili Mimmos a diuturna imitatiõe uilium rerum & leuium per/
Tragœdiæ. ſonarum. Inter tragœdiam autẽ & comœdiam:tum multa tum in primis hoc diſtat:quod in comœdia mediocres
fortunæ hominum:parui impetus:periculaqꝫ:lætiqꝫ ſunt exitus actionum. At in tragœdia omnia cõtraria:ingentes
ꝑſonæ:magni timores:exitus funeſti habentur:& illic turbulenta prima:tranquilla ultima. In tragœdia cõtrario or/
dine res aguntur:tum quod in tragœdia fugienda uita. In comœdia capeſſenda exprimitur. poſtremo ꝙ omnis co/
mœdia de fictis eſt argumẽtis. Tragœdia ſæpe de hiſtorica fide petit. Latinæ fabulæ primo a Liuio Andronico ſcri/
ptæ ſunt ad cunctas res etiam cum recẽtius idem poeta & actor fabularꝫ ſuarum fuiſſet. Comœdiæ autem motoriæ
ſunt:aut ſtatariæ:aut mixtæ motoriæ:turbulentæ:ſtatariæ quietiores:mixtæ ex utroqꝫ actu cõſiſtentes:comœdia per
quattuor partes diuiditur. Prologum:protheſim:epithaſim : cataſtrophen. Prologus eſt uel ut præfatio quædam
Prologꝰ fabulæ in quo ſolo licet præter argumentum aliquid ad populum : uel ex poetæ uel ex ipſius fabulæ uel ex actoris
ꝓtheſis. commodo loqui. Protheſis primus eſt actus initiumqꝫ drammatis. Epithaſis incremẽtum proceſſuſqꝫ turbarum:ac
Epithaſis. totius ut ita dixerim modus erroris. Cataſtrophe conuerſio rerum eſt ad iucũdos exitus patefacta cunctis cognitio/
ne geſtorum Comœdia eſt fabula diuerſa conſtituta continens affectum ciuilium ac priuatorum : qua diſcitur quid
Cataſtrophe. ſit in uita utile:quid contra euitandum. hanc græci ſic diffiniere κωμωδία εϛιν των ιδιοτικων και πολιτικων
πραγματων ακινδυνος περιωχη comœdiam eſſe Cicero ait imitationem uitæ:ſpeculum conſuetudinis ima/
Comœdia. ginem ueritatis:comœdiæ autem more antiquo dictæ quia in uicis hmõi carmina initio agebantur apud græcos:
ut in Italia compitalicis ludicris admixto ꝓnunciationis modulo:quo dũ actus commutãtur populus detinebatur.
Aut απα των κωμων hoc eſt ab actu uitæ hominum : qui in uicis habitabant ob mediocritatem fortunarum nõ
in aulis regiis:ut ſunt perſonæ tragicæ. Comœdia uero quia poema ſub imitatione uitæ atqꝫ ſimilitudine compoſi/
tum in geſtu & pronũciatione conſiſtit Comœdiam apud græcos dubium eſt quis inuenerit primus:apud latinos
certum eſt:& comœdiam:& tragœdiam & togatam primo Liuium andronicum repperiſſe:qui ait comœdiam eſſe
quotidianæ uitæ ſpeculum:nec iniuria. Nam ut intenti ſpeculo ueritatis liniamenta facile per imagines colligimus:
ita lectione comœdiæ imitationem uitæ conſuetudiniſqꝫ non egerrime animaduertimus. Huius autem originis ra/
tio ab exteris ciuitatibus moribuſqꝫ ꝓuenit athenienſes namqꝫ atticam cuſtodientes elegantiam quum uellent ma/
le uiuentes notare in uicos & compita ex omnibus locis læti alacreſqꝫ ueniebant:ibiqꝫ cum nominibus ſingulorum
uicia publicabant. unde nomen compoſitum ut comœdia uocaretur. hæc autem carmina primitus in pratis molli/
bus agebantur:nec deerant præmia quibus ad ſcribendum doctorum prouocarentur ingenia:ſed & actoribus mu/
nera offerebantur:quo libentiꝰ iucundo uocis flexu ad dulcedinem commendationis uterentur. Caper namqꝫ pro
dono his dabatur:quia uitibus noxium animal habebatur : a quo etiam tragœdiæ nomen exortum eſt. Nonnulli
autem ex amurca olei fece:quæ eſt humor aquatilis tragœdiam dici uocariqꝫ maluerunt:qui ludi quum per artifices
in honorem liberi patris agerẽtur etiam ipſi comœdiarum tragœdiarũqꝫ ſcriptores huius dei uelut præſens numen
colere uenerariqꝫ cœperunt cuius rei ratio probabilis extitit. Ita enim carmina inchoata præferebãtur:ut per ea laudes
eius. & facta glorioſa celebrari proferriqꝫ cõſtaret:tum paulatim fama huius artis increbruit. Teſpis aũt primus hæc
Horatiꝰ. ſcripta in omnium notitiam protulit. poſtea Aeſchylus ſecutus prioris exemplum publicauit:de quibus ita Horatiꝰ
in arte poetica loquitur. Ignotũ tragicæ genus inueniſſe camœnæ Dicitur & plauſtris uexiſſe poemata teſpis. Quæ
canerent agerentqꝫ peruncti fecibus ora. Poſt hũc perſonæ pallæqꝫ repertor honeſtæ Aeſchillus & modicis inſtrauit
pulpita tignis. Et docuit magnumqꝫ loqui nitiqꝫ cothurno. Succeſſit uetus his comœdia non ſine multa Laude:ſed
in uitium libertas excidit & uim:Dignã lege regi:lex eſt acceptã:choruſqꝫ Turpiter obticuit ſublato iure nocẽdi. Nil
intentatum noſtri liquere poetæ. Nec minimum meruere decus ueſtigia græca. Auſi deſerere & celebrare domeſtica
Fabula. facta. Vel qui prætextas:uel qui docuere togatas. Fabula generale nomẽ eſt:eius duæ primæ partes ſunt tragœdia &
comœdia. Si latina argumentatio ſit prætextata dicitur. comœdia autem multas ſpecies habet. aut enim palliata eſt
aut togata:aut tabernaria:aut attellana:aut mimmus:aut rhyntonica:aut planipedia. Planipedia autem dicta ob hu/
militatem argumenti eius:ac utilitatem actorum:qui non cothurno:aut ſocco utuntur in ſcæna:aut pulpito:ſed pla/
noꝰ pede:uel ideo ꝙ nõ ea negocia cõtinet quæ perſonarum in turribus:aut in cœnaculis habitãtium ſunt:ſed in pla/
no & humili loco. ꝑſonati primi egiſſe dicunt comœdiam Cincius & Faliſcus:tragœdiam Minutius & ꝓthonius.

Omnium

Omniũ autem comœdiarum ſcripta ex quattuor rebus oĩno ſumunᷓ:nomĩe:loco:facto:euentu. Nomine ut phor/
mio:hecyra:gurgulio:epidicus. Loco ut Andria:leuchadia:brũduſina. Facto ut eunuchus:aſinaria:captiui. Euentu:cõ
morientes:crimen:heauton timorumenon. Comœdiarũ formæ ſunt tres palliatæ græcum habitũ referẽtes:quas nõ/
nulli tabernarias uocant. Togatæ iuxta formam ꝑſonarũ habitum togarũ deſiderãtes. Attellanæ ſalibus & iocis cõpo
ſitæ quæ in ſe nõ hñt niſi uetuſtam elegãtiam. Comœdia aũt diuidiᷓ in quattuor partes. Prologum: protheſim: epi/
thaſim. cataſtrophẽ. Prologus eſt prima dictio a græcis dicta. προλογοσ. i. añcedens ueram fabulæ cõpoſitionẽ elo
cutio. Et eius ſpẽs quattuor ſunt σύστατικοσ. Cõmẽdatiti⁹: quo fabula uel poeta cõmẽdaᷓ. αναφορικοσ. Relati/ Cõmen/
uus: quo aut aduerſario maledicta aut grãæ populo referunᷓ. ὑποθετικοσ. Argumẽtatiuus fabulæ argumẽtum ex/ datitius.
ponens. μικτοσ. Mixtus oĩa hæc in ſe cõtinens. Inter ꝓlogum & ꝓlogium qdam hoc intereſſe uoluerunt: qꝛ ꝓlogus Relatiu⁹
eſt ubi aut poeta excuſaᷓ: aut fabula cõmendaᷓ. Prologium aũt eſt quũ tm̃ de argumẽto deduciᷓ. Protheſis eſt primus Argu/
actus fabulæ quo pars argumenti explicaᷓ. pars reticeᷓ ad populi expectationem tenendam: Epithaſis inuolutio argu menta/
menti cuius elegãtia cõnectiᷓ. Cataſtrophe explicatio fabulæ: per quam euẽtus eius approbaᷓ. In pleriſq; fabulis ipſarũ tiuus.
noĩa priora ponebanᷓ q̃ poetarũ: in nõnullis poetarũ q̃ fabularũ cuius moris diuerſitatẽ. antiqtas ꝓbat. Nam quũ pri/ Prolog⁹.
mum aliq fabulas ederent: ipſarũ noĩa ꝓnunciabanᷓ anteq̃ poetæ ꝓnũciareᷓ: ne aliqua inuidia aſcribendo deterreri poſ Prolo/
ſet. Quũ aũt ꝑ editionẽ multarũ poetæ iam eſſet auctoritas acqſita ruꝛſus priora poetarũ noĩa ꝓferebanᷓ: ut ꝑ ipſorũ uo gium.
cabula fabulis attentio acqrereᷓ. Actas diuerſis ludis manifeſtũ eſt inſcribi. Nam ludorũ q̃ttuor ſunt ſpẽs: quos curru/
les ædiles munere publico curant. Megalenſes magnis diis cõſecrati: quos græci μεκαλεσια appellãt funebres ad re
tinendum populi inſtituti: dum põpa funeri decreta in honorem patricii uiri plene inſtruiᷓ. Plæbei q pro ſalute plebis
ludunᷓ. Apollinares apollonii cõſecrati. In ſcæna duæ aræ poni ſolebant dextera liberi: ſiniſtra eius dei cui ludi fiebãt. Species
Vnde Terentius in andria ait. Ex ara ſume uerbenas. Hinc ulyxem palliatum ſemꝑ inducunt. ſiue ꝙ aliqñ inſaniam ſi/ ludorũ.
mulauit: quo tꝑe tectum ſe eſſe uoluit ne agnitus cogereᷓ in bella prodire ſeu ob ſingularem ſapiam: q̃ tectus munituſ/
q; plurimũ ſociis ꝓfuit. Huius enim uirtutis erat animi ſemꝑ decipientis ingenium. Nõnulli ithacæ icolas ſicut lucros
palliatos fuiſſe cõmemorant. Achillis ſiue neoptolemi ꝑſonæ diademata hñt q̃uis regalia ſceptra nunq̃ tenuerint: cu/
ius argumenti ꝓbatio talis inducitur. quod nunq̃ cum reliqua græciæ iuuentute ad gerenda cum troianis bella ſacra
cõiurationis inierũt: nec unq̃ ſub agamẽnonis imperio fuerunt. Comicis ſenibus candidus ueſtitus induciᷓ. ꝙ is anti/
qſſimus fuiſſe memoraᷓ. Adoleſcentulis diſcolor attribuiᷓ. Serui comici amictu exiguo cõtegunᷓ pauꝑtatis antiquæ
grã: uel quo expeditiores agant: paſiticũ in tortis palliis ueniũt læto ueſtitus cãdidus: ærũnoſo obſoletus: purpureus di
uiti: pauperi phœniceus daᷓ. Militi chlamys purpurea: puellæ habitus peꝑgrinus induciᷓ: leno pallio uarii coloris utiᷓ.
Meretrici ob auaritiam luteum daᷓ. Syrmata dicta ſunt ab eo quod trahunᷓ quæ res ob ſcænicam luxuriam inſtituta
eſt. Eadem in luctuoſis ꝑſonis incuriam ſui per negligentiam ſignificãt. Aulea quoq; in ſcæna in terra ſternunᷓ: qđ pi/
ctus ornatus erat ex attalica regia Romã uſq; ꝑlatus eſt: pro qbus ſuppara ætas poſterior accepit. Eſt aũt minutũ uelũ:
qđ populo obſiſtit dũ fabularũ actus cõmutanᷓ de umbra hiſtriones ꝓnũciabãt. Cãtica uero tẽperabanᷓ modis non a
poeta: ſed a perito artis muſicæ factis. Neq;. n. oĩa iiſdem modis in uno cãtico agebanᷓ: ſed ſæpe mutatis ut ſignificãt:
qui tres numeros in comœdiis ponunt: quæ tres cõtinent mutatos modos cãtici illius qui hmõi modos faciebãt. No
men in principio fabulæ & ſcriptoris & actoris ſupponebãt hmõi adeo carmina ad tibias fiebãt: ut his auditis multi
ex populo ante diſcerent q̃ fabulam acturi ſcænici eſſent. Cum oĩno ſpectatoribus ipſis añcedens titulus ꝓnũciaretur.
Agebanᷓ aũt tibiis paribus: aut imparibus: & dextris: aut ſiniſtris. Dextræ aũt tibiæ ſua grauitate ſeriem dictionẽq; co/
mœdiæ ꝓnũciabãt. Siniſtræ & ſerranæ acumis leuitate & iocũ in comœdia oſtendebãt: ubi aũt dextera & ſiniſtra acta
fabula iſcribebaᷓ: mixtim ioci & grauitates denũciabanᷓ. Poeta quũ primũ aĩum ad ſcribẽdum appulit. Comœdia an/
dria cum palliata ſit fabula: de loco nomẽ accepit: & a Menãdro prius & nũc ab ipſo Terentio: q quum de chryſide lo
quereᷓ ſic ait: Hei uereor ne qd andria apportet mali: & hoc cõmune uocabulũ eſt: & in græca & in latina lingua. hæc
maiori ex ꝑte amatoria eſt. Cõtinetq; actus amatorũ adoleſcẽtium ex ꝑtib⁹ ꝑtiũ priorũ callidi ſerui aſtutæ ancillæ ſeruæ
ſenes adoleſcentulæ liberales in hac primæ ꝑtes ſenis ſimonis ſunt: ſecũdæ daui: tertiæ chremetis & deinceps reliquo/
rum: Prologus in hac acer induciᷓ: & in aduerſarios nõ mediocriter aſperaᷓ: ſed tamẽ id ſubtiliter fit: ut oĩa laceſſitus fa
cere uideaᷓ ac dicere. hic protheſis ſubtilis: epithaſis tumultuoſa: cataſtrophe pene tragica: & tam repente ex his turbis
in tranquillum ꝑuenit. Hæc prima acta eſt ludis megalẽſibus Marco Fuluio ædilibus &. M. Glabrione. Qu. Minu/
tio Valerio currulibus egerunt. L. Attilius Latinus Præneſtinus: &. L. Ambiuius Turpio: modos fecit Flaccus claudii
filius tibiis paribus dextris & ſiniſtris: & eſt tota græca edita. M. Marcello & ſulpitio cõſulibus: pronunciataq; eſt an/
dria Terentii ob incognitum adhuc nomen poetæ & minoris apud populum auctoritatis: ac meriti de uerbis aucten
ticis lapide diſtincta eſt & ſucceſſu aſpecta proſpero hortamẽto poetæ fuit ad alias cõſcribendas. Initium autem προ/ Protati/
τατικον προσωπον. ideſt aduentitiam perſonam recepit ſoſiæ ꝓpter euoluendam argumenti obſcuritatem ꝑſo/ ca perſo/
na autem ꝓtatica ea intelligitur: quæ ſemel inducta in principio fabulæ in nullis deinceps fabulæ partibus adhibetur. na.
Ad notandum ſane puellarum liberalium nullam orationem in proſcænio induci in comœdia palliata præter inuo/
cationem iunonis lucinæ: quæ & ipſa quoq; poſt ſcænam fieri ſolet.

Hremes atticus pᷓ paſſibulæ: & philomenæ: cum ex his duabus ſe paſſibulam perdidiſſe falſo crederet: relictã
c athenis: nec uiſam poſtea multo tempore tanq̃ unicã ſibi putabat Philomenam: quã Carinus adoleſcẽs athe/
nienſis adamabat unice: & eam ſibi petebat uxorem: ſed pater eam pamphilo cuidam ſimonis filio ultro de/
ſponderat: qui pamphilus contra ſororem chryſidis ac peregrinam tum creditam paſſibulam ſupradictam: alterã chre
metis filiam ſub nomine glycerii latenter ſic amauit: ut ex ea filium ſuſcepiſſet inſcio p̃re qua re intellecta cõmotus ſi/
mo pᷓ pãphili dum per falſas nuptias tentat aĩum pamphili multis dolis a dauo ipſe deludiᷓ ſeruo: ꝑiculoq; carini &

Pāphili motus error in fabulis qui uſq; ad eū finē ductus eſt:dū athenas ueniens de andro quidā Crito rē aperiat: & nodū fabulæ ſoluat:per quē agnita paſſibula recipit a parētibus & tradit Pāphilo amāti:philomena uero carino deſpondet & tradit exoptāti. Peſpecto argumēto ſcire debemus hāc eſſe uirtutē poeticam ut a nouiſſimis argumentum rebus incipiens initium fabulæ & originē narratiue reddat ſpectatoribus:auctorēq; p̄ntē ſibi exhibeat:ubi finis eſt fabulæ:hunc.n.ordinē:& circulū poeticæ artis:uel uirtutis non mō ſecuti ſunt tragici:comiciq; auctores:ſed Homerus etiam & Virgilius tenuerūt:Diuiſionē actuū in latinis fabulis internoſcere difficile eſt cām iādudum demōſtrauimus Vū aūt aut quo mō q̄uis ægre tñ intelligi diſtinguiq; poſſint eſt operæ p̄ciū dicere. Principio dicēdū eſt nullā pſonam egreſſam gnges ultra exire poſſe. ſed illa re plerūq; decipimur qd' pſonā cū tacuerit egreſſam falſo putamus. quæ nihilo minus in pſcænio tacens loquēdi tp̄s expectat. Eſt igit attēte aiaduertēdum ubi & qn̄ ſcæna uacua ſit ab oībus pſonis: ut in ea chorus uel tibicen audiri poſſit:qd' quum uideremus ibi actū eſſe finitum debemus agnoſcere. Confundit ſæpe lectorem id qd' pſonā in ſupiori ſcæna deſinēs:& in pxima incipiēs loq nō itelligit ingreſſa. qd' expientes ipam fictā diiudicāt de republica ac tēpoꝝ quātitate:pōt.n. fieri ut & igreſſa ſit ac egreſſa:quam praue credimus de pſcænio non receſſiſſe. poſſe aūt qnto egredi pſonam nō & neceſſe eſſe dicimus ut appareat ultra exire nō poſſe. In tragœdia & parcius exire & ſolere piter & licere. Primus actus in andria narrationē ſimonis apud ſoſiam cōtinet argumēti:qd' populus hac occaſione pdiſcit:mox q̄relā apud ſe daui de dn̄o:& eiuſdē cum dn̄o uerba:& rurſus eiuſdē ſerui deliberationem qd rerꝝ gerat. Secūdi actus ſunt carini uerba:primo cū birria ſeruo:& poſt cū ipſo Pāphilo de nuptiis Philomenæ: daui interuentus & cū eo diſputatio de nuptiis. Pāphili ſermo cū p̄re dolo cōſentientis in nuptiis:byrriæ uerba. Daui callida ōro aduerſum ſenē. Tertio actui hæc attribuunt miſidis cū obſtetrice colloqum dauo ac ſimone audiētib⁹: partus glycerii ſuſpectus ſeni:& daui apud eum fraudulēta ſermocinatio:Simonis uerba cū chremete de nuptiis: daui pturbatio ac Pāphili. Quartū actū p hæc itelligimus. prima carini uerba ſunt indignantis uelut fidem ſibi non ſeruatā a Pāphilo:tū miſidis uerba apud Pāphilū eiuſdem q̄ſtus. Daui adminiſtratio doli aduerſus chremetem. In qnto actu ſimonis & chremetis ꝓpe iurgium diſputatio:tum detectio fallaciaꝝ daui:tum indignatio p̄ris aduerſus filium: tum critonis iteruētus:& p eum cognitis rebus in tranqllam rē acta:ducētibus uxores:quas cōcupiuerūt Pāphilo & carino. Illud nō cōmouere nos debet:qd' in horꝝ actuū diſtinctione uident de pſcænio nō diſceſſiſſe pſonæ q̄dam. ſed tenere debemus ideo Terētium uiciniiatis mētionem feciſſe in pricipio:ut modico receptu & adeſſe & abeſſe pſonā intelligamus:nihil ergo ſecus factum eſt ab antiquis:qa ad hunc modum terentianas fabulas diuiſerunt.

¶ Guido Iuuenalis Germano de Ganeio uiro ſenatorio:bonarūq; lr̃aꝝ amantiſſimo. S.P.D.

CVm iter uarias multiplicesq; iterp̄tatiōes n̄ras (uir lr̃aꝝ bonaꝝ gloria cōſpicue) ſucceſſiuo tumultuarioq; ſtudio in feſtiua dicta Terētii iterp̄tatiūculæ nō nihil cōfeciſſemus:q̄ multis foret aliq̄ū adiumēto:qbus interp̄tū facies cupia nō eſt:aut qa pauperie p̄munt uſq; eo:ut gymnaſia empotraq; bonaꝝ lr̃aꝝ adire nō poſſint:aut qa nō ſatis ſtabilia iecerūt fundamēta:ut facile uiros graues ac lr̃atos cape ualeant:q tātam indignitatē ſubire nō ſuſtinēt:ut ad ſtructurā ita familiarem deſcēdant:ut etiam minutiſſima quæq; ante iuuenū oculos ponāt:quoꝝ diſcēdi cupiditatem miſeratus (quātum mihi p facultatem licuit) minima quæq; in lucē pdidi:haud idignū ratus:ſi nec ipſas qdem pticulas (q̄ plurimā plærūq; ignoratæ afferunt ſtructuræ & intellectui difficultatē) intactas p̄termitterē. Quem qdem laborem fateor:& qdē egregie iuuene aliquāto in doctrinis ꝓuectiore indignū eſſe:ſed tñ nō adeo lōge ꝓgreſſis minime cōtēnendū. Cū inq̄ eidē lucubrationi numeroſæ ueluti faſtigium extremāq; manū admonuiſſem:ſtatui (ut fieri ſolet) aliquē mihi neceſſitudine iunctū in ipſo ſtatim (ut ita dicam) ueſtibulo cōuenire uehemēter qdē motus Caii iure conſulti uerbis titulo de iuris origine dicentis:cuiuſq; rei potētiſſimam ptem principiū eſſe. & cū in foro cās dicentibus nefas (ut ſic dicam) eē uideat nulla p̄fatione facta iudici rem exponere quātomagis interp̄tationē ꝓmittētibus inconueniēs ſit futurum omiſſis initiis atq; illotis (ut ſic dicat) manibus ꝓtinus materiā iterp̄tatiōis tractare. Nā ut ipe inq̄ p̄fationes ipſæ & libentius nos ad lectionē ꝓpoſitæ materiæ pducunt:& cū eo uenerimus eius euidētiorem p̄ſtant intellectū Et cum in magno meoꝝ amicoꝝ numero diu q̄ritaſſem:q̄ſnā potiſſimū hoc tpe cōpellendus eſſet:tandem tui ipſius (uir celeberrime) mihi inceſſit recordatio:qua hmōi mēte cœpi uolutare. Quid tādiu fluitans in uarias diſtraheris ſententias ut eum tua epiſtola alloquaris:quē cōueniendū q̄ris? neſcis uiꝝ illum ſenatoriū lr̃aꝝ bonaꝝ amatorē p̄cipuū te ſua ſponte in ſuā beniuolētiā recepiſſe:tibiq; honeſtiſſ̄anū in ſua gr̄a p̄buiſſe locū:idq; uſq; adeo:ut ſe tibi ſuaq; familiariter utenda p̄ſtiterit. teipſum ſæpenumero ad epulas uocās. nō cōmeſſationis cōpotationiſue gr̄a ut græci loquuntur:ſed melius ut noſtri latini eā cōuictus:ſeu mauis conuiuendi. Quātum aūt ſuauitatis utilitatiſq; afferant eiuſmodi lr̃ata conuiuia non facile dici pōt. Nā Ciceronis ſn̄ia id ad beate uiuendū ptinere putādum eſt. Cuius ad Petum uerba ſunt. Sed me hercle mi Pete extra iocum moneo te (qd' ptinere ad beate uiuendum arbitror) ut cum uiris bonis iocundis amantibus tui uiuas. Nihil.n. aptius uitæ:nihil ad beate uiuendū accōmodatius:nec id ad uoluptatem refero: ſed ad comitatem uitæ atq; uictus remiſſionēq; animoꝝ:q̄ maxīe ſermone efficit familiari. qui eſt in cōuiuiis dulciſſimus: ut ſapientius noſtri q̄ græci illi. συμποσια aut σύνδειπνα. i. cōpotationes aut concœnationes. nos conuiuia q̄ tū maxime ſimul uiuit:hæc ille. Et ꝑfecto ut interim a cogitatione mea ad teipſum ſermonem uertam (uir pcelebris) tua conuiuia mihi eorum ſimillima uident:quæ Athenis Taurus philoſophus ſibi iūctioribus ſectatoribus celebrare ſolebat. Nam cū domū ſuam eos uocaret:nec oīno (ut dr̄) imunes & ἀσύμβολοι uenirent:hoc eſt qd' uulgo dici ſolet ne oīno uenirēt manibus uacuis:ac ſine portione:cōiectabant ſinguli ad cœnulam. nō cupedias ciboꝝ. i. cibos lautiores:ſed argutias q̄onum. Vnuſquiſq;.n. eoꝝ cōmentus paratuſq; ibat quod q̄reret. Eratq; initium loquendi edundi finis. querebant aūt non grauia neq; reuerenda:ſed qualia. M. Varro ex ſatyris menippæis in cōuiuiis quærēda putat. Cenſet.n. ſermones ad tp̄s eſſe habendos. non ſup rebus anxiis aut tortuoſis:ſed iocundos atq; inuitabiles:& cum quadam illecebra & uoluptate utiles:ex qbus ingenium nr̄m uenuſtius fiat & amœnius. Eius generis tua uir doctiſſime ſenſi

Quātū ſuauitatis utilitatiſq; afferāt lr̃ata conuiuia.

Qui ſermones i cōuiuiis habendi ſint.

m: ſenſi eſſe conuiuia:in qbus nihil a nobis ultro citroq̃ dici ſoleat:niſi quo reddat̃ ingeniũ uenuſtius : atq; ornatius. Vbi.n.edũdi finis factus eſt ſtatim librũ aliquẽ arripis recõditiſſimũ & inuentu rariſſimũ.Siqd.n.alicũde noui aductũ eſt accurrate pcũctaris:ubinã:quaue in officina uendiret̃.tũc.n.raptim nulla pecuniæ habita rõne quãticũq; cõſtare debeat afferri tibi iubes:& eius copiam fieri id re ipſa edoctus loquor qui tua in me beniuolentia:tuoq; beneficio libros aliquos abſtruſiſſimos ſucciſiua tumultuariaq; lectione pcurri.Homericã.n.iliadẽ tuo munere lectitandam ſum conſecutus:ut cætera omittam uolumina minus inuentu rara:q̃ tua.plixa bñficiaq; natura mihi familiaria extiterunt. Neq; hac ſola in me es liberalitate uſus(quæ non pui eſt facienda)ſed etiã auaritiæ tenacitatiſue uinculis minime irretitus(q̃ uiriles hoium aĩos effœminat:quæq; latẽtiũ indagatrix lucrorũ eſt manifeſtaq; pdæ auidiſſima uorago nec habẽdi ſructu fœlix:ſed quærẽdi cupiditate miſerrima:qua cõſtrictus Craſſus auri ſitibũdus aurũ bibit in ſuã perniciẽ)ipſe inquã nequaq̃ illa diſtrictus pecunias:mihi benigne obtuliſti admonẽs ueri amici more:ne te abũdãte ullo mõ me egere ſuſtinerẽ.qđ q̃ mihi gratũ acciderit ipſe ſum mihi teſtis locupletiſſimus.Magno etenim ope gratulari mihi ſoleo cum ipſe tãtillus uiro tãto ſum iocũdus atq; ex ai ſnia:q tametſi grauitate dignitateq; pollet:ñ laudum mearũ(ſi mõ ullæ meæ ſint)ſuopte igenio motus auidiſſimus pco eẽ nõ dedignet̃.Glorioſum.n.eſt(ut hector ille neuianus dicebat)laudari & a laudato uiro.Huc accedit te non mõ iuris utriuſq; & põtificii & cæſarei ſtudus teneri:ſed etiã philoſophiæ quæ ut inqt Cicero tota frugifera & fructuoſa:nec ulla ps eius inculta ac deſerta eſt.Ipſe.n.mathematis.i.diſciplinis(ut græci dicũt)ai tui neruos intẽdis gnomonicã geometriã arithmetricã aſtronomiã cæteraſq; id genus diſciplinas relegẽs a qbus qui ſunt penitus alieni:ut Thaurus ſup pythagora dicere ſolebat:repente nimis ac pedibus illotis ad alias artes pnoſcẽdas neq̃q̃ diuertũt:qđ pculdubio tibi ipropari nõ poterit q̃ adeo cũ dicẽdi genere forenſi geiũ & æquabile dicẽdi genus cõiungis:ut mihi alter Demetrius Theophraſti diſcipulus exprimi uidearis:ut.n.philoſophiæ fuit ſtudioſus piter & dicẽdi ſic tu quoq; iter priuatos pietes facũdiam acri ſtudio alis:qua ſis uſurus in oi cauſarũ genere:mõ forẽſi mõ deliberatiuo:& ſi qñ op⁹ eſt demõſtratiuo.Quæ cũ oia aiaduertiſſem adhuc apud me certaminis aliqd reliquũ erat:foret ne opæpcium ut tãti uiri aurib⁹ ineptiolis meis obſtreperẽ.Quod cũ dubiũ mecũ reuoluerẽ uenit i mẽtẽ tua ipſius inata mãſuetudo:q̃ maxiope fretus aium ad ſcribẽdũ appuli futurũ ratus ut ſcripta nr̃a nihil moleſtiæ eſſent tuæ dignitati allatura.Quæ ſpes ne me fallat uehemẽter rogo.ut hac ipſa in re eum te mihi pbeas qui mihi ſemper(ex quo me in tuam gratiam inſinuaui)cognitus es.Tñ in poſtremis a tua humanitate etiã atq; etiam flagitans:ut de inſtituta in me beniuolẽtia nihil remittas:ſed potius(quoad eius fieri poterit)conſerues:foueas:alas.hoc exiſtimans quantum ad me attinebit nullo me loco tuæ honeſtati defuturũ. Vale & me ama ut cœpiſti.

Quid q̃ q̃ miſerrima ſit auaritia.

Debet cũ foreñ dicendi gñe geiũ quoq; & æqbile cõiũgi

¶ Guido Iuuenalis Nicolao de capella uiro multis laudib⁹ efferẽdo.S.P.D.

SAepe & multũ pſtabilis uir ſapiæ mecũ cogitaui(ex quo de tua ipſius pſtãtia:referẽte fama cognoui)qnam mihi rõ ineũda foret ut tuã mihi gr̃as(quoad ei⁹ fieri poſſet)cõciliarẽ.Tãta.n.feriẽdi tecũ fœderis ſocietatiſq; coeũdæ tenebar cupiditate:ut aliter pacatũ geiũq; ñ poſſe aium meũ efficere niſi me qbuſuis rõnib⁹ in tuã beniuolẽtiã inſinuarẽ.Propterea cũ ſæpe deliberarẽ nõ nihil ad te lr̃arũ dare occurrebat tua ipſius mirabilis eruditio:quæ me prorſus a ſcribẽdo auocabat.ſic.n.mecũ uolutabã qđ ſui cum minerua:neſcis tu eius quẽ cõueniẽdũ ducis hẽre rõnem:Putas ne uirũ tam egregiũ e gregalibus tuis(quos lr̃is ſoles obtundere)unũ eſſe:erras & quidẽ uehemẽter.Is.n.uir eſt admodũ lr̃arũ bonarũ ſtudioſus:q earũ hauriendarũ cauſa ſingula bonarũ diſciplinarũ emporia trãſalpina frequentauit atq; excoluit diligẽtiſſime.In qbus ætatis ſuæ florentis decẽnium cõſumpſit.nõ qdem:ut multi errabũdus:ſed dies nocteſq; ſtudiorũ excubias celebrans auidiſſime.Oẽs inſup maxia fama interptes italos tam in humanis artibus q̃ in iuris utriuſq; facultate.uſq; adeo coluit:illiſq; æqſſimis auribus uſus eſt ut iuris utriuſq; & põtificii & cæſarei profeſſor digniſſimus euaſerit.neq; ea uelocitate qua cõplures cernere eſt:ſed ea tpis diuturnitate ut cum iuris prudẽtia mirabilem potuerit eloquentiam cõiungere.Quod.pfecto adeo abunde cumulateq; fecit:ut eius ſermone ac ſcriptis(quæ de eius munitiſſima officina.pdierunt)nihil mihi cultius deſiderari poſſe uideat̃.Accedit eodem cũ prius q̃ illas peteret regiones adeo ſtabilia hac ipſa in urbe ieciſſe fundamenta:ut & in artibus liberalibus laurea fuerit donatus:ſeu magiſteriũ appellare libet:adeoq; longe in ipa ſacroſancta theologia.pgreſſus eſt:ut bacchalariatus(ut nũc loquunt̃)gradũ fuerit conſecutus.Hæc ipſa lõgeq; maiora cum cogitatione complecterer.facile a ſcribendo deterrebar:diuq; ea rõne remoratus tuæ gratiſſimæ conſuetudinis uſura inuitus carui ac dolens.At cum tantope eiuſmodi torq̃rer cupiditate:cœpi audacia uti pro ſapientia:neq; meis ineptiis obtũdendũ curaui.Verũ tua ingens manſuetudo facile impediuit.quominus litteræ noſtræ moleſtiæ quicq; tibi afferrẽt.Siquidem eo animo illas ſuſcepiſti:ut eueſtigio me indignum in tuam aſcripſeris beniuolentiam.& quidem uſq; eo:ut me tuis ſcriptis omni ſuauitate ſcatentibus latioque admodum oblitis uacare non ſuſtinueris:quod q̃ mihi gratum acciderit non uerbis mõ:ſed nec cogitatione quidem explicari poſſe credam.Procedẽte exin tpe amicitiaq; nr̃a acceſſionis aliqd indies magis ac magis acq̃rente:iter rudimẽtorũ interptationes elegantiarũ non nihil emerit quod tuo limatulo iudicio(ut Ciceroniano utar uerbo)politoq; reco gnoſcendũ cõmiſi:in quo tuum mihi fauorem adeo propenſe adhibuiſti.ut nihil mihi pterea fuerit requirẽdũ.Et qm̃ omni tẽpore pro ea facultate quæ nobis ab optimo deo tributa eſt cupiuimus iuuenes noſtrarũ lectionũ ſectatores cæteroſq; rudimẽtorũ ſtudioſos(qui nr̃ eſt in eos amor)qbuſcũq; uiis iuuare:eorũq; labores multo efficere ſolito leuiores.adhibuimus ingenium interptationi terẽtianæ minutiſſima quæq; plana facientes:quo poſſemus iuuenibus nõdum longe in grãmatice progeſſis aliqd afferre adiumẽti.quo adducti beneficio(ut alias re ipſa cõpleuerũt)ad deum oipotentem ex intimo pectore preces noſtri contẽplatione effunderent.quod mihi munus abunde ſuffecturum eſt.p meis omnibus ſuſceptis laboribus:quos ſi eo animo ſumant quo a me perlati ſunt mihi uſquequaq; ſatiſfactum eẽ putent.Et quãuis eo tempore quo in ea interpretatione laboraui fuerit cõtinuus mihi occupationum concurſus:cum lectionum interpretandarum in contione cum diſcipulorum peculiari ſermone inſtituendorum:id tamen muneris ue

hemēti motus amore minime dubitaui capeſcēdum poſt eius abſolutionem atq̧ conſumationem: rudimētis grāmatices multam dicturus ſalutem longeq̧ maiora ſtudia toto pectore amplexurus. Mihi enim iudicatum eſt (niſi me cogat egeſtas) deponere illam grāmatici pſonam. aliamq̧ impēdio præſtabiliorem induere: meq̧ in theologiæ ſinum tāquā in portum quēdā recipere: ac me totum in lr̄is ſacris abdere. In qbus quod eſt reliquum uitæ meæ ueluti in tuto reponam: nam id ſi fecero uideo me nūq̄ pœnitētiæ loci quicq̄ relicturum. Vbi. n. ſecularibus (ut ſic dicam) diſciplinis pro uirili portione ſatiſſactum eſt non ea teneor ſnīa diutius in illis eſſe progrediēdū: ſed potius mature ex illis pedē eſſe reuocandū atq̧ cauēdum receptui: ne forſitan nos in illaꝝ labyrinthum ita alte demergamur: ut non ſit poſtea reſiliēdi locus. Vt. n. inquit Gelius ad Ciceronem. Etiam atq̧ etiam cogitandum eſt ne nos ſciētes prudēteſq̧ eo demittamus unde exitum uideamus nullum eſſe. Ea propter ſi me his curis exoluero: q̄plurimam ſalutē hiſce diſciplinis dicturum me eſſe reor. In ea autem facillima interꝑtatione non me latet maiorē partē aliquantum eruditis p ſe cognitam eē: attamē mille hominum ſpēs & ſtudioꝝ genera. Alios. n. penitus rudimētoꝝ exortes iuenias diſcēdi tn̄ cupidiſſimos. Alios enim qui bonaꝝ litteraꝝ interꝑtes attēte audierunt: ſed tn̄ quia debilia iecerant fundamēta: faciles etiā ſtructuras ad legitimum ordinē uix poſſent reducere. Propterea non pro doctis eos labores ſuſcepimus: ſed pro iis dūtaxat quibus non eſt conceſſum aut penuria præceptoꝝ aut inopia rei familiaris ut eo eruditionis aſpirarēt quo non foret illis noſtra opa opus. Ea propter ab his cōmētariolis legēdis abſtineant: qui ſuæ doctrinæ fiducia freti: interꝑtis lumine non indigēt: neq̧ iis inuideant qui labores hos ſunt accepturi ſuauiſſime. Et quia (uir litteris politiſſime) inſtitutā inter nos amicitiā ſemꝑ fouere laboraui. hac ēt epiſtola tanq̄ aliquo munere nutriēdam exiſtimaui: ut eſſet litteraꝝ monumētū noſtræ pignus amicitiæ: quoniā fruſtra tecū muneribus alterius generis contēdendū putarē: quippe qui oibus bonis non naturæ mō ſed etiam fortunæ adeo abundes: ut nullius egeas: id genus doni aliis potius benigne paratus elargiri. Et q̄uis litteræ noſtræ ꝑtergreſſæ ſint epiſtolæ modum: tn̄ (quæ tua eſt in me manſuetudo) facile mihi pſuadeo te iiſdē uerbis uſurꝝ eē quibus ad Volūniū Cicero uſus eſt in hæc uerba. Tu inquit uellē me ueritus eē: ne pluribus legerē tuas lr̄as: mihi (quēadmodū ſcribis) longiores forte miſiſſes. Ac uelim poſthac ſic ſtatuas: tuas mihi lr̄as longiſſimas quaſq̧ gratiſſimas fore. Sed de his hactenus caput illud eſt ut inſtitutam in me beniuolētiam (quanta maxima poteris diligētia) conſerues: & (ſi acceſſioni locus ſit) illi rogo nō deneges: & ualeas.

℄ Quid comœdia: uñ dicta. quot eius ſpēs. quot mēbra. quotq̧ actus ſunt.

Comœdia.

Tragœdia.

COmœdia ſm̄ græcos eſt & priuatæ ciuiliſq̧ fortunæ ſine piculo uitæ comꝑhēſio. Comœdia ſm̄ Ciceronē eſt imitatio uitæ ſpeculū conſuetudinis & imago ueritatis. Dicit̄ aūt a græco κωμαι quod indicat pagos & ode cantus. Nā ut ait Varro iuuētus attica circū uicos ita ire ſolita fuit: & quæſtus gratia hoc carminis genus exercebat. Vel dr̄ a græco κωμου hoc eſt a cōmeſſatione quæ olī in huiuſmodi fabulis amātiū fiebat. ℄ Tragœdia ut refert Diome. eſt heroicæ fortunæ in aduerſis compræhēſio. Dr̄q̧ απο του τραγου hoc eſt a tragos quod eſt hircus & ωδη cantus: quoniam olim auctoribus tragicis hircus p̄miū cantus proponebat̄. ut Horatius in arte poetica. Carmine qui tragico uilē certauit ob hircū. Vel φ utrē ex hircina pelle uino plenū pro p̄mio capent. Vir. Vncti ſaliere p utres. Tragœdia aūt heruas regeſq̧ cōtinet & ſemꝑ īfœlices exitus hēt. Vñ Euripides roganti Archilao regi ut de ſe tragœdiā ſcriberet abnuit: ꝑcatuſq̧ deos eſt ne quid ſibi acciderit tragœdia dignū. Comœdia cōtra ciuiles priuatoſq̧ & fœlices exitus hēt. Primi poetæ comici fuerunt Saſſaron Rullus ac magnes. hi ueteris diſciplinæ iocularia: nec ſcite nec uenuſte pnūciabant. Secūda ætate fuerūt Ariſtophanes Eupolis Cratinus: q uitia ſectati accerbiſſimas ſcripſerūt comœdias. Tertia ætas Menādri & Philomenis fuit: q oēm comœdiæ acerbitatē mitigauerunt. Hoꝝ fabulas romani tranſtulerūt. Primuſq̧ Liuius Andronicus ſcripſit. Sunt qui uelut epicarmū in inſula Cæo exulantē primū hoc carmē frequētaſſet: & ſic a Cæo comœdiam dici. ℄ Comœdiaꝝ quædā ſunt togatæ ſic dictæ. ut ait Diomedes φ omnia in publico honore confuſa cernebantur. Quæ togatæ poſtea in prætextatas & tabernarias diuidebant̄. Togatæ ſunt quæ ſcribuntur ritu habituq̧ togatoꝝ: ideſt romanorum ut græce fabulæ a græcorum pallio palliatæ dicuntur. Sed quāuis togata genus ſit ſub quo & prætextatæ & tabernariæ reponunt̄: tn̄ pro tabernaria ponit̄. Prætextata hēt argumētum magiſtratuum qui prætexta utuntur. & Impatorū & pricipum Romanoꝝ. Tabernariæ ab humilitate pſonaꝝ & argumētoꝝ appellantur. Nam tabernas domos paupeꝝ habebant quæ priſcis temporibus ex tabulis conficiebantur. Attellanæ dicuntur ab attella Aſcoꝝ urbe ubi reptæ ſunt. Hæc ſunt argumentis dictiſq̧ iocalibus ſimiles ſatyricis fabulis græcis. Planipedes comœdiæ dicuntur græce mimi: latine uero Planipedes φ actores neq̧ ſoccis neq̧ cothurnis prodeunt in proſcænium aut pulpitum: ſed planis. i. nudis pedibus. ℄ Mēbra comœdiarum tria ponebant græci: Diuerbia: Canticum: Choros. Diuerbia ſunt partes comœdiarum in qbus diuerſoꝝ pſonæ uerſantur. Perſonæ aūt diuerbiorum aut duæ ſunt aut tres raro quattuor: plures adhibere non licet: in canticis una dūtaxat poni debet: aut ſi duæ fuerint ita ponuntur ut ex occulto una audiat nec loquatur: ſed ſecum ſi opus fuerit uerba faciat. In choris numerus pſonarum diffinitus non eſt quia omnes coniuncti canētes concētumq̧ facientes pro una uoce habētur. Comœdia tamē uetus chorus fuit. Sed paulatim ex numero pſonaꝝ aucta in quinq̧ actus proceſſit. paulatim deinde attenuato choro ita ad nouam puenit ut non modo non ſit chorus ſed ne locus quidē illi relinquitur. ℄ Quapropter quinque actus qui in comœdia ſunt difficile eſt noſſe in latinis ſublato choro qui ſe interponens actus diſtinguebat. Eſt autem comœdia in quinque partita ita ut pars prima argumētum explicet. Secūda agi iam cœpta ad finē deducere cupit. Tertia pturbationem affert & impedimēta & deſperationē rei cōcupitæ. Quarta remediū interueniēti malo affert. Quinta ad optatum exitum cuncta pducit. Hæ itaq̧ quinque ſunt principales comœdiæ partes quæ dicuntur actus. hi aūt neq̧ plures neq̧ pauciores eſſe debēt. Horatius. Neue minor quinto nec ſit productior actu Fabula quæ poſci uult & ſpectata reponi. Actus aūt unus interdum multas ſcænas hēt. Actio uero eſt pars ſecundaria quæ qualibet ſcæna cōtinet̄ utputa partus glycerii.

Dr̄ia īter tragœdiam & comœdiam.

Trium ætatum poetæ comici

Comœdiarum ſpēs.

Comœdiarum mēbra.

Quinq̧ comœdiarum. actus.

Actio.

Auctor

AVctor iſte affricanus legiẽ fuiſſe. quẽ deſtructa carthagine Scipio affri. inter alios captiuos Romã ad/
duxit: ſed recognita ſapia ei⁹ hitus eſt in maxia reuerẽtia apud Romãos. iõ cũ eo ipe tm̃ cẽt uſus apud
Romanos faciẽdi comœdias & tragœdias: q̃rẽs occaſionẽ q̃ populo Romano placeret: uoluit face
re comœdias q̃ & maiorẽ utilitatẽ cõferebãt: & maiorẽ delectationẽ faciebãt. Comœdia eſt quoddã
genus carminis & de uulgari orone & humili cõpoſitũ: & de uili materia cõſtitutũ. Sunt. n. tria gña
locutionũ: graue humile & mediocre. hoc antiqtus ruſtici poſt meſſes & uina collecta facere cœperũt
quia in feſtiuis diebus in cõpitis cõueniẽtes: uerſus ſuos de aliq̃ uulgari materia factos recitabant. uñ
hoc uocabulũ qđ eſt comœdia carminibus illis ipoſuerũt. comos. n. uicus. oda laus interptaẽ q̃ſi laus ruſticoꝝ. oda dr̃
aliqua cãtilena ſuauis. ex illa cõſuetudine poſtea apud græcos & latinos uſus iſte inoleuit: ut de uulgari materia & uul/
gari ſermone hmõi carmina facerent: & qđ uulgare erat paulatĩ paulatim qbuſdã facetiis locutionũ & artificiali genere
ſermonũ: retẽta tñ uili & humili materia in artẽ redigere: uñ adhuc antiquũ nomẽ retinuit: ſed nullis añ Terẽtium tam
artificialiter feciſſe inuenit. Nota qđ hoc genus carminis moralitati ſubſeruire dẽt. pfecta. n. moralitas ætatũ ſexuũ & cõ
ditionũ in eo oſtẽdiẽ. ætatũ ut iuuenũ & ſenũ. ſexuũ: ut uiroꝝ & mulieꝝ. conditionẽ. ut ſeruoꝝ & liberoꝝ: matronarũ
& meretricũ & c̃. Eſt igiẽ intẽtio auctoris moralitates deſcribere. utilitas ut ſciamus bonam moralitatẽ nobis cõforma/
re. Voluit pterea cã delectationis hoc incipe: quo utilitatẽ & delectationẽ afferẽdo populo placeret. Materia ſunt res fi/
ctæ q̃ nũcupanẽ argumẽtũ. Nũq̃. n. res geſta in comœdia locũ hẽt. Dr̃ia eſt iter argumẽtũ & fabulã: & hiſtoriam. argu/
mẽtũ equoce accipiẽ faciens fidẽ dubiæ res: ſed hic ita diffiniẽ. argumẽtũ eſt res ficta q̃ fieri potuit. Fabula rem neq; ue/
rã: neq; ueriſimilẽ cõtinẽs. hiſtoria eſt res geſta. huius ergo materiæ nomẽ eſt argumẽtũ. Scripturæ nomẽ ẽ comœdia.
Sciẽdum eſt iterꝝ q̃ ois comœdia in qnq; actiones diuidiẽ. i. in qnq; ptes. uoluere. n. poetæ ſicut in metris menſuram
hñt ita & in materia modũ obſeruare. uide oẽs poetas: & inuenies p æquales diſtinctiones & moderatas eoꝝ libros cõ
poſitos. & diſtinctiones fere eiuſdẽ mẽſuræ. Sic igiẽ comœdi qnariũ numeꝝ: quaſi mediocrẽ mẽſuram in ptibus po/
ſuerũt. ne ſi plures eſſent faſtidiũ gñarẽt. Si pauciores diſplicerẽt. Sic aũt materiã cõſiderabãt q̃ ſi plixior eſſet in quinq;
actus redigerẽt: ſi breuior [illegible] extendebãt. Alia lex iterꝝ in comœdiis obſeruaẽ: ne in eadẽ ſcæna pluſq̃ tres pſonæ
loquanẽ: & ſi q̃rta in [illegible] pauca uerba pferat. ne nimia cõfuſio in locutionibus habeaẽ. uñ Hor. ne quarta loq pſona
laboret & ſi quarta paꝝ loq dẽt. multo minus qnta hæc diuiſio fit comœdiaꝝ apud græcos. Comœdiaꝝ alia ptexta/
ta alia togata [illegible] ptextata ubi alta orone: de humili materia tractaẽ: uñ pp illã dignitatẽ ptexta utebaẽ poeta i recitatiõe: to/
gata ubi & humilis oro & humilis materia erat & toga induebaẽ recitator. Palliatæ erãt q̃dã latinæ adinuẽtiones. ſ. co
mœdiæ nõ aſſumptæ a græcis: nr̃i tñ poetæ nõ accipiũt a græcis: niſi togatas: multas alias diuiſiones comœdiæ facit
donatus: quas q ſcire uolũt ab eo ſtipulenẽ: dicit ſcæna ſubumbraculũ qđ fiebat de cortinis: ubi pſonæ latitabãt & egre
diebãt. tñ ẽt uocaẽ ſcæna unaquæq; clauſula: ubi mutatio & itroductio pſonaꝝ in comœdia qa tũc pſonæ de ſuis ſcæ/
nis: id eſt umbraculis egrediebanẽ. ¶ In hac comœdia ſunt materia pſonæ: Simo pãphilus carinus & aliæ q̃ gr̃a iſtaꝝ
inducunẽ. Intẽtionẽ quã dixi hẽt ubiq; gñalẽ. ſed utilitatẽ in ſingulis moralitatibus deſcriptis potes iuenire. Si bona ẽ
p ſimilitudinẽ informat. Si mala eſt reſpuẽdã ſe nũciat. Quiq; act⁹ hui⁹ comœdiæ ſũt iſti ſimulatio nuptiaꝝ: quã facit
ſimo. ut cognoſcat aium filii ſui: & hẽat locũ obiurgãdi eũ. ſecũdus q ibi icipit. Audiui archilis: eſt diſturbatio illi⁹ diſſi/
mulationis p Dauum. Tertius q ibi icipit. Iubeo chremetẽ eſt de hoc qđ Simo accepta occaſione a filio conatur facere
uarias nuptias. Quartus q eſt iam ubi ubi erit: deſtructio ueraꝝ nuptiaꝝ machinationes miſidis & daui p pueꝝ ſuppo/
ſitum. Quintus q eſt. In hac habitaſſe dr̃ cõpoſitio & mitigatio oium prioꝝ turbationũ p interuẽtũ crithonis: q facit
glyceriũ cognoſci ciuẽ filiã chremetis. ¶ Prologũ nõ pmittit ubi declarat materiam ſuã & plibat ſicut faciũt alii poetæ
qa cõpulſus inuidoꝝ infeſtatione dat aliud offm̃ plogis ſuis qđ melius dicemus in plogo ſed pmittit quãdam oronẽ
cui tñ quoddã offm̃ plogi attribuit. ſ. docilitatẽ p deliberationẽ materiæ ſuæ factæ. Cũ. n. partes narrationis ſuæ præ/
mittit: melius nouit auditor unde debeat tractare: & qd in narratione debeat expectare. Itaq; pponit hanc breuẽ oronẽ
quã noie materiæ intitulat. ſ. argumẽtũ: qa in ea tota materia ſua breuiter includiẽ: pponit. n. ſtegma ſuũ & quaſi infor/
mẽ materiã: uñ. v. actus originẽ hẽt q̃ tñ in narratione nõ diſſeruit: uñ hic uoluit ponere ut ſciamus unde illæ factæ ſint
actiones. i. ex qua materia. qm̃ hic ſolũ qđ dicit: pãphi. uitiat glyce. fuit cã & ſimulationis & deſtructionis eius & cona/
tus ueſtraꝝ nuptiaꝝ: & deſtructionis eaꝝ & cõpoſitionis: pmiſſa illa informi materia ſupponit. v. partes: ſed tertia non
eſt ibi niſi per ſubinuitionẽ quartæ partis qđ melius in ſerie lr̃æ per ſingula diſſeremus. Nũc aũt ad lr̃am inſiſtam⁹. So
rorem falſo & c̃. qđ dicit chryſidẽ eẽ andriam. i. de andro inſula: & meretriculã & glyce. ſororẽ eius: ſed falſo creditam
locum ſingula hñt. ſed melius in ſequẽtibus explicabimus. ¶ Grauidaq; facta: hoc totum fuit cõtrarium machinatio/
ni patris: & conatui nuptiaꝝ: unde conſiſtit primus actus. ¶ Nã aliam ideo dat fidem: qa neceſſariũ erat ut glyce. ſciret
eum nõ deſerturum ſe. ¶ Atq; hic eſt primus actus. Sic iuge pãphilus diligebat glyce. at ut amorẽ illũ competit Simo:
ſimulat. n. ſupponit intẽtionẽ ſimulationis: qa cupiẽs ſi. & c̃. ut locũ obiurgãdi inueniret. ¶ Daui ecce ſecũdus act⁹. i.
deſtructio ſimulationis nuptiaꝝ: quia p hoc qđ Pamphilus nõ repugnat uerbis pr̃is: ſimulatio reddita eſt inefficax: qa
non habuit locũ obiurgationis. ¶ Sed ex glycerio hic ſubinuiẽ tertius actus. ſ. qđ pater conatus ẽ facere uarias nuptias
cum dicit recuſatq; nuptias: ac ſi diceret nuptiæ erant paratæ: ſed ille recuſat. quartus uero actus ibidẽ manifeſtus eſt. ſ.
deſtructio nuptiaꝝ: contentio Pamphili nõ repugnat: & inde accepta occaſione pr̃is parat ueſtras nuptias: ſed illas nu/
ptias & c̃. & præmittit quare recuſat: ut uidit & c̃. Ideo recuſat: qa abdicat. i. abnegat eum futurum generum. ¶ Mox eſt
quintus actus. Sed mitigatio quare recuſat: ut uidit & c̃. ideo recuſat quia abdicat. i. abnegat eum futurum generum.
Mox quintus actus. ſcilicet mitigatio omnium queritur cur oſtendat de uxore carini. Cum carinus non eſſet principa/
lis niſi inducta gratia Pãphili. Ideo. ſ. quia conueniens erat non nihil indiſcuſſum & indefinitum dimittat: quia poſtq̃
ſecerat monſtrationem de eo uoluit totam partem illam ad finem producere.

COLISEVS SI/. VETHEATRVM

Chremes atticus duas habuit filias:alteram Paſſibulam nomine:alteram Philomenam: ex eis duabus credidit diu (q̄q̄ falſo)ſe alteram perdidiſſe relictamq; ſibi unicam Philomenam quam carinus mirum immodum deperibat: ſi/biq; iungi matrimonio depoſcebat. Verum pater eam deſponderat Pamphilo Simonis filio: qui filius liber effectus adamauit alteram filiam Chremetis quæ perdita putabatur ſub nomine Glycerii:idq; adeo: ut ex ea filium ſuſceperit quod ut reſciuit pater Simo dum filii animum tentat per ſimulatas nuptias multis dolis a dauo ſeruo deluditur:dein de motus error periculo Carini:& Pamphili tãtiſper perductus eſt dum athenas ueniens de andro quidam Crito rem aperiat: & nodum fabulæ ſoluat: per quem agnita Paſſibula recipitur a parentibus:& traditur Pamphi/lo amanti. Philomena uero Carino deſpondetur & traditur exoptanti.

Acta ludis Megalenſibus. M. Fuluio ædilibus:& M. Glabrione: Quin. Minutio Valerio curulibus egerunt. L. Attilius latinus prænestinus. &. L. Ambiuius Turpio. Modos fecit Flaccus Claudii filius:ti/biis paribus dextris & ſiniſtris:& eſt tota græca:edita M. Marcello:& Sulpitio conſulibus.

Publii Terentii Afri Poetæ comici
Andriæ Argumentum.

SORORÊM FALSO CREDITAM MERETRICVLAE genere Andriæ glycerium uitiat Pamphilus. Grauidaque facta dat fidem uxorem ſibi fore hanc.

IN huius quidem comœdiæ expoſitiõibus nõ ſane multa ſunt quæ mutata uelim: ſunt tamen quæ recte itellecta oporteat. Dũ enim in enarratione argumẽti dicit. Quilibet effectus & c̄. Non intelliges Pamphilum liberũ effectum. aut a ſer/uitute:aut a patria poteſtate:ſed a cuſtodia pædago/gi. Vt dicitur in prima ſcæna. Item nõ putabis Simo/nem reſciuiſſe filium ex Pamphilo ſuſceptũ. Quia id credere nõ quiuit:at amorem dumtaxat comperiiſſe. Sed hæc non magni momenti ſunt.

PAMPHILVS Nomen ꝓprium filii Simonis ſenis: quod nomen idem dicit(ſi uelimus interpræta/ri)quod totus amans:ut ait Tor/tellius. Nam παν: ut totum dicit & φιλον amans:uel φιλοσ ami/cus ita ut totus dicaẽ amicus quo nomine teſte Quintiliano fuit pictor quidam eximi/us:qui multa ratione depinxit. Pamphilus ergo uitiat. i. ſtuprat. Vitiare a uitio deductum interdum ſignificat uitioſe agere aliquid. Perſi. Ne liceat facere id quod quis uitiabit agendo. Vitiabit. i. uitioſe aget interdum ſignificat uitium & ſtuprum afferre puellæ non ſine eius uitio & quaſi uituperatione qui affert. Glycerium. i. illam puellam cui nomẽ hoc inditum fuerat in Andro: quãuis reuera eſſet paſſibula filia chremetis. Dicitur autem glycerium dulcis amor. Nam cõ/ponitur ex γλνκευσ quod eſt dulcis & ερωσ amor quaſi dulcis amor:& ſic quoq; per diminutionem adulatione amatoria a græcis prolatum eſt q̄q̄ & glycera reperiatur. Martialis in undecimo formoſam glyceran amat lupercus. Pamphilus inq̃ uitiat glycerium creditam ſororem:ideſt quæ credita fuit ſoror:ubi ſororem accuſatiuus nõ habet cre/ditam pro adiectiuo:ſed potius ab eo ut dici ſolet regitur:eiuſmodi enim participia paſſiua plerunq; copulant ſimi/les caſus ubi caſus ſequens ſignificat rem coniunctam uel eandem cum antecedente. Soror inquit Labeo appellata eſt: quod quaſi ſeorſum naſcitur. ſeparaturq; ab ea domo in qua nata eſt: & in aliam familiam tranſgreditur. Fratris autem uocabulum Publius Nigidius homo impenſe:ideſt ualde doctus non minus arguto ſubtilique ετυμω:ideſt recto in/terprætamento interprætatur. Frater inquit eſt dictus quaſi fere alter. Creditam ergo falſo. i. non uere(Eſt autem abla/tiuus poſitus pro aduerbio qualitatis)ſororem meretriculæ:ſcilicet chryſidis andriæ:ideſt ex andro inſula maris ægei unde athenas uenerat. Meretricula:diminutiuum eſt a meretrice ſic poſitum per contemptum ut cum homuntio ap/pellatur aliquis uel homunculus uel homulus uel homululus:ut Priſcianus habet de diminutiuis. Quattuor enim de cauſis proferuntur diminutiua primo gratia ſignificationis:ut regulus paruus rex:gratia urbanitatis & uitandæ arro/gantiæ ut ingeniolum:gratia adulationis ut corculum:ocellus: gratia contemptus ut homuntio & c̄. Andriæ autem hic eſt adiectiuum ab andro nomine ſubſtantiuo deriuatum declinaturq;. Andrius andria um:ideſt de andro illa in/ſula:nomen eſt denominatiuum:& gentile:genere:ideſt natione & gente:uel patria. Nam genus interdum dicitur tota cognatio eorum qui ab eodem principio originem ducunt ut Romani a romulo. Nam primi reges fuerunt patreſ fa/milias ex quibus genera propagata ſunt:& ciuitates coniunctæ:ut ait Ariſtoteles libro primo politicorum. Interdum genus refertur ad nobilitatem:ut familia ad copias ait Donatus. Item genus aliquando eſt progenies:aliquando gens: ut iam dictum eſt. aliquando ipſa generatio. Genus autem putatur dictum ut refert Feſtus a græco uocabulo terræ quam græci γαιαν dicunt. Poſſumus quidem dicere imitati Terentium:habeo matrem genere cenomanam. q. ideſt & glycerio facta grauida: ideſt prægnante ablatiui abſoluti ſic reſoluendi: ideſt ubi uel poſtq̃ glycerium facta eſt ſeu emerſit grauida. Pamphilus dat fidem: ideſt ſancte promittit. Nam dare fidem eſt ſancte promittere. Virgi. Accipe daq; fidem:ideſt accipe meam promiſſionem & da mihi uiciſſim tuam. Dicimus etiam quãcũq; fidem pro me dederis eam præſtabo. i. exequar qcq̃d de me ꝓmiſeris. Promittit ergo hanc glycerium fore. i. futurã eſſe ſibi pãphilo uxorem. i.

ASce. A

Pamph. GVI. A

Tortel/lius.

Quinti/lianus.

Vitiare.

Perſius.

Glyce/rium.

glyceria.

Martia/lis.

Soror.

Labeo.

Publius Nigidi⁹.

Frater

Quot ex cauſis ꝓferuntur diminu/tiua.

Andri⁹ ab ãdro

Genus.

Donat⁹

Feſtus.

Dare fi/dem.

Vxor.

coniugem ab ungẽdo dicitur:uxor ut ait Donatus.quod cum puellæ nuberent maritorum poſtes ungebant & eis la/
Donat⁹ nam figebant.Ennius.Exin inquit tarquinium bona fœmina lauit & unxit.Inde uxorius dicitur qui uxori ſeruit ait
Ennius Seruius.Nam pater.ſcilicet ſimo deſponderat.ideſt deſtinauerat ei pamphilo.aliam:ſcilicet natam:ideſt filiam chreme/
tis ſenis ciuis athenienſis nomine philomenam.Deſpondere & ſpondere hanc habent differentiam.Nam pater ado/
Deſpon leſcentis qui filio puellam petit deſpondet filium ſuum ducturum in uxorem filiam quam petit pater autem ſponſæ
dere & a quo petitur puella ſpondet ſe daturum filiam nuptum adoleſcenti a cuius patre petitur.Nam ut ſeruius Sulpitius in
ſpondere libro quem ſcripſit de dotibus inquit.ſponſalia in ea
Seruius parte italiæ quæ latium appellatur hoc more atq; iu/
Sulpiti⁹ re ſolita erant fieri.Qui uxorẽ ducturus erat ab eo un
de ducenda erat:ſtipulabatur eam in matrimonium
ductum iri:qui daturus erat idem ſpondebat datu/
Sponſa/ rum:is contractus ſtipulationum ſponſionumq; di/
lia. cebatur ſponſalia.Tum quæ promiſſa erat ſponſa ap
Sponſa. pellabatur:qui ſpoponderat ducturum ſponſus.Sed
Spõſus. ſi poſt eas ſtipulationes uxor non dabatur aut nõ du
cebatur:qui ſtipulabatur ex ſpõſu agebat.Iudices co/
gnoſcebant.Iudex quamobrem data acceptaue non

Nam ei aliam pater deſponderat gnatam Chreme/
tis:Atq; ut amorem comperit: ſimulat futuras nu/
ptias:cupiens ſuus qd haberet animi filius cogno/
ſcere Daui ſuaſu non repugnat Pamphilus.Sed ex
glycerio natum ut uidit puerulũ: Chremes recuſat
nuptias generum abdicat. Mox filiam Glycerium i/
ſperato agnitã hãc pãphilo dat:aliã carino cõiugem.

eſſet uxor quærebat.Si nihil iuſtæ cauſæ uidebatur litem pecunia æſtimabat:quantiq; interfuerat eam uxorẽ accipi aut
dari eum qui ſpopõderat:aut qui ſtipulatus erat cõdemnabat.Hoc ius ſponſaliorum obſeruatum dicit Seruius ad id
Horati⁹. tempus quo ciuitas uniuerſa latio lege iulia data eſt.Hæc eadem Horatius ſcripſit in libro quem de nuptiis compoſuit
Gelius. Hæc Gelius.Atq; ut ideſt poſtquã Simo.pater comperit:ideſt depræhendit cognouit.Inde dici ſolet compertum eſt
Vt. mihi.uel habeo compertum:ideſt exploratum eſt mihi:uel habeo exploratum & perſpectum:ut ergo comperit amo/
Cõperiſ rem Pamphili filii ſimulat:ideſt fingit nuptias futuras.i.faciendas.Nam futurus interdum a ſum es retinet ſignifica/
Futurus tionem:interdum a fio fis.ut hic.uocis tamen formatione a neutro deriuatur:ſed a uerbo antiquo fuo fuis fui futum
futu:quod in deſuetudinem abiiſſe conſtat retinemus tantum fui præteritum quod uerbo Sum es eſt accõmodamus.
Nuptiæ Nuptiæ autem ſiue matrimonium(nam idem ſibi uolunt)ut inſtitutionibus titulo de patria poteſtate.uiri & fœmi/
qd ſint. næ coniunctio eſt indiuiduam conſuetudinem uitæ continens.pater ergo ſimulat futuras nuptias cupiens: ideſt uo/
Puer pu lens cognoſcere quid animi:ideſt quem animum(ut quid cauſæ eſt:ideſt quæ cauſa:quid rei:ideſt quæ res)filius ſuus
ellus. pamphilus haberet.Pamphilus non repugnat ſubire nuptias quæ apparabanť ei ſuaſu.i.admonitione daui callidi ſer/
Puera ui.Sed ut:ideſt poſtq̃ chremes pater philomenæ deſponſatæ ſeu deſtinatæ Pamphilo uidit puerulum natum ex gly/
puella. cerio amata a pamphilo quæ reuera erat paſſibula recuſat:ideſt renuit ipſe Chremes nuptias:ideſt matrimoninm con/
Puerus trahi cum pamphilo.A puer proprium diminutiuum fit puellus ut a puera quod dicebatur puella.quod autẽ pueru/
puellu/ lus dicitur:potius a puerus nominatiuo manare iudicatur.Ipſe pater abdicat:ideſt expellit a ſe generum non qui eſſet
lus. ſed qui futurus ſperabatur.Abdicare eſt expellere a bonis filium dum uiuit pater.Exhæredare uero eſt filium a bonis
Abdica/ paternis expellere poſt mortem patris:ſed abdicare eſt grauius:quod etiam in ſe exhæredationem continet.Mox ideſt
re & ex/ ſtatim poſt conuerſionem factam omnium turbationum & rixarum.Chremes dat pamphilo in uxorem hanc glyce/
hæreda/ rium cuius amore tenebatur pamphilus.agnitam:ideſt recognitam.Agnoſcimus enim uetera:cognoſcimus noua:fi/
re. liam:ideſt quæ agnita fuit eſſe filia chremetis quæ paſſibula dicebatur:inſperato aduerbium:ideſt præter ſpem inopi/
Agno/ nato ꝑter expectationem præter opinionem:nam cum agnita fuit non ſperabant parentes ſe unq̃ uiſuros filiam quam
ſcere & mortuam putabant & ipſe chremes dat aliam:ſcilicet philomenam coniugem:ideſt uxorem carino adoleſcenti athe/
cogno/ nienſi.Aliam poſuit pro alteram.Nam duas tantum filias habebat Chremes philomenam.ſ.& paſſibulam.
ſcere.

ℭEPITAPHIVM.

Natus in excelſis tectis carthaginis altæ:
Romanis ducibus bellica præda fui.
Deſcripſi mores hominum:iuuenumq;:ſenumq;:
Qualiter & ſerui decipiant dominos.
Quid meretrix:quid leno dolis confingat auarus.
Hæc quicunq; leget ſic puto cautus erit.

Andriæ

¶ AELII Donati grãmatici & Guidonis Iuuenalis Cenomani: necnon Aſſenſii: & Calphurnii cuiuſdamq; doctiſſimi uiri (ut eius ſcripta demonſtrant) quem multi Seruium fuiſſe dicunt. in Sex. Teren. Cõmentarii.

POETA Quum primum animum ſcribendum appulit. Principium factum eſt a cõmendatione perſonæ quod pudens: quod honeſtus: quod prudens Terẽtius: & honore maiore poetam potius q̃ Terentium dixit: ut illum hoc ipſo nomie: de quo laborat ornaret. ¶ Poeta. q. p. animum ad ſcribendum appulit. Omnis huius prologi intentio hoc agit: ut nouo poetæ ueniam paret: & ueteri odium: & ut q̃maxime modeſtum minimeq; errantem Terentiũ ꝓbet. ¶ Poeta. p. q. a. ad ſcribẽdum appulit: Iã meritũ poetæ dedit poetã eũdẽ dicẽdo: & ab aio ei⁹ quẽ defendit. ¶ Poeta. p. q. a. ad ſcribẽdum appulit. Senſus hic eſt propoſuerat qdem poeta noſter ut i ꝓlogis argumẽta narraret: ſed hoc imputat Luſcio lauinio aduerſatio q eum arcere nõ ꝑmiſit: qd ꝓpoſuerat maledictis ſuis ad rñdendũ eũdẽ ꝓuocãs. ¶ Appulit: appellere ꝓprie dr̃ cum ex pelago aut freto qs ad littus acceſſerit. Virgi. Hic me digreſſu3 ueſtris deus appulit oris. ¶ P. appulit: in ſecũda lectione appulit fuit: ſed appulit magis ut Terẽtius. Nã poſtea ſic aium ad uxorẽ appulit. ¶ Id ſibi negocii: modo pro moleſtia & cura nõ labore. ¶ Populo ut placerent: ut ne non ſignificat: modo non eſt cõiunctio. ¶ Placerẽt quas feciſſet ad feciſſet rettulit fabulas: nõ ad placerẽt: & eſt figura ſyllepſis. ¶ Quas fe. fa. bñ feciſſet. nõ ſcripſiſſet. Vñ poetæ a faciẽdo dicti ſunt απο του ποιεω. Sic Virg. Pollio & ipſe facit noua carmina. ¶ Verũ aliter. Sic Virgi. Maior rex mihi naſcit ordo. Maius opus moueo. Nõ enim hoc ſe legiſſe dicit ſed quaſi ex ordine ipſo natũ ſibi eẽ itelligit. qd credimus plerũq; falſum: qd itelligimus certũ eſt. Aliter aũt cõtra ſignificat. ut Diis aliter uiſum eſt. ¶ Verũ aliter euenire multo intelligit: adeo nec ꝑparauerat: nec itenderat quẽq̃ lædere: ut ſpe falſus: laceſſituſq; hoc faciat. ¶ Opera abutit. Vtimur fructibus rei quæ ab amãtibus ſaluo uſu nobis ſubminiſtrat. Abutimur qñ deꝑdimus: & rẽ & fructũ. Nam uſui eſt ager: domus. abuſui uinũ: oleũ: & cætera huiuſmodi. Cicero. Nõ debet ingt ea mulier: cui uir bonorum ſuorum uſumfructum legauit: cellis uinariis plenis relictis putare id ad ſe ꝑtinere. Vſus. n. nõ abuſus legatus eſt: ea inter ſe ſunt cõtraria. hoc in thopicis habet. ¶ Nõ qui argumentũ narret: qd uere ꝓlogi eſt officium. ¶ Qui: pro ut. qui ergo mõ nõ eſt ꝓnomen. ¶ Sed qui mali. uete. poetæ. Primum a natura maliuoli. deinde tpe: uel ab inuidia ueteris a ſigno æmulatiõis poetæ. Vetus plærũq; refertur ad laudẽ: interdũ ad uitupationem ut hic & alibi. Vetus ueternoſus ſenex. Veteris pro carioſi & q̃ſi rancidi poſuit: atq; ideo maliuoli non criminibus ſed maledictis. Quid aũt inter maledictum & crimen interſit docet Cice. in tuſculanis. Veteris ratio inuidiæ: poetæ cauſa inſectatiõis. ¶ Maledictis criminatio aduerſarii: ¶ Veteris poetæ ma. re. quia ſenex Luſcius edebat fabulas: adoleſcentulo tunc Terentio & eleganter maliuoli maledictis ueteris. cõmendatio poetæ a pſona aduerſarii. ¶ Rñdeat: excuſatio rñdentis q non obſiſtat: ſed rñdeat. ¶ Nũc quã rem: quã: qualẽ. ¶ Vitio dent uituperent: culpent. Vitupare eſt mala uitio dare & etiã bona. ¶ Nunc quã rem uitio dent. Vtrum nũc aiaduertite an nunc uitio dent: & oratione quaſi multa facit cum unum ſupra dixerit: ut Virgi. Deſiſte malũ cõmittere teucris. ¶ Quæſo: ꝓpoſitio eſt. ¶ Aduertite: legit & attendite. unde manifeſtũ eſt: & aduertite: & attendite non eſſe plenũ niſi addideris aium. ¶ Menander fecit andriã & pinthiã: narratio eſt: & ꝓprie fecit: ſcribit enim Terentins: qui uerba adhibet tñ fecit Menander: qui ẽt argumentũ cõponit: ſed ſæpe ad laudẽ Terentii: fecit ab eo qd eas trãſtulit. ¶ Vtrãuis: prima ſcæna perinthiæ pene iiſdem uerbis: quibus andria ſcripta eſt. cætera diſſimilia ſunt: exceptis duobus locis: altero aduerſus. xi. altero aduerſus. xii. qui in utraq; fabula poſiti ſunt. ¶ Qui norit unam am. no. oẽm rem uno uerſu nouerit. ¶ Vtrãuis deeſt harum. ¶ Non ita diſſimili ſunt argumento. Ordo: ita non ſunt: ergo ita ſubdiſtinguendum: ſed tñ diſcretio eſt a ſupioribus: & eſt non enim ſupra poſuit qdem: nõ ita diſſimili ſunt orone. ¶ Ita. pro ualde & caute. Potuit enim dici qũo ergo ſunt duæ diſſimili orone: ita ne Menandrum culpare uideat: ita adiunxit qd

ANDRIAE PROLOGVS.

POeta quum primum animum
Ad ſcribendum appulit: id ſibi
Negocii credidit ſolũ dari: populo
Vt placerent quas feciſſet fabulas
Verum aliter euenire multo intelligit
Nã in ſcribẽdis ꝓlogis opa abutit.
Non qui argumentum narret: ſed qui maliuoli
Veteris poetæ maledictis reſpondeat. nunc
Quam rem uitio dent quæſo animum aduertite
Menander fecit andriam & perinthiam
Qui utramuis recte norit ambas nouerit.
Non ita diſſimili ſunt argumento
Sed tamen diſſimili oratione ſunt factæ: ac ſtilo:
Quæ conuenere in andriam ex perinthia
Fatetur tranſtuliſſe: atq; uſum pro ſuis.
Id iſti uituperant factum atq; in eo diſputant
Contaminari non decere fabulas.
Faciunt ne intelligendo ut nihil intelligant.
Qui quũ hunc accuſant: neuium: plautũ: ennium
Accuſant: quos hic noſter auctores habet:
Quorum æmulari exoptat negligentiam
Potius q̃ iſtorum obſcuram diligentiam.
Dehinc ut quieſcant porro moneo: & deſinant.
Maledicere: malefacta ne noſcant ſua.
Fauete: adeſt æquo animo: & rem cognoſcite
Vt pernoſcatis: & quid ſpei ſit reliquum:
Poſthac. quas faciet de integro comœdias
Spectandæ: an exigendæ ſint uobis prius.

DO.A
Luſcius Lauini⁹
Appellere.
Virgi.
Id ſibi negocii
Vt ne nõ
Virgi.
Aliter.
Vti & Abuti.
Cicero.
Vetus.
Vitupare
Virgi.
Quæſo
Aiaduertere.
Ita.

ſtilus nõ eſt in tpe:ſed ꝓpla
Oratio Stilus laudis eſt. ¶ Oſone ac ſtilo:oſo in ſenſu eſt:ſtilus in uerbis.oſo ad res referſ:ſtilus ad uerba:ſtilus nõ eſt in tpe:ſed ꝓpla/
ta oſone.Oſo aũt eſt & in cogitatione & in ꝓlatu.oſonẽ in ſententiis dicunt eſſe:ſtilũ in uerbis : argumentũ in rebus:
ergo in poemate oſo eſt. ¶ Quæ cõ.in.an.appet nõ de induſtria:ſed caſu eſſe tranſlata ea quæ ex perinthia in andriam
eodẽ ſenſu:iiſdẽq; uerbis ꝑſcripta fuerũt. Quæ cõ.in an.unã ergo nõ duas tranſtulit. Quæ cõ.in andriam: quæ apta &
cõmoda fuerũt in andriã latinã nõ græcã:fateſ tranſtuliſſe. Sed q̃re ſe onerat Terentius cũ poſſit uideri de una tranſtu/
liſſe. Sic ſoluiſ:qa cõſcius ſibi eſt primã ſcænã de perinthia eſſe tranſlatã:ubi ſenex ita cũ uxore loqſ:ut apud Terentium
cũ liberto:at in andria menandri ſolus ſenex eſt. ¶ Id iſti ui.fa.iſti ad rep̃henſionẽ ſumiſ pſonæ interdũ rei rep̃hẽſionẽ
ſignificat:ut Virg. Quid petis ? iſtis uitupant:uitiũ rei parant. ¶ Diſputãt:imoranſ:calũnianſ:argumentanſ. ¶ Cõta/
minari:pprie cõtaminari eſt manibus luto plenis aliqd attingere: & cõtaminare attingere eſt & polluere. Virgi. Relinq
Cõtami/nari. pollutũ hoſpitiũ:cõtaminatũ. ¶ Cõtaminari:tãgi & relinq polluta manu:ac p hoc uoluit fœdari:aut maſculari ut ipſe
ait. Ne hoc gaudiũ cõtaminet uitã ægritudine aliq̃. Cõtaminari.n.de.i.ex multis unã nõ decere facere. ¶ Faciũt ne in/
Nepticu la eſt. telligendo ne qdã corripiũt:& cũ interrogatiõe ꝓnũciant:qdã ꝓducũt.quoꝝ alii ne ꝓ nõ accipiũt:ne.i.nõ alii ne ꝓ ual
de:ut Ne ego hõ ſum infœlix:& Cicero:Ne illi & hoc melius:nã ſtatim infert. ¶ Qui quũ hũc accuſant Neuium:Plau
Cicero. tũ:Enniũ accuſant:in ſingulis magna emphaſis eſt auctoritatis:ſed ordo nõ eſt ſeruatus. Ennius nãq; añ Plautũ fuit:ſed
qđ eſt ſũmæ auctoritatis Enniũ ultimũ dixit. ¶ Quoꝝ magis exoptat æmulari negligentiã potius q̃ iſtoꝝ obſcurã dili
gentiã:ne minus multũ plurimũ. ¶ Qui quũ hũc accuſant. Terentiũ inqt ſpãliter accuſantes neſciunt ſe bonis homini/
bus maledicere:quos ille imitaſ:& argumentũ eſt ab exemplo & auctoritate. ¶ Dehinc ut qeſcanſ porro moneo:recte
eſt. Nã qeſcere ille dſ q eſt inſolens & inqetus. ¶ Porro:porro in futurũ dixit. ¶ Moneo:terribiliter dixit. Cicero:mo/
Quieſce re. neo prædico:admonio liberatus culpa ẽt terret criminaturus aduerſarios. ¶ Fauete:adeſte : iam auditores cõuertitur:a
qbus fauorẽ cœpit.q.d.hoc aduerſarii faciunt:uos aũt qđ in uobis eſt fauete. Vos uero fauorẽ facite:ac adeſte:nõ ut ab/
ſentibus dicit.qppe q corporibus præſto erant:ſed intenti eſtote fauete ſilete.ſic & pontifices dicunt fauete linguis:faue
te uerbis.unde Virg. Ore fauete oẽs. ¶ Adeſte ais.ſ.auxilium præbete:ut aduocatus rẽo dſ adeſſe. ¶ Aequo aio:ab ho
neſto ¶ Et rem cognoſcite:a iuſto. ¶ Maleſacta ne noſcant ſua:melius q̃ ſi dixiſſet audiant. ¶ Cognoſcite : pnoſcite.
Sic dixit cognoſcite. ¶ Vt pnoſcatis quẽadmodũ in ecyra. Orator ad uos uenio ornatu prologi:ſinite exorator ſiem.
¶ Vt pnoſcatis ab utili. ¶ Quid ſpei ſit reliquũ:pro reliquoꝝ accipiunt. ut ſit ſenſus . de hac fabula ſumite ſpecimẽ ut
ſciatis an cæteræ uobis ſpectandæ ſint. Nam poſtmodũ dictum alio ꝓlogo alias cognoſcetis eius quæſo hanc cogno/
ſcite. ¶ Reliquũ:quaſi diceret poſtremũ.ergo quæſo aduerbium eſt.uel ideſt τολιμον. ¶ Reliquũ : ſiue hoc reliquũ
dicit:ſiue reliquum pro reliquoꝝ geminatu.u.ſcribitur. ¶ Poſthac faciet:ſcribet. ¶ De integro:utrum denuo an ex in/
Spectare tegris græcis. ¶ Spectandæ an exigendæ ſint uobis prius : ſylepſis ut ſupra:ad uerbum enim faciet declinauit non ad
ſpectandæ ſint. ¶ Spectandæ:proprie ut fabulæ:propalandæ:exigendæ:excludendæ.

GVI. A

POETA Quum primũ &c̃. Hic ꝓlogus quẽ in manibus habemus eſt relatiuus qm̃ in aduerſariũ maledi/
cta referunſ & qdem acriter ea tñ ſubtilitate ut poeta uideaſ oia refellere laceſſitus aduerſarii maledictis. Sunt
aũt quattuor prologi ſpẽs.alius eſt cõmendatitius in quo fabula aut poeta cõmendaſ. Alius relatiuus quo
aut aduerſario maledicta aut grãæ populo referunſ. Quidã eſt argumentatiuus fabulæ argumentũ exponẽs
Quotu/plex ſit ꝓlogus Quidã mixtus oia hæc in ſe cõtinens. Hic aũt ꝓlogus relatiuus eſt in quo defenſor poetæ introductus:oſtendere nititur
poetã modeſtũ minimeq; errantem:& aduerſariũ in inuidiam uocare:cuius maledictis rñdendo occupatus a narrãdo
argumento ſupſedere cogiſ. Comici aũt ſolent introducere nõ ſeipſos in ꝓlogis loqntes ſed alium inducũt ex abrupto
Ariſtro/phanẽs. aduerſarium rep̃hendentẽ poetæ cõmendatiõe adhibita.qđ fecit Ariſtophanes inducens in prima comœdia ſua Chre
metẽ:qđ ẽt ſatis uidere eſt in hoc ipſo andriæ ꝓlogo in quo poetæ defenſor inductus captat beniuolentiã a pſona poe
tæ eam cõmendando & a pſona aduerſarii eã in crimen & in iuidiã uocãdo. Poeta. quũ primũ &c̃. Poeta a ποιέω .i.
Poeta. facio dſ ꝙ carmina faciat. Virg. Pollio & ipſe fa. no. car. Appello.is.ex ad & pello ſignificat ſubducere naues ad littus:
Appello is. quaſi pellere naues ad littus. Inde appulſus.i.acceſſus & ꝓprie ad aquã uel ad littus:tranſferſ aũt ad alia. ſed appello as:
ſignificat noio as. Cic.in epiſto.tertio quoq; uerbo oſonis ſuæ me appellabat qđ ex ad & pello as cõponiſ qđ ſimplex
Cicero. nõ eſt in uſu:ſed cõpoſita eius appello & cõpello cõpellas qđ eſt alloquor alloq̃ris. Virgi.prior æneam cõpellat Acha/
Appello as. tes. Negociũ interdũ capiſ pro labore ut nõ eſt magni negocii debilẽ ſupare.i. magni laboris. Interdũ capiſ pro mole/
ſtia cura ſiue ſollicitudine. Quũ primũ ut primũ ubi primũ ſtatim ut ſimulat:ſimulatq; poſtq̃ poſteaq̃ idem fere ſibi uo
Negociũ lunt poſtulantq; duo uerba q̃primũ uero qđ ſignificat citiſſime unũ tñ:ut ueni ad me q̃primũ.i.citiſſime. Interdũ cum
Cum pri mum q̃primũ primũ duæ ptes ſunt ut hic,ordo eſt quũ.i.qñ poeta appulit aium.i.applicuit uel adhibuit ingenium ad ſcribendum.i.
cõponendũ poema credidit id negocii.i.illã ſollicitudinẽ ſolũ.i.tñmõ dari ſibi ut.i. ne nõ ut (Donati ſnĩa) fabulas.i.
fabulæ uel ſubaudiaſ fabulæ quas fabulas feciſſet placerẽt populo ut ſit ſenſus putauit ſibi dũtaxat illam curam ſiue illũ
timorẽ relinq ꝙ ſuæ fabulæ populo nõ placerent de quo unuſqſq; poeta ſolet eſſe ſollicitus. Aut ſi ponaſ negociũ pro
labore & ut pro ꝙ ſenſus erit putauit ſolum illum laborẽ ſibi relinq ut efficeret ſuas fabulas populo placere ſed ſpe fal/
ſus intelligit ſibi eſſe maledictis poetæ laceſſentis rñdendum:itaq; ordo eſt. Verũ poeta intelligit euenire multo aliter.i.
lõge ſecus uel ualde cõtra.]quare ? nam abutiſ opa.i.labore & induſtria.hoc eſt nõ bene collocat laborem ſuum in ꝓlo/
gis.i.in pfationibus ſcribendis pſertim qui poeta.ſ.nõ narret argumentũ.i.fabulæ materiã ut facere deberet ſed q rñdeat
maledictis.i.purget detractiones & criminationes poetæ naturã maliuoli & longa cõſuetudine qa iã ueteris & in æmu
Vti & abuti latione inueterati. Vbi aduertendũ puto dictum Diomedis legentis operam abutiſ:inqt enim ita fuiſſe antiquos locu
tos utor : hanc rem & abutor hac re quod a recentioribus dictum eſt utor hac re:& abutor hac re ut ait Do. utimur fru/
ctu rem ipſam non deperdentes. Abutimur autem & rem deperdentes & fructum. utimur enim agro abutimur oleo
aut uino.

aut uino. Nunc quæſo.i.poſco uos ſpectatores aium aduertite.i.diligenter attendite quã rem uitio dent.i. q̃d uitupent & improbent q̃d ſi ſubaudiat̃ hic datiuus poetæ ſenſus eſt attendite de qua re poetã uitupent. Nam dare rem aliquam uitio alicui eſt eum uitupare ſup illa re. Iidem uertere rem aliquã uitio cuiq̃ idem ſignat. Menander narrat: q̃d uino. illi dabit ingens uerti ubi uitio ꝙ transferens Menandri Andriam ex Perinthia altera comœdia græca conceſſerit in ſuam latinam Andriam quæ illi congruere uiſa fuerunt: q̃d non diffitet̃ confutans ab auctoritate & exemplo id uitium non eſſe: ꝑcipue cum id grauiſſimi auctores comici effecerint. Attende ordinẽ. Menãder poeta græcus fecit Andriam & Perinthiam græcas comœdias: & bene fecit. q̃a eaꝝ argumentũ excogitauit. ſcribit aũt Teren. trãſferens: licet in eius laudẽ & facere quoq; dicat̃. q no .ii.i.cognouerit. recte.i.bene. & ut intelligi debet utrãuis eaꝝ.ſ. hoc eſt utrãlibet ſiue alterutrã eaꝝ: nouerit ambas. no ita.i.nõ adeo diſſimili ſunt argumento.i.materia: ſed tñ ſunt factæ diſſimili orone.i.diſſimilibus ſententiis ac diſſimili ſtilo.i.iũctura uerboꝝ. Vbi aduerte orõnẽ in ſenſu ſiue ſnis eſſe. ſtilum in uerbis ſiue eoꝝ iunctura q̃ ẽt character dr̃. argumentũ aũt in rebus. Ipſe poeta fatet̃ tranſtuliſſe.i.traduxiſſe ex Perinthia græca in Andriam latinã. ea quæ conuenere.i.cõmoda fuerunt & apta. atq; fatet̃ ſe eſſe uſum illis tranſlatis pro ſuis.i.tanq̃ a ſe inuentis uel ꝓ ſibi cõuenientibus. illi maliuoli.ſ.ꝑ cõtẽptũ dr̃. uitupant factũ illud atq; diſputant.i. imorant̃ calũniant̃ uel argumẽtant̃ in eo uidelicet q̃d ſequit̃.i.nõ decere.i.honeſtũ eſſe fabulas cõtaminari.i.quaſi fœdari aut maculari ex multis unã faciẽdo. Cõtaminare.n. eſt manibus luto plenius aliq̃d attingẽdo illud relinq̃re pollutũ maculatũ ſiue fœdatũ. Ne.i.certe ut ait. Laurentius uel ut Donatus.i.ualde intelligendo.i.prout nimis curioſi minima quæq; rimando efficiunt. ut nihil intelligant. interdũ.n. nimia curioſitas. ac ut poeta ĩnq̃t obſcura diligentia potius eſt omittenda q̃ ſeq̃nda. Alii capiũt ne pronũ interrogatiue illud dcm̃ legendo: alii ꝓ nõ neq; ut bñ ſentit Donatus. melius eſt ut pro certe aut ualde accipiat̃. Qui maliuoli cũ accuſant.i.arguũt hũc Terentiũ accuſant Neuiũ Plautũ Enniũ poetas magnæ auctoritatis: quos poetas hic noſter poeta hẽt auctores.i.imitandos.i.quoꝝ ſequit̃ auctoritatẽ & eoꝝ ſe utat̃ auctoritate. Quoꝝ poetarũ exoptat.i. ꝑelegit. æmulari.i.imitari aliq̃n inuidere negligentiã.i.nõ nimiã curioſitatẽ potius q̃ exoptet æmulari diligẽtiã.i.curioſitatem. obſcurã.i.afferentẽ obſcuritatem dictis iſtoꝝ maliuoloꝝ. Dehinc: admonet eos ut ceſſent maledicere ne audiãt malefacta ſua. Dehinc.i.deinceps. moneo.i.admoneo eos ut porro.i.in futuꝝ ſiue poſtea. q̃eſcant.i.q̃eti ſe dent qui tam inſolentes ſunt inq̃eti neq; amplius aium ſuũ ꝑturbatione inuidiæ uexent. & deſinant.i.ceſſent. maledicere.i. detrahere ne noſcant ſua malefacta manifeſtatione poetæ qua ſit criminaturus eos & uitia detecturus ni ceſſent detrahere. Fauete: ad auditores cõuertit̃ a q̃bus fauorẽ captat. Fauete.i.fauorem date ſilendo: ſic & pontifices dicebant. Fauete uerbis. Fauete linguis. & Virgi. Ore fauete oẽs. adeſte.i.auxilium ꝑbete & intenti eſtote: ut aduocati adſunt clientibus. æquo aio.i. bono aio. & cognoſcite.i.intelligite. rem.i.comœdiam agendã. ut pernoſcatis.i.perfecte noſcatis eam rem & etiam cognoſcatis q̃d ſpei reliquum ſit.i.quæ ſit apud uos reliqua ſpes: uel quid ſpei.i.quæ ſpes reliquum.i.reliquoꝝ hoc eſt reliquaꝝ comœdiaꝝ ſit apud uos. an ſcilicet.i.utrum. comœdias.i. comœdiæ uel ſubaudi comœdiæ quas comœdias poeta faciet.i.tranſferet uel ſcribet. poſthac.i.amando uel in poſterum. deintegro.i. ex integris græcis. uel de uno ut ſit aduerbium. ſint ſpectandæ.i.aſpiciendæ. uobis pro a uobis: an prius.i.anteq̃ ſpectentur utrum ſint exigendæ: ideſt excludendæ eiiciendæ ab ex quod eſt extra & ago agis: quod eſt duco ducis. Tanq̃ dicat de hac fabula ſumite ſpecimen.i. deguſtationem ut ſciatis an ceteræ uobis ſpectandæ ſint.

Argumentum.

Porro

Virgi.

Exigere

A

POeta cum primum. Prologus iſte ob hoc a Calliopio factus eſſe uidet̃: quare ſub eius ꝑſona ſcribit̃. Scimus tñ quare Terentius eũ fecit nõ ſub ꝑſona ſua ſed ſub ꝑſona Calliopii. Calliopius erat q̃dã cantor q comœdias Terentii recitauit. Ideo ꝓlogis ſuis ãbuſus eſt. quare anteq̃ Terentius Romã ueniret q̃dã poetæ fecerant comœdias quæ recipiebant̃: & in honore apud Romanos habebant̃: ſed poſtq̃ Terentius additus Romæ cœpit ſcribere comœdias eoꝝ. & ideo detrahebant ſcriptis Terentii: & occaſiones multas uituperii adduxere: quapropter iſte cõpulſus eſt ꝓlogis ſuis inuidis rñdere. & ita offm̃ ꝓlogi auferre. Nam ois rectus prologus debet delibare materiam ſequentis opis: & ita facere docilitatem & ꝑterea captare beniuolentiam & attentos reddere. Et cum aduerſariis ſit rñſurus: captat beniuolentiã quattuor modis a ꝓpria ꝑſona. a ꝑſona aduerſarii: a ꝑſona auditoris.i. iudicis ab ipſa re in ipſo acceſſu. captat beniuolentiam a ꝓpria ꝑſona. Cum dicat appulit.i.cum nimia appulſione animi & intentione: ac ſi diceret. Non eſt res leuis uel cõtemptibilis. Comœdia iſtius: q̃a magnã diligentiam huic operi adhibuit. Credidit id negocii.i.hoc negocium.i.ſcribere comœdias ſibi datas.i.a ſe eligi ſolum ꝓpter hoc. ut placerent populo romano: Ecce captat beniuolentiam a propria ꝑſona per intentionem ſuam. Cum enim populo Romano placere intenderet recipiendus erat. Fabulas uocat abuſiue cum ſint ueriſimiles. Veꝝ. noluit dicere diſplicere: ſed moderatius ponit cum dicit. multo aliter euenire. q̃ reputauit ne torqueret culpã. in Romanos ꝙ res bona & utilis illi diſplicuiſſet. Nam uere intelligitur diſplicuiſſet. nam oſtendit̃ in hoc effectu ꝙ uere intelligit̃.ſ. quare abutitur in prologis opera ſua.i.poetæ: uere abutitur q̃a nõ eſt ille qui narret argumentum.i.materiam ſuam in ꝓlogis more alioꝝ. ſed qui rñdeat ma. Ecce hic captat beniuolentiam a parte aduerſarii cum dicat. maliuoli.ſ.nõ eſt credendum: quia ex maliuolentia facit: uel q̃a multi q̃uis ex maliuolentia: tñ dicunt uera: uel cum diſcretione: addit. Veteris.i.decrepiti ſine ratione. Sumptum eſt a ueſte inueterata: quæ uilis eſt & abiicienda; conſtrue ſic Menander fecit Andriam & Perinthiam. quid inde diceret aliquis. iſte poeta fatet̃ ut ſecurus defenſionis. ſe tranſtuliſſe de Perinthia in Andriam ea quæ conuenere.i.conuenientia fuere. per hoc quod dicit conuenientia: captat beniuolentiam ab ipſa re pars de carino ſumpta eſt de Perinthia. Ecce uitium illud q̃d imponebãt de duabus unam fecerat: & ꝓpterea ꝑmittit excuſationem: qm̃ nõ eſt mirum ſi cõmiſcuit. q̃a utrãuis recte.i.perfecte norit & c̃. Non enim uere poterit cognoſcere ambas: quia non ſunt ita diſſimili argumento.i. materia quin bene poſſit noſci: ac ſi dicant. aliquantulum ſupra diſſimili. Sed non ita ut unam poſſit noſci per aliam. ſed tamen ſunt diſſimili oratione: quia una eſt togata: alia ꝑtexata. Et diſſimili ſtilo, quantum ad diuerſitatem uerborum Orationem hic accipit quæ

habetur ſpecies. alia humilis: alia mediocris: alia grauis: haꝝ autẽ comœdiaꝝ alia erat togata. i. humilis: alia ꝑtextata: alia
orõne & dignioribus uerbis contextata: & in hoc diſſimilitudinẽ habebant. Præterea in hoc ꝙ eſſent diſſimili ſtilo cõ/
textæ. i. diſſimilibus uerbis. ſtilum uocat hic ſingularẽ modũ dictandi unicuiq;. Vnde dicimus ꝙ eadem orõ in una ſua
ſpecie. ſ. ſiue ſit humilis: ſiue mediocris: ſiue alta põt hr̃e diuerſos ſtilos. i. diſſimilia uerba ſi actus a diuerſis: ueluti ſi Io/
ſpertus & Galerus materiam habeant Achillem qualiter in troiano bello pugnaſſet: cum uterq; idem genus orõnis. ſ.
altum teneat: tñ unuſquiſq; diuerſo ſtilo. i. ſuo ſingulari dictandi modo contexeret uerba. Vnde eſt ꝙ cum in eadẽ orõ/
ne diuerſitas ſit ſtilorum: & diuerſa ſit oratio ſtilus a
diuerſis nequaq̄ erit unus. Atq; uſum pro ſuis ad hoc
rñdet qđ ipſi imponebant ei aliud crimen. i. furtũ qa
alienam materiam dicebat ſuam: & ideo dicit. Atq; fate
tur ſe eſſe uſum pro ſuis q̄q̄ enim materiam alterius aſ/
ſumit: & bene deſcribit: ut dicit Horatius: in ſuam redu
cit: atq; demorantes in eo. ſ. Terentio. Faciunt ne. ſ. tan
ta eſt ſubtilitas intelligentiæ eorum ꝙ ipſa uertitur in
ſtultitiam. Qui cum hic uere nihil intelligunt: quia cu;
eum uituperant: & alios ſapientes uituperant: diligen/
tiam obſcuram quia ignorant eſſe licitum de duabus
facere unam. Dehinc. i. ꝓpterea qa nullam rõnem ha/
bent: moneo ne noſcant magis ducit aduerſarios in
odium cum dicit ſe eoꝝ tacere uitia quæ reuelare poſ/
ſet: fauete hic captat beniuolentiam a ꝑſona auditoris
cum uocet eos æquos uiros: æquo aio. i. in æq̄tatẽ iu/
dicate: & rem. i. comœdiæ narrationẽ. cogñ. i. ut in fa/
bula iſta cognoſcatis nõ ſolam iſtã comœdiã ſed etiã
quid ſpei ſit uobis. i. poſſit eſſe uobis de Terentio: reli/
quum. i. in reliquas fabulas qa ſi bona ſit iſta & lauda
bitur meliores adhuc faciet: & ꝑnoſcatis an ille comœ
diæ quas faciet poſthac. i. deinceps de integro. i. nõ de
furto ſed de ſuo ſint tales quæ ſint tantum ſpectandæ
in cõmuni recitatione & non prius exigendæ ante cõ
munem audientiam equipollẽter eſt dicere an ſint ita
uiles ut nemo curet exigere anteq̄ recitent̃: an ſint adeo
bonæ ꝙ prius exigendæ ab ipſo Terentio ut uiderant
illi qui quia in bonitate earum uolent delectari cõmu/
nem non poſſint expectare recitationem.

DO. A Vos iſtæc itro auferte abite. In hac ſcæna hæc
uirtus eſt: ut argumenti narratiõe actio ſcæni
ca uideat̃ ut ſine faſtidio longus ſermo ſit ac
ſenilis oratio. ¶ Vos iſtæc intro au. ab. hæc ſcæna pro
argumenti narratione ꝓponitur. in qua fundamenta
fabulæ iaciuntur: ut uirtute poetæ ſine officio prologi
uel.   & pitiã comœdiæ populus teneat: ut
res agi magis q̄ narrari uideat̃. Vos iſtæc intro auferte
abite: molliter retenturus & experturus Soſiam impat
ut remaneat: addit ẽt cãm aliis abeundi dicendo iſtæc
intro auferte. ne ſuſpitionem. iniiciat Soſiam cõicandi
Auferre. ſecreti cauſa remanſiſſe: & bñ auferte. Auferimus enim
Ferre. ea quæ cũ faſtidio cernimus. Ferimus ea quæ cum ho
nore tractamus. Deinde quaſi reſpicientes increpat di
cẽdo: abite. ¶ Abite cõciatius legendũ eſt: quia reſpi/
ciẽtes ꝓperat: & diſcernit a Soſia: Soſiæ ꝑſona ꝓtati/
ca eſt: non enim uſq; ad finem perſeuerat: ut eſt Daui in
phormione in ecyra philotidis: & ſyre. ¶ Ades dum:
ades impatiuum eſt dũ parelcon: eſt aũt adiectio ſylla/
Sillepſis bica. ¶ Paucis te uolo: deeſt colloqui: aut uerbis: & eſt
Parelcõ. figura ſillepſis. Ades dũ: parelcon: ut codum ad. me.
¶ Dictũ puta: ad hoc rñdet: ut agi res uideat̃: quẽad/
Curatio. modũ ſupra diximus. ¶ Vt. c. r. h. diligenter coquant̃
Cura. curatio proprie medicoꝝ eſt: cura reliquorum: ſed co/

quina,

Simo ſenex.   Soſia ſeruus.

Vos iſtæc intro auferte
Abite. Soſia ades dum
Paucis te uolo. So. dictum
Puta nempe ut curentur recte hæc. Si. immo
Aliud. So. quid eſt quod tibi mea ars effi cere
Hoc poſſit amplius? Si. nihil iſtac opus eſt
Arte ad hanc rem quam paro: ſed his
Quas ſemper in te intellexi ſitas fide &
Taciturnitate. So. expecto quid uelis.
Si. ergo poſtq̄ te emi a paruulo: ut ſemper tibi
Apud me iuſta & clemens fuerit ſeruitus:
Scis: feci ex ſeruo ut eſſes libertus mihi:
Propterea quod ſeruiebas liberaliter:
Quod habui ſummum precium perſolui tibi.
So. in memoria habeo. Si. haud muto factum.
So. gaudeo ſi tibi quid feci aut facio quod placeat
Simo: & id gratũ fuiſſe aduerſum te habeo gratiam
Sed hoc mihi moleſtũ eſt. nam iſtæc cõmemoratio:
Quaſi exprobratio eſt immemoris beneficii
Quin tu uno uerbo dic. quid eſt quod me uelis?
Si. ita faciam: hoc primum in hac re prædico tibi:
Quas credis eſſe has nos ſunt ueræ nuptiæ.
So. cur ſimulas igitur? Si. rem omnem a principio
Audies: eo pacto & gnati uitam: & cõſilium meum
Cognoſces: & quid facere in hac re te uelim.
Nam is poſtq̄ exceſſit ex ephœbis Soſia:
Liberius uiuendi fuit poteſtas. nam antea
Qui ſcire poſſes: aut ingenium noſcere:
Dum ætas: metus: magiſter prohibebant?
So. ita eſt. Si. qđ plæriq; oẽs faciunt adoleſcentuli
Vt animum ad aliquod ſtudium adiungant: aut

Equos

quina medicinæ ſamulatrix eſt.Hæc diſticos eſt.¶ Nempe ut.c.deeſt uis ut ſit nempe uis. ¶ Immo aliud:bene autem
immo & deeſt uolo. ¶ Quid eſt ꝙ mea ars efficere hoc amplius poſſit αποτησ αρετησ dicta eſt per ſyn/ Ars
copam αρετη aũt uirtus eſt.Virtutis uero quattuor generales ſunt partes:prudentia:iuſtitia:fortitudo: & temperantia: Virtutis
ſed prudentia in multis rebus deſcendit.¶ Efficere:facere eſt in opere eſſe.ſed efficere:pfectionẽ deſiderat. ¶ Nihil.i.o. q̃ttuor
e.mire ait arte.nunc opus eſt artibus. ¶ Sed.h.q.ſ. intellexi ſcitas. ipſe hic ſignatiſſime oñdit multas uariaſq; artes eſſe. ſunt ptes
¶ Quas in.t.ſ.in q̃ uirtutes ĩ te itelligunť.Sed his.zeuma a ſupiore.qđ ſubaudiť.ſ.artibus. ¶ Sitas:cõſtitutas:poſitas. Facere

Equos alere:aut canes ad uenandum:aut ad phõs
Horum ille nihil egregie præter cætera
Studebat.& tamen omnia hæc mediocriter
Gaudebam.So.non iniuria:nam id arbitror
Apprime in uita eſſe utile:ut ne quid nimis.
Si.ſic uita erat facile omnes perferre:ac pati
Cum quibus erat:cunq; una his ſeſe dedere
Eorum obſequi ſtudiis:aduerſus nemini
Nunq̃ præponens ſe aliis ita ut facillime
Sine inuidia laudem inuenias:& amicos pares.
So.ſapienter uitam inſtituit:namq; hoc
Tempore obſequium amicos: ueritas odium parit
Si.interea mulier quædam ab hinc triennium ex
Andro cõmigrauit huic uiciniæ inopia.
Et cognatorum negligentia coacta
Egregia forma atq; ætate integra.
So.hei uerior nequid andria apportet mali
Si.primum hæc pudice uitam parce ac duriter
Agebat:lana & tela uictum quæritans.
Sed poſtq̃ amans acceſſit precium pollicens
Vnus & itẽ alter:ita ut ingenium eſt oĩum hoĩum
Ab labore ꝓclive ad libidinem accepit cõditionem
Dehinc quæſtũ o ccipit:qui tũ illam amabant forte
Ita ut fit filium pduxere illuc ſecũ ut una eſſet meũ
Egomet continuo mecum certe captus eſt habet
Obſeruabam mane illorum ſeruulos uenientes:
Aut abeuntes.rogitabam. heus puer dic ſodes.quis
Heri Chryſidem habuit nam andriæ illi
Id erat nomen.So.teneo.Si.Phædriam aut
Clyniam dicebant:aut niceratum:nam hi tres tum
Simul amabant:eho quid Pamphilus?
Quid? ſymbolum dedit:cœnauit.gaudebam:
Item alio die quærebam.comperiebam nihil
Ad Pamphilum quicq̃ attinere.enimuero
Spectatum ſatis putabam & magnum
Exemplum continentiæ nam qui cum
Ingeniis conflictatur eiuſmodi:neq;
Cõmouetur animus in ea re:tam ſcias
Poſſe habere iam ipſum ſuæ uitæ modum
Tum id mihi placebat:tum uno ore omnes
Omnia bona dicere & laudare fortunas
Meas:qui Gnatum haberem tali ingenio

¶ Fide & taciturnitate:fides eſt cõmendatoꝝ fida exe Efficere.
cutio : uel obſeruantia. Taciturnitas uero obſeruantiæ Sitæ
genus in ſilentio cõſtituta:& in celãdo ſecreta. Quæ/ Fides
rit aũt taciturnitatem ne ꝓdat Pamphilo ſecretum qđ Tacitur/
ei cõmẽdaturus eſt: fidẽ ad cõplẽdam taciturnitatem nitas
ad celanda mandata.¶ Expecto qd uelis. expecto de/ Expecta/
ſidero:ut Vir.Expectate uenis. ¶ Quid uelis:deeſt ſci/ re
re : nã ſi explicaſſet qd uelis : nihil deſideraſſet.¶ Ego
p.te.e.a.par.c.cõmẽdatio pſonæ potius q̃ ſerui. ne cõ/
tra filiũ leui ſeruo aliquid cõmitti in decore uideatur.
¶ Ego poſtq̃ te emi a paruulo:tale eſt. Paruulum ego
te:iugurtha apud Saluſti.¶ Nõ emi a paruo:ſed a par
uulo.¶ Vt clemẽs tibi fuerit ſeruitus mea : ſcis hoc eſt
a paruulo ſcis. ¶ Vt ſemp tibi:continuationẽ ſignifi/
cat ſemp. ¶ Iuſta & clemẽs fuerit ſeruitus:ita dixit iu/ Iuſtus
ſta:ut alibi. Non neceſſe habeo oĩa pro meo iure agere Clemẽs
qđ enim non iuſtum dño in ſeruũ. ¶ Iuſta & clemẽs Saluſti⁹
iuſta in qua nihil iniquũ iubeť : clemens in qua etiam
de iuſto multum remittiť. Apud me iuſta & clemens
ideſt moderata æqualitas:cui cõtrariũ ait Virgi. Et ini/
quo põdere raſtri : & iniquo ſub faſce.u.c.Naʒ q iuſtã
debitã nunc dici putãt:nihil afferũt ad iudicãdam ſen
tentiã.¶ Iuſta & clemens fuerit ſeruitus.libertatẽ im/
putaturus clementẽ intulit ſeruitutẽ. ¶ Seruitus:mi/
re ſeruitutẽ pro dñatu poſuit. Sic Saluſtius. Dein ſer/
uili impio patres.c. ¶ Scis : feci ex ſeruo ut eſſes liber/
tus mihi. dulcem libertatem fecit operatione & tracta/
tione uerboruʒ dicendo ex ſeruo libertum : non enim
tantã haberet gratiã ſi dixiſſet : feci libertus ut eſſes q̃ ſi
dicat feci ex ſeruo ut eſſes libertus. at ſi qs dicat : feci ut
eſſes ſanus:nõ tantã haberet gratiã q̃ ſi dicat : feci ut ex
ægro ſanus eſſes. & mihi emphaſim habet:ꝙ mihi li/
bertus factus ſis non filio. aut ideo mihi additũ eſt:qa
libertus ad aliquem diciť & bene mihi:ne primeſceret
filium cui nec liberti munus debet. ¶ Ex ſeruo : mire
addit ex ſeruo:ut uim beneficii oñderet. Scis:feci ex ſer
uo ut eſſes libertus mihi:hinc Virg.Nim.d.ſ.g.n.ſ.u.t. Virgi.
c.u.q.l. bene quia omne bonum libero aptum maluʒ
ſeruo.Idem alibi.Factum eſt a nobis duriter imiſericor
diterq; : & ſi eſt pater magis dicendũ aperte illiberali/
ter:& bñ admonuit cur dederit beneficium eadem &
nunc officia quæſiturus.non enim dixit artificioſe:qa
ſupra ait.Nihil iſtac opus eſt arte. ¶ Quod ſeruiebas.
bene imperfecto tpe:non perfecto uſus eſt. ut oſtendat
eum potuiſſe ſibi etiam atq; etiaʒ ſeruire quale eſt illud Virgi.
Vir.Atq; omnis.p.q.m.c.q.ſ.i. ut oñdat eum q̃uis in/
ualidus eſſet.adhuc potuiſſe laborem:exercitiũq; ferre.
¶ Sũmum precium:libertatem dicit. ¶ Perſolui tibi Perſolue
quia pcium dixerat : perſolui dixit : proprie pſolui tibi re
modeſte pcium redditum dixit : nõ bñficiis ꝓrogatũ.
¶ In memoria hẽo:hoc eſt nõ ſum igratus. ¶ Haud
muto factum. uetuſte nõ me pœnitet. nã ſi quid pœ/
niteret infectum uelle dicebãt : legitur muto an ſecum/

duꝫ ius qᵈ aduerſus liberos ingratos eſt ut in ſeruitutē reuocentᷣ.ſed hoc nō cōuenit ſenē dicere.¶ In memoria habeo: plus dixit in memoria habeo q̄ ſi dixiſſet ſcio. Nam quæ ſcimus poſſumus obliuiſci quæ uero memoriæ cōmēdamus nunq̄ admittimus.Haud muto factum:legitᷣ & mulcto:hoc eſt damno: rep̄hendo: ꝙ ſi eſt intelligeretᷣ nollem factum. Nemo.n.pōt factum infectū reddere:ſed admirabiliter dixit:ut dicimus factum nollem hunc exitum: ergo haud muto factum:non pœnitet me facti.¶ Si tibi qd feci:aut facio qᵈ placeat Simo & feciſſe ſe & adhuc facere oſtendit q̄uis eum manumiſiſſet.¶ Gaudeo ſi tibi qd feci:aut facio Simo quod.p.fœlicitatis eſt ut ea quæ facienda ſunt grata ſint.¶ Si tibi quid pro aliqd.¶ Et id gratū fuiſſe apud te & penes te aduerſum te. Aduerſuꝫ ſine dubio p̄poſitio eſt. Aduerſus ꝑticipium poteſt eſſe ab eo qᵈ eſt aduertor ſed alibi. ergo aduerſum te dixit ꝓ apud te.¶ Exprobratio eſt cōmemoratio beneficii cū enumeratione factoꝝ quaſi exprobratio eſt imemoris beneficii. Recte oſdit ſe in memoria habere. Sunt qui ad beneficium referunt imemor.ut memorem iu.ob irā ut ſit ſenſus. Iſtæc cōmemoratio quaſi eſt ex .i. cuius nemo meminerit.¶ Quin tu uno uerbo. uno uerbo ἀξιώματι una ſnia. nam ἀξίωμα ſnia eſt uel enūciatio uno uerbo nexā cōtinens & ꝑfectā intelligentiā: ἀξίωμα eni cōſtat ex noīe & uerbo.Sed dic qd eſt ἀξίωμα hoc ē. Has bene ut aſſimules nuptias:ergo oīs uirtus aſſimulatio eſt.¶ Quin tu uno uerbo dic.una ſnia:ut ī adelphis. Non enim illud uerbū ueꝝ facio:qᵈ mitio bene ac ſapienter dixit dudum.uitiū cōmune omniū:qᵈ nimium ad rem.i.ſ.a.ſ. Nā male intelligit q putat aſſimules uerbū ſignificare.¶ Ita faciā hoc eſt uno uerbo dicā:qᵈ uerbū ꝓmittit quū dicit. Nūc tuum officiuꝫ eſt has bñ ut aſſimules nuptias.¶ Quas credis has non ſunt ueræ nuptiæ: ſylepſis.¶ Cur ſi.igitᷣ? Virgi.Et q̄ tāta fuit.r.t.c.u.¶ Eo.p.pacto: mō.qm̄ antecedit pactum modus ſequitᷣ:ergo ab eo qᵈ ſequitᷣ id qᵈ præcedit dicit.¶ Et gnati.u.&.c.m.c.nā iſtæ diuiſiōes ſunt Gnati uitā: qm̄ dictur⁹ es. Nā is poſtq̄ ex.ex ephe.Soſia.¶ Conſilium.m.c.qa dicturus eſt, & nunc id operā do.¶ Et qd.ſ.i.h.r.t.u.qa dicturus eſt.Nunc tuum eſt officiū.h.b.u.a.¶ Et Gna.u.&.c.m.c.tripartita diſtinctio & Gnati uitā. uitam filii in duas partes diuidit:in narrationē antefactā bonā: & præſentē malam & incipit malā:ab interea mulier quædam:& bñ actæ uitæ narratio ad eā reꝫ ualet.ut oſtēdat q̄ iuſtus dolor patri ſit ſpe decepto.Nā is poſtq̄ ex. neceſſario is poſitū ꝓnomē anaphora ad illud Gnati uitā: nam ſi non poſuiſſet hoc ꝓnomen Soſia erat intelligendus. Naꝫ is poſtq̄ exceſſit ex ephœbis. argumēta per cōiecturas. Nā is.Pāphilus.¶ Poſtq̄ ex.ex ephœ.Gnati uitaꝫ.Ex ephœbis:ephœbia pria ætas adoleſcentiæ eſt.adoleſcētia extrema pueritia.¶ Exceſſit ex ephœbis.quū ſufficeret unū.¶ Et liberius: liberius nō eſt comparatiuus gradus.non eni potuit libere uiuere:dum ætas:metus magiſterq; ꝓhibebant: ergo deeſt aliquanto: ut ſit aliquāto liberius.¶ Liberius uiuēdi:deeſt ei.¶ Qui ſcire.p.a.i. ſcimus qᵈ certū eſt: noſcimus quæ adhuc incerta deſideram⁹. idē alibi.Forma in tenebris.ſ.n.q.c. ¶ Duꝫ ætas.m.m.ꝓ.magiſter pædagogus.¶ Ita eſt intercedit poeta.ne ſolus Simo loqueretᷣ: cæterū non erat rn̄dendi locus.¶ Quod plæriq;.o.ſ.a. hæc adiectio dr̄ in primo poſita loco. adiectiones uero aut in prima parte orōnis:aut in ultima adiiciuntur hic ergo plæriq; ex abūdatia poſitū eſt: oēs uero neceſſario additū eſt.Et alibi. Caleſces plus ſatis ī ultimo: ſicut itera loci

In memoria habere. Mulctaſ. Aduerſum. Aduerſus. Sylepſis Virg. Pactum Ephœbia. Adoleſcentia. Scire. Noſcere

Præditum.quid uerbis opus eſt?
Hac fama impulſus Chremes ultro ad me uenit:
Vnicam Gnatam ſuam cum dote ſumma
Filio uxorem ut daret:placuit:deſpondi:hic
Nuptiis dictus eſt dies.So.quid igitur obſtat
Cur non uere fiant? Si.audies.fere in diebus
Paucis quibus hæc acta ſunt:Chryſis uicina
Hæc moritur.So.o factum bene.beaſti me:hei
Metui a Chryſide.Si.ibi tum filius meus cum
Illis qui amabant Chryſidem una aderat
Frequens curabat una funus:triſtis interim
Nōnunq̄ collachrymabat placuit tum id mihi.
Sic cogitabam hem hic puæ cōſuetudinis cā:huius
Mortem tam fert familiariter.quid ſi ipſe amaſſet?
Quid mihi hic faciet patri.hæc ego omnia
Putabam eſſe humani ingenii manſuetiq; animi
Officia.quid multis moror? egomet quoq;
Eius cauſa in funus prodeo:nihil ſuſpicans
Etiam mali.So.hem quid id eſt? Si.ſcies:effertur:
Imus:interea inter mulieres quæ ibi aderant
Forte unam aſpicio adoleſcentulam forma
So.bona fortaſſe.Si.& uultu Soſia adeo modeſto
Adeo uenuſto:ut nihil ſupra:quæ tum
Mihi lamentari præter cæteras:uiſa eſt &
Quia erat forma præter cæteras honeſta
Ac liberali:accedo ad pediſſequas:quæ ſit rogo
Sororem eſſe aiunt Chryſidis:percuſſit ilico
Animum:atat hoc illud eſt:hinc illæ lachrymæ.
Hæc illa eſt miſericordia.So.quam
Timeo quorſum euadas.Si.funus interim
Procedit:ſequimur:ad ſepulchrum uenimus.
In ignē poſita eſt fletur:iterea hæc ſoror quam dixi
Ad flāmam acceſſit imprudentius ſatis cū periculo
Ibi tum exanimatus Pāphilus bene diſſimulatum
Amorem:& celatum indicat accurrit:mediam
Mulierem cōplectitᷣ.mea glycerium inqt qd agis?
Cur te his ꝑditum? tum illa ut cōſuetū facile amorē
Cerneres:reiecit ſe in eum flens q̄ familiariter.
So.quid ais? Si.redeo inde iratus atq; ægreferens
Nec ſatis ad obiurgandum cauſæ diceret
Quid feci? quid commerui aut peccaui pater?
Quæ ſeſe in ignem iniicere uoluit prohibui:

Seruaui

ea loci interibi. Attendenda eſt ſane locutio: qđ plæriq; omnes faciunt adoleſcentuli. Aut.n. qđ in quæ utendũ eſt ut ſit quæ plæriq;.o.f.a.aut qđ ad ſingulare eoꝝ ſtudioꝝ adiungendũ erit. Equos alere:canes ad uenãdũ. aut certe erit figurata locutio.ut eſt illud. Si qſq̃ eſt q ſtudeat placere bonis q̃plurimis & minime multos lædere in his.p.h.n.p.ſ.& alibi apte.a.o. ℂ Plæriq; oẽs faciunt αρχαισμοσ eſt:nam errãt q plæriq; apologũ intelligunt:aut q ſubdiſtinguũt plæriq;.& ſic inferunt oẽs.hoc.n.pro una parte oro̅nis dixere ueteres eodem modo & græci. & latini plus ſatis.Neuius in libello punico,Plæriq; oẽs fugiunt ſub ſuũ iudiciũ:figurate Terentius

Seruaui:honeſta ratio eſt. So.recte putas:
Nam ſi illum obiurges uitæ qui auxilium tulit:
Quid facias illi qui dederit damnum:aut malum?
Si.uenit Chremes poſtridie ad me clamitans
Indignum facinus comperiſſe:Pamphilum
Pro uxore habere hanc peregrinã:ego illud ſedulo
Negare factum:ille inſtat factum:deniq;
Iam tum diſcedo ab illo:ut q ſe filiã neget daturũ.
So.non tu ibi gnatum. Si.nec hic quidem ſatis
Vehemens cauſa ad obiurgandum. So.q cedo? Si.
Tu te finẽ his rebus præſcripſiſti pater prope adeſt
Quũ alieno amore uiuẽdũ eſt mihi.ſine nunc me
Meo interea uiuere modo. So.qs igitur relictus eſt
Obiurgandi locus? Si.ſi propter amorem uxorem
Nolit ducere ea primum ab illo animaduertenda
Iniuria eſt:& nunc id opam do:ut per falſas nuptias
Vera obiurgandi cauſa ſit ſi deneget:ſimul
Sceleratus Dauus ſi qd conſilii habet:ut conſumat
Nunc cum nihil obſint doli:quem ego credo
Manibus pedibuſq; obnixe oĩa facturum:magis id
Adeo mihi ut incõmodet:q̃ ut obſequatur gnato.
So.quapropter? Si.rogas? mala mens:malus
Aius:quẽ qdẽ ego ſi ſenſero.ſed qd opus ẽ uerbis?
Sine eueniat qd uolo in Pãphilo ut nihil ſit moræ
Reſtat Chremes:qui mihi exorandus eſt:& ſpero
Cõfore.nunc tuũ eſt officiũ has bene ut aſſimules
Nuptias:& perterrefacias Dauum:obſerues filium
Quid agat.qd cum illo conſilii captet. So.ſatis eſt:
Curabo:eamus nunc intro. Si.i præ ſequar.

Quod plæriq; oẽs: qđ faciũt pro quæ faciũt plæriq; adoleſcẽtuli. ℂ Horũ ille.n.e.p̃.c.ſt. eſt ergo figuratiuũ qđ rectũ eẽt: quæ plæriq; oẽs faciunt adoleſcentuli.hoꝝ ille nihil præter cætera ſtudebat. ℂ Adoleſcentuli. bñ diminutiue: ut ꝓpter ætatẽ facile ignoſcat. ℂ Adiũgãt:alligẽt:aptent aut cõmodent:aut equos alere:aut canes ad uenandũ. Si & equos ad uenandum alit: qũo & canes? ꝙ multi docti improbant & dicũt ſepata eſſe & ad uenandum extra ro̅nem pro ad uenatũ. Vt uenatum æneas unaq;.m.d. ℂ Aut philoſophos. eclypſis pulchra & familiaris Terentio.nam poſſumus ſubaudire audiẽdos:ſiue ſectandos. ℂ Ad phi.uitium eſt quia dixit ad aliquod ſtudium. Aut ſi ad philoſophos:ſeparãda locutio eſt. ſic aium adiungant ad philoſophos. ℂ Egregie:egregium dicitur ꝙ ex grege eligitur: ſed hic egregie ualde nimis: nõ eſt ergo ad laudem poſitum. hæc inquit ut cætera ſimiliter ſtudebat. ℂ Præter cætera: mediocriter ergo non extenuauit rem. ſed ad laudem rettulit. ℂ Gaudebam non dixit laudabam:ſed gaudebã:Laudat enim etiã alienus:gaudet qui pater eſt. ℂ Nõ iniuria: intẽpeſtiue. Soſia rñdet: ſed prudentia tantæ ſniæ compẽſauit importunitatem. ℂ Apprime adiectio eſt confirmationis & admirabiliter dicimus. ℂ Ne quid nimis:ſnia non incongrua ſeruo qa ꝓuulgata:& non refertur ad pſonam dñi dicentis: ſed de quo dicitur an magis quia Soſiæ conuenit cui huiuſmodi caracter in uerbis eſt. ℂ Nequid nimis: deeſt agas: ut ſit nequid nimis agas. ℂ Facile oẽs perferre ac pati: latens argumentatio eſt quia filium ad meretricem cõmeaſſe narrat pater nõ ad corruptelam filii: ſed obſequium amicoꝝ. ℂ Perferre ac pati:ferre eſt cum certo tpe:perferre finem expectat effectus. Feruntur onera:& ſuſtinentur ſupplicia. pferre mediocriter ſtultos odioſoſq;. ℂ Cũ quibus erat: cumq; una his figura temeſis. ℂ Vna cũ his dedere: plus eſt dedere q̃ conſentire: quẽadmodũ in hoſtium poteſtatem hoſtes ſe dedunt:dedere: ergo pertinacibus. ℂ Eorum obſequi:ideſt cõmodior:ſcilicet eorum obſequi ſtudiis. Talem eſſe Pamphilum adiuuat argumentum fabulæ:ſimul & carinum. ℂ His ſeſe dedere ſed & obſequi ſuperioribus dedere non aduerſari paribus:non ſe præponere inferioribus: nemini contradicere pertinacium: nunq̃ præponens conſentientibus. ℂ Ita deeſt faciens:uolens:agens. ℂ Vt facillime ſine inuidia laudem inuenias & amicos pares. Saluſtius. Et cum omnis gloria anteiret oĩbus tñ carus eſſe. ℂ Inuenias:ſecunda pſona pro tertia:ut migrantis cernas. Sapienter uitam inſti.nam hoc tempore obſequium amicoꝝ:ueritas odium parit.improbatur a ſapientibus hæc ſententia. nam obſequium aſſentator debet ueritatem amicus:ſed in teatro dicitur non in ſcola. Obſequium amicos:ueritas odium parit. hic uerſus per improperium eſt. Veritas odium parit: falſum eſt aũt qđ Cicero dixit obſequm primo dixiſſe Terentiũ quũ & Plautus & Neuius añ dixerunt.& eſt ſnia παραδοξοσ & magis theatro apta q̃ officio:de qua Tullius multa dixit. Obſequm amicos:ueritas odium parit.ſnia magis ꝓbabilis q̃ neceſſaria:& honeſta. ℂ Interea mulier:interea eſt cum habet inſtantiam ſuperiorum actorum. ℂ Mulier quædam.ſic dixit:quaſi ignoraret nomen eius: paulopoſt Chryſidem nominaturus ſed ideo ut gratam expectationẽ faciat.ſimul lectorem auidum noĩs reddat:ut Virgi. paulopoſt noiaturus ait. Ecce manus iuuenem interea poſt terga reuinctũ.P. Interea mulieri hic digreſſio eſt:nam ꝓpoſuit gnati uitam dicere. ℂ Ab hinc triennium:artificioſe dixit triennium:quũ poſſet plus minuſue temporis ponere: ut ſit ueriſimile unum annum fuiſſe pudicæ parcæq; uitæ:ſequentem conditionis acceptæ:tertium mortis:primo ergo anno ignorata eſt Chryſidis Pãphilo domus:ſecundo glycerio cognitus: tertio nupſit glyceriũ Pamphilo: & pariter inuenit parentes,Huic uiciniæ uici

Adiũgere. Eclypſis Apprime. Ferre. Perferre. Suſtinere. Temeſis Dedere. Saluſti⁹. Cicero Virg.

niæ:uiciniæ huic loco uel huic locoꝝ. ¶ Inopia & cognatoꝝ:laudatis moribus:qui mox ducet uxorem . ſupeſt ut fu/
turæ quoq; matronæ.i.glycerio ꝓbitatē debitā,p pſona reddat.quæ qa honeſta nunq̄ eſſe poterit:ſi ſic eā conſtet añ nu
ptias impudicā ductā eſſe ptim defendenda:ptim laudanda eſt Chryſis:cū qua cōmorata eſt quā q̄m neceſſe eſt meretri/
cem faten in conditione turpiſſimi nois multū ſumiť excuſatio uolūtatis. ¶ Huic uiciniæ legiť & uicinia. ¶ Et cogna.
Integer neg.hic nos iam parat ad critonis aduentū. ¶ Egregia for.i.eminenti:pſtantiq;. ¶ Atq; æta.ite. integra eſt ætas quæ in
Virgi. flore conſiſtit:cui neq; addendum iam ſit:neq; qcq̄ adhuc ſit iminutū.ut Vir. Integer æui Aſcanius & contulit duo ad
quæſtū meretriciū. ¶ So.hei ue.ne.qd an.ap.ma.andria mire:audiuit.n.exceſſiſſe ex ephœbis Pamphilū:illatāq; men/
tionem mulieris peregrinæ:adoleſcentulæ pulchræ. ¶ Neq d an.eleganter ex andro andriæ nomen oñdit:& mulieris:
Portare. & fabulæ.Et bñ apportet:qa portare ignotis eſt. ¶ Primū.h.p.u.defendit.ut diximus uitā Chryſidis.ut potuerit apud
Dure. eam recte moratā eſſe glyceriū.quæ ex argumēto matrona erit. ¶ Primū.h.pu.ui.bene hæc qdem.i.illa quæ coacta eſt.
Duriter. ¶ Duriter:contra rōnē regulæ:debuit.n.dicere dure ab eo qđ eſt durus. & tñ eſt differentia. eſt.n. duriter ſine ſenſu la/
boris:dure aūt crudeliter:illud ad laborē:hoc ad ſeuitiam relatū eſt:ſed dure in alteꝝ duriter in nos aliqd facimus. ¶ La
na & te.u.q.ſubdiſtingue.tela finis eſt laboris uictū quæritans:ut Virg. Cum fœmina primū.Cui tolerare colo uitā:te/
nuitq; minerua Impoſitū cinerē & ſopitos ſuſcitat ignes.Deinde finē laboris intulit nō cibū : ſed uictū dixit. Cibus eſt
enim q ēt delicatis pbeť. Victus in puis:aridiſq; alimoniis eſt cōſtitutus:unde Vir. Victum infœlicē bacchas : lapidoſaq;
corna Dant rami:& poſt tm̄ laborē uictū nō cibū dixit.ut Vir. At patiens opeꝝ paruoq; aſſueta iuuentus:& non quæ/
rens ſed quæritās dixit . Quærit.n.q ad plenū & ppetuum reponit:quæritat q uix quottidie ingrendo uictum inuenit.
¶ Lana &.t.u.quærit.artificioſe : ut uideať pudice apud eam futura materfamilias educi poſſe quā meretricē neceſſitas
fecit. ¶ Sed poſtq̄ amator:amator fingi pōt:amans uere amat. ¶ Vnus & item alter:poſt unū duo ex qbus alter:ut ſint
Cōditio tres:inq poſt. Nam hi tres tum ſimul amabant:ut alter ab undecimo:ergo alter non eſt ſecūdus:ſed tertius. ¶ Procliue
Perduce ad li.ꝓcliue eſt porro inclinatū uel ꝓnum inclinatūq;. ¶ Accepit conditionē:cum uno. ¶ Quæſtū cū altero : cū altero
re. non eſt cū multis ſic. ¶ Vt igne.eſt.o.ho.alia defenſio Chryſidis : ut quæ ante fecerat ipſius ſint quæ poſtea peccauerit
naturæ hoīum aſcribanť. ¶ Conditionē:conditio eſt cū uno certamen certam legē in ſe continens. ¶ Poſtq̄ ac. unus
& alter.i.plures:quæſtus iam meretricius factus eſt. ¶ Perduxere il.ſe.inuitū eſſe Pamphilum his uerbis ſignt:pducunť
enim neceſſitate coacti : hoc ēt uerbū iudices ꝓnūciare ſolent & hoc eſt q ſupra ait. His ſeſe dedere eoꝝ obſequi ſtudiis.
¶ Vt una eſſet.m.& ꝓducte legiť eſſet:ut cibum capiat & correpte:ut alibi.Vna ſimul eſſemus: & una cibum capimus.
¶ Perduxerunt il.ſe.ſecum duxere:ut ſecum eſſet. ¶ Egomet conti.m.bene mecum : ut appareat.nihil temere conſtitu
tum:uel ꝓlatū foras:hoc ipm ſatis q̄ſitum eſt.qđ ſtatuit de falſis nuptiis:& inoffenſus eſſet filio.Egomet conti.me.deeſt
Captᵘ ē. uoluebā cogitabā:uerſabar. ¶ Captus eſt:teneť & irretiť:ex tranſlatione feraꝝ atq; uenatus. ¶ Habet.i.uulneratus eſt.
Habere. habet.n.q pcuſſus eſt:& ꝓprie de gladiatoribus dř:qa prius alii uident q̄ ipſi ſentiant ſe pcuſſos.Captus eſt.Salu.Sin ca/
Salu. ptus prauis cupidinibus. ¶ Certe:ſine dubio ꝓ certo captus eſt.Habet.ſic dř de eo q lætaliter uulneratus eſt. Virg.Hoc
Virg. habet:hæc melior.m.d.u.d.ergo qd ſeqť captū niſi occidi hēt. ¶ Obſeruabā.m. mane aduerbialiter. Obſeruabā deeſt
Mane tñ:hoc eſt q̄uis captus erat & ēt hēt tñ obſeruabā. ¶ Rogitabā he.pu.nō rogabā ſed rogitabā:qa ſedulo faciebat. ¶ Dic
Sodes. ſodes:dic impatiuū eſt iō tempauit iniuriā blandimento. ¶ Sodes:eſt aūt ſi audes.& ſi ſcias. Nā delirat q
interptať ſodes. ¶ Dic ſodes:exhortantis eſt uox ut amabo. ¶ Rogo qs heri Chryſidē habuit opportune nomen intu
lit Chryſidis:& bene illi.q.d.quā tu andriam noīaſti. ¶ Quis he.ha.chry. nam andriæ illi id erat nomen , attico more
pegrinæ mulieri a pŕia nomen impoſuit & ſimul celebrat nomen comœdiæ dicendo. Ex andro cōmigrauit . nam an/
driæ illi id erat nomen. ¶ Quid ! ſymbolū dedit.ſed ſubdiſtingue qd ut ſit uox q̄rentis:qd dicat de Pamphilo & quid
Pamphilus primo ſic egit ut a Pamphilo q̄rere uidereť. Ad ultimū adducit nomen:ne qd reliq faceret. ¶ Cœnauit:cæ
tera in geſtu ſunt q̄rentis qd dicat de Pamphilo:nec inuenientis. ¶ Symbolū de.c.mire nulla ꝓ Pamphilo negatio : fa/
cti eſt poſita ſed p puerilem ſimplicitatē oia geſta narrata ſunt . & qdem tacitū eſt nō celatū ſed ut nō factū eſt ita uideať.
¶ Item alio die:item ſimiliter:& uide diligentiæ tps adiectū:quaſi nō ſufficeret unus dies. ¶ Cōperiebā nihil ad.p. Vi
de.ſi nō uerba pŕis ſūt:& de rebus uenereis circa filii mētionē agentis. ¶ Nihil ad pā.qcq̄ παρελκον nā abūdat qcq̄:
nā nemo qſq̄ nō dř. ¶ Spectatū:ad Pāphilū:nō ad exemplū referť:& ſpectatū ꝓbatū. ¶ Et magnū exemplū continen
tiæ υπερβολη laudis Pāphilus exemplū cōtinentiæ. ¶ Nā q cū ingeniis.c. hmōi.qui aīus.ſ. aut certe hō ſubaudien/
Conflic/ dum. ¶ Et neq; cō.aīus:deeſt eius. Nā q cū ingeni.ingenia ꝓ hoībus poſuit. ¶ Cōflictať.i.atteriť.Cōflictatio eſt tactus
tari. corpoꝝ inuicē & colliſio. ¶ Neq; cōmoueť: utrū aīus an hō : ut ſubaudiamus eius. ¶ Neq; ani.cō.utrū deeſt eius:&
Confli/ an ordo eſt q aius cū ingeniis cōflictať eiuſmodi neq; cōmoueť.in ea re:tñ ανακολουθον eo q nō pmiſſo licet:uel q̄q̄
ctatio. ſubiecit.tñ Salu.atq; edita undiq; tribus tñ cum muris & magnis turribus. ¶ Suæ uitæ modū moderationē:regimen.
Salu. ¶ Tum id mihi pla.tum pterq̄. ¶ Tum uno oēs ore:oēs ne pŕ amore falli uidereť:& ideo mox ait bene diſſimulatum
Modus. amorē:& celatū indicat. Tum id mihi pla. tum uno ore oēs.o.b.d.&.l.f.m.q.g.h.in.p. fortunas ꝓ me fortunatū & de
Virg. more. Vt qui te tanti talem genuere parentes : & uade. ait o fœlix nati pietate. & Plau. Fortunatū qui illum addixit ſibi.
Plautus ¶ Hac fa.im.an uere laudatus ſit:& ſingula hæc pro argumentis ſunt. & excuſatio eſt nō ſtultitia falſus . ſed impulſus.
¶ Impulſus:bene impulſus:ultro enim uenire impulſus eſt q daret contra offm̄ ſoceri. ¶ Vnicā gnatā ſuā.abūdat q/
dem ſuā.ſed tñ aſſeuerantium eſt. Vnicā gnatā.q ſi tedio multoꝝ filioꝝ ait unicā cū dote ſūma.qd ſi pauperē ait cū do
te ſūma. ¶ Placuit deſpōdi:cū ꝓnūciatione placuit. ¶ Hic nu.di.eſt.di.utrū conſtitutus:an dicatus.ut Iunoni infernæ
Dictus. dictus ſacer. ¶ Deſpondi:ex ueteri more quo ſpondebat etiā petitoris pŕ. unde ſponſus & ſponſa dř. ¶ Placuit. adeo
Spōſus. bona conditio fuit:ut q̄uis ultro obiicereť:tñ ſtatim placeret. ¶ Deſpondi:ꝓprie.nam deſponſa dicitur : quia ſpondet
Sponſa. puellæ pater:deſpondet adoleſcentis. ¶ Chryſis uicina hæc mo.cōmemorat nunc quæ eſſet Chryſis uicina hæc.ſupra
enim ex

enim ex andro cõmigrauit huic uiciniæ uicina hæc. ¶ O factum bene.aiaduerte ubiq; a poeta ſic induci comicas mor/
tes:ut cum ad neceſſitatẽ argumenti referant̃:nõ ſint tñ tragicæ. Nam aut meretrix ſumit̃:aut ſenex:aut de duabus ſimul
uxoribus una uxor. Itaq; hmõi obitus aut mediocri triſtitia excipiat̃:aut ẽt gaudio. O factum bene:quaſi qui dixerit. Ve
reor ne.an.ap.mali. ¶ Beaſti me:artificioſe qdem gaudium ſubiecit:me mors ĩ comœdia:luctus in tragœdia pſonaret.
¶ Metu a chry.metuo illũ dico q mihi ipſi aliqd facturus eſt. Timeo ab illo cuius cã poſſum aliqd mali pati:etiã ſi ipſe Metuo
nihil in me mali cõſulat. Metui a chry.a.p.x.a.i.u.e. ¶ Vna aderat frequens:ut ſupra. Cum qbus erat cũq; una his ſeſe de/ illum.
dere. ¶ Aderat frequens:poſſumus.n.adeſſe: & frequentes non eſſe: ſi præſentes non adhæremus his qbus adſumus. Timeo
& frequẽs:ut miles apud ſigna. ¶ Curabat una funus. Funus eſt pompa exeqar̃:dictum a funalibus etenim noctu effe abillo.
rebant̃ pp ſacror̃ celebrationẽ diurnam. Curabat una funus:utrum non potuerit in exequiis uidere pſem. ¶ Interim. Funus.
diſcretio huius rei quæ ad narrationẽ ptinet ſupiorẽ. Nõnũq̃ collachrymabat.illis.n.magis cã flendi fuerat: qui quam
amabant amiſerant.hic amore pp ſuam Glycerium collachrymabat:qui alienis lachrymis ſuas cõmendabat. ¶ Sic co/
gitabam:ac ſi diceret hoc cogitabã:& ſenſum tñ cogitationis debuit dicere:ſed qa ſic cogitabã dixi: ipm geſtum cogi/
tantis exponit cum dr̃. ¶ Hem hic paruæ cõ.hoc eſt cõi tñ: & qa dixerat puer hoc ſolum egiſſe Pamphilum
nihil aliud:ſymbolum dedit:cœnauit. ¶ Huius.mortẽ.f.t.f.i. grauiter. nam quæ nobis ſunt familiaria grauia ſunt aĩo
nro:uel familiariter:quaſi familiaris:an potius familiariter. Quid hic mihi faci.p.mihi circa me.& poſtq̃ mihi dixit:pon Putare.
dus intulit nois dicendo pſi. Quid hic mihi.f.p.uide q̃ uenuſte repetierit hic. ¶ Hæc ego putabã:putare eſt eius q ſim/ Cicero.
plicitate pectoris oberrauit. Cicero. Non putauit:lapſus eſt. Hæc ego.p.e.cum adhuc nihil peccationis oñderet tñ dolor
in futura ꝓrupit:ut & gener auxiliũ priamo.p.h.q.f. ¶ Humani ingenii manſuetiq; humani ingenii circa Chryſidem:
manſueti circa amicos. ¶ Egomet quoq;:ut & ipſe Pãphilus:an ẽt ut ego quẽ quaſi minus crederes. ¶ Eius cã:eiuſdẽ
manſuetudinis & humanitatis:& eius Pamphili. ¶ In funus ꝓdeo:in funus. in ipm offim:aut in pompam exeqar̃ qd
a funalibus dictum eſt:& uncis & cuneis cãdelabror̃:qbus delibuti funes cærei fomites infiguntur. ¶ Nihil ſuſpicans
mali ẽt.bene ſuſpendit auditorẽ.ẽt alia eſt ſuſpenſio audiẽtis & excuſatio:alia ẽt adhuc. ¶ Effert̃ εκφερεται græcũ eſt: Virgi.
qd uitans Vir.ne diceret effert̃:Exportans:tectis inqt.& corpora luce carentum. Efferri ꝓprie dicunt̃ cadauera mortuor̃ Efferri.
& ire ꝓprie ad exeqas. Vir. Ite ait egregias aias.q.ſ.n.h.p.p.ſ. ¶ Vnam aſpicio.a. extra conſuetudinẽ dicit unam:nam ut
diximus unus eſt adoleſcens tolle unam:& ita fiet ut ſenſui nihil deſit:ſed conſuetudo mirantis nõ erit expſſa. Vnã ergo
dixit:uel unã ꝓ quandã. ¶ Forte.u.a.a.& hic duo ſunt & ætas & forma qbus addit̃ pudor. qa mere/
trix nõ eſt. ¶ Forma &.u.ſ.forma imobilis & eſt naturalis:uultus mouet̃ & fingit̃. ¶ Et uultu Soſia adeo: qa formæ Forma.
laudatio cum meretrice cõmiſſa eſt. Progredit̃ artifex poeta ad laudanda ea quæ honeſtiora ſunt arte q̃ forma. Et uultu Vultus.
Soſia adeo:qd hic deeſt ut eam mirũ dignet̃ ſimonis ſola cognitio:& formã ꝓbat in puella Pamphili pr̃ & matronalẽ
modeſtiã mirat̃ in uultu.& uenuſtatẽ ſtupet. Nõne ergo iam cernimus pſcripſiſſe Terentiũ: ut cum Chremetis filiã eſſe
eam recognouerit:Simo hãc potius eligat:q̃ philomenã nurũ:q̃q̃ ex ſororia pulchritudine:& amore carini:& Daui lau
datione ipſor̃ quæ ꝓpe monſtrauerit nobis. ¶ Vultu.ſ.hæc laus adiuuat poſt cognitionẽ futurã nurũ. ¶ Adeo.m.a.
u.modeſtus ad ꝓbitatẽ uultus:& mor̃ ptinet. Venuſtus ad naturã corporis:atq; adeo ſibi uultũ fingere multi pñt: for Mode/
mam nemo. Vt enim.ſ.eclypſis terentiana:nam non neceſſe eſt ſubiungere duos uerſus. ¶ Quæ.t.m. excuſatio neceſſa ſte.
ria. ¶ Præter.c.i.plus q̃ cæteras. ¶ Honeſta ac liberali:honeſta ad formam. Liberali ad uultum rettulit. ¶ Percuſſit illi/ Venuſtꝰ.
co aium.hoc eſt ſuſpitio uel aliqd tale. ¶ Atat:interiectio admirantis uocẽ. ¶ Illud.h.eſt δεικτικον eius rei eſt quã in Atat.
aĩo conceperamus. Vir. Hoc illud ger.ſ. ¶ Hinc illæ lachrymæ hinc ex hac cã. ¶ Quã timeo i non uidet̃ adhuc Soſiæ
plenum argumentum adeo pendet ad ea quæ dicturus eſt Simo. ¶ Quorſum euadas.i.exeas.uel peruenias. ¶ Funus Euadere
interim procedit. Funus a funalibus dictum eſt.ut ſupra notauimus:& eſt funus pompa exequiar̃:& bene funus ꝓce/ Exeqæ.
dit:nos ſequimur dixit quaſi poſt ipſam morituri:unde exequiæ dicunt̃. ¶ Funus interim ꝓcedit
¶ Ad ſepulchrum ue. Sepulchrum κατ᾽ αντιφρασιν: ut dicimus:ꝙ ſine re pulchra ſit:an ꝙ ibi ſine pulſu ſint.i.mor
tui.an ꝙ illic animæ a uiuis ſepeliant̃.i.ſepent̃:& ſepulchrum dixit futurum:nõ qd iam eſſet. Sepulchrum enim a ſepe/ Sepul/
liendo dictum. Vir.ꝓprie. At pius æneas ingenti mole ſepulchrum. ¶ In ignem poſita eſt: eclypſis: non enim eſt quæ chrum.
& mire cum funus ſupra dixerit. ¶ Fletur:hic bene impſonaliter fletur ab oĩbus:extrema enim quæq; mortuor̃ oẽs cõ Virgi.
mouent ad lachrymas. ¶ Interea hæc ſoror.i.quam dixi eſſe ſororem Chryſidis. ¶ Ad flammã ac.im. inuenit affectũ Eclypſis
ſororis unde oẽs uicerit:cæteri enim flent hæc flammæ ſe ingerit. Vir. Extinctũ nymphæ crudeli funere daphnim. Atq; Virgi.
deos:atq; aſtra uocat crudelia mater. ¶ Ibi tum exaiatus Pamphilus.a uolũtate:a facultate:a ſummo ad imum ubi ſunt
dicta & facta ibi eſt pathos:& mire ibi: bene diſſimulatum:bene multum:an quaſi dolens ꝙ etiam negaturus ſit Chre
meti dixit bene. ¶ Et cælatum indicat.oĩa ſignificantur:non oſtendit inquit:ſed indicat:non accedit ſed accurrit:nõ ue/
ſtem aut manus ſed mediam mulierem:nõ tenet ſed cõplectitur: & quia tribus rebus inducitur in alicuius rei geſtionẽ:
pſona:affectu:facto:dicto. Affectus eſt ꝙ ait:ibi tum exanimatus Pamphilus:factum quod ait accurrit:mediam mulierẽ
complectitur:dictum quod ait mea glycerium inquit. Quid agis? Cur te is perditum. ¶ Indicat: inditium proprie eſt Inditiũ.
oris: & linguæ.factis ergo indicat: non enim dixit animo indicat. ¶ Accurrit. Virgi. Interiora domus.i.l.m.&.a.c.ſ.r. Virgi.
¶ Mea glycerium inquit: mea quaſi amator hoc glycerium quaſi familiaris dixit. ¶ Quid agis? quaſi perturbatus.
¶ Cur te is perditum? quaſi conſolaturus. ¶ Vt cõſuetum facile.a.c.mire non ſuſpicaretur dixit: ſed cerneres & eſt or/
do facile cerneres:ſed cerneres:ſicut ſupra laudem inuenias & amicos pares. ¶ Reiecit ſe in eum.ſ.q.ſ.obiicitur ei quod
a glycerio factum eſt: ut Quis unquam tam palam de honore tam.u.d.ſ.ſ.e.q.i.a.u.a. ut hoc.m.d.d. ¶ Quid ais:
non interrogantis: ſed mirantis eſt. ¶ Redeo inde iratus atq; ægre ferens iratus culpa ægre ferens quia præter
ſpem. ¶ Nec ſatis ad ob.mire expreſſit indulgentiam patris erga filium:erat inquit cauſa: ſed pro amaritudine ob/

Virgi. iurgationis non erat ſatis:hoc eſt non idonea uidebatur. Nec ſatis ad ob.c.deeſt habui:uel erat Virgi. Nec ſat rationis in
armis.& hic erat:uel habui deeſt ad ſniam. ¶ Diceret deeſt enim. ¶ Quid.ſ.mire fiduciã ꝓtulit argumento qđ eſt a mi-
Facere. noribus ad maiora:etiam feci quaſi facinus dixit.facere enim quis & homicidium dicit᷑. ¶ Cõmerui.minoris culpæ eſt
peccaui multo minoris uel leuioris. ¶ Quæ ſeſe in ignem iniicere.u.illic mea glycerium:hic ꝓnomen dixit : mira diſſi-
mulatio:tanq̃ illam præter periculum neſciat. Nam ſi illum obiurges.u.q.a.t.argumentũ ꝑ rõnem a cõtrario:ut ſi dicas
uiro forti præmium debet᷑:ſi deſertori pœna conſtituta eſt. ¶ Tulit ꝓ attulit:ſed multa ſignãt:& alias ꝓtulit. Vir. Non
Ferre. tulit hanc ſpẽm furiata mente corœbus:alias ſuſtulit:ut oia fert ætas:pro aufert. ¶ Quid facias illi ꝓ illo. ¶ Qui dederit
Virgi. d.a.m.Dãnum rei eſt:malum ipſius hois. Venit Chremes.p.a.m.c.argumentum ex coniectura in teſtibus:& mire ſupra
Dãnum ultro uenit ad me ergo hic cã iuſti doloris inuenit᷑:qa dolet etiam Chremes:nam potuit non daturus filiam non uenire.
Malum. ¶ Poſtridie.a.m.c.u.ſine dilatione ſciri poſſit:& clamitans indignantis eſt : ut clamant oẽs. ¶ Indignum.f.c.ſ.diſtin-
guendum ut ꝑ ſe intelligat᷑:indignum facinus:hoc eſt & ipſe dolet Pamphilum corrumpi : cõperiſſe ergo ab aliis ut ap-
pareat uerum ꝙ ait. Tum uno ore oẽs & hac fama impulſus Chremes. ¶ Indignum facinus cõ.deeſt ſe incertaq; diſtin
ctio. Pamphilum cum emphaſi dixit.i.prudentem & bene moratum:& nec amicam ſed pro uxore habeat. & ſimul ex-
Peregri- cuſat filiã denegaturi ſoceri. ¶ Pro uxore hanc ꝑegrinã : hanc cũ contẽptu dictũ eſt:& peregrinam : ut alibi : adeo ne es
næ. demens ex peregrina.nam hoc noie ẽt meretrices noiabant᷑. ¶ Ego illud.ſ.quanto affectu pater factum qđ uiderat nega
Sedulo bat. Sedulo:qũo ſedulo ſi negabat:an ſedulo ut Soſiæ.i.ſimpliciter. ¶ Negare factum.i.qa non ſemel negauit : uel ille
Plautus inſtitit. Negare factum:officium patris:& ſimul ꝑ hoc expreſſio ꝓbationis. ¶ Ille inſtat.ſ.Plautus inſtare factum ſimile
Deniq;. eſt ἀρχαισμος eſt inſtare factum uetuſte.i.inſtat factum dicere eſſe. ¶ Deniq;:ꝙ deniq; ad ſũmam ꝓperat & ad finem
diſceſſio dictoꝝ. Deniq;.i.poſtremo. ¶ Iam tum diſcedo:ꝓprie nõ.n.ab eo unde diſceſſio. Vt qui ſe neget filiam datuꝝ : ꝓbauit
Apoſio- ꝙ non uolebat ſenex Soſiæ:adhuc ſupereſt:ut oſtendat ꝙ non ſit iraſcendum quin iuſte iraſcat᷑. Non tu ibi gnatum ?
peſis. Apoſiopeſis uel eclypſis:deeſt inuaſiſti:obiurgaſti:adortus es. ¶ Ad obiurgandum:incuſandum:inclamandũ. ¶ Tu
Quum. te his rebus finem modo nõ addit diceret. ¶ Prope adeſt cum alieno more.prope adſunt nuptiæ in ꝓximo ſunt metæ
libertatis:& ideo auidius uoluptaria ſub finem capienda ſunt. ¶ Quum alieno more:quum pro quo:hoc enim ſigni-
ficat quum. ¶ Sine nunc.m.me.u.i.mõ.meo modo:mea uoluptate. meo arbitrio. ¶ Quis igit᷑.r.eſt.o.l. mire obiur-
gandi tanq̃ inceſus pater in filium uideret᷑. nam ſupra cõmotus plus ꝑ apoſiopeſim ſignificauerat. ¶ Si ꝑꝑ amo.u.n.
hoc erat ſecundum in diuiſione:& conſilium meum cognoſces. ¶ Si ꝓpter.a.u.n. Initium conſilii ſui demonſtrandi.
¶ Nolit:legitur & nolet. ¶ Ea primum ab.illo.a.i:eſt caſtiganda uindicanda eſt ab illo iniuria quam facit:non quam
patitur:iniuria eſt:& nota ꝑticipium a paſſiuo aiaduertenda caſtiganda uindicanda eſt ab illo iniuria quã facit:nõ quam
Aiaduer patitur:ea primum aiaduertenda iniuria:ut iam ſit peccatum ꝙ recuſat nuptias:non ꝙ peccat adoleſcens:ideo ergo pri-
tenda. mum dixit aiaduertenda iniuria eſt uindicanda exequenda eſt:& bene ea ab illo dixit iniuria:certiſſimam.n.notat ꝑſonã
quæ debeat pro iniuriis pœnas ſoluere:ꝙ ſi dixiſſet iniuria eius amphibologiam feciſſet:utrum quam paſſus eſt ab illo:
Antithe- an quam ipſe aliis intulit. ¶ Et nunc id operam do.u.p.f.n.hic reddit qđ dixerat conſilium meum cognoſces. Id.i.ꝑꝑ
ton. id. ¶ Vera obiurgandi:an anthitheton:qa falſas dixit intulit uera. Manibus pedibuſq;:ꝓuerbiale.i. omnibus membris.
Obnixe. Obnixe oia : cum conatu inſtanter contra conantem. ¶ Magis id adeo:id ꝑꝑ id. ¶ Mihi ut incõ.noceat incõmodum
Incómo afferat. Magis id adeo mihi ut incõ.non inquit ꝓdeſt filio amare meretricem. ¶ Quapropter ? mire Soſiã interrogat
dare quaſi nulla cauſa ſit fallendi dñm. ¶ Mala mens.m.a.argumentum a natura. & an aliquis ſine cauſa malus : an ab im-
Cui ꝓ q. pulſione. Mala.m.m.a.qa dixit magis ut lædat q̃ ut ꝓſit. Sed qd opus eſt uer. ἀποσιωπησις eſt:grauiſſimã pœnam
Cóſore. oſtendentis. ¶ Qui mihi exo.legitur & expurgandus.ſi expurgandus lege cui non qui:qa cui pro qui ueteres ſcripſere
Cóſect⁹. ¶ Et ſpero conſore:confiteri:perfici:unde confectum negocium dicitur:uel confecta res quæ ad plenum ꝑficitur. Vir.
Nunc qua ratione quod inſtat confiteri.p.p.a.d. ¶ Nunc.t.eſt.oſ. hoc ad illud tertium reſpicit quod dixit : & ꝙ facere
in hac re te uelim. ¶ Has bene ut.a.n.pariter.da.hoc erat tertium de his quæ dicturum ſe promiſerat. ¶ Aſſimules hoc
Obſerua eſt unum uerbum aſſimules quod dixit:quin tu uno uerbo dic quid eſt ꝙ me uelis. Perterrefacias Dauum : uenuſte &
tio. poetice. ¶ Obſerues filium.obſeruatio in duabus rebus eſt:in obſequio & ſpeculando. ¶ Curabo : ut coquus & ſu-
GVI. pra ſic nempe ut curentur recte hæc. ¶ Ipræ figura ἀναστροφη : ꝙ nos præi dicimus.

A

VOs iſtæc. Hæc ſcæna pro argumenti narratione ꝓponit᷑:atq; ꝑ iaciendis fabulæ fundamentis:in qua quidem
introducit᷑ ꝓſtatica ꝑſona Soſia:quæ ſemel inducta in pricipio fabulæ in nullis deinceps fabulæ ꝑtibus adhi-
bet᷑. hic autẽ Simo ſenex Pamphili pr̄ Soſiam ſeruũ alloqtur ſup nuptiis ſalſis qbus aium filii tentare nitebat᷑:
iſq; ſuo ſermone ſubtiliter fabulæ argumentum explicat qđ in ꝓlogo omiſerat:ut maliuoli poetæ dictis reſponderet:ſer-
monis etiam principium abruptum eſt:ſic.n.incipit᷑ quaſi epulæ nuptiales iam eſſent coemptæ:& in coquinam feren-
dæ. Ordo eſt:uos ſerui auferte.i.aſportate.hæc edulia intro puta ad coquinam. Ipſis aũt ſeruis reſpicientibus neq; ꝓpe-
rantibus ſubdit.abite:quaſi diſcedite domum:& facite qđ iubemini. Vbi aduerte illa auferri quæ cum faſtidio cernunt᷑.
ea uero ferri quæ cum honore tractant᷑. Deinde ſũmiſſa uoce dicit Simo. Soſia in uocatiuo.adeſdum.i. adueni huc ſeu
ad me ueni ubi dum eſt ſyllabica adiectio:& ades uel adſis impatiuum eſt:uel ades capit᷑ ꝓ ꝓpe ſis hic.uolo te allog pau
Curare. cis uerbis.i.breui ſermone. So.dictum puta.i.exiſtima te dixiſſe:aut reputa id dcm̃ eſſe. Nempe.i. certe uis ſupple ut hæc
edulia recte curent᷑.i.coquant᷑. Nam curatio medicoꝝ eſt:& cura reliquoꝝ. Curare.n.interdum ſignificat reficere:unde
curare corpus generare uerbum eſt ad oia quæ ſpectant ad curam corporis:& ꝓcipue ad egeſtionẽ ſiue uẽtris euacuatio
nem. Si.imo.i.ſed aliud uolo. So.qd ẽ qđ mea ars.i.meum artificium mea induſtria poſſit efficere tibi amplius.i.maius
hoc.i.hac re.ſ.ut recte edulia coquãtur. Facere eſt in opere eſſe:ſed efficere deſignat perfectionem. Inde effectus & efficax.
Si.nihil:ideſt non uel nullatenus eſt opus mihi.ſ. ideſt non egeo iſtac arte:ideſt tua arte coquinaria:ad hanc rem.i.ad ex-
perimentum

perimentum filii:quam rem ego paro:ideſt facere diſpono.ſed opus eſt his artibus ſupple uidelicet fide ad complenda iuſſa.& taciturnitate.ideſt ad celanda cōmiſſa ſecreta.Interdū enim fides eſt mādatoꝝ fida executio.quas.ſ.artes intelle/xi:ideſt cognoui ſitas.i.impoſitas eē ſemper in te.So.expecto.i.deſidero. Virg.Expectate uenis.ſcire quid uelis.Si. Ego Simo poſtq̄ te emi a paruulo.i.quo tpe paruulus adhuc eras.nedum paruus ſis ut.i.qualiter ſeruitus.i.tua ſeruilis con/ditio fuerit tibi ſemp apud me iuſta & clemens.i.iuſte & benigne tractata capiendo uidelicet illa uerba iuſta & clemens paſſiue uel ſi mauis cape actiue. tunc ut ſentit Do.ſeruitus pro dn̄atione capi debet:feci ut eſſes mihi patrono tuo nō fi/lio libertus.i.manumiſſus.ex ſeruo.i.cū prius eſſes ſeruus.ꝓpterea ꝙ.i.ideo ꝙ ſeruiebas liberaliter.i.liberali aīo. uel libe/raliter quia tuæ priuatæ utilitati non auide cōſulebas ſed meæ.ꝑſolui tibi Soſiæ ſūmum pciū qd' habui.ſ.libertatē dan/do.So.in memoria habeo.i.nō ſum ingratus ſed memor accepti bn̄ficii & plus eſt q̄ ſcio. Nam quæ ſcimus poſſumus obliuiſci:quæ uero memoriæ cōmendamus nunq̄ amittimus.Si.Haud.i.non muto factum.i.non uellē non eſſe factū: ſiue non me pœnitet id feciſſe uidelicet te a ſeruitute liberaſſe.quia cuius nos pœnitet id infectū eſſe uellemus. Aut pro/ pterea dicit ſe factū non mutare ꝙ libertus factus non fecit quicq̄ indignū.quo factū eſſet mutandū & reuocatio in ſer/uitutē facienda.Legitur aliquando haud mulcto factū.i.non dāno non repræhendo.So.o Simo gaudeo ſi quid.ideſt ſi aliquid aut facio quod placeat tibi.& habeo gratū.i.habeo aīum gratū in te id quod feci fuiſſe uel eſſe(ut alii uolunt) gratū aduerſum te:ideſt apud te.ubi aduerſum non declarat cōtrarietatē.aduerſum aūt dici poteſt & aduerſus ſicut rur/ſum & rurſus:ſed hoc eſt mihi moleſtū.i.hoc mihi diſplicet.Nā iſtæc.i.iſta hæc cōmemoratio.i.ad memoriā reductio eſt quaſi.ideſt tanq̄ exprobratio.i.uituperatio hois ſupple imemoris.i.qui eſt ingratus beneficii accepti. Vel ſi capiatur im/memoris paſſiue:ut memorē Iunonis ob iram. ſic intellige.eſt quaſi exprobratio.ideſt obiectio(Eſt enim exprobratio tunc cōmemoratio beneficii cū enumeratione factoꝝ)beneficii imemoris.ideſt obliti paſſiue uidelicet de quo non ha/betur memoria.Quin.i.quinimo dic uno uerbo.i.una ſententia perfectā intelligentiā cōtinenti:quæ conficitur ex noie & uerbo qd eſt quod me uelis facere.Si.ita faciā.i.uno uerbo dicā.prædico.i.aperte dico tibi hoc primū. ideſt ante reli/qua.in hac re.i.in hoc negocio.has nuptiæ.i.hæ nuptiæ non ſunt ueræ quas nuptias uidelicet credis eſſe ueras. So. cur igitur ſimulas.i.fingis eas eſſe cū non ſint.Si.audies oēm rem a principio eo pacto.i.eo modo.nā pactum præcedit & modus ſequitur:& ita dicitur id quod præcedit ab eo quod ſequitur. cognoſces & uitā Gnati quæ fuit prius bona & nunc mala:& conſilium meū.i.id quod facere propoſui:& quid uelim te facere in hac re. Nā is.incipit narrare uitā nati bonā inquiens:nā o Soſia poſtq̄ is natus exceſſit ex ephœbis.i.poſtq̄ non fuit amplius de numero ephœboꝝ ephœbi enim ſunt qui pubeſcere incipiunt & ephœbia eſt prima ætas adoleſcentiæ.poteſtas.ideſt facultas fuit ei ſubaudi uiuen/di liberius.ideſt uel libere cōparatiuum pro poſitiuo uel ſupplendū eſt aliquanto quaſi aliquanto liberius ſolito uiuere potuit. Nā antea.ideſt ante illud tempus qui pro quo modo poſſes ſcire aut noſcere ingenium'.ideſt inclinationem na/turalē:dum ætas tenera.ſcilicet metus uerberū.& magiſter.ideſt pædagogus.prohibeāt:ideſt impediebant quo minus ingenium noſceretur.Simus quod certū eſt:noſcimus quæ adhuc incerta deſideramus.So.ita eſt ut dicis.ſcilicet & hoc interponitur ne ſolus Simo loqueretur.Si.ille natus nihil hoꝝ:ideſt nihil ex his quæ ſequuntur.ſtudebat.ideſt ſtudioſe faciebat egregie.ideſt ualde uel nimis.præter cætera:ideſt ultra reliqua quæ agere ſolebat.& tn̄ ſtudebat inquā hæc om/nia in littera prius contenta:mediocriter.ideſt modeſte.qd.ſ.egregie ſtudere aliqd hoꝝ præter cætera:plæriq; oēs:alterū ſcilicet plæriq; abundat quoad ſenſum:ſed ſonorā reddit orationem alteꝝ.ſcilicet omnes ponitur neceſſario oēs adole/ſcentuli faciunt uidelicet ut.i.ita ꝙ adiungant:ideſt applicent aīum ad aliquod ſtudium:ideſt ad aliquā uacationē aut alere:ideſt ad alendos equos:aut canes ad uenādum:ideſt ad uenatū uel uenandi gratia aut adiungant inquam aīum ad philoſophos aut ſectandos ſubaudi aut audiendos.poteſt etiā ſubaudiri infinitiuus ſic.aut adiungant aīum adire phi/loſophos:ideſt ad adeundos philoſophos:aut audiendos:ſed tunc in idem redit.gaudebā lętabar quod tam mediocri/ter cuncta agebat.So.non iniuria:ideſt non imerito gaudebas.Nā arbitror id eſſe apprime.i.ualde uel mirumimodum utile in uita:ut.ideſt quod nequid:ideſt non aliquid agas ſupple nimis:ideſt ne agat aliqs ultra id quod ſatis eſt. Si.uita eius erat ſic:ideſt eiuſmodi ſiue talis.hoc eſt modus uiuendi eius talis erat uidelicet facile.i.benigne perferre & pati oēs cum quibus erat:ideſt facile tolerare eoꝝ mores cū quibus uiuebat:& dedere ſeſe una cū his:ideſt ſe eſſe deditum aut pa/ratum ad ea quæ ſocii erant parati aut dediti.& obſequi:ideſt morem gerere ſtudiis:ideſt cupiditatibus & uoluntatibus eorum cum quibus erat.Vbi eſt aduertendum dedere ſignificare ualde dare: quemadmodum hoſtes ſe dedunt in ho/ſtium poteſtatem.Si.inquā eius uita erat nemini eſſe ſupple aduerſus:ideſt nulli aduerſari aut repugnare: nunq̄ præpo/nens.i.uita eius.Sic erat nunq̄ eſſe præferens ſe aliis.Vel ſic aſtrue litteram exponendo illa infinitiua per præterita imper/fecta indicatiui ſic. Vita eius erat ſic ut ſequitur.facile perferre.ideſt perferebat.ac pati.i.patiebatur omnes cū quibus erat. & dedere.i.dedebat ſeſe:ideſt accōmodabat ſe una cum iis cum quibus uiuebat:obſequi.i.morem gerebat:complacebat ſtudiis eorum nemini ſupple erat aduerſus:nunq̄ erat ſupple præponens.i.præferens ſe aliis:erat ita:agens ſupple uel fa/ciens uel uolens ut inuenias:ideſt ut inueniret aliquis facillime inter eos laudem:ſine inuidia:ideſt ſine detractione & amicos pares:ideſt concordes.So.Pamphilus inſtituit:ideſt ſuſcepit ſiue incœpit & formauit.ſapienter uitam: ideſt ui/uendi modum. Nāq; hoc tempore obſequium quaſi obedientia ſiue(ut ita loquar)complacentia parit:ideſt acqui/rit amicos ueritas parit odium.Si.incipitur hic uitæ malæ narratio & prius fit digreſſio ad Chryſidem. Interea:ideſt in/terim dum hæc aguntur quædam mulier.ſcilicet Chryſis egregia forma:ideſt eminenti & præſtanti facie atq; ætate in/tegra.ideſt florente cui nihil eſſet addendum:nihil quoq; foret diminutū cōmigrauit ex andro inſula.ideſt patriam lin/quens acceſſit huic uiciniæ.i. ad hanc uiciniam coacta inopia.i.pauperie.& negligētia.i.in curia cognatorum.i.propin quoꝝ.triēnium ab hinc.i.ex tribus ante annis:quod barbare dr̄ a nōnullis.de poſt tres annos præpoſitio itaq; aduer/bio iungi poteſt,ut abhinc dehinc. A mane uſq; ad ueſperum illic pugnata eſt pugna dicit Plaut,in amphitrione.So.

Virg.

Scire & memoria teneř

Prædicere.

Eo pacto & eo modo.

Ephœbi

Ingeniū.

Scire & noſſe.

Facile.

Perferre. & pati.

Dedere.

Obſeq.

Inſtituere.

Obſequū

Plautus.

BIBLIOTECA NAZ. ... VITTORIO EMANUELE

hei interiectio dolentis & indignantis uereor nequid mali.i.ꝙ aliq͠d malum Andria fœmina.ſ.Chryſis:quæ ex Andro
Portare. inſula maris ægei Athenas uenerat.aportet.i.afferat:& bene aportet quia portare ignotis eſt.Si.defendit uitam Chryſi/
dis:ut potuerit apud eam recte morata eſſe Glycerium.Primum.i.in principio hæc Chryſis agebat uitam.i.uiuebat pu/
dice.i.caſte.parce.i.tenuiter ac duriter.i.laborioſe. Nam dure aduerbium ſignificat crudeliter. quæritans uictum.i. uix
Quærita quotidie quærendo uictum inueniens.Nam quærit qui ad plenum & perpetuum reponit. quæritat qui uix quotidie
re & q̃re/ quærendo uictum inuenit.Bene etiam dicit uictum qui in paruis aridiſq; alimoniis eſt conſtitutus. Cibus etiam delica/
re. tis præbetur.quæritans ergo uictum lana:ideſt opere lanificio:& tela quæ eſt finis laboris. Tela autem eſt pannus qui/
Victus cũq; tam laneus q̃ lineus.Pannus enim proprie dũtaxat pannum ſignificat qui uilis eſt & craſſo uilo contextus:ſolos
& cibus. pauperes decens:unde pãnoſus homo q pauper eſt ꝙ ueſte uili induat̃.Sed poſtq̃ amans.i.qui uere amat. amator enim
Amans fingi põt:acceſſit aduenit pollicens.i.ultro ꝓmittens p̃cium unus primo.& item.i.ſimiliter:uel poſt alter.i. duo: ita ut:
& ama/ ideſt eo modo quo ingenium.i.natura oĩum hoĩum eſt ꝓcliue.i.pronum inclinatum ab labore ad libidinem.i.uolupta
tor. tem.ipſa Chryſis accepit conditionem.i.pactioni promiſſioniq; aſſenſit. Interdum.n.conditio pro pactione capitur.
Cõditio Inde ferre conditionem quaſi certa lege ſiue certo pacto aliquid promittere.Dehinc.i.deinde.occipit.i.cœpit uel incipit
Quæſt⁹ quæſtum facere uel exercere.i.lucrum facere.nam quæſtus ſignificat lucrum:ſed proprie nũmarium.illi qui tum.i.tunc
amabant illam forte.i.caſu quodam.ita ut fit.i.fieri ſolet perduxere ſecum illuc.i.ad Chryſidem filiũ meum ut eſſet una
cum eis.i.ut comitaretur ſeu ſociaret eos.uel ſi ꝓducte legatur eſſet ab edo es.ſenſus eſt ut comederet una cum eis & con
uiueret.& quidem bene ꝑduxerunt quaſi inuitum.nam ꝑducuntur neceſſitate coacti.egomet.i.ego ipſe.continuo.i.ili
co mecum ſubaudi uolutabam uel cogitabam.Certe captus eſt.i.irretitus ſiue illaqueatus eſt amoris praua cupidine tra/
ctum a feris laqueo implicatis.habet.i.uulneratus eſt:qui.n.ꝑcuſſus eſt habet.tractũq; eſt a gladiatoribus qui dicunt alte
Rogita/ rutrum eorum habere qui ꝑcuſſus eſt obſeruabam.i. animaduertebam mane ſeruulos illorum iuuenum uenientes aut
re. abeũtes rogitabam frequenter rogabam.heus aduerbium uocantis.o puer.i.ſerue.dic ſodes.i. ſi audes: q͠d uocabulum
Priſcia. uult eſſe defectiuum uerbum. Seruius uult eſſe aduerbium & præcationem ſignificare. Dona. dicit eſſe uocem
exortantis ut amabo rogo.Feſtus & Nonius uolunt eſſe copulata uerba:ut ſodes ex ſi & audes componatur: ut capſis
cape ſi uis:ſis pro ſi uis.exponit etiam Do.ſodes pro ſi ſcias:dic ergo ſodes ſi audes uel ſi ſcias:quis habuit heri Chryſi/
Eho. dem.i.quis eſt ea potitus.Nam id nomen.ſ.Chryſis erat illi Andriæ.i.illi mulieri de Andria.So.teneo.i.intelligo.Si.di/
Symbo/ cebant ſeruuli Phædriam aut Cliniam aut Niceratum iuuenes habuiſſe Chryſidem.nam hi tres tum.i. tunc ſimul ama/
lum. bant.i.amore capti erãt.Eho interiectio eſt nõnũq̃ admirantis interdum depoſcit intentionem nutus & aĩaduerſionẽ.
Tortel/ quid Pamphilus fecit? dicebant inq̃ quid? modus interrogandi & facta diſtinctione ſubnectenda eſt rñſio. dedit ſym/
lius. bolum.i.ut ſenſit Torte.portionem ſuam uel ſignũ dedit ut annulum uel aliq̃d tale quouſq; pecuniam conferrẽt.Sym
Euſym/ bolum.n.teſte Iulio pollu.de uocabulis rerum paruum erat numiſma: unde & ſignum a nõnullis traditur qui & eu/
bolum. ſymbolum bonum omen interp̃tant̃.Cũ aũt συμβάλλω q͠d eſt cõfero deducat̃ q̃dã collationẽ interp̃tari uoluerũt
Symbo/ ita ut cœna illa dicat̃ collatio in quã cõparandã plures aliq̃d cõtulerũt.Symbola.n.huius ſymbolæ eſt collatio.Cœna/
la ſimbo uit cũ ſociis.ſ.ego pr̃ gaudebã.Item ſimiliter alio die quærebam compiebam.i. ingrendo repiebam ſiue cognoſcebam
læ. nihil quicq̃ abũdat q̃cq̃:aut cape nihil pro nõ ut ſæpe fit.attinere.i.ſpectare ad Pam.Eniuero.i.certe putabã ſatis ſpecta/
Eniuero tum.i.ſatis ꝓbatum.& putabã ip̃m eſſe magnũ exemplũ.i.magnã imitationẽ cõtinentiæ cautionis cõſeruationis a libi/
Expecta/ dine:yperbole laudis eſt fidẽ excedens.Nam homo q conflictat̃.i.atterit̃ ſiue agitat̃.frequentatiuum.n.eſt cõflicto a cõ
tus. fligo gis q͠d ſignat cõcertare & manus conſerere. Inde conflictus p̃lium. Conflictatio aũt eſt tactus corpoꝝ inuicem
& colliſio.conflictat̃ ergo.i.collidit̃ atterit̃ colluctat̃ cum eiuſmodi.i.talibus ingeniis: hoc eſt cum hoĩbus talis naturæ
puta laſciuis.neq; tñ aĩus eius cõmouet̃.i.a ſuo ductu & tenore non deflectit̃. ubi aduerte tñ poni ubi non præceſſit q̃q̃
Tum. q͠d Lauren. ualla uult eſſe ſubaudiendum.ſcias ip̃m.i.talem iuuenem poſſe hr̃e modum.i. regimen & moderationem
ſuæ uitæ.tum.i.& uel ꝑtim.id.ſ.q͠d nõ cõmouet̃ aĩus eius mihi placebat.tum.i.& uel inſup uel præterea oẽs uno ore.i.
uno conſenſu una uoce.dicere.i.dicebant oĩa bona.& laudare.i.laudabant.fortunas meas.i.me fortunatum & fœlice3
qui refert̃ ad meas quo ad ꝑſonam poſſeſſoris nõ poſſeſſionis qui uidelicet ego haberem gnatum.i.filium p̃ditum.tali
ingenio.i.tali natura & talibus moribus moratũ ſiue inſtitutũ. q͠d opus eſt uerbis.i. cur pluribus uerbis laudes eius in/
culcarem.Chremes ciuis atticus impulſus.i.inductus motus hac fama.i.bono rumore de filio uenit ad me ultro.i.non
Sponde rogatus ut daret unicam gnatam ſuam.uxorem.i.quæ foret uxor filio meo Pamphilo cũ ſũma dote.i. cũ optima dotis
re & de/ conditione.Placuit.i.fui contentus.uolui deſpondi.i.ꝓmiſi me etiam datuꝝ filiũ uirũ ſuæ gnatæ.& bñ deſpondi. na3
ſpõdere. ſpondet pr̃ puellæ:deſpondet uero pr̃ adoleſcẽtis:hic dies.i.præſens dies dictus eſt.i. cõſtitutus & aſſignatus nuptiis.i.
ad nuptias celebrandas.So.quid igitur obſtat.i.impedit.cur.i.ꝑꝑ quod nõ fiant uere & non ficte. Si.audies.i. cogno/
ſces.fere.i.propemodum.in his paucis diebus.i.in hoc breui tempore:q̃bus:ſcilicet diebus hæc p̃dicta ſunt acta.i.facta.
hæc Chryſis uicina.i.quæ cõmigrauerat huic uiciniæ moritur.So.O factum bene.i.o bonus euentus:uel o bene collo
catum eſt ꝙ ipſa obierit ex qua mali quicq̃ filio poterat oriri.beaſti me:ideſt beatum me reddidiſti.Hei interiectio dolen
tis metui a Chryſide: ideſt timui ne quid mali Pamphilo contingeret ex Chryſidis cauſa. Nam metuo illum dico qui
mihi aliquid facturus eſt metuo ab illo cuius cauſa poſſum mali pati quicq̃ etiam ſi ipſe nihil in me mali cõſulat.Si.ibi:
ideſt apud Chryſidem.tum.i.tũc filius meus aderat.i.præſens erat.frequens:ideſt adhærens(nam præſentes eſſe poſſu
Præſens mus: neq; tamen adhæremus iis quibus adſumus) una cum illis iuuenibus qui amabant Chryſidem. Curabat dili/
& freq̃ns genter diſponebat.funus.i.pompam ſiue ſpectaculum exequiarum.Dicitur enim funus a funalibus.i.a funibus qui in
Funus. tra cæram latent. Virgi.& noctem flammis funalia uincunt. Etenim noctu efferebantur mortui propter ſacrorum cele/
Virgi. brationem diurnam: propterea opus erat funalibus.i.facibus ſeu cæreis:interim.i.interea dum curaret funus ipſe triſtis

collachrymabat

collachrymabat.i.ſimul cum aliis lachrymis emittebat id.ſ.ꝙ lachrymabat.placuit tum.i. tunc mihi ſic.i. hoc pacto co/
gitabam.hic filius meus fert tam familiariter.i.tam grauiter quaſi familiaris mortem huius mulieris cauſa paruæ con/
ſuetudinis .i. paruæ conuerſationis. quid feciſſet ſupple ſi amaſſet eam.i. eius fuiſſet amore captus quid hic filius faciet
mihi patri.i.mihi qui ſum pr̄.ego putabam:uoluebam mente tanꝗ pectoris ſimplicitate oberrans. hæc oia ſcilicet quæ Putare
faciebat filius eſſe officia.i.eſſe debita ingenii humani.i.naturæ benignæ circa Chryſidem & eſſe officia mãſueti animi.i.
bonæ mentis in amicos.quid.i.cur moro te multis uerbis.ſ.i.cur longo ſermone te detineo: põt etiam dici quid mo/
ror.i.imoror conſiſto multis.i.in longo ſermone:& hoc dicendi genus cum ſimilibus ſolet adhiberi ubi aliquid præci
puum aut creditu difficile addendum eſt:quoq;.i.etiam egomet.i.ego ipſe pater cauſa eius.ſ.filii ꝓdeo.i.exeo i funus.i. Prodire
in officium ipſum ſeu pompam exequiarum nihil mali ſuſpicans.i.cogitans.Etiam.i.adhuc:ut fiat ſuſpenſio auditoris
So.hem interiectio indignãtis.quid eſt.i.quid ſibi uult quod dicis etiam.Simo.ſcies effertur.i. exportatur ad rogum.ſ. Efferri
cadauer mortuæ.nam efferri proprie dicuntur cadauera mortuorum.imus:ire proprie ad exequias ſpectat.interea inter Ire
mulieres quæ aderant ibi.i.in eo loco forte.i.caſu quodam aſpicio unam adoleſcentulam.i.iuuenculam:forma.i.habẽ/
tem formam:& ibi ſubdiſtinguendũ eſt uocem ſubleuando.So.fortaſſe bona forma aſpexiſti iuuenculam.i.uidiſti eam
habentem bonam formam.Si.O Soſia ad attentionem excitandam proprium nomen exprimit & aſpicio in quã illam
uultu.i.fronte uel inditio uoluntatis.adeo.i.ita modeſto.i.moderato & probo & adeo.i.ita uenuſto formoſo & elegã Eclypſis
ti ut nihil ſupra excogitari poſſit:uel nihil ſit præterea requirendum.eſt enim eclypſis quæ.ſ.adoleſcentula: tum.i.tunc Forma
uiſa eſt mihi lamentari.i.plangere flere: præter cæteras.i.plus ꝗ cæteræ: & quia erat forma.i.ſpecie ſeu factura honeſta.i. & uult⁹
pulchra.ac liberali:ideſt præ ſe ferenti liberalitatem quantum ad uultum.ſ.forma enim imobilis eſt: & naturalis uultus
mouetur & fingitur:accedo ad pediſſequas.i.ad ancillas & comites glycerii. rogo.i. interrogo percunctor quæ ſit illa
adoleſcentula:aiunt:ideſt pediſſequæ eam eſſe ſororem Chryſidis.ilico: ideſt continuo ſuſpitio uel reſponſum earum.
percuſſit:hoc eſt cõmouit animum meum, atat interiectio ſubitum motum deſignans & impetum admirantis hoc eſt
illud propter quod.ſ.curabat una funus. hinc ideſt ex hac cauſa illæ lachrymæ filii.ſ. ꝓcedunt hæc eſt illa miſericordia
qua ſcilicet eum duci putabam in mortuam cum tamen ex ſuperſtite Glycerio proficiſcatur. So. qui ideſt quantum ti/
meo quorſum euadas:ideſt ad quæ proſequenda te conferas & exeas ſeu peruenias.Si.interim:ideſt interea funus:ideſt
mortuæ corpus.procedit ideſt progreditur:ideſt aſſidue portatur ad rogum:ſequimur: ideſt imus.poſt uenimus acce/
dimus ad ſepulchrum.Dicitur ſepulchrum aut quaſi ſine re pulchra:aut quaſi ſine pulſu cum ibi mortui ſint: aut a ſe/ Sepul/
peliendo dicitur Chryſis poſita eſt in ignem.fletur (imperſonaliter dictum) ab omnibus.ſ. interea hæc ſoror.ſ. Glyce/ chrum
rium quam dixi acceſſit imprudentius.i.nimis inconſiderate uel comparatiuum pro poſitiuo ponitur ad flammam ſa
tis cum periculo.i.non ſatis ſibi conſulens ibi.i.in eo loco tum.i.tunc Pamphilus exanimatus.i. perturbatus. exanimis Exaïatus
autem uel exanimus dicitur mortuus.indicat.i.indiciis & argumentis oſtendit ab effectu.ſ.facto & dicto.amorẽ bene.i. Exani/
multum diſſimulatum & celatum.i.occultatum.accurrit.i.ad eam currit.cõplectitur mediam mulierem.i.medium mu/ mis
lieris.inquit Pamphilus tanꝗ amator.mea Glycerium.i.amica mea quid agis: cur is ꝑditum.i.deſtructum te.tum.i.tunc Exaïus
illa Glycerium reiecit ſe in eum Pamphilum flens.ꝗ.i.quantum familiariter.i.amice.ut.i.ita.ꝙ facile.i.clare cerneres:ideſt
cernere poſſes.uel cernere poſſet aliquis ut ſecunda perſona pro tertia ponatur amorem conſuetum.So.quid ais:miran Cõmere/
tis eſt nõ interrogantis.Simo.redeo inde iratus atq; ægre: ideſt indigne impatienter difficulter ferens culpam filii.ſ.nec ri & pro/
ſatis cauſæ:ideſt ſufficiens cauſa erat ſupple ad obiurgandum:ideſt incuſandum uel inclamandum. diceret enim ſupple mereri
o pater quid feci tanꝗ facinus quid cõmerui & bene.nam cõmeremur mala promeremur bona tantum: aut quid:ideſt
in quo peccaui.i. erraui: ꝓhibui impediui ſeruaui eam ſupple quæ uoluit iniicere.ſeſe in ignem: ratio uel ut alii uolunt
oratio eſt honeſta.So.recte putas:ideſt bona eſt tibi ſententia.nam ſi obiurges: ideſt incuſes illum: qui tulit: ideſt attulit
(alias ſuſtulit uel pertulit) auxilium uitæ.dicimus auxilium dare & ferre ideo dixit tulit auxilium quid facias illi qui de/
derit:ideſt intulerit damnum rei ſcilicet aut malum quod eſt hominis.Si.Chremes uenit poſtridie: ideſt die ſequenti ad
me clamitans tanꝗ indignabundus.indignum facinus: ideſt turpe & deforme factum & indignum iuuene ita bene
prius morato. & eſt illud per ſe legendum ſicut prohdolor & ſimilia clamitans ergo quid clamitans ſe ſcilicet com/
periſſe: ideſt ab aliis cognouiſſe Pamphilum habere pro uxore non pro amica hanc peregrinam: ideſt alienigenam
& per contemptum dictum eſt. nam etiam peregrinæ nomine meretrices nominabantur: ego Simo negare: ideſt
aut negabam aut ſubaudi cœpi ſedulo: ideſt inſtanter illud factum. ille puta Chremes inſtat: ideſt contendit: & ur/
get factum eſſe ſcilicet. Deniq;: ideſt poſtremo. tum: ideſt tunc diſcedo ab illo. ita ut: ideſt tanꝗ ab eo qui neget ſe
daturum filiam. Soſia non tu. ibi: ideſt tunc. non obiurgaſti ſupple Gnatum: ideſt filium ſcilicet Pamphilum. Si/
mo. nec quidem: ideſt nec etiam hic pro tunc cauſa erat ſatis uehemens ad obiurgandum: ideſt inclamandum uel in/
cuſandum. Soſia. qui: ideſt cur. cedo: ideſt dic uel da & eſt manum porrigentis. Simo. o pater. tu te: ideſt tumet. Cedo
præſcripſiſti: ideſt præfiniuiſti. determinaſti finem: ideſt terminum his rebus uoluptati & libertati. prope adeſt tem/
pus ſupple. Quom: ideſt quo tempore mihi eſt uiuendum more alieno: ideſt uxoris arbitrio. iam adſunt nuptiæ in
proximo ſunt metæ libertatis: & ideo auidius uoluptaria ſub finem capio.interia: ideſt dum nuptiæ parantur. ſine.i.
permitte me uiuere meo modo:ideſt mea uoluntate:meo arbitrio:meo more.So.quis igitur locus:ideſt quæ opportu/
nitas uel occaſio obiurgandi eſt relictus tibi. Si. hoc eſt initium conſilii ſui demonſtrandi. ſi propter amorẽ Glycerii.
nolit.i.rẽnuat.ducere.i.accipere uxorem ſibi promiſſam ſcilicet Philomenam:primum.i.tunc primum ea iniuria quam
facit nuptias recuſando.eſt animaduertenda.i.caſtiganda uindicanda ab illo.ſ.Pãphilo pœnas ſumendo ab eo & nunc
do operam.id.i.propter id.ut uera cauſa.i.occaſio obiurgandi: ideſt incuſandi cum ſit per nuptias falſas: ideſt fictas ſi
deneget.i.ſi recuſet ducere Philomenam.ſimul.i. etiam. ut ſi quid conſilii.i. aſtutiæ uaframenti. damus ſceleratus.i.ui/

tioſus habet.conſumat.i.conterat & in uanum exponat nunc cum nihil.i. in nullo doli.i. fraudes. obſint noceant quē
Dauum ego credo factutū obnixe.i. inſtanter toto conatu & niſu manibus pedibuſq;.i.oibus membris : hoc eſt oibus
uiribus:adeo.i.certe:ut magis incōmodet.i.nocet mihi.id.i.ꝑ id qd faciet.q̄ ut obſequat.i.morem gerat. Gnato.i.filio.
Rogore. So.q̄propter.i.quare id faciet Dauus ut tibi incōmodet:ſiue incōmodū afferat cum iuſtus ſis dñs.Si.rogas.i. iterrogas
inquiris ? īſio . mala mens malus alus quaſi mala inuentio ſiue excogitatio ac mala uoluntas eſt ſupple cauſa : quem
Apoſio/ Dauum ego ſi ſenſero.i.ſi ꝑcepero aliquid moliri.& eſt apoſiopeſis.ſed quid eſt opus uerbis. eueniat.i. contingat : qd
peſis. ſi ſit ſine tunc eſt ſenſus permitte.ꝙ eueniat id in Pamphilo qd uolo.ſ.ut experiar eius amorem ꝑ falſas nuptias.ut.i.ita.
ꝙ nihil ſit mora.i.tardationis.Chremes reſtat .i. reliquus eſt qui eſt exorandus mihi.i.a me ꝑſuadendus:& ſpero con/
fore.i.ꝑfectum iri:ut Chremes adiuuet figmentum.nunc in hac parte tuum eſt.i.ad te ſpectat ut aſſimules.i.fingas bñ.i.
ut decet has nuptias:& ꝑterrefacias.i.territum facias.Dauum obſerues.i.aiaduertas uel oculis diligenter cuſtodias filiū
I præ. quid agat quid conſilii.i.qd conſilium captet.i.capiat cum illo Dauo.So.ſatis eſt.i.ſufficit curabo:ideſt parabo omnia
Anaſtro eamus nunc intro.Si.i.præ.i.præi præcedi ſequar.i.ibo poſt te:& i præ eſt anaſtrophe pro præi.
phe. Vos iſtæc.Incipit narrationē ſuā ꝑ ꝑſonas ut ſuum eſt comico.qm̄ poetæ alii narrāt res in prima ꝑſona tm̄. alii
A in ꝑſona eius q geſſit.alii mixtum ut bo.Incipit primus actus de ſimulatione nuptiaꝝ. In hac ſcena deſcribitur
Simo.talis q ualde laboret:& ſit ſollicitus de correctione filii ſui:ut eum retrahat a meretricio amore.& ut cor/
rectionis occaſionē hēat ſimulat nuptias:ut aīum filii ſui exqrat:qa ſi recuſauerit uxorē ducere:tūc habebit locū obiur/
gationis contra eum:& ideo præcipue patet in hac ꝑte:qa nulla ꝑſona ad correctionē magis idonea q̄ eſt pr̄.Sed qa ſo/
lus hanc ꝑtem agere nō pōterat ei neceſſarius aliqs coadiutor fidelis & taciturnus qui ꝑtem ſuam iuuaret. Nō.n. pote/
rat ſenex inueſtigare cōſilia eoꝝ:niſi ꝑ ſubmiſſam ꝑſonā. Caueri.n.ſibi ſenex ita uellet inſidiari eis quare cū illo inducit
qdam ſeruus Soſia qui bene poterit iuuare & idonee inſidiari cōſiliis Daui & Pamphili: qa Dauus nō a conſeruo ſuo
cauebat ſibi.In ipſo acceſſu deſcribit ſeruus fidelis ad obtemꝑandū : & taciturnus ad obtegenda cōſilia . Poſtea reuela/
bit ei ſenex cōſiliū ſuum:& quaſi iam paratis ꝑlurimis ad nuptias:& ſeruis intendentibus ad illū appatū q̄rit primū Si/
mo eū ſepare ab aliis ſeruis ita dicens. Vos ſerui.auferte iſtæc:q̄ paraui ad nuptias intro:& q illi cœꝑunt morari more ſer
uoꝝ q libenter auſcultare uolūt cōſilia dñoꝝ ingenuat.abite:pigriciā notat ſeruoꝝ.Soſia aūt qa diſcedebat cū eis aduo
cat eū ades.dū uolo:uel ades:dū:& erit dū adiectio ſyllabica.Soſia rñdet ſm intellectū ſuū:putabat enim ꝙ ꝑꝑ appatuȝ
nuptiaꝝ eū uocaret.Certū eſt mihi adeo ꝙ uis dicere ꝙ puta eſſe dcm̄ : nempe hoc uis dicere ut curent hæc q̄ ſunt allata
ſupra nuptias:nihil eſt opus hac arte:qa ego non paro nuptias:fide & taciturnitate. Iam deſcribit eū fidelē & taciturnū.
Ego expecto:uult captare beniuolentiam priuſq̄ oñdat ei cōſilium ſuū a ꝓpria ꝑſona rememorando ei bñficia quæ ei
contulerat. Vt.i. qualiter fuerit ſeruitus tibi iuſta:qa honeſta ꝑcepi:& clemens:qa ſi aliqn̄ peccabas leuiter condemnabā.
Et ēt apud me.i.mecū in domo. Inter priuatos.i. nunq̄ uolui te elongare a me mittendo ad illiberalia officia ueluti ad
rus ꝓcurandum ad paſcendos porcos:libertus mihi.i.apud me.ſ.ꝙ tuū factū libertum ſemꝑ ꝓcuraui . liberaliter.i. ac ſi
eſſes liber.ſ.ſponta & decenter nō inuite. qd habui:uult aggrauare beneficiū ut maiores grates ſibi habeat contio. dedi
libertatē & tu meruiſti:& ita ꝑſolui:tibi merenti qd habui ſumū inter oēs res.ſ.libertatē.In Soſia timebat ſibi ne ille uel/
let ſibi exprobare ꝑꝑ aliqua. Ideo nō dixit gr̄am habeo:ſed ita humiliter in me habeo. Et qa Simo ꝑcepit eum hæc eadē
timere ait.haud muto.poſtq̄ hoc audiuit Soſia alacrius rñdet. & gaudeo mei imemoris.Cur ab ime. Si. non ſunt uere:
ergo ſimulas:& ſi tu ſimulas cur ſimulas.Rem callidā hēt ut materiā patiat anteq̄ narret:diuidit ergo iſtam narrationē
in tres ꝑtes:ut prius ꝓnominet narratio de qbus tractet:& hoc eſt qd Tullius maxime laudat hic ſunt tria. Vita nati:cōſi
lium ſenis,i.ſimulatio nuptiaꝝ ad eam cōtegendā:& q eum ponat offm̄ in ea re.ſ.ut eos exqrat qd agant . Nam incipit
de uita nati:uere cognoſcibilis eſt uita nati modo quia liberius uiuēdi eſt ꝑtās.poſtq̄ euixit a diſciplina:& hoc eſt poſtq̄
exceſſit ab ephœbis.i.a numero pueroꝝ.ephœbus dr̄ imberbis:ſine phœbos crinis.unde phœbus quaſi crinitus.nam
antea.Ideo dico nō eſt cognoſcibilis:nam antea nō erat. Nam q.i.& c̄.modo qd faciunt plæriq; oēs.i.plæriq; oium:ſic
exponit ſe.q.d.fere oēs.ad hoc ſtudiū alere equos:aut alere canes:aut ut adiungant aīum ad philoſophos.i.ad lr̄as.hoꝝ
ſupradictoꝝ nihil ſtudebat.Pam.præter cætera.ſ.ꝙ unū ꝓelegit plus q̄ cætera:ſed oia cōiter.& qa poſſet oia cōiter:& tm̄
unuȝ freq̄ntaret ſuꝑ alia addit:nihil hoꝝ ſtudebat.egregie.i.ſpāliter ꝓter cætera:ſed oia æqualiter: & tm̄ q̄uis oia obtine/
bat tm̄ oia mediocriter:& ꝑ hæc æqualiter. Nō iniuria faciebat:oia mediocriter.nam id.ſ.facere oia mediocriter & c̄.In ui
ta.i.in hoc uſu uitæ.Sic.i.ſicut ſupra dixi & adhuc dicā.ꝑferebat : in laboribus patiebat in cōuiuiis. Vt inuenias eum ha
buiſſe laudem ſine inuidia & facillimū:qd ſolet eſſe difficillimū in aliis.Interea:iam incipit oñdere qūo potuit deteriora/
ri uita filii ſui bonā prius & poſtea corruptā.Si.n.ſemꝑ malus extitiſſet nō hr̄et locū correctio ſed deſperaret pater de ſa/
lute filii ſi nō ſemꝑ bonus:unde correctio ? fuit ergo utrūq; neceſſarium ut correctio locum hr̄et . nota hic quē locū ha/
beat ꝙ criſis quæ adducit glicerium fuit andria:niſi enim criſis andria & non cuius Athenienſis deſcriberetur Glicerū
cuius crederet.Si aūt ciuis eſſet pater corrigere filium non elaboraret . neceſſario enim eam Pamphilus lege attica duce/
ret.pro falſo credebat ſoror Criſidis Gli.oportunitatē ultimi actus hēt.qa potuit ciuis eſſe cum ipſa ſoror erat.Cū dicit:
inopia & c̄.deſcribit mulierem idoneam meretricio officio.Et uereor.hic ſm Priſcia.quaſi Pamphilo dictum eſt. Alii fa/
ciunt interiectionem.& qa pudice parce:quia parum lucrabat:duriter quantum ad laborem:quem exequitur.ꝓcliue.i.
accliue & ꝓnum:ſine actu tm̄ habile.Conditionē.i.cōuentionē.Quæſtus:ꝓprie eſt meretricum a quæro:forte fuit non
ex deliberatione.una eſſet.i.pariter comederet.hēt mulierem.i. uitiat . ſed non decuit ſenis perſonam ſic turpiter dicens.
obſeruabā.nota magnā curioſitatem pr̄is circa filium habuerit illo modo. Symbolum uel ſymbolā.i. collationē ſuam
didit.ſ.nullum malum cum Criſi de egit.Enimuero.i.certe.q.d.qa inter tales cohabitabat ſine macula.ideo enimuero.i.
certe putabam eum eſſe ſatis ſpectatum.i.ꝓbatum : & eſſe omnibus exemplum continentiæ.i.caſtitatis uere poterat eſſe

exemplum

exemplum.nam illum q̃ cõflictatur.i.pugnat cum ingeniis hmõi.i.luxurioſis.magna enim cõflictatio eſt inter laſciuos habitare & non comburi.ſcias illũ quẽ dixi iam hſe.i.cõfirmaſſe.modũ uitæ ſuæ ipm.i.rectiorẽ & conſtantiorẽ.ſ.cum hic nõ deficiat ſcias nullo modo poſſe dirui.placuit deſpondi nota hic conuenientẽ breuitatẽ:humani:qa humanũ eſt dolere de morte alterius.manſueti.ſ.q̃ ex naturali miſericordia & ſimplicitate fleret.hem qa dixerat ſuſpicãs forma: dũ ex nimia admiratione deficit in rõne ſubiecit Soſia dicens:fortaſſe uis dicere.bona forma eſt naturalis potentia oris:uultus uero accidẽtalis habitus p induſtriã uelamini paſſionẽ eueniens modeſte ſe habebat.uenuſto:qa claro liberali:admodũ alicuius libere pcuſſit illa.Imprudentius: qa ſe uolebat in ignẽ mittere bñ dixit qa non pceperam. So. qd ais ei Pãphilus cũ talia uideres. Simo. nihil tunc dixi. ſed redeo iratus. nec ſatis ia₃ paulatim accedit ad cãm ſimulationis: qa nõ ibi locũ obiurgãdi habuiſſet p ſimulationẽ nuptiarũ cupiet locũ obiurgationis. Quid Chremium:nihil:qa nihil peccaui: nam p̃iudiciũ facit cũ p unũ pit iudiciũ alterius. Nũ tu ibi obiurgaſti natũ.ecce chremiũ:neq; hic h:buit locũ obiurgãdi quare neceſſaria erit ſimulatio.Nec hæc. hic ẽ diminutiua negatiua ne.Quid.i. quare cedo dic. tu quia diceret tu te impoſuiſti. Finẽ.i. diem nuptiarũ.qui finis eſſet oium leuitatũ.& ppe adeſt ille dies.cũ.i. in quo die. hũc iteri fine. Caue q̃q̃ ille locus nõ fuit tibi obiurgatus igitur qs & c̃.Si pp.poſtq̃ oñdit uitã accedit ad cõſiliũ declarãdũ hoc mõ:ac ſi dicat dabit̃ locus obiurgãdi. Si pp amorẽ & c̃.& iõ nũc.i.o.d. ut p falſas. Cum nihil doli obſint.in falſis nuptiis.Incõmodi mihi.i. faciat incõmodũ.Mala mens:qa ſemp mala cogitat: & qa poſſet mala cogitare:nec tñ ducere ad effectum poſſe dici malus aius ingenioſus. ut nihil & ſpo Chremẽ cõfore.i. mecũ fore.ſ.cõſentire.Nũc ecce tertia ps narrationis.ſ. officiũ ſerui qđ ei imponit.hi præ ſequar:ne ſi nos cõuenire & colloqui uiderent a te p̃cauerent.ſibi.

Simo. Dauus.

Non dubium eſt quin uxorem nolit filius:
Ita Dauũ modo timere ſenſi:ubi nuptias
Futuras eſſe audiuit:ſed ipſe exit foras:
Da.mirabar hoc ſi ſic abiret.& heri ſemper
Lenitas uerebar quorſum euaderet:qui poſtq̃
Audierat non datum iri filio uxorem ſuo
Nunquam cuiquam noſtrum uerbum fecit:
Neq; id ægre tulit.Si.at nunc faciet.
Neq; ut opinor ſine tuo magno malo.
Da.id uoluit nos ſic nec opinantes dici falſo
Gaudio:ſperantes iam amoto metu inter oſcitantes
Opprimi:ne eſſet nobis ſpacium cogitandi ad
Diſturbandas nuptias aſtute Si.carnifex quæ
Loquitur.Da.herus eſt:neq; præuideram.Si.Daue
Da.hem quid eſt? Si.ehodum ad me.Da.quid
Hic uult? Si.quid agis? Da. qua de re? Si.rogas?
Meum Gnatum rumor eſt amare.
Da.id populus curat ſcilicet.Si.hoccine
Agis an non.Da.ego uero iſtoc.Si.ſed
Nunc ea me exquirere iniqui patris eſt:amare
Quod ante hac fecit:nihil ad me attinet.
Dum tempus ad eam rem tulit ſiui animum ut
Expleret ſuum:nunc hic dies aliã uitam affert alios
Mores poſtulat.dehinc poſtulo:& ſi æquum eſt te
Oro Daue:ut redeat iam in uiam.Da miror hoc
Quid ſit.Si.queris dicam. oẽs qui amant grauiter
Sibi dari uxorem ferunt.Da.ita aiunt.Si.tum ſiquis
Magiſtrum cœpit ad eam rem improbum:ipſum
Animum ægrotum ad deteriorẽ partem plærũq;
Applicat.Da.non hercle intelligo.Si.non.hem.
Da.dauus ſum:non œdipus.Si.nempe ego aperte

Non dubiũ qn uxorẽ nolit filius. Narratione iã habita pſona ſoſiæ nõ erat neceſſaria: ergo ſubſiſtit ſenex p quẽ agẽda ſunt reliq̃. Nõ dubiũ qn fili⁹: ad hoc certus iducit̃ Simo ut magis pturbetur inopinata cõſenſiõe Pãphili ad ducẽdã uxorẽ: & p̃terea nihil agat cum Chremete de trahẽda filia cõfirmãdiſq; nuptiis. ¶ Ita mõ Dauũ timere ſenſi:non receſſit de loco Senex:ſenſi ergo ante q̃ cũ Soſia loqui cœpiſſet.Ita mõ Dauũ timere ſenſi: argumentũ qđ ſupra ab eo qđ nři faciũt. ¶ Modo:anteq̃ cũ Soſia loq̃ cœpiſſet Simo & Dauus: nũ recte ſcribit̃:Dauos ſcribendũ qđ nulla lřæ uocalis gemiata unã ſyllabã facit: ſed qa ambiguitas uitãda eſt nominatiui ſingularis & accuſatiui pluralis neceſſarie pro hac regula digamon utimur & ſcribimus Dauus:ſeruus: coruus. ¶ Mirabat.h.ſi ſic abt & heri ſemp lenitas uerebar: hic locus eſt in quo Dauus iſinuat̃ ſpectaturus: & multa geſturus. ¶ Si ſic abiret. ſic pro leniter & negligẽter:quod græci dicunt ſignificat .i.ſi ſic & eſt de his quæ adiuuãda geſtu ſunt: ut tantillũ puerũ:& huius nõ faciã. ¶ Lenitas:clemẽtia:facilitas: cui cõtraria aſperitas & difficultas. ¶ Et heri.ſ.uerebar.an ſemper lenitas ut ſit. Lucretius ſemp florentis homeri. ¶ Semp lenitas: ac in hoc ſimulata uſq; nũc lenitas.nã nemo in diuerſis actibus ſemp lenis eſt: niſi forte fictus aſſimulator: & callidus.Semp lenitas ſine differẽtia eſt importuna lenitas. ¶ Quorſum euaderet:ad quã ptem erumpet:& euadere eſt per quãcunq; difficultatẽ ad aliqd puenire. ¶ Verbũ feci t:non dixit

DO. A
Digamon.
Sic.
Lenitas.
Lucreti⁹
Quorſũ euadere.

litigium:aut rixam : ſed uerbũ. iſte exiguitates aſſeuerationes dicunť:& cum ꝓnũciatione ut intelligať nec uerbũ q̃dem. ℂ Neq; id ægre tulit:hoc eſt ſemp lenitas. ℂ At nunc faciet:ſubaudiendum uerbũ : & eſt faciet pſona tertia pro prima. ℂ At nũc ſa.iraſceť:denũciabit:loqueť. ℂ Neq; ut.o.ſ.t.m.m.i.cõminabiť tibi : & minas cõtemnes ut ad pœnas puernias. ℂ Id uoluit aut abſolute accipiendũ id:aut id ſit qũo ſic demonſtratio eſt:ut magis geſtu q̃ ſenſu intelligať:ut ſu/
Ducere. pra diximus. ℂ Nec opinantes duci:ducere eſt expectatione longi tẽporis malum ꝓlatari : uel induci ut feras in rhetia. ℂ Falſo gau.uelut ex ira & ſenis iracũdia. ℂ Sperãtes iam.a.m.iſta ſingula ſunt:& amoto metu : ſic dixit quaſi metus
Oſcita/tio. corpus brutũ ſit : quo cũ molimine moueť. Oſcitatio eſt aĩ ociũ & ſecuritas dicta ab ore ciẽdo.i.cõmouẽdo.
Oſcitan/tes. ℂ Oſcitãtes:ſecuri:uel nihil ꝓuidentes. ℂ Ne.e.ſ.ad. d.n.miranda locutio:ut ſi dicas cogitat ad dicendum. ℂ Aſtute:hoc & geſtu & uultu ſeruili & cũ agitatione capitis dixit. ℂ Carnifex:aut carnificans dñm:aut ipſe
Lucilius dignus carnifice ut caro fiat.i. lanieť. Lucil. Carcer uix
Præuidere. car.dignus. ℂ Neq; ꝓuiderã : præuidentia duplex eſt: aut enim aĩo:aut oculis ꝓuidemus. ℂ Hem. nunc q̃ſi correptio totius corpis. ℂ Ehodũ:nutus eſt intẽtionẽ aĩaduerſionẽq; depoſcẽs ei⁹ cũ quo uult loq. ℂ Eho/
Parelcõ. dũ? dũ parelcon eſt hoc loco. ℂ Quid hic uult : more ſeruili & a uernili geſtu . ſic eni uocati a dñis ſerui uul/tuoſe agũt. ℂ Qua de re? negãtis uim hẽt hæc iterrogatio.plus eſt.n.qua de re q̃ nihil. ℂ Rogas:hoc cum interrogatiõe indignantis. ℂ Meum gnatũ rumor eſt amare mire : apud ſeruũ diſſimulat id qđ iam ꝓbauit.

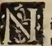
Vis quæ reſtat me loqui ? Da.ſane quidem.Si.ſi
Senſero hodie qcq̃ in his te nuptiis fallaciæ conari
Quo fiant minus:aut uelle in ea re oſtẽdere q̃ ſis
Callidus uerberibus cæſũ te daue in piſtrinũ dedã
Vſq; ad necem:ea lege atq; omine:ut ſi te inde
Exemerim ego ꝓ te molã:quid hoc intellextin ? an
Nõdum? etiam ne hæc quidem.Da.ímo callide.ita
Aperte ipſam rem modo locutus : nihil circuitione
Vſus es. Si.ubi uis facilius paſſus ſim q̃ in hac re
Me deludier.Da.bona uerba quæſo.Si.irrides ?
Nihil me fallis:ſed dico tibi ne temere facias:
Neq; haud tu dicas tibi non prædictum:caue.

ℂ Meum gnatũ rumor eſt amare grauiter cõſtanterq; ſenex nõdum ſe fateť credere:nec uer; ſcire:ne amittat uim uindicaturi ſi reſcierit. ℂ Id populus curat.ſ.qa rumigeratio populi eſt ſic hoc auerſus ab illo cõtumaciter:ſic Virg. Scilicet is
Agere. ſuperis labor eſt:ſcilicet ſemp cum ironia poniť. ℂ Hoccine agis:agis.i.audis alibi ſic hoc age amabo. Plautus. Vos hoc agite ſpectatores:nõ ſumiť demonſtratiue ueluti aurem ſuam tangens. ℂ Ego uero iſtoc. deeſt ago uel audio. ℂ Iniqui p̃ris eſt. Iniqui eſt ſi nunc uelim quærere actus liberos adoleſcentis. ℂ Nam qđ antehac fecit:ꝓ ante hæc:conſuetudine magis q̃ rõne dr̃. ℂ Nihil ad me attinet:id agit ut cõſilium ſe ſeruare oñdat. Dum tp̃s ad eam rem tulit:deeſt ſe.ut ſit dũ tempus ſe præbuit:qa ſupra dixit:tu te his rebus finem præſcripſit pater. ℂ Ad eam rem tulit:abſolute : & deeſt ſe. Siui animum ut expleret ſuũ : mira rõ cur ſiuerit:ut & hoc qđ pmiſit ad bonam frugem pmiſerit non ad luxuriam. Siui aũt diſtingue:eſt aũt ſiui modo pmiſi:ceſſaui ſiui antique. Aliter in adelphis. Non fuit egeſtas facere hoc nos. ℂ Nunc hic dies alios mores poſtulat:hoc eſt recte & ſeuere:& inexorabiliter denunciat. ℂ Aliam uitam. pro diuerſam & cõtrariã:
Alia. ſic Virgi. diis aliter uiſum eſt. ℂ Dehinc poſtulo ſi æquum eſt te oro Daue:grauius illud fecit nomie appellando. ℂ Vt
Virgi. redeat iam in uiam. Iam modo tarditatis eſt ſignum:& in uiam dixit quaſi exinde ius ſit erroris ad rectã uiam. Vt redeat iam in uiam:puerbiale. ℂ Hoc qd ſit:deeſt enim queris. ℂ Ita aiunt:hæc & loquunť uniuerſi:& eſt tepida cõſenſio:& quaſi inuiti mſio:ut in Heautõtimorumenon. Ita credo monẽte p̃re filium. ℂ Tum ſiqs magr̃m : metaphoricos:an
Metha/phori. qa ex pædagogo eſt Getha. ℂ Ad rem.i.ſup eam rem:hoc eſt ſup amorem. ℂ Ip̃m aĩum ægrotũ:pro ægro : nam aĩus
Aeger. æger.corpus ægrotũ. ℂ Nõ hem:interiectio eſt iraſcentis. ℂ Dauus.ſ.n.œ.multiplex cõtumelia.põt.n. ſenẽ q̃ſi ſphin/
Nõ hem. gam dixiſſe.i.deformẽ monſtriq; ſimilẽ:põt ẽt inhumanũ & ferũ dicere ut ſphinx:põt ẽt p œdipũ ſe ultorẽ ꝓmittere fu/
Sphigã. turũ atq; opp̃ſſorẽ ſapiæ ſenis. Dauus.ſ.n.œ. facere ſe negauit œdipum ut ſenẽ ſphingam eſſe cõfirmet nõ œdipũ. Imitationum duo ſunt genera:quãdam neceſſitas:quãdam introducit uoluntas. ℂ Non.œ. ſi latine ꝓnũcies gt̃ũs œdipi faciet:ſi græce œdipodis. Sane qdem ſane ualide:quia qui ſanus eſt ualidus eſt. ℂ Si ſenſero.h.q.cõminatio & ſic ꝓnũ/
Oedip⁹. ciatio:ut ſingulis uerbis ardeat.mire hodie:nam ad tp̃s nõ plenũ:ſed ad cõminationem referť:ut Virg. Oẽs hodie mo/
Virgi. riemur inulti:& dies pro nocte accipiť:ut hoc ipſum. Nunq̃ hodie.m.i. ℂ Quo.ſ.m.quo minus : hoc eſt quo impeditius. Verberibus te.c.i.p.d.uult & ꝓnomine & noie exagitare cõminatione ſeruum . neqd relinquat inultum iracũdiæ. ℂ Dedam.dare eſt qđ repetas:dedere eſt ad perpetuum:damus & amicis:dedimus tñ hoſtibus. ℂ Ea lege.a.o.lege ad
Dare. omines.omines ad rem diuinam refertur.i.firmamentum p humana & diuina . Omẽ autẽ eſt quicquid ore dr̃. Ea lege
Dedere. a.o.bene lege atq; omine:quia leges auſpiciis ſeruatis ferebantur:ergo ſic intellige:quaſi dixerit ea conditione & antiqui
Lex. auſpicato oia faciebant quæ rata uellent. ℂ An nõdum etiam:quartum parelcon:quia abũdat etiam. ℂ Ipſam rem.m.
Omen. ipſam rem.i.uoluntatem tuam:aut interminationem tuam : hoc eſt piſtrinum & pœnas ſeruiles. ℂ Nil circuitione: nil
Cicero. pro nõ. Circuitione:periphraſi. Vſus es:legiť & uſor es. ℂ Vbi uis facilius.admonitio. Vbi.u.f.p.ſ. Cice.non in hac cauſa locus peccãdi. ℂ Bona.u.q.hic q.d.meliora loquere. Rogo te ergo cũ admonitione:bona uerba inqt rogo. ℂ Nil me.f.nõ te ignoro.nõ me decipis ſi menãder:ουλ᾽ενμελανοανονεισ. Nil me fallis figura. Fallis lates ut ſit ουλενμελανθανεισ. ℂ Nil me.f.nil ꝓ ẽt hũc. ℂ Neq;.h.t.d.t.n. præ.duæ negatiuæ faciunt unam cõſentiuam:tres negatiuæ pro una negatiua accipiuntur:ut hic neq; haud non. Salu. Haud impigre neq; inultus occiditur. Vera ergo lectio eſt neq; haud tũ dicas quod plurimi nõ intelligunt hoc dicas le/
Duæ negatiuæ. gunt. Neq; haud tu dicas tibi non prædictum:uera lectio. Neq; haud dicas : eſt quintum πάρ[illegible]κον. Plautus in bacchidibus. ℂ Neq; hoc ſubditiua gloria oppidum arbitror.

Non dubium

GVI. A.

NOn dubium. Hic Simo alloqtur populum. Nam Sosia ꝓtatica pſona non erat amplius neceſſaria narratione
iam habita ꝓpterea diſceſſerat. ſenex aũt ſubſtitit p quẽ agenda erant reliqua. Nõ eſt dubiũ: qn.i. qd filius nolit
uxorẽ: ſenſi Dauũ ita timere. modo.i. anteq̃ cũ Soſia loq cœpiſſet: ubi.i. cũ primũ audiuit nuptias eſſe futuras:
ſed ipſe Dauus exit foras.i. egredit. Da. mirabar ſi hoc.i. hoc cõmiſſum Pamphili: uel ſi hoc factum ſimonis: ſic.i. ita ne/
gligenter: & facile abiret.i. traduceret: &.i. ẽt uerebar.i. timebã heri quorſum.i. ad quẽ effectũ. ſemp lenitas.i. cõtinua &
aſſidua clementia. euaderet.i. ad quã ptẽ erumpet. Nã euadere eſt p quácũq; difficultatẽ ad aliqd ꝑuenire: q poſtq̃ audie
rat uxorẽ. non datũ iri.i. non eſſe dandam filio ſuo. nunq̃ fecit uerbũ cuiq̃ nr̃m.i. nihil dixit nobis ne uerbulũ qdẽ · neq;
ægre tulit.i. non impatienter aut moleſte tulit illud. ſ. uxorẽ filio non datum iri. Si. at.i. ſed nunc faciet.i. ægre feret: & Si/
mo de ſe p tertiam pſonã loqtur ſummiſſe & ſecreto rñdens uerbis Daui neſcientis eum: neq; ut opinor ſine tuo maxi/
mo malo. Da. id uoluit qd ſeqtur. ſ. nos duci.i. induci tanq̃ feras in rhetia: aut duci.i. foueri. Nam duci eſt expectatione
longi tp̃is malum prolatari falſo gaudio. ſic.i. tali lenitate: nec opinantes.i. non ſuſpicantes. uoluit inq̃ nos ſperantes.i.
ſpẽ hñtes qetos iam amoto metu.i. poſito timore. opprimi.i. dep̃hendi inter oſcitantes.i. uel ſecuros uel nihil ꝓuiden/
tes. oſcitatio enim eſt animi ociũ & ſecuritas dicta ab ore ciendo.i. cõmouẽdo. Ne ocium eẽt nobis.i. ne hr̃emus oppor
tunitatẽ. cogitandi.i. cõmiſcendi. ad diſturbandas.i. impediendas diſſipandas nuptias: aſtute fecit ſup. & agitatione ca/
pitis dictũ eẽputandũ eſt. Si. carnifex.i. dauus. carnifice.i. laniatore dignus: uel ipſe excarnificans dñm.i. uel deſtruẽs: uel Carnifex
in eius pniciem & malum tendens: aut eum ſuis uerbis lanians. Carnifex ergo quæ loqtur cũ exclamatione lege. Da. au/ Ehodũ.
diens dauus murmur ait. hærus eſt.i. dñs adeſt: neq; ꝓuiderã mea ſimplicitate ductus. Si. daue. Da. hem: interiectio indi/
gnantis qd eſt? Si. ehodũ: hæc pticula eſt ſignũ depoſcẽtis attentionẽ & aiaduerſionẽ. & dum eſt ſyllabica adiectio. ad-
me. ſ. ueni. Da. qd hic. ſ. ſimo uult. Si. qd ais? Da. de qua re? Si. rogas.i. interrogas. rumor eſt.i. fama uolat gnatũ meum
amare.i. amore capi. Da. populus curat id.i. filium amare. ſ. ideſt qd uulgo dr̃ deus ſciat: & fere ſemp ironice dr̃. Si. hoccine.i. utrũ hoc. agis.i. audis. an non agis. ſ. q.d. intelligis qd dico an non. Da. ego uero ago.i. audio. iſtoc.i. iſtud qd ais.
Si. ſed eſt iniq pr̃is.i. ſpectat ad pr̃em non æquum me nũc exqrere ea quæ. ſ. antefecit. Nam nihil ad me attinet.i. ſpectat
de his ſup. quæ fecit ante hac.i. ante hoc tp̃s: dum.i. qñ: tp̃s.i. tp̃is opportunitas. tulit.i. ꝓbuit ſe ſupple. ad eam rem.i. ad
amandũ: ſini a ſino ſinis.i. pmiſi. ut expleret aĩum ſuũ.i. ut ſatiſfaceret aĩo ſuo: nũc hic dies.i. hoc tp̃s: pars ꝓ toto. affert.i.
recte denunciat ſiue adhibet. aliam uitam.i. diuerſum uiuendi modũ. & poſtulat.i. reqrit alios mores.i. cõtrarios a ſupio
ribus. Dehinc.i. ex hoc tp̃e in poſter̃ poſtulo: tanq̃ rem iuſtã & ſi ẽ æquũ.i. rectũ. q.d. nõ. daue te oro tãq̃ maiorẽ ut ipſe Dehinc.
filius iam.i. nũc & modo. tarditatis ſignũ eſt redeat in uiam rectã. ſ.i. reſipiſcat: & uiam laſciuiæ deſerat: & redeat in uiã.
ꝓuerbialiter dictũ eſt & tranſlatiue ab eo q delirauit ſeu deuiauit: & tandem in rectam redit uiam. Da. miror qd hoc ſit
qd. ſ. dicis. Si. ſi q̃ris.i. ſi ſcire uis dicam. Oẽs q amant.i. amore ſunt capti. grauiter ferunt.i. moleſte & ægre patiunt uxo
rem ſibi dari. Da. ita aiũt. q.d. fere oẽs ita dicunt: & eſt tepida conſenſio: & quaſi inuiti rñſio. Tum.i. deinde uel ꝓterea. ſi
qs cepit magr̃m improbũ ad eam rem.i. ad amandũ: ſiue ſup amore. plærũq;.i. ſæpenumero applicat.i. adiungit ipſum
aĩum ægrotum.i. male hñtem: pp amoris inſaniam ad ptem deteriorẽ.i. peiorẽ. Aegrotus tñ hic uſurpat pro ægro. Nã Aeger
æger eſt aĩus: corpus uero ægrotũ. Da. hercle.i. certe iurantis aduerbium. non intelligo.i. non capio uerba tua. Si. Non? ægrotus
Hem? interiectio iraſcentis. Da. Ego ſum dauus. q.d. ſimplex ſeruus. nõ œdipus.i. nõ interpres ænigmatum mihi ꝓpo
ſitor̃ niſi aptus fiat ſermo. Oedipus enim poſteaq̃ ſphingis monſtri ænigma ꝓponentis & neſciũ diſſoluere opprimẽ
tis diſſoluit & monſtrũ interfecit. dictus eſt rer̃ obſcuriſſimar̃ interpres. itaq; Dauus hic põt intelligi dixiſſe ſenẽ defor/
mem & mõſtri ſimilẽ: aut inhumanũ & ſæuum inſtar ſphingo. Si. nempe.i. certe. ergo uis me loq apte.i. plane. ea quæ Hodie.
reſtant.i. reliqua ſunt. Da. qdem.i. certe. ſane.i. ualde uolo ſup. Si. ſi ſenſero hodie.i. tã nocte q̃ die. Cõplectit. n. dies natu Cõarier.
ralis tam diem q̃ noctẽ. te dauũ conarier.i. moliri. qcq̃ fallaciæ.i. aliquã deceptionẽ: aut cauillationẽ. in his nuptiis quas calleo es
. ſ. ſimulo cominus.i. ut impeditius fiant: aut ſi ſenſero te uelle oñdere in ea re. q̃.i. quãtũ ſis callidus.i. aſtutus a calleo es.
Nã ut manus labore: ſic mens callidi aſſiduitate malitiæ ſeu aſtutiæ concalluit: ac callum fecit. o Daue dedam.i. ꝑpetuo
dabo te. Damus. n. ad tp̃s qd repetimus ut amicis. Dedimus uero ad ꝑpetuum ut hoſtibus. in piſtrinũ uidelicet ad circũ/ Piſtrinũ
agẽdas molas q̃s truſatiles uocãt: ut Gelius ait. Dr̃. n. piſtrinũ a pinſo is qd ẽ molo is: ſiue tũdo is . cæſũ.i. flagellatũ uer/ Lauren.
beribus.i. uirgis fuſtibus loris. Nã ut ait Lau. licet uerbera ꝓ uerberatiõe accipiant tñ rem corpoream ꝓprie ſignificãt: ut Verbera.
flagella uirgas baculos fuſtes lora ferulas harũdines: & ſi quid eſt ſimile: uſq; ad necẽ.i. mortem. ea lege.i. tali conditiõe:
referendo ad hoies & eo omine.i. eo auſpicio ſeu augurio & uoto mentis & uocis referendo ad rem diuinam. Omen Feſtus.
enim teſte Feſto eſt augurium qd ore fit ut uoce non auibus: aut alio modo dcm̃ quaſi orimen ꝙ ore fiat. Ser. ẽt dicit Ser.
eſſe auſpiciũ. itẽ uotũ mentis & uocis. ea ergo lege & omine: ut.i. ꝙ ſi exemerim.i. ſi eduxerim te inde.i. ex piſtrino: ego
dñs molã.i. circũagam molas ꝓ te.i. uice tua. Quid intellextin.i. intellexiſti ne hoc qd nunc dixi. an nõdum.i. nõ adhuc.
ẽt ne hæc qdem.i. nec ẽt hæc intellexiſti ſicut nec cætera te dicebas intelligere. abundat ẽt. Da. imo.i. ſed intellexi. ſup. tu
locutus ita aperte .i. clare. rem ipſam.i. tuam uoluntatem: modo.i. paulo ante: nihil.i. non uſus es circuitione.i. ambage
uerbor̃. Si. ubi uis.i. in quacũq; alia re facilius paſſus ſim.i. minus moleſte ferrem. deludier.i. deludi per paragogen: hoc pagoge.
eſt derideri: q̃ in hac re.i. in his nuptiis. Da. quæſo.i. rogo bona uerba. q.d. meliora loquere uel ſuauius loquere ꝓcor. Si.
irrides. nil.i. non me fallis.i. non te ignoro: non me lates: non me præteris aut fugis. ſed dico tibi.i. te admoneo. caue.i.
fuge. ne facias qcq̃ ſup. temere.i. inconſulte inconſiderate: neq; pro & non. caue inq̃: ideſt fuge. ne haud dicas.i. ꝙ dicas Temere.
(duæ. n. negatiuæ faciunt unã conſentiuam) malum futurũ non prædictum fuiſſe tibi: uel ſic dici poteſt: caue.i. aĩaduer
te uel ꝓuide: ne.i. ut & ut pro ꝙ: haud.i. non dicas non prædictum &c̃. dicimus. n. caue cadas & caue ne cadas in eodẽ
ſenſu ubi ne ſignificare uidet: ꝙ ſi caue capiatur pro fuge: quo quidem pacto capi debet. Nam cum dicimus caue ne ca/
das intelligimus fuge: hoc uidelicet caſum & lapſum tui. Aliter legit Donatus quod mente & ingenio reuolue.

A

Non dubium. adhuc exequitur ſollicitudinem patris de correctione quia cum ſenex conſilium de ſimulatione nup. confirmaſſet & fidelem coadiutorem inueniſſet reſtabat ut aduerſariam partem cōcuteret ne conſilio ſuo contrarium aliquid machinari audirent:& ita ſimulatio ſua inefficax redderetur:& quoniam dauus caput conſilii erat ipſum abſterret:ſic enim dauus caput conſilii erat ut ſi ſolus ipſe ceſſaret uere obſimulatum locum obiur, inueniret. Pam. enim nihil niſi daui conſilio agebat. Inducit̄ ergo Simo qui feriat & abſterreat caput cōſilii:& dauus feriendus in ipſo ingreſſu ſcænæ deſcribit̄ dauus q dat occaſionē ut digne feriat̄ dicens talia unde ſenex locū feriendi habeat Simo prius egreditur de domo oſtēdens ſe curioſum de filio: mirabat uenit dignus dauus ut feriatur dicēs. Mirabar hoc ꝙ dn̄s lenis nobis fuerat ſi ſic abiret ſine modo malo lenitas. Cum enim dolorem haberet ficta lenitate diſſimulabat. uoluit ac ſi dicat modo comperi quare ſe lenem ſimulabat quia lenitas illa uoluit nos duci. i. agi & decipi falſo gaudio ſuo. fingebat enim ſe gaudere: & per hoc uolebat nos ſeducere ita nos dico uoluit ſeduci ꝙ nō opinantes id. i. eum eſſe lenē. ſic. i. ꝓpter nos ſeducendos uel aliter. nos: dico nō ſic opinantes: ut putabat quia bene percepimus falſo gaudio ſui dico ſperantis nos opprimi a paratu nuptiarū. nos dico quaſi interim oſcitantes: ideſt pigritantes & non nobis prouidentes quia amoto metu certe aſtute fecit. Carnifex conueniunt perſonæ poſtq̄ dauum reddidit dignum feriri. Quid hic uult diſſimulat ſe ſcire quare nocet eum dauus id populus cum non poſſet ſententiæ opponere uerbis inſidiatur ad hoc. ſ. quod dixerat rumor modo dimitto rumorem:& de ſolo amore reſpōde mihi. hoccine agis ut filius meus amet. Sed ego modo inquiro:ſed quicquid hactenus feciſti cum dono tm̄ de futuro caueas ſiue. i. uel oro ſi æquum eſt. ℭ Vt pro te redeat in uiam ne meæ uoluntati uelit repugnare quia hucuſq; errauit hoc quid ſic. n. quia qui nunq̄ deuiauit quo modo ad uiam reducam totum diſſimulabat. ita aiunt. i. iſta propoſitio uera eſt ſed qd ad nos neſcio. Cum præcipite ſi magiſtrum &c̄. Non intelligo ad quid tendat iſta contextio ꝓpoſitionum. Dauus. i. quidam ſtultus ſum non œdipus qui ſcientia problemata explicare ſi ſenſero per equipollentiam innuit ei ad quid propoſuerat. ea lege mihi impoſita a me atq; eo homine a diis deſtinato ſi nollem legē meā implere ipſi dii cogant ut pro te molam etiam ne ſaltē hoc extremum de piſtrino intellexiſti. quam in hac re. i. in nuptiis: quia hic maximam iacturam incurreret bona deludier dixiſti o domine bona. u. q̄. nihil uere irrides quia nihil me fal. &c̄. Sed dico ne facias ꝙ temere: ideſt temeritas eſſet cum prædictum ſit.

Dauus ſolus.

Enimuero daue nihil loci eſt ſegnitiæ:neq;
Secordiæ quātū intellexi mō ſenis ſn̄iam
De nuptiis:q̄ ſi nō aſtu ꝓuideant̄:me aut
Hærum peſſundabunt:nec quid agam certum eſt
Pamphilum ne adiutem:an auſcultem ſeni.
Si illum relinquo:eius uitæ timeo. ſin opitulor:
Huius minas:cui uerba dare difficile eſt.
Primū iam de amore hoc comperit. me infenſus
Obſeruat:ne quam faciam in nuptiis fallaciam
Si ſenſerit:perii aut ſi libitum fuerit cauſam cœperit
Quo iure quaq; iniuria præcipitem me
In piſtrinum dabit:ad hæc mala hoc mihi accidit.
Etiam:hæc andria ſiue iſta uxor ſiue amica eſt
Grauida e Pamphilo eſt:audireq; eorum eſt
Operæpreciū audaciā:nā incœptio eſt amētiū haud
Amantium:quicquid peperiſſet decreuerunt
Tollere:& fingunt quandā inter ſe nunc fallaciam
Ciuem atticam eſſe hanc:fuit olim quidam ſenex
Mercator:nauem is fregit apud andrum
Inſulam:is obiit mortem:ibi tum hanc eiectam
Chryſidis p̄rēm recepiſſe orbam:paruam:fabulæ.
Mihi quidem hercle non fit ueriſimile.
Atq; ipſis cōmentum placet
Sed miſis ab ea egreditur. at ego hinc me ad
Forum:ut conueniam pamphilum:ne
De hac re pater imprudentem opprimat.

DO. A Eniuero

Enimuero daue. Hic breuis & comica deliberatio eſt magna expectatione plurimarū rerū iminentiū cōmotiua excitantis daui cōſiderationem ꝓpoſitam. Eniuero daue: oīs pſona aut ab altero cōmendatur: aut ſeipſam populo cōmendat: ut hic daui:& per Simonem ſupra deſcripta eſt:ubi dicit. Mala mens: malus animus: & hic per ſe dum hoc geſtu ac ſermone agit. ac diſputat ſecum. Eniuero daue ſignificationem habet nimiam permoti atq; irati animi. Cic. Hic cum aliis ex alia parte enimuero ferendū eſt. u. m.

Segnitia ſecordia Prouidere.

ℭ Segnitiæ: ad agendum. ℭ Secordiæ ad conſiderandum. ℭ Quantum mō. quantum pro in quantum. ℭ Quæ ſi non aſtu. p. prouiſo rerum duas ſignificationes habet. Prouidemus enim nobis tam bonum q̄ malum. Malum ſicut quis eminus ueniens telum prouidit: atq; cauerit. ergo hic prouideatur: cauentur: uitantur & nuptias uelut undam nauigio iminentem fecit: quod ſi quis non undam. ſed ex aduerſo uenientem proram exceperit demerſus undis peſſundabit: eſt ergo metaphora. ℭ Me haud hærum. hærū hic hærilem filium. ℭ Pamphilum ne adiutē an auſcultē ſeni: ſemp

deliberatiua

deliberatiua uerba hñt quẽdam ſonũ p quem exitus rei demõſtratur:ut hic oñdit ſe Pamphilũ magis adiuturũ: q̃ uerbis ſenis obtemperaturũ.Si.illũ relinquo eius uitæ timeo:ptium tractatus quæ ſupra ſunt.Pamphilũ ne adiutem an auſcultẽ ſeni:Vitæ eius timeo:ut alibi.Syre tibi timui male.❡Sin opitulor:opem ferre dr̃ in malis rebus:& hiis qui de ſalute dubii ſunt:ut fer opem ſerua me obſecro.Opitulor & opitulatio dicta ab opem tollendo:hoc eſt ferendo.❡Huius minas ſubaudit̃ timeo.❡Cui.u.d.uerba dare fallacia eſt:ad illud ſpectat.Nihil me fallis.❡Difficile eſt.nõ dicit impoſſibile eſt ergo oñdit prẽm eſſe qui quærit pro Pamphilo.❡Primũ iam de amore hoc cõperit primo inquit iam inſenſus eſt ſenex:deinde a Pamphilo grauidã eſſe glycerium.❡Primũ iam:eſt.n. ανασ τροφη,p iam primũ.❡De amore hoc cõ. hoc amore ſic quaſi cũ tedio & repræhenſione eius amoris loquat̃.❡Me inſenſus ob.ſ.de amore filii ſenex me ſeruat: & reuera timendus eſt.❡Nequã faciam nup.fal.hoc ad illud ſpectat.tum ſiqs magrm ad eam rem improbum ipſum aium ægrotũ.❡Quo iure.q.i.puerbiale hoc eſt: quæ ſunt fas & nefas nolis uelis. Ad hoc ipſa re:maior eſt difficultas: qa grauidã glyceriũ ſeruat.❡Siue iſta.u.ſ.a.eſt.& hoc cũ quodã tedio & indignatiõe ſtomachi interrũpit.❡Audireq; eſt.o.p.a.opæpreciũ dr̃ de mirificis & laudibilibus.nam & ea quæ magna ſunt ẽt ſi mala tñ miramur qa libenter audiamus:& hoc p̃cium eſt opæ.i.audiendi.Et audaciã pprie dixit:ut in eunucho.❡Audacia meretricũ ſpecta.❡Nam inceptio eſt.a.h.amabant ueteres de pximo ſimilia dicere. Ci. Minus carũ putauit fore de armario q̃ q̃ de ſacrario fuiſſet ablatũ. Quædã in uerbis ſunt quæ pomoea dicunt̃ in noibus. ❡Quicqd pepeiſſet. maiorẽ rep̃henſionẽ ſonat qcqd peperiſſet:parit.n.aut maſculũ aut fœminã:& ſolet iuſtior eſſe cã tollendi ſi marẽ uxor peperit:ſed nimii amoris eſt non expectare qd tollas.❡Decreuerũt tollere:decernere ẽ de magnis rebus certã pferre ſnĩam:unde ẽt ſenatus decretũ.❡Et fingũt ẽt quandã argumenti ptẽ narrat:& nõ credit eſſe quæ dicit ut ſupſit locus errori:& fallaciã quãdã ne uerifimilis ſit ipſa fallacia totius cõtentionis & uilitatis.❡Fuit olim qdam ſenex.ab exegematico ad mimeticũ tranſit.❡Is obiit mortẽ.plene dixit:qd nos obiit tm̃.Vir.Morte obita.❡Chryſidis prẽm.fama eſt recepiſſe orbã puã p̃dixi:ut ſit uerum nõ poſſe eam facile ſuos agnoſcere.Fabulæ redit ad narrationẽ.❡Atq; ipſius cõmẽtũ placet.atq; p tñ:ut ſit tñ cõmẽtũ placet:qd cõminiſcunt̃ pbant.❡Sed.m.a.e.e.e.ha.m.ſ.paſceue alterius ſcænæ.❡Miſis ſemp noia comicorũ ſeruorũ: aut a nationibus ſunt indita:ut Miſis:Syrus:aut ex accidentibus:ut Leſbia uelut ebrioſa a leſbo inſula:quæ ferax eſt ſuauiſſimi cãdidiſſimiq; uini:aut a moribus & uernilitate:ut pſeudulus:aut ex negocio:ut Chryſalus:aut ex q̃litate corporis ut Chilachus:aut ex ſpe formæ ut pinacium.❡Ego hinc me ad forũ.nihil adhuc.Dauus inuenit conſilii niſi ut quærat Pamphilum moneatq;.Ego hinc me ad forũ:uult uoſe hoc pnũciat ut deſit pergam:aut ducam me.

ENimuero.Hic Dauus ſecũ ſeqñtia uolutat atq; loqt̃.Enimuero.i.certe o Daue nihil loci eſt ſegnitiæ.i.negligẽtiæ:neq; ſecordiæ.i.ſtultitiæ.q.d.nõ oportet hic dauum eſſe negligentẽ neq; ſtultũ & incõſideratũ.uel nihil ualet hic ſegnitia aut ſecordia. dr̃.n. ſegnis negligens: & ſegnitia uel ſegnities negligentia quaſi ut Feſtus ait ſine nitendo qd utile & honeſtũ eſt.Secors aũt dr̃ aut ignauus.i.timidus:aut ſtultus ſiue incõſideratus. Inde ſecordia ignauia uel ſtultitia.dr̃.n.ſecors quaſi ſine corde.i.aioſitate uel prudentia.Nam cordati hoies prudentes dicunt̃:quãtum.i. inquãtũ intellexi modo.i.pauloañ:ſnĩam.i.ppoſitũ ſenis.i.ſimonis. de nuptiis quæ nuptiæ ſi nõ puideant̃.i. caueant̃ & uitent̃ aſtu.i.uel aſtute.uel aſtu.i.aſtutia ut uult Torte.ab aſtu urbe in qua uerſati fiunt cauti. ipſæ nuptiæ peſſundabunt.i.p̃cipitẽ dabũt.metaphora ab his q irruentibus undis in aquas p̃cipites dant̃ atq; ſubmergunt̃:& ab undis opprimunt̃.ſic hic Dauus timet:ne a nuptiis opprimat̃ aut herilis filius.Peſſundabũt ergo me aut herũ.i. herilẽ filiũ:nec certũ eſt mihi.i.nõ eſt mihi exploratũ aut cõptũ:ſiue nõ eſt apud me deliberatũ aut cõſtitutũ qd agã.i.agere debeam.ne.i.utrũ adiutẽ.i.adiuuẽ pãphilũ:an auſcultẽ.i.obſequar morẽ gerã:ſiue obediã ſeni.i.ſimoni.Si relinquo.i.deſero illũ.ſ. Pã.timeo uitæ eius.i.metuo ne pereat.ſin.i.ſed ſi opitulor.i.opem fero Pãphilo.timeo inq̃ minas.i. interminatiões huius ſenis.cui ſeni difficile eſt dare uerba.i.fallacias.Nam uerba dare alicui eſt fallere aliquẽ.Primũ iaʒ.i.iãprimũ anaſtrophe. cõperit.i.ueritatẽ dep̃hendit.de hoc amore hic dixit quaſi cũ tedio.ipſe inſenſus.i.uehementer iratus & odiũ gerens.obſeruat me.i.diligenter aiaduertit qd agã ne quã.i.ut nõ aliquã fallaciã faciã nuptiis quominus fiant. ſi ſenſerit.i. pceperit. me feciſſe fallaciã.perii.i.male aget̃ mecũ:aut ſi libitũ fuerit.i.ſi libuerit ſeu placuerit ei.cepit.i.capiet coniunctiuum p indicatiuo.cãm.i.occaſionẽ dabit me p̃cipitem.i.me p̃cipitabit in piſtrinũm.i.in eum locũ quaſi ergaſtulũ in quo ingens erat mola:qua eqs uoluentibus molebat̃ triticũ.In eum aũt locũ mitti ſolebant ſerui cõtumaces:ut equorũ uice molam uerterent: neq; illinc eximebant̃ niſi dñis ipſis poſtulãtibus.quo iure.q;p &. qua iniuria puerbiale eſt: quaſi fas nefas uelis nolis.q.d.iure uel iniuria me in piſtrinũ dedet:& ita ad lr̃am poterit intelligi.cepit cãm quo iure.i.per qd ius.interrogando.q;.i.&.qua iniuria.i.p quã iniuriam.Vel quo iure.i. aliquo iure. & qua.i. aliqua iniuria dabit me &c̃. Verũtñ qa puerbiale eſt ita ſumendum eſt:ut ſumi ſolet iiſdem uerbis.ẽt hoc qd ſeqtur accedit.i.adiũgit̃ addit̃:ad hæc mala quæ iminent pp ter nuptias.hæc andria.i.hæc puella de andro.ſ.glycerium ſiue iſta(cũ quodã tedio & indignatione ſtomachi hanc facit interruptionẽ)eſt uox ſiue amica.i.amaſia eſt grauida.i.p̃gnans.e.pã.i.ex opere pamphili.q;.i.& opæprecium eſt.i.mirũ eſt.Opæp̃cium.n.dr̃ de mirificis & laudabilibus.miramur enim quæ magna ſunt etiã mala & libenter audimus:& ita admiratio & delectatio p̃cium eſt operæ.i. laboris audiendi. Operæprecium igitur ſignificat iucũdum laudabile neceſſarium fructuoſum.& haud ab re.i.non p̃ter rem:ſiue non ultra ppoſitum.Operæp̃ciũ itaq; eſt.i.iucũdũ eſt uel mirũ eſt audire audaciã.i.temeritatẽ eorũ.ſ. Pamphili & ſociorũ. Nam id ſupple eſt inceptio.i. inchoatio amentium.i.mente deſtitutorũ.haud.i.nõ amantium.i.amore captorũ.panomaſia eſt.Nam ueteres amabant de pximo ſimilia dicere.Decreuerunt.i.conſtituerunt.Decernere eſt de magnis rebus certam proferre ſententiam. Vnde ſenatus decretum.Tollere.i.educare qcqd pepererit ſiue maſculũ ſiue fœminã.ubi oñditur nimius eſſe amor: cum nõ expectetur qd tollat̃: & nunc fingunt inter ſe quãdam fallaciã.ſ. hanc glycerium eſſe ciuẽ atticam.i. ex urbe athenienſi quæ eſt in attica regione.qdã ſenex mercator fuit olim.i.iãpridẽ is fregit nauẽ.i.naufragium fecit eius fracta naui apud andrum inſulam

Ferre opem. Opitulatio. αναστροφη Cicero Decernere. Senatus decretũ. Obeo mortẽ. Atq;. Nomia ſeruorũ. Operæprecium GVI. A Feſtus. Aſtus. Torteli⁹ Peſſundare. Verba dare. Anaſtrophe. Inſenſus Operæprecium

appoſitiue is mercator obiit mortem.i.mortuus eſt quaſi iuit ad mortem. Nam Cicero in epiſtolis dicit obire uillas ꝑ adire. Inde obire mortem.i.ire ad mortem:obire diem ſuum.i.ire ad diem fati.hoc eſt mori.ibi.i.in andro.tum.i.tūc fin/gunt inq̄ aut fama eſt ſup.pr̄em chryſidis recepiſſe hanc glycerium.eiectam.i.ad littus emiſſam ex naufragio. Nam nau/
Fabulæ. fragus dr̄ naui fracta eiectus.orbā.i.ſine parente:puā. ita ut agnoſceret parētes negret fabulæ.i.ut Perſius ait nugæ ſunt
Perſius. ſup.qdē hercle.i.ꝑ herculē id ſup.non ſit mihi ſup.ueriſimile.i.ꝓbabile.atq;.i.tñ. cōmētū tale ſigmētū mēdaciū excogi
Cōmtū. tatū tale inuētū. Nā cōminiſci ſignat excogitare inuenire. Inde cōmentitia rō.i.rō ficticia.cōmentū ergo placet ipſis.q.d.
Cōmini ſci. qd cōminiſcunt ꝓbant. Sed Miſis hic eſt paſceue.i.ꝑ/paratio alterius ſcænæ. Mi.ergo.i.ancilla illa a natione ſic dicta. Seruoꝝ eni comicorū noia aut a nationibus ſūt indita:ut Miſis:aut ab accītibus:ut leſbia q̄ſi ebrioſa a leſbo inſula q̄ ferax eſt ſuauiſſimi cādidiſſimiq; ui/ni.aut a morib⁹.& uernilitate ut pſeudulus. aut a negocio:ut Chryſalus.aut ex q̄litate corpis ut Chilacus.aut ex ſpecie formæ ut pinacium. M.egredit.i. exit ab ea.ſ. gly.at.i.ſed ego Dauus ducā ſup. uel cōferam me hinc ad foꝝ:ut cōueniam.i.alloquar pā.ne pr̄ Simo oppri/mat.i.dephēdat eū imprudentē.i. iprouiſum nō ſuſpicantē de hoc amore.i.quātū ſpectat ad hunc amorem.

A Enimuero daue:Hucuſq; oñdit qūo ſenex ꝑ/terreſecit Dauum mō dimiſſo Simone deſcribit deliberationē daui quo mō.i.increpatōis ſenis in dubitationē & deſperationē adductus apud ſe deliberat an obtempet dño miranti an ſubueniat pāphilo deſꝑanti. Et cū aīus eius magis ad ſenē applicet ad priorē actū ptinet cum effectus ſimulationis in hoc oñditur:cū uero ex miſericordia ad Pam. reducat iam ſe ad ſecūdum actum ꝑparat.enimuero.i. certe. Segñ. ideſt pigritatiōi uel ſecordiæ. ideſt ſtoliditatī quin tibi prouidere oporteat cui.ſ.magis ſit fauendum. quæ.ſ. nuptiæ uerba ſincere ſunt deceptiones aut pro nihilo forſitan.ſi ei libitū fuit cau. cet.i. inueniet aliquē: quo iure.i.merito uel quam: ideſt iniuſta cauſa ad hoc ecce alia quæ magis pturbatum reddant eſt precium ope/ræ tuæ audire temeritatem Pam.& Gly. Vere eſt audacia quia hic non dicam actio.ſed etiam inceptio. At ego Dauus ueniente Miſide remouetur donec neceſſarium locum ut dicemus in ſequentibus inueniat.

A Miſis ancilla.

Audiui archilis iādudum leſbiam adduci
Iubes:ſane pol temulenta eſt mulier;
Et temeraria:nec ſatis digna cui cōmittas primo
Partu mulierem:tamen adducam eam.
Importunitatem ſpectate aniculæ:quia compotrix
Eius eſt.dii date facultatem obſecro huic pariundi
Atq; illi in aliis potius peccandi locum.ſed qd nam
Pamphilum exaīatū uideo? uereor qd ſiet:opperiar
Vt ſciam nunc quid nam hæc turba triſtitiæ afferat.

DO. A Audiui archilis iam. Hæ ſunt inuentiones poeticæ ut facetiæ aliquid addant. Nam œconomia ut acceſſatur ob/ſtetrix & cōueniat Pamphilus:facetia ſcribentis in his uerbis eſt ꝙ archilis cōpotricē potiſſimū adduci iubet:& fingitur. Audiui archilis iam.frequenter hoc modo Teren.cōpendium facit:ut egrediens loquat pſona de eo qd eſt geſtura:& ſimul doceat qd ab altera geſtū ſit. Audiui archilis iādudū:utrū iādiu:audiui an iādiu iubes:incerta di
œcono/mia. ſtinctio.& ſunt q iādudū iāprimū intelligāt:ut iādudū ſumite pœnas. ¶ Sane pol.ſane multū alias ualide.nāq; ualidus
Iādudū. eſt q multū reꝝ neceſſariaꝝ habet ad ſalutē. ¶ Temulenta.ꝓducit primā ſyllabā te. Temulenta uinolenta hoc eſt ebrioſa
Validus. qa temetū uinū dr̄.unde abſtemius ſobrius:dcm̄ aūt temetū ab eo qa tenet mentem. Temulenta uino. Temeraria natu/
Temulētus. ra. ¶ Nec ſa.d.c.c.p.p.bene in cōcluſione illa ſpāliter ꝓbauit dicendo nō idoneam cui cōmittatur primus partus mu/
Temetū lieris:ſed mire ſignateq; dixit cōmittas. Etenim cōmittimus magna:& quæ ſalutē in dubio hñt. ¶ Nec ſatis digna cui
Temerarius. cōmittas primo:duas res:nec parientem:nec primo partu.figura eclypſis ut Vir. Non me tibi.troia externum tulit & do
Cōmittere. mus ænæ.c.in.ſ. ¶ Tamen adducam.redit ad illud qa ui coacta eſt. ¶ Importunitatē.ſ. ¶ Importunitas neq; loci neq;
Eclypſis tpis habet commoditatem. ¶ Aniculæ archilis.ſ. ¶ Quia compotrix.in uultu remāſit oratio:deeſt enim per figuram
Virg. αποσιωπησιν ideo illam uult acceſſiri. In aliis po.pec.lo.utrum in aliis mulieribus:an in aliis rebus. ¶ Sed qdnam
Exaīatus Pam. ex. ui. exanimatus: eſt perturbatus. Virgi. Exanimata ſequens impingeret agmina muris. Exanimus mortuus.
Exaīus. Idem:Exaīumq; auro corpus uendebat achilles. ¶ Vereor quid ſit.quid ob id propter quid ſit exaīatus:aut aliter quid
ſit.i.quid ſit negocii. ¶ Sed quidnam Pamphilum quid pro quare.ut quid ueniat:nam deeſſe poteſt:ut ſit quidnam:
GVI. hoc comicum eſt & Terentianum cum exceptis num & nam ſufficere ad interrogationem potuiſſet quid.

A Audiui archilis &c̄. Hic Miſis egrediens & de quo geſtura eſt loquitur:& ſimul docet quid ab altera geſtum ſit O archilis:ideſt o anus audiui quid ſcilicet me facere uelis.iubes:ideſt uis uel præcipis.leſbiam:ideſt illam obſtetricem ebrioſam:adduci iamdudum: ideſt quāprimum. poli: ideſt per pollucem ſiue per ædem pollucis. illa leſbia. eſt mulier ſane: ideſt multum temulenta: ideſt uinolenta: quaſi temeto.i.uino plena. Temetum enim ui/num eſt: quod teneat mentem. Inde abſtemius abſtemia abſtemium: ideſt ſobrius: & a temeto abſtinens. Et teme/raria: ideſt inconſiderata: præceps non ſatis conſiderans quid agat. ¶ Nec eſt ſatis digna: cui committas: ideſt cre/das. Committimus enim magna quæ ſalutem in dubio habent. Tamen quamuis ſit temulenta adducam eam

ga tantope

quia tantopere uis:uos ſup. ſpectatores ſpectate.i.cōſiderate importunitatē.i.incōſideratiōnē ſiue incōmoditatē loci& tpis aniculæ.ſ.archilis.qa archilis eſt cōpotrix eius.ſ.leſbiæ.i.ſimul cū ea potat.Deeſt p apoſiopeſim.Ideo uult illā accerſiri.O dii.obſecro.i.p ſacra rogo.date huic glycerio facultatē pariundi.atq; date illi leſ biæ potius locū.i.opportunitatē ſiue occaſionē peccandi.i.errandi in aliis uel rebus uel mulieribus.Sed qdnam.i.cur uideo Pam.exaiatum.i. pturbatū. Exanimis aūt dr̄ mortuus.Vereor.i.timeo quid ſiet:ideſt quid ſit negocii.uel quid.i.cur uel ,ppter quid ſit exanimatus. opperiar.i. expectabo quidnam triſtitiæ.i.quam triſtitiam.hæc uerba:ideſt hæc turbatio:cōmotio afferat. Cōpotrix. Apoſiopeſis. Oppior

Pamphilus. Miſis.

Hoccine eſt humanū factū? aut incœptum?
Hoccine eſt officium patris? Mi.qd illud
Eſt? Pam.proh deum fidem:atq; hominū
Quid eſt ſi hæc contumelia non eſt:
Vxorem decreuit ſeſe mihi hodie:nōne oportuit
Præſciſſe me ante?nōne prius cōmunicatum
Oportuit? Mi.miſeram me quod uerbum audio.
Pam.quid Chremes? qui denegarat ſe cōmiſſurum
Mihi gnatam ſuam uxorem:id mutauit:quia me
Immutatum uidet:ita ne obſtinate opam dat ut me
A glycerio miſerū abſtrahat. proh deū atq; hoīum
Fidem. qd ſi ſit pereo funditus:adeon hoiem eſſe
Inuenuſtum atq; infœlicem quenq̄:ut ego ſum:
Nullon ego Chremetis pacto affinitatem effugere
Potero?quot modis contemptus:ſpretus:facta
Tranſacta omnia:hem repudiatus repetor:
Quāobrem niſi id eſt quod ſuſpicor:aliquid
Monſtri alunt:ea quoniam memini obtrudi poteſt
Itur ad me.Mi.oſo hæc me miſeram exanimat metu
Pam.nam quid ego nunc dicam de patre:ah tātam
Ne rem tam negligenter agere? præteriens
Modo mihi apud forum:uxor tibi ducenda
Eſt Pamphile hodie inquit:para:abi domum:
Id mihi uiſus eſt dicere:abi cito:& ſuſpende te.
Obſtupui:cenſen me uerbū potuiſſe ullū ,ploqui?
Aut ullā cām ineptā ſaltē.falſam:iniquā:obmutui.
Quid ſi ego reſciſſem id prius?qd facerē:ſi qs me
Nunc roget:aliud facerē ut hoc ne facerē:ſed nunc
Quid primū exequar?tot me impediūt curæ:quæ
Meum aīum diuerſe trahunt:amor:miſericordia.
Huius nuptiar̄ ſollicitudo:tū patris pudor:qui me

Audiui. incipit ſecūdus actus cum prior actus ad correctionē filii tendat:ſecūdus ad opprimēdū laborat.ſ.ut pā.gly. nō dimitteret:nec filiā Chremetis reciperet:& ut ſimulatio ſenis efficaciam nō hr̄et prior actus hoc iā effecerat ut dauus & Pā.territi eēnt & ne Pā.p terrorē ad uolūtatē p̄ris flecteretur inducit Miſis fidelis dn̄æ ſuæ & Pam. in amorē Gly. cōfirmet:& poſtea Cari.qui ab amore Phi. eum diſſuadeat & ita Pam. cōfirmato ueniet Dauus ad ultimū q dabit cōſilium ad deſtruendā ſimulationē.In hac pria ſcæna ſecundi actus deſcribit Miſis fidelis dn̄æ ſuæ ut ſit idonea pſona q̄ ,p dn̄a ſua loquat & exhortet Pā. fideliter.Et dat occaſio in qua oñdat ſe fidelē. hoc.ſ. qd mutat ad leſbiā obſtetricē: quā quia temeraria ſciebat & temulentā timēs ne dn̄am ſuā temere tractaret conq̄rit ita:audiui &c̄. o dii ſpectate iportuna aui.i.archā. A

Hoccine eſt humanū factū: aut icæptū.Hic inducit adoleſcētis aīus circa nuptias ut ex magnitudine eius ingens gaudiū cōparet i fine fabulæ cognita gly. & ſimul id agit ut magis magiſq; p Miſidē Pā.excitet ad rn̄dēdū patri nuptias inducenti.℄ Hoccine eſt.h.f.a.i. ab iracūdia & dolore cœpit. Iracūdia deſcēdit ex iniuria:dolor ex miſeria. ℄ Hoccine eſt.h.f.a.i. q̄ſi deliberatio eſt:,in qua duæ ptes ſunt: una p̄ris & altera amicæ pſuaſoriæ Miſis eſt principiū ab inuentione:in qua primo ut hoiem accuſet:deinde ut patrem. ℄ Hoccine eſt.h.f.hoc eſt dilatare orōnem ne diceret qd fecit:& eſt puerſa αὔξησισ a maioribus deſcendens ad minora p amplificationē accuſationis. ℄ Factū aut icœ.i aliis factu aut icœptu fuit. ℄ Hoccine eſt offm̄ ab efficendo ab eo qd q̄rit:qd efficere in eo unūquēq; conueniat ,p cōditione pſonæ.℄ Quid eſt ſi.h.cō.nō eſt. hæc ſi dicimus de his q̄ neceſſario ſunt hoc eſt qd dicimus.℄ Si hæc cō.nō eſt hoc cū ſtomacho dictū:q̄ſi aliquo cōtradicente nō eſſe contumeliā. Ci.Quid eſt q̄ſo metelle his.ſi hoc nō eſt. ℄ Vxorē.d.ſ.m.h.decernere eſt de magnis certā ,pferre ſniam. Vxorem decreuit ,ppoſitio iniuriæ.Nōne.o. oportuiſſe ad patrem refert nam nec ſic cōſentiret ad nuptias: ſed fac me uelle. Nōne.o.p.me ante:dolet aūt ſe ſpaciū nō habuiſſe cōſilio.℄ Nōne.o.o q̄ de ſtomacho repetitū eſt optuit:& de more p̄ſciſſe me ante.p̄ſciſſe ,pprie ad eum refert:hoc ē ad Pā.℄ Cōicatū: q neq; huius ,ppriū eſt neq; illius: & an̄ abūdat aut certe præ cū ſufficiat ſciſſe. ℄ Cōicatū qa nuptiar̄ nō ois ptās in p̄re ē.℄ Quod uerbū audio. uerbū more ſuo poſuit.i. uxorē dare: q ait. ℄ Quid Chremes? tranſit a patre:nūc ad ſocer̄ redit id qd nō ad Chre. ſed ad illū trāſeūtis dr̄:& nō cōſiderātis qd dicat.℄ Quid chr. iraſcit p̄ri q cogat chre. q non neget uxorē.℄ Nōne.d.non odio hr̄i: nō repudiari.Quid Chr. q nō latuerat pā.repudiaſſe Chre. unde & Dauus ait: q poſteaq̄ auditū fuerat nō datum iri filio ſuo uxorē.℄ Id mutauit: nōne dixit: id enim

DO. A Iracūdia dolor. Officiū. Decernere.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

obdenegarat.℄ Cõmiſſurũ mihi gnatã uxorẽ.pauerat nuptias.& chremetẽ mutare ſniam.Id mutauit qm̃.nam quo-
Obſti- tiens uerba ſunt dr̃ quotiens noia.℄ Ita ne obſtinate:obſtinate facere eſt aliqd in alterius malũ cũ conatu pſeueranter &
nate fa- in alterius pnitiem nimis niti.℄ Vt mea glycerio miſerum abſtrahat.magna ui uerbi & ꝓprietate uſus eſt:unde illud eſt.
cere. Iphitus & pelias mecũ diuellimur inde.℄ Abſtrahat:magna indignatione uſus eſt tanq̃ Chremes nõ tam filiæ cõſultũ
uelit q̃ læſum Pam.℄ Proh.d.at.h.f.q̃ ferueat indignatione hinc aſpice: ꝙ frequenter exclamat. Proh deũ atq; hoium
fidẽ.alia exclamatio eſt aduerſum ſoceꝝ.℄ Adeon hoiem eſſe. neminem putat eſſe genere humano ita infœlicem:ut ſe
qd eſt cõe oium q in aliquo mœrore conſiſtunt: itaq;
non ſe ſed conditionẽ humanã dolet:& iraſcit̃ natum
eſſe queq̃ q poſſit eſſe tã miſer:ut ipſe eſt:ac p hoc adeo
ſe hoiem eſſe fœlicem: amatoris amore noiato exiliuit
Virg. in gemitus.Sic Vir.Aut ſi lux alma receſſit:Hector ubi
eſt.℄ Inuenuſtũ aut infœlicẽ queq̃: inuenuſtus eſt ſi-
ne uenere.i.ſine gr̃a:quẽ oẽs reſpuãt repudientq; pul-
chræ:& quẽ deformes appetant.℄ Inuenuſtũ aut in-
fœlicẽ:inuenuſtus cui diſplicẽs obiicit̃:infœlix cui pla
cens negat̃.℄ Aut infœlicẽ queq̃ ut ego ſum: adeo ſe
miſeꝝ dicit qa ſibi repudiare non licet:ut ꝓpter ſe do-
leat humanũ genus i quo ſit aliqs tã miſer:ut heu cadit
ἀνακο- in queq̃ tm̃ ſcelus.℄ Vt ego ſum ανακολουθον eſt
λουθον ut quã enim inferre debuit:non ut. Effugere in totum
Effugere fugere.℄ Quot:modis.ſ.c.ſi.chre.ſpret᷑ itelligeremus
pã.dicere. qa opam dedeit ut ſe repudiaret chre. ut ſu-
pra dixit mutauit:qa me imutatũ uidet.℄ Quot mo-
dis ſpretus cõtẽptus.Chre.an Pã.℄ Facta trãſacta oia
ꝓuerbiale eſt in id negocii:de quo nihil ſupſit ad agen
dum.Facta aũt a Pãphilo: Tranſacta ẽt a Chre.℄ Re-
petor repudiat᷒ q̃ſi hæc iniuria ſit repudiare & repete-
re & tale eſt in eunucho.Excluſit reuocat.℄ Niſi id qd
ſuſpicor coniecturale argumentum.℄ Aliqd monſtri
alunt.Duplex cõtumelia & mõſtri & aliqd: minus.n.
eſſet aliqd mõſtrũ.ſic alibi. Quid hois uxorem habes?
& mutauit genus dicẽdo ea:qm̃ fœmina eſt. ſic in eu-
nucho: Taces monſtrũ hois? nõ ducturus es? ℄ Ali-
qd.m.a.ea: dum monſtrũ dixit ea ſubiunxit tanq̃ non
uerbis ſed ſniæ ſeruiens.℄ Ea qm̃ nemini obtrudi:mi
Obtru- re obtrudi quaſi inuito & totũ cũ iracũdia.℄ Obtru-
di. di: infringi,ipingi.℄ Itur ad me:doĩẽ amator nõ co-
Plau. gitat:& ad utilitatẽ trahit qd ultro uenit:& quod ſe re-
petit chremes.℄ Itur ad me:q̃ſi ad hoſtẽ.Plau. ĩ pſeu-
dulo; Itur ad me.& Vir. Simul enſe relicto Ibat in Eu-
ryalũ ꝓpere,℄ Orõ me miſerã exa.etiam pauca uerba
ueteres orõnẽ dicebant.℄ Nã qd ego dicã.d.p.redit
ad p̃rem in quo nouæ hoc accuſat negligẽter eũ agere
qd noluit fieri.℄ Tantã ne rem tam negligẽter ſũmã
nati ac nuptias.℄ Præteriens mõ.hic oſtendit ſpãliter
qd peccauerit pr̃.℄ Præteriens mõ apud foꝝ undiq;
conflat̃ accuſatio ex facto qd p̃teriẽs:ex tpe qd mõ:ex-
loco qa in foro.ex uerbis.℄ Vxor tibi ducẽda eſt:mire
ducẽda ſemp hoc genus declinatiõis neceſſitatẽ oſten-
Virg. dit:ut Vir.Vt pacẽ.t.a.r.p. Salu. Agendũ atq; obuiam
eũdũ eſt.℄ Id mihi uiſus eſt dicere:abi cito & ſuſpẽde
te ad hodie cito rettulit: at uxor tibi ducẽda eſt ſuſpen-
de te.℄ Aut ullam cauſam ineptã ſal.duo tpa in defen
Ineptũ ſione aut uera ad tp̃s accõmodata. Ineptũ eſt quod a
Falſum. quouis repræhendi poteſt. Falſum ꝙ etiã prudentem
poſſit fallere.℄ Quod ſi ego reſciſſem id.p.ſi mecum
cõmunicaſſet prius.℄ Quid facerem ſi.m.ro.ipſe ſe re
præhendit qui ſi reſcierit.℄ Aliud facerem: ut hoc ne
facerẽ & nota facerẽ ꝓ tacerẽ.℄ Sed nũc qd primũ ex.
deliberatio

Tam leni paſſus eſt aío uſq; adhuc quæ meo cũq;
Animo libitũ eſt facere:ei ne ego ut aduerſer? hei
Mihi incertũ eſt qd agã.Mi. miſera timeo incertum
Hoc quorſum accidat:ſed nunc opus eſt:aut hunc
Cum ipſa:aut aliqd de illa me aduerſus hunc loqui.
Dum in dubio eſt aĩus paulo momento huc uel
Illuc impellitur.Pam.qs hic loquitur? Miſis ſalue.
Mi.o ſalue pamphile.Pam.quid agitur? Mi.rogas?
Laborat e dolore:atq; ex hoc miſera ſollicita eſt
Die:quia olim in hunc ſunt conſtitutæ nuptiæ
Tum autem hoc timet ne deſeras ſe.
Pam.hem ego:ne iſtuc conari queam? ego ne
Propter me illam decępi miſeram ſinam?
Quæ mihi ſuum aĩum:atq; omnem uitam credidit
Quam ego aío egregio caram ꝓ uxore haberem
Bene & pudice eius ductum atq; educatum ſinam
Coactum egeſtate ingenium ĩmutarier nõ faciam.
Mi.haud uereor ſi in te ſolo ſit ſitum:ſed uim patris
Vt nequeas ferre.Pam.adeon me ignauũ putas:
Adeon porro ingratum:aut inhumanũ:aut ferum:
Vt neq; me conſuetudo:neq; amor:neq; pudor
Cõmoueat neq; cõmoneat ut ſeruem fidem?
Mi.unũ hoc ſcio hãc meritã eẽ ut memor eſſes ſui.
Pã.memor eſſem? o Miſis Miſis etiam nunc mihi
Scripta illa dicta ſunt in animo Chryſidis.
De Glycerio:iam ferme moriens me uocat:
Acceſſi uos ſemotæ:nos ſoli:incipit
Mi Pamphile huius formam atq; ætatem uides:
Nec clam te eſt q̃ illi nunc utræq; res inutiles
Et ad pudicitiam & ad rem tutandam ſient:
Quod ego te per hãc dextrã oro:& ingeniũ tuum:
Per tuam fidem:perq; eius ſolitudinem
Te obteſtor:ne abs te hanc ſegreges:neu deſeras
Si te in germani fratris dilexi loco:
Siue te hæc ſolum ſemper fecit maximi:
Seu tibi morigera fuit in rebus omnibus:
Te iſti uirũ do:amicũ:tutorẽ:patrem.bona noſtra
Hæc tibi cõmitto:& tuæ mando fidei:hanc mihi
In manum dat:mors continuo ipſam occupat.
Accepi:acceptam ſeruabo.Mi.ita ſpero quidem.
Pam.ſed cur tu abis ab illa.Mi. obſtetricem acceſſo.
Pam.ꝓpera:atq; audin uerbũ unũ:caue de nuptiis
Ne ad morbum hoc etiam.Mi.teneo.

deliberatio & partes eius. ℭ Amor:miſericordia:hæc oratoria ſunt cum unum negocium in multas detrahimus par/
tes. ℭ Diuerſæ trahũt:pro in diuerſa trahũt:amor a neceſſario miſericordia. miſe/
ricordia amphibologia. ℭ Nuptiaꝝ ſollicitudo:a ꝑturbatiõe qbus colligit cõſulere ſe nõ poſſe. Sollicitudo eſt quæ i/ Sollici/
hæret mẽtibus:ſollicitatio quæ ab alio fit. Tũ pr̃is pu.amphibologia. ℭ Qui me tã le.p.explanatio in q̃ pudẽdum ſit tudo.
apud pr̃em:& illud ſpectat. Tu te his rebus finem præſcripſiſti pr̃. Et ne ego ut aduerſer ꝓnomẽ hoc uim qualitatis hẽt Sollici/
& eſt an tali bono.q me tam leni paſ.an qa accuſabat eum ſi amator eſt. ℭ Ego ne ut aduerſer:uidet́ inclinaſſe ut ſm pa tatio.
tris aium cõſiſteret:& amore ad incerta iterꝝ reuolueret́. Quorſum accidat:ad quã rem:quo uerſus. ℭ Sed nunc opus Quor/
eſt:aut hũc cum ipſa:aut aliqd de illa calliditati fœmineæ & aſtutiæ ſnia hæc cõgruit. ℭ Cũ ipſa:nunc dña mea. ℭ Ad/ ſum.
uerſum hũc:apud hũc ut alibi. Et id gratũ fuiſſe aduerſum te.h.g. ℭ Dũ in dubio eſt aĩus.p.m.h.trãſlatio hæc eſt a mo
le alicuius ponderis:q̃ anteq̃ in loco ſederit:& cum iterea pẽdet facile cõmouet́. Quis nã hic lo? Miſis ſalue hoc ſecũ de/
inde cõuerſus ut uidit ſalue. difficile eſt aliud inuenire uerbũ ꝙ ſic declinet́ ſalue:& pluraliter ſaluete:qppe huius uerbi p Salue.
modos rara eſt declinatio. Quis hic loquit́? principium Terẽtianũ in iungẽdis ꝑſonis. ℭ O ſalue Pãphile:o īteriectio Saluete.
optãtis aduẽtum:aut repẽte ꝑcuſſi. Quid agit́:amatorie & familiariter:non.n.dixit quæ Virg. Quæ mihi reddat eũ:uel O inter/
eum me ſoluat amãtem. ℭ Rogas? lẽta q̃dã & triſtis eſt rñſio & dolore plena. ℭ Laborat ex dolore.duplicẽ laborem iectio.
Glycerii eẽ dicit.unum ꝑtus & ægritudinis:alterꝝ curæ & ſollicitudinis nuptiaꝝ Pãphili. Laborat e dolore:atq; ex hoc Virgi.
miſera ſollicita eſt die:callide aggredit́ iuuenem:nam utrunq; pp illũ ꝑpetit́ & dolorẽ & ſollicitudinẽ. ℭ Atq; ex hoc
miſera ſollicita. Miſis quæ cõtra pr̃em ſuaſura eſt incertũ inueniens pãphilũ facile ad ſe cõuertit pp mentionẽ dñæ ſuæ:
& maxime ꝙ addit illã ægrã eſſe dicat:q̃re ſtatim pfectũ eſt quod uolebat:ut dicat pãphilus:Ego ne iſtuc conari q̃am.
ℭ Quia olim in hunc ſunt cõſtitutæ nuptiæ nec addidit a pr̃e ſed inuidioſe quaſi a Pamphilo ſint cõſtitutæ.an timet
in negocio. ℭ In hũc diẽ:idẽ enim dies eſt quo placuerãt deſtinatæ nuptiæ q̃uis Chremes renũciauerit & ſupra. Hinc
nuptiis dictus eſt dies. ℭ Tũ autẽ hoc timet. Tum ꝑterea tertiã ſollicitudinẽ hr̃e Glyceriũ oñdit.ne deſerat́ a pãphilo.
Sollicita eſt die:tum aũt hoc timet ſollicitudo reꝝ incœptaꝝ magna eſt qđ in hũc diẽ ſunt cõſtitutæ nuptiæ hic certior
metus eſt & grauior. ℭ Ego ne iſtuc conari queã? ideo ſic pãphilus: qa illa inuidioſe nõ deferere cogaris dixit:ſed deſe
ras. Ego ne iſtuc conari queã? nõ pficere dixit:ſed conari.uelle aliqd ad ſcelus effectio eſt iã ſi nõ põt fieri.hic.n.uolũtas
non factum dãnat́:ut Vir. Auſi oẽs īmane nefas.a.q;.p. ℭ Ego conar: leuius eſt q̃ facta tacere. ℭ Ego ne pp me illã: Virg.
magna uis eſt in ꝓnoibus & diuerſa ſunt & ſingula:& nõ ꝓpriant́:nec dñr uno ipũ.ſicut in eunucho. Ego ne illã q̃
me quæ illũ.i.amat.q̃ me.i.nõ amat. ℭ Ego ne:ſuadenter ſubaudit́ ut fieri ſinã. ℭ Quæ.ſ.nihil ſumat ab eius benefi/
ciis. ℭ Suũ aium:q̃tum ad amorẽ ꝑtinet. ℭ Atq; oẽm uitã:hoc eſt ut maritũ ſparet. ℭ Quæ mihi ſuũ aium atq; oẽm
uitam cre.argumẽtũ a cõſequẽti ſi eã deſerit hæc ſubiiciunt́. ℭ Quã ego carã aĩo ꝓ uxore ha.nihil præter cætera ſi eſt
aĩus. ℭ Bñ & pudice eius ductũ:hic illud ſoluit́ lana & tela uictum q̃ritãs:ut hoc ꝑleruat bñ & pudice Glycerium eſſe
ductã:lana & tela uictum q̃ritãs nõ ꝑtinet ad argumẽtum:niſi poſt uitã Glycerii ītelligas. ℭ Bñ & pudice.ab honeſto
bñ & pudice. ℭ Eius ductum:hanc ſniam q̃ſi de exẽplo ꝓbat.nã bñ educata eſt a Chryſide:quæ primo pudice uitam
parce & duriter agebat. ℭ Coactum egeſtate:pp id Chryſidis inopia & cognatoꝝ negligẽtia.i.coactũ egeſtate:nõ pau
ꝑtate:ſed pauꝑtate:cui cõtrarium inopia & cognatoꝝ negligẽtia. ℭ Haud uereor ſi in te ſolo ſit ſitũ:arguit aĩum ado/
leſcẽtis cõtra pr̃em.cuius ẽt nomẽ graue eſt. ℭ Sed uim.p.ut nequeas ferre:hic uereor ſubauditur. ℭ Vt ne:pro ne nõ Vt ne.
poſſis ut ſit:ſed uereor ne nõ q̃as uim pr̃is ferre:& ut nõ poſſis.nõ dãnatio eſt:uerꝝ adoleſcẽtis ꝓuocatio in cõtẽptum
pr̃is. ℭ Adeon me ignauũ:an uerisimile ignauum qđ aduerſum neceſſitatẽ ꝑferẽdũ fuit:id primũ dixit adeſſe ſibi uir/
tutem:quæ ſequunt́ ad finẽ ꝑtinẽtia:ita ꝓ ipe cõtemptum pr̃is:ꝓ fortitudine hẽt īgenium. Ignauus eſt q uim non põt
ferre:q nõ eſt ꝑſeuerãs. Adeon porro ingratũ:porro coniunctio eſt expletiua:alias aduerbium tpis. ℭ Ignauũ & ingra Ignauus
tum. eſt. ℭ Inhumanũ aut ferum:Poſt ſubiecta dixit adeon porro ingratũ: aut inhumanũ mira hois Porro.
cõuerſio:non eni dixit adeon me obſeq̃ntem pr̃i exiſtimas:adeo gratũ:adeo pium:adeo mãſuetũ.at amatoris ꝑ oĩa ſer
uat cõditiones:ut oratorie hoc cogat́ ſcelus eſſe ſi pareret nũc patri. ℭ Vt neq; me cõ.neq; amor nũc ordinẽ reddit.ſeꝗ
enim reddidit ad mãſuetum:ꝙ ẽt feræ mãſueſcũt.neq; amor ad illud inhumanũ. Amor nãq; uehemẽtior eſt in hoĩes.
Virg. Quid iuuenis magnũ cui.u.m.o.i.pudorẽ ad ingratum rettulit. ℭ Vt neq; me cõ.neq; amor. Conſuetudo aduer Virg.
ſus feritatem. Amor aduerſus inhumanitatẽ. Pudor aduerſus ingratũ aĩum. ℭ Cõmoueat neq; cõmoneat.
ad maiora ut neq; cõſuetudo neq; amor ad ſupiora. ℭ Vt ſeruem fidẽ:exq̃ſite:nõ enim dixit ut contẽnẽ pa/
trem. ℭ Vnum hoc ſcio hãc meritam:in eodẽ hæret ut excitet iuuenem:neq; audire ſe fingit qđ dicit. ℭ Vnũ hoc ſcio:
uide q̃callida ſint quæ a Miſide ſubiiciunt́ ad irritãdam ꝓmiſſionem Pãphili. ℭ Vnũ hoc ſcio.q.d.qđ tu facturus ſis
eqdem neſcio:ſed unũ ſcio. ℭ Vt memor eſſes ſui.iuidioſe quaſi abdite adeo cõmouet́ hoc dicto Pãphilus. ℭ Vt me/
mor eſſes:bñ ꝑterito uſus eſt:qm̃ quæ ꝑterita ſunt in recordatione magis lachrymabilia ſunt:ut Vir.o.p.i.cui patẽ.e.c. Virg.
q.tu.d.r.idem alibi. Per caput hoc iuro:ꝓ qđ pr̃ ante ſolebat. ℭ O Miſis mi.primũ uocãdi alterꝝ icrepãdi eſt. ℭ Etiam
nunc ſcripta:id argumẽtum eſt ꝙ uiuæ memor ſit:qui ẽt mortuæ uerborum meminit Chryſidis de Glycerio. ℭ Iam
ferme moriẽs:ferme aduerbium eſt feſtinãtis:iõ moriẽs me uocat:ex tpe probauit locutam uera eſſe non ficta & ſimula
ta:nam q ſani ſunt ſpe lõgioris uitæ adulant́. Vir. Et dulcis.m.r.a. ℭ Iam ferme moriẽs.affectus a tpe qđ poſtrema uox Ferme.
erat. ℭ Acceſſi uos ſcilicet nos ſoli:figuræ propriæ terentianæ. ℭ Vos ſemotæ.deeſt iuiſtis. ℭ Nos ſoli:deeſt reman/ Virg.
ſimus ut eſt illud:Ego ne illam quæ illũ:quæ.m. ℭ Vos ſemotæ:nos ſoli ibi fidem ꝙ ſoli fuimus ꝙ nemo teſtis:an ti
muit ne hoc pater ante firmatum amorem cognoſceret. ℭ Incipit deeſt dicere.præparatio quaſi ueſtibulum orationis Incœ/
eſt. Incœptio dicit́ orationis quæ longa taciturnitate mediante grauiterq; profertur.ut Virg. Tum pater omnipotẽs re/ ptio.
rũm cui ſum.po. Inſit. ℭ Mi Pãphile:& ꝓſopopeia:& principium a blandimento. ℭ Mi pa.imitatus eſt etiam blan/ Virg.

dimentum Chryſidis. ¶ Huius formã atq; ætatem amat:cõpendium laſſitudo.formã.n.dicendo pulchritudinem ſi/
gnificat.ætatem qđ paruã.Huius formã atq; ætatem:duplex cã cõmendationis. formæ & ætatis ut ſupra . Forte unã
aſpicio adoleſcentulã. ¶ Mi Pam.uide redditã uocẽ morientis denſis interuallis interruptã orõnẽ:utpote laſſo anhe
Virg. litu interuenientẽ. ¶ Vtræq; inutiles:legiẽ & utiles ſient. ¶ Et ad pudicitiam:pp formã dixit & ad rem tutãdam quia
ætatẽ. ¶ Quod te p hanc.d.o.qđ poſt qđ.Vir.Quod te p ſuperos:& ordo:poſt qđ oro p hanc dextrã : tenet eũ ut ap/
paret. ¶ Per hãc dextrã : fidei & fœderis membrũ ad manũ fit cõuentiõis:& ingeniũ legiẽ & genium. ¶ Per hu.ſoli.
Obteſta legiẽ & ſollicitudinẽ. ¶ Obteſtor.obteſtatio dr̃ qñ eũ adiuramus quẽ rogamus . Rogamus p eas res poſt quas roga/
ri. mus.Vir.Per cũ ſe.g.ſ.t. ¶ Ne abs te.h.ſe.nu.de.ad fidẽ ne ſegreges rettulit:ad ſollicitudinẽ ne deſeras:hoc eſt ne aliam
Rogare ducas:aut amare deſinas ẽt ſi nõ ducas aliam. ¶ Ne abs te.h.ſe.quaſi ipſam amantẽ:hanc poſt formã & ætatẽ amãtẽ.
¶ Segreges:hoc uerbũ ſimplex fieri nõ põt. ¶ Neu.de.Poſtremo te obteſtor: ſextũ parelcon. dixit.n.iam qđ ego te p
hanc dextrã oro . ¶ Si te in ger.fr.ſi tũc dicimus qñ pſtitimus aliqđ:& tñ uolumus aliqđ exprobrare:ut Vir. Si.q.u.
q.m.q.h.& alibi.Si bñ qđ de te merui. ¶ In ger.fra.nõ fratris ſolum ſed etiã germani. ¶ Siue hæc te ſo. ſi aũt te mihi
quoq; ptulit:aut nullum alium nouerit amantẽ in domo meretricis . ¶ Seu tibi modo.f. hoc quaſi amanti utile fuit.
Virg. Vir.Aut tibi qcq̃ dulce meũ. ¶ Te iſti uirũ do:hæc ut dicimus & ſingula ſũt:& nõ pcipitanẽ nec dñr uno ſpũ. ¶ Ami
cum tutorẽ:pr̃em.põt.n.& maritus eſſe:ſed nõ amicus:ſed affectu mariti rettulit amicũ. ¶ Tutorẽ quaſi orbæ.Pr̃em
quaſi paruæ.Virũ ne ſegreges:amicũ ne deſeras:& illud qđ ait ad pudicitiam. ¶ Pr̃em cõcluſio p mandatũ & obteſta/
tionẽ efficax ſatis. ¶ Te iſti uirũ do.a.t.p.apparet q̃ iunctis dextris.hæc dicebat:ideo & p hãc dextrã te orem . ¶ Hæc
bona nr̃a ti.hæc uerba quaſi ſuppellectilẽ ſuam oñdentis ſunt. ¶ Bona nr̃a:hoc eſt ad rem tutãdã. ¶ Hanc mi.i.m.d.
Cõfirmatæ ſunt legitimæ nuptiæ p manuum cõiunctionẽ:& mire hanc:nõ huius manum. ¶ Mors cõ.ip.occ.quo
magis memorẽ eſſe oportet eoꝝ poſt quæ illa locuta nõ eſt. ¶ Hanc accepi. ꝓprie quaſi uxorem accepi. ¶ Acceptam
Obſte/ ſer.cõcluſit ptem deliberationis ſuæ p electionẽ. ¶ Sed cur tu.a.a.corripit q̃ abeat ab illa. ¶ Cur : non interrogantis:
trix. ſed corripientis eſt & increpantis q̃ Glyceriũ deſerat. ¶ Obſtetricẽ ac.quæ opem rettulerit parienti obſtetrix dr̃: unde
& parturientes ſer opem clamant. ¶ Propera.a.a.& interrogat quo eat:& reuocatio ad argumentũ magni amoris ac/
cedit. ¶ Verbũ.u.c.d.n.deeſt dicas.figura.unũ.u.ca.dicas de nup.nõ quo hodie futuras neſcierit Glyceriũ : ſed q̃ illas
Caue. hodie indixerat pater filio:cum ſupra & Pamphilo & Glycerio diſtributæ uiderenẽ:qa ſunt conſtitutæ in hunc diem.
GVI. ¶ Caue:annotant quidam caue hic corripiendum eſſe. ¶ Ne.ad.m.h.etiam iterum.deeſt enim accedat.
A

HOccine & c̃.Induciẽ Pamphilus iracundus & dolens de nuptiis tam repente celebrandis . Iracundia deſcẽdit
ex iniuria : dolor uero ex miſeria. ¶ Hoccine : ideſt utrum hoc eſt factum humanũ aut incœptũ aliqui uolũt
factu & incœptu:ut ſit ſenſus. Vtrum hoc eſt humanũ factu aut incœptu : ideſt ut fiat aut incipiaẽ . Hoccine:
ideſt utrum hoc eſt officium patris:ideſt id quod deberet facere pr̃.Mi. Quid illud eſt: Pam. Prohfidem deum.i.deoꝝ
atq; hoium.Proh interiectio eſt doloris. unde prohdolor dici ſolet ab eo qui dolens loquitur atq; exclamat.põt etiam
eſſe interiectio indignantis ſiue uituperãtis. Inde prohpudor dici conſueuit ab eo qui cum uituperatione alicuius lo/
Prohfi/ quitur.hic autem prohfidem deum atq; hoium dr̃ a dolente iracundo atq; indignante:& præ indignatiõe in exclama
dem. tionem ꝓrũpente.ubi ſenſus eſt proh fidem.q.d.teſtor & inuoco fidem.i. ueritatem uel opem ſiue auxilium : deum.i.
Prohdo deoꝝ atq; hoium.quid hoc eſt ſi hæc contumelia.i.iniuria non eſt.q.d.nihil aliud eſt q̃ contumelia. hoc autem dicen/
lor. di genus per Si.capte accõmodari ſolet his quæ neceſſario ſunt hoc etiam cum ſtomacho dictum eſt:quaſi in eum qui
diceret non eſſe contumeliam.In eo etiam dicto ſi hæc contumelia non eſt põt eſſe ſenſus. ſi hæc .i. ſi hæ res quæ inci/
piuntur contumelia non eſt.i.ſi non ſunt contumelia. Etenim ſi contumelia . poſtponereẽ in eo ordine ſunt diceretur
non eſt.Decreuit.i.conſtituit pater.ſ.ſeſe daturum ſubaudi mihi hodie uxorem . Nõne oportuit me Pamphilum præ/
ſciſſe ante. Vbi alterum abundat uel ante uel præ.Nõne oportuit id ſupple de nuptiis Cõmunicatum fuiſſe.i.collatum
fuiſſe prius inter patrem & me.Quia nuptiarum non omnis poteſtas in patre eſt . Miſis.me miſeram ſubauditur o uel
dico:ſicut te infœlicẽ:hoiem neq̃:pro o hoie neq̃.Fungitur autem id dicendi genus uice interiectionis oſtendentis aut
indignationem aut dolorem cum exclamatione:quod uerbum.i.quem ſermonem audio.Pamphilus.quid Chremes
ait ſupple uel facit qui denegarat ſe cõmiſſurum.i.traditurum uel crediturum aut daturum mihi gnatam ſuam uxorẽ:
ideſt in uxorem:& eſt appoſitione dictum mutauit id:quia uidet me imutatum.i.non deſiſtentem ab amore Glycerii.
Obſtina ne.i.utrum Chremes dat operam ita obſtinate.i.pſeueranter ptinacier.Obſtinate enim aliquid facere eſt aliquid in alte
te. rius malum cum conatu pſeueranter facere:& in alterius pnitiem nimis niti. Vt abſtrahat.i.diuellat.me miſerum.i.affli/
ctum Glycerio.proh:deum atq; hoium fidem.Exclamatio affectũ indignantis dolentiſq; demonſtrans.Quod ſi fit.i.
ſi abſtrahar ab ea pereo.i.actum eſt de me.funditus.i.prorſus radicitus:adeon:ideſt utrum eſt uerum ſupple quẽquam
Inuenu/ hominem eſſe adeon:ideſt ita uel tm̃ inuenuſtum :ideſt ſine uenere & gratia quem omnes pulchræ reſpuant & repu/
ſtus. dient & appetant deformes:atq; infœlicem:ideſt infortunatum:ut ego Pamphilus ſum . Inuenuſtus enim hic dicitur
Infœlix. cui diſplicens obiicitur.infœlix cui placens negatur.nullon:ideſt utrum.nullo pacto:ideſt nullo modo potero effuge/
re:ideſt in totum fugere affinitatem:ideſt ꝓpinquitatem per nuptias Chremetis:ne uidelicet ſim eius gener.Quot mo/
Aliquid dis:quaſi dicat multis modis ſum contemptus ſpretus exaggeratio eſt indicans affectum exprimentis.Omnia ſunt fa/
monſtri cta tranſacta : ideſt pacta concordata : prouerbiale eſt hoc dictum de eo de quo negocio nihil ſupereſt agendum . Hem
Aliqđ interiectio indignantis eſt.Ego repudiatus:ideſt recuſatus a Chremete.Repetor:ideſt reuocor.Quãobrem:ideſt cur re/
mõſtrũ. petor ſiue hoc faciunt pr̃ & Chremes.niſi.i.qđ ſuſpicor.i.opinor:& eſt argumentum coniecturale:alunt pater & chre/
Obſtu/ mes aliqđ monſtri cõtumelioſius dr̃:q̃ ſi diceret aliqđ monſtrum:ſic alibi quid hois uxorem habes :alunt ergo aliqđ
pui. monſtri:quaſi dicat regunt & cælant aliqđ mali:ſeu aliqđ deforme quod mihi cõmitti uolunt:qm̃ monſtrum aliquid

deforme

deforme eſt præter naturæ ritum ꝓductū:ea.ſ.filia Chremetis : mutauit aūt genus dicendo ea qm̄ fœmina eſt qm̄ ne/
mini pōt obtrudi.i.inſtingi impingi impelli ut nubat.itur impſonaliter.i.uenit̄ recurrit̄ ad me. Mi. hæc oſo.i. hic ſer/
mo exaiat.i.ꝑturbat me miſerā infœlicē & afflictā metu.Pam.nam.i.ſed qd ego nūc dicā de pr̄e.ah interiectio dolentis
& indignantis.ne.i.utrū decuit ſubaudi agere tātā rem.ſ.nuptias tam negligenter:pr̄ meus modo.i. paulo an̄ ꝑteriens
inq̄t mihi apud foꝝ hæc uerba Pamphile hodie uxor eſt tibi ducēdā.hoc dicendi genus ſemꝑ oñdit neceſſitatē.para.i.
diſpone te. Abi.i.recede domū aduerbialiter.uiſus eſt mihi dicere id:abi cito & ſuſpende te.i. ſuſpēdio uitā termia. ob/
ſtupui.i.attonitus & exaiatus totus fui nihil rn̄ſionis hn̄s:cenſen.i. putas ne me potuiſſe ꝓloqui.i. ꝓponere ꝓfari ſiue
ꝓnūciare.Inde ꝓloqum dr̄ ꝓpoſitio.item ꝓfatū & ꝓnūciatū.ut hēt Gelius:ullum uerbū aut ullam cām.i.excuſationē
ſaltē ineptā abſurdā quæ a quouis poſſet rep̄hendi.falſam.i.fallentē ēt prudentē. iniq̄ iniuſtā nō admittendā obmu/
tui.i.obticui.qd ! feciſſem ſup.ſi ego reſciſſem.i.cognouiſſem prius id.ſ.me hodie ductutū uxorē ! q.d. aliqd cōmen/
tus eſſem. Deinde ſe rep̄hendit ſi qs me nūc roget.i.interroget.qd facerem rn̄derem ſup.facerem aliud.ut ne.i. nō face/
rem hoc.i.ut nō tacerem.ſed nūc qd exequar primū:tot curæ impediunt.i.ꝑturbant me ne poſſim deliberare qd opti/
mum factu ſit.quæ curæ trahunt diuerſe.i. in diuerſas ſnīas aīum meū. Deinde quæ ſint ea quæ diſtrahunt eius aīum
ſubdit : & eſt articulus exornatio rhetorica uel diſſolutū ſiue dyaliton uel forte ſcheſonomaton deficientibus copulis.
amor miſericordia huius Gly.ſollicitudo nuptiaꝝ.Sollicitudo eſt quæ inhæret mentibus . ſollicitatio aūt eſt quæ fit
ab alio:tum.i.inſuꝑ pudor pr̄is uel pudor quē ꝑꝑ me pr̄ eſt habiturus. uel quē apud eum ſum paſſurus. Itaq; amphi
bologia eſt hæc oīa p̄dicta trahunt aīum diuerſe:q pr̄ paſſus eſt tam leni.i.benigno aīo uſq; adhuc.i.hucuſq; ſiue hacte
nus me filium facere quæcūq; (themeſis eſt) libitū eſt.i.libuit aīo meo facere ſubaudi.ne.i.utrū paſſus eſt ſup.hæc p̄di
cta ut ego nūc aduerſer ei.i.repugnē uoluntati eius ! Hei interiectio dolentis.incertū eſt mihi.i.nō eſt mihi exploratum.
Quid agam.i.agere debeam.Mi.Miſis nōdum ſe oñdit Pamphilo:ſed eum apud ſe cōquerentē latenter auſcultat : &
ſola ēt ſecū ꝑ interualla loq̄tur:ut uidimus in priori ꝑte iſtius ſcænæ ego miſera timeo. Quorſum.i.ad quā rem uel uer
ſus quā ꝑtem.hoc incertū q̄d dixit Pam.accidat.i.ꝑueniat uel uertat̄. ſed nūc ē ꝑ opus.i. ualde opus aut hūc Pam. loq
cum ipſa Glycerio:aut me Miſidē loqui aliqd de illa Glycerio aduerſus.i.apud hūc Pam. Dum.i. q̄diu aīus eſt in du/
bio.i.nutat & neſcit quo potiſſimū ſe uertat.paulo momento.i.facile ac ꝑuo tꝑe & abſq; longa mora impellit̄.i. indu/
citur huc uel illuc.i.in hanc uel in illā ſnīam quā eligat.Hoc aūt dcm̄ tractū eſt a mole ponderis alicuius:quæ anteq̄ in
loco ſederit & q̄diu pendet facile cōmouet̄:& huc uel illuc impellit̄.Pam.qs loq̄tur hic:ſecū.n.uolūtas p̄dicta audiuit.
Miſidis uocē:deinde cōuerſus ut aſpiceret uiſa Miſide dixit.o Miſis ſalue.Mi.o:optantis eſt aduētū aut repente ꝑcuſſi.
Pamphile ſalue.Pam.qd agit̄ !amatorie ꝑfamiliater dcm̄.Mi.rogas.i.īterrogas. lenta & triſtis rn̄ſio & dolore plena.La
borat e.i.ex dolore ꝑtus & ægritudinis atq; ipſa miſera.i.afflicta & miſerabilis ſollicita ē.i.anxia ex hoc die. Quia olim
.i.multo an̄ nuptiæ cōſtitutæ ſunt.i.deſtinatæ & determinatæ in hūc diem.aūt.i.ſed.tum.i.p̄terea timet tertiam ſollici/
tudinē.ſ.ne deſeras.i.derelinquas ſe Gly.Pam.Hem interiectio dolentis & indignantis affectū demōſtrans. ne.i. utrū.
queam conari.i.uelle uel ne dum ꝑficere iſtud ! q.d.nō ne.i.utrū ego ſinā.i.patiar iſtud.i.iſtud q̄d ſequitur fieri ſup.i.
illam Glycerium miſerā.i.afflictā decipi ꝑꝑ me qa ex me grauida & de me ſollicita quæ Glycerium : credidit.i.meæ fi/
dei cōmiſit aīum ſuum quātū ad amorē.atq; oēm uitā ſuam.ſperans ſe nactā maritū quo eū uitā tranſigeret : ſuā quā
Gly.ego hr̄em carā pro uxore aīo egregio.i.optimo aīo ſūmoq; deſiderio.q.d. credidit mihi & aīum & uitā ut eam
pro uxore caram hr̄em. Sinam.i.patiar ingenium.i.naturā eius Gly.ductū.i.ſuſtentatum:atq; educatum.i.alitum.be/
ne.i.honeſte:& pudice.i.caſte.Immutarier paragoge.i.mutari coactum.egeſtate.i.indigentia.rn̄det ſibiipſi nō faciam.
Mi.haud.i.non uereor ſi negocium ſubaudi ſit ſi tum in te ſolo.i.ſi tuo ipſius relinquat̄ arbitrio:ſed uereor inq̄ ut ne
queas.i.ꝙ non poſſis.ferre.i.pati:uim.i.impetum pr̄i.Pam.adeon.i.utrū ita putas me ignauum.i. timidum:paꝝ fortē
Ignauus.n.eſt qui uim ferre nō pōt qui nō eſt ꝑſeuerans. Porro hic cōiunctio copulatiua eſt. Porro aūt ꝑticula ſignat
ſed longe certe poſtea ultra.adeon.i.utrū ita ingratū me putas.i.īmemorē beneficii accepti aut ita inhumanū.i. ita durū
aut ita ferum.i.īmanſuetū imitem.Vt.i.ꝙ neq; cōſuetudo.i.diutina cōuerſatio q̄ ēt feræ manſueſcunt cōtra id ꝙ dicit
ferum:neq; amor cōtra inhumanitatē:neq; pudor cōtra ingratitudinē cōmoueat me.i.in me affectionē īducat : neq;.ſ.
nec ēt cōmoueat me ſup.i.incitet ut ſeruem fidem.i.ſim ei fidelis.Mi.ſcio hoc unum.q.d.qd facturus ſis neſcio. eqdē
unum ſcio hanc Glycerium meritā eſſe.i.meruiſſe ut eſſes memor ſui.Pam. dicis ut memor eſſem o Miſis Miſis:prius
eſt uocandi alteꝝ increpandi.ēt nūc illa dicta Chryſidis de Glycerio ſunt mihi ſcripta in aīo. ipſa Chryſis iam ferme.i.
ꝓpemodū.& eſt aduerbium feſtinantis moriens & ꝓpterea uera dicens nō adulans uocat me Pamphilum acceſſi ad
eā.ſ.uos aliæ mulieres ab ea fuiſtis uel iuiſtis ſubaudi ſemotæ.i.ſeꝑatæ ſeiunctæ ſeorſum:nos ego & ipſa Chryſis man
ſimus ſup.ſoli.ipſa incipit dicere.ſ.o mi Pamphile uides formā.i. pulchritudinē atq; ætatē .ſ. paruā iuuenilem huius
Gly.nec eſt clam te.i.tu nō ignoras:q̄.i.quātū nunc utræq; res.ſ. forma & ætas ꝑua (nihil plus ſignificat̄ ꝑ utræq; res
in plurali q̄ ſignificaret̄ ſi in ſingulari diceret̄ utraq; res.) Sient.i.ſint inutiles nō cōmodæ & ad tutandā.i. cōſeruan/
dam pudicitiam.i.caſtitatem:& hoc ꝑꝑ formā : & ad tutandā rem.i.ſubſtantiam & fortunas quātum ad ætatem par/
uam q̄d.i.poſt q̄d dcm̄.ut Vir.Quod te per ſuperos.i.poſt q̄d ego oro te:per hanc dextram quā teneo.hinc.n.apparet
Chry.eum tenuiſſe:& oro inq̄ ꝑ ingenium.i.ꝑ naturam tuam manſuetā & bene moratam alii ꝑ genium legunt quaſi
per familiarē.i.naturæ deum ꝑ tuam fidem.i.ꝑ cōſtantiam & ueritatē ſeu fidelitatē q̄ polles. & ꝑ ſolitudinē.i. qa ſola
eſt niſi tibi uni cōſociet̄.alii legunt ꝑ ſollicitudinē obteſtor te.i. adiurando te rogo ne ſegreges .i. ſeiūgas elonges hanc
Gly.abs te.neu.i.ut non deſeras.i.deſertam relinquas hanc. ¶ Si di. te. Vtimur ſi in tali genere loquendi cum aliquid
præſtitum uolumus exprobrare. ſi ergo dilexi te loco fratris gemani.i.fratris ex eodem utroq; parente.ſiue.i. uel ſi hæc
Gly.ſemper maximi fecit.i.plurimi æſtimauit.te ſolum.i.ſine riuali.ſeu ſi inq̄ fuit morigera : ideſt officioſa obſequioſa

Prolo/quium. profatū. pronunciatum. Exornatio ſiue dyaliton & ſcheſonomaton. Sollicitudo & ſollicitatio. Amphibologia Themeſis. O interiectio. Hem interiectio. pagoge. Ignauus porro cōiūctio Conſuetudo. O uocādi & increpādi. Ferme. Virg. Ingeniū genium Obteſtor. ſi exprobrātis ē

tibi in oĩbus rebus.do te uirũ.i.maritum iſti Gly.do inq̃ te amicum.ſ.ut eam nõ deſeras. do te tutorem ut eam tuearis tanq̃ orbam.do te p̃rem utpote quæ pua ſit & adhuc p̃r no egens auxilio.cõmitto tibi.i.credo ſeu trado tibi hæc bona nr̃a.i.hanc nr̃am ſuppellectilem. & mando.i. commendo ea bona tuæ fidei.i.tuæ fidelitati.Chryſis dat mihi hanc Gly.in manũ.q.d.p manũ cõiunctionẽ nos cõiunxit cõtinuo.i. illico mors occupat.i. arripit eam Chryſidẽ q magis me oportet eſſe memorẽ eoꝝ poſt quæ illa locuta nõ eſt. Accepi ,pprie quaſi uxorẽ. ſeruabo eam acceptã tanq̃ uxorẽ. Mi.ſpero ita futurũ ſubaudi uel te ita facturũ.Pam.ſed cur tũ abis.i.diſcedis ab illa eam.ſ.ſolã relinquens: & hoc dem̃

Obſte/trix

increpãtis eſt. Mi.accerſo.i. eo ad uocãdũ obſtetricẽ.i. ſagacẽ mulierẽ quæ pturientibus fert opẽ.Pam.,ppera atq; audin.i.audis ne & reuocãs eã hoc ait.q.d.itelligis ne? caue dicas ſup.illi unũ uerbũ de nuptiis ne etiã hoc doloris accedat ſubaudi ad morbũ eius.Miſis.teneo: ideſt intelligo capio audiui quid uelis.

A

HOccine cũ Miſis inducat̃ fidelis dñæ ſuæ ad Pã.cõfirmandũ deſcribit̃ prius Pã.dubius & deſperans audito a p̃re rumorẽ nup.ut Miſis accepta occaſiõe illũ miſeꝝ & egentẽ cõſolatione confirmet: & aĩum depreſſum terrore pro dña fideliter loquendo releuet. Hoccine qd̃ p̃r infecit dicẽs duc uxo. aut ẽt incœptũ nedũ factũ aut qcqd ſit de humano facto p̃r nõ ſic deberet agere in filiũ & hoc eſt.aut hoccine efficit &c̃.pro.h.ſ.di.ipſam iteriectio hẽt in ſe uerbi ſenſum.i.miror uel teſtor.Vxo.decr̃.hæc cõtumelia dare uxorẽ nõ erat cõtumelia ſed dare uxorẽ filio: & filium nõ p̃ſciuiſſe erat: & iõ ,pfert illud ultimũ cũ admiratione.nõ ne oportet &c̃. Id mit. qd̃ eſt optimũ adeon qm̃ inſtat p̃r inſtat Chre. poteris inuenire adeo infœlicem quãtũ ad hoc qd̃ ab amica uoluit me dimouere adeo iuenuſtũ.i. dedecoratũ uilipẽſum qa me neſciẽte cõſtituebant̃ nup. quod modis: uere nõ potero effugere: qa priora effugia ſunt deſtructa: & hoc eſt qa ego prius ſpretus.i.adiectus oĩno ſum: ſed ecce oĩa illa facta .i.effugia ſunt tranſacta qa in hoc qd̃ repetor aliqd mõſtri ꝙ ipſa eſt aliqua turpis & monſtruoſa: nam hoc dico de Chre.nam.q.d. de p̃re poſſem difficilius cõqueri qa decuit ne p̃rem tãtam rẽ agere tã.n. uere & tanta & negligẽter qa in p̃tereũdo & apud foꝝ ecce negligẽter uxor tibi ecce tãta adeo obſtupui ꝙ id mihi &c̃. Neceſſariũ erat ꝙ ille ſtupidus non. r̃nderet p̃ri qa alioqn prior actus efficaciam h̃ret.ſ. ſimulor qa locũ obiurg. inueniret & ſic actus ſecũdus periret. ideo poeta cõuenientẽ inuenit ſtuporẽ qui obtunderet os Pamphilo & a litigio liberaret: ineptã licet uera eẽt iniq̃ in qua peccaret in p̃rem ꝙ.i. & ſiqs roget qd facerẽ ſi rẽ ſciſſem &c̃.Sed nũc ex iprouiſo ego circũuẽtus qd &c̃. Sollicitor nup.q̃ ſemp iuuenib⁹ nocẽt: & ſũt iuiſæ ei ne deeſſet ut a miſera ac ſi dicat cũ poſit⁹ ſi in icerto põt flecti leuiter huc & illuc: & iõ timeo hoc incertũ ꝙ dicit in quã p̃tẽ uertat̃: ſed ego uertã in nr̃am p̃tem.qd agit Gly.egon ẽt conari queã nec dũ p̃ficere: aut feꝝ.i.leonem uel aprũ memor eſſem admirãdo dicit & ſi ſegreges a cohabitatione ne oĩno deſeras ego ſum memor ſed tu cauebis ab illa: caue uerbũ ẽt unum de nup.

DO.
A

QVid ais Byrria.d.ne.i.ho.p. nu. In hoc colloquio altera ps oñdit̃ fabulæ. Siqdem andria ex duoꝝ adoleſcentiũ piculis gaudiiſq; cõponit̃ cũ fere ſolã ecyrã Terẽ.ex uni⁹ comœdia adoleſcẽtis effecefit.Quid ais.b.d.n.i.h.p.n.has pſonas. Terẽ. addit fabulæ: nam nõ ſunt apud.menãdrũ. fieret Philomenã ſpretã relinqre: aut ſine ſpõſo pãphilo aliam ducentem

A Carinus. Byrria. Pamphilus.

QVid ais Byrria? dat̃ ne illa Pãphilo hodie
Nuptũ? By.ſic eſt.Ca.q ſcis? By.apud foꝝ
Mõ e Dauo audiui.Ca.ueh miſero mihi:
Vt animus in ſpe atq; timore uſq; antehac
Attentus fuit: ita poſtq̃ adempta eſt ſpes.laſſus
Cura & cõfectus ſtupet.Byr. quæſo ædepol carine
Quoniam non põt fieri id qd̃ uis: id uelis quod
Poſſis.Ca.nihil uolo aliud niſi Philomenam.Byr.
Ah quãto ſatius eſt te id dare opam q iſtum amorẽ
Ab aio amoueas tuo: q̃ id loqui quo magis libido
Fruſtra incendatur tua.Ca.facile oẽs quũ ualemus
Recta conſilia ægrotis damus: tu ſi hic ſis: aliter
Sentias.Byr.age age ut lubet.Ca.ſed Pamphilum
Video oĩa expiri certũ eſt prius q̃ peream.Byr. qd
Hic agitur.Ca.ipſum hunc orabo: huic ſupplicabo
Amorem huic narrabo meum: credo impetrabo
Vt aliquot ſaltem nuptiis prodat dies: interea
Fiet aliquid ſpero.Byr.id aliqd nihil eſt. Ca. Byrria
Quid tibi uidetur? adeon ad eum? Byr.quid ni:
Si nihil impetres.ut te arbitretur ſibi paratum
Mœchũ ſi illã duxerit.Ca.abi hinc in malã crucem
Cum ſuſpitione iſtac: ſcelus.Pam.Carinum uideo:
Salue.Ca.o ſalue Pamphile: ad te uenio: ſpẽ: ſalutẽ:
Auxiliũ: cõſiliũ expetẽs.Pam. neq; pol cõſilii locũ
Habeo: neq; auxilii copiã.Ca.ſed iſtuc: qdnam eſt?
Hodie uxorem ducis.Pam.aiunt.Ca.Pamphile
Si id facis hodie poſtremum me uides. Pam. quid
Ita eſt.Ca.hei mihi uereor dicere: huic dic quæſo
Byrria.Byr.ego dicam.Pã.qd eſt? Byr.ſponſam hic
Tuam amat.Pã.ne iſte haud mecũ ſentit: ehodum
Dic mihi.nunqd nã amplius tibi cũ illa fuit carine?

Ca.ah

am ducentem.Quid ais Byr.Ex uerbis Carini apparet Byrriam nūciaſſe futuras nuptias factas cum Pam.nec adducitur tñ ut ſtatim credat:& accōmodet aīum.Sæpius ergo repetit interrogando.& bñ illa dixit uelut amatorie de certa loqueret̃ pſona ſic.Vir.Solam nam p.il.t.c.a.& ergo nō æneas ſed,ille.& item hic nō Phi.ſed illa dixit.Quid ais Byrria:miratr̃ magis q̄ interrogat:uel potius indignat̃.℄ Sic eſt hoc cum indignatione ſtomachi dixit. ℄ Qui ſcis? nō uult.n.uerū eſſe.℄ Qui:quatenus hoc unde ſcis.℄ Apud.f.m.e.d.au. de loco apud forum de tpe modo.de pſona e dauo.℄ Veh mihi.m.tādē aliqñ pductus eſt ut crederet.℄ Veh interiectio in his rebus quas execramur.℄ Apud fo.mō.e.d.au. plurima dixit ad cōfirmandū Byr.qñ interrogatus eſt a loco a tpe a pſona.℄ Vſq; añ hac.i.añq̄ tua uerba audirē & duas ppōnes pppoſuit ut dr̃:ſed una eſt uelut aduerbiū nō iā ppoſitio.℄ Attētus fuit: & attētus auditus dr̃.Vſq; añ hac attētus:nulla ppoſitio ppōni adiūgi ſeparatim pōt.ſed uſq; eiuſmodi eſt: ut ſine aliq̄ ppōne rato inueniat̃.℄ Laſſus cu.c.ſtu. laſſus cura ex pterita ſpe nunc confectus eſt ſicut uulneratus eſt pcuſſus ut ſanari nō poſſit.℄ Laſſus cu.c.ſt.adempta attentione. ℄ Cura cō.cōfirmato timore.℄ Stupet: abiecta ſpe. ℄ Quæſo ædepol.obiurgantis eſt.℄ Quæſo: uelut rogātis eſt.℄ Quādo nō poteſt fi.qd.u.id.u.q.p.cōſolatio ad id qd fieri nō pōt ſuadens id ut uelis quod poſſis.puerbiale.℄ Nihil uolo aliud niſi Phi.hoc magis gemitu amatorio q̄ ut rñderet Byrriæ dicit:q̄ſi magis Philomenam uelit q̄ uita & lucem. Idē alibi: in eo me oblecto.i.e.c.m. nō.n. dixit nullā uolo aliā q̄ Philomenā: ſed nihil uolo aliud qd ifinitum eſt.℄ Quāto ſatius eſt.t.d.opam.q.is q pro ut.℄ Qui iſtū amorem ab.a.a.t.legit̃ ex corde eiicias.℄ Tu ſi hic ſis aliter ſentias.Hoc geſtu ſcænico melius cōmendat̃: nā hæc magis ſpectatoribus q̄ lectoribus ſcripta ſunt. hic ergo ſeipm oñdens dicit: & eſt hic pnomen.℄ Sed Pamphilum:ſed inceptiuum p atq;:eccum Pam.ut Salu.Sed metellus in uulnere.hoc nō diſcretiuū. ut ſi dicas ſapiens ſed miſer:hic.n.diſcretiuum erit.℄ Age age ut lubet:aduerſus hunc nō habuit qd loqueret̃:& pmiſſio reprobantis ea quæ ſentit Pam.t.c.p.o.c.cō.fingunt̃.℄ Oīa experiri:hoc idem alibi oīa prius experiri q̄ armis ſapiētē decet.Vir.hāc quoq; poſuit ſnīam.Neqd inexptū fruſtra moritura relinquat.℄ Ipſum hunc:bene ipm quaſi auctorē & principē refert̃ ēt ad dignitatē.℄ Ipſum hūc orabo.h.ſ.Oramus quæ bona ſunt.ſupplicamus in aduerſis malis:uel cū lachrymis.℄ Amorem huic.n.m.nō ſtudiū aut uoluptatē:ſed amorē.nec petā:ſed narrabo dixit totū magnifice.℄ Hūc orabo: huic ſupplicabo.phœmia ſūt petitionis:qbus oñdit poeta narrationē q̄ nouā & irreprobans:tñ petit̃.Vt aliquot ſaltem nuptiis ptrahat dies.Saltē deſpatis rebus ſolā petentes ſalutē hoc utimur.Prodat uero pferat:platet:differat:Lucil.in qnto.An porro pdenda dies ſit.℄ Interea fiet.a.ſ.Tale eſt hoc quale illud. Interea aliqd accidet boni: ſed nihil illū dixiſſe poeta p ſeruum oñdit dicendo:id aliqd nihil eſt.℄ Fiet aliqd: ut ſupra impetrabo.℄ Adeon ad eū? cōſuetudine magis q̄ rōne dr̃.unum.n.abundat.℄ Quid ſi nihil impe.aut qd ni.& ſi c nihil impetres:in utroq; idē ſenſus eſt. ſed ſupior p ironiā: inferior p ſimplicē explanationē ſoluit̃.℄ Et qd ni:legit̃ ſubaudiendū adeas:ut ſit qd ni adeas: ut te arbitret̃ ſibi.p.m.ſi.d.℄ Quid ni ſi nihil impe.nihil p ironiā dcm̃ uidet̃:ſi qdē ſi nihil petas:qm̃ petitionē ſæpe impetratio ſeqt̃.℄ Carinum uideo.ſed nō imperite Pam.priorē loqui fecit:ſed ut fiduciam det Carino loquendi:qd & Virgi.eleganter. Heus ingt iuuenes monſtrate mearq;.Vidiſtis ſi quā hic errantē forte ſororq;.Carinū uideo.ad hoc prior incipit Pam. ut ad confeſſionē Carini minus clauſa præ pudore ſit uia.℄ Ad te uenio ſpem:ſalutē:auxiliū:cōſilium:expetēs:elegāter qm̃ demens & improbū eſt qd petit nouiſſimū poſuit cōſilium:ut ſi nō poſſit cōcedi uel cōſilium expetat ad ſanandā dementiam.Ci.Tu da ſalutē qui ſpem dediſti.℄ Spem:ſalutē:cōſilium: auxilium expetens ut in petitionibus fieri ſolet beneficium petens: utitur partibus deliberatiuis.℄ Neq; pol conſilii locū.h.neq; co.auxilii: apud amantē neq; conſilii facultas apud inopem:neq; pol auxilii in his duobus oſtendit etiam ſeſe amatorem.℄ Sed quid nam iſtuc eſt:hoc ſi non adderet locus confitendi amoris Carini nullus fuiſſet.℄ Neq; pol conſilii quia amo. ℄ Neq; auxilii: quia ſum miſer. ℄ Hodie uxorem ducis:uide miram interrogationem ante confeſſionem.℄ Aiunt de re dicimus quam uolumus eſſe falſam.℄ Si id facis hodie poſtremum me uides nihil prius ſe moriturum dixit pudenda dicturus:unde datum eſt ut ille inſtantius quæreret cām plus dixit poſtremū me uides q̄ ſi dixiſſet morior.℄ Ho.po.m.u.

Ca.ah Pāphile nihil.Pā.quā uellem.Ca. nunc te per
Amicitiam & amorē obſecro Pāphile principio ut
Ne ducas.Pam.dabo equidem operam.Ca.ſed ſi id
Non poteſt aut tibi nuptiæ ſi hæ ſunt cordi.
Pam.cordi? Ca.ſaltem aliquot dies
Proferdum proficiſcor aliquo ne
Videam.Pam.audiui nunc iam ego carine neutiq̄
Officium liberi eſſe hoīs puto:quum his nihil
Mereatur poſtulare id gratiæ pōni ſibi.
Nuptias effugere ego iſtas malo q̄ tu adipiſcier
Ca.reddidiſti aīum.Pam. nunc ſi quid potes aut tu:
Aut hic Byrria facite:fingite:inuenite:efficite:ut
Qui detur tibi:ego id agam mihi qui ne detur.
Ca.ſat habeo.Pā.dauū optime uideo,cuius conſilio
Fretus ſum.Ca.an tu hercle haud quicq̄ mihi:
Niſi ea quæ nihil opus ſunt ſcire:fugin hinc?
Byr.ego uero ac lubens.

a neceſſario quia uiuere non poteſt:& poſtremum modo aduerbium eſt.℄ Sponſam.h.t.a.nulla cunctatione Byrria ſed facete ſeruuli ſermone paratiſſime narrauit.℄ Ne iſte.h.ne ualde: ut & Cicero. Ne iſti ualde.t. Senſus hic eſt nō id amat qd amo:nec id odio habet quod odi.hoc eſt ualde iſte inquit non mecum ſentit:id amat quod ego odi. Sponſam hic tuam:callide & ſponſam & amat:hoc eſt neq; adhuc uxor tua eſt:neq; aliquid admiſit:quia amat tātum. ℄ Ne iſte haud mecū ſentit:ne ualde:aut ut qdam uolūt o q̄:Lucil.i.x.Ne quē in arce bouem deſcripſi magnifice ingt. ℄ Pamphile:artificioſe pſonā expſſit Teren.nuptias reculantē:& ſimul τοπρεπον uirgini ſeruauit.℄ Quā uellem

Virg. Quæſo. Salu. Virg. Orare. ſupplicare. Virg. Cicero. Lucilius

utiq; uitiata ut eſſet cauſa recuſandæ. ℂ Nunc te per amicitiam:ſuam & Pamphili: & per amorem obſecro p amorem ſuum tm̄ circa uirginem. ℂ Principio ut ne ducas:ſufficeret dixiſſe nō ducas. ℂ Dabo eqdem.o.plus iſte ꝓmiſit q̄ ille popoſcit. ℂ Sed ſi id nō.p.deeſt fieri. ℂ Sed ſi.n.p. hoc ad p̄rem rettulit. ℂ Aut hæ nu.ſ.t.c. hoc ad Pamphilum ꝑti/net non enim unum & idem eſt.nam ſi id eſſet. Nuptiæ hæ.ſ.t.c.ſuꝑuacue eſſet additum cordi. aio acuto dabo eqdem opam:cum ꝓnūciatione legendum eſt:plus.n.dixit dabo opam:q̄ ſi diceret nō ducam. ℂ Saltem ali.di.ꝓfer dum ꝓfi/

Virg. ciſcat aliquo ne uideam:primo quæ maiora ſunt petit:poſtremo quæ ex his uident̄ minima:& hoc arte:ut Virg. Incute

Profer. uim uentis ſubmerſaſq; obrue puppes.& ad poſtremū. Aut age diuerſas & diſiice corpora ponto. ℂ Profer : ꝓlata:ꝓ/ duc:differ. ℂ Dum pro ali.ne ui.aliquo dixit ut exilium eſſet incertum. ℂ Audi nunc iam correctio impatientis q non ſinat audire de exilio. ℂ Ego carine.ſniæ quæ ex ꝓnoībus incipiunt.ſeria ſemꝑ:ſed uera ꝓmittunt. Vir. Me natam.g.n. ſ.g.p.ſ.c. ℂ Ego cari.n.oſ.ſenſus hic eſt:nō puto inqt hoīem libeꝝ:q cum nihil præſtet:deberi grām ſibi poſcat:ergo cū tibi nihil præſtem:nolo mihi grās agas.nō enim tui cā fugio quā ꝑuſq̄ me peteres magis nolebam ducere q̄ tu cupis.

Mereri. ℂ Cum nihil mereat̄.mereri eſt aliqd mercedis pro labore ſumere:cum dicimus nihil meret̄:hoc intelligit̄: nihil eſt mer

Neutiq̄. cedis dignus accipere. ℂ Neutiq̄.una pars eſt orōnis pro nequaq̄:ut alio modo dr̄ cum his mereat.i.præſtet : ut Quiq; ſui memores alios fecere merendo.& nunq̄ regina negabo promeritam:& contrario lædit.Quid cōmerui : aut peccaui

Plautus pater. ℂ Cum his ni.me laboret & mereat̄:uel mercedem petere debeat:ut quid meret in Ecyra.Plau.in pſeudulo. Poſtulare id grǽ poni ſibi:aut id poſtulare quo nihil mereat.id grǽ poni ſibi addi in grām ſuam.i.ſibi grām mereri. ℂ Nuptias effu.e.i.m.q̄.tu.a.interpoſita diſtinctione uultuoſe hoc dicit:hoc eſt cum geſtu. ℂ Reddidiſti aium.plus dici nō potuit. ℂ Aut hic bi.hic dicticos quaſi efficatiorē oñdit:ergo ad cōparationem alterius refert̄. ℂ Fa

Saluſt. cite:fingite:inuenite:efficite:fit qd̄ uerum eſt:fingit̄ qd̄ falſum eſt:inuenit̄ ne temere fiat.Inuenite ergo agite dicit:poſt co gitationem efficite.i.in effectum ꝑducite.Salu.nam & priuſq̄ incipias conſulto : & ubi conſulueris mature opus eſt fa/ cto.Facite:fingite:inuenite:mire expreſſit Pamphili aium nuptias recuſantis : cui qcqd dixerit parum eſt . ℂ Qui detur ti.qui pro queadmodum. ℂ Ne mihi detur:ueteres frequenter ne pro non dicebant. ℂ Ego id.a.m.qui.ne.d.non di/ xit ego non inſtabo ut ducam.ſed qd̄ eſt amplius:& recte utriuſq; opa uſus eſt:non enim continuo ducet carinus ſi nō duxerit Pamphilus. ℂ Sat habeo. Sat antiqui pro ſufficit.ſatis habeo dicebant. An uel abundat. ℂ An tu hercle haud quicq̄ deeſt:efferſ:dicis.nuncias. ℂ Niſi ea quæ nihil opus ſunt:hoc eſt datur:ne illa.h.p.n.Sic eſt apud forum modo e

Lubens. Dauo audiui quod memor eſt Carinus:ſed nō libenter audiſſe. ℂ Fugin hinc? cōminantis & arguentis a ſe. ℂ Ego ue/ ro ac lubens nemo libenter fugit niſi coactus neceſſitate:hic etiam libens dixit:quod eſt libenter.

GVI. A Vid ais.In hoc collogo duoꝝ adoleſcentū Carini & Pamphili altera pars oñdit̄ fabulæ.nā Andria ex duoꝝ adoleſcentū periculis gaudiiſq; cōponit̄:cū fere ſolā Ecyram Teren.ex unius comœdia adoleſcentis effecerit. Ca.o Byr.ſerue qd ais? ne.i.utrum illa Philomena datur nuptū.i. datur ut nubat hodie. Pam. Ex uerbis Ca. apparet Byr.ſeruum nūciaſſe Ca.futuras nuptias Philomenæ cum Pam.nec adducit̄ tñ ut ſtatim credat:& accōmodet aium.ſepius ergo repetit interrogando:& bene dixit illa uelut amatorie de certa loqueret̄ ꝑſona.ipſe etiā mirat̄ magis q̄ interrogat:uel potius indignat̄.Byr.ſic eſt.i.dat̄ hodie nuptū.Ca.qui.i.hoc quatenus.i.qūo ſcis.q.d. uñ hoc ſcis? Byr.

Interie/ctio exe/cratis. audiui.i.accepi id modo.i.pauloañ e Da.i.a Dauo apud foꝝ.Ca.Veh interiectio execrantis & deteſtantis qcq̄:mihi miſe ro.ut.i.ſicut aius fuit attentus.i.arrectus in ſpe de futuro bono & timore de futuro malo uſq; antehac .i. aſſidue añ hoc tps haꝝ ꝓpoſitionū iunctaꝝ uſq; & añ.altera eſt uelut aduerbiū nō ꝓpoſitio:& cū nulla ꝓpoſitio ꝓpoſitioni adiungi ſepatim poſſit uſq; tñ eſt eiuſmodi ut ſine aliqua ꝓpoſitione raro īueniat̄.ita ſic poſtq̄ ſpes eſt adempta.i.ablata aius inq̄ laſſus defatigatus & cōfectus.i.cruciatus ſic uulneratus & ꝑcuſſus ut ſanari nō poſſit.cura.i.ſollicitudine.ſtupet.i.totus

ædepol. attonitus & ſtupidus eſt.Byr.Aedepol.i.ꝑ ædem pollucis iurantis eſt & obiurgātis.o Carine quæſo.i.oro te.qm̄ id qd̄ uis nō p̄ōt fieri.uelis id qd̄ poſſis & ꝓuerbiale eſt.Ca.Nihil uolo aliud niſi Phi.q.d.ne uitam qdem : & eſt amatorie di/ ctum.Byr. Ah.quāto ſatius eſt.i.melius.te id.i.in eo dare opam.i.laborare.qui.i.ut amoueas iſtū amorē ab aio tuo q̄ lo qui id quo.i.ꝑ qd̄ tua libido.i.imoderatus amor.incendat̄.i.inflāmet̄.fruſtra.i.incaſſum.Ca.O ēs nos cū ualemus.i.ſa/ ni ſumus facile damus recta cōſilia ægrotis.tu ſi ſis hic.i.ego.uel ſi ageres ꝑtes meas:nam hic ꝓnomen in hoc loco non

Age age aduerbium:aliter ſentias.Byr. Age age.i.ꝑge.& hoc dcm̄ reprobantis eſt.ut lubet tuo arbitrio.Ca.Sed ꝑticula eſt hic in/ ceptiua quaſi ꝓ atq; uideo pā.certū.i.deliberatū eſt mihi expiri.i.tentare.oīa.i.oēs uias & rōnes qbus Philo. hr̄e poſſim priuſq̄ peream.i.obeam moriar.Byr.Quid hic agit.q.d.qd̄ tādiu imoramur hic uanis uerbis tps cōſumētes. Ca.tot⁹ in amorē raptus nō attendit ad uerba.Byr.ſerui:ſed ꝑgit dicens orabo hūc ipm Pam.huic ſupplicabo.ſ.Pam. oramus aūt

Orare& ſupplica re. quæ bona ſunt:ſupplicamus in aduerſis malis.uel cū lachrymis narrabo huic Pam.meum amorē:credo q ſup.impetra bo:ut ſaltē ꝓtrahat alii ꝓdat qd̄ in hac ꝑte idem ſignt̄:hoc eſt ꝓferat ꝓtelet differat:aliquot dies nuptiis.interea.i. duran/ tibus illis diebus ſpero qd̄ fiet aliqd.Byr.Id aliqd.ſ.qd̄ tu dicis facturū iri nihil eſt.Ca. quid tibi uidet̄ adeon.i. debeo ne

Adeon. adeo ad te & adeo te. ad ire ad eum? dicimus enim adeo a te & adeo te:ſed Dona.ait adeo ad eum dici magis cōſuetudine q̄ rōne cum alterū ad abundet.Byr.Quid ni.i.cur nō adeas ſubaudi ut.i.quatenus ſi nihil impetres ſaltem arbitret̄.i.reputet te paratū.Mœ chum.i.adulteꝝ ſibi ſi duxerit illam Phi.& hoc dcm̄ intelligi debet ironice ꝓferendum. Ca. o ſcelus.i.ſcelerate ſubſtan/

Scelus ꝓ ſcelerate. tiuum ꝓ adiectiuo:abi.i.faceſſe diſcede hinc a me in malam rem.i.in malam fortunā ut dici ſolet:abi ad paubulū aut ad ſuſpendium:cū iſtac.i.iſta tua ſuſpitione.i.turpi opinione tua.Pam.uideo Ca.ſalue.Ca.o optantis eſt hic.Pam. ſalue ue/

O optā/tis. nio ad te expetens ſpem:ut.ſ. des mihi aliqd ſpei quo recreer a meis curis.expetens inq̄ ſalutem.i.incolumitatem ſi non ducas eam uxorē cuius amore depereo:auxiliū ut ſaltem ꝓroges nuptiaꝝ tps in aliquot dies:cōſilium ut(qa amās ſum ideo amēs & nō mei cōpos)des mihi cōſilii qcq̄ ad ſanandam meam dementiam:qd̄ uerbū bene in fine dicti poſitū eſt

Amans. ueluti expetat illud tanq̄ magis conducibile & cōſentaneum. Pam. pol. neq; habeo locum.i. facultatem aut opportu/ nitatem

nitatem conſilii qui ipſe conſilii egeo:neq; habeo copiam:ideſt facultatem auxilii ferendi:quia miſer ſum.ſed quid nam Iſtuc
ideſt quid iſtuc.i.iſtud eſt quod te impellit ad hæc petenda.Ca.hodie ducis.i.accipis uxorem philomenam. pam.aiunt Aiunt
id dicimus de re quam uolumus eſſe falſam.Ca.Pamphile ſi id facis:ideſt ſi eam ducis uides me poſtremũ: ideſt poſtre/
mo nouiſſime hodie quaſi inſani amoris dolore iamiam ſim moriturus.pam.Quid:ideſt cur ita poſtremum ſcilicet ho
die te uideo ſi id facio.Ca.Hei mihi.uereor dicere o Byrria quæſo dic huic pamphilo.Byr.ego dicam.pam. Quid eſt?
Byrria ſcilicet.Byr.Carinus amat hanc philomenam ſponſam tuam.ideſt tibi promiſſam.Pam. ne: ideſt ualde.uel næ:
ideſt o q̃ uel certe.Iſte carinus haud.i.non ſentit mecum:ideſt longe a mea ſententia eſt alienus: nam eam deperit quam
uehementer odi.ehodum particula mouens attentionem.quia ſe conuertit ad carinum.O carine dic mihi:ideſt reſpon Ehodũ.
de mihi.Nũquidnam.i. num aliqd amplius q̃ amare fuit.i.interceſſit tibi cum illa philomena:ꝙ ſit eius recuſandæ cau/ Ah dolẽ
ſa.Ca.Ah. dolentis particula o Pamphile nihil fuit inq̃ &c̃. Pam.q̃.i. quantum uellem ut aliud tibi cum illa fuiſſet. Ca. tis.
Nunc o Pam.obſecro te per amicitiam.i.per beniuolentiam inter te & me mutuam:& per amorem meum in eam phi/ Egdem.
lomenam quo ita crucior ut mei ſit miſerendum.principio.i.in primis ut ne.i.nõ ducas eam. Pam. Egdem.i.ego qui/ Saltẽ q̃ſi
dem.ſæpe apud Vir.dabo operam.i.elaborabo ne id fiat plus eſt q̃ non ducam. Ca. Sed ſi id non poteſt fieri.ſ. ꝙ eam ſalutem.
non ducas propter parentis inſtantiam:aut ſi hæ nuptiæ ſunt tibi cordi.i.ſi placent tibi.Pam.Pamphilus dictum inter/ Profer.
rumpens nouiſſimum uerbum ſibi non placens repetit inquiens cordi.q.d.dubitas aut times ne ſint mihi cordi? Ca. Ego.
deinde pergit in petitione carinus ſaltem quaſi ſalutem:deſperatis enim rebus ſolam ſalutem petimus. Profer.i. prolata Neutiq̃.
protela proroga produc.differt.dum.i.quouſq; proficiſcar.i.peregre me conferam aliquo.i.in aliquem tanq̃ exilii locũ Mereri.
ne uideam nuptias.ſ.Pam.o carine iam nunc audi:correptio eſt impatientis qui non ſinat audire de exilio. o carine ego
ſententiæ quæ ex pronominibus incipiunt ſeria ſemper ac uera promittunt. Ego ne utiq̃.i. nequaq̃ puto eſſe officium
liberi hominis:ideſt hominis ingenui animi poſtulare id.poni:ideſt attribui.aſcribi ſibi gratiæ:ideſt ad gratiam quaſi di
ceret poſtulare ut ob id ſibi gratia habeatur cum his nihil mereatur:ideſt nihil mercede dignum efficiat. Mereri enim eſt
aliquid mercedis pro labore ſumere.ideo cum dicimus nihil meretur hoc intelligitur nihil eſt mercedis dignus accipere.
& ꝙ nihil mereatur ꝓbat inquiens.Ego malo effugere:ideſt euadere iſtas nuptias q̃ tu uelis adipiſcier.i.aſſequi.Ca. red/
didiſti animum mihi.ſ. Pam.Nunc ſi quid potes aut tu carine aut hic Byrria facite quod uerum eſt: fingite quod fal/ Facere.
ſum eſt:inuenite:ideſt excogitate:ne quid temere:ideſt inconſiderate fiat.efficite:ideſt date operam.qui:ideſt ut detur ti/ Fingere.
bi carino Philomena ſcilicet:Donatus tamen dicit qui capi pro quemadmodum.ego agam id qui:ideſt ut ne:ideſt non & inue/
detur mihi Pamphilo.Ca.Sat habeo:ideſt ſufficit mihi.Pam.uideo optime Dauum. quaſi diceret opportune eum ui/ nire.
deo ſeruum cuius conſilio:ideſt ſuaſione fretus ſum:ideſt confiſus.Ca.An tu Byrria es ſup.ſimilis dauo.Hercle haud.i. Video
non dicis aut nuncias aut affers quicquam mihi niſi ea quæ nihil:ideſt non uel in nihilo opus eſt me ſcire.uel ſi dicatur opus e.
ſunt addendum eſt ſciri.ſic nihil affers niſi ea quæ nihil:ideſt non ſunt.opus:ideſt non attinent ſciri a me ſcilicet. Fugin
cõminãtis eſt & reiicientis ſeruum a ſe:quaſi dicat:es tu adhuc hic neq; hinc faceſſis ſeu diſcedis? Byr.Ego uero fugiam
ſupple a te ac lubens:ideſt & quidem bono animo.

QVid ais Byrria confirmatus eſt Pam.quia Gly.non dimitteret incitatiõe Miſidis.& quia hoc poſſet eſſe quod A
Glycerium non dimitteret omnino:& tamen Phi.duceret neceſſarius erat carinus quia cum a Phi. dehortare/
tur qui ut ardentius diſſuaderet perturbatus a Byrria de eadem re:uel hic eſt ſenſus quanto minus ſpero habere
tantopere magis ardeo prius habebat aliquando ſpem:aliquando timorem:ſed modo ſolum timorem: & hoc eſt.ut.i.
ſicut animus fuit attentus hactenus in ſpe atq; in timore ita animus poſtq̃ ſpem adempta eſt ſtupet laſſus cura quæ ſola
remanſit:qui.i.quomodo iſtum quid hic agis tacito apud ſe hoc dicit.q.d.ſtulte quid agis qui homini uxorem ductu/
ro ꝙ eam diligat uult profiteri probat.i.procul det aliquod.ſ.differat.næ.i. certe is te hãc amplius q̃ amor.q.d. puto cũ
illa te rem habuiſſe per amicitiam quæ eſt inter me & te:per amorẽ qui eſt inter me & te: & per amorem inter te & Gly.
facite:& facta fingite.i.polite uel inuenite aliquod figmentum & per omnia iſta efficite.qui.i.quomodo &c̃. At tu Byr
ria nihil mihi boni affers ſi moueret Byrriam quia hic amplius non eſt neceſſaria perſona illa.

Dauus. Carinus. Pamphilus.

Ii boni:boni quid porto? Hæc ſcæna cõſiliũ DO.
d continet perſonarum ad quas maxime perti/ A
net argumẽtum:& hic eſt locus in quo ut fie
ri ſolet fortuna mixta rebus diſpoſitis magnas turbas
dat.Dii boni: boni quid porto? non mirum ꝙ inſo/
lentius Dauus exultat:qui ut Simo dicebat.timendus
fuit:ut ipſe Dauus etiam deſperauit ex nuptiarum ter/
rore:quas nunc falſas comperit. Dii boni: boni quid
porto? ex ꝓximo repetiuit bis:ſed tñ alterum noiatiuo
plurali: alterũ genitiuo ſingulari dictũ eſt. ℭ Boni qd
porto? non ſolum corpore: ſed etiam animo porta/
mus tam bona q̃ mala: ſic alibi. Nequid andria ap.
mali. ℭ Vt metum in quo nunc ex.a. atq; eſt.a.g.ordi/
ne locutus eſt prius metum adimere: ſic demum gau/
dio perfundere.hic ordo etiam in laude ſeruat̃. ℭ Læ/
tus eſt neſcio quid:deeſt poſt:ut ſit poſt neſcio qd ad/
uerbiale. ℭ Exanimatum: perterritum: perturbatum. ℭ Sed ubi quæram.aut quo nunc: in omnes ſe partes uerſat

quærens quo dirigat curſum. ¶ Habeo:uidetur quaſi extitiſſe:deinde quaſi elegiſſe quo pergat. ¶ Habeo:inueni:legitur & abeo uti merito illi dicatur reſiſte. ¶ Quis homo eſt.q.m.u.o.Pamphile ante uidet q̃ compleat orõnem. ¶ Euge carine:euge modo ꝓ interiectione poſitum eſt. ¶ Ambo opportune:deeſt adeſtis.nõ opportune uos uolo. ¶ Daue perii:proprium eſt dolentis præfeſtinare ad iudicanda quæ dolent habet nullum affectum quod addidit Daue. ¶ Quin tu hoc audi:modo pro imo:alias cur nõ. ¶ Mea quidem hercle in.d.eſt. uita certa ſnĩa eſt. Videtur Carinus plus dixiſſe perii q̃ Pamphilus. Mea quidem hercle in du.ui.eſt.Sed non eſt hoc plus enim Pãphilus dixit:nam qui uiuit non põt interiiſſe:is autem qui uiuit uitã põt in dubio habere. Ideo & iurauit hercle. & affirmãs iuſiurãdũ certe addidit bñ certe quaſi. illud interii falſum ſit. Ita pãphilus plus fecit periturũ ſe eſſe dicẽdo q̃ carinus interiiſſe. ¶ Et qd tu ſcio.mira cõpendia quæ cõtrahit poeta longitudine fabulæ:nec tñ perdit affectus perſonarum.Et tu quid deeſt timeas. Et id ſcio:tanq̃ dicat nihil eſt:& id ſcio:legitur & ſcio. ¶ Hodie:ip̃s addidit tanq̃ rem ſcientis. ¶ Obtũdis.i. ſæpe repetendo dicere:obtũdere eſt trãſlatio a fabris q ſæpe repetunt tundendo aliquid malleo. & idem obtundunt & hebetant. ¶ Obtundis tametſi ſincerius eſt & meliꝰ ſubdiſtinguere:id paues ne ducas. deeſt ob: ut ſit ob id:hoc aũt pamphilo dicit. ¶ Tu aũt ut.d. ꝓ ne non ut poſuit.hoc carino dixit. ¶ Atq; iſtuc ipſum enim pe.eſt ? ille.n.hoc idem dixerat cum exclamatiõe qd̃ q̃ſi uanũ contẽnit. ¶ Me:utrum lætus ſum:an me ſpecta fidei datorem ut dici ſolet:me habes:me reſpice. ¶ Obſecro te q̃ primũ libera me. mi. mœtu cum ꝑcibus & ip̃s admiſcuit:& bene libera. ꝑfecta enim ſecuritas liberatio noĩatur. ¶ Hem. ecce demõſtratio eſt facti. Vxorem tibi non dat iam chre. oratorie a ſũma cœpit cuius partes multis dicent. ¶ Non dat iã Chre.bñ iam qd̃ ſi nõ dixiſſet itelligeret pãphilus:poſtea Chremetem filiã nõ eſſe daturũ:ſed addito iam plena ſecuritas eſt. Iam.n.renũciatio eſt ꝑpetuitatis. ¶ Scio:præparatio eſt auditoris ad eam narrationem: quæ oſtendit argumẽta falſaꝝ nuptiaꝝ. ¶ Tuus pater mõ me præhendit ꝓ ꝑndit addita aſpiratione geminauit ſyllabã. & ꝑhendit dixit quaſi uitantem ac fugientem. ¶ Ait tibi uxo.da.ait ꝓprie quia cõtẽnenda dicuntur. ¶ Ait tibi uxo.dare ſeſe.h. coniecturam facit ex malis q̃ præceſſerunt. Ait tibi uxo. da. ſeſe.h. dicit cur primo crediderit ueras dicturus: ſubinde cur falſas. ¶ Item alia multa quæ.n.n.eſt.n.l.bene diſtulit narrationẽ ne audirent carinus & byrria dolos ſtruere aduerſum uigilãtiſſimũ ſenẽ. Itẽ alia.m.q.n.non eſt.n.l. cõmoda narratio neceſſariis tñ:minas autẽ ſenis ꝑtermiſit ne corrũperet bona quæ nunciabat. ¶ Quæ nunc non eſt:argumentum eſt q̃rere potuiſſe eũ q ſit tertius. nã timor curam parit. ¶ Narrandi lo.mõ tp̃s & ſpacium eius. ¶ Quæ nunc nõ eſt.n.l.non uult dicere quæ minaciter ſecũ egerit ſenex: q̃q̃ inſtet nuptiis:ne carinum Byr. nãq; de ſpe deiiciat:quos uult ſecũ admitti ne uxorem pãphilus ducat. ¶ Cõtinuo.a.t.p. uide quãtum ꝓperãs dixerit. & ꝑcurro: ut cõtinuationẽ curſus oñderet. ¶ Vbi.t.n.i.i. ubi modo nõ eſt aduerbiũ loci ſed temporis pro poſtq̃. Vbi.t.n.i.i.a ſũmo ad imum diuiſiones:quibus dicta & facta continentur ſub quorum genere ſunt ſpecies non dictorum non factorum cum cõſideratione rerum perſonarumq;. ¶ Nuſq̃:deeſt uidi. Forte.i.u.h.b.deeſt ſeruum & recte.dixerat enim apud forum modo e Dauo audiuit. Ro. negat uidiſſe: mira breuitas & imitanda.

Obtundere.

Ii boni:boni qd porto:ſed ubi inueniam
Pamphilũ:ut metũ in quo nũc adimam:
Atq; expleam aĩum gaudio.Ca.lætus eſt:
Neſcio quid.Pa.nihil eſt:nondum hæc reſciuit
Mala.Da.quem ego nunc credo ſi iam audiuerit
Sibi paratas nuptias.Ca.audin tu illum.Da.toto
Me oppido exanimatũ quærere:ſed ubi quæram?
Aut quo nunc primũ intẽdã?Ca.ceſſas loqui ? Da.
Abeo.Pa.daue ades:reſiſte.Da.qs homo eſt qui me
Vocat ? o pamphile teipſum quæro.euge carine ?
Ambo opportune uos uolo.Pam.daue perii.
Da.quin tu potius hoc audi.Pa.interii.Da.quid
Timeas ſcio.Ca.mea qdem hercle ĩ dubio eſt uita
Da.& quid tu:ſcio.Pã.nuptiæ mihi paranť.Da.&
Id ſcio.Pã.hodie.Da.obtundis tametſi intelligo
Id paues ne ducas tu illam:tu aũt ut ducas.Ca.rem
Tenes.Pã.iſtuc ipſum.Da.atq; iſtuc ipſum nihil
Pericli eſt:me uide.Pã.obſecro te q̃primum hoc
Me miſerum libera metu.Da.hem libero:uxorem
Tibi non dat iam chremes.Pã.q ſcis ? Da.ſcio:tuus
Pater modo me præhẽdit.ait tibi uxorem dare ſeſe
Hodie:item alia multa quæ nunc non eſt narrandi
Locus:continuo ad te ꝓperans percurro ad forum:
Vt dicam tibi hæc.ubi te non inuenio ibi:
Aſcendo in quẽdam excelſum locum circũſpicio
Nuſq̃.ibi forte huius uideo Byrriam:rogo.
Negat uidiſſe ſe te.mihi moleſtum:quid agam
Cogito. redeunti interea mihi ex ipſa re incidit
Suſpitio:hem paululum obſonii:ipſus triſtis erat
De iprouiſo nuptiæ ñ cohærẽt.Pã. quorſũ nã iſtuc.
Da.egomet cõtinuo : ad chremetẽ cũ illuc aduenio
Solitudo ante oſtiũ:iam id gaudeo.Ca.recte dicis
Pã.perge.Da.maneo:interea introire neminem
Video:exire neminem:matronã nullã in ædibus:
Nihil ornati:nihil tumulti:acceſſi:intro aſpexi.
Pa.ſcio:magnũ ſignũ.Da.non uidentur conuenire
Hæc nuptiis.Pam.non opinor.Da.opinor narras?
Nõ recte accipis:certa res eſt:etiã puerum conueni
Chremi:inde abiens.olera & piſciculos minutos
Ferre emptos obolo in cœnam ſeni.Ca.liberatus
Sum hodie daue tua opa.Da.ac nullus qdem ſum.
Ca.qd ita?nẽpe huic ꝓrſus illã nõ dat.Da.ridiculũ

❡Paululum ob.hinc eſt q̄d ait nimium pparce facere ſumptũ.❡Ipſus.t.d.n.mire & moraliter. ex his.n. quæ facta nõ
ſunt dicit ꝙ feciſſe deberet:& de improuiſo nuptiæ ꝓnũciandũ.❡Egomet cõtinuo:& bñ cõtinuo: ut ſi ab utroq; hoc
fieret:eſſet uera ſuſpitio Daui.Egomet cõtinuo:deeſt dico:uel cõſuetudine dictum eſt &c̃. Egomet:una pars or̃onis eſt.
Chremen & chremetem dicimus . darem & daretem.Cum illuc aduenio:ſolitudo ante oſtium: ſigna ab his quæ ſunt
quæ nõ eſſe deberẽt. Solitudo ante oſtium:quaſi cõuentũ & nõ cõſentientẽ filium excitat ad gaudium lætitia ſua. Iam
id gaudeo.Sic Vir.Cũ uenit aulæis &c̃.❡Recte dicis pge:& uultu enunciandũ:hoc dicit Pãphilus.❡Maneo:ne tpis Virgi.

Caput:quaſi neceſſe ſit huic nõ dat:te illã uxorem
Ducere niſi uides:niſi ſenis amicos ora:ambis.
Ca.bene mones.ibo:tametſi hercle ſæpe me &
Mea ſpes hæc fruſtrata eſt. Vale.

fuerit dilatio.❡Interea:temporis loci ſignificatio.In/ Interea.
troire neminẽ:nõ facti. ❡Exire neminem:qd ſi intus
etãt? iõ ait exire neminẽ. ❡Nihil ornati:archaiſmos: Archaiſ/
ſic Saluſtius . Ergo ſenati decreto ſeruiendum ne ſit. mos.
❡Magnũ ſi. ꝓprie ꝓ argumẽto. ❡Nõ uident̃ cõ. a
ſequẽtibus argumentũ.❡Non opi.da. ille opinione
accõmodat tantum:hic multum attribuit coniecturis.

❡Opinor nar.qm̃ argumenta ſunt & cõiecturæ opinionẽ dixit.nam cõtra opinionẽ certa res eſt: quæ aũt opinamur
putamus:quæ putamus incerta ſunt.❡Opinor nar.bene a prima ad ſc̄dam pſonam.❡Olera & piſciculos mi. ſuffice
ret diminutiue piſciculos dixiſſe:q̄d ſic minutos dixit:& p̄cium obolo eſſe emptos:quæ eſt ultima nũmoꝝ ſignificatio.
Sunt.n.genera piſcium minutoꝝ quæ magno uæneant p̄cio.Hic ergo ẽt de p̄cio uiliſſimos piſces ſignificauit & q̄d ſic
minutos:nõ oĩbus ſed in cœnam ſeni dixit ut obſonationis oñderet cãm.Olera & piſciculos:q̄d ſupra generaliter pau/
lulum obſonii.hic ſpãliter dixit.Etiam pueꝝ inde abiens cõueni chremi.ſic chremi:ut Vlyxi ut Achilli. ❡Etiam pueꝝ:
ẽt,p præterea.❡In cœnam ſeni.miſere ſeni:cuius eſt maior cura domi.❡Nullus ſum:pro nõ ſum ut alibi nullus dixe/
ris.❡Quid ita? una pars or̃onis.❡Ridiculum ca.ꝓ toto hoĩe:nemo enim ore cõtempto ex aliis membris ſe hoiem ue
lit ſignificare.& eſt ſinecdoche tropus.❡Quaſi neceſ.ſit ſi huic nõ dat te illam uxo.d.oſtendit. uitioſum hoc
eſſe in quo altero ſublato nõ neceſſario alteꝝ relinquatur. ❡Si huic nõ dat te illam uxo.d.hic laborat dauus quẽadmo
dum Philomenam Carinus ꝓpriis laboribus ꝓmereatur uxorem. ❡Si hu.nõ.d.t.i.u.d. Artificioſe dauus carinũ exci/
tat:ut ſi fieri poſſit adiuuetur: negocium pamphili dum ille ſibi ꝓuidet. ❡Niſi.u. ꝓuides.❡Ambis magnarũ rerũ
deſiderium & appetitus ambitio dicitur.Vale confirmata re a factis:& a perſonis deliberatiua naſcitur. Ambitõ

Ii boni &ce. In hac ſcæna continẽt cõſilium pſonaꝝ:ad quas maxime ptinet argumentum.In cuius principio
d dauus completa nuptiaꝝ falſitate inſolentius exultat quærens Pamphilum.Da.o dii boni propter beneficia in GVI.
hoĩes quid boni porto.i.geſto in pectore? Portamus nõ ſolum corpore ſed etiã aio. Portamus aũt tam bona q̃ A
mala:ut alibi:uereor ne quid andria apportet mali.nunc aũt dicit dauus ſe aliquid boni ſcire: & illud geſtare in animo.
ſed ubi inueniam Pamphilum ut adimam.i.abſtergam auferam metum in quo nunc eſt:atq; ut expleam.i.repleam ani/
mum gaudio.Ca.lætus eſt dauus.ſ.neſcio quid.i.poſt uel ꝓpter neſcio quid:quaſi diceret lætus eſt ꝓpter neſcio quid. Portare
uel lætus eſt neſcio quid.i.neſcio quare.Pam.nihil eſt quo lætus ſit.nondum.i.non adhuc.reſciuit.i.cognouit hæc ma
la ſcilicet indictas mihi nuptias.Da.dauus quærens Pamphilum neq; uidens pgit in ſermone incœpto ad ſpectatores.
Quem pam.ego nunc credo ſi iam audierit nuptias paratas ſibi.Ca.Carinus alloquens ſecreto pamphilũ inquit . Au/
din.i.audis ne tu illum dauum qũo de nuptiis loquatur tanq̃ reſciuerit.Da.daui ſermo Carini ſermonis interpoſitione
interruptus eſt:ideo repete:quem pamphilum exanimatum.i.pterritum pturbatũ credo quærere me dauum toto oppi
do.i.in tota urbe:ſed ubi quæram eum.ſ.aut quo.i.in quam partem nunc primũ intendam.i.curſum dirigam. Ca.Ca/
rinus timens ne abeat dauus dicit pamphilo ceſſas loqui? quaſi dicat nõ uis loqui uel quidni loqueris? Da.abeo.i.diſce
do:quaſi elegerit quo pergat.Pã.Daue ades.i.adſis:imperatiui modi eſt.reſiſte.i.remane.Virgi.primo ænеidos . Reſti/ Ades.
tit æneas claraq; in luce refulſit.Da.dauus in oẽs partes ſe uerſans inquit quis eſt homo qui me uocat? deinde aiaduer/ Reſiſte.
tens Pamphilum ſubdit.o Pamphile quæro te ipſum.O carine.euge interiectio eſt lætitiam mouens.quaſi dicat exulta.
interdum applaudentis eſt & adulantis:interdum etiam irridentis ſeu exprobrãtis . & p̄cipue quando geminatur. am/ Euge.
bo pamphile & carine opportune.i.tempeſtiue uel mature adeſtis ſubaudi.uólo uos.i. quæro uos . Pam. Daue perii.i.
dolore cõfectus ſum.Da.Quin.i.quinimo potius audi hoc q̄d ſum dicturus.Pam. Interii quaſi . actum eſt de me niſi
conſulas.Da.Scio quid timeas.Ca.quidem hercle.i.per herculem.ubi quidem expletiua dũtaxat particula eſt . mea uita
eſt in dubio.i.in periculo ne cum morte cõmutetur.Da.Et.i.etiam ſcio quia tu timeas.Pam.Nuptiæ mihi:indictæ ſunt
ſubaudi a patre.Da.Et id ſcio tibi indictas & nunciatas futuras nuptias.Pam.Hodie.ſ.ſunt indictæ & in hunc diem cõ/ Quidẽ
ſtitutæ.Da.Obtundis.i.totiens repetendo me hebetas & moleſtus es.qui.n.ſæpe repetendo aliquid dicit obtundere di hercle.
citur:tranſlatio aũt eſt a fabris qui ſæpe repetunt tundendo aliquid malleo:& idem obtundunt & hebetant . obtundis Obtun/
ergo quaſi dicat caput mihi frangis:& aures hebetas tua crebra receptione.tametſi.i.q̄uis intelligo q̄d.ſ.repetis & incul/ dere.
cas totiens:præ caues.i.times.id.i.ꝓpter id.ſ.ne id.i.q̄d tu pamphile ducas illam philomenam.autem.i.ſed tu carine p̄ca Vt ꝓ q̄d
ues.i.times.ut.i.ne nõ:hoc eſt q̄d nõ ducas eam:ut enim ꝓ ꝙ:nõ interdum uſurpari inueni̇t.Ca.tenes.i.intelligis rem.i. non.
negocium ipſum uti eſt.Pam.Iſtud ipſum eſt ſupple q̄d dicis.Da.Iſtud ipſum q̄d.ſ.times.nihil pericli eſt.i.nullũ eſt peri Liberare
culum in eo q̄d times.uide.i.ſpecta me dauum uel fidei datorem:uel an lætus ſim:& uultus meus in ſpem aliquã geſti/ Hem de
re uideatur.Pam.Obſecro:quaſi per ſacra rogo te.libera q̄primum.i.citiſſime me miſerum afflictum:hoc metu quo cru mõſtran
cior & bene libera:perfecta enim ſecuritas liberatio nominatur. Da. Hem: hæc particula hic demonſtrantis factum eſt tis.
quaſi ecce libero te.Chremes non dat iam tibi uxorem filiam ſcilicet & bene addit iam . eſt enim hic renunciatio perpe/ Iam.
tuitatis:quaſi dicat neq; dat iam:nec poſthac daturus eſt pam.Qui.i.qũo ſcis,Da,Scio tuus pater præhẽdit,i.cõpræhẽ/ Ait.

dit tanq̄ uitantem & ſugientem me Dauum.modo:ideſt paulo ante.ait:bene ait.quia contēnenda dicuntur.ait ſeſe dare tibi hodie uxorem.Item ſimiliter alia multa ait.ſ.quæ nunc. non eſt : locus ideſt tempus uel ſpacium aut opportunitas narrandi.continuo ego properans ad te percurro:quaſi celeriter curro ad forum . poteſt etiam ibi addi ad te quaſi ad te conueniendum & alloquendum ut dicam tibi hæc.ubi.i.poſtq̄.non inuenio te ibi.i. in foro aſcendo in quendam locum excelſum.i.editum eminentē.circūſpicio.i.circūluſtro oculis an.te uideam.nuſq̄.i.in nullo loco uidi te.ſ.forte ibi.i. in eo loco uideo.Byr.ſeruum ſubaudi huius Carini.Rogo.ideſt interrogo uiderit te necne . negat ſe uidiſſe te id ſupple mihi moleſtum fuit.Cogito quid agam interea ſuſpitio incidit mihi redeūti de foro:ſcilicet ex ipſa re quaſi ex ipſo apparatu niſi dicatur redeunti ex ipſa re agenda:ſed ſuperior ſententia melior.Hem particula ſæpe eſt interiectio corripientis
ſeipſum uel indignātis:quandoq; etiam demonſtrantis eſt:ut dictum eſt:& hic quoq; capi poteſt : paululum ob. erat.i.
Obſonium. rei cibariæ ſiue pulmenti . eſt enim obſonium quod græci obſonion dicunt quicquid in comedendo additur pani &
uino:a quo obſono obſonas uerbum neutrum:& obſonor aris uerbum deponens.ipſus .i. ipſe more uetuſto.ſ. pater
Obſono as. Simo erat triſtis.i.mœſtus:nuptiæ de improuiſo.i.ex abrupto:& ex inſperato indictæ . non cohærent.i. non quadrant
non ſunt ueriſimiles.Pam.quorſum nam.i.ad quem finem . iſtuc ideſt iſtud dicis.ſ. ubi nam ſyllabica adiectio eſt ad ſi-
Obſonor ris. gnificationem nihil efficiens.Da.egomet continuo.i.ꝓtinus ad Chremetem uado ſubaudi hoc eſt me confero ad eius
domum cum aduenio.illo.i.illuc.ſolitudo.i.hominum uacuitas & carentia eſt ſubaudi ante oſtium.iam.i.tunc gaudeo
Interea. id.ideſt propter id.Ca.Recte dicis.Pam.Perge ideſt proſequere.Da.maneo interea tam loci q̄ temporis habet ſignificā-
Matrōa. tiam.neminem uideo introire:neminem uideo exire.nullam uideo matronam:ideſt mulierem. Matronam quidam di-
Feſtus. cunt eam eſſe quæ peperit ꝙ mater ſit . quidam autem locupletiorem fœminam matronam appellant . Feſtus etiam ait
Archaiſmos. matronas fuiſſe appellatas quibus ſtolas habendi ius erat.Nullam ergo matronam uideo in ædibus.i. in domo Chre-
metis.nihil ornati pro ornatus:nihil tumulti pro tumultus:in genitiuo.ſ.& eſt archaiſmos.Inuenitur etiam in Saluſtio
Saluſti⁹. ſenati in genitiuo pro ſenatus ubi dicitur.Ergo ſenati decreto ſeruiendum ne ſit.Acceſſi.i.adiui intro aſpexi . Pā.Scio.i.
Opiari. intelligo magnum ſignum.i.magnum argumentum:& ſupple ꝙ tu dicis:non mihi datum iri Philomenam. Da. hæc
Conuenire. non uidentur conuenire nuptiis.q.d.Hæc ſigna ſunt a nuptiis aliena.Pam.Non uidentur inquam &c̄. opinor.i. in ea
ſum opinione.Da.narras.i.dicis:opinor:non recte accipis.i.intelligis cum opinor dicas res eſt certa:de ea itaq; nō eſt opinandum.Etiam.i.præterea.ego abiens.i.diſcedens inde.conueni.i.caſu inueni puerum.i.ſeruum Chremi.i. chremetis. Chremes enim & chremi genitiuum facit ut Vlyxi & Chremetis.Inueni igitur puerꝝ ferre ole.& pi.mi.em.obolo(quæ eſt ultima nūmorum ſignificatio)in cœnam.i.in uſum cœnæ.ſeni.i.ꝓpter ſenem chremetem.cuius eſt maior cura domi.Ca.O daue li.ſum.h.tua opera.i.induſtria.Da.Ac nullus quidem ſum ideſt non ſum : quia adhuc cura confectus.
Synecdoche. Ca.Quid ita.i.cur ita nullus es nempe.i. profecto . Chremes prorſus non dat illam Philomenam huic Pamphilo. Da.
Ridiculum caput:pro toto homine ponitur per ſinecdochen.q.d.ualde homo ridiculus es.i. ridendus : quaſi per ironiam dicitur.i.tanq̄ neceſſe ſit ſi Chremes non dat huic:te ducere illam uxorem. Ambis.i.appetis quæ nō aſſequeris niſi uides.i.prouides.niſi oras amicos ſenis.i.chremetis.Ca. Bene mones: ībo : tāetſi hercle ſæpe iam hæc mea ſpes fruſtrata eſt:ideſt decepit me Carinum.Vale his ſuperioribus dictis artificioſe Dauus laborauit ut ſi fieri poſſet: Carinus propriis laboribus promeretur uxorem.

ASCEN. Quod dicitur. At nullus:nō intelligo ſic at nullus quidem ſum : ſed at nullus:ideſt non quidem liberatus es opera mea:ut ſequentia indicant.

A d Ii boni.Poſtq̄ Pam.corroboratus eſt & confirmatus ꝙ neq; gly.dimittet neq; phi. recipiet ad maiorem & plenam eius ſtabilitatem inducitur Dauus qui læta nūcien:& amorem nuptiarum omnino a Pam.excludat & ad ultimum conſilium quo ſimulatio inefficax efficiatur Pamphilo attribuit. Carinus etiam in idonea parte ſcænæ huius recipitur ut Dauum lætam nunciantem audiat eum ipſum quo Phi. hanc rogabit & magis fiet certus quo Phi.non ducet Pam.conſilio autem dando non aderit de Pam.Dauo acquieſcere non permittat.Sed ubi bonum affero:ſed ille cum affero de ſe & ubi inueniam. Obtundis mihi uerba iſta.i.concludis licet ſciam illa omnia . Cœpi mecum coniectari.hem Pam.ob apud Simonem ipſius Simo coniecturalis cauſa eſt.Ego non ſolum capi coniecturam a ſimone:ſed etiam a chremete.Conueni ferre.i.ferentem infinitum pro ꝑticipio. niſi uides niſi oras. Ambis. in circuitu uadis nihil ꝓficiſcens . Vale remouet Carinus qa ſi intereſſet illi conſilio Dauus Pam. Daturus nunq̄ Dauus Pā. poſſet perſuadere ut diceret pater ſed uxorem ductură omnibus modis carino repugnante.

Pamphilus. Dauus.

DO. A Vid igitur ſibi uult pater ? Hæc ſcæna deliberationem continet Daui & Pamphili : & bene igitur. ſi.n. falſæ ſunt nuptiæ . Quid cogitat ſtomachoſe. & hoc dixit ſibi:ut ille qui uult cōcurſus ad amnē. ¶ Si id. ſcilicet id ob id poſt id. ¶ Neq; id iniuria:neq; adeo iniuſtus ſibi uidebitur : ut ſe iniuſtitiæ ipſe condēnet. ¶ Ad nuptias.p.perſpicere eſt ad plenum & perfecte uidere. ¶ Tum illæ turbæ. illæ ad terrorem rettulit . Quid uis patiar . hoc eſt patiar me uxorem ducere . ¶ Pater eſt Pamphi. hoc uultuoſe pronunciandum eſt . & mire pater dixit : ut ipſo no-

mine

mine uideatur habere auctoritatem: & ueluti dormitantem & oblitũ poteſtatis paternæ his rebus excitat. ℂ Pater pã.reſiſtere difficile eſt.hæc ſola eſt mulier. ℂ Quid uis patiar:ſunt qui quid uis:ꝑ qcqd euenerit itelligãt: qa dixerat: adeon me ignauũ putas.alii ꝓnunciãt ut ſit ſenſus:quid me uis facere an ut hoc patiar uxorẽ mihi dari.pater eſt a neceſſario argumentum:difficile eſt reſiſtere.hoc eſt contradicere pãphilo difficile:pernitioſum Glycerio. ℂ Sola aũt:ſine defenſoribus ꝓpriis:& ſola & mulier dixit. ℂ Sola:ſine auxilio:ac per hoc deſerta. ℂ Difficile eſt.αποσιωπησισ. deeſt reſiſtere.Dictũ ac fa.prouerbiũ celeritatis:uel cito dictũ ac factũ inuenerit pro inueniet:cõiunctiuo modo pro indicatiuo uſus

A

Quid igitur ſibi uult pater? cur ſimulat?
Da.ego dicam tibi:ſi id ſucceſeat nunc
Quia non dat tibi uxorem chremes:
Ipſus ſibi eſſe iniurius uideatur:neq; id iniuria
Priuſq̃ tuum ut ſeſe habeat animum ad nuptias
Perſpexerit:ſed ſi tu negaris ducere.ibi culpam
In te transferet omnem.tum illæ turbæ fient.
Pã.quid uis patiar.Da.pater eſt pamphile
Difficile eſt ei uerba dare:tum hæc ſola eſt mulier
Dictum ac factũ iuenerit aliquã cauſam q̃obrem
Eiiciat oppido.Pã.eiiciat.Da.cito.Pã.cœdo.
Igitur quid faciam daue? Da.dic te ducturum.
Pã.hem.Da.qd eſt.Pã.ego ne dicam? Da.cur nõ?
Pã.nuſq̃ facia.Da.ne nega.Pã.ſuadere noli hoc.
Da.ex ea re quid fiat uide.Pã.ut ab illa excludar:
Hac concludar? Da.nõ ita eſt nẽpe ſic hoc eſſe
Opinor dicturũ patrẽ:ducas uolo uxorẽ hodie:
Tu ducam inquies:cœdo qd obiurgabit tecũ:hic
Reddes oia quæ nunc ſunt ei certa cõſilia:incerta
Vt fient ſine oĩ piculo:nã hoc haud dubiũ eſt qn
Chremes tibi nõ det gnatã:nec tu ea cã minueris
Hæc quæ facis:ne his mutet ſuam ſententiam
Patri dic uelle te:ut quum uelit tibi iure
Iraſci nequeat:nam quod tu ſperas
Propulſabo facile:uxorẽ his moribus dabit
Nemo:inueniet inopẽ potius q̃ te corrũpi ſinat
Sed ſi te æquo animo ferre accipiet negligentẽ
Feceris.alia ocioſus quæret:aliqd iterea acciderit
Boni.Pã.itan credis? Da.haud dubiũ qdẽ eſt id.
Pã.uide quo me inducas.Da.quin taces.
Pã.dicam.puerum autem ne reſciſcat mihi eſſe
Ex illa cautio eſt:nam pollicitus ſum ſuſcepturũ.
Da.o facin⁹ audax.Pã.hác fidẽ ſibi me obſecrauit
Qui ſciret ſe nõ deſerturũ ut darẽ.Da.curabit
Sed pater adeſt:caue te eſſe triſtẽ ſentiat. Pã.faciã.

eſt & hæc honeſta locutio . Quãobrẽ.e.o.callide ad eũ periculũ ſe conuertit:cui plus amator timet q̃ ſibi. ideo uincitur ſtatim apparet autẽ dauum male ſuadere: quia tum caueat pãphilo:tum cum maxime formidet ſenem. ℂ Oppido:ex ciuitate. ℂ Eiiciat miratur & ſtupet Pãphilus. ℂ Cito:illo admiranti:hoc etiã confirmat addidit & tẽpus celeritatis. ℂ Cœdo: ſingularis numeri eſt: cætera tẽpora pluralis tãtũ:ut ſalue ſaluete. ℂ Dic te ducturũ:pronũcia dic quaſi rẽ facilẽ: & nullius preiudicii. Dic te ducturũ:hoc eſt quod ab initio nitebat͛. ℂ Ego ne dicã το.ego emphaſim habet:hoc eſt uel quem non oporteat dicere:uel quẽ non conueniat fallere atq; mentiri. ℂ Cur nõ.non interrogat:ſed facilitatẽ rei oſtendit. ℂ Nunq̃:plus habet negationis q̃ nõ.Ex ea re quid fiat.uide ut ab illa excludar:hac concludar. mire hanc cũ pronomine ſignificat dicens ab illa.Illic nec ſexum ſeruauit ne uxor eſſe uideatur:& ex ferarũ tranſlatione cõcludar dixit ut alibi.Cõcluſam hic habeo uxorẽ ſcæuã. ℂ Vt ab illa excludar nam aliud infert quod intelligit dauũ dicere.Nẽpe ſic eſſe hoc dicturum patrem opinor coniectura atq; diuinatio: an hoc : an illud uenturum ſit. ℂ Nẽpe ſic eſſe opinor:a limitatione μιμσησ.dicitur enim hoc nẽpe a poſſibili. ℂ Cœdo: quid obiurgabit:cœdo ſingulariter tantũ.cætera pluraliter. ℂ Hic reddes oia:hic aduerbiũ loci non eſt:ſed aduerbiũ tẽporis.ut Virgi.Hic aius gra.atq;.a.m.a. ℂ Reddes:facies:reſtitues. ℂ Cœdo quid obiurgabit: ab utili. Virg. Reddeſ. ℂ Incerta ut fient.hic eſt euentus ſine oi periculo.hoc eſt ſine ducenda philomena. Nam hoc haud dubiũ ne conſentiat Chremes filiã dare. ℂ Nec.t.ea.cau.m. hæc q̃.f.ne is mutet ſentẽtiã ſuã.nec tu ea cauſa minueris hoc eſt ꝙ ſupra id mutauit qm̃ me imutatum uidet. ℂ Nec tu ea cauſa miueris:quia ꝓmiſiſti te eſſe ducturũ. ℂ Ne is mutet:ſentẽtiã Chremes.ſ.ne is mutet.ad conſiliũ reddit:& cõiungit euentũ. ℂ Patri dic uelle te. ut cũ ue.ne.bi.i.eni.ſed ne ſecurus:ꝙ non ſit chremes daturus filiã ſuã paruiſaciat iram patris & neget uxorẽ ducere:utpote fretus neminẽ aliũ ſibi cõmiſſuꝝ coniugẽ. ℂ Nã quod tu ſperas.ſunt qui ſperas pro timeas habeant. ℂ Nã qd tu ſperas:illã daturũ. ℂ Propulſabo:hoc eſt eã inanem eſſe monſtrabo.i.oſtẽdã nihilominus te eſſe ducturum aliã uxorẽ:etiã ſi hanc non duxeris.Propulſabo: eleganter pro id qd eſt repellã. ℂ Vxorẽ his moribus:deeſt aliqd ut ſit his moribus agenti aut his moribus prædito. ℂ Vxorem his morib⁹ dabit nemo:ne alteram quærat. ℂ Inueniet inopẽ:inueniet inopẽ ſed ne inopem quærat inueniet inopẽ.ſunt q dici putãt inueniet inopẽ potius q̃ te corrũpi ſinat. ℂ Sed ſi te æquo aio ferre accipiet negligentẽ feceris:hoc eſt ẽt in paratis nuptiis. ℂ Alia ocioſus.ex ocio hoc eſt ſecurus. ℂ Interea aliqd:mortẽ patris adoleſcentis in delicto pro bono ſeruo oſtẽdit. ℂ Acciderit:& ad cãm refert:& certe quia mortẽ patris bonũ denũciat. Nota accideri ẽt pro bono & adhuc & apud ueteres frequentatum. ℂ Haud dubiũ id quidẽ eſt plus intulit q̃ interrogatus ſit. ℂ Vide quo me inducas.in eadem tranſlatione permanſit quia ſurſum dixit.Hac concludar.bona œconomia ut mox iuſte ſuccenſeat Pãphilus dauo. ℂ Quin taces:cur non ſecurus ſignificat:nã nõ tacere ſecurũ eſſe dicitur: ut in adelphis : Tace egomet conueniam.& ideo ille ut conſentire dicenti tacens uideretur ait dicam: ut ſcias illum non

Spare. ꝑpulſaſ

ſilentium ſed ſecuritatẽ imperaſſe. ¶ Quin taces:correptio eſt ſilentium præcipientis de eo dũtaxat Carino ne timeat de nuptiis.i.eſto ſecutus.nam non tacere ſecuri eſt. ¶ Puerum autem ne reſciſcat:uidetur hoc illi contrarium eſſe qd̃ dixit:quicq̃d pepeřiſſet.d. t.ſic ergo ſoluitur qđ ibi ſeruus cum ſtomacho dixit.hic tm̃ pãphilum uerecũde locutum accepimus. ¶ Puerũ aũt ne reſciſcat aut diuinat:aut puerũ pro quolibet & ſexu ſobolẽ hoc eſt fœtum: ut q̃cquid pepit decreuerũt.i.ut græci puerũ παιδα.Home.πριαμοιοτεπαιδεσ.& Hora.Dicã & Alcidẽ:puerosq; læde. ¶ Cautio

Home.

eſt:cautione eſt opus:hoc eſt cauendũ eſt.Nam.p.ſ.ſu.pmiſſio & cautio & pollicitatio eandẽ uim habẽt:ſed pollicitatio maioris aſſeuerationis eſt.Hãc.ſ.ordo eſt:ut cum hanc fidem ſibi darem me obſecrauit:q ſciret nõ deſerturũ ſe.

GVI. ¶ Curabitur:nõ curabo:ſed imperſonaliter cum difficultate ꝙ quaſi arduum & graue oſtendit.

A Vid igitur &c.Hæc ſcæna deliberationẽ cõtinet daui & pã.Pam.Eſto illud ſalſas eſſe nuptias.Igiť qd ſibi uult pr̃.i.quid quærit qd cogitat:& ſtomachoſe dem̃ eſt:cur ſimulat illas nuptias.Da.Ego dicã tibi pr̃ ſucceſeat.i. iraſcať.nũc id.i.ppter id:qa Chremes nõ dat tibi uxorẽ:ipſus.i.ipſe uideatur ſibi eẽ iniurius.i.iudicet ſe tibi iniuriam intuliſſe:neq; id iudicabit.ſ.iniuria.i.nõ ĩmerito.priuſq̃ pſpexerit.i.ad plenũ & perfecte nouerit aium tuũ: ut.i. qualiter ſeſe habeat.i.ſit diſpoſitus ad nuptias:ſed ſi tu negans.i.uolueris ducere.ibi.i.tũc tráſferet.i.cõferet traducet in te oẽm culpam:tum.i.deinde.Illæ ad terrorẽ dictum eſt.Illæ turbæ.i.turbationes:cõmotiones:rixæ fient. Pam.patiar quid uis.i.qdlibet dũ culpa in me nõ tráſferať:& turbas pr̃is nõ audiã:uel ut alii uolunt quid.i.quã rem.uis ut ſupple patiar:ſed ſuperior mihi magis placet.Da.O pãphile:ipſe eſt pater:& ideo habẽs auctoritatẽ:difficile eſt reſiſtere.i.contradicere ſubaudi patri.Alii habẽt difficile eſt ei uerba dare.i.eum uerbis decipere.tũ.i.deinde.hæc mulier.i. glyceriũ: eſt ſola.i.deſerta ſine auxilio.Dictũ ac factũ.uel eſt prouerbium celeritatis qđ ſæpe in ore populi eſt.tũq; ſenſus huiuſcemodi eſt:ſtatim dictũ:ſtatim factũ inuenerit.i.inueniet cõiunctiuũ pro indicatiuo aliquã cãm.i.aliquã occaſionem quãob rem.i.propter quã eiiciat.i.exigat eam oppido.i.ex ciuitate:ſiue mauis ex urbe:uel ſi nõ ſit prouerbiũ ſenſus eſſe poteſt: inuenerit.i.inueniet aliquã cãm:puta dictũ aliquod aut factũ quãobrẽ eiiciat oppido.Pã.Eiiciat.Pã.miratur & ſtupet. Da.& cito.ſ.eiiciet tẽpus celeritatis illi admirãti affere.Pã.Igitur O daue cœdo.i.dic quid faciã.Da.Dic te ducturũ eã Philomenã.Pam.Hem:interiectio dolorẽ oſtendens.Da.Quid eſt cur ita ingemis.Pam.Egon.i.ego ne.i.utrũ.ego dicam:ideſt dicere debeã mentiturus.Da.cur non dices.Pam.nunq̃ faciã.i.nũq̃ dicã.Da.ne nega.i.noli negare.Pã. noli ſuadere.i.cõſulere hoc.Da.Vide qd fiat ex ea re pã.Fiet ſupple ut excludar ab illa glycerio:& cõcludar.i.claudar cũ hac Philomena captus & irretitus ferarũ in morẽ.Da.non eſt ita nẽpe.i.certe.opinor.i.puto patrẽ tuũ dicturũ eſſe hoc ſic. Volo ſup.qđ ducas hodie uxorẽ.tu inquies.i.dices(ducã)cœdo.i.dic:qd obiurgabit:ideſt ppter qd rixabitur tecum: hic.i.tunc.reddes:ideſt efficies:ut oĩa conſilia quæ nunc ſunt certa ei ſient.i.ſint incerta ſine omni periculo. Nam hoc haud eſt dubiũ.ſ.qn:ideſt ꝙ Chremes nõ det tibi gnatã philomenã.nec.i.nec etiã tu minueris:ideſt diminues:coniunctiuum pro indicatiuo:uel mutabis ea cauſa.ideſt pp eã cãm hæc quæ facis.ne is chremes mutet ſuã ſñiam.Dic patri te uelle ducere uxorẽ:ut nequeat iraſci tibi iure:ideſt cũ cauſa.cũ uelit iraſci ſcilicet.Nã facile propulſabo.i.repellã id quod tu ſperas.i.confidis:uidelicet quod nemo dabit uxorẽ.his moribus:ideſt uiro talibus moribus pdito:ecce qđ cõfidis: ſed illud dictũ ita propulſabo pater inueniet inopem.i.uxorẽ paupercuiã potius q̃ ſinat.i.patiať te corrũpi a meretricibus.ſ.ſed ſi accipiet:ideſt audiet uel intelliget te ferre æquo aĩo nuptias feceris.i.facies reddes eũ negligentem in parandis nuptiis:ipſe ocioſus:ideſt ſecurus ſine cura ſine ſollicitudine nuptiarũ quæret alia.i.alium modum.interea aliquid boni acciderit.i.accidet:coniunctiuũ pro indicatiuo.Pã.Itan:ideſt ita ne credis futurũ.Da.Quidẽ id haud: ideſt nõ eſt dubium Pãphile uide.i.diligenter aiaduerte quo inducas.i.imittas me Pãphilum.Da.Quin.i.cur non taces:ideſt non es ſecurus.Non enim ſilentium illi imperat:ſed ſecuritatẽ.Pam.Dicam ergo me uelle ducere ſubaudi autẽ.i.ſed cautio eſt.i.cauendũ eſt:uel cautione opus eſt:ne pater reſciſcat puerũ.i. fœtũ eſſe mihi ex illa gly. Nã.p.ſũ.m.ſ.pu.i. recepturũ & educaturũ.Da.O.fa.au.i.factũ temerariũ.Pã.Gly.obſecrauit me ut darẽ ſibi hanc fidẽ.i.ut firme pmitterẽ illi hoc.ſ. me ſuſcepturũ puerũ.q.i.ut ſciret me ſup.nõ deſerturũ.i.derelicturũ ſe.Da.curabitur impſonaliter.i.opera dabiť ut non reſciſcat:ſed pater adeſt:ideſt prope eſt:uel aduentat caue ſentiat te triſtem:ideſt prouide:uel pſpice ne ſentiat te eſſe triſtẽ: uel ſi capiatur caue pro uita:uel fuge ſenſus eſt:caue.i.fuge illud.ſ.ꝙ ſentiat te triſtem.Pã.faciã:ideſt cauebo.

Succenſeri.

Turbæ.

Dictum ac factũ.

Cœdo.

Hem dolentis.

Coniunctiuũ p indicatiuo.

A Vid igiť inquit nõ ſunt ueræ nup.igiť & eſt ſi nũc ſucceſeat.i.tibi iputet & imponat:ut ppter hoc te criminet q qa Chr.nõ det tibi uxo.i.qa per Chr.remaneant nup.poſſet ſtultus uideri hic dicit iniuriis cum in te nõ eſſet mora:neq; id iniuria.i.nõ imerito uidereť ſibi.i.ſi te criminaretur priuſq̃ & eſt dico quia dum in Chremete rema.iniuſte te criminaretur ſed ſi tu ante. & eſt pater quia res erat difficilis ad perſuadendum ideo: permittit quẽdam per quem poſſet illum inuitare ad cõſenſum difficile.ſ.reſiſtere patri.tum hæc eſt ſola.m.inuenitur dictum aut factum:uel dictũ uel factum dico cauſam &c.Nam hic uere ſine periculo.nam hæc quæ facis circa glycerium.ſ.ꝙ eam amas & frequentas. Sed ſi negabit dico iraſci pater tuus:ſed feceris negligentem incurioſum amplius quo modo te Gly.retrahat. Si mõ ſuæ iuſſioni non repugnes hoc dicit ſi te æquo animo &c. hanc non ducam credo ſedent haud.

Serui.

Simo. Dauus. Pamphilus.

Reuiſo

REuiſo qd agant.aut quid captent cõſilii.hæc ſcæna nõdum iniecit erroris fabulæ:& periculum comicum: facit ẽt executionẽ conſilioꝝ.℄ Reuiſo.qd.a.aut qd.c.cõ.Quid agãt:auribus opus eſt.Quid captẽt prudẽtia & ſagacitate:& qd ſupra dicit nõ pœnituit idẽ repetere obſerues filiũ qd agat cũ illo.qd conſilii captet:quod enim prudẽter dictũ fuerit nõ piget repetere. Actio tñ ex his tribus cõſiſtit cogitãdo:dicẽdo:gerẽdo.Reuiſo.redeo ut uideam.℄ Quid agant:qd rñdeant:qd dicãt.℄ Hic nũc nõ du.nõ dixit ſenex:aut pr̃:ſed hic cũ odio: qm̃ aĩo aduerſo loquit̃.℄ Ex ſo.lo.ſolo deſerto.ubi meditari facilius poſſit.Et orõnem dixit:quod quaſi ad plenũ cogitari potuiſſet:quippe meditatus aliunde. ℄ Ex ſolo lo. Menander potens uenit meditatus alicũde:terror obiurgaturi patris:hortatio eſt ad ꝓmittẽdum Pamphilo quod iubetur.℄ Qua dif.diſturbet:& ĩ diuerſum ferat. Vir. Atq; arida.c.d.n.& in adelphis. Me miſeram differor doloribus:hoc eſt ĩ diuerſum rapit: diſſipat.℄ Proin tu fac apd te ſies:ne nõ timeat caue dauus:ſed ne amore a conſilio ſuo alienetur Pam. ℄ Apud te ſies:præparatus.cui contrarium eſt non ſum apud me.℄ Modo ut.p.da.ut pro ne non.℄ Modo ut.p.a. poſſibili. ℄ Poſſim apud me eſſe.℄ Nunq̃.h.ab utili conatu. ℄ Nunquam plus aſſeuerationis habet q̃ non:ut Vir. Nunq̃ oẽs ho.mo.inulti.℄ Cõmutaturũ.p.iurgium habiturum hoc eſt.n.uerba mutare. ℄ Cõmutaturũ: altercaturum.Sic in phor.Tua non mutabis uerba inter nos hodie hoc dabis atq; accipies.i.iurgabis.Ego puto cõmutare uerba:hoc eẽ pro bonis dictis mala igerere.hoc eſt iracũdia in maledicta cõpelli.

DO. A — Pollicitatio. — Reuiſo. — Differre. — Cõmutaturũ.

A

REuiſo quid agant aut quid captẽt cõſilii.
Da.hic nũc non dubitat quin te ducturũ
Neges.uenit meditat᷑ aliũde ex ſolo loco.
Rationem ſperat inueniſſe ſe qua differat te.
Proin tu fac apud te ſies.Pã.modo.
Vt poſſim daue.Da.crede inquam hoc mihi
Pãphile nũq̃ hodie tecum cõmutaturũ patrem
Vnum eſſe uerbum ſi te dices ducere.

A Byrria. Simo. Dauus. Pãphilus.
HErus me relictis reb᷒ oĩbus iuſſit pãphilũ
Hodie obſeruãre:ut qd ageret de nuptiis
Scirem:id propterea nũc hunc uenientem ſequor.
Ipſum adeo præſto uideo cum dauo.hoc agam.

r Euiſo &c.Hic continet̃ erroris fabulæ nodus & periculũ comicum atq; executio conſiliorũ Si.Reuiſo.i.redeo ad uidẽdum qd agãt.i.dicant loquãtur reſpõdeãt:aut qd cõſilii.i.qd conſiliũ. capient.i.ineant ſuſcipiant.Da.hic.cũ odio dixit hic.ſ. Simo nũc nõ.d.qn.n.te.d. Venit.m.i.munitus ratiõe qua te opprimat alicũde.i.ex aliquo loco.quod exponit ſubiiciẽs ex loco ſolo.i.deſerto ſolitario:& propterea aptiori ad meditãdum.ſperat.i. credit ſe iueniſſe.i. excogitaſſe.rationẽ.i.uiã modũ:qua rõne.ſ. differat.i. diſturbet diſſipet & diſcrutiet:quaſi in diuerſum ferat te.Proin.i.proinde.i.ea ꝓpter.tu fac.i.labora.ut ſies.i. ſis apud te.i.præparatus ad rñdendum.Ideo nõ ſum apud me:ſignat non ſum paratus.Pã.o daue modo ut.i.non poſſim eſſe.ſ.apud me uel cape ut pro qualiter ſic. Daue qualiter mõ poſſim eẽ apud me.i.poſſim eſſe paratus.Illud etiam dictũ.fac ut ſis apud te:põt eleganter collocari loco horũ dictorũ:attẽde diligẽter uel animaduerte qd tibi ſit agẽdũ uel qd uulgo dici ſolet:tene te in tuis cuſtodiis:& caue tibi.Da.O Pã.inq̃.i.dico tibi crede mihi hoc nũq̃ patrẽ tuũ eẽ cõmutaturũ.i.altercaturũ unũ uerbũ iurgii.ſ. tecũ ſi dices te ducere Philomenam.Cõmutare uerba dicit Do.eſſe pro bonis dictis mala ingerere hoc eſt præ iracũdia in maledicta compelli.ꝓinde illius dicti crede patrẽ tuũ non cõmutaturũ tecũ unũ uer.Senſus eſt patrẽ nullũ iurgiũ tecũ habiturũ id enim uerba cõmutare.Sic in phor.Tua non cũ.u.inter nos.h.i.non iurgabis.

GVI. A — Differre proin. — Eſſe apd ſe. — Cõmutari.

A r Euiſo.Inducitur ſenex decipiẽdus ut audiat uolũtatem filii de nup.& ita per conſiliũ daui ſimulatio eius fruſtrabitur.poſtq̃ enim Pam.Miſide orante affirmauerat ꝙ Gly.non deſereret ex altera parte pro Carino & Phi. non duceret.inſuper iam accepto daui conſilio quomodo id ageret nihil reſtabat niſi ut pater induceretur:& diceret duc uxorem ut poſtea audito ꝙ Pamphi.nõ repugnaret:caſſa fieret ſua machinatio.dauus autem Pam.nõ deſerit: ſed magis & magis eũ confortat q̃ quomodo differat.i.diſſipet te & ſenſum tuũ conturbet obiurgando.Cõmutaturũ etiam unũ uerbũ contra te per litigium.

A — Serui.

HErus me relictis reb᷒ omnib᷒.p. Vide q̃ mire eum omnes conſulto conſilio ſibi agere uideat̃:tamẽ oẽs rerum exit᷒ inopinato ludificant̃.℄ Herus me.r.r.o. Ad hoc ueniet Byrria.ut in mœrore conculcet carinũ:& in hac ſcæna q̃tuor perſonæ ſine implicatione intellect᷒ loquunt̃.℄ Herus me.r.r.oi.iponit̃ man᷒ reb᷒:cũ perficit̃ id qd cœpit:ut Virg.Imponit regina manum.Relinquũtur uero res cũ imperfecte dimittunt̃.Itẽ Vir. Atq; opera ĩ medio defixa.r.a.℄ Pamphilum hodie obſeruare.Obſeruatio duplex eſt:uel captionis:uel obſequii. ℄ Herus me.r.r.o. adeo præpoſuit hoc negocii rebus omnib᷒.℄ Id ꝓpterea nũc hũc.u.ſ.neceſſe eſt aut alteꝝ eſſe ſuperuacuũ aut ꝓpterea poſt accipiendũ.℄ Hoc agam:in geſtu eſt:nã eſt figura corporis obſeruãtis qd agat̃.℄ Vtrũq; adeſſe uideo & dauum & Pãphilum.℄ Quaſi de improuiſo reſpice ad eũ intereſt eius qui repẽte aſpexerit: nã uidebit̃ nihil doloſe locuturus. ut reſpexit ad urbem:quaſi dixit de improuiſo.r.ad eum.ſcilicet ne meditata itelligat habuiſſe cõſilia. ℄ Hodie uxorẽ

DO. A — Impõere manũ. — Relinquere.

d.u.d.u.nolo & uolo nimis imperioſa & ſuperba dictio eſt:ut alibi.Piſces cæteros purga.d.u.m.a.ſ.ſ.l.p.u.c.u.p.uolo.¶ Nűc nřæ timeo parti.q.r.In me mora recuſantis eſt magis q̃ uolétis cõſenſio ea ſegnis ac tepida:ſi penitus conſideres.Hem:pculſus hoc dicto Byrria ĩteriectione magis quã uerbo exclamauit.Cum iſtuc quod poſtulo ĩpetro: nimis obſequenter locutus eſt pr̃:& poſtulo pro iubeo & ĩpetro pro extorqueo·poſtulo iuſte uolo: petimus.n. quæ p̃cario poſcimus ĩpioſe:poſtulamus iure.¶ Quid dixit? nota Byrriæ perſonã quartã.ſed non admixtã:impetro pro cũ impetrem.¶ Herus quãtum.a.ab.u.ex.cadere ſpe dicunť qui leuati aĩo a ſũmo ad ĩferiora labunť.¶ Vxore hoc eſt matrimonio ac nuptiis.Sũ uerus.i.ueridicus:ut falſus p falſidicus.¶ Vxore excidit:qᵈ græci dicunt.¶ Nulla in re eſſe cuiq̃ hoĩum fidẽ:nõ in nullis terris:ſed ne in terris neq; in pſona.ut Vir.Nuſq̃ tuta fides:& in amore fracta eſſet ab eo quẽ ſubiiſſet.b.c.e.p.audierat. Alibi Teren.Cuius tu fidem in pecunia perſpexeris uereris ei uerba credere? ubi qd mihi nihil eſſet hic ad rem pſpexerit.Verũ illud uerbũ eſt:id prouerbiũ & ſententia:& ſic ueteres uerbum p ſnia.¶ Oẽs ſibi malle melius q̃ alteri ſic alibi.Proxim⁹ ſũ ego met mihi.¶ Ego illam uidi.u.ſ.b.hic corrigiť a poeta qᵈ per iracũdiam dixit pa.Aliqd monſtri alunt. Memini uidere & memor ſum me uidiſſe:aut memini uidere & nõ uidere: hoc eſt intelligo:ſcio:aut memini ꝙ uiderim memini uidere pro uidiſſe.Ennius.Memini me q̃ fieri pauidũ: alibi ſic memini uidere noui probare. ¶ Forma bo. diſtinguitur.¶ Quo æquior.quo hoc eſt q̃re æquior pamphilo beniuolentiam nõ iratus uel minus iniquus.¶ Sic ſe illã in ſomnis:per noctẽ ait Virg.Libra die ſomniq; pares.u.ſ.h.ut Plau. Miris modis ludos faciunt hoĩbus miriſq; exemplis oĩa in ſomnis.¶ Det nunc quia uulgo dicitur cum illa manere:cum illa dormire:alii in ſomnis uigilans ſed melius per noctem.

Poſtulare.
ĩpetrare.
Petere.
Poſcere.

Virg.
Plautus.

Si.utrũq; adeſſe uideo.Da.hem ſerua. Si.pãphile.
Da.quaſi de ĩprouiſo reſpice ad eum. Pã.hẽ.pater.
Da.probe.Si.hodie uxorem ducas ut dixi uolo:
Byr.nunc noſtræ timeo parti quid hic reſpondeat
Pa.neq; iſtic neq; alibi tibi uſq̃ erit in me mora.
By.hem.Da.obmutuit.By.quid dixit.Si.facies ut te
Decet quũ iſtuc quod poſtulo ĩpetro cũ gr̃a.Da.
Sũ uerus.Bi.herus quantũ audio uxore excidit.
Si.I nũc ĩtro nec in mora quũ opus ſit ſies. Pa.eo.
Byr.nulla ne in re eſſe cuiq̃ hoĩum fidẽ;uerũ illud
Verbũ eſt uulgo qᵈ dici ſolet: oẽs ſibi eſſe melius
Malle q̃ alteri ego illam uidi uirginẽ forma bona.
Memini uidere quo æquior ſum pãphilo.
Si ſe illam in ſomnis q̃ illum amplecti maluit
Renunciabo:ut pro hoc malo mihi det malum.

GVI.
A

HErus me &c.Hic quattuor pſonæ ſine implicatione ĩtellectus loquunť. ex qbus Byrriæ pſona p ſe loquiť ad populũ nõ aliis admixta.Herus dñs.ſ.Carinus iuſſit me Byrriã obſeruare.i.aĩaduertere oculis mẽteq; cuſtodire (Obſeruatio aũt eſt duplex:uel captiõis cum damus operã.ut aliquẽ dep̃hẽdamus in aliquo negocio: Altera eſt obſeruatio obſequii:cũ uidelicet accurate animaduertimus & intẽtos tenemus oculos in eum cui plene obſeq cupimus)Obſeruare inq̃ hodie Pã.oĩbus rebus.i.negociis cæteris ſemotis & poſtpoſitis ſiue poſthabitis: ut ſcirẽ quid ageret de nuptiis in diẽ iſtum conſtitutis.id ppterea uacat.Id ait Dona.aut ppterea pro poſt aut pp capiendũ eſt.poſſet tñ iungi id cũ ſcirẽ & eſſet ſenſus ut ſcirẽ id.ſ.quid ageret de nuptiis.nũc ſequor hunc Pãphilum uenientẽ:quaſi diceret eum uenien:ẽ oculis luſtro & obſeruo.adeo.i.certe uideo hunc Pãphilum.p̃ſto.i.p̃ſentẽ ſiue cõtra cum Dauo hoc agam.i.faciã quod iuſſus ſum:& eũ obſeruabo:quod pñũciãdum eſt geſtu corporis obſeruantis quid agat.Si.uideo utrũq; dauũ & Pãphilum.adeſſe.i.aduenire:uel ppe eſſe.Da.hem dolẽus interiectio:obſerua.i.cuſtodi teip̃m Pãphile: ne opprimaris ĩprouiſus.imo caue tibi attẽde qd tibi agendũ ſit.Si.Pãphile.Da.reſpice ad eũ quaſi de improuiſo:ideſt quaſi p̃ter ſpem inopinato ex inſperato p̃ter opinionẽ ex abrupto.Pã.hem pater:mſio eſt pãphili qualis fit quotidie a nobis uocatis.Da.pbe.i.recte rñdiſti.Si.uolo ut ducas hodie uxorẽ ut dixi prius.ſ.tibi apud forũ Byr.nũc metuo noſtræ parti qd hic pãphilus rñdeat.Pam.Neq; & non:mora nõ erit tibi in me iſtic.i.in hoc negocio:neq; alibi.i.in aliis negociis. uſq̃.i.in aliquo loco.In quo dicto ponunť aduerbia loci pro rebus & negociis quæ in locis fiunt præter uſq̃ qᵈ pprietatẽ ſuã ſeruat.Byr.hem dolẽtis eſt.Da.Obmutuit ſi.ſ.i.obticuit.nec unũ addidit uerbum.Byr.qd dixit? exclamando hoc pronũcia.Si.facit ut decet te.i.eſt tibi honeſtũ cum impetro.i.obtineo:cum gratia.i.beniuolẽtia: iſtuc ideſt iſtud qᵈ poſtulo.i.iuſte uolo.Petimus enim p̃cario:poſcimus imperioſe:poſtulamus iure.Da.ſũt uerus.i.uerax uel ueridicus ſicut falſus pro falſidicus.Byr.hærus excidit ab uxore.i.a matrimonio & nuptiis quãtũ audio.i.quãtũ poſſum intelligere ex uerbis audiiis.Si I.i.uade nũc intro.i.in domũ.ne ſies.i.ſis in mora dũ opus ſit.i.ſis paratus cũ erit opus Pam.Eo.i.intro.Byr.ne.i.utrũ ſubaudi.fidẽ.i.ueritatẽ conſtantiã nõ eſſe cuiq̃ hoĩ in illa re. illud uerbum.i.puerbium. uel ſnia eſt uerũ quod ſolet dici uulgo.i.cõmuniter:ut ita dicam.Oẽs hoĩes malle.i.p̃eligere melius eſſe ſibi q̃ alieni.Sic alibi.Proximus ſum egomet mihi.Ego uidi illam uirginẽ philomenam.bona forma.i.honeſta pulchritudine. & recte bona:ne illa forma laſciuiæ potius irritamẽtũ eſſet q̃ caſtimoniæ ornamẽtum. Vbi poeta corrigit p Byrriæ perſonã qᵈ a pãphilo dictũ fuerat aliquid alunt mõſtri cum dicat ſe eam uidiſſe bona forma.memini uidere.i.uidiſſe ſum memor uel forte eſt ſenſus nũc adhuc eam mihi uidere uideor.uel ut dictũ eſt pñs poniť pro p̃terito.ẽt qa memini p̃teriti uox ẽ cui præteritũ infinitiui non ſæpe inueniť iunctũ fortaſſis ea cauſa dicere maluit q̃ uidiſſe. quo.i.q̃ re ſum æquior.i.minus iniquus Pãphilo.i.q̃ pamphilus.ſi maluit ſe amplecti illã in ſomnis:ideſt per noctẽ:q̃ illum Carinũ amplecti illam inq̃.Renunciabo.i.referam illi Carino ut det mihi malũ pro hoc malo.

Obſeruare.

Obſerua te ip̃m.
Attende tibi.

A
h

Erus conueniũt perſonæ Simo.Da.Pã.ppter cauſam ſupradictã.Byrria uero inducitur auſcultor non ꝙ hic habeat locum ſed tertio actiui ſubſeruiet qa neceſſarium eſt ut audiat ꝙ Pamph.patri reſpondeat & Carino totũ renũciet

tũ renũciet

tum renűciet:& adhuc etiam memini uidere quaſi præſentialiter:quia præteritum eſt pro præſenti.ꝙ.ſ.quia adeo pul/
chra eſt ſiue æquior:ideſt aliquantulum æquus ei Pam.non aduerſarius ibi maluit ſe amplecti illam in ſomnis.i.in le/
cto ubi locus dormitionis quam illum care illam:ut malles rumore ꝙ Pam.eam paratus eſt ducere reddat mihi malű
non enim dubito quin ob hoc me uerberet.

h Ic nunc me.c.a.f.Hæc ſcæna dolos continet utriuſq; ꝑſonæ qbus utraq; capit:& capitur miro mō. Hic nunc me.c.a.f.Dauus ita uř loqui.ut nullus ſpectator audiat:ſed hoc ait ut uelit audiri a ſene. DO. A

A Dauus. Simo.

HIc nűc me credit aliq̃ fallaciã portare:& ea
Me reſtitiſſe hic gr̃a.Si.qd dauus narrat?
Da.æque qcq̃ nűc qdẽ.Si.nihil ne?hem.
Da.nihil prorſus.Si.atqui expectabam quidem.
Da.ꝑter ſpem euenit ſentio:hoc male habet uirum.
Si.potis ne mihi uerum dicere?Da.nihil facilius:
Si.num illæ moleſtæ quippiam hæ ſunt nuptiæ?
Propter huiuſce hoſpitæ conſuetudinem.
Da.nihil hercle:aut ſi adeo bidui eſt:aut tridui
Hæc ſollicitudo noſtin?dein deſinet:etenim
Ipſus ſecű eam rem recta reputauit uia.Si.laudo.
Da.dum licitum eſt ei:dűq; ætas tulit:amauit.
Tum id clam cauit.ne unq̃ infamiæ ea res ſibi eẽt:
Vt uirum fortem decet:nunc uxore opus eſt:
Animű ad uxorẽ appulit.Si.ſubtriſtis uiſus eſt eſſe
Aliquantulum mihi.Da.nihil propter hanc rem
Sed eſt hoc quod ſuccenſeat tibi.Si.quidnam eſt?
Da.puerile ẽ?Si.qd eſt?Da.nihil ẽ.Si.qn dic qd eſt.
Da.ait te nimium ꝑparce facere ſumptű.Si.me ne.
Da.te uix inquit dragmis eſt obſonatus decem
Non filio uidetur uxorẽ dare:quẽ inqt uocabo ad
Cœnã meorű æqualiű potiſſimum:nunc & quod
Dicendum hic ſiet.tu quoq; perparce nimium.
Non laudo.Si.tace.Da.cõmoui.Si.ego iſtæc
Recte ut fiãt uidero.quidnam hoc rei eſt?
Quidnam hic uult ueterator ſibi?
Nam ſi hic mali eſt qcq̃:hem illic eſt huic rei caput.

Gratia.gr̃a ueteres pro cauſa ponebant. Quid dauus nar. uideť illi blã Gratia.
dius locutus eſſe. Aeq; qcq̃ nűc qdem: bene quidẽ
ſimiliter nunc nihil ut pauloante cum dixit.Id popu/
lus curat.ſ. Aeq; qcq̃ nunc q.hoc eſt nihil. Nihil
ne?hẽ:hẽ iteriectio eſt irati aduerſus eum qui negat ſe Hem.
aliqd locutű eſſe:ſimul qd ſit æq; quicq̃ nűc qdem ſe/
nex explicãdű dat Nihil.& eſt antiquorű Nihil ꝑr
pro nihil.Nihil ꝑrſus.i.neq; ꝑrſus.nihil ꝑrſus dicitur ſus.
in quo nulla eſt ambiguitas.& eſt cõfirmatio negan/ Expecta/
tis. Atq expectabam qdẽ:expectamus tã bona quã re.
mala: ſperamus bona. Præter ſpem euenit: præter Sperare.
pro cõtra.ut ꝑter ætatẽ tuã. Hoc male.h.ui.irõicos Præter.
uirű dixit defeſſum ſenẽ.modo eni uirű ioculariter di/
xit. Virű:ad uitupationẽ cű ironia:ad laudẽ mõ ſu/
mit ironia. Potis ne mihi.u.d.interdű potis ne pro Potis.
potis:ut Virg.Nec potis irõios.ſ.æ.ſ.& deeſt illi.eſt.n. Virg.
nomẽ potis & facit potis potior potiſſimꝰ. Nű illæ
moleſtæ.q.h.n.ſ.qſpiã ſignationẽ minime rei. Pro
pter huiuſce hoſpitæ conſuetudinẽ:hæc oĩa ꝓ noĩbus
bene mollita ſűt enim attrocia ſunt: ſi cum ſuis nomi/
nibus nuda ponantur. Huiuſce hoſpitæ: nõ mere/
tricis:& conſuetudinẽ:non amorem:dixit:ita oĩa exte
nuat ut Dauus audeat cõfiteri. Aut ſi adeo bidui ẽ
aut tridui:bene ait ſi adeo ne ſi oĩno negaret: cur igiť
triſtis eſt ille diceret. Sollicitudo:propter turbatio/
nem. Noſtin.d.d. in ſignificationẽ multorű quæ
cõpendio facimus noſtin dicimus. Eã rẽ re.uia re/
tractauit:quia putare purgare eſt:unde & arbores & ui
tes putare dicimus. Via conſilio.ratione:Laudo ſe/
nex inducitur & credit. Dum li.eſt ei per te: hoc eſt
dum tu permiſiſti: & mire hic utitur uerbis ſenis: ipſe
enim ſupra dixit.dum tpus ad eã rẽ.t.ſ.a.u.e.ſ.dű ætas
tulit:dű eſſet ætas imatura nuptiis. Tulit:duo ſigni
ficat attulit & abſtulit.paſſus eſt.& ꝑtulit. Dum licitű
eſt ei ſic & placitű:& ꝑuditű dicebãt:q̃ nos placuit pu
duit. Tű id.c.c.bene clam:quia nunc liquido appa
ret & pãphilű uoluntatẽ ꝑpoſitűq; mutaſſe. Tum
id.c.c.ne unq̃ infamiæ ſibi eſſet: mire utiť ſenis uerbis
ipſe.n.ſupra dixerat: dű tp̃s ad.e.r.t.ſ.a.u.e.ſ. Nunc
uxore opus eſt.a.a.u.a.quaſi denunciatione quadam
neceſſitatis ſeni impoſitæ:& bene appulit quaſi ab ia/
ctatione fluctuű marini æſtus:has enim tẽpeſtates hẽt
amor:& ſic dixit ad uxorẽ animű appulit:ut ſupra ani
mum ad.ſ.a. Subtriſtis.u.e.a.m.ſubtẽperamentum
eſt plene pronunciationis:ut ſubridet. nõ ad plenum
triſtis aut ridet ut confeſſionẽ eliceret. Sub triſtis.u.
a.m.mire ſeruatű eſt in adoleſcente libero & in amato/
re:nã & honeſto iuueni nõ congruebat uerſipellis uul
tus:& in amatore abſurdű fuerat igenium celare: triſti/
tiam.Itaq; nec ad plenum triſtis fuit:quia dixit occultanda res erat:nec gaudium fuerat:qa igenium & amatoris neceſ/
ſitas in triſtiam retrahat. Sed eſt quod ſuccenſeat tibi:quod ille a ſummo ad imum appoſuit: hic cauſæ deriuationẽ
oppoſuit. Quod ſuccenſeat tibi:ſuccenſere potioris:eſt ſuccenſere in re graui & iuſta iraſci. Puerile eſt:apparet da/ Succen/
uum nunc quærere quid reſpondeat:& ad quam cauſam deriuet auerſa ſuſpitione triſtitiam Pamphili quã anima fere ſere.

aduertit ſenex. ℂ Puerile eſt. nihil eſt: utrum magis ideo ſuſpendit ut ſenex audiri deſideret: an quia necdum cõmẽtus eſt cauſam contra rependendam ꝓpoſitioni ſenis. ℂ Nihil eſt uidetur inuenire non poſſe. Ait nimium perparce facere ſumptum: mirũ ipſum dicere ueluti fecit: & nimiũ perparce facere ſumptũ: pepercit ne diceret ſordide & perturbati idiſtium eſt q̃a ſeipſum pro nomine poſuit. ℂ Meorũ æqualiũ. p. æqualiũ ætate: potiſſimũ dignitate: etenim potis. tior. tiſſimus facit. ℂ Nunc & qđ dicendum hic fiet: bene hic ubi nõ ſit adoleſcens. Tu quoq; perparce: bene quoq;. q. d. cũ ille peccet qđ pueriliter ſuccẽſeat. tu quoq; peccas perparce nimiũ faciendo ſumptũ. ℂ Tu quoq; perpa. n. & perparce & nimium cũ unũ ſufficeret nimiam uituperationẽ inducunt. perparce. n. & nimiũ uituperatiõis eſt: ut nequid nimis. ℂ Nõ laudo: q̃a perparce & q̃a nimiũ. nam parce agere laudis nimiũ peccati. ℂ Nõ laudo. magna moderatione non laudo dixit potius q̃ rep̃hendo uel uitupero. ℂ Cõmoui: ideo cõmoui: quia argumẽta dixit ſenis q̃bus proditur modo eſſe ueras nuptias. ℂ Cõmoui ſupra ſollicitaui dixit: modo cõmoui & cõmoui dixit apđ ſe: ut ſpectator audiat nõ ſenex. ℂ Quidnam hoc rei eſt? uerba ſunt ſecum cogitantis ſenis aut de iis quæ nũc locutus eſt Dauus: aut de aduentu mulierũ quæ in ſcænam ueniant. ℂ Quidnã hoc eſt rei? pulſatus eſt ſenex argumẽto falſarũ nuptiarũ paululũ obſonii tãq̃ ſe illuderet dauus. ℂ Quidnam hic uult ueterator ſibi? Veterator eſt uetus ĩ aſtutia: & qui una re callidus: & hi duo uerſus oſtẽdunt pulſatum eſſe ſenẽ ex argumento falſarũ nuptiarũ illo argumento: quod ait paululũ obſonii tanq̃ ſe illuderet dauus. Sunt ergo uerba ut diximus ſecũ cogitantis ſenis: aut de his quæ nunc dauus locutus eſt: aut de aduentu mulierũ quæ in ſcænam ueniunt modo. ℂ Nam ſi hic eſt mali quicq̃. ſi promiſſa non compleri Pãphilus. ℂ Illic eſt huic rei caput: caput eſt origo & ſũma uniuſcuiuſq; rei. ut Virgilius. O latii caput horũ & cauſa malorũ.

Veteraſtor. (margin)

GVI.

A

A Ic nunc &c. Hæc ſcæna dolos continet utriuſq; perſonæ daui & Simonis quibus utraq; capit & capitur miro h modo. Da. dauus ita uidetur loqui ut nullus ſpectator audiat: ſed hoc ait ut uelit audiri a ſene. Hic Simo nunc credit me portare. i. animo cõmentitiã geſtare aliquã fallaciã: & credit me reſtitiſſe. i. remãſiſſe hic ea gratia. i. ea cauſa. Si. qd dauus narrat. i. dicit. Da. Aeque. i. ita nũc quidem. qcq̃. i. aliqd narro. ſubaudi ut prius. q. d. nihil narro nũc te alloquens pluſq̃ narrabam cũ tu interrogaſti: quæ reſponſio æquiualet nihil. Si. nihilne? utrũ nihil narras? Hem interiectio irati aduerſus eum qui ſe negat aliquid dixiſſe. Da. nihil prorſus. i. oĩno nihil narro. Si. atqui. i. ſed certe expectabam ut. ſ. aliqd narrares & alloquit eũ per uerbũ tertiæ perſonæ. Expectamus bona & mala: ſperamus bona tantũ. Da. ſentio. i. percipio ꝙ hoc. i. talis reſponſio filii euenit præter ſpẽ. i. contra opinionem patris. hoc male habet: quaſi male tractat uirũ. ſ. Simonẽ ſenẽ: ꝓpterea uirũ dixit per ironiã & ioculariter. Si. potis ne eſt ſupple. i. Dauus eſt ne potens dicere mihi uerũ? Da. nihil facilius eſt illi q̃ dicere uerũ tibi. Si. Num. i. nũquid hæ nuptiæ ſunt quippiam. i. nõ nihil ſiue aliquãtulũ moleſtæ. i. inuiſæ diſplicẽtes illi Pãphilo: ubi qppiam ſignificationẽ habet minime rei. propter conſuetudinem. i. conuerſationẽ. huiuſce hoſpitæ. i. peregrinæ alienigenæ. ſ. glycerii. Da. hercle nihil ſũt inq̃ moleſtæ: aut ſi adeo. i. certe hæc ſollicitudo. i. perturbatio. eſt bidui. i. ſpacii duorũ dierũ. aut tridui: ideſt triũ dierũ. noſtin. i. noſti ne. Noſtin dicimus in ſignificationem multorũ quæ compendio facimus. Deinde: ideſt poſtea deſinet. i. deſiſtet ceſſabit eteñ ipſus pamphilus. putauit. i. retractauit. q̃a putare purgare eſt. unde & arbores & uites putare dicimus: putauit ergo eam rẽ. ſ. amorem. recta uia. i. ratione & conſilio. Si. laudo. Dum licitũ eſt ei per te. ſ. i. dum permiſiſti. nam licitũ eſt pro licuit dicimus. ſicut placitũ eſt pro placuit: & puditũ eſt pro puduit. q;: ideſt & dũ ætas ĩmatura nuptiis. tulit. i. paſſa eſt: aut pertulit. ſignificat etiam tulit attulit & abſtulit. amauit. i. amori operam dedit. Tũ. i. deide. cauit. i. ꝓuidit. clam. i. ſecreto. id qđ ſequitur. ne unq̃ ea res. ſ. amare eſſet ſibi ĩfamiæ ut decet forte uirũ. i. ut honeſtũ eſt uiro forti. nũc opus eſt uxore. appulit. i. applicuit quaſi ex multis iactationibus fluctuũ amoris q innumeras habet tempeſtates. appulit animũ ad uxorẽ relicta amaſia. Si. Viſus eſt mihi aliquãtulũ ſubtriſtis q̃ſi nõ ad plenũ triſtis. Da. nihil' eſt triſtis ꝓpter hanc rẽ. i. nõ eſt triſtis ob nuptias. ſed eſt aliqd qđ. i. ꝓpter qđ ſuccẽſeat. i. iure iraſcaꝶ tibi. ſuccẽſere enim eſt cũ ratione iraſci & hoc in re graui & iuſta. Si. Quidnam. i. qd eſt. Da. id ſupple eſt puerile. i. graue uirũ dedecẽs. Si. qd eſt? Da. nihil eſt. Si. qn. i. imo dic qn eſt. Da. Pãphilus. ait te facere ſumptũ. i. impẽſas nuptiarũ nimiũ parce. i. nimiũ pue: uel tenaciter. Si. Me ne. i. utrũ ait me id facere. Da. Te. i. ait te id facere. Inq̃t Pã. hæc uerba. pater meus uix obſonatus eſt. i. uix cõparauit obſonia pro decem dragmis. Habemus obſono as: neutrũ: obſonor aris deponens in eodem ſenſu. dragma aũt ex decẽ & octo ſiliq̃s hoc eſt ex tribus ſcrupulis conſtare dicebaꝶ. Ait etiã Iulius pollux de uocabulis rerũ ad cõmodũ Cæſarẽ fuiſſe Atheniẽſiũ nũmiſma qđ etiã bos uocabaꝶ q̃a eiuſmodi aĩalis figura deſignatus erat: Ipſe pater non uideꝶ dare uxorẽ filio inq̃t pãphilus. Quẽ potiſſimũ. i. dignitate principaliſſimũ meorũ æqualiũ. i. equorũ. uocabo. i. iuitabo ad cœnã & qđ nũc hic dicendũ ſit. i. qđ poteſt a me dici in abſentia pãphili. q. d. nõ dicerẽ in conſpectu eius. quoq;. i. etiam nimiũ. i. nimis perparce. i. tenaciter & tenuiter ſumptũ facis: nõ laudo. Si. Tace. D. cõmoui. i. ſollicitaui & irritaui, iã eũ: idq; dicit ut audiat ſpectator nõ ſenex. Si. ego uidero. i. meæ ꝑtes ſũt nõ tuæ ut hæc recte fiãt. Quidnã hoc rei ẽ. i. qd hoc ẽ? qdnã hic ueterator. i. in aſtutia ĩueteratus & callidus ſibi uult. Nã ex eo pẽdet quod dixit ueterator. ſi hic qcq̃ mali eſt ut ſi ꝓmiſſa nõ cõpleat pã. Hẽ ĩteriectio ĩdignãtis & ex cãdeſcẽtis. illic. i. ille. Da. eſt caput. i. origo huic rei. Caput. n. eſt origo & ſũma uniuſcuiuſq; rei. Vir. O latii caput horũ & cã malorũ. hic uidere eſt cõmotũ eẽ ſenẽ ex argumẽto falſarũ nuptiarũ.

A Ic nũc deceptus ex ſenex reſponſione filii fruſtrata eſt ſpes ſimulationis eius ſed q̃a ad hoc poſſet dubitare utrũ h reſpõſio & conceſſio illa fraudulẽta eſſet. ideo remãſit dauus q confirmaret dicta filii: & in maiorẽ credulitatem ſenẽ duceret ut nullũ ꝓrſus locũ ſimulatio obiurgationis: nec in filiũ nec in dauũ inuenire poſſit qcq̃ ideſt æqualiter quácũq; rem. ſ. nihil dico. præter ſpem hoc ſecũ dicit & ꝙ filius aſſenſit uolũtati patris in hoc ipſo euenit patri præter ſpem ſuam. i. inopinato: aut ſi adeo. ideſt certe ſũt moleſta hæc ſollicitudo. i. moleſtia eſt bidui. ut noſti q̃a noſtin. i. nũqd noſtin. ſ. non diu durat. Vere deſinet q̃a ipſe etiam eam rem reputabat. i. conſiderabat. recta uia. i. recto ordine hoc mõ dũ licitũ eſt ei facere iuuenilia: & ætas tulit amare & tũ ſapiẽter. Nihil cũ penit⁹ nõ potuiſſet denegaꝶ q̃a triſtis fuiſſet ob aliã cãm triſtẽ fuiſſe cõmẽtaꝶ. ſed qddam eſt qđ tibi ſuc. i. male uult tibi pp hoc. & iõ triſtis ẽt: puerile ne differt

nomiŋare

Margin notes: Hem ira ſcentis. Atqui. Expectaſre & ſperare. Quippiam. Conſuetudo. Noſtin. Putare. Licitũ ẽ. Placitũ ẽ Puditũ ẽ appellere Subtriſtis. Succenſere. obſono. obſonor Dragma Iul. pol. Cõmouere. Veterator.

noiare ut propter dilationem uere magis eſſe credaſ obſonatus ipſe.i.obſonium utrū eſt.i.conſtat.x.differentia minus eſt q̄.xii.nūmi ipſe ingt.nō ergo q̄ callide diſſimulat oia.& qd illud dicit Pā.ex ſua parte:& ego dico ex mea parte illud qd dicendū ſit hic.i.priuati inter me & te dū ipſe abeſt qa eo pñte nō dicerē hoc.ſ.φ non ſolum ipſe peccat:ſi te accuſat ſed ēt tua culpa hoc facit idē dicit tu quoq; facis p.i.certe nimiū.p.ais.d.p.hæc eſt una ps p ſe:q̄dnam:hoc eſt rei facit ſenex deliberationē apud ſe quid ſibi uideaſ de iſtis dictis ſerui:qd hic uult an dicit hoc ex bono corde.an ex fraude iſtæc dico ueterator.i.in oī prauitate & mendacio inueteratus deo poſſum dubitare de iſto dauo nam ſi &c̄.

IA Miſis.Simo.Dau⁹.Leſbia.Glyceriū.

Ta pol qdem res ē ut dixti Leſbia fidelē
Haud ferme mulieri inuenias uirum.
Si.ab andria eſt ancilla hæc.quid narrat?
Ita eſt.Mi.ſed hic pamphilus.
Si.quid dicit? Mi.firmauit fidem.Si.hem.
Da.utinam aut hic ſurdus:aut hæc muta facta ſit.
Mi.nam qd peperiſſet iuſſit tolli.Si.o iuppiter qd
Audio ego:actum eſt:ſi quidē hæc uera prædicat:
Leſ.bonū ingeniū narras adoleſcētis. Mi.optimū:
Sed ſequere me intro:ne in mora illi ſies
Cū opus ſit.L.ſequor.Da.qd remediū nunc huic
Malo inueniam? Si.quid hoc.adeon eſt demens:
Ex pegrina iam ſcio.ah uix tandem ſenſi ſtolidus.
Da.quid hic ſenſiſſe ſe ait.
Si.hæc mihi primum affertur iam ab hoc fallacia.
Hanc ſimulant parere quo chremetē abſterreāt.
Gly.Iuno lucina fer opem:ſerua me obſecro.
Si.hui tā cito:ridiculum poſtq̄ ante oſtium
Me audiuit ſtare:appropat:non ſat cōmode
Diuiſa ſunt temporibus daue hæc tibi. Da.mihin?
Si.nū imēor es diſcipuli? Da.ego qd narres neſcio
Si.hiccine ſi me imperatum in ueris nuptiis.
Adortus eſſet:quos mihi ludos redderet::
Nunc huius periculo fit:ego in portu nauigo.

ITa pol quidem res eſt ut dixti Leſbia.In hac DO.
ſcæna nouo mō ceſſante Dauo fallitur Simo A
p nimiā ſagacitatē ſuā:ſimul in hæc ſcæna id
agit poeta ut ad nuptias faciendas magis accendatur
Simo:& quadā īduſtria quædam agit uelut caſu eue-
niant:ut nūc ſuſpitio ſenis.In multis.n.œconomia co-
micorū poetaꝝ ita ſe hēt ut caſu putet ſpectator ueniſſe
qd conſilio ſcriptoꝝ factū ſit.℃ Ita pol qdē res eſt ut
dixti Leſbia.hoc ſermone quē hñt ingredientes ſcæne
appet principiū qd.n.audiſ nō qd incipiſ initium di-
cunt.℃ Ita pol.q.r.e.ut.pductio eſt narratiua ad explē Vt
dum mō potius iuſiurandū.& dixti & dixiſti legitur.
℃ Fidelē.a.ſ.fidelem maluit q̄ fidū dicere.Fidū.n.ho-
neſtius dixiſſet.Ferme pro facile poſuit:& ferme facili- Ferme.
tatē ſignificat:qa ſunt uerba extenuatiōis.℃ Inuenias
uirū:ſecūdā p tertia pſona poſuit:p iueniat qs:uel iue-
nire poſſit ut Virg.Migrātes cer.to.ex urbe.r.℃ Ab an
dria hæc an eſt:ſimpliciter dixit.Ab andria ē.p ādriæ ē.
nā & uſu ſic dicere ſolem⁹ ergo ab andria eſt.hoc eſt an
driæ fauet andriæ eſt ergo:ut cum dicimus ab illo eſt:
hoc ſignificam⁹ illi faueo: illi accōmodo ſuffragium.
℃ Sed hic Pā.ſemp ſed cōtrariæ ſniæ ſignificatio eſt:
& bñ hic ut oñdat de illo fuiſſe ſmonē.℃ Hem iterie- Hem.
ctio eſt accipiētis uerba & admirātis.℃ Vtinā hic ſur.
comice & facete:aut hic ſurd⁹ ne audire poſſit.℃ Aut
hæc.m.f.f.ne poſſit dicere. ℃ Aut hic.ſ.aut hæc. m.f.
Syllepſis per gña.℃ Iuſſit tol.hæc eſt fides ſuſcipi fili- Syllep-
os legitimos faciūt ptus:& ſublatio mr̄is eſt:p r̄is tolle ſis p gña
re.℃ Iuppiter qd.e.a.bñ rurſum adduciſ ad deſpatio-
nem ſenex Miſidis uerbis.℃ Actū eſt i ſūma reꝝ deſpa
tiōe poniſ actum eſt.ſ.piſti:hæc res ſm ius ciuile dr̄ in
quo caueſ neq; re acta apud iudices repetat:ſic ipſe in
phormiōe. Actū.n.aiūt ne agas.℃ Bonū inge.n.a.in- Ingeniū
geniū naturā.℃ Quid hoc ſecū ſenex deeſt.n.
rei eſt.℃ Demēs ex p.p apoſiopeſin acta cogitāti. Re
liquū ſic pnūciat q̄ſi repertū cōſilio:& bñ adeo qa de-
mens eſt qd amat. ℃ Ex pe.i.ex meretrice.Mulieres.n.
pegriæ hōeſtæ ac meretrices hēbāſ.ſic ipſe alibi. famia
mihi mr̄ fuit.ſ.e.h.r.& ſeruus pōt tacere:hoc qdem p̄t
hanc meretricem hūiſſe mr̄em ueriſimile eſt.℃ Ex pe. pegrinæ
αποσιοπησισ deeſt.n.ut filiū ſuſcipiat:aut aliqd ta-
le.℃ Vix tā.ſ.ſ.pulchro colore iducto poeta oñdit nō
min⁹ falli ſuſpitioſū q̄ q ſtult⁹ eſt.huic.n.ueritas fallacia
uſ:dū nimis eſt acut⁹ ac pſpicax:& hoc eſt qd ab euētu
fingit poeta:nō.n.i dauo eſt ſic errare nūc ſenē. ℃ Vix
t.ſ.ſt.qnq; ſūt ſenſus:quoꝝ duos uiſum & auditū ma-

gis nos ſenſibiles hēm⁹ q̄ pecora.uñ Cic.Nō ſolū uideā:ſed ēt audiā:pleneq; ſentiā:q̄ſi ad tactū rettulit: quo ēt pecora Cicero.
ipellūſ ad ſenſū.duab⁹ ergo reb⁹ ſcim⁹:aut rōne:aut ſenſu:qb⁹ maxie p̄ſtam⁹ cæteris aialib⁹.ergo ſenex ſe nō ſenſu nō rōe
ſenſiſſe:ſed ueluti calcarib⁹ & ſtimulis pūctū ait.℃ Hæc primū.a.i.m. ſatis ſe ſagacem ſenex oñdit:qn principia ipſa īcōc
ptioneſq; ſenex cōpræhendit.℃ Hæc.p.bñ primū q̄ſi ex multis fallaciis q̄s parauerat dauus.℃ Quo chre.quo quare.
℃ Iuno lu.ſ.o. Lucina ab eo φ i lucem pducat:& gemia uota ſūt:ut ptus & piens ſerueſ.Nā fer opem pp partū ſerua Lucina.
me pp pientē dr̄.Iuno lucina fer opem.ſ.m.ob.Nota hoc uerſu totidē uerbis uti oēs puerpas in comœdiis.nec alias i-
duci loq in pſcæniis.nā hæc uox poſt ſcænā tolliſ.℃ Fer opem.pпter quod lucina eſt.inde obſtetrix φ opem tulerit.
℃ Serua me o.hoc extra etiā hāc ptātem iunoni attribuiſ:q̄q̄ illā menander dianā appellat:& hoc ſentiat in buc.Virg.

¶Hui tam cito:tam cito ut fœlicitatẽ partus oſtẽdat incredibilẽ.¶Tã cito ad rephenſionẽ. ¶Ridiculũ ad irriſio/
nem & inſpice ridiculũ ſi ſit aduerbiũ:an nomẽ ut ſit uide hoiem ridiculũ:ſed aduerbium eſt magis.¶Nõ ſat.c.d.ſ.t.
Sat diuiſa. cõfuſa ſunt tibi oĩa inqt:nec unũquodq; ſuo tpe gereť:qre ꝑderis.¶Nõ ſat:nõ ſatis.¶Diuiſa ſunt digeſta & cõpoſi
ta & diſtributa.¶Tpib⁹.i.p tpa.¶Mihi ne?adhuc dauus nõ pcepit:& bñ.q.d.cũ illa loquať:ille agat mihi.¶Nũ.i.
es.d.miſis Leſbia & Pã.p quos oĩs agiť fallacia.bñ ergo diſcipulos impitos oñdit:& magiſtrũ dauũ:quia ſupra dixit.
Tũ ſi quis magiſtrũ cœpit ad eã rem improbũ.Alii hic pãphilũ ſignificare putãt diſcipulũ:quia dauus magiſtri nomẽ
eſt:ad aliquid ſunt diſcipulus & magr̃:& nũc diſcipuli gtũs eſt ſingularis caſus.Alii noĩatiui pluralis putãt:ut diſcipu/
los dixerit oẽs p quos agiť fallacia.ſm illud.Tũ ſi quis magiſtrũ cœpit ad eam rem iprobũ.¶Ego.q.n.n.quaſi fabu/
la ſit num ime.es di.nũc deſunt.& bñ diſcipuli:quia ſupra magiſtr̃ fecit.¶Ego.q.n.n.ſemp ita rñdet Dauus ſeni tãq̃
nõ intelligat quid loquať.¶Hic ſi me ipſa redit ad illã ſñiam ſimul ſceleratus dauus: ſi quid cõſilii habet:ut cõſumat
Adoriri. nũc.¶Adortus eſſet.Adoriri dr̃ qui ex inſidiis repente inuadit.Dictũ ab eo quod corpora aggredientiũ exurgant ſu
bito atq; increſcant.¶Adortus:aggreſſus oĩa hæc ex tranquillitate matris dicta ſunt metaphoricos.

GVI. A ☞ ITa pol &c.in hac ſcæna nouo mõ fallit Simo p nimiã ſagacitatẽ ſuã.Mi.pol.qdẽ iuſiurãdũ eſt:o leſbia res eſt
ita ut dixti ꝑ dixiſti p ſyncopẽ.haud ferme.i.nõ facile iuenias.i.iueniat aliquis uel inuenire poſſit ſecũda pſona
pro tertia uirũ fidelẽ.i.fidẽ ſeruantẽ mulieri.Si.hæc ancilla eſt ab andria.i.ex pte andriæ hoc eſt glycerii.nã illi
fauet qd narrat.Da.ita eſt Mi.ſed hic Pã.ſupfirmauit fidẽ:ſed audito noie pãphili pr̃ itercepit loqui iquiẽs.Si.Quid
dicit?neq; tñ alloquiť Miſidẽ ſed Dauũ.Mi.firmauit.i.cõfirmauit fidẽ.i.ꝑmiſſionẽ ſuam q̃ſi qd̕ ꝑmiſerat ratificauit.
Syncopa. Si.Hem iteriectio eſt uerba accipiẽtis & admirãtis.Da.Vtinã aut hic Simo ſit factus ſup.ſurdus:aut hæc Miſis ſit facta
Hem admirãtis. muta ſyllepſis eſt p genera.Mi.nam pendet ex eo quod dixit firmauit fidem:nam iuſſit tolli.i.educari nutriri quicquid
pepiſſet ſiue maſculum ſiue fœminam ꝑpterea ſic firmauit fidem.Si.O iuppiter quid ego au?Actum eſt in ſũma rer̃
Syllepſis. deſpat o deponiť actum eſt.q.d.pifti male tecum ageť:eſt aũt illud dictũ a iure ciuili deductum in quo caueť ne quis re
Actũ eſt. acta apud iudices repetat.Cice.ad petũ.Actum igiť de te eſt niſi ꝑuides:ſi quidẽ.i.ſi certe hæc Miſis p̃dicat.i.loquitur
Cicero. uera.Leſ.narras.i.refers.bonum ingenium.i.bonã naturã adoleſcentis.Mi.optimũ narro inq̃ ingeniũ ſed ſequere me
Siqdem intro ne ſies.i.ſis in mora cũ illi Gly.ſit opus.i.ne cũ egeat tua opa in te mora ſit neq; illi adſis ſatis tempeſtiue.Leſ.Se/
Adeon. quor te.ſ.Da.qd̕ re.nũc inueniã huic malo.Si.Quid hoc rei eſt ſup.Adeon.i.tm̃ ne eſt demens Pã.deeſt ut ſuſcipiat fi/
Apoſiopeſis. lium uel aliqd tale ſed hoc tacuit p apoſiopeſin:reliquũq; ꝑnũciauit ꝑuide atq; conſilio reptũ.& bñ demens dixit.Nã
Demẽs. demẽs eſt q amore captus eſt:ſequiť eni quo ducit uoluptas nõ qdẽ ſui cõpos adeo itaq; demens eſt.ut.ſ.ſuſcipiat filiũ
ex pegrina.i.ex meretrice.Nã pegrinæ mulieres inhoneſtæ ac meretrices habebanť.Iã.q.d.nunc primum ſcio factum
filii.Ah interiectio dolentis.uix tãdem.i.poſt multũ tpis adhuc uix potui ſentire & id dicendi genus non tam refert ad
diuturnitatẽ tpis quã ad effectũ expectantis.Cicero ad Appium.Vix tãdem legi lr̃as dignas appio.& Virg.Vix tãdem
Peregria magnis ithaci clamoribus actus cõpoſito rũpit uocẽ.Vix tãdem ego Simo ſtolidus ſenſi.i.pcœpi.fallaciã.ſ.quã cõmi
Ah dolẽtis. niſcunť aduerſum me & chremetẽ.Stolidus dr̃ qui ꝑxime accedit ad naturã ſenſumq; pecudũ.Et cum qnq; ſenſus ha
beamus cões cũ bæluis:duos tñ uiſum & auditũ magis ſenſibiles habemus quã pecora.Duabus aũt rebus ſcimus aut
Cicero. rõne aut ſenſu qbus maxime p̃ſtamus cæteris aĩalibus.Da.Quid hic Simo ait ſe ſen.Si.Hæc.ſ.p.a.i.m.ab.h.dauo.ſ.Si
Stolid⁹. mulant.h.gly.p.quo.i.ut abſterreãt.i.deflectãt chre.a danda filia ſua Gly.o Iuno lucina ſic dcã ab eo qd in lucem ꝑdu/
Scire. cat.Ferre opẽ dr̃ in malis reb⁹.& ab his qui de ſalute dubii ſunt.igiť fer opem.i.opitulare ptui.ſ.pp qd̕ lucina es dicta.
Ferte opem. Inde obſtetrix ut Dona.uult dr̃ qd opẽ ferat:obſecro.i.p ſacra rogo.ſerua.i.cuſtodi me piẽtẽ ſiue puerpam:hoc eſt etiã
ſerua me cum ero partu liberata.Si.Hui iteriectio eſt irridentis.tã cito illucuſq; ſubaudi puentũ eſt ridiculũ ſicut prius
Obſtetrix. dixit fabulæ.& Perſius nugæ & eſt uultuoſe.i.cũ geſtu & capitis motu ꝑnũciandũ.q.d.q̃ta ridendi materia.qd uerbũ
an nomen an aduerbiũ dicẽdũ ſit.Dona.dubitãs tãdem in eã deſcendit ſñiam ut magis aduerbiũ ſit.uideť tñ nõ iepte
Hui irridentis. dici poſſe illud eſſe nomen ſubſtãtiuũ neutri gñis.Poſtq̃ au.me.ſta.i.ſtãtem eſſe añ oſtiũ appropat.i.eiulare & Iunonis
auxiliũ implorare feſtinat.O daue hæc q̃ fiunt.ſ.nõ ſunt diuiſa.i.digeſta cõpoſita diſtributa tibi.i.a te ſatis cõmode.i.ſa
tis opportune:ut nõ ꝑdaris & ut nõ tua ſentiať fallacia.tpibus.i.p tpa.Da.mihin.i.mihi ne nõ ſunt ſat cõmode diuiſa
q̃a dixerat Simo tibi rñdit Da.mihin q̃ſi nõ itelligens qd loquať ſenex.Si.Nũ.i.nũqd.q.d.nõ es imemor.i.es oblitus
diſcipuli.i.pamphili quem ad has fallacias faciendas iſtruis.Dixerat.n.prius tum̃ ſi qs magiſtrũ cœpit ad eam rem ipro
bũ.ideo dauus reputať magr̃.Pãphilus uero diſcipulus.Da.ego neſcio qd narres.i.qd dicas.Si.Hiccine.i.hic ne hoc ẽ
Adoriri. uerũ ſi hic dauus adortus eſſet.i.aggreſſus eſſet.nã adoriri dr̃ q ex iſidiis repente inuadit dictũ ab eo:qd corpora aggre
dientiũ exurgant ſubito atq; increſcant ſi adortus eſſet me impatũ.i.iprouiſum in nuptiis ueris.i.uere celebrãdis.quos
ludos.i.quos iocos q̃s irriſiones nũc redderet.i.obiiceret mihi & retorqueret in me.Nunc fit imperſonale eſt.ut Cice/
ro ad Ce.ſedulo fit.i.res agitur in nuptiis laboratur periculo.ideſt in periculum & perniciem huius daui.ego Si. naui/
go in portu:ideſt tuto res meas ago citra omne periculum metaphoricos ex maris tranquillitate.

✠ ¶ASCEN.Donatus legit num imemores diſcipuli ut ſit num diſcipuli tui ſunt imemores præceptorũ tuorum: uel
num mulieres ſunt imemores diſcipuli tui.utpote Pamphili.

A i ITa pol qdẽ fruſtrat⁹ ſenex & decept⁹ ualde ab itẽtiõe ſua p pã.dauo faciẽte fidẽ cõceſſioni illi⁹ adhuc exaggerať
deceptio ſenis p familiã gly.tñ ipſemet p ſe & ex ueritate icurreret hanc deceptionẽ p̃uertẽdo ueritatẽ & neceſ/
ſariũ erat ut hoc modo & ita opportune ſenex decipeť p illas mulieres:a q multi rumores q eẽnt de iſta familia
ueluti de puero forſitã poſſent ſenem cõmouere:ut crederet ſe deceptũ fuiſſe uerbis Pam.& daui:& p̃terea i iſtis notať
q̃dã cõmoditas tertii actus qa p iſtas erit qdã trãſit⁹ ad tertiũ actũ.i.ad ueras nup.Cũ eni ſenes uideat filio ſibi cõſentiẽ/
tem & iſtas mulieres tãtas fallacias machinãtes tãto feſtinãtius ad ueras nup.conabiť.Iducũť uero Miſis & Leſbia ue
nientes & loquentes de laude Pã.& de puero eius.uñ ſenex putãs fallaciã eẽ deceptiõem icurret. Dauus uero qnare re/
manet

manet ſatis finis oſtendit quod hoc exclamat ſenex deceptus ſpem falſitatis adeon eſſet filius meus demens q̄ filium haberet de peregrina:non credo ab hoc Dauo Gly.nō ſolum decipitur Simo uerbis ancillarum:ſed etiam uoce Glyce/rii,parentis hæc ſunt diuerſa a te in temporibus ut prius me explorarent eſſet āte oſtium:poſtea ueniret ancilla cū obſte/trice deinde clamaret domina:ſed nō ſat cōmode quia comperit.

DO. A

ADhuc Archilis quæ aſſolent quæq; oportent. In hac ſcæna ſpectat q̄ ſcite exp̄ſſa ſit cōſuetudo medici:uel me/dicæ egredientis de ægri domo. Nam ueniens de negociis eius loquitur:abiens de morbo:& hæc ſunt præ/ter quæ dicuntur. ¶ Ad/huc ar. q̄ ſicut ueteres ſcribebāt. adhuc quando in/certi futurarū rerum ex præſentibus rebus firma inti/mabant:quod eſt genus certiſſimæ promiſſionis & cautæ. ¶ Adhuc ar. quæ aſ. medicina aūt in ratione aut in conſuetudine:aut in exemplis. Aſſolent ergo conſuetudinis eſt oportent ratiōis. ¶ Signa eſſe ad ſ. deeſt hærentia:aut pertinentia. ſic in heautontimo rumenō. Atq; hæc ſunt ad uirtutem omnia ergo ab ſolute dixit:ut deſit aliquid tale. Vnde & nos di/cimus. Quid ad rem uel quid ad me. ¶ Nunc. p. ſ. i. ut. l. imperitiæ notantes Menandrum aut Terentiū ipſi ultro imperiti inueniuntur. nam & ille dicens a cōſuetudine non receſſit:ut cum lauiſ/ſe ſe ait nō lauiſſe a parte totum ſignificet. ſed Teren/tius propius ad ſignificationem acceſſit iſta dicen/do:ne pudenda nominaret:& ſunt qui adhuc archi/lis correctionem eſſe nimium ſollicitæ nutricis pu/tent:quod ego non probo. ¶ Fac. i. ut. l. iſta quæ ex puerperio ſordebant. quidam iſtam: ipſam puerpe/ram dicunt. ſic enim & Menander. ſed imperitiæ accuſantur:qd' non continuo ſolent poſt puerperium lauare ſed diebus omiſſis. ¶ Quod. i. d. b. & quantum imperaui date: conſuetudine ma/gis q̄ ratione dixit. pro date ei potionem Lucil. in. v. date bibere ſummo. ¶ Date bibere: nam duo uer/ba una coniuncta nullam habent ſignificationem ſine nomine:aut pronomine: ut ſi dicas. dic facere. Quod iuſſi. date ei bibere. & quantum imperaui. & qualitatem & modum rei dixit. Quod iuſſi. d. b. & quantum. im. mox huc redeo:ut auctoritatem & ia/ctantiam medicorum imitetur dicendo. ¶ Quod iuſſi non ſufficiebat:ſed etiam imperaui dixit: ſimul hæc ſolent medici promittere:ut frequēter. ¶ Mox e. h. r. ſcitus puer:ſatis obſtetrici eſt adhuc incertum qualem dicat atq; ut ita dicam a matre ſanguinolen/tum nō pulchrum:quod ipſum nimium uideretur cito dicere:ſed ſcitum pronunciat: ideo ſubauditur ut operæprecium maius accipiat. ¶ Perecaſtor:per caſtorem:& pollucem ornatiua ſunt iurādi apta fœ/minis:& natus e pāphilo dixit:ut Virg. Quem dar/danio āchiſe. r. ſ. ſ. a. u. ¶ Scitus. elegās puer pulcher quem græci ΟΡΕΟΝ dicunt. quod. n. qui ſunt hoc ſci/tum & pulchrū:& eſt diæreſis. nam ordo eſt p̄ſcitus ecaſtor:ut in hoc p pol. q̄ p paucos ut ſit per q̄ paucos. ¶ Deos. q. ut ſit. ſ. alias ſupſtites:ſuperſtites ſunt ſenes & anus. qa ſenes multis ſupſtites ætate de/lirant unde & ſuperſtitioſi: qui deos timent nimis. quod ſignum eſt delirantis:ſupſtes nunc ſalu'. Quā/do. q. i. eſt. i. b. quando & cū iterdū ſunt cauſales:& quādo p qm̄ intelligimus. ¶ Quādo qdē:ipſe trā/ſit a puero ad ipſum Pāphi. ¶ Vel hoc quis nō cre/dat. Ironia eſt. uel mō nō eſt diſiūctiua cōiunctio:ſed p ēt poſita. ut apd' Vir. Vel priamo miſanda man'. t.

Adhuc.

Pereca/ſtor.

Virg.

Diære/ſis.

Supſtes.

Superſti/tes.

Superſti/tioſi.

A Leſbia. Simo. Dauus.

ADhuc archilis:quæ aſſolent: quæq; oportēt
Signa eſſe ad ſalutē:omnia huic eſſe uideo.
Nunc primum fac iſtæc ut lauet:poſt deinde
Quod iuſſi ei date bibere:& quantum imperaui
Date:mox ego huc reuertar:perecaſtor
Scitus puer eſt natus e pamphilo.
Deos quæſo ut ſit ſuperſtes:quando quidē ipſe eſt
Ingenio bono:quūq; & huic ueritus eſt optime
Adoleſcenti facere iniuriam. Si. uel hoc qs nō credat
Qui te norit:abs te eſſe ortum. Da. quidnā ideſt?
Si. nō imp̄abat corā qd opus facto eſſet puerp̄æ.
Sed poſtq̄ egreſſa eſt:illis quæ ſunt intus
Clamat de uia. o daue itan cōtemnor abs te:
Aut ita ne tandem idoneus tibi uideor eſſe:
Quem tam apte fallere incipias dolis ſaltē accurate
Vt metui uidear. certe ſi reſciuerim. Da. certe
Hercle nunc hic ipſus ſe fallit haud ego.
Si. edixin tibi interminatus ſum ne faceres?
Num ueritus es? quid rettulit credon tibi hoc:
Nunc pep̄iſſe hāc e pāphilo? Da. teneo quid erret
Et quid agam habeo. Si. quid taces? Da. qd credas
Quaſi nō renunciata tibi hæc ſint ſic fore?
Si. mihin quiſq̄? Da. eho an tu te intellexti
Hoc aſſimularier. Si. irrideor. Da. renūciatum eſt
Nam qui iſtæc tibi incidit ſuſpitio? Si. qui?
Quia te noram. Da. quaſi tu dicas factum
In conſilio meo. Si. certe enim ſcio.
Da. non ſatis me pernoſti etiā qualis ſim Simo.
Si. ego ne te? Da. ſed ſi quid narrare tibi occœpi:
Continuo dari tibi uerba cenſes. Si. falſo
Da. itaq; nihil hercle mutire iam audeo.

Coram. Palam. Puerpa. Puer. Puellus. Puera. Puella. Tẽnor. Idoneus. Intermi/nari. Plautus. Vereri. Metuere. Rettulit. Eho. Metale/pſis. Occipio. Saluſt. Ennius. nemo in fœmini/no gñe. Renũcia/tio. Virg. Prorſus. Virg. Illico. mouenť

p.d.& bñ uel hoc ſubaudias exceptis illis quæ rephẽdit ſupra. ❡ Abs te eẽ natũ:& ortũ legiť:ut ſit iſtructũ cõmẽtũ & cõpoſitũ. ❡ Nõ ipabat cotã:corã ad certas pſonas referť ad oẽs palã. ❡ Quid.o.eſt.f.ẽt ipatiue dr̃. ❡ Opus ſcõ eſſet p.dtũs caſus eſt:ut ſit ipſi puerpæ corã iparet. ❡ Quid ſcõ opus ẽ:ſic.n.dicim⁹:qd uis tibi faciã. ❡ Puerpæ.ois q̃ pe petit puerpa dr̃. & nõ qd puerũ ſed qđ filiũ:puerpa dicta apud ueteres:puer puellus:puera puella. ❡ Illis quæ ſunt intus clamat de uia:argumẽtũ ex eo qđ nõ ſcm̃ eſt cũ fieri oportuerit & ex eo qd eſt ſcm̃:cũ fieri non oportuerit. ❡ Clamat de uia:mire clamat.q.d.maluit clamare q̃ ſine labore impare. ❡ O daue itan contẽnor hoc eſt uſq̧.adeo ne ita cõtẽnor:ual de cõtẽnor. Tẽnor aũt græcũ eſt.i.cædor & reiicior:nã ueteres τεμνω dicebant ſine pp̃õne. ❡ Ita ne tãdẽ:indignatio eſt ad exiſtimationẽ reuocãtis eũ dcã uel ſcã quo cõtẽniť qs. Idoneus:aptus & huic rei natus. ❡ Apte fallere. cito fallere & apte. Saltẽ accurate:& mire ſaltẽ qd poniť in deſpatiõe reꝝ:prio.n.fuerat hortat⁹ dauũ:ut non conareť fallere:ſaltẽ accurate. zeuma a ſupiore. ❡ Fallere incipias:aut certe ſyllepſis fallere incipias. ❡ Certe ſi.r.& utrũ p cũ reſciuerim:an qa ſtultũ me putas. ❡ Certe her.n.hic ſ.ſ.h.e.hoc ita dr̃ ut audiat ſpectator ñ ut ſimo. ❡ Edixin tibi itermiatus ſum ne id fa. hic illud reddit. Edico tibi ne temere facias:itermiatus ſum ne faceres,pminatus ſũ. Pla. in aulularia:itermiet ſola ſibi. ❡ Nũ uerit⁹ es? uereť liber metuit ſeruus:& deeſt es:apta eclypſis iraſcẽti. alibi. Non ſimultatẽ meã reuereri. Quid rettulit credon tibi hoc nũc pepiſſe hãc e pãphilo rettulit:pſuit:uel iterfuit:& pducit te ſyllabã:& ẽ ſenſus:ſic cõtẽpſiſti:q̃ſi nõ tibi cõmiatus ſim. ❡ Teneo qd erret:& qd agã hẽo:hoc dixit nõ ut ſimo ſed ut ſpectator audiat:hoc deniq̧ ſenex pbat dicens Daue qd taces:& qd agã hẽo:& qd mdgã ſcio. ❡ Quid credas q̃ſi no.r.h.pp qd:aut pp quã rẽ: aut qũo:aut pp qd credas:repetit uerbũ ei⁹ qđ ait. Credõ:q̃re adiuuãdum pnũciatiõe eſt. ❡ Quaſi tibi nõ renũciata:nũciata cõpoſitũ p ſimplici. ❡ Mihin q̃ſq̃:fauet ſibi ſenex in eo qđ ſe nult pſpicaciorẽ uideri. ❡ Eho an tu te:eho modo iteriectio eſt admirãtis. alias ad ſe uocãtis. ut Ehodum ad me. ❡ Nã q iſtæc.q.i.uñ:q̃ſi tu dicas ſcm̃ id cõſilio meo dicas p credas:nõ.n.dicimus niſi qd crediť ab eo qđ ſeqť id qđ pcedit:figura metalepſis a poſteriorib⁹ ad priora. Idẽ alibi. Audacter dicito.& alibi. Fœneratũ iſtud bñficiũ pulchre tibi dices.i.credes:ſcies:ſcties. ❡ Nõ ſatis me pnoſti:ẽt q̃lis ſim ſimo:ẽt pro adhuc:ut Virg. Idẽq̧ ẽt.o.c.a.t.pr̃. Ego ne te? duob⁹ iſtis pnoibus oñdit ſe ſenex ſcire oĩa. ❡ Sed qd tibi narrare occœpi meli⁹ q̃ icœpi:dr̃ ab occipio:eſt.n.occœpi q̃ſi caput rei iſtitui. ❡ Falſo:põt & ironicos falſo pnũciari:pt & falſo loq̃ris dici:ut Sal. Falſo q̃riť.d.n.ſ.h.g.& uocalitatis cã ſic dixit. ut pſeudolo optato certo:q̃ſi pſeudule optate certe. Nihil iã mutire. Enni⁹. Nec dico nec facio uñ & mutos dicim⁹:qd græci.

Si.hoc ſcio unum ego neminem peperiſſe hic.
Da.intellextin? ſed nihilo ſecius deferť mox huc
Puer ante oſtiũ:id ego nũc iam tibi here renũcio
Futuꝝ ut ſis ſciẽs.ne tu hoc mihi dicas poſterius
Daui ſcm̃ conſilio aut dolis:pr̃ſus a me opionẽ
Hanc tuã eſſe ego amotã uolo. Si.unde id ſcis?
Da.audiui & credo. Si.multa cõcurrũt ſimul qui
Coniecturam hanc nõ facio:iam primũ hæc ſe
E pãphilo grauidã dixit eſſe.inuẽtum eſt falſum
Nunc poſtquã uidet nuptias domi apparari
Miſſa eſt ancilla illico obſtetricẽ accerſitũ ad eam
Et puerũ ut afferret ſimul. Da.hoc niſi ſit puerũ
Vt tu uideas nihil mouẽtur nuptiæ pamphilo.
Si.quid ais? quum itellexeras id conſilii capere
Cur nõ dixti? Da.quis igitur eũ ab illa abſtraxit?
Niſi ego? nã nõ oẽs qdem ſcimus q̃ miſere hanc
Amant.nũc ſibi uxorẽ expetit.poſtremo id mihi
Da negociũ:tu tñ idẽ has nuptias perge facere ita
Vt facis.& id ſpo adiutores deo. Si.imo abi ĩtro
Ibi me opperire:& quod parato opus eſt para.
Non impulit me hic omnino nũc ut crederem:
Atq̧ haud ſcio an quæ dixit ſint uera omnia
Sed paruipẽdo illud mihi multo maximum eſt
Quod mihi pollicitus eſt ipſus gnatus.
Nunc chremetẽ cõueniã:orabo gnato uxorem:
Si ipetro qd alias mali q̃ hodie has fieri nuptias?
Nam gnatus quod pollicitus eſt haud dubiũ eſt
Id mihi.ſi nolit qn eum merito poſſim cogere.
Atq̧ adeo in ipo tpe eccũ ipm obuiã chremetẽ.

❡ Ego unũ.h.ſ.n.neminẽ dicẽdo maiorẽ cõfirmationẽ fecit:nõ ſolũ glyceriũ non pepiſſe:ſed ẽt neminẽ:hic dicendo oñdit domũ:& eſt neminẽ nullum hoiem:& nota in fœminino gñe ẽt neminem poſitũ. ❡ Deferť huc mox puer añ oſtiũ:deferť.q.d.nobis. ❡ Id ego iã tibi nũc renũcio:fingit ſe pdere quod ipſe facturus eſt:ut nõ credat ſenex ab eo fieri qd pdixit fore. ❡ Id iã ego ti.re.here.futurũ re ſyllabã apud ueteres iterdũ abũdat renũcio p nũcio.& Cic. Renunciatur mihi:renũcio:q̃ſi ſecretũ cõſiliũ:ut ſupra renũciatũ eſt. ❡ Daui cõſilio ſcm̃:aut dolis:cõmodi⁹ & magna cum iuidia dixit daui quaſi ſine eo ſcire dixiſſet:ut Virg. Cũ turnus incuſareť dixit. Nulla mora in turno. ❡ Prorſus a me opinionẽ: pr̃ſus q̃ſi porro uerſus:qd græci πορρω dñt longũ uel tractũ:pr̃ſus p q̃re poſitũ putãt.ego p eo qđ eſt oĩo. Sũt q cõiunctionẽ uelint eẽ. ❡ Opinionẽ tuã hãc.hãc cũ tedio dixit:hoc eſt nimis moleſtã:nimis ſuſpicacẽ: nimis accuſatricẽ: ſic dixit hãc tuã:ut Vir.de apibus. Vere ſuo ſolẽ ſuũ.ſ.ſ.n.& in adelphis. Iam uero omitte de mea tuam iſtã iracundiam. ❡ Audiui & credo:locus cõis:an famæ credẽdũ ſit:bñ ſubiungit credo:nõ.n.audiſſe ſtatĩ credere eſt. Multa cõcur. ſimul q cõ.reſtat eni ut multis cõcurrẽtib⁹ ſignis una cõiectura cõflať. ❡ Iã primũ hæc ſe ex pãphilo grauida dixit eẽ inuentũ eſt falſum ſm q̧ credat ſenex:& ſũmo ad imũ:& ex factis etiã & dictis:& ex rebus atq̧ pſonis ſumit argumenta. ❡ Poſtq̃ uidit nupti.parari.elegãter omiſit in cui⁹ domo. ❡ Miſſa eſt ancilla illico:qđ græci dñt ευθυσ.nam loci ſignificatio eſt etiam breuitatem temporis notans. Nihil mouentur nu.non pturbantur nuptiæ:mouentur:differantur. ❡ Quid ais? cum intellexerat qua ſe uerteret Dauus obuium: infeſtumq̧ inuenit ſenem: ita uerſute tamen it obuiam ut cõpræhẽſus

ut cópræhenſus elabaſ. ℂ Quis.i.e.ab il.ab.non frigide intulit dixiſſe ſe:ſed cú magna aſſeueratione:& abſtraxit ꝓprie ut ſupra. Mea gly.miſerú ab.ut Diuellimur inde iphitus.&.p. ℂ Quis.i.e.hoc ſubaudiendú eſt.q.d.dixi. ℂ Poſtremo id.m.da.ne.pro dilatione pueri ꝑ foribus. ℂ Tu tamé idé.idé abúdat apud ueteres:tamé idé integrú fuit.unde apud nos tandé:& tamé natú eſt:ſic & idé eorúq; dictú. ℂ Miſere.ꝗ hác a.miſere ualde nimis. ℂ Nunc ſi.uxo.ex.oratone,ꝑ eo qd nó recuſat expetit. ℂ Tu tñ idé:tñ idé aut ꝑ tñ poſitú eſt:aut ꝑ tádé:ut tu tñ idé has nuptias:ut caueaſ ab oppo ſitió: pueri ante oſtiú. ℂ Perge ſa.ita ut ſa.q.p.o.é.p.diſerte ac latine dixit:qd parato op⁹ eſt para. ℂ Nó im.h.o.ut.c. nó impulit:nó pſuaſit:nó pfecit:ut crederét glyceriú pepiſſe. ℂ Oíno oſtédit qdá ſe credidiſſe:in qbuſdá tñ eé circúuē tú. Mire aút capi tñ iducit ſené ut crederet ꝙ Gly.nó pepiſſet. ℂ Atq;.h.ſ.a.q.d.ſ.u.ꝗ poſtea dau⁹ & bñ oía ut appeat ſené multa credere uera eſſe ꝗ Da.dixerit. ℂ Multo maximú eſt multo ét cópatiuis átiq adiúxerút. ℂ Q_d.m.p.e.pol licitatio multarú reꝝ ꝓmiſſio eſt. ℂ Gnato.u.ſubaudiſ ut det. ℂ Quid.a.qd ꝑ cur. ℂ Alias:alio tpe. ℂ Atq;.a.in ipſo te.in ipſa opportunitate:in ipſo articulo. ℂ Eccú ipm obuiá cótinuo mutauit dictioné:ut iubeo chremeté.

ADhuc ar.&c.In hac ſcæna ſpectari pót ꝗ ſcite expſſa ſit cóſuetudo medici uel medicinæ egredientis de ægri do/ mo.ná ueniens Leſbia de negociis eius loqſ abiens de morbo.O archilis adhuc.i.hucuſq;.uideo oía ſigna ꝗ aſſolent ꝗq;.i.& quæ oportet(qdá codices hñt oportét:atñ oportet raro perſonale iueniſ)eſſe ad ſaluté adeé huic gly. Medicia habet eé aut in ratione aut in cóſuetudine:aut in exéplis. Aſſolét ergo cóſuetudinis eſt oportet ratio nis.Núc primú in primis fac.i.da operá:ut iſtæc.i.puerpera glyceriú lauet ſe.ſ.uel ſi iſtæc ſit actús pluralis generis neutri ut uult Do.ſic aſtrue:fac ut glyceriú lauet iſtæc.i.illa ꝗ ei lauáda oſtédebat Leſbia.Et hác ſniam cóprobat Do.altera im/ probata ꝓpter hác rationé qd nó cótinuo ſolét puerperæ poſt puerperiú lauare ſed dieb⁹ obmiſſis poſt deinde: alterú abúdat:date ei bibere qd iuſſi & quátú impaui:hoc aút dicédi genus date ei bibere cóſuetudine magis ꝗ róne dictú eſt. ná duo uerba ſic una iúcta male coherét ſine noíe aut ꝓnoíe:ut ſi dicas die facere.date ergo ei potioné. mox.i.ſtati re/ uertar huc.Per ecaſtor:piúgéda eſt cú ſcitus ut ſit ecaſtor.i. pecaſto.aduerbiú iurádi:aptú fœmís ſicut pol.i.ꝑ pollu.pſci tus pu.i.puer ualde ſcite fcú:uel pſitus.i.elegás pulcher nat⁹ eſt e Pá.i.ex ope Pá.ꝗſo de.ut ſit ſupſtes.i.ſalu⁹ diu uiués. ſupſtites ſút ſenes & anus:qa ſenes multi ſuperſtites.ideſt ſuperuiuentes ætate delirant:unde & ſuperſtitio diciſ.i. uana religio:& ſuperſtitioſi ꝗ uana religione implicati delirant:qńqdem.ideſt qa certe ipſe.ſ.Pam.hic.n.tráſit⁹ ſit a puero ad ipm Pam.eſt bono ingenio.i.bona natura.q;.i.&.qñ.i.qa.&.i.etiam uerit⁹ eſt facere iniuriam huic optimæ adoleſcétu læ.ſ.glycerio.Si.Vel.i.etiá qs nó credat ꝗ norit te.dauú hoc.i.hanc fallaciá eſſe ortú.i.ꝑfectú cómetum cópoſitú:iſtru/ ctú abs te dauo.Da.Quidnam id eſt.Si.Leſbia.non imperabat puerperæ glycerio(Puerpera.n.ois dr ꝗ peperit:ſiue ꝗ ſuperiorib⁹ dieb⁹ mater eſt effecta)coram.i.in cóſpectu ſiue in pñtia puerperæ:corá ad certas pſonas:palá ad oés referſ: qd eſſet op⁹ facto.i.facere:ſed poſtꝗ egreſſa eſt:clamat illis mulierib⁹ ꝗ ſunt int⁹ de uia.ideſt de itinere ſiue de uico.O Da ue itan:ideſt adeo ne contemnor abs te?Téuo græcú eſt.i.cedor & reiicior:ueteres enim illud dicebant ſine præpoſi/ tione:aut tádem tibi:tádem habet qddam urgens & acceleráns.q.d.ſine longiori ſermone:ita ne uideor tibi idone⁹ eſſe ideſt apt⁹ & huic rei nat⁹:qué.ſ.me icipias fallere dolis.i.fallaciis ſiue fraudib⁹ tam aperte:ſaltem incipias inꝗ me fallere dolis:tam inꝗ accurate.i.tam diligenter:& cú tanta cura & tam ſubtiliter ut uidear metui a te.ſ.certe.i.profecto.ſi reſciue rim.i.ſi cognouerim te.ſ.fallere me per apoſiopeſin.deeſt acerbe te puniam:uel te in piſtrinú dedá.qdá dicút ſi reſciue rim pro cú reſciuerim:uel certe ſi reſciuerim.q.d.putas ꝙ nó reſciuerim:& ita ſtultú me putas ut id me latuerit: ſed pría ſentétia mihi potiſſimú placet.Da.Certe hercle.i.per herculé.hic ipſus.i.hic ipſe fallit ſe.i.ſe decipit.haud.i.nó.ego eú.ſ. fallo.Si.Si edixin.i.iuſſi ne uel imperaui ne tibi & iterminatus ſú.i.minat⁹ ſú:& prohibui ne faceres fallaciam in nuptiis Nú ideſt núqd.q.d.non uerit⁹ es.ſ.facere fallaciam:uereſ liber metuit ſeru⁹.qd rettulit.i.qd interfuit qd profuit tibi edi/ cere ne faceres:nam referre prima longa ſignificat interdum utile eſſe ſiue prodeſſe.& eſt ſenſus.ſic contempſiſti quaſi non tibi cóminat⁹ ſim.& ideo nihil profuit prohibere tibi ne faceres:qa nihilominus effeciſti contra iuſſum meú. cre/ don.i.credo ne tibi hoc qd ſeqſ uidelicet hanc Gly.núc peperiſſe e Pá.i.ex opere pamphili.Da.Teneo.i.ſcio intelligo. qd.i.ꝓpter qd erret.i.fallaſ deliret.& habeo.i.ſcio.Cic.ad lentulú:habes de uatinio:cognoſce de craſſo.i.habeo ergo.i. ſcio qd agá.i.loqr & reſpódeá:& hoc populo dicit nó ſeni.Si.Quid taces:qa non audierat dauú alloquétem populú Da.Quid credas?qa Simo dixerat credon tibi hoc &c.ideo núc repetit dau⁹ uerbú qd.i.pp quá rem credas:qſi per iro niam dr:quaſi hæc nó ſint:renúciata.i.núciata.cópoſitú pro ſimplici.tibi ſic.i.eo modo fore.i.futura eſſe.Si.Mihin.i. mihi ne quiſquá renunciauit ſubaudi.q.d.meo ingenio id perſpicaciter excogitaui.Da.Eho.modo eho eſt interiectio admirantis:iterdum ad ſe uocantis:ut alibi.Ehodum ad me:an tute.i.tumet tuipſe itellexti.i.nouiſti hoc.ſ.partum Gly cerii.aſſimularier.i.fingi:paragoge eſt.Si.Irrideor.i.illudor.Da.Renunciatum eſt tibi hoc aſſimulari.Ná qui.i.qúo uel unde.iſtæc.i.iſta ſuſpitio.i.opinio icidit tibi.Si.Qui?quaſi dicat miraris unde inciderit.profecto qa notam te.i.iápridé tuos mores cognoueram.Da.Quaſi tu dicas.i.credas ab eo quod ſeqtur id quod præcepit itelligiſ(figura eſt metale/ pſis a poſterioribus ad priora)id factum eſſe meo conſilio.i.mea ſuaſione.Si.enim.i.qa certe ſcio.i.exploratú eſt mihi. Da.o Simo.ét.i.adhuc nó ſatis pnoſti me qualis ſim.Si.ego ne.i.utrú nó pnoui te.Da.Sed ſi quid occœpi ab occipio ideſt inſtituit táꝗ caput rei narrare tibi continuo céſes uerba.i.fallacias.dari tibi:hoc eſt te falli & decipi a me.Si.falſo ad/ uerbium ironiceq; dictum.q.d.falſo céſeo.ſ.uel ſi ſine ironia dicatur:ſenſus é falſo loquæris.q.d.tu métiris.Da.itaq;.i. ideo hercle.nihil audeo iam mutire.i.loqui:ut inqt Feſtus Perſius.Men mutire nefas.i.nó licet mihi loqui:uel ut uult Dona.mutire.i.nec dicere nec facere:unde mutos dicimus.Forſitan ét dici poſſet nó abſurde iam non audeo mutire.i. nó modo nó audeo loqui:ſed nec hiſcere quidé quaſi nó audeo os apire ad loquédum:uel inter dentes imurmurare: & ſuſurros efferre.Mutire.n.uſ eé mutoꝝ & eoꝝ ꝗ more mutoꝝ uolút loq:ſed nó audét ſicut muti nó poſſút.Si.ſcio hoc unú nemine.i.nullá mulieré(ubi aduerte nemine fœminino gñe poſitú)pepiſſe hic in ea domo in qua eſt glyce rium.Da.intellextin.i. intellexiſti ne neminé pepiſſe?ſed nihilo ſecius.i.nihilominus.puer.i. infans deſertur nobis.ſ.

Tamen. Tádem. Miſere. Pollici/ tatio. Alias. GVI. A Cicero. in Portu nauigo. Iſtæc. Pereca/ ſtor. Scitus. Supſtes. Superſti tio. Superſti tioſus. Quádo quidé. Ingeniú Ortú eé puerpa. Corá & palam. Temno Tádem. Accura/ te.apoſi/ opeſis. Edixin. Vereri & metuere Referre. Habere. Cicero. Eho ad/ mirátis. pagoge. metalep/ ſis.eni ꝑ qa etiam ꝑadhuc occipere mutire. Feſtus Perſius.

mox.i.ſtatim huc ante oſtium.o here iam nunc renuncio:ideſt ſignifico tibi id futurum:ut ſcis ſciens: ideſt ut cognoſcas:ne.i.ut non dicas mihi hoc poſterius.i.hoc ſequens factum.ſ.quãdo deferetur mox puer ante oſtium: factũ fuiſſe ſup.conſilio aut dolis.daui.i.meis.ego uolo hanc tuam opinionem eſſe prorſus.i.oĩno amotam a me. Si. Vnde ſcis id.ſ.puerũ ablatũ iri.Da.audiui & credo.Si.multa ſigna.ſ.concurrunt.i.cõueniunt ſimul & eodem tendũt mihi ſup. qui facio nunc hanc cõiecturam.i.qui nunc hoc quod ſequiť coniicio ſiue conjecturo.iam primũ.i.in principio hæc Glycerium dixit ſe eſſe grauidã e pamphilo.inuentum eſt falſum.i.comptũ eſt illud eſſe falſum uel inuentum.i.cõmentum illud eſt falſum:& tunc inuentũ eſſet ſubſtantiuũ.nunc poſtq̃ Glyceriũ uidet nuptias apparati.i.præparari domi. Ilico.i.ſtatim ancilla miſſa eſt accerſitũ.i.uocatũ obſtetricem:ideſt mulierẽ puerperium adiuuantẽ ad eam puta Glyce/
Mouen/tur. rium iuuandã.ſ.& ut ſimul.i.etiam afferret puerum.Da.niſi hoc fit ut tu uideas puerũ nuptiæ nihil.i.non mouentur ideſt perturbantur quin ſtatim fiant.Si.Quid ais?cum intellexeras glycerium cape id conſilii cur non dixtin exẽplo.i.
Exẽplo. ilico pãphilo.Da.Dicis ſupple cur nõ dixti:qs igiť abſtraxit.i.abſtulit auulſit eũ pãphilũ ab illa Glycerio niſi ego daus.
Miſere. nã quidẽ.i.certe nos oẽs ſcimus q̃ miſere.i.ualde uel nimis amarit eam.nunc expetit.i.nõ recuſat ſibi uxorẽ dari.ſ. Poſtremo.i.tandẽ da mihi id negocii.q.d.relinque mihi illud faciendũ ut uidelicet non recuſet uxorẽ:tñ tu idẽ.i.tutemet. perge.i.pſequere facere has nuptias ita ut facis:& ſpero id uidelicet deos adiuturos fore ſubaudi.alii codices hñt adiuturos:& tunc eſt ſenſus ſpero deos adiuturos id negociũ.i.nuptiarũ.Si.imo.i.ſed:abi.i. diſcede.intro: ideo in domũ.
opperiri opperire.i.expecta me ibi:& para id quod eſt opus.parato:ideſt parare.hic dauus nõ impulit me:ideſt nõ mihi perſua/
Quin. ſit omnino ut crederem nũc.Atq; haud ſcio an oĩa quæ dicit ſint uera:ſed paruipendo:ideſt non multum curo illa.Il/
Adeo. lud eſt mihi multo maximũ quod ipſus gnatus:ideſt ipſe pãphilus pollicitus eſt mihi. Nũc conueniam ideſt alloquar
Eccum. chreme.orabo ut det ſupple uxorẽ gnato.Si impetro ut det.ſ.quid.i.cur mali.i.eligam has nuptias fieri alias.i. alio tpe
Obuia. q̃ hodie.nam id haud.i.nõ eſt dubiũ mihi qn.i.q̃ nõ:ſi filius nolit.i.recuſat facere qd eſt pollicitus poſſim cogere merito eum ut.ſ.faciat atq; adeo.i.certe uel ualde uel intãtum.eccũ.i.ecce hic ipm chr.obuiã.i.in occurſum aduerbium eſt obuiã in ipſo tpe.i.tẽpeſtiue mature in ipſa opportunitate & in ipſo articulo negocii ſuſcepti.

A

ADhuc archi.Similiter decipiť ſenex in reditu Leſbiæ inducitur Leſbia loquens & de puero & de pcuratione dominæ.adhuc.i.iã nunc qcqd ſit de furtis quæ uideo ego oĩa illa quæ aſſolent eſſe ad ſalutẽ & quæ oportet alicui puero per ecaſtor hoc loqtur ſecũ diſcedens natus eſt pãphilo puer per.i.ualde ſcitus.i.pſpicẽ uultũ hñs & elegans:uel per ecaſtor.i.per ædẽ caſtoris natus eſt de pãphilo puer iã ſcitus.i.notus.aiunt.n.per urbem oẽs hũc eẽ de Pã.uel.i.ſaltẽ aduerſatiua diminutiua eſt. Cõtẽnor qď audes me fallere.idoneus q̃ falſas ſaliẽ accurate.i.latenter ut merus &c.Multũ.n.me paruipẽdis cũ illa manifeſte me decipis.Certe hucuſq; non potuit percipere dauus unde dubitaret Simo.edixti.i.nõ ne edixti tibi ut me nõ falleres.nũquid inuitus ideo quid retulit.i.profuit ſi ego prohibui quid credas ac ſi dicas cur diceret tibi aliquid cũ nõ credas hoc ideo ita dicit qa uult pſuadere ut credat qď dicturus eſt quaſi ita dicis hæc per te cõperiſſe quaſi nõ eſſent ab aliquo renũciata.nã uere aliqs tibi renũciauit.nã qui.i.qũo certe enim bene poſſum dicere qa certe ſe.falſo cenſeo reor:ſi nihilo ut magis credat:hæc oĩa fraudulenter fieri addit ex ſua parte& ut ſe excuſet ab hac ſuſpitione cũ etiã fallacias earũ expediet & prænũciet.ſi enim iueniſſet nõ pdixiſſet conſilio meo iuuante uel dolis meis.i.meis inuẽtionibus.quis igiť abſtractus eſt.igiť quis.a.&c.poſtremo ſuus Da.mihi hãc obedientiam ut eum diſtraham.Non impulit deliberationem Simonis de dictis ſui filii Pãphili:& daui & tranſit accepta occaſione citius obuiã ueniãt figmẽtis ſe ad deliberationẽ uerarũ nup.nõ ĩpulit me Dauus ut hic oĩo crederẽ quæ dixit.ſ.in parte credo in parte nõ.

A

IVbeo chremetẽ.Hæc cõgreſſio duorũ ſenum ad tale periculũ redigit fabulã:ut id uideať cõſilio nõ poſſe mutari:ſed euentu:q euentus eſt critonis pñtia.nã nunc ex falſis fient ueræ nuptiæ. Iu/
Iubere. Velle. beo chremetẽ.firme aliquid iubere uelle ẽ. Iubeo ergo
Optato. uolo:& deeſt ſalue:qď exprimiť ab alterius perſonæ i/
Virg. teruentu:ut Virg.Redditq; uiro.p.i.& metalepticos qa q dicit ſalue.iubet.uolumus enim aio: iubemus uerbis.¶Teipm q̃rebam placabilis & lenis amicus p totam fabulã induciť chremes:ut cognitiõi ad ultimũ intereſſe poſſit.¶Optato aduenis:optato aduerbiũ eſt: ut Virg.Ac uelut optato uentis.¶Aliquot me ad. aliquot hoc eſt nec multi nec pauci.¶Adierũt.nõ acceſſerũt:qa adit⁹ ardu⁹ difficiliſq; ẽ:adierũt:q̃ſi iportune & interpellãtes adierũt.ſic alibi.Byr.qd tibi uideť. adeon ad eũ.¶Ex te audi.ut ẽ a dauo nõ.Ex te aud.ergo nõ rumor:ſed ueritas.¶Id uiſo:ob id uiſo:deeſt te. Viſo: ad uidẽdũ uenio.¶Tu an il.i.tu iſanis:ſi dixiſti:illi iſaniũt ſi nõ audita referũt.Auſculta.p.& paucis & pauca legiť.Et qd.e.t.u.a.docilitate p te.de.o.ordo eſt.p te deos oro

A Simo. Chremes.

IVbeo chremetẽ. Chr.o teipm quærebã.
Si.& ego te.Ch.optato aduẽis:aliquot me
Adierunt ex te auditũ q aiebãt hodie filiam meam
Nubere gnato tuo id uiſo tu ne:an illi inſaniant
Si.auſculta paucis:& quid ego te uelim:& tu
Quod quæris ſcies.Ch.auſculto:loq̃re qd uelis.
Si.per deos oro & noſtrã amicitiã o chreme quæ

de os oro:ut Vir.ꝑ has ego te.℃ Et.n.a.chr.legiꝭ & chreme.℃ Quæ.i.a.p.cum.æ.mire ãt incœpta a paruis cũ ætate:ut oſt ẽdat nõ nuꝑ cognitã amicitiã:ſed ãtiq̃:ut ueterẽ anchiſem.a.a.Idẽ alibi.neq; nouus iſte.n.a. Accreuit ut ſupra accu/rate ad ꝓpoſitionẽ utiꝭ familiariter adcreuit.hic Vir.Creſcent illæ:creſcetis amo.℃ Perq;.u.g.t.&.m.g.ineptum eſt ſic adiurare aliquẽ per ſalutẽ filii mei ut facias id qͩ te rogo.ſed huic ẽt ſubiũgit:cuius tibi ptãs ſũma daꝭ ſeruãdi i tua inqt eſt ptãte:& tuus eſt:hæc ergo obteſtatio dr̃ cũ per ea adiuramus aliquẽ:de qbus agiꝭ cã.ut Iliaci cineres:&.f.c.m. idem alibi per enſem.g.f.troiæ excidia obteſtor.℃ Vt me adiuues in hac re:atq; ipſam petitionẽ.℃ Nuptiæ ut fuerãt futuræ

Incœpta a paruis cum ætate accreuit ſimul
Perq; unicam gnatam tuam & gnatum meum.
Cuius tibi poteſtas ſũma ſeruandi datur:
Vt me adiuues in hac re:atq; ita ut nuptiæ
Fuerant futuræ fiant.Chr.ah ne me obſecra:
Quaſi te orando a me impetrare oporteat:
Alium nunc cenſes eſſe me:atq; olim quũ dabam
Si in re utriq; eſt ut fiant:accerſi iube.
Sed ſi ex ea re plus mali eſt quã cõmodi
Vtriq;:id te oro in cõmune ut conſulas:
Quaſi illa tua ſit:pamphiliq; ego ſim pater.
Si.immo ita uolo:itaq; poſtulo ut fiat chreme:
Neq; poſtulem abs te:niſi ipſa res moneat?
Chr.qd eſt? Si.iræ ſunt inter glycerium & gnatum
Chr.audio.Si.ita magnæ ut ſperem poſſe auelli.
Chr.fabulæ.Si.profecto ſic eſt.Chr.ſic hercle eſt
Vt dicam tibi.amãtium iræ amoris integratio eſt.
Si.hem id te oro:ut ante eamus:dum tẽpus datur:
Dũq; eius libido occluſa eſt contumeliis
Priuſq̃ harũ ſcelera & lachrymæ cõfictæ dolis
Reducant animum ægrotum ad miſericordiam
Vxorem demus.ſpero conſuetudine & coniugio
Liberali deuinctum chreme:dehinc facile
Ex illis ſeſe emerſurum malis:Chre.tibi hoc
Ita uidetur:at ego nõ poſſe arbitror neq; illum
Hãc ꝑpetuo hẽre neq; me perpeti.Si.qui ſcis ergo
Iſtuc niſi periculum feceris.Chr.at iſtuc periculum
In filia fieri graue eſt.Si.nẽpe incõmoditas:
Deniq; huc oĩs redit:ſi eueniat (qđ dii ꝓhibeant)
Diſceſſio:at ſi corrigatur quot cõmoditates
Inde.principio amico filium reſtitueris
Tibi generum firmum & filiæ inuenies uirum.
Chre.qd iſtic?ſi ita iſtuc animum induxti eſſe utile.
Nolo tibi ullum cõmodum in me claudier.
Si.merito te ſemper maximi feci chremes.
Chre.ſed quid ais? Si.quid.Chre.qui ſcis eos
Nunc diſcordare inter ſe.Si.ipſus mihi dauus
Qui intimus eſt eorum conſiliis dixit:
Et is mihi pſuadet nuptias quãtũ queam ut maturẽ
Nũ cẽſes faceret:filium niſi ſciret eadem hæc uelle?
Tute adeo iam eius uerba audies:heus euocate
Huc dauum:atq; eccum uideo ipſum foras exire

fiant.breuiter & latine hoc genus compoſitionis ueteres nõ mutabãt.℃ Ah ne me obſecra:ꝓ ne me ob/ſecres.℃ Quaſi te hoc orãdo ĩpetrare oporteat.hæc plena uox eſt:& charitatis & officii:qͩ enim amicus ab amico petit iuſtum eſſe debet nec pro eo quod eſt iuſtũ ſupplicare oportet.℃ Aliũ cenſes nũc atq; olim c.d.nos dicim⁹ cũ darẽ.Virg.Tum decuit cũ ſceptra dabas &.u.q;.f.& nota olim ꝓ nuꝑ.℃ Aliũ eẽ cẽſes nũc me:non perſonæ:ſed rei conditio eſt cõmutata. Virg.
℃ Si in re eſt utriq; ut fiãt praue ꝓpoſuit ut recte explicaret.hic ſyllogiſmus negatiuus dr̃.nam in ſecũdo.a.b.m.m.at.h.ne.g.a.qͩ pri⁹ dixit.℃ Sed ſi ex ea re plus mali eſt q̃ cõmodi.Si in re eſt utriq;:ab utili argumentũ utriq; de duobus cõſtat:bene utriq; mihi & tibi.q.d.ſi.mihi utile & tibi ẽt utile eſt:& al/teri & nulli alteri inutile.℃ Sed ſi ex ea re.i.nuptiarũ mutauit nũc q; pluralẽ in ſingularẽ fiãt ex ea re.℃ In cõe.i.ex q̃li ꝓuide.℃ Quaſi ſi illa ſit tua pãphiliq;. e.ſ.p.nota ſuauiſſimã uarietatẽ.nõ.n.dixit quaſi illa tua ſit:& ille meus.℃ Immo ita uolo qa utile eſt: qa in re eſt.℃ Itaq; poſtulo:itaq; mõ due partes oꝛonis ſunt ut in ecyra.Itaq; unã iter nos ætatẽ agere liceat. In cõi. Itaq;.
℃ Niſi ipſa res moneat nõ poſtulẽ:bene intulit mo/neat nõ poſtulẽ:qa poſtulo ꝓtulit.℃ Iræ ſũt iter gly/ceriũ & gnatũ:hoc læto uultu ꝓnũciat Simo: & hoc a poſſibili ẽ.loqꝭ.n.apud eũ ex quo audiuerat.Pã.ꝓ uxore hẽre hãc ꝑegrinã.℃ Audio:ironia morẽ fabu/læ & hic paulo ſapiẽtior iducitur & minus obnoxi⁹ dolis.℃ Profecto ſic eſt. profecto confirmatio eſt. ꝓfecto.
℃ Amantium iræ:ſnĩa in qua a ſpe recediꝭ:& in oẽs aliquid dr̃.καθολικα.eſt eim ſine auctoritate ſnĩa.
℃ Integratio.iſtauratio.℃ Id te oro.deeſt ob ut ſit ob id:ut Virg.Quod te per ſu.o. ℃ Priuſq̃.h.hic in/uidioſius hã; cum una ſit:ſic in eunu.Non perpeti mere.cõ.Reducãt aium hic:ut ſupra. ℃ Ipſũ ani.æ. ad.d.p.a.℃ Vxorẽ demus demus:ut in heau. Quin mimo ꝑiculo id dem⁹ adoleſcentulo.℃ Neq; ill.h.ꝑ.amphibologiã de induſtria poſuit:aut utrũq; ſignificat.Niſi peri.ſe.tẽtamẽtum.Cic.aũt Tu te.m. q.f.idẽ Terẽtius.Fac ꝑiculũ in litteris.℃ At iſtuc.i.f. f.g.e.mirabile dictũ nimis & id qđ merito in ꝓuer/bium ceſſerit.℃ Si eue' quod dii prohi.parẽtheſis ꝑ euphemiſmon.℃ Ac ſi cor.q.cõ.in alter eſt ſyllogiſ/mus per contraria lẽmata & ipſe negatiuus.℃ Prin/cipio.a.fi.principio nec intulit ſecundo reſtitueris.ĩ/uenies ergo anacoluthon duplex.℃ Amico filiũ ab honeſto.℃ Quid iſtic:cõcedentis & ueluti uicti uer/bum:tãquam ſi diceret quid:& abundat iſtic uel po/tius quid iſtic hominem ſignificat de loco & ſentẽtia ſecedere:ut ecõtrario præſtare ac reſiſtere dicitur: qui aliquid negat. ℃ Si ita animum induxti:legitur: & animum induxiſti:ſed illud plenum eſt hoc per me/taplaſmi ſyncopem diminuitur.℃ Ipſus mihi da.q. Integra/tio. Cicero. Præſtaſ. Reſiſteſ

i.e.c.dixit commendatio teſtis:ut in foro modo e dauo audiui:ergo ipſus:quaſi qui maxime ſciat.¶ Tute adeo:iam eius audies uerba.adeo modo & abundat.ut Virg. Tuq; adeo tm̄ quéq̄.¶ Atq; eccum ui.eccum quaſi ecce eum uete res dixerũt.Eccum ellum:quod apertius ſignificat ecce eũ:ecce illũ:& obſcurius ellum.

GVI. A

IVbeo.Hæc congreſſio duorũ ſenũ ad tale piculũ redigit fabulã:ut id uideaẽ cõſilio non poſſe mutari ſed euen tu qui euẽtus ẽ Critonis pñtia.nam nũc ex falſis fiẽi ueræ nuptiæ:Iubeo.i.uolo(nã firme aliqd iubere uelle eſt)Chre.ſaluete ſubaudi ſed ſupprimiẽ alterius pſonæ iteruẽtu.Volo aũt & iubeo differunt.nã uolumus aĩo: Obuiã. iubemus uerbis.Chr.o aduerbiũ optãtis:q̃rebã te ipm̄.Si.& ego te q̃rebã inq̃. Chr.aduenis optato.i.multũ optatus: iubeẽ & uelle. aliqđ.i.neq; multi neq; pauci audierũt me.i.uenerũt ad me.nõ aũt dixit acceſſerũt.nã aditus arduus difficiliſq; eſt itaq; adierũt q̃ſi iportune & iterpellãtes aduenerũt q aiebant id ſup.auditũ eſſe ex te.i.a te uidelicet filiam meam nubere ho O optã tis. die.i.dari nuptui gnato.ſ.pa.id.i.ob id:uiſo.i.ad uidendum uenio:ne.i.utrũ tu Simo inſanias q id dixiſti:an illi qui id aiebãt inſaniant q.ſ.nõ audita referãt.Si.auſculta.i.audi paucis.i.breuibus uerbis:pauca ẽt legiẽ q̃ſi audi aliq:& ſcies Adire & accedere. q̃d ego uelim te uel intellige facere:uel eſt ſenſus ſcies pp qd ego te tãtopere optarẽ:& ſcies inq̃ id qđ tu quæris. Chre mes.Auſculto:loquere.i.dic qd uelis.i.cupias ut fiat.Si.O Chreme oro te p deos & per nr̃am amicitiam: quæ incoe Viſo. pta.i.inſtituta a paruis.i.iã tum cũ adhuc parui eſſemus:& a paruis pro aduerbio ponitur:ſicut a paruulo a puero. ac creuit.i.cœpit incrementũ.ſimul.i.pariter cũ ætate.q;.i.& oro inq̃ te per tuã gnatã Philomenã unicã & ſolã ſine ſorori bus aut fratribus & per Gnatũ meũ(cuius Gnati ſeruãdi.i.cuſtodiẽdi ne pdatur ſumma ptãs datur tibi)oro ergo te ut Futuræ adiuues me in hac re in hoc negocio abſtrahendi filii a libidine.atq; ita.i.eo pacto nuptiæ.fiant.i.celebrentur.ut.i.ſicut Ah dolẽ tis. fuerãt futuræ.i.faciẽdæ a fio potiuſq̃ a ſum.Chre.ah dolentis interiectio ne obſecra me.i.noli me obſecrare.i.p ſacra ro gare.Quaſi.i.tãq̃ oporteat te impetrare hoc.ſ.ut nuptiæ fiant a me Chremete orãdo me.ſi cenſes.i.putas me eſſe nunc Atq; p q̃ aliũ.i.aliorũ morũ:atq;.i.q̃ olim.i.pterito tpe cũ.i.q̃n dabã filiam meã filio tuo ſi eſt in rem utriq;.i.ſi utriq; noſtrũ eſt utile & nemini inutile.Res.n.interdũ pro utilitate poniẽ ut hoc eſt e re mea.i.mihi utile:e re tua.i.tibi utile &c. ſimiliter Eſſe i rẽ. puto hoc eſſe in rẽ utriq; noſtrũ.i.puto hoc eſſe utile utriq; noſtrũ.ergo ſi eſt in rẽ utriq; noſtrũ ut nuptiæ fiãt accerſi.i. Accerſo uel accer ſio ab ac cio.is. euoca me ſeu fac me certiorẽ uel mone.nã accerſo uel accerſio ab accio is eſt qđ ſignificat uoco as queadmodũ & ac cerſo eiuſdem ſignificationis:antiqui.n.dicebant arcio.is:mutãtes.d.literã in.r.Inde arceſſo is nunc aũt dicimus accio is.d.in.c.mutata:& inde fit accerſo ſis uel accerſio is tertiæ inflectionis uel quartæ:iube.i.ipera ut fiãt.ſed ſi.p.m.eſt. ex ea re.i.ex nuptiis q̃ cõ.u.mihi & tibi oro te id.i.id a te peto ut cõſulas.i.pſpicias,puideas in cõe.i.icõmodum quod ſit Cõe. mihi cõe tecũ uel in cõe.i.æquali ut Do.uult cõe ſæpe dẽ de duob9 tm̃ ut hic & Cice.ad Sulp.qcqd nos cõi ſnĩa ſtatue Cicero. rimus.i.mea & tua.& in multis aliis locis.conſulas igitur in cõe quaſi.i.tanq̃ illa filia mea ſit tua.q;.i.& ego ſim pater pãphili.Si.imo.i.ſed o Chreme in uocatiuo ſicut Vlyxe uolo itaq;.i.& poſtulo ita ut fiat.i.ut hoc negocium complea tur.neq; poſtulẽ.i.poſtulare uelim abs te niſi ipſa res moneat.i.incitet & poſtulet ut fiat Chre.quid eſt?Si iræ ſunt inter Glycerium & Gnatũ.Chre.audio.i.intelligo capio qđ dicis.Si.ita magnæ ſunt iræ ut ſperẽ Pã.poſſe auelli.i. abſtrahi ab illa Chre.fabulæ.i.nugæ ſunt.ſ.Si.pfecto.i.proculdubio & eſt particula cõfirmatiua:ſic eſt.i.iræ ſunt magnæ Chr. Syllep ſis. hercle ſic eſt ut dicam tibi:iræ amantiũ.i.amore captorũ reintegratio.i.inſtauratio eſt amoris.eſt autẽ ſyllepſis cuiuſmo di illud eſt Xenophon delitiæ meæ ſunt mandata tua meditatio mea eſt.uerbũ.n.ſequitur ultimũ nominatiuũ & cũ Hem do lentis. illo congruit.Si.hem interiectio oſtẽdẽs dolorẽ profectũ ex dicto chremetis q catholicã.i.cõem ptulit ſniam:id.i.ob id qa amantiũ iræ &c.oro te ut eamus ante.i.pueniamus dũ.i.q̃diu tẽpus.i.opportunitas daẽ dũq; libido.i.extrema uo luptas & laſciuia eius Pã.eſt occluſa.i.cohibita repſſa contumeliis.i.pbris ultro citroq; datis demus uxorẽ.priuſq̃ ſcele ra.i.ſcelerati mores & lachrymæ(harũ pro huius Gly.inuidioſæ dictũ eſt ut in eunu.nõ ppeti meretricũ contumelias) confictæ.i.ſimulate dolis.i.aſtutiis fraudibus ad decipiendũ reducant.i.redigãt aĩum ægrotũ qa amore ſauciũ ad miſe Deuict9. ricordiã.i.ut miſereaẽ eius Gly.o chre.ſpero.i.confido ipm Pã.deuinctũ.i.alligatũ irretitũ allectũ conſuetudine.i. con uerſione tuæ filiæ.& cõiugio.i.matrimonio liberali.i.facto.cũ libera & nõ ſerua qualis forte putabaẽ pegrina illa Gly. uel cõiugio.i.liberali.i.liberaliter facto ſpero itaq; ſeſe ſic deuictũ dein uel dehinc.i.poſtea facile emerſurũ.i.ereptutũ ex illis malis quæ in amore ſunt.Chre.hoc uideẽ tibi ita futurũ ſupple.at.i.ſed ego arbitror neq; illum Pãph.poſſe habere Amphi bologia hanc filiam meã.uel contra dici poteſt hanc nõ poſſe habere illum ppetuo.ideo amphibologia ex induſtria uſus eſt ut utrũq; oſtẽderet:& arbitror inq̃ me Chremetẽ nõ poſſe perpeti.i.uſq; ad finem pati:ut filiam meam habeat ſecũ ſcilicet quando eiuſmodi mores poſt cõnubia ſit proſecuturus.Si.Ergo qui:ideſt unde uel qũo ſis.iſtuc pro iſtud. niſi feceris Periculũ periculũ.i.tentamẽtum ſeu experiẽtiam.Chre.at eſt graue.i.moleſtum iſtud periculũ.i.tentamentum fieri in filia mea. Huc. Si.nẽpe.i.certe reſpõſioniq; aptũ eſt.deniq;.i.tãdẽ oĩs incõmoditas.i.importunitas redit huc.i.in meipſum recidit. nã Euphe niſmon. huc de perſona loquẽtis dicitur ſi diſceſſio.i.ſeparatio eueniat.qđ.ſ.diſceſſionẽ euenire dii prohibeant.i.auertant parẽ theſis eſt per euphemiſmon.At ſi.i.ſed ſi corrigatur.i.reſipiſcat,ppter filiã tuam.quot cõmoditates.i. opportunitates Coniun ctiuum. pro indi catiuo. inde,pcedẽt.ſ.Alii habẽt uide quod ipſum ſatis quadrat quãtum ad ſentẽtiã.Principio.i.in primis reſtitueris.i.reddes cõiunctiuũ p idicatiuo anacolouthõ.filiũ amico tuo quẽ.ſ.filium uides laſciuia perditũ iri.i.uenies tibi generũ firmũ.i. ſtabilẽ & uirũ.i.maritũ filiæ tuæ.Chre.Quid iſtic uerbum concedẽtis eſt & ueluti uicti ita ut iſtic abũdet: uel eſt ſenſus qd iſtic facis ſup.quaſi cõceſſionẽ tãdẽ ſubiũcturus.Vel qd iſtic.i.iſte dicit ſup.admirãdo:ſi ĩduxti.i.iduxiſti p ſincopẽ Synco pem. aĩum.i.ſi tibi impaſti uel tibi perſuaſiſti iſtud eſſe ita utile nolo ullum cõmodũ claudier pro claudi p paragogen tibi in me:hoc eſt nolo tuũ cõmodũ retardari per me.Si.o Chre.merito.i.iure ſemp maximi feci te:ideſt te plurimi æſtimaui. Chre.ſed qd ais?Si.qd?Chr.qui.i.qũo ſcis eos nũc diſcordare iter ſe.ſ.Pã.& Gly.& eos dixit q maſculinũ genus præ ponderare debet fœminino.Si.ipſus Dauus quaſi q maxime ſciat.q eſt intimus.i.familiariſſimus:ppinquiſſimus cõ ſiliis.i.propoſitis eorũ pãphili & Gly.dixit mihi:& is pſuadet mihi ut maturem.i.accelerẽ nuptias quantum quæam,

Num.i.nūquid quaſi dicat nō cenſes.ideſt iudicas ꝙ ſup.faceret niſi ſciret filium uelle hæc eadem. Adeo:ideſt certe tute.i.tuipſe.iā: ideſt nunc audies uerba eius. Deinde admonet alios ſeruos ut euocent Dauum ad Simonem. Heus aduerbium uocantis & attentionem petentis euocate.i.accerſite dauum huc.i.ad me.atq; eccum.ideſt ecce hic prope uideo ipſum exire foras.ipſe enim iuſſu Simonis abierat intro ut pararet paranda. Heus. uocātis.

ASCEN.Dum in his cōmentariis dicit̄ accerſo etiam quartæ coniugationis:hoc docti inficias erant.Tāetſi in ſanctis ſcripturis ita reptum eſt.Reciprocatio etiam ſic melius ſtaret.Spero chreme Pāphilum deuictum conſuetudine & liberali coniugio:emerſurum.i.eductū ſeſe facile ex illis malis.Itē cū dr̄ nēpe icōmoditas ois huc reddit:nō intelligo huc.i.i me:ſed i hác rē ut fiat uidelicet diſceſſio: Nā Chremeti quoq; icōmodo foret:atq; eius filiæ.

Dauus. Simo. Chremes.

AD te ibā. Si.qdnā ē? da.cur uxor ñ accerſit̄
Iā adueſpaſcit. Si.audin tu illū? ego dudū
Non nihil ueritus ſum daue abs te ne faceres idem
Qd̄ uulgus ſeruoꝝ ſolet.dolis me ut deluderes
Propterea qd̄ amat filius.Da.ego iſtuc facerem.
Si.credidi:idq; adeo metuens uos id celaui
Quod nunc dicam.Da.quid eſt? Si.ſcies:
Nam propemodum habeo iam tibi fidem.
Da.tandē cognoſti qui ſciē.Si.nō fuerāt futuræ
Nuptiæ.Da.quid nō? Si.ſed ea gratia ſimulaui:
Vos ut ꝑtentarem.Da.quid ais? Si.ſic res eſt.
Da.uide nūq̄ iſtud quiui ego intelligere:
Vah conſilium callidum.Si.hoc audi ut huc te.
Introire iuſſi:opportune hic mihi fit obuiam.
Da.hem num nā perimus? Si.narra huic quæ tu
Dudum narraſti mihi Da.quidnam audio?
Si.gnatam ut det oro:uixq; id exoro.
Da.occidi.Si.hem quid dixti?
Da.optime inq̄ factū.Si.nūc ꝑ hūc nulla eſt mora
Chr.domū nunc ibo ut apparentur dicam:
Atq; huic renuncio.Si.nunc te oro daue:
Quoniam ſolus mihi effeciſti has nuptias.
Da.ego uero ſolus.Si.corrigere mihi gnatum
Porro enitere.Da.faciam hercle ſedulo.
Si.potes nūc dum aius irritatus eſt.Da.quieſcas.
Si.age igit̄ ubi nūc eſt ipſus.Da.mirū ni domi eſt
Si.ibo ad eum:atq; eadem hæc quæ tibi dixi dicā
Itidem illi.Da.nullus ſum.qd cauſæ eſt? qn hinc in
Piſtrinum recta proficiſcar uia:nihil eſt ꝓci loci
Relictū:iam perturbaui omnia:hærum fefelli: in
Nuptias conieci herilem filium.feci hodie ut

IVbeo Chre. Incipit tertius actus de apparatu uerarū nup.& ad hoc cōuenienter inducunt̄ Chre.& Simo:nā de utriuſq; uoluntate & diſpoſitione pendebat rei iudiciū.Iubeo ꝓ opto dicit qc/qd ego uelim.ſ.q̄re ad te ueniebā & ꝙ q̄ris.i.interrogas a me & ꝑ filiū meū quē ꝓpter me debes amare q̄ſitando te impe.opor.illas per ꝓces impetráda ubi uoluntas illius a quo petit ſolūmodo officit.Sed cum ſola utilitas īpediat & nō amici uolūtas nulla ꝑ ꝓces impetrata habet̄ uere nō ꝑ ꝓces eſt īpetrandū qa uolūtas mea nō officit:& hoc eſt qd̄ dicit interrogādo alium eē ſed utilitas officit:& uere officit qa ſi nō officit ſum paratus.hoc dicit ſed in re utriq; & eſt. Immo ita uolo .ſ.ut ſi eſt utile nō fiat quod.i.qd utile uides neq; me ꝑpeti ſi uellet tenere filiam & tm̄ aliā diligeret q.i.qūo ſcis ex una parte eſt tm̄ una incōmoditas.i.diſceſſio q; nūq̄ ſi deo placuerit eueniret ex altera multæ cōmoditates qd iſtuc dicis ſi ita tibi uidetur fiat.q.i.qūo ſcis. A Serui.

AD te ibam.Da.ut recte ſcribat̄ dauos ſcribendum eſt:qa nulla lr̄a uocalis gemiata facit ſyllabam:ſed qa ambiguitas uitāda eſt noiatiui ſingularis & accuſatiui pluralis neceſſario pro hac regula digama utimur: Dauus: ſeruus: uulgus: coruus. At.t.i.qd nā? hic eſt locus:in quo iam ad diſcrimē mali producta comœdia in meliorem partem iam incipit inclinare. ❡ Ego du.nō ni.ue.ſum.ſemꝑ grauis incœptio oronis quæ exordiū ſumit a pronoie ego:ut ego te.q.p.ſ.oro.Ego poſtq̄ te.e.a.p. Ego dudum ueritus ſum.d.abs te.n.ſ.aduerbia tpis aut certa ſunt ut hodie cras.aut icerta ut dudū nuꝑ.Itaq; icertis certū additur tꝑs.ut iādudū nūc ſemꝑ.Nō nihil ue.da. breuiter pro ueritus ſum ne qd abs te fieret:ſicut ſupra.Hei metui a Chryſide.& Ci.Quæ ꝓcatus ſum a diis īmortalibus: pro eo qd eſt quæ ab his petiī præcatus. ❡ Propterea qd̄ amat fi.totū cum extenuatiōe ꝓtulit:tanq̄ q ſatiſfactū uoluerit Dauo ob cōprobatā fidē eius. ❡ Nā propemodū hēo:iā ridicula dilatio eius rei q̄ iādudum nota eſt audituro.nā ꝓpemodū.i.admodū qn̄q; ēt ſignificat iā hoc eſt ꝓpemodū.cui⁹ act⁹ eſt admodū. ❡ Sed ea.g.ſi gr̄a ꝓ cā poſuit noue.ſic res ē qd̄ græci dicunt χαριν. ❡ Nū nā pim⁹.nā ut q̄nā. ❡ Quidnā au.legit̄ & audiā.Menāder.n.ſic ait. ❡ Occidi hē qd dixti.bn̄ uſus eſt. Occidi:& optime dixit:ut ſimilitudine falleret audientē. ❡ Nunc ꝑ hunc chre.ſ.ibo atq; huic renuncio uarie ibo & renuncio.Nūc te.o.d.te ꝑ quē ſtat ſūma negocii:& mō magis uere rogat:q̄ tunc cum ait.De hinc poſitiue æquū eſt te o daue.ibi eni iracundia latet:cū dicit ſiue æquū. ❡ Q m̄ ſolus.m.ef.nō feciſti eſt.n. efficere ꝑficere faciendo.bn̄ & has quarū cā laboro. ❡ Ego uero ſolus

DO. A

Cicero.

Propermodū.

Efficere.

& hæc ad increpationem dicit non ad confirmationem. ℭ Solus.i.cui non eſſentiebat Pamphilus. ℭ Porro enitere.
Deiceps porro in futuꝝ.deinceps futuri tpis aduerbiũ:uel adhortãtis.ut porro.q.q.Enitere:labora quaſi difficile ſit:& conatu
Eniti opus.Faciã hær.ſe.productiones ſunt comici ſtili. ℭ Hercle ſe.ad fucũ orationis poſitæ. ℭ Potes nunc dum.a poſſi/
Irritare bili argumẽtũ. ℭ Dũ aius irritatus:qa dixerat.Iræ ſunt iter Glycerium & Gnatũ. ℭ Irritatus eſt.cõmotus ira prouoca
tus ut in phormione.dr̃ autem uerbum a canibus qui reſtrictis dentibus hanc litteram imitantur. ℭ Quieſcas.i. con
quieſce.imperatiui modi ne iniurioſum uideretur. ℭ Age igitur:age dic ut eſt.egitq; ore intentum aut aduerbium eſt
hortandi. ℭ Quieſcas pro quieſce:aut deeſt uolo: aut
facito. ℭ Mirum ni domi eſt exiſtimatiõem intulit in/
certum fingens:& eſt compoſitum quaſi miror.Miꝝ
ni domi eſt compoſitum eſt:quaſi hoc eſt mirũ ni do
mi eſt caute ſeruus callidam interrogationem ſenis pa/
ratus excipit:& memor ſimulatæ diſcordiæ c amica
fingit nõ ſe alibi eum eſſe ſuſpicari q̃ domi. ℭ Dicam
idem:illi in aliis itidem ſcriptum eſt:ꝙ ſi eſt pro item accipiamus.an ergo idem pro item. ℭ Nullus ſum plus eſt nul/
lum eſſe q̃ periiſſe.nam qui perit corpus habet reliquum.qui uero nullus eſt:ita non eſt ac ſi natus non ſit. ℭ Quid
ꝓficiſce/ cauſæ eſt:quin nunc hinc in piſtrinum re.ꝓfi.u.bene recta uel corporis impulſione luſtri faciam:aut recta eam ad præ/
re. catorem aut ad Pamphilum bene ꝓficiſcar.proficiſci enim rem ægrã ac difficilem dicimus:& recta uia plana dixit nõ
tm̃. ℭ Quin hinc.i.ex hoc loco. ℭ Nihil eſt p̃.lo.re.ſubiungit ergo cauſas cur proficiſcaꝛ in piſtrinum. Nihil eſt.p̃. qd
predixit ſenex. ℭ Iam p.o.allocutio in qua qd metuat:quid uelit manifeſtum eſt. ℭ Heꝝ ſe.hæc enumeratio cauſarũ
eſt.qua mirifice exaggerauit errores ſuos. ℭ In nuptias Pãphilum conieci:nec immiſi:ſed conieci:quod impetum & in/
Cõiiceꝛ. iuriam ſignificat. ℭ Hærilem filium. ℭ Feci hodie ut fierent:necdum feci:uerũetiam addidit hodie tp̃us:
ut ne diecula quædam eius ſit quod fecerat mali. ℭ Inſperante hoc.a.i.inſperante & inuito duplex offenſio. ℭ Hem
aſtu.bona ironia pluraliter dixit aſtutias.quaſi is qui abundat aſtutiis ut ei una nõ ſufficeret. ℭ Vtinam mi.eſ.a.h.q.n.
GVI. m.p.nõ dixit gladium aut laqueum:ne eſſet tragicum.ergo expreſſit bene dicens præcipitem darem.

Fierent inſperante hoc atq; inuito pamphilo:
Hem aſtutias qd ſi quieſcem nihil eueniſſet mali
Sed eccum ipſum uideo.occidi:utinam mihi eſſet
Aliquid hic:quo me nunc præcipitem darem.

A
AD te ibã &c.Hic locus eſt in quo iam ad diſcrimẽ mali ꝓducta comœdia in meliorẽ ptem iã incipit inclinare
Da.ibã ego dauus ad te Simonẽ.Si.Quidnã eſt? Da.Cur uxor nõ accerſitur.i.aduocatur uel adduci curatur.
Iam aduesperaſcit.i.ad ueſperũ inclinaꝛ dies.Si audin.i.audis ne tu.Chre.illum.Da.ego ſemp.grauis eſt incoe/
ptio orõnis quæ exordiũ ſumit a ꝓnomine ego.dudũ.i.pauloaute.Aduerbia tpis.aut certa ſunt ut hodie cras:aut icer/
ta ut dudum nup.Itaq; incertis certum additur tp̃s:ut iãdudum iãnuper.o daue ueritus ſum nõ nihil.i.aliqd timui ne
quid a te fieret:ſed breuitati ſtuduit poeta:ut alibi:metui a chryſide:ne.i.ꝙ.faceres idem ꝙ uulgus.i.maior pars ſeruoꝝ
ſolet.ſ.ut.i.ꝙ deluderes.i.ludibrio offenderes me ſenẽ dolis.i.aſtutiis malis propterea ꝙ filius amat.i.amore captus eſt
Da.Egon.i.ego ne facerẽ.i.facere uellem iſtuc uidelicet:te deludere dolis.Si.credidi.q̃.i.& .ego adeo.i.ualde metuens.
Prope/ Id ne.ſ.decipere.cælaui uos ſeruos id ſup.ꝙ dicam nũc Da.Quid eſt? Si.Nam ꝓpemodũ.i.uel admodũ ut uult Dona.
modũ. uel ferme ꝓpe habeo iam fidem tibi.i.credo tibi.Da.Tandem cognoſti.i.nouiſti q.i.qualis ſiem hoc eſt ſim.Si.nuptiæ
Pertenta nõ fuerant futuræ.i.faciẽdæ.Da.qd.i.cur nõ fuerant futuræ.Si.Sed ſimulaui nuptias futuras.ea gr̃a.i.cã ut ptentarem
re. uos.i.perfecte de uobis periculum facerẽ.Da.qd ais? Si.Sic res eſt.Da.Vide nunq̃ quiui ego intelligere iſtuc.Vah.inter/
Vah idi/ iectio indignantis uel increpantis ac deridentis.conſilium.i.ꝓpoſitũ cõmentum callidũ.i.aſtutia & calliditate plenum
gnantis hoc aũt dictũ exclamatione tollendũ eſt.q.d.conſilium illud eſt multũ callidum & irridet dauus eo pacto Simonem.
uel incre eum.n.nõ latebat eiuſmodi conſilium.Si.audi hoc.ut.i.poſtq̃ iuſſi te dauum introire.huc.i.in domũ parandoꝝ obſo
pãtis aut nioꝝ gr̃a.hic chre.fit obuiã.i.occurrit præſto eſt mihi opportune.i.tẽpeſtiue.Da.hem. dolẽtis iteriectio.nũnã.i.nũqd
irridẽtis perimus.i.perditi ſumus:& nã adiectio eſt ſyllabica ut qſnam.Si.narro huic chre.quæ tu dudum.i. pauloante narraſti
Hem do mihi.Da.qdnã audio:alii audiam.Si.oro ut ipſe chremes det gnatã uixq; exoro.i.obtineo id.Da occidi.i. perii: pditus
lentis ſum.Si.hem indignãtis interiectio hic eſt qd dixiſti.Da.inq̃.i.dico uel dixi optime factũ eſſe.ſ. Si.nunc nulla eſt mora
Oraꝛ & per hunc.i.non ſtat per Chremetem quo minus nuptiæ fiant.Chre.Nunc ibo domum dicam ut apparẽtur obſonia.ſ.
exorare. atq; renuncio.i.ſignifico huic filiæ meæ.ſ.Si.o daue nunc te oro:quoniam tu ſolus effeciſti.i.faciendo perfeciſti has nu
ptias.Da.Dauus interumpens ſermonẽ dicit.Ego uero ſolus effeci nuptias:hoc autem dicit nõ ad cõfirmationem.ſed
ad increpationem.Si.ſubdit Simo.quod fuerat dauum rogaturus.porro.i.deinceps in futurum:uel hortãdi eſt aduer
bium.enitere.i.elabora quaſi difficile ſit & cõatu opus.corrigere.i.ad uiam rectam redigere mihi gnatum.ſ.Pam. Da.
hercle.i.per Herculem.faciam ſedulo.ideſt inſtanter quaſi ſine dolo.Si.potes corrigere nunc dum animus eius eſt irri/
tatus.i.cõmotus ira ſiue concitus & prouocatus.Da.quieſcas:ideſt conquieſce neq; de hac re labores. Si.igiꝛ age.i.uel
dic & loquere uel eſt aduerbium hortantis quo adhortaꝛ eum ut faciat quod pollicetur: ubi ipſus Pam.eſt nunc.Da.
Age hor Mirum eſt:ideſt miror ni:ideſt ſi non eſt domi cum ſint inimicitiæ illi cum amaſia.Si.Ibo ad eum filium atq; dicam iti
tantis. dem:ideſt ſimiliter illi hæc eadem quæ dixi tibi.Da.Nullus:ideſt non ſum: plus eſt enim nullum eſſe q̃ periiſſe. Nam
qui perit corpus habet reliquum.qui uero nullus eſt ita non eſt ac ſi natus non ſit.quid cauſæ.i. quæ cauſa eſt. quin:
Nullus ideſt cur nõ proficiſcar tanquã res ægra & difficilis recta uia:ideſt plana hinc: ideſt ex hoc loco.in piſtrinum: ideſt in er/
ſum. gaſtulum piſtrinum ad circumagendas truſatiles molas.nihil loci.ideſt nullus locus: hoc eſt nulla opportunitas reli/
Cõiiceꝛ. ctum eſt preci.quaſi nunc præces apud Pam.non ſint ualituræ:iam perturbaui omnia conieci:ideſt impetu & iniuria
Hem ira immiſi filium Hærilem.ideſt Pamphi.filium hæri mei Si.in nuptias.feci ut nuptiæ fierent hodie hoc Pamphi. inſpe/
ſcentis. rante atq; inuito:ideſt nolente.Hem iraſcentis ſibi interiectio eſt aſtutias omiſit o:ut hominem nequam pro o homi/
nem nequã

nem nequā bona ironia.pluraliter dixit aſtutias:q̄ſi ei qui abūdat aſtutiis una non ſufficiat ac ſuppetat:q̄d.i.ſed ſi quie/ſcē.i.in ea re non laboraſſem nihil mali eueniſſet. Sed eccū.i.ecce hic añ oculos uideo ip̄m pāphilū occidi.i.pdit⁹ſū.uti/nā aliquid cēt mihi hic.quo.i.ut.uel e quo darē me p̄cipitem.nūc.i.præcipitarē me mihi ip ſi mortem conſciturus.

Hē ira/ſcentis. Occidi

AD te ibam.poſtquā bene cōuenerat inter duos ſenes de apparatu ueraꝝ nuptia.reſtabat ut q̄ſi effectū illaꝝ nu/ptiarū oſtenderet quo iſte actus in ſuo principio uigeret.ſ.ut audito rumore ſuæ machinationi cōtrario aduerſatia pars omnino ſubſternat̄ & abſterreat̄:ideo cōuenienter dauus caput conſilii totius mali primus terrore cōmouet̄ ut pcuſſo capite membra diſpergant̄:& deſperent poſtea cōmouet̄ Pā.deinde carinus. Audin tu illum chremes quāto deſiderio affectet nuptias: poſtea cōuertit ſe ad dauum dicēs ego dii &c.ppemodum.i.aliquātulum non nam perimus.exterritus eni fuit Da. Credens contra ſpē ſuā eueniſſe ex hoc aliquid qđ audiuerat opportune fit obuiā quidnā au.uerba iterum timoris.ego uero ſolus orō ambigue dicta:potuit eni & affirmare dicta ſenis:& oſtēdere do/lorē daui reſipiſcentis.dum aius filii iratus eſt cōtra glyce.nullus ſum in uerbis dauus ſecū loquētis oſtendit̄ magnitudo recepti doloris.piſtrinū dr̄ a pinſo pinſis pinſui piſtū.unde piſtor nihil loci eſt relictum ulli loci p̄ci.i.ad p̄candū he/rum feſelli.ſ.ſimonem inſperante hoc ſimone hem aſtutia mea poteſt modo uideri.

A

A Pamphilus. Dauus.

VBi illic eſt ſcelus qui me pdidit? Da.perii.
Pā.atq; hoc confiteor iure mihi obtigiſſe:
Quādoqdē tā iners:tam nulli cō ſilii ſum:ſeruon
Fortunas meas me cōmiſiſſe futili.ergo precium
Ob ſtultitiam fero:ſed inultū id nūq̄ a me auferet.
Da.poſthac incolumē ſat ſcio fore me:hoc nunc
Si deuito malum.Pā.nā quid ego nūc dicam patri?
Ego negabo uelle me mō q̄ ſum pollicitus ducere:
Qua fiducia id facere audeā:nec quid de me nunc
Faciā ſcio.Da.nec de me equidē atq; id ago ſedulo
Dicā aliquid iā me inuenturū:ut huic malo aliquā
Producā morā.P.ohe.Da.uiſus ſū.Pā.ehodū bōe
Vir qd agis?uidē me tuis cōſiliis miſeꝝ ipeditū eē?
Da.at iā expediā.Pā.expedies?Da.certe pamphile.
Pa.nēpe ut modo.Da.imo melius ſpero.Pa.
Hoc tibi ego ut credā furcifer:tu rē ipeditā & pditā
Reſtitues.hem quo fretus ſiem:qui me hodie ex
Trāqliſſima re cōiecisti in nuptias:an nō dixi hoc
Eſſe futuꝝ?Da.dixti.Pā.qd meritus es?Da.crucem
Sed ſine paululū ad me ut redeā iā aliqd deſpiciam
Pa.hei mihi cur nō habeo ſpatium ut de te ſumā
Supplicium ut uolo.nāq; hoc tempus
Præcauere.mihi monet me.haud de te ulciſci ſinit.

DO. A

VBi illic eſt ſce.q.m.p.Hæc ſcæna cui⁹ perturbatiōis eſſe debeat:ſupra poeta pſtrinxit cum cōſentiēdum Daui cōſilio:tardū pamphilū faceret.¶ Vbi illic eſt ſce.accuſatio. Vbi illic ſcelus:nimirū terribile eſt ſæuire anteq̄ uideas eū cōtra quē iraſceris. Vbi illic ſce.q.m.ad itellectū nō ad uerba redegit:& eſt figura ſylepſis per genera. Vir. Pars in fruſta ſecant.ſed hic figura eſt p numeros.nā qa ſcelus ſceleſtus itelligit: modo qui ſubiūgit nō qđ.¶ Tam iners.ſine arte.i.ſine ¶ Tā nul.conſilii:una ps orōnis ē nulli conſilii.nos nullius & ſolius.recte aūt ueteres nullo nulli:ſolo ſoli declinabāt.¶ Me cōmi.hō cōmendaſ/ſe ſed cōmiſiſſe.cōmittim⁹.n.q̄ cū magno piculo uo/lum⁹ eē ſeruata.¶ Futili:leui.nā a uaſe qđ futile dr̄ futilis.qđ nō depōit niſi miniſter ſacroꝝ:qđ qdem uas eſt acuto fundo & patulo ore. Inſtabili ſignificat futili ut Vir.cōſiliis hītus nō futilis. Ego p̄ciū.i.p̄miū.p̄miū uero generaliter p bono aut malefacto reddit̄: ſed p̄miū & preciū ita diſcernunt̄.nā p̄ciū pro ſtultitia eſt pœna. præmiū pro uirtute & ſapientia honor eſt & lucrum. ¶ Preciū ob ſtul. Sic & Plautus locutus preciū ob aſi/nos.p aſinoꝝ p̄ciū. Vir. Rē ma.p̄ci.m.fir.alibi. Illum tiides.a.p.t.a.& eſt figura. ut apud Vir. Inuidiſſe deos.p.¶ Poſthac ico.ſat. ſc.m.f. Sic cedere ſolem⁹ in magno piculo poſiti nūq̄ piclitaturos: ſi illud peri/culum potuerimus euadere.poſthac audacter ſe icolu/mē i futuꝝ p̄mitit fore cū uita hoīs tā uariis multiſq̄ ſit piculis cōſerta:ſed hoc ſic ingt Dauus piculū ſi hoc euaſero:ſcio me non poſtea piclitaturum.menāder ſic & ē ſenſus:tā difficile eſt hic euadere:ut q hic euaſerit uideat̄ imortalis futurus. ¶ Nā qd.e.n.d.p̄ri:bn̄ p̄ri nō ſimoni:ut de auctoritate hui⁹ nois ſū/mus terror exurgat. Mō polli.ſū.& mō mire.eteni ma/iorē uim hn̄t recētiora p̄miſſa. Mō pollicit⁹ ſum:oratorie meli⁹ pollicit⁹ ſum dixit.q̄ ſi p̄miſi diceret.¶ Qua ſi.id fa.audeā:ſe pcutiendo q̄ fiducia ad pſonā ſuā ret/tulit:qa fiducia mō iprudentiam ſignificat.¶ Nec qd me nunc fa.abltūs caſus me:ſed nos quid faciā:ueteres aūt nec addebāt:& nō faciā abltō caſu.¶ Aliquā.pducam morā:& pductā legit̄:ſignificat aūt differā:ptendā:platē.¶ Ehodū bone uir qd agis:grauis iterroga/tio & minātis cū iracūdia:& hoc ironia pſequit̄: cum oē genus cōtumeliæ leue in eū dicim⁹: in quē ferimur iracūdia.¶ Viden me.t.c.hoc ē nūquid negare potes impeditum eſſe. Impeditus ppie eſt qui ita pedes habet illigatos ut progredi non poſſit:ſed hic ad negocium rettulit: enim ille non defendit:ſed emendaturum ſe promittit:& bene impeditum. Expediam rettulit duo promiſit ſimul: &

Sylle/pſis. Iners. Nulli in genitiuo Nullo i datiuo. Cōmit/tere. Futili Præmiū Preciū. Plautus. Virg. Faciam cū ablatiuo. Produ/ctam. Impedi/tus.

tempus cum celeritate: & effectu. ¶ Immo melius.ſ.bene melius cõparatiuo uſus:quaſi hoc bonum ſit illud melius.
Furciferi ¶ Ego hoc tibi credam furcifer:furciferi dicebantur qui ob leue delictum cogebantur a dominis ignominiæ: magis
quã ſupplicii cauſa circa uicinos furcam in collo ferre ſubligatis ad eam manibus & prædicare peccatum ſuũ: ſimulq;
monere cæteros:nequid ſimile admittant.Itaq; & Cicero de ſeruo:quid inde furcifer quo progreditur. ¶ Tu rem im/
peditam &.p.multum progreſſus eſt.modo impeditam dicere:modo perditã dicit.Senſus hic eſt.Rem integrã perdi/
diſti:& perditam reſtitues.hoc eſt qui integrã ꝑditãq; turbaſti. ¶ Hem quo fretus ſiẽ.memor ante ſe dixiſſe. dauũ ui/
deo cuius conſilio fretus ſum. ¶ An non dixi hoc futurũ ut ab illa excludar.hoc concludar.& uide quo me inducas.
Redire. ¶ Quid meritus.crucẽ:plena ſatiſfactio eſt confeſſio peccati ſine recuſatione pœnatũ.nam mitiores eos reddimus qui
Diſpicere. bus uultu operæꝓcium pro delictis noſtris offerimus. Virg.Equidẽ merui nec deꝓcor. ¶ Sed ſine paululum ad me ut
redeam.ad ſe redire dicit̃:qui animũ recipit & ſedem mẽtis. Virg.Virtus ad ſe redit.hoc de corpore dixit.ad ſe autem re/
Deſpicere. dit qui amens eſſe deſiſtit. ¶ Iam.a.d.diſpicere eſt diſquirere conſiliũ.deſpicere:deorſum aſpicere. ¶ Non.h.ſ.ut.d.t.
œconomia. ¶ Nãq; hoc.t.p.ſic Virgilius.Sed motos præſtat cõponere fl.& eſt ſyllepſis.illud enĩ cogit:hoc ſinit.

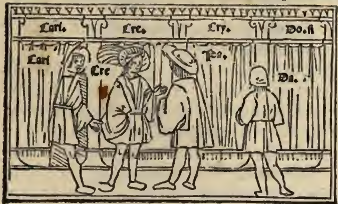
GVI. A VBi illic &c.Hæc ſcæna cuius ꝑturbationis eſſe debeat ſupra poeta ꝓſtruxit:cum ad cõſentiendum Daui conſi/
lio tardum pamphilum faceret.Pam.ubi illic ſcelus.i.ille ſceleſtus.& illic pro ille ponitur:& ad intellectum re/
fertur non ad uerba.Nam illud eſſet dicendũ:quẽadmodum ſubiungit relatiuum maſculini generis.ſ.qui:ubi
eſt ſyllepſis per genera cum quod eſſet dicẽdum ſi ad uerba redigeret.In eo autẽ ꝙ ſcelus pro ſcelerato ponit̃.qdam di/
cunt emphaſim eſſe.Vbi ergo eſt ille ſceleratus.Da.qui ꝑdidit.i.deſtruxit me.Da.perii.Pã.atq; cõfiteor hoc malũ.ſ.ob/
Sylepſis tigiſſe.i.accidiſſe mihi iure.quãdo qdem quia certe ſum tam iners.i.ſine arte & aſtutia & iam nulli cõſilii.i.nullius pru/
Emphaſis. dentiæ qui mihi cauere nequeam:ubi nulli in genitiuo ponit̃ uetuſte pro nullius. Nam ueteres nulli nullo & ſoli ſolo
declinabant more adiectiuorũ noĩum:nec ſola hæc:ſed & alia nõnulla in ius nunc gtĩũ terminãtia.ſeruõ.i.ſeruo ne.i.
Iners. utrũ eſt prudentiæ ſubaudi me cõmiſiſſe.i.credidiſſe fortunas meas.i.ſucceſſus meos uel cõditiones & ſtatus meos:ſer/
Nulli ꝓ nullius. uo futili.i.leui:inſtabili:tractum a uaſe qd futile dr̃.Illud.n.uas ſacrorũ eſt.& a ſolo ſacrorũ miniſtro deponit̃ ad terram
eſtq; fundo acuto & patulo ore ꝓpterea in terra ſtare non põt:qnimo ſtatim accumbens effundit quicquid in ſe liquo
Seruon. ris eſt:oblatum eſt os & fundũ acutũ.Cõmittere etiam plus eſt q̃ cõmendare:cõmittimus.n.q̃ cũ magno periculo uo/
Futilis. lumus eſſe ſeruata.ergo ſero preciũ.i.ꝓmiũ:ſed precium potius eſt pœna pro ſtultitia.ꝓmiũ pro uirtute & ſapiã: hono/
Cõmittere. rem & lucrũ:ꝓmiũ tñ generaliter ꝓ bono aut malo facto reddit̃.ſero igit̃ ꝓciũ ob ſtultitiã:ſed ipſe ſeruus nũq̃ auferet.i.
aſportabit id premium a me inultũ paſſiue poſuit pro nõ uindicatũ.Da.Poſthac.i.in futurũ.ſat ſcio me fore.i.futurum
& cõmẽdare. eſſe incolumẽ.i.ſaluum & nõ poſt periclitaturũ:ſi deuito.i.euado nunc hoc malũ.q.d.tã difficile eſt hinc euadere:ut q
euaſerit uideat̃ imortalis futurus.Pã.nam quid ego nũc dicã patri:negabo ne me uelle modo q pollicitus ſum ducere:
qua fiducia.i. impudentia. audeã facere id.i.negare.neſcio qd faciã nunc de me.Dona.aũt uult ut me ablatiuus ſit ſine
ꝓpoſitione quaſi quid faciam me.ideſt per me ſolum.Da.Equidem.ideſt certe.nec ſcio ĩquam quid faciam de me:per
quod oſtẽditur de me in dicto pãphili fuiſſe.atq; ego id ſedulo.ideſt inſtãter cogito.ut ſciã qd de me ſit futurũ uel faciã.
Producere. Dicam me inuenturũ iam aliquid ut producam.i.proferam:prolatem:protendam:differam aliquam moram huic ma
lo Pamphi.Ohe interiectio ſentientis eum quem quærebat.Da.Dauus ſuperiora interpoſuit non perceptus a pamphi
Ehodũ lo nũc dicit.Viſus ſum pamphilus.Ehodum.particula eſt euocantis ad ſe.bone uir per ironiam:& hoc ironia proſequi
Impeditus. tur cum oẽ contumeliæ genus leue in eum ducimus in quem ferimur iracundia.Quid ais.ideſt loqueris:dicis uel fa/
cis.Viden.i.uides ne.me impeditum:ideſt implicatum inuolutum:illigatum:irretitum:tuis conſiliis:ideſt tuis ſuaſio/
Expedit̃ nibus.Impeditus autem proprie eſt qui ita pedes habet illigatos:ut progredi non poſſit:ſed hic ad negocium rettulit.
Oh indignantis. Da.at.i.ſed:expediam.i.exoluam te.iam.i.breui uel celeriter.Pamphi. Expedies.Da.o pamphile certe expediam.ſ.pam.
Nẽpe.i.certe:ut.i.ſicut modo expediſti.Da.Immo.i.ſed ſpero.i.confido me melius expediturũ.ſ.quaſi iam bene expe/
Furcifer. dierit.Pã.oh interiectio indignantis uel irati.uis furcifer:qui dignus es ut circũferas furcam ignominiæ cã:ut credam ti
Reſtituere. bi hoc.Furciferi enim dicebantur ſerui qui ob leue delictum cogebantur a dominis ignominiæ magis q̃ ſupplicii cauſa
circa uicinos furcã in collo ferre ſubligatis ad eam manibꝰ & ꝓdicare peccatũ ſuũ:ſimulq; monere cæteros neqd ſimile
Impeditus & ꝑditus. admittant.Reſtitues.i.reſarcies:reparabis:recuperabis:reſtaurabis:rẽ ĩpeditã.i.intricatã:ĩuolutã:ĩplicatã.& ꝑditam.i.de
qua nulla reſtat ſpes.Hem:irati interiectio & indignati.quo ſiem fretus:qa dixerat cuius cõſilio fretus ſum.q.d.in quo
poſſim ampliꝰ fiduciã hr̃e.qui Dauꝰ hodie cõieciſti me ĩ nuptias ex re trãqlliſſima.i.q̃ erat ſine ulla ꝑturbatiõe.an.i.utrũ
Ad ſe redire. nõ dixi.q.d.imo hoc ẽẽ futurũ:uidelicet ut ab illa excludar.hac cõcludar.Da.dixiſti illud futurũ.ſ.Pã. Quid meritꝰ es?
Da.crucẽ meritus ſum.i.ut cruci affigar.qd ſuppliciũ malorũ ſeruorũ erat.& ꝓcipue fugitiuorũ.Sed ſine.i.patere ut re/
Diſpicere deam paululũ ad me.i.ut aĩum reſumã ſiue recipiam:& ſedẽ mẽtis.ad ſe enĩ redit qui eſſe amens deſiſtit. Iam.i.celeriter
Cõminiſci. diſpiciã.i.diſquirã.excogitabo:cõmẽtabor:cõminiſcar:cõſiderabo.aliquid.i.aliquod remediũ ſeu aliqd cõſiliũ.Nam
diſpicere eſt diſquirere conſilium.deſpicere uero ſignificat deorſum aſpicere Pam.Hei mihi cur non habeo ſpacium.i.
Deſpicere. opportunitatem:tꝑs:ocium:ut ſumã ſupplicium.i.ut exigam pœnas:ut perſequar pœnas de te.ut uolo.i.ad arbitrium
meum.Nãq; hoc tempus monet:ideſt admonet me præcauere:ideſt ꝓuidere mihi haud ſinit ideſt permittit me ulciſci
de te:ideſt uindictam capere de te.ſi ſit te abſq; de.tunc ulciſci ſignificat punire.

A Bi pater ingreſſus domũ eadem referẽdo de nuptiis pamphilo quæ & dauo ualde eum ꝑterruerat:& ſic ꝑter/
u ritus extra q̃rens dauũ.Tum nulli cõſilii ſum qui cõmiſi fortunas meas ſeruo deberet dicere:ſed nõ potuit ſi/
ne indignatione.& ideo dicit ſeruon.ſ.decuit ſed nimius affectiuas fecit defectum in uerbis nulli poſuit ꝓ nul/
lius.Sed multum.id nũq̃ auferet a me.Nam uere ſero ꝓcium:ob ſtultitiam nam qd & cũ iam aliquid diſpiciã.i.aliquid
leuiter inueniam deſpiciam dicit quaſi deorſum aſpiciam:quia ꝙ inferius uidetur faciliter uidetur.

Hoccine

DO. A

HOccine eſt credibile aut.m.Elegās pturbatio in qua īter ſe ſimo:pāphilus:dauus:carinus:byrria: chremes:oēs omnibus reddunť offenſi.Hoccine eſt cre.& icredibile eſt inqt:& nephandū:ecōtrario eni ab interrogatione quadā incipiūt:q nimis iraſcunť:ut & illud.Hoccine hūanū.ſ.a.& totū hoc in ,pnūciatiōe ē.hoc.n.gen⁹iterrogatiōis uim negādi exprimit.Hoccine eſt cre.a generalitate īcipit.Cice.Quā facile ſeparat iniuria & peccandi locus quā n.ſ.u.idem.Hoccine ſe nōdum hoſte dare.o.g.ſ.o.h.i.❡Tāta uecordia cuiquā.ſ.ut ſciet.ſingulari & plurali numero reſpondetur.❡Vt malis gaudeant.cū dixiſſet cuiq̄ intulit numerū pluralē.ut alibi.Si quiſq̄ eſt qui placere ſtudeat.b.q.p.m.m.l.n.h.p.n.p.ſ.

HA Carinus.Pāphilus.Dauus. (dia
HOccie ē credibile aut mēorabile:tāta uecor
Innata cuiq̄ ut ſiet:ut malis gaudeat aliēis:
Atq; ex incōmodis alterius ſua ut cōparet cōmoda
Ah id ne eſt uer̄?īmo id genus eſt hoīum peſſimū.
In denegando modo quis pudor paululum adeſt.
Poſt ubi tp̄s eſt ,pmiſſa iā pfici:tū coacti neceſſario
Se aperiunt:& timēt:& tñ res cogit eos denegare:
Ibi tum eor̄ impudētiſſima oratio eſt:quis tu es?
Quis mihi es?cur mea tibi?heus tu ,pximus ſum
Egomet mihi:at tu ubi ſides eſt:ſi roges.
Nihil illos pudet:hic ubi opus eſt non uerentur
Illic ubi nihil opus eſt ibi uerentur:ſed quid agam?
Adeā ne ad eū?ut cum eo hanc iniuriam expoſtulē?
Ingerā mala multa:atq; aliqs dicat nihil ,pmoueris.
Multū moleſt⁹ei certe fuero:atq; aīo more geſſero
Pa.carine & me & te iprudēs(niſi qd dii reſpiciūt)
Perdidi.Ca.ita ne iprudēs?tandem iuenta eſt cauſa:
Soluiſti fidem.Pā.qd tādē.Ca.ēt nūc me ſeducere
Iſtis dictis poſtulas?Pam .quid iſtuc eſt?
Ca.poſtq̄ me amare dixi complacita eſt tibi:
Heu me miſerū:qn aium tuū ex aīo ſpectaui meo.
P.falſus es.C.ñ ne ē tibi ſatis hoc ſolidū uiſū gaudiū
Niſi me lactaſſes amātē & ſpe falſa ,pduceres.hēas.
Pa.habeam.ah neſcis quantis in malis uerſer miſer.
Quātaſq; hic ſuis cōſiliis mihi cōfecit ſollicitudīes
Meus carnifex.Ca.quid iſtuc tam mirū eſt de te ſi
Exēplum capit?Pa.haud iſtuc dicas:ſi cognoris me
Vel amorē meū.Ca.ſcio cum pře altercaſti dudū:
Et is nūc ppea tibi ſuccēſet:nec te quit hodie cogeť
Illā ut duceres.Pam.imo etiam quo tu minns ſcis
Erūnas meas:hæ nuptiæ nō apparabantur mihi:

❡Vt malis gaudeat: legitur & gaudeat ut cōpet aliēis icōmodis ſua:hic gaudeat ſub/auditur ſua:ut cōpet hoc eſt acqrat uel eſtimet. Atq; ex incōmodis alienis ſua.p.c.hoc eſt nō itelligit cōmoda ſua niſi ex alterius incōmodis ea æſtimauerit.❡Id ne eſt uerum?imo.i.alii ſic uerum eſt:hoc genus hominū ſe ,pbat eē.cum malus ſit:& ſic contra hoc imo nō hominē:ſed peſſimū hominē ſe ,pbauit. ❡Verū imo. id eſt par̄ accuſauerat dicēs.i.hoium gen⁹:ut hoc facere: & ideo addidit.i.peſſimū hoīum gen⁹:ut hoc facere ñ hoīs modo ſit:ſed peſſimi hoīs.❡Inde.m. modo ,p tantūmō.❡Quis.p.p.a.adeſt pudor ne denegēt: & non adeſt ut & præſtēt. ❡Poſt.u.t.deeſt eſt ut ſit tp̄s eſt.❡Tunc.c.n.ſ.a.mire aūt neceſſatio qa natura ſunt tales:neceſſitas in natura eſt cōſtituta.❡Aperiunt mire apiunt.qm̄ tūc cum ,pmittebāt mali erāt.ſed latebat malitia in pectoris altitudine.❡Et ti.& tamē.bis nu/mero ſubaudiť denegare:& meli⁹timēt:q̄ ſi diceret pudet eos.nā timor ē malor̄:pudor tm̄ bonor̄.❡Res malitia.ſ.qa mali ſunt ad rē quā præſtare nō poſſunt. ❡Quis mi.es?qs tu es?Quis tu es:ad dignitatē refertur.Quis mi.es:ad neceſſitatē.i.frater aut cognat⁹: & hæc uerba mollia ſunt dictu:ſed animo aſpera.❡Cur m.t. ❡Heus,pximus:heus ſignificatio eſt mō noīs ad intētionē conſiderationemq; reuocādi. ❡Proxim⁹.ſ.e.m.i.charior mihimet ſū q̄ alieni. Pro/ximus:charus:beniuolus:& hoc eſt qđ ait ſupra.Aegor ſum pā.Si.ſe illā;i ſomniis:q̄ illum amplecti maluit inde ,pximi & ,pping [illegible].qui nobis chari eſſe de/bent.❡Nihil pude[illegible] ē male facti.uerecūdia re/cti & honeſti.ergo [illegible].❡Si roges:abūdat ſi roges:ſed & negas.uel ſim[illegible] popularitér additū eſt. ❡Hic ubi.o.eſt:hic ubi ,pmiſerūt.❡Illic.u.n.& nota illic & ubi aptū eē.iraſcēti repetitiōis genus hic opus ē ſaluo pudore.Illic legiť & illi.❡Vbi ni.o.ē.ubi nō/dum promiſerunt.❡Ibi ue.qđ ait ſupra.In denegā/do,modo quis paululum.❡Sed qd ago:adeo ne ad eum?hic locus deliberatōis eſt:an adeat ad pāphilum unū abūdat:& moraliter uerba carini ſūt poſita.❡Vt cum eo iniuriā.pro de iniuria.❡Expoſtulē.expoſtu/latio ad aduerſus eum quē incuſamus.nā expoſtula/re eſt quærelā apud eum ipſum deponere de eo ipſo q fecit iniuriam.poſtulare autem quærelam dicere de altero apud alterū.Ingeram mala multa:quaſi tela iſta ſe dicit ingeſturū mala.❡Atq; aliquis dicat nihil.p.hoc dicit & ſi exiſtat aliquis qui mihi dicat:quid profueris reſpondebo multum.multum ſubiunxit quomodo multum:ſed aliud faciam tranſitum:fecit dicēdo mo/leſtus certe ei:& multū ſubauditur ,pmouere.❡Mo/leſtus certe.ſed hoc eſt ſi nihil aliud ,pmouero certe uel moleſtus fuero.❡Atque animo morem geſſero:erit fructus iracūdiæ ex uindicta:& per iracūdiam atq; perturbationem non inuenit quod ſit multū aliud.ergo

Expoſtulare.
Poſtula/re.
Iniuriā.

Inuenit moleſtus certe ei fuero. ¶ Carine & me & te: mire & artificioſe fecit pamphilũ priorẽ alloqui ad pſtringẽdam iracundiam Carini. alioquin ſi prior uociferare potuiſſet tragica exclamatione uſus fuiſſe. ¶ Imprudens. defenſio ab imprudentia: etenim niſi bonæ eſſet conſcientiæ nunquã diceret te perdidi purgaturus. Ita ne imprudẽs. imprudẽs diſtingue. & attende hoc illũ repetere quod indignatur magis quaſi audierit imprudẽs: & nõ audierit reliqua. ¶ Quin tuũ animum: legitur & cũ. ¶ Ita tu imprudẽs. & quia ẽt articulus omnis defenſionis p cõceſſiuã qualitatẽ hoc dicto eſt conſtitutus: idcirco hoc ipſum carinus poſt confirmationem repetit hoc cupiens eripere a pamphilo quod il e maxime utitur. Quin tuum animũ: quin legitur & cum.

Falſus es ¶ Falſus es modo participiũ. i. falleris ſi pãphilus dicit. ſi uero cõiungitur pro fallax accipitur. ¶ Hoc ſoli
Solidũ dum eſt uiſum: ſolidũ plenũ: idoneũ integrũ. ¶ Niſi
Lactare me lactaſſes, pduxiſſes: oblectaſſes: iduxiſſes: quæ ſigni
Oblectare. ficatio fruſtrationẽ oſtẽdit lactare eſt iducere in aliquã uoluptatẽ a lactãdo unde & oblectare dicit᷑. ¶ Habeas: pmiſſio animi irati. ut ſupra. Aut ſi tibi hæ nuptiæ ſunt cordi. ¶ Quãtaſq; hic mihi ſuis cõſiliis dixit ironia ut ſupra. Cuius conſilio fretus ſum: & cum uerſer protulerit cõficiat debuit inferre. eſt ergo anacoluthõ: ut eſt illud. Pricipio amico filiũ. ¶ Cõfecit. legitur & cõflauit. ¶ Sollicitudĩes. pturbatiões. ¶ Meus car. i. in me. Meus carnifex. q me torſerit: ut alibi. Deo irato meo. hoc eſt in me irato deo. ¶ De te ſi ex. c. utrũ ſi te imitat᷑: aut ſi de te exigit pœnas: ut alibi. Ipſe uterq; exẽpla in te edent: ſed melius te imitat᷑ accipim⁹. ¶ Haud iſtud. d. ſi. cog. noſtri enim: ſed ſi cognoris non ita dicas. Cũ patre alt. ab his quæ facta ſunt ad ea quæ facta nõ ſunt legitur & altercatus es: nõ. n. alterco dicimus. ¶ Nec te quit. h. c. argumẽtũ attulit. ex his quæ non ſunt facta cũ fieri debuerint. ¶ Immo ẽt. propterea & amplius ĩmo ẽt deeſt audi. ¶ Quo minus. t. ſ. quo. i. qd. & deeſt audi: uel accipe: ut ſit qd᷑ uel qm̃: uel qũo ex quo: aut quare: aut certe erit ſenſus cũ huiuſcemodi ſubauditõe ĩmo ẽt. q. m. ſ. e. m. eo magis audi: aut ĩmo ẽt. ¶ Hæ nu. nõ ap. m. quo ipſo minus tu ſcis erũnas meas. i. falſæ nuptiæ erãt q̃ res te fac̃ magis iraſci: q̃ me cogit merito. Hæ nuptiæ: legit᷑ & hoc nuptiæ. ſic eni
Appari ueteres dixerũt. Nõ apparabant᷑: apparari cum datiuo
cũ dtõ. caſu ſemp cladem & pniciẽ ſignificat. ut Virgili⁹: mihi ſacra parari. ¶ Tua uoluntate. t. co. hæc accuſatio. ille eni excuſat p ĩprudẽtiã: hic arguit uoluntatẽ. hoc ergo
Enecare. dicit eo graui⁹ quo nullo cogẽte peccaſti. Cur me ene
Inter. cas? crucias. ¶ Inſtare ut dicerẽ. m. e. d. p. ſ. o. qa dixit inſtare: ſuadere: orare: nõ plus dicere poſſet: quarto nihil põt eſſe. ¶ Dauus ĩterturbat. o. dauus cũ admiratione pnunciat. dauus interturbat. o. deerat ut hic dauus diceret: ſed plus ĩtulit interturbat: & ĩter mõ nominis nõ exigit additamẽtũ. eſt. n. pticula auctiua adeo ut nõ pro mediocri ſignificatione ſit: ſed quia maiorẽ habere nõ poteſt: ut interfectus: interceptus uel inter modo pro poſt: ut hunc: inter fluuio tyberinus amœno. R. in mare prorupit. ¶ Neſcio. quia iraſcitur dauo dixit neſcio alioquin ſcit. ¶ Niſi fuiſſe. m. d. ir. deeſt ut ſit niſi quia. ¶ Factum. h. ẽ. d. non qd᷑ non credat in
Virg. terrogat: ſed ꝙ increpet. At tibi dii di. fa. dent exitũ. at principiũ increpationi aptũ: ut Vir. At tibi pro ſcelere. & Hor. At
Horati⁹. o deorũ qcqd in. c. r. &. t. &. a. g. ¶ Dic mihi eho. interiectio eſt intentionẽ audientis expoſcẽs. Dic. m. ſemper dic mihi iniurioſum eſt. ut Vir. Dic. m. d. c. p. Si omnes. h. c. cũ odio hoc pronũciandũ eſt: ideo coniectũ dixit. ¶ Deceptus ſum
Adoriri conceſſio. ¶ Scio id non ad deceptionẽ ſed ad defatigationẽ rettulit ergo cũ ironia ſonandũ. ¶ Hac. n. ſ. deeſt quod
Seruitiũ conabamur: & proprie de bono ſic dicit᷑. ¶ Alia ag. u. uel adoriamur: ideſt euitamentis: adoriri proprie dicitur repen
pro ſerui te ex inſidiis aliquem inuadere. ¶ Hoc tibi p ſer. ſeruitiũ pro ſeruiture poſuit: ut ſeruitio enixe tulimus. ¶ Conari ma.
tu te. & pe. ad id rettulit quod ait ſupra. Quẽ ego credo obnixe omnia facturum: & accuſatiuo caſu ſine intermiſſione ſigni
Euenit. ficat noctes & dies manibus & pedibus. ¶ Si qd præter ſpem euenit. euenit pductũ magis quia hoc perpetuum non uult pamphilo accidere. ergo euenit pene euenit: aut euenit media correpta parum ſuccedit. ¶ Quod: ego ſed ueſtrũ eſt officium præbere. at noſtrum nõ eſt fortunam poſſe præſtare. & bene ſuccedit. ut quod agimus oſtendat ſucceſſus eſſe fortunæ. ¶ At facio ſedulo: ideſt ex animo & ſine dolo. ¶ Me miſſum face: ideſt noli uti opera mea. ¶ Parum ſuccedit quod ago. hæc eſt utilis ſentẽtia pro ſapiẽte contra fortunam. ¶ Reſtitue in quem accepiſti me locum: ſenſus hic eſt: omnia mihi integra & ſalua redde qualia tibi tradidi conſulturo. uel quũ nihil promiſiſſem patri. Hem ſed mane hoc

Nec poſtulabat nunc quiſquam uxorem dare.
Ca. ſcio tu coactus tua uoluntate es.
Pã. mane nõdũ ſcis. C. ſcio eqdẽ illã ducturũ te eſſe.
Pa. cur me enecas? hoc audi: nũquam deſiſtit ĩſtare
Vt dicerem me eſſe ducturum: patri ſuadere: orare
Vſq; adeo donec perpulit. Ca. quis homo iſtic?
Pa. dauus. Ca. dauus? Pa. dauus interturbat omnia.
Ca. q̃obrem? Pa. neſcio: niſi deos mihi iratos fuiſſe
Satis ſcio: qa auſcultauerim ei. Ca. factũ ẽ hoc daue?
Da. factũ. Ca. hem qd ais o ſcelus? at tibi dii dignum
Factis exitium dẽt: eho dic mihi ſi oẽs hũc cõiectũ
In nuptias eẽ inimici uellẽt: qd̃ niſi hoc ꝯſiliũ darẽt.
Pa. deceptus ſum at nõ defatigatus. Ca. ſcio.
Da. hac ñ ſucceſſit: alia aggrediãur uia: niſi id putes
Quia prio pceſſit page: nõ poſſe iam ad ſalutẽ hoc
Cõuerti malũ. P. ĩmo ẽt iã ſatis cr̃do ſi aduigilaueris
Ex unis geminas mihi cõficies nuptias. Da. ego
Pamphile hoc tibi p ſeruitio debeo conari manib⁹
Pedibuſq; noctesq; & dies capitis periculũ adire
Dum pſim tibi. tuum eſt ſiqd præter ſpem euenit
Mihi ignoſcere ſi parũ ſuccedit quod ago: at facio
Sedulo. uel melius tute: aliud reppi: me miſſũ face.
Pã. cupio: reſtitue in quem accepiſti me locum.
Da. faciam. Pã. at iam hoc opus eſt.
Da. hem ſed mane concrepuit a glycerio oſtium.
Pã. nihil ad te. Da. quæro. Pa. hem nũccine demũ?
Da. at iam tibi hoc inuentum dabo.

ne hoc q̄ſi incipientis demonſtrantiſq; aliqd noui ſe inueniſſe. ¶ Nunccine demū: demum pro deniq;. ¶ Nil a te q̄ro hæc enim ad cogitantem nihil pertinere potuit. ¶ At iā.h.t.i.dabo conſilium.ſ.quo in priſtinum locū reſtituaris.

Hoccine eſt &c. elegans perturbatio in qua inter ſe oēs oībus reddunt̄ offenſi. Ca. Hoccine.i.utrū hoc eſt credibile.q.d. eſt incredibile & neſandū: aut memorabili: ideſt memoria dignum: ut tāta uecordia: ideſt malitia cordis. dicitur enim uecors mali cordis. ſit innata cuiq̄: ut gaudeat malis alienis: atq; ut cōparet.i. acquirat aſſequatur. ſua cōmoda ex incōmodis alterius. Ah. dolentis interiectio. ne.i. utrū id genus hominū eſt uerū.i. uerax: ueridicum fidele. imo.i. ſed id genus hominū eſt peſſimū. quis.i. quibus hominibus pudor paulūlum adeſt. mō ideſt dūtaxat in denegando.i. negent ſe facturos: poſt.i. deinde. ubi.i. quando tēpus eſt iam ꝓmiſſa perfici.i. p̄ſtari. tū.i. tūc ipſi coacti. neceſſario quaſi ducti neceſſitate. ſe aperiunt.i. malitiam ſuam oſtendunt quā prius texerant in pectoris altitudine: & timent denegare: & tñ res.i. malitia ſua cogit eos denegare qđ promiſerāt ibi.i. tūc: tū.i. deinde. oratio eoꝝ eſt impudentiſſima.i. inſolentiſſima: petulātiſſima. qs es tu.i. qua dignitate polles? quis es mihi.i. frater: an cognatione iunctus? cur optas ſup. uel petis tibi.i. pro te. meā uidelicet uxorē. Heus hæc pticula heus hic ſignationē habet reuocādi aliquem ad attentionem ſiue conſiderationē eius quod ſtatim eſt dicendū. egomet ſum ꝓximus.i. charus: beniuolus: mihi ide ꝓximi & propinqui dicuntur qui nobis chari eſſe debent: attamē. ideſt ſed tamen ſi roges.i. ſi percōncteris. ubi eſt fides ideſt fidelitas: ueritas: conſtantia dictorū & cōuentorū. nihil il. pu.i. nullo afficiuntur pudore. ubi nihil poteſt capi pro non: aut genitiui caſus eſſe poteſt: quaſi nullius rei eos pudeat. aut nīi & tunc pudet perſonale uerbum eſt. Hic ubi eſt opus uereri denegare uidelicet ubi promiſerunt nō uerent̄ denegare. Illic ubi nihil.i. nō eſt opus.ſ. ubi nondū promiſerunt ibi uerent̄ denegare. Sed quid agā? Adeam ne ad eum: alterū: ad abundat. ut expoſtulē: ideſt conquerar: hāc iniuriam: ideſt de hac iniuria cum eo pamphilo. Expoſtulare eſt quærelam apud eum ipſum deponere qui fecit iniuriā: poſtulare autem eſt quærelam dicere de altero apud alterum. & ut ingeram: ideſt iniiciam mala multa tanquam tela illi pāphilo: quaſi dicat ut multis probris eum afficiam. atq; aliquis dicat expoſtulando & ingerendum mala multa. nihil ꝓmoueris: ideſt profeceris uel ꝓfeceris: & quod uulgo dici ſolet. nihil lucraberis. Reſpondeo ſubaudi quod multum ꝓmouero. inquam: ideſt profecero: quoniam certe: ideſt ſaltem fuero moleſtus ei pamphilo: ideſt eum ſaltem aliqua affecero moleſtia: atq; morem geſſero: ideſt complacuero obſecutus fuero: ſatiſfecero animo meo. Pamph. o Carine ego imprudens.i. male prouidus & incautus male proſpiciens rebus meis perdidi.i. deſtruxi & me & te. niſi quid. ideſt niſi aliquantulum dii reſpiciunt nos. ideſt niſi dii ſint adiutores: qui reſpiciendo mortales iuuant. Ca. Ita ne.i. utrum eſt ita & diſtinguēdum eſt hic: atq; ſubiūgēdū imprudēs me pdidiſti inquā. q.d. nō imo cōſulto id effeciſti. tādem cā.i. occaſio inuēta eſt: ut me perderes ſoluiſti.i. fregiſti. uiolaſti: non p̄ſtitiſti fidē.i. ſanctā ꝓmiſſionē. uel ſoluiſti fidē.i. fidelitatē qua iuncti eramus tāq̄ uinculo quodā: & ſimiliter ſoluiſti fidē.i. ꝓmiſſionē. Nā ꝓmiſſionibus obligant̄ hoīes ut patet in iure de ſtipulationibus: & ideo ſoluit̄ fides q̄n nō p̄ſtatur ſed cōtēnit̄. Pā. Quid tādē: ibi tādē hēt qddā urgēs & accelerans rñſionē.i. rñde paucis & ſine longis ambagib⁹ cur ſolueri fidē. Ca. Etiam poſtulas.i. cōtēdis ſeducere me. nūc.i. me decipe iſtis dictis.i. tuis uerbis. Pam. Quid iſtuc eſt? Ca. poſtq̄ dixi me amare.i. amore capi. ipſa amica complacita eſt tibi.i. placuit tibi ut & mihi. Heu me miſerū.ſ. dico. uel fateor me miſerū & exclamādo ꝓſerēdū eſt me miſerū. q ſpectaui.i. cōſideraui aīum tuū ex aīo meo.i. putaui te geſtare aīum adeo fidelē ut ego hēo: cōiecturam.n. ex meo aīo capiebā. Pā. falſus es.i. deceptus o carine q eā de me hēs opinionē malā. Ca. nōne hoc gaudiū.ſ. eam hr̄e quā amo uiſum eſt tibi ſatis ſolidū.i. integrū: idoneū plenū niſi lactaſſes.i. ꝓduxiſſes: iduxiſſes: oblectaſſes. & tuis ſuauibus ſermonib⁹ me fouiſſes: & allexiſſes. Interdū.n. lactare ultra notā ſignationē eſt inducere in aliquā uoluptatē a lactando: uñ & oblectare dr̄ niſi ergo lactaſſes me amātē.i. amore captū & ꝓduceres.i. ꝓduxiſſes me ſpe.i. expectatione falſa.i. fallaci & decipiēti. ibi enim falſus actiue capit̄: ſed ſupius paſſiue. hēas ꝓmiſſio animi irati. Pā. habeā.i. dicis ut habeā ah interiectio dolētis. neſcis in quātis malis ego miſer uerſer.i. aſſidue ſim & uoluter: & quāta ſollicitudīe. meus carnifex.i. tortor in me q uideli cet ita me torq̄at: q̄ſi faciēs carnē carnifex dr̄. mortuoꝝ.n. potius caro eſt ut corpus uiuoꝝ. Quātas ſoli. me⁹ carnifex.i. carnifex in me cōfecit.i. cōparauit cōtraxit mihi cōflauit mihi ſuis cōſiliis.i. ſuaſionibus. Ca. qd iſtuc.i. cur iſtud eſt tam mirū ſi capit exēplū de te.i. ſi te imitatur. Pā. haud dicas iſtud ſi cognoris per ſyncopē pro cognoueris me: ideſt igeniū meum: ſiue naturā & amorē meum: quo cōplector glyceriū. Ca. ſcio q ſup. altercaſti: alii altercatus eſt: nam alterco nō dicimus: ideſt contendiſti dudū.i. pauloante cum patre: & is pater propterea nunc ſuccenſet: ideſt iraſcitur tibi: nec quit: ideſt potuit cogere te hodie ut duceres illam philomenā. Pā. imo eī.i. ſed eī uel præterea: aut amplius hæ nuptiæ nō apparabantur mihi. Apparari cū datiuo caſu ſemper cladē & pernitiē ſignificat: ut Virgi. mihi ſacra parari. quod: ideſt q̄re.ſ. quia ignoras illud: tu ſcis minus meas erūnas.i. miſerias: nec q̄ſquā poſtulabat nūc dare uxorē. Ca. ſcio. q.d. intelligo bene tu coactus es tua ſolius uoluntate. Pā. mane.i. auſculta adhuc parū: nec diſcede nondū.i. nō adhuc ſcis rem uti eſt. Ca. equidē.i. ego quidē ſcio te eſſe ductūrū illam philo. Pā. cur enecas.i. crucias me. audi hoc nūq̄ ſubaudi daus deſtitit.i. ceſſauit inſtare.i. inſtāter urgere ſuadere tāq̄ parē orare, tāq̄ ſupiorē ut dicerē p̄ri me ductūrū. uſq; adeo.i. in tantū uel eouſq; donec.i. quouſq; ꝓpulit.i. ipegit impulit me ad id faciēdum. Ca. quis iſtic hō eſt de quo loqueris. Pā. Dauus. Ca. eſt dauus? Pā. interturbat.i. ualde turbat oīa: nā inter hic eſt particula auctiua adeo ut nō pro mediocri ſignificatione ſit: ſed quia maiorem habere non poteſt ut interſectus interceptus niſi intercapiatur pro poſt. ut hunc iter flu. tybe. amœ. Ca. q̄obrē interturbat. Pam. neſcio niſi q ſcio ſatis deos fuiſſe iratos mihi. quia auſcultaueri.i. obediueri ei ſeruo: Ca. o daue hoc factū ē. Da. fcm̄ eſt fateor. Ca. hē. idignātis pticula o ſcelus.i. ſceleroſe ſerue qd ais? At dii diunt.i. dēt tibi exitiū dignū.i. pernitiē dignā factis. Eho interiectio intētionē audiētis expoſcēs. Dic mihi hoc ſemper iniurioſum eſt. ſi omnes inimici uellent hunc eſſe coniectū in nuptias quod conſilium darent. niſi hoc quod dediſti. Da. deceptus ſum an non defatigatus. ideſt non ita fractus ut nullas alias uias proſequi uelim: immo ad alia experienda paratus ſum. Ca.

GVI. A Hoccine Ah dolētis.

Expoſtulare. poſtulaɾ Promouere. Morem gerere.

Soluere fidem. Tandē.

Falſū eē. Solidū Lactare oblectaɾ Caro & Corpus Cōficere Sincopa Alterco an alter/cor. Apparari cū dtō Virg. Enecare. Suadere & orare. Propellere. Intertur/bare. Inter. Hē indignantis.

ſcio te:ſcilicet non eſſe fatigatum.Da.non ſucceſſit:ideſt quod conabamur non proſpere ceſſit hac uia:ideſt hac ratione
Eho ex/ aggrediamur:ideſt adoriamur & enitamur alia uia:niſi putes id quod ſequitur uidelicet:quia primo parum proceſſit:
poſcētis ideſt parum habuit momenti quod moliti ſumus hoc malum iam non poſſe uerti ad ſalutem: ideſt ad proſperitatem
intentio & incolumitatem.Pamphi.Immo etiam iam ſatis credo ſi aduigilaueris:ideſt dederis operam : adhibueris ingenium
nem. quod ſupple conficies mihi geminas nuptias : ideſt binas ex unis nuptiis: quaſi dicat.ſi uigiles ſcio te adeo mala mea
poſſe augere:ut ex uno malo ad duo me deducas:ita ꝙ ſi non ſatis unis crucier nuptiis binas mihi conficias.Da.o pā/
phile debeo tibi hoc pro ſeruitio:ideſt pro ſeruitute uidelicet conari.m.p.ꝗ.ideſt omnibus membris & uiribus totis &
noctes & di.ideſt omni tempore adire periculum capitis:ideſt ſubire mortis periculum.dum:ideſt dummodo proſim
Tuū eſt. t.i.ſim utilis tibi tuum eſt:ideſt tuum officium eſt tuæ.p.ſ.m.igno.ſi quid.e.p̄.ſpē:ideſt contra opi.& uoluntatem me
am ſi id quod ego:ideſt mollior parum ſu.ideſt parum proſpere cadit.at facio ſe:ideſt ex animo quaſi ſine dolo & in/
ſtanter.uel melius tu te:ideſt tumet facis ſubaudi.Vbi uel poſſet correctiue capi.quaſi dicat id quod mollior ſedulo.i.ſ.
uel potius tute ipſe facis:quia per me nihil feciſſet niſi promiſiſſes te ductutum ut ego ſuadebam uel tute ſup.facis me/
lius quam ego.Deinde eius menti occurrit:quicquam quod ei placebat ad turbādas nuptias.ſcilicet prolatio pueri ad
oſtium:ideo ſubdit repperi.a.i.aliud excogitaui & commentus ſum: miſſum.f.m.i.dimitte me ut inuentum proſe/
quar neq; utaris opera mea.Pamphi.cupio:ideſt ego uolo ſed reſtitue in.q.l.m.ac.i.in eum ſtatum in quo me accepi/
Quare. ſti.uel omnia mihi integra & ſalua red de qualia tibi tradidi conſulturo.Da.faciam.ideſt te reſtituam. Pam.at iam.h.e.
Hem idi o.ut hoc ſit nominatiui caſus:uel opus eſt hoc in ablatiuo.Da.hem ſed.m.quaſi dicat patientiam habe modicum.iam
gnantis. enim quicq̄ noui mihi occurrit oſtium a glyce.cum.i.glyce.oſtium apertum eſt.Pamphi.nihil ad te ſpectat ſup.ſi oſti/
um glyce.concrepuerit:quaſi dicat nihil ad inuentionem tuam apertio illius oſtii facit.Da.quæro.ideſt inueſtigo ani/
mo meo conſilium quo reſtituaris in priſtinum ſtatum.Pamphi.hem dolentis uel indignantis particula nūccine.d.i.
utrum nunc deniq; quæris ſubau.cōſilium & itentionem ut reſtituat in priſtinum ſtatum : quaſi dicat adhuc incipis
cum iam conſilium excogitatum & inuentum eſſe foret opus.Da.at iam: ideſt ſtatim nunc dabo tibi hoc conſilium:
ſcilicet quo reſtituaris in priſtinum ſtatum.inuentum:ideſt excogitatum.

ASCEN. ¶ Puto uerbum reperi eſſe imperatiui modi ut ſit ordo. Vel tute pamphile reperi:ideſt inueni comperi ali/
ud melius q̄ ego & face me miſſum:unde pamphilus.Cupio inquit melius reperire q̄ tu reſtitue &c.

A Hoccine conturbato pamphilo & dauo accurrit & carinus per te refactus cui byrria auſcultator quæ a patre &
filio colloquentibus audiuerat omnia renuncians intimauerat:unde competeret conuenientiam trium perſo/
narum ideo Pam.& Carinus irati & conturbati.introducendi erant contra dauum ut eum omnibus modis
minis:ſcilicet & conuitiis coartarent ad nouum conſilium inueniēdum.Dauus enim conturbatus incitatiōe aliquid
ad conſilium machinandum cōmouēdus erat.ideo inducitur modo carinus conquerēs de Pam. utpote quaſi igna/
rus ueritatis:hoccine eſt credibile:aut ſi eſt credibile eſt hæc memorabile præ magnitudine ſceleris ut cuiq̄ ſit tāta uecor
dia quanta narratur de Pam.ſ.ut aliquis gau.ma.al.ſicut Pam.qui modo lætatur cruciatione mea:& qui modo com/
parat ſua cōmoda:ideſt adauget incōmodis meis.plus enim delectatiōis ſibi cōmoditas affert ſi uideat alterum in do/
lorem peruenire:& quia adeo abominabile eſt id ne poteſt uerum credi ꝙ alicui ſit tāta uecordia ego ita dico quaſi nō
credēs:imo idem genus.ho.p.quis.i.quibus in principio quādo aliquid ab eis nouiter petitur tunc pudor in denegā/
do quia noluit petita præ pudore denegare:ſed poſt ibi eſt tēpus promiſſa perfici tunc coacti propter utilitatem ſuam:
quia rem illam magis uolunt ſibi retinere neceſſario ſe.i.quales exiſtant aperiunt:& ex tunc una parte tantum propter
promiſſionē & tamē res.i.utilitas quia ſibi adoptant.p.d.tibi tum.i.in denegatione eſt:omnino eorū impudētia de/
negantium quis.i.qui bonus & quantus uir es uel ſi es bonus.qui mihi es tu:neq; nepos neq; cognatus:uel ſi cogna/
tus es cum meā.ſ.uxorē darem tibi:magis enim hærebat illi cordi exemplum de uxoribus:q̄ de te alia ꝙ tibi totus uer/
ſabatur:ecce ibi ubi opus eſt nō denegare uerētur:ideſt in cōcuſſione promiſſionis ualde hoc inhoneſtum eſt facile pro
mittere:& poſtea promiſſa nō perſoluere.Ibi:ideſt in promiſſionem ubi eſt opus reuerētia uerētur denegare: ut ſcilicet
agēs cum ego expoſtulē.i.reperam iniuriam. Atq; aliquis.d.pro eum nihilo ad eum ires:quia nihilo promoueris:ideſt
promouēdo impetraueris.atq; geſſero:ideſt fecero morem:ideſt uoluntatem ſuam & ſatietatem animo meo quia per
multa conuitia animum meum conficiam:ita ne es impudēs ponderoſe dicit tandem inuenta eſt cauſa:ſcilicet ꝙ coa/
ctus es a patre aut aliqua alia cauſa quia ſoluiſti fidem.& nunc.i.adhuc ducere.i.ſedem:quid iſtuc eſt quod mihi impro
perare affectus:heu me mi.qui tuum:ac ſi dicit qui ſpectaui.ideſt conſideraui animum tuum:ideſt morem animi tui ex
animo meo:ideſt ex habitu animi mei ſecundum quod q̄ fidelis forem amico meo ſi aliquid a me poſtularet talem cre
debam te fore erga me cum ne eam duceres tuam amicitiam implorabam.falſus es ꝙ & mihi ſit complacita . Nonne
erat tibi ſolidum gau.ꝙ eam ducebas niſi me etiam promittendo te nō ducturum.Lactaſſes:ideſt decepiſſes: aut iſtud
dicas:ideſt dicens ſi cognoueris uel me : ideſt meam fidem quaſi quod promitto ſine dubio perſoluo : ut amorem
meum quem habeo cum glycerio qui ſimpliciter prohibet:ſcio ironia eſt & his : idem patre propterea quia altercaſti
ſuccenſet tibi: ideſt imputat & repræhendit ꝙ non uis ducere uxorem : immo dicis quia non altercaui: & ideo pu/
tas me de uoluntate feciſſe:immo etiam non oportuit altercaſſe: quia homo incipit non mihi apparabantur quod
ideo dico tibi quo minus ſcis:ideſt eo quod non ſcis.e.m.&c.ſcio ꝙ non nullus poſtulabat uxorem dare tibi: ſed tu
co.&c. Nunquam Dauus deſtitit inſtare mihi tuum eſt meum eſt. ſum ꝙ ſeruus laborare pro dominio: tuum ē quis
es dominus ignoſcere ſeruo : uel ſi non curas meum conſilium tute ipſe reperi tibi melius miſſum : ideſt dimiſſum.
Cupio te facere miſſum ſed reſti.

Iam ubi ubi erit inuentum ti.cu. In ſcæna hac inſtauratio eſt adhortationis pamphili per Miſidem. Opus eſt enim exhortari rurſus adoleſcentem ne ſub patris oppreſſione aſtringaẗ: aut frágatur. ℂ Iam.u.u.e. opportune rurſus æſtuante Pamphilo amice métio obiicitur per Miſidẽ: ne ſuccúbat ad nuptias patri: quãuis promiſerit ſe ducturum coniugem: aduerſus quã difficultatem quia ipſius perſona non ſufficit: id agit ut ad ipſam glyceriũ modo adducat Pamphi. cuius affectum cogitat nõ ex eo ſolum quod eum puella uocat: ſed ẽt ꝙ deſiderat eum uidere. ℂ Vbi.n. erit inuẽtum in prima parte uim ſuã tenet in poſteriore ꝓductionẽ: & eſt queádmodũ ut ut q̃q̃: uñ uñ ꝑ uticũq; q̃cũq; uñcũq;. DO. A

A Miſis. Pãphilus. Carinus. Dauus.

Iam ubi ubi erit inuentum tibi curabo:
Et mecum adductum tuum pamphilum
Tu modo anime mi noli te macerare.
Pa. o miſis. Mi. qd ẽ? hem pam. optie mihi te offers.
Pã. quid eſt? Mi. orare iuſſit: ſi ſe ames hera.
Iam ut ad ſeſe uenias: uidere te ait cupere ſe:
Pã. uah perii hoc malum integraſcit: ſiccine illam
Atq; me opera tua nunc miſeros ſolicitarier.
Nã idcirco acceřſor nuptias qđ mihi appari ſenſit.
Ca. qbus qdem q̃ facile poterat qeſci: ſi hic quieſcet.
Da. age ſi hic nõ inſanit ſatis ſua ſponte inſtiga.
Mi. atq; ædepol ea res ẽ: ꝑpea nũc miſera i mœrore eſt.
Pã. Miſis ꝑ oẽs tibi adiuro deos: nũq̃ eã me deſertuꝝ
Nõ ſi capiũdos ſciã mihi eſſe inimicos oẽs hoies:
Hãc mihi expetiui. cõtigit: cõueniũt mores: ualeãt
Q ui inter nos diſſidiũ uolũt: hanc niſi mors mihi
Adimet nemo. Ca. reſipiſco. Pã. nõ apollinis
Magis: ueꝝ q̃ hoc rñſum eſt: ſi poterit fieri: ut ne př
Per me ſtetiſſe credat? quo minus hæ fierẽt nuptiæ
Volo: ſed ſi id nõ poterit id faciã in ꝓcliue: qđ eſt.
Per me ſtetiſſe ut credat. Mi. qs uideor? C. miſer æque
Atq; ego. Da. conſilium quæro. Ca. fortis es.
Pã. ſcio qd conere. Da. hoc ego tibi ꝓfecto effectũ
Reddã. Pã. iã opus hoc eſt. Da. qn iam hẽo. Ca. qd eſt?
Da. huic nõ tibi habeo: ne erres. Ca. ſat habeo.
Pã. quid facies? cedo. Da. dies mihi hic ut ſatis ſit
Vereor ad agẽdũ: ne uacuũ eſſe me nunc ad narrãdũ.
Credas: ꝑinde hic uos amolimini. nã mihi ĩpedimẽto
Eſtis. Pã. hãc ego uiſam. Da. qd tu? quo hic te agis.
Ca. ueꝝ uis dicã. Da. ĩmo ẽt narratiõis mihi incipis
Initium. Ca. quid de me fiet? Da. eho tu impudẽs

ℂ Inuẽtũ tibi.c.&.m.ad.t. pã. nõ ſolũ ſe adductuꝝ ꝓmiſit: ſed & ĩps addidit & bñ tibi q̃ſi amãti. ℂ Tu mõ aĩe mi. mollis oro & fœminea multis ĩplicata blandimẽtis ait.n. Tu mõ aĩe mi. ꝑ meus. ℂ Hoc malũ ĩtegraſcit: ĩtegraẗ qđ ad integrũ reddiẗ: qđ repetitur: qđ inſtauratur Virg. Ramo.q.ſ.m.c. ℂ Solicitarier. perturbarier. Hoc malũ: amor meus & glycerii ſollicitudo quã neſcire oportuit nuptias. ℂ Q uod.m.a. apparari ad honorem & timorem refertur & datiuo caſui ſubiunctũ cladẽ & pernitiẽ ſignificat: ut Virg. Mihi ſacra parari. ℂ Age ſi hic nõ iſanit ſatis. hic exit⁹ cõprimit catinũ: ne fomẽta iracũdiæ pãphilo ꝓberet: aut ſi penitet te quãtum tua ſponte iſanit. ℂ Si hic nõ inſanit: ironia eſt aut laus ad irritandũ Pam. Mi. aſſeueratio eſt: ſi a noĩe eius incipias cũ quo loqueris. ℂ Atq; ædepol ea res. i. nuptias appari ſenſit. ℂ Per oẽs tibi adiuro deos adauctiua particula. ut admirabiliter ualde mirabiliter & aduerto addo & hoc ſupereſt: ut amiſſa fide adiurãdum ſit. ℂ Nõ ſi capiũdos. ſ. i. o. h. mira uerecũdia omnes hoĩes maluit dicere ut in his quoq; parẽtes ſignificaret q̃ apte dicere patrẽ: cui⁹ metu ꝓmiſit nuptias & cõ tra illđ: ſed uim: ut queas ferre. ℂ Nõ ſi capiũdos mihi: ita dixit de uno: hoc eſt pře oẽs hoĩes: ut idẽ. O cœlũ o terra o maria. Neptuni: nũqd & cœlum Neptuni eſt. non utiq; hic oĩa hæc maria uult eſſe ut Virgi. Omnia uel mediũ fiat mare. ℂ Contigit. qđ nix euenit cõtigiſſe dř. ℂ Cõueniunt mores recte. id quod etiã matrimoniũ firmat cõueniunt mores. ℂ Valeãt hoc eſt habeãt: recedant: quia & diſcedẽtibus & mortuis uale dicitur: ut Vigili⁹. Salue cõ. cũ.m.m.p.e.q.u. uel potius cum male optaturus eẽt cõſiderato patre locutus eſt: & non dixit quod intẽderat pereant: & attẽde quã moderate pluraliter dixerit cũ ſignificaret patrẽ. ℂ Valeãt: enũciationis & imprecationis eſt uerbũ. ℂ Hãc niſi mors: & ſi ualeant. Hanc niſi mors: hæc cõceſſio eſt. hoc enim ꝑ conceſſionem dicitur. Hanc.n.m.& ſi.u. ℂ Niſi mors adimet nemo ꝑſeuerat ne dicat pater pro nõ adimet pater. ℂ Reſipiſco. ſpiritũ reuocãt ſenſus. ℂ Magis ue. aut magis uerũ. aut uerius dicimus. ℂ Vt ne př: ut ne non. Vt ꝑ ne př me ſtetiſſe: ſtetiſſe hoc eſt eẽ: ut Virg. Deſertaq; mõtis ſtat. d. aliter plenũ eſt ut idẽ. ſtãt & iunipi: aliter horrẽt. Stãt limie prio & Luci. Stat ſenſib⁹ fundus. ℂ Per me ſtetiſſe hoc eſt per me factũ eſſe ne fierẽt nuptiæ. ℂ Miſer æque atq;.e. bene. & qa hic amore uexaẗ: & intulit παράλογον nã uolebat ſibi dici fortis: qđ illi tñ mox diceẗ. Hic igitur aliter reſpõdet atq; interrogauerat pãphilus ideo ꝙ uideat ĩpoſſibile eẽ pãphilũ reſiſtere parẽti. ℂ Cõſiliũ.q. ſenſus eſt ſcio. qd eſt qd coneris: ſed an efficere poſſis neſcio. ℂ Scio.q.

Integrari. Mi.ꝑ me Virg. Adaucti ua particula. Virg. Cõtingere. Reſipiſcere. Stare eẽ. Lucilius παράλογον.

c.ſi Pamphili eſt perſona cum ironia dicitur. ſi carini ſimplex laudatio eſt:ſed ſi Pamphili eſt hoc ſignificat quod ſu/pra. Ex unis geminas mihi conſi.nup.ſed non eſſe perſonam Pamphili ex ſubiectis oſtenditur. ¶ Non.t.h.ne erres deterret nunc carinum.ut & ipſe adiuuet dauum:ne pamphilo nubat philomena:& eodem ſenſu utitur dauus aduer ſum carinum:quo ſupra quaſi neceſſe ſit.ſi huic non datur te illam uxorem ducere. Non.t.h.n.e.uelut etiam Carinus pro ſe ſentiat hoc dicit:uelut ſolent ſerui contumaciores aduerſum amicum domini:quia nuper a carino accuſatus eſt uel quia quod dicat non habet:& uidet tacendum non eſſe. ¶ Sat.h.q. dilatio ſacta ẽ. ¶ Vt.ſ.ſ.ut pro nec nõ. ¶ Ne u.m.e.n.ne pro nedum.aut aduerbium eſt prohibẽ/

Salu. tis:ut ſit ne nõ. Salu. ſecundo libro. Ne illa tauro pa/ria ſunt:pro nedum.

Amoliri diſcederẽ ¶ Proinde.u.h.a.amoliri dicũ/tur ea quæ cum magna difficultate & molimie ſum/mouẽtur & tolluntur e medio ſic dixit quaſi odio/ſo & moleſto:diſcedere dicitur qui facile abiit e me/dio:amoliri qui uix recedit. ¶ Proinde.u.h.a.mole/ſtum impedimentum ex rei magnitudine iacentis in medio. & ideo ĩpedientibus ſe dixit amolimini hinc non habite. Proinde.u.h.a.ſpe iniecta iam etiam im/perat dominis ſeruus calidus. ¶ Nam.m.in. utrum

> Non ſat habes quot tibi dieculã addo.quãtũ huic
> Promoueo nuptias. Ca.attamen. Da.quid ergo?
> Ca.ut ducam. Da.ridiculum. Ca.huc face ad me ut
> Venias ſiqd poteris. Da.quid ueniam?nihil habeo.
> Ca.attamen ſiqd. Da.age ueniã. Ca.ſiquid domi ero
> Da.tu miſis dũ ex eo parũp opire me hic. Mi.quapp
> Da.ita facto op⁹ eſt. Mi.matura. Da.iã inq̃ hic adero.

hoc uerum dicit.an fingit qui adhuc conſilium non inuenit quod narrare poſſit. ¶ Ego.h.u.glycerium.ſ.& cum mi ſeratione puellæ hanc. ¶ Quid tu.quo te hinc agis tarditatem diſcedentis oſtendit. agere ſe enim tardi & triſtis do/mini.ſic Virgilius. Amiſſis remis atq;.o.d.n.i.h.t.ı.c.alibi. Ecce gubernator ſeſe pa.age. Quid tu hic quo te agis.admo

Virg. nitio diſcedentis:ut ſolet:nam a quo diſcedere deſideramus admonemus eum quo eat:& id facere per interrogationẽ admonet Dauus Carinum:ut ipſe carinus diſcedat qui nunc ultimus remanet. ¶ Verum uis dicam:pro initio ſedulæ narrationis:hoc ſumimus:an ſic reſpondet Carinus tanq̃ qui intelligat non dici ſibi uelle Dauum quo eat:ſed id age/re ut abſcedat. ¶ Narratiõis mihi inci.ini.ſ.quo eat. ¶ Quia uerum uis dicam.uelut prohœmium narrationum eſt. ¶ Quid de me fiet.quid igitur inquit. Quid de me fiet:ab eo hoc quaſi a iocante pronunciandum eſt.nam ſic illi im pudens reſpondet. Quid de me fiet? de philomena ducenda. ¶ Eho tu impudens.non ſatis proprie carino dixit im/pudens:quaſi inſolita:& multa poſcenti:quippe qui & ſponſam alienam petere auſus eſt:& non ſatis habet per Dauũ ſibi moram præſtitam Pamphi.nuptiarum. ¶ Quod tibi dieculam.i. horam & eſt υποκοριςμα diecula:hoc eſt tẽpuſculum.& ſumitur ab eo quod eſt hæc dies & diecula mora & quaſi parua dies.i.diecula in qua ſcilicet ambias quantum poteris:adducendam philomenam.uult enim ſe Dauus adiuuari per Carinũ & Byrrhiã. ¶ Promoueo diſ fero.promoueo nuptias memoriter Dauus.ſcit.n.illum his uerbis petiiſſe. Saltem aliquot.d.p.a.n.n.u. cuius rei obli/tus Carinus etiam ut ducat uxorem petit. ¶ Ridiculum:deeſt hominem. ¶ Age ueniam.uix concedentis:uix conſen

GVI. A tientis eſt & age ueniam. ¶ Tu miſis dum.ex eo a glycerio ſcilicet.

Nam iam. In hac ſcæna inſtauratio eſt adhortationis Pamphili per Miſidẽ.opus eſt enim exhortari rurſus ado leſcentem ne ſub patris oppreſſione aſtringatur aut frangatur. Mi.iamiã.i.ſtatim.uel mox curabo.i.dabo ope/ram:inuentum.i.inuenire.& adductum.i.adducere tibi mecum tuum Pamphilũ.ubi ubi.i.ubicũq; erit:& be ne tibi dixit quaſi amanti.modo o mi animẽ.ſ.glycerium quã toto pectore amo:& eſt mollis oratio & fœminea mul

Maceraſ tis implicata blandimẽtis noli macerare.i.excruciare te.uel noli te angore afficere. Pã.o Miſis. Mi.quid eſt? deinde uiſo

Vah icre pantis. pãphilo dixit.hem o pãphile optime.i.opportune & tẽpeſtiue offers te mihi.i.obuius mihi efficeris. Pã.quid eſt? Miſ. hera.i.glyceriũ iuſſit me orare te ſi ames ſe.i.ſi eius ſis amore captus.ut ut iam.i.nũc uenias.ad ſe ait ſe cupere uidere te

Siccine acceſſor. Pã.uah interiectio increpantis:perii hoc malũ.i.amor meus & glycerii ſollicitudo te integraſcit.i.integratur hoc eſt ad integrum redditur repetitur reſtauratur refricatur renouatur. Siccine.i.urũ ſic oportet ſupple illam glycerium atq; me

Appari. Pãphilũ miſeros.i.afflictos(ubi maſculinũ ponderat fœminino ut mos eſt)ſollicitarier.i.perturbari nunc tua opera.i.

Age hor tantis. tua operatione:tuo labore.ſ.Daui qui operã dediſti ut nobis hoc malum pareres.nã idcirco acceſſor.i.euocor.q.i.ga ſenſit ipſa glyceriũ nuptias apparari mihi.apparari ad honorẽ refertur & ad timorẽ & datiuo caſui ſubiunctum cladẽ

Deſiperẽ & pernitiẽ ſignificat. Virg.mihi ſacra parari. Ca.quidẽ.i.certe quibus nuptiis.q̃.i.q̃tũ facile potuerat quieſci.i.potue/rat ſuperſederi & ſine turbatione ac labore abſtineri:ubi tã potuerat quã quieſci imperſonalia uerba ſunt ſi hic.ſ. Dau⁹ quieſceret:ideſt quieuiſſet neq; aliquid fuiſſet molitus. Da.age:ideſt agedũ hortantis eſt aduerbium per ironiam & deri/ſionẽ dictum ſi hic Pamphilus non inſanit:ideſt deſipit:furit iracundus eſt & furore percitus ſatis ſua ſpõte.i.ex ſeipſo inſtiga.i.incita.& ſubminiſtra iracundiæ fomẽta. Mi.atq; ædepol ea res eſt.i.ipſa gly.nuptias ſenſit apparari:& ppte/rea nunc ipſa miſera eſt in mœrore.i.in luctu & ſqualore ac dolore. Pã.o.miſis aſſeueratio eſt ubi a nomine incipitur eius qui cũ ſit ſermo.adiuro.i.ualde iuro nam adauctiua particula eſt ut admirabiliter.i.ualde mirabiliter adiuro:igitur tibi per oẽs deos nunquã me deſerturũ.i.derelicturũ eam nõ addidit iterũ nõ ad maiorẽ negationẽ:& ſimul ut ſubne

Adiuraſ ctat quod ſequitur & eſt ſenſus non eam me inquam deſerturum iuro tibi etiam ſi ſciam.uel cape ſi pro quãuis: oẽs

Expetere homines(hoc uerecunde dixit propter patrem)eſſe mihi capiundos inimicos: ideſt mihi maliuolos ubi capiundos

Cõtigeſ mutauit.e.in.u.ut moris eſt.expetiui.ideſt optaui elegi mihi hanc glyc.contigit.i.euenit ut ea potirer optata:quod uix

Valere. euenit cõtigiſſe dicitur.mores noſtri cõueniunt magnã habent ſimilitudinẽ quod ualet ad matrimoniũ confirmãdũ.

Diſſidiũ illi ualeant.i.abeant diſcedant a nobis:quia & diſcedẽtibus & mortuis ualde dicit.eſt autẽ ualeant renũciatiõis & ĩpre

cationis

cationis uerbum.qui uolũt diſſidium.i.diſcordiam:a diſſideo es quod ſignificat diſcrepo as diſcordo as inter nos:ſci licet glyce.& me nemo adimet.ideſt abſtrahet mihi hãc:niſi mors.Ca.reſipiſco.i.uires reſumo recreor ſenſus mei reuo cant ſpũm:& bene reſipiſco ait quod ſigñat in priſtinum ſenſum bonũ redire.q.d.ſe pauloante inſaniiſſe & deſipuiſſe præ dolore.Pam.Reſponſum apollinis nõ eſt magis uerum q̃ hoc.i.meũ ſi poterit fieri.ut ne.i.ꝙ nõ pater credat per me ſtetiſſe.i.per me factũ eſſe quo minus.i.ut nõ hæ nuptiæ fierẽt uolo.i.bene cupio illud:ne irritetur:ſed ſi id nõ po/ terit fieri faciam id quod eſt in procliue.i.quod impẽdet faciẽdum:quoniam iam res eo inclinata ꝓpe uidetur:ut id fie ri ſit neceſſe quo eam nõ deſerã.Deĩde oſtẽdit quid ſit in procliue uidelicet:ut pater credat per me ſtetiſſe quo min⁹ fie rent nuptiæ.Quis.i.qualis uideor?Cari.Videris æque.i.ita miſer.atq;.i.ut ego.Da.Quæro.i.animo meo inueſtigo cõ ſilium.i.uiam rationẽ modum quo poſſim te reſtituere in bonum ſtatũ.Ca.es fortis.i.ualidus magnanimus qui nul/ lo infortunio deprimeris.Pam.Scio quid conere.i.moliaris.Da.profecto.i.certe ego reddã tibi hoc quod mollior effe ctum.i.perfectum.Pam.Iam hoc eſt opus.Da.Quin.i.qnimo.iam habeo.i.iam excogitatum eſt conſiliũ quod quæ/ rebam. Ca. Quid eſt quod habes.ſ.Da.Habeo.i.cõmẽtus ſum aliquid huic.i.ꝓpter hũc pãphilũ nõ tibi.i.ꝓpter te. ne erres.i.ne decipiaris.Ca.ſat habeo.i.ſufficit mihi ꝙ ſit dilatio nuptiarũ.Pã.cedo.i.dic quid facies daue.Da.Vereor ut.i. ꝙ nõ hic dies ſatis ſit.i.ſufficiat ad agẽdum quod.ſ.agere uolo.ne.i.nedũ:hoc eſt nõ ſolum credas me nõ eſſe uacuũ.i. ocioſum ad narrandũ nunc propoſitũ.Alii habẽt ne tantũ & tunc ne prohibẽtis eſt.q.d.noli credere me ocioſum ad narrãdum.Proinde.i.ideo qa hic dies non ſatis eſt mihi uos Pãphile & Carine amolimini.i.diſcedite.hinc.i.ex hoc lo/ co.Amoliri dicũtur quæ cum magna difficultate & molimine ſũmouẽtur ac tollũtur de medio.cum enim res aliqua iacens in medio magnitudine & mole ſua affert moleſtũ impedimẽtum:neq; niſi cum magna difficultate diſcedit dici tur amoliri non abire aut diſcedere.nam diſcedit qui facile abit de medio.amolitur autẽ qui uix recedit.nam eſtis mihi impedimẽto.Pam.ego uiſam.i.ibo ad uidẽdam hanc.i.meã glyceriũ.Da.Quid tu carine.ſ.ages quo agis.i.fers ducis te hinc.Agere ſe eſt ꝓprie tarde diſcedentis ac triſtis.Ca.Vis ut uerum dicam.Da.imo & iam incipis mihi initium nar/ rationis.Ca.Quid fiet de me?Da.Eho tu impudẽs.i.iuerecundus & ꝓcax ac moleſtus in rogando.Non ſatis habes.i. nõ tibi ſufficit.ꝙ addo.i.adhibeo:& ꝓrogo tibi dieculam.i.tempuſculũ.nam diecula ſignificat paruũ tempus ſeu par/ uam morã quaſi parua dies.i.tempus in fœminino genere quãtum tẽporis.ſ.promoueo.i.differo nuptias huic.ſ.pã/ philo.Ca.attamẽ.Da.intercipit ſermonẽ Carini dicens:quid ergo petis.ſ.tibi fieri aliud.Ca.ut ducam philomenã.i.ha beam in coniugẽ.Da.Ridiculum cũ exclamatione & irriſione legẽdum eſt:& deeſt hominẽ.i.o hominẽ ridiculum.i. plurimũ ridẽdum & illudẽdum.Ca.fac ut ad me uenias huc ſi quid poteris.i.uel ſi aliqd poteris inuenire:uel ſi aliquo modo poteris huc uenire.Da.Quid.i.cur.ueniam ad te.nihil habeo.i.nihil ſum cõmentus quod tibi ex re ſit.Ca.attñ ſi quid habueris.ſ.uenito.Da.age.hortãtis aduerbiũ & uix concedẽtis ueniã ad te.ſ.Ca.ſi quid habueris.ſ.ero domi.i. cõtinebo me domi quo me poſſis facile cõuenire.Da.tu miſis operire.i.expecta me hic parũper.i.aliquãdiu.Mi. Qua/ propter:ideſt quare te opperiar.Da.opus eſt facto:ideſt facere ita.Mi.matura:ideſt ꝓpera cum moderatione.Da.iquã: ideſt dico tibi:adero:ideſt præſens ero iam:ideſt ſtatim hic.

Reſipi/ ſceret.

Eſſe in ꝓcliue.

Proinde

Amoliri

Abire aut diſce dere.

Agere ſe

Impu/ dens.

Diecula.

Age hor tantis.

Operiri.

Matura/ re.

IAm ubi ubi.incipit quartus actus de diſturbatione uerarũ nuptiarũ:poſtq̃ dauus cõpulſus eſt iuenire nouũ cõ ſiliũ ad diſturbationẽ nuptiarũ hinc inſtigãte Pãphi.& unde Cari.ex aduẽtu miſidis ſumit ſibi occaſionẽ ſuæ machinationis:miſis uero ideo inducitur:ut interim Pãphi.perterritũ in partẽ dominæ ſuæ cõfirmet qua nũ/ ciante cũ glycerio laborat audiet & eã retinere cupiet uehemẽtius augeẽ Da.Pã.cõtriſtãte quare cũ de cõſilio plurimũ laboret opportuna aderit miſis quæ machinationi ſuæ ſubſeruiet.Eximet aũt a glycerio quæ cũ de apparatu nuptiarũ doleret mittit miſis ut eã quærat cui ita loqtur miſis.Iam curabo Pãphilũ eſſe inuẽtũ tibi:ideſt inueniri tibi ocium. Et eſt adductũ hæc duo.ſ.inuẽtum eſſe & adductũ eſſe ſunt præterita perfecta ĩfinit.ait ſe cupere.uidere te.integraſcit. inci pit fieri integrũ integro integras habet actiuã ſignificationẽ integraſco paſſiuam & ob dolorem cõmotus uertit ſe ad Dauũ quaſi illi imputãdo huius doloris cauſam o Daue ſiccine.ſ.decuit ſol.me.&c.bene dixit illam ſollicitarier.nam idcirco quia eſt ſollicita de nuptiis accerſor quibus nuptiis quidẽ &c.age modo carine increpationẽ eadẽ eſt res ꝓpter quã te mãdat.ualeãt:ideſt pereãt.tractũ eſt a mulieribus quæ infoſſatis maritis ſuis diſcedẽtes a ſepultura reddunt extre mũ uale:& eſt idẽ.ac ſi dicat ualeãt.i.recipiãt ſupremũ uale.reſipiſco.i.ſenſum meũ recipio hic bene potes recipe qa qd ego dico.ſ.qui hanc niſi.m.m.a.n.adeo uerũ eſt ꝙ appollo reſpicit nõ eſt magis uerũ:atq;.i.q̃ hoc.Sed ſi id nõ poterit faciam id quod eſt.i.rem ſicut eſt in procliue.i.in apertum:quia quod eſt in procliuibus locis in aperto eſt.atq;.i. ſicut ego eo nolite:ac ſi diceret me impedire quia conſilium quæro:ſat habeo ſi huic habes:ne pro nec dũ uerũ promittere uolebat:ut aliquid ſe adiuuaret:imo nõ ſolũ nõ diſcedes:imo ẽt &c.quid.i.quare ueniã tu.feſtinabat.n.ad puerum:ni hil ne inducitur miſis ab ſe loquẽs de mutabilitate rerũ ꝓpter pãphilũ quẽ credebat prius fidelẽ dominæ ſuæ: & hæc locutio miſidis:ideo iterpoſita eſt ne putaretur nõ reſtitiſſe ex iuſſu aui.

A

NIhil ne eſt proprium:ideſt immutabile cuique heræ:ideſt dominæ meæ amicum communi amicitia amato/ rem ſingulari amore facile poteſt probari quod hic:ideſt in hoc ſolo labore quem modo habet eſt plus ma/ li q̃ illic boni.ideſt in Pamphilo eſſet ex prompta malitia:ideſt expedita audacia.ex ara:ibi enim erat quædam ara ubi amantes ſacrificium nouiter fecerant & ibi diſperſerãt uerbenas illas ueneteas:quæ in ſacrificiis amatorum po nuntur:quia propter eas ſolent iuuenes inherbari:& compelli ad amorem.¶ Quamobrem id:ideſt deflere puerum ante ianuam: cedo: ideſt concedo deferam puerum : proh iuppiter exclamatio exultantis: diſpoſuerat enim Dauus quod puerum apponeret ante ianuam Simonis ad eum perterrendum : ut a nuptiis ceſſaret:ſed quia Chremes ma/ gis idoneus erat qui uiſo puero a nuptiis retraheretur:q̃ Simo qui hoc idem a Dauo iam audierat quod puer ita ponẽ dus eſſet & ſedeo propoſitum ſuum de nuptiis non dimitteret ueniente Chremete mutat cõſilium de Simone: & ex

A

¶ Hoc cõmẽtũ debet eẽ in fine xlii. pagi næ.

A ponitur in uia puer ante oculos chremetis ut eum decipiat.neſcio quid quia totiens mutabat conſilium.

DO. NIhil ne eſſe proprium cuiq̃! dii ueſtram fidem.Hæc ſcæna adminiſtrationem doli habet quod fit:ut deterrea/tur Chremes filiam ſuam pamphilo dare.& uide non minimas partes in hac comœdia miſidi attribui:hoc eſt perſonæ fœmineæ.ſiue hæc perſonatis uiris agatur:ut apud ueteres ſiue per mulierem:ut nunc uidemus.

Nihil ne propriũ ℂ Nihil ne.aduerbium percunctantis.ℂ Nihil ne proprium omne quod habemus:aut mutuum eſt:aut proprium: ergo proprium eſt perpetuum:ut propria hæc ſunt dona:ergo nihil nobis ꝓpriũ eſſe poteſt.quod enim non fuit nec eſſe quidẽ poteſt:aut qđ eripi põt:non eſt noſtrũ: niſi illa quæ eripi non poſſunt:ut ſapiẽtia:iuſtitia: prudentia:& quæ fortuna neq; dare: neq; eripere cuiq̃ poteſt:& ſimul hoc ipſum a re & a perſona: hic oſtẽdit a re nihil eſſe propriũ:& a pſona cuiq̃ ꝓpriũ ꝑpetuum non tẽporale:aut mutuũ. ℂ Dii ueſtram fidẽ:admirationis aduerbiũ cũ exclama/tione.ℂ Fidẽ dixit opẽ:& auxiliũ: ut Thyrrenã/q; fidẽ &c.ℂ Summũ bonũ eſſe.mire pro pleno & neutro extulit ſummũ bonũ. ℂ Pãphilũ ami/

Amicus cum amatorẽ uirũ.amicus animi eſt.amator uero corporis.non enim cõtinue amator eſt: qui bene uult:ut Dido amauit æneam quidem:ſed non & amica fuit:quod ait Virgilius. Non potuit auul/ſum diuellere corpus & undis ſpargere.& idẽ Ca tullus.Cogit amare magis:ſed bene uelle minus: & eſt hic officium & blandimẽtũ amatorẽ & ui/rum dixit ad diſcretionem:ut per ea quæ enume/rat maritũ oſtenderet.ℂ In quouis loco paratum dixit ad omnes effectus quicũq; de proximo eſſe poſſunt:& maxime ad homericam ſententiam re ſpexit. ℂ Verũ ex eo: ideſt pamphilo.ℂ Nunc miſera quẽ capit dolo/rem cum admiratione pronũciat:quẽ & cum ex/clamatione quadã.ℂ Facile hic plus mali eſt q̃ il/lic boni.facile aduerbiũ cõfirmantis eſt. id qđ eſt liquido & manifeſto:ueteres dicebãt facile ꝓ cer/to:ut Cicero illius ciui.facile.p. ℂ Dolorẽ. dolo/rẽ diſtingue probe:& poſt intulit ſeparatim:qđ ſe quitur.ℂ Facile hic plus mali eſt in dolore.ſ.me/tus amittẽdi quã in uolũtate retinẽdi.ℂ Quã il/lic boni.in ſummo bono.dixit enĩ ex bonis quæ bona æſtimamꝰ plus nos mali cape:cũ aut amiſſu ros nos credimus·aut amittimus q̃ boni cũ habe/mus.ℂ Facile hic plus mali eſt.plus mali ĩ dolo/re & metu diximus.ℂ Quã illic eſt boni.i.in ami co amatore & uiro.ℂ Miſis.hõ qd iſtuc obſecro eſt! ex Miſidis uerbis qd Dauus faciat demõſtraẽ. ℂ Quid iſtuc mali eſt! iuolutum puerũ portabat Dauus:& iõ dicit mulier. ℂ Quid iſtuc mali eſt! dũ ille euoluit & puerũ profert.quẽ poſtq̃ expedi uit tum illa dixit:quo portas puerũ.ℂ Miſis nũc opus eſt ad hanc rẽ.m.Hæc ſcæna actuoſa eſt:ma gis enim in geſtu q̃ in oratione eſt conſtituta. Mi/ſis nunc opus eſt properantis & impenſe agentis Da.uerba mõſtrãtur.Et ꝓmpta.in mediũ prola ta memoria atq; aſtutia.ℂ Memoria ut præcepta Daui retineat.ℂ Aſtutia:ad agendum ſtrẽnue quæ iperaret. ℂ Me moria ſimpliciter magis ut memor ſit præceptorum:& memoria modo pro intelligentia:ut Virgilius.Inſtamus.t.ui. ℂ Ex ara hinc ſume:ſume uerbenas ex ara.ſ.apollinis quem caſſion menander uocat:aut quod apollini comœdia di/cata eſt:in cuius honorem aram conſtituebant:comœdiam celebrantes.apollini ergo comœdia libero patri tragœdia. ℂ Verbenas tibi q̃ſi herbenæ:redimicula ſunt araꝝ.ℂ Tibi:q̃ſi geſtũ quẽdã & motũ ſtomachantis hẽt ut alibi.Quid nis tibi ſume dixit:& nõ tibi ſubſterne.ℂ Ex ara ſume uerbenas:uerbenæ ſunt omnes herbæ & frondes quæ ſeſtæ ad aras coronandas

A Miſis. Dauus.

NIhil ne eſſe propriũ cuiq̃? dii ueſtram fidem
Sũmũ bonũ eſſe heræ putabã hũc pãphilũ
Amicũ amatorẽ:uirũ in quouis loco paratũ
Verum ex eo nunc miſera quẽ capit dolorem?
Facile hic plus mali eſt q̃ illic boni.ſed Dauus exit.
Mi.hõ qd iſtuc mali obſecro eſt? quo portas puerum?
Da.miſis nũc opus eſt tua mihi ad hãc rem ex ꝓmpta
Memoria atq; aſtutia.Mi.qdnam incœpturus es?
Da.accipe a me hũc ocyus atq; añ nr̃am ianuã appone
Mi.obſecro humi ne? D.ex ara hic ſume uerbenas tibi
Atq; eas ſubſterne.Mi.quãobrẽ id tute ipſe nõ facis?
Da.quia ſi forte opus ſit ad herum iurandum
Mihi non appoſuiſſe ut liquido poſſim.
Mi.ĩtelligo uñ noua nũc religio in te iſtæc inceſſit?
Cedo.Da.moue ocyus te:ut qd agã porro ĩtelligas:
Proh iuppiter.Mi.qd eſt? Da.ſponſæ pr̃ interuenit
Repudio conſilium quod prius intenderam.
Mi.neſcio qd narres.Da.ego quoq; hinc a dextera
Venire me aſſimulabo:tu ut ſubſeruias orationi
Vtcũq; opus ſit uerbis:uide.Mi.ego qd agas nihil
Intelligo.ſed ſiqd eſt qđ mea opa opus ſit uobis:aut
Tu plus uides manebo neqd ur̃m remorer cõmodũ.

aras coronandas:uel omnes herbæ frondeſq; ex aliquo loco pure decerptæ. Verbenæ autem dictæ quaſi herbenæ ſic Menander. ℭ Quamobrem tute non facis id. tute tunc dicitur cum pronomen ad eam reuocatur perſonam a qua ſumitur:uerbi gratia quum dicimus tu lege:ille nobis reſpondeat. cur tute non legis. ℭ Quia ſi forte opus ad herum iurandum. ſi locutus eſt:ut explicari atq; intelligi non poſſit:aut enim deeſt ius ut ſit iuſiurandum pro iurandum:aut ut uulgo dicitur iuramentum. ℭ Et opus eſt illam rem. nõ opus eſt illa re. ℭ Vt liqui. p. liquido pure & manifeſte. Nam quæ ſunt pura & defæcata:liquida ſunt. Noua nunc re. in te iſtæc ideſt iuſiurandum metuere ſeruum monſtri ſimile eſt. Noua religio in ſeruo & ſubita. Noua nunc religio:ſeruum nolle mentiri noua religio eſt. ℭ Cedo: porrigentis eſt manum. ℭ Vt quid agam porro intelligas:porro modo aduerbium eſt ordinis:alias temporis. ℭ Sponſæ pater interuenit:mire non dixit. Chremes:ne cum dixiſſet quis Chremes miſis rurſus hic reſponderet ſponſæ pater. non & temere hoc facit poeta. nam promiſerat ſe rediturum domum. Chre. domum ibo dicam ut apparẽter. a. h. r. ℭ Repu. cõ. quod. p. intenderam:uerbum a uenatoribus tranſlatum:qui retia intendunt ad feras capiendas qa ergo parat Chremetem & Simonẽ fallere itẽderam dixit uel a ſagittis atq; arcu. ℭ Neſcio quid. n. bene narres:narrare enim aliena & quæ nobis ſunt neceſſaria dicim⁹. ℭ Ego. q. hinc. a. d. uenire me:bene ait quoq; quia & Chremes ueniebat. ℭ Tu ut ſubſeruias recte ut ſubſeruias dixit. non enim tantum loquitur miſis:quantum dauus. ℭ Orationi meæ utcũq; opus ſit uer. tuis uerbis orationi meæ. plura enim loquitur Dauus inde orationi dixit illa ſubſequeẽ ideo uerbis. ℭ Vide:cauta eſto intellige ſpecta. ℭ Aut tu plus uides:ſi ſapis intelligis. ℭ Ne quid ueſtrum remorer cõmodum:remorer: retardẽ retineam a remora piſce minutiſſimo qui nauim retinet. nam græce εχενηισ uocatur.

Opus illam rẽ.

Porro.

Nihil &c. hæc ſcæna adminiſtrationẽ doli habet quod fit ut deterreaẽ chremes filiam ſuam pamphilo dare. Mi. Nihil ne aduerbium percũctantis. i. eſt ne uerum ſubaudi nihil eſſe propriũ. i. ꝑpetuũ. cuiq̃. i. alicui. dii ueſtrã fidẽ:admirationis aduerbium cum exclamatione. ubi fides pro ope & auxilio ponitur:eſtq; ſenſus. odii imploro ſup. ueſtram fidẽ. i. opẽ & auxilium quo ẽt modo põt capi in eo dicto proh deum atq; hominũ fidẽ ut ſuperius eſt explicatum putabam hunc pamphilũ amicũ quantũ ad animũ:amatorẽ quãtum ad corpus. uirũ:ideſt uirilẽ:& non facile uincibilẽ:paratum in quouis. i. in quolibet loco eſſe ſũmũ bonum. hæræ. i. dominæ. ſ. glycerio. uerũ. i. ſed quẽ dolorẽ. q. d. maximũ ipſa miſera capit nunc ex eo pãphilo facile. i. liquido & manifeſto haud dubie clare. ueteres etiam ꝓ certo facile dicebant plus mali eſt hic. ſ. in dolore quam boni illic. ſ. in amico amatore uiro:ſed Da. exit a domo glycerii. Mi. homo obſecro:ideſt quæſo & per ſacra rogo quid iſtuc mali eſt:quid ſcilicet portas. Da. enim portabat puerum inuolutum quẽ dum euoluit. Miſis ſubdidit quo:ideſt in quẽ locum portas puerum. Da. miſis nunc eſt opus mihi tua memoria:ideſt intelligẽtia ad retinẽda & intelligẽda mea præcepta exprompta:ideſt in medium emiſſa ſeu prolata ab expromẽdo. aliquid enim expromitur quod reconditum deducitur in medium ad hanc rẽ quam paro: ſc licet: & eſt etiam opus tua aſtutia:ideſt calliditate ad ſtrẽnue agẽdum quæ imperabuntur tibi. Mi. daue quidnam:ideſt quid es incepturus:ideſt ſuſcepturus & inchoaturus. Da. accipe:ideſt aſporta & recipe ex me ocius:ideſt uelociter comparatiuum pro poſitiuo hunc puerum:atq; appone eum ante ianuam noſtram. Mi. obſecro:ideſt quæſo. ne:ideſt utrum apponã eum humi:ideſt ſuper terram. Da. ſume tibi(hoc tibi quaſi motum quẽdam & geſtum ſtomachantis habet)uerbenas ideſt herbas & frondes ex quibus hæc ara coronatur. Verbenæ enim ſunt omnes herbæ & frondes feſtæ ad aras coronandas:uel ſunt omnes herbæ frondeſq; ex aliquo loco pure decerptæ dictæ quaſi herbenæ. Sume ergo tibi uerbenas hic ex ara quã tibi oſtẽdo:quæ eſt ara apollinis. nam apollini comœdia dicata eſt in cuius honorẽ aram conſtituebant comœdiam celebrantes. apollini ergo comœdia dicata eſt ſicut libero patri tragœdia:atq; ſubſterne eas uerbenas: ideſt ſuppone eas puero & apta ſub eo. Mi. Quamobrẽ ideſt quare tu teipſe. i. tumet & eſt tautologia. non facis:ideſt nõ apponis ante ianuam:tute:ideſt tumet:tunc dicitur cum pronomẽ reflectitur ad eã perſonam a qua ſumitur. ut uerbi gratia cum dicimus tu lege:& ille nobis reſpondeat cur tute non legis. Da. quia ſi forte ſit mihi opus iuſiurandum: ideſt ſi mihi ſit opus iurare:ad. i. erga herum ſcilicet Simonẽ. ubi iuſiurandum poteſt eẽ nominatiuus uel accuſatiuus. dicitur enim hæc res eſt mihi opus:uel eſt mihi opus hanc rẽ. item eſt mihi huius rei opus:ſed frequentius & magis oratorie dicitur:eſt mihi opus hac re. Cicero etiam in epiſtolis ait:dux nobis & autor opus ẽ. reliqua duo magis ſunt poetarum aut hiſtoricorum ut poſſim iurare ſupple liquido aduerbium:ideſt pure & manifeſte(nam quæ ſunt pura & defæcata liquida ſunt)me non appoſuiſſe puerum ad ianuam. Mi. intelligo:ideſt capio:cedo ideſt dic: & eſt porrigentis manum:unde iſtæc noua religio:ideſt ſubitus & inſolitus metus dei & reuerentia ut timeas mentiri & peierare: inceſſit in te:ideſt ingruit inuaſit inſedit ab' inſido in pectus tuum. Da. moue te ocius:ideſt uelociter:ut porro: ideſt deinde aduerbium ordinis. alias temporis intelligas quid agam:ideſt agere ſuſcipiam. Deinde. Da. ſubito aſpiciens: Chre. uenientem exclamat. proh iuppiter exclamatio eſt comica indignationem pariter ac dolorem oſtendens ubi iuppiter poteſt eſſe uocatiui caſus quaſi o iuppiter fer mihi opem. Mi. quid eſt! Dauus pater ſponſæ: ſcilicet Philomenæ promiſſæ Pamphi. interuenit:ideſt intercidit. repudio:ideſt recuſo. reiicio conſilium:ideſt propoſitum quod prius intenderam:ideſt tanquã rete quod tetẽderam ad decipiẽdos chremetem & Simonẽ. tractum enim eſt uel a ſagittis uel ab arcu. Mi. neſcio quid narres:ideſt recites:loquaris:narrare enĩ aliena quæ nobis nõ ſunt neceſſaria dicimus. Dauus quoq;:ideſt etiam ego aſſimulabo:ideſt fingam me uenire hinc:ideſt ex hoc loco: a dextra parte : ſcilicet tu miſis uide: ideſt animaduerte. eſto cauta intellige ſpecta ut ſubſeruias:ideſt latenter & caute faueas obſequaris orationi meæ: quoniam oratione utar tu ſolis uerbis. ſum enim diutius locuturus q̃ tu:ideo dixit utcũq;:ideſt qualitercũq; opus ſit uerbis tuis: ſcilicet. Mi. ego nihil intelligo quid agas:ideſt quid agendum proponas:ſed ſi quid eſt quod: ideſt in quo ſit opus opera mea:ideſt labore & induſtria uobis:aut ſi tu plus uides:ideſt ſi plus intelligis & ſapis q̃ ego. manebo. i. hic permanebo ut uobis morem geram. ne quid:ideſt non in aliquo remorer:ideſt retardem retineam ueſtrum commodum

GVI. A

Nihil ne

Propriũ

Fides.

Amicus

Facile

obſecraẽ

Expromere.

Ocius.

Verbene

Tautologia.

op⁹ hæc res:hanc rẽ:huius rei & hac re.

Cicero.

Ligdum

incedere

inſedere.

Porro ꝓ deide

repudiare.

Narrare.

Subſeruire.

Remorari.

eſſet & ideo propoſitum ſuum de nuptiis non dimitteret ueniente chremete mutat conſiliũ de ſimonei & exponitur

DO. in uiam puer ante oculos chremetis ut eum decipiat:quia totiens mutabat conſilium.

A R Euertor poſtq̃ quæ opus fuere ad nuptias. Adeſt nunc ipſe chremes:cuius cauſa ſcæna fraudibus inſtructa eſt ne promiſſas compleat nuptias. ¶ Vt iubeam accerſi:recte iubeam quia ſumma poteſtas nuptiarum in patre puellæ eſt. ¶ Sed quid hoc:non interrogantis:ſed mirantis & non intelligentis eſt:& apparet eum non oculis priuſquam corporis offenſum puerum ſenſiſſe latentem. ¶ Puer hercle eſt:ornatiua particula eſt hercle. ¶ Mulier. magis q̃ miſis. ¶ Vbi illic eſt:Dauũ quærit qui nunc abſceſſit ubi ipſe de foro uenire uideatur. ¶ Non mihi reſpondes bene non reſpondes. Supra enim memor eſt ueritam quicquam dicere niſi ſubſeruiat orationi Daui. ¶ Reliquit me homo atque abiit: mire hominem non Dauum dixit:ut etiam ſi audiat chremes incertam perſonam hominis audiat:non Dauũ. ¶ Dii ueſtram fidem: aduerbium admirantis cum exclamatione. ¶ Quid turbæ eſt apud forum: hæc uerba ſunt uenientis de foro. ¶ Quot illic hominum litigant:legitur & litigat. ¶ Tum annona cara eſt:comminiſcentis eſt potius quam alicui referentis. ¶ Quidnam aliud dicam hoc poſt ſpectatores. ¶ Cur tute obſecro me hic ſolam:apoſiopeſis tertia. ¶ Hem quæ hæc eſt fabula:fabulam ſe dicit audire quaſi rei pricipium rationemq; ignoret. ¶ Eho eho interiectio eſt: uel principium animaduerſionem in ſe poſcentis:aut repente cernentis. ¶ Qui hic neminem uideo:callide affirmat non ſibi uiſum chremetem cum & præuiderit uenientem:& præſentem uideat. ¶ Miror unde ſit. miror ueteres cum unde pro neſcio ponebant. nam admiratio ab ignorantia deſcendit. Plautus. Ne quis miretur qui ſi paucis loquar. ¶ Hau: interiectio conſternatæ mulieris. ¶ Concede ad dex. & bene ad dexteram. ſiniſtra enim uenit chremes:& non uult proximum ei chremetem ſed iuxta: ſupra enim dicit. Ego quoq; hinc ab dextera ue.me.ſi. ¶ Delyras non tute ipſe. Deeſt enim mihi dediſti:ſed & ſupra & nunc interturbat Dauus ne mulier totum dicat. Non tute ipſe. ſummiſſa uoce. ¶ Verbum ſi ullum mihi:accommodate comminatur Dauus: pene enim miſis uniuerſa narrabat. ¶ Præterquam. q.t.r. hoc ut & ſenex ſentiat pronunciare poteſt. ¶ Quam. q.t.r. caue geſtu comminantis eſt & uultu ut ſuſpẽderet cõminationem: deinde infert geſtum:ordo:caue: faxis. ¶ Maledicis cum contemptu loqueris. cum conuicium facis. Apparet ergo maledicis lentius eſſe dictum cum ſubiungit. Dic clare maledicis:noue pro comminatione poſuit: cum pro conuitio ſoleat poni:niſi forte quia contumeliæ genus eſt comminatio. Quidam putant hic eſſe unam perſonam Daui:ſcilicet dictum miſidis nõ ſatis manifeſtum chremi in maledicti ſimilitudinem deriuantis per illud unde eſt dic clare: hic expreſſius dixit. ¶ Mirum uero:ſæpe ad ironiam refertur: mirum uero impudenter:bono ordine locutus eſt. Primo enim cauſa impudentiæ natura eſt:deinde conditio. ¶ A uobis: quia a uobis parum intelligebatur: hic addidit morem meretricis: ut uel ſic intelligat ſenex. ¶ Adeon. ui. uo. eẽ id. idoneus:eſt aptus ad oia & bona & mala. ¶ In quibus ſic & illudo in te ablatiuo caſu:& illudo te accuſatiuo dicimus: ſed primo ſuperuacuum eſt: ut ſit quibus. ¶ Ab andria eſt an

Eho

Miror.

Plautus.

Idoneus

Illudo te & in te.

A Chremes. Miſis. Dauus.

R Euertor poſtq̃ quæ opus fuere ad nuptias
Gnatæ paraui:ut iubeã accerſi:ſed qd hoc?
Puer hercle ẽ:mulier tu ne appoſuiſti hũc?
Mi. ubi illic eſt. Chre. non mihi reſpondes
Mi. hem nuſquam eſt:uah miſeræ mihi:
Reliquit me hõ ſic ſolã:atq; abiit. Da. dii ueſtrã fidẽ?
Quid turbæ eſt apud forũ? quot illic hoium litigãt
Tum annona cara eſt:quidnam dicam aliud. neſcio
Mi. cur tute obſecro hic me ſolã? Da. hem q̃ eſt hæc
Fabula? eho miſis puer hic unde ẽ? qſue huc attulit?
Mi. ſatin ſanus es qui me id rogites?
Da. quẽ ego igiť rogem q hic neminẽ aliũ uideã?
Chre. miror unde ſit. Da. dictura es quod rogo?
Mi. hau. D. cõcede ad dextrã. Mi. deliras nõ tute ipe
Da. uerbũ ſi mihi unũ ꝑterq̃ qđ te rogo faxis:caue
Mi. maledicis. Da. unde eſt? dic clare. Mi. a uobis.
Da. ha ha he miꝝ uero impudẽter mulier ſi facit
Meretrix. Chr. ab ãdria eſt ancilla hæc quãtũ itelligo
Da. adeõ uidemur uobis eẽ idõei: i qb⁹ ſic illudatis.
Chr. ueni in tpe. Da. ꝓpera adeo puerũ tollere hinc
Ab ianua:mane:caue:quoq̃ ex iſtoc exceſſis loco.
Mi. dii te eradicent:ita me miſeram territas:
Da. tibi dico ego an nõ? Mi. qd uis? Da. at ẽt rogas.
Cedo cuium puerũ hic appoſuiſti? dic mihi.
Mi. tu neſcis. Da. omitte qđ ſcio:dic quod rogo.
Mi. ueſtri eſt. Da. cuius ueſtri? Mi. pamphili.
Da. hem quid pamphili. Mi. eho an non.
Chr. recte ego has ſemper fugi nuptias.
Da. o facinus animaduertẽdum. Mi. qd clamitas?
Da. quem ne ego uidi heri ad uos afferri ueſperi?
Mi. o hominem audacẽ. Da. uerũ uidi cantharam

Suffarcinatam

eſt an.hæc: efficit quod uolebat Dauus. Nam intellexit chremes quia ſit Pamphilo natus puer: ſic illudatis. ¶ Adeon: adeo ne: an adeō ad eum. ¶ Veni in tempore: opportune cum uiſus ſit interueniſſe putat. Veni in tempore: opportu/ne nos ſine præpoſitione dicimus tempore & tempori. ¶ Propera adeo puerum tollere: hic uerſus clare dicitur ſeq̄ns ne ſenex audiat expreſſe. ¶ Caue quoquā iſto ex.l. neceſſario dauus retinet miſidem. nondū enim omnia audiuit chre mes. nōdum comperit: unde ſit mulier: & puer de quo ſuſceptus ſit. ¶ Exceſſis. pro excedas: ut faxis pro facias. ¶ At etiam ro. ruſum iurgium repetit. & turbulentam orationem. ¶ Cedo cuium. p. cedo idem ſignificat quod dic mihi

Exceſſis.
Faxis.
Cedo idē qđ dic mihi

Suffarcinatam. Mi. diis pol habeo gratias:
Quod in pariundo aliquot affuerunt liberæ.
Da. ne illa illum haud nouit: cuius cauſa hoc incipit.
Chremes ſi poſitum puerum ante ædes uiderit:
Suam gnatam non dabit: tanto hercle magis dabit.
Chr. non hercle faciet. Da. nūc adeo (ut tu ſis ſciēs)
Niſi puerum tollas. iam ego hunc in mediam uiam
Prouoluam: teq̄ ibidem prouoluam in luto.
Mi. tu pol homo non es ſobrius. Da. fallacia
Alia aliam trudit. iam ſuſurrari audio
Ciuē atticam eſſe hāc. Ch. hem. Da. coactus legibus
Eam uxorem ducet. Mi. an obſecro an nō ciuis eſt
Chr. iocularium in malum inſcius pene incidi.
Da. q̄s hic loq̄t̄? o chremes p̄ tp̄s aduenis. auſculta.
Chre. audiui iam omnia. Da. ah ne tu omnia?
Chr. audiui inq̄ a principio. Da. audiſtin obſecro?
Hem: ſcelera: hanc oportet in cruciatum hic arripi.
Hic eſt ille: non te credas dauum illudere.
Mi. non me miſerā nihil pol falſi dixi mi ſenex.
Chre. noui omnem rem: ſed eſt ſimo intus. Da. eſt.
Mi. nō me attigas ſceleſte: ſi pol glycerio nō oīa hæc.
Da. eho inepta. neſcis quid ſit actū? Mi. quid ſciam?
Da. hic ſocer eſt: alio pacto haud poterat fieri
Vt ſciret hæc quæ uolumus. Mi. hem prædiceres:
Da. paululumītereſſe cenſes ex animo: hæc oīa
Vt fert natura facias. an de induſtria.

ergo repetionem ſignificat non ſuperuacuam ora/tionem: & eſt dictum cum quadam fiducia & con/temptu eius cum quo ſermo eſt interrogantis ali/quid. ¶ Mitte id quod ſcio. hoc lentius & ſummiſ/ſe. ¶ Hem quid pamphi. apparet mulierem ueſtri & pamphili lentius pronunciaſſe quam dauus uellet: & ideo nūc repetit nomē ueſtri & pāphili. ¶ Hem: quid: duas res operatur ut ignariſſimum ſeſe oſten/dat: & ut Pamphilus nominetur. & argute repetit nomen Pamphili quaſi per indignationem: ut ſoce ri: auribus nomen adoleſcētis inculcet. metuit enim ne audiat ut ſenex. ¶ Recte ego. h.ſ.ſ.n. & hic effecit quod uoluit dauus: ut Pamphili chremes puerum eſſe cognoſcat: & recuſet generum. ¶ Has ſu.i. hu/iuſmodi. ¶ O faci.a. apoſiopeſis quarta. ¶ Quid cla. clamauit enim Dauus ut puerum audiret Chre/mes. ¶ Quem ne.e.u.ad.ū.aſ.u. uult negando irri/tare mulierem ad confirmanda quæ uult. ¶ O ho/minem a. exclamatio miſidis teſtimonium ueritatis eſt. ¶ Verum uidi can. ſuſ. uide infirmum argumen tum. pri⁹ uidi puerum afferri dixit: poſt nō puerum ſed cantharam ſuffarcinatam. Canthara nomen eſt anus. & hoc dixit ut leniter redarguat miſidem non ut uincatur. hoc enim uidiſſe ſe inuit cantharam ſuſ/farcinatam non puerum portantem. ¶ Suffarcina/tam: proprium eſt anibus ſuffarcinatas eē: ut Perſius Pannucia baucis: & Plau. Doliarem claudā craſſam. ¶ Quod id pariundo aliquot fuerunt liberæ indi/tum ſecuta confirmatio eſt: quam expreſſit daui refu tatio: ſupereſt etiam ut & concludatur effectus doli negante chreme ſe daturum filiam: quod ſubinde ef ficit Dauus dolo. ¶ Aliquot liberæ: nec paucæ nec multæ. Liberæ teſtimonia libera contra ſeruum: & hoc propriū Terentii ē: nam de romano more hoc dixit. Ne illa illum: ne ualde. Cicero ne illi uehemen/ter errant. ¶ Chremes ſi poſitum puerum. tranſit enim a mixto ad mutatum characterem. Ne illa illum chremetem ſcilicet chremes ſi poſitum ante aliqua uerba ſic pronūciamus ut ua/na uideantur. ¶ Non hercle faciet. bene enim de ſe tertiam perſonā facit ut ſupra. At nunc.f. ¶ Vt tu ſis ſciens: eloquē ter: ſic enim ueteres pro ſcias dixere. ¶ Iam ego hunc in mediam uiam prouoluam. bene in mediam uiā: quia ante fo/res poſitus iacebat. ¶ Teq̄ in luto ibidem prouoluam: in luto de proximo repetiuit: quoniam nomina ſunt parano/maſia: quando uerba paranomœon dicitur. ¶ Prouoluam: ideſt porro uoluam: & dolo quidē minatur quod factu/rus non eſt uerum ſedulo id agit: ut iam puer tollatur in medium: ſimul eum ſeruat chremeti: ut ipſe recuſet generum: nō ut a quoquam paſſus uideatur iniuriam. ¶ Tu pol homo ſobrius non es: ſobrius es ſanæ mētis quaſi ſebrius hoc eſt ſeparatus ab ebrio ut ſecretus ſeparatus ab his qui diſcernuntur. ¶ Fallacia alia aliam trudit: prouerbium cui ſubia/cet memorem mendacem eſſe oportere. ¶ Ciuem atticam eſſe hanc: tranſit ad imitationem. ¶ Au. interiectio eſt con/turbatæ mulieris. ¶ Iocularium in malum: ecōtrario pro graui & moleſto ac nimio. Iocularīū igr̄ Καταντιφρασιν. ¶ Quis hic loquitur? o chreme: principium loquendi dauus chremeti dat perfecturus quæ ipſe conatus eſt. ¶ Per tē pus aduenis: idem eſt per tempus quod in tempore: aut certe per tempus tempeſtiue. ¶ O chremes per tempus adue/nis. aſtute quaſi eum nunc primum uiderit. ¶ Ah ne tu omnia? aut ne pro an legitur: aut ne omnia: ut ne producatur & accipiatur pro non: ut omnia audiſti ſubauditur. ¶ Audiſti obſecro hem. exultans dauus infert & inculcat frequen/ter repetendo. Audiſtin obſecro hem. difficile credendo affirmat ſe non ſciuiſſe præſentem chremetem: ut hac confirma tione nihil illum de ſe faciat ſuſpicari. ¶ In cruciatum hinc arripi: nō in crucem: ſed ī cruciatum. ¶ Hic ille eſt cum em/phaſi: quaſi uir magnus: ſed hoc chremetem oſtendens dicit cum ironia. ¶ Non te credas dauum illudere. Virg. Non diomedis equos.n.o.c.a. ¶ Nihil pol falſi dixi mi ſenex. bene ſenex. qa quaſi alienior eēt & ignotus miſidi. ¶ Me mi/ſeram: ſuppalpitatio muliebris. ¶ Ne me attigas quædā oſtēdunt̄ aperte in comœdiis: q̄dam ex aliis p̄ſonis ītelligunt̄

Suffarci nata.
Cicero.
Sis ſciēs
Prouol/uere.
Sobrius
Secretus
Per tp̄us
Virg.

Apoſio/pesis. Tribus modis. Ephexe/gesis. Indu//ſtria.

¶ Si pol glycerio nō oīa hæc apoſiopeſis tertia: qđ alienæ perſonæ iteruētu reticet. fiunt aūt apoſiopeſes .i. reticentiæ tribus modis: aut per ſeipſum: & ad aliū tranſit: & eſt prima: aut tacet nec ultra aliquid dicet: & eſt ſecūda: aut alterius i/teruentu pſonæ. ſ. & eſt tertia. ¶ Neſcis qđ ſit actum: neſcis plerūq; dr ei non quē uolumus redarguere imperitiæ aut ignorantiæ: ſed quē facere uolumus: ut uelit libenter audire. ¶ Paululū intereſſe noue ꝑ multaꝗ eſt ¶ Ex aio oīa ut fert natura ephexegeſis. nā qđ eſt ex aio uis ut fert natura: & hæc ſnīa ab initio ꝓbata eſt: quā menāder epiditicos poſuit. ¶ Vt fert natura: hoc eſt naturalis & īgenita actio. ¶ An de induſtria .i. ſcīa & ꝓuidētia. ea. n. quæ di ſcimus & ſcimus opatione genita & induſtria quadam ſcimus & Virgilius. Et putre ſolum nam quæ. h. i. a.

GVI. A

Reuertor &c. Adeſt nunc ipſe chremes cuius cauſa ſcæna fraudibus inſtructa eſt: ne promiſſas compleat nupti/as. Chre. Reuertor poſtq̄ paraui ea quæ fuerūt opus ad nuptias gnatæ Philomenæ ut iubeā accerſi: ideſt euo/cari: uel pamphilum. uel potius filiam ſed quid hoc eſt uiſo puero hoc dicit hercle: ornatiua eſt hæc particula quaſi per herculem iurantis eſt aduerbium. Puer eſt: mulier tu ne: ideſt utrum appoſuiſti hunc puerum? Mi. quærit da uum qui diſceſſerat ut a foro uenire uideretur: ubi illic: ideſt ille dauus? Chre. non reſpondes mihi. Mi. hem dolentis & indignantis eſt interiectio. nuſquā: ideſt in nullo loco eſt hic. ueh mihi miſeræ: quaſi dicat maledictio ualde me inuaſit. homo reliquit me ſic ſolam atq; abiit: ideſt diſceſſit. Da. dii ueſtram fidem: ideſt imploro ueſtrum auxilium. eſt autem aduerbium admirantis cum exclamatione: ut ſuperius dictum eſt. quid turbæ: ideſt turbationis: propter uaria homi/num litigia eſt apud forum cauſarum. ſcilicet quot homines. quaſi dicat multi litigant: ideſt agunt cauſas in ſe inuicem. Tum ideſt deinde. Annona ideſt res cibaria. non enim ſolum annona dicitur de frumentis: ſed & de carnibus ſalitis. & aliis huiuſmodi rebus. Cicero de diuinatiōe: putaret annonam in macello cariorem fore. Annona ergo eſt cara: neſcio quid aliud dicam. Mi. obſecro: ideſt quæſo & per ſacra rogo te cur tute: ideſt tu met reliquiſti ſupple me ſolam hic. Da/uus. hem interiectio dolentis & indignantis: quæ eſt hæc fabula: ideſt quæ ſunt hæ nugæ quaſi principium rationem/q; ignoret. Eho interiectio aut animaduerſionem poſcentis aut repente cernentis. o miſis unde hic puer eſt quiſue at/tulit eum huc. Mi. ſatin: ideſt ſatis ne ſanus es. quaſi dicat tu es bene fatuus & inſanus qui rogites. ideſt interroges me id. quoniam rogo duos regit accuſatiuos. Dauus. igitur quem ego rogem: ideſt interrogare poſſim qui neminem ali/um uideam hic Chre. miror: ideſt neſcio unde ſit. miror ueteres cum unde pro neſcio ponebant: nam admiratio ab ignorantia deſcendit. Dauus. dicturam: ideſt dictura ne es id quod rogo: ideſt peto. Mi. hau. interiectio conſternatæ mulieris. Dauus. concede: ideſt confer te ueni ad dexteram. Mi. deliras .i. deuias deſipis iſanis non es mentis compos. non. quaſi dicat ita tute: ideſt tu met dediſti ſcilicet mihi puerum hunc. ſed tacuit illud per apoſiopeſim tertiam pro/pter ſcilicet interruptionem factam a dauo ne mulier prodat eum. Dauus. caue. ſi faxis: ideſt facias mihi unum uer/bum: præterquam: ideſt niſi illud quod rogo te. Mi. maledicis: ideſt minaris. poſuit enim hic pro comminatiōe: quā/uis pro conuicio ſoleat poni: niſi forte quia contumeliæ genus eſt comminatio: poteſt etiam dici maledicis: ideſt cum contemptu loqueris & conuitium facis: ſed ſuperior ſententia melior eſt. Dauus dic clare: ideſt apertè depoſita omni ſimulatione unde eſt hic puer. Mi. a uobis eſt ſcilicet: quia ſcilicet ab hero Pamphilo eſt: ideo dixit eum etiam eſſe ſer/ui domino ſuo fauentis in amore. Dauus. ha ha he: interiectiones ridentis ob reſponſionem. mirum uero eſt hoc per ironiam dictum eſt: quaſi dicat non eſt mirum. nam uero particula ſæpe ad ironiam refertur ſi mulier meretrix bono ordine locutus eſt. primo enim cauſa impudentiæ natura eſt: deinde conditio. minime ergo mirum eſt ſi mulier me/retrix facit impudenter: ideſt inuerecunde poſito omni pudore cum frontem defricuerit. Chre. hæc ancilla eſt ab an/dria: ideſt hæc ancilla eſt andriæ: ideſt glycerii quæ ex andro inſula uenit: hoc eſt ipſi fauet andriæ quantum intelligo. Dauus. adeon: ideſt adeo ne: ideſt utrum tantum uel ualde uidemur uobis idonei. ideſt apti. Idoneus enim dicitur ap/tus & ad bona & mala. in quibus illudatis: ideſt in quibus ueſtras faciatis illuſiones & irriſiones. Dicimus enim illu/do tibi cum datiuo: ut Virgilius Certantq; illudere capto: item illudo te cum accuſatiuo. ut uerbis uirtutem illude ſu/perbis: item illudo in te: ut in hoc loco ſimile eſt inſulto: ut teſtatur Seruius in ſecundum æneidos. Chre. chremes apud ſe dicit. Veni in tempore: ideſt ueni opportune tempeſtiue auſpicato mature. Dicimus etiam ueni tempore ſine præpo/ſitione: & ueni tempori in datiuo. Da. adeo: ideſt ualde. propera ideſt feſtina tollere: ideſt aſportare auferre puerum hinc ab ianua. Deinde eam retinens ſummiſſe ei dicit mane. caue exceſſis. ideſt excedas ut faxis pro facias: & dicitur caue ex/cedas & caue ne excedas pro eodem. caue ergo exceſſis. ideſt exeas aliquo: ideſt in aliquem locum ex iſtoc loco in quo tu es quicquid tibi dicam. Mi. dii eradicent: quaſi extirpent euellant e terra te abducant: & de medio tollant te dauum ſiue etiam excrucient. ita territas: ideſt frequenter terres me miſeram: ideſt in miſeriis uerſantem afflictam & anxiam. Dauus. quia dauus ſublata uoce dixerat illi prius propera tollere puerum: deinde ſummiſſe dixerat mane nunc. iterum ſublata uoce alloquitur eam: quaſi facere contemnant quod iuſſa ſit dicens: dico tibi an non ut tollas puerum: uel ut dicas cuius ſit. Mi. quid uis. Da. at etiam rogas rurſum iurgium repetit & turbulentam orationem. Cedo: ideſt dic. cu/ium: ideſt cuius antique(ſicut Dic mihi da. cu. pe.)appoſuiſti hic: ideſt in ianua puerum. dic mihi. Facit repetitionem non ſine uehementia. Cedo enim & dic mihi idem ſignificat. ſed inſtat ut reſpondeat. Mi. tu neſcis uultuoſe proferen/dum eſt per ironiam. Da. dauus lētius & ſummiſſe dicit ei omitte prætermitte quod ſcio: & dic quod rogo. Mi. appo ſui inquam puerum ueſtri intelligitur(ſi priſciano credimus interpretanti hunc locum)domini uel herilis filii: quaſi dicat puerum ueſtri domini: uel herilis filii. ut ſit genitiuus poſſeſſiui & non primitiui. Quod ſi miſis locuta ſit ut pri⁹ dixerat a uobis eſt uelitq; dicere eorū eſſe. ſ. pam. & daui q ei fauet in amore & ſui eſt particeps conſilii: proculdubio ue/ſtrum in caſu accuſandi eſſet dicendum ut Valla comprobat longe lateq;. interrogāti. n. cuium puerū appoſueri alicui nōne reſpōdere debeo urm? ꝑfecto ita ſi uſum ſectari uelimus. Sed fortaſſis dicet aliquis ueſtri pluratiui eſſe numeri gtī caſus a primitiuo ego? Id dici poſſet ſectādo uetuſtatem quādo quidem conſtat multos uetuſtos ſic eſſe locutos ut re/fert gelius

Hem do lentis. Annōa. Fabula. Eho re/pēte cer/nentis. Miror unde. Conce//dere. Delirare. Maledi/cere. Vero. Illudo ti bi. Illudo te & illu/do in te. Venii tē pore. Tēpore & tpi. Cedo & dic Pri//ſcianus. Vrī aut actiue aut poſ/ſeſſiue.

fert Gelius li.ix.ex ſnia appollinaris uiri ꝓbatiſſimi. Verum eo in loco Laurētius gelium carpe nō dubitauit:cui ſi aſſentiamus hic potius ſeq̄remur Priſciani ſniam præſertim cum uti Laurētius ait nr̄i ab ego ſemp paſſiue capiaꝛ:nō aūt actiue nec poſſeſſiue.hic aūt deſignatur aut poſſeſſio aut actio cū iterrogeꝛ p interrogatiuū poſſeſſionis.ſ.cuiū & ēt cū hoc uerbo oñdaꝛ pſ pueri q a nullo paſſiuus in gñatione diceret.attñ ſiqs uelit ſeq gelium nō carebit auctoritate: & īſuper comica uetuſtate defendeꝛ.Sed de hoc ſatis ſupq̄.Da.cuius nr̄i? Quia nimis ſūmiſſe ancilla dixerat nr̄i:iō dauus repetit ut plene audireꝛ a Chre.& ēt ut Miſis amplius exponat & cōfirmet.Mi.pāphili.ſ.puerum appoſui ex.hoc multum Priſciani ſnia comprobaꝛ q̄ dixit.nr̄i filii uel herilis dñi cum miſis ſubdat pāphili.Nā de uno loquēs non dixiſſet nr̄i in plurali niſi eo modo intelligereꝛ quo dictū eſt uidelicet p nr̄i cōphēderet dñm & ſeruū fautorē:& cum diceret pāphili ſolum intelligeret auctorē.Da.hē interiectio indignationem oſtēdēs.quid? modus interrogandi.q.d.quid dicis. Pāphili.cum exclamatione pronunciandum eſt.& hoc facit dauus ut melius chremes apphendat puerū eſſe ex pāphilo.Mi.Eho interiectio attentionē poſcens & animaduerſionē an nō pamphili appoſui puerum.q.d.ita.Chr.chremes adhuc ſolus poſt dauum loquitur ego fugi recte ſemp has nuptias.Da.o facinus.i.flagitium aīaduertendum.i.puniēdum & flagitatione.i.increpatione dignum:& ſuppliciis compeſcēdum ac piandū:& eſt apoſiopeſis.i.reticētia interuētu.ſ.perſonæ miſidis quæ incœptum ſermonē iterpellauit. Mi.Quid.i.cur clamitas.i.ita clamas O facinus &c. Da. Dauus nult irritare mulierē negando eum eē pamphili ad confirmanda quæ uult.quē.ſ.puerū ne.i.nōne uidi afferri ad uos heri ueſperi aduerbiū.i.ſero Mi.o hoiem audacē! exclamando.Da.uerū.i.ſed uidi cantaram.i.illā anum ſiue uetulam ſuffarcinatam.i.pannuciā:ut Perſius pānucia baucis.uel pānoſam.Nā pānucius & pānoſus dicitur qui craſſo & uili pāno indutus eſt.& ut ait Dona.proprium eſt anibus.i.uetulis ſuffarcinatas eſſe quæ ſub ueſte multa ferre ſolent latētia:quæ cum reuolutas ſurſum ueſtes atq̄ ſuccinctas habēt eo quidē modo ut nōnulla ferre poſſint dicuntur ſuffarcinatæ.Mi.pol iurantis aduerbium.habeo gratias diis.q.d.fateor me beneficio a diis affectum ꝙ aliquot liberæ mulieres quarum teſtimonio pluris eſt aduerſus ſeruum affuerunt in pariundo:ideſt cum pareret ſiue in ipſo puerperii tēpore.& aliquot dixit.quaſi dicat nec multæ neq̄ paucæ.Da.Dauus conuertens ſermonem ad ſpectatores de miſide in tertia perſona loquitur.Næ:ideſt certe ſecundum Vallam:& ualdē ſecundum Donatum illa ſcilicet miſis.haud:ideſt non nouit:illum.ſ.chremetem cuius.ſ.chremetis cauſa incipit hoc.ſi chremes uiderit puerum poſitum ante ædes nō dabit ſuam gnatam:deinde altera conſideratione motus ſubdit quaſi ſe corrigens hercle quaſi per herculem tanto magis dabit gnatam.Chre.chremes quoniam nondum ſe putat a dauo perceptum eſſe apud ſe dicit de ſe in tertia perſona hercle dixit.quia dauus dixerat hercle magis dabit Chremes inquam quem ita dicis facturum.non faciet: ideſt non dabit gnatā.Dauus:Nunc adeo:ideſt certe ut tu ſis ſciens.ideſt ut tu ſcias more uetuſto & eloquenter niſi tollas ideſt auferas hinc puerum.iam:ideſt nunc ego prouoluam:ideſt proiiciam quaſi pedibus uoluendo & trudēdo.hinc:ideſt ex ianua in mediam uiam.& te prouoluam quaſi porro uoluam te Miſidem.ibidem ſcilicet in uia media.in luto:ideſt in cœno & ſordibus uiæ.Mi.pol tu homo non es ſobrius:ideſt ſanæ mentis:nec in te menſuram & modum habes.quaſi ſobrius:ideſt ſeparatus ab ebrio.ut ſecretus dicitur quaſi ſeparatus ab his quæ diſcernuntur.Da.Alia fallacia ideſt aliud mendacium:alia aſtutia & deceptio.trudit:ideſt impellit aliam fallaciam:quaſi dicat alia ex alia emergit fallacia.Eſt autē prouerbium cui ſubiacet memorem mendacem eſſe oportere.iam audio ſuſurrari:ideſt murmurari:& quaſi in aure ſūmiſſis uerbis:latenter dicit hoc ſcilicet quod ſequitur ubi ſuſurrari paſſiuum eſt.Nam ſuſurro ſuſurras dicimus:ut ille ſuſurrat ſemper aliqua:ideſt ille ſemper aliqua latenter dicit & ſūmiſſe loqtur:inde ſuſurrus ſuſurri.ideſt murmur.ide ſuſurro ſuſurronis:ideſt murmurator nōn audens plane uerba efferre.audio ergo hoc quod ſequitur ſuſurrari:ſcilicet hanc glycerium eſſe ciuem atticam:ideſt athenienſem.Chre.Hem.indignantis interiectio.Dauus. Pamphilus ducet eam glycerium uxorem.coactus:ideſt compulſus legibus:ideſt iure ciuili. Miſis. Au.interiectio conturbatæ mulieris. obſecro te: ideſt quæſo:an non eſt ipſa ciuis attica ſcilicet Chre.pœne:ideſt fere.incidi: ideſt lapſus ſum inſciens:ideſt imprudens. in malum iocularium:ideſt (aduerbium interprætando) ridiculum: ridendum: illudendum: ideſt de quo poſſe fieri iocus & irriſio.Vel donatus uult per antiphraſim dicatur iocularium:ideſt graue moleſtum ac nimium.Dauus.Q uis loquitur hic.deinde conuerſus Dauus dixit.O chreme aduenis per tempus:ideſt in tempore.& tempeſtiue:ſeu peropportune:quaſi eum nunc primum uiderit auſculta.Chremes.Iam audiui omnia.Dauus.ah interiectio dolentis & mirantis.ne:ideſt utrum audiſti omnia.uel ſiue producatur ſignificat non audiſti omnia. Chre. inquam:ideſt dico tibi audiui omnia a principio.Dauus.obſecro audiſti:ideſt audiſti ne.hem ſcelera: ideſt flagitia omnia ita ut ſcelera regatur ab audiſti : prius tamen interiecta interiectione.Vel dici poteſt hem ſcelera! exclamando:quaſi dicat te audiente multa ſcelera commiſſa ſunt. propterea ꝙ in conſpectu tanti uiri hæc inepta ancilla tot ineptias effudit : oportet hanc miſidem abripi:ideſt abſtrahi hinc & deduci in cruciatum:ideſt ſuppliciū: ut de ea ſcilicet meritum ſumatur ſupplicium. Hic eſt ille chremes ſcilicet:quaſi dicat uir magnus ubi ille habet emphaſim : qui uidelicet ſic ſe non debet illudi : & hoc dicit cum ironia.non credas te illudere : ideſt deridere Dauum : quando derides tantum ſenem. Mi.me miſeram ſubpalpitatio muliebris : quaſi dicat exclamando ſum bene miſera. O mi ſenex pol iureiurando dictum firmat nihil dixi falſi. Chremes.noui.ideſt ſcio omnem rem uti ſcilicet eſt. ſed Simo eſt intus.Da.eſt intus ſcilicet.Mi.o ſceleſte ideſt ſcelerate & ſceleribus plene.Daue ne attingas me : ideſt noli me tangere . ſi pol non omnia hæc uis ſup.me dicere gly. uel aliquid tale.eſt apoſiopeſis.ideſt reticentia.Fiunt autē tribus modis apoſiopeſes ſiue reticentiæ.Aut enim quis per ſeipſum tacet:& hoc duobus modis aut ad aliud tranſit:& ſic eſt prima:aut non ultra aliquid dicit : & ſic eſt ſecunda. aut alienæ perſonæ interuentu reticet.& ſic eſt tertia.Da.Eho:hac interiectione mouet attentionem.tu inepta ſtulta inconſiderata neſcis quid ſit actum.Mi.Quid ſciam ideſt ſcire poſſim.Da.hic chremes eſt ſocer.i.pater philomenæ ſponſæ Pamphili.Nam cuius habet qs filiam ſocer eſt.haud alio pacto:ideſt non aliter poterat fieri ut ſciret hæc quæ uolu-

Gelius.
Facinus
Apoſiopeſis.
Suffarcinatus.
Habere gratias
Sis ſciēs
Prouoluam.
Sobrius
Secretus
Fallacia.
Trudere
Suſurrare.
Suſurrꝰri.
Suſurronis.
Au conturbātis
Iocularium.
Antiphraſis.
Ah dolētis uel mirātis.
Emphaſis.
Apoſiopeſis.
Ineptus.

mus.Mi.Hem.interiectio dolentis hinc prediceres:ideſt prædicere debebas.Da. Cenſes paululum intereſſe:ideſt parū referre an facias hæc omnia ex animo.& ideſt(nam effexegeſis)ut natura:ideſt naturalis & ingenita actio fert.i.poſtu/ lat inſtigat:an facias de induſtria:ideſt conſulto dedita opera de ſcientia de prudētia.

A
R Euertor.Inducit̃ in hac ſcæna cōuenienter chremes ut.ſ.uidēs puer̃ in uia poſitū ut dictum eſt ab Aſcenſu nu ptiar̃ oīo abducat̃ facta collocatione Daui cū miſide. Vbi illic eſt.i.Dauus hoc ſecū dicit q̃ſi hoc mō excōicat⁹ & neq̃ ille ubi eſt q me ipeditā dimiſit nuſq̃ eſt dauus maledicat̃ ipe ıerū ſecū. Cū tu.ob.m.ſolā uolebat dicere deſeruiſti ſed ne chremes hoc extremū pſentiſcat:Dauus p̄occupat uerba obiiciens de ſubito:hē.ſat inſanus q me.id ro. hæc oīo potuit ſeruire & intellectui chremetis & uolūtati miſidis hoc apud chremetem uerba ſonabāt:nō eſt opus ut q̄ras uñ ſiet qa ſatis certus es.Miſis uero hoc intelligebat an ſanus es q q̄ris hoc cum tu idem appoſuiſſes. Nū tute ipſe deliras.Si mihi dixeris p̄terea q̃ ꝙ te rogo hoc dicebat tacite & icrepādo.Mō caue ut hæc faxis.i.facias.ſ.ut dicas mihi aliudq̧ qd' rogo.Maledicis ꝙ mihi minaris:mirū uero ſi mulier iprudētē:& eſt ac ſi dicat nō eſt mirū:ab andria.i.gly. de familia eius eſt:illa uoluit diſcedere:iō dauus dicit tacite illi malū ne te moueas:at ēt nō ſolū nō rn̄des:at ēt rogatu ne ſcis ambigue dictū ut ſupi⁹ ad aiaduertēdū.i.ulciſcēdū.Cātara ꝓpriū nomē ancillæ diſpoliatæ:ecce teſtes affuiſſes dicit ut magis credat chremes:ne illa ne ꝓ ualde cuius cā.i.chremetis hæc eſt ſnia ueſtra.Chremes ſi.po.& ē alia aliā trudit.i. ſuccedit poſt aliā.Hē.i.ſcelera meretricū hic eſt ille Dauus chremetis quē dicebatis eē fallacē:q mō q̄rit utilitatē dn̄i nō amplius credas dauū ludere te:ſi pol.nō oīa.ſ.dixero iduſtria.i.deliberatiōe ex aīo.i.ex ſola uolūtate ꝙ ſicut anim⁹ mi/ niſtrat ita res geritur:difficilius igit̃ eſt ratio bene tractare ſicut habet animi uoluntas nō præcedente cōſilio ad id exco/ gitato quaſi per induſtriam præuiſum ſit qualiter ꝓpter hoc.q.d.laudanda es quia id egiſti ſatis callide.

A
DO.

I N hac habitaſſe.p.d.eſt chry. In hoc loco per/ ſona ad cataſtrophē machinata loqt̃. Nā hic crito nihil argumēto debet.niſi abſolutionē erroris eius ſimul & uerbis ſuis q̃ grauis q̃ modeſtus: quāq̧ iuſtus ſit oſtendit.In hac.h.p.d.eſt chr.non ha/ bitare ſed qa mortua ē hitaſſe dicit. plateā græci πλα τειᾶν dixerūt.quā nos plateam dicimus.ſecundū for mā eiuſmodi μελειαν & medeam σπονδειον & ſpōdeum ſcribimus.℄ Quæ ſeſe inhoneſtæ optauit. optare eſt unū de duob⁹ eligere. Virg. Pars optare.l.t. ℄ Parare hic di.animo hæredis dixit parare diuitias. ℄ Potius q̃.in.p.primum dolet crito ꝙ meretrix fuit chryſis:ſecundo ꝓgreſſus quærit̃ ꝙ mortua eſt:& no ta ꝙ tria dixit crito.contēpſiſſe chryſidē:patriā: hone ſtatē.& pauptatē το πρεπον ēt ſeruatū eſt graui uiro cū illū ſobriæ pudet:ſimul hic oſtenditur eius generis. fuiſſe chryſidē:ut quæ ꝓbe uiuere potuerit: niſi ut ait neceſſitas cogeret.℄ Quam in p̄ria.h.anthiteton pri/ mū.Potius q̃ in.pa.h.p.uiuere.his uerbis a poeta iam honeſtus inducit̃ crito:& dignus cui credi oporteat. ℄ Pauper uiuere:ad illud reddidit.Sed inopia & co/ gnator̃ neg.co.ſ.℄ Eius ad me redierunt lege bona: hic ius tractauit dicēdo redeunt:qa in familiā redeūt:ſi nō eſt hæres de ꝓximo aut ex teſtamēto.℄ Sed quos percōter uideo iterrogatio eſt cui neceſſario reſpōdet̃: aut ſic:aut nō:percontatio cui:nihi hor̃. interrogatio ut ſi quis dicat ubi habitat chryſis.dicatur ecce hic. p/ contatio ut ſi quis dicat:cur adulteriū cōmiſiſti:ſimul & modeſte & mature:& de ſe nihil iterrogatus cœpit

Sobrini

a blandimentis.℄ Eſt ne hic crito ſo.ſobrini ſunt con ſobrinorū filii.nā ſic dixit Menāder:uerū ut alii putāt de ſororibus nati hi ſunt ſobrini quaſi ſororini dicti. ℄ O miſis ſalue ſaluus ſis crito: ſaluus ſis aſſeueratio ſalutantis eſt.non q̄ſi reſponſio.℄ Itan chryſis.hem: non nunc interrogat.ſed cōmiſeratur:& ita ſequæbat̃ ut dicerent periit:ſed magis gemitus ſignificat ꝙ mi/ nus dixerat.Nos quidem pol miſeras perdidit:hic in/ telligitur ſupra ſubaudiēdum periit.nā ꝓ periit hæc re poſuit pdidit.℄ Quid uos quo pacto hic progreſſio loquentis ad interrogādū idē putas inqt ꝙ illa periit. ℄ Vos autē qūo quo.p.h.ſignificatio eſt pegrinātis.

℄ Nos

A Crito ſenex. Miſis. Dauus.

I N hac habitaſſe platea dictū eſt chryſidē.
Q uæ ſeſe ihōeſte optauit pare hic diuitias
Potius q̃ in patria honeſte pauper uiuere:
Eius morte ea ad me redierunt lege bona.
Sed quos perconcter uideo ſaluete.Mi.obſecro
Q uē uideo?eſt ne hic crito cōſobrinus chryſidis?
Is eſt crito.Cri.o miſis ſalue.Mi.ſaluus ſis crito.
Cri.itā chryſis?Mi.hē.nos qdē pol miſeras pdidit
Cri.quid uos?quo pacto hic:ſatin recte?Mi.hem
Nos ne:ut quimus aiunt:qñ ut uolumus nō licet.
Cri.quid glycerium:iā hic parentes ſuos repperit?
Mi.utinā.cri.an nōdum ēt:haud auſpicato huc me
Appuli.nā pol ſi id ſciſſem nūq̃ retuliſſē huc pedē.
Semper eius dicta eſt eſſe hæc:atq̧ habita ſoror:
Q uæ illius fuere poſſidet:nūc me hoſpitē lites ſeq
Q uā hic mihi ſit facile atq̧ utile aliorum exempla
Cōmonent ſimul arbitror iā eſſe aliquē amicū &
Defenſorē eius.nā fere grādiuſcula iā ꝑfecta ē illic.
Clamitēt me ſycophātā:hæreditatē ꝑſeq mēdicum
Tum ipſam diſpoliare nō licet.
Mi.optime hoſpes pol
Crito antiquum obtines.Cri.duc me ad eam.

Quādo

¶Nos ne ut qui.a.q.u.ſic nõdum eſt:& eſt ſignificatiuum languoris cuiuſdã & lenitudinis.¶Sic ut quimus aiunt
quando ut uolumus non licet:& ad præſentis ad præteritæ uitæ excuſationem pertinet iſta reſponſio: qua purgatur
uoluntas chryſidis in quæſtu meretricis. Cecilius in plotio. Viuas ut poſſis:quando nequis ut uelis. ¶Quid Glyce/
rium.iam hic ſuos conuenit hæreditatem petenti:conuenit iudici futuro de pluribus indagare:ergo recte & bono ordi
ne quæſiuit.Quid chryſis.Quid uos? quid Glycerium. ¶Vtinam:nouo genere exoptatione pro negatione intulit.
¶Haud auſpicato huc me appuli:ideſt inauſpicatus ꝙ non eſſet auſpicatus:& uſitatum ueteribus ſic dicere. Siquid

Quando huc ueni ut uideam. Mi.maxime. Da.ſequar hos
Nolo me in tempore hoc ut uideat ſenex.

aliquando aliter eueniſſet q̃ uellent. ¶Nũ/
quam huc retuliſſem pedem. Virg.Me ne eſ/ Virg.
ferre pedem.g.t.p.r.Et ferte ſimul.f.q.p.d.q.
p.Sed critici annotãt altius eſſe charactere co
mico rettuliſſem pedem. ¶Semper.n.d.eſt
atq; ha.ſoror:aut ueris credendum eſt:aut etiam falſis:quæ tamen inueterauerint.hinc Cicero.Ita habeantur itaq; dican
tur.habita eſt ergo plus q̃ credita.ſemper enim a poſſibili & uili. ¶Nunc me.h.l.ſ.mire dicit me:cum emphaſi.ideſt ſe/
nem & remotum a litibus. ¶Hoſpitem:ideſt pegrinum. ¶Lites ſequi.i.paupem totum p emphaſim. ¶Quã id mi/ Hoſpes.
hi ſit facile atq; utile.i.difficile & inutile & eſt comicũ. ¶Grandiuſcula iam profecta eſt:ad partẽ ætatis id refertur:ideſt
grandis natu maior:aut generaliter ad ſũmam ætatis refert:& ad cõparationem ætatis pariter & cõparatiue & ſimilitu/
dinarie poſitum eſt. ¶Sycophãtam:hoc eſt cum in me conueniuntur lites:bene ſycophantã:qa bonam cãm habet:&
nihil aliud timet q̃ cõuitia & ſycophãtam ſubdiſtingue & ſic infert ſequentia. ¶Tum.i.ſ.n.l.ab honeſto & bene qa ni
hil ſuum habet niſi chryſidis. ¶Optime hoſpes pol crito antiquum obtines.antiquum ſolute dixit:ut æquum aut
bonum:quod antiqui ſolebant:aut certe per ideſt morem & ingenium. ¶Duc ad eam
quando:huc ueni ut uideam:uel hoc inquit ut uideam:cur aũt ut uideam quia timet:& eſt ordo.Duc me ad eã. ¶No
lo me in tempore hoc uideat ſcilicet bene enim ſenex. Simo enim cum chremete eſt: propter hoc uideri non uult: ne
eius utatur apud ſocerum teſtimonio:rem eſſe pamphilo aduerſus glycerium:& rurſus nuptiæ confirmentur.

In hac &c.In hoc loco pſona machinata loqtur.nã hic Crito argumento nihil debet ſed abſolutionem erroris
facit:& ſimul quam grauis quam modeſtus quãq; iuſtus ſit oſtendit.Crito hoc quod ſequitur dictum eſt mi/ GVI. A
hi ſcilicet Chryſidem habitaſſe in hac platæa:ideſt in hac parte urbis plana & lata:quæ chryſis optauit.ideſt ele/
git.nam optare eſt unum de duobus eligere.ſeſe:ideſt ſeipſam.parare:ideſt acquirere:quaſi animo hæredis habendi hic
diuitias inhoneſte potius q̃ uiuere pauper pro pauperem poſuit ex aliquorum ſententia non enim ſæpe in uſu eſt hic Optare.
dicendi modus optauit ſeſe uiuere pauper:id tamen dicendi genus interdum inuenitur.Lucanus in decimo libro. Ti/ Luca.
tumq; putauit iam bonus eſſe ſocer.quã ergo uiuere honeſte pauper:ideſt inops in patria ſua.Crito itaq; oſtẽdit Chry/
ſidem contempſiſſe patriam honeſtatem & paupertatem.Morte:ideſt per mortem uel ex morte eius ea bona quæ pa/
rauit redierunt ad me.lege:ideſt per legem:quia in familiam redeunt ſi non eſt hæres de proximo:aut ex teſtamẽto ſed
uideo quos:percõcter.i.interrogem.ſed interrogatio differt a percontatione.nam interrogationi neceſſario reſponde/
tur aut ſic aut non:ſed non percontationi.ſaluete.ideſt ſalui ſitis Dauo & Miſidi dictum eſt & maſculinum præpon/
derauit fœminino.Miſis.obſecro quem uideo:ne.i.utrum Crito ſobrinus Chryſidis.i.cognatus eſt hic.Sobrini ut ali percõcta
qui uolunt dicuntur quaſi ſororini:ideſt nati de duabus ſororibus uel ut alii uolunt ſobrini ſunt cõſobrinorum filii. tio & in
deinde Miſis attentius uiſo Critone ſubdit.is eſt Crito ſcilicet.Crito. O miſis ſalue.Miſis o Crito ſaluus ſis.crito.itan: terroga/
ideſt ita ne Chryſis periit ſubaudi ſed impediuit gemitus.Miſis.hem? eiulando proferenda eſt particula hem.quidem: tio.
ideſt certe.pol.perdidit:ideſt deſtruxit nos ſcilicet me & hæram Glycerium miſeras:Crito.quid uos facitis ſupple.quo Sobrin⁹
pacto.i.quo modo hic uos habetis uel ualetis:ſatin.i.ſatis ne.recte ſcilicet uos habetis uel ualetis.Miſis.nos ne? ideſt pe/
tis utrum nos habeamus recte & qd faciamus.Habemus nos uel facimus inquã ſic ut quimus:ideſt poſſumus.quan/
do:ideſt quia non licet.i.non pmittitur nos habere uel facere ut uolumus(aiunt)per parentheſim eſt legendum: ideſt
ut fertur ut dicitur:ut aiunt homines:quaſi ſit prouerbium quale eſt illud Cecilii.Viuas ut poſſis quãdo nequis ut ue/
lis.Crito.Quid gly.facit ſcilicet iam:ideſt nunc repperit ſuos parentes.hic:ideſt Athenis.Mi.utinam repperiſſet. & pro Cecilius
negatione hoc dictum eſt quaſi non repperit.Cri.an etiam nondum:ideſt non adhuc repperit.haud:ideſt non auſpica/
to.i.infœliciter quaſi aut non prius captatis auſpiciis aut male captatis:quaſi dicat malis auibus huc me contulit intẽ/ Auſpica
peſtiue imature.& ꝙ dici uulgo ſolet in mala hora.appuli:ideſt applicui adegi me huc.nam pol ſi ſciſſem id:ſcilicet eam to.
nõdum parẽtes repperiſſe nunq̃ rettuliſſem pedem huc.i.nunq̃ huc acceſſiſſem quaſi nunq̃ extuliſſem ſeu ſubleuaſſem
pedem huc uenturus.ubi Terentius antiqtatem ſecutus te tuliſſem dixit a tollo.Nam ut dicit Priſcianus tollo tetuli fa/
cit:pro quo nunc in uſu frequenti eſt ſuſtuli. A tulo quoq; quod apud uetuſtiſſimos in uſu fuit tetuli dicebant. Hæc Tetuliſ/
glycerium ſemper dicta eſt eſſe ſoror eius Chryſidis atq; habita.i.iudicata exiſtimata & credita.poſſident ea bona quæ ſem.
fuere illius Chryſidis:nunc exempla aliorum cõmonent.i.admonent cõmonefaciunt.q̃.i.quãtum ſit mihi facile(q.d. Priſcia.
difficile)& utile(q.d.inutile)me emphaſim habet quaſi ſenem paupem:& a litibus remotum. hoſpitem.i.pegrinum Empha/
ſequi.i.exercere agitare lites:& litigia controuerſias.hic:ideſt in hac urbe aliena mihi & ignota ſimul.i.etiam arbitror iã ſis.
aliquem eſſe amicum & defenſorem eius glycerii. Nam fere iam grandiuſcula:ideſt adulta excreta grandis ita ut cõpa/ Grãdiu/
ratiuum illud diminutiuũ ſumatur,p poſitiuo etiam diminutiuo ſi haberemus tanq̃ ſi diceretur grandula.Nam gran/ ſcula.
dis de ætate ſæpe dr̃.item de pecunia & prole.Fere ergo iam grãdiuſcula pfecta eſt.i.diſceſſit illinc.i.ex andro:clamitẽt: Grandis
ideſt clamitare poſſint me ſycophantam.i.calũniatorẽ:cauillatorẽ:mẽdicum.i.inopem & quaſi petentem ſtipẽ.perſe/
qui.i.proſequi uel repetere in iudicio,hæreditatem.i.ſeſſionem ſobrinæ.Sycophanta ad uerbum interpretando dici/

tur ficuum comeſtor. Nam ſycos græce dr̃ ficus & phãta comeſtor: quaſi ficuum comeſtor. traducitur tamen a noſtris calumniator. Nam ut inquit Syneſius grãmaticus græcus ex duobus ſeruis græcis alter aſſumpſerat ficus: alter quis prorſus exediſſet ignorabat dño tamen conquerente a ſonte inſons accuſabatur: herus prudentiſſimus utriq; calidam ficum præbuit ſolus delinquens euomuit. quid enim ieiunus euomeret niſi inteſtina tunc primum natum eſt id uerbum ſycophanta: ideſt calũniator: quia delinquens inſontem falſo crimine calũniabatur. Mendicus ut uult Varro a minus dr̃: uel ut Feſtus ait ex ſentẽtia Varrii a mente quam feſellerit fortuna: uel ꝙ precatur quẽquam ut uitæ ſuæ medeatur cibo: & tunc a medeor diceretur. Tum: ideſt præterea non licet: quaſi dicat: non eſt honeſtum diſpoliare. i. uacuam omnibus bonis relinquere ipſam: quia ſcilicet nihil ſuum habet. Mi. o crito hoſpes: ideſt aduena peregrinæ alienigenæ optime pol tu crito obtines: ideſt habes uel poſſides & aſſecutus es antiquum morem ſupple uel ingeniũ uel obtines: ideſt obſeruas antiquum ſcilicet æquum & bonum. Cri. quando huc ueni. ideſt cum huc uenerim q̃uis nihil habiturus ſim duc me ad eam Glycerium ut uideam eam ſcilicet. Miſis. Maxime: quaſi dicat libentiſſime te ducam. Da. ſequar hos nolo ut: ideſt ꝙ. ſenex. ideſt Simo uideat me in hoc tempore.

A. In hac habi. icipit qntus actus de cõpoſitiõe & mitigatiõe omniũ turbationũ: ſed qa p aliq̃ ſupradictaꝝ pſonarũ hoc nõ poſſet fieri iducit noua pſona. ſ. ctito q erat cõſobrinus Chryſidis q uenıẽdi hãc hẽt occaſionem: qa ea defuncta ipſa ab andro ueniẽs uolebat clamare eius hæreditatẽ iſte cõprobabit glyceriũ eſſe ciuẽ p qđ neceſſariũ erat ſm leges acticas. Pã. illã ducere & huius cõprobatiõe erit ſedatũ quicqd in pcedentibus fuerat conturbatum. ℂ Qua. i. & nõ in pñtia electiua cõiunctio: & ea bona q̃ acqſiuit ad me reddit. lex. lex. n. pcipit ut pximũ ſuccedat hæreditati. ſaluete dicit dauo & Miſidi eſt ne cõſobrinꝰ: mouerat. n. eũ ut cõpatriotã: ſobrinꝰ dr̃ ille cognatus q deſcendit a gñe ſororis: ita. i. an ita ut aut mortua eſt chryſis miſis te ſpõdet ſm itellectũ ſuũ: putabat. n. ꝙ turpi uita chryſidis interrogaret. nã itellexit eũ q̃rere ſicut itã. i. an uixit meretrix ita: ut aiũt hẽ uox fuit cõpatientis adhuc dixit. miſit nos qdẽ. p. m. pdidit. i. fames & turpi uita oppſſas effecit cũ crito prius q̃reret an mortua & m̃dere illam audiuiſſet de turpi uita ob miſis ꝙ quærebat & de uita eaꝝ inueſtigare cœpit admirãdo dicẽs. qd uos & c. ſuos. p. qa ciuis erat actica. an nõdum etiam haud auſpicato huc. cũ. n. Gly. nondum parentes ſuos inuenerat & ſoror Chryſidis huc uſq; ſit habita hæreditatem ipſa recipiet non ergo ideo nollem ueniſſe: exempla aliorum: quia difficile eſt hoſpitem & aduenam ſequi lites. Illic: ideſt ab andro: ſycophanta: ideſt falſum calumniatorem. antiquum. m. quia es de antiquis bonis.

A
DO.

Satis iam ſatis Simo ſpectata erga te amicitia eſt mea. Hæc ſcæna officiorum diſcepationem cõtinet patrum inter ſe de officio amicorũ & paterna pietate tractantium. ℂ Satis iam ſatis: hæc ueluti quædam controuerſia eſt namq; cum iniuriaꝝ reus ſit Simo: contradicitur per coniecturam falſum eſſe quod intẽdit: cum Pamphilus neq; amet: neq; ex eo natus ſit filius & adhibet deriuatio cauſæ: q̃ dicitur meretricem iſta omnia eſſe molitã ad diſturbãdas nuptias. ℂ Satis iam ſatis bene negaturus filiam purgat prius officium ſuum de fide pmiſſa: & ultro accuſat ipſum. ℂ Spectata: probata: ut Virg. ait. Rebus ſpectata ſecundis. ℂ Immo. n. parelcon eſt figura. ℂ Inmo. n. q̃ maxime abs te poſtulo. Renunciare affinitati Chremetem: aut parum adhuc intelligit Simo: aut ſubuliter diſſimulat: ut ad fidem pmiſſam hominẽ compellat. ℂ Vt beneficiũ uerbis initum: cœptum ab ineundo: unde & initia quoq; dicta. ℂ Dum id efficias quod cupis: quod uelis legitur & quod iubes. ℂ Neq; modum benignitatis neq; mores cogitas. aut quantum de benignitate amoris exigendum: aut præſumendum ſit: aut quantum ſit poſſibile quod petis. ℂ Remittas iam: remittas promittas. ℂ Perpuliſti me ut homini adoleſcentulo. hic eſt tota accuſatio. homini adoleſcentulo. ſic Saluſtius. Occultanti ſe tugurio mulieris ancillæ. ℂ Filiam ut darem in ſeditionem. inuidioſe: non promitterem inquit: ſed darem quantum in te eſt. ℂ Dum res retulit. compoſitum pro ſimplici poſitum eſt tulit: & altius q̃ decet comicum characterem dictum uidetur: ℂ Per ego te deos oro ut ne illis animum inducas credere. defenſio per coniecturam. & eſt ordo per deos oro te ego. ℂ Quibus id maxime utile eſt argumentum a perſona. ℂ Quibus id maxime utile eſt. a cauſa ratiocinatiua, Vbi ea cauſa: quamobrem hoc faciunt

ανακολουτον

A Chremes. Simo.

Satis iã ſatis ſimo ſpectata erga te amicitia eẽ mea
Satis picli icœpi adire orãdi iã finẽ face:
Dum ſtudeo obſequi tibi pene illuſi uitam filiæ.
Si. ĩmo enĩ nũc q̃ maxime abs te oro atq; poſtulo
Chre. ut bñficiũ ᵛbis initũ dudũ nũc re cõprobes.
Chr. uide q̃ iniquus ſies præ ſtudio dũ id efficias
Q đ cupis: neq; modũ bẽignitatꝭ neq; ꝗ me ores
Cogitas: nã ſi cogites remittas me iã onerar̃ iiuriis
Si. qbus? Chr. ah rogitas. perpuliſti me ut homini
Adoleſcẽtulo in alio occupato amore abhorrẽti
Ab re uxoria filiam ut darem in ſeditionem:
Atq; ĩ certas nuptias: eius dolor̃ atq; labor̃ gnato
Vt medicarer tuo iperaſti: incœpi dũ res rettulit:
Nunc non fert: feras. illam hinc ciuem eſſe aiunt:
Puer eſt natus: nos miſſos face.

Si. per

ανακολουτον:nam non intulit ob quam cauſam : cum ſupra dixerit. Ea cauſa ſed quaſi dixerit ubi ea res intulit: quamobrem hæc faciunt. ℂ Erit adempta:aut rem abundat:aut cauſa. ℂ Vultu uero : quaſi dixerit Simo ſimulabat ancilla. ℂ Cum ibi adeſſe me neuter ſenſerit:creditur & ſi uiſus a Miſide erat : tamen ignorabatur eſſe. Chremes donec diceret Dauus. Hic eſt ille. non te credas Dauum ludere. ℂ Cum ibi adeſſet. tum deeſt ut ſit integrum tuum cum. ℂ Dauus dudum prædixit mihi. hic oſtenditur quid uelit callidus Dauus. ut prædiceret futurum ſeni id quod ipſe erat facturus. ℂ Neſcio quid tibi ſum oblitus deeſt propter:ut ſit neſcio quid. aut neſcio quare:ut ſit aduerbiale. ℂ Ac uolui dicere. ac pro contra quam. Ac pro contra

Si. per te ego deos oro ut ne illis animum
Inducas credere. quibus id maxime utile eſt.
Illum eſſe. q̄ deterrimum:nuptiarum gratia
Hæc ſunt ficta atq; incœpta omnia:
Vbi ea cauſa quamobrem hæc faciunt:
Erit adempta:deſinent. Chre. erras:
Cum dauo egomet uidi obiurgare ancillam.
Si. ſcio. Chre. at uero uultu: quum ibi me adeſſe
Neuter tum præſenſerat. Si. credo:& id
Facturas dauus dudum prædixit mihi. & neſcio
Quid tibi ſum oblitus hodie ac uolui dicere.

GVI. A

Atis iam ſatis Simo ſpectata erga te amicitia eſt mea. Hæc ſcena officiorum diſceptationem cōtinet patrum inter ſe tractātium de officio amicorum & paterna pietate. Chr. O Simo iā. i. nunc ſatis ſatis. hæc repetitio oſtēdit Chremetem cumulate ſuo in Simonem functum officio amicitia mea erga te eſt ſatis ſpectata:ideſt ꝓbata:incœpi adire:ideſt ſubire ſatis pericli:ideſt periculi ſyncope. Iam:ideſt nūc fac finem orādi:ideſt ſiſte preces dum ſtudeo:ideſt laboro obſeq:ideſt morem gerere. tibi pene:ideſt propemodum. illuſi ideſt ludibrio inquinaui ſiue ridiculam pene. reddidi uitā filiæ ſcilicet philomenæ. Si. Immo enim ideſt ſed certe nūc o Chremes oro atq; poſtulo abs te ut comprobes:ideſt cōfirmes nunc re:ideſt ipſo

ſyncope

Illudere

effectu beneficium initum:ideſt incœptum ſiue cœptum ab ineundo:ideſt incipiēdo dudum. i. pauloan̄. uerbis. i. per uerba. Chr. Vides q̄. i. quātum ſis iniquus. i. iniuſtus petitor præ ſtudio:ideſt præ nimia cupiditate faciēdi ꝙ inſtitueris. dum. i. dūmodo efficias quod cupis uelis uel iubes. neq; cogitas:ideſt mēte uoluis. modum. i. iuſtam mēſuram benignitatis. i. uel liberalitatis. uel māſuetudinis debitæ in amicitia. neq; cogitas qd. i. quam rem iuſtam an iniuſtam. ores me. oro enim duos regit accuſatiuos. Nā ſi cogites iam remittas. i. ceſſes deſiſtas ſupſedeas. onerare me iniuriis. i. iniuſtis petitionibus. Nam iniuria dr̄ quicquid non iure fit. Si. quibus iniuriis ſcilicet te onero. Chr. ah interiectio dolentis & indignantis. rogitas : ideſt percōctaris quibus iniuriis perpuliſti. i. tuis importunis precibus me impuliſti ut darem filiam homini adoleſcētulo occupato. i. detēto in alio amore q̄ filiæ: & abhorrēti. i. perq̄ alieno ab re uxoria. i. a coniugio legitimo. in ſeditionem. i. diſcordiam atq; in nuptias incertas:ideſt non firmas. qm̄ eam fortaſſis relinqueret:& in alterius amore fixus inhæret:aut rationem aliquam iniret qua eam repudiaret. & quidem perpuliſti me ut id facerem ad hūc præcipue finem ut medicaret:ideſt mederer. tuo gnato:ideſt pamphilo qui amoris graui uulnere ſaucius eſt. imperaſti:ideſt iuſſiſti familiaritatis iure ut id facerem incœpi id facere. Dum. i. quādiu res retulit. compoſitum pro ſimplici protulit. i. quādiu honeſtas poſtulauit ac paſſa eſt. nūc res. i. honeſtas uel utilitas filiæ. nō fert. i. non poſtulat non patitur:feras. i. patiaris oportet. quandoquidem filiam non ſum daturus cum res non ferat. aiunt. i. dicunt homines: quaſi rumor eſt per contemptum dixit aiunt. illam Gly. eſſe ciuē hinc. i. ex Athenis:puer natus eſt ex ea fac nos miſſos: quod uulgo dici ſolet dimitte nos in pace nec amplius precibus aures noſtras obtūde. Si. per deos ego oro te ut ne. i. non inducas animum. i. tibi imperes aut perſuadeas credere illis quibus. i. maxime utile illum filium eſſe quamdeterrimum. i. peſſimum deprauatiſſimum perditiſſimum peruerſiſſimum. ubi quam pro ualde ſuperlatiuo iungitur:hæc omnia ſunt ficta. i. ſimulata atq; incœpta gratia. i. cauſa nuptiarum. ubi. i. quando ea cauſa quāobrem. i. propter quam cauſam faciunt. hæc erit adempta. i. ablata. deſinent. i. ceſſabunt fingere & comminiſci mendacia. Chre. Erras. i. te decipis deliras egomet uidi ancillam obiurgare. i. rixari cum Dauo. Si. Scio:quaſi dicat intelligo illud:ſed ſimulabat ancilla. Chre. at uero uultu uidi eam obiurgare:quaſi dicat ſerio obiurgabant non ſimulate. quum neuter præſenſerat:ideſt præceperat me adeſſe ibi. Si. Credo quod dicis:& . i. etiam Dauus prædixit mihi dudum mulieres illas facturas id:ideſt obiurgaturas ac diſturbaturas nuptias. & neſcio quid. i. quare. uel propter quid:oblitus ſum dicere tibi hodie:ac ideſt ſicut uolui. uel ac:ideſt contra quam uolui. ut Donatus ſenſit.

Initus.

Iniuria

Abhorrere.

Seditio.

Fac nos miſſos.

Quādeterrimū.

A Atis iam ſatis. quia inductus eſt Crito qui comprobat eſſe ciuem atticam oportet inducere quibus comprobetur:ad quod conuenienter inferuntur Simo & Chremes:ex quorum conceſſione tota poſſet tractari pacatio ſi recognoſceretur. Gly. cuius habent & cauſam ut ſimul recipiantur. ſ. Chremes dum iret abrenunciatum nuptias obuiauit ſimoni:& incipit eum uituperare. ideo alia occaſione quæ nō pertinebat ad actum oportebat cōuenire has duas perſonas:quia Simo nunq̄ ad audiendam comprobationem illam conueniret. ſpectata. i. probata eſt erga te:q̄a ſatis probauiſti amicitiam meā:& ꝓpter te iam recepi periculum inire:ideo iam face finem. finis or. faciēdo eſt quia dum ſtudeo. o. t. & nō faciam finē or. immo etiā nunq̄ maxime &c. præ ſtudio tuæ uolūtatis cōplendæ. at. ſ. non ſolum nō curas uidere ſed etiā rogas. dum res. i. utilitas mea tulit:nec nō fert res mea & tu ſimiliter feras. illum. i. pamphilum eſſe q̄ deterrimum. ubi. i. poſtq̄ ea cauſa ſcilicet qui pamphilū retrahatur a nuptiis erit adempta eis:quāobrem: ideſt propter quam cauſam hoc fac. deſinent his:quia poſtq̄ Pamphilus uxorem duxerit non laborabunt deinceps ad eum retrahendum:quia fruſtra laborare ſe intelligerent. Cum uultu:ideſt uultuoſitate iræ ſuæ.

DO.
A

ANimo iam nunc ocioſo eſſe impero. Hæc ſcæna principium iudici & iracundiam ſenis continet: atq; in ea ue
hemẽter exprimitur conſuetudo patris ac domini offenſi & indignãtis. ℂ Animo iam nunc ocioſo eſſe im/
pero: exultans egreditur Dauus nuncians prona eſſe omnia ad ſecuritatem. ℂ Et ocioſo: ſecuro quia nego/
cium ſollicitudo eſt. ℂ Impero: pro uolo: an ut ſtatim fiat tanq̃ illud qđ imperatur: & impero ſuperbe dixit. ſummũ
enim iudicium ſecuritatis eſt ſuperbia. ℂ Vnde ego. hic non interrogat: ſed cum admiratione uel magis cum indigna/
tione dicitur. ℂ Meo. p. a. h. animo iam nunc ocio/
ſo eſſe impo meo præſidio atq; hoſpitis. ſ. critonis.
ℂ Ego cõmodiorem. h. hic dauus admiratur ꝙ in
ipſo articulo periculi ſuperuenerit crito. ℂ Ego cõ/
mo. poteſt enim commodus eſſe in homine quis &
alieno tpe ſuperuenire poteſt & cõmodũ eſſe in ho/
mine: ſed opportunũ malũ & aduẽtũ habere poteſt.
nã cõmodũ in homine eſt aduẽtus in facto eius: tp̃s
in opportunitate facti. ℂ Cõmodiorem hoiem ſy/
lepſis. ℂ Scelus. q. h. l. nõ eſt hic ſolœciſmus. ad ſen
ſum. n. nõ ad uerba reſpexit: etenim ꝓpter ſenſus uer
ba, ſunt nõ ꝓpter uerba ſenſus. ℂ Ois. r. i. e. i. u. in ſe/
curitate. nã ut in ꝓfundo periculũ eſt: ita in uado ſe/
curitas eſt: ꝓuerbiale in uado in tuto. ℂ Quid agã?
plus eſt dicere quid agam: q̃ cogitare de fuga. ℂ Sal
ue. b. u. ironia maior eſt q̃ increpatio: cũ. n. omne ge/
nus criminis aliqd ſupauerit. tũc excluſi ironia lauda
mus. ℂ Hem Simo: interiectio perturbati eſt. ℂ O
noſter chr. noſter dicendo latenter ſignificat Glyce/
riũ filiã chremetis eſſe inuentã. ℂ Oia appa. i. ſ. quia
infecta ſunt de paratis. ℂ Curaſti pro. probe memo
riter ſupra dixerat enim ſenex immo abi intro. ibi me
Vbi pro quando — opperire quod parato opus eſt para. ℂ Vbi uo. ubi
pro quando. non enim loci ſed tp̃is aduerbium eſt.
ℂ Bene ſane: ualde. qa q ſanus ẽ is eſt ualidus. ℂ Is.
e. h. abeſt. pro deeſt. ℂ Etiã. t. h. r. deeſt an non. etiã tu
hoc reſpondes. etiã aut hortatio eſt aut cõiunctio &
uide quanta dixerit: & quid & iſtic & tibi. ℂ Mihi
ne: qñ nõ ſumus parati ad rñdendũ ducendo tẽpus
eludimus. ℂ Mihi ne: apparet ita turbari dauũ mo/
do cõſilio poetæ ut oẽs amittat fallacias: & oppreſ/
ſus prodat pãphilum: dũ malum cominus ꝑhorre/
ſcit: totumq; hoc ex argumẽto eſt. Vult enim iã poe/
ta cataſtrophẽ patefieri. ℂ Modo introii: hoc ſignũ
perturbationũ inducit ad conſcientiã daui. ℂ Cum
gnato tuo. u. ſerui excuſatio filii: accuſatio eſt: & hoc
quaſi a perturbato dicit̃ ſeruo: ſed cõſilio poetæ exi
tum feſtinãtis de reſolutione fabulæ. ℂ An ne eſt i/
tus Pãphilus: cauſa iræ uehemẽtior iuẽta eſt. ℂ Sũt:
nulla rõne dicit ſunt: ſed ne nihil reſpondeat: nã tur/
batus eſt utpote oppreſſus. ℂ Quid illũ: deeſt pro
pter ut ſit propter quid illum cẽſes. ℂ Cũ il. li. chre/
mi cõuenit hic ſermo. hic enim irridet: qui & ſupra
dixit. Amãtiũ iræ ite. a. e. & ſic hoc dicit ut alibi. Cæ
do ut fit. mi. p. a. e. b. p. ℂ Cum il. irridet Simonem
Chremes: quia dixit iræ ſunt inter Gly. & g. ℂ Im/
mo. u. i. ch. bene ad eum loqtur: qui eſt a nuptiis de/
terrendus. uel qui non interturbet orationem ſuam:
uel quem iam ſupra ſibi precatorem deſtinet. ita lo/
quitur quaſi hæc ſit cauſa cur ſit Pãphilus igreſſus:
quatinus eius. ſ. intẽdatur a critone hoſpite ducẽdæ
uxoris animus: quã ciuem atticã nunciauerit. ℂ Ne
ſcio. q. ſ. m. u. bene neſcio. qs etenim ſi notus eẽt ui/
detur

A Dauus. Chremes. Simo. Dromo.
ANĩo iã nũc ocioſo eẽ ipo. Ch. dauũ hẽ tibi.
Si. uñ egredit̃. da. meo p̃ſidio. atq; hoſpitis.
Si. qd illud mali eſt? Da. ego cõmodiorẽ hominem
Aduentũ ad tp̃s nõ uidi. Si. ſcelus quẽnã hic laudat.
Da. ois res ẽ iã in uado. Si. ceſſo alloq. Da. herus eſt.
Quid agam? Si. o ſalue bone uir. Da. hem ſimo
O noſter chreme omnia apparata iam ſunt intus.
Si. curaſti probe. Da. ubi uoles accerſe.
Si. bene ſane. is enimuero hic nunc abeſt.
Etiã tu hoc. reſpondes mihi qd iſtic tibi negocii eſt?
Da. mihi. Si. ita. Da. mihi ne? Si. tibi ego. da. mõ itroii:
Si. quaſi ego q̃dudũ rogẽ. Da. cum gnato tuo una.
Si. an ne eſt intus Pamphilus? Da. crucior miſer.
Si. eho nõ tu dixtin eſſe iter eos inimicitas carnifex.
Da. ſunt. Si. cur igitur hic eſt? Chr. quid illũ cenſes.
Si. cum illa litigat. Da. imo uero indignum chreme
Iam facinus faxo ex me audies. neſcio quis
Senex modo uenit: ellum confidens & cautus
Quum faciem uideas uidetur quantiuis precii:
Triſtis ſeueritas ineſt uultu: atq; in uerbis fides.
Si. qdnã apportas? Da. nihil eqdẽ: niſi ꝙ illũ audiui
Dicere. Si. qd ait tãdẽ? Da. gly. ſe ſcire eſſe ciuẽ atticã
Si. hem dromo: dromo? Da. quid eſt? Si. dromo.
Da. audi. Si. uerbũ ſi addideris dro. Da. audi obſecro
Dro. qd uis. Si. ſublimẽ intro hunc rape q̃tũ potes.
Dr. quẽ? Si. dauũ. Da. q̃obrẽ. Si. qa lubet mihi: rape i/
Da. qd feci? Si. rape. Da. ſi qcq̃ iuenies me mẽtitũ (q̃
Occidito. Si. nihil audio ego te iã cõmotũ reddam.
Da. tãetſi hoc uerum eſt. Si. tñ tu cura ad ſeruãdum
Vinctum: atq; audin quadrupedem conſtringito
Age nunc iã ego pol hodie ſi uiuo tibi daue oñdam

Quid

deretur gratificari.i.gratioſus eſſe teſtis & nimis uerus.¶ Ellum ueteres qđ nos illum dicimus:ellum uel ollum dice/ Ellũ uel
bant:q̃uis ellum qdam ecce illum uelint ĩtelligi tanq̃ pro ipſo domum gly.oſtẽdit dauus dicens ellum q̃ſi en illum: eſt ollum.
enim ut alii uolunt ꝓnomen:ut alii aduerbiũ demõſtrãtis.nã ꝓnomen huiuſcemodi ueteres ſic ꝓferebãt.ille:ellus:ol/
lus ſed ut diximus aduerbiũ cõpoſitũ ex ꝓnomine uideri põt:ut ſit in eo uel en uel ecce:ut ellũ.i.en uel ecce illũ.¶ Cõ/ Cautus.
fidẽs:cõfidẽtẽ:hic pro cõſtanti.nam mala ſignificatione poſuit.¶ Cautus:callidus:doctus:ardens παρα τοκαιω. Cato uñ
Vnde Cato dictus ingenioſꝰ etenim igneus uigor eſt.¶ Quantiuis.p.ad magnitudinẽ refert.quãtiuis ad paruitatem
ꝑcii:& totũ oratoris.ſcite enim locutus eſt.ſed intereſt
inter q̃uis:& q̃tiuis.nã alter cõtẽptionis:alter laudis. Quãuis quãtiuis
¶ Triſtis ad laudẽ interdũ ſumitur nõ ad amaritudi/
nem triſtis.Cic.Iudex triſtis & integer.¶ Glyceriũ.ſ.
ſ.c.e.a.bene conſtãter ad ea quæ locutus eſt ſcire ſe di/
xit.¶ Dro.Dromo cõmotꝰ ira & dolore nihil dixit.
niſi ꝙ lorarium repetẽdo ſepius uocat.¶ Verbũ ſi a,

Quid ſit pericli herum fallere & illi patrem.
Chr.ha ne ſæui tantope.Si.o chremes pietatẽ gnati
Nõ te miſeret mei:tm̃ laborẽ capere ob talẽ filium
Age pamphile.exi pamphile:ecquid te pudet?

bene quia omnia pñte ſocero cõtra nuptias loquitur.¶ Audi.o.plerũqꝫ a uerberãdis uel indulgẽtia loquiť uel mora.
¶ Sublimẽ.i.per altum.¶ Quãtum.p.hoc eſt celerrime:quia ſegniores ſe oſtẽdunt ſerui ad puniendos collibertos.ſ.
mora ueniã captantes indignantum dominorũ.¶ Quia lu.ut ſupra dictum eſt:ut ſi libitum fuerit cauſam cœperit:
quo iure quaqꝫ iniuria.qa lubet dauo dicit.¶ Rape inq̃.hoc dromoni.¶ Si quicq̃.i.m.oꝰhic plus dixit.ubi enim uer
bera ſupra dixit.nunc occidito.¶ Cõmotum:citum celerem.¶ Quadrupedem:utrum ligaturæ genus ſit:ſic dictum Cõmo/
quadrupes:an quadrupedem ut feram:an quadrupedem:ideſt cum pedibus & manibus:an quadrupedem pro ſeruo tus.
ac fugitiuo poſuit:ut Virgi.Saucius at quadrupe.n.i.t.r.¶ Conſtringito:mire nequit fiat tragicum in comœdia uſqꝫ
ad uincula ita progreditur.nec quicquam tentat.nec quoquam tendat ulterius.¶ Si uiuo tibi qui certa minari uolũt
incertam faciunt uitam ſuam.¶ Herum quid ſit pericli fallere:herum & patrem cum ingenti pronunciatione dixit:&
alibi.Nam mentiri aut fallere.i.p.a.m.tanto magis audiat cæteros.¶ Ne ſæui tantopere:ne imperatiuo magis q̃ con/
iunctiuo adiungitur.ut Virg.Ne ſæui magna ſacerdos.¶ Pietatem.g.n.t.m.m.eclypſis:deeſt enim uides aut quid ta/
le.& eſt ironia pro impietate:& uide inuidiam quaſi parricidam accuſantis.non enim pudorem dixit:ſed pietatem.
¶ Tantum.l.c.ſylepſis aſſumendum eſt enim extrinſecus me.

ANimo iam nũc ocioſo eſſe impero.Hæc ſcæna principiũ iudicii:& iracundiam ſenis continet atqꝫ in ea uehe/ GVI. A
mẽter exprimitur cõſuetudo patris ac dñi offenſi & indignãtis.Da.exultãs egreditur Dauus nunciãs prona
eſſe omnia ad ſecuritatẽ.Impero:ideſt uolo uel iubeo ut ſtatim fiat eſſe iam nũc aĩo ocioſo.i.ſecuro qđ dicen
di genus hoc pacto etiam diceť a metu ocioſum animũ eſſe iubeo.Nam ocium capitur pro ſecuritate:ſicut negocium
pro ſollicitudine.Chre.Hem dauum tibi uideo ſubaudi uel aliqd tale.Si.unde egreditur?cum indignatione hoc diciť.
Da.Dauus non uidens Chremetem neqꝫ Simonem cõtinuat ſuum ſermonẽ:impero inquam eſſe animo ocioſo præ Ocium.
ſidio meo atqꝫ præſidio:ideſt auxilio & beneficio hoſpitis:ideſt Critonis peregrini & alienigenæ. Simo. Quid illud negociũ
mali eſt?Dauus.ego nõ uidi hominẽ cõmodiorẽ:ideſt opportuniorẽ.nõ uidi inq̃ aduẽtum cõmodiorẽ:& non uidi ſylepſis.
inq̃ tẽpus cõmodius ſubaudi p ſylepſim.Si.hic ſcelus.ideſt hic ſceleratus.refertur enim ad ſenſum non ad uerba.pro/ i uado cẽ
pter ſenſus autem uerba ſunt non propter uerba ſenſus ea propter non eſt ſolœciſmus.Hic ſcelus ergo quẽnam:ideſt Ironia in/
quem hominẽ laudat.Da.oĩs res eſt iã in uado:ideſt in tuto in ſecuritate. Vt enim in ꝓfundo periculum eſt ita in uado crepatio
ſecuritas eſt.Eſt autem tritum ſermone prouerbium.Si.ceſſo.ideſt deſiſto alloqui te chremetem alloquuturus dauum. ẽ maior.
Da.herus eſt qd agam?Si.o bone uir ſalue:ironia uſus ẽſt quæ increpatione maior eſt.cum enim omne genus criminis
aliquid ſuperauerit cum ironia alloquendum putamus.Da.dauus oppreſſus & improuiſus ſubdit.Hem interiectio
perturbati eſt.o ſimo.o Chr.noſter ꝓpter Glyceriũ compertã filiam eius omnia iã ſunt apparata intus:qm̃ prius dixe/
rat ſenex abi intro:& quod parato opus eſt para.Si.curaſti probe.ideſt uel recte uel memoriter curæ habuiſti iuſſa mea: Probe.
uel curaſti pro paraſti aut decoxiſti.Da.accerſe:ideſt uoca inuitatos.ubi.i.qñ uoles.Si.Bene ſane:ideſt ualde bene dicis Accerſo.
ſup.Nam qui ſanus eſt is eſt ualidus.Enimuero.i.certe is ſcilicet dauus cõuertit enim Simo ſermonem ſuum ad Chre/ Eniuero
metem.nunc abeſt hinc:ideſt ex hoc loco in quo parari deberent nuptiæ.Deinde reducit ſuum ſermonem ad dauum.
etiam tu hoc rñdes an non?ſubaudi ut uult Donatus. Alii legũt reſponde ut ſit imperantis:quid negocii.i. operæ ſol/
licitudinis eſt tibi iſtic.i.ubi tu es ante Glycerii oſtium.Da.neſciens quid reſpõdere debeat dicit mihi.i. mihi ne loq̃ris.ſ.
Si.ita tibi dico.ſ.Da.mihi ne?dixerat prius corrupte mihin:nũc plene profert.Si.Tibi ego dico.ſ.Da.Introii modo.i.
pauloante.Si.qnaſi per quãdam deriſionẽ dicitur quaſi rogẽ.i.interrogem quãdudum.i.quãto ante tpe introieris.ſ.
Da.introiui inq̃ una cum gnato tuo pam.Si.an ne ideſt utrum pãphilus eſt intus:ideſt in domo Glycerii.Da. dauus
in uerbis dep̃henſus & oppreſſus neſcit quid reſpondeat.ſed uidet ſe accuſaſſe filium ſe excuſando.miſer:ideſt ego in/
fœlix crucior:ideſt opprimor conficior uexor angor & ut ita dicam in maxima ſum conſtitutus anguſtia.Si. Eho in/ Cruciari
teriectio hic oſtendens dauum oppreſſum & uerbis ſuis captum.uel eſt interiectio mouens attentionem.carnifex.ideſt
improbe ſerue qui me torques tantopere non dixti.ideſt nonne dixiſti quaſi dicat ita inimicitias eſſe inter eos ſcilicet
Pamphilum & Glycerium ſed maſculinum fœminino præponderauit.Da.ſunt inimicitiæ inquam.Si.igitur cur eſt
hic apud Glycerium.Chre.irridet Simonem Chremes.O Simo quid cenſes illum facere apud eam litigat:ideſt con/
tendit cum illa Glycerio.uel quid.ideſt propter quid cenſes illum:ideſt tua cenſura notas illum unde cenſores magi/
ſtri morum qui morẽs cenſebant.ideſt incuſabant & notabant.Da.immo uero.ideſt ſed potius o Chreme ſaxo.ideſt
faciam quod ſup.audias ex me:ideſt ex me audies quemadmodum etiam dicimus feci ut ad te ſcriberẽ pro ad te ſcripſi

Faxo. audies ergo ex me facinus indignum:ideſt incongruum inconueniens & indecens.neſcio quis ſenex ſcilicet crito ue/
Indignũ nit modo.ideſt pauloante.ellum:ideſt ecce illic longe poſitum eum ſcilicet.eſt autem demonſtrantis aduerbium:& ſi/
Ellũ ellã. militer ellam ellos & ellas quæ ſic exponit Laurentius Valla: ellum ecce illic uirum ſcilicet ellam ecce illic mulierem.
Ellos el/ ellos ecce hic uiros.ellas ecce illic mulieres.ſic eccum eccam: eccos eccas: ideſt ecce hic uirum uel mulierem uiros uel
las. mulieres.Ellum ergo:ideſt ecce illic eum eſt ſubaudi confidens:ideſt conſtans.interdum in malam partem capitur &
eccũ eccã cautus:ideſt callidus doctus ingenioſus ſciens ſibi cauere uel ardens: nam ingeniorum igneus uigor,eſt. cum uideas
eccos. faciem:ideſt formam uel facturam eius.uidetur:ideſt cenſetur.Quantiuis precii:ideſt iudicatur tanti eſſe quanti a quo/
eccas uis eſtimatur ubi precii refertur ad magnitudinem.ſed quantiuis ad paruitatem.differunt quamuis & quantiuis: al/
cõſtãs & terum enim eſt contemptionis.alterum laudis.Seueritas:ideſt rigor quidam triſtis:ideſt grauis.triſtis enim interdum
Cautus. ad laudem ſumitur non ad amaritudinem.Cicero.Iudex triſtis & integer.Seueritas igitur triſtis ineſt in uultu.dicimus
Quãuis enim ineſt huic rei & in hac re.atq; fides:ideſt ueritas & conſtantia in uerbis.Si. quidnam: ideſt quid apportas quaſi
& q̃tiuis dicat quid noui mali affers ut prius.uereor ne quid andria ap.m.Da.equidem nihil apporto ſcilicet niſi id quod au/
Triſtis. diui illum critonem dicere.Si.quid tandem ideſt paucis(habet enim quiddam urgens & accelerans hæc particula
Tãdem. tandem)ait ille ſenex.Da.ait ſe ſcire Glycerium eſſe ciuem atticam.Si.commotus ira Simo & dolore nihil dicit niſi ꝙ
lorarium:ideſt uerberatorem & punitorem ſeruorum aliorum repetendo ſæpius uocat.hem interiectio indignantis
dromo dromo?Da.quid eſt.Si.dromo?ueni ſub.Da.audi.Si.ſi addideris:ideſt ſi adiunxeris uerb um unum cogam
apoſio/ ſupple te tacere aut aliquid tale per apoſiopeſim.deinde reſumit iterum dromo.Da.obſecro audi.Dro.quid uis?Si.
peſis. rape:ideſt celeriter cape:hunc dauum ſublimen.ideſt per altum uel elatum in altum rapiendo eum intro.ideſt in car/
cerem aut piſtrinum quantum potes:ideſt celerrime.Dro.quem rapiam.Si.dauum.Dro.quamobrem.ideſt cur rapi/
am.Si.quia lubet:ideſt libet mihi:ubi.u.pro.i.ponitur.inquam.i.iterum dico tibi rape.Da.quid feci.Si.rape.Da.ſi in/
uenies me mentitum eſſe quicquam:ideſt falſo affirmaſſe aliquid occidito ſcilicet plus eſt q̃ uerberato.Si.nihil audio
Cõmo/ ego reddam efficiam.iam.i.nunc.te commotum:ideſt citum & celerem uel multum perturbatum.Da.tametſi: ideſt
tus. q̃q̃ hoc quod dico uerum eſt.Si.tantum:ideſt tantummodo tu dromo cura.i.da operam ad ſeruandum.Dauum uin
ctum:ideſt ligatum:atq; audin.i.audis ne conſtringito:ideſt ſtricte ligato: ipſum quadrupedem: ideſt diſpoſitum in
morem quadrupedis aut beluæ uel feræ:aut quadrupedem conſtringito:ideſt cum pedibus & manibus aut poſuit
quadrupedem pro ſeruo ac fugitiuo.dubitat etiam Donatus utrum quadrupes genus ſit ligaturæ ſic appellatum.
nunc age:ideſt eia:& tunc eſt aduerbium hortantis.uel age:ideſt ſtringe.& fac quod iuberis: & tunc eſt uerbum.pol
iurantis eſt:iã.i.nunc o Daue ego oſtendã tibi hodie ſi uiuo(qui certa minari uolunt incertam faciunt uitam ſuam)
oſtẽdam ergo tibi quid pericli:ideſt quod periculum ſit fallere herum:& oſtendam inquam illi pamphilo quid ſit pe/
ricli fallere patrem.Chr.ah ne ſæui:ideſt noli ſæuire.i.ſæuitiam tantopere exercere.Si.o chreme non te miſeret mei ob
pietatem.per ironiam dicit pietatem qua in patrem filius eſſe debere:intelligit tamen ob impietatem gnati ſcilicet pam/
phili.oportet ſupple me patrem capere tantum laborem ob talem filium cum indignatione proferendum eſt.o pam/
Ecquid phile age hortantis eſt exitum:exi egredere de glycerii domo.ecquid:ideſt utrũ aliquid pudet:ideſt pudore afficit te &
pudet. eſt tunc perſonale uerbum pudet.

ASCEN.Quod dicitur.Ceſſo alloqui.intelligo ut ſit.Sed quid ceſſo alloqui Dauum.Et illud ubi uoles acceſſe in/
telligo de ſponſa quæ proprie acceſſitur.Et illud.Is enimuero nunc hic abeſt:de pamphilo dictum puto.

A Nimo.poſtq̃ pater erat qui comprobaret & illi quibus comprobaret iam ex cauſa ſupradicta conuenerant
oportebat ut per mediatrices perſonas adduceretur crito.inducitur ergo ſatis callide Dauus qui nunciet ad/
uentum eius qui non poterat facere ſine ſuo magno periculo & Pamphili: qui eum adducat ad ultimum:
itaq; comprobatione eius cognita de Glycerio omnia aduenient ad proſperos exitus prius ego nuncius præmitti/
tur ſcilicet dauus audacior annuncians quæ audiuerat a Critone qui cum periculo & competenter uidentibus illis
de domo glycerii ut illius exitus ſit occaſio & materia nunciandi meo præſidio: ideſt mea machinatione iubeo me
eſſe ocioſo.a.q.ad hoc in parte laborauit ut diſturbarentur nuptiæ & præſidio hoſpitis critoni qui proſpera nobis
annunciat aduentum:ideſt aduenire in tempus qui
in critonem ſupinum eſt pro infinito omnia iã ſunt
apparata ad nuptias curaſti etiam.nam id ideſt acce/
ſere nunc tantum abeſt.ideſt ab apparatu ſcilicet ni/
hil aliud reſtat niſi ut Pam.uocetur quid iſtic.ideſt in
domo Glycerii.ubi ergo hic expletiua coniunctio cõ
fidens cautus commendatio perſonæ ut eis quæ re/
fert de Glycerio:credatur nihil audio ego te commo
tum reddam hoc totum perſonæ Simonis debet at/
tribui ꝙ multi libri habent confuſe.tu tamẽ dromo
quiuis uelit ſe excuſare cura eſſe uinctum.a.ſcilicet nõ
ne te miſeret nati mei pietatẽ.ideſt ob pietatem.ideſt
impietatem nati mei per antiphraſim.Age pamphi.
uocat pamphi.ab oſtio glycerii.

DO. A Vis me uult perii:pater eſt:hic accuſatio eſt
q quæ ſoluit defenſione in eo quod ad amo
rem pertinet

Pamphilus. Simo. Chremes.
Q Vis me uult?pii:pater eſt.Si.qd ais omniũ
Ch.ah rẽ poti⁹ipſam dic:ac mitte male loq.
Si.quaſi

rem pertinet per conceſſionem.in eo quod ad Critonis perſonam per coniecturam. ¶ Quid ais omnium? apoſiopeſis tertia:& eſt ad deformationem perſonæ:& eſt irati familiaris apoſiopeſis cum pro indignate peccati non inueniat conuitium.Quid ais:non interrogantis ſed inuehentis.& eſt eclypſis multa ſignificans in eo quod ait omnium.

¶ Quaſi quicquam in hunc iam grauius dici poſſit:quam fecit:quam peccauit. ¶ Ain tandem ciuis g.e.quærit probus ain quæ pars orationis ſit.& an una ſit.& eſt autem ain:quaſi ais ne.& mire quaſi ipſe dicat quod Dauus dixerat.Ergo ain perconctatiuum uerbum eſt. ¶ Tandem pro tamen. ¶ Ita prædi.artificioſe pro dicunt poſuit:adeo in hac re uehementer cōmotus ſenex hoc ipſm repetit prædicant per iracundiā.& ita eſt ut repetunt uerba in qbus arguitur impudētia.

Ain.

Si.quaſi quicquam in hunc iam grauius dici poſſit:
Ain tandem ciuis glycerium eſt? Pa.ita prædicant.
Si.ita prædicant? o ingentem confidentiam:
Nū cogitat quid dicat? num facti piget? uide nū eius
Color pudoris ſignū uſq̃ idicat? adeō ipotēti aīo eſſe
Vt p̄ter ciuiū morē atq; legē & ſui uoluntatē patris:
Tamen hanc habere ſtudeat cum ſummo probro.
Pa.me miſeꝝ. Si.hē mō ne id demū ſenſiſti Pāphile?
Olim iſtuc olim quum ita animum induxti tuum?
Hoc quod cuperes aliquo pacto efficiundum tibi.
Nunc ne demum iſtud uerbum in te indicit:
Sed quid ago cur me excrucio? aut cur me macero?
Cur meam ſenectutem huius ſollicito amentia?
An pro huius peccatis ego ſupplicium ſufferam.
Immo habeat:ualeat:uiuat cum illa.Pa.o mi pater.
Si.quid pater? quaſi tu huius indigeas patris.
Domus uxor liberi inuenti inuito patre.
Adducti qui illam ciuem hinc dicant:uiceris.
Pa.pater licet ne pauca? Si.quid dices mihi?
Chr.attamē ſimo audi.Si.audiā ego.qd ego audiam
Chreme? Ch.attamen dicat ſine.Si.age dicat ſimo.
Pa.ego me hanc amare fateor:ſi id eſt peccare.
Fateor id quoq;:tibi pater me dedo:quid uis oneris
Impone:ipera:uis me uxorē ducere? hāc uis amittere
Vt potero feram.hoc modo te obſecro
Vt ne credas a me allegatum hunc ſenem:
Sine me expurgē.atq; illum huc coram adducam:
Si.adducas.Pa.ſine pr̄.Chr.æquū poſtulat:da ueniā.
Pa.ſine te hoc exorem.Si.ſino.quid uis cupio.
Dum ne ab hoc me falli comperiam chreme.
Chr.ꝓ pctō magno paululū ſupplicii ſatis eſt patri.

¶ O ingentē cōfidentiā & cōfi.modo pro audacia eſt cū improbitate:ut in phormione:hō confidens:aliter hic ſupra cōfidens pro cōſtanti & graui:ergo cōfidentia interdū in bona ſignificatione: interdum in mala ponit̃ ſed fiducia ſemper in bona. ¶ O ingentē cō.num cogitat qd dicat.amens eſt qui neſciat qd dicat.amentior quē nō pœnitet facti ſui. ¶ Num cogitat quid dicat? qa iniuriaꝝ ſe alligat. ¶ Num facti piget? qa dicit prædicant non dicūt & ut ſolent iraſcentes auertit orationē a ſecunda ad tertiā perſonam ab ea cum qua loquebat̃ ad aliam. ¶ Num eius color pudoris.ſ.ſignū eſt parua quædā ſignificatio indicās totius rei qualitatē. ¶ Nū eius color pudoris:ſcilicet paterno aīo dicit. Nāq; patribus erubeſcere filios pudēteſq; eſſe familiare eſt:cui contrarium eſt erubuit. ¶ Salua res eſt: hoc ergo dicit nec timet inquit:nec eū pœnitet:nec pudet. ¶ Vt præter ciuium morem:præter contra: nunc enim præter cōtra ſignificat. ¶ Impotēti:nimis potēti:uel certe debili & deuicto. ¶ Ciuiū morem atq; legem &.ſ.u.p.tria cōtēpta ſunt: mos:lex: imperium patris. ¶ Tamen:cum non dixerit quāuis ſubiecit tñ:& figura eſt anacoluthon. ¶ Me miſerum:initium defenſionis:& deploratio calamitatis & miſeriæ:qua in amorem culpā remouet a uoluntate ſua:cū pater ꝙ amat filium uitium mētis dicat eſſe.nō impulſum. ¶ Modo ne id demū ſenſiſti Pamphile? comprobationē oſtēdit eum eſſe miſerum. ¶ Demū:autem ſignū eſt tarditatis:& ſentire dicitur:quia uix colligit ſe.uixq; animaduertit.ut alibi. Vix tandē ſenſi ſtolidus. ¶ Olim: obiurgatio eſt.qd̓ dictum eſt olim: cōfirmationem autem per repetitionem oſtēdit. Vt ille diuum.c.d.e.o.euenit fuit. ¶ Aliquo pacto.quoquo modo. ¶ Sed qd ago:cur me excrucio:proprium eſt parentibus indignatione uelut abiicere curā filioꝝ: cum deſtomachati fuerint. ¶ Sed qd ago cur me excrucio? eclypſis ꝑ apoſiopeſin. ¶ Sollicito: ſollicitam reddo: ideſt contriſto & perturbo. ¶ Cur me macero cur meam ſenectutem:non me:ſed meam ſenectutem: quo prius eſt & miſerabilis dicit. ¶ Immo hanc habet:uiuat cum illa:non iraſcitur ut pater: ſed diſſimulat ut alienus:quia uehementer dolet: & habeat ſubauditur illam. ¶ Mi.pater.mi.meus: & principium factum a conciliatione perſonæ: ¶ Quaſi tu huius indigeas patris.huius oſtendens ſe dixit: ut ille eſt hic eſt animus lucis contemptor. ¶ Domus uxor.liberi inuenti:mira grauitate ſenſus elatus eſt: nec de Menandro: ſed proprium Terentii.& liberi inuenti dicit cum unus eſſet.ſed inuidioſe liberi & inuenti non geniti ſecundū illud.Hoc ego ſcio neminem.p.h.domus addidit: non lupanar:& oratorie de uno pluraliter loquimur. ¶ Viceris.uiceris uerbū eſt eius qui uix ſibi extorquet:ut abiiciat curam:& proprium patribus ac familiare iratis. ¶ Pater licet ne pauca? titubans & balbutiens oratio pudore & conſcientia. ¶ Attamen dicat ſine:age dicat.hoc totum non ex animo permittentis:ſed cū ſtomacho patientis eſt. ¶ Ego me amare:bene hanc fateor.amphibologia me & hanc fateor:bene hanc dicit non glycerium cuius nomine offendit̃ ſenex: nec peregrinam: ignominiam ſcilicet uitans. ¶ Si

Cōfidētia & fiducia.

Præter ꝓ cōtra

impotēs

Aliquo pacto.

ideſt peccare fateor:noli inquit me accuſare quia amo.amantem enim nemo accuſat : ut ſebricitãtem nemo accuſare
poteſt cur ſebricitet:ſed amare inquit ſi putas eſſe peccatum fateor me etiam hoc peccaſſe. mire igitur & ſubdefendit
culpam & aſſenſus irato eſt.℄Fateor id quoq; pec.ſ.ſi id quoq; peccare eſt.peccate dicit : quia amor deus eſt & non
uoluntas. ℄Tibi pater me dedo:bene dedo quaſi hoſtilia & contraria uolenti. nam deditio in hoſte fieri ſolet.
℄Quid uis.o.imp.impera.executus eſt tranſlationem oneris dicendo: impone : impera. ℄Vis me uxorem duce-
re:hanc uis amittere:& quod unum eſt duo fecit : ut oſtendat ſe non poſſe ferre. ℄Vt potero feram:obſequium ſi-
ne uoluntate oſtendit:& multum ualet ſub Chremetis præſentia hæc confeſſio ad recuſandas nuptias. ℄Vt ne cre-
das:pro ut non.℄Allegatum:adhibitum.℄Hunc ſenem:Critonem.ſ.& non Critonem: ſed ſenem dicit:ut de hac
appellatione pondus adiiceret teſtimonio.℄Aequum poſtulat da ueniam:artificioſe interponit loquentem chreme-
tem:quem uolens uſq; ad cognitionem filiæ ſuæ retinere : non facit iraſci Pamphilo ob contemptum filiæ ſuæ: &
Da ue-niam. poſt hoc abire de medio.℄Da ueniam:concede:indulge.℄Sine pater:ideſt ut me purgem: nam adducam. ℄Ad
hoc me falli comperiam o paterna pietas.ipſe accuſator eſt:& redargui ſe cupit. ℄Paulułum ſupplicii ſatis eſt patri.
ſupplicium dicit ipſam accuſationem.

GVI. A Q Vis &c.Hic accuſatio eſt quæ ſoluitur per conceſſionem in eo quod pertinet ad amorem & per coniectu-
ram in eo quod ad Critonis perſonam ſpectat.Pamphilus quis uult me : ideſt quis me petit :deinde uiſo pa-
tre ſubdit.periiideſt perditus ſum.pater eſt qui ſcilicet me uult.Si.quid omnium:ideſt quid ex omnibus ex-
cuſationibus quæ dici poſſunt ais & eſt apoſiopeſis.eſt enim interruptus ſermo a Chremete:ipſa autem figura eſt irã-
tis familiaris cum pro dignitate peccati non inueniatur conuitium : & illud quid ais non eſt interrogantis ſed inue-
hentis.& eo quod ait omnium eſt eclypſis multa ſignificans ut uult Donatus.Chre.ah dolentis eſt : potius uero eli-
gentis.dic ipſam rem:ideſt ipſum factum mitte:ideſt omitte male loqui: ideſt contumelias inferre.Si.quaſi per ironiã
ſæpe particula quaſi ſumitur:ideſt tanquam quicquam poſſit iam dici grauius : ideſt moleſtius & enormius.in : ideſt
contra hunc .Pamphilum : quam ſubaudi fecit uel peccauit.Ain : ideſt ais ne ut tuus Dauus:tandem Donatus capit
pro tamen.uidetur autem melius capi ut reſponſionem celerem urgeat.Glycerium eſt ciuis? Pamphilus ita prædicant
homines ſcilicet.Simo.ita prædicant repetii dictum Pamphili per iracundiam.nam repetuntur uerba in quibus ar-
guitur impudentia.o exclamatio ingentem confidentiam:ideſt audaciam cum improbitate: ſupra autem capitur pro
conſtanti & graui.ergo confidentia interdum in bona interdum in mala capitur : ſed fiducia ſemper in bona.Num:
ideſt nunquid.quaſi dicat non cogitat quid dicat.num:ideſt nũquid eum pœnitet facti ſui uide num.color eius indi-
cat:ideſt oſtendit uſquam:ideſt aliqua parte faciei aut uultus ſignum pudoris : ideſt erubeſcentiæ propter admiſſum
flagitum.adeon ideſt utrum eſt uerum ſubaudi eum filium eſſe animo adeo:ideſt tantum impotenti:ideſt ſuis appeti-
tibus moderari nequeunti quaſi minus potenti aut debili & deuicto:ut quanuis ſupple id ſit.præter:ideſt contra.mo-
Studeat rem:ideſt conſuetudinem ſiue ius non ſcriptum & legem:ideſt ius ſcriptum ciuium : & præter uoluntatem ſui patris:
Probrũ. tamen ſtudeat:ideſt laboret cupiat det operam habere hanc Glycerium cũ ſummo probro: ideſt uituperio ignominia
atq; dedecore. Pamphi.me miſerum exclamando:ideſt fateor me infœlicem qui tanto ſim inſanus amore.Si.ne:ideſt
utrum modo demum:ideſt ſolum uel tarde.eſt enim hic demum tarditatis ſignum:ſenſiſti:ideſt percepiſti id uidelicet
te eſſe miſerũ.olim:olim repetitione cõfirmat dictũ ſuum:quaſi dicat multo ante tempore iſtud uerbum ſcilicet miſe-
rum accidit uere in te eodem die.quum:ideſt quando induxiſti ita animum tuum:ideſt cum perſuaſiſti tibi hoc eſſe ti-
bi efficiendum aliquo pacto.ideſt aliquo modo quod cuperes:ideſt uelles.Sed quid ago? cur excrucio:ideſt uexo me?
Excru-tio. cur macero:ideſt affligo contero debilito me:cur ſollicito:ideſt ſollicitam reddo ſeu cõtriſto uel perturbo meã ſenectu-
Macero. tem:ideſt me ſenio confectum amentia:ideſt inſania:quoniam inſani ſunt omnes amantes:nec ſui compotes ſed men-
ſollicito te capti.amentia ergo huius filii.an:ideſt utrum ſollicito meam ſenectutem &c.ut ſufferam:ideſt ſuſtineam portem fe-
Inſania. ram patiar ſupplicium pro peccatis:ideſt erroribus & flagitiis huius Pamphili.immo ideſt ſed potius habeat ipſe Pam
Sufferre philus illam ſubaudi ualeat:ideſt a me diſcedat uiuat cum illa Glycerio.Pamphilus.o.mi pater.quaſi dicat ueniam pe-
to.Si.quid mi pater.quaſi dicat quid tibi uis dicendo mi pater quaſi:ideſt tanquam indigeas huius patris:ideſt quaſi
Liberi ẽt indigeas opera mea qui ſum pater tuus.domus inuenta eſt ſcilicet in qua cum Glycerio habitas.uxor inuenta eſt ſcili-
de uno. cet Glycerium quam foues ut uxorẽ.liberi:ideſt puer unus.& liberi dixit de uno:ut enim Gellius ait antiqui oratores
Gellius. hiſtoriæq; aut carminum ſcriptores etiam unum filium filiamue liberos multitudinis numero appellauerunt : liberi
ergo inuenti ſunt patre ſcilicet me inuito.ideſt moleſte ac ægerrime ferente adducti ſunt homines qui dicant illam Gly
cerium eſſe ciuem.hinc:ideſt ex Athenis.Viceris : ideſt uiciſti:coniunctiuum pro indicatiuo quaſi dicat curam tui ue-
hementer geſtabam:ſed tandem tua improbitate effeciſti:ut eam curam eiecerim.Pam.Pamphilus titubans & balbu-
tiens pudore & conſcientia loquendi copiam petit.O pater ne:ideſt utrum licet mihi per te pauca loqui uel dicere.Si.
quid dices mihi? Chre.attamen o ſimo audi.Si.dicis ut ego audiam cum o Chreme (Chremes & Chreme dicitur in
uocatiuo) quid ergo audiam? Chr.attamen ſine:ideſt patere quod ſupple dicat:ideſt loquatur quod uult. Simo.age
hortantis eſt dicat loquatur ſino:ideſt do facultatem patior.Pamphi.ego fateor me amare hanc Glycerium : uel hanc
Amphi-bologia amare me:dubium enim eſt utrum dicat amphibologia.ſi id ſcilicet amare eſt peccare. quoq; ideſt etiam fateor me pec-
care.o pater dedo me tibi:ideſt ut ita dicam reddo me tibi quaſi contraria & hoſtilia uolenti.impone quid uis honeris:
Allegat⁹ ideſt quodlibet onus impera:ideſt iube ut exequar uis me ducere uxorem:uis me amittere hanc Glycerium feram.i.pa-
Expur-gatus. tiar ut potero:ideſt prout mea fert facultas.modo.i.tantummodo obſecro te hoc ut ne : ideſt non credas hunc ſenem
Critonem allegatum:ideſt adhibitum a me.ſine:ideſt permitte ut ſupple expurgem.i.excuſem me atq; ut adducam illũ
huc coram

huc coram aduerbium eſt hic quaſi præſentialiter ut ita loquar.Si.ſimo indignatus ꝙ illum petit adduci Pamphilus repetit uerbum ſibi diſplicēs.dicis ut adducas illum?indignāter proferendum eſt.Pamphi.o pater ſine:ideſt permitte. Chre.poſtulat æque:ideſt rem iuſtam da ueniam:ideſt concede indulge fac ei poteſtatem adducendi illius.Pamphi.ſi/ ne ideſt patere ꝙ uxorem te hoc:ideſt aut tibi perſuadeā hoc: aut a te impetrem hoc.Si.ſino:ideſt permitto.deinde con uertit ſermonem ad Chre.o chre.cu.q.uis:ideſt rem quamlibet:dum.i.dummodo.ne:ideſt non:comperiar:ideſt non depræhendar cognoſcar uel inueniar falli ab hoc ſcilicet Pamphilo.Chremes.paululum ſupplicii:ideſt repræhenſionis accuſationis iurgii cruciatus ſatis eſt:ideſt ſufficit patri in ſuum filium pro magno peccato.& cætera. Dare ue niam

℄ Quid ais omnium ſubaudi o ineptiſſime uel perditiſſime & cætera.

A q Vis me uult.nunciato aduentu hoſpitis per Dauum inducitur alia mediatrix perſona ſcilicet Pamphi.qui ad/ ducto critone tamen increpatus a patre quia iſta euenire non poterant pacifice cum ita contraria ſeni nuncia/ rentur grauius:ideſt aliquātulum graue minus poſitum ſignificat.adeon ſcilicet decuit eum eſſe imperato.a. cum induxit animum aduertiſti ad hoc ꝙ cuperes hic.ideſt amorem glycerii.iam eodem die cœpiſti tendere ad interi/ tum:& miſeriam:hoc dicit iſtuc uerbum ꝙ dicis te miſerum incidit in te uerum profecto te ad miſeram ducturum.im mo habeat ſine meo conſilio uere indiges quia modo eſt domus tibi uxor & cætera. Adduxti illum Critonem qui etiam ulceris patrem quia tua uoluntas me præualet uis aliam me uxorem ducere. hanc: ideſt glycerium amittere ab hoc.ideſt Pamphilo. AScē.A

m Itte orare una harum quæuis cauſa.Hic in ſcænam progreditur crito in cuius uerbis non modo ipſe promit/ tit:ſed etiam quod & Pamphilus dixerit demonſtratur & hic omnis error aperietur fabulæ. Mitte orare una harum:Pamphilo dicit.dicendo una harum oſtendit multas eſſe cauſas:etiam pares eſſe magnitudine dicen/ do quæuis.℄ Andrium ego cri.ui.bonum initium agnituri filiam.itaq; compendii cauſa non laborat de agnitione perſonæ critonis ut ab eo facile doceri poſſit.℄ Saluus ſis crito:ne laboret ad perſuadēdum miro compendio poetæ iam Crito notus eſt Chremi.℄ Quid tu athe.inſo.inſolens:inſolitus:inſuetus.Cicero: Moueor iam loci.Saluſt.Inſo/ lens uera accipiendi.Inſolens & arrogans intelligitur:qui præter legem agit humanam & naturalem inſolens dicitur. Cicero in uictoria.Quæ natura inſolens.℄ Euenit:ſed hiccine eſt ſimo?pudet fateri propter hæreditatem ueniſſe:& DO. A

Crito. Chremes. Simo. Pāphilus.

M Itte orare:harū una quæuis cā me ut faciā
Monet.uel tu uel qđ uerꝫ eſt:uel qđ ipſi bñ
Cupio glycerio.Chr.andrium ego uideo critonē:
Certe is eſt.Cri.ſaluus ſis chremes.
Chr.quid tu athenas inſolens?Cri.euenit:
Sed hiccine eſt ſimo?Chr.hic eſt.
Si.men quæris?eho tu glycerium
Hinc ciuem eſſe ais?Cri.tu negas?Si.ita ne
Huc paratus aduenis?Cri.qua de re?
Si.rogas?tu ne impune hoc facias:
Tu ne hic homines adoleſcentulos imperitos reꝝ
Eductos libere in fraudem illicis:ſollicitando &
Pollicitando corū animos lactas.Cri.ſanus ne es?
Si.at meretricios amores nuptiis conglutinas.

uidiſſe ipſum eſſe qui dixerat ſupra.Clamitent me ſy cophantam hæreditatem perſequi.℄ Ita ne huc Pa. ad hoc eſt ſubornatus & compoſitus dolo. ℄ Tu ne impune hoc facias:nunc acriter critonem aggreſ/ ſus:dilatauit incuſationem:& generalem fecit uirtute oratoria quæ dicitur. Tu ne hic.ideſt athenis.ubi delicta uendicātur.℄ In fraudem illicis:illigas.Vnde Virgi.Terna tibi hoc pri mū.t.d.e.l.c.Licia enim dicta ſunt quaſi ligia.℄ Sol licitando atq; pollicitādo eorum animos lactas hinc etiā oblectatio dicitur.Lactas quaſi teneros animos. Lactare dulcedine aliqua retineri ad perſuaſionem i/ ducere.uñ oblectare & delectare dicimus.℄ Ac me/ retricios.a.n.cō.uide oratorie agi:ut grauiꝰ Critonē accuſet.Simo nunc defendit filium:quem iādudum icrepauerat.℄ Ac meretricios.a.peius lenocinio cri/ men ingeſſit.non amicam facere de meretrice ſed cō/ iugem.℄ Nuptiis cō.hoc grauius ē lenocinio. Me/ tuo.ſ.h.ut ne non.Lucil.Tuam ut memoriam retine bis:& bene hoſpes ait non homo:uel crito.eſt enim ipſo nomine cauſa diffidentiæ.℄ Non ar.ideſt non arbitreris.℄ Bonus.e.hic.u.cum pondere & diſtin/ ctione inferendum.Hic.u.ſ.b.hic per ironiam:nec ui rum:nec bonum eſſe dixit.Hic.u.ſ.b.mire poeta cum oportuerit critonē inimiciorem chremi eſſe q̄ Simo/ ni:ſic rem inducit ut notior ei ſit contra quem maxi/ me uenerat:atq; ab eo defendatur magis:ut res ꝑgre/ di ad cataſtrophē poſſit.℄ In.i.n.i ipſo articulo nu/ ptiarum.℄ Vt ueniret.a.h.plærūq; caſus imitat̃ idu/ ſtriam.& hoc ſæpe fit ut etiā ſedulo facta ſint ſuſpe/ cta.℄ Sycophāta:hoc ē ꝙ minime uolebat ſibi dici Crito.nā ita locutus ē ſupra ut clamitēt me ſycophā/ tā hæreditates ſeq.℄ Hem.principiū iracūdiæ:audi/ uit.n.qđ maxime euitabat:nā ut ſupra.c.m. Hem ſic

Illicere. Licia.

Lucilius

Crito hic eſt:mire hic Chremes traducit illum ab iracundia.dicendo ſic eum eſſe.Menander & recte quia naturæ ignoſcitur uoluntati non.¶Mihi pergit:quod uult di cere grauiter & mature. ¶Ego iſtæc moueo aut curo.eſt enim ſycophantæ perturbare rem bonam & curare malam.hoc igitur dicitur cur Ego hæc turbo aut cogito quemadmodum tu dicis ſimo.¶Non tu tuum malum æquo animo feres?non filium:ſed amorem in filio ſignificat.an quia iratus eſt quærens an conueniant hæc uerba pro Pamphilo ueniente.Immo enim conueniunt: nam quanto magis diſſimulat fauorem:tanto plus acquirit ad ea quæ loquitur.¶Iam ſciri poteſt addidit & temporis celeritatem:& magna maturitate dixit. ¶Atticus quidam olim naufragio fracta: hæc pars argumenti eſt & quæ ſupra iam dicta. ¶Forte applicat:proprie de naufragio in littus eiecto atq; egenti dicitur.¶Primum ad Chryſidis patrem:quid eſt primum:an quia poſt ea mortuus ē. ¶Fabulam:aut ad comœdiam rettulit fabulā:q̃a fabula comœdia:& quia argumētum quaſi fabulæ narrat:aut certe ad irriſionem narrationis dicit: etenim fabulæ proprium:ut Horatius.Olim ruſticus urbanum mure mus paupere fertur Accepiſſe cauo:ueterem uetus hoſpes amicum.¶Ita ne uero obturbat:ſi ſubdiſtinguit: interſtrepit accipe:ſin diſtinguit euertit itelligas.¶Ita ne uero obturbas. poteſt ita ne uero ſubdiſtingui:& ſic cū cōminatione inferri obturbat.¶Ibi audiui ego.i.magis confirmatio ueritatis eſt.¶Nomen tam cito tibi:non negantis eſt:ſed difficile ſeſe dictuꝝ oſtdit. ¶Phania:hoc ita dicit crito ut nemo audiret ſcilicet adhuc dubitans an ipſe ſit.¶Hem:ſunt qui putāt ſimonem dicere iraſcentem filio critonem ſummouēti: ¶Perii:hoc Pāphilus poſt iracūdiam patris Chremis eſt dolentis:uel eius mentionem:uel quod in filia pene peccaret.¶Verum hercle opinor fuiſſe: hoc adhuc cōſtanter eſt dictum.ideo indiget cōfirmatione.¶Rhannuſium ſe:pitheum:& rhannus pagus:atticæ:& Rhanus & cætera huiuſmodi maritima Atticæ proprie intelligenda ſunt.¶Multi alii in.a.hoc teſtimonium cæcum ducitur.Teſtimonioꝝ enim modus duplex eſt:manifeſtus & cæcus. Manifeſtus eſt q̃ certos teſtes & pñtes habet.Cæcus in quo multitudinē aut ciuitatem dicimus ſcire:ut Cicero teſtis eſt tota Sicilia.quod tū audientē conſternat.eſt etiam in cæco iuſiurādum tabulæ:abſentiſq; perſonæ.¶Cuiam igitur.Vetuſte.c.quod oībus generibus & caſibus ſeruit.¶Arrige aures Pāphile.Tranſlatio a pecudibus:quibus intendit accipiēdam eſſe uocē.¶Arrige aures Pamphile.Hoc Simo uidetur dicere:ut alii putāt ipſe ſibi Pamphilus.¶Noram & ſcio:norā phaniam.Scio fratrem fuiſſe.ergo & ad perſonā & ad rē rettulit.¶Meq; in aſiam perſequēs proficiſcitur.bene in aſiam ubi bellum non ſequentis erat ſed in græcia: & perſequens dicit perſeuerationem ſequētis oſtendēs.ſequitur enim qui non deſinit ſequi.Virgilius.Multis ſe matribus.a.p.¶Vix ſum apud me:hoc argumentum a ſapientibus ad lætitiam uehementem in bonis moderandam:cum unuſquiſq; gaudens ita perturbetur:ut apud ſeipſum non ſit. ¶Vix ſum apud me:non ſum apud me.magis conſuetudine q̃ ratione

Horatiꝰ.

Rhānꝰ. Pitheus.

Duplex teſtium modus.

Pa.perii:metuo ut ſubſtet hoſpes.Chr.ſi ſimo hunc
Noris ſatis:non ita arbitrere bonus hic eſt uir.
Si.hic uir ſit bonus.ita ne attemperate uenit hodie
In ipſis nuptiis ut ueniret antehac nunquam:
Eſt uero huic credendū chremes.Pa.ni metuā prēm
Habeo pro illa re quod illum moneam probe.
Si.ſycophanta.Cri.hem.Chre.ſic crito eſt hic:mitte.
Cri.uideat qui ſiet:ſi mihi pergit:quæ uult dicere
Quæ non uult audiet.ego iſtæc moueo:aut curo?
Nō tu tuū æquo aīo feres malū:nam quæ dixi uera
An falſa audieris:iam ſciri poteſt.atticus q̃dam olim
Naui fracta apud andrum eiectus eſt:& iſtæc
Vna pua uirgo tū ille egenus forte applicat primū
Ad chryſidis patrē ſe.Si.fabulā incœperat.Ch.ſine.
Cri.ita ne uero obturbat?Chr.perge.Cri.tum is mihi
Cognatus fuit qui eum recepit:ibi ego audiui ex illo
Seſe atticū eē ciuē.is ibi mortuus eſt.Chr.eius nomē
Cri.nomen tam cito tibi phania.Chr.hem perii.
Cri.uerū hercle opinor fuiſſe phaniā.hoc certe ſcio
Rhānuſium ſe aiebat.Ch.o iuppiter.Cri.eadem hæc
Chreme multi alii in andro tū audiuere.Chr.utinam
Sit id quod ſpero eho dic mihi.quid eam tum?ſuam
Ne eſſe aiebat?Cri.non.Chr.cuiā igit̄?Cri.fratris
Filiam.Ch.certe mea eſt.Cri.quid ais?Si.quid tu ais?
Pam.arrige aures Pamphile.Si quid credis?
Chr.phania ille frater meus fuit.Si.noram & ſcio.
Chr.is hinc bellū fugiens:meq; in aſiam perſequens
Proficiſcitur:tum illā relinquere hic eſt ueritus:poſt
Illa nunc audio primum quid de illo ſit factum.
Pa.uix ſum apud me:ita aīus cōmotus eſt:metu:ſpe:
Gaudio:mirando hoc tanto & tam repētino bono.
Si.ne iſtam tuam multis modis inueniri gaudeo.
Pā.credo pater.Si.at mihi unus ſcrupulus etiā reſtat
Qui me male habet.Pā.dignus es cū tua religione
Odiū.Cri.nodū in ſcirpo quæris.Chre.q̃d iſtud eſt?
Pā.nomē nō cōuenit.Cri.fuit hercle huic aliud puæ.
Chr.quid crito.nunqnid meminiſti?Cri.id quæro.
Pam.ego ne huius memoriam patiar meæ
Voluptati obſtare quum egomet poſſim in hac re
Medicari mihi:non patiar heus chremes quid
Quæris paſſibula eſt.Cri.ipſa ē.Ch.ea eſt.Pa.ex ipſa
Milies iā audiui.Si.oēs nos gaudere.hoc chremes te

q̃ ratione dicitur:aut forte ſic dicit quaſi abierit animus:& rurſus redierit.¶ Ita.a.c.e.duo carnifices futurarum rerum ſunt ſpes & metus.Dolor enim & gaudium præſentium rerum ſunt. Virg.Hinc metuunt cupiuntq; dolent:ſed dolorem hic in lætitia non poſuit & mire ordinẽ ſeruauit:ſic enim ſe hæc inuicem ſequuntur & ασυνδετωσ diſtinguendum eſt:ſpe:gaudio:ut ſepatim inferantur.¶ Mirando hoc tanto.r.b.mirando dum miror:& eſt participium.¶ Ne iſtam multis.ne nimis.Cicero.Ne iſte uehementer errat.Salu.Ne iſta nobis manſuetudo & miſericordia.¶ Gaudeo. gaudemus noſtris:gratulamur alienis:ut Saluſt.Ex uoce magna.u.g.¶ Ne.i.m.non multis modis inueniri gaudeo: ſed tuam inueniri gaudeo.Alii multis modis tuã inueniri gaudeo:ſed nõ inueniri gaudeo.

Cicero.
Gaudeȓ
Gratulari.

Credo credere.Chr.ita dii me adiuuent ut bene credo.
Pam.quid reſtat pater? Si.iãdudum res reduxit me ipſa
In gratiam.Pa.o lepidum patrem:de uxore ita
Vt poſſedi nihil mutat chremes.Chr.cauſa optima eſt:
Niſi quid pater ait aliud.Pam.nempe.Si.id ſcilicet.
Chr.dos Pãphile eſt decem talẽta.Pa.accipio.Ch.ꝓpo
Ad filiam eho meus crito mecum.nam illam me
Haud credo noſſe.Si.cur nõ illam huc trãſferri iubes?
Pa.recte admones dauo ego iſtuc dedam iam negocii.
Si.nõ poteſt.Pa.qui nõ poteſt? Si.aliud habet ex ſeſe &
Maius malum.Pa.quidnam? Si.uinctus eſt.Pa.pater
Non recte uinctus eſt.Si.haud ita iuſſi.Pa.iube ſolui
Obſecro.Si.age fiat.Pa.at matura.Si.eo intro.
Pa.o fauſtum & fœlicem hunc diem.

Hic iam redit in gratiam ſimo cum filio:niſi forte patrem ſocerum appellat.ut Turnus apud Virgilium.Et nos tela pater.f.q.h.d.d.ſed non quomodo dicit.Quid re.pater.an reſtat ideo:quia hæc iam maior pars recõciliationis eſt.¶ Credo pater:incertum utrum cui gratulatur Simo ſit:quãuis Pamphilus reſpondeat.Poteſt enim chremes & pater uideri.¶ Credo.p.ſic reſpõderi ſolet dicẽti.Gaudeo.¶ At mihi ẽt.u.ſ.r.at diſcretiuũ eſt ſuperiorꝶ dictorum.Scrupulus a ſcrupulo lapide dictus lapillus minimus.nã nimis moleſtæ ſunt pedibus ſcrupuloſæ uiæ:ut Vir. At ſcrupul⁹ at.l.n.n.q.r. ¶ Etiam pro adhuc.¶ Dignus.e.c.t.r.o.aut dignus odio:aut accuſatiuus pro ablatiuo caſu eſt poſitus pro odio:aut ſeparatim odium legendũ eſt:ut ſit dignus qui male habeatis.Nondũ in.ſ.q.Scirpus paluſtris res eſt leniſſima.Lucil.in primo.Nondũ in ſcirpo inſane facerẽ uulgus:eſt ãt ſcirpus ſine nodo & lenis iunci ſpecies.Alibi ipſe.Reddũt curuatura iunceas.Plautus:Scirpos induitur ratis.¶ Id.q.rurſus crito obliuioſus eſt utpote alienaꝶ reꝶ uoluptati obſtaret non lætitiæ & gaudio.¶ Heus chre.heus dicendum erat qa chremes critonẽ intuebaȓ.¶ Ex ipſa.m.a.duas res oñdit Pamphilus & q̃ uerꝶ ſit ꝙ ex ipſa ſæpe audiuerat:& q̃ ſua ſit glycerium.¶ Oẽs nos gaudere hoc chremes.aut hoc gaudere correpte:aut hoc ꝓducte:ut ſit in hac re gaudere: & gaudere noſtris eſt ut ſupra annotauimus:alienis uero gratulari.Saluſtius.Et ei.n.m.n.g.plus eſt ergo gaudere q̃ lætari.¶ Quid.reſtat pater.hoc eſt ne iraſcaris.¶ O lepidũ caput:in quo leporis eſt plurimũ lepidus diciȓ.Nam lepos eſt uenuſtas.¶ Nempe.ſ.nempe &.ſ.dicentes manu & uultu dotẽ ſignificat:quod mox intelligit chremes alii.

Scrupulus.

Scirpus.

Salu.
Lepor.
lepidus.

.ſ.chremetis pſonam faciũt.¶ Dos.p.eſt.i.Pamphilo pro uxore dabunȓ decẽ talenta.¶ Accipio:ille niſi dixiſſet accipio:dos nõ eſſet.datio.n.ob acceptũ confirmaȓ:nec poteſt uideri datũ id qđ non ſit acceptũ.¶ Eho:eho admiratio eſt intentionis:ad id quod dicturi ſumus.¶ Dauo ego iſtud dedã iam negocii:addidit & tpibus celeritatem. ¶ Qui. q̃obrem pater.¶ Non recte uinctus.i.non iuſte ſed hic ad cauſam rettulit nõ iuſte:ſed recte.ſenex uero ad rem rettulit.¶ At ita iuſſi:qa quadrupedem ſtringi iuſſerat:quaſi recte ac diligenter:& hoc ipſum non uacat.nam iam & iocularitter loqui & minus iraſcentis eſt:& placabilis animi.¶ At ita iuſſi:eleganter iuſſit ad amphibologiã:& ſimul oſtẽdit q̃ ꝓpitius ſit Pãphilo pr:& q̃ facile ueniam dauo impetrare poſſit ab eo quippe qui iam ẽt ioceȓ.Pãphilus aũt dixerat nõ iuſte ille ſic rñdit quaſi dixerit non diligẽter uinctus eſſet:& at ita iuſſi:ſic enim præceperat quadrupedem.

GVI. A

Mitte & cætera.Hic in ſcæna progreditur Crito in cuius uerbis non modo ipſe promittit: ſed etiam quod & Pamphilus dixerit demonſtrat:& hic omnis error aperietur fabulæ.Crito.alloquitur Pamphilum orantem ut firmus ſtaret uerbis contendendo aduerſus patrem. Mitte: ideſt omitte ceſſa deſiſte orare: ideſt rogare me una quæuis: ideſt una quælibet cauſa harum quæ ſequuntur monet me ut faciam quod petis: & hæ ſunt cauſæ.uel tu: ideſt uel tua in me beniuolentia:aut tuus honeſtus modus & tua ſermonis affabilitas monet me &c. uel quod: ideſt quia uerum eſt quod dicturus ſum.uel quod: ideſt quia bene cupio ipſi glycerio: ideſt glycerium plurimum amo.& ideo illi bene uolo.Chremes.ego uideo Critonem andrium: ideſt ex Andro inſula.certe:ideſt profecto eſt is:ſcilicet Crito andrius.Cri.chremes ſis ſaluus: ideſt ſalue.Chremes.quid.i.cur tu inſolens:ideſt inſolitus inſuetus athenas ueniſti ſubaudi quaſi dicat cur ueniſti athenas qui non ſis ſolitus uenire: qui non conſueueris uideri athenis.Inſolens enim interdum dicitur inſuetus inſolitus. Inde inſolentia: ideſt inſuetudo. Cicero. moueor etiam inſolentia loci.i.inſuetudine.Item inſolens dicitur arrogans.Inde inſolentia.i.arrogantia.qui enim præter legem agit humanam & naturalem inſolens dicitur.Cice.ipſa uictoria quæ natura inſolens eſt.Cri.euenit.i.contigit caſu aliquo ut athenas uenirem.pudet enim eum fateri propter hæreditatem ueniſſe.ſed hiccine eſt Simo:ideſt utrum eſt hic Simo. Chremes:hic eſt Simo.ſ.Simo.men.i.me ne:hoc eſt utrum quæris me:& non quæris pro me ut nonnulli cõſueuerũt dicere tanq̃ pro ſermone eleganti.Eho hæc interiectio attentionem mouet ut audiat crito dictũ Simonis:uel deridentis eſt particula tu ais glycerium eſſe ciuẽ hinc.i.ex athenis urbe.Cri.tu negas.i.inficiaris eam eſſe ciuem atticam.Simo. Ita ne:per indignationem ſæpe dicitur ita ne & deriſionem aduenis huc paratus:ideſt ſubornatus & dolo compoſitus.Cri.qua de re uenirem ſcilicet paratus.Simo.rogas,ideſt interrogas:tu ne:ideſt utrum facias impune:ideſt ſine pœ

Bene tibi cupio
Inſolens
Inſolentia

na ſeu punitione:ideſt uenias paratus ad decipiendum.hic:ideſt athenis ubi delicta uindicantur:tu ne.i.utrum.q.d.ita
Illicis. illicis.i.illigas(unde licia dicta ſunt quaſi ligia)in fraudem hic.i.athenis homines adoleſcẽtulos imperitos rerum edu/
Licia. ctos libere.i.educatos & nutritos more eorum adoleſcentulorꝝ qui igenui nati ſunt.uel educatos libere:ideſt emiſſos
Solicita in uiuendi libertatem:ideſt quibus ſacta eſt copia ut liberius uiuant.lactas ideſt detines:uel quadam dulcedine animos
re & inci teneros.ſ.eorum ſollicitando:ideſt incitando eos:nam ſolicitare interdum ſignificat ſolicitum reddere:interdum ue/
tare. ro eſt inquietare aliquem:& inter ſpem metũq; conſtituere atq; incitare ſeu ſtimulare:& pollicitando:ideſt frequenter
Lactare. promittendo illis complementa uoluntatum.Teneros amicos lactare eſt dulcedine aliqua retinere:& ad perſuaſionẽ
inducere.Vnde oblectare dicimus & delectare.Cri.ne ideſt utrum ſanus es.i.ſanæ mentis & compos.q.d inſanis.Si.
Conglu interruperat Crito ſermonem ſimonis quem nunc cõtinuat:ac conglutinas.i.coniũgis:ut glutino res aliquæ cõiun/
tinare. guntur nuptiis.i.connubio amores meretricios.q.d.non efficitur amica de meretrice ſed coniunx.Pam.perii metuo.
ut.i.ne.non ut uult Dona.poſſet tamen ſimpliciter capi pro ꝙ ſic metuo ꝙ hoſpes.i.peregrinus & alienigena iſte cri/
to ſubſtet.i.ſuccumbat neq; ferre poſſit contumelias patris.Ch.Simo ſi noris.i.ſi cognoſcas ſatis hunc non arbitrere.i.
non ita de eo cenſeas hic.ſ.Crito eſt uir bonus.Si.hic ſit uir bonus.q.dicat ſit bonus quantum uolet:& per ironiam
Attem/ dictum intelligitur ut eum nec uirum nec bonum dicat:ita ne.i.utrum uenit hodie ita attemperate.i.tempeſtiue ĩ ipſis
perate. nuptiis.i.in ipſo articulo:ſiue ut ita dicam in puncto nuptiarum:ut nunꝙ̃ ueniret.antehac.i.ante hoc tẽpus.Plerũq; tñ
Vero. caſus imitaẽ induſtriã:& ſæpe hoc fit ut etiã ſedulo facta ſint ſuſpecta.Eſt uero credendum huic.q.d.nõ eſt illi fides ha
benda:ubi uero dr̃ per ironiam.ut Virg.Egregiã uero laudẽ & ſpolia ampla refertis Tuq; puerq; tuus quemadmodũ
&.ſ.ut id populus curat.ſ.qd̃ dici ſolet deus ſciat.uero fere hic eodẽ modo capitur ut illic.ſ.Pam.ni:ideſt niſi metuã pa
trem.habeo.i.ſcio aliquid ſupple qd̃ moneam.i.admoneam.Probe.i.cõmode illũ critonẽ pro illa re.i.pro rñſione ad
Syco/ obiecta.Si.o ſycophanta.i.o calũniator:exclamãdo proferẽ.Cri.hem iteriectio indignãtis.Chr.crito hic ſimo eſt ſic.i.
phanta. talis naturæ & recte:nam naturæ ignoſcitur non uoluntati.mitte.i.dimitte eum nec attẽde ad ea quæ dicit.Cri.uideat
Hem in/ qui.i.qualis ſit ſi ꝑget.i.ꝑſequetur ꝑſeuerabit dicere mihi quæ uult.audiet quæ non uult ego moueo.i.ꝑturbo & cu/
dignan/ ro:ideſt cogito iſtæc quæ tu dicis Simo tu non feres æquo animo tuum malum.ſ.amorem in filio.Nã audieris.i.au/
tis. dies ea quæ dixi uera an falſa.i.ſiue ſint uera ſiue falſa:& hoc ut tibi ſim moleſtiæ:ſicut es mihi:& addit temporis ce/
leritatem inquietis iam.i.nũc potes ſciri an uera ſint an falſa.qdam atticus olim fracta naui:ideſt naufragio facto apud
andrum eiectus eſt ad littus:ſcilicet & una.i.ſimul iſtæc uirgo parua eiecta eſt:tum.i.tũc forte ille egenus applicat.i.adi/
Applica git appellit ſe primum ad patrẽ chryſidis.Proprie de naufragio ad littus eiecto atq; egenti applicare dr̃.ſ.ſimo narra/
re. tionem irridens inqt incœptat.i.incipit fabulam.i.nugas:cõmentum mendacium:uanitatem.Chre.ſine.i.ꝑmitte eum
Fabula. loqui.Cri.ita ne obturbat uero ideſt ita ne euertit ueritatẽ aut reclamat & reluctaẽ ſeu interſtrepit ueritati.Chr.Crito ꝑ/
Obtur/ ge.i.proſequere ꝑſeuera.Cri.tum is fuit mihi cognatus qui recepit eum atticum.Ibi.i.in eo loco audiui ex illo ſeſe fuiſſe
bare. atticum is mortuus eſt ibi.Chr.crito dic ſupple nomẽ eius.Cri.putas ſupple ut tam cito dicam tibi nomẽ?oſtẽdit.n.
difficile ſeſe dictutũ.deinde ſubdit phania eſt ſupple nomen eius:ſed ita Crito dicit ut nemo audiat adhuc.ſ.dubitãs an
ipſe ſit.Chr.Hem perii chremis eſt dolentis põt & Pãphili eſſe.Cri.uerum.i.ſed hercle opinor fuiſſe phaniam ſcio cer/
Rhãnus te hoc aiebat ſe eſſe rhãnuſium:ideſt ex rhãno atticæ pago.Rhamnus.n.pagus eſt atticæ.Chre.iuppiter.Cri.o chreme
multi alii a me audiuere tũ hæc eadẽ in andro in ea inſula.Chr.utinã id qd̃ ſpero ſit eho attentionem mouet dic mihi
qd tũ.i.tũc aiebat eam glyceriũ eſſe.ſ.ne.i.utrũ aiebat eſſe ſuam filiam.ſ.Cri.non Chr.igitur cuiam.i.cuius filiam eſſe di
cebat.Cri.aiebat eſſe filiam fratris.Chr.certe ea eſt mea.ſ.filia.Cri.qd ais?Simo.quid tu ais?Pam.alloqtur ſeipſum di/
cens Pamphile arrige aures:ideſt erectas prebe aures ad accipiendam uocẽ tibi cõgruam.Simo quid credis?chreme.ſ.
Chr.ille phania fuit meus frater.Simo.Noram phaniam.ſ.& ſcio eum eſſe tuum fratrẽ.Chr.is frater fugiens bellum &
ꝑſeqũes perſequens me in aſiam proficiſcitur hinc:ideſt ex athenis:& perſequens dicit oſtendens perſequentis perſeuerantiam.
tum frater ueritus eſt relinquere illam hic poſt illa uel tempora:uel ea quæ ſunt dicta nunc primum audio qd ſit factũ
Apud ſe de illo fratre meo.Pam.pamphilus præ nimio gaudio ita perturbatur ut apud ſeipſum nõ ſit:ꝑpterea inquit uix ſum
eẽ & ad apud me:ideſt nõ ſum apud me & magis conſuetudine dr̃ ꝙ̃ ratione:uel ita dicit quaſi abierit animus in aduentu gau/
ſe redire. dii & rurſus redierit:Ea propter cum aliquis ſe colligit & conſiderat dicit ad ſe redire cum prius extra ſe exiſtens apud
ſe nõ eſſet.ita:ideſt adeo animus eſt cõmotus:ideſt perturbatus metu ſpe gaudio mirãdo?ideſt dum miror hoc bono
Spes & tanto & tam reſentino:ideſt ſubito:ideſt ꝑpter tãtum bonum & tam repentinum.Duo ſunt futurarũ rerum carnifi/
metus ces:ideſt tortores afflictores turbatores:qa turbãt animũ ſcilicet ſpes & metus:dolor enim & gaudium ꝑ̃ſentium rerũ
futurarꝝ ſunt.Si.ſane:ideſt ualde alii ne habẽt:ideſt certe uel ualde aut nimis gaudio iſtam Glycerium inueniri tuam multis mo
dolor & dis.i.rõnibus gaudemus nobis:gratulamur aliis.Pã.o pater credo te.ſ.gaudere.Simo.At unus ſcrupulus:ideſt una an/
gaudiũ xietas:una difficultas:una moleſtia:tractum enim eſt a ſcrupulo lapide minimo qui in calceo latens lædit & moleſtus
ꝑ̃ſtium eſt.moleſtæ enim ſunt pedibus uiæ ſcrupuloſæ:unus ergo ſcrupulus reſtat:ideſt ſupereſt:reliquus eſt mihi qui male ha
ſunt rerꝝ bet:ideſt uexat uel male tractat me.Pam.Dignus es cum tua religione:ideſt ſuperſtitione:& ſcrupuloſitate odio:ideſt
Scrupu/ ut odio habeatis:quæris nondum in ſcirpo.ſcirpus iunci ſpecies eſt leniſſima & ſine nodo:& ideo prouerbium eſt de
lus. illis qui nimis ſunt curioſi:& qui quærunt aliquid ubi non eſt:quod dici ſolet uulgo tu quæris in ueruece quinque
Male ha pedes:cum tamen tantum ſint quattuor.Cri.quid iſtud eſt quod te ſoliciat.Chre:nomen non conuenit:ideſt de no/
bet me mine eſt controuerſia:uel nomen non congruit ut ſit filia mea.Cri.hercle aliud fuit nomen huic paruæ:ideſt cũ eſſet
Scirpus. parua.Chre.quod nomen fuit.Cri.quæro id.i.tento in memoriam illud redigere.Pam.ne.i.utrum patiar memoriam
huius critonis.obſtare:ideſt nocere meæ uoluptati:cum egomet poſſum medicari mihi in hac re?non patiar heus chre
me,uocat chremetem qui intuendo critone erat attentus:quid quæris?illa eſt paſſibula.Cri.ipſa eſt paſſibula ſcilicet.

Chre.

Chre.eſt ea quæ eſt filia mea.Pā.audiui milies ex ipſa ſe eſſe paſſibulam.Si.o chremes credo te credere nos oēs gaudere hoc.i.hac re.Chr.ita dii me adiuuent ut bñ credo.Pā.o pater qd reſtat.i.ſupeſt reliquum eſt.Si. res ipſa.i.agnitio paſſibulæ reduxit me iādudum.i.pauloante in gratiā.i.i beniuolentiā & chremetis & filii ut uidelicet mihi bene cupiant & ego quoq; illis:qđ ſi ad ſolū dicaƭ pāphilum ad pāphilum referatur tantum.Pā.o lepidum patrē.i.in quo plurimum eſt leporis ac uenuſtatis.nā lepos eſt uenuſtas.Chremes nihil mutat de uxore ita ut poſſedi.i.ut iam habui eam.Chre. Cauſa eſt optima ut nihil mutē niſi pater Simo ait aliqd aliud.Pā.Nēpe.i.certe nihil aliud ſupple ait.Si.ſcilicet.i.certe nihil aliud aio.Chre.o Pāphile dos eſt tibi decē talenta.i.ꝑ dote dabuntur tibi decem talenta.Pa.accipio.i.grata habeo illa talenta ſeu illā dotē habeo gratam.Chre.ꝓpero.i.ꝓperanter eo ad filiā paſſibulam.Eho admonitio eſt attentionis ad id qđ dicturi ſumus.meus Crito ueni ſup.mecū.Nā credo illam haud.i.non noſſe me.Si.cur nō iubes illā trāſferri: huc ideſt traduci in hunc locum.Pam.admones recte ego dedam:ideſt ualde dabo:& comittam iam iſtud negocium dauo.Si.nō poteſt id negociū.ſ.ſuſcipere.Pā.qui ideſt q̄obrem nō poteſt id peragere.Si.habet aliud malum & mains ex ſeſe.i.ex ſeipſo.Pā.qdnā.i.qd mali habet:uel qdnam.i.cur habet malū.Si.uinctus eſt.i.ligatus in carcere ſiue eſt i uinculis coniectus.Pā.o pater nō eſt uinctus recte:ideſt iuſta de cauſa.Si.iocatur pater dicens ſe non iuſſiſſe ut ita uinciretƭ: ſed ut quadrupedes ſtrigerentƭ:haud.i.non iuſſi ita uinciri.ſ.Pā.obſecro iube ſolui.i.ut ſoluatƭ.Si.age hortantis eſt fiat. Pā.at matura.i.accelera iubere.Si.eo intro Pā.o hunc diem fauſtum & fœlicem.q.d.multæ fœlicitatis plenum. Lepidus

❡ASCEN.Legunt multi:at ita iuſſi.Quia enim Pāphilus dixerat non recte.i.iuſta de cauſa uinctus eſt:aliter Simo iocans & aliter accipiens recte.ut ſit.At ego iuſſi ut ita.i.recte hoc eſt debite uinceretur.Sed hæc hactenus.

MItte ora.ꝓmiſſis cōuenientibus ꝑſonis quibus ꝑſentia Simonis & chremetis Crito ſibi acquireret ipſe adducitur a Pamphilo cui ſe precanti ut ueritatem conſtantem affirmaret & Gly.ciuem eſſe non taceret ſic reſpondet:mitte orare.an Dauū Chre.ui.ecce auctoritas Chremetis de critone qa nouerat eū.lactas aios.ideſt ſenſus ſcilicet facis inſanire.ſubeſt.ideſt deficiat hic ſit bonus non eſt per deū ſupponit quare ita ne &c.ui metuam patrem.habeo talem.quidem moneam illum:ideſt critonem pro illa re.ſ.ꝙ poſſet reſpondere pro illa re quam modo obiecerat Simo cur modo ipſis nuptiis & non antea ueniſſet.ſycophanta:inuentor falſorum.hem iraſcentis eſt:ideſt talis eſt hic Simo ſcilicet iracundus.mitte:ideſt dimitte ne cura:tuum malum ſcilicet ꝙ eius eſt Gly.ranuſiuū a quadam uilla collaterali athenis:poſt illa tempora plus metu:poſtea ſpe cum tua relig.quem uis credere niſi putam ueritatem!res : ideſt oportunitas rei:reducit me in gratiam:ideſt in beneplacitum ſcilicet ꝙ mihi placuit magis q̄ iſtam & grauius haud pater deridens Pam.equiuocat in uerbis eius:haud iuſſi recte uinci ſed quadrupedem.

DO.

A

A Carinus Pamphilus.

PRouiſo quid agat Pāphilus:atq; eccum
Pā.aliqs forſitā me putet ñ putaƭ hoc uer:
At mihi nunc ſic eſſe hoc uerum lubet:ego deorum
Vitā ꝓpterea ſempiternā eē arbitror qđ uoluptates
Eor ꝓprie ſūt.nā mihi īmortalitas parta eſt ſi nulla
Aegritudo huic gaudio interceſſerit:ſed quem ego
Potiſſimū mihi exoptē nunc cui narrem hoc dari?
Ca.quid illud gaudii eſt?Pā.dauum uideo:
Nemo eſt quem malim omnium:nam hunc ſcio
Mea ſolide ſolum gauiſurum gaudia.

P Rouiſo quid agat Pāphilus:atq; eccū. Hæc ſcæna alterum generum Chremeti comparat:ne aut Carinus triſtis recedat:aut nō prouiſum uidereƭ philomenæ. Prouiſo quid agat hoc colloquium poſt compēdiū fabulæ īducitur ut una narratione etiam negocium Carini tranſigi poſſit. ❡Prouiſo quid agat:dupliciter res ab oculis ſpectatorum mouentur.aut enim futura promittūtur:aut facta narrantur.❡Prouiſo:duo ſignificat & prouideo & procedo.❡Nunc ſic eſſe hoc uerū lubet:ſic delicate pronunciandū eſt:& ſeparatim diſtinguentes.❡At nunc mihi ſic eſſe uerum lubet:ſenſus hic eſt alii putant ut uolunt.ego autem uerum eſſe confirmo id quod mihi lubet uerū credere.❡Ego deorum propterea ſempiternā eſſe arbitror. Omne qđ habemus aut mutuum eſt aut proprium mutuū eſt quicquid ad tempus habemus:nec poſtmodū noſtrum futurum eſt.ut uxor:domus:uilla:ſerui:& cætera in hunc modum.proprium ut uirtus animi:& bonum ſempiternum: quod ꝓprie de diis dicitur: nō enim aliunde uenerūt:ſed apud ſeipſos ſunt ſemper:& Epicurum ſecutus hoc dixit:proprie ergo de diis ſempiternum dicitur.Nam inter ſempiternū & perpetuum hoc īntereſt:quod ſempiternum ad deos: perpetuum proprie ad homines ꝑtinet.❡Ego deorum propterea uitam ſempiternam arbitror:eſſe hāc ſententiam totam Menandri de eunucho tranſtulit: & hoc eſt quod dicitur contaminari non decere fabulas.❡Ego deorum uitam.nō dixit quod ſit:ſed quod uerum putet.& eum quod a cæteris philoſophis repudiatur de ocio deorum ac perenni uoluptate:proprie ſunt perpetuæ : ſempiternæ quæ non ſunt accommodatæ ad tempus ac mutuæ ſic & ſupra.Nihil ne eſſe proprium cuiquam.❡Si nulla ægritudo huic gaudio intereſt ſcilicet ſecundū ſupradictam ſen

Prouiſo

propriū Mutuū.

Sempiternus. ꝑpetuus

tentiam:ſi propria inquit hæc fuerit uoluptas deus ſum.℄ Q uid.i.g.e.in aliis daui perſona inſeritur.℄ Nam hunc
Archaiſ/mos. ſcio mea ſolide:ſolum: Archaiſmos:ſolide ſolum figura.

GVI. A Rouiſo &c.Hæc ſcæna alterū generū chremeti cōparat ne aut carinus triſtis recedat:aut nō prouiſum uideret
P philomenæ.Ca.ꝓuiſo.i. ꝓuideo uel procedo uel pro ſimplice ponit̃.i.eo ad uidendū qd Pāphilus agat atq̨
eccū.i.ecce hic eū.Pā.forſitā aliqs putet me nō putare hoc eſſe uerꝫ at mihi lubet ꝓ libet nunc hoc eſſe uerꝫ ſi/
cut dr̃.ſ.q.d.alii putant ut uolent ego uero illud uerū eſſe cōfirmo ꝙ mihi lubet uerū credere ego arbitror uitā deorum
Prouiſo eſſe ſempiternā:propterea ꝙ uoluptates eorꝫ.i.eorꝫ gaudia ſunt ꝓpriæ.i.perpetuæ ſempiternæ non accōmodatæ ad
Propriū & mutuum. tp̄s ſeu mutuæ.Omne enim qd' habemus aut mutuū eſt aut propriū.Mutuū eſt quicqd ad tp̄s habemus:nec poſtmo/
dum nr̄m futurꝫ eſt ut uxor domus uilla ſerui & cætera.Proprium aūt eſt ut uirtus animi & bonū ſempiternū quod
proprie de diis dr̃:nō enim aliunde uenerūt.ſed apud ſeipſos ſunt ſemp.Epicureum aūt Terentius hic ſecutus eſt a cæ/
Sēpiter/nū & ꝑpetuū. teris enim philoſophis repudiat̃ de ocio deorꝫ & perēni uoluptate.Et intereſt inter ſempiternum & perpetuum.Nam
ſempiternū ad deum:perpetuum ꝓprie ad hoīes ꝑtinet.Ergo Pāphilus ſm̄ illam ſniam dicit ſi ꝓpria hæc fuerit uolu/
ptas deus ſum.Nā īmortalitas parta eſt mihi:ſi nulla ægritudo.i.ſollicitudo anxietas animi aut paſſio iterceſſerit.i.ob/
Aegritudo. gau/deo tuū gaudiū elegāter. dicitur ſtiterit huic gaudio ſed quē potiſſimū.i.principaliſſime exoptem dari mihi nunc.i.obuium fieri mihi cui narrem hoc.
Ca.Quod gaudium eſt illud quod agitet̃ a Pāphilo. Pam.uideo dauū nemo eſt omniū quē malim dari mihi.ſ.Nam
ſcio hunc ſolum gauiſurum ſolide.i.integre firme.mea gaudia.i.gratulaturum mihi.Dicimus enim eleganter gaudeo
tuum gaudium pro eo quod eſt gaudeo quia gaudes.Cecilius ad Ciceronem.Acceſſit huc ꝙ poſtridie eius abſolutio
nem in theatrum curionis hortenſius introiit puto ſuum gaudium gauderemus.i.ut gauderem⁹ quia ipſe gaudebat.

A Rouiſo ſicut oēs de apparatu aliarꝫ nuptiarꝫ cōturbati ſunt.ſicut cōueniens erat ut hæ nuptiæ eſſent commu
P ne gaudiū uenit ergo carinus uti particeps huius gaudii fieret dauus qui a Simone ſolutus erat intercedente
filio ego uere lubet quia per hoc eſſem immortalis:& hoc eſt qd' inducit per ſimile de diis quia.ſ.ideo ſunt dii
immortales quod uoluptates eorꝫ ſunt indeficientes & hoc eſt ibi:ego arbitror uitam deorꝫ propterea immortalem ꝙ
uoluptates eorꝫ ſunt proprie.ideſt inſeparabiles uere ſunt immortales quia cū habeant perpetuas uoluptates nam ego
etiā immortalis efficerer ſi hac uoluptate ſine interueniente aduerſitate poſſem obtinere:& hoc eſt nam mi.&c.tum
de puero.ſ.erit magnū gaudiū.uel ſcilicet ꝙ fiet.ne expectetis dauus imperat uel pamphilus ſeruientibus pro quibus
iuerat ne ex domū Glycerii donec ipſa educatur expectare quaſi ſperantes eam cito educendam:ſed ubi illuc adueneris
domum intrent & parent adducere eam.

DO. A P Amphilus ubinā hic eſt? In hoc actu mira ar
te ea quæ reſtant de comœdia breuiter expli
cātur:& deſignātur duorꝫ ſociorꝫ binæ nu/
ptiæ.℄ Pāphilus ubi nā hic eſt.℄ Daue quis hic eſt
in affectu gaudentis pāphili & daui gratulatione co/
gnitionē rerꝫ carino præbuit:cuius perſona parce uti
tur poſt cōpendium.℄ Certe id ſcio quid mihi con
tigerit.ſcio.i.ꝑſenſi.℄ More hoīum:hoīum abūdat.
℄ More hoīum euenit:id quod ſum nactus mali:qa
fama mali celerior q̄ boni.ideſt ut facilius mala q̄ bo
na nunciētur:ergo dixit quod ille prior ſcierit ꝙ eſſet
uinctus:q̄ ꝙ is glyceriū cognitā cognoſceret.℄ Mea
glyceriū ſuos parentes repperit:hæc ita narrantur da/
uo:ut eadē opera etiam carinus audiat.℄ Pater ami/
cus ſummus:hæc oīa ut diximus ꝓpter carinū dicū/
tur ut audiat.℄ Amicus ſummus: deeſt eius.℄ Nū
ille ſomniat ea quæ uigilās uoluit? Hinc Virgi.Credi
mus an q.a.i.ſ.ſ.ſ.℄ Deſine:cōpēdiū attulit.℄ Bū
Virg. factum:a gratulatiōe cœpit oē cōpendiū.℄ Age me
reſpicere in tuis ſecundis rebus reſpice:hæc ſunt quæ abſolute
dn̄r & eſt cōmonitio.Sunt.n.q fœlicitate elati ne re/
ſpicere qdē uelint amicos:& reſpicere eſt ꝓprie retro
aſpicere.i.q̄ ꝓcedis fœlicitate nō obliuiſcaris.℄ Tu⁹
eſt nūc carinus.Lucilius in ſecūdo.Nūc ꝑcor tuus eſt
meus ſi diſceſſerit homo gentili.℄ Tu daue abi do/
mū.hi uerſus uſq; ad illū:gnatā tibi meā philomenā
uxorē.negātur Terētii eſſe adeo ut ī pluribus exēpla
ribus bonis nō inſerantur.℄ Atq; adeo lōgū eſt illū
expectare:quia audacter & artificioſe binos amores
duorꝫ adoleſcentium:& binas nuptias in una fabula
machinatus eſt:& id extra præſcriptum menādri:cu/
ius comœdiā trāſſerebat:idcirco aliud in proſcænio:
aliud

A Dauus. Pamphilus. Carinus.

(homo eſt?
PAmphilus ubinā hic ē? Pā.dauus. Da.qſnā
Pā.ego ſum.Da.o pamphile.Pā.neſcis qd
Mihi obtigerit.da.certe neſcio:ſꝫ qd mihi obtigerit:
Scio.Pā.& qdē ego.Da.more hoīum euenit ut qd
Sim nactus mali prius reſciſceres:q̄ ego illud
Q d' tibi euenit bōi.pa.mea glyceriū ſuos parētes
Reppit.Da.bene factum.Ca.hem.Pa.pater amicus
Sūm⁹ eſt nobis.Da.qs? pā.chremes.Da. narras ꝓbe
Pa.nec mora ulla eſt quin eam uxorem ducam.
Ca.num ille ſomniat ea quæ uigilans uoluit? Pā.tū
De puero daue.Da.ah deſine:ſolus es quē diligunt
Dii.Ca.ſaluus ſum ſi hæc uera ſunt:adibo.&
Colloquar.Pa.qs hō eſt? o carine in tempore ipſo
Mihi

aliud poſt ſcænam rettulit:ne uel iuſto longior fieret:uel in eadem propter rerum ſimilitudinem cogerẽtur. ❡ Sequere me intus apud Glycerium:iam poſt ſcænam itur quia ulterius in proſcænio nihil agitur.

GVI. A

p Amphilus &c.In hoc actu mira arte ea quæ reſtát de comœdia breuiter explicanť & deſignantur duoꝝ ſociorũ binæ nuptiæ.Da.Vbinã hic Pãphilus eſt? Pã.daue.Da.Quiſnã.i.quis homo eſt qui me uocat.ſ.Pam.Ego ſum.Da.o pamphile.Pã.neſcis qd obtigerit.i.acciderit mihi.Da.certe.i.ꝑfecto neſcio quid tibi contigerit.ſ.ſed ſcio qd obtigerit mihi.Pã.& qdem & ẽt ego ſcio.Da.Euenit more hominum abundat hoiũm dicit Do.q.d.euenit ut ſolet euenire.ut tu reſciſceres.i.poſt ſcm̃ cognoſceres. quid mali nactus ſum.i.inuenerim prius q̃ ego reſciſcerem.illuc boni.id bonum quod euenit tibi.Pam. Glycerium mea amica.ſ.repperit.i.caſu quodam iuenit parentes ſuos.i.patrem & matrem.Da.o bene factum:exclamatio eſt pro quam bene factum eſt! Ca. hem:interiectio hic admirantis factum illud.Pam.pater eius Glycerii eſt ſummus amic⁹ nobis.Da.quis pater? Pam.Chremes.Da.Narras probe:ideſt dicis ueꝝ. Pam.nec ulla mora eſt:quin.i.ꝙ.nõ ducam eam Glycerium uxorem.i.quin habeam eam in uxorem.Ca. Nũ.i.nũquid ille pãphilus ſomniat ea quæ uigilans: ideſt cum uigilaret uoluit.i.cupiuit.Pã.tũ.i.deinde o daue de puero? quid fiet.ſ.Da.ah deſine.i.deſiſte de ea re ſollicitus eſſe.tu es ſolus quem dii diligunt.i.tu omnium fortunas ſuperas ſiue omniũ fœliciſſimus es.& cui dii magis fauerunt.Ca.ſum ſaluus.i.ſum incolumis ſoſpes uiuo nõ langueo ut prius ſi hæc ſunt uera.adibo.i.ibo ad eum & colloquar:ideſt alloquar eum : & conferam cum eo de his Pam.homo eſt q.ſ. loquitur.Deinde.ꝑcepto eo ſubdit O car.ad.mi.ipſo tẽ.i.opportũe & tempeſtiue.Ca.bene factum eſt ſub. Pam.Hem audiſti q̃ bñ factum ſit. Ca.oĩa audiui.ſ. age.i.eia hortátis eſt aduerbium: reſpice.i.retro aſpice me:hoc eſt faue mihi:tractũ a diis qui reſpiciendo homines illis fauẽt.Sunt autem qui fœlicitate elati ne reſpicere qdem uelint amicos.Itaq; reſpice me.i.nõ obliuiſcaris me quem precedis fœlicitate.i.in tuis rebus ſecũdis.i.in tuis proſperitatibus.Chremes eſt nũc tuus.i.eius moderator es & tibi magna eſt apud eum fides ita ut tuo ſit uſurus cõſilio:ſcio eum eſſe facturum oĩa quæ uoles.Pã.Memini.ideſt ſcio eum eſſe meum & omnia facturum. Nã quoꝝ meminimus illa nouimus & ſcimus.atq; adeo.i.certe uel ualde lõgum eſt mihi expectare illum chremetem. dum.i.quouſq; exeat ſequere me.hãc.i.per hanc uiam eſt nunc intus apud glycerium agnitam filiam.tu daue abi.i.diſcede propera.i.celeriter ualociter domũ aduerbialiter ſumitur.accerſe.i.uoca unde ad uocandũ aliquos:qui auferant: ideſt abducant eam Glycerium.hinc:ideſt ex hac domo in qua eſt:quid.i.cur ſtas.i.erectus es:neq; uadis quid:ideſt cur ceſſas.i.tardas in mora es uel ocioſus es? Da.eo.i.uado.Deinde conuerſus ad ſpectatores inquit.

Etqdẽ

More. euenire. reperire.

hẽ admirantis

reſpiceſ.

Mihi aduenis.Ca.bene factum.Pa.audiſti?
Ca.omnia.age me in tuis ſecũdis reſpice:tuus nunc
Chremes eſt facturum quæ uoles ſcio eſſe omnia.
Pam.memini atq; adeo longum eſt expectare
Illum dum exeat:ſequere me hac:intus apud
Glycerium nunc eſt:tu daue abi domum propera:
Acceſſe hinc q auferant eã:qd ſtas?qd ceſſas?Da.eo.

NE expectetis dũ exeat huc ítus deſpõdebiť
Intus tranſigetur ſiquid eſt quod reſtet.
Vos ualete:& plaudite: calliopius recẽſui.

A DO.

NE expectes dum exeat huc:intus deſpondebitur:mire dicit latenter ſe laudans quo uerbo auidum adhuc populum audiendi:adeoq; cupidum & intentum oſtendit:ut finem comœdiæ eueniſſe nõ ſenſerit. ❡ Intus tranſigetur:ſi qd eſt qd' reſtat.artificioſe poeta hæreditatis iuſtam petitionem ex critonis ꝑſona prætermiſit. quæ ei Glycerio cognita iure tribuebať:ne uel paruæ rei critonis tractatu aut defraudatione Glycerii infuſcaretur.Finis fabulæ ad lætum exitum ſpectans. ❡ Si quid eſt quod reſtat:quia narratione dignum non eſt quod carinus rogat.

n E expectetis:ideſt nolite expectare:dum:ideſt quouſq; Glycerium exeat huc : ideſt ueniat huc in medium proſcænium.Deſpondebitur:ideſt ſponſa efficietur intus:ideſt poſt ſcænam niſi mauis illud uerbum imperſonaliter capi pro eo quod eſt ſponſalia fient intus.De ſponſalibus autem ſic ait Gellius libro quarto & capite quarto . Qui uxorem inquit ducturus erat ab eo:unde ducenda erat ſtipulabatur eam in matrimonium ductum iri quid daturus erat.itidem ſpondebat daturum is contractus ſtipulationum ſponſionumq; dicebatur ſponſalia. tum quæ promiſſa erat ſponſa appellabatur qui ſpoponderat ſponſus..Sed ſi poſt eas ſtipulationes uxor non dabatur aut non ducebatur qui ſtipulabatur ex ſponſo agebat.hæc ille.Siquid eſt quod reſtat:ideſt ſupereſt tranſigetur.ideſt concordabitur.conficietur intus.ideſt poſt ſcænam.hoc autem dicit propter iuſtam hæreditatis petitionem quæ a Critone fieri poterat ex ſucceſſione Chryſidis ſibi propinquæ.Intereſt autem inter tranſigere & paciſci.nam ut ait Vlpianus qui tranſigit quaſi de re dubia & lite incerta neq; finita tranſigit:qui uero paciſcitur donationis cauſa rem certam & indubitatam liberalitate remittit.Vos ſpectatores ualete diſcedite cum ſanitate : & plaudite : ideſt congratulamini poetæ qui hæc uobis ſuo ingenio ſpectanda præbuit . Ego calliopius recenſui.ideſt recognoui & cenſuram meam adhibui his ſcriptis coram recitatis.

Spõſalia qd ſint.

Tráſigere & paciſci.

Plaudeſ

Recẽſeſ.

A

¶ AELII. Donati grãmatici. Cla. in ſexti. P. Terentii Aphri. eunuchum cõmentarium.

DO.

HAec maſculini generis nomine nuncupata fabula eſt eunuchus: & eſt palliata Menandri ueius. Quam ille auctor de facto adoleſcentis: qui ſe pro eunucho deduci ad meretricem paſſus eſt nominauit. Itaq; ex magna parte motoria eſt. Atq; in hac comœdia: qui perſonam parmenonis actor ſuſtinet: primas habet partes. Secundæ ſunt Chæreæ. Tertiæ Ad phædriam ſpectant. Huius prologus ſane eſt concitatior. Nam & obiicit crimina aduerſantibus: & cõminatur in poſtremam: & accuſatorie narrat iniuriam Terentio factum: & ad ultimum tumultuoſe: & cum magna inuidia defendit poetam. Hæc & protheſin: & cataſtrophen ita æquales habet ut nuſquam dicat longitudine operis Terentium delaſſatum dormitaſſe. Actus ſane implicatiores ſunt in ea: ut qui non facile a parum doctis diſtingui poſſint. Ideo quia tenendi ſpectatoris cauſa uult poeta noſter oẽs quinq; actus uelut unum fieri: ne reſpiret quodãmodo: atq; diſtincta alicubi continuatione ſuccedentium rerum ante aulæa ſublata faſtidioſus ſpectator exurgat. Acta

> Acta ludis megalenſibus. L. poſthumio Albino. L. Cornelio merula: ædilibus curulibus. Egere Ambiuius turpio. L. Attilius pneſtinus. græca Menandri prima: & acta ſecunda. Modulauit Flaccus claudii tibiis duab' dextris. M. Val. C. Mutio fãnio cõſulibus.

plane ludis megalẽſibus. L. poſtumio. L. Cornelio con. ædilib': ideſt curã ædiũ habẽtibus: etiã tũc pſonatis. L. Numidio prothino. L. Ambiuio turpione. Item modulante Flacco Claudio tibiis dextra & ſiniſtra ob iocularia uel multa permixta grauitate: & acta eſt tanto ſucceſſu: ac plauſu: atq; ſuffragio: ut rurſus eſſet uendita: & ageretur iterum pro noua: proq; ea precium quod nulli ante ipſam fabulam contigit octo milibus ſeſtertium numerarent poetæ: prouerbia multa ſæpe pronunciata. & cantica ſæpe mutatis modis exhibita ſunt. nuſquam habet: ſed ſuis tantum perſonis utitur in hac Terentius: delectat facetiis: prodeſt exemplis: & uitia hominum paulo mordacius q̃ in cæteris carpſit. Exempla autem morum hic trina præcipue præponuntur. Vrbani ſcilicet paraſitici: & militaris. Hæc edita tertium eſt: & pronunciata Terentii Eunuchus quippe iam adulta commendatione poetæ. ac meritis ingenii notioribus populo. Facta autem ex duabus græcis una eſt latina. Nam ex Eunucho & collace Menandri fabulis hæc Eunuchis terentiana ſcripta eſt. nõ ſine crimine quod multa in hãc tranſlata ſint ex multis poetis latinis: quod totum per prologum purgat atq; defendit.

GVI. A

ACta ludis & c. Hæc comœdia fuit acta: ideſt recitata. & quod uulgo dicitur luſa: ludis: ideſt in ludis megalenſibus. ideſt in honorem magnæ matris deorũ celebratis. L. poſthumio. L. Cornelio merula ædilibus curulibus: ideſt quo tẽpore erant ædiles curules. L. Ambiuius turpio. & . L. Attilius Præneſtinus: ideſt de præneſte ciuitate. illi actores egere. ideſt ut dici ſolet luſerunt & comœdiam recitauerunt ac pronunciauerunt uoce & geſtu corporis. Prima græca eſt ſubaudi Menandri acta. ideſt facta. ſecunda. ſcilicet latina. M. Valerio. C. Fannio conſulibus. ideſt quo

Tibiæ dextræ & ſiniſtræ.

tempore tales erant conſules Flaccus Claudii filius ſup. fecit modos. ideſt modulatus eſt ſiue modulamina fecit muſicis inſtrumentis inter actus duabus tibiis. ideſt illis inſtrumentis muſicis: dextris ideſt grauitatem orationis oſtendentibus. Tibias enim adhibebant pares & impares: ideſt dextras & ſiniſtras. Dextræ ſua grauitate ſeriem comœdiæ orationem pronunciabant. Siniſtræ ſerranæ acuminis lenitate iocum oſtendebant. Ergo ubi mixtus cum grauitate iocus eſſet dextræ ſiniſtræq; adhibebantur.

DO. A

CApta quædam ex attica uirgo nobilis: atq; adducta eſt rhodũ ibiq; matri Thaidis meretricis ab amico dono data eſt: & educata uelut ſoror una cum filia. Sed Thais relicta matre rhodo cũ amatore quodã athenas ſe cõtulit ab eoq; hæres inſtituta mortuo: mox milite Thraſone diligebatur nimis. Qui cũ matrem athenis profectus Thaidis mortuã rhodi cõperiſſet. & eam uirginem quã diximus ab hæredibus mortuæ aĩaduertiſſet uenum eſſe ppoſitam q̃uis ignarus rerũ oĩum emit tñ: & dono amatæ Thaidi uexit athenas. Verũ poſtq̃ adueniens riualem Phædriam apud amicã repperit quẽ per eius abſentiam ſibi meretrix conciliarat: affirmauit ſe non ante daturum pmiſſam uirginẽ: quã Thais foras æmulum pepuliſſet. Illa igitur & ſi amaret Phædriã cupiditate tñ recuperandæ uirginis & ciuis atticæ. & quã a paruula ut ſororẽ dilexerat excludit Phædriã. Hinc ille primo iraſcitur: poſt accepta facti ratione a Thaide lenitur: & in bidui ſpatium ſponte cõcedens militi rus proficiſcitur. Statimq; ne ab æmulo milite muneribus ſuperaretur: eunuchum: & puellam parmenoni iubet abiens ad Thaidem deducere. Verũ Chærea frater Phædriæ tũc ephœbus uiſa nimio in uirgine inflãmatur amore eius. Atq; eo euaſit uehementi ardore: ut pro eunucho ipſe deduceretur ad Thaidem. Hac occaſione uitiata uirgo: & mox ciuis: & nobilis cognita datur uxor Chæreæ: Phædria uero & miles ex riualibus concordes per paraſitum redditi cõmuni amica ſine certamine potiuntur.

i

IN primo actu Phædria excluſus a Thaide: & ſecũ primo & mox cũ Parmenone cõqueritur fortunas ſuas: & ad poſtremũ coram accuſat Thaidẽ: rurſus pmulcetur ab eadem: & uolũtate digrediens rus ſeſe conceſſurum in ſpaciũ bidui eſſe promittit. Secũdus actus profectionem Phædriæ continet: & delegãtis ſeruo deductionẽ eunuchi: & puellæ ad Thaidem. Tum paraſitum loquẽtem p quem uirgo a milite dono amicæ miſſa eſt. Tum interuentum Chæreæ amantis uirginem eiuſdemq; cum Parmenone conſilium de eadem potiunda per fallaciam: quia pro eunucho ipſe ſupponitur Thaidi. Tertius actus characterem exprimit militis & paraſiti per ridiculum colloquiũ. Tum inuitationem ad cœnam Thaidis: tum oblationem uelut eunuchi Chæreæ & puellæ & ex æthiopia per Parmenonẽ factã: tum uerba Chremetis ad Thaidẽ uenientis: pductiq; ad militẽ antiphonis: Chæreæq; colloquiũ de uitiata per dolum uirgine. In quarto actu Dorias cũ nũciat iurgiũ inter militẽ & Thaidem reditum ex uilla Phædriæ: & querelam Phytiæ de uitiata uirgine apud Phædriam. & eiuſdem ſtupentis qd' audiebat errorem ebrii Chremetis: & uerba

petulantia Thaidis aduerſum militem:& militis aduerſum Thaidem parata prælia ridiculeq; depoſita. Quintus actus hæc continet quærelam Thaidis de uitiata uirgine primo cum Pythia:poſtea cum ipſo Chærea:tum interuentũ Chremetis atq; nutricis:tum perturbationem Parmenonis per dolum Pythiæ atq; eius inditio per ſenem qui rure tunc aduenerat confirmatas nuptias:& ad ultimum reditum in gratiam Militis cum Phædria & Chærea.

¶ Argumentum Eunuchi.

GVI. A

Virgo q̃dã attica rhodũ aduecta eſt matriq; thaidis meretricis dono data. deĩde thais athenas ſe cõtulit una cũ amatore ſuo cui mortuo hæres iſtituta ſucceſſit quã thraſo miles miſere cœpit adamare. Rhodũq; ꝓfect⁹ regꝝ oium ignarus inuenit puellã atticã uænũ ꝓpoſitã mortua thaidis mr̃e quã thaidi donaturus emit:reuerſuſq; athenas phædriã cũ thaide cõmercium hr̃e cõperit:q̃re ĩdignatus nõ pri⁹ ſe donaturꝝ puellã affirmauit q̃ phædria eiiceret. Ipſa ãt thais puellæ potiũdæ cupida ad tp̃s phædriã eiecit quẽ poſtea ĩdignatũ lenit:ab eoq; obtinuit ut ĩ bidui ſpaciũ rus ſecederet:qd̄ obediẽs phædria iuſſit eunuchũ cũ puella ex æthiopia deducta ꝑ pmenonem thaidi dono offerri qd̄ ut reſciuit Chærea frater phædriæ amatorq; puellæ:a thraſone datæ ſuppoſit⁹ eunuchi loco thaidi dõatus ẽ. Ea occaſiõe ſtuprata uirgo & mox ciuis & nobilis cognita dat̃ uxor Chæreæ. Phædria uero & miles ex riualibus cõcordes ꝑ paraſitũ red diti cõuiuii amica ſine certamine potiunt̃. In hac comœdia Terẽtius delectat facetiis:ꝓdeſt exẽplis & uitia hoĩum paulo mordacius q̃ in cæteris carpſit. Exẽpla aũt morꝝ hic trina ꝑcipue ꝓponunt̃. urbani. ſ. moris paraſitici & militaris. Hæc edita a Terẽtio eſt & ꝓnũciata. Terẽtii Eunuchus qppe iã adulta cõmẽdatiõe poetæ ac meritis ingenii notioribus populo. Facta aũt ex duabus græcis una eſt latina. Nã ex Eunucho & ex collace menandri fabulis. Hæc Eunuchus terẽtiana ſcripta eſt nõ ſine crimine ꝙ multa in hãc trãſlata ſint ex multis poetis latinis:qd̄ totũ ꝓlogo purgat atq; defendit. Primus actus phædriæ cõqueſtionẽ hẽt. Secũdus ꝓfectionẽ eius rus. Tertius militis characterem & paraſiti colloquiũ. Quartus phædriæ ex uilla reditũ nũciato per doriã iurgio militis & thaidis. Quintus thaidis querelam de ſtuprata uirgine:eamq; agnitã Chæreæ uxorem datam ad ultimum reditũ in gratiam militis cum Phædria.

Evnuchus dcã ẽ iſta fabula a quodã falſo Eunucho dicto chærea q ductus ĩ domũ thaidis meretricis ꝓ Eunucho uitiauit q̃ndã uirginẽ atticã ciuẽ:iſte talis Eunuch⁹ q uitiauit illã uirginẽ eſt principalis materia in hac comœdia:ſi aliæ ꝑſonæ ĩducant̃ Eunucho ſubſeruiunt:& oẽs ꝑtes fabulæ aliquo mõ ad Eunuchũ tẽdũt:thraſo.n.adductus locũ hẽt neceſſariũ in comœdia ꝗa ipſe audit puellã illã thaidi Eunucho ſubſeruit q diligat adminiſtrãdo:niſi.n.adduxiſſet uirginẽ chærea nõ hũiſſet amoris occaſionẽ Phædria iterꝝ neceſſario ĩducit̃ ut daret chærea opportunitatẽ ad uirginẽ dũ.n. Eunuchũ thaidi in munere parat:aſſumit chærea occaſionem ut ꝓ eo ducat̃:ſicq; & alias ꝑtes ſubſeruire Eunucho aliquo mõ ĩuenies:hæc comœdia empta eſt ab ædilib⁹ & prius añ magiſtratũ priuatim recitata eſt ubi cõprobata oblata eſt poſtea cõi audiẽtiæ. ædiles erãt cuſtodes palatii & cõis erarii & ex officio hẽbãt bonas comœdias a poetis emere in populum ro. In feſtis diebus delectare hæc duæ recitatiões notãt̃ hoc mõ ĩcipit Eunuchus:ideſt fabula illa q̃ appellat̃ Eunuch⁹ acta.i.recitata priuatim añ ædiles in ludis megalẽſibus. Megalo eſt ciuitas ĩ græcia ubi inuenti ſunt qdã ludi q ſolẽt a cõſtituto tp̃e Romæ fieri quos notat Iuue. cum dicit:iterea megalẽſiacæ ſpectacula mappæ. Id.n.ſolẽnæ colũt ſimiliſq; triũpho ꝑdo caballorꝝ p̃tor ſedet in tp̃e quo celebrati ſunt iſti ludi. recitata eſt hæc comœdia priuatim añ ædiles:& ꝗa tm̃ facta eſt hæc recitatio añ ædiles deſignat tp̃s recitationis ꝑ noia ædiliũ. L. Poſthumio Albino Lucio Cornelio Merula exñtib⁹ ædilbus cuiuſlibet:curules dicebant̃ ꝗa ex gradu ſuæ dignitatis ſuper curulia reſidebãt.i.ſup ſellas de ebore in recitatiõe illa egere cũ fiſtulis & aliis muſicis inſtr̃is ſm morẽ recitãdi illi quos nominat. L. Ambiuius turpio. L. Actilius p̃neſtinus & iſta fabula nõ fuit inuẽtio latina ſed græca a Menandri.i.menãdro ſumpta iterꝝ acta.i.recitata ſecunda.ſ.uice in cõi audiẽtia & tũc modulauit.i.modos & cãtus fecit muſicos. Flaccus ĩn recitatiõe illa cũ clauditibus duabus. clauditibiis dñr fiſtulæ q̃ſi claudicãtes tibiæ ꝗa una ẽ lõgior alia:& eſt quoddã genus inſtr̃i muſicæ q̃ uocant̃ clauditibiæ ad differẽtiam tibiarꝝ parium.i.quæ habebant fiſtulas pares dextris.i.proſperis:& quia hæc recitatio facta eſt in cõmuni audientia deſignatur tempus recitationis per nomina conſulum. A

A   Eunuchi argumentum.

Sororem falſo dictitatã thaidis:idipſum
Ignorans miles abduxit thraſo.ipſiq;
Donat:erat hæc ciuis attica.eidem
Eunuchum quem emerat tradi iubet thaidis.
Amator phædria ac rus ĩp̃e abiit thraſõi orat⁹ biduũ
Cõcedere:ephœbus frater phædriæ puellulã quum
Deperiret dono miſſam thaidi:ornatum eunuchi
Induitur:introiit:uitiat uirginem
Suadet parmeno:ſed atticus ciuis in primis
Repertus frater collocat uitiatam ephœbo.
Phædriam exorat thraſo.

Sororem falſo &c. Thraſo miles.i.qui militiam ſolitus erat exercere aduexit:ideſt uel nauigio uexit:uel equo uel uehiculo puellam ſup. atticam. dictitatam:ideſt freq̃ẽter appellatam ſororẽ Thaidis meretricis rhodie falſo:ideſt iniuria non uere:nam eius ſoror non erat ignorans:ſcilicet miles idipſum:ideſt eam nõ eſſe ſororem thaidis:& ipſe miles donat:ideſt dono dat ipſi thaidi puellã illam:hæc puella aduecta ex rhodo athenas a milite erat ciuis attica:ideſt oriunda ex ciuitate athenienſi uel ex parentibus athenienſibus ciuibus phædria amator thaidis iubet Eunuchum quem emerat tradi a Parmenõe eidẽ Thaidi:oratus ſcilicet Phædria:ideſt rogat⁹ a Thaide cõcedere thraſoni:ideſt dare locũ militi apud Thaidem biduum.i.per ſpacium duorum dierum. frater Phædriæ. ſcilicet chærea. ephœbus.i.adoleſcẽs pubes ut ſentit Tortel. cum reperiret puellulam miſſam dono:ideſt pro dono Thaidi induitur:ideſt ueſtitur ornatu:ideſt indumento Eunuchi. Ipſe chærea introiit.i.ingreſſus eſt

GVI. A

Aduehere

Dictitatus.

Concedere.

Ephœbus.

Tortel.

in thaidis domum.ipſe uitiat:ſtuprat uirginem quæ prius erat uirgo.Parmeno callidus ſeruus ſuadet.i.monet conſu/lit id fieri.ſed in primis.i.ante omnia frater phædria exiſtens ciuis atticus repertus.i.forte interueniẽs collocat.ideſt ma/trimonio iungit puellam uitiatam ephœbo ſcilicet chærea pubeſcenti.

AScẽ.A GVI.A

ℭ Idipſum ignorans miles.Idipſum.i.falſo dictitatam eſſe ſororem thaidis:ne dum ꝙ falſo.

M Eretrix thais excluſit.i.foris clauſit neq̃ itromittere uoluit adoleſcẽtẽ phædriã:cuius phædriæ adoleſcẽtis ipſa tenebaẽ amore mutuo.i.pi ultro citroq̃ dato acceptoq̃.Mutuũ in amore ait Ci.ad metel.ẽ cũ par uolũtas ac cipiẽ & reddiẽ:& ipſa meretrix reddidit cãs.i.

excludeẽ Mutuũ. i amore

occaſiões motiua excluſionis.i. expulſiõis.ei.ſ.Phædriæ reuocato.i.recõciliato placato.Frater eius Phædriæ.ſ.chærea minor natu.i.iunior cœpit amare uirginẽ.ſ.puellã quã miles thraſo miſerat meretrici dono.i.pro dono.Dicimus.n.elegãter:do uel mitto tibi hãc rẽ dono tanq̃ nõ repetiturus:neq̃ quicq̃ mercedis habiturus & ipſe chærea deductus in domũ meretricis a parmenone pro eunucho.i.loco eunuchi uitiat.i.ſtuprat puellã.Itaq̃.i.iõ:uel ſunt duæ ptes ꝓ & ita re cognita.i.ſtupro reſcito cũ meretrix thais doleret ſe eẽ illuſam.i.ludibrio læſam.placaẽ ipſa meretrix. ideſt ad lænitatẽ reduciẽ atq̃ mitigaẽ ab adoleſcẽte.ſ. chærea & interuẽtu.i.interceſſiõe fratris ſine aduẽtu fratris iter medio duxit uxorẽ.i.cœpit in uxorẽ ipſam puellã cognitã ciuẽ athenienſem.i.ex athenis originẽ parentũ ducente.quoq̃.i.ẽt miles thraſo receptus in partem amoris meretricii.i.ipſius thaidis meretricis: illuditur.i.decipitur ac ridetur & ludibrio afficitur.

Dare uel mittere. Dono elegãter dicitur. Itaque placati.

ℭ Sed atticus ciuis in primis repertus frater hoc eſt Chremes:non autem Phædria.

'AScẽ.A

DO. A

S I qſq̃ eſt.q.p.ſt.b. Attẽdẽda poetæ copia qđ in tot.plogis ab eadẽ cã:iiſdẽ fere ſentẽtiis uariis uerbis utiẽ. ℭ Bonis q̃pluri.&.m.m.l. πρωτονσκ τιέτον. In his.p.h.n.p.ſ.cũ dixiſſet qſq̃ itulit i his & alibi:cui⁹ mos maxie eſt cõſimilis ueſtrũ hi ſe.ad uos applicat. ℭ Tũ ſiqs:& bñ ſiqs cũ Luſciũ lauiniũ ſignificet:ne uel ipſm a ſe læſum eẽ fateretur.Et tũ ꝑterea ut cũ canit heſpidũ. ℭ Inclemẽtius:ꝓ iclemẽter.ut iã ſenior:ſed cruda deo uiridiſq̃ ſenect⁹. Exiſtimat:ꝓ exiſtimauit. ℭ Rñſum.n.d.e.:deeſt ei ut in phormiõe.Siqs reddit magna hñda eſt grã. Non dcm̃ eſſe:ſupius dictũ pticipiũ eſt:iferius nomẽ:a quo ẽt dicaces dñr q iocoſis ſalibus maledicũt. ℭ Rñſum non dictũ eſſe figura:nã dictũ bis numero poſitũ:ſupra nomẽ ſignificat:iſra pticipiũ:ut i heautõ.In quẽ qd uis harũ rerum conuenit quæ ſunt dicta in ſtultũ. ℭ Qui bene uertẽ.bñ ꝓ ualde:& uertẽdo in linguã latinam transferendo:Pla.Vertit barbare:aut uertẽdo corrũpendo. ℭ Idẽ menãdri.n.n.d.p.το αυτο apparet ꝓnunciatũ.quaſi hoc ipſo admonuerit ſpectatorẽ q̃ turpe & imperite hæc fabula ſcripta ſit: & bñ nũc nuper:ut ex uicinitate facti oñdat nihil eẽ dicẽdũ q̃ ꝙ diſplicuerit hæc comœdia Luſcii Lauinii.ꝓpterea ꝙ res recẽs ſit & oẽs meminerint.Phaſma ãt nomen eſt fabulæ menãdri:in q̃ nouerca ſupducta adoleſcenti uirginẽ quã ex uicino quodã incœperat furtiue ductã cũ apđ uicinũ latebris hẽret i ꝓximũ hoc mõ ſecũ hẽbat aſſidue nullo cõſcio:parietẽ q medi⁹ iter domũ mariti ac uicini fuerat ita pfodit:ut ipſo trãſitu ſacrũ locũ eẽ ſimularet.Cũq̃ trãſitũ iẽderet ſertis ac frõde fœliciter diuina ſæpe faciẽs:& uocaret ad ſe uirginẽ:qđ cũ aĩaduertiſſet adoleſcẽs primo aſpectu pulchræ uirginis

Dictum Dicaces.

A Aliud argumentum.

M Eretrix adoleſcentem cuius mutuo amore
Tenebatur excluſit:eiq̃ reuocato
Excluſionis cauſas reddidit eius frater minor natu
Virginẽ quã miles meretrici dono miſerat amare
Cœpit.deductuſq̃ in domũ meretricis ꝓ eunucho
Vitiat.re itaq̃ cognita cũ illuſã ſe meretrix doleret:
Ab eodem adoleſcente placaẽ.interuentuq̃ fratris
Eius cognitã ciuem atheniẽſem duxit uxorẽ.miles
Quoq̃ in ptẽ meretricii recœptus amoris illudiẽ.

A Eunuchi prologus.

S I qſq̃ ẽ q placeẽ ſe ſtudeat bõis q̃ plimis:&
Minime mltos lædere:i his poeta hic nomẽ
Profiteẽ ſuũ:tũ ſi qs ẽ q dcm̃ i ſe iclemẽtius exiſtiat
Eſſe:ſic exiſtimet:reſponſum non dictum eſſe:
Quia læſit prior q bñ uertẽdo.& eaſdẽ ſcribendo
Male ex græcis bonis latinas fecit nõ bonas:idem
Menandri phaſma nunc nup dedit:atq̃ in theſauro
Scripſit cãm dicere prius uñ petitur aurũ.quare ſit
Suum:q̃ ille q petit uñ is ſit theſaurus ſibi:aut unde
In priũ monumẽtũ ꝑuenerit.đ hic ne fruſtreẽ ipſe ſe
Aut ſic cogitet.defunctus iã ſũ:nihil eſt ꝙ dicat mihi
Is ne erret moneo.& deſinat laceſſere.hẽo alia mlta
Quæ nunc condonabitur quæ proferentur poſt:
Si perget lædere ita ut facere inſtituit:
Quam nunc acturi ſumus menandri eunuchum:
Poſtq̃ ædiles emerẽ ꝑfecit ſibi ut iſpiciũdi eẽt copia
Magſtatus cum ibi adeſſet:occœpta eſt agi.exclamat
Furẽ non poetam fabulam dediſſe:& nihil dediſſe
Verboꝝ tamen:collacem eſſe neuii & plauti ueterẽ
Fabulam.paraſiti perſonam inde ablatam & militis.
Si id eſt peccatum:peccatum imprudentia eſt
Poetæ:non quo furtim facere ſtuduerit.id
Ita eẽ uos iã iudicare poteritis:collax menandri eſt.
In ea eſt paraſitus collax & miles glioſus:eas ſe non
Negat perſonas tranſtuliſſe in eunuchum ſuam ex
Græca:ſed eas fabulas factas prius latinas ſciſſe ſe id
Vero pernegat:qđ ſi pſonis iiſdẽ uti huic nõ licet:
Quis magis licet currentem ſeruum ſcribere
Bonas matronas facere meretrices malas paraſitũ
Edacẽ:glioſum militẽ:puerũ ſupponi falli per ſeruũ
Senẽ:amare:odiſſe:ſuſpicari:deniq̃ nullum eſt iam
Dictum

ginis:uelut numinis uiſu pculſus exhorruit. Vñ phaſma eſt nomẽ fabulæ. Deinde paulatim re cognita exarſit in amorem puellæ.ita ut remediũ tãtæ cupiditatis niſi ex nuptiis nõ repirerẽ. Ita ex cõmodo mr̃is ac uirginis & ex uoto amatoris cõſenſuq; pr̃is nuptiaꝝ celebritate finẽ accipit fabula. Vtrũ ergo hoc dicat ꝙ tãtã fabulã trãſferendo læſerit Luſcius Lauinius ac nõ hoc de quo tm̃ rep̃hẽdat:ſed his ſignis uelit oñdere quẽ dicat uitioſe theſaurũ cõpoſuiſſe.ut in theſauro ſit culpa nõ in phaſmate. ℭ Nũc nup dedit. Nũc nup ex illis uerbis eſt:q̃ ueteres pp ambiguitatẽ cũ adiectiõe ꝓferebant.nã niſi adderet nũc:hoc nup olim pridẽ & iã ſignificaſſet. ℭ Idẽ menandri.p.n.n.d.hanc fabulã totã dãnat.ut apparet ſilẽtio theſaurũ uerũ nõ totum:ſed ex uno loco. ℭ Atq; in theſauro.ſ.c.d.theſaurum latini ueteres ſm̃ græcos ſine.n.lr̃a ꝓferebant. ℭ Atq; in the.ſ.c.d. arguit Terẽti⁹ ꝙ Luſcius cõtra cõſuetudinẽ litigãtiũ defenſionem añ accuſationẽ induxerit:hmõi.n.eſt luſcii argumẽtũ. Adoleſcẽs qui rẽ familiarẽ ad neqtiam ꝓdegerat ſeruũ mittit ad pr̃is monumẽtũ: qđ ſenex

Dictũ quod non dictũ ſit prius:q̃re æquum eſt uos
Cognoſcere atq; ignoſcere q̃ ueteres factitarunt
Si faciũt noui:date operã & cũ ſilẽtio aīum attẽdite
Vt pernoſcatis quid ſibi eunuchus uelit.

ſibi uiuus magnis opibus appararat:ut id aperiret illaturus epiſtolas q̃s pr̃ poſt annũ decimũ cauerat ſibi īferri:ſed eũ agrũ in quo monumẽtũ erat:ſenex qdã auarus ab adoleſcẽte emerat. Seruus ad aperiendũ monumẽtũ auxilio uſus eſt ſenis:theſaurũ cũ epiſtola ibidẽ reppit. Senex theſaurũ tanq̃ a ſe p tumultũ hoſtilẽ illic defoſſum retinet & ſibi uẽdicat: adoleſcens iudicẽ capit:apud quẽ prior ſenex qui auꝝ retinet:cauſam ſuã.ſic agit. Athenięſes bellũ cũ rhodięſibus qđ fuerit:qd ego hic ꝓdicẽ & cætera:q̃ cõtra naturã iuriſq; cõſuetudinẽ poſita argumẽta notat Terentius ꝙ ille ordo potior erat. Vt adoleſcẽs prior ꝓponeret cauſam q petitor inducitur. ℭ Prius.u.p.a.uñ a quo Vir. Genus uñ latinum. Nã poſſeſſorem fecit priorẽ agere q̃ petitorẽ:quod abhorret a cõſuetudine & iuris & litiũ. ℭ Quã ille.deeſt dicat. ℭ Qui petit.i.petitor. ℭ Quã ille.q.p.eſſet recta locutio ſi diceret q̃ petitorem:aut q̃ illũ qui petit:ſed quã ille maluit dicere:ut ſubaudiamus cãm dicat per zeugma a ſupiore figuratum. ℭ Dehinc:ſi loquaẽ. ℭ Ne fruſtreẽ ipſe ſe.σχημα διανοιασ ηθοποιια dr̃:ſed poſt addit aut ſic cogitet ſi taceat. ℭ Defunctus iã ſum.i.iam egi fabulas meas:& iam deſtiti periclitari in edẽdis comœdiis:aut certe iam edidi quã tu rep̃hendis fabulam. ℭ Defunctus iam ſum:nihil eſt qđ dicat mihi:nõ ſit inqt de ſuis uitiis ſecurus pp uetuſtatẽ.nihilominus a me rep̃hendeẽ. ℭ Is ne.e.m.σχημα επιεικασ & deſinat male dicere. ℭ Hẽo alia.m.q.n.c.ſic in phormione. Argentũ qđ hẽs cõdonamus te. Nã & dono ablĩõ caſui iungebãt ueteres:cõdono uero actõ. ℭ Ita ut.ſ.i.obliqua narratio facta eſt ſm̃ caſum accuſatiuuũ ac bñ. ℭ Poſtq̃.æ.e.mire cum ordo melior uidereẽ ſi ſic diceret:poſtq̃ ædiles emerũt quã nũc acturi ſumus. ℭ Perfecit:ut.i.e.c.emerut aũt mediam corripe:ut Matri lõga decẽ tulerũt faſtidia mẽſes. ℭ Perfecit:mire:q̃ſi difficile & illicitũ. ℭ Exclamat.ſ.n.p.mire rep̃hendit añ uitiũ:qua de cauſa maledicti dicat. ℭ Et nihil.d.u.t.aut neminẽ feſelliſſe:aut nihil appoſuiſſe de ſuo:exclamat furẽ nõ poetã:adhuc nulla rep̃henſio eſt:ſi qdẽ licet tranſferre de græco in latinũ. ℭ Et nihil.d.u.t.aut neminẽ feſelliſſe:dare.n.uerba decipere eſt:qa q rẽ expectat & nihil p̃ter uerba ĩuenit deceptus eſt.uñ & alibi uerba iſtæc ſunt & de cõtrario cũ uideas cẽſeas:aut aliter nihil addidiſſe de ſtilo ſuo Terentiũ. ℭ Si id eſt.p.in.eſt.i.ignorantia:ut imprudens harꝝ reꝝ.nõ.n.ſtultitia paraſiti.i.pſonã inde ablatã:& hoc mire nõ uerſus obiicit:ſed pſonã eẽ trãſlatã. ℭ Quid ſtultius aut calũnioſius dici põt. ℭ Si id eſt.p.p.i.eſt.p.primo.n.negat pctm̃:deinde uero concedit p ĩprudẽtiæ ignorantiã nõ imperitiã. ℭ Si id eſt.p.pctm̃ πλοκη nã pctm̃ ſupius nomẽ eſt:ſeqũs uero pticipiũ:& prio negat peccatũ deinde ſi peccatũ eſt:purgat idipſum ueniali qualitate ab ĩprudentiæ ptibus. ℭ In eunuchũ ſuã:ad fabulã nõ ad hoiem rettulit:ut centauro inuehiẽ magna. ℭ Bonas.m.ut nauſiſtrata. ℭ Meretrices.m.ut thaidẽ.atq; bacchidẽ. ℭ Facere δραν unde δραμα fabula. ℭ Bonas.m.ſ.m.m.ſic eſt in heauton. Scortari.n.crebro uolunt crebro conuiuari.& artificioſe oſtẽdit oẽm materiã comicoꝝ. ℭ Paraſitum ut gnatonẽ Glorioſum.m.ut thraſonẽ glorioſum militẽ facere ſubauditur. ℭ Falli p.ſ.ſ.ut Demeã & Simonẽ. ℭ Amare odiſſe:ſuſpicari:mire a perſonis ad geſta cũ uarietate tranſitum fecit: omne.n.qđ in orõnem uenit:uel pſona:uel factum eſt. ℭ Amare odiſſe:qa odere nõ eſt latinum in infinitiuo modo. ℭ Nullũ iam.d.q.n.ſ.d.p.dictum bis poſitum ut ſupius pctm̃ diuerſa ſignificat. ℭ Quare æquũ eſt uos cognoſcere: atq; ignoſcere σχημα λογου παρομοιον. Quæ ueteres factitarũt:ſi faciũt noui:cũ magna defenſiõe Terẽtii ſemel facientis id qđ ſæpe ueteres. ℭ Aium attẽdite:nos ελλειπτικοσ dicimus attẽdite:qđ ueteres plane aīum attendite. ℭ Quid.ſ.e.u.αρχαισμοσ. ℭ Vt pnoſcatis.ut alibi. Nam proh deum:atq; hoium fidem:qd uis tibi aut qd quæris.

S I qſq̃ &c. Poetæ defenſor ĩtroduct⁹ calliopi⁹ hũc ꝓlogũ ĩ maledicos ꝓnũciat ita ingens. Si qſq̃.i.ſi aliqs ẽ q ſtudeat.i.laboret cupiat placere q̃plurimis bonis.& minime.i.nõ lædere.i.offendere multos in his.i.inter tales q ſtudẽt placere & nõ offendere:uel in his.i.in his reb⁹.ſ.in placẽdo:& nõ lædẽdo hic poeta Terentius ꝓfiteẽ.i. oñtat iactitat ingenue fateẽ nomẽ ſuũ eſſe ex illis. Tũ.i.præterea ſi qs eſt pp Luſciũ lauiniũ dicit q exiſtimat.i.exiſtimauit dictũ eſſe impſonaliter intelligi recte põt:id q̃ſi inuectũ eſſe ſiue iocũ & ſermonẽ mordacẽ factũ eſſe iclemẽtius.i.inclementer cõparatiuũ pro poſitiuo. Põt ẽt optime capi pro nimis aſpere dure acerbe mordaciter. Nã ſæpe aiaduerti cõparatiuum qđ pro poſitiuo poni dr̃ in ſe implicare nimis cũ poſitiuo ut cũ dr̃ hic ĩterpres diuitius ĩmoraẽ ĩ re parui momẽti.i.hoc eſt nimis diu qdni ẽt hic eo pacto ſumaẽ ꝓculdubio uideo ĩpedire nihil:qn etiã liberius aſſero primo aſpectu ſenſum poetæ forſitã magis id poſtulare. Si qs ergo exiſtimat dictũ eſſe iclemẽtius.i.nimis acerbe aſpere mordaciter in ſe.i.contra ſe.exiſtimet.i.iudicet.ſciat.i.cognoſcat pſumat.i.aio ſuo concipiat ſiue ſibi perſuadeat reſponſum eſſe ei. ſup.impſonaliter.i.ꝙ ei rñſum eſt nõ eſſe dictũ.i.non eſſe iocũ mordacẽ. Dicta.n.interdum ſunt iocoſi ſales mordaces tamẽ & iis qdem nõ placentes qui læduntur.ſed aliis.unde dicaces dicunẽ qui iocoſis ſalibus maledicunt:exiſtimet ergo nõ eſſe dictum tale ſubaudi. Quia læſit prior dictũ.ſ.in andria ubi dictum eſt faciunt ne intelligendo ut nihil intel

Virg.
zeugma
Dono. cõdono
Dare uerba.
Paraſit⁹.
ℭ VI. A
profiteri
Inclemẽtius.
Eſtimaẽ
Scire & pſumere
Dicta.
Dicaces.

Bñ pro ualde. Nũc nuper Phaſma

ligant.i.Luſcius Lauinius q fecit ex bonis fabulis græcis fabulas latinas non bonas bene.i.ualde uertendo.i.in linguã latinã trãſferendo aut corrumpendo & deſcribẽdo.male.i.inepte eas fabulas:hoc eſt carminibus iãbicis tranſlata male ordinãdo.Idem ergo dedit.i.edidit.nũc nup.i.paulo ante ſiue his ſuperioribus diebus recenter.& bene nunc addidit: nam niſi addidiſſet nuper ſignificaſſet olim pridem.Dedit ergo phaſma.i.fabulã quã dã menãdri poetæ græci ſic appellatam ab apparitione uana.phaſma.n.græce dr̃ apparitio latine:& ꝓprie uana & incerta ut in nocte.Hanc ãt fabulã totam ſilẽtio dãnat quaſi admonuerit ſpectatorẽ q̃ turpe & inepte ſit ſcripta ex uicinitate facti qa dixit:nũc nup dedit oſtendit nihil aliud eſſe dicendũ q̃ ꝙ illa comœdia diſplicuerit cũ adhuc res ſit recens & oẽs meminerint.theſauꝝ uero non totum ſed ex uno loco dãnat ꝓpterea ꝙ Luſcius cõtra cõſuetudinem litigantiũ defenſionẽ ante accuſationẽ induxerit poſſeſſionẽq; theſauri inuẽti in ſepulchro patris adoleſcẽtis a quo ſenex qdã auarus emerat agrũ fecerit agere priorem q̃ petitionẽ:qđ abhorret a cõſuetudine & iuris & litium:ſed ad Terentii uerba accedamus atq; Luſcius Lauinius ſcripſit a theſauro.i.ex ea fabula tractante de theſauro a ſene auaro detento.ſcripſit ergo eum ſenem auaꝝ.Vnde.i.a quo aurum petitur:dicere cauſam.i.rationem quare ipſum auꝝ ſit ſuum prius q̃ ille adoleſcens cuius erat aurum in patris ſepulchro inuentum dicat ſubaudi cauſam ſuã:qui adoleſcens petit.Vnde.i.a qua ratione is theſaurus ſit ſibi.ideſt unde habuerit ſenex illum theſauꝝ aut unde peruenerit in monumentum patrium.i.patris ipſius adoleſcentis.Cũ dicit poeta ſcripſit eum unde petiẽ aurum dicere cauſam prius q̃ ille qui petit rectior eſſet locutio ſi dixiſſet q̃ illũ qui petit ut q̃ particula iungeret ſimiles caſus:ut ſolet:ſed q̃ ille maluit dicere ut ſubaudiamus cauſam dicat p zeugma a ſupiore

Fruſtrar̃

figuratum.Dehinc.ideſt poſthac moneo ne ipſe fruſtretur ſe.i.ne decipiat ſe ſi poſthac loquatur.¶ Aut ne ſic cogitet ſi taceat iam defunctus ſum.ideſt iam finiui pericula in edendis comœdiis. nam defunctus periclis uel morbis dicitur qui finiuit pericula uel morbos.nihil ẽ qđ dicat mihi.quaſi dicat.nihil Terentius in me dicere inuehi poteſt.Nam iam edidi fabulam quã carpit dicit.Dicit tñ Terentius uel defenſor eius non ſit ſecurus de ſuis uitiis ꝓpter uetuſtatem nihilominus a me reprehendetur.moneo.i.admoneo eum.ne is erret.i.in errorem labatur & ſe decipiat:& moneo inq̃ ut

Laceſſer̃

deſinat:ideſt deſiſtat.ceſſet laceſſere.i.cõtumeliis Terentium irritare habeo.i.ſcio teneo alia multa quæ nunc condonabuntur.i.remittentur quæ proferenẽ.i.detegentur poſt ſi perget Lauinius.i.ſi pſeuerabit proſequetur.perſiſtet lædere: ideſt offendere.Terentium.ita ut:ideſt ſicut inſtituit.i.incœpit facere.Quã nũc ab obliquo incipit hæc narratio & a car

Aediles.

mine dimidiato.poſtq̃ ædiles:ideſt magiſtratus curã ædium habentes & ludoꝝ inſtruendoꝝ quos populo exhiberẽt emerunt eunuchum menandri:ideſt hanc fabulam ex menãdri fabulis eunucho & collace traductã.quam eunuchũ.ſ. ideſt quam fabulã.nam ad fabulam nõ ad hominem rettulit.quã fabulam ergo nõ ſumus acturi.i.repreſentaturi agendo perfecit.i.Luſcius Lauinius.i.obtinuit impetrauit:ut copia.i.facultas inſpiciundi fabulam:eſſet.i.dareẽ uel fieret ſibi Luſcio.cũ magiſtratus.ſ.is qui exhibebat ludos ibi adeſſet.i.preſens eſſet fabula.occeœpta eſt.i.incœpta eſt agi.i.agẽdo

Occipe.! Exclamare. Dare uerba. Paraſit⁹.

repreſentari.Occipere eſt caput rei inſtituere ſiue incipere.exclamat.i.uoce effrena clamat.furem uidelicet Terentiũ(q̃ſi qui uaria hincinde ex aliis ſublegiſſet)dediſſe fabulã non poetã.ut qui eam nõ feciſſet ſed ab aliis ſurripuiſſet.& tamen exclamat ipſum Terentiũ nihil uerboꝝ dediſſe:hoc eſt nihil addidiſſe de ſtilo ſuo aut neminẽ decepiſſe.Dare.n.uerba eſt decipere:qa qui rem expectat & nihil præter uerba inuenit deceptus eſt:unde & alibi uerba iſtæc ſunt.Exclamat inq̃ hãc fabulam eſſe ueterẽ fabulam collacem nomine.ſ.Neuii & Plauti.i.in qua Neuius & Plautus comici poetæ laborarũt.exclamat inq̃ p ſernam paraſiti & militis eſſe ablatã inde.i.ex collace.Si id.ſ.abſtuliſſe pſonam paraſiti & militis eſt peccatum.i.uitiũ:peccatum eſt imperſonaliter a peccatur peccabaẽ.i.peccatũ eſt admiſſum imprudentia ignorãtia poetæ.i.Terentii.qui nõ ſtuduerit.i.nõ laborauerit uel cupiuerit facere furtũ ex aliis poetis.uos ſpectatores iam poteritis iudicare.collax.i.ea fabula eſt menandri.i.prius a menãdro græco poeta facta eſt collax paraſitus:ideſt q oĩa ad uolũtatẽ eius loqtur in cuius cõturbernio eſt aſſentando & laudando nihil repugnando uentris gratia eſt:ideſt introductus eſt in ea fabula.& miles glorioſus:ideſt gloriæ affectator eſt in ea fabula poeta nõ negat ſe trãſtuliſſe.i. traduxiſiſſe eas perſonas.i.quod barbare dici ſolet ea perſonagia.ex græca collace in ſuam eunuchũ.ſuam fœmininum ad fabulam non

Vero p certe. Pernecare.

ad hominem rettulit.ſed uero,i,ſed certe.pernecat.i.ualde negat ſe ſciſſe eas fabulas græcas collacem & eunuchũ prius: ideſt ante eum eſſe factas.latinas.i.ſcriptas latino ſermone.Quod ſi pſonis.Talis eſt ſententia inquit poetæ defenſor ſi non licet uti iiſdem pſonis qbus alii ſunt uſi cur magis licet perſonas introducere ut ſeruos matronas meretrices cæteraſq; id genus una cũ ſuis epithetis ut currentes ſeruos matronas bonas &c.quas alii introduxerunt nec pſonas modo licet introducere quas alii introduxerũt:& qdem cum iiſdẽ epithetis ſed & facta quoq; ut amare odiſſe &c.præſertim cum ſit impoſſibile omnino nouum aliqd in medium depromere cum nullũ ſit dictum:qđ prius dictũ non ſit.qđ.i. ſed ſi nõ licet.i.permittatur & deceat aliis ſequẽtibus poetis uti iiſdem perſonis:qui.i.cur uel quo mõ magis licet ſcri

Diſcurrens.

bere.i.inducere in comœdiis ſeruos diſcurrentes.i.huc & illuc curſitantes:qui inq̃ licet facere.i.introducere matronas bonas.i.matreſfamilias ſiue locupletiores & optimates mulieres honeſtas.Item facere:ideſt introducere meretrices malas.i.improbas facere paraſitũ.edacẽ.i.uoracem facere militẽ glorioſum.i.gloriæ cupidum ſeu affectatorẽ: & q magis

Suppoſitus.

licet puerũ ſupponi.i.introduci:uelut ſuppoſitũ.i.loco alterius clam poſitũ.Itẽ q magis licet ſenẽ aliquẽ falli.i.decipi per ſeruũ qui magis licet amare.i.introducere amores.odiſſe.i.introducere odia.ſuſpicari.i.ĩtroducere ſuſpitiones. Deniq;nullũ eſt iã dictũ qđ nõ ſit dictũ prius.i.a ueteribus.Quare æquũ eſt.i.iuſtũ eſt uos cognoſcere morẽ ſcribẽtium: uel materiam comicoꝝ:atq; æquum eſt uos ignoſcere ſi noui.i.recẽtes poetæ faciũt ea quæ ueteres.i.priſci.poetæ factitarunt.i.ſæpius fecerũt.Date operã.i.attẽdite:& aures æquas præbete.& aiaduertite.i.conſiderate cũ ſilentio.i.taciturnitate:ut pernoſcatis.i.perfecte intelligatis quid eunuchus ſibi uelit.i.quid ſit de eunuchi compoſitione & quid ſignificet.eſt.n.comœdia imitatio uitæ ſpeculũ cõſuetudinis:imago ueritatis:& ideo qd ſibi uelit comœdia eſt attẽdendũ.

A Scẽ.A

¶ Multi legunt ſtudeant.ut ſit.Si quis eſt ſubaudi eorum qui ſtudeant &c.

Si quiſq̃

SI quiſq̄.quia lingua inuidorum in maledictis contra Terentium non ceſſabat.præmittit ſicut in alia co.prologum in quo ſimiliter reſpondet inuidus.Quattuor modis iterum ut oſtenſum eſt in alio captat beni.romani po.Ipſo principio ſtatim a propria perſona acquirit beniuolentiam remouendo quoddam uitium quod imponebatur ei ab inuidis.Vocabāt enim Terētium mordacem & maliuolum qui omnes ſine cauſa mordebat.Calliopius autem affirmatur ita eum bonum ꝙ & bonis ſtudet placere & fortis eſt in malos uindicare.bonus enim & bonos diligit & ex humana iuſtitia de hoſte uindictam aſſumit:& hoc eſt ſi quiſq̄ eſt.qui.pl.ſe.ſe.b.q̄plurimis & qui minime ſtudeat lædere multos:ac ſi dicit quoſdam quidem lædit.ſ.aduerſarios quia ab eis laceſſitus:ſed non lædit multos non laceſſitus more mordacis.In his:ideſt inter hos tales poetæ hic.n.profi.ſuum.nota quod quiſq̄ poſuit in deſignatione multorum:unde plurale.ſ.his refertur ad illud ſingulare.quiſq̄ tu & quia inuidi poſſent dicere hoc eſſe falſum ꝙ non lædit multos quia ſaltem inuidos iam læſerat.Reſpondit obiectioni quod ſi læſit aliquem laceſſitus fecit.hoc eſt quod dicit.tum ſi quis eſt ut Lanuinus qui exiſtimauerat eſſe dictum a Terentio in ſe.i.contra ſe inclementius:ideſt durius & aſperius ſe prouocantem.ſic exiſtimet illud & quia falſa aliquando æſtimamus addit quod æſtimatio ſciat.& quia multa ſcimus quæ in aliam partem præuertimus ſicut ille qui ſcit ſe merito lædi qui laceſſiuit & tamē alio uertit:nec fatetur ſe meruiſſe:& uocat ideo illum qui ſe lædit mordacē.addit:pſumat.i.ante alia ita præſumat hoc qđ ſecit.ſ.ipſam ueritatem ne alio ueritatē uertat:hoc.ſ.ſciat & præſumat ſuæ ſcientiæ hūc effectum taliter iudicādo hoc eſſe reſponſum quod Terentius facit.ſ.ꝙ laceſſitus reſpondet:& nō eſſe dictum:dicere eſt prouocātis:reſpondere defendētis.& tale rñſum quale fuit prius dictū qa & ille cōtumelioſis uerbis laceſſiuerit:& iſte cōtumelioſis uerbis rñdet.uel aliter ſciat rñſum eſſe dictum.i.platum illud rñſum tale quale fuit prius dictum.ſ.& rñdet & non tam aſpere qui bene.hic captat beniuolentiā cōtaminando pſonam aduerſarii:nō nominat aduerſarium:ſed per deſcriptionem oſtēdit qui ſit Lanuinus tranſtulerat quaſdam fabulas de græco:ſed male eas deſcripſerat:de ſtranſlatione non uituperat qa bene eandem materiā quæ eſt in græco tranſlatauit uerbū uerbo reddēdo:ſed incompoſita oratiōe deſcripſit:ſi enim de trāſlatione uituperet ſm illos qui tranſlatores uocabant fures uituperium idē incurreret Terentius.Idem dat exēplum male deſcriptionis illius de quadā fabula.phano eſt græcū uerbum inde epiphania:inde phātaſma.i.nocturnæ apparitiōes.Phano.n.i.appareo inde dicta eſt quædā fabula menandri phaſma quaſi apparitio.loqtur enim de quodā adoleſcēte & quadā puella inuicē ſe amātibus qui domos contiguas habuere:& erat quædam rima in pariete cōi ubi furtim amātes colloquebantur per quam rimā ſocrus uidens puellā ualde decorā in tenebroſo loco æſtimauit ſibi deā apparuiſſe inde apparitio nominata eſt comœdia:hanc fabulam.ſ.phaſma nup dedit.i.recitauit Lanuinus.Atq; a theſauris:iteꝝ in illa fabula deſcripta eſt cauſa duoꝝ ruſticoꝝ quoꝝ unus alteri agrum ſuum uendiderat in quo erat patris ſui ſepultura & theſaurus eo ignorante.Ruſticus uero qui emerat dum agrum ſuum excoleret forte fortuna inuenit theſaurum qđ cum ille uēdiderat comperuiſſe uolens habere theſaurum duxit illū in cauſam has cauſas cū Lanuinus deſcriberet prius poſuit cām illius qui inuenerat:& quo petebať q̄ illius qui petebat qđ uitioſum ualde in cauſis ducitur.Et hoc eſt atq; theſaurus.i.in loco illo ubi tractať de theſauris ſcripſit illi dicere cauſam ſuam prius a quo petiť aurum hoc modo quare ſit ſuum prius dico q̄ illi qui petit auꝝ quærendo unde.i.ex quo iure is theſaurus ſit.i.eſſet.ſibi aut unde.i.ex qua iuſtitia ille puenerit.i.debeat puenire in patrimonio.Dehinc alia contaminatio perſonæ eſt cum dicat ſe multa hr̄e quæ adhuc poſſit obiicere:& per hoc iteꝝ captat beniuolentiam ducendo aduerſarium in odium:ſed prius remouet q̄dam defenſionem q̄ aduerſarius poſſet habere:cum.n.iam finem ſcribendi feciſſet poſſet dicere ſe tuto uitia alioꝝ remordere:cum illi nō habeant locum ubi reddāt uicem quia iam comœdiæ ſuæ ſunt apud romanos receptæ & etiā illibratio poſitæ:ne pp hoc ſecurum ſe æſtimet ſi læſerit dicit iſte.Dehinc moneo illum ne fraudeť.i.decipiat ſe ꝓpter illam ſecuritatem.Aut ſic cog.defunctus.i.uſus ſum ſtudio meo qa omnia mea carmina recitaui:& ideo nihil eſt.i.nullum uitiū patet.qđ dicat.i.apponat mihi aliqs is ne eſt et.mo.Error.n.erat.ſi q̄uis ſuæ comœdiæ receptæ ſint putaret non poſſe uileſcere uituperationem tā ſapientis poetæ apud po.ro.qm̄ nunc huc uſq; captauit beniuolentiam a pſona ſua & aduerſarii:modo incipit ab ipſa re defendendo eā ab oppugnatione inuidoꝝ & cōprobando eſſe bonam ſic iunge dixi ut facere inſtituit:& uere inſtituit uitupare meam ſcripturā:nam iſtam comœdiam:qa hoc modo ædiles priuſq̄ emere Eunuchum meū quā nūc capturi ſumus pficit Lanuinus &c.poſtea cum ibi adeſſent magiſtratus.i.ædiles & alii nobiles intromiſſi.cœpta agi.i.recitari.ille aūt ſtatim exclamat:furē dediſſe illam fabulam non po.qa dicebat ꝙ duas perſonas.i.glorioſum mi.& paraſitū accepiſſet furtim a Plauto & Ne.& q̄uis furtim illas partes appoſuiſſet:ṗterea tn̄ nihil dediſſet uerboꝝ.i.cōpoſitionis & ornatus hoc modo furē exclamat qa dicit collacem &c.Menāder fecerat quandam fabulam in qua eſt glorioſus miles & paraſitus eandem tranſtulerat.Ne.& Plau.in ea fabula paraſitus uocať collax & ab eo nominatur fabula:ſi id præmiſit culpā quæ ſibi imponebāt.Ecce accuſatio duobus modis qa probat non eſſe peccatū ſi diuerſi poetæ eādem materiam aſſumant tm̄modo.unuſqſq; ſuo mō digne deſcribat.Vel ſi peccatum eſſet diuerſos ſumere unam materiam nō eſſet ſibi imponēdum quia ignorauit Plau.& Ne.poſuiſſe illas pſonas in fabulis ſuis & hoc mō primū ſe excuſat non dico ꝙ ſit peccatū.ſed ſi id eſt peccatū &c.qd eſt.ſ.eſſe imprudentiam poetæ &c.ꝙ ſi alius modus excuſationis ꝓbat qđ non eſt peccatū ſi diuerſi poetæ aſſumūt eaſdem perſonas ſi nō eſt peccatum aſſumere eaſdē ꝓprietates licet eas ꝓprietates diuidere per partes.ſ.diſcere &c.paraſitus eſt idem ꝙ adulator edax quia alligurit bona illoꝝ quibus aſſentatur pueꝝ ſupponi.i.ſubſterni ut de puero Pa.eſt factū per Dauum.Am.audi.ſuſ.hæ omnes ꝓprietates ſunt in amatore:Deniq; ad hoc ꝓbandum ꝙ licet uti pſonis eiſdem qbus & alii ṗdeceſſores uſi ſunt dico tibi qa ſi nō licet uti niſi nouis iam tacebunt omnes poetæ qa nullum &c.Ignoſcere poni pro concedere.abuſiue tum quia ignoſcere eſt ad culpam.Ignoſcere æquum eſt ſi noui fa.quæ facere ueteres ac ſi dicat ueteres eaſdem dixerūt ſæpe quæ & ſui anteceſſores dixerant quare ſi modo noui faciunt ſimiliter ignoſcite:ideſt concedite.

DO. A

Vid igitur.f. In hac prothaſi exemplum ponitur q̃ non ſuæ poteſtatis ſit q amat:q̃ ſapiat qui non amat: neq; aliter affectus eſt. ℭ Quid.i.f. apparet & multa cogitaſſe adoleſcẽtem & tandẽ in hæc uerba ꝓrupiſſe. ℭ Igitur:pro deinde:ut Plau. in amphitrione. Si aliter fuerint animati:neq; dent neq; petãt ſe

Pla. Igiẽ ſe:igitur,ſumma ui:armiſq; oppidũ oppugnaſſem. ℭ Quid.i.f.menãder hinc Vit. Heu qd agam & eſt

Virg. dialogiſmus perditæ mẽtis poſt multã fruſtra cognitionẽ. ℭ Nõ.e.n.n.q.hoc uideẽ nõ eſſe cõtrariũ ſed eſt.nam dubitat utrũ meretricis ſatiſſactionẽ ſpectet:an illã oĩno nõ quærat. ℭ Nõ eã ne.n.q.non eam probus diſtinguit qui ꝑm

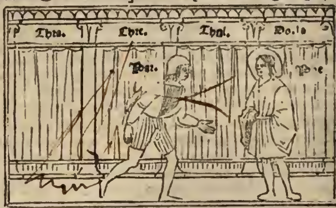
Compa rare. menãdri exẽplum legũt:iungunt. ℭ Cõparem:cõſtituam ut q̃ iniq; cõparatũ eſt. ℭ Nõ.per.m.c.ſic in andria priuſq̃ har; ſcelera & lachrymæ confictæ dolis cũ uni ſit iratus:de oĩb9 q̃reẽ. ℭ Excluſit reuocat utrũq; iniuriã fecit ex uerbo dicẽdo excluſit:& potiuſq̃ non admiſit & reuocat potiuſq̃ petit. ut redeam qđ erat moderatius. ℭ Redeã.n.ſ.o.uides ergo ſupiorẽ partẽ dubitationis in eo fuiſſe ut rogatus rediret. Inferiorem:ut ne rogatus qdẽ. ℭ Nõ.ſ.m.o.bene de ea quæ totũ ꝓterue agens excluſit & reuocat:& non petit:nec roget:nec oret. ſed obſecret inquit quod hoꝶ oĩum in maiorẽ partem eſſe ultimũ. ℭ Si.q.h.p. διαλογισ-

Virg. μοσ quaſi ad alteꝶ ut neſcis heu perdi. Virg. Nec dũ lao.ſ.p.g. ℭ Nihil.p.n.f.deeſt eſt: ut multũ ille.t.i.& a.& prius modo ad laudem noꝶ ad ordinẽ ꝑtinet:ut

Saluſti9. Salu. Quæ prima.m.d.& ipſe in heau.& ſuauia quæ. e.p.h.

Nauiter. ℭ Nauiter a naui ductũ a qua ĩ altum nullum diuerſorium eſt. ℭ Infecta.p.emphaſis ꝑ metaphorã: Indicans te amare:nõ uerbis indicãs:ut alibi: ibi tum examinatus Pãphilus bene diſſimulatũ amorẽ & celatum ĩdicat. ℭ Actum eſt:de iure tranſlatum. ℭ Illicet de iudicio ꝑiſti. de ſupplicio actum eſt. ℭ Vltro ad eã uenies relatum eſt:illicet adiudicans te amare ꝑiiſti ad ferre nõ poſſe. ℭ Illicet ſemꝑ in fine trãſactæ rei ponitur. ℭ Periiſti:Hyperbole.

Eludere. Cicero. ℭ Eludet ubi te uictũ ſenſerit eludere ꝓprie gladiatoꝶ eſt cũ uicerit. Cice. Quã diu ẽt furor iſte tuus nos eludet:eludere eſt finem ludo ĩponere. ℭ Proin tu:ut exin & exinde.ſic proin & proinde dr̃. ℭ Here quæ res in ſe neq; cõſilium neq; modũ habet ullum:cõceſſum eſt in palliata poetis comicis ſeruos dñis ſapientiores fingere quod idem in togata facere nõ licet. ℭ Eã cõſilio regere non potes: nũc dño ſeruus eſt ſapiẽtior:qa nec amator:nec amãs ut idẽ in andria:Facile cũ ualemus recta cõſilia ægrotis damus. ℭ In amore hæc oĩa in mala:duas præpoſitiones in amore:& inſunt. ℭ Induciæ: ĩduciæ ſunt pax in paucos dies:uel quod in diem dentur: uel qđ in dies ociũ præbeãt. ℭ Pax rurſum:bene ut conſolaretur ultimã partem poſuit. ℭ Hæc ſi tu poſtules.i.ſi uelis uel cõeris. ℭ Nihilo pl9 agas.i.nihil agas. ℭ Et qđ tu recum iratus cogitas pro quæ ut ſit cõſequens hæc uerba ſic in andria. Quod plæriq; oẽs faciũt adoleſcẽtes hoꝶ ille nihil. ℭ Ego ne illã quæ illum:familiaris eclypſis iraſcẽtib9 nã ſingula ſic cõplenẽ. ℭ Ego ne illã non ulciſcar. ℭ Quæ illũ:recipit.ſ. ℭ Quæ excluſit me:quæ nõ admiſit:& enim neceſſe habet: nec poteſt cõplere orationẽ qui & ſecum loqtur & dolore uexatur. nam amat apoſiopeſim nimia indignatio ut Virg. Quos ego ſed motos præſtat cõponere fructus. ℭ Hæc uerba proprie dixit:quæ ſcilicet nihil effectiua ſunt. ℭ Vna me hercle falſa lachrymula: expreſſio ad auxeſim dicẽs non uera ſed falſa & non lachryma:ſed lachrymula:& non ultro flens:ſed oculos terendo

A Phædria. Parmeno.

Vid igitur faciã? nõ eã ne nunc qdẽ cum
Accerſor ultro:an poti9:ita me cõparẽ nõ
Perpeti meretricum contumelias? excluſit.reuocat
Redeã:niſi me obſecret.P.ſiqdẽ hercle poſſis nihil
Prius aut fortius.neq; ſi ĩcipies:neq; ꝑtẽdes nauiter
Atq; ubi.pati ñ poteris cũ nẽo expetet ĩfecta pace
Vltro ad eã uenies:ĩdicãs te amaẽ & ferre nõ poſſe
Actum eſt illicet ꝑiiſti:eludet ubi te uictũ ſenſerit.
Ph.proin tu dum eſt tẽpus:etiam atq; etiam cogita.
Par.here quæ res.in ſe neq; conſilium neq; modũ
Habet ullum eam conſilio regere non potes.
In amore hæc oĩa inſunt uitia:iniuriæ:ſuſpitiones:
Inimicitiæ:induciæ:bellum:pax:rurſum
Incerta hæc ſi poſtules ratione certa facere:nihilo
Plus agas q̃ ſi des opam ut cũ rõne inſanias:& qđ
Nunc tute tecũ iratus cogitas:ego ne illã? q̃ illum?
Quæ me? q̃ non? ſine mõ.mori me mali ſentiet q
Vir ſiẽ.hæc uerba una me hercle falſa lachrymula.
Quam oculos terendo miſeræ uix ui expreſſerit:
Reſtinguet:& te ultro accuſabis:& dabis ei
Vltro ſupplicium.Ph.o indignum facinus.
Nunc ego & illam ſceleſtã eſſe & me miſerũ ſentio
Et tedet:& amore ardeo:& prudens:& ſciens:
Viuus uidenſq; pereo.nec quid agam ſcio
Par.quid agas? niſi ut te redimas captum q̃ queas
Minimo ſi nequeas paululo.at quanti queas:
Et ne te afflictes.Ph.ita ne ſuades? Par.ſi ſapis
Neq; præter quas ipſe amor moleſtias
Habet:addas:& illas quas habet:recte feras.
Sed ecca ipſa egreditur noſtri fundi calamitas
Nam quod nos capere oportet hæc intercipit.

rendo & nō facile:ſed ui:& non extillauerit:ſed expreſſerit:ſic Virg.Captiqꝫ dolis lachrymiſqꝫ coacti.¶ Quam oculos
terendo miſere uix ui expreſſerit:totū ſenſum uerbis ſignificantibus protulit:ut Stridenti miſeꝝ ſtipula diſperdere car/ Virg.
men:Et una dolo diuum ſi fœmina uicta duoꝝ eſt.¶ Nunc ego & illam ſceleſtā nunc.i.ſerò.ut Virg.Nunc ſcio quid
ſit amor & nunc augur apollo:Nūc lyciæ ſortes.¶ Et prudens ſciens.Prudēs eſt qui intelligētia ſuo aliqd ſentit.Sciēs Virg.
qui alicuius indicio rem cognoſcit:ergo prudēs per ſeſe:ſciens per alios.¶ Viuus uidenſqꝫ pereo:mire & noue uiuus Prudēs.
pereo:& propterea ſic dixit ut intelligamus occidor:& uiuus quaſi ſapiēs & ſentiens.¶ Viuus uidenſqꝫ.p.bñ addidit Sciens.
uidens.nam uiuus perit qui & dormiens opprimitur.¶ Videns aūt qui uigilans uim patit̃ & perit.Nā uidere pro ui/
gilare poſuit.unde ēt ſic Virg.cū de ſilentio dicat.Iamqꝫ uidēti ſanguineis frontē moris &.t.p.ergo uiuus non mor/ Videns.
tuus uidens & nō dormiens.Captum.Salu.Sin captus prauis cupidinibus.Quā.q.m.perſeuerauit in trāſlatione quā Virg.
iamdudum ſumpſit a bello.¶ Si ſapis.i.ſi ſapias.ad inferiora iungendum eſt.nam aliter nō intelligitur.¶ Noſtri ſun Saluſt.
di.c.ꝓprie calamitatem ruſtici grandinem dicunt.quod comminuat calamum:hoc eſt cumulum ac ſegetem.Intercipit Calami/
proprie quaſi totum capit.Plautus in aulularia.Quæ ſola inter bibere corinthienſem fontem.& pyreneum poteſt. tas.

Calamꝰ.

GVI. A

QVid igitur faciam &c.Hac prothaſi.i.in hoc primo actu exēplum ponitur quantum ſuæ poteſtatis nō ſit qui
amat Phæ.poſtquā multa cogitauit:Phædria tādem in hæc uerba prorupit.igitur.i.deinde ut uult Donatus:
poteſt etiā in ſua ſignificatione capi quaſi poſt multa uolutata:dicat igitur qd faciam dubitat an cum reuo/
cetur redeat.an eam deſeret:itaqꝫ dubitādo hæc dicit.nō eam.i.ire non debeā:ne qdem.i.nec etiā nunc cum accerſor.i.
aduocor.ultro.i.proprio motu meretricis an potius quaſi hoc eligat comparem.i.conſtituam:ſiue conſtituere me de/
beam.ita.i.eo pacto non perpeti.i.ferre contumelias illuſiones meretricū.iratus uni de omnibus queritur ſimul.Com Igitur.
parare interdum ſignificat cōſtituere:unde dici ſolet ita ueterū moribus comparatum eſt:ideſt cōſtitutū.Excluſit me.i. Compa/
eiecit me & reuocat nō rogat:immo tanq̄ ſuperba reuocat.redeam.i.redire debeā?Deliberatiue dictum eſt.deinde con/ rare.
ſtituit ſe non redituꝝ:ne ſiquidem uehemētiſſime rogetur non redibo ſup.hoc affirmatiue dr̃.ſi.i.quāuis obſecret.i. Reuoca/
me uehementer & obnixe roget.Par.hercle.i.per herculem ſi qdem.i.certe poſſis facere ſup.ut nō redeas nihil erit ſup/ re.
ple prius:ideſt melius.nec fortius:ideſt ualidius.uerum:ideſt ſed ſi incipies.neqꝫ ꝑficies:ideſt perſeuerabis.nauiter:ideſt Nauiter.
fortiter & magno animo ductum autem eſt a naui teſte Donato:a qua in altum nullū diuerſorium eſt.atqꝫ ubi.i.cum
non poteris pati quin eam uiſas uenies ultro ad eam.pace:ideſt concordia infecta.ideſt nōdum facta.cum nemo expe/
ctet.i.præter ſpem:præter expectationem indicans.i.oſtēdens te amare.i.amore eius capi & nō poſſe ferre qn.ſ.ad eam
uenias:ſi hæc feceris actū eſt de te.ſ.Cicero actum eſt de te niſi prouides.illicet.i.ire licet.hac uoce a præcone prolata iu Actū eſt.
dices de conſilio dimittebantur.ponitur autem ea uox ſemper in fine tranſactæ rei.periiſti.ideſt ꝑditus es.neqꝫ eſt am/ Cicero.
plius de tua ſalute ulla reliqua ſpes.eludet.ideſt ridebit te.ubi.i.cum uiderit te uictum.eludere enim proprie eſt gladia/ Illicet.
torum cum uicerint.nam uictores uictos eludunt.ſimiliter eludere eſt finē ludo imponere.Phæ.proin.i.proinde hoc Eludere.
eſt ea propter ut Parmeno.dum.i.quandiu tempus eſt:ideſt cōmodum ſeu opportunum cogita etiam atqꝫ etiam.ideſt
iterum ac ſæpius tecum uolue quonam modo hoc inſano amore potero me exoluere.Par.here.i.domine non potes
regere.ideſt moderari conſilio:ideſt ſuaſione & monitione alicuius.eam rem ſup.quæ res non habet in ſe conſilium:
ideſt in qua dari bonum conſilium non poteſt.neqꝫ habet modum ullum:ideſt ullam menſuram & moderationem.
qualis eſt inſanus amor.Nunc domino amante & ſui non cōpote ſeruus eſt ſapientior:quia non eſt amator nec amās
ut idem in andria:facile cum ualemus recta conſilia ægrotis damus.Hæc omnia uitia.ideſt mala ſunt in amore.Dici/
mus enim ineſt huic rei & in hac re.ſ.iniuriæ:ideſt iurgia probra contumeliæ:ſuſpitiones de riuali.ſ.inimicitiæ:diſcor/
diæ:induciæ:ideſt intermiſſiones amoris:induciæ enim ſunt pax in paucos dies:uel ꝙ in diem dētur:uel quod in dies
aliquot ocium præbeant.bellum:ideſt certamen inter amantes.rurſum.i.denuo eſt pax.i.concordia reconciliatio.ſi po
ſtules:ideſt coneris facere.i.reddere.hæc incerta.i.inſtabilia.certa.i.firma & ſtabilia.ratione.i.moderatione aliqua ni/
hilo plus agas.i.non plus efficies q̄ ſi des operam.i.labores:ut inſanias.i.inſanus ſis.cum ratione.i.cum uſu rationis:
quod eſt impoſſibile cum hæc inter ſe pugnent inſanire & ratione uti.& quod dictum eſt ſup.uel ut ait Dona.qd pro
quæ ſumatur:& ad id quod ſeqtur referatur.ſ.hæc uerba.quod.i.quæ.tute.i.tu met iratus cogitas tecum:uidelicet.ego
ne.i.non ulciſcar ſup.illam thaidem quæ recepit illum militem quæ excluſit ſup.me q̄ non admiſit me.ſ.ſine a ſino is. Tute.
modo.i.tantūmodo.q.d.linquatur mihi hoc ut ulciſcar eam malim me mori q̄.ſ.nō ulciſci ſentiet q.i.qualis uir ſiem:
ideſt ſim uel hercle iurantis eſt uel affirmantis quod ab eis ſic itelligebatur quaſi hercule me iuuante quod a chriſtiano
minime putem uſurpari debere q uerum deum uera colit religione.neqꝫ herculē neqꝫ alios quos eluſa antiqtas pro deis Hercle.
colebat qcquā habere deitatis putat:quoniam omnes dii gētium dæmonia:una lachrymula falſa:ficta:quā lachrymu/
lam ipſe exꝓſſerit.i.quaſi ꝓmendo oculos emiſerit:ut cum exprimamus ſordes alicuius ulciſceris carnem ꝓmendo:mi/
ſere male ut aduerbialiter ſumatur quaſi cū maximo labore & maxima miſeria exꝓſſerit.uix.i.difficulter.ui.i.uiolentia Exprime
& ſumma ope tergendo oculos ſuos.una ergo lachrymula reſtinguet.i.extinguet hæc uerba pridem q̄ tecum cogitas. re.
& accuſabis.i.culpabis te ultro ullo cogente:& dabis ei ſupplicium ultro.ideſt dabis pœnas ei hoc eſt teipſum punies:
aut te ei puniendum offeres.ſumere de aliquo ſupplicium uel pœnas ſignificat aliquem puniri.dare uero pœnas uel Daſ pœ
ſupplicium ſignificat puniri.ſi enim ab aliquo ſupplicium ſumatur:ipſe eſt qui dat ſupplicium a quo ſumitur.Ph.o nas uel
exclamatiue uel indignanter facinus indignum.i.non admittendum neqꝫ impune ferendum nūc.q.d.tarde ego ſen/ ſumere
tio & illam Thaidem eſſe ſceleſtam:ideſt ſceleratam & iniquam & me eſſe miſerum & me tædet.i.tædio afficior & ar/ pœnas.
deo:ideſt uror amore:ideſt inſania amoris.& prudens:ideſt eſt mea intelligentia cognoſcens & ſciens:ideſt alterius iu/
dicio admonitus.Prudens eni m per ſeſe aliquid ſentit.ſciens uero per aliorum admonitionem.pereo.i.occido uiuus.
non mortuus.& uidens.i.uigilans non dormiens:nec ſcio qd agam.i.agere debeam.Par.quid agas:ideſt agere debeas

niſi ut redimas te:q̃ minimo ꝑcio ſup.queas.i.quanto minimo poſſis ꝑcio te captum.i.in amore captiuum & irretitũ ſi nequeas te redimere ſup:paululo.i.admodũ paruo ꝑcio at redimas te quanti queas.i.quanto precio te poteris redi/mere.& ne.i.nõ affli⁊es:ideſt torqueas excrucies cõmoueas te.Ph.ne.i.uirum ſuades:ideſt cõſulis ita.Par.ſi ſapis:ideſt ſi ſapiens es facies neq; addas moleſtias præter eas ſup.quas ipſe amor habet & recte feras eas moleſtias quas habet:ſed ecca:ideſt ecce hic ipſa calamitas:ideſt ipſa pernicies ipſa tempeſtas.noſtri fundi:ideſt noſtræ poſſeſſiones.egredit̃ : ideſt exit foras.ſcilicet Thais quæ eſt tanquam grando quæ calamos fundi concutit unde ſequitur pauperies coloni.Cala/mitatem enim proprie ruſtici grandinem dicunt ꝙ comminuat calamum hoc eſt culmen ac ſegetem. Subdit deinde quare ſit calamitas.nam hæc Thais intercipit.i.totum capit quod nos oportet capere : interdum etiam intercipere ſi/gnificat ex inſidiis capere:ut latrones intercipiunt merces quæ feruntur huc & illuc.

A Q Vid igitur.incipit primus actus de pacificatione Phædriæ & thaidis:hæc pars tendit ad eunuchũ hoc modo qa.ſ.in hac recõciliatiõe ꝓmittunt̃ munera thaidi.i.eunuchus & æthiopiſſa ꝙ accidit iã adductũ Chæreæ ꝑ eunucho:& qa illa recõciliatio fuit cauſa ꝓmiſſionis & præparationis donoꝝ: ideo ait qũo facta ſit illa recon/ciliatio tum ꝓpter leuitatẽ amãtiũ:tum ꝓpter oblationẽ & cupiditatẽ donoꝝ:ideo in hac priori ſcæna deſcribit̃ mora/litas amatoris & hoc ꝑ deliberationẽ Phædriæ & parmenonis illius prudentiſſimi ſerui auctoritatem.Inducitur.n.hic Phædria deliberãs cũ parmenone qd de hac iniuria ſibi a meretrice illata cenſeat faciẽdũ & parmeno naturam amoris ediſſerens:ut in hac deliberatione & amatoris deſcriptione uideat̃ quædam cõmoditas ad pacificationem faciẽdã:ſic iunge lrãm me:dicit Phædria excluſit hen thais:& modo reducit:qd igit̃ fac.nũ.i.nũqd ibo modo ne.i.neq; etiam cũ accerſor.ultro.i.nullo interpellante pro me.Ecce una pars deliberationis:quã præmiſit ſeqtur alia.an potius cõparẽ.i. cõfirmẽ & cõſtituit me.i.aĩum meũ ut ſim extra amorẽ.etiã hoc ponit eq̃pollenter cõparẽ dico:nõ perpetim.i.ad hoc ut nõ amplius oporteat me pati cõtumelias meretricum.qui.n.eſt in amore ſub meretricis cõtumeliis oportet uiuere: ſed poſtq̃ extra materiã illã extra & cõtumelias illas:hoc eſt cõtumelia excluſit.& ecce oppoſitũ qa reuer.& ideo redeã: eligit ſibi unã ꝑtem deliberatiõis ꝙ.ſ.nõ ibit.ſunt.n. ſemꝑ duæ ꝑtes ad minus in deliberatiõe more amatoris facit q iu/rat & ꝓmittit ſe reſiſtere amori:& tñ poſtea una lachrymula totũ deprimit ſacramentũ.Siqdẽ poſſis nõ ire.nil nõ eſſet prius.i.melius & utilius & fortius q̃tum ad ꝓbitatẽ animi.ueꝝ.i.ſi incipies neq; ꝑficies ꝙ nauiter.i.ꝓprie oſtẽdit qũo nõ ꝑficiet.ſ.atq; ubi pati nõ poteris.qñ eas cũ ne.&c.cũ hoc totũ feceris tũc te eludet &c.ꝓinde.i.ꝓpterea qa me eludet & dum eſt tẽpus.i.dum nõdũ ſenſit me uictũ cogitat de me qd ſit faciundũ.Ecce inſtabilitas amatoris qui.n.prius de/liberauerat firmiter ſe nõ ituꝝ iam ponit ſe in alterius cõſilio de eadẽ re.here dicis ut cogitem & inueniam conſiliũ:ſed fruſtra cogitarẽ ad hoc:qa res nõ patit̃ cõſilium.rem poteſt regi cõſilio.Ecce uniuerſalis ꝓpoſitio aſſumptionem ſup/ponit:ſed in amore:neq; mens neq; cõſiliũ:ergo nõ põt regi cõſilio ꝙ nõ ſit modus neq; cõſilium:ꝑ hos effectus põt cõſideri ꝙ hæc oĩa uitia inſunt amori:qa cũ amator deliberet cõſilio ſe hr̃e bellum cũ amica perit ſtatim cõſilium qa ecce pax.Modus nõ eſt in iſtis uitiis qa uel ultra modũ ſunt ſuſpitiões uel beliũ ultra modũ:& ſic in cæteris hoc adeo incer/ta.i.ſine cõſilio & ſine mẽ.ſi.pa.f.c.rõne ita:ut inſanias:qui.n.uult regere amorẽ uult regere inſaniã:& hoc potes in te uidere q ꝙ nunc tute cogitas dicẽdo:ego ne illã.ſ.digner aduẽtu meo quæ illum recepit:quæ me.ſ.excluſit.Malim me mori q̃ eã ad illã hæc uerba oĩa reſtituet &c.Vere falſa qa quãdo oculos ẽt dabis ſuppliciũ quia uerberabis:qui tñ acce/piſti iniuriã.O indignũ.iam dolẽdo incipit flecti a ꝓpoſito prudẽs ꝙ bene cognoſco naturã amoris.& tñ ardeo amo re ſciens:quare bene noui mihi ꝑcauere.niſi ut te redimas ab iſto dolore excluſionis pacificãdo te cũ ea.At.i.ſaltẽ quã/ti queas.utrũq;.n.dicimus:& emi decẽ denariis & decẽ denarioꝝ quaſi rem ſubdiuidens.ſi ſapis ſi ſapiens es tu non addas alias moleſtias rixam faciendo ꝑter quam.i.ꝑter illas quas hẽt in ſe amor naturaliter:ac ſi dicat ſatis moleſtiarum affert non oportet per diſcordiam alias apponere.ꝑterq̃:quam eſt adiectio ſyllabica.etiam præter hoc ꝙ nõ addes mo/leſtias amori:etiam illas quas habet in ſe amor.recte.i.patienter feras calami.i.conſumptio.nam ꝙ nos.&c.

DO. M Iſerã me.uereor ne illud grauius tulerit Phæ/

A dria ne ue aliorſum.aliorſũ i aliã ꝑtẽ:ut ſeor/ſum retrorſũ dr̃.℄ Quod.h.i.n.e.hæc leui⁹

Aliorſũ. ut de facto ſuo loq̃ns:excluſit:reuocat inqt redeã non ſi me obſecret.℄ Tremo.h.ex amore nimio nimius ignis effectũ frigoris reddit:ut ex frigore nimio effect⁹

Virg. ignis exiſtit ſm illud qd' phyſici aiũt hinc & Vir. Aut bo.penetrabile frigus adurat.Inquit igit̃.℄ Tremo. horreoq; poſtq̃ aſpexi hanc:natura magni caloris etiã horrorẽ incutit ut nimiæ febres.℄ Accede ad.h.i.ap/tius ignẽ meretricẽ accipimus q̃ arã apollinis uel quia

Virg. amator urit̃.ut Virg. At mihi ſeſe of.ul.m.i.a.uel quia auida & auara eſt alimẽtorum ut ignis.Iã caleſces.p.ſ. noue ſed itelligit̃.quo.i.de quo.& alibi.Quã neqd in illũ.i.p.ſa.f.pr̃.℄ Iã ca.p.ſ.noue:ſed intelligit̃ plus ſa/tis q̃ horrueras.Hoc qdã putãt:At mihi de his uſ eſſe q̃ a ueterib⁹ gemiabãt ut plæriq; oẽs hoc ẽ oẽs:& plæ raq; oĩa.i.oĩa ſic & pl⁹ ſatis ꝓ ſatis.Quis.h.l.non ĩpite ĩtelligũt ꝙ exiſtimãt meretricẽ ẽt hoc ſitare.ꝙ nõ ꝑui/derit

M A Thais. Phædria. Parmeno.
Iſerã me.uereor ne illud grauius phædria
Tulerit.ne ue aliorſũ atq; ego feci accepit
Quod

derit Phædriã. Nã & pſonæ & dictis eius cæteris hoc cõuenit & tũc erunt gratioſa oĩa q̃ ſupradixit. ℂ Cur.n.r.it.uia. q̃ſi paꝝ fuerit introibas: ſatis mire additũ recta. ℂ De excluſione uerbũ nullũ: plus admirationis ẽ nec accuſationi: nec ſatiſfactioni locũ reliqſſe meretricẽ callida & diſſimulata iniuria. ℂ Quid taces. & hoc callide q̃ſi innocens ne ſuſpicet̃ quidẽ qd ſucceſſerat adoleſcẽs. ℂ Sane uero qa ſp hæ mihi patẽt fores: tolle ſane: & uero & pnũciãdi adiumẽta uulruq̃ꝫ dicẽns illatũ eſt. nri uerbis nõ negatio: ſed cõfeſſio eẽ credat̃. nã uero ſp ironiæ cõuenit. ut Vir. Egregiã uero laudem: & ſpolia ampla refertis. ℂ Aut qa ſum apud te prim⁹: duo dixit q̃ dolẽt: qa clauſæ fores. & qa poſterior habet̃ pſ plato mili/te. Aut qa ſum apud te prius: ſubaudit̃. nõ recta itroi/ui.

Quod heri intromiſſus nõ eſt. Ph. totus parmeno
Tẽo horreoq̃ꝫ poſtq̃ aſpexi hanc. P. aio bono eſto
Accede ad ignem hunc iam caleſces plus ſatis.
Th. qs hic loquitur? hem tum hic eras mi phædria?
Quid his ſtabas? cur non recta introibas?
Par. Cæteꝝ de excluſiõe uerbũ nullũ. Th. qd taces?
Ph. ſane uero qa hæ mihi ſp patẽt fores: aut qa ſum
Apud te primus. Th. miſſa iſtæc face. Ph. qd miſſa?
O thais thais utinã eẽt mihi pars æqua amoris tecũ
Ac piter fieret ut aut hoc doleret tibi itidẽ ut mihi
Dolet: aut ego iſtuc abs te factum nihil ppẽderem.
Tha. Ne crucia te obſecro aĩc mi phædria: non pol
Quenq̃ quo plus amẽ. aut plus diligam: eo feci:
Sed ita erat res. faciũdũ fuit. par. credo ut fit miſera:
Præ amore excluſiſti hũc foras. th. ſiccine ais pmẽo
Age: ſed huc qua gr̃a te accerſi iuſſi auſculta. Ph. fiat
Th. At dic mihi hoc primum. potin eſt hic tacere.
Par. ego ne? optime. ueꝝ heus tu hac. tibi lege meã
Aſtringo fidem. quæ uera audiui taceo:
Et contineo optime: ſin falſum aut uanum
Aut fictũ eſt: continuo palã eſt plenus rimarũ ſum:
Hac atq̃ꝫ illac perfluo. proin tacere ſi uis uera dicito
T. ſamia mihi mr̃ fuit: ea hĩtabat rhodi. pa. põt hoc
Taceri. Th. tũ ibi mr̃i puulam puellã dono quidam
Mercator dedit ex attica hinc arreptã. Ph. ciuem ne?
Th. arbitror: certum nõ ſcimus mr̃is nomẽ & pr̃is:
Dicebat ipſa patriam & ſigna cætera: neq̃ꝫ ſciebat:
Neq̃ꝫ p ætatẽ ẽt tũ potuerat. mercator hoc addebat
E prædonibus: unã eam emerat ſe audiſſe abreptam
E ſunio. mr̃ ubi accepit: cœpit ſtudiõſe oĩa docere:
Educare: ita ut ſi eſſet filia: ſororem pleriq̃ꝫ eſſe meã
Credebant ego cum illo. quo cũ uno tum rẽ hẽbã
Hoſpite abii huc q mihi reliq̃t hæc quæ habeo oĩa.
Pa. utrũq̃ꝫ hoc falſum eſt: effluet. Th. quid iſtuc. Pa.
Quia neq̃ꝫ tu uno eras contenta neq̃ꝫ ſolus dedit:
Nam hic quoq̃ꝫ bonã magnãq̃ꝫ partem ad te attulit.
Th. ita eſt. ſed ſine me peruenire quo uolo:
Interea miles q me amat̃ occepat ĩ cariã eſt pfectus
Inter ea loci te cognoui. tute ſcis poſt illã q̃ intimũ
Habeam te: & mea conſilia ut tibi credam omnia
Ph. neq̃ꝫ hoc qdẽ tacebit pmeno. Par. oh dubium.
Ne. id eſt? Th. hoc agite: amabo: mater mea illic

ℂ Miſſa hæc face: alia diſſimulatio & durior poſt admonitionẽ ſed bene intelligit qa a meretrice ridẽte mollit̃: & oſculũ porrigẽte dici accipit. ℂ Quid miſ/ſa magna uirtus poetæ eſt nõ ſnias ſolũ de cõſuetudi/ne ac de medio tollere: & ponere in comœdia. uerum etiã uerba qdã ex cõi ſermone qd̃ ait nunc. ℂ Quid miſſa. ℂ O Thais thais utinã eẽt mihi ps æqua amo/ris tecũ: uel amãdi uel nõ amãdi. ſ. ℂ Ac. p. ſ. pariter ſi militer. Saluſt. Quũ niſi pariter obuiã iret̃. ℂ Ac. p. ſ. ut hoc aut tibi doleret itidẽ ut mihi dolet: aut ſi ambo amarem⁹. ℂ A ie mi. phæ. mi. uocatiu⁹ eſt ab eo qd̃ ẽ meus uide q̃ familiariter hoc idẽ repetit blãdimentũ. uult. n. Terẽtius uelut peculiare uerbũ hoc eẽ thaidis: ideo toties dictũ eſt. Tu ne. h. er. mi. ph. ℂ Ne cru. te. ob. a. mi phæ. hæc ruſum niſi amplectẽs adoleſcẽtẽ mulier dixerit: uidebit̃ ne crucia ſine affectu dicere. ſed ſic dicit ne crucia te ĩ eo geſtu q̃ſi ĩ eo ẽt ipſa cruciaret̃. nã iõ ſubiecit aĩe mi: hoc eſt aĩus meus. ℂ Nõ pol. q. q. p. a. hoc totũ nimis blãde. & cũ cõtrectatiõe adole/ſcẽtis dicit meretrix. ℂ Faciẽdũ. ſ. legẽdũ faciẽdũ ſcri/bendũ: totũ hoc ſp neceſſitati adiungit̃. Vir. Aut pacẽ t. ab. r. & alibi: Anna. a. ℂ Credo ut fit. m. p. a. ex. h. ſ. oratorie: ac facete additũ miſera & cũ illa a deriuatiõe cauſæ argumẽtet̃: mire a parmenone correpta eſt. Ve/riſimile nõ eſſe: ut ſiqs quẽpiã amet eundẽ poſſit ex/cludere. ℂ Excluſiſti. h. ſ. παρατροσδοκιαν. Intu/lit ituens puellã & ei oñdens phædriã: ut oñdat q̃ fal/ſa & repugnãtia loquat̃ meretrix. ℂ Age. ſed. h. q. g. t. a. i. auſculta: corripiẽtis eſt mõ age: nõ hortãtis aduer biũ. ℂ Te. ac. i. a. hoc eſt qd̃ ſupra ait. Nõ ea nũc qdẽ cõ. ac. ul. ℂ Dic. m. meretriciã calliditatẽ cõmendat q̃ dictura eſt. ℂ Ego ne. o. bñ nõ expectauit ſeruus ut p ſe dñs rñdeat thaidi. ℂ Veꝝ. h. t. h. l. t. aſtute ſeruus re/ponit thaidi uicẽ. nã illa ut magnum uoluit expectari qd̃ dcñ ẽ. iſte ut falſũ cõtẽnit. ℂ Meã. a. ſ. pmitto qa uicula fidei dñt. ℂ Quæ. u. a. t. mit̃ uicẽ. Par. reddidit meretrici. nã ut ſeruũ difficile eſt tacere cõmiſſa: ita me/retricẽ paꝝ eſt uera dicere. ℂ Quæ uera. a. figura hæc. μαρτκευ. ℂ Cõtineo op. pprie a metaphora uaſoꝝ trãſtulit uerba. ℂ Sin. ſ. aut. u. a. ſ. e. cõ. p. eſt. falſum eſt qd̃ tegit̃ id qd̃ factũ eſt. uanũ qd fieri nõ põt. fictũ qd̃ nõ eſt factũ & fieri potuit. uel falſum eſt fictũ mẽdaciũ ſimile ueritati. uanũ nec poſſibile nec ueriſimile: fictũ totũ ſine uero ſed uериſile. falſũ loq mẽdacis ẽ. Fictum callidi. Vanũ ſtulti. Falſum loq culpæ ẽ. Fictũ uirtutis. Vanũ uerecundiæ. falſis decipimur. fictis delectamur. uana cõtẽnimus. ℂ Hac. a. il. p. cõtra cõtinuo pa. e. p. r. ſ. Hac atq̃ꝫ il. p. uilis atq̃ꝫ abiecta trãſlatio & apta apd̃ meretricem loqntis: trãſlata aũt eſt ab aq̃rio uaſe fictili. ℂ Proin. t. ſi uis. u. d. utrũ taceri aut tuũ dictũ an iper/ſonaliter: an infinito mõ. ℂ Samia mihi. m. ſ. puduit dicere thaidem meretrix mihi mater fuit: quod tamen

Saluſt⁹. | Aie mi. | Virg. | Falſum. Fictum. Vanum

ſignificauit dicendo aliunde ciuem alibi habitaſſe. Nam ideo meretrices peregrinæ dictæ ſunt in comoediis ut in an/
dria. Adeon eſt demens ex peregrina. ℂ Poteſt taceri hoc:id ueriſimile eſt.nec hoc ad laudem proficit:ſed ad dedecus
meretricis. ℂ Poteſt taceri.h.ſ.peregrinam naſci meretricem:& ideo poteſt uerū uideri. ℂ Puellam dono:qdam ætas
& ſexus ſunt amoris cauſa cur eam Thais puellam diligat. ℂ Puellam qdam mercator dono dedit:ꝑpter hoc oſtēdit
meretricem fuiſſe matrem:& dono ideo accipere puellam potuiſſe. Ex attica hinc arreptam:quia athenis eſt conſtituta
ſcæna. ℂ Arbitror:bene arbitror & nihil certi.quādo enim auſurus eſſet Parmeno adornare Chæream ad uitiandam
hanc uirginem:ſi præſciſſet ciuem eſſe. Matris nomen
& patris dicebat ipſa:quæ infantis memoriæ ꝓxima
ſunt. Nā quid prius ætas illa quā pr̄em matrē𝔮 co/
gnoſcet? Et ſigna cætera.i.domū patriam regionem.
ℂ Ne𝔮 p ætatem ēt poterat:hoc ideo addidit:ne eēt
minus elegās quæ neſciret. ℂ Mercator:hoc addebat
ad matris.ſ.nomen & patris qđ puella dicebat. ℂ Vñ
Virg. emerat.i.a qbus:ut Vir. Genus uñ latinum.& Quo/
modo e dauo audiui.& cauſam dicere uñ prius petit
Suniū. au℞. ℂ E ſunio:ſunium ꝓmōtorium eſt athenienſiū
& in eo re℞ uænalium emporiū eſt. ℂ Mater ubi ac/
cepit:hæc figura in narratiōe baſis dr̄:cū oia pedetē/
tim dicunt inſinuandi gratia ut nūc. Matri mercator
dono dedit. Mater ubi accepit:& ſimul cōuenit mu/
lieri loquenti huiuſcemodi mora. ℂ Coepit ſtudioſe
omnia docere mire:nā non docuit:ſed coepit docere.
& uide quā ſatis muliebri/
ter dixit. Mater ubi accepit ſimpliciter an audiuit inge
nuā ut capiendi &.c.a.t.b.ſed melius prius. ℂ Ita ut
ſi eſſet.ſ.ergo uelut ſoror hñda eſſet thaidis:& ideo ſe/
quitur:Sororē plæri𝔮 eſſe credebāt meam:& orato/
rie cumulat dignitatē & amorē puellæ:ut eius cōpa/
ratione leniat iniuria facta phædriæ. ℂ Ego cū.il.q.c.
u.t.r.h.h.totū dixit & ꝙ hoſpitē:& ꝙ rē hēbat & bñ
tūc:& nō nūc. Nā nunc cū duobus. ℂ Quo cū.u.h.
ideſt cōſuetudinē amorē. ℂ Hoſpite.i.attico. ℂ Abii
huc.i.rhodo athenas.ſ. ℂ Qui.m.r.h.q.h.o.hoc iō
non tantūdem obſeq exigat phædria adeo cōtra par/
menonem. ℂ Vtrū𝔮.h.ſ.eſt effluet:ipſe exponit hoc
utrū𝔮 qd dicat.& cōtradicendū eſt:qa p̄ſens amator
grauat hoc dicto. ℂ Ne𝔮 tu.u.c.c.qppe quæ admi/
ſeris militē. Ne𝔮 ſolus dedit.qppe qa nō oia tua illius
fuere mortui. ℂ Nā hic quo𝔮.nō phædria.
Sed hic dixit tāgens illum q̄ſi iuito illo expro
bret. ℂ Bonā magnā𝔮 ptem ad te attulit:hæc dicunt
ισοστομενα:ut abs te petere & poſcere.an potius
bonā ſpēm:magnā quātitatē.& nūc diſcretiue dictū
eſt.nā alias bona ꝓ magna & multa accipimus. ℂ Ita
eſt:nō erat negādū meretrici qđ dixit parmeno ſatiſfa/
cere cupiēti & nō tacēti culpā in cōſcientia eſſe. ℂ In/
terea loci cognoui:oratorie priorē amatorē facit mili/
tem q̄ phædriā.nā poſterius dicit hunc cognitū p ab/
ſentiā militis. Ergo cū militi phædria riualis ſuperdu/
ctus ſit:cōſequēs eſt ut miles quæri debuerit nō Phæ
dria:& ꝓpterea nihil erratū ſi ordine ſeruato miles in/
terpoſitus fuerit amatori poſtmodū cognito:& hoc
ſine puella & nimi℞ cā multū ꝓ milite cōtra phædriā
ualet. Sed uide meretricē.qa rē dixit ꝑurētem. Quod
& q̄lia blādimēta ſubiici dicēdo. Tute ſcis poſt illa q̄
intimū habeā te & cætera. ℂ Cognoui:ꝓprie cogno/
ui. ℂ Tute ſcis poſt illa q̄ itimū figura:nā
hoc ad narrationē nō ꝑtinet. ℂ Et mea cōſilia tibi ut
credā oia ex p̄ñti actu ſumpſit argumentū.ꝙ cū nunc
tanq̄ conſultorem

Mortua eſt nup:eius fr̄ aliquātū eſt ad rem auidior:
Is ubi hanc ſorma uidit honeſta uirginē:& fidibus
Scire:precium ſperans:illico producit uendit:
Forte fortuna affuit hic meus amicus:emit eam
Dono mihi imprudens ha℞ re℞:ignaru ſ𝔮 omniū:
Is uenit poſtq̄ ſenſit me tecum quo𝔮 rem habere:
Fingit cauſas ne det ſedulo:ait ſi fidem habeat ſe iri
Prepoſitum tibi apud me:ac non id metuat:ne ubi
Accepim ab eo ſeſe relinquā uelle ſe illā mihi dare.
Ve℞ id uereri:ſed q̄tū ego ſuſpicor ad uirginē aīm
Adiecit. Ph. etiam ne amplius? Th. nihil.
Nam quæſiui nunc ego eam mi phædria:
Multæ cauſæ ſunt quāobrem cupio abducere:
Primum ꝙ ſoror eſt dicta:præterea ut ſuis
Reſtituam ac reddā:ſola ſum:habeo hic neminem
Ne𝔮 amicum ne𝔮 cognatum:quāobrem phædria
Cupio aliquos parare amicos beneficio meo:
Id amabo adiuta me:quo fiat facilius:
Sine illum priores partes hoſce aliquot dies
Apud me hr̄e:nihil mihi reſpōdes? Ph. peſſima es?
Egon quicq̄ cum iſtis factis tibi reſpondeam.
Par. hei noſter laudo? tandem perdoluit uir es.
Ph. At ego neſciebam quorſum tu ires.
Paruula hīc ē abrepta eduxit mr̄ ꝓ ſua:ſoror dicta ē
Cupio abducere ut reddā ſuis.nēpe oia hæc uerba
Huc redeūt.deni𝔮 ego excludor:ille recipit: (nūc
Qua gratia? niſi illum amas pluſq̄ me.
Et iſtā nunc times:quæ aducta eſt ne illum talem
Præripiat tibi. Th. Ego ne id timeo.
Phæ. Quid te ergo aliud ſolicitat?
Cedo.num ille ſolus dona dat.
Num ubi meam benignitatē ſenſiſti in te claudier:
Nonne ubi mihi dixti cupere te ex æthyopia
Ancillulā.relictis rebus omnibus quæſiui? porro
Eunuchū dixti ueli te:quia ſolæ utunt his reginæ
Repperi heri minas uiginti pro ambobus dedi
Tamen contēptus abs te hoc habui in memoriam
Ob hæc fcā abs te ſpernor? Th. quid iſtuc Phædria.
Quanq̄ illam cupio abducere:at𝔮 hac re arbitror
Id fieri:poſſe maxime.uerumtamen priuſquam
Te inimicum habeam:faciam ut iuſſeris.
Phæ. Vtinā iſtuc uerbū ex animo:ac uere diceres

tanq̄ conſultorem adhibuerit:& bene credam ſecundum illud potiu eſt hic tacere. ¶ Ne hoc quidem.i.hoc quoq̧ falſum eſt. ¶ Dubiũ ne.i.me nõ taciturũ.ſ. ¶ Hoc.a.a.pro aduerbio corripientis eſt poſitũ:aut certe ꝑ adhortatione audientiæ ꝑbendæ.ſic Plau.hoc agite ſi uultis ſpectatores:& cõuenit uelut natu audientiam ſignificantis & geſtu hoc ipſum adiuuari.Hoc agite.i.illud deſinite:& hoc attendite.Nuper eius frater:ut adhuc amor flagrare uideatur addidit nuper. ¶ Aliquantum ad rem eſt auidior:uultu accõmodato ad reprẽſionẽ pronunciandum eſt. ¶ Ad rem auidior. proprie ad rem auidior pecuniam modo dicit. ¶ Is ubi hanc formam uidit: ex aliena perſona uult oſtendere præter affectum quanti ſibi æſtimanda ſit:& quanto munere miles Phædriæ meruerat anteponi. ¶ Et fidibus ſcire.uetuſta εκλειψισ. ¶ Precium ſperás.deeſt magnum ut ſtabulo frenoſas Plautus

Potius q̄ te inimicum habeam.ſi iſtuc crederem
Sincere dici quid uis poſſem perpeti.Par.Laba ſcit
Victus uno uerbo q̄cito.Th.ego ex animo potius
Miſera dico:quã ioco rẽ uoluiſti a me tandem quin
Perfeceris?ego ĩpetrare nequeo hoc abs te biduum
Saltem ut concedas ſolum.Ph.ſi quidem biduum.
Verum ne fiant iſti uiginti dies.Tha.profecto non
Plus biduum:aut.Phæ.aut nihil moror.
Tha.nõ fiet hoc modo ſine te exorem.Phæ.ſcilicet
Faciundum eſt quod uis.Tha.merito te amo.
Ph.bene facis:rus ibo ibi hoc macerabo biduũ me
Ita facere certum eſt:mos gerendus eſt thaidi.
Tu parmeno huc fac illi adducantur.Par.maxime.
Phæ.in hoc biduũ thais uale.Thai.mi Phædria & tu
Nunquid uis aliud?Phæ.ego ne quid uelim
Cum milite iſto?præſens abſens ut ſies:
Dies noctesq̧:me ames:me deſideres:me ſomnies:
Me expectes:de me cogites:me ſperes:me te
Oblectes:mecum tota ſis:meus fac ſis poſtremo
Animus.quando ego ſum tuus.Tha.me miſeram
Forſitan hic prauam habeat mihi fidem:
Atq̧ ex aliarum ingeniis nunc me iudicet:ego pol
Quæ mihi ſum conſcia:hoc certe ſcio:neq̧ me
Finxiſſe falſi quicq̄:neq̧ meo cordi eſſe quenq̄
Cariorem hoc Phædria:& quicquid feci
Huius cã uirginis feci.nam me ſpero eius fratrem
Propemodũ iã reppiſſe adoleſcentẽ adeo nobilem
Et his hodie uenturum ad me conſtituit domum.
Concedam hinc intro:atq̧ expectabo dum ueniat.

¶ Producit ac uendit.nam proprie ꝓduci res uenales dñr: ¶ Forte fortuna.i.bona fortũa. ¶ Hic meus.a.qa locus eſt meritoꝝ:nõ iam miles ſed meus amicus:uide.n.quid ſequatur. ¶ Emit inquit eam:& dono mihi ĩprudens haꝝ reꝝ.Hic oñdit̃ q̄ auidus hic faceret:ſi rem penitus noſſet.Simul etiam oſtẽdit̃ quãta ſecreta dicat Phædriæ utpote q̄ riualis neſciat. ¶ Imprudens haꝝ rerum ignaruſq̧ oium: prudẽtia naturalis eſt.ignaritas extrinſecus uenit. Imprudens. per ſe.ignarus per alios:hoc eſt qđ nec ſuſpicatus ſit neq̧ ex aliquo audierit. ¶ Poſtq̄ me.ſ.t.q.r.h.non dictum ſed q̄ſi celatũ. ¶ Senſit.m.t.q.r.h.magno pondere dixit tecũ quoq̧:tanq̄ iraſcendi iuſta magis ſit cã multi q̄ Phædriæ.Nã ſenſit:& tecũ:& quoq̧ hoc ſignificat. ¶ Rẽ hr̃e: ſic dixit ut honeſta res ĩpura dicat̃. ¶ Ne det ſedulo.Sedulo ſine dolo:hoc eſt ĩpẽſe. Ait ſemꝑ ait dicimus quũ uel inuiſa nobis uel audiẽtibus aut uana dicta narramus alicui⁹. ¶ Si fidẽ hẽat: hoc ẽ ſi faciã aliq̃:uñ credat ſe ſibi ꝑponi.Si.fi.h.ſicredere cogatur.i.ſi credat:unde fideiuſſor dr̃.hoc eſt auctor credẽdi. ¶ Se iri.p.a.m.anaſtrophe i uerbo præpoſitũ iri:neceſſaria implicatio in his quæ dure dicta ſunt. ¶ Sed ego quantũ ſuſpicor:alta & acuta inuentio.Scit meretrix hoc ſolo amatores inimicos eſſe qđ idẽ diligũt. ¶ Magnifice igit̃ ut riualis odiũ declinet uult ꝑſuadere Phædriæ ñ ſe amari:ſed uirginẽ. ¶ Ad uirginem aium adiecit:cur hoc inferat̃:ut uel lædẽdi militis cã Phædria patiat̃ eum quẽ amet & nollet uirginẽ dono dare. ¶ Etiã ne amplius.Mũde Terẽtius ut ſolet res huiuſmodi ꝑ eclypſim ſuã. ¶ Nihil nam quæſiui.nũc ergo optime purgauit.,Terẽtius quod mox liberalibus nuptiis fuerat obfuturũ.Si uitiatam uirginẽ duceret chærea neceſſario ergo defendit̃:tãq̄ quæ honeſte nuptura ẽ. ¶ Quãobrem cupio abducere:etiam hoc uerbo gratificat̃ Phædriæ.non enim accipere:ut ab inimico remunerãte:ſed abducere:ut ab ſtulto & inexperto. ¶ Nũc ego eã mi Phæ.multæ ſunt cauſæ.Nõ indiligenter cõſiderauerũt hãc meretricis orõnem:q̄ illã inſtar cõtrouerſiæ rettulerũt.nã & prĩcipiũ eſt.Me miſeram uereor ne illud grauius Phæ.tulerit.& narratio Samia mihi.m.ſ.& partitio cũ cõfirmatiõe:ut nũc ego iã mi Phæ.multæ cauſæ.q̄obrem cupio abducere:primũ ꝙ ſoror eſt dicta &c. Reꝑhẽſio quoq̧ ego ne id timeo:& ego ne nõ ex aio id miſera dico:& cõcluſio ꝑ cõqueſtionẽ:ut quã ioco rẽ a me ĩpetrare abs te nequeo biduũ ſaltem ut cõcedas. ¶ Solũ ut ſuis re.ac.r.Reſtituimus his qbus nos uolumus.Reddimus his q nos uolũt:ergo reſtituimus uolẽtes:reddimus uolẽtibus ſed in hac utrũq̧ eſt. ¶ Sola.ſ.h.h.n.Sola ad familiariũ referẽ abſentiã. ¶ Habeo hic neminẽ ad alienoꝝ amicitiã.põt.n.ſola domi eſſe:hr̃e tñ aliquẽ foris & habeo hic neminẽ:plus ſonat q̄ neminẽ hic hẽo:& ſola ſum:ab his:quos natura cõciliat ꝑ ſe. ¶ Habeo neminẽ:eoꝝ q uoluntate iungunt̃. ¶ Neq̧ amicũ.bene hoc apud amatores an qa aliud eſt amator & amicus.Amator ad ĩpͣs. Amicus q perpetuo amat.An qa in pſis ꝑtãtis eſt Phædria.Quãobrẽ Phæ.ne in neceſſariis inopẽ uideret̃ in neceſſariis interponi nõ licet audiẽtis nomẽ. ¶ Cupio.a.p.a.b.m.hic oñdit ſpãliter cuiuſmodi aicos q̄rat:ne Phædriã cõtẽnere uideat̃.Parare.a.b.m.q parẽ & alieno:ſed min⁹ diligũt. ¶ Id.a.ad.m.q.id.fi.ſa.bis id poſuit adiuta me.Mira coactio ꝑ pateẽ excludi adiuta me dixit. ¶ Sine illũ.blãde ſiue illũ.tãq̄ in manu ei⁹ ſit iniuriã nõ pati:& excludi militẽ.Nõ.n.dixit ſer aut patere:ſed ſine priores partes. ¶ Hoſce aliquot di.honeſte circũloquitur:& oratorie ne dicat abi foras: atq̧ excludi te patere.

Prudentia. ignaritas

Reddimus. Reſtituimus. Amator Amicus

¶ Nihil reſpondes iam ſilētium accuſat:quia ſcit nihil reſpōſurum cōtrarium & ſatis blande nihil mihi dixit tanq̄ cui debes amoris uicē. ¶ Egon.q.facere.exprimit illud. Amantiū iræ.r.a.e. ¶ Tandem.p.u.doluit.i.præſenſit dolorē.& tandē quaſi quæ impatiens fuit. ¶ Tandē.p.uir.es.eleganter uariauit pſonā ſecūdam & tertiā.Vir es.nō puer.ſed iam uir q meretricē contēnis. ¶ Paruula hinc eſt ab.edu.mater ꝑ ſua uide μιμησιν cū odio inductā & deprauatā ꝓnunciatione:ita ut & nō uitarent̄ de induſtria ομοιοτελευτα.Abrepta pro ſua ſoror eſt dicta. ¶ Hæc nūc.u.i.falſe dicta huc redeunt ut excludar. ¶ Niſi.i.a.p.q̄.m.repudiatis cauſis quas illa attulerat p deriuationē cauſæ hic aliud dicit eſſe cur repellat̄. ¶ Et iſtā nūc times quæ aduecta eſt adeo inquit amas militem:ut etiā inuideas ſi quā amauerit. ¶ Talem præripiat tibi ironia ſtomachantis amatoris. ¶ Quid te ergo aliud ſollicitat:qd eſt inquit ſi hoc non eſt. ¶ Num ſolus ille dona dat:ſed exigua aut minus libenter:& ideo mētionem benignitatis adiecit. ¶ Nū ubi meā benignitatē:ſed ille benignus eſt.Nū ubi nunqd alicubi.Aut ſi nūc ubi legimus erit aduerbium tēporis:ut ſicubi:quo in loco : qua in re.Nū ubi meā benignitatē:intelligit ſe & dona obtuliſſe:ꝙ id benigne ſæpe feciſſe.nam plerunq; ignara dona ſunt in qbus benignitas nō apparet:quæ aut in quātitate reꝝ eſt:aut in fœlicitate præſtātis. ¶ Claudier:claudi.aut claudicare.

Saluſt. Saluſt.Neq;.n.ignorantia claudit res:& nihil ſecordia claudebat. ¶ Nōne mihi ubi dixti:plus dixit ubi dixti cupere te: q̄ ſi diceret feciſti ut emerem.plus eſt.n.id præſtitiſſe:ꝙ quæ acceperit non auſa fuerit poſtulare. ¶ Cupere te.uult rem parui ꝑcii ex illius cupiditate & ſuo labore perpēdi. ¶ Ex æthyopia nō æthyopiſſam:ſed honeſtius ex æthyopia.Relictis rebus oībus q̄ſiui.hæc iā oia in bñficiis cōſiderari ſolēt. ¶ Quæſiui.uide queādmodū exhibeat ærūnas:ſibi difficillimū numeꝝ impoſuiſſe meretricē.Ex æthyopia ancillulā inqt dixti te cupe.Quod ego feci.mire cœli & ſolis ac pene orbis alterius q̄ſiui nō.n.in promptu erat deinde nō petiſti:ſed dixiſti nec uelle te:ſed cupere:nō nigrā:ſed ex æthyopia nec dedi:ſed relictis rebus oībus q̄ſiui. ¶ Quid hic nō exq̄ſitum:qa nō ita exp̄ſſum ut nihil addi poſſit. ¶ Porro

eunuchi Eunuchū:deinde uel poſtea:uel multo poſt. ¶ Eunuchū uelle. Eunuchos a perſis inſtitutos putant ex captiuis babyloniis.Etenim Ellanichus antiquior extat id habuiſſe. ¶ Porro eunuchū dixti uelle:uide queādmodū maius faciat qd̄ p̄ſtitit nō ſemel imputat duo mācipia:ſed primo puellā:deinde eunuchum.qa ſolæ utunt̄ his reginæ.illā qa ex æthyopia:hunc qa ſolæ his reginæ utunt̄.Quid tale thaidi riualis dedit?Eunuchum. Reginæ.i.diuites:ſed nō eſt:qa ſolæ utunt̄ his reginæ.Varie eunuchum dixit:& intulit his:ut ſi q̄ſq̄ eſt q̄ ſe placere ſtudeat bonis q̄plurimis: & minime multos lædere.in his poeta nomē profitet̄ ſuum. ¶ Repperi plus eſt q̄ emi.Et uide q̄ propriis & ampliſſimis uerbis uſus eſt:qa & ancillam ex æthyopia & eunuchū:illam q̄ſiui:& hunc repperi.neutrū enim hoꝝ facile poſitū erat:qa ſolæ utunt̄ his reginæ.Nota quum eunuchum ſingulari numero ꝓpoſuerit his ſubiunxiſſe:ſed has non ad eunuchum retulit:ſed ad delitias aut qd tale:qa ſolæ utuntur huiuſmodi delitiis ſeruitiiſq; reginæ & oratorie hic ſubdidit quod in ancillula p̄termiſit:qa nulla æthyopiſſa honeſta dici potuit:& reginas has nō diuites dicit:ut in phormione. Regem me eſſe oportuit. ¶ Heri minas uiginti pro ambobus dedi.melius amboꝝ.Recētiora beneficia grauiora aduerſum ingratos ſunt.ergo a tempore induciṫ exprobatio.pro ambobus dedi.melius amboꝝ p̄cium quaſi ſeparatim diceret quātillo emeret ancillulam:deinde mox dicet̄.hic ſunt tres minæ.nam cōſtat eunuchum ſolum emptū eſſe minis uiginti:& ipſe parmeno confitet̄ ſeni. ¶ Tamē cum tēpus abs te:& hoc ſeruat̄ in beneficiis. ¶ Nam maiora ſunt ceſſantibus meritis eoꝝ qbus p̄ſtantur. ¶ Ob hæc facta abs te ſpernor:ſic Virgi.Nos munera tēplis. Quippe tuis ferimus.famāq; fouemus inanē:& uel quas tulit cū interrogatione:aut cū increpatione proferri pōt.Ob hæc facta abs te ſpernor.hic duplex eſt ꝓnunciatio:uel p inuidioſam exprobrationē:uel p interrogatiōem:& melius indicatiuo modo q̄ interrogatiuo profert̄:hic.n.eſt multo grauior illo. ¶ Quid iſtuc.hoc aduerbium cōſentire incipientis eſt:& eſt eclypſis:deeſt enim rememoramur:aut qd tale. ¶ Quanq̄ illā cupio abducere.abducere dixit tāq̄ ab ſtulto:nec per uerum meritum:ſed p fraudē.Cice.p uim atq; dolum abducta ab rhodio tibicinet. ¶ Atq; hac re arbitror:non dicit quia hoc eſt ex te.Verūtamē ſcil meretrix cōtentione quædā negari qua fingit ſe uinci ut adoleſcentem molliat:& ipſa cedit:ut & ille remittat pertinaciam. ¶ Potius q̄ te inimicū habeam:hoc totum loqtur tanq̄ magis ipſa amet Phædriam:q̄ ab illo amet̄. ¶ Te inimicū habeam:huic cōtrarium eſt:ut te amicū habeam. ¶ Faciam ut iuſſeris.nec uolūtate nec uultu cōſentienti hæc meretrix agit ſe ſed callide tētat omnia:nam qa p̄ſiſtendo nō p̄ficit:qd̄ expectat docet phædriā ēt ipſum negligētius negare quod poſcit̄:& adeo hoc ſubtile eſt:ut ſtatim impetrauerit.puulgatum eſt enim ꝙ ſumma ui defenderis cū extorqueret̄ hoc idē poſtmodū remittere remittēti.Vtinā iſtuc uerbū:& iſtuc uerbum pro tota ſentētia : uerbū pro dicto:ſed ꝓprie in ſentētia:uel enunciatio:quæ uno ligatur & aſtringat̄ uerbo.hoc uerbum a ueteribus dicebatur. Ex animo hæc uera diceres.certe eſt:quia qui ex aīo dicat fallatur:tñ potius q̄ te inimicū habeam.tm̄ in aium Phædriæ

Sinceꝝ. hoc deſcēdit:ut & iam repetat:qd̄ amica dixerit adulādo. ¶ Sincere dici quid uis poſſem perpeti. Sinceꝝ.puerum ſine ſucco & ſimplex:ut mel ſine cæra.Bene ergo ut mel blandimentum meretricis dulce fatetur:ſed negat eſſe ſincerū. ¶ Victus uno uerbo:ut iſtuc uerbū & uno uerbo ut diximus ſic accipe:& uerbum dictum intelligas quod uerbo amplectitur & cōpletæ ſentētiæ ꝓnūciationem qd̄ noiatur. Labaſcit.Oia inchoatiua triſyllaba fere media

Media ſyllaba inchoatiuorum. ꝓducta enunciant̄.Victus uno uerbo:q̄cito ait q illū falſa lachrymula uinci crediderat poſſe plus factum eſt: uno uictus eſt uerbo:& cito. ¶ Ego ne iam ex aio miſera dico:qd̄ ſenſit multū ualuiſſe hoc Thais inculcat animo amici ſui.Et ego uide quāta ſignificet.cōuenit hoc ꝓnomē blāda multa exprobanti:ut Virg.Me ne fugis. ¶ Quam ioco a me uoluiſti

Virg. tandem cōtra illud refertur quod ait Phædria.Nōne ubi dixti cupe te.Sed hoc uehementius & diſertius non quā rem inquit uoluiſti:ſed quod plus eſt rem:& nō dixit ſerio ſed ioco a facilitate p̄ſentis & uoluiſti nō etiā dixiſti.Mirandum obſequium ex uoto animi pendens.Non expectat imperium ne uoluptati mora ſit:dum iubetur. ¶ Tum illud quod ait perfeceris.Nonne pondus hoc uerbi & potentiam Phædriæ circa amicam:& illius obſequium uehemens : & reꝝ difficultatem.quæ exortæ ſint mōſtrat:atq; omnem obterit querelā Phædriæ. ¶ Ego impetrare.h.n.abs te tu & ioco

non petiſti

non petiſti cum perfeceris tamen. At ego impetrare non poſſum. ℭ Saltem ut concedas ſolum. Argute additum & ſal
tem & ſolum: & bene concedas ut uoluntatis ſit. Sic enim dixit ſupra. Sine illum priores partes hoſce aliquot di. &c.
ℭ Verum ne fiant iſti uiginti dies facere biduum decuplauit: & ſimul: quia ex eadem ratione ſunt uiginti: ex qua duo
& ex qua uiginti: ducenti: duo milia: & ſic deinceps. ℭ Profecto non plus biduum aut apoſiopeſis ſecunda. ℭ Hoc
m.ſ.t.e. noue nunc non de te exorem: ſed te exorem: & hoc abſolute. ℭ Faciundum eſt quod uis. nõ quod oportet di/
cendo multum addidit obſequio ſuo. ℭ Benefacis: in conſuetudinem uenit: benefacit & benefeciſti: non iudicãtis eſt:
ſed gratias agentis. ℭ Merito te amo. bene amoris mentionem ad auferendam ſuſpitionem contẽptus Phædriæ fecit.
ℭ Rus ibo. & hoc amatorium eſt odiſſe urbem ſine amica. Nec dixit ibi ero: ſed ibi me macerabo. ℭ Hoc biduũ pro/
nunciandũ eſt biduũ: ac ſi dixiſſet biennio. ℭ Ita facere certũ eſt. ex his apparet uerbis quã ſibi amator hoc ægre impe/
ret. ℭ Mos gerendus eſt thaidi: cum pronunciatione & geſtu: ut oſtendat quæ uis amoris ſit ut Thaidi mos geratur.
ℭ Huc fac illi adducantur eunuchus & ancilla: figurate illi: ſed ꝓualet genus maſculinum. Adducantur pro adducito
eos: & bene adiectum eſt ne relatis ob retentionẽ muneribus non procederet actus fabulæ. & ſimul: qa abſentia Phæ/
driæ opus eſt: dum per Chæreã ludificatur meretrix. ℭ In hoc. b. t. uale. Nũc uale abſceſſum. ſignificat nõ ſalutationẽ.
nam ſi mera ſalutatio eſt biduo ſolum amicã ualere optat: ſed ꝑſcribere conatur q̃to tẽpore abfuturus ſit: & ſimul oſtẽ/
dat q̃ inuitus abſcedat. ℭ In hoc biduũ thais uale. accuſatiuo utens caſu expreſſit amatoris impatientiã biduum dicens
ꝑſcripſit de tẽpore. ℭ Vale. maiorẽ uim habet: ex dolore diſcedẽtis q̃ obſequio ſalutãtis. ℭ Et tu nunqd uis aliud uale
ſubaudiẽdũ ſalutatoriũ & intelligẽdum poſt oſculũ dici nunqd uis aliud q̃ſi recte factũ. ℭ Cũ. m. iſto. iſto bene additũ
q̃ſi odioſo: ut alibi. Iam uero mitte de mea tuã iſtã iracũdiã: & Virg. Aut qd petis iſtis. Hæc. n. ꝓnomina ſpernẽtis ſunt: Virg.
odiũq; monſtrantis. ℭ Præſens abſens ut fies. me deſideres: præſens abſens αὔξησις qa plus eſt ab amore deſideriũ.
ℭ Me expectes: me ſomnies. Epanaphora prima cũ amare & deſiderare ſit uolũtatis atq; animi & obſequii. ℭ Som/ Epana/
niare: ſatis amatorie dictũ eſt. Me ſperes: cũ me ſpectes iã dixerit qd ſibi uult iterꝫ me ſperes! Inter ſpẽ & ſpectationẽ hoc phora.
intereſt qa expectatio certorꝫ eſt: ſpes uero incertorꝫ. Et ſpectatio ꝓpinquarꝫ rerꝫ: ſpes lõginquarꝫ: & expectatio deſtinat Spes.
tẽpus. Spes nõ deſtinat. An me ſperes idẽ facere. i. de te cogitare: ut ſic ſperas credas: ut ſtatim in ſubditis inuenies. Nam Expecta
eius fratrem ſpero iam ꝓpemodũ repperiſſe. ℭ Me. te. o. ſeptimus caſus. ℭ Mecũ te. ſis toto animo. Nã illam nũc ani/ tio.
mum dixit eſſe nõ corpus. ſimiliter qđ ipſe ab eius corpore patiť: id uult militi eius mẽte cõtingere tanq̃ penitus exclu/
ſo ab amica. ℭ Quando. e. ſ. t. animus. ſ. ℭ Me miſerã. ſ. h. m. p. h. ſ. Recte Thais nũc partẽ argumenti exeqtur: tacitam
apud Phædriã ꝓpter pñtiam ſerui: quẽ poeta uult ita neſcire ut audeat ad uitiandã uirginem ſubornare Chæream &c.
ℭ Atq; ex aliarꝫ ingeniis nũc me iudicet. hic Terẽtius oñdit uirtutis ſuæ hoc eſſe: ut peruulgatas ꝑſonas noue inducat:
& tñ a cõſuetudine non recedat: utputa meretricem bonã cũ facit: capiat tñ & delectet aĩum ſpectatoris. ℭ Nec me fin/
xiſſe qcq̃ falſi aut dixiſſe debuit dicere: aut abundãt falſi: aut qa & uanũ aliqd fingi potuit: ut ſupra. Si uanũ & falſum:
aut fictũ eſt. ℭ Neq; meo cordi eſſe quenq̃ cariorẽ: melius quenq̃. quã ſi dixiſſet militẽ quẽquã cariorem: q̃ſi meretrix
non carꝫ alterꝫ ſed cariorem negat. ℭ Et quicqd feci huius cã feci: huius abſolute ut per eclypſim deſit res. In Ecyra. Ne
quid ſit huius. in heautõ. Nihil me iſtius facturꝫ patri: ut qd petis iſtis. ℭ Quicquid huius rei: ſubaudiendum eſt qđ eũ
excluſi foras. ℭ Spero propemodum noue ſpero pro credo uel cõfido. Spero propemodũ: ideo propemodum quia Sperare.
hominem nouit: ſed fratrem eſſe uirginis nõdum probauit. ℭ Adeo nobilẽ. adeo enim pro nimis poſitũ eſt: aut pro Adeo.
expletiua particula. ℭ Atq; expecto dum ueniat. futurꝫ actũ uoluit ꝓmittere: non quod aliquis geſtus ſit expectandus.

Iſeram &c. Hic Thais adducta ratiõe qua excluſerat Phædriam eum ſibi recõciliat: & ut biduum rus abſcedat GVI. A
m ſuis blãdimẽtis impetrat. Tha. me miſerã pro interiectione dolentis ab aliqbus rite capiť uel intellige dico uel
fateor me miſeram & infœlicẽ. uereor ne Phædria tulerit grauius. i. grauiter & moleſte. neue. i. uel ut. i. ꝙ acce/
perit. i. interprætatus fuerit & cõceperit. aliorſum. i. in aliã ꝑtem. atq;. i. q̃ ego feci. uereor ergo ne tulerit uel acceperit illud
qđ nõ intromiſſus eſt heri. i. admiſſus in domũ ſeđ excluſus. Phæ. o pmeno. tremo. i. tremulus ſum. & horreo. i. horro/ Tremeſ
re cõcutior. totus. i. ꝑ oẽs partes. poſtq̃ aſpexi hanc Thaidẽ præ amore nimio. Horrere interdũ ſignificat frigere. Iuue. & hor/
Et tunicam horrenti non reddere ſeruo. Et Perſi. Scis comitẽ horridulũ trita donare lacerna. ex frigore autem efficimur rere.
tremuli & horridi: & aliquãdo ex nimio calore. Nimius. n. ignis effectũ frigoris reddit ut ex frigoř nimio effectus ignis Iuuena.
exiſtit. ſm illud quod phyſici aiunt. natura. n. magni caloris etiam horrorem incutit ut nimiæ febres. ꝙ autẽ ex frigore Perſius.
nimio effectus ignis exiſtat ex Virgiliano liquet dicto. Aut boreæ penetrabile frigus adurat. Par. es. i. ſis bono animo: Virg.
ideſt habeas bonum animum. accede. i. adueni ad huuc ignem. ſ. Thaidem cuius amoř te ut ignis adurit iam. i. ſtatim
caleſces. i. calidus fies plus ſatis. i. ultra q̃ ſatis eſt: ſiue ſupra modum: & ponitur ibi ſatis tanq̃ pro uno ablatiuo: uelut ſi Plus ſa/
diceretur plus ſufficientia: quẽadmodum dicimus plus æquo. Donatus aũt ſentit plus ſatis tantũ capi hic ꝓ ſatis & ita tis.
plus abundare. Tha. quis loquiť hic. Hem o mi Phædria mi eſt blandiẽtis uocatiuus. ne. i. utrũ eras hic q̃ſi non ante eũ Mi blan
percepiſſet ſimulatrix meretrix. quid. i. cur ſtabas: ideſt immorabaris hic cur non introibas recta uia. elegantius aũt ſup/ dientis.
primitur uia q̃ apponatur. Cic. ad petũ. Recta. n. a porta domũ meam ueniſſe. Item amicus urbem ingreſſus recta uenit Cicero.
domũ meã. i. nuſq̃ aliorſum diuertit ſed ſtatim eodẽ uiæ tenore domũ meã petiuit. Par. cæterꝫ. i. ſed nullum uerbum. i. Cæterꝫ.
nullus ſermo fit de excluſione ipſius Phædriæ. Tha. quid. i. cur tu Phædria taces. i. nõ loqueris. Phæ. ſane uero hoc to Sane ue/
tum per ironiam dictũ eſt. uero. n. particula ſæpe ironice ſignificat. ut Virg. Egregiam uero laudẽ &c. & quia hæ fores ro.
ſemper patent. i. apertæ ſunt mihi. aut quia ſum primus. i. præcipuus & in maximo honore habitus & precio apud te Virg.
Tha. miſſa face: ideſt omitte iſtæc quæ loqueris. Phæ. quid. i. cur miſſa faciã ſcilicet uel quid miſſa face dicis ſup. O thais Primus.
thais utinam æqua pars: ideſt æqualis portio amoris eſſet mihi tecum: ideſt utinam æqualis eſſet noſter amor: ita ꝙ tã/
tum te redamarem quantum me: & ruſus ſi me nõ amares nec ego quoq; te. ac pariter. i. ſimiliter uel æqualiter fieret

ideſt eff[..]eretur ut aut hoc ꝙ.ſ.excluſus ſum.doleret tibi.i.te afficeret dolore.itidem.i.ſimiliter.ut dolet mihi:ideſt quā/
tum mihi eſt dolori:aut affert dolorem:aut nihili pēderem.i.nihili facerem contemnerē non curarem iſtud factum abs
te.ſ.excluſionem mei.Tha.o Phædria anime mi appoſitiue dictum.i.quem per amorem geſto in pectore meo:aut cu/
ius animus meo iungitur per amorem:ita unus eſſe animus uideatur.ut dicimus duos amicos eſſe animam unam in
duobus uiuentē corporibus.obſecro:ideſt per ſacra rogo.ne cruciate:ideſt noli te angere & torquere tali dolore.Pol:
ideſt per pollucem non feci id ſupple:ideſt non excluſi te eo ꝙ plus amem:aut plus diligam quenq̄:ideſt aliquem q̄ te.
ſed res erat ita.ideſt negocium id poſtulabat:faciundum fuit.i.oportuit facere ad eam rem aſſequendam quæ paraba/
tur.Par.credo tu miſera:ideſt afflicta amore eius excluſiſti hunc Phædriam foras.præ amore:ideſt tanto eius amore fla
grabas ut eum excluſeris.ut fit:ideſt ut fieri ſolet:hoc autem per ironiam dictum eſt:quaſi dicat non eſſe ueriſimile:ut
ſi quis quēpiam amet eundem poſſit excludere.Tha.o Par.ſiccine.i.utrum ſic ais? age ibi non eſt aduerbium hortan/
tis:ſed potius corripientis.ſed auſculta qua gratia.i.qua cauſa iuſſi.i.præcepi te.accerſi.i.uocari.eſt enim infinitiuus
paſſiuus tertiæq; inflectionis.interdum autem eſt quartæ:& tunc facit accerſiri.Ph.fiat.i.auſcultabo.Tha.at.i. ſed dic
mihi primum hoc quod ſequitur.hic.ſ.Parmeno ſeruus tuus.potin.i.potis ne hoc eſt : eſt ne potens tacere.Par.Ego
ne.q.d.dicis utrum ego poſſim tacere.deinde reſpondet optime.ſ.poſſum tacere.uerum.i.ſed.heus aduerbium atten/
tionem poſcentis.aſtringo:ideſt promitto ſiue obligo(nam uincula fidei dicuntur)aſtringo ergo tibi meam fidem:
ideſt ueritatem cōſtantiam & fidelitatem uel æquitatem:uel potius aſtringo tibi fidem.i.ſancte promitto tibi me taci/
turum:hac lege.i.hac conditione hoc conſilio quod ſequitur:uidelicet taceo.i.ſecreta teneo non euomens ea quæ au/
diui uera & contineo.i.me cohibeo optime ne pateſiant quæ uera audiui:uel potius eſt trāſlatum a metaphora uaſo/
rum quæ non perfluunt:ſed liquorem impoſitum continent.ſic homo qui non eſt elinguis & ſecreta commiſſa non
prodit:continere dicitur.Sin.i.ſed ſi dictū tuum ſup.eſt falſum aut uanum:aut fictum.continuo.i.ſtatim eſt palam i.
ſtatim uulgatum eſt & patefactū.Falſum eſt quo tegitur id quod factum eſt.uanum eſt quod fieri non poteſt.fictum
dicitur quod nō eſt factum & fieri potuit.Vel falſum eſt fictum mendaciū ſimile ueritati.uanum nec poſſibile eſt nec
ueriſimile.Fictū eſt totum ſine uero ſed ueriſimile.Falſum loqui mēdacis eſt:fictum callidi:uanum ſtulti.falſum loqui
culpæ eſt:fictum uirtutis:uanum uerecundiæ.falſis decipimur:fictis delectamur.uanis offendimur ſiue obtundimur.
ſum plenus rimaꝝ.i.fiſſuraꝝ.i.ex me non uera dicta effluunt ut per rimas uaſoꝝ effluit liquor.Perfluo hac atq; illac.i.
cōmiſſa mihi reuelo ſine conſideratione ulla committentis ſi uera nō ſint:& eſt tranſlatio facta a uaſis perfluentibus.i.
per rimas liquorem emittentibus.Dicimus.n.eleganter hoc uas perfluit:quod inepte dicit̃ uadit.ſ.proin:ideſt eapp̄ter.
ſi uis taceri:ideſt ut taceatur:imperſonaliter legendo:uel per paſſiuum ſi uis dicta ſup.tua taceri:ideſt celari dicito uera.
Tha.mater fuit mihi ſamia:ideſt ex ſamo inſula ea mater habitabat.ideſt cōmorabatur rhodi aduerbialiter:ideſt in ea ur
be remota a natali ſolo per quod oſtenditur eā fuiſſe meretricem.Par.hoc poteſt taceri:quia.ſ.eſt ueriſimile meretricem
poſſe naſci ex peregrina & quidem meretrice.Tha.tum.ideſt tunc quidam mercator dedit dono matri meæ paruulam
puellam.arreptam.i.ablatam.hinc.i.ex attica:ideſt ex ea regione græciæ quæ attica nominatur:uel ex urbe athenienſi.
Phædria ne:ideſt utrum dedit ciuem atticam:ideſt athenienſem.Tha.arbitror non ſcimus certū ipſa dicebat nomen pa
tris & matris.neq;:ideſt non ſciebat:neq; etiam potuerat ſcire ſupple tunc per ætatem:ideſt ætate permittente patriam
& cætera ſigna ut domum regionem & ſimilia.Mercator qui eam dederat addebat hoc ſe audiſſe e.i.a prædonibus un
de.i.a quibus emerat eam.quid addebat ipſam puellam ſup.fuiſſe abreptam:ideſt abductam per uim e ſunio : ideſt ex
eo promontorio athenienſium in quo rerum uænalium emptorium:ideſt mercatus eſt:inflectitur autem hoc ſunium
ſunii ſecundæ inflectionis.ubi:ideſt poſtquam mater mea accepit datam puellam.cœpit.i.incœpit docere eam omnia
ſtudioſe:ideſt diligēter & affectuoſe cœpit in quam educare:ideſt nutrire eam ita:ideſt eo modo.ut:ideſt ſicut ſi eſſet fi/
lia.plæriq;:ideſt multi credebant eam eſſe ſororem meam.ego abii diſceſſi ex rhodo huc athenas cum illo hoſpite:ideſt
peregrino alienigena:quia attico quo cū:ideſt cum quo:uno:ideſt ſolo tunc habebam rem:ideſt conſuetudinem:amo/
rem conuerſationem:qui hoſpes reliquit mihi per teſtamentum omnia hæc quæ habeo:ideſt poſſideo.Parmeno hoc
utrūq; dictum ſupple eſt falſum propterea effluet:ideſt releuabitur neque tacebitur:ſed a pectore noſtro exibit.Tha.q̄d:
ideſt cur iſtud dicis ſcilicet eſſe falſum.Parme.rogas:ideſt petis? reſponſio:quia neq; tu eras contenta uno amatore:neq;
ſolus ille hoſpes dedit tibi omnia quæ habes.nam quoq;:ideſt etiam hic Phædria attulit tibi bonam partem tuorum
bonorum quantum ad ſpeciem & qualitatem:& magnam quātum ad quantitatem:interdum tamen bonus capitur
pro magnus uel multus.Tha.eſt ita ut dicis ſcilicet Phædriam multis me affeciſſe donis.ſed ſine : ideſt patere permitte
me peruenire quo uolo:ideſt ad quod narrandū tendo.interea:ideſt dum hæc aguntur miles qui occœperat:ideſt in/
cœperat amare me profectus eſt in cariam:ideſt in eam prouinciā:interea loci ponitur loci ſoni aptioris gratia dūtaxat:
ut dici etiam ſolet nuſq̄ gentium nuſq̄ locoꝝ ubiq; locoꝝ aliquo terrarum.ſunt enim hi genitiui loci locoꝝ terrarum:
gentium adiectiones nihil ad ſenſum facientes.cognoui te Phædriam.tute:ideſt tu met ſcis poſt illa : ideſt omiſſis illis
rebus:ſcilicet ꝙ prior me cœpit amare.& alia id genus uel poſt illa tempora.ſcilicet quibus in cariam eſt profectus.q̄:
ideſt quantum habeam te intimum:ideſt familiarem.ibi enim intimus poſitiui naturam habet:poſſetq; comparari in/
timus intimior:ut proximus proximior.Phæ.ne quidem:ideſt nec etiam Parmeno tacebit hoc.Parme.ah ne.i.utrum
eſt dubium me non taciturum hoc.quaſi dicat non eſt dubitandum.Tha.ambo.interiectio blandientis comicis ualde
familiaris:quaſi dicat rogo uos per amorē agite hoc:ideſt illud deſinite:& hoc attendite quod ſum dictura.hoc enim
dictum corripientis eſt:& ut audientia præbeatur adhortantis.mater mea mortua eſt.nuper:ideſt non multo tempore
a nunc illic:ideſt rhodi uel in caria.frater eius eſt aliquantulum auidior:ideſt nimis cupidus.ad rem:ideſt ad pecuniam
congerendam:ubi.i.poſtq̄ is uidit hanc uirginem forma honeſta:ideſt habentem pulchritudinem honeſtam & præ ſe

ferentem

Itidem
Pēdere.
Aiemi.
Age cor ripientis
Accerſi & accer/ ſiri.
Potin.
Heus at/ tētionē poſcētis
Aſtrige/ re fidem
Conti/ nere.
Sin pro ſed.
Falſum.
Vanū & fictum.
Hac & illac.
Perflue/ re.
Suniū
Empo/ rium.
Effluere.
Interea loci.
Intimus
Ambo
Blandi/ entis

ferentem honeſtatem & uidit eã ſcire fidibus.i.eſſe peritã fidium pulſandarũ:hoc eſt cythararũ tangendarum.fides aũt fidis dr̃ genus cytharæ(ut Feſt.inq̃t)ſic dictæ q̃ tm̃ inter ſe chordæ eius quãtum inter hoĩes fides cõcordet.Inde fidicula diminutiuũ.i.parua cythara aut chordula cytharæ.ſed in plurali fidiculæ laq̃ ſignificat tortorium.ipſe frater eius ſperãs p̃cium magnũ.ſ.ex uẽditione illius puellæ.¶Illico.i.ſtatim p̃ducit.i.uenũ eam ſeu uenalem proponit ac uendit forte fortuna.i.bona fortuna ſeu caſu quodã bono hic meus amicus.ſ.mile saffuit.i.p̃ſens fuit:emit eã ipſe iprudẽs harũ rerum.i.ex ſe nõ intelligens has res.& ignarus oium.i.neſcius oium reꝝ:qa ab aliis nõ admonit⁹ dedit eam puellam in dono imprudẽs aliqs p ſe dr̃ qui ex ſua intelligẽtia nõ cognoſcit.ignarus p alios:hoc ẽ ab aliis nõ admonitus.

Fides fidis. Feſtus Fidicula fidiculæ Imprudens.

¶Is miles uenit Athenas poſtq̃ ſenſit.quoq̃.i.ẽt me hr̃e tecum rem.i.amorẽ conſuetudinẽ.fingit.i.cõminiſcit̃ adinuenit.excogitat cauſas.i.occaſiones.ne.i.ut nõ det puellam ſedulo.i.impenſe inſtãter quaſi ſine dolo.Ait ſi habeat fidem.i.ſi credat ſe p̃poſitũ iri.i.q̃ p̃feret̃ tibi apud me:ita q̃ magis ſit amãdus a me.Ait dicimus ſemp quom uel inuiſa nobis aut audientibus narramus aut uana dicta alicuius recitamus.ac.i.& ait inq̃ ſi nõ metuat.i.timeat id qđ ſequit̃.ſ.ne.i.ut.hoc eſt q̃ ubi.i.poſtq̃ acceperim puellã ab eo militẽ relinquã.i.deſeram ſcie.i.ſeipſum militem.Ait ergo ſe uelle dare illam puellã mihi uerum.i.ſed ait inq̃ ſe.uereri id.i.timere qđ dictum eſt.ſed quãtum ego ſuſpicor.i.opinor adiecit animũ ad uirginem.i.uirginem cœpit amare:& ad eius amorem animũ applicuit.Phæ.etiã ne.i.utrũ.amplius ideſt utrum ultra fecit q̃ animũ adiecit.Tha.nihil fecit ſupple amplius.nam quæſiui.i.inueſtigaui nũc o mi Phædria multæ ſunt cauſæ.quãobrem.i.propter quas cupio abducere.i.abſtrahere eam ab eo milite.primum q̃.i.quia dicta eſt ſoror mea.præterea.i.inſup ut reſtituam propria uoluntate ducta:ac reddam parẽtibus uolentibus.reſtituimus enim uolentes:reddimus uolẽtibus.ſum ſola.i.ſine familiaribus & ſanguine iunctis neminem habeo hic eoꝝ.ſ.qui uoluntate ſua iunguntur.neminẽ ergo habeo neq̃ amicũ neq̃ cognatũ explicat quod dixit ſola ſum.i.ſine cognatis:& habeo neminem quia ſine amicis.Amator dicit̃ qui ad tẽpus amat.Amicus qui p̃petuo:quãobrem o mi Phæ.cupio parare.i.acquirere aliquos amicos meo beneficio.ſ.reſtitutione filiæ.ambo blãdientis eſt particula ut dictum eſt.adiuta.i.adiuua:frequentatiuum pro principali.quo.i.ut.id.ſ.paratio amicoꝝ fiat.facilius ſine.i.p̃mitte a ſino is.illũ militem hr̃e priores partes.i.p̃ferri tibi eẽ potiorem apud me p hoſce aliquot dies.Nihil.r.m.Phæ.es peſſima.egõ.i.utrũ ego rñdeam qcq̃ cum iſtis.i.cũ tuis factis.& iſtis p cõtẽptum.Dixit Par.He.nr̃ Phæ.laudo te.ſ.uel dcm̃ tuũ.tãdẽ p̃doluit.i.dolorẽ ſenſit Thais es uir.i.uirilis nõ puer q̃ meretricẽ cõtẽnis.Phæ.at ego neſciebã quorſum tu ires.i.quorſum tẽdebas dicẽdo ſup.hæc uerba puella ipſa abrepta.i.abducta eſt & aſportata.hinc.i.ex attica paruula.i.cũ eſſet adhuc parua mater eduxit.i.educauit & extra pueritiã duxit pro ſua filia ſup.i.tanq̃ ſuã filiam dicta eſt ſoror cupio abducere eam ut reddã ſuis parentibus.Nempe.i.p̃fecto hæc omnia uerba nũc redeũt huic.i.recidunt ſpectãt:pertinent:ad hoc ut concedam rus.Deniq̃.i.tandem excludor:ille miles recipit̃.qua gratia.i.qua cauſa.q.d.nulla alia niſi ut ames illũ plus q̃ me.& times nunc iſtam puellã quæ aduecta eſt ex Rhodo ne præripiat.i.ſurripiat illum talem militem tibi.i.ne eius amore implicatus te amplius nõ amet qui timor magnum oñdit amorem.Tha.ne.i.utrum timeo id qđ dicis?Phæ.Ergo qd aliud ſollicitat.i.commouet ſollicitam & anxiam reddit.Cedo.i.dic.Num.i.nunquid ille miles dat ſolus donat tibi.Nunc ubi.i.nunquid alicubi ſenſiſti.i.percepiſti meã benignitatem:ideſt liberalitatem benigne exercitatem.Claudier.i.claudi paragoge uel claudicare in te:ideſt erga te.nõne ubi:ideſt poſtq̃ dixti:ideſt dixiſti.te cupere.i.deſiderare ancillulam:ideſt paruam ancillã eſt æthyopia:ideſt æthyopiſſam quæſiui:ideſt inueſtigaui unam omnibus rebus relictis.i.omiſſis:porro.ideſt deinde uel poſtea aut multo poſt.Dixti:ideſt dixiſti te uelle Eunuchum.Eunuchus ut uult Tortelius eſt qui uirilibus exectus eſt quia ſolæ reginæ.i.ſolæ diuites.rex enim internum pro diuite capitur.Iuuenalis.ſatyra prima.Optima ſyluarum interea pelagiq̃ uorabit Rex horum.Quia ergo ſolæ reginæ utuntur his: ideſt huiuſcemodi Eunuchis.uel his:ideſt huiuſcemodi delitiis ſeruitiiſq̃.¶Repperi:ideſt dedi tantam operam ut unum inuenerim.dedi heri minas uiginti:ideſt illa genera nũmiſmatis.Nam ut Priſcianus inquit de ponderibus & menſuris.Mina attica dragmas continet octoginta quinq̃.Mina uero graia nonaginta ſex.Latine autem dicitur mina ſed græce dicitur mna.Minas ergo uiginti dedi:ideſt uiginti libras:ita tamen ut tanti ſit libra quanti diximus eſſe.Tamẽ ego contemptus.ideſt ſpretus abs te habui hoc in memoriam:ideſt in recordatione beneficii quod in te contuli: uel ut conferrem paraui.ſpernor abs te ob hæc facta:ideſt propter hæc officia.Tha.quid.ideſt quare rememoramur ſup.iſtud o Phædria.q̃q̃:ideſt tametſi q̃uis cupio abducere tanq̃ ab ſtulto & per fraudem illã puellam.atq̃ arbitror id poſſe fieri.ideſt poſſe eam abduci maxime:ideſt præcipue hac re.ſ.biduum concedendo.uerumtamen potius q̃ habeam te inimicum.i.infeſtum mihi faciam ut iuſſeris:& hoc totum Thais dicit tanq̃ ipſa magis amet Phædriam quam ab illo ametur Phæ.utinam diceres iſtud uerbum:ideſt iſtud dictum uel ſententiam.ſed pro ea proprie ſententia uel enunciatione ponitur quæ uno ligatur uel aſtringitur uerbo utinam ergo diceres iſtud dictum ex animo:ideſt ax animi affectione.ac uere.ideſt non ſimulate:& quod eſt illud dictum.uidelicet potius quam te habeam inimicum.Si crederem iſtud dictum dici ſyncere.ideſt ſolide integre pure ſimpliciter ſine fuco.ideſt adulatione & ſimulatione.Fucus enim dicitur color adulterinus:ideſt ſimulatus non uerus.poſſem perpeti.quiduis:ideſt quid libet:quaſi dicat paterer quicquid uelles.Parme.Hoc dicit parmeno apud ſe de Phædria hic labaſcit:ideſt cadit animo ſeu animus eum deficit & deiicitur ſtatim uictus.ideſt ſuperatus.uno uerbo:ideſt uno dicto.quam cito:ideſt quantum celeriter.& cum exclamatione & diſtinctione eſt proferendum.Tha.Egon:ideſt utrum ego miſera dico ex animo?q.d.dubitas utrum dixerim ex animo illud dictum potius q̃ te inimicum habeam tandem hic accelerat reſponſum uel aſſenſum extorquet quaſi ſine longis ambagibus dicas:quam rem uoluiſti a me:ioco aduerbium eſt cui contrarium eſt ſerio:quaſi dicat quid a me non modo poſtulaſti:ſed dumtaxat uoluiſti & quidem non ſerio ſed ioco.ideſt iocando.quin:ideſt quã nõ perfeceris.ego nequeo impetrare abs te ut ſaltem cõcedas.i.annuas:præſtes mihi hoc ſolum biduum ideſt duorum dierum ſpacium.Phæ.ſi quidem

Ignarus Fingere. Sedulo. Ait. Reſtituere & reddere. Amicus & amator. Ambo blandientis. Adiutare Redire huc. Sollicitare. Benignitas. Porro. Eunuchus. Tortelius. Iuuenalis

ideſt ſi certe biduum eſſet futurum ſup.concederem ſubintellige.Verum.i.ſed uereor ſup.ne iſti duo dies fiant uiginti
dies.Tha.profecto biduuũ erit ſupple uel fiet non plus.i.nõ ultra uel amplius:aut apoſiopeſis eſt interuentu ſermonis
phædriæ.Phæ.dixti.i.dixiſti.aut nihil moror.ideſt non dubito cum aut dixeris quin plus biduo ſit futurum ſi con/
ceſſero.Tha.non fiet hoc modo.i.hoc pacto:ut putas.ſine.i.pmitte a ſino is ut ſupple exorẽ te.i.perſuadeam tibi & te
Exorare. in meã ſententiam inducã.Phæ.ſ.i.certe.faciundũ:ideſt facere oportet amore cogente.quoduis : ideſt quodlibet.Tha.
amo te merito quia meruiſti.Phæ.Bene facis:ibo rus.i.ad agros me conferã ibi.i.ruri.macerabo.i.debilitabo : afflicta/
Mace/ bo:excruciabo me hoc biduum:ideſt hoc ſpacio bidui.Nomina autem temporalia cum omnibus uerbis poſſunt po/
rare. ni aut in accuſatiuo:aut in ablatiuo:ſed per accuſatiuum elegantius loquimur.certũ eſt:ideſt deliberatum eſt mihi me
ita facere:ideſt me macerare ruri hoc biduo morigerandum eſt:ideſt oportet morigerari. ideſt obſequi & morem ge/
Morige/ rere Thaidi o Parmeno tu fac ut ſupple illi.ſ.eunuchus & æthiopiſſa.ubi maſculinum genus præponderat fœminino.
rari. adducantur huc ad Thaidem ſcilicet Par.Maxime ideſt libentiſſime.Phæ.o Thais uale in hoc biduum.quaſi dicat.a te
abſcedo ergo uſq; ad duos dies.Nam hic uale potius abſceſſum ſignificat q̃ ſalutationem.Tha.O mi Phædria & tu
nunquid.i.num uis aliquid aliud.ideſt non aliud petis a me fieri interea q̃ biduum abieris.Phæ.Ego ne.i.utrum ego
uelim aliquid cum iſto milite.iſto dixit per contemptum.i.odioſo.quaſi dicat.quid poſſem uelle quãdiu riualis miles
a te præfertur.& tunc fit diſtinctio.deinde ſequitur uelim ſupple ut tu abſens.i.a me qui ruri ero diſtans fies.i.ſis præ/
ſens per cogitationem quoniam ut Cicero inquit:non minus noſtra ſunt quæ mẽte complectimur:q̃ quæ oculis in/
Cicero tuemur.Poſſet enim ſic fieri diſtinctio.ego ne quid uelim.ideſt utrum petis ſupple quid uelim:deinde ſubaudi uelim
ut tu præſens cum iſto milite ſies.ideſt ſis abſens ab eo in me cogitando ames me.dies nocteſq;.i.luce ac tenebris.deſi/
deres:ideſt requiras me & mei deſiderio tenearis ſomnies me:ideſt per ſomnum me uidere uidearis:expectes me cogi/
tes de me ſperes me.Expectare & ſperare ſic differunt.Nam expectatio eſt certorũ:ſpes uero incertorum.Item expecta/
Expecta/ tio eſt propinquarũ rerum:ſpes longinquarum.Itidem expectatio deſtinat tempus:ſpes non deſtinat.Oblectes te : ideſt
re & ſpe/ delectationem capias me.ideſt memoria & recordatione mei.Eſt enim me ſeptimus caſus qui & ablatiuus eſt ſis tota.
rare. ideſt toto animo mecum per cogitationẽ.fac:ideſt da operam.ut poſtremo:ideſt tandem ſis animus meus:ideſt una/
nimus mecum:& uelis ac potes quod uolo & opto.quando:ideſt quia ſum tuus animus:ideſt a tua non diſſentio uo
luntate.ita ut inter nos tanta ſit coniunctio animorum:ut una utriuſq; ſit uoluntas:& quorſum alter animus feratur
eorſum:& alter fieri non recuſet.Is enim eſt animus meus qui animi mei cupiditati:ſeu mauis uoluntati non refragat̃:
ſed unum idemq; utriuſq; eſt uelle.Tha.Hic Tha.conuertit ſermonẽ ad parmenonem apud eum de Phædria loquẽs.
Me miſeram dolentis interiectionis uice fungitur.hoc dictum me miſeram quaſi prohdolor:uel ſi mauis ſubaudi fa/
teor uel aſſero me miſeram forſitan hic Phædria habeat:ideſt habere poſſit paruam fidem mihi:ideſt parum mihi cre/
dat:atq; nũc iudicet me ex ingeniis:ideſt moribus & naturis aliarum meretricũ.ſ.pol iurantis eſt particula qua mulieres
utebantur confirmaturæ quicquã.ego Thais quæ.ſ.Thais quæ enim refertur ad ego ſum conſcia mihi:ideſt quæ no/
ſco uolũtatem meam:& quæ ſcio quidnam in pectore geſtem.ſcio certe hoc:ideſt uere hoc noui me.neq; finxiſſe:ideſt
ſimulaſſe quicquã falſi.ideſt aliquod mẽdaciũ:neq; quenq̃.i.aliquem eſſe chariorem cordi meo hoc Phædria:ideſt q̃
hic phædria:& quicquid feci eum excludendo feci cauſa huius uirginis.Nam ſpero:ideſt confido:uel credo me repe/
riſſe propemodum.i.fere fratrem eius apoſitiue adoleſcẽtem adeo.i.ualde ſeu nimis:uel ſit particula expletiua.ideſt cer/
te nobilem:& is frater conſtituit.i.propoſuit ſe uenturum eſſe hodie domum aduerbialiter ad me concedam.i.diſcedã
hinc.i.ex hoc loco:intro.i.in domum:atq; expectabo:dum.i.quoſq; ueniat.

Iſeram:facta deliberatione Phædriæ & demolito animo eius ad reconciliationem inducitur Thais orans
A m Phæ.ut de excluſione ueniam donet ſe excuſans:& ſic ad pacationẽ paratur:& hæc omnia idonea ualde ſunt
ad confirmandam concordiam cum ex una parte Phædria ſit paratus:ut iam audiuimus:ex altera Thais ue/
niam ore mediante Parmenone quaſi omnium conſcio & mediatore:ut eius iudicio planius notetur utriuſq; perſo/
næ natura & proprietas:uenit ergo Thais ſecum conquerens de excluſione.Me mi.&c. grauiuſq̃ debeat ne ue alior/
ſum tulerit.ſ.ne putet me propter aliam cauſam feciſſe:atq;.i.q̃.tremo amore:& tamen horreo eam.i.odio habeo eam
bono,i.conſtanti ſis animo ne ſentiant te labare.& oportet te eſſe fortem.nam cum plus acceſſeris plus amabis & in/
citaberis hoc dicit accede &c.Cæterum.i.ſed.quid taces quia nouerat parmenonem magis rigidum eſſe: ideo liben/
tius uertit ſe ad phædriam.ſane Phæ.accepta occaſione &c.fortitudine uerbis Parme.audacius reſpondet ſane ideo
non iratus quia uero.i.in ueritate &c.Non pol.ego feci eo quo.i.ꝙ quenq̃ &c.aut diligam.i.præeligam.Sed hic uer/
tit ſe ad Phædriam.Tacere.i.celare nomen matris & patris dicebat ipſa puella.patriam uero &c.Signa quibus cogno/
ſci poſſet.neq; ſcit &c.Sunium eſt quædam uilla iuxta athenas.abii huc:ideſt Athenas.hoſpitem dicit Thraſonẽ qui.i.
quomodo eſt iſtuc falſum poſt illa tempora hoc agite:ideſt deridete &c.ambo uerbum pro interiectione:fidibus:ideſt
cythara.forte & ita forte ꝙ fortuna.i.cum bono euentu imprudens harum rerum ꝙ mater mea eam nutriſſet uerum:
ſed dicebat uereri:ideſt ne plus te diligerem ipſemet rogabat ut eum tibi præferrem:ſed ego quantum &c.etiam ne am/
plius ſcis niſi ſuſpitionem.uellet enim Phædria ut Thraſo illi puellæ adhæſiſſet.nihil aliud ideo ſuſpicor.nam quæſi/
ui & denegaui ut ſuis parentibus reſtituam:quia ciuis attica eſt:cũ hucuſq; fuiſſet perdita & reddam gratis:quorſum tu
ires ducendo paruulam &c.nunc ubi.i.nunquid alicubi me.b.i.largitatem tamen quanuis contemptus.i.excluſus eo/
dem die habui in memoria.& emi atq; ex hac re.ſ.ſe ille haberet priores partes per aliquot dies apud me ego non dico
ex animo.ſ.potius q̃ loco rem uoluiſti aliquam quin perficis:& ego nequeo hoc impetrare a te:ut ſaltem concedas ſo/
lum biduum.ego ne:ideſt an quid uelim me miſeram:ideo Thais remotis omnibus ſecum loqui inducit̃ ut oſtendat
uerum eſſe quod dixerat præſentem phædria de excluſione quod ualet ad credendum firmam eſſe reconciliationem.

Phædriam.

DO. A

[T]Ac ita ut iuſſi: Iam amatorium multiloquium & uaniloqum cōtinet iſta actio: nā & repetit qđ iam dictū eſt & id facete magis & odioſe nimis. ℂ Rogitare. q.d.ſ. deeſt uis. uel pergis ut ſit rogitare pergis uel teipſum reſpi/cis uel húc ſi aduerſus hæc dicit ut ſit rogitare te: aut rogitare hunc. & diſtinctione iterpoſita iferēdū uul/uoſe quaſi difficile ſit id qđ mādat: ita & ineptiā nimiā circa hæc ſolliciti amoris expſſit & oſtēdit nihil eſſe facilius q̄ dedu/cere ad meretricē mūera. Cū cōtra ſit difficillimū poſcēti aliqd nō dare. ℂ Rogitare: ſubaudit te. Mir eſt q̄ſi ſit difficile complere qđ iubes. ℂ Vtinā tā aliqd inuenire poſſes phædriā: inuenire acqrere: ut in heau. Sic patri cōmodo obſequa/re & ut ſerues qđ laborē iuenerit: nā iō a pcedēti ēt q̄/ſtus dñr. ℂ Quā.h.p. deeſſe facile. ut ſit facile hoc pe/rit. ℂ Quod.m.e.c. pro q mihi ſum carior. ſed ego di/xit abſolute occurrēs huic pnomini q. ℂ Quin.eſ.d. q pnomē: ut i heau. Qui nolo mētiare. ℂ Sed.n.a.i. in his ſeruus nihil uult niſi coactus facere pp maiorē dñm. ſic & alibi. Iubes ne ingt rīdere chærea. Rogo atq; impo. ℂ Munus nſum ornato uerbis: non dixit meū q̄ſi & parmenōis ſit. ℂ Et iſtū. deeſt moleſtum: & odioſum: nā hoc ſignificat iſtū. ℂ Ab ea pellito: ab eius aio & non pelli facito: ſed pellito. ℂ Memini tāetſi nullus moneas. propat ſeruus cape uaniloqum dñi. ℂ Nullus pnō. ſic in ecyra. Nullus dixeris. Plau/tus in trinūmo. Nullus credas. ℂ Ego.r.ibo.& hociā dictum eſt: ſed oſtēdit quā olim intercipiat Phædria. ℂ Cenſen me poſſe arbitrari: uñ cenſores qui morum alioq; ſumunt arbitriū: ideo húc putāt nō cēſere: qa ip/ſe deſiderat fieri. ℂ Poſſe.of.&.p. uerba ſunt deſperā/tis nō firmare ſed obſirmare: nō pati ſed ppeti. ℂ Te ne.te. qđ ait hanc uim habet ut ſignificet pditū ama/torē Phædriā eſſe. ℂ Nā aut iā.r.mō iam pro ſtatim: ℂ Mox.n.t.a. hoc ē ad urbē agēt. ℂ Inſōnia. uigiliæ legit & adiget: ut ſit inſomnia nūeri ſingularis. ℂ Vt de.uſq;: ordo eſt uſq; deſatiger. ℂ Ingratus ut.d.i. etiā iuitus & coactus: nā igratus nō ultro ſignificat qa ul/tronea grata ſunt. Ingrata quæ ab inimicis fiunt ac re/cuſantibus. ℂ Nimis.m.i. idulgeo me. ſic ueteres: qđ nos mihi dicimus alibi. Te indulgebant. tibi dabant. ℂ Tādem ne ego.i.c.ſ.ſ.o.ut.t. triduū: ſic cœpit tanq̄ aliqd foret dicturus magnificū. non aūt eſt auſus: ſed uere amator magnū hoc putat uel totū triduum. Ma/gna pfeſſio uirtutis cū biduo ſit op⁹ triduo poſſe du/rare. & totū triduū dicat uniuerſum triduū. ιρονικωσ uniuerſum q̄ſi triduū in multo numero ſit. ℂ Vide. q.a. ſic dr̄ magna aggrediētibus. ℂ Snia ſtat: & uul/tu & geſtu magis ſpectabile qđ dixit ſtat ſnia uel maxi/me eo qđ tanto ſonitu hæc de ſe promittat Phædria cōtinuo redditurus: uel potius nō acceſſurus ad uillā: tātū aūt abierit quātū tpis opus eſt ad uitiandā uirgi/nē. ℂ Quid.h.m.eſt? excuſatio amoris q̄ſi non culpa ſed morib⁹ eſt. ℂ Adeō.h.i.ex.a. ut nō cognoſcas eun dē eē: more ſuo a plurali nūero ad ſingularē ſe cōuer/tit. ℂ Ex.a.u.n.c.e.e. Nō ſolēt ſtulti iduci adoleſcētes: & iō ad amorē rettulit ſtultitiā phædriæ. ℂ Minus.i. m.ſe. niſi enim hoc eſſet. qd eſſet q illū mulier pferret militi: aut qd relinqretur pprium pſonæ militis. ſi & hic ſtolidus eſt. ℂ Magis ſeuerus q̄ſq̄ nec magis con/tinēs. Aīaduerte ut amet Terētius magis addere poſi/tiuo q̄ cōparatiuum fac ere: nā neq; ſeuerior: neq; con/tinētior tā uoluit dicere q̄ magis ſeuerū: & magis con/tinentem. ℂ Hic eſt. pa.g. Hæc apud Menandrum in eunucho nō ſunt ut ipſe pfeſſus eſt paraſiti & pſonā militis: ſed de collace trāſlatæ ſunt. ℂ Facie honeſta: œconomia q̄ oſtendit amaturus chærea: ſiquidem hanc Parmeno ipſe miratr. ℂ Facie honeſta: ſic Virg. Et lætos oculis afflarat ho

Nullus pro non plautus Cēſores

Inſōnia.

Ingrat⁹ idulgeo me & mi hi.

T A Phædria. Parmeno.

[T]Ac ita ut iuſſi deducāt iſti. Par. faciā. Ph. at
Diligēter. Par. fiet. Phæ. at matur. Par. fiet.
Phæ. ſatin hoc mandatum eſt tibi. Par. ah: rogitare
Q uaſi difficile ſit. utinā tā aliqd iuēire facile poſſis
Phædria q̄ hoc peribit. Phæ. ego quoq; una pereo:
Q đ mihi carius eſt. ne iſtuc tā iniquo patiare aio.
Par. minime. qn effectū dabo. ſed nūqd aliud ipas?
Ph. mun⁹ nřm ornato uerbis quoad poteris. & illū
Aemulū quoad poteris ab ea pellito. P. ahu mēini
Tāetſi null⁹ mōeas. Ph. ego rus ibo. atq; ibi māebo
Par. cenſeo. Ph. ſed heus tu. Par. qd uis? Ph. cenſeo
Poſſe me offirmare: & perpeti ne redeam interea.
Par. te ne? non hercle arbitror: nā aut iam reuertere:
Aut mox noctu te adigent horſum inſomnia.
Phæ. opus faciam. ut defatiger uſq;: ingratus
Vt dormiam. Par. uigilabis laſſus: hoc plus facies.
Phæ. Ah nihil dicis Parmeno: eiiciunda hæc eſt
Molicies animi hercle nimis me indulgeo: tandem
Non ego illa careā ſi ſit opus uel totum triduum.
Par. hui uniuerſum triduum uide quid agas.
Phæ. ſtat ſnia. Par. dii boni qd hoc morbi eſt? adeon
Hoies imutarier ex amor. ut nō cognoſcas eūdē eē
Hoc nemo fuit minus ineptus: magis ſeuerus q̄ſq̄
Nec magis cōtinēs: ſed quis hic eſt qui huc pergit?
Atat hic quidem eſt paraſitus gnato: militis ducit
Secū unam uirginē dono huic: papę facie honeſta.
Mirū ni ego turpiter me hodie hic dabo cum meo
Decrepito hoc eunucho. hæc ſupat ipſam thaidem.

Dare. noreſ:& mox idem.Ita dii me amét honeſtus.℄Ni ego hodie me turpiter hic dabo:ni dabo pro dedero.Virgi.Quã/
Virg. uis ſolus aué cœlo deiecit ab alto.℄Cum meo decrepito eunucho:facete meo ad paraſitũ rettulit cũ pulchro munere
decrepiti ueniẽtem & ꝑparatio eſt ad deducẽdum chæreã potius ꝙ deformem eunuchũ.℄Decrepito hoc eunu.decrepiti ſunt
dicti quoq̄ crepitu & plãgore familiæ fuerãt iam cõclamata funera.℄Hæc.ſ.i.t.hoc ſi accipias:non tanꝙ uituperaturi
Thaidem:ſed hyperbolicos eſt:ideo addidit ipſam quaſi nimiæ pulchritudinis:& bene ipſam propter quam datur.

GVI.A Ac ita &c.Hæc actio continet amatorium multiloquum & uaniloquum.Nã in ea ſæpius repetiť qđ iã dictũ ẽ.
Phæ.Fac ita.i.eo pacto ut iuſſi.i.imperaui tibi & cõmiſi.Iſti.i.eunuchus & æthiopiſſa ſed maſculinũ ꝑpõde/
rauit fœminino.Deducať.i.ad thaidẽ ducať.Par.faciã.Phæ.At.i.ſed fac diligẽter.Par.Fiet diligenter.ſ.Phæ.
Ah indi/ At.i.ſed mature.i.tẽpeſtiue fac.ſ.par.fiet mature.Phæ.Satin.i.ſatis ne hoc eſt mãdatũ.i.iniũctũ tibi.Par.Ah.indignãtis
gnantis. eſt pp tã odioſam repetitionẽ.Mirũ eſt ſup.te rogitare.i.ita inſtãter rogare ut id fiat ꝙſi ironice dř ſit difficile.i.res diffici
lis ad meretricẽ munera deducere.utinã poſſis inuenire.i.acqrere tã facile aliqd.ꝙ.i.quantũ facile hoc donũ qđ dari iu/
bes.pibit.i.nihil fiet & nihili æſtimabiť ab ea.ſ.Vel ꝙ facile hoc pibit.itellige.i.quãtũ facile hoc qđ thais tibi ꝓmittit.peri
bit.i.nõ durabit & euaneſcet.Ph.quoq̄.i.ẽt.ego pereo.i.moleſtia amoris conficior.una.i.ſimul cũ eo qđ dicis tã facile
periturũ.Quod mihi carius eſt.Donatus uult capi hãc ſtructurã neutrã ꝓ maſculina.ut ſit ſenſus.ego qui mihi carior
ſum pereo una cũ eo dono qđ dicis periturum.uel ſi uis fac ut qđ totã clauſulam referat ut ſæpe fit.Ita q̄ ſit ſenſus ego
quoq̄ una pereo.qđ.i.quæ res.ſ.me.perire eſt mihi carius.i.maiori eſt mihi curæ & magis aium meũ tãgit ſiue pũgit:
ne patiare.i.noli pati iſtud tã iniquo aio.i.tam ægre qnimmo pareto uolũtati meæ.Par.minime.i.nõ patior.ſ.iniquo
aio.qn.i.qnimo.dabo effectũ.i.ꝓducã in effectũ qđ iuſſiſti:ſed nunqd impas.i.ꝑcipis aliud ꝙ ut deducã donum tuum.
Ph.ornato.i.redito pulchrũ & decorũ munus nr̃um uerbis.i.aliquo ſermonis eloqo.quoad.i.inquantum potens:&
Ahu. pellito ab ea illũ æmulũ.i.inuidum & riualẽ adducẽdo eũ in inuidiã thaidis.Par.Ahu.interiectio ad q̃ ſpectãs qicipit
capere & intelligere quorſum uergať.memini.i.in memoria hẽo iã recõditũ quorſum ſpectes.tameiſi.i.ꝙuis nullus.i.
nõ ut ſæpe ita interꝑtari ſolet.moneas.i.admoneas.Phæ.Ego ibo rus.aduerbialiter poniť rus.atq; manebo ibi.i.ruri.
Cenſor. Par.cẽſeo.i.ea eſt mea ſnia ut id efficias.Phæ.ſed heus uocãtis eſt aduerbiũ tu.Par.qd uis?Ph.cẽſen.i.arbitraris ne?(Vñ
Cenſere. cẽſores q mores alienorũ ſumũt arbitrium)Cẽſen ergo.i.arbitraris ne me poſſe affirmare.i.cõfirmare cõſtituere ſtabilire
aium meũ.ſ.& ꝑpeti.i.tolerare ne redeã.interea.i.ꝙdiu hæc mea iuſſa explebis?Par.Tene.i.petis utrũ cenſeam te poſſe
offirmare ut nõ redeas.hércle.i.ꝑ herculem non arbitror te poſſe offirmare &c.nã aut reuertere.i.redibis.iã.i.ſtatim aut
mox paulopoſt.inſomnia.i.uiſa in ſomnis uel uigiliæ.quãuis pro uigilia dicať potius inſomnia inſomniæ primæ in/
flectionis.& ꝓpterea aliq dicũt adiget ut ſit ſingularis numeri.adigẽt.i.adducẽt.hoc ẽ te ad urbẽ agẽt.i.ducẽt.uel lege
adiget.i.impellet horſum.i.uerſus hãc urbẽ.noctu.i.nocturno tpe.Phæ.Faciã opus.i.operabor ruri ut defatiger uſq̄.i.
Vſq̄ pro aſſidue.& ut dormiã.i.ſomnũ capiã.ingratus.i.ẽt inuitus coactus.Nã ingratis nõ ultro ſignificat:qa nõ ultronea gra/
aſſidue. ta ſunt:ingrata quæ ab inimicis fiunt ac repugnãtibus.℄Par.tu laſſus.i.ope defatigatus.uigilabis.i.ſomnũ nõ capies.
Ingratuſ faciès.i.efficies.plus.i.maius & difficilius hoc in ablatiuo.i.ꝙ uigilare laſſus.Ph.Ah Parmeno nihil dicis hæc mollicies:
ideſt hæc effœminatio animi.eſt eiicunda.i.eruẽda a nobis.Hercle.i.certe uel ꝑ herculẽ.nimis.i.plus æquo indulgeo
me antique.ꝓ indulgeo mihi.hoc eſt nimis ſum benignus mihiipſi & facilis & parco nimis mihi tãdẽ.i.ut ego maxi/
Hui ridẽ mũ dicã nõ careã.i.carere poſſim illa ſi ſit opus.uel.i.ẽt.triduũ totũ.i.integrũ triduũ.Par.Ridet Phædriã ſeruus. Hui
tis uel ad interiectio ridẽtis:uel aliqd admirãtis.carebis bñ uniuerſum triduũ illa?uide.i.cõſidera.qd agas.i.qd agendũ ſuſcipias
mirantis ꝙſi res ardua ſit.Phæ.ſtat ſnia.i.ea opinio.& eſt cõſiliũ mihi placet & apud me firmatũ eſt deliberatũ ac decretũ.Par.dii
boni uocatiuus eſt.q.d.inuoco uos qd hoc morbi eſt.i.ꝙlis eſt hic morbus & inſania:nõ aũt amor.Adeon.i.eſt ne ue/
rum ſupple.Hoies adeo.i.tãtum immutarier.i.mutari.Ex amore.i.pp amorẽ:ut cognoſcas.i.cognoſcat aliqs ſecũda ꝑ/
ſona ꝓ tertia ut ſæpe fit nõ eũdẽ eſſe hoiem q ante amorẽ erat adeo imutatus eſt:& more ſuo a plurali numero ad ſin/
gularẽ ſe conuertit.nemo fuit minus ineptus.i.prudẽtior.hoc.ſ.Phædria ante amorẽ.minus.n.uni poſitiuo iunctum
reddit cõtrarii cõparatiui ſignificationẽ.ut minus prudẽs.i.ſtultior:minus ſtultus.i.prudẽtior.Quiſq̄.i.aliquis nõ fuit
magis ſeuerus.i.grauis:neq; magis cõtinẽs.i.a laſciuia ſibi cauẽs.Sed qs eſt hic q ꝑgit.i.q ꝓſequitur iter ſuum huc.i.ad
Paraſit' hãc ꝑtem.Atat iteriectio metuẽtis uel oppreſſi ex iſꝑato.qdẽ.i.certe.hic eſt gnato.i.ſic appellatus.paraſitus.i.q adula/
pape ad/ tione uictũ q̄ritat & ſic replere uentrẽ deſiderat.militis.ſ.thraſonis quẽ ille paraſitus ambit ut uẽtrem impleat.ducit ſe/
mirantis cum huic.ſ.Thaidi.dono.i.ꝓ dono unã uirginẽ.pape iteriectio admirãtis.facie honeſta.i.habẽtem faciem honeſtam
Decrepi & modeſtã.Mirum erit ſupple ni.i.niſi dabo.i.dedero ſeu obtulero me turpiter.i.cum pudore meo hic.i.in hoc loco
tus. cum hoc meo eunucho.i.uirilibus exectõ.decrepito.i.ſenio iam cõfecto admodũ.Decrepiti autem dicti ſunt quorum
iam fuerant conclamata funera crepitu & plangore familiæ hæc puella ſuperat.i.uincit pulchritudine ipſam Thaidem.

A Ac ita.Phædria iduciť hic loq cũ parmenone abñte thaidẽ ut oñdat ex aio uelle ꝑfici qđ ꝓmiſerat thaidi.ſolẽt
enim amatores amicabus talia ꝓmittere ꝙ nolũt ꝑficere qđ ualetad inducẽdũ chæreã falſum eunuchũ:qa ꝙto
magis pmeno dñm ſuũ uidet i numerũ exhibitionẽ diligẽtẽ tãto magis laborat dñi mũera exornare.ha mõ.ſ.
debes rogitare ꝙ facile hæc peribit:qa qcqd meretrici dať inter amiſſa cõputať.ego:nõ eſt mirũ ſi res meæ pereunt quia
una quoq̄ pereo:qđ.i.ego &c.ne iſtũ.p.tã.i.a.ſ.qđ res meas expẽdo.nullus pro nõ.nomẽ pro aduerbio:nã aut iã cor
poraliter reuertere:aut ſomniãdo fatagent.i.agent in uiſione.huc.i.ad domũ thaidis.Inſomniũ eſt qdã ſpẽs ſomnii:ut
dicit Macro.quæ in ſolo ſomno hñt ſuum eſſe:& nunꝙ extra quia nihil ſigñ.qđ præcipue ſolet amatoribus cõtinge/
re intantum defatiget uſq̄ dum'dormiam igratus.ſ.inuitus uigilabis & exiſtens laxus.plus hoc.i.ꝑpter hoc.qa lapſus
eris facies.i.uigilabis qa laſſitudo ipſa cauſa ſuæ memoriæ reducẽs te inde cogitare faciet.uide qd agas correctorie dicit
q.d.nimis difficilia ꝓmittis ẽt.Dii boni qm̃ phædria poſſet parmenoni ut munera thaidi offeret præcipiſſe & tñ par/
meno

meno ut in fide is nollet obtemperare remoto phædria induciſ parmeno de domino ſuo loquens & cōdolens de miſeria ſua ut p hoc intelligaſ fideliter uelle mādata domini ſui adimplere gd hoc morbi eſt de amore loquiſ. A deo.ſ.conſtat imutari poſſe ex amoſ hoies.minus ineptus.i.prudētior hic Phæ.ſed qs iā accedit ad ſecūdū actū.huic.i.Tha.Migꝫ niſi ego me.hic.i.in domo Thaidis & cū eſt iā q̄dā cōmoditas ſeq̄ntis actus.ſ.ut ga parmeno donū thraſonis pulcherrimū uidet econtra ſuū eunuchū turpiſſimū intelligit uelit ducere chæreā pulchrū eunuchū p quē dn̄i ſui amorē apud thaidem firmet & poſtponaſ thraſo.ad hoc.n.fidelis deſcriptus eſt ut domini q̄rendo utilitatem cp poſſit elaboret.

DA Gnato paraſitus. Parmeno ſeruus
Ii imortales homini hō qd præſtat ſtulto
Intelligēs qd intereſt?hoc adeo ex hac re.
Venit in mētē mihi:cōueni hodie adueniēs quēdā
Mei loci hinc.atqꝫ ordinis hoīem aut impurum:
Itidem patria qui obliguierat bona:uideo ſentum
Squallidum ægrum pannis anniſqꝫ obſitum:
Quid iſtuc inq̄ ornati eſt?qm̄ miſer quod habui
Perdidi:hem quo redactus ſum?oēs noti me atqꝫ
Amici deſerunt.hic ego illum contempſi præ me.
Quid hō iq̄ ignauiſſime?itan paſti te:ut ſpes nulla
Reliqua in te ſiet tibi?ſimul cōſilium cū re amiſiſti.
Viden me ex codē ortū loco:q color:nitor ueſtit?
Quæ habitudo eſt corporis?omnia habeo:neqꝫ
Quicq̄ habeo:nihil cū mihi eſt:nihil deſit tamen:at
Ego iſœlix:neqꝫ ridiculus eē:neqꝫ plagas pati poſſū
Quid tu his rebus credis poſſe fieri?tota erras uia
Olim iſti fuit generi quōdam quæſtus apud ſæculū
Prius.hoc nouū eſt aucupiū:ego adeo hāc primus
Inueni uiam.eſt genus hominū qui eſſe primos ſe
Omnium rerum uolunt:nec tn̄ ſunt:hos cōſector
Hiſce ego n̄ paro me ut rideāt:ſed his ultro arrideo
Et eoꝝ ingenia admiror:ſimul qcqd dicunt laudo:
Id rurſum ſi negant laudo:id quoqꝫ negat quis:
Nego:ait aio:poſtremo imperaui egomet mihi oīa
Aſſentari.is quæſtus nunc eſt multo uberrimus.

Ii imortales hoi hō quid p̄ſtat.In hac ſcæna nō ſtās:ſed q̄ſi ambulās pſona iduciſ.Conſtitit tn̄ aliq̄tulū intuens ſpectatores:dū ſecū loquiſ.Exprimit autē paraſitū:& ſub eius uerbis corruptos mores in aſſentationē oñdit prorſus:ut honeſtæ quoqꝫ pſonæ in eius culpa inuētæ ſint:ut alibi.Obſequiū amicos ueritas odiū parit.Dii imortales:hoc iā mire & p.ſæculi ac tēpoꝝ rep̄henſione ſatyrice Terentius qd' apud eū ſtultū uocat ſimplicē paraſitus:& ſe intelligētē malū.Dii imortales:admirātis exclamatio eſt:cum paraſiti geſticulatiōe.Dii.i.h.h.qd.p.morata narratio a ſnīa incipi ſolet:q̄ dr̄ προμυθιον.℄Hoi hō gd p̄.alii diſtinguūt gd p̄ſtat ſtulto intelligens:alii ſtulto intelligens qd intereſt:ga ſic ueteres loq̄bantur.℄Quid itereſt:hoc admirātis eſt:& iō ſic pnunciandū.℄Cōueni.h.a.cōueniſſe nō uidiſſe tm̄:ſed etiam collocutū fuiſſe ſignificat.℄Mei loci atqꝫ ord.loci ingenuū:ordinis pauperē:illud nataliū hoc fortunæ eſt.

℄Quēdā hoiem aut ipurū.dixit pdigū:ſed ga hoc ipm pbat:nō auarū:nō iprobū:& ſic laudamus eos in quibus nihil eſt qd' magnope pferamus.℄Itidē patria qui obligurierat bona.hoc ioculari uultu dr̄:& elegāter ex pſona paraſiti nō culpatur ga comederit bona.℄Obligurierat.ſuauibus eſcis cōſumpſerat.℄Nā ἀπὸ τοῦ λυγυρον eſt ligurire λυγυρον græci ſuaue appellāt.℄Video ſentū:o q̄ bn̄ uideo:poſtq̄ dixit cōueni & ipſ mutauit & uerbū.℄Sentū.horridum:ſentum ad horrorem rettulit.℄Squallidū ad ſordes:ægrum ad maciē.℄Pannis anniſqꝫ obſitū:ad ueſtitū & ad triſtitiā.Sed pannis & ānis morologiæ paraſitoꝝ ſunt.Pānis āniſqꝫ obſitū.uel paraſitica uernalitate additū eſt iocāti:uel ga hō dixit:& eſt miſeriæ ſeniū debitū.Vnde huic magis triſtitia grauitaſqꝫ diſplicuit aliena ſemp ab hoibus paſitis.℄Anniſqꝫ obſitū.bn̄ addidit annis:ga ut qſqꝫ miſer eſt ita ſenex uideſ.℄Obſitū.ut ſentū dixit.Obſitum:metaphora ab agro.℄Quid iſtuc inq̄ ornati eſt:ſcire nos cōuenit cum recto caſu pferſ interrogatio nō eſſe cōtumelioſum.Vt ſi dicas quis hic hō eſt?Si autem in obliquum contemptum ſignificari:ut qd hoc eſt hominis?quid mulieris?quid ornatus?Quid iſtuc inq̄ ornati eſt.ornatus: eſt ad dedecus & ad turpitudinem:uel ſimpliciter hoc accipe uel ironicos:& ornati ut ſenati antiquus genitiuus.℄Quod.h.p.nō dixit id qd' erat comœdi:aut conſumpſi.℄Hem quo.r.ſ.uel habitū ſuum uel corpus oſtēdēs hoc dicit.Ne qcq̄ hic niſi media cōſuetudine collocatum eſt.℄Oēs.n.m.a.a.d.ſententioſe atqꝫ mordaciter in mores.℄Hic.e.i.c.hoc eſt illud.homo homini quid præſtat ſtulto intelligens:nam paraſitice obiurgantur tanq̄ in illo ſit qui miſer eſt.Et alibi.Nam nemo illorum quiſq̄ ad te uenit.quin ita paret ſeſe:ut abs te blanditiis q̄ minimo precio ſuam uoluptatem expleat:& hoc proprie uerbum ad exprimēdam humanitatem & ignauiā factum eſt.℄Vt ſpes nulla.r.in te ſiet tibi.bene quaſi qui rem a fortuna acceperit.℄Simul cum re.c.a.Virgilius.Nec ſi miſerum fortuna ſinonem Finxit uanum mēdacemqꝫ improba finget.& Salu.Neqꝫ fortuna eget:quippe quæ probitatem:induſtriam aliaſqꝫ bonas artes:neqꝫ dare neqꝫ eripere cuiq̄ poteſt.

DO. A
Obligurire.
Obſitus
Ornati gēitiuus āiquus
Virg.
Salu.

ergo hæc interrogatio increpantis eſt:nec deſiderat reſponſionem. Nam conſilium in bonis animi. Res in poteſtate
fortunæ. ℭ Ex eodem loco.ex eadem fortuna. ℭ Qui color:nitor:ueſtitus hoc cõtra illud quoad ait. Video ſentum.
ℭ Color.ergo ad ſentum. ℭ Nitor.ad ſquallidum. ℭ Veſtitus.ad pannis anniſq; obſitum. ℭ Habitudo corporis ad
ægrum refertur. ℭ Omnia:ad quod habui perdidi. ℭ Neq; quicq̃ habeo.habeo ad mei loci atq; ordinis hominem.
Plautus, ℭ Quæ habitudo:deeſt corporis. Pla.in epidico. Corpulentior hercle atq; habitior. ℭ Omnia habeo:ad induſtriam
retulit:neq; quicq̃ habeo ad fortunæ culpam.& item denuo fortunæ crimen. ℭ Cum nihil eſt ad ſuam laudẽ. ℭ Ni/
hil deſit tamen oĩa habeo nec qu cq̃ habeo. Alterum
hoꝝ:neutꝝ ut põt accidere:utrũ nulli. ℭ Nihil, cum
Virg. eſt.n.d.i.figura ut apud Vir. Sequiturq; ſe/
Cicero. quentẽ.& Cice. Cum tacẽt clamãt. ℭ At ego infœ.
neq;.r.ideo trãſit. ἀπὸ μιμητικοῦ πρὸς τὸ πρα/
κτικόν. At ego. infœ.n.r.uehemẽter inuectus eſt in
tpa & mores poeta ſub hac perſona in qua hoĩem ita
ĩducit pœnitere ꝓbitatis ſuæ:ut ſe infœlicẽ nõ hone/
ſtũ dicat:& nõ uolo:ſed nõ poſſũ. ℭ Quid tu his re.
c.ſ.dum qs rideť:aut uapulat. ℭ Tota ex uia:παρο/
μοιον p metaphorã. ℭ Apud ſæculũ.p.ſ.cum eẽnt
tpa meliora. ℭ Hoc nouũ eſt au.uide qd ĩterſit cum
de illo q̃ſtus hoc de aucupio.illud de ſapiẽtibus:hoc
de ſtultis. ℭ Inueni uiam:adeo nouũ eſt aucupium.
ℭ Eſt genus.h.quia multi ſunt huiuſmodi:nõ dixit
hoĩes ſunt:ſed eſt genus hoĩum. ℭ Hiſce ego nõ pa/
ro me:ut.r.quia ille dixerat. ℭ Ego infœlix neq; ridi/
culus eſſe:neq; plagas pati poſſum. ℭ Sed his ultro
arrideo.quid eſt. His arrideo:aut ueluti pareo.i.exe/
quor:uenio aut ueluti dictis delector:atq; arrideo nõ
ſicut in paraſitis fieri ſolet:ut his arrideať a regib⁹:qn
potius ipſi dictis factiſq; arrideãt alienis.hoc eẽ intel/
ligẽdum etiã res ipſa indicat ecõtrario.nam qd ait ſu
pra. His ego nõ.p.m.ut.r.hoc ecõtrario oñdit quod
ſubiiciatur ex dictis. ℭ Ced.h.u.r.ultro uerſa uice an
prior:an etiam inſuper hoc eſt ultro. ℭ Admiror ſi/
mul.plus intulit q̃ ſi laudo dixiſſet. ℭ Quicqd dñt
l.nõ quod dicũt ſed quicquid dñt.i.bñ uel male:ne
uel ſi intercluſa fuiſſet aſſentatio nõ ſe impediuit qd
contrarium laudauerit. ℭ Id rurſum ſi negãt laudo
id quoq; præclare Terentius quod a ſatyrico de aliis
diceret id hic de ſe dicentẽ ĩducit facetius multo q̃ ſi
aliter feciſſet. Sed mores tẽpoꝝ iã tum uitia
torũ ſemp ad aſſentationẽ qd fere in pleriſq; fabulis
mõſtrat ut eſt in andria. Obſequium amicos:ueritas
odiũ parit.& in adelphis. Quod te iſti facilem & fe/
ſtiuũ putãt id ñ fieri ex uera cura:neq; adeo ex æquo
& iuſto:ſed ex indulgendo uel aſſentãdo & largien/
do mitior. ℭ Negat qs nego.bene ſic dixi.negat &
Plautus ait cõtraria ſunt:ut Plau.ĩ rudẽte. Vel tu ais:uel tu ne/
gas. ℭ Is quæſtus nũc ẽ:q̃ ille apd ſæculũ prius fue/
rat & uide queẽadmodũ illiberalẽ uitã honeſtiore no
mine noĩauit aucupium:poſt ẽt quæſtum noĩauerit
hic inducens. ℭ Scitum hoĩem:mire Terẽtius lõgæ
orationi interloquia quædã adhibet:ut faſtidium ꝓ/
lixitatis euitet:uelut nũc parmeno ꝓcul audiẽs gnato
nẽ hæc loquiť. ℭ Interea loci duæ ptes orationis cũ
coniunctæ unã fecerint mutãt accentum. ℭ Cõcur/
rũt læti mihi obuiã:& multos & properos uno uer/
bo oſtendit.& ex diuerſo ad ſe feſtinãtes. ℭ Cuppe/
dinarii oẽs. Varro hu.reꝝ. Numerius equitius cup/
Varro. pes inquit.& Aomanius macellus ſingulari latroci/
Cuppes nio multa loca habuerunt infeſta his in exilium actis
publicata

Par.ſcitum hercle hominem.hic homines prorſus
Ex ſtultis inſanos facit.Gna.dum hæc loquimur
Interea loci ad macellum ubi aduenimus cõcurrunt
Læti mihi obuiam cuppedinarii omnes:cætarii:
Lanii:coqui:fartores:piſcatores:aucupes:
Quibus & re ſalua:& perdita profueram
Et prorſum ſæpe ſalutant:ad cœnam uocant
Aduentum gratulanť meũ.ille ubi miſer famelicus
Videt me eſſe in tanto honore & tam facile uictum
Quærere:ibi homo cœpit me obſecrare:ut ſibi
Liceret diſcere id de me:ſectari iuſſi:ſi potis eſt:tanq̃
Philoſophorum habẽt diſciplinæ ex ipſis uocabula
Paraſiti itidẽ ut gnatonici uoceť.Par.uiden ocium.
Et cibus quid faciat alienus?Gna.ſed ego ceſſo ad
Thaidẽ hanc deducere:& rogare ad cœnã ut ueniat.
Sed parmenonem ante hoſtiũ thaidis triſtem uideo
Riualis ſeruũ.ſalua res eſt:nimirum hi hoĩes frigent.
Nebulonem hũc certum eſt eludere.Par.& hiſce hõc
Munere arbitrať thaidẽ eſſe ſuã.Gna.plurima ſalute
Parmenonem ſummum ſuum impertit gnato:
Quid agiť?Par.ſtatur.Gna.uideo nunquidnã hic
Quod nolis uides.Pa.te.Gna.credo:at nũqd aliud?
Par.quid dum.Gna.quia triſtis es?Par.nihil eqdem
Gn.ne ſis:ſed quid uideť hoc tibi mancipiũ?Par.nõ
Malũ hercle.Gna.uro hominem.Par.ut falſus aĩ eſt.
Gna.q̃ hoc munus gratum thaidi arbitrare eſſe?
Par.hoc nunc dices nos hinc eiectos oĩum reꝝ heus
Viciſſitudo eſt.Gn.ſex ego te totos parmeno hoſce
Menſes quietũ reddã:ne ſurſum deorſum curſites:
Neue uſq; ad lucem uigiles.equid:beo te?
Par.men?pape.Gna.ſic ſoleo amicos:
Par.laudo.Gna.detineo te fortaſſe tu
Profecturus alio fueras.Par.nuſq̃.Gna.tum tu
Igiť paululũ da mihi opæ:fac ut admittar ad illam.
Par.age modo nũc:tibi patent fores.hæ qa iſtã ducis.
Gn.nũ quenq̃ euocari hinc uis foras.Par.ſine biduũ
Hoc ꝑtereat:qui mihi nũc uno digitulo fores apis
Fortunatus ne tu iſtas faxo calcibus ſæpe inſultabis
Fruſtra.Gna.ẽt tu hic ſtas parmeno?eho nũ nam hic
Relictus cuſtos:neqs forte internuncius dã a milite
Ad iſtam curſitet.Par.facete dictum
Mira uero militi quæ placeant:ſed uideo herilẽ filiũ
Minorem

publicata ſunt bona & ædes ubi habitabāt dirutæ:æque ea pecunia ſcalæ deum penatum ædificatæ ſunt:ubi habita/bant:locus ubi uenirēt ea quæ ueſcendi cauſa in urbem erant allata.Itaq; ab altero macellum:ab altero forum cupedi/nis appellatum eſt.❡Cupedinarii oēs qui eſculenta & poculenta uendunt a rebus cupedinis ab alimēto cupedinarii appellantur:& ipſe ſubiecit q accipiendi ſint cupedinarii.❡Lanii.q laniant pecora:unde & laniſtæ dicti:qui laniandis p̄ſunt gladiatoribus.Sic & macellū a mactādis pecoribus dictū.❡Piſcatores q recētem piſcem p̄bent.❡Fartores qui inſitia & farcimina faciūt.❡Cætarii:q cæte.i.magnos piſces uendunt:& bolonas exercēt.❡Cætarii:lanii:coqui:far/tores comicum.nam in palliata romanas res loquitur.

Forꝝ cu/pedinis.
Lanii.
Laniſtæ.
Fartores
Cætarii.
Cæte.

Minorē huc aduētarꝭ:minor qd ex pyræo abierit.
Nam ibi cuſtos publice eſt:nunc non temere eſt?
Et properans uenit:neſcio quid circunſpectat.

❡Quibus & re ſalua.cum de meo impenderem.❡Et perdita profueram:cum de alieno māticinor & impen/do.❡Sæpe.expletiuæ ſignificationis eſt.❡Ad cœnā uocant:utrum ad emendam cœnam:an ad cōuiuium. ❡Aduentum gratulanꝭ.accuſatiuum caſum pro da/tiuo:pro aduentui gratulātur & aduētus p̄prie ſpectatorꝝ neceſſariorumq; dꝛ.❡Ille ubi miſer famelicus uidet me.hic oſtēdit quæ res coegerit ad diſcēdum:& ſimul uide ſm uulgi opinionem loqui paraſitū miſerꝝ & famelicum hoīem honeſtis moribus p̄ditum.Ille ubi miſer famelicus uidet me:uidet ut ſentētioſe demōſtrat malos ex bonis contagione fieri exemplis in prauum p̄ualentibus.❡Videt me:hic prodeſſe & diſcere optat qd' negabat ſe poſſe.❡In tanto ho/nore:qa cōcurrunt ſalutāt.Famelicus a fame & edēdo dcm̄ eſt:quaſi famedicus.❡Tā facile uictū quærere:qa ad cœ/nam uocāt.❡Ibi pro tūc.❡Homo.mire addidit hō:aut additū ſupuacue hō:ut Donat habere uiro decus & tu tamē in armis.❡Vt ſibi diſcere liceat:q̄ſi diſciplinā aut artē tm̄ auctoritatis criminum fœlicitas ſump ſit.❡Diſcere id de me magis de illo & de me ueteres dicebant q̄ ut nos dicimus a me aut ab alio.❡Sectari iuſſi:p̄prie.Nā & ſectæ philoſo/phorꝝ ab eo dictæ ſunt.❡Ex ipſis philoſophis.ſ.ex ip ſis uoca.ut Pythagorica:Platonica.hoc igiꝭ non eſt conſequens ad illud quod uult dicere:niſi forte diſciplinam pro diſcipulis poſuerit.❡Viden ocium & cibus quid faciat alienus. Rurſus parmeno & facetias dicit:& diſtinguit longiloquium paraſiti.❡Quid faciat:legitur & quid facit:ut ſit figura per modos pro qd faciat.❡Hanc deducere.proprie.Nam ducitur qs ad ſupplicium:deducitur in lætitiam.❡Et ro/gare ad cœnam:uide paraſitum magis optare ad cœnam Thaidem uocari:q̄ munus capere.Thaidis & thais legitur. ❡Salua res eſt:quia & ante oſtium & triſtem:ideo ſalua res eſt.Nec ualet ad lætitiam quod parmeno eſt ſed hoc riua/lis ſeruus.Salua res eſt prouerbialiter.❡Nebulonem:uel furem:quia uel nebulas obiiciat:uel molem ut nebulam:uel inanem & uanum:ut nebula eſt.❡Iſce.pro is:uetuſte.Virg.His certe neq; amor cauſa eſt uix oſſibus hærent:qa iſce de/bebat dicere.Iſce hoc munere arbitraꝭ.Non immerito gnatonē deridet parmeno qui penitus nouit meretricis cōſiliū. ❡Summum eclypſis.Summū ſuū impꝛit gnato:hæc tota locutio paraſiticæ elegantiæ & ſimul ironiæ plena ē.nam & plurimā dicit ei ſalutē:quā nec exiguā qdē uelit cōtinere.Summū dicit eum q nec lænis amicus ſit ſibi uel alibi.Par/menonē uoco nō ego te.Summū ſuum:q̄ uenuſte:qd' ſummū amicū nō reſalutet parmeno.❡Quid agiꝭ pro blandi mento nō pro interrogatiōe nunc poniꝭ.Vt nr̄ qd fit.Quid agiꝭ?ſtatur pro qd agis:ſto:& facete.nam ſtat cum ingredi nō licet.❡An nunqd aliud:cū iurgio hic de illo reſpōdit:& ideo repetit dcm̄ gnato.❡Quid dum?interrogat iterro/gantem:ne ipſe reſpōdeat.❡Nihil eqdē.dicēs nihil mutauit uultum parmeno in lætitiam:ideo illi facete gnato agenti hoc ip̄m neſcis dixit ut p̄baret triſtē fuiſſe.Nihil eqdē pro nō.infra nihil dixit.ut ſeq̄rer ſeſe.❡Hoc tibi mācipium.tapi noſis mancipiū dicit puellā:aut uirginē.❡Non malū hercle:inimica laudatio.❡Vro hoīem:ſibi hoc geſtu & uultu paraſitico dicit:& uro pro eo qd eſt dolore angor.❡Vt falſus animi eſt.ſimiliter & parmeno ſe cum geſtu ſeruiliter & animi pro aīo. Antiptoſis ueterꝝ:qui ingens es uirium:& diues & opum abundat dicere.❡Vt falſus animi eſt.ex hoc falſus animi eſt:qd' putat hmōi munere capi poſſe thaidē.❡Quā hoc munus gratū thaidi:mire inſultat gnato.quan/to.n.munus gratū fuerit:tāto erit riualis excluſior.❡Heus oīum rerꝝ uiciſſitudo eſt:uide locū iu quo erumpere dolor parmenonis potuit niſi cōmiſſa ſeruaret:ut cælaret thaidis cōſilium.❡Sex ego te totos parmeno.h.m.q.r.qd eſt to/tos:an diebus & noctibus utpote amatoris ſeruum:an p hoc ſine ulla ceſſatione & intermiſſione hos mēſes:hos q nūc aguntur.i.hoc tp̄e.❡Quietū reddā.facete q̄ſi hoc ipſe fecerit:& hoc eſt qd' ait.Summū ſuū impꝛit gnato p̄menonem: tanq̄ amico cōſulat.❡Ne ſurſum deorſum curſites:qd eſt laboris.❡Neue uſq; ad lucē uigiles:qd eſt exitii.❡Sic ſo/leo amicos:hoc eſt eunuchos.❡Detineo te:ualde teneo.❡Fortaſſe tu p̄fecturus alio fueras:uult exprimere cōfeſſionē cur ad thaidē uenerit:ſed intrare nō poſſit.❡Paululum da mihi opæ:hoc q̄ſi ſupplicātis uultu ad irriſionē dꝛ.Paulu/lum da mihi opæ:p̄prie ſic dꝛ adiuua me ſic in adelphis.Hæc opa ut data ſit.Age mō nunc hæ tibi patent fores:ex eo quātum licere oportuit oſtēdit q̄ miſere nihil illi liceat parmenoni.❡Quia iſtā ducis.hoc q̄ſi ad gnatonem:ſed lente: ac ſub lingua murmurat.❡Nū quenq̄ euocari hinc uis foras:qa ipſe intrare nō pōt.❡Sine biduū hoc p̄tereat:& hoc lentius:nam ſi aliter p̄nunciaueris ſecreta p̄dunꝭ.❡Quid mihi:nō mihi dictū eſt.❡Fortu/natus:ut ipſe uideris tibi.❡Ne tu iſtas faxo:ne ualde.Ne tu iſtas faxo calcibus inſultabis fruſtra.Salu.Multos tamē ab adoleſcētia bonos inſultauit.❡Ne tu iſtas faxo calcibus:mira eloquētia in qua utraq; hypbole exp̄ſſiſſima ē.nam neq; uno digitulo minus aliqd dici pōt:neq; calcibus:ſæpe & inſultabis:aut amplius aut ingentius.❡Num nam hic:nam abundat ut quidnam.❡Relictus cuſtos.bene relictus quaſi ab excluſo.❡Ne qs forte internuncius.& his uerbis da/tur intelligi paraſitū e domo meretricia egredi p̄prie internūcius.Ne quis forte internuncius clam a milite exeat:& hoc facete quaſi ipſe ſibi thaidē totam uendicauerit:quod miles facit.❡Facete dictū.ironice:quia infacete.❡Mira uero militi quæ placeant:mira promiſꝝ.Virg.Nota tibi.& eſt ironia.Quid mirum eſt inquit facete loqui eum:qui militi pla ceat:poteſt tamen & pluraliter intelligi.❡Sed uideo hærilem filium.non poteſt Terentius trophinium proprium di/

Fame/licus.
De meꝓ a me.
Virg.

cere:& ideo herilem filium dicit. ¶ Miror quid ex pyræo abierit.hic cauſa oſtẽditur cur poteſt ignotus eſſe uicinis &
pro eunucho fingi.Miror pro neſcio.Miror ꝙ ex pyræo abierit:ut ex pyræo diſcederet:ſymbola amicorum:ut huc p/
ueniret omiſſo negocio aſpectus uirginis fecit. ¶ Nam ibi.c.p.aduerſus prædonum incurſus illic excubabat iuuentus
Pyræũ. attica.Pyræum ut ſunium atticum eſt maritima:& acceſſu littoris pars clementior. ¶ Publice eſt.nũc ambigua diſtin/
ctione poſitum eſt. ¶ Et pro.u.mire locuturum ante formauit:ut geſtus uerba præcedant.Verba habitum conſequan
tur. ¶ Non temere eſt:ut Virg. Aut temere eſt uiſum.

GVI. A d Ii immortales &c.In hac ſcæna optime atq; elegantiſſime paraſitorum mores exprimuntur. Gnato.Dii im/
mortales exclamatio admirantis.quid:ideſt quantum homo unus.præſtat:ideſt præferendus eſt alteri homi/
ni ſcilicet.Quid:ideſt quantum intelligens:ideſt prudens:intereſt:ideſt differt a ſtulto:ideſt ab imprudẽti.adeo
ideſt certe.hoc:ideſt hæc ſententia uenit mihi in mentem:ideſt ſubit animum meum ex hac re.ideſt ob hanc cauſam ego
adueniens hodie conueni:ideſt ſum allocutus quẽdam hominem:hinc mei loci uel ex eodem loco oriũdum quo ego
uel eiuſdem generis quaſi iiſdem natalibus ortum.ita ꝙ alter non ex maiori loco natus q̃ alter:atq; mei ordinis : ideſt
Impur⁹. mei ſtatus quantum ad fortunas:quaſi dicat pauperem ut ego ſum haud impurum non auarum:quoniam auaritia ſæ
pe dicit ſordes & auarus ſordidus:& bene nõ auarꝫ quoniam prodigus erat.Qui itidem:ideſt ſimiliter ut ego obligu/
Obligu/ rierat:ideſt ſuauibus eſcis ſeu epulis conſumpſerat bona patria:ideſt quæ a patre relicta ſibi fuerant.Et obligurio is uer/
rire. bum eſt a græco tractum.Nam lyguron græci ſuaue appellant.uideo.i.aſpicio.eum ſentum : ideſt horridum. Sentus
Sentus. ta.tum:dicitur a ſentibus:ideſt ſpinis:& eſt ille proprie qui geſtat ueſtem uilem multis fruſtis compoſitam:cuius fruſta
Virg. ſpinis colligantur & coniunguntur.Virg.in tertio.Conſertum tegmen ſpinis ac cætera graius:uideo inq̃ eum ſqualli/
Squalli/ dum.i.ſordidum & alta ſordium congerie obductum.Squalor enim eſt illuuies denſa & inculcata.Squalere enim di/
dus. citur quicquid facie noua uiſentibus incutit horrorem.uideo inq̃ cũ ægrum.i.aio mœſtum.& obſitum.i.inculcatum
Squaleſ circundatum & quaſi ſuffarcinatũ pannis:ideſt uilibus indumentis.& annis:ideſt ſenio.inquã:ideſt dixi.Quid iſtuc
Obſitus ornati pro ornatus eſt.Antiqui ornati & ornatus in genitiuo dixerunt.ſenati & ſenatus.tumulti & tumultus.ut Pri/
Ornatuſ ſcianus probat exemplis.Vbi eſt aduertendum ꝙ ſi in caſu recto proferatur interrogatio non eſt contumelioſa:ut ſi di/
cas.quis hic homo eſt ſin autem in obliquo proferatur contempus ſignificatur.ut ſi dicatur.quid hoc eſt hominis qd
mulieris quid ornatus? Reſpondit alter.Quoniam ego miſer:ideſt inops:perdidi:ideſt conſumpſi qđ habui ſcilicet a
patre meo.Hem dolentis interiectio.quo:ideſt quem ſtatum redactus ſum:ideſt deueni.omnes noti . ideſt cogniti &
amici:ideſt qui prius erant familiares cum diues eſſem:deſerunt:ideſt derelinquunt me.Hic:ideſt tunc ego gnato con/
tempſi illum præ me:ideſt in cõparatiõe mei.q.d.quãuis patrimonium cõſumpſerim ſicut & ipſe tamen mea indu/
ſtria uiuendi uiam comperi.inq̃:ideſt dixi illi.quid? modus interrogandi o homo ignauiſſime:ideſt ſine animoſitate:
& qui totus animo cadis.Ita ne paraſti:ideſt diſpoſuiſti te ut nulla ſpes ſit tibi reliqua:ideſt relicta & ſuperſit tibi.in te.i.
in tuo conſilio & induſtria.Amiſiſti conſilium:ideſt rationem qua tibi conſulere debeas.ſimul:ideſt una.cum re.ideſt
ſubſtantia tua ſeu patrimonio.uiden.i.uides ne me ortum ex eodem loco.qui.i.qualis color ẽ mihi ſup.nõ enim ut tu.
ſentus ſum:ideſt horridus aſpectu.qui nitor.i.qualis munditia eſt mihi.non enim ut tu ſquallidus ſum.qui ueſtitus.i.
quis cultus eſt mihi.non enim pannoſus ſum ut tu.quæ.i.qualis eſt mihi habitudo corporis ideſt aptitudo ſtatus cor/
poris mei.q.d.ſum uegeto corpore uiuido & bene habito.Habeo omnia quantum ad induſtriam ſcilicet quia uiuen/
di non deeſt mihi conſilium.neq; habeo quicq̃ fortunarum ſcilicet cum.i.q̃uis:nihil eſt mihi fortunarum:nihil tamen
deſit a deſio:ideſt deficit uel deeſt mihi quoniam uiuendi ſemper habeo induſtriam.Reſpondet alter.At:ideſt ſed ego
infœlix neq; poſſum eſſe ridiculus.i.qui ab aliis ridear & qui aliis præbeam ridendi materiam.neq; poſſum pati:ideſt
tolerare.plagas.i.utut uapulem.Reſpondet gnato quid credis tu fieri.his rebus.i.dum quis ridetur aut uapulat erras.
Quæſt⁹. tota uia.i.prorſus te decipis & fallis:metaphora eſſe a deuiantibus tracta.Olim.i.multo ante fuit quondam quæſtus:
Aucupi/ ideſt lucrum & proprie nummarium.Iſti generi paraſitorum ſcilicet apud prius.i.ſuperius ſæculum:hoc eſt cum eſſent
um. tempora meliora hoc aucupium:ideſt hoc uitæ quærendæ genus eſt nouum : ideſt recens nec diu uſurpatum.Aucu/
pium proprie eſt ars auium capiendarum:nam aucupari ſignificat arte quadam aues inquirere.Inde trãſfertur ad alia.
ut aucupari laudem aucupari gloriam.adeo.i.certe inueni primus hanc uiam.i.hanc uiuendi & paraſitandi rationem.
Eſt.i.extat genus:ideſt modus ſpecies hominum qui uolunt ſe eſſe primos.i.præcipuos omnium rerꝫ.nec tamen ſunt
præcipui.conſector hos.i.tales non paro.i.non præſto:non præbeo:non offero:non inſtruo.me hiſce.i.talibus.ut ri/
Vltro. deant.i.derideant me.ſed arrideo.i.applaudo.uel pareo & aſſentior arridendo illis ultro:ideſt non rogatus q̃uis Dona
Admira tus dicat ultro.i.uerſa uice uel inſuper.& ſimul.i.& etiam.admiror plus eſt q̃ laudo.ingenia.i.naturas mores eorum:
ri. quaſi dicat laudo quicquid dicunt.rurſum:ideſt denuo ſi negãt id quod laudarunt.quoq;:ideſt etiam laudo id quod
Inſanus. negarunt.quis:ideſt aliquis negat? ego etiam nego.quis inq̃ ait:ideſt affirmat:ego etiam aio : ideſt affirmo : poſtremo:
ideſt deniq;.imperaui mihi : ideſt induxi animum meum aſſentari : ideſt comprobare omnia aſſentiendo & adulan/
do.is quæſtus:ideſt illud aucupium:ille uitæ modus:illud lucrum eſt nunc uberrimus : ideſt copioſiſſimus.Par.her/
cle audio ſupple ſcitum hominem:ideſt ſcientem.hic facit prorſus homines inſanos.ex ſtultis : ideſt ex inconſideratis.
reddit inſanos:ideſt ſuæ mentis non compotes:ſed deſipientes.Gna.proſequitur narrationem ſuam.Interea loci abũ
Macell⁹ dat loci uel ſoni cauſa adhibetur ſicut interea temporis nuſq̃ terrarum nuſq̃ gentium ubiuis loci ubicunq; locorum.
& cupes dum.i.q̃diu loquimur.hæc prædicta:ubi.i.poſtq̃ aduenimus:ideſt acceſſimus ad macellum.ideſt ad locum ubi obſo/
Feſtus. nia:ideſt (ea quæ ueſcendi cauſa in urbem eſſent allata qualia ſunt omnia quæ adduntur pani & uino) uendebantur.
Varro. Macellus enim & cupes:ut Feſtus & Donatus referunt ex ſententia Varronis duo Romani fuerunt quorum ob latro/
cinium uel ut alii uolunt ob proditionem patriæ damnatorum ædes dirutæ atq; ſolo æquatæ ſunt.in areis autem

ubi ædes fuerant uendi cœperunt obſonia.i.eę quæ adduntur pani & uino:ac ꝓpterea locus ille uocatus eſt macellum
uel forum cupedinis:ut Feſtus inquit. Antiqui etiam cupedia in neutro plurali:uel cupedias in fœminino nominabāt — cupedia
lautiores cibos. Ait enim Gelius libro ſexto.capite.xiii.Coniectabamus inquit ad cænulam nō cupedias ciborum:ſed — cupediæ
arguitias quæſtionum:cupedias poſuit pro cibis lautioribus. Cupedinarii autem dicti ſunt omnes qui eſculēta & po/ — Cupedi/
culenta uendunt:uel ut Seruius inquit.Cupedinarios uocant uoluptatis & cupiditatis miniſtros.omnes ergo cupe/ — narii.
dinarii læti concurrunt obuiam mihi.ſ.cætarii.i.q̃ maiores piſces uendūt.Lanii:ideſt qui pecora laniant:quorum offi/
cina dicitur laniena. Inde laniſtæ deducti ſunt qui laniandis præſunt gladiatoribus.coqui:ideſt qui obſoniorum deco/
quendorum curam gerunt. Fartores qui farcimina faciunt:quos uulgus paſtillarios uocat tametſi paſtillus ſit paruus — Paſtillus
panis & dulciarius. Horatius.paſtillos ruſillus olet.itaq; quod dicitur paſtillus deberet potius dici farcimen minis.pi/ — Horati°.
ſcatores:ideſt ii qui recentem piſcem præbent.aucupes:ideſt auium captores ab auibus capiendis dicti quibus tendunt
in ſidias.quibus cupedinariis profueram.& re:ideſt ſubſtantia & patrimonio ſalua:ideſt cum adhuc haberem patrimo
nium ſaluum.& re perdita:ideſt poſtq̃ rem meam conſumpſeram.quandoquidem manticinabar:ideſt furabar uel do/ — Mantici
loſe agebā de alieno.mãticinor aris:uel manticulor aris ſignificat furari uel doloſe agere.quaſi ergo dicat cum de meo — nor uel
impenderem:& de alieno manticinabar illis ſemper profueram & proſum.expletiua eſt hic hæc particula ſæpe ſalutāt — manti/
me uocant me ad cœnā gratulantur aduētum.i.ob aduentum meum:uel accuſatiuus pro datiuo ponitur. Aduentus — culor.
autem proprie expectatorum neceſſariorumq; dicitur.ubi:ideſt poſtquā ille miſer famelicus:ideſt fame confectus a fa/ — Aduen/
me & edēdo:quaſi famedicus uidet me eſſe in tanto honore:& uidet me quærere uictum:ideſt alimoniam.tam facile: — tus.
ideſt tam leui uia & ratione.ibi:ideſt tunc.homo.ſ.ille miſer cœpit obſecrare:ideſt uehementer & quaſi per ſacra rogare
me ut ſibi liceret diſcere id.ſ.artem paraſitandi de me.i.a me.antiqui enim magis de illo & de me dicebāt q̃ ab illo uel a
me iuſſi.i.præcepi illum ſectari me:ideſt eſſe ſectatorem mei & proprie:nam & ſectæ philoſophorum ab eo dictæ ſunt.
ſi potis eſt:ideſt ſi poteſt:& eſt ei ingenium aptum.ut itidem:ideſt ſimiliter.paraſiti uocentur gnatonici a gnatone pa/
raſito.tanq̃.i.ueluti.diſciplinæ.i.ſectæ philoſophorum habent uocabula ex ipſis philoſophis.ſ.Par.parmeno interrū/
pit & diſtinguit long:loquium paraſiti:neq; tamen ab eo ſentitur.uiden.i.uides ne quid ocium:ideſt ſecuritas:hoc eſt
curarum uacuitas & cibus alienus faciat.quaſi ut Perſius inquit:uenter ſit artis magiſter.Gna.Sed ceſſo.i.nimis cun/ — Perſius.
ctor & tardo deducere hāc puellā ad thaidem:ducitur quis ad ſupplicium:ſed deducitur in lætitiam.& ceſſo inq̃:ideſt — Ducere
nimis cunctor rogare ut ueniat ad cœnam:ſed uideo parmenonem triſtem ante oſtium Thaidis.ſeruum appoſitiue di — & dedu
ctum.i.qui eſt ſeruus riualis.i.æmuli militis.ſ.phædriæ qui thraſonis riualis erat.res eſt ſalua prouerbialiter dictum.i. — cere.
res bene ſe habet.nimirũ:ideſt certe.hi hoĩes frigent:ideſt ceſſant remiſſi ſunt & pigri.nam pigrum frigus dicitur.certum
eſt mihi:ideſt conſtitui apud me.& decreui eludere:ideſt decipere uerbis:uel deridere hūc nebulonem.ſ.parmenonem:
nebulonem inquit:ideſt uel furem ꝙ nebulas obiiciat & tenebras ſequatur uel mollem ut nebulam uel inanem & ua/
num ut nebula eſt.Par.Iſce pro is uetuſte.ſ.gnato arbitratur thaidem eſſe ſuam hoc munere illius puellæ.Gna.Gnato — Nebulo
impertit plurima ſalute parmenonē ſuum ſummum amicū ſupple quid agitur:ideſt quid fit a te.ſ.Par.Statur a me.ſ.i. — Iſce p is.
ego ſto neq; ambulo.ſed erectus ante oſtium maneo.Gna.uideo a te.ſ.ſtari.nunquidnam:ideſt quid uides hic quod
nolis uidere.ſ.Par.Video inq̃ te quē nolim uidere.Gna.At.i.ſed nunqd aliud uides.ſ.quod nolis præter me.Par.quid
tum.i.quid tūc eſſet ſi aliud uiderem quod nolim:uel quid deinde uis dicere.Gna.qd:ideſt cures triſtis?Par.equidem
nihil:ideſt propter nullam rem ſum triſtis:uel cape nihil pro nō.Gn.Ne ſis:ideſt noli eſſe triſtis.ſed qͥud ideſt quæ res:
hoc mancipium:ideſt hæc ſerua puella uidetur tibi.i.quid dicis de hoc mancipio.Par.Hercle nō eſt malū mancipium:
ideſt non eſt inuenuſtum neq; deforme.Gna.Vro:ideſt incendo hominem.ſ.parmenonem.uel uro:ideſt dolore ango
hominem.Par.ut:ideſt quantum eſt falſus animi pro animo antiptoſis.i.quantum errat & deceptus eſt.Gna.Quam: — Antipto
ideſt quantum arbitrare.i.putas hoc munus eſſe gratum thaidi.Par.dices nunc nos me & herum eiectos.hinc.ideſt ex — ſis.
domo thaidis hoc munere.ſ.heus uiciſſitudo.i.permutatio uel alterna mutatio omnium rerum eſt.Gna.O parmeno — Viciſſitu
ego reddam.i.efficiam te quietum hoſce ſex menſes totos.i.integros ſine ulla intermiſſione aut ceſſatione ne curſites: — do.
ideſt frequenter curras ſurſum deorſum.i.huc & illuc neue.i.uel ut non uigiles:immo ut dormias uſq; ad lucem neq;
noctem inſomnem ducas:ecquid:ideſt nunquid beo te:ideſt te beatum facio.Par.Men:ideſt me ne ne beas:pape admi — Ecquid.
rantis.Gna.Soleo ſic beare ſup.amicos.Par.Laudo illud.ſ.Gna.Detineo te:ideſt impedio te & remoror fortaſſe eras ꝓ/
fecturus alio.i.in alium locū aduerbium.Par.nuſq̃.i.in nullum locū eram profecturus.Gn.Igitur tum.ideſt deinde da
mihi paululū operæ.i.paꝝ adiuua me ut admittar.i.introducar ad illam thaidē.Par.age hortantis particula.modo.i.
tantūmodo.uel nunc fores patent.i.apertæ ſunt nūc tibi quia ducis iſtam puellā.Gna.Num.i.nunqd uis quenq̃.i.ali/
quem euocari hic.i.ex domo foras ad te.ſ.Par.Sine.i.ꝑmitte aut expecta quod ſup.hoc biduū.i.duoꝝ dierū ſpacium:
prætereat.i.traducatur effluat ſaxo:ideſt faciam quod ſupple tu qui fortunatus.ideſt cui proſpere oīa cedūt aperis mihi
nunc fores uno digitulo:ideſt facillime.ne.ideſt ualde uel certe inſultabis.i.pulſabis ſæpe iſtas fores calcibus.i.pedibus
ſeu talis pedū & qdem fruſtra.i.nequicq̃ incaſſum.dicimus inſulto tibi & te:inſulto foribus & fores.Gna.Etiam o Par
meno tu ſtas hic.q.d.nō admitteris intro.eho interiectio attentionē mouens.nūnam.i.nūquid.nam eſt ſyllabica adie/ — Inſulto
ctio.ut qdnam es ſup.relictus a Phæ.ſup.cuſtos.i.ſpeculator & ꝓhibitor.ne forte quis.i.aliquis internuncius.i.aman/ — tibi & in
tium miniſter qui nuncia mutua defert curſitet.clam.i.ſecreto a milite ad iſtam thaidem.Par.facete.d.eſt ſup.ironice.ſ. — ſulto te.
quaſi infacete.i.inepte illud dictum eſſe intelligat.uero.i.ſed mira:ideſt mirum hoc eſt quid mirum eſt ſup.ea facete eſſe
dicta quæ placeant militi quaſi uero delicatas aures habeat in dignoſcendis facete dictis ab infacete dictis.hoc autem to
tum per ironiam intelligendum eſt.uel ea ſunt ſup.mira quæ placeant.m.Sed ui.ſ.h.i.filium heri mei.ſ.Chæ.fratrem
Phæ.minorem natu.ſ.i.iuniorē phæ.aduenire huc miror.i.neſcio.qd.i.cur.abierit.i.diſceſſerit ex pyræo.i.ex eo oppi/

331}

do in attica quod oppidum portus erat athenienſium.pars enim illa maritima acceſſu littoris erat clemētior quare miror.nam eſt ibi.i.pyræi.publice.ex publico conſtitutus cuſtos aduerſus prædonum incurſus.illic enim iuuentus attica excubabat.nūc nō eſt te.i.inconſiderate hic ſup.q.d.non ſine cauſa & conſideratione nunc eſt uiſum ei huc uenire uel eſſe &.i.etiam uenit.h.ꝓ.i.feſtinus.circunſpectat.i.circūluſtrando oculis omnia molitur neſcio quid & parat.

A Ii imortales.Incipit ſecūdus actus de opportuna introductione chæreæ.Cū introducendus eſt chærea ad do-
d mum thaidis pro eunucho inducunt̃ cōueniētes cauſæ & multæ opportunitates.ſ.uoluntas parmenonis & facultas illius uolūtatis data a chærea in hoc ꝙ amauit & euacuatio domus thaidis quæ in ſingulis ſcænis explicabuntur ſed de uolūtate parmenonis prius dicendū eſt:uolūtas.n.duabus de cauſis incitata eſt una ſuperius notata eſt ubi dicit.miꝝ me ego turpiter &c. Alia fuit ꝙ deriſus eſt a quodam uiliſſimo leccatore.i.gnatone qui ducebat ad thaidē datā aglorioſo milite pulchrā.uirginē quapꝑ præ indignatione cōpulſus pulchriorem eunuchū quē duceret q̄ſiuit ut domo militis poſſet eqpollere.Hæc inducit̃ gnato deriſurus parmenonē & ut parmeno maiorem indignationē hēret:deſcribit̃ uiliſſima eſſe pſona loquēs ſecū hoc modo audiēte parmenone.intelligis.ſ.cum eſt adulator ſtultus q neſcit adulari.nec ſolum p̄ſtat:ſed ēt intereſt maxime hinc.ſ.mei loci ordinis mei generis uel meæ uitæ.haud impuꝝ.i.bonū hoiem qui luxurioſe & prodigaliter uiuēdo allugurit &c.puꝝ uocat eum quātū ad ſe.ſentum hiſpidum ſquallidū puluere obſitū.pā.i.pānoſum & annis qa rugoſus & decrepitus erat:qm̄ uerba ſunt illius q inuenerat.hem dolēdo dicit.oēs noti atqꝫ amici me deſerūt.nō debet ibi eſſe inimici.præ me.i.ad cōparationem mei.ut ſpes.ſ.ſi pecuniam amiſiſti etiam oēm ſpem & fiduciā aliqd acqrendi:& hoc eſt nulla ſpes eſt reliqua.i.relicta in te tibi.i.ad opportunum:& ꝑ quod ſpes eſſet relicta oſtendit̃ per cōſilium:& hoc ponit interrogādo:ſimulatio &c.qui color qa rubeus præ craſſitudine nitor in mēbris qs ueſtitus:uel nitor ueſtitus ut ſit genitiuus.quæ habitudo in pinguedie omnia neceſſaria habeo ꝑ adulationē:nec qcq̄ habeo de ꝓprio:ac ego ille miſer rīdet ſm̄ ꝙ de uerbis illius intellexerat.putabat enim ꝙ ioculatorio officio:& patiendo colaphos in domibus diuitum hæc adeptus eſſet.uerba gnatonis.quid credis fieri.i.acqri his rebus.i.pꝑ plagas:ac ſi dicat pro nihilo putas me ſequi illam uitā:qa oino eam dimiſi:& aggreſſus ſum aliā.habuerat enim diu hāc uitam.& ideo ille ruſticus putauit eum.adhuc pſeuerare in eadē uita.iſti generi.i.generi nebulonum.differētia eſt inter paraſitū & nebulonem.paraſitus dr̃ ꝓprie adulator nebulo qui deuorat ſua & aliena bona:gnato uero prius fuerat nebulo mō paraſitus erat.aucupiū pōt uocari oīs fallacia.bene dixi nouū qa ego inueni primus adeo qd' nullus ante eſt genus:exponit aucupiū eſt genus hoium.ſ.glorioſi.Hiſce oībus me paro:& non me parot:ita ut ipſi prius redeant:ſed his ul.ar.ſcitum indignatio parmenonis:Cupedinarii generale uocabulum omnium de quocunqꝫ ſuo officio acqrere cupiunt denarios:diuidit ꝑ partes cætarii.i.uendentes cæte.Lanii.i.carnifices qbus & re ſalua ꝓfueram dum adhuc haberem mea patrimonia:& re ꝑdita.ſ.poſtq̄ patria bona alligurii per bona illoꝝ quibus adulabar iterum ꝓfui illis qa dicebam ab ille tales uēdit piſces emere oportet.iuſſi ſectari me.i.imitari & uidere quomō me haberem ſi potis erat adiſcere:& talia facere:ſed eo pacto ut ipſe & nō ſolum ipſe:imo omnes alii iſtam ſectam aſſumentes uocent̃ gnatonici.itidem.i.ſimiliter tanq̄ diſciplinæ:ideſt dicipuli philoſophorum habeant uocabula ex ipſis philoſophis.ut ſocratici platonici:ſic gnatonici.frigere dr̃ res quæ eſt neglectu:unde nullus etiam ſermonem facit.Iſce ac mu.Iſce noiatiuus eſt pluralis interpoſitas pro iſce ſicut eſt:qui dum.ideſt quomodo.dum eſt adiectio ſyllabica ac ſi dicat quomodo percipis neſcis quaſi dicat nec ego uolo ut ſis triſtis.uro homini eſt ſecum dicit.ut.i.qualiter eſt.falſus animo.i.doloſus qa quicqd dicit ad meum obprobrium dicit q̄.i.quantū arbitrare.i. ris &c.hoc munere nō dices &c. laudo illud.ſ.ne.i.certe faxo.i.faciam.inſultabis.i.impulſabis calcibus iſtas fores & tunc fruſtra.etiam nunc.i.adhuc munera:ideſt nunquid nam a milite quia dixerat cum ſiet indignatur ita parmeno dictum eſt facete.ſ.quia facetus eſt iſte ſeruus militis:& non eſt mirum ſi tam bonus ſeruus eſt militi quia mirans ſemper eſt:ideſt mirabilia ea quæ placent militi hoc totum iro.pyræum eſt uilla ſurburbana iuxta athenas ubi erat pædagogus & cuſtos puerorum.

DO.
A O Ccidi neqꝫ uirgo ē uſq̄.In hac ſcæna nouus amor adhuc ephœbi:& cōſiliū demōſtrādæ uirginis demōſtratur:tāta uirtute poetæ comici:ut hoc cōmentū nō quæſitum eſſe:ſed occurriſſe ſua ſpōte uideat̃.¶ Occidi.n.u.e.u.nō habuit qd dicere debeat aliud ꝓperans & circūſpiciens:niſi occidi ꝓduc mediā ſyllabam uerbi huius:& cōtrarium ſignificat.¶ Neqꝫ ego q illā e conſpectu amiſi meo:amatorie dum illā nō inuenit:& ſe ꝑdidit.¶ Vbi q̄ram.hoc circū ſpectātis eſt.¶ Vbi inueſtigē.plus intulit.¶ Quē perconter.hoc plus iteꝝ.nam ubi nec ueſtigia reperiunt̃ ſupeſt iterrogatio.¶ Qua inſiſtā uia:ſi nec qui interroget̃ apparet.Quā inſiſtā uiam & qua uia legit̃.¶ Vbiubi eſt diu celari non pōt.ob nimiā.ſ.formæ gloriā.¶ O faciē pulchram.faciem modo nō partem corpis dicit:ſed totam ſpēm quæ apparet & cernitur.Vir.Quibus aſpera quōdam Viſa
Virg. maris facies.¶ Deleo omnes dehinc animo mulieres modo argumentatus eſt:ut oſtenderet hunc grādem iam

A Cherea. Parmeno.

O Ccidi neqꝫ uirgo ē uſq̄:neqꝫ ego q illā e cō (ſpectu
Amiſi meo.ubi q̄rā:ubi iueſtigē:quē pcō (ter

dem iam ephœbum etiam amoris expertem non fuiſſe.Sic alibi.Cum meipſum tam elegans formaꝝ ſpectator ſiem in
hanc cōmotus ſum.¶ Tedet.q.ſ.hoc eſt leuium & uſitataꝝ:eſt qppe huic cōtrarium.Noua figura oris pape.¶ Ecce
autem alter ſic dicimus cum ꝓpter alteꝝ ex altero uenit in mentem.Neſcio qd de amore loqtur iādudum phædria lo/
quebatur.¶ O infortunatum ſenē:hoc dicto præſtruxit ad exitum fabulæ cataſtrophen.nam ꝑturbatus ad Thaidem
ingreditur hic ſenex per fallaciam pythiæ:& inditium parmenonis atq; ita infirmabuntur nuptiæ uirginis:quam du/
cet chærea.¶ Hic uero eſt.ſenex an chærea:ſed ſenex potius.Hic uero ſenex.ſ.qui eſt chærea.¶ Illū alteꝝ p̄ut.h.r.præ Præ
ex cōparatione:ergo ꝓprie & eſt itegra locutio:& or/
do eſt p̄ut illa ſunt q̄ huius rabies dabit:& bene dabit
q̄ſi de re uiolenta:ut dabit ille ruinā.¶ Præut huius
rabies:hic ex parte characteris inſcius qdē eſt ꝑſonæ
chæreæ quē moribus cōuincit ſeruus ardētiorem in
amore fieri poſſe ſimul accepit.præut huius rabies q̄
dabit:& hic oñdit iāpridē motū in res uenereas Chæ
ream:& magna poetæ cura eſt:ne icredibile uideatur
adoleſcētulū q pro eunucho deduci potuerit tam ex/
pedite uirginē uitiaſſe:quo circa artifex ſūmus quod
ætati nō pōt naturæ attribuit chæreæ:ut callidior in/
genio & ante annos amator nō libidinem in ſeſe:ſed
quandā rabiem deſignauerit in uenereos appetitus.
¶ Vt illū pro utinā.¶ Dii deæq; oēs ſe.ꝑdant plus Vt ꝓ uti/
dixit ſeniū q̄ ſenē:nec mireris poſt ſenium q additū:iō nam.
q declinationē ad itellectū rettulit:ut alibi in eunu/
cū ſuā & ſenex ad ætatē refert.Seniū ad conuitiū:ſic
Lucilius ait.At qdem te ſenium atq; inſulſæ ſophiſta. Lucilius
¶ Remoratus eſt:a remora piſciculo:qui & echeneis
uocat̄ remoratus & remoratio dr̄.¶ Tū autē q illū:
tum aūt ꝓ &:duas uult eni cās eſſe cur ſeipm̄ dii per/
dāt.una qd̓ reſtiterit:alterā q ſenē ꝑuerſum diu ꝑmā/
ſerit a ꝑſequēda uirgine.Et nota flocciſecerim.flocci/
facere & cōtēnere & nō cōtēnere ſignificat ut nunc.
¶ Qui illū flocciſecerim: deeſt uel ut ſit flocciſeceri.
¶ Quid tu triſtis.ꝓuerbiale eſt in hoiem ꝑturbatū &
iceru uultus.¶ Quid ne es alacris.aut uelox:aut læ/
tus eſt.nā alacris.l.lr̄a ꝑ.d.poſita nō triſtis.i.alacris i/
telligitur.Quid ne es alacris?& alacer & alacris dr̄:ut
hēs apd̄ Vir.Ergo alacris cūctoſq; putās excedere pu/ Virg.
gna.Quid ne eſt alacris?alacris eſt mutatio q̄dā uul/
tus geſtiētis in ſpem aliquā.¶ Vn̄ is mō ad qd uenit
ſignificat:ſed eo de loco ad locū ueteres dicebant:qd̓
mox in ſubiectis ꝓbabit̄.¶ Quorſū eā:bn̄ q ꝓxime
dixerat:ubi q̄ram?ubi iueſtigē?quē ꝑcōcter?quā inſi
ſtā uiā icertus ſū.¶ Ita ꝓrſus oblitus ſū mei.huic cō/
trariū.dū memor ipſe mei.ergo oblitus ſū mei iſanus.
Quorſū eā:hinc ut dixim⁹ manifeſtū eſt ire & aduētū
ſignificare.¶ Ita ꝓrſus ſum oblitus mei,ꝓrſus.i.recte Prorſus.
uel oino.nā ꝓrſus eſt porro uerſū.i.añ uerſū:hic & ꝓ/ Proſa
ſa oratio quā nō iflexit cātilena.¶ Hem.ſi cū.h.par/ oratio.
meno.ſi leniter chærea.¶ Oñdēs q uir ſies.nō ſi q̄/
ſiſſet qdē:q uir ſies:an debeat p̄ſtare q uiꝝ ſe ſit mon/
ſtraturus eſt:& uir mō nō ad ſexū:uel ad ætatē dr̄:ſed
ad ꝓlaudē.¶ Qui uir ſi es.in ueterib⁹ iuenit̄.¶ Sæpe
pollicitū eē pollicitū qd̓ ꝓmittētē ultro ſignāt dixit:
& ſæpe pollicitū an neceſſe ſit p̄ſtare eum q ꝓmiſerit.
¶ Chærea aliqd iueni.induxit mimeſin grāmaticæ
more ſuo:nō contēptus dicere qd̓ pollicitus ſit tātū:
ſed qūo etiā & qbus uerbis.¶ Modo qd ames.tan/
tūmodo.q̄ſi hæc mora ſit ꝓmiſſis complendis.Vtili
tatem ego in ea re faciā.ut cognoſcas:an poſſit q poſ/
ſe ſe affirmauit plus eſt probaſſe quod promiſerit q̄

Q ua inſiſtam uia incertus ſum:una hæc ſpes eſt.
V biubi eſt:diu cælari non pōt.o faciem pulchram:
Deleo omnes dehinc ex animo mulieres:tedet me
Q uotidianaꝝ harum formarū.Par.ecce autē alter
Neſcio qd de amore loquit̄:o infortunatū ſenem
Hic uero eſt qui ſi occepit amare:ludū iocūq; dices
Illum fuiſſe alterum præut huius rabies quæ dabit.
Ch.ut illū dii deæq; oēs ſenium ꝑdant.q me hodie
Remoratus eſt:meq; adeo qui reſtiterim.
Tu āt q illū nō fl occifecerī.ſed eccū ꝑmenonē ſalue
Par.quid tu es triſtis?quid ne es alacris?unde is?
Chæ.ego neſcio hercle.neq; unde eam:
Ita prorſus ſum oblitus mei:neq; quorſum eam?
Par.qui quæſo?Chæ.amo.Par.hem.
Chæ.nunc parmeno te oſtendes qui uir ſies.
Scis te mihi ſæpe pollicitum eſſe chærea aliquid
Inueni mō quod amem:utilitatē in ea re ego faciā
Vt cognoſcas meam:cum in cellulam ad te
Patris penū oēm cōgerebā clāculū.Par.age inepte.
Chæ.hoc hercle factum eſt.fac nunc ſis:
Vt ꝓmiſſa appareāt ipſa.Par.ſiue adeo digna res eſt
Vbi tu neruos intēdas tuos.Ch.haud ſimilis uirgo
Eſt uirginum noſtrarum quas matres ſtudent
Demiſſis humeris eē:uincto pectore:ut gracilis ſiēt:
Si qua eſt habitior paulo:pugilem eſſe aiunt:
Deducunt cibum tametſi bona eſt natura reddunt
Tali curatura iunceas:itaq; ergo amantur?
Par.quid tua iſtæc?Ch.noua figura oris.
Par.pape.Ch.color uerus:corpus ſolidum:&
Succi plenum.Pa.anni quot?Chæ.ſexdecim.Par.
Flos ipſe.Ch.hāc tu mihi.uel ui uel clam uel ꝑcario
Fac tradas.mea nihil refert dum potiar modo.
Par.quid uirgo?cuia eſt?Ch.neſcio hercle.
Par.unde eſt?Ch.tantundem.Par.ubi habitat?
Chæ.ne id quidem.Par.ubi uidiſti?Ch.in uia.
Par.qua ratione amiſti?Chæ.id equidem
Adueniens mecum ſtomachabar mō:neq; quenq̄
Hoiem eē ego arbitror:cui magis bonæ fœlicitates
Oēs aduerſæ ſient?Pa.qd hoc ſceleris eſt.Ch.perii.
Par.quid factum eſt?Chæ.rogas patris cognatum
Atq; æqualem achimenidem noſtin.Par.quid ni?
Ch.is dū hāc ſequor fit mihi obuiā.Par.incōmode

oſtendere quid poſſit. ¶ Cum in cellulam ad te: ſic dicit anus: quæ & acceperit beneficium. ¶ Patris penum omnem.
ipſum penum: non ex eo aliq̄d: hyperbolicos. & hoc penus & hic penus & hæc penus ueteres dixerunt. ergo & om/
nem & omne legitur. ¶ Congerebam clanculum. λαθρα κ χυφα. ¶ Age inepte qui dubitas de ꝓmiſſis. an qui ex/
probres te multa eſſe largitum. ¶ Hoc hercle factum eſt inueni quod amem hoc quod dicebas inq̄t de amore eſſe iam
factum eſt amo. ¶ Promiſſa appareant: utilitatem ut cognoſcam tuam. ¶ Siue adeo digna res eſt: ſi perſona parme/
nonis eſt. ſiue abundat: & pro expletiua coniunctione modo eſt in quibuſdam intelligitur adeo: ut abunde: aut nimis
ſignificet uel ſatis. Siue adeo digna res eſt: ſi Chærea
dicit hic ordo & ſenſus eſt: fac ſi uis nunc ſi adeo di/
gna res eſt: ubi tu neruos intendas tuos: ut promiſſa
appareant: ut ſis ſi uis: aut addatur id qd eſt: fac pro/
miſſa appareant. ¶ Vbi tu neruos intẽdas tuos: utrꝫ
obſcæne hoc tu ſeruus: an metaphoricos ut ubi labo
rare ac periclitari debeas: ſed melius legũt qui hoc to
tum ad perſonam applicãt chæreæ. & melius q̃ qui
parmenonem hoc putãt loqui. Siue adeo digna res
eſt. ¶ Haud ſimilis uirgo eſt uirginum noſtrarũ ci/
uium. ſ. terræ ac patriæ noſtræ. ut Virgilius. Non ea/
dem arboribus pendet uindemia nr̃is. & Saluſtius.
Noſtri fœda fuga. ¶ Quas matres ſtudent: hoc uer/
bo oſtendit cultum induſtriæ. non pulchritudinem
naturalem. ¶ Demiſſis humeris eſſe: antiqui. n. græ
ci etiam uirginibus ſuis præbebãt palæſtram: ad cõ/
ponenda corpora: uel demiſſis humeris eſſe: liquide
& molliter deductis: neqꝫ extãtibus alæ in modum.
¶ Vincto pectore. i. caſtigato ac tenui. & uelut uin/
cto: deeſt ergo uelut. ¶ Gratiles ſient. a ſingulari gra
tilis uenit hæc declinatio. ¶ Demiſſis humeris eſſe:
uincto pectore: non accipiẽdum eſt: q̃ſi hoc dicat: ad
hoc illas ſtudẽt mr̃es demiſſis humeris eſſe: & uicto
pectore: ut gratiles ſient: q̃ſi hæc duo propter unum
illud fiant: ſed uarie tria dixit: ne diceret aut ſtudẽt il/
las demiſſis humeris: & uictũ pectus ut gratiles ſiẽt.
¶ Si qua eſt habitior. inde & habitudo dr̃: ut q̃ ha/
bitudo ẽ corꝑis. nã habilior aptior itelligit̃: ut Nãqꝫ
humeris de more habilem ſuſpenderat arcũ. ergo ha/
bitior legẽdum eſt. ¶ Pugilẽ eſſe aiunt. laus in uirgi
nem. ¶ Deducũt cibum. mire uitupauit formã quã
accurauit fames: ut ꝓprie deducunt. ¶ Tãetſi bona
eſt natura: bona. i. plena: magna & pinguis. ¶ Red/
dunt. exhibent: ꝑficiunt. ¶ Curatura. cura mẽtis: cu
ratio medicinæ. curatura eſt diligẽtiæ. ¶ Iunceas: te/
nues & pallidas. ¶ Itaqꝫ ergo amantur. itaqꝫ inquit
nemo illas amat: ironia eſt amãtur: ut eo magis hæc
amãda ſit: quæ naturæ bñficio nõ factis comptibus
aut iduſtria facta eſt pulchra. Itaqꝫ ergo amantur: atqꝫ
ita fit ut amentur: non naturæ merito: ſed induſtria.
¶ Quid tua iſtæc. recte ſic enim ipſe dicet uidelicet.
At nihil ad nr̃am hanc. ¶ Noua figura oris. laudis
genus eſt: noua qa dixerat tedet quotidianarꝫ harum
formarum. Quid tua iſtæc: deeſt qualis eſt dic. ¶ Pa
pe. iteriectio mira ſubito accipientis quæ. ¶ Color
uerus. qa non de cura eſt: aut de ficto: ac de fuco. ſed
naturalis. ¶ Corpus ſolidũ. qa nõ uitiatũ. ¶ Suc/
ci plenum: quia nemo deduxit cibum. nã ſuccus eſt
humor in corpore coabũdat bene ualentes. Virg. Et
ſuccus pecori & lac ſubducitur agnis. Succus ꝓprie
quaſi ſugus quem ſibi ex alimẽtis mẽbra ſugunt ut
ſe repleant. Corpus ſolidũ. plenum & forte. i. nõ flac
cidum. Succi plenum: ſuccus eſt iterior pinguitudo
membrorum

Hoc penus. Hic penus. Hæc penus. Virg. Saluſti⁹. Habitudo. habitior. Curatura. Curatio. Succus. Virg.

Hercle. Chæ. imo enimuero iſœliciter. nã icõmoda
Alia ſunt dicenda parmeno illũ liquet mihi deierare
His menſibus ſex: uel ſeptem prorſus non uidiſſe
Proximis. niſi nũc: cum minime uellem: minimeqꝫ
Opus fuit. eho nõne hoc ſimile monſtri eſt? qd ais?
Par. maxime. Ch. continuo accurrit ad me q̃longe
Quidẽ incuruus. tremulus: labiis demiſſis: gemens
Heus heus dico tibi chærea inquit: reſtiti. ſcin quid
Ego te uolebam? dic cras mihi eſt iudicium.
Quid tum? ut diligenter nuncies patri aduocatus
Mihi eſſe mane ut meminerit. dum hæc dicit. abiit
Hora rogo nunquid uelit recte inq̄t. abeo: quũ huc
Reſpicio ad uirginẽ: illa ſeſe interea cõmodum huc
Aduerterat in hanc noſtrã platæã. Par. mirũ ni hanc
Dicis modo huic quæ data eſt dono. Ch. huc cum
Aduenio. nulla erat. Par. comites ſecuti ſcilicet ſunt
Virginẽ. Chæ. uerũ paraſitus cũ ancilla. Par. ipſa eſt
Scilicet deſine. iã conclamatum eſt. Ch. alias res agis.
Par. iſtuc ago quidem. Ch. noſtin quæ ſit? dic mihi
Aut audiſtin? Par. uidi & noui ſcio quo adducta
Sit. Chæ. eho parmeno noſtin? Par. noui.
Ch. & ſcis ubi ſiet. Par. huc deducta ad meretricem
Thaidẽ: & ei dono data eſt. Ch. qs is eſt tã potẽs cum
Tãto munere hoc? Par. miles thraſo phædriæ riualis
Ch. duras ꝑtes fratris prædicas. Par. imo enĩ ſi ſcias
Quod donũ huic dono contra cõparet tum magis
Id dices. Ch. qdnam quæſo hercle? Par. eunuchum:
Ch. illũ ne obſecro inhoneſtũ hoiem. quẽ mercatus
Eſt heri ſenẽ muliebrẽ? Par. iſtũ ipſum. Chæ. homo
Quatietur certe cũ dono foras: ſed iſtam thaidem
Non ſciui nobis uicinã. Par. haud diu eſt. Ch. perii.
Nunq̃ ne etiam me illam uidiſſe: ehodum: dic mihi
Eſt ne ut fertur forma? Pa. ſane. Ch. at nihil
Ad noſtram hãc. Par. alia res eſt. Ch. obſecro hercle
Parmeno. fac ut potiar. Par. faciam ſedulo.
Ac dabo operam. adiuuabo. nũquid me aliud uis?
Chæ. quo nunc is. Par. domum ut mancipia
Hæc ita ut iuſſit frater deducam ad thaidem.
Ch. o fortunatũ iſtũ eunuchũ. q qdẽ in hãc det dō
Par. qd ita? Chæ. rogitas: ſumma forma ſemꝑ (mũ.
Conſeruam domi uidebit: colloquetur: aderit una
In unis ædibus: cibum nonnunq̃ capiet cum ea.

membrorum.℄ Anni ſexdecim.exinde uide quemadmodum ætatem uirginis mature poeta ex occaſione demōſtrauerit.℄ Hanc tu mihi uel ui:uel clam:uel ꝑcario:hæc tria ſunt quibus nō rite res agitur:uel ui:uel clam:uel ꝑcario:ſine precii mentione:qa uirgo non meretrix:uel quia nulla ephœbo ſpes eſt fallendi ſenis.Hanc tu mihi uel ui:uel clam:uel precario fac tradas:ſm ius locutus eſt:nam his tribus mala fide aliquid poſſidetur ui:clam:precario.Vi qa uirgo.Clam quia cuſtoditur.Precario quia precium non habet chærea.℄ Mea nihil refert dum potiar.non hoc perſonæ attribuēdum eſt:ſed effectui.non enim quia chærea eſt:ſed quia amator de ſe cupit facere quemadmodum potiatur.℄ Quid uirgo?cuia eſt?utrum ſerua uel filia.℄ Ne id qdem pulchra uarietas.neſcio tātūdē ne id qdem.℄ Qua rōne amiſti.figura ſyncope pro amiſiſti.Qua ratiōe amiſti niſi remāſiſſet chærea & cōſecutus uirginem fuiſſet:aut uidiſſet quo deducta fuiſſet priuſq̄ parmenonem conueniret nō ita procederet fabula ut nunc procedit:irruiſſet enim in cognitiōem meretricis importunæ chærea ne pro eunucho adduceretur ulterius.℄ Id equidem aduenieſ.deeſt ob:aut propter:ut ſit ob id:aut propter id.℄ Mecum ſtomachabar.bene mecum.quia acriorem dolorem ſuſtinet qui ſibiipſi iraſci cogitur.℄ Mecū ergo pro apud me uel mihi.℄ Hominem eſſe arbitror.deeſt q̄ me.℄ Fœlicitates omnes aduerſæ fient:fœlicitas aduerſa ē cum ex ꝓſperitate quod lædat naſcitur.Cui magis bonæ fœlicitates:bonæ:magnæ:nouæ.dixit autē magnas fœlicitates ſibi aduerſari.eo ꝙ uirginē tātæ pulchritudinis ex oculis amiſerit:nam uidiſſe eam tātæ fœlicitatis iudicat:ſed amiſiſſe aduerſæ ifœlicitatis & qđ bonæ dixit uel magnæ:uel nimiæ intelliguntur:uel epitheton eſt ꝓprium & ꝑpetuum fœlicitatū.℄ Bonæ fœlicitates:emphaſis eſt eo ꝙ fœlicitates pluraliter poſuit.epitheta autē tribus de cauſis nominibus adduntur:diſcretionis:ꝓprietatis:ornatus:diſcretionis:ut Phrygiæ molimur montibus idæ.ꝓprietatis.ut Terribili impexum ſeta dentibus atris.ornatus ut Alma uenus τρεπτικη.Quid hoc.ſ.eſt?ꝓpter hoc quod patior inquit.nūc enim ſcælus dixit a ſe ne cōmiſſum.℄ Archidemidem no?hoc ſic pronūciandum eſt:ut appareat ex ipo nomine ſtatim odioſum neſcio quem occurriſſe ac ꝑmoleſtum.Quidni:correptio eſt ab ſe manifeſta inquirentis.eſt enim ſenſus:quid niſi:aut cur non nouerim:eſt enim quid ni:aut quid niſi:aut cur non.qa ueteres ni pro ne ponebāt:& ne pro nō.ut Plau.Ni ſtulta ſis pro ne:& ne uult pro nō uult.℄ Immo uero infœliciter:bene hoc interponitur quod icredibile eſt παράδοξον tardiorem amorem fuiſſe in inceſſu uirginis.Nam incommoda alia ſunt dicenda:quæ minora ſunt.ſ.aut ſimilia.℄ Illum liquet mihi deierare:liquidum eſt:conſtans:& manifeſtum:& certum eſt.Liquet pro liquidum eſt & claudit pro claudicat:ut apud Saluſtium.Nihil ſecordia claudebat.& eſt uerbum iuris:quo utebantur iudices quum amplius pronūciabant obſcuritate commoti cauſæ q̄ negocii ſimplicitate.℄ Deierare.ualde iurare.ut demitor:& deamo te ſyre:ſi de producta legeris:ſi de correpta deos iurare intelligitur.℄ Sex uel ſeptem prorſus non uidiſſe proximis:quia non uidiſſe dixit.proximis præteritis intelligimus.Proxima enim nobis:aut præterita:aut futura ſunt.Nam præſentia ea ſunt in quibus ſumus nunc.℄ Nil nunc quum minime uellem.quia ſemper uolui:nūc minime utpote adoleſcens ſenem.℄ Quam longe quidem:bene longe dixit:quia non longe potuit dicere:aut ſubauditur erat:ut ſit quam longe erat.℄ Minime.q.o.ſ.ſæpe enim uolumus:tñ non eſt opus.℄ Incuruus tremulus.labiis demiſſis gemens:ut omnia oſtēdat in contrarium ſibi uerſa eſſe:curſum attribuit ſeni.℄ Labiis demiſſis gemens.Labra ſunt ſuperiora labia inferiora.labræ aſinorꝫ proprie dicunť.℄ Gemēs autem ob cōtinuam tuſſim:ſic Lucilius.Ante fores autem & tricliniī limina quidnam Grandæuus gemebat.℄ Incuruus.ualde curuus.at ſic.Vir.Turuus ut infractos aduerſo marte latinos.Infractos enim ualde fractos ſignificat.nam in ꝑpoſitio nunc auget:nunc minuit dictionem.Recte ēt deformitatem ſcribit ſenis:qui ꝑter ætatem poſt pulchrā uirginē fœdior uidebať:& q̄ importune oīa poſuerit uide:pro puella:ſenex occurrit.pro uirgine incuruus tremulus.ꝓ pulchra:labiis.d.gemens:& quū amator ſit inaniter adoleſcenti ipſe indicium loqtur dum feſtinandum ſit remorať.℄ Labiis,d,maiora labra:unde labeones,Alii labia inferiora.& labra ſuperiora

Liquidū eſſe. Saluſti⁹. Deierare. Lucilius Virgili⁹. Labeōes

Interdum prope dormiet.Par.quid ſi nunc tute
Fortunatus fias.Chæ.quare parmeno?reſponde.
Par.capias tu illius ueſtē.Ch.ueſtem:qd tum poſtea?
Par.pro illo te ducā.Ch.audio.Par.te illū eſſe dicam.
Chæ.intelligo.Par.tu illis fruare cōmodis
Quibus te illū dicebas mō:cibum una capias:adſis:
Tangas:ludas:prope dormias.qñquidem illarum
Neq; quiſq̄ te nouit:neq; ſcit qui ſies:præterea
Forma & ætas ipſa eſt facile ut pro eunucho ꝓbes.
Ch.dixti pulchre:nunq̄ uidi melius cōſiliū dari:age
Eamus intro nūc iā oro orna me:abduc q̄tū potes.
Par.quid ais.iocabar quidem.Chæ.garris.Par.perii:
Quid ego egi miſer?quo trudis?pcleris iam tu me:
Tibi equidem dico mane.Chæ.eamus.Par.pergin.
Ch.certū eſt.Par.uide ne nimiū callidū hoc ſit mō.
Ch.nō eſt ꝑfecto:ſine.Par.at enim in me iſtæc cudeť
Faba ah flagitium facinus.Chæ.an id flagitium eſt.
Si in domum meretriciā deducar & illis crucibus q̄
Nos noſtrāq; adoleſcentiā ſemꝑ habēt deſpicatam:
Et q̄ nos oībus ſꝑ cruciāt modis:nunc referā grām:
Atq; eas itidem fallam:ut ab illis fallimur:
An potius hæc pati.ah æquum eſt fieri ut a me.
Ludanť dolis:quod qui reſciuerint nulli culpent:
Et illud factum merito omnes putent.
Par.quid iſtuc ſi certū eſt facere facias uerū ne poſt
Conferas culpā in me.Chæ.nō faciā.Par.iubes ne?
Chæ.iubeo imo cogo atq; impo.Par.nunq̄ tuam
Defugiā auctoritatē:ſequere me.Ch.dii uertāt bene.

¶ Heus heus:chærea tibi dico. Chæream diſſimulantem præterire inquit non adderet niſi uideret inquit:aliter inquit
pronunciandum eſt.hoc eſt concitate:nam ſenis uerba aliter proferenda ſunt. ¶ Scin quid ego uolebam:hic oſtẽditur
odioſa tarditas ſenis apud feſtinantem chæream:nam non dicit quid ſe promittit dicturum. ¶ Vt diligenter nuncies.
diligenter:nihil tam abundanter:nihil tam moraliter dici potuit. ¶ Cras eſt mihi iudicium.huic moræ etiam illud ad/
ditur:qđ cum debeat dicere:quod uelit prius dicit quod non eſt neceſſarium quare uelit eſſe. ¶ Vt meminerit:non ut
Rogo ſit:ſed ut eſſe meminerit:ideo ꝓlixitas dum hoc dat tẽpus uerbis quæ nõ potuit q̃uis imitaretur exprimere. ¶ Rogo
nunqd nunqd uelit.hoc eſt ſignifico me abire.nam abituri ne id dure facerent nunqd uis dicebant iis qbus conſtitiſſent:quid
uelit. eſt ergo nunquid uelit:hoc eſt dico quod abeuntes ſolent.Recte inquit pro eo qđ eſt nihil & moraliter.

¶ Quum huc reſpicio in hãc partem.ſ.qua meretrix habitabat. ¶ Cõmodum tãtũ eſt quod uel ipſo eodẽq;
tpe cõmodum fuiſſet.una lex hoc ſignificat:ut ſi dicas eodem tẽpore quo hoc agebaṫ. ¶ Nam interea:nũc cõiunctio
accipienda eſt.nõ ut alias pro aduerbio poniṫ. ¶ Inde hanc noſtrã platæam:recte quia uicina eſt illis Thais:ad quam
deduciṫ. ¶ Huc cum aduenio nulla erat.etenim ingreſſa iam fuerat. ¶ Comites ſecuti.ſ.uirginem.iterrogatiue qdem
hoc dictum eſt nõ:ut neſcire uideaṫ id quod quærit:ſed ad hoc quærere ut qđ ſit confirmet. ¶ Verum.p.uer; modo
pro inceptiua eſt nõ relatiua particula.ut in andria.Ver; uidit cantaram ſuffarcinatam. ¶ Iam cõclamatũ eſt:trãſactum:
Concla/ ac finitum:ut conclamata corpora:nihil reliqui iam habẽt ad uitæ officia. ¶ Conclamatũ eſt manifeſtum ſignificat:ut
matum in cõclamatis funeribus nulla dilatio eſt doloris & luctus:unde Luc.ait.Corpa nõdum cõclamata.i.aut cõclamatum
eſt. ſatis deploratũ ſatiſq; uociferatũ eſt qa dixerat.O infortunatum ſe.ſi & hic amare cœpit:tanq̃ dicat iã occiſum patrem
Concla/ tandem ſcimus iamq; deflemus. ¶ Ipſa eſt.i.formoſa uel pulchra:qa & ipſe dixerat.Hæc ſupat ipſam thaidẽ. ¶ Alias
mare. res agis.recte qa dixit ille.iam conclamatum eſt.Alias res agis.aut non intẽdis ad id quod dico ſignificat ut nulla ſit in
Rñſio. eo attẽtio aut nugatorias res agis hoc eſt iocaris:nam hinc natum eſt:agite amabo.q.d.uanas res agis. ¶ Scio quo ad/
ducta ſit.plus dixit q̃a interrogabaṫ credo rñſio interrogantis.nam ꝓperat ut dicturus eſt ad deducendum eunuchum
ad thaidem cum ancilla ex æthyopia. ¶ Scio quo adducta ſit.ſcđa apoſiopeſis. ¶ Eho.p.ſ.amatorie ſatis repetuntur
quæ ſemel dicta ſuffecerant. ¶ Huc deducta ad meretricem.& hoc cõfundit ſemel:cum aceruatim dicit:uelut odio in/
terrogantis ſæpius & feſtinatione ad mãdata phædriæ peragenda. ¶ Phædriæ riualis.cum ꝓnunciatione addẽdum:
ꝙ magis doleat idem phædriæ riualis. ¶ Duras partes fratris prædicas.ſ.contra æmulum & diuitem & largiſſimũ.Et
partes duras:metaphoricos ab actoribus ſcænicis. ¶ Cõparet.hic iam oſtenditur miles illuſtrior per riualis dona:q̃ per
Compa ſua:& eſt qualitas comparatiua.Comparet pro emat.ut comparãdum putet. ¶ Tum magis id dicas duras partes fra/
rare. tris eſſe.Quidnam quæſo hercle.curioſitatem addidit ita ¶ Quæſo & hercle & uide q̃ molliter &
ſine intellectu ſpectatoris ad argumẽti ſpectati ordinem poeta perueniat ut de eunucho facta mẽtione cõſilium naſciṫ
ſupponendi chæreæ. ¶ Eunuchum.mire Terẽtius primo ſimpliciter eunucho nomẽ poſuit huic quoq; detracturus.
Virg. ¶ Inhoneſtum fœdum.ut cõtra facie honeſta:ut apud Vir.Et lætos oculis afflarat honores. ¶ Hominem opportune
hoiem dixit:tanq̃ incerti ſexus. ¶ Senem mulierem:non cõi genere dixit ſenem qppe qui alibi ſeparauerit dicendo ſe/
nex atq; anus.ſed ſubdiſtinguẽdum eſt ut ſit duplex uituperatio una ab ætate quod ait ſenex altera a mẽbroꝝ mollicie
quod ait mulierem. ¶ Quatieṫ certe cum dono:mire cum dono tanq̃ illi repulſæ cauſa donum futuꝝ ſit.Tum dein/
de non reiicieṫ:ſed quatietur.Vide q̃ cõtumelioſius dictum ſit:quatietur foras uel uerberibus impelletur foras:non ex/
pulſione:ſed detruſione:uel ſic dixit foras quatietur ut deſit uerſum:ut ſit foras uerſum uerberabitur ut uerberetur &
Feri ca/ fugetur foras.nam & peruulgatæ conſuetudinis dictum eſt:feri canem foras:hoc eſt feriendo canem foras eiice. ¶ Sed
nẽ foras. iſtam thaidem non ſciui nobis uicinam modo enim pro eunucho ueniet:ſi nouit:aut notus eſt:
& ſi mulierem adoleſcens ne nouit quidem ipſe:multo maxime naſcietur.Sed iſtam thaidem nõ ſciui nobis uicinam.
cõtra illud quod meretrix uicina erat.haud diu eſt uicina.ſ.& eſt cauſa an ueriſimile ſit neſcire potuiſſe uicinam.& nota
apud Terentium uicinas poni ſæpius adoleſcentibus meretrices:ut hic ſit prima amoris illecebra.Nunq̃ ne etiam me/
uidiſſe illam.artificioſe inculcat poeta uidiſſe. ¶ Eſt ne ut fertur forma.hoc propter illud quod ſupra diximus.ſed ni/
mio lepore Terentiano iam illud agitur.Nam hic oſtenditur ueriſimile eẽ pro eunucho creditum:apud uicinam me/
retricem chæream qui adeo ignotus ſit mulieri:ut ne ipſe eam nouerit:quod erat facilius & promptius:& additur co/
lor:quod & illa non diu uicina eſt:& quod adoleſcens primum in pyreo commoratus eſt. ¶ Nihil ad noſtram hanc
Noſtrã. moraliter noſtram dixit pro meam. ¶ Alia res eſt.non potuit melius uterq; ſuam gr̃am reſeruare:nam illa & hic aman
tur. ¶ Faciam ſedulo:mire in promiſſis poſterioribus difficultas rei oſtẽditur:cum primum faciam dixerit. ¶ Nunqd
me aliud uis:hoc dicere abeuntes ſolent:& bene uis qa feſtinat:& ſimul quia hinc naſcitur dolus fallendæ meretricis.
¶ Vt mancipia hæc ita ut iuſſit frater deducantur ad Thaidem.Vide Terẽtium ut nõ quæſita eſſe hæc fallacia ſed ipſa
ſe obtuliſſe uideatur. ¶ O fortunatum iſtum eunuchum.iſtum ſæpe annotauimus:aut ad cõtemptum:aut ad odium
Virg. referri ut Virg.Aut quid petis iſtis:& iſta qdem non in tua magna uoluntate. ¶ Qui quidem in hanc detur domum
quid facilius q̃ imitari uelle quod laudes:nec quiſq̃ niſi qui cupit eligitur pro eunucho:qui eunuchum putat eſſe bea/
tum.Vide q̃ molli deſcenſu ad hoc conſilium peruenitur.Res enim hoc ſuggerit potius q̃ parmeno.ideo quia ſeruum
hoc ſuadere chæreæ nimis temerarium fuit. ¶ Quid ſi nunc tute fortunatus fias:ſic uidetur dicere parmeno potius ut
iocetur q̃ ut fieri credat poſſe. ¶ Quidni ita potuit intelligere ſtatim ſeruus ſed ad hoc interrogat ut ſpectator doceatur.
¶ Videbit colloquetur aderit una amatorie nimis quinq; lineas amoris executus eſt:adeoq; diligenter:ut etiam ordi/
nem cuſtodierit.Videbit colloqueṫ aderit una in unis ædibus:mire amator nõ ſimul effudit hoc bonum:ſed particu/
latim digeſſit ut maior uoluptas futura eſſe noſcaṫ. ¶ Videbit colloqueṫ &c.Iſtæ.n.ſunt amoris lineæ & ſi eas modo
oẽs eſt pſecutus. ¶ Capias tu illius ueſtẽ.nõ ſemel oſtenditur ꝙ futuꝝ ſit:qa pticulaũ põtetiã qđ turpe eſt iam mu/

ti ad

ti ad perſuaſionem:ſemel ingeſtum reſpicitur.ergo non dixit pro eunucho:ſed primo capias illius ueſtem.Tum dein/
de hoc ipſum non aſpernante dño pgit ſeruus ad cætera quæ audaciora ſunt.℄ Veſtẽ quã libenter audiat.repetitionẽ
dictoꝝ per interrogationẽ oſtendit chærea.℄ Audio.i.libenter hoc admitto & cõſentio.ut in phormione.Audio &
fateor & contra nõ audio.℄ Intelligo.audio & intelligo uim mõ nõ uſitatã exprimit:ſed ob conſentientis in modi/
cum affectũ.℄ Cibũ una capies.bene ſeruus itertubauit ſupradictas amãdi lineas:& ordinẽ uoluptatũ quippe q ama/
re non nouerit.℄ Cibũ una capies:adſis:tãgas:ludas:ppe dormias.& ſi ſatis erat ſupior uerſus:tñ intentiua ſunt ama/
tori ẽt ſigillatim hæc enumereta quæ una ſentẽtia ſupior uerſus oñderat.℄ Quãdoq dem illaꝝ:pro ex illis.℄ Quiſq:
quia quæq dicere abſurdũ eſt.℄ Illaꝝ quiſq.quiſq multis exẽplis pbatur ẽt fœminino genere ueteres ptuliſſe:ita ut in
numeris & generibus hæc pnomina infinita ſunt.℄ Neq ſcit q ſies.hoc eſt qd' ſupra callide poeta pſtruxit.℄ Præte
rea forma atq ætas ipſa eſt:deeſt in te.℄ Facile ut pro eunucho pbes.formã.ſ.& ætatẽ.Formã qa pulcher es.ætatem
qa ephœbus.℄ Facile ut p eunucho pbes:nũc fingas atq pſuadeas:ut in cõſuetudine dicimus:hõ ſacrilegus p inno/
cẽte ſe pbauit:& Cic.hoc tu his pbabis.itaq deeſt te:qd' ſubaudiamus ut ſit p eunucho te pbes.Probes.ut Migrãtes Cicero.
cernas aut pbes pſuadeas:& ſimul honeſte:nõ dixit qd' erat rectũ in eunuchũ pbes.ſed p eunucho ne eſſet cõtumelio/
ſum in chæreã.℄ Orna me nũc iam.hortatiue orna dixit:nõ deſpolia aut exue me.℄ Abduc.abducimur unde nolu/ Abduci.
mus:ducimur quo nolumus.℄ Quantũ potes:deeſt cito.℄ Quid ais callide ſeruus nõ uult ſe auctorem uideri tanti Duci.
facinoris.℄ Quo tru.comici ſemp ea oſtẽderũt fieri ab altero uerbis alterius pſonæ:quæ oſtẽdiſſe ipſe nõ poterat:ut
nũc manu agere p chæream parmenone ipſo ducẽte cognoſcimus.℄ Quo trudis.pbet ſe ui cogẽdum a dño ſeruum
quem cõpulit dictis.℄ Perculeris iam tu me puerteris:unde puerbium.bene plauſtrũ perculit.℄ Tibi qdem dico ma
ne:ſigillatim iſta pnuncianda ſunt:ex qbus intelligitur nõ ceſſare chæream:qn adhuc impellat & trudat.℄ Pergis ne. Perculi.
quaſi uero ioco dixerit:nõ ſerio.℄ Ne nimiũ callidum:piculoſum ſed melius callidum legitur.℄ Nimium puerbia/
le:qa nimium ppria uox eſt.℄ Flagitiũ facinus.flagitium more militari dr̃ res flagitatione:hoc eſt increpatione digna.
Nam flagitatio ad ſtrepitum dr̃.unde flãma & flagella.& flagitare.i.pſonare intelligim9 dici.nam hæc oĩa ſine ſonitu
crepituq non ſunt.℄ An id flagitiũ eſt.an licet aut deceat ut prius q̃ liceat.℄ At enim iſta in me cudetur faba.i.in me
hoc malũ recidet:in me hæc uindicabiẽ culpa:ut laborat ſolũ in quo cudiẽ.i.batuiẽ faba cũ ſiliqs exuitur & intertunſa
fuſtibus ut in areis more ruſticoꝝ:uel quod qdam male coctam fabam & quæ nõ madauerit ſed ultra permanſerit ſu/
pra caput coqui:uelut ipſi fabæ irati eius granum ſaxo cõminuunt tum uniuerſum malũ & omnis dolor ad coquum
peruenit.ſimile & alibi a pulmento puerbium eſt.Tute hoc intriſti tibi:hoc eſt excedendum accingere.An id flagitium
eſt.Terentius laudat argumẽtum huius fabulæ:in quo exemplum promitur quod proſit parentibus obſit meretrici/
bus:& ſimul deliberationibus tractans id faciẽdum ut ad domum meretriciã deducaẽ.Hoc tale eſt:ut nulla lex prohi/
beat:ut defendatur qd' licitum eſt.℄ Et illis crucibus quæ nos:noſtramq adoleſcentiam.hoc iam ad illud pertinet ut
oſtendatur decere.& primo a pſona eius cui fit.℄ Habẽt deſpicatam:contẽptam atq deſpectam:& eſt ita parentheſis
metaplaſmos:uel certe alterius uerbi declinatio ab eo quod eſt cõſpicor:& deſpicor.Salu.Quum interea metellus mõ Saluſti'.
te digrediens cum exercitu conſpicatur:dubius quidnam inſolita facies oſtẽderet.℄ Nunc iam.t.g.non eas inquit la/
ceſſam:ſed qd' iuſtum eſt uicem reddam:quaſi ipſe in aliis læſus ſit.℄ Vt ab his fallimur:nõ dixit alii falluntur.℄ An
potius hæc pati æquum eſt fieri.illic uiciſſitudo extat in pati dolos. ℄ Vt a me laudantur:ſyllepſis ſubauditur pati.
℄ Quod qui.r.ex conſequentibus argumentam.nã illud factum uituperatio ſequitur:hoc approbatio.℄ Illud.m.
ſ.o.p.bene non iudicent:quia & hoc ipſum non ſatis ploratũ eſt:uel meretricem fallere.Quid iſtuc aduerbium eſt ægre
concedentis.℄ Facias pro facito.℄ Verum:deeſt uide.℄ Verum ne.p.c.c.in me:ſine prohibẽtis eſt nihil deeſt:ſi per/
conctantis:ut ſit ne forte:deeſt timeo.℄ Veꝝ ne.p.c.c.in me.in hoc negocio nõ auctor uult intereſſe:ſed ſeruus.℄ Ro Impare.
go.a.i.euidenter oſtendit plus eſſe imperare q̃ iubere.℄ Nunq̃ de.a.t.pro nõ.ut nunq̃ hodie omnes moriemur inulti. Iubere.
℄ Nunq̃.d.a.t.non inquit recuſabo facere:dum tu tamen auctor ſis facti.

O Ccidi & c.In hac ſcæna nouus amor Chæ.ephœbi oſtẽdiẽ & cõſilium potiẽdæ uirginis demõſtratur.Chæ. GVI, A
chærea inducitur tanq̃ pperans & circũſpiciens uideret ne puellam cuius in amorem exarſerat.Occidi media
breui ab ob & cado.Promorior.i.mortuus ſum ſiue perii ac perditus ſum.neq uir.i.puella ducta ad Tha.eſt
uſq.i.in aliquo loco quẽ aſpiciam.neq.e.ſ.inq uſq.q.d.eam perdendo me quoq perdidi & hoc amatorie.nam dum
illam nõ inuenit ſeipſum pditum cenſet.neq.e.in.ſ.u.q.ſ.ego amiſi il.e.cõ.m.i.ſ.i.dubius ubi inue.i.p ueſtigia eam ſe/
quar quẽ hoiem p.i.neſcio quẽ interrogẽ.ſi ueſtigia deſint incertus etiã ſum qua uia inſiſtã.i.qd' iter teneã:ſequendo
eã:hæc ẽ.ſ.ſ.mea.i.pcipua expectatio & fiducia ubiubi.i.ubicũq ẽ nõ põt cælari diu ppter nimiam formæ gloriam.o
admirãtis eſt faciẽ.i.formã totã ac facturã & ſpẽm totã quæ apparet & cerniẽ pulchrã.i.uenuſtã.ibi pticula o.actõ iun/
gitur & admirãtis eſt.ut Vir.O for.n.b.ſi.ſ.n.a.interdũ etiã iungiẽ ntõ & uctõ in qbus ſtructuris pñt ſubaudiri uerba
pro legẽtium arbitrio.dehinc.i.amõ de.ex.a.m.i.auſero ex aĩo & oblitero oẽs mu.alias ab hac puella.m.t.i.tedio affi/
cior.harum formaꝝ.i.facierum quotidianaꝝ.i.leuium & uſitataꝝ.Par.aũt.i.ſed ecce in conſpectu adeſt tanq̃ repenti/
num malum alter filius loquitur neſcio quid per indignationem dici ſæpe ſolet neſcio quid & per contemptum de
amore,o exclamãtis & dolentis eſt ſenem.ſ.patrem horum iuuenum Phædriæ & chæreæ.inſortunatum.i.infœlicem
uero.i.ſed hic.i.talis chærea ſup.eſt.Donatus tamen uult per hic intelligatur potius ſenex:malo tamen ut chærea pro/
pter ſequens relatiuum(qui)non referendum ad ſenem:ſed ad chæream.qui.ſ.chærea ſi occeperit.i.inceperit amare.
dices:ideſt diceret aliquis illum alterum ſ.phædriam fuiſſe ludum & iocum.ludus eſt in facto.iocus in uerbo.præut
illa erunt ſup.quæ rabies.ideſt inſania amoris huius chereæ.dabit.i.mouebit.dici enim ſic eleganter ſolet.hoc non eſt
niſi ludus & iocus præut illa ſunt quæ fecit alter præut illa ſunt hoc eſt in comparatione eorum quæ alter fecit.Præ.n.

ſæpe ſignificat in comparatione:ut Cicero ad Sulpitium. At contra nobis non tu quidem uacuus moleſtus: ſed pro
Præut nobis beatus uideris.ſ.præ nobis dixit in comparatione & reſpectu noſtrum:itaq; præut particula non qdem præpo/
ſitio ſed aduerbium.retinet ſignificationẽ illius ꝑpoſitionis præ:ſed caſui nõ ſeruit:& ea eſt ita utẽdum:ut dictum eſt.
Ch.ut.i.utinam dii & deæ ꝑdant.i.deſtruãt illũ ſenium.i.illum ſenẽ in quo dicto nõ reſpexit genus ſed itellectum tm̃.
dixiſſet enim illud atq; qa ſenem itelligebat dixit illũ & ſenium appoſuit ad cõuitium ſenis illius cognati patris q eum
Remo/ detinuerat q retulit ad intellectũ nõ ad uocabulum.q.ſ.ſenex remoratus eſt.i.detinuit me hodie.Remoror aris.ſigni/
rari. ficat detineo es.diciturq; a remora ræ:quod ſignificat piſciculum echeneidem nomine naues remorantem.& adeo.i.
ualde uel certe dii & deæ ꝑdant me q reſtiterim.ideſt ceſſauerim ſequi uirginem ꝑpter eum.autẽ.i.ſed tum.i.deinde.uel
Flocciſa cape illas particulas pro & repetendo dii & deæ etiam ꝑdant me q non flocciſecerim.i.contempſerim illum ſenem:ſed
cere. eccum.i.ecce hic prope uideo parmenonem:deinde ut acceſſit ad eum ſubiunxit:ſalue parmeno.i.ſaluus ſis.Par.qd.i.
Eo pro cur es triſti.i.uultu mœſto.qd ne.i.cur non es alacris.i.lætus.unde is.i.uenis.auctores enim & eo pro uenio:& rurſus
uenio & uenio pro eo indifferenter utuntur.Chæ.hercle ego neſcio neq; unde eam.i.ueniam ita prorſus.i.adeo oĩo ſum obli/
econtra. tus mei.i.adeo totus ſum amoris inſania correptus.neq; ſcio ſup.quorſum.i.uerſus quam partem eam.Par.quæſo qi.
Qui ꝑ ideſt quomodo uel cur ita es tui oblitus.Chæ.amo.i.amore ſum correptus.Par.hem interiectio indignantis.Chæ.o
quomõ Parmeno nunc oſtendes q:ideſt qualis uir ſis:ideſt quantam poteſtatẽ & uirtutem habeas.uel quantum fidelis ſis ꝓ/
Polliceri miſſis ſtando.tu ſcis te pollicitum eſſe:ideſt ſponte tua mihi promiſiſſe:& quidem in hæc uerba ſiue in hanc formam:
Mime/ & eſt mimeſis:qm̃ nõ eſt cõtentus dicere qd ſit pollicitus niſi etiam dicat quo modo & qbus uerbis.uerba hæc ſunt.
ſis. o chærea inueni.i.excogita elige modo:ideſt tantũmodo aliquid quod ames:ideſt quod ſit tibi cordi.ego parmeno fa
ciam ut tu cognoſcas meam utilitatem:ideſt quantum ero tibi utilis in ea re quam amabis.& ſcis inq̃ te eſſe id pollici/
tum:cum.i.quando.congerebam.i.uel coadunabam uel comportabam ad te clanculum:ideſt ſecreto:occulte:& quo
Conge/ congerebam?ad te in cellulam.i.in aliquam camerulam:uel in alium locum domus aptum reponendis claudendiſq;
rere. rebus.Cella enim ab eo dicta eſt ꝙ eam clauſam eſſe cõueniat ob ea quæ in ea cælãtur:& cella & cellarium dicit᷑:a repo/
Cella. nendis claudẽdiſq; rebus eſculentis & poculentis:itaq; cella uel cellula a cælando rite dici debet ꝙ in ea cælentur repo/
Cellariũ ſita.cum ergo congerebam clanculum ad te in cellulam omnẽ penum patris:ideſt quicqd eſculentum & poculentum
Cellula. pater habebat domi repoſitum longe uiſionis cauſa:nõ autẽ quotidiani uſus & hyperbolicos eſt.Veteres autem dixe/
Hypbo/ runt & hoc penus & hic penus & hæc penus.Item & hoc penu indeclinabile.Par.o inepte qui.ſ.dubitas de promiſſis
licos. uel iactas te multa largitum age.uel hortãtis eſt ut inueniat aliquid quod amet:aut ſit uerbum:ideſt effice ergo ut aliqd
Sis pro inuenias.Chæ.hercle hoc eſt factum.ſ.inueni quod amem.fac:ideſt effice.nunc ſis:ideſt ſi uis ſicut capeſis:ideſt cape ſi
ſi uis. uis.Perſius.Vide ſis pro ſi uis intellige ergo ſic fac ſis:ideſt ſi uis ut ſupple ipſa promiſſa tua appareant nũc.ſi adeo.i.ſi
Perſius. certe uel ualde:aut ſatis digna res ẽ.ubi:ideſt in qua tu intẽdas neruos tuos:ideſt labores:ac pericliteris:ideſt de tuis uiri/
bus capias periculum. Alii applicant illud dictum:ſiue adeo digna res eſt.Vbi tu neruos intendas tuos ad ꝑſonam par
menonis:ſed melius ut ſentit Donatus totum applicatur perſonæ chæreæ.uirgo illa haud:ideſt non eſt ſimilis noſtra/
Similis rum uirginum:ideſt uirginum noſtræ terræ & patriæ.dicimus enim ſimilis huic & ſimilis huius.quas ſcilicet uirgi/
huic & nes noſtras matres ſtudent ideſt laborant.dant operam eſſe humeris demiſſis:ideſt habere demiſſos & non extantes
huius. humeros:& quas ſtudent eſſe pectore uincto:ideſt caſtigato tenui repreſſo cohibito nõ permiſſo diſtendi neq; diffluere
aliqui habent iuncto(ſed Donatus legit uincto quem puto ſequendum)ut ſint gratiles.Siqua eſt uirgo paulo habi/
tior.i.uegetior aptior.Inde habitudo corporis dicitur quaſi ſtatus eius & factura ſeu aptitudo.uel cape hoc dictum ſic
ſi qua eſt habitior:ideſt ſi eſt aliquanto corpulentior q̃ deceat puellam:& eſt quod barbare dicitur: ſi aliqua eſt in ſatis
Gelius bono puncto:ubi diceretur recte ſi qua eſt habitior paulo.aut ut Gelius habet ſi qua eſt corpore bene habito ac uege/
to.aiunt.i.dicunt matres uel homines eam eſſe pugilem.i.pugnæ aptam:quod uirorum potius eſt cum mulieres ſint
imbelles etiam audire eſt colonos appellantes mulierem corpulentam ac robuſtam.militem matres inquam deducũt:
ideſt diminuũt illis puellis cibum & dietã illis imponunt.tametſi.i.quãuis natura earum puellaꝝ eſt bona.i.plena:ma
Iunceus gna & pinguis.reddunt.i.exhibent perficiunt eas iunceas.i.tenues & pallidas tali curatura.i.tali diligentia.Nam cura/
tio eſt medicinæ.curatura eſt diligentiæ:ergo ita.i.eo pacto amantur.ꝑ ironiam.q.d.nemo illas pallidas amat quas cu/
ratura tales fecit ſed eas potius quæ natura.uel intellige ſine ironia.q;.i.& ergo amantur ita:ideſt tali induſtria & cura/
tura efficitur:ut amentur non naturæ beneficio.Par.quid?interrogandi modus eſt diſtinguẽdo a ſequentibus.deinde
dic ſup.(ut ait Donatus)qualis eſt iſtæc.i.puella tua quam.ſ.amas.Chæ.noua.i.inaudita inuſitata forma.i.figura:ue/
nuſtas oris.i.faciei eſt.ſup.illi uel ſi uis ſint ablatiui caſus:& tunc ſic ordina:qa petierat parmeno qualis eſſet ſubdit eſt
Pape ad ſup.noua forma oris.i.habet nouam faciei figuram.Par.pape interiectio admirantis uenuſtatem uirginis.Chæ.color
mirãtis eius eſt ſup.uerus.i.naturalis:non ex cura:non ex fuco corpus eſt illi ſolidum.i.firmum plenũ forte nõ flaccidum non
corruptum curamentis ut noſtrarum uirginũ:& corpus inquam eius eſt plenũ ſucci.i.humoris non corrupti quo ani
malis corpus alitur ac ſuſtentat᷑.nã humor in corpore aĩalis q corruptus eſt dr̃ pus.Virg.Et ſuccus pecori & lac ſubdu/
citur agnis.Succus:ut ait Donatus:eſt humor in corpore quo abundãt bene ualẽtes:& dicit᷑ proprie quaſi ſugus:qm̃
illum humorem mẽbra ſibi ſugũt ex alimẽtis ut ſe repleant.Deinde ſubdit.Succus ẽ pinguitudo membroꝝ.hæc Do/
natus.dixit ergo Terentius ſucci plenum:qa nemo deduxit cibum illi.Par.quot ſunt anni illi.Chæ.ſexdecim.Par.flos
Tradere ipſe iuuentutis in ea eſt ſup.cum ſit ſexdecim annos nata.Chæ.tu fac.i.labora ut tradas mihi hãc puellã:tractum a iure
eſt.nam res uendita tradi debet uel alio mõ contracta:& recte tradas:qa ſubdit uel ui.i.uiolentia:qa uirgo eſt uel clam:
qa cuſtoditur.uel precario.i.per preces:qa Chæreæ ꝑcium deeſt.Hæc tria uerba ui:clam:ꝑcario ex iure deducta ſunt:q/
bus non rite res agitur & mala fide aliquid poſſidetur:quia ſine precii mentione nihil.i.non refert mea.q.d.non curo

qua uia

qua uia tradatur mihi dũmodo potiar:ideſt uoto meo ea utar. Par. Quid?modus interrogandi:uirgo illa cuia eſt:ideſt
cuius conditionis:ſerua ne an filia:& bene dixit cuia.nam tam ſerua q̃ filia in poteſtate ſunt aliena. Chæ. Hercle neſcio
cuia ſit. Par. Vnde eſt:ideſt ex quo loco eſt oriunda. Chæ. tantundem ſcio ſupple quantum ſcio de eius cõditione. Par.
ubi habitat:ideſt moratur. Chæ. ne quidem:ideſt nec etiam ſcio inquã id.ſ.ubi habitet:& eſt uenuſta uariatio reſpon/
ſionis:nunc neſcio:nunc tantũdem deniq; ne id quidem. Par. ubi uidiſti eam. Chæ. In uia. Par. qua ratione:ideſt quo
pacto quo modo amiſti.i.amiſiſti eam. Chæ. equidem ego aduenièns.i.accedẽs.huc ſtomachabar.i.indignabar.modo
id.i.ꝓpter id.i.qa ſic mea culpa amiſerã.mecũ.i.apud me.neq; arbitror quenq̃.i.aliquẽ hoiem eſſe q̃ me ſup.cui omnes
bonæ fœlicitates.i.boni ſucceſſus(& bonæ dixit Do.poni pro magnæ nimiæ uel nouæ)ſint magis aduerſæ cum ex
eis aliqd quod lædat naſcat̃:nam ꝙ occurrerit ei fœlicitatis loco putat:ſed ꝙ amiſerat infœlicitatis & aduerſitatis. Et ut
ait Do. Epitheta tribus de cauſis nominibus addunt̃.ſ.cã diſcretionis ut phrygiæ molimur mõtibus idæ.aut proprie/
tatis:ut Terribili impexũ ſeta dẽtibus atris.aut ornatus ut Alma uenus. Pa.qd hic ſcelens eſt.i.qd eſt hoc ſcelus qđ cõ/
miſſum eſt a te uel ab alio:ut ita ſis infœlix. Ch. perii.i.ꝑditus ſum. Pa. qd eſt factũ. Ch. rogas.i.q̃ris.noſtin.i.cognoſcis
ne achimenidem cognatum pſis:atq; æqualẽ. Pa. qd ni.i.cur nõ nouerim ſup.nã qd ni ſignat qd niſi aut cur nõ.uete/
res.n.ni pro ne ponebãt:& ne pro nõ. Pla.ni ſtulta ſis.i.nõ:& ne uult ꝓ nõ uult. Ch. dum.i.q̃diu ſequor hãc puellam.
fit.i.efficit̃.offert̃ obuiã.i.in occurſum mihi. Par. hercle factus eſt ſup.tibi obuiã incõmode.i.intẽpeſtiue & importune.
Ch. immo enimuero.i.ſed certe ifœliciter factus eſt obuiam mihi. Nã o parmeno alia infortunia.ſ.(quæ minora ſunt)
ſunt dicẽda incõmoda:nõ aũt iſtud ſed maxima quædã ac noua infœlicitas:& ſiqd grauius eſt dici debet. liquet mihi
ideſt liqdum eſt uel cõſtans uel manifeſtũ aut certũ eſt mihi:& qđ dici ſolet paratus ſum.nã ſiqs cõſtituerit aliqd facere
illud efficere eſt paratus liquet mihi.i.paratus ſum deierare.i.ualde iurare ſi de ꝓducta legat̃:uel ſi correpta legat̃ deiera/
re intellige.i.deos iurare paratus ſum iurare me ſup.nõ uidiſſe illũ ſenẽ prorſus.i.oino. His ſex uel ſeptem mẽſibus ꝓxi/
mis.i.ſuperioribus aut p̃teritis(nam p̃terita & futura nobis ſunt ꝓxima p̃ſentia aũt ea ſunt in quibus ſumus nunc)qđ
aũt dici inepte ſolet illũ nõ uidi de poſt ſex uel ſeptẽ mẽſes diceret̃ recte & elegãter ſequẽdo Terentium. illum non uidi
his ſex uel ſeptem mẽſibus ſupioribus ꝓximis uel præteritis lapſis uel actis.niſi nũc cum.i.quo tẽpore minime.i.non
uellẽ uidiſſe eum:& cum minime.i.nõ fuit opus.i.neceſſe neq; utile. Eho interiectio indignationẽ & animi paſſionem
oſtẽdens nõne hoc eſt ſimile monſtri:quaſi dicat nõne hoc eſt deforme admodũ:& uelut portẽtum & fœdum mon/
ſtrum.i.ita ꝑdidiſſe eam aduẽtu ſenis illius qd ais.i.quæ eſt in hac re opinio. Par. maxime.i.admodũ eſt ſimile monſtri.
Chæ. cõtinuo.i.ilico.accurrit.i.acceſſit ad me curriculo.q̃ longe.i.quãtum lõge qđ dici ſolet quantum de longe.uel ſi
uis ſubaudi q̃ lõge erat. Accurrit ergo quidem.i.certe incuruus.i.ualde curuus. In.n.nũc auget nũc minuit dictionem.
tremulus.i.titubãs præ ſenio labiis demiſſis.i.dep̃ſſis aut pendentibus. Labra ſunt ſupiora:labia uero inferiora.labræ ãt
ſunt ꝓprie aſinoꝝ. A magnitudine labroꝝ dicunt̃ labeones ſicut chilones improbius labrati dicuntur.nam chila græ/
ce labra ſunt improbiora & modũ excedẽtia.& propterea quidam piſces improbius labrati chilones dicuntur.accurrit
inq̃ gemẽs.i.gemebũdus ꝓpter cõtinuatã tuſſim.inqt.i.dixit o chærea heus uocãtis aduerbium ẽ heus & chærea pro/
cedẽte iterũ dixit ſenex.heus dico tibi:uel intellige cum uno tenore dixiſſe.reſtiti.i.conſtiti fixi gradum retinui pedem.
ſcin.i.ſcis ne qd ego uolebã te:põt intelligi facere:ut ſit quid uolebam te facere ſed melius ſupprimit̃ q̃ addatur. Gellius
Hoc te uolebã neſcius ne eſſes.& elegãter dr̃ quid me uis quod dici uulgo ſolet:quid uis mihi dic uerbum:eſt chæreæ
admonẽtis eum ut dicat celeriter. Iudicium eſt mihi cras.i.in ius uocatus ſum in craſtinum.aut eſt mihi negocium cras
agẽdum ſeu cauſa agẽda & cõtrouerſia. Deinde ſubdit chærea. quid tum.i.quid inde uis dicere ſit tibi iudicium. Dixit
ſenex ut nuncies diligenter patri tuo ut meminerit eſſe aduocatus mihi cras mane. dum.i.quandiu dicit hæc hora una
abiit.i.diſceſſit trãſiit traducta eſt. rogo.i.interrogo. nunquid.i.utrum aliqd aliud uelit.q.d.ſignifico me abire dicendo
quod abeuntes ſolẽt.nã abituri ne id dure facerẽt nunquid uis dicebãt iis qbus cõſtiterãt.inquit ſenex recte pro eo qđ
eſt nihil aliud uolo:& qdẽ moraliter dictum eſt & gratioſe ut ita loquat̃.eſt.n.in his dictis cariẽtiſmos.abeo.i.diſcedo.
quum reſpicio ad uirginẽ huc.i.in hãc ꝑtem in qua meretrix thais habitabat. Interea.i.dũ id agebat̃ illa puella aduerte/
rat.i.diuerterat.ſeſe cõmodũ.i.opportune tẽpeſtiue.uel ut ei uiſum ſit cõmodũ.i.opportunum & tẽpeſtiuũ:& eo dicẽ
di gñe uti perpulchrũ eſt. Nam interdũ dici ſolet cum uidit bonũ ſuum collectis ſarcinulis diſceſſit elegãter ſic diceret̃.
Nactus opportunitatẽ diſceſſit.uel ſic.ipſe aũt collectis cõmodũ ſarcinulis abſceſſit. Aduertat ergo ſeſe huc.ſ.in hãc no
ſtram platæã.qa uicinia erat illis thais ad quã deducebat̃.q.d.in hãc noſtram uicinitatem diuerterat:quia in eadem pla/
tæa.i.in eadem planitie & amplo loco urbis multi & frequẽtes cõmorantur:illicq; frequẽs uicinia eſſe ſolet. Par. Miꝝ
eſt ni dicit hanc quæ data eſt dono huic thaidi.modo.i.pauloante.hic aũt dicendi modus permirum ꝑpulcher eſt:ut ſi
ſic dicatur latine quod in ore populo eſſe ſolet. Edẽtes intuens ſi nõ edat mirum ni ſibi mortem conſciſcat. Chæ. cum
aduenio huc nulla erat.i.non erat hic puella. Par.ſ.comites ſecuti ſunt uirginem ſcilicet.hic ponitur pro eo qđ barbare
dici ſolet libenter:ut in tali dicendi genere. Libenter comites ſecuti ſunt eam. Chæ. Verum hæc particula ueꝝ eſt hic in/
cœptiua & nõ relatiua ut ſæpe fit.paraſitus ſcilicet gnato cum ancilla.i.paraſitus & ancilla ſecuti ſunt eam. Par. ſcilicet:
ideſt certe ipſa eſt quam quæris.deſine ceſſa iam cõclamatum eſt.i.finitum eſt uel tranſactum.ut cõclamata corpora ni/
hil reliqui iam habẽt ad uitæ officia. Vel cõclamatum eſt.i.manifeſtũ eſt:ut in cõclamatis funeribus nulla dilatio eſt do/
loris & luctus. Vnde Lucanus ait. Corpora nondum cõclamata iacent. Aut conclamatum eſt.i.ſatis deploratum eſt:ſa/
tiſq; uociferatum eſt:qa dixerat o infortunatum ſenem:tanq̃ dicat iam occiſum patrem propter filii utriuſq; amorem.
Chæ. agis alias res.i.uel nõ intendis ad id quod dico occupatus in aliis rebus cogitandis:aut nugatorias & uanas res
agis.i.iocaris. Par. eqdem.i.certe ago iſtuc:hoc eſt intẽdo ad id qđ dicis. Chæ. dic mihi noſtin:ideſt cognoſcis ne quæ
ſit illa puella:aut audiſtin:ideſt accepiſti ne ab aliquo quæ ſit. Par. uidi eam & noui:ideſt cognoſco eam ſcio quo:ideſt

Amiſti ꝓ amiſiſti.
Stomachari.
Epithe/ta tribus de cau/ſis iuẽta
Ni ꝓ ne: & ꝓ nõ. plautus.
Eniuero
Liquere.
Eho idi/gnantis.
Incuru⁹.
In.
Labrum
Labium
Chila.
Chilões
Gelius
Carien/tiſmos.
Platæa.
Scilicet pro libẽter.

in quem locum ſit abducta.i.deducta.Chæ.Eho mi? parmeno noſtin.Par.Noui.Chæ.& ſcis ubi ſit? Par.deducta eſt
huc ad meretricem thaidem & data eſt ei dono.Chæ.Quis eſt is homo tam potens cum hoc tanto : ideſt tam egregio
Riualis. munere? Par.Thraſo miles amator thaidis riualis Phædriæ.i.æmulus.Riuales enim dicuntur æmuli de eadem mu-
liere: quaſi in unum amorem deriuantes facta tráſlatione a feris beſtiis quæ ſitientes cum ex eodem riuulo hauſtum pe
tunt in prœlium inuicem ueniunt.Inde in iure riuales uel corriuales dicunt qui in eodem riuo ius habẽt:& pro eo ſæ-
pe contendunt.Chæ.Prædicas.i.dicis duras.i.aſperas acerbas.partes.i.onera ſeu prouinciam aſperam fratris.q.d.fratri
eſt res cum potenti uiro ꝓpterea illi duræ partes ſunt.pro eo enim quod dr̃ magnam mihi imponis ꝓuinciam dicere-
tur recte magnas ſeu difficiles mihi partes imponis.Par.Immo enim.i.ſed certe ſi ſcias qđ donum frater tuus compa-
ret,i.emat aut comparandum putet cõtra ſupple hoc donum.uel contra.i.uiciſſim:uel ex oppoſito ut ſit aduerbium.
tum.i.tunc magis dicas id.ſ.duras Phædriæ eſſe partes ut cum tam diuite largo contendat donis ſeu muneribus cer-
tet.Ch.hercle:ideſt per herculem quæſo quodnam.i.qđ donum comparat huic.Par.Comparat eunuchum.Ch.ob-
ſecro ne.i.utrum comparat illum hominem inhoneſtum.i.fœdum.ſenem.i.annoſum.muliebrem.i.effœminatum:&
qui molliciem habet membrorum.ut mulier.Ideo uituperat ab ætate ꝙ ait ſenem:& a mẽbrorum mollicie cũ ait mu-
liebrem.quem.ſ.hominem mercatus eſt:ideſt emit heri.Par.Iſtum ipſum comparat inq̃ Chæ.certe homo ille.ſ.frater:
quatior Quatietur:ideſt trudetur impelletur uel fugabitur:& quidem uerberibus foras.Dici etiam ſolet feri canem foras:ideſt
feriendo foras canem eiice.Sed non ſciui iſtam thaidem eſſe uicinam nobis.Par.haud.i.non diu eſt ex quo ſup.eſt uici-
na nobis.Vbi diu eſt nomen cum ſupponat huic uerbo eſt.Chæ.Perii.i.perditus ſum.ne.i.utrum eſt uerum ſup.me
nunq̃ uidiſſe.illam.ſ.thaidem.Ehodum interiectio mouens attentionem.dic mihi.i.reſponde mihi.ne.i.utrum eſt for-
ma:ideſt habet pulchritudinem talem ſup.ut fertur.i.ut eſt rumor.Nam Ariſtoteli eſt ſciẽtiæ copia debet reſolui per ha
priſcian⁹ beo:ut Priſcia.ſentit pro eo quod eſt Ariſtoteles habet copiam ſcientiæ.Par.ſane.i.certe eſt forma inq̃ ut fertur.affirmat
enim ibi ſane.Ch.At.i.ſed nihil ad noſtram hanc puellam.i.nihil eſt in comparatione huius puellæ.Par.alia res eſt de
hac & de illa.q.d.lata eſt differentia.Chæ.o Parmeno obſecro fac.i.elabora ut potiar ea.i.uoto meo utar.Par.Faciam
Sedulo. ſedulo.ideſt diligenter inſtanter quaſi ſine dolo ac dabo operam.i.elaborabo.adiuuabo.i.fauebo. nunquid uis aliud
hoc dicere abeuntes ſolent quaſi alio properantes:& uerbis finem optantes.Chæ.quo nũc is.i.uadis.Par.Eo inq̃ do-
mum ut deducam ad thaidem.hæc mancipia.i.hos ſeruos quaſi manu capta uidelicet eunuchum & æthyopiſſam.ita
ut.i.ſicut frater tuus ſcilicet Phæ.iuſſit.i.præcepit.Chæ.O iſtum eunuchum(iſtum per contemptum dixit & in odiũ)
fortunatum.i.fœlicem.quaſi dicat:reputo ſeu exiſtimo iſtum eunuchum fœlicem:qui quidem.i.certe detur.i.mittatur
dono in hanc domum thaidis.Par.quid.i.cur ita dicis eum fortunatum.Chæ.rogitas.i.interrogas? uidebit ſemper do
mi conſeruam.ſ.puellam quæ erit conſeruat illi cum ipſe ſit ſeruus.Videbit ergo conſeruam ſumma forma.i.habẽtem
formam.i.pulchritudinem excellentem.colloquetur.i.ſimul loquetur.aderit.i.præſens erit uel prope una:ideſt ſimul
in unis ædibus.i.in una eademq; domo.nõnunq̃.i.interdum capiet cibum cum ea.i.cum ea comedet.interdum dor-
miet prope.i.iuxta eam.Par.Quid diceres ſup.ſi tute.i.tumet.nunc fias.i.efficiaris.fortunatis.i.fœlix ut ille eunuchus.
Ch.Quare parmeno fierem fortunatus reſponde.Par.Capias ueſtem illius.Ch.Veſtem capiam.ſ.quid tum:ideſt tunc
fiet ſup.poſtea.ideſt poſt captam ueſtem.Par.Ducam te ad Thaidem.pro illo.i.illius loco.Ch.audio:ideſt libenter hoc
admitto & conſentio.Par.Dicam te eſſe illum eunuchum.Ch.intelligo:ideſt capio quo ſpectes.Par.tum:ideſt tũc frue-
re:ideſt cum delectatione uteris illis commodis:ideſt illis uoluptatibus & oportunitatibus.quibus commodis tu dice-
bas modo:ideſt paulo ante illum fruiturum.ſ.capias cibum una.i.ſimul cum ea adſis.i.præſens uel prope ſis : tangas
Quãdo attrectes ludas.i.colludas cum ea.dormias prope:ideſt iuxta eam.quando quidem:ideſt quia certe:neq; quiſq̃:ideſt ali-
quidem quã.Et quiſq̃ q̃uis maſculini tantum generis eſſe uideatur.multis tamen exemplis probatur a ueteribus in fœminino
Quiſq̃ i genere eſſe poſitum.Nam quæq̃ abſurdum eſſet.quiſq̃ ergo illarum:ideſt ex illis mulierculis non nouit te:ideſt nõ co-
fœmini- gnoſcit te:neq; quiſq̃ ſcit:ideſt cognoſcit.qui ſies:ideſt qui ſis præterea:ideſt inſuper forma:ideſt pulchritudo:quia pul
no gene cher es & ætas:quia es ephœbus.eſt ipſa:ideſt talis.ut facile probes:ideſt pſuadeas:fingas comprobes te pro eunucho.
re. ideſt perſuadeas te eſſe quaſi eunuchum.Ch.Dixti:ideſt dixiſti pulchre:ideſt feſtiue ſeu feſtiuiter.nunq̃ uidi melius:ideſt
excellentius conſilium dari.Age hortantis eſt eamus intro nũc iam oro.orna me.i.indue me ueſtem eunuchi.abdhuc:
Garrire. ideſt deduc quantum potes cito ſup.Par.Quid ais equidem iocabar:ideſt ioco dicebam ſupradicta.Ch. Garris : ideſt
nugaris:uerba mihi dare uis.uel futilibus uerbis me ludere tentas.Par.Perii.quid ego miſer:ideſt infœlix.egi:ideſt dixi
uel feci.quo:ideſt in quem locum.trudis:ideſt impellis me.tu iam:ideſt ſtatim perculeris a percello is: perculi:ideſt per-
uerteris me ſiue ad terram me deieceris:quaſi dicat.ſi pergas me ſic trudere ſtatim me peruerteris:ideſt ad terram deiece
ris tanq̃ plauſtrum aliquod euerſum ut uerbis iuris utar unde prouerbium natum eſt.bene plauſtrum perculit:forte ꝓ
eo quod dici ſolet:poſuit manum ſuam in bono loco.uel cecidit ſeu deuenit & appulit in bonum locum. Equidem
dico tibi mane nec proſequere quod incipis.Chæ.Eamus.Par.pergin.i.perſeueras ne i incœpto? Ch.Certum eſt:ideſt
conſtitutum eſt apud me pergere.Par.uide ne hoc ſit modo nimis callidum:ideſt nimis callide excogitatum quaſi di-
cat periculoſum.Ch.profecto:ideſt certe non eſt nimis callidum conſilium.ſ.ſine.i.q.d.ipſe uidero & quod inepte di-
ci ſolet.dimitte mihi facere.Par.At.i.ſed.iſtæc faba cudetur in me prouerbium eſt:ideſt hoc malum recidet in me : uel
Iſtæc in hæc culpa uindicabitur in me.ſicut terra in qua cuditur : ideſt batuitur faba cum ſiliquis exuitur laborat etenim cum
me cude fabæ fuſtibus:ideſt flagellis tunduntur in area more ruſticorum ipſa etiam area tunditur.Vel hoc prouerbium inde na-
tur faba tum eſt ꝙ quidam male coctam fabam:& quæ non maduerit.ſed dura permanſerit ſupra caput coqui ſaxo commi-
nuunt.tumq; uniuerſum malum & omnis dolor ad coquum peruenit.Simile etiam alibi a pulmento prouerbium
eſt.Tu te hoc intriſti tibi:ideſt hoc malum tibi peperiſti:ah.interiectio dolentis facinus hoc ſup.factum eſt ſubaudi flagi

tium:ideſt

tium.i.flagitione:hoc eſt increpatione digum.Flagitium enim more militari dicitur res flagitione.i.increpatione di/ Flagitiũ.
gna.Nam flagito ad ſtrepitum dicitur.unde flãma flagella flagitare.i.perſonare intelligimus dici.Nam hæc omnia ſi/ Flãma.
ne ſonitu crepituq; non ſunt.Quidam codices habent flagitium facinus.Verum Do.mihi uelle uidetur facinus dici. Flagellũ.
Chæ.An.ideſt flagitium.i.uituperatione dignum ſi deducar in domum meretriciam.ſ.Thaidis.& ſi referam gratiam
in malam partẽ hic capitur referam gr̃am.i.reddam ſiue rependam uices illis crucibus.i.tormẽtis uexationibus:quæ.ſ.
cruces hñt nos deſpicatos.ſup.i.contẽptos:& habent in quã nr̃am adoleſcentiam.i.iuuentutem deſpicatam.i.contem/
ptam:deſpectam.Nam ſicut cõſpicor ſignificat cõſpicio:ſic deſpicor ſignificat deſpicio:ſed nũc deſpicatam capit̃ paſ/ Conſpi/
ſiue tanq̃ a cõmuni:& quæ cruces cruciant.i.torquent nos oĩbus modis.i.oĩbus uiis.Ad flagitium inq̃ eſt ut referam cor.
illis crucibus gr̃am:atq; fallam.i.decipiam:itidem.i.uiciſſim uel eodẽ mõ:eaſdem cruces.i.meretrices quæ nos cruciãt: deſpicor
ut.i.quẽadmodũ:nos adoleſcẽtes fallimur.i.captamur:atq; decipimur ab illis?an potius flagitim eſt inq̃ pati hæc quæ Deſpe/
fiunt a meretricibus:ac æquũ eſt.i.iuſtum eſt fieri ut meretrices ludant̃ a me dolis.i.decipiantur a me fraudulẽter:hoc ctus.
eſt qualicũq; potero fraude:quod.ſ.hæc pati:hi qui reſciuerint.i.ad quorum notitiã peruenerit:nulli culpent.i.criminen/
tur:oẽs putent illud.ſ.deluſas eſſe meretrices:eſſe factum merito.i.quia bene meruerũt.Par.quid iſtic dicis ſup.q.d.cur
tam longum ſermonem producis:& eſt dictum ægre concedentis.ſi certum eſt tibi.i.ſi conſtituiſti facere illud facias ꝓ
facito:uerum ideſt ſed uide ſup.ne poſt.i.poſtea conferas.i.coniicias reiicias culpam in me.ubi ſi ne ſit prohibentis ad/
uerbium nihil deeſt.Chæ.non faciam.i.non conferam in te culpam.Par.ne.i.utrum iubes me ornare te & deducere.
Chæ.petis ſup.an iubeo.immo.i.ſed cogo atq; impero.ubi ſatis liquet plus eſſe imperare q̃ iubere.Par.nunq̃ fugiam
tuam auctoritatem.i.tuam iuſſionem.Vel nõ recuſabo facere:dum tu tamen auctor ſis facti.Sequere me.Chæ.dii bene
uertant quod agimus.ſ.ideſt efficiant:ut ex hoc nobis bene cõtingat:& quaſi in noſtrum bonum uertãt:uel ut bono
omine id efficiamus.Tractum autem hoc eſt ab Hectore & aiace:nam Hector dedit Aiaci gladium quo ſe Aiax poſtea
interemit.Hector uero baltheum accepit ab Aiace quo circa muros patriæ tractus eſt:poſtea inde & illud comicum na Dii bene
tum eſt:dii bene uertant quod agas.Plærũq; enim bona in peius:mala mutantur in melius. uertant.

Occidi incitata uolũtate.Par.ꝓ deluſionẽ paraſiti ad pulcheriorem eunuchũ ducẽdum adeſt facultas uolunta/
tis.i.chæreæ q diligit uiſam puellam:& optat ſe duci ꝓ eunucho:iſte Chærea uiderat uirginem quam ducebat
gnato dum de ſcholis ueniret:in qua ſtatim incenſus obuiatione cuius ſenis eã amiſerat:uñ cõquerẽdo uenit
indicens hæc uerba ſecũ.Occidi neq; uirgo eſt uſq̃:quantũ ad me.ecce aũt alterum fratrẽ:ſenẽ uocat p̃rem Phæ.& Chæ.
huic Chærea eſt q ſiet &c.illũ alterum.i.Phædriã præ ut huius.r.i.cõparatiõe horum quæ dabit rabies huius Chæreæ.præ
ut:ut eſt ibi ſyllabica adiectio.Vt.i.utinã illũ ſenem:flocciſecerim.i.paruipẽderim qd ita alacris huc & illuc reſpiciendo:
unde is.i.uenis:qui.i.quomõ quæſo.age.i.eia:inepte qui impas mihi bñficia ludẽdo dicit.hercle factũ eſt.i.facta eſt ꝓ/
miſſio tua:& ideo fac ut cõ.&c.uincto corpore cum faſciis harbitior.i.pinguior:& tametſi natura eſt bona.i.pinguis
tamen reddũt iunceas:illud bona:tractum a terra quæ qñ eſt pinguis dr̃ bona & fertilis:hæc talia uerba Chæreæ expri/
munt deſideriũ amãtis:iſtæc tua qd eſt qd' eſt pulchra:corpus ſolidũ.i.integrum:nõ claudũ & plenum ſucci non ma/
crum.i.ut arripiamus corã oĩbus ut clam ſicut poſtea habuit nihil refert in mare quocũq; mõ habeam uel ui uel preca/
rio:dũmõ.i.tm̃modo qd hiſce qd' tibi euenit:illum liquet certe delirare:& liquet me nõ uidiſſe illũ ſex mẽſibus proxi/
mis uel ſeptẽ.dic inqt Chærea.qd tum dicit Chærea.cõclamatum eſt.i.diffinitũ eſt:ſatis enim intelligo quæ ſit illa:tra/
ctum eſt a cauſis:mõ prædicas partes fratris duras.i.aſperas:qa hoc monere expelletis foras:imo enim.i.certe eunuchũ
ſenem mul.i.reuulſum ſicut aliqua mulier uetula.mulieri ideo cõparatur quia inherbis erat:uel ſenẽ.m.uocat æthyo/
piſſam:ſed iſtã ipſe excluderet:ſed ego uellem recipi quare cõqueror qa non noui Thaidẽ ut illa opportunitate poſſem
ad eam introire:& neſciui eam eſſe uicinã:qd' eſſet alia opportunitas:& hoc eſt:ſed iſtam &c.Perii qa non noui eam:&
hoc dicit ſubinterrogando nunq̃ putas:nã dico cognouiſſe ſed ne etiam uidiſſe:alia res eſt:qa aliquantulum eſt uetula
Thais:cõſeruam.i.eodem mõ ſeruã:ꝓpter.i.uirũ dormiẽtem qa hoc dicis Parmeno qſq̃ illarum.i.quæq̃. Antiqui.n.hic
& hæc qs dicebant:forma inhærbis & ætas.i.pueritia ut pubes.i.puberis cõfuſa terminatio eſt uel ut probes.ſ.i.adhuc
me ad thaidẽ:quãto.i.q̃to uelocius poteſt:quid agis licet ex uolũtate Parmeno dediſſet ſupradictũ cõſilium:tamen ne
a Phædria incurreret̃ ſupplicium uult uideri quaſi coactus facere chærea.urgebat eum qd pœnitebat promiſſi: quare
dicit Parmeno:quo trudis quare me ꝑcuttis.ꝑculeris.i.ꝑcuties me iam amplius.q.d.ſi percuſſeris amplius iam ego re/

Thraſo miles.Gnato.Parmeno.

percutiam te:& hoc ẽ tibi eqdem &c.ꝑgin.i.an uis
ꝑgere?nimis calidũ.i.ſtultũ.ſine impetrare a te nũ.i.
certe.iſtæc faba.i.ſuppliciũ recidet ſup me.Faba uo/
cat̃ quoddã genus tormẽti quo uerberabant̃ ſui.ſ.
ſcutica q̃ in ſũmitate corrigiarum hẽt nodos ad modũ
fabæ:& ꝑterea maximũ flagitiũ facimus.i.uolumus
facer̃.ſ.traditionẽ & nimiã fallaciã:& ſi referã gr̃am
illis crucibus.i.meretricibus quæ nos excruciãt &c.
an potius decet nos hæc q̃ nobis faciũt ꝑpeti nõ:uel
poſſumus dicere an potius.i.meli⁹ eſt nobis pati nõ
& iõ æquũ eſt fieri ut a me.l.d.q.i.dolum illũ:q.ſ.
culpẽt ne nõ illud merito &c.imo impo more im/
peratoris:qa dixeram impero:quod eſt magnæ per/
ſonæ:dicit nõ effugiam tuam auctoritatem.

DO. A

MAgnas uero agere th.g.m. hic ſermo ſic ꝓdit ut & poſt cœnã inchoatus eẽ uideaẽ. cõtinet aũt aſſentationem paraſiticã & ſtultitiã glorioſi militis. ℭ Agere plus ſonat iſinitus modus finito. ℭ Ingẽtis uide qũ adiiciat paraſitus: ille magnas dixit hic rñdit ingẽtis. ℭ Illa læta eſt. hic triũphat. ℭ Id uero ſerio. id ob id: ut Id amabo adiuua me. ℭ Serio id ob id amabo alias. at nũc idẽ pelcon ꝓductiõis locus eſt: q̃ abs te datũ eſt: maioris ẽ grãæ tñ potuiſſe amorẽ militis: ut meretrix minus lætareẽ ob lucrũ. ℭ Triũphat. nunc militaribus dictis tãgit militẽ paraſitus. ℭ Hoc ꝓuiſo ut ubi tp̃s fiet: tertia pſona uenit in ſcenã: ſed ſeparatim loqẽ & ſecũ. ℭ Sed eccũ mi. iniurioſe militẽ honorifice ꝓprio noĩe dr̃: ut i ſubiectis. audire uocẽ uiſa ſum mõ militis. ℭ Eſt iſtuc datũ: fato de ceteroq; cõceſſum: ut Nõ dabiẽ regnis iſto ꝓhibere latinis. ℭ Vt grata. ſ. q. ſ. oĩa: gratæ nobis aut res aut pſonæ: ſed nũc res dicit. Aduerti hercle. i. approbat dictum: & hoc ait aio. ℭ Vel rex mihi. ſ. gr̃as agebat: q̃ intẽpeſtiue miles ad regẽ trãſitũ fecit cũ de meretrice agaẽ. ℭ Quæ facio oĩa. eclipſis: uel ſylepſis: uel rex ut in ecyra. Vel hic pãphili. iurabat quo. bac. q̃ ſãcte. ℭ Vel rex. m. ſ. a. ſubaudiẽ gr̃as: ab eo qđ ſupra dixit. ℭ Magnas uero age. th. g. m. ℭ Partã gloriã. i. quæ pariẽ: ut Vectus æquo ſpumãtis acer. ℭ Qui. h. ſ. Sal. neutraliter cõdimentũ eſt. maſculini ſapiẽtia. ℭ Verbis in. ſ. t. q. h. ſalem mire adulatur hoc attribuit militi qđ minime hẽt uel uerba uel ſalẽ. ℭ Quod in te ẽ: qđ tu hẽs. i. itelligis hẽs: qđ. n. tenemus corpe hẽmus aio: qđq; idẽ aio hẽmus itelligimus. hẽs pro itelligis ſic dr̃ accipe: hoc eſt habe. hẽs ẽ. i. dicis: ut Salu. Tarteſũ hiſpaniæ ciuitatẽ: quã nunc tyrii mutato noĩe grãdirus hñt. ℭ Rex te. ẽ. i. o. ſ. geſtire uide incõditã ꝓperationẽ laudari ſe cupiẽtis adeo: ut nõ ſinat uerba ipleri. Quãdo pfecti mei. ſ. Verꝫ &. e. o. ex. magis irridebis ſi cõſideres militẽ motũ eẽ q crederet oẽm exercitũ & cõſilia ſub obtẽtu militis: ea ſtultitia ſcripſit breuiter comitẽ regium acceptũq; ipatori. nã q nunc credit exercitũ: credit & cõſilia. Virg. Nulla. m. ſi. te. q. g. r. Seu pacem: ſeu bella gerã. ti. m. r. Verborũq; fides: cõſilia. Auxeſis: plus eſt cõſilia q̃ totus exercitus. ℭ Mirũ: melius p ironiã ꝓnũciamus: mirꝫ. q. d. qs nõ crederet tali uiro: ſed põt ẽt ſimpliciter ꝓ admirantis geſtu accipi. ℭ Vbi ſacietas. h. aut negocii cepat. Reip. princeps duas res patiẽ: hoĩes & negocia. i. pſonas & res hoĩum: aut negocii eos q gerunt: & ea quæ gerunẽ. ℭ Sacietas. h. a. n. o. ſi qñ cœpat ꝓprie reddidit: & decẽter hoĩum ſacietas negocii odium non eni par erat reip. principẽ odio laborare. ℭ Quieſcere. u. u. bono uerbo uſus eſt. Nam ceſſat deſidioſus regeſcit defeſſus. Quaſi. n. græce expſſit ſtulti iſantiã militis: q aſi uult itelligi qđ ſentit q̃ ipſe dicat: & ꝓprie hoc morale eſt ſtolidi: ſiue rudiṫ loquẽtis. Quaſi. n. apoſiopeſis: ꝓ hẽs hoc: hoc eſt qđ ſupra itelligit: qſi. u. i. e. m. ubi ꝓ qñ: & in his & ſupra expueret. Expuere eſt cum faſtidio aliqđ reiicere & expellere. nã expuere eſt extra pus mittere. i. foras. Nã pus ẽ oĩs humor corpi onero ſus. ℭ Tũ me conuiuã ſolũ abducebat ſibi: hoc ſupat qs. ſ. eẽt magr̃ magnarꝫ rerũ. i. cõſiliarius uoluptatibꝰ quoq; regis princeps eẽt: & uide quo ſignificatu dicatur me & cõuiuã ſolũ & adducebat: nã nõ uocabat: & ſi qſi nõ pp me: ſed ut ſibi bñ eẽt. ℭ Tũ me cõuiuã. i. cũ ſacietas hoĩum eẽt cũ odiſſet negocia. ℭ Regẽ elegãtem narras: q eligere ſciat: aut qui ipſe ſit eligendus. ℭ Perpaucorꝫ. h. aut q paucis utiẽ: aut q de paucis eſt: aut q paucis placet: hoc eſt bonis & ſapientibus qui ſe re pauci ſunt. ℭ Immo nullorũ arbitror: hoc aduer/

ſus ne

Hoc ſal
His ſal
Habere.

Saluſt.

Virg.
Auxeſis

Expuere

A

MAgnas ůo ageẽ grãs thais mihi. gn. ĩgẽtes.
Thr. ain tu illa læta ẽ. Gn. nõ tã ipſo qdem
Dõo q̃ q; abs te datũ: id uerꝫ ſerio triũphat
Par. hoc ꝓuiſo: ut ubi tp̃s fiet deducã: ſ; eccũ militẽ
Thr. eſt mihi iſtuc datũ profecto ut grata ſint quæ
Facio omnia. Gna. aduerti hercle animum.
Thr. uel rex ſemp maximas mihi gratias agebat
Quicqd effecerã. aliis nõ itidẽ. Gn. labore alieno
Magnã partã gloriã uerbis ſæpe in ſe trãſfert q hẽt
Salẽ qđ in te eſt. Thr. hẽs. Gn. rex te ergo in oculis.
Thr. ſcilicet. Gn. geſtire. Thr. uerũ credere omnem
Exercitũ & cõſilia. Gn. mirꝫ. Th. tũ ſicubi tũ ſatietas
Hoĩum: aut negocii ſi qñ odium cœpat: requieſcere
Vbi uolebat quaſi noſtin. Gn. ſcio quaſi ubi illam
Expueret miſeriã aio. Thr. tenes tũ me cõuiuã ſolũ
Adducebat ſibi. Gna. hui. regem elegantem narras.
Th. immo ſi homo eſt perpaucorum hominum.
Gn. ĩmo nullorꝫ arbitror ſi tecũ uiuit. Thr. inuidere
Omnes mihi mordere clãculũ: ego floccipendere:
Illi ĩuidere miſere: uerꝫ unus tñ impenſe: elephãtis
Quẽ rex ĩdicis p̃fecerat: is ubi moleſtus eſt magis
Quæſo inq̃ ſtrato eo ne es ferox: qa habes ĩperium
In beluas. Gn. pulchre me hercle dictũ & ſapienter
Pape: iugularas hoĩem quid ille. Th. mutus ilico.
Gn. qdni eſſet: Par. dii ueſtrã fidem hoĩem pditũ.
Miſerũq; & illũ ſacrilegũ. th. qd illđ gnato: (dixi:
Quo pacto rhodiũ: tetigeri in cõuiuio nũqd tibi
Gn. nunq̃: ſed narra obſecro plus milies iã audiui
Thr. una in cõuiuio erat hic quem dico rhodius.
Adoleſcẽtulus. forte habui ſcortũ cœpit ad id ludeẽ
Et me irridere: qd agis inq̃ hõ ĩpudẽs: lepus tute es:
Et pulpamentũ quæris. Gn. ah ah eh. Th. qd eſt?
Gn. facete lepide: laute. nihil ſupra. tuum obſecro
Ne hoc dictum erat uetus credidi. Thr. audieras.
Gn. ſepe & fertur in primis. Thr. meum eſt:
Dolet dictum imprudenti adoleſcentulo & libero.
Par. at te dii perdant. Gna. quid ille quæſo?
Th. perditus riſu omnes qui aderant emoriri
Deniq; metuebant omnes iam me. Gn. nõ iniuria
Thr. ſed heus tu purgem ego me de iſtac thaidi:
Quod eã me amare ſuſpicata eſt? Gn. nihil minus
Immo auge magis ſuſpitionẽ. thr. cur? Gn. rogas?

ſus ne miles audiat:pōt tñ & aliter intelligi maxime cū milite. ¶ Inuidere oēs mihi:plus pōt ad ſignificādū infinitum tp̄s:q̃ finitū. Ego uero floccipēdeꝫ:ꝙ morderēt clāculū:uel ꝙ iuideret. Cōuiuā ſolū abducebat:ut Solā iā ꝑfidus ille. ſignificat āt ſæpiuſculæ factū. ¶ Illi iuidere.m. Miſer.n.eſt cui animæ miſeria ineſt. ¶ Veꝝ unus:ꝑpter unus:nā unus ex multis dr̄:& mire facta nullius pōderis repetitio ad inertiā loquētis exprimēdā.nam poſtq̃ dixit Inuidere oēs mihi: repetit inuidere miſere:cū & impenſe & miſere idē ſignificēt:& mox tñ ſine ullo actu addidit:ueꝝ unus tñ impenſe:aut plus miſere q̃ impenſe. ¶ Elephātis.q.r.in.p.& hoc ſtulte:cū ad dignitatē ſumit & ſic ꝓnunciat:ut magna eſſe ꝑfectura uideaꝫ hæc ip̄a:& hoc a ſtolido milite ſic ꝓferꝫ tanq̃ magnū hominē uelit eē qui ſibi inuideret & indicis προσαντιλιασ τολήν mauroiū qui & maiores ſunt. ¶ Is ubi.m.m.ē moꝫ ſuo magis addidit ne diceret moleſtior. ¶ Quæſo inq̃ ſtra.ſtrato nomē accōmodatum militiæ. ¶ Eo ne es ferox:cauſale eſt:iō ne es ſignaꝫ. ¶ Quia hēs.im.i.b.mire extulit īperiū in bæluas.ſic Virg.illa ſe iactet i aula Aeolus & clauſo uētoꝝ carcere regnet. ¶ Pulcre.m.h.dū imodica laudatione uertit ēt ſi q̃d facete dictū eſt:ſufficeret enim pulchre q̃d eſt ſapiēter:qa & iugularas. ¶ Iugalaras h.pulchre tāgit militē iugularas dicendo nō occideras:q̃ſi gladio non uerbo uſus ſit. ¶ Mutus ilico:tā hoc ſtultū eſt:q̃ſi diceret ſtatim nihil. Recte āt diceret. Ex illo mutus fuit:tale eſt illud. Tacere feſtinat. Quid ni eēt:hoc ē ut poſſet eē iugularas. ¶ Hoiem ꝑditū. deeſt o:ut ſit o hoiem ꝑditū.ſed ſic melius ſonat:maioris.n.ſtuporis eſt hoc mō ꝓnunciatum. ¶ Hoiem perditū miſerūq;:uide quātū addiderit:q̃ nō hoiem ſimpliciter:ſed perditum & miſerū illū.nec malum ſed ſacrilegum dixerit. ¶ Quo pacto.rh.t.luſerim fatigauerim:nā tāgere cū multa:iū ēt hoc ſignaꝫ. ¶ Nunq̃ ſed nar. ob callide paſitus itelligit ad hoc ſe interrogatum ut audire poſtulet. ¶ Plus milies audiui hyꝑbole:aut ſuꝑfutura:ut æqueꝫ:aut ſubiacet ſuꝑfutuꝝ:æquaꝫ milies ſubiacet:ut iā nō milies cōuenit ſtultū cūdē & imemorē eſſe:cui itelligentia nō eſt. ¶ Forte habui ſcortū:uide quēadmodū miles dū uult ad dcm̄ ſuū ꝑuenire fateaꝫ:interim q̃ cōtēptius ſit atq; deriſus abdomē in corꝑe fœminaꝝ patiēs iniuriæ coitus ſcortū dr̄:& dr̄ ſcortū:qa tūc aperiunꝫ dura coria dicta ſcorta:a parte ergo meretrices ſuis corta dñr:uel ἀπὸ τοῦ σκαίρειν.q̃d græce palpitare intelligiꝫ:q̃d ille faciunt ſaltando aſſidue:uel potius criſſando:ut Lucre.ait.Ob eā cām ut cōciniorē uenerē exhibeāt uiris:aut ſibi abigāt cōceptū:q̃d in uulua fœminæ in ipſo coitu nō ſe mouētis incidit. ¶ Lepus tute es &.p.q.lepus pro infamia multa ponitur uel q̃d magis a poſteriori ꝑte hoc eſt armis:pulpamētū de ſe ꝑbeat cū in cōuiuio capiꝫ appoſitus:ut Hor.ait.Fœcūdi leporis ſapiens ſectabiꝫ armos.Vel q̃d uenanꝫ illum:& ꝑſectanꝫ canes:quos pro amatoribus allegorice intelligimus:ut ipſe Ter.ait:Ceruā uidere fugere ſectari canes.Vel q̃d illū ſic fugiāt oēs cōſtituāt:ut hūc libido effœminata:uel q̃d a phyſicis dicaꝫ incerti ſexus:ac eſſe mō mas:mō fœmina. ¶ Lepus tute es &.p.q.q̃d in te hēs hoc q̃ris in altero eſt tropus in allegoria. ¶ Ah ah eh paraſitus hic interiectione riſus addidit:quo magis tunc primū hoc audiſſe credaꝫ. ¶ Quid eſt hæc interrogatio geſtū uultūq; cōtinet cuiuſdā alacris & certi q̃ laudādus ſit. ¶ Facete.facetus eſt q̃ facit uerbis q̃d uult. ¶ Lepide.lepidus q̃ politus eſt.ut λέπισ.i.lamina. ¶ Laute.lautus q̃ mūdus & ſplēdidus eſt. ¶ Tuū ne ob.hoc dictum erat:& dicta & ꝓuerbia:& adagiones q̃ rē agāt facetis hoibus aſcribunꝫ:& hoc laudis genus eſt ad potiores referre:q̃d aliter ꝓbaꝫ dixiſſe. ¶ Vetus credidi:qa oia uetera magna ſunt. ¶ Sæpe & ferꝫ in primis.nō ex ipſo.nā eēt cōtrariū ſuꝑiori. ¶ Meū ē:nō ſenſu tñmō:ſed uerbis quoq; ipſis agreſte ē:q̃d nūc dicit meū ē. ¶ Dolet dcm̄ iprudēti adoleſcētulo & libero deeſt mihi/ut ſit dolet mihi:& dcm̄ ꝑncipiū eſt id q̃d dixiſti:addidit.n.paſitus quo grauius ſit dcm̄ cōmiſeratione eius in quē dcm̄ ē:utpote iprudētē adoleſcētē in liberꝝ.Scit.n.hoies ſtultos malos uideri uelle:& inde paraſitū in iiſdē uerſari:cū ait ſupra.Iugalaras hic dolet dcm̄ iprudēti.ſ.q̃ minime crederet:tali ſe ꝑcuti poſſe cōuitio:aut cū tali uiro ſibi rē futurā:& ſic laudat militē.ut miſeratione iā dignus ſic adoleſcēs:eū necnō īſectat:ut ēt miſereri inimicorum uacet. ¶ At te dii ꝑdāt:noue inq̃t ꝑmeno nō cū ipſo:ſed de ipſo loq̄ꝫ nō audiēte eo:irronicos ꝑmeno hic male facit. At te dii:ꝑdāt inq̃t. ¶ Riſu oēs q.a.e.diſciplina eſt comicis ſtultas ſuias uerbaq; uitioſa aſcribere ridiculis imperitiſq; ꝑſonis.ut Plau.ſibi diminuerē ſtipendiū inq̃t ex ꝑſona militis:itaq; hic emoriri dixit. At uero atticus adoleſcens in hæc. ¶ At te.e.c.uide igiꝫ poetā:ꝓ loco ac tp̄e ſcire q̃d dicat. ¶ Metuebat.o.i.me ne cui dicerē:lepus tute es & pulpamentū q̃ris. Aut eo ne es ferox qa hēs īperiū in bæluas. ¶ Nō iniuria:hoc ſic ꝓnūcia: quēadmodū illud ſupra Quid ni eēt. ¶ Purgē ego me de.i.t.œconomia ad litē futurā inter militē & thaidē. ¶ Quod me e.a.ſ.eſt:qa appet illā militi quoq; oñdiſſe q̃d dixit phædriæ. ¶ Immo auge magis ſuſpitionem.hæc erit cā reiciendi militis. ¶ Scin ſi qñ.momentis eſt dicere:ſcin uel ſcito. Si qñ illa mētionē:ſi qñ & prima ſyllaba acui pōt:& media tamen uariat ſuiam. ¶ Id ut ne fiat:mō ne nō ſignificat. ¶ Hæc res.ſ.eſt.r.ſi te ſuſpiceꝫ amare pāphilā. Vbi.n.ph.& locum & tp̄s ſignificat. ¶ Tu Pamphilā cōtinuo:hic magna œconomia eſt quā Terentius ꝑparat quēadmodū iurgiū inter thaidē militēq; & gnatonem per ſuas partes ſerpat fabula,& bene cōtinuo ut intelligat meretrix nō tam pamphilā amari:q̃ ſibi uicem dari,

Scin:ſi quando illa mentionem phædriæ facit:
Aut ſi laudat:te ut male urat. Thr.ſentio.gn.id ut ne
Fiat hæc res ſola eſt remedio ubi noīauerit phædriā
Tu pamphilam continuo:ſiqñ illa dicet phædriam
Intromittamus comeſſatū tum pāphilam cantatum
Prouocemus:ſi laudabit hæc illius formam:
Tu hui⁹ cōtra:deniq; par pari referto ꝙ eā mordeat.
Thr.ſi quidem me amaret:tunc iſtud ꝓdeſſet gnato.
Par.quando illud quod tu das expectat atq; amat
Iādudū te amat:iādudum illi facile fit quod doleat
Metuat ſemp:quem ipſa nunc capit fructum ne q̃ñ
Iratus tute alio conferas. Thr.bñ dixti:at iſtuc mihi
In mētē nō uenerat.Gn.ridiculū nō enim cogitaras
Cæterum idem hoc quando tute melius inueniſſes.

Miſer. Vnus. Virg. Tāgere. Scortū. Lucre. Pulpamētum. Hora. Facetus. Lepidus Lautus. Adagiones. Plautus.

¶ Pamphilam.c.pro elegãter:q̃a ille foris eſt:hæc intus. ¶ Illum itromittamus:illã ꝓuocemus:hæc eſt in uerbis poe/
tæ germana ꝓprietas. ¶ Tu huius cõtra:hic cõtra uicem ſignificat. Quod eam.m.quod par:aut abſolute qđ quæris.
¶ Siq̃dem me nõ amaret tũc illud prodeſſet gnato.his uerſiculis perſonã militis & gnatonis continens pro œcono/
mia inducit̃ qđ uériſimile ſit:facile militẽ ferre poſſe anteponi ſibi phædriã:q ſe ſemp intellexerit nõ amari:nam ſi hoc
tollas aut excludẽdus eſt phædria:aut ex dolore militis in hac fabula fit exitus tragicus:& hoc miles ut ſapiẽs locut⁹ eſt:
ergo meminiſſe cõuenit ridiculas pſonas nõ oĩno ſtultas & excordes induci a poetis comicis:nam nulla delectatio eſt:
Quattu/or mo/dis ſtul/titia. ubi oĩno qđ deducit̃ nihil ſapit. Stultitia autem eſt in his quattuor modis:aut nõ uenire in mentem q̃d oportet aut ſi
uenerit nõ tenere:aut bonũ conſilium amittere:aut malũ admittere. Vnde ergo ut hoc q̃d cõmode miles uiderat non
tenuerit totũq; amiſerit:hoc aũt iccirco interpoſuit poeta:ut oſtẽderet q̃d ueneni haberet aſſentatio:per quã non modo
errantes decipiunt̃:ac ꝑcipites eunt:uerũetiã ſapientes interdum ſaniq; eueniunt̃. ¶ Quãdo illud.q.tu.d.e.hac ſentẽtia
Iãdudũ. tollit̃ militi:q̃d recte ſenſerat:nec pſuadet̃ tamẽ qđ amet̃ ab amica. ¶ Iãdudũ te amat:uel nimiũ uel ualde:uel iampri/
dem. ¶ Quod doleat:hoc ad illud refert̃:qđ ſupra dixit:Par pari referto:q eam mordeat. ¶ Metuat ne q̃n iratus tute
alio conferas:& hic locũ pro perſona poſuit:ut ne diceret ad aliam. ¶ At mihi iſtuc.in.m.u.ſic pronunciãdum eſt q̃ſi
militi monſtri ſimile uideatur ſapiens dictũ:alii prius ueniſſe in mẽtem q̃ ſibi. ¶ Ridiculum uel hominem uel dictum
ſignificamus. ¶ Cæterum hoc tu melius quãto inueniſſes thraſo.ſ.ſi cogitaſſes.

GVI. A
m

Agnas &c.hæc ſcena cõtinet aſſentationẽ paraſiticam & ſtultitiam glorioſi militis. Thraſo uero hæc particula
hic eſt incœptiua:ut Cicero incipit epiſtolam. Ego uero ſerui uellem &c. Thais agere.i.agebat(ſed plus ſonat
infinitus modus q̃ finitus(magnas gratias mihi. Gnato. Ingentes:ideſt imenſas.maximas agebat inq̃ gratias.
Thra. Ain:ideſt dicis ne tu q thais eſt læta ob donũ meũ ſcilicet Gnato. Quidẽ:ideſt certe non tam eſt læta inq̃ ipſo do
no.i.propter donũ.q̃ q.i.q̃a datum eſt abs te cuius amore lætatur. Vero:ideſt ſed triũphat.i.more triumphantis ducis
floret & lætat̃.id:ideſt ob id:qđ abs te datum eſt ſerio.i.bono animo:nõ ficte neq; iocculariter qđ ſi ſit eſſe intelligit̃
Serio. ſentit uel aliud uerbum id genus.q.d.q̃ q:ideſt quia ſentit uel ſcit abs te datum eſſe. Dixit aũt triumphat propter militẽ
q ex uictoria militiæ parta triũphetur. Par. Hic tertia perſona uenit in ſcenã:ſed ſeparatim loquit̃ & ſecũ:prouiſo.i.pro/
Prouiſo cedo. Significat etiam prouideo uel ꝓſpecto:ut ubi.i.quãdo tẽpus ſit adducam huc eunuchum cum æthyopiſſa. Sed
eccum.i.ecce hic militẽ per cõtemptum dixit. Thr. iſtud eſt datum mihi.i.fato deceteroq; cõceſſum ut omnia ſint grata
quæ facio. Gna. hercle aduerti aĩum.i.aĩaduerti & percepi bene id tibi datum eſſe:& annotaui ſeu obſeruaui. Thr. uel:
Vel ꝑ ẽt. ideſt ẽt rex.ſ.impator & dux meus ſemper agebat mihi maximas gratias:quicq̃d.i.quãcunq; rem effecerã:nõ itidem.i.
non ſimiliter aliis gratias agebat. Gna. is q habet ſalẽ.i.urbanitatẽ:facetiã:facũdiam ſapiẽtiã:qđ.i.habere ſalem eſt.in te
ſæpe trãſfert.i.traducit in ſe uerbis.i.eloquẽtia ſua gloriã magnã partam.i.quæ paritur ſeu acqritur labore alieno:ideſt
labore alioꝝ qui nõ ea ſunt facũdia qua tu es. Sal neutraliter cõdimentũ eſt:maſculini ſapientia:ſed ſæpius reperitur in
Cicero bonis auctoribus in maſculino q̃ in neutro:& quidem pro cõdimẽto.nõ uelim tamẽ negare quin uetuſtiſſimi aliqui
neutro ſint uſi. Thra. Habes:ideſt intelligis Cice.ad Lentulum habes de uatinio cognoſce de craſſo:quod enim tene/
Geſtire. mus corpore:habemus animo. Item quod aĩo habemus illud intelligimus. Gna. ergo rex te habebat ſup.in oculis.i.in
conſpectu ſuo. Thra. ſcilicet.i.certe me habebat ante cõſpectum ſuũ. Gn. geſtire.ideſt geſtiebat:hoc eſt geſtibus lætitiam
ſuam oſtendebat de præſentia tua. Thr. Verũ.i.ſed credere:ideſt cõmittebat mihi oẽm exercitũ oẽm aciem & conſilia.i.
arcana & ſecreta. Gna. mirũ. Vel nõ eſt mirãdum:uel mirũ nõ eſt ſup.mihi:ideſt nõ miror:& quidẽ per ironiam.q.d.
quis non crederet tali uiro. Vel eſt admirãtis dictũ.q.d.mirũ eſt q̃uo ſic utaris eo familiariter. Thra. tũ:ideſt deinde ſicu/
bi.i.ſi alicubi ſacietas hoĩum cœperat eum:ideſt tedio hoĩem erat affectus:aut ſi quãdo.i.ſi aliq̃n:uel ſi forte odium ne/
Ceſſare gocii.i.moleſtiæ curæ uel laboris ubi uolebat.i.quãdo cupiebat reqeſcere & recte.nã ceſſat deſidioſus:requieſcit deſeſ/
& reqe/ ſus q̃ſi noſtin apoſiopeſis.q.d. Habes iã & tenes aĩo q̃d dicere uolo.& ideo non eſt opus perfecte dicere. Gn. ſcio.i.in/
ſcere. telligo bene:q̃ſi ubi:ideſt quãdo expueret:ideſt cũ faſtidio eiiceret aĩo.i.ex mẽte ſua.illã miſeriã:ideſt moleſtiam animi.
Apoſio/ Expuere enim eſt cũ faſtidio aliquid reiicere & expellere. Nã expuere.i.extra pus mittere. Pus enim eſt oĩs humor corpo
peſis. ri oneroſus. ¶ Thr. tenes.i.intelligis:tũ:ideſt tũc abducebat ſibi me ſolũ cõuiuã.i.inuitatũ ab eo ad epulas ſecum. Gn.
Expuere Hui interiectio geſtientis & quaſi admirantis narras regẽ elegãtẽ.uel qui eligere ſciat:uel qui ipſe ſit eligẽdus. Th. Im/
pus. mo ſic eſt hõ perpaucoꝝ hoĩum.i.qui paucis utit̃:uel paucis placet.ſ.bonis & ſapiẽtibus q pauci ſunt:uel eſt homo de
Hui ge/ paucis:uel pauci ſunt aut rari inuẽtu qui ſint eius ſimiles:& qđ dici ſolet eſt ſingularis homo & nouus q habet quod
ſtientis. paucis conuenit. Gna. Auerſus paraſitus hoc dicit ne miles audiat. Immo arbitror nulloꝝ hoĩum ipm regẽ eſſe ſi tecũ
Elegãs. uiuit.q.d.nullis eſſe eũ ſimilẽ puto ſi tecũ uiuit:q̃m nemo ſit præter eũ qui te ſecũ ut cõuiuã admittere dignaret̃ ꝓpter
tuam ſatuitatẽ cũ ſis ita glorioſus loquax & nihili. Thr. Miles nõ aduertit ad dictũ paraſiti ſuæ iactãtiæ adeo inſudans:
omnes cõmilitones inuidere.i.inuidebãt mihi:mordere.i.mordebãt:& detrahebãt mihi:clãculũ.i.ſecreto: ego flocci/
pendere.i.contẽnebã q inuiderẽt & morderẽt. Illi inuidere.ideſt inuidebãt:miſere.i.cũ miſeria & moleſtia ſua & infœ
liciter. Nã ſe nõ alios inuidus igne coquit. Veꝝ.i.ſed ũ unus ex inuidis ĩpenſe.i.ualde:uel uehemẽter:uel miſere inuide
bat inquã:quẽ res pfecerat elephãtis(nã hic elephãtus elephãti dicitur)indicis.i.de india profectis:ubi:ideſt cum is eſt
magis moleſtus:ideſt nimis me afficiens tedio. Inquã.i.dico ei o ſtrato nomen accõmodatũ militiæ.ne:ideſt utrum eſt
ferox:ideſt terribilis & toruus eo:ideſt ideo q hẽs imperiũ in bæluas.i.ſupra elephantos. Gna. dictum fuit ſupple pul/
chre & feſtiue lepide & ſapiẽter. Pape interiectio admirãtis tale dictũ iugularas.h.i.attonitũ ac mutũ reddideras eum ac
Iugulaſ. ſi iugulaſſes:ideſt occidiſſes eum. Quid ille reſpondit ſup. Thr. ilico.i.ſtatim mutus fuit neq; q̃cq̃ addidit. Gna. quidni:
ideſt cur nõ eſſet mutus.ſ. Par. o.dii.u.f.in.ſup.hoc eſt ueſtrũ auxilium imploro & opem:hoĩem perditum ubi deeſt o:
ſed ſic melius ſonat.maioris eſt enim ſtuporis ſic pronunciatum.ideſt hominem perditum.i.in omne ſcelus datum &

miſerum infœlicem.&.i.etiam.o illum ſacrilegum.ideſt nefarium:illum dixit eleganter ad maiorem ex
rettulit illud ad gnatonē:ita ꝙ unā partem illius dicti referas ad Thraſonē:& alterā ad paraſitū quaſi ut
Thra.o Gnato quid?modus interrogandi nūquid dixi tibi illud:ſcilicet quo pacto:ideſt quomodo tetig
gerim luſerim fatigauerim in cōuiuio.Rhodiū quēdā adoleſcētulum de Rhodo.Gn.nunquā dixiſti mih
narra.audiui plus milies.h.d.auerſus.Thra.hic adoleſcētulus Rhodius quē dico.erat una.ideſt ſimul in co
te:ideſt caſu habui ſcortū:ideſt meretricem:cœpit:ideſt incœpit ludere:ad id ſcortum.ſ.quod habebam:& cœ
irridere me.inquā:ideſt dixi o homo impudens:ideſt effrons & inuerecunde:& qui defricuiſti frontem quid ais:tu
ideſt tumet eſt lepus:ideſt pulpamētū:& quæris pulpamentum in alio:hoc eſt quod in te habes hoc in altero quæris:
quaſi dicere uelit:præſtas te aliis abutendū:& ut ait Cicero:& aduerſus & auerſus impudicus es.Pulpa pæ.& pulpa/ Cicero
mentum ti.ut uult Donatus dicił cato quæ māducał eo ꝙ pulſetur & cōcidał.& ideo lepus hoīs pulpamentum eſt: Pulpa
qm̄ eius carne ueſcatur homo.ſed hic ſub eo dicto infamia fœda multaq; intelligitur quæ potius eſt reticienda q̄ nimis pæ.
patefacienda.Gna.ahah eh:interiectio in riſum effuſi.Thra.quid eſt?Dictū fuit ſup.facete:ideſt feſtiue urbane.Nā face/ Pulpa/
tus dicitur qui facit uerbis quod uult.Lepide:ideſt polite.Nam lepidus dicitur qui politus eſt:ut leperſi græce:ideſt la/ mētum
mia.laute.i.ſplēdide nitide.Lautus enim eſt qui mūdus & ſplēdidus eſt:nihil ſupra:ideſt nihil ultra dici poterat:uel ni/ ti.
hil ſupra q̄ dici debebat eſt dictū:uel nihil melius dici poterat.obſecro ne:ideſt utrū hoc dictum erat tuum:ideſt a te in/
uentū.credidi:ideſt iudicaui illud eſſe uetus:propterea quod redolet antiquitatem quæ feſtiua erat & faceta:& omnia
uetera magna ſunt.dicta & prouerbia & adagiones ſiue adagia facetis hoibus aſcribuntur.Thra.audieras illud ſcilicet
dici aliquādo.Gna.ſæpe audierā.ſ.& fertur.ſ.dicitur.in primis:ideſt inter prima & præcipua dicta quæ facetiam habēt
Thra.illud dictū eſt meū:ideſt ex ingenio meo & eloquentia profectum.Dolet mihi ſupple:ideſt doleo illud.ſ.tute le/
pus es &c.dictū eſſe ut ſit participiū.adoleſcēti:ſcilicet illi Rhodio inueni imprudēti:ideſt incauto:nō ſolū adoleſcenti:
ſed etiā libero qui nō eſt ſeruilis cōditionis cuiq;.id dictū dicēdum nō erat:uel ſic intellige ut dictum ſit nomē.dictum:
ideſt dicteriū meū & ridiculū mordax:ſcilicet lepus tute es.dolet:ideſt dolori eſt:uel dolorem affert adoleſcenti & libero
imprudēti:ideſt qui minime crederet tali ſe poſſe percuti conuitio:aut cum tali uiro ſibi rē futurā.Videtur uelle Dona/
tus hæc dicta ſuperius.ſ.dictū dolet eſſe gnatonis:ſed melior eſt ſuperior interpretatio.Par.At dii perdāt.i.deſtruant te
Thraſonem quod dictum ſecū profert Parmeno neſcius uel ignoratus illic eſſe.Gna.quæſo quid ille adoleſcens reſpō/
dit ſupple Thra.perditus fuit ſupple.i.periit & totus ſtupefactus & attonitus euaſit.omnes qui aderant:ideſt aſtabant:
emoriri:ideſt moriebātur riſu:ideſt præ nimio riſu:aut præ nimia ridēdi cupiditate:deniq; ad ſummā iam omnes me/
tuebant me:ne talia illis dicerē.Gna.nō iniuria.i.nō ſine cauſa.Thr.ſed heus tu:aduerbium uocātis:q̄ſi dicat tu adhuc
hoc audi.purgē.ſ.purgare ne debebo me:ideſt me excuſare.thaidi.i.apud thaidē de iſtac puella.ſ.ꝙ.i.quia ſuſpicata eſt:
ideſt opinata eſt me militem amare eā puellā.Gn.nihil minus facias.ſ.q̄ te purges.imo.i.ſed magis auge ſuſpitiōe:ideſt
fac ut magis ſuſpicetur.Thr.cur.i.q̄re id faciam.Gna.rogas.i.interrogas.Scin.i.ſcis ne:& monentis eſt.ſi quando ideſt Scin.p
ſi forte:uel ſi aliquādo:& tūc eſt uocabulū cōpoſitū habēs accentū in prima:nam ſi ſint duæ particulæ ſolitas habent ſcin ne.
ſignificationes ſuas & ſolitos accētus.ſi quādo ergo illa thais facit mentionē phædriæ.i.ſermonem de phædria aut ſi
laudat phædriā ut male urat:ideſt incēdat ira cura uel amore.Thra.ſentio.i.intelligo.Gna.hæc res ſola.i.unica eſt.reme
dio.i.ad remedium.ne faciat id.i.ne laudet phædriam riualem.Vbi locum & tempus ſignat:ſed cape hic pro quando.
Thais nominabit phædriā.cōtinuo.i.illico noīato ſupple pāphilam illā puellā.Sigñ.i.ſi forte dicet intromittamus.i.
introducamus & admittamus phædriā comeſſatū:qđ ſi ſit comeſſatū additur unū.ſ.nam a comedo is comeſum fit
comeſo as per ſimplex ſ.comeſſatū ergo.i.ad comedendū.nam intromitto eſt uerbū motū ad locū declarans.tu dicito
ſupple prouocemus quaſi foras uocemus pāphilam.cantatū.i.ad cantandū.Si.hæc thais laudabit formā.i.pulchritu/
dinem illius.tu cōtra.i.e diuerſo inuicē uiciſſim laudato ſupple formā huius.ſ.pāphilæ.Deniq;.i.ne plura perſequar.re
ferto.i.reddito.Par pari.ideſt iniuriā iniuriæ accōmodato:qđ.ſ.referre par pari mordeat.i.lædat offendat & tangat ſeu
pungat eā thaidē.Thra.ſi qdem.i.ſi certe amaret me iſtud qđ dicis & mones tu Gnato prodeſſet.hoc dicto oſtenditur
non prorſus ridicula fuiſſe perſona militis & ſtulta.Stultitia autem eſt in his quattuor modis:aut nō uenire in mentem
quod oportet:aut ſi uenerit nō tenere:aut bonum conſilium amittere:aut malum admittere.Gna.quando:ideſt quia
Thais expectat.i.deſiderat ut expectate uenis.i.deſiderate:atq; quādo amat illud qđ tu das iamdudum uel iāpridē uel
nimis:aut ualde amat te iādudum:ideſt ſtatim uel illico:ut iādudū ſumite pœnas facile fit illi thaidi aliquid qđ doleat:
recte dicimus enim doleo hanc rem:doleo hac re:& hæc res dolet mihi.thais metuet ſemper nequādo.i.ne forte uel ne
aliquando.tu iratus conferas alio.aduerbium loci pro nomine perſonam ſignificante:hoc eſt ne conuertas ad aliam
amicam.cum fructum:ideſt eam cōmoditatē:quē ipſa nūc capit ſubaudi abs te.Thr.dixti bene.at.i.ſed iſtud non uene/
rat mihi in mentem:ideſt nō animaduertam illud:uel nō illud cogitauerā.Gna.ridiculum:dicił per indignationem.i.
o ridendū hoiem qui es incōſideratus.Vel ridiculū neutri generis eſt & caſus nominandi ut ridiculū eſt ſupple.i.res ri/
denda dictum:quaſi dicat non eſt ueriſimile ꝙ tu non cogitaueras:uel poteſt eſſe caſus uocādi aut accuſandi:ut ſit ſen/
ſus:o ridiculum.i.aliquid dignum riſu:enim.i.certe nō cogitaras.i.dicis ꝙ non cogitaueras.cæterū.i.ſed o Thraſo q̄n/
to melius tute.i.tuipſe inueniſſes.i.excogitaſſes hoc idem quod.ſ.inueni ſi.ſ.cogitaſſes.

MAgnas uero poſtq̄ introductio chæreæ his ſupradictis parata eſt:uult eum Parmeno ducere ut diſpoſuerat ſi
cōuenienter ita.ſ.ut leccatori q eum dehoneſtauerat una cū dño ſuo uicem retribuat.ad hoc enim Parmeno A
deberet laborare obtēperās præceptis domini ſui munera ſua ornet & cōmēdet:& æmulū omnino a domo
thaidis remoueat.Voluit ergo munera illa in cōſpectu paraſiti & ad maiorem indignationem etiā in cōſpectu domini
ſui thraſonis offerre.ne propter uirginē putarent ſe meliorem locum apud thaidem obtinere:& in hoc nūc idonea eſt

…tio militis & pariſiti: quia ingerit parmenoni maiorem feſtinātiam & uolūtatem ducēdi: ſed quia iam p… …oris deſcripſerat & modo noua perſona introductionis fuerat præmittit nouæ perſonæ deſcriptionem …militē illū glorioſum: id uero ſerio triūphat.i.triūphando gloriat̃: ſcilicet eſſe datum a te.huc inducitur Pa… …os uideat: & ita inde ducēdi opportunitatē ſibi arripiat: non eſt mirū ſi gratū ſit ei ex hoc quia dedi: qm̄ hoc … mihi a diis.g.& c.aduerti.a.s.diu eſt quod bene percepi hoc eſſe tibi datū a diis: uel.i.etiam rex ipſe cum quo … militia agebat mihi.g.& c.ſed aliis militibus non ita. Nō eſt mirū qa ille qui hunc ſalem.i.ſapientiam quæ eſt … transmouet in ſe ſolis uerbis gloriam partā alieno la.ut ſi aliquādo in expeditione rex iret iſte totā uirtutē quæ in bello parabat̃ gloriatione ſua: & iactātia ſibi aſcribebat: qa adeo eras ſapiēs.ergo rex in oculis ſuis de te.nō pficit oratio/nem: qa Thraſo interrūpet: ideo apponit geſtire.i.geſtiebat: ideſt cupiebat ſcilicet habere.uerum in ueritate credere: ideſt credebat.uel uerū pro ſed: ut ita dicat̃: nō ſolū habebat me in oculis: ſed etiā credebat exercitui. Mirum hoc habēs mo/do quod tamē nō eſt mirꝫ ſi tāto uiro exercitū cōmendabat. Tūc ſicubi.i.ſi alicubi cœperat eum.ſacias pro ſacietas ho/minum ſcilicet ꝙ frequentia hominū ei eſſet tedioſa: aut odium: ideſt faſtidiū alicuius negocii.ubi ideſt poſtquā uole/bat requieſcere uelut quaſi noſtin reges ſolere.ſ.ꝙ deſiderant recreationē poſt faſtidiū alicuius rei: & hoc ponit interro/gando quaſi noſtin: ac ſi dicat ſicut reges ſolēt facere: & non ne noſti hoc quod ita ſoleant facere: nondum perfecta eſt oratio: ſed ſubaudiendum eſt: tum abducebat me ſecum conuiuam: hanc partē orationis ſupple ipſe poſtea.beneficio quaſi diceret adducebat: ubi expueret: ideſt excrearet miſeriam illam: ideſt illud faſtidiū ex animo: ac ſi diceret ubi ſe re/crearet eiiciēdo illam miſeriam. Tenes: ideſt bene intelligis: imo dicis elegāter: immo homo perpaucorum eſt ſic: ſicut rex ille eſt: ſcilicet talis.uerum ſed unus impēſe.i.intēte reprehēdebat me.& is ubi.i.poſtquā eſt magis mihi moleſtus q̃ cæteri inq̃ ei hominē perditū de Thraſone dicit.ſacrilegū uocat gnatonē: quid iterꝫ dicis illud eſſe: ſed ipſe cœpit lude/re ad id.i.ad meū ſcortū.tu es lepus.ſ.tu es ſimilis lepori qui facis & pateris & quæris pulpamētū.i.delectationem lu/xuriæ.pulpa græce caro.inde pulpamentū.i.delectatio carnis.uetus credidi cū inter alia aduerbia ſæpe recitare audiuiſ/ſem.dolet.i.pœnituit me quod dixiſſem talia.im.p.d.d.præſertim libero: ideſt nobili: quid ille dixit rogas ac ſi neſcires. qui melius intelligis q̃ ego: & cum te amat iamdudum.facile fit.i.fieri poteſt quod doleat. Non cogitaras certum: ideſt ſed ſi cogitaſſes quanto melius.

DO. A Vdire uocē modo uiſa ſum militis. Hic i/ducitur multiplex cōcurſus diſſimilium
A perſonarꝫ tñ uirtute & cōſilio poetæ diſ/cretarꝫ: ut cōfuſio nulla ſit facta ſermonis: ſimul etiam pro ſe cuiqꝫ accōmodata mira repreſentatur oratio. ℭ Audire uocē mō uiſa ſum militis: om/nes ſenſus uiſa dicūtur ab eo quod eſt certiſſimum
Viſa. oculorū.ergo uiſa ſum. Senſi ut Virg. Viſæqꝫ ca/nes ululare per umbrā. Aduentante dea. ℭ Salue mi thraſo: quaſi cū noie militis apud illum thraſo nō honeſtū ſit: eſt quædā actio cuius nomē hone/ſtum eſt: ſicut orator: philoſophus quædā cuius nomē offenſum ē: ut miles lanarius. ℭ Meū ſua/
Oſculū. uium: tria ſunt oſculandi genera. Oſculum ſcilicet
Baſium baſium: & ſuauiū: oſcula officiorꝫ ſunt: baſia pu/
Suauiū. dicorꝫ affectuū: ſuauia libidinū uel amorꝫ. ℭ Meū ſuauiū: cum oſcularetur dixit. ℭ Quid agitur? & hoc blandimēti genus eſt poſt oſculū: ſed duri eſt & agreſtis: infert enim. ℭ Ecqd nos amas: ecquid aliquātulū ne ſignificat: & ideo illa primū intulit. Cicero in catilinā. Ecqd attendis: ecqd aiaduertis
Cicero. horꝫ ſilentiū. ℭ De fidicina iſtac.de propter ut ſit propter fidicinā.& uide nō puellam: ſed fidicinā quaſi ab amatore dictū: & eo amatore qui quaſi memor ſit artis: qua delectat̃: & qa puella ſit æmu/la meretricis: nā meretricū eſt fidicinā eē. ℭ Quā uenuſte qd̉.d.p.bñ rephēdit Parmeno: nā in bñfi/ciis debet obliuiſci q dedit: & meminiſſe q accipit & eſt grauis ironia q̃ uenuſte. ℭ Plurimū.m.t.fa/cete meretrix amorē ſuū non ad auaritiam rettulit ſed ad officiū.& cū de fidicina inquit te amem: tū præcipue merito tuo. Alii ſic reſpondere ītelligūt ut ipſa de fidicina gratias agat: nam cū ille dixerit: ecqd nos amas: illa reſpondit plurimū. Quod au/tem de fidicina dixit: illa hæc ſubiecit merito tuo.i.

quoniam

Thais. Thraſo. Parmeno. Gnato. Pythias.

A Vdire uocem uiſa ſum modo militis:
Atqꝫ eccum: ſalue mihi thraſo.
Thr. o thais mea: meum ſuauium quid agitur?
Ecquid nos amas de fidicina hac? Par. q̃ uenuſte: qd̉
Principiū dedit aduenieus. Tha. plurimū merito tuo.
Gna. eamus ergo ad cœnam: quid reſtas? Par. hem
Alterū ex hoie hūc natū dicas. Thr. ubi uis nō moror.
Par. adibo: atqꝫ aſſimulabo: quaſi nunc exeam
Ituran thais quopiam es? Tha. hem. Par. bene pol
Feciſti hodie: itura. Par. quo? Tha. qd hūc non uides?
Par. uideo: & me tedet. ubi uis dona adſunt tibi
A phædria. Tha. quid ſtamus? cur non imus hinc.
Par. quæſo hercle ut liceat pace quod fiat tua: dare
Huic quæ uolumus: conuenire: & colloqui.
Thr. perpulchra dona credo haud noſtris ſimilia:
Par. res indicabit: heus iubete iſtos foras exire.

Quos

qm̃ mereris dãdo eam:ſed melius eſt ut præter munus meritũ dixerit:q̃q̃ multi munus meritũ ſuum in[illegible]
illud Virg. Quiq; ſui memores alios fecere merendo.i.gratos ſibi reddere munerando.℄ Eamus ergo a[illegible]
cuit ergo paraſitũ de cœna ẽt iportune admonere cũ quadã emphaſi:uel ut magnæ rei.℄ En alteꝝ:bene[illegible]
duo ſunt.℄ Hẽ alteꝝ:ſi hoc rep̃hẽdat miles alteꝝ dictũ:ſi paraſitus alteꝝ hominem:uult.n. Parmeno & [illegible]
uerſutior q & debet eſſe cũ peioris conditionis ſit.℄ Ex hoie.h.n.d. Recte reprehendit parmeno duos:quo[illegible]
beneficio thaidẽ exprobrat:alter pro bñficio cœnã oſtẽdit tanq̃ ad eam currendũ ſit.nã hoc ſignificat.℄ Q[illegible]

Quos iuſſi ocyus:tu procede huc ex æthyopia eſt:
Vſq; hæc. Thra.hic ſunt tres minæ.
Gna.uix. Par.ubi ut es dore? accede huc.en eunuchũ
Tibi q̃ liberali facie:q̃ ætate integra. Tha.ita dii me
Ament honeſtus eſt. Par.quid tu ais. Gna.nunq̃d hẽs
Quod contẽnas:qd tu aũt thraſo? tacẽt:ſatis laudant.
Fac periculũ in lr̃is:fac in palæſtra:in muſicis q̃ liberũ
Scire æquũ eſt adoleſcẽtẽ ſolertẽ dabo. Thr.ego illũ
Eunuchũ ſi opus ſiet:uel ſobrius. Par.atq; hæc q̃ miſit
Nõ ſoli ſibi poſtulat te uiuere & ſua cã excludi cæte/
Neq; pugnas narrat neq; cicatrices ſuas oſtẽtat (ros
Neq; tibi obſtat:qđ q̃dam facit.uerũ ubi moleſtũ nõ
Erit ubi tu uoles ubi tp̃s tibi erit:ſat hẽt:ſi tũ recipitur.
Thr.apparet hũc ſeruum eſſe dñi pauperis:miſeriq;.
Gn.nã hercle nemo poſſet:ſat ſcio:q habere tq̃ paret.
Aliũ hũc p̃peti. Pa.tace tu quẽ ego eſſe infra infimos
Oẽs puto hoĩes:nã qui huic aſſentari aĩum induxeris
Ex flãma te petere cibũ poſſe arbitror. Th.iã ne imus
Tha.hos prius introducã:& quæ uolo ſimul ĩperabo
Poſtea cõtinuo exeo. Thr.ego hĩc abeo:tu iſtã oppir̃.
Par.nõ cõuenit una ire cũ amica imperatorem in uia.
Thr.quid multa tibi ego dicam? domini ſimilis es.
Gn.ah ah eh. Thr.quid rides? Gn.iſtuc quod dixti
Mõ:& illđ de rhodio dictũ ĩ mẽtẽ uenit:ſed thais exit.
Thr.abi:præcurre:ut ſint domi parata. Gna.fiat.
Tha.diligenter pythia fac ut cures ſi forte huc
Chremes aduenerit:ut ores primum ut maneat:
Sin id nõ cõmodum eſt:ut redeat:ſi id nõ põt ad me
Adducito. Py.ita faciam. Tha.qd aliud uolui dicere:
Hem curate diligẽter iſtã uirginẽ domi adſitis facite
Thr.Eamus. Tha.uos me ſequimini.

q.d.qd ſtas:quaſi ſit cã properãdi.℄ Vbi u[illegible] moror:eamus ad cœnã:ubi uis rettulit ad quid re/ſtas non moror.℄ Quaſi nũc.e.mire nũc exeã:q̃ſi iam prope acceſſurus:quippe qui iãdudũ procul ſteterit ubi uidelicet.℄ En alterũ:ubi alterũ nõ re/ſpectiue:ſed abſolute poſuit: ac ſi dixiſſet aliud di/ctum:uel alterũ ſtultũ.℄ Iuran.i.q.ut experiatur thaidis animũ:fingit neſcire quo eat.℄ Hem par/meno:uide deprehẽſam meretricẽ uelle blandimẽ/tis ſatiſfacere p̃menoni.℄ Bñ pol.ſ.qd bñ fecit par/meno:an quaſi p̃turbata hæc loquitr̃:enã de nihilo blãdiens:utpote meretrix faceta:an ꝙ illuſerit cõui/tia.℄ Hodie:dulciter additũ hodie:quaſi cũ exce/ptione quo ſe ſignificat nõ p̃petuo obſecuturã mi/liti:& ut q̃ ꝓmiſerit biduũ tm̃ abſutuꝝ phædriam.℄ Quid hũc.n.[illegible]ſi dixit ad militẽ lædit præſentẽ ſi ad amicũ lædit parmenonẽ. Mire igit̃ pronomẽ adinuenit.℄ Video & me.i.opportune parmeno facit̃ odiũ militis ut retrudat ab eo amorẽ thaidis.℄ Vbi uis.d.a.t.nihil potuit exitioſus militi cõtin/gere:q̃ ut cõtinuo riualis mitteret munus & poſte/rior & corã ipſo.℄ Dona adſunt.t.a.p.cũ illa ſub pronoie celauerit nomẽ militis ex arte parmeno ꝓ/nũciauit a phædria.℄ Quid ſtamus:quid ſtamus ad morã refert̃.℄ Cur.nõ.i.h.ubi ſeruus riualis & parmeno.℄ Quid ſt.his uerbis miles inſulſus do/lere ſe indicat.℄ Pace quod.ſ.t.pace aut gratia:aut uoluntate:& deeſt cũ.& ſic locutus eſt:quaſi bellũ his uerbis oibus indixerit.℄ Pace quod fiat.i.d.h.q.u.c.&.c.proprie q̃a pax:datio:deditio:cõuen/tio:colloquium militiæ uerba ſunt:& inuidioſe ſic ait:quaſi p̃ eũ nõ accipere dona liceat thaidẽ:& ſit pronunciandũ ut ſubaudiat̃ uel:ut ſit uel dare uel conuenire uel colloqui:ut inter hoſtes ſolet. Saluſt. Quæ pacta in cõuentione non præſtitiſſent.& ali/bi. Cuius aduerſa uoluptate: collogo militibus p̃/miſſio corruptio facta paucoꝝ:& exercitꝰ ſyllæ da/tus eſt.℄ Cõuenire &.c.ſic ꝓnunciandũ eſt:ut q̃ſi dicat liceat per te miles:qđ ẽt inter hoſtes & in bello licet.℄ Dare.h.q.u.hæc ſingula cũ inuidia ꝓnun/cianda ſunt.℄ Perpulchra.c.Ironia de fiducia pul/chræ uirginis.℄ Noſtris.ſ.& his ſimilia:& hoꝝ ſimilia dicimus.℄ Res in.ſcit eunuchi nomẽ poſſe contẽni:& ideo uideri uult potius q̃ ſperni munera ſua.i.chæreã.℄ Iube.i.ſ.e.quos iuſſi ocyus.cũ fiducia & alto uultu pronunciat:& feſtinat ne occupet miles prius abire q̃ uideat.& eſt ordo ocyus exire.℄ Procede.i.h.bñ ꝓcede dixit nõ accede:aut ue/ni:ut appareat dignitas in inceſſu.& callide ab inferiori incipiet munere:hoc eſt a puella ad chæream uenturus:ſimul ut a uero mancipio incipiens ad falſum ſine ſuſpitione trãſiret.℄ Ex.æ.e.u.h.qđ thais cupiebat.nam ſupra cupere ex æthyopia uſq; ad dictũ ut longinq̃tas monſtraret̃:& hoc eſt qđ facit ſupra munus noſtrũ ornato uerbis quoad pote/ris.℄ Hic.ſ.t.m.callide munus ad precium reuocauit:ut ad auaritiam conuerteret meretricem:ne officio donantis gra/tia leniretur:& ideo non dixit tria dona ſed tres minæ quaſi iam uendenda ſint.℄ Ex.æ.e.u.hic oſtendit quid ſit ex æthyopia addendo uſq; ut ex longinquitate dignitas muneris ponderetur:& quid erit iam criminis in colore quan/do ipſe dicere gloriatur:unde ſit:& mire ab inferiore cœpit:ut auxeſim doni faceret in chærea: turpi præcedente le/nocinium compareret ſecuro pulchro: uſq; modo aduerbium uſq; de loco eſt.ut Siculo proſpexit ab uſq; pachinno.℄ Vix.uix aut difficile ſignificat:aut nomi ut ſit nec hoc, Lucil. Carcer uix carcere dignus.℄ Vbi tu es.d.tanq̃ quærat

Saluſt.

Huic ſi/milis.
Huius ſi/milis.

Vſq;.
Vix.
Lucilius

...icet: quo audito magis diſſimulet chæream. ¶ Vbi tu es. d. ac. uultu eo dicitur: quo debuerat dicere: ut
...um læſus & confidentia deſtitutus: uel ut in eo ſe duntaxat conſpectu Chæreæ confidens. ¶ En eu. t.
...i dixit eunuchum tibi intuli: quia ſolæ his utuntur reginæ: quaſi dicat eunuchũ dixti te uelle eunuchum
... Quam. l. f. non narratiue laudat: ſed p interrogationem: quæ maior fiducia eſt. Quam. æ. int. ideſt q̃ florent
... Virgilius. Atq; integer æui Aſcanius. ¶ Ita. m. dii. a. h. eſt. iurauit ideo ut non amore phædriæ: ſed ueritate
...udandam uideatur coram milite. ¶ Honeſtus eſt: pulcher. Virgilius: & lætos oculis afflarat honores. ¶ Nũ/
...n. q. con. habes pro inueniſti: plus eſt contemnas q̃ uituperes: & deeſt in hoc: ut ſit nunquid habes quod in hoc
...tur/ contemnas. ¶ Tacet: ſatis laudat. Taciturnitas confeſſionis genus eſt præſertim contra aduerſarii interrogationem: ió
...itas. tacere hoc uel quaſi laudis argumentum eſt: quia ſupra tacere uituperauit. ideo & ipſe ſic ait. Quid tu ais Gnato: nunq/
quid habes quod contemnas. tacet ſatis laudat. ¶ Et quid tu Thraſo: quia ſupra contempſerat puellam. ¶ Fac per. in
litteris fac. i. p. in. m. ſi totũ ſingulariter diceret eſſet ομοιοτελευτον littera: paleſtra: muſica. ¶ Quæ libe. ſ. æ. eſt: quó/
dam liberi pueri his artibus erudiebantur: & eſt figura eclipſis: deeſt enim his. ¶ Solertem ado. ideſt diſertum: utrũ húc
Horati⁹. ſolertem ut Hora. Docte ſermonis utriuſq; linguæ. An aſſumendum ſit his extrinſecus ſolertem deeſt his. Solers quaſi
Solers. totus ex arte conſiſtens: ut quod latinis uerbis quaſi ſolus in arte ſit: huic iners cõtrarium
Iners. nam ſolers quaſi dictus abolon quod eſt totum: cum enim totũ ſenſiſſe dicimus. ¶ Ego
illum eunuchum ſi opus ſiet uel ſobrius: hoc ut militare eſt ita importunum præſente thaide: extra quam miles ſi la/
peret nihil amatorie contemplari debuit: ſed & hoc accedit ad eius odium præterq̃ ꝙ iam in ſuſpitione eſt amicæ ſuæ
ꝙ fidicinam magis diligat: & hoc mire. ꝙ nemo prior eunuchum eſſe chæream q̃ miles credidit: adeo ſtultus etiam no
mine ſuo appellauiſſe ſtatim. Stulte miles: primo quidem conuitium ipſi eunucho facit in quo poteſt iam lædere ami/
cam: deinde atteſtatur hoc dicto pulchritudinem huius muneris. Quid igitur proficit: ſatis autem: ioculare eſt: ſi cogi/
tes chæream eſſe: qui hæc de ſe audiat: & tacere cogatur. ¶ Vel ſobrius. honeſta eclipſis propter mulieris præſentiam.
Virg. ut Virgi. Nouimus & qui te. & ipſe in heauton. Qui ſe uidente amicam patiatur ſuam. hoc tamen miles coactus a Par/
menone dicit: quia reprehenſus eſt tacuiſſe. ¶ Atq; hæc qui miſit: ideſt tanta munera. hoc enim hæc ſignificat. ¶ Nõ
ſibi ſoli poſtulat: hoc eſt ut iſtum æmulum quoad potes ab ea pellito. ¶ Sua cauſa ex. c. nihil potuit dici inuidioſius: nõ
enim dixit phædriam: ſed cæteros quaſi futuri amatores fuiſſent niſi metuerent exemplum phædriæ. ¶ Neq; pugnas
narrat: deſcriptio militis tantum excepto nomine. ¶ Neq; cicatrices: inſigne fœlicitatis. nam apud meretricem quid
aliud cicatrices ualent. Nam cicatrices & ſi ſemper glorioſæ ſint: non tamen etiam apud meretrices quibus poſt p̃cium
Saluſt. fortuna placet. ut Saluſt. quoq; fatetur. Hæc ſunt uirtutis inſignia. de honeſtamento tamen eſſe corporis maxime læ/
tabatur. ¶ Neq; ob. t. quin a te repellas amatores tuos. ¶ Quod. q. f. quidem recte. nam & figuratum & aptum ſen/
tentiæ eſt & contemptum indicat hoc uerbum. ubi. m. n. e. ad ſuperiora rettulit quod nunc dicit. ſcilicet at non ſibi ſoli
poſtulat te uiuere & ſua cauſa excludi cæteros. neq; pugnas narrat. ¶ Vbi. m. n. e. ubi tu uoles: an neq; tibi obſtat: ubi
tempus tibi erit: & mire occupat animum meretricis: cum illam huius impulſu inducit fateri quicquid dure fecit exclu/
dendo phædriam. Hic igitur qui ſcit præcepta de beneficiis æſtimandis intelligit oratorie in utrãq; partem dicta om/
nia. ¶ Verum ubi. m. utrum tibi moleſtũ an aliis: ſed aliis quia illaturus eſt. ¶ Vbi. t. t. c. non amatori: ſed ubi tu uoles:
non ut nũc: ſed ubi tempus tibi erit: iam enim in milite pateris. ¶ Sat. h. ſi. t. r. his dictis & militem reppulit ab animo
meretricis: & cõmendauit adoleſcentẽ: & perfecit ne iniuria uideatur apud Thaidem quæ ſponte ſuſceperat phædriã.
¶ Apparet. ſ. h. d. eſſe. p. triſtiores enim ſunt ſerui pauperũ: & ob hoc ipſum nequiores: & hoc melius erat: quãuis illud
aliter paraſitus exponat. ¶ Domini. p. m. bene additũ miſeri: quia nõ cõtinuo pauper & miſer eſt. ¶ Nã hercle nemo
poſſet ſm illud. Ait aio. approbat paraſitus quod miles dixit: & eſt ordo. nã hercle ſatis ſcio nemo poſſet hunc perpeti:
qui haberet qui pararet alium ſeruum. ¶ Nam hercle nemo poſſet. Aliam cauſam ſubtiliorem aſſignat paraſitus: quæ
præſupponit hanc quã dixerat miles: qui haberet. qui pararet. Prius qui pronomen ſequẽs aduerbium eſt. ¶ Quem
ego eſſe infra infimos puto omnes homines: nam hæc ſententia uult illum hominem ſeruis etiam eſſe priorem: quia &
ſeruus homo: ut in phormione. Seruum hominem cauſam orare leges non ſinunt. ¶ Qui aſſentari huic animum in/
duxeras proprie. nam animus inducitur aduerſum obiectas difficultates. ¶ Ex flãma te petere. c. p. ar. petere cibum hoc
eſt alimentum: unde ſine damno aut malo nihil poteſt auferri. Ex flãma hoc intelligit non ex foco: aut ex medio ignis
ſed ex flãmis incendio. nam nõ intelligibile eſt ut e foco cibum peteret. nam antiquum uerbum eſt petere cibum e flam
ma. ¶ Ex flãma: mordaciter utrũq; ſimul: ut neſciat quem prius uituperauerit huius ne famem an illius immanitatem
uel uoraginem: & ſimul uide conuitium redditũ. unde coniectum eſt idem de paupertate & egeſtate. ¶ Iam ne imus:
odium parmenonis & ſtomachum militis iſta indicat feſtinatio: & tota iam increpatio mora eſt. ¶ Poſt. h. continuo
exeo. legitur & poſtea & poſt. ut ſit ꝓ poſtea. & quomodo ꝓ poſtremo poſt. ¶ Ego hinc abeo: cõſequẽs erat ut offen/
deretur miles tam diligenter riualis munus ſuſcipiente meretrice. ¶ Vna ire cum. a. impe. in uia: uide
futuræ litis inter Thaidem & militem. ¶ Cum a. mirifice amicam dixit non meretricem. ¶ Imperatorem in. u. con/
grue in milite quaſi ipſe ſit ſub quo eſt. & hic ſeruat Parmeno ꝙ ſibi mandatum eſt: & iſtum æmulum quoad poteris
ab ea pellito: & bene mutat nomina hinc ad honorem hinc ad inuidiam: hanc non meretricem: ſed amicam dixit. hũc
non militem ſed imperatorem. ¶ Quid. e. t. m. d. d. ſi. es. non habuit aliud miles ſtultus: & redit ad illa quæ ſupra di/
xit. Pauperis. m. d. ¶ Similis es: ineptus iocus iniuriæ in quo ſeruus uice domini cõparatur. ¶ Quid. r. & hoc eo uul/
tu dicit. quaſi ſibi conſcius ſit miles actum facere dicti conuiti. nam non ꝙ neſciat cauſam riſus: interrogauit quid riſe/
rit. ſed ideo ut denuo laudetur. ¶ Et illud de rho. d. hoc eſt illud. Eorum ingenia admiror: ſimul & huic. ut apparet
ſit a mitior. ideo facilius ab amica q̃ a paraſito ſeparabit. ¶ Abi præ. ut. ſ. d. non dixit quæ quia intelligitur. ¶ Fiat fa/

ciam: uel

ciam:uel fiet diceret ſeruus.liber uero fiat tanq̃:& ipſe iubeat ſibi:ut ſint parata domi & hæc eclipſis ethica in qua plus — Eclipſis.
uult ſignificatur q̃ uerbis.¶ Si forte ch.h.ad.m.u.œconomia ad litem futuram & exitũ fabulæ:& hoc non audit mi/ — Ethica.
les:nam ſi audiret nimis iraſceretur.¶ Ad me.ad.modo ubi ſum ſignificat.¶ Quid.a.u.d.hinc eſt illud Cice.Quã̃ — Cicero
recte non admones polycretum eſſe dicebãt.¶ Curate.i.d.u.hæc res eſt quæ faciet uirginem cludi in lectulo collocari
& obdormire.Curate.d.u.ridiculum cum contra eventurum ſit.¶ Vos me ſe.ſunt puellæ quæ ſequuntur.

AVdite uocẽ &c.Hic inducitur multiplex concurſus diſſimilium perſonarum:tamen uirtute & conſilio poetæ — GVI. A
diſcetatum. Thais uiſa ſum:ideſt ſenſi audire modo:ideſt pauloante uocẽ militis:atq; eccũ:ideſt ecce hic eum
o mi thraſo ſalue.Thr.o Thais mea amaſia.ſ.deinde cum oſcularetur dixit meũ ſuauium:ideſt meum baſium.
Oſcula ſunt officioꝝ:baſia pudicorum:ſuauia libidinum uel amorum.quid agitur.Ecquid:ideſt utrum aliquãtulum
amas nos de hac fidicina:ideſt propter hanc puellam peritam fidium pulſandarum.Par.q̃:ideſt inquantum: uenuſte:
ideſt facete.incœpit ſupple per ironiam reprehendit dictũ militis.quod:ideſt quale principium ipſe adueniens:ideſt in
aduentu ſuo dedit.Tha.plurimũ te amo.ſ.merito tuo:ideſt beneficio tuo & præſtito:uel quia bene mereris ut ameris
plurimum ex tuo ipſius officium.Meritum enim dicitur beneficiũ ſeu præſtitum.Cice.ad len.Tanta eſt enim magni/ — Meritũ.
tudo tuorum in me meritoꝝ:ideſt præſtitoꝝ beneficiorum.Gna.ergo eamus ad cœnam:quid:ideſt cur ſtas:ideſt mo/ — Cicero.
raris quid tardas.Par.hem indignãtis dicas hunc alteꝝ ſtultum paraſitum gnatonem natũ:ideſt ortum ex homine hoc
ſcilicet Thraſone:adeo bene inter ſe cõueniunt.Thra.ubi:ideſt quãdo uis eamus ad cœnam.ſ.non moror:ideſt nõ tar/
do:neq; reſto.Par.adibo eo ſup.ideſt ibo ad eos:atq; aſſimulabo.i.fingã quaſi:ideſt uel ut nunc exeam : ideſt egrediar
prope acceſſurus qui prius procul ſteti.o Thais itura:ideſt itura ne es quopiã:ideſt in aliquem locũ.Tha.hem Parme
no.pol:ideſt per pollucem bene feciſti quod uulgo dici ſolet:tu habes bonam cauſam ſeu rationẽ petendi nũc hoc bñ
ergo feciſti petẽdo an quopiã ſup.ſim itura hodie.Par.quo:ideſt quare bene feci uel repetit interrogans quo eat.Tha.
quid:modus interrogãdi hic cum ſtomacho nõ uides hũc.ſ.militem.Par.uideo eũ.ſ.& me tedet uidere.ſ.eum ubi uis:
ideſt ubilibet uel quãdo uis dona adſunt:ideſt prope ſunt tibi a phædria.Thra.quid.i.cur ſtamus:ideſt non imus qđ
iterat dicens.cur non imus hinc:ideſt ex hoc loco.Par.hercle.i.per herculẽ.quæſo:ideſt poſco ut liceat per te dare huic
thaidi quæ uolumus liceat inquã cõuenire eam:ideſt alloqui eam colloq.i.cõmunicare cũ ea de aliquibus quod.ſ.da/
re munera cõuenire colloqui.fiat cũ ſup.pace tua:ideſt gratia & uolũtate:& quaſi prius captata uenia:& qđ dici uul/
go ſolet neq; diſpliceat tibi:uel ita permitte ut ſine tua moleſtia fiat.Thr.credo te daturum ſup.perpulchra:ideſt ualde
pulchra dona.hoc dixit per ironiam.haud:ideſt non ſimilia noſtris donis.ſ.Par.res:ideſt aſpectus rerum.indicabit.i.
oſtẽdet ſint pulchra necne.Heus aduerbiũ uocantis.iubete:ideſt ꝓcipite.iſtos.ſ.eunuchũ & æthyopiſſam.exire ocyus:
ideſt uelociter.quos iuſſi exire:quaſi dicat facite ut properent quos iuſſerã exire tu.ſ.æthyopiſſa.procede.i.ueni ut ap/
pareas ſiue prodi huc & ꝓgredere.Hæc maura eſt ex æthyopia.i.mauritania.Eſt autẽ æthyopia duplex:una ad ortum — Progre/
ſolis:altera ad occaſum.uſq; modo aduerbiũ eſt uſq; & quidẽ de loco.ut Virg.Siculo proſpexit ab uſq; pachinno.po/ — dere.
ſuit autẽ uſq; ut longinquitatem loci mõſtraret.igitur ſic aſtrue hæc eſt ex æthyopia.uſq;:ideſt ex eo loco hucuſq; hæc — Aethyo/
deducta eſt Thr.hic:ideſt in hac maura.tres ſunt minæ:ideſt tres libræ fuerũ expoſitæ in ea emenda.Gna.uix.i.difficile: — pia.
uel non ſunt tres minæ.Par.o dore ubi es tu.accede huc.deinde ut meminit ſubiunxit.En.i.ecce eunuchum tibi:ideſt — Virg.
pro te.q̃.i.quãtum eſt facie:ideſt forma uel ſpecie liberali:ideſt uenuſta:ſicut contra auarus dicitur ſordidus.q̃.i.quan/
tum eſt ætate integra:ideſt habet ætatem florentem ſolidam firmam nihil paſſam detrimenti caloris naturalis.Tha.ita
dii ament me.iurantis eſt illud dictũ quaſi imprecãtis ita ſe amari a diis ut illud qđ ſequitur eſt ex animo dictura ſcilicet
thais:deinde ſubdit honeſtus eſt:ideſt pulcher:nã honor pro pulchritudine apud Virgilium inuenitur.ut Lætos ocu/ — Honeſt⁹
lis afflarat honores.Par.o Gnato quid ais:nũquid habes:ideſt inueniſti quod contemnas in hoc ſup.eunucho autem: — pro pul/
ideſt ſed o Thraſo quid ais:tacẽt:& ideo ſatis laudãt quãdo quidem taciturnitas confeſſionis genus eſt:fac periculum: — cher.
ideſt experiẽtiam probationem.examina in litteris:ideſt doctrinis.in palæſtra:ideſt in luctãdi arte.in muſicis:ideſt in ar/ — Facere
te muſicæ.dabo adoleſcentem.ſ.eunuchum.ſolertem:ideſt diſertũ ornatum:præditũ his ſup.quæ æquũ eſt : ideſt licet — periculũ
liberum.iuuenẽ.ideſt ingenuũ:ſcire.i.callere.quõdam enim liberi pueri in his artibus erudiebantur:ſcilicet in litteris in
palæſtra & in muſica:ſolers dicitur quaſi totus in arte conſiſtens.diciturq; ab holon quod eſt totum : & ars tis.quaſi
totus in arte.nã ut ait Feſtus holon lingua oſcorum ſignificat totũ integrum uel ſolidũ.Inde tæla dicuntur ſoliferrea.i. — Feſtus.
tota ex ferro:& ſolers totus in arte.Thra.ego idigne tractarem ſup.illum eunuchum ſi ſit opus.uel:ideſt etiã.ſobrius: — Holon
ideſt ieiunus:& fecit apoſiopeſim:propterea ꝙ fœdiſſimũ dictum erat & indigniſſimum auditu.Sobrius elegãter po — Apoſio/
nitur pro ieiuno:ut ſi dicam.Hoc ego illi facile dicerem.uel ſobrius ubi dicit totus ieiunus.etiam dici ſolet hoc tibi ſo/ — peſis.
brius dico:hoc eſt ſerio tibi dico ſciens & uolens nullo me cogente potu.Par.atq; his q miſit hæc:ideſt tãta munera.ſ. — Sobrius
Nõ poſtulat te uiuere ſoli ſibi.i.ut illum ſolum ames & illi ſoli indulgeas:& nõ poſtulat cæteros amatores.ſ.excludi:
ideſt eiici.ſua cauſa.i.propter ſe:neq; ipſe phædria narrat.i.recitat pugnas.deſcriptio eſt militis.neq; oſtentat:ideſt fre/
quenter oſtendit & quaſi iactitat ſuas cicatrices:ideſt uulnerum ueſtigia & indicia:neq; obſtat tibi:ideſt non tibi inſtat — Oſtenta
ut amatores tuos repellat.qđ.i.quã rem totã præfatam quidem pro cõtemptu hoc uerbo exprimitur & itelligitur mi/ — re.
les.quidã igitur facit:ideſt qđ miles efficit:cuius parco nomini.uerũ ubi.i.quando moleſtum.i.res moleſta : & tedium
ſiue moleſtiam afferens tibi:nõ erit:eſt enim hic moleſtũ generis neutri.Vel poteſt intelligi ubi phædriam recipi nõ erit
moleſtum tibi:ideſt nihil tibi afferret tedii neq; moleſtiæ.ubi.i.qñ uoles.ubi.i.quãdo tẽpus.i.opportunitas temporis:
erit tibi.ſat habet.i.ſufficit ei.ſi tum.i.tũc.recipitur.i.admittit.Thr.apparet.i.uiſu eſt obium hũc ſeruũ eſſe dñi pauperis
& miſeri.i.ſpectare ad dñm pauperẽ.& miſeꝝ.i.miſeria aliqua afflictũ & calamitoſum.nõ.n.ſi pauper ſit aliquis conti/
nuo eſt miſer.qui pauca enim põt uel poſſidet pauper eſt nõ ꝓpterea miſer ſi paruo cõtentus ſit.Gna.hercle.i.per her/ — Miſer.

culem.ſat ſcio:ideſt ſatis mihi cōſtat.ꝙ ſupple nemo poſſet perpeti:ideſt pati uel tolerare hunc ſeruum:q haberet : ideſt ſciret uiam & rationem & modum.qui:ideſt qua uia quo pacto:qua ratione uel modo pararet : ideſt compararet ſibi alium ſeruum.Par.tu Gnato tace quē ſcilicet te puto:ideſt exiſtimo eſſe infra omnes homines infimos:ideſt quem exiſtimo eſſe uilioris cōditionis ipſis ſeruis:nam arbitror te poſſe petere cibū:ideſt alimentū:ex flāma:ideſt ex famis incendio:poſſet tñ fortaſſe nō inepte dici:q̄uis Donato nō placeat:puta te ita ligurionem uoracem ſeu epulonem aut comedonem:ut etiam ex medio igni aut ex medio æſtu ollæ bullientis educere ſeu decerpere cibum nō dubitares adeo uentri deditus es:ita ꝙ flāmæ uel ardoris moleſtias pͥpeti nō renueres:dūmodo gulæ tuæ inſeruires. Arbitror ergo te poſſe petere cibum e flāma qui induxeris animum:ideſt qui ſuſceperis uel imperaueris tibi & perſuaſeris:aſſentari.ideſt adulari uerbis tuis huic militi.Thra.hic ſtomachatus:ideſt indignatio militis oſtēditur hac feſtinatione.ne.i.nūqd.imus: ideſt uadimus.iam:ideſt nūc.q̄ſi dicat: ſatis ne cūctati ſumus q̄ mox imus.Tha.prius.i.anteq̄ te cōmiter introducā:ideſt in domū ducam hos:ſcilicet eunuchū & æthyopiſſam.ſed in hac elocutiōe maſculinū præpōderauit fœminino.& ſimul:ideſt & etiā.prius iperabo.i.præcipiā quæ uolo fieri.ſ.ſed potius ſupprimit̄ q̄ exprimat̄.Poſtea:ideſt poſt illa facta quæ dixi me facturā continuo.i.illico exeo ut te ſequar ad cœnam quā mihi apud te dare cupis. Thr.tedio affectus miles inqt.abeo.i.diſcedo hinc: ideſt ex hoc loco tu gnato operire.in ſecūda iperatiui:ideſt expecta hāc thaidē.Par.nō cōuenit.i.nō bene quadrat:nō eſt bene cōſentaneū aut cōgruū imperatorē:ideſt eū qui milites ſub ſe habet.ire.i.iter facere una.i.ſimul cum amica in uia.Thr.qd.i.cur ego dicā tibi multa eſt ſimilis dñi:ideſt ſimiles domino habes mores.dicimus enim ſimilis dñi & ſimilis dño.Gna.ah ah eh interiectio ridētis eſt:& ſtulti effuſi in riſum qualis erat paraſitus.Thra.Quid: ideſt cur rides:uel propter quā rem rides.Gna.rideo ſup.iſtud.i.propter iſtud.q.d.propter tuū dictum quod modo.i.paulo ante dixiſti.Et.i.etiā illud dictū de rhodio.ſ.tute lepus es &c.uenit mihi in mētem.i.in memoriam:ſed thais exit: ideſt egredit̄ a domo ſua ut te ſequat̄ in domū tuā cœnatura.Thr.abi.i.diſcede.domū præcurre.i.añ nos curre.ut omnia ſint parata domi.Gna.fiat:non dixit faciam uel fiet ne uideat̄ eius ſeruus:ſed fiat dixit tanq̄ liber ipſe ſibi præcipiat. Tha.o Pythia fac.i.da operam ut cures.i.curæ habeas.diligenter.i.ſtudioſe.ſi forte.i.ſi caſu aliquo Chremes aduenerit ideſt acceſſerit huc.cures igit̄ ut ores eum.primum.i.in primis ut maneat me expectās.Sin.i.ſed.ſi id.ſ.manere.non eſt cōmodum.i.utile uel opportunum ei ores inq̄ ut redeat.ſi id nō poteſt fieri ut.ſ.redeat adducito ad me.Pythias.ita faciam ut imperaſti.Tha.qd aliud uolui dicere quod nunc non uenit in mentem.hoc mente uolutans & memoria repetens quod erat oblita inuento eo qd' quærebat erupit in hanc uoculā.Hem.quaſi dicat redut in memoriam : & quaſi aliquid indignationis illa uocula indicat qui indignetur thais fere illud eſſe oblitū nec imperatū.curate diligenter iſtam uirginem.i.diligenter curā habeatis huius uirginis.facite.i.efficite:ut ſup.adſitis.i.præſentes ſitis domi nec illinc uos moueatis.Thra.eamus ad cœnam.ſ.in domum meam.Tha.uos puellæ.ſ.pediſſequæ ſequimini me.

Petere cibū ex flāma.

Animū iducere.

Similis huic dici mus & huius.

Faciam uel fiet & fiat.

Chremes. Pythias ancilla.

PRofecto quanto magis:magiſq; cogito:
Nimirū dabit hæc thais mihi malū magnū:
Ita me aſtute ab ea uideo labefactarier?iam tum quū
Primū iuſſit me ad ſeſe acceſſier domū.roget quis
Quid tibi cū illa?ne noram qdem:ubi ueni:cauſam
Vt ibi manerē reppitit:ait rem diuinā feciſſe ſe:& rem

A AVdire uocem data omnimoda oportunitate ducendi Chæream adducitur Thais cui munera offerantur.coram æmulis plurimū.ſ.te amo.hem alteꝝ ex hoc ipſo homine hūc ipſum natum putare potes : qa cum prius paraſitus eſſet adulando iam ganeo erat ad gulam feſtinando.Quæſo hercle &c.Ironiæ quæ uolumus.ſcilicet cōuenire & colloqui dicere Dauus illi in colloquio curauerit ſi iraſcans ꝓcede ad æthyopiſſam dicit uſq; ex æthyopia interiori me eſt uſq; aduerbium de loco periculum:ideſt experimentum:quem ſic conſtrue:dabo adoleſcentem ſolertem in his omnibus quæ eſt æquū ſcire liberis addidit.Thais ego.ſ.amabo iſtum eunuchum.ſi ſiet ita opus : ideſt utilis eunuchus iſte ſcilicet ꝙ ualeat in literis:& cæteris uel ſi minus ualeat in omnibus illis ſaltem ſit.ſobrius:ideſt non iracundus non temerarius.In aliis libris habetur ſiet opus illud quod dicis eum ſcire.apparet miles morem oſtendit glorioſi quia deſpicit Par.qui tam humiliter locutus eſt nemo poſſet hunc perpeti qui haberet: qui:ideſt quomodo diligenter ꝙ Thais remouetur ꝙ quædam ancillæ dominam ſequuntur eſt maxima cōmoditas rei chæreæ:ut ea quæ intendit parare poſſit cum domus iſtis recedentibus non euacuetur.

DO. A P Rofecto.q.m.m.q;.c.Hæc perſona apud menandrum adoleſcentis ruſtici eſt:& inconſequens oratio:ſed cōceditur ſecum loquentibus multa tranſcendere quæ taciti intelligunt.eſt enim integrum hoc modo.¶ Profecto.q.m.m.q;.c.nimirū intelligo:uel inuenio:quod da.tha.m.m.malum pōt aūt nimiꝝ & pro cōfirmatione accipi ut nihil deſit:ut ſit nimiꝝ ſine dubio pro certo.¶ Nimirum.d.h.th.m.m.m.Solue nimirum:& fac non eſt mirum & ſtatim

rum & ſtatim cõſequens erit:per aſyntheton tota ſententia:quaſi dixerit nõ eſt mirum:& ſub diſtinctione interpoſita mox intulerit.¶ Dabit.h.th.m.m.m.nam ni ne ſignificat:& ne non:ni pro ne.Virgi.Læti diſcrimine paruo ni teneãt. ne pro non.Plautus.Ne uult inquit:pro non uult.¶ Nimirum.d.th.m.m.m.his uerbis intelligitur ſe ſentire paulatim labi in amorem meretricis: quamuis inuitum & adhuc retinentem mentem.¶ Roget quis quid tibi cum illa prius intulit q̃ interrogauit.¶ Ne noram.q.ubi.u.c.ut ibi manerem repperit:manerem modo non dormirem ſed remanerem ſignificat.¶ Ait rem.d.f.ſe.rem diuinam ſacrum ſignificat.¶ Et rem.ſ.u.a.m.ſ.quæ nõ poſſit nũc agi cum operetur. An rem ſeriam magis agendam: tunc putabat:cum rem diuinam feciſſet.¶ Dolo.m.h.o.ſ.dolus a lædendo dictus:ideſt a dolando:ideſt minuendo.nam & δολοσ græce læſio dicitur: & dolones tæla quædam bellica:& dolare fabri lignum eſt aſcia ſcindere:quod autem addidit malo:aut archaiſmos eſt:quia ſic in duodecim tabulis a ueteribus ſcriptũ eſt:aut epitheton doli eſt perpetuũ:aut diaſtole eſt: qa eſt & bonus℥ quo a medentibus falli ægros:nõ tñ decipi Lucre.poeta teſtatur.¶ Accũbere.m.mecũ penes me ſignificat. ¶ Mihi.d.ſ.non poteſt magis ſignificari profuſa petulantia.¶ Sermonẽ.q.ſermonem quærimus quando nõ ſolũ quod dicimus quærimus:uerũ etiam quomodo alter nobis reſpondeat:& obloquatur.puta cũ deficiẽtibus ſermocinandi cauſis. Quota ſit hora.& an ſatis recte quis ualuerit percontamur.¶ Quãpridẽ.p.m.&.m.m.e.hoc ꝓpter ætatem puellæ inquiſitum eſt.¶ Huc euaſit: tanq̃ iprudenter cõtenderit ad hanc inquiſitionẽ. ¶ Iam diu:iam olim.¶ Et q̃ longe a mari:hoc iõ meretrix inquiſiuit ut ſciret utrũ rapina prædonibus fuiſſet.Et q̃ in die parua periiſſet ſoror:quippe ad mediterraneum locum qui acceſſus eſſe potuit pyratis:ſed tamen non abhorret a ſuſpitioue meretricis qd' & ſcire uellet:cuius prædii fundum habeat Chremes .hoc eſt q̃ amœnũ uel q̃ maritimũ. ¶ Hoc ſperat ſe.p.a.m.a.bono uſus uerbo auellere tanq̃ pertinaciter retinẽte.¶ Quid.h.cũ.p.pro quãdo:aut cũ periret.¶ Hæc cur quærit & in geſtu ac uultu id qd reſtat oſtẽditur:nã deeſt neſcio.

Virg.

Dolus. Dolo nis Dolões. Dolare.

Lucre. Mecum

Seriam uelle agere mecum:iam tum erat ſuſpitio
Dolo malo hæc fieri omnia ipſa accumbere mecum:
Mihi ſeſe dare:ſermonẽ quærere:ubi friget huc euaſit
Quampridem pater mihi:& mater mortui eſſent
Dico iam diu rus ſunii:& quod habeam:& q̃ longe
A mari credo ei placeř hoc ſpat ſe poſſe a me auellere
Poſtremo:hæc qua in die parua periiſſet ſoror:
Et quis cum ea una:quid habuiſſet cum periit.
Et quis eam poſſet noſcere hæc cur quæritet.
Niſi illa forte quæ olim periit paruula ſoror hanc ſe
Intẽdit eẽ:ut eſt audacia:ueꝝ ea ſi uiuit annos nata eſt
Sexdecim non maior thais q̃ ego ſum.maiuſcula eſt.
Miſit porro orare ut uenirem ſerio:aut dicat qd uult:
Aut ne moleſta ſiet nõ hercle ueniã tertio:heus heus.
Py.ecquis hic eſt?Chr.ego ſum chremes:
Py.o capitulũ lepidiſſimum.Ch.dico ego mihi íſidias
Fieri.Py.thais maximo te orabat ope ut cras redires.
Chr.rus eo.Py.fac amabo.Chr.non poſſum inq̃.
Py.aut tu apud nos hic mane dum redeat ipſa.
Chr.nihil minus.Py.cur mi chremes?
Chr.malam in rem hinc abi.Py.ſi iſtuc ita certum eſt
Tibi amabo ut illuc tranſeas ubi illa eſt Ch.eo.
Py.abi dorias:cito hunc deduc ad militem.

¶ Hanc ſe.i.e.ut eſt.a.proprie intẽdere eſt crimẽ in aduerſariũ iacere.¶ Maiuſcula eſt:diminutiue dixit: ut oſtenderet utrãq; eſt primæuã.¶ Miſit.p.o.pro poſtea.¶ Vt uenirẽ ſerio:utrum ut uenirem ſerio:an orare ſerio.¶ Aut.d.q.u. aut moleſta ne ſiet:ꝓ qd uelit.In æcyra.Ac uide quã imerito ægritudo hæc oritur mihi abs te ſoſtrata. Aut moleſta ne ſiet:aut hoc moraliter:nã cui hoc imperat:aut cũ quo hoc agit.¶ Heus heus ecquis hic eſt:hæc ſeparatim pronuncianda ſunt:nam apparet inter hæc uerba pulſatam ianuam perſonare.¶ Ego ſum.c.uide quantum diſtet:ac uaria ſit huius ruſticitas.¶ Ego ſum ch.a faceta meretricis diſciplina.¶ O capitulũ le.nam ruſticum eſſe ſtatim magis apparebit ubi dixerit rus eo:& dico ego mihi inſidias fieri.blandimentum ruſticus inſidias putat.¶ Rus eo.pro potiori negocio rus poſuit:& maiori negocio eſt q̃ ſi diceret non huc uenio.¶ Nõ poſſum inquã:plus eſt q̃ nolo.¶ Dum redeat ipſa:ipſa uel domina:uel ipſa de qua agitur.¶ Nihil minus.deeſt faciam.¶ Malam in rem abi:hoc aduerbialiter dixit quemadmodum dicimus domum abis:& apparet illum manu tactum eſſe qui ſic iraſcitur:quia dixit Pythias cur mi Chremes.quaſi dicat:cur meus ſic indignatus eſt adoleſcens.nã ab eo quod eſt meus uocatiuus mi facit.¶ Amabo ut.i.t.u.illa eſt:uide nõ eſſe ocioſum:ꝙ omnia prætenta ſunt potius q̃ res iportuna fieret:ut cum ad militis domũ Chremes duceretur.neq; enim hoc conueniebat perſonæ bacchanali:quoniam aut infacetum:& præter uſum aut importunum:ideo hoc ipſum Doriæ præcepit:ut illuc tranſeas ubi ea eſt ut breuem uiam demonſtraret:non eas:ſed trãſeas dixit.¶ Amabo:interiectio eſt amantis:ſi uerbum ſonat.

Intendere.

GVI.'A

P Rofecto quãto &c.¶ Hæc perſona apud Menandrum adoleſcẽtis eſt ruſtici:cuius oratio eſt inconſequens: ſed cõceditur ſecũ loquẽtibus multa tranſcendere quæ taciti intelligunt.Chre.Profecto.i.certe.quando cogito:ideſt mente uoluto magis magiſq;.i.intenſius.Nimirum.i.certe:uel ſine dubio inuenio ſup.uel intelligo ꝙ ſupple hæc Thais dabit mihi magnum malum.his uerbis intelligitur ſe ſentire paulatim labi in amorem meretricis: quãuis inuitum & adhuc retinẽtem mentem.Nimirum dicitur quaſi non mirꝝ.interdum enim ni capitur pro non. Ita.i.eo pacto uel adeo.uideo.i.intelligo me labefactarier paragoge eſt.i.perturbari cõmoueri ſuis titillationibus malis & corrũpi cum prius mihi bona mens eſſet.aſtute.i.callide ab ea Thaide.Iam tũ.i.iam ex eo tempore.quum.i.quando

Acceri/ primum iuſſit:ideſt præcepit uel uoluit me accerſier:ideſt accerſi:hoc eſt appellari uocari domum : ideſt ad domum
ſier. ſuam›quis:ideſt aliquis.roget:ideſt interroget quid tibi cum illa intercedit ſup.uel eſt quaſi dicat quid commercii ha/
bes:uel conſuetudinis cum illa:uel quid eges eius opera:uel quid tibi eſt illa opus:ne quidem : ideſt ne etiam.noram:
ideſt noueram.illam ſup.q̄ſi dicat nō modo nihil mihi eſt cum illa:ſed nec eam quidem noueram:cum iuſſit me accer/
ſi ad ſe domum.ubi:ideſt poſtquā ueni reperit cauſam:ideſt occaſionem:ut manerem:ideſt remanerem. ibi : ideſt do/
mi ſuæ.ait:ideſt dixit ſe feciſſe rem diuinam:ideſt ſe feciſſe ſacrificium ſeu ſacrum: & ait inquā ſe uelle agere : ideſt loqui.
Res ſe/ & cōmunicare mecum rem ſeriam:ideſt magni ponderis non iocularia m.iam tum:ideſt ex eo tempore : ſuſpicio:ideſt
ria. opinio & coniectura erat mihi:hæc omnia fieri dolo malo:ideſt mala calliditate.nam dolus malus ut Labeo ait dicitur
Suſpi/ omnis calliditas fallacia machinatio ad circūueniendum fallendum decipiendumue alterum adhibitum.nec ſine cauſa
tio. dolus malus dici ſolet:quoniam ueteres etiam dolum bonum dicebant:& pro ſolertia hoc nomen accipiebant maxi/
me ſi aduerſus hoſtem latronemue quis machinatur.Dicitur autem ut uult Donatus uel a dolando : ideſt minuendo
uel a lædēdo.nam dolus græce læſio dicitur latine.& dolones tela quædam bellica:& dolare ligum eſt fabri:ideſt aſcia
ſcindere.dicitur etiam dolus malus:quia eſt & bonus quo a medentibus falli ægros non decipi : Luc.poeta teſtatur:
ipſa Thais accumbere:ideſt accumbebat.i.ad epulas.ſ.ſumendas mecum uel more epulantium iuxta me ſedebat.dare:
ideſt dabat.ſeſe.i.ſeipſam mihi quibus ſignificatur profuſa petulantia.quærere:ideſt quærebat ſermonem : quaſi dicat
inuitabat me ad reſpondendum:ut loquendi materiam inueniret.ubi:ideſt quando.friget:ideſt ceſſat.nec ſuppetunt ei
uerba ut ſolebant.euaſit huc:ideſt in hæc uerba erupit:ſiue huc peruenit:ſiue eo proceſſit ut peteret q̄pridem.i.quātum
Mortu/ temporis eſſet ex quo pater & mater eſſent mortui mihi:ideſt ad meum incōmodum:uel refert mihi ad patrem & ma/
us mihi. trem:quaſi dicat pater meus & mater mea.dico.i.reſpondeo iamdiu parentes meos.ſ.eſſe mortuos ipſa thais ſperat.i.
Sunium credit ſe poſſe auellere:ideſt extorquere abſtrahere a me tanq̄ pertinaciter retinente hoc.ſ.& quod rus : ideſt quem fun/
dum ſunii habeam.& q̄:ideſt quantum longe:ideſt procul a mari habeam illud uel ſit.Sunium autem eſt promonto/
rium Athenienſium & in eo rerum uænalium emporium eſt.hic autem ſunii in genitiuo aduerbialiter poni recte po/
teſt credo.i.puto rus illud ſup.placere ei.ſ.Thaidi:& propterea ita de illo percontari.poſtremo.i.tandem ſperat inquā
ſe poſſe auellere hæc.ſ.quæ ſequūtur uidelicet.In qua die.i.quo tempore periiſſet.i.perdita fuiſſet:& quis perierat ſup.
cum ea uel quis erat cum ea una:ideſt ſimul.hoc eſt etiam ſperat poſſe auellere:quid haubuiſſet.i.poſſediſſet.cum:ideſt
Agno/ quando.periit.i.perdita fuit.& quis poſſet noſcere eam.i.agnoſcere.nam agnoſcimus uetera:cognoſcimus noua.Ne/
ſcere & ſcio ſup.cur quæritet.i.percontetur hæc:niſi forte illa paruula ſoror quæ olim periit intendit.i.proponit:nititur oſten
cogno/ dere ſe eſſe hāc quæ eſt apud thaidem.intendere proprie eſt crimen in aduerſarium iacere.ut audacia eſt mulierum.ſup.
ſcere. ideſt qua ſunt audacia mulieres. Verum.i.ſed ea ſoror ſi uiuit eſt nata ſedecim annos.i.habet ſedecim annos:uel eſt æta/
Maiuſcu tis ſedecim annorum:nō eſt ſup.maior.i.maioris ætatis.Thais eſt maiuſcula.i.paulo maior q̄ ego ſum.Maiuſculus la
lus. lum a maius eſt diminutiuum retinetq; prorſus ſtructuram ſimilem.oſtendit aūt Chremes utrāq; eſſe primæuam por/
Porro. ro:ideſt poſtea:nam porro ſignificat ſed longe certe poſtea ultra.Thais miſit orare pro miſit ad me orandum ut ueni/
Serio. rem ad eam ſerio.quaſi dicat pro re ſeria ut prius dixerat.Eſt autem ſerio aduerbium cuius cōtrarium eſt ioco:uel refert
heus uo/ ſerio ad orare:quaſi dicat miſit orare ſerio:ideſt conſulto dedita opera omni ſemoto ioco ut uenirem ad ſe:aut dicat q̄d
cantis. uult pro uelit.aut ne.i.nō:prohibentis eſt.ſit moleſta.i.non me moleſtia afficiat.hercle nō ueniam tertio quod dici ſo/
Capitu/ let tertia uice.heus heus aduerbiū uocātis:& hoc dicēs pulſat ianuām.Py.hoc audies pythias dicit.ecquis.i.nunquid
lum. aliquis eſt hic qui oſtium pulſat.Chre.ego ſum chremes.Py.o capitulum.i.paruum caput diminutiuum factum blan/
dimenti gratia lepidiſſimū.i.facetiſſimū uel iucundiſſimū quaſi cuius aduentus plurimum ſit optatus:quod indicat ō
accuſatiuo iunctum nominatiuo uel uocatiuo:qm̄ capitulum illic illoꝝ trium caſuum eſſe poteſt.Chre.ego dico inſi/
dias.ideſt proditiones & fraudes & circūuentiones fieri mihi.Py.Thais orabat te maximopere pro maximo opere.i.
maxime uel ſigulariter uel uehementer ut redires cras.Chre.eo rus:ideſt eo ad negociandum & operandum in agrum
ut meus mos eſt quia ſum ruſticus.Py.amabo amantis & blandientis eſt interiectio comicis ualde familiaris.quaſi di/
cat rogo te per amorem fac quod peto.ſ.cras redi.Chre.inquā.i.dico tibi nō poſſum redire.Py.aut tu mane apud nos
dum.i.quouſq; ipſa thais uel domina redeat.Chre.nihil minus faciā ſup.q̄ ꝙ maneā.Py.O mi Chremes cur nihil mi/
nus facies:& intelligimus eum manu a pythia tactū:uel propterea quod uocatus ſit mi Chremes iraſcentem ea ꝓpter
ſubdit.Chre.abi.i.diſcede.hinc.i.a me in malā rem quaſi in malā fortunam.& quod dici ſolēt uade in febrim quarta/
nam.quidam codices habent ibis quaſi eam a ſe reiiciens dicat ibis in malam rem.Donatus legit abis in malam rem:
uultq; hoc aduerbialiter dici.Py.ſi iſtud:ideſt nō redire eſt iam tibi certū:ideſt cōſtitutum amabo.particula blandiētis:
Trāſire quaſi rogo te per amorem.ut tranſeas:ideſt per eam breuem uiam te tranſferas illuc.i.in domum militis ubi illa Thais
& ire. eſt:dixit autem tranſeas & nō eas ut breuem uiam demōſtraret Chre.Eo:ideſt uado illuc.Py.o Doria ſerua deduc cito
hunc ad militem:ideſt ad domum militis ubi eſt Thais.

A p Rofecto alia cōmoditas chæreæ.cū enim thais ſuperius dixiſſet chremē fratrem puellæ uenturum poſſet ui/
deri nocuiſſe Chæreæ præſentia eius:ideo inducitur tantū ut remoueatur:& etiā Pythias gratias eius qui eum
remoueat.ſ.faciet eū duci ad domum Thraſonis ad Thai.& ſic magis domus euacuabitur:uenit ergo Chre/
mes admirās ſecū quare totiēs mādetur a meretrice Thaide timēs ſe decipi ab ea:ut ex his uerbis oſtendat ſe minus uel/
le apud eā remanere.labefactarier.i.decipi iam tū cū.p.&c.ſ.ſi roget quis ante ait ſe feciſſe rem diuinā.i.bonā & utilem:
ſcilicet ꝙ ſororē illius q̄ſiuerat:& ideo rē.ſ.&c.iā tū q̄a dicebat neſcio quā rē uelle agere mecum familiariter erat.ſ.&c.
ipſa accūbere.i.bat mecū:mihi.i.ſup me ſeſe dabat q̄ſi cupiēs:& rē cū ea hr̄et:hoc.n.chremeti uidebaī.ſ.ſer.q̄rere.i.cu/
piēs loq̄ndi occaſionē q̄rere.Vbi friget aīo incēdio amoris q̄a uidēs me nō curare huc.i.adhuc uerba tādē euaſit q̄ren/
do q̄pridem

do q̃pridem.p.&c.quærit utrum rus ſunii.ſ.ubi eſſet & quidem habeam.ſ.in rure illo & q̃longe ſit rus illud a mari credo ei placere illud rus:& ideo hoc.ſ.&c.poſtremo quærit q̃ parua periſſet.i.rapta fuiſſet ſoror:& quis cum ea: & quid ſigni habuiſſet per quod poſſet cognoſci:& quis ſciret cognoſcere eam ſi eam uideret ſerio aut dicat &c.edico quia uocauerat eum lepidiſſimum eo libenter ad eam.

DO. A

HEri aliquot adoleſcentuli coimus in pyræo. In hoc proloquio inſinuatio perſonæ eius eſt.cui narraturus eſt Chærea:quæ a ſe poſt ſcenam facta ſunt. Fit autem hoc populi cauſa:ut ſpectator auribus accipiat:quod ſubiicere oculis poeta non potuit.❡Coimus:coimus: cõſenſimus:ac pepigimus:ne ſit ſoloeciſm⁹.❡In pyræo:pro pyræum.❡Heri.a.a.bene inuẽta perſona eſt:cui narret Chærea:ne unus diu loquat̃:ut apud Menãdrũ.❡Vt de ſymbolis eſſemus. Plau. in menechmis:Minime eſſemus minore:r ẽ cũ ſui diſpẽdio:ſed melius eſſem⁹ ꝑducta e lſa.❡Præfecimus.i.συμάποσιαρχειν fecim⁹.❡Dati ãnuli.nihil iterim de ſcorto appet ephœbo eẽ.❡Præteriit tp̃s:qa tp̃s cõſtitutum eſt.❡Quo in loco:qa locus cõſtitutus ẽ.❡Hõ ipſe:qa chæreã ei rei ꝑfecim⁹.❡Cæteri dedere.cæteri exceptis me atq; illo. ❡Quiſnã hic a th.e.cã ſciſcitãdi eſt admiratio de habitu commutato:& uix ſibi agnitus eſt chærea. ❡Quid hoc.h.eſt:uide hãc lõgã narrationẽ poſſit audire:qui nondum amico narrat:& iam affectus pendet.❡Is eſt an nõ eſt:ipſus eſt:uide an potuerit meretricẽ ignotã hoc habitu atq; ornatu fallere:qui ab antiphone uix agnoſcit̃.❡Quid.h.h. eſt.ꝙ a thaide ephœbus exit.❡Quid hic ornatus: qa eunuchi ueſte induſtus eſt.❡Quid illud mali eſt:ꝙ timid⁹ egredit̃.Quid ſit ſciſcitari.ſciſcitari eſt occulta magis & ſecretiora mirari ac uelle cognoſcere:ut Suſpẽſi eripylum ſciſcitatũ oracula phœbi.

Antipho.

HEri aliquot adoleſcẽtuli coimus in pyræo in
Hũc diem.ut de ſymbolis eẽmus:chæreã ei
Rei præfecimus dati annuli:locus:tp̃s:cõſtitutum eſt.
Præteriit tẽpus:quo in loco dictũ eſt parati nihil eſt.
Homo ipſe nuſq̃ eſt:neq; ſcio quid dicam:
Aut quid coniectem.nunc mihi hoc negocii
Cæteri dedere ut illum quæram?ibo ad eum:
Viſam ſi domi eſt:ſed qſnã hic a thaide exit?ipſe eſt:
An nõ eſt:ipſus eſt:qd hoc hoĩs eſt?qd hic ornatus ẽ?
Quid illuc mali eſt?neq̃o ſatis mirari:neq; coniicere
Niſi qcqd eſt ꝓcul hinc libet prius qd ſit ſciſcitari.

GVI. A

h Eri aliquot &c.In hoc ꝓloquio inſinuatio perſonæ eius eſt cui narraturus eſt chærea quæ a ſe poſt.i.retro ſcenam facta ſunt. ſit autẽ hoc populi cauſa ut ſpectator auribus accipiat quod ſubiicere oculis poeta non potuit. An. aliquot adoleſcentuli coimus:ideſt conſenſimus pepigimus conuenimus: & dicitur coimus pro coiuimus.❡Heri in pyræo:ideſt in urbe atticæ regionis:quæ erat portus Athenienſium.conſenſimus inquã in hunc diem: ut eſſemus ab edo es:ideſt comederemus.de ſymbolis:quaſi de portionibus collatis ab uno quoq; noſtrum.quid autem ſit ſymbolum ſatis abũde prius dictum eſt præfecimus:ideſt præpoſuimus chæream ei rei:ſcilicet ut eſſemus de ſymbolis.qui: ſcilicet colligeret ſymbola collata a ſingulis.annuli dati ſunt pro ſymbolis quia deerant pecuniæ:ut nobiles adoleſcentes facere ſolent deficiente pecunia:locus conſtitutus eſt & deſtinatus ubi cœna paranda erat,tempus erat conſtitutum: ideſt determinatum tempus.præteriit:ideſt lapſum eſt. Nihil eſt parati:ideſt nihil eſt apparatus in eo loco ſup.in quo loco dictum eſt:ideſt conſtitutum eſt cœnã uel prandium fore.ipſe homo ſcilicet chærea nuſq̃ eſt:ideſt non apparet nuſq̃ offertur oculis:neq; ſcio quid dicam aut quid coniectem:ideſt quid poſſim coniectura conſequi & cogitare. Nunc cæteri adoleſcentuli dederũt mihi hoc negocii.i.hanc curam:hanc prouinciam:ut quæram illum:ideſt inueſtigem.ibo ad eum uiſam:ideſt uidebo:interdum ibo ad uidendum ſi eſt domi:ſed quiſnam.i.quis exit hinc:ideſt ex hoc loco.a Thaide:ideſt a domo a thaidis.is eſt.ſ.chærea an non eſt.ita uolutat ſit Chærea necne quem uidet.deinde eo attentius perſpecto confirmat.ipſus eſt.i.eſt ipſe chærea.Quid hoc hominis eſt:ideſt quis hic homo eſt.& bene hoc hominis.q.d. qui nondum pubes eſt ſed ephœbus.& iam a thaide meretrice exit:quod hoc ornatus eſt.ideſt cuiuſmodi eſt hic ornatus:quia hic eunuchi ueſte indutus eſt:quid illud mali eſt:quia.ſ.timidus egreditur nequeo ſatis mirari:ideſt tãtum mirari quin adhuc ſit mirandum:neq; poſſum ſup.coniicere.i.coniectura ſatis percipere quid ſit:niſi quicquid eſt: ideſt quicquid ſit mali procul hinc.i.longe a me.q.d.ſibi totum:nihil mihi libet.i.uelim prius:ſciſcitari.ideſt inquirere tanq̃ nouum quid ſit. Sciſcitari eſt occulta magis & ſecretiora mirari ac uelle cognoſcere.

Coire. Pyræũ. Symbolum. Coniectare. Quid hoc hominis ẽ. Sciſcitari.

A h Eri aliquot.incipit tertius actus de facto Chæreæ qualiter ſit cognitum.inducit enim ipſe Chremes Chærea referens totum quod & qualiter egit cum puella:nulla enim aptior perſona ad hoc referendum adduci poſſet q̃ illa quæ omnium conſcia erat:ſed quia non erat conueniens ut ſibi ſoli referret.inducitur etiam alia perſona idonea:ſcilicet quidam ſocius illius familiaris:aut ex ordine totũ dicat ſcilicet Antipho.& qua de cauſa obuius uenitet prius oſtendit hoc modo:h.eri aliquod coimus ad faciendum inter nos conuiuium.eſſemus:ideſt comederemus:annuli:ideſt uadimonia locus conſtitutus in pyræo & tempus conuiuandi.

DO. A Vnquis hic eſt. In hac ſcena uerba geſtum uultumq; indicant exeuntis cui obuia perſona obiicitur: ſub cuius occaſione ſpectatoribus geſta narrabuntur. ¶ Nunquis hic. eſt nemo eſt. ¶ Nunquis. h. m. ſ. duo metuit, ne quis obuius comprehenſor occurrat: & ne quis ſui perſecutor exiſtat. ¶ Iam me. e. h. l. m. g. erumpere quaſi actiuum uerbum poſuit pro neutrali: ut ſi liceat mihi erumpere: quaſi exire mihi pro a me. ¶ Nemo homo eſt: quãuis

Nemo homo. per nemo homo intelligatur tamen addit homo: ut ueteres ſolent. ¶ Erumpere. utrum erumpere pro emittere poſuit. an erumpere pro exclamare: ut erumpere uocẽ dicitur quid exclamat. nam proh Iuppiter dicturus eſt.

Erũpere. ¶ Nũc eſt. p. t. ordo & ſenſus hic eſt. Nunc eſt pro tẽpus cũ p. m. p. i. hoc ãt cur ipſe dixerit: ſtatim ſubiicit cauſam: cum perpeti me poſſim. Vbi animaduertendum eſt q; ſicum coniunctẽ legeris: quando ſignificat: ſi ſeparate uero dũ ſignificat. ¶ Nunc eſt pro. figurate ac coniunctẽ lege ſine diſiunctione. ¶ Cõtaminet. u. æ. a. mire uitæ crimen oſtendit: uelut ipſa ſit cãpus: poſſeſſioq; fortunæ inſtabilis uarioq;. ¶ Sed ne. n. c. i. n. m. apparatus ad intentionem futuræ narrationis dicit. ¶ Qui me. ſ. id cupit gaudens qd' triſtibus moleſtum eſt. nam contra Menedemus graua

Obtun/dere. tur narrare quæ dolet. ¶ Obtundat. inſtet: ac repetat: obtundat moleſtus & tedioſus ſit. ¶ Enecet: q̃ſi enecet. ¶ Quid. ge. deeſt quærens ut ſit rogitando obtundat. enecet quærens qd geſtiam. geſtire eſt motu corporis monſtrare quid ſentias: conſtat autem a

Geſtire. pecudibus ad homines eſſe tranſlatum: geſtire ꝓprie eſt ſenſum corporis geſtu indicare: quod magis brutorũ eſt animaliũ. Vir. Et ſtudio in. u. g. l. ¶ Et qd. l. ſ.

Virg. propter quid. ¶ Vnde. e. proprie dixit emergam. ut ex luſtris atq; inhoneſtis locis: ut pote meretricis domo. Cicero. At ne tum quidem emerſiſti lutulente

Cicero. q̃ſo ex naturæ tuæ ſordib⁹. ¶ Veſtitum hũc nactus. bene nactus dixit: ut q nõ ſumeret niſi ſuaſiſſet hæc occaſio. ¶ Adibo. atq; ab eo gratiam. ordo eſt. adibo ac ab eo gratiam hanc inibo. gratiam inire eſt dare beneficium: ac per alicuius rei gratiam. i. amicitiã mereri. ſed hæc eſt allocutio: gratiam ab eo inibo: ꝑ eius gratiam merebor: nã adeo amat Terentius ab eo pro eius ponere: ut in andria. Primum animaduertenda ab eo iniuria eſt. i. eius iniuria. Inire ãt grãm eſt

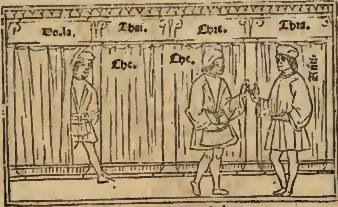
Gratiam inire.

Plautus. mereri grãm. Plau. Iniet tñ ſolidã & grãdem grãm. ¶ Quid eſt qd' ſic geſtis: aut qd ſibi hic ueſtit⁹ q̃rit. Facete repetit uerba eius interrogationis: ut ſciat ſe iãpridem eẽ præſentẽ. ¶ Quid ſibi hic ueſtitus quærit: facete & figurate dictũ eſt: ſic & alibi. Vt ꝑnoſcatis qd ſibi eunuch⁹ uelit. Quid ẽ q;. l. ſ. uide aliđ eẽ geſtire: aliud lætũ eẽ. ¶ Quid tibi uis? ¶ Quid mihi ueli. Sati ſanus es? Sanus ſum an ueſanus. ¶ Quid me aſpectas? qd taces? his duabus interrogatiũculis deſcripſit uultũ dicturi. ¶ O feſtus dies hoĩs amice ſalue. decet a ſalutatione incipe luculente dicturũ: illud aũt uериſimile eſt & ꝑcuſſum re noua: & audiẽdi cupidũ immemorem extitiſſe ſalutandi. ¶ O fe. dies: utrũ qui cã eſt feſti ac læti

Feſtus dies. diei: an q2 ipſe tantus ſit quãtus eſt feſtus dies. ¶ O fe. d. pro hõ feſti diei. ſic dicit̃ etiã ſcelus homo. En-

Ennius. nius. O pietas. ¶ Amice ſalue nemo eſt omniũ quẽ ego nũc magis: bene additum magis: ut his amicis ſe antepoſitũ intelligat: quos cum optet uidere chærea tñ eum magis: adeo ut aliis amicis ãnpoſitũ neminẽ cupit. ¶ Immo. h. o. bonũ cõpendiũ ne multa diceret ad cõmendãdam: ut ſolet narrationem futuram.

¶ Immo

Chærea. Antipho.

n Vnquis hic eſt? nemo eſt: nunquis hic me
Seq̃t̃: nemo hõ eſt: iã ne erũpere hoc licet
Mihi gaudiũ: proh iuppiter nunc eſt tẽpus ꝓfecto
Interfici: cum perpeti me poſſum: ne hoc gaudium
Cõtaminet uitã ægritudine aliq̃: ſed neminẽ curioſũ
Interuenire nũc mihi uideo: q me ſequat̃: quoquo
Eam rogitãdo obtũdat: enecet: qd geſtiam: aut quid
Lætus ſim: quo pergam: unde emergam: ubi
Siem ueſtitum hunc nactus: quid mihi
Quæram: ſanus ſim: an ne inſaniam. An. adibo: atq;
Ab eo gratiam hanc quam uideo uelle inibo?
Chærea qd ẽ q; ſic geſtis? aut qd ſibi hic q̃rit ueſtitus
Quid eſt q; lætus ſis: quid tibi uis? ſatis ne ſanus?
Quid me aſpectas? qd taces? Chæ. o feſtus dies hoĩs
Amice ſalue: nẽo ẽ oĩum quẽ ego nũc magis cuperẽ
Videre q̃ te. An. narra iſtuc quæſo quid ſit.
Chæ. immo ego te obſecro hercle ut audias iſtuc
Noſti hãc quã amat frater? An. noui nẽpe ut opior:
Thaidem. Chæ. iſtam ipſam. An. ſic cõmemineram.
Chæ. hodie quædam eſt ei dono data uirgo:
Quid ego eius nunc tibi faciem prædicẽ? aut laudẽ
Antipho? cum meipſum noris q̃ elegãs formarum
Spectator ſiem: in hanc cõmotus ſum. An. ain tu?
Chæ. primã dices ſcio ſi uideris: quid multa uerba?
Amare cœpi: forte fortuna domi erat qdã eunuchus
Quẽ mercatus fuerat frater thaidi. neq; is deductus
Etiam tũ ad eã ſubmonuit me parmeno ibi ſeruus
Quod ego arripui. An. qd id eſt? Chæ. tacitus ſis.
Citius audies: ut ueſtẽ cũ illo mutẽ: & ꝑ illo iubeam
Me illuc ducier. An. pro eunucho. Chæ. ſic eſt.
An. qd ex ea re tandẽ caperes cõmodi? Chæ. rogas?
Viderẽ: audirẽ: eẽm una: qua cũ cupiebam Antipho.

¶ Immo.h.o.ut bene cōtulit uerba.ut ex his appareat qd agere uelit:ille dixit quæſo:hic obſecro.¶ Noſti hanc.q.a.ſ. quærit an ueriſimile ſit antiphoni notā eſſe Thaidem:quā frater ipſe neſciuerit:ſed intelligere debemus nō notitiā nō uultus:ſed famæ poſitā eſſe:quā famā potuit ex Phædria Antipho ſcire:at uero aliam notitiam negauerat Chærea ſibi fuiſſe cū Thaide:hoc eſt uiſus:uultus:oris:& corporis.¶ Noui.n.o.thai.ueriſimile eſt hæc ſcire Antiphonem q adeo ſit familiaris chæreæ:& eſt ordo hic.Noui nempe opinor thaidē opinor thaidē optime & ab illo tacitū:& ab hoc no/men oblatū eſt:ut appareat ꝙ nouerit:& ꝙ poſſit aſſeq quæ dicent.¶ Quid ei⁹ tibi.ſ.p.a.l.ꝑdicamus ut res ſunt:laudamus extollimus:uel prædicamus uoce lau damus argumētis.¶ Quam elegans.ſ.ſ.ſ.elegans eſt cōcertantis & faſtidioſi iudicii:nō quid placet facile.¶ Quid ego eius tibi:ordo hic eē debet:quid ego ei⁹ tibi.n.ſ.p.aut laudem antipho:cū meipm noris ꝙ ele/gans formarum ſpectator ſiem:ut ſit ſenſus in hac cō motus:ut ille qui ſolet & ſcit formas eligere ac faſtidi re pro merito.¶ Spectator ꝓbator:ut pecuniæ ſpe/ctatores dicuntur.¶ In hāc cōmotus ſum:non con/ſequens eſſet ſi diceretur in hac commotum me ſcias: erit ergo ordo & ſenſus qui ſupra.¶ Primam dices ſcio fiduciam elegantiæ:& de alienis oculis iudicare.¶ Quid multa uerba.amare cœpi.ordine egit.nam prius eſt cōmoueri:inde amare:& bene non ante di/cit quid aggreſſus fuerit niſi amoris mentione præla/ta:quo cogente nihil eſt infectū cupientibus.¶ Sub/monuit me Parmeno:leniter monuit:& recte:quia arripui dicturus eſt:& totum optime:nam ut nō erat boni adoleſcentis hāc techam reperire:ſic ab illo quæ reperta fuit:plane ueri amatoris arripere.¶ Tacitus ſis citius audies.in oratione ſolemus corripere extra ordinem perconctantem & bene celeritatem promi/ſit qua facile tenetur auditor:& mire tāquam ſola in/terrogatio moræ ſit.¶ Et pro illo iubeam illuc de/duci:r.iubeam me dixit tāquā inter honeſta ſit quod u:le ſit:& turpe factum plærū ꝗ perſeuerāte impudē/tia releuatur.¶ Quid ex ea re tandem caperes com/modi?trāſit a reprehēſione facti ad cām ipſius facti.¶ Num parua cā:aut parua rō eſt?ſic illata iterroga/tio eſt:ꝙſi ad hāc annuere & uultu cōſentire antipho ſit coactus.¶ Læta uero ad ſe deducit domū oia mi/re:ꝙ læta:ꝙ deducit domum ꝙ cōmēdat uirginem. Specta ſingularē & mirā uirtutē poetæ:hic enim cō/mēdandus eſt locus erroris initiū cōtinēs apud Thai dem conuitium.¶ Tibi ne:nō interrogat:ſed mira/tur.¶ Satis tuto tamē:utrum hoc et ſi meretrix tamē ſatis tuto agit:an & ſi Chærea ſatis tuto tamen:quia nullus accedat alius.¶ Edicit.edicimus iubemus:uel iure dicimus.Edicta enim impatoris ſunt.¶ Et mihi ne abſcedam imperat:certe nullus uir accedit.¶ Ma/neam ſolus:remaneam:pſeuerēq in loco:ac per hoc ſum miſer:utpote dono datus:& ſeruiens meretrici: & eſt ironia.¶ Ego inquit ad.c.hinc eo ad impudē/tiam mulieris exprimendam:quæ hoc die erit ſecura de cuſtode eunucho.Abducit ſecum ancillas.memo riter mā dixerat abiens uos me ſeqmini.¶ Paucæ ꝙ circū illam eſſent:relictæ nōnullæ ut laudari poſſit ea uirgo:quæ ſub uitii huius occaſione nuptura eſt.hoc enī totū ſic inducit poeta:ut nō abhorreat a legitimis nuptiis in ea ꝓſertim quæ uxor futura eſt.¶ Manēt ꝓ remanēt.Nouitiæ puellæ:eclipſis nouitiæ:& puel læ.¶ Continuo hæc adornant.u.hæc pluraliter pro

Laudare
Prædicare.
Elegans.

Edicere.
Edictū.

Num parua cā aut pua rō eſt?traditus ſum mulieri:
Illa ilico ubi me accepit:læta uero ad ſe deducit do/
Cōmendat uirginē.An.tibi ne?Chæ.mihi. (mū.
An.ſatis tuto tñ.Chæ.edicit ne uir qſq̄ ad eam adeat:
Et mihi ne abſcedā impat in interiore pte ut maneā
Solus cū ſola:ānuo terrā intuēs modeſte.An.miſer
Chæ.ego inqt hic ad cœnā eo:abducit ſecū ancillas
Paucæ quæ circū illām eēnt manēt nouitiæ puellæ
Cōtinuo hæc adornant ut lauet:adhortor:ꝓperent.
Dū appat̄ uirgo in cōclaui ſedet ſuſpectās tabulam
Quandā pictā ubi inerat pictura hæc.iouem quo
Pacto danae miſiſſe aiūt quōdā in gremiū imbrem
Aureum:egomet quoq id ſpectare cœpi.& quia
Cōſimilem luſerat iā olim ille ludū:impēdio magis
Animus gaudebat mihi:deum ſeſe in hominem
Conuertiſſe:atq in alienas tegulas ueniſſe
Clanculum per impluuium fucum factum mulieri
At quē deum?qui tēpla cœli ſūmo ſonitu concutit.
Ego homuncio hæc non facerem?ego uero ita feci.
Ac libēs:dū hæc reputo mecū accerſit̄ lauatū iterea
Virgo it:lauit:rediit:deide eā i lecto illæ collocarūt
Sto expectās ſiqd mihi ipent:uēit una:heus tu inqt
Dore cape hoc flabellū:uētulū huic ſic facito:dum
Lauamur:ubi nos lauerim⁹.ſi uoles lauato:accipio
Triſtis.An.tū eqdē iſtuc os tuū ipudēs uider̄ nimiū
Vellē:qui eēt ſtatus flabellū tenere te aſinū tantum.
Chæ.uix elocuta eſt hæc:foras ſimul oēs ꝓruunt ſe:
Abeūt lauatū pſtrepūt ita ut fit:domini ubi abſunt
Interea uirginē ſōn⁹ opprimit.ego limis aſpecto ſic
Per flabellū clāculum:ſimul alia circūſpecto:ſatin
Explorata ſint:uideo eē peſſulū oſtio obdo.An.qd
Tum?Chæ.qd tum fatue?An.fateor.Chæ.an ego
Occaſionē mihi oſtētatā tā breuē:tam optatam:tam
Inſperatā amitterem?tum pol ego is eſſem uere:qui
Aſſimulabar.An.ſane hercle ut dicis.ſed interim de
Symbolis qd actū ē?Chæ.patū eſt.An.frugi es:ubi?
Domin?Chæ.imo apud libertū diſcū.An.plōge ē.
Chæ.ſed tanto ocius ꝓperemus.An.muta ueſtem.
Chæ.ubi mutem?pii.nā domo exulo:nunc metuo
Fratrē ne itus ſit:porro aūt pr ne rure redierit iam.
An.eam⁹ ad me:ibi ꝓximū ē ubi mutes.Chæ.recte
Dicis:eamus & de iſtac ſimul quo pacto porro
Poſſim potiri conſiliū uolo cape una tecū.An.fiat.

Hæc ꝓ hæ. Adornare. Conclaue.

hæ:ut in phormione.Hæc illæ erant itiones.adornant autem ex medio ſignificatu pro apparat. ¶ Dum apparatur im
perſonaliter dixit:& dum apparantur pro dum apparet:& ſedet pro ſedebat. ¶ Virgo in conclaui ſedet.conclaue eſt
ſeparatior locus in interioribus tectis:uel ꝙ intra eum loca multa & cubicula clauſa ſint adhærētia triclinio.Suſpectās
quandam tabulam pictā:bene accedit repente pictura ad ornamenta aggrediendæ uirginis:ideo quia non ad hoc ue/
nerat chærea:ut continuo uitiaret puellam:ſed ut uideret:audiret:eſſetq; una:cum nihil amplius cogitaret auſus incita/
tuſq; dum picturā cerneret. ¶ Iouem quo pacto.mira inuentio:quia hæc pictura domui tribuitur meretricis aduerſus
omnium pudicitiam amorum cōtra parſimoniam:cōtra dignitatem:contra pudicitiam eſt. ¶ Iuppiter.q.p.m.a.bene
aiunt:quia fabula eſt:quia tam turpis Ioui:q̄ apta meretrici. ¶ Quo.p.d.q.m.a.quæ aptior pictura domui meretricis
ad amatorum illecebras q̄ hæc? quæ exemplum cōtinet amoris:& amoris puellæ:& amoris ad Iouem pertinentis:&
amoris gratuiti:nec paruo præpoſiti:ſed auro in gremium fluente uænalis:tūq; in gremium Danae ſe Iuppiter ut ſplē/
didus imber illabitur:nōne uidet in meretrice ducente adoleſcentulos illam corporis partē auctore Ioue uelut inaura/
tam fuiſſe:imbrem aureū nō rorem:uel pluuiam:ſed imbrē addidit ad auaritiam meretricis. ¶ Egomet quoq; ſpectare
cœpi:moris eſt ad id oculos uertere quod uidemus:& eum quē aſpicimus intueri. ¶ Iam olim ille ludum.bene non
ſcelus ſed ludum dixit. ¶ Impendio.i.magis magiſq; luſerat.Et iam olim ille ludum:ut Hunc oro ſine me fu.an.fu.fi/
gura archaiſmos. ¶ Deum ſe in hominē cōuertiſſe:philoſophice nunc Terentius demonſtrauit quā cladem moribus
hoium & ciuitatibus afferant figmēta poetarum cum exempla ſcelerum afferant.Atq; in alienas tegulas:hic apparet Io
uem ſeparatim auri fuiſſe picturam.Deum ſe in hoiem cōuertiſſe.utrū qa Iuppiter humana forma aurum infundēs pi/
ctus erat in tabulis:an pro Ioue aurum:an in hoiem:ideſt in hoīs audaciam:atq; flagitia. ¶ Atq; in alienas tegulas:ſatis
comico charactere locutus eſt:& preſſo ſtilo. ¶ Veniſſe clanculum per.i.hæc omnia:non ut difficilia factu:ſed humilia
& Ioue digna proferuntur:ut merito ſequatur. ¶ Ego homuncio.h.n.ſ.quod nō ſolum Ioui:ſed ne homini quidem

Fucus.

niſi furi aptum erat. ¶ Fucum factū.ideſt ut fucum faceret:hoc eſt inſidias & fraudem:fucum aſtutam fraudē:& mu/
lieri pro fœminæ.Qui tēpla cœli ſumma ſonitu concutit:ab auctoritate pſonæ:ut fit in exemplis. ¶ Sonitu concutit:
παρωδία de Ennio.Templa cœli:ſentētia tragica:ſed de īduſtria nō errore. ¶ Ego homūcio.h.n.ſ.Oratorie ut Iouē
extulit:ita detraxit ſibi:utputa ille eſt deus & magnus:ego nō homo ſed homuncio. ¶ Dum.h.m.r.a.l.i.u.ſeruauit or/
dinem nuptiarum:& proprio uerbo quaſi de nupta dixit accerſitur:ut alibi.Quam mox uirginem accerſo : nunc ipſe
illam eſt habiturus uxorem. ¶ Dum.h.m.r.hic oſtendit non ſibi primum hæc nunc in mētem ueniſſe:ſed tunc etiam
cogitata fore cum eſſet in domo meretricis. ¶ It:lauit:rediit. quia his ſeparatim utimur. ¶ Dein/
de eam in.l.c.uide an aliquid deeſt ita legitimis nuptiis:nam & ipſum uerbum collocarunt proprium eſt:& aſcribitur

Energia. Virg. Flabellū

pronubis. ¶ Sto ex.ſi.m.i.energia non enim dixit ſtabam. ¶ Sto expe.deſiderans:& mire omne tempus executus eſt
ſalua ueritate in qua Virg.negligens inuenitur:cum poſt occiſum Mezentium non facta noctis mentione ſtatim intu/
lit.Occeanum interea ſurgens aurora reliquit. ¶ Cape hoc flabellum:uentulum præclare non ſenſum : ſed uerba ipſa
per induxit:per quam puellaris error exprimitur. ¶ Ventulum huic ſic facito.d.l.demonſtra/
tiuum & geſtu explicandum. ¶ Cape hoc fla.q̄ particulatim:cū qua diligētia iubet quaſi nouitio & imperito. ¶ Vbi
nos.l.ſi.u.l.uide uſum uerbi tam cito uariatum dum lauamur:& ubi nos lauerimus. ¶ Accipio triſtis.i.triſti ſimilis:
ut namq; ut conſpectu in medio turbatus. ¶ Sic uoles.l.quaſi ſatiſfacientis eſt:cum ſolum illum relinquāt cum uirgī/
ne. ¶ Accipio.t.bene.triſtis tanq̄ aliud magis uellet:hoc eſt lauare:aut ludere.Metuit enim ne qđ cupit prodatur gau/

Statura. Status.

dio. ¶ Tum iſtuc os.t.im.u.u.licet iocanti & amico conuitium iocunde facere. ¶ Qui eſſet ſta.ſtatura corpori aſcribi/
tur:ſtatus ad habitum refertur:ergo ſtatus eſt ſcænicus:ſtatura longitudo corporis. ¶ Flabellum.t.t.a.t.quia hoc mini/
ſterium delicatorum ſeruorum eſt. ¶ Omnes pro.ſe.uerbo neutrali:q̄ſi actiuo uſus eſt. ¶ Domini ubi ab.ubi & tem/
poris & loci poteſt eſſe. ¶ Interea.ſ.u.o.utpote compreſſam ſomno:& oblectatam flabello:atq; ab eunucho nihil me/
tuentem. ¶ Ego.l.aſ.limis nominatiuus ſingularis eſt:tranſuerſus ſignificat:ſi ſeptimus pluralis deeſt oculis.Nā limis
eſt tranſuerſus:unde limen dicit quoq; ꝙ ingredientibus exeuntibuſq; tranſuerſum eſt.Cum igit diſſimulant homi/
nes ſe uidere quod uident:& nō recta facie:ſed tranſuerſa intuentur limes dicunt aſpicere. ¶ Sic ꝓ.fla.c.ſic eſt neceſſa/

Limis. Limen.

rio additum:nam & limis & per flabellum ſine demonſtratione parum intelligitur. ¶ Limis aſpecto.cum limi dicun/
tur obliqui generaliter:& hoc tamen proprie de oculis dicitur. ¶ Peſſulum oſtio obdo.ſ.ut admoueret:arceretq; auxi/
lium uirginis. ¶ Quid.t.ſ.quid enim præter uitium ſupereſt:ubi amator eſt adoleſcens.& uirgo dormiens.& in clau/
ſo gutture explicata narratio eſt:quam audientis curioſitas finit:& cuius in extrema parte maior attentio eſt. ¶ Fateor
me fatuum:qui hoc quæſierim ſubauditur. ¶ An.e.o.uide quanta dixerit:non uoluntatem:ſed occaſionem:nō ani/
maduerſam:ſed oſtentatā non hanc:ſed tantam:non anguſtam:ſed breuem:non appetitam:ſed exoptatam:non repen
tinam:ſed inſeparatam:aliud enim ſibi promiſerat:ut ſupra diximus:non quod pictura occaſioq; perſuaſit. ¶ Tum
pol ego is eſſem.eunuchus.ſ. ¶ Sane hercle ut dicis:deeſt ita eſt. ¶ Sed interim dē ſymbolis quid actum:bene memor

Frugi.

eſt perſonæ quam induxit poeta per hanc interrogationem.Sed interim de ſymbolis. ¶ Fru/
gi eſt.utilis & neceſſarius:ut fruges ſunt humano generi.frugi eſt ergo in quo eſt aliquid quo fruamur : ideſt utamur.
¶ Diſcum.nomen eſt proprium. ¶ Sed ocius pro.dixit pro ambulemus.Muta ueſtem.h. ad id
quod in domum Thaidis rediturus eſt Chremes. ¶ Vbi mutem? perii.uultu oſtendit ꝙ ſubauditur neſcio. ¶ Nam

Exulo.

domo exulo.deeſt prope:aut ueluti:ut ſit prope iam exulo.Exulo duobus modis dicit:& de loco in quo exul eſt:& de
loco in quo deiectus eſt. ¶ Metuo frater.n.i.ſ.cauſas oſ̄dit cur domo penitus ueluti exulet. ¶ Pater ne rure redierit.ꝓ/
parat iam interuētus ſenis:& eſt zeuma ad ſupiora.nā & hic metuo eſt ſubaudiēdū. ¶ Ibi.ꝓximū eſt ubi mutes:hoc eſt
domus mea. ¶ Recte dicis ea:ipſa uerba quodāmō feſtinationē ſonāt. ¶ Quo pacto porro poſſim.poſtea deinceps.
Nunquis &c̄.

GVI. A

An

Vnquis &c. In hac ſcena uerba geſtum uultūq; indicāt exeuntis: cui obuia ꝑſona obiicitur: ſub cuius occaſione ſpectatoribus geſta narrabunť. Ch. nunqs. i. nunqd aliquis eſt hic apud me. ſ. qui mihi comprehenſor occurrat. Deinde nemine uiſo ſubdit: nemo eſt. nunqs ſequiť me hic qui me. ſ. perſequatur: poſtea nemine uiſo ſubiungit nemo homo eſt. i. nullus homo eſt: nemo enim iunctū cum hō idem eſt quod nullus: ut neminem uidi hominem. i. nullū. Deinde oſtēdit ſe cupe ſummopere ſuū gaudiū alicui cōicare: ſed neminē interuenire uidet cui narret. Ne. i. utrum licet mihi. iam. i. nūc erumpere. i. exprimere: emittere: manifeſtare: ꝑdere meū gaudiū qd' cœpi in illa ſuppoſitione cū. ſ. pro eunucho fui ſuppoſitus. Vel ſi uis capere ut Dona. ait: erumpere neutraliter pro exire: & tunc ſic aſtrue: licet ne iam hoc. i. meū gaudium. erumpere. i. exire: ꝑdire: elabi: euadere. mihi. i. a me manifeſtando. ſ. alteri. Dicimus. n. erupit in hāc uocē: & hæc uox ex eius pectore erupit quaſi exiuit. Proh Iuppiter: ut ait Seruius in. iii. æneí. iraſcētis exclamatio eſt ꝓfecto. i. ꝓculdubio: nunc tp̄s eſt. cū. i. qñ uel in quo tpe: & tūc aduerbiū poniť pro noie: ut ſæpe fit poſſum ꝑpeti. i. ferre me interfici: ne. i. ut nō hoc gaudium qd' cœpi. Cōtaminet. i. inqnet fœdet uitam meā aliqua ægritudine. i. aliquo crimine & paſſione. Nā crimē eſt animi ægritudo quēadmodū & oīs animi paſſio. Sed neminē uideo nūc interuenire. i. inter ea uenire. mihi. i. ad me: curioſum. i. minutiſſima quæq; exqrentē: a nimia. n. cura curioſus dr̃: quotiens plus diligētiæ q̃ oporteat impendimus rebus uel noſtris uel alienis: qui. ſ. curioſus hō ſequať me: & q iam obtundat. i. inſtet repetat moleſtus & tedioſus ſit rogitādo: & q inq̃ enecet. i. ſuis qōnibus quaſi memori faciat: ut uulgo dici ſolet cum aliqs eſt nimis tedioſus: mori me cogis tedio & quaſi enecas: qui ergo enecet q̃rens ſubaudi: qd geſtiam. i. qd motu corporis oſ̃dam. Nam geſtire ꝓprie eſt ſenſum. i. ſniam & cupiditatē corpis geſtu indicare qd' magis brutorum eſt animalium. Virg. Eſt ſtudio incaſſum uideas geſtire lauandi. Aut quærēs inq̃ qd. i. cur ſim lætus. & quo. i. in quē locū: ꝑgam. i. iter ꝑſequar & dirigā. unde. i. a quo loco emergā. i. exeam erūpam: & bene ueluti ex luſtris & inhoneſtis locis. Cice. An ne tum qdem emerſiſti lutulēte q̃ſo ex naturæ tuæ ſordibus: q̃rens inq̃ ubi nactus ſim. i. inuenerim hūc ueſtitum. i. talem cultū eunuchi q̃rens inq̃ qd q̃ram mihi. i. qd mihi uelim: qd poſtulem q̃rens inq̃ an ſim ſanus. i. mētis cōpos: an ne. i. uel utrū inſaniam. i. deſipiā: ſim inſanus & mētecaptus. An. adhibo eū. atq; inibo hanc gr̃am ab eo. i. dabo illi hoc bn̄ficium: quā. ſ. gr̃am hoc eſt qd' bn̄ficium uideo eū ſup. uelle. q. d. offerā me illi: & ītetrogabo eū ut poſſit ſuū gaudium erūpere qd' habiturus eſt bn̄ficii loco. Gr̃a. n. interdū capiť ꝓ bn̄ficio. uñ referre gr̃am. i. bn̄ficiū cōpenſare alio bn̄ficio. Interdum gr̃a dr̃ amicitia: uñ inire gr̃am alicuius eſt mereri amicitiā eius ꝑ̄ſtatione bn̄ficioꝝ: & ita gr̃a acquiriť per gr̃am. i. amicitiā ꝑ bn̄ficiū: inibo ergo gr̃am ab eo pro eius: hoc eſt merebor amicitiā eius hoc bn̄ficium illi præſtādo. Terē. aūt ſæpe amat ponere ab eo pro eius: ut ſatis prius dcm̄ eſt. O chærea repetit antipho uerba interrogationis: ut chærea ſciat eum iāpridem eſſe p̄ñtem: qd eſt qd' ſic geſtis. i. qd' geſtu corporis oñdis: aut qd hic ueſtitus quærit ſibi. i. qd ſibi uult tale indumentum: ſiue qd ſigñat: qd eſt qd'. i. ꝓpter qd' ſis lætus: quid tibi uis. i. qd' inepte dici ſolet quid oportet tibi ſatis ne. i. utrū es ſatis ſanus. i. ſatis bonæ mentis: qd. i. cur aſpectas me: qd. i. cur taces. Chæ. o feſtus dies hoīs. i. ſm Do. o hō feſti diei. i. qui eſt cā feſti & læti diei: uel qui ſit tantus quātus eſt feſtus dies. Poſſet ēt rite dici a Chærea de ſeipſo. o feſtus dies hoīs uidelicet mis. q. d. o dies mihi lætus iſtius hoīs aduentu mihi amici: & admiratiue dcm̄ eſt hoc uel exclamatiue: amice antipho ſalue. i. ſis ſaluus. nemo oīum. i. nullus ex oibus eſt quē ego nūc magis cuperem uidere q̃ te antiphonē. An. quæſo. i. rogo: narra. i. recita qd iſtud ſit quod. ſ. geſtis: & qd' lætus es &c. Chæ. immo. i. ſed potius ego te obſe. i. per ſacra rogo qd' plus eſt q̃ quæſo. hercle. i. ꝑ herculem: iurantis aduerbium: ut audias. i. auſcultes dicta mea. noſtin. i. cognoſcis ne hanc meretricē quā frater phædria amat. An. nempe. i. certe noui ut opinor amat inq̃ thaidē. Chæ. iſtam ipſam. i. iſtāmet amat. ſ. An. ſic. i. eo mō: cōmemineram. i. recordabar & memoria tenebā. Chæ. hodie quædā uirgo eſt data ei dono. An. quid. i. quare ego nūc p̄dicem. i. narrē: aut laudem. i. cōmendem tibi faciem. i. formā & ſpēm eius ſeu figurā. Prædicamus res ut ſunt dicit Do. laudamus uero cum extollimus: uel prædicamus uoce: laudamus argumētis. Quid ergo tibi p̄dicem cum noris. i. noueris: hoc eſt cognoſcas: q̃. i. quantum ſim elegans. i. aptus accōmadatus ad eligēdas formas: ſpectator. i. ꝓbator: formaꝝ. i. facieꝝ: cōmotus ſum. i. allectus p̄io aſpectu & primo motu inuaſit me titillatio formæ eius ſeu incitatus ſum in hac. ſ. uirgine. An. ain. i. ais ne tu chærea te eſſe cōmotum in illa & eam eſſe tāta forma. Chæ. ſcio ꝙ dicas eam eſſe primā. i. præſtātiſſimā formā & uincentem cæteras ſi uideris eam: qd multa uerba inculco. ſ. uel quid plura uel qd uerbis opus eſt: quæ uerba poni ſolēt ubi qd' p̄cipuum eſt uenit ſubiungendum: cœpi amare poſt. ſ. cōmotionē meā in ea: prius. n. cōmouemur: deinde amamus: forte fortuna. i. caſu quodā: ut dici ſolet aduerbiū euētus: qdam eunuchus erat domi fratris quē eunuchū frater mercatus fuerat. i. emerat. Thaidi. i. ꝓpter thaidē: neq; tum. i. tūc is eunuchus deductus erat ad eam thaidē. ibi. i. tūc parmeno ſeruus ſubmonuit. i. leniter & latēter monuit me aliqd ſup. techne ſeu artis & uerſutiæ: qd' ego arripui. i. celeriter ipſo īuito rapui: & mihi uēdicaui. An. quid id eſt? Chærea: ſic tacitus. i. noli īterrumpere ſermonē audies citius hoc dcm̄ eſt corripiēdo antiphonē qui ſermonē interruperat. Subiungit deinde ſm ſuum ordinē. Submonuit inq̃ me ut mutem ueſtem cum īllo eunucho: & ut iubeā. i. præcipiam ſeruo pmenoni me deducier. i. deduci: ꝑ paragogen: illuc. i. ad thaidē pro illo. i. illius loco. An. pro eunucho. i. loco eunuchi. Chæ. ſic eſt. An. qd tandē: ibi tādem habet urgens qddam & accelerans: quid ergo cōmodi. i. quid utilitatis caperes: ex ea re. i. ex ea deductiōe. Chæ. rogas. i. inqris? uiderē. i. delectarer eius aſpectu audirē eius blandos ſermones. eſſem. i. uerſarer. una. i. ſimul. qua cum. i. cum qua puella cupiebam eſſe. o Antiphonum. i. nunqd: quaſi dicat nō eſt parua cauſa aut parua rō quare cuperē deducier: traditus ſum mulieri. ſ. thaidi. uero. i. ſed ilico. i. cōtinuo. ubi. i. cū accepit me illa læta. i. gauiſa deducit me domum ad ſe. i. qd' uulgo dr̃. ſed nō recte penes ſe: nam ad ſe hic illud ſignificat: cōmendat. i. tradit mihi. i. fidei meæ. uirginē. ſ. puellam. An. cui cōmendat uirginem ſup. ne. i. utꝝ tibi. Ch. mihi cōmēdat inq̃. An. tñ ſatis tuto. i. ſatis ſine periculo tibi cōmittit eam: quaſi dicat periculoſiſſime: & hoc per ironiam dicit: uel ſatis tuto dicit cū nullus te præſente ſit acceſſurus alius: præſertim cum illius ſis ſatis futu

Proh Iuppiter iraſcentis.

Crimen & paſſio

Curioſus.

Enecare.

Emergere.

Gratia.

Quæſo & obſecro.

Cōmemini.

Quid plura inculco.

Submonere aliquid.

Technæ

Arripere

Tādem.

Ad ſe eſt penes ſe.

rus ſollicitus. Chæ. edicit. i. iubet. nam edicimus: ideſt iubemus & iure dicimus: edicta enim imperatoris ſunt. nec quiſq̃ uir. i. aliquis uir. adeat. i. ingrediať ad eā puellā: & impat mihi. ſ. thais poſtq̃ iuſſit oībus mihi pcipue īpauit: ne abſcedā: ideſt diſcedam ab ea. impat inq̄ mihi ut maneā. i. remaneā: pſeuerē in eo loco ſolus cū ſola. Annuo. i. quodā ſigno oſtē do me uelle: intuēs. i. aſpiciēs modeſte cū bono mō terram. An. miſer eras ſup. utpote dono datus & ſeruiens meretrici. Chæ. inqt Thais ego eo hinc. i. ex hoc loco ad cœnā cum milite abducit ſecū ancillas paucæ puellæ nouitiæ. i. adhuc nouæ & rudes & imperitæ quæ eſſent circa illā. ſ. uirginē ſeruādā: manēt. i. remanēt. Cōtinuo. i. illico hæc pro hæ: ut in phormione: hæc illæ erāt. adornāt. i. apparāt: ut lauet. i. balnea ſubeat: adhortor: ſuadeo ut properet. i. celeriter fiat talis apparatio: uel ut alii codices hñt ut ꝓperent. ſ. puellæ. dum. i. q̄diu apparať. i. fit apparatꝰ ille ad lauādum: & apparať dcm̄ eſt impſonaliter: uirgo ſedet pro ſedebat. in cōclaui. i. in loco ſecretiori domus. Eſt. n. cōclaue ſeparatior locus in interioribus tectis: uel ꝙ ītra eum locū multa loca & cubicula clauſa ſint adherētia triclinio. ſuſpectās. i. ſuſum uel ſurſum

Aiunt. aſpiciēs quādam tabulā pictā. ubi. i. in qua tabula hæc pictura inerat. quo pacto. i. quo mō aiunt poetæ. ſ. & bñ aiunt q̃a fabula eſt: Iouē miſiſſe quondam. i. iāpridem olim. imbrē aureū. i. hñtem aureas guttas in gremiū dane. illi puellæ. Nam dane potius eſt datiuus q̃ genetiuus: niſi latina inflectione declineť: & tūc bñ eſſet genitiuus. Quoq; . i. ēt egomet cœpi ſpectare id. ſ. tabulā pictam: & q̃a ille Iuppiter iam olim. i. iāpridem luſerat ludū cōſimilem qualem ludere conabar: uidelicet fucū facere mulieri impēdio. magis. i. multomagis animus gaudebat mihi deū. i. iouē cōuertiſſe. i. mutaſſe:

Tegula ſeſe. i. ſeipſum in hoiem: atq; ueniſſe clanculum. i. ſecreto latenter aduerbium eſt in alienas tegulas. i. in tecta aliena quod

Impluuium. furi ſoli aptū erat per impluuium. Varro ait impluuium eſſe id qđ relictum erat in medio tecti: ut lucē caperet deorſum quo impluebat dictum ſic impluuiū a pluuia. Aſconius ēt dicit impluuiū eſſe locū ſine tecto in ædibus quo impluere imber in domū poſſit. Veniſſe ergo per impluuiū factum. i. ut faceret primū ſupinū: fucū. i. inſidias fraudē fuꝶ aſtutam mulieri pro fœminæ. At. i. ſed quem deum aius inq̄ gaudebat ſe cōuertiſſe? Interrogat deinde rñdet illum ſup. qui cō

Varro. cutit tēpla cœli. i. loca cōſecrata deo. & ut Varro īterpretať templa. i. atria cœli: ſeu alta tecta tonātis. q ergo cōcutit ſum

Homuncio. ma tēpla. i. ſublimia atria cœli ſonitu uidelicet tonitruū. hoc aūt ex Ennio deductum eſt de induſtria: non errore aliquo. Ego Chærea homūcio. i. quaſi qui nō ſum hō in cōparatione eius: nō facerē. i. nō efficerem hæc quæ fecit. ſ. uero. i. ſed

Libens. feci ita ut ipſe ac libēs. i. cū magna libidine & appetitu. Iterea dum reputo. i. cōſidero hæc pdicta mecū. i. apud me accerſitur uirgo. ſ. i. aduocatur ab ancillis: id uadit ad eas lauit in balneo. ſ. rediit reuerſa eſt ubi ego eram. Deinde illæ ancillæ

Collocare. collocarūt. i. diſpoſuerūt (qđ uerbū aſcribiť pro nubis) eam puellā in lecto. ſto. i. erectus ſum nō ſedens expectans ſi qd

Flabrū. imperent mihi ipſæ nouitiæ puellæ. Donatus legit ſpectās. i. deſiderās uel aſpiciēs: una ex illis puellis uenit. inqt. i. dixit heus aduerbiū uocātis dore nomē eunuchi cape hoc flabellum. i. hoc inſtrm̄ aptū aut ad uentilandum. i. uentū faciendum: aut ad abigendas muſcas: dř. n. a flo flas. uel eſt diminutiuū a flabrū bri qđ a flando ſic nominať. Et facito huic. ſ. puellæ uentulū. i. paruum uentū. ſic. i. hoc pacto ut tibi oſtēdo. dum. i. q̄diu lauamus: ubi. i. qñ lauerimus nos lauato ſi uoles. Accipio flabellum triſtis. i. uultu ſeuero & quaſi mœſto. An. eqdē. i. certe. tū. i. tūc. uellē nimium. i. ualde cupem uidere. iſtud p cōtemptū dixit. os tuū. i. tuā faciē. impudēs. i. inuerecūdum. nimiū inq̄ uellē uidere. q. i. qualis eēt ſtatus tuus. i. tuus habitus & modus te hñdi te tm̄ aſinū. i. te qs es tam magnus aſinus. & hoc p cōtemptū dicit cū illud offim & miniſteriū ſit delicatoꝶ & paruoꝶ ſeruoꝶ. Vellē ergo uidere te tā magnū aſinum tenere flabellū. q. d. operæpreciū

Promerere. fuiſſet te uidere tā magnū aſinū facere miniſterium paruoꝶ & delicatoꝶ ſeruoꝶ. Ita enim loqui fere ſolemus cum uidemus aliquē magnū adhuc puerilia opa exercere. Chæ. uix puella ſup. eſt locuta. i. effata hæc quæ dixi oēs ꝓruunt ſe ſe foras. i. oēs ſimul cū impetu ſe cōferunt foras: ubi uerbo neutrali pro actiuo eſt uſus: abeūt. i. diſcedūt lauatū. perſtrepūt. i. magnū ſtrepitum faciūt pedibus manibus uocibus cōfuſis: ita. i. eo mō: ut. i. queadmodū fit: ubi. i. qñ uel in quo loco domini abſunt. i. nō ſunt pñtes interea. i. dū pſtrepūt. ſōnus opprimit. i. occupat uirginē cui uētulum faciebā. Ego aſpecto limis. ſi inflectať hic & hæc limis & hoc lime: tūc eſt ſenſus. ego limis. i. ego trāſuerſus. uñ limē dř ꝙ ingredientibus & exeūtibus trāſuerſum eſt. Si uero inflectať limus lima limū tunc eſt ſenſus: ego aſpecto limis oculis ſup. i. oblique intuentibus. nā limi obliqui dicunť gñaliter: ꝓprie tñ de oculis illud uocabulū dř. Cum aūt hoies diſſimulāt ſe uidere qđ uident: & non recta facie ſed trāſuerſa intueňť limes dicunť aſpicere. ego inq̄ aſpecto limis oculis. i. oblique intuentibus: ſic. i. hoc mō ut oñdo clāculum. i. ſecreto. p flabellū. i. p uentilatorium ut ita dicā: & ſimul. i. ēt circūſpecto. i. circūluſtro oculis alia. ſatin. i. utrum ſint ſatis explorata. i. certa. uideo oīa eē explorata inq̄. obdo. i. oppono quaſi cōtra do. peſſulum. i. repagulū. obicem. i. illud. ſ. ligneū uel ferreū quo ex iteriori domo clauditur oſtium. diciturq; a pello is.

Obdare Obdo inqt peſſulū oſtio. ut. ſ. amoueret & arceret auxilū uirginis. An. qd tum. i. deinde ſecutū eſt. Chæ. qd tū fatue. i. o

Peſſulū. fatue quæris qd tum ſit ſecutū. An. fateor me eſſe fatuū q q̄ſierim. Ch. an. i. utrū amitterē. i. amittere debeam: uel putas ꝙ amitterē occaſionē. i. opportunitatē. oſtētatā. i. oblatā mihi. tam breuē. i. tā paꝶ duraturā: tam optatā: tā inſperatā. i. tam pter ſpē mihi allatā. Pol. i. p pollucē ego eſſem uere is q aſſimulabar. i. fingebar. i. ego eſſem uere eunuchus q uidebar eſſe cum nō eſſem. An. hercle. i. p herculē. ſane. i. certe eſt ſup. ita ut dicis: ſed interim. i. interea qd eſt actum. de ſymbolis. i. de pecuniis uel annulis collatis ad prādium paradū. Chæ. paratū eſt. i. prādium eſt apparatū: uel forſitā impſonaliter ſumi poſſet. An. es frugi. i. utilis & neceſſarius ut fruges ſunt humāo generi. Frugi eſt ergo in quo eſt aliqd quo fruamur. i. utamur. Vbi eſt paratū inq̄ domin. i. utrū domi. Chæ. imo. i. ſed apud libertū. i. manumiſſum. diſcū. i. ſic noiatū: paratū eſt inq̄. An. eſt plonge. i. ualde longe. Chæ. ſed ꝓperemus. i. ambulemus ait Dona. uel feſtinemus tanto ocius. i. uelocius. An. muta ueſtē. i. depone illā & ſume aliā. Ch. ubi mutē. i. ubi poſſim mutare. uel neſcio ſup. ubi mutē: perii. i. perditus ſum. nam exulo. i. ppe iā ſum eiectus a domo paterna. Nā exulat qs & de loco a quo deiectus eſt: & in loco in quo exilium illi aſſignatum eſt: nunc metuo. i. uereor ne frater. ſ. phæ. ſit intus. porro. i. deinde metuo inq̄ ne pater iam

Porro. redierit rure. i. ex agris. An. eamus ad me. i. quod barbare dicitur penes me uel apud me. cum nec penes uel apud ſequi

poſſint

poſſint uerba motum ſignificantia.ibi.i.apud me proximum eſt domicilium ſup.ubi.i.in quo mutes.i.mutare poſſis uel proximum in neutro genere ſume.i.res.ꝓxima eſt.ſ.domus mea ubi mutes.Ch.dicis.r.i.bene dicis eamus ad te.ſ.& ſimul.i.& etiã.uolo capere cõ.i.uolo deliberare conſtituere una tecum de iſtac puella.quo pacto.i.qua uia poſſim poti/ri ea.ſ.tanq̃ re optata.porro.i.poſtea deinceps. Anti.fiat.i.efficiatur ut uis.

n Vnquis:introductio conuenienti auditore adeſt chæreæ qui libenter uult referre gaudens ſũma lætitia de de/ſiderio perpetrato dicens nunqs.i.nunquid eſt aliquis hic qui me uideat exire.qui me ſequatur.i.inſtet quæ/rendo.quærens quid geſtiam.i.faciam hos geſtus corporis.Feſtus ex nimio gaudio non potuit eum ſalutare: ſed p̃miſit:o Antipho hodie eſt feſtiuitas chæreæ:poſtea reuertiť ad ſalutationẽ.ain tu ipſam ita eſſe pulchrã.forte & ta/li forte.ꝙ fortuna fuit.i.bonus euentus deductus.ſ.erã:qđ ſi ego arripui.i.arripiẽdo feci.qd.ſ.tu feciſti ut aliqd cõmo/di inde caperes:ſed ut quid cõmodi inde caperes feciſti ſatis denſorie ſuſpectans quædam cõmoditas.quo pacto.i.mo/do aiunt homines Iouẽ quõdam miſiſſe ſe factũ aureum imbrẽ in gremium Danes magis impẽdio.i.impẽdioſe gau/debat mihi.i.deum ſeſe in hominẽ.ſ.ꝙ deus ſeſe in hoiem conuerterat:& per alienas tegulas ueniſſet per impluuium factũ.i.facere fucum.i.fallaciam.Impluuium dicitur foramen camini.fallacia dicitur tinctura:quia omnis fallacia eſt fu/cus.i.tinctura aliud oſtendens aliud obtegens:dum dico atq; deum:ac ſi dicat quẽlibet deum: ſed illum qui.t.&c.& cũ hoc feciſſet:ego homũcio &c.ego uero illud feci &c.anticipatio eſt qui ſtatus eſſet te tenere te dico exiſtentẽ tmmo/do aſinum.Limus.i.obliquis oculis quaſi ſtrabo.limus eſt nominatiuus:un cõponitur ſublimis in uſu frequẽti:ſubli/mia enim aliquando uultus aſpicimus.uideo eſſe.ſ.ſatis explorata:fateor me fatuum.Is.i.eunuchus.diſcũ proprium nomen.exulo propter dictas cauſas:quia nũc me &c.proximum qui in alio loco ad me.i.ad meam domum.

A

A Dorias ancilla.

i Ta me dii amẽt q̃tũ ego illũ uidi:nõ nihil timeo
Miſera nequã hodie ille inſanus turbam faciat.
Aut uim thaidi.nã poſtq̃ iſte aduenit chremes (beat
Adoleſcens fr̃ uirginis militẽ rogat ut eũ admitti iu/
Ille continuo iraſci:neq; negare audere:thais porro
Inſtare ut hoiem inuitet:id faciebat retinẽdi illius cã:
Quia illa quæ cupiebat de ſorore eius indicare
Ad eam rem tp̃s nõ erat:inuitat triſtis:manſit ibi:illa
Cũ illo ſermonẽ ilico occipit:miles uero ſibi putare
Adductũ ante oculos æmulum:uoluit facere contra
Huic ægre:heus inquit puer pamphilam accerſe ut
Delectet hic nos:illa exclamat minime gentium
In cõuiuiũ illã:miles tẽdere ĩde ad iurgiũ interea aur̃
Sibi clam mulier demit:dat mihi ut auferam:hoc eſt
Signi:ubi primum poterit ſe illinc ſubducet:ſcio.

i Ta me dii amẽt.q.e.i.Ea pſona quæſita eſt quæ terribilẽ credat militẽ:eo magis in ex/periẽdo uanus ac ridiculus eẽ poſſit.¶Ita me.d.a.hoc loco quid poſt ſcenam geſtũ ſit hoc eſt in cõuiuio militis ancilla demõſtrat:ut q̃ iã in ꝓſcæ/nio gerũť ex his poſſumus agnoſcere.Neq̃.i.h.illũ & ille ſanus ſic affertur:ut oĩbus inſuauis miles eſſe noſcať.¶Nã poſtq̃.i.a.admonet qs.ſ.ſit chremes.¶Militem.r.& hoc q̃ſi de odioſo milite dixit non thraſone.¶Continuo.i.ut riuali.¶Neq;.n.au.ut amicæ poſcẽti.¶Inſtare ut.h.i.uide ipudẽtiã mere/tricis primũ petit ut iubeat eũ admitti:poſtea ut inui/tet qđ eſt maius:id faciebat retinẽdi illi⁹ cã:admonet ſpectatorẽ ne exiſtimet alteri riuali iniuriã fieri phæ. & ſimul eſt hic relictus locus uirginis agnoſcendæ. ¶Inuitat.t.mãſit ibi cũ illa adoleſcẽs.ſ.& mãſit ꝑ remorat⁹ eſt.i.recubuit:nec receſſit mãſit ſignificat. Simile eſt mãſit paſſus eſt.Sic Chr.mãſit imoratus cõuiua neceſſitate diſceſſit accipiẽdus eſt.¶Triſtis. ĩuitus nõ libẽter:ut cõtra Vir.Vobis læt⁹.e.h.c.i.l.t. & accipio triſtis eodẽ mõ.¶Sermonẽ.o.ſermonẽ colloquiũ dicit.¶Miles uero.p.a.o.ſ.a.æ.plus di/xit adductũ q̃ admiſſum:& ſimul qa uidebat furibũ/dũ chremẽ totũ crimẽ reuocat ad thaidẽ.& hæc eſt cã ut cur a milite in eius domo nullã rixã patiť chre/mes ¶Voluit.ſ.c.h.æ.huic Thaidi non adducto. ¶Heus inqt.p.hic oſtendiť qđ ſupra appatum eſt. ¶Accerſe.p.nõ prouoca:ſed accerſe:qa nõ actũ mi/liti.¶Vt del.h.nos.q.d ꝙ hæc nõ facit:ſed delecta/re fidicinæ eſt:qa ſupra de illa dixerat.Et fidibus ſci/re:& bñ hic:q̃ſi inſuauiter nũc tractemur.¶Illa ex. non reſpondit inqt ſed exclamat.¶Minime.g.hoc magis mirum minime gentium: q̃ nuſq̃ gentium. ¶In cõ.illam Vt cantando tu illũ.

DO. A

Manere

Virg.

¶Illam deeſt accerſes:& eſt figura. Miles.t.proprie dixit tẽdere:qđ ſignificat ꝑtinacẽ contẽtionem: ut uaſto certamine tendunt.¶Inde ad.iu.ſubaudiť uentum eſt.¶Interea.a.c.ſ.m.d.ne aur̃ pro uirgine qđ retinebat amitteret:uel aur̃ demit ut eſſet ad fugam expeditior:uel ad rixam:& opportune mulierem dixit:nõ thaidem ut oſten/deret malitiã ſexus hoc eſt ſigni.¶Vbi.p.p. ad quam rem ſigni.Vtrũ hoc ſigni q̃obrem metuã:ne q̃ ille ho/die inſanus turbam faciat:aut uim thaidi:aut hoc eſt ſignum:unde ſcio ubi primũ poterit.¶Se illinc ſub.erit igiť ſubaudiendum ſic:unde & quod:ut ſit unde ſit ſcio qđ ubi primum poterit. GVI. A

Ta me &c.Quæſita eſt hic pſona q̃ & terribilẽ credat militẽ & ſimul demõſtret qd poſt ſcenam geſtum ſit in

conuiuio militis. Do. dii ita me ament.iurãtis eſt dictũ.q.d.ita me amer a diis ut dictura ſum ueꝝ:q̃tum.i.inquantum: uidi.i.cognoui illũ militẽ:nõ nihil.i.aliquatenus ſiue aliquãtulũ ego miſera.i.dolore afflicta & timore:timeo neq̃.i.ꝙ aliquã turbã.i.turbatione tumultũ.ille inſanus.ſ.miles.faciat.i.moueat hodie:aut timeo inq̃ ꝙ faciat aliquã uim.i.uio/lentiã thaidi. Nã poſtq̃ iſte chremes adoleſcẽs iuuenis frater uirginis aduenit ad domũ militis thais rogat militem:ut miles iubeat illũ.ſ.chremetẽ admitti.i.introduci in domũ & recipi cõtinuo.i.ilico ille miles iraſci cœpit ſup.uel iraſci ꝓ iraſcebat.neq̧ audere.i.audebat negare.i.renuere ꝙ Chr.introduceret præſertim poſcẽte amaſia.porro.i.deide uel po/ſtea Tha.inſtare.i.inſtabat:hoc eſt urgebat aſſiduis pcibus ut inuitet.i.alliciat ad diſcũbendũ hoĩem.ſ.Chr.thais faciebat id.i.pcabat ut inuitaret miles eũ cã retinedi illius.i.retinẽdi illũ Chr.qa nõ erat tps.i.nõ erat tẽpeſtiuũ & opportunum ad eam rem quã parabat.ſ.indicare.i.ſignificare oñdere de ſorore Chre.illa q̃ cupiebat indicare inq̃ miles ſup.inuitas Chr.triſtis.i.inuitus nõ libẽs Chr.mãſit ibi.i.remoratus eſt:remãſit nõ receſſit.illa.ſ.thais.illico.i.ſtatim.occipit.i.inci/pit ſermonẽ.i.colloquium cũ illo.uero.i.ſed miles pu.i.putabat:æmulũ.i.eiuſdẽ rei ſtudioſum hoc eſt riualem addu/ctum.i.adhibitũ ſibi ante oculos.cõtra.i.in oppoſitũ miles uoluit facere:ægre.i.moleſte huic Tha.inqt ipſe miles:heus uocantis eſt.accerſe.i.fac uenire uel uade ad uocãdum.aut uoca Pã.i.uirginẽ quã dono dederat: ut dele.h.n.fidibus.ſ. canẽdo qđ hæc Tha.nõ facit.Illa Tha.ex.m.g.i.nequaq̃ gẽtium terraꝝ loci locoꝝ tpis ſæpe ponunt ubi ad ſignifica/tionẽ nihil faciũt:ſed dũtaxat ad uocalitatẽ ut nuſq̃ terraꝝ nuſq̃ gẽtiũ ubiuis locis:ſed hoc magis miꝝ eſt minie gẽtium q̃ nuſq̃ gentium.põt itaq̧ eſſe diſtinctio hic minime gentiũ.i.nequaquã accerſat.ſ.deinde ſubdat accerſes ſup.illã puel/lam in cõuiuiũ.q.d.es ſatis fatuus ut uelis accerſere eam in cõuiuiũ:& hoc iterrogãdo:uel põt intelligi cõtinue & affir/matiue minime gẽtium.i.nequaquã accerſes ſup.illã in cõuiuium:qa uidelicet ꝓhibebo:miles tẽdere.i.ptinaciter con/tendebat ut puer eam accerſeret.inde.i.deinde uentũ eſt ſup.ad iurgiũ.i.ad rixã & obiurgationẽ interea mulier thais de/mit ſibi clã.i.amouet a ſe & tradit mihi aurũ:ne amittat aurũ quod tenebat:aut ut eſſet ad rixã expeditior uel ad fugã. dat.i.tradit mihi ut auferam.i.aſportem.hoc eſt ſigni.i.hoc eſt ſignũ & coniectura unde ſup.ſcio ꝙ ſup.ſubducet ſe.i. clam ſe ſubtrahet.illinc.i.ex domo militis.ubi primum.i.cum primum poterit ſe ſubducere ſcilicet.

æmulus

Minime gẽium.

Tendere

Subdu/cere.

A

At ne:enarrato facto Chæreæ p conueniẽtes pſonas neceſſariũ erat:ut aliquo mõ comperiret eſſe Chærea:ut hac occaſione ad eam ducendã pertingeret:hæc eſt adhuc executio tertii actus qđ notificatio eſt de facto Chæ/reæ.ſ.ut ſciatis hoc feciſſe:ad hoc inueſtigandum conuenientes perſonæ conueniunt.ſ.duæ ancillæ Tha.quæ inquirant:& Phæ.rediens de rure per quem inquirant:primum accedit Dorias ad inquiſitionem rediens.

DO.

A d Vm rus eo cœpi egomet.Hic nunc cã narrat:cur ſtatim in urbem redeat phædria:qui diſceſſerat abſuturus bi/duũ ad tollẽdum iurgium militis:ſed impor tune redit.Dũ rus eo.c.e.iam tps eſt reuocãdi in ſcenã phædriã:poſtq̃ acta ſunt oĩa q̃ illius abſentiã deſiderabant.℄ Cœpi ego.m.ordo.cœpi aliã rem ex alia re cogitare.Inter uias.figurate & noue iter uias.Et ea oĩa in.p.p.utrũ ſubaudiat cogitare:aut ibãt:aut ur/gebant:aut qd tale.℄ Dum hæc.p.i.exiſtimo: ut Vir. Multa putãs ſorteq̧ aĩo miſeratus iniquã:& eſt aphæ/reſis pro reputo:putamꝰ enim inſtãtia:reputamus pte/rita.℄ Vbi ad ipm.u.d.Diuerticulũ eſt ubi iter de uia flectit:& ꝓprie diuerticula dicunt in uia domicilia ad quæ de itinere diuertẽdum ſit.℄ Cõſtiti:plus eſt nũc ſciẽtem ſteuiſſe:q̃ pteriiſſe neſcientẽ.℄ Hem biduũ hic manẽdum eſt.hem iteriectio laborãtis ai.℄ Biduum: hic ꝓnũcia:ut lõgũ nimiũq̧ tps.Tũ deide hic: anq̃ in loco ſolo atq̧ triſti.℄ Solo ſine illa:aut ſine alio oble/ctamẽto:ſine illa ſaus amãter:ſine illa.iam cã eſt cur bi/duũ grauet.℄ Loco triſti:cur ſolauũ cõgrendũ.Sunt aũt q̃ idem putent ſoli eſſe ſine illa:ut ſine illa exegeſis eiꝰ ſit:& ob hoc dicit ſoli.℄ Nihil eſt.q.n.ſi.nõ amã/tium diſputatiões intermiſceãt q̃dam cõſilia ſane mẽ/tis:quæ ſi ſtatim reſurgẽtis amoris ſæuitia deuincũt. Eho ne.u.q.e.eho ridicule addiũ tanq̃ oĩno non ſecũ loquat:ſed cũ altero.℄ Saltem hoc.l.bñ bis dictũ lice/bit:licet quaſi de re magna loquatur totum ergo ama/torie.℄ Certe extrema linea:& hoc certe quia qnq̧ li/neæ pfectæ ſunt ad amorem.prima uiſus: ſecũda loq: tertia tactus:quarta oſculũ:qnta coitus.an ſic dixit ex/trema linea queãdmodũ dicat longis lineis qd fieri.i. de longinquo.℄ Amare ha.n.eſt.amare modo frui: ideſt amore.dicit Plau.in bacchidibus.prius adde per quẽ te amare deſinã:& ſine te amem.℄ Villã præ.ſci.

A

Putare.
Reputa/re.
Diuerti/culum.
Hem.

Quinq̧ lineæ pfectæ ad amorẽ.

A Phædria ſolus.

d Vm rus eo:cœpi egomet mecũ inter uias
Ita ut fit ubi qd in aĩo eſt moleſtiæ:aliã rem
Ex alia cogitare:& ea oĩa in peiorẽ partẽ qd uerbis
Opus eſt? dum hæc puto præterii imprudens
Villam:longe iam aberam:cum ſenſi:redeo
Rurſum:male uero me habens ubi ad ipſum ueni
Diuerticulum:conſtiti:cœpi mecum cogitare:
Hem biduũ hic manẽdũ eſt ſoli ſine illa quid tum
Poſtea? nihil eſt.quid nihil? ſi nõ tangẽdi copia.eſt
Eho ne uidẽdi quidem erit? ſi illud nõ licet:ſaltem
Hoc licebit certe extrema linea amare:aut nihil
Eſt.uillam prætereo ſciens:ſed quid hoc eſt
Quod timida ſubito egreditur pythias?

ſciens

Pythias

ſciens qdem ſed nõ minus amator q̃ prius. ¶ Sed qd.h.c.ſ.t.e.p. ex huius uerbis pſona in ſcenam ueniens & locutu/ra deſcribit & timida. ¶ Timida nõ ægra: turbata cõmota. Plau. Manũ ex mari timide: ſed hic ipſe uxorẽ inqt philo/menam pauitare neſcio q dixerũt timere. timidi: aliud naturale: aliud euentus eſt: ut addit ſe ſociam: tim. ſuper. ægle.

Vm rus &c. Hic nunc cã narrat cur ſtatim in urbem redeat phædria q diſceſſerat abſututus biduum ad tollen/dum iurgium militis ſed importune redit: uerũ erat tps reuocãdi phædriã in ſcenam poſtq̃ facta ſunt oia quæ illius abſentiã deſiderabãt. Phæ. phædria ſolus loqtur. cum eo rus egomet cœpi. i. incœpi cogitare mecum. i. mẽte uolutare inter uias. i. intereundum: uel in ipſis uiis aliam rem ex alia. i. nũc unã rem: nũc aliã: ut etiam Cice. ad petũ. Me quotidie aliud ex alio impedit. i. aliud poſt aliud. & Vir. nos alia ex aliis in fata uocamur. ita ut fit. i. queadmodum fieri ſolet. ubi. i. cum quid. i. aliqd. moleſtiæ. i. diſplicentiæ ut ita loquar eſt in animo: & cœpi inq̃ cogitare ea omnia in partem peiorem. i. deteriorẽ. qd eſt opus uerbis. i. quid attinet plura dicere poſt dictũ quid nũc ſubiũgam. dum. i. q̃diu puto. i. exiſtimo ſiue reputo hæc: & eſt aphæreſis: puto pro reputo. Putamus aũt inſtãtia reputamus pterita. ego præ/terii. i. ptergreſſus ſum. imprudẽs. i. per imprudẽtiam nõ cõſiderãs uiam quã ptranſibã. præterii ergo uillã. i. domum agreſtem quo ibã iam. abieram. i. ptranſiueram lõge. i. procul illam uillã. cũ ſenſi. i. pcepi. redeo rurſum. i. reuertor: & eſt tãtologia. uero. i. ſed. male hñs me. i. male ſanus: qa inſano uexatus amore. ubi. i. poſtq̃ ueni ad ipſum diuerticulum. i. ad ſemitam qua de uia diuertitur ac deflectit. nam diuerticulum ut ait Dona. eſt ubi iter de uia flectit: & proprie diuerticu/la ſunt in uia domicilia ad quæ de itinere diuertendum ſit. Conſtiti reſtiti illic & fixi gradum cogitabũdus totus cœpi cogitare. mecũ. i. apud me hæc ſequentia. hem interiectio laborãtis animi manẽdum eſt. i. oportet manere. hic. i. in hac uilla. biduum. i. ſpatio duorũ dierum. Manendum eſt mihi ſup. ſoli ſine illa. ſ. thaide hic quaſi in loco triſti & biduum quod tempus longum putatur amanti. Deinde intermiſcet cõſilium ſanæ mentis. qd tũ poſtea. i. qd inde ſequetur ſi biduum manendum ſit. nihil eſt manere. ſ. biduũ. deinde reſurgẽs amor incitat eum ut dicat. qd nihil. i. qũo dicis nihil eſſe biduũ abeſſe ſi nõ eſt copia. i. facultas tãgendi. eho ridicule additũ quaſi non ſecũ loquatur. ne quidem. i. nec etiam copia inq̃ uidendi erit? ſi illud non licet. i. pmittatur hoc eſt tangere: ſaltem hoc licebit. ſ. uidere certe. i. pfecto extrema li/nea appoſitiue dictũ. i. quod. ſ. uidere eſt linea extrema in amore. quattuor enim ſunt lineæ in amore. prima uiſus. ſecũ/da tactus. tertia oſculũ. quarta opus. lineæ ergo extremæ ſunt uiſus & opus: niſi dicatur extrema linea. queadmodum dr longis lineis quid fieri. i. de longinquo. Amare. i. amore frui. haud nihil eſt. i. eſt aliqd. prætereo uillã ſciens. i. nõ im/prudens: ſed nõ minus amator q̃ prius: & ideo amore impellor ad repetẽdam urbem. Sed quid hoc eſt: his uerbis per/ſona in ſcenam ueniens & locutura deſcribit & timida. ſed quid hoc eſt. i. quid hoc ſibi uult q pythias: egreditur. i. exit ſubito. timida. i. cõmota ægra animo ac turbata. Aliquid eſt timidum naturaliter. ut Cum canibus timidi uenient ad pocula damæ. Aliquid eſt etiam timidum ex euentu. ut Addit ſe ſociam timidiſq; ſuperuenit ægle.

Vm rus. Ecce adducta eſt una perſona accedit & altera. ſ. Phædria per quem lepus inueſtigabit & inueſtigatus reperiet: attribuit auctor redeũdi cãm ſimiliter de rure: ita quũ rus eo cœpi mecũ cogitare inter uias aliam rẽ ex alia re. i. unã rem poſt aliam. Ita ut fit ubi. i. poſtq̃ aliqd eſt moleſtiæ in animo: & ea omnia. ſ. uertere in peiorem partem: quia nihil adeo proſperum in mẽtem poteſt uenire quod in malum nõ uertam. hem hic eſt mihi manendum per biduum ſine illa? non ac ſi diceret manebo: ſed ad urbem redibo. Et ſi rediero quid tum poſtea? certe nihil facerem. Quid dixi nihil? certe aliqd erit: quia ſi non eſt copia eho ne. i. non erit copia uidendi ſaltem? certe erit: qa ſi illud. i. tan/gere. n. l. ſaltem hoc. i. uidere: & quæ utilitas diceret aliquis ſi uideris? Magna: quia amare extrema linea. i. per extremam lineam. ſ. uidendo: haud nihil eſt. ſ. multum eſt: uiſus eſt inferior gradus amoris: & ideo dicit extrema linea: & talia co/gitando quum prius imprudens uillam tranſiſſem: modo præteriens ſciens: ideſt ſpontanea uoluntate.

GVI. A | Cicero | Virg. | Tanto/logia. | Cõſtiti. | Timid' naturali/ter & ex euentu. | A

A Pythias ancilla. Phædria. Dorias ancilla.

VBi ego illũ ſceleroſum miſera: atq; ĩpium
Inueniã: aut ubi quærã? hoccine tam audax
Facinus facer eẽ auſum? pii. Ph. hoc qd ſit

VBi ego illum. ſ. m. a. i. in. In hac ſcena operæ/precium eſt delectationis ſpectatoribus ex q̃/rela ancillæ Thaidis atq; errore Phæ. ¶ Vbi ego illum: hoc initio oſtẽditur tanq̃ proſequẽtem fu/gientem pgreſſam eſſe perſonam. ¶ Sceleroſum mi/ſera. ſceleroſus eſt multorum: ſceleſt' uel unius. Scele/roſus proprie auctor eſt ſceleris. Sceleratus in quo ſce/lus ſit cõſtitutum uel cõmiſſum. Sceleroſum accuſa/tio perſonæ. ¶ Sceleroſum atq; impiũ: ſceleroſum in thaidẽ: impiũ in uirginẽ. ¶ Audax fa. ſ. eſſe. a. facinus facere figura archaiſmos. ¶ Hoc quid ſit uereor pro duob' unum dixit. ſ. uereor pro & neſcio: & uereor. ¶ Quinetiam inſup accuſatio facti. ¶ Scelus. αυξηϲιϲ. plus enim eſt ſcelus q̃ ſceleſt'. ut Luci. Carcer uix carcere dignus. ¶ Poſtq̃. l. ẽ. u. argumentum ab is q̃ ſunt poſt negociũ geſta: & mire poſtq̃ ludificatus eſt: & cõſcidit dixit: cum ille uidelicet dum uirgo relucta/tur hoc faceret: & mire expreſſit uitium illatum uirgi/ni ab eo quidem qui uitiare iam poſſet: ſed tamẽ eiuſ/modi ab adoleſcentulo cuius pp ter teneras adhuc ui/res ad explendum uenerem longiore noxa aduerſus.

DO. A | Sceleſt'. Scelera/tus. | Luci.

uirginem utendum fuit. Nam ideo præter occaſionē familiæ diſcedētis:tp̄s:locus:& cætera attributa negocio:ēt ſom/
nus uirginē opprimens adiuuat chæreā:& mire ludificatus potius q̄ cōplexus eſt:aut tale aliq̄d qd' amorem indicaret.
¶ Veſtem oēm.m.d.adeo ut nō amore fecerit:ſed iniuria:& uide ut ex hoc apparet multum uirginem reluctatam eſſe.
¶ Tum ipſam.c.c.multo melius q̄ ſi diceret capillū illi cōſcidit. Vt ego unguibus facile illi oculos inuolem. ¶ Nonne
credis pythiā id cōminari qd' a uirgine minus factū ſit:qd' q̄a puella nō potuit. ¶ Vnguibus.quibus armat̄ hic ſexus.
¶ In oculos quaſi amatori. ¶ Venefico:mutanti homines:& ex uirginibus mulieres facienti:an ueneſico amatori:q̄a

Vereor:Py.qn etiā īſup ſcelus poſtq̄ ludificatus eſt
Virginē ueſtem oēm miſeræ diſcidit illam capillo
Conſcidit.Phæ.hem.Py.q nūc ſi detur mihi ut ego
Vnguibus facile illi in oculos inuolem uenefico?
Phæ.neſcio qd ꝓfecto abn̄te nobis turbatū ē domi.
Adibo.qd iſtuc? qd feſtinas? aut quem q̄ris pythia?
Py.hem phædria ego quem quærani:abi hinc quo
Dignus es cum donis tuis tā illepidis.Phæ.qd iſtuc
Rei eſt? Py.rogas me.eunuchū quē dediſti nobis?
Quas turbas dedit? uirginem quam heræ dederat
Dono miles uitiauit.Phæ.quid ais? Py.perii.
Phæ.temulēta es.Py.utinā ſic ſint q mihi male uo/
Do.hau obſecro mea pythias qd iſtuc nam (lūt.
Monſtri fuit? Phæ.īſanus qui iſtuc facere eunuchus
Potuit.Py.ego illū neſcio qui ſciet hoc quod fecit
Res ipſa indicat.uirgo ipſa lachrymat.neq; cum
Rogites qd ſit:audet dicere:ille aūt bonus uir nuſq̄
Apparet:etiam hoc miſera ſuſpicor aliquid domo
Abeuntem abſtuliſſe.Phæ.nequeo mirari ſatis quo
Ille abire ignauus poſſit longius:niſi domum
Forte ad nos rediit.Py.uiſe amabo num ſiet.
Ph.Iā faxo ſcias.Do.pii.obſecro? tā īfandū facinus?
Mea tu ne audiui quidem.Py.at pol ego amatores
Audierā mulieꝝ eſſe eos maximos:ſed nihil poſſe
Veꝝ miſeræ mihi nō in mētem uenerat:nam illum
Aliquo concluſiſſem:neq; illi cōmiſiſſem uirginē.

Oui. amor uenenū occultū eſt:ut Occultum inſpires ignē
fallaxq; ueneno:& lōgum bibebat amorē. ¶ Neſcio
quid pro.a.n.t.eſt.d.aut ſubdiſtinguēdū eſt & ſubau
diēdum me:aut archaiſmos figura eſt abſente nobis:
pro nobis abſentibus.Pompo.Sine ergo iſtuc p̄ſente
amicis inter cœnā.Varro in Marcellum.Id præſente
legatis oībus exercitu pronūciat. ¶ Abſente no.cum
ſic dicit p̄poſitionē ponit abn̄te:ac ſi diceret corā ami
cis. ¶ Quid.f.ꝓperas:turbaris & trepidas.Salu.Pro
Saluſt. perātibus uel feſtinātib⁹ in ſūma inopia p. ¶ Ego q.
q.deeſt rogas eunuchū.q.d.n.q.t.de.aut αντιπτω/
σισ eſt caſus pro caſu:ut urbem quā ſtatuo ueſtra eſt:
aut quē cum interrogatione ꝓnūciandum:ut ſit qua
lem.Quidā uolūt quē diſtiguere.q.d.qualē:ſed ne/
ſciunt hac figura multū ueteres uſos eſſe:Eunuchum
enim quē ad dediſti uerbū rettulit:nunc ergo addidit
ꝓpter aliud aſſumēdum
extrinſecus is eunuchus:nam quotiens uno noīe aut
ꝓnomine diuerſæ declinationis enūciationes cōpre/
hendunt̄:neceſſe eſt ꝙ alteri accōmodatū fuerit ab al/
tero diſcrepare:ut quē dediſti q̄s turbas dedit:& quē
& q̄s.ſ.accipere:q̄ſi dixerit:q̄lem eunuchū:& quales
turbas. ¶ Quid ais.hoc admirātis eſt magis q̄ inter/
rogātis. ¶ Temulēta es:ebria a temeto:quo noīe an
Tremu/ tiqui graue uinū appellabāt:eo ꝙ tētaret mētem.i.la/
lentus. befactaret.Vir.Temuiſq; lageos.Tētatura pedes olim
Virg. uinctura q; linguā. ¶ Vtinā ſic ſient qui.m.m.u.bn̄
ſe nō ebriam eē in maledictū uerbum ꝓbat:quaſi ue/
ro temulēta eſſe infœlicitatis ſit ꝓculdubio:q̄a nō ne
gat ſe eſſe ebriam:ſed nō uino:ueꝝ malo ebriam uult
itelligi. ¶ Ahu obſec.m.p.mea:& meatu & amabo
& alia huiuſcemodi mulierib⁹ apta ſunt blādimēta.
¶ Quid iſtuc nam monſtri fuit? quippe monſtrū eſt
oē cōtra naturam:ſi igit̄ eunuchus eſt & uitiauit uir/
Mōſtrū. ginem cōtra reꝝ naturam factū eſt:& recte mōſtrum
eſt:& ordo eſt. ¶ Quid nam.i.m.f.quid iſtuc.f.p.e.:iſtuc facere honeſtius apud puellam.q̄ ſi uitiare dixiſſet:& pōt ui/
deri aliq̄d nutu ſignificare. ¶ Ego neſcio illum q ſiet hoc qd' fecit bene uitiauit eunuchi nomen ut uitiaſſe
uirginem obtinere poſſit. ¶ Virgo ipſa lachrymat:nūc oñdit qd fecerit & oſtēdit argumentis. ¶ Neq; cū rogitas.q.ſ.
a.d.quid ſi uerberata eſſet:nō puderet quæri:hæc aūt iniuria apud uirginem non habet nomen. ¶ Bonus uir.ironi/
cos.non enim eunuchus dixit. ¶ Iam nuſq̄ apparet.neſcias utrum fuga eius quærat̄ an culpa conſtat hæc argumenta
eſſe:ꝙ ipſe uirginem uitiauerit. ¶ Bonus uir.bn̄ uir q̄a hoc illum eſſe cōtendit. ¶ Etiam miſera hoc.ſ.bn̄:& quia ſuſpi
catur uirginem uitiatam. ¶ Nequeo mirari.ſ.bene hic oēs ſuſpitiones ad eunuchū quē nouit reuocat:neſcit chæream
ſiquidem hūc eſſe:& mira locutio:pro eo qd' eſt neſcio. ¶ Nequeo mirari ſatis quo ille abire ignauus poſſit longius.
¶ Viſe amabo ſi domi ſubaudiēdum eſt:aut num ſi quod dicis. ¶ Sed.n.p.ut uolūtas rei ſit & non facti. ¶ Verum
m.n.i.m.u.non nihil poſſe eos:ſed amatores eſſe maximos:ad partē enim ſentētiæ ꝑtinet quod dicit nō in mētem ue/
nerat non ad totū quod audiuiſſe ſe dudū etiam niſi penitus negatiue conſideraueris controuerſia inerit:ſi enim nihil
poſſe audieras qd eſt quod in mentē non uenerit ut uitares. ¶ Verum igit̄ amatores.m.e.m.a.quod ipſum uitādum
Venire I fuit. ¶ Neq; enim.hoc ſatis eſt ad pudicitiā ſtuprū uitaſſe cū īpudica fieri uel ſolo oſculo poſſit:quam oīno integram
mentem & illibatam uelis:an ueꝝ non erit coniunctio ſed nomen ut illud quaſi falſum audierit:hoc autem quod uerum inuen/
Cicero. tum eſt:non ipſa ſuſpicata ſit:nam in mentem uenire non reminiſci tantū:ſed etiam cogitare ſignificat.Sic Cice.In mē/
tem.t.n.u.c.p.ſ.i.non cogitas non ſuſpicaris. ¶ Verum.m.ſi uerum pro coniunctione accipimus ſubaudiendum erit
amatores mulierum eos eſſe maximos. ¶ In mentem enim uenit:non quod audieram:ſed quod hic fecit:an nō aliud
in mentem uenerat:non ſcilicet facturum fuiſſe quod fecit:non in mentem uenerat:aut non erat cogitatum:aut ab ea
recordatum

recordatum. ¶ Nam illum.a.c.mire concluſiſſem dixit ut ſæuam feram.ſic alibi. Concluſam hic habet uxorem ſæuã.
¶ Neq; illi.c.u.ſi uel amatorem tantum meminiſſem.

VBi illum &c. In huius ſcænæ initio oſtenditur progreſſam eſſe perſonam ancillæ thaidis tanq̃ proſequentem GVI. A
fugientem pythias. Vbi:ideſt in quo loco ego miſera inueniam illum.ſ.chæream ſceleroſum : ideſt ſceleribus
plenum:quia thaidem quæ ei credebat illuſit.atq; impium:ideſt iniquum & improbum in uirginem.ſ.cui
uim attulit. Sceleroſus eſt multorũ ſcelerum. Sceleſtus uero eſt.uel(ideſt etiam)unius.ſceleroſus eſt proprie auctor ſce/
leris.ſceleratus in quo ſcelus ſit conſtitutum & commiſſum.aut:ideſt uel ubi quæram illum ſceleroſum. Hoccine:ideſt Scelero/
ne uerum eſt aut credibile ipſum ſupple ſceleroſum eſſe auſum facere hoc.tam audax.ideſt tam importunum facinus & ſus
tam proteruum ac petulans.perii:ideſt perdita ſum.Phæ.uereor:ideſt & neſcio & timeo quid hoc ſit qđ conqueritur Vereri
pythias.Py.quin etiam:ideſt atq; etiam.inſuper:ideſt prætera poſtq̃ ſcelus pro ſceleſtus : ſed auxeſis eſt : plus eſt enim Ludifica
ſcelus q̃ ſceleſtus:ludificatus eſt.ideſt decepit:illuſit uirginem:ideſt puellam dono datam:diſcidit : ſcilicet diſrupit.om/ ri
nem ueſtem.i.totam ueſtem illi uirgini miſeræ.tum.i.deinde.conſcidit:ideſt lacerauit illam capillo.multo melius.q̃ ſi Diſcide/
diceret capillum illi conſcidit.Phæ.hem interiectio indignantis.Py.qui ſcilicet eunuchus(continuat enim ſermonem re & cõ/
ſuum pythias)ſi poteſt hic ſi capi pro utinam:inde o ſi ut ſit ſenſus utinam nunc detur mihi ut inuolem.i.in modum ſcindere
auis uolantis celeriter ſaliam in capillos illi uenefico.i.mutanti homines & ex uirginibus mulieres facienti.aut uenefi/ Inuolaſ
co.ideſt amatori.nam amor uenenum occultum eſt. Virgilius. occultum inſpires ignem fallaxq; ueneno. Veneficus,p/ unguib⁹
prie dicitur qui uenena miſcet. & per illa alienæ uitæ inſidiatur qui alio nomine dicitur intoxicator.ut ergo ego inuo/ uenefic⁹
lem unguibus:ideſt per ungues in capillos illi uenefico.Phæ.profecto neſcio quid eſt turbatum : ideſt perturbatum
domi abſente nobis:ideſt nobis abſentibus. ſingularis pro plurali.adibo:ideſt accedam ad eam. Quid iſtuc.ideſt iſtud
eſt ſup.quod ita quæreris.o Pythia quid:ideſt cur feſtinas:ideſt properas turbaris:& trepidas : aut o Pythia quem ho/
minem ſupple quæris:ideſt inueſtigas & proſequeris.Phæ.hem interiectio indignantis rogas ſupple quem quæram?
abi hinc:ideſt diſcede a nobis. quo:ideſt in quam partem. dignus es.abire. quaſi dicat in malam rem cum tuis donis.
tam illepidis:ideſt inuerecundis.Phæ quid iſtuc rei : ideſt quid iſta res eſt.Py.rogas : ideſt interrogas me.is Eunuchus Illepiduſ
ſupple quem eunuchum dediſti thaidi.quas turbas:ideſt turbationes dedit nobis. queadmodum dicimus ſermonem
quem audiſti non eſt meus:urbem quam ſtatuo ueſtra eſt.ſic etiam hic eunuchum quem dediſti ubi uel eunuchum po
nitur pro eunuchus:caſus pro caſu.uel extrinſecus ſumitur ſiue ſubauditur is eunuchus prout interpretanti placet. Alii
capiunt interrogatiue quem pro qualem ut ſit ſenſus. quem:ideſt qualem eunuchum dediſti. quas:ideſt quales turbas
dedit nobis.ipſe uitiauit:ideſt ſtuprauit & uiolauit uirginem quam miles Thraſo dederat.heræ : ideſt dominæ thaidi:
dono:ideſt pro dono.Phæ.quid ais? quaſi nõ credat aut intelligat:& eſt admirantis.Py.perii:ideſt perdita ſum.Phæ.
es temulenta:ideſt uino ingurgitata & ebria a temeto quo nomine antiqui graue uinum appellabãt eo q̃ tẽtaret men/
tem:ideſt labefactaret ſiue perturbaret.Py.utinam illi qui mihi male uolunt ſic ſint ebrii ſup.ut ego ſum quaſi dicat nõ
ego me eſſe ebriam at non uino:ſed malo & indignatione. Dorias hau interiectio indignationem oſtendens & dolo/
rem:quia uidebat alteram ancillam ſic dolentem.mea Pythias:mea blandimentum mulieri aptum eſt ut & amabo &
mi & alia id genus. quidnã:ideſt quid iſtud monſtri fuit.ideſt quid fuit iſtud inopinatum & contra naturam factum?
quippe omne monſtrum eſt quod eſt contra naturam ſeu prætergreditur naturæ modum. Nunc autem contra natu/
ram factum eſt ſi eunuchus ſtuprauerit uirginem.Phæ. Inſanis:ideſt a tuo ſenſu deſtitueris:qui ideſt quomodo Eunu/ Inſanire
chus potuit facere iſtud:hoc eſt uirginem ſtuprare.Py.ego neſcio:ideſt non cognoſco illum qui ſit qui ſtuprauerit uir/
ginem:ideſt ſit Eunuchus necne.res ipſa:ideſt ipſe effectus indicat : ideſt liquido oſtendit hoc uitium quod fecit uir/
ginem uiolando.ipſa uirgo lachrymat pro lachrymatur : ideſt eſt effuſa in lachrymas neq; audet dicere quid ſit.nam
hæc iniuria apud uirginem non habet nomen.cum rogitas:ideſt interroges eam autem:ideſt ſed.ille bonus uir bonus
per ironiam & bene uir.quia uirum ſe eſſe oſtendit non eunuchum nuſquam:ideſt in nullo loco.apparet : ideſt facit
copiam ſui ſeu præſto eſt. Etiam ego miſera ſuſpicor:ideſt opinor hoc uidelicet ipſum eunuchum abeuntem abſtuliſſe
aliquid domo:ideſt ex domo Thaidis.Phæ. Nequeo ſatis mirari:ideſt neſcio.quo : ideſt in quem locum ille ignauus Ignauus
& inualidus poſſet ire longius niſi ſi forte rediit domum ad nos.id eſt quod dicitur uulgo penes nos : ſed de eo di/ Ad nos
cendi genere ſatis eſt dictum.Py.amabo blandimentum muliebre quaſi rogo te per amorem uiſe:ideſt uade ad uiden/ & penes
dum.num ideſt nunquid ſit domi.Phæ.iam ideſt ſtatim faxo.ideſt faciam ut ſup.ſcias an illic ſit necne.Do.perii.o tu nos
mea:blandimentum muliebre eſt.obſecro:ideſt quæſo uidiſti ne ſup.uel audiuiſti facinus : ideſt flagitium : tam infan/ Faxo
dum.ideſt tam deteſtandum & abhominandum ego quantum ad me ſpectat.ne quidem : ideſt nec etiam audiui tale
facinus ſcilicet Py.at:ideſt ſed audieram eos eunuchos eſſe maximos amatores mulierum:ſed audieram eos nihil poſſe
ita quod non deerat uoluntas.ſed facultas. Verum:ideſt ſed non uenerat in mentem mihi miſeræ:ideſt ego miſera non
eram ſuſpicata uel non cogitaueram eos eſſe ſup.amatores mulierum maximos. In mentem uenire non ſolum ſignat
reminiſci ſed etiam cogitare & ſuſpicari:nonnulli capiunt uerum ut ſit nomen & ſit ſenſus:audieram quidem eos ni/
hil poſſe tamen illud audieram falſum:uerum autem : ideſt rei ueritas non uenerat mihi in mentem : ideſt ueritatem Conclu/
non cogitaueram.nam concluſiſſem:ideſt incluſiſſem tanquam ſæuam feram.aliquo : ideſt in aliquo loco uel in ali/ dere
quem locum trudendo concluſiſſem.nam in concludendo modus localis adeſſe intelligitur.neq; cõmiſiſſem.i.cre/ Cõmitte
didiſſem ſiue tradidiſſem illi uirginem cuſtodiendam. re

VBi ego:ecce inducitur Pythias:quæ aliis præmiſſis perſonis ignorantibus factum eunuchi nunciet : & eas ad A
inquiſitionem ſecum compellat. Exit ergo de domo Thaidis attonita quærens eunuchum qui aufugerat.

Hoccine tam audax facinus facere eſſe auſum.ſ.decuit.ut ideſt qualiter ego inuolem.Neſcio quid turbatum eſt nobis
domi abſente ſcilicet me.Quid iſtuc?ſcilicet eſt.Quum prius ſigillatim inductæ ſunt pſonæ ex diuerſis occaſionibus
ecce conueniunt ut de inueſtigatione eunuchi loquantur:& inuenire quis ſit elaborent.Perii:quia non inueniam quis
mihi credat.Temulenta es:ideſt ebria.Tu certe inſaniis quia.Qui:ideſt quomodo iſtuc &c.obſecro eſt uerbum interie/
ctionaliter poſitum.Sed nihil poteſſe pro poſſe mulieri facere poteſſe antique dictum.Verum:ideſt ſed non uenerat mi
hi in mentem:ideſt in memoriam eos ita amare mulires.Namſi ueniſſet in mentem illum &c.

DO. EXi foras ſceleſte at.e.r.ſ.Iocundus error in e
A quo non dubitet Phædria ipſum eſſe qui
quæritur.uerū inſuper ſic aggreditur tan/
quam ſit ipſe ſceleſte:quale eſt ſceleſtū appellari qui
nihil ſciat.¶ Reſtitas:neceſſario reſtitat qui miratur
ſe protrahi.¶ Fugitiue:& ſceleſtum:& fugitiuum
increpat:in hūc crimen trāſferens Chæreæ.¶ Pro/
di male cōciliate.Opportune adoleſcens hic expro/
brat munus magno emptum:male magno ſignifi/
Plautus cat:ut Plautus in amphitriōe.Hæc nox iſta eſt exer/
cendo ſcorto conducto male:ergo male conciliate:
Ois con magno empte ſignificat:nam ois conuentio conci
uentio liatio nominat:cōciliatum ergo magno emptum.
Os di/ ¶ Os ut ſibi diſtorſit:& hic memor adoleſcens in/
ſtorqre ſinuandi muneris dicit illum ſibi os diſtorſiſſe.Os
aūt dicimus illi diſtorquere:quē natura pulchrum
deturpamus.¶ Quid tibi huc reditio eſt.eleganter
ei reditio obiicitur:qui reuera loco ſe non mouerit.
¶ Quid ueſtis mutatio:ſic ueteres.Plautus in tri/
nūmo.Quid tibi interrogatio:aut cōſilium huc ac/
Cecilius ceſſit Cecilius quid tibi aucupatio:argu/
mentum:aut de amore uerificato eſt patri.¶ Pau/
lulum ſi ceſſaſſem Pythia:familiare eſt iratis auertere
ſe ad aliam perſonam ab ea in quam cōmouentur.
¶ Ita iam adornabat fugā:ueſte mutatus.nā liberi
ueſtem hēbat utpote Chæreæ:ſeruiq; uero atq; eu/
nuchi depoſuerat.Ita iā adornabat.figura ut ſupra
adornāt ut lauent.¶ Habes ne hominem amabo.
hæc oia Pythias cernens eunuchum dicit.Id enim
Quidni erat iocūdū:ut quærat illum quē uidet.¶ Quidni
habeam:quidni:quid niſi:hoc eſt cur non habeam.
¶ Vbi uero eſt.Dorionē non cōtemplata dicit ubi
eſt:qa non ipſum ſed alterꝝ nouit.¶ Rogitas.non
uides ſtomachabat uterq; errans mirifice.illa ꝙ eu/
nuchum credidit Chæreā uidens:hic quod eunu/
cho obiicit quod commiſit Chærea:pro eo.ſ.hunc
iam tangens eunuchū dicit hoc phædria.¶ Hunc
oculis ſuis.n.n.quiſq̄.u.Phæ.archaiſmos eſt figura
pro noſtrorꝝ uel noſtrarum.i.quæ familiæ noſtræ
ſunt:ut parum ſit nō uidiſſe thaidē.niſi addatur ne
familiarium quidem ullam eſſe quæ hunc uiderit.
¶ Quiſq̄.antiqua locutio eſt.¶ Non uidit totidē
iiſdē uerbis repetit:& interrogatio admirātis ſtupo
rem oſ̄dit etiam ueluti cōſentientis.¶ Nā q alium
habui neminē.bene ad illud quod ait.An tu hunc
quaſi ex multis.¶ Ahu ne cōparandus qdem eſt.
ahu interiectio eſt cōturbatæ fœminæ nec cōſtantis
ſibi.¶ Ille erat honeſta facie ac liberali:
erat quaſi de mortuo:aut qui nō eſt in domo thai/
dis:quia fugit.¶ Honeſta fa.ac li.cōmode deſcri/
ptus eſt Chærea.¶ Nūc eo tibi uidetur fœdus.face
te uidet fœdus non enim eſt.¶ Tace obſecro.apte
dictum

A Phædria. Dorus. Pythias. Dorias ancillæ.

EXi foras ſceleſte.at etiam reſtitas fugitiue.
Prodi male conciliate.Do.obſecro.
Phæ.ah illuc uide os ut ſibi diſtorſit carnifex:
Quid huc reditio eſt?qd ueſtis mutatio?qd narras?
Paululum ſi ceſſaſſem Pythias domi nō offēdiſſem:
Ita iam adornabat fugam?Py.hēs ne hoiem amabo?
Phæ.qdni habeam?Py.o factū bñ.Do.iſtuc pol uero
Bene.Py.ubi eſt?Phæ.rogitas?num uides?Py.uideā
Obſecro quem?Phæ.hūc.ſ.Py.qs hic eſt obſecro hō?
Phæ.q ad uos deductus eſt hodie.Py.hūc oculis ſuis
Noſtrum nunq̄ quiſq̄ uidit Phædria.Phæ.non uidit?
Py.an tu hūc credidiſti eē obſecro ad nos deductum?
Phæ.nā q aliū habui neminē.Py.ahu ne cōparandus
Hic qdem ad illum eſt ille erat hōeſta facie & liberali.
Phæ.ita uiſus eſt dudum:qa uaria ueſte exornatus fuit
Nunc eo tibi uidet́ fœdus qa illam nō habet.Py.tace
Obſecro q̄ſi uero paululum īterſiet:ad nos deductus
Hodie eſt adoleſcentulus:quē tu uero uidere uelles
Phæ.hic eſt uictus:uetus:ueternoſus:ſenex:
Colore muſtelino.Phæ.hem quæ hæc eſt fabula?
Eo redigis me ut qd emerim egomet neſciā:eho tu?
Emin ego te?Do.emiſti.Py.iube mihi denuo rñdeat.
Phæ.roga.Py.ueniſtin hodie ad nos?negat:at ille
Alter uenit ānos natus.xvi.quē ſecū adduxit pmeno
Phæ.age dū hoc mihi expedi primū:iſtam quā habes
Vnde habes ueſtē?taces:mōſtrū hois nō dictur' es?
Do.uenit chærea.Phæ.frater ne?Do.ita.Phæ.quādo?
Do.hodie.Phæ.q̄dudum?Do.modo.Phæ.quicum?
Do.

dictum eſt tace fœminino ſtomacho:quaſi impudenter aſſiſtenti formæ improbæ: & argumenta inaniter: pertinaci/
terq; inuocanti.❡Tace obſecro.de conſuetudine dictum eſt tace:& bene additur obſecro:ne tace ipſum uideatur iniu/
ria.❡Quẽm tu uidere uero uelles Phædria:commota aduerſus Phædriam cogitur eum laudare cui irata eſt: & ideo
totum callide.Quem tu.u.facete quaſi nec hunc:nec ipſum qui miſit conſpectum uelit.Quem tu.quem talem:& bre/
uiter forma eius laudata eſt cum prolixius illius ſit deſcribenda deformitas.❡Quẽ.t.u.u.uero pulchre.pulcher enim Pulcher
eſt cuius forma nec odium nec conuitium cõmeruit.Luci.in ſaty.Atinidi ſacci ex facie delegeris.❡Quem.t.u.quare Luci.

Do.cum parmenone.Phæ.noras ne eum prius?
Do.non:nec quis eſſet unq̃ audiueram dicier.
Phæ.unde igitur fratrem meum eſſe ſciebas?
Do.parmeno dicebat eũ eẽ:is dedit mihi hãc ueſtem.
Phæ.occidi.Do.meã ipſe iduit:poſt una ãbo abierunt
Foras.Py.iam ne ſatis credis ſobriã eſſe me?& nihil
Mentitã tibi?iam ſatis certũ eſt uirginem uitiatã eſſe.
Phæ.age nunc bælua credis huic quod dicit.
Py.quid iſti credam?res ipſa indicat.
Phæ.concede iſtuc paululum.
Audin etiam nunc paululum.Py.ſat eſt.
Phæ.dic dum hoc rurſum.chærea tuam ueſtem
Detraxit tibi?Do.factum.
Phæ.& eam eſt indutus.Do.factum.
Phæ.& pro te huc deductus?Do.ita.
Phæ.iuppiter magne o ſceleſtũ:atq; audacem hoiem.
Py.ue mihi miſeræ ẽt nũc nõ credis idignis nos eſſe
Irriſas modis.Phæ.mirũ ſi tu credas quod iſte dicat.
Py.quid agam neſcio.Phæ.heus tu negato rurſum
Poſſum ne hodie ex te exculpe uerũ.uidiſtin fratrem
Chæream?Do.nõ.Phæ.non poteſt ſine malo fateri
Video.ſequere hac:modo ait:modo negat:ora me.
Do.obſecro uero te phædria.Phæ.I intro.Do.hoi hei.
Phæ.alio pacto honeſte quomõ hinc habeam neſcio:
Actũ eſt:ſiquidẽ tu me hic etiam nebulo ludificabere.
Py.parmenonis tã ſcio eſſe hãc technã:q̃ me uiuere.
Do.ſic ẽ.Py.iueniã pol hodie parẽ ubi ei referã grãm
Sed nunc quid faciendum cenſes dorias?Do.
De iſtac rogas uirgine?Py.ita utrũ taceã ne an ꝑdicẽ.
Do.tu pol ſi ſapis:qđ ſcias.neſcias:neq; de eunucho
Neq; de uitio uirgis:hac re & te ab oi turba euolues:
Et illi gratum feceris:id modo dic abiiſſe domũ.Py.ita.
Faciã.Do.ſed uideon chremẽ:thais iam aderit.Py.qd
Ita?Do.qa cũ inde abeo:iã tũ incœpat turba iter eos.
Py.tu aufer aurum hoc:& ego ſcibo ex hoc quid ſiet.

tu:an quia iſta iam non uelit uidere irata ſcilicet ob
uitiatam uirginem:an tu quaſi ſpectator elegãs for/
marum:& qui amator ſis Thaidis.❡Hic eſt uiet⁹. Vietus
u.ſe.ſic hoc totum pronunciãdum quaſi iraſcatur Vineta
huic propter quem laudauerit Chæream.❡Vietus Vites
mollis:flacciduſq; & flexibilis corpore: unde & ui/ Vietores
mina uineta uites uietores dicũtur: & uiere religare Viere uer
dicit:qa uietis uirgis religare poſſumus quodlibet. bum
Lucre.Araneæ dixit uietam ueſtẽ:idẽſt putri mol/ Veterno
licie præditam.❡Vetus ad uituperationẽ mõ:non ſus
ad laudem ponitur:ut Veteris poetæ m.r.ueſtus eſt Veternũ
cuius diminutiuũ eſt uetulus.❡Veternoſus mor/
bo uetere confectus:ideſt ueterno:quales ſunt q hy/
dropem patiũtur: & recte.nam ſæpe eunuchi in ſe/
necta ueternoſi fiunt:& cito hoc laborant morbo.
Senex.ex morbo ægritudineq; rugoſus.Senex.utq;
ſenex:an quia ita uidetur ob deformitatem.❡Co/
lore.m.errauit Teren.non intelligens menadricum
illud ait autem ſtellionem animal quod
lacertæ non diſſimile eſt maculoſo corio:nãq; ad id
genus coloris facies exprimitur eunuchorum:quia
plærīq; lentiginoſi ſunt hinc ergo errauit:ideo quia
muſtella dicitur ego adhæſio/
nem ſequor qui recte intellexit Teren.dicẽtem mu/
ſtelino colore eunuchum dixiſſe coloratũ:uelut ſub
liuido colore:quia uere eunuchi aut ex cãdidiſſimis
lentiginoſi fiunt:ut ex gallis & huiuſmodi occiden
talibus:aut ex fuſcis ſubliuidi.ut ex armeniis & aliis
orientalibus.❡Vt quid.e.e.n.pro nõ meminerim:
uel nõ agnoſcam.❡Eho tu.e.e.irato ſtomacho ſic
ait:& an hoc fecerit:ut ex alio conatur audire.quare/
nus hæc audiat.an hæc fecerit dubitatiue.❡Mihi.
d.r.hoc eſt quod Cice.in rheto.ait cõtra firmam ar/ Cicero
gumentationem:aut aliquam æq; firmam.aut fir/
miorem opponimus.hæc eſt aũt æq; firma.❡De/
nuo aũt ad reſpondeat pertinet nõ ad mihi.❡De/
nuo.r.iube uero mihi: denuo intelligendum eſt.
❡Roga:mire utriuſq; fiducia confertur: & apud
utrũq; eſt ueritas:cum uterq; fallatur.❡At ille.a.u.
bene inſtitit quaſi ex parte iam obtinuerit Pythias.
❡Age.d.h.m.ex.hæc plautina ſunt:cum in iiſdem
longa ſit diſputatio:ſed mire a Teren.proferunt ad
eius exemplum:& quod eſt plus carẽt plautinis nu
gis.❡Age dum.hortãtis eſt:& adiuuat ex animo
loquentẽ.❡Taces.& recte taces:quia metuit chæ/
ream.❡Monſtrum.h.bene eunucho dictũ eſt mõ/
ſtrum hominis hoc eſt nec mas nec fœmina exiſtens:ſicut & ſupra ſenem dixit mulierem.❡Quamdudum.m.No/
ta modo aperte pro præterito tempore dictum eſſe.i.quamdudum.nam qui uitiauerat uirginem non modo longe
ante ueſtem mutauit cum eunucho Phædriæ.❡Quicum præpoſitio cum his dictionibus ſupponitur:quicum no/ Quicũ
biſcum:uobiſcum:in cæteris uero ita ut ipſum nomen præſcribit præponitur:ut cum amicis:cum exercitu:cum aduo/ ꝑpoſitio
catis.❡Vnde igitur fratrem meum eſſe ſciebas.utpote nouitius:quiq; ex Pyræo raro diſceſſerit: & longo interuallo
in aſtu uenerit:& hæ ſunt obliquæ interrogationes:quibus uti oratores uidemus: cum deriuare teſtimonium nitun/

tur:& ideo ſic ait Phædria:ut fruſtretur omnia quæ confeſſus eſt Dorus:uult enim fratri eſſe conſultum.℄ Parmeno d.e.e.prope infirmatum teſtimonium eſt.Quod enim ſic ait parmeno dicebat eum eſſe falſum eſſe poteſt: & mire ſic ait:ut Sola mihi talis caſus Caſſandra canebat.Sic autem dicimus quando non ſemel quod factum fuerit: ſed ſæpius demonſtramus.℄ Iam ſatis credis ſo.m.quia ſupra dixit.Temulenta es:& quaſi grauem iniuriam hoc dicto paſſa ſit & memoriter dictum rettulit:ut En ego uicta ſitu:& pulſus ego:Iam ſatis.c.eſt.u.u.ordine agit: cum primum de ſe: tum de aduerſario loquitur.℄ Credis.h.q.d.a perſonæ qualitate derogat fidem:nam quid credendum eſt ſeruo eu/nucho fugitiuo.℄ Et quidni iſti.c.r.i.in.hoc a perſona quæ cum uincebatur oratorie ad factum ſe rettulit.℄ Conce/de iſtuc.p.ad ſe uerſum dicit iſtuc:ut longe ſit a Pythia:Eunucho enim dixit Phædria.℄ O ſceleſtũ atq; au.h.chæream ſcilicet uel parmenonem:ſed ſic pronunciandum eſt:ut putet ancilla de eunucho dici hoc ipſum qui præſto eſt ideo illa infert.℄ Ve mihi.e.n.n.c.ue mihi.hoc totum ue mihi quidam a Pythia uſq; ad irriſas modis dici exiſtimant.℄ Mi rum ni tu.c.q.i.d.u.an ſerua quod ſeruus:an ſtulta quod ſtultus:an fœmina quod Eunuchus.℄ Mirum nĩ tu: clare dicit quidam preſſius putant.℄ Heus tu negato rurſum.rurſum non ad negationem pertinet: ſed ad interrogatio/

Rurſus retro. nem:ut ſit rurſus interrogatus.℄ Rurſus retro:ideſt econtrario:ac per hoc contrarium ſuperioribus dicito. ℄ Non poteſt ſine malo fateri uideo amplificatio & dilatio quæſtionis argumentum eſt nihil conſtitiſſe ad id quod pro pœ/na minatur:non tanquam iam incerto:ſed etiam falſo teſte:deinde ipſum fateri conſideramus quale ſit: non eſt teſtis fateri ſed rei.igitur ut in illum culpam transferat uniuerſam fateri dixit non indicare: ut ipſe reus non alieni facti teſtis eſſe dicatur.Non poteſt ſine malo quaſi nec hæc fuerit:nec illa confeſſio:in quibus nulla ueritas ſit. ℄ Sequere hac: quaſi ad tormenta.℄ Modo ait.modo negat:teſtis ab aduerſario conuincitur falſitatis: aut a ſeipſo ſi uariauerit dicta priora.quia non potuere conuinci ab inconſtantia teſtis:præſidium defenſionis inquiſitum eſt.℄ Ora me: hoc len/tius ut ſit cauſa ſæuiendi.℄ Obſecro te uero phædria:bene uero:nam quia ille dixerat ut ſimularet preces: hic anxius uero addidit:oſtendens uero ſe rogare & ex animo non ut ille uidebat dolo.℄ I intro: terribiliter dũmodo cum ſub/moueat.℄ Intro:utrum intro domum ad phædriam:an ad thaidem:ſed non oportet ad thaidem intelligi: ne celan/darum rerum iudex teneatur. ℄ Hoi hei:bene hoi hei ℄ Ruſticum po/ſuit:utpote & ſerui & nouitii:& eſt deploratio ab eis ſit dicta.℄ Actum eſt.ſiquidem hoc rurſus clare.& ſic dici tanq̃ adhuc iratus eunucho ſuo.℄ Alio.p.honeſte contra officium fuit mentiri docuiſſe ſeruum:& affuiſſe mendacio libe/ralem adoleſcentulum:ſed uide queadmodum defendatur animoſe:dum ſe mentiri coactum ſentit:dum conſulit ho/neſtati:hanc autem cauſam longæ ſermocinationis ad hoc induxit artifex poeta:ut apud omnes iam certum ſit a chæ/rea uitiatam uirginem:ne ullo errore impediantur ulterius nuptiæ: uel finis fabulæ differatur.℄ Alio pacto.h.nullo alio.ſ.niſi per hanc fallaciam.℄ Parmenonis tam eſſe hanc.t.q̃ me.u.ſcio:deeſt magis ut ſcit magis ſcio q̃ me uiuere. ℄ Inueniam hodie pol parem.hæc eſt præœconomia ad futurum exitum fabulæ: nam dum ſe ulciſcitur Pythias fit indicium patri Chæreæ:& confirmantur nuptiæ.℄ Vtrum ne taceam an prædicem:tertium parelcon:abundat enim aut utrũ:aut ne:aut certe hoc fit ut ſit figura πλεονασμοσ.℄ Tu pol ſi ſapis quod ſcis neſcias.Nõ poſſumus neſci/

Virg. re quod ſcimus:ſed ita ut concordia diſcors. Virgilius.Sequiturq; ſequentem.De eunucho quod fuerit tu pol ſi ſapis quod ſcis neſcias.Videmus cur nolit poeta de uitio uirginis continuo ſcire Thaidem:ne de improuiſo malo uehemen tius cõmoueatur:ac doleat:an ut ex eiuſdem uirginis habitu:uultuq; iſta cognoſcat:quod eſt actuoſius:an quod pro/ximum uero eſt ut illam & Thais & frater ignorantes uitiatam animoſius aduerſus militem defendant repetitum eam uenientem cum tanto ſtrepitu ac minis:nam quo ore præterea diceret Thais Chremeti de ſororis pudore ſollicito. Educata eſt ita ut teq; illamq; dignum eſt.ſi ſciret eam uirginem non eſſe de eunucho ꝙ Chærea ſit non Eunuchus.

Quod ſcis neſcias. Quod ſcis.n.de eu.unde in heauton.Neſcias quod ſcis ſi ſapis:& hoc eſt quod dicitur.Quod ſcis neſcias:prouerbia/le eſt:& multum apud dialecticos tractatum:ut facio:& non facio:& amicus ſum & non ſum:& audio & non audio: & cætera huiuſmodi.℄ De uitio uirginis:ꝙ iam mulier facta ſit. ℄ Hac re de.o.t.euolues te.cauſa quæſita curante iurgium cum milite Thais neſciat uitiatam uirginem.℄ Et illi gratum feceris:cui niſi uirgini cuius crimen ut ſupra a ſilentio texeris:præſertim tacentis iniuriam ſuam:& ſic dolentis amiſſam uirginitatem: ut nec confeſſionem ſuæ cala/mitatis ſubire poſſit.℄ Id modo dic.a.d.id pro hoc ſubiunctum pro præpoſitiuo.℄ Thais iam.a.bene dixit aderit: huic enim aderit thais.Quia cum in.a.aliam cauſam ex alia ſuppoſuit.q.d.uideo cauſam.

GVI.A E Xi foras &c.Hic uideri poteſt iucundus phædriæ error qui non dubitet ipſum eſſe qui quæritur:eumq; ſic aggreditur:ac ſi eſſet ipſe Phæ.phædria exturbans ac trahens eunuchum foras inquit.o ſceleſte:ideſt improbe ſcelerate exi foras.i.relinque domum meam.Et miſellus eunuchus ſe trahi admirans reſiſtebat trahenti:cui ſic ait phædria.at etiam.i.& etiam cũ ſcelere tuo es mihi repugnans neq; exire uis.o fugitiue reſtitas.i.reſiſtis remanes:neq;

Reſtito tas. uis prodire foras.nam reſtito as a reſiſto frequentatiuum eſt quod reſiſto recta formatione facere debet reſtitum cum præteritum & ſupinum mutuetur a ſto:cuius compoſita faciunt ſæpe ſupinum in itum:ut præſto præſtitum.Reſiſto

Reſtito is. autem interdum ſignificat repugnare reluctari.interdum ſignificat remanere ſiue figere gradum: neq; progredi: ut ſuperius uiſum eſt.poſſet etiã forſitan reſtito as a reſto as deduci.Sceleſtum aũt uocauit & fugitiuum quod uitiũ.ſ.eſſe

Male cõciliatus. fugitiuũ erat in ſeruo grauiſſimũ:quod ſummo plectabatur ſupplicio.O male conciliate:ideſt o tu empte magno pre cio.ſ.nã male pro magno precio hic capit̃ Dona.teſte.cõciliate aũt ſignat hic empte uel comparate.nam interdum cõ/ciliare ſignat comparare:qꝺ'.ſ.comparare interdũ ſignat emere. præterea oĩs conuentio cõcilatio noĩatur: ergo o male conciliate.i.o nimis caro pcio empte cum ſis nihili & nullius frugis.prodi.i.exi foras.Dorus eunuchus obſecro: ideſt per ſacra rogo noli ſup.ita me innocentem trahere.Phæ.eho interiectio mouens attentionem Pythiæ.uide illud.ſ.ut.i.

qualiter

qualiter carnifex ille tortor qui me iſtis curis & moleſtiis excarnificatur.diſtorſit ſibi os:ideſt os ſuum deturpauit tor/ Carnifex
quendo os.reditio:ideſt reditus ſiue reuerſio huc:ideſt in domum meam.quid eſt.ideſt quis ſibi uult: quaſi dicat ad
quod propoſitum ex Thaidis domo huc rediſti.Mutatio ueſtis quid eſt:ideſt quid ſibi uult quid ſignat:quid narras:
ideſt quid dicis.Nunc aduertit ſe ad perſonã Pythiæ:o Pythia ſi ceſſaſſem:ideſt ſi tardaſſem ſeu moratus eſſem paulu/
lum.i.aliquãdiu.non offendiſſem:ideſt non inueniſſem eum.ſ.domi:ita:ideſt hoc modo ut uideri poteſt:quia ſcilicet
ueſtem ſuam depoſuit:& liberi ueſtem ſumpſit.uel ita:ideſt adeo.iam adornarat:ideſt apparauerat.fugam: ideſt diſceſ/ Adornare.
ſum celerem.Py.pythia cernens eunuchum hæc omnia dicit.id autem erat iucundum ut quærat illum quem uidet.
amabo particula blandientis eſt quaſi rogo te per amorem.habes ne.i.utrum habes hominem quem quæro: ſcilicet Fugam.
eunuchum:qui male tractauit puellam.Ph.quidni:ideſt quare non habeam:quaſi dicat non uides.Py.o exclamantis
eſt:quaſi dicat q̃ beneſactum eſt:ſi tu ſcilicet eum habeas.Dorias.uero.i.ſed:pol.i.per pollucem iſtud beneſactum eſt
inquã ſi habeas eum.Py.Vbi eſt.Phæ.rogitas?non uides.aſpiciebat enim Dorum eunuchum:ſed ſciebat nõ eſſe eum
quem quærebat.Py.obſecro: ideſt quæſo:quẽ uideam:ideſt uidere poſſim a me præcipue quæſitum.Phæ.tangens
eum Phædria inquit.ſ.ideſt certe uideas hunc quẽ tango.Py.obſecro:ideſt quæſo quis eſt hic homo quem tangis &
dicis eſſe eum quẽ quærimus.Phæ.eſt is ſupple qui deductus eſt hodie ad uos.Py.nunquã quiſq̃ pro quæq̃ antique. Quiſq̃ p quæq̃.
nam quiſquã in utroq; genere dicebatur.quiſq̃ noſtrum:ideſt noſtrarum:hoc eſt noſtræ familiæ ſeu noſtrarum fami/
liarum.uidit oculis ſuis(pleonaſmos)hunc quẽ oſtendis phædria.Phæ.non uidit?admirando indignando & inqt.
Py.obſecro quaſi per ſacra rogo:ut dicitur per tuam fidem an credidiſti hunc eſſe deductũ ad nos.Phæ.Credidi ſup/
ple.nam ideſt quippe qui neminem alium habui ad uos deducendum.Py.hau interiectio cõturbatæ fœminæ nec cõ/
ſtantis ſibi.ne quidem:ideſt non etiam hic eſt comparandus ad illum ſcilicet chæream eunuchi ſimulatorem:ille chæ/
rea ſcilicet erat facie honeſta & liberali:ideſt habebat facturam formam ſeu figuram & præcipue oris.honeſtam & libe/
ralem:hoc eſt pulchram & benignam.Phæ.ille eunuchus uiſus eſt tibi ſupple.dudum ideſt pauloante.ita:ideſt talis ſci/
licet honeſta facie & liberali:quia fuit exornatus uaria ueſte:nũc uidetur tibi fœdus:ideſt deformis turpis.eo:ideſt ea re
ſiue ideo quia non habet illam ueſtem quam prius habebat.Py.Obſecro tace hoc fœminino ſtomacho dictum eſt:&
ne iniuria uideatur additum eſt obſecro:quaſi dicat noli obſecro contendere illum eſſe quem quæro:quia nulla ratio/ Quaſi
ne mihi potueris perſuadere:quaſi uero per ironiam dictum eſt ut ſæpe ſolet:quæ duæ particulæ hoc uidentur ſigni/ uero.
ficare uidelicet q̃ſi dicatur ꝙ paulułum interſiet:ideſt ꝙ parua ſit differentia cum tamen ſit latiſſima adoleſcentulus de/
ductus eſt hodie ad nos.uero:ideſt ſed talis ſupple:quem tu phædria uelles uidere adeo facie eſt hõeſta & liberali.hic.ſ.
Dorus eſt uietus:ideſt mollis:flaccidus:& flexibilis corpore.Itẽ ait Feſtus languidus ſine ui & naturalibus uiribus pri/ Feſtus.
uatus. ¶Nam uiere ſignificat uincire ſeu ligare: inde uimina quibus aliquid uietur:ideſt ligatur.uetus hic ad uitu/
perationem ponitur:non ad laudem.i.ut prius dictum eſt carioſus aut rancidus. A uetus diminutiuum fit uetulus.
Veternoſus:ideſt morbo uetere confectus.i.ueterno quales qui hydropem patiuntur & recte.nam ſæpe eunuchi in ſe/
necta ueternoſi fiunt.i.hydropici.ſenex.i.rugoſus ex morbo & ægritudine:eſt inquam colore muſtelino.i.habet colo/ Senex.
rem muſtelino colori ſimilem.i.ſubliuidum.muſtella autem dicitur longũmus.Dona.uult in menandri fabula unde Muſtella
hæc traducta eſt eſſe ſtellionẽ animal uidelicet quod lacertæ non diſſimile eſt maculoſo corio:nãq; ad id genus coloris Fabula.
facies exprimitur eunuchorum:quia plærisq; lentiginoſi ſunt:ideſt maculoſi.nam lentigo ginis:faciei eſt macula.Phæ.
hem indignantis.quæ:ideſt qualis uel cuiuſmodi hæc fabula eſt quaſi hoc figmentum ſiue hæ nugæ & ioculare ali/
quid.redigis:ideſt reducis me.eo.i.in eum errorem.ut egomet neſciam:ideſt non meminerim ſiue nõ agnoſcam quid
emerim.eho tu eunuche.eho eſt interiectio attentionem mouens & reſponſionem.ego emin.i.emi ne te eunuchum?
Dorus.Emiſti me.Py.iube.ut ſup.reſpondeat.denuo:ideſt ſecundo:quia reſpondit tibi iube:ut iterum reſpondeat mi/
hi.Phæ.roga.i.interroga eum.Py.ueniſtin:ideſt ueniſti ne hodie ad nos?negat.hoc dicit Pythias de Eunucho quem
interrogauit. At ille alter uenit ad nos natus ſedecim annos.i.ſedecimum annum agẽs quem Parmeno adduxit ſecum.
Phæ.age dum hortantis eſt primum:ideſt in primis:expedi:ideſt explica mihi hoc:unde habes iſtam ueſtem quam ha/
bes.taces.i.non reſpondes o monſtrum hominis.ideſt deformitas hominis.& prætergrediens naturæ hominis mo/
dum cum nec ſis nec mas nec fœmina.non dicturus es.i.non es reſponſurus.Dorus.Chærea uenit.Phæ.ne.i.utrum
frater meus?uenerit.ſ.Dorus.Ita.Phæ.quando.Dorus.Hodie.Phæ.q̃dudum.i.quanto antẽ uenit.ſ.Dorus. Modo:
ideſt pauloante.Phæ.qui cum.i.cum quo.ut nobiſcum.i.cum nobis.Dorus.cũ parmenone.Phæ.ne.i.utrum noras.i.
cognoueras.prius eum fratrem cum ſis nouitius.Dorus.non noram nec unq̃ audiueram.dicier.i.dici quis eſſet chæ/
rea frater.Phæ.Igitur unde ſciebas eum eſſe fratrem meum.Has autem interrogationes obliquas intermiſcet ut fruſtre/
tur omnia quæ confeſſus eſt.Dorus:uult enim fratri eſſe conſultũ.Dorus.Parmeno dicebat eum eſſe chæream fratrem
tuum:is dedit mihi hanc ueſtem.Phæ.Occidi.i.perii.Do.ipſe chærea induit meam ueſtẽ.poſt.i.deinde uel poſtea.am/
bo.ſ.chærea & parmeno abierunt.i.diſceſſerunt.una.i.ſimul foras.Py.ne.i.utrum credis iam ſatis me eſſe ſobriã.i.non
temulentam:ut prius dixeras:& credis inquã me nihil mentitam eſſe.i.falſo affirmaſſe tibi.iam ſatis eſt certum:ideſt ex/
ploratum uirginem eſſe uitiatã.i.ſtupratam.Phæ.age hortantis eſt aduerbium:o bælua.i.ſtolida mulier & non ſatis cõ
ſiderata credis nũc huic.ſ.eunucho ſeruo & fugitiuo:id ſup.quod dicat.Py.qd.i.cur.uel quã rem credam iſti eunucho.
uel ut alii habẽt.qd ni.i.cur nõ credam iſti res ipſa.i.ipſe effectus.indicat.i.declarat ſatis ſine aſſeueratiõe & teſtimonio.
Phæ.cõcede.i.cõfer te eunuchũ.paululum.i.aliquãdiu.iſtuc.i.ad me uerſum. ẽi audin.i.audis ne hũc paululum aliqd Concedere.
quod dicturus ſum.& dixit audin ꝙ præ timore forte alter.ſ.eunuchus refugiebat.ꝓpinquare phædriæ:& cum acceſ/
ſit ſubiunxit.Phæ.ſat eſt.i.ſufficit.q.d.ſatis prope es:& incipit interrogare uoce ſubmiſſa tu ruſum.i.denuo.dic.i.m̃/
de hoc uidelicet chærea:detraxit.i.abſtulit tibi tuã ueſtẽ.Dorus.eunuchus factũ eſt ſup.ab eo chærea.Phæ.& indutus

eſt.ſ.chærea eam ueſtem.nam ſecundus actũs remanet in paſſiuo'cum uerbis uehementis tranſitionis.Dorus factum
eſt ſup.illud ab eo.Phæ.& deductus eſt huc ad Thaidem ſiue ad Thaidis domum quam oſtentabat pro te.i.loco tui.
Dorus ita deductus eſt.ſ.pro me.Phæ.o magne Iuppiter.o hominem ſceleſtum atq; audacẽ.i.temerarium & impor/
tunum & petulantem:& hanc exclamationem facit de Chærea:ſed hic pronunciat : ut putet ancilla de eunucho dici.
Py.Veh mihi miſeræ.i.ego ſum bene infœlix & miſera & quaſi maledicta:cum omnia accidant mihi ita aduerſa:etiam
non credis nunc nos eſſe irriſas.i.illuſas modis indignis.ideſt inhoneſtis & turpibus rationibus.Phæ.mirum eſt ſup.
ni tu credas illud ſup.quod iſte eunuchus dicat.& iſte per contemptum dixit.Deinde ſubmiſſa uoce dicit neſcio quid
agam.ideſt agere debeam ut fratris honorem tuear.heus tu aduerbium excitantis eum ad negandum.rurſum.i.econ/
trario negato quod prius dixiſti admonito eunucho quid debeat reſpondere ſublata uoce ut audiat ancilla interrogat
Excul/ ne:ideſt utrum poſſum'exculpere.i.extorquere teſte Marcello.uerum.i.ueritatem.uidiſtin.i.utrum uidiſti Chæream fra
pere. trem.Dorus.non uidi.ſ.Phæ.uideo.i.facile perſpicio:ꝙ ſup.hic eunuchus non poteſt fateri quod.ſ.uerum eſt ſine ma/
Marcel/ lo:quaſi dicat ſine ſupplicio & tormentis:tu Dore ſequere me hac:ideſt per hãc uiam ad tormenta.ſ.ſubeunda:& hæc
lus. omnia ſimulantur ad excuſationem inueniendam Chæreæ.modo.i.aliquando.ait.i.fatetur.modo.i.aliquando.ne/
gat.i.diffitetur.ora me.i.finge ꝙ tu ores me ne te afficiam ſupplicio.Do.O Phædria obſecro te uero.i.certe & quaſi ex
animo.oſtendit enim eunuchus ſe anxium rogare ex animo:non ut illi uidebatur dolo.Phæ.I intro.i.ingredere in do
mum ad tormenta ſubeunda.Do.Hoi.hei interiectiones dolentis & deplorationem facientis.Phæ.neſcio quo modo
Actũ eẽ. abeam.i.diſcedam.hinc.i.ex hoc loco honeſte.i.cum meo honore.alio pacto.i.alia ratione q̃ per hãc fallaciam.Actum
Cicero. eſt.i.factum eſt.diciturq; ſemper de malo cui uix medela adhiberi poteſt.Cicero in epiſtolis.Actum eſt de te niſi proui/
Futilis. des.ſiqdem.i.quia etiam.tu nebulo.i.futilis:inutilis nullius frugis bonæ nihil leuis ac uanus ut nebula.ludificabere.i.
Techna. illudes:irridebis me hic.Py.Scio tam.i.tantum hanc technam:ideſt hanc artem:hanc cautelam:hanc fallaciã eſſe parme
Techni/ nonis.i.prodiiſſe a parmenone:q̃:ideſt quãtum ſcio me uiuere:ideſt ꝙ ego uiuo.Techna græce ars dicitur latine.Inde
des. technides.i.artifex:inde calotechnus.i.bonus artifex:& cacotechnus.i.malus artifex.Do.ancilla.Sic eſt ut tu dicis Py/
calotech thia.Py.pol.i.per pollucem:inueniam hodie eum.ſupple alicubi ubi referam ei Parmenoni parem gratiam.i.repen/
nus. dam ei uices.in malum enim ſæpe dicitur referre gratiam.i.quod uulgo dicitur reddere placitum.Sed nunc o Doria
cacotech quid cenſes faciendum.Do.rogas.i.interrogas me de iſtac uirgine quæ ita fuit ſtuprata.Py.ita.i.rogo de iſta uirgine:
nus. utrum ne altera particula abundat.taceam.i.celem an predicem.i.aperte dicam:& detegam facinus.Do.pol ſi ſapis.i.
ſi es ſapiens.neſcis.i.ignoras quãtum ad detegẽdum illud ſup.quod ſcias apud te.referunt enim hæc uerba ad diuerſa
alioquin nõ caperent fidem:uidelicet neſcis de eunucho.neq; de uitio.i.de ſtupro uirginis ꝙ iam ſit facta mulier.Hac
Exolue/ re.i.tua taciturnitate & celatione.euolues.i.exolues:explicabis:expedies:extricabis te ab omni turba.i.ab omni turbatio
re. ne & iurgio:& gratũ feceris.i.gratũ facies coniunctiuũ pro indicatiuo.illi.ſ.uirgini cũ ſilentio texeris amiſſam uirgini/
Oui. tatem quæ reparari nõ poteſt.Nam ut inquit Oui.Læſa pudicitia deperit illa ſemel.i.irreuocabiliter.Modo.i.tantũmo
do.dic id.ſ.dorum abeſſe.i.fugiſſe ſeu diſceſſiſſe.Py.faciam ita ut mones ſcilicet aut ſuades.Dor.Sed uideon.i.utrum
chremes uideo chremem.declinatur enim chremes chremis uel chremetis.& ita deinceps.Thais iam.i.ſtatim aderit.i.aduenict
is uel uel præſens erit.Py.quid.i.cur ita aderit.ſ.thais:quia.ſ.chremem uides.Do.quia cum abeo inde.i.ex domo militis:iam
metis. tum.i.tunc.turba.i.rixa turbatio iurgium incœperat inter eos.i.militem & thaidem.Py.tu dorias aufer hoc aurum:&
ego ſcibo pro ſciam ex hoc.ſ.chreme.quid ſciet.i.quid ſit de turba incepta:& quomodo res ſeſe habeant.

A EXi foras:uenit Phædria adducens uerum eunuchum.ſ.dorum:Putans illum ductum fuiſſe a Par.ad Thay/
dem & illum eſſe qui aufugerat.Hæc perſona ualde neceſſaria eſt ad inueſtigationem chæreæ : quia per eum
Chærea hoc feciſſet notificabitur:loquitur Phædria ad Eunuchum quem propter fugam latitare credebat:
dicens.Exi ſceleſte non ſolum non exis? At etiam reſtas fugitiue:qui aufugiſti dominam tuam.Prodi.i.exi:male conci.
quia male tibi beniuolentiam acquirebas.Quid huc reditio eſt? q.d.Cur dominam tuam aufugiſti : & ad me rediſti.
Quid ueſtis.m? habebat enim adhuc ueſtem Chæreæ.non offi.i.inueniſſem.Ita iam adornarat.i.aptauerat fugam mu/
tando hanc leuiorem ueſtem.Quiſquam ueſtrarum.i.quæquã.Eſt enim cõmunis generis apud antiquos.Nam cer/
te credidi:nam quippe.Tace op.quaſi uero paululũ interſiet.Ac ſi diceret:ibi differentia per ueſtem haberi poteſt : ubi
parum diſſimilitudinis eſt:ſed ubi tanta differentia eſt:ibi nulla per ueſtes differentia notanda eſt.¶ Adeo pulcher eſt
quem tu uidiſſe.u.Sed hic eſt uictus.i.fractus auus eundo:uetus per ætatem : ueternoſus a morbo : ueternus enim eſt
morbus:qui ſi etiam iuuenes occupet ſenes uideri facit.Senex in habitu:in colore muſtellino dicit q̃ſi pallido & ruffo
ad modum muſtellæ.Natus ſexdecim an.Recta eſt:& bona hæc conſtructio:nec oportet ſubaudiri habens ſexdecim
annos.Iam ſatis.ſ.tu antea me uocabas temulentam.Iam.i.modo ſatis credis me eſſe ſobriam.Age nunc be.i.ſtulta.fa/
cta cognitione de Chærea uult Phæ.ſe aliquo modo ab illis expedire:quia hæc res ad eum qui bona miſerat pertinere
uidebatur:ideo machinatur diſſuadere illi ne credat:& propterea Eunnchum cogit iterum denegare quod dixerat de
Chærea:quapropter eum per ſe uocat ita.Concede iſtuc:ideſt in iſtam partem.Audis ne? etiam nunc:ideſt adhuc pau/
lulum concede.modo ſat eſt:dic dum mihi hoc rurſum utrum ſit uerum:quod confeſſus es coram illis:dic dũdum eſt
ibi adiectio ſyllabica.Veh mihi pythias exclamat illis conſiliantibus.Mirum eſt niſi tu credas:quaſi non debes credere.
Quid agam enim hoc dicit ſecum:poſtea uertit ſe ad Eunuchum tacite dicens:heus negato rurſum quod de chærea di
xiſti.Poſſum ne? hoc dicit alia uoce.Sequere hac:ideſt in domum:ut te uerberem:hoc minitatur ei coram illis.Ora me
tacite dicit.Alio.p.hic oñdit quare illud totum machinatus ſit loquens humili uoce.Tu ne:hoc alte Parmenonis.Re/
manet Pythias cũ Doria:& cõquerit de Parmenone:& minant ei:quæ cõminatio quãdam opportunitatem quinto
actui pparat:ibi.n.terrebit Parmenonẽ q territus nũciabit Lachi de deprehenſo chærea in domo meretricis.Vbi poſtq̃

ueniet.Laches:& rem inueniet:aliter fiet per eius conceſſionem:ut Chærea ducat uirginem. Technam:idest fallaciam: & dicitur a tego tegis:omni turba:ideſt turbatione. Et illi:ideſt puellæ quæ nollet ſe diffamari: ideſt gratiam feceris. Id modo:ideſt tantūmodo dic. Sed uideon:ad alium actum iam accedit.

DO.

A Tat data hercle uerba mihi ſunt:uicit uinum. Hic ſemigrauis inducitur uino chremes priorum memor titubans in præſentibus ut fere appoti ſolent. Atat.interiectio eſt paulatim percepti atq; intellecti mali. ℂ Data uerba fraus facta:dicta hercle uerba a milite an a meretrice:cuius iampridem dolum malum:in omni re ſuſpectū:an magis a uino q̄ſi captioſo aliquo data uerba ſunt:quia bibere dulce eſt:ebrium fieri turpiſſimum:adeo his quæ ſequunt̃:quaſi ſub tilem fraudem ebrietatis inducit Plau.de uino. Pedes captat primo luctator doloſus. Virgi.de uua. Tentatura pedes olim uincturaq; linguam. ℂ At dum ac.hic uerba data ſunt. ℂ Quam uidebar.m.e.p.ſo.nihil elegantius nō dixit uidebar mihi tunc eſſe ſobrius: ſed hoc ipſum iam erroris eſſet ac uinolentiæ accumulatio:uidebar inqt mihi nimiū ſobrius pulchre fortiter ac nimis. ℂ Neq;.p.ad inceſſum. Neq;.m. ad facta:ad dicta. ℂ Satis.ſ.ſ.of.bene nō enim oino nō facit:nā hæc inſani eſt: ſed non ſatiſfacit qđ eſt ebrietatis. ℂ Quid eſt hem.p. & ſatis miro exēplo mutatam credit.poſtq̄ ipſe mutatus eſt. ℂ Quanto nūc.ſ.u.m.q̄ hoc multum academicos iuuat:qui ut aiunt prout habiti fuerimus atq; affecti:ita nobis aliud atq; aliud uideri:& ideo nihil certi cōprehēdi poſſe. ℂ Certe tu.p.e.& certe & pol:ut apparet hanc uere loqui quæ ſobria eſt: illū uero ex uitio falli:& honorifice atq; ut ſobria non dixit temulentior aut laſciuior: ſed alacrior. ℂ Verbum.h.h.uerbū ꝓuerbium:ut idem in Andria. Verbum illud uerum uulgo quod dici ſolet. ℂ Sine cerere & baccho friget uenus:hoc ſi ad ſententiam reuoces non conuenit ad ebrioſi petulantiam:quā ſic ante dictū eſt. Nam & improbior factus eſt:& quū tropice locutus ſit:tamen ordinem naturalem ſeruauit. Nam primū cibus:deinde potus:poſtremo libido uenerea. Friget aūt:quia omnis eiuſmodi uoluptas in calore ſanguinis conſtituta eſt:qui his rebus alitur,: & friget proprie non adhæret:tranſlatum enim hoc prouerbium friget a picatione uaſoꝝ:quæ frigidam picem non tenent: cum alia multo meliora ſunt ad uſum frigida:ut ferrū:argentum:aurum:& cætera huiuſmodi.nam ſic alibi. Vbi friget huc euaſit:& uide tres metonymias:cererem:liberum:uenerem. ℂ Sed thais multo ante uenit:interrogatiue pronunciandum hoc:& ſcias de his interrogationibus hanc ipſam eſſe:in quibus ita quærimus:ut qui interrogantur reſponſuri nobis ſe neſcire uideantur. ℂ Iandudum ætatem:quia iandudum infinitæ moræ eſt:addit ætatem ut oſtēdat multum abeſſe temporis ut factum eſt. Iādudum ætatem:pro longinquo tēpore. Lucilius. Vt multos:menſeſq;:dieſq;:non tamen ætatem:ætatem diu longinquoq; tēpore ac ꝓlixo ut eſt ætas:nam ſic dicimus de die & dieculam aliquātulam moram. ℂ Nihil dixit tum ut ſequerere ſeſe:nihil pro non. Vir. Deponūt animos.a.n.m.ſ.e. ℂ Nihil niſi abiens mihi innuit:apparet & quaſi iratam diſceſſiſſe thaidem a milite:& tamen ſic ratam:ut illi ira conſilium non ademerit:innuit inquit cum abiret. ℂ Eho nōne id ſat erat?adeo ſimplex hic inducitur adoleſcens:ut a Pythia reprehendi poſſet: nam quid opus fuit dicere niſi innuit. ℂ Sed neſciebam id dicere illam dicere pro uelle uel ſignificare:ſic alibi. Quaſi tu dicis factum id conſilio meo. ℂ Niſi quia correxit miles:quod intellexit minus:hoc uidetur facetius & ſapientius:quod dici ab ebrio:ruſtico:& adoleſcente debuiſſet:hoc uitium tunc fit cum poetæ ingenium ſuum in perſonas conferunt. ℂ Quo intellexit minus:ueriſimile hunc tantum extruſum fuiſſe:non uapulaſſe:quia miles thaidi magis q̄ huic iraſcitur. ℂ Miror ubi.e.h.a.ideſt hanc præceſſerim. ℂ Vbi:in qua parte uiæ.

A

Atat

Plau.

Virg.

A Chremes. Pythias.

A Tat data hercle uerba mihi ſūt:uicit me uinū
Quod ego bibi:ac dū accūbebā q̄ uidebar
Mihi eſſe pulchre ſobrius:poſtq̄ ſurrexi:neq; pes:
Neq; mens ſatis ſuū officium facit. Py.creme. Chr.qs
Is eſt?Hem pythias.uah:quāto nūc formoſior uidere
Mihi q̄dudum. Py.certe tu quidē pol multo hilarior.
Chr.uerbum hercle hoc ueꝝ eſt:ſine cerere & baccho
Friget uenus.ſed thais multo ante uenit?Py.an abiit
Iam a milite?Chr.iādudum ætatem lites factæ ſunt
Inter eos maxime. Py.nihil dixit tu ut ſequere ſeſe.
Chr.Nihil niſi abiens mihi innuit. Py.eho nonne
Id ſat erat?Chr.at neſciebam id dicere illam:
Niſi quia correxit miles:quod intellexit minus:
Nam me extruſit foras:ſed eccam ipſam uideo:
Miror ubi ego huic anteuerterim.

Ouidi⁹.

Tres metōymiæ

Lucil.

Diecula.

Dicere.

A Tat data &c. Hic ſemigrauis inducit̃ uino chremes priorum memor titubās in præſentibus. Chr. Atat interiectio eſt paulatim percepti atq; intellecti mali. Hercle.i.per herculē iurāris eſt:uerba ſunt mihi data.i.fraus mihi facta eſt.a uino quaſi ab aliquo captioſo & doloſo. Propterea Plau.de uino loquēs uocat uinum luctatorem:doloſum uinum qđ bibi uicit me. Ac dum.i.qñ:accūbebam.i.ad edēdum ſedebā. Antiq enim epulātes cubabāt ac cubito innitebantur,q̄.i.q̄um:uidebar mihi.i.iudicabar a meipſo eſſe pulchre.i.nimis uel fortiter:ſobrius.i.modeſtus uel po/

GVI, A

Vinum accūbere

tius moderatus poſtq̃ ſurrexi e conuiuio neq; pes q̃tum ad inceſſum neq; mens q̃tum ad facta & dicta facit ſatis ſuum officium.i.id quod efficere debet:uel quod efficere ſolet cum hõ ſobrius eſt.Py.o chreme.Chre.quid eſt?Deinde uiſa pythia ſubdit hem pythia.Hem dixit.q.d.non uidebam te.Vah.quãdoq; uah eſt interiectio gaudentis ut hic: oſtendit enim ibi gaudium & effuſionem in riſum:quandoq; ſignificat deriſionem:ut in paſſione.Vah qui deſtruis templum dei.quanto.q.d.multo uel longe:quanto enim ibi dr̃ exclamando:uidere.i.uideris mihi:non formoſior.i.pulchrior: q̃dudum.i.pauloante.Py.certe quidẽ pol hæ particulæ fere idem ſignificantes ſunt inculcatæ ut appareat hanc uere lo/qui quæ ſobria eſt:uideris inq̃ mihi multo hilarior.i.alacrior q̃ prius.ſ.Chr.hercle.hoc uerbũ.i.hoc dictũ hoc prouer/bium hæc ſententia eſt uera.Venus.i.laſciuia.friget.i.ceſſat uel non adhæret.ſine cerere & baccho.i.ſine cibo & potu. & eſt metonymia.ponitur enim inuentor uel inuentrix pro re inuenta:ut bacchus pro uino:uenus pro laſciuia: ceres pro frumento:ſed Thais uenit multo ante interrogando.q.d.utrum Thais uenerit multo ante.Py.an.i.utrũ:iam abiit a milite.Chr.iãdudum ætatẽ.i.longo ante tẽpore.q.d.diu & longinquo tempore:ut eſt ætas.Nam ſic dicimus de die. nam dieculam aliquãtulam morã dicimus.Nec mirũ ſi dicamus ætatẽ in accuſatiuo.nam noïa temporalia uel tenden tia ad tempus uel diſtantiã p̃nt poni cum uerbis oĩbus & in accuſatiuo & in ablatiuo:ſed elegãtius in accuſatiuo.Iãdu/dum ætatẽ.i.multo ante tpe:iãdudũ enim infinitæ eſt moræ:& nunc paruã:nũc mediocrem:nũc magnã morã ſigni/ficat.ꝓpterea addidit ætatẽ:ut oñdat multũ abeſſe tpis ex quo factũ eſt.Lites factæ ſunt maximæ inter eos.iamdudum ætatem.i.longo ante tpe.Py.nihil.i.nõ dixit.tum.i.tunc:ut ſequereris ſeſe.i.ſeipſam.Chr.nihil.i.non dixit niſi abiens.i. cum diſcederet:innuit.i.ſignũ fecit mihi:uel oculis uel digito:uel alio quouis modo.Py.eho nõne ſat erat.i.ſufficiebat. Chr.At.i.ſed.neſciebam illam thaidem dicere.i.uelle uel ſignificare:id.ſ.ut diſcederem:niſi miles correxit.i.corrigendo me oſtendit.id qd' minus.i.nõ intellexi.Nam extruſit.i.exturbauit impulit me foras.Sed eccam.i.ecce.hic uideo ipſam miror ubi.i.in qua parte uiæ anteuerterim huic.i.hanc præceſſerim.Nam anteuertere alicui uel præuertere aliquem ſi/gnificat aliquem anteire:uel antecedere:uel per compendia uiarum eum antecedendo:uel celeriori curſu prætergredi/do.Poteſt enim forſitan anteuerti iungi accuſatiuo:ut anteuerti ſocium uel ſocio ſequendo hunc locum.

Vah gaudẽtis & irridẽtis

Iãdudũ ætatem.

Innuere.

Extrudere.

Anteuertere.

Alicui uel aliquem.

A

AT.Hic incipit quartus actus de cognitione & liberatione uirginis.Et ſicut tertius actus circa pſonam Chæ/reæ principaliter uerſatur hoc modo ut cognoſceretur ipſe fuiſſe falſus eunuchus qui uirginem uitiauerat.Ita iſte quartus actus principaliter circa perſonam uirginis hoc modo ut cognoſceretur eſſe ciuis:& fiet manu/miſſa:& libera a poteſtate militis.Et cognoſcet præterea Thais uitium quod factum eſt in ea:quod totum tẽdit ad uti/litatem eunuchi:cui omnes partes ſubſeruiunt:quoniam quum ſit ciuis & libera:& ſit ab eo eſſe uitiatam notificatum hæc omnia ad eam ducendam iuuant eunuchum.Si enim aliquod horum deeſſet fortaſſe nõ habuiſſet eam uxorem. ad quam cognitionem & liberationem inducuntur conuenientes perſonæ.ſ.Chremes:cui Thais ſigna.quæ a Prædo nibus ſcripta habuerat oſtendat:& oſtenſa per Sophronam nutricem bene recognoſcat.Et ipſa Thais inducitur: quæ eam eſſe ciuem affirmet:& ſigna ſcripta oſtendat.Et ita ualent hæ duæ perſonæ ad eam ciuem eſſe cognoſcendam.Eæ/dem perſonæ ualent ad manumiſſionem:quoniam quum Thraſo puellam cum familia ſua:a meretrice auferre ueni/ret.Chremes ut ſororem ſuam iuuante Thaide a manu militis liberabit.Ecce prior inducit̃ Chremes lætus & plus po/tus iuueniliter de conuiuio rediens:ut quum prius ſobrius a meretricis dictis abhorreret:Baccho ilareſcente meretrici facile conſentiat:& ideo modo deſcribitur potus & ita ilaris ita ſecum loquens.Atat data ſunt hæc mihi:ut.ſ.deceptus ſum:quia ultra cõmodum bibi:& hoc eſt Vinum quod biberam. Sed quum accubabam ſedens ad conuiuium nondum ſentiens me eſſe uiuo ſepultũ.Quã.i.quãtum uidebar mihi ſobrius.Sed poſtq̃ ſurrexi a conuiuio.Neq; pes:neq; uis &c.Inducit̃ Pythias ut Chremeti aliqd alacritatis addat:& occaſionẽ reditus inquirat. Iãdudum ætate.i.ꝑ ætatẽ.Nihil mihi dixit niſi hoc tñ q; abiens.i.diſcedens a milite innuit mihi ut eã ſequerer.At ne/ſciebam q; ꝓpterea mihi innueret:hic deſcribit iuuenem nõ multũ artibus meretriciis inſtructũ.Ego neſciebam niſi quia miles poſtea illud quod ignorabã in me correxit:quod minus ꝑ Thaidem intellexeram.Vere correxit in me.ſ.uere fecit me ſcire cur Thais mihi innuiſſet:& quia extruxit.ſ.Miror ubi ego anteuerterim huic.i.uerterim me ante hanc.

DO.

A

A Credo eqdem illũ iamdudum affuturũ.Vi/des ne ex ipſis apparere uerbis q̃ cõcitata & recẽs a litigio ueniat Thais.Itaq; nec nomi nat militem nec uirginem:ſed pronomine utrũque ſignificat:quaſi in medio cõſtituta negocio.℄ Aſ/futurum eſſe.i.aduenturum. Vt affuit & mneſteus. ℄ Sine ueniat:quaſi dicat ſine nullis:& cõminãtis eſt:ut ſine modo.℄ Atqui ſi.i.d.a.u.moris: cõmi/nãtium eſt ad exiguũ reuocare cõmiſſa q̃ ſe ulturos prædicẽt.℄ Oculi ilico effodiẽtur:& fœmineæ mi næ ſunt:& in libidinoſos q̃ maxime.nã hũc ſuſpica/tur amatorem eſſe uirginis:ſic & alibi:ut Ego ungui bus facile illi in oculos inuolem uenefico.In oculos autẽ maxime ſæuire fœminas & tragœdiæ fere om nes & comœdiæ proteſtantur.℄ Vſque adeo illi/us.ſ.p.in.&.m.u.non dixit uſqueadeo illum poſ/ſum amare:ſed q̃ infuauius iamdiu ſit oſtendit:dicẽ do ferre

Affuturus.

A Thais. Chremes. Pytas.

CRedo eqdem illũ iam affutuꝝ eſſe:ut illam
A me eripiat:ſine ut ueniat:atqui ſi illam

Digito

do ferre poſſum: & cito oſtendit quæ ſit amicitia milis ineptias inquit & magnifica uerba. ¶ Verba dum ſint.hoc eſt quæ uim non admiſceant. ¶ Verum ſi ad rem cō.u.ſi diſceſſerit a uerbis: & rem experiri cœperit uapulabit: & bona lo cutio:ut ſi dicas uerba ad rem cōtulit:hoc eſt agere quod dicebat aggreſſus eſt. ¶ Ad me:qui quaſi iſtuc: & ruſticus & timidus: & pudens commotus eſt meretriculæ dicto. ¶ Hæc atq;.h.m.ſum.p.mulier facunda meretrix hæc imputat adoleſcenti quæ uidit: & alia quibus non interfuit. ¶ Reddere & reſtituere:proprie redditur cupientibus:ut domino ſeruus. Reſtituitur cupiēs:ut patriæ ciuis: & redditur & reſtituitur cupiēs cupiētibus:ut parēti filius:ergo in hac utrūq; eſt & reddi & reſtitui. ¶ Hem extimuit adoleſcens cū ſororem ſuam in domo meretricis eſſe audiuit: cui rei

Reddere Reſtitue re.

Digito attigerit uno ocl'i ilico illi effodiet':uſq; adō
Ego illius ferr̄ poſſum ineptias: & magnifica uerba:
Verba dū ſint.ueꝝ en ſi ad rē cōferant':uapulabit.
Ch.thais ego iādudū hic adſum.Tha.o mi chreme:
Te ipm̄ expecto.ſcin tu turbā hāc ꝑpter te eē factā?
Et adeo attinet ad te oēm rē? Chr.ad me q:q̄ſi iſtuc.
Tha.qa dum tibi ſororē ſtudeo reddere & reſtituer̄.
Hæc atq; hmōi ſum multa paſſa.Chr.ubi ea eſt?
Thai.domi apud me.Ch.hē.Tha.qd eſt? educata eſt
Ita:ut teq; illaq; eſt dignū.Chr.qd ais? Tha.id quod
Res eſt:hāc tibi dono do.neq; repeto pro illa abs te
Quicq̄ precii.Chr.& habetur & refertur a me thais
Ita uti merita eſt gratia.Tha.at enim caue ne priuſq̄
A me hanc accipias amittas chreme.nam hæc eſt
Quā miles a me nūc ereptum uenit.abi tu ciſtellā
Pythias domo affer cū mōumētis.Chr.uidē tu illū
Thais? Py.ubi ſita eſt.Th.in riſco odioſa ceſſas?
Ch.militē ad te quātas ſecum copias adducere atat.
Tha.num formidoloſus es obſecro mi homo?
Chr.apageſis.egō formidoloſus:nemo eſt omniū
Qui metuat minus.Tha.atqui ita opus eſt.
Chr.hau metuo qualem tu me eē hoiem exiſtimes
Tha.imo hoc cogita q cum res tibi ē.pegrinus eſt:
Minus potēs q̄ tu:min' notus:amicoꝝ hic minus
Habēs.Chr.ſcio ego iſtuc:ſed tu quod cauer̄ poſſis
Stultū eſt admittere.malo ego uos ꝓſpicere:q̄ hūc
Vlciſci accepta iniuria.abi atq; oſtium obſecra itus:
Dū ego hinc trāſcurro ad forū:uolo ego adeſſe hic
Aduocatos nobis i turba hac.Th.mane.Ch.melius
Tha.mane.Chr.omitte me iam hic adero. (eſt.
Tha.nihil opus eſt iſtis chreme.hoc modo dic:
Sororē illam eſſe tuā: & te paruā uirginem amiſiſſe
Nūc cognoſce:ſigna oſtēde.Chr.adſunt.Tha.cape:
Si uim faciet:i ius ducito hoiem:itellextin.Ch.ꝓbe.
Tha.fac animo hæc præſenti ut dicas.Chr.faciam.
Tha.attolle pallium.perii huic ipſi eſt opus
Patrono:quæ iam defenſorem paro.

ſtatim occurrit Thais. ¶ Educata eſt : ſubaudit' domi apud me. ¶ Educata ita uti teq; illaq; dignum eſt bn̄ purgauit qd' ex faſtu meretricio ſpectabatur:non inqt ut me dignū eſt apud me eſt. ¶ Quid ais? recte qa mi/ rum apud meretricem liberaliter educatam. ¶ Hanc tibi dono do.melius dixit q̄ dono:ut donū placidius uideatur & præſtātius. ¶ Neq; repeto pro illa quicq̄ abs te ꝑcii:ex eo qd' potuit iure facere bn̄ficium demō ſtrauit oratorie dicēs ſerio nō eſſe facturā. ¶ Et habet' & refert' thais:q hēt apud ſe gr̄am nōdum retulit:ret/ tulit qd deſtitit hēre:multum ergo hic dixit: & hr̄ gr̄a: & refert':haberi tn̄ quem ſenſum trāſtulit.Salu.in bel/ lum iugurthinū. Arma pecuniā ſume utere & quoad uixeris nūquā reddidiſſe tibi gr̄am imputaris ſemper apud me itegra erit. ¶ Ne priuſq̄ hanc.a.a.chr.hoc in comœdia licet more uulgi dicere:cæteꝝ nō pōt amit/ ti qd nōdum acceptū ſit:an qa iādudum ſumptū eſt. ¶ Nā hæc ea eſt.q.m.n.e.u.non ad deterrēdum: ſed ad præparandum animū adoleſcētis hæc dixit:quem audacem putat aliter autem res ipſa eſt.nam mox tha/ is mutabit orationē & dicet.Qui cum res eſt tibi pere/ grinus & minus potens q̄ tu minus notus. ¶ Abi tu ciſtellam pythias domo affer cum monumētis:monu mēta ſunt quæ græci dicūt λειψανα σπαργανα. ¶ Viden tu illum thais.longe uidere timoris eſt indi/ cium. ¶ Vbi ſita eſt.trepidātes pſonas imiſcuit. ¶ In riſco.ciſta pelle cōtecta:nomē phrygiū. ¶ Quantas copias.ꝓprie dixit copias: nam ſic dicuntur legiones in unum collectæ:cōuenit tn̄ rudi & ruſtico adoleſcē/ ti ſex homines copias dicere militē.ſ.Paraſitum: Do/ racem:Syriſcum:Sigmalionem: Sangam. ¶ Num.f. es.mi.h.formidoloſus & terribilis & timendus intel/ ligitur. ¶ Apageſis:ſic Plau.in trinum. Apage amor. ¶ Atq; ita.o.eſt:ut nullus formidoloſus ſis. ¶ Me/ tuo qualem tu me.h.exi.uidetur ebrius factus hic chre mes: & iam diſplicere nolle mulieri: nam iccirco fat.ē ſe temere malam opinionem thaidis de ſe.Sed metuo qualē noue dixit pro metuo ne ignara ſis. ¶ Peregri/ nus eſt.m.p.q̄ tu:q̄ poſtq̄:tn̄ ipſa non eloquitur:quid efficiatur ex eo quod ait peregrinus eſt minus.p.q̄ tu. bene ſic dixit:quia tardum fuit dicere.Ille impotēs tu potēs &c. ¶ Sed tu quod.c.p.a.c.oñdere uult Terē. plures ſnīas ad timiditatem cōgruere q̄ ad audaciam: nam & mox dicturus eſt.Oia prius experiri q̄ armis ſa pientem decet:quia ex prouidentia timor: ex audacia temeritas ꝓuenit. ¶ Stultū eſt fieri:nec fieri ſinere: & melius dixit q̄ pati:hoc gn̄ale eſt.nā nūc admittere pa/ tefieri ſignificat. ¶ Malo.e.u.pro.ꝓuidere ne fiat.i.ꝓſpicere & cauere.ab eo qd' ꝑcedit id qd' ſequitur. ¶ Accepta in/ iuria:hic cā oñdit cur illud malit. ¶ Tu abi atq;.o.i.ob pauidi cōſiliū nihil aliud cōtinet poſt clauſtra & fugam:nā ſera eſt clauſtrū ianuæ. ¶ Dum ego hinc trāſcurro:trāſcurro dixit non curro:ut ꝓximitatē fori oſtenderet. ¶ Volo ego.a. h.a.cupio nō inquit ſed uolo. ¶ In turba hac.uide timidum turbam appellare:quā mulier nō timet. ¶ Melius eſt.ſu/

Saluſt.

Monu menta.

Riſcus.

Plau.

Sera.

giendi occaſionem hic cupit dari.❡ Mane.hoc geſtu iam adiuuatur.❡ Omitte me iam adero.ex huius uerbis appa/
ret manu comprehenſum eſſe adoleſcentem.Omitte.m.iam.a.quia cauſam probari nõ uidet celeritatem redeundi pol/
licetur.❡ Nihil.o.eſt iſtis.iſtis utrum aduocatis:in iſtis omnibus quæ dixiſti. Virg. Aut qd petis iſtis.❡ Hoc mõ dic.ſ.
Virg. eſſe.il.t.ordine eſt executus primo utrum perſonam habet:dic ſororem inquit eſſe illam tuam. Vtrum negocium ha/
bet:& te paruam uirginem amiſſam.Cur hodie agat.❡ Nunc cognoſce & unde probet ſigna oſtendet: & te paruam
uirginem amiſſam.hæc omnia ſic pronuncāida ſunt ut & iuſta & factu facilia demonſtrentur.❡ Si uim.ſ.in ius.d.h.
& recte quia uiolento ciuiliter reſiſti ſolet.❡ Fac animo.h.ut.p.d.hæc non dicerentur a Thaide:niſi in illius uultu pa/
uor nimis appareret.❡ Faciam.adiuuandum pronunciatione:faciam enim timide dictum eſt.❡ Attolle pallium.his
uerbis chremetis demõſtrauit nimium liberaliter pauidi adoleſcentuli animum. Attolle pallium.uel quia ſimplex eſt:
uel quia ebrius pallium trahit chremes.❡ Perii.huic ipſi patrono opus eſt quẽ defenſorem paro:hæc meretricis quæ/
rela rudem adoleſceutulum magis & honeſte natum q̃ culpandum eſſe demonſtrat.

GVI. A Credo eqdem &c.Hic apparet ex ipſis uerbis q̃ concitata & recens a litigo ueniat thais:itaq; nec noĩat militem
nec uirginem:ſed ꝓnoie utrũq; ſignificat quaſi in medio conſtituta negocio.Thais equidem credo illum mi/
litem affuturum.i.aduẽturũ.Nam adeſſe iterdũ ſignificat aduenire.ut Virg.Huc ades.i.aduenias:iãdudum:
ideſt ſtatim.& hic de futuro dicit.ut iamdudum ſumite pœnas:q̃ſi ilico uel nunc nũc ut eripiat.ſ.miles illã.ſ.uirginẽ a
Adeſſe. me.Sine.i.ꝑmitte:ut.i.ꝙ ueniat:hoc eſt dimitte eum uenire & eſt cõminãtis dictum ut ſine modo atqui : ideſt ſed cer/
Virg. te:ſi miles attigerit illam uirginem digito uno ilico oculi effodientur.i.extrahẽtur:euellentur eruentur illi:& bene ocu/
Iãdudũ. li.Nam in oculis maxime ſæuire fœminas:& tragœdiæ fere omnes & comœdiæ proteſtantur : uſq; adeo.i.certe:alias
Verba in tantum:ego poſſum ferre.i.pati tolerare ineptias.i.ſtultas uiuendi rõnes:& uerba magnifica.i.uerba tumida ſupba
magnifi elata:uel uerba quibus ſe iactitare ſolet:dum.i.dũmodo:ſint uerba.i.dũmodo uerbis nõ addantur uerbera.Verũ enim
ca. ideſt ſed certe:ſi uerba conferent.i.conuertent ad rem.i.ad effectũ.q.d.ſi diſceſſerit a uerbis & rem experiri cœpit:uapu
Verba labit.i.cedetur.Et elegãs eſt locutio ſi dicas uerba ad rem cõtulit:hoc eſt aggreſſus eſt agere quod dicebat.Chre.o thais
ad rem ego adſum hic:iãdudum.i.diu eſt ex quo ſum hic.Tha.o mi chreme blãdientis eſt expecto teipſum.Scin.i.ſcis ne hanc
conferre turbam.i.turbationẽ rixam eſſe factã ꝓpter te:& utrum ſcis inq̃ hanc oẽm rem.i.totam hanc cõtentionem:adeo.i.ual/
Adeo. de:uel intãtum uel certe.attinere ad te.i.ad te ſpectare:& tua intereſſe.Chre.Chremes cõmotus eſt meretricis dicto:dicis
ſupple eam cõtentionẽ ad me pertinere indignãter eſt proferendum:qui.i.quomodo dicis hoc?uel quomodo poteſt
ad me attinere? quaſi ego iſtuc fecerim ſupple.i.quaſi cõmouerim hoc iurgium.Tha.qa dum ſtudeo.i.laboro reddere
reſtituere tibi ſororem paſſa ſum hæc iurgia atq; huiuſmodi multa.i.talia id genus.Proprie redditur cupientibus ut do
mino ſeruus:reſtituitur cupiẽs ut patriæ ciuis:redditur & reſtituit cupiens cupiẽtibus ut parentibus filius.ergo in hãc
uirginem utrũq; eſt & reddi & reſtitui.Chr.ubi ea.ſ.ſoror eſt.Th.eſt domi apud me.Chr.hem timentis eſt & indigna/
tione percuſſi:qa audiuit ſororem eſſe in domo meretricia.Th.qd eſt ꝙ indignaris & times?ſoror eſt educata.i.nutrita
apud me ſup.ita uti ſicut dignum eſt te & illa ſorore eam ſupple educari.q.d.ita eſt educata ſicut honeſtũ eſt pro te &
ſorore eam educari:& ut uulgo dici ſolet ſicut ad te & ad illam pertinet:& ubi quis diceret ego te tractaui lautius q̃ ad
te pertinet:elegantius diceretur:lautius te accepi q̃ dignus ſis:uel q̃ te ſit dig[illegible]n.Chre.quid ais?q.d.mirum eſt apud
meretricem uirginem liberaliter educari.Tha.dico ſup.id quod res eſt.q.d.dico id quod eſt uerum.do tibi hanc ſoro/
rem dono.neq; repeto:ideſt nõ repoſco quicquam precii abs te pro illa quod poſſem facere.Chr.O thais gratia.ideſt
memoria & recordatio beneficii accepti habet a me.& refertur.i.reddit uel rependit.ita uti.i.ſicut merita es.i.bene me/
Habere ruiſti.Qui habet apud ſe gr̃am nõdum rettulit:rettulit aũt q deſiſtit hr̃e.Vnde agere gr̃as dicimur uerbis referre gr̃am
agere & facto reddẽdo beneficium:& hr̃e gr̃am uel gratias in animo.Tha.at enim.i.ſed certe.O chreme caue ne amittas hanc
referre priuſq̃ accipias a me.Hoc ita dici in comœdia licet more uulgi:cæterũ nõ poteſt amitti quod nondum ſit acceptum.
gratias. nam hæc eſt puella quam miles uenit.nunc ereptũ.i.ut eripiat a me.tu pythias.abi.i.uade domũ.affer domo.i.ex do/
Ciſta. mo:ciſtellã.i.ſcrinium:ut ait Nonius:paratũ ad leges ferendas.Nam ut ait Varro a ciſta fit ciſtula & ciſtella : & tam ciſta
Ciſtula. q̃ ciſtella inueniunt pro ſcrinio poni in quo reconditæ leges ferebant.Cice.ad herẽ.Ille nihilominus ciſtellam detulit.
Ciſtella. Et paulopoſt.Pontes diſturbat:ciſtas deiicit.i.ſcrinia ferendaq; legum parata.Interdum ciſta eſt corbis.i.genus calathi
magni uiminibus cõtexti:& forte ſcrinium legũ ferẽdaq; paratum in modũ calathi erat cõtextum:aut paq; ab eo diffe/
rebat.Affer ergo ciſtellam.i.ſcrinium cum monumẽtis.i.cum inſtrumentis ſeu lr̃is & memorialibus:quæ litteræ forte
mentionem faciebãt de ſtatu eius.ſ.ꝙ eſſet ciuis attica:aut etiam quæ litteræ erant de hæreditate ſua.Chre.o Thais ui/
den.i.uides ne illum militem.Py.ubi ciſtella eſt ſita.i.poſita & recondita.Tha.eſt ſita in riſco.i.uel in feneſtra parietis
uel in magna ciſta pelle contecta.Nam ut inquit Seruius:Riſcus dicitur feneſtra parua in parite poſita.Dona. autem
dicit eſſe nomen phrygium ſignificans ciſtam pelle contectam.Nonius conuenit cum Seruio inquiens eſſe locum in
pariete anguſtũ.O odioſa.i.exoſa uel moleſta.nam odium interdũ capit pro moleſtia:inde dicit odioſus.i.moleſtus:
Odioſus. ceſſas.i.tardas cũctaris.Chr.Quãtas copias.i.quãtas legiões.Nam copiæ in plurali dicunt legiones in exercitum col/
lectæ.uideo militem adducere ad te.i.ad tibi nocẽdum.Atat interiectio metuẽtis.Tha.Obſecro o mi hõ.mi blandien/
Copiæ. tis eſt:nũ.i.nunqd eſt formidoloſus paſſiue hic capit ait Dona.i.terribilis ſeu timẽdus iterdũ capit actiue:& ſignificat
meticuloſum & timidũ.Chr.Apageſis.i.apage:hoc eſt recede uel abi:ſicut apagete.i.abite uel recedite uerba ſunt co/
Apageſis. mica uel aduerbia & græca.Nõnulli dicũt apageſis pro tace uel ſta in pace:aut ſis ſanus & pacificus.Egon : ideſt ego
ne ſum ſup.formidoloſus.i.timidus ſeu meticuloſus.Nemo omnium eſt qui minus metuat q̃ ego.ſ.Tha.Atqui.i.ſed
certe:eſt opus ita.i.opus eſt ut non ſis meticuloſus ſed animoſus.Chre.Hau:interiectio dolentis ſeu metuentis : inter/
dum indignantis & exclamãtis:metuo quaſi dicat ſollicitus ſum & anxius qualem hominem exiſtimes me eſſe.Tha.

imo.i.ſed

immo.i.ſed cogita hoc:qui cum.i.cum quo:qui enim eſt ablatiuus:res eſt tibi.i.negocium habes:& cum quo es conſli/
ctuus & manus cōſerturus:miles ſup.eſt peregrinus.i.alienigena minus potēs q̄ tu:minus notus q̄ tu:eſt inquā habēs
hic minus amicoꝝ.i.non tot amicos quot.ſ.habes.Chr.ſcio iſtud:ſed ſtultū eſt admittere.i.pati fieri id ſup.quod poſ/
ſis cauere:ideſt uitare & prohibere ne fiat ſeu impedire:ego malo:ideſt potius uolo nos proſpicere:ideſt prouidere caue
re q̄ ulciſci.i.punire hūc militē:iniuria accepta.i.poſtquā erimus ab eo affecti iniuria.q.d.longe melius eſt cauere iniuriā
q̄ eam accipere & poſtea ulciſci & uindicare.tu thais abi atq; obſera.i.claude.intus.i.per partem interiorem.oſtiū:ideſt
ianuam.Dona.dicit ſerā eſſe ianuæ clauſtrum:dum.i.quādiu ego tranſcurro hinc ad forum uel uenale uel cauſarum:
ut illinc deducam adiutores.uolo aduocatos.i.hoīes paratos defendere nos:ut Laurē.ait.adeſſe.i.p̄ſentes eſſe:uel prope
eſſe hic:uel præſidio eſſe nobis in hac turba.i.in hac turbatione & rixa.Tha.mane mane.i.noli ire q̄ſitum aduocatos.
Chr.melius eſt.ſ.ire ad forum.Tha.mane.i.ſiſte Chr.ommitte.q.d.dimitte me.per qđ uerbum innuit Chremetē fuiſſe
comprehenſum manu a thaide:iam.i.ſtatim adero.i.p̄ſens ero hic.q.d.ſtatim rediero.Tha.o chreme nihil.i.nullatenus
eſt opus iſtis.per cōtemptū dixit.i.tuis aduocatis:uel tuis oībus quæ dixiſti:dic hoc modo illam eſſe tuam ſororem:&
dic te amiſiſſe eam uirginē paruā.i.cū adhuc parua foret.Dic inq̄ te cognoſce.i.cognouiſſe nūc oſtēde ſigna qbus per/
ſuadeas eam eſſe tuā ſororē.Py.adſunt.ſ.miles & ſui:hoc eſt aduenium:uel iam ꝓpe ſunt.Tha.Cape hoiem.ſ.militem:
hoc eſt cōprehende eum ſi faciat uim.i.uiolētiam ducito in ius hoc eſt deduc eum ad iudices:ut de eo fiat ius.Intellexi/
ſtin.i.utrum intellexiſti.Chre.probe.i.recte intellexi.ſ.Tha.fac ut dicat hæc animo p̄ſenti.i.forti & p̄ſtanti.Vir.in qnto. Animus
Nunc ſi cui uirtus animuſq; in pectore p̄ns.i.fortis.ut Seruius recte ſentit.Chre.faciam:& timide dictū eſt a Chremete. præſens.
Tha.attolle.i.erige.pallium tuū quod.ſ.thais:perii.i.perdita ſum.opus eſt patrono.i.defenſore.nam patronus eſt qui Virg.
accuſati cauſam agit ſeu defendit.huic ipſi.i.huicmet adoleſcenti quē paro.i.diſpono defenſorē meū.q.d.iſte quē paro P̄ſonus
meum defenſorem eget ipſe defenſore:cum adeo ſimplex:ut quod pallium attollere deberet illud trahat.

CRedo.Poſtq̄ iductus eſt Chre.idoneus q bn̄ poſſit amplius credere thaidi:inducit & thais chremeti ſororē ſuā A
inſinuaturā:& per hoc uirginem ciuē eſſe cōprobabit:deſcribit prius ea refer ēte occaſio:quare redeat a milite:
ſcilicet pp timorē militis qd ad rapiēdā puellā feſtinat:cōtra quē ita p̄parat ſe ad eripiēdam.Credo eqdē illum
militē iam aff.ſed ſine.i.permitte mō ut ueniat.Atqui.i.certe:uſq; adeo illius ineptias:& magnifica uerba poſſem ferre?
non poſſum certe:uerba quidem ferre poſſem:ſed dum ſunt uerba:ueꝝ.i.ſed:enim.i.certe:o thais ego.ecce cōueniunt
perſonæ ad cognitionē faciēdam.Ad me.q.i.qūo.quaſi iſtuc.ſ.fecerim.hem:dolet chremes:qa quum audiat ſororem
ſuam cū meretrice moratā fuiſſe.timet ꝙ inhoneſte uixerit.Quid eſt:perpēdit thais timorē chremetis de ſorore:uñ ſup/
ponit excuſationē.Quid ais:gaudendum dicit poſtq̄ eam honeſte ſe habuiſſe ait.Amittis chremes per militem.Abi tu:
ecce hæc eſt cā illa quare pythias remāſit:& in iſtis ſcenis inducta eſt.ſ.ut monumēta afferret.Ciſtellā uocū ſcriniū mo/
numēta dicit chartas ubi erāt interſigna de cognitione uirginis:q̄ forſitan de p̄donibꝰ aliquo pacto hūerat uel aliunde
quoquo mō uide tu illū Thraſonē aduenientē:formidoloſum deſcribit iuuenē:ut ꝓprietatē iuuenilis pſonæ oſtēdat.
Duo.n.facit poeta in comœdia.ſ.ꝙ & cōuenietes ptes.i.actus comœdiæ attribuit.Nec iō tñ in partibus ꝓprietates pſo
naꝝ p̄mittit:tota.n.hæc materia moralitati ſubſeruit.Riſcus eſt uaſculū de cortice factum:ubi apes mella ſua ædificant.
Per hoc notat pauptatē meretriciæ domus.Militē nōdū orōnē finiuerat quū dixiſſet uiden tu illū:thais qa interlocuta
eſt mō pficit.Atq; uide adducere ſecū.q.co.Nū nunq d.ſ.Apageſis uerbum defectiuū dr̄:etiā alibi apagete:& eſt ex ro/
mano ductū:qđ romane dr̄ ſta in pace.Immo noli cogitare qualē hoiem te exiſtimo:imo hoc cogitato qđ ille non eſt
timēdus:& hoc eſt ille:q cū.i.cū quo.Scio iſtud ꝙ reuera ſum potētior illo:ſed piculoſum eſt poſt acceptā iniuriā uin/
dictā acqrere:& hoc eſt ſed ſtultū eſt.Admittere qđ.i.recipe malū qđ poſſis cauere:ego malo.i.magis uolo:nos ꝓſpi/
cere.i.ut nos ꝓſpiciamus:& ꝓuideamus nobis.q.h.u.a.i.Et iō tu abi.& ob hoc in.Dū ego.h.t.a.ſ.qa aliquos uolo mi
hi:aduocatos eſſe.ſ.aliquos auxiliarios.In hac turba.i.turbatione.Adſunt.ſ.ſigna.Ipſe.n.iam attulerat.Præſenti.i.au/
daci:q enim timet extra ſe fit ex nimio timore.Attolle pallium:erat impeditus ueſtibus ſuis.Perii:hoc dicit ſecum.

A Thraſo. Gnato. Sanga. Chre. Thais.
HAnccie ego cōtūeliā tā iſignē i me accipiā
Gnato? mori me ſacius eſt:ſimalio:dorax:
Syriſce:ſequimini me:primum ædes expugnabo.

HAnccine ego cōtumeliā tā iſignē.i.m.g.a.hic DO.
rurſus inepti uanitas militis demrat ad amicā A
tāq̄ ad hoſtilē exercitū pagētis:irritato aio:cō/
citato curſu:undāti chlamyde trepidi:& q̄tiēris caput:
& hæc uerba ꝓ hortatu īpatoris accipiēda ſunt:q̄ñq dē
oīa de exercitu traſferunt.¶ Contumeliā.ꝓprie nō ut
miles:ſed ut nequā.Cōtumeliā i me.a.g.appet gnato/
nē & dehortatorē eē certamis:& ad pocula militē ꝓ/
uocare:maxime cū uideat pſuaſiſſe iſta conſilia:ut hoc
certamē mouerēt.¶ Mori.m.ſ.eſt:ridicula p̄ſumptio
tanq̄ aduerſus meretricē iurgia nunq̄ thraſo ſumere au
ſus eēt:niſi morte p̄poſita:ergo uelut mortis cōtēptu
opus eſt ad tale p̄liū.Mori.m.ſ.ē.tāq̄ alter miles aduer/
ſus mulierē audere nō poſſet:uel qa nihil:uel qa ama/
tor.Mori me.ſ.eſt.q̄ſi ille ſibi dicat moleſtum eē certa/
mē:uel amicā nō eē lædēdā.¶ Tā iſignē.ut miles di/
xit:qa inſignia armoꝝ ſunt.¶ Simalio.hoc cōcite ꝓ/
nūciandū eſt.¶ Segmini hmōi militia p tumultū re;

euocatō pente ſuſcipiť:& dr̃ euocatio:ubi dux alloquať ciues.Qui rẽpu.ſaluá uultis me ſeqmini:uñ Vir.ſic ait.Deſuetaq;.b.a.
Virg. i.a.& alibi.ſpe.n.ſ.t.℄ Primũ.æ.ex.debet hic eẽ uociſeratio una ad hoc:ut uerbũ militis cũ quodã motu ingẽti:& p̄i/
manes minæ ſine ulla ui rerũ uanaq; cõminatiõe uelle uideať ædes expugnare cum fortis ſit meretrix.℄ Male mulcta/
bo:uide ordinẽ belli primo expugnatio mœniũ:tum recuperatio captaꝝ rerum demũ pœna prædonum.℄ Pulchre
poſtq̃ nõ obtinuit quod uolebat gnato aſſentať ad oĩa:uide aũt manifeſtã irriſionẽ ex ipſo genere laudandi : nã qd eſt
rectũ in expugnatiõe recti? quid in uirginis ereptione probitatis:quid in mala mulctanda muliere pulchritudinis?ſed
hoc eſt quod ait ſupra de ſeipſo paraſitus:quicqd di/
cũt laudo.℄ In mediũ huc ag.c.u.d.mire cõpoſita
Dorax ad cõtẽptũ noia legionarioꝝ ſunt.nã dorax ab arun
Simalio dine ueluti ſit inanis & fragilis nomẽ ſortitus eſt.Si/
Syriſcus maliõ a ſimio:uel a ſimia deriuatũ eſt:ob fœditatem
oris uel naſi.Syriſcus iã diminutiuũ ẽ a ſyro.In me/
diũ huc ridicule ſatis armaturas leues nõ putat aduer
ſus thaidẽ idoneas:& ideo agmẽ cũ uecte uult ueni/
re in mediũ.aut ideo cũ uecteq a ad expugnationem
ueniť ædium.℄ Tu ſimalio in.ſ.cornu:tu ſyriſce in.
d.hic agmen inſtituiť.facetũ autẽ cũ a rebus magnis
res ridiculæ deriuenť.℄ Cedo.a.nõ reliquos dixit:
ſed alios quaſi multi ſint.℄ Sãga:nec ſangarius ſal/
Manipu tem ut nomẽ eſſet.℄ Mãipulus furũ.manipulus p̄/
lus. prie eſt militis cũ romani & latini ſub nouo cẽturio/
ne bellũ aggreſſuri deputabanť:ſibi ſertũ uel coronã
ex manipulo herbæ uel huiuſmodi cõficiebãt quem
pro ſigno ſequebanť.merito ergo cẽturiõem uidẽs
manipulũ deſiderauit:hoc eſt coquum uidens con/
uiuas deſiderat qui apparauerat quotiẽs loc⁹ affuit:
uel quotiẽs cõuiuiũ eſt inſtitutũ.Aliĩ manipulũ furũ
coqui diſcipulos dici putãt.℄ Eccum adeſt : p̄ ſe ac
pro diſcipulis ſanga.℄ Quid.i.apparet coquum ad
repentinũ ſtrepitũ ſic exiſſe:ut ad artẽ ſuã fuerat expe/
ditus.℄ Qui.i.pro.ſ.ego ne:hæc cã eſt.℄ Impera/
toris uirtutẽ nouerã:& uim militũ hoc plus hẽbit ſa
lis ſi ſic itellectũ fuerit ut ſanga uno eodẽq; tempore
& quærat ſimulq; rideat.q.d.hoc nouerã fieri ſæ/
pe:ſed ſine ſanguine fieri nõ poſſe.ſ. Quid
igitur ſi hoc ſciebat ut abſtergeret uulnera.quaſi hoc
fuerit auxilii genus.Quid hoc eſt unde uulnera:quo
rum uulnera uirorumq; utriuſq; p̄tis:an qd magis ri
diculum ẽ ſuoꝝ.℄ Solus.ſ.ſ.do.hæc figura παρο/
μοιον diciť.Solus.ſ.ſ.d.Virg.Sola mihi.t.c.c.c.So/
Virg. lus.ſ.d.pro remanet ut obſeruet.nã ſeruat domũ re/
ctum erat.Nõ ſeruat domi niſi pro cuſtodit intellige
reť:uel ſeruat pro ſedet ab eo quod ſequiť id qd præ/
cedit.nam non ſeruat niſi cui plus in eo loco ſederit.
℄ Qui(malũ)malum per parẽtheſin ſuauiter iſeriť
Plautus Plau.i epidi.Quẽ(malũ)hæc impudẽtia : & nõ in/
terponiť malũ niſi oculis conuerſis ad eũ qui id qd
rep̄hẽdimus dixerit.Malũ nũc interiectio ẽ.℄ Poſt
p.magnifice ad riſum cõmouendũ:nã dicere debuit
poſt uos:& hũc locũ ſibi optimũ elegit ut timidus.
Poſt principia:militare dictũ ẽ:ut ambiguũ militi:an
in extremo agmine ſit hic locus:an in medio.℄ In
de.o.ſ.d.tanq̃ nõ oibus dari poſſit.ſi aliunde detur.
℄ Ipſus.ſ.c.l.an loco ſimpliciter : qa poſt principia:
an loco opportuno.Terẽtius in adelphis.Pecuniam
in loco.n.i.m.e.l.an.p̄de loco.℄ Idẽ hoc iã.p.ſ.irri/
det qdẽ poeta uerũtñ oñdit offm̃ iperatoris hoc eſſe:
Salu. ne ſe i p̄iculũ p̄iiciat ſic Salu.Et in p̄liis actu prõptus:
& hoc totũ q̃si i palliata:ſed cõceſſũ poetis fuit.Pyrr⁹
autem

Gna.Recte.Thr.uirginem eripiam.Gna.probe.
Thr.Male mulctabo ipſam.Gna.pulchre.
Thr.In mediũ huc agmẽ cũ uecte dorax:tu ſimalio
In ſiniſtrũ cornu:tu ſyriſce in dextrũ:cedo alios ubi
Cẽturio:ſanga:& mãipulus furꝝ.Ch.ſãga eccũ adeſt.
Thr.Quid ignaue pœniculon pugnare q̃ iſtũc huc
Portes cogitas? Sã.ego ne:ĩpatoris uirtutẽ nouerã
Et uim militũ ſine ſanguine hoc nõ poſſe fieri qui
Abſtergerẽ uulnera.Th.ubi alii? San.q(malũ)alii?
Solus ſanio ſeruat domum.Th.tu hoſce inſtrue:
Hic ego poſt principia:inde omnibus ſignũ dabo:
Gn.Illuc eſt ſapere:ut hoſce inſtruxit ipſus ſibi cauit
In loco:idem hoc pyrrus factitauit.Chr.uiden tu
Thais q̃ hic rẽ agit? nimirũ conſiliũ illud rectum eſt
De occludendis ædibus.Tha.ſane qui tibi nunc uir
Videtur hic nebulo magnus eſt ne metuas.Ch.qd
Videtur tibi? Gn.fundã tibi nũc uellẽ dari:ut tu illos
Procul hinc ex occulto cederes:facerent fugam.
Th.ſed eccã thaidẽ ipſam uideo.Gn.q̃ mox irruim⁹
Thr.mane:omnia prius experiri q̃ armis.
Sapientem decet qui ſcis an quæ iubeam ſine
Vi faciat.Gn.dii ueſtram fidem quanti eſt ſapere
Nunq̃ accedo ad te quin abs te abeam doctior.
Thr.thais hoc mihi primũ reſponde cũ tibi do iſtam
Virginẽ:dixtin hos dies mihi ſoli dare te.Tha.quid
Tũ poſtea? Th.rogitas? quæ mihi ante oculos corã
Amatorem adduxti tuum.Tha.quid cum illo agas?
Thr.& cum illo clam te ſubduxti mihi.Tha.libuit.
Th.pãphilã ergo huc redde:niſi ui mauis eripi.Chæ.
Tibi illã reddat:aut tu eã tãgas oium.G.qd agis? tace
Ch.qd tu uis? Th.ego nõ tangã meã.Ch.tuã autem
Furcifer? Gn.caue ſis neſcis cui maledicas uiro.
Chr.non tu hinc abis? ſcin tu tibi ut res ſeſe habeat.
Si quicq̃ hodie turbæ hic cœperis:faciã ut huius loci
Dieiq; meiq; ſemp memineris.Gn.miſeret tui me.q
Hũc tantũ hoiem facis inimicũ tibi.Chr.diminuam
Ego caput tuum hodie niſi abis.Gn.ain uero
Canis:ſiccine agis.th.qs tu hõ es? qd tibi uis:qd cũ illa
Rei tibi eſt? Chr.ſcibis principio eã eẽ dico liberam.
Thr.Hem? Chr.ciuem atticam.Thr.hui.Chr.meam
Sororẽ.Thr.os durum.Chr.miles:nunc adeo edico
Tibi:ne uim facias ullã in illã ego ad ſophronã eo

autem peritiſſimus ſtragematon fuit.primuſq; q queādmodū ars & diſciplina per calculos in tabula traderet̃ oſtēdit. ¶ Nimiq; cō.eſt de.o.æ.illud rectū eſt & noua locutio & ſuperiori ſimilis.Nimiq; dabit.h.th.m.m.m.pro ſine dubio rectū eſt.¶ Sane qui.t.n.u.u.eſſe hic figurata locutio:& præterea hypbaton itermixta.nam hic ordo eſt ſane hic nebu/ Nebulo lo eſt ne metuas:an hic ordo & ſenſus:ut ſit dcm̃ ne metuas ſane.¶ Qui tibi uir.u.eē.h.n.m.eſt:& recte:nā dum ob/terret̃ adoleſcens & ætate militis q iam uir eſt:& magnitudine q magnus corpore:quæ utraq; in illo uana eſſe mere/trix:ut experta denūciat.Nebulo aūt uel inanis:uel uanus aut mollis ut eſt nebula dr̃:& hoc ironicos dictum eſt mere/

Nutricē:ut eā adducā:& ſigna oñdā hæc.Thr.tum
Me,phibeas meā ne tangam.Chr.,phibeo inquam.
Gna.audin tu?hic furti ſe alligat.Chr.ſatis hoc
Tibi eſt.Thr.idē hoc tu aīs thais?Tha.quære qui
Reſpondeat.Gn.quid nūc agimus qui redeamus:
Iam hæc tibi aderit ſupplicans ultro.Thr.credin?
Gn.imo:certū noui īgeniū mulieꝝ nolūt ubi uelis
Vbi nolis cupiunt ultro.Thr.bene putas.Gn.iam
Dimitto exercitum.Chr.ubi uis.Gna.ſanga ita uti
Fortes decet milites.domiq; fociq; fac uiciſſim
Vt memineris.San.iādudum animus eſt ī patinis.
Gn.frugi es.San.uos me hac ſequimini.

trix fruſtra metuētem corripiēs chremetē.ſane inqt ni/mis cōſiliū rectū eſt de occludēdis ædibus:& deeſt nō eſt:ut ſit non eſt qui tibi nunc uir uidet̃ eſſe hic nebulo magnus eſt.ſic & alibi.Si te in platea hac offendero poſt hac nihil eſt qd' dicas mihi eſt:aliū quere bam iter hac habui.piiſti.ut ſi non eſt qd' dicas mihi.¶ Quid tibi.u.nō diceret miles ſi ſtaret in ſnīa:ſed iam uidet̃ ti/more mutatus.¶ Quid uidet̃.dubitādum eſt qd' di/ctum ſit:qd uidet̃.Ego ſane hoc militem puto dicere quē paulatim a uiolētis atq; acribus principiis ad ter/rorē deſidiāq; pducit timor.¶ Nā.p.i.p.utpote q di/cat ſequamini dū deniq; ,ppius deuentum poſt prin/cipia refert pedē:poſt iā nihil ipſe audet:ſed q̄rit conſi/liū paraſiti:deniq; ubi quominus res gerenda eſt dixit mane:& cōtinet irruentes:ad poſtremū diffiſus neſcit qd agat ad paraſitū ſpectās qd agimus inqt.¶ Fundā tibi nūc.mire paraſitus hoc ait:uel quia militem nolle uidet:uel qa nō audet impugnare cōſilium formidoloſum & aptū metuēti dedit ſubtiliter tñ:nā funda pugnāt q quo minus nō pñt.¶ Ex occulto q nō audēt palā ſed honeſta cā:nō qa timēt inqt:ſed ut fugiant tanq̄ uiſi hoſtes fugerint: nō ſit tutū accedere.Fundā tibi:nō dixit haſtā aut lanceā:ſed ſagittā fundā:quæ nimiū lōge iactat̃ : ut ex hoc interuallo pauorem oñderet nō audētis accedere:& mire tibi tanq̄ ipſe paraſitus nec hoc audeat.Sunt aūt qui putant hæc a Thai de ad Chremetem dici:ſed male:nō enim cōueniunt iſta meretricis dictis ſuperioribus:niſi quia monet:meq; ex occul/to dicit:cōſtantiā ei dudū uideri militis:& ipm nō uidiſſe cū qua pugnaturus ſit:ut illos ,pcul ex occulto meretricem.ſ. cū ſuis:ut alibi.Hos prius introducāt.¶ Facerēt fugā.deeſt rurſus:ut ſit rurſus facerēt fugā:uel aſyntheton illatū eſt.Fa cerēt.ſ.deſiderat cōiunctionē.n.ut ſit facerēt.n.fugā.¶ Vt cederes:pcedēdo cogeres:ut facerēt fugā.¶ Sed eccam.t.i. eccam & ipſam figura eſt emphaſis:q̄ſi eccā principem belli teipſam cōtra quā pugnaturus eſt.¶ Quāmox irruimus Quam/ hoc paraſitus irridens militem dixit:& irruere ,pprie dicunt̃ qui cū furore pliū ineunt.¶ Oia prius.e.u.q̄.a.ſ.d.aiaduer mox te quātam uim habeant ad delectādū in comœdiis:ſeueræ ſnīæ cū a ridiculis perſonis ,pferuntur:quale eſt apud Plau. Irruere ubi miles ſuā formā admirās ait.Nimia eſt miſeria:nimis pulchrū eſſe hoiem.¶ Quā armis.ſ.ανακολουθον ,p qua arma:aut eclypſis eſt:ſi ſubaudiam⁹ agere & mire nō dixit me:ſed ſapiētē:qd' magis ridiculū eſt.¶ Qui ſcis.an.q.i.& mire nō uelim:ſed iubeā dixit:iubeam ,p uelim:ut iubeo chremetem.¶ Dii.ut.ſ.bona analogia qui leuiora laudauerat hic exclamare iam debet:& hoc eſt qd' ſupra ait.Id ruſum ſi negat laudo.Hic quoq; negat rurſum male pugnandum eſſe:qui ſuperius retineri nō poterat:qn in pliu̅m uel moliturus irrueret.¶ Dii urām.ſ.n.a.ad.t.q.a.d.mire egit perſo/nam admirātis per ternā apoſtrophā ad deos.¶ Dii.u.ſ.ad ſeipm.Quāti eſt.ſ.ad militē.Nunq̄ accedo qn ridicule pa/raſitus:nunq̄ accedo ad te dixit.qui nunq̄ recedit.¶ Quin abs.t.a.d.nimis impudens aſſentatio ſe fieri doctiorem ex militis ſapiētia.¶ Thais.p.h.uide amiſſam intētiōem repetēdæ uirginis:nō.n.iam puellā:ſed pactū exigit ut amator. ¶ Cū tibi do.,p cū tibi darē.¶ Quid tū poſtea.aut dixi rñdēdū erat:aut nō dixi:ſed uide cōtumaciā meretricis in con/temptione perſonæ militis quæ per interrogationem potius q̄ per inductionem illū alloqui uoluit.¶ Rogitas.con/tentionis genus interrogatiue.Quæ mihi ante oculos corā.utrūq; ſignificat ut inepti militis dictū ante oculos minus Añ ocu/ eſt q̄ corā:pōt & añ oculos longe intelligi:corā ,pximitatē ſignificat.¶ Quid cum.i.a.oino meretrix non putat illum los. idoneum:cui reddenda ſit oratio cuiq; ſe purget:adeo apud illā amicitiæ eius pteſum eſt:nā errant q dicerēt ſe uelle mi/liti recōciliari.¶ Et cū eo clā te.ſ.m.iuidioſe & cū eo dictum eſt.nā ut ſupra legimus excluſit chremetem.¶ Subduxti Subdu/ mihi.furtim ſubtraxiſti mihi.Virg.Et ſi dū.c.ſ.e.¶ Libuit.ſupbū eſt & meretriciū uerbum.ſic de chilone.Cice.ait.liben cere. ter ait ſe facturum.¶ Huc redde:idioma eſt pro cōtumelia repoſcētis.ſic & in Ecyra.Renumeret.d.h.c.¶ Niſi ui.m. Virg. e.utrum niſi pro non & ſi,ut ſit ſi non.¶ Tibi illam.r.hic ſe primum interponit chremes ut adoleſcentulus potuit Cicero iam fracto milite.¶ Aut tu.i.t.o,aut utrunq; chremes non quia dixit niſi tibi mauis eripi addidit tu illam tangas ani/mum:& eſt ἀποσιωπησισ ſecunda.ſic autē loqui ſolent plus geſtu quam uerbis conciti.¶ Quid tu.t.u.recte cum thaide enim loquebatur nō cum hoc.¶ Ego non tangam meam:bene addidit meam:huic enim probatur iniuſte di/ctum:tu illam tangas.¶ Tuam autē.ſ.incongrue ut imperitus adoleſcens liberum ſeruilibus officiis ſagittat.¶ Caue ſis ne.c.m.animaduerte paraſitum:neq; tacere omnino:ne defuiſſe patrono uideatur : neq; in aliena cauſa rixam in ſe transferre.¶ Non tu hinc abis:hoc paraſito:illud militi dixit chremes.¶ Caue ſis:quia impetratiua uerba ſunt uelut contumelioſa:addebant ueteres ſis:quod ſignificat ſi uis.¶ Tibi illam:magna uis in pronominibus : & ſignificatio eſt:ut Cantando tu illū.¶ Scin tu:non paraſito:ſed militi dicit.¶ Faciam ut,h,l.d.q.m.moris eſt magnas eſſe minas

hominũ meticuloſorũ. Specta ergo q̃ acriter timidus cõminetur. Huius loci dieiq; meiq;: loci in quo læſus: diei in quo
cæſus: meiq; a quo cæſus. ℭ Miſeret me tui: hic paraſitus nõ quaſi monitor chremeti reſpõdet. ℭ Qui hunc tãtũ. h. ſ.
i. t. ne nunc q̃dem paraſitus a militis aſſentatione diſcedit. Diminuã ego caput. t. h. n. a. ruſticus dixit caput tuum dimi/
nuã. q. d. diminuã tibi caput. ℭ Ain uero. c. hoc uerbo canis impudẽtibus inimicis conuitiũ fieri ſolet. nã militare di/
ctum eſt in hoſtẽ canis: & apud Homerũ pro graui cõtumelia i aduerſariũ dr̃ τιμην ἀρνυμενοι μενέλαῳ σοι τε/
κυνῶπα. Quis tu homo es: quid tibi uis περιπτλονασμος figura eſt: ubi multa terribiliter interrogant̃: ut State
uiri quæ cauſa uiæ. q. u. e. i. a. Scibis: nõ obſequẽter: ſed figurate dicit̃ ab irato. ℭ Principio eſſe eam dico liberam: quo
tollit̃ iuam uideri. ℭ Scibis & ſcies: & ſcibis dr̃ pro productione tertiæ cõiugationis. ℭ Principio in tria diuiſit offi/
cium defenſionis ſuæ: in aſſertoris principio eã eſſe liberam: in cognitoris ciuem atticã: in fratris meam ſororem & bo/
nus eſt ordo: libera ciuis nobilis. ℭ Ciuem atticam: quo etiam negocium poteſt ei fieri qui ſe pro dño geſſit in ciuem.
ℭ Hui hem: & cætera hmõi generis ſane ſunt aduerſus eos q̃bus iraſcimur. ℭ Meam ſororem: quo cõſtat præſto eſſe
ad defenſionẽ puellæ: quaſi ex omnibus hoc ſit impudẽtius: ꝙ & ſororẽ ſuam dicat. ℭ Os durũ: os impudens: & cõ/
tra mollis frontis dicunt̃ qui ſunt reuerẽtes. ℭ Nũc adeo. e. t. ut ſupbe quaſi militi: nam edictum prætoris dr̃ & impe/
ratoris. ℭ Miles nũc adeo edico tibi: miles cõtumelioſe dixit. ab his enim officiis q ſuo noĩe uocãdi ſunt data uocabu/
la contumelioſa cenſent̃: ſicut in adelphis. Delibera hoc dum ego credo leno. ℭ Ne uim facias. u. in. i. ſeruauit præce/
pta meretricis adeo ut meminerit. Si uim facit in ius ducito hoĩem. ℭ Ego eo. ad. ſ. hoc lentius dixit ad thaidem chre/
mes. ℭ Prohibeo inq̃: nõ ſatis exercitate adoleſcens totidem uerbis dictum repetit militis. ℭ Audin tu hic. ſ. ſ. a. gnato
occaſionẽ finiendi litigii iãdudum quærit: ob deſiderium menſæ & cibi: & ideo quaſi de iure cõſilium ſuggerit hunc
Furtum reũ militi eſſe poſſe qui paratus ſit alienã rem ſuã dicere. Audin tu. ideſt iniuſte profiteri: hoc eſt apud prætorem. ergo
Alligare furti ſe alligat. i. reum ſe efficit fraudis. nã metalepticos furtũ pro omni fraude & dolo accipimus & iniuria. ℭ Alligat:
Virg. aſtringit: illaqueat: & obnoxium facit: oẽ igit̃ qđ fraude fit furtũ eſt. ſic Virg. Inſidias furta paro belli: & dulcia furta. i.
adulteria. ℭ Furto lætatus inani diſtulit. furtũ duobus modus dr̃: uno cũ oẽ maleficium gñaliter ſignificat̃: altero cũ
res ſurrepta demõſtrat̃: nũc ergo furtũ maleficiũ eſt. ℭ Satis. h. eſt. t. ad repetẽdam. ſ. uirginẽ ſumendãq; iniuriæ uindi/
ctã. ℭ Quære. q. r. & cõtempſit iterrogãtem: & indicit inimicitias ꝓfeſſione iracundiæ cũ dicit: indignũ miliẽ. ℭ Idẽ
hoc. t. a. thais idẽ. i. hoc qđ chremes: & tanq̃ chremẽ & ipſam circũuenturus interrogat: qđ illa intelligens malitioſe ait.
ℭ Quære qui reſpõdeat: ſatis cõtumelioſe. Illud. n. quærit̃ quod difficile reperit̃. ergo non mõ indignus es inq̃t: cui
ego reſpõdeam: ſed uix inuenies q te dignum reſpõſo iudicet. ℭ Quid nũc agimus. uide ut euanuerit actio militis. pri/
mo dixit. Oĩa prius experiri prius q̃. a. ſ. d. poſt: idẽ hoc tu ais thais & poſtremo. Quid nũc agimus: & languidi atq; de/
feſſi eſt. Quid nũc. a. ubi eſt illud quod ait. Primum ædes expugnabo & cætera. Sed uani impetus hũc exitum ſemper
accipiũt. ℭ Quin. r. quin mõ imo. non habeamus inq̃t: ſed redeamus: ut irritos conatus uno uerbo oſtẽderet. ℭ Cre/
Credere. din: ex parte cõſentit qui ſic interrogat. Credin: credere dubitãtis eſt: certum eſſe fidẽtis. ℭ Vbi nolis. c. u. plus itulit ſpei
Certũ eẽ nõ reuocãdo uerbum quod expectabat̃: hoc eſt uolunt ſed cupiunt: ergo uariauit: non enim ĩtulit uolunt ultro. ℭ Bñ
Virg. putas: hoc eſt recte putas: ſapis uel intelligis. Virg. Multa putãs. ſ. q. a. m. l. uel coniicis: uel putas diſputas: uel putas cogi/
tas. ℭ Iam. d. e. dimitti exercitus dr̃: uel pace facta: uel uexatis hoſtibus: ridicula ergo magnificẽtia dictui eſt cum ſint ta/
cta deformia. ℭ Sanga. i. u. ſ. d. m. d. ſ. q. mire in coquum qui focũ curat domi: q̃a milites uix fortiter pugnant qui ſunt
Ceci. memores domorũ: uide ergo q̃ utrũq; comicũ ad ineundum prœlium reſq; bellicas. Dorax enim primus eſt ad res do/
Plau. meſticas. Sanga uero coquus qui uiciſſim domi foco miniſteriũ ſatagebat. ℭ Domi ſociq;. ſ. u. u. m. domi & foci geni/
Fructus. tiui ſunt. Ceci. Decoram domi. Plau. Quanq̃ domi. c. op. t. ℭ Iãdudum. a. eſt. in. p. hic apperuit cãm poeta cur & inui/
Frum̃tũ. tus Gna. iret ad litem: & libens domũ redeat. ℭ Frugi es: utilis & neceſſarius: a frugibus quæ ꝙ iis fruamur dictæ ſunt:
Frui. fru/ inde fructus & frumentum. Frui autem eſt ueſci a frumine quæ eſt ſumma pars gulæ: a qua re etiam his quæ nec cibo
men. nec poculo ſunt frui dicimus: utpote rebus uenereis & delectatione odoris: uiſus: auditus &c.

GVI. A HAnccine & c. hic militis inepti uanitas demonſtratur: qui ad amicam tanquam ad hoſtilem exercitum pergit
irritato animo. Thra. o Gnato. Hanccine: ideſt utrum hanc contumeliam accipiam: ideſt patiar: tam inſignem
ideſt iam magnam ſiue grauem. & hoc in malam partem. in me: ideſt contra me. ſatius eſt: ideſt melius eſt me/
mori q̃. ſ. talem pati contumeliam: ſed accipere contumeliam potius dicimus q̃ pati. Miles incitato animo ſuos ſeruos
Simalio uocat facturus inſultationes thaidi. Simalio: dorax: ſyrice: ideſt uos ſerui ſequimini me. Simalio a ſimio uel a ſimia de/
& ſyri/ riuatum eſt ob fœditatem oris uel naſi. Syriſcus diminutiuum eſt a ſyro. Primũ: ideſt in primis. expugnabo: ideſt pu/
ſcus. gnando capiam ædes: ideſt domum thaidis. Gna. recte facies ſup. adulando dicit hoc. Thra. Eripiam: ideſt abducam
a thaide uirginem quam dono dedi. Gna. probe facies ſup. q. d. non improbe facies eripiendo uirginem: pro qua ma/
la tibi habetur ac refertur gratia. Thra. Male: ideſt ualde. & in malum eius mulctabo: ideſt puniam. ipſam ſcilicet Thai/
dem: Gna. Pulchre facies eam mulctando. quaſi dicat honeſte ac decenter: decet enim eam mulctari: quæ ſic eſt in/
grata: & hæc omnia potius dicit aſſentando ineptiis militis q̃ probando. nam eo omnia paraſiti uerba tendunt ut gu/
Vectes. læ indulgeatur: & uenter impleatur. Thr. o Dorax concede ſup. uel ueni huc in medium agmen: ideſt in medium ex/
Vecticu/ ercitum ordinatum cum uecte: ideſt cum ferreo inſtrumento parietibus domorum perfodiendis apto. Inde uecticu/
laria. laria uita dicitur eorum qui uectibus parietes perfodiunt alienos furandi gratia. Cato uecticulariam uitam uiuere eſt
Cato. repente largiter habere repente nihil. Et ita cum uellet expugnare ædes thaidis uectibus erat opus ad parietes quatien/
Cornu dos ac frangẽdos. tu Simalio nomen ſerui concede inquã in cornu ſiniſtrum: ideſt in partem aciei ſiniſtram: hic enim
p latere. cornu per metaphoram dr̃ pro parte aciei tam dextra q̃ ſiniſtra: hoc eſt pro latere tam dextro q̃ ſiniſtro. Et ut inq̃t Stra/
Strabo. bo: cornu habet ſexagenos milites. Tu ſyrice concede inquam in dextrum cornu. hoc eſt in latus dextrum aciei ſeu exer/

citus

citius. Cedo:ideſt dic ſeu nomina. alios:ideſt reliquos ſeruos. ubi eſt Centurio. i. is qui centum præeſt militibus & potius peditibus. Nam centurio eſt peditum:decurio uero equitum. In exercitum miles centurioni parebat. Centurio tribuno:tribunus legato:legatus conſuli:ſed ſeorſum magiſter equitum ſolum dictatori parebat. Quidam dicunt centuriones aliquando præfuiſſe quatuor manipulis:manipulum uero conſtitiſſe ex centum prius: deinde ex ducentis militibus. dictoſq; manipulos a faſciculis palearum quos mãipulos dicimus. Nam adhuc pauper populus Romanus pro uexilis manipulos palearum pertica ſuſpenſos ferre ſolebant: unde manipularis miles dictus eſt. Ouidius. Pertica geſtabat ſuſpenſos acta maniplos. Vnde maniplaris nomina miles habet. Varro autem inquit. Manipulos eſſe minimas manus:ideſt minimas cateruas exercitus quæ unum ſequuntur:manipulus enim coniungit plures manus: & Nonius. Manipuli ſunt manus militum:uel collecti uiri ſic dicti:ut uult Donatus. Nam cũ Romani & Latini ſub nouo Centurione bellum aggreſſuri deputabantur ſibi ſertum uel coronam ex manipulo herbæ conficiebant:quam pro ſigno ſequebantur. Nonnulli etiam uolunt manipulos dici ſigniferos:quia ſub romulo pauper adhuc Romanus exercitus haſtis fecit manipulos illigari: & hos pro ſignis tenebant. Redeamus ad litteram. Vbi eſt Sanga ille ſeruus: ubi eſt manipulus:ideſt caterua furum:ideſt prædonum. Vel manipulus ut alii uolũt:ideſt ſignifer. Aliqui hic manipulum furum coqui diſcipulos dici putant: & ꝙ miles coquũ uidens conuiuas deſiderat. Sanga. eccum:ideſt ecce hic coram te Sanga adeſt. & in tertia perſona de ſeipſo loquitur. Thra. o ignaue:ideſt timide:quid? modus interrogandi. ne: ideſt utrum cogitas pugnare peniculo:ideſt ſpongia longa. qui. ſ. tu portes:ideſt afferas iſtunc peniculum. huc ſcilicet in medium agmen. Penis ut Feſtus ait cauda uocabatur: unde & offam porcinam cum cauda offam peniam dicebant. Eſt etiam membrum uirile ut ait Seruius. Saluſtius adulter ganeo manu uentre alea pene bona patria lacerauerat: hinc & peniculos dicimus quibus calciamenta texuntur:quæ de caudarum extremitate fiunt. Sunt etiam peniculi ſpongiæ longæ propter ſimilitudinem caudarum appellatæ. Inuenio etiam penicilla in neutro a peniculum li pro inſtrumentis factis ex ſetis porcinis:quibus utuntur pictores cũ pingunt:quæ inſtrumenta ni quid me fallat pincella uulgo uocant. Sanga. ego ne:ideſt quæris ſup. utrum ego cogitem pugnare peniculo. Noueram uirtutem: ideſt uires imperatoris:uidelicet tuas:qui es imperator huius certaminis & noueram uim: ideſt uehementiam: acrimoniam militum: noueram inquã hoc certamen:ſcilicet non poſſe fieri ſine ſanguine:qui: ideſt quomodo. abſtergerem: ideſt deficcarem uulnera & mundarem:niſi attuliſſem peniculum. uel niſi ponatur hoc totum interrogatiue:ſic ſupple attuli ſupple peniculum qui:ideſt ut abſtergerem uulnera. Thraſo:ubi ſunt alii. Gnato. malum:hic eſt interiectio malum: & per parentheſim ſolum legendum ſic. Malum:quod uulgo dicitur mala gratia: qui alii ſunt ſupple. Plautus in epidico quem malum hæc impudentia ut ſi ſic dicerem. Vnde malum mihi pecunias eſſe putas quod uulgo dicitur. Vnde mala gratia putas mihi eſſe pecunias. Item quid malum tibi uis:quod dicitur:quid mala gratia aut malæ gratiæ oportet tibi. Quod ineptum eſt dicendi genus. Sed hic talia apponuntur non ut approbentur:ſed potius ut reprobẽtur aliis dicendi modis ſurrogatis. Solus ſanio:ideſt ille ſeruus. ſeruat:ideſt cuſtodit domum:quod ſi ſit domi intellige ſic. ſeruat:ideſt manet aut ſedet domi ut obſeruet eam:uel etiam cuſtodit domi. Thra. tu Gnato inſtrue: ideſt appara uel orna aut diſpone & informa hoſce milites. ego ero hic poſt principia:ideſt poſt primas legiones firmæ armaturæ. Nam in acie bene inſtructa erant milites agiles leuis armaturæ qui uelites dicebant:qui uelitabantur:ideſt agiliter pugnabant: quorum officium erat laceſſere pugnam: & quaſi prælii præludium facere uelitatione: ideſt probrorum ultro citroq; oblectatione. Deinde laceſſita pugna ſecedebant:aut in equos inſidiebant ſua agilitate: inde ueniebatur ad primas legiones firmæ armaturæ & robuſtæ quæ dicebantur principia:quia illic erat principium reſiſtentiæ. Sequitur in littera. inde:ideſt ex toto loco dabo ſignum omnibus aut ſonitu tubæ ſeu claſſici:aut alio ſigno:aut uibratione uexilli:uel erectione: & alia re id genus. Gn. illud ſcilicet ita ſibi cauere eſt ſapere:ideſt eſſe ſapientem:ut. i. poſtquam:inſtruxit: ideſt apparauit hoſce milites ac diſpoſuit. ipſus:ideſt ipſe cauit ſibi. i. prouidit:proſpexit ſibi in loco. i. oportune: ut in adelphis pecunia in loco &c. Pyrrus rex epyrotarum peritiſſimus ſtratogematum. i. aſtutiarum. militiæ factitauit. i. ſæpe fecit:hoc idem:ideſt ſibi opportune cauit ac conſuluit. Chre. o Thais uiden:ideſt uides ne quam rem hic Thraſo miles agit. Nimirum:ideſt ſine dubio. illud conſilium:ideſt illa ſuaſio:uel illud propoſitum de occludendis ædibus: ideſt de obſeruanda domo. eſt rectum:ideſt recte ſuaſum & ſuſceptum. Tha. ſane:ideſt nimis uel ualde conſilium inquã rectum eſt de occludendis ædibus: & hoc per ironiam dicit. qui:ideſt qualis uir nunc uidetur tibi. hic eſt nebulo. i. uanus inanis mollis ut nebula:magnus corpore ſcilicet & ſtatura:ſed mollis ut nebula. ne timeas. i. noli timere quãuis ſit magnus & in ætate uirili. Donatus autem ſubaudit non eſt:legendo affirmatiue non interrogatiue ſic. nõ eſt ſup. talis uir qui:ideſt qualis uidetur tibi hic eſt magnus nebulo. i. magnus corpore & ſtatura:ſed mollis ut nebula:futilis & uanus non uirilis neq; magnanimus ut tibi uidetur ne metuas. Thra. Gnato quid uidetur tibi. i. q̃d iudicas de ineundo proelio:per quod oſtendit ſe iam timere. Gna. nunc uellem fundam:ideſt ſagittam:quæ. ſ. multum longe iactatur non haſtam neq; lanceam. Funda enim interdum dicit̃ inſtrumentum quo rotantur ſeu iaciuntur lapides:ut Seruius ait. Virg. in Geor. Stupea torquentem balearis uerbera fundæ. Interdũ dicit̃ genus rhetis a fundendo:ut ait Nonius. Virg. in ge. Atq; alius latum funda iam uerberat amnem. & illud rhetis genus uulgo dicit̃ bacha. Interdum funda ſignificat iaculum ſiue miſſile aliquod quod longe funditur:ideſt mittitur. Inde funditores ut Nonius ait. dicuntur qui fundis magnis dimicant. Siſenna. in. iii. hyſtoriarum. At poſt armatos funditores & ſagittarios ponit. Nunc inquã uellem fundam dari tibi ut tu cederes:ideſt uerberares & uexares:ac oppugnares illos. ſ. Thaidem & Chremem procul hinc. i. longe ab hoc loco. ex occulto:ideſt ex loco ubi non uidereris:ipſi ſubaudi facerent fugam:ideſt darent terga ſiue fugerent. Thra. ſed eccam:ideſt ecce hic uideo ipſam Thaidem. Gna. q̃ mox: ideſt quantum ſtatim: uel quanto poſt irruimus: ideſt impetum facimus. nam irruere eſt cum furore proelium inire. Thra. mane:ideſt ſiſte pedem: decet ſapientem prius

Cẽturio decurio. Manipulum. Ouidiꝰ. Varro. Nonius. Peniculus. Penis. Salu. penicula Peniculum. Malũ interiectio Plautus Velites. In loco pro opportune Stratogemata. Nebulo Funda. Virg. Funditores. q̃ mox. Irruere.

experiri:ideſt téntare omnia.i.quærere & experiri omnia media uerbis:ideſt bona cõpoſitione & pactione uerbis mi/tibus facta ꝗ armis:ideſt bello.Et eſt ſententia exornatio rethórica.qui:ideſt quo modo ſcis an faciat Thais ea quæ iu/beam:ideſt uelim.ſine ui:ideſt ſine impetu & uiolentia.Gna.dii ueſtram fidem exclamatio eſt comica : ideſt imploro: ſup.ueſtram fidem:ideſt ueſtrum auxilium & ueſtram opem.quanti eſt : ideſt quanti ualet : quantum eſt utile ſapere.i. eſſe ſapientem:nunquá accedo ad te.quin:ideſt qđ non abeam.doctior : ideſt quin redeam ex conſortio tuo doctior tanta es ſapientia:eſt autem adulatio paraſitica.Thra.o thais primum reſponde hoc mihi quod ſequitur.cum do:ideſt cum darẽ tibi iſtam uirginem.dixtin.i.ꝓmiſiſti ne.dare.i.exhibere te hos dies.i.per hos dies:ſed elegãtius omittĩ̄ præ/poſitio:& elegantius in accuſatiuo dicitur ꝗ in ablatiuo.ſoli mihi non etiam Chremi.Tha.quid tum:ideſt tunc poſtea feci ſupple.Thra.rogitas:ideſt petis quid feciſti:quæ ſcilicet tu adduxiſti mihi coram oculos.tuum amatorem ſcilicet Chremetem:quem miles putauit eſſe ſuum riualem.Tha.quid agas cum illo Chremete : quaſi dicat quam actionem ex ea re contra eum habere poſſis:uel fiat diſtinctio poſt quid eſt:& ſit interrogandi modus:ut ſæpe fit.deinde ſubda/tur agas cum illo de illa re:quaſi dicat:loquare cum eo de ea re non mecum : uel contendas cum illo tibi : quaſi dicat acerrime repſonſuro & uerbo & dimicatione.Thra.& ſubduxti:ideſt ſubtraxiſti te mihi clam:ideſt furtim cũ illo ama/tore.Tha.Libuit:ideſt ſic mea fuit uoluntas.Tha.ergo redde:ideſt reſtitue huc mihi Pamphilam : quia diſceſiſti a pa/cto:ideo nullum eſſe debet uel conditionem donationis non impleuiſti:ideo donatio nullius momenti eſſe debet.ni: ideſt ſi non uis illam.ſupple eripi:ideſt auferri a te.ui ideſt uiolentia.Chremes dicis ſup.ut Thais reddat ibi illam Pam/

Apoſiopeſis. philam.aut ut:ideſt quod tu omnium tangas eam Pamphilam non modo eripias eam : & eſt apoſiopeſis locutio. namq; imperfecta eſt & conciſa:namq; loqui ſolent plus geſtu ꝗ uerbis conciti & commoti ira.Gnato.ah dolentis uel deridentis quid agis uel quid ais:ideſt loqueris? tace:quaſi dicat neſcis cui uiro male dicas.Chremes qđ tu.tibi uis:ideſt quod inepte dicitur quid oportet tibi.Thraſo.Egon:ideſt utrum ego non tangam meam ſcilicet Pamphilam.Chre.o

Furcifer. furcifer:ideſt uerbero:& quid dignus es illa ignominia affici : ut furcam : ideſt patibulum feras circum uicinos more

Sis pro ſi uis. improbi ſerui.Gna.caue ſis:ideſt ſi uis:& eſt compoſitum ex duobus corruptis.ut capſis ex tribus : ideſt cape ſi uis: ſed talibus uti potius eſt poetarum ꝗ oratorum neſcis cui uiro tu nunc maledicas : ideſt contumeliam inferas.Chre.al/loquitur:hic militem inquiens.tu non abis:ideſt diſcedis.hinc:ideſt ex hoc loco.& minaciter cum eo agit : quãuis ta/men ſit meticuloſus.Scin:ideſt ſcis ne.ut:ideſt qualiter res ſeſe habeat tibi:ideſt quantum ad te ſpectat : & in tuum ma/lum:quaſi dicat ſcis ne quomodo res ſe habeant quantum ad te ſpectat.ſi quicquã turbæ:ideſt rixæ turbationis cœpe/ris:ideſt concitaueris.hodie hic:ideſt in hoc loco.faciam:ideſt efficiam:ut memineris:ideſt recorderis huius loci & diem & memineris mei ſemper:ideſt omni tempore.Gnato me miſeret tui.ideſt miſericordia tui me mouet : qui ſcilicet tu facis:hunc ſcilicet militem tantum uirum:ideſt qui eſt tantus uir.inimicum:ideſt aduerſarium & maliuolum tibi.Chre/mes.alloquitur iterum militem.Ego diminuam:ideſt mutilabo hodie caput tuum niſi abis:Gnato.uero:ideſt ſed o ca/nis:ideſt impudens acerbus ut canis.hoc uerbo canis impudentibus inimicis conuitium fieri ſolet.Ain : ideſt dicis ne te diminuturum caput eius.ſic ais:ideſt ſic loqueris:alii ſic ais:ſed in diem redit.Thra.quis:ideſt qualis homo es quid tibi uis quod dicitur quid oportet tibi inepte.quid rei eſt tibi cum illa puella:ideſt quod negocium ſeu commercium habes cum Pamphila ꝙ ita de ea loqueris acriter.Chre.ſcibis pro ſcies.principio:ideſt in primis dico eã eſſe liberam nõ ſeruilis conditionis.Thra.Hem interiectio indignantis propter dictum illud Chreme.dico inquã eſſe ciuem atticam.

Os durũ. Thra.Hui interiectio deridentis.Chre.dico inquã eam eſſe ſororem meam.Thra.o os durum:ideſt os impudens qui

Mollis frontis. talia effutit mendacia & figmenta:ſicut contra mollis frontis dicuntur qui ſunt reuerentes.Chre.o miles.adeo : ideſt certe.miles autem cõtumelioſe dixit ut fieri ſolet cum uilis officii nomine aliquem uocamus.edico :ideſt præcipio im/

Edicere. pero tibi tanquam prætor uel imperator militi:prætoris enim & imperatoris edicta ſunt.ne ideſt quod non facias ul/lam uim.ideſt ullam uiolentiam in illam:ideſt contra illam puellam.Deinde conuertit ſermonem ſuum ad Thaidem inquiens.ego eo ad ſophronam nutricem puellæ:ſcilicet ut adducam eam nutricẽ:& oſtẽdam hæc ſigna ſororis meæ: quæ ſigna intelligimus oſtendiſſe Thaidi de ſorore ſua.Thra.ne:ideſt utrum tu prohibeas:ideſt impedias:ne tangam meam puellam quam emi.Ch.inquã : ideſt iterum dico tibi:prohibeo:ideſt uero ne eam tangas.Gna.audin ideſt au/dis ne iniuſte:ſcilicet profiteri hic ſcilicet.Chre.uel hic tanquam apud prætorem alligat:ideſt aſtringit illaqueat.& ob/noxium ſeu reum facit ſe.furti:ideſt fraudis.per metalepſin.nam omne quod fraude fit furtum eſt.Inde dulcia furta dicuntur adulteria.itaq; furtum accipimus pro omni fraude dolo & iniuria.Duobus autem modis dicitur furtum.

Furtum Vno modo cum omne maleficium generaliter ſignificatur:altero cum res ſurrepta demonſtratur.nunc ergo furtum maleficium eſt.Chr.ſati.n.ideſt ſatis ne:hoc eſt tibi:ideſt ſufficit ne hoc tibi.Thra.alloquitur nunc Thaidem : tu Thais ais hoc idem quod.ſ.ipſe Chremes dicit.Tha.quære aliquem qui reſpondeat tibi tanquã ſis indignus cui ego debeam reſpondere.& quære dixit contumelioſe:illud enim quæritur quod difficile reperitur.ergo nõ modo indignus es in/quit cui ego reſpondeam:ſed uix inuenies qui te dignum reſponſo iudicet.Gnato.qđ agimus nũc.hoc dictum eſt lan/guidi atq; defeſſi.quin:ideſt imo redeamus unde uenimus.iam:ideſt ſtatim:hæc thais aderit:ideſt aduenict ſupplicans ultro:ideſt ſponte ſua tibi.Thra.credin:ideſt credis ne.credere dubitantis eſt:certum eſſe fidentis.Gna.immo certe:ideſt ſed profecto adderit ſupplicans tibi:noui.i.cognoſco ingenium.i.naturam mulierum.ubi ideſt quando uelis aliquid nolunt:ubi.ideſt cum nolis ipſæ cupiunt.ultro illud:ſcilicet quod non uis.Thra.bene putas.i.recte cogitas : diſputas i uel iudicas.Gna.iam ideſt ſtatim uel nunc dimitto exercitum:ideſt facio illi copiam abeundi:ſiue præbeo militibus cõ/meatum.Nam dux dr̃ dimittere milites ſuos quando ultra illis ſtipendia dare non uult:ſed illis abeundi præſtat facul/tatem.Thr.ubi uis:ideſt quando uis:uel cum libet dimitte exercitum.nam Gna.per interrogationem dixerat dimitto exercitum.Gna.o Sanga fac ut uiciſſim:ideſt identidem ſiue ſæpe cum quodam interuallo memineris.i.recordens do/

mi &

mi & foci.i.coquinæ.Focus ꝓprie dr̃ locus ubi ignis eſt:& qm̃ coquina ſine igne eſſe non pōſ(cū a coquendo dica/tur)præcipue quo tpe aliqd decoqtur:ideo pro cogna rite poni pōt.Sanga iādudū animus eſt in patinis.i.pauloante incepi habere appetitū & cogitare de patinis.i.de uaſis in quibus edulia ponunt:& per uaſa ſe oſtēdit habere animum ad edulia & iam eſurire:& eſt quod uulgo dr̃.Iſte ſemper habet cor ad coquinam:dum quis uult dicere aliquem uelle ſemper comedere:ubi eleganter diceretur illi ſemper animus eſt in patinis:uel in patinis ſemper animum habet.Gna.es frugi.i.utilis & neceſſarius a frugibus quæ dictæ ſunt ꝙ his fruamur.Inde fructus & frumentum.Frui autem eſt ueſci: dicitur q; a frumine quæ eſt ſumma pars gulæ:a qua re etiā his frui dicimus quæ nec cibi nec pocula ſunt : utpote ami/citia:delectatione ſenſuum exteriorum pariter ac interiorum.San.uos ſequimini me hac.i.per hanc partē,Sanga enim coquus eſt:qui eſurientibus ſequendus eſt qualis eſt paraſitus:qui uentrem implere cupit. Frugi. Frui.

Anccine.Facta cognitione uirginis ꝙ ciuis eſt tendit ad liberationē.Inducit̃.n.Thraſo cum familia ſua:q eam eripere contendat:& Chremes cum Thaide qui eam defendant.Præmittit apparatum militis:quem facit ad ereptionē ita.O Gnato an.ſ.conueniens eſt:ut ac.h.certum in me.Tam inſignem.i.tam apertam & diuulga/tam oĩbus:illud dr̃ inſigne quod eſt in ſigno omnibus:& quod oēs uident.Mulctabo.i.uerberabo.Tu uade cum ue/cte.i.cum ſera oſtii:quæ portas in medium agmen.Cedo.i.dic alios ubi ſint:ubi centurio meus o Sanga.Conſtituerat enim de leccatoribus quoſdam centuriones:quoſdam duces.Loquitur enim glorioſus miles ad modum imꝑatoris. Fures dicebantur quædam pars hoĩum:qui licite & ſine domino uiuebāt in ciuitatibus de rapturis.Sanga dicit de ſe ecce adeſt ſanga.Qui dignaue facis:ne.i.an.cogitas pugnare cū peniculo.Tu dico q huc ad pugnam portes iſtūc peni/culum.Peniculus eſt genus offis cætæ quod quēuis liquorem emittit:& recipit:ex quo ille diuidebat piperatam p ſcu/tellas:uel ſagimen de cacabo contrahebat & colligebat.Ego ne quare huc portē quæris?Dicam tibi uirtutum &c.ergo qui qūo abſtergerem uulnera niſi cum peniculo.Malū eſt interiectio:iſtuc eſt ſapere qd' facit miles iſte.Quia ut.i.poſtq̄ hoſce &c.Sane ille qui tibi &c.Non minus ac ſi diceret tu prælegiſti ubi locū:modo non minus uellem ubi dari fun/dam:q̄ thaidem.mox irruimus.i.irruemus.Mane.i.expecta.Experiri.ſ.conſilio.Qui.i.qūo ſcis.Quid tū poſtea factum eſt.Tu eam tangas omnium uiliſſime.Placando dicit ah.Caueſis quaſi una pars:& tantundem quantum ſolum caue ualet:& eſt comicum uerbum:ſicut apageſis.non tu hinc a.hæc dicit gnatonis.Scin tu hæc dicit militi.O canis.i.pro/cax ais tu.ꝙ mihi dimi.caput?Os durum qui tibi talem ſororem adoptas.Ego eo:hæc dicit Chremes.Audin iſte:alli/gat.i.apparat ſe furti.i.ad furtum cōprobandum.Quare uult probare ſororem ſuam te eſſe furatum ſibi.Alligare dici/mus quando ſunt alligata aliqua circa eandem cauſam in placito & nullus uult cedere.furti eſt aduerbium ſicut domi: & nota ꝙ æque bene poſſet dici alligat ſe ſacrilegii:& cuiuſlibet alterius cauſæ.Sanga dicit iam dimitto exercitum. A

DO.

PA Thais. Pythias.

Ergi ſceleſta mecū pplexe loq?ſcio neſcio
Abiit audiui:ego ñ affui:ñ tu dictura iſtuc
Mihi aperte es:quicquid eſt:uirgo conſciſſa ueſte
Lachrymās obticet:eunuchus abiit q̄obrē qd factū
Eſt taces?py.qd ego dicā miſera?illū eunuchū negāt
Fuiſſe.Tha.quis fuit igitur?Py.iſte chærea.Tha.qui
Chærea?Py.iſte ephebus frater phædriæ.Tha.qd ais
Venefica?Py.atqui certe cōperii.Th.qd is obſecro
Ad nos:aut quāobrem adductus eſt?Py.neſcio:
Niſi amaſſe pāphilā credo.Tha.hem miſera occidi
Infœlix:ſi quidem tu iſtæc uera prædicas:num id
Lachrymat uirgo?Py.id opinor.Tha.quid ais
Sacrilega?illuccine iterminata ſum tibi abiēs hinc?

Ergin.ſ.m.per.l.Nūc demū uirgo uitiata eē cognoſcit̃ a Thaide opportune:poſtq̄ ma/gnope & defenſa eſt & reperta:nā ſtatim con ſequent̃ nuptiæ ei⁹ & chæreæ q illā uitiauit.¶ Per/plexe.l.ideo pplexe qa ſtatuerat crimē uirginis celare. ¶ Scio.n.a.au.mire ex dictis omnibus pauca decer/pit & oſtendit qd pplexe dixerit:& ſtomachū ſeuien/tis expſſit.Domi ſcio flere puellā neſcio uitiatā : abiit eunuchus : audiui domi hoc admiſſum.¶ Ego.n. af.cū hæc fierēt acriter iratoꝝ eſt ea repetere quæ pro/xime dixerint qbus iraſcunt̃.ut En ego.u.ſ.e.ſ.¶ Nū tu.i.a.m.d.es.q.eſt.nō eſt hæc interrogatio.¶ Virgo c.u.l.obticet.hæc oĩa rixā eſſe ſignificauerant.¶ Vir/go obticet:tacemus cōſilia:ut Nec tacui demens reti/cemus dolores:ut ne uerere : ne retice : & obticemus quoꝝ nos pudet:ut in phor.Heu quidnam obtices. ¶ Eunuchus.a.nō chærea:ſed eunuchus:non fugit: ſed abiit dixit.¶ Quāobrem.q.ſ.eſt.t.hæc a'ynthera inſtātis dominæ uultum habituq; demōſtrant.Quis fuit igit̃.hæc minatiue ꝓnūcianda ſunt:aut qa inutta indicat:aut dubitat de noĩe ignoti:aut trepidat per ti/morē:aut ut nō uideat ſciſſe cū fuerit factū:aut qa nō libenter dicat eius nomē cui iraſcit̃ : ſed ego agnoſco ancillaꝝ conſuetudinem quæ obliuioſæ ſunt dñaꝝ. ¶ Ephebus ille.ſ.phædriæ.Ephebus nomen ad æta tem rettulit nō ad facinus cōmiſſum.¶ Iſte epheb⁹: cito oñdit cur iſte eunuchus credit̃.¶ Quid ais uene fica:redit rurſum ad iracundiam:aptum cōuitium & comicum in ancillas ueneficas:utpote uenefica lupa: uipera & ſacrilega &c.¶ Quid is obſecro ad nos:nō rogantis eſt obſecro:ſed dolentis.¶ Niſi amaſſe.c.p.

Tacere Reticere Obticere

deeſt ꝙ ut ſit niſi ꝙ ut ſupra.¶ Num id lachrymat uirgo:ut ſupra.Id uero ſerio triumphat:pro ob id.¶ Id opinor.
callide pythias opinor dixit cum ſ.iat.¶ Quid ais ſacrilega:auxeſis:nam primo ſceleſta:deinde uenefica:poſtremo ſa/
crilega.¶ Illuccine interminata ſum hinc abiens tibi:moraliter.Illuccine.i.ſ.pro non illuc tibi cōminata ſum.Illuccine.
in.ſ.h.a.t.apparet hæc poſt ſcœnam eſſe mandata:nam ſupra.non meminit ſed dixerat:tantum hos prius introducam:
& quæ uolo ſimul.i.p.h.c.e.¶ Quid facerē:ita ut iuſſeras ſoli credita eſt:dixerat enim prius chæreæ edicit ue.u.q.a.e.
adeat iuſti.ſyncope metaplaſmus pro iuſſiſti.¶ Sceleſta ouem.l.c.bene dilatum tot occaſionibus prouerbium perſo/
næ thaidis aſcriptum eſt:cōtinet enim fœmineam
reuerentiam meretricium ſenſum:reditq; rurſus ad
minora conuitia quia uidet ſe eſſe confictam:& eſt
prouerbium.¶ Ouem.l.c.ſic mihi data uerba ui/
detur plura fuiſſe dictura:niſi ſuperueniſſet chærea.
¶ Quid illud.h.eſt.per genitiuum caſum iniurio/
ſe dicitur per nominatiuum honorifice.Quid.i.h.
eſt:non continuo agnoſcit hunc hominem mere/
trix:quia etſi adhuc eunuchi ueſte indutus eſt:atta/
men exuit.Spadonis inceſſum uultumq; habitūq;
mutauit:& præter ueſtē totus in Chæream rediit.
¶ Hera mea.t.o.blāde ac puellariter arridet.¶ Ta

Py.quid facerē:ita ut iuſti ſoli credita eſt.Th.ſceleſta
Ouē lupo cōmiſiſti diſpudet ſic mihi data uerba eſſe
Q uid illic hoīs eſt?Py.hera mea tace obſero ſaluæ
Sumus.habemus hoīem ipm̄.Tha.ubi is eſt?Py.hem
Ad ſiniſtrā uides ne.th.uideo.Py.comphēdi iube q̄tū
Potes.Th.qd illi faciemus ſtulta?Py.qd faciam rogas
Vide amabo:ſi num cū aſpicias os impudēs uidetur.
Tha.non eſt.Py.tum quæ eius confidentia eſt.

ce.non ſilentium indicentis eſt:ſed ſecuram facientis:ut Tace egomet conueniam ipſum.¶ Habemus hominem:mi/
Iubere. re hominem:dixit ut reum.¶ Iube comprehendi:pro comprehende:ut iubere uelle ſignificat.¶ Et quantum potes:
deeſt cito.¶ Quid illi faciemus:ſubauditur comprehenſo.¶ Quid faciam.r.moraliter expreſſit puellæ ſtupentis uer/
ba:& non habentis quid reſpondeat ad ea quæ dicta ſunt.¶ Vide amabo:ſi non cum aſpicias os impudens uidetur:
mire ab eo qđ reſpondere cœperat:ad aliud tranſit mirata confidentia chæreæ.i.non eſt.¶ Tum quæ eſt eius.Non
eſt impudens inquit:non eſt niſi ſimilis impudenti:ſic alibi.Veritas men.ſic ineſt.i.u.a.u.ſ.

GVI.A Ergin &c.nunc demum puella cognoſcitur a Thaide eſſe ſtuprata:& quidem opportune poſtquam defen/
P ſa eſt & retenta magnopere:nam ſtatim conſequentur nuptiæ eius & chæreæ qui ei uim attulit.Tha.o ſcele/
ſta:ideſt ſcelerata Pythias.pergin:ideſt proſequeris ne loqui mecum.perplexe:ideſt obſcure inuolute:intri/
cate ut ſint aduerbia.Nam perplexus dicitur diſtrictus nutans dubius titubans intricatus:qui neſcit quorſum ſe con/
Perplexe ferat.pergin ergo loqui mecum perplexe dicendo ſupple ſcio puellam flere:deinde neſcio ſtupratam eſſe.abiit ſcilicet
Aſynthe eunuchus:audiui domi hoc eſſe admiſſum & cætera:ego non affui:ideſt non interfui quum eſt illi uis illata.Hæc
ta. aſyntheta inſtantis dominæ uultum habitumque demonſtrant:non eſt mihi dictura iſtuc quicquid eſt aperte:ideſt
Tacere. palam loquendo:& manifeſte non perplexe & obſcure uirgo ueſte conſciſſa:ideſt habens ueſtem fractam obticet:
Reticere ideſt tacet lachrymans:ideſt lachrymas emittens:tacemus conſilia:reticemus dolores:obticemus quorum nos pudet.
Obticeſ Eunuchus abiit:ideſt diſceſſit.quamobrem:ideſt quare.taces.ideſt celas id quod eſt factum:ideſt admiſſum.Pythias.
quid ego miſera dicam.negem:ideſt negare debeo illum qui adductus eſt fuiſſe eunuchum.Thais.igitur ſi non fuit
Ephebꝰ. Eunuchus quis fuit.Pythias.iſte per contemptum dixit iſte Chærea fuit ſcilicet.Tha.o qui Chærea fuit.Py.iſte Ephe/
Venefica bus:ideſt adoleſcens impubis frater phædriæ.Tha.o uenefica:ideſt o meretrix:quia omnis adultera eadem uenefica
eſt:ſimiliter & omnis meretrix quæ ſuis illecebris tanquam ueneno inficit amatores:propterea inſanus amor inter/
dum ueneni appellatione deſignatur.Pythi.atqui:ideſt certe comperi:ideſt cognoui ꝙ fuit frater Phædriæ.Tha.ob/
ſecro quæſo.quid:ideſt cur.& quamobrem:ideſt propter quam occaſionem is Chærea adductus eſt ad nos.Pythi.
neſcio niſi ꝙ ſupple credo eum amaſſe pamphilam:ſed ſi ſit amaſſe dic ſic:neſcio cur adductus ſit:niſi quia ſupple
amaſſet pamphilam:& tunc ſubdatur credo:ideſt ita arbitror.Thais hem interiectio indignantis ego miſera occidi.i.
peni.infœlix ſum ſupple:& per ſe legendum eſt.ſi quidem:ideſt ſi certe tu prædicas:ideſt narras iſtæc:ideſt iſta quæ di/
cis uera.num:ideſt nunquid.uirgo lachrymat id:ideſt ob id.Py.opinor:ideſt ſuſpicor id ſcilicet uirginem ob id lachry/
mare.Tha.o ſacrilega:ideſt nefaria impia & ſceleroſa:quaſi quæ ſacrum uiolauerit.quid ais iſtuccine:ideſt nonne ego
abiens:ideſt diſcedens hinc interminata ſum:ideſt cōminata ſum tibi iſtuc:qđ ſcilicet conſtabat inter eas poſtq; ſcœnam
fuerat mandatum:ut forſitan ne quiſquam ad eam accederet.Py.credita eſt:ideſt commiſſa eſt eunucho ſoli.ut iuſti:
Diſpu/ ideſt iuſſiſti:ideo quid facerem:ideſt quid facere aliud poſſem quam tuis morem gerere mandatis:uel præpone quid
dere. facerem ut in tenore textus eſt.Tha.o ſceleſta:ideſt ſcelerata.cōmiſiſti:ideſt tradidiſti:credidiſti ouem lupo:prouerbia/
Verba liter dictum eſt:quaſi dicat uirginem uiolatori commiſiſti:ſicut ſi ouis lupo deuoratori committatur diſpudet:ideſt
dari. maximo pudore afficior uerba.ſic mihi data eſſe:ideſt ſic me eſſe decepta.quid illic hominis eſt:ideſt quis eſt ille ho/
mo eunuchi ueſte indutus.animaduertit enim Thais Chæream:ſed non continuo agnouit propter ueſtem.& ho/
minis dixit in genitiuo:nam per genitiuum iniurioſe dicitur.per nominatiuum uero honorifice.Pythias.o hera:ideſt
domina mea:obſecro tace:ideſt eſto ſecura.nam illud tace non eſt ſilentium indicentis ſed ſecuram facientis ſumus ſal/
uæ:habemus hominem ipſum ſcilicet chæream tanquam reum.Thais ubi is ſcilicet Chærea eſt.Pythias.Hem.per in/
dignationem.uiden:ideſt uides ne eum ad ſiniſtram partem ſcilicet Thais uideo.Pythias.iube eum comprehēdi:ideſt
capi quantum potes.Thais o ſtulta:ideſt inconſiderata quid faciemus illi comprehenſo.Pythias.rogo quid faciam
amabo interiectio blandientis.quaſi dicat quæſo rogo te per amorem uide ſi os eius non uidetur impudens:ideſt in/
uerecundum cum aſpicias eum.Thais.non eſt os eius impudens.Pythias.tum:ideſt deinde ultra hoc quod non eru/
beſcit uide

beſcit uide quæ:ideſt qualis confidentia:ideſt nimia ſecuritas eſt:& eſt quod dicitur inepte.uide quomodo eſt aſſecuratus.Fiducia in bonum ſonat ut plurimum:confidentia uero in malum. Fiducia & confidentia.

Ergin.Poſtquam oſtenſa eſt uirgo eſſe ciuis:& manumiſſa eſt a poteſtate militis aliud reſtabat de uirgine.ſ.ut
p Tha.ſciet eam ita male a Chærea eſſe tractatam.quod ualde ut dixit iuuat ad eunuchum:ut eam habere poſſit:ut melius in alio actu patebit:hic inducitur Pythias:quæ timide tamen detegit uitium puellæ: quod ei cōſiliata fuit ſuperius Dorias:quum dixit:ſi ſapis quod ſcis neſcis:& quia ita aperte totam rem non audebat explicare ait Thais.Pergis ne ſce.m.p.o.dicens.ſcio ſcilicet ꝙ eunuchus abiit:neſcio ſcilicet quid ille fecit.Ego audiui tamen ſtrepitum.Quid ais uenefica.ſ.hoc nunquam fuit uerum. Atqui.ideſt certe ego ita comperii uerum eſſe.Quid is Chærea uenit ad nos?incredibile eſt.Aut ſi uenit quamobrem?Iſtud ne ſum tibi interminata:ideſt nonne prohibui iſtud: ne aliquis uir accederet ad eam.Diis:ideſt per deos iuro:quod pudet.uel diſpudet:ideſt omnino pudet.Quid illud hominis eſt.Iam accedit ad quintum actum.uenit enim Chærea adhuc indutus ueſte eunuchi:quem illa proſpiciens admirando ait:quid illud &c.Vide amabo:ſi os illius non uidetur impudens.ideſt ſine pudore:quum tu aſpice:ac ſi diceret: uide ſi os eius eſt pudens.Quum tu aſpi.non certe.Thais adhuc dicit attempera te ut meretrix.Non eſt quod dicis impudens.Pythias.uide tum ex altera parte quæ ſit eius &c. A

A Chærea. Thais. Pythias.

Apud ātiphonē uterq; pr̄ & mr̄ q̄ſi dedita
Opa dōi erāt ut nllo mō ītroire poſſē qn
Videret me:iterim dū añ oſtiū ſto notus mih qdā
Obuiā uēit:ubi uidi egomet in pedes quātū queo
In angiportū quēdā deſertū dedi.īde item in aliud
Inde i aliud:ita miſerrimus fui fugitādo ne qs me
Cognoſceret ſed eſt ne hæc thais quā uideo?ipſa ē
Hæreo qd faciā?quid mea āt?qd faciet mihi? Tha.
Adeamus bōe uir.dore ſalue:dic mihi aufugiſtin?
Chæ.hera factū ē.Tha.ſatin id tibi placet.Chæ.nō.
Tha.credi te impune abiturū?Ch.unā hanc noxiā
Mitte:ſi aliam admiſero unq̄:occidito.Th.nū meā
Sæuitiā ueritus es?Chæ.nō.Th.qd igit̄?Chæ.hāc
Metui ne me criminaretur tibi.Tha.quid feceras?
Chæ.paululū qddā.Tha.ego paululū impudēs:an
Paululū eē hoc tibi uidet̄ uirginē uitiaf ciuē bonā?
Ch.cōſeruā eē credidi.Py.cōſeruā:uix me cōtineo
Quī iuolē ī capillū.mōſtrū ēt ultro deriſū aduēit.
Th.abi hic īſana.Py.qd ita uero debeā:credo (tuū
Iſti qcq̄ furcifero:ſi id feceri p̄ſerti cū ſe ſuū fateat̄
Tha.miſſa hæc faciamus.nō te dignū chærea feciſti
Nā ſi ego digna hac cōtumelia ſum maxime.at tu
Maxime indignus q faceres tamē:neq; ædepol qd
Nūc cōſilii capiā ſcio de uirgine iſtac:ita cōturbaſti
Mihi rōnes oēs:ut eā non poſſim ſuis:ita ut æquū

Apud antiphonē uterq;.p.&.m.Etiā rediēs in uiciniā ſuā cām reddit Chæ.cur n̄ mutauerit ueſtē.Oportuit āt & de neceſſitate argumēti fuit chæreā nō mutaſſe ueſtē:ut cū meretrix uirginem a chærea uitiatā audiret:& eū cū turpi habitu incedentē ītueret̄ eum ſeū uitiatæ uirginis īputaret.apud antiphonē dixit pro in domo eius.℄ Vterq;.p.&.m.non uterq; pr̄:& uterq; mr̄:ſed uterq; parens:qa pr̄ & mr̄ q̄ſi dedita opa domi erāt.℄ Nō tā.mi℞ ſi domi erant ſed illud magis mi℞:ꝙ in ea domus parte qua in ædes introeūdum erat adoleſcētulo:q nullo mō ītroire poſſet ſupius cā cōtinet̄ cur non mutauerit ueſtē: inferius autē cur huc redierit.℄ Quin.u.m.qn mō ꝓ quo minus.℄ Dū.a.h.ſ.antiphonis.ſ.c.℄ Notus.m.q.o.u. an notus qui me poſſet agnoſcere:an qui me nouerit.i. amicus.℄ Quātum queo:deeſt ueločiter.℄ In angiportū:uide illū nō uitaſſe ſub una clauſula bis indicere in pedes.In angiportū:angiportū dicebāt uicum non paruū.angiportus ergo eſt uia publica.℄ Deſertū.de eſt fugiens.℄ Ita miſerrimus fui.i.fatigatus:laſſus:& languidus ſum dū fugio.& honeſta locutio eſt ut miſer amādo:miſer currēdo.℄ Ne qs me co.Nota iproprie dictū pro agnoſceret.℄ Sed eſt ne hæc Thais quā uideo?iāpridē ipſe uiſus nūc primū uidet.℄ Hæreo: incertus remaneo:atq; defigor.Primus metus adimit cōſilium:ſed recogitatio reddit confidentiā.℄ Hē qd m.a.h.m.ſ.colligit ſe rurſus ad īpudentiam chærea:& uide ſi nō eadē eſt audacia in Chærea q̄ in ſuſpiciendo facinore fuit. Quid.m.a.q.m. ſ.opportune ſi cōfirmauit:q ſe extimuiſſet:& fugiſſet nihil nuptiæ ꝓmouerent̄.℄ Bone.u.d.hoc totum figurate dicit:ut meretrix & ſubtiliter.Nā ſcit chæreā eſſe quē alloq̄t̄ non eunuchū.hic & magna occaſio datur meretrici adeūdi adoleſcētis:q habitū non mutauit: & adhuc quaſi eunuchus & ſeruus eſt.Bone.u.d.ſ.maior obiurgatio eſt p hanc diſſimulationē thaidis aduerſus chæreā:q̄ ſi illū id qd̄ eſt appellet.℄ Hera factū:nō potuit ſubtilius r̄ndere chærea:q̄ accōmodare ſe iterrogāti.℄ Satin.i.t.p.hoc pōt non figurate dici: ſed aperte. Vnā hāc noxiam admitte:triſyllabo noie noxiam dixit quaſi noxā.Sic alibi dictū eſt.Dn̄am eſſe extra noxiam. ℄ Si.a.ad.oc.uerba ſeruo℞ qb⁹ nihil horribile eſt poſt p̄ītes plagas:& non cædito:ſed occidito:& non alias dixit quaſi illa dixerit adhuc irriſores: uti fugitiuus. ℄ Nū.m.ſæ.ue.es.ut fugeres.℄ Hāc me.n.m.crimi

DO. A

Angiportus.

Hærere.

Noxia noxa.

narretur tibi.pfecte imitatus eſt uerba fugitiuoꝝ:quæ apud dominos faciunt compræhenſi.℄ Vitiare ciuem bonam: Auxeſis bonam intulit ciuem:qđ plus eſt ꝙ uirginem:auxeſis gradatim facta.℄ Conſeruam eſſe credidi:ſed admirabiliter con/ſeruam dixit:& hoc ipſum miſerabiliter pronunciandum eſt:tanꝙ miſerabiliter credidetit cõſeruam eſſe:quæ ciuis erat: atq; eam quaſi conſeruam uitiare debuerit.℄ Conſeruam.opportune ſtomachabatur pythias facta mentione conſer/uæ.℄ Vix me contineo quin inuolem in capillũ:minæ iſtæ ꝓprie fœminaꝝ ſunt:& in ſe & in alios unguibus ſæuien/ Virg. tium:ut Vnguibus ora ſoror fœdãs & pectora pugnis:ſed inuolem ab auibus tractum eſt:ut apud Virgilium.Prædam pedib⁹ circunuolat uncis.Ergo hoc geſtu & dicto:&

Inuolaſ. corpis motu eſt adiuuãdũ.℄ Inuolẽ in capillũ:appa ret more ueteꝝ itonſum eẽ.℄ Etiã ultro deriſũ aduẽ/ nit:mirũ hoc addidit ad occaſionẽ ſaltẽ ꝙ nõ fugeret. ℄ Quid ita uero:debeã ſubaudit.℄ Vero aũt ironi/ cos ꝓnũctãdũ eſt.ſane debere dicimur pœnas ꝓ iniu/ ria ei cui iniuriã fecerimus:qs ſe nõ debiturã chæreæ: ut furcifero dicit pythias ſi illi cædẽ intulerit in ſeruili habitu cõſtituto.℄ Si id fecerim:ſi inuolauerim in ca/ pillũ eius.℄ Miſſa.h.ſ.quæ hæc.ſ.iocularia & futilia. ℄ Nõ te dignũ chærea feciſti:artificioſe meretrix ab eo qđ licuit:ad id qđ oportuit tranſit:nec tractat qđ ſit legitimũ:ſed qđ honeſtũ:itaq; totã illã partem facti accuſandi omitut:& a ſuccedẽtibus pſonæ adoleſcẽ/ tis obiurgat:ſcit.n.uno uerbo obſtari poſſe:licuit mi/ hi in domo meretricia.ſ.& cõtra meretricia:ne uideať irrõnabilis audacia illa:cui⁹ a poeta iducta eſt.℄ Nõ te dignũ ch.ſ.dignũ pro digne:aut deeſt facinus:ut ſit te nõ dignũ facinus feciſti:mira accuſatio mixta laudi & blãdimẽto.Nã ſi.e.d.& deeſt:ut ſit ordo:nã & ſi maxime:& bñ additũ eſt maxie:ut appareat ꝙ etſi di/ gna pati ſit meretrix:nõ tñ maxie digna pati thais eſt.

Quattuor modi ℄ At tu.i.q.ſ.t.recte dixit:ꝙtuor.n.ſunt modi in hu iuſmodi rebus:ita ut aut uterq; dignus ſit:aut uterq; indignus:aut alter dignus alter indignus:aut contra. ℄ Neq; ædepol.q.n.c.c.ſ.r.itelligit thais amari uirgi nẽ ab hoc:& iõ ſic ait:ut conciliet nuptias:nã ſatis ſi/ gni ẽ:ꝙ eunuchi habitũ pp hãc ſuſpſit:& uide queãd modũ ad captionẽ nuptiaꝝ trãſeat:ut qđ dicere non audet thais oſtẽdat adoleſcẽti cõiectuꝛis:quem tẽtat: ſciẽs amantẽ uirginẽ.& uiã oſtẽdit petẽdæ ſibi uxo/ ris.℄ Hoc mihi.b.ch.blãde nomẽ repetitum eſt chæ rea.℄ At nũc dehinc.ſ.nũc iã chærea uera ueris æq/ parãs recedit a iaculatorib⁹.℄ Sæpe ex.h.re.hoc eſt tur bulẽta.℄ Quapiã:qcũq; uel alıq.℄ Quid ſi.h.u.q. d.pleraq; repẽtinis ipulſionib⁹ nata:minſq; puẽtibus Virg. deo aſcribi ſolẽt:ut Virg.Deſcẽdo hac ducẽte deo flã mam iter & hoſtes:& Hic me digreſſum uſis de⁹ ap/ Saluſt. pulit oris.& Salu.Vt tãta repẽte mutatio nõ ſine deo uideret.℄ Quid ſi.h.q.u.d.uult amorẽ itelligi deũ. ℄ Eqdẽ.p.i.e.p.a.&.u.ut æterna inter nos ſit grã:& ex malo principio cõpleať magna familiaritas:& uo/ lo euenire ſubaudit:& eſt ſylepſis tertia.℄ Immo.i. q.utrũ meretricẽ:an p os:qſo.n.utrũq; accipi põt:an qſo unũ.℄ Hoc.ſ.ſcio unde ſciat thais:iepte qriẽ cũ ipſa res dãnet nunꝙ hãc cõditionẽ ſubdituꝝ chæreã ut ꝓ eunucho ẽt ſeruo ſe fingeret ſine amoris ipulſu.

Fuerat atq; ut ſtudui tradere:ut ſolidũ hoc pararem
Mihi beneficium chærea.Chæ.at nunc dehinc ſpero
Aeternam inter nos gratiam fore thais:ſæpe ex
Huiuſmodi re quapiam:& malo principio magna
Familiaritas cõflata eſt:ecquid ſi hoc qſpiam uoluit
Deus?Tha.eqdẽ pol in eã partẽ accipioq; & uolo.
Chæ.ĩmo ita quæſo:unũ hoc ſcito:cõtumeliæ non
Me feciſſe cauſa:ſed amoris.Th.ſcio:& pol ꝓpterea
Magis nũc ignoſco tibi:nõ adeo ihumão ĩgenio ſũ
Chærea:neq; iam impita ut qđ amor ualeat neſciam.
Chæ.Te quoq; iam thais ita dii bene me amẽt amo.
Py.tũ pol tibi ab iſto hera cauẽdũ eẽ itelligo.Ch.nõ
Auſim.Py.nihil quicꝙ tibi credo.Tha.deſinas.
Ch.nũc ego te ĩ hac re mihi oro ut adiutrix ſies ego
Me tuæ cõmendo & cõmitto fidei:te mihi patronã
Capio thais.te obſecro:emoriar:ſi nõ hanc uxorem
Duxero.Tha.tamen ſi pr.Chæ.ah quid uolet certe
Scio ciuis modo hæc ſit.Tha.paululum opiri ſi uis
Iã frater hic ipſe aderit uirginis nutricẽ acceſitũ iuit
Quæ illam aluit paruulam:in cognoſcẽdo tute ipſe
Hic aderis chærea.Ch.ego uero maneo.Tha.uis ne
Interea dum is uenit domi operiamur potius ꝙ hic
Ante hoſtiũ.Chæ.ĩmo ꝑcupio.Py.quã rem actura
Obſecro es.Tha.nã qđ ita?Py.rogas:hũc tu in ædes
Cogitas recipe poſthac.Tha.cur non?Py.crede hoc
Meæ fidei:dabit hic aliꝙ pugnam denuo.Tha.hau:
Tace obſecro.Py.parum perſpexiſſe eius uidere
Audaciam.Chæ.nõ faciã Pythias.Py.nõ pol credo
Chærea niſi ſi cõmiſſum nõ erit.Chæ.qn pythias tu
Me ſeruato.Py.neq; pol ſeruandum tibi quicquam
Dare auſim:neq; te ſeruare.Tha.apagete.adeſt
Optime ipſe frater.Ch.perii hercle obſecro eamus
Intro thais:nolo me in uia cum hac ueſte uideat.
Tha.ꝙobrem tãdem:an quia pudet.Chæ.idipſum.
Py.idipſum uirgo uero uitiata.Tha.ĩ præ ſequar.
Tu iſtic mane ut chremem introducas pythia.

℄ Nũc.i.t.ꝙ culpa nõ ſit hoĩs ſed amoris.℄ Nõ.a.inhu.i.ſum.hoc eſt ĩmitis nõ ſum quantum putas:ut Nõ obtuſa adeo geſtamus pectora pœni.℄ Neq; tam imperita.i.nõ expta.℄ Vt qđ.a.u.n.nõ inhumana qa hõ:nõ imperita quia meretrix:& neq; tam iperita inqt.q.d.neq; tam pudica ſum:ut qđ amor ualeat neſciam.℄ Te.q.iam.t.bene quoq;.nõ enim iam hãc ita amatur negligat illã:ſed hãc illius cauſa.℄ Pol ti.ab iſ.he.intel.facete tanꝙ ſoleant capillum ac ueſtem Auſim cõſcindere qui amauerint.℄ Non auſim:pro nõ audebo:& eſt uerbũ huius tpis tñ non auſim:utrũ propter ætatem: an ꝓpter fratrẽ ſuũ phædriam potius.℄ Nihil ti.qcꝙ.parelcon quartũ:aut nihil pro non.℄ Deſinas:pro eo ꝙ eſt de/ ſine

ſi ne: aut deeſt facıut ſit ſac deſinas. ¶ Ego m.t.cō.&.cō.ſi.ſatis amatorie: ut appareat nūc maxime captum Chæream: ac mācipatū uirgini: cōmēdamus nos cognitis: cōmittimus ignotis: ergo auxeſis eſt maioris officii fidei circa thaidem. ¶ Te mi.ma.cu.t.adiectiui uim hēt: ex aio ſupplicantis habitū adoleſcētis oñdit. ¶ Emoriar ſi nō.h.u.d.uide amorē adoleſcētuli: cui in ipſo flore nihil dulcius uita eſt: ipſam tñ deſpicere ſi ſibi uxor hæc nō datur. ¶ Tñ ſi pater: eclypſis aut apoſiopeſis ſecūda. ¶ Ah qd uolet certe ſcio: ah quid deeſt dicat: ſed iſta oīa ad confirmationem ualent. ¶ Ciuis mō.h.ſ.mire hic in uotū conuerſus: qui timere potuit non ducturus uxorē. ¶ Paululum operiri: & ſi uis iam.ſ.i.a.u. adeo cito probari poteſt. ¶ Ego uero maneo: uero mō conſentientis eſt aduerbium: alias confirmantis: alias coniunctio: alias pticula ironiā iuuans: ut Egregiā uero laudē & ſpolia ampla refertis. ¶ Domi potius opiamur q̄ hic.a.h.nō. ignara illecebrarū meretrix: nō ſolum Chæreā retinet: uerum ēt uocat: ubi uirgo eſt: & ſatis callide interrogat: an uelit q̄ſi neſciat uelle. ¶ Immo pcupio: amatorie nō uolo: ſed cupio. ¶ Hūc tu in ædes: pnomen in his plus ualet q̄ accuſatio. ¶ Hunc tu in.æ.c.mire cum ille: iam uelit cogitas dixit uolens ut nō cogitet. ¶ Cogitas.m.a.e.r.per ancillæ uerba uult oſtendere q̄ ſit tractandorū adoleſcētium expta meretrix. ¶ Poſthac.poſt hoc factum: poſt hanc audaciā. ¶ Crede hoc meæ ſi.puellariter dixit meæ fidei. ¶ Dabit hic a.p.pugnā pro ſtuprū dixit: ut At nō in uenerē ſegnes nocturnaq; bella Ferēti & ingēs facinus.ut Lucil. Vicimus o ſocii & magnā pugnauimus pugnā. ¶ Dabit autē, pprie pro inducet: ut Magnā dabit ille ruinā: arboribuſq;.ſ.ſ. ¶ Hau ta.ob.hau interiectio eſt pturbatæ mulieris: ut apud græcos αυ. ¶ Par pſpe.ui eius au.par ironia eſt: ut nō ſenſiſſe: ſed pſpexiſſe dixit. Iam nō ſit expienda illius audacia quæ pfecte cognita ſit. ¶ Non ſa.py.bñ & moraliter appoſitū pythias. ¶ Nō pol cre.chæ.ni.ſi cōmiſ.nō erit: ioculariter ut ille pythias dixit: ita hæc chærea. ¶ Quin py.iterū nomen uultuoſe eſt additū: qn pro imo. ¶ Neq; pol.ſ.t.q.d.auſim: totum iocularit ter & geſticuloſe: ut puellā cū adoleſcētulo fabulari uideas. ¶ Adeſt.o.ipſe.ſ.optime opportune: & nō eſt additum cuius frater: utpote in re manifeſta. ¶ Nolo me in uia cū.h.u.u.ſubtiliter adoleſcēs qa nihil pfecerat dicēdo pcupio: inuenit cām q̄ tādem ingredi poſſit. ¶ Quāobrē.t.p tñ: iterrogatio hæc increpationē cōtinet ipudētiſſimi facti. ¶ An qa: hæc interrogatio irriſionis plena eſt in eū quē nihil pudet. ¶ Idipm: hoc ueluti moleſto uultu dr̄ adeo ut imitet dcm̄ uultūq; eius pythias. ¶ Virgo ue.ironicos: nā ironia eſt: ut Egregiā uero laudē. ¶ Virgo: q̄ſi quæ minie pudicitiæ ſtatū ac uerecūdiā uirginalis ueneret. ¶ I præ ſe.manifeſtū eſt cur meretrix docta capiēdorū iuuenū præ ire uelit Chæream in cōſequēdo ipa ſit tardior: uult enim liberū ſine arbitris cū puella eē colloquiū & licitū amorē: niſi forte putamus Terentium hæc ſine cā feciſſe: q fuit artificioſiſſimus poeta. nam neq; ipſa egredit cū Chærea: neq; ingredi ſimul pmittit Pythiam. ¶ Tu iſtic mane ut chremem introducas. Pythias relicta eſt ob multas cauſas: & in primis ut poſſit per eam deluſus Parmeno pauore ſuo ſenem compellere ingredi ad meretricem: & præſentem fieri ad confirmandas nuptias.

Cōmendare. Cōmittere. Vero. Lucilius Dare.

APud &c. Hic Chærea reddit cām cur ēt rediēs in uiciniam ſuā nō mutauerit ueſtē Chæ. apud Antiphonem.i. in domo antiphonis uterq; parēs.ſ.mr̄ & pr̄: & uterq; dixit. nā maſculinū præpōderat fœminino erāt domi q̄ſi dedida opa.i.cōſulto de induſtria: ut nullo mō poſſem introire.gn.i.q nō uiderent meiterim.i.dum hæc agunt dum ſto ante oſtiū qdam notus uenit obuiā.i.in occurſum mihi. ubi.i.poſtq̄ uidi eū.ſ.egomet dedi in pedes.i. cōuerti: cōieci ſeu cōtuli me q̄tū queo in quoddā angiportū.i.uicū anguſtū nec puium deſertū.i.nō frequētatū. Angiportum tı neutrū: uel angiportus ti maſculinū (utrūq; enim dr̄) uicus eſt anguſtus nō peruius: ut Donatus & Seruius ſentiūt: uel iter cōpendiariū ait Feſtus in oppido: eo q ſit anguſtus portus.i.aditus ad portū. Vel ſm̄ Varronē dr̄ angiportū q ſit anguſtū: & p qd nihil agi pōt prær nimia anguſtia: q̄ſi ab angendo & portu: eo q tahs anguſtia ſit iter portus.i.inter domos. nā portus quēadmodū & inſulas pro domibus ueteres dixerūt. Multi codices habent in pedes: & tūc ita dicēdum eſt: ego dedi: uel ut alii hñt erexi me in pedes.i.cœpi pgredi: uel uelociter ire: nam qui uult ire in pedes ſe erigit uel dat: & quo cœpi pgredi uelociter in angiportū quoddā deſertū &c. qd ſi nō eſſet in tūc facile eſſet dicere dedi pedes in angiportū.i.me cōtuli in uicum anguſtū: qui uernacula lingua uenella dr̄: uel latine uiculus. nam qui ſe cōfert aliquo illuc dat ac dirigit pedes. Inde.i.ex eo angiporto. item.i.ſimiliter dedi pedes in aliud angiportū. inde.i.ex eo angiporto ſecūdo contuli me in aliud angiportum. ita.i.eo modo fui miſerrimus fugitando.i.fui fatigatus: laſſus: languidus dum fugio: & eſt honeſta locutio: ut miſer amādo: miſer loquendo. nequis.i.ut non aliquis cognoſceret: ideſt agnoſceret: prius enim eum cognouerat. Agnoſcimus enim uetera: cognoſcimus noua. ſed ne.i.utrū hæc mulier quam uideo eſt Thais: deinde diligēter intuitus ſubdit ipſa eſt Thais hæreo.i.incertus remaneo & defigor. Primus enim metus adimit conſilium: ſed recogitatio reddit confidentiam. hæreo ergo: ideſt dubito: quid faciam autem: ideſt ſed quid mea. hoc dicit ut hoc uerbo Thais mitigetur cum dicat eam ſuā.i.cui bene cupit non amicam cum nō eſſet proprii fratris riualis: quid inquā repetit ad maiorē expreſſionē faciet mihi? quaſi dicat dubito ac neſcio prorſus quid mihi ſit factura. Tha. adeamus ilū.i.eamus ad eunuchū illum ſcilicet chæream indutum adhuc eunuchi ueſte. o bone uir per ironiam ſalue. dic mihi aufugiſtin.i.fuiſti ne fugitiuus tanquā ſi eſſet ſeruus eum alloquitur pter ueſtem qua adhuc erat indutus. Chæ. o hæra: ideſt domina factum eſt ſupple: ideſt aufugi. Tha. ſatin.i.utrum. ſatis.i.ualde tibi placet aufugiſſe ſcilicet. Chæ. non placet ſcilicet mihi. Tha. credin: ideſt credis ne hoc quod ſequitur ſcilicet te abiturum impune: ideſt te euaſurum ſine punitione. Chæ. mitte.i.cognoſce. dimitte hanc unam: ideſt hanc ſolam noxiam p noxam: ideſt culpam. ſi unq̄ admiſero.i.cōmiſero aliam noxam occidito me. Tha. non ueritus es.i.non timuiſti meam ſæuitiam. Chæ. nō ueritus ſum ſcilicet. Tha. quid igitur ueritus es ſcilicet. Chæ. metui hanc ancillam.ſ.ne: ideſt quod criminaretur me tibi: ideſt apud te. Tha. quid feceras. Chæ. feceram quiddam.i.aliquid paululum. Tha. eho interiectio hic indignātis. o impudens.i.inuerecunde dicis ſup. paululum te quiddam feciſſe. an hoc.ſ.uitiare.i.ſtuprare uirginem bonā ciuem appoſitiue dictū hoc inq̄ uidet tibi eſſe paululū.i.paruæ æſtimationis & parui criminis. Chæ. credidi eam eſſe cōſeruam & nō ciuem.i.putaui eam eſſe ſeruam cū Pythia & aliis. Py. indignata eſt ancilla q dixerit ſe putaſſe eam eſſe cōſeruam

GVI. A. Dare in pedes. Angiportum Feſtus. Varro. Agnoſcere & cognoſcere. Hæreo.

quaſi paululū eſſe diceret ancillis meretricis uim afferre.dicis ſup.te credidiſſe eā eē cōſeruā:uix cōtineo me.qn.i.ꝙ nō
Inuolaſ̄ innolē.i.inſiliā uelociter more uolantis auis:de inuolo q̄ñ dr̄ a uola uolæ ſatis ſupra dictum eſt.Vix in quā cōtineo me
quin inuolē.i.inſiliam in capillū tuum etiā monſtrum.i.qui ſtuprat uirgines cū tñ ſe ſimulet eunuchū.cōtra naturam
enim eſt ut eunuchus ſtuprū cōmittat etiam mōſtrum hoc aduenit deriſum.i.ad deridēdū.ultro.i.ſponte & ꝑ ſe.Tha.
o inſana.i.nō cōſiderata.abi.i.diſcede hinc.Py.uero per ironiā dictū eſt quid ita abeam.i.diſcedam credon.i.utrū cre/
dere debeo.quicq̄.i.aliquid iſti furcifero.i.iſti improbo ſeruo digno qui furcam circa uicinos ferat in collo ignominiæ
cauſa.p̄ſertim.i.p̄cipue cum fateaꝛ ſe eſſe ſeruum tuum.Tha.miſſa faciamus.i.omittamus hæc iocularia ſcilicet & futilia
o chærea nō feciſti dignū facinus.ſ.uel rem dignā te in ablatiuo.i.non feciſti debitum tuū ſiue mauis nō es functus offi
cio tuo uel nō feciſti quod te decebat:aut tibi erat honeſtū.nā ſi.i.q̄uis ſum maxime digna hac cōtumelia q̄a meretrix.ſ.
at tñ tu es maxīe indignus qui faceres.i.facere debes aut debuiſſes.neq̄ ædepol iurantis eſt ſcio q̄d cōſilii capiam.nunc
ideſt quā deliberationē ſumā ſiue quod ꝓpoſitū ſuſcipiā de iſtac uirgine.ita.i.adeo.cōturbaſti.i.ꝑturbaſti iplicaſti ipe/
diſti oēs rōnes.i.oēs uias reddēdæ eius ut nō poſſim tradere.i.offerre eam ſuis parētibus.ſ.ac ꝓpinqs ita ut.i.ſicut ſuer/
rat.æquū.i.iuſtū atq̄.ut.i.quēadmodū ego ſtudui.i.laboraui tradere eam ſcilicet:ut pararē:ideſt conciliarē cōtraherem
acquirerē mihi hoc beneficiū.ſolidū.i.integrū & firmū ac ſtabile reddendo eam ſuis.Chæ.at.i.ſed:o thais nunc ſpero:
gr̄am.i.beniuolētiā.fore.i.futurā eſſe æternā.dehinc.i.amō poſthac in poſterum in futurum.inter nos.ſæpe.i.pleruq̄
ex hmōi.i.ex tali.q̄piam.i.aliq̄ re.ſ.turbulenta & ex malo principio magna familiaritas.i.conſuetudo & cōiunctio ſo/
cietas eſt cōflata.i.cōtracta parata cōciliata acq̄ſita.q̄d diceres ſupple.ſi q̄ſpiā deus.ſ.cupido deꝰ amoris uoluit hoc ita.ſ.
fieri & inſtigauit ut fieret.Tha.Eq̄dem.i.certe.pol iurātis eſt.accipio.i.intelligo in eā partē & uolo euenire ſup.in eam
partē in quā ut uidelicet æterna īter nos ſit gr̄a.& ex malo pricipio cōpleatur magna familiaritas.Chæ.Immo.i.ſed ita
quæſo.i.rogo te ut fiat uel quæſo deos ut id uelint.Scito hoc utrū me non feciſſe cā cōtumeliæ:ſed cauſa amoris.Tha.
ſcio te feciſſe cā amoris & pol ꝓpterea nūc magis ignoſco tibi o chærea nō ſum ingenio adeo inhumano.i.nō ſum na/
tura adeo imitti & inſuaui & q̄ſi ſemina utpote cū ſim homo.neq̄ ſum tā impita.i.nō expta uel tam pudica q̄a meretrix.
ut neſciā quid amor ualeat.i.quid amor poſſit qui ꝓfecto ad multa nefanda impellit.Chæ.o thais.quoq̄.i.etiā iam te
amo.ita dii me bñ amēt ſicut.ſ.eſt uer̄ te a me amari:& eſt affirmandi ac iurādi modus.quēadmodū.ſic uiuat aīa mea
& alia id genꝰ.Py.o hera.i.dña.pol itelligo.i.cēſeo tibi cauēdū eſſe.i.ꝓuidēdum tibi ab illo.ſ.chærea:ne tibi quoq̄ uim
afferat.Chæ.nō auſim.i.nō audebo ꝓpter fratrē.ſ.phædriā q eam amat.& iō dicit nō amare thaidem pro libidine ſed
ꝓpter eius benignitatē & ēt cā illius puellæ quā amat.Py.nihil.i.nō credo tibi q̄cq̄.i.tuis uerbis fidem nō habeo.Tha.
deſinas.i.deſine hoc eſt ceſſa loqui.uel intelligeꝛ fac ut deſinas.Chæ.nūc ego te oro thaidem ut ſis mihi adiutrix.i hac
Auxeſis re.i.ut dicā pāphilā:ego cōmēdo & cōmitto.i.trado credo me tuæ fidei.i.fidelitati.& eſt auxeſis.nā cōmēdo & com/
Cōmendare & cōmittere. mitto hic parum diſtāt:niſi ꝙ cōmēdamus nos cognitis.cōmittimus uero nos ignotis.o thais.capio.i.eligo te patro/
nam mihi.i.capio te aduocatā & mediatricem ſeu ꝓtectricem.ut & me cōmendes & aduerſus obſiſtentes me defendas
quo poſſim potiri illa quā amo.& obſecro.i.ꝑ ſacra rogo ut mihi adſis in hoc negocio emoriar.i.mortē oppetā.& ni/
hil plus ſignificat q̄ primitiuū ſi nō duxero hāc uxorem.ſ.pāphilā.Tha.tñ ſi pater nō uolet.ſup.& eſt eclypſis uel apo/
Apoſiopeſis. ſiopeſis facta per interuptionē a Chærea factā:qui uno uerbo tam cito intellexit q̄d dicere uellet thais:& illi obuiā iuit.
Chæ.quid dicat ſupple.Ah.interiectio geſtientis in ſpem certo ſcio quod ſupple uolet mō.i.dūmodo hæc pamphila
Opperirier. ſit ciuis.Tha.ſi uis oppirier pro opperiri paragoge.i.expectare.iam.i.ſtatim:ipſe frater uirginis.ſ.chremes.aderit:ideſt p̄
ſto erit.hic iuit acceſſitū.i.adductum ſiue uocatū nutricem quæ aluit illam uirginem paruulam.i.cum adhuc paruula
foret.o chærea tu te ipſe.i.tute met:aut te:aut ipſe quātum ad ſignificatum uacat:aderis.i.p̄ſto eris cōparebis hic in co/
Vero. gnoſcēdo paſſiue pōt capi.i.dū cognoſceꝛ a nutrice.uel ſi capiaꝛ actiue ſic itellige:tute hic aderis in cognoſcēdo eam.ſ.
q.d.interea magis ac magis eā cognoſces.Chæ.uero.mō eſt cōſentientis aduerbiū:interdū cōfirmātis q̄ñq̄ eſt cōiun/
ctio ſignificās.ſed interdū iuuat ironiā.ut Egregiā uero laudem & ſpolia ampla refertis Tuq̄ puerq̄ tuus.ego maneo:
ideſt opior ut uoluiſti.Tha.ne.i.utrū uis ꝙ ſup.oppiamur.i.expectemꝰ eū fratrē domi poti q̄ añ oſtiū.Interea.i.iterim
dū is frateꝛ.ſ.uenit.Chæ.Immo.i.q̄nimo.ꝑcupio.i.ualde cupio.Illud.Py.obſecro hera.ſ.q̄ rē es actura q̄ ſic in domum
chæream uis deducere Tha.q̄dnā.i.cur ita petis q̄d ſim actura.Py.rogitas cogitas recipere hūc poſt hac.i.amō in ædes.
ideſt in domū tuā.Tha.Cur.nō reciperē ſup.Py.Crede hoc meæ fidei.i.hēas hāc mihi fidē.i.credulitatem.hic chærea.
Pugna. dabit.i.inducet.denuo.i.rurſus.aliq̄ pugnā.i.aliq̄d ſtuprū.Luciliꝰ.Vicinꝰ o ſocii & magnā pugnauimꝰ pugnā.Tha.au:
Lucilius iteriectio ꝑturbatæ mulieris obſecro tace.Py.uidere.i.uideris.iudicaris par̄ ꝑſpexiſſe.i.par̄ clare cognouiſſe.audaciam:
ideſt temeritatē eiꝰ.ſ.Chæreæ.Chæ.Py.nō faciā q̄d dicis.ſ.Py.o chærea pol:iurātis eſt.nō credo te non factur̄.niſi:id ē
p̄terq̄ ſi nō cōmiſſum erit tibi.i.ſi tibi nō creditū erit.q.d.facies q̄d dico p̄ſertim ſi tibi fuerit cōmiſſa puella.Nā ſi nihil
tibi creditū aut cōmiſſum fuerit credo facile te nihil facturū cū nō erit tibi copia facta.Cōmittere.n.interdū ſignificat cre
dere ſeu tradere fidei alicuiꝰ q̄cq̄:ut hic.ubi cōmiſſum fuerit:impſonaliter dictū ē:q̄ſi pro creditū fuerit niſi intelligiꝛ ali/
q̄d.& tūc cōmiſſum fuerit paſſiue capieꝛ:ꝙ in idē recidit.Chæ.q̄n.i.q̄nimo tu pythias ſeruato.i.obſeruato me an ſim
q̄cq̄ facturus.Py.Pol neq̄ auſim.i.nō audeam dare tibi q̄cq̄.i.aliq̄d ſeruādū.i.cuſtodiendū.neq̄ auſim ſeruare te.i.cu/
ſtodiam tui gerere.Tha.Apagete.i.diſcedite ac ceſſate ab his uerbis ipſe frater uirginis.ſ.chremes adeſt.i.p̄ſto eſt.optīe.i.
Apagete opportune.Chæ.hercle.i.ꝑ herculē.perii ꝑditus ſum.O thais obſecro abeamus intro.i.abſcedamus intra domū.nolo
ſupple ꝙ uideat me in uia cū hac ueſte eunuchali.Tha.tādem.i.quaſi dicat paucis rñde ut nunc ſit omnis dilationis fi/
nis.hēt.n.tādem hic q̄ddā urgens rñdere & accelerās.quāobrē.i.quare non uis ut te uideat ut &c.an.i.utrū iō ſupple:
q̄a te pudet.i.pudore afficeris & erubeſcis eē ita īdutus.Chæ.idip̄m eſt ſupple ꝑ q̄d nolo ut me uideat.quia.ſ.me pu/
det.Py.dicis ſupple idip̄m eē quia te pudet:uirgo uero eſt ſupple ironice capiꝛ uero.q.d.ſ.uirgo eſt q̄ pudicitiā uirgi/
nalem &

nalem & ſeruat & ueneratur:& in hoc ſenſu uirgo in maſculino genere poni intelligitur: quod ſi dicatur de puella ſic Virgo in
intellige:dicis te nolle ſic uideri:quia te pudet ſcilicet uirgo eſt puella quæ tibi credita fuit per ironiam intelligendo tan/ maſculi/
quam dicat id male indicat te eſſe pudẽtem quod feciſti. Tha. Chærea ſupple. I præ:ideſt præ i:præcede:ſequar te:o py/ no.
thia tu mane iſtic ut introducas:ideſt intromittas chremem.

APud Antiph. Incipit de pacatione qntus actus. In hoc enim actu & Thais:& Chærea:& Phædria:& Thraſo A
pacant̃:ſed ad Chæreã principaliter attinet tota mitigatio:de aliis uero:ſicut in prima co. qa gratia principalis
materiæ inducti ſunt.ſ. gr̃a eunuchi:ad quẽ exitum uenerunt dicẽdum fuit:ne qd indiffinitũ : & impacatum dimitteret auctor. Ad pacationẽ iſtam accedit cõpetenter Chærea:& aliæ cõuenientes perſonæ: quæ iſtam pacationem faciant.ſ. Thais:Chremes:& Laches:& aliæ quæ ſatis in ſingulis ſcenis notabunt̃. In hac priore ſcena inducit̃ chærea Thays:& qua occaſione ad domũ Thaidis Chærea diuertat prius p̃mittit̃:inqt Chærea. Quũ ego cauſa mutandi ue/ſtem ad hãc domum Clitiphonis uenirẽ non intraui:qa pater & mater Antiphonis &c. Egomet.ſ. dedi me. In pedes in Angiportũ. Angiportũ eſt aliqs uicus anguſtus:quaſi anguſtus portãtibus. Per quẽ aliqd portat̃ in urbem. Ego fu/giebam infortuniũ illud:ne aliqs me agnoſceret. Sed ecce in pœnis decidi. Qua uideo taliter:& hoc eſt : ſed eſt ne &c. Quid aũt intereſt in ea re.i. quid nocet ſi me iueniat. Parũ curo. Adeamus:deſcribit̃ hic moralitas meretricis & iuuenis: quia prius ridiculoſe cõueniunt:& diſſimulat Thais ſe eum agnoſcere & q̃ſi uerꝫ eunuchũ alloqtur. Ille autẽ ſimiliter ad modum ueri eunuchi ſe peccaſſe recognoſcens ſuppliciter reſpondet:& hoc totum pertinet ad deſcriptionẽ iuueni/lis:& meretriciæ cõſuetudinis:quia ita deriſorie & iocoſe ſolent ſe aliqui iuuenes & meretrices alloqui. Num meam.ſ. credebas me eſſe ſcæuã? Credam iſti qui adeo fallax eſt ꝙ fatet̃ ſe tuum ſeruũ cum ſit liber. Miſſa dimiſſa:iocoſa locutio/ne redit ad rẽ. At ſi ego qa meretrix ſum:ſum digna quæ ita deludar At tñ tu eras indignus &c. At nũc dicis:qa totum per me cõturbatũ eſt. At potius ſpo &c. Quid dicis mõ ſi hoc q̃ſq̃. u. deus in eã partẽ:ut tu ducas eã:qđ Chærea inue/nerat. Tum pol. Quũ tam cõmode & humiliter loquat̃ itelligo eẽe cauẽdũ ab hoc. Tñ quãuis nos multũ dedecoraſti ſi pater tuus uoluerit cõcedo. Scio uolet dũmodo hæc ſit ciuis:hic potes uidere ꝙ ad hoc profuit eã inuentã fuiſſe ci/uem. Nam qd ego certe cum introducã. Nam qd.i. q̃re dicis:uidere.i. uideris:non pol credo tibi ſi introeas niſi hoc ſit qđ tibi nõ cõmittat̃ uirgo:qa q̃ diu eſt tibi cõmiſſa male peregiſti:& hoc eſt nõ pol credo tibi ſi intromiſſus fueris:niſi ſi pro niſi hoc ſit:quod non erit cõmiſſum.ſ. ꝙ nulla cõmiſſio fiat de uirgine:imperſonaliter dictum eſt.

A Pythias. Chremes. Sophrona.

QVicqd uẽire ĩ mẽtẽ nũc poſſit mihi? qdnã?
qui r̃ferã ſacrilego illi gr̃a; q hũc ſuppoſuit
Nobis. Chr. moue uero oci' te mea nutrix. So. mo/
Ch. uideo. ſed nihil ꝑmoues. Py. iã ne oñdiſti (ueo.
Signa nutrici? C. oĩa. Py. amabo qd ait cognoſcit ne
Chr. at memoriter. Py. bene ædepol narras:nam
Illi faueo uirgini. ite intro iãdudũ hera uos expectat
Domi. uirꝫ bonũ eccũ ꝑmenonẽ ĩcedere huc uideo
Vidẽ ut ocioſus ſit? ſi diis placet ſpo me hr̃e q (tũ
Hũc meo excruciẽ mõ. ibo ĩtro de cognitiõe ut cer
Qui ſciã. poſt exhibo. atqꝫ hũc ꝑterrebo ſacrilegiũ.

QVicqd uenire in mẽ ẽ. In hoc loco cogitãtis DO.
diſputatio eſt apud ſeipſam pythiæ quatenus
parmenonẽ dolo poſſit ulciſci. ℂ Quidnã: A
ſic Cicero:Quænam:qdnam referam. ℂ Qui:quo/ Cicero
modo:uel ut. ℂ Qui hũc.ſ.n. proprie ſuppoſuit : nã Qui.
ut ſubduci dicuntur quæ nolumus admittere:ita ſup Subdu/
poni quæ non deſideramus. ſic Plau. Huc ſupponit̃ ci.
hircus unctus nauſea. ℂ Moue uero nutrix:uero ꝓ i/ Suppo/
teriectione poſuit ſtomachantis. Video ſed nihil pro/ ni.
moues:hinc eſt illud Virgilianum. Illa gradũ celerans Virg.
ſtudio properabat anili.ſ. non re celerabat:ſed ſtudio. Promo/
ℂ Promoues:proficis. ℂ Amabo quid agit cogno uere.
ſcit ne? exhibitũ ſpectatori eſt quid poſt cœnam gerat̃
ideſt agnitio puellæ. ℂ At memoriter:plus intulit q̃ interrogabat̃:nã magna ſunt ſigna in qbus anilis me/moria nõ erat. ℂ At memoriter:reſponſionis breui/tas attulit compẽdium ꝑquirẽti:ne plura iterrogaret. ℂ Nam illi faueo uirgini. q. d. illi faueo non chæreæ: & ſimul cã eſt cur illum ulciſci cupiat:qa.ſ. multũ illi fauet. ℂ Virꝫ bonũ: ironia. ℂ Eccũ parmenonẽ ince/dere uideo:res odio dignior nouitate.ſ. iceſſus. Vide ut ocioſus ſiet inuidet illi ſecuritatẽ:quem ſollicitũ re/ditura eſt. nõ enim ulla alia erit uindicta poſt ꝑter iſtã. ℂ Vide ut ocioſus ſit:uultu dicit:& geſtu eũ eſſe ſecu/rum:& mire poeta lætũ deſcribit:ut repẽte oñdat cõ/motum eſſe. ℂ Si diis placet. ꝓpriũ eſt exclamãtis in/dignitate alicuius rei. ℂ Spero me hr̃e:pro habiturã aut ſpero pro credo more ſuo. ℂ Meo mõ.i. ut uolo. ℂ Ibo intro. u. d. c.ſ. elegãter defatigare pamenonem non neceſſarium putat:ſed ex occaſione:nam poſt dicit ſe ire intro:exitura autem ut ipſum in timorem coniiciat.

QVicqd uenire. In hoc loco eſt diſputatio Pythiæ cogitantis apud ſeipſam q̃tenus.i. quõ ꝑmenonẽ dolo poſſit GVI. A
ulciſci. Py. qdã.i. qd? eſt. interrogatiue legẽdo. quicqd.i. qđ:quicqd.n. ſignificat omne qđ:& iterdũ capit̃ pro qđ tm̃:qd eſt igit̃ qđ poſſit uenire mihi in mentẽ. q.i. quo mõ:uel ut referã gr̃am.i. repẽdam uices iſti ſacrile/go.ſ. parmenoni impio neſario ſeu improbo:qui ſuppoſuit.i. loco eunuchi latenter adhibuit uel adduxit nobis hunc

Iuuenalis. Subduci & ſupponi. Vero ſtomachantis. Promouere.

chæream. Iuuenalis. Suppoſitus uenias & falſo nomine poſcas. Subducuntur quæ uolumus admittere: ait Donatus. ſupponuntur autem quæ non deſideramus. Nõnulli codices habent quid bis poſſum: quaſi ſit repetitio oſtendentis indignationẽ & ulciſcendi cupiditatem ſic: qd quid poſſit uenire mihi in mentem. Iterum qd nam poſſit inquam uenire in mẽtem. qui. i. ut referam grãm iſti ſacrilego: q ſuppoſuit nobis hũc chæream. Chre. o nutrix hic uero ſtomachãtis interiectio eſt. moue te ocius. i. uelocius. i. mouẽdo te perge & accelera citius: uult enim Chr. eam uelocius ambulare: qd nõ poteſt fieri niſi ſe uelocius moueat. So. moueo me. ſ. exerceo corpus meũ eundo q̃ maxime poſſum. Chr. uideo te. ſ. moueri: ſed nihil promoues. i. nihil ꝑficis. Nã quãuis maximo ſtudio te moueas: tamẽ nõ ſatiſfacis meæ cupiditati qđ nõ eſt mirãdum. Nam anus quãuis ſtudio properẽt re tñ accelerare nequeũt propter ætatem ingraueſcẽtem. Promoueo autem dr̃ quaſi procul moueo: dicit ergo te moues ſed nõ procul te moues. Py. ne. i. utrũ: iam oſtẽdiſti ſigna agnitionis uirginis nutrici ſuæ. Chre. oſtendi ſup. oĩa ſigna. Py. amabo. i. rogo te per amorẽ: blandientis eſt particula. qd ait nutrix. ſ. ne. i. utrũ cognoſcit ea ſigna. ſ. Chre. ac. i. ẽt cognoſcit ea & qdem memoriter. q. d. ea ſigna firma adhuc anus memoria tenet. Py. ædepol. i. per ædem pollucis. bñ narras. i. proſpere refers talia, nam faueo illi uirgini: ite intro. i. in domum iãdudum. i. iam ex multo ante tempore hera. i. domina expectat uos domi. Eccum. i. ecce hic uideo parmenonem uirum bonum per ironiam & appoſitiue dictum: incedere huc. i. uenire huc. uiden. i. uides ne. ut. i. qualiter ſit ocioſus. i. ſecurus ſine ſollicitudine & cura: ſi diis placeat. ſpero. i. credo uel cõfido me habere. i. ſcire ac cognoſcere. Cicero ad lentulum. Habes de uatinio: cognoſce de craſſo. i. ſcis cognoſcis: uel habere. i. habiturã & nacturam: qui. i. quo modo: qua rõne. excruciem. i. affligam afficiam hunc parmenonem. meo more. i. meo modo & ad uotum meum. ibo intro. i. intra domum ut certum ſciam: de cognitione. i. de agnitione puellæ a nutrice. poſt. i. poſtea ſeu deinde: exibo. i. egrediar atq; perterrebo hunc ſacrilegum. i. impium ſcilicet parmenonem & nefarium.

A

QVicquid &c. Inducitur Chremes frater uirginis adducens Sophronã: per quã recognaſcat̃ eſſe ciuis: qđ multum ualet ad pacationem faciendam. ſ. ut eunuchus uirginem poſſit habere: quæ cognitio per nutricem ideo fuit dilata in qntum actum: qa maximã partẽ & fere totã mitigationẽ faciet: ueꝝ q non poterat hoc fieri ſine Lache patre Chæreæ occaſio reperit̃ qua inducit̃. Inducit̃ autem per parmenonẽ: qui erat cõſcius rei. Ob hoc Pythias inducit̃ ſola ut qualiter abſterreat Parmenonẽ machinet̃: quo terrore concuſſus inducet Lachem: & præterea ideo remanet ut Chremetẽ introducat ad Thai. Ecce machinatio quã cogitat de Parme. Quid? qd nũc. p. n. i. m. s. quã fallaciã & uindictã poſſem iuenire cõtra illum peſſimum. Qui. i. quomodo reſe. hũc Chæream: moues erolando te: ſed non ꝓmoues ambulando.

DO. A Aſtu.

REuiſo qdnã Chærea. h. r. a. q. ſ. a. r. t. Aſtu ꝑ aſtute: mõ aduerbiũ eſt: & alias nomẽ: ut iã in aſtu uenit. Dii ueſtrã fidẽ mõ non inuocãtis: ſed admirãtis: & eſt figura εκφωνησισ facta. Nã ut alias. o. q. e. a. dicit cum dicere deberet: quid ei amorẽ: & difficilimũ & cariſſimũ. ❡ Confeci. primo quaſi oblitus dicti ſupioris tranſit ad uirginẽ: deinde addit cãm ex abũdãti: q dixiſſet amorẽ cõfeci: poſſet ĩtelligi cõfeci expediui: ꝑfeci: aſt uero uirginem cõfeci qd ĩtelligimus niſi hoc unũ: q ĩſultãter Parmeno cõfecit confectã uirginẽ. q. d. ſuperatã atq; deuictã: nam ꝓprie hoc uerbũ cõuenit gladiatoribus his q grauiſſimis uulneribus occubuerunt. ſic Cice. in cathilinam. Gladiatori illi cõfecto & ſaucio. cõuẽit ergo ſeruilib' uerbis uelut iocoſo uernaliter iactãti rẽ cõfectã eſſe in puella uirgie: & nõ exhiberi chæreæ dãnũ: uel negociũ a meretrice auara. ❡ Virginẽ quã amabat: apoſiopeſis ſecũda. ❡ Difficillimũ: qa uirginẽ quã amabat. ❡ Cariſſimũ: qa a meretrice auara. ❡ Id uero ẽ: uero niſi ornatiuũ eſſet nihil ſignificaret. ❡ Palmariũ: palma dignũ. ❡ Quomõ. a. m. i. e. m. p. n. optie nõ meretricis dixit: ſed potius meretricũ. ❡ Mature. cito & ante tẽpus. ❡ Vt cũ. c. ſuauiter nõ nouerit: ſed cognouerit dixit: quod eſt plenũ ꝑſpicaciæ. ❡ Vt cũ. co. bñ addidit mature: fere. n. cognouiſſe obfuit: ſed id ad illecebrã fuit q cognitus eſt cito. ❡ Quæ dũ foris ſũt: apud amãtes. ſ. ❡ Videt̃ nihil mũdius: bñ uidet̃: non eni ſũt. ❡ Videt̃. m. m. c. q. n. e. bona uarietas: nã hæc oĩa ꝑ magis aduerbiũ proferri: nec oĩa per cõparatiuũ gradum. ❡ Nec. m. c. q. n. m. e. more ſuo ne diceret compoſitiuis

Confeci

Cicero

Palmarium. Mature. Cognoſcere.

Parmeno. Pythias.

REuiſo qdnã chærea hic reꝝ agat: q ſi aſtu rẽ
Tractauit: dii ueſtrã fidẽ quantã & q̃ uerã
Laudẽ capiet parmeno: nã ut omittã qđ ei amorem
Difficilimũ & cariſſimũ a meretrice auara uirginẽ
Quã amabat eã cõfeci ut potiret̃ ſine moleſtia: ſine
Sumptu: ſine diſpendio: tũ hoc alteꝝ id uero eſt qđ
Ego puto mihi: palmariũ me repperiſſe: quomodo
Adoleſcentulus meretricũ ingenia & mores poſſet
Noſcere matur̃: ut cũ cognorit ꝑpetuo oderit. q̃ dũ
Foris ſũt: nihil ur̃ mũdius: nec magis cõpoſitũ qcq̃
Nec magis elegans quæ cũ amatore ſuo cũ cœnant
Liguriũt. harum uidere ingluuiẽ. ſordes inopiam:
Quam inhoneſtæ ſolæ ſint domi: atq; auidæ cibi:
Quo pacto ex iure heſterno panẽ atrũ uocẽt noſce
Oĩa hæc ſalus eſt adoleſcẽtulus. Py. ego pol te ꝑ iſtis
Dictis & fcĩs ſcelus ulciſcar ut ne ipũe ĩ nos illuſeris

Pythias

compoſitiuis.aut elegantius:ut ſupra.Hic nemo fuit minus ineptus magis ſeuerus.℄Quæ cum.a.ſ.c.c.unum cum præpoſitio:alterum coniunctio:& dr̄ hæc figura liptotes. Liguriunt απο του λιγυρου ſm̄ græcos ſuaue intelligitur.Ligurire dicitur qui elegāter & more ſenum multo faſtidio ſuauiora quæq; deguſtat.℄Harum uidere:ideſt ordo erat harꝫ uidere ingluuiē ſordes inopiam:q̄ inhoneſtæ ſint domi:ideſt cum ſolæ ſint:ut ignotæ atq; auidæ cibi:quæ cum foris ſint cœnant.ſ.℄Quo pacto ex iure compoſitum.aut deeſt madidum:aut maceratum:aut emolitum:nam apparet & ſordidum eis:& quaſi acre: ut durus uterque panis qui ex iure heſterno ſit comedendus: cui contrarium Saluſtius fuit de delitiis militum loquens.Panes enim indies mercari inquit.℄Ex iure heſterno.panem atrum uocat:hoc eſt ut quidam uolunt ex antiquitate mucidum:quaſi panem mucidum:heſterno iure accipientes deglutiunt.℄Ego pol te pro iſtis dictis & factis ulciſcar ſcelus.miro artificio poetæ:& ab initio non placatur Pythias:nec in gratiā redit chæreæ:& inſuper nūc mire a parmenone irritatur magis:ut per eam parmeno terreatur:adeo ut per eum ingredi ad thaidem cogatur ſenex:& demum per ſenem:nuptiæ cōfirmentur:hæc ergo artificibus & eruditis:cætera ſpectatoribus poeta exhibet.

Ligurire

Saluſt.

REuiſo & cætera.Hic Parmeno Pythiam ſuis maledictis magis irritat quam tamen non ſentit adeſſe neq; maledicta audire. Par.reuiſo:ideſt redeo ad uidendum quidnam rerum:ideſt quas res chærea agat hic:ideſt apud thaidem:qui.ſ.chærea:ſi tractauit:ideſt geſſit:agitauit:deduxit rem:ideſt negocium.aſtu:ideſt aſtute caute.hic eſt aduerbium:alias autem eſt nomen:ut iam in aſtu uenit.Et ut inquit Tortelius eſt nomē græcum: ſignificatq; apud poetas aſtutiam:cuius origo ut ait Feſtus ex græco uocabulo aſtu deducitur:quod oppidum ſeu urbem īdicat:in qua qui conuerſati aſſidue ſunt cauti atq; acuti eſſe uidebantur.Dii ueſtram fidem:hic non inuocantis eſt ſed admirantis: quemadmodum cum dicitur admirando.Vir ille quanta dii boni cum ſuauitate locutus eſt:ubi nos diceremus.Quāta bone deus cum uenuſtate eſt locutus.Verum cum eſt inuocantis ſic intelligitur.O dii imploro ſupple ueſtrā fidem: ideſt ueſtram opem:ac ueſtrum auxilium.quantam laudem.i.quātum magnam.& q̄:ideſt quantum:ueram:ideſt non ſine cauſa Parmeno capiet:loquitur in tertia perſona de ſeipſo.Nam ut omittam:ideſt quod dr̄: excepto eo qđ ſurripui:ideſt ſubtraxi furtim ei.ſ.Chæreæ hoc eſt ad eius uoluptatem a meretrice auara:ideſt habendi cupida amorē difficilimū:ideſt admodū difficilem ut chærea ſuo nutu illo potiretur:& cariſſimū:ideſt quo ſi uoluiſſet potiri maximum meretrici erat precium dandū.Confeci:ideſt ſuperaui uel deuici eam uirginē quā amabat ut potiref ea ſupple ſine moleſtia.Proprie hoc uerbum cōficio conuenit gladiatoribus qui grauiſſimis confecti & ſaucii uulneribus occubuerunt. Inde cōfectores ferarum qui feras ſauciando trucidāt.Poteſt etiam ſic intelligi textus.Confeci:ideſt perfeci expediui ut chærea potiretur:ideſt cum deſiderio uteretur eam uirginē quam amabat.Potior enim interdum iungitur accuſatiuo. Alibi.Patria potiur cōmoda:ſæpius tamen aut genitiuo iungitur aut ablatiuo.Vel ſic intellige quam uirginem chærea amabat.confeci:ideſt deuici eam ut ipſe potiretur ea ſine moleſtia:ideſt impedimēto ac tædio ſeu faſtidio ſine ſumptu:ideſt impēſa.ſine diſpēdio:ideſt dāno ac detrimēto. Aliqui nō habēt ut potiretur:& tūc ſic aſtruitur lr̄a.Confeci: ideſt deuici:ſuperaui ſine moleſtia:ſine ſumptu:& ſine diſpendio eam uirginem quā amabat.Tum: ideſt deinde hoc alterum:ideſt hæc altera res a me īuenta uero:ideſt certe.eſt id quod ego puto me reperiſſe:ideſt excogitaſſe palmarium mihi:ideſt palma:digum:ideſt uictoria ſeu laude:ac premio uictoriæ:uidelicet quo modo:ideſt qua uia adoleſcētulus poſſet noſcere.mature:ideſt cito & ante tempus.ingenia:ideſt naturas & mores.ideſt modos faciendi meretricum: ut cum cognorit:ideſt cognouerit ingenia earum:& mores oderit:ideſt odio proſequatur.perpetuo: ideſt omni tempore earum ingenia & mores.Quæ meretrices dum:ideſt quando:ſunt foris apud amantes.nihil uidetur mundius:ideſt lautius delicatius cum tamē non ſint.nec quicq̄:ideſt aliqd uidetur magis compoſitū:ideſt ornatum.nec magis elegās ideſt uenuſtum aptū appoſitū ſeu accōmodatū:& quod uulgo dicitur magis propriū:quæ meretrices cū:ideſt quando cœnāt cū amatore ſuo liguriūt:ideſt ſuauiora cum faſtidio deguſtāt.Ligurire enim dicif a uerbo græco λυγορειν. quod ſignificat ſuaue.ligurire enim fertur ille q elegāter & moroſe cūq; multo faſtidio ſuauiora quæq; deguſtat.Nonius ēt dicit ligurire eſſe deguſtare.inde abligurire:ideſt auide multa cōſumere:inde ligutiones q ligurientes:& ſuauiſſima edulia ac pocula deguſtātes:eaq; undiq; ſibi cōquirentes patrimonia ſua cōſumpſerunt.Salus eſt: ideſt ſalutare eſt: & utile:ſiue ſalus:ideſt utilitas maxima qualis eſt ſalus eſt adoleſcētulis uidere ingluuiē:ideſt uentris ſeu gulæ uoracitatem.& uidere inq̄ ſordes:ideſt uel auaritiā.Nā ſordidus dr̄ auarus:uel ſqualorem quo ſunt obſitæ apud ſe.ſalus eſt inq̄ uidere inopiā.i.extremā paupertatē harum meretricum.& ſalus eſt inq̄ adoleſcentulis noſſe: ideſt cognoſcere hæc omnia uidelicet:q̄.i.quātum ſint inhoneſtæ.i.turpes.ſolæ.i.cū ſolæ ſint domi apud ſe.ſ.atq; quātum ſint auidæ cibi.i.uoraces.& quo pacto.i.qūo uorēt.i.deglutiant.panē atrum.i.uetuſtate mucidū madidum ſup.maceratū uel molitum ex iure.i.ex ſucco pulpamētarii:qđ brodiū uulgo dicūt heſterno.i.pridiano.ideſt præcedētis diei.Py.o ſcelus.i.ſceleſte & ſceleribus plene.pol iurantis eſt.ego ulciſcar.i.puniam te pro iſtis.i.tuis dictis quæ pauloante protuliſti in nos & pro factis quæ exercuiſti in puellam.ut ne.i.ut non illuſeris in nos:ideſt inuectus fueris in nos.impune.i.ſine pœna.Dicimus autem illudo tibi cum datiuo:illudo te cum accuſatiuo:& illudo in te quaſi inuehor in te.

GVI. A

Aſtus.

Cōficere.

Cōfectores.

Palmarium.

Ingenia & mores.

Cōpoſitum.

Ligurire

Abligurire.

Ligutiones.

Ingluuies.

Illudo tibi te & in te.

A REuiſo.Inducitur Parmeno ut decipiatur:& abſterreatur a Pythias.uere maximā laudem capiam.Nā ut omittam modo quod ei chæreæ confeci.i.perpetraui amorem ſuū a meretrice auara.ſ.uirginē quam amabat: eam dico confeci ſine moleſtia:ideſt ſine periculo:ſine ſumptu:ſine diſpendio:ideſt ſine mora:uel ſine ſumptu in aliis:ſine diſpēdio in donis aliis.Tum.i.præter illud eſt hoc aliud:& id alterum uero eſt tale.Qui mihi puto palmariū. ideſt premium qđ recipiam in palmam & gloriam:& qd ſit illud ſupponit.ſ.me reperiſſe artem qūo adoleſc.meretricum &c.Liguriunt.ideſt delicanter comedunt.has imunditias meretricum potuit uidiſſe Chærea:quia quum uerum eunuchum eum eſſe putarent nihil in conſpectu eius celauerunt.Ego minatur ei:quia totum audiuerat.

DO. A P Roh deum fidem facinus fœdum. Vim magnam oſtendit deorũ implorans fidem: quaſi in hoc negocio nihil proſit humanũ conſilium. ℂ Proh deũ fidem: ſimulata perturbatione ſui parmenonem terret pythias. ℂ Proh deũ fidem: hæc ſingula pronũcianda ſunt pauido & attonito uultu. ℂ Fœdum: crudele. Salu. Fœ

Fœdus. di oculi. ℂ O infœlicem adoleſcẽtulum. plus eſt miſeriã adoleſcentis dicere pythiam q̃ iraſci ei. ℂ O ſceleſtũ Parme/

Salu. nonem: ut uerba ſunt periit profecto miſer adoleſcens: cum in eodem peccato iraſcit̃ parmenoni pythias non chæreæ. ℂ Miſeret me. hæc omnia quaſi ſecum loquit̃ & fingit ſe neſcire quod aſſiſtat Parmeno. ℂ Quæ futura eſſe dicunt

Exẽpla. exempla in eum idigna. graues pœnæ quæ pñt cæteris documento eſſe exempla dicunt̃. ℂ Quæ futura dicunt. i. e. modo per indigna fœda crudeliaq; ſignificat: ut atq; illi miſerum: ut. ℂ Quæ illæc turba eſt: an quæ loquitur: an quæ oſtendat ex uultu ac dictis: ſed apparet ex uultu Pythiæ turbã dicere: ut in andria. ℂ Quid nã. p. e. u. uereor qd fiet. o. u. ſ. n. q. h. t. r. a. ℂ Rogitas audaciſſime. totũ hoc terribile eſt in geſtu: ac uultu Pythiæ: ac nimis uſitatũ & fœmininũ. ℂ Perdidiſti. i. q. a. ꝑ. e. artificioſe nõ accuſat qd peccauerit aduerſus thaidem q̃ſi ex pœna adoleſcentis plus doleat q̃ ſibi iraſcat̃ parmeno. ℂ Dum ſtu. d. u. n. bñ ſtudes dare: neq;. n. dediſti. ℂ Quid ita deeſt dicis: ut ſit qd ita dicis. ℂ Scin eã ciuẽ. h. e. eam abundat queãdmodũ ſupra. ℂ Quã amabat uirginẽ eam cõfeci ſine moleſtia. ℂ Et fratrem. e. ap. n. hæc ad terrorem & gratiã aucta ſunt: nã primo uirginẽ poſuit: poſt ciuẽ: ad ultimũ nobilis ſororem. ℂ Neſcio. ꝑturbatus Parmeno nec negare potuit: nec cõſentire uolebat: ſed q̃ſi defenſionis loco dixit neſcio. ℂ Atq. ſic. i. eſt. facile credi tu qd' neſciat. ergo Pythias non laborat: ut ſuadeat ciuem eſſe. ℂ Atqui. ſic. in. eſt. magnũ horrorẽ incutit audiẽti: nõ accuſando: ſed miſerando chæreã. ℂ Frater. u. hoc inuentũ eſt qd' daret̃ ad nobilem. ℂ Colligauit. p. e. mira tarditas torquendũ parmenonem ſimul etiã relictus ad ſuccurrendum locus. ℂ Atqui eqdem. o. ne. id. f. t. adeo uiolentiſſimus: & recte hoc additũ ne ſperet auxiliũ ad Thaidem. ℂ Nunc minat̃ ipſe: bñ minat̃ ut ſuccurri poſſit ei qui nõ ſit paſſus. ℂ Minatur. p. ſ. f. deeſt facturum. ℂ Quod. m. ſ. deeſt fieri. ℂ Quid ita. t. minus callide Pythias hunc dicit uiolentũ: & tñ iniuſtum audacemq; dici nõ patitur: ſed defendit: ut magis terreat Parmenonem. ℂ In domo. m. d. q. cã finalis uirginem ciuẽ apud meretricẽ uitiauit mercedem offerri petit̃ ad ſuppliciũ. Neſcio: q̃ aſtute dixit neſcio: ne laborãs ad cõtradicendum amitteret fidem ſimplicis ꝑſonæ: ac uera dicentis. Vult enim magis nũcii officio fungi q̃ ꝑſuadentis. ℂ Dico. e. u. ut ſupra. Vbi q̃tam. u. i. ℂ Dico. t. p. ℂ Edico oĩbus tuis: ergo ad uniuerſos utrũq; refert̃: & dico & edico. ℂ Obſecro an is eſt. inſultãtis. ut in phor. Hoccine eras. nam ſciebat eum eſſe. ℂ Nũquã. i. e. t. f. u. ſ. quam bñ prouidet Pythias; quæ eqdem. o. n. n. ſ. i. t. ℂ Neq;. i. pro. &. t. p. totũ hoc ad id addidit: ut ſenex intromittat̃ ad confirmandas nuptias: ſed poeta hoc agit perſona neſciente. ℂ Quidue ii/ ci. perficimus mediocria: incipimus igentia. ℂ Ec/

Perficere. ce autem. u. r. r. ſ. choragii eſt adminiſtratio: ut opportune in ꝓſcenium. ℂ Dicã huic an non: quod

Incipere non eſſet ueriſimile niſi dubitaſſet: quid enim ad chæream pertinet: ſi qd ad ipſum pertinet dubitat.

ℂ Scio paratum

A Pythias. Parmeno.

P Roh deum fidem facinus fœdũ: o infœlicẽ
Adoleſcẽtulũ: o ſceleſtũ ꝑmẽonẽ: q iſtũ huc
Adduxit. Par. quid eſt? Py. miſeret me: itaq; ut ne id
Viderẽ miſera huc effugi foras: quæ futura eſſe dicũt
Exẽpla in eũ ĩdigna? Pa. o iuppiter quæ illæc turba eſt
Num nã ego pii? adhibo: qd iſtuc Pythias? quid ais? in
Quem exẽpla fiẽt? Py. rogitas audaciſſime? ꝑdidiſti
Iſtum quẽ adduxti ꝓ eunucho adoleſcentulum: dum
Studes dare uerba nobis. Par. qd ita? aut qd factũ eſt?
Cedo? Py. dicã uirginẽ iſtã thaidi quæ dono data eſt:
Scin eã hic ciuẽ eſſe & fratrem eius apprime nobilẽ?
Par. neſcio. Py. atqui ſic inuenta eſt eam iſte uitiauit
Miſer. ille ubi id reſciuit eſſe factũ frater uiolẽtiſſimus.
Par. quidnam fecit? Py. colligauit cum primum
Miſeris nodis. Par. hem colligauit eũ? Py. atq eqdem
Orante ut ne id faceret thaide. Par. quid ais? Py. nunc
Minat̃ porro id ſe facturum qd' mœchis ſolet. qd ego
Nunq̃ uidi fieri: neq; uelim. Par. qua audacia facere
Tantum facinus audet? Py. qd ita tm̃. Par. an nõ tibi?
Hoc maximum eſt? quis hõ pro mœcho unq̃ uidit
In domo meretricia deꝑhẽdi quenq̃. Py. neſcio. Par.
At ne hoc neſciatis pythias dico & edico uobis nrm
Eſſe illum herilem filium. Py. hem obſecro an is eſt?
Par. neq̃ i illũ thais uim fieri ſinat atq; adeo ãt: cur nõ
Egomet intro? Py. uide parmeno qd agas: ne quum
Illi ꝓſis: & tu peas. nam hoc putãt quicquid factũ eſt
Ex te eſſe ortũ. Pa. qd igit̃ faciã miſer. qduc incipiã? ah
Ecce autẽ uideo rure redeũtem ſenẽ. dicã huic an nõ?
Dicã hercle: & ſi mihi magnũ malum ſcio paratũ: ſed
Neceſſe eſt huic ut ſubueniat. Py. ſapis: ego abeo
Intro. tu iſti narrato rem oẽm ordinẽ: ut factum ſiet.

Laches

¶ Scio paratum.ſ.n.eſt hæc cauſa dubitandi fuit ꝙ hic parmenonis illic adoleſcentis periculum cernitur. ¶ Sapis:ſapis dicit non uides quod futurum ſit:ſed tamen deriſiſſe contenta. ¶ Sed ne.eſt me.h.dicere ſubaudiẽdum eſt:ut ſit: ſed neceſſe eſt dicere.& a ſyndeton & inſerendum eſt quod ſequitur:enim propterea uel quid tale.

P Roh deum.Hic pythias ſimulata pturbatione ſui pmenonẽ terret:atq; in principio uim magnã oſtẽdit deoꝝ iplorãs fidẽ q̃ſi in hoc negocio nihil pſit humanũ cõſilium.Py.Proh iraſcẽtis exclamatio eſt:& teſtantis ſeu inuocãtis fidẽ.i.opẽ & auxiliũ deoꝝ.iploro ſup.uel inuoco fidẽ.i.opẽ.deum.i.deoꝝ.O facinus.i.flagitiũ ſeu factũ fœdũ.i.crudele.Saluſt.fœdi oculi.i.crudeles.o exclamãtis eſt particula hic adoleſcẽtulũ.ſ.chæreã infœlicem.i.miſeꝝ & afflictũ.fingit.n.eũ grauiter apud thaidẽ mulctari.o parmenonẽ ſceleſtum.i.ſcelerosũ q adduxit iſtũ adoleſcẽtulũ huc ut tã grauiter puniret.Par.qd eſt.Py.hæc pythias ſecũ dixit fingens ſe neſcire ꝙ parmeno aſſiſtat.me miſeret.i. miſereor eius chæreæ & præ nimia crudelitate cõmota mea uiſcera ſunt.itaq;.i.ideo ego miſera afflicta uidẽdo talia effugi.i.elapſa ſum huc ſeu aufugi foras huc.ut ne.i.non uiderẽ.id.i.tale ſuppliciũ chæreæ.Deinde Pythias exclamat inquiens:quæ exẽpla indigna.i.fœda crudelia & horrẽda thais chremes & ancillæ dicũt eſſe futura.i.faciẽda in eũ Chæreã.i.erga eũ ut cæteris ſit documẽto ne qd tale attentent:ubi futura a fio potius manat q̃ a ſum ut ſæpe fit:qd' ut credã adducor ex eo qd' ſeqtur qd ais in quẽ exẽpla fiẽt.poſſet ẽt legi ſine exclamatione aufugi ne uiderẽ.id.ſ.q̃ exẽpla indigna dicunt futura in eũ.Vel ſic ne uiderẽ indigna exẽpla q̃ dñt eſſe futura in eũ chæreã.Par.O iuppiter talis exclamatio eſt qualem facimus cũ turbati recurrimus ad deũ dicẽtes.o deus quæ.i.qualis illæc pilla.cõpoſitũ aũt eſt ex illa & hæc. q̃ ergo illæc turba.i.turbatio eſt & cõmotio.nũnã.i.nunqd.nã eſt parelcõ ſiue ſyllabica adiectio.Ego perii.i.perditus ſum occidi q illius rei.fuerim auctor adibo:o pythias qd iſtud eſt ſup.qd ais? in quẽ.i.erga quẽ uel in quo exempla nõ qdẽ imitãda ſed fugiẽda fient.i.efficient ut cæteri ſint ad iniuriã tardiores.Py.o audaciſſime.i.plene temeritatis & cõfidẽtiæ rogitas.i.ingris in quẽ fiẽt exẽpla.pdidiſti.i.deſtruxiſti pnitioſus illi fuiſti.pdidiſti ergo iſtũ adoleſcentulũ.ſ.chæreã quẽ adduxti.i.adduxiſti pro eunu.i.loco eunu.dũ.i.qñ ſtudes.i.das operã laboras conaris dare uerba nobis.i.decipere nos.Par.qd.i.cur ita dicis ſup.aut cedo.i.dic qd fcm̃ eſt de chærea.Py.dicã qd fcm̃.ſ.Scin.i.ſcis ne eã uirginẽ q̃ hodie data eſt dono thaidi eẽ ciuẽ hinc.i.ex hoc loco hoc eſt ex athenis.& ſcis fratrẽ eius.ſ.chremem eſſe apprime.i.ualde nobilẽ? Par.neſcio.Py.atqui.i.ſed certe inuẽta eſt.i.cõperta eſt ſic.i.ciuis eſſe hinc.iſte miſer.ſ.chærea uitiauit.i.ſtuprauit eam.ille frater uiolẽtiſſimus.i.impetuoſiſſimus.ſiue turbulẽtiſſimus:ubi.i.qñ reſciuit.i.tãq̃ inopinatum cognouit. Par.deinde intercipit ſermonẽ petẽs.Par.qdnã.i.qd fecit ille frater & hoc petit ut acceleret ancillã q̃ lõgiora narrat.Py. Primũ.i.in primis colligauit eũ.ſ.chæreã miſeris nodis.Par.colligauit? indignãdo & exclamãdo præ timore & ira repetiuit idẽ uerbũ a pythia platum.Py.atq; eqdẽ fecit id.ſ.colligauit eũ thaide orante.i.q̃uis thais oraret ut ne.i.ut non faceret.id.i.colligaret eũ.Pa.qd agis? extupẽtis eſt.Py.nũc minitat.i.minat ſeſe facturũ porro.i.poſt ea id qd' ſolet fieri ſup.mœchis.i.ſtupratoribus aut adulteris.ut forte qd' abſcindet illi uirilia uel alia id genus efficet.qd'.ſ.illud quod fieri ſolet mœchis ego pythias nunq̃ uidi fieri.neq; uelim.i.neq; uellem uidiſſe fieri.uel neq; uelim nunc fieri Chæreæ.Par. qua audacia chremes audet.i.audẽter admittit tm̃ facinus.i.tam enorme factũ.Py.Quid.i.cur.dicis.ſup.ita tãtum facinus ipſum audere pa.an.i.utrũ hoc facinus nõ uidet tibi maximũ? qs hõ uidit unq̃ quẽq̃.i.aliquem dephendi.i.opprimi & cõprehẽdi in domo meretricia.pro mœcho.i.pro ſtupratore & adultero.Py.Neſcio.Par.at.i.ſed.o Pythia ne.i. ut nõ ſciatis.i.ut nõ ignoretis.dico.i.aſſero uobis.edico.i.ſignifico ſeu notũ facio uobis.illũ chæream eſſe nrm̃ filium. herilẽ.i.filiũ heri.i.dñi noſtri.puta lachis ſenis.Py.hẽ.indignãtis & dolentis obſecro an.i.utrum eſt is qui filius herilis eſt.Par.Ne q̃.i.nõ aliquã uim.i.uiolẽtiã.Thais ſinat.i.pmittat fieri in eũ.ubi ne poteſt capi ut ſit aduerbiũ phibentis: uel põt capi prout nõ:& iungi cũ pcedẽti ſermone parmenonis ſic dico illũ eſſe herilem filiũ ut thais nõ ſinat aliquam uim fieri in eũ atq; adeo.i.certe cur egomet nõ eo intro defenſurus.ſ.eũ.Py.o parmeno uide.i.aſpice cõſidera qd agas.i. agẽdũ ſuſpicias uidelicet.uide ne.i.ut pro ꝙ:neq;.i.& nõ pſis illi chæreæ.& tu pereas.i.occideris.nã putant.ſ.chremes cũ thaide & alii qcqd factã eſt.eſſe ortũ.i.pdiiſſe pfectũ eſſe a te.i.a tua techna & arte.Par.igit ego miſer pplexus & anxius qd faciã.i.moliar uel qd incipiã.i.inibo faciendũ.pficimus mediocria.incipimus ingentia.Aũt.i.ſed ecce.i.in cõſpectu adeſt tanq̃ repẽtinus ſit eius reditus & inopinatus.uideo ſenẽ.i.prem chæreæ lachem redeuntem rure.i.ex agro ubi rure aduerbiaſcere uel melius pro aduerbio de loco poni conſtat.Deliberat an debeat illi dicere an non.Dicam huic ſeni an non dicam.ſ.deinde eligit ſe dicturum hercle.i. per herculem ego dicã.& ſi.i.q̃uis ſcio magnũ malum mihi paratum:ſed neceſſe eſt dicere ſup.ut ſubueniat.i. ſuccurrat huic.ſ.filio ſuo chæreæ.Py.Sapis.i.ſapienter dicis ſeu loqueris.ego abeo.i.diſcedo intro.i.in domũ thaidis tu Parmeno narrato iſti ſeni omnem ordinẽ.i. totam ſeriem facti.ut.i.qualiter factum ſit.i.quo pacto totum factum proceſſerit.

GVI. A

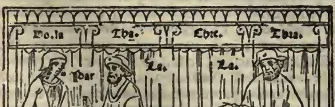
Fœdũ.i. crudele Saluſti⁹

Parelcõ

Reſcire

pficim⁹

Incipere

Laches ſenex. Parmeno.

P Roh deũ:prũpit in clamorẽ fugiens q̃ſi chærea itus enuchizaret.Exẽpla ne alii adoleſcentuli talia amplius aggrediant.ille fr.i. Chremes.ubi.i. poſtq̃.Quod mœchis ſolet.ſ.eunuchizare.an ne illud ne ſcitis.At hoc qd dicã ne neſciatis.i.ignoretis.Dico uobis & edico refer ſingula ſingulis.Dico qdẽ noſtrũ eſſe herilẽ filiũ & hoc edico ne quã in illum uim thais

A

fieri ſinat.uide remouet eũ pythias ne itroeat.ſi.n.itraret nõ adduceret lachẽ:pp quẽ adducẽdũ oportuna fuit fallacia.

DO. A

Ex meo ꝓpinquo rure hoc capio cõmodi. Annotãdũ ꝙ huius ſenis nomẽ apud Ter.nõ eſt:apd Menãdrũ ſimon dr̃. ℂ Ex me.pro.ru.h.c.cõfirmaẽ ſtatus mẽtis trepidantis ſenis:ut appeat ꝗ inopinato male omẽ fieri poſſit:ꝙ ipm ſupius ẽ i ꝑmenõe ꝓuatũ eſt. In patis.n.mẽtib⁹ mala maiora ſunt.ergo iã ocioſus icedit ſenex:ut neq; mores increpet:nec qcq̃ ſuſpiceẽ mali:ſed agat gr̃as ꝓxĩæ uillæ : cuius bñficio nõ ſcit qd in urbe agerẽt filii:& nũc adeſt ubi opus eſt poetæ. & uide hãc cãm fuiſſe cur nõ ad uillã diuerterit:cũ oẽs uillas comicas ſuburbanas eſſe:cõmoditatẽ ipam nũc explicat & oñdit. ℂ Neq;.a.neq; ut.o.m.n.p.tragic⁹ appatus delitias mẽorat q ꝑiculũ cognitutus ẽ. ℂ Odiũ nũq̃ me pcipit faſtidiũ ex abũdãtia eſt. ℂ Vbi ſatietas cœpit.ſuffecerãt ad hanc ſniam duo ſupiores:ii uerſus:ſed energia ẽ ſenilis eloquii faceti & garruli. ℂ Simul cõmuto mira breuitate duas res explicuit. Simul ubi ſatietas ẽ:deeſt nã:ut ſit.nam ubi ſatietas cœpit fieri:& cœpit ꝓ cœpit. ℂ Satietas: odiũ ab eo qd̃ ꝑcedit id qd̃ ſequiẽ. ℂ Sed eſt ne noſter ille ꝑmeno.e.c.i.e.& dubitauit & firmauit poſtea utpote ſenex uiſu iã languido atq; oculis ætate defeſſis. ℂ Quẽ p̃ſtolare ꝑmeno.inqt nouæ nõ eni p̃ſtolare ſed quẽ dixit aliter.

Tullius p̃ſtolari

Tullius. Qui tibi ad forum aurelium p̃ſtolareẽ. Præſtorali eſt p̃ſto eẽ & appete : hoc eſt obſeq. ℂ Quis.h.e.q̃re quis hõ cũ ꝑuiderit ueniẽtẽ:uirũ nõ uult uideri præuidiſſe:ꝗ qd fallaciæ paraſſe uideaẽ.ſic & i andria. Quaſi de improuiſo.r.ad.e. uel qa ꝑturbaẽ examinatus q dũ qd apd̃ thaidẽ geratur auſcultet:nõ uidet ſenẽ ꝓpius accedere quẽ lõge uiderat:an uero iccirco hoc fingit qa qd̃ parabat dicere de chærea:poſtq̃ cominus uentũ eſt:non audet loqui. ℂ Lingua hæret me.

Virgil⁹.

Virg. Et uox faucibus heſit. ℂ Quid trepi.iſtãdũ ẽ ſeni ad andiẽda q̃ de facili nũq̃ fateretur Parmẽo. ℂ Satin ſal.ſalue itegre:recte:cõmode.

Plautus. Saluſti⁹.

Plau.i trinũmo. Beniuolẽs tu⁹ atq; amic⁹. Satin ſalue dic.m.nũc.aduerbiũ ẽ:ꝑducta ẽ e litera. Salu. Inde orr⁹.ſ.p.u. ℂ Satin.ſ.ꝗ grati ducib⁹ ſuis quãtis familiaribus copiis agerenẽ. ℂ Here.p.t.a.i.q.r.ẽ.u. Quæ añ narrationẽ cõfirmatio iducitur cõtra morẽ & p̃cepta ẽ:ſed merito qa ꝑturbatus ẽ licet ſimul ut nõ poſſit dicere. ℂ Quicqd.h.ſ.eſt abſolute ut ſupra. Et qcqd hui⁹ feci:cã uirginis feci:aut deeſt rei ut ſit huius rei ſtomachoſe. ℂ Quid iterrogat.qs.n.añ crimẽ ꝗ obiiciaẽ aut ꝓponaẽ neget. ℂ Recte ſane.i.Ter.ipe ſe rep̃hẽdit:ñ ordie ſcm̃ ẽ p̃ timore & cõſcia. ℂ Emit.q.p.e.uide narrationẽ a neceſſariis & urgẽtib⁹ cœptã: non in ſe cõtinere.niſi quod rei conditio cogit fateri.

Ex meo ꝓpinquo rure hoc capio cõmodi
Neq; agri:neq; urbis odiũ me unq̃ ꝑcipit
Vbi ſatietas cæpit fieri ſil̃ cõmuto locũ:ſ;
Ne ille nr̃ ꝑmẽo?& certe ipſus ẽ.quẽ p̃ſtolare (eſt
Parmeno hic ante hoſtiũ thaidis?Par.qs homo eſt:
Hem ſaluum te aduenisſe here gaudeo.
La.quem præſtolare?Par.perii lingua hæret metu.
La.hen quid eſt?quid trepidas ſatin ſalue?dic mihi.
Par.hære primũ te arbitrari id qd̃ res eſt uelim qcqd
Huius factũ eſt.culpa non factum eſt me.La.qd eſt?
Pa.recte ſane iterrogaſti:opportuit rẽ p̃narraſſe me:
Emit quendã phædria eunuchum:quẽ dono huic
Daret.La.cui?Pa.thaidi.L.emit:perii hercle : quanti?
Par.uiginti minis.L.actũ eſt.Par.tũ quandã fidicinã
Amat hic chærea.La.hem.qd amat?an ſcit iã ille qd
Meretrix ſiet?an in haſtu uenit aliud ex alio malum?
Par.here ne me ſpectes:me impulſore hoc nõ facit.
L.omitte de te diceẽ:ego te furcifer ſi uiuo:ſed iſtuc
Quicqd eſt primũ expedi.Par.is ꝓ illo eunucho ad
Thaidẽ deductus ẽ.La.ꝓ eunucho?Par.ſic eſt hunc
Pro mœcho poſtea cõprehẽdere itus & cõſtrixere.
La.occidi.par.audaciã meretricum.ſpecta.La.nũqd
Eſt aliud mali dãniue:quod non dixeris reliquum?
Par.tm̃ eſt.La.ceſſo huc itro erũpere.pa.nõ dubiũ ẽ
Quĩ mihi magnũ ex hac re ſit malũ niſi:qa neceſſe
Fuit hoc facere:id gaudeo ꝓpter me hiſce aliqd eſſe
Euenturũ mali.nã iãdiu aliquã cauſam q̃rebat ſenex
Quamobrem inſigne faceret aliqs:is nunc reperit.

ℂ Emit inqt.e.q.d.h.d.nõ dixit cui dono daret aliter ab amoris mentione cœpiſſet:deinde quendã ſignificat:huic more ſuo dixit.potius q̃ meretrici:qn etiã interrogatus thaidi potius dicturus eſt ꝗ ut nomẽ dicat quo oſtenditur ſenex.eunuchi ẽt ſolius mẽtio neceſſaria eſt:qa dicturus eſt pro eunucho deductũ chæreã. ℂ Actũ eſt.deſperantis uerbũ. ℂ Quãdã fi.extenuatio criminis eſt:ꝙ uirginẽ:ꝙ ciuẽ uitiauerit. ℂ Tũ.q.ſ.mire ex neceſſario uariauit ille emit ut eunuchũ mittat ad thaidẽ hic amat ut deduci ſe pro eunucho uelit. ℂ Hẽ qd.a.hæc ſingula ꝓnunciãda ſunt ut ſtatim potẽ nimiæ indignationis oñdãt. ℂ An ſcit.i.i.q.m.ſ.qa fidicina meretrix ẽ. ℂ An in.a.u.in aſtu in urbẽ de pyreo:an in haſtu uenit ſic athenieñſes uocabãt urbẽ ſuã:uñ ipſi incolæ uocanẽ. ℂ Aliud ex alio.m.hoc ſepatim dixit ſenex fixis in ꝑmenonẽ oculis. ℂ Here ne.me.ſ.i.m.n.ſ.ipm accuſat cõſcia.nõ.n.qd̃ leuius eſt dixit me ſciẽte.cũ plus iſerat me pulſore. ℂ Ego te furci.ſi uiuo modo oĩs ſæuitia comica aut in cõmutatiõe eſt:aut in apparatu uerborum. ℂ Si uiuo apoſiopiſis:te ulciſcar:qa neceſſario ſeqtur. ℂ Sed.i.q.eſt inuenta cã cur ſupplicia deferanẽ:donec uxorẽ ducat chærea & ipſe purget parmenonem:ſm argumẽta quæ ſibi ipſe ꝓſpexit iuſſu coactuq; feciſſet:& imperio herilis filii ſui Chæreæ.ſ. ℂ Is pro.e.ad.t.d.eſt bñ deductor ipe ſiletur. ℂ Pro eunucho nõ interrogat:ſed exhorreſcit. ℂ Hunc pro.m.p. bene ſtuduit Terẽtius pro bis numero dicere:& pro eunucho:& pro mœcho quaſi excuſans dixit.nam uere in uirginem atticã:nõ pro eunucho:ſed mœchus. ℂ Sic eſt hũc pro mœcho poſtea bene utrũq;:qa neq; eunuchus eſt q uiciauit uirginẽ neq; mœchus q in domo meretricia & ſpecta ꝗ oratorie tranſtulerit mentionem uitiatæ uirginis. Pro mœcho inqt ut culpã Chæreæ ſub meretricis accuſatione celaret. ℂ Hunc ꝓ mœcho.bene totũ pro,qa neq; eunuchus qui

ephebus

ephebus:neq; adulter qui amator. ℂ Cōprehendere intus & cō. quo dicto ui īgētem īferri ſignificat Chæreæ. Cōprehendere ſignificat ſtrictū aliquē in facinore dephenſum. ℂ Audacia meretricū ſpecta. maior emphaſis accuſationis eſt p pluralē numerū q̄ ſingularē ſic alibi. An potius ita me cōparē nō ppeti meretricū cōtumelias. ℂ Audaciā. m. oratio/nē auertit irā ſenis a ſe & a Chærea:atq; deriuat in meretricē. Nūq d. eſt. a. m. d. bñ interrogat:q a oia inuitus ſeruus dicerē uidebat:cum & dānū malū ſit de pximo collatū:diſcernit & dānū ad emptionem eunuchi: & malū ad cōprehenſum ptinet & cōſtrictū chæreā. ℂ Ceſſo hūc itro erumpe:in tantā formidinē cōiectus eſt ſenex:ut nō mirētur:q tā cito nu/ptias firmet: & ephebi & uirginis q̄uis honeſte:tū qa ex ingenti metu:uel indignio mrīmonio filii uitam paciſci uellet. ℂ Nō. d. q. m. m. m. ex. h. re. fiet ſuaue eſt neſcire pſonas quid agat poeta:ita nō piclitaturus pmeno. ℂ Niſi qa neceſſe fuit hoc facere. neceſſe eſt nomen. Nā neceſſus neceſſis: & neceſſitas & neceſſum lectū eſt. ℂ Id. g. ſ. ut ſuccurrat chæreæ piclitāti. ℂ Propter. m. plus dixit. q̄ ſi p me diceret. ℂ Hiſce. a meretricibꝰ nō adoleſcentibus & itē plr ſuo more:ut audaciā meretricū ſpecta: & non ppeti meretricū cōtumelias. Nā iādiu aliquā cām q̄rebat ſenex. nota cām pro occaſione. ℂ Quāobrē aliqd inſigne faceret hoc māifeſtius menander explicat iāpridē infeſtū meretrici ſenē poſt corruptū ab ea Phædriā nūc demū ſe iuēta occaſiōe uidicaturū. ℂ Quāobrē. q̄uis dixiſſet cām itulit:q̄obrē īſigne aliqd magnū & nobile facinus dicturus dixit. ℂ Nūc. r. puerbiū in eos q ipſi ſe pdūt:qa ſenex nō facile caperet:niſi emitteret uocē noctu.

Marg.: Cōprehendere — Neceſſe — Neceſſus — Neceſſis — Neceſſitas — Neceſſū

GVI. A

EX meo & c. Hic primū introducit Laches ſenex. phædriæ ac chæreæ pr̄ oi cura uacās ut poſtea relato facto p ordinē a pmenone uideat turbatio. nā in paratis mētibꝰ mala maiora ſunt. La. capio. i. pcipio hoc cōmodi. i. hanc cōmoditatē & utilitatē. ex meo rure. i. agello ppinquo urbi. ſ. q ſup. neq;. i. nō unq̄ odiū. i. tædiū ſeu faſtidiū agri neq; urbis pcipit me. i. nunq̄ ſatietate tum defeſſus neq; agri neq; urbis. ubi. i. poſtq̄ uel qñ. ſatietas. i. faſtidiū uel tædiū qd' ex abūdātia plerūq; naſcit. cœpit fieri. i. incepit capere me:cōmuto locū. i. diſcedo ab uno loco ad alium. Sed ne. i. utrū ille quē uideo ſup. eſt pmeno ſeruus meus. deinde attentius uiſo eo ſubdit certe ipſius pro ipſe ueruſte eſt Parmeno. ſ. o Parmeno. quē pſtolare. i. pſtolaris hoc eſt expectas. Dicimus pſtolor tibi & pſtolor te:ſed ſæpius cū datiuo:quē pſtolare hic añ hoſtiū Thaidis meretricis. Par. qs hō eſt q me. ſ. alloquit. hem interiectio pcipiētis quē prius nō aduertebat. o here. i. tu dñe mi. gaudeo te aduenīſſe ſaluū. i. incolumē. La. quem pſtolare. i. quē expectas uel manes:præſtolari enim ut No. inquit eſt expectare ſeu manere. Do. aūt dicit pſtolari ſignare pſto eſſe. Par. perii. i. occidi lingua hæret. i. q̄ſi fixa manet & imobilis ut loq non poſſit. metu. i. præ timore. Vir. & uox faucibus hæſit. La. hem hic interiectio metuentis eſt ne qd mali ſit. quid. i. cur trepidas. i. times ſatin. i. ſatis ne ſalue aduerbiū. hic. i. integre recte cōmode incolumiter te hēs. ſ. dic mihi. i. rñde mihi. uel ſatin. i. ſatis ne ſalue. i. integre recte cōmode res ſe habēt ſupple domi. nunc dic mihi. Par. o here primū uelim te arbitrari id qd res eſt. id qd' eſt uerū. ſ. qcquid huius rei ſup. factum eſt uidelicet de ſuppoſitione chæreæ & eius dephenſione nō eſt factū mea culpa. i. meo uitio & mea improbitate. Lac. qd dicis factū ſup. Par. ſane. i. certe uel ualde recte interrog iſti oportuit me pnarrare. i. prius recitare. rē. i. factum ipm. deinde incipit narrare inquiens phædria emit quēdā eunuchū quē daret huic Tha. dono. Lac. cui daret. ſ. Par. Thaidi daret. ſ. Lac. emit hercle perii. quanti emit. ſ. i. quāto pcio. Par. emit ſup. xx. minis. i. xx. libris. ut dcm̄ eſt. La. actū eſt hoc eſt deſperantis dcm̄. q. d. actū eſt de phædria. pditus eſt q̄ſi nō ſit reliq̄ ſuæ reſipiſcētiæ ſpes cum ſit meretricis irretitus blanditiis. Par. tū. i. deinde hic chæ. filius alius amat quādā fidicinā. i. canētē fide. i. cithara. ſ. uirginē quā ſtuprauit. La. hem dolētis uel indignantis & excandeſcētis? qd? modus iterrogādi ea quæ nō bñ intelleximꝰ:aut itellecta nō credimꝰ. An. i. utrū ille chærea ſcit iā qd ſit meretrix? an. i. utrū. uenit in haſtu. i. in urbē athenas ex pyræo. eſt. n. hic aſtu nomē & indeclinabile ſignificatq; urbem. Nā athenieſes ſic uocabāt urbē ſuā. Aſtu. n. græce urbs dr̄ latine. Inde aſtu inuenit pro aſtutia & calliditate. nā qui urbes frequētarūt ut plurimū aſtutiores ſunt. inuenit aūt & aſtus aſtus aſtui maſculini generis & aſtu indeclinabile neutri generis p aſtutia. Inde aſtutus. i. callidus. Aliud malū ex alio. hoc ſeparatim ptulit ſenex fixis in Parmenonē oculis. ſic aūt intellige ecce ſup. aliud malū ex alio. i. aliud malū poſt aliud uel lege p appoſitionē iungendo pcedētibus ſic qd ſup. ſ. chæreā amare eſt aliud malū ex alio. i. eſt malum ſup malū quia primū malū ipſi ſeni erat ex Phæ. ſecundum ex Chærea. Par. o here. i. dñe:ne ſpectes. i. aſpicias me fixis oculis ut facis indignabundus. ipſe chærea non facit hoc. i. non amat me. ipulſore. i. qa impellā eū ad id faciēdū aut inducā. La. omitte. i. ceſſa dicere. i. loq de te & te excuſare. o furcifer. i. digne qui furcā feras circū uicinos ignominiæ cā illi alligatus. ego te puniam ſupple & eſt apoſiopeſis ſi uiuo ſed primū expedi. i. explica iſtud quicqd eſt. i. explica iſtud quicqd ſit par. is Chæ. deductus eſt ad thaidē pro illo eunucho q fuerat emptus. La. p eunucho. i. utrū p eunucho deductus eſt? par. ſic eſt poſtea cōprehēdere. i. cœperūt hūc chæreā. intus. i. in domo Tha. & cōſtrinxerūt p mœcho. i. tanq̄ eēt mœchus ſeu adulter. La. occidi. i. perii. par. ſpecta. i. conſidera uide audaciā meretricū. La. nūqd utrū aliqd aliud mali uel dāni eſt reliquū. i. reſtat:ſupeſt ſuperat qd' nō dixeris. Mali ait dixit referendo ad cōprehēſum & cōſtrictū chæreā. Dāni uero dixit referendo ad emptionē eunuchi q̄ facta eſt. xx. minis. par. tantū. i. illud dūtaxat eſt qd' dixi. La. ceſſo. q. d. cur tardo uel cunctor irrūpere. i. uiolēter ingredi huc. oſtendebat locum intro. i. itra domum Thai. Par. nō eſt dubiū qn magnū malum. i. ſuppliciū ſit mihi ex hac re. i. pp hāc deductionem & cōphenſionē uel manifeſtationem facti niſi quia fuit neceſſe. i. oportuit facere hoc. i. manifeſtare rem patri ut ſuccurreret Chæreæ cōphenſio. Eſt aūt neceſſe nomē. nā neceſſus neceſſis neceſſitas & neceſſum lectum eſt. gaudeo id. i. pp illud qd' ſequit. ſ. aliquid mali eſſe euenturū. hiſce. ſ. meretricibus:pp me. i. p me ſeu me icitāte. nā ſenex. ſ. Laches q̄rebat iādiu. i. a longo tpe aliquā cām. i. occaſionem. Quamobrem. i. propter quam faceret aliquid inſigne. i. aliquod magnum & nobile facinus. is ſcilicet ſenex. nunc reperit cauſam:ſcilicet & eius facinoris faciendi.

Marg.: pſtolor te & tibi pſtolari — Hærere — Virgilius — Mina — Aſtu — Furcifer — Malū & dānum — Neceſſe — Neceſſus — Neceſſis — Neceſſitas — Neceſſū

A

EX meo inducit Laches rediēs de rure:quē pmeno cōpulſus dictis Pythiæ quare filio ſuo ſuccurrere uolentē incitabit introire domū meretricis. Oportebat. n. aliquā rē mirabilē fingere qua domū meretriciā intraret. Si enim mādaret a Thaide ſpueres eā ut meretricē Chremetē fortaſſe nō nouerat hēt occaſionē redeūdi de rure

faſtidiū.ſ.ruſticanæ hitatiōis.Inducit hic loquēs more ſenū laudās uillā ſuā.Neq; odiū agri.i.moleſtia de ruſticana ha/bitatiōe neq; urbis.qa ubi.i.poſtq̄ &c.facias.i.ætas.Satis ne ſunt ſaluæ res nr̄æ here.ꝑmittit occaſionē anteq̄ dicat culpam an uenit chæreæ an aſtu.i.in aſtutia.Aliud malū.i.amor ex alio.i.ex fratre.Ac ſi diceret cœpit ipſe exēplū amandi a fratre.Cōprehēdere.i.comphendeiūt.Quāuis ſcio mihi magnū malū euenturus.tñ id gaudeo.ſ.aliqd mali euēturum hi/ſce.i.meretricibus.Per me.i.occaſione mei.Inſigne.i.malam & magnā moleſtiam illis facere optabat.

DO.

A

NVnq̄ æ.q.i.Pythias egredit̄ ueluti irriſura ꝑmenonē:ut ipſa putat:egredi āt a poeta cogit̄ ut doceat populum qd ilius egerit ſenex:ergo pſona cachinās inducit̄ q̄rens parmēonē aſpectuq; eius ob nimiū riſū uix loq poſſe. ¶ Nunq̄.æ.q.rarū eſt euenire qd uelis & qd maxime uelis id rarū magis. ¶ Intro.ad.n.u.e. Nō greſſu errās:nec uia.ſed aio & opinione. ¶ Mihi ſ.r.ſ.ſingulariter dicit̄ ſoli:nō recte ſolæ.ſed antiq;.ut alibi.Hoc ipſa in itinere alteræ dū narrat forte audiui. ¶ Quid hoc.a.ē.ridentē mirat̄ ꝑmeno.Nūc id.p.pp id. ¶ Quid rides pergin.ex huius uerbis oñdit quā/multū rideat petulās puella. ¶ Perii.proprie hoc uerbū eſt aptū q̄ſi ſit laſſa ridēdo. ¶ Nūq̄.p.h.ſt.u.rogitas quaſi narratura uidebat̄ & rediit ad inſultationē. ¶ Quos ludos.p.ex errore & metu nimio ſenis credētis cōſtrictū filium ſe offenſurū i domo meretricis. ¶ At ēi.p.c.ac.d.c.hæc oīa ſic in ſcœna ꝓnunciāda. ſunt ut riſu interrūpi uerba puellæ uideant̄ maiorīſq; inſultatiōis eſſe:ſi is quē fatigata riſu ē iterū dicat ſe aſi de illo multū riſiſſe qui illico crediderit:nō autē hoc ideo dicit ꝙ pſonæ ſuæ fidē deroget ſed ꝙ res icredibilis fuerit:q̄ illi pſuaſerit.aut certe ſi credēdum fuerit: nō aūt ſtatim:neq; examinata:neq; facta rei cognitiōe. ¶ Illico ne cre.obiurgatio de tpe. ¶ An nō.p.fl.illd qd ſupra a ſtulto.hoc qd nūc dicit a malo fieri potuit illud ab iprudēte:hoc qd peius eſt a ſciēte. ¶ An nō pœni.flag.parum uidebat̄:ipſe alibi.Quātū hic opæ ſ.p.Plau.in truculēto.Pœnitet ne te ꝙ ancillā ſolā nimis erumpere. ¶ Ni miſerū inſup.p.in duo obiicit: unū ꝙ male cōſuluerit:alterū ꝙ male ꝑdiderit cōſilia ſua.& bñ idicares:nā indicium dr̄ eius qui una peccauerit. ¶ Nā qd illi.a.c.t.fuiſſe adoleſcētī.ſ.Ni miſerū e.i.p.i.ad inuidiā ꝑmenonis:miſerū dicit adoleſcentē eo mō quo uno accuſans uenerē ait. An miſos ttoas a.o.Sic.n.agimus:cum ab his qui falſo rei ſunt i actores culpā ſceleris remouemus. ¶ Quidē.i.ſ.t p.hoc nō ſtupētibus ac culpā patiētib' dr̄. ¶ Hem qd.d.p. nūc demū itellegit parmēo ſe eſſe deluſum ¶ Etiam rides?apparet eā ex eius ſtomacho uehemētius cachinat̄. ¶ Nos irri.nos ſupbi' dixit q̄ ſi diceret me. ¶ Si qdē.i.in. ſubaudit̄ tñ nimiū. ¶ Verū irridetis interrogatio. ¶ Sed in diē.i.p.ē.ſ.i lōgā dilationē unde dilatio eſt dicta diei platio.Tū.iā.p.iā nimiā uelocitatē ſignificat. ¶ Denobilitas fla.duas res ſignificat ſimul & cogis flagitia facere:& facientem indicas. ¶ Vterq;.e.in.t.æ.noua ac merita tormēta:quæ pro exēplis narrāt̄:aut quæ documēta ſint cæteris ne delinquant exēpla dicunt̄:& edēt & edent legit̄ ſi dent figuratum eſt:ſi edet recte:& plus eſt edet q̄ dabit. ¶ Nullus ſum.hoc ſecū parmeno. ¶ Hic.p.i.m.t.

Solæ p ſoli

Perii

Plautus

Inditiū

Dilatio

A Pythias. Parmeno.

n Vnq̄ ædepol qcq̄ iādiu:quod magis uellē
Euenire mihi:euenit q̄ qd modo ſenex itro
Ad nos uenit errās.mihi ſolæ ridiculo fuit:quæ qd
Timeret ſciebā.par.qd hoc aūt ē?Py.nūc id prodeo
Vt cōueniā ꝑmenonē ſed ubi obſecro is ē?par.men
Quærit hæc?Py.atq; eccū uideo adibo.Par.quid
Eſt.inepta?qd tibi uis?qd rides?pgi.Py.ah ah ah.piī:
Defeſſa iā miſera ſū te ridēdo.Pa.qd ita?Py.rogitas
Nunq̄ ædepol hoiem ſtultiorē uidi te:neq; uidebo.
Ah nō ſatis pōt narrari quos ludos ꝑbueris intus.
At etiam primo callidum:ac diſertū credidi hoīem.
Par.quid eſt.Py.quid?ilico ne credere ea quæ dixi
Oportuit te.an nō pœnitebat te auctor & flagitii
Quod feciſſet adoleſcens:ni miſerū patri inſuper
Etiam indicares?nam quid illi credit animi tū fuiſſe
Vbi ueſtē uidit illā eſſe īdutū eū pater?Pa.quid eſt?
Py.iam ſcis te periiſſe.Par.hem quid dixti peſſima?
An mētita es?ēt rides?ita ne lepidum tibi uiſum eſt
Scelus nos irridere.Py.nimium.Par.ſi qdem iſtuc
Impune habueris.Py.uerum.Par.reddam hercle
Py.Credo.ſed in diē iſtuc ꝑmeno eſt fortaſſe quod
Minitare.tu iā pendebis.qui ſtultū iſtū denobilitas
Adoleſcērulū flagitiis:& eūdē indicas uterq; exēpla
In te edent.Par.nullus ſū.Py.hic ꝓ illo munere tibi
Honos ē hitus ab eo.Pa.egomet meo īdicio miſer
Quaſi ſorex hodie perii.

Sorex

Plautus

GVL. A

eſt ab eo ιρονικωσ & μεταφορικωσ pro munere & honos numeri ſingularis q̄ rumigerulis præberi ſolet. ¶ Egomet.m.i.m.q.ſ.proprium ſoricum eſt uel ſtridere clarius q̄ mures uel ſtrepere magis cum obrodunt friuola ad quam uocem multi ſe intendentes q̄uis per tenebras noctis tranſfigunt eos. Plau.Confeſſorem te faciam ſoricia uenia:quaſi ſorex. ¶ Hodie.p.quia latere potui:nec occidi ſi tacerem.

n Vnq̄ &c.Hic pythias egredit̄ ueluti irriſura ꝑmenone ut ipſa putat.egredi autē a poeta cogit̄ ut doceat populum quid

lum qd intus egerit ſenex:ergo pſona cachinnãs.i.imoderate ridẽs inducit̃ q̄rẽs pmenonẽ aſpectuq; ei⁹ ob nimiũ riſum uix loqui potẽs. Py.ædepol nunq̄ quicq̄ euenit mihi iãdiu ex lõgo tpe qd' magis uellẽ euenire. dixit aũt iãdiu & nunq̄ q.d.in lõgo tpis ſpacio nulla tpis pte mihi euenite qd' magis euenit uellem q̄ hic.ſ.φ mõ.i.pauloante ſenex.ſ.Laches ue/nit.intro.i.in domũ ad nos errãs.i.allucinat⁹ nõ q̄dem errãs greſſu aut uia ſed aio pot⁹ & opinione.is ſenex fuit mihi ridiculo.i.ioco mihi ſolæ pro ſoli.nã antiq dicebant in genitiuo ſoli ſolæ li.& in datiuo ſolæ ſolo:more cæterorũ adie/ctiuorũ.ridiculum dr̃ ſermo potius riſum mouẽs q̄ deriſum.q.ſ.ego pythias ſciebã qd timeret. Par.parmeno minatur ridentem pythias inquiẽs autem.i.ſed qd hoc eſt φ hæc tãtopere ridet. Py.nũc pdeo.i.exeo in mediũ.id.i.pp id ut con ueniam.i.alloquar parmenonem:ſed obſecro ubi eſt parmeno. Par.hæc pythias q̄rit me & nõ q̄rit pro me:ut quidam litteratores ſe recte cogitaſſe putãt. Py.atq; eccũ.i.ecce hic uideo eum.ſ.adibo eum.ſ.i.ibo ad eũ. Par.o iepta.i.fatua quæ tanto cachino rides quaſi fatua.qd eſt? quid tibi uis.i.quid p tuum riſum ſignificas.uel quod dicitur inepte qd opor/tet tibi cum tuo cachino & riſu effrenato.quid.i.cur rides.uel quid rides.i.quid derides ita cachinando.i.imoderate ri/dendo:& cũ uideret eam magis inualeſcentẽ & inſultantem riſu.ſubdit pgin.i.utrũ nõ ceſſabis hodie uel deſiſtes a tuo riſu. Py.perii pprie dixit q̄ſi ſit laſſa ridẽdo.ego miſera.i.ego infœlix & affecta tanto riſu iam ſum defeſſa.i.defatigata ri dendo.i.deridendo te. Par.qd.i.cur ita me rides. Py.rogitas.i.inquiris.Pol nunq̄ uidi hominem ſtultiorẽ te.i.q̄ tu ſis. nec uidebo poſt hac. Ah interiectio ridentis.nam identidem pythia loquendo reſoluitur in tãtum riſum ut loqui non poſſit non poteſt ſatis.i.ſufficienter narrari.quos ludos.i.iocos quæ ridicula & quã materiam ridendi pbueris intus.i. in domo thaidis. At etiã.i.ſed etiã.primo.i.in ptincipio cũ te incœpi cognoſcere credidi te ſup.eſſe hominem callidũ.i. aſtutum.ac diſertum.i.optime diſſerere potentem de re aliqua. Pa.quid eſt. Py.quid.q.d.petis quid ſit.ne.i.utrũ opor/tuit credere ilico.i.cõtinuo ea quæ dixi.an.i.utrũ te ſupple pœnitebat.flagiuii.i.utrum tibi parum uidebat̃ flagitium qd' adoleſcens.ſ.Chærea feciſſet te auctore.i.te ſuadente & te conſulente niſi ẽt inſup.i.pterea indicares.i.proderes ipſum chæream miſerũ patri ſuo.ſ.Lachi.bñ autẽ dixit indicares.nã indiciũ eſt eius qui una peccauerit.nam qd animi.i.quem aium credis fuiſſe illi chæreæ.ubi.i.q̄ñ pater.ſ.Laches uidit eũ eſſe indutũ illã ueſtẽ eunuchi.dicimus aũt recte ego ſum indutus hanc ueſtẽ uel hac ueſte.qd eſt? modus interrogandi ridẽdo illũ qui prius nõ poterat intelligere qd ei dicebat̃ iam.i.nũc ſcis te periiſſe.i.male te hře.hoc aũt dici ſolet nõ ſtupentibus ac culpã fatẽtibus. Par.hem indignantis & do/lentis.o peſſima.i.improbiſſima & petulantiſſima.qd dixti.i.dixiſti? nũc demũ pmeno intelligit ſe eſſe deluſum.an mẽ/tita es dicẽdo mihi qd' prius dixeras.ẽt.i.cũ hoc rides? Ex quo appet eã ex liuius ſtomacho uehemẽtius cachinare.i.im/moderate ridere.ne.i.utrũ irridere.i.illudere nos uiſum eſt tibi ſcelus.i.flagitiũ ita lepidum.i.ita feſtiuũ & iucũdum.uel poteſt ſcelus eſſe uocatiui caſus.& tũc aſtruit̃ iſa.o ſcelus.i.o ſceleroſa mulier quæ uideris digna q̄ uoceris ſcelus ipſum ne.i.utrũ uiſum eſt tibi ita lepidũ.i.ita iucundũ irridere nos. Py.nimiũ.i.ualde uel plurium uiſum eſt mihi lepidũ te irri/dere. Par.intellige ſic.potes pythias bñ dicere φ nimiũ tibi lepidũ uiſum eſt nos irridere.ſiqdẽ.i.ſi certe habueris iſtud impune.i.ſine pœna.i.ſi iſtud ĩpune feras nec pp iſtud puniaris. Py.ridẽdo eũ Pythias ſubdit uerũ.i.ſed qd fiet ſup.cõ/tra me.uel qd te facturũ putas qui me non laturã impune uideris minitari. Par.hercle.i.per herculem iurantis eſt reddã. ideſt repẽdam uices ſup.ſeu gřam referã & hoc in malam ptem. Py.credo.i.facile pſuadeo ad id credẽdũ φ mirãda fa/cies ſed o parmeno iſtud quod minitare.i.minando polliceris:& dicis te facturũ fortaſſe dubitantis eſt.eſt in diẽ.i.in lõ/gam dilationem. Vnde dilatio eſt dicta diei platio.tu parmeno iam.i.nunc aut ſtatim poſt pendes pœnas.ſupple.i.lu/es & dabis pœnas meritas.qui denobilitas.i.infamas ſeu deturpas flagitiis.i.turpitudinibus flagitione.i.increpatione dignis iſtum adoleſcentulum.ſ.Chæreã ſtultum:ideſt inconſideratum.& indicas.i.prodis:& quod non proprie dici/tur hic incuſas eundem adoleſcentulum.ſ.uterq; ſcilicet pater & filius edent.i.efficient & quaſi publicabunt exempla: ideſt documenta cæteris ſeruis ut ſint tardiores ad inducendos iuuenes ad malos mores.poteſt etiam eſſe edet ſine fi/gura:ut ſit uterq; edet exẽpla in te.par.nullus ſum.i.non ſum perii occidi exanimatus ſum & conſternatus ac ſi nullus eſſem. Py.hic.i.talis honos habitus eſt.i.impẽſus tibi a Chærea uel talis honos habitus eſt tibi.i.a te ab eo.ſ.Chæ.pro il/lo munere.i.pro deductione eius ad thaidem loco eunuchi quod magni muneris loco repoſuit tunc Par. Egomet mi/ſer perii hodie meo indicio:ideſt mea pditione & manifeſtatione quam feci de Chærea patri ſuo.quaſi:ideſt uelut ſo/rex ſæpe periit ſuo indicio & ſtridore. Propriũ eſt ſoricum q ſunt i multis ſimiles muribus & forſitan eiuſdẽ ſpeciei p/prium inq̄ eſt eorum uel ſtridere clarius q̄ mures uel magis ſtrepere cũ obrodunt friuola.i.cruſtula uel fruſtula quæ ex eduliis fractis decidũt a frio as.friuola dñr qd' ſignat frãgo is.nã ex rebus fractis qcq̄d decidit friuolum dr̃:ut ex pani/bus cruſtula friuola dñt.ſumunt̃ ẽt friuola p minutis ſuppellectilibus. Iuue.iã friuola transfert ucalegon. Ad uocẽ itaq; ſoricum multi intendentes tranſfigunt eos q̄uis p tenebras noctis. Plau.confeſſorem te faciam ſoricia uenia.

Nunq̄ · Iamdiu · Indicare · Indiciũ · Dilatio · Aedere · Sorex · Friuolũ · Iuuena. · Plautus

NVnquam inductis conuenientibus perſonis ad concordiam.tamen quia ignoraremus quid intus factum ſit a Lache & aliis ſine concordia:ſiue turbatio inducitur pythias exiens de domo quæ omnia pacifica eſſe oſtẽ/dat ex hoc progreditur læta:& deridens parmenonem:& ideo remãſit perſona illa.ſ.Par.cui illa totum refer/ret:& a priori timore remoueret.debent.n.omnia in gaudium finire. Pergis ne irridere me? At primo.i.prius credebã te quendam callidum eſſe? quid eſt modo? Ait non ne pœnitebat.te flagitii.i.culpe quod flagitium feciſſet adol.te au/ctore:ni inſuper etiam patri ſuo &c. Benedixi miſerum:nam quid &c. Verum.ſ.impune habeo.ſed iſtuc qd'minitare eſt tibi in hunc diem futurũ. Nobilitas.i.notum facis:& diffamatum fla.& præterea indicas eum pa.utq;.i.pater & chæ/rea dent uitæ exemplum aliis ſeruis:φ ille ſeruus qui ſic operabitur tale premium recipiet.hic ho.ideſt hoc ſupplicium quod inde recipiet pro illo.m.ſcilicet quia huc eum adduxiſti:honos dicit ironice. Sorex dat occaſionem ut interficia/tur per hoc quod mouet ſe de abſconſo & uenit in apertum. Sic & parmeno ab hac culpa inmunis eſſe poſſet ſi quie/ſceret. Sed non quieuit cum incitaret chæream dicens pro illo te ducam.

A

DO A Q Vid nũc? qua ſpe? aut. q. c. h. i. Reminiſcere hunc eſſe qui ſupra militi dixerit de thaide. Iãdudũ te amat: & rurſus iã tibi hæc aderit. ſ. u. & hinc uidebis quos exitus hẽat aſſentatio. nã idẽ militi auctor fuit ſũme deſperationis. & aiaduerte φ ſp a mẽſa gnato iuitus abſtrahebat. nã & ſupra cũ ad litẽ uenit ex uerbis thraſonis manifeſtum eſt & gnatonẽ iuitũ ſeq: ubi dicit hãccine ego cõtumeliã tã inſignẽ. a. g. m. & bñ ait q̃ ſpe: & quo cõſilio iãq̃ oia expertus & nec munerib⁹ gratus nec terroribus metuẽdus. ℂ Quid. n. q̃. ſ. a paraſito itelligit qd agat miles ſed ad hoc inducit interrogare ipm militẽ: ut populus audiat quo cõſilio ueniat ad thaidẽ. ℂ Quid. n. q̃. ſ. ſũma deſperatio ẽ apud militẽ recõciliandæ amicæ ad hoc ut æquo aio ferat admitti phædriã. dũ ipſe quoq; recipiat: nã ne ut erit fine fabulæ cõtriſtandus. ℂ Quid in. t. Incipere magnoꝝ facinoꝝ eſt: & audaciæ. ℂ Vt. th. me. d. poſt inductionẽ belli & iſtructionem pugnæ qd ſequat niſi deditio ſupatoꝝ. ℂ Et. ſ. q. iu. pprie. Nã in deditione uictores iubent: uicti obſequunt. ℂ Qui minus. q̃. h. ſ. o. hic Terẽtius exprimit cõſuetudinẽ i qua ignauis rõnes criminũ: & exẽpla ſuppeditãt: nam ſic: & ſupra de pyrrho.

Omphale ℂ Omphale lydiæ regina fuit quæ herculẽ ſibi ſeruiẽtẽ ẽt ad lanificiũ cõpulit: cũ ipſe calathum & colũ cultuſq; fœmineos cũ ſagittis & claua leoniſq; tegmine mutaſſet. ℂ Seruiuit her. Omphale ſubauditur: & ego ſeruiã thaidi.

Cõmitigari ℂ Vtinã. c. t. u. ſ. c. cõmitigari eſt tundẽdo deprimi atq; deponi. ℂ Sãdalio. c. plus dixit caput: q̃ aliã partẽ corporis: ut alibi diceret uerberari & mire calciamento caput. ℂ Perii. qd hoc autem mali eſt eunuchi habitu chærea. ſed uirili cõfidẽtia proſilit: & militem uelut noui riualis terret aſpectu. ℂ Hunc ego. n. u. ideo chæream miratur.

A Gnato. Thraſo

Q Vid nũc? q̃ ſpe? aut quo cõſilio huc imus?
Q uid icœptas thraſo? T. ego ne? ut thaidi
Me dedã: & faciã qd iubeat. Gn. qd eſt? Th. q minus
Huic q̃ hercules ſeruiuit omphale. Gn. exemplum
Placet utinã tibi cõmitigari uideam ſandalio caput:
Sed fores crepuerũt ab ea. Th. pii: qd ãt ẽ hoc mali?
Hunc ego nunq̃ uideram: etiam
Q uidnam hic properãs. proſilit?

GVI. A Q Vid nũc & c. Hic paraſitus inducit iterrogat militẽ ut audiat populus quo cõſilio ueniat miles ad thaidẽ ut uidelicet poſt iſtructũ bellũ tanq̃ uictus ſe dedat & eius uoluntati morẽ gerat. Gna. quid. i. cur. nunc imus huc. i. in domũ Thaidis: aut qua ſpe. i. qua expectatione & fiducia. aut quo cõſilio. i. qua mẽte quo ꝓpoſito imus huc ad thaidẽ. q. d. omnia expertus es nec muneribus gratus: nec terroribus metuendus. O thraſo qd incœptas. i. faciẽdũ ſuſcipis. icipere magnoꝝ

Incipere facinoꝝ eſt & audaciæ. Thra. ne. i. utrũ: petis qd ego icœpto? incœpto inq̃ uel eo huc ut dedã me Thaidi. i. tradã me in thaidis poteſtatẽ: & ut faciã id qđ iubeat. i. uelit & ꝑcipiat. Gna. qd eſt qđ tu dicis ſup. hoc iterrogat q̃ſi nõ poſſit credere militẽ qui ſe fortem iactitat in eam poſſe adduci ſniam. Thra. qui. i. cur minus ſeruiã ſup. huic. ſ. thaidi q̃ Hercules uir fortiſſimus ſeruiuit Omphale. i. reginæ lydiæ quæ herculẽ ſibi ſeruientẽ etiã ad lanificium cõpulit cum ipſa calathum

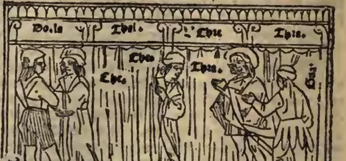
Omphale & colũ cultuſq; fœmineos cũ ſagittis & claua leoniſq; tegmine mutaſſet. Gna. exẽplũ tuũ placet mihi. i. ꝓbo exẽplum tuum qđ tibi ꝓpoſueris imitandũ utinã uideã caput cõmitigari. i. tundẽdo deprimi atq; deponi tibi ſandalio. i. illo ge-

Cõmitigari nere calciamẽti. dñr nr̃a tẽpeſtate ſandalia illi calcei qbus utit papa & epi in celebrãda miſſa qbus nec pes totus tegitur nec nudus terræ allidit. dicũt inſup qdã ſandaliũ eſſe pannũ quo operiunt eq magnatũ: ut papæ cardinalium & cæte-

Sãdaliũ rorũ. Itẽ eſſe pannũ quo uulnera uel corpora mortuoꝝ tegunt. Ser. aũt inqt ſandaliũ eſſe genus calceoꝝ uel caligarum altiorum. Sed qd fores ab ea Thaide. i. fores eius Thaidis crepuerũt. i. pateſactæ ſunt & fores crepuerunt ab ea eſt ſimili modo dictum ut prius. Ab andria eſt ancilla hæc: pro hæc eſt ancilla andriæ. Thra. eunuchi habitu chæreã uidet a quo terret tanq̃ a nouo riuali perii aũt. i. ſed qd hoc mali eſt. i. qđ malum eſt iſtud nunq̃ uideram hũc chæreã. ſ. ẽt qdnam. i. cur proſilit. i. ꝓdit exit prorũpit hinc. i. ex domo thaidis properans. i. feſtinans & cũ quadã confidentia uirili properabat enim præ gaudio quærens parmenonem cui ſuum gaudium impartiret.

q Vid nũc: facta cõcordatiõe de principali pte i. eunucho. Reſtat ut aliæ ptes ad bonos exit⁹ cõtrahant: fit ergo cõcordia iter thraſonẽ & Phædriã: & pri⁹ iducit Thraſo talis q libenter uelit cõcordiã: ut quoquo mõ ſaltẽ in pte amoris thaidis pfrui poſſit. Inducit ẽt phædria q & Thraſonẽ pri⁹ abſterreat: & Par. lætificet. referẽdo q̃ int⁹ facta ſunt: & ꝑ par. nũciet fr̃i. Phæ. quõ pr̃ ſibi ſuã Tha. copulauerit. Dei de cõueniẽtib⁹ Thra. & Phæ. erit. Iſte Chæ. & Gnato mediatrices pſonæ ad concordiã. Qui. ſ. minus dere

me huic

Chærea. Parmeno. Gna. Thraſo.

me huic ꝗ Hercules.ſ.c.extra pla.deriſorie dicit.Quid hoc autẽ eſt.ſ.ꝙ iterum uideo alium riualem meum:putabat.n. ꝙ item iſte chærea eſſet riualis eius quem modo uidebat exire:& locum illum frequentare a thaide.

Populares ecqs me.u.h.ſ.Hic pſona chæreæ eſt ferues gaudio ut adoleſcẽtuli eſt in pſperis reb⁹.O populares nõ mirũ ſi inſane exultat nuptiis:qui iãdudũ ob id ſolũ ꝙ uitiauerat uirginẽ lætabaẽ.℄ Nemo.h.q.& interrogauit & rñdit ſibi.Nẽo.h.q.pareſcõ.tertiũ.℄ Cui tã ſubito tot cõtigere bona.tã qlitatis.& tot qtitatis eſt. ℄ Quid.h.l.eſt.inuẽta pſona ẽ ad quã geſta hæc narrat chærea:ut populus & miles inſtruanẽ qd ĩtus geſtũ ſit.℄ Inuẽtor in.iuenire ſapiẽtis ẽ:incipere audacis:pficere cõſtãtis:ergo plena laudatio eſt:& cõſtat hoc chæreã laudatiue dicere:nã in ſubditis ſolũ cõſiliũ attributur⁹ eſt parmenoni.℄ Scin.m.in.q.ſ.g.Sylepſis:& nota ſcin mẽ cũ ſufficeret ſcin.ergo me abũdat:& eſt figura αρχαισμοσ.℄ Scis pã.m.amatorie dixit meã:uel potius ſponſam meã:uel quã amo.℄ Inuẽtã cognitam. ℄ Ciuẽ.deeſt eſſe.℄ Scis.ſp.m.deeſt eſſe:& eſt ſponſam nũc pncipiũ.℄ Audin tu.q.h.a.hoc uultu mutato & turbato dixit.℄ Amorẽ.o.in.t.bñ in trãquillo: qa mari & tẽpeſtatibus ois amicæ mobilitas & inſtabilitas cõparatur.ſic Horatius.Simplex mũditiis:heu quotiens fidem mutatoſq; deos flebit & aſpera nigris æquora uẽtis emirabiẽ inſolẽs:qui nũc te fruiẽ credulus aurea & cætera.℄ Thais ſe.p.c.i.c.&.ſ.hoc eſt qđ pfuit phædriæ:quia una eſt domus poſt pãphilæ nuptias.℄ In cli.&.clietelã ut ameẽ i fidẽ ut defendaẽ. ℄ Fratris igiẽ.t.eſt.t.bñ tota:ut ne ex pte qdẽ ſit militis.℄ Miles pelliẽ.f.ſunt gaudia ex noſtris bonis:ſunt gaudia ex alioꝝ malis hoſtium aut inimicorum:ergo utrunq; genus gaudiorum cõplexus eſt.℄ Viſam do. bñ domi qriẽ amator excluſus:nã neq; ruri neq; in foro eſt.℄ Perierim per.qa illud periiſſe ſupra tpale uidebaẽ.℄ Quin.e.n.p.p.hic iã militi neq; ſeruiendi amicæ ut apparet pbeẽ locus.℄ Sine.d.o.qa nũc qs diciẽ perpetuo periiſſe.Quid.n.opus hac exceptione eſt.qñ nemo ita perit ut tpaliter peat:& poſtea nõ ſit pditus. Correxit paſitus ſtulti dictũ militis:nõ illũ ppetuo:ſed ſine dubio piiſſe opinari rñdens.nõ eſt.n.contrarium id opinor te periiſſe ſine dubio:p certo periiſſe confirmaẽ miles:ut poſt tãta munera ex deſperato ſupplex: ex ſupplice panẽs riualis exiſtat.℄ Quid.c.p.diaporeſis oratoria familiaris laudãtib⁹.Ci.uñ igiẽ potius incipiã.hoc ãi fit:ubi oia & magna uidenẽ & paria.℄ Illũ qui.d.m.c.attribuunẽ pſonis cõſilia: facta:caſus:& oñones:ergo hic laudaẽ cõſiliũ pmenonis:factũ chæreæ:caſus fortunæ.Idẽq; euentus oño ſenis.℄ Illũ.q. m.d.c.tria ſunt i uita hoium cõſilia facta:ſucceſſus:cõſiliũ ai ẽ:factũ corpis: ſucceſſus fortunæ.℄ Illũ pmenonẽ.ſ.℄ Quæ tot.r.t.t.o.i.u.c.d.bñ tot res.q.d.eunuchũ p quo ducereẽ cõmẽdationẽ uirginis abſentiã meretricis:occaſionẽ uitii iferẽdi:pñs interuẽtum nuptiis.℄ An.m.p.f.ẽt pñ laus ipartienda eſt nam non erat trãſeũdũ feſtiuitatẽ:ꝗ & feſtiuus amatori nõ obſtitit:qđ ignouit ut facilis:unde feſtiuitas i dictis facilitas uero in aio & factis.feſtiuitatẽ lætitiam:ut feſtiuus dies eſt.℄ Dii.u.f.cito interuenit phædria:utpote qui domi erat.℄ Quæ.n.nimius affectus in utranq; ptẽ defectus oñonis amat:eſt ergo eclypſis:deeſt.n.gaudeo. ℄ Satis.c.ſic dici nota agẽtib⁹ ſolet.recte igiẽ huic dñ cui fiũt nuptiæ gaudeo:& ille ſic rñdet.ut amicis gratulãtib⁹ decet.℄ Satis.c.credo aũt iõ qa multi ſeſe fingũt cõgratulari cũ inuideãt:gaudere cũ doleãt.℄ Mihi.t.l.mihi.ſ.gaudẽti:amatorie huic & mihi ꝓnunciat,

DO. A

Tã tot

Populaꝛs.ecqs uiuit hodie me fortũatior?
Nẽo hercle qſq̃:nã in me plãe dii ptãtẽ ſuã
Oẽm oñdere.cui tã ſubito tot cõtigere cõ/
Pa.qd hic lætus ẽ?Ch.o pmẽo mi:o meaꝝ (moda
Voluptatũ oĩum ĩuẽtor:icœptor:pfector.ſcin me
In qbus ſim gaudiis?ſcis pãphilã meã inuẽtã ciuẽ:
Pa.audiui.Ch.ſcis ſpõſam mihi?Pa.ita me dii amẽt
Bene factũ.Gn.audin tu hic qd ait?Ch.tum autem
Phædriæ meo fñi gaudeo eẽ amorẽ oẽm in tranqllo
Vna eſt domus:thais pñi ſe cõmẽdauit in clientelã
Et in fidem nobis dedit ſe.Par.fratris igitur
Tota eſt thais?Ch.ſcilicet.Par.iam hoc aliud eſt
Quod gaudeamus.qa miles pelliẽ foras.Ch.tũ tu
Frater ubiubi eſt:fac ꝗprimum hæc audiat:
Pa.uiſam domi.Thr.nũquid o gnato dubitas:quin
Ego nũc ppetuo perierim?gna.ſine dubio opinor
Ch.quid commemorem primum aut laudem
Maxime illum qui dedit mihi cõſilium ut facerem:
An me qui auſus ſim incipere?an fortunam
Collaudem?quæ gubernatrix fuit:quæ tot res:
Tantas:tam opportune in unum cõcluſit diem:an
Mei pñs feſtiuitatem:& facilitatem?o iuppiter ſerua
Obſecro hæc bona nobis.Ph.dii ueſtram fidem
Incredibilia parmeno modo quæ narrauit:ſed ubi
Eſt frater.Ch.pſto adeſt.Ph.gaudeo.Ch.ſatis credo.
Nihil eſt thaide ac frater tua dignius quod ametur
Ita noſtræ oĩ eſt fautrix familiæ.Ph.hui mihi illam
Laudas?Th.pi.qto minus ſpei ẽ:tanto magis amo
Obſecro gnato in te ſpes eſt.gna.quid uis faciam?
Th.perfice hoc precibus.precio:ut hæream
In parte aliqua tandem apud thaidem.
Gn.difficile eſt.Th.ſi quid tibi collibuit eſt facile:
Noui te:hoc ſi effeceris quoduis donum a me:
Et premium optato:id optatum feres.Gna.ita ne?
Thr.ſic erit.Gna.ſi efficio:hoc poſtulo
Vt mihi tua domus te præſente:te abſente pateat
Inuocato ut ſit locus ſemp.Thr.do fidẽ ita futuꝝ.
Gn.accingar?Phæ.quem ego hic audio o thraſo.
Th.ſaluete.Phæ.tu fortaſſe facta quæ hic fiẽt neſcis.
Th.ſcio.Ph.cur te ergo i his ego cõſpicor regiõib⁹
Th.uobis fretus.Phæ.ſcin ꝗ fretus?
Miles edico tibi:ſi te in platæa offendero hac

Inuenire
Incipere
perficere

Hora.

Diaporeſis
Cicero
Cõſiliũ
Factum
Succeſſus

Feſtiuitas
Facilitas

Virg. tione iuuãdũ eſt. ℂ Perii.q̃to minus.i.e.t.m.a.hic uero eſt ardor ĩſuauiſſim⁹:ut Vir.Formoſum paſtor corydõ ardebat ale.q.d.& ꝑfecto ſic & ſapiẽtes ſpe maxi͠e ad amorẽ coguntᷣ:ſtulti forma tm̃.ℂ Obſecro.g.i.t.ſ.mire & q̃ſi deſperatis oĩbus auxilus.abiecta nimis ſupplicatio inducitᷣ.nã & obſecro & gna.id ſignificat & in te ſpes eſt.ℂ Quid uis.ſ.non eſt hoc interrogãtis.ſed oñdentis nõ eſſe qd faciat.ℂ Precibus.p.nihil militi ſupereſt p̄ter p̃ces ut uicto:& p̃ciũ ut diui ti.nihil igitᷣ aliud optat q̃ ſic res eãt ut pſona thaidis cõueniri poſſit.ℂ Precib⁹.p.aſyntheta uelut afflicta & laſſa ꝓnun/ cianda ſunt.ℂ Precio:uarie q̃ alibi dixit p̃cario.ℂ Vt hæream ultimũ genus bñficii eſt.ℂ In pte.a.non.n.dixit ut æq̃ intelligatᷣ.ℂ Tãdẽ & deſperãtis eſt & difficulter cre/ dẽtis.ℂ Tãdẽ.nõ ẽ aduerbiũ tp̃is:ſed nũc ſaltẽ ſigãt. ℂ Noui te.deeſt perficere:ſed ubiq; plura geſta ſigãt. miles utpote iſantiſſim⁹.ℂ Difficile ẽ.uultu & ꝓnũ/ ciatiõe & aſſeueratiõe affirmãdũ ẽ.ℂ Siqd.t.c.ẽ ecli/ pſis:ſiqd ꝓ ſiqdem collibitũ eſt effıcis.ℂ Quod uis do.a.m.p.donũ p̃miũ eſt:& munus p̃mũ:ſed donũ p̃miũ dñs datᷣ:mun⁹ p̃miũ hoĩbus.nã ſi patim donũ deoꝝ eſt:p̃miũ uiroꝝ ẽ fortiũ:mun⁹ hoium & donũ: munuſq; tã añ fc̃m q̃ p⁹factũ datᷣ:p̃miũ nõ niſi p⁹ fa/ ctum:eſt donũ uolũtariũ.p̃miũ debetᷣ:oia ergo συν/ θετοσ ꝓnunciauit primo donũ & ſic p̃miũ q̃ſi unã p̃te orõnis.ℂ Quoduis.d.p̃.donũ ut a largo hoie p̃ miũ ut a p̃claro facinore.ℂ Quoduis d.p.a.o.i.o.ſ. donũ optato ob qd̃ p̃miũ accipias.ℂ Præmiũ a me. o.totum militanter.nã & optato dr̃ & optari a mili/ tib⁹:ut alibi.Vir.Fortis optet qd̃ uelit p̃miũ.ℂ Si.e. g.ut.m.t.d.te.p.te ab ĩte pateat:pueribile eſt.ℂ P̃nte abſente.ut ſurſum deorſum:ultro citro.& cætera hu/ iuſmõi:fanda iſanda:iuſta iniuſta:digna idigna:uelit nolit.ℂ Inuocato.u.ſ.l.ſp ĩuocato nõ uocato ſignifi cat.In & auget & minuit dictionẽ ĩuocato male itel/ ligitᷣ p̃cibus uocato cũ ſit. .i.ẽt nõ inuitãdo qn ultro uenirᷣ debeat in ſuã domũ.ℂ Do.fidẽ.iuro cõfirmo ſpõdeo.Accigar.nõ quia difficile ẽ qd̃ nega uit ſupra de ſuis uotis paſitus adductᷣ eſt ad cœnãdũ: iõ & accingar dixit:ſic.n.dicim⁹ ĩ magnis rebus ſuſci piẽdis:ut accigũt oẽs opi.ℂ Saluete ſupplex ſine grã & ſine timore mõ immicus & iſ ſtus.ℂ Tu fotraſſe. q.ſ.h.ſ.n.hoc totũ ſuperbe.ac minaciter inquit ado'e/ ſcens.ℂ Scio cõp̃ẽdium poeiæ ne rurſus eadẽ dice/ rẽt.ℂ Cõſpicor.ó uerbũ eſt cõſpicor.ℂ Vobis.ſ.& hoc ſtulte:quis.n.& riualib⁹& inimicis freũ ſe eſſe di cat:dein.ἀνακόλουθον & uitioſa iuſſio ẽ:niſi.n.ad/ dideris ſũ:crit & ſolœciſm⁹ cõueniẽs loquẽti ĩpolito hõi.ℂ Sin.q̃.ſ.ab ea ſubaudiẽdũ ẽ.ℂ Miles.e.t.hoc cõtumelioſe & ꝓprie ut militi miles inquit edico tibi. ℂ Si te.i.p.o.hoc eſt ſi uel cãu iuenero.& in platea i/ quit nõ circa meretricis fores.ℂ Nihil ẽ qd̃.d.nihil ꝓ nõ ut ſi nõ eſt qd̃ dicas mihi.i.nihil ẽ qd̃ dicas ꝑut di cas mihi ut ſit q̊ ꝑ utaut q̊ ꝑ qd:ut ſit dicas mihi.cer tũ eſt aũt ſic ueteres locutos eẽ.ℂ Aliũ.q.aut aliũ pro q̃ndã poſuit ut ſit q̃ndã q̃rebã.i.aliq̃nẽ:aut aliũ hoc ẽ nõ quẽ tu putas:hoc ẽ aliũ nõ thaidẽ:ſed ſi aliã dice/ ret neq; cõmode:neq; loq̃retᷣ.ꝑualet.n.maſcu/ linũ gen⁹.ℂ Penſti.ordo ẽ poſtq̃ in platæa hac offẽ/ dero piſti.ℂ Eia interdũ hortantis eſt:ergo nũc eia correctoĩnẽ ſignificat.ℂ Nõ.c.u.t.ſ.locutio annotãda mire lauda/ uit & pſuadere potuiſſet.ℂ Vr̃m.t.ſ.nõ ur̃m ſupbũ.Veſtrũ.ſ.abſolute.ut pol.crito.a.o.ergo ſubaudiamus uel ĩgeniũ: uel aium:uel morẽ:uel iſtitutũ.ℂ Prius.a.p.mira inſinuatiõe agit:qui nõ ut cõſentiat.ſed ut audiant petit:& bñ prius q̃ſi nõ obſtet quo minus faciant qd̃ uelint.tũ deinde q̊ attentionẽ excitat addidit paucis deinde ſi placuerit.facilius.n. flectitᷣ cũ quo nõ pugnamus ut cõſentiat.ℂ Prius.a.quid.fiduciã oñat pſuaſoriã rem dicturi.ℂ Audiãus.bñ nõ fa/ ciamus:ſed audiamus dixi:nã p̃ria oratoris ĩpetratio in mala cã eſt audiri meruiſſe.ℂ Tu cõ.p.i.t.thra.hoc in bonam p̃te accepit & iõ paret:putat.n.uel turpẽ eẽ ſi humiliter p̃cetᷣ ſuo noĩe ſeq; audiẽte paraſit⁹ uel incõgruũ ſibi cũ p̃ns non a gnatõe laudetᷣ.ℂ Iſtuc.t.non ad ſe uocat ſed locũ oſtendit quo abeat atq; concedat.ℂ Principio.e.u.a.uidet neq; ſe odio haberi neq; offendi aĩos audientium in militis noĩe:hoc ergo oratore pro eo homine in quo offenditur eum in

(Left margin notes: Donum p̃mium / Munus p̃mium; Virgi.; In incõ/ poſitiõe; Eia)

Poſthac unq̃:nihil eſt quod dicas mihi quærebam
Alium:iter hac habui:periſti.Gn.eia haud ſic decet.
Phæ.dictum ẽ.Gn.nõ cognoſco ueſtrũ tã ſupbum.
Phæ.ſic erit.gn.prius audite paucis:quod cũ dixero
Si placuerit facitote.phæ.audiamus.gn.tu concede
Paululum iſtuc thraſo:principio ego uos credere
Ambo hoc mihi uehementer uolo me huius q̊qd
Faciã.id facere maxime cauſa mea:ueꝝ ſi idem uobis
Prodeſt:uos non id facere iſcitia eſt.phæ.quid id eſt?
Gna.militem ego riualem recipiendum cenſeo.
Phæ.hem recipiendũ?Gn.cogita modo:tu hercle cũ
Illa phædria & libenter uiuis:etenim bene libenter
Victitas:& qd des paululum eſt?&neceſſe eſt multũ
Accipere thaidem:ut tuo amori ſuppeditare poſſit.
Sine ſũptu tuo ad oĩa hæc magis opportunus:nec
Magis ex uſu tuo nemo eſt:principio & hẽt qd̃ det
Et dat nemo largius:fatuus eſt:iſulſus:tardus:ſtertit
Noctesq; & dies:neq; iſtũ metuas ne amet mulier:
Facile pellas ubi uelis.ph.quid agimus?gn.p̃terea
Hoc etiã quod ego uel primũ puto accipit hoiem
Nemo melius prorſus neq; prolixus.ph.mirũ niſi
Illoc hoie quoquo pacto op⁹ ẽ.Ch.idẽ ego arbitror
Gn.recte facitis:unũ etiã uos oro:ut me in ueſtrum
Gregem recipiatis.ſatis diu iam hoc ſaxum uoluo:
Phæ recipimus.Chæ.ac lubẽter.gn.at ego pro iſtoc
Phædria & tu chærea hunc comedendum.
Et deridẽdũ uobis ꝓpino.Chæ placet.phæ.dign⁹eſt.
Gn.accede ubi uis thraſo.thr.obſecro te qd agimus.
Gn.quid?iſti te ignorabãt.ſed mores poſtq̃ oſtendi
Tuos.& collaudaui te:ſecũdũ facta & uirtutes tuas:
Impetraui.Thr. bñ feciſti.& gratiam ago maximã
Nunq̃ ẽt fui uſq̃ qn me omnes amarint plurimum.
Gn.dixin ego uobis in hoc eſſe atticã eloquentiam.
Phæ.nihil prætermiſſum.Gna.ite hac.
Vos ualete & plaudite:calliopius recenſui.

quo nõ offendit poſuit me.ℭ Huius.q.ſ.id.ſ.m.c.m.deeſt rei:aut eſt:ut ſit me huius qcqd eſt qd facio id facere maxi/
me cã mea.hic a pſona diſceſſit:& rẽ nõ odioſam ꝓ odioſa poſuit.i.paraſiticã pro æmuli amore & cõmodo.ℭ Ver
ſi.i.n.p.multã attulit ad pſuadẽdũ nõ eſſe cõmodũ militi admitti:ſed ſuũ cõmodũ & ipſoꝝ eſſe cõmodũ.ℭ Vos.n.
id.ſ.i.eſt:oratorie & ſm inſinuatiõis p̃cepta ſic dixit:nã remittẽdo & dubitãdo magis flectit aĩos:q̃ſi apte ac ꝑtinaciter
aſſeueret.ℭ Militẽ.e.r.r.c.artificioſe ſatis ſemel intulit oẽ qd duꝝ dictu ad pſuadendũ erat:nã qd militẽ & riualẽ dixit
ad eã rẽ ualet ut magis admittẽdus ſit:q̃ excludẽdus & ſimul fiducia ſic dicẽtis parat aĩos ad audienda q̃ dicet.ℭ Mi/
litẽ ergo.r.r.c.riuales dñr æmuli de mulieribus:ſcã trãſlatiõe nois a feris beſtiis q̃ ſitiẽtes cũ ex eodẽ riuulo hauſtũ petũt
in p̃liũ cõtra ſe iuicẽ cõcitant:ſic Ci.ꝓ Celio.Sin erit ex illo fonte riualis ingt.& Home.C. ℭ Cẽſeo:uide Cicero
uirtutẽ poetæ.nõ.n.dixit peto:ſed cẽſeo tãq̃ illis mõ cõſulat:neq ꝓ milite agat.ℭ Militẽ ego ri.conſidera quo uultu Home.
hoc dicẽdũ ſit:& intelliges & militẽ & riualem & recipiẽdũ.& ego cenſeo q̃ta ſignificat.nõ.n.dixit thraſonẽ:ſed mi/
litẽ qd nomẽ ad ſtultitiã ualet:nõ ſociũ ſed riualẽ qd oñdit qñq riualis in meretrice capiẽd⁹ ẽ hũc poti⁹ eligẽdũ nõ ex/
cludẽdũ:ſed recipiendũ dixit:ut & oñderet adeo ꝓdeſſe ut ẽt de iduſtria retinẽdus ſit nõ uolo aut rogo:ſed cẽſeo ut cõ
ſiliarius nõ paſit⁹ uideat loq.nã ꝙ ego addidit nõ dicto uſus ẽ quo uti ſolẽt q plus ĩ negocio uidẽt.nã ſic in phor.Vi/
ris.c.Quæ ſi ĩ rẽ tuã iuulerit ego faciã ſedulo:hũc dixiſſe credo:ego ãplius deliberãdũ cẽſeo.ℭ Cogita mõ.aut mõ tm̃/ Modo
mõ ſigãt:aut tpis ẽ aduerbiũ:& ſimul icerta diſtinctio ẽ.ℭ Et lib.u.ideſt bonoꝝ ciboꝝ extat edax.ℭ Suppeditare.p.
ſ.ſ.r.aut ſuppeditare ꝓ ſuppeditari:aut deeſt ſe.ut Accigũt oẽs opi.ℭ Ad oia.h.o.n.m.e.u.t.n.p.locutio eſt ex negatiua Inſulſus
tertia:ut agrũ ĩ his.r.m.n.p.h.ℭ Ex uſu magis.ꝓ utilior.Et magis.o.ꝓ opportunior.ℭ Nemo ẽ.hoc ẽ opportunus.
ℭ Hẽt qd det.ut diues.ℭ Et dat.n.l.ut liberalis.ℭ Fatuus eſt.hoc ẽ ex uſu ſuo.ℭ Inſulſus.ſine ſale & ſapiẽtia:aut ſi/
ne ſaltu & facilitate.ℭ Tard⁹.in uenerẽ.ſ.c.ℭ Stertit plus dixit q̃ dormit.ℭ Noctesq.d.plus ſignificat q̃ ſi diceret die
bus & noctib⁹:ut hoc ipſo noie cõſiliarii auctoritas ineſſe uideat.ℭ Fatuus inepta loquẽs a fando fatu⁹ dr̃:inde fauni Fatuus
fatui & nymphæ fatuæ dictæ ſunt.fatui igit ſunt q uerbis & dictis fatui ſunt.Inſulſi uero corde & aĩo.Tardus.corpe Faunus
& mẽbris.q̃q̃ & itellectu tardos uocãus q ſtulti ſunt:ſed melius eſt ſic intelligi:ut ea uitia uideat dicere:q̃ inamabilẽ fa/
ciãt ẽt diuitẽ largũq amatorẽ.nã aut uerba cõmẽdat:ut pẽdetq iteꝝ narrantis ab o[illegible].Hic fatuus eſt:aut ſapiẽtia gratũ
facit:ut multa uiri uirtus aĩo.& hinc iſulſus ẽ.ſed mihi ur̃ fatuũ dicere tm̃ q glorieſ & blãdiri amicæ neſciat.Inſulſum q
nõ ſit fallax & cupidus coit⁹.Tardũ q nõ facile explicet uenerẽ q̃ res meretricib⁹ odioſa ẽ.Fatu⁹.i.inſulſus.ſunt q fatuos
aĩo putãt.Inſulſum dictis:ſed male.nã fatui quoq dii ſunt:qui & fauni dñr & nõ ſtulti:ſed multũ fantes.i.loq̃ntes.fa/
tuus eſt iſulſus:hæc q̃ nũc addidit:nõ ex ſupioribus pendẽt:ſed ſupiora uelant plurimũ.nã qa diues & liberalis potuit
obeſſe riualibus:hæc oĩa bona in milite corrũpunt:ꝙ fatuus ꝙ inſulſus:& cætera q̃ ipſe perſequit.ℭ Fatuus inſulſus:
hæc bñ addunt qa dixit & hẽt qd det:& dat nemo largius.ob rẽ eã ualebat ut amaret miles a meretrice:& p̃ponẽdus
oĩbus eſſet:ſed igrata ſunt mulierib⁹ maxieq laſciuis hæc oĩa q̃ ſubiicit fatuus & inſulſus:hoc pro aceruo uitioꝝ cũ q̃dã
uultus iprobitate ꝓnũciãdũ:quo magis res in medio poſita eſſe uideat.ℭ Vbi uelis qñ uel cũ.ℭ Quid agimus?initiũ
cõſenſiõis:dubitatio eſt eius qui negauerit.Hoc ẽt deeſt uel hẽt.ℭ Quod ego paſit⁹.ſ.ℭ Primũ.p.pri.pu.q̃ſi paratus.
ℭ Accipit hoiem.accipit:paſcit:iuitat.ut illos porticib⁹ rex accipiebat in amplis.ℭ Nemo melius prorſus hoꝝ alterũ
appat:& alteꝝ idicat copiã.ℭ Miꝝ niſi illoc hoie.q.q.eſt facete dixit adoleſcẽs rei parcus:& q putet amorẽ ſine dãno Accipeſ
eſſe opportere:qq fallerit meretricẽ nõ ſolũ eiiciẽdũ eẽ militẽ:ſed ẽt quouis mõ ſuſtinẽdũ ac pferendũ.ℭ Miꝝ.n.illoc
hoie quoquo.obtinuit paſit⁹ iã qd negabat.prĩo deliberatũ ut quid agimus p⁹ cõceſſum:ut miꝝ niſi hoie.q.p.ac miꝝ
hoc ingt eiuſmõi ẽ:ut ẽt cũ mala cõditiõe patiẽdũ ſit.ℭ Idẽ ego arbitror:ſane op⁹ fuit cõſenſiõe p̃cipue phædriæ cui⁹
res agit:nã ita & ſeruata pſona eſt tarde cõſentiẽtis amatoris.ℭ Recte facitis:gratiaꝝ actio eſt.ℭ Vnũ etiã uos oro:ſub/
tiliter ẽt paſitus hic ſe adiũgit:ſuaſq ptes circa hos agit.ℭ Satis diu iã hoc ſaxũ uoluo.uide queadmodũ ſeruat ſe paula
tim ẽt in eoꝝ aſſentationẽ ex uitupatione militis.Hoc ſaxũ prouerbiũ in eos qui extricabili labore afflicti ſunt:& bñ ſa/
xum de ſtulto milite ait:& ſeipm ſiſyphũ phædriæ fecit.ℭ Hoc ſaxũ uoluo.uelut ſiſyphus apud iferos.ℭ Vt me in.u.
g.iã laudat & nimis paſitus eſt:ſi recorderis eundẽ dixiſſe:facete:lepide:laute.n.ſ.ℭ At ego ꝓ iſtoc Phæ.ſubaudiamus
& ſum hic aliter nõ ut paſit⁹ ait.ℭ Phædria & tu Chæ.ambos noiat q̃ſi legib⁹ paciſcant.ℭ Hũc cõedeũdũ:& cũ cæte
tis reb⁹:ſũmus poeta ẽt fidẽ oñdit amicitiæ paſiticæ exẽplo gnatõis de milite loq̃ntis hoc mõ.ℭ Propino facete ſic di
xit ut paraſitus:& ut qui de eo cõuiuio loq̃ret.ℭ Dign⁹ hæc uerba ultima lõgi ſermõis eiuſmõi ſunt ut miles hæc au/
diẽs laudatũ ſe eẽ & approbatũ exiſtimet.ℭ Vbi uis honorifice reuocat allegatũ cũ iniuria dicẽdũ ubi uis:qa accede im
peratiuũ erat:& ubi niſi qñ intellexeris uitiũ ẽ.ℭ Iſti te ig.figura διλογία.ad utrũq.n.ptinet:& laudem & ad mores διλοί/
oſtendit & hoc ambiguum.ℭ Secundũ facta & uirtutes tuas.& hoc amphibolum:nã uirtutes ironicos pro uitiis po/ για
ſuit ut neſcis qui uir ſiet:& ornatus eſſes ex tuis uirtutibus:facta & uirtutes proprie militibus aſcribunt.ℭ Facta &.u.
amarior eſt ironia in uitioſos hoies q̃ ueritas.ℭ Nũq̃.e.ſ.u.nũq̃ & locũ & tps ſignificat.Vſq̃ locum magis nunq̃ pro Nuſq̃ &
non.ℭ Et nunq̃ uſq̃.pro non uſq̃.i.nuſq̃.ℭ Quin me oẽs amarint cõtrariũ ſuperiori.quid eſt.n.ꝙ bene non fecerit uſq̃
quicq̃ ſi in illo eſt ut amet.ℭ Atticã elo.& hoc ironicos.ut illa quæ ſupra atticã dicit uerã atq germanã: quia exculti/
or eloq̃ntia dr̃ attica & ſummi oratores attici appellati ſunt.ℭ Prætermiſſum eſt.& hoc anceps eſt intellectu gemino
ad utrunq.ℭ Ite.h.quo uocat paraſitus an ad meretricẽ:an ad cœnã militis ut ꝓmiſit hoc ego credo & cenſeo.ℭ Ite
h.comeſſatum ad militem uel thaidi.Si cœnæ interfuit meretrix:qũo poſt acta ſunt oĩa:cũ mentio noctis facta non ſit.
omnia poſt cœnam geſta ſunt non completa per rixam.Cœna non ſuperfluit plurimum temporis ad agendum. GVI. A

Populares &c.Hic pſona chæ.ẽ ferũẽs gaudio ut adoleſcẽtuli eſt in ꝓſperis reb⁹.Chæ.chærea inſane exultans
pp nuptias q̃s uidet ſibi paratas in hæc uerba ꝓrũpit alloq̃ns parmenonẽ ut populus & miles iſtruat qd intus
geſtũ ſit.o populares.i.o gratioſi & populo grati ſeu fauorabiles.uel o uos q eſtis de populo: aut qui habetis
aurã.i.fauorẽ populi iudicetis an ſitis fortunatiores me,Ecqs,i.utrũ aliqs uiuit hodie.i.hoc tempore fortũatior.i.fœli/ pp̃lares

dor me. deinde ſibi rñdet hercle nemo qſq̄. abundat quiſq̄. nemo inq̄ eſt ſortunatior me. nã plane. i. omnino uel certe
Inuenire dii oñdere. i. ꝓbuerũt explicuerunt oẽm ſuã ptãtem. in me. i. erga me. cui. ſ. mihi tot bona. i. tot ꝓſpera contigerũt mihi.
Incipere tã ſubito. i. repente. Par. qd. i. cur hic. ſ. chærea eſt lætus. Chæ. o mi Parmeno: o inuẽtor tãq̄ ſapiẽs: o incœptor tanq̄ au/
perficere dax: o pfector tanq̄ cõſtãs oĩum meaꝝ uoluptatũ. i. deliciaꝝ. Scin. i. utrum ſcis me abundare me in quibus gaudiis ſim?
ſcis. Pamphilam meã. i. quã amo. inuentã. i. cõpertam eſſe ſup. ciuẽ atticã. ſ. q. d. ingenuã. Par. audiui. i. accepi ita eſſe. ſ.
Chæ. ſcis pamphilam eſſe ſpõſam. i. ꝓmiſſam mihi. hic. n. ſponſus ſa ſum deriuaẽ & eſt participiũ. Par. dii ita me ament
modus eſt iurandi. q. d. ita me dii ament ſicut ex aĩo dico hoc bene factum eſſe. ſ. ꝙ tibi Pamphila promiſſa eſt Gna. au/
din. i. utꝝ audis id. qd hic. ſ. Chærea ait. & hoc uultu mutato & turbato ait. Chæ. autẽ. i. ſed ium. i. deĩde gaudeo omnẽ
Amorĩ amorẽ eſſe fratri meo in tranquillo. i. in tuto ſine pturbatione ulla aut cõtentiõe. & bene in trãqllo: nã mari & tẽpeſtati/
tranqllo bus oĩs amicæ mobilitas & inſtabilitas comparaẽ. una eſt domus. i. unica eſt manſio fratri & thaidi. Thais cõmenda/
Cliens uit ſe patri. ſ. Lachi in clientelã. i. in protectionẽ ac defenſionẽ ac patrociniũ: cũ pater ſit aduocatus. a cliens dr̃ clientela.
Cliẽtela eſt aũt cliens cõſultor q pſonũ ſeqẽ ſeu aduocatũ ut ab eo cã ipſius clientis agaẽ & ita clientela dr̃ illa defenſio & illud
pꝛociniũ. capi ẽt põt pro illa amicitia quã cõciliat ſibi aduocatus cũ clientibus cãs eoꝝ defendendo. ut hic aduocatus
multas hẽt clientelas. i. qd inepte dr̃ multas practicas. Aliq codi. hñt cõmẽdauit ſe in clientulã: & tũc ſic intellige cõmẽ/
dauit. i. tradidit cõmiſit ſe in clientulã. i. ꝓ clientula & famula pr̃i meo. i. cuius ſit pr̃ pronus futurus. nã a cliens fit cli/
tulus la lũ: ut mãcipiũ diceret cliẽtulũ in neutro ſaltẽ legi ſatis cliẽtulus & cliẽtula. Thais inq̄ dedit ſe nobis in fidẽ. i. fi/
delitatẽ & beniuolentiã ut eſſem⁹ illi fideles & bñ illi cuperem⁹. Par. igiẽ thais ẽ tota fr̃is tui. ſ. Phædriæ. Chæ. ſ. i. certe ipſa
eſt tota eius. hic. n. ſ. affirmatiue ſumiẽ. Par. iã. i. nũc. hoc eſt aliud qd'. i. ꝓpter qd gaudeamus qa miles Thra. pelleẽ. i. ex/
turbabiẽ foras. Chæ. tũ. i. deinde tu Par. fac q̄primũ. i. citiſſime ut frater. ſ. Phædria audiat hæc. ſ. & amorem ſuum eſſe in
tranqllo. & militẽ pelli foras ubiubi eſt. i. ubicũq̄ ſit. Pa. uiſam. i. ibo. ad uidendum an ſup. ſit domi alli habent domũ
& tunc eſt ſenſus uiſam domum. i. ibo domum ad uidendũ an inueniam eum. Thr. o Gna. nunqd dubitas. q. d. non
qn. i. ꝙ nõ ego nũc pierim. i. ſim pditus ꝑpetuo. i. ſine remedio. Gn. ſine dubio. i. ꝓcul dubio opinor. i. mea eſt opinio
te piiſſe ꝑpetuo. uel opinor te periiſſe ſine dubio nõ ãt ꝑpetuo. Chæ. qd cõmemorẽ. i. exponã: aut laudem. i. cõmendẽ
primũ. i. ante cætera. maxie. i. plurimũ. q. d. neſcio ex his rebus tã ꝓſperis q̄ cui ꝓferre debeã utrũ ſup. laudẽ illũ. ſ. parme/
nonẽ q mihi dedit cõſiliũ ut facerẽ. i. ut deducerer ſuppoſitus ad thaidem an laudem me qui auſus ſim incipere. i. inire
tale factũ: an collaudẽ. i. debeã collaudare fortunã. i. ſucceſſum q̄. ſ. fortũa fuit gubernatrix. i. directrix in eo facto. quæ. ſ.
fortuna cõcluſit. i. cõtulit cõiecit: tã opportune. i. tã apte: ita tẽpeſtiue tot res & tãtas. i. tam proſperas & tanti ponderis
Feſtiui/ in unum diẽ. an. i. utrũ. collaudẽ feſtiuitatẽ. i. ſermonis ſeu oronis lepiditatẽ ac ſuauitatẽ & facilitatem. i. benignitatem
tas patris qui & mihi amanti nõ obſtitit & ut facilis ignouit. unde feſtiuitas in dictis eſt. facilitas uero in aĩo & factis. Tria
Facilitas aũt ſunt in uita hoĩum: cõſiliũ: factum: ſucceſſus. Cõſilium eſt animi: factũ corporis: ſucceſſus fortunæ. o iuppiter obſe/
Cõſiliũ cro q̄ſi p ſacra rogo. ſerua. i. cõſerua nobis hæc bona. i. has ꝓſperitates. Dii &c. Hic introduciẽ phædria e domo ſua ue/
Factum niẽs ut fr̃i cõgaudeat. audierat. n. quæ geſta eſſent apud thaidẽ ex parmenonis relatiõe. ibi ẽt interuentu paraſiti. Thr.
ſucceſſuſ miles in partem amoris meretricii admittiẽ a phædria. Phæ. dii ur̃am fidem præ admiratione eoꝝ q̄ audiuit facta erũ/
pit in exclamationem hãc ad deos factã implorãs de more eoꝝ fidẽ. i. opẽ & auxiliũ ut ſatis eſt interp̃tatũ. hic tñ ꝓprie
nõ inuocat ſed tñ admiraẽ: ut ſolemus chriſtiani admirãtes aliqd dicere. bone deus quãta ꝓbitate uir ille uulget dein/
de ſubdit cãm admiratiõis inquiens q̄ incredibilia. i. maxĩa & ſua magnitudine excedẽtia fidem pmeno narrauit. mõ. i.
pauloante. ſed ubi frater eſt. ſ. Chærea. Chæ. frater tuus. ſ. ego adeſt. ꝓſto. i. pñs eſt uel ꝓpe uel iuxta te: & loquiẽ in tertia
pſona de ſeipſo. Phæ. gaudeo & te adeſſe & te res tuas ex ſñia bñ geſſiſſe. Chæ. ſatis credo te. ſ. gaudere mea gaudia o fra/
ter nihil eſt dignius qd ameẽ. i. nulla meretrix eſt dignior q̄ ametur hac thaide tua amica. ubi uſus eſt Terẽ. orone neu/
tra ꝓ orone fœminina ſuauitatis grã. ita. i. adeo. eſt fautrix. i. fauorẽ ꝓbens nr̃æ familiæ. i. noſtræ cognationi. Ph. hui ri
dẽus eſt interiectio hic & amatorie dicta: laudas mihi illã Thaidem. q. d. mihi gaudenti & q eam optime norim. Thra.
Perii. quanto minus ſpei eſt mihi tãto magis amo. i. amore capior. o Gna. obſecro te ut. ſ. me in hac re iuues. ſpes eſt in
te. q. d. nihil mihi ſpei eſt reliquũ niſi in teipſo. Gn. qd uis. i. qd cupis me facere. Deĩde ſubiũgit faciã ſi admõitus. ſ. fue/
ro qd uelis efficiã & laborabo morẽ gerere tuæ uoluntati. Põt etiã ſic ſumi interrogatiue. Quid uis faciã. i. quid petis a
me fieri. uel qd uis ꝙ ego faciã. uel ſine interrogatiõe ſic faciã qduis ut ſit cõpoſitũ nomen pro faciã qdlibet. q. d. faciã
qcqd uolueris. Thr. pfice ꝑcib⁹. i. ꝑcario aut ꝑcio. i. donis hoc. ſ. ut hæreã. i. maneã. tandẽ. i. ſaltem dicit Do. apud thai/
dẽ in aliq̄ pte. i. ꝙ ſit mihi aliqd loci ſaltem apd eã. Gn. id qd uis eſt difficile factu. ſ. Th. ſiqd collibuit tibi. i. ſiqd capeſſis
aut ſuſcipis faciendũ facile eſt pficere ſup. uel. i. facile factu ſup. Do. uult ſiqd ꝓ ſiquidẽ capi. ut ſit ſenſus. ſi collibuit tibi
perficere illud ſup. de quo locut⁹ ſum pri⁹. i. facile factu tibi noui te. i. tuã induſtriã ſi effeceris hoc. ſ. ut hæreã apud eam
Tãdem optato a me quoduis. i. qdlibet donũ & ꝓmiũ feres. i. hẽbis tolles a me id optatũ qd a me optaueris. Donũ tã ante fa/
ctũ q̄ poſt fcm̃ daẽ ſicut & mun⁹: ꝓmiũ uero nõ niſi p⁹ factũ. donũ iſup uolũtariũ eſt: mun⁹ uero dẽẽ. Gn. ita ne. i. ita ſe
Collibeẽ rã a te donũ & ꝓmium ſi effecero qd uis. Th. ſic erit. i. ita fiet. Gn. ſi efficio hoc qd petis poſtulo ut tua domus pateat. i.
ſit apta mihi. & qd uulgo dr̃ ſit ad meũ ꝑceptũ. & te pñte. i. qñ tu eris pñs. & te abñte. i. cũ fueris abñs. poſtulo inq̄ ut lo
cus ſit ſp mihi. inuocato. i. inuitato ſi in augeat: qd ſi priuet ſenſus eſt. loc⁹ ſp ſit mihi nõ uocato. i. q̄uis nõ ſim inuitat⁹:
ſed mea ſpõte uenerim: niſi qs uelit inuocato futuꝝ eẽ impatiui. uerum tñ longe melior eſt ſupior expoſitio. Thr. do fi
dem. i. ſpõdeo iuro cõfirmo futuꝝ. i. ꝙ erit ita ut petis. Gn. accingar. i. me parabo ad id ac uiribus utar ſiue qd barbare
Accingi dr̃: implebo me ad id faciendũ. Accingar ãt dicimus in magnis rebus ſuſcipiẽdis. Vir. accingũt oẽs opi. Phæ. quẽ ho/
Vir. minem audio hic. Deinde aĩaduerſo eo ſeu ꝑcepto ſubdit ſuperbe & minaciter o thraſo Thra. ſaluete. i. ſalui eſtote uos
ambo fratres Phædria & Chærea. Phæ. Tu fortaſſe neſcis q̄ facta ſunt hic. Thra. ſcio ea. ſ. quæ facta ſunt. Phæ. ego ſi tu
ſcis cur conſpicor. i. uideo cõſpicio te in his regionibus. i. in his locis in quibus moratur amica. Thr. ſum ſupple fretus

.i. confiſus

ideſt cōſiſus uobis.i.uřa ambo⁊ clemētia.Phæ.ſcin.i.ſcis ne.q̄.i.q̄tū fretus.i.cōſiſus eſſe debeas nobis ut ſi dicerem⁹. Fretus p confiſus
Tam illo fret⁹ eē debes q̄ inimico & inuido.i.tm̄ illi debes cōſidere quātū inimico.O miles minaciter & acerbe hic cū
milite agit.edico.i.p̄cipio tibi ut dux edicit militibus ſuis.ſi poſthac.i.poſtea poſt hoc tp̄s offendero.i.iuenero te.unq̄.i.
aliquo tempore in hac platæa.i.planitie & parte urbis.nihil eſt.i.non oportet ut ſic loquat̄ ꝙ tu dicas mihi:uel nihil eſt
quod.i.pp quod dicas.i.dicere debeas:mihi q̄rebam.alium.i.nō illum quē putas.ubi maſculinū gen⁹ p̄ualet:q̄uis for/
ſitan intelligat poeta fœminam.forſitan dico.Nā quid prohibet etiā rite intelligi maſculum.ut ſiquis me rogaret qd
mihi uellem uel quē quærerem:reſponderem de more:non illū quæro quē tu putas.Dicit aūt alium q̄rebam non pro
alio:ut uulgus grāmatico⁊ ſomniat.Nihil eſt inquā qd dicas mihi habui iter hac.i.p hūc locū hoc eſt mihi fuit hac eun/
dum ſeu trāſeundū.Periſti.i.mortuus es ſi hoc feceris ſeu perditus es.Gna.eia interdū hortātis eſt:nūc eia correctionem Eia corri
ſignificat:haud.i.non decet.i.non eſt honeſtū ſic uelle facere.ſ.Phæ.dictum eſt.i.ſic ſtat ſententia certū eſt.Gna.non co/ gentis
gnoſco ueſtrum genus ſup.uel ingeniū uel morem uel inſtitutū uel aīum eſſe.ſup.tam ſupbū.i.tā inſolens ut id efficere
non dubiteris.Phæ.Sic erit ut dictum eſt.Gna.prius audite paucis.i.breui ſermone quod dicturus ſum qd cum dixero
facitote.i.faciatis ſi placuerit.i.ſederit animo ueſtro & ſi uiſum fuerit bonum.Phæ.audiamus quid dicat ſup.Gnat.o
thraſo cōcede.i.uade uel confer te paululum iſtuc.i.in iſtū locum quem tibi oſtendo.non enim eum ad ſe uocat ſed lo/
cum oſtendit.quo abeat atq̧ concedat.Principio.i.in primis ego uehementer uolo uos ambos credere mihi hoc.i.hāc
habere mihi fidē.qcqd.i.quācunq̧ rem huius.i.ex hac re faciā me facere id.maxime.i.p̄cipue.mea cā.i.p mea utilitate.
uer⁊.i.ſed ſi idē qd faciam & dicā nūc.pdeſt uobis.inſcitia eſt.i.ſimplicitas ignorātia uel imprudētia eſt uos nō facere.i.
ſi uos nō faciatis.Phæ.qd eſt?Gn.cenſeo.i.iudico.militē riualē.i.æmulū eiuſdē meretricis amatorē.Facta eſt autē nois Inſcitia
huius trāſlatio a feris q̄ ſitientes cū ex eodē riuulo hauſtū petūt in pliū cōtra ſe inuicē cōcitant̄.cenſeo ergo riualem reci/ Riualis
piundū.i.admittēdū in aliq̄ pte apud thaidē.Phæ.Hē indignātis eſt recipiundū uidelicet cēſes.Repetit.n.Phæ.id uer/
bum qd ſi accidit moleſtū.Gn.modo.i.tantūmō uel nūc cogita cōſidera hercle tu libēter uiuis.i.cōſuetudinē hēs & fa/
miliaritatē uiuēdo cū illa.etenim uel ſit unū uerbū.p q̄a:uel ſunt duo.i.& certe.bñ.i.ualde libēter.uictitas.i.bono⁊ ci/
bo⁊ edax exiſtis cū illa & qd des.i.dare poſſis paululum eſt.i.puulū admodū eſt & neceſſe eſt thaidē accipe multū do/ Etenim
no⁊.ſ.ut poſſit ſuppeditare ſe ſup.i.ſubminiſtrare ſe faciēdo copiā ſui.aut ut poſſit incūbere idulgere tuo amori ſe ſup/
peditādo tibi & tuæ uolūtati morē gerēdo:& hoc ſine ſumptu tuo.i.ſine ipēdio fortuna⁊ tua⁊ q̄ paucæ ſunt nec diu
poſſent cōtinuare nemo eſt magis oportunus.i.magis cōgruus ac magis ex uſu tuo.i.utilior tibi.nā ex uſu ſignificat ex
utilitate:uſus.n.interdū p utilitate capit̄.nemo eſt ergo magis ex uſu tuo ad hæc oīa uidelicet ut ſine ſumptu tuo & ui/ Ex uſu
ctites cū ea & thais multum accipiat &c.principio.i.in primis.& habet quod det.i.habet unde poſſit munera factitare
tanq̄ diues & nemo dat largius.i.copioſius uelut liberalis.hæc āt in eo bona corrūpunt̄ eo ꝙ eſt fatuus.i.inepta loq̄ns
a fando.inſulſus.i.ſine ſale.i.ſapiā uel urbanitate.Id.n.ſal ſignificat.nā ſales ſunt facetiæ ſeu urbanitates.Inde ſalſus hō
dr̄.i.urbanus facetus lepide loq̄ns.Inde inſulſus a.mutata in u.q̄ſi nō ſalſus.i.nō urbanus aut facetus ſed potius inſipi/ Sales
dus & illepidus.eſt ēt tardus.i.habes torpidus corpe & mēbris & forte itellectu & ingenio obtuſus.Itaq̧ ut Dona.in/ Salſus
quit.Fatui ſunt q uerbis & dictis fatui ſunt.inſulſi uero q corde & aīo.tardi aūt ſunt q corpe & mēbris:torpidi ſunt ēt Tardus
& itellectu tardos uocamus.Stertit.i.domiēs in ſonū.prūpit noctes & dies.i.diebus & noctib⁹:uel die ac nocte:uel no
ctu diuq̧:aut luce ac tenebris.iſta.n.oīa idem ſibi uolunt.Neq̧ metuas ne uerearis:ne.i.ut.& ut.i.ꝙ.mulier thais amet
iſtū.ſ.militē.p cōtemptū dicit iſtū.facile pellas.i.repellas eū ab ea.ubi.i.q̄n uel cū uelis.Phæ.qd agimus initiū hoc eſt cō
ſenſionis.Gn.pterea.i.p̄ter ea q̄ dixi de eo hoc deeſt ſup.uel hēt hoc qd uel.i.ēt puto.i.reputo primū.i.p̄cipuū:q̄a paſi/ Vel pro
tus q cupio laute epulari & replere uētrē.Nemo accipit.i.inuitat excipit tractat paſcit.Vir.Illos porticib⁹ rex accipiebat i etiam
amplis.i.paſcebat tractabat.Nemo ergo accipit hoīem aliquē.prſus.i.oīno melius.i.lautius appatius neq̧.plixius.i.lar/ Virg.
gius copioſius.nā plixus iterdū ſignificat largū.ut ſæpe Cice.hēt in ſuis epiſtolis.Phæ.mirū eſt ſup.ni.i.ſi nō opus ē.i. Prolixi⁹
ſi nō indigem⁹ illo hoīe.ſ.milite.quoquo pacto.i.quocūq̧ mō ſit opus.Chæ.ego arbitror hoc idē.ſ.op⁹ eē illo hoīe. Cicero
Gna.Recte facitis ita uidelicet iudicādo & in hoc grā⁊ quodāmō eſt actio ēt oro uos unū.i.a uobis unū flagito uel pe/
to.nā oro duos regere pōt actōs.ut recipiatis.i.aſcribatis me in ueſtrū gregē.i.in ueſtrā cōitatē ſeu in uřam ſocietatem
& cateruā:ut ego ſim unus ex nūero uř o.iā ſatis diu.i.iā ſatis lōgo tpis ſpacio.uoluo hoc ſaxū.i.deduco iſtā materiam Hoc ſa/
& ad hoc tēdo ut hēatis militē cuius ſumptibus meretricē foueatis:& me in ueſtrā recipiatis fidē & ſocietatem.Eſt.n. xum
puerbiū in eos qui inextricabili labore(.i.labore cuius exitum uidere nō poſſunt)afflicti ſunt.quod a ſiſypho latrone uoluo
tractum eſt q pro ſupplicio æterno ſaxū inextricabiliter apud iferos uoluit neque illius reuolutionionis exitum uidere
poteſt.Vbi enim dici ſolet:iādiu ſum in hoc labore.uel iamp̄ridē deduco iſtā materiam.diceretur elegāter.iādiu hoc ſa/
xum uoluo.Phæ.recipimus te Gnatonē in gregē noſtrū.Chæ.ac pro &.lubenter.i.libēter recipim⁹ inq̄ te.Gna.at ego
gnato pro iſtoc.i.iſta re.p iſto bñficio ꝙ me admittitis in gregē ueſtrum.o Phædria & tu Chærea.propino.i.porrigo
offero uobis hunc militē comedēdū.i.q̄tū ad ſubſtātiā ſuam ac rem familiarē cōſumendū & deridēdū.i.illudendum.
Propinare ſignificat poſt potū dare ſiue aliquē.puocare potu.Et ubi dici ſolet bibo tibi:dicendum latine foret.ppino
tibi.Valerius li.iii.capite de fortitudine.Ridenſq̧ ſeruo publico q eā tradiderat critiæ inqt propino.Chæ.placet.i.uolu/ Propina
mus ut aut recipiat̄ aut derideat̄ ac bonis euacuet̄.Phæ.Dignus eſt qui.ſ.comedatur ac rideatur:ſed nōluit id efferre ut re
illis ultimis uerbis ſublata uoce enunciatis exiſtimet miles ſe laudatum ac probatum.Gna.o thraſo accede.ubi.i.quan/ Valerius
do uis.Nam ubi uis aduerbiū loci non habet hic locū poſt uerbum motū ſignificans.Thra.Obſecro te.i.te rogo.quid
agimus.i.quid facimus quō ſe habet res mea.Gna.qd.i.peris qd agamus.Iſti phædria & chærea ignorabant.i.nō no/
uerant te.ſed poſtq̄ oſtēdi mores tuos amphibolum.nā ſunt boni mores & mali.& poſtq̄ collaudaui te ſecūdū facta.i. Amphi/
geſta & uirtutes tuas ip̄etraui.i.obtinui.qd uolui.Ironice āt hæc oīa dicunt̄.Amarior.n.eſt ironia in uitioſos homines bolum.
q̄ ueritas.Thr.bñ feciſti & hēo tibi.ſ.maximā grām.etiā nunq̄ fui.uſq̄.i.in aliquo loco.Do.uult capi nunq̄ pro nōnū/

hil tamē ꝓhibet qn poſſit tpaliter ſumi.qn.i.ꝙ nō oēs hoies amarint.i.amauerint me plurimū.Gna.alle quiſ Gnato phædriā & chæreā.dixin.i.dixi ne uobis eloqntiā.i.facūdiā atticā.i.uerā germanā uenuſtā excultā eē.i.reſidere in hoc milite.hoc dicit ꝑ ironiā.Et bn̄ atticā dicit.nā excultior eloqntia dr̄ attica & ſūmi oratores attici appellati ſunt.Inde etiā

Attica eloqntia attica uenus dr̄.i.uenuſtas ſermonis ac feſtiuitas excultior cuiuſmodi uigebat apud athenieſes quoꝝ oratores cēs dicē/di ueneres ſectati ſunt.Gna.ite hac.i.ꝑ hūc locū quē oſtēdo cōmeſſatū.ſ.ad militem uel ad thaidē. Vos ſpectatores ualete & plaudite.i.cōgratulamini poetæ.Ego Calliopius Terētii defenſor.recenſui.i.recognoui hāc comœdiam Te/rentianam & in ea meum adhibui iudicium ac meam cenſuram ſeu eam probaui.

A Populares.i.uicini de eodē populo.Ecce Chærea:& Parmeno:qa poſtq̄ chærea uidit oīa intus eſſe firmata ad pacē exiuit:& dicit lætus hæc uerba.Nemo ꝓ nō dii.auditis pacationib⁹ a Par.Phæ.uenit gaudēs:Incredibi/lia ſunt q̄ narro Par.Si qd collibuit te inuenire noui te poſſe.Inuocato.i.nō uocato.Tu for.Phædria tō uult eū ſalutare.Regiōib⁹ q̄ſi ptib⁹.Scis q.i.q̄tus fretus.ꝑ deū hoc mō fretus miles edico &c.Nō noſco.u g.t.ſ.placando di/cit.Tu cōcede.i.remoue te.Tu uiuis cū illa & libēter:& uere uiuis libēter cū illa:& ſplendide.Nā ubiq; uictitas.i.ſoles uictitare.libēter.i.cōuiuari ne dū cū illa.ſuppeditare.i.ſubſeruire & placere bn̄ ornādo ſe.& hoc neceſſariū.i.utile eſt ſine tuo ſumptu.Ad hoc ut hēas qđ des ſine tuo ſumptu.nemo &c.Ex tuo uſu.i.ex utilitate tua.Fatuus:& qa iō ꝙ largus eſt Thraſo dādo poſſet ei auferre Thaidē remouet ſuſpitionē.Fatuus i factis.Inſulſus i dictis &c.& iō nō metuas.ne.i. ut iſtū amet.m.Præterea alia cōmoditas eſt qđ te ho/norifice ſuſcipiet quotiens diuertes ad eū.Recte ſa.ꝙ eū recipitis.Atticā.i.gſam.i.facetam eloq̄.Laudat.n. Thraſonē in pſentia eius.Ite hac cōſiliatū ad Thaidē.

¶IO.Calphurnii uiri Clar.In.P.Sexti.Terē.Heau/tontimorumenon examinata interpretatio.

CAL. A In militiā ꝓficiſci.Hæc fabula Menādri græca:q̄ fa cta a Terētio latin nomē idem obſeruauit ne græci nois euphoniā pderet.qđ Terētius minus laudis exiſtimaret ꝓpria ſcribere q̄ græca tráſferre.Nomē hēt a ſene ſeipm excruciāte ob filii ab/ſentiā:quē amantē:duritia ſua i militiā ꝓficiſci cōpulerat.

Heautō/timoru/menos Heautontimorumenos:latie ſeipm excruciās iter/pretaṫ.Illud aīaduertēdum oēs terētianas fabulas ex utroq; gn̄e mixtas:pter hāc.Nā comœdiæ aut motoriæ ſunt aut ſtatariæ:aut mixtæ.Motoriæ turbulētæ. ſtatariæ qetiores.mixtæ ex utroq; actu conſiſtētes.In hac q̄ plurimū delectat et actu & ſtilo priæ ptes ſūt menedemi & Chremetis:ſcđæ Cliniæ & clitiphonis:ter/tiæ Syri:& ſic deinceps.Hæc ēt ut cæteræ qnq; actus hꝫ.plogū cōcitatū.Nā & ſe purgat:& i lædēdis aduerſarius ē occupat⁹.Argumētū quoq; ſi ſimplicis negocii hēt:nec uni⁹ adoleſcētis:ut i Ecy.ſed duoꝝ:ut i cæteris fabulis.

Acta ludis Megalēſibus.L.Cor.Lē.L.Va.Flac.ædi/libus curulibus. Egere Ambiuius Tur.L.Attilius præneſtinus.Græca Menandri prima acta ſecunda Modulauit Flaccus Claudii tibiis duabus dextris. M.Iunio.T.Sempronio Conſulibus.

Chremes grauidæ uxori olim interminatus:ſi puellam pareret nolle tolli.At illa clam anui corinthiæ nutrien/dam dedit.hanc adultā clinia inuito patre amare cœpit:cuius duritia & aſſiduis iurgiis in militiam proficiſci cōpulſus eſt.Poſtea facti patrē menedemum adeo pœnituit:ut oia uenderet & agrū emeret:in eo ſe exerceret ut ſic filii iniuriam ulciſceretur.paulopoſt reuertiṫ clinia.& clā p̄re diuertiṫ apud clitiphonem q & ipſe ama/bat ſcortū bacchidē.Mittit accerſitū cupitam antiphilam clinia:cū qua & bacchis una uenit:hanc adoleſcentes Cliniæ amicam ſimulant Syri technis:antiphila ad matrem deduciṫ cuius occaſione ſyrus decem minas meretriculæ aufert a Chreme.dehinc Anthiphila Clitiphōis ſoror reperiṫ:& Cliniæ in uxorē datur.Chremes bacchidē a Clitiphone amari aīaduertit.Iraſciṫ:minaṫ:ſed & Menedemo adhortante filio ignoſcit & aliam illi dat cōiugem.In primo actu agitur de coniunctione ſenū:uidelicet Menedemi & Chremetis ſimul:& de amicitia & familiaritate adoleſcētium:in q̄ clitipho ardentiſſimus oſ̄diṫ.Secūdus actus cōtinet queādmodū adoleſcētes amicas receperint ſimul & ſyri callidū cōſilium. Tertius actus exprimit ſyri fallaciā in chre.ut bac.credat cliniæ eſſe amicam & antiphilam araboni bacchidi relictam eſ/ſe putet ꝓ argento qđ anū corinthiā meretrici debere finxit.In q̄rto actu agiṫ de recognitiōe antiphilæ & de extorſiōe argēti qđ bacchidi Clitipho ꝓmiſerat.Quintus uero actus cōtinet oium reꝝ conuerſionē ad iucundos exitus pateſa/cta cunctis cognitione geſtoꝝ & queādmodum anti.uxorē Cli.duxerit.Clit.uero dimiſſa bac.aliam acceperit.

GVI.A Chremes & Menedem⁹ duos filios hūerūt.Chremes Clitiphonē & Menedemus Cliniā.Clitipho exarſit i bac/chidis meretricis amorē.Clinia aūt in antiphilæ q̄ cū ea confidebat.Menedemus egerrime ferens illud iurgiis multis filiū Cliniā in militiā ire cōpulit.deinde ad ſe reuerſus & ſe orbū uidēs oia uēdidit & agrū emit in quo ſe exerceret ac maceraret:in ſeipſo filii iniuriā uolēs ulciſci.Interea Clinia clā p̄re rediit diuertitq; ad clitiphonem ubi cū accerſiſſet Antiphilā bacchis una cū ea uenit cupiente Clitiphōe.Chremetiq; pſuaſum ē eā eē cliniæ amicā q̄ hēret puel

Arg. Heautō/timo. lā Antiphilā arabonis gr̄a ob pecuniæ certæ ſūmā q̄ ei ab anu corinthia debebaṫ.hæc autē pſuaſio a ſyro callido ſeruo pdiit:effectūq; eſt ut a Chremete extorq̄renṫ decē minæ q̄s Clitipho ꝓmiſerat ipſi Bacchidi.Poſtea agnita eſt Antiphila eſſe ip ſius Clitiphonis ſoror q̄ a mr̄e fuerat tradita cuidā anui Corinthiæ ſecreto ppea ꝙ chremes uxori ſuæ fuerat iter/minatus ſi puellā peret nolle tolli.itaq; ipa agnita data eſt cliniæ in uxorē.Clitipho uero dimiſſa Bacchide aliā accepit

q̄nquidem

Q Vádogdē(ut poſt finē opis dicturi ſumus)auctor ipſe Guido Iuuenalis opam nſam amiciſſime efflagrauit: quæ cōmētaria in Terētiū ꝑperāti ut ingt ſtudio edita(qppe quo tpe ifinitis laborib⁹ iplexus eſſet)recognoſceremus.noluimus in tam pia re difficiles nos exhibere.Neqꝫ autē eius quæ plurima ſunt bene & argute dicta a nobis deprauata putet:non diximus eius dicta imutare:ſed ipſis fideliter impſſis nſas annotatiunculas:quotiens cōmodum uidebiť ſupaddere inſtituim⁹.Vt igiť ad rem ipſam redeamus:In huius argumēti narratione:quod dicitur Bacchis una cum ea uenit cupiēte clitiphone &c.ſic intelligo.Non quidem ut in principio id cupiuerit clitipho.Nam clam eo effectū eſt:ſed ubi conſiliū Syri intellexerat.Itē illud.Effectūqꝫ eſt ut a Chremete extorqrentur decē minæ quas Clitipho ꝓmiſerat Bacchidi:poſtea agnita eſt antiphila &c.Nō intelligens ut prius extorſerit minas illas q̄ agnita fuerat antiphila.Voluit qdē eas extorqre Syrus.ſed eiuſmodi uia quā intendit non placuit Chremeti.poſtea uero q̄ antiphila agnita erat filia chremetis abſtulit eas eo ꝓpterea ꝙ Syrus honeſtum duxerat ut pro alimētis redderenť.Quod etiam Chremes atteſtať.ut uidere eſt.Credo ergo ab auctore poſitum fuiſſe non poſtea ſed poſtq̄ agnita &c. AScē.A

F Abula iſta uocať heautōtimorumenos.i.ſeip̄m excruciās a q̄dā pſona.ſ.Menedemo ſeip̄m excruciāte pp filii expulſionē.Erit.n.in hac comœdia principalis pars materiæ Menedemus:& oēs aliæ ptes appoſitæ pp Menedemū laborātē:qa & de labore eius tractať in principio:& finis ad hoc tēdit ut ſibi reſtaureť filius:p quē ab illo labore & excruciatiōe retrahať.Et q̄uis ad lineā magis fabula ptinere uideať:qa plures ptes in ea:tū ipſe filius non introductus eſt niſi ad dolorē pſis mitigandū.Et qcquid agiť de filio grā pſis leniēdi adduciť:ideo eſſe principalis ps totius comœdiæ dicendus eſt pater:quapropter inde fabula nomen accepit.Argumentum breuiter in hac comedia p̄mittit in qua breuiter materiā ſeqntis opis delibat:ut lectoribus docilitatē faciat. A

I A Heautōtimorumenos Argumētū.
N militiā ꝓficiſci gnatū cliniā amātē ātiphi.
Compulit durus pater:aīoqꝫ ſeſe angebat
Facti pœnitens:mox ut reuerſus eſt clā pře diuertiť
Ad clitiphonem.is amabat ſcortum bacchidem.
Cū accerſeret cupitā antiphilā clinia:& eius bacchis
Venit amica ac ſeruolæ habitum gerens antiphila
Factū id quo patrem ſuū cælaret clitipho.hic technis
Syri decem minas meretriculæ aufert a ſene:
Antiphila clitiphonis reperitur ſoror:
Hanc Clinia:aliam Clitipho uxorem accipit.

Argumentum.

I N militiā &c.Pf.ſ.menedemus dur⁹.i.acerbus.& qd iepte dř i hac ſignificatiōe rudis.cōpulit Cliniā gnatū.i.filiū ſuū.amantē.i.q amabat antiphilā puellā ꝓficiſci in militiā.i.bellū.& ip̄e menedemus pœnitēs.i.pnia ductus.facti illius.i.talis duritiei.angebat ſeſe aīo.i.in aīo curas uoluebat.uel ipſe penitens facti aīo.i.in aīo ſuo angebat ſeſe.i.macerabat ſeu excruciabat ſeip̄m.Mox.i.ſtatim.ubi.i.poſtq̄ reuerſus clā pře.i.neſciēte patre:diuertiť pro diuertit ſe uel deflectitur ad clitiphonē.is clitipho amabat ſcortum.i.meretricem Bacchidem.cum clinia accerſeret antiphilā cupitam.i.amatā.Bacchis uenit.ut idest tāq̄ amica eius cliniæ,ac antiphila uenit inq̄ gerens habitū ſeruulæ.i.tanq̄ ancillæ bacchidis:Id factū eſt ſupple quo.i.ut Clitipho celaret patrē ſuum Chremetem.hic Clitipho aufert.i.extorquet a ſene.ſ.Chremete.meretriculæ.i.pro Bacchide cui promiſerat decem minas.i.decem libras.technis.i.artibus & calliditatibus Syri.Antiphila repperitur ſoror Clitiphonis:Clinia accipit hanc.ſ.Antiphilam uxorem Clitipho accipit aliam uxorem dimiſſa Bacchide.nam ſi intelligeret Bacchidem dixiſſet alteram. GVI. A

I N militiā.Materiā principalē notat quū dicit durus pf:& cā excruciationis p̄ponit:ubi dicit:Cōpulit natum Cliniā in militiā in Aſiā ꝓf.Quare qa amantē an.Et hoc qd p̄miſſū eſt q̄ſi informis materia totius comœdiæ unde.ſ.excruciatio nata eſt:& labor:de quo remouēdo oēs ptes comœdiæ laborāt.niſi.n.illa cōpulſio fieret textus fabulæ neceſſario periret.Propterea ſupponit qd ortū ſit de illa expulſiōe.Excruciatio uidelicet:& hoc eſt:& pe.ſa.an.ſe.aī.i.in aīo qd aduerbialiter poſitū eſt.Mox:hic nota quodāmodo primū actū.Prius.n.actus eſt de cōiunctiōe & familiaritate ſenū.& iuuenū:uidelicet Chremetis & menedemi:& Clitipho.& Clini.Cōiunctionē iuuenū hic deſignat quū dicit.Mox ut reū &c.qd eſt ps primi actus:& p partem totū actū innuit.Is.i.Clitipho.Cum Clinia ac.cu.an.q̄ erat amica eius.Bacchis uenit.ut.i.q̄ſi amica eius.i.Cliniæ.& Antiphila uenit.gerēs ha.ſer.illius bacchidis.ſ.quaſi ancilla eius:hic nota ſecūdum actū.ſ.de adductiōe amicaꝝ.fictū id totū fuit.quo cli.ce.pa.ſe.hře amicā:hic concipe tertiū actū:q eſt deceptiōe Chremetis:cui pſuaſum eſt a Syro:& machinať ut crederet Bacchidē nō eſſe amicam Clitiphonis:ſed Cliniæ.hic aufert a ſene Chremete decē minas meretricias.i.ad opus Bacchidis.Technis.i.fallaciis Syri hic intellige quartum actum qui eſt de ſolutione argenti. A

Prologus.

A N E cui ueſtrum ſit mirum:cur partes ſeni
Poeta dederit:quæ ſunt adoleſcentum:id
Primū dicā:deinde quod ueni eloquar:ex
Integra græca ītegrā comœdiā hodie ſum acturus
Heautōtimorumenō duplex q̄ ex argumēto facta
Eſt ſimplici.nouā oſtēdi eſſe & quæ eſſet:nunc qui
Scripſerit:& cuia græca ſit.ni ptē maxiaꝫ exiſtimarē
Scire ueſtrū dicerē id:nūc q̄obrē has ptes didicerim

N E cui uſm ſit miꝝ.Prologus cōcitatus:nā & ſe purgat & aduerſarium acriter terret.Actor quoqꝫ ex commodo ſuo cur hanc comœdiæ actionē ſuſcepit cās affert.¶ Partes ſeni.bñ dixit ptes:nā cū comœdia qnqꝫ actus hēat:erat ut ingt Pedianus pſona primaꝝ ptiū:erat & ſecundaꝝ & ſic reliqꝫ.Cic.in diuinatiōe.Vt in actorib⁹ græcis fieri uidemus ſæpe illū q ē ſecūdaꝝ aut tertiaꝝ ptiū &c.erāt igiť ptes ſenū erāt adoleſcētū:hic tractū ē ut dicať meæ ptes ſūt:tuæ ptes ſūt.¶ Quod uēi:deeſt pp.¶ Ex i.g.Ter.ecyrā & phor.ab apollodoro trāſtulit:ſiliqꝫ q̄ttuor a menādro CAL. A

¶Et q̄.e.i.quo noīe uocareť.Cuia.g.ſit.antiq; dcm̄.¶Has per.d.docet poeta diſcit actor edunt magři.¶Oratorem uo.me eſſe nō pro.Offm̄ ꝓlogi āñ narrationē rei ſp eſt:uerū tñ & poſt principiū fabulæ induciť:ut apud Plau.in milite glorioſo:& apud cæteros magnæ auctoritatis ueteres poetas.¶Oratorem.ſic in ꝓlogo ecyræ.Orator ad uos uenio cū ornatu ꝓlogi.¶Oratorē.oratorē audire oportere ius gentiū eſt.Oratorē non licet iniuriā pati.Ne igiť patiať iniu/
Orator. tiā non ſe ꝓlogū ſed oratorē noiat.Et orator eſt q rogat:exorator q ipetrat.alibi Ter.Orator ad uos ue.ſinite ex.ſiē.Et
Exora/ orator eſt cui cā defendenda mādať.¶A facundia.bñ facūdia dixit nō eloquētia:facūdus dř q bñ fari pōt.Eloquens q
tor. & iuenit & dicit.

Paucis dabo.oratorē uoluit eē me:non ꝓlogū:uſm
Iudiciū fecit:me actorē dedit:ſ; hic actor tm̄ poterit
A facūdia q̄tū ille potuit cogitare cōmode q orōnē
Hanc ſcripſit:quā dicturus ſum:nā quod rumores
Diſtulerūt maliuoli multas cōtaminaſſe græcas:dū
Fecit paucas latinas:id eſſe factū hic non negat:neq;
Se pigere:& deinde facturum autumat.habet
Bonoꝝ exemplum:quo exēplo:ſibi licere id facere
Quod illi fecerūt putat:tū quod maliuolus uetus
Poeta dictitat:repente ad ſtudium ſe applicaſſe hūc
Muſicum:amicum īgenio fretum haud natura ſua
Arbitriū uſm:& ueſtra exiſtimatio ualebit:q̄obrem
Oēs uos oratos uolo ne plus iniquū poſſit q̄ æquū
Oratio:facite æqui ſitis.date creſcendi copiā nouarū
Qui ſpectādi faciunt copiā ſine uitiis ne ille pro ſe
Dictum exiſtimet:q nup fecit ſeruo currenti in uia
Deceſſiſſe populum:cur inſano ſeruiat:de illius
Peccatis plura dicet quū dabit alias nouas:niſi finē
Maledictis facit:adeſte æquo aīo:date poteſtatem
Mihi ſtatariam agere:ut liceat per ſilētium:ne ſemp
Seruus currens:iratus ſenex:edax paraſitus:
Sycophāta āt īpudēs:auarus leno aſſiduo agēdi ſint
Seni clamore ſūmo cum labore maxīo mea cauſa
Cauſam hanc iuſtā eſſe animum inducite:ut aliqua
Pars laboris minuať mihi.nā nūc nouas q ſcribunt
Parcūt mihi nihil.ſi qua laborioſa eſt ad me curritur
Sin leuis ad alium deferť gregē:in hac eſt pura orō
Expimini in utrāq; ptem ingenium qd poſſit meū.
Si nunq̄ auare precium ſtatui arti meæ:& eum eſſe
Quæſtum in animum induxi meum q̄ maxime
Seruire ueſtris cōmodis exēplum ſtatuite in me:ut
Adoleſcentuli uobis placere ſtudeant:potius q̄ ſibi.

¶Nā q ru.diſ.id qđ maliuoli uitio
dāt ſibi laudi aſcribit ſeq; exēplo ꝓſtātiſſimoꝝ poetaꝝ
Diſtuleř defendit:q idē factitauerūt.¶Diſtulerūt : diuulgaue/
Autu/ rūt.¶Autumat.opinať:dicit:cēſet.¶Habet.b.ex.ui/
mare. delicet Plauti:Neuii:Ennii:quos auctores Teren.hē/
batur in ꝓlogo andriæ fateť.Qui cū hūc ac.ne.Plau.
en.ac.quos hic nř auctores habet.Tum q maliuolus
uetus poeta a natura maliuolus:a tpe uel iuidia uetus:
a ſigno æmulatiōis poeta.Vetus plerū; ad laudē re/
ferť:iterdū ad uitupationē.Vetus.i.carioſus:& q̄ſi ran
cidus.Maliuolus nō crimib⁹:ſed maledictis.¶Ami/
cū ingenio.ſ.hoc idē refellit in ꝓlogo adelphoꝝ.Id q;
laudē maximā ducit:qđ illi uehemēs maledictū exiſti/
māt.Nā qđ iſti dicūt maliuoli hoīes nobiles eū adiu/
tare:aſſidue; una ſcribere:qđ illi maledictū uehemēs
eē exiſtimāt:eā laudē hic ducit maximā.Cū illis place/
at:qb⁹ uobis uniuerſis & populo placent.¶Hūc.m.
uidelicet poetā elegātem.Muſicus latine dř elegans.
Muſic⁹. αμουσοσ uero græce dř inelegās.¶Muſicū.Qui/
tilianus.nā qs ignorat muſicē ut đ hac primū loqr tm̄
illis iā antiqs tpib⁹ nō ſtudii mō.uerū etiā uenerationis
habuiſſe:ut iidē muſici & uates & ſapiētes iudicaren/
tur:& ille apud Ariſtophanē dicit ſe muſicā neſcire ꝑ/
ter lřas:muſicā appellat orbē doctrinæ:lřas prima ele
mēta.¶Amicū.ꝓ amicoꝝ:uidelicet Lælii & Scipio/
Arbiter. nis:quoꝝ amicitia Terē.familiariſſime uſus eſt.¶Ar
bitriū.u.bñ arbitriū.nā arbiter dř iudex q toti⁹ rei hēt
arbitriū & facultatē.hoꝝ.n.arbitrio & iudicio comœ
dia cōmēdari poterat.¶Ne plus.i.p.iuſtā rē petit:q̄
qdē niſi ab iniuſtis cōcediť.¶Qui nup.ſ.ſ.c.in hoc
notať aduerſari⁹ q decoꝝ pſonæ nō ſeruauerit.Quid
eni magis ꝑter ſerui decoꝝ:q̄ ut illi populus uia dece/
dat & inſano ſeruiat.¶Date.p.m.ſ.i.ut liceat ad exitū
uſq; fabulæ perpetuo ſtare:ne uidelicet aliq̄ turba fiat:
ut fieri ſolet aut ludis funabuli:aut gladiatoꝝ.Tūc.n.
neceſſe eſt relinqre comœdiæ actionē.Et bñ dixit ſta/
tariā.Agi.n.dř fabula cū recirať ſtate:cū placet.Et enā
Stataria comœdia q̄ dř ſtataria:aut motoria:a ſtatariis actibus
Comœ/ uel motoriis.¶Ne ſp ſer.c.exprimit uarias pſonas q̄
dia. in comœdiis itroducunť:quib⁹ ars comica ualde no/
Moto/ bilitať.Induciť aūt leno piurus:amator feruid⁹:ſeruu/
ria. lus callidus:& amica illudēs:& uxor inhibens : & mř
indulgens:& patruus obiurgator:& ſodalis opitulator:& miles ꝑliator:paraſiti edaces:parētes tenaces : & meretrices
ꝓcaces.¶Mea cauſa.cām hanc iuſtam:paranomaſia.¶Si qua laborioſa eſt.iuſtū etenim eſt ſeni in re laborioſa fauorē
præſtare.¶Ad.a.g.gregem cum contemptu dixit:alios actores paruifaciens.Gregem appellat ſcenicoꝝ turbam Plau.
in prologo aſinariæ.Quæ quidem mihi atq; uobis res uertat bene atq; huic gregi.¶Eſt.p.o.hoc eſt nitida:quæ facile
aſſenſum auditorum ineat.¶Si nunq̄ a.p.ſt.per hæc uerba Teren.demonſtrat q̄ grauis actor ſit:qui ſuas comœdias
probet.ſic Oratius.Et cum ridere coneris.Quæ grauis æſopus:quæ doctus Roſius egit.¶Et eum eſſe q̄ſtum.non q
nunq̄ ſubaudiť ſi:ut ſit & ſi eum quæſtum.¶Seruire.u.cō.plus dixit cōmodis q̄ ſi diceret uoluptatibus.

NE cui uſm.Hic eſt prologus concitatus:nā & ſe purgat & aduerſarium acriter terret.Actor quoq; ex cōmo/
GVI.A do ſuo cur hanc comœdiæ actionē ſuſcepit cās affert.Actor loquiť.i.ille qui comœdiā eſt acturus.ne cui.i.ut
nō alicui uſm qui auditis ſit miꝝ:cur poeta dederit partes.i.offm̄ ſeni quæ.ſ.ptes ſunt adoleſcentū.i.ſpectant
ad adoleſcentes:& p ſenem ut ſentio intelligit ſeipm qui iam ſit ſenio cōfectus.Dicā primū id.ſ.qre dederit partes mihi
ſeni agendi hanc comœdiam:cum tñ aptiores forent iuuenes.Deinde eloqr.i.culto ſermone dicā.qd.ā.pp.qd uel q̄re.

uenī.i.prodii

ueni.i.ꝓdii in medium.Ego ſum acturus.i.recitaturus hodie hãc comœdiam itegrã tranſlatã ſup.ex integra græca me/
nandri.Nam ex menandro oẽs trãſtulit ꝑter duas.ſ.Ecyram & Phormionẽ:quas ex Apollodoro traduxit.Sum ergo
acturus hodie hãc comœdiã noie.ſ.Heautõtimorumenos:quæ dictio græca in latino ſonat ſeipſum excrucians:q̃.ſ. Heautõ/
comœdia facta eſt duplex pp ſenes & iuuenes:q in ea introducunẽ ex argumẽto ſimplici.i.ex materia uniformi Oñ/ timoru/
di hãc comœdiã eẽ nouã.i.nouo mõ traductã ex græco.& oñdi quæ eẽt.i.quo noie nũcuparet.Nũc ni.i.tuſi exiſtima menos.
rem maximã partẽ uẽm ſcire q ſcripſerit.i.cõpoſuerit.& ciuia.i.cuius auctoris ipa græca ſit.dicerẽ id.nũc dabo.i.dicam
paucis.i.breui ſermone q̃obrẽ didicerim has ptes.i.diſcẽdo eas ſuſceperim.Poeta uoluit me eſſe oratorẽ.i.oõne aliqd
rogare ſtudentẽ.Orare.n.eſt petere ſeu rogare.ſed exorare eſt ipetrare.Itẽ orator dr̃ q cãs orat in foro.Itẽ dr̃ legatus qui Orare &
ad pegrias natiões mittiẽ ut oõne ſua efficiat ſi poſſit ne bellũ exoriaẽ:ſed petita repetãẽ:& qm̃ oratori nõ licet iniuriã exorare.
facere:iõ actor ne patiaẽ iniuriã nõ ſe ꝓlogũ:ſed oratorẽ noiat.Nõ uoluit inq̃ me eſſe ꝓlogũ.i.facientem ꝓfationẽ ſiue
ꝓlogum ſiue narrãtẽ tou⁹ comœdiæ materiã:fecit ipe poeta iudicium eẽ uẽm.i.uoluit ut iudicaretis:uel fecit id quod
cenſebatis eẽ faciẽdum:& uẽæ morẽ geſſit uolũtati.dedit.i.deſtinauit exhibẽdo me uobis actorẽ.i.repñtatorẽ ſeu pro/
nunciatorẽ.Sed hic actor.ſ.ego quem poeta uobis dedit tm̃ poterit.i.tm̃ cõſequeẽ.a facũdia.i.ex ornatu loquendi ſeu
ſuauitate ꝓnũciandi.q̃tũ ille poeta ualuit cogitare.i.inuenire cõmode.i.apte.q.d.actor facũdia tm̃ ualebit ſeu poterit q̃/
tum poeta inuentiõe cõmoda.qui.ſ.poeta ſcripſit hãc oõnẽ quã ſum dicturus.i.facũde ꝓnũciaturus.nã qd̃.i.ꝙ aũt
modus rñdendi.maliuoli.i.inuidi & æmuli diſtulerũt.i.diuulgauerunt.rumores.i.ſermones in populo:ſeu famã ipm
poetã contaminaſſe.i.fœdaſſe maculaſſe ex multis unã faciẽdo multas græcas comœdias.dũ.i.qñ fecit paucas latinas
comœdias.hic poeta nõ negat id eẽ fcm̃.i.ex multis græcis paucas eẽ factas latinas.neq̃.i.nõ.i.& nõ negat inq̃ ſe non
pigere.i.nõ dolere id.i.ob id.& autumat.i.opinaẽ dicit cẽſet ſe facturũ.Deide.i.poſtea id inq̃.ſ.ſe facturũ paucas latinas
ex multis græcis.ipſe poeta hẽt exemplum bonoꝝ.i.doctoꝝ eruditoꝝ poetarum comicoꝝ.ſ.Neuii Plauti & cæteroꝝ.
quo exẽplo.i.qua imitatiõe putat licere ſibi facere id qd̃ illi fecerũt.Tũ.i.deinde arbitriũ uẽm.i.uẽm iudiciũ:uẽa exiſti/ Arbitriũ
matio.i.uẽa ſtia.ualebit.i.locũ ac põdus hẽbit ſeu auctoritatẽ in eo ſup.qd̃ poeta.ſ.luſcius lauinius maliuolus.i.mali/ Exiſtima
gnus ſuis maledictis & detractiõibus.uetus.i.inueteratus in ſua inuidia & detrahẽdi atq̃ latrãdi cõſuetudie.dictitat.i. tio.
iactitat.hũc muſicũ.i.hũc poetã elegãtem.nã a muſicis.i.a camœnis ſeu cãtibus & carminibus amœnis dr̃ muſic⁹:q̃/ Vetus.
lis rite cẽſendus eſt poeta qui muſis eſt facer:eſt.n.muſaꝝ ſacerdos.¶ Muſicus ergo latine dr̃ elegãs:ſicut amuſos græ amuſos
ce dr̃ inelegãs.qd̃ dictitat.Ergo hũc muſicũ ſe applicaſſe.i.appuliſſe aium repẽte.i.ſubito ad ſtudiũ fretũ.i.cõfiſum inge/ Appli/
nio.i.iduſtria.amicũ.i.amicoꝝ p ſyncopẽ.haud.i.nõ fretũ inq̃ natura ſua.i.ꝓpria minerua ſeu ꝓprio & ſuopte igenio: care.
& ut dici ſolet proprio marte:q̃re.i.quapꝑ uolo uos oẽs oratos.i.oro uos oẽs.ne oõ.i.ſermo iniquum.i.iniquoꝝ & Natura.
improboꝝ ac maliuoloꝝ.plus poſſit.i.maiorẽ habeat auctoritatẽ q̃ oõ æquũ.i.æquoꝝ:hoc eſt bonoꝝ & iuſtoꝝ.fa/
cite.i.laborate ꝙ ſup.ſitis æqui.i.iuſti iudices:date copiã.i.facultatẽ creſcẽdi.nouarũ.i.ut creſcant nouæ comœdiæ.Nã
grũs gerundii ſingularis numeri iungiẽ grõ pluralis numeri.ut Plau.In captiui duo noiandi iſtoꝝ magis q̃ edundi co Plautus.
pia.Similiter hic.date copiam creſcẽdi nouaꝝ.i.ut creſcãt nouæ.& date illã copiam his poetis q faciũt copiam.i.facul/
tatem ſpectãdi.i.aſpiciẽdi ſine uitiis.i.ſine erroribus ſeu erratis.Ne.i.nõ ꝓhibẽtis eſt.is.i.ille poeta nõ exiſtimet hoc di/
ctum eſſe ſup.ꝓ ſe.i.gr̃a ſui ſine ſua cã.Qui poeta nuꝑ fecit.i.finxit ſuo poemate.populũ deceſſiſſe.i.locũ dediſſe ſeruo
currẽti in uia:& ꝑ hoc nõ ſeruauit decoꝝ.Cur.i.quare.populus ſeruiat.i.obediat obſequaẽ cedat iſano ſeruo.ſ.fatuo &
deſipiẽti.Poeta dicet plura de peccatis.i.erroribus ipſius poetæ.ſ.Luſcii.cũ.i.qñ dabit alias comœdias nouas:niſi facit
finem maledictis.i.detractionibus ſeu cõuitiis & dictis cõtumelioſis ac mordacibus.Adeſte.i.intenti eſtote:ac auxiliũ Adeſte.
ferte more aduocati qui clienti adeſt.i.ꝑſidio illi eſt.æquo aĩo.i.bono aio & iuſte iudicãti ſine ulla affectione.in queuq̃
date ptãtem ut mihi liceat ꝑ ſilentiũ.i.ꝑ taciturnitatem.agere.i.recitare hãc comœdiã.ſtatariã.i.qetam quæ non eſt tur
bulẽta ut motoriæ:nã comœdiæ motoriæ ſunt turbulẽtæ.ſtatariæ aũt ſunt qetiores.Itẽ mixtæ ex utroq̃ actu cõſiſtũt.
alii dicũt liceat nihil agere hãc ſtatariã.i.ſtando ꝑpetuo uſq̃ ad fabulæ exitũ ſine turba aliqua.Agi.n.dr̃ fabula cum re/
citatur.ſtare aũt:cũ placet.Ne.i.ut nõ ſeruus currẽs.ſit ſemꝑ agẽdus.Item ne ſenex iratus ſit agẽdus ſemꝑ ne paraſitus
edax.i.uorax:multi cibi ſit ſemꝑ agẽdus.ne ſycophãta.i.calũniator:de quo ſatis prius dcm̃ eſt:impudens.i.inuerecun/
dus ſit ſemꝑ agendus ne leno.i.fouẽs lenocinium hoc eſt puellaꝝ:& interdum ꝓpriæ uxoris uenditor auarus.i.cupi/
dus habẽdi.ne ergo hi oẽs prius enumerati ſint aſſidue agendi.i.repræſentandi ac recitandi ſeni.ſ.m hi actori annoſo.
ſum ſũmo clamore.i.uociferatione magna cũ magno labore.uos ſpectatores inducite animum.i.imperate uobis ſiue
perſuadete mea cauſa.i.mea cõtemplatione:hãc cauſam.ſ.me eſſe ſenem iuſtam.ut aliqua pars laboris minuatur mihi. Induce/
nam ii qui nunc ſcribũt.i.cõdunt nouas comœdias.nihil.i.nullatenus parcunt ſeni.ſ.mihi actori:ſi qua comœdia.i. re.
ſi aliqua eſt laborioſa.i.regrens maximũ laborem in ea agenda curritur ad me.i.ad me ueniẽ.ut eam agam:ſin.i.ſed ſi
eſt leuis.i.facilis actu defertur ad alium gregẽ.i.ad alios actores nõ egregios.& gregem per contemptũ alioꝝ actorum
dicit.In hac comœdia ſtataria eſt oõ pura.i.nitidus ſermo & facile auditoꝝ aſſenſum iniens.experimini.i.ꝑiculum fa/
cite.in utrãq̃ partem.i.tam in comœdiis leuibus q̃ laborioſis:& tam ſtatariis q̃ motoriis.qd meum ingenium poſſit.i.
quãtum uirium habeat ingeniũ meũ in utriſq̃ recitãdis ac ꝓbandis.hac re.n.oſtendit Terentius q̃ grauis auctor ſit qui
ſuas comœdias probet.Si nunq̃ ſtatui.i.cõſtitui præſcripſi limitaui auare precium.i.mercedem artis meæ.i.meæ indu/
ſtriæ:& ſi induxi in aium.i.ſi exiſtimaui.ſi mihi ꝑſuaſi eum q̃ſtum.i.illud lucrũ eſſe maximũ ſeruire.i.obſequi inſeruire
uẽis cõmodis plus dixit q̃ ſi dixiſſet uoluptatib⁹.cõmodis ergo.i.utilitatibus.ſi ergo hæc feci ſtatuite.i.collocate exẽ/
plum in me.ut.i.ꝙ adoleſcẽtuli.i.iuuenculi q & ipſi in ꝓſceniũ ſunt ꝓdituri agendi gr̃a ſtudeãt.i.laborent placere uo/
bis potius q̃ ſibi.q.d.queadmodũ in arte mea nõ ſector lucella ſed potius auditoꝝ uoluptatibus ſeruire contendo:ſic
& ipſi adoleſcentuli potius iucundæ gratiæ ueſtræ gr̃a ſuam artem agendi exercebunt q̃ quæſtus & lucri.

A NE cui.ue ſit. Prologũ facit ſicut in aliis: in quo oblatratus inuidoꝝ & dẽtes obtũdat: captat ſimiliter beniuolẽtiam ſupradictis q̃ttuor modis.ſ.a nr̃a ꝑſona: & aduerſarii &c. A nr̃a ꝑſona prius incipit.ſ.a ꝑſona Terentii & Calliopi. Vterq̃.n.hic remordebat̃. Vitupabat̃.n. Terẽtius: qa fabulã ſuã recitandam cuidã ſeni cantori cõmiſerat q in facũdia & clamore populi ſufficere audiẽtiæ nõ poterat. Reꝑhẽdebat̃ & in hoc ſenex ille.ſ. Calliopius q offm̃ nõ ſibi idoneũ uſurpare audebat. Quib⁹ maledictis ſtatim uenit obuiã dicẽs. O Romani ne cui.u.ſit in cur.po.ſ.Ter. dederit par.recitationis q ſunt adul.mihi ſeni. Id primũ.d.quare hoc fecit: qa hoc eſt illud qđ q̃ſi crimen aduerſarii nobis imponũt. Deinde eloquar.i.ꝓnũciabo illud qđ ueni.ſ.eloqui.i.ꝓnũciare.ſ.co.iſtũ. Ac ſi dicat facta excuſatione incipiam ꝓpoſitum meũ. Ideo dicit partes: qa diuerſæ partes erãt in theatro. Alias.n.partes habebãt urſi: alias gladiatores: alias recitatores. & has partes recitatoꝝ dicebãt eſſe adoleſcẽtium: qa ipſi plus poterãt e clamore & facundia: & melodia: q̃ ſenes. Ex integra. Quum ꝓpoſuiſſet ſe oñdere quare Ter. fabulã ſuam ſeni cõmiſiſſet hoc qđ p̃miſſum eſt non uidet̃ ualere ad cãm.ſ.cũ mẽdacio comœdiæ: quã præmittit. Hoc ĩpm tñ maxima cã eſt: quare ſeni cõmiſiſſet eam: qa quum Dona.eſſet bono recitatori cõmedanda erat: ut dicet in ſequenti. Si qua laborioſa eſt ad me currit̃: & ideo ita cõmẽdat. Ego ſum hõ.ac.m.co.i.ꝑfectã ſine furto.ex inte.qđ ſicut Menander fecit eam integrã.i.ꝑfectam: ita Teren.non minus integrã.i.ꝑfectã trãſlatauit. Quæ comœdia eſt ſimpli.ar.i.materia eadem facta eſt: du.i.duplici oratione.ſ.græca: & latina. Ecce oñdi nouam eſſe: quũ dixi eam integram eſſe. & quæ eſſet.i.quo noie uocaret̃: quum dixit edũt. Qui aũt ſcripſerint in latino: & cuia ſit græca.ſ.& ꝙ in græco nũc dicere ad ni.ma.par.u.exi.ſci.mõ potes concludere extra: & qa bona eſt tradit eam, Ter.mihi. Supponit iteꝝ & alias cãs quaſi ſibi tradita eſt: & hoc eſt: nunc iterum dabo cauſas alias paucis uerbis. Quãobrem.d.has.p.ſ.recitationis. Bñ dicit ſe dediſſe: qa anteq̃ recitaſſet oportebat eũ ꝓuidere modos geſticulationũ: & ꝓnunciationũ: & a poeta addiſcere qđ tibi intellexiſſet: ideo uoluit mihi tradere has partes: quia uoluit me eſſe oratorẽ.i.deꝑcatorem.ſ.ut quum mea ꝑſona cõmendabilis: & auctentica eſſet Po.Ro.deprecaret eum: ut partes poetæ ueret̃.ne qd ibi poſſet detractio inuidoꝝ: nõ.ſ.uoluit tm̃ eſſe ꝓlogũ.i.ꝓlocutorẽ.i.recitatorẽ: ſicut alii ſunt q ſolũmõ recitant. Nõ.n.alieꝝ ofo locum hẽret in po.Ro.quũ nullius ſint apud eum. iſte autẽ electus erat a populo in cãtorem: ut magiſter ſup alios eſſet: & feudũ magiſterii illius hẽret: & ideo uir magnæ auctoritatis apud populum erat. Prologus hic nõ eſt ſubſtãtiuum: ſed cõe: prologus ꝓloga. Et iteꝝ alia cã quare me recitatorẽ fecit. Quia fecit urm̃ iudicium.ſ.uos me eligiſtis cantorẽ: & actorem: ideo ueſtræ electioni cõſentiendo dedit me actorem: ſed hic mõ a ſe repellit illud qđ dicebãt inuidi.ſ.ꝙ ſenex eſſet muſſitans non poterat audiri dico ꝙ me dedit actorem: & nõ puteris uerum eſſe qđ dicunt de me inuidi: ſed hic auctor.t.p.a.ſ.i.in facundia differendo.gnt. Ille te po.co.dictando quicqd intellexit ibi auctor totum ediſſerã recitator. Cogitare dico. Cõmode hic laudat actorẽ Ter.quia.ſ.nõ exequar illas maximas ſubtilitates intelligẽtiæ quæ uertebant̃ in ſtultitiam: quæ illi inuidi ad inanẽ laudem ſequebãtur: ſed cõmode.i.utiliter cogitat.ſ.illa quæ ſunt cõſideranda: & ſcienda in humana uita: ille dico qui orõnem hanc.i.hanc co.&c. Nam hic captat beniuolentiam a re ipſa remouẽdo criminationẽ illam quã comœdiis inuidi imponebãt: & habet occaſionem cõtinuãdi hoc mõ. Bñ dixi cõmode poetam cogitare: qa illud qđ uituperabile inducit̃ inuidis in comœdiis eius nõ uituperãdum ducit iſte: & hoc eſt. Nam q maliuoli diſt.i.diuerſis partibus. Tulerũt rumores.hos.ſ.rumores. Terẽtium cõtaminaſſe quãtas græcas multas.dum ex eis facit Pla. Cõtaminationẽ uocabãt illam cõmixtionẽ quã faciebãt ex diuerſis partibus diuerſaꝝ comœdiaꝝ.id.i.cõtaminaſſe fabulas: his nõ negat eſſe factum: nõ tñ dicit hoc quantum ad uocabulũ.ſ.ꝙ reuera cõtaminaſſe: ſed quãtum ad rem cõtaminationis. Contaminatio.n.ſignificat cõmixtionẽ: cõmixtionẽ nõ negat: qa nõ hẽt hoc pro pctõ. Neq̃ adhuc autumat.i.exiſtimat. Id ſe pigere ſe factuꝝ deinceps hoc idem utpote rem quæ imunis eſt a culpa. Et merito nõ negat: hẽt.n.bonoꝝ exemplar &c. tum aliud qđ uitium remouet qđ imponebat̃ auctori: q nouiter acceſſerat ad comœdias faciẽdas: & ideo nõdum ſatis firmus erat in illo genere ſcribendi: ſed fretus auxilio Scipionis & Lelii aggreſſus fuerat hmõi opus: & hoc eſt. Tum ex altera parte. Vr̃m iudiciũ.i.attenta cõſideratione ueſtra: & ut minus dicã: ueſtra eſtimatio.i.leuis cognitio ur̃a.ualebit.ſ.diiudicare illud quod maliuoli dict.i.frequenter dicunt.ſe.i.ter.rep.ad ſe app.& hunc Ter.eſſe.fretũ ingenio.m.a.eoꝝ amicoꝝ.i.quorũdam ſapiẽtum: Scipionis.ſ.& Lelii.& haud fretũ natura ſua.i.ingenio. Muſica large accepta eſt uniuerſalis ſciẽtia dicta a muſis: quæ ꝑſcribunt̃ omni ſciæ: inde muſicus dr̃ ſapiẽs. In hoc.ſ.ualebit iudicare: qa falſum eſt eum fretũ eſſe ingenio ſuo inueniẽtis: & illos dños ſatis non multũ huius ſtudii curioſos: quare ab oĩbus p̃miſſis infert. Ecce hic oñdit qũo ſit orator. Iniquum.i.iniquoꝝ: & æquum.i.æquoꝝ. Date co.no.fabulare.creſcẽdi.ſ.ut creſcant. Copiã Dico date illis poetis: q boni ſunt: & hoc eſt: q faciat cop.ſpec.fabulas ſuas: qa ſine uitiis ſunt. Nõ abſcõdunt: ut mali poetæ.qa oꝑa ſua uolũt ſemper latere. Ne ille. Captat beniuolentiam a ꝑſona aduerſarii: ſic iunge.per quãdam ironiam. Dixi ꝙ faciant co.ſp.q̃ſi ad dr̃iam: ſed tñ ne exiſtimet iõ eſſe dcm̃ pro ſe ille q nu.ſ.po.diſceſſe q̃ſi diſceſſiſſe. Ser.c.in.u.fecerat.n. Lanuinus comœdiam quãdã: in qua deſcripſerat ſeruũ inſanũ diſcurrẽtem ꝑ uias: & ei q̃ſi alicui uenerabili ꝑſonæ populum aſſurrexiſſe & inclinaſſe: & dediſſe locũ. Hũc uitupat Ter.in illo: qđ certe eſt uitupandũ: qa cur populus. Ser.in. Tangit iteꝝ eũ latenter: quũ dicit: de illius pctõ &c. Date mihi.po.ut liceat agere ꝑ ſilẽtium ſtatariã: ſtataria dr̃ illa comœdia: quæ eodem ſtatu uocis & motu ẽt corꝑis recitat̃ pro mõ orõnis. Nõ mõ alte: nõ humiliter: qđ ꝑtinet ad motoriã comœdiam: iõ maxime in ſtataria eſt ſilẽtium expoſtulandũ: qa ſi turbatio fuerit oportebit alta uoce incipe recitare: & deinceps ẽt ceſſante turba oportebit in eodẽ motu uocis remanere: qa ſtataria eundem modũ quo incœpta eſt eũ uſq̃ ad finem exigit ſemꝑ: q̃re oportet qetari populũ: ut mediocri uoce ſic ſibi agẽdum. Ideo dico ꝑ ſilẽtiũ: ne ſemꝑ ſint agẽdi.i.recitãdi ſicut hucuſq̃. ¶ Mihi ſeni aſſidue.i.æqualiter. Sũmo cl.& in hac comœdia: & in aliis ſtatariis ꝑſonæ illæ q̃s præmittit nota proprietates cum perſonis poſitas. ideo oportet intelligere tam in hac comœdia: q̃ in alia eſſe dictum: quia omnes illæ perſonæ non poſſent notari in hac comœdia. Et inducite animo hanc cauſam eſſe iuſtam.ſ.quod peto licere

mihi ſeni

mihi ſeni agere per ſilentium .ſaltem mea cā.i.gratia mea qui ſenex ſum:& cōmendabils apud uos. Sin leuis eſt:ideſt uilis:deſertur ad alios recitatores qui ſunt grex reſpectu paucorum bonorū .In hac quia dixerat:ſi qua laborioſa eſt ad me & c̃.& ſupius integra.uidetur deterrere auditorem.& auferre docilitatem propter nimiam grauitatem.Ideo dicit quāuis iſta comœdia laborioſa & itegra ſit quantū ad proprietates bene ſeruatas.& quātum ad me recitatorem tamen quantum ad uos non eſt difficilis.quia oratio eſt pura: & ſimplex:& intelligibilis.In utranq; partem.i.in leuibus:& grauibus:ꝙ ſæpius eſtis experti.Nunc experimini in hac leui:uel etiam difficili:quantum ad proprietates bene

A Chremes. Menedemus.

Vāq̃ hæc iter nos nuP notitia admodū ē īde

q Ado ꝙ agꝛ i ꝓxío hic mercatꝰes.nec rei fere

Sane ampliꝰqcq̃ fuit.tñ uel uirtus tua me:uel

Vicinitas:qd ego in ꝓpinq̃ pte amicitiæ puto facit

Vt te audacter moneam.&familiariter:quod mihi

Videris præter ætatē tuam facere & præterq̃ res te

Adhortat̃ tua:nā proh deū atq; hoīum fidē:qd uis

Tibi?aut qd q̃ris ānos ſexaginta natus es.aut plus

Eo ut cōiicio:agꝛ i his regiōibus meliorē nec ꝑcii

Maioris hēt nemo ſeruos cōpl̃es:ꝓide q̃ſi nemo

Siet ita attēte tute illoꝝ officia fūgere.nūq̃ tā māe

Egredior neq; tā ueſpi domū r̃uertor.qn te ī fūdo

Cōſpicer fodere:aut arare:aut aliquid ferre deniq;

Nullū remittis tp̃s:neq; te reſpicis hæc ñ uoluptat

Tibi eē ſatis:certo ſcio:at.n.dices.me q̃tū hic opis

Fiat pœnitet qd ī ope faciūdo ope cōſumis tuæ ſi

Sumas in illis exercēdis plus agas.Me.chreme tm̃

Ne ē ab re tua ocii tibi:aliena ut cures ea quæ nihil

Ad te attinēt.Chr.hō ſum.hūani nihil a me alienū

Puto.uel me monere hoc ul̃ pcōtari puta rectū eſt

Ego ut faciā nō ē ut te deterreā.Me.mihi ſic ē uſus

Tibi ut ē opꝰfacto face.ch.an cuiq̃ ē uſus hōi ſe ut

Cruciet.Me.mihi eſt.Chr.ſiqd laboris eſt nollem

Sed qd iſtuc mali ē q̃ſo?qd de te tantum meruiſti?

Me.heu hōi.Chr.ne lachryma.atq; iſtuc qcqd ē fac

Me.ut ſciē:ne retice:ne uerere.crede inq̃ mihi aut

Cōſolādo:aut cōſilio:aut re iuuero.Me.ſcire hᵒ uis

Chr.hac qdem cauſa qua dixi tibi.Me.dicetur tibi.

Chr.at iſtos raſtros interea tamen appone:ne

Labora.Me.minime.Chr.quam rem agis?

ſeruatas .Hac conditione dico uos mihi aduocatos.Si nunq̃ auare a uerbis.ſ.t.&c.præter commune feudum ſeruire ueſtris cōmodis.i.ratione utilitati:& delectationi:quod utrunq; eſt in commœdia:quia ibi eſt notitia mortalitatis: & multum etiam delectat aures populi. Statuite in me exemplum aliis futuris recitatoribus:qa ſi uiderint ꝙ me libenter & honorifice accipiatis ſtudebunt potius ut uobis placeant.

Vanq̃ hæc inter nos.Bene ex arte comica ſenex opitulator inducit̃:qui & miſeria & triſtitia alterius ualde commoueatur:ſimul amborum ſenū cōiunctio & familiaritas ad id qd ſecutuꝝ eſt t.ō parum accōmoda futura ē. ſimul exprimit̃ a poeta mutua miſeratio q̃ inter ſenes eē ſolet & orō ſenilis ꝓlixa.℄ Quanq̃ hæc inter nos:exordium eſt:& oratori congruum.ꝙ.n.exigua notitia:aut nuper incœpta:uel nulla conſuetudo anteactæ uitæ facere prohibet:id uel uirtus uel propinquitas cogit.℄ Vicinitas .uicinia nō tam hoīes qui eundem incolunt uicum ſignificat:q̃ q prope domum tuā habitant uicinitas autem nō homines:ſed ꝓpinquitatem proprie uicinoꝝ.℄ Nam proh deū atq;.h.ſ.exclamatio uehemens eſt in eum q & ſenex & diues continuo ſe labore defatiget. & eo magis chremes admirat̃ huius laborem nōdum itellecta cā.℄ Vt cōiicio.i.cōiecturam capio.hinc cōiectura dicta eſt a cōiectu.i.a directiōe quadam rōnis ad ueritatē.Vñ etiam ſomnioꝝ atq; oīum interpretes coniectores uocamus. ℄ Nemo pro quiſq̃.℄ Tute illoꝝ offi.ſ.nūc dicimus officiis fungeris.Fungor idem eſt quod offm̄ munuſq; ago:ut fungor magiſtratu: fungor legatione.℄ Nunquā.deeſt nam.℄ Tam mane.mō aduerbiū alibi nomen uidetur.ut Iam mane nouum:iam clarum mane feneſtras intrat.℄ Quin te in.ſ.c.qn pro ꝙ nō hoc in loco:alias pro cur non pro ēt:pro quare ponit̃.℄ In fundo.ſuperius dixit.Agrum in proximo hic mercatꝰ eſt.Fundus.n.ab agro cōtinetur.de quo Cice.in quodam ioculari libello:Fundum uero uocat:quem poſſit mittere funda.Ni lapis exciderit:qua caua funda patet. ℄ Remittis. neq; te reſpicis.nihil ſignificātius de eo qui nihil ſibi parat nec ſui miſeretur .nam qui aliis remittit aliquid.i.condonat is eſt facilis & mitis naturæ. ℄ At.n.d.antipophoræ rñdet. ℄ Pœnitet.i.paꝝ uidet̃.Pœnitet.n.eum qui parum putat.alibi Teren.Nr̃i noſmet pœnitet.Vir.in buccho.Nec te pœniteat calamo.t.l.Cice.ad filiū.quo ad te q̃tū ꝓficias nō pœnitebit.℄ Quod i ope faciūdo.opa ē actio & pſona ipa q̃ opus pagit.opꝰ finis eſt:& fructꝰ opæ.Nōnūq̃ opus ꝓ opa uidet̃ accipi.Vir.Molibꝰ e ſtratis opa ad fabrilia ſurgit. ℄ In illis ex.q aliis ꝑeſt:aut pr̃familias:aut ipatoꝛ plus efficit ſua adhortatione q̃ opa.℄ Tantum ne ab re.t.ē.o.difficilis:ut inquit Cicer.eſt cura rerum alienarū.Nā ea magis ꝑcipimꝰ atq; ſentimꝰ quæ nobiſipſis: aut ꝓſpera aut aduerſa ueniunt:q̃ illa q̃ cæteris q̃ quaſi ī lōgo interuallo interiecto uidemus aliter de illis ac de

CAL.

A

Vicinitas

Vicinia.

Coniectura.

Fungor.

Fundus

Cice.

Pœnitet

Opera.

Opus.

Virg.

Cicero

nobis iudicamus.℄ Ab re tua.i.a negociis tuis familiaribus.dr̃ ētab re tua contra utilitatem tuā ſicut a re tua.& e re/
pu.i.ꝑ re tua.& ꝑ republica.℄ Hō ſum.h.n.a.m.a.p.hoc ex platonis ſnīa qui inqt:ortus nr̃i partem patriam uendi/
care:partem amicos:& ut ſtoicis placet quæ in terris gignuntur ad uſum hoium oīa creant̃. Hoies autem hominum
cā generant̃.ut ipſi inter ſe alii aliis ꝓdeſſe poſſint.℄ Percōtari.i.interrogare.percōtari ſuapte natura ad finē ſpectat
coarguēdi.Interrogamus noſcendi gr̃a pcontamur uero arguendi:q̃uis in̄ utroq; indifferenter utamur.℄ Vſus. mō
opus ſignificat alias utile.℄ Vt.o.eſt.f.ꝑ facere.ſic Salu.Nam & priuſq̃ incipias cōſulto:& ubi.c.m.f.o.eſt.℄ Mihi
non repugnat ſnīæ chremetis ſed ſe ſolū meruiſſe dicit
ut cruciet̃.℄ De te.m.dicimus autem mereo & mere/
or.Mereor de te eſt aliqd ꝗn te confero uel bonum uel
malum.℄ Ne retice.bn̄ retice.Nam reticemus dolores.
obticemus pudenda. tacemus ſecreta:ut nec tacui de/
mens In eunucho. Virgo conſciſſa ueſte lachrymās ob/
ticet.℄ Aut.c.a.c.a.re iu.his trib⁹adhibitis qd ampli⁹i
uera amicitia exoptandum.℄ Appone in tempore.ſ.
℄ Non ſi.i.hæc magis geſtu exprimũtur.℄ Hui tā.g.
apoſiopeſis:& admiratio ponderis raſtrorum quibus
Perditus ſenex utitur.℄ Perdite.bene perdite.Nam perditus eſt
Aegrot⁹ qui in omne ſcelus eſt traditus.℄ Animum.æ.ꝑ ægro
Aeger. dixit.nam animus æger:corpus uero ægrotum dicitur.
Cice. ℄ Et uia per.p.pr̃es bonis inſtitutis aliorum exemplis
nonnunq̃ minis filios ad uirtutem adhortant̃.℄ Tan
tiſper uo. tantiſper poſtulat poſt ſe dum pro donec ſiue
q̃diu.Cice.in carcerem ductus:ut ibi.eēt tantiſper dum
culeus in quē deiectus deferretur: compararetur .Sūt q
Liuius. accipiāt tātiſꝑ ꝑ tm̄mō.ſunt q ꝑ interea.Liuius in lib.i.
ab ur.c. Tn̄ id imperium ei ad puberē ætatē incolume
manſit tātiſꝑ tutela muliebri.Et tantiſꝑ ſine dū uſus eſt.
hoc loco tātiſper pro tādiu accipit̃.℄ Nō amori.o.d.
bene ſenex iuxta Horatii præceptum laudator acti tpis
inducitur.℄ Propter pau.paupṫas eſt mediocrū pau/
peries mendicoꝝ. ℄ Rem &.g.hæc duo potiſſimum
a militibus ſtrenuis cōparant̃.Res tria notat: imperiū:ſi
Res. ue diuitias.litem & uenerem.℄ Victus.nō ceſſit aut pa
tuit ſed quod eſt oppreſſi uictus eſt.℄ Putauit me.cle/
mētiſſimus pater filium laudat:ꝙ non pertinax in ma/
lis ut multi fuerint.℄ Vbi cō.hæc oratio tota pathetica
eſt & bene comperi. compertum eſt mihi & exploratū
idem eſt quod ſcio per inueſtigationem. ℄ Acurrunt
ſerui.tale illud in andria:Accurrit mediam mulierē am/
plectitur.℄ Lectos ſternere ex conſuetudine antiqua.le/
Tricli/ ctulis enim ſtratis antiqui cœnitabant:unde triclinium
nium a tribus lectis dictum. Hora. Sæpe tribus lectis uideas
Horati⁹. cœnare quaternos. Terentius in adelphis. Lectulos li/
gneos dedit faciēdos in ſolo ubi ponetis uos.℄ Atq;
incerto.fracto ut dicimus certo animo.ideſt forti & fir/
mo. ℄ Præ ægritudine aſſideo.ſedimus deſidia ut ſe/
deant peccentque latini. Reſidemus ocio ut. Iampri/
dem reſides animo: ſcilicet præſidemus rei commiſ/
ſæ ut prouinciæ aſſidemus in re quam frequenter agi/
mus. ℄ Cœnam apparare. nil ſignificantius de ſene
dicere potuit : qui uoluptates & commoda quæ aſ/
pernatus gratia filii narrat.Nam apparare eſt ad digni/
tatem quandam ac uerius pompam:Præparare uero
eſt quæ utilia ſunt aut fore creduntur.℄ Eum ego eie/
ci.eum abundat. ℄ Corraſi oia:oia cōpilaui:uendidi.
huic contrarium eſt abradere: & eſt per uim aliquid au/
ferre. ℄ Produxi ac uendidi. bene produxi:nam pro/
ducere foras ducere ſignificat.Mar.Tu.in frumentaria.
Nemo tuorum amicorum abs te productus: nemo in/
terrogatus:hinc productores, dicuntur qui uirgines
abducunt

Me.ſine me uacuū tp̃s:ne quod dem mihi laboris
Chr.nō ſinā inq̃.Me.ah nō æquū facis.Ch.hui tam
Graues hos quæſo.Me.ſic meritū ē meū.Chr.nūc
Loquere.Me.filium unicum adoleſcētulū habeo.
Ah qd dixi habere me? imo hūi Chr.nūc habeam:
Nec ne:incertum eſt.Chr.quid ita iſtuc? Men.ſcies
Eſt e corintho hic aduena anus paupcula.eius filiā
Iſte amare cœpit pdite:ꝓpe iā ut pro uxore hēret
Hæc clam me oia.ubi reſciui:cœpi nō humaniter
Neq; ut aīum decuit ægrotū adoleſcentuli tractare
Sed ui:& uia puulgata patrum quotidie accuſabā:
Hem tibi ne hæc diutius licere ſperas facere me
Viuo patre:amicā ut hēas prope iā i uxoris loco?
Erras:ſi id credis:& me ignoras clīia:ego te meū eē
Dici tantiſper uolo:dum qđ te dignum eſt facies:
Sed ſi id nō facis: ego qđ me in te ſit dignū facere
Inuenero:nll'a adō ex re iſtuc fit niſi ex nimio ocio
Ego iſtius ætatis nō amori operā dabā:ſed in aſiā
Hinc abii pp paupiē atq; ibi ſimul rem & gloriam
Cū armis belli reppi.poſtrēo adō ad hæc res redut
Adoleſcētulus ſæpe eadē & grauiter audiēdo uict⁹
Eſt.putauit me & ætate & ſapientia plus ſcire:&
Prouidere q̃ ſeipſum ſibi:in aſiā ad regē militatū
Abiit chreme.Chr.qd ais? Me.clā me eſt profectus
Menſes tres abeſt.Chre.ambo accuſandi:& ſi illud
Inceptū:tn̄ aī eſt pudentis ſignū & non inſtrenui:
Me.ubi comperi ex his qui fuere ei cōſii:domum
Reuertor mœſt atq; aio fere pturbato:atq; icerto
Præ ægritudie aſſido :accurrūt ſui:ſoccos detrahūt
Video alios feſtinare:lectos ſternere:cœnā appare
Pro ſe qſq; ſedulo faciebat quo illā mihi lenirent
Miſeriam:ubi uideo hæc:cœpi cogitar̃.hem tot mei
Solius ſolliciti ſunt cauſa ut me unū expleā.ācillæ
Tot me ueſtiāt:ſūptus domi tātos ego ſolus faciā:
Sed gnatū unicū:quē piter uti his decuit:aut etiam
Amplius qđ illa ætas magis ad hæc utēda idonea ē
Ego cū hinc eieci miſeꝝ iniuſtitia mea:malo qdem
Me dignum quouis đputē:ſi id faciā:nā uſq; dum
Ille uitā illā colet iopē carēs pr̃ia ob meas iniurias.
Interrea uſq; illi de me ſupplicium dabo: laborās:
Quærēs pcēs illi ſuiēs:ita facio ꝓrſus:nil reliquo
In ædib⁹:nec uas:nec ueſtimtū:corraſi oia:ancillas
Seruos:niſi eos q ope ruſtico faciūdo facile ſūptū

abducũt:& eas ad quæſtũ exponũt.& propie ,pduci res uænales dicunť.Ͼ Talẽta duodecim coegi.cõgeſſi: coadunaui.hinc coactores argẽtarioꝝ dicunť qui pecunias cogunt.Ͼ Decreui.plus eſt decernere q̃ conſtituere.& eſt ,pprie decernere de rebus magnis certã ,pferre ſniam.Ͼ Voluptate frui.ſi parentes pro filiis elaborant.qs clemẽtior hoc ſene: qui oĩa cõmoda abſente filio aſpernať.Ͼ Frui.,pprie eſt delectationẽ cape ex uſu.Ͼ Ingenio te eſſe leni in liberos puto.liberos multitudinis numero dixit.cũ menedemus unicũ hẽret filiũ:Cõſtat enim antiquos oratores hiſtoriæq; aut carminũ ſcriptores etiã unum filiũ filiamue liberos multitudinis numero appellaſſe.In ecyra liberos in ſignificatione unius filiæ dixit.Qui illum decreuerũt dignũ ſuos cui liberos cõmitterent.ſic Cice.En cui tuos liberos commitias.Ͼ Quanti pẽderes.quãti illũ faceres.Tractũ ab antiqs qui añ ſignatã pecuniã:æs & argentum pendebant.Ͼ Nec tibi.c.au.adoleſcẽtibus glorioſũ eſt ſi & modeſtia utuntur & pietate in parentes ut nihil dicant aut faciãt niſi cõſilio parentũ.Ͼ Porro.r.ſpero.porro eiuſdẽ ſignificationis:cui⁹ uero & aũt:pro quib⁹ ĩñ ponere nõ poſſis.Significat etiã apud poetas longe certe. poſtea ultra.Ͼ Spero.pro credo uſitatũ eſt:ſiue de pſenti loq̃mur ſiue de pterito.ſimiliter confido pro credo:tum in pterito tum in pſenti tum in futuro.Ͼ Propediẽ.cito.Ͼ Vtinã dii faxint:ſaxo futurũ tẽpus ĩm uel ut alii promiſſiuum modum oſtẽdit.Ͼ Dionyſia hic ſunt hoc eſt bacchanalia.Dionyſii autẽ qui & bacchus dicič:ſacra a pleriſq; græciæ urbib⁹ tertio quoque anno celebrabanť.Ͼ Si cõmodũ eſt.i.ſi tibi placet.Ͼ Quæſo primã perſonam indicatiui hẽt dũtaxat.Licet quære relectũ ſi apud Saluſtiũ & Tulliũ.ut dici tẽpus.tps ſupra horam ſignificat diei archaiſmo abundat.Ͼ Nihil o.ſ.m.hoc eſt uocatoř.Nam uocatores ,pprie dicebanť qui ad cœnas uocabant.Ͼ Præſto ſũ.idẽ eſt quod adſum.nec alteri fere uerbo cohæret.niſi uerbo ſubſtantiuo & hinc ſimplici.nam præſto adſum magis poeticũ eſt.Ͼ Ego.c.m.hoc eſt in mora detineo.a quibuſdam morari pro expectare exponitur.Sed mea ſentẽtia magis poetice quam oratorie.

Decernere

Frui

Cicero

Porro

Faxo

Dionyſia

Quæſo

Præſto

Exerceant ſuũ oẽs produxi ac uendidi:ſcripſi ilico
Aedes mercede:quaſi talẽta duodecĩ coegi:agrũ
Hũc mercatus ſum.hic me exerceo:decreui tantiſp
Me minus iniuriæ chreme meo gnato facere:dum
Fiam miſer.nec fas eſt me ulla uoluptate hic frui:
Niſi ubi ille huc ſaluus redierit:meus particeps.
Ch.ĩgẽio te eẽ ĩ liberos leni puto & illũ obſeq̃ntẽ:
Siqs recte:aut cõmode tractaretur.uerũ neq; tu ſatis
Illũ noueras:neq; te ille.hoc ibi fit.ubi ñ uer uiuit
Tu illũ nunq̃ oſtẽdiſti q̃ti pẽderes:nec tibi credere
Ille eſt auſus:quæ eſt æquũ patri:qđ ſi eſſet factũ
Hoc nunquam eueniſſet tibi.Me.ita res eſt:fateor
Peccatũ meũ maximũ ẽ.Chr.menedeme at porro
Recte ſpo & illũ tibi ſaluũ affuturũ hic eſſe cõfido
Propediem.Me.utinam ita dii faxint.Chre.facient
Sed nũc ſi cõmodũ eſt dionyſia hic ſũt hodie apđ
Me ſis uolo.Me.nõ poſſum.Chr. cur nõ?quæſo
Tãdẽ aliquãtulũ tibi parce:idẽ abñs facere te hoc
Vult fili⁹.Me.nõ cõuenit.q illũ ad laborẽ ĩpuleri:
Nũc meipſum fugere.Chr. ſiccine ſnĩa eſt.Me.ſic.
Chr.bene uale.Me.& tu.Chre.lachrymas excuſſit
Mihi:miſeretque me eius:ſed ut diei tempus eſt
Monere oportet me hũc uicinũ phaniã ad cœnam
Vt ueniat:ibo ut uiſam ſi domi eſt:nihil opus fuit
Monitore.iamdudũ domi pſto apud me eſſe aiũt
Egomet conuiuas moror:ibo hinc intro:ſed quid
Crepueſt fores?hic a me q̃ſnã egrđit?huc cõceſſo

Q Vanq̃ &c.Hic ſenex Chremes inducič qui aliꝰ rius ſenex menedemi triſtitia cõmouetur.Etiã amboꝝ ſenũ cõiunctio multum ſequentib⁹ rebus accõmodata eſſe cenſetur.Chre.quãq̃ hæc notitia admodũ eſt.i.ualde extat ſiue intercedit.nup.i.nõ multo ante tempore inter nos.adeo.i.intantũ:q̃ inde.ideſt ex tali noticia ſiue ,ppter talem noticiam mercatus ſum ideſt emi hic in proximo.i.in hac uicinia .agrum.i.rus & prædiũ.nec ſane.i.certe quicq̃ rei.i.aliqua cauſa fere non fuit.amplius:ideſt non fuit ultra illam notitiam quæ uidelicet res me inducent ad emendum illum agrum. uel quicquam rei non fuit.amplius ideſt maius quo mouerer ad id emendum : tamen uel uirtus tua uel uicinitas : ideſt propinquitas(nam uicinia ſignificat homines qui prope domum noſtram habitant:ſed uicinitas eſt ipſa domorum propinquitas) (quod ſcilicet eſſe uicinum.puto:ideſt reputo eſſe ſup.in propinqua parte:ideſt in coniuncta portione amiciciæ)tua inquam uirtus & uicinitas.facit:ideſt inducit me ut moneam te audacter:ideſt libere & familiariter eius ſup.quod uideris mihi facere præter ætatem tuam:ideſt contra tuam ſenectutem.& præter quam res tua:ideſt tua utilitas.adhortatur:ideſt admonet ſuadet poſtulat ut fiat.nam proh exclamatio uehemens imploro ſupple fidem.ideſt opem & auxilium.deum ideſt deorum atq; hominum.quid tibi uis:ideſt quod dicitur.quid oportet tibi.quid quæris:ideſt quid petis:natus es annos ſexaginta:ideſt habes ſexaginta annos aut plus eo numero.ſcilicet ideſt ultra eum numerum.ut coniicio ideſt coniecturo hinc coniectura dicta eſt a coniectu:ideſt a directione quadam rationis ad ueritatem.unde ſomniorum & omnium interpræctes coniectores dicuntur:nemo habet agrum meliorem:ideſt fertiliorem.neque maioris precii:ideſt pluris ualentem in his regionibus] & nemo habet complures : ideſt plures compoſitum,pro ſimplice ſeruos q̃ tu habes ſcilicet.Proinde:ideſt ideo quaſi nemo ſit.ideſt quaſi neminem habeas.tute.ideſt tumet fungeris officia illorum nunc dicimus tantum fungi officiis & non fungi officia.ut hic nunquam egredior tam mane:neque reuertor domum iam ueſperi:ideſt tam ſero tam tarde quin.ideſt quod non conſpicer:ideſt uideam.te fodere in fundo:ideſt in parte agri tui.aut quin uideam te arare aut aliquid facere.in fundo inquam tuo. Denique nullum remittis:ideſt relaxas tempus quin ſemper labores neque reſpicis te:ideſt tui non ducis rationem: nec tuæ parcis ualitudini ſcio ſatis certo pro certe hæc non eſſe tibi uoluptati:ideſt ad delectationem. At.i.ſed dices.

GVI. A

Coniicere

cõiector

me pœnitet.i.mihi parum uidetur quantum operis fiat hinc.i.mihi parum uidet̃ eſſe de eo qḋ fit hic a ſeruis meis qui pro maiori parte diei ceſſatores ſunt.propterea ipſi operi manũ libet admouere ſi ſumas id ſup.operæ tuæ.i.id laboris.
Exrecere qḋ cõſumis.i.conteris.perdis in opere faciundo.i.in operãdo in agro.ſi in quã ſumas id operæ in illis ſeruis exercendis.i.incitandis ad opus faciendum.plus agas.i.magis operareris.& ut dici ſolet plus lucrareris ſeu lucrifaceres uel tuæ utilitati magis conſuleres.Me.o Chreme.ne.i.utrum.tantum ocii.i. ceſſationis uacationis quietis eſt tibi.Ab re tua.i. a tuis negociis familiaribus.ut cures ea aliena.i.res aliorum ſeu negocia.quæ nihil.i.nullatenus attinẽt.i.ſpectant ad te.
Eſſe hominem. Chr.ego ſum homo ergo ſociabilis ꝑ naturã & non ſolum ad me:ſed ad alium iuuandũ natus puto.nihil humani.i. nihil ſpectãs ad hominem eſſe alienũ a me.i.a me abhorrẽs & ad me nõ ſpectare.Puta me uel monere hoc ut ſcilicet nõ
Percontari. te ita excrucies:uel percõtari.i.interrogare arguẽdi gratia.rectũ.i.officioſum eſt & honeſtũ ut ego faciam hoc ſup.ſcilicet
Vſus ut te admoneam aut ꝑconter non eſt meum ſup.uel non eſt mihi integrũ ſolutum aut liberũ aut ad me non ſpectat ut
Facto facere deterream.i.deflectã te ab inſtituto ꝓpoſito:ſed meum eſt te admonere aut interrogare.Mene.uſus eſt mihi.i.opus eſt mihi more plautino uel ſi uis capere uſum ꝓ utilitate.ſenſus eſt.utile eſt mihi ſic facere ſup.fac ut opus eſt tibi.facto ideſt
Salu. facere.ablñs participii ꝑteriti tpis hic ponitur ꝓ infinitiuo.ut Salu.fecit.Priuſq̃ incipias conſulto & ubi.c.m.o.ſ.ideſt cõſulere & facere.Chr.an.i.utrum.uſus.i.opus uel utile eſt.cuiq̃.i.alicui hoi.ut cruciet.i.torqueat affligat ſe?Me.mihi
Mereri de ſe eſt uſus.ſ.ut me cruciem.Chr.ſi quid laboris.i.ſi aliquis in eo faciendo qḋ facis labor eſt.nollem.i.recuſarem ferre.ſed q̃ſo.i.obſecro .qd iſtud mali eſt.i.qd ſibi uult iſtud malum qḋ pateris qd.i.in quo.tm̃.i.tam grauiter & tam ægre meruiſti.de te.i.qd ita iratus es in te aut de te male cõtentus ut tã male de te merearis:ſeu male te tractes.mereo aũt uel mereor de te eſt aliquid in te confero uel bonum uel malum.Me.heu hoi interiectio dolẽtis effuſe.Chr.ne lachryma.i.noli lachrymare ſeu flere atq̃ fac me.ſine neceſſitate ponit̃ me.fac ergo ut ſciam iſtud.qcquid eſt.i.q̃cũq̃ res ſit.ne retice ideſt noli celare qcquid eſt mihi.ſ.ne uerere.i.noli timere crede mihi.iuuero.i.adiuuãdo te aut cõſolãdo.aut conſilio.i.ſuaſu & datione cõſilii.aut re.i.ipſo effectu.Me.uis ſcire hoc qcquid eſt.Chre.quidẽ.i.certe.uolo ſcire hac cã.i.ꝓpter hãc cauſam.qua cauſa.i.ꝓpter quã cãm dixi tibi.ſ.ut te leuẽ labore . Me.dicet̃ tibi uidelicet qcquid eſt.Chre.at.i.ſed interea.i.
Apponere dum tu dices.appone.i.iuxta te pone.neq̃ ſuſpenſos teneas iſtos raſtros.dicimus raſtrũ in ſingulari & raſtri in plurali.
Hoc raſtrum & hii raſtri dicti autem ſunt a radẽdo ꝙ terrã radant.uel labora.i.noli te uexare aut te ita labore cõficere.interdum ne labora ſignificat ne cura noli curare.Me.minime.i.non apponã raſtros meos.Chr.quã rem.i.qd agis?te ita cruciando.Me.ſine.i. patere me laborare ne.i.ut non.dem mihi qḋ.i.aliqḋ tẽpus uacuũ.laboris.i.ut nullo tpe ſim ſine labore meritis meis
Laboraſ poſtulantibus.Chre.inq̃.i.dico tibi.non ſinam.i.non patiar te ita facere.Me.ah dolentis eſt.non facis æquum.i.rem iuſtam.Chre.hui cõmiſcerantis eſt exclamatio : q̃ſo.i.obſecro portas ſup.hos raſtros tam graues.i.tam ponderoſos.Me. meum me.eſt ſic.i.id qḋ metui ſic poſtulat:ut tales geſtẽ raſtros.Chr.nũc lo.i.explica cãm.Me.habeo.ſ.u.a.ah dolẽtis eſt qd.i.cur dixi me hr̃e?imo.i.ſed habui filium o Chr.priuſq̃ mea culpa iret militiam.incertũ eſt.i.dubiũ eſt non con-
Miſere. ſtat hẽam necne nũc eũ.i.qḋ dici ſolet licet non ſatis recte.incertũ eſt ſi habeam nũc eum an nõ.Chre.qd.i.cur iſtud eſt
Prope ſup.ita uidelicet ut non habeas filiũ.Me.ſcies?anus.i.uetula.aduena.i.peregrina nõ hinc oriunda.ſed e corintho.i.ex
Reſcire ea urbe achaiæ . paupcula eſt.i. morat̃ hic ſeu reſidet.ille filius cœpit amare filiã eius anus ꝑdite aduerbium.i.miſere &
A nimis uehemẽter & in ꝑditionẽ moꝝ ſuoꝝ.prope.i.fere iam ut hẽret & teneret eam & reputaret eã pro uxore ideſt tãq̃ ſi eſſet uxor hæc omnia fecit ſup.clã me.i.me neſciente ubi.i.poſtq̃ reſiui.i.tãq̃ inopinatũ cognoui id.ſ.eum amore captum & habere eã pro uxore cœpi.i.incœpi tractare aĩum adoleſcentuli.nõ humaniter aduerbiũ.i.nõ benigne neq̃ ritu ſeu more hũano.neq̃ ut decuit.i.cõgruũ fuit tractare aĩum ægrotũ.i.ægrũ.nã aĩus æger eſt ſed corpus ægrotum: ſed quotidie accuſabã eũ ui.i.ĩpetu & uia ꝑuulgata.i.mõ & more cõi patrũ.i. parẽtum qb9 ſunt inuiſi mali filioꝝ mores. hæc aũt excuſandi mihi fuit uia alloquendo filiũ & dicendo.hem indignantis interiectio.ne.i.utrum.ſperas.i.credis. tibi licere.i.ꝑmitti facere.hæc.i.talia quæ facis diutius.ſ.ut hẽas amicam prope iam in loco uxoris me ꝑ̃e uiuo.i.uiuẽte.o clinia eras.i. falleris opinione tua ſi credis id.ſ.ut tibi liceat diu & ingnoras me.i.haud meum noſti ſtomachum. ego uolo te dici eſſe meum.i.ꝙ tu dicaris eſſe meus filius.tantiſp.i.tandiu.dum.i.donec aut q̃diu facies id quod eſt dignum te in ablatiuo.i.quãdiu ſügeris tuo officio aut facies quod debes.quod.i.ſed.uel quod dignum te ſi non facies. ego inuenero ideſt excogitabo quid ſit dignum.i.honeſtum.& æquum me facere in te.i.erga te ſeu contra te. Adeo.i.
Adeo ꝑ certe certe ex nulla re.i.ex nulla cã iſtud quod efficis fit.i.efficitur.niſi.i.præter quã ex nimio ocio.ideſt ceſſatione & requie ab operibus.Nam diuturna quies ui.a.m.Res ĩterdum ſignificat ĩperium.Interdum diuitias.Aliquãdo litem.quan
Iſtuc ætatis doq̃ uenerem:& quandoque alia multa.Ego Menedemus iſtuc ætatis.i.cũm eſſem iſta ætate qua es.dicit eodem mo
Cicero do Cice.in epiſt.id ætatis pro ea ætate.nõ dabam opam.i.nõ indulgebã amori.ſed abii.i.diſceſſi.hinc.i.ex p̃ria natali.
Aſia in aſiam.i.in eam ꝓuinciam ſeu in eã partem orbis.nã eſt aſia tertia pars orbis.& ꝓuincia in ea parte eiuſdem nois.ꝓpter pauperiem.i.qa eram pauper & unuſq̃ſq̃ cupit pauperiem fugere tãq̃ magnum malum.ut inquit Horatius.atque
Horati9. ibi ideſt in aſia.repperi ideſt adinueni & acquiſiui mihi.ſimul ideſt pariter.rem.i.diuitias.& gloriam.i.laudem & honorem.cum armis.i. cum inſtrumentis.belli.i.ad bellum faciendum. Alii codices non habent cum & tunc armis belli intelligatur.i.per præclara geſta quæ geſſi in bello.Poſtremo.i.tãdem res negocium de filio rediit.eo ideſt ad hæc quæ ſequuntur ſeu ad hunc ſtatum.hoc eſt tandem res eo deducta eſt uel res eo ꝓceſſit:ſeu profecta eſt:ſeu rediit eo ideſt ad talem ſtatum qui ſequitur.Adoleſcentulus.i.filius.uictus eſt.i.fractus eſt & a ꝓpoſito malo amoris deflexus:audiẽdo ſæpe eadem cõuitia.ſ.& probra & grauiter.i.moleſte & ægre.audiendo inquã ea.Putauit.ſ.filius me patrẽ plus ſcire & prouidere ſibi q̃ ſeipſum.ætate.i.propter ætatem qa ſenex eram.& beniuolentia.i.qa uidebar me bene ſibi uelle:& ita laudat filium qui in malo nõ fuerit ꝑtinax ut multi ſunt.O Chre.abiit in aſiam ad regem aſiæ.ſ.militatum.i.ad militãdum:uel ut militaret ſub eo Chre.qd ais:admirantis eſt hoc dictum potius q̃ ĩterrogantis.Me.ꝓfectus eſt clã me.i me neſciẽte.abeſt.i.abſens eſt.tres mẽſes.i.qḋ inepte dr̃.eſt abſens de poſt tres mẽſes.Chre.eſtis ſup.ambo.i.tam tu q̃ ipſe:

accuſandi

accuſandi.i.culpandi.& ſi.i.q̃uis.tñ illud incœ.i.inſtitutũ,ppoſitũ filii tui eſt ſignum animi pu.& non inſtrenui.imo
ſtrenui & ualẽtis ſeu elati.Me.ubi.i.poſtq̃ cõperi.i.cõgnoui p inueſtigatiõem ex his ſociis q fue.cõ.i.pticipes ei⁹.uel cõ/
ſcii.i.cõſentiẽtes ei filio. reuertor do.mœſtus.i.triſtis.atq; aio ſete p.i.penitus turbato & cõmoto.atq; icerto.i.pplexo.
aſſideo.i.iuxta aliquid ſedeo:nã componitur ex ad qd' eſt iuxta & ſedeo.uel ponit̃ cõpoſitũ pro ſimplici. præ ægritu/
dine.i.præ dolore ainimi:ſerui.i. famuli mei.accurrũt.i.celeriter ad me ueniũt.accurro enĩ cõponit̃ ex ad & curro is.de/
trahũt.i.deducũt a pedibus ſeu diſſoluũt.ſoccos.i.calceos.ſoccus calcei genus eſt dictus ut aliqui uolũt q̃ſi ſaccus:quia
calciationi ſit facilis q̃ies ſunt quas pedithecas uocãt. Eo aũt calciamẽto comœdiaꝝ actores utebantur queadmodum
& cothurno tragœdi:uſq; adeo ut pro ſtilo comico poni poſſit:queadmodũ cothurnus ,p ſtilo tragico.Video alios ſer
uos meos feſtinare ſternere.i.parare lectos.Lectulis enim ſtratis antiq cœnitabãt.Inde triclinium a tribus lectis dictum.
Horatius.Sæpe tribus lectis uideas cœnare quaternos.Video inq̃ alios feſtinare.appare.i.laute parare.cœnã:nã appara/
re eſt ad dignitatẽ quãdã ac uerius pompã. Præpare uero eſt quæ utilia ſunt aut fore credunt̃.qſq; pro ſe.i.ex ſua parte
uel pro uirili ſua:aut prò qualitate roboris ſui.Virg.in gnto.pro ſe quiſq; uiri.faciebat.i.efficiebat.ſedulo.i.inſtanter ac
ſine dolo.quo.i.ut lenirent.i.mitigarent mihi illam miſeriã.i.calamitatem.Vbi.i.poſtq̃ uideo hæc quæ faciebant ſerui.
cœpi cogitare.i.cõſiderare.Hẽ.i.indignatiue & dolenter tot ſerui ſunt ſolliciti.i.anxii cã mei ſolius ut expleãt me.unũ.i.
ut mihi uni ſatiſſaciant cumulate ac mihi morẽ gerant.tot ancillæ ueſtiant me?q.d.nõ facient ego ſolus faciam tantos
ſumptus.i.tãta impẽdia ſiue tãtas impẽſas domi.q.d.nõ faciã:ſed ego eieci hic mea iniuſtitia eum gnatũ unicum miſe/
rum quem gnatũ decuit.i.decẽs fuit uti.pariter.i.æqualiter ut ego his ſumptib⁹ & ſeruis.aut etiam quẽ decuit uti ampli
us ꝙ illa ætas iuuenilis eſt magis idonea ad hæc utenda.i.ad utendum his uel ut utaur his prædictis.ubi utenda gerun
diuũ eſt nomẽ:quidẽ.i.certe deputẽ.i.ualde putẽ me eſſe dignũ.quouis.i.quolibet malo.i.qualibet afflictione ſi faciã
id quod dixi.ſ.ſi patiar ut tot ſerui ,p me ſint ſolliciti ꝙ tot ancillæ me ueſtiãt ꝙ tãtos ſumptus faciam:quæ omnia p̃/
dicta dixerat indignatiue intelligens ſe non eſſe facturum.Nam uſq; ideſt aſſidue:dum.i.quoſq; uel quãdiu ille filius.
incolet.i.exercebit uel ducet uel aget aut frequentabit illam uitam.inopem.i.miſerã.carens patria.i.exula patria.,ppter
meas iniurias.i.cõtumelias interea.i.tamdiu dabo illi uſq;.i.aſſidue.ſuppliciũ.i.pœnas de me.laborans.i.laborando q̃/
rens ideſt acqrendo cum labore.parcens.i.coartans & cõſtringens ſolitũ uictum & tanquã parcus fortunis parcendo
& eas reſeruando.ſeruiẽs.i.ſeruiendo illi conquirendo & conduplicando undiq; illi diuitias.more boni ſerui.Dare ali/
cui de ſe ſupplicium ſignificat punire ſeipſum illius uice.hæc ſunt illa quæ ſenex faciẽda ſibi decreuerat: nunc oſtendit
ad rem uerba acceſſiſſe ſeu eſſe collata inquiens.facio ita ut deliberaui proſus.i.omnino nihil relinquo in ædibus ideſt
domi meæ.nec uas.ſ.relinquo nec ueſtimentũ corraſi.i. undiq; coadunans & colligens uendidi oĩa.ſ.ancillas ſeruos
niſi.i.præter eos qui facile exercerent.i.bene collocarẽt & demererent̃ ſuũ ſũptũ.i.p̃ter eos qui ut uulgo dici ſolet.bene
implerent id qd' cõſtarent ſuo ſumptu.in oꝑe ruſtico faciundo.i.in meditando in agro ſiue in fodiendo ſiue in arãdo
ſiue in aliis id genus.Cum dicere uolumus aliquem nil omnino tam parum reliquiſſe ex rebus ſuis qd' nõ alienauerit
recte dicemus omnia corraſit:quaſi etiam raſerit parietes & cætera ſi ex illis radendis aliqd cõmodi potuerit conſequi.
Interdum corradere(ut ait Do.) ſignificat difficulter comparare.Teren.in adel.Minas decẽ corradet alicunde.i.diffi/
culter cõparabit. Abradere autẽ ſignificat per uim auferre.produxi.i.expoſui uænales ſeu ,ppoſui.nã ,pducere ſignifi/
cat foras ducere.Inde ,pductores dicunt̃ qui uirgines abducunt & eas ad queſtũ exponunt.ac uendidi omnes ſeruos.ſ.
meos.illico.i.protinus.inſcripſi.i.proſcripſi.uænales ædes apponẽs inſcriptionem ad fores talem.Hæc domus eſt uæ/
nalis.uel alia id genus.inſcripſi ergo ædes.mercede.i.p̃cio.coegi.i.cõgeſſi coadunaui.quaſi.i.prope quindecim talẽta.
Talẽtum athenienſe paruum cõſtat ex.lx.minis ſiue libris.Talentum uero magnum cõſtat ex octogintatribus & qua/
tuor unciis.Eſt etiam talentum euboicum qd' attico talento paulo minus eſt.Mercatus ſum.i.emi hunc agrum. hic.i.
in hoc agro.exerceo.i.fatigo me.O Chreme.decreui ideſt conſtitui me facere minus iniuriæ meo gnato. tantiſper.i.
tandiu.dum.i.quandiu.fiam.i.efficiar:miſer.i.afflictus.Decernere proprie eſt de rebus magnis certam proferre ſenten/
tiam.nec.i.& decreui non eſſe fas.i.non licere me frui hic ulla uoluptate.i.aliquã capere uoluptatẽ.niſi ideſt p̃ter quã.
ubi ideſt poſtquam uel quãdo ille.ſ.filius meus.particeps:ideſt hæres meus quaſi nunc partem capiẽs bonoꝝ meoꝝ.
uel etiam particeps.i.cui debeam credere oĩa mea cõſilia ,redierit.i.reuerſus fuerit.ut ſaluus.i.incolumis.Chr.Puto eſſe
leni ingenio.i.te eſſe natura miti & benigna ac indulgenti.in liberos.i.erga filiũ.nam ut Gelius ait liberos dixerũt aucto
res numero multitudinis de uno tñ filio:quin qd' longe eſt mirabilius de unica filia:& puto illum filium eſſe obſe/
quẽtem.i.officioſum morigeꝝ obſequioſum ſi quis tractaret.i.foueret eum recte ac cõmode.i.opportune tempeſtiue.
Verum.i.ſed neq; tu noueras ideſt cognoſcebas.ſatis illũ ideſt mores ei⁹.neq; ille ſatis nouerat ideſt cognoſcebat te.i.tu/
os mores hoc.ſ.ut mores ignorent̃ fit.i.efficitur uel contigit ibi.i.tunc.ubi.i.quãdo.non uiuit̃.i.uita non agitur recte
ut decet.tu nunq̃ oſtendiſti quantipenderes.i.quanti æſtimares aut quantifaceres illum filium.Tractũ aũt ab antiqs
qui ante pecuniam ſignatã æs & argentum pendebant.i. ponderabãt.Inde pendere pœnas dicimus.i.dare ſeu luere
pœnas.Nã antiquoꝝ pœnæ erant pecuniariæ.Inde pendere dicimus æſtimare ſiue liceri.Inde nihilipẽdere.i.nihiliſa/
cere.Inde paruipẽdere floccipẽdere magnipẽdere.nec ille filius auſus ẽ credere.i. cõmittere & impartire tibi ſecreta ſup.
ſua ſeu cõſilia quæ æquũ eſt.i.iuſtum eſt filios ſupple credere.i.cõmittere patri ut nihil molianẽ parentibus incõſultis:
Quod ſi factum eſſet uidelicet ut & tu illi oſtendiſſes quãti eum faceres:& ille ſua tibi conſilia credidiſſet:nunq̃ hæc eue
niſſent tibi.ſ.ut tu ita doleres & filii.præſentia priuatus eſſes.Menede.res eſt ita.i. eo mõ quo dicis res ſe habet.fateor.i.
,pfiteor ita eſſe.peccatũ meum eſt maximũ.i.grauiſſimũ erraui.Chr.O Menedeme.at porro.i.ſed certe.recte ſpero.i.bo/
na eſt mihi ſpes ſeu recta ſpe ſum:& confido.i.credo illum filium affuturum eſſe.i.ꝙ aderit hic.,ppediem.i.breui.cum
ſcilicet iam ,ppe eſt dies.Mene.utinam dii ſaxint pro faciant.Chr.facient.i.efficient ut tu redhibeas filium:nũc ſi cõmo/
dum eſt.i.ſi tibi eſt opportunũ & tempeſtiuum & nõ moleſtũ.uolo ꝙ ſupple ſis hodie apud me:quia ſupple diony/

Aſſidere
accurreꝛ
Soccus
Pedithe
ca.
Appara
re & præ
parare
Virg.
Deputa/
re
Vſq;
Parcus.
Dare ali/
cui de ſe
ſuppli/
cium
Corrade
re.
Abrade/
re
Produce
re produ
ctores
Talentũ
Quanti/
pendere
Pendere
Pœnas
prope/
diem

Iuuena.

ſia ſunt hic.ideſt in hoc anno:hoc eſt nunc ſunt bacchanalia ſiue orgia quæ ſunt bacchi ſacra ſeu feſta:q bacchus una ſuarum appellationũ dr̃ Dionyſius. Eius aũt ſacra a plæriſq; græciæ urbibus triẽnio quoq; celebrabant. Me.nõ poſſum.ſ.eſſe cõuiua apud te. Chr.cur non potes eſſe apud me.q̃ſo.i.obſecro.tãdẽ.i.uno uerbo qđ tãtã uim hr̃e apud te uelim q̃tãm ſi diu te rogaſſem:& illud foret ultimũ hoc eſt qđ poſtulat. Chr.pce aliquãtulũ tibi.i.aliquantulũ tuos remitte ſeu interſeca labores.ac interrũpe.i.filius abſ̃s uult te facere hoc.i.ut parcas tibi. Me.nõ cõuenit.i.nõ eſt cõueniẽs nũc meipm fugere laborẽ.q.ſ.ego ĩpulerim.i.ĩpegeri & ĩtruſerim illũ filiũ ad laborẽ ſumendũ. Chr.ſiccine.i.utrũ talis eſt ſñia & opinio tua. Me.ſic eſt ſup.ſñia mea. Chr.bñ uale.i.mane bñ ualẽs & ſanus. Me.&.i.ẽt tu chremes bñ uale.i.bñ ualẽs abi. Chr.excuſſit mihi lachrymas.i.lachrymari me fecit.i.lachrymas in finib⁹ oculorũ meorũ oboriri fecit q̃ ex oculis manarũt ac ſi forẽt excuſſæ. Nã excutere ſignificat cõmouẽdo aliqd deiicere.ut excute te de puluere.i.te mouendo

Excutere

uehemẽter deiice a te puluerẽ:& me miſeret eius menedemi.i.eius miſericordia teneor. Sed ut.i.q̃diu tempus diei ẽ me oportet monere.i.admonere certiorẽ facere hũc uicinũ phaniã noĩe ut ueniat ad cœnã.ibo ut uiſam.i.uideã hic aliãs cã ad uidendum ſi eſt domi. Deinde ut ſciuit eum iam eſſe domi ſuæ ſubdit.nil.i.nõ fuit opus monitore.i.uocatore ad cœnam.aiunt hoĩes.ſ.i.dicũt eũ pſto eſſe.i.adeſſe prõptũ ſeu paratũ eẽ & cõparere iãdudũ.i.ex aliquanto ante tpe.ego met moror.i.in mora detineo.conuiuas.i.eos qui ad conuiuiũ mecũ uenerunt:cũ enim eos deberẽ expectare:me expectant. Ibo hinc.i.ex hoc loco.intro.in domũ meam. Sed qd ideſt cur fores crepuerunt.i.patefactæ ſũt & apertæ.q̃nã.i.

Conceſſero

qs egredit.i.exit hic a me.i.a domo mea. Eſt enim qđ uulgo & inepte dici ſolet:qs exit de penes mecũ dicẽdũ ſit.q̃nã a me exit aut effluit.quẽadmodũ prius diximus eamus ad me.p eo qđ barbare dici cõſueuit.eamus penes me.cõceſſero: ideſt concedam coniunctiuum pro indicatiuo:hoc eſt me conferam:uel intrabo huc:ideſt in domum meam.

A Scen.

Quanq̃ &c. Quia textus hẽt mercatus es:quã lectionẽ etiam argumentũ comprobat. Vendiderat enim Menedemus oĩa quæ uoluptati eſſe poſſent atq; agrum in quo ſe cruciaret emerat. In quẽ nunc a chremete cõuenit. Ordo talis eſt. Quanq̃ hæc notitia eſt inter nos admodũ.i.ualde nuper.i.notitia:& ut Plau.diceret nupera & notitia in quã hæc eſt adeo.i.pciſe inde.i.ex ea re.q.i.quia mercatus es.i.tu menedeme emiſti hic.i.iuxta me & in pro-

Plautus. Nupera

ximo ad fundum meum. Nec ſane.i.certe fere quicq̃ rei fuit amplius ut.ſ.tui notitiam haberẽ tñ uel tua uirtus q uirum bonum te pſpicio uel tua uicinitas.q te uicinum effectũ uideo facit me ut ego audacter & familiariter te moneã eo præcipue q.i.quia.uidere.i.uideris mihi facere præter tuam ætatem. Illud aũt per parẽtheſim inſertum ſic cõſtrues. Vel uicinitas in quã tua:qđ uidelicet eſſe uicinum uel uicinitate ego puto eſſe in propinqua parte amiciciæ. Quia plus amiciciæ uicinis bonis:ac neceſſariis & affinibus remotis debemus.

A q

Quanq̃. Primus actus eſt de coniunctione ſenũ.ſ.Chremetis & menedemi:& iterũ de coniunctione & familiaritate iuuenum.ſ.Clitiphonis:& Cliniæ. Quũ.n.quintus actus & exitus comediæ ad hoc tendat:ut Antiphila det Cliniæ poſtq̃ fuerit cognita eſſe filia chremetis neceſſariũ erat ut aliq̃ familiaritas iter ſenes pri⁹ ſeruaret:ut qñ illa filia Chremetis cognoſceret Chremes adiuuãdũ Menedemũ elaborãs Cliniæ filiã ſuã nõ negaret. Cõcordia iterũ iuuenũ ualdè fuit neceſſaria. Niſi.i.Clinia Clitiphonẽ familiare hr̃et nunq̃ ad eũ diuerteret:& ſic Antiphila nõ adduceret: nec abducta recognoſceret. Propter quod qntus actus ptet. Inducit ergo Chremes ſenex in hac ſcœna cõpatiens Menedemo ppter abſentiam filii ſui ſe ultra modũ excruciantis:& occaſionẽ laboris exquirens:ut ea audita ad eũ iuuãdũ ſe pparet.& more ſenis eũ alloquit.ſ.de maturis reb⁹ nõ de leuibus ad modũ iuuenũ dicẽs ita. O Menedeme noua notitia nõ ſolet hoĩes facere ualde inuicẽ curioſos alterius aduerſitatib⁹:& tñ hæc notitia quæ iter nos eſt:q̃q̃ admodum eſt nup.i.ualde nouiter habita.& qa noua poſſet eſſe. Tñ qa aliq̃ cauſa maximi bñficii poſſet eos inter ſe obnoxios reddere oſtẽdit qa es leui cã orta eſt illa notitia.ſ.ex uicinitate tñ:& hoc eſt:& inter eſt notitia illa. Adeo.ſ.intãtũ q ex nulla alia cã.inde dico q es mercat⁹ hic in pxi.& bñ dixi adeo ex illa re tãtũ:qa ex nulla alia re:& hoc dicit. Et ſane non fuit quicquã res amplius:q̃ in illa uicinitas:q̃uis in quã hoc ſit qđ nõ ſolet eſſe in aliis hominibus. Tamẽ uel uirtus tua facit me.i.cogit me. Sapiẽns eñi eſt uirtutẽ ut in alio diligat:uel uicinitas ſaltẽ. Ea eñi apud antiquos pro magno ducebatur: qđ ipſe & notatũ dicit. Quod ego in pro.a.p.hoc.ſ.cogit ut moneam te audacter.ſi aliqd.eſt monẽdũ. Et ne hoc propter temeritatẽ uideret facere dicet & familiariter. De hoc.ſ.moneo q uidere.i.uideris facere.i.laborare pter ætatem tuã quã ſis ſenex. Et qa ſenex poſſet eſſe:& tñ coactus ex neceſſitate inopiæ addit. Et præterq̃ q adhortat te tua res:quia diues es:q̃ adiectio eſt ſyllabica. Et uere facis præter ætatẽ. Nam proh deum &c. Natus es.ſ.habens an.ſe.aut plus eo pbat quia facit pter rem ſuam:quia nemo habet meliorem agrũ:ideſt fertiliorem &c.& ſeruos q̃plures:& tñ pinde qa habes ſeruos multos fungeris officia ſeruorũ:quæ cauſa cõtraria q ppterea laboret:qa multos habet. Ita dico fungeris attente: quaſi nemo.i.nullus ſeruus ſiet tibi. Fungor apud antiquos cõſtruebat actõ. Hoc nõ:qa ille poſſet pmittere hãc occaſionẽ laboris.ſ.qa eum delectat. Vt multi qui ex labore delectari ſolent remouet illam cãm ita hoc nõ uo.&c. At dices. Ponit iterũ aliã cãm:qui ſe ille forſitan permuniret.ſ.quod ideo appono manus.qa ſerui non ſufficiunt operi:quã poſtea deſtruit:& hoc eſt. At enim ideſt certe dices. Pœnitet me.i.doleo.quãtũ.i.q̃ pauxillũ hic operis fiat:& ideo laboro. Quod hoc dices mihi. Sed ego ex oppoſito dicam qa illud qđ tuæ operæ.i.tui ſtudii cõſumis in opere faciundo:& in laborando. Si ſummas.i.cõſummas. In illis ſeruis exercendis:& exhortandis plus agas.i.pficias Chreme. Deſcribitur menedemus durus:& nolens flecti. Tantum o tu eſt ab re.i.de tua re &c.ſ.ea quæ ni.&c. Homo pbat a toto quia non ſunt aliena. Homo ſum.i.humanus & ideo nihil humani &c. Propterea puta ne uel monere hoc ſi aliquid eſt ibi corrigendum:uel percũctari quare hoc facias. Si nihil eſt corrigendum:quia rectum eſt ut ego hoc modo faciam non eſt.ſ. rectum ut uelim te detinere. An aufert ei qa nõ eſt uſus. He heu. Poſtq̃ ei peccatum reduxit ad memoriam flectit Mene.& dolet. Ne retice.ne uerere. Diuerſæ perſuaſiones ſunt ut durum a dura excutiat ſñia. Aut conſolando ſi ſit irrecuperabile. Aut conſilio ſi reſtaurari poſſit. Aut re:ideſt pecunia mea.hac quidem cauſa.ſ.ut uiueret. Attamen q̃uis ſit opus laborare. Quam tu rem agis.i.non uis deponere. Sine me laborare: ne dem tempus uaccum laboris: Non æquum

facis:q

ſacis q̄ auſert Raſtros. Sic eſt meritú ut graues ſint raſtri ironice. In de maius peccatú: q̄ eú ſugaui adoleſcétulum quare moderatius tractandus eſſet. Qui ita iſtud. i. per quid amiſiſti. Hoc clam. i. ſaciebat. non humaniter: ſed ui tractare cœpi dicendo ei. hem tibi ne &c. Tantiſper. i. tm̄mō. Sed ſi id non facis qd' eſt dignú te. Ego inueniam. qd' eſt dignú me ſacere in te. ſ. priuabo te ab hæreditate. Poſtremo chreme adeo. i. ad id rediit res de filio meo. poſtq̄ ita cauſatus ſum. Quid ais. q. d. cur non detinebas. Ambo eſtis accu. Sed ille minus: & hoc eſt. etſi. i. quáuis ícœpiú illud qd' iuit filius in militiam. Tñ quáuis in hoc quoq; ſit accuſandus animi eſt &c. Mea cauſa ſolius. i. cá mei ſolius: qa mea ītrinſecus genitiue ſignificat. Sed natú unicum: qd' ſupponis parentheſis eſt. quē pariter &c. ideo repetit. eú ego &c. Si id faciá. i. ſi ſine illo utar his bonis. ſed id nō faciá. Ná &c. ita illa quæ dixi deliberaui apud me: & ita ſicut deliberaui prorſus facio: quia nihil &c. Exercent ſuú ſumptú: & exercendo acqrunt ſuú ſumptú. inſcripſi mercede. i. cōduxi: & ita faciendo coegi: q̄ſi ad talenta qndecim. Tantiſp minus & táto minus iniuriæ. Et decreui nō eſſe ſas me frui hic illa uoluptate niſi &c. hoc tibi ſit niſi non uere. uiuſ. i. aperte: ſed ſimulatorie ſicuti tu nō oſtēdebas te eſſe leuē in filium. & ſicuti ille qui non oſtēdebat ſe obedientē in patrē. At porro hucuſq; male contingit: at in futuro ſpero illud quod recte eſt. i. pſpere tibi. ſ. confido illum. ppediem. i. ad pſens es &c. Dionyſia ſunt feſta bacchi: qui colit in nyſa. nō meipm. i. laborē fuge: lachrymas ideo inducitur chremes ſolú loquēs: ut ex uerbis eius uerá eú habuiſſe de menedemo compaſſionem ſiamus. quare fidelius. i. adiuuabit ſi poterit. Ibo ut uiſam occaſionem diſcedendi habet ad domum. ut cliniam ibi reperiat.

NA Clitipho. Chremes. Clinia.

Nihil adhuc ē: quod uereare clinia. haud q̄q̄
Etiam ceſſant: & illam ſimul cum nuncio
Tibi hic ego affuturam eſſe ſcio hodie. proin tu
Solicitudinē iſtā falſam quæ te excruciat: omittas.
Chr. qui cú loqtur filius? Clit. pr̄ adeſt quē uolui:
Adibo: pater opportune aduenis? Chr. quid eſt?
Clit. húc menedemú noſtin nr̄m uicinú? Chr. pbe.
Clit. huic filium ſcis eſſe? Chr. audiui in aſia eſſe.
Clit. non eſt pater: apud nos eſt. Chr. quid ais?
Clit. aduenientem: e naui egrediētem illico abduxi
Ad cœnam. nam mihi magna cú eo iam inde uſq; a
Pueritia ſemper fuit familiaritas. Chr. uoluptatem
Magná núcias: qd narrat? Clit. qd ille? ſe miſerú eē.
Chr. miſerum? quem minus credere eſt: q̄ uellem
Menedemú íuitatú: ut nobiſcú eēt hodie amplius:
Vt hanc lætitiam: nec opinanti primus obiicerem
Ei domi. atq; etiam núc tempus eſt. Clit. caue faxis:
Non opus eſt pater. Chr. quapropter? Clit. quia
Incertum eſt etiam quid de ſe faciat: modo uenit:
Timet omnia: patris iram. atq; aíum amicæ ſe erga
Vt ſit ſuæ. eam miſere amat: propter eá hæc turba
Atq; abitio uenit. Chr. ſcio. Clit. nunc ſeruulum
Ad eam in urbem miſit: & ego una noſtrum ſyrú.

Nihil adhuc eſt qd' uereare cli. Hic cliniæ qui ex aſia redierat ingēs de amica ſollicitudo exprimitur. accedit & ſodalis opitulator clitipho: q aduētum amici mira uoluptate pr̄i narrat. ℂ Nihil. a. q. u. cli. miſerat accerſitú átiphilá: deſcruciabat q̄ nō rediret. ℂ Haud q̄q̄. e. c. i. nōdum differunt aduentú. ℂ Sollicitudinē iſtá. bñ ſollicitudinē dixit. Nam ſollicitudo eſt q̄ īhæret mentibus. Sollicitatio q̄ ab alio fit. ℂ Quid eſt. nō eſt iterrogātis ſed admirātis. ℂ Audiui in aſia eſſe. recta eiuſcemodi eſt oro. per infinitú. Ná non latine dr̄ audiui q̄ in aſia eſt. ℂ Miſerum quē minus credere eſt. min⁹ hoc loco p nō ponit. Nō eſt ingt credendú cliniá eē miſeꝝ: hoc ad ſequētia reſpicit. ſ. qd reliquú eſt qn habeat: quæ qdem eē in hoīe dicút bona. ℂ Min⁹ credere eſt. p nō credēdum eſt: huiuſcemodi locutio parú latinis uſui eſt. ℂ Minus credere. Virg. Nec ſit mihi credere tantú. ℂ Inuitatú. quē inuitaui: aut núc iuitatú. ℂ Nec opināti. iſpatú eni gaudiú maius eē ſolet queádmodú & dolor acerbior: ſi nō opinanti obiicit. ℂ Caue faxis. nolebat chremes nunciare Menedemo rediiſſe filium: ſed clitipho phibuit: qd' cliniæ nōdú pr̄is uolútas eēt pſpecta. ℂ Incertú eſt. p incertus ē: de ſe faciat: p ſibi faciat. qn hēat. pro qd' non. ℂ Quæ qdē in hoīe dicunt bona. ſ. a uulgo. Cum tñ animi bona ſecúdum philoſophos appellāda ſint. Et hæc illud qd' ſupra dixit Chremes affirmat. ſ. cliniá nō eſſe miſerum. ℂ Perinde ſimilitudinē ſignificat. ℂ Ille ne: chremes ſermonem quē cœperat repreſſit. ut exēplo cliniæ filius terreret. ℂ Ille ne: hoc clara uoce pnúciādum. ℂ Sed reprimá me. hæc ſubmiſſa uoce protulit ne audiret filius. Húc. ſ. cliniá. Vt erat. q̄ bene tuet patrú partes: qui oīno a filiis tolerādi ſunt. ℂ Propter e. l. uult cauſam cliniæ uideri deteriorē: ut oſtēdat parētes filiis ob uitia eorum aſperiores eſſe. ℂ Nam quē. ſ. ſi parentem non ferret ſuum. tale eſt illud: cuius ſaluti conſulet: qui ſuam negligit. ℂ Erat æquum. ab æquo ſuſcepit paternam defenſionem. ℂ Durum id eni nō eſt: aliud obiectum refellit: & a ſtatu diffinitiuo cenſet patrē non eſſe appellandum durum: qui filios a uitiis ſua ſeueritate deterret. ℂ Scortari. eſt frequenter ſcorta ductitare. ℂ Conſequi. c. nam cuius animus in re mala ſemel corruptus eſt: in dies fit peior. ℂ Cœnæ quid nobis. minus dixit quaſi dixiſſet quæ cœna. ſic illud. Quicquid. h. hominis eſt. Aliter exprimitur quaſi diceremus quis hic homo eſt.

CAL. Scortari

GVL. A

Nihil adhuc &c. Hic cliniæ qui ex aſia redierat ingẽs de amica ſollicitudo exprimit. Accedit & ſodalis opitulator clitipho: qui aduẽtum amici mira uoluptate pr̃i narrat. Miſerat ãt clinia accerſitũ antiphilam diſcrutiabaturq; ꝙ nõ rediret cui ſic ingt Clitipho. Clit. O clinia nihil eſt adhuc qđ .i. pp qđ uereare .i. timeas nõ uenturã antiphilã hoc eſt nõdum habes timendi materiã ſeu occaſionẽ qđ ſic dici nõ ſatis culte ſolet. nihil eſt adhuc de quo tu debeas timere. ẽt haud quãq̃ .i. nequaq̃. ceſſant .i. differunt aduentũ & tardãt: & qđ dici ſolet nõ morant̃ adhuc ſeu nõ morã faciunt & ſcio illã antiphilã hodie affuturã tibi hic ſimul .i. una cum nũcio qui iuit eã accerſitũ. Proin .i. proinde hoc eſt iõ. mittas .i. dimittas. iſtam .i. tuã ſollicitudinẽ: falſam .i. ſine cã exiſtẽtem. quæ ſollicitudo excruciat .i. affligit te. Chr. qui cum .i. cum quo filius meus .ſ. clitipho loquit̃. Clit. Pr̃ adeſt .i. ꝑpe eſt uel aduenit quẽ patrẽ uolui adeſſe ſup. uel quẽ uolui .i. optaui & deſideraui. ut qs me uult .i. qs me petit. adibo .i. ibo ad eũ: ut decet filium pr̃em adire. O pr̃ tu aduenis .i. accedis. opportune .i. tẽpeſtiue auſpicato: bonis auibus expectate uenis. Chr. Quid illud eſt pp quod opportune aduenio. Clit. noſtin .i. noſti ne hũc menedemum nr̃m uicinum. Chr. ꝓbe .i. bñ ſeu recte noui eum. Cli. ſcis filium eẽ huic .i. eũ hr̃e filiũ. Chr. audiui .i. accepi eũ eſſe ĩ aſia. quod dici nõ multum latine ſolet. audiui ꝙ eſt in aſia. Clit. O pr̃ nõ eſt in aſia: ſed eſt apud nos recte: & nõ eſt

Apud & penes

penes nos. nam penes nos eſt qcqd a nobis poſſidet̃ & in nr̃a ꝑtãte eſt. Vt penes principem ſalus noſtra eſt .i. in eius ꝑtãte. Chre. Quid ais. Interrogat id qđ audiuit admirabundus neq; facile credens. Clit. ego abduxi .i. deduxi. ilico .i. cõtinuo ad cœnã illũ aduenientem .i. accedentẽ & applicãtem ſeu appellentẽ. egrediẽtem .i. exeuntẽ e naui qua redibat ex aſia .i. cũ applicaret & e naui egrederet̃: ſtatim abduxi eũ ad cœnã. nã familiaritas fuit mihi ſemp cum eo iam inde uſq; .i. aſſidue. a pueritia .i. a tpe pueritiæ .i. iam ex eo tpe cũ ambo eſſem⁹ pue-

Voluptas Cicero

ri. Chr. nũcias .i. narras. magnã uoluptatẽ .i. magnã lætitiã. Vt Ci. in epi. Voluptatẽ habui nimiã. qd narrat .i. quid noui refert aut qd dicit? Clit. petis ſup. qd ille narret narrat ſup. ſe eſſe miſeꝝ .i. infœlicẽ. Chre. narrat ſe eẽ miſeꝝ? quẽ .i. q̃lem .ſ. miſeꝝ eſſe minus eſt credere .i. nõ

Chr. quid reliqui eſt quin habeat quæ quidem
In homine dicunt̃ bona? parẽtes? patriã incolumẽ:
Amicos: genus: cognatos: diuitias: atq; hæc ꝓinde ſũt
Vt illius animus eſt qui ea poſſidet qui uti ſcit
Ei bona ſunt: illi qui non recte utit̃ mala. Clit. imo
Ille fuit ſenex importunus ſemper: & nunc nihil
Magis uereor: q̃ nequid in illum iratus plus ſatis
Faxit pr̃. Chr. ille ne? ſed reprimã me: nã in metu eẽ
Hũc illi ẽ utile. Cli. qd. tute tecũ? chr. dicã utut erat pr̃
Mãſũ tñ̃ opportuit: fortaſſe aliq̃to iniqor erat ꝓpter
Eius libidinẽ: pateret̃. nam quẽ ferret ſi parẽtẽ non
Ferret ſuũ? hũccine erat æquũ ex illius more: an illũ
Ex huius uiuere? & qđ illũ inſimulat durum: id nõ
Eſt nã parẽtũ iniuriæ huiuſmodi ſum ferme: paulo
Quid ẽ hõ tolerabilis. ſcortari crebro ñ uult: crebro
Conuiuari: & præbet exigue ſũptũ: atq; hæc ſunt
Tamen ad uirtutẽ oĩa. uerũ ubi animus ſemel ſeſe
Cupiditate deuixit mala: neceſſe eſt clitipho cõſilia
Cõſequi cõſimilia. hoc ſcitũ eſt piculũ ex aliis facer̃
Tibi qđ ex uſu ſiet? Cli. ita credo. Chr. ego ibo hinc
Intro: ut uideã cœnæ qd nobis ſiet. tu ut tempus ẽ
Diei: uide ſis: ne quo hinc longius abeas.

licet credere. ſicut cernere eſt .i. cernere licet. q.d. nõ eſt credẽdum eũ eẽ miſeꝝ. q̃ .i. quantũ uellẽ .i. optarẽ menedemum.

Obiicere

patrẽ eius eẽ inuitatũ .i. uocatũ ad cœnã ut eſſet nobiſcũ hodie amplius .i. ultra uellẽ eſſe inuitatũ. ut obiicerẽ .i. offerrem domi primus .i. ante cæteros hãc lætitiam ei pr̃i. nec .i. nec etiã opinanti .i. ſuſpicanti: quaſi ꝑter ſpem ei accidat quo maius gaudiũ eẽ ſolet. atq; etiã nũc ips eſt .i. adhuc ſatis matuꝝ eſt eũ inuitare: & iõ mittẽdus eſt q eũ accerſat. Clit. o pr̃ ca-

Faxis

ue faxis .i. uide ne facias: & ita habemus faxim faxis faxit & faxint: ut uidere facile eſt pro faciam cias ciat faciãt. nõ ẽ op⁹ .i.

Vt pro ꝙ non

nõ eſt neceſſe: ut inuitet̃. Chr. Quapropter .i. cur nõ eſt opus. Clit. qa etiã incertũ eſt qd clinia faciat .i. intẽdat facere de ſe. q.d. neſcit quã uiã uult ipſe tenere. mõ .i. pauloante adhuc uenit .i. appulit ex aſia. timet oĩa: uidelicet timet irã patris ſui: atq; timet aium amicæ ſuæ. ut .i. ꝙ nõ (ut aliqñ prius dixim⁹ ex Do. ſnia) aius amicæ .ſ. nõ ſit erga ſe .i. timet ne amica eũ poſterg. uerit: ac ne ex eis aio effluxerit. amat eã amicã miſere .i. ꝑdite uehemẽter & in ſuã miſeriã. Hæc turba .i. hæc tur-

Abitio

batio & diſcordia inter eũ & patrẽ. & hæc abitio .i. diſceſſio ſeu ꝓfectio euenit. pp eam amicã. Dr̃ aũt abitio ab abeo is: abitũ abitu. u. uerſa in io. fit abitio nis .i. diſceſſio. nam abire ſignificat diſcedere. Chre. ſcio pp eã eũ diſceſſiſſe a pr̃e moleſtatũ ſæpe. Clit. nũc miſit ſeruulũ in urbẽ ad eã antiphilã accerſendã: & ego miſi una. ſimul nr̃m ſyrum ſeruũ .ſ. Chr. Quid reliq eſt .i. qd reſtat: quid relinquit̃: quid ſupeſt: quid deeſt ſeu abeſt. quin .i. ꝙ non hẽat ea. q̃ qdẽ .i. certe dicũtur .i. cenſent̃ a uulgo eſſe bona in hoĩe: cũ tñ̃ philoſophi tm̃ animi bona cẽſeant appellanda. habet ergo ea q̃ dicunt̃ bona .ſ. habet parẽtes pr̃em & matr: em haber patriã incolumẽ .i. ſaluã & nõ armis quaſſatã. hẽt amicos quos ſibi conciliauit: hẽt genus .i. natales bonæ cõditionis & ſortis: ſeu ꝓſapiã mediocrẽ. hẽt cognatos .i. ꝓpinquos de cognatione ſua. hẽt diuitias .i. opes. atq; hæc oĩa quæ nec de ſe ſunt bona neq; mala. ꝓinde .i. ita. ſeu eiuſmodi ſunt. ut .i. q̃lis: ſeu cuiuſmodi aius illius hoĩs eſt qui poſſidet ea quæ dicunt̃ bona a uulgo. Sunt in quã bona ei q ſcit recte .i. ut decet uti illis bonis. & ſunt mala ei q nõ utit̃ recte illis q̃ dicunt̃ a uulgo bona. Clit. Immo .i. ſed ille ſenex .ſ. menedemus fuit ſemp ĩportunus .i. acerb⁹ moleſtus infeſt⁹: & qđ dici ſolet. male gratioſus q̃ſi nõ opportunus. & nũc nihil magis uereor. q̃ neqd .i. q̃ ꝙ aliquid (nam hic ne ſignificat tm̃) ꝙ ipſe pr̃. niſi mauis pr̃ eẽ uocatiui caſus referriq; ad chremetẽ. ¶ Nil magis inquã ue-

Plus ſatis

reor. q̃ ne .i. ꝙ ille ſenex menedemus iratus. plus ſatis .i. plus æquo: ſeu plus q̃ decet. faxit .i. faciat aliqd in illũ cliniã. Chr. ille ne .i. dicis te timere ꝙ ille ſenex ſup. faciat aliqd in illũ. Deinde chre. ſe repreſſit ꝑ apoſiopeſim ne cõfirmaret cliniam: uidens bonũ eẽ ut in timore foueat̃. ſed reprimã .i. cohibebo me neq; oſtẽdam ultra eius pr̃is teneritudinẽ in eũ. nã utile eſt illi .ſ. menedemo hũc filiũ ſuũ eẽ .i. ꝑmanere in metu. Clit. qa dixerat chremes reprimã me interrogat filius. quid tute .i. tumet

te.i.tumet uoluis ſup.aut cogitas.tecũ.i.apud te.Chre.dicã utut.i.utcũq; ſiue q̃litercũq; erat.i.q̃litercũq; res ſe habebat. tñ oportuit manſum.i.manere.i.oportebat filiũ manere. Vt curabo adductũ tuũ pãphilum ꝑ adducere:ut prius uiſum eſt.fortaſſe.i.eſt poſſibile ꝙ pr̃ erat aliquãto iniquior.i.ſeuerior & acerbior æquo ꝑ libidinem.i.ꝓpter laſciuiam eius filii:aut ꝓpter inordinatã & temere ſuſceptã uolũtatẽ eius pateref.i.pati debebat uel debuiſſet:ut faceres ſæpe pro facere debuiſſes:niſi mauis ad patrem referri.q.d.Debebat pr̃ eius pati libidinẽ:ſed ſupior ſnia melior ꝓpter id qđ ſequitur. Nam quem hoiem ferret.i.toleraret.ſi nõ ferret.i.patereſ pr̃em ſuũ. Tale & illud eſt in aliquo. Cuius ſaluti conſulet qui ſuam negligit. Hunccine.i.utrũ hunc filiũ æquũ erat.i.dicebat uiuere ex more.i.ex arbitrio illius.ſ.pr̃is.an erat æquum illum.ſ.pr̃em uiuere ex more huius.ſ.filii.& id nõ eſt durũ.i.aſperũ ſeu acerbũ aut toleratu difficile.ſ.qđ inſimulat eũ.i. incuſat more eius.Nã inſimulare ſignat accuſare ſeu incuſare.hoc eſt mores malos rephendere.ut inſimulo illũ ſuperbiæ.i.incuſo.Nã iniuriæ parentũ ferme ſunt unius modi.i.unius rõnis ſeu ſimilis.hõ ille parens.ſ.q eſt paulo.i.paululum tolerabilis.i.dignus qui toleret(nam tolerabilis paſſiue capi debet)non uult filium ſuum ſup.ſcortari crebro.i.ſæpe ſeu frequẽter ſcorta ductitare.Scortari.n.ut Varro inquit eſt ſæpius meretriculam ducere:quæ meretrix a pelle ſcortũ appellatur:ꝙ ut pellicula ſubigat.Scortes.n.pelles ſunt arietinæ & ſcortea:ut Feſ.inquit:& ſimiliter Var.appellantur oĩa ex pellibus facta ſeu coriis.nõ uult inq̃ parens tolerabilis filiũ conuiuari crebro.i.frequenter ſuæ meretrici celebrare cõuiuium.Nã cõuiuor aris deponẽs uerbũ aut ſignificat celebrare cõuiuiũ aut ad cõuiuiũ inuitare:aut ẽt frequentare conuiuia.Nonius etiã dicit inueniri cõuiuo pro cõuiuor pro eo qđ eſt ad cõuiuiũ inuito.Pompo.in munda.Si calendis cõuiuant idibus cœnant foris.Ipſe hõ tolerabilis inq̃ ꝑbet exigue.i.parce ſumptũ.i.impẽdia quæ fiunt in celebrandis cõuiuiis & meretricibus fouendis.atq; hæc oĩa quæ facit pr̃ ſunt.tum.i.tunc ad uirtutem acqrendã & ad omittendas tales imũdicias.uerũ.i.ſed.ubi id poſtq̃ aius ſemel deuinxit.i.irretiuit:illigauit inexuit ſe cupiditate aut libidinis:aut honoris:aut opũ.O clitipho fili mi neceſſe eſt cõſeq.i.cõſiderare ſimilia conſilia.i.ſimilia ꝓpoſita ſeu ſimilia ſuſcepta: qđ dicũt inepte aliq interp̃tari ſcitũ.hoc eſt ſcitũ.i.ſcite.& docte atq; prudẽter ſcm̃.& hic capiẽ paſſiue q̃uis ſcit⁹ hõ dicaẽ ſæpius q ſciens eſt.hoc ergo ſcitũ ẽ.ſ.facere piculũ.i.facere expientiã ſeu ſumere expimentũ:aut cõſiliũ ex aliis.nã piculũ interdũ uideẽ ꝑ cõſilio capi.Cice.ad trebatiũ Cornelio nihil audeo dicere cuius piculo tu ſtultus es.i.cõſilio.qđ.ſ.piculũ factum ex aliis ſit tibi ex uſu.i.ex utilitate.hoc eſt ſit tibi utile.Clit.credo.i.exiſtimo ita eẽ ut dicis ſup.Chre.ego ibo hinc intro.i.in domũ ut uideam quid cœnæ.minus dicit q̃ ſi dixiſſet quæ cœna ſit nobis:qđ dici ſolet inepte:pro uidendo qd hẽmus ad cœnandum tu fili.ut.i.q̃diu tp̃s diei eſt.uide.i.caue.ſis.i.ſi uis.ne quo.i.ut nõ in aliquem locum abeas.i.diſcedas.longius.i.nimis longe.hinc ex hoc loco quod dici ſolet uide ne elonges te nimis de hoc loco.

VT Lau.Val.ſentit atq; oẽs fatemur.appello & applico actiua uerba ſunt:quo circa non dices nauis appulit uel applicuit:ſed appulſa eſt.Ideoq; credo ſublatũ eẽ appoſitũ iis uerbis ut in hac ſcæna.aduenietẽ.i.accedẽtẽ & applicãtẽ ſeu appellentẽ ſubaudi ſe.uel nauẽ uel ex pone.aduenietẽ.i.applicitũ uel appulſum.Vel tutius qd ſit diſce.& pari mõ paulopoſt.i.cum applicaret:ſubaudi ſe.Similiter ibi.Mõ uenit.i.appulit ſubaudi ſe: uel dic appulſus aduenire eſt.Similiter illud Chr.Miſerũ:ẽ quẽ &c.quãuis rephẽſione dignũ nõ eſt(nõ.n.rephendere iſtitui)ſic quoq; intelligere potes.Miſerũ:ẽ inq̃s ſe narrat eſſe:ẽ quẽ minus eſt credere ſup.eſſe miſerũ q̃ eũ:ẽ qppe q talẽ hẽat parẽ:ẽ:ſed illud: ſubiicens ait q̃ uellẽ &c.& hoc mõ dictio quæ poniẽ interrogatiue.ſed priorem nõ damno.Item illud.Non eſt opus pſ.opus.i.utile & expediens:potius q̃ neceſſe expoſuero.Multa ſi quidem fieri recte pñt quæ neceſſaria nõ ſunt.Item illud:Et ꝙ inſimulat &c.ſic aſtrue.Et ꝙ clinia inſimulat.i.falſo culpat:illũ.i.pr̃em ſuũ.durũ.i.difficilem & nimis ſeuerum id non eſt ſup.ut dicit uel uerũ.Rõnem ſubiungit cuius ſenſus eſt:ſi oẽs parẽtes eiuſmodi ſunt falſo unum ſuum incuſat moroſitatis.Itẽ illud.Neceſſe eſt cõſilia cõſeq ſimilia plures intelligunt ſic.ubi aius deuinxit ſemel ſe mala cupiditate.Neceſſe eſt conſilia ſimilia.i.mala cõſeq.i.ſimul ſequi & naſci.qui ſenſus q̃drare uideẽ illi.Atq; hæc ſunt tum ad uirtutem oĩa.Itẽ & illud ut tp̃s diei eſt accipiũt multi ſic.ut tp̃s.i.ſm ꝙ tempus diei eſt:quia tardum & ueſpertinum.

NIhil:poſtq̃ oñdit chremetẽ eſſe amicũ Menedemi & talẽ qui libẽter iuuet ſi occaſio ueniat:Accedit ad concordiã:& cõiunctionẽ iuuenũ oñdendã.Et ſicut ſenes inducunẽ loq̃ntes de maturis rebus.ſi ſic iuuenes de iuuenilibus:ſicut de amoribus inuicem colloquẽtes.unde ait ſic Clitipho ad cliniã.O Clinia nihil adhuc eſt qđ uereare de amica.Miſerat.n.clinia dromonẽ ſeruum ſuum.& ſyrum ſeruum clitiphonis ꝑ Antiphila:quæ quia morabatur uidebaẽ aliũ amatorẽ aſſumpſiſſe.haud q̃q̃ ẽt.i.adhuc ceſſant multũ.quid.i.induciẽ chremes loq̃ẽs cũ clitipho ne:ut ꝑ hoc ſciat cliniã aduenĩſſe:& habeat copiã adiuuãdi menedemũ.Iã inde.i.ab iſta die retro ſemper fuit uſq;.i.aſſidue a pueritia.Amplius eſſe inuitatũ.i.maiori impſſione q̃ ego feci.Atq; ẽt uerũ.i.adhuc tp̃s eſt quo poſſim eũ inuitare. Caue faxis.i.tu facias.quid de ſe faciat.Turba.i.turbatio.Abitio.i.diſceſſio.Seruulum.i.dromonem.quid narrat clinia pœnitet eum abiiſſe:hic induciẽ ſenex corrigens filiũ ſuũ latenter per exẽplũ cliniæ:ut per hoc oſtendaẽ ſenex ſe ignoraſſe amorẽ filii:quod multum ualet ad cõſequẽtia.Si.n.cognoſceret filiũ ſuũ amare nõ ueniret bacchis: nec antiphila in camera ad matrẽ duceref.& ſic nõ dareẽ locus cognoſcendi eam.Miſerũ.uult oſtendere ꝙ clinia nõ eſſet miſer ſi recte ſciret ubi bonis ſuis:& ita quaſi ꝑ exemplũ alterius intendit corrigere filiũ ſuũ quẽ eſt minus credere miſerũ ſi ſciret uti genus uocũ ſupiorem lineã genealogiæ.ut auos:attauos:ꝓauos:cognatos:collaterales:in genere ut ſunt fratres & cõſanguinei.Atqui hæc.iſta oĩa bona ſunt:ſed tñ nõ ſunt bona male utẽti:& hoc eſt.Atq hæc perinde.i.taliter ſunt.ut eſt aius illius.q.p.e.& uere ut aius.qa qui uti ſcit recte ea ſunt bona.uti ea:eſt antiqua conſtructio.In o.ipſa excuſatio ſignificat maximã amicitiã inter iuuenes.q.d.pcipio ꝙ huic imponis culpã:imo pr̃i eſt.i.iponẽda eſt.ille ne faciet.q.d. non faciet:ſed reprimã me.Nã hunc.ſ.cliniã eſſe in metu.eſt illi.i.filio meo utile:ut ſimiliter timeat pr̃em:hoc dicit ſecũ ut erat.ſ.pr̃ ſuus.mãſum.i.mãere.o.præter libi.i.uoluptatẽ eius:nã uere ſcio.quia nõ erat durus reuera.nam per me:& per alios pr̃es hoc ſcio:& hoc eſt.Nam iniuriæ parentũ oẽs ſunt unius modi:iniurias uocum quantũ ad filius iſtius.ſ. modi ſunt.hoiem.ſ.filiũ.q fili⁹ eſt paulo eſt tolerabilis qđ ſtulte agit qđ nõ põt tolerari a pr̃ibus illũ noluit ſcortari cre/

Mãſum. Adductum. Inſimulari. Scortũ. Scortes. Scorta. Conuiuari. põponi⁹ Deuiceſ Cõſequi Scitus. Periculũ Cicero. Viſus. Scis pro ſi uis. A Scen. Appellere & applicare. Opus ꝑ utili. A

bro.i.aſſidue:uerum.q.d.ſed mō ad nos redeam⁹.Aius ubi.i.poſtq̄ deuinxit ſeſe ſemel cupiditate alicuius ihoneſtatis. neceſſe eſt clitipho & te & alios ſeq cōſilia.i.utilia.cōſimilia.i.a cōſimilibus accepta nō q faciant:ſed q conſimiles fa/ciunt:ſed conſilium ſibi aſſumāt.per conſimiles.i.cōſiderādo malū euentū eoꝝ:& hoc ſcitum eſt.i.ſapientia eſt facere periculum.i.probamētum ex aliis.ſ.qualiter eis accidiſſet.Tempus eſt.d.ſ.q uides tēpus cœnæ iam idoneū.uide ſis & uideas ne quo &c.uide ſis.ſis eſt adiectio ſyllabica.

CAL. A Vā iniq.ſ.p.ſolus clitipho pmāſit qui de pr̃e cōquerit̃ ut mos eſt adoleſcētū:qui pr̃na pce pta moleſte ferunt.¶ Nunc quæ eſt.huic il/lud cōtrariū:ſed nunc ea me exqrere iniqui pr̃is eſt.Nā qđ an̄ hac fecit:nihil ad me attinet.Dū tp̄s ad eā rē tu/lit ſiui aium ut expleret ſuū.¶ Ex.ſ.l.libido ē quæque uoluptas temere ſuſcepta.Apud Sal.in cati.tn̄ in bonā partem capitur.Magiſq; indecoris armis & militarib⁹ equis:q̄ in ſcortis:& conuiuiis libidinē hēbāt.¶ Co/gnoſcendi & ignoſcēdi.ex affectu eoꝝ loquit̃:q cū ali/cui obnoxii ſint aliū hn̄t aium q̄ hērent ſi liberi eēnt. ¶ Per alium oſtendit ſuam ſentētiam ſuperius ſed re/primam.nam in metu eſſe hūc illi eſt utile.¶ Vbi adhi bit.quam petulans filius in parentem oſtēditur.cuius præcepta contēnit.¶ Ne aut ille.ne pro certe ponit̃. ¶ Da.m.a.a uerba ſunt amicæ:q̄ magis clitiphonem ſtimulant q̄ patris præcepta.¶ Satagit.gtō iungitur. ¶ Satagit.i.anxius eſt & curioſus ſuarū rerum.¶ Pu dice ductā.quod nos educare dicimus:antiqui educe/re dixerunt.¶ Procax inſtans in petēdo.Virg.pcacib⁹ auſtris.i.iprobis & iportune flantib⁹ dixit.¶ Procax: pcare poſcere eſt.uñ pcaces meretrices ab aſſidue po/ſcendo.& proci uxorē poſcētes in mr̃imoniū.¶ Reli gio.metus uel ſollicitudo.Teren.in andria.Dignus cū tua religione ac odio.ide dies religioſi iſames uel iſau/ſti dicti quos ex contraria cā pp hois diritatē relinquā.

Libido.

A Clitipho adoleſcens.

q Vā iniq ſunt pr̃es ī oēs adoleſcētes iudices:q
Aequū eē cēſēt nos iā a pueris illico naſci ſenes
Neq; illaꝝ affines eſſe reꝝ q̄s fert adoleſcētia:ex ſua
Libidīe moderāt̃ nūc q̄ ē:nō q̄ oli fuit:mihi ſi unq̄
Fili⁹ erit:ne ille facilime utet̃ pr̃e.nā cognoſcēdi &
Ignoſcēdi dabit̃ peccāti locus nō ut me⁹ q mihi p
Alium oſtendit ſuā ſniam:perii:is mihi ubi adbibit
Plus paulo ſua q̄ narrat facinora:nūc ait piculū ex
Aliis facito:tibi quod ex uſu fiet:aſtut⁹:ne ille haud
Scit q̄ mihi nūc ſurdo narrat fabulam.magis nunc
Meæ amicæ dicta ſtimulāt: da mihi atq; affer mihi
Cui qd rñdeā:nihil hēo.neq; me quiſq̄ eſt miſerior
Nā hic clinia & ſi is quoq; ſuarū rerū ſatagit:attamē
Hēt bñ & pudice eductā:& ignarā artis meretriciæ
Mea eſt potens:procax magnifica:ſumptuoſa:
Nobilis:tunc qd' dem ei recte eſt:nā nihil eſſe mihi
Religio eſt dicere:hoc ego mali non pridē inueni:
Neque etiam dum ſcit pater.

GVI.A Vam iniqui &c.Hic ſolus clitipho pmanſit q de patre cōquerit̃ ut mos eſt adoleſcentum q paterna præcepta moleſte ferūt.Clit.q̄.i.quā/tum patres ſunt iniqui.i.non æq ſed acerbi & impor/tuni iudices.i.cenſores.in oēs adoleſcentes ideſt erga iuuenes oēs:quaſi dicat eos nō rectū in eos habere iu/dicium qui cēſent æquum eſſe.i.rectū eſſe & iuſtū.nos naſci ſenes.i.habentes mores ſeniles & ſapiētes:illico.i. continuo a pueris pro aduerbio ponit̃.i.a pueritia uel ab ineunte ætate uel ſtatim ut pueri ſumus:aut cū pri/mū pueri euadimus.neq;.i.& cēſent inq̄ non eē æquū nos eē affines:ideſt participes ſeu finitimos & conter/minos ac propinquos earum rerum quas adoleſcentia.i.iuuenilis ætas.fert:ideſt affert ſeu inducit.Ipſi patres moderā/tur nos.ſ.i.regunt nos:& imponunt habenas nobis ſeu modum nobis adhibent ex ſua libidine.i.ex mero arbitrio & uoluntate:ſiue recta ſit ſiue non.Nam libido eſt quæq; uoluntas temere ſuſcepta.interdū tn̄ capitur in bonam partem. Salu.Magiſq; indecoris armis & militaribus eqs quā in ſcortis & conuiuiis libidinem hēbant.Morderantur ergo nos ex ſua libidine quæ.ſ.libido nunc eſt illis non quæ libido fuit olim illis cū iuuenes eſſent & quales ſumus.ſi filius erit unq̄ mihi.næ.i.certe:ille filius utetur me patre facillime.i.habebit me patrem benigniſſimū & plurimum illi indulgen/tem.Nam locus.i.facultas:occaſio:opportunitas:cōmoditas dabit̃ illi a me cognoſcēdi multa quæ fiunt a iuuenibus in lubrico poſitis & ignoſcēdi.i.parcendi peccatis alienis.uel ut alii hn̄t peccāti.i.erranti.Nam qui alias errauerit errā/tibus ignoſcere non rēnuit & eorum errata excuſare.Nō faciam ſup.filio meo.ut.i.ſicut meus pater mihi facit.q oſten/dit mihi ſuam ſententiam.i.id qđ ſentit p aliū.i.p exemplum alterius.Perii.i.pditus ſum præ nimia eius importunitate & moleſtia.Is pater ubi.i.poſtq̄ adhibit.i.bibit:nihil plus ſignificat niſi aliq̄tenus augeat ꝑpoſitio.paulo plus.i.paulo largius æquo:& ubi narrat ſua facinora.i.ſua pclara facta.per ironiā dicit nūc.i.aliqn̄ ait mihi facito periculum ex aliis. ideſt delige tibi qui imiteris exēpla ex alioꝝ euentis:quod periculum ſit tibi ex uſu.i.utile ut prius dcm̄ eſt.Ne.i.utq; ille pater eſt aſtutus.i.cautus.q.d.minime.haud.i.nō ſcit quā fabulā.ſ.quas nugas(nā fabulæ loco habeo eius ſermonē) narrat mihi nūc ſurdo.i.nō attendenti dicta meæ amicæ magis ſtimulāt.i.ſollicitāt me.Deinde ſubiūgit uerba amicæ ſemp petētis.Da mihi munuſcula.ſ.hoc uel illud.affer mihi aliqd noui.Cui.ſ.amicæ ita petēti nihil hēo neſcio qd rñ/deā.i.debeā rñdere neq; qſq̄ eſt miſerior me.Nā hic clinia & ſi.i.q̄uis ſatagit.ſuarum reꝝ.i.anxius & curioſus eſt earum faciendarum:

Salu.

Ne:ideſt certe.

Nunc.i. aliqn̄.

Satagere

Eductus

ciendarẽ.autũ hẽt amicã.ſ.eductã.i.educatã(nam quod nos educare dicimus antiq̃ educere dicebãt)bene.i.honeſte & pudice.i.caſte & ꝑbe.& habet eã ignarã.i.neſciam artis meretriciæ.i.aſtutiæ ſeu uerſutiæ meretricũ.mea amica eſt potens.i.uel robuſta uel opulenta.ꝓcax.i.aſſidue petens.Procare enim ut Pompeius inquit ſignat poſcere.Inde procaces meretrices dictæ ſunt ab aſſidue poſcendo.Inde proci dicũtur uxorem in matrimonium poſcentes.Itaq; ꝓcax.i.petax diſpoliatrix magnifica.i.magnifice inſtructa ſuppellectili magnifice induta magnifice epulans & lauta quærens conuiuia quæ oĩa magnum auri pondus poſcunt.ſumptuoſa.i.auida.ſumptus.i.multa impendens & ꝓpterea multa petens.nobilis.i.inſignis in malã partẽ.i.multis nota:qa uidelicet freq̃ẽtes hẽat amatores.tum.i.deinde: recte eſt.i.placet ei & probat ꝙ dem ei ideſt faciam ei munera.Nam religio.i.metus & ſollicitudo eſt dicere nihil eẽ mihi.i.me nihil habere qd̓ dem ei.Religio enim interdum capiť pro metu:ut alibi in andria.Dignus cum tua religiõe es odio nodum in ſcirpo quæris.religione inquit:ideſt metu & ſollicitudine ut ait No.Non pridem:ideſt non nuper neq; paruo ante tempore iuueni hoc mali:ideſt nactus ſum hoc malum.& irretitus in eo:ſcilicet in inſano eius procacis meretricis amore:etiam neq; dum:ideſt & etiam nondum:ideſt non adhuc pater meus ſcit me iſto malo laborare.

Procax. Procare Proci. Nobilis Recte eẽ Religio.

Neq; dũ

Ropterea ꝙ in textu hẽtur ſua q narrat facinora.ſic intelligo.is pater q ubi adhibit pauloplus q̃ æquum ſup. eſt.narrat mihi ſua facinora.i.facta iuuẽtæ quæ ſæpe deteſtanda ſunt.nũc.i.dũ ſenex & ſobrius eſt ait &c.q.d. inepte ſobrium alterius crimina dãnare q ſua ebrius ꝓfitetur iactabundus.Illud uero in fine.Tũ qd̓ dẽ ei &c. ſic accipiendũ puto.Tum.i.deide illud qd̓ dem.i.donem uel donare poſſim.ei.i.bacchidi eſt recte pro eo quod eſt nihil.Quia eni ex uerbis oĩa ſeruabãt.uerebanť dicere ſibi nihil eſſe aut ſe a nullo peti.Iõq; q̃renti p̃rifamilias.q̃s me uult? rñdebať bona fortuna pr̃ pro eo qd̓ eſt nullus & q̃renti quid tibi eſt?rñdebatur ut a Pãphilo in ecyra.recte mater:pro eo quod eſt nihil.Sic hoc loco:tum quod dem ei eſt recte pro eo quod eſt nihil.q.d.nihil eſt mihi.i.nihil habeo qd̓ dẽ ei ſed religio eſt:ideſt metus & timor(dicitur enim religio a religando eo ꝙ mentem metu quodam ac obſeruandi ſtudio ligat)dicere nihil eſſe mihi ideſt ꝙ nihil habeam.Item illud quod ſeqtur hoc ego mali non pridem &c.Quia Valeñ.dicit pluſculum temporis per pridem q̃ per dudum ſignificari bene quadraret ſi dixeris.Non pridem:ideſt non multo tempore.quod patet:quia addit:neque etiam dum ſcit pater:&c.

AScẽ.A

Religio. Pridẽ & dudum

A

A Vam inique:Incipit ſecũdus actus de adductiõe amicarẽ.Ad q̃s neceſſariæ ſunt pſonæ amicorẽ:q eas recipiãt. & perſonæ ipſarẽ q̃ adducanť.& ſerui q adducãt.Et opportuna ſit adductio illa.Deſcribuntur prius iuuenes amantes & deſiderantes eas:& tales q libẽter eas recipiant.Secura eſt ergo adductio illarẽ quum ita affectuoſi ſint ad eas illi:ad quod adducunť:& prius induciť in hoc actu Clitipho ꝓfitens de amica ſua:qa nunq̃ adhuc dictuꝫ nobis erat Clitiphonem hr̃e amicã.ut quũ deinceps de Bacchide mẽtionẽ fecerit ſciamus eſſe amicã eius: & tñ hac de eã ſicut diximus ita amans eã induciť:ut quũ uenerit libẽter ab eo recipiať.Quã inique.q.d.Pr̃ meus dehortať me ab amore:ſed certe iniurioſe agit.Nec ideo me retrahent ab illa pſuaſione eius:& hæc eſt ſumma huius cœnæ:per qd̓ uehemens amator oſtendiť.Sed mihi.i.nonne mihi.næ.i.certe.Locus cognoſcendi.ſ.Iã diu dabo ſniam donec p ſe cognoſcat eſſe peccatũ:& locus ign̄.ſ.ponam ei terminũ ignoſcendi:peni.i.mori poſſum præ indignatione.facinora de amoribus ſuis næ.ſ.certe ſatagit reꝝ ſuaꝝ.i.curioſus eſt circa amorẽ ſuũ.Satagere eſt ſollicitari.ſ.ſatis agere.Tum.i.præterea propter hoc ſum miſer:quia quũ illa recte:ideſt bene meruiſſet ut ei darem nihil habeo hoc dicit.Tum quod dem &c.Religio ideſt ad religioſos pertinet dicere nihil habeo.Non pridem antequam amarem unq̃ hoc:ideſt tãtum mali paſſus ſum quantum modo patior.Neq; etiam dum quaſi dicat quid erit poſtquam reſciuerit.

A

Clinia. Clitipho.

SI mihi ſcdæ res de amore meo eẽt iãdudũ
Scio ueĩſſent:ſ; uereor ne mlier me abſ̃te
Hic corrupta ſiet:concurrunt multæ opiniones:
Quæ mihi aĩum exaugeãt:occaſio:locus:ætas mr̃
Sub impio cuius eſt mala:cui nihil iam p̃ter p̃ciũ
Dulce eſt.Clit.Clinia.Cli.hei miſero mihi.Clit.etiã
Caue ne uideat forte hic te a patre aliquis exiens.

A SI mihi.ſ.re.d.a.e.Hic mira amantis ſollicitudo exprimiť cui expectanti:hora dies ãnus uideť. ℭ Si mihi.ſ.amor res eſt ſuſpitiõis plena.Torquetur igitur Clinia mora & dilatione amicæ antiphilæ.ℭ Veniſſent.mulier & ſeruus. ℭ Sed.u.ne.m.bñ amãtis exprimit affectũ.q ſp oĩa in deterius ſuſpicatur. ℭ Vereor dicit qui rõnabiliter terretur.formido q ſine rõne.ℭ Mihi.a.ex.augeri dr̃ aĩus:qñ multa cõcurrunt quibus flectiť in eã partẽ in qua iclinať.ℭ Occaſio.l.æ.hæc loca ex arte rhetorica etiã ad maioris rei cõfirmationẽ ualerẽt.ℭ Occaſio.l.æ.m.argumẽta deducũtur aut a rebus aut a perſonis:hæc eni eã tp̃s locus occaſio inſtr̃m modus & cætera reꝝ ſunt accidẽtia: a perſonis deducuntur hoc mõ.Nam ſimiles parentibus aut maioribus ſuis filii plærũq; credunť.Et nõnunq̃ ad honeſte turpiterq; uiuẽdũ.Similiter a natiõe quoq; patria ſexu ætate educatione & diſciplina ſumuntur.ℭ Mater ſub imperio cuius eſt mala.Iuuena.Scilicet expectas ut tradat mr̃ hõeſtos.Aut alios mores q̃ quos habet utile porro?Filiolam turpi uetulæ ꝓducere turpem.ℭ Hei m.mihi.hei dtõ iũgiť.ut Vir.Hei mihi qualis erat.heu uero actõ:ut alibi Terenti⁹.heu me miſeꝝ.ℭ Mihi animus.p.m.ſic fieri conſueuit ut quotiẽs aliqd expectamus ea occurrãt potius quæ mẽtẽ nr̃am ad cogitãdũ

CAL. A

Augeri. Animus

Heu hei Virg.

Aliqd mali trahant. ℂ Quando iſtuc erit.nõ põt credere ex nimia ſupitione uenturã amicã. ℂ Non cogitas hinc lon/gule eſſe. Clitipho remouet ſupitionem ex animo Cliniæ: & locorum interuallo & ex cultu mulierum: quæ maiorem temporis partem in ſe ornando conterunt. ℂ Clitipho timeo. uide nulla re arceri poſſem ſuſpitionẽ ex pectore amãtis.

GVI. A ℂ Eccum.d.cum ſcilicet dicticos: & cum geſtu nimiæ lætitiæ pronunciandum eſt.

SI mihi &c. Hic mira amãtis ſollicitudo exprimiť cui expectãti hora dies annus uř. Clit. ſi ſecũdæ res.i.ꝓſperæ ſuccedẽtes eẽnt mihi de amore meo.i.quãtũ ad amorẽ ſpectat.iãdudũ.i.pauloante uel cape ꝓ iampridem ue niſſent.ſ.Antiphila & ſerui qui eam acceſſiuerũt.ſcio.i. non dubito ꝙ iã ueniſſent:ſed uereor ne mulier.ſ.anti/phila corrupta ſit.i.ne pecuniaꝝ largitione ad alium di/uerterit:hic.i.in hoc loco.me abſente.i.q̃diu fui abſens multæ opiones cõcurrũt.i.ſimul in mentẽ ueniũt quæ exaugeãt mihi aĩum ad credẽdũ eã fuiſſe corruptã. Sub dit ea q̃ eaugent aĩum ad id credẽdũ.uidelicet occaſio.i. opportunitas ut corrumpať:qa formoſa & multis forte iuuenibus placens ac noua.locus:qa.ſ.eſt in eo loco ubi aliæ ſunt petulantes.& ideo cõtagione facilis lapſu eſt. ætas.quia iuuenilis & flore iuuentæ nitẽs q̃ pleruq; lu/brica eſt mala.i.improba mř ſub imperio.i.ſub ptãte cuius ẽ (hæc oĩa exaugẽt aĩum ad credẽdũ eã eẽ hic corruptã) cui.ſ. mři ſub cuius eſt imperio.nihil eſt dulce.i.caꝝ ſuaue placẽs.ꝑter ꝓciũ.i.præter pecunias & mercedem. Clit.o Clinia uo/cat eum ut attendat qđ dicere cupit. Cli.hei mihi miſero.i.ſentio me miſeꝝ.& illud dictum interiectionis uim obtinet. Cli.etiã caue ne aliqs exiens a patre:ubi inepte dici ſolet de penes patrẽ.uideat te forte hic. Cli.faciam.i.cauebo: ſed ꝓfe/

Præſa/gire. cto.i.certe aĩus ꝓſagit.i.ꝓnunciat ꝓdicit ꝓſentit ꝓdiuinat mihi neſcio quid mali. Clit.ꝑgin.i.conaris ne aut niteris ſeu ꝓ/ſequens diiudicare iſtud prius q̃ ſcias qd ueri ſit in eo. Cli.ſi nihil mali eſſet iam Antiphila.adeſſet.i.pñs eẽt hic. Cli.iam mox ſtatim aderit hic.i.pñs erit hic. Cli.qñ iſtud erit ꝙ aderit. Clit.non cogitas eã abeſſe.i.remotã eſſe longius.i.multũ longe.hinc.i.ex hoc loco:& noſtin.i.cognoſcis ne mores.i.modos mulieꝝ.dum.i.q̃diu.molliuntur.i.lenes ſeu molles cute efficiuntur:ſiue dum fucantur.& dum:ideſt q̃diu comuntur:ideſt pectuntur:annus eſt:ideſt annum unum conte/

reſpirare runt integrum in lenienda ſeu mollienda cute ſua & in pectendis capillis. Cli.o clitipho timeo. Clit.reſpira:ideſt reſume uires recrea te ceſſa a timore animum reuoca:ſeu reſume collige te ad te redi reſurge a metu:eccum: ideſt ecce hic prope Dromonem una cum Syro.ipſi ſerui adſunt:ideſt appropinquant:ideſt prope ſunt tibi.

Cli.faciam.ſed neſcio qd ꝓfecto mihi aĩus ꝓſagit
Mali. Clit.ꝑgin iſtuc prius diiudicař q̃ ſcias qd ueri
Siet? Cli.ſi nihil mali eſſet iam hic adeſſet. Clit.iam
Aderit. Cli.quando iſtuc erit. Clit.nõ cogitas hinc
Lõgule eẽ:& noſtin mores mulieꝝ? dũ molliunť
Dum comuntur.annus eſt. Cli.o clitipho timeo:
Clit.reſpira:eccũ dromonẽ cũ ſyro una adſũt tibi.

A SI mihi. Inducto Clitiphone curioſo de amore induciť Clinia & talis qui libenter recipiat ſuam hic.i.in ciuitate ubi hiat amatores ſunt.corrupta ſit. Exaugeãt ad dolorẽ.ocaſio:qa ego aberã.locus.i.ciuitas ubi eſt frequẽtia iuuenũ.ætas qa puellula iuuenis eſt mř auara q̃.ſ. Annus nutrierat illã:q̃ putabat eẽ mřem eius.ẽt.i.adhuc ca/ue uel aliter.caue inq̃ tale qd ſup amicã:& ẽt caue ne uideat &c. Quando iſtud erit uide nimium affectum amatoris.

CAL. AIn tu? Hæc ſcæna plena eſt & timoris & ſuſpitiõis.ſed ꝑſona ſeruilis utriq; ſuccurrit. ℂ Ai

A tu hoc ſic lege:ut intelligas multa uerba ꝓceſ/ſiſſe.παρεπιγραφη dř qñ poeta ſignificat ſermonẽ alterius perſonæ ꝓceſſiſſe. ℂ Mulier nõ Antiphila aut amica.ſed ſic dixit q̃ſi illi qui deſperauerat rediturã. ℂ Ego.u.au.uerba ſunt reſpirantis & ad ſe redeuntis. ℂ Minime.m.mulieres a natura tardæ in inceſſu ſunt ſed hic additur cauſa tarditatis. ℂ Minime.m.ſ.ſi reli/ctæ ſunt. ℂ Peri. Cliniæ ſuſpitio: qđ amica corrupta ſit ab ancillaꝝ grege onť.has.n.ab aliis amatorib9 eſſe putat. ℂ Portãt.q.r.ob hoc non eſt ſecurus Syrus: ꝙ mulieres relictæ ſint. ℂ Et ueſperaſcit & nõ.n.u.cã cur non oportuit relictas:qs.n.tutus ſiqd portat & in no/cte & in certo itinere. ℂ Ve.m.m.magis ſuſpicať clinia ꝙ a Syro auꝝ & ueſtẽ audierit. ℂ Abidum.parelcon. ℂ Vñ eſſe cẽſes.uñ eſſent iſta tanq̃ notũ non explicuit. ℂ Quid tur.eſt? ꝑſona ſeruilis utpote fidelis heri ipen/

Turba. ſis timet. ℂ Quid.t.eſt? turba primũ perturbationem ſignificat:inde turbo as:perturbo:deturbo.dehinc mul/

Capere. titudinẽ quæ ſeræ turbationẽ nõ uacat. ℂ Capiẽt.ali/

Virg. as deligent ſignificat. Vir.aut capere aut.c.i.d.u. ℂ Ec/

Eccum. cos.u.eccum eccam.eccos eccas:ellum ellam.ellos ellas ab ecce compoſita ſunt: & per aduerbia reſoluuntur nõ per pronomĩa. Eccum.ecce hic ſubintellige uirum de quo agebamus: eccam ecce hic ſubintellige fœmi/nam:ita ellum intellige ecce illic uirum:& cætera. ℂ O iuppiter

A

AIn tu. Dr.ſic ẽ. Sy.ueꝝ: iterea dũ ſmões cæ
Syrus. Dr.ſerui. Clitipho. Clinia. (dim9
Illæ relictæ ſť. C.mľier tibi adeſt audĩ clinia
Cli.ego uero audio.nũc đmũ & uideo & ualeo clit.
Sy.mime miꝝ adeo ipeditæ ſť ãcillaꝝ gregẽ ducũt
Secũ. Cli.pii:unde illi ſunt ancillæ. Clit.men rogas?
Sy.nõ oportuit relictas:portãt qd reꝝ. Clit.hei mihi
Sy.auꝝ ueſtẽ & ueſpaſcit:& nõ nouerunt uiã:factũ
A nobis ſtulte eſt.abi dũ tu dromo illis obuiã ꝓꝑa
Quid ſtas? cli.ue miſero mihi quanta de ſpe decidi
Clit.qd iſtuc? q̃ res te ſollicitat ãt? cli.rogitas qd ſiet.

iuppiter.ſic exclamat dū putat ab amica eē deceptū.℄ Errās.hinc errones dr̄.℄ In ſumma.i.q̃rela amatoria conſue/
uerunt amatores ab amica decepti cōmemorare qua aduerſa cā illius acciderint.℄ Pudet.&.m.recte qa poſt pudorem
ſolet cōſeq miſericordia.Pudet uerecūdiæ eſt.piget pniæ.Teren.in adel.Frīs me qdē pudet.pigetq̄.& bene pudet de fi
lio in prīn.in and.Dū prīs pudor.℄ Cātabat.hoc eſt frequenter dicebat.& ſignātius dixit cātabat.& antiq canere p
eloq dixerūt.℄ Ab hac.ſic dixit qa nōdū appulerat:& ſi ſupius me deſeruiſti dixerit.℄ Hic de.n.u.e.ſuperius portant
qd rerū:& aurū & ueſtē dixit.℄ Videlicet.ſcilicet & uidelicet idem ſignificare uidenť qď certe.ſed hn̄t uſum ſuū p ama/
ritudinē cū deriſu pmixtā.Vir.Scilicet his ſupis labor
eſt.Quin.Hoc uidelicet expectaſti.℄ Ex.i.r.ex ſignis q̄
dicturus eſt.℄ Anus.q.d.ē.m.hoc cōtra illud ē quod
ſupra dcm̄ a Clinia:mr̄ ſub impio cuius ē mala.℄ Ea.
o.m.hoc dcm̄ ē ne ab illa corruptā amicā ſuſpiceť.Al/
teræ.d.n.antiquū eſt.nos alteri dicimus.℄ Quænam
eſt al.interrogat qa nōdū itellexerat amicam aduentare.
℄ Propa.pperat q feſtināter aliqd agit uel dicit.Virgi.
Multa forēt q̄ mox cœlo pperāda ſereno Maturare.d.
&c.℄ Iāprimū.o.ſic incipit ut multa pudicitiæ ſigna
narraturus.Liuius in primo ab urbe cōdita.Iāprimum
oium ſatis conſtat:& eſt principiū plixi opis.℄ Anus.
q.pro.in Eunucho de uiliſſima perſona.pdi foras ma/
le cōciliate.℄ Ad lanā.r.hæc ſigna ſunt pudice uitam
agentis.Sic in andria.Primū hæc pudice uitā pce ac du
riter agebat:lana & tela uictū q̄ritans.℄ Vitā exegerit.
aliter dr̄ exigere uitā.exigere fabulā:& exigere opus.Si/
gnificat enim traducere expellere & finire.℄ Exiſtimā
di.c.iudicādi.æſtimare.n.ē cōſiderare.exiſtimare uero
iudicare.Nā prius cōſideramus ea quæ iudicāda ſunt.
℄ Quæ cuiuſq̄ igeniū.in Andria.Nā qui cū ingeniis
cōflictať eiuſmodi &c.℄ Offēdimus.reppimus.Offē
dere fere idē eſt qď reperire.℄ Eius anuis cā.M.Varro/
nē & Pu.Nigidiū uiros romani gn̄is doctiſſimos con
ſtat nō aliter locutos eſſe & ſcripſiſſe q̄ ſenatuis & do/
muis.q eſt primus caſus ab eo qď eſt ſenatus & dom⁹.
℄ Ornanť ſibi.non ut placeāt amatoribus.℄ Nulla.
m.re ex.hoc eſt nō fucatā.Mala eni a ſimilitudine mali
hoc eſt pomi nomē aſſūpſit.Nā id eſt qď pminet iter
naſum oculos & buccā.qď rotundū eſt:& in ſpēm ma
li.℄ Capillus.capillū dicit more ſuo crinem icultum.
℄ Capillus.p.i.ſparſus.Vir. Crinib⁹ iliades paſſis.Sūt
q̄dā uerba q̄ a diuerſo ueniūt pn̄ti.ſed in pterito cōfun/
dunť:ſicuti a patior:ita pādo paſſus deſcēdit:iō legēdū
eſt i paſſio.xp̄i.Qui expaſſis māib⁹ & nō expāſis a uer/
tor & uerror uerſus ſū.℄ Pānis ob.ſic in Eunu.Pānis
anniſq̄ obſitū.Ita pānis obſita dr̄ ut ager obſitus ſpi/
nis.℄ Immūda il.pluuies & illuuies ſignificantiā ha/
bēt parē.& imūditia eſt.Vir.Fœdiſſima uētris illuuies.
℄ Sordidatam & ſor.ſordidus a natura diciť:ſordida
tus uero fit urgēte neceſſitate.uel habitu ſorditatam &
ueſte corpe ſordidā & illuuie.℄ Sordidatā refertur ad
illud pānis obſita:ſordidā ad illud neglecta imunda il
luuie.℄ Extra eni hoc eſt culpā.Noxa etiam ſignificat
dānum.Sue.in cæſare.Spuri nāq̄ irridēs & ut falſum
arguēs q̄ ſine ulla ſua noxia idus martiæ eſſent.℄ Nā
diſciplina eſt.præceptum in arte amandi: ut amatores
prius ancillis corrumpāt.℄ Affectant.affectare eſt p/
num animū ad faciendum habere.℄ Falſam gratiā.ſ.
mentiēdo.℄ Oppletos.nam & ex nimio gaudio iter/
dū lachrymæ puenire ſo'ēt.Apuleius.Tunc ego ſenſi
naturaliter quoſdā affectus in contrariū puenire.nā ut
lachrymæ ſæpiculæ de gaudio prodeūt ita & in illo ni/
mio pauore riſum nequiui cōtinere.℄ Age dum.age
ſingularē numerū deſiderat:agite pluralem.Age dum

Errones
Pudet.
Piget
Canere.
Scilicet
uidelicet
Virgi.
Alteræ
p alteri.
Propare
Virg.
Exiſtiare
æſtimaſ
Offēdeť
Mala.
Noxa.
diſciplia
affectare.

Vidē tu ācillas:aurū:ueſtē:quā ego cū una ācillula
Hic reliq.uñ eē ea cēſes? clit.uah nūc demū itelligo
Sy.dii boni qd turbæ ē:ædes nr̄æ uix capient ſcio:
Quid comedent? qd bibent? qd ſene nr̄o erit mō
Miſerius? ſed uideo eccos quos uolebam.Cliti.o
Iuppiter ubi nam eſt fides? dum ego propter te
Errans pr̄ia careo demēs:tu iterea loci locupletaſti
Te ātiphila:& me in his deſeruiſti malis:pp quam
In ſūma īfamia ſum:& meo pr̄i minus obſequēs
Cui⁹ nūc pudet me:& miſeret:q harū mihi mores
Cātabat monuiſſe fruſtra dolet:neq̄ eū potuiſſe
Vnq̄ ab hac me expellere.qd tādē nūc faciā:tū cū
Mihi gratū eē potuit nolui:nemo eſt miſerior me.
Sy.hic de nr̄is uerbis errat uidelicet quæ hic ſumus
Locuti.Clinia aliter tuū amorē atq̄ ē accipis:nā &
Vita eſt eadē & aīus erga te idē:ac fuit q̄tū ex ipa re
Coniecturam cœpi.Clit.qd eſt obſecro.nam mihi
Nūc mihi rerū oium ē quod malim q̄ me hoc falſo
Suſpicarier.Sy.hoc primum ut nequit huius rerū
Ignores.anus quæ eſt dicta mr̄ ei ante hac non fuit
Ea obiit mortē.hoc ipſa in itinere alteræ dū narrat
Forte audiui.Clit.q̄ nā eſt altera? Sy.mane:hoc qd
Cœpi prmum enarrem Clitipho:poſt iſtuc ueniā
Clit.ppera.Sy.iāprimū oium ubi uentū ad ædes ē
Dromo pulſitat fores.anus quædā pdiit hæc ubi
Apuit oſtiū:cōtiuo hic ſe cōiecit itro:ego cōſequor
Anus foribus odit peſſulum:ad lanā redit.hic ſciri
Potuit:haud uſq̄ alibi.Clinia quo ſtudio uitā ſuam
Te abſnte exegerit:ubi de iprouiſo ē iteruētū mlieri
Nā ea res dedit tū exiſtimādi copiā quotidiāæ uitæ
Conſuetudinē.quæ cuiuſq̄ ingeniū ut ſit declarat
Maxime:texentē telam ſtudioſe ipam offēdimus
Mediocriter ueſtitam ueſte lugubri:eius anuis cā
Vt opinor q̄ tū erat mortua:ſine auro tū ornatā
Vtiq̄ ornanť ſibi:nulla malā.re expolitā muliebri
Capillus paſſus:prolixus:circum caput reiectus
Negligēter:pax.Cli.ſyre mi obſecro ne me i lætitiā
Fruſtra cōiicias.Sy.anus.ſubtegmen nebat:pterea
Vna ancillula erat ea texebat una pannis obſita:
Neglecta:imunda illuuie.Clit.ſi hæc uera ſūt clinia
Ita ut hic dicit:qs eſt te fortunatior? ſcin hanc quā
Dicit ſordidatā & ſordidā:magnū hoc quoq̄ ſignū
Eſt:dñam eſſe extra noxā:cū eius tam negligenter

uero utrūq;.¶ Quæ eſt illa altera:interrogat non īmemor uerboꝝ ſyri.O Clitipho poſt iſtuc ueniā.¶ Hem qd.hem
interiectio ē nouas res & optime audiētis.¶ Quo illā ducis.hoc cū timore ꝓnūciādū.Timet ne pr̃ illi⁹ amicā cogno/
ſcat.¶ O impudētē au.bn̄ audaciam q̄ ꝓprie eſt temeritas.Heus tu nō fit.ſ.p.ſententia gn̄alis quæ & ſeruis conuenit.
¶ Hoc uide.ſic dicere ſolemus his:qui res maximas aggrediūtur.¶ Vbi paululū.m.q.t.ſ.uerba ꝓprie alicuius cōmitē
tis alteri cū piculo:uel res ſuas:uel ſalutē.¶ At.n.ordo eſt at.n.ſi ſinas dicā.¶ Ita res eſt.hæc nunc q̄ſi cum hæc oro
imperſecta eſt utpote a Clitiphone q impatiēs audiēdi eſt interrupta.recuſat.n.clitipho picula:& uult amica ſine his
potiri:qđ Syrus fieri poſſe negat:qa neceſſe eſt:ſi ama/
re uult ut admittat picula.Ergo ſubintelligēdū ē:ꝙ hic
uelit compos eſſe uoti ſui ſine piculo:quēadmodum
ſi aliqs ſine belli piculo uelit conſeq uictoriam.Aut ali/
qd tale:ut ſit ꝓuerbiū uſitatū in ignauos:q ſine labore
conſequi uellent quod optant.¶ Ita res hæc.aut cōpa
ratione q̄dā uoluit inducere & nō patiť Clitipho q ne/
gociū audire & rē ſolū uult:aut qa ſimile q̄rebat & ex/
tra rē eſt:iō ille ambages dicit:aut qa hoc ſecus & contē
Potior. nens dicit.¶ Malū.aduerbiū eſt interpoſitæ idignatio
nis.¶ Potis eſt.pro non pōt.¶ Vis po.potior a potis
deſcēdit:iō illi i ſignificatōe ē ſimillimū:dr̃.n.ſum cō/
pos ai aut rōnis qđ hæc hēo.¶ Vis ꝙ.d.il.eſ.pro inue
niri poſitū.¶ Haud ſt.ſa.ironicos.id.n.uelle ſine peri/
culo:qđ fieri nō pōt:eſt iſipiētis.¶ Aut hæc.ſ.picula.
¶ Cū illis.inuidioſe illis cū in una ſit:ſic in eunucho.
Nō ꝑpeti meretricū cōtumelias.¶ Haꝝ.d.c.hoc ſic in
fert Syrus:aut tādē uelit cōſiliū ſuū anteferri.¶ Harū.
d.c.aut uelle picula cū amica:aut amittere eā una cū pi/
Cōdictō culis.Condictio eſt actio in aliquē uel denunciatio.cō/
Cōdiceſ dicere.n.priſca lingua eſt denūciare.conditio uero ſine
Cōditio c.ut hic eſt legendū eſt cū uno certā legē in ſe cōtinēs.
Alibi Teren.Accepit cōditionē:dehinc.q.oc.dr̃ etiam
bonæ cōditiōis:ita ut referas ad fortunas nō ad mores:
ideſt diues eſt.Eſt ēt cōditio inter plura eligenda ſortis:
oblata electio.Cōditionum.i.optionum electionum.
¶ Quod ut.eſ.ſupius.Vis qđ des illi eſ.Id efficimus.
Efficere. qđ cū magno conatu & molimine facimus.uixq; per
nos finē accipit.¶ Siqdē:Syrus reperit uerbum Cliti/
phonis:ꝙ p eā dubitare uideat.¶ Aſſimulabimus.a.t.
h.e.callide Clitiphonis amica cliniæ eē ſimulať:ut An/
tiphila ad ſoſtratam deducať q̄ poſt agnoſceť filia chre/
metis:q̄ cognita & altero cōſilio inuēto a Syro extorq̄/
biť argentū a Chremete:qđ Clitipho bacchidi ꝓmiſe/
rat.¶ Dedecori eſt.p.turpe eſt hr̃e unam amicā nedū
duas.¶ Quid eo?cū interrogatiōe.q.d.qd tū ſi ad ma
trē deduceť.¶ Fabulæ.recte ſabulæ:qa neq; ueræ ſunt
neq; ueriſimiles.¶ Iſtiuſmodi ob.a.q̄ ſtulte amans in/
duciť credere Syꝝ:qui iocať iā hr̃e aliqd quo potiatur
amica ſine piculo.¶ In aurem utrāuis.loco ꝓuerbii in
eos qui ſecuri & ocioſi uitā ducunt.Talis ſnia & apud
Menandrū quæ latine ſic expmiť.In aurem utrāq; qū
qdem dotata eſt cubet.¶ Quid ago.n.dubius & circa
pericula & circa amicā q̄rit cōſiliū.¶ Age mō.ſic pro/
nunciandū eſt:ut Syrus diſcedat.& dicat amicæ Cliti/
phonis ut domū reuertať.¶ Syre inquā.trepide Syꝝ
reuocari iā decedentem.¶ Tū iſtuc.a.qđ cœpi.ſ.ut di/
cam amicæ ut domum redeat.¶ Veꝝ hercle.i.eſt uerba
creduli & trepidi amantis & concedere uolentis Syro
ut qd conſtituerit pagat.¶ Cōcaluit bn̄ de amore con
caluit.In Eunucho Accede ad hunc ignē iā caleſces pl⁹
ſatis.¶ Nequid ac.nequid deeſt ob uel propter: & eſt
admonitio aliqd alicui trepide cōmittēus.¶ Accuſan
dus,blande dixit accuſandus nō uerberādus.¶ Qua/
ſi iſtic.m.

Veſtiantur:internuncii:nam diſciplina eſt hiſdem
Munerarier ancillas primū ad dn̄as q̄ affectāt uiā.
Cli.ꝑge obſecro & caue ne falſā gr̃aꝫ ſtudeas inire
Quid ait ubi me noīas? S.ubi dicim⁹ rediiſſe te &
Rogať uti uēiret ad te mľier telā deſerit cōtinuo &
Lachrymis oplet os totū ſibi ut facile ſcir̃s d̄ſid̄rio
Hoc fieri tuo.Cli.ꝑ gaudio ita me dii bene ament
Vbi ſim neſcio ita timui.Clit.at ego nihil eē ſciēbā
Clinia age dū uiciſſim ſyre dic quæ illæc eſt altera?
Sy.adducimus tuā bacchidē.Clit.hē qd?bacchidē
Eho ſceleſte quo illā ducis?ſy.q⁹ ego illā?ad uos.ſ.
Clit.ad pr̃em ne?Sy.ad eū ipꝫ.Clit.o hōis īpudētē
Audaciā.Sy.heus tu non ſine periculo fit facinus
Magnū & memorabile.Clit.hoc ui de in mea uita
Tu tibi laudē is q̄ſitū ſcelus.ubi ſi paululū mō q d
Te fugerit ego pieri qd illo in tpe facias.Sy.at enī.
Clit.qd.n.Sy.ſi ſinas dicā.Cli.ſine.clit.ſino.Sy.ita
Res eſt hæc?nunc q̄ſi cū clit.q̄s malū ābages mihi
Narrare occepit?cli.ſyre uerum hic dicit:mitte iſta
Atq; ad rē redi.ſy.eniuero reticere nequeo multis
Modis iniurius Clitipho eſt:neque ferre potis eſt.
Cli.audiendū hercle ē:tace.Clit.qd eſt?Sy.quid eſt?
Vis amare uis potiri uis quod des illi effici:tuū eē
In potiūdo piculū n̄ uis haud ſtulte ſapis:ſiqdē id
Sape ē:uelle te id qđ:nō pōt cōtingere:aut hæc cū
Illis ſunt habenda:aut illa cum his amittenda ſunt:
Harum duarum cōditionū nūc utram mallis uide
Et ſi hoc cōſiliū quod cœpi rectū eſſe ac tutū ſcio.
Nam apud patrē tua amica tecum ſine mœtu ut ſit
Copia eſt:tum ꝙ illi argentū es pollicitus:eadē hac
Inueniā uia.qđ ut efficerē orando iā ſurdas aures
Reddideras mihi:qd alid̄ tibi uis?clit.ſiqdē hoc fit.
Sy.ſiqdē expiūdo hoc ſcies.clit.age age:cedo iſtuc
Tuū cōſiliū qcqd ideſt.ſy.aſſimulabim⁹ tuā amicā
Huius eſſe.clit.pulchre cedo:qd hic faciet de ſua:
An ea quoq; diceť hui⁹ ſi una hæc dedecori ē parū
Sy.immo ad tuā matrem deducetur.Clit.quid eo
Sy.longū ē o clitipho ſi tbi narrē.q̄obrē id faciam
Vera cauſa eſt.Cli.fabulæ nihil ſatis firmi uideo
Quāobrem accipere hūc mihi expediat metum
Sy.mane.habeo aliud:ſi iſtuc metuis:quod ambo
Cōfiteamī ſine piculo eē.Clit.iſtiuſmodi obſecro
Aliquid repperi.Sy.maxime ibo obuiā.his dicā ut

ſi.iſtic.m.r.m.a.ſecurius cõmittimus his ad quos nõ minus ptinet qđ agẽdum ꝙ̃ ad uos. ℂ Hõi.h.u.amabãt ueteres de ꝓximo ſimilia dicere. Cice.minus caꝝ putauit ſi de armario ꝙ̃ de ſacrario fuiſſet ablatũ. ℂ Hõi.h.dicticos hæc dixit ſeipſum oñdens. ℂ Ne illa qd.t.ſubaudi timeo. Titubare ꝓprie eſt pedib⁹ nõ ualẽtis inſiſtere:qles ſunt ebrii.ad animũ quoq; tranſfert quotiẽs ab aio uerba diſſentiũt. Veret igit Cli.neqd temere effundat quo ſe indicet. ℂ Perdocta eſt ꝓbe.aut per poetice abũdat aut ꝓbe. ℂ Quæ ſolet quos ſpernere.quos.i.quales amatores. Vir. Quos ego ſum totiẽs iam.d.m. ℂ Miſeꝝ quem.o.recte miſeꝝ ut oſtenderet non ad miſſum arte.ſ.meretricia. ℂ Inopia.ſ.ſui. Ouid. Nitimur in uetitũ.ſp cupimuſq; negata. ℂ Heus.hic heus admonẽtis. ℂ Vide ſis bladimẽtũ eſt quia ſæpe addit uerbo imperatiui modi. ℂ Vide ſis.ſi uis & idẽ ut qđ ſodes. ℂ Inuerſa uerba. oĩa ponit quæ ab amante uecordia fieri ſolẽt. ℂ Inuerſa.u.i.uerba.ꝑpoſtere.& in cõtrariũ ꝓnũciata. Eſt.n.inuertere q̃ſi in cõtrariũ uertere & ꝑpoſtere uerba ꝓnũciare.ut ꝓ lauo uola. ℂ Euerſas.c. ceruix ſeu ceruices poſterior pars colli: ubi origo eſt oĩbus neruis: uñ hõ duræ ceruicis dr̃ quaſi indomabilis:& q̃ſi duri capitis & duræ mentis. ℂ Euerſas.c.cõtrariũ eſt erectas ceruices. Et ſigñt illũ flecti & domari ab amica. ℂ Ceruices numero multitudis dixit. Quintilia. Ceruicem ut hortẽſius primus dixiſſe. Nam ueteres pluraliter appellant. ℂ Vide ſis.uultuoſe pronũciandũ eſt. ℂ Cur retines. in patientia amantis oſtẽditur.nã uiſa amica clitipho uerba Syri obliuioni tradiderat. ℂ Apud patrẽ.obſeruabo id qđ me admonuiſti. ℂ Ad nũc inter apoſiopeſis amãtis ut ſit. Sine interim pauliſper cum amica ludere. ℂ Nihilo magis.uult Syrus eum perpetuo modeſtũ ne ſi incœperit non poſſit ſe abſtinere ẽt patre uidẽte. ℂ Quid iſtic:iſtic pro iſte.

Reuertant̃ domũ.Cli.hẽ q dixti? Sy.ademptũ tibi
Iã faxo oẽs metũ i aurẽ utrãuis ocioſe ut dormias.
Clit.qd ago nũc? Sy.tu ne qd boni ẽ? Clit.dic mihi
Modo ueꝝ. Sy.age mõ hodie ſero:ac ne qcq̃ uoles
Cli.dat̃: fruare dum licet:nã ſyre neſcias eius ſi ſit
Poteſtas poſt hac an nũq̃ tibi.Clit.Syre inq̃ iſtuc ẽ
Sy.perge porro:tamẽ iſtuc ago.Clit.uerũ hercle ſi
Iſtuc eſt:ſyre ſyre inq̃:heus heus ſyre.Sy.cõcaluit:
Quid uis? clit.redi redi.Sy.adſum.dic qd ẽ? iã hoc
Quoq; negabis tibi placere.Clit. imo ſyre & me
Et meũ amorẽ:& famam permitto tibi:tu es iudex
Nequit accuſandus ſis uide.Sy.ridiculũ eſt te iſtuc
Me admonere clitipho q̃ſi iſtic min⁹ res mea agat̃
Quã tua hic ſiqd forte nobis aduerſi uenerit tibi
Erunt parata uerba.hõi huic uerbera.quapp hæc
Res neutiq̃ neglectui eſt mihi:ſed iſtũ exora ut ſuã
Eſſe aſſimulet.Cli.ſcilicet facturũ me eẽ:i cum iam
Res redit locum ut neceſſe ſit.clit.merito te amo
Cli.ueꝝ illa neqd titubet.Sy.ꝑdocta eſt ꝓbe.clit.at
Hoc demiror.q tã facile potueris ꝑſuadere illi quæ
Solet quoſq; ſpernere.Sy.in tpe ad eã ueni qđ reꝝ
Oĩum ẽ primũ.nã miſeꝝ quẽdã offendi ibi militẽ
Eius noctem orantẽ.hæc arte tractabat uiꝝ:ut illius
Aĩum cupidũ iopia incẽderet:eadẽq; ut eẽt apud te
Ob hoc ꝙ̃ gratiſſima:ſed heus tu uide ſis nequid
Imprudens ruas:patrem nouiſti ad has res ꝙ̃ ſit
Perſpicax.ego aũt noui ꝙ̃ eẽ ſoleas ipotẽs:inuerſa
Verba.euerſas ceruices tuas:gemitus:ſcreat⁹:tuſſis
Riſus abſtine.Clit.laudabis.Sy.uide ſis.Clit.tu
Temet mirabet̃.Sy.ſed q̃cito cõſecutæ ſũt mlieres
Clit.ubi ſunt? cur retines? Sy.iã nũc hæc nõ eſt tua.
Clit.ſcio apđ pꝛem:at nũc iterim.Sy.nihilo magis
Clit.ſine.ſy.nõ ſinã iquã.clit.q̃ſo pauliſp.Sy.ueto.
Cli.ſaltem ſalutar̃.Sy.abeas ſi ſapis.Cli.eo.qd iſtic?
Sy.manebit. Cli.o hominem fœlicem. Sy.ambula.

GVI. A. In tu &c̃. Hæc ſcæna plena eſt & ſuſpitionis & timoris:ſed perſona ſeruilis utriq; ſuccurit. Serui autẽ in fronte ſcænæ ex abrupto colloquunt̃ tãquã ꝑ gentes in incœpto collqo qđ ultro citroq; in uia cõferebãt. Sy.ain tu.i.tu dicis tu ueꝝ qd aũt dixerit Dromo nõ eſt curãdũ.nam iſte eſt abruptus ſermo ex cõi uiæ collogo. Dro.ſic eſt ut dico. Sy.uerũ.i.ſed dũ.i.quãdiu:cædimus.i.commiſcemus ſermones.i.colloqa:ille mulieres ſunt relictæ. Cædere ut uult No. ultra cæteras ſignificationes interdũ ſigñat cõmiſcere allegatq;. Lucilliũ dicentẽ.tineæ oĩa cædũt.i.cõmiſcent ut ipſe interꝑtatur.nr̃o aũt hic propoſito optime congruit. Clit.mulier adeſt tibi.i.ecce ꝓpinquat tibi mulier quã tãtope optabas.audin.i.utrũ audis ſeruos clinia. Cli.uero.i.certe uel ſed ego nunc demũ.i.nunc.ſolũ uel tãdẽ uideo audio & ualeo.i.ſanus ſum cum prius languerẽ præ timore:& q̃ſi conſternatus eſſem mei ſenſus ſua non recte exercebãt officia. Sy.ſerui nõ uidẽtes adoleſcẽtes ꝑgũt in ſermone incœpto.itaq; inqt Syrus minime mirum ideſt non eſt mirandũ ſi ſint relictæ adeo ideſt uel ualde uel intãtũ ſunt impeditæ.i.retardatæ ab inceſſu ueloci cãm ſubdit.ducũt ſecũ gregẽ.i.cateruam ancillaꝝ.i.famulaꝝ ac ſi duceretur unus grex ouiũ. Clit. pii.i. ꝑditus ſum & ſaucius illo dicto. unde ancillæ tam multæ ſunt illi.i.uñ tot acqſiuit ancillas. Cli. Men rogas.i.utrum me interrogas. Sy.non oportuit relictas ꝓ relinqre ut ſæpe accuſatiuus & ablatiuus ꝑticipioꝝ præteriti tpis ponunt̃ pro infinitiuis.i.non oportebat relinquere eas.portant qd.i.aliqd reꝝ hoc eſt aliqs res q̃re nõ tuto incedũt ſine tutorib⁹. Cli.hei mihi interiectio dolorẽ oñdens. Sy.ꝑgit ſeruus in ſermone q̃a dixerat portãt qd reꝝ.ſ.auꝝ ueſtẽ & .i.huc accedit ꝙ ueſpaſcit.i.ueſpa fit ſeu ad ueſperã ueniũt & ꝑpea non erãt relinquendæ.& nõ nouerũt.i.neſciũt uiã ſtultefactũ eſt a nobis.illud.ſ.ꝙ eas reliquimus.tu Dromo abi dũ.i.abi uade.dum eſt parelcõ.i.adiectio ſyllabica.abi ergo ꝓpere.i.celeriter.obũiã.i.in occurſum aduerbiũ eſt.illis ſcilicet mulierib⁹.qd.i.cur.ſtas.i.non uadis.ꝓprie hoc dicit ut eũ accelerare efficiat. Clin. Ve mihi miſero.q.d.ſum maledictus & infœlix:de quãta ſpe decidi.i.ſum fruſtratus & deiectus. Clit.quid iſtud eſt autẽ.i.ſed ꝙ̃ res ſollicitat.i.angit ſollicitũ reddit te. Clin.rogitas qd ſit uiden.i.uides ne auꝝ ueſtẽ ancillas eẽ ſup.illi puellæ quã ego reliq hic cum una

Titubat

Virg.

Cædere pro cõmiſcere.

Parelcõ.

Turba. ancillula:uñ cenſes.i.iudicas ea eē illi.Clit.uah.irridētis ſiue illudentis interiectio eſt.demū.i.tandē intelligo qd te ſol/
licitat.Sy.dii boni qd turbæ eſt.i.quæ turba mulierꝝ admirat̃ tātā cateruā & ſenis ſumptibꝰ timet.Turba p̄rimo dicit
turbationē:inde pturbo cōturbo:deinde multitudinē qui fere pturbationē nō uacat:ædes nr̃æ uix capiēt.i.recipiēt
eas.hoc eſt uix poterunt recepi in nr̃a domo.ſcio.i.nō dubito ꝙ ædes nr̃æ uix eas capient:deide ſubdit amirando.
quid comedēt?qd bibēt:qd erit miſerius nr̃o ſene.i.chremete.i.qd erit eo infœlicius ꝙ tātā turbā pauerit.ſed eccos.i.
ecce hic uideo eos quos uolebā uidere uel quos petebā.ſ.ambos adoleſcētes.Eccū eccā eccos eccas ſignt̃ ecce hic eū:
eā eos eas.ellū ellā ellos ellas:ſignt̃ ecce illic eū eā eos eas:& oia ſunt aduerbia ab ecce cōpoſita.Clin.o iuppiter qui iu/
ra hoſpitalitatis curas.ubi nā.i.ubi eſt.fides.i.cōſtātia & ueritas ſiue fidelitas ac fiducia.dū.i.quādiu.ego demēs.i.deſi
piens careo patria.Errās.i.pegrinabūdus pp te.qa tua cā a pr̃e ſum expulſus uerborꝝ icrepationibus o Antiphila tu in/
terea collocupletaſti.i.ditaſti te.i.locupletē te effeciſti & deſeruiſti.i.dereliqſti & habuiſti cōtemptui me in his malis.p/
pter quā.ſ.te ſum.i.uerſor in ſūma infamia & ſum minus.i.nō obſequēs meo pr̃i Menedemo.cuiꝰ.ſ.pr̃is nūc me pu/
det & miſeret.i.uerecūdia teneor & miſericordia eius pr̃is qui cātabat.i.frequenter iculcabat mihi mores harꝝ meretri/
cum.antiq canere pro eloq capiebāt.Dolet ip̄e pr̃ ſe fruſtra monuiſſe me:uel potius ſic intellige illud ſup.qd ſequit̃ do
let mihi.i.eſt mihi dolori.ſ.eū pr̃em monuiſſe fuſtra neqꝫ potuiſſe unq̄ expellere me.i.abducere abſtrahere me ab hac
ideſt ab huiꝰ amore qd m̄ nūc faciā.i.abſtrahā me ab ea nolui abſtrahere me ab ea.tū.i.tūc cū illud.ſ.me abſtrahere po/
tuit eē mihi gratū.i.iocūdū.qa tūc fuiſſem pr̃i obſecutus & eius morē geſſiſſem uoluntati.Nemo eſt miſerior me.ſy.
hic Clinia errat.i.in errorē labit̃ de nr̃is uerbis.i.pp uerba nr̃a uidelicet .i.certe eis uerbis q̄ locuti ſumus hic:o Clinia
accipis aliter tuū amorē atqꝫ eſt.i.q̄ ſe habet.nā & uita eius puellæ ē eadē.i.modus uiuēdi eius eſt talis qualis fuit .&
aius eius ē.i.æq̄lis ſimilis erga te.ac ſi ſicut fuit prius quātū cœpimus coniecturā ex ip̄a re.i.ex ipſa rōne ſe hn̄di quā p̄
ſe fert.Cli.obſecro qd ē qd dicis.nā nihil oium rerꝝ.i.nihil ex oibꝰ rebꝰ eſt mihi.quod mali.i.potius uelim q̄ me ſuſpi
carier.i.ſuſpicari falſo.i. imerito hoc.ſ.eā me deſeruiſſe &c.Sy.primū.i.in primis ſcito ſup.hoc qd ſequit̃:ut neqd.i. ut
nō aliqd rerꝝ huius puellæ ignores.anus.i.uetula q̄ dicta eſt añ hac.i.añ hoc tp̄s mr̃ ei puellæ nō fuit mr̃ eius.Ea anus
obiit mortē.i.mortua eſt forte audiui hoc.ſ.eā obiiſſe &c.dum ipſa puella narrat alteræ more antiquo pro alteri mu/
lieri.ſ.in uia.i.interueniēdū.Clit.q̄nā altera eſt cui dicis eā narraſſe id hoc dicit.nā nōdum itellexerat amicā bacchidē
aduētare cū antiphila.Sy.manē.i.ſiſte iterrogationes & me ſine pgredi quorſum uolo primū.i.i primis.enarrē.i.dicā
Iāprimū recitē hoc qd cœpi.i.iſtitui dicere.poſt.i.poſtea o Clitipho ueniā iſtuc.i.cadā ſup id qd iterrogas.Clit.ppera.pperat q
omniū feſtināter aliqd agit aut dicit.Sy.iā primū oium ſic icipit multa pudicitiæ ſigna narraturus ut Liuius.Iāprimū oium
Liuius ſatis cōſtat.Iāprimū oium.i.in primis ſiue in principio .nā principiū ē primū oium.Vel ſic itelligas.Iāprimū oium.i.
ecce primū oium qd ſeqt̃.ubi.i.cū uentū eſt impſonaliter.i.puētum eſt & aceſſum aut appulſum a nobis ad ædes .i.
ad domū puellæ.dromo pulſat.i.percutit.fores.i.hoſtia domus q̄dā anus prodit.i.exit e domo:ubi.i. poſtquā hæc
Obdere anus aperuit hoſtiū cōtinuo hic Dromo cōiecit.i.cū impetu igreſſus eſt itro.i.in domū ego cōſequor eum & igredior:
Peſſulū. anus obdit.i.obiicit opponit:peſſulū.i.repagulū ſiue obicē ſeu obſtaculū foribꝰ.i.oſtio.de peſſulo ſuperius dcm̄ eſt.
Exigere redit.i.reuertit̃ ad lanā.i.ad lanificiū exercēdū o Clinia potuit ſciri hic.i.ex eo loco haud uſquā alibi poterat ſciri quo
uitam & ſtudio.i.q̄ induſtria qua ai applicatione exegerit.i.traduxerit uitā te abſn̄te.Exigere itaqꝫ uitam ſignat traducere.exigere
fabulam uero fabulā ſignat expellere & nō admittere:ut in Andria.An exigendæ ſint uobis prius. exigere aūt opus ſignificat
& opus. finire opus incœptū:ab ex & ago is cōpoſitū eē cōſtat.Potuit itaqꝫ ſciri.ubi.i.qn̄ interuentū eſt impſonaliter.i.iter tp̄s
nō expectatū uētū ē mulieri.i.ad mulierē.de improuiſo.i.ex iſpato:pter ſpē pter opinionē pter expectationē.nā ea res
uidelicet talis iteruētus inopinatus dedit.tū.i.tūc copiā.i.facultatē.exiſtimādi.i.iudicādi.cōſuetudinē.i.cōuerſatiōem
Tela. uitæ quotidianæ.q̄ cōſuetudo quotidianæ uitæ maxie.i.maiorē in modū declarat.i.oñdit re ipſa nō uerbis:ut.i.quali
ter ingeniū.i.natura cuiuſqꝫ ſit.offendimꝰ.i.inuenimꝰ ip̄m texētē.i.ordiētē telā:& filū filo iūgētē in telā.Tela āt dr̃ ois
pānus tā laneꝰ q̄ lineꝰ.ſtudioſe.i.curioſe diligēter attēte accurate offēdimus inquā eā ueſtitā ueſte lugubri.i.luctuoſa
Anuis qua.ſ.lugebat anū defunctā ppea ſubdit opior eā fuiſſe ita ueſtitā.cauſa anuis.i.uetulæ q̄ erat mortua.Anuis hic legit
genitiuꝰ debet in caſu gignendi.nā ut Gelius inqt antiq dicebāt ſenatus ſenatuis:domus domuis:ſic anus anuis pro anus gtō.
antiquꝰ offendimus inquā eā tū.i.tūc ornatā ſine auro:ita.i.eo mō:uti.i.ſicut uel quēadmodū illæ mulieres q̄ ornantur ſibi
Capillus ut.i.ut ſibi placeāt nō ut placeāt amatoribus.honeſtæ enim mulieres reiiciūt ueſtiū ſordes hōeſtæqꝫ ſibi ueſtiri cupi/
Paſſus unt offēdimus inquam malā.i.genā ptē.ſ.illā quæ rotūda eſt in ſpeciē mali inter oculos naſum & buccā nulla p nō
Pax pro & ulla.non expolitā.i.nō fucatā.re muliebri.i.fuco quo mulieres molles utunt̃ ad expurgēdā cutē ne rugeſcat ſeu ſol
tm̄mō uat̃ in rugas qd ſeneſcētibus cōtingit capillus.i.capitis pilus ſiue crinis eius erat ſup.paſſus.i.ſperſus ſolutus p collum
Subteg/ pādo dis quod eſt extendo dis explico as q̄ſi extenſus & explicatꝰ.erat inquā plixus.i.longus erat inq̄ capillus eiꝰ pax
men aduerbiū græcū ut ait Priſcianꝰ.i.tm̄mō reiectꝰ negligēter circū caput.clit.o mi Syre obſecro ne cōiicias.i.imittas me
Obſitus in letitiā.fruſtra.i.ſine cā.Sy.anus.i.uetula cū qua uiuebat & quidē laſciuæ inter nuncia.nebat.i.filabat.ſubtegmen.i.
pānoſus filū quod in tela extēda ſtamen intercurrit.pterea.i.præter eam anū una ancillula erat ea texebat.i.filum filo iungebat
Sordidꝰ una.i.ſimul.ancillula dico obſita.i.iuoluta circūdata .pānis.i.uilibꝰ indumentis & craſſo filo cōtextis.inde pānoſus
Sordi/ uili pāno indutus.ācillula inquā neglecta.i.abiecta cōtēpta ſpreta qn̄ nō ut ſolēt eiuſmodi ancillæ appata imūda ideſt
datus. fœda illuuie.i.ſorde.Clit.o Clinia ſi hæc ſunt uera ita ut credo quis eſt fortunatior.i.fœlicior te in abltō.ſon.i.ſcis ne.
Gama/ ideſt cognoſcis ne hāc ancillā quā Syrus dicit ſordidatā & ſordidā.ſordidꝰ aliqd dr̃ a natura.ſordidatus urgēte ne/
gogi. ceſſitate.quoqꝫ.i.ēt hoc eſt magnū ſignū dn̄am eē extra.noxā.i.culpā.cū internūcii eius.i.qui nūcia ferūt ad amatores
& referunt ad amatas quos aliq gamagogi dicūt a ducēdis mulieribꝰ utrū bn̄ nec ne ipſi uiderint cum ergo iternuncii
eius tā negligunt̃.i.tā parꝫ appant̃ & curant̃.poſuit aūt internūciū maſculino.nā iterdū hn̄t puellos internūcios iterū

dum puellas

dum puellas:& q̄a maſculinum præponderat fœminino:ideo in maſculino poſuit utroſq; intelligẽdo.nam diſcipli/
na.i.artis eſt meretricandi iiſdem.ſ.amatoribus.primũ ancillas meretricum uel amaſiarũ munerari.i.affici muneribus
quæ.ſ.ancillæ affectant.i.præparant diſponũt prompto aĩo faciunt uiam.i.ingreſſum acceſſum ad dñas ſuas. affectare
ut inq̄t Feſtus eſt pronum aĩum ad aliq̄d faciendum habere:Laurentius inquit affectare eſt affectu & conatu alterius uir Feſtus.
tutem æmulari quã aſſequi nequeas refragrante natura.Seruius autẽ hic interpretatur affectant uiam pro præparant. Lauren.
quemadmodũ &.illud uirgilianum.uiãq; affectat olympo.i.ut interpretatur.ille præparat ſibi diuinos honores ſeu di/ Seruius.
ſponit.Cli.obſecro te perge.i.pſequere in icœpta narratione.tu ſyre & caue ne ſtudeas.i.de induſtria labores:inire gratiã Virg.
fallam.i.captare meam beniuolentiam mendacio.nam ipſo reſcito gratia inita fruſtraberis q̄d ait ipſa antiphila.ubi ideſt
quando nominas me.Sy.ubi:ideſt quando diximus te rediiſſe & te rogare ut ueniret ad te.continuo.i.illico.mulier.ſ.
antiphila.deſerit telam quam texebat.& opplet:ideſt repplet.ſibi totum os:ideſt totam faciem lachrymis.ut.i.ita:ꝙ fa/
cile:ideſt clare.ſcires id fieri tuo deſiderio:ideſt ut deſideras fieri.uel poſuit tuo pro tui.ut ſit deſiderio:ideſt amore tui
& cupiditate tui uidendi.Cli.ita dii me ament uerum.ſ.dico affirmantis id dictũ eſt.neſcio ubi ſim:ideſt mei ſum obli/
tus:& extra me ſum præ gaudio.ſ. nimio.ita ideſt adeo timui oppoſitum:propterea ex altero oppoſito quod optabã
accedente in tantam inceſſi lætitiam. Clit.at ideſt ſed ego ſciebam nihil eſſe o Clinia propter quod deberes timere o Sy/
re agedum: ideſt eia.uiciſſim:ideſt contra.uel rurſus dic quæ eſt illa altera.Sy.adducimus Bacchidem tuam amicam.
Clit.Hem interiectio indignantis.quid?modus admirantis Bachidem adducitis ſcilicet iterum hoc admirando pro/
nunciandum eſt.eho interiectio mouẽtis attentionem:& ut ſiſtatur gradus poſſentis.o ſceleſte:ideſt ſceleroſe quo du
cis illam Bacchidem.Sy.petis.ſupple quo ducam illam.ſ.ideſt certe ad uos.ideſt quod dici ſolet.ſed inepte penes uos.
Clit.ne.ideſt utrum ducis illam ad patrem ideſt ut ita dicam penes patrem quanuis barbare:ſed inteptetationis cauſa
ponitur.Sy.duco illam ad eum ipſum patrem interpretando ut prius.Clit.o audaciam ideſt temeritatem.impudentẽ:
ideſt effrenatam hominis.ſ.Sy.Heus tu aduerbium eſt uocandi:heus & excitãdi ad attendendum facinus ideſt factum.
magnum ideſt magni ponderis:& memorabile ideſt dignũ memoria non fit ſine periculo.Et eſt ſententia exornatio
rhetorica.Clit.uide.i.aĩaduerte cõſidera hoc quod ſeq̄tur.o tu ſcelus.i.tu ſceleroſe adeo ut ipm̃ ſcelus dici poſſis.tu is:
ideſt uadis pergis.quæſitum ideſt ad querẽdam tibi laudem.in mea uita.i.in uitæ meæ periculo quãdoquidem dictu/
rus eſt perierim ſi quid offendatur ſeu erretur.ubi.i.in qua uia ſiue faciendi ratione.ſi modo.i. tm̃modo.q̄d:ideſt aliq̄d
paululum ideſt etiam paruum admodum fugerit te.i.ſi tm̃modo paululum erraueris in ea techna exercenda quã paras.
perierim ideſt eo tempore perditus ero.tempus pro tẽpore q̄d facias in illo tẽpore.Sy.At enim.i.ſed certe faciã ſupple:
q̄d intendo uel non eſt periculum uel nihil me fugiet & ſimilia.nam Clitipho more impatiens eius ſermonem interru/
pit inquiens.Cliti.q̄d enim.q.d.q̄d uis dicere cum tuo enim.Sy.dicam ſi ſinas.i.pmittas:patiaris.Clin.tu Clitipho ſi/
ne:ideſt permitte ut pergat proditurus ſuum conſilium.Clit.ſino.i.facio illi copiam ſeu permitto.Sy.Res eſt ita.i.ita ſe
habet negocium.hæc in Bacchis an Antiphile.incertum eſt enim hic oratio imperfecta a Clitiphone interrupta: nunc
quaſi cum q̄d uelit dicere neſcitur interruptione impediẽte:& ideo liberum eſt unicuiq; ſubaudire quod placeat.Cliti.
quas malum ambages occipit.i.incipit narrare mihi.i.quod dici ſolet quas malæ grãe circuitiões uerbo℞ & ſermonũ
inuolucra iſte incipit narrare mihi.Vbi malũ eſt aduerbiũ uel interiectio interpoſitæ indignationis:de quo ſupius ſatis
apte diximus.Clit.iſte.ſ.Clitipho.dicit ue℞.mitte.i.omitte.iſta.i.tales ambages:atq; redi ad rem.i.ad inſtitutũ ꝓpoſitũ.
Sy.eniuero.i.certe.nequeo reticere.i.nõ poſſum cõtinere q̄n dicam hoc quod mouet mihi ſtomachũ uidelicet ꝙ Cli/
tipho eſt iniurius.i. infeſtus:moleſtus ac nõ æquus multis modis.neq; potis eſt :ideſt nõ poteſt.ferri.i.tolerari:uel nõ
põt ferre ea quæ dicunt̃ ei:neq; patientiam habere donec narrauerim.Clin.hercle audiendum eſt q̄d dicat.ſ.tace Cliti/
pho.Clit.q̄d eſt.Sy.uis amare:ideſt eſſe amans uis potiri amata.i.quod inepte ſolet dici uis gaudere amata.ut rex potit̃
regno ubi dicunt rex gaudet regno.uis effici.i.inueniri aliq̄d ſup.q̄d des illi meretrici.non uis periculum eſſe tuum in
potiundo.haud.i.non ſtulte ſapis.ironice dicit.ſi quidem.i.quia ideſt ſapere.ſ.uelle contingere ideſt aſſequi quod non
poteſt:uel ſi ſit poteſt:ſic intellige ideſt ſapere per ironiam dicit uelle.id:ideſt illud optare quod non põt cõtingere:ideſt
euenire aut hæc pericula ſunt habenda cum illis:ideſt cum his quæ dicta ſunt uidelicet amare potiri inueniri quod det
aut illa uoluptaria.ſ.amare potiri &c.ſunt amittenda cum illis periculis.nũc uide cogita examina utram:ideſt quam(ſi
liceat dici)harum dua℞ conditionum:ideſt optionum electionum.malis:ideſt potius uelis.& ſi ideſt quãuis ſcio hoc
conſilium.quod cœpi:ideſt iniui ſuſcepi eſſe rectum & tutum:ideſt abſq; periculo.Nam copia eſt:ideſt facultas eſt ſeu
facile factu eſt.ut ideſt ꝙ tua amica ſit tecum apud patrem ſine metu.tum:ideſt deinde poſt hoc inueniam hac eadem
uia:ideſt hoc eodem modo:ſeu hac eadem ratione argentum quod pollicitus es illi amicæ. quod ut efficerem: ideſt ut
inuenirem argentum quod illi.pollicitus es.orando:ideſt rogãdo:etiam atq; etiam reddideras mihi iam aures ſurdas:
ideſt attonitas obtuſas ſtupidas quid aliud uis tibi?Cli.ſi quidẽ:ideſt ſi certe hoc quod dicis fit.Sy.dicis ſupple ſiq̄dẽ
& propterea uideris dubitare ſcies id effici experiundo:ideſt cum experieris re ipſa quod dico.Cli.age age hortantis eſt
aduerbium geminatum maioris cauſa exhortationis.cedo:ideſt dic iſtud conſilium tuum.quid id ſcilicet cõſilium eſt
ideſt quale eſt:ſeu quod eſt illud tuum conſilium.Sy.aſſimulabimus:ideſt fingemus tuam amicam ſcilicet Bacchidẽ
eſſe amicam huius cliniæ.Cli.pulchre:ideſt iucunde excogitaſti ſeu dicis.ridendo eum.h.d.clitipho quid ſua amica
faciet hic an quoq; ea ſcilicet Antiphila dicetur eſſe amica huius Cliniæ ſcilicet hæc una ſcilicet Antiphila ẽ parum de/
decori:ideſt affert dedecus.q.d.ſi hæc una dedecus perit quantum eſſet illi dedecori ſi diceretur duas habere.Syrus im
mo:ideſt ſed ipſa antiphila deducetur ad matrem tuam.ſ.ſoſtratam.Clit.quid.i.cur.deducetur eo.i.ad matrem.Sy. o
clitipho longum eſt ſi narrem tibi.q.d.longũ eſſet tibi a principio narrare.Vera cauſa eſt q̄obrem.i.ꝓpter quã faciam
id.i.ſuadeã eam deduci ad matrẽ.Clit.fabulæ ſunt ſup.ideſt nõ ſunt niſi nugæ & iocularia uerba neq; uera neq; ueriſi/
milia:& ꝓpterea ſunt fabulæ.nihil ſatis firmi.i.nullã rem ſatis firmã certã ac ſtabilẽ in tuo cõſilio.uideo.i.intelligo eſſe.

quãobrem.i.propter quã rem.expediat mihi.i.ſit mihi utile.accipere.i.ſubire hunc metum.Sy.mane.i.tace audi quod
dicturus ſum:& ſiſte uerba tua.habeo.i.ſcio aliud ſi metuis iſtud.ſ.quod ſuadeo.puta ut aſſimuletur tua eſſe huius &
ſua ad matrem deducatur:quod uidelicet illud quod habeo ambo confiteamini eſſe ſine periculo.Cli.obſecro reperi
aliquid huiuſmodi.i.tale quod confiteamur eſſe ſine periculo.Sy.maxime.i.libentiſſime reperiam.ſ.ibo obuiam illis.ſ.
mulieribus.dicã eis ut reuertantur hinc.i.ex hoc loco.domũ.i.in ſedes ſuas unde uenerunt quando non uis eas recipi.
Clit.Hem indignantis eſt.quid dixti.i.dixiſti?Sy.Iam faxo.i.faciã omnem metum.ademptum.i.ablatum.tibi.i.a te.q.d.
abſtergam ſtatim omnem animi tui metum.nam dicam amicæ tuæ ut hinc domum reuertatur.ut dormias ocioſe.i.
tranquille:quiete:ſecure abſq; ſollicitudine & metu in utrãuis aurẽ.i.ut dormias quiete ſuper utrũlibet latus:aut ſup dextrum
quod per dextram aurẽ deſignatur:aut ſup ſiniſtrum quod per ſiniſtram aurẽ declaratur in tali genere dicendi.Clit.Quid
ago.i.qd facio nunc.Dubius & pplexus quærit conſilium:timet picula & amicã ægerrime fert abſcedere.Sy.Tu ne.i.
utrum petis qd agas?agis ſup.quod eſt boni.i.quod ſpectat ad uiri bonum.Nam boni eſt uelle abſcedere laſciuas mu/
lieres:& hoc totum dicit ridẽdo eum.Cli.O ſcire dic modo.i.dic nunc mihi uerum.q.d.dic nunc uere quid facere ue/
lis.Sy.age hortãtis eſt particula qua ſe hortatur Syrus ut obuiam mulieribus eat dicturus ut reuertantur.dicam ſupple
uerum modo.hodie ſero.i.ueſperi.ac ne qcq̃.i.fruſtra uoles:qm̃ ſtatim reuocabis uoluntatem & impedies quo minus di
cam uerum ut prius feciſti.uel ſi ne & quicq̃ ſint duo uerba ſic aſtrue.ac ne.i.non uoles.i.non permittes quicq̃ dici.ſ.a
me.nam impedies ut prius.Clit.Datur.i.conceditur tibi oſtendere uerum.fruare.i.utare ea facultate dicẽdi ueri.dum.i.
quãdiu.licet.i.permittitur.nam neſcias an unq̃ poteſtas eius.ſ.oſtendendi ueri ſit tibi poſthac.i.permittatur tibi poſt
hoc tempus.Interea Syrus ad mulieres ſe conferebat quem abeuntem Clitipho primo paululum reuocat.Deinde ipſo
caleſcente magis ac magis amore & ſyro pergente uehementiſſime reuocat.Clit.Syre inquã.i.dico hoc ita dicit ut pau/
liſper eum retineat.Sy.perge.i.proſequere in me reuocando quantum uoles porro.i.ſed tamen.ago iſtuc ideſt mulieri/
bus eo obuiam amicam tuam remiſſurus.Quod ut uidit Clitipho Syrum pergentem in incœpto ueritus ne ſuæ ami/
cæ præſentiam amitteret ſubiungit.Clit.hercle iſtud eſt uerum te ſtudere ut amicam remittas.Syre ſyre inquam.heus heus
ſyre.aduerbium uocantis eſt hæc particula heus.Sy.dicit hoc apud ſe ſyrus.ipſe amator concaluit:ideſt amoris ardore
exarſit:quapropter ſic me reuocauit uehementer.deide reſpondet ei quid uis.Clit.Redi redi.i.reuertere noli remittere
amicam.Sy.adſum.i.præſto ſum.hoc dixit poſteaq̃ paululum rediit ac prope Clitiphonem fuit.dic quid eſt propter
quod me reuocas.Iam:ideſt ſtatim quoq;.i.etiam negabis.hoc placere tibi:uidelicet ꝙ amica ueniat & non reuertatur.
Clit.Immo o ſyre permitto.i.cõmitto tibi ſeu credo & trado tibi me Clitiphonem & meum amorem & famã meam.
tu es iudex.i.tuo arbitrio cõmitto me & amorem & famam.uide ne quid.i.ne in aliquo uel propter aliquid ſis accu/
Admo/ ſandus.i.repræhendendus.Sy.o Clitipho ridiculum eſt.i.ſtultum eſt ac ridendum te admonere me iſtud.Admoneo
nere. te hoc dicimus cum duobus accuſatiuis.quaſi.i.tanq̃ dicere uelis ꝙ mea res minus agatur q̃ tua.iſtic.i.in ea fictione.q.d.
uideris ita admonendo me putare ꝙ minus mihi ex ea re impendeat periculum q̃ tibi.uel ꝙ id caute fieri minus mea
Horati⁹. interſit:aut minus ad me ſpectet q̃ ad te.Nam cum Horatius inquit.Nam tua res agitur paries cum proximus ardet:in/
Res. telligitur ſic:tibi iminet periculum proxime ardente uicino pariete.uel negocium de incendio parietis uicini ad te pti/
net.Nam res in eo dicendi genere capitur pro negocio.præterea hæc particula quaſi hic capitur ironice ut ſæpe:pcipue
cum iungitur cum uero etiam ſine uero.exemplorũ plena ſunt omnia.Si forte aliquid aduerſi euenerit nobis hic.i.in
Hic & hac fictione ſuſcepta:hoc eſt:ſi forte quicq̃ in hac re non proſpere ſucceſſerit uerba erunt tibi parata ad me obiurgandũ.
iſte & ille uerbera erunt inq̃ parata huic homini:ideſt mihi.Nam hic dicitur de perſona loquentis:iſte de perſona audientis:ille de
perſona remota ab utroq;.Quapropter hæc res quam cogito facere.neutiq̃.i.nullatenus:nullo modo eſt mihi negle/
ctui:ideſt a me negligitur.immo eſt maxime mihi curæ.nam res mea agitur:& in ea periculum mihi commune tecum
impendet.ſed exora iſtunc.ſ.cliniam.hoc eſt perſuade illi.ut aſſimulet:ideſt fingat tuam amicam eſſe ſuam.Cli.Scilicet:
ideſt profecto.certe res rediit in eum locum.i.negocium hoc in eum peruenit ſtatum.uel eouſq; peruentum eſt in ne/
gocio iſto:ut neceſſe ſit me eſſe facturum:ideſt ꝙ faciam.Clit.o clinia:merito:ideſt non iniuria amo te.Cli.Verum:ideſt
ſed ne quid.i.non in aliquo illa.ſ.bacchis.titubet:ideſt uacillet:ſed ſemper ſit ſtabilis & firma.ubi ne capitur prohibiti/
Probe ue.neq; eſt opus intelligere timeo.Admonet autem clinia ut bacchis nullatenus uerbis ſuis aut geſtis aut uultu titubet:
ideſt uacillet ne forte depræhenderetur eam non eſſe ſuam.Sy.bacchis eſt perdocta.probe.ideſt eſt peritiſſima talium ſi/
mulationum ubi probe capi poteſt pro ſatis:aut rite:aut opportune.Cli.At hoc.ideſt præterea.demiror.i.ualde miror.
qui.i.quomodo potueris perſuadere illi bacchidi tam facile ut ſcilicet ueniret:quæ bacchis ſolet ſpernere quoſq;:ideſt
omnes.Sy.Veni ad eam.in tempore.i.tempeſtiue & opportune.quod ſcilicet uenire ad aliquem tẽpeſtiue eſt primum:
ideſt optimum præcipuum omnium rerum ualentium ad obtinendum.Nam offendi.ideſt inueni ibi apud eam quẽ/
dam miſerum militem orantem:ideſt petẽtem.noctem eius.i.petentem eius copiam nocturnam fieri ſibi.hæc bacchis
tractabat.i.fouebat.arte.i.aſtutia meretricia.uirum.ſ.miſerum illum.ut incenderet.i.inflãmaret animum illius militis.
cupidum.i.amore captum & ardore cupidinis.inopia.i.carentia ſui:quia inter fouendum eum ſeu tractandum non ſe
morem geſturam promittebat.Nitimur autem in uetitum ſemper cupimuſq; negata.& ut inq̃.eadem eſſet q̃ gratiſſi/
ma.i.etiam atq; etiã grata apud te ob hoc.i.ppter talem repulſionẽ militis.ſed heus tu admonẽtis & uocãtis eſt aduer/
bium ac poſcentis attentionem.uide.i.caue.ſis.i.ſi uis.neqd.i.ne aliquãtulum ruas.i.labaris erres.imprudens.i.incon/
ſideratus.non ſatis aſpiciens qd faciẽdum ſit.uel põt dici neqd.i.ne in aliquod dictum aut factum ineptum.ruas:ideſt
cum impetu incurras imprudens inconſultus.Nouiſti patrem tuum q̃.i.quãtum ſit perſpicax.i.ſubtilis aſtutus ad has
Impotẽs res pcipiendas.ſ.aũt.i.ſed.noui te q̃ ſoleas eſſe impotens.i.tuorum appetituũ minime moderator.Nã is impotens dr̃ qui
Inuerſus ſuis affectibus ac animi paſſionibus nõ poteſt modum adhibere ac eas cohibere.ſed ab illis uictus trahitur quocunq; ſe
gant & rapiant eum:abſtine.i.ſiſte cohibe reprime uerba inuerſa.i.in ambiguũ iactata & incõtrarium uerſa:ſeu præpo/
ſtere pnunciata

ſtere ꝓnunciata. Abſtine inquā tuas ceruices euerſas.i.noli oſtendere colla tua indomita.Ceruix enim eſt poſterior col/ Ceruix
li pars:ponitur pro ſuperbia ſeu contumacie quadam ac rigore mentis.ut uir duræ ceruicis.i.indomabilis:& mentis ri Euertere
gorem præ ſe ferens tanq̄ nemini caput inclinare uelit.Euertere interdum ſignificat deſtruere.ut euertere urbem : ideſt
deſtruere & eam demoliri ac diſſipare ac etiā ſubuertere.Interdum euertere ſignificat proſternere & facere ut qd' ſtabat
nunc proſtratum iaceat.& ab hac ſignificatione manauit præcedens.nam euertit᷑ urbs cum mœnia quæ prius ſtabant
diruunt᷑.Item mulier quærens dragmam euertit totam domum.i.inquirendo illā oīa quæ in domo ſunt iacit huc &
illuc:& a ſuo ordine dimouet.Item in iure ſæpe dr̄ euerti plauſtrū ſeu currus quādo ꝓſternit᷑ ad terram.Abſtine inq̄.i.
cohibe.gemit⁹.i.ſuſpiria.ſcreatus.i.ſputa a ſcreo as quod ſignificat ſcreatus eiicere ex ore.abſtine inq̄ tuſſis.i.tuſſes.hoc Screo.
eſt contuſiones pectoris ac ꝑcordioꝝ.abſtine.i.cohibe tādem riſus ne ſoluaris ſeu effundaris in riſum.Vbi eſt notandū Screatus
abſtineo uerbū poſſe iungi gtō.ut apud Hora.abſtineo iraꝝ.Item actō ut hic.Item abltō ut ſæpe.Poſſet tñ hæc ſtructu/ Abſtieo.
ra ita fieri ut abſtineo non iungeret᷑ actō repetendo noui ſic.noui tua inuerſa uerba noui euerſas ceruices tuas gemitus Hora.
ſcreatus tuſſis & riſus ubi multa ponit Teren.quæ ab amāte uecordi fieri ſolent.Clit.laudabis.i.ꝓbabis meos geſtus.ſ.
& mores me habendi ubi tempus erit.Sy.uide ſis.i.ſi uis.Clit.Tutemet mirabere meas rōnes me habendi.Sy.ſed q̄.i.
quantum cito mulieres cōſecutæ ſunt.Clit.ibi impatientia amantis oſtendit᷑.Vbi ſunt mulieres? cur retines eas neq; ſi/
nis nos illaꝝ p̄ſentia delectari.Sy.Iam nunc hæc bacchis non eſt tua amica.Clit.ſcio ꝙ apud patrem non eſt mea.at.i.
ſed ſaltem nunc interim.i.interea priuſq̄ ad p̄rem eat᷑.ſine mea ut ſit ſy.nihilo magis.i.nō plus eſt tua nunc q̄ apud pa/
trem.Clit.ſine.i.pmitte me delectari eius p̄ſentia.Sy.inq̄.i.dico tibi nō ſinā.i.nō patiar.Clit.quæſo pauliſper:ideſt par/
uo tēpore ſinas.ſ.me delectari eius p̄ſentia.Sy.ueto.i.ꝓhibeo.ſ.te frui eius p̄ſentia.Clit.ſaltē ſine.i.permitte me ſalutare
eam.i.ut eam ſalutem.Sy.abeas.i.diſcedas ſi ſapis.i.quod dr̄ inepte ſi facis qd' ſapiens.Clit.eo.i.diſcedo.qd iſtic.i.iſte
clinia faciet.ſ.Sy.manebit.i.remanebit non diſcedet.Clit.o hominem fœlicem.i.dico hominem.ſ.cliniam plurimum
fœlicem qui maneat cum amica.Sy.ambula.i.ingredere uiam & perge quāuis inuitus.

A Atur fruare dum licet.plurimi ſic interprætantur ut Clinia ad Clitiphonem id dicat de uoluptate q̄ in amicæ A Scen.
d præſentia fruatur.Non autem ad ſyꝝ de ueritate.atq; ita dicunt.O clitipho datur.i.deo beneficio:uel fortunæ
benignitate conceditur tibi frui amica.fac igitur fruare.i.fruaris ea dum.i.donec.licet.i.licitum eſt.Nam neſcias
an unq̄ poſthac.i.ammodo ſit tibi poteſtas eius.i.an unq̄ poſthac ea potiri dabitur.

AIn tu.Poſtq̄ oſ̄dit illos eſſe tales q libēter amicas ſuas recipiant.Reſtat ut adducant᷑.Sed qa Clitipho ignora/ A
bat amicā ſuā adduci præmittit᷑ Syrus q illos inſtruit qūo ſe habeant erga illas:ne qñ uenerint inconſulte reci/
piantur.habet Syrus cauſam ut eam ꝑcedat.Ignorans tñ.ſ.dum erat intentus uerbis Dromonis de rumori/
bus qualiter ibi fuerit dñs ſuus Clinia uel de aliis rumoribus Aſiæ.Quibus auditis ſic dicit.Ain tu Dromo.ſ.ſiceē &c.
Cædimus.i.damus uiciſſim.Quum clitipho audiuiſſet.Illæ relictæ ſunt:dixit cliniæ.Mulier &c.Quid.i.aliquid reꝝ.
Quare non oportuit eſſe relictas:ne ueniant fures qui auferant.Quum tēpus ſit idoneum latronibus quia ueſperaſcit.
Abi dum:dum eſt adiectio ſyllabica.Auꝝ ueſtem.ſ.illius q̄ ego &c.Vnde cenſes hæc eſſe illi niſi ab amatoribus.Cuius
patris nunc pudet me:quia ꝓpter me cruciat᷑:& dolet eum monuiſſe me fruſtra.Ab hac.ſ.Antiphila.Gratum mihi eſſe
potuit:qa ſi tum ꝓpter p̄rem dimitterem ipſe hr̄et mihi grām.Hinc de.n.uer.er.qa non credit uenire niſi ſuam:& pu/
tat oīa illius ēē quæ enumerauimus.Hoc primū.ſ.audi.ut ne.i.non ignores.qd.i.aliqd &c.Ea obiit quam timebas ne
hanc locaſſet.Quū Syrus audiuiſſet ne itinere ꝙ Antiphila non eſſet eius anus filia quæ eam nutrierat : cōcepit ꝙ eſſet
filia Chremetis:& inde machinationem fallaciæ ſuæ iam confixerat.Sed noluit alicui reuelare.Alteræ.ſ.bacchidi.Hinc
potuit ſciri haud uſq̄ alibi tam bene hoc potuit ſciri quo ſtudio &c.Hinc.ſ.ubi.i.poſtq̄.de improuiſo noſtrū.m.Nam
ea res.ſ.ꝙ interuenimus ex iprouiſo dedit & cætera quæ quotidiana uita declarat.m.&c.Ornatā ſibi.non amatori:&
offendimus.i.inuenimus.Malā.i.maxillā eius.non expo.ulla in te ueluti unguento.Paſſus.a pateo tes.Pax erat ibi : &
nulla amatoꝝ colluctatio & rabies.Sordidatā ex cōſuetudine:& ſordidam ad horam:ſicut tunc quando aduenit Sy/
rus.Quum negligunt᷑.i.tam negligenter indutæ ſunt eius interim ad amicos.Nā iiſdem.i.amatoribus.eſt diſciplina.i.
mos.muñ.anc.laudē.ſ.tuæ machinationis:& tuæ aſtutiæ:in mea uita.i.periculo meæ uitæ.ſ.qa uis experiri ingenium
tuum in meo piculo.ubi.ſi.p.m.q te fui.i.aliter q̄ cogitaſſes euenerit qd facies de illo conſilio tuo.At enim.i.certe uo/
luit dicere non erit piculum.ſed ille īterrumpit uerba.Ita res eſt:quaſi cum per ſimilitudinem uolebat loqui contra hoc
ꝙ ille Clitipho ſine labore uolebat habere amicam ſuam:quaſi ita res eſt de te quaſi quum aliqs ſine periculo belli uult
uictoriam adipiſci.Syre rerum hic dicit non debes loqui per ambages.Qui enim non poteſt audire ipſam rem uix po/
terit audire ſimilitudinem:& ideo mitte ambages:& redi ad rem.Enimuero.i.certe.Reticere nequeo quin ego īproper/
rem ei ſtultitiam ſuam per ſimilitudinem.Aut hoc:ideſt mala cum illis:ideſt bonis:Aut illa:ideſt bōa:cum ideſt malis.
Pulchre uſ.Immo.Quum enim Syrus nouiſſet eam eſſe filiam Chremetis(ut diximus)cogitabat eam aliquo modo
poſſe cognoſci ſi duceret᷑ ad matrem:& ita poſſe a ſene argentum extorquere.Quamobrem expediat me accipere hunc
metum:ideſt me ponere in tali periculo.O clinia qd ago.quaſi dicat quid laudas me facere? Syre dic uerum an poſſem
illam habere ſine periculo.Age modo ſcilicet pro nihilo me oras.Modo datur tibi ergo fruare dum licet.Nam neſcias
an poſthac ſit tibi poteſtas eius amicæ habēdæ.An nunq̄ tibi ſit poſthac.Perge ideſt dic quid uelis:uerum hercle iſtud
eſt.ſ.quod ſequitur cōſilium tuum.huic homini:ideſt mihi:ut ſit neceſſe:ideſt iuſtum & honeſtum:quia pro me mul/
ta feciſti.Perſuadere illi:ut ſimuletur amica quæ ſolet.Quos ideſt nobiles ſemper in tempore.ſ.opportuno.Quod ſci/
licet tempus opportunum:uere in tempore.Nam miſerum &c.Inopia incenderit:ideſt cupidine ſui corporis:& ut ea/
dem eſſe grauiſſima apud te.Ob hoc.ſ.quia ſe denegabat aliis coram me.Vide ſis eſt una pars : uerbum.Inuerſa uerba.
In quibus ſolet aliquid tangere de amica.Abſtine gemitus Syre &c.Sed q̄ cito poſtquā præparatum eſt qualiter ſint
recipiendæ.Reſtat ut ueniat.Eo ideſt diſcedo.Iſtic ideſt Clinia.

CAL. A Edepol te mea antiphila. Nõ potuit melius cõditionẽ meretriciã exprimere q̃ ꝑ eã quæ meretrix eẽt: quæ tamẽ
a noi meretricio fauẽticũ alibi rep̃hendanť meretrices: nihil aliud ex amore adoleſcentum q̃rere q̃ pecuniæ extor
ſionẽ: hic quoq; iucũda amãtiũ cõgreſſio ſignatiſſime exprimiť. ℭ Aedepol. ꝑ caſtorẽ & pollucem ornatiua
Virgi. ſunt iurãdi apta fœminis. ℭ Iſti. ſ. m. ut. c. ſ. mores. n. pudici gratiores eẽ ſolẽt ĩ pulchro corpore. Vir. Gratior & pul. u.
Expetere in. c. u. ℭ Sibi. q̃ſq; ex. recte expetit cũ eã a pudicitia cõmẽdet. Expetimus. n. tñ ea q̃ honeſta ſunt & plane bona: uñ de
reb⁹ expetendis a phis ſcriptũ: q̃. ſ. petit dñt. ℭ Orõ tua. ꝙ dixeris cũ uno uelle ætatẽ traducere. Antiq etiã paucis uerbis
orõnẽ dixeřt. ℭ Nã expedit. u. e. b. qa cũ ſolo uiuitis
Nec p̃t eẽ uerus amor niſi ĩter duos: q ſibi ĩuicẽ fidẽ
ſeruẽt iuxta illud. Nec regna nec tædæ ſociũ pati uo/
lũt. Quippe. ſ. i. & hic amor eſt gr̃a uoluptatis tñ. Et
Amator bñ ipulſi: nã hæc oĩa nox: uinũ amor. adoleſcẽtia ab
Amans. ĩpulſionis ꝑte dñr: nõ a rõcinatiõis. ℭ Amatores co
Colere. lũt. bñ amatores. Amator fingi põt: amãs uero amat
Virg. ℭ Colũt. colere eſt ĩferioris ꝑſonæ ad ſupiorẽ. Nõ/
Proſpice nunq̃ ſupioris ad inferiorẽ. Virg. Poſt habita coluiſſe
te. ſamo. ℭ Niſi ꝑ. ꝓſpicim⁹ futura: diiudicamus pñtia.
Diiudi/ ℭ Deſertæ uiuim⁹. ab his q̃ ob amorẽ frq̃ẽtes erãt.
care. ℭ Incidere. p. c. i eunucho. Nr̃i fundi calamitas. Pro
prie calamitatẽ ruſtici grãdinẽ dñt. ꝙ cõminuat cala
mũ: hoc eſt culmũ ac ſegetẽ. Neſcio alias. uerba mu/
lieris cõmendãtis ſe a fide in uiꝝ. ℭ Cõpararẽ. cõſti/
tuerẽ ut alibi. Quã iniq; cõpatũ eſt. ℭ Vah. clamoſa
ĩteriectio hoc ĩ loco ad gaudiũ ſpectat. Ne potuit uox
accõmodatior dari amatori ꝑ nimio amore ferme ĩ/
ſaniẽti ad primũ cũ amica cõgreſſum. ℭ Dũ abſum.
pro abeſſem. ℭ Credo. ſyrus nõ ſe ſolo mouerat: ri/
Vix. det uerbis Clitiphonis q cũ loquebař: ut cum aliquo
Ouidi⁹. ambulatũ abire cogeret. ℭ Vix ſuffero. uix difficulta/
Lucilius tẽ ſignat: & aliqñ pro nõ poniť. Ouidi. Vix Priamus
Suffero. tãti totaq; troia fuit. Lucil. Carcer uix carcere dignus.
ℭ Suffero. ſuſtineo: alias ſuppono. ℭ Immo ut pa.
t. u. e. h. cũ nõ poſſit ꝑ ſe ſyrus Clitiphonẽ abigere: ad
minas pr̃is cõfugit: quẽ fingit iratum. ℭ Vidi c ẽ. h.
uario mõ hoĩes habitu atq; affecti eẽ pñt q̃bus ſm aca
demicos aliud atq; aliud uř. ℭ Etiã duras. d. ſubĩtel/
ligẽdũ eſt uel lites uel ꝑtes. In eunucho duras ꝑtes fra
tris ꝑdicas & ꝑtes duras metaphoricos ab actoribus
ſcænicis. uel duras dabit. hoc eſt durꝫ ſe ꝑbebit uel ab/
ſolute duras ut dicimus bonas ei dedit uel dabit pœ/
nas. Ci. q̃primũ aduenies dedit. ℭ Intuiť nos ab eo
qđ ĩtueor ĩtueř & ĩtuor ĩtuiť. ℭ Ah retie me. ob. An/
tiphilæ ꝑ nimia lætitia uiſo clinia aĩo male eẽ cœpit.
Nã ut aĩus una cũ corꝑe nõnũq̃ deficit nimio mœ/
rore: & ſic ĩterdũ nimio gaudio. ℭ Videõ cli. an nõ?
tãta lætitia erat ãtiphilæ. ut & ſi amatorẽ agnoſceret:
de eo tñ dubitaret. ℭ Aie mi. mollis orõ & fœmiea
mltis ĩplicata blãdimẽtis. ℭ Mi. ui blãdimẽti hẽt. nã
ſignĩt me⁹. ℭ Clinia ſalue. illa ad maiorẽ gr̃aꝫ amãtẽ
ꝓprie noĩe appellauit. ℭ Salue. mõ admirãtis ĩterie/
ctio ẽ. ℭ Ten. ne. te. ꝑ nimio amicæ deſiderio pii: cũ
dubitatiõe loqť. Sũt q legãt teneo ne te. ut referať ad
fidẽ ita ut dubitet an a ſe alienata ſit: an ĩ fide ꝑſiſtat.
GVI. A Edepol &c. Hic ꝑ meretricẽ optĩe cõditio me
a retricia exprimiť ſimulq; amãtũ cõgreſſio ſi/
gnatiſſime rep̃ntať. Bac. ædepol: iurãtis eſt ad
uerbiũ q̃ſi ꝑ ædẽ pollucis. Per caſtorẽ & pollucẽ apđ
uetuſtiſſimas mulieres iurabãt. o mea ãtiphila. i. ami/
ca mea laudo te q̃ dixiſti te uelle traduceř uitã cũ uno
Studeo. ſolo: & iudico te fortũatã. i. fœlicẽ cũ ſtuduiſti id qđ
ſeqť. Studeo ĩterdũ iũgiť dtõ cũ ſignat ĩcũbo. Inter/
dum actõ

A Bacchis. Antiphila. Clinia. Syrus.

Edepol te mea antiphila laudo: & fortunatã
Iudico: id cũ ſtuduiſti. iſti formæ ut mores
Conſimiles forent: minimeq; ita me dii ament
Miror: ſi te ſibi quiſq; expetit: nam mihi quale
Ingenium haberes: fuit indicio oratio tua. & cum
Egomet mecũ nũc in aĩo uitã tuã cõſidero: oĩumq;
Adeo noſtrarum uulgus quæ ab ſe ſegregant:
Et uos eẽ iſtiuſmodi. & nos nõ eẽ haud mirabile eſt.
Nam expedit bonas eẽ uobis: nos q̃bus cum res eſt
Non ſinunt: quippe forma impulſi noſtra
Nos amatores colunt: hæc ubi immutata eſt:
Illi ſuum animum alio conferunt. ni proſpectum
Interea aliquid nobis eſt: deſertæ uiuimus.
Vobis cũ uno ſemel ubi ætatẽ agere decretũ ẽ uiro:
Cuius mos maxime eſt cõſimilis moribus ueſtrum:
Hiſce ad uos applicant: hoc beneficio utriq;
Ab utriſq; uero deuincimini: ut nunq̃ ulla amori
Veſtro incidere poſſit calamitas. An. neſcio alias:
Me ſcio quidem ſemper feciſſe ſedulo:
Vt ex illius cõmodo meum cõpararem cõmodum:
Cli. uah ergo mea antiphila: tu nunc ſola
Me reducẽ in patriã facis: nã dum abs te abſum: oẽs
Mihi labores fuere quos cœpi leues: præterq̃ tui
Carẽdũ qđ erat. Sy. credo. cli. ſyre uix ſuffero hoccĩe
Me miſerum non licere meo modo ingenio frui
Sy. imo ut pr̃em tuũ uidi eẽ hitũ diu ẽt duras dabit.
Bac. quiſnam hic adoleſcens eſt qui intuitur nos?
An. ah retine me obſecro. Bac. amabo quid tibi eſt?
An. diſperii miſera. Bac. quid ſtupes antiphila?
An. uideon cliniam an non? Bac. quem uides?
Cli. ſalue anime mi. An. o mi expectate clinia ſalue.
Vt uales. ſaluum ueniſſe te gaudeo.

Cli. teneo

dum accuſatiuo cum ſignificat magno ſtudio aliquid conari ut hic cum ſtuduiſti:ideſt conata es uidelicet ut mores ſorent.conſimiles.i.conformes:iſti formæ.i.tuæ uenuſtati.Nam in pulchro corpore pudici mores gratiores eſſe ſolent. Vir.Gratior & pulchro.u.i.c.u.& ita dii ament me:affirmatio cum iuramẽto.minime.i.non miror ſi qſq̃ expetit te ſibi.i.cupit habere te in uxorẽ cum talibus probis moribus ſis ut uni fida eſſe uelis.Expetimus enim bona tm̃ & honeſta:nam oſo tua.i.tuus ſermo.Antiqui ẽt pauca uerba orõnem dixerũt.oſo tua fuit mihi indicio.i.argumento ſigno & oſtenſioni:quale ingeniũ.i.qualem naturã hñes.& cũ egomet conſidero nũc mecũ in aio uitam tuã:& adeo.i.certe dum cõſidero uitã oium uraꝝ.i.uſi ſimilium iuuẽcularum:quæ iuuẽculæ ſegregãt.i.ſeparãt reiiciũt.ab ſe.i.a ſuo cõſortio & cõſuetudine.uulgus.i.amatorꝝ multitudinẽ neq̃ promiſcue quoſq̃ recipiũt.Haud ideſt nõ eſt mirabile & uos eẽ iſtiuſmodi.i.tales quales eſtis:& nos non eſſe ſimiles ueſtri.Nam expedit.i.decet cõmodũ eſt:utile eſt uobis eſſe bonas.Vbi notanda eſt hæc ſtructura.Mihi expedit eſſe bonum:& mihi expedit eſſe bono:ut Quint.cui eſſe diſerto uacet.Illi ſup.amatores qbuſcum.i.cum qbus:res eſt nobis.i.cum qbus habemus rem ſeu conſuetudinẽ:& qbus copiam noſtri facimus:ſiue cum qbus habemus cõmercium & cõicationem:non ſinunt.i.nõ patiunť nos eẽ tales quales eſtis.quippe qa certe.ubi qppe poniť ſine relatiuo & ſine cum coniunctione amatores impulſi.i.illecti inducti.noſtra forma.i.pulchritudine.colunt.i.frequẽtant nos.Vbi.i.poſtq̃.hæc forma noſtra eſt imutata.i.decorẽ ſuum amiſit & nitorem.illi amatores conferunt aium ſuum.alio.i.ad aliam amicã:ſeu ad rem aliam niſi iterea.i.dum colimur & durat noſtra forma.niſi aliqd eſt proſpectũ.i.ꝓuiſum nobis utputa ſi non proſpeximus nobis comparãdo ab illis pecunias.uiuimus.i.uitam agimus. deſertæ.i.derelictæ & abiectæ oĩbus.Decretum eſt uobis.i.ſtatuiſtis deliberaſtis decreuiſtis:ætatẽ agere.i.traducere uitæ ueſtræ tp̃s.ſimul.i.una ſeu pariter cum uno uiro.cuius uiri mos.i.uiuẽdi modus eſt maxime.i.in primis præcipue.cõſimilis.i.conformis moribus ueſtrum pro moribus ueſtris.ſic enim antiquis loqui placuit.mores ueſtrum:pro mores ueſtri:ut recentioribus placet.hi.i.tales uiri.applicãt ſe.i.adhibent animos ad uos.uero.i.ſed utriq̃:tã uir q̃ uxor deuinciminị.i.obligamini.ab utriſq̃.i.ultro:citroq̃ hoc beneficio.ſ.ſeruandi mutuo fidem.q.d.ſic ambo obligatis uos mutuo beneficio intemeratæ fidei ſeruandæ:& hoc dictum eſt illi ſimile uterq̃ utriq̃ ſunt cordi.ubi Laurẽtius confirmat ab oratoribus potius eſſe dicendum.uterq̃ alteri eſt cordi:ut.i.ita ꝙ nulla calamitas.i.nulla miſeria poſſit incidere ueſtro amori.Ant.neſcio alias.i.non cognoſco quid aliæ faciant:qdem.i.certe ſcio me feciſſe ſemper ſedulo.i.inſtanter ac ſine dolo:ut comparem:ideſt contraham:acqram & reputem meum cõmodum ex cõmodo illius.q.d.cõmodum eius eſt mihi curæ non minori q̃ meum mihiq̃ ita perſuadeo ex eius opportunitate mihi opportunitatem contingere: Cli.clinia hoc audiens:quãuis nõ aiaduerſus a mulieribus prorumpit in exclamationẽ inquiens.Vah quæ interiectio clamoſa hic ad gaudium ſpectat.Ergo.q.d.longe aliter eſt q̃ ſuſpicabar ut uideo.O antiphila tu nunc ſola facis me reducem reuertẽtem incolumen poſt uaria pericula quæ ſubii eundo in aſiam ac redeundo.Nam ut Seruius inquit.reduces dicuntur proprie qui pericula euadunt.Facis itaq̃ me reducem.i.defunctum periculis reuerentem in patriam. Nam dum abſum.i.longe ſum abs te.omnes labores quos cœpi fuere mihi leues aſſidua tui cogitatione:& ſperãdo te reuiuiſcere aliquando.præterq̃.i.niſi ꝙ carendum erat tui.Antiqui careo uerbum gtõ iungebãt ne dum ablatiuo.Sy. credo quod dicis eſſe ita ut aſſeris.Clit.o ſyre uix.i.difficulter.ſuffero.i.ſuſtineo & moleſte fero ꝙ in ea ſum anguſtia:ut mihi meo non liceat uti ingenio.Hoccine:ideſt hoc.ne.i.utrum hoc eſt ueꝝ ſup.ut interpræ tatur Laurentius:uel eſt ne hoc tolerandum.non licere.i.non eſſe licitum:modo:ideſt nũc me miſerum frui ingenio meo.i.complexione mea delectari quæ eſt ꝓna & procliuis ad uoluptates.Sy.Immo:ideſt ſed etiam.ut:ideſt quantum.uidi:ideſt potui cognoſcere patrem tuum.habitum:ideſt affectum diſpoſitum.dabit tibi duras lites ſup.uel partes.i.dabit tibi.aſpera officia:ideſt onera ſi cognouerit te adhuc amare.& quidem diu dabit illas partes.ſ.aut lites.Bac.qſnam:ideſt qs eſt hic adoleſcens q intuetur.i.aſpicit nos.An.Percipiens Antiphila eſſe amicum inqt.Ah interiectio dolentis:obſecro te Bacchis retine me ne cadam conſternata:adeo amore amici repente percepti ſum perculſa.Bac.amabo particula blandiẽtis:quaſi rogo te per amorem quid eſt tibi.i.quid habes.Ant.ego miſera diſperii præ nimio amore tota ſum attonita & mei impos.Bac. o antiphila.quid.i.cur:ſtupes.i.ita ſtupida es & conſternaris.An.uideon.i.utrum uideo Cliniam an non?Bac.Quem uides.Clin.o tu antiphila mi anime.i.in cuius amore totus uerſatur animus meus ſalue.Anti.O mi Clinia expectate.i. diu deſiderate ſalue.Cli.ut uales.i.qualiter te habes.Anti.Gaudeo te aduenisſe ſaluũ.Cli.O antiphila maxime expectata:ideſt deſiderata animo meo.n.i.utrum teneo te:ideſt utrum es adhuc mea mihiq̃ fidem adhuc intemeratam conſeruas.Sy.ite intro in domum chremetis.Nam ſenex iãdudum expectat uos:ut cœnetur.

Cli.teneo ne te antiphila maxĩe aĩo exoptata meo?
Sy.ite intro:nam uos iamdudum expectat ſenex.

Edepol.Quum antiphila ſuperius ſatis dictis ſyri cõmendata fuiſſet cõmendatur iterum uerbis Bacchidis:ut deſiderantius ab amico recipiať & deſcriptio utriuſq̃ amicæ in hac ſcæna ꝓprie oſtenditur:Bacchis pſonam meretricis tenet:& antiphilæ amicæ legitime:cõueniens erat.n.ut ſicut pſona utriuſq̃ amici ſuperius deſcripta fuit:ſimiliter deſcriptionem utriuſq̃ amicæ exequereť.Induciť ergo Bacchis ita laudans antiphilam.A edepol &c. & oium nraꝝ.i.cõſimiliũ:q̃ ſegregant ab ſe uulgus.i.multitudinẽ. oium:hmõi bonas:& nos non eſſe haud mirabile eſt.Nam expedit.i.utile eſt uobis eſſe bonas:q̃ perpetuos amatores hẽtis.Sed nobis nõ ſinunt eſſe bonas illi:cũ qbus eſt nobis res:qa nõ ſunt amatores ꝑpetui:& hoc dicit ibi:qppe amatores impulſi q̃diu ſinit nſa forma colũt nos. Sed uobis ubi.i.poſtq̃ eſt decretũ agere ætatẽ perpetuo ſimul cũ uno uiro:& cum tali uiro mos cuius ſit cõſimilis ueſtrum.i.ueſtroꝝ moꝝ:tunc hi ſe applicant ad uos ut ꝑpetuo uos hẽant:& ita hoc beneficio:ideſt mutuo amore utriq̃ deuincimini ab utriſq̃ inſeparabili copula dilectionis.Nota ꝙ hi plurale refertur ad ſingulare.ſ.uno:quia uno eſt ibi quaſi collectiuum.Neſcio reſpondet antiphila more ſimplicis non uituperans alias:ut ex illis commodo meum.p.c.ſ.

Oratio.

Eſſe bonum & bono.
Quinti.
quippe.

Deuincire.

Reduces

Suffero.

Ingeniũ

Diſpire.
Stupere.

A

ut quicquid eſt ei bonum & mihi.uah ergô quia audio ꝙ ſicut me diligis ergo &c.præter ꝗ hoc qđ erat ca.tui.ꝗ eſt ibi adiectio ſyllabica.O ſyre hoccine ingenio.ſ.decet.q.d.an decet non licere frui hoc ingenio.i.amica mea ita ingenioſa: & tam bene morigerata.meo modo.i.ſm uoluntatem meam? Vix ſuffero hoc imo adhuc oportet te pati multa.ut ui/ di.i.inquantũ uidi.Tuũ.p.eſſe ha.cõtra te:quia adhuc dabit.Duras:hic eſt ſubſtãtiuũ duras: & ſignat pœnas.Retine me:hic deſcribit amantem.Diſperii.i.per deos perii.Vt.i.qualiter uales? Ita ualeo:quia ſaluum &c.

CAL. ❧ A

Lvceſcit.ueri amici officiũ pulcherrime a Terentio in hac ſcænam exprimit:in ꝗ amicus amico ſimul & gaudii inſpati maximo cum affectu nunciũ & cõſi lium affert.❡ Ceſſo.aliqs ceſſare dr̃.i.tardare ad ali/ qd celeriter pagẽdum.

Ceſſare. Virg. Vir.Ceſſas in uota pceſq;.Ceſ/ ſat deſidioſus regeſcit defeſſus.

Requieſcere. ❡ Miſe.h.cũ affectu. nã ppriũ ueri eſt amici lætari rebus pſperis amici & dolere aduerſis.

Inditiũ. ❡ Cũ illi.deeſt pſertim.❡ Nam qđ potero.qđ pro quãtũ.❡ Ex inditio.inditium pprie eſt oris & linguæ.❡ Senẽ.plus hẽt affectus ꝗ ſi dice ret menedemũ.❡ Nos quoq; ſenes eſt.æ.ſ.ob.iuxta illud puerbium uſitatiſſimũ.Pares cũ paribus facilli/ me cõgregant.Naturaliter enĩ adoleſcẽtes adoleſcẽ/ tibus:ſenes uero ſenibus potius inſeruiunt: & obſe/ quunt.❡ Aut ego profecto.i.ex his duobus neceſſe eſt alterũ tm̃ eſſe uerũ:ſed ſenex ex nimio filii deſiderio dubitat de eo qđ oibus approbatiſſimũ eſt.

Ingeniũ Saluſti⁹. ❡ Inge/ nio.hoc eſt natura.Ingeniũ naturalis eſt ſapia.Salu. in cati.Ingeniũ nemo ſine corpe exercebat.Ingeniũ quoq; ueteres dixerũt & ſua ſponte uel natura.

Virg. Virg. geor.lib.ii.Nũc locus aruorum igeniis quæ robora cuiq;.

Egregie. ideſt ualde. ❡ Egregie ad.m.egregiũ dr̃ qđ ex grege eligit̃. Sed hic egregie ualde nimis.Nõ eſt ergo ad laudem poſitũ.❡ Diem adi.æ.h.Seruius Sulpitius ad Cice/ ronem.Nullus dolor eſt quẽ nõ longingtas tpis mi nuat atq; molliat.

Nunciũ ❡ Nunciũ apporto tibi nũcius & res ipſa & nũcius dr̃.❡ Cuius maxime bñ maxime qs enim nũcius illi gratior eſſe poterat ꝗ filii? ❡ Nũ/ qd de gnato meo:qa ois illius ſollicitudo circa filiũ erat idcirco ſtatim de eo ſuſpicatus eſt nõdũ facta mẽ tione.❡ Valet atq; uiuit:pſteron in ſenſu eſt.Si eni ualet neceſſario uiuit.Nõ ſi uiuit ualet.Ergo uiuit & ualet dicendũ erat.Et bñ utrũq; iunxit.Nã multi ui/ uunt:ſed nõ bñ ualẽt.❡ Meus gnatus magis cũ ad/ miratiõe ꝗ cũ interrogatiõe legendũ.❡ Clinia meus uenit addidit & nomẽ:qđ fieri cõſueuit in his:quos diu optauimus:& nõdum ueniſſe credimus.❡ Di/ xi:denũciatio eſt confirmandæ ſniæ:nec mutãda eſt trãſlata de foro & cauſidicis.Cice.preco dixiſſe pnũ/ ciat.❡ Dixi.hoc uerbũ in fine additum ſupiora con firmat:& eſt pprium his qui perorauerint cauſam. Quintilianus:Dixere quoq; ꝗꝗ id Antonius ruſus ex diuerſo ponit exẽplum de pluribus patronis pre/ cò pronunciet.❡ Dixi.ſic dixit quaſi iam obtunde/ retur a menedemo.Etiam tuum conſpectum fugitat plus eſt ꝗ fugit.& fugitat dixit:ut oſtẽderet ueheme/ ter filium timere.❡ Non tu ei dixti ut eſſem.ut ali/ quando certam qualitatem ſignificat.Et nõnunquã incertam.Alibi:Vt erat geſta.❡ Quia peſſime.i.con/ ſilium & parẽtibus omnibus & filiis ſalubre: patres enim nimia largitate & clemẽtia liberos corrũpunt. Illi uero nimia licentia deteriores facti.patribus mœ/ rori:ſibi uero detrimẽto ſunt.❡ Noſt.p.hoc eſt ani/ mi uicti & clementis:interdũ ad nimiam indignatio

Iuuenã. nem ſpectat:ut illud ſatyrici.Nõ poſſum.ſ.cõti.g.ur. ❡ Ah,u,bñ dixit uehemens:de eo qui non ſeruaret modum

A Chremes. Menedemus.

Lvceſcit:cur iam ceſſo pulſare oſtium uicini
Primũ ex me ut ſciat ſibi filium rediiſſe:etſi
Adoleſcentem hoc nolle intelligo,uerũ quũ uideam
Miſerum hũc tam excruciarier eius abitu:cẽlem tam
Inſperatũ gaudiũ:cum illi nihil piculi ex indicio ſiet:
Haud faciam:nã qđ potero adiuuabo ſenẽ:item ut
Filium meum amico atq; æquali ſuo uideo inſeruire
Et ſociũ eſſe:in negociis:nos quoq; ſenes eſt æquũ
Senibus obſequi.Me.aut ego profecto ex ingenio
Egregie ad miſeriã natus ſum.aut illud falſum eſt qđ
Vulgo audio dici.diẽ adimere ægritudinẽ hoibus:
Nã mihi quotidie augeſcit magis de filio ægritudo
Et quãto diutius abeſt magis cupio.& tanto magis
Deſidero.Chr.ſed ipm foras egreſſum uideo:ibo.
Atq; alloquar.menedeme ſalue nunciũ apporto tibi
Cuius maxime te fieri pticipẽ cupis.Me.nunqd nã
De gnato meo audiſti chreme? Chr.ualet atq; uiuit.
Me.ubi nam eſt quæſo? Chr.hic apud me domi.
Me.meus gnatus.Chr.ita eſt.Me.uenit? Chr.certo.
Me.clinia meus uenit? Chr.dixi.Me.eamus:duc me
Ad eũ obſecro.Chr.nõ uult te ſcire ſe rediiſſe ẽt tuũ
Cõſpectũ fugitat pter peccatũ.tũ hoc timet.ne tua
Duritia illa antiq̃ etiã adaucta ſiet.Me.non tu ei dixti
Vt eẽm? chr.nõ.Me.q̃obrẽ chreme? Chr.qa peſſime
Iſtuc in te atq; in illũ cõſulis:ſi te tã leni:& uicto aĩo
Eſſe oſtenderis.Me.nõ poſſum:ſatis iam ſatis pater
Durus fui.Chr.ah uehemens in utranq; partem
Menedeme es nimis:aut largitate nimia:aut
Parſimonia in eandem fraudem ex hac re:atq; ex illa
Incides.primũ oli poti⁹ ꝗ paterere filiũ cõmeare ad
Mulierculã.ꝗ paululo tũ erat cõtenta:cuiq; erãt grata
Oia:perterruiſti hinc:ea coacta igratis poſt illa cœpit

Victum

modũ. Vt enim particula ſicuti q̃dã alia tum intenſionẽ tũ minutionẽ. Ergo uehemẽs a mentis ui atq; ĩpetu dr̃. ℭ In candẽ fraudẽ. fraus ꝓ dolo & pœna ab antiq̃s accipiebat̃. ℭ Mulierculã. minus eſt q̃ ſi diceret: aut mulierem aut meretricẽ. utpote q̃ erat cõtẽta paruo. & mulierculã dr̃ cũ cõtẽptu q̃ſi pauperculã. ℭ Coacta ĩgratis. hoc eſt inuita. Et bñ coacta & ĩgratis. Nã aliq̃s ingratis dr̃ aliq̃d facere q̃ inuitus & coactus p̄ter uoluntatẽ facit. Ingratis contra uoluntatẽ & eſt aduerbiũ. ℭ Poſtilla cœpit uictum uulgo q̃rere. ſic in Andria. Lana & tela uictum quæritans. Et recte uictum & non cibum protulit. Cibus eſt enim qui delicatis præbetur. uictus in paruis arduiſq; alimoniis eſt conſtitutus. Virgilius. Victum infœlicem bac. l. c.

Vehemẽs

Fraus.

Facere

Virgi.

Victũ uulgo q̃rere: nũc cũ ſine magno ĩtertrimẽto
Nõ põt hẽri: q̃d uis dare cupis: nã ut ſcias q̃ ea nunc
Inſtructa pulchre ad pernitiem ſiet primũ iã ancillas
Adduxit ſecum plus decem oneratas ueſte & auro.
Satrapes ſi ſiet amator: nunq̃ ſufferre eius
Sumptus queat. nedũ tu poſſis: Me. eſt ne ea intus?
Chr. ſit rogas? ſenſi. nam ei unã cœnam. atq; eius
Comitibus dedi. quæ ſi iterũ mihi ſit danda: actũ ſiet
Nã ut alia omittã: pitiſſando modo mihi quid uini
Aſſumpſit? ſic hoc dicens: aſpum pater hoc eſt: aliud
Lenius ſodes uide: releui dolia oĩa: omnes ſerias:
Omnes ſollicitos habui: atq; una hæc nox fuit:
Quid te futurũ cenſes? quẽ aſſidue exedent? ſic me
Dii ambunt: ut tuarum miſertum eſt menedeme
Fortunarũ. Me. faciat quod lubet: ſumat conſumat:
Perdat: decretũ eſt pati: dũmodo illũ habeã mecum
Chr. ſi certũ eſt tibi ſic facere: illud permagni referre
Arbitror: ut neſcientẽ ſentiat te id ſibi dare. Me. quid
Faciã? Chr. quid uis potius q̃ quod cogitas: ꝑ alium
Quẽuis ut des: falli te ſinas technis per ſeruulum
Et ſi ſubſenſi id quoq; illos ibi eẽ: & id agere inter ſe
Clanculũ: ſyurs cũ illo ueſtro cõſuſurrat: conferunt
Cõſilia adoleſcẽtes: & tibi ꝑdere talentũ hoc pacto
Satius eſt q̃ illo minam: non nunc pecunia agitur:
Sed illud q̃uo minĩo ꝑiculo id demus adoleſcẽtulo
Nam ſi ſemel tuum animum ille intellexerit: prius
Perditurũ te tuam uitam: & prius pecuniam oẽm: q̃
Abs te amittas filiũ. hui quãtã feneſtrã ad nequitiam
Pateferis: tibi autẽ porro ut non ſit ſuaue uiuere.
Nam deteriores omnes ſumus licentia. quod cuiq;
Inciderit in mentem uolet: nec id putabit prauum:
An rectũ ſit: q̃d petet: tu rẽ perire: & illũ non poteris
Pati: dare ſi denegaris: ibit ad illũ ilico: quẽ maxime
Apd̃ te ualere ſentiet: abiturũ ſe abs te eẽ ilico minabit̃
Me. uidere uerum atq; ita ut res eſt dicere.
Ch. ſõnũ hercle hac nocte oculis nõ uidi meis: dũ id
Quæro tibi qui filiũ reſtituerem. Me. cedo dextram
Porro te oro idẽ ut facias chreme. Chr. paratus ſum.
Me. ſcin quid nũc te facere uolo? Chr. dic. Me. quod
Senſiſti illos me ĩcipe uelle fallerẽ id ut maturẽt facer̃
Cupio illi dare quod uult. cupio ipſum iam uidere
Chr. operam dabo: Syrus eſt prehendendus atq;
Adhortãdus mihi: a me neſcio q̃s exit: concede hinc

ℭ Quærere. melius dixiſſe q̃ritare. Quærit enim q̃ ad plenum & ꝑpetuũ repoſitũ. q̃ritat qui uix quotidie inquirẽdo uictũ inuenit. ℭ Poſtillã. antiquũ eſt: nos ãt dicimus poſtea. ℭ Sine. m. ĩ. i. dãno. detrimentũ. ſm Var. a detritu dr̃ ꝙ ea quæ trita minoris ꝑcii ſunt. ℭ Intertrimẽtum ab eo ꝙ duo quæ inter ſe trita & diminuta. a quo etiã ĩtrigo dicta. ℭ Quid uis. d. c. & hoc ẽ nimiæ largitatis. ℭ Nũc pro multo alias ꝓ minimo ẽ & ſic dixit q̃d ſupra uehemẽs. In utrãq; ꝑtem ergo accipi põt ꝓ q̃litate ſniæ. ℭ Primũ iam an. & hoc ẽ ſignũ illã ꝓbe inſtructã ad expilãdũ amatores. ℭ Satrapes. ſatrapes. a græcis ꝓuinciæ ꝑfectus dr̃. ℭ Nedũ tu. p. nedũ hoc loco negatiue põit̃. ut nõ crederẽ tibi obolum nedũ pro te effunderẽ ſanguinẽ. Iã Chremes bacchidẽ credit cliniæ eſſe amicã. Et obſerua terẽtianã cõſuetudinem. qui inducit nihil ſape eos qui fallunt̃. ℭ Senſi. hoc cum doloro dicere ſolemus in his in q̃bus detrimẽtũ ingens paſſi ſumus. ℭ Actũ ſiet. actũ eſt dr̃ de ea re de q̃ iam lata ſit ſententia. Et eſt uerbum deſperantis. ℭ Pitiſſando modo mihi. bñ pitiſſãdo. ℭ Et releui dolia oĩa. Nã pitiſſare ꝓprie eſt ꝑce uinum guſtare: q̃ſi tentãdi gratia. Tale eſt uerbũ quo Plau. utitur Cyatiſſo. tale eſt & græciſſo. Pitiſſãdo. i. expræſſis labris expuẽdo dum aporẽ uini ꝓbat. ℭ Sic. h. d. aſ. i. auſterũ: & ſm Pli. tria uini ſũt gñ̃a. auſterũ: dulce: & tenue. ℭ Releui dolia. o. pi. ut ĩquit Pli. in italia reſina uino cõdendo maxie ꝓbat̃ brutia. circa alpes ligneis uaſis cõdũt. circuliſq; cingũt. Picant̃ aũt ꝓtinus a canis ortu dehinc ꝓfundũt̃ marina aq̃ aut ſalſa: ac leui cinere ſarmẽ. iaſpgunt̃: dum igit̃ uina apiunt̃: dolia relinunt̃. ℭ Oẽs. ſ. ſeria doliũ. & ꝓprie uas fictile de limo oblõgũ. Perſi⁹. Et o ſi ſub raſtro crepet argẽti ſeria dextro hercule. ℭ Sollicitos habui. uariis officiis & miſteriis diſtractos nihil ſignificantius dicere potuit. Quid eni aliud eſt ſollicitare q̃ ſuo loco mouere. Solum ãt quin ſignificet locũ q̃s dubitat: cũ exules quoq; dicunt̃ loco patriæ ſuæ pulſi. Sollicitos igit̃ habuit oẽs domeſticos. qui hinc & inde adminiſtrãdum deſtinabantur. Sollicitus dicitur & qui ſollicitatur & qui ſollicitat. ℭ Quem exedent. plus dixit q̃ ſi cũius res dixiſſet. ℭ Sic me. d. a. pro ament. ℭ Vt me tuarum. m. eſt. f. bene miſertum. Nam ſecundum nonnullos. miſerari eſt flere: & lamẽtari. Miſereri uero miſerationem alienis caſibus exhibere. ℭ Sumat conſumat: perdat. Quis hoc pater indulgentior ſed hoc contingere ſolet dum unicus eſt gnatus. ℭ Sumat. accipiat. Alias ſumere eſt eligere. Saluſtius in iugurtha. Sumat aliquem ex populo monitorẽ officii ſui. ℭ Perdat quod maius eſt. & quod finem cõſumẽdi habet: tertio loco poſuit. ℭ Per alium quẽuis ut des quod ſalubrius præceptũ parẽtibus dari põt. Nulla enim re adoleſcẽtes magis corrumpunt̃ q̃ nimia parentum ĩdulgentia. ℭ Technis. ideſt fallaciis.

Poſtilla.

Intertrimẽtum.

Satrapeſ

Cyatiſſo
græciſſo

Seria.
Perſius:
Sollicitare.
Solum.

Miſerari
miſereri.
Sumat.
Saluſti⁹.

Technis

Amittet ℭ Sub ſenſi.recte ſubſenſi:nā ſubtēperamētū eſt plenæ ꝓnunciatiōis:ut ſubtriſtis ſubridet:nō ad plenum triſtis aut ri/
Virg. det.Duab⁹ reb⁹ ſcimus.aut rōne:aut ſenſu.ergo ſenex dicit ſe ſenſiſſe ſeruulos fraudē parare.ℭ Quā abs te.a.ſ.amittas
Salu. pro dimittas dixit:nā qđ nos dicimus dimitte:antiq ēt dicebāt amitte.Vir.Quiſqs es amiſſos.h.iā.ob.g.Salu.Pactiōe
Oui. amiſſa publico cōſilio.ℭ Ad neqtiā.bñ de adoleſcēte neqtiā dixit.neqtia.n.eſt luxus uitæ ꝓdigus:atq̧ effuſus.Ouid.
Neqtia. neqtia eſt q̄ te nō ſinit eſſe ſenē.ℭ Nā deteriores.o.ſ.l.ſnia ꝓprie ſeni cōueniēs:& deteriores ſignantiſſime ꝓtulit:dete/
Virg. riores enim hoīes licētia a bono ad malū uertunt.Eſt eni peius a malo qđ in uſu eſt.& celeberrime frequētat.Deterius
uero a bono:ut minoris ſit meriti q̄ qđ placet.Virg.
Putare. iii.geor.deterior dōec paulatī ac decolor ætas.ℭ Pu
reputare tabit.putamus inſtantia.reputam⁹ p̄terita.Putare ꝓ/
prie purgare eſt.unde & arbores & uites putare dici
mus:hinc putare eſt cogitare:qa cogitādo ſuperflua
mēte recidim⁹.Eſt tñ putare eius q ſimplicitate pecto
ris obertauit.Ci.Nō putauit lapſus ē.ℭ Minitabit.
minat ēt fili⁹ patēti:dū ſe eaꝝ aiaduertit & diſceſſum
Reſtitue ſimulat.ℭ Qui.qūo:& eſt ſermo comic⁹.ℭ Reſti/
re. tuerē.reddit cupiētib⁹ ut dño ſeru⁹.Reſtituit cupiēs:
Reddet. ut p̄riæ ciuis.Et reddit & reſtituit cupiēs cupiētib⁹
ut p̄ri filius.ℭ Prehendēdus.in andria.Tu⁹ p̄r mō
me p̄hendit.Prehendēdus deeſt ad.ſed iō p̄termiſit
qa dicturus erat adhortādus.ℭ Me cœpe arbitrum.
Arbiter. arbiter dabat his qui de finibus regēdis ambigerent.Dicit.n.arbiter iudex:qđ totius rei hēat arbitrium & facultatem.
Boetius.Regendoꝝ finiū arbitri eſſe dicunt q finalia litigia diſcernūt.ut ſi fuerit orta cōtentio de finibus eoꝝ dirimat
Cicero. arbitrio.ℭ Aliena.ut.m.n.&.i.q̄ ſua.huic illud Ciceronis lib.primo officioꝝ cōtrariū eſt.eſt enim difficilis cura rerum
alienaꝝ:q̄q̄ Terentianus ille Chremes humani nihil a ſe alienū putet.Sed tñ quia magis ea percipimus atq̧ ſentimus:
quæ nobis ipſis aut proſpera:aut aduerſa eueniunt q̄ illa quæ a cæteris quæ quaſi longo interuallo iteriectio uidemus
aliter de illis:ac de nobis iudicamus.ℭ Diſſolui.excuſaui.quaſi qui foret promiſſione ligatus ſuā.

Domū:ne nos inter nos cōgruere ſentiant.paulum
Negocii mihi obſtat.Symus & crito uicini noſtri hic
Ambigūt de finibus:me cœpere arbitrū:ibo ac dicā:
Vt dixerā opam daturꝫ me hodie nō poſſe his dare:
Cōtinuo hic adero.Me.ita quæſo:dii uſam fidē tam
Cōparatā eſſe hoīum naturā oīum aliena ut melius
Videāt:& iudicent q̄ ſua:an eo ſit:quia in re noſtra:
Aut gaudio ſumus præditi nimio:aut ægritudine:
Hic mihi nunc quanto plus ſapit q̄ egomet mihi.
Chr.diſſolui me ocius operam ut tibi darem.

GVI.
A I Vceſcit &c.Hic ueri amici offm̄ in hac ſcæna pulcherrime exprimit:in q̄ amicus amico gaudii inſperati maxi/
mo cū affectu nūciū & cōſiliū affert.Chr.luceſcit.i.lux fit hoc eſt dies aduenit.cur.i.quare iā ceſſo.i.tardo pulſa
re hoc oſtiū uicini mei.ſ.Menedemi:ut ipſe ſciat primū.ex me.i.a me.filiū rediiſſe ſibi.i.ad ſuū gaudiū.& ſi.i.q̄/
uis.intelligo adoleſcētē.ſ.Cliniā nolle hoc.ſ.ut p̄r ſciat eū ueniſſe.ueꝝ.i.ſed cū uideam hūc.ſ.p̄rem miſeꝝ.tā.i.adeo cru/
ciari.i.uexari.habitu.i.diſceſſu eius.celē.i.debeā celare gaudiū tā inſpatū cū nihil picli ſit illi.ex indicio.i.ex indicatiōe &
manifeſtatiōe.haud.i.nō.faciā.i.nō celabo gaudiū.nā adiuuabo ſenē.ſ.Menedemū.quoad.i.q̄tū potero.ut.i.ſicut ui/
deo filiū meū inſeruire amico atq̧ æquali ſuo.ſ.Cliniæ.& uideo eū.ſ.filiū meum Clitipho.eē ſociū in negociis.ita.i.eo
mō quoq̧.i.ēt.æquū eſt.i.iuſtum eſt.nos ſenes obſeq.i.inſeruire ſenibus.Me.ꝑfecto.i.certe.aut ego Menedemus.ſum
Egregie. egregie.i.ualde nimis natus.ingenio.i.natura mea.ad miſeriā.i.ad infœlicitatē ſuſtinendā:aut illud eſt falſum qđ audio
Aegritu dici uidelicet.diē.i.tp̄s.adimere.i.auferre ægritudinē.i.mœrorē hoībus.Nā ægritudo.i.mœror mœſtitia animi(ægri/
do. tudo.n.aī eſt.Sed ægrotatio eſt corpis)ægritudo ergo.i.mœror dolor aī.de filio.i.ex filio & cā filii.augeſcit.i.increſcit
Aegrota mihi magis quotidie.q̄to diutius.i.lōgius ip̄e filius abeſt.i.abñs eſt.tāto magis cupio & magis deſidero.i.eius deſide/
tio. rio teneor.Chr.ſed uideo ip̄m ſenē egreſſum foras.i.extra domū ibo ad eum.ſ.atq̧ alloquar.i.ſermonē faciam cū eo.o
Menedeme ſalue.apporto tibi nūcium.i.qđ dr̄ nouū.Nūcius dr̄ q nūciat & res nūciata.pro re ēt nūciata nuncium in
neutro repit.cuius.i.nuncii.maxime.i.maximope cupis te fieri participē.i.te illo ipartiri nūcio cupis ſūmope.Me.num/
qdnā.i.nōne aliqd audiſti de gnato meo.ſ.Clinia.Chr.ualet.i.ſanus eſt atq̧ uiuit.Me.q̄ſo ubinam.i.ubi eſt?Chr.eſt hic
apud me domi meæ.Me.admirabundus hoc dicit meus gnatus.i.meus filius eſt inq̄ apud te.Chre.ſic eſt.i.ita eſt.Me.
uenit meus gnatus?Chr.certe.i.ſine dubio uenit.Me.Clinia meus.i.meus filius uenit?Chr.dixi.i.iā ſatis dixi eū ueniſſe
ꝓpterea nō me ulterius obtundas talibus pcunctationibus.dixi aūt eſt uerbū aptū perorātibus.i.finē orādi faciētibus.
Me.eamus ad eū.ſ.obſecro duc me ad eū.Chr.nō uult te ſcire.i.ꝙ tu ſcias ſe rediiſſe ēt fugitat tuum cōſpectum pp pec/
catum.i.pp flagitiū ſuum:qa te offendit amori indulgendo.tum.i.deinde.timet hoc ne.i.ut pro ꝙ tua duritia illa anti/
qua.ēt nunc ſit adaucta.i.augmētata ſeu increuerit.Me.tu non dixiſti ei?ut.i.qualiter eſſem hoc eſt q̄liter me haberem.
Chr.nō dixi.Me.o Chreme q̄obrem.i.q̄re non dixiſti?Chr.qa peſſime conſulis.i.ꝓuides ꝓſpicis ſeu ſuades iſtud quod
ſeqtur in te.i.in tuū futuꝝ dolorē & in filium.i.in filii tui detrimētū:nam nimia indulgētia nocet.ſubdit autē illud qđ
Lenis. peſſime cōſulit.ſ.ſi oſtenderis te eſſe aīo tam leni.i.ſuaui miti benigno indulgenti.& uicto.i.fracto abiecto mollificato.
Victus. Me.non poſſum non oſtendere me illi aīo leni & uicto.ſatis iam ſatis(hæc replicatio magnā hēt uehementiam).q.d.
ultra q̄ ſatis erat fuiſſe patrē durū.fui iam ſatis ſatis pater durus.i.ſeuerus acerbus inhumanus.Chre.ah.interiectio do/
lentis o Menedeme.es nimis uehemes.i.impetuoſus acer.a ui mentis & impetu dr̄ uehemēs.in utranq̧ partem.i.& in
duritiam & in indulgentiam.nam qñ uis eſſe durus excedis modum.cum uis eſſe indulgens:excedis id quod eſt ſatis.
incides in eandem fraudem.i.eodem modo decipieris ex hac re & illa.ſ.ex nimia largitate.i.indulgētia aut ex nimia par/
ſimonia.i.tenacitate ac duritia.primum.i.in primis olim.i.multo ante tempore perterruiſti filium.i.incuſſiſti filio ter/
cōmeare rorem potius q̄ paterere.i.potius q̄ ꝑmitteres eum cōmeare.i.ſe.conferre ſeu tranſferre aut traducere ſe ad mulierculam.
quæ tum.i.tunc erat contenta.paululo.i.uictu admodum tenui uel p̄cio admodum paruo:& cui mulierculæ omnia
erant grata.i.oīa placebāt quæ illi dabant.hinc.i.ex eo tpe.ea muliercula coacta ingratis.i.inuita p̄ter uoluntatem.aliqs

ingratus dr̄ aliqd facere ut uult Do.q inuitus & coactus ꝑter uoluntatem facit.ubi ingratis dr̄ uetuſte tanq̄ foret tertiæ infectionis.cœpit.i.incœpit.poſtilla.i.poſteaq̄ ꝑterruiſti filium ab ea q̄rere.i.q̄ritare.nā quærit q ad plenū & ꝑpetuum reponit.q̄ritat q uix quotidie ingrēdo uictū inuenit:cœpit ergo q̄rere uulgo.i.paſſim & in cōi ſeu in mediū & in publicū aut in ꝓpatulo.uictū.i.alimoniā.uñ uidelicet poſſet inopē defendere uitā. Cibus delicatis ꝑbetur.uictus in paruis aridiſq; alimoniis eſt cōſtitutus.nūc.i.hoc tp̄e cū illa muliercula nō pōt hr̄i ſine tuo magno detrimēto.i.dāno ac diſpēdio.alii hñt intertrimēto qđ in idē redit.Detrimentū ut Varro ait dr̄ a detritu.nā ea q̄ ſunt detrita minoris ſunt ꝑcii.ſimiliter intertrimentū dr̄ ab eo ꝙ duo iter ſe trita ſint ac diminuta.Cum ergo nūc nō poſſit hr̄i ſine detrimēto cupis dare.qd uis.i.qd libet ſeu qđ petaẜ.nā ut ſcias q̄pulchre.i.nitide:ea.ſ.muliercula:nūc ſit inſtructa.i.apparata ornata.ad ꝑnitiem.i.ad dānum tuū & tui filii & tui deſtructionē:primū.i.in primis:iam adduxit ſecū ancillas plus decem.i.plus q̄ decem:quēadmodū dicimus adduxit ſecū magis decē hoies in qbus dictis magis & plus aduerbia ſunt:alioquin diceretẜ adduxit ſecū ancillas plures decē & nō plus.ſolemus tñ ſæpius apponere q̄ ut adduxit ſecū plus q̄ ancillas decem:uel magis q̄ decē ancillas. Veꝝ auctoꝝ uſus ſemp eſt ſequēdus.adduxit inq̄ ancillas plus decē ornatas ueſte.i.ueſtimentis.atq; auro.i.monilibus aureis ut zonis ſeu cingulis hñtibus aureas fibulas.i.aurea firmacula.ſi ſatrapes.dr̄.ēt ſatrapa pro eodem:dictio eſt ꝑſica ſignificās ꝑfectū:ut ait Tortelius.ſi ergo ſatrapes.i.ꝑfectus ꝓuinciæ cui ſunt abūde pecuniæ ſit amator eius puellæ.nunq̄ q̄at.i.poſſit ſufferre.i.ſuſtinere.ſumptus.i.impendia eius:nedū.i.nō ſolū tu nō inq̄ poſſis ſufferre eius ſumptus.argumentum eſt a maiori ad minus:nā ſi nō poſſit maior:idem nec minor. Me.ne.i.utꝝ ea puella eſt intus? Chr.rogas.i.petis an ſit intus? ſenſi.i.ſatis ꝑcepi eā eſſe intus apud me.nam dedi ei atq; comitibus eius.i.ancillis pediſſeqs unā cœnā:ꝙ.i.ſed ſi iteꝝ cœna ſit danda actū ſiet.hoc dcm̄ ſemp in malā partem capiẜ:dr̄ āt de ea re de qua iam ſit lata ſnia:& eſt uerbū deſꝑantis. Cic.actum eſt de te niſi ꝓuides.nam ut omittā alia.i.ꝑter alia quæ impenſa ſunt:mō.i.paulo ante.qd uini.i.q̄tum uini filius meus ſup.abſumpſit.i.abſorpſit ſiue exhauſit.mihi.i.in meum detrimentū.pitiſſando.i.deguſtando.nā pitiſſo as ſignat parce uinū guſto:q̄ſi tentandi gr̄a.abſumpſit ergo multū uini dicens.i.dicēdo hoc qđ ſeqtur ſic tali mō.o pr̄ hoc uinū eſt aſpeꝝ.i.nō ſuaue guſtui. Aliud uinū ē lenius.i.ſuauius:mitiꝰ:dulcius:ſodes.i.ſi audes.uox eſt hortantis ait Do.ut ambo rogo.uel ꝑcantis ut uult Seruius.dr̄ autem cōiuncte ſodes apud comicos pro ſi audes:ut ſis ꝓ ſi uis:capſis pro cape ſi uis &c.uide.i.cōſidera qđ dicturus ſum:releui.i.perforaui:ut dici uulgo ſolet:q̄ perforatio fieri nō poterat niſi prius auferreẜ aut lutum aut limus aut argilla:aut pix:aut reſina aut gypſus qbus linebanẜ dolia ac picabanẜ ſeu incruſtabanẜ. Linire enim eſt picare.i.pice aliquid linire:ſeu ungere:ſeu manis incruſtare:& alicui rei ſuppoſitū aliqd ſupducere ut parietē linimus calce:aut gypſo.i.icruſtamus doliū:linimus pice:aut argilla.i.eius rimulas:obturamus bitumine aliquo:& quēadmodū tegere ſignat opire & retegere ſignat contrarium.ſ.tegmen auferre:ſic linire ſignat qđ dcm̄ eſt linire aliquo bitumine.& relinire ſignat cōtrariū:hoc eſt bitumē detergere ſeu amouere quo aliqd prius linitū erat.& ita releui dolia oia ſignat abſterſi lutū uel terrā tenacem ab omnibus doliis:ut in ea cœna uinū uarium apponereẜ.pp aūt ꝑdictam ſignificationē linire ſignat ēt deturpare.Inde litura tæ.i.deturpatio facta atramēto ducendo lineā p falſa ſcripta ut fieri ſolet.releui inq̄ oēs ſerias.i.uaſa fictilia in qbꝰ uinum aſſeruabāt.nā ante uſum dolioꝝ q̄ lignea ſunt ad uina cōſeruāda uaſis utebanẜ fictilibus quæ ſeriæ dicebanẜ.Inde ſeriola læ. Perſius. Seriolæ ueteris metuēs deradere limū. Idē.o.ſi ſub raſtro creperet argēti ſeria dextro hercule. Vbi Perſius capit ſeriā pro uaſe fictili repleto argēti & terra infoſſo. Eſt enim ſeria ut uolunt aliq uas fictile de limo oblongum. habui oēs ſeruos meos ſollicitos.i.uariis officiis ac miſteriis diſtractos & occupatos. Feſtus inqt ſollicitare eē a loco ſuo mouere.a ſolū ſoli qđ terrā ſignificat & locū & cito as qđ eſt moueo es. Atq; hæc una.i.unica & ſola nox fuit ſupple.q.d.qd feciſſem ſi ſecūda nocte mihi paſcendi fuiſſent.qd cenſes te futuꝝ.i.qd putas ꝙ tu eris.q.d.inops & miſer euades? quē.ſ.te exedēt ab ex & edo es.i.corrodēt tuā ſubſtantiā:& bene uiuēdi facultates abſumēdo:& acrius exedent te dixit q̄ ſi dixiſſet exedēt tuas res aut tuas opes. O Menedeme.dii amabūt pro ament me ſic.ut.i.ſicut.me miſertum eſt:ideſt ut miſericordia ſeu miſeratiōe motus ſum tuaꝝ fortunaꝝ. Miſeret ſæpius facit miſertum eſt: ut tedet perteſum eſt. Mene.faciat filius.ſ.meus.quodlibet.i.id qđ ex ſua erit libidine.i.etiā ex ſua inordinata uolūtate.ſumat.i.ſponte capiat & quātū uolet.cōſumat.i.abſumat:ipendat:pdat.id.i.rebus meis nō ſolū utaẜ:ſed ēt irerdū abutaẜ eis:rē uidelicet cum fructu dependendo decretū eſt.i.cōſtitui ac decreui pati.i.ferre illud.ſ.æquo aio.dūmō hēam (illum) filiū meum mecum. Chr.ſi certū eſt tibi.i.cōſtituiſti & decreuiſti facere ſic ut dicis arbitror illud permagni referre.i.tibi & filio maxime eſſe utile.& multū ad rē tuā & illius ſpectare ut ſentiat.i.iudicet te neſcientem q̄ſi deceptū ſerui technis dare ſibi id.i.tantam indulgentiā quantā datuꝝ te dicis. Mene.qd faciā? Chr.petis ſupple qd facies:& qua uia ꝓcedes? facias ſupple qđ uis.ideſt quodlibet potius q̄ id qđ cogitas facere.uidelicet ut des illi qđ dare uis per alium quēuis.i.per quēlibet ſeu quēcunq; uolueris. Sinas.i.patiaris te falli.i.deludi.technis.i.fallaciis p ſeruulum tuū.ſ.Etſi.i.q̄uis.quoq;.i.ēt.ſubſenſi.i.aliquo mō ꝑcepi id qđ ſequitur:uidelicet illos.ſ.ſeruos & filios eſſe ibi.i.domi meæ.ſubſenſi inq̄ illos.agere.i.moliri id.ſ.fraudē & technas qbꝰ te deludāt ac fallāt:clāculū.i.ſecreto inter ſe ſyrus ſeruus meus cōſuſurrat.i.ſūmiſſa uoce colloqẜ cū illo ur̄o ſeruo.& bñ ur̄o dixit q̄ſi & pr̄is ſit ſeruus & herilis filii adoleſcentes:ideſt filii nr̄i.cōferunt.i.cōicant conſilia.i.ſuſcepta ꝓpoſita ſeu inſtituta. Et ſatius eſt.i.melius eſt tibi pdere.i.amittere talentū.i.tali argēti pōdus.hoc pacto.i.hoc mō ut dico. Dictū eſt ſupuis talentū atticū eſſe duplex.maius qđ cōſtat ex q̄ttuor & octoginta libris uel eo circa.& minus qđ cōſtat ex ſexaginta.melius eſt ịgiẜ te hoc mō pdere talentū q̄ perdere minā.i.librā.illo mō.i.te ꝓdendo illi & tuā illi idulgētiā oñdēdo.nūc.i.in hac pte.nō agiẜ.i.nō tractaẜ.de pecunia.i.de quātitate pecuniæ:ſed illud tractaẜ pro mō demus id qđ daturus es:adoleſcētulo.i.filio tuo.minimo piculō.i.eo mō quo minime uergat in eius perniciem.nā ſi ſemel intellexerit filius tuus tuū aïum.i.tuā uoluntatē uidelicet te prius pditurum uitam tuam.& oēm pecuniā:ideſt oēm ſubſtantiam.nam noīe pecuniæ oēs diuitiæ ſignificantur priuſq̄ amittas.i.dimittas ſeu eiicias filium abs te. Antiqui enim ubi nunc dicimus dimittas:etiā & amittas dicebāt. Virgi. Quiſqs es amiſſos hinc obliuiſcere graios.q̄q

Ingratꝰ. ideſt inuitus.
Quærere & q̄ritare.
Cibꝰ & uictus.
Detrimētum.
Pitiſſare
Sodes.
Relinire
Linire.
Tegerē & Retegerē
Seriola.
Exedo.
Talentū
pecunia.
Dimitte re.

illic amiſſos poſſit interp̄tari p p̄ditos:nā eos amiſerat q eū deſeruerāt.Hui interiectio indignātis:q̄tā feneſtrā.i.q̄ magnū aditum.pateſeceris.i.patentē feceris hoc eſt apueris ad nequitiā.i.luxū ac libidinē.Dr̄.n.neq̄tia luxus uitæ ꝓdigus atq; effuſus.Oui.neq̄tia eſt q̄ te nō ſinit eē ſenē.aūt.i.ſed porro.i.certe tantā inq̄ pateſaceris feneſtrā ad neq̄tiam.ut.i.ꝙ nō ſit tibi ſuaue:imo acerbū uiuere.nā oēs ſumus deteriores.i.ut Seruius interp̄taṫ minus boni.Lnia.i.nimia libertate cū qcq̄d libet licētiō Lnia dr̄ īpunitas cū ipune facimus qcq̄d libet nulla ſecuta rep̄hēſione.uideṫ tñ deterior īterdū capi ꝓ peior.Cic.ad caniniū hoc aio q ſunt deteriores fiunt rogatı:q̄uis & illic ꝓ minus bono ſumi poſſit filius tuus uolet quodcūq;.i.oē q̄d incidens in mē.ē neq; putabit.i.nō cōſiderabit nō mē ē uoluptabit an id q̄d in mentem ueniet ſit prauū.i.diſtortū & a uia rectæ uiæ deuians.an ſit rectū.i.cū uirtute & officio faciēdū.Nā ut inq̄t Cice.ad Hereniū rectū eſt q̄d cū uirtute & offō.ſi nō putabit ergo an.i.utrū id q̄d petet ſit prauū an rectū.tu nō poteris pati rē tuā.i.tuā ſubſtātiā & tua bona:& illū filiū ꝑire.i.p̄di & in p̄nitiē ruere ſi denegaris.i.denegaueris dare q̄d petet.ſ.ilico ibit ad illū q ſentiet ſe maxime ualere.i.habere maximā auctoritatē apud te ilico minabiṫ ſe abiturū eſſe.i.ſe eſſe diſceſſurum.abs te.i.a tua ſocietate.Me.uidere.i.uideris dicere uerū atq; ut.i.queadmodū res eſt.i.res ſe habet.Chr.hercle iuratis eſt.ego non uidi ſomnū hac nocte oculis meis:dū.i.q̄diu.q̄ro.i.iq̄ro.q.i.quo mō qua uia qua rōne.reſtituerē.i.redderē.reddiṫ enim & reſtituiṫ ut ait Do.cupiens cupienti ut patri filius ut hic.Me.cedo.i.da dextrā.i.manū tuā.Cedo.n.uerbū eſt defectiuū duas tm̄ pſonas hn̄s ſecūdas in ſingulari numero & in plurali p̄nus imperatiui uidelicet cedo & cedite:ut ſalue ſaluete. Cedo aūt ſignat dic uel da & cedite dicite uel date.q̄d ſignificet da uel date.ꝓbat No.nitens dicto En.cuius hæc uerba ſunt.Cedite manus u̅ras meaſq; accipite.i.date manus n̄ras:& accipite manus meas.ut iunctis manibus confirmeṫ foedus.q̄d exēplū clarius poſſet adduci illo.Cedo igiṫ dextrā:nos.n.aut oraturi aut confirmaturi qcq̄ alicui eius dexteram.poſcere ſolemus.porro.i.ſed.o chreme ut facias idē.i.reſtituas mihi filiū aliqua uia.Ch.ſum paratus.Me.ſcin.i.ſcis ne q̄d uolo nūc te facere.i.ꝙ tu facias.Chr.dic.Me.quid.i.quia ſenſiſti.i.p̄cepiſti illos uelle incipere fallere me.uolo inq̄ te efficere ut maturēt.i.feſtinent:ꝓperent facere id.i.me decipere.cupio dare illi q̄d uult iā cupio uidere eum.Chr.dabo opam ut maturēt & filiū uideas ſyrus eſt app̄hendēdus.i.coueniēdus & cōpellendus.atq; ipſe eſt mihi adhortandus: ut.ſ.deducat filiū ad te & efficiat ut eius p̄ſtia reficiaris.neſcio qs exit.i.egrediṫ.a me.i.q̄d barbare dr̄ de penēs me.i.de domo mea.cōcede.i.cōfer te abi.uade hinc.i.ex hoc loco.domū.i.in domū.ne ſentiāt.i.p̄cipiāt nos cōgruere.i.couenire:& q̄d dr̄ facere ſorbā ac pactū inter nos.hoc paululū negocii.i.aliq̄d puæ cōtrouerſiæ quæ ſeq̄tur iter uicinos.obſtat mihi.i.ipedit me quominus domū eam.illud aūt negotii hoc eſt ſimus & enim uicini n̄ri appoſitiue dcm̄ ambigūt.i. dubitāt hic de finibus.i.de terminis agroꝝ ſuoꝝ cœpe.i.elegerūt:ut Cice.aut capiendus exilio locus:cœpunt ergo me arbitrū.i.iudicē ut totius negocii habeā arbitriū & facultatē.Arbiter enim eligiṫ arbitrio litigātium.ibo ad eos:ac dicā me nō poſſe dare opam his.i.nō poſſe uacare ſuis negociis hodie:ut.i.ſicut dixerā.i.ꝓmiſerā me daturum opam eis.i. ſicut ꝓmiſeram me uacaturū eoꝝ cōtrouerſiæ.cōtinuo.i.ſtatim adero.i.præſto ero hic.Me.q̄ſo.i.rogo ut adſis ſtatim. deinde abeunte chremete ſecū menedemus dicit:dii ueſtrā fidē.i.ueſtrā opem imploro.ſ.itan.i.ita ne eſt uerū ſup naturam hoīum eſſe ita cōparatā.i.cōſtitutā ut uideant hoies melius aliena.i.negocia alioꝝ & iudicent q̄ uideant & iudicēt ſua.An ſit.i.cōtingit uel efficiṫ eo.q̄.i.iō ꝙ ſumus p̄pediti.i.impediti quo minus recte iudicemus.in re n̄ra.i.i n̄ra cā: aut negocio:aut nimio gaudio:aut nimia ægritudine.i.dolore nimio mētis aut nimio mœrore.Nā ægritudo eſt mētis:ægrotatio corporis.Hic chremes quāto plus.q.d.multo plus ſapit mihi.i.pro utilitate mea ſapienter loquiṫ q̄ egomet ſapiam mihi.i.ꝓ mea utilitate.Chr.iam rediit chremes dicitq; ſic.O Menedeme.diſſolui.i.expediui exolui eripui me ab illis.ocius.i.cito:comparatiuum pro poſitiuo ut darem operam tibi.i.tuis rebus incumberem.

A Scen.

Iuiſſando mō q̄d uini aſſumpſit.ſ.aſſumpſit inq̄ bacchis amica cliniæ ut credebat chremes:cum tñ Clitiphonis eſſet.nā ut de clitiphone itelligas nō ꝓcedit:nō etenim uerīſimile eſt chremetē illū ſeuerū p̄rem tm̄ filio idulſiſſe.p̄terea uult ꝓbare ſe ſenſiſſe illā eē intus.i.domi ſuæ.ppēa ꝙ tātū uini abſumpſerit.Nec obſtat ꝙ p̄r dixit.id enim uenerationis cā p̄rfamilias ab oībus dicebaṫ.Potes ēt nō incōcinne illud q̄d ſeq̄tur ſic aſtruere.P̄r hoc uinū q̄d modo guſtaui eſt aſpeꝝ.uide.i.ꝑ me p̄quire ſodes aliud lenius &c.Illud uero.Etſi ſubſenſi id quoq; illos ibi eſſe &c. mallē ſic interp̄tari.Etſi.i.q̄q̄.ſubſenſi.i.ſecrete ſenſi & p̄cepi illos.i.liberos & ſeruos n̄ros eſſe ibi.i.in ea re quam dico: hoc eſt in deceptiōe tui ſeu in te decipiēdo ſollicitos.Nā mihi nō ſit uerīſimile ut de domo intelligat.Nō eni ſubſenſit: ſed palā ſciuit eos eſſe domi ſuæ.Præterea Me.in eadē ſcæna exponit ubi dicit:Quod ſenſiſti illos me incipe fallere &c.

A

Vceſcit.Incipit tertius actus de deceptione chremetis iuuātis Menedemū.Dū eni Chremes laborat reſtituere filiū ſuū Menedemo curando aliena ipſe decipiṫ.Decipit enim Syrus ipm̄ duob⁹ modis.ſ.& ut ſenex credat Bacchidē eſſe amicā Cliniæ:nō Clitiphonis:& Antiphilā eē oppigneratā Bacchi.Deceptio iſta partim tēdit ad Menede.Cui ſubſeruit maior pars comœdiæ.Dū eni ſimularē Bacchidē amicā Cliniæ retineṫ amica Cliniæ apud matrē.Quod eſt cā recognitionis eius:quod ſi periret de Bacchide ſimulatio:p̄iret & de Antiphila recognitio.Alia pš deceptionis tendit ad Clitipho.qui eſt ſecunda pars comœdiæ.Quod enim creditur Antiphila Bacchidi oppignerata ualet ad extrahendum argētum ad opus Clitiphonis.Prius deſcribiṫ chremes qualiter decipiāṫ.ſ.curās aliena:& itendens iuuare Menedemū:& hoc agiṫ ſolūmodo in hac ſcæna.Deinde induciṫ q eum talē decipiat Syrus & remoratio Clitiphonis ſupponiṫ:q̄d ualet ad opportunitatē deceptionis.Moralitatē ſeruat ſenū hic Terē.Nō enim poti:ſed ieiuni dant cōſilia:& affectū benignitatis oſſdit quū dicit.Luceſcit &c.i.dieſcit.Adoleſcētem.i.Cliniam.h.n.uerū adoleſcēs quidem nollet:ſed ideo tñ nō celabo:Tum q̄a ſenex ꝓpter eum cruciaṫ:Tū ꝙ adoleſcens nullū dānum incurrit:& hoc eſt:ſed quū uideam &c.Abi tu.i.diſceſſione eius.Ita ut filiū.Ecce his ſignificat chremetē eſſe deceptum de amica natiq̄ quā credit eſſe Cliniæ.Aut ego.adducto Chremete qui cōſulat & letum faciat Menedemum:Inducitur ipſe Menedemus cui conſilium detur:q̄m in uerbis ſuis apparet eſſe deſolatum:ſic circa ſeipſum diſiungentem.Aut ego.q.d.multi hoies ſunt noiati naturaliter:ut ſemp miſeriam & laborem patiantur:& illis longitudo tp̄is non poteſt auferre illam

ægritudinem

Licentia deterior.

Rectum

Cedo & cedite.

Concedere.

Cōgruere.

Capere.

Cicero

Comparatus.

ægritudinem. Item ſunt alii qui non ſunt nati ad miſeriam patiendam: quibus aufert illam ſi contingant diuturnitas tpis: & ideo aliqd hoꝝ uerum eſt in me. Quia aut ego ſum natus. i. ominatus naturalitr ad miſeriā patiendam. & hoc egregie. i. pluſq̄ alius hō: & hoc ingenioſe natus ſum. Aut ſi ego nō ſum ominatus ad miſeriā patiendā. ſ. ſi miſeria nō ineſt mihi naturaliter: qđ ueꝝ eſt tunc falſum eſt illud ꝓuerbii: quod dicit uulgus. ſ. diem. i. longitudinem tpis: adimere. i. remouere. ægritudinē. i. triſtitiā hoībus qui nō ſunt nati ad miſeriā patiendam. Vel aliter ut dicamus. Aut non eſſe diſiunctū. ſed ſubdit. Ac ſi dicat utrūq; ueꝝ eſt in me: & ꝙ ſum natus ad miſeriā: & q diuturnitas tpis non aufert mihi illā miſeriā. Ideo mihi uidet̄ eſſe falſum. Nō mihi quotidie &c. ut. i. q̄liter eſſem. ſ. non durus. Nōn poſſum. ſ. aliud. parco cis peperci uel parſi: inde parſimonia. In eandē fraudē. i. cō ſimilē cuius pa. i. in domū filii tui. Vere in utroq; peccaſti quia primū olim pp &c. Oia erant ei grata. ſ. & magna & parua: hoc dicit de Bacchide: quā putabat eſſe amicam Cliniæ. huic. ſ. poſtq̄ ꝑteruiſti ea. ſ. amica coacta. Ingratis. i. aduerſitatibus. Poſt illa. ſ. tpe. uere nō ſine ma. dā. nā ut tu &c. Satrapes lingua ſyroꝝ dr̄ princeps. Pitiſſando q̄ſi potiſſando a poto potas. Vel trāſlatū eſt a græco. Dicunt enim græci pitizo. Nos aūt pitiſſo. Releui. i. apui remouēdo ab ollis corticē cōglutinatā cum pice: & inde dr̄ relinire quaſi retro linire. Serias. i. ollas. quia ſeriatim diſponuntur: & ſi dico ut ſinas te falli q̄uis ſubſenſerit id quoq;. ſ. illos ibi eſſe in machinatione fallaciæ. Nā ſi. &c. uere poſſet filius tuus ex hac ſnia ſumere ibi occaſionē nequitiæ. Nā etiam nos ſapientes deteriores ſumus licētia: quia qđ cuiq̄ poſtq̄ licentiam habuerit inciderit in mentē ualet: & non putabit qđ petet: an ſit prauū: an ſit rectū. Poteſt etiā legi ꝙ nō ſit uniuerſalis ſnia. Sed de filio tantū: qđ cuiq; de familia amicæ incidit in mētem filius uolet: & poſcet a te: & in petēdo nō putabit filius. an ſit prauū an rectū. Scđm alios libros legit̄ quodcūq;: ut de ſolo filio legat̄. Quodcūq; inciderit filio in mentē &c. Quem. i. ꝑ quē ſentiat filius ſe ualere apud te: & tunc dicet ſe abiturum. i. receſſuꝝ a te. In aliis libris legit̄ quē & tūc nō eſt ibi ſe. Cedo dextram. i. ad pignus auxilii. & inſuꝑ etiam oro te. Paulum hoc negociū ut oñdat Chremetem eſſe ualde ſollicitū cauſa Menedemi. ꝓponit quoddam negocium quod iſte ꝑmittit cā illius. Dum ueſtrā fidem. Inducit̄ Menedemus ꝑ ſe loquēs: ut intelligat̄ Chremetē expectare. præterea in uerbis ſuis oſtēditur talis qui Chremetē ſapientem iudicet: & cuius cōſilio acquieſcere oīno paratus. Et hoc facit ponendo uniuerſalem ſententiam. Diſſolui: oſtēdit Chremetem ualde ſollicitum circa Menedemum: ut quum adeo in alieni negocii ſollicitudine ſit poſitus de amica filii non præcogitans a Syro facilius decipiatur.

HA Syrus ſeruus. Chremes ſenex.

Ac illac circūcurſa inueniēdū eſt tñ argētū:
Intēdēda ē i ſenē fallacia. chr. nū me fefellit
Hoſce inſtruere: uidelicet ille cliniæ ſeruus
Tardiuſculus eſt: iccirco huic nr̄o tradita eſt ꝓuincia.
Sy. qs hic loqtur? pii: num nā hæc audiuit? Chr. ſyre.
Sy. hem. Chr. qd tu iſtic? Sy. recte qdem. ſed te miror
Chreme. tam mane: q heri tantū biberis. Chre. nihil.
Nimis. Sy. nihil narras? uiſa uero eſt qđ dici ſolet:
A quilæ ſenectus. Chr. eia. Sy. mulier commoda
Et faceta hæc eſt meretrix. Chr. ſane idē uiſa eſt mihi:
Sy. eqdē hercle forma luculēta. Chr. ſic ſatis. ſy. ita nō
Vt olim: ſed uti nūc ſane bōa: mīmeq; miror clinia
Hanc ſi deperit: ſed habet patrem quēdam hoiem
Auidū miſerū atq; aridū. uicinum hunc noſtin? at q̄ſi
Is nō diuitiis abundet: gnatus eius profugit inopia:
Scis ne eē factū ut dico? Chre. qd ego neſciā hoiem
Piſtrino dignū? Sy. quem? Chre. iſtū ſeruolum dico

HAc illac circūcurſa iucūdus error in quo herus in ſeruo decipit̄: quē credit alteri fallaciā intēdere: dū ſibi tēdit̄: & ſic eū aggredit̄ de fallacia in alteꝝ. CAL. ¶ A Intēdere
¶ Intēdēda. uerbū a uenatorib' trāſlatū. q rætia itēdūt ad feras capiēdas: qa ergo pat ſenē fallere: itēdēda dixit. uel a ſagittis atq; arcu. ¶ In ſenē. cū ſtōacho ſeruili ſenē dixit. in andria q̄tū intellexi mō ſenis ſniam. ¶ Nō me fefellit. idē ſupi'. Et ſi ſubſenſi id quoq; illos ibi ieſſe: & hic eſt error credit ſenē Menedemū dū ſyr' de chremete ipſo itelligit. ¶ Prouicia onus dr̄ cuiuſlibet rei gerēdæ. Nā acqſitæ bello lōgæ ab italia regiōes ꝓuiciæ dictæ ſūt a porro. uel a ꝓcul uincēdo: ad q̄s ꝑtores qa cū officio mittebāt̄: officia quoq; ꝓuinciæ noiant̄. ¶ Recte. ioco uult ſyrus deflectere orōnē in aliud: & ſubterfugere hæri reꝑhenſionē. ¶ Tā māe. eclipſis deeſt uigilare aut qđ tale. ¶ Aglæ ſenectus. Plinius de ebrio. ingt hinc palor & genæ pēdulæ oculoꝝ ulcera tremulæ manus. diuus Hiero. ad ꝑſidiū de agla ingt: agla qñ ſenuerit grauant̄ ipſius pennæ & oculi: q̄rit q; fontē & erigit pēnas & colligit in ſe calorē & ſi oculi eius ſanant̄ & in fontē ſe ter mergit: & ita ad iuuētutē redit. ¶ Eia. eia iterdum hortātis eſt. nunc correctionē ſignificat. ¶ Mulier. e. a. cōmēdatiōe meretricis icipit: ut meli' ꝑſuadeat cliniā depire hāc cum ſit amica clitiphōis. ¶ Faceta. bñ de meretrice faceta dixit. Nā facetus eſt q facit uerbis qđ uult pōt etiā referri ad formā corporis: ut ſignificatio uocabuli idicat. ¶ Ita nō ut. o. ꝑterita ſemp ꝑñtibus ꝑferuntur: & magis cōmēdantur. ¶ Aridū trāſlatio a terra quæ nihil ꝓfert. ¶ Profugit. ſupius. In aſiam ad. r. m. a. hinc ꝓfugus dictus ꝓprie q ꝓcul a ſedibus ſuis uagat̄. ¶ Hoiem. p. d. ambigue an de dromone: an de ſyro: a quo bñ annotarent ſenū uitia. Et ſecū hæc dixit. ¶ Syre tibi. & hic ſecum. ¶ Male. i. nimiū. ¶ Seruaret ſenem bñ ſeruaret dixit de eo q penitus ſe ꝑderet & continuis excru

Prouincia. Aquila. Plinius.

Eho. ciaret laboribus. ℂ Difficilem.moroſum. ℂ Eho qſo.Eho mō interiectio eſt interrogantis:alias admirantis:alias ad ſe uocātis. ℂ In hoc loco.i.opportune. ℂ Quippe magnaꝝ ſæpe ægritudinū.ipm fallere in tpe qdā de officiis ſcribētes rectū putauerūt. ℂ Serio:pōt aduerbiū & nomē eē. ℂ Quo libeat magis.ſubaudi fallere. ℂ Aliquā fabricā.tranſlatio ab his q expugnaturi oppida:machinamenta belli ad id pparant. ℂ Stolidus eſt.ſupius.Ille Cliniæ ſeruus tardiuſculus eſt.Et pprie ſtolidus eſt qui pxime accedit ad naturā ſenſumq; pecudum. ℂ Calleo.i.experiendo ſcio. ℂ Non eſt mētiri meū.in pmiſſione dicit nō in fallēdo. ℂ At heus tu facito.iā puidet fallaciæ quā mēte conceperat:quo facilius mereatꝰ ueniā ſi qd ſtruxerit in herū. ℂ Sed ſiqd ne quid quæ:apoſiopeſis.q.d.ſiqd euenerit. ℂ Quæ ſit eius ætas.quæ amori eſt obnoxia. ℂ Et ne p ualde. ℂ Magnifice.bene magnifice dixit memor uerboꝝ chremetis:q ſupra dixit.Heros falli a ſeruis aliqn̄ eſſe remediū magnarum ægritudinū. ℂ Tractare.ſupius.Quo pacto id fieri ſoleat calleo. ℂ Quiſnā a nobis egreditur.paraſceue alterius ſcænæ.

GVI. AAc illac &c.Hic iucūdus error continetꝰ quo herus a ſuo decipitꝰ quē credit alteri fallaciā itēdere dū ſibi tēditꝰ & ſic eū aggreditꝰ de fallacia in alteꝝ.Syrus circūcurſa hac illac.hoc dicit ſeruus ſecū admonēs ſeipm ſic circūcurſa hac illac.i.curſita hac.i.p hācpartem.& illac.i.p illam. Circūcurſare. circūcurſare cōponitꝰ a circū & curſo quaſi circū circa ut dici ſolet curſitare:tn̄ gcgd ſit iueniēdum eſt argētū.fallacia.i.deceptio:aſtutia eſt intēdēda.i.excrcēda.in ſenē itelligit chremetē.ſed chremes itelligit eū dicere de Menedemo.itēdere pprie dr̄r uenatores cū rhetia feris capiēdis intēdūt:aut cū tēdunt arcus.Chr.nō fefellit.i.me nō latuit ſeu bñ mihi in mētē uenit hoſce ſuos & Struere. adoleſcētes.ſtruere.i.cōminiſci fabricare machiari id:hoc eſt ut pecunias a ſene hērent. Videlicet.i.certe ille ſeruus Cliniæ.ſ.Dromo eſt tardiuſculus.i.aliq̄to tardior meo uel aliquātū tardus & lentus.iccirco puincia.i.onus quærēdæ pecuniæ tardita eſt huic nr̄o ſeruo.ſ.Syro.puicia dr̄ a porro qd' eſt pcul & uincēdo.nā oēs regiones lōge ab Italia bello acqſitæ puinciæ dictæ ſunt ad quas regēdas magr̄atus cū officio mittebantꝰ & onere:ea de re puincia pro oi onere pōnitꝰ cuiuſlibet rei gerēdæ.Sy.nondū pcepat ſeruus hærū qs loqꝰ hic pii.nūmam.i.nunqd(nā aut parelcō eſt) audiuit hæc quæ dixi.Chre.Syre uocat eū herus.Sy.hem īñdendi modus īdignādo.Chr.qd tu iſtic.facis ſup.uel aliqd tale!Sy.eqdem recte ago.ſ.i.nihil mali. Demirari. ſed o chreme demiror.deauget hic te ſurrexiſſe ſup.tā mane q.ſ.tu tm̄ biberis hæri.Chre.nihil nimis feci.ſ.uel nihil.i.nō bibi ſup.nimis.Sy.narras.i.dicis nihil te feciſſe nimis.uero.i.ſed in te ſenectus aqlæ uiſa eſt ut.ſ.plus biberis q̄ comederis.queādmodū aqla annoſa qd dici ſolet.i.qd eſt puerbium qd' in ore populi habetꝰ.ait enim Pli.lib.x.natura.hiſto.hoc de aqlis.Opperiūt nō ſenio nec ægritudine ſed fame in tātū ſupiore accreſcēte roſtro ut adūcitas apiri non q̄at.igitꝰ aqla tm̄ in ſenectute bibit uel de pda ſanguinē ſugit ex quo fit puerbiū in ſenes qui plus bibunt q̄ comedunt.Chr.eia interdū hortātis eſt nūc corrigit.Sy.hæc meretrix q̄ eſt cum clinia eſt mulier cōmoda opportuna elegans non īportuna & faceta.i.feſtiua & ſermōe iucundo.Facetus dr̄ q facit uerbis qd' uult uel pōt ad formā corporis referri elegātē.Chr.ſane idē.i.ēt.uiſa eſt mihi cōmoda &c.uel uiſa eſt mihi idē.ſ.eē faceta ac cōmoda.Sy.& qdē hercle.i.& certe p herculē eſt affirmatio cū iuramēto.eſt inq̄ forma luculenta.i.pulchra nitida ſplendida & fulgida.Chre.ſic.i.eo mō quo eſt eius forma eſt inq̄ ſatis luculenta.Sy.forma eius eſt ſane.i.ualde bona.i.uenuſta nō ut olim ſed ut nunc hoc dicit q p̄terita ſolēt pn̄tibus magis cōmēdari qd hic nō facit.nā eius formā pn̄tem laudat & minime.i.nō miror ſi clinia depit.i.ardēter amat hāc meretricē.nā amator eius amore quā amat pire dr̄.nā pditus eſt q iſano eſt raptus amore.Inde uentū eſt ut dicamus depeo illā.i.ardēter & ipatiēter amo.ſed clinia habet quēdā patrē.ſ.Menedemū auidum.i.auarum parcū miſeꝝ qui nō audeat uti patris:atq; aridū trāſlatio a terra quæ nihil pducit.noſtin.i.cognoſcis ne hūc uicinum tuū.ſ.menedemū.At.i.ſed q̄ſi is pſ nō abundet diuitiis.natus eius pfugit.i.pfugus fuit.Nā pfugus dicitꝰ qui pcul a ſedibus ſuis uagatꝰ inopia.i.egeſtate.ſcis.i.cognoſcis ne factū eſſe ut dico.Chr.indignatus eſt q tā male audiat de ſene uicino.qd.i.cur.ego neſciā.i.ignotē & nō cognoſcā uicinum:& qd factū ſit.o ſup.hoiem dignum piſtrino.i.qui detrudatꝰ & deputetur & deſtinetꝰ ad circūagendas molas truſatiles:ut habet Gelius:hoc autem dixit apud ſe ita tamen

Aquilæ ſenectus · Eia corrigentis. · Facetus. · Luculentus. · Depire. · Reſpitare. · Profugꝰ

ut audierit

Adoleſcentis.Sy.ſyre tibi timui male.Chre.q paſſus
Eſt id fieri?Sy.quid faceret.Chr.rogas:aliqd repiret:
Fingeret fallacias:unde eſſet adoleſcenti:quod daret
Amicæ:atq; hunc difficilem inuitū ſeruaret ſenem.
Sy.garris?Chr.hæc facta ab illo oportebat ſyre:
Sy.eho q̄ſo laudas q heros fallūt?ch.i loco ego uero
Sy.recte ſane.Chr.qppe magnaꝝ ſæpe id remediū
Aegritudinū ē.iā huic māſiſſet unicus gnatus domi.
Sy.ioco an ſerio ille hæc dicat neſcio
Niſi mihi quidem addit animum:quo libeat magis.
Chr.at nunc quid expectat ſyre:an dum hic denuo
Abeat.quum tolerare huius ſumptus nequeat:
Nōne ad ſenē aliquā fabricā fingit?Sy.ſtolidus eſt.
Chr.ad te adiutare oportet adoleſcentuli cauſa.
Sy.facile equidē facere poſſum ſi iubes:etenim quo
Pacto id fieri ſoleat:calleo.Chr.tanto hercle melior.
Sy.non eſt mentiri meum.Chr.fac ergo
Sy.at heus tu facito:dū eadē hæc memineris:ſi quid
Huius ſimile forte aliquando euenerit:ut ſunt
Humana:tuus ut faciat filius.Chr.non uſus
Veniet:ſpero.Sy.ſpero ego hercle quoq;:neq;
Eo nunc dico:quod quicq̄ illum ſenſerim:
Sed ſiqd:nequid:quæ ſit eius ætas uides:& ne ego
Te ſi uſus uēiat magnifice chreme tractare poſſim.
Chr.de iſtoc cū uſus uenerit uidebimus qd opus ſit:
Nunc iſtuc age.Sy.nunq̄ cōmodius q̄ nunc herum
Audiui loqui:nec cum malefecerim crederem mihi
Impunius licere.quiſnam a nobis egreditur foras?

ut audierit ſeruus.Sy.quẽ dicis eſſe dignũ piſtrino.Chr.dico.i.itelligo iſtũ ſeruulũ adoleſcentis.ſ.dromonẽ.Sy.ſecum
hoc ſuſurrat o ſyre male timui tibi.i.timui neq̃d mali accideret tibi ex hac re.nã iam mihi neſcio qd ꝓſagiebat aĩus mali.? Præſage
Chr.ꝓſequiť dictũ ſuũ.q.ſ.ſeruulus adoleſcentis paſſus eſt id fieri uidelicet ut filius diſcederet neq; eum retinuerit.Sy. re.
qd faceret.i.qđ dici ſolet qd ipſe poterat.Chr.rogas repiret.i.excogitaret cõminiſcereť aliqd fingeret fallacias.unde.i.q/
bus fallaciis aliqd ſup.eſſet adoleſcẽti qđ daret amicæ ſuæ:atq; ipſe ſeruus ſeruaret ſenẽ q penitus ſe perdit & continuis
excruciať laboribus.Sy.garris.i.nugaris & fabulas depromis.Chre.o ſyre oportebat hæc facta fuiſſe ab illo ſeruo.q.d. Garrire.
debebat hæc q̃ dixi facere.Sy.eho modo interrogãtis eſt particula alias admirãtis:alias ad ſe uocãtis.q̃ſo.i.obſecro lau/
das eos ſeruos qui fallunt heros.i.dños.Chr.uero ꝓ certe ego laudo tales fallentes heros in loco cum eſt opportunum
& cũ locus.i.occaſio & opportunitas poſtulat.Sy.ſane recte facis uel dicis.Ch.qppe.i.qa certe id.ſ.ſeruos fallere domi/
nos ſæpe eſt remediũ magnaq; ægritudinũ.i.doloꝝ & mẽtis & aliquãdo corpis.nã medici ægrotos fallũt.iam.i.tũc ſi
feſelliſſet herũ ſeruus gnatus unicus.ſ.clinia mãſiſſet domi huic ſeni.ſ.Menedemo.hoc eſt in gaudiũ eius.Sy.hæc dicit
apud ſe cõmentabũdus.neſcio an ille ſenex dicat illæc.i.illa quæ dicit ioco.i.p iocum.an ſerio.i.ex aĩo:& qđ dicũt ſciẽ/ Serio.
ter.niſi quidẽ.i.certte addit aĩum.i.auget mihi aĩum quo.i.ut magis libeat.i.magis placeat heros a ſeruis decipi quod
ut uiderit ſæuiat in me & me in piſtrinũ dedat.Chr.& nunc o ſyre qd ipſe ſeruus expectat?an expectat dũ.i.donec quo Commi
uſq; filius abeat.i.diſcedat hinc denuo.i.iterũ cum filius nõ q̃at.i.nõ poſſit tolerare ſumptus huius meretricis nõne ipſe niſci.
ſeruus fingit.i.cõminiſciť excogitat aliquã fabricã.i.aliquã aſtutiã:aliquã technã:aliquã machinationẽ ad ſenem deci/
piendũ.ſ.tractũ eſt aũt ab his qui expugnaturi oppida machinamẽta belli ad id ꝑparãt.Sy.ipſe ſeruus eſt ſtolidus.i.to/
tus fatuus & brutalis.neq; quicq̃ hñs conſiderationis q̃ſi qui proprie accedat ad naturam ſenſumq; pecudum.Chr.at
oportet te adiutare.i.adiuuare eũ ſeruũ cã adoleſcentuli.ſ.cliniæ.Sy.equidẽ facile poſſum facere.i.adiutare ſeruũ ad fa/
bricam faciendã ſeni ſi iubes.i.ſi uis uel ꝑcipis.etenim calleo.i.optime ſcio ut q in talibus iã fecerim callũ quo pacto id
ſoleat fieri.i.ſoleant ſenes decipi & filii retineri.Chr.hercle.tãto melior es.i.aptior ſeruus q̃ dñis ſcias mederi.Sy.meum
nõ eſt.i.meus nõ eſt mos ſeu meæ nõ ſunt ptes.uel ad me nõ ſpectat mentiri.Chre.ergo.i.quia tu calles fac.i.adiuta ad
fallendũ ſenẽ.Sy.at.i.ſed.heus amonentis hic eſt.heus tu facito.i.dato opam.dum.i.donec memineris hæc eadem:q̃.ſ.
ꝑcipis me facere.ſiqd.i.ſi aliqd.hoc eſt ſi forte euenerit aliqñ.ut.i.ſicut uel quẽadmodũ.humana ſunt.i.ſe habent hoc
eſt more humanitatis & humanæ fragilitatis ut filius tuus faciat aliqd ſimile huius.i.ſimile huic facto cliniæ.nã ſimilis Similis.
& datiuo iungiť & accuſatiuo.Chr.ſpo ꝙ ſup.nõ uſuueniet.i.ꝙ nõ eueniet.Nã uſuuenire ſignat euenire:ut ſæpe licet
uideri in epiſtolis Ciceronianis.Sy.ego quoq; hercle ſpero nõ uſuuenturum:neq; dico nũc eo ꝙ ſenſerim quicq̃ in il/
lum.i.pceperim aliqd erga illũ:ſed dico inq̃ neqd.i.ut nõ aliqd mihi dicas ſup.ſi qd acciderit ſup.ſimile huiꝰ.hic enim
eſt apoſiopeſis.uides q̃ ſit eius ætas.q.d.amori eſt obnoxia.& dico inq̃ hoc.i.te admoneo de filio anteq̃ accidat ut ca/
ueas uel ꝓuideas filio tuo:& eum obſerues ne ſit opus ut te fallã & te magnifice tractem.ne.i.ut non poſſim tractare.i.
ut nõ habeã occaſionẽ tractãdi te magnifice.i.excellenter fallendi te ut illi de pecuniis ꝓuideatur:neq; uideo qua rõne
hic ne capiať ꝓ ualde cum ſenſus nõ ꝓcedat:neq; ipſe ordo ſtructuræ pati uideatur ut liquet ſubtiliter inſpicienti.ſi uſus
ueniat.i.ſi accidat uel ſi ſit opus.Chr.uidebimus.i.conſiderabimus qd opus ſit de iſtoc.i.de iſta re quã times euenire
filio cum uſuuenerit.i.cũ acciderit.nunc age iſtuc.i.intende fallacias ſeni.Sy.nunq̃ audiui herũ.i.dñm loq cõmodius.i.
opportunius q̃ nunc:nec crederẽ mihi licere ipunius ab ipune.i.cũ maiori ipunitate.cũ maleſacerẽ.i.cum aliquid mali
molirer.nã tunc hoĩes ipunitatẽ ſe cõſecuturos ſpant lõge maiorẽ q̃ effectu cõſequanť.Quiſnam.i.qs egrediť.i.exit fo/
ras.a nobis.i.qđ barbare dici ſolet de penes nos ſiue de domo nr̃a.eſt hic paraſceue.i.præparatio alterius ſcænæ.

REcte equidem demiror &c.hic quoq; accipies.Recte.i.ꝓ eo qđ eſt nihil ago.& tunc addes Chreme equidem AScẽ.A
demiror &c.Itẽ illud.Atq; hunc difficilẽ inuitũ ſeruaret ſenẽ.Nõ interꝑter:ſeruaret.i.conſeruaret ſenẽ &c.qui ✠
penitus ſe pdit &c.Nõ enim uoluit chremes ſeruuũ ſcire ut pp filiũ pr̃ ille excruciet.Ideoq; itelligam ſic.Atq;
ſeruaret.i.doloſe & captioſe obſeruaret illũ difficilẽ inuitũ ſenẽ.i.adoriret illũ:atq; illi nactus opportunitatem inſidias
auferẽdo pecuniã faceret.qđ declarat illud ſyri qđ ſequiť.Eho q̃ſo laudas qui heros fallunt.Item in illo.Et ne ego te ſi
uſuueniat &c.mallẽ cũ Calphurnio diſceſſionẽ facere.& ne ꝓ ualde acciperat:q; ita interꝑtari.ſed ſiqd eiuſmodi in filio
aduenerit ut uidelicet te falli expediat:qđ fieri poſſe ꝓbat dicens q̃ ſit eius ætas uides.Si igiť quid euenerit ne quid ſup/ Vſuueni
ple mihi ſuccenſeas:& poſſim ne.i.ualde magnifice cũ remedio uidelicet magnaq; ægritudinum tractare te.Sententia re.
itaq; duas aſſertiones hẽt alteram negatiuã:hoc eſt nequid ſuccẽſeat.alterã affirmatiuã ut poſſit ualde magnifice ſenem
tractare ſi uſuuenerit.Itẽ qdẽ in ſñiam Guidonis ſi in textu non eſſet illud(ſi uſus ueniat.)Nã qui poſſet dicere ꝙ uel/
let ſe non poſſe ſenẽ magnifice tractare ſi uſuueniat.cum ꝓſertim id laudauerit ſenex?At qđ ſenſum dicit non ꝓcedere:
mihi contra uideť.dicit enim ſyrus.Neq; eo nũc dico:ſed quid dixit?Nẽpe tu facito eadẽ hæc memineris:qbus uerbis
nota nititur ſuadere ut caueat ſenex ne decipiať:ſed ut magnifice poſſit illi imponere ſi uſuuenerit.ſed hæc ſatis.

HAc illac.Poſtq̃ Chremetẽ oñdit eſſe intẽtum circa aliena ſollicitudine aĩ quõ filiũ ſuum Menedemo reſtituat A
conari qd fuit q̃dã opportunitas fallaciæ.iduciť ſyrus cõueniẽs pſona ad decipiẽdum illũ.In hoc fuit oppor
tunitas:qa dum ſenex alienis negociis ſtudebat ꝓpriis parũ ꝓcauebat.In hac ſcæna tm̃ aggrediť de inſtigatio/
ne ſyri ad fallaciã:ut maiorẽ aĩum ad Menedemũ decipiẽdũ aſſumat:& inde eſt occaſio quare augeať aĩus ſyri ad deci/
piẽdum.Promiſerat Chremes Menedemo ꝙ ſyꝝ cõpelleret iuuare dromonẽ ad fallaciã Menedemi:& ecce ſyrꝰ offer/
tur quẽ oret Chremes ut decipiat Menedemũ:unde magis augeť aĩus ſyro ad ipm̃ Chremetẽ decipiendum.Hac illac:
oſtendit uoluntatẽ & machinationẽ ſerui dũ ſecum induciť loquẽs.O ſyre mõ circũcurſa deambulãdo hac pte & illac.
ũt inueniẽdũ &c.& iõ intẽdenda eſt fallacia in ſenẽ dñm meum Chremetẽ.nõ quia Chremes audiuerat noiari ſenem
putabat ꝙ ſyrus de Menedemo hoc diceret:& iõ dici nõ ſeſ.&c.id.i.fallaciã.in ſenẽ.i.meũ.hoſce.i.Dromonem & ſy/
rum.Prouincia:tractũ eſt a cõſulibus.nõ:nã putabat Chremetẽ rem intellexiſſe ut erat.Iſtic.in hoc loco.Tam mane.ſ.

ſurrexiſſe.nihil.i.nō nimis bibi.Viſa eſt ſenectus tua ſenectus Aquilæ.i.renouata ut ſolet renouari ſenectus Aquilæ.Mulier.Incipit de bacchide ut bene aſſimulet amicā eſſe Cliniæ.Ita eſt pulchra nō ut olim ſolent eſſe mulieres pulchræ ſed uti nūc ſunt mulieres pulchræ.i.ſm pulchritudinē moderni tpis.ſane bona eſt forma.Vel aliter ita ē ſatis pulchra & nō tm̄ ut olim fuit pulchra qñ ſola pulchritudine appetebant.Deperit amādo hanc.Sed hēt:facit cōplexionem duplicis ꝓpoſitiōis:ut ex utraq; eū feriat.Ac ſi diceret Menedemus aut eſt auarus:Aut eſt pauper:Si eſt auarus tūc filius eius ꝓfugit pro auaritia pr̄is:qd' eſt uituperium Menedemi.Sed ſi non eſt auarus.Immo paup tunc filius eius fugit inopia:qd' eſt iteꝝ uituperium pr̄is:q adeo piger extiterat ꝙ nihil adipiſci aliquo negocio poterat:& hoc eſt:habet patrē auidū.i.auarum:miſerū.ꝙ neq; ſe.neq; filiū honorifice ꝓcurabat:cōclude extra:& ideo aufugit filius:qd' non curauit ponere.qa iſta pars cōplexionis magis conſtans erat.De alia iteꝝ aſſumit.dixi qa auarus.Atqui.i.ſed ſi his nō abundet dr̄ tunc na.&c.In aliis libris īuenit̄.Et quaſi is diuitiis nō ab.q̄ ſnia eſt planior.Quod neſcirē indignādo.q.d.totum hoc ſcio.Poſtea dicit de ſyro humili uoce hoie piſt.d.qui talia dicit de tam honeſto homine:ſicut eſt Menedemus.Quē audiuerat enim ſyrus q̄uis depreſſa uoce ꝓtuliſſet.Qui dromo paſſus eſt id fieri ut aufugeret Clinia:debuiſſet enim decepiſſe Menedemum ſubtrahendo qd' daret Cliniæ.Magnaꝗ ægri.Veluti Menedemo eſt magna ægritudo de fuga filii:quā poſſet dromo ademiſſe ſi detinuiſſet Cliniā fallendo ſenē.locum.ſecū dicit.quolibet magis de ſe.i.cre.Ecce quia dum Chremes intendit iuuare Menedemū.Inſinuando ſyro ut eum decipiat dat de ſe ipſo occaſionē decipiēdi.Ad cū enim ſolū tēdit deceptio:ut ſoluat argentū bacchidi:qd' exp̄.ſ.dromo.An expectat dū.i.donec &c.quū pater nō q̄at tolerare ſumptus.i.ꝓdigalitatē filii ſui.fabricā.i.fallaciā.facito dū quaſi ut memineris hæc eadē.ſ.ꝙ fallacia eſt in patrem tendēda pp filiū:ſi aliqd ſimile huius rei euenerit in filio.i.de amore.ſ.ut faciat ſimile.i.amet.Sed ſi qd neqd facere:quo abſtinere ſe poſſe ab amore memineris illa q̄ iubes fieri ꝓ Cli.Neq; mireris ſi ueniat qd uides q̄ ſit ætas eius.

CAL. Quid iſtuc qſo.In hac ſcæna ſyrus hero pſuadet ꝙ multū facit ad extorquēdū argētum.

Quid iſtuc.uiderat chremes filiū ludentē cū bacchide quā cliniæ eē credebat.Et bñ exp̄ſſit obiurgationē paternam ſæpe repetēdō.℄ Huic meretrici.plus intulit q̄ ſi dixiſſet mulieri.℄ Acta hæc res.uerbū deſpantis.Timebat enī ſyrus ne ob hoc fallacia ei⁹ detegeret̄.℄ Me ne?mon̄ filioꝝ qd' cōmiſerat pr̄i audacter negat.℄ Hiſce oculis.dicticos & cū emphaſi.℄ Facis adeo in.io.illi.bñ pr̄ poſt obiurgationē ad admonitionē tranſit.℄ Vel.h.igerit aliud malefactū

Vt ꝑ q̄ ú Virg. dū admonet ut ſolēt pr̄es.℄ Vt eqdē.m.ut ꝑ quantū uel pro q̄.iter.Vir.Vt uidi:ut perii.℄ Aduortunt gra.qa in amore oīa ſuſpecta ſūt.℄ Mihi fides.arcta familiaritas cū alter de altero ī re uenerea nihil ſuſpicatur.℄ Eſto.uerbū cōcedētis.℄ Cōcedas aliquo:& hoc q̄rit ſyr⁹:ut abigat̄ clitipho ab amica:ne chremes eius eē aiaduertat.℄ Ego de me.f.c.pr̄es conat̄ monere filios aut ꝓprio exēplo:aut alioꝝ.℄ Ne ineptus a.p.Cicero in.ii.de oratore.Nā qui aut tpꝯ qd poſtulet nō uidet:aut plura loqtur:aut ſe oſtentat:aut eoꝝ qbuſcū eſt uel dignitatis uel cōmodi rōnem nō hēt.aut deniq; in aliquo gn̄e:aut inconcinnus aut multus

Ineptus. eſt is ineptus eſſe dr̄ ꝓteruus dr̄ īportunus:qui alteri

Proteruus. eſt ipedimēto:uel ſi ꝑ ipotentiā mētis obuiū cubito

Frugi. feriat:aut cōtumelia ſibi cedet̄ rogat.℄ Quid.i.n.ſyrus ſecū loqtur timens ſuæ fallaciæ.℄ Frugi.utilis & neceſſarius a frugib⁹:q̄ ꝙ iis fruamur dictæ ſunt.In

Frui. de fructus:& frumentū.Frui aūt eſt ueſci:a frumine q̄ eſt ſūma pars gulæ.

Sodes. ℄ Sodes.eſt aduerbiū blādiētis.

Quin. ℄ Quin.m.m.eſt.qn pro etiā.℄ Mihi.hēt emphaſim.℄ Mihi.qui nō ſum pr̄.℄ Pergin̄?iraſcitur clitipho ſeruū aduerſus ſe loqui.℄ Eho hoc loco admonētis eſt.℄ Vna uia.ſ.honeſta:nec te impudice agas.℄ Actū eſt.ſemp deſpantibus hoc uerbū dat̄.℄ Hic prius:hæc ſecū loquit̄.℄ Deambulatū quo.bñ ipotētia amātis exprimit̄:nec pr̄:nec ſyr⁹:nec deliberatio aſi facta remoueri poterat clitiphonē ab amica.℄ At iſtas.c.m.ſubticet ꝑcuſſionē:ne ſurgat in tragicū cothurnū.℄ Abi ſane iſtac.cū geſtu & motu hæc ꝓnūcianda

A Chremes. Clitipho. Syrus.

Quid iſtuc quæſo:q iſtic mos eſt clitipho?ita
Ne fieri optet? Cli.qd ego feci?ch.uidi .ego
Te modo manum in ſinum huic meretrici inſerere.
Sy.acta hæc res eſt:pii.Clit.me ne?Chr.hiſce oculis.
Ne nega.facis adeo indigne iniuriam illi qui non
Abſtineas manū:nā iſtæc qdē contumelia eſt hoiem
Amicum recipe ad te:atq; eius amicam ſubagitare:
Et heri in cōuiuio q̄ īmodeſtus fuiſti? Sy.factum eſt.
Chr.q̄molestus:ut eqdē ita me dii ament metui qd
Futurū deniq; eſſet:noui ego amantium animum:
Aduortunt grauiter:quæ non cenſeas.Clit.at mihi
Fides apud hunc eſt.nihil me iſtius facturum pater:
Chr.eſto.at certe cōcedas aliquo ab eoꝝ ore aliq̄tiſp
Multa fert libido:ea prohibet facere tua præſentia:
Ego de me facio cōiecturā nemo eſt meoꝝ amicoꝝ
Hodie apd quē expromere oia mea occlta clitipho
Audeam:apud aliū ꝓhibet dignitas:apud aliū ipſius
Facti pudet:ne ineptus:ne proteruus uidear:quod
Illum facere credito:ſed noſtrū eſt intelligere:utcūq;
Et ubicunq; opus ſit obſequi.Sy.quid iſtic narrat?
Clit.perii.Sy.clitipho hæc ego ꝑcipio tibi hois frugi
Et temperantis officium functus.Clit.tace ſodes:

tianda.ℂ Te eta.ſyre.dum hæc cũ indignatione ei ꝓferret pcuſſit ſyrũ.ℂ Quid illũ porro.c.uel idignatus ſeruus hæc dicit uel ſeruili more aſtute tractat herũ.ℂ Quid tu:bene amato filio de fallacia erga Menedemũ exqrit.De illo ſic dicere ſolẽt q de re al:q̃ peragenda inter ſe loquũtur.ℂ Vt aliud ex.a.in.multa eſſe fingit:ut ueriſimilius ſit quod finxerit.ℂ Peſſima.h.eſt.m.contrariũ illud qđ ſupius dixit.Mulier cõmoda & faceta hæc eſt meretrix:ſed hoc loco peſſimam appellat utpote q̃ teneat uirginẽ:quã ſyrus illi relictã araboni fingit:& hæc eſt ualens cauſa ad extorquendum argentum.ℂ Incœptet.incipere & incœptare magnoꝝ eſt facinoꝝ & audaciæ.In eunucho.Quid incœptas thraſo.ℂ Araboni.pignori.hoc loco intelligas.Arabo dicit̃ merces: corolariũ:& eſt qđ pri⁹ dat̃ ut reliquũ reddat̃.ℂ Mille dragmaꝝ.tale & illud mille hoium occidit̃:Cicero i ri.in Antonium.qui.L.Antonio mille nũmum ferret expẽſum.In his & multis aliis mille numero ſingulari dictum eſt.De hoc multa.A.Gelius libro.i.noctiũ atticarũ.ℂ Dubium.ne.i.qđ meretrix auara poſcat hui:& cætera hmõi generis ſane ſũt aduerſus eos qbus iraſcimur.ℂ Ibo.d.ſe aſtutum fingit ad decipiendũ menedemum ſuperi⁹.Etenim quo pacto id fieri ſolet calleo.ℂ Optata.l.ita loquit̃ ille q cum alio loquitur & cui is aduerſatur in conſilio de re perragenda.

Sy.recte ſane.Clit.ſyre pudet me.Sy.credo
Neq; id iniuria:qn mihi moleſtũ ẽ.clit.pgin.hercle
Sy.uerũ dico qđ uidet̃.Clit.nõne accedã ad illos?
Ch.eho quæſo una accedẽdi uia eſt.Sy.actũ eſt:hic
Prius ſe indicarit:q̃ ego argentum effero:
Chreme uin tu homini ſtulto mihi auſcultare?
Chr.quid faciam?Sy.iube hunc abire hinc aliquo.
Clit.quo ego hinc abeam?Sy.quo lubet:da illis
Locũ:abi deãbulatũ.Clit.deãbulatũ?quo?Sy.uah.
Quaſi deſit locus abi ſane iſtac.iſtorſum:quouis:
Chr.recte dicis cenſeo.Cli.dii te eradicẽt ſyre:quid
Me.iſtinc extrudis.Sy.at tu tibi iſtas poſthac
Cõprimito manus:cẽſen uero?quid illum porro
Credis facturum chreme?niſi eum q̃tum tibi opis
Dii dant ſeruas:caſtigas:mones.Chr.ego iſtuc
Curabo.Sy.atqui nunc here tibi adſeruandus
Eſt.Chr.fiet.Sy.ſi ſapias:nam mihi iam minus
Minuſq; obtemperat.Chr.quid tu?ecquid de
Illo:quod dudum tecũ.egiſtin ſyre:aut repperiſti.
Tibi quod placeat:an nõdum etiam.Sy.de fallacia
Dicis inuenta eſt inueni quandam nuper.
Chr.frugi es:cedo quid id eſt?Sy.dicam uerum ut
Aliud ex alio icidit.Chr.qd nã ſyre.Sy.peſſima eſt
Hæc meretrix.Chr.ita uidetur.Sy.immo ſi
Scias:hoc uide quod incœptet facinus.fuit quædã
Anus corinthia hic:huic dragmarum argenti
Mille dederat mutuum.Chr.quid tum?
Sy.ea mortua eſt reliquit filiam adoleſcentulam:
Ea relicta huic araboni eſt pro illo argento.
Chr.intelligo.Sy.hanc ſecum huc adduxit
Eaq; nunc eſt apud uxorem tuam.Chr.quid
Tum?Sy.clinia orat ſibi uti nunc det illam:
Illi tamen poſt daturum mille nũmum poſcit.
Chr.& poſcit quidem.Sy.hui dubium ne id eſt?
Ego ſic putaui.Chr.quid nunc facere cogitas?
Sy.ego ne?ad menedemum ibo:dicam hanc eſſe
Captã ex caria ditẽ & nobilẽ ſi redimat:magnũ i ea
Eſſe lucrũ.Chr.erras.Sy.qd ita?Chr.ꝓ menedemo
Ego tibi nunc reſpondeo:non emo:quid agis?
Sy.optata loquere.Chr.atq nõ eſt opus.Sy.nõ eſt
Opus.Chr.non hercle uero.Sy.quid iſtuc?miror
Chr.iam ſcies.mane mane:quid eſt ꝙ tam
A nobis grauiter crepuerunt fores?

A Q Vid iſtuc &c.in hac ſcæna ſyrus hero perſuadet id qđ multũ facit ad extorquendũ argentum.Chremes aũt incipit ab obiurgatione filii quẽ ſenſerat ludentẽ cũm bacchide quã cliniæ eẽ credebat.Chre.o clitipho quæſo qd iſtuc qđ feciſti.ſ.ſibi uult:ſeu ſignificat.qs.i.q̃lis.q.d.turpis.iſtic.i.iſte mos eſt ita ludere cum meretrice.ne.i.utrum oportet ita fieri Clit.qd ego feci?Chre.uidin.i.uidi ne ego te inſerere.i.imponere manũ huic meretriculæ i ſinum.Sy.apud ſe dicit hoc.hæc res eſt acta.i.actũ eſt de hac re q̃ſi fallaciæ fuerit illo facto obſtructus aditus.perii.i.perditus ſum. Clit.me ne?ideſt utrum dicis me inſeruiſſe manũ.Chr. uidi inq̃ te hiſce oculis.ne nega.i.noli negat̃.adeo ideſt certe uel ualde.indigne.i.indecenter facis iniuriã illi cliniæ qui non abſtineas manum.i.qui nõ reprimas manum tuam ab attrectatione amicæ illius.Nã quidem.i. certe.iſta eſt contumelia uidelicet recipe.i.admittere.ad te.i.in domũ tuã amicum tuũ atq; ſubagitare amicam ſ Subagitare.
eius.i.cũ ea conſuetudinẽ hr̃e ſiue ea abuti.Vel.i.etiam. q̃.i.quãtũ fuiſti imodeſtus in uino potando.uel ut alii hñt in cõuiuio.q.d.multũ fuiſti imodeſtus.Sy.factum eſt.ſ.fatet̃ ſyrus eũ fuiſſe imodeſtũ in uino niſi ẽt capiat̃ factũ eſt ſicut actũ eſt:ut ſit deſpantis dictum.Chre.q̃.i. quantũ moleſtus fuiſti ſup.i.tedioſus?poſt interrogationem rñdet ſibi.adeo ſup.fuiſti moleſtus ut equidem (ita me dii ament ut ſup.dico uerum iurãdi eſt & affirmandi)ut equidẽ timui qd deniq; eſſet futurũ.i.quid cõtingeret.timebã enim ne oriret̃ inter uos contentio non eſt opus ut capiat̃ ut pro q̃tum uel qualiter ut uult Calphur.ego noui aium amãtium.aduortũt.i.accipiũt: grauiter.i.iniquo aio & moleſte ea quæ non cenſeas.i. nõ iudices eos aduertere & ſuſpicari.Clit.at.i.ſed fides eſt mihi apud hunc.i.hic adhibet mihi fidẽ & confidit mihi ſeu i ea ſum auctoritate apud eũ ut credat me nihil facturũ iſtius qđ times.ſ.Chre.eſto:ideſt ſit ita ſane ſeu fac ita eſſe.ac certe.i.ſaltem.cõcedas.i.te cõferas:aliquo: Cõcede.
ideſt in aliquem locũ.aliquãtiſper.i.aliquandiu.ab ore: Os oris.
ideſt a cõſpectu eoꝝ libido.fert.i.affert.multa i.multos geſtus.q.d.libido incitat amãtes multa inter ſe ultro citroq; agitare.tua pñtia prohibet eos facere ea quæ affert Expromere.
libido.ego facio cõiecturam de me hodie:nemo ẽ meorum amicorũ apud quẽ o clitipho audeam exprome/

re.i.detegere oia mea occulta.i.mea arcana.apud alium.i.ante alium.dignitas.i.auctoritas eius prohibet ne ꝓteruus ui/ dear.apud aliū me piget ipſius facti.i.doleo de ipſo facto qd' admiſi turpiter ne uidear ineptus aut ꝓteruus.i.petulans & laſciuus ac iportunus & ipudens qd' credito illum cliniā facere.i.credito ꝙ ante te timet ne ꝓteruus uideat.ſed no/ ſtrū eſt.i.debemus:ad nos ſpectat:nr̄æ ptes ſunt itelligere.i.ſcire.obſeq.i.inſeruire.utcūq3.ſ.qualitercūq3.atq3 ubicūq3.i. quocūq3 loco opus ſit.Sy.ſyrus timens fallaciæ ſuæ apud ſe dicit.qd iſtic.i.chremes narrat.Vel ſi ſit iſtuc ſic intellige. quare narrat iſtud.Clit.pii.Sy.o clitipho ego functus offm̄ antiquæ pro officio hois frugi.i.utilis ac neceſſarii ac tem/ perantis.i.modeſti.p̄cipio tibi hæc.i.hæc te doceo uel admoneo uidelicet ut diſcedas aliquo.a quo cōſilio lōge alien⁹. Clit.illū ſermonē interrupit nec audire uoluit.ſed inquit.Clit.tace ſodes.i.ſi audes.Sy.ſane.i.ualde recte audeo tacere: Chre.o ſyre me pudet.i.pudore afficior filium nolle neq3 mihi neq3 tibi credere.Sy.credo te pudere neq3 id iniuria.ideſt nō imerito te pudet.qn.i.qnimo id.ſ.qd' Clit.facere non uult eſt mihi moleſtū qui nō ſum pr̄.Clit.hercle pgin.i.pſe/ queris ne aduerſum me loq̄ʼ Sy.dico id qd' uidet uer̄.Clit.nōne accedam ad illos.i.ad Clit.& bac.Chre.Eho q̄ſo.hic eho admonētis eſt.una eſt uia.i.una eſt rō accedendi ad eos ne uidelicet te immiſceas meretricum libidini & amori ſed pudice agas oia.Sy.hæc apud ſe dicit.actū eſt dictum deſperantium de re aliqua.hic.ſ.clitipho prius indicarit pro indi/

Efferre. cabit.& quod dr̄ incuſabit & prodet ſe priuſq̄ effero.i.extraho educo extorqo argentū a ſene qd' det meretrici.Deinde conuertit ſermonem ad chremetē ingens.O chreme uin.i.uis ne.auſcultare.i.credere & aures p̄bere mihi homini ſtul/ to?Chre.qd faciam?Sy.iube hunc filiū abire hinc aliquo.i.in aliquē locum.Clit.quo.i.in quem locum ego abeam.i. diſcedā hinc?Sy.abeas ſup.quo lubet pro libet.i.quo tu uis abire.da locū.i.cede paululū illis cliniæ & puellis ut patri ſatiſſacias.abi.i.uade.deambulatū.i.expatiatum.Clit.dicis ut abeā deambulatū?quo ibo.ſ.deambulatū.Sy.uah interie/ ctio irridētis q̄ſi locus deſit quo poſſis deambulare.ſane.i.certe.ab iſtac.i.p iſtam partem.iſtorſum.i.uerſus partem iſtā. deniq3 uade quouis.i.in quēlibet locum.Chr.Syrus dicit recte cenſeo tibi ita faciendum.Clit.O ſyre dii eradicent.i.ex/ tirpent ſeu funditus ac radicitus ſtirpitus te euellant & de medio tollāt.qui extrudis.i.extrubas eiicis inuitum me hinc. Sy.At.i.ſed.tu cōprimito tibi poſthac iſtas.i.tuas manus quas in ſinum mulieri inſeruiſti.quare ueniſti in ſuſpitionem p̄ris.Vel potius ſic intellige ita ut l'gat ut cōprimas quēadmodū in aliquo codice legi ſic.At uero.i.ſed certe & alloq/ tur chremetem.cenſen.i.putas ne.ut.i.ꝙ cōprimas tibi poſthac iſtas manus.i.tuas manus.neq3 extendas aliqn̄ eas ad fi lii caſtigationē.porro.i.deinde.qd o chreme credis illum factur̄ eſſe niſi caſtigas ſeruas mones eum quantum opis.i. facultatis.dii dent tibi.i.pro ea facultate quātā tibi deus dabit.Chr.ego curabo.i.accurate efficiam iſtud.i.ut ſerue eum. Sy.atq.i.ſed certe:o hære nūc ipſe filius eſt tibi adſeruādus.i.cuſtodiendus & obſeruādus.Chr.fiet.i.obſeruabit.Sy.ſi ſapias.i.ſi ſapiēter agas eum adſeruabis.nā iam minus minuſq3 obtempat mihi.i.ſequitur cōſilia mea:& monitiones. Chr.qd tu?modus interrogādi.ecqd.i.nunqd egiſti aliqd de illo qd' dudū.i.paulo ante egi tecū.i.te rogaui uel tecum ſum locutus & comunicaui:aut reppiſti aliqd ſup.qd' placeat tibi.an etiā nōdum.i.non adhuc reppériſti uel egiſti.Sy. dicis.i.loq̄ris de fallacia ſeni intendenda.inuēta eſt fallacia.nup inueni quādā fallaciā.Chre.es frugi.i.utilis neceſſarius.

Frugi. interdū frugi dr̄ modeſtus.cedo.i.dic quid.i.qd' inueniſti.Sy.dicam.Ver̄.i.ſed.ut.i.qualiter aliud incidit ex alio.Chr. O ſyre qdnā eſt.i.quid eſt pp qd' dicis aliud incidere ex alio.Sy.hæc meretrix eſt peſſima.Chre.uidet ita.ſ.qd' ſit peſſi/

Inceptat ma.Sy.Immo ſi ſcias q̄.ſ.ſit mala mirareris.Vide hoc facinus qd' inceptat.inceptare magnor̄ eſt factorum.Quædam

Mille. anus.i.uetula.corinthia.i.ex corintho urbe fuit hic.hæc meretrix dederat huic anui mille dragmar̄ argenti hic mille ſin

Dragma gularis aſt numeri & ſubſtantiuum de quo multa Gelius.iungit aūt ſemper genitiuo ꝓpterea qa ſubſtantiuum eſt:ſed mille adiectiuū & numeri pluralis ſubſtātiuo iungit in ſimilitudine generis caſus & numeri.Dragma aūt eſt pondus cōſtans ut uult Priſcianus ex tribus ſcrupulis ſeu decem & octo ſiliqs.Sumit etiā pro genere quodā monetæ ꝓpterea ꝙ nūmiſmata antiquitus pōderabant.Hæc ergo meretrix dederat huic uetulæ mutuum rōne mutui mille dragmar̄ argenti.Chr.Quid tum.i.quid inde ſecutū eſt.Sy.ea anus mortua eſt reliquit filiā adoleſcentulam.ea.ſ.adoleſcētula eſt

Arabo. relicta huic.ſ.meretrici.araboni.i.pro pignore.Arabo enim interdū capitur pro pignore:ut hic interdū etiā & ꝓprie ſi/ gnat id qd' prius datur ut reliquū reddat ſiue ſoluat quod idē ſignat arra ræ.ea igit relicta eſt huic araboni.i.pignori pro illo argento qd' illi mutuū dederat.Chr.intelligo.Sy.hæc meretrix adduxit ſecum hanc adoleſcentulam huc.& ea adoleſcentula eſt nūc.ad.i.apud uxorē tuam.Chre.quid tum.i.qd inde uis inferre.Sy.clinia orat.i.petit id uidelicet uti. ideſt ut illa meretrix det nūc illā adoleſcentulam ſibi:tn̄ ipſe cliniē poſcit.i.flagitat ſe datur̄.i.ſe poſſe dare illi meretrici. poſt.i.poſtea mille nūmum qd' uetulæ dederat pſa mutuum.Chr.& quidem poſcet ipſe clinia.q.d.poſcit multa quæ nō dabunt.& poſcet.Deinde hac r̄ſione indignatus ſyrus ſubdit.Sy.Hui interiectio indignātis:ne.i.utrū.i.dubium quod poſcet.q.d.nihil dicit ad rem qd' nō ſit ſcitū.Nam nemo dubitat qn ipſe clinia illius adoleſcentulæ cupidus & iam poſcat & poſcet.Iter̄ & ſæpius ut meretrici pecuniam ſoluat quo puella poſſit potiri:neq3 hoc dictum(dubiū ne ideſt)quātum uidere poſſum de meretrice dici nō intelligendū eſt quicqd dicat Calphurnius:quia nō cohæreret ſen/ ſus neq3 cū antecedente neq3 cū conſequēte.Chr.ego ſic putaui ꝙ poſcat ſe datur̄ illi mille nūmū ut adoleſcentula po/ tiat.ſed quid hoc ad rem.quid cogitas facere.Sy.ego ne.i.utrū petis quid ego ſpem me factur̄.Deinde ſubdit ibo ad Menedemum dicā hanc adoleſcentulā eſſe captā ex caria.i.ex illa regione ſeu ꝓuincia.ditem.i.locupletem & nobilem: & dicā magnū eſſe lucrum in ea ſi redimat eam.ſ.& det mille nūmum.His prædictis uerbis ſyrus fingit ſuam eſſe calli/ ditatem quā dixerat ſe decep tur̄ Menedemum quā fallaciam confutat chremes.Chre.Erras ita uolens eum decipere. Sy.quid ita?ideſt cur dicis me errare.Chr.nūc r̄ndeo tibi.i.recuſo tuas cautelas.pro Menedemo.i.loco menedemi.hoc modo.cum ſermonem facies ei de emēda eā dicit.non emo.i.nolo eam emere.qd agis.i.quid loqueris:alii qd ais.q.d. dicet tibi Menedemus cur loqueris mihi de hac re.uel chremes interrogat ſyrum quid ad eam dicat reſponſionem.Sy. loquere optata.pōt dupliciter intelligi.uel loquere pro loqueris dr̄:& eſt ſenſus dicis qd' tu uis:uel quæ tibi ſunt cor/ di:ut dici ſæpe ſolet.uel loquere eſt imperatiuum & tunc eſt ſenſus.dic ea quæ ego opto:& accōmoda ſermones tuos

meis optatis

meis optatis.Chre.Atqui.i.certe nō eſt opus eā emere.ſ.Sy.dicis ꝙ nō eſt opus?Chr.Hercle ꝑ herculē.uero.i.certe non eſt opus:& cōfirmauit id iuramento.Sy.miror.qd.i.quare iſtud dicas ſup.Chr.iā.i.ſtatim ſcias quare iſtud dicam:ma/ne mane.quaſi ſiſte loqui & audi.ſed interrupit ſermonē ꝙ interea uidit uehementer fores ſuas crepare.quid eſt qd'.i. propter qd'.iam.i.nunc fores crepuerunt.i.patuerunt apertæ ſunt grauiter.i.uehemēter.a nobis.i.qd' dicitur inepte de penes nos.uel potius dixit.quid eſt quod fores a nobis ideſt fores noſtræ grauiter crepuerunt.

Nillo.Eho quæſo una accedendi uia eſt?neutri cōmentarioꝝ aſſentio.Nā indignatus ſenex ꝙ ille ſupbe ſatis dixerat.Nōne accedā ad illos hoc eſt:uis ne oino me ſecluſum a cōſortio & ſodalitate aicoꝝ.Cū ſtōacho rñdet. Eho'qſo ē ne una.i.ſola uia accedēdi ad aicos q̃ tu accedis.q.d.licet qdē accedere:ſed nō iſtac uia:imo honeſta. ASc̄e.A

Vid iſtuc &c.Parato ſyro & bñ aiato ad decipiēdū daſ ei qdā opportunitas fallaciæ ſuæ.ſ.remotio.Clit.a do/mo pris.Sy.n.diuti⁹.Cliti.circa amicā uerſari liceret.Incōtinētia eius pr fallaciā de amica dephēderet.Eſt autē occaſio inuēta:q̃ remoueaſ:qa pr eū cū illa ludētem inuenerat.q̃ nō dubitābat amicā eſſe.Cli.Acta res eſt.i.pr pſenſit amicā eſſe nati.Illa.ſ.Cli.Subagitate.i.latēter ſubtrahere.Vel.i.ētheri imo.i.incōtinēs factus eſt.i.perii moleſtus. Cli.Ita.ut.i.ꝙ metui qd futuꝝ eēt iter te & illū.ſ.ne cli.iraſceref.Aduortunt gra.i.accipiūt moleſte:qa nō cenſuit graui/ter accipiēda eſſe:Eſto ꝙ tibi credat tñ,phibet digni.qa aliq̃ pſona auctētica eſt cuius maioritatē reuereor.Vtcūq̃.i.poſtq̃ erit locus.Quid iſtic Cli.de te narrat.q.d.qd de te audio?Ego ꝑcipio admodū magiſtri ut ſis functus &c.Recte.i.ſane hoc dicit ch.pgin hoc de.ſ.iuuare eū in uerbis.Quæſo eſt interiectionaliter poſitū.Dii te eradicēt:hoc dicēdo impingit Sy.colaphū.At tu.q.d.mō colaphizaſti me.At poſthac cōtineto manus ne me ulterius ferias.Cenſen uero chr.qd iſte facit?Iō conq̃rit de illo corā Ch.ut ſi aliqñ audiat pr de amore filii aliqd rebellino iſtius ſit qdā excuſatio ſy.Quātum opis.i.uirtutis.Atq̃ dicis curabo in futuro:atq̃ iā in pñti ē op⁹.qd' tu.ſ.facis.hoc dicit ſubridēdo inuens de quo uelit loq.Nā & ſtatim ſuppōit.Ecce qd.i.aliqd egiſti de illo cōſilio qd' egi tecū.ſ.de fallacia?Dico egiſti:aut aliqd ſaltē repi/ſtian nōdū &c.Dicā ueꝝ.ſed ita dicā:ut.i.ſicut aliud icidit ex alio:qa hoc qd' inueni ita pēdet ex alio:ꝙ ſine illo nō ꝑt referri:uult eū decipe hic q̃re q̃rit qūo poſſit ei dicere antiphi.oppigneratā eē bac.qd'eſt ps fallacie:qa hoc pacto uult ar/gētū a ſene corradere.Incipit hic meretrix eſt peſſima & auara.i.nulli credēs ēt obolum ſine uadimonio.hoc ꝑmitiit ut melius credat eā oppigneratā.imo ſi ſcias.i.ſi ſcire uis hoc.i.q̃ ſit peſſima.Mō uide qd' incœptat ſa.hoc dicit de illo qd' negabat eā dare amico ſuo cli.ſine ꝑcio ut dicet.hæc.i.bacch.Illi.i.Anui.huic.i.bacchidi relicta eſt:A raboni.i.Arræ:qa arrabo arrabonis idē eſt qd' arra uel arra ſui boni.i.ſuæ pecuniæ.Eaq̃ eſt mō apud uxorē:ſic eam deſcribit quū cogni/ta fuerit nō dicat nō eſſe illā q̃ oppignerata eſt ita nō daret argētū.Clinia orat mō poſtq̃ denūciauit ſeni eā eſſe oppigne/ratā:qd' ꝑdicendū erat:ne poſtq̃ agnita eſſet dicere ſenex fictitiū eſſe:Inuenit poſtea aliquā fallaciā:ineptā tñ:quā dicit ſe factuꝝ Menedemo.Nō enim curabat quā fallaciā diceret ſe inueniſſe ſolūmodo ſeni illud de bacchide pſuaderet:ſic le/ge litterā clinia rogat bac.ut illā oppigneratā ſibi donet.ſed tamē quāuis amicus ſit q poſtulat poſſet poſt.i.ut det poſt illi:ideſt bacchidi.Mille nūmū:ideſt nūmoꝝ.Illi eſt hic relatiuū:& q̃ſi uim reciproci hēt.uel aliter quāuis īgratis poſtu/let Clinia ab illa:tamē poſcit Clinia patrem.ideſt ꝑmittit ſe poſcere patrem datuꝝ ſibi mille nummum non illi:ideſt ad opus meretricis.& poſcet illa in aliquid ab amico ſuo:uel poſcet Clinia patrem ſuum.Quid non cogitas.ſ.te facere de iſta re.Lucrum:quia carius poſſet reuendere.Optata loquere ſ̃m hoc ꝙ re utilis eſt:& optanda.& ſ̃m ꝙ hoc ꝙ homi/nes ſolent cupere utilia.Atqui non eſt opus.i.utile mihi.Iam ſciens occaſio quomodo ſeparentur.

Iſi me aius fallit,Hæc ſcæna antiphi.recognitiōe cōtinet:ex q̃ inter uiꝝ & cōiugē altercatio oriſ:demū recon/ciliatio.Simul ſy.offerſ alia rō extorq̃ndi argētū.¶Expoſita exponere ē morti tradere & obiicere.¶Quid u.ch.nō ſe loco mouerat.¶Hæc oro:pauca uerba ueteres orōnē quoq̃ dixerunt.Dixi.e.hæc ſic rñdetur q̃ nihil in hac dubita.hēat.At.u.ſ.ſic.dicim⁹ in his reb⁹ de qbus dubitamus & ꝑcipue q̃s iādiu nō uidimus.¶Cōtēplata.cōtēplari dictū eſt a tēplo.i.a loco q ab oī parte aſpici:uel ex quo oīs ps uideri ꝑt:quē āiqui tēplū noiabant.¶Satis multū infinitū eſt:ſatis uero finitū.¶Te uult.ſignātius dictū q̃ q̃rit:aut expectat. ¶Neſcio qd deeſt ob uel pp.¶Quid ſi.cū ſtoma/cho ꝓnūciādū.¶Hem mi.u.a.blādimēto icipitur:& uir plurimū blādimēti habēt.& uir maritū ſignat: uiꝝ quoq̃ de aialib⁹ poſſe dici.Vir.in bucoñdit.Vir gregis ipſe cap.¶Hē.m.u hæc repetitio a ſimili indi/gnantis eſt.¶Primum te.oro.a purgatiōe incipit ne mulier contra edictū mariti feciſſe uideaſ.¶Suſtuli/ſti.educaſti.hoc in alia ſignificatione nōnunq̃ poni/tur.¶Tollere.nutrire.Iuuena.Tollere dulcē cogitat hæredē.¶Dāno au.pp dotem q̃ datur:& recte dā/no dixit.Nā dānū rei eſt:malū uero hominis.Haud impura cōmendatio perſonæ cui data exponenda ne chremes ab ea impudicæ filiam educatam ſuſpicetur. impurus eſt aliquo uitio maculatus & aliquando di citur probus.¶O iuppiter.terribilis exclamatio ſe/nis poſtq̃ audiuit filiam anui datam exponendam.

CAL. A

Expone re
Oratio
Cōtem/plari
Tēplū
Multū
Satis
Virg.
Suſtuleſ
Tollere
Iuuena/lis
Dānum
Malum
Impur⁹

A Soſtrata.Chremes.Nutrix.Syrus.

Iſi me aius fallit hic ꝑfecto eſt anulus quē
Ego ſuſpicor.is q cū expoſita ē gna.ch.qd
Vult ſibi ſyre hæc oro?Soſt.qd eſt?is ne tibi uideſ?
Nu.dixi eqdē ubi mihi oſtēdiſti:ilico eum eſſe.So.at
Vide ut ſatis mō cōtēplata ſis mea nutrix.Nu.ſatis.
So.abi iam nunc intro atq̃ illa ſi iam lauerit!

Q

Inſciens ¶ Ne eſſe.eclipſis eſt quæ datˀ iratis:ſubauditˀ decet. Inſcitia eſt ignorãtia q̃dã reꝝ. ¶ Inſciẽs feci.uenialis ſtatus. ¶ In/
Inſcitia ſciens ſe.prudens eſt q intelligentia ſua aliqd ſentit.ſciens qui alicuius iudicio rem cognoſcit.prudẽs per ſeſe:ſciens per
Sciens alios.cuius cõtrariũ inſciens eſt q ignorat res. ¶ Et imprudens qui nõ intellectũ hẽt bonoꝝ & maloꝝ. ¶ Imperiũ.e.
Prudẽs primũ ponit peccatũ qdˀ cõtra edictum ſuũ fecerit. ¶ Sino cõcedo.qa aius maternus plurimũ ueniæ meretˀ. ¶ Illi ꝓ.
Prodere ſignãtiſſime prodita.Socii enim deficere dicũtur. Salu.poſt defectionẽ ſociorum prodere parẽtes. Virg. Vnius ab iram
Salu. prodimur. Deſerere uero patroni:hinc milites patriæ deſertores dicũtur:q patriã deſerũt quã defendere deberent. Virg.
Virgi. Deſertorem aſiæ. ¶ Quid cum.i.a.a.amatores deſi/
Deſerere gnat qui nihil penſi habent expertes iuris:& ois æq/
tatis:ea ſola recta putant q̃ illis libuerit. ¶ Peccaui fa/
teor.uicta mariti argumẽtis crimẽ ſuum fatetˀ:& quo
magis mereatur ueniã ſimplicitatis opinionem inire
tentat:& hoc ꝑ dep̄catione. ¶ Ignoſcẽtior. In crimi/
ne ſic cõfeſſo ultimũ remediũ confugere ad iudicum
Facilitas miſericordiã. ¶ Mea.f.recte qa cito uxori ueniã de/
Clemẽtia dit. Facilitas illius eſt q cito irã depõit. Clemẽtia illius
qui nunq̃ iraſcitur. ¶ Qua.i.q̃ſi de magna re dixit.
¶ Vt ſtul.& mi.o.ſu.uitupatio a ſexu:mulieres enim
conſueuerunt eſſe imperitiores uiris & multis ſuper/
Religio/ ſtitionibus detineri. ¶ Religioſæ:ſuperſtitioſæ. Reli/
ſus gioſus etiam appellabatˀ is qui nimia & ſupſtitioſa re/
Lauatũ ligiõe ſeſe alligauerat:ut hoc loco. ¶ De.n.b.& hæc
& lotũ erat ſuperſtitio. ¶ Illud.r.ironicos dictũ. ¶ Lauatũ.
Oui. ſecũdum antiquos:nos dicimus lotum. Ouidius fa/
ſtorum.ii. Mane lauaturas.f.p.a. ¶ Exilui.oſtendit ni
miam lætitiam de inuẽta filia:ideo non dixit acceſſi.
¶ Plus.ſ.u.nolebat tã cito cognoſci filiã:ne occaſio
p̄riperetˀ auferẽdi argẽtũ. ¶ Plus ſpei melius ẽ ut nõ
ad ſyꝝ referas ſed ad ſoſtratã. ¶ Miꝝ ni illa ſalua.nõ
põt credere p̄iiſſe anũ ꝙ maxime uellet ob recognitio
nẽ antiphilæ. ¶ Ego perii.qa recognita eſt anteq̃ au/
Nihilo/ ferrẽ argentũ. ¶ Si res nõ ſinit.nã prudẽtis eſt parere
minus tpi. ¶ Nihilominus:ꝑ nõ ꝙ auctus diuitiis eſſet.
GVI. A Iſi me &c. Hæc ſcæ.antiphilæ recognitionẽ
continet ex qua inter uirum & cõiugem al/
tercatio oritur demũ reconciliatio:ſimul ſy/
ro offertur alia occaſio extorq̃ndi argẽtum. So.uxor
eſt chremetis alloquẽs nutricem ſuam de agnoſcen/
do anulo antiphilæ cũ quo fuerat expoſita. Niſi ani/
mus fallit me profecto hic eſt anulus quem anulum
ſuſpicor.i.opinor eſſe ſup.is anulus qui cum.i.cum
quo anulo gnata.i.filia mea:expoſita eſt.i.morti obie
cta. Nã exponere pueros ſignificat eos morti tradere
& obiicere:aut ſaltem periculo mortis eos obiicere ut
ſi poſſint uiuant:ut cum ponitur puer in fiſcella ali/
qua ſup flumen:aut in nemoroſo aliquo loco depo/
nitˀ uicturus ſi poſſit.& ſic de cæteris id genus expo/
nẽdi rõnibus. Chr. Chremes hoc audiẽs neq̧ tñ aiad/
uerſus ab uxore alloqtur ſeruũ ingens.o ſyre qd hæc
oro.i.hic ſermo uxoris ſibi uult.i.ſignat. So.alloqtur
nutricem qd eſt?oſtẽdit ei uel porrigit anulum dicẽs
qd eſt.ne.i.utrũ hic anulus uˀ tibi eſſe is q cũ expoſita
eſt. Nutrix eqdẽ dixi ubi illico hũc anulum eſſe illum
q cũ eſt expoſita.ubi.i.poſtq̃ oſtẽdiſti mihi. So.at ui/
de mea Nutrix.i.diligẽter cõſidera eũ ut contemplata
ſis.i.cõſpexeris.ſatis.i.ſufficienter.mõ.i.nũc.i.qdˀ bar/
bare dr̃:ut aunlaueris ſatis aſpice bene eũ põt ẽt intelli/
gi uide ꝑ caue ꝙ ſatis fueris mõ contẽplata ſum eum
anulũ ut uerius poſſis teſtificari. Nu.ſatis cõtemplata
ſum.ſ.a tẽplo dr̃ cõtẽplor ris.tẽplum antiq dicebant
locũ q ab oi parte põt aſpici uel cuius ois pars uideri
poteſt. So.

Mihi nũcia:hic ego uirũ ĩterea oppibor. Sy.te uult.
Videas qd uelit neſcio quid triſtis eſt:nõ temere ẽ.
Metuo quid ſiet. Ch.qd ſiet ne iſta hercle magno
Iam conatu magnas nugas dixerit? So.hem mi uir.
Chr.hem mea uxor. So.teip̄m quæro. Chr.loquere
Quid uelis. So.primũ te hoc oro:neqd credas me
Aduerſũ edictũ tuũ facerˀ auſam.ch.me uin iſtuc tibi
Et ſi ĩcredibile ẽ:crederˀ? credo. Sy.neſcio qd peccati
Portet hæc purgatio. So.meminiſti me eẽ grauidã:
Et mihi te maximopꝫ interminatũ:ſi puellã parerẽ.
Nolle tolli? Chr.ſcio quid feceris:ſuſtuliſti?
So.ita factum eſt. Sy.ſi ſic eſt factũ dña:ergo herus
Dãno auctus ẽ. So.mi me:ſed erat hic anus corĩthia
Haud ĩpura:ei dedi exponẽdã. Chr.o iuppiter tantã
Ne eſſe in animo inſcitiam? perii. So.quid ego feci?
Chr.at rogitas. So.ſi peccaui mi chreme.inſciẽs feci.
Chr.id quidem ego & ſi tu neges certe ſcio.
Te inſciẽtem atq̧ ĩprudentẽ dicere ac facere omnia:
Tot peccata in hac re oſtendis.nam iam primum
Si meũ ĩperiũ exeq uoluiſſes interẽptam oportuit
Non ſimulare mortẽ uerbis.re ipſa uitæ ſpem dare.
At id omitto miſericordia:animus maternus
Sino.q̃ abs te bene uero proſpectũ eſt:qd uoluiſti?
Cogita nẽpe anui illi ꝑdita abs te filia eſt planiſſime
Per te ueluti quæſtum faceret.ueluti ueniret palam:
Credo id cogitaſti:quid uis? ſatis eſt dum uiuat mõ.
Quid cũ illis agas q neq̧ ius neq̧ bonũ atq̧ æquũ
Sciunt:melius peius proſit an obſit nihil uident:
Niſi quod lubet. So.mi chreme peccaui:fateor.
Vincor.nunc te obſecro hoc quanto tuus
Eſt animus natu grauior:tanto ſit ignoſcentior
Vt meæ ſtultitiæ iuſtitia tua ſi aliquid præſidii:
Ch.ſcilicet iſtuc factũ ignoſcã:eqdẽ uerum ſoſtrata
Male docet te mea facilitas multa:ſed iſtuc
Quid eſt qua hoc cœptum eſt cauſa? loquere.
So.ut ſtultæ & miſeræ omnes ſumus religioſæ.
Cum exponendã do illi:de digito anulum detraho:
Et eũ dico ut una cum puella exponeret ſi moreretˀ
Ne expers eſſet de noſtris bonis. Chr.iſtuc recte
Conſeruaſti te atq̧ illam. So.hic eſt is anulus.
Chr.unde habes? So.quam bacchis ſecum
Adoleſcentulã adduxit. Sy.hẽ. Chr.quid ea narrat.
So.ea lauatum dum it:ſeruandum mihi dedit anulũ

pôt.So.iã.i.nũc.abi intro.atq; nũcia.i.refer mihi ſi illa antiphila lauerit.i.qđ dicũt balneauerit ſe iã.iter ea opperibor.i. Opperi/
expectabo hic uirũ.i.maritũ.Sy.uxor ſup.uult te.i.te q̃rit:te petit:te expectat.ubi barbare.dici ſolet q̃rit ꝑ te.Videas qd ri
uelit eſt triſtis neſcio qd.i.neſcio ꝓpter qd.intelligit̃ enim ob aut ꝓpter.nõ temere.i.nõ incõſulte:nõ incõſiderate eſt tri Timere
ſtis:uel ut alii uolunt ſine cã.metuo qd ſit.i.ꝓpter qd ſit triſtis.Chre.Metuis qd ſit ꝓpter qd eſt triſtis?ne.i.certe iſta per
indignationem dicit.hercle dixerit.i.dicet coniunctiuũ pro indicatiuo.magnas nugas.i.fabulas uana & futilia cũ ma/
gno conatu.uel metuo ſup.ne iſta dixerit:ideſt dicat mihi magnas &c.So.hem interiectio applaudentis & blandien/

Non aduerti primo.ſed poſtq̃ aſpexi:ilico cognoui
Ad te exilui.Ch.qd nũc ſuſpicare:aut iuenis de illa?
So.neſcio:niſi ut ex ipſa quæras unde hũc habuerit
Si potis ẽ repiri.ſy.iterũ.plꝰ ſpei uideo q̃ uolo nr̃a ẽ
Si ita eſt.Ch.uiuit ne illa cui dederas?So.neſcio.
Chr.quid renũciauit olim feciſſe?Sy.id qđ iuſſerã.
Chr.nomen mulieris cedo ꝙ ſit ut quæratur.
So.philteræ.Sy.ipſa eſt mirum ni illa ſalua eſt:
Et ego perii.Chr.ſoſtrata ſequere me intro hac.
So.ut p̃ter ſpẽ euenit:q̃ timui male:ne nunc aĩo ita
Eſſes duro ut olim intollenda chreme.Chr.nõ licet
Hoiem ſæpe eẽ ita ut uult:ſi res non ſinit:nunc ita
Tempus eſt mihi ut cupiã filiã:olim nihilminus.

tis.o mi uir.q.d.lætor aduẽtu tuo ut tibi narrẽ q̃ acci/
derũt.Ch.hẽ mea uxor.hæc repetitio a ſimili idignã/
tis ẽ.So.q̃ro teipm̃ & nõ q̃ro ꝓ te.Ch.loq̃re.i.dic qd
uelis.So.primũ.i.in primis oro te hoc.neqd.i.ut nõ
credas me eẽ auſam facere aliqd aduerſum.i.cõtra.edi
ctũ tuũ.i.iuſſum ſeu imperium tuũ.Chre.uis me cre/
dere tibi iſtud.i.ꝙ nihil fueris auſa aduerſum edictũ
meũ.credo.i.i hoc morẽ gero tuæ uolũtati.& ſi ideſt
quãuis ſit incredibile te nihil eſſe auſam &c.Sy.hæc
purgatio.i.hæc excuſatio portat neſcio quid peccati.
So.meminiſti.i.recordaris me eſſe grauidam.i.tenes
memoria cũ eẽm grauida te maximope ideſt mirum
imodum maxime interminatum eſſe mihi:ideſt mi/
natum eſſe.nam interminari ſignat minari & quaſi
minãdo prohibere ut interminatus ſum ne faceres.i.
ꝓhibui minas ꝓponẽdo.Meminiſti ergo te intermi/ Intermi/
natũ eſſe ſi ꝑerẽ puellã te nolle tolli.i.nolle ut nutrire/ nari
tur ſed exponeret̃.Chr.ſcio qd feceris?ſuſtuliſti.i.edu/ Tollere
caſti:cõtra iuſſum meũ puellã.So.factũ eſt ita.i.ſuſtuli.Sy.o dñã ſi ſic eſt factũ ut dicit.i.ſi ſuſtuliſti puellã.i.educaſti at/
tollo ꝓ educo ſeu nutrio.ergo.i.itaq;.hærus.i.dñs meus auctus eſt dãno pp dotẽ q̃ dãda eſt.dicimꝰ ãt ego ſum auctus
dãno & dãnũ auctũ eſt mihi ꝓ eodẽ:ut dicimꝰ augeo tibi diuitias & augeo te diuitiis:& ꝑ paſſiuum tu augeris diuitiis
& diuitiæ augent̃ tibi.So.minime.i.nõ ſuſtuli puellã ſed anus.i.uetula corinthia erat hic haud impura.i.non inhone/
ſta neq; impudica.impurus.n.dicit̃ aliquo uitio maculatus.dedi.i.tradidi ei anui filiã meã exponẽdam.i.mortis peri/
culo uel etiam ipſi morti obiiciẽdã.Ch.o iuppiter ne.i.utrũ decet ſup.uel eſt ne uerũ ut interpretat̃ Laurẽ.tantam inſci/
tiam.i.ignorantiã eſſe in aĩo.q.d.putaret̃ ne tãtã eſſe ignorãtiã in aliq̃(ut aiunt)pſona ut.ſ.ꝑderet ſeipſam alteri in faci/
nore qđ celatiſſimũ eſſe deberet.So.pii.i.perdite ſum qd ego feci?Chr.at rogitas?So.o mi chreme ſi peccaui.i.ſi erraui
feci id peccatũ.inſcitia.i.ꝑ imprudẽtiã & nõ cõſulto aut dedita opa.Chr.qdẽ.i.certe certo ſcio id qđ ſequit̃.ſ.te dicere
& facere oia q̃ facis aut dicis inſcientẽ atq; imprudentẽ.i.ꝑ ignorãtiam & imprudẽtiam ſeu ſtultitiã & inconſideratio/
nem.& ſi.i.etiã ſi uel q̃uis tu neges.q.d.etiã ſi negares tu fateris ſcio te dicere & facere oia ꝑ imprudẽtiã.Prudẽs eſt qui
aliqd ſentit ſua intelligẽtia.ſciens aũt dicit̃ q alicuius indicio rẽ cognoſcit.itaq; prudens ꝑ ſe eſt ſciens per alios.Contra
imprudẽs dicit̃ q nõ hẽt intellectũ bonoꝶ & maloꝶ.Inſciens aũt dicit̃ qui res ignorat q̃s deberet cognoſcere oſtendis
tot peccata.i.errata in hac re.nã iã primũ ſi uoluiſſes exeq.i.cõplere meũ impium oportuit interemptã eam puellam.i.
oportuit interfici eã.nõ ponit̃ hic participiũ p̃teriti tpis pro infinitiuo ut aſſolet puta interẽptã pro interim.id enim fit
in duobus caſibus accuſatiuo & ablatiuo:non oportuit inq̃ ſimulare mortem uerbis.i.per uerba & dare ſpem uitæ re
ipſa.i.ipſo effectu dãdo uidelicet illi anui quæ poterat eã educare neq; exponere.at.i.ſed omitto id uidelicet te debuiſſe
exequi impium.Aĩus maternus miſericordia mouet̃.ſ.in fœtũ:uel aĩus maternus eſt dignus miſericordia.i.meretur ut
ſui miſeramur & uenia plurimũ dignus eſt.ſino.i.facile patior illud non ualde ægrefero ꝙ.ſ.non expoſueris.Vero pro Sinere
ſed q̃ bene per ironiã.q.d.peſſime a te proſpectũ eſt filiæ.i.ꝓuidiſti filiæ dando eam lenæ.ꝓſpectũ eſt hic eſt impſonale Proſpe/
paſſiuæ uocis qđ ante hẽt ablatiuũ mediante a uel ab pſonæ agentis & poſt caſum ſui uerbi.Eodẽ mõ in epiſtolis Ci/ ctum
cero loquit̃.ait enim ꝙ ſi meis rõnibus a te ꝓſpectũ eẽ intellexero qd uoluiſti facere de filia.q.d.uoluiſti facere meretri/ Abs te
culam.cogita:uolua mẽte tua qd rñdeas.nẽpe.i.certe.filia ꝑdita eſt.i.decepta & data illi anui & illi uetulæ.Feſtus di/ Cicero
cit ꝑdere eſſe dare & fallere.& bene hic capi põt eo modo:interdũ ꝑdere ſignificat differre ſiue elongare ut ita dicam. Prodito
Virg.prodimur atq; italis longe diſiungimur oris.Interdũ ſignificat indicare qđ deberet tegi & ꝑ hoc fallere ut prodi/ res
dit me uoce.i.indicauit & qđ dicit̃ inepte incuſauit me.ꝓpterea ꝓditores dicuntur qui decipiunt indicando qđ celare
deberẽt.filia ergo abs te ꝓdita eſt q̃ſi cõmiſſa eſt illi anui & per hoc decepta.uelũti.i.tanq̃.planiſſima.i.omnino uel cla/
riſſime & manifeſtiſſime.faceret quæſtũ.i.faceret lucrũ turpiter corpore ſuo & ueluti ueniret.i.uenderet̃.a ueneo is.pa/
lam.i.pulchre plus offerenti.ꝑ te.i.ꝑ tuam ꝓditionẽ.credo ꝙ ſup.cogitaſti id qđ ſequitur cum prodidiſti eam anui ſit
ſup.hæc filia mea.qd uis.i.qdlibet.ſiue faciat q̃ſtũ corpori ſuo ſiue ſeruiat &c.ſatis.i.ſufficit.dũmõ uiuat.qđ cum ſit
ita dicit chre.qd põt tractari cũ talibus imprudẽtibus.qd agas.i.qd agat aliqs.ſecũda perſona ꝓ tertia hoc eſt quid tra/
ctare aut conferre aut cõicare poſſit aliqs.cũ illis.i.cũ talibus uel uiris uel mulieribus:q refert uiros & mulieres.quia ma
ſculinum præponderat fœminino:qui neſciũt neq; ius.i.normã uiuẽdi.neq; bonũ.i.honeſtũ factu.neq; æquum.i.qđ
iuſtum eſt:& qui neſciunt inquã ſupple melius proſit aut qd peius.i.magis obſit.i.noceat nihil uident niſi id qđ lu/ Ius:bo/
bet ꝓ libet u pro i ponitur aliq̃n a poetis.So.O mi chreme peccaui:ideſt erraui fateor uicta.ſ.tuis argumentis uincor.i. num &
confutor ut cognoſcã me peccaſſe.nũc obſecro te ut q̃to tuus aĩus eſt grauior natu.i.peritior ꝓpter plures experientias æquum

Gtauior natu quas potuiſti habere plus q̃ ego. & bene dicit grauior natu.nã maiores natu.i.ſeniores dñt eſſe grauiores.i.moderatio-
res & cõſtãtiores atq; prudẽtiores ob maiorẽ experiẽtiam.põt etiam hic capi grauior natu ꝑ maior natu.q.d.tuus ani-
mus potuit plura uidere q̃ meus cum me natiuitate ꝓceſſerit.nã fere mariti ſunt natu grauiores ſeu maiores uxoribus
ſuis.q̃to ergo tuus aĩus eſt grauior natu.i.antiquior tãto ſit ignoſcentior.i.ꝓmptior ad ignoſcendũ & parcẽdum:ut.i.
ita ꝙ tua iuſtitia ſit aliq̃d ꝓſidii.i.ꝓtectionis & auxilii meæ ſtultitiæ.i.meæ ſimplicitati.Chre.equidem.ſ.ambæ hæ par-
ticulæ capiunť affirmatiue ad maiorẽ cõprobationem.ignoſcã tibi iſtud factũ.uerũ.i.ſed.o ſoſtrata mea facilitas.i.beni-
gnitas.indulgẽtia multa.i.nimia & abũdans plus æquo.male docet te.i.male te inſtituit.nã ſi tibi eſſem paulo acerbior
facilis & clemens magis rebus tuis agendis ꝓſpiceres.põt etiã eſſe multa actũs pluralis ſic mea facilitas male docet te multa.Facilis & cle-
mens ſic differunt.nã facilis eſt cuius ira cito ſoluiť.clemẽs aũt q nũq̃ iraſcitur.ſed quicq̃d iſtud eſt.i.qualecũq; fuerit fa-
ctum illud de exponenda filia.loq̃re.i.dic q̃ cauſa.i.qua occaſione hoc.ſ.filiam eſſe inuẽtam acceptũ eſt.i.notũ eſt.So.
ut.i.queãdmodum oẽs nos mulieres ſumus ſtultæ.i.incõſideratæ miſeræ.i.infœlices & religioſæ.i.ſuperſtitioſæ.nam
etiã apud antiquos(ut Gel.refert)religioſus dicebať q nimia ac ſuperſtitioſa religiõe ſeſe alligauerat.cũ.i.quo tpe do.i.
trado illi anui filiã exponẽdam.i.morti obiiciendã.detraho.i.abduco anulum de digito meo & dico uetulæ ut expo-
Expers Exors neret.i.eiiceret eũ anulum una cũ puella.ne.i.ut nõ ſi moreretť filia nõ eſſet expers.i.exors ſine pꝛ̃e aut ſorte de bonis no-
ſtris.Chr.iſtud feciſti ſup.recte per ironiã dicit:cõſeruaſti te atq; illã.i.illo anulo tradito cõſeruaſti te ne faceres cõtra reli-
gionem & cõſeruaſti illã ne moreretť.So.hic eſt is anulus oſtẽdit ei anulum quẽ dederat.Chre.unde habes illum anu-
lum.i.a quo recuperaſti.So.habeo ſup.ex adoleſcentula quã bachis adduxit ſecũ.Sy.ſyrus timet ne ſibi ꝑripiať auferẽ-
di argẽti occaſio agnitiõe filiæ itaq; ingemit hẽ dolẽtis eſt.Ch.q̃d ea ſoſtrata narras?So.ea antiphila adoleſcẽtula dum
it lauatum antique pro lotũ.Oui.Sacra lauaturus.m.p.a.dedit mihi.i.tradidit cõmiſit mihi anulum ſeruandum.i.ut
eum ſeruarẽ.primo.i.in principio nõ aduerti aĩum:id nõ aĩaduerti neq; cõſideraui illũ anulum.ſed poſtq̃ aſpexi ilico.i.
Exilire Ex ꝑ ab ſtatim cognoui exiliui uel exilui.i.celeriter gaudens ſeu exultãs exiui ad te.Chr.q̃d nunc ſuſpicaris.i.coniicis aut inuenis
de illa adoleſcentula.So.neſcio niſi ut.i.ꝙ q̃ras ex ipſa.ex ꝑ ab ut ſæpe.i.q̃ras ab ipſa adoleſcentula unde habuerit hunc
anulum ſi põt reperiri unde.ſ.habuerit.Sy.Perii uideo plus ſpei eſſe q̃ uolo de agnitione filiæ ſi ita eſt queãdmodum
ꝓponitur a ſoſtrata de ea eſt nr̃a.i.filia heri.& heræ ſeu de nr̃a familia.Chr.ne.i.utrum illa anus cui dederas eam uiuit.
So.neſcio an uiuat.Chre.Quid illa uetula renũciauit.i.rettulit tibi feciſſe.olim.i.quondã.cũ ei dederas an.ſ.expoſuiſſe
ſe diceret uti erat iuſſa.So.Renunciauit inq̃ ſe feciſſe id q̃d iuſſerã.ſ.ſe expoſuiſſe filiam.Chr.Cædo.i.dic quod ſit no-
men mulieris.i.anus ut q̃rať.i.petať a uicinis & noſcentibus.So.nomẽ ei philteræ.uel in datiuo uel in genitiuo.Nam
dicere poſſum eſt mihi nomẽ Guido uel Guidoni.item & Guidonis ut plærunq; legi:ſed ſæpius p nominatiuum lo-
quimur:aut per datiuũ & q̃dem elegantius.Sy.ipſa eſt anus.ſ.quã dicit & a q̃ antiphila abducta eſt q̃d nouerat ſyrus.
nam iuerat ad q̃rendas puellas domũ eius.mirum eſt ſup.ni.i.niſi illa anus eſt ſalua.i.incolumis ac non mortua:& ego
ſyrus perii q̃m auferẽdæ pecuniæ eſt mihi ꝓreptus locus.Chr.o ſoſtrata ſeq̃re me intro.i.in domũ.hac.i.per hãc uiam.
So.ut.i.q̃liter uel quãtum euenit.i.accidit.ꝓter ſpẽ.i.ex inſperato.ut.ſ.tu efficereris ita placatus.q̃.i.quãtum.male.i.mi-
ſere ſeu ualde timui.ne.i.ut.& ut.i.ꝙ eſſes nũc animo ita duro.i.ꝙ haberes nũc aĩum ita durũ.i.inexorabilem.ut.i.ſicut
olim fuiſti in filia tollenda.i.exponẽda & tollẽda de medio uel nutriẽda q̃m eã nolebas nutrire.Chre.ſæpe nõ licet ho-
minem eſſe ita ut uult.ſi res.i.ſubſtãtia facultas nõ ſinit.i.nõ patiť pauperie ꝓmẽte.nunc ıp̃s eſt mihi ita.ut cupiam.i.ut
optem habere filiã.q̃m auctus ſum diuitiis ſed olim.i.cũ iuſſi exponẽdam nihil minus erat mihi ſup.q̃ ut cuperẽ filiam
pauperie ꝓmente rebuſq; nõ ſinentibus:neq; uideo cur ſit capiendũ nihilminus pro non ut putat Calphur.

AScẽ.A AD finẽ ſcænæ.ip̃a eſt mirũ i illa ſalua eſt &c.Cõmẽtarius uterq; inq̃t mirũ in illa anus eſt ſalua.Ego uero nõ de
anu ſed de filia intelligo ut ſit expoſitio.Mirum eſt ni illa.i.filia ſit ſalua:& ego perierim.Rõ aũt quare de anu
intellectum nolo eſt ꝙ ſyrus eam mortuam ſciuerat.Vnde ſupra dixit.Anus quæ eſt dicta mater ei non fuit:ea
obiit mortẽ.Et paulopoſt.Offendimus mediocriter ueſtiã ueſte lugubri eius anuis cauſa ut opior q̃ erat mortua &c.
Nã ergo iã dubitat an illa ſalua ſit.ſed de antiphila loq̃ť.Illud quoq; admonitos uelim adoleſcẽtes ſæpe in expoſitiõe
ꝓnominum ſublatũ eſſe breuitatis gr̃a uerbũ expoſitiuũ.i.uel ſimile quoduis.Nã ut Seruius grãmaticus docte diſſe-
rit.Pronomina nõ cum nominibus(niſi emphaticos)ſed pro ipſis nominibus ponunť.quocirca noluit illud primo
æneı.Olli natæ ſic intelligi:ut olli ſit ꝓnomen.imo aduerbiũ:quia illi natæ non recte diceret.Tametſi igitur inueneri-
tis eiuſmodi expoſitiones:illa anus ipſe chærea &c.non tamen ſic loquendum continuo cenſebitis.

A NIſi.Incipit quartus actus de cognitiõe filiæ & auri extorſiõe.& in primis ageť de cognitiõe filiæ:poſtea q̃uo
aurũ extorq̃atur a ſene una pars tẽdit ad menedemũ q principalẽ locũ obtinet in comœdia.Alia ad Clitipho-
nem q eſt ſecũdaria pars comœdiæ.Induciť mr̃ ſoſtrata loq̃ns cũ nutrice:q̃ ſunt cõgruæ pſonæ in hac cogni-
tione & Sy.cũ Chreme.Ad quẽ fiat nũcium cognitiõis.Nota ꝙ chremes hãc natã iuſſerat necari ſed mater fecit eam
nutriri.Quã aũt bacchis ueniſſet ne dinoſcereť amica Clitiphonis:ſed Cliniæ cõmiſſa eſt antiphila ſoſtratæ q̃ dum la-
uareť cõmiſit anulũ ſoſtratæ.quẽ intuens illa & recognoſcẽs ſic loq̃tur cũ nutrice.Exponi uocat ꝙ data eſt ad nutriẽ-
dum cuidã anui:tñ quaſi ꝓiecta a ſe & q̃ſi non multa curioſa quid modo faceret:& diciť exponi quaſi extra manum
poni.At uide ut ſatis &c.uideas quid ſcies.Syrus adiuuat partes ſoſtratæ : quia uolebat ne cognitio præteriret.Dicit
ergo neſcio quid tibi.q.d.credendum eſt:non.n.uile eſt ꝙ triſtis eſt.Ne.i.certe.Primo præmittit excuſationem quod
non falſa erat:ſed ſolummodo pacare uirum intendebat.ergo herus.d.a.eſt quia oportebit multa expendere quærẽ-
do ei maritum:hoc dicit ſyrus quaſi aduerſando ſoſtratæ:& ponendo tamẽ Chremetem in uia redimẽdi.Si enim in-
uenietur filia redimere oportebit quum de quærendo illi maritum non ſit dubium:ut ipſe Syrus nunc dicit ergo hæ-
rus &c.Minime Soſtrata reſpondet ſm̃ hoc ꝙ Syri uerba intellexerat:putabat eum Syrum dixiſſe hoc de nutritura ꝙ
nutriendo multa diſpendiſſet : & ideo dicit minime adauctus eſt in nutriendo.O Iuppiter timebat enim ꝙ anus illa

meretricem

meretricem eam feciſſet. Non ſolum peccaſti:ſed etiam rogitas quid peccaſti. Eſt.n.impudentia: quum quis peccat & peccaſſe ſe diſſimulat qñ quis feciſſet. Id equidem ad hæc Chremes uerba quia dixerat ꝙ inſciens feciſſet reſpõdet. Tu uere inſciens es:& ſtolida. Ad id omitto:fuit.n.miſericordia:fuit anim⁹.m. Et ideo ſino:ſed ꝑter hoc uide q̃ bene abſte proſp.eſt hoc qđ uo.ſ.nutrire filiã cognitam,mõ.hæc.ſ.ꝙ eam tradidiſti tali:quæ uenalem eam fecit:Ita planiſſime a te prodita eſt ueluti faceret q̃ſtum per te.i.iuſſu tuo:& ueluti ueniret palam ut fieret uenalis. Sed credo id cogitaſti fortaſſe quod dicam ſatis eſt mihi qđ uis tm̃modo uiuat:& etiam aliud cogitaſti fortaſſe ꝙ ſi aliquis eam corrũperet:poſtea cognitam ciuem lege coactus eam duceret:ſed hæc cogitatio ſtulta fuit:qa ſi locator aliqs corrupiſſet leccatorem quis cogere poſſet? quum ſine lege & rõne uiuant leccatores. Et hoc eſt quod cũ illis leccatoribus agas.i.agẽdo proficies: qui neq; &c. Quanto grauior eſt tanto ſit ignoſcentior. Stulte religioſe:ſtulte ponitur aduerbialiter. Conſeruaſti te.i.pietatem matris non deſeruiſti & illam:quia cum anulo inuenit ne periret illã ſineret anulus effecit. Quid ea nar. de illo anulo. Si pa.repe.ab ea.i.ſciri. Perii plus ſpei.u.quã.u.quia ea quidem inueniri uolebat:ſed nõ tam cito. Quoniam modo timet ꝙ poſtq̃ ita inuenta eſt:& ita totũ manifeſtum eſt. Ne Clinia ſtatim eam q̃rat & detegat cõſilium de bacchide.putabat.n.hoc prius efficere:ut Menedemus eam emeret quaſi ad opus Cliniæ: Tamen reuelato ei conſilio de clitiphõe: & poſtea paulatim ea cognita redderetur ſuum Menedemo quod dediſſet bacchidi de emptione:qđ cõſilium in parte poſtea ſumpſit. Et ego pu.quia tam cito inuenta.eſſe nr̃a.i.filia dñi mei.ut.i.qualiter ꝑter ſpem euenit.ſi res non ſinit nõ licet hoiem eſſe ut uult.ego.q.d.uoluiſſem quidem nutriri quõdam filiam:ſed res mea non patiebatur.

A Syrus. Chremes.

N Iſi me aĩus fallit:haud multũ a me aberit.
Infortuniũ:ita hercle in anguſto oppido nũc
Meæ cogunť copiæ:niſi aliquid prouideo ne eſſe
Amicã hãc gnati reſciſcat ſenex:nã quid de argẽto
Sperem:aut poſſe poſtulem:me fallere herum:
Nihil eſt triũpho ſcilicet me latere tecto abſcedere:
Crucior bolum tantum mihi eſſe ereptum tam
Subito e faucibus:quid agam:aut quid cõminiſcar
Ratio deintegro ineũda ẽ mihi:nihil tã difficile eſt:
Quin q̃rẽdo iueſtigari poſſit:qđ ſi hoc ſic ĩcipiã?
Nihil ẽ:q; ſi ſic:tãtũdẽ egero.at ſic opinor:nõ põt:
Immo optime eſt:euge optimã hẽo.retrahã hercle
Vt opinor ad me idẽ illud fugitiuũ argẽtũ tamen.

N Iſi.m.a.ſ. Recognita Antiphila ſyrus anxius nouuũ q̃rit cõſilium de extorquẽda pecunia & bene deliberãtem de re aliquã exprimit.eſt eni dialogiſmus acuti ingenii in multa cogitatiõe uerſantis. ℭ Copiæ meæ tranſlatio ſumpta ab imperatore qui iã pene fuſus ab hoſtib⁹ ſe aliquem tutiſſimũ locũ recepit. ℭ Copiæ.nũero multitudinis.& ενικωσ de exercitu dicunť. Salu. Ex omni copia catilinæ. Virg. Et quæ ſic me circũ copia luſtro. ℭ Triumpho.ſ.m.l. Verba ꝓprie ſeruoꝝ quotiẽs uident ſe qđ incœperant perpetrare nõ poſſe. Et ironicos legẽdũ. ℭ Bolũ trãſlatio ab aĩalibus quibus aufertur ꝓda. Bolus apud græcos ſi per o ſcribiť ſignat iactum retis:ſi per ω glebam terræ uel fruſtrũ cuiuſq; rei. ℭ Cõminiſcar.fingam inde cõmentum diciť. Alibi.atq; illis cõmentum placet. ℭ Nihil tã diffi.ſnĩa generalis ſine certo auctore:quæ ſeruis etiã conuenit. ℭ Quid ſi ſic.qui aliqd incepturi ſunt multa ꝓponere ſolent & affirmare.& refellere qđ ſit faciendum uel relinquendum. ℭ Tantũdem egero.hæc cõſultatio fit a ſyro per ratiocinationem.ſic o bene opinor.nam quæ opinamur putamus: q̃ putamus incerta ſunt. ℭ Euge.uox lætantis eius qui optimum inuenerit cõſilium. ℭ Fugitiuũ.a.facete & ioculariter ſeruili more de argẽto tanq̃ de homine dixit.

CAL. A
Copiæ
Salu.
Virg.
Quæ putamus

N Iſi me &c. Agnita filia ſyrus nouũ init conſilium de extorquẽda pecunia: & hic de re aliq̃ quiſq̃ deliberans rite exprimitur. Sy. ſyrus ſolus apud ſe hæc loquiť niſi animus fallit me q.ſ.præſagit mihi aliquid mali infortunium.i.infœlix ſucceſſus: ſeu malus caſus:mala fortuna.haud.i.non multũ aberit.i.lõge erit a me.ita.i.adeo meæ copiæ.i.meæ legiones meus exercitus:& ad ꝓpoſitũ mei conatus cogimur.i.cõpellimur nũc cõſtringimur nũc oppido.i.ualde in anguſtũ.i.locũ arctiſſimum.q.d.meus exercitus iam pene fuſus eſt.nã coactus eſt & ĩpulſus in anguſtias ubi cõtereť facile hoc eſt mei cõatus adeo rep̃ſſi ſunt hac re.i.hac agnitiõe puellæ ut facile poſſint cõtundi atq; cõteri & eſt trãſlatio ſumpta a re militari:alii codices hñt ita meæ copiæ coguntť.i. cõſtringunť in anguſto oppido.i.in aliq̃ munitiõe in quã me recipere neceſſe fuit.haud multũ ergo abierit a me infortunium.niſi ꝓuideo aliqđ.i.niſi excogito aliquã technã:ne.i.ut non:ſenex chremes nõ reſciſcat.i.cognoſcat hanc bacchidem eſſe amicã Gnati Clitiphonis nã nihil eſt qđ.i.pp qđ ſperẽ.i.ſpẽ habeã de argẽto extorquẽdo.ſ.aut nihil eſt inq̃ pp qđ poſtulẽ me poſſe fallere herũ.ſ.chremetẽ. Scilicet p ironiã lege qđ dici ſolet deus ſciat ꝙ triũpho.i.glorior lætor more illius q triũphabat me latere.i.deliteſcere neq; audere emergere in lucẽ in cõſpectũ Clitiphonis.& triũpho inq̃.ſ.me abſcedere tecto.i.relinq̃re tectũ ubi ſit filius quẽ meis pollicitis decepi. Crucior.i.dolore affligor.tm̃ bolũ.i.tãtũ morſum.i.tãtã opportunitatẽ eẽ ereptũ ſubductũ.i.ſubtractũ mihi de faucibus.i.de gutture uel ore ac buccis.tam ſubito.i.tã repẽte.eſt aũt hæc trãſlatio ſumpta ab aĩalibus qbus eripiť ꝓda qđ agã aut qđ cõminiſcar.i.fingam excogitabo. Inde cõmentum.i.figmentum ratio eſt mihi ineunda.ideſt inueniendus eſt mihi modus,deintegro,ideſt denuo.nam

GVI. A
Latere
Bolus
Cõminiſci

iam inuenerat unam rationem.i.excogitauerat unum modum habendæ pecuniæ:quæ uia ubi non ꝓceſſit aliam inire.i. excogitare neceſſe fuit.deinde ſeqtur ſñia exornatio ſiue color rethoricus:nihil eſt tam difficile q̃n.ideſt quod nõ poſſit inueſtigari.i.inueniri quærẽdo.nã inueſtigare ſignificat q̃rẽdo inuenire.ut ꝓbat Laurẽ.Nunc ſyrus incipit deliberare & identidẽ ꝓponit & ꝓpoſita refellit tãdem inuenta bona rõne erũpit in lætitiã.Quid erit ſup.ſi incipiam nunc hoc quod.ſ.cogitabat tunc ſic.i.hoc pacto?deinde ſibi nõ placere rñdet nihil eſt.i.tale figmẽtum nullius eſt momẽti.Quid erit inq̃ ſi ſic incipiam inq̃.deinde cõfutat illud.egero tãtundem.i.tantũ ꝓficiam in hoc faciẽdo quãtũ in alio p̃cedẽti iã cõfutato.at.i.ſed.ſi inq̃ incipiã ſic qd erit?opior.i.ut mea fert opinio nõ poteſt fieri ſic.ſ.ut tũc cogitabat.deinde illa ratione aliq̃diu perſpecta cognouit eã eſſe bonã:& tunc ſe corrigit.imo.i.ſed optime põt fieri inq̃ hoc.euge uox lætantis eſt eius qui bonum inuenerit conſilium habeo.i.ſcio optimã rõnem.ſ.extorquendæ pecuniæ.hercle tamen.i.q̃uis obſtructa ſit mihi altera uia & occluſa.tamen hac uia ut opinor.retraham.i.reuocabo reducã ad me illud idẽ argẽtum fugitiuũ qđ me tãtopere fugit ut id aſſequi nõ poſſim.& de argento ioculariter & ſeruili more tanq̃ de homine dicit.

Inueſtigare

A Scen.

Lliud.Nã qđ de argẽto &c.ſic qdam interpretatus eſt nec inepte meo q̃dem iudicio.Nã nihil eſt qđ ſperẽ me poſſe fallere herũ:immo ad hoc redactus ſum ut triũphi loco habeã malum fugiſſe:ideoq; ait Triũpho ſi licet me latere tecto & abſcedere impunem.Si tamen textus habet non ſi licet ſed ſcilicet ironia eſt.

A

Iſi.Facta cognitione filiæ trãſit ad aliã partẽ actionis iſtius.ſ.ad ſolutionem argenti.Ad hoc uideẽ ſyrus conueniens perſona q amiſſo priori cõſilio cogaẽ nouũ inuenire cõſilium ad extorquẽdum argẽtũ:Et uñ cogaẽ præmittit.ſ.ex timore:qa eſt ſibi cauendũ ne ſenex perſentiſcat fallacias de filio:& ideo aliud cõſilium fuit repe riendum ad priorẽ fallaciã obtegendã.& ad hoc perficiendũ de argento quod incœperat.propterea ita ſolus deliberat apud ſe.Niſi &c.Ita meæ copiæ quas de ſene decipiendo habebã cogunẽ.in oppido.i.ualde anguſtum.q.d.Quum mihi eſſet copia fallendi ſenem p inuentionem filiæ:& mõ anguſtia tẽporis me coarctat.qa nõ habeo tẽpus ad explicãdum qđ cogitaueram.Quũ tam cito ſit recognita filia ſenis:& quia non poſſum efficere:qđ intenderam,ꝑpter breuitatem tẽporis infortunium iminet mihi niſi &c.Quia tota fallacia mea cõperietur niſi uidero &c.& non dico modo de argento inueniendo.Sed de ho**m ſcilicet ne eũ eſſe am.&c.Nã nihil eſt qđ de argento ſperẽ:aut qđ poſtulem me poſſe fallere ſenem.Et ideo triumphi.&c.Crucior:iterum mutat uolũtatem more cogitantis dico nihil eſt de argento quod ſperem.Sed per deum crucior:& doleo.t.m.e.a.ſau.Bolum eſt quod uno morſu canis capere poteſt:uel homo: Metaphorice dictum eſt inueſtigari.i.reperiri poſſit.Quod ſi hoc eſt.Quum diuerſa ſumat conſilia uiciſſim eligit & repudiat.Tñ q̃uis fugi.hoc erat cõſiliũ qđ uiderat:ꝙ oraret.Cli.ut bacchidem duceret ad domum pr̃is.& ita celaretur Chremeti eſſe amicam clitiphonis.Sicq; facile educeret argentum per ſimulatam oppignerationem quam cœperat.

CAL.

A

Vlla.m.r.p.Nimia cliniæ lætitia exprimitur de recognita antiphila qua præpeditus uix poteſt adduci a ſyro ut Clitiphoni ſuccurrat.¶ Aegritudinem aſ.tale & illud.Deorum uitam adepti ſumus.¶ Dedo.m.p.plus dedere hoc loco q̃ obſequi:dedere ſe uult patri quemadmodum in hoſtium poteſtatem hoſtes ſe dedunt in Andria.Tibi pater me dedo.quaſi qui uellet contraria. & deditio in hoſte fieri ſolet.¶ Frugalior. temperatior.¶ O mi.ſ.a.blandimento incipit ut faciunt qui quicquam ſperatum conſecuti ſunt.¶ Quidni.quidniſi audierim.¶ Meapte.cum ablatiuo pa relcõ additum ut noſtrapte.Cato tamen poſuit mihipte pro mihiipſi.¶ Dignam.q.h.amica & ſi impudica eſt dummodo amatori placeat ab eo commendatur amore eũ impellente. ¶ Date duæ p̃tes orõnis Cicero.Da te hõi.Dare eſt qđ repetas:dedeẽ eſt ad ꝑpetuũ.damus & amicis dedimus tñ hoſtibus.Nã amici iuſta & honeſta petitio.ſuccurrendũ eſt amico neq̃d illi icõmodi accidat. ¶ Amici:melius q̃ ſi dixiſſet clitiphõis & amicus amici eſt.Amator uero corpis:& amator eſt ad tẽpus.amicus q pꝑpetuo amat.¶ Nequid.d.a.apoſiopeſis.¶ O iuppiter exclamatio terribilis pene ex nimio gaudio deſipientis.¶ Nubet mihi.hinc omnis lætitia dependet.Interloquere hoc loco inter nõ auget quẽadmodum in uerbo intercipit.interbibit.eſt autẽ interloq impedire & interpellare loquentem.¶ Ferme.ideſt toleta:tolerandus eſt qui ex amore deſipit qa amor & odium ut teſtatur.A.Gelius duæ ſunt ferociſſimæ affectiones.¶ Hærcle.u.uero ut plurimum ironiæ conuenit.Virg.Egregiam uero laudem & ſpolia ampla refertis.Sane & uero & ꝓnunciandi adiumenta & in uerbis negationem habet licet cõfeſſionem afferre credanẽ.¶ Hoc nõ ages.i.audies.In andria:hoccine agis.¶ Inq̃ uerbũ hoc uim interdum

Frugalior

Date dedere

Amicus Amator

Interloq̃ Ferme Vero Virg.

maximam

A Clinia adoleſcẽs. Syrus Seruus.

Nulla mihi res poſthac põt iã iteruenire tãta:
Quæ mihi egritudinẽ aſferat:tãta hæc lætitia
Oborta ẽ:dedo pr̃i me nũc iã ut frugalior ſim q̃ uult
Sy.nihil me feſellit:cognita eſt quãtum audio huius
Verba.iſtuc tibi ex ſñia tua obtigiſſe lætor.cli.o mi
Syre audiſtin?obſecro.Sy.qdni:q uſq; una affuerim.
Cli.cui æque audiſti cõmode quicq̃ eueniſſe?
Sy.nulli.cli.atq; ita me dii amẽt ut ego nũc non tam
Meapte cã lætor:q̃ illius quam ego ſcio eſſe honore
Quouis dignam.Sy.ita credo.ſed nunc clinia age.

Da te mihi

maximam habet ad adhortationem. Et uidendum eſt & uide:magna aggreſſuris dicif:& in quā utimur nonnūquam in repetitione ſupradictoꝝ. ℭ Noſter cū ſtomacho. ℭ Si ab. recte abduxeris. Nā abducif ꝓprie qd' alienum. ℭ Quo ore ſic dicimus qn̄ aliqd pudēdū cōmitiim⁹. ℭ Appellabo. ſi duxero bacchidē. ℭ Quinimo. cautus ſeruus ea admonet q̄ non erūt aduerſa nuptiis. ℭ Bonā atq;.i. ironicos legendū. ℭ Vt celet ſenē ueſtrum. dicimus enim celo tibi hanc rem:& celo te hac re:celo te de hac re intelligendū:celet ſenē de bacchide. ℭ Prodis. ꝓdere proprie ad parentes refertur: ſed nōnunq̄ ad eum cui res alterius demādata eſt:& cuius cōſilio alter regif. alii legūt ꝑdis huic cōſilio palmā do trāſlatio a uictoribus qb⁹ dabaf palma. cōtrariū eſt huic illud. Do manus. ℭ Meā eſſe credet. neceſſario ſi Chre. bacchidem gnati amicam nō crediderit:cliniæ eſſe crediderit. ℭ Cōmittet. bn̄ de filia cōmittet dixit qa proprie magna cōmittimus & ea ſm Donatum quæ ſalutem in dubio hn̄t. ℭ Quid malum. malum interiectio eſt iraſcentis. ℭ Me ætatem. poſuit pro diu. alibi. Iamdudum ætatem lites factæ inter eos. ℭ Vnus eſt dies. aſſignat tempus pro ratione. non uult chremetem diu credere bacchidem cliniæ eſſe amicam. ℭ Pax aduerbium comicum:& ſignificat tantum. ℭ Si nunc. c. r. uerbum uſitatū in eos qui ſubtimidi in re peragenda ſemp dicere ſolēt:qd ſi hoc uel illud accideret. ℭ Age. a. uox cōſentientis:& qui uictus eſt rōnibus callidi ſerui. ℭ Optime. e. paraſceue eſt alterius ſcænæ.

Da te mihi uiciſſī. nā amici quoq; rs ē uidēda ī tuto
Vt collocef. neqd de aica nūc ſenex. Cli. o iupiter
Sy. qeſce. Cli. antiphila mea nubet mihi. Sy. ſiccine
Interloqre mihi. cli. qd faciā mi ſyr? gaudeo fer me.
Sy. fero hercle uero. Cli. deorū uitā adepti ſumus.
Sy. fruſtra opior ſumo hāc operā. Cli. loqre audio.
Sy. at iā hoc n̄ ages. Cli. agā. Sy. uidēdū ē inq̄:amici
Quoq; res clinia tui ī tuto ut collocef. nā ſi nūc a
Nobis abis. & bacchidē hic rlinqs. nr ſenex reſciſſet
Illico eē amicā hāc clitiphonis:ſi abduxeris celabif
Itidē ut celata adhuc ē. cli. at enī iſtoc nihil eſt magis
Syre meis nuptiis aduerſū:nā quo ore appellabo
Patrē mihi dare uxorē cū uiderit me habere amicā:
Tenes qd dicā? Sy. qdni? Cli. quid dicā? quam cām
Afferā? Sy. qn nolo mētiare:apte ita ut res ſeſe hēt
Narrato. Cli. qd ais? Sy. iubeo illā te amare:& uelle
Vxorē hāc eſſe clitiphonis. Cli. bonā atq; iuſtā rem
Oppido impas:& factu facilē:& ſcilicet iā me hoc
Voles patrem exorare ut celet ſenem ueſtrum.
Sy. immo ut recta uia rē narret ordinem omnem.
Cli. hem ſatin ſanus es & ſobrius? tu qdem illum
Prodis plane:nā q̄ ille poterit eſſe in tuto:dic mihi?
Sy. huic quidē cōſilio palmā do:hic me magnifice
Effero:q uim tātā in me & ptātē hēam tātæ aſtutiæ
Vera dicēdo:ut eos ambos fallā:ut cū narret ſenex
Veſter noſtro iſtam eſſe amicā gnati:nō credat tn̄.
Cli. at enim ſpem iſtoc pacto rurſum nuptiaꝝ oēm
Mihi eripis:nam dū amicā hāc meā eſſe credet:non
Cōmittet filiā:tu fortaſſe qd de me fiat paruipēdis
Dum illi conſulas. Sy. quid malum? me tandem
Cēſes uelle id aſſimularier? unus ē dies dū argentū
Eripio:pax nihil amplius. Cli. tantum ſat habes?
Quid tū q̄ſo ſi hoc pater reſciuerit? Sy. qd ſi redeo
Ad illos qui aiunt:qd ſi nūc cælū ruat? Cli. metuo.
Quid agam. Sy. metuis? quaſi non ea ptās ſit tua
Quo uelis ī tpe te ut exoluas:rē facias palā. Cli. age
Age traducaf bacchis. Sy. optime ipſa exit foras.

Nulla mihi &c. Hic. n. nimia cliniæ lætitia exprimif de recognita ātiphila qua lætitia ꝑculſus uix pōt adduci a ſyro ut clitiphoni ſuccurrat. Cli. iā nulla tāta res pōt interuenire mihi. i. accidere. & qd' dicif ſubuenire licet non proprie in eo ſignificato. poſthac. i. poſt hoc tp̄s. q̄ afferat mihi ægritudinē. i. aī moleſtiam. tāta. i. adeo magna. hæc lætitia eſt oborta: ideſt enata mihi uel erupit. nunc dedo me pr̄i. i. cōuerto me uel trado me totum in patris poteſtatē hoſtium more qui de uictoria deſperātes ſe in hoſtium poteſtate dedunt. ut:ideſt ita qd iam ſim frugalior. ideſt temperatior:modeſtior quā uult. q. d. officio meo & mea frugalitate eius uoluntatem uincam. *Sy.* nihil feſellit: ideo bene dicebam:& uere:uel non erraui cum ita eſſe iudicaui nam hæc res non me fallit quam non ignoro ſeu quæ me non latet. non præterit nō fugit. quantum audio. ideſt intelligo uerba huius cliniæ Antiphila agnita eſt. ideſt recognita a parentibus. hoc autem apud ſe dixit. deinde conuertit ſermonem ad cliniam & inquit. lætor iſtud obtigiſſe:ideſt contigiſſe eueniſſe ſucceſſiſſe tibi ex tua ſentētia:ideſt ut tu uolebas. ubi dici inepte ſolet ad tuum gratum ad tuum placitum. Clinia. o mi *Syre* obſecro audiſti ne rem totam ut facta eſt de agnitione filiæ. *Sy.* quidni:ideſt cur non audierim qui affuerim. uſque:ideſt aſſidue:una:ideſt ſimul cum parentibus. Cli. cui homini audiſti quicquam commodi. æque:ideſt ita eueniſſe ut ſupple mihi *Sy.* nulli audiui ita quicquam commodi eueniſſe. Cli. atque ita me dii ament. affirmandi ſeu iurandi eſt hic modus ſatis comicis familiaris hoc eſt dii ament me ita ut ego nunc lætor. nō tam meapte:ideſt mea ipſius ſeu meamet cauſa. inuenitur & meapte & meopte. ſuapte & ſuopte:tuapte & tuopte:noſtrapte & noſtropte. ueſtrapte & ueſtropte in tribus generibus ſed dūtaxat in caſu ablatiuo:licet Cato poſuit mihipte pro mihiipſi. ut ergo lætor non tam meapte cauſa q̄ cauſa inq̄ illius. ſ. antiphilæ quā antiphilam ſcio eſſe dignam. quouis:ideſt quolibet honore. i. meruiſſe quēlibet honorem. *Sy.* credo ita eſſe ut ais:ſed o Clinia age nunc. i. eia hortantis eſt. uiciſſim:ideſt e diuerſo contra uice tua. date mihi:ideſt obſequere mihi:& mihi morem gere ut tibi ſum obſecutus. nam quoq;. i. etiam res:ideſt cauſa negocium amici. ſ. clitiphonis eſt uidenda. i. prouidenda. ut collocetur. i. conſtituatur in tuto. hoc eſt ut careat periculo culpationis & ignominiæ uidelicet. nequid. i. ut ſenex chremes non ſciat ſup. aliquid nunc de amica. i.

Abducere
Celo tibi hāc rē
Celo te de hac re
Prodere
Cōmittere
Pax aduerbiū
GVI. A
Obort⁹
Dedere
Frugalior
Aeque pro ita
Meapte & Meopte cū ſimilibus
Cato
Viciſſim
da te mihi

de bacchide ꝙ ſit clitiphonis amica. Cli. o iuppiter exclamatio uehemẽs in ſyrum tanq̃ aliquid dixiſſet quod uideretur deſipienti uergere in nuptiarũ impedimẽtũ. Sy. quieſce. i. ne iraſcaris ita: ſis quietus & expecta q̃ reliqua ſunt. Cli. Antiphila mea nubet mihi. i. mihi deſpondebit̃ & nuptiis copulabit̃. Sy. ſiccine. i. utrum interloq̃ris. i. impedis interpellas me loquẽtem ſic interloq̃ris inq̃t quaſi loq̃ris. inter me. i. inter meũ ſermonem illũ interrũpendo & in eius medium te interponendo. Cli. o mi ſyre quid faciã gaudeo hoc eſt nimio gaudii affectu ſum perculſus. fer. i. tolera. me. i. mea uerba inconſiderata: & modũ me habẽdi. Sy. hercle uero: ironice uero aliquid hẽt hic fero. i. tolero te. Cli. ſumus adepti. i. ego ſum adeptus uitam deorum quæ lætitiæ plena eſt & fœlicitate. nulla admixta triſtitia. & eſt hyꝑbolicus ſermo: ab affe-

Pœna ctione ꝓcedens. Sy. opinor ꝙ ſup. fruſtra. i. inefficaciter. ſumo opam. i. ꝙ uulgo dr̃ capio pœnã: cum nñ pœna dũtaxat dicat̃ de punitione. nã ut uult Priſcianus in primo a pœna œ diphthongo in u mutata deducit̃ punio: & ideo non

Opera eſt dicẽdum: ſumpſi magnam pœnam pro te. ſed potius tua cauſa multos cœpi ſeu ſumpſi labores. aut plurimum tui cauſa laboraui. opera ãt dicit̃ operatio: labor: induſtria: ideo ſic intellige. fruſtra ſumo opam. i. fruſtra laboro ſermonem apud te facere cũ tu gaudio deſipiens aures mihi non ꝑbeas. Cli. loq̃re audio te. ſ. i. aures ꝑbeo tuis ſermonibus. Sy. at. i. ſed iam. i. ſtatim non ages hoc. i. nõ me audies. Cli. agã. i. te audiã. Sy. inq̃. i. dico repeto ꝙ uidendũ eſt. i. ꝓſpiciendũ eſt. ut quoq. i. etiã res amici tui. ſ. clitiphonis collocet̃ in tuto. ut expoſitũ eſt intellige. nã ſi nunc abis. i. diſcedis a nobis &

Reſciſco relinq̃s hic bacchidẽ ilico. i. ſtatim nr̃ ſenex chremes reſciſſet. i. cognoſcet tanq̃ rẽ inopinatã hãc bacchidẽ eẽ amicã clitiphonis. ſi abduxeris. i. ſi tecum duxeris & a nobis remoueris. itidem. i. ſimiliter ipſa celabitur eſſe amica eius: ut. i. ſicut. adhuc. i. hucuſq ſeu hactenus celata eſt. Cli. at enim. i. ſed certe. o ſyre nihil eſt magis aduerſum. i. contrariũ meis nuptiis.

Adhuc iſtoc. i. iſta rẽ quam mones. Nã quo ore. i. qua fronte: quo aſpectu: quo uultu: q̃ facie appellabo ꝑrem meum ubi dixe-

Os otis ro bacchidẽ? tenes. i. ſcis. ne qd dicam. i. dicere debeã. Sy. qdni. i. cur nõ teneo? Cli. qd dicam? quã cauſam afferam patri propter quã obduxerim eã mecũ. Sy. petis ſup. qd dices? nolo ꝙ ſup. mentiare narrato aperte. i. clare: ut queadmodum res ſe hẽt. Cli. Quid ais. i. dicis. Sy. iubeo. i. uolo te amare. i. ꝙ tu ames illã Antiphilam: & uelle. i. ꝙ tu uelis habere eam uxorem: & iubeo inq̃ te dicere ſupple pr̃i tuo hanc. ſ. bacchidẽ. eſſe clitiphonis. i. amari a clitiphone. Cli. imperas. i. ꝓci-

oppido pis: ſuades. rem oppido. i. ualde bonã & honeſtam ꝑ ironiam dicit. q. d. ualde malã: & inhoneſtã: & imperas inq̃ rem

Valde facilem factu. i. ut fiat ironicos legendo & hæc particula & hic indignanter poni põt: ut ſiqs dicat: & quis eſt qui male

Scilicet de me loqui poſſit. ſ. hic ponit̃ ironice qua ſi quod dici ſolet deus ſciat ut alibi. id populus curat. ſ. & Virg. Scilicet is ſu-

Virg. peris labor eſt. iam uoles me exorare patrẽ hoc. i. uoles me pſuadere pr̃i hoc: exoro. n. te ſignificat pſuadeo tibi: & exo-

Exorare ro uitam ſignificat impetro. interdũ ambo accuſatiui: tã accuſatiuus pſonæ q̃ rei iunguntur ſimul cum eo ut hic uoles

Celare ergo me exorare patrem hoc ut pater meus celet ſenẽ ueſtrum. ſ. chremetem. Dicimus. n. celo te hanc rem: celo tibi hanc rem. celo te hac re. & celo te de hac re. Sy. immo. i. ſed ego uolo ut recta uia narres oẽm rem ordine. i. ꝑ ordinem & tractu ac tenore ſuo non deflectendo a uia recta. Cli. hem indignãtis eſt. ſatis ne es ſanus. i. ſanæ mentis. aut ſobrius. i. non temulentus? quidem. i. certe prodis. i. quod dicunt inepte tu incuſas illũ clitiphonem plane. i. clare oĩno. Nam dic mihi. qui. i. quo mõ ille Clitipho poterit eſſe in tuto. i. ſine periculo. cognitionis totius facti. ſ. dixero patri meo eam eſſe clitiphonis. nam ſenex ſenem nõ celabit. Sy. equidem ironicos legat eqdem do palmam huic cõſilio. i. aſſentio: more pa-

Dare palmam ciſcentium qui aſſentientes palmas porrigunt ſeu præſtant hic in hac fictione. Effero. i. extollo eueho me. magnifice. i. excellenter: & quod dici ſolet. ego bene hic me apparo qui. ſ. ego habeam tantam uim. i. tantam efficaciam in me. & qui

Efferre habeam inq̃ ꝑtatem tantæ aſtutiæ. i. uerſutiæ: cautelæ. doli. dicendo uerã. ut fallam. i. decipiam. ambos iuuenes. ſ. poteſt etiam referri ad ambos ſenes. ut. i. ita. ꝙ cum. i. quis ſenex ueſter. ſ. menedemus dicat noſtro ſeni chremeti. iſtam. ſ. bacchidem eſſe amicã gnati ſui. uidelicet tuã tamẽ nõ credat. i. reuera ſciat cõtrarium: q̃ ſi dicat in quo decipiet̃ uel erit pulchra: ut dici ſolet deceptio ubi qs ut credit non decipitur. qd̃ ita erit in tuo patre quem putas iri falſum. Cli. at enim. i. ſed certe. eripis ideſt aufers mihi rurſus iſto pacto. i. iſto modo oẽm ſpem nuptiarũ. Nã dũ credet ipſe chremes hãc bacchidem

Paruicurare eſſe amicam meam non cõmittet: ideſt non credet: nõ tradet: nõ collocabit nuptui mihi filiã ſuam antiphilam. Fortaſſe tu ſyre paruicuras. i. paruipendis. parum curæ habes quid fiat de me. dum. i. dũmodo: cõſulas. i. prouideas illi Clitiphoni. Sy. Quid malum eſt hic interrogatio iraſcentis ut prius ſatis diximus: & eſt quod dici ſolet quid malæ gratiæ? cenſes. i. putas me uelle id. ſ. de bacchide aſſimularier: ideſt fingi. tandẽ. i. poſt multũ tẽporis: uel uſq ad multũ tẽporis: uel ſi mauis cape tãdem ut habeat urgens quiddam & accelerans ut ſæpe oſtendit. deinde ſe nõ uelle id diu aſſimulari

Eripere unus eſt dies. pax. ideſt tñmodo aduerbium comicũ: ut Priſcianus habet. nihil amplius: ideſt nihil ultra peto ſimulari

Satis habes præter unum diem. dum. ideſt q̃diu eripio. i. aſtute ſubduco argẽtũ quod Clitipho promiſit bacchidi. Cli. dicis unum eſſe diem tantum per quod oſtendit pax ſignificare tantum quod tibi parum uidetur. ſatis habes. ideſt quod dici ſolet tu habes bonum tempus: uel tibi ſufficit dum iſtum diem habes in quo argẽtum extorqueas. quæſo quid tum. i. deinde ſequet̃ ſupple ſi pater clitiphonis reſciuerit hoc: ideſt hanc ſimulationẽ ad eum decipiendum. Sy. indignatus tot repetitionibus Cliniæ dicentis. ſi hoc ſi illud &c. uſus eſt uerbo uſitato in eos qui ſubtimidi in re peragenda dicere ſemper ſolent quid ſi hoc quid ſi illud accideret. & oſtendit ſuo reſponſo talia dicta eſſe ridicula qualia ſunt ea quæ dicit. quid ſi redeo ad eos qui aiunt. quid ſi cœlum ruat: ideſt labatur deorſum. quod dictũ eſt ridiculum dictu & oſtẽdens talia eſſe ridenda. Cli. metuo quid agam. q. d. neſcio quid tuto debeam agere. Sy. aufert ei talem metum dicens poſſe ſe

Exoluere exoluere tali metu cum uolet: cum tantopere patri ſit carus: metuis. ideſt dicis ꝙ metuis quaſi hæc particula hic ponitur ironice ut ſæpe: ideſt quaſi dicas quo poteſtas tua non ſit ea. ideſt tanta ut exoluas. i. liberes te prorſus. eo. ſ. metu quo dicis te metuere etiã in quo tẽpore uelis te exoluere. ſ. Deinde rogat eũ ut ſuã detegat uoluntatẽ ſit facturus necne. facias. palam. ideſt manifeſtes rem: ideſt quod facturus es an ſis abducturus bacchidem an non. Cli. age age hortãtis eſt. Bacchis traducatur. ideſt deducatur ad me ut celetur itidem ut adhuc celata eſt. Sy. optime. q. d. opportune ipſa bacchis exiit foras. i. e domo Chremetis in qua erat. eſt autem hoc dictum paraſceue. i. præparatio ad ſequentem ſcænam.

Quiæque

QVi æque audiſti &c.ubi textus habet cõmodius:& cõmentarium cõmodi.alii legunt cõmode.ut ſit cui audi/ AScẽ. A
ſti æque cõmode quicq̃ eueniſſe? Illa uero exclamatio.o iuppiter potius geſtiẽtis & exultãtis q̃ indignãtis eſt.
Nam ad ſyri uerba aium non aduerterat.Quod ſyrus indicat dicens quieſce:ut mihi auſcultes.& maniſeſtius
ſequẽtia indicãt.Illud Bonã atq; iuſtã &c.citra ironiã legẽdũ idicãt ſequẽtia.At illud uera dicẽdo ut eos ambos fallã.
nullo modo de iuuenibus intelligi põt.Nã alter iuuenũ hoc audit.ꝑterea hoc argumẽti eſt quia Chremes putabit Me/
nedemũ decipi:licet Menedemus uere dicet Bacchidem Clitiphonis amicã nõ habebit fidẽ:itaq; decipieť.At ubi Me/
nedemus a Chremete ſe deceptũ putabit tũ primũ capieť:quã rem ẽt ſyrus ꝑ ſequẽtia declarat.Illud aũt.Rẽm facias pa/
lam intelligo.ut doceat Syrus qũo ſe Clinia exoluat:utpote ſi faciat rem palam.i.oĩa quæ recta erãt conſilia releuet.

NVlla.Accepto conſilio inducit Clinia ut Syrus cum eo efficiat quatinus ſecum Bacchidem quaſi ſuam ami/ A
cam ad domum patris traducet.Donec argentũ extorqueat.Qui Clinia lætus de cognitione amicæ ſuæ ſic
loqtur gaudẽs.Nulla &c.Frugalior.i.potior.Da te nobis uiciſſim.i.ſicut.te iuuimus de amica:ſic nos adhuc
iuues de celanda Bacchide.o iuppiter moderare gaudentis.Immoderate loquitur:quia non attendit quid ſibi dicatur:
Me interloqueris.i.inter mea uerba loqueris.Fero.ſ.inuitus.Etenim.i.certe.nihil eſt magis aduerſum.is.m.n.nam quo
Chre.app.pa.ut mihi poſcat filiam Chremetis ſi putauerit hanc eſſe meretricem meã.Iubeo te illã.i.Antiphilã te ama/
re.& dicas etiam patri.hanc aũt.i.Bacchidem nequaq̃ celes eẽ Clitiphõis amicam &.ſ.q.d.tu modo uis:ut quã ego pa/
tri nihil taceam exorem deinceps eum:ne dicat Chremeti Bacchidem eſſe amicam filii ſui.Immo pater tuus narret Chre
meti &c.Nam qui.i.qũo.Do mihi palmam ideſt laudem & effectũ huic conſilio.Quid malum eſt.Interiectio.Cenſes
me uelle id.aſſi.a te.i.ut tu.aſſimules.Tandem.i.ſemper.q.d.per unum diem tantum iubeo ſimulare pax ideſt tantum
unus.ſi pater ideſt Chremes reſciuerit poſtea.Redeo ad illos:ut ſicut illi.Ita & eo dicam quid ſi eſt &c.

SA Bacchis. Clinia. Syrus. Phrygia. Drõ.
Atis pol proterue me ſyri promiſſa huc
Induxerunt:decem minas:quas mihi dare
Pollicitus eſt.ꝙ ſi is nũc me decepit:ſæpe obſecrans
Me ut ueniã:aut fruſtra ueniet:aut cũ uẽturã dixero
Et conſtituero:quum is certe renũciabit:& Clitipho
Cum ſpe pendebit animi:decipiam:ac non ueniam.
Sy.mihi tergo pẽdet pœnas.cl.ſatis ſcite ꝓmittit tibi
Sy.atqui tu hanc iocari credis:faciet niſi cauero.
B.dormiũt.ego põl iſtos cõmouebo:mea Phrygia.
Audiſti mõ hõ iſte quã uillam demonſtrauit carini?
Phry.audiui.Bac.proxima eẽ huic fundo ad dexterã.
Phr.memini.Bac.curriculo ꝑcurre:apud eum miles
Dionyſia agitat.Sy.qd hæc icœptat? Bac.dic me hic
Oppido eẽ iuitã atq; ſuari uerũ aliquo pacto uerba
Me his daturũ eẽ.& uẽturã.Sy.perii hercle.Bacchis
Mane:mane quo mittis iſtã nunc q̃ſo? iube maneat
Bac.abi.Sy.qn ẽ patũ argẽtũ.Bac.qn ego hic mãeo
Sy.atq iam dabiť tibi.Bac.ut lubet:num ego inſto?
Sy.at ſcin qd ſodes facias? Bac.qd? Sy.trãſeũdũ tibi
Ad Menedemũ eſt & tua pompa eo traducenda eſt.
Bac.quã rẽ agis ſcelus? Sy.ego nunc argẽtum cudo

SAtis.p.p.Reſtat ad fallaciã & ad extorquen/ CAL.
dũ argẽtũ:ut Bacchis irata a Syro placeť:&
ad Menedemũ trãſeat.❡ Satis.p.meretricis A
conqſtio exprimiť.cui⁹ tota idignatio depẽdet ex nõ
tradita pecunia.❡ Huc i.iducit aliqs cũ uerbis alteri⁹
decipiť.In andria.Vide quo me iducas.❡ Promiſſa.
Cicero Promiſſa tua memoria teneas.aliter accipitur Cicero
quũ dicimus promiſſa barba.nã ꝓmittere eſt pollice/ Promit/
ri.& ad magnitudinẽ nutrire.Plau.Capillũ ꝓmittã. tere
❡ Pollicit⁹.pollicemur magis ſpõte:promittim⁹ ro/ Polliceri
gati.❡ Promiſſa.dr ꝓmiſſum & ꝓmiſſio:promiſſio Promiſ/
& pollicitatio eãdẽ uim hñt.ſed pollicitatio maioris ſum
aſſeuerationis eſt.❡ Veniã.ſ.u.pulchra ꝑmutatio eiuſ/ Promiſ/
dẽ uerbi ꝑ tpa:q̃ cõuẽit iratis.❡ Spe.p.a.qď ẽ corꝑis ſio
ad cruciatũ ai trãſtulit.ſupra uiſũ ẽ q̃ torqanť amãtes Pollicita
in amicaꝶ expectatiõe.❡ Ac non.u.mira meretricis tio
calliditas exprimiť:iã excogitauit queadmodũ ſyrus
uideať apud Clitiphonẽ uanus & mẽdax.exquo ab
illo uerbereť.❡ Mihi.in meã ultionẽ.Vir.Poſt mihi
nõ ſimili pœna cõmiſſa lueris.❡ Pendet.p.ꝑſoluet
Vir.Tũ pẽ.pœnas.Teucro &c.❡ Satis.ſ.hoc cũ riſu Virg.
ꝓnũciãdũ.❡ Scite.pulchre.In andria.Scit⁹ puer.n.c. Pendere
❡ Promittet.ſ.uẽturã.❡ Hãc.c.i.hanc & ad cõtem/
ptũ:& ad odiũ dixit.hñt eni iſta ꝓnoĩa quãdã empha
ſim.❡ Pol.i.c.bñ iſtos q̃ſi odioſos.In eunucho.Cũ Virg.
milite iſto.Virg.Aut qd petis iſtis.hæc enim ꝓnomi/ Dormiť
na ſpernentis ſunt odiũq; mõſtrantis.❡ Dormiunt:
ocioſi ſunt negligẽtes.❡ Mea Phrigia.hoc eſt ꝓprie
meretricis ultro excludere amantem & aliũ recipe uel
ſe ad aliũ cõferre.❡ Phrigia.nomen a regione.ſicuti
leſbia:andria:ſamia.❡ Quã uillam:uilla domus in Villa
agris quo ruſtici res uehũt:& euehũt.Virg.Et iã ſũma Virg.
pro.u.c.f.Veteres Varronis teſtimonio ex prio de reru
ſtica ad fundaniã niſi notũ eſſet.❡ Ad.d.iducit me/
morẽ meretricẽ nec oblitã ubi ſit.& qd agat amans.
nã huiuſcemodi mulieres nil aliud agũt:nil aliud cu/
rant:q̃ qũo aliqd ab amãtibus extorqueant.❡ Curri
culo.hoc loco aduerbiũ:alias nomen.❡ Apud.e.m.
hic eſt de quo ſupius ſyrus.nã miſeꝶ quẽdã offendit Curricu
ibi militẽ eius noctẽ orantem.hæc arte tractabat uirũ. lo
❡ Agitat.d.aliter agitat accipiť cũ dicimus agitat cõ.

uiuia & dionyſia:& aliter cum dicimus agitat uitia.Iuue.Hæc.e.n.a.u.d.l.¶ Quid hæc.i.tanq̃ de magno facinore di/
Virg. xit.nam incœptare & incipe magnoꝝ eſt facinoꝝ.¶ Aſſeruari.cuſtodiri:uel melius ſuſpitioſe obſeruari.ut illud Virg.
Quod.ſ.c.m.& ſy.ſer.¶ Mane.m.hæc ſingula uerba ſi diligenter notes ſyri magnā trepidationē indicāt:iō ſtatim de
argento mētionē fecit:in quo lis oīs depēdebat inter ſyrū & bacchidē.Qui pro imo hoc loco ponit.¶ Quin repetit
bacchis ſyri uerbū ut mos eſt iratoꝝ.¶ Nō.e.in.fingit ſe nō magnope curare:ut hēat argentū:quemadmodum faciūt
hi qui defeſſi ſunt diu petēdo aliquid.¶ Sodes blandiētis aduerbiū.¶ Quā rem.a.ſ.In andria.ubi eſt illic ſcelus:& ad
intellectū nō ad uerba redigit.nā ſcelus ſceleſtus itelli/
Martia. gitur:& plus dixit q̃ ſceleſte:Vt tu nihil niſi.ſ.es.Mar.
Nō uitioſus hō es zoile:ſed uitiū.¶ Eho ridicule ad/
ditum uel ſit eho loci aduerbiū.¶ Argentū cudo.io
culariter dixit.cudit enī pecūia dū imprimit.¶ Quā
il.In andria.Adeon uobis uidemur eē idōeæ in qui/
Illudo te & tibi bus ſic illudatis.illudo in te & ſeptimo cāu:& illudo
in te actō dicimus:ſed in ſupuacuū eſt ut ſit qbus dr̃
quoq̧ illudo te tibi.¶ Non.t.eſt.ſic dr̃ qñ aliqd fit
non ſine magna rōe.Hic.i.i hac re.ut ad Menedemū
traducar:& eſt cū interrogatiōe legēdum:ita ut neget
non ueniſſe ea grā.¶ Eat.cito flectit:& qa mulier &
meretrix.quæ trahit minimo lucello.¶ Quāobrem
Dromo utpote tardiuſculus nō intelligit ſyri cōſiliū
de eo ſupius ille cliniæ ſeru⁹ tardiuſculus ē.¶ Dam/
num.dānū rei eſt.malū uero hois.pſoluet chremes ar
Virg. gentū ex fallacia ſyri.qđ erit maius dānū q̃ ſi pmāſiſſet meretrix.¶ Tu.n.q.ſ.In eunucho.Tu pol.ſi ſa.q.ſ.n.non poſ/
Quod ſcis neſcis ſum neſcire quod ſcimus:ſed ita ut concordia diſcors.Virgi.ſequiturq̧ ſe.¶ Neſcis ꝙ.ſ.ſ.ſ.hoc eſt quod dicitur quod
ſcis neſcis:prouerbiale eſt:& multum apud dialecticos tractatum:ut facio & non facio.& amicus ſum:& non ſum : &
audio & non audio.& cætera huiuſmodi.

Quod tibi dem.Bac.dignā me putas quā illudas?
Sy.non temere eſt hoc.Bac.etiam ne tecum hic res
Mihi eſt?Sy.minime tuum tibi reddo.Bac.eatur.
Sy.ſequere me hac:heus dromo.Dro.qs me uult?
Sy.ſyrus.Dro.qd eſt rei?Sy.ad nos ancillas omnes
Bacchidis traduce huc ad uos ꝓpere.Dro.q̃obrem
Sy.ne quæras:& ferant quæ ſecum attulerunt huc:
Sperabit ſumptum ſibi ſenex leuatum eſſe
Harum habitu:ne ille haud ſcit hoc paululum
Lucri quantum ei damni apportet:tu neſcis:id
Quod ſcis dromo ſi ſapias.Dro.mutum dices.

GVI. A Satis pol &c.In hac ſcæna ut ſyri fallacia expleat & pecunia extorqatur bacchis irata a ſyro placat & ad Mene/
demū trāſit.Bac.pol.i.p pollucem ſatis ꝓterue.i.ſatis iniurioſe ſeu cōtumelioſe aut ſatis ridicule ac irriſorie aut
etiā ſatis importune.ꝓmiſſa.i.ꝓmiſſiones ſyri adduxerūt me huc ad clitiphonē.ꝓpter ſupple decē minas.i.li/
bras quas pollicitus eſt.i.ſponte ꝓmiſit dare mihi.Promittimus rogati.Pollicemur ultronei.Promittere ēt ſignificat
proterue aliqñ ad magnitudinem nutrire:ut ꝓmiſſa barba.i.ꝓlixa q̃ſi ꝓcul miſſa.Quod.i.ſed ſi is Syrus nūc decepit me ipſe ue/
niet ſæpe fruſtra.i.incaſſum obſecrās me:ut ueniā ad Clitiphonē:aut cū dixero.i.ꝓmiſero.& cōſtituero.i.cōfirmauero
q̃ſi ſtatuero cū eo me uēturā.i.ꝙ ueniam cū.i.qñ is Syrus renūciarit.i.rettulerit ei Clitiphoni.certe.i.pro certo.& cū.i.
qñ Clitipho pēdebit aī.i.ſollicitus erit & anxius.ſpe.i.expectatiōe:ut ſunt ii q expectāt qbus expectatio maximam affert
anxietatē.Dicimus aūt ꝓprie aio pēdeo.i.ſum ſollicitus uel dubius q̃ſi ſuſpenſum aium gerēs.Figurate aūt interdū di/
citur pēdeo ai ſicut ꝑſtās ai.diſcrutior aī ꝓ aio.Gelius ad Ciceronē.Neſcio ego quidē uehemēter aī pendeo:fortaſſis ēt
Pēdere animo interꝑtari poſſet.cū pēdebit.i.erit in ſuſpēſo ſpe aī.decipiā ego bacchis ac nō ueniā ut ego promiſeram.Sy.pendet.i.da
bit:lucet:patiet pœnas.tergo ſuo.i.ſuo dorſo.mihi.i.in ultionē iniuriæ meæ.Dicimus.n.pendes mihi pœnas.uel da/
bis.i.pſolues & pœnis tuis mihi ſatiſfacies.Cl.Bacchis ꝓmittit tibi ſcite.i.pulchre ſe affecturā ut pœnas luas ſi eam fal/
las.Sy.atq̧.i.ſed certe tu credis hāc bacchidē iocari.i.ioco dicere illa?faciet id qđ minat.niſi cauero.i.niſi prouidero ut
illi pecunia extorqat.Bac.dormiūt.i.ſunt ocioſi & negligētes Clitipho & Syrus neq̧ de pecuniis ꝓuident.&.q.d.ſur
dos agunt ut Cic.in epiſtolis.Nō oībus dormio.i.nō in omnes ſurdus ſum.pol.ego cōmouebo.i.excitabo iſtos per
cōtēptum.i.ſyrū & cliniā o Phrygia mea famula:& eſt nomē a regiōe.audiſti ne mō.i.paulo ante.quā uillā.i.quā do/
mum agreſtē carini.i.illius uiri.iſte hō de quo cōſtabat inter eas demōſtrauit.Phrygia famula.Audiui.Bac.Nōne inq̃
audiſti eā uillā eſſe ꝓximā huic fundo.i.huic ꝑdio.Fundus eſt pars agri.nā ager unus multos continet fundos:ſed hoc
Fundus & ager eſt ſatis inculcatū ad dexterā.i.dextrorſum.i.uerſus partē dextrā.Phry.Memini.i.recordor eū demonſtraſſe ita Bac.per/
Percurre re curre.i.ualde curre.curriculo.i.celerrime:ita ut ſit aduerbiū:uel ſit abltūs a curriculū ꝓ curſu.unde Gel.Nonne is curri/
culo & oleū petis.iō elegāter dicimus uenit ad me curriculo.i.qđ dici ſolet toto curſu.Miles de quo prius dictum eſt q
noctem unam bacchidis orabat.agitat.ideſt celebrat.Dionyſia:ideſt orgia bacchi:hoc eſt feſta bacchi:quæ bacchanalia
Dionyſia etiam dicuntur.apud eum hominē.ſ.qui demōſtrauit uillā.Sy.Quid hæc bacchis incœptat.i.de nouo molitur & pa/
rat.Bac.dic me eſſe hic & aſſeruari.i.detineri & ſuſpitioſe obſeruari hic oppido.i.ualde inuitam.i.male cōtentam & cō
oppido tra uoluntatē.uerum.i.ſed.dic me eſſe daturā uerba his.i.deceptură hos qui hic me habēt aliquo pacto.i.aliquo mō &
dic me uēturam.i.iturā ad eū.Sy.perii hercle.o bacchis mane māe quo mittis iſtā phrygiā quæſo iube ꝙ ſup.ipſa ma/
neat.i.non eat illuc quo iuſſa eſt.Bac.abi.i.diſcede Phrygia quo te iuſſi.Sy.quin.i.qnimmo argentū eſt paratum.Bac.
Quin.i.qnimmo ego maneo hic.q.d.Quid dicis ut maneā nō uides me manere & idē uerbū.ſ.quin repetit more ira/
torū.Sy.atq.i.ſed certe.iā.i.ſtatim.dabit tibi argētū.ſ.bac.Vt lubet.i.queādmodū.tu uis?det necne non curo amplius.
Nū.i.nunqd inſto.i.urgeo ut des?q.d.nō.Sy.at.i.ſed ſcis ne ſodes.blādientis uerbum quaſi ſi audes quid facias.bac.
Quid?faciā.ſ.Sy.Eſt tibi trāſeundum.i.te oportet trāſire ad Menedemū:& tua pōpa.i.tuus comitatus ancillaꝝ eſt tibi
Cudere traducēda.eo.i.ad Menedemū.bac.O ſcelus.i.o tu ſceleſte.ſed uocauit noīe uitii ut eius improbitatē aggrauet:quā rem
agis.i.qd molitis aut qd dicis.Sy.ego cudo.i.extorqueo argentum.ægerrime.quaſi ſi ego fabricarem illud.nam pro/

pric cuditur

prie cuditur argentum dum inprimitur. qđ argentum dem.i.tradam tibi bac. putas me eſſe dignam quã illudas.i.irri/ Illudere
deas. Dicimus ãt illudo te & tibi & in te tã i actõ q̃ in abltõ. Sy. hoc qđ molior.ſ.nõ eſt temere.i.nõ parat̃ incõſulte:ſed
ingenioſe bac. ẽt ne.i. utrũ res eſt mihi tecũ hic.i. habeo hic tecũ negocii qcq̃. Sy. minime.i.nõ hẽs negociũ mecum ſed
reddo tibi tuũ.i. qđ tibi eſt ꝓmiſſum. bac. Eatur. Hic eſt cõſenſio bacchidis ut ad Menedemũ eat. Eat̃ inqt imperſonali/
ter. q.d. a me & a meis ancillis eat̃ eo. Sy. ſeq̃re me bacchis hac. heus uocantis particula. o dromo ſerue. Dro. Quis uult
me.i. qs me petit. Sy. Syrus eſt q te uult. Dro. qd rei eſt.i. q̃ res de nouo obtigit. Sy. traduce:ꝓ traduc. ꝓpere.i. feſtinãter
hinc ad uos omnis.i. oẽs ancillas bacchidis. Dro. q̃obrẽ.i. q̃re traducã Sy. ne q̃ras.i. noli q̃rere. & ipſæ ancillæ ferant.i.
afferant ea q̃ attulerunt huc ſecũ. ſenex chremes ſperabit ſumptũ.i. impendiũ eſſe leuatum ſibi.i. diminutum. abitu.i. di/
ſceſſu harum mulierculaꝝ. Næ.i. certe ille ſenex. haud.i. nõ ſcit q̃tum dãni hoc paululum lucri apportet.i. afferat ei. Tu
dromo neſcis id.i. actu nõ aduertis ad illud quod ſcis.i. quod mente tua tenes. nam multa ſcire nos experimur ad quæ Scire
non omni tempore aduertimus ſed illorum admoniti paululum facile recordamur. ſi ſapies.i. ſi eris ſapiens uel ſapien
ter ages. Dro. tu dices me eſſe mutum adeo ſum taciturus neq; uerborum quiq̃ emiſſurus.

ILlud ſatis ſcite ꝓmittit tibi. multi de ſyro intelligũt:ut ſit ad bacchidẽ (nõ intelligẽtẽ tñ) cũ irriſiõe dcm̃ o bac/ AScẽ. A
chis ſyrus ꝓmittit tibi ſatis ſcite tñ. Et qa ſyrus itelligebat id ironicos & cũ irriſiõe dcm̃ ſubdit. Atq tu hãc &c.
In expoſitione illius. ego pol iſtos cõmonebo. ubi erat clitiphonẽ feci clinia qa clitipho abñs uerbo bacchidis
excitari nõ potuit. Et ad finẽ ſcænæ ubi reppi traduce huc ad nos ꝓpere textus quẽ primũ legi habuit:traduce hinc ad
uos. atq; ita legendũ quoq; iudico. Nã cũ bacchis apud ſyri dominos ſit. q poſſet Sy. dicere traduce huc ad nos. Præ/
ſertim cõ dromo ſit menedemi ſeruus quo traducẽda erat bacchis. At illud. Tu neſcis id qđ ſcis dromo mallẽ ſic iter/
prætari ut uulgo dici ſolet. nõ me tñ uidiſti Dro. tu neſcis.i. geras te taciturnũ pĩnde atq; neſcias qđ ſcis. hoc eſt diſſimu
lato qđ ſcis. Nã qđ actu nõ aĩaduertit:ſatis abſurde itelligit̃. Cũ maxime memorẽ eẽ expediat eũ q callide diſſimulabit.

SAtis iam. Conceſſo a clinia q bacchidẽ pro ſua duceret ad domũ pr̃is. ecce bacchis offert̃ cõuenienter: & talis A
quæ pecuniã exciperet & iraſcat̃ de dilatione. Ita ut ꝓ ea accipiẽda ꝓmittat ſe duci quolibet. Syrus.n. ꝓmiſerat
ſibi q in domo chremetis reciperet decẽ minas q̃s Clitipho ꝓmiſerat. Ecce q̃uo iraſcit̃ bacchis de argento ad/
uerſus Syrum: & minat̃ ei cum q̃dam machinatione tranſeundi ad militẽ quendã: & ſic magis angit̃ ſyrus:ut q̃rat ar/
gentum ad eã retinẽdã. Promiſſa.i. decẽ minæ q̃s &c. qdem.i. & ſi.is nunc me decem fruſtra ueniet ad me ſæpe obſe/
crans. ut ueniam ad Clitiph. Et certe cũ is.i. ſyrus reñ. Clitiphoni & quum Clitipho pen. ſpe mei.i. poſitus in ſuſpendio
expectabit me. tunc decip̃. Audiſti quã uillam demonſtrauit? demonſtrauit uillã Carini. Et audiſti illam eſſe proximam
huic.ſ. Apud eum.ſ. Carinum ponit nomen uillæ loco nominis ipſius uillæ. Dicis qn eſt paratũ argẽtum: & qn eg. Vt
lubet: qa ego non rogo te. Angitur ſyrus per hanc ambitionem ut certiorem eam faciat de argento. Etiã ne. q.d. ꝓmiſi
quidem me uenturam ad domum Chremetis. Sed hic.i. in domo Menedemi eſt mihi res.i. Conuentio tecũ: ut tecum
hoc pepigiſſem. Senex: ideſt Chremes. Abitu ideſt abitione harum næ.i. certe. Haud ſcit hic paululum. lu. de diſceſſione
quantum. d. &c. Tu neſcis quod ſcis ſcilicet te dicas te nihil inde ſcire æque omnia taceas.

A Chremes Syrus. ſeruus.

ITa me dii ament ut tũc menedemi uicẽ mi/(ſeret
Me: tñ deuẽiſſe ad eũ mali: illãccine mulierẽ
Alere cũ illa familia. & ſi ſcio hoſce aliquot dies non
Sentiet ita magno deſiderio filius fuit ei: uerum ubi
Videbit tãtos ſumptus ſibi domi quotidianos fieri
Nec fieri modũ: optabit rurſum ut abeat a ſe filius:
Sed ſyrum optime eccũ. Sy. ceſſo hunc adoriri
Chr. ſyre. Sy. hem. Ch. qd ẽ? Sy. te mihi ipm iãdudum
Exoptabã dari. Ch. uideris egiſſe iã neſcio qd cũ ſene
Sy. de illo qđ dudum dictum ac factum reddidi.
Ch. bona fide. Sy. bona hercle. Ch. non poſſum pati

ITa.m.d.a. Hic eſt trãſacta ſyri fallacia & tã/ CAL.
dẽ extorq̃t̃ argẽtũ & idẽ ẽ Ch. q fuit in pria A
comœdiæ pte. miſeret̃.n. menedẽi. & ei' ui
cẽ dolet credẽs bacchidẽ cliniæ amicã eſſe. ℂ Tãtũ.
m. ꝓprius dixiſſet dãni niſi ad ægritudinẽ aĩ referas.
ℂ Illãccine: hoc eſt qđ ſupra dixi iſta ꝓnoia afferre
contẽptum & odiũ. ℂ Cũ.i.f. cũ ſtomacho dixit: id
qđ ſupius facete ſyrus põpã appellauit. ℂ Ita.m.d.
uix in primis explebile deſideriũ illius rei eſt. quãdiu
optauimus. ſed eius poſtea indies paulatim nos ſa/
tietas capit. ℂ Nec.f.m. qđ plus eſt & ad ꝓdigalita/
tẽ accedit. ℂ Eccũ: i Andria. Atq; eccũ ui. ſupius di/
xi: eccũ ellũ reſolui p aduerbia. nõ per ꝓnomia ſed tñ
ſm Do. Eccum q̃ſi ecce eũ: ueteres dixerũt. Eccũ ellũ:
qđ apertius ſignificat ecce eũ ecce illum. ℂ Ceſſo.h.
ado. q̃ſi de improuiſo alloqui: aggredi. In andria.
Hic ſi me impatũ nũc adortus eẽt. Adoriri dr̃ q ex i/ Adoriri
ſidiis repẽte inuadit. dcm̃ ab eo qđ corpa aggrediẽ/
tiũ exurgãt ſubito: atq; increſcãt. ℂ Hẽ. interiectio læ Lau. ua.
ti: alias ꝑturbati. ℂ Te.m.i. Lau. ual. uir oium nr̃æ Dudum
ætatis eruditiſſimus dicit dudũ & iãdudũ de paruo Iãdudũ
tpe dici unius horæ aut ſemihoræ: aut duaꝝ horaꝝ:
uel ad ſũmũ q̃tuor. ſed Do. illud Terentianũ expo/
nẽs. Iãdudũ ætatẽ iter eos factæ lites ſic iqt: qa iãdu
dũ finitæ moræ eſt: addit ætatẽ: ut oſtẽdat multum
abiiſſe tpis: ut factũ eſt. Iãdudũ ætatẽ ꝓ longinquo
tpe. Lucil. Vt multũ mẽſeſq; dieſq; nõ iñ ætatẽ æta/
tẽ diu longinquoq; tẽpore ac prolixo: ut eſt ætas & Lucillus

quæ ſequunť. ℭ Videre egiſſe. colligit hoc ex uerbis ſyri a quo exoptaretur: credebat. n. ſenex ſe a ſeruo non optari niſi gratia fallaciæ in menedemű. ℭ Ac factű. r. ſecure & cű magna audacia ꝓnűciat: & plus eſt q̃ ſi diceret feci. ℭ Bona. h. hercle ornatiua particula. In andria. Puer hercle eſt hoc loco poteſt eſſe & firmatiua. ℭ Caput. d. magni blád menti ſi/gnum qđ fit quotiẽs in re optata dño ſeruus ex ſnia obſeqtur. ℭ Boni. a. non dicit qd. ut eum lætiorẽ reddat & in ſpe magni boni detineat. ℭ Nõ. h. u. negat ſe gloriari: & ſe ueridicű fateť: ut hii q re magna peracta fingunt ſe nõ gloriari: ut ſint maioris fidei & auctoritatis. ℭ Tui. c. hoc eſt qđ ſuperius ſyrus. Quod uim tãtam in me & ꝑtátem hẽam tan/tæ aſtutiæ: uera dicendo ut eos ambos fallam. Inferius chremes nõ credet menedemo bacchidem clitiphonis eſſe amicá. ℭ Immo. ſ. ſ. ſic dixit: ut q ſuſpicareť a chre/mete dictű: nimium inq̃: nõ ſerio ſed ioco. ℭ Tuá. u. ſ. neq; hoc menedemo crediturus ẽ chremes cű dicet iſe/

Petere — rius. Et illű aiűt uelle uxorẽ. ℭ Iubebit. p. i. peti. petim⁹

Poſcere — aliquid ꝑcario. poſcimus imperioſe. poſtulamus iure.

poſtular̃ — ℭ Prorſus. n. i. prorſus ꝓ eo qđ eſt oino: ſunt q cõiun/

Prorſus — ctionem uelint. uel prorſus certe: recte: uere; & dr̃ quaſi porro uerſus. ná prorſum eſt porro uerſum. i. ante uer/ſum. hic & ꝓſaica ofo quá nõ inflexit cãulena. ℭ Hui t. e. interiectio mirãtis: & hoc cű geſtu ſeruili & leuiori ꝑſonæ cõgrue dictű. ℭ Argentű. d. ſ. a menedemo in/ferius chremes non imemor uerboꝝ Syri menedemo dicet & illű aiűt uelle uxorẽ: ut cű deſpõderim des qui aurű & ueſtẽ atq; alia q̃ op⁹ ſunt cõpet. ℭ Qui ꝑ quo.

Spõderi — ℭ Nõ. ſ. ꝑprie dixit ſpondet pr̃ puellæ: deſpondet pr̃

Deſpon dere — adoleſcẽtis. in andria. Placuit. d. ℭ Fugitiuo. d. a. con/ditione ꝑſonæ cliniá uituperat. nam fugitiui ꝑprie ſer/ui. uñ in edicto ædiliű curruliű. Titulus eſt ſeruoꝝ ſin/gulorum: quis fugitiuus errone ſit: noxaue ſolutus nõ ſit. ℭ Hoi fu. dr̃ hõ fugitiuus & ſeruus fugitiu⁹ nõ fu/gitiuus ſeruus qa túc ẽ ſupfluű: ut teſtať Quinti. Ergo dicẽdű ſeruus fugitiuus uel fugitiuus ſine additamen/

Virg. — to. ℭ Nõ. e. ꝑ Vir. Cõnubio. i. ſ. ꝑ. d. illa dať perpetuo/que oẽs annos cű marito exigit. ℭ Tua. m. uerba ꝓbi uiri q nõ uult adhærere cõſilio alterius in re nõ ꝓbabi/li. ℭ Cui. d. n. ſ. argumẽtum ab æquo nõ æquum: nõ leges ipſæ cõcedunt: ut qs pr̃ filiá alicui ſpondeat: dein de deneget. ℭ Iſtuc. c. in re nõ probabili: uult inire opi nionem optimi ſerui: q dño bõa fide morem gerat: & pro uiribus obſequatur. ℭ Fiat. q. a. aſtute & callide in omnibus aſſentiť hæro: quia iá lenibus uerbis extorq̃/bit argentű. ℭ Eo. n. cõſu. i. ad rõnes q̃s ſtatim callide ſubiicit: magna uis eſt ꝑſuaſionis qñ prius amouemus ea q̃ is rñderet a quo aliqđ petimus. ℭ Me. i. o. hæc ꝑ chremete eſſent. & iure nõ teneť reddere id argentum. ℭ In. l. p. nõ decet eű qui lautæ uitæ ſit & ſplẽdidæ in oibus iuris rigorẽ obſeruare. ná qui ad unguẽ ius ſer/uant: aſperi difficiles & tenaces multis uideňť. ℭ Ego/

Cõficere — met. ſenex gloriæ cupidus adeo flectitur uerbis ſyri: ut

Cicero — ad meretricem cű argento feſtinare cupiat. ℭ Simul. c. hoc loco ꝓ efficiam poniť: quo ſæpius in hac ſignifica tione. Cic. utiť: ab hoc cõſectű ꝑprie uerbű cõuenit gla diatoribus his: qui grauiſſimis uulnerib⁹ occubuerűt. Cice. in cati. Gladiatori illi confecto & ſaucio.

GVI. A — Ita me dii amẽt &c. Hic ſyri fallacia ſuű ſorti/tur effectű: & tandẽ a chremete extorqueť ar/gentum. Chr. Dii amẽt me ita ut me miſeret. i. miſericordia moueat uicem menedemi. i. pp fortuná menedemi. uel potius uicẽ menedemi. i. loco menede/

Vicem Cicero — mi. Eodẽ gñe dicẽdi Cic. utiť ad Lentu. Noſtrá inquit uicẽ ultus eſt ipſe ſeſe. i. puniuit ſeipſum. uice. i. loco nři. Itaq; ſic cõtinua. Dii me ament ita ut me miſeret uicem pro uice hoc eſt loco menedemi. q. d. cauſa ſua me miſeret tñ mali deueniſſe ad eű ut tãta illa familia ſit alenda. Illáccine. i. utrum

Q uin tibi caput demulceam: accede huc ſyre:
Faciam tibi boni aliquid pro iſta re: ac lubens.
Sy. at ſi ſcias q̃ ſcite mihi in mentem uenerit.
Ch. uah gloriare ueniſſe ex ſnia. ſy. nõ hercle uero:
Veꝝ dico. ch. dic qd eſt? ſy. tui clitiphonis eẽ amicá
Hãc bacchidẽ menedemo dixit clinia: & ea gratia
Secum adduxiſſe: ne tu id ꝑſentiſceres. ch. ꝓbe. ſy.
Dic ſodes. Ch. nimiű inq̃. ſy. imo ſi ſcias: ſed porro
Auſculta quid ſupeſt fallaciæ: ſeſe ipſe dicet tuam
Vidiſſe filiam: eius ſibi cõplacitá formam: poſtq̃
Aſpexerit hanc: ſe cupere uxorem. Ch. modo quæ
Inuenta eſt? Sy. eam equidem iubebit poſci.
Ch. quáobrẽ iſtuc ſyre: ná prorſus nihil intelligo.
Sy. hui tardus es. Ch. fortaſſe. Sy. argẽtum dabitur
Ei ad nuptias: aurum atq; ueſtem qui comparet
Tenes ne? Ch. cõparet? Sy. idipſum. Ch. at ego illi
Nec do: nec ſpondeo. Sy. non quamobrem?
Ch. quá obrẽ me rogas? homini daŕ illá fugitiuo?
Sy. ut lubet: nõ ego in perpetuű dicebá aut illá illi
Dares: uerű ut ſimulares. Ch. nõ mea ẽ ſimulatio:
Ita tu iſtæc tua admiſceto: ne me admiſceas: egon
Cui daturus nõ ſum ut ei deſpondeá. Sy. credebá
Ch. minime. Sy. ſcite poterat fieri & ego hoc: quia.
Dudum tu tantopere ſuaſeras: occœpi. Ch. credo.
Sy. cæterum equidem iſtuc chreme æqui boniq;
Facio. Ch. atqui q̃maxime uolo te dare operam
Vt fiat: ueꝝ alia uia. Sy. fiat: quæraŕ aliud. ſed illud
Q uod tibi dixi de argento: qđ iſta debet bacchidi
Id nunc reddendum eſt illi: neq; tu ſcilicet eo nunc
Confugias: quid mea? num mihi datum eſt?
Nű iuſſi. nű illá oppignerare. filiá meá me inuito
Potuit? uerum illud chreme dicunt ius ſummum
Sæpe ſumma malitia eſt. Ch. haud faciá. Sy. immo
Aliis ſi licet: tibi non licet. oẽs te in lauta & bene
Aucta parte putant. Ch. quin egomet iam ad eam
Deferam. Sy. imo filiű iube potius. Ch. q̃obrem?
Sy. quia in hunc ſuſpitio eſt tranſlata amoris.
Ch. qd tű? Sy. qa uidebiŕ magis ueriſimile id eſſe
Q uű hic illi dabit: & ſimul cõficiá facilius ego qđ
Volo ipſe adeo adeſt. abi: affer argentű. Ch. affero.

oportet ſup.aut nēceſſe:ſeu opus eſt alere illanc per contemptum & odium dicit pro illā mulierem bacchidem.cum illa familia.i.cū tanto comitatu ancillarū.etſi.i.quis ſcio ꝙ ſup.menedemus nō ſentiet onus tm̄.ſ.hoſce aliquot dies.i.ꝑ aliquot dies primos.ita.i.adeo filius fuit.ei magno deſiderio.i.adeo deſideraūit filiū.uerum.i.ſed ubi.i.qn̄ uidebit tātos ſumptus.quotidianos.i.impenſas quotidie faciendas fieri ſibi domi.nec uidebit modū.i.finē fieri.rurſum denuo optabit ut filius abeat.i.diſcedat ab ſe.i.qđ dr̄ inepte de penes ſe.Eccū.i.ecce.hic ꝓpe ſyrū optime.i.tēpeſtiue oportune.
Sy.ceſſo.i.qđ moror.qđ tardo adoriri.i.aggredi uerbis hunc chremetē.Chr.ſyre uocādo ꝓnūciādū.Sy.hē hic eſt uox letitiæ interdū perturbati.Chr.qđ eſt ꝑ qđ me uelis & gaudeas mea pñtia.Sy.iā dudū.i.lōgo ante tpe exoptabā:te dari.i.offerri obuiū mihi.Chr.Videre.i.uideris:cēſeris:iudicaris egiſſe iā neſcio qđ cū ſene menedemo eū decipiendo ut ego poſtulaueram.Sy.dicis me egiſſe aliquid.de illo.i.de illa re uidelicet de eo decipiendo.qđ dudum.i.pauloante.uel ſm̄ Donatum lōge ante ſubaudi cōicaueramus uel aliqđ tale.nā hic eſt diſtinguēdum.Deinde ſubde.Reddidi dictum ac factū.i.& dixi & feci.uel ut dixi ſic effeci.Reddere enī aliqđ dictū eſt illud dicere:& reddere factū eſt facere.ſolemus enim ſic dicere.hoc tali die factū reddā.i.hoc a me tali die fiet.Chr.Bonan.i.bona ne fide.i.uere ne dicis?nā fides ē ut Cicero inquit dictorū cōuentorūq; cōſtantia & ueritas.Sy.hercle dico ſup.bona fide.& iurādo dictū cōprobat.Chr.Nō poſſum pati.i.nō poſſum cōtinere qn̄.i.ꝙ nō demulceam.i.ſuauiter attractem tibi caput.O ſyre accede huc.i.ad me ut tibi caput demulceam & te aliquo mūere donē.faciā tibi aliqđ boni.ꝓ iſta re.i.pro iſta fallacia.ac lubēs.i.& bono animo. Sy.at.i.ſed ſi ſcias.q̄.i.quātū.ſcite.i.pulchre ingenioſe ſubtiliter uenerit mihi in mentem illud.ſ.qđ poſtea eſt dicturus. nam interrupit ſermonē chremes.Chr.uah.irridētis interiectio eſt hic.ſed tamen ioco eum illudit non ſerio.gloriare.i. gloria te extollis eueniſſe.ex ſententia.i.ꝙ euenerit tibi ut uolebas.Sy.uero.i.ſed hercle non glorior.ſ.dico uerū.i.ueritatem.Chr.Dic qđ eſt?Sy.Clinia dixit menedemo hāc bacchidē eſſe amicā clitiphonis filii tui.& dixi inq̄ ſe cliniam adduxiſſe ſecū eam.ea gr̄a.i.ea cauſa.ne.i.ut nō perſentiſceres id.i.ut nō perciperes.Nā a pſentio ſit adiuncta co fit perſentiſco.qđ regit accuſatiuū ut ſuū uerbū:qa etiā ꝓ primitiuo hic ponit̄.Chr.Probe:ideſt recte excogitatū eſt.ſ.ut aliquid tale.Sy.Dic ſodes ſi audes blādiētis particula.q.d.ſed dic ſine fictione.Chr.inq̄.i.dico tibi.ꝙ nimiū.i.plurimū uel ualde ꝓbe actum eſt.Sy.imo.i.ſed ſatis ꝓbe ſic actū eſt.ſed porro.i.deinde.Poſtea auſculta ſup.fallaciæ.qđ ſupereſt.i.qđ reſtat qđ reliquū eſt ipſe clinia dicet ſeſe.i.ſeipſum uidiſſe tuā filiam antiphilā dicet ēt formā.i.pulchritudinē eius cōplacitam eſſe.i.cōplacuiſſe ſibi.nā cōplaceo in ꝑterito facit cōplacui & cōplacitus ſum.ꝑ eodē ſenſu.dicet ēt ſe cupere hanc filiam tuā uxorē.i.ꝓ uxore ſua poſtq̄ aſpexerit eā.ſ.hoc eſt ſe uelle eā uxorē hēre ex quo eā aſpexit.Chr.modon.i.utrum dicis illū cupe hanc filiā.q̄ mō.i.paulo ante inuenta eſt?Sy.eam dico.ſ.q̄ inuenta eſt uel eam cupit.& qdem.i.& etiā uel certe iubebit poſci.i.peti.i.faciet ut ꝑ aliquos a te petat̄.Chr.q̄obrē.i.qre o ſyre dicis ſup.iſtud nā ꝓrſus.i.omnino nihil intelligo.i.nō bene capio quorſum ſpectēt tua uerba:aut qđ ſibi uelint.Sy.Hui interiectio indignātis ſyri hærum non intelligere.es tardus.i.hebes & obtuſus ingenio q̄ me cape nō potes.Ch.fortaſſe.i.poſſibile eſt me eſſe tardū.Sy.argentum dat̄ ei cliniæ q̄ in ablt̄ō.i.quo argēto.cōparet.i.q̄rat aurū.i.anulos aureos cæteraq; aurea:poſuit tm̄ materiam pro materiato ut dn̄t.atq; quo cōparet ueſtē.i.indumēta ad nuptias honeſte celebrādas.Ch.cōparet.i.emat ſibi talia nihil impedio.qđ ad me.Sy.idipſum eſt ſup.cōſentiendo dicit.q.d.illud tm̄ eſt ut cōparet q̄ ſibi uolet te nō impediente eum nihil ad te.chr.at.i.ſed ego chremes neq; do neq; ſpondeo.i.ꝓmitto futurā ſpōſam filiā meā illi cliniæ.Sy.nō?dicis te non ſpondere uelle illi admirat̄ hoc ſyrus:deinde interrogat.q̄obrē.i.qre nō ſpondes.chr.rogas.i.interrogas me q̄obrē nō ſpondeā dare illā filiā meam hōi fugitiuo.ſ.cliniæ q̄ more fugitiui ſerui patrē reliqt.Sy.fac ſup.ut lubet.ego nō dicebam ut tu dares eam illi ꝑpetuo.i.ut totā uitam cū eo exigeret.Verū.i.ſed dicebā ut ſimulares te illā dare ei.Chr.ſimulatio.i.fictio nō mea eſt.i.nō me decet q̄ uir grauis ſum.tu miſceto.i.cōfundito.iſtæc.i.tuas technas & fallacias.ita ne.i. ut admiſceas me.i.ut nō me interponas ſeu inuoluas uis ſup.ut deſpondeā filiam meam ſup.ei cliniæ cui ego nō ſim daturus.q.d.nō faciā.Sy.credebā te uelle id facere.Ch.minime.i.nō uolo ſup.illud.Sy.id ſup.poterat fieri ſcite.i.pulchre ac ingenioſe:& q̄ſi ſciēter.Nā ſcitus dr̄ q̄ ſciens eſt.& ego cœpi.i.incœpi hoc ꝓpoſitū & hoc uaframentum.eo.i. ideo.qa dudū tu iuſſeras.i.uolueras tātopere ut.ſ.ſimulationē aliquā q̄cunq; uia inuenirē q̄ deciperet̄ menedem⁹.chr. Credo te id accipiſſe eā ob rē qa tātopere iuſſerā.Sy.cæterū.i.ſed eqdē.i.certe.facio iſtud æq & boni.i.facio iſtud bona eqtate.tanq̄ bonus ſeruus dn̄o in oībus gerēs morē.Dicimus āt iſtud æq & boni facio ꝓ eo qđ eſt facio iſtud æquū & bonū ut dicimus iſtud rei facis pro facis iſtā rē.nā æq & boni hic ut ſubſtātiua in neutro genere capi debēt.Ch.atqui.i. ſed certe tū.i.deinde cōſequēter maxime uolo te dare opam ut ſimulatio & fallacia fiat in menedemū:uerū.i.ſed uolo id fieri.alia uia.i.alia rōne ſiue alio mō.Sy.Fiat alia uia.ſ.ego ſum cōtetus.ſed aliud.i.alius modus q̄rat̄.i.excogitetur & aptus inueniat̄.ſed illud qđ dixi tibi de argēto.quod iſta.i.tua filia debet bacchidi ꝙ uidelicet ab anu corinthia q̄ mortua eſt data illi fuit pignori id argentū nunc eſt reddēdum.tibi.i.a te.i.te oportet reddere:neq; ſcilicet.i.certe nūc confugias.i.recurras.eo.i.ad eas rōnes q̄ ſequūtur dicēdo qđ mea intereſt ſup.i.qđ ad me ſpectat de iſto argento:nū.i.nunqđ argētum datū eſt mihi.q.d.nō nū.i.nunqđ.iuſſi ut daret̄.q.d.nō num illa anus corinthia potuit oppignerare.i.pro pignore dare filiā meam:me inuito.i.nolente.o chreme hoīes dn̄t uulgo iſtud dictum.uerū.i.ueritati cōſentaneum uidelicet ꝙ ſūmum ius.i.nimius rigor iuris eſt ſæpe ſumma malitia.i.(ut Cic.inquit in officiis)ſumma iniuria.chr.haud.i. non faciam hoc eſt nō confugiā ad eas rōnes ſummi iuris.Sy.imo.i.ſed.ſi licet.i.ſi fas eſt.aliis hoībus ut ſequātur iuris rigorem.tibi tm̄ nō licet.ꝓpterea ꝙ oēs hoīes putāt.i.reputāt te eſſe in parte hoium lauta.i.ſplēdida.& bene.i.ualde aucta uirtutibus.ſ.& uitæ ꝓbitate.queādmodū dicimus macte uir uirtute q̄ſi magis aucte uirtute.i.per uirtutem & melius aucta legitur q̄ acta:& ita in multis codicibus fas eſt inuenire.Ch.qn̄.i.qnimmo.iā.i.nunc.egomet deferam decem minas ad eā bacchidem q̄cito pſuaſus eſt gloriæ cupidus.Si immo potius iube filium deferre ad eam chre.q̄obrem.i. quare iubebo filium deferre illud.Sy.enim ideſt certe:qa ſuſpitio amoris eſt trāſlata in hunc filium tuum qui putatur a Menedemo eſſe amator bacchidis.Chre.qđ tum.i.quid deinde ſeqtur ſi tranſlata eſt in eum amoris ſuſpitio.Sy.quia

Reddeſ dictū ac factum
Fides
Cicero
Demulcere
Scite
Sodes
Porto
Complaceo
Tardus
Scitus
Vaframētum
Aeq & boni
Sūmum ius
Summa malitia
Cicero
Laut⁹ & Auctus
Macte

magis uerisimile uidebit̄ id eē.i.cū amare eam cū.i.qn̄ hic filius dabit illi bacchidi argētū.& ſimul.i.& etiā.cōficiam.i. efficiā.pficiā.facilius id qd' ego uolo efficere:hoc eſt facilius decipiā menedemū.adeo.i.certe ipſe Cli.adeſt.i.aduenit.o

A chre.abi.i.uade domū & affer argētū.Ch.affero argētū.ſ.uel effero.i.educo ex capſa ut ferat̄ q̄ſi extra fero. Ta.deducta bacchide adducit̄ Chre.q ſoluat argentū.uicē.qa mō inuice ſua ſicut ego paſcet eas.Illāccine.ſ. oportebit.Videre.i.uideris.bōa fide.ſ.dicis hoc.Ac ſi diceret eſt uerū qd' dicis.Nō hercle glorior.Sed ueritatē dico.Dic ſodes feci.pbe.Immo ſatis nō nimium.nō dicet.ut ppetuo dares.Sed ad horā pmitteres.Nō eſt mea ſimul.ſ. nō ptinet tali hōi ſimulare:& mentiri.Tibi eſt malū:& graue.Cæterū.i.ſed ego facio iſtud æqui & boni.pro recto & bono.Recta cōſtructio eſt.Atqui.i.certe.Tum maxime:qa eſt æquū & bonū.Volo.te.d.o.ut fiat.Sed alia uia quā me intermiſcendo.Eo.i.ad idem ut dicas. Quod mā.r.ſi ipſi accōmodauit argentum.Nū.i.nū/quid mihi fuit datum.Illud argentum num iuſſi ut da ret hoc poſſes dicere.Verum.i.Sed illud dicit uulgo. Summum.i.totum ius ſuum exequi.eſt.i.reputatur.ſ. m.non enim reſpicit ad cauſam.Sed ad factum.

A Cliupho adoleſcens. Sy.ſeruus.

n Vlla ē tā facilis res:qn difficilis ſiet quā iuitꝰ
Facias.uel me hæc deābulatio q̄ nō laborioſa
Ad lāguorē dedit:nec qcq̄ nūc magis metuo q̄ ne
Denuo miſer aliquo excludar hinc.ne accedam ad
Bacchidē:ut te oēs qdē dii deæq; q̄tū ē ſyre cū tuo
Iſtoc iuēto.cūq; icœpto pdiūt:hmōi mihi res ſemp
Cōminiſcere ubi me excarnifices.Sy i tu hic quo
Dignus es:quā pene tua me prodidit proteruitas
Cli.uellem hercle factum:ita meritus.Sy.meritus.
Q uō?ne me iſtuc ex te prius audiuiſſe gaudeo
Q uā argētū haberes:qd' daturus iā fui.Cli.qd igt̄
T ibi uis dicā?abiiſti:mihi amicam adduxiſti quam
Non licet tāgere.Sy.iā nō ſum iratus:ſed ſcin ubi
Nunc ſit tibi tua bacchis?Cli.apud nos.Sy.non
Clit.ubi ergo?Sy.apd cliniā.Clit.pii.Sy.bono aīo
Eſto:iam argētū ad eā deferes:qd' ei es pollicitus.
Clit.garris uñ id?Sy.a tuo pr̄e.cli.ludis fortaſſe me
Sy.ipſa re expibere.clit.ne ego fortūatus hō ſum?
Deamo te ſyre.ſy.qua cā id fiat:obſecūdato i loco
Sed pater egreditur.caue quicq̄ admiratus
Sies:quod imperabit facito.loquere paucula

CAL. A N Vlla eſt tā.f.r.Hic exprimit̄ amātis incōſtātia qui ob nimiū amorē ſyro in re ſua iraſcit̄: de hic paulo momēto illum demulcet.Qui. pro q nō.Difficilius.huic illud cōtrariū.Nihil diffi cile hōi uolenti.(Vel p ēt Virg.) Vel.m.h.uel mō nō eſt diſiunctiua cōiunctio:ſed pro etiā poſita:ut apud Virgi.Vel priāo miſeranda.m.Hæc.d.quæ facilis & non laborioſa: nam deambulatio hōi potius uoluptatē q̄ laborem aſ/fert.Vt te.o.q.d.improuidus adoleſcēs nō cōſide/rat quid a ſyro in rē ſuā pactū ſit:ſed oīa ad uoluptatē ſuā refert.Iſtoc in.cū cōtemptu atq; odio hæc pnū/ciant.Tuo.q̄ſi de magno facinore.nā incœptū & incœptare & incepe magnoꝝ eſt facinoꝝ.Perdiūt & antiquū eſt & plautinū.(Cōminiſcere) Cōminiſcere.p cōmini/ſceris.i.fingis hic cōmētū:alibi atq; ipſis cōmētū pla/cet.(Excarnificare) Excarnifices.terribiliter excarnifices dixit:hoc ē excrucies.Excarnificare deductū eſt a carnifice: (Carnifex) Carni/fex eſt qui carnes ex hoīe facit:nā caro dicta eſt eo q ca/(Caro) reat aīa.& caro pprie dr̄ mortuoꝝ.(Virg.) Virg.Et corpora lu ce.c.uel caro ſic dicta quaſi cado.Virgi.Belloq; caduci dardanidæ: q iā.ſ.ſine aīa ſit & cadat.I tu.h.& hic ſecure exclamat:q iā extorſerit argentū.Proteruitas importunitas:uel petulātia.pteruitas leuior ē q̄da cō/tumelia:pcacitas maior.petulantia maxima.Ita.m. (Mereri & pme/reri) meret̄ quis bonū & malū:& mereri & pmereri eſt pſta re beneficiū.(Virg.) Virg.Quiq; ſui memores.a.ſ.m.& idem. Nunq̄ regina negabo promeritā.Exite.p.a.ſic fin/gimus q̄ſi ſumus collaturi bñficium in aliquē:& qcq̄ audimus qd nō placeat:nec tamē nos infenſos reddat. Nō.l.t.nimius ē ardor in adoleſcente cū uideat ami cā:nec tn̄ tangendi facultas datur.Iā.n.ſ.i.non pōt (Iratus) præ nimia lætitia diutius reticere qd' fecerit.Iratus (Iracūdꝰ) iratus eſt ex cā.Iracūdus ex moribus.Scin.u.n.ſ.hæc interrogatio gaudētis eſt:& cui oīa ex uoto ſucceſſerint.Pe/(Garrulꝰ) rii:hæc uox eſt amātis aliquid mali ſuſpicātis.Iā.a.iam nimiā uelocitatē ſignificat.Deferes.in alia ſignificatione accipit̄ illud olympiadis ad Alexādrum:amabo inq:mi fili qeſcas neq; deferas me hinc delator.Garris.tanq̄ auis (Garrire) unde garrulus & garrire is dr̄ q inaniter loqtur.Expeibere.antiquum eſt nos dicimus expiere.Iuue.Experiar quid (Deamo) cōcedat̄ in illis eſt.Ne.e.ne.i.ualde.Deamo.te.ſy.ideſt ualde amo:de hoc loco augetalias diminuit.Qua cau/(Obſecū/dare) ſa id fiat.ut argētū habeamus qd' ad bacchidem deferas.Obſecūdato in loco.obſecūdare eſt oīa ad alterius nutum facere.Paucula dixit nō pauca:& ſic maiorē uim admonitio iſta habitura eſt.nam paucula coram patre loqtur clit.

GVI.A N Vlla &c.Hic apparet amātis incōſtātia q ob nimium amorē ſyro in re ſua iraſcit̄.deinde paulo momēto illum demulcet.Clit.nulla eſt res tam facilis quā rē facias.i.faciat aliqs inuitus.i.cōtra uoluptatem.quin.i.quæ non uel q non(ut q ſit coniunctio)ſit difficilis.uel ſic nulla eſt res tam facilis.i.tantum facilis q non ſit difficilis quā rem facias inuitus.uel.i.etiam hæc deambulatio quæ ſolet afferre recreationem.q̄.i.q̄tum.nō laborioſa.i.non ha/bens laborē.dedit me ad languorem.i.ad moleſtiā & tediū ac mœrorem.nec nunc metuo quicq̄.i.aliquid magis q̄ ne ideſt ut

ideſt ut pro q̄ ego miſer excludar.i.emittar eiiciar denuo.i.iteꝝ.hinc.i.ex hoc loco ubi eſt amica queãdmodũ prius ſui eiectus.ne.i.ut nõ accedã.i.adeã ad bacchidẽ o ſyre:ut.i.utinã dii & deæ oẽs perdiunt:antiquũ pro perdãt.i.deſtruant te.cum iſtoc ꝑ cõtemptũ & odiũ dixit.cũ iſto tuo inuento.i.cũ tuo figmẽto ſeu cũ iſta tua inuentione & cũ iſto tuo incœpto.i.cõſilio inito ſeu inſtituto ꝓpoſito.q̄tũ eſt.i.q̄tũ licet.i.q̄tũ eſt poſſibile uel q̄tũ fieri poteſt ut te ꝑdant.Nam eſt ſæpe poniṫ ꝑ licet.uel ſic lege utinã dii & deæ oẽs q̄tũ eſt.i.q̄tũ deoꝝ & deaꝝ eſt hoc eſt q̄tũ magnũ eſt conſortium ſeu cõtuberniũ deoꝝ & deaꝝ ꝑdant te cũ tuo incœpto &c.q.d.oẽs dii & deæ quotquot ſunt te ꝑdãt.tu cõminiſceris.i.tu fingis excogitas adinuenis ſemꝑ.hmõi.i.tales res.ubi.i.in q̄bus.aduerbium ꝓ noĩe excarnifices.i.excrucies affligas me. excarnificare dicimus actiue ut hic.& excarnificari ut ſit deponens uerbũ uel cõe:ut Priſcia.inq̄t.& fit a carnifex eis qui ſic diciṫ q ex hoĩe carnẽ faciat quæ caro ꝓprie eſt mortuoꝝ dicta q careat aĩa:uel a cado is q remota aĩa cadat.Inde caduci.i.mortui.Vir.Belloq̄ caduci.i.mortui.Inde ẽt cadauer.Sy.Tu iꝑe.i.uade.quo.i.i quã rẽ uel ꝑtẽ tu es dignus ire. q.d.abi in malam rẽ ut meruiſti.q̄.i.q̄tũ pene.i.ꝑpe aduerbiũ.tua ꝓteruitas.i.tua importunitas tua petulãtia.ꝑdidit.i. deſtruxit uaſtauit me ut dicũ.Cli.hercle uellẽ factũ eſſe ut.ſ.mea ꝓteruitas te ꝑdidiſſet ut ais ita.i.a deo uel ſic meritus es ideſt dignus es q perdaris.Sy.ais q meritus ſum perdi quo mõ.i.q̄ rõne?ne.i.certe uel ualde gaudeo me audiuiſſe ex te pro abs te iſtud cõuitiũ.ſ.priuſq̄ haberes argẽtũ.q iã.i.ſtatim fui daturus.i.qđ dare tibi uolebã.Clit.igiṫ qd uis ut dicã ubi aliud q̄ qđ dixi cum nõ dederis mihi occaſionẽ aliter dicẽdi.nã abiiſti.i.fuiſti ad bacchidẽ adduxiſti mihi amicam bacchidẽ quã nõ liceat tãgere.Sy.ridibũdus ait nõ ſum iam iratus.ſed ſcin.i.ſcis ne ubi nunc bacchis tua amica ſit tibi. Cli.eſt apud nos.i.qđ dr̃ penes nos nõ recte.nã penes eſt q̄ſi in mãu ac ꝑtãte eẽ.Sy.nõ eſt inq̄ apud te.Cli.ubi eſt ergo Sy.eſt apud Cliniã.cli.perii iã mali qd ſuſpicaṫ.nã amãtibus oĩa ſunt ſuſpecta q̄ fiunt in amicas.Sy.es.i.ſis.bono animo.i.habeas bonũ aium:& qđ dici ſolet facias bonũ uultũ.iã.i.ſtatim deferes argẽtũ ad eam qđ argẽtũ pollicitus es.i. ꝓmiſiſti ei.Cli.garris.i.nugaris inaniter loq̄ris tractũ ab auibus unde garrulus.unde.i.a quo id argentũ extorq̄baṫ ſup. Sy.extorq̄biṫ inq̄ a pr̃e tuo.Cli.fortaſſe ludis.i.derides me.Sy.expenbere.antiq̄ pro experiere re ipſa.i.ipſo effectu.Cli. ne.i.certe uel ualde ſum hõ fortunatus.i.fœlix.o ſyre deamo.i.ualde amo(nã hic de auget)te.Sy.experiere inq̄.ita enim eſt repetẽdũ ut uideaṫ ſyri ſermo cõtinuari ſic experiere re ipſa.qua cã.i.ꝑp quã cãm id fiat q habeamus argentũ a patre tuo:tñ eſt mihi optẽperes:iõ ſubdit obſecũdato.i.facito ad nutum meũ in loco.i.q̄ñ locus.i.occaſio ſeu opportunitas poſtulabit.nã obſecũdare eſt oĩa ad alterius nutũ facere.ideo deus ſecũdat res nr̃as q̄ñ efficit ut nr̃is optatis rñdeant hic ergo obſecundato cõmenta mea ſup.i.accõmoda ſeu cõforma te meis inuẽtionibus ut tẽpus ac locus erit.ſed pr̃ tuus egrediṫ caue admiratus ſis q̄cq̄.i.uide ne q̄cq̄ tibi miꝝ uideaṫ:uel ne q̄cq̄ cũ admiratione laudes ne deꝑhendaris amãs. dicimus aũt caue ſis admiratus ſine negatione.& caue ne ſis admiratus cum negatiõe in eodem ſenſu penitus.Vt caue cadas & caue ne cadas.facito id ſup.qđ pater imperabit.loquere.i.dicito.paucula.i.admodum pauca uerba.

SI in illo.Vel me hæc deambulatio q̄ nõ laborioſa ad langorẽ dedit melior eſt lectio cõmẽtarii:ut ſit q̄ non laborioſa:patet apud ipm̃ interꝑtatio.At ſi ut plurimi legunt.quæ non laborioſa &c.nos quoq̄ legerimus ſic aſtruemus cũ Calphurnio.Vel.i.ẽt hæc deambulatio q̄ deambulatio non eſt laborioſa ſi non inuitus ſupple ambules.dedit me ad laborẽ.q̄a inuitus ambulaui.Audiui tertiã lectionem nõ minus bonã.in qua non erat illud me. hoc mõ.Vel hæc deambulatio q̄ laborioſa nõ dedit ad laborẽ meũ.q.d.nulla nõ dedit hoc eſt oĩa laborioſa dedit &c. Sicut apđ Vir.in buc.hæc eadẽ ut ſciret qd nõ faciebat amittas?& i illo æneĩ.Quẽ nõ iculaui amẽs hoĩumq̄ deorũq̄.

NVlla.Poſtq̄ paratus eſt Chremes q donet argentũ ut magis ſit ioculans hæc deceptio chr.Induciṫ ipſe filius q recipiat a pr̃e:& det Bacchidi.Quũ ſupius fuiſſet miſſus deambulatũ.Vt licentius tractaretur deceptio.Poſtq̄ peracta eſt redit dicens.Nulla &c.Vel.i.ẽt.hinc.i.a domo pr̃is:Os dii q̄tũ deoꝝ eſt.Cõminiſceris.i.cõmẽtaris.uellem factũ.ſ.ut ꝑditus eſſes:q̄a ita.Quid igiṫ.Poſtq̄ audiuit mẽtionem de argẽto pœnitet:& moderatius loqtur. Iam.Poſtq̄ ſyrus uidet eum pœniteret moderaṫ iræ ſuæ.q.d.rectã q̄rimoniã facis:& iõ iã nõ ſum ir.cõtra te.Vbi nunc ſit tua bacchis.Per hoc dedit intelligere q eſſet q̄ domo niſi eã dimiſerat.ſed ne eum terreret dicit tibi tñ.i.adoptiuum ubicũq̄ ſit garris ideſt me ludis.Deamo te.i.ualde amo te.Intenſiuum eſt de.Qua cauſa dicis quia me amas modo.Tu ergo obſecro:ideſt recompenſato mihi aliquando retribuendo meritum qua cauſa.ſ.ut remuneres id ſeruitium modo fiat.Caue ne ſis attonitus quando pater dabit tibi argentum quaſi admirans.

VBi nũc eſt clit.Egrediṫ chremes cum argẽto. ℂ Eccũ.m.i.ſyrus ſubiicit uerba clitiphõi q̄ ꝑſi rñdeat.ℂ In que.raro alibi ꝑter iq̄:& igt repies.Inq̄.i.dic.ℂ Plæraq̄.o.hic adiectio in primo poſita eſt loco.adiectiões uero aut in prima pte orõnis:aut in ultima adiiciunṫ:hic ergo plæraq̄ ex abundãtia poſitũ eſt.oĩa neceſſario addit nõ in ultimo ſicut iterea loci interibi.ℂ Quid.ſt.l.hoc dictũ in ignauum:illa uero caudex:ſtipes:aſinus in ſtultũ.ℂ Qui pro cur non.ℂ Oppibere.antiquũ eſt.ſicut expibere.ℂ Minas.q.induciṫ tenax ſenex circa rẽ ſollicitus qui cõqueriṫ de dãno qđ illi acciderat de iuẽta filia. ℂ Pro.a.crediderat anum illã oppigneraſſe filiã bacchidi.ℂ Alteræ.i.totidẽ.ℂ Porro:mõ aduerbiũ or/

VA Chremes. Syrus. Clitipho.
Bi clitipho nũc ẽ?Sy.eccũ me inq̄.clit.eccũ
Me hic tibi.ch.qd rei eẽt dixtin huic?ſy.dixi

Eſt pro licet

Caduc⁹ Cadauer Proteruitas

Apđ & penes
Es ꝑ ſis

Caue ſis & caue ne ſis.

A Scen.

A

CAL.
A
Inq̄

Quin

Alteræ

Hæc ꝓ hæ — dinis:alias temporis.℄ Hæc.e.hæc pluraliter ꝓ hæ. In eunuc. Continuo hæc adomant ut lauent. In phor. Hæc illæc erant itiones.℄ Talenta.d.in ſequentibus dicet.℄ Duo.t.pro re noſtra ego decreui eſſe ſatis.℄ Relictis.r.poſtpoſitis omnibus aliis negociis.℄ Labore.inuenta.proprie parta.

GVI. A — VBi dic. &c. Hic chremes cū argento egredit̃ & ſyrus clitiphonē admonent qd debeat rn̄dere patri. Chr. ubi eſt nunc clitipho? Sy. tu cliti. inque.i. dic rn̄de eccum.i. ecce hic me. Cliti. eccū.i. ecce adſum ſup. hic tibi. hoc eſt hic adſum tibi morem gerere paratus. Chr. dixtin utrū dixiſti huic filio meo qd rei.i. quæ res eſſet q̄pp mittebam hoc argētū. Sy. dixi pleraq; oīa:pleraq; abundat ut in andria ē dictū eſt. Additiōes iterdū pponūtur ut hic interdū poſtponūtur ut interea loci interibi. Ch. cape hoc argentū ac defer ad bacchidē. Sy. hei hic indignā tis eſt pticula.o lapis.i.o dure igenio qd.i. cur ſtas? cur nō accipis argentū. Lapis dr̄ in ignauū:illa uero caudex ſtipes aſinus dicunt̃ in ſtultū. Clit. ſane.i. certe. cedo.i. uado uel obſequor. Sy. ſeq̄re me hac nūc oci⁹.i. cito cōparatiuū pro poſitiuo. Tu chreme iterea.i. dū ibimus oppibere uetuſte pro oppieris nos.i. expectabis nos hic. dū.i. q̄ diu eximus.i. egredimur laturi argentum ad bacchidē:nā nihil eſt q d.i. pp quod moremur illic ubi ē bacchis diutius.i. multū diu. chr. apd ſe chremes numerat ſumptus ꝓ filia & iā factos & poſt faciēdos. qdē.i. certe iā filia habet a me decē minas.i. decē libras quas minas duco.i. puto nūc eſſe datas ꝓ alimentis.i. nutrimētis alteræ decē minæ conſequētur. haſce.i. has prædictas decē ꝓ ornamētis.i. indumentis. porro.i. deinde. hæc.i. hæ minæ pdictæ pro alimētis & ornamētis adpoſcent.i. adſciſcent ſiue adiungent ſibi duo talenta.i. duo talia pōdera de q̄bus ſupius dictū eſt. dotis.i. ꝓ dote ita ꝙ dotis regit̃ ab illo accuſatiuo talenta. talentū.n. dotis recte dicit̃. q̄.i. q̄tum multa iniuſta ac praua.i. non recta. fiunt moribus.i. per mores & conſuetudines hominum quales ſunt tales pecuniarum conſumptiones in liberis & educandis & collocandis:nūc aliquis ſponſus ſeu gener eſt mihi inueniendus omnibus rebus ideſt omnibus aliis negociis relictis. cui.ſ. genero dem bona mea inuenta.i. parta labore ideſt opera corporis mei & induſtria mentis.

Pleraq; oīa. Chr. cape hoc argentum ac defer. Sy. hei
Quid ſtas lapis:qn accipis? Clit. cedo ſane. Sy. ſeq̄re
Me hac nūc oci⁹ tu hic nos dū exim⁹ iterea oppibere
Nā nihil ē illic qđ moremur diuti⁹. Chr. mīas qdē iā
Decem habet a me filia q̄s ꝓ alimētis eſſe nūc dico
Datas:haſce ꝓ ornamētis cōſequētur alteræ:porro
Hæc talenta dotis appoſcent duo q̄ multa iniuſta ac
Praua fiunt moribus:mihi nunc relictis rebus
Inueniendus eſt aliqs labore iuēta mea cui dē bona.

Lapis Caudex Stipes

AScen. — VBi. Cedo ſane. non intelligo cedo.i. diſcedo uel uado. ſed quia ſyrus (qui ut moris eſt pecuniam a Chremete acceperat propterea ꝙ clitipho nimium cunctabatur) dixerat quin accipis? Dixit clitipho ad ſyrum cedo ideſt da porrige ſane. q.d. ſine iſta obiurgatione.

A — VBi dicis. Poſtq̄ iſtructus eſt a ſyro filius q ſine admiratiōe & callide ſuſcipiet argētum en patre qui tradat filio ſuo ut defert & ſyro. Inq̄.i. dic ei. Dixi pluraq;. Immo oīa etiā ſic utitū. Cedo.i. cōcede ut deferam poſtq̄ iubetis. Seq̄re cito amouet eum a pſentia pr̄is:neq d admirareť:uel minus caute diceret. Minas decem iā habet filia. Sed non curo. Sed qa duco &c. hi al.i. in nutriēdo eā tantundē diſpenſaſſem haſce q̄ſi mō mitto. porro.i. deinceps hic præmiſſa.ſ.x. &.x. minæ app. &c. Ecce q̄ multa praua tieniunt ex malis moribus:ſicut iſta q̄ mihi cōtingunt malis moribus uxoris meæ. Quæ quōdam noluit parere meo pcepto. relictis.r. meis.i. huic ſoli rei me oportebit intendere. ut q̄ram aliquē cui dē bona mea cū filia. Deſcribit in his uerbis auaŗ Chremetem & dolentē de pecunia q̄ ꝓ filia diſpendet ut tanto libentius eam donet cliniæ. Qui uō multū pecuniæ cū ea poſtulabit. Et hæc uerba ſunt q̄dam cōmoditas ſequentis actus. Præterea ad hoc ualet ꝙ ſolus loquitur ut ſciamus ipſum expectare Menedemum uenientem ad eum.

CAL. A — MVlto.o.m.n.ſ. Hic eſt iucūda expoſitio erroris ſenis de uerbis Syri:q Menedemū credit decipi:dū ipe decipit̃.℄ Vt.e. Vir. Vt uidi ut pii.℄ Filium. filiū prius noiauit in quo ois cura pr̄is erat.℄ Quæſo mō obiurgatoriū ē.℄ Quid.h.e. in eu. Quid iſtuc inq̄ ornati eſt. ſcire nos cōuēit cū recto caſu pferť iterrogatio n̄ eē cōtumelioſum:ut ſi dicas. Quis hic hō eſt? ſi āt i obliquo cōtēptū ſignificari ut qd hoc eſt hois? qd mulieris? qd ornatus?℄ Ea.r.n.a. & ex hoc credit eos inter ſe finxiſſe cliniā amare antiphilā.℄ Sic res.a. eſt. ut decipiaris.℄ Et hæc.q. cū cōtēptu iterrogat nā & hoc fictū eſſe credit.℄ Ita.a. ita aiūt de re dicim⁹ quā uolum⁹ eē falſam.℄ Ideſt ꝓ fingit ſe credere amico quē fidū cognouerat.℄ Gauiſus. bn̄ de filio gauiſus dixit:q a gaudemus ꝓpriis: gratulamur alienis.℄ Miſer. miſer uitii ē miſeria aīæ.℄ Amittere. pro dimittere more antiquo.℄ Aegre. ſic diſtingue ut chremes hāc uocē menedemi ſubrideat. qppe ꝙ filius nō ſit ulla in re timendus.℄ Indulges nullū magis ꝓpriū uerbū iuenire potuiſſet de pr̄e q oia filio ꝑmittit.℄ Incœptū:nā qđ ſemel incœptū. non poteſt

Virg. quid ornati

Gaudeſ Gratulari.

A Menedemus. Chremes.
MVlto oīum me nunc fortunatiſſimū factū
Puto gnate:cū te intelligo reſipuiſſe. ch. ut
Errat. Me. teipſum q̄rebā chreme:ſerua qđ in te eſt
Filium:& me:& familiam. ch. cedo quid uis faciam?
Me. inueniſti filiā hodie? ch. quid tū? Me. hanc uxorē

Dari

nō pōt facile omitti. ¶ Deſpōſam:& hoc eſt ꝙ Cli.magis placituꝝ ē. ¶ Hē.mō iteriectio lætātis alias iraſcētis. ¶ Tanto.o.qa ſi accepit fili⁹ deſpōſatā. Anti.ꝗprimū expoſcet argētū ad ornamēta coemēda. ¶ Ne.ꝓ ualde:& hoc ꝓprie Ter.eſt. ¶ Propediē tpis aduerbiū.& ſignat cito. ¶ Obſaturabere.i.nimiā de filio capies ſatietatē:qd eſt corpis ad aium trāſtulit:& ſic plus hoc uerbo itulit:ꝗ ſi iueniſſet ꝓpriū uerbū. ¶ Poſtu.tanꝗ iur̄ qa iure aliqd poſtulam⁹. ¶ Te ſciē.recte ſciēte.nam ſciēs eſt q alicuius inditio rē agnoſcit:prudēs q itelligētia ſua aliqd ſentit:ergo ſciens eſt per alios. Propediem. Poſtulare. Prudēs.

A m Vlto &c̄.Hic iucūda expoſitio erroris ſenis cōtinet̄ q Me.credit decipit̄ cū ipe decipi. GVI. A

Dari ſibi uult clinia.Ch.ꝗſo quid hoīs es?Me.qd?
Ch.iā ne oblitus es iter nos qd ſit dcm̄ de fallacia:
Vt ea uia abs te argentum auferatur.Me.ſcio.
Ch.ea res nūc agit̄ ipa.M.qd dixti chreme?erraui.
Ch.ſic res acta eſt.Me.quanta de ſpe decidi.
Ch.eqdē hæc quæ apud te eſt clitiphonis eſt amica.
Me.ita aiūt.Ch.& tu credis?Me.oia.Ch.& illū aiūt
Velle uxorē:ut cū deſpōderim des:q auꝝ & ueſtē
Atq; alia quæ opus ſunt cōparet.Me.id eſt ꝓfecto
Id amice dabit̄.Ch.ſcilicet datuꝝ.Me.uah fruſtra
Igitur gauiſus ſum miſer.qd uis tamē iam malo ꝗ
Hunc amittere.qd nūc renūciem abs te reſpōſum
Chreme:ne ſentiat me ſenſiſſe atq; ægre ferat?
Ch.ægre nimium illi menedeme idulges.Me.ſine
Incœptum eſt:ꝓfice hoc mihi perpetuo chreme.
Ch.dic conueniſſe egiſſe te de nuptiis.Me.dicam:
Quid deinde?Ch.me factuꝝ eē oia:geneꝝ placere
Poſtremo ēt ſi uoles deſpōſam quoq; eſſe dicito.
Me.hem iſtuc uoluerā.Ch.tāto ocyus te ut poſcat.
Et tu id quod cupis ꝗ ociſſime ut des.Me.cupio.
Ch.ne tu ꝓpediem ut iſtam rem uideo iſtius
Obſaturabere:ſed hæc uti ſunt cautim & paulatim
Dabis ſi ſapies.Me.faciam.Ch.ab intro.uide quid
Poſtulent.ego domi ero ſiquid me uoles.
Me.ſane uolo:nā te ſciētem faciam quicqd egero.

Me.o gnate.i.o fili.cli.puto me ſcm̄ eſſe nūc multo fortunatiſſimū.i.fœliciſſimū oium hoium cū ego itelligo.i.cognoſco te reſipuiſſe.i.in bonā uiuēdi uiā rediiſſe:& qd dici ſolet te emēdaſſe uiuēdi rōnē:reſipiſcere.n.ē ad priorē mētē ſtatū uel ad meliorē redire. Reſcipiſcere. Chr.ut.i.ꝗtū errat.i.ꝗtū fallit̄ q eū putat reſipuiſſe.Me.o chr.ꝗrebā.i.petebā teipm.i.temer.ſua me prēm & filium Cli.& familiā.i.totā domū meā ut uxorē & famulos:qd.ſ.nos ſuare ē in te.i.in tua ptāte.nā ſi dederis filiā tuā filio meo & eū mihi retinebis:& mea a cruciatu liberabis & familiā fouebis integrā quā ſim diſſipatur⁹ ſi iteꝝ abeat fili⁹.Ch.cedo.i.dic qd uis:ut ſup.faciā.Me.hodie iueniſti filiā.Ch.qd tū.i.qd ide ſi iuenerim uis ut ſeqtur.Me.Cli.uult hāc filiā dari ſibi uxorē.i.in uxorē.Ch.ꝗſo hoc dcm̄ ē obiurgatoriū:qd hois es?ꝑ cōtēptū dicim⁹ qd hois es ꝑ gtm̄:ſed ꝑ noiatiuū ſine cōtēptu:ut qs hō es.q.d.ꝗlis hō es q hoc nō dubitas poſcere ut filiam deſpondeā uni fugitiuo & q amicā hēat Bac.nā Chr.illā putat eē ipſi⁹ amicā. Quid hois es. Me.petis qd hois ſim ꝗſi idignatus ſe ita uerbis a Chr. deprimi.Ch.ne.i.utrū iā oblitus es qd ſit dcm̄ iter nos de fallacia faciēda.ſ.ꝑ ſeruū ut argētū auferret̄ abs te.Me.ſcio qd ſit dcm̄ de fallacia.Chr.nūc eaipſa res agit̄.i.tractat̄ hoc eſt fallacia ita tractat̄ quā tu putas eē rē ſeriā.Me.o Chr.qd dixiſti?ꝑculſus eſt dcō Chr.q dicat tm̄ eē fallaciam id qd agit̄ ad extorqndū argētum:erraui.i.falſus ſum res acta ē ſic.i.talr̄ ut deciper.de ꝗta ſpe cecidi.i.deturbat⁹:ſum deiect⁹ ſum tuis uerbis.Chre.& qdē hæc bacchis q ē apd te ē.i.fingit̄ eē amica Cli.Me.ita aiūt.ſ.filius & ſerui.Chr.& tu credis eā eē amicā Cli.Me.credo oia q dīt mihi.Ch.& aiunt illū Cli.filiū tuū uelle.i.petere optare uxorē.ut cū deſpōderim.i.ſpōſam dederim filiā ſeu ſpopōderim me datuꝝ filiā i mr̄imoniū:ilico des.i.tradas argētū ut prius dcm̄ eſt:q.i.quo argēto cōpet.i.coemat ſibi auꝝ & ornamēta aurea:ut ānulos &c̄.& ueſtē.i.ueſtimēta atq; alia.i.alia ornamēta q ſūt opus.i.q reqrunt̄ ad nuptias.Me.ꝓfecto.i.res ita ſe hēt.id argētū dabit̄ amicæ.i.illi c⁹ amore tenet̄:qd putat nūc eē Bac.Ch.ſ.i.certe credas ſup.cū datuꝝ amicæ.Me.uah:iteriectio irridētis ſeipm q nō potuerit ſua ſpōte talē aiaduertere fallaciā:igit̄ ego miſer fruſtra gauiſus ſum ꝙ putari filiū reſipuiſſe:tn̄ iā malo amittere.i.ꝑdere:qduis.i.ꝗcūq; rē:uel rē ꝗlibet ꝗ amittere hūc filiū.o Chr.qd nūc renūciē.i.referā rn̄ſū eē abs te ne ſentiat.i.ꝑcipiat me ſenſiſſe.i.ꝑcepiſſe illā fallaciā/atq; ægre ferat.i.moleſte difficulter turbato aio ferat.Ch.times ſup.ne ægre ferat?o Me.nimiū.i.ultra ꝗ ſatis eſt idulgēs.i.ꝑmittis illi ꝗcūq; uult.Me.ſine.i.patere ꝑmitte:icœptū eſt.i.iā icœpi idulgere/uel iam ad te icœptū eſt mihi faueri.o Ch.ꝑfice hoc mihi ꝑpetuo aduerbiū.i.cōtinue ut icœptū eſt.ꝑgito.Chr.dic illi te cōueniſſe.i.uel allocutū eē me ſup.uel cōicaſſe mecū dic inꝗ te egiſſe.i.feciſſe mētionē de nuptiis. Indulgere. Cōuenire iterdum ſignat paciſci:ut cōueni tecū ꝓ denario diurno:iterdum ſignat alloq:ut te cōuenire cupio.i.alloq iterdum ſignat cāu iuenire:ut Ci.ad.L.quē cū cōueniſſet.i.caſu iueniſſet:qñq; etiam ſignat placere/neq; in cōtrouerſia eē:ut hoc cōuenit iter nos.i.de hoc iter nullos nulla ē cōtrouerſia.Itē dicere ſolemus cū de hoc negocio deliberarem⁹:tādem cōuenit.i.placuit deliberātib⁹/ut res in craſtinū deferret̄.Alias hēt ſignificātia ꝓ locis:hic aūt elige tibi quā uelis. Cicero. Conueniſſe. Me.dicā illud qd dicis:ſed deīde.i.poſtea qd dicā.Chr.dic me eē factuꝝ oia:dic etiam geneꝝ.i.ipm futuꝝ maritū filiæ placere mihi:uel placere eum eſſe ſup.geneꝝ mihi.Poſtremo ēt ſi uoles quoq;.i.etiam dicito filiam eē deſpōſam.i.ꝓmiſſam in mr̄imoniū ſibi:a deſpōdeor eris paſſiuo fit deſpōſus ſa/ſum/ꝑticipium.Me.hem hic lætantis eſt iteriectio:uoluerā.i.optauerā/ut ducerē iſtud.ſ.filiam tuā eſſe deſpōſam ſibi.Chr.dic illi illa/ut tanto ocyus.i.uelocius/citius/poſcat te argētum.ſ.& ut des illi quā ociſſime.i.citiſſime id argentum qd cupis dare.Me.cupio reuera dare quod poſcet.Chr.ne.i.certe uel ualde tu obſeruabere.i.ſatur eris uel defeſſus eris ſatietate iſtius filii tui:ꝓpediem.i.cito:ut.i.ꝗtum uideo iſtam rē.i.ſumptū quem es facturus:ſed utut.i.ꝗlitercūq; iſtæc ſunt.i.quocūq; mō iſta oia q dicimus ſe habeāt ſiue ſit fallacia ſiue nō:ſi ſapies.i.ſapiēter agere uis dabis argētum cautim.i.callide uerſu te & tibi cauēdo:& paulatim.i.nō multū ſimul/ſed ꝑ ꝑticulas.Me.faciam qd dicis & paulatim dabo.Chr.abi.i.diſcede:itro.ſ.in domū uide qd poſtulēt ergo ero domi ſiqd uoles me.i.ſi mea opera egebis:uel ſiqd uoles me facere.Me.ſane.i.certe

uel ualde uolo:nam quicquid egero faciam te ſciente.i.faciam ut ſcias/ſeu faciam te certiorem.

ASCen.

RBi.Quæſo qd hois es.dicit id,qdem Chr.p contemptum iocũdum/ſed nõ eo ꝙ iniuſte filio fugitiuo uxorem Me.petiuerat.Nam poſtea dicturus eſt Chr.generꝫ ſibi placere:ſed qa inconſiderate petierat quippe qui memi/niſſe debebat quid de ſallacia actum eſſet.In cuius rei memoriam pauliſper rediens Me.dicit. Quid.i.,ppter qd rogitas quid hois ſim & Chr.Iam ne &c̄.Illud uero(tametſi nõ multum ad ſniam faciat)nõ tacebo pluſculis locis in cõmentariis ſui & ſuus & nõ reciproce poſita.In quibus uelim lectores eſſe cautiores:ut hoc loco ubi dicitur:dicito fi/liam eſſe deſponſam.i.,pmiſſam in matrimonium ſibi dicerem ei.i.ipſi:aut omitterem;: aut certe dicito filio ſciat filiam meam deſponſam ſibi:ſimiliter in ſequenti:ut dicerem iſtud.ſ.filiam eſſe deſponſam ſibi dicerem ego ipſi.

A

m Vlto.In hac ſcæna eſt cõſumatio totius deceptiõis.Chr.Quũ.n.machinatiõe & calliditate ſyri decept⁹crederet bac.eē amicã Cli.& Anti.eē ei oppigneratã.iſup ēt eadē deceptione argētũ pſoluiſſet oñdiꝭ hic q̄tũ ex illis oib⁹ decept⁹ſit.ſ.intñ/ut nõ ſolũmõ illo errore ſit iplicatus:ſed ēt Me.a ueritate quã adhuc tenebat retrahēs in eun dē errorē credēdum iducat.Induciꝭ ergo me.portãs ſecũ ueritatē:credebat.n.ſicut Cli.nihil eũ celauerat illã Bac,eē ami cam Cli.& Anti.ex ueritate filiã Chr.uñ dicit filio ſuo Cli.q eũ rogauerat ut poſceret filiã Chr.O nate nũc pu.&c̄.Vt.i. q̄liter ea res.i.ſallacia nũc agiꝭ in poſtulatione iſta.Cõpare lingua quorũdã eſt emere.Idē ,pfecto qd' dicis:tũc id ar.dabiꝭ a.y.ſ.daturꝫ Bac.et q̄uis hoc ſit ſallacia qduis tñ.Et quũ hoc ſit ſallacia qd nũc reñ.&c̄.Iõ aliqd eſt renũciandũ ne ſentiat me ſenſiſſe ſallaciã:& poſtea ægreferat.Perfice hoc.i.auxiliũ ut cœpiſti.Perpetuo.i.aſſidue:ubi opus fuerit mihi. Deſpõ ſam.i.,pmiſſam certa cõuentione dotis.Ideo.ſ.uis ut tãto ocyus te poſcat:ne certe:ut rem.u.ſ.te eſſe largum:& ,pfuſum: iſtius.ſ.filii tui.Quid poſtulent ad nuptias.Si quid.m.Nec.n.aliquid agebat ſine conſilio iſtius Chremetis.

EGo me nõ.t.a.Quia iã ad exitũ,ppat ſabula:ſallacia detegiꝭ p Me. & Cli.An.deſpõſabiꝭ.& eſt opæp̄ciũ uidere ſenē q antea monebat idigere admonitiõe.℄ Ego me.ut iſultat ſenex:dũ alterius ſtultitiã & tarditatē ludibrio

CAL. A

hēt.℄ Nõ tã.a.hæc iactationis cuiuſdã ſpēs eſt fingere ſe nõ aſtutũ:dũ uidet alterꝫ ſtultiorē. ℄ Adiutor:cum

Adiutor Impulſor.

riſu hæc,pnũciãda:& adiutor,pprie in re bona:ipulſor in re mala.℄ Caudex ſti.a.iſta iniurioſe dñr in ſtultũ & hebetio/ris igenii hoiem:quēadmodũ ignauũ lapidē appellamus:q̄uis tñ idē ſit ſed hoc plus eſt.℄ Ohe:iteriectio eſt ad ſatieta

Ohe. Obtundere.

tē uſqꝫ ad ſaſtidiũ deſignãs. ℄ Obtũdere:obtũdit q ſæpe repetēdo dicit:obtũdere eſt trãſlatũ a ſabris:q ſæpe repetũt tũ/dēdo aliqd malleo:& idē obtũdũt & hebetãt.℄ Ceſſat.c.ſ.bñ ceſſat:tanq̄ deſidioſus.nã ceſſant deſidioſi:requieſcũt de/

Ceſſat: Requieſcere.

ſeſſi.℄ Hē.m.a.ſic dixit tanq̄ expectat⁹:& aduēt⁹,pprie expectatorꝫ : neciorũqꝫ dr̄. Quaſi.q.c.In andria.Ita cũ diſcedo ab eo:ut q ſe.n.ſ.d.℄ Ah ah:uox nimii cachini & accõmodata Chr.q credebat Me.Decipi in filio: & aſſimulare illum petere uxorē.℄ Ita ne?ſic lege ut q̄ſi eludat Chr.q paſſus ſit ſe a ſeruo decipi.℄ Fingit:format.ſi triſtes ſunt lætos red/dit:fingere,pprie eſt figuli q formas ducit ex luto.℄ Se aſſi.referꝭ ad id uultus fingit hoium. ℄ Venit.i.m.ſic dicit qa ſcit ab illo deceptũ Chr.℄ Veterator:uet⁹eſt in aſtutia.℄ Ita.t.e.uultuoſe,pnũciãdũ:qd ſi chr.ſciret ſe a ſyro deceptũ:ue/

Aduēt⁹. Fingere. Virg.

re illũ ueteratorē appellaret.℄ Mane deceptus Chr.aliter pcipit uerba Me.q̄ ipſe loquaꝭ:& ab illo imprudens eludiꝭ.

℄ Non ridicula negatio:illa uero uirgiliana amara. Nõ uerꝫ egonis . ℄ Quid nõ.cũ admiratione repetit nõ.℄ Ho.c.icipit paulati detegi ſallacia.nã hoc ſignũ ē cli.nõ falſo uelle Ant.℄ Ne.is.q.q.apoſiopeſis ad/mirantis:hoc magis mirꝫ ur̃:ꝙ nec Sy.uerba iniecerit ad extorquēdũ argētũ. ℄ Alia.tã.p.ſ.pulchra ironia: in eũ q deceptus ſit.℄ Ille ſyrus.q.d.quē tãtũ uetera/torē putas.℄ Filiũ.ſ.referꝭ ad id qd' Chr. ſupra dixit: uultus quoqꝫ hoium fingit ſcelus.℄ Suboleat:tractũ

Subolere.

a ſenſu odorãdi.Quid.a.nõ nunq̄ pturbati itercesſo/ris eſt dicere qd ais:ſed hoc loco metuētis eſt nõ inter/rogantis. ℄ Mitto.o.color rhetoricus . ℄ Oſculari.

Lineæ amoris.

hæc eſt quarta amoris linea.nam ſunt qnqꝫ. Prima ui/ſus:ſecunda colloquii:tertia tactus:quarta oſculi:qnta coitus.℄ Id.n.p.ſic dicimus:qñ habemus aliud ma/ius ad cõfirmãdum.℄ Cõclaue.i.eunucho. Virgo in

Cõclaue

cõclaui ſedet.eſt aũt cõclaue ſeparatior locus in iterio/ribus tectis/uel qd' intra eum loca multa & cubicula clauſa ſint adhærētia triclinio.℄ Sola:hoc magnum argumētũ qntæ lineæ:ꝙ ſola cũ ſolo fuerit . ℄ Quid ni ē qd niſi.Familia hoc loco ,p re familiari poniꝭ:uñ in iudiciũ uenit de litæ familiæ herciſcũdæ.i.hæredita

Cicero

tis.Cic.in li.de ora.Idē herciſcũdæ familiæ cãm agere nõ poſſit.℄ Opam.d.a.ſ.facete dcm̃ a ſene. ℄ Si dat ſuſpēdendũ:& eſt eclypſis.q.d.neſcio.℄ Dubiũ id ti bi eſt iam credit.Ch.ſe eē deceptũ.℄ Amicã pa.ſ.ſub/

Virg.

audi ſubagitari:& eſt honeſta eclypſis in re turpi.Vir. Nouimus & q te.℄ Quid ni:,p cur nõ:& hæc uerba ,pprie ſũt deridētis.℄ Ni.e.l.ſupius.nã exupat ei⁹ſtul/titia hæc oia:& plus ē q̄ caudex ſtipes aſinus.℄ Nam iam apoſio.

EA Menedemus. Chremes.

EGo me non tam aſtutum neqꝫ ita
Perſpicacem eſſe id ſcio:ſed hic
Adiutor meus & monitor & præmonſtrator.
Chremes hoc mihi preſtat:in me quiduis
Harum rerum conuenit quæ ſunt dicta in ſtultum
Caudex:ſtipes:aſinus plumbeus in illum
Nihil poteſt.nam exuperat eius ſtultitia hæc
Omnia.Ch.ohe.iam deſine deos uxor gratulando
Obtundere.tuã eſſe inuētam gnatã:niſi illos ex tuo
Ingenio iudicas:ut nihil credas intelligere
Niſi idē dictũ ſit cēties:ſed iterim qd illic iãdudum
Gnatus ceſſat cũ ſyro?Me.quos ais hoïes chremes.

Ceſſare

ia3 apoſio.irati ſenis.Vir.quos e.℄ Tene.i.l.Vi.Me.ne.i.d.u.℄ Aliis.c.d.hic illd Ser.ſul.ad Ci.Deniq3 nolite obliuiſci C.eē & eũ q aliis cõſueueris ꝑcipe & dare cõſi.℄ Flagitiũ facin⁹.fla.more militari dr̃ res flagitiõe:hoc ē icrepatiõe digna nã flagitare ē pſonar:i flagitiũ flãma & flagella ꝙ hæc nõ ſint ſine ſonitu & crepitu.℄ Immo.a.hoc terribilr̃ pnũciãdũ & uerba ꝓprie rigidi & aſpi pſis.℄ Quouis.g.gētiũ ſi ſiñ ſupflua adiũctio:ſic iterea loci.dat tñ q̄dã auxexim pnũciãti.℄ Si p.pſeuerē:alias pgere eſt ire.℄ Vere ad.r.q.d.id qd᷑ tu Me.abñtia filii exercebas:hoc eſt rē ruſticã:id ego iopia face/re cogar.℄ Quot icõ.ſatis comice dixit.nã hoc nomē leue qddã ſignat:ut i eunu.Immo.n.iſocliciter.nã icõmoda alia

Virg. Seruius. Sulpiti⁹. Flagitiũ. Flagitare Flamma Flagellũ.

Ceſſare? Ch.hem menedeme aduenis dic mihi
Cliniæ quæ dixi nunciaſti? Me.omnia. Ch.quid
Ait? Me.gaudere adeo occœpi:quaſi qui cupiunt
Nuptias. Ch.ah ah eh. Me.quid riſiſti? Ch.ſerui
Venere in mentem ſyri calliditates. Menede.ita ne?
Cherea.uultus quoq3 hominum fingit ſcelus.
Menedemus.gnatus quod ſe aſſimulat lætũ id dicis
Chr.id. Me.itidem iſtuc mihi uenit in mentem.
Ch.ueterator. Me.ſi magis noris putes ita rem eſſe.
Cherea ain tu? Menedem⁹.qn tu auſculta. Ch.mane.
Hoc prius ſcire expecto quid perdideris:nam ubi
Deſpõſam nũciaſti filio ſcio cõtinuo inieciſſe uerba
Tibi dromonē ſcilicet ſponſæ ueſtem:aug:ancillas
Opus eſſe argentum ut dares. Me.nõ. Ch.quid nõ?
Me.non inquã. Ch.nec ipſe gnatus. Me.nihil ꝓrſus
Chreme.magis etiã unũ inſtare:ut hodie cõficerent
Nuptiæ. Ch.mira narras:qd ſyrus meus? ne is qdem
Quicquam? Me.nihil. Ch.quãobrem? Me.neſcio
Quidem:ſed te demiror qui alia tam plane ſcias:
Sed ille tuum quoq3 ſyrus idem mire filium finxit
Vt ne paululũ qdē ſuboleat eſſe hanc amicã Cliniæ
Ch.quid ais? Me.mitto iam oſculari atq3 amplexari
Id nihil puto. Ch.qd eſt:quod amplius ſimuletur?
Me.uah. Ch.qd eſt? Me.audi mõ:eſt mihi in ultimis
Cõclaue ædibus quoddam retro:huc eſt intro latus
Lectus:ueſtimētis ſtratus eſt. Ch.quid poſtquã hoc
Factum eſt? Me.dictum factum huc abiit clitipho.
Ch.ſolus? Me.ſolus. Ch.timeo. Me.bacchis
Conſecuta eſt ilico. Ch.ſola? Me.ſola. Ch.perii.
Me.ubi abiere intro operuere oſtium. Ch.hem.
Clinia hæc fieri uidebat? Me.qdni una mecũ ſimul.
Ch.filii amica eſt bacchis menedeme.occidi
Me.q̃obrem? Ch.decem dierum mihi uix eſt familia.
Me.qd iſtuc? times quod opam amico illi dat ſuo?
Ch.imo qd᷑ amicæ. Me.ſi dat. Ch.an dubiũ tibi eſt?
Quenq̃ ne aio tã comi eē & leni putas:q ſe uidēte
Amicã patiat̃ ſuã? Me.ah ah eh:quid ni? quo uerba
Facilius dentur mihi. Ch.derides:merito mihi nunc
Ego ſucceſeo:quot rēs dedert̃ ubi poſſem pſentiſcer
Niſi eēm lapis quæ uidi:ueh miſero mihi at ne illud
Haud iultũ ſi uiuo ferētnã iã. Me.nõ tute cohibes?
Non te reſpicis? non tibi exemplo ego ſatis ſum?
Ch.præ iracundia menedeme non ſum apud me.

ſt̃.d.ꝓ.℄ Capies.alibi.inimicitias capem. Cape ꝓprie dicim⁹cũ id qd in nobis ē aſſumim⁹:uñ cape p eligere ponit̃.℄ Niſi qd ē honeſte petit:ꝙ offm̃ ē ꝓbi et modeſti uiri.℄ Et affines.uxoris cognati ſũt:affines mariti:uñ multi gradus ſũt:& ueluti rami ꝓpiqtatis i affinitate & cognatõe diſpoſiti.℄ Quid opti.ſic dixit q̃ſi pudet Chr.dicere:ꝙ pua dos uideret̃.nã tacem⁹cõſilia:reticem⁹dolo: s:obticem⁹quoq3 nos pudt.℄ Prore no.tacite rē ſuã extēuat.℄ Quã rē agis:hoc ē q̃ſi ꝑturbati itercefſoris.℄ Illũ rogitatio.pulchra admonitio ut pterreſaciat filiũ.℄ Defluit.Per.Defluis amēs.℄ Quid ais.ais dicim⁹ de his q uana loq̃nt̃.℄ Fiat.cõceſſio irati aduerſus ptinacē.℄ Dicis:qa liberi uerbi obiurgãdi ſt̃.Serui uero uerberib⁹puniēdi.℄ Adeo d.hoc uernile more ſenũ iratoꝝ lege:& itellige cõtrarium.℄ Viduæ.m.bñ pſonã abiectã delegit q̃ ludibrio orbent̃:& qa mulier:& qa uiro orbata.

Ego me & c̄.Hic detegit̃ p.Me.fallacia ut An.cli.deſpõdeat̃ ubi ſenes ſe mutuis ludibriis illudũt ultro citroq3 eo uſq3 donec apte loq̃ns Me.oñdit bac.eē cli.amicã ñ cli.Me.ego.c.ꝓ certe ſcio id qd ſeq̃t̃ uidelicet me nõ eē tã aſtutũ.i.cautũ callidũ & pſpicacē.i.ſubtilē.q.d.ſcio me ñ eē multũ aſtutũ et ſubtilē.nã iterdũ tã et q̃ ſepati.i.ubi nõ ſibi corrñdent hñt ſignationē uehemētiæ.ut Lau.ait.eo mõ recte tã ꝑ multũ hic capi ꝑt.nã ñ uult dicere ſe ñ eē tã aſtutũ q̃ ch.quē dictur⁹ē lõge ſtultiorē ſe niſi qa dicit chr.eo ꝑſtare ſibi.ſed itelligim⁹id dcm̃ eſſe p q̃dã iactationē cũ tñ cõtrariũ itelligat.Sed hic.chr.adiutor me⁹.i.fautor & monitor.i.ſuaſor.& ꝑmõſtrator.i.q mihi futura ꝑmõſtrat de filio.ꝑſtat mihi hoc.i.hac re hoc eſt excellit me i hoc.dicius.n.ꝑſto tibi igēii acumie uľ ꝑſto te acumie igenii.i.excello.dicit ergo ſe excelli a.ch.in hoc qd ſeqt̃.nã i ſe tãq̃ i ſtultũ multa uerba dici pñt:ſed i chr.nihil illoꝝ recte dici ꝑt cũ lõge i eũ acerbiora uerba cõferri deberēt.hoc ãt totũ dic̃ de ſe p iactationē cõtrariũ uolēs itelligi.Quid uis.i.qlibet haꝝ reꝝ q̃ ſequũt̃ cõuenit.i.cõgruit.dici ſup.i me.i.cõtra me.q̃ dcã.i.q̃ uocabula ſt̃.i.cõiiciunt̃ i ſtultũ.i.incõſideratũ uel q̃.ſ.res ſt̃ dcã.i.ſt̃ q̃dã trãſlatio & modi dicēdi i ſtultũ.dcã ãt hæc ſũt caudex.i.tabula uel trũc⁹.ſtipes.i.colũna dura uel trũc⁹aſinus.i.tardus:plũbe⁹.i.dur⁹ut plũbũ.Caudex.uel codex.nã au diphtõg⁹ſæpe mutat̃ i o.ut Plauſtrũ ploſtrũ dr̃ ut uult tã Ser.q̃ Feſt.tabula & qdem craſſior ſeu mauis groſſior.Inde publicæ tabulæ codicũt̃.Inde ēt codicilli p diminutionē de qb⁹ lõga ē i iure ciuili mētio.Caudicariæ ēt naues dñr ex tabulis craſſiorib⁹ fcē.dicit ēt Sene.ut Ser.refert antiquos caudicē appellaſſe cõtextũ pluriũ tabulaꝝ.A qbuſdã etiã caudex dr̃ trũc⁹arboris aut ei⁹craſſior ram⁹.dic̃.n.Gelius ꝓtagorã iterdũ tãq̃ baiulũ caudices lignoꝝ ſimul colligatos pro illis faſcib⁹lignoꝝ quos baiuli ferũt in urbe piſea.Nihil horũ uerboꝝ põt conuenire ſupple uel cõgruere in eũ.i.cõtra eũ:nã ſtultitia eius Chr.exuperat.i.trãſcēdit hæc oia dcã.Chr.ohe iteriectio eſt ſa/

Capere. Affines. Tacere. Reticere. Obticer. Perſius. Ais. GVL. A Laurent. Præſto ſibi & te Caudex Stipes Aſinus Claudi(c)are

iam inuenerat unam rationem.i.excogitauerat unum modum habendæ pecuniæ:quæ uia ubi non ꝓceſſit aliam inire.i. excogitare neceſſe fuit.deinde ſequitur ſnia exornatio ſiue color rethoricus:nihil eſt tam difficile qn.ideſt quod nõ poſſit inueſtigari.i.inueniri quærẽdo.nã inueſtigare ſignificat q̃rẽdo inuenire.ut ꝓbat Laurẽ.Nunc ſyrus incipit deliberare & identidẽ ꝓponit & ꝓpoſita refellit tãdem inuenta bona rõne erũpit in lætitiã.Quid erit ſup.ſi incipiam nunc hoc quod.ſ.cogitabat tunc ſic.i.hoc pacto?deinde ſibi nõ placere rñdet nihil eſt.i.tale ſigmẽtum nullius eſt momẽti.Quid erit inq̃ ſi ſic incipiam inq̃.deinde cõfutat illud.egero tãtundem.i.tantũ ꝓficiam in hoc faciẽdo quãtũ in alio ꝑcedẽti iã cõfutato.at.i.ſed.ſi inq̃ incipiã ſic qd erit?opior.i.ut mea fert opinio nõ poteſt fieri ſic.ſ.ut tũc cogitabat.deinde illa ratione aliq̃diu perſpecta cognouit eã eſſe bonã:& tunc ſe corrigit.imo.i.ſed optime põt fieri inq̃ hoc.euge uox lætantis eſt eius qui bonum inuenerit conſilium habeo.i.ſcio optimã rõnem.ſ.extorquendæ pecuniæ.hercle tamen.i.q̃uis obſtructa ſit mihi altera uia & occluſa.tamen hac uia ut opinor.retraham.i.reuocabo reducã ad me illud idẽ argẽtum fugitiuũ qd' me tãtopere fugit ut id aſſequi nõ poſſim.& de argento ioculariter & ſeruili more tanq̃ de homine dicit.

ASceni. Illud.Nã qd' de argẽto &c.ſic qdam interpretatus eſt nec inepte meo qdem iudicio.Nã nihil eſt qd' ſperẽ me poſſe fallere herũ:immo ad hoc redactus ſum ut triũphi loco habeã malum fugiſſe:ideoq; ait Triũpho ſi licet me latere tecto & abſcedere impunem.Si tamen textus habet non ſi licet ſed ſcilicet ironia eſt.

A Niſi.Facta cognitione filiæ trãſit ad aliã partẽ actionis iſtius.ſ.ad ſolutionem argenti.Ad hoc uidet ſyrus conueniens perſona q amiſſo priori cõſilio cogat nouũ inuenire cõſilium ad extorquẽdum argẽtũ:Et uñ cogat præmittit.ſ.ex timore:qa eſt ſibi cauendũ ne ſenex perſentiſcat fallacias de filio:& ideo aliud cõſilium fuit reperiendum ad priorẽ fallaciã obtegendã.& ad hoc perficiendũ de argento quod incœperat.propterea ita ſolus deliberat apud ſe.Niſi &c.Ita meæ copiæ quas de ſene decipiendo habebã cogunt.in oppido.i.ualde anguſtum.q.d.Quum mihi eſſet copia fallendi ſenem ꝑ inuentionem filiæ:& mõ anguſtia tẽporis me coarctat.qa nõ habeo tẽpus ad explicãdum qd' cogitaueram.Quũ tam cito ſit recognita filia ſenis:& quia non poſſum efficere:qd' intenderam,ꝓpter breuitatem tẽporis infortunium iminet mihi niſi &c.Quia tota fallacia mea cõperietur niſi uidero &c.& non dico modo de argento inueniendo.Sed de ho[...]m ſcilicet ne eũ eſſe am.&c.Nã nihil eſt qd' de argento ſperẽ:aut qd' poſtulem me poſſe fallere ſenem.Et ideo triumphi.&c.Crucior:iterum mutat uolũtatem more cogitantis dico nihil eſt de argento quod ſperem.Sed per deum crucior:& doleo.t.m.e.a.ſau.Bolum eſt quod uno morſu canis capere poteſt:uel homo: Metaphorice dictum eſt inueſtigari.i.reperiri poſſit.Quod ſi hoc eſt.Quum diuerſa ſumat conſilia uiciſſim eligit & repudiat.Tñ q̃uis fugi.hoc erat cõſiliũ qd' uiderat:ꝙ oraret.Cli.ut bacchidem duceret ad domum pr̃is.& ita celaretur Chremeti eſſe amicam clitiphonis.Sicq; facile educeret argentum per ſimulatam oppignerationem quam cœperat.

CAL. A Nulla.m.r.p.Nimia cliniæ lætitia exprimitur de recognita antiphila qua præpeditus uix poteſt adduci a ſyro ut Clitiphoni ſuccurrat.¶ Aegritudinem aſ.tale & illud.Deorum uitam adepti ſumus.¶ Dedo.m.p.plus dedere hoc loco q̃ obſequi:dedere ſe uult patri quemadmodum in hoſtium poteſtatem hoſtes ſe dedunt in Andria.Tibi pater me dedo.quaſi qui uellet contraria.

& deditio in hoſte fieri ſolet.¶ Frugalior. temperatior.¶ O mi.ſ.a.blandimento incipit ut faciunt qui quicquam ſperatum conſecuti ſunt.¶ Quidni.quidniſi audierim.¶ Meapte.cum ablatiuo parelcõ additum ut noſtrapte.Cato tamen poſuit mihipte pro mihiipſi.¶ Dignam.q.h.amica & ſi impudica eſt dummodo amatori placeat ab eo commendatur amore eũ impellente.¶ Date duæ ptes orõnis Cicero.Da te hõi.Dare eſt qd repetas:dedere eſt ad ꝑpetuũ.damus & amicis dedimus tñ hoſtibus.Nã amici iuſta & honeſta petitio.ſuccurrendũ eſt amico neq̃d illi icõmodi accidat.¶ Amici:melius q̃ ſi dixiſſet clitiphõis & amicus amici eſt.Amator uero corpis:& amator eſt ad tẽpus.amicus q ꝑpetuo amat.¶ Nequid.d.a.apoſiopeſis.¶ O iuppiter exclamatio terribilis pene ex nimio gaudio deſipientis.¶ Nubet mihi.hinc omnis lætitia dependet.Interloquete hoc loco inter nõ auget queadmodum in uerbo intercipit.interbibit.eſt autẽ interloq impedire & interpellare loquentem.¶ Ferme.ideſt toleta:tolerandus eſt qui ex amore deſipit qa amor & odium ut teſtatur.A.Gelius duæ ſunt ferociſſimæ affectiones.¶ Hærcle.u.uero ut plurimum ironiæ conuenit.Virg.Egregiam uero laudem & ſpolia ampla refertis.Sane & uero & ꝓnunciandi adiumenta & in uerbis negationem habet licet cõfeſſionem afferre credant.¶ Hoc nõ ages.i.audies.In andria:hoccine agis.¶ Inq̃ uerbũ hoc uim interdum

Inueſtigare

Frugalior

Date dedere

Amicus Amator

Interloq Ferme Vero Virg.

A Clinia adoleſcẽs. Syrus Seruus.

Nulla mihi res poſthac põt iã îteruenire tãta:
Quæ mihi egritudinẽ aferat:tãta hæc lætitia
Oborta ẽ:dedo p̃ri me nũc iã ut frugalior ſim q̃ uult
Sy.nihil me fefellit:cognita eſt quãtum audio huius
Verba.iſtuc tibi ex ſnia tua obtigiſſe lætor.cli.o mi
Syre audiſtin?obſecro.Sy.qdni:q uſq; una affuerim.
Cli.cui æque audiſti cõmode quicq̃ eueniſſe?
Sy.nulli.cli.atq; ita me dii amẽt ut ego nũc non tam
Meapte cã lætor:q̃ illius quam ego ſcio eſſe honore
Quouis dignam.Sy.ita credo.ſed nunc clinia age.

maximam habet ad adhortationem. Et uidendum eſt & uide: magna aggreſſuris dicit: & in quá utimur nonnúquam in repetitione ſupradictorum. ℂ Noſter cú ſtomacho. ℂ Si ab. recte abduxeris. Ná abducit ꝓprie qd' alienum. ℂ Quo ore ſic dicimus qñ aliqd pudédú cómittim⁹. ℂ Appellabo. ſi duxero bacchidē. ℂ Quinimo. cautus ſeruus ea admonet q̄ non erút aduerſa nuptiis. ℂ Boná atq; .i. ironicos legendú. ℂ Vt celet ſenē ueſtrum. dicimus enim celo tibi hanc rem: & celo te hac re: celo te de hac re intelligendú: celet ſenē de bacchide. ℂ Prodis. ꝓdere proprie ad parentes refertur: ſed nónunq̄ ad eum cui res alterius demádata eſt: & cuius cóſilio alter regit. alii legút ꝑdis huic cóſilio palmá do tráſlatio a uictoribus qb⁹ dabat palma. cótrariú eſt huic illud. Do manus. ℂ Meá eſſe credet. neceſſario ſi Chre. bacchidem gnati amicam nó crediderit: cliniæ eſſe crediderit. ℂ Cómittet. bñ de filia cómittet dixit qa proprie magna cómittimus & ea ſm Donatum quæ ſalutem in dubio hñt. ℂ Quid malum. malum interiectio eſt iraſcentis. ℂ Me ætatem. poſuit pro diu. alibi. Iamdudum ætatem lites factæ inter eos. ℂ Vnus eſt dies. aſſignat tempus pro ratione. non uult chremetem diu credere bacchidem cliniæ eſſe amicam. ℂ Pax aduerbium comicum: & ſignificat tantum. ℂ Si nunc. c. r. uerbum uſitatú in eos qui ſubtimidi in re peragenda ſemꝑ dicere ſolét: qd ſi hoc uel illud accideret. ℂ Age. a. uox cóſentientis: & qui uictus eſt rónibus callidi ſerui. ℂ Optime. e. paraſceue eſt alterius ſcœnæ.

Da te mihi uiciſſi. ná amici quoq; rs é uidéda í tuto
Vt collocet. neqd de aíca núc ſenex. Cli. o iupiter
Sy. qeſce. Cli. antiphila mea nubet mihi. Sy. ſiccine
Interloqre mihi. cli. qd faciá mi ſyr? gaudeo fer me.
Sy. fero hercle uero. Cli. deorú uitá adepti ſumus.
Sy. fruſtra opior ſumo hác operá. Cli. loqre audio.
Sy. at iá hoc ñ ages. Cli. agá. Sy. uidédú é inq: amici
Quoq; res clinia tui í tuto ut collocet. ná ſi núc a
Nobis abis. & bacchidé hic flinqs. nr ſenex reſciſſet
Illico eē amicá hác clitiphonis: ſi abduxeris celabit
Itidé ut celata adhuc é. cli. at ení iſtoc nihil eſt magis
Syre meis nuptiis aduerſú: ná quo ore appellabo
Patré mihi dare uxoré cú uiderit me habere amicá:
Tenes qd dicá? Sy. qdni? Cli. quid dicá? quam cám
Afferá? Sy. qn nolo métiare: apte ita ut res ſeſe hét
Narrato. Cli. qd ais? Sy. iubeo illá te amare: & uelle
Vxoré hác eſſe clitiphonis. Cli. boná atq; iuſtá rem
Oppido impas: & factu facilé: & ſcilicet iá me hoc
Voles patrem exorare ut celet ſenem ueſtrum.
Sy. immo ut recta uia ré narret ordinem omnem.
Cli. hem ſatin ſanus es & ſobrius? tu qdem illum
Prodis plane: ná q ille poterit eſſe in tuto: dic mihi?
Sy. huic quidé cóſilio palmá do: hic me magnifice
Effero: q uim tátá in me & ptáté héam tátæ aſtutiæ
Vera dicédo: ut eos ambos fallá: ut cú narret ſenex
Veſter noſtro iſtam eſſe amicá gnati: nó credat tñ.
Cli. at enim ſpem iſtoc pacto rurſum nuptiarum oém
Mihi eripis: nam dú amicá hác meá eſſe credet: non
Cómittet filiá: tu fortaſſe qd de me fiat paruipédis
Dum illi conſulas. Sy. quid malum? me tandem
Céſes uelle id aſſimularier? unus é dies dú argentú
Eripio: pax nihil amplius. Cli. tantum ſat habes?
Quid tú q̄ſo ſi hoc pater reſciuerit? Sy. qd ſi redeo
Ad illos qui aiunt: qd ſi núc cælú ruat? Cli. metuo.
Quid agam. Sy. metuis? quaſi non ea ptás ſit tua
Quo uelis í tpe te ut exoluas: ré facias palá. Cli. age
Age traducat bacchis. Sy. optime ipſa exit foras.

Nulla mihi & c. Hic. n. nimia cliniæ lætitia exprimit de recognita átiphila qua lætitia ꝑculſus uix pót adduci a ſyro ut clitiphoni ſuccurrat. Cli. iá nulla táta res pót interuenire mihi. i. accidere. & qd' dicit ſubuenire licet non proprie in eo ſignificato. poſthac. i. poſt hoc tps. q̄ afferat mihi ægritudiné. i. aíi moleſtiam. táta. i. adeo magna. hæc lætitia eſt oborta: ideſt enata mihi uel erupit. nunc dedo me pri. i. cóuerto me uel trado me totum in patris poteſtaté hoſtium more qui de uictoria deſperátes ſe in hoſtium poteſtate dedunt. ut: ideſt ita qd iam ſim frugalior. ideſt temperatior: modeſtior: quá uult. q. d. officio meo & mea frugalitate eius uoluntatem uincam. Sy. nihil fefellit: ideo bene dicebam: & uere: uel non erraui cum ita eſſe iudicaui nam hæc res non me fallit quam non ignoro ſeu quæ me non latet. non præterii nó fugit. quantum audio. ideſt intelligo uerba huius cliniæ Antiphila agnita eſt. ideſt recognita a parentibus. hoc autem apud ſe dixit. deinde conuertit ſermonem ad cliniam & inquit. lætor iſtud obtigiſſe: ideſt contigiſſe eueniſſe ſucceſſiſſe tibi ex tua ſentétia: ideſt ut tu uolebas. ubi dici inepte ſolet ad tuum gratum ad tuum placitum. Clinia. o mi Syre obſecro audiſti ne rem totam ut facta eſt de agnitione filiæ. Sy. quidni: ideſt cur non audierim qui affuerim. uſque: ideſt aſſidue: una: ideſt ſimul cum parentibus. Cli. cui homini audiſti quicquam commodi. æque: ideſt ita eueniſſe ut ſupple mihi Sy. nulli audiui ita quicquam commodi eueniſſe. Cli. atque ita me dii ament. affirmandi ſeu iurandi eſt hic modus ſatis comicis familiaris hoc eſt dii ament me ita ut ego nunc lætor. nó tam meapte: ideſt mea ipſius ſeu meamet cauſa. inuenitur & meapte & meopte. ſuapte & ſuopte: tuapte & tuopte: noſtrapte & noſtropte. ueſtrapte & ueſtropte in tribus generibus ſed dútaxat in caſu ablatiuo: licet Cato poſuit mihipte pro mihiipſi. ut ergo lætor non tam meapte cauſa q̄ cauſa inq̄ illius. ſ. antiphilæ quá antiphilam ſcio eſſe dignam. quouis: ideſt quolibet honore. i. meruiſſe quélibet honorem. Sy. credo ita eſſe ut ais: ſed o Clinia age nunc. i. eia hortantis eſt. uiciſſim: ideſt e diuerſo contra uice tua. date mihi: ideſt obſequere mihi: & mihi morem gere ut tibi ſum obſecutus. nam quoq;. i. etiam res: ideſt cauſa negocium amici. ſ. clitiphonis eſt uidenda. i. prouidenda. ut collocetur. i. conſtituatur in tuto. hoc eſt ut careat periculo culpationis & ignominiæ uidelicet. nequid. i. ut ſenex chremes non ſciat ſup. aliquid nunc de amica. i.

Abducere
Celo tibi hác ré
Celo te de hac re
Prodere
Cómittere
Pax aduerbiú
GVI. A
Oborti⁹
Dedere
Frugalior
Aeque pro ita
Meapte & Meopte cú ſimilibus Cato
Viciſſim da te mihi

de bacchide ꝙ ſit clitiphonis amica. Cli. o iuppiter exclamatio uehemẽs in ſyrum tanq̃ aliquid dixiſſet quod uideretur
deſipienti uergere in nuptiarum impedimẽtũ. Sy. quieſce.i. ne iraſcaris ita: ſis quietus & expecta q̃ reliqua ſunt. Cli. Anti/
phila mea nubet mihi.i. mihi deſpondebiť & nuptiis copulabiť. Sy. ſiccine.i. utrum interloq̃ris.i. impedis interpellas
me loquẽtem ſic interloq̃ris ingt quaſi loq̃ris. inter me.i. inter meũ ſermonem illũ interrũpendo & in eius medium te
interponendo. Cli. o mi ſyre quid faciã gaudeo hoc eſt nimio gaudii affectu ſum perculſus. fer.i. tolera. me.i. mea uerba
inconſiderata: & modũ me habẽdi. Sy. hercle uero: ironice uero aliquid hẽt hic fero.i. tolero te. Cli. ſumus adepti.i. ego
ſum adeptus uitam deorum quæ lætitiæ plena eſt & fœlicitate, nulla admixta triſtitia. & eſt hypbolicus ſermo: ab affe/
Pœna ctione pcedens. Sy. opinor ꝙ ſup. fruſtra.i. inefficaciter. ſumo opam.i. ꝙ uulgo dř capio pœnã: cum tñ pœna dũta/
xat dicať de punitione. nã ut uult Priſcianus in primo a pœna œ diphthongo in u mutata deduciť punio: & ideo non
Opera eſt dicẽdum: ſumpſi magnam pœnam pro te. ſed potius tua cauſa multos cœpi ſeu ſumpſi labores. aut plurimum tui
cauſa laboraui. opera ãt diciť operatio: labor: induſtria: ideo ſic intellige. fruſtra ſumo opam.i. fruſtra laboro ſermonem
apud te facere cũ tu gaudio deſipiens aures mihi non pbeas. Cli. loq̃re audio te. ſ.i. aures pbeo tuis ſermonibus. Sy. at.i.
ſed iam.i. ſtatim non ages hoc.i. nõ me audies. Cli. agã.i. te audiã. Sy. inq̃.i. dico repeto ꝙ uidendũ eſt.i. pſpiciendũ eſt.
ut quoq;.i. etiã res amici tui. ſ. clitiphonis colloceť in tuto. ut expoſitũ eſt intellige. nã ſi nunc abis.i. diſcedis a nobis &
Reſciſco relinqs hic bacchidẽ ilico.i. ſtatim nr̃ ſenex chremes reſciſſet.i. cognoſcet tanq̃ rẽ inopinatã hãc bacchidẽ eẽ amicã cliti/
phonis. ſi abduxeris.i. ſi tecum duxeris & a nobis remoueris. itidem.i. ſimiliter ipſa celabitur eſſe amica eius: ut.i. ſicut,
adhuc.i. hucuſq; ſeu hactenus celata eſt. Cli. at enim.i. ſed certe. o ſyre nihil eſt magis aduerſum.i. contrariũ meis nuptiis.
Adhuc iſtoc.i. iſta rẽ quam mones. Nã quo ore.i. qua fronte: quo aſpectu: quo uultu: q̃ facie appellabo pr̃em meum ubi dixe/
Os oris ro bacchidẽ? tenes.i. ſcis. ne qd dicam.i. dicere debeã. Sy. qdni.i. cur nõ teneo? Cli. qd dicam? quã cauſam afferam patri
propter quã abduxerim eã mecũ. Sy. petis ſup. qd dices? nolo ꝙ ſup. mentiare narrato aperte.i. clare: ut quẽadmodum
res ſe hẽt. Cli. Quid ais.i. dicis. Sy. iubeo.i. uolo te amare.i. ꝙ tu ames illã Antiphilam: & uelle.i. ꝙ tu uelis habere eam
uxorem: & iubeo inq̃ te dicere ſupple pr̃i tuo hanc. ſ. bacchidẽ. eſſe clitiphonis.i. amari a clitiphone. Cli. imperas.i. pci/
oppido pis: ſuades. rem oppido.i. ualde bonã & honeſtam p ironiam dicit. q.d. ualde malã: & inhoneſtã: & imperas inq̃ rem
Valde facilem factu.i. ut fiat ironicos legendo & hæc particula & hic indignanter poni põt: ut ſiqs dicat: & quis eſt qui male
Scilicet de me loqui poſſit. ſ. hic poniť ironice qua ſi quod dici ſolet deus ſciat ut alibi. id populus curat. ſ. & Virg. Scilicet is ſu/
Virg. peris labor eſt. iam uoles me exorare patrẽ hoc.i. uoles me pſuadere pr̃i hoc: exoro. n. te ſignificat pſuadeo tibi: & exo/
Exorare ro uitam ſignificat impetro. interdũ ambo accuſatiui: tã accuſatiuus pſonæ q̃ rei iunguntur ſimul cum eo ut hic uoles
Celare ergo me exorare patrem hoc ut pater meus celet ſenẽ ueſtrum. ſ. chremetem. Dicimus. n. celo te hanc rem: celo tibi hanc
rem. celo te hac re. & celo te de hac re. Sy. immo.i. ſed ego uolo ut recta uia narres oẽm rem ordine.i. p ordinem & trac/
ctu ac tenore ſuo non deflectendo a uia recta. Cli. hem indignãtis eſt. ſatis ne es ſanus.i. ſanæ mentis. aut ſobrius.i. non
temulentus? quidem.i. certe prodis.i. quod dicunt inepte tu incuſas illũ clitiphonem plane.i. clare oĩo. Nam dic mi/
hi. qui.i. quo mõ ille Clitipho poterit eſſe in tuto.i. ſine piculo. cognitionis totius facti. ſ. dixero patri meo eam eſſe cli/
tiphonis. nam ſenex ſenem nõ celabit. Sy. equidem ironicos legat eqdem do palmam huic cõſilio.i. aſſentio; more pa/
Dare pal mam ciſcentium qui aſſentientes palmas porrigunt ſeu præſtant hic in hac fictione. Effero.i. extollo eueho me. magnifice.i.
excellenter: & quod dici ſolet. ego bene hic me apparo qui. ſ. ego habeam tantam uĩm.i. tantam efficaciam in me, & qui
Efferre habeam inq̃ pr̃atem tantæ aſtutiæ.i. uerſutiæ: cautelæ. doli, dicendo uerã. ut fallam.i. decipiam. ambos iuuenes. ſ. poteſt
etiam referri ad ambos ſenes. ut.i. ita. ꝙ cum.i. q̃uis ſenex ueſter. ſ. menedemus dicat noſtro ſeni chremeti. iſtam. ſ. bacchi/
dem eſſe amicã gnati ſui. uidelicet tuã tamẽ nõ credat.i. reuera ſciat cõtrarium: q̃ſi dicat in quo decipieť uel erit pulchra:
ut dici ſolet deceptio ubi qs ut credit non decipitur. qd ita erit in tuo patre quem putas iri falſum. Cli. at enim.i. ſed cer/
te. eripis ideſt aufers mihi rurſus iſto pacto.i. iſto modo oẽm ſpem nuptiarũ. Nã dũ credet ipſe chremes hãc bacchidem
Partiicu/ tare eſſe amicam meam non cõmittet: ideſt non credet: nõ tradet: nõ collocabit nuptui mihi filiã ſuam antiphilam. Fortaſ/
ſe tu ſyre paruicuras.i. paruipendis. parum curæ habes quid fiat de me. dum.i. dũmodo: cõſulas.i. prouideas illi Cliti/
phoni. Sy. Quid malum eſt hic interrogãtio iraſcentis ut prius ſatis diximus: & eſt quod dici ſolet quid malæ gratiæ?
cenſes.i. putas me uelle id. ſ. de bacchide aſſimularier: ideſt fingi. tandẽ.i. poſt multũ tẽporis: uel uſq; ad multũ tẽporis:
uel ſi mauis cape tãdem ut habeat urgens quiddam & accelerans ut ſæpe oſtendit. deinde ſe nõ uelle id diu aſſimulari
unus eſt dies. pax. ideſt tãmodo aduerbium comicũ: ut Priſcianus habet. nihil amplius; ideſt nihil ultra peto ſimulari
Eripere præter unum diem. dum. ideſt q̃diu eripio.i. aſtute ſubduco argẽtũ quod Clitipho promiſit bacchidi. Cli. dicis unum
Satis ha/ bes eſſe diem tantum per quod oſtendit pax ſignificare tantum quod tibi parum uidetur. ſatis habes. ideſt quod dici ſolet
tu habes bonum tempus: uel tibi ſufficit dum iſtum diem habes in quo argẽtum extorqueas. quæſo quid tum.i. dein/
de ſequeť ſupple ſi pater clitiphonis reſciuerit hoc: ideſt hanc ſimulationẽ ad eum decipiendum. Sy. indignatus tot re/
petitionibus Cliniæ dicentis. ſi hoc ſi illud &c. uſus eſt uerbo uſitato in eos qui ſubtimidi in re peragenda dicere ſem/
per ſolent quid ſi hoc quid ſi illud accideret. & oſtendit ſuo reſponſo talia dicta eſſe ridicula qualia ſunt ea quæ dicit.
quid ſi redeo ad eos qui aiunt. quid ſi cœlum ruat: ideſt labatur deorſum. quod dictũ eſt ridiculum dictu & oſtẽdens
talia eſſe ridenda. Cli. metuo quid agam. q.d. neſcio quid tuto debeam agere. Sy. aufert ei talem metum dicens poſſe ſe
Exolueť exoluere tali metu cum uolet: cum tantopere patri ſit carus: metuis. ideſt dicis ꝙ metuis quaſi hæc particula hic poni/
tur ironice ut ſæpe: ideſt quaſi dicas quoi poteſtas tua non ſit ea. ideſt tanta ut exoluas.i. liberes te prorſus. eo. ſ. metu
quo dicis te metuere etiã in quo tẽpore uelis te exoluere. ſ. Deinde rogat eũ ut ſuã detegat uoluntatẽ ſit facturus necne.
facias. palam. ideſt manifeſtes rem: ideſt quod facturus es an ſis abducturus bacchidem an non. Cli. age age hortãtis eſt.
Bacchis traducatur. ideſt deducatur ad me ut celetur itidem ut adhuc celata eſt. Sy. optime. q.d. opportune ipſa bacchis
exiit foras.i. e domo Chremetis in qua erat. eſt autem hoc dictum paraſceue.i. præparatio ad ſequentem ſcænam.

Qui æque

QVi æque audiſti &c.ubi textus habet cõmodius: & cõmentarium cõmodi.alii legunt cõmode.ut ſit cui audiſti æque cõmode quicq̃ eueniſſe? Illa uero exclamatio.o iuppiter potius geſtiẽtis & exultãtis q̃ indignãtis eſt. Nam ad ſyri uerba aium non aduerterat.Quod ſyrus indicat dicens quieſce:ut mihi auſcultes.& manifeſtius ſequẽtia indicãt.Illud Bonã atq; iuſtã &c.citra ironiã legẽdũ ĩdicãt ſequẽtia.At illud uera dicẽdo ut eos ambos fallã. nullo modo de iuuenibus intelligi põt.Nã alter iuuenũ hoc audit.ꝑterea hoc argumẽti eſt quia Chremes putabit Menedemũ decipi:licet Menedemus uere dicet Bacchidem Clitiphonis amicã nõ habebit fidẽ:itaq; decipieƭ.At ubi Menedemus a Chremete ſe deceptũ putabit iũ primũ capieƭ:quã rem ẽt ſyrus ꝑ ſequẽtia declarat.Illud aũt.Rẽm facias palam intelligo.ut doceat Syrus qũo ſe Clinia exoluat:utpote ſi faciat rem palam.i.oĩa quæ recta erãt conſilia releuet. AScẽ.A ✠

NVlla.Accepto conſilio inducieƭ Clinia ut Syrus cum eo efficiat quatinus ſecum Bacchidem quaſi ſuam amicam ad domum patris traducet.Donec argentũ extorqueat.Qui Clinia lætus de cognitione amicæ ſuæ ſic lloqtur gaudẽs.Nulla &c.Frugalior.i.potior.Da te nobis uiciſſim.i.ſicut.te iuuimus de amica:ſic nos adhuc iuues de celanda Bacchide.o iuppiter moderare gaudentis.Immoderate loquitur:quia non attendit quid ſibi dicatur: Me interloqueris.i.inter mea uerba loqueris.Fero.ſ.inuitus.Etenim.i.certe.nihil eſt magis aduerſum.is.m.n.nam quo Chre.app.pa.ut mihi poſcat filiam Chremetis ſi putauerit hanc eſſe meretricem meã.Iubeo te illã.i.Antiphilã te amare.& dicas etiam patri.hanc aũt.i.Bacchidem nequaq̃ celes eẽ Clitiphõis amicam &.ſ.q.d.tu modo uis:ut quã ego patri nihil taceam exorem deinceps eum:ne dicat Chremeti Bacchidem eſſe amicam filii ſui.Immo pater tuus narret Chremeti &c.Nam qui.i.qũo.Do mihi palmam ideſt laudem & effectũ huic conſilio.Quid malum eſt.Interiectio.Cenſes me uelle id.aſſi.a te.i.ut tu.aſſimules.Tandem.i.ſemper.q.d.per unum diem tantum iubeo ſimulare pax ideſt tantum unus.ſi pater ideſt Chremes reſciuerit poſtea.Redeo ad illos:ut ſicut illi.Ita & eo dicam quid ſi eſt &c. A

SA Bacchis. Clinia. Syrus. Phrygia. Drõ.
Atis pol proterue me ſyri promiſſa huc
Induxerunt:decem minas:quas mihi dare
Pollicitus eſt.qꝓ ſi is nũc me decepit:ſæpe obſecrans
Me ut ueniã:aut fruſtra ueniet:aut cũ uẽturã dixero
Et conſtituero:quum is certe renũciabit:& Clitipho
Cum ſpe pendebit animi:decipiam:ac non ueniam.
Sy.mihi tergo pẽdet pœnas.cl.ſatis ſcite ꝓmittit tibi
Sy.atqui tu hanc iocari credis:faciet niſi cauero.
B.dormiũt.ego pol iſtos cõmouebo:mea Phrygia.
Audiſti mõ hõ iſte quã uillam demonſtrauit carini?
Phry.audiui.Bac.proxima eẽ huic fundo ad dexterã.
Phr.memini.Bac.curriculo ꝑcurre:apud eum miles
Dionyſia agitat.Sy.qd hæc icœptat?Bac.dic me hic
Oppido eẽ iuitã atq; ſuari uerũ aliquo pacto uerba
Me his daturũ eẽ.& uẽturã.Sy.perii hercle.Bacchis
Mane:mane quo mittis iſtã nunc q̃ſo?iube maneat
Bac.abi.Sy.qn ẽ ꝑatũ argẽtũ.Bac.qn ego hic mãeo
Sy.atq iam dabieƭ tibi.Bac.ut lubet:num ego inſto?
Sy.at ſcin qd ſodes facias?Bac.qd?Sy.trãſeũdũ tibi
Ad Menedemũ eſt & tua pompa eo traducenda eſt.
Bac.quã rẽ agis ſcelus?Sy.ego nunc argẽtum cudo

SAtis.p.p.Reſtat ad fallaciã & ad extorquendũ argẽtũ:ut Bacchis irata a Syro placeƭ: & ad Menedemũ trãſeat. CAL. ¶ Satis.p.meretricis cõqſtio exprimieƭ cuiꝰ tota idignatio depẽdet ex nõ tradita pecunia. ¶ Huc i.iducieƭ aliqs cũ uerbis alterꝰ decipieƭ.In andria.Vide quo me iducas. ¶ Promiſſa: Cicero Promiſſa tua memoria teneas.aliter accipitur Cicero quũ dicimus promiſſa barba.nã ꝓmittere eſt polliceri.& ad magnitudinẽ nutrire.Plau.Capillũ ꝓmittã. Promittere ¶ Pollicitꝰ.pollicemur magis ſpõte:promittimꝰ rogati. Polliceri ¶ Promiſſa.dr̃ ꝓmiſſum & ꝓmiſſio:promiſſio Promiſſum & pollicitatio eãdẽ uim hñt.ſed pollicitatio maioris aſſeueratiõis eſt. ¶ Veniã.ſ.u.pulchra ꝑmutatio eiuſdẽ uerbi ꝑ tpa:q̃ cõueñit iratis. Promiſſio ¶ Spe.p.a.qđ ẽ corpis ad cruciatũ ai trãſtulit.ſupra uiſũ ẽ q̃ torq̃aneƭ amãtes Pollicitatio in amicaꝝ expectatiõe. ¶ Ac non.u.mira meretricis calliditas exprimieƭ:iã excogitauit quẽadmodũ ſyrus uideaeƭ apud Clitiphonẽ uanus & mẽdax.ex quo ab illo uerbereƭ. ¶ Mihi.in meã ultionẽ.Vir.Poſt mihi nõ ſimili pœna cõmiſſa luetis. ¶ Pendet.p.ꝑſoluet Vir.Tũ pẽ.pœnas.Teucro &c. ¶ Satis.ſ.hoc cũ riſu ꝓnũciãdũ. Virg. ¶ Scite.pulchre.In andria.Scitꝰ puer.n.c. Pendere ¶ Promittet.ſ.uẽturã. ¶ Hãc.c.i.hanc & ad cõtemptũ:& ad odiũ dixit.hñt eni iſta ꝓnoia quãdã emphaſim. ¶ Pol.i.c.bñ iſtos q̃ſi odioſos.In eunucho.Cũ milite iſto.Virg.Aut qd petis iſtis.hæc enim ꝓnomina ſpernentis ſunt odiũq; mõſtrantis. Virg. ¶ Dormiunt: Dormir̃ ocioſi ſunt negligẽtes. ¶ Mea Phrigia.hoc eſt ꝓprie meretricis ultro excludere amantem & aliũ recipe uel ſe ad aliũ cõferre. ¶ Phrigia.nomen a regione.ſicuti leſbia:andria:ſamia. ¶ Quã uillam: uilla domus in Villa agris quo ruſtici res uehũt:& euehũt.Virg.Et iã ſũma Virg. pro.u.c.ſ.Vterer Varronis teſtimonio ex prio de re ruſtica ad fundaniã niſi notũ eſſet. ¶ Ad.d.iducit meretricẽ nec oblitã ubi ſit.& qd agat amans. nã huiuſcemodi mulieres nil aliud agũt:nil aliud curant:q̃ qũo aliqđ ab amãtibus extorqueant. ¶ Curriculo.hoc loco aduerbiũ:alias nomen. ¶ Apud.e.m. hic eſt de quo ſupius ſyrus.nã miſeꝝ quẽdã offendit ibi militẽ eius noctẽ orantem.hæc arte tractabat uirũ. Curriculo ¶ Agitat.d.aliter agitat accipieƭ cũ dicimus agitat cõ.

uitia & dionyſia:& aliter cum dicimus agitat uitia.Iuue.Hæc.e.n.a.u.d.l.¶ Quid hæc.i.tanq̃ de magno facinore di/
Virg. xit.nam incœptare & incipe magnoꝶ eſt facinoꝶ.¶ Aſſeruari.cuſtodiri:uel melius ſuſpitioſe obſeruari.ut illud Virg.
Quod.ſ.c.m.& ſy.ſer.¶ Mane.m.hæc ſingula uerba ſi diligenter notes ſyri magnā trepidationē indicāt:iõ ſtatim de
argento mētionē fecit:in quo lis oīs depēdebat inter ſyrū & bacchidē.Qui pro imo hoc loco ponit.¶ Quin repetit
bacchis ſyri uerbū ut mos eſt iratoꝶ.¶ Nō.e.in.fingit ſe nō magnope curare:ut hēat argentū:quemadmodum faciūt
hi qui defeſſi ſunt diu petēdo aliquid.¶ Sodes blandiētis aduerbiū.¶ Quā rem.a.ſ.In andria.ubi eſt illic ſcelus:& ad
intellectū nō ad uerba redigit.nā ſcelus ſceleſtus itelli/
Martia. gitur:& plus dixit q̃ ſceleſte:Vt tu nihil niſi.ſ.es.Mar. Nō uitioſus hō es zoile:ſed uitiū.¶ Eho ridicule ad/ditum uel ſit eho loci aduerbiū.¶ Argentū cudo.io cularīter dixit.cudit enī pecūia dū imprimit.¶ Quā il.In andria.Adeon uobis uidemur eē idõeæ in qui/
Illudo te & tibi bus ſic illudatis.illudo in te & ſeptimo cāu:& illudo in te actō dicimus:ſed in ſupuacuū eſt ut ſit qbus dr̄ quoq; illudo te tibi.¶ Non.t.eſt.ſic dr̄ qn̄ aliqd fit non ſine magna rōe.Hic.i.i hac re.ut ad Menedemū traducar:& eſt cū interrogatiōe legēdum:ita ut neget non ueniſſe ea gr̄a.¶ Eat.cito flectit:& qa mulier & meretrix.quæ trahit minimo lucello.¶ Quāobrem Dromo utpote tardiuſculus nō intelligit ſyri cōſiliū de eo ſupius ille cliniæ ſeru⁹ tardiuſculus ē.¶ Dam/num.dānū rei eſt.malū uero hois.pſoluet chremes ar

Quod tibi dem.Bac.dignā me putas quā illudas?
Sy.non temere eſt hoc.Bac.etiam ne tecum hic res
Mihi eſt?Sy.minime tuum tibi reddo.Bac.eatur.
Sy.ſequere me hac heus dromo.Dro.qs me uult?
Sy.ſyrus.Dro.qd eſt rei?Sy.ad nos ancillas omnes
Bacchidis traduce huc ad uos ꝓpere.Dro.q̃obrem
Sy.ne quæras:& ferant quæ ſecum attulerunt huc:
Sperabit ſumptum ſibi ſenex leuatum eſſe
Harum habitu:ne ille haud ſcit hoc paululum
Lucri quantum ei damni apportet:tu neſcis:id
Quod ſcis dromo ſi ſapias.Dro.mutum dices.

Virg. gentū ex fallacia ſyri.qd' erit maius dānū q̃ ſi pmāſiſſet meretrix.¶ Tu.n.q.ſ.In eunucho.Tu pol.ſi ſa.q.ſ.n.non poſ/
Quod ſcis neſcis ſum neſcire quod ſcimus:ſed ita ut concordia diſcors.Virgi.ſequiturq; ſe.¶ Neſcis q.ſ.ſ.ſ.hoc eſt quod dicitur quod ſcis neſcis:prouerbiale eſt:& multum apud dialecticos tractatum:ut facio & non facio.& amicus ſum:& non ſum:& audio & non audio.& cætera huiuſmodi.

GVI. A — Satis pol &c.In hac ſcæna ut ſyri fallacia expleat & pecunia extorqatur bacchis irata a ſyro placat & ad Mene/demū trāſit.Bac.pol.i.p pollucem ſatis ꝓterue.i.ſatis iniurioſe ſeu cōtumelioſe aut ſatis ridicule ac irriſorie aut etiā ſatis importune.ꝓmiſſa.i.ꝓmiſſiones ſyri adduxerūt me huc ad clitiphonē.ꝓpter ſupple decē minas.i.li/
bras quas pollicitus eſt.i.ſponte ꝓmiſit dare mihi.Promittimus rogati.Pollicemur ultronei.Promittere ēt ſignificat
proterue aliqū ad magnitudinem nutrire:ut ꝓmiſſa barba.i.ꝓlixa q̃ſi ꝓcul miſſa.Quod.i.ſed ſi is Syrus nūc decepit me ipe ue/
niet ſæpe fruſtra.i.incaſſum obſecrās me:ut ueniā ad Clitiphonē:aut cū dixero.i.ꝓmiſero.& cōſtituero.i.cōfirmauero
q̃ſi ſtatuero cū eo me uēturā.i.q ueniam cū.i.qn̄ is Syrus renūciarit.i.rettulerit ei Clitiphoni.certe.i.pro certo.& cū.i.
qn̄ Clitipho pēdebit aī.i.ſollicitus erit & anxius.ſpe.i.expectatiōe:ut ſunt ii q expectāt qbus expectatio maximam affert
anxietatē.Dicimus aūt ꝓprie aio pēdeo.i.ſum ſollicitus uel dubius q̃ſi ſuſpenſum aīum gerēs.Figurate aūt interdū di/
citur pēdeo aī ſicut pſtās aī.diſcrutior aī ꝓ aīo.Gelius ad Ciceronē.Neſcio ego quidē uehemēter aī pendeo:fortaſſis ēt
Pēdere animo interptari poſſet.cū pēdebit.i.erit in ſuſpēſo ſpe aī.decipiā ego bacchis ac nō ueniā ut ego promiſeram.Sy.pendet.i.da
bit:luet:patiet pœnas.tergo ſuo.i.ſuo dorſo.mihi.i.in ultionē iniuriæ meæ.Dicimus.n.pendes mihi pœnas.uel da/
bis.i.pſolues & pœnis tuis mihi ſatiſfacies.Cl.Bacchis ꝓmittit tibi ſcite.i.pulchre ſe affecturā ut pœnas luas ſi eam fal/
las.Sy.atq;.i.ſed certe tu credis hāc bacchidē iocari.i.ioco dicere illa?faciet id qd' minat.niſi cauero.i.niſi prouidero ut
illi pecunia extorqat.Bac.dormiūt.i.ſunt ocioſi & negligētes Clitipho & Syrus neq; de pecuniis ꝓuident.&.q.d.ſur
dos agunt ut Cic.in epiſtolis.Nō oībus dormio.i.nō in omnes ſurdus ſum.pol.ego cōmouebo.i.excitabo iſtos per
cōtēptum.i.ſyrū & cliniā o Phrygia mea famula:& eſt nomē a regiōe.audiſti ne mō.i.paulo ante.quā uillā.i.quā do/
mum agreſtē carini.i.illius uiri.iſte hō de quo cōſtabat inter eas demōſtrauit.Phrygia famula.Audiui.Bac.Nōne inq̃
Fundus audiſti eā uillā eſſe ꝓximā huic fundo.i.huic pdio.Fundus eſt pars agri.nā ager unus multos continet fundos:ſed hoc
& ager eſt ſatis inculcatū ad dexterā.i.dextrorſum.i.uerſus partē dextrā.Phry.Memini.i.recordor eū demonſtraſſe ita Bac.per/
Percurre re curre.i.ualde curre.curriculo.i.celerrime:ita ut ſit aduerbiū:uel ſit ablt̄us a curriculū ꝓ curſu.unde Gel.Nonne is curri/
culo & oleū petis.iō elegāter dicimus uenit ad me curriculo.i.qd' dici ſolet toto curſu.Miles de quo prius dictum eſt q̄
noctem unam bacchidis orabat.agitat.ideſt celebrat.Dionyſia:ideſt orgia bacchi:hoc eſt feſta bacchi:quæ bacchanalia
Dionyſia etiam dicuntur.apud eum hominē.ſ.qui demōſtrauit uillā.Sy.Quid hæc bacchis incœptat.i.de nouo molitur & pa/
rat.Bac.dic me eſſe hic & aſſeruari.i.detineri & ſuſpitioſe obſeruari hic oppido.i.ualde inuitam.i.male cōtentam & cō
oppido tra uoluntatē.uerum.i.ſed.dic me eſſe daturā uerba his.i.decepturā hos qui hic me habēt aliquo pacto.i.aliquo mō &
dic me uēturam.i.iturā ad eū.Sy.perii hercle.o bacchis mane māe quo mittis iſtā phrygiā quæſo iube q ſup.ipſa ma/
neat.i.non eat illuc quo iuſſa eſt.Bac.abi.i.diſcede Phrygia quo te iuſſi.Sy.quin.i.qnimmo argentū eſt paratum.Bac.
Quin.i.qnimmo ego maneo hic.q.d.Quid dicis ut maneā nō uides me manere & idē uerbū.ſ.quin repetit more ira/
torū.Sy.atq;.i.ſed certe.iā.i.ſtatim.dabit tibi argētū.ſ.bac.Vt lubet.i.queādmodū.tu uis?det necne non curo amplius.
Nū.i.nunqd inſto.i.urgeo ut des?q.d.nō.Sy.at.i.ſed ſcis ne ſodes.blādientis uerbum quaſi ſi audes quid facias.bac.
Quid?faciā.ſ.Sy.Eſt tibi trāſeundum.i.te oportet trāſire ad Menedemū:& tua pōpa.i.tuus comitatus ancillaꝶ eſt tibi
Cudere traducēda.eo.i.ad Menedemū.bac.O ſcelus.i.o tu ſceleſte.ſed uocauit noīe uitii ut eius improbitatē aggrauet:quā rem
agis.i.qd moliris aut qd dicis.Sy.ego cudo.i.extorqueo argentum.ægerrime.quaſi ſi ego fabricarem illud.nam pro/
prie cuditur

prie cuditur argentum dum inprimitur. qđ argentum dem.i.tradam tibi bac.putas me eſſe dignam quã illudas.i.irri/deas. Dicimus ãt illudo te & tibi & in te tã ĩ actõ q̃ in ablтõ. Sy.hoc qđ molior.ſ.nõ eſt temere.i.nõ paraᵗ incõſulte:ſed ingenioſe bac.ẽt ne.i.utrũ res eſt mihi tecũ hic.i.habeo hic tecũ negocii qcq̃. Sy.minime.i.nõ hẽs negociũ mecum ſed reddo tibi tuũ.ĩ.qđ tibi eſt ꝓmiſſum.bac. Eatur. Hic eſt cõſenſio bacchidis ut ad Menedemũ eat. Eaᵗ inqt imperſonali/ter.q.d.a me & a meis ancillis eaᵗ eo. Sy.ſeq̃re me bacchis hac.heus uocantis particula.o dromo ſerue. Dro. Quis uult me.i.qs me petit. Sy. Syrus eſt q te uult. Dro.qd rei eſt.i.q̃ res de nouo obtigit. Sy.traduce:ꝑ traduc.ꝓpere.i.feſtinãter hinc ad uos omnis.i.oẽs ancillas bacchidis. Dro.q̃obrẽ.i.q̃re traducã Sy.ne q̃ras.i.noli q̃rere.& ipſæ ancillæ ferant.i. afferant ea q̃ attulerunt huc ſecũ.ſenex chremes ſperabit ſumptũ.i.impendiũ eſſe leuatum ſibi.i.diminutum.abitu.i.di/ſceſſu harum mulierculaꝝ. Næ.i.certe ille ſenex.haud.i.nõ ſcit q̃tum dãni hoc paululum lucri apportet.i.afferat ei. Tu dromo neſcis id.i.actu nõ aduertis ad illud quod ſcis.i.quod mente tua tenes.nam multa ſcire nos experimur ad quæ non omni tempore aduertimus ſed illorum admoniti paululum facile recordamur.ſi ſapies.i.ſi eris ſapiens uel ſapienter ages. Dro.tu dices me eſſe mutum adeo ſum taciturus neq; uerborum quiq̃ emiſſurus. Illudere Scire

ILlud ſatis ſcite ꝓmittit tibi.multi de ſyro intelligũt:ut ſit ad bacchidẽ(nõ intelligẽtẽ tñ)cũ irriſiõe dcm̃ o bac/chis ſyrus ꝓmittit tibi ſatis ſcite tñ. Et qa ſyrus itelligebat id ironicos & cũ irriſiõe dcm̃ ſubdit. Atq tu hãc &c. In expoſitione illius.ego pol iſtos cõmouebo.ubi erat clitiphonẽ feci clinia qa clitipho abſ̃s uerbo bacchidis excitari nõ potuit. Et ad finẽ ſcænæ ubi reppi traduce huc ad nos ꝓpere textus quẽ primũ legi habuit:traduce hinc ad uos.atq; ita legendũ quoq; iudico. Nã cũ bacchis apud ſyri dominos ſit.q poſſet Sy.dicere traduce huc ad nos. Præ/ſertim cõ dromo ſit menedemi ſeruus quo traducẽda erat bacchis. At illud. Tu neſcis id qđ ſcis dromo mallẽ ſic iter/pretari ut uulgo dici ſolet.nõ me tñ uidiſti Dro.tu neſcis.i.geras te taciturnũ ꝑinde atq; neſcias qđ ſcis.hoc eſt diſſimu/lato qđ ſcis. Nã qđ actu nõ aĩaduertit:ſatis abſurde itelligiᵗ. Cũ maxime memorẽ eẽ expediat eũ q callide diſſimulabit. A Scẽ. A

SAtis iam. Conceſſo a clinia q bacchidẽ pro ſua duceret ad domũ pr̃is.ecce bacchis offerᵗ cõuenienter: & talis quæ pecuniã exciperet & iraſcaᵗ de dilatione. Ita ut ꝑ ea accipiẽda ꝑmittat ſe duci quolibet. Syrus.n.ꝓmiſerat ſibi q in domo chremetis reciperet decẽ minas q̃s Clitipho ꝓmiſerat. Ecce q̃uo iraſciᵗ bacchis de argento ad/uerſus Syrum:& minaᵗ ei cum q̃dam machinatione tranſeundi ad militẽ quendã:& ſic magis angiᵗ ſyrus:ut q̃tat ar/gentum ad eã retinẽdã. Promiſſa.i.decẽ minæ q̃s &c.qdem.i.& ſi.is nunc me decem fruſtra ueniet ad me ſæpe obſe/crans.ut ueniam ad Clitiph. Et certe cũ is.i.ſyrus reñ. Clitiphoni & quum Clitipho pen.ſpe mei.i.poſitus in ſuſpendio expectabit me.tunc decip̃. Audiſti quã uillam demonſtrauit: demonſtrauit uillã Carini. Et audiſti illam eſſe proximam huic.ſ. Apud eum.ſ. Carinum ponit nomen uillæ loco nominis ipſius uillæ. Dicis qn eſt paratũ argẽtum:& qn eg. Vt lubet:qa ego non rogo te. Angitur ſyrus per hanc ambitionem ut certiorem eam faciat de argento. Etiã ne.q.d.ꝓmiſi quidem me uenturam ad domum Chremetis. Sed hic.i.in domo Menedemi eſt mihi res.i. Conuentio tecũ: ut tecum hoc pepigiſſem. Senex:ideſt Chremes. Abitu ideſt abitione harum næ.i.certe. Haud ſcit hic paululum.lu.de diſceſſione quantum.d.&c. Tu neſcis quod ſcis ſcilicet te dicas te nihil inde ſcire æque omnia taceas. A

ITa me dii ament ut tũc menedemi uicẽ mi/ſeret
Me:tñ deueĩſſe ad eũ mali:illãccine mulierẽ
Alere cũ illa familia.& ſi ſcio hoſce aliquot dies non
Sentiet ita magno deſiderio filius fuit ei:uerum ubi
Videbit tãtos ſumptus ſibi domi quotidianos fieri
Nec fieri modũ:optabit rurſum ut abeat a ſe filius:
Sed ſyrum optime eccũ. Sy.ceſſo hunc adoriri
Chr.ſyre. Sy.hem. Ch.qd ẽ? Sy.te mihiipm iãdudum
Exoptabã dari. Ch.uideris egiſſe iã neſcio qd cũ ſene
Sy.de illo qd dudum dictum ac factum reddidi.
Ch.bona fide. Sy.bona hercle. Ch.non poſſum pati

Ta.m.d.a. Hic eſt trãſacta ſyri fallacia & tã/dẽ extorq̃ᵗ argẽtũ & idẽ ẽ Ch.q fuit in priã comœdiæ pte.miſereᵗ.n.menedẽi.& eꝰ uicẽ dolet credẽs bacchidẽ cliniæ amica eſſe. ℭ Tãtũ.m.ꝓprius dixiſſet dãni niſi ad ægritudinẽ aĩ referas. ℭ Illãccine:hoc eſt qđ ſupra dixi iſta ꝓnoia afferre contẽptum & odiũ. ℭ Cũ.i.f.cũ ſtomacho dixit:id qđ ſupius facete ſyrus põpã appellauit. ℭ Ita.m.d. uix in primis explebile deſideriũ illius rei eſt.quãdiu optauimus.ſed eius poſtea indies paulatim nos ſa/tietas capit. ℭ Nec.f.m.qđ plus eſt & ad ꝓdigalita/tẽ accedit. ℭ Eccũ:ĩ Andria. Atq; eccũ ui.ſupius di/xi:eccũ ellũ reſolui ꝑ aduerbia.nõ per ꝓnomia ſed tñ ſm Do. Eccum q̃ſi ecce eũ:ueteres dixerũt. Eccũ ellũ: qđ apertius ſignificat ecce eũ ecce illum. ℭ Ceſſo.h. ado.q̃ſi de improuiſo alloqui:aggredi. In andria. Hic ſi me impatũ núc adortus eẽt. Adoriri dr̃ q ex ĩ/ſidiis repẽte inuadit.dcm̃ ab eo qđ corpa aggrediẽ/tiũ exurgãt ſubito:atq; increſcãt. ℭ Hẽ.interiectio læ/ti:alias ꝑturbati. ℭ Te.m.i. Lau.ual.uir oium nr̃æ ætatis erudit iſſimus dicit dudũ & iãdudũ de paruo tpe dici unius horæ aut ſemihoræ:aut duaꝝ horaꝝ: uel ad ſũmũ q̃tuor.ſed Do.illud Terentianũ expo/nẽs. Iãdudũ ætatẽ iter eos factæ lites ſic iqt:qa iãdu dũ finitæ moræ eſt:addit ætatẽ:ut oſtẽdat multum abiiſſe tpis:ut factũ eſt. Iãdudũ ætatẽ ꝑ longinquo tpe. Lucil. Vt multũ mẽſeſq; dieſq; nõ tñ ætatẽ æta/tẽ diu longinquoq; tẽpore ac prolixo:ut eſt ætas & CAL. A Adoriri Lau.ua. Dudum Iãdudũ Lucillus

quæ ſequunt̃. ℭ Videre egiſſe. colligit̃ hoc ex uerbis ſyri a quo exoptaretur: credebat. n. ſenex ſe a ſeruo nõ optari niſi gratia fallaciæ in menedemũ. ℭ Ac factũ. r. ſecure & cũ magna audacia pnũciat: & plus eſt q̃ ſi diceret feci. ℭ Bona. h. hercle ornatiua particula. In andria. Puer hercle eſt hoc loco poteſt eſſe & firmatiua. ℭ Caput. d. magni bladimenti ſignum qđ fit quotiẽs in re optata dño ſeruus ex ſnia obſequtur. ℭ Boni. a. non dicit qd. ut eum lætiorẽ reddat & in ſpe magni boni detineat. ℭ Nõ. h. u. negat ſe gloriari: & ſe ueridicũ fatet̃: ut hii q re magna peracta fingunt ſe nõ gloriari: ut ſint maioris fidei & auctoritatis. ℭ Tu. c. hoc eſt qđ ſuperius ſyrus. Quod uim tãtam in me & ptãtem hẽam tantæ aſtutiæ: uera dicendo ut eos ambos fallam. Inferius chremes nõ credet menedemo bacchidem clitiphonis eſſe amicã. ℭ Immo. ſ. ſ. ſic dixit: ut q ſuſpicaret̃ a chremete dictũ: nimium inq̃: nõ ſerio ſed ioco. ℭ Tuã. u. ſ. neq; hoc menedemo crediturus ẽ chremes cũ dicet inferius. Et illũ aiũt uelle uxorẽ. ℭ Iubebit. p. i. peti. petim⁹ aliquid pcario. poſcimus imperioſe. poſtulamus iure. ℭ Prorſus. n. i. prorſus p eo qđ eſt oĩno: ſunt q cõiunctionem uelint. uel prorſus certe: recte: uere: & dr̃ quaſi porro uerſus. nã prorſum eſt porro uerſum. i. ante uerſum. hic & pſaica oro quã nõ inflexit cãulena. ℭ Hui i. e. interiectio mirãtis: & hoc cũ geſtu ſeruili & leniori pſonæ cõgrue dictũ. ℭ Argentũ. d. ſ. a menedemo inferius chremes non imemor uerbo℞ Syri menedemo dicet & illũ aiũt uelle uxorẽ: ut cũ deſpõderim des qui aurũ & ueſtẽ atq; alia q̃ op⁹ ſunt cõpet. ℭ Qui. p quo. ℭ Nõ. ſ. pprie dixit ſpondet pr̃ puellæ: deſpondet pr̃ adoleſcẽtis. in andria. Placuit. d. ℭ Fugitiuo. d. a. conditione pſonæ cliniã uituperat. nam fugitiui pprie ſerui. uñ in edicto ædiliũ curruliũ. Titulus eſt ſeruo℞ ſingulorum: quis fugitiuus errone ſit: noxaue ſolutus nõ ſit. ℭ Hoi fu. dr̃ hõ fugitiuus & ſeruus fugitiu⁹ nõ fugitiuus ſeruus qa tũc ẽ ſupfluũ: ut teſtat̃ Quinti. Ergo dicẽdũ ſeruus fugitiuus uel fugitiuus ſine additamento. ℭ Nõ. e. p Vir. Cõnubio. i. ſ. p. d. illa dat̃ perpetuoque oẽs annos cũ marito exigit. ℭ Tua. m. uerba pbi uiri q nõ uult adhærere cõſilio alterius in re nõ pbabili. ℭ Cui. d. n. ſ. argumẽtum ab æquo nõ æquum: nõ leges ipſæ cõcedunt: ut qs pr̃ filiã alicui ſpondeat: dein de deneget. ℭ Iſtuc. c. in re nõ probabili: uult inire opinionem optimi ſerui: q dño bõa fide morem gerat: & pro uiribus obſequatur. ℭ Fiat. q. a. aſtute & callide in omnibus aſſentit̃ hæro: quia iã lenibus uerbis extorq̃bit argentũ. ℭ Eo. n. cõſu. i. ad rõnes qs ſtatim callide ſubiicit: magna uis eſt pſuaſionis qñ prius amouemus ea q̃ is rñderet a quo aliqđ petimus. ℭ Me. i. o. hæc p chremete eſſent. & iure nõ tenet̃ reddere id argentum. ℭ In. l. p. nõ decet eũ qui lautæ uitæ ſit & ſplẽdidæ in oibus iuris rigorẽ obſeruare. nã qui ad unguẽ ius ſeruant: aſperi difficiles & tenaces multis uident̃. ℭ Egomet. ſenex gloriæ cupidus adeo flectitur uerbis ſyri: ut ad meretricem cũ argento feſtinare cupiat. ℭ Simul. c. hoc loco p efficiam ponit̃: quo ſæpius in hac ſignificatione. Cic. utit̃ ab hoc cõfectũ pprie uerbũ cõuenit gladiatoribus his: qui grauiſſimis uulnerib⁹ occubuerũt. Cice. in cati. Gladiatori illi confecto & ſaucio.

Petere Poſcere poſtulare Prorſus Spõderi Deſpondere Virg. Cõficere Cicero

GVI. A

ITa me dii amẽt & c. Hic ſyri fallacia ſuũ ſortitur effectũ: & tandẽ a chremete extorquet̃ argentum. Chr. Dii amẽt me ita ut me miſeret. i. miſericordia moueat uicem menedemi. i. pp fortunã menedemi. uel potius uicẽ menedemi. i. loco menedemi. Eodẽ gñe dicẽdi Cic. utit̃ ad Lentu. Noſtrã inquit uicẽ ultus eſt ipſe ſeſe. i. puniuit ſeipſum. uice. i. loco nr̃i. Itaq; ſic cõtinua. Dii me ament ita ut me miſeret uicem pro uice hoc eſt loco menedemi. q. d. cauſa ſua me miſeret tñ mali deueniſſe ad eũ ut tãta illa familia ſit alenda. Illaccine. i. utrum

Vicem Cicero

Quin tibi caput demulceam: accede huc ſyre:
Faciam tibi boni aliquid pro iſta re: ac lubens.
Sy. at ſi ſcias q̃ ſcite mihi in mentem uenerit.
Ch. uah gloriare eueniſſe ex ſnia. ſy. nõ hercle uero:
Ve℞ dico. ch. dic qd eſt? ſy. tui clitiphonis eẽ amicã
Hãc bacchidẽ menedemo dixit clinia: & ea gratia
Secum adduxiſſe: ne tu id pſentiſceres. ch. pbe. ſy.
Dic ſodes. Ch. nimiũ inq̃. ſy. imo ſi ſcias: ſed porro
Auſculta quid ſupeſt fallaciæ: ſeſe ipſe dicet tuam
Vidiſſe filiam: eius ſibi cõplacitã formam: poſtq̃
Aſpexerit hanc: ſe cupere uxorem. Ch. modo quæ
Inuenta eſt? Sy. eam equidem iubebit poſci.
Ch. quãobrẽ iſtuc ſyre: nã prorſus nihil intelligo.
Sy. hui tardus es. Ch. fortaſſe. Sy. argẽtum dabitur
Ei ad nuptias: aurum atq; ueſtem qui comparet
Tenes ne? Ch. cõparet? Sy. idipſum. Ch. at ego illi
Nec do: nec ſpondeo. Sy. non quamobrem?
Ch. quã obrẽ me rogas? homini dar̃ illã fugitiuo?
Sy. ut lubet: nõ ego in perpetuũ dicebã aut illã illi
Dares: uerũ ut ſimulares. Ch. nõ mea ẽ ſimulatio:
Ita tu iſtæc tua admiſceto: ne me admiſceas: egon
Cui daturus nõ ſum ut ei deſpondeã. Sy. credebã
Ch. minime. Sy. ſcite poterat fieri & ego hoc: quia.
Dudum tu tantopere ſuaſeras: occœpi. Ch. credo.
Sy. cæterum equidem iſtuc chreme æqui boniq;
Facio. Ch. atqui q̃maxime uolo te dare operam
Vt fiat: ue℞ alia uia. Sy. fiat: quærat̃ aliud. ſed illud
Quod tibi dixi de argento: qđ iſta debet bacchidi
Id nunc reddendum eſt illi: neq; tu ſcilicet eo nunc
Confugias: quid mea? num mihi datum eſt?
Nũ iuſſi. nũ illã oppignerare. filiã meã me inuito
Potuit? uerum illud chreme dicunt ius ſummum
Sæpe ſumma malitia eſt. Ch. haud faciã. Sy. immo
Aliis ſi licet: tibi non licet. oẽs te in lauta & bene
Aucta parte putant. Ch. quin egomet iam ad eam
Deferam. Sy. imo filiũ iube potius. Ch. q̃obrem?
Sy. quia in hunc ſuſpitio eſt tranſlata amoris.
Ch. qd tũ? Sy. qa uidebit̃ magis ueriſimile id eſſe
Quũ hic illi dabit: & ſimul cõficiã facilius ego qđ
Volo ipſe adeo adeſt. abi: affer argentũ. Ch. affero.

oportet

oportet ſup.aut neceſſe:ſeu opus eſt alere illanc per contemptum & odium dicit pro illã mulierem bacchidem.cum illa
familia.i.cũ tanto comitatu ancillarũ.et ſi.i.q̃uis ſcio ꝙ ſup.menedemus nõ ſentiet onus tñ.ſ.hoſce aliquot dies.i.ꝑ ali/
quot dies primos.ita.i.adeo filius fuit.ei magno deſiderio.i.adeo deſiderauit filiũ.uerum.i.ſed ubi.i.qñ uidebit tãtos
ſumptus.quotidianos.i.impenſas quotidie faciendas fieri ſibi domi.nec uidebit modũ.i.finẽ fieri.rurſum denuo op/
tabit ut filius abeat.i.diſcedat ab ſe.i.qđ dr̃ inepte de penes ſe.Eccũ.i.ecce.hic ꝓpe ſyrũ optime.i.tẽpeſtiue oportune.
Sy.ceſſo.i.qd moror.qd tardo adoriri.i.aggredi uerbis hunc chremetẽ.Chr.ſyre uocãdo ꝓnũciãdũ.Sy.hẽ hic eſt uox
leti:interdũ perturbati.Chr.qd eſt ꝑꝑ qđ me uelis & gaudeas mea pñtia.Sy.iã,dudũ.i.lõgo ante ipe exoptabã:te dari.i.
offerri obuiũ mihi.Chr.Videre.i.uideris:cẽſeris:iudicaris egiſſe iã neſcio qd cũ ſene menedemo eũ decipiendo ut ego
poſtulaueram.Sy.dicis me egiſſe aliquid.de illo.i.de illa re uidelicet de eo decipiendo.qđ dudum.i.pauloante.uel ſm
Donatum lõge ante ſubaudi cõicaueramus uel aliqd tale.nã hic eſt diſtinguẽdum.Deinde ſubde.Reddidi dictum ac Reddeř
factũ.i.& dixi & feci.uel ut dixi ſic effeci.Reddere eni aliqd dictũ eſt illud diceř:& reddere factũ eſt facere.ſolemus enim dictũ ac
ſic dicere.hoc tali die factũ reddã.i.hoc a me tali die fiet.Chr.Bonan.i.bona ne fide.i.uere ne dicis?nã fides ẽ ut Cicero factum
inquit dictoꝝ cõuentorũq; cõſtantia & ueritas.Sy.hercle dico ſup.bona fide.& iurãdo dictũ cõprobat.Chr.Nõ poſ/ Fides
ſum pati.i.nõ poſſum cõtinere qn.i.ꝙ nõ demulceam.i.ſuauiter attractem tibi caput.O ſyre accede huc.i.ad me ut tibi Cicero
caput demulceam & te aliquo mũere donẽ.faciã tibi aliqd boni.ꝑ iſta re.i.pro iſta fallacia.ac lubẽs.i.& bono animo. Demul/
Sy.at.i.ſed ſi ſcias.q̃.i.quãtũ.ſcite?i.pulchre ingenioſe ſubtiliter uenerit mihi in mentem illud.ſ.qđ poſtea eſt dicturus. cere
nam interrupit ſermonẽ chremes.Chr.uah.irridẽtis interiectio eſt hic.ſed tamen ioco eum illudit:non ſerio.gloriare.i. Scite
gloria te extollis eueniſſe.ex ſententia.i.ꝙ euenerit tibi ut uolebas.Sy.uero.i.ſed hercle non glorior.ſ.dico uerũ.i.ueri/
tatem.Chr.Dic qd eſt?Sy.Clinia dixit menedemo hãc bacchidẽ eſſe amicã clitiphonis filii tui.& dixi inq̃ ſe cliniam ad/
duxiſſe ſecũ eam.ea grã.i.ea cauſa.ne.i.ut nõ perſentiſceres id.i.ut nõ perciperes.Nã a pſentio tis adiuncta co fit perſen/
tiſco.qđ regit accuſatiuũ ut ſuũ uerbũ:qa etiã ꝓ primitiuo hic ponit̃.Chr.Probe:ideſt recte excogitatũ eſt.ſ.ut aliquid
tale.Sy.Dic ſodes ſi audes blãdiẽtis particula.q.d.ſed dic ſine fictione.Chr.inq̃.i.dico tibi.ꝙ nimiũ.i.plurimũ uel ual/ Sodes
de ꝓbe actum eſt.Sy.imo.i.ſed ſatis ꝓbe ſic actũ eſt.ſed porro.i.deinde.Poſtea auſcultad ſup.fallaciæ.qđ ſupereſt.i.qđ Porro
teſtat qđ reliquũ eſt ipſe clinia dicet ſeſe.i.ſeipſum uidiſſe tuã filiam antiphilã dicet ẽt formã.i.pulchritudinẽ eius cõpla/
citam eſſe.i.cõplacuiſſe ſibi.nã cõplaceo in pterito facit cõplacui & cõplacitus ſum,ꝑ eodẽ ſenſu.dicet ẽt ſe cupere hanc Compla
filiam tuã uxorẽ.i.ꝑ uxore ſua poſtq̃ aſpexerit eã.ſ.hoc eſt ſe uelle eã uxorẽ hẽre ex quo eã aſpexit.Chr.modon.i.utrum ceo
dicis illũ cupe hanc filiã.q̃ mõ.i.paulo ante inuenta eſt?Sy.eam dico.ſ.q̃ inuenta eſt uel eam cupit.& qdem.i.& etiã uel
certe iubebit poſci.i.peti.i.faciet ut ꝑ aliquos a te petat̃.Chr.q̃obrẽ.i.q̃re o ſyre dicis ſup.iſtud nã ꝓrſus.i.omnino nihil
intelligo.i.nõ bene capio quorſum ſpectẽt tua uerba:aut qd ſibi uelint.Sy.Hui interiectio indignãtis ſyri hærum non Tardus
intelligere.es tardus.i.hebes & obtuſus ingenio q me cape nõ potes.Ch.fortaſſe.i.poſſibile eſt me eſſe tardũ.Sy.argen/
tum dat̃ ei cliniæ q in abltõ.i.quo argẽto.cõparet.i.q̃rat aurũ.i.anulos aureos cæteraq; aurea:poſuit tñ materiam pro
materiato ut dñt.atq; quo cõparet ueſtẽ.i.indumẽta ad nuptias honeſte celebrãdas.Ch.cõparet.i.emat ſibi talia nihil
impedio,qd ad me.Sy.idipſum eſt ſup.cõſentiendo dicit.q.d.illud tñ eſt ut cõparet q̃ ſibi uolet te nõ impediente eum
nihil ad te.chr.at.i.ſed ego chremes neq; do neq; ſpondeo.i.ꝓmitto futurã ſponſam filiã meã illi cliniæ.Sy.nõ?dicis te
non ſpondere uelle illi admirat̃ hoc ſyrus:deinde interrogat.q̃obrẽ.i.q̃re nõ ſpondes.chr.rogas.i.iterrogas me q̃obrẽ
nõ ſpondeã dare illã filiã meam hõi fugitiuo.ſ.cliniæ q more fugitiui ſerui patrẽ reliqt.Sy.fac ſup.ut lubet.ego nõ di/
cebam ut tu dares eam illi ꝑpetuo.i.ut totã uitam cũ eo exigeret.Verũ.i.ſed dicebã ut ſimulares te illã dare ei.Chr.ſimu/
latio.i.fictio nõ mea eſt.i.nõ me decet q uir grauis ſum.tu miſceto.i.cõfundito.iſtæc.i.tuas technas & fallacias.ita ne.i.
ut admiſceas me.i.ut nõ me interponas ſeu inuoluas uis ſup.ut deſpondeã filiam meam ſup.ei cliniæ cui ego nõ ſim
daturus.q.d.nõ faciã.Sy.credebã te uelle id facere.Ch.minime.i.nõ uolo ſup.illud.Sy.id ſup.poterat fieri ſcite.i.pul/ Scitus
chre ac ingenioſe:& q̃ſi ſciẽter.Nã ſcitus dr̃ q ſciens eſt.& ego cœpi.i.incœpi hoc ꝓpoſitũ & hoc uaframentum.eo.i. Vaframẽ
ideo.qa dudũ tu iuſſeras.i.uolueras tãtopere ut.ſ.ſimulationẽ aliquã q̃cunq; uia inuenirẽ q̃ deciperet̃ menedem⁹.chr. tum
Credo te id accipiſſe eã ob rẽ qa tãtopere iuſſerã.Sy.cæterũ.i.ſed eqdẽ.i.certe.facio iſtud æq & boni.i.facio iſtud bona Aeq &
eqtate.tanq̃ bonus ſeruus dño in oĩbus gerẽs morẽ.Dicimus ãt iſtud æq & boni facio ꝓ eo qđ eſt facio iſtud æquũ & boni
bonũ ut dicimus iſtud rei facis pro facis iſtã rẽ.nã æq & boni hic ut ſubſtãtiua in neutro genere capi debẽt.Ch.atqui.i.
ſed certe tñ.i.deinde cõſequẽter maxime uolo te dare opam ut ſimulatio & fallacia fiat in menedemũ:uerũ.i.ſed uolo
id fieri.alia uia.i.alia rõne ſiue alio mõ.Sy.Fiat alia uia.ſ.ego ſum cõtetus.ſed aliud.i.alius modus q̃rat̃.i.excogitetur &
aptus inueniat̃.ſed illud qđ dixi tibi de argẽto.quod iſta.i.tua filia debet bacchidi ꝙ uidelicet ab anu corinthia q̃ mor/
tua eſt data illi fuit pignori id argentũ nunc eſt reddẽdum.tibi.i.a te.i.te oportet reddere:neq; ſcilicet.i.certe nũc confu/
gias.i.recurras.eo.i.ad eas rõnes q̃ ſequũtur dicẽdo qd mea intereſt ſup.i.qd ad me ſpectat de iſto argento:nũ.i.nunqđ
argẽtum datũ eſt mihi.q.d.nõ nũ.i.nunqđ.iuſſi ut dare t̃.q.d.nõ num illa anus corinthia potuit oppignerare.i.pro pi
gnore dare filiã meam:me inuito.i.nolente.o chreme hoĩes dñt uulgo iſtud dictum.uerũ.i.ueritati cõſentaneum uide/ Sũmum
licet ꝙ ſũmum ius.i.nimius rigor iuris eſt ſæpe ſumma malitia.i.(ut Cic.inquit in officiis)ſumma iniuria.chr.haud.i. ius
non faciam hoc eſt nõ confugiã ad eas rõnes ſummi iuris.Sy.imo.i.ſed.ſi licet.i.ſi fas eſt.aliis hoĩbus:ut ſequãtur iuris Summa
rigorem.tibi tñ nõ licet,ꝓpterea ꝙ oẽs hoĩes putãt.i.reputãt te eſſe in parte hoĩum lauta.i.ſplẽdida.& bene.i.ualde au/ malitia
cta uirtutibus.ſ.& uitæ ꝓbitate.queãdmodũ dicimus macte uir uirtute q̃ſi magis aucte uirtute.i.per uirtutem & me/ Cicero
lius aucta legitur q̃ acta:& ita in multis codicibus fas eſt inuenire.Ch.qn.i.qnimmo.iã.i.nunc.egomet deferam decem Laut⁹ &
minas ad eã bacchidem q̃cito pſuaſus eſt gloriæ cupidus.Si immo potius iube filium deferre ad eam chre.q̃obrem.i. Auctus
quare iubebo filium deferre illud.Sy.enim ideſt certe:qa ſuſpitio amoris eſt trãſlata in hunc filium tuum qui putatur a Macte
Menedemo eſſe amator bacchidis.Chre.qd tum.i.quid deinde ſequtur ſi tranſlata eſt in eum amoris ſuſpitio.Sy.quia

magis uériſimile uidebit̃ id eē.i.cū amare eam cū.i.qn̄ hic filius dabit illi bacchidi argētū.& ſimul.i.& etiā.cōficiam.i. efficiā.pficiā.facilius id qd' ego uolo efficere:hoc eſt facilius decipiā menedemū.adeo.i.certe ipſe Cli.adeſt.i.aduenit.o

A ... chre.abi.i.uade dōmū & affer argētū.Ch.:affero' argētū.ſ.uel effero.i.educo ex capſa ut ferat̃ q̄ſi extra fero. Ta.deducta bacchide adducit̃ Chre.q ſoluat argentū.uicē.qa mō inuice ſua ſicut ego paſcet eas.℄ Illāccine.ſ. oportebit.Videre.i.uideris.bōa fide.ſ.dicis hoc.Ac ſi diceret eſt uerū qd' dicis.Nō hercle glorior.Sed ueritatē dico.Dic ſodes feci,pbe.Immo ſatis nō nimium.nō dicet.ut ppetuo dares.Sed ad horā,pmitteres.Nō eſt mea ſimul.ſ. nō ptinet tali hōi ſimulare:& mentiri.Tibi eſt malū:& graue.Cæterū.i.ſed ego facio iſtud æqui & boni.pro recto & bono.Recta cōſtructio eſt.Atqui.i.certe.Tum maxime:qa eſt æquū & bonū.Volo.te.d.o.ut fiat.Sed alia uia quā me intermiſcendo.Eo.i.ad idem ut dicas. Quod mā.r.ſi ipſi accōmodauit argentum.Nū.i.nū/ quid mihi fuit datum.Illud argentum num iuſſi ut da ret hoc poſſes dicere.Verum.i.Sed illud dicit uulgo. Summum.i.totum ius ſuum exequi.eſt.i.reputatur.ſ. m.non enim reſpicit ad cauſam.Sed ad factum.

CAL. Nulla eſt tā.ſ.r.Hic exprimit̃ amātis incōſtātia qui ob nimiū amorē ſyro in re ſua iraſcit̃: de

A hic paulo momēto illum demulcet.℄ Qui. pro q̄ nō.℄ Difficilius.huic illud cōtrariū.Nihil diffi

Vel pro et Virg. cile hōi uolenti.℄ Vel.m.h.uel mō nō eſt diſiunctiua cōiunctio:ſed pro etiā poſita:ut apud Virgi.Vel priāo miſeranda.m.℄ Hæc.d.quæ facilis & non laborioſa: nam deambulatio hōi potius uoluptatē q̄ laborem aſ/ fert.℄ Vt te.o.q.d.improuidus adoleſcēs nō cōſide/ rat quid a ſyro in rē ſuā pactū ſit:ſed oīa ad uoluptatē ſuā refert.℄ Iſtoc in.cū cōtemptu atq̄ odio hæc pnū/ ciant̃.℄ Tuo.q̄ſi de magno facinore.nā incœptū & incœptare & incepe magnoꝝ eſt facinoꝝ.℄ Perdiūt

Cōminiſcere & antiquū eſt & plautinū.℄ Cōminiſcere.p cōmini/ ſceris.i.fingis hic cōmētū:alibi atq̄ ipſis cōmētū pla/

Excarniſicare cet.℄ Excarnifices.terribiliter excarnifices dixit:hoc ē excrucies.Excarnificare deductū eſt a carnifice: Carni/

Carnifex fex eſt qui carnes ex hoīe facit:nā caro dicta eſt eo q̄ ca/

Caro reat aīa.& caro pprie dr̃ mortuoꝝ.Virg.Et corpora lu

Virg. ce.c.uel caro ſic dicta quaſi cado.Virgi.Belloq̄ caduci dardanide: q̄ iā.ſ.ſine aīa ſit & cadat.℄ I tu.h.& hic ſecure exclamat:q̄ iā extorſerit argentū.℄ Proteruitas importunitas:uel.petulātia.pteruitas leuior ē q̄da cō/ tumelia:pcacitas maior.petulantia maxima.℄ Ita.m.

Mereri & pmereri meret̃ quis bonū & malū:& mereri & pmereri eſt pſta re beneficiū.Virg.Quiq̄ ſui memores.a.ſ.m.& idem.

Virg. Nunq̄ regina negabo promeritā.℄ Exite.p.a.ſic fin/ gimus'q̄ſi ſumus collaturi bn̄ficium in aliquē:& qcq̄ audimus qd nō placeat:nec tamē nos inſenſos reddat. ℄ Nō.l.t.nimius ē ardor in adoleſcente cū uideat ami cā:nec tn̄ tangendi facultas datur.℄ Iā.n.ſ.i.non pōt

Iratus præ nimia lætitia diutius reticere qd' fecerit.℄ Iratus

A Clitipho adoleſcens. Sy.ſeruus.

Nulla ē tā facilis res:qn difficilis ſiet quā iuit?
Facias.uel me hæc deambulatio q̄ nō laborioſa
Ad lāguorē dedit:nec qcq̄ núc magis metuo q̄ ne
Denuo miſer aliquo excludar hinc.ne accedam ad
Bacchidē:ut te oēs qdē dii deæq̄ q̄tū ē ſyre cū tuo
Iſtoc inuēto.cūq̄ icœpto pdiūt:hmōi mihi res ſemp
Cōminiſcere ubi me excarnifices.Sy.i tu hic quo
Dignus es:quā pene tua me prodidit proteruitas.
Cli.uellem hercle factum:ita meritus.Sy.meritus.
Quō?ne me iſtuc ex te prius audiuiſſe gaudeo
Quā argētū haberes:qd' daturus iā fui.Cli.qd igr̃
Tibi uis dicā?abiiſti:mihi amicam adduxiſti quam
Non licet tāgere.Sy.iā nō ſum iratus:ſed ſcin ubi
Nunc ſit tibi tua bacchis?Cli.apud nos.Sy.non
Clit.ubi ergo?Sy.apd cliniā.Clit.pii.Sy.bono aīo
Eſto:iam argētū ad eā deferes:qd' ei es pollicitus.
Clit.garris un̄ id?Sy.a tuo pr̄e,cli.ludis fortaſſe me
Sy.ipſa re expibere.clit.ne ego fortūatus hō ſum?
Deamo te ſyre.ſy.qua cā id fiat:obſecūdato i loco
Sed pater egreditur.caue quicq̄ admiratus
Sies:quod imperabit facito.loquere paucula

Iracūd⁹ iratus eſt ex cā.Iracūdus ex moribus.℄ Scin.u.n.ſ.hæc interrogatio gaudētis eſt:& cui oīa ex uoto ſucceſſerint.℄ Pe/

Garrul⁹ rii:hæc uox eſt amātis aliquid mali ſuſpicātis.℄ Iā.a.iam nimiā uelocitatē ſignificat.℄ Deferes.in alia ſignificatione accipit̃ illud olympiadis ad Alexādrum:amabo inq̄:mi fili qeſcas neq̄ deferas me hinc delator.℄ Garris.tanq̄ auis

Garrire unde garrulus & garrire is dr̄ q inaniter loqtur.℄ Expeibere.antiquum eſt nos dicimus expiere.Iuue.Experiar quid

Deamo cōcedat̃ in illis eſt.℄ Ne.e.ne.i.ualde.℄ Deamo.te.ſy.ideſt ualde amo:de hoc loco augetalias diminuit.℄ Qua cau/

Obſecū/ dare ſa id fiat.ut argētū habeamus qd' ad bacchidem deferas.℄ Obſecūdato in loco.obſecūdare eſt oīa ad alterius nutum facere.℄ Paucula dixit nō pauca:& ſic maiorē uim admonitio iſta habitura eſt.nam paucula coram patre loqtur clit.

GVI.A Nulla &c.Hic apparet amātis incōſtātia q ob nimium amorē,ſyro in re ſua iraſcit̃.deinde paulo momēto illum demulcet.Cli.nulla eſt res tam facilis quā rē facias.i.faciat aliqs inuitus.i.cōtra uoluptatem.quin.i.quæ non uel q̄ non(ut q̄ ſit coniunctio)ſit difficilis.uel ſic nulla eſt res tam facilis.i.tantum facilis q̄ non ſit difficilis quā rem facias inuitus.uel.i.etiam hæc deambulatio quæ ſolet afferre recreationem.q̄.i.q̄tum.nō laborioſa.i.non ha/ bens laborē.dedit me ad languorem.i.ad moleſtiā & tediū ac mœrorem.nec nunc metuo quicq̄.i.aliquid magis q̄ ne

ideſt ut

ideſt ut pro ꝙ ego miſer excludar.i.emittar eiiciar denuo.i.iterum.hinc.i.ex hoc loco ubi eſt amica queadmodũ prius fui eiectus.ne.i.ut nõ accedã.i.adeã ad bacchidẽ o ſyre:ut.i.utinã dii & deæ oẽs perdiunt:antiquũ pro perdãt.i.deſtruant te.cum iſtoc ꝑ cõtemptũ & odiũ dixit.cũ iſto tuo inuento.i.cũ tuo figmẽto ſeu cũ iſta tua inuentione & cũ iſto tuo inceepto.i.cõſilio inito ſeu inſtituto ꝓpoſito.q̃tũ eſt.i.q̃tũ licet.i.q̃tũ eſt poſſibile uel q̃tũ fieri poteſt ut te ꝑdant.Nam eſt ſæpe ponit̃ ꝓ licet.uel ſic lege utinã dii & deæ oẽs q̃tũ eſt.i.q̃tũ deorũ & dearũ eſt hoc eſt q̃tũ magnũ eſt conſortium ſeu cõtuberniũ deorũ & dearũ ꝑdant te cũ tuo incœpto &c.q.d.oẽs dii & deæ quotquot ſunt te ꝑdãt.tu cõminiſceris.i.tu fingis excogitas adinuenis ſemp.hmõi.i.tales res.ubi.i.in q̃bus.aduerbium ꝓ noĩe excarnifices.i.excrucies affligas me. excarnificare dicimus actiue ut hic.& excarnificari ut ſit deponens uerbũ uel cõe:ut Priſcia.inq̃t.& fit a carnifex cis qui ſic dicit̃ ꝙ ex hoĩe carnẽ faciat quæ caro ꝓprie eſt mortuorũ dicta ꝙ careat aĩa:uel a cado is ꝙ remota aĩa cadat.Inde caduci.i.mortui.Vir.Bellorũ caduci.i.mortui.Inde ẽt cadauer.Sy.Tu iſpe i.i.uade.quo.i.i quã rẽ uel ꝑtẽ tu es dignus ire. q.d.abi in malam rẽ ut meruiſti.q̃.i.q̃tũ pene.i.ꝓpe aduerbiũ.tua ꝓteruitas.i.tua importunitas tua petulãtia.ꝑdidit.i. deſtruxit uaſtauit me ut dicũt.Cli.hercle uellẽ factũ eſſe ut.ſ.mea ꝓteruitas te ꝑdidiſſet ut ais ita.i.a deo uel ſic meritus es ideſt dignus es q̃ perdaris.Sy.ais ꝙ meritus ſum perdi quo mõ.i.q̃ rõne?ne.i.certe uel ualde gaudeo me audiuiſſe ex te pro abs te iſtud cõuitiũ.ſ.priuſq̃ haberes argẽtũ.ꝙ iã.i.ſtatim fui daturus.i.qd' dare tibi uolebã.Clit.igit̃ qd uis ut dicã tibi aliud q̃ qd' dixi cum nõ dederis mihi occaſionẽ aliter dicẽdi.nã abiiſti.i.fuiſti ad bacchidẽ adduxiſti mihi amicam bacchidẽ quã nõ liceat tãgere.Sy.ridibũdus ait nõ ſum iam iratus.ſed ſcin.i.ſcis ne ubi nunc bacchis tua amica ſit tibi. Cli.eſt apud nos.i.qd' dr̃ penes nos nõ recte.nã penes eſt q̃ſi in mãu ac ꝑtãte eẽ.Sy.nõ eſt inq̃ apud te.Cli.ubi eſt ergo Sy.eſt apud Cliniã.cli.perii iã mali qd ſuſpicat̃.nã amãtibus oĩa ſunt ſuſpecta q̃ fiunt in amicas.Sy.es.i.ſis.bono animo.i.habeas bonũ aĩum:& qd' dici ſolet facias bonũ uultũ.iã.i.ſtatim deferes argẽtũ ad eam qd' argẽtũ pollicitus es.i. ꝓmiſiſti ei.Cli.garris.i.nugaris inaniter loq̃ris tractũ ab auibus unde garrulus.unde.i.a quo id argentũ extorq̃bat ſup. Sy.extorq̃bit̃ inq̃ a p̃re tuo.Cli.fortaſſe ludis.i.derides me.Sy.expenbere.antiq̃ pro experiere re ipſa.i.ipſo effectu.Cli. ne.i.certe uel ualde ſum hõ fortunatus.i.fœlix.o ſyre deamo.i.ualde amo(nã hic de auget)te.Sy.experiere inq̃.ita enim eſt repetẽdũ ut uideat̃ ſyri ſermo cõtinuari ſic experiere re ipſa.qua cã.i.ꝑp quã cãm id fiat ꝙ habeamus argentũ a patre tuo:tñ eſt mihi optẽperes:iõ ſubdit obſecũdato.i.facito ad nutum meũ in loco.i.q̃n locus.i.occaſio ſeu opportunitas poſtulabit.nã obſecũdare eſt oĩa ad alterius nutũ facere.ideo deus ſecũdat res nr̃as q̃n efficit ut nr̃is optatis rñdeant hic ergo obſecundato cõmenta mea ſup.i.accõmoda ſeu cõforma te meis inuẽtionibus ut tẽpus ac locus erit.ſed p̃r tuus egredit̃ caue admiratus ſis qcq̃.i.uide ne qcq̃ tibi mirũ uideat̃:uel ne qcq̃ cũ admiratione laudes ne dep̃hendaris amãs. dicimus aũt caue ſis admiratus ſine negatione.& caue ne ſis admiratus cum negatiõe in eodem ſenſu penitus.Vt caue cadas & caue ne cadas.facito id ſup.qd' pater imperabit.loquere.i.dicito.paucula.i.admodum pauca uerba.

Eſt pro licet

Caduc⁹ Cadauer Proterui tas

Apd' & penes Es ꝑ ſis

Caue ſis & caue ne ſis.

SI in illo.Vel me hæc deambulatio q̃ nõ laborioſa ad langorẽ dedit melior eſt lectio cõmẽtarii:ut ſit q̃ non laborioſa:patet apud ip̃m interp̃taio.At ſi ut plurimi legunt.quæ non laborioſa &c.nos quoq; legerimus ſic aſtruemus cũ Calphurnio.Vel.i.ẽt hæc deambulatio q̃ deambulatio non eſt laborioſa ſi non inuitus ſupple ambules.dedit me ad laborẽ.qa inuitus ambulaui.Audiui tertiã lectionem nõ minus bonã.in qua non erat illud me. hoc mõ.Vel hæc deambulatio q̃ laborioſa nõ dedit ad laborẽ meũ.q.d.nulla nõ dedit hoc eſt oĩa laborioſa dedit &c. Sicut apd' Vir.in buc.hæc eadẽ ut ſciret qd nõ faciebat amittas!& i illo æneĩ.Quẽ nõ icuſaui amẽs hoĩumq; deorũq;.

ASce.

NVlla.Poſtq̃ paratus eſt Chremes q̃ donet argentũ ut magis ſit iocularis hæc deceptio chr.Inducit̃ ipſe filius q̃ recipiat a p̃re:& det Bacchidi.Quũ ſupius fuiſſet miſſus deambulatũ.Vt licentius tractaretur deceptio.Poſtq̃ peracta eſt redit dicens.Nulla &c.Vel.i.ẽt.hinc.i.a domo p̃ris.Os dii q̃tũ deorũ eſt.Cõminiſceris.i.cõmentaris.uellem factũ.ſ.ut ꝑditus eſſes:qa ita.Quid igit̃.Poſtq̃ audiuit mẽtionem de argẽto pœnitet:& moderatius loqtur. Iam.Poſtq̃ ſyrus uidet eum pœniteret moderat̃ iræ ſuæ.q.d.rectã q̃rimoniã facis:& iõ iã nõ ſum ir.cõtra te.Vbi nunc ſit tua bacchis.Per hoc dedit intelligere ꝙ eſſet q̃ domo niſi eã dimiſerat.ſed ne eum terreret dicit tibi tñ.i.adoptiuum ubicũq; ſit garris ideſt me ludis.Deamo te.i.ualde amo te.Intenſium eſt de.Qua cauſa dicis quia me amas modo.Tu ergo obſecro:ideſt recompenſato mihi aliquando retribuendo meritum qua cauſa.ſ.ut remuneres id ſeruitium modo fiat.Caue ne ſis attonitus quando pater dabit tibi argentum quaſi admirans.

A

VBi nũc eſt clit.Egredit̃ chremes cum argẽto. ℂ Eccũ.m.i.ſyrus ſubiicit uerba clitiphõi q̃ p̃ri rñdeat.ℂ Inque.raro alibi ꝑter iq̃:& igt repies.Inq̃.i.dic.ℂ Plæraq;.o.hic adiectio in primo poſita eſt loco.adiectiões uero aut in prima ꝑte orõnis:aut in ultima adiiciunt̃:hic ergo plæraq; ex abundãtia poſitũ eſt.oĩa neceſſario addit nõ in ultimo ſicut iterea loci interibi.ℂ Quid.ſt.l.hoc dictũ in ignauum:illa uero caudex:ſtipes:aſinus in ſtultũ.ℂ Qui pro cur non.ℂ Oppibere.antiquũ eſt.ſicut expibere.ℂ Minas.q.inducit̃ tenax ſenex circa rẽ ſollicitus qui cõqueritur de dãno qd' illi acciderat de iuẽta filia. ℂ Pro.a.crediderat anum illã oppigneraſſe filiã bacchidi.ℂ Alteræ.i.totidẽ.ℂ Porro:mõ aduerbiũ ort

CAL. A Inq̃

Quin

Alteræ

VA Chremes. Syrus. Clitipho.
Bi clitipho nũc ẽ? Sy.eccũ me inq.clit.eccũ
Me hic tibi.ch.qd rei eẽt dixtin huic? ſy.dixi

Hæc ꝑ hæ

dinis:alias temporis. ❡ Hæc.e.hæc pluraliter ꝑ hæ. In eunuc. Continuo hæc adornant ut lauent. In phor. Hæc illæc erant itiones. ❡ Talenta.d.in ſequentibus dicet. ❡ Duo.t.pro re noſtra ego decreui eſſe ſatis. ❡ Relictis.r.poſtpoſitis omnibus aliis negociis. ❡ Labore.inuenta.proprie parta.

GVI. A

VBi clit. & c. Hic chremes cũ argento egredit̃ & ſyrus clitiphonẽ admonent qd debeat rñdere patri. Chr. ubi eſt nunc clitipho? Sy. iu cliti.inque.i.dic rñde eccum.i.ecce hic me. Clit. eccũ.i.ecce adſum ſup. hic tibi. hoc eſt hic adſum tibi morem gerere paratus. Chr. dixtin utrũ dixiſti huic filio meo qd rei.i. quæ res eſſet q̃pp mittebam hoc argẽtũ. Sy. dixi pleraq; oia:pleraq; abundat ut in andria ẽt dictũ eſt. Additiões iterdũ ꝓponũtur ut hic interdũ poſtponũtur ut interea loci interibi. Ch. cape hoc argentũ ac defer ad bacchidẽ. Sy. hei hic indignã tis eſt ꝑicula.o lapis.i.o dure igenio qd.i.cur ſtas? cur nõ accipis argentũ. Lapis dr̃ in ignauũ:illa uero caudex ſtipes aſinus dicunt̃ in ſtultũ. Clit. ſane.i.certe.cedo.i.uado uel obſequor. Sy. ſeq̃re me hac nũc oci⁹.i. cito cõparatiuũ pro poſitiuo. Tu chreme iterea.i.dũ ibimus oppibere uetuſte pro oppieris nos.i.expectabis nos hic.dũ.i.q̃ diu eximus.i.egredimur laturi argentum ad bacchidẽ:nã nihil eſt q d.i.pp quod moremur illic ubi ẽ bacchis diutius.i.multũ diu. chr. apud ſe chremes numerat ſumptus ꝓ filia & iã factos & poſt faciẽdos. qdẽ.i.certe iã filia habet a me decẽ minas.i. decẽ libras quas minas duco.i.puto nũc eſſe datas ꝓ alimentis.i.nutrimẽtis alteræ decẽ minæ conſequẽtur. haſce.i.has prædictas decẽ ꝓ ornamẽtis.i.indumentis. porro.i.deinde. hæc.i.hæ minæ ꝓdictæ pro alimẽtis & ornamẽtis adpoſcent.i.adſciſcent' ſiue adiungent ſibi duo talenta.i.duo talia põdera de qbus ſupius dictũ eſt. dotis.i.ꝓ dote ita q: dotis regit̃ ab illo accuſatiuo talenta. talentũ.n. dotis recte dicit̃. q̃.i.q̃tum multa iniuſta ac praua.i.non recta. fiunt moribus.i.per mores & conſuetudines hominum quales ſunt tales pecuniarum conſumptiones in liberis & educandis & collocandis:nũc aliquis ſponſus ſeu gener eſt mihi inueniendus omnibus rebus ideſt omnibus aliis negociis relictis. cui.ſ.genero dem bona mea inuenta.i.parta labore ideſt opera corporis mei & induſtria mentis.

Lapis Caudex Stipes

Pleraq; oĩa. Chr. cape hoc argentum ac defer. Sy. hei
Q uid ſtas lapis:qn accipis? Clit. cedo ſane. Sy. ſeq̃re
Me hac nũc oci⁹ tu hĩc nos dũ exim⁹ itẽrea oppibere
Nã nihil ẽ illic qđ moremur diuti⁹. Chr. mĩas qdẽ iã
Decem habet a me filia q̃s ꝓ alimẽtis eſſe nũc dico
Datas:haſce ꝓ ornamẽtis cõſequẽtur alteræ:porro
Hæc talenta dotis appoſcent duo q̃ multa iniuſta ac
Praua fiunt moribus:mihi nunc relictis rebus
Inueniendus eſt aliqs labore iuẽta mea cui dẽ bona.

AScen.

VBi. Cedo ſane, non intelligo cedo.i.diſcedo uel uado. ſed quia ſyrus (qui ut moris eſt pecuniam a Chremete acceperat propterea q: clitipho nimium cunctabatur) dixerat quin accipis? Dixit clitipho ad ſyrum cedo ideſt da porrige ſane.q.d. ſine iſta obiurgatione.

A

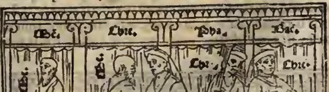
VBi dicis. Poſtq̃ iſtructus eſt a ſyro filius q ſine admiratiõe & callide ſuſcipiet argẽtum en patre qui tradat filio ſuo ut defert & ſyro. Inq̃.i.dic ei. Dixi pluraq;. Immo oia etiã ſic uitiũ. Cedo.i.cõcede ut deferam poſtq̃ iubet is. Seq̃re cito amouet cum a ꝓſentia p̃ris:neqd admiraret̃:uel minus caute diceret. Minas decem iã habet filia. Sed non curo. Sed qa duco & c. hi al.i.in nutriẽdo eã tantundẽ diſpenſaſſem haſce q̃ſi mõ mitto. porro.i. deinceps hic præmiſſa.ſ.x.&.x. minæ app. & c. Ecce q̃ multa praua ueniunt ex malis moribus:ſicut iſta q̃ mihi cõtingunt malis moribus uxoris meæ. Quæ quõdam noluit parere meo ꝓcepto. relictis.r.meis.i. huic ſoli rei me oportebit intendere. ut q̃ram aliquẽ cui dẽ bona mea cũ filia. Deſcribit in his uerbis auaꝛ Chremetem:& dolentẽ de pecunia q̃ ꝓ filia diſpendet ut tanto libentius eam donet cliniæ. Qui uõ multũ pecuniæ cũ ea poſtulabit. Et hæc uerba ſunt q̃dam cõmoditas ſequentis actus. Præterea ad hoc ualet q: ſolus loquitur ut ſciamus ipſum expectare Menedemum uenientem ad eum.

CAL.

MVlto.o.m.n.ſ. Hic eſt iucũda expoſitio erroris ſenis de uerbis Syri:q Menedemũ credit decipi:dũ ipſe decipit̃. ❡ Vt.e. Vir. Vt uidi ut pii. ❡ Filium. filiũ prius noiauit in quo oĩs cura p̃ris erat. ❡ Quæſo. mõ obiurgatoriũ ẽ. ❡ Quid.h.e.in eu. Quid iſtuc inq̃ ornati eſt? ſcire nos cõuenit cũ recto caſu ꝓfert̃ iterrogatio ñ eẽ cõtumelioſum:ut ſi dicas. Quis hic hõ eſt? ſi ãt i obliquo cõtẽptũ ſignificari ut qd hoc eſt hoĩs? qd mulieris? qd ornatus? ❡ Ea.r.n.a. & ex hoc credit eos inter ſe finxiſſe cliniã amare antiphilã. ❡ Sic res.a.eſt. ut decipiatis. ❡ Et hæc.q.cũ cõtẽptu iterrogatiuã & hoc fictũ eſſe credit. ❡ Ita.a. ita aiũt de re dicim⁹ quã uolum⁹ eẽ falſam. ❡ Ideſt ꝓ fingit ſe credere amico quẽ fidũ cognouerat. ❡ Gauiſus. bñ de filio gauiſus dixit:qa gaudemus ꝓpriis: gratulamur alienis. ❡ Miſer. miſer uitii ẽ miſeria aĩæ. ❡ Amittere. pro dimittere more antiquo. ❡ Aegre. ſic diſtingue ut chremes hãc uocẽ menedemi ſubrideat. qppe q: filius nõ ſit ulla in re timendus. ❡ Indulges nullũ magis ꝓpriũ uerbũ iuenire potuiſſet de pře q oia filio ꝑmittit. ❡ Incoeptũ:nã qđ ſemel incoeptũ non poteſt

A Virg. quid ornati

Gaudeſ Gratulari.

A Menedemus. Chremes.

MVlto oĩum me nunc fortunatiſſimũ factũ
Puto gnate:cũ te intelligo reſipuiſſe. ch. ut
Errat. Me. teipſum q̃rebã chreme;ſerua qđ in te eſt
Filium:& me:& familiam. ch. cedo quid uis faciam?
Me. inueniſti filiã hodie? ch. quid tũ? Me. hanc uxorẽ

Dari

nō pōt facile omitti. ℭ Deſpōſam:& hoc eſt ꝙ Cli.magis placituꝝ ē. ℭ Hē.mō īteriectio lætātis alias iraſcētis. ℭ Tanto.o.qa ſi accepit fili⁹ deſpōſatā. Anti.q̄primū expoſcet argētū ad ornam̄ta coemēda. ℭ Ne.ꝑ ualde:& hoc ꝑprie Ter. eſt. ℭ Propediē tpis aduerbiū.& ſignat cito. ℭ Obſaturabere.i.nimiā de filio capies ſatietatē:qd eſt corpis ad aīum trāſtulit:& ſic plus hoc uerbo itulit:q̄ ſi iueniſſet ꝑpriū uerbū. ℭ Poſtu.tanq̄ iur̄ qa iure aliqd poſtulam⁹. ℭ Te ſciē.recte Prope/diem. Poſtu/lare.

A ſciēte.nam ſciēs eſt q alicuius inditio rē agnoſcit:prudēs q itelligētia ſua aliqd ſentit:ergo ſciens eſt per alios. Prudēs.

m Vlto &c̄.Hic iucūda expoſitio erroris ſenis cōtinet̄ q Me.credit decipit̄ cū ipe decipi. GVI. A

Dari ſibi uult clinia.Ch.q̄ſo quid hoīs es?Me.qd?
Ch.iā ne oblitus es īter nos qd ſit dcm̄ de fallacia:
Vt ea uia abs te argentum auferatur.Me.ſcio.
Ch.ea res nūc agit̄ ipa.M.qd dixti chreme?erraui.
Ch.ſic res acta eſt.Me.quanta de ſpe decidi.
Ch.eqdē hæc quæ apud te eſt clitiphonis eſt amica.
Me.ita aiūt.Ch.& tu credis?Me.oīa.Ch. & illū aiūt
Velle uxorē:ut cū deſpōderim des:q auꝝ & ueſtē
Atq; alia quæ opus ſunt cōparet.Me.id eſt ꝑfecto
Id amice dabit̄.Ch.ſcilicet datuꝝ.Me.uah fruſtra
Igitur gauiſus ſum miſer.qd uis tamē iam malo q̄
Hunc amittere.qd nūc renūciem abs te reſpōſum
Chreme:ne ſentiat me ſenſiſſe atq; ægre ferat?
Ch.ægre nimium illi menedeme idulges.Me. ſine
Incœptum eſt:ꝑfice hoc mihi perpetuo chreme.
Ch.dic conueniſſe egiſſe te de nuptiis. Me.dicam:
Quid deinde?Ch.me factuꝝ eē oīa:geneꝝ placere
Poſtremo ēt ſi uoles deſpōſam quoq; eſſe dicito.
Me.hem iſtuc uoluerā.Ch.tāto ocyus te ut poſcat.
Et tu id quod cupis q̄ ociſſime ut des. Me.cupio.
Ch.ne tu ꝑpediem ut iſtam rem uideo iſtius
Obſaturabere:ſed hæc uti ſunt cautim & paulatim
Dabis ſi ſapies.Me.faciam.Ch.ab intro.uide quid
Poſtulent.ego domi ero ſiquid me uoles.
Me.ſane uolo:nā te ſciētem faciam quicqd egero.

Me.o gnate.i.o fili.cli.puto me ſcm̄ eſſe nūc multo fortunatiſſimū.i.fœliciſſimū oīum hoīum cū ego itelligo.i.cognoſco te reſipuiſſe.i. in bonā uiuēdi uiā rediiſſe:& qᵈ dici ſolet te emēdaſſe uiuēdi rōnē:reſipiſcere.n.ē ad priorē mētē ſtatū uel ad meliorē redire. Reſcipi/ſcere. Chr.ut.i.q̄tū errat.i.q̄tū fallit̄ q eū putat reſipuiſſe.Me.o chr.q̄rebā.i.petebā teipm̄.i.temet.ſua me p̄rem & filium Cli.& familiā.i.totā domū meā ut uxorē & famulos:qᵈ.ſ.nos ſuare ē in te.i.in tua ptāte. nā ſi dederis filiā tuā filio meo & eū mihi retinebis:& mea a cruciatu liberabis & familiā fouebis integrā quā ſim diſſipatur⁹ ſi iteꝝ abeat fili⁹.Ch.cedo.i.dic qd uis: ut ſup.faciā.Me.hodie īueniſti filiā.Ch.qd tū.i.qd ide ſi iuenerim uis ut ſeq̄tur.Me.Cli.uult hāc filiā dari ſibi uxorē.i.in uxorē.Ch.q̄ſo hoc dcm̄ ē obiurgatoriū:qd hoīs es?ꝑ cōtēptū dicim⁹ qd hoīs es ꝑ gtm̄:ſed ꝑ noīatiuū ſine cōtēptu:ut qs hō es.q.d.q̄lis hō es q hoc nō dubitas poſcere ut filiam deſpondeā uni fugitiuo & q amicā hēat Bac.nā Chr.illā putat eē ipſi⁹ amicā. Quid hoīs es. Me.petis qd hoīs ſim q̄ſi idignatus ſe ita uerbis a Chr. deprimi.Ch.ne.i.utrū iā oblitus es qd ſit dcm̄ īter nos de fallacia faciēda.ſ.ꝑ ſeruū ut argētū auferret̄ abs te.Me.ſcio qd ſit dcm̄ de fallacia.Chr.nūc eaipſa res agit̄.i.tractat̄ hoc eſt fallacia ita tractat̄ quā tu putas eē rē ſeriā.Me.o Chr.qd dixiſti?ꝑculſus eſt dcō Chr.q dicat tm̄ eē fallaciam id qd' agit̄ ad extorq̄ndū argētum:erraui.i.falſus ſum res acta ē ſic.i.talr̄ ut deciper.de q̄ta ſpe cecidi.i.deturbat⁹:ſum deiect⁹ ſum tuis uerbis.Chre.& qdē hæc bacchis q̄ ē apᵈ te ē.i.fingit̄ eē amica Cli.Me.ita aiūt.ſ. filius & ſerui.Chr.& tu credis eā eē amicā Cli.Me.credo oīa q̄ dīt mihi.Ch.& aiunt illū Cli.filiū tuū uelle.i. petere optare uxorē.ut cū deſpōderim.i.ſpōſam dederim filiā ſeu ſpopōderim me datuꝝ filiā i mr̄imoniū: ilico des.i.tradas argētū ut prius dcm̄ eſt:q.i.quo argēto cōpet.i.coemat ſibi auꝝ & ornamēta aurea:ut ānulos &c̄.& ueſtē.i.ueſtimēta atq; alia.i.alia ornamēta q̄ ſūt opus.i. q̄ reqrunt̄ ad nuptias.Me.ꝑfecto.i.res ita ſe hēt.id argētū dabit̄ amicæ.i.illi c⁹ amore tenet̄:qd putat nūc eē Bac.Ch.ſ.i. certe credas ſup.cū datuꝝ amicæ.Me.uah:iteriectio irridētis ſeipm̄ q nō potuerit ſua ſpōte talē aīaduertere fallaciā:igit̄ ego miſer fruſtra gauiſus ſum ꝙ putari filiū reſipuiſſe:tm̄ iā malo amittere.i.ꝑdere:qduis.i.q̄cūq; rē:uel rē q̄libet q̄ amittere hūc filiū.o Chr.qd nūc renūciē.i.referā rn̄ſū eē abs te ne ſentiat.i.ꝑcipiat me ſenſiſſe.i.ꝑcepiſſe illā fallaciā/atq; ægre ferat.i.moleſte difficulter turbato aīo ferat.Ch.times ſup.ne ægre ferat?o Me.nimiū.i.ultra q̄ ſatis eſt idulgēs.i.ꝑmittis illi q̄cūq; uult.Me.ſine.i.patere ꝑmitte:icœptū eſt.i.iā icœpi idulgere/uel iam ad te icœptū eſt mihi faueri.o Ch.ꝑfice hoc mihi ꝑpetuo aduerbiū.i.cōtinue ut icœptū eſt.ꝑgito.Chr.dic illi te cōueniſſe.i.uel allocutū eē me ſup.uel cōicaſſe mecū dic inq̄ te egiſſe.i.feciſſe mētionē de nuptiis.Cōuenire īterdum ſignat paciſci:ut cōueni tecū ꝑ denario diurno:īterdum ſignat alloq:ut te cōuenire cupio.i.alloq īterdum ſignat cāu iuenire:ut Ci.ad.L.quē cū cōueniſſet.i.caſu iueniſſet:q̄nq; etiam ſignat placere/neq; in cōtrouerſia eē:ut hoc cōuenit īter nos.i.de hoc īter nullos nulla ē cōtrouerſia.Itē dicere ſolemus cū de hoc negocio deliberarem⁹:tādem cōuenit.i.placuit deliberātib⁹/ut res in craſtinū deferret̄.Alias hēt ſignificātia ꝑ locis:hic aūt elige tibi quā uelis. Indul/gere. Cicero. Conue/niſſe. Me.dicā illud qd' dicis:ſed deīde.i.poſtea qd dicā.Chr.dic me eē factuꝝ oīa:dic etiam geneꝝ.i.ipm̄ futuꝝ maritū filiæ placere mihi:uel placere eum eſſe ſup.geneꝝ mihi.Poſtremo ēt ſi uoles quoq;.i. etiam dicito filiam eē deſpōſam.i.ꝑmiſſam in mr̄imoniū ſibi:a deſpōdeor eris paſſiuo fit deſpōſus ſa/ſum/pticipium. Me.hem hic lætantis eſt iteriectio:uoluerā.i.optauerā/ut ducerē iſtud.ſ.filiam tuā eſſe deſpōſam ſibi.Chr.dic illi illa/ut tanto ocyus.i.uelocius/citius/poſcat te argētum.ſ.& ut des illi quā ociſſime.i.citiſſime id argentum qd' cupis dare.Me. cupio reuera dare quod poſcet.Chr.ne.i.certe uel ualde tu obſeruabere.i.ſatur eris uel defeſſus eris ſatietate iſtius filii tui: ꝑpediem.i.cito:ut.i.q̄tum uideo iſtam rē.i.ſumptū quem es facturus:ſed utut.i.q̄litercūq; iſtæc ſunt.i.quocūq; mō iſta oia q̄ dicimus ſe habeāt/ſiue ſit fallacia ſiue nō:ſi ſapies.i.ſapiēter agere uis dabis argētum cautim.i.callide uerſu te & tibi cauēdo:& paulatim.i.nō multū ſimul/ſed ꝑ pticulas.Me.faciam qᵈ dicis & paulatim dabo.Chr.abi.i.diſcede:itro.ſ. iri domū uide qd poſtulēt ergo ero domi ſiqd uoles me.i.ſi mea opera egebis:uel ſiqd uoles me facere, Me.ſane.i.certe

la₃ apoſio.irati ſenis.Vir.quos e.℄ Tene.i.l.Vi.Me.ne.i.d.u.℄ Aliis.c.d.hic illđ Ser.ſul.ad Ci.Deniq₃ nolite obliuiſci Virg.
C.eē & eū q aliis cōſueueris ꝑcipe & dare cōſi.℄ Flagitiū facin⁹.fla.more militari dr̄ res flagitiōe:hoc ē icrepatiōe digna Seruius.
nā flagitare ē pſonaſ:i flagitiū flāma & flagella ꝙ hæc nō ſint ſine ſonitu & crepitu.℄ Immo.a.hoc terribilr̄ ꝓnūciādū Sulpiti⁹.
& uerba ꝓprie rigidi & aſpi pſis.℄ Quouis.g.gētiū ſi ſiñ ſupflua adiūctio:ſic iterea loci.dat tñ q̄dā auxexim ꝓnūciāti. Flagitiū.
℄ Si p.pſeuerē:alias pgere eſt ire.℄ Vere ad.r.q.d.id qđ tu Me.abñtia filii exercebas:hoc eſt rē ruſticā:id ego iopia face/ Flagitare
re cogar.℄ Quot icō.ſatis comice dixit.nā hoc nomē leue qđdā ſigñat:ut i eunu.Immo.n.iſœliciter.nā icōmoda alia Flamma

Ceſſare? Ch.hem menedeme aduenis dic mihi
Cliniæ quæ dixi nunciaſti? Me.omnia.Ch.quid
Ait? Me.gaudere adeo occœpi:quaſi qui cupiunt
Nuptias.Ch.ah ah eh.Me.quid riſiſti? Ch.ſerui
Venere in mentem ſyri calliditates.Menede.ita ne?
Cherea.uultus quoq₃ hominum fingit ſcelus.
Menedemus.gnatus quod ſe aſſimulat lætū id dicis
Chr.id.Me.itidem iſtuc mihi uenit in mentem.
Ch.ueterator.Me.ſi magis noris putes ita rem eſſe.
Cherea ain tu? Menedem⁹.qn tu auſculta.Ch.mane.
Hoc prius ſcire expecto quid perdideris:nam ubi
Deſpōſam nūciaſti filio ſcio cōtinuo inieciſſe uerba
Tibi dromonē ſcilicet ſponſæ ueſtem: auꝝ:ancillas
Opus eſſe argentum ut dares.Me.nō.Ch.quid nō?
Me.non inquā.Ch.nec ipſe gnatus.Me.nihil ꝓrſus
Chreme.magis etiā unū inſtare:ut hodie cōficerenſ
Nuptiæ.Ch.mira narras:qd ſyrus meus? ne is qdem
Quicquam? Me.nihil.Ch.quāobrem? Me.neſcio
Quidem:ſed te demiror qui alia tam plane ſcias:
Sed ille tuum quoq₃ ſyrus idem mire filium finxit
Vt ne paululū qdē ſuboleat eſſe hanc amicā Cliniæ
Ch.quid ais? Me.mitto iam oſculari atq₃ amplexari
Id nihil puto.Ch.qd eſt:quod amplius ſimuletur?
Me.uah.Ch.qd eſt? Me.audi mō:eſt mihi in ultimis
Cōclaue ædibus quoddam retro:huc eſt intro latus
Lectus:ueſtimētis ſtratus eſt.Ch.quid poſtquā hoc
Factum eſt? Me.dictum factum huc abiit clitipho.
Ch.ſolus? Me.ſolus.Ch.timeo.Me.bacchis
Conſecuta eſt ilico.Ch.ſola? Me.ſola.Ch.perii.
Me.ubi abiere intro operuere oſtium.Ch.hem.
Clinia hæc fieri uidebat? Me.qdni una mecū ſimul.
Ch.filii amica eſt bacchis menedeme.occidi
Me.q̄obrem? Ch.decem dierum mihi uix eſt familia.
Me.qd iſtuc? times quod opam amico illi dat ſuo?
Ch.imo qđ amicæ.Me.ſi dat.Ch.an dubiū tibi eſt?
Quenq̄ ne aio tā comi eē & leni putas: q ſe uidēte
Amicā patiaſ ſuā? Me.ah ah eh:quid ni? quo uerba
Facilius dentur mihi.Ch.derides:merito mihi nunc
Ego ſuccēſeo:quot rēs dederſ ubi poſſem pſentiſceſ
Niſi eēm lapis quæ uidi:ueh miſero mihi at ne illud
Haud iultū ſi uiuo ferēt:nā iā.Me.nō tute cohibes?
Non te reſpicis? non tibi exemplo ego ſatis ſum?
Ch.præ iracundia menedeme non ſum apud me.

ſſ.d.ꝑ.℄ Capies.alibi.inimicitias capem.Cape ꝓprie Flagellū.
dicim⁹cū id qđ in nobis ē aſſumim⁹:uñ cape ꝓ eligere Capere.
poniſ.℄ Niſi qd ē honeſte petit:ꝙ offm̄ ē ꝓbi et mo
deſti uiri.℄ Et affines.uxoris cognati ſūt:affines mari Affines.
ti:uñ multi gradus ſūt:& ueluti rami ꝓpīqtatis i affini
tate & cognatōe diſpoſiti.℄ Quid opti.ſic dixit q̄ſi
pudeſ t Chr.dicere:ꝙ pua dos uidereſ.nā tacem⁹cōſi Tacere.
lia:reticem⁹dolorſ:obticem⁹quoꝝ nos pudt.℄ Pro Reticere.
re no.tacite rē ſuā extēuat.℄ Quā rē agis:hoc ē q̄ſi p Obticeſ.
turbati itercefſoris.℄ Illū rogitatio.pulchra admoni
tio ut pterrefaciat filiū.℄ Defluit.Per.Defluis amēs. Perſius.
℄ Quid ais.ais dicim⁹ de his q uana loq̄nſ.℄ Fiat. Ais.
cōceſſio irati aduerſus ptinacē.℄ Dicis:qa liberi uerb
obiurgādi ſſ.Serui uero uerberib⁹puniēdi.℄ Adeo
d.hoc uemile more ſenū iratoꝝ lege:& itellige cōtra/
rium.℄ Viduæ.m.bñ pſonā abiectā delegit q̄ ludi/
brio orbenſ:& qa mulier:& qa uiro orbata.

GVL. A

Ego me & c̄.Hic detegiſ p.Me.fallacia ut An.
cli.deſpōdeaſ ubi ſenes ſe mutuis ludibriis il
ludūt ultro citroq₃ eo uſq₃ donec apte loq̄ns
Me.oñdit bac.eē cli.amicā ñ cli.Me.ego.c.ꝓ certe ſcio
id qđ ſeqſ uidelicet me nō eē tā aſtutū.i.cautū callidū
& pſpicacē.i.ſubtilē.q.d.ſcio me ñ eē multū aſtutū et
ſubtilē.nā iterdū tā et q̄ ſepati.i.ubi nō ſibi corrñdent
hñt ſigñationē uehemētiæ.ut Lau.ait.eo mō recte tā Lauren.
ꝑ multū hic capi pt.nā ñ uult dicere ſe ñ eē tā aſtutū q̄
ch.quē dictur⁹ē lōge ſtultiorē ſe niſi qa dicit chr.eo ꝓ
ſtare ſibi.ſed itelligim⁹id dcm̄ eſſe p q̄dā iactationē cū
tñ cōtrariū itelligat.Sed hic.chr.adiutor me⁹.i.fautor
& monitor.i.ſuaſor.& ꝓmōſtrator.i.q mihi futura ꝓ/
mōſtrat de filio.ꝓſtat mihi hoc.i.hac re hoc eſt excellit
me i hoc.dicius.n.ꝓſto tibi igēii acumie uł ꝓſto te acu Præſto
mie igenii.i.excello.dicit ergo ſe excelli a.ch.in hoc qđ ſibi & te
ſeqſ.nā i ſe tāq̄ i ſtultū multa uerba dici pñt:ſed i chr.
nihil illoꝝ recte dici pt cū lōge i eū acerbiora uerba cō
ferri deberēt.hoc āt totū dic̄ de ſe p iactationē cōtrariū
uolēs itelligi.Quid uis.i.qlibet haꝝ reꝝ q̄ ſequūſ cō/
uenit.i.cōgruit.dici ſup.i me.i.cōtra me.q̄ dcā.i.q̄uo
cabula ſſ.i.cōiiciunſ i ſtultū.i.incōſideratū uel q̄.ſ.res
ſſ dcā.i.ſſ q̄dā trāſlatio & modi dicēdi i ſtultū.dcā āt
hæc ſūt caudex.i.tabula uel trūc⁹.ſtipes.i.colūna dura
uel trūc⁹aſinus.i.tardus:plūbe⁹.i.dur⁹ut plūbū.Cau/ Caudex
dex.uel codex.nā au diphtōg⁹ſæpe mutaſ i o.ut Plau Stipes
ſtrū ploſtrū dr̄ ut uult tā Ser.q̄ Feſt.tabula & qdem Aſinus
craſſior ſeu mauis groſſior.Inde publicæ tabulæ co/ Claudi/
dicēſ.Inde ēt codicilli p diminutionē de qb⁹ lōga ē i care
iure ciuili mētio.Caudicariæ ēt naues dñr ex tabulis
craſſiorib⁹ſcē.dicit ēt Sene.ut Ser.refert antiquos cau
dicē appellaſſe cōtextū pluriū tabulaꝝ. Aqbuſdā etiā
caudex dſ trūc⁹arboris aut ei⁹craſſior ram⁹.dic̄.n. Ge
lius ꝓtagorā iterdū tāq̄ baiulū caudices lignoꝝ ſimul
colligatos pro illis faſcib⁹lignoꝝ quos baiuli ferūt in
urbe piſea.Nihil horū uerboꝝ pōt conuenire ſupple
uel cōgruere in eū.i.cōtra eū:nā ſtultitia eius Chr.exu/
perat.i.trāſcēdit hæc oia dcā, Chr.ohe iteriectio eſt ſa/

tietatem uſq; ad faſtidiū deſignās. Chr. uxorē alloq̄t tādiu p̄cibus deos obtūdentē ob iuentā filiam. uxor ſoſtrata iā dei ſine obtūdere. i. moleſtia afficere deos totiēs gr̄as repetēdo gratulādo ip̄ſis diis. i. gr̄as illis agēdo uel applaudēdo illis: aut tibi gratulādo corā eis tuā natā eē iuentā. obtūdere ſignet p̄prie hebetare. trāſfert āt ad ſignādū moleſtiā icutere & tediū ſeu faſtidiū nimis aliqd iculcādo. Cic. i epiſt. Cupio. t. n. o. trāſlatū ē a fabris q ſæpe repetūt tūdēdo. i. p̄cutiēdo aliqd malleo: niſi iudicas. i. cēſes illos deos ex tuo īgenio. i. ex tua natura: ut. i. ita q̄ credas eos nihil itelligere niſi idē ſit dictū. i. niſi eadē res dicat̄ cēties nūeꝝ finitū p̄ nūero īfinito. Sed iteri. i. iterea qd. i. cur gnatus. Cli. cū ſy. ceſſat. i. tardat morat̄ morā facit illic. i. apd̄ cli. iādudū. i. tāto tp̄e. Me. hic.

Gratulari. Tūdere.

Me. incipit alloq. Ch. ut fallaciam detegat o Chr. quos hoīes ais ceſſare. i. morari et eē deſidioſos. Ch. ehē p̄ticula oñdēs gaudiū de aduētu. o Me. aduenis? dic mihi nūciaſtine. Cli. ea. q̄ dixi. M. nūciaui oīa quæ dixiſti. Chr. qd ait. Cli. ſ. Me. occœpit. i. icœpit. adeo. i. tm̄ uel ualde gaudere q̄ſi. i. tanq̄ illi ſup. q cupiunt nuptias. i. ducere uxorē. Chr. ha ha he uox eſt nimii cachini ei⁹ q credebat. Me. decipi in filio tanq̄ q ficte peteret uxorē Me. qd. i. cur riſiſti? Chr. calliditates. i. aſtutiæ ſyri ſerui mei q̄s exercuit. ſ. in te uenerūt i mētem et p̄pe riſi. Me. ita ne eſt. ſ. ut calliditates ſuas ī me exercuerit? q. d. nō: imo poti⁹ ite exercuit. Ch. quoq;. i. ēt. uult⁹. i. frons aſpectꝰ hoīum & facies fingit. i. diſſimulat ſoſat ſcelus. Nā ut ait Cic. i epiſt. In. fr. &. u. ſi. ſ. ſ. Me. dicis. i. itelligis id qd̄ ſeq̄t. ſ. q̄ nat⁹ aſſimulat. i. fingit ſe eſſe lætū. Chre. id dico. ſ. Me. Itidē. i. ſilr̄ iſtud qd̄ dicis uenit mihi ī mētē ſic dicit ridēdo eū q̄ſi quē ſciat a ſuo ſuo deceptū. ch. ueterator. i. Sy. ē. ſup. ī aſtutia iueterat⁹: q ita te decepit. Me. magis putes rē eē ita. i. ſeruū eē ueteratorē. ſi. m. n. i. noſcas eū. ſ. uel id qd̄ fecit. Chr. ain tu. i. dicis tu eū eē ueteratorē ultra q̄ norim. M. qn. i. qnimo tu auſculta. Ch. māe. i. tace noli narrare qd̄ uelis. pri⁹ expecto ſcire hoc. ſ. q̄ p̄dideris uidelicet: qd a te extorſerit. nā ubi. i. poſtq̄ nūciaſti filio filiā meā ſup. eē deſpōſam. i. p̄miſſam a me nōne ē ueꝝ ſup. Dr. ſuū filii tui. cōtinuo. i. ilico inieciſſe tibi uerba. i. dixiſſe tibi hæc ſeqntia. ſ. opus eē. i. eē nece ut dares ueſtē ſpōſæ. ſ. filiæ deſpōſatæ filio tuo: & ut dares auꝝ ancillas argētū. Me. nō iniecit mihi talia uerba. Ch. qd. i. cur dicis nō. q. d. cur negas. Me. nō inq̄. i. iteꝝ dico & cōfirmo tibi eū nō inieciſſe uerba talia. Ch. neq; ip̄e nat⁹ iniecit inq̄. M. o chr. nihil p̄rſus petiit magis. i. poti⁹ iſtare. i. iſtabat: urgebat ut hodie nuptiæ cōficerent̄. i. agerēt̄: celebrarent̄. ch. narras mira qd? modus iterrogādi. Sy. me⁹ ſeru⁹ ne qdē. i. nec ēt is petiit inq̄ qcq̄. i. aliqd. Me. nihil petiit. ſ. Ch. q̄ obrē. i. q̄re nihil petiit. Me. eqdē neſcio q̄re. Sed miror te neſcire illud qd̄ ſcias tā plane. i. tā clare alia. i. alias res. ſed ille idē. i. illemet tu⁹ ſy. mire. i. mirabilr̄ finxit. i. iſformauit filiū meū ut ne qdē. i. nec ēt paululū. i. paꝝ ſuboleat. i. ut nec ēt pauxillū appeat uel paululū ſentiat̄ id qd̄ ſeq̄t uidelicet hāc Bac. eē amicā Cli. qd ſuboleat dixi id tractū ē a ſenſu odorādi. q. d. ne mim⁹ qdē odor amoris. Cli. in Bac. in mediū potuit emergere. Ch. qd

Quaſi p̄ tanq̄.

Cicero

Veterator.

Fingere.

Me. te ne iſtuc loqui? nonne id flagitium eſt: te
Aliis cōſiliū dare: foris ſape: tibi nō poſſe auxiliarier.
Ch. qd faciam? Me. id qd̄ tu me feciſſe aiebas parꝫ
Fac te eſſe patrē ſentiat: fac ut audeat tibi credere oīa:
Abs te petere & poſcere neq; aliam quærat copiam
Ac te deſerat. C. imo abeat malo ml'to quouis gētiū
Quam hic p̄ flagitium ad inopiā redigat patrem:
Nā ſi illi p̄gam ſuppeditare ſumptibus menedeme:
Mihi illæc uere ad raſtros res redit. Me. quot
Incōmoda tibi in hac re capies: niſi caues:
Difficilem oſtendis te eſſe: ignoſces tamen poſt:
Et id erit tibi ingratum. Ch. ah neſcis quā doleam.
Me. ut lubet quid hoc quod uolo ut illa nubat nr̄o
Niſi quid eſt quod malis. Ch. imo & gener
Et affines placēt. Me. qd dotis dicā te dixiſſe filio?
Quid obticuiſti? Ch. dotis? Me. ita dico. Ch. ah.
Me. chreme nequid uereare ſi eſt minus: nihil nos
Dos mouet. Ch. duo talenta pro re noſtra ego
Decreui eē ſatis: ſed ita dictu opus ē ſi me uis ſaluū
Eſſe & rē & filiū: me mea oīa bona doti dixiſſe illi.
Me. quam rem agis. Chr. id mirari te ſimulato.
Et illum rogitato ſimul quamobrem id faciam.
Me. quin ego uero quamobrem id facias neſcio.
Chr. ego ne? ut illius aīum q nūc luxuria & laſciuia
Diffluit retundā. & redigā ut quo ſe uortat neſciat.
Me. quid ais? Chr. mitte ac ſine me in hac re
Gerere mihi morem. Me. ſino ita ne uis?
Chr. ita. Me. fiat. Chr. age iam uxorem ut accerſat: &
Præparet ſe hic ita ut liberos eſt æ quum: dictis
Confutabitur: ſed ſyrum quidem Chr. ego ne
Si uiuo adeo exornatū dabo: adeo depexū ut dum
Viuat meminerit ſp̄ mei: qui ſibi me p̄ ridiculo ac
Delectamēto putat: ne (ita me dii amēt) auderet facere
Hæc uiduæ mulieri quæ in me fecit.

ais. p̄culſo illo dcō chr. icidit in timorē de filio ſuo. Me. iā. i. nūc mitto. i. omitto hæc. ſ. oſculari. i. dare oſ. Bac. amplexari nihil puto. i. reputo: id. ſ. oſculari et amplexari in cōpōne ei⁹ q̄ ſeq̄t. Ch. qd eſt qd̄ ſimulet̄. i. qd̄ fingat̄ āplius ubi uētum eſt ad oſcula & āplex⁹. Nā qnq; ſūt amoris lineæ. p̄ria uiſus: ſcda colloqū: tētia tactus: q̄rta oſcula: qnta exit⁹ in opus. Me. uah. iteriectio irridētis. Ch. qdē. Me. mō qddā cōclaue. i. qddā camera ſecretior retro. i. i qddā ſeceſſu in ultimis ædib⁹. i. in fine ſeu i ulūa p̄te dom⁹. Cōclaue cōclauis neutrū ſignat ſecretiorē locū in'iteriorib⁹ tectis. uel q̄ itra eū multa loca clauia ſunt uel cubilia adhærētia triclinio. Feſt. āt ait cōclauia dici loca q una claue claudūt̄. Ci. āt i ora. cepit cōclaue p̄ triclinio in quo epulabant̄ cōuiuæ loqns de ſimo: q cū eē euocatus a duobus iuuenib⁹ ad ianuā: iterea cōclaue ingt ī quo epulabat̄ ſcopas ſup cōuiuas corruit. Vale. āt uocat illū locū tricliniū cū de eodē Sim. facit ſmonē in capite de miraculis: lect⁹ itro lat⁹ eſt. i. lectus portat̄ ē itra illd̄ cōclaue ille lect⁹ ſtrat⁹ eſt. i. pat⁹ ornat⁹ ueſtimētis. Chr. qd ſcutū ē? ſup. poſtq̄ h⁹ eſt ſcm̄. Me. id qd̄ ſeq̄t dcm̄ eſt ac ſcm̄: uel meli⁹ æq; cito ſcm̄ ē hoc: ac. i. ſic dcm̄ & hoc ſmōe celeritas ſci dicat̄. ſcm̄ aūt hoc Cliti pho: abriit. i. ſeceſſit huc. i. in conclaue. Vel itellige ſic dcm̄ ac factum. i. qd̄ dici uulgo ſolet: ſtatim dcm̄ ſtatim factum Clitipho

Feſtus. Cicero. Valerius Dcm̄ ac factū eſt.

tipho abiit huc.i.in conclaue.Illud aũt dicendi genus dictum ac factum uim habet cuiuſdam:aut aduerbii aut intectio/
nis:quod qdem ſumptum eſt a cõmuni loquẽdi modo:neq; adhiberi debet uerbum:qm̃ eo addito uim ſuã perdere
uidetur:melius eſt igitur ut pro aduerbio aut iteriectione ſumatur:ut me miſeꝝ:ut pro deũ atq; hoĩum fidẽ: ut malum
ut alia multa.Chr.abiit inquã ſolus?Me.ſolus abiit.Chr.timeo ne quid mali ſit.Me.bacchis cõſecuta eſt eum ilico.Ch.
ſola ne eſt cõſecuta?Me.ſola eſt cõſecuta.Ch.perii.i.perditus ſum.Me.ubi.i.poſtq̃:abiere itro.i. introierunt:operuere.i.
clauſerũt oſtium ab obſtãdo dicitur:ſicut aperio ſignat recludo:ſic operio iterdum ſignat claudo:ut hic.Chr.hẽ interie
ctio indignãtis.Cli.uidebat hæc fieri ab eis.ſ.itroire & operire oſtium.Me.qd.i.cur nõ uidiſſet.uidebat inquã talia una
ſimul mecum:una & ſimul idem fere ſignant:ſed hic ponitur altera eaꝝ particulaꝝ ad ornatum : ut ſonorior reddatur
oratio.Chr.o Menedeme Bacchis eſt amica filii Clitiphonis occidi.i.perii media breui ab ob & cado cadis.Me.quãob
rem.i.quare occidiſti.Ch.uix familia.i.res familiaris decem dieꝝ eſt mihi.i.uix habeo ſumptus & penum ſeu mauis,pui
ſionem/ut ita dicã pro decẽ diebus.q.d.ſe eſſe exhauſtum & pecuniis a filio:& ſumptibus a puellis q̃ multa ipenderũt
apud eum.Familia ẽt iterdum capiẽ pro hæreditate.Inde in iure ſæpe fit mẽtio de iudicio familiæ hercifcũdæ.i.hæredi Familia.
tatis diuidũdæ.Interdum cõplectiẽ oẽs domeſticos/& præcipue ſeruos & ancillas/alioſq; in eadẽ domo cõtentos ſub
eodem pr̃efamilias/ut liberos:inde filiuſfamilias appellaẽ filius adhuc in patris ptãte reſidens.Me.qd.i.cur times iſtud
qđ ſeqtur uidelicet ꝙ ille dat operã.i.inſeruit:incũbit:uacat:deditus eſt amico ſuo cliniæ.Chr.imo timeo ꝙ amicæ dat
operã.ſ.bacchidi.Me.ſi dat.i.ſi eſt ueꝝ ꝙ det operã amicæ.q.d.nõ ſatis eſt certum.Ch.an id.i.eum incũbere amicæ eſt
dubium tibi.putas queq̃.i.aliquẽ eſſe aĩo tam cõi.i.largo dedito oĩbus & leni.i.ſuaui patienti.qđ ſi ſit comi intellige Comis.
poni pro benigno & manſueto.nam comes hoĩes dicunẽ q errãtibus uiam oſtẽdunt benigne ac nõ grauati. Putas ergo Lenis.
aliquẽ habere aĩum ita lenem & comẽ q patiaẽ amicam ſuã ſeduci.ſup.uel aliqd tale ſe uidẽte.i.in cõſpectu ſuo.Eſt autẽ
honeſta eclypſis in re turpi . Me.ah hic quaſi ridẽtis eſt particula:qdni.i.cur nõ id fiat ab eis quo.i.ut uerba dentur mi/
hi facilius.i.ut facilius decipiar.Chr.derides.i.me ludis & ludibrio tibi ſum:merito.i.nõ iniuria ſuccẽſeo.i.iraſcor mihi Succen/
nũc.quot res.i.quot argumẽta & ſigna huius mali dedere.i.tribuerũt mihi ubi.i.in quibus poſſem perſentiſcere.i.perci ſere.
pere ea quæ uidi quorſum.ſ.ſpectarẽt niſi eſſem lapis.i.durus intellectu ac nõ facile intelligens prope manifeſta.at ne.i.
certe:haud.i.nõ ferẽt illud facinus inultum.i.nõ punitũ/nõ uindicatum ſi uiuo:nam iam apoſiopeſis per iterruptionẽ
colloquẽtis facta.q.d.nam iam.i.ex hoc tpe exhærẽdo eum aut aliqd tale:neq; eſt multum curãdum quid uoluerit dice
re.Me.tu nõ cohibes te.i.tu nõ reprimis aĩum tuũ/neq; tẽperas/ſeu nõ tibi moderaris,nõ reſpicis te.i.non habes rõnem
tuæ prudẽtiæ & honeſtatis.ego nõ ſum ſatis exempli.i.ſufficiens exẽplum tibi:quaſi dicat imo.Chr.o Menedeme non
ſum apud me.i.nõ ſum mei cõpos:nõ facio de me:qđ uolo ut dici ſolet præ iracũdia.i.adeo ſum ita cõmotus.Me.ne.i.
utrum decet ſupple te loqui iſtud.q.d.nõ.Nõne id qđ ſeqtur eſt flagitium.i.flagitione/hoc eſt icrepatione dignum ui/
delicet te dare cõſilium aliis.& te inquã ſapere.i.eẽ ſapiẽtem:fortis.i.apud alios:& te nõ poſſe auxiliari tibi.i.tibi cõſule/
re & moderari.Chr.qd faciam?Me.fac ſupple id quod aiebas.i.dicebas me paꝝ feciſſe:ideſt quod dicebas me non ſuffi/
cienter effeciſſe in filium.fac ꝙ ſupple ſentiat te eſſe partem:fac ut audeat credere:ideſt cõmittere tibi omnia ſua.ſ.conſi/
lia.hoc eſt ut audeat cõſiderare tibi de oĩbus ſuis cõſiliis:& fac inquã ut audeat petere abs te:petere inquã cũ humilitate
& poſcere qđ.ſ.ſit honeſtum.fac inq̃ ne quærat quã.i.aliquam aliam copiam.i.facultatẽ/oportunitatem/familiaritatẽ,
Nam iterdum facere copiam ſui eſt quaſi ſe familiarem exhibere:& præſentiam ſuã denegare iterdum ſignat concedere Copiam
facultatẽ.Fac ergo ne q̃rat aliam familiaritatẽ.ac deſerat.i.derelinquat te.Ch.imo:id ſed multo.i.lõge malo.i.potius uo facere.
lo ꝙ ſup.abeat.i.diſcedat.quo uis gẽtium.i.quocũq; uolet:q̃ ꝙ redigat.i.deducat patrẽ.ſ.me ad inopiã.i.pauperiem.p
flagitium.i.p neqtiam ſeu libidinẽ ſuam flagitione dignã.Nã o Menedeme ſi pergã.i.pſeuerem ſuppeditare.i.ſubmini Pergere.
ſtrare:ſumptus.i.ipendia ad fouẽdam meretricem.Dicimus enim elegãter:nõ poſſum tibi diu ſumptus ſuppeditare.i.
adminiſtrare ea quæ ipendes.Multi codices habẽt ſumptibus:quod nõ multum placet niſi ſic dicas ſi pgam ſuppedi/
tare illi filio:ideſt inſeruire indulgere illi ſumptibus dandis.ſ.uel ſumptibus:ideſt per ſumptus:& quãtum ad ſumptus
ſpectat.Illæc quaſi illa.hæc res:ideſt illa neceſſitas redit mihi ad raſtros.ſ.exercẽdos.i.ad rem ruſticam agitãdam.q.d.id
quod tu abſentia filii exercebas hoc ego inopiam afficere cogar.Me.Quot incõmoda:quaſi dicat multas moleſtias ca
pies:ideſt ſumes tibi uel iunge tibi cum incõmoda:ita ut quot ſubſtantiue capiatur & incõmoda adiectiue. Quot ergo
incõmoda tibi.ſumes in hac re niſi caues:ideſt niſi tibi conſulis:oñdis te eſſe difficilem:ideſt moroſum in filium & in/ Moro/
exorabilem:& tamen ignoſces illi.poſt aduerbium.i.poſtea.& id ſcilicet ignoſcere poſt erit ingratum:id moleſtum.Ch. ſus.
Ah interiectio dolentis.neſcis q̃:ideſt quãtum doleam:ideſt dolore ſim affectus.Me.ut lubet:ideſt quantum uis doleas
tamen ignoſces.Deinde conuertit Menedemus ſermonem ad coniugium faciendum Cliniæ & Antiphilæ:quid mo/
dus interrogandi:ut ſæpe in epiſtolis Ciceronianis hoc quod uolo ſcilicet ut illa filia tua nubat:ideſt cedat in cõiugium
noſtro filio.fiat ſubaudi:aut aliquid tale.niſi quid:ideſt aliquid eſt quod tu mauis:ideſt potius uis:quaſi dicat honeſte
peto nolens impedire quin alteri tradas ſi uideas te melius filiæ tuæ cõſuluturum.Chr.imo ideſt ſed.& gener futurus
ſcilicet Clinia:& affines ideſt parentes eius ſeu cognati qui ſunt futuri affines filiæ.Nam affinis eſt propinquus in gradu Dos &
propter nuptias. Placent mihi:ideſt ſunt mihi ex animi ſententia.Menede.quid dotis ideſt donationis pro uxore.nam donatio
dos ab uxore datur uiro:ſicut contra donatio propter nuptias fit a uiro in uxorem:quam ergo dotem dicam filio meo propter
te dixiſſe:ideſt deſtinaſſe/ordinaſſe.Deinde cum taceret Chremes ſubiungit:quid ideſt cur obticuiſti?taccmus conſilia: nuptias.
reticemus dolores:obticemus quoꝝ nos pudet. Chremes petis quid dotis dicam pro filia Menedemum dico ita.Ch.
ah interiectio dolentis & exclamantis.Menede.ne quid uereare:ideſt ne aliquatenus ſeu aliquantulum timeas.ſi minus
ideſt ſi non dederis dotem:uel ſi minus dotis dederis:hoc eſt ſi paruulam etiam dixeris dotem.dos nihil ideſt nullate/
nus.mouet:ideſt ducit nos ut dici ſolet.Chr.ego decreui ideſt conſtitui duo talenta.i.duo talia pondera de quibus di/ Res.
ctum eſt eſſe ſatis.i.ſufficere pro re noſtra.i.pro facultate nr̃a:ſeu pro ratione rei familiaris noſtræ. Sed ſi uis me eſſe ſal/

uum ſi uis inq̃ rem.i.ſubſtãtiam meã eſſe ſaluam/& filium meum eſſe ſaluum:opus eſt dictu.i.neceſſe eſt ut dicatur filio me dixiſſe:ideſt deſtinaſſe illi filiæ doli.i.pro dote oĩa bona mea. Me.quã rem agis. Chr.ſimulato.i.fingito te mirari id ꝓpter illud qđ dixerim illi doti oĩa:& ſimul.i.& ẽt:rogitato.i.interrogato illum:q̃obrem.i.quare faciam id. Me.qn ideſt qnimo:uero.i.certe:egomet neſcio.i.non bñ intelligo:quid.i.cur facias id. Chr.ne.i.utrum dicis te neſcire cur ego faciam? facio ſup.ut retũdam.i.reprimam aĩum illius filii:qui nũc diffluit.i.diſſolutus eſt luxuria: & laſciuia.i.petulantia. Luxuria a luxu.i.a ſupfluitate deriuatur. Laſciuia aũt deſignat quãdam petulãtiam & importunitatem flagitione dignam nimis exultãdo & delectãdo in ſua turpitudine:hæc tñ differẽtia nõ obſeruat̃:ſed indifferenter illis duobus utimur pro eodem ſignificato:& ego facio id inq̃ ut redigã.i.deducã eum in eum ſtatũ ſup.ut.i.ꝙ neſciat.quo.i.in quam partem uertat ſe. Me.o Chreme.qd agis.i.qd facis uel loqueris? Chr.mitte.i.omitte inqrere.ac ſine.i.pmitte me morem gerere mihi.i.ſatiſfacere animo meo:uel facere arbitrio meo in hac re. Me.ſino.i.nõ ĩpedio.ne.i.utrum uis ita.ſ.ut ei dicam qđ dixiſti. Ch.ita uolo.ſ. Me.fiat. Chr.age.i.effice:ut iam.i.ex hoc tpe:accerſat.i.adhibeat aduocet comparem ſibi:& eligat uxorem.ſ.Clitipho.& paret.i.præparet ſe ad rñdendum ſup.hic.i.ante me ut æquum eſt.i.iuſtum liberos rñdere ſup.parẽtibus:ipſe filius cõfutabitur.i.cõuincetur dictis.i.per dicta:non aũt uerberibus ut ſeruus:ſed ſyꝝ puniam ſup.apoſiopeſis eſt præ iracundia. Me.qd? modus ĩterrogãdi eum punies ſup. Chr.petis ſup.ne.i.utrum ego puniam ſup.eum.q.d.rogitas. Deinde ſubiungit affirmationẽ ſi uiuo dabo.i.reddam eum ſyꝝ:adeo.i.ita.eoxornatum.i.ita p̃paratum ut dici ſolet:& adeo.i.ita depexum.i.cõpotum.q.d.adeo comam ſuam depectam atq; traham: ut ſup.uſq;.i.

Vſq; dũ. aſſidue:uel uſq; dum.i.q̃diu uiuat ſemp meminerit.i.recordabitur mei:qui ſyrus putat.i.reputat me eẽ ſibi pro ridiculo.i.oro ludibrio & delectamento.i.putat me eſſe hoĩem/& quem rideat ſeu illudat:& in quo fallẽdo delectetur. dii ita me ament ut dico ſup.uerum:eſtq; iurandi modus ipſe ſyrus nõ auderet facere uiduæ mulieri quæ ſe ulciſci nõ poteſt:hæc.i.has illuſiones quæ fecit:ideſt exercuit in me:ideſt erga uel contra me.

AScen. P Rincipium huius ſcæne ſane ingenioſe interp̃tat̃ Calphu. Vt (eni inqt) inſultat ſenex dũ alterius ſtultitiã & tarditatẽ ludibrio hẽt &c̃. Itaq; oĩa uultuoſe ꝓnũcianda ſunt/& cũ ſtomacho in Chremetem. quocirca ſic quoq; interp̃tari libeat. Ego certe ſcio me nõ eẽ tam.i.uehemẽter uel multum aſtutum & pſpicacem:ſed hic adiutor & monitor & p̃mõſtrator Chr.pſtat.i.p̃ter ſufficit ꝓminiſtrat mihi hoc uidelicet eẽ aſtutũ & pſpicacem.q.d.p me qdem habes ſum:ſed p monitorem fio pſpicax qđ irriſorie dr̃ patet ex ſequẽti uerbo. Poterit tñ ſnĩa auctoris nr̃i comprobari. Illud uero. Sed ille tuus quoq; ſyrus idẽ mire finxit filiũ &c̃.nõ ĩtelliges de Clinia locutũ:aliter enim inepte poſtea ſubiunxiſſe Cliniæ.nã debuiſſet dixiſſe eius uel ipſius ordo:ergo melior eſt. Idẽ ille tuus ſyrus:quoq;.i.ẽt finxit.i.inſtituit:ĩnſtruxit filium tuũ Clitiphonẽ mire:ut ne paulũ qdem ſuboleat mihi ſup.i.pcipiat̃ a me hanc (de Bacchide loqtur) eẽ amica Cliniæ. Quia palã pmiſit Bacchidem cũ Clitiphone dormire uidẽte Menedemo:qđ uero hoc uult dicere Menedemus patet:qa interrogatus:qd ais? rñdet mitto iam oſculari &c̃. Illud in fine ipſius ſcænæ. Age iam uxorẽ ut accerſat præparet:ſe de Clinia dictum uolũt:ſeqns de Clitiphone. Illud in cõmẽtariis.q.d.adeo comã ſuam depectam &c̃.ſine dubio tranſcribẽtium uitio uniuerſum eſt. Nam ſcio auctorem nõ dixiſſe tam expreſſe ſuam pro eius uel ipſius.

A E Go. Mitigatio oĩum ſupradictorum in hoc ultimo actu efficitur:habet enim Clinia amicã ſuã filiam Chremetis:quã exoptabat:et Clitipho dimiſſa meretrice ducit aliam:ut ſic g̃ram pr̃is recipet.ſed qa Chremes nunq̃ daret Cliniæ filiam ſuã dum eũ meretricio amore occupatũ crederet. Nec Menedemũ oraret: ut ad corrigẽdum filium ſuũ de Bacchide iuuaret:utpote eum quẽ munẽ illa ſtultitia putabat. Ideo neceſſarium erat:ut ueritas alio modo detegeretur. Propterea inuẽta occaſione affert talia ſigna Menedemus:p quæ Chremeti ueritas omnimodo ĩnoteſcat. Quum enim ipſe ut inſcius ea nõ intelligat accurrit ad Chremetem:ut quid dicant ſigna ei indicet. Quia prorſus aliud in eis ĩtelligebat. Et erit in hac priori ſcœna prima cõpoſitio de Clinia:& amica ſua:& ſicut Chremes ſuperius a ueritate Menedemum diſtraxerat. Sic Menedemus hic Chremetem a deceptione ad ueritatem deducet. Non tamẽ ꝙ ueritatem ipſe adhuc ſciat. Sed de ueritate ſermocinãdo cum Chremete participet Chremes ueritatem in uerbis eius. Ego ſcio me nõ tam aſtutũ/ut eſt hic meus am. Chr.nec.i.pſp.i.ꝓuidẽtem. Et ideo de oĩbus neceſſariis recurrendum eſt ad illum qa non poſſum aſtutia mea ĩtelligere quæ uideo illos machinari. præſtat.i.per me in hoc ſtat.i.præualet mihi. Nõ dico ſapientia quæ maxima eſt. Sed ẽt ſtultitia exuperat hæc oĩa:ut nequaq̃ poſſint dici in eum.ſ.ſtultia eius ualet ſapiẽtiam multoꝝ. Ohe.offertur Chremes ea cauſa quia exibat de domo ſua quum auſcultare nõ poſſet tantas preces uxoris de inuentata filia. Ita ne.ſ.uenere. Ideo uenere quia uultus.ſ.qũo gaudium ſimulent. Dicis tu ꝙ fingit uultus:hoc dicis tu ideo ꝙ meum natum &c̃. Magis putes eſſe ita rem.i.puram ueritatem ꝙ ſimulant.ſi magis noris eos adeo ſimulant. Ain tu ita eos callide ſimulare. Qui pdideris.i.quãtum. Sed te demiror neſcire illud neſcio. Sed hoc ſcio ꝙ Syrus mire Suboleat.i.appareat.ſ.ꝙ nec ẽt olere põt. Amplius q̃ amplexus:& oſcula. Dictum eſt inter eos neſcio quid & factum una mecum ſimul uidebat. Quum ita multa ponantur inſimul ad eãdem coniunctionem ſignificãdam. Sicut eſt:una mecum ſimul ad maiorem expreſſionem coniunctionis fit: quia notat & in eodem tempore:& in eodem loco:& ſimilia. Dat operam amico.i.gratiam Cliniæ:tam bene ſimulat illam eſſe amicam pã.ſi dat.ſ.operam amicæ: tunc debes timere. Quid.i.quare faceret hæc ni propterea quo uerba &c̃. Modo me derides. Tamen ſenex ille dicebat ex ſimplicitate. Nunc ego ſuccẽſeo hæc mihi.i.rep̃hendo me.quia pmulta poſſem comperire:& hoc eſt ꝙ res mihi dedere oportunitatem:ubi.i.in qua:quæ.i.quãta uidi. At ne.i.certe. Nam iam.ſ.puniam. Te ne.ſ.decet loqui. Petere ex debito poſcere ex p̃cibus:multo malo.i.magis uolo. Illæc res.i.ſuppeditare ſumptũ. Vere redit.i.facit me redire ad ra. Ideo dicit uere qa Menedemus nõ uẽ.i.non ꝓpter inopiam redactus eſt. Sed ficte ex duro ingenio ad laborem & id ei.ſ.filio ing.cũ erit.i.ſine gratibus. Modo fac ut lubet ſed quid de hoc quod uolo &c̃.dico ꝙ nolo niſi quod eſt quod malis.ſ.ꝙ meliorem q̃ras g̃ram. Dixiſſe.ſ.dare illi Cliniæ. Simulato coram filio meo te.mi.idem q̃re faciã hoc.& rogitato.i.interrogato eam:qa id tam abhominabile in eũ faciam.ſ.in qua re qd peccauit in me ego ne quare hic.i.clitipho confutabitur.

Ita ne

Ta ne tandẽ.Reſtat ad tranquilitatẽ rerꝫ oĩum ut clitipho uerbis pr̃is pterritus in uiã redeat: & uxorem ducat. CAL. A
¶ Ita ne:ſic incipit ut q ſe a pr̃e abdicatũ putet. Tandem.hic expletiua cõiunctio. Ci. quouſqꝫ tandẽ arbitrare ca ti.p.n.alias ponit̃ pro tñ:ut in q̃ ciuitate tandẽ arbitrare te uiuere. nõnũq̃ pro ſaltẽ. ¶ Admiſi.auxeſis eſt.plus eſt admittere q̃ facere.alibi.Hæc admittere indigna. ¶ Vulgo.f.ad purgationẽ peccati.ſin nihil aliud habem⁹:argumẽ tum ab exemplo alioꝝ ſumimus:q idẽ factitauerũt.ſed multo magis ualet ſi ab exẽplo oium ſumit̃. ¶ Haud.m.æ.ue rum amicũ agit menedem⁹ q æquũ ex incõmodo amici dolorẽ capit. ¶ Quid me.in.me bñ incuſas:qa filio maior eſt

Tandeꝫ Cicero

IA Clitipho. Menedemus. Chre. Syrus.
Ta ne tandẽ quæſo eſt menedeme:ut pr̃ tã
In breui ſpatio oẽm ꝗ me eiecerit aĩum pr̃iſ
Quod nã ob facinus? qd ego tantũ ſceleris admiſi
Miſer:uulgo id faciũt.Me.ſcio tibi eſſe hoc grauius
Multo ac durius cui fit:ueꝝ ego haud minus ægre
Patior id qd neſcio:nec rõnem capio niſi qd̃ tibi ex
Bñ uolo.clit.hic pr̃em aſtare aiebas.Me.eccum.(aĩo
Chr.qd me incuſas cli? quicqd ego huius fecit: tibi
Proſpexi.& ſtultitiæ tuæ ubi uidi te eſſe aĩo omiſſo
Et ſuauia in præſentia quæ eſſent prima habere:
Neqꝫ cõſulere in longitudinẽ? cepi rõnẽ:ut neqꝫ tu
Egeſs:neqꝫ ut hæc poſſes pdere:ubi cui decuit prio
Tibi nõ licuit per te mihi dare. abii ad ꝓximos tibi
Qui erant:eis cõmiſi & credidi ibi ſtultitiæ tuæ
Semp erit præſidium clitipho:uictus: ueſtitus:quo
In tectum te receptes.clit.uæh mihi.ch.ſatius eſt
Quam te ipſo hærede hæc poſſidere bacchidem?
Sy.diſpii:ſceleſtus quãtas turbas conciui inſciens.
Clit.emori cupio.ch.prius q̃ſo diſce quid ſit uiuere
Vbi ſcies:ſi diſplicebit uita:tum iſtoc utitor.
Sy.here licet ne?ch.loquere.Sy.at tuto.Ch.loquere
Sy.quæ eſt iſta prauitas.q̃ue amẽtia ẽ quod peccaui
Ego id obeſſe huic?ch.illicet.ne te admiſce.
Nemo accuſat ſyre te: nec tu arã tibi nec peccatorẽ
Paraueris.Sy.quid agis?ch.nihil ſuccenſeo:nec
Tibi:nec huic:nec uos eſt æquũ qd̃ facio mihi.Sy.
Abiit rogaſſe uellem.clit.qd?ſy.uñ mihi peterẽ cibũ
Ita nos alienauit:tibi iam eſſe ad ſororem intelligo.
Clit.adeõ rẽ rediiſſe ut piculũ etiã fame mihi ſit ſyr?
Sy.mõ liceat uiuere eſt ſpes.clit.quæ?ſy.nos
Eſurituros ſatis.clit.irrides me ĩ re tãta:neqꝫ me qcq̃
Conſilio adiuuas.ſy.ĩmo & ibi nũc ſũ:& uſqꝫ dudũ

pr̃. ¶ Quicqd.e.h.f. hui⁹ abſolute: ut p eclipſim de ſit rei. In ecyra. Neqd ſit huius oro.alibi. Nihil me iſti us factuꝝ pr̃i. ¶ Ego.h.f.ſemp grauis iceptio orõnis q̃ exordium ſumit a ꝓnoie. ¶ Aio.o.negligẽti.alibi: At.n.metuas ne ab re ſint omiſſores paulo. ¶ Et ſua uia.q.e.p.hẽres. Salu. Quæ prima mortales ducũt. & primus mõ ad laudẽ nõ ad ordinẽ ptinet. In eunu.ni hil prius neqꝫ fortius. ¶ Ad pro.bñ ad proximos.ad quos ſpectat poſt filium hereditas. ¶ Receptes alibi: meũ receptes filiũ & frequẽtatiuo uſus eſt: ꝙ nõ raro ſed freq̃nter poterit ſe recipe. ¶ Viuere:cũ uirtute et ra tiõe ĩtelligas. ¶ Vita.hoc loco act⁹ & mores. In phor mione. Quẽ ego uiderim in uita optimũ: ideſt in actu et in moribus. ¶ Quæ.i.p.deriuatio cris ĩ ſe eſt. Et bñ optimi ſerui fungit̃ offõ. ¶ Illicet.e.u.t. Illicet ſp finẽ rei ſignat:ut actũ ẽ. Illicet p ſyncopẽ qd̃ ſignat ire licet ſic iudices de cõſilio dimittebant ſupma dicta cũ pco ꝓnũciaſſet. Illicet.ergo ĩcrepatio ẽ qa ĩterloquẽdo ĩpe dit chremetẽ narrantẽ. ¶ Nec tu arã.arã pſidiũ miſeri ad arã ut tuti ſint cõfugere ſolent. Ouid. Vnica pſidiis ara repta meis. ¶ Neqꝫ p.alibi ad pcatorẽ ab eã. & pre cari aliqñ idẽ qd̃ depcari:hoc eſt a ſe crimen depellere. Hinc depcatio. ¶ Hihil.ſ.ſuccenſere is dr̃ q cũ amare debeat læſus iraſcit̃. ¶ Vt.p.e.f.qd̃ ẽ extremũ miſeria rum. ¶ Ad ſororẽ.finxerat chremes ſe oia ei tradere. ¶ Etiã.f.fames apud antiq̃ſſimos in q̃nta declinatiõe noĩum uariabat̃.ex quo fame põt eẽ giũs caſus:qa.C. cæſar in lib. de analogia huius die & huius ſpẽ dicẽdũ putat. Salu.in iugur. Vix decima pte die reliq̃: uel ſit ſe ptim⁹ caſus. ¶ Eſurituros ſatis.p aproſodochia qñ alr rñdem⁹ q̃ expectat̃. ¶ Nõ eẽ hoꝝ:q̃ſi cũ odio hoꝝ di xit:& eo magis ꝙ nec te filiũ dixit. ¶ Dũ.i.f.ſ. ſatis ue riſimilis rõ adoleſcẽti ĩprudẽti & paꝝ ꝓuido: iõ ſtatĩ ſubiicit ẽ ueriſimile. ¶ Iratũ.p.bñ iratũ ob pctm̃. Ira tus eſt q ex aliq̃ re laceſſit⁹ iraſcit̃: Iracũdus ex parua uel nulla cã. ¶ Mr̃es oẽs.alia rõ cur dixerit.nõ eẽ te hoꝝ arbitror. ¶ Id nõ fit.mr̃ tibi nõ eſt adiutrix:& hoc ꝓ pe ueriſimilius. ¶ Ad miſericordiã.qa pentes ueris fi liis cito ignoſcũt. ¶ In mi.ſpe ſi.nã ſi nõ ſe eẽ filiũ cre diderit:eo miſerabilior uidebit̃ pr̃i. Et citius ad miſeri cordiã cõmouebit̃. ¶ Quid aũt hoc.uox eſt timẽtis.

Salu. Precari Depcari Succen ſere Fames C.cæſar Salu. Iratus Iracũduſ

ITa ne &c. Vt tranqllitas rerũ oĩum hẽat reli quũ eſt ut filius clitipho uerbis pr̃is pterritus in uia redeat ac uxorẽ ducat. Relatu aũt Me nedemi ſe a patre eſſe abdicatum putat: & ſic inquit. Clit.o menedeme quæſo tandem: hæc particula ha bet aliquid urgẽs & accelerans.q.d.paucis reſpõde:ac ſi eẽnt ultima uerba ne me longis exorſis detineto.ne ideſt utrũ eſt ita ut pater eiecerit omnem animum pa tris.i.omnem beniuolẽtiam pr̃nam.de me.i.a me.q. d.eſt ita ꝙ pater auerterit a me ſuam beniuolentiam in tam breui ſpatio:ideſt tam paruo tpe. ob qd̃ nã facin⁹ ideſt pp qd̃ factũ malum ita auertit beniuolentiã a me ut me abdicaret.i.priuaret hæreditate. quid tantũ ſce

GVI. A' Tãdem

leris.i.qđ tam̃ graue ſcelus:ego miſer.i.iſœlix:admiſi.i.cõmiſi feci?iuuenes ſup.mihi æquales faciunt:uulgo.i.ut pluri/
Cicero mũ paſſim id qđ feci ſup.& ita ſe tutat̃ alieno exẽplo.Nam qđ exẽplo fit id ẽt iure fieri putãt:ut ait Cic.in epi.Me.ſcio hoc qđ fecit pr̃ eẽ multo grauius.i.moleſtius et durius.i.aſpius acerbius tibi clitiphoni:cui.ſ.tibi fit illud qm̃ id te pro/ pius tãgit ſiue tua magis refert/ueꝝ.i.ſed ego patior.i.fero id qđ fecit tibi pr̃:haud.i.nõ minus ægre.i.nõ minus mole/ ſte:ſiue nõ minus difficulter q̃ tu.ſ.ego inq̃ q neſcio id pp̃ qđ fecit:& q nõ capio.i.nõ ĩtelligo:rõnẽ.i.modũ faciẽdi aut occaſionẽ:ſeu nõ capio rõnẽ aliã ferẽdi moleſte niſi ꝙ bñ uolo tibi.i.opto tibi multa bona & qdem ex aĩo.i.nõ ficte.

Id egi.dũ loq̃t̃ pr̃:q̃tũ ego ĩtelligere poſſũ.Clit.qđ?
Sy.nõ aberit lõgius.cli.qd id ergo? Sy.ſic ẽ:nõ eẽ te
Hoꝝ arbitror.Clit.quid iſtud ſcire.ſatin ſanus es?
Sy.ego dicam quod mihi in mẽtem eſt:tu diiudica.
Dum iſtis fuiſti ſolus:dum nulla alia delectatio quæ
Proprior eẽt:tibi indulgebãt dabãt tibi nunc filiam
Poſtq̃ inuẽta eſt uera:iuẽta ẽ cauſa qua te expellerẽt.
Clit.eſt ueriſimile.Sy.an tu ob peccatũ hoc eſſe illũ
Iratum putas? Clit.nõ arbitror.Sy.nũc aliud ſpecta
Matres omnes filiis ĩ peccato adiutrices.auxilio in
Paterna iniuria ſolẽt eſſe.id nõ fit.Clit.uerum dicis.
Quid ergo nunc faciã ſyre? Sy.ſuſpitionẽ iſtam ex
Illis q̃re:rem,pfer palã ſi nõ eſt ueꝝ ad miſericordiã
Ambos adduces cito.aut ſcibis cuius ſis.Clit.recte
Suades:faciã.Sy.ſat recte hoc mihi in mẽtem uenit.
Nãq; adoleſcẽs q̃ in minĩa ſpe ſitus erit.tã facillime
Pr̃is pacẽ in leges cõficiet ſuas : etiã haud ſcio an ne
Vxorem ducat?a ſyro nihil gratiæ erit:qd hoc autẽ?
Senex exit foras:ego fugio ob hoc quod factum eſt
Miror non iuſſiſſe illico arripi me hinc nunc
Ad menedemum pergam:cum precatorem
Mihi paro.ſeni noſtro fidei nihil habeo.

Adſtare Clit.aiebas.i.dicebas:pr̃ em meũ aſtare.i.ꝓpe eẽ.Me. eccũ.i.ecce hic eum.ſ.Ch. o clitipho fili/ qd.i. curi/ cuſas me.i.mores meos & meũ faciẽdi modũ repħẽ
Incuſare dis.Nã ut uult Lau.icuſare ẽ mores alicuius repħẽde re qcqd hꝰ.i.qcqd hꝰ rei.nã hic hꝰ ẽ neutri gñis:feci.i. effeci:ꝑſpexi.i.cõſului ꝓuidi tibi: & tuæ ſtultitiæ.i.i/ cõſideratiõi:ubi.i.poſtq̃:uidi te eẽ aĩo omiſſo.i.negli gẽti:hoc eſt cũ uidi te hr̃e aĩum negligẽtem:& omit/ tentem facere q̃ debebas:et ubi uidi te hr̃e.i.reputare: pr̃ia.i.p̃cipua:& in primo loco ea ſup.quæ eẽnt ſua/ uia.i.dulcia tibi:in p̃ñtia.i.ꝓ tp̃e p̃ñti.ſ.uoluptates:q̃ licet in p̃ñtia ſint ſuaues ſp̃ tñ ſecũ iũctam hñt pniam & ubi uidi te nõ cõſulere.i.ꝓuidere:in lõgitudinẽ.i. in tp̃s futuꝝ lõge.cepi rõnẽ.i.iniui uiam : iueni mo/ dũ:ut.i.ꝙ neq; tu egeres.i.idigeres neceſſariis : & ut nõ poſſes ꝑdere.i.dilapidare/alienare:hæc.i.mea bo/ na qbus te ꝑuiaui/ſeu abdicaui.Vbi.i.poſtq̃ uel qñ: ꝑrio.i.in p̃cipio nõ licuit mihi ꝑ te.i.tu nõ ꝑmiſiſti tuis moribus obſiſtẽtibus:uel tui mores nõ poſtula/ rũt me dare tibi bona mea.ſ.cui.ſ.tibi decuit.i.iuſtũ fuit me dare.ſ.bona mea:qa iure debebas mihi ſucce/ dere niſi obſtitiſſent mores:abii.i.me cõuerti ad ꝓxi/ mos tibi:puta ad ſororẽ et futuꝝ eiꝰ maritũ : q erãt.i. q extabãt:& hoc dicit pp̃ filiam q̃ extabat adhuc/quã tñ ꝑentes putabãt nõ uiuere ſeu nõ extare:cõmiſi.i. cõmẽdaui fidei:& credidi.i.cũ fiducia tradidi bona mea.ſ.eis ꝓximis tuis:ibi.i.apud eos ꝓximos o cliti/ pho p̃ſidium.i.adiumẽtũ ꝓtectio:ꝓuiſio q̃dã & q̃ſi ꝑfugium:tuæ ſtultitiæ ſp̃ erit illic/ut dcm̃ eſt apđ eos oñdit:deinde qđ ſit illud p̃ſidiũ ſtultitiæ.ſ.uictus.i.
Rece/ alimonia ad uitã ſuſtẽtandã:& ueſtitus.i.cultus ſiue ornatus ad tegendũ corpus:quo.i.uel ut:uel in quẽ locũ receptes
ptare te.i.frequẽter recipias.ſeu ut dicũt:retrahas te in tectũ.i.in domiciliũ & q̃ſi hoſpitiũ.Clit.hei mihi.i.dolor mihi ĩeſt.ch. ſatius ẽ.i.melius ẽ me.ſ.diſpoſuiſſe ita de meis bonis q̃ bacchidẽ poſſidere hæc bona te ip̃o hærede.i.ſi tu eẽs hæres:nã
Cõciui oĩa illi eẽs daturus.Sy.Diſpii.i.uario mõ ſum ꝑditus:q̃tas turbas.i.q̃tas turbatiões ego ſceleſtus.i.malus:cõciui.i.cõci/ taui:cõmoui:iſciẽs.i.ꝑ iprudẽtiã.Dr̃ ãt cõcieo cõcies ſcđæ iflectionis:uel a cõcio is q̃rtæ:q̃ ãbo idẽ ſignãt. Clit.cupio emori.i.mori:e/nihil addit ad ſignatiõnẽ:oh.q̃ſo.i.obſecro prius diſce qd ſit uiuere cum rõne.ſ.& uirtute:ubi.i.poſtq̃ ſcies qd ſit uiuere:ſi uita.i.modus tuus uiuẽdi diſplicebit tibi utitor iſtoc.i.iſta re quã tibi reliq.ſ.uictu & ueſtitu & te/ cto apud ſororẽ.Sy.o chre.i.tu dñe:ne.i.utrũ:licet.i.ꝑmittit̃ mihi a te loq ſup.Ch.loq̃re.Sy.at.i.ſed licet ne loq tuto.i.ſi/ ne ꝑiculo.Ch.loq̃re.Sy.q̃.i.q̃lis:iſta.i.tua.prauitas.i.diſtorũ iudiciũ ſeu nõ rectũ:uel q̃ eſt iſta amẽtia.i.iſania.i.obeſſe.i. ꝙ id obſit.i.noceat huic filio qđ ego ſyrus peccaui.i.admiſi.chr.illicet.i.ire licet:defectiuũ uerbũ : & ſemꝑ finẽ rei de/ mõſtrat:ſicut actũ eſt:ſic aũt de cõſilio iudices dimittebant̃ cum p̃co ꝓnũciaſſet illicet:hic ergo hoc uerbo chre.reiicit ſy rum q ſe imiſcere uolebat/ut a filio crimẽ depelleret dicẽs.potes bñ tacere qm̃ in uanũ loq̃ns:iã eni actũ eſt & cõclama/ tum:nã efficere nõ poteris ut filius nõ ſit abdicatus:ne admiſce te.i.noli te iterponere in hoc negocio mihi cũ filio coi. nec paris ꝓ paueris.i.noli ꝑare tibi arã ſup quã p̃ces fundant̃ ſicut fundunt̃ deo ſup aras:neq; pes tibi p̃catorẽ.i.dep̃ca/ torẽ ꝓ te/ſeu itercelloré/q te eripiat a pœnis:qm̃ nullis p̃cibus ſum loco relicturus.Vel dicit:nõ eſt opus ut q̃ras dep̃ca/ torẽ/qm̃ nihil tibi dico:ſed abſcedo oĩa reliquẽs.Sy.qd ait?chr.nihil.i.nõ:uel in nullo ſuccẽſeo.i.iraſcor (q̃uis tñ læſus ſim) nec tibi nec huic clitiphoni:nec eſt æquũ.i.iuſtũ uos icrepare/ſiue dare uitio mihi id qđ facio:uel nõ eſt æquũ uos facere mihi qđ facio mihi.Sy.chremes abiit.i.diſceſſit relinquẽs oĩa ſua bona ſorori tuæ:uellẽ rogaſſe.i.iterrogaſſe:eũ.ſ. Clit.qd uelles rogaſſe.Sy.uellẽ iterrogaſſe eum:uñ.i.a quo:peterẽ mihi cibum.i.q s mihi eẽt cibũ ſuppeditaturus/ cũ tu ſolus hẽas uictum & ueſtitũ & tectũ apud ſororẽ:ita.i.eo mõ.dando oĩa ſorori alienauit nos.i.me tibi hoc eſt a te:nam nõ reliq̃t uñ poſſes me ſuſtẽtare:iam ĩtelligo me eẽ alienatũ ſup.uel trãſlatũ ad ſororem q̃ oĩum bonoꝝ ita eſt hæres effe/ cta:nã ſerui alienabant̃ ſicut & res cæteræ.Cli.adeon.i.eſt ne ueꝝ:rẽ adeo rediſſe.i.rẽ & fortunã meã redactã eẽ in eum ſtatũ ut o Syre ẽt ꝑiculũ famei ꝓ famis ſit mihi.Antiq declinabãt fames ei.ſm q̃ntã inflectionẽ/nos aũt fames is ſm ter/ tiam.Inſup uetuſtiſſimi gtm̃ ſingularẽ q̃ntæ interdũ terminabãt in es:ut Virg.libra dies ſõniq; pares:dies ꝓ diei poſuit.

Virg.interdú in e:ut ſacies gtõ ſacies ſacie uel faciei.item & facii. Cæſar enĩ in libro de analogia:huius die:& huius ſpecie Virg.
dicẽdum putat.poſſe tñ hic eſſe abltũs tertiæ:ita aſtruendo:ut piculum ſit mihi ſame.i.per ſamem:uel de ſame ſeu eſurie
& inedia.Sy.mõ.i.dũmodo.liceat.i.pmittaſ.nos uiuere.i.ꝙ nos uiuamus:eſt ſpes.i.remanet aliqua expectatio. cliti.q̃
ſpes eſt reliq̃.Sy.ſpes eſt nos eẽ ſatis eſurituros.i.ꝙ nos ſatis eſuriemus.Cliti.irrides ĩ tãta re.neq; adiuuas me qcq̃.i.ĩ ali
quo ſeu aliquantulũ cõſilii.i.p conſilium!Sy.imo.i.ſed & nunc ſum ibi tanq̃ paratus te adiuuare:& uſq;.i.aſſidue.du/ Sũ tibi
dum.i.pauloante.egi id.i.effeci:ut te iuuarẽ cõſilio.dũ.i.q̃diu pater loqr.i.facit ſermonẽ tecum & quantũ ego poſſum Vſq;
intelligere:deinde interrupit ſermonẽ clitipho dicens.Cli.qd uis dicere.ſ.qa dixiſti ꝙ quãtũ tu potes ĩtelligere.Sy.per/ Dudum
ficit qđ dicere incœpat.pr̃ nõ aberit.i.non abſens erit:longius.i.diutius uel minus longe.q.d. pr̃ q ſimulauit ſe abſce/
dere & relinquere ꝓximis ſua oĩa nõ erit abſens diu.hæc enim fictio eſt:ut depellaris a domo pr̃na Clit.ego ſi non uere
pater diſceſſerit qd eſt ꝓpter quod id facit.ſ.Sy.ſic eſt.i.ita ſe res hẽt:ut ſum dicturus.arbitror te nõ eẽ filium ſup.hoꝝ.i.
chremetis & ſoſtratæ. Cliti.o ſyre.qd.i.cur dicis ſup.iſtud.ſatin.i.ſatis.ne es ſanus.i.mentis compos!Sy.ego dicam id
qđ eſt mihi in mẽtẽ.tu diiudica.i.reuolue apud te & cõſidera an uerũ ſit qđ dicã.dum.i.quãdiu fuiſti ſolus.i. unicus. Diiudi/
illis.i.patri & matri.dũ.i.quãdiu nulla alia fuit delectatio illis:quæ delectatio eſſet ꝓpior.i.ꝓpingor q̃ delectatio quam care
de te capiebant.indulgebãt.i.fauebãt & faciles erant tibi ꝓmittentes multa q̃ uolebas.dabãt.i.dona faciebant tibi.nũc
poſtq̃ filia eſt inuenta:uera cã.i.occaſio eſt inuenta qua:uidelicet cã expellerẽt.i.eiicerent te.Cli.id qđ dicis eſt uериſimi/
le.i.probabile & imaginem quãdã hẽt ueritatis.Sy.an putas illum patrẽ eſſe iratũ tibi ob peccatũ hoc:uidelicet ꝙ bac/
chidem ſciuit te amare!Clit.nõ arbitror eum eẽ ob id iratũ.Sy.nunc ſpecta.i.conſidera aĩaduerte aliud:oẽs matres ſo/ Specta
lent eſſe adiutrices filiis ſuis in peccato.i.cũ filii errauerũt ipſæ inquã matres ſolent eſſe auxilio.i. ſolent prebere auxiliũ
filiis in iniuria pr̃na.i.qñ pater eſt iniurioſus & nõ cum æqtate agit ĩ filios.id nõ fit.i.nũc tu uides ꝙ mater nõ eſt tibi
adiutrix. Cli.dicis uerũ.prius aũt dicebat eum dixiſſe aliqd uerіſimile o ſyre:ergo cum ita expellar qd faciã!Sy.quære ex
illis.i.ꝑcunctare ab illis parentibus.iſtam ſuſpitionẽ.i.iſtã opinionem q̃ turbat tuam mentẽ:uidelicet an ſis.eoꝝ filius
necne.ꝓfer palã.i.dic illis plane. rem totã:ut eſt.i.tuã ſuſpitionem & quare adductus ſis in eam opinionem: ſi non eſt
uerũ.i.ſi falſo ſuſpicaris te nõ eſſe filiũ eorũ cito adduces ambos pentes ad miſericordiã.i.ut miſereanť tui:aut ſi eſt uerũ
te nõ eſſe eoꝝ filiũ ſcibis:ꝓ ſcies antiq̃.cuius ſis filius.ſ.eoꝝ relatu.Clit.ſuades.i.conſulis.recte faciam quod ſuades.Sy.
hoc uenit mihi in mentẽ:ſatis recte cõmendat ſuã inuẽtionẽ.nãq; adoleſcẽs.i.iuuenis.inq̃.i. quantum minima ſpe erit
ſitus.i.collocatus cõſtitutus.nã hic inflectiť ſitus ta tũ.i.ſituatus ta tũ.i.tm̃ facillime cõficiet pacẽ pr̃is.i.inibit pacem cũ Situs
patre in ſuas leges.i.ſm̃ eas leges & cõditiões quas dare pr̃i uoluerit in ea pace ineunda.nã cum pax inter aliquos con
ficitur lex aliqua aut cõditio in ea faciẽda ſolet allegari.i.adhiberi:ſenſus ergo illius oronis eſt. filius cõponet pacẽ cum
patre pro ſuo arbitrio & ſm̃ eas leges:aut cõditiões pacis quas uoluerit.Etiã haud.i.nõ ſcio:an ne.i.utrũ ipſe chremes
diſcedẽs & patriã relinquens ducat uxorẽ ſecum.ſ.ſoſtratã. At.i.ſed:nihil gratiæ.i.iocũditatis:erit ſyro.ſ.mihi.i.tu cliti/
pho ita tibi parẽtes recõciliabis ut dico:ego aũt nihil ſum gr̃æ apud illos habiturus:hoc eſt nullo mõ illis potero gra/
tus eẽ:aũt.i.ſed qd hoc eſt!uox hæc timentis eſt.q.d.qd uideo ſenex.ſ.Chremes exit foras ego ſugio miror eum ſenem
non iuſſiſſe ilico me arripi.i.celeriter compræhẽdi:ob hoc factũ.i.pp id qđ factum eſt:nunc ꝑgam hinc ad menedemũ:
paro.i.diſpono uel comparo uel ꝓpono mihi eum ꝑcatorem.i.depcatorem ꝓ me & ĩterceſſorẽ:nihil fidei habeo:ſeni Parare
noſtro:ideſt patri tuo hoc eſt nullatenus confido chremeti uel non credo ſatis illi quicquid dicat.

ILlud. Vbi cui decuit primo ſic ĩtelligũt. Vbi.i.poſteaq̃ nõ licuit mihi p te.i.pp tuos mores dare tibi neceſſaria:
atq; qbus egeres:tibi inq̃ cui primo.i.ꝑcipuo:decuit me dare utpote filio familias abii ad ꝓximos &c.Ego ue/
ro potius dixero.Vbi nõ licuit mihi dare tibi cui prĩo decuit:p te.i.ſine alterius ĩterceſſiõe:abii ad ꝓximos &c. ASCen.
Illud aũt prius quæſo diſce qd ſit uiuere &c.ſic intelligendũ ſane puto.Clitipho prius q̃ emori cupias diſce qd ſit uiue
re(uiuere enim dr̃ q uirtutẽ & honeſtatẽ amplectiť.Nam improboꝝ uita quaſi mors eſt)diſce ergo quid ſit uiuere:&
ubi.i.poſtq̃ ſcies qd uita.i.modus & actus uiuendi:tum.i.tunc utitor iſtuc:qđ dicis te cupe emori.q.d.ſi ſcires uiuere
nõ cupes mori.Neq; uero ꝓcedere uideť qđ cõmẽtariũ hẽt.Nã ſi uita diſplicuerit:q poſſit uti uictu & ueſtitu &c.

ITa ne.Date eſt antiphila Cliniæ:cuius dationis quum hanc habuiſſet chremes occaſionem: qm̃ a meretricio A
amore mundũ eum ĩtellexerat:ꝓpterea item ut filium ſuũ corrigeret libentius fecit:& ſit facta illa cõpoſitione
de clinia tendit ad cõpoſitionem Clitipho:ut dimiſſa meretrice gr̃am pr̃is acqrat ducendo aliã uxorẽ.Modo
prius inuenta occaſione correctionis terrefaciẽdus eſt:ut correctionẽ pr̃is libentius recipiat. Ecce inducit talis q nun/
cio menedemi ſe corrigi patiaſ.Anteq̃ a bonis pr̃is ſe exptem fieri pmittat:uulgo.i.uſualiter faciunt hoc alii iuuenes.i.
amant ſicut ego.Scio ſatis ꝙ tibi cui ſit eſt grauius q̃ mihi:ſed tñ ego haud minus ægre patior quantũ ego dico ꝙ ne/
ſcio ne capio:quare doleam.m.n.h.q.t.qcqd huius rei facio.ſ.ꝙ do oĩa bona mea Cliniæ.Omiſſo.i.laxo aĩo:quem.ſ.
non referẽda bis:& poſtq̃ uidi te hr̃e prima.i.ꝑcipua:& maxime amare q̃ eſſent ſuauia.Impreſentia.i. in pñti tpe:ueluti
ſcortari peccare cœpi &c.Cœpi dico rõnem ſibi.i.poſtq̃ non licuit mihi dare tibi cui primo.i.maxime decuit & de hoc
quod non licuit.fuit p te.i.p tuam culpã.Tu cupis mori ut dicis:ſed prius diſce qd ſit uiuere.i.bonam uitam agere:qđ
ſolum uiuere licet dicere pauca:quæ eſt ſeruus quũ uiderat tantũ malũ ex fraude ſua ꝓceſſiſſe uult in ſe retorquere cul/
pam:ut minori malo ſuo maius malũ iuuenis clitipho:diſturbaret.Dignius enĩ erat ut ſeruus recipiendo Colaphũ p ſe
factũ eſſe dr̃et:qua iuuenis tantã irã patris ſentiret.i.licet.q.d.nõ duco modo te in cã.Poſtea dicit ſecũ nec tu.nihil.q.d.
neutrũ mõ repꝛhendo:& facio libitũ meum:qa dono bona mea:cui uolo de qua nihil ad uos.Et qđ facitis non repræ/
hendã:Nec eſt æquũ nos id qđ facio mihi.ſ.ſuccenſere.i.ut me uitupetis inde.Abiit:pterrefacto clitiphone ĩueniẽdum
eſt cõſilium quõ reconciliet patri.Et ſunt ad hoc cõuenientes pſonæ ſyrus q det cõſilium.Clitipho cui detur.Vah de/
ſperãtis eſt:quærere an ab eo unum amplius mihi.p.c.qa ita nos alienauit modo a ſe:ſed quãuis ſis ab eo alienatus in/
tellexit eſſe ad ſe, Adeon.i.ad id rem iſtam. Mõ ludit ſeruus:ut ioculatoriis uerbis alleuiet triſtitiã iuuenis. Immo q̃uis

ludo.i.in conſilio:dū.i.quādiu loqıur pater.Sic eſt bonū cōſiliū:hoc dicit deliberādo apud ſe & exaltat poſtea uocem & quod ſit illud aperit.Non arbitror te eſſe filiū hoꝝ.i.Chremetis:& ſoſtratæ.Nunc aliud ſpecta qđ ſimiliter eſt ꝓba/tio huius rei:qđ.ſ.non eſt filius eoꝝ matres entes adiutricis filiis ſuis in pec.ſolent eſſe aux.in pa.m.ſed id nō ſı modo Aut ſaltem cibis:cuius filius ſis.hoc.ſ.cōſiliū hic inducit ſyrus loquens ſolus laudans illud conſiliū:& qūo ipſe ſit per/territus:Ideo recte uenit in.m̄.nāq; adol.In quanta minima ſpe ſitus erit ſe eſſe filiū illoꝝ. Tam facillime confi.ipſe pa. patris in ſuas le.i.iuxta uoluntatē ſuā qa ꝓculdubio iſte mouebitur ad miſericordiā: etiam aliud ꝓuidendum eſt. haud ſcio an clinia uxorē ducat filiā ſenis.Ac ita uile erit gr̄æ ſyro.q.d.ſtultus ſum:qui non appono manus in his nuptiis:ut in eam gr̄am cliniæ:q aduerſus herū meum iratū mihi ſit patronus. Quid hoc aūt eſt ꝙ ita euaſi ſenē.q.d. qūū tm̄ pec caſſem miror quare herus iam nō ſuſpendit me.Sed ecce exit foras ego quāuis euaſi.Adhuc fugio.i.fugere debeo:quia quod non fecit facere poteſt ſi me uiderit:quia adeo ſcio eum aſperum eē ꝙ miror illud quod factum eſt.ſ. nō iuſſiſſe.

CAL. A P Roſecto niſi caues.In hac ſcæna cōtinet̃ ima go quædam diſſidii inter uirum & uxorē:q natura moroſi atq; difficiles ſunt.℄ Tu hō. cū rep̄henſione & ſtomacho ꝓnūciādū.℄ Ineptū.q. bn̄ ineptū.nam ineptū eſt qđ a quouis reprehēditur. ℄ Venire in.m.uenire ī mentē ueteres nō recordatio/nis cā tm̄:ſed ēt recogitatōis conſiderationiſq; poſue/runt.℄ Pergin.m. ſic ſolent mariti uxorib⁹ dicere cū ille aduerſant̃:& eſt energia ſenilis. ℄ Quod.p.notat mulierū imprudētiā & impitiā:quæ utplurimū igno rant ꝙ praua ut recta ſunt. ℄ Tam.c.recte confidēter nā cōfidentia ſæpius in malā.fiducia uero in bonam ꝑtē accipit̃. Alibi.O ingētem cōfidētiā.Cice.qm̄ cōfi dens mala conſuetudine loquēdi in uitio pōit̃ ductū uerbū a cōfidendo qđ laudis eſt.℄ Neſcio.ſic lege ut ītelligas cōtrariū.℄ De re.tā.ſ.in ꝑiculo filii.℄ Sub/ditū ſe.i. ſuppoſitū. Iuue. Trāſeo ſuppoſitos.℄ Ain tu.pro ais ne.& eſt ꝑcontatiuū uerbū.℄ Noſtris ini/micis fiet.hæc ıprecatio ſic uſurpat̃ ab Ouidio:ut illi/us ꝓpria ſit.℄ Cōuinces.uerbū iudicii eſt.In iudiciis conuicti ꝓprie dicunt̃ q cā ceciderunt.℄ Tui ſimilis. nam plærūq; filii conſimiles ſunt parentū moribus. ℄ Quam ſeuerus. nam facie ipſa uidet̃ quādam pro/bitatem oſtendere:re uero alius eſt.

Ineptū.

Cōfidētia

Fiducia

P A Soſtrata.Chremes.

Roſecto niſi caues tu hō aliqd gnato cōfi(cies
Mali:idq; adeo miror:qūo tam ineptū qcq̄
Potuerit tibi uenire in mentem mi uir.Chr. pergin
Mulier moleſta eē:nullā ne ego rem unq̄ i uita mea
Volui qn tu i ea re mihi aduerſatrix fueris ſoſtrata:
At ſi rogitem iam qdē qđ peccem. aut q̄obrem id
Faciā neſcias.i qua re nūc tā cōfidenter reſtas ſtulta
So.neſcio.Chr.imo ſcis potius q̄ quidem redeat ad
Integrū eadē oro.So.oh.iniquus es: qui me tacere
De re tāta poſtules.Chr.non poſtulo: iam loquere
Nihilominus ego faciam hoc tamen.So.facies?
Chr.ueꝝ.So.nō uides quātū mali ex ea re excites:
Subditū ſe ſuſpicat̃.ch.ſubditū ain tu? So.certe inq̄:
Mi uir.chr.cōfitere tuū nō eē filiū.So.ah obſecro te
Iſtuc nr̄is inīīcis ſiet.ego ne cōfitear meū n̄ eē filiū
Quid ſit meus? Chr.qd metuis? ne non cum uelis
Conuincas eſſe illū tuū? So.quod filia eſt inuenta?
Chr.non.ſed qđ magis credēdum ſiet id quod eſt
Cōſimilis tuis moribus? cōuinces facile ex te natū:
Nam tui ſimilis eſt ꝓbe.nam illi nihil uti eſt relictū
Quin itidem ſit tibi.tum præterea talem nulla
Niſi tu pareret filium:ſed ipſe egreditur
Quam ſeuerus:rem quum uideas:cenſeas.

GVI. A P Roſecto &c.Hic exprimit̃ q̄ſi imago diſſidii inter uirum & uxorē q natura moroſi ſūt ac difficiles.So. hō ꝑ cōtemptū & cū ſtomacho eſt ꝓnūciādū nō eſt dignata dicere. o uir uel cōiūx.ꝑ/fecto.n.i.c.i.ꝓuides cōficies.i.ꝓcurabis cōparabis ali quid mali.gnato.i.filio.ſ.Clitiphoni. & adeo.i.ualde miror quo mō o mi uir.i.o mi cōiunx.nūc redit ad le nitatē diſcedente paulatim indignatōe.qcq̄.i.aliqd.tā ineptū.i.ab oībus īprobatū potuerit uenire in mentē tibi.i.occurrere tuæ uoluntati faciēdū.Chr. oh interie ctio indignātis & ridentis.ꝑgin.i.ꝑſequeris ne eē mu lier.i.mulieris ꝑtes exercere & officiū q̄ ſemꝑ uult loq & marito repugnare.ne.i.certe.nullā rē uolui unq̄ in uita mea.qn.i.ꝙ nō.tu ſoſtrata fueris aduerſatrix.i.cō/traria mihi in ea re quā uolebā.at.i.ſed.ſi iā.i.nūc. ro/gitem iterrogē te quid eſt.qđ.i.in quo.peccem.i. errē aut q̄obrem.i.quare.faciā id.i.ita ſim acerb⁹ filio: ne/ſcias r̄ndere.r.o ſtulta.i.īprudens.in quare nūc reſtas: ideſt reſiſtis.repugnas mihi tā cōfidenter.i.tam auda/cter & temere.nā fiducia ſepius in bonū capit̃: confi/dentia aūt in malū.So.neſcio ſic legendū eſt.ut cōtra/rium intelligat̃.Chr.imo.i.ſed potius.ſcis qdem.i.certe.q̄.i.quātum eadē oratio redeat ad integrū.i. potius ſcis ſæpius eaſdem orones inculcare ac petere ut more muliebri ſemꝑ habeas uerba in ore.ac ſemꝑ loq̄ris. cū enim idē ſermo repe/titur iterū ad integrū redit.nā reintegrat̃ qđ prius ꝓlatū erat:propterea tunc eadem oro redire ad integrum dicit̃.S.oh: indignātis eſt.tu es iniquus.i.non æqtatis rōnem hn̄s.q poſtules.i.uelis me tacere de tāta re.ſ.de ꝑiculo filii. Chre.non poſtulo.i.non peto ut taceas iam loquere quantū uoles nihilominus tm̄ ego faciā hoc qđ inſtitui.So.facies? indigna/

Reſtare

Ad integrū redire orationem

bunda repetiit

bunda repetiit uerbum. Chr. uerum. i. ſed faciam: uel ueꝝ. i. certe faciam: uel ſi eſſet nomen ita intelligeretur. uerum dico ſup. uel ueꝝ erit ꝙ faciam inſtitutum. So. nõ uides. i. nõ conſideras: quãtum mali excites. i. moueas ex ea re quã molitris illum abducendo ſimulate ipſe filius ſuſpicatur. i. putat ſe eẽ ſubditum. i. nõ ueꝝ filium ſed tñ ſuppoſitum ſeu ſubdititium ut faciũt mulieres quæ parere non poſſunt: & ut placeãt maritis ſe grauidas fingũt/ & aliquaꝝ inopum mulierum filios ſupponũt: ac pro ſuis edunt. Iuuenalis. Tranſeo ſuppoſitos &c̃. Chr. ſuſpicatur inq̃ ſe ſubditum. ain tu. i. dicis ne? So. o mi uir. i. coniunx: certe inq̃. i. dico ꝙ ſuſpicatur ſe ſubditum. Chr. cõfiteri. i. dic eum nõ eſſe tuũ filium. ſ. So. ah: interiectio dolentis. obſecro te: modus blandientis & miſericordiam mouẽtis: iſtud. ſ. negare ꝓprium filium ſit inimicis noſtris: imꝓcatio eſt: quaſi dicat hoc malum apud nos nõ habeat locum: ſed transferatur potius ad inimicos qbus ab inimicis oĩa mala deſiderantꝰ: ne. i. utrum cõfitear eum nõ eẽ filium meum q̃ ſit meus filius. Chr. qd metuis. i. quid times cõfiteri eum nõ eſſe filium? metuis inq̃ ne non. i. ꝙ nõ cõuincas. i. poſſis probare illum eẽ tuũ filium cum uelis? So. uis ſup. me. nõ metuere cõfiteri enm non eẽ filium/ eo ꝙ filia eſt inuẽta/ & ita ſine hærede nõ ſim futura. Ch. nõ. i. nõ eam obrẽ dico. ſed dico quo. i. ut id. ſ. eum eẽ tuũ ſit magis credẽdum/ eo ꝙ ipſe eſt cõſimilis. i. cõueniens tuis moribus: facile cõuinces eum eẽ natum ex te. nam ipſe eſt ſimilis tui ꝓbe. i. recte: dicimus ſimilis tui cum genitiuo cum moꝝ ſimilitudinẽ aut doctrinæ oñdimus: ſed dicimus ſimilis tibi cũ datiuo cũ qualitatẽ ſimilem oñdere laboramus. nam nihil uitii. i. mali moris eſt relictum a te parẽte illi. qn. i. ꝙ nõ: itidẽ. i. ſimiliter ſit tibi: tum. i. deinde: præterea. i. ꝑter ea quæ dicta ſunt nulla mulier pareret filium: talem. i. talium morum niſi tu. Sed ipſe Clitipho egrediꝰ. i. exit: q̃. i. quãtum: ſeuerus. i. præ ſe ferẽs ꝓbitatem & moꝝ grauitatem: cum uideas rem. i. rei ueritatem cognoſcis: cenſeas. i. tunc iudices de eius moribus quales ſint: nam longe alius eſt re ipſa q̃ uult præ ſe ferat. nam frontis nulla fides.

Subditi

Iuuena.

Similis tui & tibi.

PRofecto. Poſtq̃ datũ eſt cõſilium quo poſſit Clitipho recõciliari patri oñdit effectũ conſilii. Et prius cõmoueꝰ mr̃ audita ſuſpitione filii: ut ipſa cõmota p̃rem frãgat ad miſericordiam rep̃ſentando ei ipſam ſuſpitionẽ nati ſui: putabat enim mr̃ p̃rem ex ueritate oĩa ſua bona filiæ dediſſe poſtea et interueniẽte Menedemo eius p̃catu & matris fiet cõcordia. O hõ ad maritum loqtur. Aliqd mali: qa uel aufugiet uel infirmitate incurret ex dolore. Am. ineptũ. ſ. ut filium exhæreditares. Pergis ne. Ecce mulier q̃ſi ſtulta. Tu mõ aduerſaris. Aſi rogitẽ iam qd eſt qd̕ peccẽ in in hac re. Aut quare facerẽ neſcit in qua re tñ mihi reſtas. Ac ſi rei intẽtionẽ nouiſſes. Ego neſcio. q. d. iam uolo ut mihi dicas. Immo quũ Chremes audiuiſſet illã cõſilium uelle ſcire: cui nequaq̃ dicẽdum erat: qa ſtulta erat: uult potius fateri eam ſcire quã oporteat de integro ei repetẽ. & iõ dicit: dicis qa neſcis. Immo ſcis. i. fateor te ſcire potius q̃ red. orõ ad in. ideſt ad principiũ. ſ. potius q̃ oporteat me narrare: ſubditũ. i. ſuppoſitũ & aliũde aſſumptũ: qd̕ filia ludẽdo cũ ſene: hoc dicit. q. d. forſitan dicis me poſſe ꝓbare eũ eẽ filium meũ/ ꝑ hoc ꝙ filia mea eſt inuẽta: qa ſi filiam habeo certũ eſt ꝙ non ſum ſterilis: & ita poterit ꝓbari meus filius: nõ deridet eam ſimiliter ſenex. q. d. non dico per hoc poſſe ꝓbari: ſed ꝓ huius quo. i. ꝑ qd̕ magis credibile ſciet. ſ. id q̃ſi ꝑ id cõuinces eum natum ex te: ꝙ ſimilis eſt tuis moribus. Nulla. ſ. fœmina.

A

SA Clitipho. Soſtrata. Chremes.

SI unq̃ ullũ fuit tp̃s mr̃: cũ ego uoluptati tibi
Fuerim: aut dictus filius tuus tua uoluntate
Obſecro ei⁹ ut memineris: atq; ĩopis te nũc miſereſcat
Mei qd̄ peto aut uolo p̃tes meos ut cõmoſtres mihi
So. obſecro te mi gnate ne iſtuc ĩducas ĩ aĩum tuum
Alienũ eẽ te. cli. ſũ. ſo. miſerã me. hoccĩe q̃ſiſti obſecro
Ita mihi atq; ſupſtes huic ſis: ut ex me atq; hoc natus
Es. & caue poſthac ſi me amas: ne ũq̃ iſtuc uerbũ ex te
Audiã. ch. at ego ſi me metuis moꝛs caueĩ te eẽ iſtos:
Sẽtiã. Cli. quos? Ch. ſi ſcire uis dicã gerro: iners: fraus
Heluo: ganeo: dãnoſus: crede & nr̃m te eſſe credito.
Clit. nõ ſũt hæc p̃tis dcã. Ch. nõ? ſi ex capite ſis meo

SI ullum unq̃ fuit tp̃s. Adhuc fili⁹ matrẽ ſollicitã reddit: dũ petit ut parentes cõmoſtret & ex hoc facili⁹ ꝑuenit ad trãqllitatẽ oĩum reꝝ. ꝑterea ſeueritas & obiurgatio p̃rna oñditur ob filii ĩpudentiã. ℂ Tua uolũtate. quaſi inuit illã de induſtria illũ uoluiſſe appellari filiũ. ℂ Quod pe. et. u. peto inqt q̃ſi p̃cario. nã ꝓprie aliqd p̃cario peteꝛ dicimur. ℂ Obſecro te mi. uerba ꝓpriæ mr̃is deſp̃atæ. ℂ Sũ. hæc uox ſimplex terribilꝛ ꝓnunciaꝰ. ℂ Huic ſis ſu. mos iurãdi antiquus parẽtũ. & bñ ĩduciꝰ mr̃ mitior p̃re: & quæ adiutrix ſit in p̃rna iniuria filio. ℂ Si me. a. hæc uerba blãdientis mr̃is ſunt: & q̃ ualde de filio ſolicita ſit. ℂ Si. m. m. mr̃i dat uerba ſua/ uia: p̃ri uero aſpa. illa inqt ſi me amas: hic ſi me metuis. ℂ Gerro. i. ſ. Gerrones leues et inepti: hæc dicũtur in abiectiſſimum quẽq; & nullius precii hoĩem. ℂ Gerro. hinc cõgerrere qd̕ a gerra duciꝰ: nã gerræ nugæ ꝑſunt: ut Põpeio placet. alii⁹ dicũt a cõgerẽdo deduci. Plau. in pſa. Iã pol ille hic adierit: credo: congerro. m. Heluo. uorax. Catul. in cæſarẽ. An parum helluat⁹ eſt. ℂ Ganeo. ueteres ganeũ meretricũ tabernam dixerũt αποτησγнσ qd̕ ipſa ſit in terra: hinc ganeo deduciꝰ q meretrices ſeqꝰ. ℂ Dãnoſus. recte hoc poſtremũ cũ ſuperioribus cõuenit. ℂ Parentis. ſ. q filium amet. ℂ Nõ ſi ex capite ſis. m. hæc ingenti clamore ꝓnuncianda. & his oñdit Chremes filiũ nõ debere abiicere ſp̃ẽ p̃ris. & ſi ab eo uerba aſpa audit. ℂ Aiunt. bñ aiũt de re fabuloſa et ficta. ℂ Deos neſcio. modus loquẽdi p̃ſertim iratoꝝ. ℂ Enitar. n. infamis fiam. ℂ Inuenerit. i. acq̃ſiuerit. alibi. Lao re in/

CAL. A

Gerro.

cõgerro.

Heluo.
Catul.
Ganeo.
Ganeũ.

noluit dicere meretricem.ſ.tam turpe uerbum de fœmina coram fœmina.

ENimuero Chremes.Interuenit pſona cuius gratia pax cöcilief:ita ut oia tranglla ſint et compoſita/ꝓut comœ diæ finis poſtulat. ℂ Enimuero nõnunq̃.principium eſt aliqd p iram dicturi. ℂ Acceſi.bñ acceſi:qa ꝓprie acceſitur uxor dum ad uiꝝ ducif. ℂ Ne facias.hæc timebat ne oia bona illi traderet. ℂ Obſecro.nil ſignifi/ cantius:nam orare eſt placidos petere:obſecrare uero iratos rogare. ℂ Sciẽs qđ peius eẽt q̃ ſi neſciret. ℂ Si me uiuum uis.hoc ſolo uerbo poterat placare pr̃em.nam pater filii uitam oibus rebus anteponit. ℂ Pertẽdere.In eunucho. Verꝫ ſi incipies neq; pertẽdes nauiter: alii legunt ꝑpẽdere. ℂ Nihil audio.auerſus & indignatus Chremes hoc dixit. ℂ Immo uerum uult.permiſſio patris ironica. ℂ Ruffam.de ruffo colore.A.gelius in ſecundo no/ ctiuum atticaꝝ multa uerba facit. ℂ Cæſiam.idẽ Ge lius inquit.noſtris aũt latinis ueteribus cœſia dicta eſt a græcis glaucopis dr̃:ut Nigidius ait.De colore cœ/ li quaſi cœlia.Dant̃ cœſii oculi Mineruæ.cerulei Ne/ ptuno. ℂ Elegãs.hic ad formam refertur: ſed ſæpius ad orationem & ad uerba. ℂ Sparſo ore:naſo adun/ co.hæc duo nimiam arguunt deformitatem: & ad/ iuuant Clitiphonem in recuſatione.Indecẽs naſus ui/ peraſ:ſed magis in muliere. ℂ Non poſſum pr̃:plus patrem cõmouit q̃ ſi dixiſſet nolo. ℂ Vt elegans eſt. In eunucho.Regem elegãtem narras.i.q eligere ſciat: & hoc a pr̃e dictum nõ irato ſed placato. ℂ Animũ tibi eſſe:uerba apta ei qui ſibi multum tribuit.

CAL. A

Eniuero

Orare.

Obſe/ crare.

Ruffus color.

Menedemus. Chremes. Soſtrata. Clitipho.

ENíuero chr.nís grauit̃ cruciat adoleſcẽtulũ
Nimiſq; ihũane:exeo ergo ut pacẽ cõciliẽ
Optime ipſos uideo.Ch.hem menedeme
Cur nõ acceſi iubes filiam:& ꝙ dotis dixi firmes?
So.mi uir te obſecro ne facias.Cli.pater obſecro
Vt mihi ignoſcas.Me.da ueniam chr.ſine te exorẽ.
Ch.ego ne mea bõa ut dẽ bacchĩ.dono ſciẽs ñ faciã.
Me.ad id nos non ſinemus.Clit.ſi me uiuum uis
Pater ignoſce.So.age chremes mi.Me.age quæſo.
Ne tã offirma te chremes.Ch.qd iſtuc?uideo ñ licet̃
Mihi ut cœperam hoc ꝑtẽdere.Me.facis ut te decet
Ch.ea lege hoc adeo faciam:ſi id faciat:quod ego
Nunc æqum cenſeo.Clit.pr̃ omnia faciam.impera.
Chr.uxorem ut ducas.Clit.pater?Chr.nihil audio.
Me.ad me recipio:faciet.C.nihil ẽt audio:audio ip̃m
Clit.pii.So.an dubitas clitipho.Chr.aut illã accipiat:
Aut me inimicum habebit:immo utrum uult.
Me.faciet oía.So.hæc dum incipias grauia oía ſunt:
Dumque ignores:ubi cognoueris facilia.
Clit.faciã pr̃.So.gnate mi ego pol tibi dabo puellã
Lepidã quã tu facile ames filiam phanocratæ noſtri
Clit.ruffam illam uirginem?cæſiam:
Sparſo ore:adunco naſo:non poſſum pater.
Ch.eya ut elegans eſt credas animum tibi eſſe.
So.aliam dabo. Clit.quod iſtuc?quandoquidem
Ducẽda eſt:egomet habeo ꝓpemodum quã uolo.
So.nunc laudo te gnate.Clit.archonidis filiam.
So.Perplacet.Clit.pater hoc nunc reſtat.Ch.quid?
Clit.ut ſyro ignoſcas uolo mea q̃ cã fecit.Ch.fiat.
Vos ualete & plaudite:calliopius recenſui.

ENimuero Chremes &c̃. Hic iteruenit pſona cuius gratiá pax cõciliatur:ita ut oía trãquil/ la ſint & cõpoſita/prout comœdiæ finis po ſtulat.Mene.primo hoc loq̃ Menede.ſolus apud ſe. Eniuero.i.certe.Chremes cruciat.i.uexat uerbis.ſ.cõ/ tumelioſis:nimis grauiter.i.nimis acerbe adoleſcẽtu/ lum uidelicet Clitiphonẽ:& cruciat eum nimis inhu mane.i.crudeliter ſeu ferociter.ergo cum ita ſit:exeo.i. egredior ad eos:ut cõciliem.i.cõponã pacẽ uideo ip/ ſos optime.i.oportune.Chr.hẽ interiectio ꝑcipientis eum quẽ uolebat.o Menedeme cur non iubes filiam meã acceſi.i.aduocari ut ſit tibi nurus:acceſit̃ ꝓprie uxor dum ad uirum ducit̃:& cur inq̃ nõ firmas.i.cõ/ firmas ratificas:ut aiunt id dotis.i.eam dotẽ quã di/ xi.i.deſtinaui filiæ. So.putat ſoſtrata id qđ erat fictũ eẽ ueꝝ timebatq; ne pater penitus exheredaret filium oia tribuens filiæ:o mi uir obſecro te ne facias id.q.d. ne des oia filiæ.Cli.pr̃ obſecro ut ignoſcas mihi.Me. o Chreme da ueniã.i.pce illi:ſine.i.ꝑmitte: ꝙ exorem te.i.tibi pſuadeã ut ei ignoſcas. Chr.ne.i.utrum:petis ſup.ut ego dem dono baccidi mea bona:et qdem ſci/ ens.i.nõ ꝑ imprudẽtiam nõ faciã.i.nõ dabo ſciẽs illi bona.Me.at.i.ſed nõ ſinemus.i.ipediemus ne dentur bacchidi.Cli.pr̃ ignoſce ſi uis me uiuum.i.ſi cupis ut uiuam.So.o chremes:age.i.fac qđ petit̃:age ſit aduer biũ hortãtis.q.d.age ignoſce ei.Me.o chre.q̃ſo age.i. fac qđ petit̃.ſ.ignoſce illi:ne obfirmatã.i.tantum:te.i. noli te tam obſtinatũ oñdere.ille eni dr̃ ſe obfirmare in aliquo ꝓpoſito q obſtinate ac ꝑtinaciter in illo pſe/ uerat tanq̃ imobilis trũcus. Chre.qd iſtud eſt.q.d.qd hoc ſibi uult uideo non licere mihi:ꝑtendere.i.ꝑficere hoc:ut.i.ſicut cœpam.i.incœpam.q.d.uideo me nõ poſſe ꝑficere ſeu ꝑgere in ꝓpoſito qđ inſtituerã.& dr̃ ꝑtẽdere hoc quaſi tendere.i.ꝑgredi/ꝓcedere ꝑ hoc ꝓ/ poſitũ. Me.facis ut te decet facere.i.ut tibi honeſtũ eſt facere.Chr.adeo.i.certe faciã hoc.i.mutabo cõſilium & illi ignoſcam:ea lege.i.ea conditione ſi faciat id qđ ego cẽſeo æquum eſſe.i.iuſtum eſſe hũc Clitiphonem facere ſup.

GVI. A

Acceſi.

Offir/ mare.

Perten/ dere.

Clit.o pr̄ faciam oia:impa.i.ꝑcipe mihi obſecuturo.Chr.cenſeo inq̄ ut ducas uxorem.Cli.o pr̄. tm̄ hoc dicit uerbum nō ſtatim uolēs dare rn̄ſum tanq̄ prius deliberaturus.Chr.nihil audio ex eo bonæ rn̄ſionis.Me.at.i.ſed recipio in me: ideſt ꝓmitto ꝙ dici ſolet in cōſcientia mea ꝙ ſup.faciet.i.uxorem ducet.hoc dicēdi gn̄e in me recipio ſæpius. Cice.utit̄ in ſuis epiſtolis & ꝑcipue cōmēdaticiis ut cernere facile eſt.nemo enim negat recipe īterdum ſumi ꝓ ꝓmittere.Ch.etiam q.d.adhuc nihil.i.nō audio ip̄m uel nihil audio ip̄m rn̄dentem.Clit.perii.i.perditus ſum.So.an.i.utrum o clitipho du bitas.i.nō audes ducere uxorem.Chr.imo.i.ſed.utrum uult ducere uxorem petere debes.Me.faciet oia quæ imperabis.

Recipe/re in ſe.

Cicero,

So.hæc.ſ.ſe parare ad nuptias ducere uxorē & c̄.ſunt grauia.i.moleſtia:difficilia:dū.i.q̄diu icipias: & dum ideſt q̄diu ignores.i.ſis ignarus matrimonii: ubi ideſt poſtq̄ cognoueris qd ſit.erunt hæc oia facilia. Clit.o pr̄ faciam.ducā uxorem.So.o mi gnate pol iurantis eſt.dabo tibi puellā lepidam.i.ſermōe ſuauē feſtiuam: quam tu facile ames.ſ.filiam Phanocratæ noſtri: aut amici/aut uicini.Clit.ne.i.utrum:dabis illā uirginem ruffam:color ruffus et ruber ut in Gelio habet̄ idē eſt. dabis illam uirginē cæſiam.i.uiridem/& talis coloris qualis eſt color cœli.uñ Gelio atteſtāte cœſia dr̄ ſpēs uiridis coloris quaſi cœlia ꝙ talis ſit color cœli:dabis uirginē ore ſparſo.i.facie læta:uel ēt ipſo ore lato.i.ha bētem os ſparſum & latū ſeu extētum: & naſo adun/co.i.hn̄tem naſum curuum:o pater nō poſſum ducere eam.ſ.Chr.eya hortātis aduerbium:ut.i.q̄tum uel qualiter ip̄a eſt elegās.i.apta/formoſa:cōmendat eam filio ut amet eam.Elegās hic refert̄ ad formā:ſed ſæpius ad orationem & uerba. credas aium eſſe ibi.i.in ea puella.i.credas ꝙ habet aium & qdem prudētem:uel credas.i.reputes.aium tuum eē ibi.i.in amore eius.nam ſatis pulchra eſt quæ placet:et ut dici uulgo ſolet:nulli ſunt amores deformes.So.dabo tibi aliam.Clit. quid iſtuc eſt ſup.ꝙ tantope laborat̄ ad eligēdam mihi unam:q̄dem.i.certe:qn̄.i.qa:& quod dicunt poſtq̄ uxor ducēn da eſt:egomet.i.ego ipſe habeo.i.ſcio.ꝓpe modum.i.fere eam ſup.quā uolo ducere uxorē: & quæ eſt mihi cordi & ex animi ſnia.So.o gnate nūc laudo te.Cli.habeo inquā filiam archonidis.i.illius uicini quam.ſ.uolo.So.pplacet.i.ualde placet mihi ut tu ducas illam.Clit.o pr̄ hoc unum.i.hoc ſolum reſtat.i.reliquum eſt.Chr. Quid eſt qd̄ reſtat.Clit.uolo ꝙ ignoſcas ſyro ſeruo.i.remittas illi ea ſupple quæ fecit mea cauſa.i.ꝓpter me. Chr.fiat.i.ignoſcat̄ ei . ¶ Valete uos ſpe/ctatores:& plaudite.i.manus iungite ſimul ſic poetæ cōgratulantes.ego Calliopius:ideſt poetæ defenſor.recēſui:ideſt recognoui hanc comœdiam:& iudicii mei cēſuram adhibui:uel ut alii uolunt recitaui.

Gelius.

Cæſia.

Elegans

Viſus.

AScen.

Illud.Clit.pr̄.Chr. Nihil audio & c̄.ſic quoq; itelligi pōt:ut Clitipho uoluiſſet dixiſſe. Pater aliud q̄duis one/ris ipone:uel da mihi ſpatiū & inane ſp̄s.dū mea me uictū doceat fortuna dolere:aut ſimile quoduis uerbum. Sed Chremes id ueritus ſubiungit.Nihil audio:hoc eſt nullā excuſationē ſuſcepturus ſum . Ideoq; Me. ait.ad me recipio faciet.& ꝓpterea addit Chremes.Nihil ēt audio te ſup.o Menedeme:ſed audio ipſum Clitiphonē.auſcultās an ꝓmittet quæ poſtulo.aliter enim ueniā daturus nō erat.Illud uero.Eya ut elegās eſt ꝑ amarā increpationē dcm̄ itelli go:nō q̄dem de filia ſed de Clitiphone.ut ſit Eya.q.d.uidete obſecro ut.i.quātum:elegās.i.curioſos & delitioſus ſit fi/lius meus.credas aium eius.i.uolūtatem eē ibi in re uidelicet uxoria/uel in uxore ducēda.q.d.difficilē ſe exhibet:ne uxo rem ducat.Atq; ita dictio elegās quæ ut docet Gelius:apud maiores nr̄os in malam partē accipiebat̄ hic quoq; rep̄hen ſionem habet:nec multum abhorret ab illo in eunucho:quam elegans ſpectator formarum ſiem.

A

Nimuero. inducit̄ Menedemus:q ut totam rē ſciebat rem totam cōfinxerat ponēdo pacem in oibus. Ne ſa/cias de dote. Ad id nos nō ſi.dare.ſ.bacchidi bona tua:qa eum & ſeruabimus & corrigemus.uideo hic i itelli/ge ueniam:& ideo dicit Mene.facis ut decet de hoc.i.ꝙ das ueniā. Ad me recipio.q.d. accipio eū in manum: & cogam eum facere.ſ.ut aliam uxorē ducat.Cæſiam.i.lēticuloſam.Elegans eſt.i.proſpector mulierum.Ibi.i.in Bacchi de.Quid eſt iſtud:de quo concertamus certe iudicabo de uoluntate mea:quando quidem & c̄.

DO.A

Torax nō rediit hac nocte a cœna Eſchinus. Hæc fabula Adelphi palliata: ut ip̄m indicat nomē:ex plurali nūero:cū ſit uno ex maſculi no gn̄e cū ſit comœdia:& græca lingua cum ſit lati/na cenſet̄.Potuit eam Terētius.frēs dicere:ſed & græ/ci nois euphoniā pderet: & ꝑterea togata uideret̄: ad ſūmū nō ſtatim itelligeret̄ Menādri eē: ꝙ Terētius in Primis lectorē ſcire cupit:minus exiſtimans laudis ꝓ/priam ſcribere q̄ græca tráſferre.Eſt igit̄ Menādri & fratrū a facto q̄bus argumentū nitit̄ nomē accipit.huius tota actio cum ſit mixta ex utroq; gn̄e ut fere terētianæ oēs ꝑter heautōn.tn̄ maiori ex pte motoria eſt.Nam ſtatarios locos ꝑ pau/cos hēt.pdeſt aūt & delectat actu & ſtilo.In hac priæ partes ſunt ut qdam putāt demeæ.ut qdam ſyri quod ſi eſt ut pri/mas ſyrus hēat ſecūdæ demeæ erūt:tertiæ mitionis:& ſic deinceps q̄q̄ ēt ſunt qui putant primas mitioni dādas: ſecun/das ſyro:tertias demeæ.Nam qd̄ ais Terē.ſenes q primi ueniēt:nō ad partes quas dicimus:ſed ad ordinē ꝑtinet exeun tium ꝑſonaꝝ.hæc ēt ut cætera hm̄oi poemata q̄nq; actus hēant.neceſſe eſt:choris diuiſis a græcis poetis:quod & ſi re/tinendi cā iam inconditi ſpectatoris minime diſtinguunt latini comici meuētes.ſ.neq; faſtidioſus finito actu uelut ad monitu

Acta ludis funebribus Aemilii Pauli. Q uin.Fab. maximo.P.Cor.africano ædilibus curulibus egere. L.attilius prænestinus.Minutius poſtu. Modos fe/cit Flacchus.Clau.tibiis ſerranis facta græca Menan dri.A.Nitio.M.Cor.conſulibus.

monitus abeundi reliquæ comœdiæ fiat contemptor & ſurgat:tñ a docti ueteribus diſcreti atq; diſiuncti ſunt ut mox aperiemus poſt argumenti narrationem.In hac prologus aliquanto lenior inducitur:qui magis etiam in ſe purgando q̄ in aduerſariis lædendis eſt occupatus.protheſis eſt turbulenta:epithaſis clamoſa:cataſtrophos lenis:quarum ptium rationem diligendus in principio propoſuimus:cum de comœdia quædam diceremus.Hæc ſane acta eſt ludis ſcænicis funebribus.L.emi.Pau.agentibus.Lam.&.L.Tur.qui cum ſuis gregibus:etiam tamen perſonati agebāt.Modulata eſt autem tibiis dextris.i.lydis ob ſeriam grauitatem:qua fere in omnibus comœdiis utimur.Hic poeta ſæpe iñ mutatis per ſcænam modis cantica mutauit quod ſignificat titulus ſcænæ habens ſubiectis perſonis litteras.d.m.c.ſ.Item deuerbia ab hiſtrionibus crebro pronunciata ſunt:quæ ſignificant.d.&.m.litteris ſm pſonarum nomina præſcriptis in eo loco ubi incipit ſcæna.Annotādum ſane ꝙ hæc fabula cum non habeat:hoc eſt pſonam ad argumentum nihil attineat quæq; ſic aſſumpta extrinſecus:ut eſt in andria ſoſia:hanc dicunt ex Terētianis ſecūdo loco actam ēt cum rudi noīe poetæ:itaq; ſit pnunciatam adelphe terenti:nō terenti adelphe:quod adhuc magis de fabulæ noīe poeta: q̄ de poetæ nomine fabula cōmēdatur.In hac quidem ſpectatur:quid interſit inter ruſticam & urbanam uitam:& inter aſperam & cœlibem:& ueri mariti patriſq; per adoptionem facti:quibus præpoſitus ad exemplum uitianda perinde fugiendaq; Terentius monſtrans artificis poetæ per totam fabulam obtinet laudem.

EX duobus atticis fratribus alter qdem Demea noīe rus coluit uxorem duxit:filios ſuſcepit duos Eſchinum & Cteſiphonem.At alter Mitio noīe uxorē nō duxit:& filios pcreare noluit/ſed ſibi filium fratris Eſchinū adoptauit.atq; ita indulgēter eduxit a paruulo:ut effuſe luxuriatus adoleſcēs ad poſtremū ciuem atticam uirginem uitiaret:captus amore eius quo facto etiam cum matre puellæ pepigit nuptias eiuſdē quā uitiauit cū rem geſtam ad patris a quo adoptatus fuerat cōſciētiam iam iāq; platurus eſſet:pcibus cteſiphonis fratris ſui:q cum apud durꝫ p̄rem atq; agreſtē Demeā parcius atq; arctius hēretur ipulſus eſt:ut idē a Lenone raperet meretricē:quo facto multiplici errore cōplet fabula.Nam Demea cum hoc ipſo.i.cum Mitione litigat:tanq̄ cū eo qui corrupit adoleſcētem adoptatū in mores pditos neſciēs ſibi filium cteſiphonē eē corruptū:eluditurq; a Syro & Mitione p totam fabulā:et matrem puellæ iam decimo mēſe poſt raptum uirginis:et exactis a puero mēſibus credit ſibiipſi rapuiſſe meretricem quæ pturbatio cito in tranqllum redacta eſt.Nam re cōpleta de uitio uirginis:Mitio dat ciuē Eſchino quā cōcupiuerat:eiuſq; matrem accipit: depræhenſo uero cteſiphone in amorē meretricis:primo iraſcit Demea poſt lenitur atq; habendæ eius meretricis licentiam p̄bet.Primus actus hæc cōtinet Mitionis ſolius uerba & poſt eiuſdē & Demeæ iurgium.Secūdus actus hæc cōtinet Lenonis alteram rixam aduerſus Eſchinū pro puella eiuſdē apud Syrꝫ q̄relas:lætitiam cteſiphonis:obſeſſionē amicæ:& eiuſdē grāꝫ actiones apud Eſchinū.Tertius actus hæc cōtinet trepidationē matris Soſtratæ & Cantaræ nutricis ob parturiētem Pāphilam uitiatā ab Eſchino Getam nūciantem dn̄æ ſuæ p errorem ꝙ ſibi rapuerit Cteſipho meretricem reditum in ſcænā Demeæ eiuſdēq; cū Syro ludificāte cū ſermocinatione interuētum Hegionis cum q̄rela apud eundem Demeā de facto Eſchini & cōſolatione Soſtratæ.Quartus actus hæc cōtinet Cteſiphonis cū Syro collogum p eum deluſi Demeæ eiuſdēq; in ſcænā iteruētum/atq; ſecūdam fruſtrationē p Syrꝫ factū Mitionis cū Hegione ſermonem:q̄relā Eſchini de rebus ſuis:eiuſdēq; cū Mitione p̄re facetiſſimā diſceptationē.Demeæ reditū in ſcænā ex errore in quem eū cōiecerat Syrus:& reuocatū cum fratre eiuſdē:pceſſionē in ſcænā temulēti Syri.Quintus actus hæc continet dep̄henſionē Cteſiphonis cum meretrice:tertium cū Mitione iurgiū:Demeæ eiuſdēq; uitæ priſtinæ correptionē:& p eum multa in comœdia noua:hoc eſt blādimētum circa Eſchinū & affabilitatē circa Getam:cōciliationē Syri & uxoris eius & ueniā circa Cteſiphonē pmiſſionēq; hn̄dæ meretricis.Seruat aūt per totam fabulam mitis Mitio:ſæuus Demea:Leno auarus:callidus Syrus:timidus Cteſipho:liberalis Eſchinus:pauidæ mulieres:grauis Hegio.In diuidendis actibus fabulæ idētidem meminerimus primū paginæ dinumerationē neq; græcos neq; latinos ſeruaſſe:cū eius diſtributio hmōi rōnem hēat:ut ubi attētior ſpectator eſſe potuerit longior actus ſit:ubi faſtidioſior breuior atq; cōſtrictior.Deinde ēt illud in eūdem actum poſſe coniici:& tres & q̄ttuor ſcænas ītrocūtium atq; excūtium pſonaꝝ.Facta aūt hæc una eſt de duabus cauſis Adelphi Menādri:& cōmorientibus difficilis.

¶ Adelphoꝝ argumenti narratio.

HAnc comœdiam adelphos uocēt.i.frēs.Nā adelphos græce dr̄ frēs latine.nec iniuria.Nam in ea cōtinet duos fuiſſe frēs:Demeā & Mitionē:quoꝝ alter Mitio uitam elegit cœlibem:alter uero Demea duxit uxorem ex qua ſuſtulit duos filios Eſchinū & Cteſiphonē:e qbus Eſchinū adoptauit Mitio & delicate educauit.Alter autem a patre ſatis dure exercitatus eſt in ope ruſtico:q tñ exarſit in quādam Cithariſtriam cuiuſdā Lenonis qua potiri ſuo nutu nō poterat.Eſchinus aūt quādam ciuē atticā pauperie pſſam ſtuprauit:ea qdem lege ut eam eēt ducturus in uxorem.Hic Eſchinus frēm q̄maxime poterat celabat:totūq; fratris amorē in ſe cōuertebat:ne Demea p̄r durus in eum grauiter excandeſceret ut erat p̄r ſatis acerbus fratri:itaq; a Lenone abſtulit illā Fidicinam quo ea liberius potiret:quæ ubi reſcita ſunt Demea ira pcitus prius multas cōmouit cū fratre turbas:deinde ipſo placato & Eſchinus atticā puellam duxit uxorem:& Cteſipho Fidicinæ hn̄dæ licētiam eſt cōſecutus.Eſt autē hæc comœdia ex utroq; genere mixta uidelicet ſtatario & motorio ut ſatis liquido cōſtabit:ex græca autem Menandri eſt tranſlata:in qua quidem ſpectatur quid interſit inter ruſticam & urbanam uitam:& iter aſperam & cælibem:& inter uitam ueri patris & per adoptionem facti. GVI. A Adelphos.

ADelphe uocat iſta comœdia:& eſt græcum uocabulū:qd̓ interp̄tat fratres.Duo enim fratres ſunt principalis pars iſtius comœdiæ.ſ.Mitio & Demea.Iſti duo frēs in moribus diſſentiebant ualde:& dum diuerſa & oīa cōtraria ſequerentur.Tñ quaſi per diuerſos tramites in errorem præcipiebant:unus enim eoꝝ.ſ.Demea dum auſterus & durus correctoꝛ in filios exiſteret modum duriciei excedebat.Alter uero.ſ.Mitio dum lenis & mollis exiſtens quaſi differre a fratre ſtuderet in īmoderatā deuitabat molliciem.Ille erat pater durus filios nimis aſpere corrigendo.Iſte erat patruus lenis nimis facile nepotibus cōdonādo.Tendit ergo ad hūc finem comœdia:ut de eo cōtrariis.ſ.de nimis duro:& nimis molli unū mediū cōtempatū de utroq; reddat:ut q nimis durus erat cōdeſcēdendo molli molleſcat:& q nimis mollis erat cōdureſcat.Itaq; fit ut qui prius adeo differebāt diuerſa ſequēdo non cōueniāt ad eūdem terminum

ſibiinuicem obuiãdo:cõuenienter igitur ſunt noĩa ſortiti:ut quum Mitio qa mitis erat ille uocaretur:ſic ille demẽs Demea nũcuparetᷓ. Data qa tota comœdia iſta tẽdit ad pſonaꝝ deſcriptionem.ſ.ad nimis mollẽ:& nimis duꝝ deſcribendum q̃ ſi aliqd negociũ:ut de factis Eſchini & ctesiphonis iterponatᷓ totũ ſit pp mollitiẽ uel duritiem deſcribẽdam illarum pſonaꝝ. Sæpe enim deſcribitᷓ negociũ pp pſonas/ut hic ſæpe pſona pp negocium oñ dendum/ut pſona Catilinæ in Saluſtio p deſcriptionẽ cõtaminatᷓ pp negocium.ſ.ut tale negocium.i.cõiurationẽ feciſſe credibile uideatᷓ. Funebres dicuntᷓ ludi qui in funeribus nobilium fiebãt:uel in anniuerſalibus eoꝝ ſingulis annis reſtituebantᷓ: ut Aeneas fecit in morte pr̃is ſui. Sarranis a populo q eas iuenit. Argumẽtum qd̃ ſeqᷓ non fuit ab auctore cõpoſitũ:ut ipſe in ꝓlogo ſuo atteſtatur dicẽs. Ne expectetis argumẽtum:qs aũt fecit:quis ue appoſuerit quæſitum ſatis eſt:& adhuc ſub iudice lis eſt: & non eſt factum regulariter:ut actus ordinaliter notatos hic ſicut in aliis poſſit inuenire. Duos &c̃. Demea iurgare de utroq; filio. uitas de Cteſiphone latẽs ſub ſpẽ eſchini.

A Adelphorum argumentum.

Vos quũ haberet demea adoleſcentulos:
Dat mitioni fratri adoptãdum eſchinum:
Sed ctesiphonem retinet:hunc cithariſtriæ
Lepore captum ſub duro ac triſti patre
Frater celabat eſchinus:famamq; amoris
In ſe transferebat:deniq; fidicinam lenoni
Eripuit:uiciauerat eidem eſchinus ciuem
Atticã paupculam:fideq; dederat hanc ſibi uxorem
Fore:demea iurgare & grauiter ferre:mox tamen
Vt ueritas patefacta eſt ducit eſchinus uitiatam
Atticam ciuem uirginem uxorem:potitur ctesipho
Cithariſtria:exorato ſuo patre duro demea.

A Prologus.

Oſtq̃ poeta ſenſit ſcripturam ſuã ab iniqs
Obſeruari & aduerſarios rape i peiorẽ ptẽ
Quam acturi ſumus.inditio de ſe ipſo erit:& uos
Eritis iudices:laudi an uitio duci factum oporteat.
Synaphothniſcontes diphili comœdia eſt eam
Cõmorientes plautus fecit fabulam:in græca
Adoleſcẽs eſt q lenoni eripuit meretricem.in prima
Fabula plautus locũ reliqt itegrum.eum hic locum
Sumpſit ſibi in adelphos.uerbũ de uerbo expſſum
Extulit:eam nos acturi ſumus nouam:pernoſcite:
Furtum ne factum extimetis:an locũ rep̃henſum
Qui præteritus negligentia eſt.nã quod iſti dicunt
Maliuoli hoĩes nobiles eum adiutare:aſſiduecq; una
Scribere:quod illi maledictum:uehemẽs exiſtimãt.
Eam laudem duxit maximam:cum illis placet:qui
Vobis uniuerſis & populo placent:quorum opa
In bello:in ocyo:in negocio ſuo qſq; tpe uſus eſt
Sine ſuperbia:dehinc ne expectetis argumentum
Fabulæ:ſenes qui primũ uenient eam ptem aperiẽt.
In agendo partem oſtendent:facite ut
Aequanimitas poetæ ad ſcribẽdũ augeat iduſtriam.

Adelphorum argumentum.

GVI. A — Vos quũ hr̃et &c̃. Cũ demea hr̃et duos adoleſcẽtulos.i.duos iuuenes filios dat.i.cõcedit fratri ſuo Mitioni Eſchinũ filiũ adoptãtũ.i. aſſumendum in filiũ:ſed retinet Cteſiphonẽ alteꝝ filium ſuũ. Frater Eſchinus celauit.i.occultauit hũc cteſiphonẽ:captũ.i.deceptũ:lepore.i.feſtiuo ſermone & allicientı ſeu ẽt elegantia formæ. Cithariſtriæ.i.cuiuſdã Fidicinæ q̃ cithara canere ſolebat: & eum qdẽ celauit ita captũ ſub pr̃e Demea:duro.i.aſpero ac triſti.i.ſeuero auſtero. & ita trãſferebat in eſchinũ famã amoris illi⁹ cithariſtriæ. Deniq; eripuit fidicinã illã cithariſtriã: lenoni.i.puellaꝝ uenditori:idẽ eſchinus uitiauerat.i. ſtuprauerat ciuẽ atticã paupculã:& dederat fidẽ.i.ſancte ꝑmiſerat:hãc puellã fore.i.futurã eſſe uxorem ſibi. Demea iurgare.i.obiurgabat Mitionẽ frẽm & Eſchinũ filiũ: & ferre.i.ferrebat grauiter.i.moleſte & indignato aĩo. Tñ mox.i.ſtatim:ubi.i.poſtq̃:ueritas eſt patefacta.i.reſcita & liq̃facta eſchinus ducit uxorẽ.i.capit in uxorem uirginẽ ciuem atticam uitiatã.i. ſtupratam a ſe. Cteſipho ponitᷓ cithariſtria.i.habet cithariſtriam ſuo arbitrio: prius Demea patre ſuo duro exorato.i. (Exorat⁹.) perſuaſo inducto/ut daret licẽtiam potiundæ eius.

DO. A — Oſtq̃ poeta ſuã ſenſit ſcripturã. Poſtq̃.ꝑ qm̃ cuius reciprocũ:qm̃ ꝑ poſtq̃. Plau. in aulu. (Poſtq̃. Plautus.) Quoniã is moritᷓ ita auido igenio fuit. Poſt q̃ ſenſit ꝑ ſenſiſſet. ℭ Scripturã ſuã indifferenter ois q aliqd ſcripſiſſet:ſcriptor a ueteribus dicebatᷓ. ℭ Ab iniquis/inimicis.ut Saxis uitioſis iniqui. ℭ Obſeruari:obſeruatio ad honorẽ refertᷓ:ut obſeruat regem nõ ſic ægyptus &.i.l.n.p.q.a.m.h.o.ſed nũc obſuari captari ſignificat:& audiri. obſeruari ergo & honorari & captari & audiri ſignificat ut Plau. Obſeruat orare ut blãde palpetᷓ mulieri. (Obſeruatio. Obſeruare. Plautus.) ℭ Obſeruari & rape in deteriorem ptem:uarietas p gñ̃a uerborum & utriq; ſniæ apte iungimus ſcriptutã ſuã. ℭ Rapere in deteriorem ptem.i.uitio dare/uitupare. (Rapere.) ℭ Inditio mire de ſe expſſit ſimplicitatẽ uerã dicturus:cũ indicaturꝫ ſe dixit nõ narraturꝫ:& inditio erit ꝑ indixerit. ℭ Inditio de ſe. indicat is qui de ſe uolẽs aliqd & aliis ẽt ꝓdit.ſed con fitetᷓ qui de ſe tm̃:& adhuc inuitus qdnam ꝓmulgat. (Indicare. Cõfiteri.) ℭ Vos eritis.i.bñ qa apud iudices iudiciũ ꝓfitentᷓ q accuſatorẽ adiuuẽt. ℭ Laudi an uitio:mediũ infert ut appeat ſi crimẽ nõ ſit laudẽ debere eſſe. ℭ Synaphothniſcontes diphili.c.ẽ.nec numeri nec gñ̃a reſpicienda ſunt contra ſniam remq; ipſam. ℭ Eam cõmorientes Plautus.ſ.ſ.apud græcos dramaſi caput latino more fabula dicitur:cuius ſpecies ſunt tragœdia/comœdiaq;/togata/tabernaria/ꝑtextata/crepidata/attelana/myſtos/hyntonica. ℭ In græca adoleſcens eſt/diphili.ſ.quaſi diceret. Quidam adoleſcẽs eſt qui lenoni eripuit meretricem. ℭ In prima.ſ.hoc eſt in prima parte:ut dicimus in primis digitis:nõ.n.aut ſecunda aut tertia fabula eſt. ℭ Reliquit integrum:cũ alium transferret. ℭ Sumpſit ſibi:libere tulit:hoc eſt nõ furatus eſt:ut Sume pater:in adelphis latine declinauit. (Sumere ſibi.) ℭ Verbum de uerbo expreſſum extulit. ℭ Hæc approbatio eſt de græco eſſe ſublatum nõ de Plauto:ut dicit aduerſarius. ℭ Extulit:mire

non dixit

non dixit tranſtulit ſed extulit:ut ornaſſe græca uideať latino ſtilo. ¶ Eam nos.a.adel.ſ. ¶ Nouā ſueterem græcā eſſe intelligimus. ¶ Furtū ne factū.hoc eſt uitio ducit. ¶ An locū.r.hoc eſt laudi duci. ¶ Negligētia eſt plauti.ſ.cui æmulari nunc exoptat. ¶ Negligentia rep̄henſum retortū reſūptū.Nā qđ iſti dicūt.nā incipiēdi uim habet mō: ut.Nā ego hāc machærā meā dico. ¶ Hoīes nobiles.ut.S.affri.& Læliū ſapiētē & Furiū piū. ¶ Eum adiuuare.elegiť & adiutare. Pacuuius in chre ſe.Adiuta mihi. ¶ Aſſiduecꝫ una ſcribere.nō ſic dicit aduerſare:Verū oratorie hic crimē impigit.Qui nobis uniuerſis:& populo placēt.uniuerſis qui in ea cā ſunt dicit.populo q etiā p̄erat theatro.i.uniuerſam urbē. ¶ In bello.Scipionis. ¶ In ocio.Furii pii. ¶ In negocio ſcilicet Læ.ſapientis.In agendo partem oſtendent. Hic enim iam ſenes accipiēdi eēnt:imo potiꝰ cæteræ pſonæ:ſed ipſi ſenes in ſtatario charactere partem aperient:in motorio ptem oſtendēt.Nā duo agendi ſunt principales modi motorius:Statarius:ex qbus ille tertius naſcitur qui dicitur Mictos. ¶ Aequanimitas.fauor & propitius animus & deeſt ueſtra. Pacuuiꝰ

POſtq̄ poeta ſenſit &c.Poſtq̄.i.qm̄ ſicut cōtra apud plautū pm̄ poni inueniť ꝑ poſtq̄.poeta Terē.ſenſit.i.pcepit.ſcripturā ſuā.i.ſuū poema(oīs.n.q aliqd ſcripſit indifferēter ſcriptor a ueteribus dicebať)obſeruari.i.uiſitari diligēter recognoſci & examinari.ab inīqs.i.inimicis.& poſtq̄ cognouit aduerſarios.i.ſuos æmulos.rapere.i.trahere.in peiorē ptē.i.in uitupiū & q̄ſi uitupare & uitio dare ſcripturā ſuā ſeu comœdiā quā.ſ.comœdiam ſumꝰ acturi.i.ꝓnūciaturi & recitaturi ac rep̄ntaturi & qđ dicit ſunt luſuri.Ipe poeta erit idicio.i.erit index & ꝓditor de ſeipo. Indicat.n.q aliqd aliis ꝓdit:cōfiteť q iuitꝰ de ſe aliqd ꝓuulgat.uos ſpectatores eritis iudices.i.iudicabitis.ne.i.utrū oporteat factū.i.id qđ fecit p[illegible]a tráſierēdo græcā.duci.i.dari uerti aut exiſtimari & reputari & aſcribi laudi.an uitio.uitupationi Synaphothniſco[illegible] diphili.i.talis comœ.græ.ē.Nomē illiꝰ comœ.eſt totū græ.Plau.fecit eā græcā fabulā.i.comœdiā latinā dictā cōmorīētes noīe a latio.ut licet uidere apđ Plau.In fabula græca ē adoleſcēs q eripit.i.aufert meretricē lenoni.i.puellaꝝ uēditori.In pria fabula.i.in pria pte fabulæ.Plau.reliqt eū locū de ereptiōe meretricis itegrū.i.intactū libeꝝ alteri q eū tractaret.Poeta ſūpſit ſibi eū locū.i.qđ dicūt eū paſſū in adel.i.traduxit in ſuā comœdiā uocatā a duobꝰ frībꝰ & ſūpſit inqt:hoc ē libere tulit nec furatꝰ eſt extulit q̄ſi extra tulit e græca eā latio ſtilo ornās.extulit inq̄ uerbū latinū.ſ.expſſum q̄ſi detractū ac deriuatū ſeu mauis deductū de uerbo græco ut oñdat poetā nō ſumpſiſſe de plau. Nos.i.ego cū meis gregibꝰ q mecū pſonati ſūt acturi.ſumꝰ acturi eā fabulā nouā.i.nouo ſtilo trāſlatā q̄.ſ.priꝰ nō fuerat traducta.Pernoſcite uos ſpectatores pfecte uidete.ne.i.utrū exiſtimetis furtū eē factū de Plau.an exiſtimetis locū comœdie q p̄teritꝰ eſt.i.p̄termiſſus eſt negligētia.i.icuria Plauti eē rep̄hēſum.i.reſūptū.Nā qđ.i.qđ āt iſti maliuoli.i.iuidi dn̄t hoīes nobiles.ſ.Scipio.Af.Læ.ſapientē & Fu.piū adiutare.i.adiuuare ſæpe eum poetā.& eos ſcribere.i.cōponere.aſſidue una.i.ſimul cū eo.hic poeta ducit.i.exiſtimat eā laudē eē maximā eius ſup.qđ illi exiſtimāt eſſe maledictum.i.cōuicium ſeu obprobriū uehemēs cū.i.qn̄ placet illis nobilibꝰ q placēt uobis uniuerſis auditoribus ī cauea theatri ſpectātibus & q placēt toti populo.quoꝝ nobiliū quiſcꝫ ipē ſuo uſus eſt opa.i.opatione & induſtria ſine ſupbia.q.d.quiſcꝫ libēter eoꝝ opa utebať in bello.i.tpe belli ut opa Scipio.in otio.i.in pace ut opa Furii pii in negocio.i.in accuſationibus & cauſis crimialibꝰ in qbus multi ſunt uſi opa Lelii ſapiētis.Dehinc.i.cōſequēter ne.i.ut nō expectetis argumentum.i. materiā fabulæ.ſenes.ſ.mitio & De.q uenient in pſcænium primi.apient.i.explicabunt unā ptē argumēti.cæteri actores & ēt ipſi ſenes oñdent ptē argumēti in agēdo.i.inter recitādū ſeu in ꝓgreſſu fabulæ agēdæ.Vos ſpectatores facite curate:ut ſup.urā æq̄nimitas.i.fauor ꝓpitius aiūs augeat induſtriā.i.diligētiā poetæ ad ſcribēdū.i.ad cōponēdas fabulas. Pernoſcere

A P Rologum facit ſicut in aliis rn̄dendo inuidoꝝ detractionibus & captat beniuolētiam Po.Ro.Supra notatis quattuor modis.A pſona ſua quā noīat poetā:Ab aduerſarioꝝ:quos dicit.iniquos:Ab auditorū quos dicit ſibi placere iudices:A re ipa:quā excuſat a uitio;in ſupioribus comœdiis imitatus eſt tm̄ Menan.in hac etiam imitať cōteſdiphilum:qui q̄uis ēt a menādro titulo teſtante hic hēat materiā:tn̄ partē quādam hēt a Cōteſdiphilo:qui fecit quadā fabulā q̄ uocať ſynaphones:Quā quum trāſferret Plautus partem p̄termiſſis.ſ.de lenone & de rapina Cytharıſtriæ:hāc uero ptem Terē.in ſuā trāſtulit Adelphon uñ inuidi nō cōſiderātes utrū Plautus eū locum p̄teriſſet an nō:ſed ad hoc tm̄mō ꝙ ps erat illius fabulæ:quā Plautus trāſtulerat uocabāt eū furē:q̄ſi de comœdia Plauti illā ptem furatus eēt.Et hoc eſt de quo in prologo uult ſe excuſare.Vel dicať ꝙ in hac nō imitať niſi cōteſdiphilū teſte Donato q quū plures fecerit græcas:Adelphō fecit:& ſynaphones:Plautus trāſtulit ſynaphones.& Terē.Adelphon:& ptē illam de lenone.& Cytharıſtria.quā p̄termiſerat Plautus iſte poſuit in ſua.Poſtq̄ cauſale eſt.i.ex hac cā:qa ſenſit obſer.i.cōtra rectū ſeruari ſi aliqd ibi poſſent inuenire qđ uituperareť.Et hoc faciebāt in pria recitatiōe:q̄ erat ante magr̄atus.In pe.partē quā debreēt rape illā cō.q̄ actꝰ. Nō mittet pro ſe aliū placitatorē ſed ipſemet erit indicio &c.Quū dicat ipſe erit indicio ſignificat qa eā recitari faciet:& ſic erit indicio utrū ſit uitupabilis ſua comœdia:Ipſe indicabit de ſe: & uos eritis iudices de hoc.ſ.an id factū qđ ſeqtur:qđ ipſi uitupant in hac fabula.op.du.lau.an.u.u.Mō incipit oſtendere quid ſit illud qđ uitupant.Synaph.eſt.Cō.cōtra eā fabulā fecit.i.tranſtulit Plautus:& uoc̄.cōmo.qa hoc idē ſonat Synaphones in græco.De duobus.n.ibi agiť fratribꝰ:quoꝝ uita & mors de alteriꝰ pēdebat.In græca:& qa latinæ trāſlatæ a græcis uocanť græce cōparatiōe illaꝝ q̄ nō ſunt trāſlatæ:īō addit in prima fabula græca.ſ.in nō trāſlata eſt adol.Eū locū p̄termiſſum.a Plauto.hic.i.Terē.aſſ.ſibi.in Adel.i.in iſtā aliā fabulā ſumptā a Menādro:uel cōteſdiphilo:& diuerſa a cōmorīē.oīno:Et quū illā locū accepiſſet bn̄ & ꝓprie de græco extraxit:& hoc eſt uerbum de uerbo ex.extra.qđ tn̄ uerba eadē trāſtuliſſet ſed ſn̄ias.Ponit.n.hic uerba ſn̄ias.Aliter.n.Trāſlator eēt nō poeta:qđ rep̄hendit in poet.Ho.Et quia: iſta pars noua eſt.de qua diſceptabatur apud inuidos:ergo tota fabula noua eſt:quia de aliis partibus non dubitabať. Et hoc eſt eam Adel.nos &c.Et ideo exiſtimetis an ſit factum furtū:nec ne.Et hoc dicit equipollenter:An potius exiſtimetis locū repræhenſum:ideſt retro dimiſſum a Plauto:Ab iſto p̄henſum:ideſt acceptū:Quod ita eſt neqꝫ ꝓpter hoc.n Inuidi uocabant eū furē:qa uidebāt ptem illius fabulæ:quā tranſtulit Plautus hūc tractaſſe:Nō attendentes eū locum Plautū p̄teriſſe.Nā qđ.q.d.de furto eſt accuſandus qđ rogaui ut pnoſceretis:Nam illud aliud qđ imputēt uitio.ſ.hoc

mines nobiles &c.hic ducit laudē illud qđ referēdū ē ad adiutare & nō ad ſcribere qa de iuuamine ſcribēdi nō fuit neceſſe ponere excuſationē.Notū eſt.n.oib⁹ ꝙ Lelius & Scipio neſcirēt facere comœdiā unā quū ad alia ītēti eēnt:In bello cōtra hoſtes.In pace tutando leges.in negocio.i.in placito alicui⁹:uel alia cā.Per uniuerſis notat maiores:ꝑ populo minores.ſine ſupbia illoꝝ nobiliū ꝙ inde nūq̄ ſupbierūt.In agēdo.i.in loquēdo:& per ſe & inuicem aperient partem materiæ:Aut ptem oñdent:ideſt īuenti:qa Mitio primus agendo ꝑ ſe ſolus oñdit primū actū principalē:a quo pēdēt alii.ſ.deſcriptionem duritiei fratris & ſuæ lenitatis:poſtea agendo cū demea tractabit iteꝝ deutraq; pſona:& per iſtam deſcriptionē ptes ſequētes aliquantulum innuent: hoc ſ.inde īueſ.quod ſi eſchin⁹ peccat uel Theſi.qūo mitio habebit ſe de pĉtō illo ſ.ut lenis:demea uero ut durus: Oia enim(ut dixi)negocia pertinent ad deſcriptionem haꝝ duaꝝ pſonaꝝ.Modo facite ut æq̄ni.a pſona aud. Induſtriam ideſt ſcientiam poetæ ad ſcribendum.

DO. A S Torax nō rediit hac nocte.noia pſonaꝝ in comœdiis dūtaxat hēe debent rōnem & etymologiam:Et enim abſurdū eſt comicū apte argumēta cōfrigere:uel nomē pſonæ icōgruū dare.uel offm̄ qđ ſit a noie diuerſū.Hic fu⁹ fidelis parmeno.Infidelis:uel ſyrus uel geta:uel miles thraſo:uel palemō:Iuuenis Pamphi.matrona mirina:& puer & ab odore.Storax.& a ludo:& a geſticulatione circus.Et itē ſimilia in qb⁹ ſummū poetæ uitiū ſi qd ecōtrario repugnans cōtrariū diuerſūq; ꝓtulerit.niſi ꝑ antiphraſim nōmē ipoſuit iocu/lariter:ut Miſargyrites in plauto dr̄ trapezita.& fere hoc mō apud alios a poetis noia cō ponunſ deſcribēda per antiphraſim.qđ deſignat ſtorax.Priæ ptes ſicut in ꝓlogo ipſe ꝓmiſit a ſenib⁹ agunſ:quoꝝ cōtētio ad argumēta relata uita aſpera cū leni:& pr̄ comis cū ſeueriſſimo cōparaſ.℄ Storax ſtoracem uocauit non eſchinum quo tacēte puerum.i.eſchinū abſentē credit qa ſerui adoleſcētibus pſtolanſ:ut in Andria.Obſeruabam mane illorū ſeruulos.u.aut abeuntes:ſed qa fieri poterat ut domino abſñte adeſſet ſtorax:cōmodiſſime adiecit neq; ſeruuloꝝ qſq̄ q aduorſum ierant qſq̄.℄ Storax nō rediit.h.n.e. hoc alii interrogatiue alii pronunciatiue ꝓferunt.ſed magis ꝓnunciatiue dicēdum neq; ſeruuloꝝ ꝓpter ſtoracē: quē abeē nō rñdēdo itellexim⁹.℄ Qui aduorſū.ꝓprie locut⁹ eſt.nam aduerſatores dicūſ.℄ Ierant.ꝓducte ꝓnūciando.qđ nos addita.u.Iuerant dicim⁹.Tale ē illud Vir.Nos abiiſſe rati.℄ Profecto.hoc.u.d.hoc abſolute. Nam addidit.Si abſis uſpiam abūdat aut deeſt ꝓfectus aut qd tale:aut uſpiam ſignat.n.ſ.uſpiam.& i loco ad locū.℄ Si abſis uſpiam.aut ubi ſi ceſſes:ſi abſis ad parentes ꝓpitios.℄ Si ceſſes.ad uxorē iratam refert i deſertotē.℄ Vxor ſubaudiēdū ē dicit.℄ Irata.ſ.uxor.℄ Quæ in aio.oē qđ ſentim⁹:aut cogitam⁹:aut dicim⁹:utrūq; ꝑ oratione eſt.ſed & illa quæ in cogitatione eſt hæc dr̄ quæ in uerbis eſt conſtituta.Virgilius.Et multi iā mihi crudele canebāt.artificis ſcel⁹:&.t.u.u.Et ipſe alibi.Nūc ſiqs ē q hoc dicat:aut ſic cogitet.℄ Quā i.q.p.erudite nō addidit in quē dicat:ſcit noia uxoris & parentū eſſe.℄ Vxor ſi.c.quare non ſi abſis an qa iuſti⁹ ceſſanti q̄ abſñti ſuccēſemus?an qa irata uxor ſi ceſſes.℄ Aut te amare.c.ꝑ epexegeſis cum Aut te amari.c.aut min⁹ pĉti eſt amori ꝓprio cedere q̄ alieno amori obſeq:nulla re ipellēte ſine uxore potare aut uelle delitias.ergo auxeſis eſt niſi forte hoc putamus dictū.aut te amare:aut tete amari cogitat cū duo propoſuerit alteꝝ ſūpſit:nam cū dixiſſet q̄ i te uxor dicit & q̄ in animo cogitat:intulit aut te amari:& ego quia non rediit filius:quæ cogito aut amare cogitat aut tete amari: quia te amare dixerat cito intulit

Storax

Miſargyrites

Virg.

Vſpiam

Virg.

Mitio.

STorax nō rediit hac nocte e cœna eſchi(nus
Neq; ſuulū:qſq̄ q aduorſū ierāt
Profecto hoc uere dicunt ſi abſis uſpiā:aut ſi ubi
Ceſſes euenire ubi ſatius eſt in te uxor dicit:
Et quæ in aīo cogitat irata:quam illa quæ parētes
Propitii:uxor:ſi ceſſes:aut te amare cogitat:
Aut tete amari:aut potare:atq; animo obſeq:tibi
Bene eſſe ſoli cum ſibi ſit male:ego qa nō rediit
Filius?quæ cogito?qbus nūc ſollicitor rebus?
Ne aut ille alſerit:aut uſpiam ceciderit:aut
Perfregerit aliq̄d ſuah:quēq̄ ne hoīem in animo
Inſtituere aut parare qđ ſit carius quā ipſe eſt ſibi?
Atqui ex me hic natus nō eſt ſed ex fratre.is adeo
Diſſimili ſtudio eſt:iā inde ab adoleſcētia ego hāc
Clemētē uitā urbanā:atq; ociū ſecutus ſum:& qđ
Fortunatū iſti putāt:uxorē nūq̄ hūi.ille cōtra hæc
Oīa:ruri agere ſemꝑ uitā:parce ac duriter ſe hēre
Vxorē duxit:nati filii duo ſr̄ īde ego hūc maiorē
Adoptaui mihi:eduxi a ꝑuulo:habui:amaui pro
Meo:in eo me oblecto:ſolū id carum mihi.ille ut
Idem cōtra me hēat:facio ſedulo:do:ꝓtermitto:
Nō neceſſe hēo oia ꝑ meo iure agere.poſtrēo alii
Clanculū patre q̄ faciūt:quæ fert adoleſcētia:ea ne
Me celet cōſuefeci filiū:nā qui mētiri:aut fallere
Inſueuerit patrē:aut audebit:tāto magis audebit
Cæteros:pudore & liberalitate liberos retinere
Satius eſſe credo:quā metu hæc fratri mecum nō
Cōueniūt:neq; placēt:uenit ſæpe ad me clamitās:
Quid agis mitio?cur ꝑdis adoleſcentē nobis?
Cur amat?cur potat?cur tu his rebus ſumptum
Suggeris?ueſtitu nimio idulges:nimiū ineptus
Es nimium ipſe durus eſt præter equum

Et bonum

tulit:qđ certū eſt.℄ Aut tete amari.& quia illud te dixerat hoc geminauit & tete dixit tanq̄ ſignificantius.℄ Aut aio obſeq.℄ Ego qa.n.r.ſ.plus eſt qđ dixit ego.q̄ſi diceret pr.℄ Quæ cogito & qbus:& hoc ſic ꝓnūciandū eſt ut horre/re uideanť ipſa cogitationē ſuā.℄ Ego qa nō re.ſi.anacolutō:nō.n.pr dicit.Quib⁹ nūc ſollicitor rebus:hoc eſt q̄ malis & nō uexor bonis.℄ Ne aut ille alſerit:uide q̄ teneri ſit amoris hic timor in iuuene p̄ſertim.℄ Aut uſpiā.uſpiam & in loco & ad locū ſignificat.℄ Ceciderit aut.p.a.iungēdū:ut nō ſolū ceciderit ſed ēt pfregerit:hæc ſunt q̄ ſibi nemo eue/nire uelit.℄ Ne aut ille.a.a.u.c.nimiū tenere amat q hæc in iuuene pertimeſcit:q̄ circa infantulos cauere ſolent.Quen/

Et bonū:& errat longe mea qdē ſnīa:q imperiū
Credat grauius eē:aut ſtabilius ui qđ fit:q̄ illud
Q đ amicitia adiūgiť. mea ſic ē rō:& ſic aium
Induco meū : malo coactus:q ſuū officiū facit
Dū id reſcitū iri credit.tātiſper cauet.ſi ſpat fore
Clam:rurſus ad ingeniū redit.ille quē bn̄ficio
Adiungas:ex aio facit:ſtudet par referre : p̄ſens.
Abſenſq; erit idem:hoc patrum eſt potius
Conſuefacere filium ſuū ſponte recte facere:
Q uā alieno metu:hoc pr atq; dominus intereſt.
Hoc q nequit:fateatur neſcire.impare liberis.
Sed ne ē hic ipſus.de quo aiebāť & certe is eſt.
Neſcio quid triſtem uideo credo iam:ut ſolet:
Iurgabit:ſaluum te aduenire.demea gaudemus:

quā ne hoīem ſic dicimus de ea re quā miramur fere ab oībus fieri.℄ Quā ip̄e eſt ſibi.tanq̄ duo ſint: ſed hoc poetæ comico licet.℄ Atq; hic ex me natus nō eſt.q.d.ex me nō eſt:ſed ſic afficior quod pr ſi genuiſſē.℄ Ex me nat⁹.q.d. nō eſt me⁹ ſed ex fratre:hoc ē oīno nō alien⁹ eſt.℄ Is adeo trāſit ad argumētū ſubtiliſſim⁹.℄ Adeo:aut abūdat:aut nimiū ſignīt.ut i Eunucho.A doleſcētē adeo nobilē.℄ Ego hāc clemētē uitā urbanā Clemētē uitā:figura ipſa.Vitā clemētē dicimus:q̄ clemētes facit.Clemēs aūt ē q colit mētē.℄ Atq; ociū.i.urbanū.℄ Secutus ſum bn̄ ſecutus q̄ſi magiſtrā recte bīeq; uiuēdi.℄ Et qđ fortunatū iſti putāt.ſ.q cælibē quaſi cælitē dicunt: & iiē græci apud quos ſunt hmōi ſnīæ Fortunatū iſti putāt:me uiriq; uxorē nō ducere:dicit āt romanis id uideri quos ſpectatores hēt menāder. Quod.f.p.qdā putāt ſic ꝓnūciandū:& qđ fortunatū iſti putāt uxorē & hæc bona & cōtinuata locutio eſt:& putāt bn̄ dicitis cui diſplicet aliena ſnīa.℄ Iſti āt.i.hi qa me diſſētiūt.℄ Vxorē nūq̄ habui ſi nō hēo dixiſſet:poterat uideri hūiſſe.℄ Ruri.a.u.

Clemēs.
Cælebs.

cōtra hæc oīa ſuffecerat breuitas ſed ſubiūxit frīs deſcriptionē:ut uerbis ipſis malā uitæ cōditionē oſtēdat.℄ Semp.p. ac.d.ſemp licet incertā diſtinctionē hēat:m̄ recte additū eſt qa uel ruri agere uoluptatis eſt.uel parce ac duriter ſe habere uirtutis:ſed ſemp ad uitiū parce aūt ad ſeruādū.Duriter uero ad laborē referēdū eſt.Ruri.a.u.ſ.p.ac.d.ſe habeť.uariauit ut in andria.℄ Vxorē duxit recte duxit nō ducere:ſemel.n.hoc fecit Demea.Vxorem duxit:uarie per modos diſcurrit. Vxorē duxit:adiuuandū ꝓnūciatiōe eſt ne ſingula utrinq; aſſecuti uideanť.Nā ſic in fine fabulæ ait demea uxorem duxi:quā ibi miſerā uidi.℄ Nati ſi.alia cura.℄ Inde ego.h.m.a.m.mire inde ſubiūgit cū pſonā ptulerit : ſic alibi a pdonibus mī emerat ſe audiſſe abreptā.ē.ſ.℄ Inde ego.nūc inde pro ex qb⁹ & mihi abūdat:& bene hūc dixit qa de ipſo loquebať.℄ Eduxi.a.p.qđ nos educare dicim⁹:educere ueteres dicebant ut educet ſiluis regē regūq; parētem.Habui.a. p.m.& cū multa dicunť hoc ſolū uerē eſt habui:credidi:duxi:exiſtimaui:ut alibi.Semp eius dicta eſt hæc atq; habita ſoror.ſic itaq; habeanť:dicanť:& ergo pro meo ſubaudiēdum eſt bis:ut habui ꝑ meo:& amaui ꝑ meo.℄ In eo me.o.ſ. cum.abſolute utrunq; & in eo & ſolū.℄ In eo q̄ſi in ea re.℄ Solū id mihi carū:plus ſignat q̄ ſi diceret ſolus is eſt carus mihi.℄ In eo me ob noue dixit:ꝑ eo me oblecto.Facio ſe.ſecus a dolo.i.ſine dolo & impēſe.Ille ut faciat itē ſimiliter. ℄ Cōtra uiciſſim.Plau.Vt illa illū cōtra q̄ amoris cultor optimus.℄ Do.ptermitto.do ſumptū.ptermitto delicta. ℄ Nō neceſſe.h.o.p.m.i.a.&.ſ.nō neceſſ eſt pſem ſæuire qa pr eſt.Inter ius & eqtatē hoc intereſt.Ius eū qđ oīa recta & inflexibilia exigit.Aeqtas eſt q̄ de iure multū remittit:ergo hic ſenſus:nō licet ēt ſi nō neceſſe eſt ſæuū eſſe pſem.& mi ſe oſtēdit ius ſuū niſi neceſſitate nō eſſe ſeruādū.℄ Poſtremo.a.c.nō alii pſes:ſed alii adoleſcētes.℄ Quæ fert.a.ueniā addidit ſtatim pacta adoleſcētibus ob ætate remouēdo:& uide q̄ breuiter & q̄ pudice:q̄ innocenter locutus eſt.℄ Ea ſe me celet cōſueſeci filiū.trib⁹.n.uiuiť modis natura:conſuetudine:& rōne.℄ Nā q mētiri aut fallere ſeparatim ſubaudiēdū mētiri.℄ Cæteros:qa iā decepit patrē.℄ Pudore ac liberalitate:pudore ad filios retulit : liberalitate ad parētes.Argumētū a cōiugatis.Liberalitate.ingi regendi ſunt pp qđ liberi dnr.Liberalitatē aūt bonitatē dicit.℄ Retinere ſatius eſſe puto : bene retinere:qa retinet q aduerſum aliquem tenet retinere ergo a uitiis.ſ. Nam uitia filios tenent quos nō retinēt pres a uitiis.Hæc fratri mecū nō cōueniū t:noua locutio & nō cōueniunt:ꝓ nō cōgruunt:ac p hoc.in is ego & frater diſſentim⁹ & diſſimiles ſumus.uenit ad me ſæpe clamitās:& iportūitatē odioſam oñdit ad me dicēdo: & inconditā aſſiduitatē addēdo ſæpe & cōgrue poſtq̄ ſæpe dixit adiecit aptius uerbū nō dicens clamās:ſed clamitans. ℄ Quid magis mitio:reminiſcere lectionē & iuenies iterrogationē hmōi:uel iuectiōis pricipio cōuenire uel obiurgatiōis.℄ Cur pdis adoleſcētē recte nobis additū eſt & æthicos:ut alibi.Pſal.triā nobis ſi diis placet parauit.℄ Cur.a.c. p.uide qu ēadmodū ut dux obiurgatorē oñdat demeā:cū ab eo ea diſcanť in crimē uocari quæ aut ætatis ſunt ut cur amat:aut naturæ:ut cur potat:aut pietatis:ut cur tu his rebus ſumptū ſuggeris &c.Cur amat:cur potat:cur amat ad illud referť qđ ait ſupra:do ptermitto:nā ptermitto delicta itelligim⁹ ex amore.Cur putat ad illud qđ ait.do ſūptū.℄ Nimiū ineptus eſt.utrūq; dure & nimiū & ineptus eſt.℄ Præter æquū & bonū.potuit & nō addi pter æquū & bonum. ℄ Et erat lōge.melius eſt lōge ſimpliciter accipiēdū ut locale ſit q̄ ualde.℄ Mea qdem ſnīa modeſte addidit mea quidem ſnīa:ne qs hoc pro præcepto dici exiſtimet.℄ Qui imperium credat:utrū cuilibet an demeæ tm̄.℄ Grauius eſſe atq; ſta bilius:grauius ad uim.ſtabilius ad tempus refertur.℄ Vi quod fit.i.metu hæc malo.Fit qđ ui q̄ illud qđ amicitia illud quod ut fit huic adiungiť quod amicitia.℄ Mea ſic eſt ratio:& ſic.a.i.m.Mea ſic ratio eſt ad ſuperiora pertinet confirmanda.℄ Sic animum induco meum:ad ea pertinet quæ dicturus eſt.Mea ſic eſt ratio : iterum modeſte & ſic animum induco meum.Senilis macrologia.℄ Malo coactus.duo dicit & malo & coactus.℄ Qui officium

Inde.
Educere pro educare.
Sedulo.
Contra pro uiciſſim.
Plautus
Ius & eqtas.
Liberalitas.
Hoc tibi mecum. nō conueniunt
Grauius Stabili⁹.

Offm̃. ſuum idеſt qui recte facit. Officiũ aũt dicit̃ q̃ſi efficium. ab efficiendo qđ unicuiq; pſonæ cõgruit.
Tantiſp. ℭ Dũ id reſcitũ iri qđ facit. ſ. ℭ Tãtiſp: pro q̃ſi tm̃: ut pauliſp: paululũ: & parũper q̃ſi parum dcm̃ eſt. ℭ Tantiſp cauet: Pauliſp. peccare ſubaudiendum eſt: nõ totũ eclypticos: & obſcure dictũ ẽ & bñ cauet q̃ſi malũ. ℭ Si ſperat fore clã: iteȝ qđ facit
Rurſum ſubaudiendum. Rurſus ad ingenium redit: mire non intulit cauet: ſed ad ingenium redit: & rurſum eſt retrouerſum: ut
Prorſus. ꝓſus: ꝓrius uerſum. ℭ Ille quẽ beneficio adiũgas: nõ bñficio adiũctus: ut ſupra malo coactus. ℭ Ille quem beneficio adiũgas. Ille malo hic bñficio coactus: hic adiũctus: ille dum reſcitũ iri credit. ℭ Tãtiſp cauet: & hic pñs abſenſq; idem erit: & id pñs abñſq;: nõ ad aliquẽ locum ſed ad cuſtodem retulit & monitorẽ. ℭ Ille quẽ bñficio: cõtra illud qđ ait: malo coactus. Ex aio facit: offm̃. ſ. ℭ Studet par referre. i. bñ pñſq; abñſq; idem erit cõtra illud ſi ſperat fore clam rurſus ad ingeniũ redit. ℭ Hoc patrium eſt potius ſuperius a re tractũ eſt: & hoc iã a pſona dr̃ argumẽtũ. ℭ Conſueſacere. non cogere ſed cõſueſacere. ℭ Quã alieno metu. uide quẽadmodum ſuũ ad indulgẽtiã affectũ reuocat optie
Intereſt. diſciplinæ. Hoc pr̃ ac dñs: a dr̃ia pſonaꝝ & officioꝝ. ℭ Inter eſt dr̃ia eſt. ℭ Hoc q nequid. longe meli⁹ neq;: q̃ ſi diceret nõ uult. ℭ Fateatur neſcire ſe: hoc eſt indicat ſe melius conſulere & uolentẽ hoc exercere neſcire ĩpetrare libens oratorie quaſi artis ſit indulgentiſſime agere. ℭ Impare mõ nõ ad ſupbiã: ſed ad regẽdũ eſt referendũ. ℭ Neſcit e impare deeſt ſe. ℭ Sed ne eſt ipſus de quo ſupuenit de quo ſermo eſt ut factis dicta oñdant̃. ℭ Et certe is eſt: bñ nũc confirmat ĩpm eſſe eum: cum ꝓpior eſt ĩpm a longe conſpectũ ſenio uetãte. nõ bñ ꝓcognoſcens: ac in dubium.
Virg. ℭ Neſcio qd triſtẽ uideo: orationis apparatus ex uultu oñditur. ut Stetit acri fixa dolore. Tũc quaſſans caput hãc effudit pectore uocẽ. ℭ Neſcio qd deeſt ꝓpter: ut ſit neſcio pp qd. ℭ Credo iam ut ſolet: cã cur eum æquo aio frater ferat ut ſolet ingt. ℭ Saluũ te aduenire demea gaudemus: ut aſpior oñdat̃ demea ei ſaluat̃ ab eo quẽ obiurgaturus eſt.

GVI. A S Torax &c. Hic mitio ſe plurimũ eſſe ſollicitum oñdit de filio eſchino adoptiuo quẽ nõ rediſſe a cœna reſciuit. Mi. O ſtorax ſerue ſic dicte ab odore. nam ſtorax genus eſt aromatis: ut Plinius ait: hũc aũt ſtoracẽ nõ uidebat coram: ſed uocabat ut ſciret ubi nã eſſet dñs eius eſchinus cui ſeruiebat uolẽte Mitione: quo ſeruo non rñdẽte ſubdidit ꝓnunciatiue potius q̃ interrogatiue: ut uult Dona. quaſi ſecum cõquerens loquitur: eſchinus non rediit: hac
Storax. nocte a cœna: neq; quiſq̃. i. aliqs ſeruuloꝝ qui ierant. i. iuerãt aduerſum. i. obiam illi: rediit inquã. Profecto certe uere ho
Diuorſũ mines ſup. dicunt hoc uulgo ſup. tanq̃ hoc dcm̃ ſæpe in ore populo ſit. Si abſis ſecunda perſona ꝓ tertia. i. ſi ſit aliqs ab
Adeo. ſens uſpiam. i. uſquã: hoc eſt in aliquo loco. Nã nuſq̃ & nuſpiã: & uſquã & uſpiam quæ idem ſignãt dicunt̃ & in loco
Nuſquã & ad locũ: aut ſi ceſſes. i. ſi ſis ocioſus: ubi. i. ubi tu ſis abſens: ſatius eſt. i. melius eſt ea mala euenire. i. contingere tibi: quæ
Nuſpiã. mala uxor. dicit in te. i. contra te: & quæ mala ipſa irata cogitat in aio: q̃ illa mala euenire tibi q̃ parentes ꝓpitii. i. benigni
Vſquam in animo inquã ſuo cogitant. Si ceſſes. i. ſis ceſſator & ocioſus alicubi uxor aut cogitat te amare. i. amore alicui⁹ puellæ
Vſpiam. eſſe captũ: aut cogitat tete. i. teĩpm amari. i. per amorẽ ab aliqua detineri: aut cogitat te potare. i. potuit indulgere: atq; cogitat te obſequi. i. morem gerere. anio tuo. i. explere tuũ aium oblectatiõe aliqua quam cupiueris: & cogitat bñ eſſe tibi ſoli cũ male ſit ſibi. i. cogitat ꝙ ſolus tuas capis delitias quo tpe male ſe hẽt uxor: in oĩbus aũt his prædictis mitio uidet̃ aliquẽ alloqui: cũ tñ ſolus loquat̃: & ſecũda pſona utitur pro tertia. Ego Mitio quæ cogito? q. d. mala tm̃. i. quas habeo cogitationes malas. ſ. & hoc lege interrogatiue: & ea oĩa cogito eã ob rem: qa filius nõ rediit: & nunc qbus rebus malis
Algere ſcilicet ſollicitationis. i. uexator: anxius ſum & ſollicitus? interrogatiue ẽt ꝓnunciando & exclamatiue. Deinde ſubiũgit qbus rebus ſollicitet̃. ſ. his malis reb⁹ uidelicet: ne. i. ut ꝓ ꝙ: aut ille eſchinus alſerit. i. frixerit ſeu frigus nimium ſit paſſus pp qđ male habuerit neq; redire potuerit. Nã morboꝝ frigus potiſſimũ eſt genitiuũ. Sollicitor inq̃ ne. i. ꝙ aut ceciderit: uſpiam. i. in aliqđ ꝓcipitiũ. Nam ẽt uſpiã ad locũ dicit̃: aut ꝙ pfregerit aliqđ. i. habeat aliqđ membrũ fractũ. Nam ut
Inſtituet Laurentius Val. hẽt fregi brachiũ ſignificat habeo brachiũ fractum: ſilr̃ fregi nauẽ. i. nauis mea fracta eſt. Vah interiectio
Parare irridẽtis ſe: ne. i. utrũ ueꝝ eſt ſup. quenq̃. i. aliquẽ hoĩem inſtituere: in aio. i. ꝓponere ſibi aut collocare in mente: aut pa
Studiũ. rare. i. cõparare: cõciliare: cõtrahere: acqrere: ſeu in aio diſponere aliqd qđ ſit carius. i. dilectius q̃ ipſe hõ qui inſtituit eſt
Clemẽs. carus ſibiipſi? atqui hic Eſchinus nõ eſt natus ex me. i. nõ eſt filius meus naturalis ſed ex fratre. Is. ſ. frater demea eſt ſtu
Cælebs. dio. i. uolũtate & ai applicatiõe: adeo. i. ualde ſeu nimiũ diſſimili. i. diuerſa. iam inde. i. iã ex eo tpe qđ ſeqtur. ſ. ab adoleſcentia. i. a iuuẽtute ego ſecutus ſum. i. amaui tanq̃ magiſtrã bene beateq; uiuẽdi: ut diſcipuli ſequunt̃ ꝓceptoꝝ documenta qbus adhæreant: ꝓpterea ſectatores dicunt̃. Ego ergo ſecutus ſum hãc uitã urbanã. i. hũc modũ uiuẽdi in urbe clemẽtem. i. quæ reddit hoĩes clementes ut pallida mores. Dr̃. n. clemens qui colit mentem: qđ maxime fit in urbibus, atq; ſecutus ſum ociũ urbanũ. i. ſecuritatem ſeu tranquillitatem urbis: & nunq̃ habui uxorem: ſed uix uita cælibe: qđ. i. non ducere uxorẽ: iſti. i. hi qui a me diſſentiũt putant eſſe fortunatum. i. plurimũ fœlicitatis habens: & ꝓpterea uocant hanc uitam cælibem q̃ſi cælitem. Ille frater cõtra. i. ediuerſo niſi uis iungere cõtra hæc oĩa prædicta: ſed melius eſt ut ſic dicatur. Ille contra elegit ſup. hæc oĩa ſiue ſecutus eſt hæc oĩa q̃ ſequunt̃: uidelicet agere uitã. i. uiuere ruri in dtõ aduerbialiter. i. in agris: & hr̃e ſe. i. ſe gerere ſemp parce. i. tenaciter quãtum ad ſeruãdum ac duriter. i. aſpere. acerbe quãtum ad laborem. Ipſe frater duxit uxorẽ: duo filii nati ſunt ex eo & uxore quã duxit: inde. i. ex qbus filiis (ut uult Dona.) ego
Oblecto optaui mihi. i. aſſumpſi mihi in filium hũc maiorem. ſ. Eſchinũ q eſt maior natu: eduxi. i. educaui: nutriui eum a paruu
hac re & lo. i. ex eo tpe quo adhuc ꝑuulus erat. q. d. ab ineunte ætate: & ponit̃ a puulo loco aduerbii. Vbi nos educare dicimus
in hac re ueteres educere dicebãt habui. i. credidi: duxi: exiſtimaui: reputaui eũ ꝓ meo. i. ac ſi eẽt ex me nat⁹: amaui. i. caꝝ habui pro
Sedulo. meo. oblecto me. i. capio meã delectationẽ in eo. dicimus tñ oblecto me hac re potiuſq̃ in hac re: id ſolũ. i. ea res ſola eſt:
Agere ꝓ carũ mi plus ſignat q̃ ſi diceret ſolus is eſt carus mihi. Sæpe aũt utimur oĩone neutra ꝓ oĩone maſculina aut fœmini
meo iur na: facio. i. laboro ſedulo. i. ſecus a dolo: ſine dolo inſtãter impẽſe uehemẽter: ut itẽ. i. ſimiliter cõtra. i. uiciſſim ille Eſchi
Ius eſt. nus hẽat. i. reputet me ꝓ ſuo pr̃e: do. i. tribuo ſũptus. ꝓtermitto. i. relinquo ꝓterire ut dicũt multa delicta: non habeo neceſſe. i. nõ exigit neceſſitas agere oĩa ꝓ iure meo. i. ſm̃ auctoritatẽ meã in eum: & cõceſſam ab oĩbus libertatem. Inter ius & æquitatẽ hoc intereſt, Nã ius eſt ꝙ oĩa recta & inflexibilia exigit. æqtas eſt quæ de iure multum remittit: & ita hic eſt

ſenſus: non

ſenſus:nõ licet ẽt ſi nõ neceſſe eſt ſæuũ eẽ pr̃em & mite oñdit ius ſuũ niſi neceſſitate nõ eſſe ſeruãdũ. Poſtremo.i.tãdem deniq̃ cõſuefeci:filium.ſ.eſchinũ:ne.i.ut nõ celet me ea ſcã q̃ adoleſcentia.i.iuuenilis ætas fert.i.affert ipſis adoleſcẽtib⁹ quæ facta adoleſcentiæ:alii adoleſcẽtes faciunt clãculum pſes.i.clã pſes:hoc eſt pñb⁹ neſcientib⁹. Nã clã iungit̃ & actio & abltõ:ut Do.ac Priſcia.teſtant̃. Inde deriuatum clãculũ ſapit naturam primitiui:queẽadmodũ ꝓxime ſuplatiuũ a ꝓpe inuenit̃ ſeruire actio:ut ꝓxime urbẽ ſicut ꝓpe ꝑticula a q̃ deſcendit:cæteros a pr̃e quẽ debet timere. Credo ſatius eẽ.i. meli⁹ eẽ retinere.i.reprimere liberos a uitiis.ſ.pudore.i.uerecundia:& hoc referendo ad liberos & liberalitate.i.bonitate & benignitate hoc referẽdo ad patres:quã metu.i.timore. Hæc.i.hi modi retinẽdi liberos nõ cõueniunt.i.nõ cõgruũt fratri mecũ:neq̃ placẽt ipſi:hoc eſt in hoc diſſentimus:ac diſſimules ſumus. Nã hoc mihi cõuenit tecũ ſignat de hoc nõ eſt inter nos cõtrouerſia:frater uenit ad me ſæpe clamitãs.i.importune clamans o mitio frater qd agis? qd facis? aut qd dicis. utrũq̃ enĩ ſignat ago cur perdis.i.tua ĩdulgẽtia in ꝑditionẽ deducis nobis.i.in dedecus utriuſq̃ nr̃m adoleſcentẽ eſchinum:cur amat.i.amore captus eſt? cur potat.i.potu ſe iniurgitat? cur ſuggeris.i.ſubminiſtras ſuppeditas ſumptũ.i. ipẽſam his oĩb⁹ rebus faciendis.ſ.indulgendis:idem opam das & inſeruis:incũbis nimio ueſtitu.ꝑ ueſtitui:Nam datiuũ quartæ multi priſci in u exire oſtẽderunt. Virg.parce me tu cythera.ꝑ me tui:nã cum datiuus ſæpe ſoleat fieri a genitiuis remota:ex gtõ quartæ ablatas datiuus remanet in u terminat⁹:ergo nim ũ indulges ueſtitui filii.ſ.i.tu nimis das operã ut ipſe filius nitide ueſtiat̃:es nimiũ.i.ſupra q̃ decet:inept⁹.i.nõ bñ congruus utilitati filii. Nunc mitio de fratre ſuo ſuã adhibet ſniam ingens ĩpe pr̃ demea eſt nimium dur̃.i.aſp:auſterus ꝑter æquũ & bonũ.i.ultra q̃ æq̃tas q̃ de iuris rigore multũ remittit ul̃ poſtulare:& ſimilr̃ ultra q̃ bonitas ſeu benigna iuſtitia req̃rit:& qdẽ.i.& certe.ille lõge.i.abũde & ual de errat.q.d.longe lateq̃ errore ducit̃ mea ſentẽtia.i.meo iudicio q credat ĩperiũ eſſe graui⁹.i.maioris auctoritatis q̃tũ ad uim.& ſtabili⁹.i.firmius q̃tũ ad tẽpus:qd' imperiũ fit.i.efficit̃ ſeu exercet̃ ui.i.uiolẽtia metu malo.q̃ illud ĩperiũ qd adiungit̃.i.acq̃rit̃:cõciliat̃:amicitia.i.beniuolẽtia. Mea rõ.i.me⁹ modus : mea ĩtellectio ſic eſt.i.eſt talis.& ĩduco aĩum meũ ſic.i.ſic mihi pſuadeo.ꝙ ſup.hõ coactus.i.cõpulſus malo.i.metu aut uiolentia.qui facit ſuũ officiũ.i.q facit id qd' debet cauet.i.uitat peccare ſup.tãtiſp.i.tãdiu.dũ.i.q̃diu credit id qd' facit reſcitũ iri.i.ꝙ ſciet̃. Si aũt ipſe coactus malo ſperat.i. credit id qd' facere uult fore.i.futur̃ eſſe clã.i.ſecretũ.ſicut eñi dicim⁹ palã eſt.i.mãifeſtum eſt ſic dicimus clã eſt.i.ſecretũ eſt & abditũ. Rurſũ.i.iter̃ q̃ſi retro uerſum ſicut ꝓrſus prius uerſum:redit.i.regredit̃ ad ingeniũ.i.ad naturã ſuam depꝛauatã ſeu ad ꝑditos mores ſuos. Ille hõ uel iuuenis:quẽ adiungas.i.allicias tibi deuĩcias obliges tibi & retineas bñficio.i.aliquo merito facit officiũ in quã ex aĩo.i.ex uolũtate.ſtudet.i.dat opam:conat̃:laborat referre par.i. rñdere bñficiis acceptis ipſe iuuenis.pñs & abſens.i.& in pñtia & abñtia ſui cuſtodis ſeu monitoris erit idẽ.i.non mutabit̃:ſemper bñ perget bñficio & honeſtate allectus:hoc qd' ſequit̃ eſt patriũ.i.offĩm pr̃is & ad pr̃em ſpectãs alii patrũ hñt ſed in idẽ redit. Hoc ergo eſt patriũ.i.ſpectat ad pr̃em uidelicet cõſueſacere filiũ.i.eum reddere conſuetum:recte.i.bene facere ſua ſpõte.i.ꝑ ſeipſum potius q̃ metu alieno.i.q̃ metu alteri⁹:puta monitoris aut cuſtodis:aut pr̃is. Pr̃ atq̃ dñs intereſt.i.differt hoc.i.hac re uidelicet:uel cogendo metu ſubditos:& ſic eſt dñs q cogit ſuos.uel bñficiis adiungendo : & ſic eſt pr̃:q̃a fungit̃ officio pr̃no. Vel ſic intellige ĩꝑſonaliter ĩtereſt.i.dr̃ia eſt an aliq̃s ſit ſup.pr̃ an dñs.hoc.i.hac re ut expoſitũ ẽ. Is qui nequit hoc facere.ſ.uidelicet adiungere bñficiis ſuis & allicere ad bene uidendum fateat̃:ſe neſcire.i.ꝙ neſcit ĩmperare liberis.i.liberos regere & illis moderari. His ſic dictis a ſe ſolo mitione ſupuenit de quo ſermo erat ut factis dicta oſtẽdant̃. Sed ne.i.utrũ eſt hic ipſus ꝓ ipſe antiq̃.ſ.demea de quo aiebã.i.loq̃bar & certe eſt is de quo loq̃bar.hoc dixit cum ꝓpius uidit eũ uideo eum triſtẽ neſcio q̃d.i.ꝓp neſcio qd.credo ꝙ ſup.iã.i.ſtatim iurgabit.i.rixabit̃ increpabit me ut ſolet.i.ut mos eius eſt. O Demea frater gaudemus te aduenire ſaluum.i.tua ſalute letamur & tuo aduentu.

STorax. Incipit primus actus q̃ eſt de moralitate ſenũ.ſ.de nimia molitie mitionis & ĩmoderata duritia demeæ. Et in hac prima ſcæna quũ de utriuſq̃ pſonæ moribus deſcriptio cõſtet magis uerſat̃ circa mitionis lenitatẽ.q̃ circa demeæ aſpitatẽ. Itẽ ecõuerſo ĩ alia ſcæna plus fit mẽtio ne duro demea:q̃ de mitiõe. Ecce deſcribit̃ primũ molis pſona:& in ſua nimietate moliciei oñdit̃ ĩcurrere uitiũ. Quũ.n.fr̃ ſu⁹ demea filiũ ſuũ ad nutriẽdũ tradidiſſet nõ tñ illũ nõ corrigebat:ſed ẽt ad meretricum cõuiuia ire cõſentiebat ẽt ne male illuc ei cõtigiſſet non ſine dolore expectabat:q.n.ĩ nocte nõ redierat:neq̃ ſerui quos obuiam miſerat con q̃rẽdo ſic loq̃tur ad ſtoracẽ cuſtodẽ pueri:uel ianitorẽ. O ſtorax &c.a ſcæna iuuenũ & meretricũ. Aduerſum eũ.i.obuiã. Profecto timeo de illo:& timor meus circa mala uerſat̃ & hoc eſt ſniæ ſumma:ſed per ꝓuerbia ita eã obnubilat. Ac ſi diceret:Amic⁹ ſi timet de mico mala ſp & aduerſa ſuſpicatur. Si inimic⁹ ſup cogitat & timet inimico ꝓſp cõtinger̃. Et dat exẽplũ de uxore q̃ñ eſt q̃ſi inimica marito:& de ꝓpitiis parẽtib⁹. Et hoc ẽ:ſi tu aliq̃s abſis uſpiã.i.ĩ aliquo loco.ſati⁹.i.meli⁹ eſt tibi euenire ea q̃ timet inimic⁹:q̃ ea q̃ timet amicus & hoc oñdit in pte ea.ſ.q̃ in te dicit uxor q̃ñ irata:& iõ inimica:q̃ illa q̃ ꝓpitii parẽtes:q̃a uxor cogitat te amare &c. Nũc attribuit ſibi ptẽ parẽtũ ubi dicit. Ego.q.aſſerit.i.mortu⁹ ſit. Vah. Quũ hoc hẽat cõe cũ aliis parẽtib⁹ ĩ hoc differt:q̃a plus diligit eſchinũ q̃ ſeipm. Et ecce hic nimia mollicies deſcribit̃:& hoc ẽ queq̃ ne aliũ.ſ.cõſtat cõſtituere in aĩo ſuo:aut ẽt pate qd' minus eſt tale qd qd' ſit ei &c. Atq de.d.nõ deb.&.m.cha.eẽ.q̃a nõ eſt me⁹ filius : ſed fr̃is. Is fr̃. Ecce accedit ad moralitatẽ demeæ. Demẽtẽ.i.lenẽ cõtra duri fr̃is uitã:urbanã cõtra ruſticanã:ociũ cõtra laborẽ. Quod:ideſt habere uxorẽ. Iſti.i.tales:ſicut frater meus ꝑu.ſor. Ille eſchinus ut idẽ.i.eãdẽ dilectionẽ erga me &c. Do pecuniã ſi peccat ꝑtermitto.q̃a nõ hẽo neceſſe.i.nõ duco eẽ utile & cõueniẽs agere oĩa ꝓ meo iure.ſ.ſi ius & cãm hẽam iudicandi in eũ peccatũ:qd' idẽ agã ſm ius meũ:& eũ ꝑ oĩbus noxis puniã. Et poſtremo cõſueſeci filiũ ne me celet ea:quæ faciũt alii iuuenes clãculũ pr̃es:q̃.ſ.fert Adol. Pudore.ſ.donec ꝑ ſe hẽant pudorẽ:& liberalitate & largitate uiuãt q̃ſi liberi:nõ q̃ſi ſerui ſub timore. Et certe ipſe nimiũ durus eſt frater meus ꝑter æquũ:Nã nõ eſt uiſum ut patres ita cõſtringant filios:& ꝑter bonũ hoc q̃tum ad puer̃. Nã peior fit puer q nimis cõſtringit̃. Grauius.i.fortius:& ſtabilius:quãtum ad tẽporis diuturnitatẽ:præſcitum iri.i.obſeruari a magiſtro:uel dño ſuo.ſ.an faciat officium ſuum cauet tantiſper:ſed ſi ſciat fore clam.i.non obſeruari. Demea non reſalutat:utpote qui ſuæ potius iræ obiurgando ſatis facere feſtinabat.

Aeq̃tas. Clã clanculũ cũ accuſatiuo. Retinere liberalitas. Cõuenire hoc mihi tecum. Clamitare. Perdere quẽ ſibi ſuggerẽ Veſtitu ꝓ ueſtitui. Virg. Longe. Grauius Ratio. Inducẽ animũ. Rurſum Ingeniũ Adiungere. eſſe pr̃iũ Intereſt. Ipſus. A

DO: A Em opportune teipſum q̃rito. In hoc actu diuerſi homines diuerſi patres: & diuerſa ſtudia proponuntur: hic lenis: hic amarus: hic facetus: hic impolitus: hic facilis: hic pertinax & difficilis in delictis. ℭ Hem. o. teipſum. q. melius q̃ menander: cum hic illum adiurgium prõpriorem q̃ ad reſalutandũ fecit. ℭ Quid. t. es? bene interrogat. potuit. n. nõ iratus frater q̃rere. ℭ Vbi. n. e. ſ. q̃ſi q̃dam cã ſit triſtitiæ. ℭ Dixi in. h. f. credo iam ut ſolet obiurgabit. ℭ Quid ille. f. aiaduertendũ ut interrogatus interroget more indignantium: quod ideo facit quia uidet mitionem eo uultu interrogare: ut uideatur minus reprehẽdere culpam eſchini. ℭ Quẽ neq̃. p. qcq̃. nec. m. q. uarie per caſus diſcurrit. ℭ Quem neq̃. p. q. contra illud. qđ alibi pater dicit. Erubuit ſalua res eſt. ℭ Quẽ neq̃. p. magno ordie accuſauit: nõ inq̃ pudore mouet patrũ: nõ metu parẽtũ: nõ timore legũ: ergo gradatim oratorie ꝓceſſit. ℭ Tenere ſe ullã. bñ tenere: quia legẽ. & eſt oratoria. ℭ Nã illa q̃ ante hac ois mira accuſatio duo tpa recipit ꝑteritũ ab añ geſtis: & pñs ab his q̃ obiiciũť. ergo utrũq̃ mira breuitate ꝑſtrinxit. ℭ Mõ qd. d. deſignare eſt rẽ nouã faceř in utrãq̃ ptẽ

Deſignare. & bonã & malã. Nã & deſignatores dicti q ludis funebribus ꝓſunt. Credo ob eã cãm q̃ ipſis ludis multa

Deſignatores. fiãt: noua & ſpectacula ſimul ut iã turba retieať q̃ fuerat aut i ſpectaculis aut in litib⁹. ℭ Mõ qd. d. puto ego

Deſignatio. d̃ſignationẽ: cõtractionẽ: aut cõductionẽ popľi i unũ itelligit: hoc. n. cõtigit ei: q aliquo flagitio populi in ſe oculos & ora cõuertit & ſpectacula eſt uulgo quẽadmodũ deſignatores: q ludis funerib⁹ multitudinẽ retinet. ℭ Deſignauit hoc uerbũ apud ueteres duas res ſigñabat &. n. praue & recte facta deſignata dicebanť. ℭ Quidnã. i. & hoc ẽt cõtẽtõe iterrogat mitio. ℭ Fores ef. hæc ſingula magna cũ uociferatiõe iſerẽda ſunt. Stõachať. n. aduerſus male iterrogãtẽ. ℭ Fores. ef. a. i. æ. totũ qdem unũ crimẽ eſt. Rapuit meretricẽ. Sed uide q̃ põpa q̃ uociferatione dilatať accuſatio demeæ de morib⁹ eſchini: nihil niſi inania referentis. ℭ Fores. ef. atq̃ in. æ. ir. a. Hæc ſingula cõſiderãda ſunt & bñ dicit alieñas qa ſi lenõis diceř ꝑua res uidereť. ℭ Ipm. d. iterũ ſuppꝑſſa eſt infamis ꝑſona. ℭ Atq̃. o. f. m. aut familiã ꝓ

Mulctauit. ſuis lenõis dicit aut ꝓ meretricib⁹. ℭ Mulctauit: lacerauit: mutillauit: moliuit: atq̃ diſſoluit: unde mulciber a

Mulciber. mulctando q̃ſi mulctiber. ℭ Vſq̃ ad. m. magna inuidia cædis mortis mẽtiõe q̃ tñ nulli accidit. ℭ Eripuit. m. q̃ amabat oia magno colore: & accuſatorie dcã ſũt: & hoc maxie q̃ lenonẽ & meretricẽ nõ dixit cõtẽptu facti atrocitatẽ ꝑſonarũq̃ utilitatẽ reticens. ℭ Mulierẽ eripuit. nõ abduxit ſed eripuit. ℭ Clamãt. adiudicatio ex aucte rumoris. ℭ Hoc aduenieñti. quot. m. m. d. q. d diſplicet oib⁹ & multi eũ accuſant: nec tñ lenõis q̃relæ mentio fit. Vide oratorẽ: hic ãt uel articulus: uel aduer-

Salſti⁹. biũ loci eſt. ℭ In ore eſt oi. p. Sa. In ore gẽtibus agens. ℭ Popľo. ciuitati. ℭ Si cõſerẽdũ exẽplũ ẽ. tanq̃ nõ ſit cõferẽdũ. ℭ Nõ frem uidet rei opã dare. Satis comice hoc iſerť legẽtib⁹ argumẽtũ. Nã magis i culpa ille ip̃e ẽ quẽ laudat. ℭ Rei dař. o. nõ amori. ℭ Ruri eẽ. nõ in urbe. ℭ Parcũ. nõ ꝓdigũ. ℭ Sobriũ. ñ iſanũ. ℭ Parcũ ac ſobriũ. cõtra illđ. Cur amat? cur potat? Rei dař operã. qcq̃ facere. Poeta hæc oia falſa & ecõtrario facit demeã credeř. ℭ Nullũ hui⁹ ſiľe factũ. hac cũ admiratiõe mitio tãgiť q̃ſi ipſi⁹ culpa ſit fr̃is nã. ℭ Nullũ hui⁹ ſiľe hoc cũ admiratiõe indignãtis ꝓnũciãdũ eſt: & ardẽtibus in mitionẽ oculis & ſubaudiẽdũ eſt eẽ aut inueni re. ℭ Hæc cũ illi mitio dico tibi dico: illi ꝓ in illum. Et tibi pro in te. ℭ Tu illũ corrũpi ſinis: deeſt nam: & feruentius aſyntheton dř & hoc tibi: & tũc pronunciandum eſt

A Demea Mitio fratres ſenes.

Em opportune teipſum quærito.
Mi. qd triſtis es? De. rogas me? ubi nobis
Eſchinus ſciet quid triſtis ego ſum?
Mi. dixi in hoc fore: qd is fecit? De. quid ille fecerit?
Quem neq̃ pudet quicq̃: nec metuit quemq̃ nec
Legem putat tenere ſe ullam. nam illa quæ ante hac
Facta ſunt omitto. mõ qd deſignauit? Mi. qdnã id
Eſt? De. fores effregit: atque in edes irruit alienas:
Ipſum dominum: atque oẽm familiam mulctauit
Vſq̃ ad mortem eripuit mulierem: quam amabat:
Clamãt oẽs indigniſſime factum eẽ: hoc aduenieñti
Quod amici mihi domo mitio dixere: in ore eſt
Omni populo: deniq̃ ſi cõferendum exẽplum eſt:
Fratrẽ non uidet rei dare opam: ruri eſſe parcum ac
Sobrium. nullum huius factũ ſimile: hæc cum illi
Mitio dico: tibi dico: tu illum corrumpi ſinis.
Mi. homine imperito nunq̃ quicq̃ iniuſtius eſt. qui
Niſi quod ipſe facit nihil rectũ putat. De. quorſum
Iſtuc? Mi. quia tu Demea hæc male iudicas:
Non eſt flagitium mihi crede: adoleſcentulum
Scortari: neq̃ portare: neq̃ fores effringere: hæc ſi
Neque tu facimus: neq̃ ego: nõ ſiuit ægeſtas faceř
Nos: tu nũc tibi id laudi ducis quod feciſti inopia:
Iniurium eſt. nã ſi eſſet unde id fieret faceremus: &
Tu illũ tuũ. ſi eſſes hõ. ſineres nũc facere dum per
Aetatem licet: potius q̃ ubi te expectatum
Eieciſſet foras alieniori ætate poſt faceret tamen.
De. proh iuppiter tu homo rediges me ad iſaniam
Non eſt flagitium facere hæc adoleſcentulum.
Mi. ah auſculta: ne me de hac re obtundas
Sæpius: tuum filium dediſti mihi adoptandum:
Is meus eſt factus: ſi quid peccat demea mihi peccat

Ego

dum eſt intento digito & infeſtis in mitionem oculis. Nam hoc agi ſtomacho aduerſum diſſimulatores ſolet. ¶ Tu illũ.c.ſ. Mitius nõ dixit finis corrũpi mox uehemẽtius dicet. An laudi putat fore ſi pdiderit natũ. ¶ Hoie impe.n.q. in.eſt miro ſtomacho apud ipſm de ipſo tanq̃ de altero loqtur. ¶ Nihil rectũ.p.ꝓprie putat. Nam hoc uerbum impitorum eſt. Ordo eſt qui nihil rectũ putat niſi qd ipſe fecit & eſt hoc enim ꝓprium ruſticoꝝ eſt atq; impitoꝝ. ¶ Quia tu. De.i.hõ impitus. ¶ Hæc male iudicas. pari uirtute. hæc leniter dicta ſunt: quia ſuperiora uehemẽter. ¶ Nõ eſt flagitium. nõ pctm̃ negat eſſe: ſed flagitium nõ eẽ contẽdit: & iõ ſubindignãter ꝓnunciandũ: ut ſi dicat ſcortari qdẽ adoleſcẽtulũ: delictũ eſt: ſed non flagitiũ. Veniæ locus nõ tã in facto q̃ in pſona cõſtitut⁹ ẽ. ¶ Nõ eſt flagitium mi.c.a.ſ. mire rñdit. & oratorie ad hæc q̃ inuidioſæ dicta ſunt. Nã qđ ait ille eripuit mulierem quã amabat. hic ſcortũ qđ & irruit ĩ ædes alienas q̃ſi ex uino furẽs potare qđ cũ aliis graue ꝓpoſitũ hoc ſolũ dicẽdo leue reddidit: iõ fores effregit. ¶ Mihi crede: q̃ſi impito dicit mihi crede: non.n. me itellige qđ imitatus Cic. Sic cœlũ exagitat magna ſũt mihi: crede noli hæc cõtẽnere. hic eni & auctoritas dicẽtis: & cõtẽpt⁹ oñdit audiẽtis. ¶ Neq; potare neq; fores effringere. h:ſ.n.e.r.ſ. qa dixit q niſi qđ ipſe facit nihil rectũ putat. ¶ Nõ ſiuit ægeſtas: nõ uolũtas prohibuit: ſed neceſſitas: & iõ nulla laus. ¶ Quod tu feciſti inopia. nota feciſti in eo qđ ſignificat nõ feciſti. ¶ Iniurium eſt qa nihil qcq̃ iniuſtius hoie impito. ¶ Vñ id fieri. fieri ꝓducta pria ſyllaba. Enni⁹. Minime noie fieri prauum. ¶ Tu illũ tuũ ſi eẽs hõ multũ ꝓgreſſus eſt accuſans accuſantẽ: nã ſi eſſet uñ fieri gdnã poſſet qđ fiat nõ neceſſario cõſequẽs eſt: ſed probabiliter admitti apud oratores. Nõ enim oẽs q hñt uñ faciãt cõtinuo faciũt. ¶ Expectatũ. odioſum & malæ uitæ. nã filiis parẽtes aut amabiles ſunt: aut expectãti amabiles boni: expectati mali: quoꝝ mors in dies ſingulos expectanda & exoptanda ſit: nã expectam⁹ añ diẽ: ſpamus ad diẽ: uñ auidior itelligi q expectat q̃ ille qui ſperat. ¶ Eieciſſet foras. nõ dixit amiſiſſet: ut qdẽ abiiciẽdũ. ¶ Quã ubi te ex eo rẽ ꝓduxit: ut ipſe magis uideatur cõſulere diſciplinæ q̃ demeæ. ¶ Alieniori æ: te poſt fac. ta. anacoluthon: deeſt enim q̃uis: & faceret ultimũ magnã uim hẽt. Nihil enim prodeſt inſup obeſſet retineri ab iſtis. filium iuuenẽ. ¶ Alieniori. pro aliena dicens comparatiuum gradum pro poſitiuo poſuit. ¶ Proh iuppiter. Tragica exclamatio: & bene tanq̃ ipſe rephenderet demeã adiecit. ¶ Tu hõ rediges me ad inſaniam. & tu hõ dicẽs negat illi familiaritatem. ¶ Nõ eſt fagi.fa. hoc moraliter indignatio exp̃ſſa eſt iiſdẽ uerbis q̃ frater dixerat repetitis. ¶ Ne me obtũdas. ne me ſæpe & moleſte interpelles. nã obtũdere eſt aliqd ſæpe odioſe repetere. ¶ Tuũ filiũ. d. ado. mira argumẽtatio p ἐπαγωγήν: q̃ iductio ab oratorib⁹ dr̃ cum per interrogationẽ puenimus ad id qđ uolumus cõcludendũ. ¶ Is meus eſt factus: q̃ſi cõfeſſiõis genus ſit aduerſariũ tacuiſſe: ſic ꝓgredi. ¶ Siqd peccat demea: cõcluſio dubiæ rei: aut a nõ dubiis ſũpta. Interpoſuit demea. & repetitũ eſt peccat.

Ennius. Expectatus. Expectare. Sperare. Obtúdere.

Ego illi maximam partem feram: obſonat: potat:
Olet unguenta de meo: amat: dabitur a me argentũ
Dum erit cõmodum: ubi non erit:
Fortaſſe excludetur foras: fores effregit? reſtituent:
Diſcidit ueſtem: reſarcietur: eſt diis gratia:
Et unde hæc fiant: & adhuc non moleſta ſunt.
Poſtremo aut deſine: aut cedo queuis arbitrum: te
Plura in hac re peccare oſtẽdam. De. hei mihi. pater
Eſſe diſce ab illis qui uere ſciunt. Mi. natura tu illi
Pater es: conſiliis ego. De. tu ne conſulis quicquã?
Mi. ha ſi pergis abiero ego. De. ſiccine ais? Mi. an
Ego totiens de eadem re audiam? De. curæ eſt mihi
Mi. & mihi curæ eſt. uerum Demea curemus
Aequam uterq; ptem: tu alterũ: ego item alterum
Nam ambos curare propemodum repoſcere
Illum eſt quem dediſti. De. ha mitio. Mi. mihi
Si uidetur. De. qd iſtud? ſi tibi iſtuc placet ꝓfundat
Perdat: nihil ad me attinet: pereat.
Iã ſi uerbũ poſthac unũ. Mi. rurſum demea iraſcere.
De. an nõ credis? repetõ quẽ dedi? ægre eſt alienus
Nõ ſum: ſi obſto: iã deſino. unũ uis curẽ? curo. & eſt
Diis gratia: cum ita eſt: ut uolo: & iſte tuus ſentiet
Poſterius. nolo in illum grauius qcq̃ dicere. Mi.
Nec nihil neq; oia hæc ſunt quæ dicit: tamen non
Nihil moleſta ſunt hæc mihi: ſed oſtẽdere me ægre
Pati illi nolui. nam ita eſt homo cõplaco: aduerſor
Sedulo & deterreor. tñ uix humane patitur. uerum
Si augeam: aut etiam eius adiutor ſim iracundiæ:
Inſaniam ꝓfecto cum illo? etſi Eſchinus nõnullã in
Hac re faciat nobis iniuriam: quam hic non amauit
Meretricem? aut cui non dedit aliquid? poſtremo
Nup credo iam oium tedebat: dixit uelle ſe uxorem
Ducere. ſperabam iam deferbuiſſe adoleſcentiam:
Gaudebam. etiam aũt de integro: niſi qcqd eſt uolo
Scire: Atq; hoiem conuenire ſi apud forum eſt.

¶ Ego illi maximã ptem ferã: errãt qui putãt illi eſſe ꝓnomẽ: cũ ſit aduerbiũ loci: ut illi mea triſtia facta: Degeneremq; neoptolemũ: narrare memento. Illi ergo ibi.i. ubi ille peccat: quare quidã etiam li ſyllabam diſcretionis cauſa ut locum ſignificet corripiunt. Et maximam partẽ. optime dicit. non enim uniuerſam & nõ ſolum pars eſchini eſt: ſed maxima. quia hic magis eſt cuius filius cœpit eſſe per adoptionem. ¶ Feram. ſuſtinebo: tolerabo. ¶ Olet unguenta: a ſummo ad imum ꝓpoſita ſoluuntur & mira uarietas eſt olet unguẽta: ne diceret obſonat: potat: ungi ne is hæc eẽ rõnes palæſtricæ. nõ luxuriæ diceret. ¶ Amat Cur amat. ¶ Dũ erit cõmodũ dare. ſ. ibi ubi nõ erit argentũ. ſ. ſed cõmodũ dare ſubaudiendũ eſt. ¶ Fortaſſe. excludet foras. hoc ita ꝓtulit. q.d. nihil ſibi deperiſſe ſi gratis forte fuerit ad amicam admiſſus: & totum hoc. legendum eſt: & mire fortaſſe dicit: ut pater indulgẽs & cre

Virg. Fere.

dens adoleſcente poſſe etiã amari ab amica.nõ enim affirmauit ut diceret excludet foras.¶ Fores effregit:reſtituentur.
peruenit ad pñs crimen illa enim ante acta fuerũt.¶ Reſarciet.re abundat.¶ Et unde hæc fieri iterũ ſubaudiẽdum eſt.
¶ Et adhuc non moleſta ſunt.qa nõ ẽ flagitiũ adoleſcentem ſcortari.¶ Pater diſce eſſe ab illis.ſupbum fuiſſet a me di/
cere.melius ergo ab eis dictũ eſt.¶ Natura tu illi pater es.cõſiliis ego:urbane mitio conſiliis ſubiunxit.plus enim ualet
ad laudem cõſilium q̃ natura:& ſimul oñdit poeta uerbis mitionis:qui nõ natura ſed affectu ſit pr̃:nullum pr̃em eſſe
ſapientem:cũ non poſſit ſine pturbatione perfrui his quæ amat quẽ pr̃em eſſe cõſilium fecerat.nõ natura: hoc eſt qui
filium adoptauerit.Et mire tu natura cũ ſingulariter dixerit:pluraliter intulit cõſiliis ego.¶ Tu cõſulis quicq̃.apertior
contumelia:& ſeqtur denũciatio diſcedẽdi.¶ Tu ne cõſu.quicq̃.qa dixit cõſiliis pater ego ſum a cõiugatis argumen/
Cõſiliũ. tatus.reſpõdit tu cõſulis quicq̃:qa a cõſultãdo cõſilia dicunt & cõſultores.¶ Si pergis.a.ut.Donec me flumine uiuo
Conſul/ abluero.¶ Si per.a.archaiſmos pro abibo & hoc geſtu abeuntis:uel abituri pnunciat.¶ Siccine agis.recte quia iam
tor. abibat:quaſi reuocãtis correctio eſt.¶ An ego.t.hoc cõuerſum intelligas dicere.¶ Audiam:deeſt te:ſed exprimere du
rum fuit.& hoc eſt obtundere.¶ Curæ eſt mihi.eſchinus.ſ.¶ Curemus.æ.u.pprie utriq; & æquam q̃ſi particeps fra/
tris.¶ Propemodum.niſi addidiſſet ppemodum:falſa uideretur eſſe ſnia.¶ Ah mitio.religioſe cõmotus eſt:ac uelu/
ti accuſatio eſt pfidiæ:& ideo exclamat:dolens trãſit in iracundiam cõceſſioneq; dr̃.¶ Mihi.ſic.u.rõnabi/
liter non eſt ſic dixit:ſed ſic uidet:non uult enim uerũ eſſe.Quid iſtuc deeſt loquor aut reſiſto.nam proprie ſignificatio
Virg. eſt de ſnia ſua diſcedentis.¶ Profundat:perdat figura.Virg.I ſequere Italiam uẽtis pete regna per undas.
¶ Profundat per.hæc ſic pronuncianda ſunt:ut oſtendatur geſtu nolle qđ loquitur.¶ Si uerbũ.p.deeſt tibi fecero.
aut tale hmõi.¶ Rurſum.quaſi rurſum curans.¶ Iraſceris.an nõ credis iraſci.ſ.¶ Repeton.q.de.ruſticani ſtomachi
eſt repetere ſemper uerba quæ inuitus alius audierit.¶ Repeton.q.de.minus erat ſi Eſchinum diceret: ſed plus eſt
quem dedi.¶ Aegre eſt:q̃ſi dictum ſit.¶ Quid ergo loqueris? qd ergo eſt? cur ægre eſt?¶ Quia.a.n.ſ.mire alienus
non ſum:quaſi timeat dicere pater ſum.¶ Alienus non ſum.ſatis cum ſtomacho.q.d.ſi patrem me eſſe iam non licet:
alienus non ſum.¶ Iſte tuus.memoriter iſte tuus ad illud qđ dixerat.Meus eſt factus.¶ Iſte tuus.iſte ſentiet quantus
ſit quantũcunq; ames eum.hoc eſt ut decipiat per indulgentiam tuam.¶ Iſte ſentiet.ſentire multi pro malo poſuere:
ut ipſe alibi.Sic rogas.Senſi.nam unam ei cœnã atq; eius comitibus dedi.¶ Iſte tuus.iſte ſentiet.¶ Poſterius.n.i.ſci/
licet quã hoc poſterius:etenim Demea ſatis hoc graue exiſtimat dictũ in eũ:qui nõ prouideat in futurum & arcti⁹ quia
pater eſt.¶ Nec nihil.nõ nihil nota figura eſt conueniens placidiſſimo ſeni:qui rephendẽdo adoleſcẽtem moderatus
eſt.¶ Nec nihil.apparet Terẽtium fauere leuiſſimis pcibus:unde ſubiecit etiam rõnem facti mitioni ſeni.¶ Nec hæc.
o.ſ.q.d.t.bene a mitione hoc dr̃.quia indulgentioris eſt plura ſcire:& ſupra.Ea ne me celet cõſueſeci filiũ:& hic ſenſus
eſt.Nec contẽnenda ſunt quæ dicit:nec oia tñ:hoc eſt non ſola ſunt quæ dicit ſed multa alia:& ordo eſt.Hæc tamẽ nõ
nihil moleſta placidiſſime:neq; nihil dixit:& nõ nihil maluit repetere.q̃ q uehemẽter iracũdiam demõſtraret: eſt enim
altera. ¶ Nõ nihil.m.h.ſ.m.optime poeta mitionẽ fecit cõmotũ ne ſi oino imobilis eſſet non indul/
gere adoptiuo filio:ſed oino eum nõ curare uideret:ego ſic in eum ſeruat placidũ aĩum ut tamẽ retineat patris affectũ.
¶ Illi demeæ.ſ.aut.¶ Illi.i.ibi ubi demea litigabat.¶ Sed oſtẽdere me ægre.conſtat ægre me pati.nam aliter non erat
patiens.¶ Nam ita eſt hõ.homo dixit moraliter:ſic enim de his dicimus quos parce reprehendimus:ut alibi.Vt ho/
Placare, mo eſt ita morem geras.¶ Cum.p.i.cũ uolo placare.¶ Verũ.ſ.a.argumẽtum a contrario.nã placere contrarium ẽ irri/
tantibus augentibuſq; iracundiã.¶ Aut adiutor eius ſim iracundiæ. ut ſit mitis rephenſio:
nam a genitiuo caſu accuſatiuus aſſumptus eſt.¶ Et ſi Eſchinus.nonnulla in hac re rurſus ut ſit mi/
tis reprehenſio.& hoc ipſo grauius.nam etſi:& nonnulla nobis temperamẽto ſunt poſita.¶ Quam hic non amauit
meretricem aut.c.n.d. Quã non & cui.non ea tñ hæc ſunt:ut non graui ſono accuſationis pro/
ferantur:ſed ſolam rephenſionem continet.aliquid uero admirandũ eſt quod addidit meretricem ut oñdat mitionis
hoc ſolum adhuc ſciẽtis nihil de uitiata uirgine.Quã hic non amauit meretricem:& hoc cum uenia & defenſione:nã
colere meretricem non eſt flagitium:& ſimul etiam uitiatæ uirginis ingnarus oſtenditur mitio.¶ Non dedit aliqd.ali
quid dicendo prætermiſit uel meretricẽ uel numerum.¶ Credo iam omnium tedebat parẽtheſis puto:& enim addi
Credo. mus ad ea q̃ apud nos parum certa ſunt aut credo.¶ Credo.i.puto.¶ Dixit ſe uxorẽ.u.d.mirũ eſt apud Teren.cur ẽt
per perſonas indicet argumenta.Nam cum mitio ſciat amari ab Eſchino ciuem uirginem:tamen dicit:credo iam om/
nium tedebat & dixit ſe uxorem uelle ducere:ſic ex parte magna tendit neſcium argumentum:ideo quia uériſimile eſt
amantiſſimum Eſchini mitionem omnes ſcire:affectus adoleſcentis & cõſuetudinis:ut apparet.Præterea coactum eũ
ex parte fateri uitiatum ex amore Eſchinum & pudore impeditũ tãtumq; hoc dixiſſe quod honeſte potuit: uelle ſe uxo
rem ducere dixiſſe malens:q̃ uelle tacuiſſe confuſum.¶ Sperabam iam.d.a recte ſperabam pro gaudebam: ſic enim
dicimus cum quem erraſſe nos cernimus & mire non dixit ſperabam illum iam corruptum: ſed mitis ſenex tot ætati
Defer/ tribuit: nihil filio.¶ Deferbuiſſe.a.ſeruat propoſitum circa ætatis ueniam.¶ Deferbuiſſe: quaſi deorſum a feruore
buiſſe. tenuiſſe legitur & deferbuiſſe.¶ Ecce autem deintegro niſi quicqd apoſiopeſis prima:quia non uult credere.¶ Ni/
ſi quicq̃ eſt deeſt quia:ut ſit uiſi quia: & eſt ſenſus: niſi quia non temere credo & uolo ſcire quicquid eſt.

GVI. A HEm opportune &c.In hoc actu diuerſi homines & diuerſi patres:& diuerſa ſtudia proponũtur.hic lenis:hic
amatus:hic facetus:hic impolitus:hic facilis:hic ptinax & difficilis in delictis.Demea.Hem.hæc pticula oñdit
affectum querẽtis.opportũe.i.tempeſtiue & mature & quaſi expectate uenis ſupple q̃rito teipm̃.Mitio qd.i.
cur uel pp̃ter quid es triſtis? De.rogas.i.interrogas me quid.i.cur ego ſim triſtis.ubi.i.cum Eſchinus ſiet.i.ſit nobis.i.
cum habeamus Eſchinum tã pditis morib⁹ ut nobis ſit dedecori.q.d.nõ eſt rogãdũ cur ſim triſtis p̃ſertim ubi hẽam⁹
adoleſcentem nobis dedecus afferentem.Vel ſic intellige.rogas me ubi.i.in quo loco Eſchinus ſit quẽ obſeruare debe/
res & ſciri ubi uerſari ſit ſolitus ea propter qd opus eſt petere.qd.i.cur ego ſim triſtis.q.d.nõ alia eſt mihi cã triſtitiæ niſi

ſi ipſe

ſi ipſe Mi.Dixin.i.nõ bene dixi hoc fore.i.ſutuꝝ eē:uidelicet ut frater obiurgaret.Et hoc dicit ad populum.Deinde cõ/uertit ſe ad frẽm inquiẽs.qd fecit eſchinus?De.Petis qd ille ſeſe fecerit:uel qd putas illum feciſſe:quem neq; qcq̃.i.ali/qd pudet.i.pudore afficit:ubi pudet eſt pſonale uerbũ cum ante ſe noĩatiuũ hẽat poſt ſe uero caſum illum hẽt quẽ ante ſe hẽret ſi eſſet impſonale.qd fecerit inquã ille qui nõ metuit quenq̃.i.aliquẽ.neq;.i.& qui nõ putat ſe tenere.i.obſerua/re ullã legẽ.i.ullã normã bene uiuẽdi:nam omitto illa q̃ facta ſunt ab eo.antehac.i.ante hoc tp̃s.qd mõ deſignauit.i.qd nouæ rei fecit?Nã deſignare eſt rẽ nouã facere ſiue bonã ſiue malã.unde deſignatores dñr q ludis funeribus præſunt q in eis ludis multa fiant noua & ſpectãda:inde deſignatores & hi dici pñt qui ſuo flagitio oculos populi & ora in ſe cõuertunt:& ſpectaculo ſunt uulgo qđ retineãt populũ ſuo flagitio:ut deſignatores ludis funeribus multitudinẽ reti/nebãt.Veteres ẽt praue & recte facta deſignata dicebãt.Mi.qdnã.i.qd eſt id qđ deſignauit.ſ.De.ipẽ Eſchinus effregit.i.diſiecit diſrupit.fregit fores.i.oſtia.atq; irruit.i.irrupit:ſiue per uiolentiã & impetum introiuit in ædes alienas.i.ĩn do/mũ lenonis.mulctauit.i.lacerauit:mutilauit:moliuit:diſſoluit.uñ mulciber a mulctando q̃ſi mulctiber.Mulctauit ergo ipm dñm domus.ſ.lenonẽ atq; oẽm familiã ipſius lenonis uidelicet ſeruos uel puellas.& mulctauit qdẽ uſq; ad mor/tem.ſ.uſq; ad cõfiniũ mortis:q̃uis mors nõ ſit couſecuta.hoc dr̃ ad exaggerationẽ.eripuit.i.rapiẽdo abduxit a lenone mulierẽ quã amabat.oẽs uidẽtes clamãt.i.uociferant̃ hoc.i.talẽ irreptionẽ & mutilationẽ factũ eſſe indigniſſime.i.in/honeſtiſſime:qđ ſcm̃ o Mitio oẽs illi dixerũt mihi aduenienti.i.cũ uenirẽ ad te.Alii codices hñt quot p t & cũ hoc hñt amici tũc ſic intellige:o Mitio quot amici.q.d.maxim⁹ nũerus amicoꝝ qui dolẽt meo dolore dixerũt mihi adinueniẽ/ti.id fcm̃ eſt in ore oĩ populo.i.toti ciuitati.hoc eſt nemo ex ciuib⁹ eſt q neſciat.deniq;.i.tandẽ ſi exẽplũ eſt cõferendũ.i.cõparãdum.q.d.eſchinũ nõ eſſe dignũ qui cũ.i.cũ quo frater cõferat̃.ſed longe decipit̃ Demea:ut patuit in argumẽto.Eſchinus nõ uidet frẽm.ſ.cteſiphonẽ dare opam.i.incũbere.rei.i.opi nõ amori.nõ uidet eũ eſſe parcũ.i.moderati uſus & tenuis nõ pdigũ ut Eſchinus eſt & ſobriũ.i.moderati uictus nõ biboſum ut Eſchin⁹ eſt.nõ uidet inq̃.q.d.imo uidet nullũ fcm̃ illius eẽ uel inueniri ſimile facti hui⁹.ſ.eſchini.Nã ſimile hui⁹ dicimus & ſimile huic:niſi qs uelit dicere nõne uidet nullũ fcm̃ huius fratris eſſe ſimile facto fratris ſui o Mitio frater cũ.i.qñ dico hæc illi.i.cõtra illũ dico tibi.i.in te tu ſinis.i.pateris illũ.Eſc.quẽ adoptaſti corrũpi.i.laſciuũ fieri & deprauari.Mi.nunq̃ qſq̃.i.aliqd eſt iniuſtius.i.iniqus in/tolerabilius & magis iniuſte iudicans hoĩe imperito.i.q̃ ſit hõ impitus & ruſticus ac inexptus.q hõ impitus nihil putat rectũ niſi qđ ipẽ fecit.De.quorſum iſtuc ſpectat.i.ad qđ ppoſitũ dicis iſtud.Mi.quia tu Demea iudicas hæc oĩa facta iu/uenis male.i.nõ ſm̃ æqtatẽ.Crede mihi nõ eſt flagitiũ:nõ contẽdit Mitio nõ eſſe peccatũ:ſed dicit nõ eſſe flagitiũ.i.cri/men dignũ flagitione.i.acerba increpatione:cũ tñ(pacẽ eius dixerim)nõ ſit uerꝝ:qñ qdem tales adoleſcẽtuli nõ modo ſunt increpãdi:ſed ẽt duris uerberibus flagitãdi:ppterea iuuenis lector nõ ſequaris hæc comica dicta:ſed tanq̃ e mediis uerberibus roſam decerpas:qđ ſi eius faciẽdi ſis impitus pſus omittas:ne ſpinaꝝ acumine penetreris ad uinũ.Multa enim ſunt q̃ lõge melius eſt neſcire q̃ ſcire ait Aug.Sed ad rẽ redeamus nõ eſt flagitium adoleſcentulum ſcortari.i.ſcor/tum ducere ſiue ſequi.nã ut Varro ait & ſatis prius dcm̃ eſt ſcortari ẽ ſepi⁹ ſcortũ ducere capit̃ etiã p luxuriari & laſciuia effluere.neq; eſt flagitiũ in quã adoleſcẽtulũ potare.i.bibacẽ eſſe:cũ reuera ſit flagitioſiſſimũ:neq; eſt flagitium adoleſcẽ/tulum effringere.i.rũpere fores.i.oſtia meretricũ.ſed p fidem qd ſi hoc turpe nõ eſt?ſi neq; ego neq; tu fecimus hæc p̃/dicta?& eſt cõceptio pſonaꝝ:in qua prima cõcipit ſcdam:adiũcto uerbo primæ pſonæ pluralis numeri:ſi ergo non fe/cimus q̃ fecit Eſchinus ægeſtas.i.pœnuria rei familiaris nõ ſciuit.i.pmiſit nos facere ea.q.d.nõ prohibuit uoluntas ſed neceſſitas:& iõ nulla laus eſt.Tu Demea nunc ducis.i.exiſtimas reputas tibi laudi.i.ad laudẽ tibi uertis id.uel tu dicis.i.putas id eſſe ſup.tibi laudi qđ feciſti inopia.i.pauperie p̃ſſus:& qd eſt illud qđ feciſti uidelicet qđ nõ feciſti talia q̃ nunc Eſchinus:ſed illa uitaſti preſſus egeſtate.iniuriũ eſt.i.iniuſtũ eſt iniquum imeritum te dare tibi laudi qđ coactus feciſti.q.d.nõ iure neq; merito id tibi tribuis laudi:ppterea bene dixit Mitio nihil eſſe iniuſtus impito q̃lis eſt Demea.nam ſi eſſet.i.ſuppeteret abũdaret:uel ſi haberemus unde.i.q mediãte id fieret.i.id qđ Eſchinus fecit efficeret̃ faceremus qđ fe/cit puta ſi adeſſet ætas iuuenilis ſi parẽtes ppitii ſumptũ ſuppeditãtes:& tu Demea ſi eẽs hõ pitus.ſ.reꝝ & modi uiuẽ/di iuueniliter ſineres.i.pmitteres nũc tuũ filiũ facere qđ facit Eſchinus.dum.i.q̃diu licet p ætatẽ.i.q̃diu ætas patitur & nõ tanta rephenſione digna eſt q̃ta foret ſi eſſet maturior.nã eſt quaſi p monſtro ludere uelle ſenem potius q̃ q tñ ipſe filius faceret id qđ nũc facit Eſchinus.poſt.i.poſtea aduerbiũ alienori ætate.cõparatiuũ p poſitiuo.i.ætate aliena a tali/bus iuuenibus ineptiis & plurimũ indecẽti.ubi.i.qñ eieciſſet foras te patrẽ expectatum.i.odioſum nõ amatum a filio ppter tuã in eũ duritiã.q.d.potius q̃ faceret iuueniles ineptias in aliena ætate poſtq̃ eſſes p mortẽ tuã eiectus foras.i.ex/pulſus a dñatione in eũ.Expectati parentes dñr odioſi quoꝝ mors quotidie expectat̃.nã filius parẽtes aut amabiles ſũt aut expectati.amabiles boni expectati mali quorum mos indies magis expectat̃:& exoptat̃.nã expectamus ante diem ſperamus ad diẽ.unde auidior expectat q̃ ille q ſpat.Demea hic acriter rephendit mitionẽ neq; imerito:ut qui falſa ptu/lerit & male iuuenũ aĩos iſti tuentia.q nimis ſunt pcliues ad libidinẽ:proh iuppiter tragica exclamatio eſt rephendentis mitionẽ & ĩ eum excãdeſcẽtis.Vir.proh Iuppiter ibit:& ita dicẽs teſtari Iouem uł & inuocare aduerſum illum in quem iraſcit̃:ut dicere ſolem⁹ exclamãtes:bone deus q̃ta improbitate mũdus abũdat.Tu hõ Mitio rediges me.i.deduces me ad inſaniam.i.ad mẽtis hebetudinẽ & excecationẽ:dicis ſup.qđ nõ eſt flagitium.i.crimẽ increpatione dignum adole/ſcẽtulum facere hæc turpia.i.ſi adoleſcẽtulus hæc turpia cõmittat:hæc dicit exclamãdo in dcm̃ mitionis:cui proculdu/bio equis' uelíſq; ut aiũt reclamari dignũ eſt & qdẽ ab oĩbus.Mi.ah hic interiectio indignãtis & ægre ferẽtis talia uerba auſculta.audi quæ dicturus ſum.ne obtũdas.i.noli me moleſtare:aut mihi moleſtus ſeu tædioſus eſſe ſæpius.i.nimis ſæpe de hac re.i.de facto Eſchini obtũdere eſt aliqd ſæpe odioſe repetere.dediſti mihi filiũ tuũ Eſchinũ adoptandum.i.aſſumendum in filium is filius eſt factus.i.effectus meus filius p adoptionẽ.o Demea ſi ipẽ peccat.i.errat quid.i.in ali/quo peccat mihi.i.ad meũ dedecus.Tale illud Ciceronianũ in epiſtolis ſi quid offenderit ſibi totũ nihil tibi offenderit.ego Mitio illi aduerbiũ loci.dicit Dona.i.ibi ſiue illic ubi peccabit:uel illi pro tunc aduerbium tẽporis:quẽadmodum

Pudeo. Deſignare. Deſignatores. Deſignata. Irruere. Mulcta. Mulciber. Eripere. Parcus. Simile huius & huic. Impitus Flagitiũ. Scortari Iniuriũ. Expectatus. Proh. Iuppiter Virg. Obtundere. Peccare ſibi. Cicero Illi p illic uel p tũc

& olli pro illi apud Virg. exponiť ſæpe pro tunc a Seruio ſi recte memini illi. ergo. i. tūc qñ peccabit, ego Mitio feram. i. ſuſtinebo tolerabo maximā partē dedecoris: qa nunc in meā eſt traductus familiā. tu autē ipſa adoptiōe eius cura libera-
Obſoni/tare. tus es. ea pp maxima pars dedecoris mihi ferēda incūbit. Ipſe Eſchin⁹ obſonat. i. cōuiuia frequentat. Nā Feſtus inqt obſonitare eē frequenter obſonare ſignat aut cōuiuere. diciť aūt obſoniū ut prius dcm̄ eſt qcqd in comedēdo addiť pani
Obſoni/um. & uino. Inde obſono obſonas neutrū uel obſonor obſonaris deponēs, p eodē. i. uel conuiuere ut Feſt⁹ ait uel cōuiuia frequētare & celebrare & opipare. i. laute uiuere. potat. i. biboſus eſt ſeu bibax & uino ſe obruit & ingurgitat & delicata
Obſo/no. ac ſuauia q̄ritat uina olet unguenta. i. unguetorū odore fragrat qđ eſt molliū uirorū & effœminatoꝝ & laſciuorū in cu/te curanda laborātiū. dicimus aūt olere unguenta olere aromata cū accuſatiuo queadmodū dicimus ſapit mel. i. hēt ſa/
Obſóas Opipař porē mellis. figuratā enim eē locutionē palā eſt. olet ergo unguēta de meo. i. de meis pecuniis: amat. i. amori indulget & amore captus eſt: argētum dabiť a me dum. i. qñ erit cōmodum. i. erit opportunū dare ſupple ubi. i. qñ uel in quo lo
Olere-unguēta co non erit argentū. ſ. q. d. dabo argentū dū opportunū erit dare ibi ubi nō erit fortaſſe ipſe Eſchinus excludetur foras. i. uel nō admitteť: uel iā admiſſus eiciet ubi nō erit argētū: & fortaſſe dixit qñ eē ꝑt ut gratis amet & gratis admittať ob eius formæ elegantiam. ita legit Donatus ut dcm̄ eſt. poſſet tñ forſitan nō iepte ita diſtingui dabiť a me argentū dū erit opportunū dare deinde ubi nō erit argentū fortaſſe Eſchinus excludeť foras neq̧ poterit ſuū tenorē deducere ſine pe/
Effrigere cuniis. Eſchinus effregit. i. rupit demolitus eſt diruit fores lenonis. ſ. diciť aūt effringo is ab ex & frāgo. quo uerbo iuriſ/
Diſcin/dere. cōſulti ſæpe utunť. hētur enim titulus lib. lxvii. pādectarū de effractorib⁹ & expilatorib⁹: ipſæ fores effractæ reſtituenť. i. reficienť & i priſtinū ſtatū reſtaurabunť. Eſchinus diſcidit. i. diſrupit uel diſſecuit ueſtē: illa reſarcietur. i. reparabitur reſue
Reſarci/ri. tur reficeť. reſtaurabiť emendabiť: gratia hētur ſup. a mediis. Eſt mihi ſup. i. ego hēo ego poſſideo & extat mihi. &. i. ēt: uel poniť hic geminādo: ut & terris iactatus & alto eſt ergo mihi uñ hæc fiant. uñ diruta reſarciātur & reparenť. q. d. ſi iſta ſint reſarciēda adhuc diuina gr̃a habeo uñ hæc fiant. Sit ēt nobis liceret loq hēo (deo gratias) uñ inopē poſſim de/ducere uitam. alii dicūt hēo deo gr̃as uñ poſſim uiuere & tūc intelligiť ago ſup. ſed cū eſt gr̃a intelligiť habeť uel hñda eſt. & ea quæ fecit Eſchinus adhuc. i. huſq̧ nō ſunt moleſta mihi. i. mihi non diſplicēt. Poſtremo. i. tandem aut deſi/ne. i. ceſſa me obiurgare: aut cedo. i. dic uel da quēuis. i. quēlibet quēcūq̧ uolueris arbitrū. i. iudicē qui nr̃æ diſceptatio/
Arbiter. ni modū imponat: & ſm te aut ſm me ferat ſniam. Arbiter eſt iudex electus arbitrio litigātium cuius arbitrio cōmittitur
Peccare. litis deciſio ac terminatio: oñdā. i. cōmincā cōſutabo te peccare plura. i. oñdā te errare in plurib⁹. in hac re. i. in hoc nego/
plura improprie. cio. Cū dicim⁹ tu plura peccas: q̄ ego improprius ſermo eſt q ita debet intelligi: peccas in plurib⁹ q̄ ego ut prius eſt expo/ſitum. nā pecco eſt uerbum neutrū abſolutū qđ accuſatiuo ꝓprie iungi non pōt: hei mihi. i. prohdolor diſce eſſe pater cū ſis cælebs ab illis patribus q ſciunt uere. i. q ſciūt re ipſa qđ ſit pater ſeu qđ ſit eē patrē. Mi. tu Demea es pr̃ illi Eſchino.
Natura. natura. i. gñatione naturali: q natura dr̃ uis inſita rebus de ſimilib⁹ ſimilia ꝓcreans. q. d. tu es illi pater naturalis: ſed ego ſum pater illi cōſiliis. i. ſuaſiōibus adhortatiōibus. q. d. tu genuiſti eū ego uero educaui illū: & q̄ ſint illi faciēda ſuadeo Demea tu mitio. ne. i. nō cōſulis. i. ſuades ei quicq̄. i. aliqd quod ſupple ſit ei utile aut honeſtū. Mi. ah interiectio dolen/
Abiero p abibo tis ꝓpter cōtumeliā illatā uidelicet ꝙ nihil. honeſti illi cōſuleret. Si pgis. i. ſi perſeueras in cōtumelia irrigāda ego abiero: ideſt abibo diſcedā coniunctiuū ꝓ indicatiuo. Demea ſiccine agis? i. utrū ſic diſcedis neq̧ ſic te loq̄ris? hoc dcm̄ quaſi reuocātis correptio eſt. iā enim abibat. Mi. cōuerſus Mitio & retro aſpiciēs inqt. an. i. utrū audiam te ſupple totiēs q̄ſi obtūdendo de eadē re. De. Eſchinus eſt mihi curæ. i. ad me ſpectat. Mi. &. i. ēt ipſe mihi curæ eſt. Verum. i. ſed o Demea uterq̧. i. ego & tu curemus æquā ptem. i. habeamus curā æqualis utriuſq̧ ptis. tu Demea cures alteꝝ filiū. ſ. Cteſipho/
Prope/modū. nē. Itē. i. ſimiliter ego mitio alteꝝ curē. ſ. Eſchinū. nā curare ambos. i. curam hr̃e amboꝝ ꝓpemodū. i. fere eſt. i. æqualet. repoſcere. i. repetere illū quē dediſti mihi i adoptionē. ſ. Eſchinū. De. ah interiectio dolētis o Mitio. Exclamat dolens ac cōmotus ob id qđ dixerit Mitio illū uelle repoſcere qđ dedit. Mi. ſic uideť mihi. ſ. te uelle repoſceř. De. qd. i. cur loquor ſup. iſtud uel qd reſiſto aut ſi ſit iſtic: dicať qd iſtic. i. iſte frater ꝑ cōtemptū loqť filio: aut dicit ſi iſtud quod filius facit.
Alligurire. uel ſi iſtud qđ cōminiſceris. ſ. me uelle repoſcere placet tibi. Eſchin⁹ ꝓfundat. i. ꝓdigat cōſumat luxurioſe alligurit oia pdat. i. p dirū ſe rēdat aut amittat qcqd illi pōt cōtingere peat. i. pdatur. nihil attinet ad me. i. nihil ad me ſpectat. iam. i. ex hoc tpe. aut ꝑterea ſi fecero ſup. poſt hac. i. poſt hoc tp̄s unū uerbū. i. ſi dixero tibi ne unū uerbū qdem. & eſt apoſiope/ſis. q. d. ero bñ immemor. aut aliqd tale. Mi. o De. ruſum. i. iteꝝ iraſceris. i. ita concitaris. De. an. i. utrū nō credis me ira/ſci. ſ. q. d. ē mihi iraſcēdi materia. ſ. dictū qđ ſeqtur. repeton. i. repeto. ne. i. dicis tu ꝙ reputo illū filiū. quē dedi i adoptio/nem. indignāter dixit illud ægre. i. moleſte pperā eſt dictū. ſup. qñ nō ſum alienus. i. extraneus filio ēt ſi non eſſem pa/ter poſſem tñ ob propinquitatē eius bonos mores curare: ægre ergo ſeu moleſte ſeu difficulter dictū: q̄ſi latu ſit difficile mihi patri. Si obſto. i. ſi reſiſto moribus Eſchini. uolebat aliqd ſupiungere ut prius ut non facio ultra debitum uel non abhorreo ab officio uel aliqd tale: ſed ſe correxit ſubiūgēs iā deſino. i. deſiſto totiens iſta inculcare uel fruſtra in medium depromere. uis ꝙ ſupple curā unū. ſ. Cteſiphonē? curo. q. d. bñ uolo: & iā deſino aliū curare. eſt gr̃a diis. i. diis hr̃ a me gr̃a: & ſum deo obligatus ſiue eius bñficio deuictus. cū. i. qñ ita eſt ut uolo. i. cum res aptatis rñdet. opto enim ut a cura illius filii efficiar liber qđ mihi cōtigit te faciēte. iſte tuus filius adoptiuus. Eſchinus ꝑ contēptum dixit ſentiet. i. pcipiet
Poſteri⁹. poſterius. i. malū ſequēs qđ. ſ. ſequeť ex nimia tua indulgentia. & poſterius dixit pro poſteꝝ cōparatiuū pro poſitiuo
Poſter⁹. q. d. ſentiet quātus ſis & quātū ames eū q. ſ. eſt decipiēdus ex tua nimia in eū indulgētia. Poſterius eni rarū dr̃ ſequens ut poſtera dies. i. ſequēs. uel pōt capi poſteri⁹ ꝓ poſt. i. filius ſentiet poſtea q̄lis ſit. Nolo dicere grauius. i. peius deterius in illum filiū. Mi. hæc apud ſe Mitio dicit abſēte Demea. nec. i. & nō hæc mala de Eſchi. q̄ dicit Demea non ſunt nihil. i. nō ſunt omnino falſa imo ſunt aliqd. nec. i. & nō oia quæ dicit ſunt. i. ueritatem hñt: qa qđ eſt falſum nihil eſt. q. d. nō oia quæ dicit. De. ſunt uera nec oino falſa: imo aliq̄ ſunt & aliq̄ nō ſunt tñ. i. q̄uis nō oia ſunt uera. tñ hæc quæ fecit. Eſc. nō nihil. i. aliquātulū ſunt moleſta mihi. i. mihi diſplicēt: ſed nolui oñdere. illi. ſ. Demeæ me ægre. i. moleſte ſeu difficul/ter pati. i. ferre illa quæ fecit filius. nam ita. i. talibus moribus homo ille eſt cum. i. qñ placo. i. uolo placare eum. aduer/

ſor. i.

ſor:ideſt contradico illi ſedulo:ideſt inſtanter:uehemẽter & quaſi ſine dolo:& deterreo:ideſt diuerto deflecto eum ab ea opinione quam concepit de eo propter quam iraſcitur:tamen ideſt quanuis abſtergere uelim iram a ſe:tamen uix patitur:ideſt fert tolleratid quod facio humane:ideſt modeſte:benigne:patienter æquo animo. Verum:ideſt ſed ſi augeam iracundiam eius ſcilicet:aut etiam ſi ſim adiutor.ideſt fautor iracundiæ eius:ita ꝙ aſſentiar illi in ira ſua: dicamq; eum recte iraſci.profecto:ideſt certe inſaniam uerbum eſt hic:ideſt ſim inſanus uel deſipiens:ſeu deſipiſcam cum illo.i. in morem eius:& ſi:ideſt quanuis Eſchinus facit nobis.nonnullam:ideſt aliquam iniuriam in hac re uidelicet ꝙ effregit fores &c.tamen ultra hoc quam meretricem ipſe non amauit:quaſi dicat exarſit in multas:aut cui meretrici non dedit aliquid:muneris ſcilicet.Poſtremo:ideſt quod dicunt finaliter.nuper:ideſt non multo tempore a nunc credo:ideſt puto ꝙ ſupple iam:ideſt tunc eum tædebat:ideſt ipſe afficiebatur tædio omnium meretricum: dixit ſe uelle ducere uxorem.ſperabam:ideſt credebam adoleſcentiam:ideſt lubricitatem adoleſcẽtiæ iam deferbuiſſe:ideſt refrixiſſe ſiue feruorem priſtinum reliquiſſe:alii legunt deferuiſſe & tunc ſic aſtrue.ſperabam eum deſeruiſſe adoleſcentiam:ideſt motus adoleſcentiæ:uel ediuerſo ſperabam adoleſcentiam deſeruiſſe eum gaudebam ſcilicet adoleſcentiam deferbuiſſe autem ideſt ſed ecce quaſi repentinum propoſitum.deintegro:ideſt denuo uolo ſcire quicquid eſt.atq; conuenire:ideſt alloqui hominem ſcilicet Eſchinum ſi eſt apud forum uenale uel cauſarum ambiguum eſt.deinde lege per parentheſim & per apoſiopeſim:niſi ideſt niſi quia non temere credo quæ de eo dicuntur.ita enim interpretatur Dona.& quidem recte ut mea fert ſententia.

Hũane.

Defer/buiſſe.

AScen.

✠

QVia in illo uerbo Mitionis. Non eſt flagitium mihi crede adoleſcentulum ſcortari &c.Iudicio cõmentarii poeta contra mores probos ſentit:& certe contra chriſtianæ religionis honeſtatem.Ne nimis ſeueri ſumus in poetam cenſores:pauca quæ ipſe poeta melius ſi adeſſet:excuſaret in purgationem eius adducam.Sciemus ergo (poetas)ut monet Horatius præcipue in genere grammaticæ hoc eſt actiuo ubi poeta non loquitur:ſed perſonæ introductæ:& etiam mixto quantum ad partem actiuam.Solet proferre theſis ſiue poſitiones.non ex ſua:ſed ex loquentis ſententia:ut uerbi gratia.Quãuis Dido Virgiliana ab amatore decepta dicat:nuſquã tuta fides.non continuo ſequitur Virgilium id quoq; ſenſiſſe.Similiter hoc loco licet mitio leni & clementi ingenio natus putet non eſſe flagitium adoleſcentulum ſcortari:non ideo ſequitur Terentium id ſenſiſſe.Verum dices.Importune Terentius eam ſententiam a mitione in eo cœtu proferri ſinit.Vnde libentius dixero hanc ſentẽtiam etiã Terẽtii fuiſſe.Vel ꝗ locutũ eſſe Mitionem pro inſtitutis & moribus eius ſeculi:quo non erat flagitium.Nam & Cato ut actor eſt Horatius:ſeueriſſimus morum cenſor dixit quotiens natura inſtigaret æquum eſſe iuuenes ad proſtibula deſcende:ne uidelicet grauius innuptam aut uirginem aut ueſtalem peccarẽt.Verum quia hoc religioni noſtræ non ſatiſfacit.Dicam me mitionem quidem hoc uerbum protuliſſe:ut iuuenes ad licentiam talem adortaretur:ſed quo Demeam nimis triſtem & rigidum uirum a ſeueritate nimia dehortaretur.Expedit enim interdum(nam honeſtum nunquã eſt)patres ignoſcere delictis filiorum:quod ſi Menedemus feciſſet nunquam illi filius profugus fuiſſet.Quod uero Mitio non ſentiat omnino licitum eſſe ſcortari:ſed dũtaxat dixerit quo Demeæ ſæuitiam domaret: ipſe in fine confitetur:ubi inquit abſente Demea.Nec nihil nec omnia &c.Vbi manifeſte oſtendit quare talem ſententiam protulerit.Dicamus ergo cum Iuuenale commentario improbam eſſe ſententiam:ſed caſtigatam ab ipſo auctore:itaq; nihil eſt quod illi uitio demus.

A

Em.Inducitur in hac ſcæna Demea:ut uerbis ipſius eiuſdem deſcribatur duritia ſua.Et ſicut alia ſcæna propria
h fuit de perſona molis.Tamẽ partim interpoſitis quibuſdã de duro:Sic iſta ſcæna ꝓprie duri perſonã deſcribit:
& ſecundario de perſona molis agit.Rogitas qd triſtis ego ſim:ubi ſiet Eſchinus nobis.i.ad noſtrũ dedecus. q.d.ſi ſcias ubi ſiet Eſchinus noſcis & quare ſim triſtis.Dicit ſecum.Dixi ĩ hoc fore.ſ.ꝙ iurgaret.Exaltat uocem.Quid is fecit.Nam dico ꝙ non ſeruat modo ullam legem.Nã omitto ꝑta.Modo quid ſignauit.i.quod inſigne & diuulgatũ fecit.Et hoc quod dixere mihi aduenienti eſt in ore oĩ populo.Date operam huic rei:quã facit Eſchinus.Videt ruri eẽ hominem.Nullus tam peſſimã impietatem facit:ut ſæpe ſtultus.Iudicas eſſe mala:ſed non eſt fla.ad ſcor.Et qa uidit eũ murmurare repetit negationem dicens non eſt:& poſtea ſubdit.Neq; fla.eſt effrin.ſ.Homo ſi in iuuẽtute nr̃a neq; ego neq; &c.Et illum tuũ.i.Theſiphonẽ.ſ.ſi homo.i.humanus eẽ ſineres facere quæ ætas expetit:dum licet ꝑ ætatẽ:& alia facere ſineres dico mõ potius ꝙ̃ poſt:quãuis corrigas eũ facere tñ:& quod peius ẽ in ætate alieniori.i.ꝑfecta ætate:quæ eſt aliena iuuenilibus actis faceret dico.Vbi.i.poſtꝙ̃ eieciſſet te.i.correctionem tuam foras:negligens illam ulterius te dico ſatis exꝑſſi uſꝙ̃ uelles moleſcere.Dum erit cõmodum.ſ.quod mihi placuerit.& dare potero.Eſt.ſ.pecunia unde hæc fiant:& inde ſit diis gratia.Cedo.i.ad aliquem ar.qui iudicet inter me & te.ego ſtatim rep.&c.Si ꝑgis.ſ.iraſci.Et qũo æquam partẽ ſupponit.Tu alterꝗ &c.Propemodum eſt una pars.Ah mitio:dolet Demea ꝙ Mitio ſibi improperat ꝙ filium quẽ dediſſet uelit auferre.Mihi ſic.v.quod ꝑꝑ filium auferẽdum hoc facis.Si ullum uerbum.ſ.fecero per eam. An nõ credis ꝙ in ueritate dedi tibi filium?Certe nõ debuiſſes ſuſpicari hoc:quia non ſum alienus.i.nõ muto ꝙ eum dedi tibi.Si obſto ulterius de filio tuo tũc.ſ.pereã.Nec.n.Inducit Mitio ſolus loquẽs ad maiorẽ ſuam lenitatem oſtendendam:qui quum Demeam intelligeret in parte iuſta admonere:tñ a molicie ſua non deficiebat.Nec oĩa hæc quæ dicit Demea nihil ſunt:nec omnia hæc quæ dicit aliquid ſunt.q.d.nec oĩa ſunt uera:nec oĩa ſunt falſa.Sed illi.i.Demeæ nolui oſtendere me pati egre.ſ.ꝙ moleſta ſunt nihil illa aliquantulum quæ Eſchines facit.Nam ita.i.talis eſt homo demea ꝙ complaceo eum mitibus uerbis:uel quũ aduerſor aſperis:& quũ deterreo:tamen uix.h.pa.quin inſaniat de auditis factis Eſchini.Augeam conſentiendo.Adiutor ad ulciſcendum.Quũ multo magis inſaniret:& ego cum eo ꝓfecto inſaniam:licet Eſchinus in hac re ſit uituperabilis.& ideo res expeteret ut patri conſentirem.Nuper credebã ꝙ omnium tederet & pœniteret de oĩbus iſtis ſtultitiis:quia uolebat accipere uxorẽ.Ecce deintegro incipit.Lenocinia uoluit dicere.Sed qa rem adhuc ignorat qualiter aut quare ſit facta ab Eſchino:ſicuti multum mitis pr̃ non uult uituperare. Sed ponit inducias ſic.Incipit dico lenocinia:& hæc ego non dicerem:niſi quia uolo ſcire ab eo prius omnia.

DO. A o Bſecro.p.popularitas in oīs rei cōſortium ſumiť:nunc aūt populares ciues dicit:& hoc eſt qđ ueteres quiritari dicebāt.Quirites cōclamari.¶ Obſecro po.ſ.m.&.i.ſ.a.hic exēplū eſt cōtumelioſi p potētiam diuitis & in p/nitiē ſuā paupis & cōtumacis.¶ Subuenite inopi:uide q̄ poſteriora ſunt ad incēdendū populū primo miſe/rum:poſt innocētē:ad ultimū inopē poſuit.& primo ferte auxiliū poſt ſubuenite:& totū hoc principiū a beniuolentia ſumiť:q̄ cōparať ex inuidia potētiæ Eſchini.nā cōtraria in Eſchino eē uult itelligi.¶ Miſero atq̧.i.a.ſ.i.tria ſunt miſer: inocēs:inops.¶ Ocioſe nūc iā ſecure ſignat:nā niſi q ſecur⁹ eſt ocioſus nō ē.¶ Ilico.m.locū nō tps ſignat.¶ Ocioſe iam ilico cōſiſte.ſimul impauit modū:tps:locū:factū modū ocioſe tps iā illico factū cōſiſte.nā iā & ilico al teꝝ tpi adiūgiť alteꝝ loco. At cōſiſtere eſt audacter & cōſtāter ſtare:ut cōſtituti digitos ex tēplo erect⁹ utriq̧. ¶ Iſtam inuitis.o.deeſt adducā.¶ Eſto iſtam inuitis oibus bona eclypſis:nemo.n.plene loqtur q luctať. ¶ Quāq̄ ſit.ſ.tñ nō cōmittet:anacoluthon primum nā cū ꝓpoſuiſſet quāq̄:nō ſubiecit tñ.¶ Nūq̄.p nō Vir.Nunq̄ hodie oēs.m.inulti.¶ Iteꝝ ut uap.mina/citer poeta priorē litē ſuſtulit dicēdo iteꝝ ut nō eadē lis eēt de qua ſupra demea q̄ſt⁹ ē:ſed iſtaurata naſcať. ¶ Cōmittet.pficiet:ſed hoc ꝓprie de illicitis & puniē dis facinoribus dicimus:& ſimul hoc oñdit comic⁹ adoleſcēs credere ſe lenoni iniitū ſe noxā itulliſſe:& id qđ fecerit feciſſe lenonis culpa nō ſua.¶ Leno ſum. leno terribiliter ꝓnūciandū eſt:q̄ſi q dicat cui ſupplex eris.ſed ex argumēto eſt qđ cōtēnit Eſchin⁹ minas le/nonis:utpote q iam uxorē decreuerat ducer.¶ Scio hic ſic rñdit q̄ſi in lenone monitio capitis tātū cōſiſte ret.¶ Fide qſq̄.o.fides in cōcipiēdis cōminationib⁹ denūciatio cōminātis eſt.¶ Huius.n.ſ.figurate ergo ¶ Quod te purges.i.purgatiouē tuā.¶ Huius aūt dictiton eſt:ut aut ſtipulā:uel floccū mouet rata mo/uerat:aut ſūmū digitū.¶ Ego.m.i.p.hoc eſt lenoci/niū.¶ Meū.i.meā libertatē:meā uindictā.Nā ut illa iniuria eſt q̄ fit inoxio:ita ius uindicta illa q̄ ſic reddiť reo.¶ Perſequar:ulciſcar.Ci.Tu dū tuas iniurias per te id qđ nō pōt pſeq conaris.¶ Huius.n.ſ.Cic.Nec tantillū qdē cōmotus ē.¶ Neq̧ tu ſolues uerbis.n. q.in.r.m. & ſolues:lues:pſolues.i.ſatiſ/facies:ac te purgabis.¶ Re.m.acuēdū eſt re & ſigni/ficāter ꝓferēdū:ibi.n.eadē ē ſnia:& pl⁹ dixit re maleſe ceris q̄ iniuriā feceris.¶ Noui.e.u.hæc eclypſis deeſt n.uerba.¶ Iuſiurādū.d.hoc eſt iurabimus te eē idi/gnū cui iiuria fiat.hmōi:aut ſepatim iuſiurādū dabiť & ſepatim te eē idignū iniuria hac:& ſic meli⁹.uerba eni ſatiſfaciūt cū res colit in ḡnalibus cauſis:nā ſæpe iræ ac lites iureiurādo ſunt termiatę.¶ In.di.i.comi/ce idignū & idign⁹.¶ Abi.n.p.aut abi p̄.i.prior:aut abi p̄.i.p̄i.ut.i.pſequar:aut pſtrenue:ut p̄diuitis urbe latini.¶ Abi.p.magna.n.cōtētio lenonis iouitur nō rñdiſſe eſchinū ad ea q̄ dixerat.¶ Cæteꝝ.h.n.ſ.nihil ꝓ nō legiť & nihili.¶ At.e.n.ſ.n.inceptiua particula apđ ueteres fuit:ſed & cōueīt pturbatiōi.¶ Nimiū.i. a.q̄ſi ex cōtumacia lenonis appeat q̄ multum abierit. ¶ Propter.h.iuxta hūc Virgi.Tēplum de marmore ponā ꝓp aquā.¶ Hē ſic.u.mire comicus ex alterius uerbis qd faciet alter oñdit.¶ Quin.p.c.an pugnus a pugna ſit dictus:ab illo pugna.¶ Pugnus.c.i.ueſti gium litigātis.¶ Iſtuc.u.e.expſſe oñdit paupetioris loquacē contumaciā uſq̧ ad pericula cædis.¶ Iſtuc. u.e.hoc illo dicēte ſeruus lenonē uerberat.¶ Hē ſic. neſcias cui dicat hæc Eſchin⁹:an lenōi:an ſuo:ſed ſer/uo magis eſt ueriſimile.¶ Gemiabit.n.c.hoc cōmi/nantis

Quiritari. Ocioſe. Cōſiſter. Virg. Ius. Cicero. Perſequi. Propter. Virg. Pugnus. Pugna.

Sānio leno. Eſchinus adoleſcens.

O Bſecro populares ferte miſero atq̧
Innocenti auxilium.ſubuenite inopi:
Eſc.Ocioſe.iā ilico hic conſiſte nūc quid reſpectas?
Nihil pericli eſt nunq̄ dum ego adero hic tanget te,
Sa.ego iſtam inuitis omnibus.Eſchinus.quanq̄
Sit ſceleſtus non cōmittet hodie unquam
Iterum ut uapulet.Sa.Eſchine audi ne te ignarum
Fuiſſe dicas meorum morū.leno ego ſum.Eſc.ſcio,
Sa.at ita ut uſq̄ fuit fide quiſquam optima tu quod
Te poſterius purges hanc iniuriam mihi nolle
Factam eſſe:huius qcq̄ nō faciā:crede:ego meū ius
Perſequar:neq; tu uerbis unq̄ ſolues quod mihi
In re maleſeceris:noui ego ueſtra hæc.nollē factū:
Iuſiurandum dabitur te eſſe indignum iniuria hac
Indignus cum egomet ſim acceptus modis.
Eſchi.abi præſtrenue.& fores aperi.Sa.cæterum hoc
Nihil facis.Eſch.I intro iā nūc tu.Sa.at eni nō ſinā:
Eſch.accede illuc parmeno:nimium iſtuc abiiſti:
Sed pp hunc adſiſte.Sa.hem ſic uolo.Eſ.caue nunc
Iam oculos a meis oculis quoq̄ dimoueas tuos:
Ne mora ſit ſi innuero.quin pugnus continuo
In mala hæreat.Sa.iſtuc uolo ego ipſum experiri
Eſc.hem ſerua.omitte mulierē.Sa.o facinus miſerū
Eſc.geminabit niſi cauēs.Sa.ei miſeriam.Eſc.non
Innuerā.uerum in iſtam partē potius pctō tamen.
I nūc iam.Sa.qđ hoc rei eſt?regnū ne Eſchine tu hic
Poſſides?Eſchi.ſi poſſiderem ornatus eſſes ex tuis
Virtutibus.Sa.quid tibi rei mecum eſt?Eſc.nihil.
Sa.quid?noſtin qui ſiē?Eſ.non deſidero.Sa.tetigin
Tui quicq̄.Eſc.ſi attigiſſes ferres infortunium.
Sa.qui tibi magis liceat meam habere:pro qua ego

Argentum

nantis eſt nõ iubentis ferire:ſed q̃a longe ſtat Parmeno gemina putauit dictũ:& geminabit ſubaudiendum eſt plagam. Geminabit.n.e.nõ ſingularẽ pugnã.& unã dabit ſed geminabit.q.d.geminatoq; duplicatoq; numero inferet. ¶ Hei.m.leno pulſat nõ iniuria:cõueniẽter poeta auidiorẽ pmenonẽ malefaciẽdi inducit:cũ ſupra dñm inuitũ oñderet cogi ad inferendã iniuriã. ¶ In iſtã par.poti⁹ pec.ut uerberes nõ iuſſus poti⁹ q̃ iuſſus uerberes. ¶ Nũc iã.duæ ptes ſunt:& bñ iã.q̃a ſero & poſt plagas:& utrũ hoc lenoni ut abeat:an puellæ ut introeat dr̃:ſed facetius eſt ſi lenoni intelligas dici q̃ſi hoc factũ ſit qđ noluerit:& q̃ſi uenerit ut uapulet:& iã ẽt tarditatis incuſatio eſt:ut Virg. Iã melior:iam dura parẽs. Virg.

Argentum dedi:reſponde.Eſ.ante ædes nõ feciſſe
Erit melius hic cõuitium.nã ſi moleſtus pgis eẽ iã
Intro arripiere atq; ibi uſq; ad necem opiere loris.
Sa.loris liber?Eſc.ſic erit.Sa.o hominem impurum
Hiccine libertatẽ aiũt æquam eſſe oibus?Eſc.ſi ſatis
Debacchatus es iã leno:audi ſi uis nũc iam.Sa.ego
Ne autem debacchatus ſum in te:aut tu in me?
Eſc.omitte iſta:atq; ad rem redi.Sa.quam rem?quo
Redeam.Eſ.iam ne uis me dicere qđ ad te attinet?
Sa.cupio æqui modo aliquid.Eſc.uah leno iniqua
Me non uult loqui.Sa.leno ſum fateor pernities
Cõmunis adoleſcẽtium:periurus:peſtis:tamen tibi
A me nulla orta eſt iniuria.Eſc.nam hercle
Etiam id reſtat.Sa.illuc quæſo redi quo cœpiſti
Eſchine.Eſchi.minis uiginti tu illam emiſti
Quæ res tibi uertat male argenti tantum dabitur
Sa.quid ſi ego illam nolo uendere tibi:coges me?
Eſc.minime.Sa.nãq; id metui.Eſc.neq;
Venundandã cenſeo quæ libera eſt.nã ego liberali
Illam aſſero cauſa manu nunc uide utrum uis
Argentum recipere:an cauſam meditari tuam
Delibera hoc dũ ego redeo leno.Sa.proh.ſupme
Iuppiter minime miror qui inſanire occipiunt
Ex iniuria domo me eripuit:uerberauit:me inuito
Abduxit meam ob malefacta hæc tantidẽ emptam
Poſtulat ſibi tradier.o hõi miſero plus quingentos
Colaphos infregit mihi:uerum enim quãdo bene
Promeruit:fiat:ſuum ius poſtulat.age iam cupio ſi
Modo argentũ reddat.ſed ego hæc ariolor:ubi me
Dixero dare tanti:teſtes faciet ilico uendidiſſe me.
De argento ſomnium eſt mox cras redi.id quoq;
Ferre poſſum ſi modo reddat:quanq̃ iniurium eſt
Verũ cogito id quod res eſt:quando eũ quæſtum
Occœperis accipienda & muſitanda iniuria
Adoleſcentum eſt:ſed nemo dabit:fruſtra
Egomet mecum has rationes deputo.

¶ Regnũ ne eſchine.inuidioſa moraliter exclamatio:& ardẽtior ad plagas.Regnũ ne eſchine hic tu poſſides.bñ hic.i.athenis ubi grauius crimẽ eſt dñari uelle.Nã tyrãni ibi ſemp oppſſi ſunt & maxie pximi. ¶ Si poſſiderẽ Cõtendẽtis in inuidiã. ¶ Ornat⁹ eẽs ex.t.u.cito oñdit q̃ſium a ſe longe ſit regnũ q dicerer ornari potuiſſe lenonẽ. ¶ Ex uirtutib⁹ tuis.ſic ueteres p ironiã uirtutes pro flagitiis dicebãt. Lucil. Aio an uirtutib⁹. ¶ Quid tibi rei mecũ eſt?hoc q̃a uerberatus eſt dicit:nũqd tibi do. ¶ Nihil.non q̃a ſibi nihil debeatur facere:ſed quia ipſe abſtulit & nihil uult a ſe repeti. ¶ Quid noſtin q ſien.pprie.ſic enim dicit q nihil gcq̃ debet nõ me nouit:nõ q ignoretur ſed q in iure nõ cernat. ¶ Si attigiſſes ferres.plus dixit attigiſſes q̃ tetigiſſes:eſt.n.multo minus attĩgere q̃ tãgere. ¶ Qui tibi magis licet.hic non tã rõcinatio eſt q̃ exclamatio p dolorẽ. ¶ Meã hr̃e p qua ego.meam ſufficeret:ſed magnã moralitate additũ p qua argentũ dedi ad uociferationẽ:ſimul ẽt oñdit leno qđ repetat. ¶ Quid tibi.m.ſi mihi inq̃:non licet attingere tuam:cur tibi nõ licet mea nõ tãgere ſed hr̃e?& hr̃e utrũ domi in cõſuetudine eſt corrũpere an ſtuprare itelligim⁹. ¶ Ante ædes.n.f.nõ erat qđ ad hæc iuſte rñdet ut cõuitium dicat qđ uerũ eſt. ¶ Loris liber.lora apud ueteres laura dicebãt a laura triũ flor̃:ſub qua mos erat captiuos uinciri duciq; p põpã:idõ ãt ut cõditiõis reminiſcant loris cædũt mãcipia.Nã mãcipia dñr q mãu capta ſunt:ſerui q ſeruati ſunt cũ eos occidi oporteret iure belli.uñ Vir.ſic iducit captiuũ rogãtẽ.Per pſios.m.p.ſ.ſ.i. ¶ Hiccie.l.ſ.athenis. ¶ O hoiem i.ſic ueteres ipurũ gñaliter p iprobo ponebãt ut in eadẽ hac fabula.Perſuaſit ille ipurus ſat ſcio. ¶ Aequã oibus:q̃ſi diceret ubi nõ eſt qñ eſchinus loqtur:& bene oib⁹:ne lenones qdem uideant excepti. ¶ Mitte iſtæc atq; ad rẽ redi.ſupbe adoleſcẽs maleficiũ nõ putat lenonis eſſe purgãdũ. ¶ Ad rem aũt.ad negociũ de quo agit dicit. ¶ Quã rẽ:quã abduxiſti.res.n.pecunia intelligitur:uel id p quo pecunia dãda eſt. ¶ Quo redeã?ad quã euertiſti domũ:q̃a fores effregit atq; in ædes irruit alienas. ¶ In qđ ad te at.qđ tibi prodeſt:& cõmodũ eſt. ¶ Cupio.ille uis dixit hic cupio. ¶ Aeq.m.a.ſubaudit dicas. ¶ Vah leno.leno nomẽ ſacrilegũ & iniuſtũ.Leno iniq̃tatem agitat:leno iniuſtitiæ patrocinat hoc totũ ironicos pnũciãdũ eſt. ¶ Leno ſum.figura Orta eſt.i.orta cœpta. ¶ Illuc q̃ſo redi.q.c.figurate.Rectũ.n.erat unde cœpiſti.Niſi forte.quo ſit pnomen mõ accipiendũ:ut ſit a quo:

Virg. Lucil. Lorum. Mãcipia Serui. Virg. Impur⁹. Ortus.

& bene memor eſt dixiſſe Eſchinũ:mitte iſtæc atq; ad rem redi. ¶ Quæ res tibi.u.m.obiicit cõtumeliã q̃ſi & hoc multum ſit inimicũ.Vertũnus dr̃ deus q rebus ad opinata reuertẽtibus pẽſt.Sæpe aũt male cedit qđ bonum putat & hoc eſt male uertiſſe:ut ille gladius q numeri dat adminiculum fuit reginæ peuntis.de quo Virg. Enſemq; recluſi Dardaniũ:nõ hos q̃ſitũ munus iuſus. ¶ Quid ſi.t.i.u.n.hæc maioris ſunt ſtomachi:& idõ ſtultiora:nã qđ iã amiſit uẽditurum ſe negat. ¶ Quid ſi.n.noue dictum eſt.& Quid ſi.n.coges me:põt aũt dici q ſi nolo coges me. ¶ Minime.ironia. ¶ Nãq; id.m.ironia cõtumax & ridicula in eo qđ iã amiſit id de quo dixit ſe cogi nõ poſſe. ¶ Nã.e.l.i.ordo eſt ego liberali cã manu aſſero:& ſunt iuris uerba a q̃bus ẽt aſſertores dñt uindices alienæ libertatis.Nam & cauſa ipſa

Vertũn⁹. Virg. Aſſertores.

liberalis dr̄ q̄ actiōem in ſe continet libertatis. Proh.ſ.i. hæc locutio ad hoc inducta: ut ex uerbis lenonis appeat q̄ facile mitis fieri poſſit: & qđ uis libenter acciperet. Proh ſupreme iuppiter. ſupremū nūc dicit ſummū ab eo qđ eſt ſup. Vir. Rex ipſe iouis de gēte ſupprema.a.a.e.n.t.u.d.e.l.m.t.r. Si non hoīes a pſona & plebei & lenonis & uim paſſiui iouē ipm cōtinuo pſeq ut quotidie uidemus ab oib⁹ eius loci & ordinib⁹ fieri. ℂ Minime miror q inſanire occipiūt ex iniuria: ſenſus huic eſt: inſanos fieri p iniuriā plæroſq; mirabar: ſed iā nō miror: poſtq̄ ego ipſe p iniuriā quā ſum paſſus inſanire cōpellor adeo ut exclamē proh ſupme iuppiter: & ſimul aduerte uigilantē poetā ut ubicūq; in comœdia uocē tragicā extulerit: ſtatim pſonā inſanā id dicere faciat: ſic & ſupra. Proh iuppiter tu hō me redigis ad inſaniam. ℂ Me inuito abducit meā: honeſtioris pſonæ hæc q̄rela ſufficeret: abduxit meam: ſed leno bn̄ addidit me inuito: nā abducūt meretrices abſq; uolūtate lenonū: & decora locutio eſt p eclypſim me inuito abduxit: iō nō enim addidit puellā aut qđ tale. ℂ Tātidē emptā: legiť & totidē emptā. ℂ Poſtulat ſibi darier hoī miſero ſecundo illud Menādri. Hoī miſero plus qngētos colaphos: cōtumelioſa cædes colaphis innuiť & indigna lenoni. ℂ Qui & infregit: ut illudens hoc feciſſe Eſchinus uideať cū ſonitū colaphizatū ſignificat. ℂ Infregit aūt illiſit: iflixit: ut ſit ſenſus iflixit hoi miſero pluſq̄ qngētos colaphos: & flebiliter pnūciandū eſt: hoc.n. exprimiť: ut iñ icuſet i alieno facto fortunā ſuā: & uide quātū hoc diſtet ab illo qđ ſupra dicebat. ipſum iſtuc uolo experiri: hoc qa ſolus eſt: illud qa cū aduerſario. ℂ Bn̄ pro bene multū. ℂ Promeruit: adiuuit: pfuit: cui cōtrariū eſt cōmeruit. Nam mereri & pmereri eſt pſtare beneficiū. Virg. Quiq; ſui memores alios fecere merendo. Et nunq̄ regina negabo. Promeritā. ℂ Vbi me dixero tāti dare: recte dixit: ubi enim captio interceſſerit pcii iā ereptionis actio ſublata erit: & pciū debebiť. ℂ Mox cras.r. tranſit ad mimeticon. Id quoq; pati poſſum id mox cras redi.i. morā. ℂ Quāq̄ iniuriū eſt uēdere qđ nobis eſt.ſ. ℂ Id qđ res eſt: pro id qđ uerū eſt bona locutio. ℂ Quando eum q̄ſtum occœpis: ut in Andria. Deinde q̄ſtum occœpit. Muſitanda: patiēda cōſideranda cū ſilentio: & ut in amatore putāda hac p hoc pferēda. Muſitare eni pprie eſt diſſimulandi cā tacere: dictū uel a muto: uel ab.m. quæ lr̄a eſt nimiū pſſe uocis: ac pene nullius: adeo ut ſola oium cū inter uocales inciderit atterať atq; ſubſidat: hinc Vir. Muſat rex ipſe latinus. ℂ Fruſtra egomet mecum. pparationis genus ad accipiendas minas totius ſummæ deſpatiōis.

Obſecro &c. Hic exēplum pponiť contumelioſi diuitis p potētiam & paupis cōtumacis in pnicē ſuā. nititť aūt pſuadere Eſchin⁹ ſe inuitū intuliſſe iniuriā ſannioni lenoni ſed fuiſſe impulſum illius culpa intelligēdū aūt eſt Parmenonē ſeruū morē gerentē. Eſchino luctaū eſſe cū lenone ut tādē eripereť puella cui extorquēdæ eſchin⁹ cupidus erat. San. o populares.i. o uos ciues. popularis interdū dr̄ fautor. interdū dicitur cui fauetur uidelicet gratioſus qui.ſ. dat operā ut captet aurā.i. fauorē popularem q & aurarius dr̄. Interdū dr̄ aliqs popularis q eſt de populo. interdū eſt denominatiuū ſignificās rē ad populū ptinēťe. obſecro ferte auxiliū.i. ferte opē. Auxiliū. do feroq; dicimus. opem fero tm̄ dici licet. ferte ergo auxiliū.i. auxiliamini mihi miſero.i. afflicto infœlici. atq; innocenti.i. q nō meruerim uapulare ſubuenite.i. ſuccurrite mihi inopi.i. paupi admodū q̄ſi ſine terra inops diciť & plus eſt q̄ paup. Eſchi. iā nunc.i. iam hoc ipſo tpe tu leno. conſiſte.i. mane conſtanter & audacter. ſta illico.i. cōtinuo. hic.i. in hoc loco ocioſe.i. ſecure: qa ociū p ſecuritate poniť. nā niſi q ſecurus eſt ocioſus eſt. Donatus uult illico hic locū ſignare non tp̄s ſed nō bn̄ uideo quō mō bn̄ cohærēt hic & illic quæ duo eſſent aduerbia de eodē dicta: qđ ſi non eſſet hic aduerbiū ilico pro illic bene hr̄et locū dicendo ocioſe oñdit ſe imperaſſe modū dicēdo iam nūc impauit ips dicendo hic uel illic oñdit ſe ipaſſe locū & dicēdo conſiſte oñdit ſe impaſſe factū qđ reſpectas.i. frequenter reſpicis hoc eſt poſt te aſpicis timebat ne a tergo alter ueniret q eū cederet. Nihil eſt pcli.i. nullū eſt piculum. q.d. tua culpa & cōtumacia efficis ut uapules nunq̄.i. nō tanget te Parmeno.ſ. dū.i. quādiu adero.i. pñs ero hic. San. luctare ſannio leno cū eripiētibus puellā ingens. Ego abducā ſupaſta puellam. inuitis oibus.i. qđ barbare dicūt male gratibus oium. Eſchi. hoc dicit parmenoni q eum iā mulctauerat q̄q̄ n̄ quis ipſe leno eſt ſceleſtus.i. ſceleratus improbus: puerſus. tñ ſup. nō cōmittet.i. nō efficiet (ſed proprie dr̄ de illicitus cōmittere in hoc ſignificato) hodie unq̄.i. ullo tpe ſeu ipis pte. ut.i. cp uapulet.i. cedať iterū. p qđ eum oſtēdit iam ſemel uapulaſſe. San. o Eſch. audi ne dicas te fuiſſe ignarū.i. neſciū meorū morū.i. meorū modorū uiuēdi: ego ſum leno qui redimit puellas q̄s ſibi q̄ſtū turpiſſimū facere cogat. Eſc. ſcio te eſſe lenonē. San. at.i. ſed ſum leno fide.i. ueritate ita.i. tā optima. ut.ſ. ſicut quiſq̄.i. aliqs fuit uſq̄.i. in aliquo loco. q.d, qđ polliceor me facturū illud ego facio citra oēm dubitationem. non faciā.i. nō patiar qđ purges.i. excuſes. poſterius.i. ulterius poſtea conſeq̄nter: & poniť cōparatiuū p poſitiuo: uidelicet pro poſtere qđ ſignificat poſt uel cōſequenter. nō faciā ergo qđ purges te huius ut ſit neutri gn̄is.i. huius rei cā ſup. uidelicet te nolle hanc iniuriā eſſe factam mihi.i. cp tu dicas cp tu non fueris auctor huius meæ uapulationis & ablationis puellæ. qm̄ Eſchinus nō eum cædebat: ſed parmeno. uel nō faciā.i. nō pmittā cp tu purges te nolle hāc iniuriā huius.ſ. puellæ ereptæ eſſe mihi factam. alii hn̄t huius quicq̄: & tūc eſt ſenſus: nō faciam qcq̄.i. aliqd huius.i. de hoc qđ.i. pp qđ purges te nolle hāc iniuriā eſſe mihi factā. Crede hoc.i. habeas hoc pſuaſum & exploratū: ego pſequar.i. ulciſcar uſq; ad finē cauſæ pſequar ius meū.i. meam libertatē lenoniā. uel pſequar meam uindictam. Nam ut iniuria eſt q̄ fit inoxio ſic ius eſt qđ reddiť reo: neq; tu ſolues unq̄.i. nūq̄ lues perſolues ſatiſſacies purgabis uerbis.i. p uerba id quod feceris mihi male.i. iniq; re.i. ipſo effectu & ui mihi illata. ego noui ueſtra uerba.ſ. hæc nollē.i. uellē hoc nō eſſe factū iuſiurandum.i. ſacrm̄ dabiť.i. iureiurando affirmabiť impſonaliter te eſſe indignū hac iniuria.i. te non eſſe eum cui debeat fieri talis iniuria ut uidelicet accuſeris talē iniuriam intuliſſe mihi. cū egomet ſim acceptus.i. tractatus indignis modis.i. inhoneſto mō & īdigno q a tali iuuene igenuo admittereť ſeu fieret: uel te eē indignū hac iniuria.i. q deberes facere hanc iniuriam. Eſchi. abi p.i. præi pcede diſcede ante in domū ex hoc loco. uel pſtrēnue ſit unū uerbū ut pdiues. & tūc ſic lege. abi.i. diſcede hinc pſtrēnue.i. ualde diligēter. nam ſtrēnuus hō eſt diligens & ualidus ac magnanimus. poſſet ēt forſitan præſtrēnue eſſe uocatiuus. ſed melius eſt ut ſit aduerbiū. abi ergo & aperi fores domus tuæ ubi eſt puella quam uolumus abducere. San. cæterū.i. ſed nihil.i. nō facis hoc.i. non eo puenisti ut hoc poſſis facere: uidelicet ut tibi fores aperiam uel nihil facis.i. nihil pficis hoc in abltō.i. p hoc cp ita mecū minaciter & iperioſe agis. Eſchi. iam nūc.i. ex hoc ipſo tēpore

tu Par.

Virg. Supm⁹. Infregit. Mereri. promereri. Virg. Muſitaſ Virg. GVI. A Popularis. Gratioſus. Aurari⁹. Opem tm̄ ferimus: ſed auxiliū ēt dam⁹. Inops. Præſtrēnue. Strēnu⁹

tu Par.I.i.uade.abi itro.i.in domũ.Sã.at.n.i.ſed certe nõ ſinã.i.nõ patiar ut ipſe ſeruus pmeno eat itro ut pcipis Eſchinus.Parmeno ſerue mi accede illuc.i.uade cõfer te ad locũ ubi leno eſt.aſſiſte.i.qđ dicit̃ tenẽ te hic.i.in hoc loco quẽ tibi oñdo.ppter hũc.i.iuxta hũc lẽonẽ ut ſis patus illum mulctar̃ ſi ſit op⁹.Sã.hẽ interiectio indignãtis & cõtumacis ſic uolo ut.ſ.mihi aſiſtat q̃ſi cõtumax ppter pericula cædis nõ deterreẽ Eſch.tu.Par.ſerue caue iã ne ſup.dimoueas.i.diuertas.quoq̃.i.in aliquã ptẽ uel in aliquẽ locũ oculos tuos a meis oculis.ne.i.ut nõ ſit mora.i.tardatio.qn.i.ꝙ nõ pugn⁹.i.man⁹ clauſa hæreat.i.adhæreat admoueatur.cõtinuo.i.ilico in mala.i.in gena lenonis.ſ.Mala.n.eſt illa pars faciei pe oculos que more mali.i.pomi eſt rotunda.caue ergo ꝙ non ſit mora qn pugnus hæreat in mala eius.ſi innuerim ab innuo is.i.ſi fecerim tibi ſignũ.Sã.ergo qa tu ita pcipis uolo expiri ipſũ pmẽonẽ.i.de eo facere piculũ an audeat facere qđ iubes.Eſchi.hẽ hic interiectio metuẽtis ne puellã abducat leno.ſerua tu pmeno.i.cõſerua ptege tutare defende puellã:& cum leno nimis acer eẽt ad eã abducendã.ſubdit omitte mulierẽ.i.dimitte mulierẽ & ſubaudi cæde lenonẽ: qđ ſi de lenone illud dictũ intelligat̃ ſic intellige.hẽ admonentis tu leno ſerua te.i.nõ patiaris ita te mutilari.omitte puellã.i.patere ut eã abducãus:& ita euades.Sã.O facinus miſerũ!exclamando pferat̃:hoc eſt uos populares uidete facinus miſeratione dignũ.Eſchi.ipſe Parmeno geminabit.i.duplicabit plagam.ſupple ſiue inſtaurabit denuo uerbera.niſi caues.i.niſi cõſulis & puides tibi dando petita.San.cũ geminaſſet parmeno exclamat leno.hei interiectio dolẽtis miſeram deeſt o.i.o miſeram.i.ſuſtineo ſup.afflitiõnẽ miſerabilẽ.Eſchi.nõ innuerã.i.nõ feceram tibi ſignũ parmeno ut geminares ſed geminaſti.uerũtñ.i.ſed tñ potius pctõ in futuro ĩpatiui.i.errato ut uerberes eũ non iuſſus:qa peccat ſeruus plus imperato faciẽs qđ tñ uolebat eſchinus. iõ ĩnqt potius peccato eũ cedẽdo in iſtam partem.i.ſm hanc partẽ in q̃ nõ innuerim neq; iuſſeri.nam erant duæ ptes uidelicet iubere & nõ iubere:innuere & nõ innuere:iõ dixit in iſtam ptẽ poti⁹ pctõ &c.O iã nũc I.i.abi.q.d.ſero & poſt uerbera.ubi iam tarditatis icuſatio eſt.põi ẽt ſed nõ æque bene referri ad puellam quam iubeat itroire:ut eam cõmodius eripiat.San.Quid hoc rei ẽ.i.q̃lis ẽ hæc res uel qd hoc ſibi uult!o Eſc. ne.i.utrũ poſſides hic regnũ.i.utꝝ damnaris ſic & exerces tyrannidẽ hic.i.ĩ ciuitate libera.ſ.athenaꝝ in q̃ tyranni ſp oppſſi ſũt.Eſchi.Si poſſiderẽ hic regnũ.i.reꝝ potirer & oia meo regerẽtur arbitrio.tu leno eẽs ornat⁹.i.tu bñficiũ a me cõſeqreris.ex tuis uirtutib⁹.i.ſecundũ tuas uirtutes:ſed cũ in te nullæ ſint:ſed uitia nõ modo nõ ornareris a me:ſed ẽt p tuis flagitiis grauiſſimas pœnas lueres.San.Quid rei.i.q̃ res eſt ubi mecũ.i.qd negocii mecũ habes.uel qd in me actionis habes:aut qd tibi debeo! Eſchi.nihil rei inquam eſt mihi tecũ.q.d.nihil tecũ negocii habere cupio preſertim cum in meum redundaret dedec⁹.San.Quid!modus interrogandi comicis familiaris:noſtim.i.ſcis ne.q ſim.i.q̃lis uir ſim! Eſchi.nõ deſidero noſſe qualis ſis.San.tetigi ne.i.utꝝ tetigi ledẽdi grã.qcq̃.i.aliqd tui.i.ex tuo corpore.Lõge.n. itereſt ſiqs dicat tetigi aliqd tuum:& tetigi aliquid tui.Nam prius ſignificat me tetigiſſe aliqd qđ tuũ erat ut librũ ueſtimentum uel aliud:ſed tetigi aliqd tui ſignificat me tetigiſſe aliquod ex mẽbris corpis:uel aliquam corpis tui pticulam.Eſch. ſi attigiſſes.i.leniter tetigiſſes qđ minus multo eſt q̃ tetigiſſes:ferres.i.portares:ſuſtineres:patereris:infortunim.i.infœlicitatem peſſimũ ſucceſſum.q.d.tecũ peſſime ageretur.San.reſponde q.i.cur:uel qũo magis licet tibi habere meam puellam p q̃ dedi argẽtum.q̃ liceret mihi habere tuam ſi haberes!uel qa dixerat ſi attigiſſes dicit nunc San.ſi mihi ñ licet attingere aliqd tui q magis tibi licet nõ mõ meam attingere ſed ẽt hr̃e.Eſ.Meli⁹ erit tibi ſup.lenoni nõ feciſſe mihi hoc cõuitium.i.hanc cõtumeliam:hoc maledictũ:hoc iproperiũ:hoc dedecus:hoc probꝝ ſeu obprobriũ añ ædes.i.añ domũ. puta in medio uico.qm̃ loc⁹ aggrauat cõuiciũ.Nam.i.ſed ſicut nam.qđ p qđ aũt ſi pges.i.ſi pſeuerabis:pſeqris eẽ moleſt⁹.i.faſtidioſus tædioſus.iam.i.ſtatim.abripiere.i.ab hoc loco rapieris.intro.i.ĩ interiorẽ domũ.atq; opiere.i.obruere coopericris loris.i.ſcuticis funiculis de corio factis:qb⁹ cœdebãtur mãcipia ut cõditiõis reminiſcerent̃.Dicunt̃ aũt mãcipia ꝙ manucapta ſunt ab hoſtibus:ſed ſerui dñt q̃ſi ſeruati cum eos iure belli liceret occidere.Atq; ergo opire loris.i. totus obruetis loris cum uapulabis.ſ.uſq; ad necẽ.i.iternectionẽ uſq;.i.ad mortẽ.San.minitaris ꝙ ſup.ego liber.i.nõ ſeruilis cõditionis opiar loris qs ſerui cædi ſolẽt.Eſ.ſic erit ut dico.ſ.qa loris uapulabis.San. O hominẽ ipuꝝ.i.iprobum more antiquo.i.dico te eſſe hoiem iprobum:ſed ẽ exclamatio.quã ſic interptor ut ſatiſfaciam aliqb⁹ q niſi uideant uñ regimina dependeãt ut eoꝝ uerbis utar;ſuo ipſoꝝ aio morẽ gererẽ ſatiſfacereue nõ pñt ea propter cũ pfeſſionis nr̃æ officio uideamus icũbere ut q̃ plurimis ſatiſfiat ſic familiariter iterpretandũ duxim⁹. Sed ad rẽ redeam⁹.Hiccine.i. utꝝ hoies aiunt.i.dicũt ueꝝ ſup.libertatẽ.i.facultatẽ liberam agendi quodlibet eẽ æquam.i.æqualem.parẽ oib⁹ incolis hic.i.athenis!q.d.ut uideo inter te & me nõ ur̃ æq̃ cũ tu pulſes ego uapulo tm̃ & meam poſſideas:neq; mihi tui quicq̃ liceat attigere.Eſchi.O leno ſannio ſi iam ſatis debacchatus es.i.inſaniuiſti:deſipuiſti.a baccho dr̃ bacchor aris inde debacchor compoſitũ ĩ quo de auget nõ minuit.Iam audi ſi uis.San.ne.i.utrum ego debacchatus ſum.i.iſaniui ſæuiui uerbis & uerberib⁹ in te.i.cõtra te:an tu eſchine debacchat⁹ es.i.ſæuiciã exercuiſti tanq̃ bacchans & furibundus in me.i. cõtra me eſchi.Mitte.i.omitte miſſa fac iſta. p contẽptũ dicit quaſi inepta atq; redi ad rem.i.ad negocium de quo agitur.San. quã rem omittã ſup.cũ rem ipſã.ſ.puellam abduxeris.nã res pecunia intelligit̃:uel id pro quo pecunia danda eſt.quo.i.ad quẽ locum redeam preſertim cũ dom⁹ meæ fores effregeris.eſchi.ne.i.utrum iam.i.nunc uis me dicere.i. ꝙ ego dicã id qđ attinet ad te.i.tibi pdeſt & commodum eſt.Sã.cupio ut dicas qđ ad me attinet mõ.i.dũmodo dicas ſup.aliqd æqui.i.aliqd qđ nõ modo ſit utile ſed ẽt iuſtũ ac honeſtũ.eſchi.Vah.interiectio ridẽtis.leno.i.puellaꝝ redẽptor ac uẽditor q̃ſi nomen ſacrilegum eſt & iniuſtũ.Leno ergo non uult me loqui iniqua.i.iniuſta:inhoneſta.q.d.mirum eſt lenonẽ pcurari iuſtitiæ.hoc totũ ironice pnunciandũ eſt.San.Fateor ꝙ ſum leno pnities appoſitiue dictũ ideſt qui ſum deſtructio pditio cõis.i.publica lues adoleſcẽtiũ.i.iuuenum:& ſum inq̃ peſtis.i.lues:corruptio:peſtilentia adoleſcẽtibus inq̃ pituris.i.pdendis q ſequũtur uiam pditionis & interitus aiæ.tñ.i.quãuis ſim leno:tñ nulla iniuria eſt orta.i.incepta tibi & nata a me.i.per me:uel ex meo facto.Eſchi.Nam hercle.i.per herculem etiã cum hoc ꝙ dixi te lenonẽ id reſtat.i.id qđ tu dixiſti relinquũ eſt uidelicet te eẽ perniciem cõmunem adoleſcentum & peſtem perituris. San.qſo.i.poſtulo o eſchine redi illuc.i.reuertere ad illud propoſitum.quo.i.a quo negocio uel propoſito tu cœpiſti

Aſſiſtere
Propter
Mala
Tãgere aliqd tu u3 & tui
Attigere & tãgeŕ
Cõuiciũ
Operire
Loris
Mãcipiũ
Seruus
Leno

ideſt incœpiſti. Eſchi. tu leno emiſti illã puellã uiginti minis. i. uiginti libris: tãtũ argẽti. i. tãta pecunia. ſ. uigĩti minæ dabi
Male tur tibi pro illa: que res. i. q̃ datio argẽti male uertat tibi. i. in tuũ malũ cedat: ſeu ĩ tuã cedat & cõuertat̃ perniciẽ. Dixerũt
uertere ueteres nertũnũ eſſe deũ q reb⁹ ad opinata reuertẽtibus p̃eſſet. Sæpe aũt male cedit q̃d bonũ putat̃: & hoc eſt male uer/
tiſſe. San. Quid facies ſup. uel dices ſi uolo uendere tibi illã puellã quã tñ iã eripuerat eſchinus coges? ideſt compelles
me uendere. ſ. Eſchi. Minime. i. nõ cogã te. Nam lõge melius eſt mihi eã ſine pecuniis hr̃e. San. Peto ſup. ita nãq; metui
id. ſ. ne me cogeres uendere. & eſt ironia cõtumax & ridicula. Eſchi. Neq; cenſeo eã puellã eẽ uenũdãdã. i. uendendam.
Aſſerere q̃. ſ. puella eſt libera. i. nõ ſeruilis cõditionis. Nã ego aſſero. i. uĩdico: aſſeuero: reſtituo illã in libertatẽ manu mea. ſ. Nam
Aſſerto/ aſſertores ſeu uindices manu capiebãt quẽ aſſerebãt in libertatem uel in ſeruitutem: quẽadmodũ fecit marcus claudius
res appii claudii cliens qui aſſerere uolens in ſeruitutẽ filiã uirginei plebei uiri iniecit manũ in eã ſuã ſeruã ex ſerua natam
Liberalis appellans. ita hic Eſchinus aſſerere uolens in libertatẽ puellã iniecit in eã manũ liberam eã eſſe aſſeuerans. Bene ergo in/
cauſa quit aſſero manu mea illã cauſa liberali: ideſt per cauſam continentem actionem libertatis. Eſt enim cã liberalis contro
uerſia q̃ cõtinet in ſe actionem libertatis. De qua longe lateq; agitur libro. xl. pandectarũ titulo de liberali cã. Dicimus
autẽ aſſero te in libertatẽ uel ĩ ſeruitutẽ. i. uindico ſiue aſſeuero ſiue reſtituo te in libertatẽ cũ diceteris falſo ſeruus. uel re/
digo te in ſeruitutẽ cũ falſo te aſſeuerares liberũ. In eodẽ titulo de cã liberali legi hoc dicẽdi genus aſſeuerare ſe ex liber/
tinitate in ingenuitatẽ p̱ aſſerere uel uendicare ut ẽt dicere poſſumus aſſeuerare ſe ex ſeruitute in libertatẽ ab aſſerendo
dicuntur aſſertores ſæpius uindices libertatis: q̃uis & forſitan dici poſſent aſſertores ſeruitutis: qdni? cum aſſerere in ſer
Vĩdiciæ uitutẽ ex libertate dicamus. Inde eiuſmodi aſſertiones. i. reſtitutiões in libertatẽ aut ſeruitutem dñr uindiciæ arum. uel
a uindicãdo uel a uindicio uitellior̃ ſeruo: q uindicta. i. uirga p̃toria primus libertate donatus eſt. inde dñr uindiciæ li/
bertatis: uel ſm̃ libertatẽ uindiciæ ſeruitutis uel ſm̃ ſeruitutẽ. Inde iudex aliquis ut fecit Appius claudius decerni dr̃ p̱/
ferre: decernere uel dicere uindicias ſeruitutus. uel ſm̃ ſeruitutẽ & p̱ping ut fecit Virgilius pater una cũ aliis cognatis di/
cũtur poſtulare: ut uindiciæ libertatis uel ſm̃ libertatẽ puellæ agitatæ in cã liberali pronunciẽtur. Sic ergo aſtrue litterã.
Ego aſſero manu mea illã cã liberali. i. uel in controuerſia de libertate uel per cãm liberalẽ intelligendo per actionem li/
bertatis quã continet in ſe cauſa liberalis. Nunc uide. i. cõſidera: delibera utrũ uis accipere argẽtũ. ſ. uiginti minas an uis
Medita/ meditari. i. exercere: tutari: defẽdere cãm tuã. i. tuã ptẽ. ſ. tuũ ius in hac cã liberali quã in te puto ĩtẽdere o leno delibera. i.
ri mẽte uoluta. hoc. ſ. an uis accipe argẽtũ an meditari cauſam tuã. dũ. i. q̃diu redeo. San. ꝓh ſupme. i. ſũme iup. exclama/
tio eſt iraſcẽtis & q̃ſi iouẽ p̱ſtantis. q. d. o ſũme iup. te inuoco in auxiliũ meũ. uel imploro opẽ tuã. uel teſtor fidẽ tuã
uel aliq̃d tale. eſt aũt exclamatio tragica in quã cũ poeta incidit pſonã inſaniẽtẽ introducit. ut prius proh iup. tu hõ redi
gis me ad inſaniã. & hic. i. nũc minime. i. nõ miror eos ſup. q occipiũt. i. incipiũt inſanire. i. fieri ĩſanos. ex iniuria. i. poſt
acceptam iniuriã. q. d. Mirabar prius plæroſq; inſanos fieri p iniuriã: ſed iã nõ miror. poſtq̃ ego ip̃e p iniuriã quã ſum
Eripio te paſſus inſanire cõpellor: adeo ut exclamẽ proh ſupme iup. Subdit iniurias q̃s accedit ab Eſ. Ip̃e Eſchin⁹ eripuit. i. extraxit
malis & per uim me domo. i. e domo uel a domo mea. Dicimus aũt eripio te malis cũ datiuo: & a malis cũ ablatiuo: ipſe Eſch.
a malis uulnerauit. i. ſauciauit me. abduxit. i. uiolenter eripuit meã puellã. me inuito. i. cõtra meã uoluptatẽ. ipſe. Eſ. poſtulat eã
Tantidẽ puellã emptã. tãtidem. i. uiginti minis. tradier paragoge. i. dari ſibi. uel poſtulat eam emptã dari ſibi tantidẽ. i. p̱ eodem
Infringe precio quo empta eſt. Tantũdẽ dr̃ in nominatiuo & accuſatiuo & tantidẽ in gtõ abſq; caſib⁹ aliis & poſtulat eam da/
re ri ſibi tantidẽ. ob. i. p̱pter hæc maleſacta q̃ in me exercuit. Donatus ait legi in aliq̃bus codicibus totidẽ. Ipſe Eſ. ĩfregit. i.
Colaph⁹ cũ ſonitu illiſit inflixit icuſſit mihi hõi miſero. i. infœlici & afflicto plus quingentos colaphos. i. pluſq̃ quingentas ala/
Colaphi pas. Inde colaphizo as. i. alapis aliquẽ cædere. Dicimus aũt eleganter. Incuſſi uel ĩfregi uel illiſi aut inflixi illi collaphum
zo. as pro eo q̃d dñt dedi illi alapam. Iuue. Nos colaphũ incutimus lambenti cruſtula ſeruo. Verũ. i. ſed enim. i. certe. qñ. i. q̃a
Iuue. bene. i. multũ. p̱meruit. i. adiuuit: profuit: cui cõtrariũ eſt cõmeruit. Nã merere ſeu mereri & p̱merere ſeu p̱mereri ſigni/
Prome/ ficat p̃ſtare beneficiũ: cõmerere aũt uel cõmereri ſignificat cõtrariũ. Verũ ergo q̃a bene p̱meruit. i. q̃a multum meruit ut
reri puellam hẽret. hoc dicit p ironiã. fiat. i. habeat eã. ipſe poſtulat ſuũ ius. i. ſuũ meritũ. uel poſſet dici ſuũ ius. i. ſuũ meritum
Cõmere poſtulat ut eã habeat: & hoc ẽt per ironiã eſt p̱nunciãdum: niſi uelit intelligere eũ adiuuiſſe eũ in eo q̱ repreſſerit idẽ/
ri tidem parmenonẽ cædentẽ eũ lenonẽ. Hæc autẽ oĩa leno uolutat apud ſe cogitabundus & uarias rõnes agitans. Age
Ariolari aduerbiũ hortãtis ſeip̃m. iã. i. nũc cupio accipere argẽtũ: uel cupio eũ hr̃e eam ſi mõ. i. ea lege. ſi reddat. i. reſtituat argen/
Ariola/ tum quod p̱ ea dedi: ſed ego ariolor. i. diuino: auguror: ſuſpicor: opinor. Inde ariolatores ut inquit Feſtus dicunt̃ cõie/
tores ctores. i. diuini ſeu diuinatores. Ego itaq; ariolor. i. ſuſpicor & diuino hoc q̃d ſeq̃tur. poſtq̃. i. ubi dixero me dare puel/
lam ſupple. tanti. i. p̱ tanto p̃cio uidelicet uiginti minar̃. Vbi aduerte tanti poni in genitiuo cũ uerbo nõ tendẽte ad p̃/
cium ſaltem p̱xime q̃uis remote ad p̃ciũ aliquatenus tẽdat. Ilico eſchinus faciet teſtes. i. capiet teſtes ut dici ſolet de uen/
ditione facta & tũc debebit̃ p̃cium. teſtes in quã faciet me uẽdidiſſe puellã. de argento. i. quãtum ad argẽtũ reddẽdum
ſpectat ſomniũ erit. ſup. i. nihil erit tãdẽ: nihil ſoluet̃ neq; inuenietur. quẽadmodũ cũ aliq̃s ſomniat ſe accepiſſe pecunias:
tãdem cũ expergiſcit̃ nihil inuenit in manibus ſuis. Mox. i. ſtatim dicet mihi q̃renti pecunias hæc uerba redi. i. reuertere
cras. & ita p̱craſtinabit de die in diem. quoq;. i. etiã poſſum ferre. i. tolerare id ſcilicet redi cras. ſi mõ reddat argẽtum de/
bitũ q̃q̃. i. q̃uis. id ſup. eſt iniurium. i. q̃q̃ ita differre ſolutionẽ eſt inferre iniuriam & uexare ſuum creditorẽ tot acceſſib⁹
& redditibus. Vel ut ait Donatus: q̃q̃ iniurium eſt. i. moleſtũ & ab iniuria p̱fectũ cogi uẽdere q̃d nolis. uerũ. i. ſed. cogi/
to id q̃d res eſt. i. id q̃d eſt uerũ. qñ. i. poſtq̃ occœperis. i. incœperis. quæſtũ facere. i. quærere ſic lucella p lenoniã artem.
iniuria. i. moleſtia adoleſcentium eſt accipienda. i. ſuſtinẽda. patienda: toleranda. & muſitanda. i. cõſiderãda cum ſilen/
tio: & in aĩo reputãda ac per hoc perferenda. Muſitare. n. p̱prie a muſare eſt frequentatiuum: ſignificatq; diſſimulandi
cauſa tacere. dictũ uel a muto uel ab m q̃ littera eſt nimium p̃ſſæ uocis ac pene nullius: adeo ut ſola oĩum cum inter uo/
cales inciderit atteratur atq; ſubſidat. Virgi. Muſat rex ipſe latinus: ideſt tacet cauſa diſſimulandi. Deinde redit ad ſe in/
quiens. ſed nemo dabit iniuriam: ſcilicet ita ut nõ erit opus muſitare. & ideo fruſtra. i. incaſſum deputo. i. cogito uolu/
to mecum

to mecũ.i.apᵭ me.& i aio meo:has rões.i.hos ſaciẽdi mõs de qb⁹ dcm̃ ẽ:puta de iſerẽda iiuria:ut de nõ ſoluẽdo debito. A Scen.

N Am hercule ẽt id reſtat ſic itelligo.Nã hercule id.ſ.intuliſſe mihi iniuriã reſtat.i.reliquũ eſt:qđ non feciſtis:fa/ctutus tñ es.Nouiſſimã aũt oium ſniam ſic intelligo.Sed nemo dabit hæc.i.tãtũ q̃ti emi puellã:& ita fruſtra deputo mecũ has rõnes:qbus iudico ſufferẽdas eſſe iniurias illatas:poſtquã pecuniam habuero debitam. A

O Bſecro.Incipit ſecũdus actus q eſt de re Theſiphõis ſub ſpẽ Eſchini.Poſtq̃ deſcripſit.Perſonã utriuſq;:hãc ni/mis lenẽ.Illã nimis durã accedit ad negocia:q̃ tñ oñdent effectũ:uel lenitatis:uel aſpitatis.Et hoc primũ nego/cium a priori actu quodãmõ pendet.Quũ.i.Demea ultra modũ durus deſcribat̃:ut in priori actu oſtẽſum eſt neceſſarie cõſeqtur ut filius duri occulte facta ſi qd mali aggredit̃.Ita ꝙ nõ ꝑ ſe ſed ꝑ aliũ res ſua agitet̃.Durus.n.Pr̃.ſi reſciret nõ pateret̃.Itẽ de lenitate alteri⁹ cõſeqt̃:ut fili⁹ oia palã pctã:nõ ſolũ ſua.Sed ẽt alteri⁹ ſuo noi libere aſcribat.Cõ/ueniẽter igit̃ res theſiphõis ſup.ſpẽ Eſchini tractabit̃ in hoc actu q de pr̃is cõfidens lenitate rapit cythariſtriã a Lenone q̃ſi ad opus ſuũ.Ecce iducit̃ in hac ſcæna leno:cui cythariſtria auferat̃:& Eſchin⁹ cũ ſuo ſuo.Par.q auferat.Cõtra quos ita exclamat leno.O populares.i.o uos uicini mei q eſtis de eodẽ Populo:miſero ꝑ plagas.In nõ.qa ſiue cauſa inopia a patrono.Ocioſe.i.fruſtra q̃ſi de nihilo qa nõ eſt adhuc ꝙ multũ doleas.Tũc uertit ſe ad Par.o Pã.iam intro hic.i.iuxta lenonẽ iſtũ cõſiſte:ut cũ cõſerues.Parmeno cœpi timere eũ.Ideo dicit qđ reſp.Accede ſecuris ſum̃.Nota quia alios aſ/ſultus in eũ fecerat:ubi antea eũ uerberauerat.Eſchine.Poſtq̃ leno recognoſcit qa Eſchinus ꝑtãtẽ hẽbat cũ uerberandi ſi uellet trãſfert ſe ad ꝑces:& cõminat̃ ei de officio ſuo:ꝙ ſit leno.Iuuenes aũt ideo nõ audẽt ꝑturbare Lenones ne irati a meretricibus eos elõgarent:q̃s emptas adducebãt:& uẽdebãt:& in hoc hõ deſcribit̃ ꝓprietas Lenonis.Quia ita de tali/bus ſolent Lenones iuuenibus cõminari:& ideo dicit audi.Ego ſum Leno:& poſſum tibi nocere in meo officio.Meo/rum moꝝ.ſ.ſi me nouiſſes Lenonẽ nũq̃ attigiſſes.In hoc deſcribit̃ ꝓprietas iuuenũ:q ſi ſolũmõ ad pñs poſſint hr̃e qđ uelint:q̃re poſtea aliq̃ excuſationẽ leuẽ hñt.Scio & nõ curo.At & nõ qlibet.At &c.fide opt.i.q bene noui amicũ meũ iuuare in officio meo.Et huius rei qđ dicas purgãdo te hanc iniuriã nolle mihi a te eſſe factã:huius inq̃ rei aliqd nõ fa/ciam.i.aliqd qđ ad rẽ ꝑtineat.i.ad hãc excuſationẽ.ſ.nõ faciam ueniã.Sed ꝓſequar meũ ius ut tibi male refaciam.Noui hæc uſa dicta.Nollẽ eſſe factũ:&.ſi uis faciã tibi fidẽ ꝑ iuſiurãdũ ꝙ nõ eſſes dignus hac.c.Poſtq̃ tu Par.nõ audes ei aſſi/ſtere abi ꝑſt.&c.Tu hoc ꝑcipis ſeruo.Cæteꝝ.i.Sed tu ipe ẽt nihil.i.nõ ſa.hic.o parm.i.intro.At.n.i.certe.Accede poſtq̃ uidet qđ Par.nõ audet frãgere fores ꝑcipit iteꝝ ut eũ obſeruaret:& ipſe inuadet domũ.Accede illuc.i.ad illum.Par.ti/mide acceſſerat:& nimis erat remotus ab eo.Ideo dicit nimiũ abiſti.i.ſepaſti ab iſtuc.Sic uolo ut in ciuitate me ita affli/gas cõtumeliis.Iſtuc uolo.intellige interim.Eſ.domũ irrupiſſe:& Puellã abſtraxiſſe.Ad quã auferendã manum quum Sãnio porrigeret ꝑcuſſit eũ Par.dicẽs hẽ ſerua mõ:hei mihi.Tũc iteꝝ ꝑcuſſerat eũ parm.Nõ mõ iuueram ut ferires.Tu modo in hoc peccaſti qđ ꝑcuſſiſti.Sed poti⁹ pec.in iſtã aliã Par.quã tibi iniunxi.ſ.in tenẽdo eũ q in uerberãdo.Iterum cœpit cogitare ꝙ palã in medio uico malũ erat hoiem ita tene iubet Par.diſcedere.Tñ q̃uis iuſſi ut eum teneres.i.nunc iam.ſ.diſcede domũ.Noſtin q̃ſi iterũ minat̃ ei ex officio.Tui.i.tuæ rei.Añ.q.d.Tu mõ cõuiciaris mihi dicẽdo.Regnũ ne hẽs:& cætera talia & hoc fortaſſe ꝓpterea qa es ante domũ tuã.Sed tñ hic añ ædes tuas nõ erit melius.i.Securi⁹ &c. Loris.i.uinculũ o piere.i.ligaberis ut uidearis optus loris.hiccine.i.in ciuitate.Si ſa.mõ uult eũ mitigare quũ hẽat puel/lam.Aliqd æq.i.æqtatis.i.qđ nõ ſit nimis paruũ qđ mihi offeres.Id ẽt reſtat.q.d.tu alios iuuenes decepiſti.Id.i.de me etiã reſtat ut decipiar a te.q.d.qa tãtæ es iniqtatis ꝙ euitare nõ potero qn me decipias.Nãq; id.m.ir.neq; fingit eam li/berã eſſe:ut faciat deſpare.Le.& abſterreat eũ.Nã aſſero manu mea illã eẽ liberari cãm.ſ.ꝙ ꝑt ita legitie ager̃ cãm ſuã,ſic qlibet liber uel libera.hoi.ſ.mihi miſero metuit ir.fiat.i.hẽat eã:ſuũ ius poſtulat.ſ.qd iuuenes attinet hmõi rapias facere. Sed ego ariolor.i.dubito utrũ hitur⁹ ſim argẽtũ.an nõ.Mox dicet cras redi.Id quoq;.i.differre in craſtinũ.p.f.fi.m.&c. Veꝝ.i.ſed mõ cogito id qđ res eſt.i.ueritatẽ ꝙ q hẽt hoc uitæ offm̃.i.lenocinii optet pati hmõi cõtumelias:& hoc eſt o tu aliqs qñ incepis eũ quẽ ꝓſequor.Iõ ponit q̃ſtũ & nõ offm̃:qa lenonũ & meretricũ offm̃ dr̃ q̃ſtus quũ ſemp itẽdat ad q̃ſtũ:ſed dico qa libẽter recipiã argen/tũ.ſi nõ &c.Nota qa iõ ſolus inducit̃ loquẽs ut deli/beratiõe ſua talis reddat̃:q argentum libẽter recipiat: & Theſiphonis res tandem ꝓſpera fiat.

T Ace.e.c.i.In hac ſcæna act⁹ ẽ exẽplũ cõtinẽs uitæ auaroꝝ q ſæpe i dãnũ ipi⁹ auaritiæ rõi/b⁹ ruũt:ſimul ẽt duoꝝ iter ſe neq̃ hoium ſpectãda q̃/dã uiciſſim & doloſa captio ẽ.¶ Tace.e.c.i.tace ſi ꝑ aduerbio.oib⁹ dr̃:ſi ꝑ uerbo dr̃ Creſi.maxie ſollicito & ſupplicãti oib⁹ ob metũ pr̃is.¶ Iã ãt ñ tarditatis ẽ: ſed ꝓpatiõis ſignat.¶ Bñdicat ſecũ eẽ actũ.actũ recte additũ ẽ nã multa cupide accipim⁹:ita tñ ut male no/biſcũ eẽ dicam⁹ actũ.¶ Quid.i.ſ.ẽ illđ ſupra poſt ſcæ/nã:hoc iã i ꝓſcænio dr̃:& uide q̃ igẽioſe Ter.q ſupra ab Eſ.lenõis noie facit Sã.uocari utpote ab hoie irro/gãti & feroci ob ætatẽ & negociũ hunc blãde circũue/niẽtẽ honorificẽti⁹ iducit cũ lenone loq & Sã.eũ uo/care.Sane q in ſordidis ꝓfeſſionib⁹ agunt uitã hono/rifice noie ꝓprio appellas: ſed qui in ſplendidis arti/bus ſunt conſtituti gaudẽt artis nomine nuncupari. DO. A

A Syrus ſeruus. Sãnio leno.

T Ace egomet cõueniã ipm:cupide iam acci(piat

Faxo:atq; ẽt bene ut dicat ſecũ eſſe actum:

Quid iſtuc ẽ ſãnio qđ te audio neſcio qd

Cõcertaſſe cũ hero.Sa.nũq̃ uidi iniqus certatiõem.

Cõparatã:q̃ hæc hodie iter nos fuit:ego uapulando

Ille uerberando:uſq; ambo defeſſi ſumus.Sy.tua

ut impera tor:orator:philoſophus:ſic & in eunucho. Audire uocem uiſa ſum militis apud ſe loquēs meretrix:& poſt q̄ illum cominus uidet. Salue mi thraſo inqt:nō ſalue miles qd' erat duriſſimū:& mox irata perſonat:miles nunc adeo dico tibi. ℂ Neſcio qd.c.cū hero argute poſitū neſcio qd:uult enim ex illo audire ut nanciſcaꝛ initium qd' pſuadēdū cœpit. ℂ Cōcertaſſe:œconomia:honorifice nomē tractat:ut placidū ſibi reddat:& ut eū faciat ad cōtinen/

Certatio dam pecuniā liberalē:nā honeſtas adimit auaritiā. ℂ Cōcertationē cōparatam quia ille cōcertaſſe

certamē dixit nō ceſſum eſſe. ℂ Cōparatā:ꝓprie alias cōſtitutā:& cōparatā ad dictū ſyri refert q ait cōcertationē fuiſſe parem fa/

Virg. ciens Eſchinū & lenonē:nā ſānio uult ſibi deberi pro

Vſq. eo qd' uapulauit qd' abſtulit illi ſyrus:dicēdo eū non uerberatū eē ſed potius cōcertaſſe:& ꝓprie dixit con/certationē ipm actū:nā certamē eſt res ipſa de qua certaꝛ ut eū colūbam ſagitta feriat utrū prior decurrat ad metas. Vñ Vir. Velocis iaculi.c.e.p.i.n.u.at uero certatio ipſe act⁹ cōtētioq; certātiū eſt. ℂ Ille.u.u.uel uſq; deſeſſi:& eſt uſq; aduerbiū ſignificās aut diu:aut multum. ℂ Tua.c.pōt & noīatiuus & ablтūs caſus eſſe ſi noīatiu⁹ deeſt ē:& ſi abltūs deeſt factū ē. ℂ Adoleſcēti.m.g.o.ab ætate adiuuaꝛ ſñia loco:iō adoleſcēti dixit nō Eſ. & morē gerere ꝓprie lenonis & meretricis: uñ & ipſe ſic rñdet:ut nō fugiēs dicat uſq; os pbui. ℂ Adoleſcēti.m.g.o.cū emphaſi adoleſcēti ꝓnūciādū eſt.ſ.q facili⁹ aſſentatiōe capeꝛ. ℂ Qui potui meli⁹ ſubaudiꝛ morē gerere:& hoc ſubtiliter leno cū morē gerēdū fuiſſe in meretricis pcio dixerit ſyrus. ℂ Qui hodie:hodie āt nō tps ſignat.ſed iracūdā eloqntiā ac ſtomachū:ut Vir. Nūq̄ oēs hodie moriemur

Virg. inulti. ℂ Age modo age:corripiētis eſt aduerbium.

Age. ℂ Scis qd loqr:legiꝛ & ſcis q loqr. ℂ Maximum ē. lu.bñ additū eſt iterdū:nō.n.ſp. ℂ Si nūc de tuo iuſ cōceſſiſſes:bñ tuo iure:ne diceret nō erat res mea q̄ uenalē habui aut de tuo iure de lenonia duritia:ut alibi.

Fœnerare. Meo iure utar ut potior ſit q prior ad dādū ſit. ℂ Ne nō tibi fœneraret.iſtuc fœneratū eſt.cū lucro redditū & multiplicatū. Fœneraret:ergo nō Eſchinus:ſed ipſa res in q̄ fœneratio eſt. ℂ Ego ſpē pcio nō emo. Contra pecuniā in loco negligere maximū interdū lucrū eſt. ℂ Nunq̄ rē facies:ſm pſonā ſerui:lenio qcqd agit ad lucrū refert:& ſic lucri genus dicimus eē ſyrus a lenone queadmodū pſuadet & nota rē & litem & negociū meretricis & patrimoniū & oēm pecuniā nominari. ℂ Nunq̄ rem facies ſm pſonā ſerui lenonem

Ineſcare. ſyrus hortaꝛ eū ipſ ad lucrū excitās nō ad honeſtatē. ℂ Neſcis ineſcare hoīes ſānio metaphora ab aucupibus:qui auibus capiendis effundūt cibum. ℂ Credo iſtuc melius eſſe:uide comicū errorē utriuſq; pſonæ & callidi lenonis & captioſiſſimi fui. ℂ Age:age nūc uerbū eſt ſignans dic:qa ꝓprie eſt ut cōſentiat pſuadēti. ℂ Tuū aium:deeſt liberalem. ℂ Quaſi iā uſq; tibi ſenſus q̄ſi numeres ut aliquo deducas & in aliis æſtimationē cōſtituas:& ſi nō uelis penitus contēnas uiginti minas dūmō huic obſeqris uelis. ℂ Quaſi iam uſq; tibi ſint:& eū nō ꝓfectuꝝ duxit:ſed iam ꝓficiſci & ñ ab uno dicit ſe audiuiſſe:ne negaret ſed aiūt iqt. ℂ Præterea aūt:archaiſmos eſt figura. Nā ueteres libēter coniunctiōes multiplicabāt. ℂ Emiſſe hic q̄ illuc:nuſq̄ hoc oñdis alias Terētius:ſed apparet ex confeſſione lenonis uera hæc oīa eſſe:& mira uarietas eſt proficiſci emiſſe conductā:ne diceret proficiſci emere & cōducere nauē:& cōductā nauim addidit ut dilationem res habere nō poſſit. Hoc ſcio animus tibi pēdet:hoc & correpte legi poteſt: ut articulus demonſtratiuus ſit & producte ut ſignificet aut hanc rem

Culpa. Sa. qd facerem? Sy. adoleſcēti morē geſtum
Oportuit? Sa. quid potui melius? qui hodie uſq; os
Præbui. Sa. age. ſcis qd loqr? pecuniā in loco negli/
Maximū iterdū eſt lucrū. Sa. hui. Sy. metuiſti (gere
Si huic de tuo iure conceſſiones paululum. atq; ſi
Adoleſcēti eſſes morigeratus hoīum hō ſtultiſſime
Ne non tibi iſtuc fœneraret? Sa. ego ſpem prætio
Non emo. Sy. nunq̄ rem facies: abi: neſcis ineſcare
Hoīes ſānio. Sa. credo iſtuc melius eſſe uerum ego
Nunq̄ adeo aſtutus fui. qn quicqd poſſem: mallem
Auferre potius in pñtia: quā in futuro. Sy. age: noui
Tuū aīum q̄ſi iam uſq̄ tibi ſint uiginti minæ dum
Huic obſequare: pterea aūt aiūt ꝓficiſci in cyprum
Sā. hem. Sy. emiſſe hinc quæ illuc ueheres multa:
Nauē cōductam: hoc ſcio aīus tibi pendet: ubi illinc
Spero redieris: tum hoc ages. Sa. nuſq̄ pedem perii
Hercle hac illi ſpe hoc incœperunt. Sy. timet inieci
Scrupulum homini. Sa. o ſcelera: illud uide
Vt ipſo articulo oppreſſit? emptæ mulieres
Complures. & item hinc alia quæ porto cyprum
Niſi eo ad mercatū uenio: dānum maximum eſt.
Nunc ſi hæc omitto: actum agam: ubi illinc rediero
Nihil eſt: refrixerit res nunc demum uenis?
Cur paſſus? ubi eras? ut ſit ſatius perdere
Quam aut hic nūc manere tādiu: aut tum perſequi
Sy. iam ne enumeraſti id quod ad te redituꝝ putas?
Sa. hoccine illo dignū. eſt? hoccine īcipere Eſchinū?
Per oppreſſionem ut hanc mihi eripere poſtulet.
Sy. labaſcit. unum hoc habeo: uide ſi ſatis placet
Potius q̄ uenias in piculum ſānio ſerues ne an pdas
Totum diuiduū face: minas decem corradet aliūde
Sa. hei mihi ēt de ſorte nūc uenio in dubium miſer
Pudet nihil. dentes omnes labefecit mihi.
Præterea colaphis tuber eſt totum caput
Etiam inſuper defraudat: nuſquam abeo.
Sy. ut lubet nunquid uis quin habeam?
Sa. imo hercle iam hoc quæſo ſyre: ut hæc ſint facta
Potius q̄ lites ſequar meum mihi reddat
Saltem quanti empta eſt: ſyre ſcio te non eſſe uſum
Antehac amicitia mea memorem me dices
Eſſe & gratum. Sy. ſedulo faciam.
Sed cteſiphonem uideo: lætus eſt de amica
Sa. Quid te oro? Sy. pauliſper mane.

aut hunc locum.i.cyprum.¶ Vbi illic ſpero redieris ex ſpe ſua uult Syrus oſtēdere qđ leno debebat ſperare.i.nō ſeac/ceptuꝛum mō.¶ Tum hoc ages.hoc eſt exiges debitum.nā hoc agere dicimus eum qui inſtat negocio ſuo.¶ Nuſq̄ pedem:quia exclamatio eſt oratio ꝑ apoſiopeſim nō complet.Inieci ſcrupulum hoi:hoc leno nō audit:ſimul.n.dr̄ cū ille clamat.& ideo ſimul legi nō pōt.& hic oñdit Sy.ꝙ hæc cōſilio locutus ſit.¶ Quæ porro cyprum hanc inſulam dictam:uel ꝙ ueneri ſacrata ſit.ut Hora.Sic te diua potēs cypri:uel qđ mercatus in ea ſit ut idē.Nunq̄ dimoueas ut trabe cypria myrtoꝗ pauidus nauta ſecet mare.¶ Illud uideo. dicit.Vt illo articulo opꝑſſit.metaphora pſeuerans a ſcrupulo.i.lapillo q nos in calceo latens plærūq; lædit.Et opꝑſſit.uel Eſ.uel res ipſa quam ſubiicit.i.qđ ait emptæ mulieres cōplures & cætera.¶ Item hinc alia.in lenonis mercibus — Agere. Cyprus. Horati⁹.

Mulieres cōplures.ſylepſis emptæ.legit & empta.¶ Niſi eo ad mercatū uenio.eo nunc aduerbium eſt loci.i.cyprum.Mercatus āt locum tp̄s ſignat.¶ Dānū maximū eſt.qa & hoc dānū mulieris in ꝑcio eſt.¶ Nūc ſi hæc omitto: qđ dānū eſt.ſ.hoc aūt dicit negociū cū eſchino.¶ Actū agā.ꝓuerbiū.i.nihil agā.qđ.n.in iure ſemel iudicatū fuerit:reſcidi & iterū agi non poteſt.ſic in phor.Actū aiunt ne agas.¶ Nihil eſt.noue nihil eſt.ꝓ nulla ſpes eſt.¶ Refrixerit pro refrigeſcit.¶ Vt ſit ſatius ꝑdere.ꝑ hyꝑbolen hoc accipe:nā nō cōuenit ꝑſonæ lenonicæ dāna cōtēnere.¶ Hic manere dum nō nauigo.¶ Tū pſequi.cū rediero.¶ Iā ne enumeraſti.finxit ſyrus ſe nō intellexiſſe qđ apud ſeipm̄ leno locutus ſit adeo.ut illi aliud ait quā ille ſecum diſputauerit.¶ Id qđ ad te redituꝗ putas hoc dicto tm̄ illum accepturum ſignificat q̄tum dederat in puella.Nā hoc ad nos redit qđ a nobis abierit:& dicēdo redituꝗ oñdit ſup.xx.minas nihil illum ſperare optere:ſic.n.ſupra.Minis.xx.tu illā emiſti:q̄ res tibi uertat male.¶ Hoccine illo indignū eſt.hmōi cōploratio ſūma deſꝑatio ē lenonis oñdit.¶ Hoccine incipe.q̄ſi de magno facinore dixit:ut in heauton.Vide qđ inceptet facinus.¶ Eſchinum.cū laudatiōe dixit q̄ſi quē nō deceat malefacere:& uide q̄ oīa experiat potēs & miſer ob recuperādam rē ſuam.¶ Vt hāc mihi eripe poſtulet.nō dicit de qua:qa de illo ſermo eſt.¶ Poſtulet:uelit.aut ſperet.Cice.Vt tēporibus.r.p.cedat nūc poſtulādum.i.cupiēdū aut expectādū.¶ Eripere poſtulet dixit nō eripuerit tanq̄ ad hoc non fecerit:& ſic loquunt q nolunt circa ſe pſeuerare iniuriā.¶ Labaſcit hoc ꝑ ſe dr̄:& ꝓprie dicit labaſcit:ut & ſuam inſtantiā & cunctationē tarde incipiētis cōſentire mōſtraret.Nā inchoatiuū uerbum ēſt.& eſt methaphora ab arbore ſiccāte facta q̄ multis ſucciſa ictibus ferri tandē incipit in caſum pōderis ruinā minitari.¶ Hoc unū.h.hoc clare & ſubaudiēdū eſt qđ dicā uel dicere.¶ Vide ſi ſatis placet.nō placet dixit:ſed ſatis placet:ueluti magnū cōſilium ꝓhibiturus.¶ Potius q̄ uenias in piculū:oratorie cōparatiōe peioꝛ dicit hoc eſſe qđ ſuggerit eligēdum.¶ Diuiduum face.hoc eſt diuide figura macrologia diuiduū a diuiſione.Dimidiū a dimenſione dicimus.¶ Minas decem.ſcit illum.xx.poſſe accipe.ſed iccirco agit ut optet leno qđ pauloante nolebat.¶ Corradet aliūde.aliundē dcm̄ eſt q̄ſi nō hn̄tis.nam nec ipſa in prōptu ſunt.Hei mihi ēt de ſorte nūc uenio miſer in dubiū.Sors eſt ſūma cui extrinſecus reqrit fœnus.ergo ſortē dicit de ꝑcio quo empta eſt.i.uiginti minis:& uide illū dāno potius exclamare q̄ iniuria.¶ Nūc uenio in dubiū.i.in piculum.Vir.Nec tibi deſertæ in dubiū.o.¶ Oēs dētes labefecit.iniuria lenoni tūc dolet cū adiuncta dāno eſt.ut ſupra.Muſitāda & accipiēda cū q̄tū occepis uel iccirco enumeratis cōtumeliis adiecit:¶ Etiā inſuper defraudat.uide ut eadem quæ dixit ſupra repetat:ſed ardentius tn̄ & cū auxeſi.Sic & Vir.In maius repetit.q.d.ſ.¶ Colaphis tuber eſt totum caput.Tuber eſt genus cibi collectū ex tumētibus & q̄ſi ꝑgnātibus harenis.plus aūt hoc q̄ ſupra dixit.Supra.n.dixit.plus qngētos colaphos infregit mihi:hic uero colapis tuber eſt totum caput.¶ Etiam inſup defraudat.auxeſis apta lenoni auaro:nam honeſtior pſona nō hunc ordinē faceret.¶ Defraudat.fraude decipiat.¶ Nuſq̄ ab eo.hoc dictum uim hēt cōminātis niſi illud cum contēptu ſuſcepit ſyrus.¶ Vt iubet negligēter r̄ndet ut roget a lenone.¶ Nūquid uis quin habeam:hæc eſt plena locutio:nec nunqd uis deſiderat ſupplementum:& hoc uti dicto adoleſcentes ſolent.¶ Quin nunc quare ſignat.¶ Immo hercle hoc.q.ut.h.ſ.ipſe ſibi ſatiſfaciat.¶ Vt eni.quoquo mō ſignat diuerticulum ad ꝑces faciēs.¶ Potius q̄ lites ſeq̄r.qa dixerat Eſc.nunc utrūuis argētum accipe.an cām meditari tuā.¶ Meum mihi reddat.ſortē quā ſolā ſupra recuſabat:& oratorie:nō enim qđ emi dixit:ſed iuidioſe meū mihi reddat ſaltē — Mercat⁹ Actum agam. Poſtulet Cicero. Labaſco Diuiduum. Dimidium. Sors. Virg. Indubiū Virg. Tuber.

natum eſt autē a captiuis ſaltem q nihil aliud ꝑter ſalutē auctorē petāt.¶ Scio te nō uſum antehac amicitia mea:figura ꝑ quā oñdit ſe fideliter ꝓmittere qđ ꝓmittit.Vir.Scio.me.e.d.e.u.¶ Memorē me dices.figura te ē inducta promiſſio ꝑmioꝛ:& bñ utrunq; narrat:nā non cōtinuo q memor eſt ēt gratus eſt.Memor.n.eſt q apud ſe meminit: gratus q meruit hoc uocari dū uicē reddit.nā multi ſunt memores ingrati tn̄.¶ Sedulo faciā:ſic ꝓmittit ut nihil ſuum intereſſe credat.¶ Sedulo de induſtria ſine dolo.¶ Sed cteſiphonē uideo lætus eſt.d.a.apparatus in ꝓſcænio perſonaꝛ tum cōſulto cōſilio fingunt a poeta tanq̄ ſupueniāt aliis rebus in medio poſitis:q̄ ipſaꝛ interuētu finiant:& mire q̄ſi ex argumēto ſit ut futuri actus ſui anteq̄ loq icipiāt deſcribant.¶ Lætus eſt de.a.hoc lētius & ſūmiſſe.¶ Quid te oro deeſt agis:& deeſt ego.¶ Quid te.o.aut ſi quid:aut ꝑꝑ qđ ſubintelligimus ut ſit.Quid mihi nō r̄ndes:de eo ꝑꝑ qđ te oro:aut ſi qd te oro & q̄ bene faſtidioſum lenonē facit ſyrus ut optans:ille deſperādo uiginti minas accipiat:nam & ſupra non intendenti dicit totiens in uno ſenſu:hoc idem ſyrus.¶ De.a.poteſt & interrogatiue pronunciari.

Ac egomet &c.In hac ſcæna duoꝛ neq̄ hoium ſpectari poteſt q̄dā captio doloſa paritercq; auaroꝛ uita attingitur q ſæpe in dānum ipſius auaritiæ rōnib⁹ ruunt.Sy.Syrus ſeruus primo alloqtur cteſiphonē.deinde conuertit ſermonē ad Sā.& qa cteſipho maxime ſolicitus erat ob metum patris:ideo dicit illi ſeruus tace.i.noli q̄relas ꝓducere ſed potius eas ſiſte,egomet cōueniā.i.alloqr ipm lenonē.Iam.i.ſtatim.faxo.i.faciā:reperitur ēt faxim pro fecerim.Faciā ergo ꝙ ſup.accipiat pecunias & ſit cōtentus neq; cō queratur cupide.i.libenter:atq; etiā faciā ꝙ dicat bñ actum eſſe ſecum.i.bene ſibi cōtigiſſe:& ſe eſſe fœliciſſimū & fortunatiſſimum i hoc negocio.Deide nacta oportunitate aggredit lenonē.Sānio qd iſtđ ē.i.ſibi uult:ꝙ audio te cōcertaſſe.i.cōtēdiſſe:cū hero.i.dño & qdē uſq; eo ut ad manus ſit ꝑuētū:neſcio qd.i.neſcio ꝑꝑ quā cām.Sā.Nunq̄ uidi certationē cōparatā.i.cōcitatā:cōmotā:cōtractam:iniquus ideſt iniuſtius.Certatio eſt actus:cōtētioq; certantiū:ſed certamē eſt res ipa de q̄ certat.interdū tn̄ diligēs lector certamen — GVI. A. Comparatus. Certatio & certamen.

Certam̃. pro certatione inuenict. Nunq̃ inq̃ uidi certationẽ cõparatã iniq̄us q̃ hæc certatio q̃ fuit hodie iter nos! ambo.i.ego &
Vſq; pro ipſe Eſ.defeſſi ſumus.i.defatigati.ego defeſſus ſum.ſup.uapulãdo in paſſiua ſignatione.i.dũ uerberarer.ille Eſ.defeſſus
diu. eſt uerberãdo.uſq;.i.diu multũ:uel aſſidue:& eſt aduerbiũ.Sy.tua culpa fuit ſup.q̃ effecit ut ita uapulares:uel id factum
eſt tua culpa:in ablt̃õ.i.ꝑ tuã culpã.Sã.Quid agerẽ!i.agere poſſem!Sy.oportuit morẽ geſtũ ꝓ gerere.i.oportuit mo/
rem gerere:ſeu obtẽpari adoleſcẽti eſchino.Sã.Qui.i.quõ.potui meliꝰ morẽ gerere.q̃ ꝓbui.i.obtuli.os.i.faciem ꝑcutiẽ
Hodie. dam.ſ.hodie.uſq;.i.aſſidue.Hodie hic nõ tp̃s ſignãt:ſed iracũdiã eloq̃ntiã ac ſtomachũ.Virg.Nunq̃ hodie oẽs morie/
Virg. mur inulti.Sy.age:hic corripiẽtis eſt aduerbiũ:ſcis q̄d loq̃r:interdum maximũ eſt lucrũ negligere pecuniã.in loco.i.ubi
opportunitas poſtulat.Locus.n.ſæpe poni inueniť ꝓ opportunitate ſeu occaſiõe.q.d.interdũ cõmodũ eſt pecuniã ne
De iure gligere:ſed nõ ſp̄ ut in hac pte.Sã.Hui iteriectio ridẽtis q̃ſi leno rideat dicta ſerui & contẽnat.Si nunc cõceſſiſſes paulu/
ſuo pau/ lum de tuo iure.i.ſi paululũ tuũ ius ꝑtermiſiſſes.tuum ius dicit Dona.hic tuã lenoniã duritiã.Vel ſic itellige.ſi paulu/
lulum ce lum nõ habuiſſes rõnem tui iuris:ꝙ eſt nõ uẽdere tuã rẽ ſi nolis ita ꝙ fortunã p̄ñtem eſſes ſecutus capiẽdo pecũias ab
dere. adoleſcẽte & illi morẽ gerẽdo.Dici aũt ſæpenumero ſolet.Interdũ neceſſe eſt de ſuo iure cõcedere.i.quaſi ſuũ ius relin/
quere & ſeq fortunã p̄ñtem q̃ offerť:ut hic.ita ut nõ ſit ſp̄ ſequẽdus iuris rigor:ſed interdũ ab eodẽ declinãdũ atq; de/
flectẽdum.Dici ẽt ſolet uulgo:multũ de ſuo iure dimiſit ire:ubi eſſet dicẽdum:multũ de ſuo iure cõceſſit.Sed ad leno/
rem tex.redeamꝰ.Atq; ſi morigeratus eſſes.i.morẽ geſſiſſes & obtempaſſes adoleſcẽti Eſ.Morigeror aris:deponens &
morẽ gerere idẽ ſignãt.ſi hæc feciſſes metuiſti o tu hõ ſtultiſſime hoium.ne.i.ꝙ iſtud argentũ.ſ.ꝙ potuiſſes habere ſi
Fœnera/ paululũ de tuo iure cõceſſiſſes.nõ fœnerare tibi.i.nõ afferret nõ pareret tibi fœnus.i.lucrũ..Nã ut ait Dona.aliq̄d dr̃ fœ
re fœne/ neratũ q̄d cum lucro redditũ eſt atq; multiplicatũ.Interdũ tñ fœnerare actiuũ & fœnerari deponens ſignãt dare alicui
rari. pecunias ad uſurã.i.q̃ ab accipiẽte cũ lucro reddãť & multiplicenť.Præterea fœneror aris interdũ eſt paſſiuum à fœne/
ro.interdum ſignãt accipe ad uſurã.ut ſi ita dicã.Ego a Ioãne ſum fœneratus pecunias q multis aliis fœnerat pecunias
inq̃.Itaq; talis eſt ſenſus.tu tua auaritia ductus noluiſti cape pecunias tibi tũc oblatas:& ita tũc occaſione calua in dãnũ
incidiſti:& hoc feciſti metuẽs ꝙ ea pecunia nõ afferret tibi lucrũ queãdmodũ tibi quotidie attuliſſet ipſa puella q̃ſtum
faciẽdo tibi.Sã.ego nõ emo ſpẽ.i.expectationẽ futuri boni uel lucri ꝑcio.ſ.negligẽdo pecuniã q̃ hr̃e p̄ſentẽ poſſim cõ/
Facere rẽ tradictũ ſerui q dixerat iterdũ eẽ cõmodũ i loco pecuniã negligere ſpe uidelicet futuri boni.Sy.nũq̃ facies rẽ.i.nũq̃ accu
mulabis diuitias:nũq̃ augebis rẽ familiarẽ ſeu ſubſtãtiã:ſeu nũq̃ cõgreges peculiũ pingue:uel nũq̃ cõgregabis pecũias
aut lucrum nõ facies & utilitatẽ ſeu cõmodũ.Nã & litẽ & meretricis negociũ & lucrũ & cõmodũ & p̄rimonium &
oẽm pecuniã noiari rẽ aium aduerti ex ſcripturis põt. O ſãnio abi.i.diſcede a tua ꝓfeſſiõe ſordida q̃ neſcis exercere.ne/
Ineſcare. ſcis ineſcare.i.arte & aſtutia fallere ſeu decipe & irrhetire hoies.Tractũ eſt aũt ab aucupibꝰ:q ꝑ eſcas effuſas i terra aues ca/
piunt.Iõ dr̃.Auceps aues ineſcauit.i.ſparſit eſcas ut illic cõfidãt aues rheticuliſq; irretianť.Sã.Credo iſtud q̄d dicis eſſe
melius.i.eẽ cõmodiꝰ & aptiꝰ.Veꝝ.i.ſed ego nunq̃ fui adeo.i.ita aſtutꝰ.i.callidus cautꝰ.qn.i.ꝙ nõ mallẽ potius (eligẽtis
hic eſt) auferre.i.arripere.in p̄ñtia.i.ſine dilatiõe q̃ in futuro.q̄cq̄d.i.oẽ q̄d poſſem auferre ſeu celeriter arripe: uel q̄cq̄d
Age. poſſẽ.i.q̄cũq; rẽ poſſẽ facere:ſed ſupior ſñia melior.Sy.Age hic uerbũ eſt & ſignãt dic.põt forſitã nõ inepte dici aduer/
biũ hortãtis.Nã hic hortať lenonẽ ut attẽdat ad uerba ſua & ea exaudiat ac ꝑſuadenti cõſentiat.Noui tuũ aium libera/
lem.ſ.q ſup.cõtẽnas argẽtũ ꝓ puella arrepta.q̃ſi.i.tanq̃:iã.xx.minæ.i.uiginti libræ.ſint tibi.i.q̃ſi iã hẽas.xx.minas con/
ſtitutas & aſſignatas.uſq̃.i.in aliquo loco.q.d.noui tuũ aium ſic liberalem ꝙ non cures iſtas.xx.minas repetere ab Eſ/
chino aut cteſiphone.ſed iã eaꝝ æſtimationẽ tibi cõſtitueris & aſſignaueris in aliis mercibꝰ in q̄bꝰ ſis recuperaturus iſtas
minas ꝑditas:dũ.i.dũmõ.obſeq̃ris.i.ipẽdas obſequm & facias ut dñt placitũ iepte tñ huic.ſ.adoleſcẽti.ãt.i.ſed:ꝓterea.i.
inſup:ꝓterea ꝑdicta aiũt hoies.ſ.hoc ẽ ferť:dr̃ rumor ẽ te ꝓficiſci.i.q̃ſi iã arripuiſſe iter.cyprũ.i.in illã inſulã Veneri cõſe/
cratã.q.d.uis illuc ducere puellas hic emptas:q̄bꝰ illic q̃ſtum facias ubi Venꝰ coliť.i.libido exerceť.ꝓpea ars illic lenonia
locum hẽt:uel ẽt ꝓficiſci dr̃ potiſſimũ in cyprũ ꝙ mercatꝰ in ea uigeat & negociatio exerceať.Sã.hẽ:interiectio idignã
tis & ſtomachãtis obinuẽtionẽ iſtã.Sy.Proſequiť q̄d icœpat ſyrus quo loq̃nte dixerat leno hẽ.Aiũt inq̃ te coemiſſe.i.
emiſſe:cõparaſſe.hic.i.ex athenis multa ſup.mercimonia ſeu uenalia q̃ ueheres hinc.illuc.i.in cyprũ.bñ aũt dixit ueheres
Vehere. q̄a uehunť ꝓprie q̃ naui portanť.uñ uectores.Aiũt ẽt naui cõductã.i.retẽtã ꝓ ꝑcio ꝓmiſſo q̃ tua ſis uecturus.ſcio.ideſt
noui hoc.i.hãc rẽ:uel hũc locũ.ſ.cyprũ:ut interp̄tať Do.Vel dic ſcio:ꝙ ſup.aius pẽdet tibi.i.ꝙ aius ẽ iã totꝰ ꝓnus ꝓpẽ/
ſus & inclinatꝰ ad eũ locũ cyprũ adeũdum:ac ꝓpea iam nõ curret repetere iſtas minas.& aliq codices hñt hic q̃ſi iã in eo
Hoc loco eẽt eius aius ꝑ cogitationẽ.ubi.i.qñ uel poſtq̃ redieris illic ex cypro ut ſup.ſpo.i.credo & opto.tũ.i.tũc ages hoc.i.
agere. exiges debitũ.nã hoc agere dicimꝰ eũ q inſtat negocio ſuo.Sã.Nuſq̃ pedẽ moueo ſup.uel ꝓfero:hoc ẽ nuſq̃ nõ ſolũ nõ
uado:ſed nec moueo pedẽ q̄dẽ:q̄d minꝰ eſt q̃ ire.Hercle pii.i.ꝑditꝰ ſum.illi adoleſcẽtes incœperũt hoc.i.cõſiliũ inierũt
a me eripiẽdi puellã meã.hac ſpe.ſ.q̄a ſpauerũt me ꝓfectuꝝ cyprũ.Sy.hoc dixit.Sy.q̃diu exclamabat leno & dicit ſum/
miſſe ut nõ audiať.Leno timet.inieci.i.imiſi.icuſſi ſcrupulũ.i.moleſtiã ſollicitudinẽ & aſperitatẽ hoi.ſ.lenoni.Scrupꝰ
Scrupu/ inde ſcrupulus dr̃ lapillus breuis & aſꝑ latẽs in calceo:ingerenſq; moleſtiã & ſollicitudinẽ ſua aſꝑitate.de eo ſatis prius
lus. dcm̃ eſt.San.O ſcelera!Exclamatio admiror ſup.ſcelera hoꝝ hoium.Vide.i.cõſidera illud q̄d ſequitur.ut.i.q̃liter Eſ/
chinus uel res ipſa quã ſubdit.ſ.ꝙ res ſuas iam hẽt coemptas opp̄ſſit.i.leſit me in ip̄o articulo.i.in ip̄o ut ita dicam pũ/
cto quo mihi ad mercatũ erat eũdum cõplures.i.multæ mulieres ſunt emptæ.& item.i.ſimiliter alia ſunt coẽpta quæ
porto hinc.i.ex athenis cyprũ.Niſi uenio.i.uado:eo.Nã eo ꝓ uenio:& ediuerſo ſæpe poni inueniť:niſi uenio eo.i.cy/
Venio ꝓ prũ.Eſt.n.hic eo aduerbiũ ad locũ.ad mercatũ.i.ad uenũdãdas merces meas.Mercatus aũt quartæ iflectionis ſignãt &
uado. locũ mercaturæ exercẽdæ deſtinatũ.Item mercatus ſignãt tp̃s in quo hoies in aliqua loca confluunt ad negociandum
Mercatꝰ. & mercaturã exercendã.Itaq; elegãter dicimus uado ad mercatũ in hyſpaniã ubi dñt uado in mercaturã.Niſi ergo ua/
do eo ad mercatũ dãnũ maximũ eſt mihi.ſ.i.multũ dãni facio nõ eũdo nũc ſi omittã hoc negociũ.ſ.cũ Eſ.agã actum.i.
nihil agã:ꝓuerbiũ eſt.nã q̄d in te ſemel iudicatũ fuerit id reſcindi & iteꝝ agi ſeu retractari nõ põt.ubi.i.poſtq̃ rediero il/

lic.i.ex cypro nihil eſt.i.nulla eſt reliq̃ ſpes.res.i.totũ negociũ de hac opp̃ſſione.refrixerit.i.iã deſinerit eſſe recẽs iã deſer/ Refri/
buerit iã nõ erit noua ſed iã obſoleta & reiecta.diceturq; mihi ſup.a iudicibus nũc demũ.i.tandẽ ſero poſt tp̃s uenis ad gere.
agẽdũ de re iã ſopita:cur paſſus es tãdiu te opprimi?nec intẽderis actionẽ ſeu cur fuiſti negligẽs & remiſſus ac nimis pa
tiẽs q iniuriã hucuſq; in corde portaueris. Vbi eras?cũ tp̃s erat agẽdi:ut.i.ita q ſati⁹ erit.i.meli⁹ erit pdere p̃ciũ puellæ q̃
aut manere hic tãdiu.i.tãto tpe quo nõ nauigo aut pſeq ius meũ in iudicio.tũ.i.tũc cũ rediero.Sy.ſyrus fingit ſe nõ in/
tellexiſſe oia iſta q̃ locutus eſt leno:illiq; aliud pponit.ne.i.utrũ.iã enumeraſti.i.cõputaſti id qđ putes reditu ad te.ſ.p̃/
ciũ puellæ qđ tibi redibit qm̃ pri⁹a tua burſa eſt,pfectũ cũ eã emiſti.Sã.ne.i.utrũ.hoc.ſ.qđ ſeq̃t eſt dignũ illo Eſ.q.d.nõ
decet iuuenẽ igenuũ ĩ hæc mala prũpe.hoccine.i.utrũ decet ſup.Eſ.iuuenẽ igenuũ icipe hoc.i.in ſua iuuẽtute icipe ma/
leſacere.q.d.non decet.deinde ſubdit q eũ dedecet uidelicet ut poſtulet.Eſ.i.uelit aut ſperet aut expectet.eripe.i.auferre
abducere mihi hãc.i.meã puellã p opp̃ſſionẽ.i.p leſionẽ & offenſionẽ & p impetũ ac uiolẽtiã opprimẽdo me empto
rẽ.Sy.dicit ſeruus hoc uerbũ apud ſe indicãs illũ lenonẽ iã remitti:neq; ita eſſe inſtãtẽ ut prius.leno labaſcit.i.aius cadit Labeſcef
ut Ciceronianis uerbis utar ita q eius aius inclinat & corruit.hẽo dicere ſup.uel qđ dicã hoc unũ.i.hoc tm̃ uide.i.cõ/
ſidera delibera ſi ſatis placet.ne.i.utrũ.ſerues.i.uelis ſaluare & recupare ſeu cõſeruare.an pdas totũ.i.& puellã & p̃cium
potius q̃ uenias in piculũ.face p fac diuiduũ.i.fac diuiſionẽ:hoc diuide.& declinat hoc diuiduũ dui.hẽm⁹ ẽt diuidu⁹ Diuidu/
a um.dimidiũ aũt dr̃ a dimẽſione.diuide ergo illas uigiti minas p mediũ:ipſe Eſ.nõ hñs pecunias de ſe corradet.i.dif/ um.
ficulter cõtrahet cõparabit abducet auellet extorq̃bit eximet abſtrahet.aliũde.i.ab alio loco uel ab alia occaſiõe decẽ mi/ Dimi/
nas q̃ ſunt p pte media. Abradere ſignat p uim auferre.Sã.hei mihi.i.dolore afficior.etiam nũc ego miſer uenio in du/ dium.
bium.i.in piculũ.de ſorte.i.q̃tũ ad ſortẽ.i.ſumã principalẽ q̃ empta eſt puella uidelicet.xx.minaꝝ:ſors.u.ẽ ſũma cui ex/ Corrade
trinſecus acq̃rit fœn⁹ ait Dona.nihil pudet eũ ſup.uel nihil.i.non uel neq̃uã pudet eũ maleſacere.ſ.Eſ.q.d.nullatenus re.
erubeſcit male agere.Labeſecit.i.labare hoc eſt ruere fecit & decidere ac fregit mihi oẽs dẽtes.p̃terea.i.inſup totum caput Abrade/
meũ eſt tanq̃ ſup.tuber.i.tanq̃ illud gen⁹ cibi naſcẽtis intra terrã qđ ruſtici truffam uocãt.Eſt aũt tuber ut ait Dona.ge/ re.
nus cibi collectũ ex tumẽtib⁹ & q̃ſi p̃gnãtib⁹ arenis.Nunc ergo dicit totũ caput meũ eſt ita tumẽs & inflatum ut tuber. Sors.
colaphis.i.p alapas.q.d.ex frequẽtia colaphoꝝ totũ meũ caput eſt turgidũ & inflatũ ẽt inſup.i.p̃ter p̃dicta.defraudat.i. Labeface
detradit:deterit:p fraudẽ deducit de p̃cio a me dato p puella.ac pp̃terea nuſq̃ ab eo.ſ.nõ proficiſcor in aliquẽ locum ad re.
mercatũ.ſed agã aduerſus Eſ.Sy.ut lubet.i.queẽadmodum uis facito tuo ipſius arbitrio relinquo.q.d.nõ curo.deinde Tuber.
fingẽs uelle diſcedere inq̃t nunqđ uis.i.nunqđ uis aliqđ aliud a me ſcire uel mihi dicere.qn.i.q̃nimo.abeã.i.diſcedam
poſtq̃ interrogauit nũqđ uellet ſtatĩ ſubdit & q̃ſi corrigẽdo ſe ingens melius eẽ ut diſcedat.Dona.dicit ibi capi qn p q̃/
re:& tũc eſſet ſenſus q̃re diſcedã.Sã.Immo.i.ſed hercle q̃ſo hoc qđ ſequit̃ o ſyre:utut.i.utcũq;.i.q̃litercũq; ſeu quo mõ
hæc facta ſunt ab Eſ.q.d.dimiſſis oibus offenſis.meũ.i.res mea hoc eſt uel puella uel p̃ciũ reddat̃ mihi potius q̃ ſequar Saltem.
lites.i.poti⁹ q̃ litigem⁹ & agã in Eſ.ſaltẽ.q.ſalutẽ.hæc pticula nata eſt a captiuis q cæteris rebus deſpatis ad minus ut di/ Memo/
ci ſolet ſalutẽ petũt.ſaltẽ inq̃ reddat̃ mihi tm̃.q̃ti.i.q̃to p̃cio empta eſt.ſ.puella.ſyre ſcio te nõ eẽ uſum añhac.i.ante hoc ret.
tp̃s mea amicitia ſi hoc feceris dices me eẽ memorẽ recordãdo bñficiũ & gratũ repẽdẽdo ſeu gr̃am referẽdo:nam me/ Gratus.
mor eſt q apud ſe meminit grat⁹ q uicẽ reddit ſeu uices repẽdit:multi aũt ſunt memores ẽ ĩgrati tñ.Sy.faciam ſedulo.i. Pauliſp.
laborabo uehemẽter inſtãter de iduſtria ſine dolo ut ibi tuũ reddat̃.ſed uideo ctesiphonẽ p̃patio ad aliã ſcænã ẽ.dein/ Parump
de lẽtius & ſũmiſſe ſubdit.ipe læt⁹ ẽ de amica.i.pp amicã q̃ poti⁹ ẽ.Sã.qa leno uidebat ĩ alio occupatũ ſyrũ timuit ne nõ Aliq̃tiſp
intellexiſſet qđ eũ rogauerat:& iõ eũ iterrogat q dnã ſit illđ qđ rogauerit ut faciat piculũ teneat Sy.mẽoria necne?qđ eſt Tantiſp
ſup.qđ oro te?nã oro regit duos actõs.i.qđ eſt qđ te facere ueli?Sy.mane.i.ſiſte uerba deſine loq tace expecta hẽas pa/ Dũtaxat
tiẽtiam pauliſp.i.aliq̃diu.nã parũper pauliſp aliquãtiſp dũtaxat dicunt̃ de tpe:ſimiliter & tantiſper quod eſt tãdiu.

ILlud Credo iſtud melius eẽ &c.Sãnio dicit irridẽdo ſniam Syri dicens.Ego credo iſtud quod dicis concede/ AScen.
re de iure ſuo & differre ſolutionem eſſe melius ad ineſcandum homines & ad multum lucrandum.uerum
ergo nunquam fui ita aſtutus(aſtutia uidelicet quam Syrus intendebat cum ſe multo ſagacius ſentire puten/
tur)quin.i.quod non malem potius in p̃ñtia auferre q̃cquid poſſem q̃ expectare ſpe maioris lucri:ut faciunt ineſcato/
res.Illud quod textus habet minas decem corradet alicunde.i.in aliquo.melius puto quam aliunde.

HAec.Inducit̃ ſyrus q Sãniorẽ iam deliberatiõe ſua aliquãtulũ pmotũ ad hoc ut argẽtum recipiat magis calli/ A
ditate ſua ad argẽti deſideriũ cõmoueat.Ita ut quũ ſũmam pecuniæ quã dederat redderet eſchinus beatum ſe
iudicet.Et hoc facit Syrus inſtigatione Eſchini eũ orãtis.Cui ita rñdet.Tace &c.Age callide eum tractat.Prius
pſuadet ut cõdonet poſtea ut dimidiũ recipiat:ut ita ſe beatũ iudicet ſi totũ ad ultimũ poſſit hr̃e.Nunq̃ facies rẽ tuã.i.
utilitatẽ qa ſtolidus es.Abi.i.fuge hinc quo neſcis.i.neſcit &c.Credo iſtud.i.ineſcare noui tuũ a.s.non.amas ſpem:ſed
uelles hr̃e illud qđ p ea dediſti.Et ideo tu.ſ.ſi ſecurus q̃ſi uſq̃.i.in aliquo loco ſint tibi.xx.minæ.Dũ.i.tm̃modo obſe/
quare huic.i.dño meo.ſ.facias qđ ipe expetit.q.d.quũ ſolũmõ ingras ſũmam quã dediſti ſecurus potes eſſe quaſi iam
haberes:& iõ dñm meũ noli ingetare.Præterea illud eſt iteꝝ q̃re debes recipe ſũmã pecuniæ tuæ:qa feſtinas ad Cyprũ.
Hẽ.dolet Sãnio:eos p̃ſenſiſſe ſe ituꝝ Cyprũ.Comeſſe multa.i.meretrices.h.i.ad cyprũ pendet tibi aius.Vbi illinc.q.d.
interim dimitte ſi uis:qa ſpero poſtq̃ redieris illinc.i.a Cypro tñ hoc ages.i.rẽ tuã exiges:ſciebat tñ q hoc nollet.Nuſq̃
pedẽ.ſ.ferã.Poſtea ait ſecũ.pii hac ſpe:qa adiuuerunt me ituꝝ &c.Timet ſecũ ait hoc.O ſæcula ſecũ ait hoc.ut.i.qualiter
opp̃ſſit me.ſ.Eſ.uel Syrus.In ipo art.i.in momẽto tpis quo iturus eram ad cyprũ niſi uenio eo.i.ad Cyprum.Nunc ſi
hoc omittam.i.exigere rem meam.Agã.i.dicam eẽ actũ.i.amiſſum.Dicẽs mihi ita.Nunc demũ uenis.Ad hoc redit res
ut ſit ſatius pdere totum:q̃ aut nũc.i.in p̃ñti manere.Tã diu.donec placitũ deducat̃:& ita dimittere iter Cypri.ubi ma/
ximum utilitatis eſſet.Aut tum.i.poſtq̃ rediero pſeq placitũ quum q̃ſſa eſſet illa placitatio.Quũ Sy.uideret eũ ita ſecum
murmurare ait.Iã ne &c.Redditurã.i.reddendã.q.d.deliberaſti apud te q̃tũ inde recipias.hoccine incipere.ſ.decuit.ait
eum.Labaſcit.Poſtea exaltat uocẽ.unũ hoc callide eũ tractat more mercatoris qa dimidium offert:ut beatum ſe iudicet

ſi poſtea totum recipiat.q.d.quare ducerem te per ambages hoc unum habeo ad ultimũ qđ tibi dicam.Fac diuiduam ſũmam tuæ pecuniæ:ut dimidiũ recipies:potius q̃ uenias in piculum.i.in iudiciũ:ubi dubiũ eſt an pdas totum:an ſer/ ues totum etiã de ſorte.i.de capitali cenſu.Inſup defraudat.ſ.rem meam.Nuſq̃ abeo:imo placitabo.Nunqd uis.ſ.aliud q̃ dicas mi.Quin ecce abeam.i.abibo.Immo.Iam flectitur leno ad præces faciendas quum uideat ſũmam capitalis di/ minui & orat ſaltem ſũmam illam ſibi reddidi:& accumulat præces promiſſione quam dicat:Syre ſcio &c.Vtut: ideſt quantúcunq iniurioſe ſunt ſactæ.

A Cteſipho adoleſcens. Syrus ſeruus.

ABs quiuis hoīe beneficium cum opus eſt
Accipere gaudeas.uer eni uero id demum
Iuuat:ſi quē æquũ eſt bñfacere:is benefacit
O frater frater:qd ego nunc te laudē? ſatis certe ſcio:
Nunq̃ ita magnifice dicã qcq̃ id uirtus qn ſupet tua
Itaq unam hãc rē habere me præter alias præcipuã
Arbitror.fratrē hoīem neminē eſſe primaꝝ artium
Magis pricipem.Sy.o ctesipho.Ct.o ſyre:eſchinus
Vbi ē? Sy.ellũ:te expectat domi.Ct.hem.Sy.qd eſt.
Ct.qd ſit? illius opera nunc uiuo.Sy.feſtiuum caput
Ct.qn oĩa poſt ponenda putarit præ meo cõmodo
Maledictum famam:meum amorē:& peccatũ in ſe
Tranſtulit.nihil pote ſupra:ſed quidnam fores
Crepuit? Sy.mane mane:ipſe exit foras

DO. A ABs quis hoĩe.cũ.eſt.o.b.ac.g. In hac ſcæna grãꝝ actio eſt ex pſona & eius qui præſtitit: & eius cui pſtitũ eſt:& ex ipſius pmii q̃titate Nã omne qđ gerit aut in rebus eſt: aut in pſonis:aut in tributis eoꝝ.ℭ Abs.q.h.bene ſic cœpit dicturus o frater frater:& qui ſm regulã dixit:qa dicimus qb⁹ cæteꝝ a quo quis facit & non qb⁹.& incerta diſtictio eſt:uel qđ beneficiũ opus eſt accipere:hoc uetus eſt & illud cõmuniter.ℭ Id demũ iuuat.oſtendit plus eſſe qđ iuuat q̃ gaudiũ.ℭ Is benefacit.bene ſubaudiēdũ eſt bis nũero o frater fr̃.Vir.& fratrē.ne.d.ſ.Vnũ rela/ tũ eſt ad appellationē.alteꝝ ad laudē & ſubdiſtinguē dum.ut uideatur q̃ſiuiſſe qđ ultra diceret:& plus in/ uenire ſe nõ potuiſſe quã frater.ℭ Quid ego nũc te: quid pꝑter qd & nunc te. Virg. additũ eſt de ſupfluo.Vt tu nunc.c.a.ſ.l. ℭ Quid ego nũc te.qa laus gen̄ cauſæ eſt qđ nõ ad/ hibet niſi dubiæ rei.ℭ Quid ergo nũc te diſtinguē/ dum quid autem pro ut qd.ℭ Nunq̃ deeſt qđ ut ſit qđ nunq̃ ita magnifice.duplex eſt cã omittendæ lau/ dis:ſi res aut nimiũ mala eſt:aut nimium bona.ℭ Id uirtus quin ſuperet tua bona piphraſis:uirtus tua po tius q̃ tu.ℭ Itaq unã hãc rē me hr̃e.& ſubiũctiuum eſſe pōt correpta media ſyllaba.& pꝑoſitiuũ pducta eadē ſyllaba: ut ſit itaq fratrē.noue dixit unã rē.ſed ego puto fratrē nõ ſubdiſtinguēdũ:ſed legēdum cõ/ textæ uſq ad pricipē.nã ſi diſtinxeris fratrē erit bis ar/ bitror ſubaudiēdũ & ſupra & infra.ꝙ ſi fratrē iſerio/ ribus iunxeris & cũ admiratione pnunciabit & ſub/ audiet q̃ mihi.hãc ſane locutionem ſcire debemus p pſonã elaborãtē ſic dictã nã & nimiũ gaudet & ruſti cus adoleſcēs eſt:q laudare conat eſchinũ q̃ſi titubãs & pene balbutiēs.ℭ Hoiem neminē.noue aurib⁹ nr̃is:ſed ueteꝝ cõſuetudine locut⁹ eſt.nã cũ neminē hoīem ſignifi/ cet qd opus fuit dicere hoīem neminē:ſed ut diximus figura eſt archaiſmos.ℭ O ctesipho.o mire accepit gaudium ſi/ gnificans.ℭ O ctesipho o ſyre.hic ut puidēs:hic ut q nõ puiderit o dicens o dicit.O ſyre eſchinus ubi eſt? bñ ſtatim de illo cui agebat gr̃as loq cœpit.ℭ Sed ellũ.ecce illũ pnomē uel aduerbiũ demonſtrãtis:aliq interrogatiue legunt:ut ſit ellum dicis.ℭ Te expectat domi:ut ſit ellũ.pnomē.i.illũ.nã & illũ & ellũ & ollum ueteres dixerunt.ℭ Domi.aduer/ bium eſt in loco.ℭ Hem.aduerbiũ eſt lætãtis.ℭ Feſtiuũ caput.huic cõtrarius ſenſus eſt.Ridiculũ caput. Alii putant ſe ſtiuum caput nõ eſchinũ itelligēdũ:ſed orõnis quã hēt ctesipho agens gr̃as fratri ita.In eunucho.Quã uenuſte:quod dedit principiũ aduenięs:qđ ſi eſt nihil pōt ſupra hãc laudationē:nã ſupra factum erit accipiendum:ſed male:nã caput Eſchini:intelligo ipſum Eſc.ut in toto ps ſit p ſynecdochē:in q̃ figura & ps & p toto ponēda eſt.q̃ aut eminet ex toto: aut maioris pcii eſt ad id qđ agit:cæteꝝ qđ ipm ſi ſeruatũ bonis auctoribus ſit ſi exēpla ſynodoches penitus conſide/ rare ſtudes ſic inuenies.ℭ Illius opa dicēdo opa corporeũ laborem.Eſ.oñdit:& religionē.ut Annua magnæ ſacra re/ ſer cæteri lætis opatus in herbis.ℭ Quid ſit.deeſt qnis:ſed eſt admirãtis magis q̃ iterrogãtis.ℭ Illius.o.n.u.o.mirã am plificationē bñficii nõ dixit illius opa uitã hēo.ſed qđ ſatis graue & ſatis amatoriũ.Illius opa nunc uiuo inqt.ℭ Quin oĩa admiratiue additũ qnſic pnũciãdũ qnio parelcõ uſq ad maledictũ famam.ℭ Maledictum famã.aut mitiõis:aut demeæ aut populi.nã ſi aliter acceperis idē maledictũ uidebit & mala fama.ℭ Præ meo cõmodo.i.mei cõmodi:ut in Eunucho.Hic ego illũ contēpſi p me.i.mei cõparatiõe.ℭ Meũ amorē:& peccatum de recipiēda meretrice & amanda: maledictum & pctm̃ cũ dixiſſet oĩa:duo tm̃ intulit maledictũ & famã.ut Oia mercurio ſimilis uocemq coloremq:& hoc ut ſit defectus qdã intelligēdus ex affectu gr̃as agētis.ℭ In ſe trãſtulit.pulchra. qua ereptura eſt ſoſtrata circa Eſchinũ quēadmodũ errauit demea eo ꝙ ab illo credit amari meretricē.ℭ Nihil pote ſupra.eclypſis per admira/ tionem eſt ſubaudiendum enim eſt:uel eſſe uel dici & pote pro potis:ut magne pro magis.

Nemo hoiem.

Hem.

Virg.

Pote.

Decrepiti.

Quidnam fores crepuit.crepuit reſonuit.unde decrepiti dicti ſunt clamoſi ſenes.ℭ Fores ſin/ gularis numeri nominatiui caſus.ℭ Mane.m.gaudentis eſt hoc dictum:non operiri iubentis.

Abs &c.

GVI. A

ABs &c.Hic cõtinet eſchini comendatio a fratre cteſiphone facta & ueluti gratiarum actio pro eo beneficio quo Eſchinus eũ affecit:& eripiendo illi amicã & cã eius ſubeũdo famæ piculum. Cteſi.loqᵗ primo hæc ſecũ remi/niſcẽs beneficiorum & beniuolẽtiæ fratris & eius affectionẽ i ſe laudãs gaudeas ſecũda pſona p tertia q̃ſi ſi gau/deat impſonaliter diceret.uel ſic gaudeas.i.gaudeat aliqs.q.d.fateor φ gaudium eſt accipe beneficium.i.qd' dicũt pla/citum recipe abs quis.i.abs quolibet hoie.nam quis hic eſt ablatiuus ſingularis.qs enim facit a quo uel a qui in ablatõ ut oibus liquet.cum.i.qñ opus eſt.i.cũ eget beneficio alieno.uerum enim uero.i.ſed certe.id.ſ.bñficium accipe cum op⁹ eſt.demũ.i.ſolum.iuuat.i.non ſolum affert gaudium ſed ẽt delectationem quod nõ facit id qd' prius dictum eſt:uide/licet abs quis homine bñficium accipe cum opus eſt ſi is bñfacit quẽ æquum eſt.i.decet bñfacere utputa frẽm o frater: frater prius eſt uocãtis:poſterius eſt laudis:qd.i.cur ego nunc laudẽ te:ſatis certe ſcio φ ſup.nunq̃ dicã quicq̃ i.aliquid ita magnifice.i.ita ſublimi & graui ſtilo:quin.i.φ.tua uirtus nõ ſuperet.i.nõ excedat id qd'.ſ.dixero magnifice itaq.i. ideo:uel ſint duo uerba.i.& ita arbitror.i.puto me hr̃e:hãc unam rem pcipuam:præter alios.i.ultra cæteros uidelicet: neminem hoiem.i.nullum hoiem fratrem.i.q ſit frater eſſe magis alicui ſupple:q̃ mihi principem appoſitiue dictum.i. qui ſit pinceps primarum artium.i.optimarum uirtutũ:utputa q magis colat pietatem fraternã:primus.n.ſignificat aliqñ optimus ut primus danaum p optimus ut interptatur Priſcia.Item artes ſæpe a Cicerone ponunt pro uirtutibus.Sy. offert ſe nunc ſyrus cteſiphoni.O cteſipho.hoc uocantis eſt & incitantis ad ſe reſpiciendum.Cteſi.o ſyre.uſus eſt eodẽ genere dicẽdi quaſi oblitus quid dixiſſet ſyrus adeo erat gaudio elatus & hoc dictum eſt uultu hilari & gratulabundo ob aduentum eius.Vbi eſt Eſchinus Sy.ellũ.i.ecce illic eũ expectat te domi.Cte.Hem hic eſt aduerbium lætãtis.Sy.qd eſt ppter qᵈ gaudes.Cteſi.o ſyre petis qd ſit:nunc uiuo cum prius languerẽ nõ habita ea q̃ deperibam:opa.i.induſtria labore opatione illius eſchini:o caput feſtiuũ.i.lepidũ iucũdum elegans aptũ cuius cõtrariũ eſt ridiculũ ceput:ubi poni/tur pars pro toto.i.o eſchinũ feſtiuum.i.dico eſchinũ lepidũ iucũdum q putarit oĩa incõmoda eſſe ſibi poſtponenda.i. cõtẽnenda a ſe:q̃ autẽ ſint incõmoda ſubdit uidelicet putauit cõtẽnẽda maladicta.i.cõtumelias conuitia pbra impro/peria:famã.i.malum nomen.p meo cõmodo.i.cõparatione mei cõmodi:tranſtulit in ſe.i.aſcripſit ſibi meũ amorẽ & peccatum de rapienda puella:nihil pote.i.nõ poſſibile erat ſupple facere aliquid ſupra.i.ultra q̃ fecit.Perſi.qui pote uis dicam:pote dixit pro poſſibile:alii habent nihil ſupra poteſt tunc eſt ſenſus nihil ultra poteſt fieri uel ab aliquo poſtu/lari.Sed quidnam eſt ſup.fores in noiatiuo ſingulari.i.oſtium.ianua crepuit.i.reſonuit.qd' ſignũ eſt ipſam patefieri. unde decrepiti dicti ſunt clamoroſi ſenes.Sy.mane mane:gaudentis eſt hoc dictum non inquientis expectare.

Primus.
Ars.
Ellum.
Feſtiuus
Pote:
Decrepi ti.
AScen.

VBi fratrẽ hoiem &c.textus quẽ cum cõmentario hoc offendi habuerat hoi:ſed iuxta mentem Donati & etiam cõmẽtoris feci hoiem.ordo autem ſatis argute collectus eſt a Guidone noſtro.Verum Donatus ut eſt acri uir in/genio contextæ atq cõtinue legẽdum cenſet & tanq̃ ex languenti adoleſcentis ruſtici aĩo orõnẽ eſſe prolatam. Si autem relatiuum ſubaudire uelimus ut ſæpe in Virg.ut primo æneid.Vrbs antiqua fuit tirii tenuere coloni ſubaudi quam:& in eodem.Eſt in ſeceſſu lõgo locus inſula portum efficit obiectu laterũ.Et rurſus in eodem.Eſt locus heſpe/riam &c.ſubaudi:qiã.Si ing̃ ſi hoc loco ſubaudiatur relatiuum quo ordo eſt Arbitror me habere hanc rẽ præcipuam fratrem.ſ.quo neminem.i.nullum hominem arbitror magis principem primarum artium:ſed Donato ſuffragor.

A

ABs quis.Inducit Theſipho.Tum qa res eius agit nñ gaudere debet.Tũ etiã ut eius ſollicitatione citius ſoluat argẽtũ.Ecce pmittit gaudẽs loqndo ſecũ q̃ſi ad ſcdam pſonã.Et hæc eſt ſũma ſnĩa.A quocũq accipias benefi/ciũ gaudẽdũ eſt tibi:ſed tũ potius ſi ab amico recipias.Et hoc eſt ab.ſ.q.&c.Et qa hoc dicat ſuppõit.o frater pci puã rẽ.ſ.frẽm.Prias artes uocat φ ſtrenu⁹ erat in meretricib⁹ rapiẽdis:& in oibus lenociniis faciẽdis.hẽ gaudẽdo dicit. DO.

A VBi eſt ille ſacrilegus.Mire eſchinus ſeruat aduerſus lenonẽ ſupbiam:qua oñdit tãto alienior eſſe aĩo ab amori/bus meretricis quãto audacior in lenonẽ.℄ Men quærit:nunqd nam effert:ſperat nũc leno ſe aliqd acceptu/rum ppter conuitium.Vt alibi.minas uiginti.tu illam emiſti quæ tibi res uertat male argẽti tantum dabitur & uide quãtam ferat leno pro lucro iniuriã:qui ſacri/legi noie ſignificari nõ ſolum non dolet:ſed etiam cu pit.Opportune aũt men quærit & cum q̃dam geſti/culatione & ſubſaltatione ſperantis lenonis ad hoc ſe quæri:ut accipiat:pnunciandum.℄ Occidi nihil ui/deo:occidi nõ qa ſacrilegus dictus eſt:ſed qa nihil acci pit:& ſimul geſtũ cõſidera loqntis ex uerbis.℄ Occi di nihil uideo:mire hoc uerbo apparet in uultu leno/nis & ſpem mortuam & extinctum gaudium.iam & apta eclypſis hæc dicentis occidi nihil uideo neq ad/dit pferri aut qd tale.℄ Hem.interiectio repẽtinæ rei. ℄ Opportune te ipm quærito.Aſyntheton deeſt ue/niſſe:nõ enim ſepuẽti nectit.℄ Quid ſit cteſipho qd ſit blãdum initium eſt nõ enim iterrogat cũ ipſe dicat in tuto eſt ois res.mox ipſe in ſubditis iã hæc addidit pter naturam quæſtionis.quid ſit qd agit.℄ In tuto eſt ois res.q̃ſi amatori oẽ dixit negocium de amica & an ois res & lenonis iurgium & ſuſpitio pr̃is Demeæ ſimul.℄ Omitte uero.uero abundat:aut correptũ eſt

A

A Eſchinus. Samio. Cteſipho. Syrus.

VBi eſt ille ſacrilegus? Sa.men q̃rit? occidi.
Nunquid nam effert? occidi:nihil uideo.
Eſ.hem opportune teipſum quæro quid
Fit cteſipho? in tuto eſt omnis res
Omitte uere hanc triſtitiam tuam.Ct.ego uero

iādudum nō omittētis. ℂ Ego uero illam hercle omitto: apparet nūc non primū dici ctesiphoni ab Eſchino. Omitte triſtitiā tuā: necnō primū rīſum omitto: & iō additū eſt hercle uero: q̄a nunc demum data eſt plena ſecuritas. ℂ Triſtitiam tuā. ſic dixit q̄ſi nimiā. ℂ Qui qdē te hēam fratrē: acuēdum te. ℂ O mi germane. mi meus ſed uocatiuo dixit caſu. ℂ Corā te. corā ad ipm ptinet q laudat & alios q audiūt te ad ipſum q laudat: nam coram laudat qui nō tacet apud alios: & hoc agit nō p epiſtolā ſed ipſe pn̄s. ℂ In os q apud ipm loqtur quem collaudat. ℂ Laudare. amplius q̄ laudauit. ℂ Ne id aſſentandi. Antiq̄ eclypſis: deeſt. n. cā & utrum ab ea cā an ab ipa lite ſic dr̄. ℂ Ne id aſſentādi: adulandi.

Aſſentare.

ℂ Specta ſi nō ruſticus adoleſcēs ē: & puriſſime ſimplicitatis adeo ut ēt uelle laudare fratrē nimio pudore nō poſſit: hoc ſolo q̄a pn̄s eſt cū illum nimiū laudauerit abſentem. ℂ Qui quod hēam gratū. uarie. non. n. intulit q̄s gſas ageti. ℂ Qui q̄a. ℂ Age inepte nō eſt iniuria: q̄a maior frater eſt & blāda dictur. ℂ Hoc. m. d. mihi dolet pro doleo: & dolet bis ſubaudiendū eſt: & pene in eū locū inſinuatio bn̄ficii ex piculo difficultatis ob tp̄s. ℂ Vt ſi oēs cupent. non ſi cget tantūmō aduerſantibus. ℂ Pudebat: deeſt fateri. ℂ Stultitia eſt iſtæc. hoc. ſ. fateri ei q ipe pr̄i nunq̄ q̄cq̄ celauerit. ℂ Tā ob paruulā: ergo diminutiuis adiūgitur tam particula: & deeſt pire ſed tacetur. ℂ Tā ob paruulā rem. i. meretricē: & bene hic Eſchinus q̄ſi q maiora expꝰus ſit. i. uitiū uirginis. ℂ Pene. a. p. deeſt fugere q̄a amatores comici cito cōminantur pr̄iam ſe diſcerturos: ut amicā ſequantur. ℂ Pene. e. p. αποσιωπησισ. Menander mori illū uoluiſſe fingit Teren. fugere. ℂ Turpe dictu. te fugere. ſ. & deeſt eſt. ℂ Vt dii iſtæc phibeāt. i. exiliū fugāq̄ pr̄iæ. ℂ Peccaui. approbauit ex periculo magnitudinem beneficii. ℂ Quid ait tādē nobis additū eſt nobis. i. ait nō itelligēdū eſt. ℂ Iā mitis eſt. q̄a debacchatus eſt. ſupra leno iam mitis eſt dixit. ℂ Ergo ad forum. tunc eni in foro de mēſæ ſcriptura magis q̄ ex arca: domoq̄ uel ciſta pecunia numerabat. ℂ Vt hūc abſolutā. i. ut hūc reddito ſibi pcio dimittā: nā uel ut ligati ſunt quibus debet aliqd dn̄r etiā ſerui illi ſolui q cum debitores pcioq̄ fuerūt pecuniā reddūt debitā: ē ergo: abſoluam p a me ſoluā: an iocat in triſtitia lenonis q illum cum barba lenonia & mœſto uultu ſeqtur tanq̄ reus. ℂ Tu intro ad illā ctesipho. bona eclypſis ſignificās lætitiā potiūdæ meretricis. ℂ Scite iſta. iā ſyrus nō ut adiuuet ſed ut inſtāter adiuuet rogat. ℂ Eamus nāq̄

Hūc abſoluam.

Illam hercle omitto qui quidem te habeam fratrem
O mi eſchine: o mi germane: ah uereor coram
In os te laudare ne id aſſentandi magis.
Qui quod hēam gratum facere exiſtimes. Eſ. age
Inepte q̄ſi nūc norimus nos inter nos o ctesipho.
Sed hoc mihi dolet nos pene ſero ſciſſe:
Et pene rem in eum locum rediiſſe: ut ſi omnes
Cuperent tibi nihil poſſent auxiliarier.
Cte. pudebat. Eſ. ah ſtultitia eſt iſtæc non pudor:
Tam ob paruulam rem: pene ex patria turpe dictu
Vt dii iſtæc prohibeant. Cte. peccaui.
Eſchi. quid ait tandem nobis ſānio?
Sy. iam mitis eſt: ego ad fo⁊ ibo: ut hunc abſoluam
Tu intro ad illam ctesipho. Sa. ſyre iſta. Sy. eamus.
Nāq̄ hic ppat in cyprū. Sa. ne tam cito qdem q̄uis
Etiam maneo ocioſus hic. Sy. reddetur. ne time.
Sa. ah fac oē reddat. Sy. omne reddet: tace modo: ac
Sequare hac. Sa. ſequor. C. heus heus ſyre. Sa. hē qd
Eſt? Ct. obſecro hercle hoīem iſtum impuriſſimum
Quāprimum abſoluito te: ne ſi magis irritatus fiet
Aliqua ad partem: hoc permanet: atq̄ ego tum
Perpetuo pierim. Sy. nō fiet: bono aīo eſto? tu cum
Illa intus te oblecta interim & lectulos iubet ſterni
Nobis & pari cætera: ego aūt iā trāſacta re conuertā
Me domum cum obſonio. Ct. ita quæſo: quando
Hoc bene ſucceſſit: hilarem ſumamus hunc diem.

hic p. hoc clamat ſyrus ut & bn̄ficiū oñdat ſane & ut rurſus lenonē de pfectione cōtereat. ℂ Ne tam cito qdem in hoc a lenone incōſtāter dr̄ ut q turbatiōe metuētis magnū dānū poſſet oñdi. ℂ Nec tā cito qdē. tā p tantum. aut tam p tū & deeſt dicas me ppare: aut ppero ut ſit etiā aduerbiū hortātis nō cōſentientis. ℂ Quāuis. e. p q̄tūuis. ℂ Etiam particula utrūq̄ cōſentiētis. aduerbiū eſt an cōiūctio: q̄a ſignificat & pperare ſe & nō in tātum q negligat q ſibi debetur. ℂ Maneo ocioſus. h. hoc ſeparatim iſerēdū eſt q̄ſi ptinaciter aſſeuerātē lenonē iſtaiuq̄ ſe & clamatiōnē facere denotet. ℂ Maneo ocioſus hic. dixit. n. ppero ubi rurſum cōſenſerat in ſyri uerba properaſſe dicentis. ℂ Reddetur ne time: qd deſperauerat Leno Syro oñdit ſeruo ut oē reddat pter illud quod dixerat diuiduū face: & probatum eſt cōpletūq̄ qd ait cupide accipiat faxo. & hoc ipſum cū trepida & uultuoſa ſupplicatiōne pronunciandum eſt. ℂ Tace mō ac ſequare hac. ſic ait Syrus quaſi nunc Lenonē doceat q̄ritans nō pdedi: & totū cū ſupcilio pſtātis magnū beneficium dicit. Sequor hoc uerbo Leno ſatis cōmitigatus oñdit. ℂ Heus heus ſyre. ex argumēto eſt oñdere q̄tū timeat ctesipho ſæuum patrem. ℂ Heus heus. uox eſt de longinquo reuocātis. ℂ Obſecro te hercle ſatis. māſuete q̄ſi lenonem: aut non poſſit ruſticus: aut nō audet dicere: hoīem dixit. ℂ Iſtū ipuriſſimū: auariſſimū: & totū cū execratiōe lenonis. ℂ Quāprimum abſoluito te: ne ſi magis irritatus fiet: uelut clamet. ſ. & pprie de lenōe quē irritari dicit ut canē. Nam irritari pprie canes dn̄r. Lucilius de lſa. R. Irritata canis qd hō q̄ plurima dictat. Lenonem aūt timet ctesipho ut ruſticus ut ſub patre duro ut amator. ℂ Aliq ad pr̄em. hic puehat nō dicit qd: ſed nos itelligimus raptum puellæ ſignificari. ℂ Aliq̄ ad. p. pprie ſecretū latēs latici cōparat intra uas clauſum exiſtēti cū effundit manat ſic & alibi: excōmittēdis ſecretis loquens. Plenus inqt rimaꝝ ſum: hac atq̄ illac pfluo. Atq̄ ego nūc. p. peri. q̄ſi & nūc ſe periiſſe ſentiat: ſed nūc ppetuo. ℂ Nō fiet bono aīo eſto. ut illi liberalis timor eſt. ita in ſyro ſeruilis cōfidentia. ℂ Tu cū illa te intus oblecta. moraliter illa dictū eſt ut dat ne illa hodie Pāphilo. & illa qdē mea erit. ℂ Tu cū illa te ītus oblecta. honeſte explicauit turpe factum. ℂ Et. ſ. ſt. iu. ſeruus nihil tā comicū niſi inuitus adeo ut totū ſupbe ac magnifice loquat. ℂ Cōuertam me domū. cōuertam magnifice dictum

Irritare. Lucil.

ce dictum

ce dictū.uerbū eſt.n.magni moliminis & agminis ingentis:nā conuertere ſe dicit quē pōpa pcedit:ut imperator ,pprie cōuertit exercitū:& hoc ſpectat ut motibus arrogātes ſerui ſint cū lætant.Ita.q.q.h.ſ.uolūt.qdē & hūc uerſum ſyre p/ ſonæ adiūgēdū:ſed ctesi.uerba eē ex ſubditis planū ē cū dixit hūc diē mi ſyre cupio & ut cœpi ppetuū ī lætitia degere. Côuertere.

V Bi eſt &c.Hic continet fratrum duorꝫ colloquium lenonis ſolutio p ſyrum redditis pecuniis.Eſchi.ubi eſt ille ſacrilegus.i.ille nefarius leno.San.putat leno ſe quæri ut pecunias accipiat ut erat auariſſimus.men.i.utrum quærit me? & non quærit pro me ut lratores aliqui putāt.nunqdnam.i.nonne aliqd.effert.i.affert.quod ſim habiturus.deinde ubi aſpexit diligenter ſubdito occidi.i.perii nihil uideo eum afferre:ut pecuniam mihi reddat.Eſchi. hem interiectio hic repētinæ rei oſtenſiua opportune.i.tempeſtiue aduenisti ſupple qrito teipſum & non quærito pro te.o ctesipho quid fit.i.quid agitur.hoc additum eſt præter naturam quæſtionis.omnis res.i.totum negocium & de amica & de lenonis iurgio:& de ſuſpitione patris eſt in tuto.ideſt extra periculum.uero hic particula corripientis eſt. omitte tuam triſtitiam.Cteſi.ego uero facile omitto illam triſtitiam qui.ſ.ego quidem.i.certe habeam te fratrem quaſi dicat ita mihi propitium cui morem debeo gerere:o mi eſchine:o mi germane.i.frater uterine.ah interiectio dolentis ſe non audere prorumpere in eius laudes:uereor laudare te amplius:ideſt ulterius in nos: ideſt apud te in conſpectu tuo ante faciem tuam.coram.i.in præſentia toi auditorum.uel coram.ideſt præſentialiter.ut ſic dicam non per epiſtolam: ne exiſtimes.i.iudices me facere id.i.te laudare magis cauſa ſup.aſſentandi.ideſt adulandi blandiendi.q̄ ꝙ habeam gra/ tum beneficium a te mihi impenſum.ſ.Eſchi.o inepte non eſt iniuria quia eſt maior frater age: uel hortantis eſt aduer/ bium & deterrentis ab illa opinione nō audendi laudare eum uel ſit uerbum.q.d.dic quod uelis qm̄ non uſum id pu/ taturus qd᷑ exiſtimas & times.quaſi nunc.i.nunc primum adhuc norimus.i.cognouerimus nos inter nos.i.mutuo inuicem hoc eſt times ne putē te aſſentari.quaſi nunc primum uenerimus in cognitionem alter alterius.Sed hoc quod ſeqtur dolet mihi.i.ppter id quod ſeqtur doleo:& indigne fere nos ſciſſe de tuo amore pene.i.fere.ſero.i.poſt tempus quo ſcire debebamus & dolet mihi inq̄ nos uel rem ſeu negocium.pene.i.fere rediiſſe pro peruniſſe.in eum locum.i.in eum ſtatum:ut ſi oēs cuperēt auxiliari tibi.nihil.i.non uel nequaq̄ poſſent auxiliari tibi.Cteſi.me ſup.pudebat fateri.ſ. amorem meū.Eſch.ah:interiectio oſtēdens dephenſam ſeu cōpertam eſſe cām celationis.Illæc res ſup.uidelicet celaſſe ob id.eſt ſtultitia.i.inconſideratio ſecordia qdam.non aūt eſt pudor qui in iuuenibus eſt probandus.turpe dictu eſt.i. pudēdum ad dicendum uel ut dicat.te ſup.uelle perire.aut pene.i.fere fugere ex patria.ob id.i.pp rem.ſ.puellam ama/ tam.tam paruulam.i.tam parui momēti & ponderis.ut.i.utinam.uel quæſo ſup.ut dii phibeāt.i.auertant a te iſtæc.ſ. exilium fugāꝗ patriæ.Cteſi.peccaui.i.nō recte feci celando meæ triſtitiæ cauſam.Eſchi.Sānio leno gd tādem.ait.i.bre/ uibus dic qd dicit Sānio nobis additum eſt ut ſolent mihi & tibi:ubi neꝗ ad me neꝗ ad te neꝗ ad quēquā referuntur ſed orationem dūtaxat ornant & explent ſonū.Sy.iam leno eſt mitis qui prius erat aſper.Eſchi.ego ibo ad forū ut abſol uam hūc.i.uel ut ſatiſfaciam ei:& quaſi dimittam a me reddito ſibi precio cui habēdo tātopere inhiat & quaſi ut a me ſoluam:ita ut nō amplius ſit alligatus ad iſtud debitū exigēdum uel ridet lenoniē ſequentem eum cū barba lenonia & mœſto uultu tanq̄ eſſet reus q cogaret abſolui inſtando iudicibus.tu ctesipho ingredere ſup.intro.i.in domū.ad illā.ſ. puellam uiſcēdam.Sa.o ſyre inſta.i.urge & ſollicita eſchinum ut mihi ſatiſfiat.Sy.dicit hoc Eſchino eamus ad forum: ſcilicet prout dixerat eſchinus ſe ituꝝ.nāꝗ hic.ſ.leno.,pperat.i.ire feſtinat uel proficiſci accelerat in cyprum in eam inſu/ lam.San.qdem.i.certe.ne dicas ſup.me properare.tam.i.tantū.timet enim ne eo dicto Eſchinus auertatur a ſoluendo. etiam maneo hic ocioſus.i.ſine occupatione.quāuis.i.quantūuis ſiue quantūlibet.Sy.argentum ſeu precium puellæ. reddet.i.reſtituet tibi.ne time.ſ.noli timere.San.at.i.ſed inſta inquā ut reddat.omne.i.totum precium itegrum.timet enim pp id quod dixerat dimiduum face.Sy.Eſchinus reddet omne pcium.modo.i.tantummodo.tace ac ſequere me hac.i.per hunc locum.San.ſequor te.ſ.hac.Cteſipho.heus heus:uox hæc eſt reuocantis ex longinquo o ſyre reuocan/ tis eſt o Sy.e hem.interiectio oſtēdens repētinam reuocationē qd eſt?Cteſi.hercle.i.per herculem obſecro te abſoluito/ te tu & Eſchi.i.quod dr̄ barbare contētate ſiue contētatote iſtum p̄ contēptum dixit hoiem impuriſſimum.i.ſordidiſſi mum auariſſimum:quā primum.i.citiſſime.ne.i.præ timore ꝙ(ut ita dicā)ſi ſit magis irritatus.i.ad iram cōmotus: canum more q ,pprie dicunt irritari.ne ergo hoc.i.iſte raptus puellæ.pmanet.i.perfluat.futuꝝ eſt optatiui a permano pmanas quod eſt perfluo is:ne inquā hoc effundat ad patrem De.aliqua aduerbium.p locum.i.p aliquā uiam ſeu ali/ qua rōne.Secretum.n.cōparat aquæ intra uas clauſæ exiſtenti:quæ cum effundit manat.atꝗ tunc.ſ.qn̄ pmanauerit ad patrem ego periſſem.i.pditus fuerim:ppetuo:ideſt in ppetuum:& quod dici uulgo ſolet.ne ego nouiſſime depin/ gat.nam ſe iam aliquātiſper periiſſe fatet ſeu innuit.Sy.non fiet illud.i.nō permanabit ad pr̄em factum hoc.eſto bono aio.i.hēas bonum aium:& quod dici uulgo ſolet facias bonū uultum nō fiet quod times.interim.i.interea dum hæc agent tu Cteſi.oblecta te intus cum illa puella dicimus oblecto me hac re una cum ſocio.i.capio delectationē in hac re: puta in ſtudio cum ſocio meo:& iube lectulos diſcubitorios.ſ.in qbus accumbentes cœnitabant ueteuſti ſterni.i.parari nobis & iube cætera.i.reliqua pter lectos quæ ſunt neceſſaria ad cōuiuium celebrādum pari.i.appari re tranſacta.i.paca ta lite aut pacato:ſeu cōpoſito:ac finito negocio de raptu puellæ.cōuertam.i.recipiā referam me domū.cum obſonio ideſt cum edulis quæ addunt ultra panē & uinū & quod uulgo uocāt Pytanciā.Cteſi.qſo ita ut ſup.ſumamus hūc diem hilarē.i.ut hilari aio atꝗ uultu hūc diē trāſigamus:& eum ppetuum in lætitia degamus.qn̄.i.qa uel poſtq̄ bene ſucceſſit.i.proſpere cōtigit.uidelicet ut leno non moueret turbas:ſed & ſolueretur & amata potiremur.

V Bi eſt.Inducit eſchinus:cur fr̄ ſuus cōgaudeat de re ſua:& oret eū ut q̄to citius lenoni reddat argētū.Ne p hoc aliquo mō fama de amica ſua ad aures pr̄is diffluat.Hē.ſ.o Cteſi.oportet &c.In hos.i.in pn̄tiam:& pene in eū locū.q.d.pene abducta eſt ad Cyprū antequā mihi ſis confeſſus amorē tuū.Pene e pria.uoluiſti.ſ.fugere quū nec poteras eā hr̄e:nec audebas incipe.Vt iſte ,phi.i.te fugere.tu.ſ.uade.Namꝗ hic uolebat dr̄e:unde leno doleret ne tā quid cito ibo ad cyprū quis ſim ocioſus ſi hic remāſero.Per hoc manet.i.defluat.Iube ſterni lectos ad comedendum.

Margin notes: GVI. A — Nunqdnam. — Agehortandi. — Dolet hoc mihi. — Abſoluere. — Quāuis — Irritari — Permanoas. — Aliqua aduerbium. — Depingi nouiſſime. — Oblecta re. — A

DO. A O Bſecro mea nutrix. Hæc ſcæna tragœdiæ ordinẽ ſeruat. Nã tragœdia in tria diuiditur. Expectatiõem: geſtum & exitũ. Hic quoq; expectatio eſt in getæ nũcio: geſtus in plãctu. Soſtratæ exitus. ℭ Obſecro.m.n. Hic demõſtrat quid ſit maternus affectus: q̃ grata in dño ſeruoꝝ fides ſit. Eundẽq; laborẽ & dolorẽ eſſe ex falſis & ueris malis. ℭ Obſecro.m.n. pſonæ ut ſuis uerbis aut alioꝝ inſinuãtur: ex ſuis ut nunc pſonæ ſoſtratæ. Ex alienis ut Mitio Eſchini perſona ex mitionis orõne ac demeæ. ℭ Obſecro mea nutrix quid nunc fiet. Mea: pro blandimento ponitur. Quid nunc fiet: imploratio eſt magis trepidantis q̃ ignorantia & interrogatio: nãq; illius nutrix & quippe anicula eſt ſed nõ ſapientior nutrix eſt q̃ dña ſua ipſum ẽt qd' dicit. Nutrix honorificũ eſt. Vt Annã.c.m.n.h.ſ.ſ. Sunt enim noia ad aliqd quibus nos tñ uelimus appellari. Vt magiſter: medicus: orator. ℭ Mõ. dol. mea tũ occupiunt primulũ. Modo. Euidenter hic mõ tpis pñtis aduerbiũ eſt. Et rurſus mea tu blãdimẽtũ ẽ ſine quo nõ pgreditur colloqũ fœminaꝝ & maxĩe trepidãtiũ. ℭ Primulũ: initiũ & ipſa origo doloꝝ diminutiue demõſtrata eſt. Nõ.n. primũ ſed primulũ dixit. ℭ Nunq̃ tute peperis: de pparatione doloris: nihil mali ad huc ſecutũ eſt: & iã ſic turbat ſoſtrata. ℭ Iã nunc ti: q̃ſi nũq̃ affueris.n.t.p. docte duo pposuit qbus experiẽtes ſciẽteſq; reꝝ ſumus: uidere & pati. Virg. Virg. ſic. Quinq;.i.m.n.e.t.q.p.m. mus. Tute aũt pro tu, parelcõ q ſi reſciſcitat ut facit tute & tutemet & tutemetipſe. ℭ Solæ ſũ. cũ hoc nõ ſingularitatis ſit mire ſolæ pluraliter dixit. ℭ Neminem hẽmus. Solæ ſumus. g. ab. nõ. a. muliebriter q̃ritur & ex pturbatione ſua exiſtimãs: metus multa facit ea: qui pauca ſunt. Geta aut hic nõ adeſt: hic apparatio eſt ut oñdatur abſens qui ſupuenturus eſt. ℭ Nec quã ad ob: mit. deeſt hẽo: ſed q in conſuetudine eſt ſic loq cũ ad utrũq; nobis non alterutrũ deeſſe conquerimur. Nunq̃. ℭ Nunq̃ pro nõ eſt. ℭ Semp: nõ ad oẽ tps retulit: ſed oẽs dies ſm qd' ait. Nã unum nunq̃ intermittit diẽ. ℭ Solus.m.m. bona locutio. ℭ Miſerã me. proprium eſt mulieꝝ cum loquunt: aut aliis blandiri: ut Virg. Anna cara mihi.n.h.ſ.ſ. Aut ſe cõmiſerari: ut Miſeræ hoc tñ unum exequere Anna mihi: nã hæc oĩa muliebria ſunt qbus pro malis ingẽtibus q̃ſi in aceruũ redigunt. ℭ Et enumerant nullius momẽti q̃relæ. ℭ Neminem hẽo: qd enim opus eſt: aut cur nũc quæreris. ℭ Solæ ſumus: nunq̃ pluraliter ſolæ. ℭ Geta hic nõ adeſt: ueniet. Nec quẽ ad obſtetricẽ mittã: nec q accerſat eſchinũ. hẽo ſubaudit: & magis a trepidãte q̃ a rõnabili dr̃. nã refellit hoc totũ nutrix cantara. ℭ Heræ natæ: ſic improprie dicimus de his quæ cõtra uolũtatem nñam acciderunt: ut nũc uitiũ uirginis: ergo heræ natæ ſic eius dedit haud malus eſt: & ſic maluit dicere: quã nõ eſchino culpam ſed potius caſui attribuiam uellet. Eſt aũt ordo nihil potuit melius heræ natæ fieri q̃ qd' eſt hera: aut qñ qdem uitianda erat uirgo: ab eo uitiaretur qui erat expetendus ad matrimoniũ. Senſus enim hic qd' eſt malũ: uim fieri uirgini: ſed ex conditione eius q̃ uitiata ſit: nihil potuit melius euenire q̃ q cõtingit ut ab eo uitiaret: cuius nos nõ pœniteret: intelligere autẽ debemus & fieri & factũ eſſe uenit & cõtingit dicit. ℭ Melius fieri haud potuit. ſi fieri p euenire acceperis erit conſecutio locutionis: ſi nõ minus: deerit q̃tũ intelligo. ℭ Quãdo uitiũ oblatũ eſt: hoc eſt heræ natæ. Oblatũ eſt: oblatum dr̃ qd' offert inuito. Oblatũ ℭ Vitiũ oblatũ eſt qd' ad illũ attinet potiſſimũ: q̃ſi uitiũ oblatũ ſit potiſſimũ: hoc eſt bonum: ſed ex perſona eius. qui obtulit uitium factum eſt bonum quod per ſeipſum malum eſt. & hoc eſt quod melius haud fieri potuit q̃ factum eſt. Potis potius. Illud autem dicit ut eſchinus.ſ. Potiſſimum autem ſuperlatiuum eſt ab eo qd' eſt potis & potius. Sic.n. facit potis & potius potiſſimũ: & qd' mõ exceptionem ſignificat: pro eſchino ſignificat: ut ſit qd' ad illum attinet.i. Eſchinum. Potiſſimum. ℭ Tali genere. Laus ante illũ talẽ & tali aio. In illo & genus: iam & ad uiuos ptinet: familia ad defunctos. Genus. Alii genus ad nobilitatẽ referũt: familiã ad copias. Familia. Vnde & pſ familias dr̃: ut ſit ex tãta familia: ex tam diuite domo. Hæc oĩs exultatio tragica eſt gaudioꝝ introductio ante funeſtiſſimum nuncium. ℭ Talem.ſ. a corpe: a forma: a pulchritudine. ℭ Tali genere.i. ab his quæ extrinſecus ſunt.i. ab hõeſtate generis atq; ex aio.i. ſapientia modeſtia hoc modo igitur nihil prætermiſit in laude. Salu. Salu. Nobis deos quæſo ut fiet: quia talis eſt: nihil ad uota præter ſalutem opus eſt.

A· Soſtrata matrona. Cantara nutrix.

O· Bſecro mea nutrix qd nunc fiet? Can. qd fiet
Rogas recte ædepol ſpo. S. mõ dolores mea
Tum occipiũt primulũ. Can. iam nunc times quaſi
Nunq̃ affueris: nunq̃ tute peperis. So. miſeram me:
Neminem hẽo: ſolæ ſumus Geta: aut hic non adeſt
Nec quem ad obſtetricem mittam nec qui accerſat
Eſchinũ. Can. pol is qdem iam hic aderit: nã nunq̃
Vnum intermittit diem qn ſemp ueniat. So. ſolus
Mearum miſeriarũ eſt remedium. Can. heræ natæ
Melius fieri haud potuit q̃ factum eſt hæra: quãdo
Vitiũ oblatũ eſt: qd ad illum attinet potiſſimũ talẽ
Tali genere atq; animo natum ex tanta familia
So. ita pol eſt ut dicis: ſaluus nobis deos q̃ſo ut fiet.

GVI. A O Bſecro &c. Hic introducit ſoſtrata matrona cõpatiens una cũ nutrice filiæ ſuæ q̃ ex Eſchi. effecta grauida: iam parturiebat: nã ut in argumẽto dictũ eſt uirginẽ atticam filiã ciuis paupis Eſchinus cõpreſſit ea lege ut iureiurando ſponderet ſe aliam ducturum uxorẽ. Soſtrata mater. o mea Nutrix Cantara obſecro qd nunc fiet.i. qũo plurimũ res ſe habebit quantum ad partũ filiæ ſpectat. Cantata rogas.i. interroges quid fiet? ædepol ſpero.i. confido q ſup. recte fiet res.i. res bene ſe habebit & filia ſalua pariet. Soſtrata o tu mea blandientis eſt dictum more fœmineo: modo.i. nunc primulum diminutiuum a primum aduerbio dolores pariẽdi occipiunt.i. incipiunt ipſi filiæ. Cantara iam nũc

timeſ quaſi.i.tanq̃ nunq̃ affueris.i.interfueris parturienti mulieri ſiue quaſi nunq̃ tuleris opem parienti:& quaſi nunquã tute.i.tumet pepereris.i.partum feceris.Soſtrata me miſeram exclamãtis eſt dictum.i.dico me miſeram uel certum eſt ſup.me eſſe miſeram uel aliq̃d tale.neminẽ hẽo mecum ſumus ſolæ.Geta.i.ſeruus noſter non adeſt.i.non eſt p̃ſens. nec hẽo ſupple quẽ mittã ad obſtetricem.i.ad mulierẽ quæ adeſſe ſolet ſeu ferre opẽ parturienti:nec hẽo aliquem qui accerſat.i.q aduocet Eſchinum uel eat aduocandum Eſchinũ.Cantara pol iurantis eſt.qdẽ.i.certe.iam.i.ſtatim aderit.i. p̃ſens erit hic.nam nunq̃ intermittit.i.omittit:interrumpit:p̃termittit unum diẽ:quin.i.qď nõ ſemp.i.per oẽs dies ueniat.Soſtrata ipſe ſolus Eſchinus eſt remedium.i.medela mearꝝ miſeriarꝝ.i.mearꝝ calamitatum.Cantara o hera.i.o dña. So.haud.i.nõ potuit:melius.i.oportunius.fieri.i.euenire.gnatæ.i.filiæ tuæ heræ.i.dñæ meæ quã factum eſt.i.q̃ euenit q̃ñ uitiũ.i.ſtuprum oblatũ eſt ipſe filiæ tanq̃ inuitæ ꝑpterea dixit oblatũ.qď uitiũ attinet.i.ſpectat potiſſimum:ideſt principaliſſime ſeu p̃cipue ad illum Eſchinũ talem.i.tam bene moratũ tali genere.i.tali nobilitate proſapiæ tali aĩo:ideſt tali affectione in te & filiam natum ex tanta familia.i.ex tã diuite domo.uel talem intellige quãtum ad bona corporis: puta tam formoſum ſeu pulchrum & tali genere quãtum ad bona fortunæ hoc eſt tali generis honeſtate & tali animo quantum ad bona animæ puta tali ſapientia aut modeſtia &c.So.pol eſt ita.i.ueritas ita ſe habet ut dicis: quæſo deos ut ipſe ſit nobis ſaluus.i.incolumis nobis ſeruetur.Nam cum talis ſit nihil ad uota præter ſalutem opus eſt.

Intermittere. Oblatũ. Virg. Talis. Tali genere atq; animo.

A

O Bſecro.Hactenus deductus eſt res Cteſiphonis ſub ſpẽ eſchini:Mõ incipit tertius actus de una re Eſchini.ſ.de ciue paupcula:quã uitiauerat:& q̃ de eo grauida erat facta:ſic diſponit actus iſte:& pendet ex ſupiori:ut audito illo raptu quẽ fecerat Eſchinus de Cythariſtria quaſi per ſe:& tñ gratia fratris: dolor diffundat in matrem uirginis:& totam illam familiã:ſed tñ prius oñdit illi familiæ eſſe dolorẽ de partu uirginis:ut poſtea ſuperueniente dolore de raptu augmentet:quũ crederent eſchinũ ad opus ſuũ rapuiſſe:ut derelicta priori amica ei adhæreret.Inducitur ego Soſtrata mr̃ uirginis cõquerẽs cũ cãtara nutrice ipſius uirginis de partu filiæ ſuæ:q̃d nunc fiet de filia mea pariente.Ita paues q̃ſi nunq̃ aſ.parietibus &c.hic.ſ.Eſchinus.Nã nunq̃ intermittit:ut ſi mõ intermittat maior habeatur ſuſpitio.O hæra haud melius potuit fieri natæ alicuius heræ q̃ factũ eſt.ſ.tue de hoc uitium eſt obl.i.illatũ a tam nobili uiro:& hoc eſt ꝙ uitiũ ad illum attinet.ſ.Eſchi.Tã.potis & talẽ:q̃a ſi mõ eẽ ducere eam repudiaret legibus cogeret q̃ niſi hoc ſibi cõtigiſſet:alicui ignobili nupſiſſet & paupi gñe quantum ad ſupiorẽ lineam.Familia quantum ad coequales.

A Geta ſeruus. Soſtrata. Cantara.

NVnc iſtuc eſt:ꝙ ſi oĩa omnes ſua conſilia
Conferant.atq; huic malo ſalutem q̃rant:
Nobis auxilii nihil afferãt qď mihi heræq;
Filiæq; herili eſt:ueh miſero mihi tot res repente
Circũuallant:unde emergi non põt uis:egeſtas:
Iniuſtitia:ſolicitudo:infamia:hoccine ſæculum?
O ſcelera o genera ſacrilega:o hominem impurum.
So.me miſeram quidnam eſt ꝙ ſic uideo timidum
Et ꝑperãtẽ getã.Ge.quẽ neq; fides:neq; iuſiurãdum
Neq; ulla miſericordia repreſſit:neq; reflexit:
Neq; ꝙ partus inſtabat prope:qui miſere indigne
Per uim uitium obtulerat.So.non intelligo ſatis
Quæ loquitur.Ca.propius obſecro accedamus
Soſtrata.Ge.ah me miſerum uix ſum cõpos animi:
Ita ardeo iracundia;nihil eſt quod malim:
Quam totam illam familiam dari mihi obuiam:
Vt ego irã hanc in eos euomã oẽm:dum ægritudo

NVnc iſtuc eſt ꝙ ſi oĩa.Hic locus ẜm artẽ comicã ſeruũ currẽtem exprimit & nũciantẽ mala.Maxima itaq; pars ſcænæ motoria ẽ ſignificat aũt nunc tale negocium eſt:nũc tale piculũ eſt.aut uero cum ſignificationẽ tp̃is habet:ut ſi diceret q̃ñ aut quo tp̃e.Nũc iſtuc.utrũ piculum an tp̃s:eſt enĩ eclypſis.¶ Quod ſi oẽs oĩa ſua conſilia.oẽs oĩa. hinc Ci.Oẽs in hoc iudicio cõferent oĩa.¶ Salutem q̃rant:nõ remediũ ut ægro:ſed pereuntis ſalutẽ & noue dicit malo ſalutẽ:pro cõtra malũ.¶ Auxilii nihil efferant:mire de ꝓximo repetitũ eſt.i.cõferant & afferant:hoc cõuenit p̃ſertim ſtomacho minus uerba curantis ſic ſupra oẽs oĩa.¶ Quod mihi heræq;.ſ.herili.Mira ſeruo fides:quũ primũ ſe ponat in herili malo:& poſt ſe matrẽ in ultimo puellã.¶ Quod mihi heræq; filiæq; herili.eſt aſynⸯthon ẜm:ut oĩa ſecum. ¶ Veh.m.m.tot res repente circũuallãt.ſe circa nos:& ſtipant ſe inuice.Nã circũuallamus nos & alios tñ rara locutio eſt.¶ Et circũuallant.dixit uelut inimica acies cõtra nos:& ideo addidit uñ emergi nõ poteſt. Cũ impreſſio eſt hoſtiũ ſic dr̃.ut Saluſt.preſſi undiq; multitudine.Cic.qui ſemp p̃muntur:& nunq̃ emergunt:& emergi noue:nam emergo dr̃ nõ emergor: ſed ideo uſus q̃a extra cõpoſitionẽ & mergo & mergor facit.¶ Vñ emergi non põt:uñ abſolute:an deeſt illud,an uñ pro ex q̃bus.¶ Vis egeſtas ſo.inſa.hæres ſunt quæ circũuallant:uis illata:egeſtas ipſius puellæ. iniuſtitia.iudicium illius tp̃is:ſolitudo a defenſorib⁹: infamia ab his qui credunt precio uitiatã.Nam & in ſubditis ſic habes q̃ñ cõſcia mihi ſum:neq; precium: neq; rẽ ullam itercesſiſſe.¶ Hoccine ſæculũ.q̃ſturus de hoĩe ſæculum accuſat prius ut a tp̃e mores icrepet: & econtrario.¶ Sæcula in oĩbus rebus laudãtur.Vt quæ tam læta tulerũt Sæcula.¶ Hoccine ſæculum. ¶ O ſcelera:o genera ſacrilega:o hoĩem ipurum.Moris eſt,nimis dolẽtibus incuſare alia ex aliis,Vir.Cum

DO. A Cicero. Circunuallare. Salu. Cice. Mergo. Mergor Emergo

complexa ſui corpus miſerabile nati. Atq; deos atq; aſtra uocat crudelia mater:& quem non incuſaui demens.ho. q;.d.
Virg. ℭO hoiem impurũ eſchinũ.ſ.& hoc ΗΘΙΚΟΣ nã ſemp ultimũ ponimus eum cui maxime iraſcimur.ut in andria.Poſt
accuſatũ ſocerũ uitupatam & ſpõſam.Nã qd ego dicã de pře:& in phormione.Ita ne tandẽ uxorem duxit.ſ.ſ.& poſt
Timid⁹. multa facinus audax.O Geta monitor unde illa uix tandẽ ingt.ℭVideo timidũ & ꝑperãtẽ getã.Timidũ pturbatum
Plautus. nõ.n.timet ſed dolet.Sic Plau.in bacchidibus.Nã ut ex mari timido.ℭQuẽ neq; fides neq; iuſiurãdum:ordo eſt:ho
minem impurũ quẽ neq; fides neq; iuſiurandum exaggerat crimẽ admiſſum.ℭQuẽ neq;.ſ.qa ꝓmiſit.Neq; iuſiurã
dum:qa iurauit.Neq; miſericordia:quia uim intulit.
Neq; illũ ſm parelcõ.nã abũdat illũ.Vt.Nunc dextera
ingeminãs ictũ nũc ille ſiniſtrũ.& eius uidelicet miſe
Virg. ricordia quam amauit.ℭNeq; repreſſit.ne auderet.
neq; reflexit:ne faceret:& ſic hoc dcm̃ eſt:ut Virg.Nũc
fletu ingemuit.n.n.l.ſ.o.d.a.m.a.e. &c.ſ.non potuit
reprimi ne faceret ſaltẽ:ut i peccãdo eẽt mitior debuit
cõmoueri:ſed melius qđ ſupra.ℭNeq; quod partus
inſtabat prope: Nõ enim addidit ma
Indigere riti ſed patri ſcelus.ℭQuid miſeræ: deeſt ei.ℭIndi
gne.impie.crudeliter:ut Virgilius.Quæ cã digna.ſ.ſ.
ℭNõ intelligo.ad hoc ſoſtrata ignorans inducit: ut
malo nũcio repente feriat.& qa oportuit ipſam prio
rẽ loqui pñs loquit.Quæ aũt nõ eſt ꝓdenda tam ſua
uis dolentis ad iraſcẽtem:iccirco
nõ audit Geta cõſeru⁹.ne ob illa loquit deſinat.ℭSa
tis quæ loqtur:iccirco ne audit eũ ſeruus: nec uidetur
ab eo ſoſtrata.ℭVix ſum cõpos animi.aut uix tandẽ
Cõpos. aut uix nõ.Vt Carcer uix carcere dign⁹.ℭCõpos ani
mi.ſ.cõpetentis animi:uel ſani animi:cui contrariũ eſt
Impos. impos animi.Saluſti⁹.neq; aio neq; lingua ſatis cõpe
Salu. tere:cũ de amẽte ſeptio loqueret.Alii cõpotẽ ai cõpo
ſitũ aium ĩtelligũt.ℭQuã illã totã familiã: hic nunc
tam culpa familiæ q̃ ſcelus eſchini oſtẽditur.pp quem
oẽs cruciandi ſunt.ℭIrã hãc.hanc interdũ pro qua
litate:interdũ pro quãtitate accipimus:ĩterdũ ꝓ utroq;
Virg. Vt Tuaq; hanc aiam effundere dextra. Et Hũc ego te
Salu. euryale aſpicio.ſed nũc pro utroq; hanc dixit:ut Salu
ſtius.deſcripto celtiberi ait.Hãc igit redarguit Tarcli
uius.ℭSatis id mihi habeam ſupplicii.Moraliter lo
quit: nã fere cũ quiſq; ſibi iraſcitur:uidetur fortis tanq̃
plus qui audet.ℭDũ illos ulciſcar mõ.uerũ eſt hanc
Virg. eſſe uindictã q̃ ex recẽtis uitii flagitiis ꝓperat.Sic Virg.
Te turne.ſ.c.n.q.ℭSeni aium primũ extinguerẽ:bñ
extinguerẽ:qa ignis eſt.Igneus eſt olim uigor & cæle
ſtis origo:& primũ addidit ꝙ ordinẽ ſignificat:tunc
eni adiicit cũ multa ſubiicẽ da mõſtrant: ut cui fracta
prius crura brachiaq;.ℭViiiũ in eſchinũ totum ꝓmo
uens oñdit:ẽt ꝑ aliena ſupplicia maxime per ſyrũ ipul
ſorẽ cauſæ pœnæ.ℭVah qbus illũ lacerarẽ modis.
hic uolũtas imodica oñditur pœnã promeritoris po
ſcẽtis.Et nota cũ ſyrũ dixerit:addidiſſe nutus de ſupci
lio.ℭIllum ſublimẽ.iſta pœna.ℭStatuerẽ ut cere
bro diſpergat uiã:& cerebrũ & uia diſpergi põt: ideo
Virg. uidet ambiguũ.ut apud Virg.Enſemq;.c.ſ.ſ.parq;.m.
Aliter eni dicit.Spargite humũ foliis.Aliter.Sparſerat
& latices ſimulatos fontis auerni.ℭAdoleſcenti ipſi
eriperem oculos.bene oculos amoris indices adiuto
reſq; flagitii. ℭPoſt hac pcipitẽ darem.grauior
pœna cæcitatis:non ꝓuidere quo cadas.ℭCæteros
ruerẽ.ruerẽ actiuã uim hẽt.Saluſt.in ſecũdo.Ictu coꝝ
Ruere. qui in flumine ruebãt necabant.Ruere.n.eſt toto cor
Salu. pore uti ad ipellẽdũ qđ faciunt qui ipſi pcipites alios
Virg. proſternunt:inde ſues ruere dicunt.Vir.Ipſe ruiuden
teſq;

Hæc eſt recens.ſatis mihi id habeam ſupplicii:
Dum illos ulciſcar modo:ſeni animum primum
Extinguerem ipſi:quid illud produxit ſcelus:
Tum aũt ſyrum impulſorem:uah quibus illum
Lacerarem modis:ſublimen medium arriperem:
Et capite primum in terram ſtatuerem:
Vt cerebro diſpergat uiam.adoleſcenti ipſi
Eriperem oculos poſthac præcipitem darem:
Cæteros raperem ruerem:agerem:tunderem:&
Proſternerem.ſed ceſſo heram hoc malo
Impartiri propere? So.reuocemus geta hem:
Ge.hem quiſquis es:ſine me.So.ego ſum ſoſtrata.
Ge.ubi ea eſt.te ipſam quærito & te expecto
Oppido opportune te obtuliſti obuiam hera
So.quid eſt? quid trepidas?Ge.hei mihi.So.quid
Feſtinas mi geta?animum recipe.Ge.prorſus.
So.quid iſtuc prorſus ergo eſt?Ge.perimus:actũ ẽ.
So.eloquere ergo obſecro qđ ſiet.Ge.iam.So.qđ
Iam geta.Ge.eſchinus.So.qđ is ergo?Ge.alienus
A noſtra familia.So.hem perii:quare?
Ge.amare occœpit aliam.So.ueh miſeræ mihi
He.neq; id occulte fert a lenone ipſus.
Palam eripuit.So.ſcis ne hoc certo?
Ge.certe hiſce oculis egomet uidi ſoſtrata.So.ah
Ah me miſeram:quid credas iam:aut cui credas:
Nr̃um eſchinum nr̃am uitã oĩum:in quo nr̃æ ſpes
Opeſq; oẽs ſitæ erant:q ſine hac iurabat ſeſe unum
Nũq̃ uicturũ diẽ q ſe in ſuo gremio poſituꝝ pueꝝ
Dicebat:patrem ita obſecraturũ ut liceret ſibi hanc
In uxorem ducere.Ge.hera lachrymas omitte:ac
Potius quod ad hanc rem opus eſt porro proſpice
Patiamur ne:an narremus cuipiã?So.an mi homo
Sanus ne es?an hoc ꝓferẽdum tibi uidetur eẽ uſq̃?
Ge.mihi qdẽ non placet.iã primũ qdem illũ alienũ
Aio a nobis eſſe res ipſa indicat:nunc ſi hæc palam
Proferemus ille inficias ibit:ſat ſcio:tua fama
Et gnatæ uita in dubiũ ueniet:tum ſi maxime fateat
Cum amet aliã non eſt utile hanc illi dare:q̃propter
Quoquo pacto tacito eſt opus.So.ah minime
Gentiũ:nõ faciã.Ge.qđ ais?So.ꝓferã.Ge.hem mea
Soſtrata uide quam rem agas.So.peiore in loco
Nõ poteſt res eſſe:q̃ in quo nunc ſita eſt.primum
Indotata eſt:tum præterea quæ ſecunda dos ei erat

teſq́ꝫ ſabellicus.e.ſ. & Horatius.Hanc rabioſa fugit canis ac lutulenta ruit ſus.℄ Tũderem & ꝓſternerem.uide q̃ fortis Horati⁹.
ſibi uideať qui dolet & iraſcitur.℄ Agerem ꝑſequerer:ꝓmouerem. Virg.Curſu parant iſta.g.& agit uẽtos.i.nimia ce/ Agere.
leritate proſequiť:ut pene occupat ꝑuenitq́ꝫ.℄ Ego ſum ſoſtrata:hæc ideo inducitur:ut ueriſimile ſit ſupra nõ uiſam Virg.
ſoſtratam:qñ etiam uix nunc agnoſcitur ab irato.℄ Teipſam expecto.incerta diſtinctio.utrũ te expecto oppido,opor/
tune ſit dicendũ.An expectare ſit impatiẽter cupere:& ſine ꝑſcriptione tẽporis ſperare iuxta certũ tẽpus.℄ Vnde appa
ret at te expecto:quia per ſe nimium eſt non eſſe iungendũ oppido.℄ Quid feſtinas mi geta? Probus aſſignat hoc ſo/

Periit:pro uirgine nuptum dari non poteſt:
Hoc reliquum eſt ſin inficias ibit:teſtis eſt mecum:
Annulus.quem ipſe amiſerat:poſtremo quando
Ego conſcia mihi ſum a me culpam eſſe hãc procul
Neq́ꝫ ꝑcium neq́ꝫ rem ullam itercẽſſiſſe:illã aut me
Indignam Geta experiar.Ge.quid iſtuc? accedo ut
Melius dicas.So.tu quantũ potes abi:atq́ꝫ hegioni
Cognato huius rem oẽm narrato ordine.Ge.nã is
Noſtro ſimulo fuit ſũmus:& nos coluit maxime.
Nam hercle alius nemo reſpicit nos.So.tu ꝓpera
Mea cantara:curre.obſtetricem accerſe:
Vt cum opus ſit ne in mora nobis ſiet.

ſtratæ.Aſper nõ uult ad oĩa ſeruũ rñdere ſed nutricem
putat hoc loq.℄ Quid feſtinas:ꝑturbatus & cõmo/
tus dixit prorſus acta cõmota feſſo:anhelanti ob ꝑtur
bationẽ & cõtẽſum curſum.℄ Animũ recipe: qđ in
lectione geſtu oſtendi minime potuit:id ex uerbis ſo/
ſtratæ oſtẽdiť in geta.Nam ideo dr̃ aium recipe.quia
ille pro anhelitu crebriora uerba cõtinuare nõ poſſit.
Perimus.actũ eſt:Iam bina uerba agũtur.℄ Perimus
actũ eſt:uerba ſunt deſperatiõis.Nã actũ eſt dr̃ in ea re
de qua iã lata ſit ſnĩa.℄ Eloquere obſecro te:bñ eloq̃/
re.nã conanť tantũ qđ nec explicatur:nec intelligiť cui
uitio cõtraria uirtus eſt eloquentia:iã plus hic geſtu q̃
dictu agitur:qui ut ſupra diximus:& laſſus eſt q nun
ciat:& integrať dolor nuncii.quũ apud illã loquiť ad
quã maxime calamitas ꝑtinet qđ dolore:uox plærũq́ꝫ
ſubtrahiť atq́ꝫ ſingultus & ſimul dat ſignũ ꝑditarum
rerꝫ.℄ Veh mihi miſeræ interponiť mulieris affectus
nouo nuncio.℄ Amare occœpit aliam peius eſt amare occœpit:q̃ amat.Nam in eo qđ dicit occœpit:argumẽta mali
metuenda ſignificat.ut in principiis quæ actũ reſpiciũt nõ ſtatim munitionẽ iſpectãt.& occipit magnũ facinus dixit.
℄ A lenone ipſus eripuit:ſic nũciat ut ultima peiora ſint:& his argumẽtis uult ꝓbare:ꝙ ĩmodice amauit eſchinus qui
pluſq̃ uirginẽ:idipſum quod pudor nec hortatur nec cõſulit amat.Quis autẽ magis potuit impudens eſſe.q̃ qui poſt
honeſtum amorẽ ab lenone amet hoc etenim ſignat meretricẽ.Ergo nõ honeſtum:ſed ab lenone nõ ꝑ alium ſed ipſus
nec emit aut abduxit:ſed ob impatientiã ualde amãtis eripuit.℄ Neq́ꝫ id occulte:ut q celaret factum tanq̃ ſatiſfacturus
uxori uidereť ſed palã.℄ Sciſne hoc certo? magnis malis nõ ſtatim crediť.Hoc ergo ex dolore dixit:ꝙ ſtupet audiens:
nõ q̃a nõ hẽt fidẽ.℄ Hiſce oculis. Aſſeuerantis.℄ Ah ah interiectio eſt flentis.℄ Me miſerã qđ iã credas?
mira affectio.Nã lachrymæ nõ ſinunt finire ſenſum.Quid credas aut cui credas:fides aut ꝑſonæ q̃litate ſeruatur ſi gra/
uis ꝑſona eſt cui credať.aut ipſius rei q̃litate ſi ea res crediť in qua fallere cui crediť:aut nõ poteſt:aut nõ debet.hic ergo
mire in utroq́ꝫ iã fidẽ dixit nullã eſſe & in ꝑſonã & in re:qđ Virgilius trãſtulit breuiſq́ꝫ dixit.Nuſq̃ tuta fides.hoc eſt nec
in re nec in perſona.Et hic ipſe in Heauton.℄ Proh iuppiter ubi nam eſt fides? ℄ Noſtrum eſchinum:noſtram uitam
εκλειπτικοσ oĩa:q̃a fletus impedit uerba:deeſt aũt hoc feciſſe:uel qđ tale eſt.℄ Sitæ erãt.ſitæ poſitæ.nam ſitum eſt Situm.
q̃cq̃d in loco ſuo poſitũ nõ euertiť.Qui in ſe ſuo gremio poſitũ puerꝫ.dixit ſe puer naſcereť:nõ quia marem naſci di
uinabat:diuinabat:ad uotum ergo cupientis retulit puerum nõ q̃a neceſſe eſſet marem naſci:& hæc oĩa magno ſtupo/
re dicũt ad exaggerandã ꝑfidiã illius cui crediť & dolorem eorꝫ qui crediderũt.Hera lachrymas mitte ac potius ad hãc
rem qđ opus eſt.Hinc Virg.℄ Nõ lachrymis.h.t.e.ſ.i.ſentit aũt nõ lachrymis agẽdum:ubi cõſilio opus eſt.℄ Porro Virg.
proſpice.porro in reliquũ deinde uel in futurꝫ:porro.n.ordinis & tꝑis aduerbiũ eſt nõ coniunctio.℄ An mi homo ſa Porro.
nus ne es? hoc ex ꝑſona nutricis legendũ eſt:illa.n.diſſimulandã rem putat.℄ Mi pro meus.℄ An ꝓferendum hoc ti/
bi uideť tua fama & gnatæ uita.ſ.tibi enim crimini erit uitiatã eſſe filiã.illi ẽt oberit:& utrũ uitam ſalutẽ dicit.℄ In du/ In dubi/
bium.in ꝑiculum.℄ Fateať uitiaſſe filiã:& cõplexio diſpleuros oratoria in qua qđ ſenſeris tollis cogeriſq́ꝫ:qđ ex altera um.
parte ſit hoc eſt cõticere.℄ Quapropter quoquo pacto congrue & ꝓ ꝑſona ꝙ ꝓ muliere hoc dictum eſt:eaq́ꝫ in malis
cõſtantẽ eſſe demõſtratur.℄ Nõ faciã.non faciã dixit pro nõ tacebo:quaſi tacere aliquã actionem habeat:ſed moralis
ſignificatio eſt & cõmunis oĩbus ſicut aduocatũ dicimus male feciſſe cũ tacuerit.℄ Peiore res in loco eſſe nõ poteſt.
ſatis argute poeta inter getã & ſoſtratã ſnĩas ex perturbatiõe facit:q̃ſi in quo nũc iſta eſſet cauſa nihil timendum.℄ Pri/
mum indotata eſt rõ ſubiecta eſt quũ & indotatã pauperẽ modo dicit.℄ Tum quæ ſecunda dos ei erat.uidelicet.dari
pro uirgine nuptũ & incerta diſtinctio eſt:etenim erat bis ſubaudiendũ.dari aũt nuptum nõ poteſt iungẽdum.ſed pro
uirgine dari nuptum diſtinguendum eſt.ut pro uirgine.i.uirgo ut nunc plane eſt pro noua.i.noua:hæc ergo nec uir/
go nec pro uirgine nubere poteſt:non uirgo:quia uitiata eſt nec pro uirgine quia res diffamata eſt.℄ Sin inficias ibit.
ſi negabit.℄ Teſtis eſt mecum annulus.locutio hæc ſic capiẽda eſt:hoc eſt annulus pro me teſtis:uel ſic. Annulus me/
cum teſtes ſumus:ſed melius quod ſupra.℄ Poſtremo qñ ego conſcia mihi ſum.qñ pro quoniã.uel qñ pro quidem. Quãdo
℄ Neq́ꝫ rem ullã.hoc eſt internũcium:pactum donũ:aut ꝓmiſſum:& bene totum execratiue dixit:ut alii facinore ab/
horreant.℄ Illã filiã.ſ.experiar apud iudices agã.℄ Quid iſtuc? uerbũ eſt ægre cõſentiẽtis.q.d.quid reſiſtã.℄ Acce/
do ut melius dicas.i.ut conſentiam ueluti melius potens ſis dicere.℄ Quãtum potes.i.cito abi.℄ Atq́ꝫ hegioni.apđ
menãdrum ſoſtratæ frater induciť.℄ Huius filiæ ſuæ.ſ.℄ Simulus.nomen ꝑriſ puellæ.diminutiuum a ſimo:uel ſi/
mone:& nota nomẽ in palliata fabula latine diminutiuum.℄ Simulo fuit ſummus.an ad cognatum.an ad amicum Simul⁹.
referatur.An abſolute poniť:ut in Eunucho.Plurima ſalute ſũmum ſuum impartit gnato.℄ Et nos coluit maxime.&

Virg. miſerabilius coluit dictũ eſt q̃ ſi diceret colit. Virg. Per caput.h.i.p.q.p.a.ſ. Colere.n.& maioribus & minorib⁹ conuenit
Collere. ut poſt hĩta coluiſſe ſamo. ℂ Nos monoſyllabũ finit uultuoſam exprimẽs ꝓnũciationẽ. ℂ Tũ mea cãtara triſtis.ac ſe/
riæ fœmiæ blãdimẽtũ ẽ mea potiuſq̃ ꝓnomẽ poſſeſſiuũ deẽ.n.cara.uel qd tale:quo addito ꝓnomẽ ſtaret mea. ℂ Cur/
re.mire dẽm̃ eſt ancillæ curre. ℂ Vt cum op⁹ ſit.i.cum adeſſe cœpit partus. ℂ Ne in mora nobis ſiet.locutio q̃lis ſupra.
GVI. A n Vunc &c.Hic exprimiẽ ſeruus fidelis & currẽs & mala nunciãs:refert enim Eſchinũ amore alieno raptum de/
ſertãq; uirginẽ atticã quã ſtruprauerat ea lege ut eã duceret uxorẽ. Geta. Nũc iſtuc eſt.i.negociũ iſtud deducẽda
uirgine pro tpe pñti ita ſe hẽt uel iſtud piculũ deſerẽdæ uirginis:aut iſtud tp̃s nunc eſt eiuſmodi ꝙ ſi oẽs hoies
cõferãt.i.congregent oia ſua cõſilia.q̃rant.i.ſtudeãt laborent inuenire ſalutem.i.remedium ſalutis.huic malo.i.contra
hoc malũ.ſ.ꝙ Eſchinus alieno incũbit amori & ẽ uirginis ſtupratæ deſertor.nĩhil afferãt auxilii.i.nõ afferãt aliqd adiu/
menti huic malo inq̃.i.contra hoc malũ qđ malum eſt mihi ſeruo & heræ.ſ.Soſtratæ & filiæ herili.i.filiæ ex hæra mea
quæ nũc partui ꝓxima eſt ex ope eſchini. Veh interiectio execrãtis q̃ iungitur datiuo. Veh mihi miſero.i.ergo miſer ſum
maledictus & infœlix.tot res malæ.ſ.circũuallãt.i.circũdãt circũueniũt nos.ſ.tanq̃ inimica acies q̃ uallo circũdat aut ſti/
Circum pat ſe circa hoſtes:aut circũuenit & circũcludit uallo ipſos hoſtes ne poſſint aufugere.ergo circũuallant.i.uel ſe muniũt
uallere. aduerſum nos uel nos circũueniunt nobis moleſtiam inferentes:repente.i.ſubito.uñ.i.a qbus rebus nõ põt emergi ca/
Emergi. piendo impſonaliter.i.a nobis euadi nõ põt ſeu erumpi ut locutio intelligaẽ impſonaliter.ita ꝙ emergi ſit infinitiuus
huius uerbi ĩpſonalis emergiẽ emergebaẽ. Do.tñ uult emergi eẽ ĩfinitiuũ ab emergor eris deponẽti ut ſit ſenſus.uñ.i.a
qb⁹reb⁹null⁹nr̃m põt emergi.i.erumpere.res aũt ſunt hæ.uis.i.uiolẽtia illata puellæ.egeſtas.i.neceſſitas:inopia ipſius
puellæ.iniuſtitia.i.malũ iudicium huius tpis. Solitudo.i.deſertio ſeu derelictio a defenſoribus.q.d.erit ſolitudo puellæ
ſolitudo a defenſoribus ꝓpterea ꝙ inops eſt nec hẽt uñ cõducat opas aduocatoꝝ.infamia.i.ignominia ab his q credũt puellam
eẽ ſtupratã ꝑcio:hoccine.i.utrũ hoc ſæculũ ẽ ſup.tale uel tales ſunt hoies huius ſæculi.i.huius durationis hoium huius
ætatis huius tempeſtatis. O ſcelera exclamatio.i.miror tot ſcelera & flagitia eſſe hac tempeſtate:o genera hoium.ſ.ſacrile
ga.i.nefaria & impia.i.dico talia genera hoium q talia agunt eſſe ſacrilega.o hoiem.ſ.eſchinũ impurum.i.fœdum:tur/
pem:inhoneſtum:uel impium.i.iniuſtum erga deũ q deũ ante oculos nõ ꝓponit:hoc eſt dico hoiem illum eſſe turpem
& inhoneſtum. So.me miſerã exclamatio eſt interiectionis uice fungẽs.q.d.ſup.me infœlicẽ & mihi ĩminere aliqd mi/
ſeriæ qd eſt qđ.i.pp qđ uideo Getã ſeruũ ſic timidum.i.perturbatũ & ſic ꝓperantẽ.i.feſtinantem. Ge. Geta ſoſtratæ ex/
clamationẽ non audiuit:ideo pgit in ſermone ſuo:& ideo ſic iunge cũ illo qđ dixerat o hoiem ipurum quẽ.ſ.Eſchinũ
neq; fides.i.ꝓmiſſio facta:neq; iuſiurandũ quo iurauit ſe ducturũ eã:neq; miſericordia.i.cõpaſſio:aut ꝙ ei uim intulit:
aut ꝙ eam amauit & illi ꝓbro fuit. Quæ ergo illũ abũdat illũ:neq; fides &c.nõ repſſit.i.nõ cohibuit ne auderet id mo/
liri:neq; reflexit.i.reuocauit retraxit:ne id faceret grãde facinus:neq; id repreſſit eum qđ debebat deterrere cũ ab eo faci/
Repri/ endo:uidelicet ꝙ partus eius puellæ inſtabat.i.iminebat:futurus erat prope ſeu appropinquabat cui puellæ miſeræ.i.q̃
mere. miſera fuit pp illud uitium.ipſe Eſchinus obtulerat ipſi inuite.ſ.uitium.i.ſtuprum:per uim.i.p uiolentiam.idigne.i.im
Reflecte pie & crudeliter:alii codices loco cui hñt q:ſed tunc eſt intelligẽdum:qui Eſchinus obtulerat ei ſupple miſeræ &c. So.
re. non ſatis intelligo quæ.i.q̃s res uel quæ uerba loquatur. Can.o Soſtrata obſecro ꝙ ſupple accedam⁹.i.adeamus ꝓpius
Indigne a ꝓpe cõparatiuum aduerbiũ.i.ꝓpinquius proxim⁹. Interdum enim ꝓximus fungiẽ uice poſitiui & cõparationẽ hẽt.
Geta ah interiectio dolentis me miſeꝝ.i.dico uel fateor.q.d. ſum bene miſer.uix.i.quaſi non ſum cõpos animi.i.ſanæ
Cõpos mentis:ſeu ſani animi.ſicut dicimus compos mentis pro ſane mentis uel cõpotentis animi ſeu cõpoſiti animi:ut alii
animi. uolunt quæ oĩa ferme in idem recidunt. Eius aũt contrarium eſt impos animi uel nõ ſanæ mentis:uel ipotẽtis & incõ/
Impos. poſiti animi:uel qui ſuo animo non potitur:ut ſunt iracundi:qui uehementi appetitui nequeunt moderari:& ideo nõ
ſunt cõpotes animi uel ſui.i.nõ potiunẽ arbitratu ſuo uel ſeipſis uel ſuis animis. Cõpos ẽt iueniẽ iungi ablatiuo. Salu.
Neq; aio neq; lingua ſatis cõpos. Vix ergo ſum cõpos animi.ita.i.adeo ardeor.i.uror:incẽdor:iracũdia.i.ai pturbatiõe
& ſanguinis ebulitione. Nihil eſt qđ malũ.i.potius cupiam q̃ illã totã familiã a qua ducit originẽ.Eſ.& ipm Eſ.ſimul
qui eſt de illa familia dari obuiam mihi.i.occurrere mihi ut euomã.i.eiiciã hãc oẽm iram.i.qđ uulgo dici ſolet.ut de/
iraſcar in eos q ſunt de illa familia.dũ.i.q̃diu.hæc ægritudo.i.hæc mentis meæ iracundia. Nã ægritudo mẽtis ẽ ipſius
pturbatio & cõmotio dũ inq̃ hæc ægritudo eſt recens.i.noua. Nam paulatim lapſu tpis efferueſcit ira quæ cum recens
eẽt erat uehemẽtiſſima.hẽam ſatis id ſupplicii.i.illud ſupplicium mihi.hoc ẽ illud ſupplicium ſatis ſit ſeu ſufficiat mihi:
uel ſufficiẽs mihi habebo de eis ſupplicium dũmõ ulciſcar.i.dũmodo puniam uel uidicem illos de illa familia mihi in/
uiſa. Primum.i.in primis extinguerẽ aiam ſeni.i.ſuffocarẽ ſenem.& dixit extinguerem ꝓpterea ꝙ ab antiqs putabaẽ aia
eſſe ignis q extingui ꝑcipue diciẽ. Primũ ergo extinguerem aiam ipſi ſeni demeæ qui ꝓduxit.i.genuit illud ſcelus.i.illũ
Produ/ ſceleroſum filium autẽ.i.ſed tum.i.deinde uah qbus modis.q.d.acerbis aſperis lacerarem.i.dilaniarẽ Syrũ ſeruũ ipul/
cere. ſorem.i.ſuaſorem uehementẽ q non ſolum uideatur ſuadere ſed ẽt impellere. Vbi hæc interiectio uah (quæ ſæpius eſt
Arripere irridentis) hic oſtẽdit uehemẽtiã affectus in ſyrum & uoluntatẽ imodicã arriperem.i.celeriter & cũ ipetu caperẽ eum
Capite. medium.i.per mediũ corporis:ſublimẽ.i.i altum ſublimatũ ut caderet grauius:& ſtatuerẽ.i.proſternerem uel imitterẽ
Primũ. in terram.primum aduerbium.i.primo.capite.i.per caput deinde reliquo corpore ſequẽte.q.d.præcipitẽ eum darem
Diſper/ capite primum in terra ſtatuto:ut diſpergat.i.in diuerſis partibus ſpargat ſeu perfundat uiam.ſ.cerebro.i.effuſione ſan/
gere. guinis e ſuo capite ꝓdeuntis:uel effuſione ipſius cerebri. Poſſet ẽt forſitã dici diſpergat uiam.i.diffindat uiam & faciat
Eripere. foueam in uia percuſſione capitis ſui:quæ foſſa fieret diſpgendo terram huc & illuc.eriperem.i.eruerem:effoderem:ex/
Ruere. traherem oculos ipſi adoleſcenti.ſ.eſchino quibus amore puellæ captus eſt.poſthac.i.poſtea poſt illud factum darem
eum precipitem:ideſt precipitarem:deiicerem eum ab aliquo editiore loco.quod facile eſſet factu erutis oculis.ruerem:
ideſt cum impetu proſternerem:impellerem cæteros de illa familia.ruere hic habet actiuam ſignificationem:ſignifi/
Tũdere. catq; toto corpore ui ad impellendum.quod faciunt qui præcipites alios proſternunt. Tunderem:ideſt cõtererem ſa/
brorum

brotum more qui malleis tundunt ſæpe incudē ictus repetentes.agerem.i.agitarē.uerſarem:uolutarē nimia celeritate
ꝓſequerer atq̃ ꝓmouerē.raperē.i.raptim ac ꝓperanter illos cōpræhēderē.ꝓſternerem.i.deturbarem in terra deiicerem.
ſed ceſſo.i.deſiſto iſta incaſſum minitari.malo.i.potius uolo ipartire.i.participē facere herā meā ſoſtratā.hoc.i.hac re ī/
fauſta ac infœlici.Dicimus.n.imptio tibi cōſilia mea:& ipartio te conſiliis meis.i.tibi cōmunico mea cōſilia.Malo inq̄ Imptio
imptire eā ꝓpere.i.ꝓperanter:feſtinanter.Deīde incipit domū uerſus ire.So.reuocemus eū.ſ.Deinde uocat eū ſuo no/ tibi cōſi/
mine Ge.hē.ubi hē uocātis eſt aduerbiū ſeu mauis interiectio.Cū.n.aliquē uocam⁹eminus poſitū dicimus.Ioā. hau. lia & te
Ge.Quiſqs es.i.qcūq̃ ſis.ſine.i.ꝑmitte me ire ad ipartiendā herā hoc malo euētu.& hoc dicit nōdum ea animaduerſa. conſiliis
So.ego ſum ſoſtrata.Ge.ubi eſt ea ſoſtrata.q̄ cognita ſubdit q̄rito teipſam.expecto te.o hera obtuliſti te obuiam aduer/ oppido
bium.i.in occurſum mihi.oppido.i.ualde aduerbiū intendendi.oppido opportune.i.ualde apte.So.qd eſt.qd.i. cur ꝓ ualde.
uel ꝓpter qd trepidas.i.times ſeu timorē præ te fers:neq̃ tibi ſatis cōſtat quinimo inceſſus tuus modo citus:mō tardus
more ꝑturbati & aīo agitati.Ge.hei mihi.i.doleo.dolor mihi ineſt.afficior dolore:pertētat dolor pectus.So.o mi geta
qd.i.cur.feſtinas.i.cur es ita cōmotus & ꝑturbatus & anhelans more feſtinantis uſq̃ adeo ut crebriora uerba cōtinua/
re non poſſis præ anhelitu nimio & propterea recipe.i.reſume reuoca aīum & incipe ſpirare neq̃ ita animo cadas.Ge.
Prorſus.i.oīno periimus.ſ.qđ ſeqẽ:ſed illud ꝓſequi nō potuit præ anhelitu nimio.So.ergo qd iſtud prorſus eſt.i.ſibi
uult:qd uis dicere ꝓrſus eſſe.Ge.ꝓrſus periimus.i.perditi ſumus:actum eſt.uerba hæc ſunt deſpationis.Nam actum eſt Actū eſt.
dr̄ in ea re de qua ſit iam lata ſnīa.So.obſecro te eloquere.i.bono ſermone & tali ut itelligatis:detege qd ſit illud ꝓpter Eloqui.
quod es ita turbatus.Ge.anhelans geta & ſingultus emittēs dicit iam.i.ſtatim eloquar.So.o Geta quid dicis ſup.iam
te facturū.uel quare dicis iā:nihil aliud addēs ſed impeditus ſingultibus crebris.Ge.eſchinus eſt alien⁹&c.ut poſtea ſe/
quiẽ ſed ſuſpirio iterpellatus dūtaxat dixit eſchinus.So.ergo quid is eſchinus fecit ſupple.Ge.iunge nunc cum eſchinus
quod ſolū dixerat ſic.Eſchinus eſt alienus.i.remotus & alienatus a noſtra familia:ita ut quem ſperabam⁹ futuꝝ tibi ge/
nerum ita de familia nunc alienatū.a filia tua cernimus.So.hem dolentis interiectio.perii.i.perdita ſum quare eſt ſup.
alienus.Ge.occœpit.i.incœpit amare aliam puellam.So.Veh mihi miſeræ.i.ego miſera ſum maledicta & infœlix pro/
ſus ita ut uidear eē maledicta a deo.Ge.neq̃ fert occulte.i.nō cælat id.ſ.ſe amare aliam.Ipſus pro ipſe eripuit.i.abduxit
abſtulit palam.i.manifeſte a lenone.i.turpi uiro puellarum redemptore.So.ne.i.utrum ſcis hoc certo aduerbium.i.qđ
dici ſolet.oīno pro uero.Ge.certe o Soſtrata egomet uidi hiſce oculis.hoc ponit maioris aſſeuerationis gratia.So.ah
ah(interiectio eſt flentis)me miſeram.i.dico uel fateor me infœlicē.Iam nunc qd credas.i.cui ſermoni adhæreas nunc:
uel cui rei acquieſcas iam:cui hoī ſupple credas.i.confidas.Eſt ne uerū ſup.noſtrū eſchinū ita familiarem exiſtētem no/
ſtram oīum uitam.i.noſtram uitæ futuræ ſpem:uel ita chaꝝ ut eſt nobis chara uita.Eſt ne ergo uerū illū feciſſe talia ſup.
eſt.n.eclypticus ſmo aptus ꝑturbatis in quo eſchino noſtræ ſpes.i.expectatiōis.& noſtræ oēs opes.i.noſtræ facultates
erant ſitæ.i.poſitæ collocatæ.Nam ſitum eſt qcquid in loco ſuo poſitum non euertitur:q.ſ.eſchinus iurabat ſe nunq̄ Situm.
uictuꝝ unum diem ſine hac.i.ſine filia nr̄a.qui eſchinus dicebat ſe poſiturum puerum:cuius partus iminet in gremio
ſuo.i.ſupra genua ſua more matrū qui inquā dicebat ſe obſecratuꝝ.i.rogatuꝝ obnixe patrem ita.ut.i.ꝙ liceret ſibi du Obſecra
cere hāc filiam meam uxorē.i.in uxorē.Dicimus.n.duxi filiam illā uxorē:uel duxi in uxorē.Ge.o hera.i.o tu dn̄a So/ re.
ſtratæ mitte.i.dimitte lachymas.i.noli flere amplius ac potius cōſule.i.conſilio ꝓſpice ſeu prouide.porro.i.i reliquum Porro ꝓ
in futuꝝ:deinde.nā porro hic eſt tp̄is aut ordinis aduerbiū:non coniūctio.Conſule ergo de eo ſup.qđ eſt opus.i.qđ ē deīceps.
neceſſarium ad hanc rē:uel conſule in reliquū qđ.ſ.conſilio ꝓuidere in reliquū eſt opus.i.neceſſarium ad hāc rem.Sē/
tit aūt nō lachrymis eē agēdum ubi cōſilio opus eſt.Deinde interrogat geta.ne.i.utrū patiamur.i.feramus æquo aīo:
an narremus cuipiam.i.alicui hoc qđ nobis factū eſt ab eſchino.uel pōt iungi cum ꝓcedēte ſic porro.i.deinde cōſule.i.
cōſulta delibera.ne.i.utrū patiamur an narremus cuipiā.i.alicui.Deīde ſubiūge qđ.ſ.cōſulere an patiamur an narrem⁹
cuipiam eſt opus ad hanc rem.Can.au au interiectio indignantis:o mi homo ne.i.utrū ſanus es.i.mentis cōpos.an.i.
utrū hoc factum.ſ.eſchini uideẽ tibi eſſe ꝓferendū.i.diuulgandū uſq̄.i.in aliquo loco.Ge.qdē.i.certe.nō placet mihi.i.
nō eſt mea ſnīa ut uſq̄ ꝓferaẽ.iam.i.nunc primū.i.in primis.res ipſa.i.ipſe effectus indicat.i.ꝓdit manifeſtat illū eſchinū
eſſe alieno aīo.i.hr̄e aīum alienum.i.alienatū a nobis.nūc ſi ꝓferemus palā.i.ſi publicabimus hoc ſtuprū.i.puellæ.Ille
Eſchi.inficias ibit.i.negabit ſat ſcio.i.nō dubito & ſatis ꝑſpicio & negabit.tuam famā.i.tuū nomen.& uitam gnatæ.i.
ſalutem filiæ tuæ q̄ iā ꝑturit:& ita ſi hoc reſciuerit eſſe publicatū dolore ꝑculſa poterit extremū claudere diē.tua ergo fa/
ma & uita gnatæ ueniet indubium.i.in ꝑiculū.Tū.i.deinde ſi maxīe fateaẽ.i.ſi aſſertiue ut dicūt cōfiteaẽ ſtupraſſe filiā.
nō eſt utile hāc.ſ.filiam tuam dari illi nuptui cū amet aliā ab ea:& ita nō poſſet bn̄ uiuere cū eo q amore alterius teneaẽ.
Quapropter.i.q̄obrem opus eſt tacito.i.tacere.uel cælato.i.cælare.ut Salu.Priuſq̄ incipias conſulto:& ubi conſulueris Tacito.
mature facto opus eſt.opus eſt igitur cælare quoquo pacto.i.quocūq̃ mō cælari poſſit.So.ah.iteriectio dolētis.minime Salu.
gentium.i.nullatenus opus eſt inq̄ tacere.ubi gētiū genitiuus ponit cū minime nō neceſſitate ſignificatiōis:ſed ornat⁹ Minime
gr̄a & ſonoritatis.ut ēt dicimus nuſq̄ gentiū terraꝝ locoꝝ.Deinde ſubdit non faciam.i.nō tacebo.Ge.qd ais:So.ꝓfe/ gētium.
ram.i.diuulgabo facinus uitii.Et iō qđ prius dicebaẽ au mi hō ſanus es.Dona.uult ex ꝑſona nutricis legendum eſſe:q̄
rem diſſimulādam putat.Ge.hem interiectio dolētis o mea hera.ſ.Soſtrata.uide.i.diligenter cōſidera quā rē agas.i.qd
facias.So.res nō pōt eſſe peiore loco.i.in peiore ſtatu q̄ in quo loco.i.ſtatu nūc eſt ſita.i.poſita:cōſtituta: collocata.q.d.
peius accidere nō pōt quā iam acciderit.Primū.i.in primis ipa eſt indotata.i.ſine dote.Tum.i.deinde.ꝓterea.i.inſuper
dos q̄ erat ei ſecunda uidelicet uirginitas.periit.i.ꝑdita eſt & conſumpta nunq̄ redituā.Nā ait Ouidius.Leſa pudicitia
deperit illa ſemel.ipa nō pot dari nuptū.i.non pōt collocari uel nubere ꝓ uirgine.i.tanq̄ uirgo cū nō ſit:& multo min⁹
cum erit diffamata Dicimus dare nuptum filiā admittere ſpectatum dare uenū ædes:q̄ uerba q̄uis motū nō ſignificēt Dare nu/
eūdi de loco ad locū tn̄ iunguntẽ primo ſupino.nā(ut dicunt)in ſe latētē motū obtinēt:ꝓterea id dicēdi gen⁹ab aucto ptū filiā.
ribus eſt uſurpatum.Hoc reliquū eſt.i.reſtat.ſi ipe eſchinus ibit īficias.i.negabit.anulus eſt teſtis mecū.i.uel anulus qui

Admittere ſpectatum. Dare uenū ædes Ibit inficias. Mecum

eſt teſtis apud me uel anulus eſt teſtis,ꝑ me:aut ergo mecum anulū eius q teſtificabiť.i.approbabit factū ipm cū uidebiť. quē.ſ.anulū ipe eſchinꝰ amiſerat.Poſtremo deniq; qm̄.i.qa.ego ſum cōſcia mihi.i.ſum mihi ipi teſtis & ſcio apdꝰ me hác culpā de ſtupro filiæ eē ꝓcul.i.lōge a me.i.me nō cōſenſiſſe ullo pacto:& qm̄ ſum inq̄ mihi cōſcia neq;.i.nō p̄ciū.interceſſiſſe.i.interueniſſe neq; rē ullā.i.neq; nūciū neq; donū neq; pactū neq; ꝓmiſſū interceſſiſſe.i.intercurriſſe:aut interpoſitū eē. O Geta experiar.i.ꝓbabo agēdo apud iudices illā filiā:aut experiar inq̄ illā indignā me.i.male r̄ndētē moribus meis & degenerātē & ꝓpterea idignā q̄ me hēat mrem. Vel p̄t referri ad culpā dicēdo:aut experiar.i.ꝓbabo apd̄ iudices agēdo illā cullpā eē idignā me.i.nō dignā q̄ iputeť mihi.qa dixit iā illā culpā eſſe ꝓcula ſe ita ut nō dicať fuiſſe læna filiæ.Ge. qd.i.cur dicis ſup.iſtud cū non ſit dicendū.accedo.i.appropiquo tibi ut dicas melius.i.ſermonē aptiorē loq̄ris.So.tu Geta q̄tū potes.i.cito abi.i.diſcede.atq; enarrato.i.reciiato ordinē.i.ꝑ ordinē eodē ductu & tenore quo facta ē oēm rē: ideſt totum factum hegioni cognato huiꝰ filiæ meæ.Nā is hegio fuit ſummus amicus ſup.uel familiaris:uel in magno honore bitus nr̄o ſimulo.i.marito meo:Simulꝰ eſt diminutiuū(ut dicit Dona.)a ſimone uel ſimo:& coluit.i.amauit: frequētauit:ſociauit:maxīe.i.ualde plurimū nos.q.d.Plurimus illi nobiſcum fuit uſus:cōſuetudo ac cōuerſatio.Ge.bn̄ dicis ut id narrē hegioni:nā hercle.i.ꝑ herculē:nemo reſpicit nos.i.nemo p̄ter eū fauet nobis aut hēt curā nr̄i:ut dicimꝰ deum reſpicere nos cū nr̄i miſereť & nos non aſpernať ſed benigne exaudit.So.o mea cātara.i.o nutrix mea chara:& eſt mulíebre blādimentum:ꝓpera.i.accelera curre:accerſe.i.uade ad uocādū uel uoca:uel qd̄ dicūt fac uenire obſtetricem.i. mulierē parturiētibus opē ferētē:ut ne.i.ut nō ſit nobis in mora.i.ut nō tardet cūcteť cū opus ſit eā adeſſe.ſ.parturiēti.

Reſpicere.

ASeen. ✠

R Bi nr̄am uitā oium:offēdimus in textu cū his cōmētariis coipreſſo.Nr̄arum uitā oium ſed Guido recte cōſidis:exēplaribus nr̄am legit.Nam latinas(aut uetius ſnīa)id expoſtulat.Similiter in illo quod paulopoſt ſequitur ubi erat in gremio ſui:fecimus in gremio ſuo:eiſdē de cauſis.Itē illud au mi hō ſanus ne es?cum Dona.ut cōmētarius ēt poſtea confiteť.Cātaræ nutrici aſcripſimus:q̄ ideo dico qm̄ nos exempla integra reddituros policiti ſumus.Illud uero.Illā aut me indignam geta experiar.Sic intellige:o geta ego experiar agēdo apud iudices:illā.ſ.gnatam meā eē indignam hac contumelia:ꝓbando uidelicet illi eſſe uim oblatam:& fidē datā:aut ſi nō potero id facile ꝓbare: ꝓbauero certe me eſſe indignā iā cōtumelia:q̄ nullo modo cōſenſeri nec cōſcio fuerim ſceleris:ut ipſa declarat ꝑ uerbū precedens.Illud nouiſſime:quod ſoſtrata dicit:propera ad Getam dictum puto:& ſequentia ad nutricem.

A,

N Vnc illud.Oſtenſo dolore de partu adeſt Geta qui uiſa rapina:quā fecerat eſchinus de Cythariſtria nūciat dn̄æ ſuæ:un̄ prior dolor magis argumentať.Nā cū ſolus ipe eſchinus remediū miſeriarū eis eſſet eo alienato in deſpatione adducētur:in primis oñdiť ſeruus iſte fidelis eē dn̄æ ſuæ quū ita doleat de eius iſortunio & dētrīmēto dicēs:nunc illud eſt.i.cōtigit qdꝰ ſi &c.emergi a nobis:hæ.ſ.ſunt res uia q̄ illata eſt nobis ab eſchino egeſtas q̄ eſt in nobis.In iuſtitia iudicū ſi uolemus ire in cām.Solitudo qa nō hēmus patronū.Infamia mr̄is q̄ diceť uēdidiſſe filiā:& infamiā natæ q̄ meretrix reputabiť.Hoccine.i.tale eſt morſellū.O Scel.iſtius ſæculi:o gn̄a hoium ſacrilega q̄ ſūt in hoc tali ſæculo.O hoiem.i.eſchinū.Hic deſcēdit a generali ad ſpecialem rep̄ſſit ad hoc ſcelere:neq; ēt reflexit:ut aliq̄d iu differret: uel rep̄ſſit q̄tum ad fidē:& iuſiurandū:reflexit q̄tum ad miſericordiā.Neq; partus uirginis:Cui miſere &c.mō.ſ.q̄ uirdictam ꝓpriis manibꝰ aſſumerē hoc mō.Seni Mitioni.Produxit.i.nutriuit.Illud ſce.i.illū ſceleroſum.Adol.Eſchi.Profus Geta induciť ꝑ nimio dolore & impulſione curſus ſingulas dictiōes ꝓferre.Quid iam credas q̄tum ad uerba.Aut cui.ſ.hōi credas?nr̄m Eſchi.ſubaudi dicis hoc feciſſe.Pr̄es.ſ.Mitionē & demeā.Ibit in ificias.i.in negociatiōes.Solum plurale inueniť ificiæ ificiarū:& uita.i.uictus natæ ueniet in du.qa nō inueniet amplius q cā ducat.Ah:Ecce mr̄ mutat uolūtatē.nō ſa.i.nō celabo.Scd̄a dos.i.uirginitas:& hoc eſt.ſ.non pater da.nup.ꝑ uirg.Et quū tot infortunia contigiſſent nobis hoc reliquū eſt.Si ibit &c.Anulus quē ipſe amiſit in concubitu:hanc culpā.ſ.neq; p̄ciū &c.ſ.nō poterit dicere ꝙ in p̄cium aliqd accepiſſet:uel aliquo mō ei cōſenſiſſem.Et ideo experiar.ſ.ꝓbare i placito illā aut ꝓbet me idignā hac iniuria.Quid iſtic.i.certe accedo.i.deſidero:ut melius dii:qa iſta cā non uideť eſſe bona.Quid iſtic eſt aduerbium affirmandi:ut eſt ibi accede ut.me.di.& dicit accedere quātum ad intellectum cognato huius uirginis ex parte pr̄is.Simulus uocatus eſt pater uirginis maritus ſoſtratæ.

DO. A

d Iſperii:&teſiphonē audiui filiū.Hic oñdiť ꝙ ſeueri hoies ac recti & hōeſti tenaces uel ridiculi ſunt uel odio hn̄tur quoquo accerſerint Magno aūt affectu:& q̄ſi clamantis addidit filiū:q̄ſi cām redderet cur dixerat diſpii.¶ Vna fuiſſe i raptiōe cū eſchi.oeconomina in qua oñdiť q̄tum cōmouebiť demea ipa re compta:cū ex pua rei ſuſpitione tm̄ ſe afficiat.Raptio āt ad perſonā referť.Rapina ad rem.Raptus ad ſtuprū:ſi ꝓprie uolumus loq.Id.m.re.bn̄ reſtat:tanq̄ iā ſūmum malū ſit eſchinū eſſe corruptū:& miſero mihi:q̄ſi qui nihil neſciat nihil curāte mitiōe. ¶ Illū ſi pōt nō dubitat uelle:& iō dicit pōt.¶ Qui alicuius rei:recte.n.hoc ſupra dixit:nō fratrē rei dare opam ruri:eſſe ꝑcū ac ſobriū.¶ Etiā eū ad neqtiā abducere q̄ſi inuitū dixit nō uocare ſed abducere:ducimus.n.uolētes:ſed abducimus inuitos.Neqtia.n.proprie libidinoſa inertia dicta eſt:qd nihil q̄at nulliq; rei apta ſit:unde & nugæ ꝙ nihil agant:uel non agēdo.

Raptio. Rapina. Raptus.

Abducere. Ducere. Neqtia. Nugæ.

Demea ſecum.

D Iſperii:&teſiphonē audiui filiū una affuiſſe
In raptione cum Eſchino:id miſero reſtat
Mihi mali:ſi illū pōt q alicuius rei eſt ēt eū

¶ Vbi ego

¶ Vbi ego illũ quærã.c.a.nõ iſſe ſed abductũ eſſe:q̃ſi adhuc culpa nõ ſit illius. ¶ In ganeũ ueteres ganeũ meretricum taberñã dixerũt.αποτησγυσ,φ ipſa ſit in in terra:nõ ut cœnaculo ſupius:unde taberna quaſi trabea:a ualidioribus dicta trabibus.qbus ſupiora ſuſpenſa ſunt. ¶ Perſuaſit ille ipurus.ſuademus facilia:pſuademus difficilia:& ſuadere faʼcientis eſt pſuadere pficiẽtis.Impurus pro iprobo ponit̃ apud Terentiũ:& hic quoq; excuſata uolũtas eſt ctesiphonis: cui a maiore fratre & improbo ingeſta ſit pſuaſiõe neqtia. ¶ Sed eccũ ſyrum ire uideo:ire & abire & uenire ſignificat. ¶ Ire uideo.ire pro uenire:ut Nec uero æacidẽm:nec ſum lætatus euntem. ¶ Atq; hercle hic de grege.figura.

Ganeũ. Suadere Perſuaʼdere. Ire abire

Ad neqtiam abducere:ubi ego illum q̃ram? credo
Abductum in ganeum aliquo.pſuaſit Eſchinus ille
Impurus ſat ſcio:ſed eccum ſyrum uideo ire:
Hinc ſcibo ubi ſciet atq; hercle hic de grege illo eſt
Si me ſenſerit eum quæritare:nunquam dicet
Carnifex:non oſtendam me id uelle.

Hic de grege illo ẽ ordo uel bonorum uel malorum grex dr̃:& grauiũ:ut eq̃ſter ordo.ſenatoriꝰ ordo. Etiã grex uel bonoꝝ uel maloꝝ eſt.ut Cic.In his bonis.g.o.al.oẽs ipuri ipudici quæ uerſant̃. ¶ Quæritare.iʼſtanter quærere. ¶ Carnifex pro ganeo poſitum eſt. ¶ Non oſtendam id me uelle ſcilicet ſcire ubi ſit.

Ordo. Grex. Cicero. Quætiʼtare.

d Iſperii &c.hic oñdit̃ q̃tũ demea cõmouebit̃ ipa re cõpta cũ ex parua rei ſuſpitiõe tm̃ ſe afʼfligat. De. Demea ſolus hæc ſecum loqtur iʼquiens diſperii.i.uariis modis perditus ſum & infortunatus:audiui ctesiphonẽ filiũ affuiſſe in raptione.i.in abductiõe ſeu in uiolẽtia ablatiõe puellæ una cũ eſchino.Id mali.ſ.ut alter filius corrũpatur laſciuia.reſtat.i.reliquum eſt mihi miʼſero.i.infœlici.Deinde ſubdit:id mali qđ reſtat.ſ.ſi ẽt Eſchinus põt abducere.i.inuitũ deducere attrahere ad neqtiã.i.liʼbidinẽ:laſciuiã.eũ illũ.i.eũ ipm.ſ.ctesiphonẽ q eſt alicuius rei.i.q alicui rei dat opam:ſeu qui aliqd negocii facit:aut qui eſt alicuius pfeſſor artis.Raptio refert̃ ad pſonam:rapina ad rem:raptus ad ſtuprum.Inſup ducimus uolentes:abduciʼmus inuitos.Neqtia libidinoſa inertia dicta eſt φ nihil quærat nulliq; rei apta ſit.unde & nugæ quaſi nihil agant dictæ ſunt.Vbi.i.in quo loco q̃ram illũ.ſ.ctesiphonẽ:credo eũ abductũ.i.inuitũ deductũ:aliquo.i.in aliquẽ locum puta in ganeum.i.in lupanar ſeu pſtibulum.Nã ganeũ ueteres meretricũ tabernã dixerũt φ ipa ſit in terra nõ ut cœnacula ſupeʼrius.unde taberna dr̃ quaſi trabea a ualidioribus dicta trabibus:quibus ſuperiora ſuſpenſa ſunt.Inde ganeo dicitur gaʼneoꝝ frequẽtator.Eſchinus ille impurus.i.improbus pſuaſit.i.induxit eum.ſat ſcio.i.non dubito:facile pſpicio.Suaʼdere eſt in actu:pſuadere uero in effectu.Sed eccũ.i.ecce hic ppe uideo Syrũ ſeruũ ire.i.uenire.Nã ire & abire & uenire ſignat.hinc.i.ex inde uel ex hoc loco aut ex hoc Syro.iã.i.nunc ſcibo.i.ſciã(antiq̃)ubi ſit ctesipho atq; hercle hic Syrus eſt de illo grege.i.de illa ſodalitate ſeu ex numero talium:gregalium ſeu ſodalium:uel eſt ex illo grege:ideſt ex illo ordiʼne uoluptuoſorum quibus inſeruit ſi ipe Syrus ſenſerit.i.perceperit me quæritare.i.inſtanter q̃rere eum ctesiphonem. ipſe carnifex.i.ipſe tortor & qui me excarnificatur & dolore afficit.uel ponitur pro ganeone:hoc eſt ille ganeo & laſciʼuus nunq̃ dicet ubi ſit eſchinus.propterea non oſtendam me uelle id hoc eſt ſcire ubi ſit eſchinus.

GVI. A Raptio. Rapina. Raptus. Ducere. & abduʼcere. Neqtia. Nugæ. Ganeo. Suadere Perſuaʼdere. Ire.

d Iſperii.quia tota comœdia debet ſubſeruire deſcriptioni pſonarum.Ideo in hac perturbatiõe uides Demeam ut malus malũ ſemp inueniat:& nulla triſtitia eũ perterreat.Et nota qa Mitio nullatenus iducitur in hoc actu. ſed tm̃ in alio qui eſt de mitigatiõe.Cõueniens.n.eſt ut in pturbationibus durus inducatur:quatenus duritia eius magis appareat.Et lenis in mitigationibus:ut lenitas eius oĩa pacificet:habet demea occaſionem ueniendi ad doʼmum Mitionis qa audiuerat filium ſuũ Cteſipho.raptioni interfuiſſe:a qua domo ubi lætitia erit & gaudiũ:& conuiʼuia ut remoueat̃ prius inducit̃:ut remotus poſtea ſit obuius hegiõi:ut qa fas nõ erat lætitiæ:& cõuiuiis i domo Mitioʼnis eũ intereſſe ab illo audiat rumores de Eſch.& pturbet̃:& agãt inter ſe de re huius actus.In hac priori ſcæna oſtendiʼtur ſolũmõ occaſio aduẽtus eius.Alicuius rei.i.pcii.ẽt nũ.ſecũ ad neq.Credo illũ Cteſiph.eſſe abductum aliquo in gaʼneo.i.aliqđ lenociniũ.Ganeũ ponit pro lenocinio:quia hic ganeus huius ganei dr̃ uia ſubterranea ubi habitant mereʼtrices.unde ganea dicitur meretrix.& Ganeo Leno.

A

A Syrus ſeruus. Demea ſenex. (mus
OMnẽ rẽ mõ ſeni quo pacto ſe hẽret enarraʼ
Ordĩe:nihil qcq̃ uidi lætius.D.ph iuppiter
Hoĩs ſtultitiã.Sy.collaudauit filiũ mihi q

OMnẽ rẽ quo pacto ſe hẽret enarramꝰ ordine hoc recte qa dixerat mitiõi ſic qcqd eſt uolo ſcire atq; hoiem cõuenire ſe apud forũ eſt:& enarramꝰ,penarrauimꝰ.ut oĩs hõ ſumat neptũnia troia & ordĩe bñ:qa ſimpliciter fatet̃.Fallax ãt & captioʼſa narratio eſt qđ timemus fateri. ¶ Nihil qcq̃.u.l.q̃tũ pareſcõ. ¶ Hoĩs ſtultitiam.ſ.qa lætat̃ ignorãs ubi eſchinꝰ ſit. ¶ Collaudauit.ſ.plus additũ eſt.nõ.n.ſolũ nõ accuſauit.ſed & collaudauit. ¶ Diſrũpor.mire his.n.uerbis cõmouet̃ collaudauit & egit gr̃as:& uide auxeſim ſtomachi reſeruatã. ¶ Argẽtũ enumeraʼuit.cõtra illud eſt.Cur tu his uerbis ſumptũ ſuggeris? ¶ Id diſtributũ ſane eſt ex ſnĩa.diſtributum i diuerſa tributũ.i.diſptitũ per pulmẽtaria. ¶ Huic mandes ſi qd recte curatũ uelis.ironia ẽ maioris ſtomachi quia ille dixit ex ſnĩa diſtributũ:ut indicat demea nõ diſtriʼbutũ.dilapidatũ.ſic alibi.Columẽ familiæ bonæ cuʼſtos ſalue. ¶ Hẽ demea.hẽ iteriectio ẽ cõmoti & q̃ſi pculſi re ſubita & noua. ¶ Quid agit̃? blãdientis eſt

DO. A Virg. Diſtribuʼtus.

Mirari. non interrogãtis. ut alibi. Quid fit? quid agitur? ❡ Nequeo mirari ſatis. mira ſunt & illa quæ uehementer praua ſunt: & ideo mirari pro horrere & rephẽdere poſitũ eſt. & rationẽ dixit malã: cũ nõ ſit rõ niſi bona. ſed hic loquit populus. ❡ Eſt hercle in hoc ad ſenẽ. ❡ Ne dicã. d. ne mentiar. i. ex cõtrario dicere uidear: ſed ut ſedulo dicam. ❡ Atq; abſurda. Ineptũ. ineptũ eſt ſtultũ tñ. Abſurdũ qd' & ſtultũ eſt: & in ipſa ſtultitia diuerſum: & quaſi repugnans ſibi: ſic ergo locutus eſt ut uideat ineptã rõnem ad eſchinũ referre. Abſurdum. Abſurda ad mitionẽ quẽ iã fieri ſtultũ contrariũ ſenectuti eſt. ❡ Cõgruum. m. idiaſtole. quia erãt alii nõ maximi ut ecõtraria. Angiuſq; minor: qa eſt maior. Nã iſtum qd' ait dicticon eſt uidetur. n. oſtẽdere digito quem dicat. ❡ In aqua ſinito. l. p. ſic oñditur bñ obſonaſſe qui uiuos attulit piſces: nã non ludit piſcis niſi uiuus. Volo prius. ſupbe & p auctoritate nõ dici oportet: ſed uolo: ſubaudit eni purgari eum: & nihil ex mora corruptelæ acceſſurũ piſci ex eo oñdit qd' ait ludere: hoc eſt uiuere & nõ læſum uiuere nõ. n. dicit natare: qd' ẽt pñt languidi piſces. Purgat exoſſa. Ipſe inſup planum fecit qd ſit purgari dicendo exoſſabit. Purga igitur exoſſa ſignificat: nõ ut qdã exoſſabit: comedet. ❡ Mihi qdem non placet. plus hoc ad ſenẽ: & uide q totũ ſupbe: & cõfidenter dixerit ob amicitiã oium dominorũ excepto uno demea: quẽ tñ de illis cõtemnit. ❡ Salſamẽta. hoc ad diſcipulũ. ſalſamenta: aut ſalſi piſces ſunt: aut laridũ. ❡ Salſamẽta hæc ſtephanio. in tota comœdia opa danda eſt ut ſtomachetur demea: excepto q ſeipſe in fine cõmutat: hæc ergo cã eſt quare ſyrus quoq; illi obiicit magnifice iſerẽs ſe: ut luxurioſum licentẽq; ſeruũ pſertim qui adoleſcẽtum pedagogus fuerit. ❡ Vtrũ ſtudio ne aut ordo eſt: utrũ ne: aut eſt parelcon tertiũ: aut uero per eclypſim accipit: quaſi dicat utrum eſt aut utrũ uerſum eſt. Quod qui accipit utrũ ſtudio ne ſubdiſtinguat & ſeparet a ſequentibus neceſſe eſt: aut utrum ſuperuacuum eſt aut ne aut certe. figura eſt. pro utrum ne. ❡ Studio ne id ſibi hẽt. ſi ſciẽs lædit filiũ. ❡ Laudi putat. qa decipit. ❡ Si perdiderit gnatũ. & magno affectu: nõ dixit eſchinũ: & mire nõ addidit cuius natũ. ❡ Veh. miſero mihi. hoc eſt quod ſupra dixit: ægre eſt alienus non ſum. ❡ Videre uideor iã illũ diẽ. illum dixit: quaſi quendã triſtẽ ac funeſtũ. ❡ Quod añ pedes eſt uidet. hoc ſumpſit poeta de illo in ſyrum promulgato ancillæ dicto. ❡ Quod añ pedes eſt non uidet. cœli ſcrutat plagas. ſed etiã illa quæ futura ſũt. magis ridicula eſt aſſentatio ſi quis maxime laudetur qb' maxime caret. ❡ Quid iſtæc iã penes uos pſaltria eſt. dicẽdo iſtæc oñdit iãdudũ ſe hac idignari. ❡ Eſt iã itus. ut ellũ: cõfidens catus. ❡ An domi eſt hiturus. pprie qa hñt uxor dr: & hñt mulier cũ coit. ❡ Credo ut ẽ demẽtia. ſic i eu. Eã ſe icedit eẽ ut ẽ demẽtia. & ntũs caſus eẽ pt & ablñs: ſi ablñs: pdit' aut qd tale ſubaudim' ſed meli' ntũm accipim' caſũ. ❡ Inepta lenitas pris & facilitas praua. Lenitas. Facilitas Prauum Malum. Pudere. Pigere. lenitas ad pmittẽdũ: facilitas ad ignoſcẽdũ: ſic qdam: ſed ego lenitatẽ ad mitionem refero q hæc leniter pauit facilitatẽ ad Eſchinum cui hæc p licẽtiã facilitas dat. Prauũ aũt eſt qd' & ipm lædit facientem. Malũ qd' alios tñ. ❡ Fris mei. q. m. p. p. pudet in his quæ turpiter facit: piget in his q cũ dãno ac malo. pudere ẽt ad dedecus: pigere ad dolorẽ refertur. pudet qd' turpe eſt. piget qd' dolet. ❡ Nimiũ iter uos demea nunc. n. redditum eſt quod ſupra dicebat: & pterea repetendo nimiũ confirmauit ſuperius dictum & non ſoluit. ❡ Tu quãtus. i. quãtuluſcũq;. ❡ Nihil niſi. ſ. ridicule prius:

Dediſſem conſilium. egit gras. De. diſrumpor. Sy.
Argentũ enumerauit ilico. dedit pterea in ſumptũ
Dimidium minæ. id diſtributum ſane eſt ex ſentẽtia
De. hem. huic mandes ſi quid recte curatum uelis
Sy. hem demea: haud aſpexeram te. quid agitur?
De. qd agitur: ueſtram nequeo mirari ſatis rõnem.
Sy. eſt hercle inepta. ne dicam dolo:
Atq; abſurda. piſces cæteros purga dromo:
Congruum iſtum maximum in aqua ſinito ludere
Pauliſper: ubi ego uenero exoſſabitur: prius uolo
De. hæccine flagitia? Sy. mihi equidem non placet
Et clamo ſæpe. ſalſamenta hæc ſtephanio fac ut
Macerentur pulchre. De. dii ueſtram fidem: utrum
Studio ne ſibi id hẽt: an laudi putat fore ſi pdiderit
Gnatum: ue miſero mihi: uidere uideor iam illum
Diem: quũ hinc egẽs profugiet aliquo militatum:
Sy. o demea iſtuc eſt ſapere: non quod ante pedes
Modo & uidere: ſed etiam illa quæ futura ſunt
Proſpicere. De. quid iſtæc iam penes uos pſaltria
Eſt? Sy. eſt hæc iã itus. De. eho an domi eſt hiturus?
Sy. credo ut eſt dementia. De. hæccine fieri flagitia?
Sy. inepta lenitas patris: & facilitas praua.
De. fratris me quidem pudet: pigetq;.
Sy. nimium inter uos demea: ac non quia
Ades præſens dico hoc: pernimium intereſt:
Tu quantus quantus nihil niſi ſapientia es: ille
Futilis: ſomniũ: ſineres uero tu illũ tuũ facere hæc?
De. ſinerem illum? aut nõ ſex mẽſibus totis prius
Olfeciſſem: q ille qcq cœperit? Sy. uigilãtiam tuam
Tu mihi narras. De. ſic ſiet mõ ut nunc eſt quæſo:
Sy. ut quiſq; ſuum uult eſſe: ita eſt. De. qd eſt? cum
Vidiſtin hodie? Sy. tuũ ne filium. De. abigam hinc
Rus. Sy. iamdudum aliquid ruri agere arbitror.
De. ſatin ſcis ibi eſſe? Sy. oh. quem egomet pduxi.
De. optime eſt. metui ne hæreret huic. Sy. atq; iratũ
Admodum. De. quid autem. Sy. adortus eſt iurgio
Fratrem apud forum de pſaltria iſtac. De. ain uero?
Sy. uah nihil reticuit. nam ut numerabatur forte
Argentum interuenit homo de improuiſo: cœpit
Clamare o eſchine hæccine flagitia facere te: hæc
Te admittere indigna genere noſtro? De. oh oh
Lachrymo præ gaudio. Sy. non tu hoc argentum
Perdis: ſed uitam tuam. De. ſaluus ſit: ſpero: eſt

le prius:prius additum nihil:q qcq̃ laudis noĩe:deinde ſi ſapiens dixiſſet:non tãta eſſet irriſio.
ſed ſtultus.❡Nihil niſi.ſ.es.ille ſomniũ:nec tu ſapiẽs ſed ſapia:nec ille ſomniculoſus ſed ſomnium hypbole.❡Sine/
res illũ.t.ab argumẽto.fabulæ repetit.❡Sinerẽ.ironicos interrogat.❡Totis ſex men.totis q̃ſi lõgi ſint.i.integri ut ne
unum qdẽ diẽ minus a ſex mẽſibus ſciat ꝙ cœpturus ſit filius:nimis comica & moralis aſſentatio.❡Quã ille quicq̃
cœ.multũ dixit & ante ſex mẽſes & olfeciſſem:ſed priuſq̃ cœperit nõ olfecit:& totũ ridicule.Nã qd olfeciſſet:qui non/
dũ:quiq̃ ſcire cœpiſſet:cuiuſq; naribus nihil obiectũ fuiſſet.Nã ideo nares a nariiate dictæ ſunt:ꝙ nos odoratu doceãt Nares.

Similis maioꝝ ſuoꝝ.S.hui.De.ſyre præceptorum
Plenus iſtorum eſt ille.Sy.phons domui habuit:
Vnde diſceret.De.fit ſedulo:nihil prætermitto
Conſuefacio.deniq; inſpicere tanquam in ſpeculo
Vitas hoĩum iubeo.atq; ex aliis ſumere exemplum
Sibi hoc facito.Sy.recte ſane de hoc fugito
Sy.Callide.De.hoc laudi eſt.Sy.iſtæc res eſt.
De.Hoc uitio datur.Sy.ꝓbiſſime.De.porro autẽ
Sy.non hercle ocium eſt nunc mihi auſcultandi:
Piſces ex ſnia nactus ſum:hi mihi ne corrũpantur
Cautio eſt:nam id nobis tam flagitium eſt:q̃ illæc
Demea nõ facere uobis:quæ mõ dixti:& qd queo
Conſeruis ad eundem iſtunc præcipio modum:
Hoc ſalſum eſt:hoc aduſtum:hoc lautum eſt
Parum illud recte.iterum ſic mementote:
Sedulo moneo quæ poſſum pro mea ſapientia:
Poſtremo tanquã in ſpeculum in patinas demea
Inſpicere iubeo.& moneo quid facto opus ſiet?
Inepta hæc eſſe quæ nos facimus ſentio.
Verum quid facias?ut homo eſt ita morem geras:
Nunquid uis?De.mentem uobis meliorem dari.
Sy.tu rus hinc abis.De.recte.Sy.nam quid
Tu hic agis?ubi ſi quid bene præcipias:nemo
Obtemperat.De.ego uero hinc abeo:quando is
Q áobrẽ huc uenerã rus abiit:illũ curo unum:ille
Ad me attinet:qñ ita uult frater:de iſtoc ipſe uiderit
Sed qs ille eſt procul quem uideo?eſt ne hic hegio
Tribulis nr̃?Si ſatis cerno:is hercle eſt:uah homo
Amic⁹ nobis:iã inde a puero.dii boni ne illiuſmodi
Iam magna nobis ciuium penuria eſt:hõ antiqua
Virtute & fide.haud ſcio mali quod ortum ex hoc
Sit publice:quam gaudeo:etiam ubi huius generis
Reliquias reſtare uideo:uah uiuere etiã nunc libet.
Opperiar hominem hic:ut ſalutem:& colloquar.

ꝑſto & prope eſſe:qđ adhuc oculi nõ uidẽt.❡Vigi/
lãtiam tuã.tu.m.n.ideſt quã maxie ſcio.❡Sic ſiet.m.
ut.n.eſt.nõ dicit qui.ſed reſpice ad argumẽtũ:& uide/
bis hæc optãtẽ demeã.❡Vt qſq; ſuũ.u.e.i.eſt.hæ ſen/
tẽtiæ ſp ſunt hyperbolicæ:& ꝓ pſonis ridiculæ.Plau. Plautus.
in milite glorioſo.Nimia eſt miſeria nimis pulchrum
eſſe hoiem.❡Quid eũ uidiſti.h.qd eũ?initiũ interro/
gationis futuræ de pſona.Sic in heau.Sed ſyrũ quid
ne mecũ.❡Tuũ ne.ſ.hoc clare tuũ ne filiũ.Moris eſt
ut q cogitat qđ rñdeat interrogatiõe remoreť.❡Abi
gã.h.r.ut pecudẽ dixit abigã:nõ ut hoiem mittã.Abi/
gã hoc lẽnius.& abigã dixit uñ.abactores dicti ſũt.Ci/
ce.in uer.Quaꝝ greges iſtũ abigendos curaſſe.❡Ian/
dudũ aliqd.r.hoc clare aliquid ruri agere arbitror:hoc
plus eſt:q̃ illic eſſe uult.n.cum laude eius loq:ut ſupra
rei dare operã ruri eſſe parcũ ac ſobrium.& ageř ꝓprie
dixit:nã ab agẽdo ager dictus eſt:ꝙ in eo multa agen/
da ſunt.❡Quẽ egomet pro.mutata ꝑpoſitione:nõ
deduxi:ſed produxi dixit.i.porro duxi.❡Metui eni.
h.& hæc tranſlatio ut ſubleuet cteſiphonẽ:ita eſchino
inuidioſa eſt:nã hæret nõ aio nec uoluntate:ſed uiſco
decipientis aucupis.❡Quid.a.qd quare:uel ob quã
cãm.Virg.Quid ueniat:cui cõtrariũ in ſignificatione
id quod te oro.❡Nihil.r.mirũ.n.minorẽ frẽm:non
pepercisse maiori nec tacuiſſe qcqd erat opus.❡Cœ/
pit cl.ηφικοσ totũ:& cœpit & clamare:& qđ ſequi/
tur adortus iurgio eſt.Aggredimur de lõginquo ado
rimur ex inſidiis:& ex ꝓximo.nã adoriri eſt aliquem
oriri.i.exurgere.❡De pſaltria iſtac.hic mire ſenẽ imi/
tatus eſt & memoriter qa ille dixerat.Quid iſta ẽt pſal
tria apđ nos.❡Interuenit hõ de iprouiſo.interuenire
eſt medio negocio q̃ſi ex inſidiis ſupuenire:& oppri/
mere in ipſo actu eos q rẽ celatã uellent:& uide q̃ ora/
torie narret geſtione rei quæ nũq̃ facta ſit.❡Eſchine
hæccine flagitia faceř te:fides eſt:& accuſatio a pſona:
& uide põdus in noie eſchini.❡Hæc admittere.au/
xeſis:nam plus eſt admittere q̃ facere.hæc admittere ĩ/
digna ꝓnum eſt hæc ſtatim credere demeã de eo quẽ
ſuperius laudauerit:& non uidet fratrem rei dare ope/
rã:ruri eſſe parcum & ſobriũ:unde mira poetæ arte &
initia & media & poſtrema ſibi congruũt atq; reſpon
dent.lachrymo præ gaudio.imoderata lætitia maxi/
me pentũ lachrymas hẽt:recte ergo additũ eſt gaudio
qa lachrymæ ſolũ mœrorẽ ſignificãt.❡Nõ.tu.h.a.

Margin: Abigere · Abactores. · Ager. · Producere. · Virg. · Aggredi · Adoriri. · Interuenire.

p.ſed uitã tuã hæc figura oratoria dicitur & ſimul oñdiť nõ eſſe mediocre qđ factum eſt.Hui.
quaſi admireť ipſe quæ narrat.❡Syre ꝑceptoꝝ plenus eſt iſtoꝝ.uide demeam nõ deſinere culpã eſchini in mitionem
cõferre cũ more cõtrario ꝑceptoꝝ ſuoꝝ uult eẽ ꝙ ſapit cteſipho.& eoꝝ q̃ diis licet:ut alibi.Nõ tu argẽtũ pdis.❡Hui Hui.
interiectio mirãtis ẽ.❡Domi hũit uñ diſceret.uñ.i.de quo.❡Fit ſedulo. dcm̃ ẽ.❡Fit ſedulo.ſine dolo.i.inſtãter
qa negligẽtes doloſi dicunť.❡Inſpicere.t.i.ſ.u.h.utrũ uidẽdũ an recte ſpeculãdũ induxerit cũ alienas uitas dicit inſpi/
ciendas eẽ:niſi forte hæc ad cãm admouẽdi ſpeculi:nõ ad effectũ referremus:nã cã inſpiciẽdi ſpeculi emẽdatio eſt uul/
tus:effectus formæ p imaginẽ reſultãtis.❡Hoc laudi eſt:hoc uitio dať:nõ philoſophice:ſed ciuiliter monet.nõ.n.di/
xit hoc bonũ:ſed hoc laudi eſt:nec hoc malũ:ſed uitio dať:ergo ut idiota & comicus pr̃:ñ ut ſapiẽs & ꝑceptor.❡Cal/ Callid⁹.
lide:callidus dictus eſt q exercet doctos.callidus dř q callidũ ſibi uſum artis duxerit.❡Iſtæc res eſt.nõ quã rẽ gerit mi/

tio.non enim utilem agit:& ſignat hoc uel hoc utile eſt.Porro aũt proprie delinitus erat demea cõtra inſtitutum argu/
mẽti:artificioſe igit̃ poeta ſubiecit ex pſõna ſerui:uñ illũ ad amaritudinẽ ꝓuocat.¶ Porro aũt.aut uero & hmõi princi
Quæro, pia narrationũ ſunt:qb⁹ ſupiora ſeqntib⁹ cõnectunt̃.¶ Nã id nobis.t.ſl.ẽ.nõ dixit pcim̃ irridẽs ſenẽ.ſed flagitiũ & qd
eſt flagitiũ corrũpi piſces uel talia! ¶ Quod.q.qd' poſſũ : ſed ſic maluit dicere:ut alludentẽ ſe de ſua arte feciſſet ſyr⁹:&
Cicero, hac re oñdere nihil ab illo dici ſerio.¶ Quod.q.a.coqndo ſumpſit:ſi & infra:ſedulo moneo q̃ poſſum ꝑ mea ſapien/
tia.& Cic.dcm̃ refert in eũ q coq filius ſecũ cãs agebat:tu quoq; aderas huic cãæ.Nã apud ueteres coquus nõ p.c.lr̃am
ſed p.q.ſcribebat̃.¶ Ad eũdem iſtũc.p.m.argumẽtatio ad deridẽdũ demeã oium q̃ ſerio ille ſupra dixerat.¶ Hoc ſal/
ſum eſt:hoc aduſtum:hæc cõtextæ:& coniunctæ dicunt̃:qa nõ uiciſſim Syro aſſentiat̃ ſenex.¶ Pro.m.ſ.ſapiẽtia dixit
qa cõdimentũ guſtu ac ſapore tẽperãt coci.¶ Inſpicere.i.&.m.qd' opus eſt.ſ.ſiet.& hic ſpeculũ nõ ad imaginem uul/
tus:ſed ad cõtuitum cõtrapoſitæ rei rettulit.¶ Nos q̃.ſ.nõ coci ſed mitio eſchinus familia : an nos pro dño poſuit.an
nos pro ego & melius.¶ Sentio cũ dilatione:& uultuoſe dicẽdũ ſentio.¶ Ve q; qd.ſ.qd facias ꝑ qd faciat unuſqſq;.ſ.
¶ Vt hõ eſt.ita morẽ geras utrũ aptũ ꝓuerbiũ ſit ſeruis an amicis.Vt eſt.Obſequium amicos ueritas odium parit:& hæc
ſnia mõ uelut q̃relam demiſſa uoce ꝓferẽda eſt.¶ Mentẽ nobis meliorẽ dari. uis rñdit
agreſti ſeritate.nõ rñdendum erat recte aut ualeas:ſed hic ne uel abiens blãdus ẽẽt pro ſalutationibus ipſis amaras ſup/
ponit:& memẽto ẽt hũc eũdem inſalutatũ relinquere:q adueniens pauloante nec ſalutauerat nec reſalutauerat fratrem.
Virg. Meliorẽ aũt ꝑ bono ac tollerabili poſuit.nõ.n.bonã credit:ut meliorẽ optet.Virg.Dii meliora piis.e.m.r.p.n.¶ Tu
rus hinc abis.uult Syrus noſſe an eat:nã qd agis addidit hortãdo ut q̃primũ abeat.Tu rus.h.a.q cõſuetudinis memor
eſt aiaduertit has interrogationes nõ inqrẽdi cã poni:ſed admonitionis loco eẽ apud eos quos uelimus abſcedere.Sic
igit̃ interrogat ut hortat̃:& ſic ꝓnũciat ut & fiat & approbet̃ qd facit.¶ Quãdo is.q.noua locutionis quãobrẽ:pro is
pp quã.& ſic alibi.In eo me oblecto ſolũ.i.carũ mihi.¶ Illum.c.u.unũ cum exceptione & tñ ſic loquit̃:ut appareat il/
lum nõ poſſe ſibi imperare oblitionẽ eſchini.nã iccirco addidit.Quãdo ita uult frater:de iſtoc ipſe uiderit amare cœ/
perit:& iõ tenet.nã ambos amare ꝓpemodũ repoſcere illum quẽ dediſti.¶ Quis illic quem uideo ꝓcul! eſt ne hegio!
inuẽta cã eſt cur nõ habeat demea pp reliquã fabulæ partẽ:& ſimul aliud addit̃ quo indignet̃.bene autẽ dubitat & fa/
Ne.ideſt ualde. miliã ciuẽ & multũ abñs a cõſpectu ciuiũ.¶ Ne illiuſmodi magna nobis ciuiũ penuria eſt:ne ualde.¶ Illiuſmodi:cu/
iuſmodi eſt hegio.i.iq̃lis:& magna œconomia.Senex laudat̃ ut poſtulationi eius ſtatim adſit fides.¶ Haud ſcio mali
quid ortũ ex hoc ſit publice.utrũ hoc optandũ eſt ne moriat̃:an eſt teſtimonium uitæ hoĩs nunq̃ obfuturi reipublicæ.
¶ Vbi ẽt huius generis.paucos ac raros bonos.nã reliqas pro relictis paucis dixit.iõ reſtare ẽt dictũ ẽ.¶ Viuere etiam
nunc libet ex hac delectatione oſtendit̃ demea:& q̃ peccantibus ſit amarus ac ſæuus:& q̃ facile accuſationi huius tanq̃
graui teſtimonio crediturus ſit demea:& quantum doliturus ſuper eſchinum qui diſpliceat talibus uiris.

GVI. A. OMnẽ rem &c.Hic ſyrus cteſiphonẽ apud demeã cõmendat & eſchinũ ſimul ac mitionẽ q illi ſuppeditet ſum/
ptus probro ꝓſequit̃.Sy.Syrus tanq̃ nõ uidẽs demeã hæc loquit̃ & demea ea audiens uerba tacite ſua inter/
miſcet ut cernere eſt.mõ.i.pauloante enarramus ꝑ enarrauimus.ſeni.ſ.mitioni.oẽm rẽ.i.totũ negociũ & factũ
eſchini de rõne puellæ quã ſenex ſcire uolebat.Enarrauimus ergo ſeni ordine.i.ꝑ ordinẽ uti erat facta oẽm rẽ.quo pa/
cto.i.q̃liter ſe hr̃et.i.q̃liter exiſteret.nihil.i.non uidi quicq̃.i.aliqd letius ſene.ſ.nullũ uidi letiorẽ eo:cũ ei narrauiſſemus.
eſt enim neutra orõ pro maſculina.De.Proh iuppiter:iraſcẽtis exclamatio:ut ſolemus exclamare bone deus quãta ſce/
lera.q.d.O iuppiter teſtor te ſup.uel aliqd tale:q̃ſi uoco te in teſtimoniũ ꝙ ita nõ deberet fieri.ſtultitiã hoĩs deeſt o.hoc
eſt miror ſup.plurimũ ſtultitiã hoĩs illius.ſ.mitiõis q lætat̃ de iprobitate filii adoptiui.Sy.ꝓſequit̃ ſermonẽ ſecũ nõ ui/
dens demeã.mitio collaudauit.i.ſimul cũ lætitia ſua laudauit filiũ eſchinũ.egit mihi gr̃as q dedi id cõſiliũ:ut ita res fie/
Diſrũpi. ret queãdmodũ narrabã ei.De.Diſrũpor.i.deferor:diſtrahor:dilanior:laceror dolorib⁹.Sy.ilico.i.ſtati ipẽ mitio adnu/
Diſtri/ merauit.i.cõputauit nobis argẽtũ quo erat opus:p̃terea.i.ultra hoc dedit dimidiũ minæ.i.dimidiã partẽ libræ.Dimi/
buere. dium.n.neutri eſt generis hic.recte aũt dicere poſſumus dedit dimidiatã minã:aut dimidiã ptem minæ : ut dimidium
minæ.ſane.i.certe id dimidiũ minæ eſt diſtrubutũ.i.in diuerſa tributũ:hoc eſt diſpartitũ p pulmẽtaria.ex ſnia.i.ex arbi/
tratu ſeu ex arbitrio nr̃o ut uolumus ſm uotum ac deſi deriũ nr̃m.De.hem interiectio dolẽtis ſeu indignãtis & hic iro/
niã oñdẽtis.mãdes.i.cõmittas:credas:tradas huic.ſ.mitioni uel eſchino.imo & utriq; ſeni tradas filiũ.eſchino uero ar/
gẽtũ diſpẽſandũ:imo uero diſſipãdũ ac dilapidãdũ.Mandes ergo huic ſiqd.i.ſi uelis aliqd eẽ recte.i.ut decet curatũ.i.
cura ac ſtudio cuſtoditũ ſeu accurate conſeruatũ.Sy.hem interiectio hic cõmoti & q̃ſi perpulſi re ſubita & noua.O de/
mea haud.i.nõ aſpexerã te.qd agit̃.i.qd ſit:blãdiẽtis eſt nõ interrogãtis.De.petis ſup.qd agat̃.nequeo.i.nõ poſſum ſa/
Currat⁹ recte. tis mirari.i.cũ admiratione horrere ac rephẽdere ur̃am rõnẽ malã.ſ.i.ur̃m modũ uiuẽdi nõ ſatis ꝓbandũ.Sy.Hercle ne
dicam.i.loq̃re dolo.i.fraude mẽdacio.i.ne mẽtiar ſed ſedulo loquar.i.ſine dolo.nr̃a rõ uiuẽdi eſt inepta.i.ſtulta & te/
Inept⁹ ẽ. meraria ſeu incõſiderata ac male cõgruẽs & abſurda.i.ſibi repugnãs & in ipſa ſtultitia diuerſa.Nã abſurdum dr̃ ꝙ ſtul
Abſurd⁹ tũ eſt:& in ipſa ſtultitia diuerſum & q̃ſi ſibi repugnãs:neq; bene ſibi coherẽs aut q̃drãs.o dromo nomẽ eſt ſerui.pur/
Cõgrus ga.i.mũda:euiſcera cæteros piſces ab iſto congro.uero.i.ſed.ſinito iſtũ congrũ maximũ:qa ſunt alii nõ maximi ſinito
ergo iſtũ maximũ cõgrũ.i.piſcẽ illũ de genere cõgrorũ:uel ſi mauis de ſpẽ.ſinito iq̃.i.ꝑmittito illũ ludere.i.uiuere & ſe
Exoſſare deducere pauliſper.i.aliq̃diu.ꝑuo tpe in aq̃.Vbi.i.cũ uel poſtq̃ ego uenero ipſe congrus exoſſabit̃.i.purgabitur ſicut &
Salſamẽ alii.Exoſſare.n.hic eſt purgare & q̃ſi oſſa remouere de obſonio ut auferre ſpinas ex piſcib⁹:eſt ipos exoſſare.Inde exoſſa/
ta. tus ager dr̃ lapidibus purgatus:q lapides ſunt oſſa terræ magnæ parẽtis:ut ait Oui.in transformãtis.Volo prius.i.ante
Laridũ. cæteros purgari q̃ iſtũ.De.hæccine.i.utrũ hæc flagitia.i.hæc uitia flagitiõe.i.increpatiõe digna ſunt ſup.faciẽda aut fe/
renda.Sy.qdẽ certe hæc flagitia nõ placẽt mihi:& ſæpe clamo.i.uociſero.o ſtephanio.nomen ſerui & q̃ſi diſcipuli ip/
ſius ſyri in parandis cibis.fac.i.effice ꝙ ſup.hæc ſalſamenta.i.hæc obſonia ſalita uidelicet piſces ſalſi.& laridum ſeu lar/

dum aut

dum aut ſuccida:ꝗ idē ſignant.ſ.lardū.Salſamēta.n.dicit Do.aut ſalſi piſces ſunt aut laridū.Fac ergo ut hæc ſalſamēta Laridū.
macerenť pulchre.i.recte:ut decet molificenť:ſeu qđ dici ſolet deſallanť.Macerare.n.ſignat iterdum debilitare:attenua/ Succida
re:ut macerare corp⁹.Interdū mollificare ut macerare qđ eſt rigidū & durū.Itē macerare ſignat cōterere:ꝗ ſignationes Macerař
pene in idē redeūt.Macerare ſignat afficere dolore:ut mille modis me diſcipuli macerāt.Oui.in epi.Maceror iterdū ꝙ Oui.
ſim tibi cā doloris.Maceror inqt ꝓ dolore afficior.De.dii.iploro ſup.uřam fidem.i.uřam opē.utrū ne.i.utrū ſicut.an
ne ꝓ utrū ponunť eni duæ particulæ ubi altera ſufficeret niſi uis cape ne ꝓ certe.utrū ergo mitio hēt.i.reputat ſibi id.ſ.
ꝑdere filiū ſtudio.i.ad ſtudiū & ai applicationē ſeu uacationē & ad tædii ſolamen.ita ꝙ ex induſtria & dedita opera &
ꝓprio ſtudio eius ꝑditioni inſiſtat & uacet an putat fore.i.futurꝫ eſſe ſibi laudi.i.ad laudē ſi ꝑdiderit gnatū.i.ſi cā fuerit
ꝑditionis nati ſubminiſtrādo ſumptus.Veh mihi miſero.i.ego miſer ſum tanꝗ maledictus & deo inuiſus iā uideor ui/
dere.ubi barbare dicūt:uideť mihi ꝙ ego iā uideo illū diē ꝗſi triſtem & funeſtū.quū.i.quo die & quo tpe ipe eſchinus
egēs.ſ.egenus pœnuria ꝑſſus.pfugiet.i.lōge diſcedet hic.i.ex hoc loco:aliquo.i.in aliquē locū militatū.i.ad militādum
ſeu merēdū & ad ſtipēdia faciēda.Sy.iſtud qđ ſequiť eſt ſape.i.ſapiam hře & oſtēdere uidelicet uidere cōſiderare:non
mō.i.nō ſolū id qđ eſt ante pedes.i.qđ eſt pńs:ſed ēt ꝓſpicere.i.ꝓuidere & a lōge aſpicere illa ꝗ ſūt futura? De.qd.i.cur Penes.
iſtæc ꝗſi iſta hæc pſaltria.i.cātatrix uel amatrix hiſtrionū in ſcænis cātantiū.eſt iā.i.nunc penes uos:uel penes poſuit pro Pſaltria.
apud uel recte penes uos dixit de ea ꝗ in coꝝ manu & ꝗſi ptāte eēt quā eripuerāt a lenone.Pſaltria dicit Tortelius apđ
romāos dicebať illa ꝗ ſeqbať & amabat hiſtriones:& deduciť a pſallo qđ eſt cāto.Nā illi quos eiuſmodi fœmina ama/
bat quotidie in ſcænis cātare ſolebāt:pōt tñ nūc capi ꝓ cātatrice ac tibicina & meretrice:qm̄ eiuſmodi mulierculæ pe/
tulātes cātilenis laſciuis & de amorib⁹ ſolēt reſonare tanꝗ ſyrenes quo ſuis amatoribus placeāt & illos in ſui amorem
inflāmēt & ꝑ hoc decipiāt.Sy.pſaltria eſt iā intus? interrogatiue ꝓferēdo.De.qa ſyr⁹ dixit iā ac ꝓpterea collegit demea
eā futurā qđ certo neſciebat & iō ꝗſi dephenſa ueritate & nouo motu ꝑculſus inqt.Eho iteriectio oňdēs aliqd eē ſubti
liter dephēſum uel attētionē mouēs an ipſe eſchin⁹ eſt hitur⁹ cā pſaltriā domi tāꝗ foret uxor.Sy.credo eū eē eā domi ha
biturūꝫ ut.i.cuiuſmodi demētia eius eſt:uel ſi ſit ablt͞us ſic itellige:ut ipſe eſchin⁹ eſt demētia agitatus ſup.hoc eſt tāta eſt Demen/
ſtultitia eius:uel adeo eſt inſanus & male ſibi cōſulens & animi ipotēs ſenſuꝗ bono deſtitut⁹.De.hæccine.i.utrū decet tia.
ſup.hæc flagitia fieri? Sy.Lenitas.i.indulgētia pŕis ad ꝑmittēdū inepta.i.ſtulta incōſiderata & facilitas ipſius ad igno/
ſcendū praua.i.ꝑnitioſa & ſibi & filio.Prauū eſt qđ ēt ipm lædit faciētem.malū uero qđ alios tm̄ lædit.Lenitas ergo Prauum
pŕis & eius facilitas facit ſup.hæc flagitia:uel eſt cā taliū flagitiorū.De.qdē.i.certe me pudet & piget fratris.i.uerecun/ & malū.
dor & doleo ꝑꝑ fratrē ꝗ adeo male cōſulit & ſibi & filio.Pudet dř in his ꝗ turpiter fiunt:piget aūt in his ꝗ cū dāno ac Pudet &
malo:pudere ēt ad dedecus.pigere ad dolorē referť.pudet qđ turpe eſt.piget qđ dolet.Sy.o demea nimium & ꝑ ni/ piget.
mium imo ualde nimiū.q.d.ualde multū aut ꝗ plurimū & nimiū repetēdo cōfirmat dictū & auget per nimium ergo
aut diſtātia intereſt.i.lata eſt differētia iter uos.i.iter te & fratrē.ac.i.& nō dico hoc qa ades cōpoſitū ꝓ ſimplici.i.es pńs
tu demea quātuſquātus.i.ꝗtuſcūꝗ ſicut quotquot quotcūꝗ:qſqs qcūꝗ & in iure memini me legiſſe ꝗliſꝗlis ꝓ qua/
liſcūꝗ.itē utut ꝓ utcūꝗ:ubiubi ꝓ ubicunꝗ.quātuluſcūꝗ ergo es nihil es niſi ſapia.Ille mitio frater ēs ſomniū.i.aliquid
futile & uanū & inutile ꝗle eſt ſomniū & ē hypbole:nā dicit demeā nō eē ſapiētē:ſed eē ipm ſapiam:ꝑterea dicit mitio/ hypbole
nē eſſe ſōniū & ꝗſi ipſam uanitatē nedū uanū & ſōniatorē.Aliq legūt ille eſt ſōnus.q.d.mitionē nō ſolū eē ſomnicu/
loſum:ſed ēt ipm ſomniū.itaꝗ ait Dona.uero.i.ſed ſineres.i.ſinere ac pati debuiſſes illū tuū eſchinū facere hæc ꝗ feci? i/
terrogat ꝑ ironiā cōtrariū itelligēs.De.petis ſup.ſinerē.i.utrū tolerare debuiſſem illū facere talia:ꝗſi aut añ olfeciſſem.i.
ſenſiſſem mo͡r odoriſeq canis q qđ nōdū uř oculis iā docet odoratu aut ꝑſto aut ꝓpe eē ꝓptereaꝗ nares dńr a gnari/
tate.i.a ſagacitate & olfaciēdi facultate ꝗ nōdū adſūt pńtia.Quaſi ergo aut nō olfeciſſem ipm hæc eē facturꝫ:ſex totis.i. Olfacere
integris mēſib⁹:priuſꝗ ille eſchinus cœpit.i.incœpit qcꝗ iſtoꝝ flagitioꝝ.Sy.tu Demea narras mihi tuā uigilātiā.i.tuā Odori/
uigiliā ac diligētē obſeruationē filii ꝗ.ſ.maxime ſcio.De.ꝗſo.i.opto:ꝙ ſup.ita ſit.i.res ita ſe hēat ut.i.ſicut nūc eſt.i.ſi/ ſequus.
cut dř nunc ſe hře qñ mihi nō eſt habita fides neꝗ mihi eſſe aſſenſum cū iādiu olfeciſſe huicꝗ malo mederi uoluiſſem.
ꝓpterea ſit ita ſane ut nūc eſt uolo:ita indignati dicere ſolemus ubi nřæ admonitioni & cōſilio nō ē relictus locus.Sy.
ſnia color rethoricus:ut.i.qūo qſꝗ uult ſuū.i.rē ſuā uel filium ſuū eſſe ita eſt ea res.i.eo mō ea res uel is filius ſe habet:&
hoc dicit ꝑꝑ mitionē q uult ſaltē ꝗ nō malū ducit adoleſcētulū ſcortari ut prius dixit ꝗuis abſurdū ſit dictū:& ideo cū
facile patiať eum eſchinū eſſe laſciuū:ſit laſciuus oportet dici ēt uulgo ſolet ꝗ͠ti eſt hō tanti eſt ſua poſſeſſio.De.qd? mo/
dus interrogādi comicis familiaris.eſtꝗ initium iterrogationis futuræ de ꝑſona cteſiphōis:uidiſtin.i.uidiſti ne eum.ſ.
cteſiphonē hodie.Sy.ne.i.utrū petis an uideri filiū tuum cteſiphonē.De.abigā.i.expellā ſeu fugabo tanꝗ pecudē non Abigere
ut hoiem mittā.abigā ergo eū hic.i.ex hoc loco rus in actio aduerbialiter ad locū.i.bñ mittā hic eū in agrū ad meditan/
dum.i.ſe exercēdū.Sy.arbitror:eū filiū agere.i.opari ruri.i.in agro in dtō ꝓ aduerbio:in loco poniť iādudū.i.iāpridem Agere.
& iā lōgo añ tpe:agere bñ dixit:nā ab agēdo dř ager ꝙ in eo multa ſunt agēda.De.ſati.i.utrū ſatis.i.ꝓ certo ſcis eū filiū
eſſe ibi.i.ruri.Sy.oh.iteriectio idignātis ꝙ ei nō credať ſcio ſatis eū ibi eē quē egomet.i.ego ipe ꝓduxi:porro duxi hoc Hærere
ē deduxi & ſum cū cōitat⁹ cū iret.De.optie.i.optie ſe res hēt:uel fili⁹ ē optie illic metui:ne.i.ut & ut ꝓ ꝙ hæreret.i.adhæ/
reret & aſſētiēdo huic.Eſ.irretireť:nā hæret:nō aio nec uolūtate ſed uiſco decipientis aucupis.Sy.atꝗ ꝓduxi inꝗ eū rus Adoriri
admodū.i.ualde iratū.De.āt.i.ſed:qd.i.cur erat irat⁹.Sy.adort⁹ ē.i.aggreſſus ē frēm eſchi.ſeu iſultauit & affecit iurgio.i. & agredi
obiurgatiōe lite icrepatiōe:apđ forū uel uenale uel cāꝗ:aggredimur de lōgiquo & apte:adorimur ex iſidiis & ex proxi
mo:dř.n.adoriri ꝗſi ad aliquē oriri.i.exurgere.Adori⁹ eſt ergo iurgio.i.obiurgat⁹ eſt & increpauit fratrē apud forū de
iſtac pſaltria.i.ꝑꝑ hāc meretriculā:qd ſit pſaltria iā eſt expoſitū.De.uero.i.ſed ain.i.dicis ne ſerio.Sy.uah iteriectio irri/
dentis ſenē ita difficilē ad credendū.Cteſipho nihil reticuit.i.nihil celauit fratri qnimo apte eſt eū criminatus:quis eſſet
natu minor:nā ut.i.qñ forte argentū numerabať recenſebať ab eſchino ut daret pſaltriæ hō.ſ.cteſipho interuenit.i.in/

tercidit:de ĩprouiſo.i.ex inſpato aduerbiũ ꝑter ſpẽ ꝑter expectationẽ.cœpit.i.incœpit clamare:o eſchine hæccine.i.utrũ
Interue/ decet ſup.te facere hæc flagitia?interuenire ẽ medio negocio q̃ſi ex iſidiis ſuꝑuenire & opprimere in ipſo actu eos q rẽ
nire. celatã uellẽt:decet ne inq̃ te admittere plus eſt q̃ facere.i.te cõmittere hæc flagitia ĩdigna nr̃o gñe.i.honeſta nr̃æ cogna
Admit/ tiõi.De.oh oh ĩteriectio hic lætãtis:lachrymo.i.lachrymas emitto:dicim⁹ ẽt lachrymor deponẽs:ꝑ gaudio.i.tm̃ eſt mi/
tere. hi gaudiũ.Sy.clamare inq̃ cœpit uel dixit fr̃i:tu nõ ꝑdis.i.amittis hoc argẽtũ:ſed ꝑdis.i.ingnas amittis uitã tuã:qa aut
exceſſu nimio ſeu crapula ꝑibis:aut laſciuia ad ultimã inopiã deduceris.Itẽ ſi nõ cito moriaris in lãguore deduces uitã
ignominioſam q̃ uita uiuere nõ eſt uiuere ſed potius ꝑire ac ꝑdi.De.ipe fili⁹ ſit ſalu⁹.i.mãeat icolumis & bñ ſe hẽat & ſit
bñdict⁹.ſpo.i.credo ꝙ ſup.eſt ſimilis ſuoꝝ maioꝝ.i.ſuoꝝ ꝑdeceſſoꝝ ac ꝑentũ:dicim⁹ ſimilis illi & ſimilis illi⁹:ſed ſimi/
lis illi cũ dr̃ inuit ſilitudo ĩ re corpea:ut in colore ſed cũ dr̃ ſimilis illi⁹ oñdit ſimilitudo in morib⁹ in doctrinis & cæte/
ris icorporeis ac ſpũalib⁹.Sy.hui ĩteriectio admirãtis q̃ſi admiret ſyr⁹ q̃ narrat demea.De.o ſyre ille cteſipho eſt plenus
iſtoꝝ.i.taliũ ꝑceptoꝝ.i.documẽtoꝝ.Sy.ipe fili⁹ habuit phõs.i.ſapiẽtes amatores ſapiæ & bonitatis domi:uñ.i.a qbus
diſceret.i.bonos mores ſibi acqreret.De.fit.i.agit ĩperſonaliter ĩ eo.ſ.erudiẽdo ſedulo.i.inſtãter q̃ſi ſine dolo:nã negli/
gẽtes doloſi dicunt:itaq; fit ſedulo ſignat idem qd laborat uehemẽter in eo erudiẽdo:nihil ꝑtermitto.i.nihil omitto
qd ei utile fore putẽ:cõſuefacio.i.aſſuetũ efficio in bonis morib⁹ q ex aſſueſactiõe ducũt originem:Deniq;.i.tãdẽ iubeo
cũ inſpicere.i.diligẽter cõſiderare uitas.i.uiuẽdi modos hoium tanq̃ in ſpeculo.i.ſicut uidet habitudo faciei in ſpecu/
lo:ſic uitas hoium uolo illũ aiaduertere:atq; iubeo illũ ſumere ſibi exẽplũ ex aliis.i.ex alioꝝ morib⁹ dicẽdo ei ſup.facito
hoc qa bonũ & laudabile.Sy.ſane.i.ꝑfecto recte mones ſup.uel facis.De.dico illi ẽt fugito.i.caueto hoc qa uitio dari
Callid⁹. ſolet.Sy.callide.i.aſtute facis ſup.Callidus eſt q exercet doctos & q̃ callidũ artis uſum ſibi induxit.De.dico etiam ei hoc
eſt laudi.i.ad laudẽ efficiẽtis & ꝓpterea faciẽdũ.Sy.iſtæc res eſt.i.iſta eſt utilitas uel iſtud eſt cõmodũ:nã res ſæpe ꝓ cõ/
Res. modo & utilitate ponit.De.dico ẽt ei hoc.i.hoc factũ dat uitio.i.uertit ĩ uitupium.Sy.ꝓbiſſime.i.rectiſſime dicis ſup.
uel aliqd tale.De.porro aũt.i.ſed certe & qm̃ eſt principiũ futuræ narratiõis quo pricipio ſupiora ſeqntibus cõnectunt
ꝓpterea audiẽdo defatigatus interrupit ſermonẽ & inqt.Sy.hercle nũc nõ eſt mihi ociũ.i.nõ habeo facultatẽ auſcultã/
dĩ ea q̃ incipis dicere:nact⁹ ſum.i.inueni atq; cõparaui mihi piſces ex ſnĩa.i.ut uolebã q bñ rñdẽt uotis meis:cautio.i.ꝓ/
uiſo eſt mihi.i.mihi incũbit ne hi piſces corrũpant.i.cõtrahãt corruptiõis aliqd:nã o demea id.ſ.ꝙ piſces corrũpi ſinã/
tur:eſt nobis tã.i.tm̃ flagitiũ.i.delictũ omiſſum flagitione.i.increpatiõe dignũ:q̃.i.q̃tũ flagitium eſt nobis.i.nobis dñis
Ad pro bonã uitã agẽtib⁹ nõ facere illã q̃ tu demea dixti.mõ.i.pauloante & ꝑcipio ad.i.iuxta iſtũc eũdẽ modũ conſeruis.i.aliis
inſta. q mecũ ſeruiũt qb⁹ tñ ꝑſum.qd.i.ꝑcipe ita cõſeruis qo.i.poſſũ facere:deĩde ſubdit modũ ſuũ ꝑcipiendi:hoc obſonium
eſt ſalſum.i.nimio ſale cõditũ:hoc aliud eſt aduſtũ.i.exuſtũ cõbuſtũ hoc aliud eſt paꝝ.i.nõ ſatis ſeu nõ multũ lautum.i.
mundũ & munde paratũ:illud obſoniũ eſt recte lautũ.ſ.& ꝑatum:dico alicui ex cõſeruis:memẽto.i.ſis memor parare
ſup.iteꝝ.i.ſecũdo:ſeu alias:ſic.i.hoc mõ ut te doceo.Moneo.i.doceo cõſeruos:ſedulo.i.diligẽter ea q̃ poſſum monere:
ꝓ mea ſapiẽtia.i.ſm̃ ſciam meã cõdiẽdi cibos & efficiẽdi eos ſapidos:ꝓpterea ſapiam dixit.qa coci ſeu cognam ueteres
ꝑ q.nõ ꝑ c.ſcribebãt:nũc aũt inoleuit uſus ut ꝑ c.ſcribat:nã inq̃ coci tẽperãt guſtu ac ſapore cõdimẽtum.Poſtremo.i.
tandẽ iubeo eos cõſeruos inſpicere in patinas.i.in uaſa cognaria:ſed ꝑcipue patula ac lata q̃les ſunt catini quos diſcos
uocãt ſartagines lebetes ſeu ahena &c.iubeo ergo & moneo.i.admoneo doceo eos cõſeruos inſpicere in patinas tanq̃
in ſpeculũ:& ſubdit qd iubeat eos inſpicere id.ſ.qd ſit opus facto.i.facere ut ſæpe expoſitũ eſt & his oib⁹ dictis egregie
ſeru⁹ illudit demeã:ſentio.i.ꝑcipio hæc q̃ nos facim⁹.i.q̃ ego facio eſſe inepta.i.abſurda ſtulta & nõ honeſta:ueꝝ.i.ſed:
qd facias.i.faciat unuſqſq;:ſecũda ꝑſona ꝓ tertia:ut.i.ſicut:& cuiuſmodi qbuſue moribus hõ aliqs eſt ita.i.eo mõ mo/
rẽ geras:ẽt ſcda ꝑſona ꝓ tertia.i.morẽ gerat cõplaceat obſequat aliqs:ꝑcipue ſi uelit ſeruare incolumẽ amicitiã:eſt aũt
ꝓuerbiũ aptũ aut ſeruis aut amicis.q.d.q̃lis eſt dñs talis ſit ſeruus optet.Itẽ q̃lis hõ eſt taliter illi mos gerẽdus eſt:qd qdẽ
ꝓuerbiũ nõ eſt ſeqndũ:nã regula amicitiæ eſt ut nec amicos rogemus res turpes nec faciamus rogati nunqd.i.nõne ali
quid aliud uis q̃ dicere mihi i illa q̃ dixiſti:ita dicere ſolemus cupiẽtes aliquos a nobis abire & finẽ ſermõi facere deſider/
rãtes.De.opto ſup.mentẽ.meliorẽ.i.bonã uel tolerabilẽ:poſuit.n.cõparatiuũ ꝓ poſitiuo:nã nõ uult fateri eoꝝ men/
tem fuiſſe aliquãtulum bonã opto inq̃ mentẽ meliorẽ dari uobis.Sy.tu abis.i.diſcedis:hinc rus.i.ad agros:nã in urbe
erat.De.recte.i.bene putas:nã reuera hic recta rus abeo.Sy.q.d.abeas liber rus:nã qd agas hic in urbe:ubi.i.in q̃ urbe ſi
qd ꝑcipias bñ.i.recte moneas:nemo obtẽperat.i.obſequit obedit.De.uero.i.certe:ego abeo hinc.qñ.i.qa:& qd dicũt
nõ recte poſtq̃:is cteſipho q̃obrẽ.i.pp quẽ uenerã huc abiit rus.i.iuit ad operandũ in agrũ.Curo.i.cure hẽo:illũ unũ.i.
illũ ſolũ ac ꝑcipuũ:ille cteſipho attinet ad me.i.mea intereſt & ad me ſpectat:qñ.i.qd dicũt poſtq̃ fr̃ mitio uult ita.ſ.me
Ipe uide/ curare hũc & ipſe ſuũ curabit de iſto.i.qd dici ſolet quãtũ ad reſpectũ iſti⁹ ipſe fr̃ uiderit qd inepte dici ſolet ego me reſe/
rit. ro.i.ſuo ipſius relinquo arbitrio.Sed qs eſt illic.i.ille hõ ꝓcul quẽ uideo?ne.i.utrũ:eſt hegio nr̃ tribulis.i.de tribu nr̃a
hoc eſt ſimilis nr̃i quãtũ ad mores uiuẽdi & nobis amicitia iũctus queãdmodũ inter ſe neceſſitudine iũcti eẽ ſolent qui
Tribulis de eadẽ tribu ſunt:hercle is eſt hegio ſi ſatis cerno.i.ſi ſatis adhuc hẽo uiſum acutũ.uah:hic ridẽtis eſt interiectio & exul/
tãtis ꝑ aduẽtu amicis:is eſt hõ amicus nobis:iã inde a puero.i.iã ab ineunte ætate cũ uidelicet adhuc pueri eſſemus.Dii
boni exclamatio eſt pp paucitatẽ bonoꝝ.næ.i.certe:uel ualde magna pœnuria.i.magnus defectus magna egeſtas:carẽ
tia:raritas:eſt iã nobis ciuiũ illiuſmodi.i.taliũ:cuiuſmodi eſt iſte.Eſt ſup.hõ uirtute.i.hõeſtate uitæ:hac fide.i.ueritate &
fidelitate:antiq̃.i.qua antiq pollebãt:hoc eſt redolet ſuis ꝓbatis moribus antiqtatẽ:haud ſcio.i.nõ noui qd.i.aliqd:uel
cape proprie nõ noui neſcio qd mali ſit ortũ.i.acciderit.publicæ rei.ſ.ex hoc hoie:ut q nunq̃ reipublicæ aliquo pacto
obſuerit:uel dicit neſcio qd mali ſit ortũ reipublicæ ex hoc.i.quid mali impendeat ſeu imineat reipublicæ ex hoc uiro ſi
moriat ſup.quaſi ſit optãdũ ut nõ moriat:q̃.i.quãtum:gaudeo.q.d.multũ:ubi.i.qñ:etiam.i.adhuc uideo reliquias.i.
paucos reliquos ſeu relictos.huius generis.i.tales qualis ipſe eſt.Vah.hic eſt lætãtis interiectio:etiã nunc libet uiuere op/

periat.i.

petiar.i.expectabo hic hominem Hegionem ut ſalutem:uerbum a ſaluto as:ideſt ſalute impartiam eum: & ut colloq̄r: ideſt colloquium familiare cum eo habeam.

Illud.Hem huic mādes:ſiqd recte curatū uelis.Dona.de Syro dcm̄ itelligit:& rectius mea qdem ſnia q̄ de Mitione aut eſchino.Quia.n.Syrus iactitabat:diſtributū eſſe ex ſnia id dimidiū minæ.Per ironiam dicit Demea. A Scen.
Hē huic.i.Syro mandes &c.q.d.q nō diſtribuat ſed dilapidet poti⁹.℄ Illud puer aduerte:Vbi dr̄:mihi qdem nō placet & clamo ſæpe.Syrus dicit ſe indignabundum clamare cōtra ineptias domus & dn̄i:nō quidem dicēdo.ſalſamenta hæc ſtephanio &c.hoc totum.n.non determinat illud uerbum clamo.ſed Syrus qui ſe pluris facere ſignificat negocium ſuum quam præſentiam Demeæ diuertit ſermonem ſuum ab ipſo ad conſeruum cui id dicit.

Omnē rē.poſtq̄ oſtēſa eſt occaſio aduēt⁹ ei⁹:inducit̄ cū eo cōueniēs pſona.ſ.Syrus de foro ueniēs.ubi piſces & q̄ op⁹ erāt cōuiuio emerat:q eū ſua calliditate a domo mitiōis remoueat:& ſic fiat obuius hegioni.ne ſi domū intraret Cteſi.filiū ſuū cū amica inueniret.ſeni.i.mitiōi:hūc primū uerſum aliter accipit De.q̄ diceret Syrus.Dicebat.n.Mitionē lætari de hoc ꝙ opus Cteſi.raptauerat ſub ſpē Eſch.ut frater De.deciperet.Demea uero de reuera Eſch. intendebat lætari.Ho ſtul.i.mitiōis.neq̄ mirari:debuit dicere ſtultitiā urām.Sed iron.poſuit rōnem.Piſces:ſic loquitur Sy.ut eū remoueat a domo.Ille.n.ad domū ubi talis lætitia eēt nō accederet:& ēt eū magis dolere facit:hoccine flagi.ſ. debet fieri:& ſæpe clamo iraſcēdo cōtra eos:pp hoc cōuertit ſe ad Cte.pcipiens.n.de ſalſamentis coram ſene ut doleat. Salſamenta dicit cōfectiōes pipis:& hmōi:utrū hoꝝ duoꝝ hēt Mitio.ſ.an id qd' ita adducit filiū meū ad pernitiem hēt ſibi ſtudio.ſ.ꝙ in hoc ſtudeat q̄ſi non hn̄s aliud officiū factū ubi ſtudiū ſuū exerceat.An putas id ſibi fore laudi:ꝙ inde filium pdiderit laudet.Quū hinc egens.ſ.Eſch.Iſtud eſt ſapere.ſ.nō.mō.i.tm̄mō uidere qd'eſt in pn̄ti.Sed ēt &c.Quid iſtæc.ſ.ur̄a cytharistria.ſ.facit:eſt ne apud uos hoccine fieri.ſ.decuit:hoc facit lenitas pr̄is oīa cōdonādo & facilitas oīa pmittendo.Nō ſolū nimiū:ſed ēt p nimium itereſt.Tuū.ſ.Cte.mō.i.tm̄mō ſic fiet ſp mea uigilātia ut nūc eſt in pſenti. Quid aūt erat iratus.Nō tu hoc arg.adhuc uerba Cteſi.ad Eſchi.dicēs hoc facito qd' laudi eſt:hoc fugito qd' uitio dat. Nō ociū eſt.De.adhuc referre uolebat̄ q̄liter illum inſtruxiſſet:ſed Sy.uolēs eū remouere a domo dicit:nō eſt ociū.Nā in nobis.ſ.ſicut tu putas flagitiū eē corrūpi aliquē in malis morib⁹:ita nobis.i.& cōſimilib⁹:uel mihi & illis de domo fratris tui putam⁹ eē flagitiū corrūpi piſces:uel aliquē aliū cibū:quē pcurar̄ debeamus.Ad iſtūc modū:ad quē tu doces filiū tuū ego dico ſic:dicēs illis:hæc ſalſa &c.Itē ſic memēto bn̄facere in aliis prandiis mō ut bn̄feciſti.In patinas tan.in ſpec.ſ.ut ita ſint mūdæ q̄tinus refulgeāt ſicuti ſpeculū:& eſt certū illud qd' dixerat de filio deniq̄ iſpicere &c.Sentio qd eſſe icepta q̄ facit:ueꝝ.i.ſed qs tu:uel aliqd facias ſi eēs ſeruus hmōi hois:ingēs.mo.tu gereres mo.ut hō eſt.ſ.ſm̄ hoc ꝙ dn̄s tuus uellet.Sed quis illic eſt.i.ille remotus a domo Mitiōis:iā fit obuius Hegiōi.Tribul.i.de eadē tribu.ne.i.certe: haud ſcio aliqd mali ex hoc eſſe otū publice.i.ita qd' uulgatū eēt:uel legit̄ cito ita haud cito.i.nō leuiter fit.i.eēt ortū & ex hoc &c.ideo inducit̄ laudare illū Hegionē:ut cōmēdatio pſonæ faciat magis credibilia ſua uerba:q̄ referret de Eſch.

A Hegio. Geta. Demea.

Proh dii īmortales facinus indignū geta:qd
Narras? Ge.ſic eſt factum.He.ex illa familia
Tā illiberale facinus eē ortū?o eſchine pol
Paternū iſtuc dediſti.De.uidelicet de pſaltria (haud
Hac audiuit:id illi nunc dolet alieno:pater is
Nihilipendit:hei mihi utinam hic prope adeſſet
Alicubi:atq̄ audiret hæc.He.ni facient quæ illos
Aequū eſt:haud ſic auferent.Ge.in te ſpes oīs hegio
Nobis ſita eſt:te ſolum habemus:tu es patronus:
Tu pater es:ille tibi moriēs nos cōmendauit ſenex:
Si deſeris nos tu:perimus.He.caue dixeris:neq̄
Faciam:neq̄ me ſatis pie poſſe arbitror.De.

Proh dii immortales facinus.hæc ſcæna.ſidē amici circa diffinitiā maturitatē ſenilis orationis & accuſatiōnē eius quē lædere nolit ipſe accuſator continet.℄ Indignū facinus qd narras geta nō ergo apud ſpectatores iteꝝ fuerūt dicenda q̄ dicta ſunt illud tñ admirādū eiuſmodi hegionis uerba induci q̄lia eē debuerāt tm̄ pludati uiri eiuſdē hegionis ac demeæ.℄ Quid narras. mirātis eſt nō iterrogātis.℄ O eſchine pol haud paternū.mira maturitas in q̄ neſcias utrū magis iniuriā illatā orbæ uirgini: an eſchinū peccaſſe plus doleat.ſeruat̄.n.in hegione ꝙ uir bonus ſit & amicus.℄ Tā illiberale factum.i.nō odiſſe cui ſuccenſeas laudare hoies:factū repħendere. ℄ Haud paternū iſtuc dediſti.deeſt facinus:& tu perfeciſti:ſed ſic dr̄ in re magna ut dabit ille ruinas arboribus.De pſaltria hac audiuit:ſic errat demea:ut intelligat̄ q̄tum debeat iraſci in his quæ inopinata audiet. ℄ Videlicet de pſaltria hac audiuit:uidelicet cōfirmatiuū eſt:ut uidelicet uidere licet:ſic ſcite licet: illi cetire licet.℄ Is nihilipēdit.is abūdat:ut in heautō.Perii is mihi ut abibit plus paulo ſua q̄ narrat facinora:aut is p ipſe:ſubiectiuū pnomē minus q̄ finitū.℄ Vtinā.h.p.a.q̄ſi nūc crediderit ſibi dicēti in ore ē oī populo. ℄ Haud ſic.a.ſicut accepimus.℄ Haud.ſ.a.an factū ſuū auferēt ſic:aut ſi correxerit culpā nō ſilentium tacituros ipſos:uel ipſum qd' factum eſt niſi:ſi non ſignificat dicticon eſt.℄ Quæ il.æ.eſt ſubaudit̄ ad ſuperiora per ſylepſim intellectum.℄ Haud ſic au.i.leniter abibunt:uel ſubtrahēt culpam.℄ Haud ſic au

DO. A

uidelicet

Scilicet.

Patron⁹ ferent.ciuilis. & matura cõminatio:& eſt ſic dictum demõſtratio geſtum cõtinens leuiſſimæ ac
Patens. prauæ imo magnæ ſignificationis. ¶ In te ſpes omnis he.ut narratio non fuerit neceſſaria:ita pces interponẽdæ ſunt.
¶ Tu es patronus.tu parẽs:patronus ãt tpale nomẽ eſt defenſoris:aut certe appellatio eſt p quã oñdit:ꝙ illi uultus &
obſequm debeat:eſt.n.nomẽ ad aliqd:parẽs ãt ueri amoris nomẽ eſt:& æq̃li loco cõtinet interptationẽ:& uide q̃ uigi/
lãter poeta ſuppliciter matronã de abñte hegiõe loqntẽ iduceret.Coluit nos dixit quũ pterea ſeruus ẽt ſupplex ad pñtẽ
loqt.Tu es pronus inqt. ¶ Ille.m.n.t.c.ſ.ſeru⁹ magnũ ueritatis idiciũ addidit dicẽdo moriẽs:nemo.n.moriẽs nõ uera
Soci⁹ de/ loqtur:& ingẽtia:uñ in iure ultima iudicia certiora ſunt.
ficit. ſic & alibi.Mihi in manũ dat:mors cõtinuo ipſam occu/
Parẽs p/ pat. ¶ Si tu deſeris perimus ꝑprie q̃ſi patrono:nã ſocius
dit. deficit parens ꝑdit:pronus deſerit ſic Salu.Poſt defectio
Patron⁹ nẽ ſocioꝝ & relatũ.Vir.Vnius ob ira ꝑdimur:& ꝑdidiſti
deſerit. & te & illã miſerã:& gnatũ qui qdem iterfuit.Plau.Qui
Virg. liberos hñt eos deſerũt.hic & milites qui defenſores priæ
deberent eſſe:deſertores eſſe dicunt:hæc oĩa magnã uim
hñt:ſed p ſingulas ptes orõnis cõſiderent ad cõmouen
dum pcibus hegionẽ. ¶ Et tu es pronus.ab honeſto tu
es patronus:parens a iuſto. ¶ Si tu deſeris.p.& huic rei
maxime rñdet:oratorieq; illum maxime cõmouit.ut En
egouicta ſitu:& tu pulſus ego alii rñſum putãt.
perimus
¶ Satis pie poſſe:deeſt facere. ¶ Neq; me ſatis.p.p.a.ho
neſta locutio qua ſigñat quicqd fecerit ꝑ pietatis debito
illi merito paꝝ eſſe:ſenſus aũt hic neq; faciã qd nefas eſt:
ut uos deſerã:nec hoc ipm qd facio ſatis pium eſt ꝑ tanta
neceſſitudine:& bñ addidit ſatis:ut & ſapiẽs nõ tñ ſatis.
¶ Saluere he.p.i.ita puidit demea non puiſus eſt: qa nõ
oportuit illũ audire quæ loqret hegio:& ex illius iã uer/
Iubeo. bis idignationẽ moueri.Iubeo aũt uolo ſignificat ab eo
qd ſequit id qd pcedit:nõ iubemus.n.niſi qd uolueri/
mus:& eſt Homericũ. Maior filius tuus
eſchinus:artificioſa poſtulatio in q̃ ſtatim demea diceret:
nihil ad ſe hãc q̃relam ptinere:qppe qui cteſiphonẽ cura/
re debeat:infert cã cur nõ diſſimulet pr:qa filius qui ma/
ior eſt:qa eſchinus:ſiqd eſt in eo noĩe charitatis: qa fratri
adoptiuus:qa bonus & liberalis:& cõtra hæc qbus lau/
datus eſt fecit:ſed neq; boni:q̃ſi id qd eſt uelit qd eſſe de/
bet:qa neq; liberali functus ẽ offõ boni uiri:q̃rẽdum iter
Bonum bonũ & liberalẽ qd iterſit:an bonus eſt q nõ nocet: libe/
ralis q ẽt ꝑdeſt:an bonus q nõ peccat in facto: liberalis q
Quidni nec in uerbo. ¶ Quidni.i.quidnã Quidni plus in ſe hẽt q̃ nouerã.nã q̃ſi corripit dubitãtem dicẽdo qdni.
ut ſubaudiat noueram. ¶ Filiã eius uirginẽ:uides q̃tũ ualet iniuria:uel dignitas pſonaꝝ qui nõ cõtẽtus facinore pſo/
Ampli⁹. nam credidit pponendã. ¶ Hem interiectio eſt irati uehemẽter.quippe qui aliud uitiũ audiebat pter crimina q̃ ſciebat.
Plau. ¶ Quod eſt grauiſſimũ:qa illud graue. ¶ An quicq̃ eſt ẽt.a.amplius q̃titatis:nõ ideo nõdum ẽt audis qd eſt grauiſſi/
mum.Amplius.i.maius. ¶ Perſuaſit nox.amor:uinũ adoleſcentia.Plau.in bacch.qd hoc illecebroſius fieri põt nox.
mulier uinũ hoĩb⁹.qd hoc illecebroſius hoĩ adoleſcẽtulo:& hæc oĩa ab impulſiõis pte dñr:nõ rõcinatiõe:iõ & pſuaſit
dixit.nã inſtãs pſuaſio ipulſio dr.Vt ipſe alibi.Dũ in du.ẽ aĩus pau.mo.huc uel il.ipel. ¶ Hũanũ.nihil tãdẽ ea ſũptum
cõſuetudine eſt:qd nõ hũanum:& hoc drẽ ſolemus ubi pctm̃ quidẽ nõ negamus:ſed tolerabile eẽ dicim⁹. ¶ Perſua/
ſit nox:amor:uinum:adoleſcẽtia hæc inferunt ut multa uideant. ¶ Vinũ.plus dixit q̃ ſi uiolentiam
diceret:ut tu nihil niſi ſapiẽtia es.Ille ſomnũ ꝓximũ.huic & ſimile eſt in ecyra.Cum uirgine una adoleſcens.ut cubuerit
plus potius ſe abſtinere ut potuerit:nõ uериſimile dicis:neq; ueꝝ.Vir.Bacchus & ad culpã cãs dedit. ¶ Vbi.ſcit.f.i.in/
Virg. telligit:& ſentit quid ſupra future peccauerit:& quia qui impulſiõe peccat.nõ peccat rõcinatiõe:hic loc⁹ illi rei occurrit
cur ergo tacuiſti?Orãs:obſecrãs.orare eſt placidos petere:obſecrare iratos rogare. ¶ Venit ipẽ.u.l.mire ad matrẽ uenit
Orare. ultro lachrymãs.ne qd leniter aut mollius mulier tuliſſe:aut ꝑpe pactionẽ iniiſſe uideret. ¶ Ignotũ ẽ.t.ẽ.c.aſynthetõ:
obſecrar ut ſolet p ſyntonomiã ſic loqt.ut imus.uenimus:uidemus. ¶ Ignotũ eſt aũt ꝙ ultro uenerat & lachrymãs.at tacitũ eſt
ꝙ orabat:& obſecrabat at creditũ ẽ ꝙ fidẽ dabat & iurabat:& hõeſtius ipſonaliter q̃ ignouimus & tacuimus.ignotũ
ãt ꝙ ultro uenerat. ¶ Virgo.e.e.c.g.eſt.hæc addidit ex uiliore uſu:ut inhoneſta patiẽtia uirginis ad cõceptũ libido pue/
nerit:& pterea qa & hoc potuit dici ille quidẽ uitiauit uirginẽ:ſed quid ſi ex alio cõcepit poſtea q̃ iam grauida facta eſt:
certeo & a uitio uirginis tps oñdit:ut cũ facto rõ cõueniret. ¶ Ille.b.uir.ironia ĩdignãtis in loco addita eſt uerbis ardẽ/
tibus. ¶ Ille.b.uir.n.p.ſi.d.p.cõcluſio.accuſatiõis & bonus uir ironia qdem eſt ab eo poſita:qui indignet uirum bo/
num eſſe

Adibo.ſaluere hegionem plurimũ iubeo.He.te
Q uærebã ipſum:ſalue demea.De.qd autẽ?He.
Maiorẽ filius tuus eſchinus quẽ fratri adoptãdũ
Dediſti:neq; boni neq; liberalis functus eſt
Officio uiri.De.qd iſtuc eſt?He.noſtrũ amicum
Noras ſimulũ atq; æqualem.He.qdni?De.filiam
Eius uirginẽ uiciauit.De.hem.He.mane nõdum
Audiſti demea qd grauiſſimũ eſt.De.an qcq̃ eſt
Etiã amplius?He.uero amplius eſt.nã hoc qdem
Ferendũ aliquo mõ eſt:pſuaſit nox:amor:uinũ:
Adoleſcẽtia:humanũ eſt:ubi ſcit factũ:ad matrem
Virginis uenit ipſius ultro lachrymans:orans:
Obſecrans:fidẽ dans:iurans ſe illam ducturum
Domum ignotum eſt:tacitum eſt:creditum eſt:
Virgo ex eo cõpreſſu grauida facta eſt mẽſis hic
Decimus eſt.ille bonus uir nobis pſaltriam
(Si diis placet)parauit.qui cũ uiuat:hanc deſerat
De.pro certõ tu iſtæc dicis?He.mater uirginis in
Medio eſt:ipſa uirgo:res ipſa:hic getæ pterea ut
Captus ẽ ſeruuloꝝ nõ malus:neq; iners.alit illas
Solus oẽm familiã ſuſtentat.hunc abduce:uinci
Q uære rem.Ge.ĩmo extorque hercle niſi ita
Factũ eſt demea.poſtremo nõ negabit corã ipſo
Cedo.De.pudet.nec quid agam:nec quid huic
Reſpondeam ſcio.Ge.intus clamat Pamphila.

num eſſe debuiſſe q nō ſit:ut ſupra. Neq boni neq liberalis functus eſt offō:& ſimul cōſidera quo noīe eſchinū uocet uix appellās.ſ.q uult ei⁹ cætera eſſe ꝓmiſſa:& q illū iāpridē uideri maritū uelit.❡ Nobis āt ex abundāti.

ad indignationē relatū eſt. Si diis placet:bñ iterpoſitū ad iuidiā.❡ Si diis placet.ſ.p quos iuratū ē.❡ Pſaltriā.n. ſic.n.dicim⁹:& eſt cōſuetudinis puulgatæ.❡ Illā deſerat.i.cui cōtrariū dū uiuat obſtrictus eſt & deſerat uirginē.❡ Pro certon tu iſtæc dicis.hoc iō nō dicit:qa fidē nō habeat narrāti.ſed qa mira ſunt ſcelera.❡ Mr uirginis in medio eſt.terribiliter ſatis in medio eſt.q̄ſi retineri nō potuit:nec cohiberi qn rem ꝓbet. Et pterea cum argumētoꝝ gn̄a duo ſunt nō ſic in reb⁹ manifeſtis.hoc ergo ſublatis ſupciliis dicēdū eſt in medio: nā lentius erat ſi diceret pſto eſt uirgo q̄ in eſchi.reū teſtis:& crimē eſt:& ideo addit.❡ Res ipa.i.pōdus uteri exactis ad pariēdū mēſib⁹.❡ Præterea ut.c.e.ſ.ad hæc itelligam⁹ aliter dici nō inertē ſocratē:alr̄ nō iertē ſuū ſuilis.alr̄ nō malū ſcipionē eſſe: aliter nō malū ſuū eē.❡ Præterea.u.c.an capt⁹ q̄tū capiē aīus ſaulus tm̄ nō malus neq iners geta:an capt⁹ queadmodū ſæpi⁹ aucupiū in ſeruis hn̄dis bonū euenit:ut in captu auiū:uel piſciū:uel feraꝝ pluriū fortuna dn̄aē: & hoc iō qa ſeruū uenire bonū non rōne:aut natura:ſed caſu eſt:utpote in re rariſſima:ut ſicut captus eſt ſeruoꝝ & euētus ē in ſeruis ſuis. ❡ Capt⁹ eſt ſeruoꝝ.i.ut ſe hēt cōdicio ſeruoꝝ. Afrani⁹ inſimulāte. Vt is ſeruoꝝ capt⁹ eſt:facilime domo atq nr̄a familia ꝓuendiē. Ego capt⁹ ſortē itelligo.❡ Nō malus.i.fidelis. Neq iners.i.artē hn̄s oratorie futuꝝ teſtē & indicē laudat:ſed ne iprobe facere uideaē parti⁹ id facit. Nō.n.dixit bon⁹ & ſolers:ſed qd̄ in ſeruo ſufficit nō malus neq iners:& pferendi getæ hæc maxīa cā eſt:ne qd̄ pmittere uideaē in ſeruo paupis atrotius fiat:& ſimpl:ut hæc. nō cōtriſtet getā quē pri⁹ laudat dicturus.❡ Hūc abduce uinci q̄re rē.❡ Alit.i.ſ.duas res docet:& uñ hæ uiuant qd̄ teſtimoniū pudicitiæ eſt:& graue teſtē poſſe eē getā.❡ Solus.incerta diſtīctio ē ſolus:ſed meli⁹ & ſolus oēm familiā ſuſtētat:hoc uerbo tenuis uict⁹ oſtēdiē qd̄ bñ frugi eē mōſtraē in fœminis.❡ Hūc ab.u.q.r.nō multū pmittit:utpote de alieno ſeruo:adeo Ge.plus de ſe largireē:ipē tñ tria poſuit:ut multa uidereē dicere. Hunc ab.ut tu uoluiſſe armari luſcorum edice maniplis. Nam poſtea e lr̄a hmōi uerbis aucta eſt. Hūc ab.u.bono ordine:& abduce ad hoc illud ut nemo poſſit intercedere:& uici ne ſolutus:ut ſciat ſi uerꝫ ſeruus accuſet.❡ Quære.r.latenter pter uincula ēt tormenta ſignificauit: nam hoc q̄re rem:pete rē ueritatē ſignāt.❡ Immo hercle extorq. & bene ipſe de ſe plus aptius q̄ largitur.❡ Extorq.multum dixit nō torq:ſed extorq:torq̄mus.n.hominem:extorq̄mus ueritatem.❡ Pudet.aduerſus hoc dicit & perturbatus demea maioris erit ponderis. Pudet dictum ſi me nec addas nec ſubaudias.

Capt⁹ eſt ſeruoꝝ. Afrani⁹. Nō malus. Torq̄re. Extorquere.

P Roh &c. Hic cōtineē q̄rimonia hegiōis cognati Soſtra.dolētis filiā cognatæ adeo male ab Eſch.tractatā eſſe ac tādē ut putabāt deſertā ab eo eē cū tñ ita nō eēt. Veꝝ ita conicieбāt multis argumētis falſis tñ Hegio. Proh: iraſcētis exclamatio & deoꝝ ꝓteſtatio.o dii imortales:iuocātis eſt deū & in teſtimoniū uocātis ipos deos:facīnus idignū.i.o facīū inhoneſtū & idecēs.& eſt exclamatio in uitupationē facti.q.d.miror illud magnū facin⁹ eē cōmiſſū uel aliqd tale.o geta ſerue cognatæ meæ Soſtratæ qd narras? nō iterrogātis eſt:ſed admirātis idignitatē facti. Ge.ſic factū eſt ut dico.ſ.He.ex illā.i.ex illa ne hoc.eſt utrum decet? q.d.nō facin⁹.i.flagitiū.tā illiberale.i.tā indignum hoīe libero qualis eſt Eſch.uel tā inhoneſtū.nā qd̄ liberale eſt iuſtū eſt & decēs:ſed illiberale decedet. Eſt ne ergo honeſtū facin⁹.tam illiberale.i.tā deteſtādū & ſeruile ac ihoneſtū eē ortū.i.emerſiſſe ex illa p eminētiā.i.ex tā honeſta familia ex q̄ ducit originē eſchinus.o eſchine alloqtur abſentē pol haud.i.nō dediſti.i.pfeciſti ppetraſti iſtud facinus paternū.i.ex pr̄no exēplo uel ad exēplū pr̄is:uel pmiſſione pr̄is demeæ.q adeo honeſtus eſt. De.uidelicet.i.certe q̄ſi uidere licet ſicut.ſ.ſcire licet:hegio audiuit de hac pſaltria.i.de hac puella rapta ab eſchino.i.qd̄ dici ſolet hegio audiuit loq de hac pſaltria:in quo dicto nō eſt addēdū neq lo qui neq dici:ut aliq ſunt arbitrati.id.i.illud factū eſchini.nunc dolet.i.diſplicet.illi alieno.i. qui nō eſt de familia nr̄a.ſ.hegioni.dicim⁹ tuus caſus dolet mihi:& ego doleo caſum tuū.uel caſu tuo:uel ob aut pp caſum tuū.is pr̄.ſ.mitio q eſt pr̄ Eſch.adoptiuus nihili pēdit.i.nō curat ꝓ nihilo habet illud factū qd̄ dolet alieno hei mihi.i.ah dolore cōcutior utinā ipſe pr̄ eſſet hic ꝓpe alicubi.i.in aliquo loco:atq utinā audiret hæc q̄ dicunē ab hegione. He.niſi.i.ſi nō parētes eſchini:& eſchinus faciēt ea q æquū eſt.i.iuſtū eſt:& decet illos facere.haud.i.nō auferēt ſic.i.nō ita leuiter abibūt ſeu euadēt aut remanebūt:ſiue nō ita ſubducēt culpā:neq eā opiēt ſilētio.nā de eā rē no ſum tacitur⁹ & hæc oia loqē hegio cū geta nondū.n.aiaduertit demeā. Ge.o hegio ois ſpes eſt nobis ſita.i.poſita collocata in te habemus te ſolū in quo ſpē reponam⁹ tu es patron⁹.i.defenſor.eſt āt appellatio & nomē tpale ab honeſto.tu es parens.i. tanq̄ pr̄ cui curæ ſim⁹ & eſt nomē amoris a iuſto.ille ſenex.ſ.pr̄ puellæ marit⁹ ſoſtratæ.ſ.ſimulus moriēs.i.cū morereē eſſetq in mortis articulo qn̄ ſola uera & īgētia dicunē cōmēdauit nos tibi ſi tu deſeris.i.derelinqs nos.inde deſertores milites dr̄ q deſerūt patriā quā debēt tutari.ſi ergo tu deſeris perimus.i.pditi ſumus. He.caue dixeris.i.caue ne dixeris me deſertuꝝ eē uos:qm̄ neq faciā.i.nō deſerā uos.neq arbitror me poſſe faceē ſatis pie.i.qn uideri poſſim ipius.nā pii debem⁹ eſſe in parētes in ſanguine nobis iūctos aut neceſſitudine.pcipue āt pii eē debem⁹ in deū. De.adibo eū.i.ibo ad hegionē.deide ſalutat.iubeo.i.uolo:pcedens ꝓſequente.nā iubemus q̄ fieri uolumus.iubeo ergo plurimū.hegionem ſaluere.i.ſaluū eſſe & incolumē:aut iubeo eū ſalutari.nā Ci.ingt:& ſaluebis a meo Cicerone.ſaluebis ingt.p ſalutaberis. He.o aduerbiū optātis:q̄rebā teipm o demea.ſalue.i.ſaluus ſis:& talis eſt rn̄ſio qualis aggreſſio ſeu inceptio. De.aūt.i. ſed qd eſt ſup.aut qd agiē qd dr̄. He.filius tuus maior:qa tm̄ duo ei erāt:iō maior ingt.ſ.Eſch.quē dediſti fratri adoptādum.i.aſſumēdū in filiū neq.i.nō eſt functus offm̄.oratores dicetēt offō in abltō.non eſt ergo functus offm̄ uiri boni nec liberalis. Do.ponit eam dr̄iam.nā bonus ingt hic itelligiē q nemini nocet.libera uero q aliis ꝓdeſt:uel bonus diciē qui nō peccat ſed liberalis q nō peccat ēt in uerbo.ſed hæ dr̄iæ nō ſemp obſeruanē.nā ut Cic.& Valerius ingunt bon⁹ innumerabilibus officiis cōtineē cuiuſmodi aut raꝝ aut nullū puꝝ hoiem inuenias. De.qd iſtud eſt.qd̄ tu dicis? declara liqdius. He.noras.i.cognoſcebas bene ſimulū amicum nr̄m.atq æqualē.i.multum nr̄i ſimilem. De.qdni.i.cur nō bene noram eum cū fuiſſet mihi amiciſſimus. He.eſchinus uitiauit.i.ſtuprauit defloraauit filiam eius uirginem. De.hem interiectio eſt uehementer irati.ut qui hoc nondum audierat. He.mane:ideſt auſculta habeas patientiæ quicquā ut rei

GVI. A Illiberale Dare ſcelus. Pr̄num. uidelicet Scilicet. Dolet mihi. Hic caſus & me hūc caſum. Niſi ꝑ ſi non Pr̄onus Parens. Deſertores. Iubeo. Saluere. Cicero. Bonus & liberalis. Cicero. Valerius Aeq̄lis.

aliqua audias:& dicit mane ꝙ alter ſe cõmouebat adeo ut audire eũ nõ potuiſſet:o demea nondũ.i.non adhuc audiſti
id uitiũ qđ eſt grauiſſimũ.i.enormiſſimũ & ferẽdũ grauius cæteris eius flagitiis.De.an.i.utrũ:qcq̃.i.aliqd eſt amplius.i.
Vero ꝓ certo. maius & ultra id qđ iá tetigiſti.He.uero.i.certe:eſt aliqd amplius:ná qdẽ.i.certe hoc uidelicet qđ ipſe fecit in uirginem
amorẽ ípulſus eſt aliquo mõ ferẽdũ.i.tolerádũ nox.i.tpis opportunitas:amor.i.ardor & furor amoris unũ.i.uiolẽtia:
Virg. ná ut inqt Virg.Bacch⁹ & ad culpá cás dedit:& Valeri⁹ ꝓxim⁹ a libero pře ad icõceſſam uenerẽ grad⁹ ẽ:adoleſcẽtia.i.iu
Valerius uenilis ætas q̃ lubrica pſæpe eſt:pſuaſit.i.ípulit ad id faciẽdũ qđ fecit:id ſup.eſt hũanũ.i.ab humana fragilitate inciatũ:
ubi.i.qñ.eſchin⁹ ſcit.i.intelligit:ſentit ſe peccaſſe uim afferendo uirgini ipſe uenit ad matrẽ uirginis.ſ.ſoſtratam:ultro.i.
ſpõte ſua:uenit nõ cõpulſus lachrymans.i.flens orans obſecrans.i.p ſacra rogans qđ plus eſt q̃ orans dans fidẽ.i.ſan/
Ignoſce/re indul/gere. cte ꝓmittẽs iurans ſe eſchinũ ducturũ domũ illam puellá.i.ſe capturũ eam in uxorẽ:nam marit⁹ ducere ſolet domũ ſuam
uxorẽ cũ eá ſibi copulatá cõiugio habuerit:ignotũ eſt ab ignoſcit ignoſcebat uerbo impſonali idultũ eſt ſi liceat ita dici
cũ potius indulgeo futura reſpiciat:nõ ꝑterita:ignotũ eſt igit ei.ſ.eſchino ꝓpterea qa ſic orabat:tacitũ ẽ a tacet tacebat.i.
nihil eſt releuatũ ſilẽtiũ ſeruatũ eſt creditũ eſt ei.ſ.hoc eſt cõfiſum eſt ei.Virg.O formoſe puer nimiũ ne crede colori.i.cõ/
Credere Virg. fide:uel creditũ eſt ei.i.fides eſt habita ſuis pollicitis:uirgo facta eſt grauida ex eo cõpreſſu.i.ex ea compreſſione uirginis
hic mẽſis eſt decimus ex quo eſchinus cõpreſſit eam & iam ipſe parturit & puerpio laborat.Ille uir bonus p ironiam q
deberet eſſe cũ nõ.ſ.eſchin⁹ parauit.i.acqſiuit & ſupinduxit:nobis.i.ad nřm dolorẽ & dedecus pſaltriam illá puellam
quá abduxit a lenone:ſi diis placet ad inuidiam.i.maliuolẽtiam cõciliandam hoc iterpoſuit.q.d.id fecit deos offendẽ/
do p quos iurauit ſe ducturũ nřam filiá domũ ut dictũ eſt:parauit inq̃ nobis pſaltriam q cũ.i.cũ qua:abſiús eſt qui fac/
Nobis. minini gñis:uiuat.i.uitam agat:& deſerat.i.deſertam reddat illam filiá ſimuli amici nři quá cõpſſit.De.ꝓ certõ.i.pro
certo ne:hoc eſt utrũ dicis iſtæc facinora eſchini:ꝓ certo.i.ꝓ uero & explorato ſeu ꝓ re certa & explorata.He.mř uirgi/
nis.ſ.ſoſtrata:eſt in medio:ideſt ꝑſto eſt & in apto teſtificatura de hac re:& bene dixit in medio quaſi retineri mř nõ po/
tuerit qn ꝓdiret in mediũ hoc eſt in lucẽ ſiue in aptum & crimẽ eſchi.ꝓmulgaret ſeu ꝓderet.Deinde ſubdit:uirgo ipſa.i.
uirgomet ſtuprata & grauida eſt inq̃.in medio.i.in luce & quaſi nõ deliteſcẽs nec abſcõſa ſed facilis inuẽtu cũ teſtimo/
Prodire in me/diũ & de medio tollere. nio opus erit:& iõ eſt in medio ſignat eſt in ꝓmptu eſt ꝑſto:res ipſa.i.ipm crimẽ ſeu põdus uteri exactis ad pariendum
menſibus eſt inq̃ in medio.i.eſt in ꝓmptu eſt in apto eſt ꝑſto:qđ.n.eſt in medio loci alicuius nõ eſt abſconſum ut in co
rona hoium ſedẽtium q ſtat in medio circi:multũ eſt in luce & in ꝓmptu.Inde uẽtum eſt ut dicamus ꝓdire in medium
tollere aliquẽ de medio:qđ poſterius ſignificat remouere aliquẽ de hac luce interficiendo eum.Præterea.i.præter ea q̃
dicta ſunt:hic geta ꝑſens nõ malus.i.bonus & fidelis:nõ iners.i.nõ ſine arte imo ſolers & induſtrius:ut.i.q̃tũ:captus.i.
Captus. capacitas ſeruulorũ eſt:& declinat hic captus tus tui:hoc ẽ q̃tum ſerui habere pñt capacitatẽ bonitatis & artis.uel q̃tum
ſe habet cõditio ſeruorũ:ſeu ſm ꝙ ſerui poſſunt ac ſolent eſſe boni fideles ac ſolertes.Hic ergo geta talis ut dictũ eſt:inq̃
in medio ut teſtificet de hac re ſi ſit opus:ꝙ ſit bon⁹ & ſolers liqdo cõſtat hac re:ꝙ ipſe alit.i.nutrit illas mřem & filiá:
Torque re & ex/torq̃re. q̃rendo uictum unde hæ uiuant:ipſe ſolus ſuſtentat.i.fouet:& qđ barbare dici ſolet:inter tenet oẽm familiam.i.totam
domum ſeu totam rem domeſticam & familiarẽ.O Demea abduce pro abduc.i.rape tecum ẽt ſi nolit hunc Getam in
aliquẽ locũ:ubi tu poſſis ẽt per tormẽta extorquere ueritatẽ:uinci.i.liga uincio uincis.Eſt.n.ſecunda imperatiui pſona:
q̃re.i.pete per q̃õnes quas ut in iure habetur titulo de q̃õnibus ſæpe comitant tormẽta:& ideo q̃re rẽ.i.inquire ueritá/
tem ab eo etiam per tormenta.Ge.Immo.i.ſed hercle extorq̃ aptius dixit qđ innuebat per uerbum q̃re.i.torq̃ndo me
elice ueritatem.Nam torq̃mus hominem:extorq̃mus ueritatem:niſi ita.factum eſt:ut ipſe dicit Hegio meo relatu.Po/
ſtremo.i.deniq;:ipſe Eſchinus non negabit:cedo.i.dic:hoc facinus coram ipſo eſchino & uidebis eũ non negaturum.
Demea pudet me.ſ.i.pudore afficior ob tam indignum & turpe factum:nec ſcio qd agam.i.agere debeam:nec ſcio qd
reſpondeam.i.debeam reſpondere huic Hegioni.Geta Páphila filia ſoſtratæ parturiens clamat intus.Miſeram me diſ/
feror &c.Hic Hegio oſtendit Demeæ ſe defenſurum etiam ad mortem uſq; cognati ſui defuncti filiam ſeq; non com/
miſſurum:ut ita res eiuſmodi auferatur:ſed acturum in iudicio ut quod æquum eſt efficiatur.

A Roh dii.Demea decepto de amica cteſiphonis:& turbato de re falſa eſchi.inducit heg.q enarret rẽ uerá eſchi/
P ni:ut magis demẽtia demeæ amplicet:huic heg.ge.totá rem eſchi.narrauerat:q̃lr uirginẽ uitiauerit:& cythari/
ſtriam rapuerit:geta iõ in hac ſcæna adhibet:ut qđ dixerit hegio teſtificet.Ex illa ſa.ſ.decuit:haud pa.tñ.ſ.nõ pa
trizas in hoc.Alieno dolet:& přis.ſ.mitiõi nõ dolet qui magis deberet:haud ſic auferret.ſ.impune:ſenex.ſ.ſimul⁹.Ca/
ue dixeris.ſ.dicas:hoc.ſ.me uos deſerturũ:qa neq; faciá hoc.ſ.nõ deſerá uos:etſi hoc facerẽ impius eẽm:& hoc eſt.Neq;
me ſa.iubeo.i.opto.Atq; æq̃lẽ in ætate:uero.i.in ueritate ampli⁹ ẽ.Vere ferẽdũ eſt:qa pſuaſit nox &c.Et iõ ẽ hũanũ:ſed
hoc qđ ſeqtur graui⁹ eſt.Quia ubi.i.poſtq̃ ſit ſa.&c.ducturũ domũ in cõiugium ꝓpterea ignotũ eſt ei.i.condonatum:
& tacitũ.i.celatũ & creditum ꝓmiſſioni ei⁹.Propterea uirgo ex eo &c.& cum oia iſta nobis feciſſet.Ecce ille bo.uir iro.
Si diis placet:ſed diis nunq̃ placebit ꝙ illá pſaltriá ꝑpetuo habeat.Quia nos eũ p cãm nobis acgremus:qui cũ.i.cum q̃
uiuat.Illá aliá.i.nřam deſeruit.Mř uirginis eſt in me.i.pallá q̃ parata eſt hoc ꝓbare:& ipa res qa pepit.Præterea iſte geta
nõ in aliis ſicuti eſt capt⁹.i.poſſibilitas ſeruulorũ.ſ.inq̃tũ ſerui malitiá pñt deuitare.Captus eſt hic ſubſtátiuũ:& accipitur
pro capacitate:& eſt q̃rtæ declinatiõis.Hũc talẽ abduce tecũ euinci.i.liga eum ut fateat ueritatẽ:nõ ſolum me uici ſed ẽt
extorq̃ tormentis:niſi ita ſit.Poſtremo ipſe eſchi.nõ negabit corá me.īmmõ.Cedo.i.da me coram ipſo.i.in pñtia eius.
Me miſerá:uox parientis:illæc.i.páphila:nũc.i.in hoc ipſo clamore.implo.u.fi.& iõ qđ ex iure debetis facere faciatis ex
uolũtate.ſ.ut iſta impetrat a uobis ne deſerat a filio ſuo.Mor.i.ſimulũ:ſed demea.q.d.ne expectes fratrem ſed ẽt tu ꝑui/
de in aĩo tuo q̃tum facilime uos agitis oia q̃ uultis in hac ciuitate:& p qd agant ſupponit.ſ.q̃tum uos eſtis potẽtes &c.
Tam maxime uos oportet illud ignoſcere:qđ æquum eſt:ſi uos in eadem ꝓbitate manere uultis.Redito.ſ.domũ dea/
cet hoc dicit ad demeam.poſtea cõuertit ſe ad getam.Nõ me indecẽte.ſ.quia nõ indixit.i.ꝑcepi ut fierent.Defunctum:
ideſt euacuatum & impetratum hoc malum aliquantulum tolerabile eſt:ſed iſta licet quam mei permittit mi.&c.

Diſferor

DO·
A
Differor

d Iſſeror.d.diuellor:diſcrutior:dilaceror:& ꝓprie hoc genus q̄relæ cōuenit parturienti:& cui uiſcera diſtendun/tur:& ei q̄ inexptū dolorē nūc primū ſentiat. ℂ Iuno lucina fer opē.bona ꝓcuratio poetæ:ut & uox ꝑturiētis ꝑ teſtimonio ſuccedat ad inflāmādū demeā:& nota puell s q̄ in comœdiis honeſtæ ſunt.& ex amorē dn̄ aut nullā in ſe ſcænā eē:aut rariſſimā uocē. ℂ Fer opē.partui. ℂ Serua me obſecra.parturiētē:duas.n.res poſcit hæc p̄ca/tio naſcētis & ꝑturientis ſalutē. ℂ Nū nā q̄ſo illa parturit:illa.ſ.de q̄ ſermo eſt.Quid.n.opus fuerat noīe. ℂ Illæc fidē nūc nr̄am.hæc oratoria πλασισ eſt:nō.n.uere rogat:ſed uidet̄ hoc facere:& implorare eſt in malis poſitus cū ploratu aliquē rogat̄. ℂ Quod uos ius cogit id uolūtate.arti ficioſe:ne totū ſimplr̄ agēdo diffidet̄ cāæ uideat̄.Ius igit̄ legū itelligit̄. ℂ Deos q̄ſo ut uobis decet.hoc eſt dixit.nō ut puellæ utile eſt:ſed ut uobis placet. ℂ Vo/bis d̄cet:υμιν πρεπει:& dcē facet̄. ℂ Sin aliter aīus eſt.offm̄ aīci exeqt̄ in reddēda cā.cur aduerſari⁹ futu/r⁹ ſit. ℂ Ego demea ſūma ui defendā hāc:nō dixit id qd̄ eſt uos ulciſcar:ſed hāc defendā. ℂ Atq; illū mortuū idonea cā eſt aduerſus uiuos q̄rimoniā faciēdo ꝑ mortuo.ſ.q̄ſi in iure & offō ſuo locut⁹ ſit:& exaggera uit culpā in Eſc.q uidebat̄ in uno & eodē facinore ui uos mortuoſq; læſiſſe. ℂ Cognat⁹.m.erat cā expoſi/ta iā agit hegio de pſona ſua utrū recte faciat:ut quā p ſonā iducit oñdat hitur⁹:cū amicitiaꝝ duo gn̄a ſunt: unū neceſſariū.i.ꝓpiq̄tas ſāguīs:alteꝝ uolūtariū:quo nobis ēt alieniſſimi cōiungūt̄. Mitionē ſibi ac demeā & uiuos & uolūtarios tm̄ amicos eē.Simulum uero mortuū & ñ ſolū uolūtate ſed neceſſitate amicū fuiſſe cōiūctū in q̄ re & illis nō deerit & his purgat⁹.Sed & cognat⁹ mihi erat uultu adiuuat:q̄a a cōiunctiōe icō/ptiua ſūpſit exordiū. ℂ Cognat⁹ mihi erat:officia mlt̄/ta cōtra offm̄ unū demeæ amicitiæ ac mitiōis. ℂ Pau ꝑtatē una ꝑtulim⁹. & q̄a magis cōiun/git maloꝝ cōſortiū q̄ bonoꝝ. Ita faciā expiar deniq; aīam ſic dicit ne dicat uidicabo:qd̄ uult magis ſigni/ficatū eē q̄ dcm̄:& ne ei diceret̄ nihil poteris qd̄ ad icī piēdū ſufficit dixit.Expiar aīam relinquā modeſta cō tinuatio pri⁹ qd̄ ſibi poſſit cōuenire dixit q̄ qd̄ paſſu rus ſit eſchinus. ℂ Fratrem cō.he.uultuoſe ꝓnunciā dū qd̄ addidit hegio.q.d.res in manu fratris eē cōſti/tuta nō mea. ℂ Quid mihi rñdes.rñdere ꝓprie dr̄ cū lis itendit̄:rñdere.n.eſt priorē alloq:quaſi rñdere uer/ba fundere.Vt Funditq; has ore querelas.Rñdere po ſteriore loco dicere. ℂ Sed demea hoc tu facito. ſupra habite cōminationis. ℂ Quā uos facillime agitis:ut & ſupra facilem uictū paret.& uide q̄ oratorie laudis ſumpſerit argumēta ſuadēdæ. ℂ Aequo aīo.æ.n.opor.bn̄ dixit æquo aīo:quia po tentior & fortior cōtra naturā ē æq̄tas. ℂ Redito.ꝑ/ſeq̄bat̄ ad eundē queadmodū appet ex uerbis. ℂ Decet te fa.ſollicita obſeq̄la hegiōis ultima in loquendo oñdit in potētiorē pſonā cōtra Eſch.quo magis gaudium creſcit comœdiæ:q̄ñ tali ac tāto paupior puella ſed tn̄ cupita iūget̄. ℂ Nō me indi.q̄a dixerat ip̄e ſen/tiet poſterius & nimis dura cōpō eſt:ſed apta iraſcēti.

A Pamphila. Hegio. Geta. Demea.

Iſeram me differor doloribus:iuno lucina
Opem:ſerua me obſecro.He.hē. (fer
Nū nā illa q̄ſo parturit? Ge.certe hegio·
He.hem illæc fidem nūc noſtram implorat demea.
Quod uos ius cogit ut id uoluntate impetret.
Hæc primum ut fiant deos oro:ut uobis decet.
Sin aliter animus ueſter eſt:ego demea ſumma ui
Defendam hanc:atq; illum mortuum
Cognatus mihi erat.una a pueris nos paruuli
Sumus educati:una ſemp militiæ & domi fuimus.
Pauptatem una pertulimus grauem:quapropter
Enitar:faciam:experiar:deniq; aīam relinquam
Potius q̄ illas deſeram.qd mihi rñdes? De.fratrem
Conueniam:hegio.is quod mihi de hac re dederit
Cōſilium:id exequar.He.ſed demea hoc tu facito
Vt tecum aīo cogites q̄ uos facillime agitis.q̄ eſtis
Maxime potentes:& dites:fortunati:& nobiles:tam
Maxime uos æquo animo æqua noſcere oportet:ſi
Vos uultis perhiberi probos. De.redito.fient quæ
Fieri æquum eſt oīa.He.decet te facere.geta duc me
Intro ad ſoſtratam.De.non me indicente hæc fiunt:
Vtinā hoc ſi mō defunctū. ueꝝ nimia illæc licentia
Profecto euadet in aliquod magnū malum. ibo: ac
Exquiram fratrem:ut in eum hæc euomam.

Duo genera amicitiaꝝ.

Rñdere.

ℂ Vtinā hoc mō ſi de,utinā deſperādi ui hēt. ℂ Hoc.i.negociū.i.in raptū uirgis. ℂ Defunctū:finitū.i,ut non peiora cōmittat. ℂ Defunctū:finitū.i.ne ulteri⁹ peccet Eſch. ℂ Nimia il.li.quā illi dat mitio. ℂ Profecto euadet:per ardua & interrupta ueniet. ℂ Hoc euomā:nō effundā:ſed euomā:utpote q̄ me ægrū faciūt q̄bus me leuabo cū lāgor ille egeſt⁹ ſit.nā euomā hoc trāſlatiōe ſignat.

Defunctus.

M Iſeram me interiectio dolētis.Fungit̄ hoc dcm̄ uice iteriectionis:hoc eſt dico me miſerā ſeu fateor.aut aliqd tale.differor.i.diuellor:diſcrutior:dilanior:doloribus pp dolores par/tus.O Iuno lucina.i.lucem p̄bens natis:q̄a p̄cs ꝑturientibus fer opem.i.auxiliū ꝑtui ſiue naſcenti ut ſaluus ſit obſecro ſerua parturiētem ut euadā ex hoc puerperio ſalua.He.Nūnam.i.nunq̄d.nā.n.eſt adiectio ſyllabæ.q̄ſo nunq̄d illa ꝑturit.Ge.o He.certe.i.uere.ꝑturit.i.in puerperio laborat.Parturire.n.eſt partum deſiderare.He.Hem:iteriectio cō/patientis:o De,illæc.i.illa hæc.i.illa ipſa nunc implorat.i.cum ploratu rogat poſcit nr̄am fidem.i.nr̄m auxilium.Nam

GVI. A

fides interdũ capit̃ ꝓ ope ſeu auxilio ut in eo dicto.diiu fam fidẽ.Implorare eſt aliquẽ in malis poſitũ cum ploratu ro/gare.Deinde rogat Hegio ut res.i.cõnubiũ fiat ſine coactiõe.Ipſa Pãphila impetret.i.aſſequat̃.uolũtate ueſtra.i bono aĩo uro & cũ beniuolẽtia ueſtra.id.ſ.coniugiũ cũ eſchino:qd coniugiũ ius.i.æqtas legum.ſ.cogit uos ut.ſ.aſſequat̃ uel cogit uos facere uel cõplere.primũ.i.in primis qſo.i.rogo deos ut hæc quæ peto fiãt ut.i.quemadmodum.id ſup.ſ.ut hæc fiãt.decet uos.i.eſt uobis honeſtũ.alii habẽt uobis & tũc eſt antique dictũ qd' tñ frequẽs eſt apud comicos.& pci/pue apud Plau.qd Dona.dicit eſſe græce dictũ.Sin.i.ſed.ſi aius ueſter eſt aliter.i.ſi aliter uultis.ſ.ut hæc nõ fiant o De. ego hegio defendã hãc puellã.ſũma ui.i.ſũma pote ſũma potẽtia & uirib⁹ oĩbus & defendã illũ cognatum meũ ſimul mortuũ.i.q mortu⁹ eſt & bñ.nã in liberis parentes defuncti uident̃ uiuere ac defendi cũ liberi defendunt̃ ipſe mortuus erat mihi cognatus.i.gẽtilis meus de cognatione mea.nos paruuli.i.cũ eſſemus adhuc paruuli.educati ſumus.i.nutriti ſumus.una.i.ſimul.a pueris uice aduerbii ponit̃.quo caremus.i.ab ineũte ætate.ab incunabulis ipſis.a teneris annis.a

Eniti. teneris ut græci dicũt unguiculis a primis tpib⁹ ætatis. Alii hñt a pueris puulis ſed in idẽ redit.Fuimus.i.uerſati ſumus

Facere. ſp.una.i.ſimul militiæ.i.belli tpe.& ponit̃ in gtõ aduerbialiter.& domi.i.pacis tpe:q ẽ gtũs aduerbialiter ponit̃:ptuli/

Experiri. mus.i.paſſi ſumus pauptatẽ grauẽ.i.moleſtã & grauantẽ nos.una.i.ſimul.quapp.i.ꝓpter quas res.nitar.i.moliar co/

Rñdere. nabor:nec ſolũ conabor ſed re ipſa faciã.ſed qd faciã uult intelligi ſe ulturũ eſſe in iudicio illã iniuriã. experiar.i.agã & ꝓſequar ius puellæ in iudicio.ſæpe enim inuenire fas ẽ expiri pro agere in iudicio.deniq₃ ad extremũ potius relinquã

Agere. aĩam.i.moriar.& eſt qd' dici ſolet.moriar in pœna uel in ꝓſecutiõe:potius q̃ deſerã illã puellã.Demea qd rñdes mihi.i. quid ſecũdo poſteriore loco dicis.Rñdere ꝓprie dr̃ cũ lis intendit̃.eſt.n.rñdere priorem alloq:quaſi reſpõdere ſit uer/ba fundere.ut funditq₃ has ore q̃relas.Rñdere eſt poſteriore loco dicere hæc Do.De.o Hegio cõueniã.i.alloqr fratrẽ.ſ. Mitionẽ.ego ſeqr.i.tenebo & imitabor id cõſiliũ:qd' cõſiliũ is frater dederit mihi.de hac re.i.de hoc negocio.He.ſed o Demea facito hoc qd' ſeqtur uidelicet ut cogites tecũ aĩo tuo hoc qd' ſequit̃.ſ.ꝙ q̃.i.q̃tum.uos agitis.i.uiuitis(nam agere uitã uiuere eſt)facilime.i.ſine magno labore.qa eſt uobis abunde unde uiuatis.& q̃.i.q̃tum.eſtis maxime.i.ualde potentes.& dites.i.diuites & fortunati.i.fœlices ac fortunis affluentes uobiſq₃ fortuna riſit:& q̃ maxime eſtis nobiles. tam.i.tantũ maxime oportet uos noſcere.i.intelligere.æq̃.i.ea quæ ſunt iuſta & ẜm æqtatem.æquo aĩo.i.prompta uo/

Perhibe/ri. luntate.ſi uultis uos perhiberi.i.iudicari.hri bonos.i.nemini iniuriã faciẽtes.De.redito.i.reuertitor:noli pſequi in iti/nere incœpto quo te conferebas ad Mitionẽ & Eſchinũ:oĩa quæ æquum eſt fieri fient.He.te decet.i.tibi eſt honeſtum facere:ut oĩa fiãt quæ æqua ſunt.Cõuertit ſermonẽ ad ſeruũ.Geta duc me ad ſoſtratã.De.hæc flagitia nõ fiunt ab Eſ/

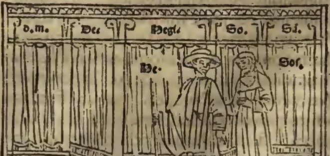
Indicere chino me indicẽte:hoc eſt me iubẽte aut cõſentiẽte.Indicere ꝓprie dr̃ de bellis q̃ſi bellum denũciare.utinã.i.qd' dicunt placeat deo & hẽt uim deſperãdi ꝙ hoc negociũ ſeu flagitiũ de uiolatione uirginis ſit defunctũ.i.finitũ ultimum poſt

Euadere exgtere. qd' nõ ſit aliud ita ut Eſ.nõ ulterius peccet ſeu peiora cõmittat.uer₃.i.ſed hæc nimia licentia q̃ dat̃ illi a Mitione profe/cto.i.certe:euadere.i.q̃ſi p abrupta & ardua ueniet in aliqd' magnũ malum.ibo.i.pergã ulterius:& exquiram.i.diligẽ/ter inquiram fratrẽ mitionem:ut euomam.i.effundã:eiiciã hæc flagitia in eum.i.cõtra eum:utpote quæ me ægrum fa/ciunt quibus me leuabo cum languor iſte eiectus erit. Nam euomam dici per tranſlationem:certo certius eſt.

AScen. ILlud.Vbi ſcit factũ ad mrem uirginis uenit &c.cõmẽtarius nõ ita legit.qa nõ interptat̃ dictionẽ:factũ:ſi textus habere debeat.Vbi ſcit:ad matrem uirgi.&c.cũ tñ alii textus habeãt.Vbi ſic factũ:ſubaudi eſt ab Eſchino.Quod ſi textus recte hẽt.Vbi ſcit factũ ſnia eſt.Vbi.i.poſtq̃ eſchinus ſcit.i.dignoſcit factũ.i.peccati magnitudinẽ:grauiſ ſimum.n.erat uitiare ciuem atticam.Quod antea:uel qa ebrius:uel qa uirginem ciuem eſſe ignorauerat.non ſciuit.

DO. BOno aĩo.ſ.ſ.ſo.hi ſex uerſus in quibuſdam non feruntur.In hac ſcæna iam uidet̃ locu/tæ ſoſtratæ hegio reſpondere.poteſt tamen & ipſe incipere tanq̃ qui & rem nouerit & mœrore eius moueatur.℄ Bono.a.ſ.ſ.ſ.meminiſſe debemus qd' dixit.℄ Duc.me.in.ad.ſ.& hoc intro in proſcæ/nio eſt. nõ poſt ſcænam:nam aliud ſignificat eamus intro:ubi dicitur intus deſpondebi tur:intus tranſigetur:ſi quid eſt quod reſtet:illud eni interius agitur extra omne ꝓſcænium.℄ Fac.ſ.ſ.ſis honorifice additur uerbo:ne quid imperatiuo mo/do pronũciatur ſuperbum:deductum eſt autem a ſe/natuſconſulto formulare ubi aliquid ſenatuſcon.in/iũgit addit ſi eis uideatur.℄ Et.i.q.p.qa uox ipſa tri ſtis & circa triſtẽ filiã qd' potes dixit.℄ Fac cõ.duas res dixit:q̃s & ordines locutus eſt:& tu bonũ habet aĩum inqt:& filiam fac habere.℄ Ego mitiõem:qa demeã iã uidit.℄ Si eſt facturus officiũ:hoc dicẽdo promittit eũ eſſe factur₃.nam facile eſt unũquẽq₃ ſuo officio fungi.℄ Vt qd agã q̃primũ.mature neq₃ cõ/minatur neq₃ ſegnem oſtendit ſe fore.

BOno aĩo loquitur Hegio:o Soſtrata fac ſis bono aĩo.i.ad opam ut tu hẽas bonũ aĩum & fac ꝙ

A . Hegio alloquitur Soſtratam.

BOno animo fac ſis ſoſtrata:& iſtam quam
Potes fac cõſolare.ego mitionem.ſi apud
Forũ ẽ cõueniã:atq₃ ut res ẽ narrabo ordine:
Si eſt facturus:ut ſit officium ſuum faciat.ſin
Aliter de hac re eſt eius ſententia:reſpondeat
Mihi:ut quid agam quam primum ſciam.

& fac ꝙ ſupple.conſolare:ideſt cõſoleris iſtam filiam tuam:qđ ſcilicet conſolari eam potes facere.hoc autem dicit Hegio poſtea ꝙ peruenit ad ſoſtratã.Ego cõueniã.i.alloquar Mitionẽ ſi eſt apud forum an uenale an cauſarum incertum eſt.atq narrabo.i.recitabo.ordine.i.per ordinem.ut.i.quõ res geſta eſt.i.totum negocium proceſſit.Si ipſe Mitio eſt facturus.i.facere uelit:ut.i.ꝙ officium ſuum ſit.i.debitum ſuum cõſtet:appareat:extet.faciat id ſup.qđ petam.ſin.i.ſed.ſi ſententia eius Mitionis eſt aliter de hac re:ita ut non uelit parere petitis.reſpondeat mihi.i.det mihi reſpõſum ut ſciam.

A ꝙ primũ.i.citiſſime:mature.quid agam.i.quid agere debeam.ſi uis etiam ſubiunge ꝙ primum uerbo agam.

b Ono animo hegio loquens cum ſoſtrata deliberat ſe iturum ad mitionem:& eſt quaſi quædam adaptatio ſequentis actus:ut ſciam quid agam ſcilicet an oporteat me inire cauſam:an pacifice agere uelit.

A Cteſipho. Syrus.

AIn tu patrem hinc abiiſſe rus?Sy.iãdudum
Cte.dic ſodes.Sy.apud uillam eſt:hũc autẽ
Maxime aliqd opis facere credo.Cte.utinã
Quidem quod cum eius ſalute fiat:ita ſe defatigari
Velim:ut triduo hoc perpetuo prorſus e lecto
Nequeat ſurgere.Sy.ita fiat:& iſtoc ſiquid potis eſt
Rectius.Cte.ita.nam hũc diem miſere nimis cupio
Vt cœpi perpetuum in lætitia degere:& illud rus.
Nulla alia cauſa tam male odi:niſi qa tam prope eſt:
Quod ſi abeſſet longius:prius nox oppſſiſſet illic
Quam huc reuerti poſſet iterum:nunc ubi me illic
Non uidebit:iam huc recurret ſatin ſcio:rogabit
Me ubi fueri.quẽ ego hodie toto non uidi die.quid
Dicam?Sy.nihil ne in mente eſt?Cte.nunꝗ:quicꝗ.
Sy.tanto nequior es:cliens:amicus:hoſpes:
Nemo eſt uobis?Cte.ſunt:quid poſtea?
Sy.hiſce opera dic ut data ſit.Cte.quæ non data ſit?
Non poteſt fieri.Sy.poteſt.Cte.interdiu:ſed ſi hic
Pernocto cauſæ qd dicam ſyre?Sy.uah.ꝗ uellem:
Vt etiam noctu amicis opam mos eẽt dari quin tu
Ocioſus es:ego illius ſenſum pulchre calleo.
Quũ feruit maxime tam placidum ꝗ ouem reddo.
Cte.quõ?Sy.laudarier te audit libenter.facio te
Apud illum deũ:uirtutes narro.Cte.meas?Sy.tuas:
Homini illico lachrymæ cadunt.qſi puero gaudio:
Hem tibi aũt.Cte.quidnam eſt?Sy.lupus in fabula.
Cte.pater ne?Sy.ipſus.Cte.ſyre quid agimus?
Sy.fuge modo intro:ego uidero.Cte.ſi qd rogabit
Nuſꝗ tu me audiſtin?Sy.potin es tu deſinas.

A A AIn patrẽ hic abiiſſe rus?Hic oñdiẽ timiditas boni adoleſcẽtuli:& ueriſſe ad peccandũ ex delicti cõſcia & reuerẽtia parẽtis appet ut eſt mos uerorꝫ patrũ circa filios ſyro demeã deſcribẽte. ℭ Ain patrẽ hic abiiſſe rus:cõpẽdio oñdiẽ qd ſit iã locutur⁹ ſyrus. ℭ Hũc ãt maxĩe aliqd opis facere credo.uide ꝗſi uerborꝫ ſyri cẽ de ope loq. ſic.n.dicit & demeæ.ſ; illud falſo hoc ſerio. ℭ Vtinã qdẽ apud uillã ſit ſubaudiẽdũ & diſtinguendũ anꝗ iſeraẽ qđ ſeqẽ.Quod.c.ſ.e.f.hoc eſt nõ odiſſe pr̃em. ſed tm̃ timere ex ꝑprio delicto:ſeruaẽ.n.i eo & amor filii & amoris affectus. ℭ Vt triduo.h.p.ꝗtũ ſufficiat amatori teneri nõ opus erat ꝑpetuo diceẽ ſi triduũ dixiſſet. ℭ Et iſtoc ſiqd potis ẽ.r.deẽ addi.nã ſi mortem ſignãret nõ cõueniret adoleſcẽtẽ ita diceẽ.uidetur.n.plus tpis optaſſe langori. ℭ Nã hũc diẽ miſeẽ nimis cupio.moriaẽ.ſ.& adhuc aduerſus ſuũ debet diceẽ:ne idecorꝫ adoleſcẽtis pſonæ ſit hæc ita dixiſſe ꝗuis eiuſmodi adoleſcẽtes iducãt comici:ut Neui⁹ in tribaſelo.Deos qſo ut adiuuẽt & patrẽ & matrẽ meos. ℭ Miſere nimis cupio:nimis abũdat more comicorꝫ q hoc dcõ aſſeuerationẽ iculcabãt. ℭ Cupio ut c.p.i.l.d.q & ſupra.Ita qſo & qñ bñ ſucceſſit:hilarẽ hunc ſumam⁹ diẽ. ℭ Et.il.r.nulla alia cã tã male odi. mire oñdit oia ex delictis i prauũ uerti:adeo ut miſerã putet adoleſcẽs ſuburbanã uillã:qre cæteri delectãtur.illud ergo tanꝗ cũ deteſtatiõe dixit:& male & nimis miſe.nã nimiũ & malũ:miſerũqꝫ ẽ ſm illã ſniam ne qd nimis. ℭ Quod ſi abeſſet lõgi⁹.amori magis ꝗ rei cõſulit adoleſcẽs. ℭ Iã huc recurret.mire de ſene recurrit dixit:ut eius iſtãtiã demr̃aret. ℭ Nihil ne in mẽte ẽ:ſi hoc accipiẽdũ ẽ:ut adoleſcẽti libero malitiã putem⁹:nõ ſapia deeſſe i hac re adeo magiſter eſt ſeruus. ℭ Tãto neqor.ſic hoc dcm̃ eſt:ut econtrario dicimus:tãto melior. ℭ Nũꝗ qcꝗ.parelcõ.ꝑ nũꝗ.i. nõ. ℭ Cliẽs:amicus:hoſpes nemo eſt.uide magiſtrũ ad neqtiã:ut ſimplici adoleſcẽti mẽtiẽdi uiã demonſtret & hõeſtũ tenet afferre argumẽtũ ad mẽdaciũ ꝑꝑ cliẽtẽ amicũ aut hoſpitẽ i urbe ceſſaẽ uiſum:qđ tñ ſic itelligit rudis ac ruſticus adoleſcẽs. ℭ Cliens.a.h.ne eſt.u.mire:ſic iterrogauit:ut q agreſtes:inhumanoſqꝫ reprehendat:& inſotiabiles aliis propter aſperitetem ruſtici ſenis. ℭ Laudarier.t.a.l.quod a Demea dicitur in omnes parentes dici putat.nã nemo tam aſper eſt pater:ut non ſtatim miteſcat laudato filio.Vir.enĩ nõ dixit elegãtem indolem:ſed uirtutes:ſunt autem perfecti ſapientis uel diui alicuius:& bene cum ſtupore reſpõdet meas oſtendens ꝙ nullæ eſſent. ℭ Quæ nõ data ſit.non poteſt fieri:a ſuperiore ſubaudiẽ ueniat in mentem.i.cognita dari potuiſſe & datam dicit.Quæ non data ſit.hic de facto quæſtio eſt in qua

Neuius.

Nunꝗ. quicꝗ.

Virg.

quidem diſputant quædam tunc impoſſibilia intelligi:qñ facta ſint:cum aũt non fiunt non modo non fieri : ſed nec
poſſibilia quidem eſſe dicenda:qui locus. dr̃.℃Poteſt.iterum ſubauditur:ut data ſit:uelut credatur data.
℃Interdiu.bene qa amator maxime noctu opus eſt.℃Vah.quã uellem etiam noctu hoc utriuſq; pſonæ cõuenit : ſed
melius a ſyro:& facetius dr̃:& qdam totum cteſiphoni aſſignant. Ab uſq; interdiu & q̃ uellem:proprie dicimus in his
quæ non uidemus fieri.bene igit̃ deficiente argumẽto cũ aliud non inueniret in uota cõuerſus eſt:unde uident̃ magis
Callere. hæc uerba cteſiphonis eſſe.℃Calleo.callide ſcio.℃Quũ.ſ.m.tertia coniugatione dixit ut efferuere dr̃ correpta media
ſyllaba.℃Quomõ:mirat̃ qui timet eũ quẽ iſte cõtemnit.℃Meas tuas.cũ geſtu pnũciare debemus : ut intelligat̃ irri/
ſio.℃Quaſi puero.g.deeſt præ:ut ſit p̃ gaudio.Lupus in fa.Silẽtii inditio eſt in hoc prouerbio:atq; eiuſmodi ſilẽtio
uel in ipſo uerbo:ut ipſa fabula cõticeſcat.Quod lupũ uidiſſe hoies dicimus:q repente obmutuerunt:qđ fere iis euenit
quos prior uiderit lupus:ut cum cogitatione in qua fuerint etiam uoce & uerbis careant.Sic Theocritus
Virg. & Virg.Vox quoq; mœri iã fugit ipſa:lupi mœrin uidere priores. Alii putant ex nutricum fabulis natos
pueros ludificatos terrore lupi paulatim capna uenientis uſq; ad limen cubiculi.nã falſum eſt qđ dr̃ interueniſſe lupũ
neuianæ fabulæ alimonio remi & romuli:dum in theatro agerent̃.℃Fuge mõ itro:nõ dixit i uel abi:uel uade:ſed fu/
ge tanta celeritate opus eſt.℃Siquid rogabit nuſq̃ tu me:magna uirtute Terẽtius rudem:ſimplicem timidũq; iducit
Cte.ab initio:ut is ſit qui mox opprimeret̃ cũ meretrice accũbens interuentu pr̃is ob imprudentiã & ruſticitatẽ ſuam.
℃Nuſq̃ tu me familiaris eclypſis & apta properanti quare hæc oia oppreſſa uoce cum celeritate pronuncianda ſunt.
GVI. A **A**In patrẽ &c.Hic adoleſcentis reuerentia in pr̃em oſtẽditur timentis ne factum ſuum a patre demea deprehen/
datur & tandẽ in irã pater exeat atq; prũpat.Cte.o Syre ain.i.dicis ne patrẽ.ſ.demeã.abiiſſe.i.diſceſſiſſe.hinc.i.
ex hoc loco.rus.i.in agrũ:in uillam.ad opus.Sy.iãdudũ.i.multo ante tp̃e abiit rus.q.d.eſt lõgum tp̃s ex quo
abiit.Cte.dic ſodes.i.ſi audes.q.d.dic affirmatiue & p certo abierit nec ne.Sy.ipſe pater eſt apud uillã.i.apud domum
agreſtem.q.d.iam ruri eſt & in prædio.autẽ.i.ſed.nunc credo eum maxime facere aliqd operis.i.puto eum nunc maxi/
me aliquid operari.Cte.qdem.i.certe.utinam ſit ſup.apud uillã.ita uult Donatus.Deinde ſubiunge uelim ſup.patrem
ita defatigari.i.delaſſari.quod tñ.ſ.defatigari fiat cum ſalute eius.i.ita tñ ut nõ moriatur ex illa defatigatione.Alii habẽt
defatigarit.i.uelim ꝙ pr̃ ita defatigarit.i.delaſſauerit ſe operãdo qđ tamen fiat cũ ſalute ſua.ita ut inde.i.ex languore illo
mors nõ ſit ſecurata.ut prſus.i.oino.neqat.i.non poſſit ſurgere.e.i.ex.lecto hoc triduo ppetuo.i.intra hoc triduum ſe/
quens ppetuum.i.cõtinuũ.ita ut his tribus diebus ſequẽtibus cõtinuis e cubili nequeat exurgere.Sy.ita fiat.i.ita efficia/
tur ut optas.& optãtis eſt hoc dictũ.Et ſi quid.i.ſi aliqd.rectius.i.aptius:cõmodius.tibi iſtoc.i.iſto triduo puta quatri/
duum aut etiã plus ipis potis eſt.i.põt ſeu potens eſt addi ſup.dicit Dona.fiat inq̃ uel addatur ubi potis eſt capiendum
eſt ſimpliciter pro põt.aliogn pote eſt foret dicẽdum cum p̃cedat ſubſtãtiuum neutrũ niſi ponat̃ genus p genere.ſitq;
ſynthesis cuiuſmodi eſt.Triſte lupus ſtabulis.anſer fœta.Cteſi.ita:i.eo modo ſiat inq̃ ut optas.nã cupio nimis miſere.
ideſt nimis uehemẽter aut nimis infœliciter & in miſeriã meam degere.i.uiuere:ſeu agere:trãſigere:aut traducere:hunc
Miſcere. diem in lætitia.ut queãdmodum cœpi.i.incœpi:& nulla alia cauſa.i.pp nullam aliã cauſam.odi.i.odio pſequor:tam
male.i.tam ualde:tam uehemẽter:illud rus.i.illam uillam ſuburbanam niſi quia illud rus eſt prope urbem.ſ.hic tamen
prope eſt aduerbium:ſed addito caſu eſt præpoſitio.quod:pro ſed.uel qđ rus ſi abeſſet.i.remotum eſſet:longius.prius
nox opp̃ſſiſſet.i.quod dici ſolet cœpiſſet eum illic.ſ.ruri q̃ poſſet reuerti iterum.i.denuo huc in urbem ad me quæren/
dum.Nunc nõ ſignificat ibi tp̃s:ſed oñdit cõuerſionem ab alio dicto ad aliud.ubi.i.qñ.ille pater nõ uidebit me illic.i.
ruri.iam.i.tunc.recurret.i.celeriter redibit huc ſat.i.ſatis ſcio:hoc eſt pro certo ſcio & non ambigo quin ſit recurſurus.
rogabit.i.interrogabit me ubi fuerim quem pr̃em ego non uidi hodie.toto die.i.die integro:& contra qui pater hodie
non uidit me:qd dicam?ideſt quid rñdebo.Sy.ne.i.utrum nihil eſt in mente:hoc eſt:nihil reſponſionis reſidet:in mẽ/
Nunq̃. te tua?Cte.nunq̃.i.nõ quicq̃ eſt in mente uel ſit parelcon ut uult Dona.Sy.es tãto nequior.i.deterior quanto.ſ.minus
Negor. habes ſcientiæ & cautelæ q̃ tibi poſſis cauere.Vel tãto es nequior.i.tãto minoris momenti quãto minus habes cautio/
Cliens. nis.Nemo.i.nullus eſt uobis(alii nobis)cliens.i.cuius cã ſit defendenda & tutãdæ partes ſint.Nam cliens eſt qui opa
Cliẽtela. patroni ſeu aduocati egens eum ſeqtur ut ſua ab eo cauſa defendat̃.In clientela.P.Vatinius ad Ciceronem.P.Vatinius
Cicero. cliens ad te uenit qui pro ſe cauſam dicere uult.Nemo inq̃ eſt uobis amicus.i.neceſſitudine iunctus cuius amicitiæ ue/
Hoſpes. niæ dãda eſt & mos gerendus.nemo eſt uobis hoſpes.i.amicus externus.Vnde hoſpitium dr̃ ius amicitiæ qđ eſt inter
Hoſpiti/ amicos externos q externa loca peragrãtes ſolent alii alios amice in hoſpitium recipe.Cte.ſunt cliẽtes amici & hoſpites.
um. quid poſtea?ideſt qd inde uis deducere ſi tales adſint nobis.Sy.dic pr̃i rogãti te ubinã fueris:ut.i.ꝙ opa data ſit a te.i.
ꝙ tu incubueris & intenderis ut ita dicã tota die hiſce:ideſt talibus amicis &c.Cteſi.non poteſt fieri ut ſupple opa ue/
niat in mẽtem quæ opa nõ ſit data:uel non poteſt fieri ut opa credat̃ ſup.data.quæ non fuerit data.Sy.poteſt fieri inq̃
Interdiu ut credat̃ data quæ data nõ fuerit.Cte.Fateor ſup.ꝙ poteſt opa credi.data quæ data non fuerit.interdiu.i.de die ut ita
dicam.Nã interdiu & diu pro de die idem ſignificant.Quidã tñ dicũt interdiu ſignificare inter medii diei tp̃s:quod
non impedit quin aliud ſignificet una cum illo.ſed ſi pnocto:ideſt ſi permaneo hic tota nocte neq; domum redeam.
quid cauſæ:ideſt quam excuſationem dicam.Syrus.uah interiectio ridentis.ideſt deridentis.q̃:ideſt quantum uellem:
quaſi dicat multum ut etiam mos eſſet operam dari amicis.etiam noctu:ideſt tempore nocturno non ſolum interdiu.
& hoc ſermone ridet:adoleſcẽtem non malitioſum.quin:ideſt cur non eſt ocioſus.ideſt ſecurus ſine cura:nam ocium
capitur pro ſecuritate.uel ocioſus a metu.i.ſine timore.ego calleo.i.callide & optime cognoſco ſenſum illius patris tui
pulchre.i.optime noui mores eius.quod dicũt cõditionem ſuam uel pulchre noui eius animum ſeu mentem:quin.i.
quãdo feruet ne feruit.nã & feruo es & feruo is dicimus.quãdo ergo feruet maxime.i.maxime & uehementer excãde/
ſcit & æſtuat ira nec iniuria.Nã ira eſt ebulitio ſanguinis circa cor.Reddo.i.efficio illũ patrẽ.tam.i.tantum.placitum.i.

tranquillum

tranquillum:quietum:placatum:mitem.q̄.i.quantum redderem ouem:uel uidemus ouem placidam & mitem.Cteſi. quomodo?ideſt qua ratione ita mitigas eum admiratur.*Sy*.pater audit libenter te laudari.facio te deum apud illum patrem:ideſt extollo te laudibus ad cœlum uſq; ac ſi laudarem deum narro uirtutes.Cte.admiratus ꝙ cū nullæ eſſent uirtutes in ſe:tamen narrentur à Syro dixit.Narras uirtutes meas an alterius.*Sy*.narro inquā tuas uirtutes.ilico.i.ſtatim ut ſum in narratione tuarum laudum lachrymæ cadunt homini.ſ.patri tuo.quaſi.i.tanq̄ caderent puero qui facile prorumpit in lachrymas:& cadunt illi non præ triſtitia.ſed gaudio.i.præ nimia gaudii abundantia.& hæc dicens ſenſit uenire.Demea tuncq; prorupit in hanc uocem.Hem:interiectio dolentis de inopinato aduētu patris.aut rem.i.ſed tibi ctesiphoni tacendum eſt ſup.aut deliteſcendum aut aliquid tale.eſt enim eclypſis uel apoſiopeſis.Cteſi.quidnam eſt:ideſt quid eſt quod uides ꝓpter quod es ita cōmotus.*Sy*.lupus eſt in fabula.i.tacendum eſt.hoc enim prouerbio ſilentium inducitur.nam homines qui repente obmutuerunt lupum uidiſſe dicimus:propterea ꝙ fere euenit his hominibus quos prior lupus uiderit:ſeu anhelitu ſuo fœtido concuſſerit ut obmuteſcant & raucient ſeu rauci efficiantur uſque adeo ut clamare nequeant.neq; lupum uoce ſua abigere.Virg.in buco.Vox quoq; mœrim Ipſa fugit:lupi mœrim uidere priores.Cte.ne.i.utrum.pater aduenit.ſup.*Sy*.ipſus.i.ipſe pater adeſt inq̄ ſeu aduenit.Cte.ſyre qd agimus ideſt quid facimus ut huic periculo medeamur.*Sy*.modo.i.tantūmodo.fuge intro.i.in domum in qua eſt recondita puella.ego uidero.i.experiar euentum:uel potius ego uidero.i.permitte mihi totum negocium ſuſtinebo aduentum patris & iurgia:& eſt quod dici ſolet uulgo.dimitte mihi facere.uel etiam eſt id quod dicunt inepte:reporta ſeu refer te mihi. Nam ubi dicunt.Refero me tibi iam diximus eſſe dicendum tu uideris.ſic etiam ubi dicunt.Refer te mihi dicendum eſt:ego ipſe uidero.Cteſipho.Siquid:ideſt ſi aliquid rogabit.i.petet de me ſcilicet:& eſt eclypſis familiaris feſtinanti.ſimiliter & in eo quod ſequitur.ſi rogabit aliquid dic ſupple ꝙ tu nuſq̄:ideſt in nullo loco uidiſti ſupple me uel aliquid tale.Audiſtin:ideſt audiuiſti ne:id quod tibi dixi.*Sy*.potin:ideſt utrum potis es ſeu potes efficere ſupple uel impārare tibi ut deſinas:ideſt deſiſtas.ceſſes loqui & inculcare uerba mihi ex paucis facile intelligenti.

Virg. — Ego uidero. — Potin es

A In pa.Incipit quartus actus de ſedatione & mitigatione rei Eſchini:nec hoc nos lædat ꝙ actus iſte mitigatio uocatur quum in ultimo actu ſoleant mitigationes tractari:quia iſta non eſt principalis mitigatio comœdiæ: Quum enim comœdia principaliter de perſonis duri & mollis agat duritiæ:& molliciei contemperatio eſt mitigatio principalis:quæ ideo in ultimo actu tractabitur:ſed iſta eſt quaſi quædam alia pars comœdiæ.In hac mitigatione inducuntur conuenientes perſonæ.ſ.hegio qui oret & mitio qui oratis acquieſcat:cuius deprecatio eſt ut Eſchinus ducat ciuem uitiatam:ſed quia erat durus & importunus ſi intereſſet huic mitigationi totam rem perturbaret:ideo prius remouendus erat:ut a conuenientibus perſonis pacifice & nullo repugnante res ageretur: & iſta remotio præmiſſa eſt ad quem remouendum inducuntur conuenientes perſonæ.i.*Syrus* & Cteſipho qui inſtiget Syrū ut patrem remoueat.*Syrus* qui occaſionem remouendi inueniat.& ab hac inſtigatione incipit.Ain pa.&c.Dic ſodes eſt uerum ꝙ abiit?utinam quod qdem fiat.cum ſal.e.q.d.nolo ut aliquod detrimentum ei contingat.Ita de.ſa.ſe.ſab.&c.Ita fiat ut dicis:& fiat rectius iſtoc.ſ.ꝙ aliquod grauius impedimentum ſibi accidat:ſi quid eſt dotis.i.poſſibiliter contingere grauius.Potis eſt nomen pro aduerbio.Quid dicam excuſationis?non.n.erat aſtutus in mentiendo:qa hæc eſt ſimplicitas adoleſcentis.Interdiu:ideſt interim dum dies ſi hic morarer poſſet prætēdi hæc cauſa.uah uerū eſt qđ dicis.ocioſus.ideſt neſcis ſollicitus:qa ego expediā hem tibi au.ſ.caue:lupus eſt in fabula.Metaphorice loqtur:quia ſicut lupus ex improuiſo uiſus ſolet auferre uocē confabulātibus:qa facit hoies raucos:ſic Demea præſens illis aufert uocē.ſ.diſſipat colloquium ſuum.Nuſq̄ tu me dic te uidiſſe.

A

A Demea. Cteſipho. Syrus.

n E ego infœlix hō ſū:primū frēm nuſq̄ iuenio
Gentium:præterea aūt dum illum q̄ro a uilla
Mercēnariū uidi:is filiū negat eſſe ruri.nec qd agam
Scio.Cte.ſyre.Sy.quid eſt?Cte.men q̄rit?Sy.uerum
Cte.perii.Sy.qn tu aīo bono es.De.qd hoc malum

N E ego infœlix hō ſum!In hoc actu exēplū eſt.neminē facilius q̄ optimum quēq; falli latq; deludi:ut Virgi.ait.& ne ualde ſignificat.Vt ne illi uehemēter erant?Cice.in Catilinam.Ne ego ſum hō infœlix.uide initium cōueniens ꝑpetuo mœrori demeæ per totā fabulam: aut diſperii dicit: aut defeſſus ſum:aut aliqd tale ſemꝑ quo queraẗ:ita tn̄ ut cum augmēto ſit miſeria quotiēſcūq; preſſerit. nam plus eſt qđ nunc dixit.Ne ego ſum qui diſperii. Nuſq̄ inuenio.g.abūdat gentiū.¶ A uilla mercēna.u.ſapientiſſime.Teren.& ſi proxima uilla eſt neceſſario ſenem ad reliquos actus fabulæ noluit ab urbe diſcedere perſonæ ſenilis memor.nam & arduum fuerat dum redit & cruciabile:ne fatigatio eius in tragœdiam trāſiliret.Recte igiẗ inuenit a mercēnario in urbe narratum ruri non eſſe ctesiphonem:aut ubi pſona eſt adoleſcentis:& proficiſcitur ad uillam:& continuo redit.ut in Eunu.phædria:& a uilla.utrū apro depoſitum eſt:ut ſit de uilla:an deeſt ueniſſe:ut ſit a uilla uidi ueniſſe mercēnarium.Nec,quid agam ſcio. utrū frēm an filiū magis q̄rā.nā ſenex q̄rulus tria dicit eſſe incōmodi ſibi:ꝙ frēm nō inueniat:ꝙ Cteſipho ruri nō ſit:ꝙ utrū in urbe maneat:an ad uillā abeat ipe neſciat.

DO. — A — Virg. — Cicero.

approbatio. ¶ I ſane.aut abundat lane:aut inferioribus iungiť. ¶ Ocioſe eſchinus ceſſat.prandiū corrūpitur.aſynthe/ton deeſt &c. ¶ Prandiū corrūpiť.ut cocus dixit:q́ ſciat cōditionē quādā magis ſeruētē placere.Ego iam proſpiciam
Virg. mihi iā interdū ſignat feſtinationē:ut nūc interdū ad deſcribēdā ponit:& increpandā morā:ut Melior iā diua ꝑcor.Et uos quoq; ꝑgameæ.iā.ſ.e.p.g.Diiq;.d.o.&.ꝓſpiciā mihi dixit:tāq̄ hoc ſentiāt illi qui ſua agūt negocia:& ego illorum exēplo cōſulā mihi:& bñ.ꝓſpiciā:q̄ſi nō prāſurus niſi ꝓuideor mihi.Silicerniū.cæna inferť diis manibus:ꝙ eam ſilen/tes cernāt.i.umbræ poſſideā:uel ꝙ quæ hæc inferāt cernāt neq; deguſtēt. ¶ Nā de his quæ libanť inferis quiſq; come
Silicer/nium. derit:aut biberit funeſtať:& erit ſiliceriniū ſenex q iam iāq; ſilentibus umbriſq; cernēdus ſit:& ſic eſt melius q̄ ut qdam Xenophanta interpretatur putans Xenophantha:ſic nos ſiliceriniū intelligere:hoc eſt ſilicē cernentē ſenem dum incur/uus eſt:dum uel ſtratæ ſaxo uiæ & intentus ſarcophagi iāiam appropinquātis ſibi. ¶ Cteſipho aūt in amore eſt totus non potuit plus dici de incognita hac nimia uoluptate. ¶ Belliſſimū. ꝓprie belliſſimū dixit:unde hmōi ad irritandam
Bellaria. gulam cibi bellaria dicunť. ¶ Carpā.mō eligā:alias lædā ſignificat:ut Carpit.n.uires paulatim.u.q.u.f.Alias fruar:ut
Carpere. Carpamus dū mane nouū:dū gramina canēt.& Perſius.Genio carpamus dulcia.i.fruamur rebus dulcibus. ¶ Paula
Perſius. tim hunc producam:bono uerbo uſus eſt ad metaphoram tanq̄ uel morientis diei.Vt eſt:Nec te iu.ſ.m.pro.

GVI. A

NE ego &c.Hic exēplum continet nemine facilius q̄ optimū quenq̄ falli atq; deludi.Etenim iterū deludiť De/mea a ſyro.Demea:ne.i.certe:uel ualde ego ſum hō infœlix:primū.i.in primis:nuſq̄ gentiū abūdat gentium:ut ſupius dictū eſt ſonoriorē tñ reddit orōnē.i.in nullo loco iuenio fratrē Mitionē.præterea.i.inſup:dum.i.qū:uel q̄diu quæro illū fratrē:uidi mercenariū.i.opatium aliquē mercede cōductum ſeu pro pmio aliquid facientem. Mercenarius.n.dř hō mercede conductus ad aliqd agēdum:uidi ergo mercenarium.a uilla.i.de uilla:hoc eſt qui eſt de ſuburbanis ubi uilla mea eſt:uel uidi mercenarium redeuntē ſup.a uilla:uel ueniſſe a uilla.i.a domo agreſti ubi forſitan pro mercede opabatur:is mercenarius negat filiū.ſ.Cteſiphonē eſſe ruri:nec ſcio qd agam.i.agere debeā.ſ.utrū fratrem:
Verum. an filiū magis q̄ram.Cte.o ſyre:uocātis eſt.Sy.quid agis.i.qd dicis?aliquid eſt.Cte.Men.i.me ne.i.utrū:quærit.i.petit
Quin uel inueſtigat me?Sy.uerū.i.ſed:uel certe ipſe quærit te.Cteſipho.Perii.i.pditus ſum.Sy.quin.i.cur:tu nō es animo bo/
Malum. no.i.cur nō habes aium bonū.i.cur non es ocioſus a metu & cura ſeu ſollicitudine.q.d.de quo te ſollicitas?De.demea ſolus loqtur nec dum animaduertit ſyrum.Nequeo ſatis diſcernere.i.diiudicare qd hoc infœlicitatis ſit.i.quæ ſit hæc infœlicitas.Malū?hæc uox pro interiectione poniť dolentis & exclamātis præ dolore & animi nimia pturbatione atq; anxietate.q.d.poſtq̄ dixit:nequeo ſatis diſcernere cuiuſmodi ſit hæc infœlicitas:deinde exclamat o malum.i.infortu/nium grāde & moleſtū mihi uel poteſt etiā ſic dici.ut prius ſæpe eſt dictū:quid malum.i.qď dici ſolet quid malæ gra/tiæ:uel quæ mala gratia?ita ut ſit exclamatio:& indignationis oſtenſio.Deinde ſubdať:nequeo diſcernere hāc infœli/citatem unde uidelicet ꝓcedat:niſi quia ſupple credo me eſſe natum huic rei.i.ad hāc rem.ſ.ferūdis.i.patiēdis:tolerādis
Obnun/ciare & ānūciare miſeriis.i.ad tolerādas & patiendas miſerias & calamitates.Ego primus ante alios:ſentio.i.pcipio noſtra mala.i.infor/tunia:ego primus reſciſco oīa.i.cognoſco prius oīa quæ facta ſunt:porro.i.deinde:ego primus obnuncio.i.malū im/minens nuncio & q̄ſi malum omne nuncio:qui enim mala nunciat obnūciat:qui uero bona:annunciat.Nā proprie dicunť obnunciare augures qui aliqd mali ominis ſæuūq; uiderint:ego ſolus fero.i.patior ægre.i.moleſte:idigno ani/mo:ſi quid.i.ſi.aliquid ſit.Sy.uidebat eum ſyrus & audiebat:ſed ab eo non uidebať:rideo.i.derideo hunc:uel rideo ꝓpter hunc Demeā:primum.i.in primis ait ſe ſcire oiā:uel ait ſe primum ſcire oīa.is Demea ſolus neſcit oīa quæ fiunt:nam Mitio ſcit qūo res ſe hēat ſimiliter Syrus:ſimiliter Cteſipho & Eſchinus.Demea nunc redeo in domum fratris. Viſo.i.eo ad uidendū ſi forte frater Mitio redierit.Cteſipho o ſyre:obſecro.i.per ſacra rogo:uide.i.ꝓuide:ne.i.ꝙ ille pa/ter:prorſus.i.oino:nō irruat.i.impetuoſe inferat ſe.huc.i.in hāc domum in qua ego ſum.& uſus eſt uerbo neutro tāq̄ uerbo actiuo:dicendo:irruat ſe.Sy.etiā.i.adhuc nūc taces pro tace:ego cauebo.i.ꝓuidebo:ne id fiat.Cte.hercle nunq̄.i. non cōmittam.i.nō iniungā tibi hodie iſtud qď tibi iniunxi.ſ.ut caueres ne př irrueret ſe huc.& hoc dicit propterea ꝙ ſyrus indignabať totiens ſibi inculcari qď recte nouerat.Dona.tñ dicit nunq̄ hodie.i.nullo tpe huius diei.Cōmittā.i. credā:tradā ubi iſtud qď ago.ſ.cōplexum mulieris:uerū mihi ſupior ſnia magis placet.nā cōcludam me cum illa.i.una
Cella. cum illa claudā me in aliquā cellā.i.in aliquā camerā ſecretiorē ubi celari poſſim.nā cella & cellariū a reponēdis celan/
Cellariū diſq; rebus dř.eſculandis ꝑtertim & poculādis ait.Dona.id.ſ.me cōcludere in aliqua cella:cū illa eſt tutiſſimum.i.ſine piculo dephenſionis ſeu oppſſione.Sy.age.i.fac qď dicis cōclude te cū illa tñ quāuis te bene abſcōdas:& nō ſit maxi/
Amoue/re. me opus depulſione eius tñ ego amouebo.i.cū labore & difficultate abducā hūc prēm & bene dixit amouebo nō de/terebo.nā ꝓprie amoueť ſexum de loco aliquo & qdem nō ſine labore.De.ſed eccū.i.ecce hic prope ſyrū:ſceleratum.i. flagitioſum ſcelere cōtaminatū.Sy.fingit ſe eſſe recens.i.recēter uerberatū a Cteſiphone inquiens plorādo ſimulate:hercle iurantis eſt.ſi ſic fit.i.ſi tanta ſæuitia exerceať in ſeruos.qdem.i.certe quiſq̄.i.aliquis nō pōt durare.i.diu permanere &
Durare. perſeuerare hic qnimo eſt fugiturus bene inqt durare:nā id uerbū cōuenit pferendis malis.Vir.durate & uoſmet rebus
Virg. ſeruate ſecūdis.Eqdem uolo ſcire quot ſunt mihi dñi.i.quot habeo dños:quæ eſt hæc miſeria quā patior.ſ.De.qd gā/
Gānire. nit ille.i.qd deplorat ille:qd conqueriť.gānire eſt ꝓprie uulpiū & trāſferť ad ploratus uapulantium qd uult ille?o bo/ne uir:p ironiā:qd ais?eſt ne frater meus domi.Sy.q̄d malum.i.quid malæ grāe ut dici uulgo ſolet.ubi malum pro in/teriectione poniť ut prius dictū eſt.i.qď dici ſolet cur in mala grā.narras.i.dicis mihi bone uir eqdem perii.i.ſum pdi/
Vſq; tus præ nimiis ictibus.De.qd eſt tibi.i.qd habes?Sy.rogitas.i.iterrogas qd ſit mihi.Cte.uſq; occidit.i.prope interfecit
Occideť me miſerum & iſtā pſaltriam iſtā puellam tibicinā cātatricem pugnis.i.ictibus pugnis factis.uel Cte.uſq;.i.ualde ſeu ue/hementer.occidit.i.cecidit uerberauit.nā occidere & præ occidere ad cædem referebātur apud ueteres.De.hem:hic eſt
Diſcidit. interiectio admirātis:uel timēus.qd narras.i.qd dicis?Sy.hem:hic eſt dolētis.uide ut.i.qualiter Cte.diſcidit.i.diſrupit conquaſſauit:fregit labrum meum.oſtendebat autem ſeni qui iam caligabat oculis.De.quāobrem.i.quare ita diſcidit labrum tibi?

labrum tibi? Sy.ait hác pſaltriá eſſe emptá me impulſore.i.me ſuadēte.De.nō.i.nōne.q.d.ita aiebas.i.dicebas.eum ꝓ/
diiſſe.i.abiiſſe.exiuiſſe hinc.i.ab urbe rus in accuſatiuo aduerbialiter.i.in agrū ad opandū mō.i.pauloañ.Sy.factū eſt.i.
ꝓdiit rus ut dixerā:ueꝝ.i.ſed poſt.i.poſtea.uenit in urbē inſaniēs.i.nō ſolū iratus uehemēter ut prius:ſ.d mētis impos
& demēs & nō ſane mētis.nihil.i.in nullo:uel nō:uel nullatenus.pepcit.i.rē parauit ab ictibus nō puduit ſe uerberare
hoiem.ſ.me ſenē annoſus.i.nō erubuit cædere me ſeruū tam annoſum:quē.ſ.Ct.ego geſtaui.i.portaui.mō.i.pauloañ
pueꝝ tāullū.i.cū eſſet puer tāillus q̄ullū tu ſcis cū fuiſſe cū a me geſtaret.& dicēdo Tantillū oſtēdit ei digito uel manu
menſurā:& q̄titatē eius q̄ erat cū a ſe geſtiret.De.O ctesi.laudo te.ſ.& hoc dicit ad abſentem.pſizas.i.pr̄em.ſ.me imi/
taris & ſeq̄ris hoc eſt redoles mores pr̄nos quos effingis ad uiuū.abi.i.diſcede quo uis iudico te uirꝝ.i.ſcientem mo/
derari tibi:ita ut poſſis tuoꝝ eē moderator cōſilioꝝ:& ita eiuſmodi es q quo uelis ualeas abire.Sy.ne.i.utrū laudas cū
ꝙ me ceciderit. Ille ctesipho cōtinebit manus.i.tēpabit man⁹a uerberib⁹ mihi isligēdis.poſthac.i.poſthoc ipſ ſi ſapiet.i.
ſi ſit ſapiēs.cōminat ſeruus uel fugā uel repcuſſionē.De.egit ſup.uel fecit fortiter.i.ſtrēnue te cædēdo & pſaltriā.Sy.ꝑ
q̄ nimis.i.ualde multū fortiter egit.ſ.ꝑ ironiā hoc dicit:q.ſ.ctesipho.uicit.i.ſupauit mulierē pſaltriā miſerā quæ in bellis Fortiter.
eſt & calamitoſa & uicit me ſeruulū ſenē.q nō audebam.i.q nō eram auſus:nec poteram præ ſenio referire.i.retundere
ictus & repcutere pcutientē.Hui interiectio deridētis pſoriter ſegeſſit.ſ.ꝑ ironiam.De.ipſe nō potuit melius facere ſup.
q̄ fecit:uel nō potuit melius fieri ſup.q̄ factum eſt ipe filius ſenſit idē qđ ego ſenſi.i.eandem habuit ſnīam quam ego ha/
bui uidelicet.te eſſe caput.i.te principalē huic rei.i.huic coemptioni pſaltriæ:ſed ne.i.utrū fratrē eius Mitio eſt intus.Sy. Referre.
nō eſt intus ipſe Mitio.De.cogito ubi q̄rā illū.Sy.ſcio ubi ſit.ueꝝ.i.ſed.nunq̄ hodie.i.nullo huius diei ipe monſtrabo Retūdeř
ubinam ſit.De.hem:indignātis qđ ais? Sy.ita dico ut audiſti me hodie nō monſtraturꝝ ubi ſit frater:& hoc facit ut ma Nūqui
gis accendat.De.ad inueſtigandū ubi ſit:& deinde reqrat latius.De.ſuſtuliſſe bacculum.De.his uerbis oſtēdit qdem.i. hodie.
certe.cerebrū iam diminuet tibi.q.d.tāto ictu pcutiā caput tuū hoc bacculo ut cerebrū franget:& ita diminuet.Sy.at.i.
ſed neſcio nomē illius hois apud quē eſt.ſed noui.i.ſcio locū:ubi.i.in quo ſit.De.ergo dic locū.ergo addimus ut hor/ Ergo.
temur tarde faciētes.Sy.noſtin.i.ſcis ne porticū.i.domus ptē q̄ ueſtit ſeu opit fores colūniſq; ſuſtēiat q̄ſi portæ cuſtos
ut qdam uolūt.nſi ergo porticū apud Macellū.i.apud locū in quo uēdunt obſonia ſic dictū a macello quodam ciue Macellū
cuius dom⁹ funditus deleta fuit ac ſolo æq̄ta in cuius area cœpta ſunt obſonia.uēd.noſti inq̄ porticū apud macellum
deorſum.i.uerſus inferiorē ptē ſeu in ipa inferiori pte.hac.i.ꝑ hāc ptem.oñdebat āt illi ſyrus hæc oīa digito De.qdni.i.
cur nō uel qđ noui ſup.niſi nouerim illā porticū? Sy.ꝑterito.i.trāſi uel trāſeas ſurſum.i.uerſus ſupiorē ptē ſeu ad ipam
ptē ſupiorē: hac platea.i.hac planicie quā tibi oñdo recta.i.recto itinere ſeu recta uia:ſed nō debet apponi uia:ſic enim Recta.
dře ſolemus recta iui domū tuā.i.nō declinādo neq; ad hos neq; ab illos ubi i.poſtq̄ ueneris.i.acceſſeris eo.i.ad eū lo/ Sacellū.
cum eſt cliuus.i.puus collis & facilis eſt deorſū uerſū.i.uerſus ptē inferiorē:ꝓcipitato te.i.cito deſcēde hac.i.ꝑ hūc locū. Angi/
poſtea.i.deīde ſacellū.i.puū tēplū q̄ſi ſacra cella eſt ad hāc manū quā ei oñdebat angiportū.i.anguſt⁹ uiculus:ab angen/ portus.
do dictus:eſt pp.i.ꝓpe.Vir.Tēplū de marmore ponā:pp aquā.i.ꝓpe aquā.De.quodnā.i.qđ angiportū dicis eſſe ꝓpe? Propter
Sy.dico eē angiportū illic ubi ēt eſt magna caprificus.i.illud genus ficus ſilueſtris nunq̄ maturos fruct⁹ hñtis ſed ui ſua Virg.
oīa loca in q̄bus naſcit penetrātis.Noſtin.i.ſcis ubinā dicā.De.noui locum illū.ſ.Sy.pgito hac.i.ꝑ eū locū:nō ita dixit Caprifi/
ſed pgito:qa longū eſt iter.De.qdē.i.certe id angiportū.i.anguſta & curua uia nō eſt puiū.i.facile ut illac trāſeat:uel qa cus.
nō patet exitus cū ingreſſus fueris intro.Angiportus uel angiportū:utrūq;.n.dř:eſt ut uult Dona.anguſta & curua uia Pergere
q̄ſi anguſtus port⁹ uel anguſtia.Alii dicūt ꝙ inter portus ſit locus anguſtus hoc eſt inter domos q̄s portus uel inſulas & ire.
ueteres dixerūt.Sy.hercle ueꝝ eſt ſup.ſ.angiportū nō eſſe puiū.Vah iteriectio ridētis ſeipm ꝙ errauerit.Cenſen.i.putas
ne me eē hoiem qui ſic errauerim ꝑ imprudentiā.q.d.ego ſum bñ beſtia:erraui.i.ego nō bū te docui uiā fateor rurſum Sane.
redi in porticū illam quā iā tibi dixi ſane.i.certe:uel ſane ꝓ ſatis aut ualde:nā q ſan⁹eſt idē & ualidus ibis multo ꝓpius.i. Erratio.
multo ꝓpinquius & breuius hac.i.ꝑ hanc uiā ſeu hūc locū:& erratio.i.deuiatio eſt minor.Erratio eſt pecudū error eſt Error.
animi & loci in quo errat.ſcin.i.ſcis ne ædes.i.domū huius ditis.i.diuitis cratini ſic noīati a cratois.i.a potētia.De.ſcio
ubinā ſint eius ædes.Sy.ubi.i.poſtq̄ ꝑterieris.i.trāſiueris eas ædes ito ad ſiniſtrā manū uel partem recta.i.recto egreſſu
hac platea.i.ꝑ hanc planiciē:ubi.i.qñ uel poſtq̄ ueneris ad tēplum ſup.dianæ ito ad dexteram priuſq̄.i.anteq̄ uenias ad Porta.
portam urbis.ſ.Porta dicta eſt ab aratro portando:ut ſatis eſt notū.Piſtrilla.i.puū piſtrinū:hoc eſt taberna ſiue officina Piſtrilla.
in q̄ pinſit.i.terit ſeu cōtūdit frumētū truſatili mola q̄ uel ab eqs uel a uiris circūagit.Piſtrilla aūt a piſtrino diminutiuū
nō ſeruat genus ut terebra bræ.& terebellū li.piſtrilla ergo eſt apud lacū.i.apud aq̄oriū equoꝝ.nā Varro docet ſemper
lacū portis additū ob uſum iumētoꝝ introeuntiū & exeuntiū atq; ut aduerſum hoſtilē ignē portis de ꝓximo ſubueni/
ret & fabrica.i.locus & officina in quo fabricat.i.fit opus ſeu aliqđ artificiū exerceret:eſt ex aduerſo.i.ex oppoſito.Mi/
tio frater tuus eſt ibi.i.in eo loco.Demea qđ facit ibi? Syrus dedit.i.tradidit cōmiſit lectulos faciūdos.illigneis pedib⁹.i.
habētes pedes ex illice arbore ſpecie q̄rcus:ubi.i.in q̄b⁹ lectulis uos tu & ipſe potetis.i.cōpotetis ſimul binatis in ſole.i.
in aprico in loco ſoli expoſito & ſole calefacto.In urbe.n.cōuiuiū:aut in ſole:aut in umbra ꝓ cōditione tpis inſtrueba/
tur.De.ſane recte.i.ualde recte facit:eſt aūt ironia nō approbatio:ſed ceſſo.i.nimis tardo nimis cunctor moror:pgere.i.
me cōferre ad eū:& bene pgere:quia iam incœpit iter ad eū quærēdum fratrē.Si.I.i.uade.Deinde ſyrus uidens eū eun/
tem inqt ridēdo apud ſe:o ſilicerniū.i.o tu ſenex q iāiam ſilētibus umbriſq; cernēdus ſis:nā cæna infert diis manibus: Silicer/
ꝙ eam ſilētes cernant.i.umbræ poſſideāt uel ꝙ qui hæc inferāt cernant neq; deguſtent.Nā de his q̄ libant inferis quiſ/ nium.
quis comederit aut biberit funeſtat.neq; ꝓbat Donatus illā interꝑtationē in qua hētur ſiliceriniū dici ſenē ſilicem cer/
nentem dum ſenex uel incuruus eſt uel ſtratæ ſaxo uiæ intētus ac ſarcophago iāiam appropinquāti ſibi:o ſilicernium
ergo ego te exercebo.i.a te agitabo:te uexabo hodie ut.i.ſicut dignus es q exercearis.Eſchinus & Cteſipho ſua agunt
negocia ego conſulam mihi illorum exemplo.Eſchinus ceſſat.i.eſt inquietate ſine labore eſt ceſſator & laboris uacuus

ocioſe.i.ſecure ſine ſollicitudine:quia qui ſollicitus eſt ceſſator ac ocioſus eſſe non ſolet prandiũ corrũpitur.i.quod dici uulgo ſolet prandium deuaſtať ubi corrũpiť deberet dici.aũt.i.ſed:Cteſipho eſt totus in amore.i.oĩ cogitatiõe intẽtus
Iam. amori.Ego iam nũc ꝓpe ꝓſpiciam.i.ꝓuidebo cõſulam mihi. ſam particula ĩterdũ ſignificat feſtinationẽ:ut nũc inter/
Carpere dum poniť ad deſcribẽdam & increpãdam morã:aut melior iã diua ꝑcor.Nã.i.qa iã.i.nũc adibo.i.ibo ad locũ cõui/
Bellus. uii atq; carpam mõ eligã:alias euellã:alias ledã:alias fruar:& alias ꝑ locis uario mõ:carpam ergo.i.eligã unũquodq; ex
Belliſſi/mum. obſoniis.capiẽdo:qd' mihi bonũ fore uidebiť:qd'.ſ.carpe unũquodq; erit belliſſimũ.i.ad modum bonũ.Nã bellus la lũ.eſt diminutiuuũ a bonus na nũ.bellus ergo dř ſatis bonus:& hic ꝓprie belliſſimum dixit:nam huiuſmodi ad irritã/
Bellariũ. dam gulam cibi bellaria dicuntur:& ego ſorbillans.i.paꝝ abſorbens ſeu hauriens cyathos.i.cyphos ꝓducam tanq̃ ille
Sorbillare. qui iam iam eſt moriturus cui ꝓducitur tempus uitæ producam.i.deducam protraham paulatim.i.ſenſim hũc dienꝫ ideſt præſentem diem.Sorbillo ſorbillas eſt diminutiuum a ſorbeo quaſi parum ſorbeo.

A Ne ego.Poſtq̃ induct⁹ eſt ſyrus q remoueat ĩduciť.De,q ꝑ Syꝝ remoueať hñs occaſionẽ inueniẽdi:dũ q̃rit.Mi. ueꝝ eſt ꝙ te q̃rit.Egre quũ oĩa ſciã nullus eſt q egre ferat niſi ego ſolus:ſolus nõ ſcit oĩa qa ueritatẽ ignorat:hoc dicit ꝙ ignorabat Cteſi.amare Pſaltriã:ẽt taces.i.tacere debes.nũ.cõ.ti.i.tuæ ſecuritati:& prudẽtiæ:nam me &c.Age.i. te abſcõde:nõ.h.de.ſimulat ſe uerberatũ a Cteſipho.Si ſic fit.i.ſi unuſqſq; ita nos uerberet.Quid malũ eſt interiectio. Nũ.i.nõne.ſ.debuit puduiſſe &c.Abi.i.ꝑſeuera in bonitate ſicut cœpiſti:fortiter.ſ.fecit.nõ potuit melius.ſ.facere.qa nõ potuit uindicare in alio.Scio qdẽ ubi ſit ſed nõ me neſcio &c.ſi nomẽ diceret citius ille ꝑquiſiſſet:uel ſe falli ꝑcepiſſet: illic eſt Angiportũ illud ubi nõ ſolũ eſt ſacellũ.Sed ẽt Caprific⁹ magna.Veꝝ hercle dicis.Sed nõ ẽ mirũ:ſi decept⁹ ſum. qa ꝑꝑ uerberationẽ ſenſum amici:& iõ dicit cenſ.&c.uide q̃ callide decipit.Sic eñi mẽdaciũ corrigit ut fallaciã ille non percipiat.Redi imp.Redire dicit q̃tũ ad narrationẽ.Sane hac uia quã uolo monſtrať ꝓnis ibis:q̃ alia:quã demõſtraue/ rã:hac recta Platea.ſ.uade:& poſtq̃ ueneris ad Dianæ.ſ.tẽplũ ito &c.Ibi eſt lacus:& apud eũ lacũ ẽ piſtrina.i.molẽdinũ. Lacũ ei indicabat ut domũ:q̃ erat añ illũ poſtea indicaret.Ex aduerſum ẽ aduerbiũ.In fabrica illa dedit lectulos faciẽdos iligneis pe.i.de ilice.Vbi.i.in qb⁹.Vos.i.tu & fř poteſtis i ſole.i.in æſtate.Sane.i.ualde bñ facit q tã cito lectos ꝑparat iro nice dicit.Ego te ſecũ loqť Siliceriũ.i.incuruus & incliuis q̃ſi cernẽs ſilices.i.terram & ciatos diuerſi nectaris Sor.&c.

DO.

A Ego ihac re ni.re.℄ Hæc ſcæna eſt plena ſnĩarũ ſeniliũ ad officia demõſtrãda.℄ Tãtope.
Tãtope. nim aduerbialẽ in ſe continet.nã ſignãt nimis.℄ Quod pctm̃ a nobis ortũ ẽ corrigo ſi diceret pctm̃ eſt a nobis ꝑcipiũ fuiſſet:nunc qa ortũ addidit nomẽ eſt.Nũq̃.n.eadẽ ꝑs orõnis iũgi:niſi ꝑ aſynthetõ põt.℄ Si quã feceř hic diſtigue:& ſeꝑatim iſer ipi expoſtulãt.℄ Si quã fecere ipſi expoſtulãt:ſenſus eſt manifeſt⁹:ſed obſcura ſũt uerba:& eoꝝ collatio & diſtinctio:nã icertũ utrũ expoſtulãt itelligẽdũ ſit:an ſi q̃ ꝑ una ꝑte orõnis accipi oporteat.℄ Vltro accuſant: ultro nũc ꝑue & ꝑuerſe.℄ Id qa nõ ẽ a me factũ hæc iterrogatio q̃ſi ſub triſti uultu ẽ ꝓferẽda.℄ Ah minime:nõ mĩme ago ſed mĩme te credo eſſe illoꝝ morũ. ℄ Quæſo ut una mecũ ſeruiat addẽdo mecũ.℄ Vt mecũ eas:qppe ad icognitã mřemfamilias. ℄ Tu te dicas mulieri.in noĩe oñdit cur.hæc ipſe dicat.mulieri.n.inqt nimis pauidæ ac diſſidẽdi.℄ Suſpitionẽ hãc ꝑꝑ fratrẽ eius eẽ.nimis breuiter ac ſuccinte:& ut opportuit iter ſciẽtes.℄ Et ipſam pſaltriã.ꝑꝑ fratrẽ eius:eẽ ſubaudiendũ eſt.℄ Si ita æquũ cẽſes.a iuſto & utili ẽ tota ſnĩa:& ſane hi uerſus deſunt quos multa exẽplaria nõ hñt.℄ Nã &.i.a.r.& deinceps illi maluit dicere q̃ nutui adhuc diuitẽ reuerit⁹.℄ Dolore ac.m.dolore ꝑturiẽtes miſeria iniuria ab eſchio accepta.℄ Sed.ſ.a.p.artificioſe remittendo qd' petebat extorſit magis.℄ Immo ego ibo.hoc aduerbio qd' ait imo oñdit ſe ꝓmpte agere & iſtãter quod ꝓmiſit. ℄ Minus ſecũdæ.dicere ſic maluit ne miſere diceret.
Impotẽtia. ℄ Magis ſũt.ne qũo hæc eſt uehemẽtia nulla palam rõe.℄ Accipiũt ma.mire additũ magis cũ poſſit ſenſus & ſine hoc eẽ iteger.℄ Propter.ſ.in ĩfirmitatẽ: & ruſus noluit hũilitatẽ aut miſeriã dicere.℄ Negligi. legiť & claudicare.℄ Quapp.t.p.utrũ teiꝑm una ꝑs
Coram. Palam. orõnis ſit an diuiſe accipiendũ:ut ſit te mitionẽ iꝑm Eſchinũ purgaſ.℄ Corã.p.& corã pñtes & corã ꝑſentibus

A Mitio.Hegio ambo ſenes.

Ego hac in re nihil reperio q̃obrem lauder
Tantopere hegio:meum officium facio.
Q d' pctm̃ a nobis ortũ eſt:corrigo:niſi me
In illo crediſti eſſe hominum numero:
Q ui ita putant ſibi fieri iniuriam ultro:ſi quam
Fecere expoſtulant & ultro accuſant:id quia
Non eſt a me factum agis gratias.He.ah minime
Nunq̃ te aliter atq; es in animum induxi meum:
Sed quæſo ut una mecum ad matrem uirginis
Eas mitio:atq; iſtæc eadem quæ mihi dixti
Tu te dicas mulieri:ſuſpitionem hanc propter
Fratrem eius eſſe & illam pſaltriam.Mi.ſi ita æquum
Cenſes:aut ſi ita opus eſt facto:eamus.He.bñ facis.
Nam & illi animum iam releuabis:quæ dolore
Ac miſeria tabeſcit.& tuo officio fueris functus
Sed ſi aliter putas:egomet narrabo quæ dixti mihi
Mi.imo ego ibo.He.benefacis omnes quibus
Res ſunt minus ſecundæ:magis ſunt neſcio

ſentibus:& coram indiget adiectione.palam non indiget:& pterea coram ad certas pſonas refertur.Palam generaliter dicif.℄ Et re.& ue.di.recte ad uerba rettulit:uer ad rem atq̃ ſniam.Poteſt.n.recte & falſum dici:dũmodo nullo uitio uerbo nominumq̃ dicaf.Quãq̃ & ipſum fallere in tpe quidam de officiis ſcribentes rectum putent.

EGo in hac &c.Hæc ſcena ẽ plena ſniar lenilũ ad officia demõſtrãda.Mi.O Hegio ego nihil tepio ĩ hac re.i.in hoc negocio in hac materia de cõiugio Eſ.& Pãphilæ.qd' fieri debere & dico & uolo q̃obrẽ.i.pp qd' lauder.i. GVI. A
laudibus afficiar a te.tãtope.i.tã uehemẽter nimis facio offm̃ meũ.i.id qd' teneor facere.Corrigo.i.emẽdo pctm̃ qd' eſt ortũ.i.pfectũ a nobis.i.ab Eſchi.cui⁹ pctm̃ ẽt ĩ meũ dedecus redũdat niſi credidiſti me eẽ ĩ nũero illo hoium q putãt iniuriã ſibi fieri ita.i.hoc pacto uidelicet ultro: ideſt ſua imaginatiõe ſua ſpõte nemie laceſſente:ut multi ſunt q ſi uiderit aliquos ſibi mutua cõſilia ĩpartiẽtes putãt eos de ſe ſermones facere ĩprobos:ſed ſi quã.i.ſi aliquam iniuriã:fecere.i.fecerũt alicui ipſi expoſtulãt.i. Expoſtulare.
conq̃runf & ultro.i.puerſe ſeu praue accuſant.i.obiurgãt eos qbus iniuriã fecerũt agis gr̃as mihi:qa id nõ eſt factũ a me uidelicet qa nõ expoſtulaui nec te accuſaui.He.ha:interiectio dolẽtis mirme.i.nõ eã ob rẽ te laudo aut tibi ago gr̃as nũq̃ ĩduxi te in aĩum meũ aliter.i.alio mõ atq̃.i q̃ es.Sed q̃ſo o Mitio ut eas.i.uenias una mecũ ad matrẽ uirginis atq̃ tute.i.tumet dicas mulieri Soſtratæ matri filiæ iſtæc.i.iſta hæc eadẽ uerba q̃ dixiſti mihi:hæc ſunt uerba.ſ.hãc ſuſpitionẽ q̃ hr̃ q̃ Eſchin⁹ amet Pſaltriã q̃ abduxit a lenone:& illam Pſaltriã eẽ pp fratrẽ ei⁹ Eſchini.ſ.pp ctesiphonẽ.Mi.ſi cẽſes.i.iudicas æquũ.i.iuſtũ eẽ ita facere:aut ſi opus eſt facto.i.facere ita.i.ut dicis eamus ad mulierẽ.He.Bñfacis ire uolẽs ad eã:nã & iã releuabis.i.recreabis refocillabis ut ita dicam reſtaurabis:reficies repabis eriges aĩum illi mulieri uel Pãphilæ filiæ uel ſoſtratæ mr̃i q̃ mulier tabeſcit.i.deficit:cõficitur: perit diminuif dolore.i.præ dolore aut parturiẽtis aut rei ſic cõtingẽtis:ac miſeria.i.p̃ infœlicitate pp iniuriã ab eſchino acceptã:& funct⁹ fueris cõiunctiuũ p indicatiuo.i.fungeris tuo offõ.i.facies qd' facere debes:ſed ſi putas aliter eẽ faciẽdum neq̃ te uelle ire egomet narrabo mulieri ea q̃ dixiſti mihi.Mi.imo.i.ſed ego ibo ad eã & ipe narrabo.He.Bñ facis. oẽs hoies qb⁹ res ſunt minus ſcdæ.i.pſpæ:puta q ſunt ĩ miſeria aliq̃ ac calamitate neſcio quo mõ ſunt magis ſuſpitioſi: ideſt pleni ſuſpitionibus:hoc eſt magis ſuſpicanf de malo aliquo q̃ alii:ipſi accipiũt.i.interptanf magis oia dicta uel facta ad cõtumeliã.i.iniuriã q̃ alii credũt ſe ſemp negligi.i.cõtẽni pp ſuã impotẽuã hoc eſt infirmitatẽ:quapp hoc qd' ſequitur eſt placabilius.i.aptius ad placãdum te Mitionẽ purgare.i.excuſare ipſis mulieribus ip̃m Eſchinũ corã.i.in ea conſpectu uel in ea præſentia.Mi.dicis & recte & uerum.Recte ad uerba rettulit:uerum ad rem & ſententiam.He.ergo ſequere me intro.i.in domum Soſtratæ hac.i.per hanc uiam.Mi.maxime:ideſt libentiſſime te ſequar &c.

Vltro.
Releuaf
Tabeſcere.
Recte & uerum.

Q ũo ſuſpitioſi:ad contumeliã omnia accipiunt
Magis pp ſuã impotẽtiam ſe ſemp credũt negligi.
Q uapropter teipſum purgare.ipſis coram
Placabilius eſt.Mi.& recte & uerum dicis.
He.ſequere ergo me hac intro.Mi.maxime.

Go.Poſtq̃ remot⁹ eſt.De.q rẽ pturbaret.Inducif Mi.cũ hegione & mitis & facilis:nec in aliq̃ rẽ hegiõe repu/
e gnans:ſed faciẽs ut Eſch.ducat corruptã uirginẽ.Et quũ hegio laudaret eũ de tãta facilitate & beniuolentia rñ/
det Mitio ſic.Ego &c.Et nota q̃ quã pces hegiõis ad Mi.nõ ſint ſcriptæ in lib.In hoc ip̃o maior notaf Mi.facilitas:cuius cõceſſio primũ ponif:q̃ pces:qa ẽt ſine pcib⁹ uidef leuiter acqeſcere.Quãobrẽ lauder dico niſi reputas me eſſe de nũero illo:q ita.ſ.ſi aliquã fecere iniuriã putãt in hoc ſibi fieri iniuriã ueritate p̃uaricãtes:& tũc ipſi expoſtulãt illã iniuriã clamorẽ faciẽdo.Minime puto te eſſe de nũero illo.q.n.&c.Tu iuſtũ facis:ſed q̃ſo qd' dicas.ſ.hãc ſuſpitionem pp fratrem eius eẽ.ſ.Cteſiphonẽ:& pp illã Pſaltriã quã diligebat.Sed ſi aliter putas.i.ſi eſt ĩpeditus alio negocio. Ego &c.Minus ſecundæ:ideſt aduerſæ.

A Eſchinus ſecum.

DIſcrutior animi:hoccine de ĩprouiſo mali
Mihi obiici tm̃ ut neq̃ quid de me faciam
Neq̃ qd agam certum eſt?membra metu.
Debilia ſunt animus timore obſtupuit:pectore
Conſiſtere nihil conſilii quiuit:uah qũo me ex hac
Expediam turba?tanta nunc ſuſpitio de me incidit

Iſcrutior aĩ.Idẽ huic loco amãtis DO.
d modice iuuenis & ſenis facit:& ĩdulgẽus ac lepidiſſimi pr̃is.diſcrutior aĩ
Figura:ut Virgi.O pſtãs iuuenis.℄ Obiici.pprie qa inopinãti obiici dr̃:qa ĩ utrãq̃ ptẽ & quos añ qs uidet q̃ expectauerit: quo uerbo magnitudo doloris: oñdif ex ĩprouiſo ĩcõmodo.℄ Hoccine de ĩprouiſo mali:hæc uerba repẽtino nũcio pculſũ ĩdicãt eſchinũ ppe diuortiũ ſtare:& irã circa ſe ſoſtratæ & eius filiæ ob raptũ meretricis.℄ Vt neq̃ qd de me.ſ.pl⁹ ẽ qd de me faciã q̃ qd faciã.illd de reb⁹:h⁹ de ip̃o hoie ĩtelligif.℄ Nec qd.a.c.ẽ.certũ ẽ p certũ ſinniſi forte ſignificet o q̃:ut o q̃.℄ Mẽbra.m.d.ſ.met⁹ pr̃is: timor diuortii.℄ Tãta.n.ſ.mõ oñdif cauſa trepidationis eſchini.℄ Id.a.m.idi.ſ.illa an⁹ cui Soſtrata dixerat curre obſtetricẽ accerſe.℄ Nã ut.h.ſ.e.ad.o.e.m.appetiter cætera anũ dixiſſe ad obſtetricẽ ſe amiſſã:an ultro ſuſpicat⁹ hoc ẽ Eſc.hic ãt addẽdo oñdit ſe añ fores ſoſtratæ ſtare:ut alibi.Ex andro cõmigrauit huic uiciæ.℄ Vbi ui.ſunt q addãt ſupuacue hãc:& legũt hanc ubi uidi.℄ Pãphila.q.a.i.p.a.amatoria interrogatio qa monſtrat Eſch.curæ ſibi eẽ res oẽs.℄ Illa ex.& nõ mdete Virg.

ſed exclamat:& bñ uim addidit ad exclamationē fuiſſe.ergo a uocis ſono exclamat nō a uerbis.℄ Abi abi eſch.i.ſ.d.u.d.uerba dū uſq; deciperet.℄ Hē gd iſtud.o.i.ē.hē iteriectio ē nouas res & optie audiētis.℄ Valeas hēas illā: qſi recedat & lōge abſit:ut in Andria.Valeāt qiter nos diſſidiū qrunt.℄ Garrulæ.utpote auis.℄ Ac fieret.p.demeæ.ſ.cui minæ opus fuit.℄ Nunc gd faciā.figura. Vt neq; ex ea erūpat:ut cū ſpumeus amnis exit:oppoſitaſq; euicit gurgite moles.℄ Id ipm.m.ipm qd' fri rapuit:& ut p ne nō poſuit.℄ Tot cō.u.ut mea eē credat.℄ Ad me ab.eſt.d.proprie nō dixit abducta:ſed abduc^ta.abducit enim alienū:ut in Heau.Abducimus tuā bacchidē.℄ Ad me domū āt moraliter dixit:p ad domū meā:an iō ad me:qa & illic luctat^9 leno eſt i retinēda cōtra eſchinū puella.℄ Vt erat geſta idicaſſe.i.ſimile geſta erat:ut eni certā qlitatē ſignat:ut icertā.q.d.ſicut qūo male bñ.℄ Exoraſſe ut eā.d.ſic.n.pmiſerat ſe ſoſtratæ facturū.℄ Nūc porro eſchine expgiſcere.ſic & alibi.Eni uero daue nihil loci eſt ſegnitie neq; ſecordiæ.legit ēt qd' eſt correptiuū interdū.℄ Nūc hoc primū.primū ab eo qd' rogādus ē pr.℄ Accedā ad fores ſoſtratæ.ſ.℄ Horreſco ſp ſatis amatorie:nam nimiū ſemp eſt calor:& frigus recedit a corpe:ut totus pmaneo tremo horreoq; poſtq̄ aſpexi hanc.℄ Apite aliqs:actuq; hoſtiū uim pluralē hēt aliqs:qūis ſingulariter dicat.nō eſt.n.aliqs niſi de multis.recte ergo apite aliquis & noue:nā ueterib^9 nō placet illud ubi ſunt diſtinctiōes:uñ apite eſt una altera aliquis.℄ Actuq; hoſtiū.ut aſſumat rurſus apiat.pprie eni ueteres qs & aliqs & qſq̄ nō obſeruabāt quo gñe aut quo nūero declinarēt:eſt ergo figura archaiſmos.

Hem interiectio. — Aliquis.

Neq; ea īmerito.ſoſtrata credit mihi me pſaltriam
Hanc emiſſe.id anus mihi inditium fecit
Nam ut hic forte ea ad obſtetricem erat miſſa:
Vbi eā uidi:ilico accedo.rogito pāphila quid agat
Iam ne partus adſiet:eo ne obſtetricem accerſat
Illa exclamat:abi abi eſchine iam ſatis diu
Dediſti uerba nobis:ſatis adhuc tua nos fruſtrata
Eſt fides.hem quid iſtuc obſecro inquam eſt?
Valeas:habeas illam quæ placet:ſenſi ilico.
Id illas ſuſpicari:ſed me repreſſi tamen:nequid
De fratre garrulæ illi dicerem:ac fieret palam:
Nunc quid faciā?dicam fratris eſſe hanc id quod
Minime eſt opus uſquam efferri:age omitto fieri
Potis eſt:ut ne qua exeat ipm id metuo ut id credāt
Tot cōcurrunt ueriſimilia.pſaltriam egomet rapui
Ipſe egomet ſolui argentum ad me abducta eſt
Domum:hæc adeo mea culpa fateor fieri
Non me hanc patri rem ut erat geſta indicaſſe
Exoraſſem ut eam ducerem ceſſatū uſq; adhuc eſt
Hunc iā.porro eſchine expgiſſere.nunc hoc primū
Eſt:ad illas ibo ut purgem me:accedā ad fores perii
Horreſco ſemper ubi haſce pulſare occipio fores
Miſer.heus heus:eſchinus ego ſum aperite aliquis
Acturum hoſtium prodit neſcio qs cōcedam hoc.

CVI. A

Diſcrutior ai &c.Hic eſchi.ſuas effundit qrimonias dolēs ſe eē ſuſpectū a Soſtrata & Pāphila de amore Pſaltriæ q̄ fratri rapuit.Eſchinus hic ſolus loqt.Diſcrutior ai pro aio:caſus p caſu:ut in epiſtolis Cicerōis pēdeo ai.Et Virgi.o pſtās ai iuuenis Diſcrutior aio.i.aius me^9 cruciat uariis cogitatiōib^9 & quidē diſplicētib^9:cōponit.n.a diis & crucior q̄ſi uario mō crucior in aio meo.hoccine.i.eſt ne neq; q̄ſi nō poſſit credere:eſt ne neq; ſup.hoc mali.i.hoc malū hoc infortuniū obiici.i.iponi iputari ipropari mihi tātū.i.adeo magnū & moleſtū mihi ut neq; ſit certū mihi.i.nō ſit deliberatū apud me:uel ut neſciā p certo gd faciā.i.facere debeā de me.nec certū ſit inq̄ gd agā.i.gd mihi ſit agēdū ut huic malo medeat.Mēbra mea ſunt debilia.i.debilitata metu.i.p̄ timore & diuortii faciēdi cū Pāphila & p̄ timore pris.nihil conſilii.i.nihil deliberationis uel boni remedii & ppoſiti.quit.i.potuit cōſiſtere.i.cōſidere reſidere in pectore meo:cōſiſtere.n.interdū ſignat morari & cōſidere.Iuuenalis.Ede ubi cōſiſtat in q̄ te q̄ro pſeucha:Vah iteriectio idignātis & dolētis ac ſeipm & ſuā ſtultitiam deridētis:quo mō.i.quo pacto expediā me.i.me explicabo ex hac turba.i.ex hac turbatione & ex his tricis ſeu inuolucris:tāta.i.adeo magna ſuſpitio.i.mala opinio de me icidit.i.cōtigit:neq;.i.& ea nō incidit inq̄ imerito.i.nō iniuria Soſtrata mr Pāphilæ credit me emiſſe mihi.i.p me hāc pſaltriā:anus.i.uetula miſſa ad obſtetricē q̄rēdā fecit mihi id inditiū:hoc eſt ſignificauit mihi ſuſpitionē icidiſſe de me.na.ut.i.dū uel poſtq̄ ea anus erat miſſa ad obſtetricē accerſendam hinc.i.ex hoc loco in quo ego ſū uidelicet añ fores ſoſtratæ:ubi.i.in quo loco.ſ.añ fores uidi eā anū.nā hic ubi p poſtq̄ capi nō debet:iā.n.ut eſt expoſitū p poſtq̄ & ita uana foret repetitio:& ē ſenſus poſtq̄ erat miſſa ad obſtetricē ex hoc loco in quo uidi eā ilico.i.ſtatim accedo ad eā.i.uenio ad eā.rogito.i.iterrogo gd Pāphila puella agat.ne.i.utrū part^9 adſit.i.ppe ſit:& rogito inq̄ ne.i.utrū accerſat.i.eat ad uocādā obſtetricē.eo.i.eā ob rē uidelicet qa part^9 adeſt illa anus exclamat.i.effrenata uoce & ſonitu magno uocis clamat ſeu loqt.nō āt rñdet.o eſchine iā oñdit tarditatē q̄ſi bonū eēt ut citius abiiſſes.abi abi.i.uade uade noli ulteri^9 uerba dare ut feciſti hactenus dediſti ſatis diu nobis uerba.i.decepiſti nos tuis uerbis q̄ nihil hñt effectus:ſatis adhuc.i.hucuſq; tua fides.i.tua pmiſſio q̄tā ſancte facere uidebaris cū tñ figmentis plenus eēs.fides ergo tua ſatis hucuſq;:fruſtrata eſt nos.i.decepit nos:hē iteriectio res nouas audiētis:inq̄.i.dico uel dixi obſecro gd iſtud eſt qd'.ſ.tu anus dicis:illa āt pgēs i itinere ſuo dixit mihi ualeas.i.abſcedas a nobis hēas illā.ſ.puellā.q̄ placet tibi q̄ ē tibi cordi.ilico.i.ſtati ut dixit illud mihi ſenſi.i.pcepi illas mulieres adſuſpicari.i.hre ſuſpitionē de me.Dicimus adſuſpicor queādmodū dicim^9 addubito qd' cōpoſitū nihil addit ultra ſimplex niſi augeat & ad illas ſuſpicari temeſis eſt facta pp carmē:ſed tñ repſſi me.i.me cohibui nec uolui auferre illā ſuſpitionē detegēdo amorē fris repſſi inq̄ me ne gd.i.ut non aligd dicerē illi garrulæ.i.illi uetulæ loqci ac uerboſæ de fre.i.de amore frno.ac.i.& ne illud de amore fratris fieret palam.i.publicaret ab illa uetula ſeu fieret manifeſtū Demeæ cui minime fuit opus manifeſtare illud

Cicero. — Virg. — Diſcrutior. — Cōſiſtere — Iuuēalis — Exclamare. — Adhuc. — Valeas pro abſcedas

nunc quid

nūc qd faciā deliberat ſolus apud ſe.dicā hāc pſaltriā eē frīs Cteſi.id qd ꝑ qđ ut ſæpe apud Ciceronē.refertꝗ totā clauſulā ꝑteritā.i.q̄ res uidelicet hāc eē frīs minie.i.nō eſt op⁹ efferri.i.publicari.ꝓdire in lucē q̄ſi extra ferri.uſq̄.i.in aliquē locū.uſq̄ dr̄ & in loco & ad locū.Age.aduerbiū hortātis ſeipm in deliberādo.omitto.i.ꝑtermitto excipio illud uidelicet nō eē op⁹ hoc efferri uidelicet hanc eē frīs:uel omitto.i.relinquo iſtam opinionē de ꝓdendo frē q̄ mihi no placet.potis eſt.i.pt(ut prius eſt expoſitū)fieri.i.effici:ut ne.i.ꝙ nō illud de frē exeat.i.erūpat ī lucē.q̄.i.aliq̄ rōne & uia:ubi:q̄ capit̄ ꝓ aliq̄ aduerbio p locū.ubi hoc totū potis eſt fieri &c.pōt capi iterrogatiue uel affirmatiue ſm uarias cōſiderationes.Metuo ut.i.ne nō hoc eſt ꝙ nō.ut Dona.uult.metuo ergo ꝙ mulieres nō credant idipm.ſ.me eripuiſſe pſaltriā frī & non mihi:qm̄ uellē eas ſcire & credere & ita nō ſuſpicari de me:& id qdē uellē ſine ꝓditiōe frīs ſi fieri potis eēt ut iam dixit. Deinde argumēta in oppoſitū ingens multa ueriſimilia eū opprimere ut credat̄ rapuiſſe ſibi.Tot uerisimilia.i.tot ꝓbabilia ſeu ꝓbabiles rōes.ſimiles ueri.i.ſimilitudinē hn̄tes ueritatis:cōcurrunt.i.cōgerunt̄ aduerſum me egomet.i.ego ipſe rapui pſaltriā a lenone:egomet ipſe autologia eſt.nā met & ipe idē ſignificāt.ſolui.i.nūeraui ꝓ ſolutiōe pſaltriæ argētū.i.pciū ipſi lenōi.abducta ē.i.ipa rapta uiolēter deducta ē ad me domū.i.in domū i q̄ reſideo.ubi domū pōit̄ aduerbialiter adeo.i.certe fateor hæc fieri mea culpa.i.cōfiteor ꝙ īminet mihi piculū diuortii.cū Pā.& ꝙ i ei⁹ & mr̄is ſum maliuolētia ſeu ꝙ ſubiui eaꝝ odia mea culpa hac.ſ.q̄ ſeq̄t uidelicet me nō idicaſſe.i.ꝙ nō indicauerī & patefecerī hāc rē de raptu Pſaltriæ ꝓ frē pr̄is.ſ.mitiōi q eſt adoptiu⁹ pr̄.ut.i.queadmodū ea res erat geſta.i.facta exoraſſē.i.ipetraſſē.obtinuiſſē.ut.i.ꝙ ducerē.i.hērem in uxorē eā.ſ.Pā.Ceſſatū eſt ipſonaliter dictū a ceſſat̄:ceſſabat̄.i.fuit negligētia ī nobis & ocioſitas ac ſegnities ſeu cunctatio noxia uſꝗ adhuc.i.hacten⁹ ſiue hucuſꝗ uel ſi mauis ceſſatū eſt uſꝗ.i.aſſidue ſemper adhuc.i.hucuſꝗ.nūc porro.i.ex hoc nūc in futuꝝ ſeu poſthac.o eſchine alloquit̄ ſeipm:expgiſcere.i.excita te ipſum neꝗ amplius ceſſes & ſis ocioſus.expgiſcor eris.eſt uerbū deponēs abſolutū & q̄ſi paſſiuæ ſignificatiōis.nā expgiſcit̄ q ſua ſpōte a ſōno excitat̄.expgent aūt q ab alio e ſōno excutit̄ ſiue ſoluit̄.nūc hoc qđ ſeq̄t eſt primū:poſt tn̄ illud qđ rogandus eſt pr̄.ibo ad illas mulieres illud eſt qđ primū dicit.ut purgē me.i.me excuſem reiiciēdo a me crimē in fratrē ſecreto tn̄ accedā.i.adueniā ad fores.i.ad oſtiū dom⁹ ſoſtratæ.pꝑi.i.pdit⁹ ſum amor̄.ſ.ei⁹.Pā.quā timeo mihi eripi:ſemp ego miſer horreſco.i.cōtremiſco ac cōmoueor ſeu frigeſco:nā horrere interdū ſignat frigere.Iuuena.Et horrēti tu.non red. ſer.Per.Scis co.hod.t.do.la.horreſco ergo.i.horrid⁹ fio & trepid⁹ tot⁹ more amatoꝝ q uoluptate aduētante & corpus inuadēte trepidare incipiūt.ac trepiduli efficiunt̄.ubi.quādo occipio.i.incipio pulſare.i.pcutere haſce.i.has fores.i.hoc oſtiū amatæ heus heus aduerbiū:uocātis repetitū:ego ſum Eſch.apite oſtiū actutū.i.cito celeriter aduerbiū tpis dcm̄ ab actu.i.a celeritate unde actuariæ naues dicunt̄.i.celeres ac celeriter p maria currētes.apite actutū oſtiū generaliter hoc eſt dcm̄.Deinde deſcēdit ad particularia aliqs apiat ſup.actutū oſtiū:ſed Dona.dicit iſtas diſtinctiōes ſic factas nō placuiſſe ueterib⁹:eſt tn̄ aſtruēda lr̄a ut ſingulæ q̄ꝗ cōnexiōes ītelligant̄.Pōt & ſic aſtrui ſm Dona.aliquis ex uobis multis apite oſtiū:aliqs.n.ut idē ait hēt uim plurale q̄uis ſingulariter dicat̄:nō eſt.n.aliqs niſi de multis.Eſt aūt pleps ſis figura conſtructionis q̄lis.ſi diceret̄ ſtudeatis aliquis orōnē hn̄dam q̄ſi aliquis ex uobis ſeu quilibet ex uobis ſtudeat oratiōi hn̄dæ:nō curo qs uetuſtū ſtudeat dūmō ſciat̄ ab aliquo.neſcio quis ꝓdit.i.exit ueniēs ad aperiendas fores quæ ſunt lōge a penetralibus domus.cōcedam.i.me conferam hoc.i.huc:aduerbium ad locum:ſicut illoc pro illuc antique.

VBi cōmētator legit.Senſi illico illas adſuſpicari &c.text⁹ plurimi:& ēt is quē cū ei⁹ primū cōmēto coimpreſſum uidim⁹ hn̄t.Senſi ilico id illas ſuſpicari &c.Illud āt maioris momēti eſt.Nō me hāc pr̄i rē(ut erat geſta) indicaſſe:cōmentarius uult ut intelligat̄ de raptu pſaltriæ:ſed nō ꝓcedit.Quia eam rē oēm Mitio ſciebat.Vnde prius dictum eſt.Oēm rē mō ſeni quo pacto haberet enarramus ordine & reliqua.ubi Mitio poſtq̄ oīa quæ ad pſaltriæ raptum ptinerent perceperat argētum ſoluerat.Non ergo de ea re loquitur.Sed de oppreſſione uirginis:quod in ſequenti ſcæna declarabitur ubi dicetur.Quando quidem hoc nunquam mihi ipſe uoluit credere &c. Ascen.

Iſcrutior.Poſtq̄ inductæ ſunt cōuenietes pſonæ Mi.& hegio q de pacatiōe rei eſchini agerēt iducit̄ & ipe Eſ. cui⁹ res agit̄:& hēt occaſionē ueniēdi ad domū puellæ ubi Mi.& hegio erāt ꝓ pace illa cōficiēda.audierat.ſ. p Cātarā nutricē Pāphi.& matrē eius triſtari de raptu cytharíſtriæ:quā amicā ei⁹ eē ſuſpicabāt̄:uñ ita conq̄rit̄: diſcrutior aī.i.aīo.hoccine mali.ſ.crederē obiici mihi malū dico tm̄:ut neꝗ &c.an⁹.i.cātara & rogito an iam par.&c. & an eo.i.pp id ob.ac.hē inq̄ ei qd iſtud ē? & illa rñdet.ualeas &c.Sed rephēdi.i.repſſi me:qa noluit ei expōere hoc eē ſcm̄ gr̄a frīs:ne qd &c.Age mō omitto.ſ.dr̄e aliqd de frē.q̄.i.aliq̄ uia aliq̄ pte.Potis dicit q̄ſi poſſibile:qa ſm antiquos dicebat̄ hic & hæc & hoc potis:uel potis ꝓ poſſibilr̄: nomē ꝓ aduerbio.Poſſibile qdā eēt celari:ſed mihi eēt nociuū qa eādē ſuſpitionē apud So.incurremus quā prius:& hoc eſt idipm qđ prius credebāt de me.m.ut c.& hn̄t ſatis occaſionem ſuſpitionis:quia tot concurrūt &c.hoc adeo ꝙ in talē ſuſpitionē & tale piculū decidi fateor fieri mea culpa:quia patri meo reuelaſſe totū debuiſſem:& ſic eo exorato eam duxiſſem: & hoc eſt. nō ne.ſ.oportuit.expgiſcere ut dicas patri:ſed hoc primum faciendum eſt ab illis &c.actum.idest celeriter.

A Mitio Eſchinus.

Ita ut dixi ſoſtrata facite:ego eſchinū con(ueniam)

ITa ut dixi.ſo.fa.Hic appet mitionē iam multa dixiſſe.¶ Facite.iubet ut uel ſecure ſint:uel adornēt nuptias.¶ Ego eſc.mire occurſurus eſchino eſchinū q̄rit.¶ Pr̄.h.eſt qd eſt hoc ꝙ mitio ti DO· A

Efferri. Vt non egomet ipſe. Autologia. Nunc porro. Horrere Iuuēalis Actutū. Actuari⁹ AScen.

metur:an qa illi nõ eſt cõfeſſus.oñdit aũt poeta tantũdem pudorẽ poſſe aut amplius q̃ timorẽ ¶ Quid huic.n.eſt:ali⁹ timor ꝙ hinc egredit̃ pr̃.¶ Tu ne has.p.f.ſic cœpit iterrogare:ut negocia in locũ ꝓbeat:& nota pepuliſti elatũ uerbũ: & tragico cothurno magis q̃ loq̃læ comicæ accõmodatũ.¶ Tacet.hoc apud ſe loq̃t̃ mitio.¶ Melius ẽ ludere nõ bonũ eſt:ſed meli⁹:& hoc meliore affectu dixit:q̃ diceret dign⁹ eſt.¶ Hoc mihi nunq̃ uoluit credere:cõtra illud qđ ait.Deniq; alii clanculũ pr̃e q̃ faciũt:q̃ fert adoleſcẽtia:ea ne me celet cõſueſeci filiũ.¶ Credere ãt magno affectu dixit:nõ.n.cõfiteret̃ ut pr̃i:ſed crederet aut parẽti:aut ſodali ſuo.¶ Nõ eqdẽ iſtas.deeſt pulſaui.¶ Quã ſciã:q̃tũ ſcio.¶ Ita nã mirabar qđ.t.n.e.i.accepit negationẽ mitio ut laudaret Eſchinum poſſit.¶ Erubuit ſalua res ẽ.nimis pr̃na ſn̄ia: & ecõtrario ſimo in andria.Vide nũ ei⁹ color pudoris ſignũ uſq̃ indicat:& q̃ti affect⁹ eſt:nõ dixiſſe erubuit ſaluus eſt:ſed ſalua res eſt nõne uī res ei⁹ oĩs in eſchino cõſtituta eodẽ aĩo ut ſupra dixit.i eo me oblecto:ſolũ.i.carum mihi:nõ.n.ſolum itulit qđ ſpectabat:ſed abſolute quaſi ex oĩbus ſolum.i.inq̃t.¶ Nihil.m.q.mihi.i.ꝓprie rei:& callida negatione cœpit:ut & illi adimat cõfitẽdi locũ ac fiduciam:ſimulq; fiat ei deſpatio ducendæ eius:cuius mẽtio tã contemptam ab ĩpo tractetur. Amicus qdã me a foro.hic icipit mẽdaciũ mixtum uero:nam amicus qdam me a foro ueꝝ eſt:huc aduocatũ falſum:ſed huc & qdam modo emphaſim habẽt leuis negocii.& in quo nec magnæ ꝑſonæ:nec res difficiles opere aut longæ occupationis habent̃:& aduocatum dicẽdo alienum negocium demõſtrauit.nã & ſibi nõ uacat ſi enim mulierib⁹ addidiſſe potuit aliud ſperari. ¶ Quid? deeſt ait:ut ſit quid ait.¶ Ego tibi dicã ſenile eſt:nã id iam dicendũ fuit:& hoc emphaſim hẽt uilis rei q̃ uel facile dici poſſit uel non celanda ſit.¶ Mulieres paupculæ:non potuit magis celare dignitatẽ formæ & ætatis puellã quæ amat̃ ab eſchino q̃ ut eã primo cũ eodẽ noĩe matrem noĩaret:deinde cõiter diceret de ambabus uniuerſa qb⁹ cõtẽni debeant.¶ Mulieres paupculæ.paupculæ addidit ut magis deſperet eſchinum ĩpetrare poſſe has nuptias a patre:& itẽ q̃dam ut ignobiles demõſtrarent̃:& totũ hoc cũ abiectiõe ꝓnũciandũ eſt:& q̃dã & paupculæ:dicendo adimit omnẽ ſpẽ nuptiaꝝ:nã q̃dã ignobilẽ indicat.paup ĩdotatam: qđ.n.remanet:qđ ſpet Eſchi.¶ Paupculæ.ne paupes ſaltẽ.¶ Et certe ſcio paꝝ dixit inq̃t.¶ Opinor.uel adeo obſcuræ ſint & nulli⁹ ꝓcii.¶ Vt opinor has nõ noſſe te.potuit recte dicere.& hoc ut opĩor has nõ noſti:ſed illud uetuſti⁹ opĩor has noſti:ſed illud opĩor.has nõ noſſe te.aut te abũdat:aut deeſt:ut Magnũ aũt crimẽ eſt in forma uicinæ puellæ icognitã eſſe adoleſcẽti de ꝓximo:& qa ſcit hunc eſſe de quo dixerit:quã hic nõ amaui:meretricẽ:aut cui non dedit aliquid.ſubdit cãm ne dignitatis pudoriſq; eẽt & eam incognitã eſchino nõ eſſe dixiſſet:neq; enim huc diu inquit cõmigrauerunt:& ut opinor mire ipſe ſibi ſumit atq; confirmat qđ nondum ille confeſſus eſt.¶ Quid tum.p.grauiſſime proditur eſchinus amator cum ſedulo diſſimulet.¶ Virgo cũ.m.eſt.uult mitio ſic audire eſchinũ tãq̃ alieniſſimũ:& ideo uelut ĩſcius facti diligẽtius narrat.Virginẽ aũt archaiſmos pro muliere dixit. ¶ Perge.uide inſtãtius.iterrogantem quã ꝑ contrariũ decuit.Hic.m.a.q̃ q me aduocatũ abduxit de foro. ¶ Hic leges.c.n.non permittunt dixit:nec iubent:ſed cogunt ad perturbãdum eſchinum:& recte:alia enim ſinunt leges:alia cogunt fieri:& ne eſſet quo reſiſteret̃ illi:uult ut mulieres a lege cogãtur.¶ Perii.hoc audit mitio

Vt quomodo hæc acta ſint ſciat:ſed quis oſtium
Hoc pulſauit? Eſchi.hei pater hercle eſt.perii.
Mi.eſchine.Eſ.quid huic hic negocii eſt?
Mi.tu ne has pepuliſti fores? tacet:cur non ludo
Hunc aliquanti ſper? melius eſt:quando quidem
Hoc nunquam mihi ipſe uoluit credere.
Nihil mihi reſpõdes.Eſ.non eqdem iſtas ꝙ ſciam.
Mi.itan nam mirabar quid hic negocii eſſet tibi
Erubuit.ſalua res eſt.Eſ.dic ſodes pater:tibi uero
Quid iſtic eſt rei? Mi.nihil mihi qdẽ.amicus qdam
Me a foro abduxit modo huc aduocatum ſibi.
Eſ.quid? Mi.ego dicam tibi:habitant hic quædam
Mulieres paupculæ:opĩor has nõ noſſe te & certe
Scio.neq;.n.diu huc cõmigrauerunt.Eſ.quid tum
Poſtea? Mi.uirgo eſt cum matre.Eſ.perge.Mi.hæc
Virgo orba eſt pr̃e.hic meus amicus illi genere eſt
Proximus.huic leges cogunt nubere hanc.Eſc.pii.
Mi.quid eſt? Eſ.nihil recte perge.Mi.is uenit ut
Secum aduehat:nam habitat mileti.Eſ.hem ut
Secum aduehat? Mi.ſic.Eſc.miletũ uſq; obſecro?
Mi.ita.Eſch.animo male eſt:qd ipſæ aiunt? Mi.q d
Illas cẽſes? nihil enĩ:cõmẽta mr̃ eſt eſſe ex alio uiro
Neſcio quo puerum natum:neq; eum nominat:
Priorem eſſe illum:non oportere huic dari.
Eſch.eho nõne hæc iuſta tibi uidentur poſtea?
Mi.non.Eſ.obſecro non.an illam hinc abducet
Pater? Mi.quidni illã abducat.Eſc.factum a uobis
Duriter ĩmiſericorditerq;:atq; etiam
Si eſt pater dicendum magis aperte illiberaliter.
Mi.Quamobrem? Eſchi.me rogas?
Quid illi tandem creditis fore animi miſero.
Qui illi conſueuit prius.qui infœlix haud ſcio
An illam miſere nunc amat:quum hanc ſibi
Videbit præſens præſenti eripi & abduci
Ab oculis facinus indignum pater
Mi.qua ratione iſtuc? quis deſpondit?
Quis dedit? cui? quando nupſit? auctor his rebus
Quis eſt? cur duxit alienam? Eſchi.an ſedere
Opportuit domi uirginem tam grandem:
Dum cognatus hinc illinc ueniret.expectantem
Pater hæc te dicere æquum fuit:& id defendere:
Mi.ridiculæ:aduerſum ne illum cauſam dicere cui

mitio:ſed diſſimulat.¶ Et recte.i.recte ꝙ perii:& nihil magis comicū:& uide triſyllabū artificioſe eſſe ſubiectū.ut qui ꝑū dixit uix ut locutus fuiſſe uideat̃.¶ Venit is ut.ſ.a.aliud peius in amatā:ut nec athenis ſaltē alteri nuberet.¶ Nam habitat.m. Mileti & eſt aduerbiū locale.¶ Hem uirginē ut.ſ.a.hic acrius cōmoueri ꝓducit̃ adoleſcēs:ut affectu fateat̃:qđ uerbis negat.¶ Sic eſt.miletum uſq;.obſecro.ita aio male eſt:ille oblitus ſui ſic indignat̃ ut in re pro/ pria:hic rurſus callide uultu utit̃ tanꝗ̄ aliena narrantis.¶ Miletū uſq;.obſecro.bn̄ uſq;.nā miletos colonia eſt atheniē/ ſium in pōto.¶ Aio male eſt.male fieri dr̃ cum dicti alicuius mœroris ꝑculſus aīus nō ſuſtinet̃ corpus ſequturq; ruina mēbroꝝ.¶ Quid.i.a.nō ſtatim credit eſchin⁹ pudicā mr̃em familias ſtati cōſentire nuptias nouas uiri igno ti.¶ Quid il.c.poſſe dicere ſubaudiēdū: nihil.n.dn̄t ſubaudiēdū & ſic itelligēdū nihil nō ꝙ taceant ſed ꝙ nihil cōfirmātis hēat id qđ dicūt.¶ Cō.mr̃.eſt.non dixit ꝙ dicat:& iā cōmenta dicit.i.fallaciā confinxiſſe ueriſimilē cōmiſci.Ex alia ui.iā de ꝓxio tāgit eſchinū.¶ Priorē eē illū.mire tractat ēt ꝑtes.¶ Nōne hæc iu/ ſta uident̃ tibi eē.ſ.illa ꝗ amic⁹ tuus dixerat ꝗ̄ſi hæc au dires.¶ Iuſta.t.iuſta ꝗ poſtea audiſti ꝗ̄ſi illa ꝗ ꝓ lēnio dicebas pri⁹:aut ſi hoc nō eſt.ꝗre gd ſit poſtea:poſtea ſic abūdaret:qūo īterdū hodie de ſtomacho adiicitur loqn̄tis:ut uulg⁹ dicit.Amice ne & nos ꝗ̄diu.¶ Nō uultuoſe ꝓnūciādū eſt nō.¶ An.il.h.ab.hic tāꝗ̄ ſin/ gult⁹ ꝓlaturi ē:nā ſic ꝓnūciādū pr̃ ꝗ̄ſi hoc ad ſuppli/ cādū dicat̃.¶ Factū a uobis duriter:nō dure & crude liter:ſed ꝗ̄ſi dura mēte.i.inflexibili:qđ græci dn̄t Immiſericorditer.Notato ſyllabaꝝ aduerbiū: atq; inſuꝑ cōpoſitū:& cū cōiunctiōe ꝓlatū.¶ Illiberaliter auxeſis:nā multa duriter ēt ſi opus ſit imiſericorditer quoq; & faciēda ſunt & patiēda:ſi ita rō & cā cogat: & nō ſit illiberale.i.nō malū atq; inhoneſtū.¶ Si eſt di.pf ma.apte.i.apti⁹:ga iā aptū fuerat duriter & miſe ricorditer & bn̄ ꝑſatus ē:ne cōtumax aduerſus mr̃em uideret̃.¶ Illiberaliter.iniuſte:iclemēter nō bn̄:ga li/ beralis bon⁹ dr̃.¶ Quāobrē.delectari magis cupiēs mitio uult eſchinū ꝓtrahere ad defenſionē ſui.¶ Fo re ai.m.gd de ſe plus diceret ſi factū fateret̃.¶ Qui il/ li cōſueuit.legit̃ & illā.& dicebāt ueteres hāc rem cō/ ſueui Vt Plautus.Vt clande/ ſtine & celet̃ cōſuetudo:& affectu maiori non amorē allegauit:ſed qđ eſt cōmune cū bonis & multo iuſti⁹ cōſuetudinē.¶ Qui infœlis nō q:ſed qui infœlix:& non anū:ſed miſerā dixit:& ita affectu ꝓdit̃:q ut alie/ nus uult loq.¶ Pn̄s.p.e.adiuuāt ſignificationē hæc ex abūdāti addita.Vt illū abn̄s abſentē auditq; uidetq; & fratrē ne deſere frater.Gelius in exatoſtoti.Hæc ca/ terua plena gladiatoria cū ſuū ſibi alius: ſocius ſociū. & totus hic locus trāſlatus eſt a Vir.in.iiii.æne.Quis tibi tū di.cer.ta.ſenſus?¶ Iſtuc.deeſt dicis. ¶ Quis deſpōdit.latēter obiurgat eſchinū rem ſine pr̄e geſſiſ/ ſe.& dr̃ figura. Quis.d.quia nō interfuit pr̃. ¶ Quis dedit: ga rapuit.anteꝗ̄ peteret.¶ Quando nupſit.quia nuptiæ nō factæ ſunt & nupſit moleſte additū ꝗ̄ſi aliena ſit:ꝗ nō legibus dicta ſit.¶ Auctor his.r.q.eſt abltō caſu nō haꝝ.& Salu.Qui nūc roma/ nus impat auctor.p.x.n.¶ His rebus auctor qs eſt? iteꝝ obiurgat:ga nō interfuit pr̃:& agit ſic dolēs.ue/ lut ſibi minus amoris ꝓbitū fuerit mitio:ut ſe in his ꝗ̄/ tum amor patiat̃ uideat̃ ulciſci:quoq; ſibi negocium nō cōfiteat̃ eſchin⁹.¶ An ſedere.o ſedere ꝓprie igna/ uæ ceſſationis.Vt ſedeant ſpectentq; latini:& gd ſedes ueteres gd ſpectas.¶ Cur duxit alienam utrū filiam

Miletes.
Aio ma/ le fieri.
Illiberali ter.
Plau.
Gelius.
Virg.
Salu.
Sedere.

Venerā aduocatus.ſed quid iſtæc eſchine noſtra:
Aut quid nobis cum illis:abeamus quid eſt quid
Lachrymas?Eſchi.pater obſecro auſculta.Mi.ah
Eſchine audiui oīa:& ſcio:nam te amo:quo magis
Quæ agis curæ ſūt mihi.Et ita uelī me ꝓmerētem
Ames dum uiuas mi pater.ut me hoc delictum
Admiſiſſe in me id mihi uehementer dolet.& me
Tui pudet.Mi.credo hercle:nam ingenium noui
Tuū liberale:ſed uereor ne indiligēs nimium ſies
In qua ciuitate tandem te arbitrare uiuere?
Virginem uitiaſti:quam te ius non fuerat tāgere
Iam id peccatū primum magnū:atq; humanū tñ
Fecere alii ſæpe idem boni.at poſtꝗ̄ euenit id.cedo
Nunqd circūſpexti?aut qcꝗ̄ tu te ꝓſpexti tibi?quid
Fieret?qūo fieret?ſi teipſum mihi puduit dicere ꝗ̄
Reſciſcerem:hæc dum dubitas mēſes abierūt decē:
Prodidiſti te:atq; illam miſerā:& gnatū.qđ qdem
In te fuit?quid credebas dormienti tibi hæc
Cōfecturos deos & illā ſine tua opa in cubiculū iri
Deductū domū.nolim cæteraꝝ reꝝ te ſecordem
Eodem mō eſſe bono aīo es duces uxorem hanc.
Eſchi.hem.Mi.bono animo es inquam.
Eſchi.pater obſecro:num ludis nunc me tu?
Mi.ego te?quamobrem?Eſchi.neſcio:niſi quia
Tā miſere hoc eſſe cupio:ueꝝ ideo uereor magis
Mi.abi domū:abi:& deos cōprecare ut uxorem
Accerſas:abi.Eſ.qđ?iam ne uxorē ducam?Mi.iam.
Eſ.iā.Mi.ꝗ̄tum potes.Eſc.dii me pater oēs oderint:
Ni magis te ꝗ̄ oculos nunc amo meos.Mi.quid?ꝗ̄
Illam.Eſ.æque.Mi.perbenigne.Eſ.quid?ubi eſt ille
Mileſius?Mi.abiit periit.nauem aſcendit.ſed cur
Ceſſas.Eſc.pater abi tu potius deos cōprecare.nam
Tibi eos certe ſcio quo uir melior multo es ꝗ̄ ego
Obtemperaturos magis.Mi.ego eo intro ut quæ
Opus ſunt parentur:tu fac:ut dixi:ſi ſapis.Eſch.quid
Hoc eſt negocii:hoc eſt pr̃em eſſe:aut hoc filiū eſſe
Si frater aut ſodalis eſſet:q magis morem gereret.
Hic non amandus.hiccine non geſtandus
In ſinu?hem:itaq; magnam mihi iniecit adeo ſua
Cōmoditate curam:ne forte imprudens faciam
Quod nolit:ſciens cauebo:ſed ceſſo ire intro
Ne mora meis nuptiis egomet ſiem.

an quæ poſſit eſſe:nã oẽs alienas filias dicũt.¶ Tam grandem.grandẽ ad ætatẽ ueteres rettulerũt:nõ ad corpus : & in
pte ætatis dr̃ grãdis:nõ in tota uita:niſi ſibi addat natu:ut grãdis natu parẽs adducti ad ſuppliciũ:& grandis infans:&
grãdis puer:& grãdis ephebꝰ & grãdis uirgo recte dr̃:& uñ ſit eſchinꝰ an grandẽ ſic fingit ignorã:an qa dixit pr̃:cõmẽ/
ta mr̃ eſt eẽ ex alio uiro neſcio quẽ puerꝝ natũ:ergo & illa grãdis:& ſeruꝰ mileſius q tũc uirginẽ petit : cũ iam alteri data
ſit:uel nupta ſit alteri.¶ Dũ co.hinc illinc ueni.ꝓuerbialiter hinc illic. ¶ Et id defendere nõ potuit magis amatorie &
magis puerili͏ter loq:q̃ ut nõ cõtentus ait hæc dicere te æquũ fuit.& addere:& id defendere.patet aũt q̃lis effectꝰ eſt:cum
ẽt pr̃i ob aliã cãm blandit:& ipſe nũc ſimulat.¶ Ridicule.uocatiuus eſt caſus ab eo qd̕ eſt ridiculus.¶ Quid iſtæc eſ/
chine nr̃a.hæc ultima deſpatio:& eſchinũ in cõfeſſionẽ ꝓtrahet:& in finẽ fallaciæ ſenẽ deducet.& bene qdẽ nr̃a dixit..
¶ Memor eſt.n.ſe rñdiſſe eſchino iterroganti.Tibi uero qd iſtuc rei eſt?nihil mihi qdẽ.totũ aũt hoc ſenex ad id redigit
nõ tam ut torq̃ret eſchinũ:q̃ ut maius faceret bñficiũ ſuũ exponẽdo in quo penẽ piculo amor eiꝰ incideret.¶ Quid ẽ?
qd lachrymas?q̃ſi repẽte aiaduertit flẽtem & q̃ſi cãm oẽm neſciat ſic inq̃t.¶ Ah eſchine mõ nõ exhibuiſſet pſonam
pr̃is:niſi pietati uictus pate filiũ nollet cõfeſſiõe torq̃ri.Vir.Nec plura q̃rentẽ Paſſa uenus.m.ſ.i.d.e.bñ ergo intelligũt:
Virg. qui ſic accipiũt porrectuꝝ adhuc fuiſſe mitionẽ:niſi uictus affectu fallaciam ꝓieciſſet.¶ Nam te amo.bñ addidit.nam
te amo &c.nam & inuidis & inimicis moris eſt ſcire qd agamus.¶ Ita uelim me ꝓmerẽtẽ.q̃ pie additũ eſt ꝓmerẽtem:
tanq̃ illic ſit uotũ eſchini:cũ poſſit pr̃ ẽt imeritũ amare:& aiaduertẽdum eſt optionẽ ſp ſeq:uel ſtatim : uel ex interuallo.
Cicero nam maxime in hmõi cõfirmationibꝰ ſic Ci.Ita uelim mihi deos ꝓpitios.ut cũ illius tpis mihi uenit in mẽtẽ &c.¶ Ve
lim aũt pro uolo antiqtus dr̃.¶ Admiſiſſe in me adiectũ eſt.¶ Et me tui pudet.ambiguum quidam
hoc dictũ putant:ſed appet adoleſcẽtem pp ſuũ pctm̃ dicere:nõ φ qcq̃ turpe fecerit pr̃i.¶ Ne indiligẽs nimiũ ſies.nõ
ergo ingratus ſi negligẽs eſchinus ſit.nec negligens ſed indiligẽs:nec in alterꝝ ſed in ſe deliqt.Mire clemẽtiæ genus eſt:
aut omnino ignoſcere:aut crimẽ in leuius cõmutare.nam tota obiurgatio ita amica eſt:ut nõ multũ a blandimẽto diſ/
crepet:magiſq; ꝓficiat apud audiẽtem : ut uult Terẽ.Quanq̃ illa ſint aſpera atq; pfracta.¶ In qua ciuitate tandem te
arbitrare uiuere cõem locũ inducit a loco:a pſona:a facto:a tpe.¶ In qua ciuitate.aliter ꝓnũciandũ eſt.i.expſſe ac leniter
Cicero ne faciat illud Tullianũ.Proh dii imortales ubi nam gentiũ ſumꝰ?quã rẽpublicã hẽmus?in qua urbe uiuimus?& tan/
dem ꝑ tñ.¶ In qua ciuitate.hoc eſt oblitus es athenis te eẽ ubi uiuit legibus:uide oẽs ſnias poni accuſatorias & nihil
amoris iſti ſunt oronũ colores difficillimi;ſed elaborauit Teren.mitionẽ facere leniter accuſantẽ:& inducere demeam
duriſſime blandientẽ.¶ In qua ciuitate.qd̕ obiurgat mitio magni amoris eſt & neceſſaria ꝑ pſona aſſertatio:non.n.
cõuenit pr̃em:ẽt nimis ei diligentẽ filiũ eius p̃terire peccata.¶ Virginẽ uitiaſti uide & rem dici & abeſſe tragicam incla
mationem:& oſtẽdi delictũ:& ad ueniam feſtinari.nã ſtatim dicet:id peccatũ primũ eſſe magnũ:at humanũ tñ.& tota
ꝓnunciato in hmõi uerbi ſumiſſa debet.¶ Fecere alii item.ſ.b.moris eſt exẽplo lenire qd̕ purgare nõ poſſis.¶ Facere
alii item ſæpe boni.cõſolatio ab exẽplo:& boni:nõ cũ facerent:ſed alias boni.¶ At poſtq̃ id euenit.inqt nõ cõmiſſum
Circũſpi eſt nihil ignoſcentius dici potuit.¶ Nũqd circũſpexti. pro circũſpexiſti.Circũſpicimus pñtia ꝓſpici/
cimus. mus futura.¶ Quid fieret.i.qua rõne.¶ Quõ fieret:& qua rõne.i.qbus adminiculis:uel per quas perſonas.¶ Si te/
Proſpi/ ipm mihi.q.d.optime additũ eſt quaſi non debuerit eſchinũ apud mitionem pudere.¶ Qua reſciſcerẽ.q̃.i.per quos:
cimus. & ad oia ſubaudit nunqd circũſpexti.¶ Qua.r.deeſt re uel rõne.¶ Mẽſes abierũt.mire abierũt.q.d.te ceſſante mẽſes
Abire. ceſſere:& locutus eſt ui incuſatiõis a tpe.& abire dr̃:qd paulatim nos deſerit.hoc ãt ex ptu intelligit.¶ Prodidiſti te &
Salu. illam miſerã.Salu.Quod in familia nr̃a fuit pſtitũ:ut in oĩbus bellis adeſſent nobis.& Cic.Senator.r.p.quod in nobis
Cicero fuit iacuit:& pnoctauit in publico.¶ Prodidiſti te &.i.m.uide feſtiuũ ſenem q̃ſi ſe adoleſcẽti accõmodet:nõ.n.illum
Prodere quẽ cã depoſcit:ſed amatoriũ ordinẽ fecit prius dicẽdo ꝓdidiſti te & illã.¶ Tũ ẽt gnatũ.ut ex aio eius amare uideat id
Virg. qd̕ gratũ eſt.¶ Prodidiſti.decepiſti:ut Virg.Vnius ob.i.pro.¶ Quod qdem in te fuit.pro id quod in te erat.i.q̃tum
in officio tuo ſpei & auxilii partiũq; tuaꝝ fuit:uel quantũ ad te ſpectabat:& hic eſt illud qd obſequẽtiſſimus pr̃ uult oia
per ſe correpta.¶ Dormienti hæc tibi cõfecturos deos.q̃ mitis q̃ faceta obiurgatio:ut ſatis mitio ille eſſe qui ante ſcri
ptus eſt.Quid credebas dor.tibi confe.deos incerta diſtinctio.nam & per ſe qd:& qd credebas legi poteſt.& uelut per
hoc ſubaccuſetur eſchinus.Hæc ſibi cõfecturos deos & quæ ſunt q de ceſſantibus præ/
ſtare non poſſit ſequenti uerſu docet:ne uideat de diis male ſenſiſſe.¶ Dormienti.multo melius q̃ ſi diceret ceſſanti:&
nõ facturos:ſed qd̕ plenũ eſt cõfecturos:& mire deos ponit in eo negocio qd̕ ipſe præſtat:tanq̃ hic & ſe deos excuſet:
qd̕ non fecerit eſchino quæ uolebat ẽi dormienti ¶ Et illam ſine tua opera in cubiculum iri. Iri de/
ductum domũ.ordo eſt.deductũ iri.¶ Nolim cæteraꝝ reꝝ te ſecordem:& tanq̃ nihil imperioſe ac ꝑ auctoritate pr̃ia
fiat.nolim inquit te ſecordem cæteraꝝ reꝝ eſſe:nõ dixit ne ſis ſecors.¶ Bono aio es apparet flẽti hæc dicta oia eſſe:&
hæc decuit uerecũdum adoleſcẽtẽ:& exui tãtæ oronis:& metu amittẽdæ amatæ nimiũ puellæ:& es mõ impatiui mo/
di eſt tpis pñtis.nam eſto futuri eſt.¶ Duces uxorẽ.dat in ultima obiurgatione:& breuiter & plena ſecuritas.¶ Hem
ſingultiẽtis fletu & gaudio dixit hem.¶ Obſecro nũ ludis nũc me?mœſtus amatoris aius ludẽtem ſenẽ loq credidit
uera dicentẽ:ſed qa optata ſunt hæc:ut alluderet nũc putat:& ob hanc cãm dixit ludis tu me nũc.non qd̕ eũ añ luſerit.
¶ Ego te q̃obrem?magna uis ꝓnominũ cur nõ ludat:qbus & acceſſit cõſideratio rei.nã primo ego:deinde te:deinde
cãæ ꝓpoſitio:& recte ludis.eſt enim amantem in falſum metũ conicere iminente lætitia.q̃libet uero ſæuitia inimici in
falſum gaudiũ quenq̃ ipellere ſub alicuius mœroris aduentũ ſat optat:& iõ negat ſe mitio in hac pte luſuꝝ eſchinũ qui
Verum nõ in aliis luſerit.¶ Quia tam miſere hoc cupio eẽ uerꝝ.uerꝝ ꝑ nimis:qa nimia miſeria:ut neqd nimis miſerꝝ.hoc enim
putant q uirtutes mediocritates eſſe dixerũt.¶ Neſcio.ridiculoſe dixit neſcio q̃ſi nõ ſit rõ:quare non credat patri q̃uis
ſubiecerit cauſam.¶ Abi domum ad deos cõprecare.magnus inſtitutor ſui beneficii eſt:quia diis petendum eſſe dicit
quod ipſe præſtabit:an qa ordinationis fuerat prius rem diuinam facere:& ſic uxorẽ acceſſiri:& bene repetitum eſt abi

quaſi

quaſi hæreti morantiq;:ut Vos iſtæc intro auferte:abite. ¶ Quid iã.uxorẽ acceſſit ad bñficiũ tps.& iõ iam q̃ſi geſtiens repetit adoleſcens. ¶ Quãtũ potes.i.cito:aut q̃tũ põt:deeſt iiſſe. ¶ Quid q̃ illã.cõmẽdat ſe mitio & familiariorẽ ama/ tori facit mẽtionẽ faciẽdo ſæpius de amica in uxorẽ ducenda. ¶ Ni magis te q̃ oculos amo meos.mire ni addidit:& elegãter inuentũ eſt:q̃ in ſe amator multũ diligat.i.oculos:ut in Eunucho.adoleſcẽti ipſi eripere oculos.i.ipos de qui/ bus amat. Atq; ſic infert:hoc quaſi dubitãdo inuenerit:& perbenigne multum putatq; amator hoc dixit: ergo beni/ gne large:& perabũdat. ¶ Quid.ille ubi eſt mileſius.nõ amat ſi ſtatim timere deſinit.unde Virg.Oia.t.t.ſ.t.a. ¶ Abiit nauẽ aſcẽdit:facete abiit ne diceret mẽtitus ſum:atq; ita dixit:ut iſantibus nutrices de turriculis dicere ſolent:quas cum ipſe cõfixerint abolitas uolũt:poſtq̃ illas uidẽt nimiũ paupes:& mihi uidet̃ ridẽs hæc dixiſſe:ut intelligat eſchinus mi/ tionẽ ioco fuiſſe mẽtitũ. ¶ Tibi obtẽperaturos magis.mira ſnĩa obſeq deos bonis:q̃ſi bonis hoibus multũ debeãt:& in executionẽ pcandi deos undiq; facultas nata ſit:pr̃em ſine aſſentatione laudare non eſt iniurioſum:ad pr̃em referre deprecationem deoꝝ:ſed magis honorabile:nã tale eſt apud Virg. Tu genior.c.ſ.m.p.p.ut ipſe patrem putet:hic deos. ¶ Ego eo intro:ut quæ opus ſint parent̃:tu fac ut dixi ſi ſapis:hic uerſus in q̃buſdã nõ inuenit̃. ¶ Quid hoc eſt nego cii.i.pr̃em eſſe:& mirãtis hæc & laudãtis orõ eſt:& bene uidet̃ huiuſmodi pr̃em Terẽtius ꝓbare. ¶ Qui magis morẽ gereret. q mõ q̃ re:qua rõne. ¶ Hic nõ amãdus eſt.oia perfecit hic pr̃ ut amet̃ & laudet̃ & foueat̃. ¶ Magnam mihi iniecit ſua cõmoditate curam.mira ſnĩa:mala nobis ẽt de bonis naſci:an bonus parẽs magnæ curæ eſt filio. ¶ Sciens cauebo facere quod nolit.ſ. ¶ Sed ceſſo ire intro ne in mora meis nuptiis egomet ſiẽ.bene utpote obiurgatus.

ITa &c.Hic ludit̃.Eſchi.a pr̃e mitione q uariis modis oñdit pãphilam ab alio in mr̃imoniũ ductũ iri quo non paꝝ dolore cõcutit̃ Eſchi.q ſũmope eã deperibat:ſed id celauerat pr̃em tãdem illũ eũdẽ pr̃ explet gaudio reci/ piens ab Eſchi.puellã iri ductũ. Mi.o ſoſtrata facito ita ut dixi:uel tu & filia facite ita ut dixi:per qd̃ apparet mi/ tionẽ iam multa dixiſſe ego cõueniã.i.alloq̃r eſchinũ:ut ſciat q̃uo hæc de nuptiis:& de cõiugio ipſius & tuæ filiæ ſint acta.i.ſint trãſacta & pacta.Sed q̃s pulſauit.i.pcuſſit hoc oſtiũ:hoc dixit cũ appropinq̃ret forib⁹ q̃s pulſari audierat.Eſ. hercle pr̃ eſt.ſ.mitio pr̃ adoptiu⁹ ẽ hic itra domũ.iã ego facile pſpicio ipſi⁹ ſermõe.Mi.o eſchie uocãdo eũ.Eſ.qd nego/ cii.i.qd̃ negociũ eſt huic.ſ.Mitiõi:p indignationẽ dixit.i.qd̃ negociũ hẽt iſte hic.i.in domo ſoſtratæ.Mi.ne.i.utrũ tu pe pulisti.i.pcuſſiſti.Inde pulſo as freq̃ntatiuũ.has fores.i.hoc oſtiũ?Deinde cũ non rñderet eſchi.ſubdit ſubmiſſa uoce & apud ſe.tacet.i.taciturn⁹ eſt:obmutuit.Cur nõ ludo.i.illudo hũc eſchi.aliq̃tiſp.i.aliq̃ diu.Melius eſt.i.opæpciũ ẽ ut a me laudat̃.q̃nq̃dẽ.i.q̃a certe nũq̃ uoluit credere.i.cõmittere:ſecreto dicere:ac detegere.Itẽ imptire mihi hoc uidelicet amo/ rem filiæ ſoſtratæ hæc priora dixit apud ſe.deinde ſubdita loquẽdo eſchinũ nihil rñdes mihi.Eſc.Eq̃dẽ.i.certe ſeu ego q̃dẽ nõ pulſaui ſup.iſtas fores.quã ſciã.i.q̃tũ ſcio:alii hñt qd̃ ſciã qd̃ in idẽ redit.ſed Do.uult q̃ ſciã pro q̃tum ſcio.Mi. Itan.i.ita ne.i.eſt ne ita ut ais.ſ.te fores nõ pepuliſſe:id ego dicebã ſup.Nã.i.q̃a mirabar qd negocii eẽt tibi hic.ubi dici inepte ſolet qd hẽres agendũ hic.Deinde ſubdit apud ſe.Erupuit.i.uerecũdat⁹ eſt & rubore eſt ſuffuſus.ſalua res eſt.i.res q̃n ſe habet:nã rubor eſt uirtutis color:& ita magnũ eſt argumẽtũ eũ nõ dũ pfricuiſſe frõtẽ oẽm depoſuiſſe pudorem. Eſ.O pr̃ dic ſodes.i.dic ſi audes:& ſi tibi cordi eſt:& eſt comicũ uerbũ blãdiẽti.aptiſſimũ & iã familiariter loq incipien/ ti.Vero.i.ſed.qd rei.i.qd negocii eſt tibi iſtic.i.apud ſoſtratã.ubi dicerẽt barbari:qd hẽs agẽdũ.Mi.q̃dẽ.i.certe nihil mi hi eſt iſtic.i.nihil hẽo negocii:ſeu ut barbarie loq̃r:nihil hẽo agẽdũ illic.q̃dẽ.i.certe:uel q̃dã amic⁹.i.un⁹ ex amicis meis abduxit.i.deduxit:remouit me a foro:mõ.i.pauloañ.& deduxit me huc ad ſoſtratã aduocatũ ſibi.i.interceſſorẽ & me/ diatorẽ ꝓ ſe uidelicet ut oĩa de nuptis filiæ & ipſius trãſigerent̃ meo bñficio ac mea interceſſione.Nã aduocatus dr̃ q cãm alicuius agit itaq; faciẽs eius eſt iterceſſor apud iudicẽ & mediator.eſt ẽt oĩs hõ defendere aliũ parat⁹:ut teſtat̃ Lau. Sic ergo aſtrue mõ.i.pauloañ amic⁹ abduxit me.i.abſtraxit me huc foro tãq̃ aduocatũ ſibi.i.ut ſibi eẽm aduocat⁹:ut iã eſt expoſitũ.Eſ.Quid.i.cur abduxit te aduocatũ ſibi.in q̃ re uult te eẽ ſibi aduocatũ.Mi.ego dicã tibi q̃dã mulieres pau pculæ habitãt.i.morant̃ hic.i.in his tectis.opinor te nõ noſſe has mulieres.& certo ſcio.i.nõ dubito:& uere ſcio te non noſſe eas.n.i.q̃a nõ diu.i.nõ ex lõgo tpe cõmigrarũt huc.i.ceperũt hic ſedes:& huc ad morãdũ uenerũt.Eſ.qd tũ.i.tũc poſtea ſecutũ eſt.uel qd ex eo uis inferre.Mi. Virgo ẽ cũ mr̃e.Eſ.pge.i.pſeq̃re i narratiõe tua.Mi.hæc uirgo ẽ orba pr̃e.i. caret pr̃e.Orb⁹ dr̃ aliq̃ re chara priuat⁹ ut parẽs dr̃ liberis orb⁹ & cõtra liberi dñr orbi parẽte.hic me⁹ amic⁹ ẽ ꝓxim⁹ illi uir gini.i.mulieri.nã iã corrupta erat ẽ ꝓxim⁹ gñe.i.cognatiõe ipa leges cogũt hãc puellã nubere.i.nupti collocari huic ami co.Eſ.pii.i.pdit⁹ ſum.hoc audit mitio ſed diſſimulat.Mi.qd ẽ qd̃ tu dicis:nã alter ſũmiſſa uoce dixerat.Eſ.nihil ẽ.ſ.recte i.bñ narras & recte res ſe hẽt.ſed hoc diſſimulãter dr̃.pge.i.pſeq̃re narrãdo.Mi.Is amic⁹ uenit ut aduehat ſecũ.i.q̃ſi na/ ui uehat.Nã uectores dicũt̃ q naui uehunt̃ ꝓ pcio.Et bñ aduehat.nã ipſe hitat.i.morat̃.Mileti.i.in urbe ioniæ q̃ ẽ athe/ niẽſium colonia & mileti q̃tũs eſt aduerbialiter poſitus.i.ꝓ aduerbio in loco.Eſ.hẽ dolẽtis interiectio & cõmoti uehe/ mẽter.dicis eũ ueniſſe ſup.ut aduehat ſecũ uirginẽ.i.mulierẽ.nã iam corrupta erat.Mi.Sic eſt.i.eſt ueꝝ eam ob rem ue/ niſſe ut abduceret.Eſ.Obſecro.i.obnixe peto ut dicas mihi an uenerit ut aduehat uirginẽ ſecũ uſq; miletũ.i.uſq; in eam urbẽ.unde mileſiæ lanæ pcioſæ eſſe dñr a Virg.Mi.ita uenit ut abducat eam miletum uſq;.Eſc.Male eſt animo meo.i. animus meus eſt æger dolore moleſtia ac paſſionibus uariis q̃bus conflictatur animus.nam ut dicimus bene eſt mihi: ideſt ſum ſanus.& male eſt mihi.i.ſum ægrotus:ſic dicimus bñ eſt aĩo.i.ſum lætus neq; afflictus morbis animi q̃ paſ/ ſiones ſunt & male eſt aĩo.i.ſum ægritudine animi uexatus.& ut inq̃t Do.male eẽ aĩo dr̃ cũ dicti alicui⁹ mœrore pcul/ ſus aĩus ẽ:ita ut corp⁹ nõ ſuſtineat̃:ſeq̃turq; ruina mẽbroꝝ qd ipæ mulieres aiũt.Mi.qd cẽſes.i.putas iſtas mulieres poſ/ ſe dicere ſup.enim.i.certe:uel q̃a nihil dicũt.mr̃ ſoſtrata cõmẽta eſt a cõminiſcor eris.i.adinuenit:excogitauit ueriſimi/ lẽ.ſ.fallaciam uidelicet puerum eſſe natum ex alio uiro neſcio ex quo uiro natus ſit:uel ſic miſce puerum eſſe natum ex alio neſcio quo uiro ſed in idem reuertitur.neq; ipſa mater nominat eum uirum ex quo natus eſt puer.Cõmenta eſt in/ quam uel dixit illum uirum ex quo natus eſt filius eſſe priorem:ideſt cui potius ſit collocanda puella:& ait non opor/

Virg. · Virg. · GVI. A · Perpel/ lere. · Pulſari. · Credere · perfricat̃ Fronte. · Orbus. · Mulier. · Aduel here. · Miletis. · Male eẽ animo. · Cõmen/ ta eſt.

tere filiam dari huic amico meo. Eſchi. eho: interiectio audientis quod optabat nonne hæc quæ dixit Soſtrata.ſ. illum
ex quo natus eſt puer eſſe priorem & præferēdum: nōne ea uidenť tibi iuſta poſtea: ideſt poſtꝗ dicta ſunt & ea conſide/
raſti uel quæ poſtremo loco dixiſti. Mi. non uidenť mihi iuſta. Eſchi. obſecro non.i. dicis nō uideri illa tibi iuſta & hoc
non uultuoſe eſt pronūciandum. An.i. utrum o pr̃ utrum ipſe amicus tuus abducet.i. abſtrahet illā hinc.i. ex hoc loco.
Mi. quidni.i. cur nō abducat illā? Eſchi. id ſup.ſ. trāſactio & pactio de nuptiis factum eſt a uobis duriter.i. dura mente
& inflexibili & nō dure ac crudeliter & īmiſericorditer.i. auſtere aſpere ſine miſericordia: ſed cum rigore atq; ēt o pater
Illibera/ ſi eſt dicēdum.i. ſi licet dicere magis aperte.i. clarius aptius factū inquā eſt a uobis illiberaliter.i. iniuſte inclemēter nō be
liter. ne: qa liberalis bonus dr̃. Mi. quāobrem.i. quare eſt ita factū a nobis illiberaliter. Eſchi. Rogas me.i. interrogas quare tā/
dem.i. ſine longis ambagibus & uerboꝝ circuitionibus qd animi.i. quē aium creditis fore.i. futuꝝ eſſe illi miſero qui
cōſueuit.i. cōſuetudinem & cōuerſationē habuit prius cū illa puella. Dona. legit cōſueuit illi uel illam. nam ueteres hāc
rem cōſueui dictitarunt qui infœlix pp hanc ſurreptionem: haud ſcio.i. neſcio an amat nūc illam puellā miſere.i. ualde
Præſens & in miſeriam ſuam ac infœlicitatē: quid ergo illi animi creditis fore: cū.i. qñ ipſe pn̄s uidebit hāc puellam eripi.i. abduci
Cicero. ſibi pn̄ti uel cape pn̄s aduerbialiter pro quorā quo etiā mō capi pōt. Cice. ad curionē: pn̄s tecum egi.i. ſum collocutus
tecum. Appoſuit aūt neſcio an illā nūc amat ut tolleret ſuſpitionē de ſeipſo: qa nimis aperte fuerat locutus & ex affectu
præ nimio amore & qd animi creditis illi fore cū ipſe uidebit hāc puellam abduci.i. auferri ab oculis ſuis.i. a conſpectu
ſuo. o pater facinus.i. factū ueſtrū eſt indignū.i. inhoneſtū & nō dignum qđ a uobis fieri debuiſſe. Mi. qua rōne.i. quo
mō uel qua cauſa dicis iſtud quis deſpondit.i. ꝓmiſit illam ei quē defendis: quis dedit illā puellam. q.d. prius rapta eſt
quem dareť? cui hoi deſponſata eſt ſup. aut data? qñ nupſit.i. data eſt nuptui illi quē tāopere defendis. diſſimulat enim
Mitio ſe noſſe eſchinum fuiſſe illum qui eā ſtuprauerit eum tñ latēter obiurgat ꝙ ſine patre rem geſſerit. quis eſt auctor
his rebus.i. quis præeſt ſeu præfuit his rebus faciendis uidelicet trāſactionibus & pactionibus de cōnubio puellæ cum
illo quē defendis? cur ipſe quē miſeꝝ dicis: duxit.i. cœpit in uxorē alienam.i. eam quæ ſibi nō erat deſponſata neq; data
Sedere. ac ideo aliena? Eſchi. an.i. utrū oportuit uirginē tam grandē.i. tātæ ætatis quātæ eſt: inde grādis natu.i. annoſus. Opor
tuit ergo uirginē tam grandē ſedere.i. ceſſare ociosam eſſe torpere domi expectātē. dum.i. quo uſq; cognatus.i. aliquis
de cognatione ueniret hinc illinc ꝓuerbialiter dictū.i. ex hac aut illa parte. o mi pater æquum fuit te dicere hæc.i. hone/
ſtum erat ut diceres hæc quæ dixi.ſ. eam nō debuiſſe tādiu ſedere domi &c. & æquū fuit inꝗ te defendere id.ſ. qđ non
oportuit eā tam grandem ſedere domi expectantē dum hinc illinc ueniret cognatus. Mi. o ridicule.i. deridēte qui.ſ. di/
gnus es qui ridearis cū tuis uerbis abſurdis & ſtultis: ne.i. utrum dicerē.i. dicere debebam cām aduerſus uel aduerſum
(utrūq;.n. dr̃) aduerſus illum.ſ. amicū cui.i. ad cuius defenſionē uenerā aduocatus.i. iterceſſor futurus & auxiliari ſeu
defendere paratus: ſed o eſchine qd iſta facta & iſta negocia de hac puella interſunt ſup. nr̃a in ablatiuo fœminino: ideſt
quid ad nos ſpectant: aut quid nobis cū illis.i. qd negocii quid cōmercii hēmus cū illis atq; (qd dici inepte ſolet) quid
habemus agendum de illis mulieribus & negociis ſuis. hēamus.i. diſcedamus: ut aūt hoc dixit aīaduertit repente eum
flentem tuncq; ſubiūxit. quid eſt? qd.i. cur lachrymas.i. fles. Eſchi. o pater obſecro auſculta.i. audi. Mi. nō eſt paſſus pa/
ter filium torqueri in cōfitēdo crimine ſuo. ꝓpterea inqt audiui oīa noli detegere & non ſolum audiui ſed ſcio oīa qūo
ſe habeant: nā amo te quo.i. qua re.ſ. quia te amo. uel quo pro quanto: ſed melius eſt ut capiať qua re. ea quæ agis ſunt
Prome/ magis mihi curæ. Eſchi. uelim.i. uolo utinā o pr̃ ita ames me ꝓmerētē.i. bn̄ merētē & dignū qa te amet: nā ꝓmeremur
reri. bona tātum: dū.i. ꝗdiu uiuas: ut.i. ſicut id qđ ſequiť.ſ. me admiſiſſe in me.i. cōmittēdo recepiſſe in me hoc delictum de
uirginis ſtupro dolet uehemēter mihi.i. eſt mihi maximo dolori ſiue affert mihi dolorē maximum: & ita inꝗ me ames
ut.i. ſicut me pudet: tui.i. pp te: qm̄ pudore afficior ꝙ ſim tibi cauſa pudoris: qa aliquid.ſ. infamiæ mea cā cōtraxeris pp
crimen meum. Mi. hercle credo te pudere facti & mei. nāq; noui.i. cognoſco ingenium tuū.i. naturā tuam eſſe ſup. li/
Liberaliſ berale.i. bonū: qa liberalis bonus: ſed uereor.i. timeo ne.i. ut pro: ꝙ ſis nimiū indiligens.i. incurius negligēs: tandem.i.
ſine multis uerbis rn̄de: uel cōſidera: nam hic tādem habet qddā urgens & accelerans. Dona. uult capi pro tñ in qua ci/
uitate.i. in qua cōmunitate arbitrare.i. putas te uiuere. uiuis.n. in ciuitate Athenienſi ubi legibus uiuiť. Vitiaſti.i. ſtupra/
ſti & corrupiſti uirginē ciuem: quā uirginem ius nō erat.i. nō licebat te tāgere qđ ſine cōparatione minus eſt ꝗ ſtupra/
re. iamprimū.i. in primis id peccatū eſt magnū.i. enorme. atñ.ſ. ſed tñ: ē humanū.i. a fragilitate humana defluxum quæ
uariis ludiť cōcupiſcētis ſæpe.i. plerūq; alii boni nō tunc cū facerēt ſed alias. fecerunt item.i. ſimiliter ut tu. at.i. ſed poſtꝗ
Item id euenit.i. cōtigit tibi hoc facere: cedo.i. dic nunquid.i. nunqd aliquid circūſpexiſti.i. cōſideraſti tanꝗ pn̄s: Circūſpici/
Circūſpi mus pn̄tia: proſpicimus futura: aut nunquid tu te.i. tumet proſpexiſti tibi.i. prouidiſti tibi tanꝗ de futuro uidelicet qd
cere & fieret.i. factu bonum eſſet: quo modo.i. qua rōne qua uia qbus adminiculis qbus pſonis fieret illud qđ eſſet faciēdum
ꝓſpicere ſi teipm̄ puduit dicere mihi qua.i. p quos: uel qua.i. ꝗ re qua uia qua rōne reſciſcerem.i. cognoſcerem qđ feceras: nūqd
inꝗ circūſpexiſti qđ te factuꝝ putares. dū te ita pudebat: dū.i. ꝗdiu dubitas.i. nō audes hæc dicere mihi. x. menſes abie/
runt.i. fluxerūt: ꝓdidiſti.i. decepiſti te & illā puellam miſerā: & ꝓdidiſti.i. decepiſti natū.i. filiū quē ex ea ſuſtuliſti: quod
qdem in te fuit.i. quantū ad te ſpectauit: hoc eſt decepti eſtis tu & gnatus & mr̃ tantū quātum poteratis decipi p tuam
negligentiam quis ꝗtum ad te ſpectauit: oīno offiñ tuū defuit: & eſt elegās dicēdi modus. ubi quis diceret ꝗtum potui
& debui adiuui eū elegantius ſic. Quod qdem in me fuit adiumētum illi ſuppeditaui. Similiter ubi dici ſolet quantum
potuiſti pauperem me reddidiſti: elegātius ſic. Quod qdē in te fuit ad inopiā redactus ſum. Similiter hic qđ in te fuit.i.
Quod quātum potuit fieri p tuā indiligentiam ꝓditus es. itē mr̃: itē natus ex ea. Quid? modus eſt interrogādi & melius eſt ut
in te fuit. fiat hic diſtinctio ac ſcortum legať. Credebas deos confecturos.i. ad plenum facturos hæc.i. ut tibi crimē ignoſceretur
Cōficeſ & cōnubia tranſigerentur: & credebas illam puellam deductum in futurum infinitiui paſſiui: ideſt deducendam eſſe:
ideſt credebas ꝙ illa deduceretur in futuro tibi dormienti: ideſt ceſſanti & non uigilanti in tuis negociis. & dedu/

ceretur

cere tur ergo domum aduerbialiter ad locum:& in quam partem domus?in cubiculum.i.in cameram in qua dormire
ſoles:& quæ uxore habita diceretur thalamus in quo eſt lectus genialis.Credebas inq̄ ut hoc fieret ſine tua opera ideſt
ſine tuo labore & ſine tua induſtria ac diligentia.Noli.i.nõ uolo te eſſe ſecordẽ.i.imprudẽtem:improuidum : incõſi/
deratum:ignauũ cæteraꝝ reꝝ.i.in aliis rebus & negociis eodẽ modo quo.ſ.fuiſti in hoc negocio.Secors dr̃ quaſi ſeor/ Secors.
ſum aut ſemotũ a corde.i.uel a fortitudine & audacia uel a prudentia.Nã cordati hoĩes dicunt ſapiẽtes aut prudentes Cordat⁹
propterea ſecordes non ĩmerito dicunt imprudẽtes.Et qm̃ inter hæc dicẽda flebat eſchinus.iõ ſubdit ſecuritatem es.i.
ſis ſecunda p̄ impatiui ſingularis.bono aĩo.i.habeas bonũ aĩum.& qđ dici ſolet facias bonũ uultum:duces hãc puel/
lam uxorem.i.habebis eam in uxorẽ.Eſchi.Hem:interiectio emiſſa eſt a ſingultiente fletu & gaudio.Mi.inq̄.i.dico tibi.
es.i.ſis bono aĩo.Eſch.o pr̃ obſecro te nũ.i.nunqd.q.optet negatiuam rñſionem.tu ludis.i.illudis:derides me ludifi/
cas me tuis uerbis nũc q̄ſi prius nõ luſeris.Mi.petis utrũ ego laudã te?q̄obrem.i.quare luderẽ te:uel quare petis.Eſchi.
Neſcio qua rõne nõ credo tibi.Ideo.i.eam ob rẽ magis uereor:qa cupio tam miſere.i.tam nimis uel uehemẽter uel ob/
nixe dictũ tuum ſup.eſſe ueꝝ:uel qa cupio tam miſere ueꝝ eſſe me illã ductuꝝ uxorẽ.Miſere interdum capit pro ualde Miſere.
& qdem ubi eſt aliqd miſeriæ:ut in cupiẽte nimis eſt paſſionis aliqd quod eſt aĩo moleſtũ nam eſſe nimis a uirtute rece/
dit.Mi.abi domum ac cõprecare deos.i.preces effunde diis:tanq̄ ante ſit res diuina faciẽda deinde uxor acceſſenda ut
acceſſas.i.aduoces:uenire facias ad te uxorẽ.deinde quaſi hærenti eſchino & morãti repetit:abi.i.fac qđ eſt tibi iam di/
ctũ.Eſch.qđ?modus interrogãdi.iam ne.i.utrũ iam nũc ducam uxorem.Mi.iam.i.nũc duces uxorem.Eſch.iam.i.nũc
ducam quaſi præ gaudio tantæ ſuæ fœlicitatis ſæpius repetit.Mi.iam duces quantum potes.i.cito & q̄ celerrime fieri
poterit a te.Vel poteſt referri id ad qđ prius dixerat abi:& tũc eſt ſenſus.abi inq̄ quãtum potes.i.q̄ celerrime potes abire.
uel quantum poteſt a te fieri uel a te abiri & abſcedi p̄ impſonale uerbum.Eſchi.o pater dii oẽs oderint.i.odio habeant
me.hic enim ponit pro odiant ſi haberemus:ni.i.niſi ego magis amo te nunc q̄ oculos meos.Ni.quid modus inter/
rogandi:amas ſup.me magis q̄ illam pãphilam Eſchi.æque.i.ita æqualiter te amo:atq; illam.Mi.pbenigne.i.ualde be/
nigne:ſeu ualde large:prolixe ac liberaliter me amas ſi illã æquo quantum ad tuũ amorẽ in me & eam.Eſc.Quid?mo/
dus interrogãdi ubi eſt ille mileſius.i.uir ille de mileto q ad eam ducendã uenerat.Mi.abiit.i.diſceſſit.periit.i.multũ p̄/
ditus fuit mẽte ac ſaucius in corde ut cognouit te illam ductuꝝ aſcẽdit nauẽ qua uehet mileũ.ſed cur ceſſas.i.mora/
ris:cunctaris:tardas:nec mihi obſequeris abeundo & deos cõprecando ut acceſſas uxorẽ.Eſ.o pr̃ abi diſcede tu potius
q̄ ego cõprecare deos p̄cibus.nam certo ſcio eos deos magis obtemperaturos.i.morẽ geſturos tibi quo.i.quãto es uir
multo melior q̄ ego.Mi.ego eo intro in domũ:ut ea quæ ſunt opus.i.quæ ſunt reqſita & neceſſaria ad nuptias paren/ Opus.
tur.i.apparent.Dicimus hæc ſunt mihi opus:& opus eſt mihi his rebus:ut ſatis eſt manifeſtũ.tu eſchine fac ut dixi ſi ſa/ eẽ mihi
pis.Eſ.admirat eſchinus benignitatẽ pr̃is pariter & laudat.qd hoc negocii eſt.i.qd ſibi uult hoc negocium admirãdo hæc &
dicit:cum totũ negocinm inter pr̃em & filium agat ita benigne hoc.ſ.quod pr̃ erga me facit eſt.i.ſignificat ne ipſum hiis.
ſup.eſſe pr̃em:ideſt uti ſeueritate pr̃is.q.d.nõ cum benignitate ſodalis potius utatur.aut hoc quod ſcilicet ego facio ita
familiariter agẽdo cum pr̃e:eſt ne:ideſt utrum ſignificat me eſſe filium:ideſt uti timore filiali quo ſolẽt angi filii apud
parentes de uitiis reſponſuri:ſi pr̃ meus eſſet frater aut ſodalis.i.cõuictor pari familiaritate utens:& qui ſoleret uelut fa/
miliaris ſocius mecum in menſa uictitare.qui.i.quo modo qua rõne:qua re magis morem gereret : ideſt magis com/
placeret q̄ complaceat.Non.i.nõne.q.d.ſic.hic.ſ.pr̃ talis eſt amandus.i.amore dignus.hiccine.i.utrum hic pater non
eſt geſtandus.i.fouendus portandus in ſinu:ideſt brachia ſi quando debilitate confectus egeret ut portaretur qui cum
ſit talis dignus eſt qui geſtari debere in amplexu brachioꝝ.Hem:interiectio admirantis uel anxii ac timentis offendere:
itaq;.i.& ſic ſi ſint duo uerba:uel iõ ſi unum:iniecit mihi:ideſt incuſſit ĩtulit irrogauit mihi adeo:ideſt ualde magnam
curam:ideſt ſollicitudinem ſua cõmoditate ſua opportunitate:ſua mititate ac benignitate:ſua bonitate & clemẽtia.ne:
ideſt ꝙ non faciam in optatiuo ſorte.i.caſu aliquo imprudẽs.i.per ĩprudẽtiam id ſup.quod nolit me facere ego ſciens:
ideſt animaduertens & attendens cauebo:ideſt prouidebo ne quid faciam quod nolit:ſed ceſſo.i.nimis tardo ire intro
& ideo celeriter uado.ne:ideſt ut non egomet ſim mora:ideſt ſim retardatio meis nuptiis.

ILlud reſponſum Mitionis.Abiit.periit.Nauem aſcendit.ut Do.argute interpretatur.ridentiore dictum eſt:ut ASceñ.
intelligat eſchinus mitionem ioco non ſerio de mileſio id dixiſſe : quoniam is nullus fuerat.

ITa ut.d.Adducto eſchino ut pamphilæ ſe expurget inducitur Mitio qui ei gaudium iſtius rei impartiat uxo/
rem ducturum denuncians:ut ſic omnino res mitigetur.Tacet hoc dicit ſecum : cur etiam ludo hoc fingens A
me quaſi totum ignorare.Ita eſt ꝙ tu neſcis qui pulſauit fores.Erubuit ſecum dicit.Salua res eſt ſcilicet erube/
ſcentia ſignificat eum bonum futuꝝ.Male mihi in animo hoc dicit ſecum.Quid ipſæ mulieres aiunt?alta uoce hoc di/
cit.Nihil enim:ideſt certe dicebant quod ad rem pertineat.Nam hoc tãtum dicebat mater eſſe ex alio &c.Et dicit illum
uirum eſſe priorem ſcilicet ꝙ prior habuit rem cum ea.Et ideo huic:ideſt cognato:cui quaſi dicat quis eſt ille iuuenis:
& quando nupſit?Sed quid iſta in noſtra re:ſcilicet referunt hoc delictum.ſ.qui celaui.Me tui pudet ſcilicet erga te ha/
beo pudorem.In qua cum putabas te uiuere?q.d.non in qualibet ciuitate:ſed athenis:ubi minime hoc poſſes:quia hic
eſt lege uetitum non tangere ciuem:& hoc dicit uirginem &c.Multa peccata in hac re apparent:& iam in principio id
primum peccatum eſt magnum.Sed tamen hu.ideſt tolerabile.Nunquit circunſpexti:ideſt cogitaſti apud te quantum
eſſet illud quod feceras.An nunquid proſp.ideſt prouidiſti tibi quid ſi.ideſt an duceret illam:an nõ.& ſi cogitate du/
cturum prouidiſti qua ratiõe fieret hoc quum tu mihi illud celaſſes:& hoc eſt:ſi te mihi &c.Num illudis?hoc ideo di/
cit:quia ſuperius eum illuſerat.Quid.ſ.dicis?diligis me pluſq̄ illam.Ego eo.q.d.non ſum ocioſus ad deprecandum
deos:ſed tu fac ut dixi.i.deprecare.Itaq; quia tam bonus eſt facit me ſibi obnoxium:& curioſum.¶ Ne faciam impru.
tale quid quod nolit ſciens,i.poſtq̄ reſcierit:uel aliter ne faciam impru.quod nolit.Nam ſciens bene cauebo.

Eſeſſus ſum ambulādo.hic exēplū inducit̄ ſæui pr̄is ex affectu uero:& ob hoc inuiſi oībus:nō aūt eum amare d uult quē ipe amare iducit̄:nā neq̄ ſibi neq̄ cuiq̄ alii ſed filio tm̄ cōſultū cupit.De.āt ualde ſignat.℃ Vt ſyre te cū tua mōſtratiōe.ut pro utinā.& hæc oia anhelans dixit.Tecū tua.adhuc nō credit in errorē ſe miſſum fuiſſe.

Perrepta re. ℃ Te cū tua mōſtratiōe. Te cū tua mōſtratiōe preptaui uſq̄ oē oppidū:tardius inceſſus nō pambulatio:ſed preptatio dr̄.℃ Ad portā ad lacū : quo nō.mire propinquiora.omiſit:utpote porticū:macellū.cratini ædes: tēplū dianæ:& ultima poſuit:ut q̄tū pagrauerit demōſtraret.℃ Ad lacū.facete poeta memorē inducit ſenē quoq̄ mi nime opus fuit meminiſſe.℃ Quo nō duob⁹ dictis quo nō addiditq̄ ſi & ad dicendum laſſus appareat.

Obſidere. ℃ Certū obſidere ē uſq̄ dōec redierit:pprie obſidet̄ dixit cōuenit.n.& irato & repēte aggreſſuro:& ab eo qd̄ ē obſideo obſidet̄ facit pducta media ſyllaba:ab eo qd̄ eſt obſido:obſidere facit eadē ſyllaba correpta.

GVI. A Eſeſſus &c.Hic demea quē inſtituerat ſyrus d ut q̄reret fratrē p urbē totus defeſſus hic cōq̄rit̄ de ſyro q̄ nō ſignate mōſtrauerit locū i quo eēt fr̄.De.ſolus anhelās dic.De.ſecū loq̄t̄.defeſſus ſum.i.ualde feſſus ſū ambulādo:ut.i.utinā o ſyre magn⁹ iuppiter pdat.i.deſtruat te cū tua mōſtratione ego preptaui.i.lēto paſſu iceſſi:q̄a ſenex.p totū oppidū.i.p totā urbē athenarū.uſq̄.i.cōtīnue ſine ulla intermiſſiōe laboris:nullaq̄ q̄ete interiecta.uel uſq̄ ad portā uſq̄ ad lacū quem mihi dixerat ſyrus.quo.i.in quē locū urbis nō preptaui inq̄.uel ſic dicas quo.i.i quo loco urbis.ſ.ad portā & lacū neq̄ erat.neq̄ ulla fabrica.i.officina fabri neq̄ quiſq̄ homo agebat ſe uidiſſe fratrem Mitionē.& hoc modo aſtruendo tres negationes nō plus efficiūt q̄ duæ.Vero.i.ſed.nūc certum eſt mihi.ſ.i.deliberatū eſt apud me:& decretum obſidere.i.ſedere tanq̄ in aliqua obſidione domi.i.in domo fratris:uſq̄.i.aſſidue:continue.donec.i.quouſq̄:frater redierit.i.ſit reuerſus & bñ obſidere īquit tanq̄ iratus ſit fratri & repente eum aggreſſurus cum primū uenerit.

Vſq̄. Reptare. A Scen. Reptare ſignificat tarde incedere ſeu lento paſſu ambulare ut faciunt ſenes amplius ingredi non ualentes.tardus enim inceſſus non perambulatio ſed perreptatio dici debet.

A Demea.

Eſeſſus ſum ambulando:ut ſyre te cum tua
Monſtratione magnus perdat iuppiter.
Perreptaui uſq̄ oē oppidum:ad portam:
Ad lacum.quo non?neq̄ fabrica ulla erat:neq̄
Fratrem hō uidiſſe ſe agebat quiſq̄:nunc uero domi
Certum obſidere eſt uſq̄ donec redierit.

Eſeſſus ſum.Poſtq̄ res eſchini cōuenietibus pſonis mitigata eſt:inducit̄ demea ut q̄liter de hac re ſe hēat oñdat d & ita p hoc negociū:ſicut in aliis q̄litas eius duritiæ oñdat̄:hēt occaſionē ueniēdi:q̄a cū deceptus mōſtratiōe ſyri fratrē nō inueniat:redit domū ut eū ibi pſtolet̄.& cū ſe deceptū intelligat ſic:maledicit ſyro.ut.i.utinā &c. Quo nō.ſ.fui dicā illi.i.matri & filiæ morā de nuſis:capitalia.i.digna puniri capite:mali qdem.ſ.tibi auferri oculos qn inſanirē ut tu facis.ſ.aduerbiū affirmādi:qd nūc futurū eſt.q.d.morient̄ fame id.n.i.certe.q̄ res.i.euētus attulerit.ſimulare.ſ.dolorē ad correctiōnē filii.Factū qdē mō eſt.cæterū.i.ſed placet tibi.corrector deriſorie.piere q̄ fruſtra empta eſt: cum ille aliā ducat.q̄ntū.i.q̄ cito pōt abiud.ſine pcio pt reuēdi.ut hēas q cū.i.cū qua latēter & deriſorie tāgit eū ad op⁹ ppriū uelle retinere.reſti.i.ſuera illarū dicit ſm ātiquos:q̄a ſic dr̄ ibecill⁹ & ibecillis unānim⁹:unānimis:ſic illarus:illaris.

Boillis dicā.In hac ſcæna eſt exēplū intēpeſtiuæ obiurgatiōis:& p hoc ridiculæ.℃ Ibo illis dicā.moris eſt ſenū loq̄:uel ſenex:uel maxime aliqd ex aio agētes.℃ Illis dicā.ſoſtratæ & filiæ.℃ Ferro alia.fl.a.t.in.b.magno ſonitu ac ingēti oñſione futuræ accuſatiōis exorſus eſt.Magna ſunt.n.oia:& fero : & alia flagitia: & ingētia:& qd̄ ironicos boni illius adoleſcentis dicit & alia flagitia non inquit:pclamarum eſt boni illius adoleſcētis ironia:quæ ſemp amarius ponitur q̄

Ecce. criminatio manifeſta.℃ Ecce aūt.ecce dr̄ cum repente triſte aliquid rebus interuenit lætis:aut certe quan

Virg do cum aliud agit̄:aliud emergit nouū:ut Virg.Ecce aūt geminia tenedo trāquilla p alta Horreſco referens

Cicero. Et ecce trahebat̄ paſſis priamea uirgo.& Cicero.Ecce autē repente ebrio diomene eſurientibus cunctis &c. ℃ Noua.recentia : an mira & magna : ut Pollio & ipſe facit noua carmina. ℃ Ne ſcis qui uir ſiet.ironia . nam uir ad laudem ſumi ſolet : ut alibi . Virum te iudico. ℃ Scio ſatis ridicule : ne quod ille cupit abneget mitio : uel ut conſentiendo iracundiam demeæ acriorem fieri poſſibilem ſibi mitigare quæat. nam ſcio

A Demea. Mitio.

Bo:illis dicā nullā eē i nobis morā ſed eccū
Ipſum te iādudū q̄ro mitio.Mi.qdnā?De.

Fero

nam ſcio ad negocii totius geſtionem retulit:nō ad illud qđ ait neſcis q uir ſiet. ℭ Eho & ſcis & patere. iam & illi ira/ ſcitur nō eſchino. ℭ Nō malum:qdem:alii uolũt mitionẽ dicere. Nō malũ qdem:alii demeã. ℭ Puer natus eſt:dii be/ ne uertant:hic bono exẽplo inducit mitio iraſci eũ ĩm iuſte demeã leniter ferre:cui exanimato ob mœrorẽ non cõuenit inclementer ire obuiã:cũ poſſit in tpe obiurgari poſtq̃ deſtomachatus fuerit: & uide q̃ facete:cũ ille puer natũs eſt ad ar/ gumentum mali attulerit:hic rñdit quẽadmodũ ſolẽt illi qbus puellã naſci metuentibus nũciaretur puer natum eſſe. nam in oibus quæ cupite uenerint:dii bene uertãt dici ſolet:qa ſæpe hoies ea optauerũt q̃ aliis aliter q̃ expectauerũt cõ/

Fero alia flagitia ad te ingẽtia boni illius adoleſcẽtis
Mi. ecce aũt. De. noua capitalia. Mi. ohe iam deſine
De. ah neſcis qui uir ſciet. Mi. ſcio. De. ah ſtulte tu
De pſaltria me ſõnias agere hoc pctũ eſt ĩ uirginẽ
Ciuem. Mi. ſcio. De. eho ſcis & patere. Mi. quidni
Patiar. De. dic mihi nõ clamas? nõ inſanis? Mi. non
Malum qdẽ. De. puer natus eſt. Mi. dii bene uertant
De. uirgo nihil habet. Mi. audiui. De. & ducenda
Indotata eſt? Mi. ſcilicet. De. qd nunc futurum eſt?
Mi. id enim quod ipſa res fert: illic huc trãſſerẽ uirgo
De. proh iuppiter iſtoccine pacto oportet fieri?
Mi. quid faciam amplius? De. quid facies rogitas?
Si non reuera tibi dolet iſtuc: ſimulare certe eſt hoĩs.
Mi. qn iam uirginem deſpondi: res compoſita eſt:
Fiunt nuptiæ. dempſi metum omnem
Hæc magis ſunt hominis. De. cæterum placet
Tibi factum mitio. Mi. non ſi queam mutare:
Nunc quum nequeo. æquo animo fero: ita uita
Eſt hoium: quaſi cũ ludas teſſeris: ſi illud maxime
Quod eſt opus iactu non cadit. illud quod
Cecidit forte id arte ut corrigas. De. corrector
Nẽpe tua arte uiginti minæ pro pſaltria piere. quæ
Quantum põt aliquo abiiciẽda eſt ſi non p̃cio uel
Gratis. Mi. neq; eſt. neq; illam. ſane ſtudeo uendere
De. qd ergo facies? Mi. domi erit. De. ꝓh deũ fidem
Meretix & mater familias erit mihi una in domo
Mi. cur non? De. ſanum ne te credis eſſe? Mi. qdem
Arbitror. De. ita me dii ament. ut uideo ego tuam
Ineptiam factur te credo. ut habeas q cum cantites
Mi. cur non? De. & noua nupta hæc eadem diſcet?
Mi. ſcilicet. De. tu inter eas reſtim ductitans ſaltabis
Mi. probe & tu nobiſcum una ſi opus ſit. De. hei
Mihi non te pudet hæc? Mi. iam uero mitte demea
Tu iſtanc iracundiam. atq; ita uti decet hilarum: ac
Lubentẽ fac te in gnati nuptiis: ego hos cõueniam:
Poſt huc redeo. De. o iuppiter hanccine uitã: hoſce
Mores: hãc demẽtiam? uxor ſine dote ueniet: intus
Pſaltria eſt domus ſumptuoſa adoleſcens luxu
Perditus: ſenex: delirans: ipſa ſi cupiat ſalus
Seruare prorſus non poteſt hanc familiam

tigiſſent: quam ptãtem rerum uertẽ. um ſemet utrãq; partem uertũno deo ſupereſſe ueteres exiſtimauerũt. ℭ Virgo. n. h. uult rẽ ſine remedio uideri qa ſcit poſ/ ſe nuptiis finiri ſollicitudinẽ: & uide amaritudinem demeæ. cõtra oẽs ut nec uirgini ipſe parcat. ℭ Audi/ ui. & cum rñdẽ/ dum quaſi lene ſit quod admiſſum eſt. ℭ Indotata. eſt & ducẽda. ſ. niſi dãnatus ſit eſchinus. & hoc uer/ bum neceſſitatis uim hẽt: ut pacẽ troiano ab rege pe/ tẽdum. ℭ Quid nũc futur more iraſcẽtiũ cũ ipſe ſci/ uerit quid futur ſit mitionẽ interrogat & hmõi in/ terrogatio ſm figurã ſuam nõ hẽt rñſionẽ ſed mitio ſic rñdit quaſi ſimpliciter ingrenti. ℭ Illinc huc trãſ/ feretur uirgo uirginẽ quæ etiã cũ uiro fuit uocat. Vir. Ah uirgo infœlix. ℭ Proh iuppiter iſtoccine pacto fieri oportet. ꝓh iuppiter tragice adiecit mitione uer/ ſus. ℭ Iſtoccine pacto. ad ipm mitionẽ reſpiciens di/ xit. ℭ Si nõ reuera iſtuc tibi dolet nũc rem pro utili/ tate poſuit. ℭ Simulare certe eſt hoĩs. nõ hoc dixit: qa hois eſt mẽtiri: ſed quia ſæpe iracundiæ ſimulatio cu/ ſtodia diſciplinæ eſt. ℭ Iã deſpondit. res cõpoſita eſt: fiunt nuptiæ ne diceret deſpõdi: compoſui facto: & deſpõdet puellã qui petit ſpõdet a quo petit. recte er/ go ſocer futurus deſpondi. ℭ Hæc magis ſunt ho/ minis. bene repetit hois ille. n. dixerat ſimulare certe ẽ hois. ℭ Cæter tibi placet factũ mitio. nihil aliud uo/ lebat demea q̃ ut ſæuiret mitio qđ impetrare non po/ tuit: ẽt ad eãdem ſnĩam de prauitate. & peccato eſchi/ ni. ℭ Si illud qđ maxime opus eſt iactu. utrũ opus ẽ iactu an iactu nõ cadit: incerta diſtinctio eſt. ℭ Ita eſt uita hominis q̃ſi cum ludas teſſeris. rectũ erat ſi dice/ ret. ita uita eſt hoium quẽadmodũ teſſeris ludere: aut quemadmodum ludus eſt teſſerar. nota ergo genus locutionis. ℭ Illud quod cecidit forte ut arte id cor/ rigas ars adhibẽda pro fortuna ẽ. nõ. n. ſi male iactus ceciderit deferendus eſt ludus & nunc forte pro for/ tuna intelligendum. ℭ Correctoꝛ: quia dixit arte ut corrigas: ſed moris eſt iratis ab ultimo uerbo cõtradi/ centis incipere. ℭ Neq; eſt neq; illã ſane ſtudeo uen/ dere in ſcrupulo uerſat mitio: in quo eligit ineptus potius uideri q̃ prodat cteſiphonẽ patri: cur nõ poſ/ ſet dicere nõ eſt eſchini amica. ſed celãda eſt culpa cte/ ſiphõis. ℭ Ita me dii amẽt: ut ego uideo tuã ineptiã. ordo eſt: ita me dii amẽt te factur credo: ut habeas q cũ cantites. ipſe ſefellit non inqrendo interiorem cãm retẽtæ in domo meretrics mire aũt cãtites q̃ſi turpius ſit cãtare ſenẽ cum pſaltria q̃ coire. ℭ Et noua nupta eadem. h. d. alius audiet dicere: ſed o magna in uerbis elegãtia: uide. n. quã uim ſignificet diſcet: & ideo nõ uxor: ſed noua nupta quã ad oĩa docilẽ ipſum indi/ cat nomẽ. ℭ Hilar. uetuſte nõ hilarẽ. ℭ Tu ĩter eas reſti ductitans ſaltabis. luſus eſt natus ab eo fune quo introductus equus ligneus in troiam eſt: cum connexis manibus funem chor ducunt ſaltãtes: hoc a qbuſdam dr: ſed ego puto manu conſertos choros uenere puellõrum: puellarumq; cãtant reſtim dicere exiſtimari: & id maxime cõn/

Virg.

Spõdet

Forte.

Hilar.

uenire ad exagitandam importunitatem ſenis ueluti pueros imitantis:ſimul ēt iſte:quia in connexu manuum laſciuus ac petulans adimit diſcretionem cōditionem dignitatis ætatis inter meretricē nouam nuptam:& ſenē:& hoc quēadmodum dictum eſt:ſed quāto ſtomacho credas:iam ab eſchino receſſum eſt:& trāſitum ad mitionis luxuriam deſcribendam.℄ Iam uero omitte demea mire urbanitatē expreſſit ultro obiurgātis q obiurgatus eſt.℄ Tuam iſtāc iracundiam.nā ira de cā:iracūdia de uitio multū iraſcētis.℄ Atq; uti decet hilarē & lubētem.bene addidit lubētem.multi.n. hilares ſe ſimulātes nō lubētes ſunt.℄ Fac te.nō dixit eſto:ſed elabora:ut eſſe poſſis.Hanccine uitā.hoſce mores:hanc demētiam:eclypticos oīa:utpote ſtomachatus ſecū loquēs:deeſt.n.cē aut qd tale.Domus ſumptuoſa: domus.i.hoīes.

Ira. Iracūdia

Plau. ℄ Si ipſa cupiat ſalus ſeruare ꝑrſus nō poterit hāc familiam Plautus.libētiorem te faciā q̄ libētia:eſt enim

Et ipſa ſalus ſi cupiat ꝑrſus nō poterit hāc familiā:hinc licet æſtimare quātum & caloris & grauitatis apud Teren.ſit ad mutationem lætitia.nam uide quantum creuerit a ſuperioribus ut ſic finiret.

GVI. A

Ibo illis,&c.In hac ſcæna eſt exēplū intēpeſtiue obiurgationis & p hoc ridiculæ.Mi.ibo ad ſoſtratā dicam illis mr̄i & filiæ nullā eē morā in nobis me & filio.De.cōſtituerat diu illic domi obſidere.ſed interea uidi fratrē dixitq; ſed eccū.i.ecce hic ꝓpe ipm fratrē.o Mitio q̄ro te & nō q̄ro ꝑ te.iādudū.i.ex multo añ tpe.Mi.qdnā.i.cur q̄reb:s me.?De.fero.i.affero & in pectore geſto re cōdita alia flagitiā ingētia.i.enormia illius boni adoleſcētis.bōi dixit p ironiā quē flagitioſiſſimū itelligat.Mi.āt.i.ſed.ecce.i.adeſt repētinū malū & turbatio gaudii.Ecce dr̄ cū repēte aliqd triſte reb⁹ interuenit lætis:aut certe qñ cū aliud agiť aliud emergit nouū.De.fero inq̄ flagitia noua.i.recētia uel mira ſeu magna & capitalia.i.pp q̄ q amiſit dign⁹ ſit capite plecti.Mi.ohe.interiectio oñdēs tediū afferri.iā.i.nūc.deſine.i.deſiſte iſta inculcate & loq.De.ah:iteriectio dolētis.neſcis.q.i.q̄lis uir ſit.Mi.ſcio q uir ſit.De.ah.hic q̄ſi ridētis ē.o ſtulte.i. incōſiderate.tu ſomnias me agere.i.loq de pſaltria q̄ fuit rapta a lenone.hoc pcm̄.i.flagitium hoc qđ fero eſt.i.extat in uirginē.i.erga uel cōtra uirginē ciuē atticā.ſ.ac ppea graue & capitale p leges.Mi.ſcio ēt illud.De.eho:interiectio iraſcētis.nūc.n.ipſi mitioni iraſciť nō ſolū eſchino.Scis.i.cognoſcis illud flagitiū eſſe factū.& patere.i.patens ſeu p̄mitus & fers.q.d.nō deberes.Mi.qdni.i.cur nō patiar p̄ſertim cū mederi nō poſſim.De.dic mihi nō clamas.i.uociferas aduerſus eſchinū iurgiis & iprop:iis:nō inſanis.i.nō uerteris in furiā cū hæc cernis.Mi.nō qdē.i.nō ēt dico ſup.ille eſchinus.malum uerbū.i.moleſtū aliqd & non malui ut legi in aliqbus codicibus,nā Donatus malum dicit nec ēt coheret ſenſus.De.puer natus eſt ex pāphila.ſ.Mi.dii bene uertant.i.qđ dici ſolet bñ poſſet euenire:ſeu bene fœliciterq; eueniat.uel dii cōuertant rem ut optamus uel ut norūt nobis expedire.Hoc aūt dictū frequens eſt apud comicos.Dii bene uertant qđ agans.plærūq;.n.bona in peius:mala mutanť in melius.De.uirgo pāphila nihil habet.i.eſt pauper.Mi.audiui.i.intellexi eam nihil habere.De.& ipſa uirgo eſt ducēda.i.capjenda in uxorem,indotata.i.ſine dote.Mi.ſ.i.certe.eſt ducenda indotata.℄ De.qd nunc eſt futuꝝ de hac re.Mi.enim.i.certe.i.futuꝝ qđ ipſa res.i.ipa neceſſitas fert.i.affert & poſtulat ſeu cōpellit.Virgo.i.ipſa pamphila quæ prius erat uirgo anteq̄ ab eſchino ſtupraret.transferet.i.traduceť.illinc.i.ex domo ſua huc in domū noſtrā.De.Proh iuppiter iraſcentis exclamatio tragica potius q̄ comica q̄ſi ſit: teſtor te iouem id ita fieri nō debere.Iſtoccine.i.utrū oportet fieri ſup.nuptias.iſto pacto.i.iſto mō quem dicis ēt ſine dote.Mi.qd faciam amplius.i.ultra q̄ feci:uel qd p̄ter nuptias a me fieri pōt.De.rogitas.i.petis qd facias ſi iſtud.ſ.nuptias fieri indotatas nō dolet tibi.i.nō eſt tibi dolori.reuera uel re ipſa.i.ipſo effectu & in rei ueritate.Donatus tñ dicit ibi rem capi pro

Virg. utilitate.Si ergo reuera tibi iſtud nō dolet.certe.i.ſaltē eſt hois.i.ſpectat ad hoiem:& congruū & decens & licitum eſt hoi ſimulare.i.fingere dolorē.Vnde Virg.Spē uultum.ſ.p.a.c.d.in tali re gr̄a utilitatis ſui ꝓpinqui:nō quia hois dicat

Deſpondere ſpōdere. eſt mētiri:ſed qa ſæpe iracūdiæ ſimulatio cuſtodia eſt diſciplinæ.Mi.qn.i.quimo immo uero ſeu atq; ēt iam deſpondi.i.tanq̄ ſocer futurus filio meo petiui illā filiam:deſpondet.n.puellam qui petit:ſpōdet aūt a quo petiť:inde ſequuntur ſponſalia & ſpōſus & ſponſa & actiones expōſu:ut ait Gelius.res.i.negocium de cōiugio.eſt cōpoſita.i.pacta trāſ

Res. acta cōfecta nuptiæ fiūt.dempſi præteritū a demo is.i.abſterſi oēm metum.hæc quæ facta ſunt magis ſunt hominis:ideſt magis decent hoiem & ſpectāt quā id quod dixiſti.ſ.ſimulare.Nam ſimulatio & mendacium non cadunt in uirum bonum.De.cæteꝝ.i.ſed o mitio factum iſtud de coniugo indotato placet ne tibi.i.probas tu illud?Mi.nō placet mihi ſi queā.i.ſi poſſim mutare nunc cum non queo mutare fero æquo aio.i.patienter neq; me ob id excruciandum duco.uita hoium eſt ita.i.eiuſmodi ut corrigas.i.corrigat aliqs ſecūda pſona pro tertia:hoc eſt ut aliqs in rectū reducat arte.i.calliditate conſilio id qđ accidit ſup.q̄ſi.i.tanq̄.cū ludas teſſeris.i.talis ſi illud qđ maxie opus eſt.i.qđ plurimum reqriť ad hoc ꝙ lucrifiat.non cadit in alueolo iactu.i.ꝓiectione teſſeræ.uel iungi pōt iactu cum opus ſit:ſi illud quod opus eſt iactu nō cadit.opta tibi lector utrūuis.ita eſt ſup.ludus ut tu corrigas inq̄ arte.i.aſtutia:calliditate:cōſilio:induſtria illud qđ forte cecidit iactu teſſeræ:neq; ſtatim ꝓpterea deferendus eſt ludus.& iō ut recte intelligať ſic dicēdum eſt:ita eſt uita hoium ut corrigas.i.emēdes.id qđ accidit arte.i.conſilio & induſtria q̄ſi cum ludas teſſeris ſi iactu teſſeræ illud qđ maxie opus eſt nō cadit ita eſt ſup.ludus ut corrigas arte qđ forte cecidit.De.corrector.i.dicis eſſe corrigendum arte qđ accidit.o corrector.q.d.qualis corrector tu es ridēdo eū q̄lis emēdator illius in quo eſt erratū.nēpe.i.certe.tua arte.i.tuo cōſilio & tua correctione.xx.minæ.i.libræ.xx.piere.i.pditæ fuerūt ꝑ pſaltria q̄ pſaltria eſt abiiciēda.i.detrudēda:eiiciēda aliquo.i.in aliquē locū.q̄tū pōt.i.q̄ celerrime pōt abiici uel q̄tum fieri pōt ut abiiciať ſi nō p̄cio eſt abiiciēnda.i.ſi nō uendať alicui q det p̄cium quo cōſtitit.uel.i.ſaltē.uel ēt gratis.i.ſine p̄cio aut uēditione eſt aliquo eiiciēda accedēte noua nupta.Mi.neq; eſt.i.neq; expedit:neq; ſane.i.certe.ſtudeo.i.uolo:cupio:laboro uēdere illam:uel ſic neq; ē abiiciēda gratis:neq; ſtudeo uendere illā.De.igiť qd facias ex illa?Mi.ipſa erit domi meæ.De.proh.fidem diuum.i.diuoꝝ.i.imploro ſup.fidē.i.opē diuoꝝ meretrix.& mr̄ familias.i.uxor honeſta quā ab aliis mores diſcernunt.erit una.i.ſimul cōgregādi aduerbiū eſt:in domo uel melius erit in una domo.i.ſub uno tecto.Mi.cur nō erit in una domo meretrix & mr̄ familias.De.ne.i.utrū.credis te eſſe ſanum.i.ſanæ mentis ſeu aī cōpotem q talia dicis.Mi.equidem arbitror me eſſe ſanū.De.ita dii ament me:iurantis eſt & aſſeuerantis.credo te eſſe fractuꝝ.ſ.ut una ſint in domo ut habeas:qui

cum.ſ.cum

cum.i.cũ qua cãtites.i.freq̃uẽter cantes more puellorꝝ cũ iam ſis ſenex ut.i.q̃tũ ego uideo.i.pſpicio.tuã ineptiã.i.tuam ſatuitatẽ & incõſideratiõnẽ.Mi.cur nõ facerẽ.ſ.De.& noua nupta diſcet hæc eadẽ quæ fiẽt a pſaltria.Mi.ſ.i.certe diſcet Scilicet. illa eadẽ.De.tu ductans.i.freq̃uẽter ducẽs & agitans reſtim.i.funẽ ſaltabis.i.qđ dicũt tripudiabis inter eas.ſ.nurum & Reſtis. pſaltriã more puellorꝝ & puellarꝝ qui cõnexis manibus choros ducẽtes reſtim.ducere exiſtimãtur. Alii dicũt hunc luſum eſſe natũ ab eo fune quo introductus æquus ligneus in troiã eſt cũ cõnexis manibus fune chorũ ducũt ſaltantes. Reſtis facis reſtem uel reſtim in accuſatiuo ſingulari ꝙ unicuiq; liquet. Mi.probe.i.pulchre id faciam & tu ſaltabis una nobiſcum ſi ſit opus. De.hei mihi.i.dolor ineſt mihi uel dolore afficior ob hanc rẽ. Hæc dicta tua uel hæc inhoneſta facta nõ pudẽt te.i.nõ afficiũt te pudore? interrogatiue legẽdo.ubi pudent pſonale eſt uerbũ a pudeo es.hẽtq; accuſatiuũ poſt ſe:ut hoc pudet me.i.affert mihi pudorẽ. Mi.o Demea iã uero.i.prætera uel ſed.nunc omitte.i.amoue dimitte a te iſtãc.i.iſtã hanc iracũdiam tuam.ita ait Dõ.eſt de cã.iracundia uero eſt de uitio multũ iraſcentis.atq; fac.i.labora efficere te hilarum pro hilarẽ antiq̃.nã antiq dictarũt hilarus ra rũ.ac lubẽtẽ.i.boni animi in nuptiis gnati tui ita uti decet.i.honeſtũ eſt te eſſe hilarẽ & lubẽtẽ.ego cõueniã.i.alloquar hos quos ei oſtendebat quouſq; alloqui uolebat.poſt.i.deinde redeo huc ad te. De.o Iup.hanccine.i.utrũ decet ſup.hãc uitã eſſe ſup.uel agi uel duci hoſcine.i.utrum decet hos.i.tales mores perditos eſſe.i.pſeuerare in hoĩbus:decet ne inq̃ hanc demẽtiã.i.hanc inſaniã eſſe ſubaudi.uxor ueniet ſine dote.pſaltria eſt intus domus.i.familia:hoc eſt homines de familia.eſt ſumptuoſa.i.auida ſumptus & multa conſumẽs ac expendens adoleſcens eſchinus eſt pditus.luxu.i.libidĩe & laſciuia ſenex.ſ.Mitio.eſt delirans.i.deſipiens & a recta liræ ſeu a recto tramite diſcedens. Si ipſa ſalus quaſi quæ ſit dea queãdmodum cõcordia:uictoria:pax:&c.cupiat ſeruare.i.ſaluare:conſeruare incolumen hanc familiam.prorſus:ideſt omnino non poterit ſeruare eam inquam.

Pudeo. Iã uero. Ira.& iracundia. Hilarus. Lubens. Domus Delirans

A Syriſcus. Demea.

Edepol ſyriſce te curaſti molliter:
Lauteque munus adminiſtraſti tuum
Abi.ſed poſtq̃ intus ſum omniũ rerum
Satur pro deambulare hic libitum eſt.
De.illud uide ſis exemplum diſciplinæ:
Sy.ecce autem hic adeſt ſenex noſter.
Quid fit? quid tu es triſtis? De.o ſcelus.
Sy.ohe.iam tu uerba fundes hic ſapientia.
De.tu ne ſis meus eſſes. Sy.dis quidem eſſe.
Demea:ac tuam rem conſtabiliſſes.
De.exemplum omnibus curarem ut eſſes.
Sy.quamobrem? quid feci? De.rogas?
In ipſa turba:atque in peccato maximo:
Quod uix ſedatum eſt:potaſti ſcelus quaſi re
Bene geſta. Sy.ſane nollem hunc exitum.

DO. A

Edepol ſyriſce. Hic exẽplũ inducit licentiæ ſeruorꝝ ſubmitti dño. ❡ Aedepol ſyriſce te curaſti molliter.quia detexit cteſiphonẽ: iã oportet ut ebrius inducaẽ ſyrus per cuius fallacias tegatur: adeo ut ſyriſcũ ſe dicit nõ ſyrũ

❡ Molliter.delicate. ❡ Lauteq; munus adminiſtrati tuũ.ut q̃cq̃d eſſet belliſſimum carperes.cyatoſq; ſorbillares: aut minus ſeruile eſſes & biberes. ❡ Abi. uerbũ.uel ſibi:uel alteri cũ laudatiõe blandientes.nam ſic dicunt:qui iã cõpotes ſunt uotorꝝ oĩum: perfectiq; in rebus uniuerſis. ❡ Pro deãbulare.nota duas ꝓpoſitiones uni dictioni adiũctas ut pede pro ſubigit terram & opportune ad delitias exprimendas hoc uerbũ poſuit:nã ꝓducere ſignũ deambulare ſignificat.nã deambulare ẽt intus potuit. ❡ Exẽplum diſciplinæ.q̃a unus ex multis reliq̃s:an q̃a ſenior & impar:& ita pedagogus:ut ipe ait:quẽ ego puerum Tãtillũ in manibus geſtaui meis. ❡ Quid fit? quid tu es triſtis.mire ad ſecuritatẽ ebrius hæc expreſſit.nunq̃d eni ptimeſcit interuentũ ſenis:ut ſolebat ſyrus:aut q̃cq̃ ꝑcauet. ❡ Iã tũ tũ ſubaudiẽ.iãq; ipſius irã oblitus eſt: ut cũ eum ſcæuũ ſciat cãm triſtitiæ eius ĩquirat. ❡ Tu uerba fundes.h.ſ.an tu ſapia:quia dixit ſupra:tu quantus es nihil niſi ſapientia es. ❡ Fundes.utrum ſine ulla ceſſatione ꝓferes.an perdes ſecũdũ illud.nam quid tu hic agis:ubi ſi quid boni precipias nemo obtemperat. ❡ Dis quidem eſſes demea.ab eo quod eſt dis ditis dites facit. ❡ Quãobrẽ quid feci.nihil nunc in ſyro niſi ſimplex & purũ ob ebrietatẽ:& uide quãobrẽ q̃d feci dicere nõ eſſe ebrii ſyri. ❡ In ipſa turba.nõ minus ridicula importunitas demeæ eſt q̃ ebrietas ſyri qui aduerſum temulentũ tãtæ grauitatis oĩone pſonat:ut ex dicẽtis uultu:uerbis:& ex audiẽtis habitu & ſtupore magnã uoluptatẽ percipiant ſpectatores:uides enim quãto.pondere uerborum cum ebrio litiget. ❡ Potaſtis ſcelus.non quod plus uidet ſenex q̃ obiicitur oculis ſed oratorie potaſtis dixit:cum unum ebrium cernat propter illud quod ait exemplum diſciplinæ:quaſi in omnibus ſit qđ in uno tunc aſpicitur. Virg. Et crimine ab uno diſce omnes. ❡ Sane nollem hunc exitum:& hoc dicto oblitus omniũ rerum eſt nihil reſpondiſſe demeæ per fallaciam:ſed tantummodo ponit quod exierit.

Molliter Fundere Virg.

GVI. A

Edepol &c. Hic ebrius inducit ſyrus adeo ut ſyriſcum ſe dicat:nõ ſyrũ. Alloquiẽ primo ſeipſum o ſyriſce ædepol:iurandi aduerbiũ.curaſti.i.tractaſti te molliter.i.delicate.& adminiſtraſti.i.exercuiſti.laute.i.oppipare:abũde:delicate.tuũ munus.i.tuũ offiñ edẽdo q̃cq̃d eẽt lautũ & cyathos ſorbillãdo. Abi:ſibiipſi dicit cũ blãdiẽtis

laudatione.nam ſic dicũt qui iam cõpotes ſunt uotorꝫ oium perfectiqꝫ ſibi uidenť in rebus uniuerſis poſtq̃ ſum intus ſatur.i.ingurgitat⁹ refertus repletus oium rerꝫ.i.oium ferculorꝫ.libitũ eſt.i.placitũ eſt ſiue placuit.idẽ.n.ſunt libitũ eſt & libuit:placitũ eſt & placuit.poſſet hic fortiſ iã libitũ eſt capi pro pñti.i.placet tanq̃ libitũ eẽt nomẽ queadmodũ & placitũ.ut dicim⁹ dictiones ipoſitas fuiſſe ad placitũ.tũcqꝫ cũ diceret hoc eſt placitũ meũ:nomẽ eſt placitũ:ſic exiſtimo reuera hic ita capiẽdum libitũ ut ſit nomẽ:& tunc ſenſus eſt pñtis ſic.eſt libitũ meũ.i.eſt placitũ meũ ut ita dicã ꝓdeãbulare.i.ꝑreptare huc.i.adhũc locũ quẽ oñdebat.ubi in hoc uerbo ꝓdeambulare duæ ꝑpoſitiões uni dictioni adiunguntur:ut Vir.pede proſubigit terrã.Demea uide.i.cõſidera aiaduerte illud quod ſeqtur uidelicet ꝙ ſup.ſis exẽplum diſciplinæ aliis cõſeruis quos ætate ꝑcurris ſic eos exẽplo diſciplinæ & boni modi uiuẽdi ꝑcedere debes.& bene ait diſciplinæ.uult.n.demea ut alii diſcãt ex eo quonam modo ſit honeſte ſeruiẽdum.Sy.aũt.i.ſed.ecce nr̃ ſenex.ſ.demea adeſt hic.quid ſit.quid agit.quid.i.cur es tu triſtis? Demea ohe:interiectio affecti tedio & indignatione pp ebrium ſeruum inepte colloquentem cum uiro honeſto.Scelus.i.o ſcelerate ſerue? Sy.eho:interiectio hic quaſi ridẽtis.iã.i.ſtatim o ſapientia ridet eũ iam tu fundes.i.ſine ceſſatione ꝓferes.aut etiã in uanũ ꝓdes hic uerba cum nemo tibi ſit obtemperaturus.De.ſi tu eſſes meus ſeruus.deinde interrupit ſermonẽ ſeruus.Sy.eẽs dis.i.diues.hic & hæc dis ditis.ſi tuus eẽm.ſ.o Demea.ac ſtabiliſſes.i.cõfirmaſſes corroboraſſes ſiue cõſolidaſſes.& auxiſſes rẽ tuã.i.tuã rẽ familiarẽ ſiue tuã ſubſtãtiam.De.ꝓſequiť qď inceperat ſi tu eſſes meus curarẽ ut eſſes exẽplum oibus aliis ſeruis ne inebriarenť.Sy.q̃obrem.i.q̃re? qd feci? De.rogas.i.petis o ſcelus.i.ſcelerate ſerue potaſtis q̃ſi cæteri ſerui una potarint.uel qa aliis eẽ exemplum deberet.ſatis ergo potaſtis.i.bibiſtis in ipſa turba.i.in ipſa turbatione & in maximo peccato quod peccatum uix.i.quaſi nondum eſt ſedatũ.i.paccatum.& potaſtis ergo quaſi re bene geſta.i.quaſi res bene ſe habuiſſet:nec fuiſſet crimen admiſſum ut fuit.q.d.ueſtra ebrietas oſtendit uos non eſſe ſolicitos de facti filiorum quibus pedagogi cõmiſſi eſtis.Sy.ſane.i.certe nollem hunc exitum.i.uellem non exiuiſſe huc ad deambulandum.quoniam demeæ iurgia nõ ſubiiſſem.

Prodeãbulare. Virg. Diſciplina. Fundere dis ditis Stabilire

AScen. QVod demea dicit.Illud uide ſis exemplum diſciplinæ.non intelligo ad ſyrꝫ:ſed de ſyro cum irriſione dictum:nondum.n.aderat ſyrus.Ordo ergo eſt.Vide ſis.i.ſi uis hoc eſt conſideret aliquid illud exemplum diſciplinæ.i.ſyrum:quem quaſi exemplum præbentem eo ꝙ ſenior iam eſſet alii imitari debeant.Illud autẽ.ohe iam tu uerba hic fundes ſapientia tanq̃ ſi.Donatus quoqꝫ dubitet an poſſit intelligi:ut demea dicatur ſapientia.Magis ſtructuræ uerborum quadrat:ut ordo ſit o De.fundes tu hic ſapientia uerba.Quod ſiquid improprietatis in ſermone putes id maxime laudi dandum eſt poetæ qui congruam ſeruo ſemiebrio locutionem aptauit.Vnde & Plautus ut ſtulte militis perſonæ ſermo conueniat ſibi ſine reciprocatione ab eo prolatum induci.Sibi dinumerem ſtipendium.

A AEdepol.Incipit qntus actus:qui eſt de cõuenientia & cõtemperantia moralitatis ſenũ:oſtendeť.n.q̃liter unus cõtemperet ꝑ alterũ qd duricia demeæ cõtemperať per molicië Mitionis:& ecõuerſo lenitas mitionis aliq̃ntulũ exaſperabiť duriciẽ demeæ:& ſic diſcordia moralitatis ſenũ prius cõtraria ſeq̃ntiũ dũ ad unũ mediũ conueniũt oino ſedabiť:& prius tẽperãtia demeæ oñdeť:hẽt aũt occaſionẽ lenitatis ex hoc ꝙ ꝑſenſit amorẽ Cteſiphonis. In quo ẽt aliud ꝑſenſit.ſ.filiũ:a quo diligi ſe ſup oĩa credebat ſe pr̃em deuitare & hr̃e odio pp duriciẽ ſuã:per quã quũ ſemp intelligat ſibi ꝓuenire triſtitiã & infortuniũ icipiet eã poſtponere:ut aũt filiũ ſuũ cũ amica inueniat efficiť ꝑ ebrietatem ſyri:qa ipſe ſicut ſuperius dixit quõdã eſchinus ocioſe ceſſat & Cteſiphilo in amore eſt ego ꝓſpiciam mihi poſtq̃ intus oium rerꝫ ſatur fuit egrediť deambulatũ ita dicẽs:Aedepol &c.Quum aũt egreſſus eẽt:& oia in turba eſſent Cteſipho miſit quendam puerꝫ pro ſyro qui puer reuocando ſyrꝫ præſente demea noiabit Cteſiphonem:quo audito pr̃ in domũ irruet.Syriſcus eſt græcum diminutiuum.Ego dico recedas:& non ſolum hoc faciã:ſed libitũ eſt hũc deambulatum &c.Pro interiectio ructantis odorem piperatæ uide ſis.i.uideas illud exemplum diſcipuli.ſ.ꝙ a tali magiſtro accipiant filii exemplum eſſes exemplum aliis ſeruis ne quis filios dominorum ſic male educet.ſane ſecum ait.

DO· A HEus ſyre.q̃ clare dicã oñdiť:ex eo quod ꝑmiſit heus anteq̃ loqreť.℃ Cteſipho.nũc additũ nomẽ eſt cũ aut ſine hoc:aut ꝑ ꝓnomẽ intelligi poſſit ctéſipho.℃ Vt re.redeas dicẽdo oñdit & illũ iter pocula:a quo egreſſus ẽ ebri⁹.℃ Et ali⁹.q.
Paraſitaſter. p.p.nõ aliud paraſitaſter:ſed alius ctéſipho quaſi nõ duo:ſed multi ſunt ctéſiphones & hoc ſic ꝓnũciãdũ eſt:ut & ſimul & q̃rat & dicat noſtin:q̃ſi ſicophanta nũc addidit noſtin.nã ueteratoris eſt in mẽtiẽtes cõſidere.℃ Quid agis? quo abis? hoc iã ebrio cõueñit nõ illi quẽ cognouimus ſyrꝫ:nã quod retinet ſenem cõ
maſtigia feſſionis genus eſt.℃ Nõ manũ abſtines maſtigia.ẽt iniecиſſe manũ ut teneret demeam ex ipſius uerbis cernit.℃ An tibi manis.c.d.h.ut apparet baculo minatur.℃ Abiit.qa ꝓhibere nõ potuit:demiſſo & deſperanti uultu quid factum ſit dicit & abiiſſe pronũciat.
℃ Aedepol.c.h.ſ.c. cũ inopinat⁹ ſupuenit:ut oia ſic offendat:quẽadmodũ qui cõmeſſatũ ĩgrediť:qa cõmeſſatoris eſt ſuperuenire ad ſcortum & uociferare aliqd in iocularem ſtrepitũ:q̃re falſe totũ ad demeam contulit

A Dromo.Syrus.Demipho.

HEus heus ſyre rogat te ctéſipho ut redeas.
Sy.abi.De.quid ctéſiphonem hic narrat?
Sy.nihil.De.eo carnifex eſt ctéſipho intus?
Sy.non eſt.De.?cur hic nominat.Sy.eſt alius
Quidam paſitaſter ꝑuulus.noſtin? Dro.iam ſcibo.

Sy.quid

demeam cõtulit. ℂ Præſertim ctc. bona exceptio ut appareat oibus incõmodũ & huic & eſchino: ſed pcipue cteſiphoni. ℂ Niſi dũ hæ. ſ. t. nõ q̃ iã ſunt: ſed q̃ eũt. ℂ Hoc uilli. eſt uini: ut un⁹: ullus: aſin⁹: aſellus: uan⁹: uallus: uinũ: uillum.

h Eus ſyre &c. Hic aduẽtũ cuiuſdã paraſiti ſiue cõmeſſatoris depræhẽſus eẽ oñdiẽ. Ct. a pr̃e ſuo. De. Dro. heus. aduerbiũ uocandi. o ſyre Cte. rogat te ut redeas ad ſe. unde ebrius ueniſti. Sy. indignatus q̧ noiaſſet Cteſiphonẽ corã pr̃e per ĩprudẽtiam dixit: abi. i. uade in malam rẽ. De. quid. i. cur hic paraſitus narrat Cte. i. noiat eum. Sy. Nihil. i. nihil narrat inq̃ neſcit qd dicat. De. eho: interiectio depræhendẽtis aliqd alterius ĩprudẽtia: o carnifex. i. tortor q me excrucias & mori me deniq̧ cogis tuis improbitatibus. Cte. eſt ne intus? Sy. nõ eſt intus. De. cur hic Dro. noiat eũ? Sy. eſt alius qdã paraſitaſter. i. imitator paraſitoꝝ paruulus p qđ oñdiẽ paraſitaſter nõ eẽ diminutiuũ nomẽ ſed potius imitatiuũ. Noſtin. i. cognoſcis ne eũ. De. Iã. i. nunc. ſcibo. i. ſciã ſit intus nec ne. Sy. Quid ais? quo abis? De. mitte. i. dimitte me. impediebat. n. eum ne iret. Sy. inq̃. i. dico tibi noli ire ſcilicet. De. o maſtigia hic & hæc maſtigia declinaẽ in prima inflectiõe. i. malus & nequã ſeruus uel ancilla. Et ut inqt Seruius eſt ſeruus ſæpenumero uerberibus cæſus & cædi dignus. a maſtigo uerbo græco qđ ſignificat cædo. Non abſtines manũ. i. nõ tẽperas: nõ cõtines nõ amoues manũ a me retinẽdo. ſ. ſeu nõ cohibes nõ reprimis. nõ compeſcis manũ a me ĩpediẽdo? interrogatiue pferendo. An mauis. i. potius uis. cerebrũ. diſpergi. i. defundi: frangi tibi hic ictu huius baculi quẽ tenebat ſenex. Syrus abiit. ſ. ſenex. i. euaſit mihi e manibus. & hoc dicit triſti uultu. Aedepol iurantis eſt. ſane. i. certe uel ualde dico ſupplẽ uel cõſtat cõmeſſatorẽ. i. iſtũ paraſitũ cuius inepta pnũciatione depræhẽſus eſt ſeu oppreſſus Cteſipho cõſtat haud. i. nõ fuiſſe ſupple. ſane. i. ualde. cõmodum. i. cõſentaneũ: opportunũ. præſertim. i. præcipue Cteſiphoni qui eius aduentu eſt depræhenſus. Alii intelligunt cõmeſſatorẽ dici de Demea qui ueluti cõmeſſator inopinatus ſuperuenit & oĩa turbauit. Quid ego agã nunc? niſi dũ. i. q̃diu. hæ turbæ. i. hæ turbationes quæ iam nõ ſunt ſed ſtatim futuræ ſunt. ſileſcũt. i. pacatæ efficiunẽ ſiue dũ ad tranqllũ res redeũt. interea hẽam. i. diſcedã. abdam me aliquo. i. in aliquẽ locũ. puta in angulũ aliquẽ atq̧ illic edormiſcã. i. exhalã dormiẽdo. hoc uilli. i. hoc pauculum uinum quod adbibi nimiũ. uinum uillũ facit p diminutionẽ: ſicut unus ullus. aſinus aſellus. deinde tanq̃ id apud ſe certum ſit ac deliberatum. Subdit: ſic agam. i. abdam in angulum & edormiſcam hoc uillum &c.

GVI. A

Paraſitaſter.

maſtigia
Maſtigo

Sy. quid agis? quo abis? De. mitte me. Sy. noli inq̃.
De. non manum abſtines maſtigia? an tibi iam
Mauis cerebrum diſpergi hic? Sy. abiit:
Aedepol cõmeſſatorem haud ſane commodum
Præſertim cteſiphoni: qd ego nunc agam? niſi dum
Hæ ſileſcunt turbæ interea in angulũ aliquo abeam
Atque edormiſcam hoc uilli ſic agam.

Villum.

h Eus. Egreſſo ſyro per ſuam locacitatem habebat uoluntatem deambulandi: & inducto cum illo demea reuocat eum dromo ad Cteſiphonem nominando eum. Abi q̃ſi tace. Maſtigia eſt dependens corrigia baltei. haud ſane dedi cõ. quaſi dicat malo homine tantum comedi hodie: & maximo malo Cteſiphonis: quia per ebrietatem meam quem modo ita ex improuiſo proſiluiſſem res manifeſtata eſt.

A

A Mitio. Demea.

PArata a nobis ſunt: ita ut dixi ſoſtrata.
Vbi uis. q̃ſnam a me pepulit tam grauiter
Fores? De. hei mihi qd faciã? qd agam? qd
Aut qd q̃rar? o cœlũ: o terra: o maria neptũi (clamẽ?
Mi. hem tibi: reſciuit oẽm rem. id nũc clamaᵗ ſcilicet
Paratæ lites. ſuccurrendum eſt. De. eccum adeſt.
Cõmunis corruptela nr̃orum liberoꝝ. Mi. tandem
Reprime iracundiam: atque ad te redi. De. repreſſi:
Redii omitto maledicta oĩa: rem ipſam putemus.
Dictum inter nos hoc fuit ex te adeo eſt ortum.

p Arata a nobis ſũt. ita. u. d. ſ. In hac ſcæna collatio eſt pſonarum: mitis ac ſæui. ℂ Parata a no. ſ. de uerbis abñtis uult oñdere poeta quã orõnẽ cũ ſoſtrata hũerit igreſſus mitio: & uide q̃s iterpoſuerit primo. Parata a nobis: & quæ non dixit: ſed ut dixi dicendo ſignat ſe dixiſſe oĩa. Deinde ubi uis fiant nuptiæ uel qd tale: aut omiſit: aut dicturus hoc ipm audit uehementius fores eſſe pulſatas: & qđ agebat abiecit. ℂ Quiſnã a me. p. a me mõ. i. meas. ℂ Tã grauiter. qa irati oĩa cõcite faciũt: cũ pulſandæ fores eẽnt exituro foras demea: ſic eas pulſauit: ut & iis ipſis iraſci uidereẽ. ℂ Hei mihi. q. f. qd agã? aut. q. c. aut. q. o. c. o. t. o. m. n. multũ laborauit terẽtius: ut analogiã ſeruaret in dolore demeæ: quo maior debet in cteſiphõe rephẽſio eẽ: q̃ in delictis eſchini. Et nota q̧ ubi nõ iuenit qđ dignum loq̃reẽ ab iteriectiõe cœpit: hei mihi: & adhuc quõ pro rei magnitudine orõ parua eſſet: quid faciã inqt. In alieno indignatus eſt in ſuo quid faciã inqt. In alieno litigauit. hic ait: qd agã? In alieno clamauit & q̃ſtus eſt. hic in ſuo relinqtur: & pter In eſchini peccato mitionẽ accuſauit in cteſiphõis clemẽtia cũ diis omnibus ac toto mundo: mira auxeſis quã imitaẽ. Virg. ĩ orpheo. Poſt amiſſam rurſus euridicẽ: qd faceret iqt. oĩa. n. cõſumpſerat primus dolor qualẽ rapta bis cõiuge ferret. nã quid pter oẽs terras atq̧ inferos loci remanebat: qđ nõ lugeret: per quẽ fletũ manes quaſi oẽs primis lu

DO. A

Virg.

ctibus impleret & lachrymis:qa numina uoce mouerũt:cui nec ita qdem inexpta remãſerat. & uide hic gradus doloris & iracũdiæ in tãtũ aũt ut iam creſcere nõ poſſint. qppe in initio fabulæ tantũ triſtis eſt demeã:nã ſic audiuit a mitione qa triſtis eſt:& ipſe rogitat me ubi noſter eſchinus ſiet. ℂ Quid triſtis.e.ſ.uide mox ꝓcedit in peius:ut ſic incipiat. Diſperii cteſiphonem audiui filiũ una fuiſſe in raptione cum eſchino. inde poſtea dicit. Ne ego hõ ſum infœlix ad poſtremũ. ℂ Hei mihi.q.ſ.q.a.& in naturali quodãmodo:poſtq̃ ſũmus furor ad extrema peruenit repẽte ſenex mutatur:&
Neptunus mitis. ℂ O cœlũ.o.t.o.m.n. neptunus qa medius ſit inter cœlũ & inferos.dũ utriuſq; regni pꝛinceps eſt habet ælemẽ-
toꝝ oium potior.nã iõ tridẽtẽ habet pro nũero trium
Virg. ælementoꝝ:ut apud Virg.icrirco dicit.iam cœlũ terraq;.m.ſ.n.u.Miſcere.& apud Homeꝝ ſic idẽ

Et hoc eſt qđ ait Horatius in arte poetica: interdũ tñ & uocẽ comœdia tollit:in hæc tria rerum natura diuidit̃. Vt principio mare.ac terras.c.q;.p.& p hoc totũ mũdũ accuſauit. ℂ O cœlũ:o terra:o mare neptũi.utrũ de eo ælemẽta inuocauit qđ diis quoq; iraſcit̃ qui in his cõmorant̃:ut dolẽtes ſolẽt:aut quia deos eſſe nõ putet:ideo hæc oia neptũi dicit: quia ſic dicturus eſſet neptuni fiat:niſi intercederet pſona mitionis quẽ uidẽs ad aliud cõuerſus deſit diluuiũ & interitũ rebus optare cœpit obiecto fratre: cui maxie ira-
Virg. ſcit̃:& pp quẽ deteſtabat̃ oia. Tale eſt apud Virgi. Oia uel mediũ fiat mare.añ oia accuſat. Vt indigna item.ut Quẽ nõ incuſaui amens hoiumq; deoꝝ.& atq; deos atq; aſtra uocat.c.m. ℂ Hẽ tibi.

ℂ Nulli eni tibi mitio loqtur. ℂ Id nũc clamat.id ob id. ℂ Paratæ lites:uidet̃ & ipe ptimuiſſe dicẽdo.ſ.paratæ lites:ſed ut ruſus cõfirmet ſe ſuccurrẽdum ẽ ait. Succurrendũ eſt cteſiphoni.ſ. ℂ Cõmunis corruptela nroꝝ liberoꝝ:maior accuſatio eſt iſta q̃ prior:qppe cum iã modo de ambobus accuſet̃ mitio nõ de uno. ℂ Tãdẽ reprimere iracũdiã.mire qa reprehẽdere neqt iraſcẽtẽ nimietatẽ rephendit irati.& ira de cauſa eſt iracundia de moribus. ℂ Atq; ad te redi.qa ira ab eo
Ira.iracũdia. qđ eſt ire dr̃:eo ꝙ a ſe eat qui iraſcit̃ & furit. ℂ Et ad
Virg. te redi.ꝓprie dixit. Vir. Veꝝ ubi uidi nulla.ſ.r.ſ.ad ſe re-
Cicero. dit.& Cice.redit ad ſe & mores ſuos. ℂ Repreſſi.redii nõ qdem:ſed qđ geſtu dicat̃ ſpecta & uidebis neq; repreſſiſſe adhuc iracundiã:neq; ad ſe rediuſſe demeam ſed q̃ mira pſpicuaq; moralitas in hmõi rebus eſt apparet. ℂ Rem ipſam putemus:uidet̃ paulo citius deſtomachatus q̃ res etiã incerta expoſcebat:ſed hoc moritale dr̃.nã iuſte irati omiſſa ſæuitia ad rõcinationes ſæpe feſtinant:& ꝑterea illud accedit qđ nõ inuenit: qđ iã cõdigne dicat ſimul:qa ẽt increpitus eſt a fratre:quod apud ſe iã nõ ſit per iracũdiã uehemẽtẽ. ℂ Rẽ ipſam
putate putemus tractemus:purgemus:nã & hinc putamina
putamẽ purgamenta dicta ſunt:ut Plau.in capti.ait. Nucleum
Plautus amiſi:retinui pignoris putamina.& Vir. Multa putãs
Virg. ingt:putare ꝓprie eſt falſa & infructifera a ueris & fer-
putatores. tilibus reſecare:unde arboꝝ purgatores putatores dicunt̃. ℂ Et rẽ.cãm ipſius litis oñdit:ut Mitte iſta atq;
Virg. ad rẽ redi. ℂ Ne tu curares meũ.nã ambos curare ꝓpe modũ repoſcere illũ eſt quẽ dediſti. ℂ Factũ eſt.apparet mitionem minutim qdem fateri:ſed facete cõtẽnere obiecta. ℂ Cur emis.a.m.inclamatio iſta nois magnã inuidiã ſignificat:ut regnũ ne eſchine hic poſſides? Et pacẽ te poſcimus oẽs Turne. Nam q.m.m.i.i.æ.eſt eẽ.aut nã:aut q abũdat:& ẽ ordo. ℂ Qui minꝰ æquũ eſt eſſe idẽ ius mihi.q ergo q̃re uel cur ſignificat. Nam uetus hoc.q.u.eſt cõfidenter nõ repetiuit non habens

rationem

Ne tu curares meum:neue ego tuũ:reſponde. Mi.
Factum eſt:nõ nego. De. cur nũc apud te potat? cur
Recipis meũ? cur emis amicam mitio? nã q minus
Mihi idem ius æquũ eſt eẽ:q̃ quod æquum eſt tibi
Quãdo ego tuum nõ curo:ne cura meum. Mi. nõ
Aequũ dicis. De. nõ. Mi. nã uetus uerbũ hoc qdem
(Eſt coia amicoꝝ eſſe inter ſe oia) De. facete nunc
Demum iſtæc nata eſt oratio. Mi. auſculta paucis
Niſi moleſtum eſt demea:principio ſi id te mordet
Sumptum filii quem faciunt:q̃ſo facito hoc tecum
Cogites:tu illos duos olim pro re tollebas tua.
Quod ſatis putabas tua bona ambobus fore:&
Me tum uxorem credidiſti ſcilicet ductuꝝ:eandem
Illam rationem antiquam obtine conſerua:quære
Parce. fac q̃plurimum illis relinquas:gloriã tu iſtam
Tibi obtine. mea quæ præter ſpem euenere utãtur
Sine. de ſumma nihil decidet. quod hinc acceſſerint
Id de lucro putato eſſe:oia hæc ſi uoles in animo
Vere cogitare demea:& mihi & tibi & illis dẽpſeris
Moleſtiam. De. mitto rem cõſuetudinem ipſorum.
Mi. mane:ſcio. iſtuc ibam:multa in homine demea
Signa inſunt:ex quibus coniectura facile fit:
Duo quum idem faciunt:ſæpe ut poſſis
Dicere:hoc licet impune facere huic:illi non licet.
Non ꝙ diſſimilis res ſit:ſed ꝙ is qui facit.
Quæ ego eſſe in illis uideo ut confidam fore
Ita ut uolumus. uideo eos ſapere.ĩtelligere:in loco
Vereri:inter ſe amare:ſcire libeꝝ ingeniũ:atq; aĩum
Quouis illos tu die reducas:at enim metuas.ne ab
Re ſint tamen omiſſiores paulo. o noſter demea
Ad omnia alia ætate ſapimus rectius ſolum
Hoc unum uitium affert hominibus ſenectus:
Attentiores ſumus ad rem omnes q̃ ſat eſt:quod
Illos ſat ætas acuet. De. ne nimium mõ bonæ tuæ
Iſtæ nos rationes mitio:& tuus iſte animus æquus
Subuertant. Mi. tace:non fiet:mitte iam iſtæc da te
Hodie mihi exporge frontem. De. ſcilicet ita tẽpus
Fert. faciundum eſt. cæterũ cras rus cũ filio cũ prio
Lucu ibo hinc. Mi. immo de nocte cenſeo:hodie
Modo hilarem fac te. De. & iſtam pſaltriã una illuc
Mecum hinc abſtraham. Mi. pugnaueris. eo pꝛſus
Pacto illic alligaris filium:modo facito:ut illã ſerues
De. ego iſtuc uidero:atq; illic fauillæ plena fumi ac

rōnem quā ſubiiceret niſi illi ꝓuerbiū ueniſſet in mētē:nā qa ſe uidet in malā cām incidiſſe totū uemiliter & facete agit: & ſubiicit æqtatē:ubi iuſto ſe tueri nō pōt:qa tm̄ a demea cōuincit̄ dicendo.Nūc demū iſtæc.orō nata:ut oſ̄dat illum pturbatū cōtraria ꝓtuliſſe dictis ſuis ſupioribus.¶ Cōia.e.a.i.ſ.o.īter pythagoreos ortū dr̄.¶ Facete nūc.d.i.o.n.alii totū iungūt:alii ſeparant.& bn̄.¶ Nata eſt.nā ſi dicim⁹ de rebus repentinis:ut ſupra.Hæræ natæ melius fieri.h.q.q̄.ſ. eſt.h.¶ Auſculta.p.niſi moleſtū eſt demea.in duas partes diuidit̄ perſuaſio:nihil paſſurū demeā dāni nihil corrupte/ læ.¶ Ei me.t.u.c.d.ſ.

Pollinis coquendo ſit faxo & molendo:præter hæc
Meridie ipſo faciam:ut ſtipulam colligat
Tam excoctam atq; atram reddam:
Quam carbo eſt.Mi.placet:nunc mihi
Videre ſapere:atq; equidem filium tuum
Etiam ſi nolit cogas:ut cum illa una cubet.
De.derides? fortunatus qui iſtoc animo
Sies ego ſentio.Mi.ha pergis ne? De.
Iam deſino:i ergo intro.& cui rei eſt
Opus hilarem hunc ſumamus diem.

¶ Cōſerua quere.p.ſ.q̄.i.r.hoc ſic ꝓnūciandū ut appareat hāc ipſam uolupta/ tē diſplicere mitioni.Conſerua.parce.q̄re noua:parce oībus.Principio ſi id mordet te ſumptū filii quē ſa/ ciūt:figuratiua locutio eſt:ut Eunuchum quē dediſti nobis quas turbas dedit.¶ Quæſo:mō obiurgato/ rium eſt q̄ſo.¶ Pro re tua.pro patrimonii tui q̄litate. ꝑ re tua. ¶ Vtant̄ ſine:aut deeſt his ut ſit his utant̄ : aut antiq̄ locutus eſt.¶ De ſūma nihil decidet:rei tuæ.ſ.¶ Mit to rē.pecuniā:& ē hæc exclamatio moralis nimis ad/ uerſū tardos ac n̄ itelligētes hoies.¶ Dēpſeris.ꝑ de/ mes.¶ Cōſuetudinē ipſoꝝ loquor:aut qd tale ſub/ audiēdū.Mitto rē.cōſuetudinē ipſoꝝ:uel ab utilitate uel ab honeſtate trāſtulit:uel a reb⁹ ad illos ipſos de q/ bus agit̄.Cauet̄.n.ne aut rem perdāt aut ipſi pereant. Mane ſcio:iſtuc ibā:moralis & faceta correptio cōti/ nens in ſe latēter blādimētū quo leniat̄ auditor.¶ At enim metuas ne ab re ſit tn̄.o.p.oratorie paulo.nā nō omiſſio/ res fore demea:ſed plurimū credit:& metuit uel a re uel a patrimonio.Omiſſiores negligētiores:ſic in Heau.Vbi te uidi animo eſſe omiſſo.¶ O nr̄.d.blāda & cū quodā cōplexu eius qui rep̄hendit̄ incuſatio:& de more ſublata : & ſic hoc dixit:tanq̄ dicturus eēt:multa te latēt:ſimplex hō es:nā hmōi ſentētia latēter quādā dicēus auctoritatē fiduciamq; deſi gnat.¶ Multa in.h.d.ſ.in obſcuriſſimus ſenſus & re & uerbis.¶ Duo.c.i.ſ.obſcure locutus ē cum ſit ſenſus.Duo.i.ſ. qđ uni licet facere:alteri nō licet.¶ Sæpe.u.p.d.melius eſt ſæpe ad ſupiora coniungere:nā poſſunt duo idē etiam caſu nō ut ſimilitudinē facere uideant̄:tūc ergo erit ſignū ſæpe idē faciūt.¶ Dicere autē poſuit pro intelligere & ſcire ab eo qđ præcedit id qđ ſequitur:ut Fœneratū iſtuc bn̄ficiū pulchre tibi dices.& memorē me dices eſſe & gratum.¶ Nō qđ diſſimilis res ſit:an qa huic licet.¶ Quæ ego in illis eſſe uideo.ordo & ſenſus hic eſt:multa in hoīe demea ſigna inſunt ex qb⁹ cōiectura facile fit.q̄ illis ineſſe uideo.¶ Vt cōfidā ita fore.ita ut uolumus:duo quū idē faciūt:nā ambo & ſapiūt & itelligūt:& loco uerent̄ nō īgenii uitiū:ſed ætatis eſt.Intelligere in loco uereri.nō in loco itelligere ſed in loco uereri. ¶ Inter ſe amare:cito dixit inter ſe qđ eſt cū altera alterū inuicē amat.¶ At enim metuas ad priorē tractatū pertinēs:qui eſt habitus de cōſuetudine rei familiaris.¶ Ne ab re tn̄ ſint omiſſiores paulo:qa amāt:potāt:olēt unguē ta.¶ Ad alia oia ætate ſapimus rectius.ꝑterq̄ ad auaritiā:& per hoc qđ optas liberis uitiū ſenectutis eſt.¶ Attentiores ſumus ad rē oēs:ꝓprie attētiores reddit omiſſiorib⁹:ſupra enim dixerat.Ne ab re tm̄ ſint omiſſiores paulo.¶ Quam ſat eſt.q.d.attētos nos eē nimiū crimē eſt.¶ Quod illos ſat.æ.a.metaphoricus acuet.¶ Ne.ni.bo.tuæ iſtæ nos ratio/ nes mitio:& tuus iſte aius æquus ſubuertant.ne ualde ſubuertāt infra legēdū eſt.ſi ne pro nō cōiunctione : ſubuertant ergo legendū ita ut ſubaudiamus timeo uel aliqd tale.¶ Tuæ iſtæ.ꝙ ait ſignificationē hūt nulliuſmodi rōnē & ine/ ptā.nā apparet nō eas ꝓbare ab eo qui ſic loqtur ut ſupra.Iam uero omitte demea tuā iſtā iracūdiam.¶ Tace non fiet. tace nunc poſitū eſt.q̄ſi diceret nō ſubuertet:ne dixeris qđ mali ominis uerbū eſt.¶ Da te hodie.m.accom/ moda teip̄m uoluntati meæ.nā in aīum trāſtulit qđ eſt corporis:ut in eunu.Mihi ſeſe dare:ſermonem q̄rere. Cice.Cer/ uiculam iactaturū:& populo ſe accōmodare.Da te.h.m.ſi nō uis inqt ꝑ te:uel ꝑ me mitis eſto.¶ Exporge frōtem. qa contrahi in uerbo dr̄:& uerbo iſto oſ̄dit̄ quāto conatu opus ſit ad explicandum tantā cōtractionem ſenectutis:& ſeueritatis.¶ Scilicet ita fert tp̄s faciundū eſt.uide ſic non hoc ſit qđ græci: dicūt:nam ſi & ita tp̄s fert & fa/ ciundū dicendo:oſ̄dit ſe magis cogi neceſſitatibus ut paulo ſit tranqllior:& cū tāta difficultate ꝓmittit tanq̄ mala ſu/ biturus ſit:atq; adeo maiorē ꝑtē:ſecū diſputat neceſſario hoc uelit nolit faciūdum eſt ut ſit lætior:& hoc qa tp̄s fert.Cæ terum rus cras cū filio cū primo lucu ibo hinc.hoc iō facit q̄ſi gaudere interim nō poſſit:niſi ſe uicinæ ſæuitiæ ꝓximi/ tate ſoletur.¶ Faciendū eſt.ſatis miſere:tanq̄ neceſſitate cogat̄ ad gaudēdum agreſtis ſenex. & ¶ Ibo hinc.tanq̄ de malo loco.¶ De nocte.abūdat.¶ Primo lucu.apoſiopeſis nā cū prīo lucu ueteres dicebāt lucū pro luce:pro ſole ponentes:ergo cū primo lucu:quū primū ſol cœpit illuceſcere.¶ Cū primo lucu.ueteres maſculino genere dicebāt lucē.¶ Fac te.eodē uerbo ūtit̄:quo iā dudū:ut laborē ad lætitiā ſe cōuertētis oſ̄dat.i.elabora ut ſis hi/ laris.¶ Et iſtā pſaltriā una illuc mecū abſtrahā.uide ſingulas ſyllabas ībutas amaritudine ruſtica atq; agreſti:nā odium ſignat.Pſaltria ſæuitiā in nomē eius:quā delitioſam eē oportet:& una mecū quā cū adoleſcētib⁹ eſſe cōuenerat:& illuc ad quē locū pſaltriā ſecū ire cōpellit:deinde ne uel in itinere pœna ceſſet cū filio ibo hinc inqt.¶ Illā uero abſtrahā.nā illuc eo aīo dixit quo ſupra ibo hinc.& apparet illū q̄ſi mācipiū ducturū puellā:nō ut fidicinā.¶ Me.cū hinc abſtrahā. nō abducam.ſed qđ eſt ſæuiētis abſtrahā.¶ Pugnaueris:magnā rē feceris:ſic Lucil.Vicimus ocius & magnā pugna/ uimus pugnā.¶ Eo pacto prorſus illic alligabis filium hæc cū riſu dicit mitio:& ligare eſt iniicere alicui uincula : quia uero dr̄ alligari ad aliqd ſi non quo eſſe nō poſſit:ergo ad amicam ꝓprie alligari adoleſcētē dixit amatorē.¶ Prorſus: aut certe:recte ac uere ſignat.¶ Vi illā ſerues ad tuēdū illū.hoc eſt non iam filiū:ſed illam ſerua in qua utrūq; retinueris.

omiſſio/ res

Neꝑ nō

Cicero

Prīo lu/ cu.ꝑ pri/ ma luce

Abſtra/ here

Lucillius

Ligare

¶ Ego iſtuc uidero:hoc eſt ut illam teruē. ¶ Coquēdo & molendo ſit ſaxo.ne ameť.ſ. ¶ Atq; illic fauillæ plena fumi
ac pollinis qppe molere prius ē q̃ coq̃re.ſed coq̃re pri⁹ poſuit:quo pulchritudo magis fœdať:an qa prius torreať triticū
Virg. ut tūdi poſſit:ut Vir. Et torrere parāt.ſl.&.ſ.ſ. ¶ Coquēdo molēdo ſic ſaxo. ¶ Præter hæc octaua. ¶ Me
Meridieſ ridie ipſo:quū ſol uehemētior eſt:& nomē facit de aduerbio:& meridiē dixerūt ueteres q̃ſi medidies.r.pro.d.poſitum
Pro me/ eſt.& pp cognationē harū in ſe lraꝝ. ¶ Vt ſtipulam colligat:qď ſub ſole fieri neceſſe eſt. ¶ Tā excoctam reddam atq;
didies atram. & dixit reddā pro faciā.& excoctā ad tenuitatem ſiccati coloris. ¶ Atrā.ad colorē rettu/
Reddere lit.& uide q̃ aſpera quāq; ingrata clauſula ſit quaſi ſeuidici ſenis finiť oro. ¶ Placet nunc mihi uidere ſapere.nō cōtra/
dixit ne turius ꝑuocet.timet enim ſuaſor ne lætitia ꝑuocet ad iurgiū. ¶ Atq; eqdē filiū:ſuadet lætitia nō ſolū: ſed ēt rē
ducere cogit inuitū. ¶ Derides?fortunatus qui iſtoc aio ſies.hoc uerbū uultu demeæ ſic ꝓſeꝛť:ut ſubriſiſſe uideať in/
Ridere uitus.ſed rurſus. ¶ Ego ſentio amare ſeuereq; dixit:& ridet qui ſimpliciter ridet.deridet qui cū alterius irriſione & cō/
Derideř temptu ridet. ¶ Fortunatus qui iſtoc aio ſies:nō laudantis eſt qď ait fortunatus:ſed moraliter reprehēdentis:ut ſi di/
cas cū te aliqd cura offenderit fortunatos ſtultos qui nihil ſentiāt:hoc quoq; dicit in Eunu. At ego infœlix neq; ridicu/
lus eſſe neq; plagas pati poſſum. ¶ Iam iam deſino.& hic uelut neceſſitatē quærit imponi ſibi. ¶ Et ei rei cui opus eſt:
Sumere & cui rei credis niſi nuptiis:hoc eſt ludo lætitiæ:uoto:& gaudio nuptiali. ¶ Hūc ſummamus diē:non accipiamus ſed
Sumpt⁹ impendamus & cōſumamus:unde & ſumptū dicimus pecuniam que inſumenda eſt.
GVI. A Arata &c.In hac ſcæna eſt collatio.i.comparatio cōgregatio duaꝝ pſonaꝝ mitis ac ſcæui ſeu terribili & auſte/
P ri.Mi.o Soſtrata oīa parata ſunt a nobis ita ut dixi ubi uis ꝙ ſupple fiāt nuptiæ:qſnā pepulit.i.pulſauit pcuſſit
tam grauiter fores a me.i.fores meas dicimus.n.accepi lras a te pro accepi tuas lras Demea.hei mihi præ dolo/
re nimio hoc dicit.qd faciā?qd clamē:aut qd q̃rar.i.conq̃rar de fratre cū ego mea idulgētia ueniā criminādus.O cœlū
A me ꝑ o terra o maria neptuni.i.maria qbus præeſt neptunus?exclamationes ſunt & inuocationes ælemētoꝝ q̃ſi totū mūdū
meis accuſet uel diis iraſcať qui in illis ſunt ælemētis. ¶ Tria aūt ælemēta tm̄ inuocāt q̃ caduca ſunt & inferiora & ita cœlū
capiendū eſt pro aere.Vıderiq; pōt diluuiū & interitū rebus optare ita ut Virgiliano more dicere uelit.Oīa uel medium
fiant mare.Mi.hem iteriectio dolētis.ipſe Demea reſciuit tibi oēm rē.i.totū negociū totū figmētū de emptiōe pſaltriæ
Mihi & pro filio:ubi tibi ad nullū refeꝛť ut fieri ſæpe ſolet in mihi & tibi:ut en tibi fores crepuerūt tu mihi ſemp dormis in talib⁹
tibi locutiōibus mihi & tibi nec ad me nec ad te nec ad quēq̃ referunť.Scilicet.i.certe nūc clamat id.i.ob illud q reſciuit rem
oēm.Lites.i.iurgia ſunt paratæ ipſi Cteſiphōi & mihi ēt.ſuccurrēdū eſt.i.oportet ſuccurrere ei filio eius.Demea eccū.i.
Cōmu/ ecce hic cōis corruptela.i.deprauatio corruptio nroꝝ liberoꝝ nō unius tm̄ ſed duoꝝ adeſt.i.in prōptu ē ſeu palam eſt
ne. ubi cōis dicit q̃ſi utriq; cōtingēs & utrūq; cōtaminās ſeu corrūpēs.nam ꝓprie cōe dř de duob⁹.interdū ēt de pluribus
Ira & ira ut hoc eſt mihi cōe tecū.i.tibi mecū cōuenit uel mihi tecū.Mitio tandē.i.poſt lōgā tui uexationē reprime iracundiā.Ira
cundia eſt de cauſa iracundia de moribus:atq; redi ad te hoc eſt te collige redi ad lenitatē placa teipūm.& bn̄ redi ad te qa ira dř
ab eo qď eſt ire eo ꝙ a ſe eat qui iraſciť & furit: & iō q̄n placať aut reſipiſcit ad ſe redire dř.De.repſſi.i.cōpeſcui iracūdiā
redii ad me.i.placatus ſum mitto.i.omitto.oīa maledicta.i.oīa probra improperia iurgia.putemus.i.tractemus.purge/
mus rē ipām.i.cām ipſius litis.nā putare ꝓprie eſt falſa & infructifera a ueris & fertilibus reſecare.unde arborū purga/
tores putatores dicunť hinc & putamina purgamenta dicta ſunt.hoc qď ſeqtur poſtea.i.ne curares &c.fuit dictū inter
nos.& adeo.i.certe.illud ortū eſt.i.pceſſit ex te qui illud dixiſti uidelicet.ne.i.ꝙ tu nō curares.i.curæ haberes meū filiū.
neue.i.& ego nō curarē ſup.tuū filiū.rn̄de an hoc fuerit dictū necne.Mi.factū eſt.i.illud a me proceſſit dictū non nego.
De.cur nūc filius meus potat apud te?cur recipis meū filiū in domū tuā ad potandū & laſciuiendū?O mitio cur emis
amicam meo filio?Nā qui.i.cur uel quare.minus.i.nō æquū.i.nō licet nō decet nō eſt iuſtū idem ius eſſe mihi.i.ꝙ ha/
beam idē ius qď ius æquū eſt.tibi eſſe.i.qď ius tibi licet hr̄e quaſi peiori cōditione ſim ego q̃ tu ſis ita ꝙ ut uult Do.ſit
textus.nam q minus mihi idē ius æquū eſt eſſe qď æquū eſt tibi.q̄n.i.qď dicūt poſtq̃ ego nō curo tuū filiū.ne cura.i.
noli curare meū.Mi.nō dicis æquū.i.nō dicis qď æquū ſit & iuſtū dicere.De.nō?dicis ꝙ nō dico æquū.Mi.nam qui/
dem.i.certe.hoc uerbū.i.hoc dictū hoc prouerbiū.eſt uetus.i.tritū oīa amicoꝝ eſſe coīa inter ſe.i.eſſe cōicanda ubi opus
eſt.qď ꝓuerbiū inter pythagoreos ortū dř.De.facete.i.urbane illud eſt dictū a te.nūc demū iſtæc oro nata eſt q̃ſi repēti/
na & ſubito exorta.ſ.amicoꝝ oīa eſſe coīa cū uidelicet nō hēres qd rn̄dere poſſes q̃ſi uideat eū iā cōuictū demea.Mi.au/
ſculta paucis.i.breui ſermōe.o De.niſi eſt moleſtū.i.ſi fiat ſine moleſtia tua.hoc eſt ſi tibi placet uel cordi eſt.pricipio.i.
in primis ſi id qď faciūt filii uel id qď facio pro filiis ſuppeditādo ſumptus mordet te.i.te offēdit ac lædit.q̃ſo.i.obſe/
cro:& eſt obiurgatoriū.facito ſumptū.i.ipēſam quē tui filii faciūt.cogites tecū hæc q̃ ſequūtur.tu olim tollebas.i.edu/
cabas.nutriebas illos filios tuos.pro re tua.i.ſm facultatē tuā.& ſm q̄litatē tui pr̄imonii qď per rem ſæpe ſignificatur.
ꝙ.i.quia putabas bona tua ſatis fore.i.ſufficiētia fore ambobus filiis tuis.& tum.i.tunc.ſ.i.certe credidiſti me ductuꝝ
fuiſſe.i.ꝙ ego ducerē uxorē nūc obtine.i.hēas.eādē illā rōnē.i.cōſiderationē antiquā.i.quā prius habebas:cōſerua.i.
cuſtodi iam acq̄ſita q̄re.i.acq̄re noua.parce a parco is.i.oībus parcis utere modice fac.i.effice ut ſupple relinquas illis q̃/
Res plurimū bonoꝝ:ſcilicet.i.q̃plurima bona.obtine tibi.i.habe tibi iſtanc gloriā iſtā laudē de tollendis & educādis ac di/
tandis filiis tuis.ſine.i.patere pmitte ꝙ ſupple ipſi filii tui utanť mea.i.utanť meis rebus.& hoc antiq̃.Do.legit utantur
his rebus.ſ.q̃ euenere.pter ſpē.i.pter expectationē & opinionē tuā.nā cū putares me uxorē ductuꝝ non expectabas a
me bona ꝓ filiis.Nihil decidet.i.diminuet de ſumma rei tuæ.ſ.q.d.nihil tibi cōſtabit putato id eſſe de lucro qď acceſſe/
rit.i.adiūctū uel additū erit.hinc.i.ex meis bonis.q.d.qď tuis filiis accedet ex me de lucro id putato pſertim cū ante pu/
tares nihil eſſe acceſſurū illis.o De.ſi uoles cogitare in aīo uere hæc oīa q̃ dico dēpſeris.i.demes moleſtiā.i.diſplicētiam
& mihi & tibi & illis filiis.De.mitto.i.omitto rem.i.pecuniā loquor ſup.uel doleo ſeu defleo cōſuetudinē ipſoꝝ.i.uel
malam cōuerſationē uel deprauatos mores.q.d.nō me mouet pecuniæ cōſumptio q̃tū moꝝ deprauatio.Mi.interru/
pit ſermonem

pit ſermonẽ.De.nũc.Mi.interrupit ſermonẽ demeæ ingens.Mane.i.tace noli ꝑgere in eo qđ incœpiſti dicere.ſcio.i.in/
telligo qd uelis dicere.ibã iſtuc.i.niſi interrupiſſes meũ ſermonẽ pergebã ad illud dicẽdũ qđ dicere te uelle intelligo.o
Demea multa ſunt ſigna in hoie ex qb⁹ ſignis cõiectura.i.cõiectatio ꝓſenſio futuræ ꝓbitatis fit facile.ut ſæpe.i.ſicut ple
runq;.quũ.i.qñ.duo hoíes faciũt idẽ.i.eandẽ actionẽ:poſſis dicere.i.itelligere ſcire ſentire licet huic facere.hoc ipune.i.
ſine punitione & criminatiõe & repræhẽſione.& poſſis dicere nõ licet illi facere hoc ipune.nõ hæc eſt diuerſitas talis
eo ꝙ res quæ fit ab eis ſit diſſimilis.ſed ꝙ.i.qa.is.q facit eã eſt diſſimilis in quã q̃ ſigna ꝓdicta ĩhærẽtia hoibus qb⁹ mo/
res futuri pñt cõiectari.uideo.i.ſentio eſſe in illis filiis tuis.ut.i.ita.ꝙ cõfidã.i.certiſſime credã uel ſperẽ ita fore ut uolu/
mus.i.eos noſtris uotis impoſter; ſuis ꝓbatis moribus rñſuros.Hæc ſunt ſigna:uideo eos ſapere.uideo eos itelligere.i.
intelligẽtes eſſe qd faciat in rẽ ſuã.uideo eos uereri.i.timere in loco.i.ubi eſt opus & cõmodum ſeu opportunũ.uideo
eos amare inter ſe.i.mutuo amore ſe ꝓſequi.Dicimus eleganter amamus inter nos:pro amamus nos inter nos:amatis Amare
inter uos ꝓ amatis uos inter uos.amãt inter ſe pro amãt ſe inter ſe.uideo in quã eos ſcire.i.eſſe ſciẽtes:uel uideo eos ſci/ inter ſe
re liber; ingeniũ.i.liberã naturã ſuã uideo animũ eorũ liber; in quã.alii hñt ſcire eſt.i.ſcire licet.i.põt cognoſcere qſq̃ in/
genium liber; & aium.tu reducas.i.reducere poſſis & reuocare in bonã uiam uitæ illos filios quo die tu uis.i.quo tpe
eos uelis reuocare nõ ſunt ꝑtinaces in malis.atenim.i.ſed certe.metuas ne.i.ꝙ tñ ſint paulo omiſſiores.i.negligẽtiores omiſſio/
ab re.i.a patrimonio cõſeruãdo & augẽdo ſeu ne ſint tardiores ad ſuã utilitatẽ cõquirendã.omiſſus ſa ſum.inuenit̃ ꝓ res
negligẽti & tardo q.ſ.multa omittit q̃ facere deberet.timet ergo ne ſint negligẽtiores ab re qa potant amãt & olẽt un/
guẽta.o nr̃ demea frater & amice ſapimus.i.ſapiẽtes ſumus & intelligim⁹ rectius ſeu ſentimus rectius ætate.i.ꝑ ætatem
nr̃am ſenectutis ad oia alia.i.ad oẽs alias res præterq̃.ſ.ad auaritiam.Senectus affert hoibus hoc unũ ſolũ uitiũ auaritiæ
uidelicet ꝙ nos oẽs ſenes ſumus attẽtiores.i.diligẽtiores curioſiores magis anxii ad rẽ.i.ad pecuniã cõgerendam q̃ ſat
eſt.i.q̃ eſt æquũ & ſufficiẽs.qđ.i.ad qđ.ſ.ut ſint attentiores:ad rẽ.ætas.i.creſcẽtes anni.ſatis acuet.i.incitabit illos me/
taphora eſt.i.acuet.De.o mitio uereor ſup.ne.i.ꝙ iſtæ tuæ bonæ rõnes & iſte tuus aius.æquus.i.iuſtus & pius in nos
ſubuertant.i.latẽter deflectãt & cõuertant nos mõ.i.nunc uel paulo poſt.nimiũ.i.ſupra q̃ ſatis eſt.uel lege ſubuertant.ſ.
deiiciant nos a ſeueritate nr̃a qua uti in filios erat aius.Alii legũt.ne ꝓ certe uel ualde non ſubaudiendo uereor ſed po/
tior ſnia ſuperior eſt.Mi.tace nõ fiet.i.nõ ſubuerteris nimiũ ut times.iã.i.nũc.mitte.i.omitte iſtæc quæ tu times:da te.i.
accõmoda te mihi.i.uolũtati meæ hodie.q.d.morẽ mihi geras hodie tm̃.exporge pro exporrige.i.explica frõtem quã
cõtraxiſti triſticia.q.d.exhilaritate & faciẽ tuã hodie amore mei demea.ſ.i.certe tꝑs.i.tpis cõditio:hoc eſt tẽpus nuptiar;
filii fert ita.i.ita poſtulat ut.ſ.frons exporrigat̃.faciundũ eſt.i.facere neceſſe eſt.Cæterum.i.ſed.qcqd faciã hodie ibo cras Exporri/
hinc.i.ex hac urbe.rus.i.in agrũ ad operandũ.ubi rus ponit̃ aduerbialiter.& ibo cũ filio & qdẽ cũ primo lucu.i.cũ pri/ gere
mũ(ut Gelius ait)diluculabit.uel cũ primũ ſol cœpit illuceſcere.Veteres dicebãt lucus lucus lucui quartæ declinatio/
nis & maſculini generis pro luce lucẽ ipſam pro ſole ponẽtes.Ergo cũ primo lucu.i.cũ primum cœperit ſol luceſcere. Lucus
Mi.immo.i.ſed.cẽſeo ꝙ ſup.eas rus de nocte.q.d.nõ impediã qn rus ẽt noctu:dũmõ hũc diẽ letum trãſigam⁹.mõ.i.
tñmodo hodie fac.i.exhibe.te hilarẽ.i.uiuiuoſum letabũdũ.Demea & ego abſtrahã.i.cũ aſperitate ſeu acerbitate abdu/
cam.hinc.i.ex hac urbe.illuc.i.rus una.i.ſimul mecũ.Mi.pugnaueris.i.rẽ magnã feceris.Sic Lucil.Vicimus oci⁹ & ma Pugnar
gnam pugnauimus pugnã.eo pacto.i.eo mõ illam abducẽdo tecũ.Alligaris.i.alligabis:cõiunctiuũ ꝓ indicatiuo pro/ Ligari &
ſum.i.oino uel recte certe uere filiũ tuũ illic.i.ruri cũ pſaltria aderit.Ligare eſt alicui uincula iniicere.ſed aliqs dr̃ alligari Alligari
ad aliquid ſine quo eſſe nõ põtuit amator ad amicã.Modo.i.tñmodo facito.i.efficito ut ſerues illã.ſ.pſaltriã.Nã illã Ego ui/
ſeruãdo filiũ quoq; retinebis.De.ego uidero iſtud.i.qd dici ſolet dimitte mihi facere de hoc.ſ.ut illã ſeruẽ.Itẽ quod di/ dero
ci ſolet inepte.Referte mihi de hoc ſicut dicimus tu uideris.ubi dici ſolet.ego me refero tibi.Atq; illi pſaltriæ faxo.i.fa/
ciam ꝙ ſup.ſit pena fauillæ.i.ſciũllæ extinctæ & deſertæ ab igne.& ꝙ ſit plena fumi coquẽdo panes.ſ.uel fruges torrẽ/
do ut molantur.At faxo inq̃ ut ipſa ſit plena pollinis.i.farinæ tenuis & minutæ q̃ uolitat ex mola cum molit̃ quam ru Polline
ſtici fatuam farinam uocant:qua farinula & multores ſiue piſtores ſunt toti obruti & candidati.Faciam ergo ut ſit ta/
lis molendo:ideſt pinſendo frangendo fruges mola.præter hæc.i.ultra iſta q̃ dixi faciam ut colligat ſtipulã.i.culmum
ſegetum in ipſo meridie quaſi in ipo feruore & æſtu ſolis quo uidelicet tempore ſol eſt uehementior ego reddam:ideſt
efficiam ipſam tam.i.tantum.excoctam.i.tantum a ſole deſiccatam atq; atram.i.nigram propter feruorem.q̃.i.q̃ntum
carbo eſt excoctus & ater.Mi.nũc placet mihi uidere.i.delector cũ uideo ſapere.i.ſapiẽtes hoies eſſe.hoc eſt cũ uideo ſa/
pientiã a te exerceri.atq; etiã tũ.i.tũc cogas filiũ ut cubet una cũ ea pſaltria ẽt ſi nolit.De.derides.Ridere dr̃ q ſimpliciter Ridere &
ridet.deridere uero qui cum alterius irriſione & contẽptu ridet ego ſentio.i.ego ꝑcipio ꝙ ſup.es fortunatus.i.fœlix q deridere
ſis iſto aio.i.q habes iſtũ aium quẽ habes.Ita ſolemus dicere cũ cura nos offendit fortunatos eſſe ſtultos q nihil ſentiãt.
Mitio pergis ne.i.procedis ne in tuis iurgiis & in tua triſtitia.De.iamiam.i.nuncnunc deſino.i.ceſſo:deſiſto uerba in/
iucunda dicere.Mitio ergo i:ideſt uade intro:ideſt in domum.& ſumamus:ideſt impendamus cõſumamus:unde & Suma/
ſumptum dicimus pecuniam quæ inſumenda eſt.Sumamus ergo hunc diem hilarem ei rei:ſcilicet ludo læticiæ uoto mus
gaudio nuptiali:cui rei opus eſt diem inſumi.ſcilicet uel cuſt ſt:ideſt licet ſumere inquam huc diem.

P Arata.Oblata cã qua ſe duricia ſua a filio deuitari & haberi odio pſentiat inducit̃ Mitio q eum ſua lenitate de/ A
mulceat:habet aũt occaſionẽ illi obuiandi Mitio.Nã quia ꝓmiſit ſoſtratã ſe dictur; Eſchino:poſtq̃ eum allo/
cutus eſt reuertit̃:ut nunciet ſoſtratæ eſchinũ & alia oia fore parata ad nuptias:demea aũt furibũdus qa Cteſi/
pho reparat de domo ꝓſilebat iratus hẽ.t.i.ueh tibi paratæ ſunt lites in Cteſiph.Ideo ſuccurrẽdum eſt ei.Eccũ mitio/
nem.Ad te redi.i.ad rõnem:qa es extra te per iracũdiã.Repreſſi.Iam accedit ad lenitatem qđ per hoc ſignificatur quia
quũ ſupius ultra modũ:& de nihilo cauſaret iã illã nimietatẽ ſæuiciæ dimittit:& ad hoc:de quo mẽ mitio icuſare cũ põt.
Et ſic poteſt uideri ꝙ etiã illud unde merito iraſci poteſt poſtponetur:& fiet mitis.Ipſam rẽ.i.ueritatẽ.Modo incipit.

Dictũ &c.& qa ex te ortũ eſt ideo tu maxime nõ debuiſſes in primis uiolaſſe. Rñde mihi de hac re. Facete dixiſti deriſoriе. Tu dicis uetus:ſed certe mõ nouiter eã inueniſti. Principio ſi id mordet te.ſ.ſumptus qm̃ ſa.fi.qſo hoc cogita pro re tua.i.ſm quãtitẽ pecuniæ tuæ:& ita pro re tua:qđ tu putabas.i.intẽdebat eos ita cõtinere ne diſpergerẽt rẽ tuã qtenus ſufficeret illis poſt mortẽ tuã pterea nõ ſperabas ꝙ mea hæreditas ad te & eos rediret:qa cũ cre.&c.Scilicet eſt aduerbiũ affirmãdi. Et quũ olim hoc intẽderes nũc illud idẽ facias.& hoc eſt:qre &c.Et obtine tibi iſtã gloriã.q.d.iaſtare te potes ꝙ de alieno marſupio uoluntates filioꝝ adimpleuiſti hanc.ſ.gloriã. Sine &c.Et præter hoc ꝙ illis ſuppedito ſumptus ſi aliquid in hæreditatẽ illis relinquã id depu.&c.hoc dicit hinc.i.ex meo cenſu. Quum mitio uideat illum ire recta uia ꝓuenit uerba eius dicẽs. Scio &c. Ita põt fieri cõiectura ut ſæpe poſſis dicere quũ duo ſa.idẽ hoc licet ſa.&c̃. Quæ ego aſſumptio. Sapere naturaliter. Intelligere dicta ab aliis. Scire eſt.i.licet ſcire. Ing.i.intellectũ illoꝝ eſſe liberũ: atq; aium.i.uolũtatem. Ita ut redii. quo tpe uis &c̃. At enim diceret Demea ueꝝ eſt:ꝙ a meretricibus:& a magnis uitiis poſſent retrahi:ſed a prodigalitate nunq̃ ad hoc reſpõdet:omiſſiores.i.negligẽtiores:ne ſubuertant nos a ueritate.i.decipiant: ne dicas ꝓhiberi. Ita pugnaueris.i.uinces antecedẽs pro cõſequẽti:qa pugna pp uictoriã fit. Ego iſtæc uideo hic reſpõdet ad hoc qđ ille dixerat illam ſerues poſtea redit ad inceptũ abſtrahã ad rus. Atq; illic.i.in rure.pollinis.i.ſaſcine.ut oibus cum eã turpi:& ſic hẽbit illã odio. Ideo ita eam diſplicabilem ei faciam ꝙ derides dicẽdo ꝙ ſic alligabo filium meum ſi eam abduxero mecum. Iſtoc a.ſ.tam patienti quod ego ſentio. Pergis ne iraſci:iraſcebatur demea de hoc ꝙ & mitio cum deſierat:ubi dixit eo pacto & cætera.

DO.

A

NVnq̃ ita quiſq̃ bene ſubducta ratione. In hac ſcæna exẽplũ iducit hominũ qui uirtutẽ tædio deſerũt ob cõtẽptum eius:qđ apud oẽs ſæuũ eẽ uitioſũ ſit:& adeo ſauet Terẽ.clemẽtioribus: ac mitiſſimis pſib⁹:hunc quoq; adducat ad ſniam mitionis:nõ tñ hoc ſentiẽtẽ ꝙ ita fieri oportet:ſed ꝙ ita res cogitat. Vult.n.naturalẽ ineſſe ueris pſib⁹ accrimoniã:ſed eã ſp iuidioſam eẽ adoleſcẽtib⁹. ℭ Bñ ſubducta rõne.bñ diſpoſita bñ cõputata. ℭ Ducerẽ eſt digitis cõputare:ſeducere eſt quẽ apud aliũ & palã deducere.ſed ſubducere eſt apud ſeipſum & ſecreto deducere quo magis in uerbo iſto maioris attẽtionis & diligẽtie ſignũ eſt. ℭ Quin res.qn mõ cur nõ ſignificat. ℭ Quin res.ætas uſus:tria poſuit ex qb⁹ res pro experiẽtia ponit.& hoc dicit ſe eſſe mutatũ.nã mox dicet. Re ipſa reperiri facilitate nihil eſt hoi meli⁹:nec clemẽtia. ℭ Aliquid moneat.ſylepſis ẽ per caſus:& ſubaudit.n.quẽ. ℭ Quæ tibi putaris prima ut alias eligenda:quæ & primo loco ponenda ac per hoc optima. ℭ Vitam duram quam uixi.archaiſmos: ut Lucilli⁹ Magnam pugnauimus pugnã. ℭ Nam ego uitam durã quã uixi uſq; adhuc.prius dixit qd faciat q̃ cur faciat. ℭ Prope iã excurſo ſpacio.i.ad calcẽ miſſo ꝓpter ipſos decurſus:metaſq; uiuẽdi: & eſt metaphora ſumpta a curſoribus. ℭ Excurſo ſpacio.ideſt in ſumma.ſenectute. ℭ Id q̃obrem re ipſa.r.quia ſecum loqtur:ideo multa reticet.& deeſt faciã:& ſiqs quærat & dicat facilitate.iam facilem ſe inſert:iter facilitatem & clemẽtiã hoc intereſt.facilis.n.cuius ira cito ſoluit Clemens qui nõ iraſcitur. ℭ Ille ſuã ſemp egit uitã.hic iã quaſi comparatiua qualitas iducitur de utroq;: & ut ille in initio ſabulæ locutus eſt:ſic hic in fine loquit. ℭ Clemẽs placidus.nulli lædere.mira uarietas:& in locis:& in partibus orationis:& clemens eſt qui colit mentem ſuam:nec eam uexat iraſcendo. ℭ Nulli lædere os arridere omnibus: uoluptatibus affectus eſt duplex:aut eni ex qete uoluptas ẽ: aut ex aliquo actu: ergo hic utrũq; cõplexus eſt.ideſt nullũ pñtem lædere: & uide quã græce a noibus uerba tranſeant. ℭ Clemens:placidus: clemens eſt circa recte agienes placidus etiã circa delinquẽtes:& clemẽtis eſt nulli lædere: os placidi arridere omnibus & clemens animo:placidus uultu. Et nulli lædere os adeo ut nulli ſe cõtriſtẽ

faciat:&

Margin notes: Ducere / Seducere / Subducere · Lucilli⁹ · Facilis / Clemẽs · Placid⁹

A Demea ſenex.

NVnquam ita qſquam bene ſubducta rõne
Ad uitam fuit.quin res:ætas.uſus ſemper
Aliquid apportet:noui aliqd moneat:ut illa
Quæ credas ſcire neſcias:& quæ tibi putaris prima:
In experiendo repudies:quod mihi nunc euenit.
Nam ego uitam duram quã uixi uſq; huc ꝓpe iam
Excurſo ſpacio ego omitto id q̃obrẽ:re ipa repperi
Facilitate nihil eſſe homini melius:neq; clementia
Id eſſe ueꝝ:ex me atq; ex fr̃e cuiuis facile eſt noſcere
Ille ſemper egit ſuam uitam in ocio in conuiuiis:
Clemens:placidus:nulli lædere.os arridere oibus:
Sibi uixit:ſibi ſumptum fecit:oẽs bñdicunt.& amãt.
Ego ille agreſtis:ſæuus:triſtis:parcus:truculentus.
Tenax:duxi uxorem:quam non ibi miſeriam uidi?
Nati filii:alia cura:porro autem dum ſtudeo illis
Ut q̃plurimũ facerẽ contriui in quærendo uitã atq;
Aetatẽ meam:nũc exacta ætate hoc fructi ꝓ labore
Ab his fero:odium:ille alter ſine labore pr̃ia potitur
Cõmoda:illũ amant:me fugitant:illi credunt cõſilia
Oĩa:illũ diligunt apud illũ ſunt ambo.ego deſertus
Sum:illum ut uiuat optant.meam autem mortem
Expectant ſcilicet:ita eos meo labore eductos

Maximo

faciat:& hæc eſt figura cum recurrimus per ea quæ diximus omnia repetita ſunt. Ego ille agreſtis. bñ addidit ille q̃ſi iam notus in hoc ipſo ꝙ ferus atq; agreſtis:& ſæuus factus eſt. Triſtis aio. ℭ Truculentus uultu. & aliter dici pôt. ut triſtis ſit q dolet: truculẽtus q terret:& ideo auxeſis mira p iſta decurrit. ℭ Duxi uxorẽ. pẽdet duxi uxorẽ: ſed ẽt cũ magno ſignificatu addẽdũ eſt: maiore. n. põdere ſubtrahiẽ cõiũctionẽ duxi ẽt uxorẽ dicendũ fuit. ℭ Quã ibi miſeriã nõ uidi: ibi inquit q̃ſi uxor locus ſit & hoc ſine cõiunctione: uti mala q̃ enumerat multa uideãtur. ℭ Alia cura. nõ altera. ℭ Patria potiẽ cõmoda. actõ caſu extulit qđ nos abltõ dicimꝰ. i.

Maximo: hic fecit ſuos paululo ſumptu.
Miſeriam omnem ego capio. hic potitur gaudia.
Age age nunc expiamur cõtra hæc qd ego poſſim
Blande dicere: aut benigne facere: quando
Huc prouocat: ego quoque a meis amari & me
Magnipendi poſtulo: ſi id fit dando atque
Obſequendo. non poſterioris feram: deerit? id
Mea minime refert: qui ſum natu maximus.

patria potiẽ cõmõ. Actius in cliiẽneſtra. feras potiunẽ plagas. ℭ Illũ diligũt. apđ illũ ſũt ambo. Ego deſertꝰ ſum. Hic oñdit Ter. uerꝫ pr̃eſ & moleſtiorẽ & odioſum eẽ magis adoleſcẽtibus. ℭ Illũ ut. u. o. ſylepſis: nã ſic ueteres loq̃banẽ: nos uero dicius illi optãt: nõ illũ optãt. ℭ Illũ mitionẽ. ℭ Nũc expiamur. magis comice pluraliter expiamur dixi: q̃ ſi diceret experiar. ℭ Quando huc ꝓuocat nõ addidit qs: ſed intelligimus mitionem ſignificari. ℭ Si id dando aut obſequẽdo. bene naturã ſecutus eſt: q artẽ ignorat putans agi ueris oĩa deberi non agi dando & obſequendo. ℭ Si id fit. i. iam a liberis ſi magnipẽdor. ℭ Nõ poſterioris feram. ſubaudiẽ partes: aut nõ puiſaciã. i. nõ uincar a mitione:& tranſlatio eſt a partibus hiſtrionum in fabula. ℭ Non poſterioris ferã primus. in eo ero inquit in dãdo atq; obſequẽdo. ℭ Deerit id mea minime refert: uide remanere in demea non penitus eiectã ſecuritatẽ. ℭ Ne abeas longius. hic oſtendit poeta q̃ abſurde blandus conetur eſſe q non ſoleat & q̃ modica ſit repentina largitas: ubi aĩus a parcitate nimia in cõtrarium uitium profuſiones excurrerit.

Triſtis / Truculentus / Potiri hãc rem dicitur. / Actius / Illum optant

GVI. A

NVnq̃ quiſq̃ & c̃. In hac ſcæna exẽplum inducitẽ hoium qui uirtutẽ tædio deſerũt ob cõtemptum eius. ꝙ apud oẽs ſcæuũ eſſe uitioſum ſit:& adeo fauet Terẽtius clementioribus ac mitiſſimis patribus ut hũc quoq; adducat ad ſniam mitiõis nõ tñ hoc ſentientẽ ꝙ ita fieri oportet: ſed ꝙ ita res cogãt: uult enim naturalẽ ineſſe ueris patribus acrimoniã ſed eam ſemper inuidioſam adoleſcẽtibus. Demea ſolus hic loqtur in tota ſcæna. Nunq̃ quiſq̃ fuit rõne. ita bñ ſubducta. i. nunquã aliqs habuit menſuram uiam modũ ita diſpoſitũ cõputatũ & q̃ſi ut ita dicã calculatũ ad uitã. i. ad uiuẽdũ ſeu ad uitã degendã. Ducere eſt digitis cõputare. Seducere eſt quẽ apud aliũ & palã deducere. Sed ſubducere eſt apud ſeipſum & ſecreto deducere: quo magis in uerbo maioris attẽtionis & diligẽtiæ ſignum eſt. Nunq̃ ergo quiſq̃ habuit rõnẽ ita bñ diſpoſitã ad uiuẽdũ. qn. i. ꝙ nõ res. i. experiẽtia ætas. i. ætatis conditio. uſus. i. exercitatio in modo uiuẽdi apportet. i. afferat ſemp aliqd noui qđ priꝰ erat ignotũ:& qn in q̃ res ætas uſus. moneat. i. edoceat ſemp aliquid. ut. i. ita ꝙ neſcias illa q̃ credas te ſcire & ut repudies. i. recuſes reiicias in expiundo. i. in exercẽdo in ꝓbãdo re ipa ea q̃ putaris. i. putaueris eſſe tibi pria. i. ꝓcipua eligẽda prio loco ponẽda ac p hæc optima: qđ uidelicet neſcire quæ credebã ſcire repudiare q̃ pria mihi putabã euenit mihi tũc. Nã ego mitto. i. omitto uitã durã. i. plenã acrimoniæ aſperam inculiã. ſpacio. i. curſu uitæ meæ. ꝑpe. i. fere. iam excurſo. i. traducto & ad calcẽ miſſo pp iſtos decurſus metaſq; uiuẽdi. & eſt metaphora a curſoribus q in ſpacio currunt ad certas metas. Ergo excurſo ſpacio. i. in ſumma ſenectute: omitto ergo uitã in ipſa ſenectute quã. ſ. uitã uixi uſq; adhuc. i. hucuſq; hactenus uſq; ad hoc tp̃s. Dicimꝰ uiuo uitã ut pugno pugnam certo certamẽ. Et qm̃ ut ait Dona. demea hic ſecũ loqtur ideo multa reticet ut hic id q̃obrem ſic intellige ut uult Dona. ſubaudiẽdo & ſi quis quærat. q̃obrem. i. q̃re faciam ſup. id. i. dimittã priſtinã uitã rñdẽdo ſup. ꝙ repperi. i. dep̃hendi. re ipſa. i. ipſo affectu & ipſa expientia nihil eſſe melius homini. facilitate. i. benignitate: neq; clemẽtia. i. iniraſcentia quo uerbo utiẽ Gelius. Facilis ſic differt a clemẽte. nam facilis eſt cuius ira cito ſoluiẽ: clemẽs qui nõ iraſciẽ. Facile eſt cuiuis. i. cuilibet noſcere id eſſe uerum uidelicet nihil eſſe melius facilitate & clemẽtia ex me & fratre. i. ex conſideratione & cõparatione mei & fratris mitionis. ille frater ſemper egit uitã. i. traduxit tp̃s uitæ in ocio. i. tranqllitate in ſecuritate in pace in uacatiõe a labore: egit ẽt uitã in cõuiuiis. i. in ſodalitatibus uiuẽdo cũ æqualibus ſuis ſeu gregalibus: ut Ciceroniano uerbo utar. Egit inquã uitã ipſe clemẽs. i. q̃ſi colens mentẽ neq; eã uexãs iraſcẽdo. Placidus. i. tranqllus: ſed clemẽs eſt circa recte agẽtes. placidus etiã circa delinquẽtes. Itẽ clemẽs aĩo: placidus uultu. Clemẽs ergo nulli lædere os. i. nullum p̃ñtem offendere: qđ fit cũ uerbũ aliqđ moleſtũ p̃ñtibus ꝓdit ex pectore. Cũ. n. aliqs p̃ñs moleſtia ſermonis afficiẽ: tunc os. i. facies uultus eius offendiẽ ſeu lediẽ. qđ ſatis patet. nam ſi eo ſermone pungaẽ ſtatim os eius rubore perfundi cernitẽ qđ illi moleſtã affert paſſionẽ: clemẽtis aũt eſt nulli eo mõ os lædere egit inq̃ uitã placidꝰ arridere oĩbus. i. paratus ſeu diſpoſitus & pacatus ad arridendũ oĩbus qbuſcũ illi eſt uiuendũ. Arridemus alicui cũ riſu nr̃o illi benignitatẽ noſtram ſeu fauorẽ aut cõſenſum oñdimus: aut deniq; beniuolentiã. Hæ aũt ſtructuræ clemẽs nulli lædere os. i. ad nulli lædendũ os & placidus arridere. i. ad arridendum ſunt ſimiles illis. & cantare pares. & rñdere parati. i. pares ad cantandum & parati ad reſpõdendũ. niſi quis uelit capere lædere pro lædebat: aut arridere pro arridebat. Dicit etiam Donatus nulli lædere os ita intelligi ut nulli ſe contriſtem faciat: ſed oĩbus arrideat. Ipſe frater uixit ſibi. i. uixit pro ſe morẽ gerendo ſibi neq; ſe excruciando. Aut uixit ſibi nõ ducendo uxorẽ ad cuius nutum uiueret ſumptũ fecit ſibi. i. ſumptuoſus fuit cum amicis laute familiariter & ſodaliter uiuendo ſi dicere fas ſit. omnes benedicunt: ideſt bene loquunẽ de eo: oẽs amant eũ: Ego exiſtẽs ille. ut Virg. Ille ego q quondã & c̃. ille dixit q̃ſi iam ex ſæuitia & aſperitate notus. ego ille agreſtis. i. inurbanus ſermone & incultus ſcæuus. i. ferus crudelis. triſtis. i. mœſtus ſæuerus auſterus pcus. i. puus in ſumptu faciendo: truculẽtus. i. terribilis ipſo aſpectu. Triſtis. n. dr̃ aĩo truculẽtus uultu. Vel triſtis q dolet. truculentus qui terret.

Rõ bene ſubducta / Ducere / Subducere / Res: ætas: & uſus / Viuo uitam / Facilis & clemens / gregales / Clemẽs & Placidus / Lædere os / Arridere / Ego ille / Virg. / Triſtis & Truculentus

Ego inquā ille tenax.i.nimis tenēs ea q̄ largiri deberem & mihi & aliis duxi uxorē ubi frater celebs uixit.quā miſeriam non uidi.i.nō ſenſi.ibi.i.in cōiugio.Nā natis ſunt filii duo.ſ.Cteſipho & Eſchi.exīnes alia cura.i.alia ſollicitudo mihi allata.alia inq̄ a multis aliis curis qa dixit quā ibi miſeriā nō uidi.Porro autē.i.ſed certe aut deinde:dū.i.q̄diu ſtudeo.i.do opam laboro.ut facerē.i.accumularē illis natis q̄plurimū bonoꝝ.ſ.ideſt q̄plurimas fortunas & q̄plurima fortunæ bona.Cōtriui.i.conſumpſi uitā:atq̧ ætatē meā inq̄rendo.i.in acq̄rendo illis diuitias:Nunc ætate mea exacta.i.cōfecta finita abſoluta.fero.i.reporto hoc fructi.i.hunc fructū ꝑ labore meo ab his filiis.ſ.odiū qa me odio ꝓſequunt̄.Fructi dixit in genitiuo uetuſte pro fructus:ſicut iuenit̄ apud uetuſtos tumulti pro tumultus.ſenati pro ſenatus.& ita de aliis oībus noībus quartæ inflectionis hē.i pōt.Ille alter.ſ.Mitio frater potit̄ cōmoda patria a patrius patria patiū denomi/natiuo a p̄re.i.delectat̄ cōmodis & fructibus ſeu delectationibus qb⁹ frui ſolēt fœlices p̄res in ſuis liberis:in qua oſ one potior iungit̄ actō uetuſte cum iungi ſoleat aut abtō aut gtō.Deinde ſubdit illa cōmoda qbus potitur Mitio.Filii mei amant illum:fugiūt me.i.frequēter fugiunt:ipſi credunt.i.cōmittūt impartiūt cōicant illi Mitioni oīa cōſilia:ideſt oīa archana:ꝓpoſita:decreta:deliberatiōes ſuas.Diligunt illum fratrē.ſunt ambo apud illū fratrē.ego ſum deſertus.i dereli ctus ab eis tanq̄ cōteptui habitus.optāt illum fratrē:ut uiuat.i.optāt ut ille frater uiuat.modus dicēdi ueterum eſt.Au/tem.i.ſed expectāt.i.optāt.Vt expectate uenis.mortē meā.Scilicet.i.certe hic frater fecit eos filios ita eductos ꝑ educatos & nutritos maximo meo labore.fecit ita ſuos paululo ſumptu.i.parua impēſa.Ego capio oēm miſeriā hic frater potit̄ gaudia.hic iteꝝ actio iungit̄ potit̄.i.fruit̄ gaudiis & delectationibus ex beniuolētia filioꝝ ꝓcedētibus.age age adhor/tatur ſeipſum ad imitādos mores fratris benignos.nūc expiamur ꝑ expiar.i.faciā piculū cōtra hæc.i.cōtra auſteritatem ac duriciā meā & terribiles mores meos.uel cōtra hæc q̄ facit frater ut filii mei me amēt poti⁹ q̄ illū.Vel ſic nūc contra.i.ediuerſo uiciſſim ut ſit aduerbium.expiamur hæc q̄ ſequunt̄ uidelicet qd poſſim dicere blande.i.leniter:aut qd poſſim facere benigne.i.liberaliter uel māſuete.qn̄.i.qa.& qd' dicunt poſtq̄ ipſe frater ꝓuocat.i.incitat me eo aduerbium ad lo/cum.i.ad id expiendum uidelicet qd dicere blāde aut benigne facere poſſim.quoq̧.i.ēt poſtulo me amari a meis filiis ſcilicet & magnipendi.i.magnifieri.i.magni eſtimari:& qd' barbare dicūt multum appreciari.Si id.i.ſi ut amer & ma/gnifiā a meis fit.i.efficit̄ dando.i.largiendo illis & obſequēdo.i.cōplacēdo indulgēdo morem gerēdo illis poſthac.i.ammodo poſt hoc ip̄s nō ferā.i.nō agam uel nō patiar aut nō gerā partes ſup.poſteriores.i.meum offin̄ in eos ab alio nō uincet̄ ali: hn̄t poſterioris & tūc ſic itellige:nō feram ptes.i.officia poſterioris.hoc eſt nō fungar officio minoris & ſequētis alium tanq̄ ab eo uicti.q.d.nō uincar a Mitio dādo & obſequēdo:ſed in ea te primus ero nō poſterioris mu/nere fungens.Eſt enim trāſlatio ſumpta a ptibus hiſtrionū in fabula.Deinde ſubdit tn̄ aliqd hn̄s ſeueritatis q̄ſi ſeueritas nō ſit penitus euomita.id qd' ſeqtur.deerit.i.deficiet in hac benignitate quā ſuſcipio.ſ.qd' minime.i.nō refert mea.i.qd nō ſpectat ad me nō me decet ita.ſ.demittere me ut obſequar & blādiar natis p̄ſertim.q.ſ.ego.refert.n.ad q̄tū ad intel lectum primitiui.ſum maximus natu.i.ſum ſenior ipſo mitione.uel q ſum maximus natu ſine cōparatiōe.i.q iam ſum annoſus ſeu annis admodū cōfectus.Vel ſic pōt intelligi.Deerit.i.erit defectus in hac re quā ſuſcipio cum ab ea ſim ni/mis alienus natura mea.Verum non curo:quia non erit qui me arguat & repræhendat cum ſim maximus natu.Sic er/go aſtrue.deerit:ideſt erit defectus in hac mutatione rationis uitæ.Id defectus quod erit minime refert mea:ideſt ad me non ſpectat non uergit in dedecus meum nihil curo nullatenus:intereſt mea qui ſum maximus natu.

Partes ferre poſterio res

Scen. A

Illud ad finem ſcænæ.Deerit id mea minime refert.Sic itelligo ut De.ſibi obiecerit.q̄ſi dicet fortaſſe dicet mihi aliquis:ſi dare & obſequi pergis Demea deerit tibi facultas & poteſtas.uel certe deerit.i.non ſatis erit tibi:quia res tua diminuetur nimium.Ad hoc reſpondet Demea.Id mea minime refert.an ſcilicet multæ mihi ſint opes an paucæ.quippe qui ſum maximus natu.& ita pauciſſimis egeam.

A

Nunq̄ qa demea hinc cōmotus pp filiū:cuius odiū p duriciam ſuā incurrerat:hinc pp pſuaſiōes fr̄is aliq̄tulum deflexus deliberat apud ſe duriciam priſcam ſe oino depoſituꝝ.Et p̄mittit multas rōnes prius q̄re duricia ſit deponēda ſubducta.ſ.a uitiis.i.bn̄ inſtituta:qa q ad ſtatū bonæ uitæ ſe uult cōfirmare oportet ut a uitiis ſub/ducat.i.retrahat ſe.Res.i.ipedimēta reꝝ.ætas.i.diuturnitas tpis:ſicut i De.uſus uitæ ſicut in Mi.pōt uideri:qa quū ip̄e hēat talē uſum uitæ ſuæ ut ab oībus diligat̄ hoc ip̄m Demeæ aliquid noui apportabat:ut duriciā dimitteret.nulli lede re.i.nulli leſionē icutiebat.Eo.i.ad lenē uitā me ꝓuo/cat frater.uel res poſteriores.ſ.partes dilectionis.natu ma.& ideo non diu uicturus.

DO. A

Heus De.ro.ſ.n.b.l.Vt appet iā edormiuit cra pulā ſyr⁹:& ſatis moraliter dixit frater:nec ad didit tuus:deeſt tuus.℄O ſyre nr̄ ſalue:qd fit̄ iā nō hæc blanda.ſed dura ſunt:nā ſalue dixit ei:nō ſolum quē ſæpe uiderit:ſed cū quo totiēs litigauerit:& qd fit & qd agit̄ iterrogat cū ſciat hic q̄ſi ſpernat actus ei⁹ bn̄ rn̄det.hæ.n.interrogationes de ſalute atq̧ incolu/mitate eius ſunt q interrogat̄.℄Hæc tria.deeſt uer/ba.℄Præter naturā dixit q̄ſi diceret:p̄ter cōſuetudinē.℄Optime eſt.iam iam nūc hæc tria pri mum addidi præter naturā:o noſter qd fit qd agit̄ hoc expreſſius dictum eſt.℄Seruū hūc illiberalem: dura & importuna repente cōmutatio ex tanta uitu/peratione

A Syrus. Demea.

h Eus heus demea rogat fr̄ ne habeas longius.
De.qs homo eſt? o ſyre noſter ſalue:qd fit?

Quid

peratione in laudẽ ſyri oſtẽdit cõtra naturã ſuã niti demeã.℄ Præbes te.i.te oñdis factis probans.℄ Et tibi lubẽs be/ Præbere
ne ſaxim.& bene ad quã rem adiectũ eſt:an & bene hoc addidit.℄ Quis enim credat tam ſubitis poſt ſeuitiã blãdimẽ ſe
tis:niſi factis q̃cq; uera oſtẽdant.℄ Et.t.l.b.f.& additũ eſt ut oñdat hãc eẽ ſniam nõ ſolũ te laudo.ſed etiã iuuo illud di
cendo.hoc faciendo.℄ Et tibi.l.b.f.põt hoc & ſic intelligi.bñ tibi faxim & lubẽs:multi enim bñ:ſed nõ ex aĩo faciunt.
oĩa ergo addidit quæ placidũ oſtẽdant ipm atq; clemẽtẽ.℄ Atq ſyre:atq abũdat p parelcõ.℄ Syre.aſſeueratio eſt nõ
credentis.℄ Hoc uerbũ eſt.q̃ſi falſum fuerit illud quod iurgabat:& hoc fit uerũ qđ nũc dicit.℄ Propediẽ Nã Propediem
propediem aduerbium eſt temporis:ut ſi diceret cito. GVI. A

Q uid agitur? Sy.recte.Demea optime eſt.
Iam nunc hæc tria primum addidi præter
Naturam o nr̃:qd fit?qd agitur?ſeruum haud
Illiberalem præbes te:& tibi lubens bene faxim.
Sy.gratiam habeo.De.atqui ſyre hoc uerum
Eſt:& ipſa re experiere propediem.

h Eus demea &c.Hic oſtendit poeta q̃ abſurde blandus conet̃ eſſe qui nõ ſoleat: & q̃ imodi/ca ſit repentina largitas ubi aĩus a parcitate ni/mia in contrariũ uitiũ ꝓfuſionis excurrerit. Apparet ãt ſyrũ iam crapulã edormiuiſſe.Sy.Heus aduerbiũ uo/candi o Demea frater tuus.ſ.Mitio rogat ne.i.ꝙ non abeas.i.diſcedas longius:& qđ dici ſolet ꝙ non elon/ges te.De.quis eſt ſup.homo q me uocat: deinde uiſo ſeruo iquit.o Sy.ſalue.qd fit.qd agit̃.Sy.recte fit recte
agitur.i.bene ſe res hñt & quod dicũt totũ bene uadit:inepte ſane & abſurde.De.optime eſt.i.optime res ſe habet.Iam
nunc addidi primũ.i.in primis hæc tria uerba quæ ſequũtur:ꝑter naturã.i.præter conſuetudinẽ meam.Nã ſemp ante
hac fui ſeuerus & imanſuetus.Subdit illa tria uerba q̃ præter naturã dixit.ſ.o nr̃.eſt primũ uerbũ qd fit ſcđm qd agitur
tertiũ.Prebes.i.ꝑſtas exhibes te ſeruũ haud illiberalẽ.i.nõ iprobũ:imo æquũ iuſtũ ac bonũ.Nã liberalis eſt bonus.& bñ Liberaliſ
faxim.i.bene faciã tibi.libens.i.bono aĩo.Inuenit̃ etiam faxim pro fecerim:ut teſtat̃ Nonius.Sy.habeo grãm.i.pro be/ Faxim
niuolentia tua ſum tibi deuictus ſiue obligatus.De.at qui.i.ſed certe o ſyre hoc qđ dico me tibi benefacturũ eſt uerum. Atqui
& experiere.i. probabis re ipſa.i.ipo effectu propediem:ideſt cito breui tempore quaſi iam prope ſit dies.

h Eus.Facta deliberatione lenitatis ecce effectus ꝙ prius ſe oſtendit lenẽ in ſeruos poſtea in iuuenes.Syrum au/ A
tem hac occaſione conuenit:quia Mitio timens ne frater deſiperet a promiſſo mittit poſt eum Syrum qui re/
uocat:optime eſt:ideſt modo dixi:hoc ſecum.exaltat uocem Ser.&c.

Geta ſeruus. Demea ſenex.

H Era ego hic ad hos ꝓuiſam q̃ mox uirginẽ
Accerſant:ſed eccum demeam:ſaluus ſies:
D.o q̃ uocare?G.geta.D.geta hoiẽ maxi/
Eſſe hodie te iudicaui aĩo meo:nã is mihi ẽ (mi ꝑcii
Profecto ſeruus ſpectatus ſatis:cui dñs curæ eſt
Ita ut tibi ſenſi geta:& tibi ob hanc rem ſiqd uſus
Euenerit:lubẽs bene faxim:meditor eẽ affabilis:&
Bene procedit.Ge.bonus es quum hæc exiſtimas
De.paulatim plebem primulum facio meam.

h Era ego hic ad hos ꝓuiſam: ad hos ad Mi.& Eſ.ſ.ꝓuiſo duas res ſigñat procedo & uideo DO. A
℄ Sed ec.hoc apđ ſe.℄ O q̃.u.hac itericctiõe Prouiſo
utimur ubi ex iteruallo notos uidem⁹.℄ O q̃.u.poſt hoc noie uocatur⁹ non hũit qđ diceret:& iõ ſubiecit q uocare. Virgi.O q̃ te memorẽ uirgo:namq; haud tibi Virgili.
uultus moralis o dea certe.An phœbi ſoror an nym/phæ ſanguis una.Moris eſt aũt inferiorẽ ꝓprio noie uocari:ſi blãdiri uelis:ſed hic nois oblit⁹:dum dubitat & inquirit inhæſit ꝓnomini.℄ Aĩo meo hoc eſt ſecũ dũ aĩ mei ſniam.& q̃tũ ad aĩum ꝑtinet.℄ Nã is mihi eſt:ꝑfecto ſeruus.in hoc laudãdo qa nõ laborat ſubie/cit ſpãliter merita eius: aut ut exiſtimo nihil habui qđ diceret:niſi laudẽ ſine ullius facti mẽtione.℄ Mihi.i. q̃ntũ ad iudicium meũ pertinet.℄ Cui dñs curæ eſt. cum hic dñas habeat dñium dixit:qa præualet maſcu/linum.Virg.Deſcendo hac ducẽte deo flãmas inter & Virgili⁹.
hoſtis Expedior.& præterea ſnia generalis inducitur: cum nullũ ſpecialiter dominũ ſignificat.℄ Ita ut tibi ſenſi geta.maximũ delinimentũ infert eũ noie uocans qđ tm̃ ſuperioribus eſt.& uide q̃ grate poſtq̃ ipſe dixit noie appellauit getã.℄ Et tibi ob eã rem ſiqd uſus ue/nerit:& tibi ſi qd.Vtrũ queãdmodũ aliis: aut queãd/modũ ſyro.℄ Et tibi ob eã rẽ ſi qd uſus euenerit:deſe ctus qdam ruſtici eſt:ꝑter naturã blãdientis cogi dicta repetere ſine gratia.hæ aũt promiſſiones ad hoc ꝑmit/tũtur:ut cum in ſubiectis agi a demea huiuſmodi res
cœpit non ſit abſurdum ſpectatoribus Demeam tam cito eſſe mutatũ.℄ Meditor eẽ affabilis:ſic hoc locutus:ut illud
ſupra:iam nunc tria hæc addidi ꝑter naturã:o nr̃.q.ſ.a.ſ.℄ Paulatim plebẽ moraliter interiorẽ turbam plebem dixit.i.
ut in urbe uulgus:ita in familia ſeruos:& fit trãſlatio ab his q honores doloſe:ac nõ ꝓmerito petunt ambitioſiq; ſunt.
℄ Plebẽ pri.fa.m.hoc eſt mihi fauentẽ.ut ecõtrario Virg.Vadimus imixti danais haud numine noſtro. GVI. A
h Era ego &c.Hic demea obuium Getam blãde nititur compellere & eius inſiſtit laudibus.Geta.o hera.i.o do/
mina mea Soſtrata mater puellæ nupturæ prouiſam.i.ꝓcedam hinc.i.ex hoc loco ad hos.ſ.ad Mitionem &

Eſchinum. Vel prouiſam:ideſt ibo ad uidendū hinc ad hos.q̄:ideſt q̄tum mox:ideſt q̄tum cito q̄tum ſtatim q̄nto poſt accerſant.i.aduocēt uenire ad ſe faciant uirginē. Sed eccū demea.i.ecce hic ꝓpe. De.ſis ſaluus. De.ob.hac interiectione utimur ubi ex interuallo notos uidem⁹.qui.i.quo mō quo noie uocaris? Ge.uocor ſup.geta. De.uocaris geta? Hodie iudicaui aio meo.i.ſm aī mei ſnīam te eſſe hominē maximi p̄cii.i.plurimi eſtimādum. Nam ꝑfecto.i.certe is ſeruus eſt ſatis ſpectatus.i.ſatis ꝓbatus mihi.i.q̄ntū ad iudiciū meū ptinet cui ſeruo dn̄s eſt curæ ita ut o Geta ſenſi.i.ꝑcepi dn̄am ſup.tuā eſſe tibi curæ:ſed dn̄m dixit in maſculino.qa maſculinū p̄ponderat fœminino. Et ob eam rē.i.pp eā cām:qa es fidelis ſeruus. ſi quid uſus.i.ſi aliquid utilitatis euenerit.i.acciderit:cōtigerit in quo poſſim tibi ꝓdeſſe.bn̄ faxim.i.bene faciam tibi & qdē bono aio. Vel ſi capiat uſus ꝓ opus:ut ſæpe fit apud plautū ſic intellige. Si quid uſus euenerit.i.ſi qd opus fuerit ſeu ſi q̄ neceſſitas cōtigerit ubi ſit op⁹ opa mea bn̄ faciā tibi & qdē lubēs. Aut ſic itellige ſi qd uſuuenerit.i.ſi qd euenerit. Nā ſæpe in epiſtolis Ciceronianis inuenias uſuuenire ꝓ euenire. Ipſe.n.ad appiū ſic inqt. Cum p̄ſertim mihi uſuuentuꝝ nō arbitrarer ut ego quoq; abs te defendēdus eēm. Itaq; ſic aſtrue. Eam ob rē ſi qd uſuuenerit.i.ſi qd cōtigerit in quo mea opa uti poſſis lubens bn̄ faciā tibi. Ego meditor.i.conor ſtudeo laboro exerceo me molior eſſe affabilis.i.ſermōe ſuauis & benignus q̄ſi facilis quē poſſit unuſqſq; affari.i.alloq.& bn̄ ꝓcedit.i.bn̄ ſuccedit q̄ſi porro.i.ꝓcul cedit & ꝓgredit. Ergo ſic intellige. Et ipſa meditatio ſeu exercitatio bn̄ ꝓcedit bn̄ ſe habet nō remittit ſed ꝓgreditur longius. Dicimus etam illa ratio nō procedit.i.non ualet non probat propoſitum. Et digeſtis de incendio. Quemadmodum ergo procedit quod labeo ſcribit.i.quomodo illud habet apparentiā ueritatis aut auctoritatis. Meditor ergo eſſe affabilis & bene procedit.ideſt in ea meditatione bene me habeo uſq; eo ut res magis magiſq; procedat.ideſt ut efficiar indies magis affabilis. Ge.tu es bonus cum exiſtimas.i.iudicas hæc de me q̄ dixiſti. De.Paulatim.i.ſenſim.facio.i.efficio reddo primulū.i.nunc primū plebem meā.i.mihi fauentē. Nā plebs manſuetis fauere ſolet & auſteris aduerſari.

Vſus

Plautus

Vſuuenire

Cicero

Procedere

Meus

primulū

A

DO.

A

Era. Inducitur iterum Geta alius ſeruus cui blandiatur. Nam quia nimis morabantur timuit. Soſtrata ne mutaret animum a nuptiis:quam ita alloquitur Geta ſeruus. Ego Hera hinc ad hos &c. Et iam uideo unum de illis hoc ibi:ſed eccum &c. qui:ideſt quomodo uocare meditor hoc ſecum. paulatim hoc ſecum.

Occidunt me quidem. Adoleſcens & Demea inter ſe affabiles imaginem præbent:& q̄ dulcis ſit iunioribus aſſentatio:& q̄ ingrata cenſura dixit. ℭ Occidunt me.pro nimis lædunt & cruciant. ℭ Dum nimis ſanctas nuptias.& nimis & ſanctas ridicule additum eſt in ea ducenda quæ iam peperit:nam ſanctum eſt quod omni obſeruatione inuiolatum eſt:& bene additum eſt nimis:quia nimium pro uitio ponitur:iuxta illam ſententiam:ut ne quid nimis. ℭ Occidunt me quidem:quidem pro expectatione eſt tanquā in hac mora nullus alius occidatur:niſi qui amat:ideſt ego. ℭ Quid agitur eſchine? iam ipſe docuit quid ſit & quid agitur:blandimētum eſſe:ut ipſe iam nunc hæc tria.p.a.p.n.o.n.q.ſ.q.a. ℭ Hem pater.non ſine cōſternatione reſpondet Eſchinus & ſic blande interrogat.& miti uultu:nam & improuiſo obiectus eſt Demea & inſperāti. ℭ Tuus her.ue.& animo & na.pater.totum eripuit mitioni cui ne animum quidem reliquit. ℭ Qui.t.a.p.q̄.h.o.magis comicum q̄ amo. ℭ Sed cur.n.d.u.q.a.bene ſubiecit quæ uolenti eſſe credebat. ℭ Verum.h.m.m.eſt.tibicina & hymeneū hoc eſt quod ait nimis ſanctas nuptias ſtudent facere Hymeneum qdam liberi & ueneris filium dicūt eſſe. qui primus certas nuptias iſtituerit: ideo per laudem cantatur uirginalibus nuptiis ob huiuſmodi meritū. Alii uirum fortem Atticum dicunt fuiſſe: qui raptas prædonibus uirgines oppreſſis latronibus intactas patriæ reſtituerit. Alii ꝙ hymen dicatur membrana quædam qua eſt munita uirginitas quæ primo diſrumpitur coitu hymeneum putant. Alii hymnum uocari uirginalium nuptiarum:ergo ſic accipe hymeneum in nuptiis quemadmodum in funere uel in ſacris hymnum. ℭ Vim tu huic ſeni auſcultare:ſeni cōtemnens ſeipſum dicit de hoc ſolum afferens cauſæ cur audiendum ſit:ꝙ ſit ſenex:& totum hoc apparet lætiſſimo uultu dici. ℭ Turbas lampadas:tibicinas: bene totum pluraliter:ut qui ſic reprehendit multa. Plautus. Quid tu mihi paraſcitos:luſos quod ſumma nos ſumaſſe hoc igitur uultu pronūcianda ſunt: ut appareat ea diſplicere dicenti. ℭ Atq; hanc in horto maceriam.i.d.maceries dicitur paries nūc alicuius demacerata. ℭ Euge iam lepidus.uo.apparet demeam experiendi cauſa aſſentari:non quod animo facit.

ℭ Fratri

Occidūt

Sanctū

Hymeneus

Hymen

Hymn⁹

Plautus

Maceries

A Eſchinus. Demea. Syrus. Geta.

Occidunt me quidem dum nimis nuptias
Sanctas ſtudent facere:& in apparando
Totū hūc cōſumūt diē. De.qd agit eſchie?
Eſ.hem pater mi tu hic eras? De.tuus hercle uero
Et animo & natura pater:qui te amat pluſquam
Hoſce oculos:ſed cur non domum quæſo
Vxorem accerſis? Eſchi.cupio:uerum
Mihi mora eſt tibicina:& hymeneum qui canat
De.eho uim tu huic ſeni auſcultare? Eſchi.quid
De.miſſa hæc face hymeneum:turbam.lampadas
Tibicinas:atq; hanc in horto maceriam iube dirui
Quantum potes hanc tranſfer:unam fac domum
Traduce & matrem:& familiam omnem ad nos

Eſ.placet

¶ Fratri ædes fient puiæ.elegãtius q̃ fratris.¶ Ineo gr̃am.in gr̃am eo:hoc eſt aı̃cos cõparo.¶ Ego lepidus.irridens adoleſcẽtis aı̃um ſit inqt.¶ Iube nũc iã inſultãtis eſt uerbũ:iubet tanq̃ p̃ſtet mitiõi:hoc dicit De.aut apd' ſe dicit hoc iu/be:quaſi inſultãtes dicere ſolemus nunc minari:hũc aſſiſtere quẽ afflictũ tenemus:ita & mitioni demea dicit iube nunc. ¶ Iube nũc iã dinumeret ille babylo uiginti minas nimis morale quũ de abſente tanq̃ de p̃ñte agimus.¶ Eſt aũt iube nũc iam.figura ẽt apud Plautũ frequẽtiſſima iube nũc iã.iube ſic dicit queadmodum ſupra illi cui æquus aı̃us nemo adeſſet alicui diceret.¶ Dinumeret.dinumeret dixit:quaſi multũ dinumeret.¶ Illi cui illi cteſiphoni.lenoni:an Eſchi/no:an Syro?¶ Babylo.an fratrẽ babylonẽ liberalita/tem ob nimiã uocet:an eſchinũ nimis ꝓdigũ.Syre ceſ/ſas introire ac facere dr̃.¶ Dirue.hoc uultu dr̃ adhortãte.¶ Cũ tute uideo nr̃æ familiæ ex aı̃o fcm̃ uelle:ex aı̃o aliqd facere ẽ id facere qd' ille in aı̃o ſuo uelit:aut certe ex tota mente p̃ſtare nõ ꝑfunctorie: ſed ex aı̃o fcm̃ intelligere debem⁹:ut ſit ex aı̃o q̃ſi ex ſen/tentia.¶ Dignos arbitror.multa deſunt:& uos & eẽ & q fiant.¶ Quid tu ais?eo uultu dr̃:qd tu ais:quo uidem⁹ loq eos qui interrogãt geſticulãte uultu quid ſentiãt de cõſilio ſuo:quos ſciunt?approbaturos eſſe. ¶ Sic ſoleo.põt ironia uideri:qppe qñ tale cõſilium probat demea:quod probaret adoleſcens.

Babylo

Facer̃ ex amico.

Eſchi.Placet pater lepidiſſime.De.euge
Iam lepidus uocor.fratri ædes fient peruiæ.
Turbam domũ adducet:& ſumptũ:amittet multa
Quid mea?ego lepidus ineo gr̃am.iube nũc iam
Dinumeret babylo ille uiginti minas:
Syre ceſſas ire ac facere?Sy.quid agam?
De.dirue tu illas:abi & traduce.
Ge.dii tibi demea bene faxint:quum
Te uideo noſtræ familiæ tam ex aı̃o factum uelle.
De.dignos arbitror:quid tu ais?Eſ.ſic opinor.
De.multo rectus eſt:q̃ illam puerperam duci huc
Per uiam ægrotã.Eſ.nihil enı̃ uidi melius mi pater
De.ſic ſoleo:ſed eccum mitio egreditur foras.

GVI. A'

o Cciduni &c.hic Eſ.& De.iter ſe affabiles ima/ginẽ p̃bent & q̃ dulcis ſit iuniorib⁹ aſſentatio & q̃ ingrata cẽſura.Eſ.quidẽ.i.certe & oñdit expecta/tionẽ & tediũ.Mitio & pr̃ De.occidũt me.i.nimis læ/dunt & cruciãt & qd' dici ſolet faciunt me mori.dũ.i. qñ.uel q̃diu ſtudẽt.i.dant opam laborãt moliuntur facere.i.celebrare nuptias nimis ſanctas.i.nimis integras caſtas pu/dicas cũ iã peperit puella nubens.nã ſanctũ eſt qd in oı̃ obſeruatiõe iuiolatũ ẽ.Ipſi cõſumũt.i.cõterũt traducũt totũ diẽ in apparãdo.i.in p̃parandis nuptiis cũ magno apparatu.De.o eſchine qd agiẽ.i.qd dr̃.Nã agere interdũ ſignificat loq q.d.qs ſermo hr̃ a te?Eſ.Hẽ iteriectio dep̃henſi & inſperãtis aduẽtũ alterius.o mi pr̃ blãdiendo tũ.i.tu ne eras hic cũ.ſ. prædicta loqrer & qrerer apud me?De.qa filius dixerat pr̃ mi pr̃ rñdet hercle.i.p herculẽ ego ſum ſup.tuus pr̃ & aı̃o.i. affectiõe pr̃na.& natura.i.gñatione qd' nõ ineſt mitiõi:eſt bñ tibi pr̃ aı̃o ſed nõ naturalis eſt pr̃:q pr̃(loqtur de ſeip̃o in tertia pſona)amat te pluſq̃ hoſce.i.hos ſuos oculos.Sed q̃ſo cur nõ accerſis.i.aduocas facis uenire uxorẽ tuã domũ.i. in domũ tuam ſeu in domũ pr̃is tui adoptiui.Eſ.cupio accerſi domũ uxorẽ.uerũ.i.ſed hoc qd' ſeqtur eſt mihi mora.i. affert mihi morã uidelicet tibicina.i.mulier tibiam canere ſolita in nuptiis & ille muſicus q canat hymeneũ.i.hymnu; uirginaliũ nuptiaꝝ.¶ Hymeneũ qdam liberi & ueneris filiũ dicũt eſſe q primus certas nuptias inſtituerit & p laudem cãtaẽ in nuptiis ob hmõi meritũ.Alii uirũ fortẽ atticũ dicũt fuiſſe q raptas a p̃donibus uirgines opp̃ſſis latronibus inta/ctas p̃riæ reſtituerit.Alii hymeneũ dici putãt ꝙ hymẽ dicaẽ mẽbrana q̃dã in uirgine q̃ eſt munita uirginitas & ꝓ his ſignificatis potius ꝓferẽ in maſculino hic hymeneus hymenei.Alii uolũt hymnũ uirginalium nuptiaꝝ uocari hyme/neum:ſed forſitã potius in neutro gñe:q̃q̃ nihil ꝓhibet qn & in maſculino:ſed auctoritati acqeſcẽdũ eſt.Hymeneos ãt in plurali ſæpe Vir.ponit ꝓ nuptiis ſeu cõnubiis.De.Eho iteriectio mouẽs ſeu captãs attẽtionẽ.Vin.i.uis ne auſculta/re.i.obedire huic ſenı̃.i.mihi q ſum ſenex.Eſ.qd.i.cur auſcultabo tibi aut quid.i.in quo uis me auſcultare ubi.De.miſſa face.i.dimitte:omitte hæc q̃ ſequũtur.ſ.turbã.i.multitudinẽ cõuiuaꝝ.Dona.uult turbas in plurali dici.Itẽ omitte hy/meneũ.i.hymnũ nuptialẽ omitte lampadas.i.lucernas facculas nuptiales ſeu tedas:ut Oui.in trãſſormatis Tedas exoſa iugales ſeu funalia q̃ adhibebanẽ in nuptiis.Virg.Et noctẽ funalia uincunt.omitte tibicinas.i.tibia canendi peritas atq; iube hãc maceriẽ.i.hũc parietẽ dirui.i.diſſipari diſſici demoliri ſi paſſiue capi poſſit in horto olitorio ubi naſcunẽ her/bæ qbus ueſcimur.q̃tũ potes.i.q̃ celerrime potes efficere:uel ſi ſit q̃tũ põt.i.q̃ celerrime fieri põt.trãſſer.i.traduc ad nos hãc uxorẽ tuã de q̃ eſt ſermo.fac domũ unã.i.uel fac unã familiã de mr̃e & filia & tota familia te de nr̃a.uel fac unã do/mum.i.diruẽdo muros interſecãtes domos ur̃as effice ut ſit tanq̃ una dom⁹ ita ꝙ eaẽ de domo in domũ:ac ſi eẽt una traduc.i.trãſpone trãſire fac mr̃em.So.& oẽm familiã.i.ẽt ſeruos ipſos ad nos:nã de filia iã dixerat trãſſer hãc.Eſ.O pr̃ lepidiſſime.i.iucũdiſſime ſuauiſſime placet qd' dicis & ſuades.De.Eia interiectio gaudẽtis ſeu imperãtis leticiã exerceri: & hoc qñ ſemel tm̃ ponıẽ ꝙ ſi geminẽẽ oñdit cõtrariũ dolorẽ uidelicet & deriſionẽ.Iã uocor lepidus.i.ſuauis ſermõe & iucũdus.Hæc aũt dicit nõ Eſ.ſed uel apud uel Sy.ſeruo irridẽs adoleſcẽtis aı̃um:ædes.i.dom⁹ fiẽt fratri puiæ.i.trãſi/tu faciles a puius ia um.Eſ.adducet turbã.i.multitudinẽ fœminaꝝ.domũ.i.in domũ.& admittet.i.adhibebit.recipiet: adiũget:apponet multa ad ſumptũ.i.efficiet ut mult⁹ ſumpt⁹ & lõge maior ſolito.ille.n.adhibet multa ad ſumptũ q cu/rat ut creſcat ſũpt⁹ & impẽſa.qd mea itereſt.ſ.i.qñ creuerit ſũpt⁹ qd ego curo qd ad me ſpectat aut attinet.nã hæc oı̃a fiẽt ſũptu eius cui⁹ Eſ.eſt fili⁹.ego lepid⁹.i.exñs ſuauis ſermõe ineo gr̃am.i.eo in gr̃am hoc ẽ amicos cõparo.Inire.n.gr̃am alicui⁹ ẽ cõciliare ſibi alicui⁹ aı̃citiã.Nũc iu.iã ꝙ ille babylo.i.uel fr̃.ſ.Mi.quẽ ob nimiã liberalitatẽ babylonẽ uocat aut Eſ.ꝙ nimis ſit ꝓdig⁹.Iube ergo:irriſorie h⁹ dicit apd' ſe de abñte tãq̃ ſi eẽt pñs.qd iube ut ille babylo dinumeret.i.mul/tũ nũeret.xx.minas:ideſt.xx.libras:& hoc dicere uẽ abñti fr̃i q ut ſupra patuit iuſſit lenoni numerari.xx.minas.ꝓ puella Cteſi.amica.& quẽ iuſſit hoc facere?nẽpe eſchinũ q ꝓ fratre laborabat quẽ nũc De.babylonem uocat.Deinde cõuer/

Agere

Hyme/neus Ouidius Virg. maceries Olitoriũ

Inire gra/tiam Babylo

ti: ſermonem ad ſyrũ ſublata uoce dicens. O ſyre ceſſas.i.nimis tardas ire ad diruẽdum murũ:ac facere.i.diruere ipſam maceriẽ. Vel põt eſſe interrogatio.quare negligis aut tardas ire & facere quod iuſſus es. Sy. Quid agam? De.tu dirue.i. diſſipa illa.ſ.q̃ tibi dicta ſunt.uidelicet maceriã & alia q̃ illi oñ debat.abi ad mulieres & traduc.i.traſfer illas ad nos. Ge. o demea dii bñ ſaxint.i.bñ faciãt tibi.cũ.i.qa uel qñ uideo te tã uelle factũ.i.facere ex aío.i.ex uoto:ex ſnia nſæ familiæ.ſ.

Velle fa/ctum. Soſtratæ:& filiæ ejus & cæteroꝝ de familia.uel ſic cũ uideo te tam uelle ex aío.i.cupe ex tota mẽte factũ (ut ſit nom̃).i. negociũ nſæ familiæ.i.cũ uideo te tam exoptare cõplectioné negocii familiæ nſæ & cõmodũ. De.arbitror uos ſup.eẽ dignos qbus ſup.talia fiãt uidelicet ut maceria diruaꝛ.cõuertit ad eſchinũ ſermonẽ ſuũ.o eſ. hine qd ais? de hac re.q.d. nõne eſt illa familia digna cui tale qd fiat uidelicet cui tali mõ cõſulaꝛ. Eſchi.ſic opinor.i.talis eſt mea opinio. De.multo rectius eſt maceriã.ſ.dirui & illac traduci uxorẽ q̃ illã puellã puerperã.i.nõ multo añ partu liberatã duci nũc ægrotã.i. debilẽ adhuc & male ualentẽ ꝓpter dolores partus.duci ergo huc.i.ad nos per uiam.i.p uicũ ſed deducaꝛ per ortum & maceria rumpaꝛ. Eſchi.n.i.certe o mi pater nihil uidi melius.i.pſtantius q̃ tuum cõſilium. De.ſoleo ſic conſulere uel ſic ſuadere bñ.& hoc dicit ironice cũ tale cõſiliũ ſuũ minie ꝓbaret. Sy.eccũ.i.ecce hic mitio egrediꝛ foras.i.exit a domo.

AScen. h Oc ultimum. Sic ſoleo:non ironice:ſed ficte:ſimulate & captioſe dictum puto. Nam ubi ironia utimur con/trarium eius quod dicimus etiam ab eo de quo uel alloquimur intelligi uolumus hic uero Demea ut beniuo lentiam captet officioſum ſe ſignificare nititur.

A O Ccidunt. Ecce poſt ſeruos induciꝛ iuuenis.i.filius ſuus Eſchi.cui blandiaꝛ:qa aũt properanti aío nihil ſatis fe/ſtinatur Eſchin⁹ cõmotus de tãta mora nuptiaꝝ ita conq̃riꝛ. Occidũt me &c.ioculator q canat hymeneũ ſeni nihil:hac pte.i.p maceriã infractã. Admittet ſr &c.ad hoc.n.deinceps tẽdet demea ut faciã recognoſcere ſtulti/tiam ſuã de hoc ꝙ ultra modũ effluebat:qa cũ Mi.adeo ſit lenis nõ potuit corrigere ſtultiũã ſuã niſi nimia diffuſione. Ad quã diffuſionẽ p intẽtionẽ ĩpellit eũ De.donec ſe male facere ſentiat:ut poſtea fiat magis pcus:& nõ tã facilis iube exaltat uocẽ: Babilo erat camerari⁹ Mi.q ſeruabat loculos & expẽſas bñſcm̃.n.ſ.illud bñ qd' ſupra eſt reſũme.iduciꝛ Mi. ut ſr ei blãdiaꝛ & laborat ut aliq̃tulũ eũ exaſpet ſuæ duritiæ quodãmõ cõformet q faciet dãdo ei ſtulta cõſilia & multa de ſuis diſpartire pſuadẽdo:ut quũ ſe ille in nimia amiſſiõe ſtultũ cognouerit cõtrahat largitatẽ ſuã. Syrus dixerat eiq̃ De.iuſſerat dirui maceriã. Ad hoc ait. Iube ſr & te Eſ.dare opam ut ſi. Ineptio.i.ineptis.i.deſipe. Age q̃ſi euge ꝓlixe mi. ueꝝ:quũ p hoc nõ poſſit eũ abſtinere a ſtultitia ſua De.cogitat iteꝝ alia.q.d.putabã ꝙ p hoc ſe ille ſtultum intelligeret. ueꝝ.i.ſed aliud oportet me pſuadere uſq̃ dũ ſe ſtultũ ſentiat. locitas.i.conducis.huic.i.uirgini.dcm̃ eſt.q.d.nõ mẽtiaris mõ:qa uere.i.pfecto dcm̃ eſt a te hic Eſ. Gaudeo ſecũ.ſuo ſibi.i.ꝓprio gladio:qa pſuadẽdo ei multa diſpoſitionẽ ſuaꝝ reꝝ & impellẽdo eũ in ſuos mores nimiũ faciles adducã eum ad hoc ut ſuo gladio.i.nimium agẽdo ſuam facilitatem ſe ſtultiſſimum percipiat:& hoc eſt iugulabo.

DO. A I Vbet frater. Appet mitionẽ dixiſſe cur diruis? Sy.iñdiſſe.qa hoc iubet frater tuus. ℂ Iubet. fra.dirui maceriã.ſ. ℂ Tu ne.i.h.d.iterrogati/ue ꝓnũciandũ totũ:ita erit una pſona.& breuiter oñ/ditur ex huius uerbio qd prior dixerit. Sy.& mirum initiũ.ne ꝓhemio opus eẽt demeæ ad ꝓſitẽdã muta/tionẽ uolũtatis. ℂ Hac re maceriæ diiectione. ℂ Et in aliis oĩbus niſi in nuptiis ſenilibus. ℂ Iube.tollere ſubaudiꝛ p. ℂ Colere.adiuuare adiũge/re.colore ad Sy.ptinet:adiuuare ad hegionẽ:adiũge/

Virg. re ad ſoſtratã:& ad notãdũ coli ſupion ut Virg. Poſt habita coluiſſe hamo hic illius arma. ℂ Immo.h.ita

Nobis decet di/cere. no.de.antiq ſic addebãt ſtati uerbũ nos decet facere: nos decet dicere:ſed nõ addebãt nobis decet:ſed ſim/pliciter dicebãt. ℂ Primũ.h.u.ẽ.m.incipit a pſuaſiõe ſed latẽter:ita ut ea q̃ ꝓpoſito cõſilio dicẽda erãt ante demõſtrauit q̃ dicat qd fieri uelit & hoc ſp fit ab ora/torib⁹ in his reb⁹ in qb⁹ incipe nõ oportet pp turpitu/dinẽ aut incõmoditatẽ rei q̃ pſuadẽda eſt. Conſidera

Virg. adeo apd' Vir.ubi pſuadet iris mſib⁹ ut naues ſuas in/cẽdãt:& iuenies hoc ipm cõſiliũ ultimũ poni poſt ar gumẽta q̃ plurima. Quin.a.&.m.i.ſ.ex.u.p.& initiũ a poſſibili ſcm̃ eſt.nã dicit huius uxoris eſt mr ꝓba & modeſta:ꝓba ſibi:& modeſta apd alios:& uide lau/des cõſiliatoribus inuẽtas & uſitatas. ℂ Ita aiũt.hoc ita ſidet.q.d.mea? ℂ Scio. Adhuc Mitio nõ itelligo quo res tendat:ſed tamen uultu quodam admiran/tis cur hoc dicatur reſpondet. ℂ Parere hæc iam diu non poteſt.recte ne cõtra filios perſuadere uideatur. ℂ Per annos nõ põt:bene per annos: qa nõ ſterilis.

ℂ Hanc

A Mitio. Demea. Eſchinus.

I Vbet frater:ubi is ẽ? tu ne iubes hæc demea
De.ego uero iubeo:& i hac re & i aliis oĩb⁹
Q uã maxĩe unã facere nos hãc familiam
Adiungere:adiuuare. Eſ.ita quæſo pater. (colere:
Mi.haud aliter cenſeo. De.immo hercle
Ita nobis decet:primum huius uxoris eſt mater.
Mi.quid poſtea? De.proba & modeſta.
Mi.ita dicunt. De.natu grandior. Mi.ſcio.
De.parere iam diu hæc p annos non poteſt.nec qui
Eam reſpiciat q̃ſq̃ eſt.ſola eſt. Mi.quam hic rem agit?
De.hanc te æquum eſt ducere:& te operam
V t fiat dare. Mi.me ducere autem? De.te. Mi.me?
De.de te inq̃. Mi.ineptis. De.ſi tu ſis hõ.hic faciat

Eſ.mi

¶ Hanc te æquũ eſt ducere.te mitio.ſ.& te opam ut fiat dare:te eſchine:nã ad illũ cõuerſus a mitiõe eſt: & quare eſchinum opam dare æquũ eſt.ſ.ut ꝑ ſit ſocrui. ¶ Parere.iam diu hæc per annos non põt:hoc aũt addidit: ne contra filios perſuadere uideat̃ nuptias ſi illis cohæredes eſſe ꝓcreandos ſuadet. ¶ Me ducere aũt.magna uis in ꝓnominibus poſita eſt.nã me ille dicit ſic quaſi quẽ minime deceat. ¶ Te ille ſic rñdet.q̃ſi quẽ maxime oporteat. ¶ Ineptis.uerbum eſt quod facit ineptio ineptis:ineptit. ¶ Si tu ſis hõ.nõ ſies:ſed ſis dixit:q̃ſi in eo ſe hoiem ſit eſchinus ꝓbaturus. ¶ Si tu ſis homo.Eſchine ſi ſis:ꝑ ſi eſſe uolueris:& ſi credi hõ uolueris. ¶ Si tu ſis homo.hic facete & mire coegit eſchinũ ad perſuadẽdum.nõ eni dixit ſi tu ſis hõ ꝑſuadet ſed ſic faciat:ut ab illo nõ factũ:ſed effectũ exigeret.

Ineptire

Eſ.mi pater.Mi.quid tu autem huic aſine auſcultas?
De.nihil agis:fieri aliter non poteſt.Mi.deliras?
Eſ.ſine te exorem:mi pater.Mi.inſanis?
Aufer.D.age da ueniam queſo filio.
Mi.ſati ſanus ne es?ego nouus maritus anno demũ
Quinto & ſexageſimo fiã?atq; anũ decrepitã ducã
Id ne eſtis auctores mihi?Eſ.fac:promiſi ego illis
Mi.ꝓmiſiſti aũt.de te largitor puer.De.age ſi quid
Te maius oret?Mi.q̃ſi nõ hoc ſit maximum.De.da
Veniam.Eſc.ne grauere.De.fac:promitte.Mi.non
Omittis?Eſ.nõ:niſi te exorem.Mi.uis eſt hæc qdem
De.age.prolixe mitio.Mi.& ſi hoc mihi prauum
Ineptum abſurdũ atq; alienũ a uita mea:ueꝝ ſi uos
Tantopere iſtuc uultis fiat.Eſ.bene facis:merito
Te amo.De.uerum qd ego dicam quum ſit quod
Volo?quid nunc?quid reſtat?hegio eſt hic
Cognatus proximus affinis nobis pauper:
Bene nos aliquid facere illi decet.Mi.quid facere
De.agelli ẽ hic ſub urbe paululũ quod locitas foras
Huic demus qui fruatur.Mi.paululum id autem
De.ſi multum ſit.faciundum eſt pro parte huic eſt
Bonus eſt:nr̃ eſt:recte datur poſtremo non meum
Illud uerbum facio:quod tu mitio:bene & ſapiẽter
Dixti dudũ:uitiũ cõe oium ẽ:quod nimium ad rem
In ſenecta attenti ſumus:hanc maculam nos decet
Effugere:dictum eſt uere:& re ipſa fieri oportet.Mi.
Quid iſtuc?dabitur qdem qñ hic uult.Eſ.mi pater.
De.nunc tu es mihi germanus ꝑiter corpore & aĩo.
Mi.gaudeo.De.ſuo ſibi gladio hunc iugulo.

¶ Quid tu aũt huic aſine auſcultas?aptũ cõuitiũ grandi & fatuo.Mi pr̃.mi uocatiuus caſus eſt:ab eo qd̾ eſt meus. ¶ Fieri aliter non põt.a neceſſario. ¶ Deliras.ꝓprio uocabulo uſus ẽ tãq̃ loq̃ci. ¶ Inſanis au.congrue ſeni deliras ĩq̃t:iuueni iſanis & aufer uel te uel manũ.nã rogãs mẽtẽ admonet.ſ.dicens mi pr̃. ¶ Aufer.aut te deeſt:aut manũ:aut ꝑ eo:qd̾ ẽ abi:aut ſit aufer rẽ.Ego nouus maritus.apud menandrũ ſenex de nuptiis nõ grauat̃. ¶ Ego nou⁹ marit⁹ anno demũ q̃nto & ſexageſimo fiam atq; anũ decrepitã ducã: hic deeſt:& qs & qd & qñ & qũo.ut ſit qs ego:qd nou⁹ marit⁹:qñ anno demũ q̃nto & ſexageſimo: qũo anũ decrepitã ducã. ¶ Atq; anũ decrepitam ducã.hoc facere addit tãq̃ faciẽdũ hoc eẽt ſi puella duceret̃ ſeni. ¶ Anno.d q.& ſe.hæc ætas ẽ.ut Varro.ait etiã comicoꝝ ſenũ:& demũ aduerbiũ tarditatis ẽ. ¶ Id ne eſtis mihi auctores.hoc eſt ꝑſuaſores:ut Vir. Aucto.g.o.a.Decrepitã: decrepitã aut ſtomicho anili & iracundo:aut decrepitam obtuſi animi & læſæ ſenectutis:aut decrepitã cui ſæpe moribundæ crepuerit planctu familia.i.clamarit. ¶ Largitor.uerbũ eſt ĩpatiui modi futuri tẽporis. ¶ De te largitor puer.acutius de te dictum eſt q̃ã de tuo:& bñ in eũ q ꝓmiſerat puellæ coniunctionẽ ſuã. ¶ Da ueniã.ꝑſta bñficiũ.concede qd̾ petitur. ¶ Ne grauere.ne te difficilẽ præbeas:qa grauẽ ſe dr̃ ꝑſtare:q id facile nõ præſtat in beneficio quod põt. ¶ Da ueniã ne grauere fac ꝓmittere.altrinſecus agentium fatigãtiũq; uerba ſunt. ¶ Age ꝓlixe mitio.aut age ꝓlixe.i. age benigne:ut ſit ꝓlixe benigne ſm̃ ueteres:aut per ¶ Age.correptiuũ eſt:ut ad ꝓlixe ſubaudiat̃ nr̃ eſt aut qd tale:ut mitio:uelut i ſuaui dictũ ſit. ¶ Et ſi hoc mihi prauũ.prauũ ſi anũ ducit nullo cõmodo ſuo. ¶ Ineptũ.q nõ uoto filioꝝ ducat uxorẽ. ¶ Abſurdum hõi q nunq̃ duxerit:& nunq̃ ducere uoluerit & ſeni duci uxorẽ:q̃ adoleſcẽti ducta ñ ſit. ¶ Si uos tãtope iſtuc uultis fiat:cũr hic nõ uertit̃ de uoluntate ſoſtratæ.An qa illã cõſentire:neceſſe eſt:uel pp pauperiẽ:uel ob amorẽ filiæ ſuæ. ¶ Si uos tantope iſtuc uultis fiat ridiculæ dixit.& comice uxorẽ ſe ducere:nõ qa uelit:aut debeat:ſed ut obſequat̃ iubẽtibus. ¶ Hoc quũ ſit qd̾ uolo.ꝑficit̃ inq̃t qd̾ nolo:ut ſupra demũ recipiã mitio & ego in eo grãm. ¶ Quid nũc.qd reſtat ꝑ qd ſeq̃t̃:aut qd reſtat tãq̃ reliquarum priorẽ:aut ꝓpter hoc minimũ. ¶ Hegio eſt hic cognatus ꝓximus.cõmendatione perſonæ quaſi notæ etiam mitioni ob merita ſua.& bene addidit proximus.nam multi⁹ gradus:& ueluti rami ſunt ꝓpinquitatis in affinitate & cognatione diſpoſiti. ¶ Affinis nobis.recte.nam uxoris cognati mariti affines ſunt. ¶ Pauper.iam hoc nomine apparet aliquid flagitiari. ¶ Quod locitas foras.foras dixit locum pro perſona ponens,quaſi dicat neſcio cui alieno ſic & nos dicimus audi quid dicit.Ecce hac pro ecce hic.Cicero.Hic tum alius ex alia parte.deeſt ergo aliquid.ut ſit.quod locitas foras uerſum:aut ſi foris:foris poſito:ideſt alieno. ¶ Sub urbe eſt agelli paululum.totũ tũ cõtemptiõe ꝓnunciãdum. ¶ Huic demus qui fruatur.alatur.i.qui fructum capiat non proprietate potiatur.propriẽ ergo & q̃ſi de iure dixit fruatur.eſt aũt fruatur alatur:qa frumẽ dicit̃ ſumma gula ꝑ quã cibũ lingua demittit in uentrẽ. ¶ Bonus eſt:no.eſt.re.dat̃. hortãtis & multa cõgerentis:nr̃ eſt bene addidit:nã qd̾ dixit.ꝑ ꝑſe huic:bonus eſt:potuit reſponderi:quid mea.recte dat̃:q̃ſi nõ querat̃ an dãdũ ſit:ſed illud ſolũ erit an recte dat̃. ¶ Bonus eſt.nr̃ eſt.hæc oĩa uultuoſe tanq̃ inuidiã ꝑſimoniæ facit mitiõi:& plus ſignificat nr̃:q̃ ſi addat̃:qd nr̃. ¶ Nõ illud.ſ.nunc uerbũ ꝑ poſui:qd uno ſtringit̃ uerbo.Ergo uerbum breuis ſnĩa. ¶ Non.n.illud uerbum.u.ſ.nota uerbum pro ſnĩa: ut Vno uerbo dic ſi

Varro.
Virg.
Decrepitus.
Prolixe.
Affines.
Cicero
Frui.
Frumen
Verbũ ꝑ ſentẽtia.

quid eſt quod me uelis:& miſeram me quod uerbum audio:uerbum dixit ueram ſententiam. nam uerba eſſe a ueritaꝛ
te dicta:teſtatur Varro. ℂ Hanc maculam.n.d.eſ.maculam dicit irridens opinionem mitionis:
quia parſimoniam maculam putet:& ſimul auxit primo uitium:deinde maculam dicendo. ℂ Suo ſibi gladio hunc
iugulo allegoria:non ſuo:ſed ſuo ſibi:moraliter & ut ueteres ſolent loqui.

CVI. A IVbet &c. Hic mitio uariis ſermonibus a demea & eſchino perſuadet ut Soſtratā uxorē ducat Mi. mitio uidēs
Syrū diruētē maceriā iterrogauit qdnā ita dirueret:rñderat āt Syrus ſe id facere iuſſu fr̄is demeæ. Deīde ſic ici/
pit Mitio dicis ꝙ fr̄ Demea iubet? ubi eſt fr̄? deinde uiſo fratre ſubdit.ne.i.utrū o De.iubes hoc.i.maceriam di/
rui. De.uero.ideſt certe uel ſed:ego iubeo ut diruat̄ maceria uel maceries q̄ntæ inflectionis:iubeo inq̄:ideſt uolo nos.ſ.
me & te & Hegionē & Syꝝ facere q̄ maxīe poterimus.ſ.aut arctiſſime hāc familiam unā & colere.i.amare ſeu hr̄e in re/
uerētia q̄tū ad Syꝝ & adiuuare q̄tū ad hegionē q rē adiuuat & adiūgere.i.p affinitatē cōiungere nobis hanc familiam
Soſtratæ & filiæ &.i.partim hac re.i.diruptiōe maceriæ &.i.partim oīb⁹ aliis reb⁹ qb⁹ poterimus eā adiuuare & adiun/
gere & familiā una cū nr̄a facere. Eſchi.o pr̄ q̄ſo ita.i.ita poſtulo ut fiat. Mi.haud aliter cenſeo.i.eſt mea opinio eadem
prorſus. De.imo.i.ſed hercle iurātis eſt decet nobis ita fieri.ſ.ut fiat una familia nobiſcū antiq iungebāt decet datiuo re/
cenſiores uero accuſatiuo:ut nos decet ita fieri. Primū.i.in primis ipſa ſoſtrata eſt mr̄ uxoris huius Eſ. Mi.qd poſtea.i.
Modeſt⁹ qd deīde uis cōcludere ſi eſt mr̄ uxoris hui⁹. Dr̄.ipa eſt ꝓba.i.honeſta quātū ad ſe & uitā ſuā:& ē modeſta.i.hn̄s hōeſtū
modū erga alios & qđ dicunt inepte habet pulchrā manutētionē. Mi.ita aiūt.q.d.qđ mea refert ſi eſt ꝓba & modeſta:
ut aiūt hoīes. De.eſt grādior natu.i.eſt iā multū annoſa & annis cōfecta ac plena. Mi.ſcio eam eſſe natu grādiorē.i.gran/
deuā. De.hæc ſoſtrata iādiu.i.iā ex lōgo tp̄e nō pōt parere.i.hr̄e natos p annos.i.nō pmittētibus annis multis:& eſt ele
gans dicendi modus ſi ſic dicat̄.ætas nō patit̄ hāc mulierē pare elegātius huic mulieri parere p ætatē non licet:uel hæc
mulier p ætatē ſeu p annos parere nō pōt aut neq̄t.nec eſt q̄ſq̄ q reſpiciat eā ad cōcupiſcēdū eā uel ad reuocādā eam ne
nubat ipa eſt ſola. Mi.quā rē hic agit.i.qd iſte loq̄tur:qd molit̄:qd parat quorſum tēdit aut ei⁹ ſpectāt aut ptinēt uerba.
De.æquū eſt te mitionē ducere hāc deinde cōuerſus ad eſchi.ſubdit:& æquū eſt te eſchinū dare opam.i.laborare.ut ſic
fiat.i.ut pr̄ tuus adoptiuus ducat eā in uxorē. Mi.aūt.i.ſed dicis æquam eē me ducere hāc admirabūdus hoc dicit. De.
dico bonū eſſe te ducere eā ſoſtra[illegible]. Mi.credere nō pōt fratrē eſſe in ea ſn̄ia.dicis inquā bonū eē me ducere. De.inquā.i.
dico iteꝝ te ducere eā eē bonū. Mi.ineptis.i.iſanis deſipis efficeris ineptus & ſtultus uel tu effutis tuas ineptias & eſt uer
Ineptire, bū neutrū q̄rtæ inflectiōis declinatū ineptio ineptis ineptiui.ineptire q̄ſi inept⁹ fieri aut ineptus eē. De.alloq̄t eſchinū ſi
ſis.i.ſi eē uolueris hō aut ſi credi uolueris hō hic.ſ.mitio faciat.i.ducat hāc So.ſocrū tuā. Eſ.o mi pr̄ blādit̄ ei.q.d.ob/
tēpera petitis:ſed iterrupit mitio ei⁹ ſermonē icrepās eū. Mi.aūt.i.ſed o aſine aptū cōuitiū grādi & fatuo.qd.i.cur auſcul
tas.i.obedis prebes aures huic pr̄i tuo naturali Demeæ in hac re. De.nihil agis.i.nihil ꝓficis ita alienū ab ea re te ꝑſtādo
Delirare, nō pōt aliter fieri qn eā ducas. Mi.deliras.i.deuias diſcedis a recta mēte & tuo deſtitueris bono ſenſu. Eſ.o mi pr̄ ſine.i.
Dare ue/ pmitte ut ſup.exorē te.i.te uinca pſuaſiōe mea ſeu tibi pſuadeā. Mi.iſanis.i.inſanū te oñdis deſipis. De.age hortātis ad/
niam.i. uerbiū.q̄ſo.i.rogo te da ueniā filio.i.ꝑſta illi hoc bn̄ficiū cōcede qđ petit. Mi.ſatin.i.ſatis ne es ſan⁹.i.mētis cōpos ego
bn̄ficiū. fiam.i.efficiar demū.q.d.tarde.eſt.n.hic aduerbiū tarditatis.ego ne fiā demū marit⁹ nou⁹.i.nou⁹ nupt⁹ nouus ſponſus
Decrepi/ anno.v.&.lx.i.cū ſim nat⁹ q̄nq̄ & ſexaginta an.ubi minor nūerus maiori ꝑficit̄ atq̄ ducā.i.capiā in uxorē anū.i.uetu/
tus. lam decrepitā.i.ultimæ ſenectutis:uel qa ſtomacho ſeu aīo ſit anili & iracundo.& iō ualde crepat.i.iurgia effutit & cla/
Crepare, mat uel qa ſit obtuſi aī & leſæ ſenectutis uel ꝙ ſæpe familia ſua crepuerit plāctu.i.clamauerit ſibi moribūdæ:uel ut Fe/
Feſtus. ſtus.iq̄t dr̄ ꝙ pp nimiam ſenectutē nec mouere ſe pōt nec ullū facere crepitū.ne.i.utrū eſtis mihi auctores.i.ſuaſores ſeu
Auctorē diſſuaſores id.i.ad id faciendū.ſ.adducēdā anū decrepitā uel id.i.pp illa incōmoda q̄ dixi eſtis mihi auctores.i.cōſulitis
eſſe mihi? Elegāter eñi dr̄ tibi ſum auctor ut hoc facias.i.tibi ſuadeo ſeu cōſulo ut hoc facias.ita enim ait Cic.in ſuis epiſtolis
Cicero. primi libri ad lentulū.tibi tñ ſum auctor ut ſi qbus reb⁹ poſſis eū tibi ordinē.aut recōcilies aut mitiges.eſt.n.penultima
Grauis, clauſula ipſi⁹ Cicerōis in penul.epiſ.pri.lib.ad lētulū. Eſchi.o pr̄ fac qđ rogam⁹ ego ꝓmiſi illis.ſ.Soſtratæ & Hegiōi
& filiæ te.ſ.facturū & ſocrū in uxorē ductuꝝ. Mi.aūt.i.ſed ꝓmiſiſti illis id de me.o puer.i.tu adhuc imprudēs & pauca
exptus.largitor in futuro impatiui.i.fac ꝓmiſſiōes tuas & tuas largitiōes ſeu largitates de te & nō de me. De.age hic age
correptiuū eſt qd facias ſup.uel dicas ſi filius eſchin⁹ oret te aliqd mai⁹.i.petat a te aliqd mai⁹.ubi oro more ſuo iūgitur
duobus accuſatiuis. Mi.q̄ſi.i.qđ dici ſolet.q.d.ꝙ hoc qđ petit nō ſit maximū. De.Da ueniā.i.ꝑſta hoc bn̄ficiū & cōce
de qđ petit̄ ſiue indulge petenti & pmitte te exorari. Eſchi.ne grauere.i.ne tibi ſit graue ac moleſtum id facere.uel ne te
difficilē & inexorabilē ꝑſtes in ac re.nā grauē ſe ꝓbet qui id facile nō ꝑſtat in bn̄ficio qđ pōt. De.fac qđ petit̄ ſaltē pro/
mitte te factuꝝ. Mi.nō omittis.i.nō ceſſas non deſiſtis hoc ſuadere. Eſchi.non omittā ſup.niſi exorem te.i.pſuadeam
Prolixe, tibi. Mi.q̄dem.i.certe hæc efflagitatio eſt uis.i.uiolētia coactio impulſio. De.o mitio age.i.erūpe in actionem.ꝓlixe.i.
benigne liberaliter large. Mi.etſi.i.q̄uis hoc.ſ.ducere.anū ur̄ mihi prauū.i.diſtortū non rectū.ineptū.i.ſtultum indecēs
abſurdū.i.incōueniens inconſentaneū incongruū & alienū.i.abhorrēs remotū.diſſidens:diſcrepans a uita mea quam
ſemp tranſegi celibē. Si tātope.i.tā uehemēter.uultis.i.cupitis hoc uidelicet ut ducā uxorē.fiat.i.cōſentio nō mea ſpō/
te ſed ut uobis ſatiſfaciā. Eſ.bn̄ facis cum uis qđ petimus.merito.i.nō ſine cā amo te:quia bene meruiſti. De.uerum.i.
ſed quid ego dicā? cum.i.quia uel qn̄ hoc qđ uolo fit.quid nunc? modus interrogādi.q.d.quid nunc agendū eſt? qd
reſtat.i.quid ſeq̄tur uel quid reliquū eſt qđ non fuerit obtētum:uel qđ petat̄.deinde aīaduertit.aliquid eſſe petendum
proxim⁹ quod ſubdit Hegio eſt cognatus ꝓximus his Soſtratæ & filiæ.eſt autē affinis.i.ꝓpinquus ꝓpter nuptias nobis paup.
Affinis ideſt qui non abundat diuitiis decet.i.honeſtum eſt nos bn̄ facere illi aliquid.i.per aliquid uel in aliquo.uel bene decet
& co/ nos facere illi aliquid.i.aliquod bonum:ut dicunt. Proximus dixit & affinis & cognatus: nam multi ſunt gradus &
gnatus ueluti rami propinquitatis in affinitate & cognatione diſpoſiti.inſuper cognati uxoris ſunt affines mariti & e diuerſo:

Mi.quid

Mi.quid decet inquã nos facere illi.De.paululum agelli.i.poſſeſſiunculæ ꝑdioli eſt hic ſub urbe.i.in ſuburbanis:quod
paululũ agelli locitas.i.frequẽter locas:uel capiat̃.ꝑ primitiuo foris.i.neſcio cui alieno & foris poſito.locũ aũt poſuit ꝑ
perſona:demus huic Hegioni paupi hũc agellũ:qui uel ſit ablatiuus pro quo fruat̃.i.alat̃.uel qui.i.ut fruat̃.i.alatur illo
uel qui ſit nominatiuus ſic.demus huic hegioni:q.ſ.hegio.fruat̃.i.alat̃ illo fruat̃ dixit pro alat̃ ſiue fructu utatur nõ ꝓ/ Fruor.
prietate potiat̃.a frumine dici uidet̃:qa frumẽ dr̃ ſũma gula p quã lingua cibũ dimittit in uẽtrẽ.Mi.aũt.i.ſed dicis ſup. Frumen
id eſſe paululũ qd illic eſt.De.etiã ſi multũ ſit illud qd eſt agelli tñ faciũdũ eſt.i.facere oportet uidelicet ut eo fruatur.ipſe
hegio eſt huic.ſ.filiæ uel ẽi Soſtratæ ꝓ pr̃e.i.loco pr̃is q̃tũ ad affectionẽ.ꝑterea ipſe eſt uir bonus ac ꝓpterea alendus eſt
etiã nr̃.i.nobis affinitate iũctus:recte datur.i.recte collocat̃ apd' eũ bñficiũ cũ & bonus ſit & noſter.poſtremo.i.tãdẽ fa/
cio illud uerbũ.i.illud dictũ illã breuẽ ſñiam loquor & in mediũ effero nõ meũ.i.nõ ex me inueniũ neq; primo ꝓfectũ
qd' uerbũ.i.dictũ tu Mitio dixiſti dudũ.i.paulo ante bñ.i.iuſte & cũ æq̃tate & ſapienter.i.cũ magna ſapia hoc eſt uerbũ
illud tuũ.uitiũ qd' ſequit̃ eſt cõe oĩum.i.oẽs lõge lateq; corrũpit & contaminat.dicimus aũt cõe oĩbus & cõe omnium Cõmu/
cũ datiuo & genitiuo tale eſt uitiũ.ſ.q in ſenecta.i.tpe uel ætate ſenectutis ſumus nimiũ attẽti.i.plus æquo incũbentes ne oĩum
inhiantes.ad rem.i.ad pecuniã cõgerendã & rẽ familiarẽ augendã ſeu ad ſingularẽ utilitatẽ nos decet effugere.i.uitare & oĩbus
euadere hanc maculã.i.hanc labẽ cupiditatis:nã ſordes auari hoĩs dicunt̃ & ſordidus ipſe auarus:id uerbum eſt uere di Verbum
ctum & bene dixit uere:nã ut teſtat̃ Varro uerba a ueritate dicta ſunt & oportet id uerbũ fieri ipſa re.i.deduci ad effectũ Varro.
ita ut nõ uerbotenus ſit dictũ.Mi.quid iſtud eſt.ſ.hoc dicit uidẽs ſe uictũ ꝓpriis uerbis.qdem.i.certe ille agellus dabitur
hegioni.Eſchi.o mi pr̃.blandientis eſt dictũ & uultuoſe applaudentis.De.nunc es mihi germanus.i.frater uterinus &
aĩo & corpe.i.q̃tũ ad animũ & corpus es alter ego.nã reſpondes oĩbus uotis meis.dr̃.n.frater q̃ſi fere alter.Mi.gaudeo. Frater.
eſſe tibi ſic gratũ ut talia dicas.De.iugulo.i.occido neco hũc fratrẽ gladio ſuo ſibi.ita gaudebant loq ueteres ait Do.eſt
autem allegoria.hoc eſt ꝓpriis uerbis ſuis eũ uinco & ſupo & deturbo de ſua ſñia & conuerto in meã.Cum etiam ui/
demus aliquem contra ſe locutum & in uerba ſibi noxia erupuiſſe uel quando ſe prodidit ſuis uerbis dicimus recte ille
ſuo ſibi gladio ſe iugulauit in quo dicto non eſt opus addere ſibi niſi quis antiquitatem uelit imitari

ILlud.Age prolixe mitio.præter expoſitiones quas Donatus affert:dictum mihi uidetur a Demea quomodo ASceñ.
ſolemus dicere ad eos qui quod lubentes faciunt rogari uolunt ut ſit mitio age prolixe: ideſt exhibe te diffici/
lem & inexorabilem in re quam tu apte tamen uoluntate facies.

A Syrus. Demea. Mitio. Eſchinus.

FActum eſt quod iuſſiſti demea.De.frugi
Homo es:ego ædepol hodie quidem mea
Sententia iudico ſyrũ fieri & æquũ liberũ.Mi.iuſtũ
Liberũ.qdnã ob fcm̃?De.ob multa.Sy.o nr̃ demea
Aedepol uir bonus:ego iſtos uobis uſq; a pueris
Curaui ambos ſedulo:docui:monui:bene ꝑcepi
Semper quæ potui oĩa.De.res apparet:& quidem
Porro obſonare cũ fide.ſcortũ adducere:apparare
De die cõuiuiũ:nõ mediocris hoĩs hæc ſunt officia
Sy.o lepidum caput.De.poſtremo hodie in pſaltria
Iſtac emunda hic adiutor fuit:hic curauit omnia.
Prodeſſe æquum eſt:alii meliores erunt:deniq; hic
Vult fieri.Mi.uis tu hoc fieri?Eſchi.cupio.Mi.
Siquidem tu uis ſyre:eho huc accede ad me:liber
Eſto.Sy.bene facis:omnibus gratiam habeo:
Et ſeorſum tibi præterea demea.De.gaudeo.

✠ DO.

FActũ eſt quod iuſſiſti Deme.i.diruta eſt ma/
ceria.℄ Frugi hõ es.utilis ut fruges.℄ Ego.
æ.h.m.q.iu.ſ.ſy.fi.li.hoc eſt iamdudũ quod A
promiſerat ſyro:ſed nũc opportũe:uidet̃ eñ mõ me/ Frugi.
ritũ ꝑceſſiſſe.℄ Et ſñiam iudico multa
oratorie maluit generaliter dicere q̃ q̃rere ſpãliter:qd'
inuenire nõ poſſit.Et mitio ſingulariter unum q̃rit:
hic pluraliter multa rñdet.℄ Quod nam ob factum.
iure.aſcribi eñi cauſas manumiſſis in iure formula eſt.
℄ Aedepol uir bonus.iurat bonum:quia ꝑter opio/
nem eſt.Ego iſtos uobis uſq; a pueris.itelligit Syrus
laborãtem pro ſe Demeam non hr̃e qd dicat:& ideo
ipſe ꝓſeqtur ordinem meritoꝝ ſed quẽ apparet pæda
gogum fuiſſe.℄ Docui.monui:bñ præcepi.ridicule
adduntur:ſed tñ cõſuetudine:quia imputant̃ etiã fa/
cta praue pro bonis.℄ Quæ potui oĩa.bene q̃ po/
tuit q̃ſi plura uellet.℄ Res apparet.mire irridet De/
mea:ſic tñ ut ſerio agere uideatur.℄ Apparare de die
conuiuiũ.i.repẽte neq; ante ꝑdictum nec pridie con/
ſtitutum.℄ Poſtremo hodie in Pſaltria iſtac emũda.
& hoc totũ ſerio dr̃:ut magis ridiculũ uideat̃.℄ Hic
adiutor fuit in re bona adiutores:in re mala impulſo/
res dicunt̃:ergo hic adiutor dr̃ a non iraſcẽte:a crimi/ Adiuto/
nãte autem & irato impulſor.℄ Hic adiutor fuit:hic res.
curauit.de more repetitum eſt hic quum dr̃:hic adiu/ Impul/
tor fuit:hic curauit.Sic enim ſolemus onerat̃ mẽtem ſores.
audientis eius quem laudamus:deinde quod ꝑſtitit:
q & officium corporis:ut adiutor:& curam animi ꝑ/
buit:ut conſultor.℄ Deniq; hic.u.f.abutitur.Demea
ſciens ꝓdigam uolũtatem adoleſcẽtuli.℄ Syre acce/
de huc ad me.utrum ut eundẽ manumittat:an ut pa/
lam fieri iubet ꝓpius accedens iuriſpublici conſuetu/
dinẽ ludens:& uide q̃ comicã manumiſſionem q̃ fa/
cete induxerit atq; cõ digne.℄ Et ſeorſum tibi ꝑterea
demea.& fecit demeæ pluſq̃ uolebat.nam quia co/

nabaƭ amari:ꝓferƭ ēt his q amanƭ.⸿ Gaudeo & ego.gratulātium ſyro hæc uerba ſunt:qbus de more ille credor ꝭdet. ⸿ Vtinā hoc ꝑpetuū fiat gaudiū.integrū ſolidū & nuſq̄ iterrupiū. ⸿ Phrygiā uxorē meā:ut ipſe Sy.ita uxor phrygia ſm̄ ueteres q ſeruis noīa a nationibꝰ īponebāt. ⸿ Vna mecū uideā liberā.hoc ſic ꝓnūciandū eſt:q̄ſi gaudeat ſe cōcor/ datū demeæ:qđ cū ultro cogitat hūiſſe plene oblitus fuit. ⸿ Hodie primā.m.d.h.ridiculū meretricū ſiqdē oportuerit
Hercle uero ſe/ tio. primā eē q̄cūq̧:an ga cā eſt:quā ingenui dicunƭ ſerio a nutricibꝰ liberis educādi. ⸿ Hercle.u.ſe.aduerbia ſunt cōfirma/ tiua. ⸿ Ob eā rē.hoc eo uultu dicit:quo rē ueluti excutimus & oñdimꝰ momēti eē nullius. ⸿ Argētū.q.eſt ſu.q̄to ꝓ/ cio ualet. ⸿ Argētū quāti eſt ſumito:hoc uerbo utimur ut faciunt q ꝑſuadere aliqd cupiūt. ⸿ Dii tibi de.o.ſemꝑ optata offerāt.oēs oia antiq̄ elegātia & figurata. ⸿ Pro ceſſiſti.h.p.nūc uere pulchre ꝓceſſit.Sy. ⸿ Siqdē.t.o.f. hoc eſt ut patroni eſt libertū non deſeras:ſed ut alias ma/
Plautus numiſſum.Plau.Facis melius q̄ pars lenonū.q libertos
Vti uſu/ ra. hn̄t & eos deſerūt. ⸿ Vn̄.u.utaƭ uiuat:un̄ uſura uita dr̄ ut Vnius uſura more gladiatoris iſti non dediſſet : an uſi alatur de quo uſumfructūq̧ capiat.& cuius tibi ſortem reddat.& hoc melius.nam ideo addidit:reddet tibi cito ⸿ Iſtuc ui.hoc egit Teren.ut cōuerſis officiis uſq̧ adeo ꝓdigum faceret demeam:donec parē redderet mitionē. ⸿ Iſtuc ui.quaſi nihil minus.negacio.n.eſt floccū oſtē dēris:aut qd tale cū eclypſi qua ſubaudiƭ qcq̄ & nō da/ bo. ⸿ Faciet.ne qd negatū in fine fabulæ uideatur addi dit De.faciet.& faciet hoc potēs.ſ.qđ irridēs dixit:quaſi de ꝓdigo dicere uideaƭ:& mire faciet:quia nec credibile erat ſtatim cōſenſuꝝ qui negauerat:& ꝓpterea negatio eſſe in fine non debuit. ⸿ Quid iſtuc.q̄ res tam repente mores mutauit tuos?aīaduertēdū eſt qua calliditate Te/ rētius q̄rēs finē fabulæ:cōplere lætitiā ꝑ ipſum De.nitiƭ in uniuerſos qui in tota comœdia triſtis ac ſæuus inter/
Prolu/ uium. turbauit:& uociferatus eſt. ⸿ Quod ꝓluuiū?ꝓluuium qđ græci. .i.promptus aīus ad largiendum. ⸿ Subita eſt largitas:repētina:ac ꝑ hoc ipſa eſt īgrata &
Largi. imoderata:ut euenit quū ex nimis ꝑcis non largi:libera/
Effuſi. les:ſed effuſi:prodigiq̧ redduntur. ⸿ Vt id oſtēderem: abundat id:nam eſt prout. ⸿ Quod te iſti facilem & feſtiuum putant.multū detraxit mitioni dicē/ do te iſti putant:ꝑ quod ſignificatur errare adoleſcēs & hunc nō eſſe feſtiuum. ⸿ Quod te iſti feſtiuū & facilem putāt.bn̄ in poſtremo dignitas ꝑſonæ huius ſeruata eſt: ut ꝑpetuo cōmutata uidereƭ:ut truculenti apud Plautū. Indulgēdo ante dicēdo:indulgentiam ad meā culpam ſcribi denuo. ⸿ Et largiendo.mitio ſeuere additum eſt nomen uerbis ex animo plorantis. ⸿ Quia nō.i.i.ꝓ.o. omnino obſequor . prouerbiales ſunt hmōi elocutio/ nes fanda neſanda:digna indigna:uelis nolis : fas nefas. ⸿ Effundite:emittite:facite:effundite ad Eſchi.pertinet. emittite ad Cte.facite ad omnes. ⸿ Facite quod.u.l.ꝓ/ pe redit rurſus ad amaritudinem priſtinā:hæc eſt figura qua inuitos nos ꝑmittere oſtendimus quod uolumus fieri. ⸿ Quæ.u.pro.a.m.u.Hic oſtēdit Terē. magis Demeam ſimulaſſe mutatos mores:q̄ mutauiſſe. ⸿ Minus.u.magis ipēſe cupitis:cōſulitis paꝝ minus:magis paꝝ. ⸿ Hæc re.& cor.& ob.in lo.tribus tria reddunƭ:& utraq̧ illam in malā partem ſupiora:hæc in bonam quæ inferiora ſunt.nō tm̄ enim culpæ eſt minus ꝓuidere q̄ impenſe:nec tm̄ mali eſt ipen ſe cupe quātum parum cōſulere.Iram reprehendere bo/ num eſt.melius corrigere:optimū ſecūdare:nam qui re/ prehendit non continuo corrigit:qui corrigit non ilico
Secun/ dare. ſecundat.i.lætiſſimum reddit & fideliſſimum.Aliī ſecū/ dare obſequi dictum putāt:& ideo additum eſt in loco quaſi non

Eſchi.& ego.Sy.credo.utinam hoc perpetuum
Fiat gaudium:phrygiā uxorē meā ut una mecum
Videam liberā.De.optimam quidem mulierem.
Sy.eqdem tuo nepoti huius filio hodie primam
Māmam dedit hæc.De.hercle uero ſerio ſiqdem
Primam dedit:haud dubium eſt qn emitti æquū
Siet.Mi.ob eam rem.De.poſtremo ob eam a me
Argentum quanti eſt ſumito.Sy.dii tibi demea
Oro omnes ſemper omnia optata offerant.
Mi.ſyre proceſſiſti hodie pulchre.De.ſiquidem
Porro mitio tuum officium facies:atq̧ huic
Paululum aliqd præ manu dederis unde utatur.
Reddet tibi cito.Mi.iſtoc uilius.Eſ.frugi hō es.
Sy.reddam hercle:da modo.Eſ.age pater.
Mi.poſt conſulam.De.faciet.Sy.o uir optime.
Eſ.o mi pater feſtiuiſſime.Mi.quid iſtuc?quæ
Res tam repente mores mutauit tuos?quod
Proluuiū?quæ eſt iſta ſubita largitas?De.dicam
Tibi ut id oſtēderē.qđ te iſti facilem & feſtiuum
Putant id nō fieri.ex uera uita.neq̧ adeo ex æquo
Et bono.ſed ex aſſentando:indulgendo:&
Largiendo mitio.nūc adeo ſi ob eam rem uobis
Mea uita inuiſa eſt Eſchine.quia non iſta iuſta
Prorſus oīa oīno obſequor:miſſa facio:effūdite
Emittite:facite quod uobis lubet:ſed ſi id
Vultis potius:quæ uos ꝑp adoleſētiam minus
Videtis magis impenſe cupitis:cōſulitis parum:
Hæc repræhēdere & corrigere me & obſecūdare
In ioco:ecce me q id faciam uobis.Eſ.tibi pater
Permittimus plus:ſcis quid facto opus eſt:
Sed de fratre quid fiet?De.ſino:habeat
In iſtac finem faciat.Eſchi.iſtuc recte
Valete & plaudite.calliopius recenſui.

quaſi nõ ſemp̃ faciendũ. ſic ergo obſecũdare: uel in melius cõuertere. uel obſeq intelligimus. ¶ Tibi pr̃ p. noluit Terẽ. ab amoribus filiorũ ꝑpetuo repulſum pr̃em. ¶ Si no. hẽat: in iſtac finẽ faciat: hæc qdem permiſſio eſt. ſed exceptionem in ſe cõtinet: & cũ quodã ſtomacho: & uelut minaci denũciatione ꝓfert. ¶ In. i. f. ſa. hoc eſt aut ne aliã amet: aut ne alteram cõparet: ne poſt ipſam luxuriet cura alterius. ¶ Recte. bene & mitio nõ diſceſſit de propoſito ſuo: qui ut peccaſſe alias oſtenderet fratrem ob nimiam aſperitatem cum expectatione quadam laudãs uerba eius iſtuc recte dixit: quaſi diceret non ut cætera: & ſimul repoſuit ei qui ſupra dixerat ꝙ te iſti facilem & feſtiuum putant.

FActũ & c̃. Hic oĩa fine iucũdo claudunt̃ ubi & ſeruis libertas donat̃ & ãbob⁹ filiis optatæ uxores cõceduntur. GVI. A Sy. o De. id qđ iuſſiſti eſt factũ. ſ. maceria diruta eſt. De. tu es hõ frugi. i. utilis ut fruges interdũ ſignificat modeſtũ ædepol ego iudico æquũ eſſe iuſtũ qdẽ. i. certe mea ſnĩa. i. meo iudicio mea opinione Syrũ ſeruũ fieri. i. effici hodie liberũ. i. manumitti ac libertate donari. Mi. dicis æquũ cẽ iſtũc ſyrũ fieri liberũ interrogatiue legẽdũ eſt: deinde ſubdit ob. i. pp̃ qđ nã factũ. i. pp̃ qđ fcm̃ æquũ ẽ eũ fieri liberũ. De. ob. ſub. multa. i. pp̃ multas cãs. Sy. o nr̃ De. ædepol es uir bonus ego curaui uobis. i. curæ habui cuſtodiui adminiſtraui moderatus ſum tãq̃ pedagogus iſtos ambos Cteſiphonẽ & Eſchi. uſq. i. aſſidue ſine intermiſſiõe a pueris. i. ab incũte ætate ſeu cum adhuc pueri eẽnt: docui: ideſt inſtitui erudiui eos ſedulo. i. inſtãter q̃ſi ſine dolo. monui. i. admonui eos qd facere deberẽt ſemp̃ bñ p̃cepi. i. docui uel iuſſi tanq̃ cuſtos eorũ oĩa q̃ potui p̃cipe. De. res. i. effectus apparet. i. ante oculos ẽ res eſt in prõptu: & hoc dicit ridẽdo eũ. & qdẽ porro. i. certe ꝑticulæ ſunt expletiuæ dcm̃ affirmãtes. hæc officia q̃ ſequunt̃ ſunt hoĩs non mediocris. i. ſpectant ad maximum hoĩem & magni momẽti ꝑ ironiã dixit: hæc aũt ſunt officia uidelicet obſonare. i. ꝓuidere de obſoniis: ideſt de oĩbus eduliis p̃ter panẽ & uinũ. cũ fide. i. fideliter ꝓuidere de obſoniis eſt officiũ magni uiri. nã obſonor obſonaris uel obſono obſonas utrũq. n. dr̃ ſignificat uel emere obſonia uel ꝓuidere de obſoniis q̃s pitantias uocant. ut ſi diceremus hic ſeruus optie obſonare nouit. i. ſcit bñ emere obſonia neq decipit̃ in emẽdo: ĩde obſonator dici poſſet ubi pitantiarũ dicũt q uidelicet de obſoniis ꝓuidet & eorũ q̃rendorũ curã hẽt: hæc ſunt officia obſonare fideliter abducere. i. rapere a lenone ſcortũ. i. meretricẽ. Itẽ apparare. i. parare diſponere cõuiuiũ de die. i. repẽte nõ ante p̃dictũ aut pridie cõſtitutũ. Sy. o caput lepidũ. i. o hõ iucũde & feſtiue ſeu urbane. nã caput p̃cipuã ꝑtem ponit ꝓ hoĩe toto. De. poſtremo. i. tãdẽ hic ſeru⁹ fuit hodie adiutor in iſtã pſaltria emũda ꝑ emẽda. i. in emẽdo iſtã puellã cantatricẽ. hic ſeru⁹ curauit. i. curã animi p̃buit ut cõpararet̃ pſaltria & bono mõ hẽret̃. æquũ eſt. i. bonũ eſt ac decet ꝓdeſſe ei. nã alii ſerui hoc ſcõ erũt meliores. nã dabũt opam ut bñ ſeruiẽtes ſint libertatẽ conſecuturi more iſtius. Deniq hic Eſchi. uult hoc fieri. i. uult ut libertate ſeruus donetur. Mi. uim. i. utrũ uis tu hoc fieri: hoc dicit Eſch. interogãs cupiat id fieri necne. Eſch. cupio id fieri. Mi. ſi quidẽ. i. qm̃ tu uis. eho interiectio admonentis & attẽtionẽ incitãtis o ſyre accede huc ad me. deinde ut acceſſit cũ manumiſit ingens eſto liber. uerba ſunt iuris qbus manumittit̃ ſeruus. Sy. o Mitio benefacis ꝙ me manumittis: habeo grãm. i. ſum deuinctus ſeu obligatus oĩbus. & p̃ter ea. i. p̃ter alios o De. grãm hẽo tibi ſeorſum. i. ſepatim: præcipue: particulariter. De. gaudeo ꝙ liber ſis. Eſchi. &. i. ẽt ego Eſchi. gaudeo. Sy. credo ꝙ ambo gaudetis mea libertate: utinã hoc gaudium fiat ꝑpetuũ. i. integrũ ſolidum & nuſquã interruptũ ut. i. ita uel q̃tenus uideã meam uxorẽ. ſ. Phrygiam. i. ſic appellatã a natione liberã una mecũ. De. qdẽ. i. certe cognoui uel inueni eam ſup. optimã mulierẽ: uel optas ſup. uidere uxorẽ tuã optimã mulierẽ liberã: uel cõſtat eã eſſe optimã mulierẽ. Sy. & qdẽ. i. certe. hæc uxor mea dedit hodie primã mãmã tuo nepoti filio hui⁹ Eſc. filii tui De. hercle uero. i. at certe ſerio. i. remoto ioco: extra iocũ ſiqdẽ. i. ſi certe uxor tua dedit primã mãmã filio huius. haud. i. nõ eſt dubiũ: qn ſit æquũ. i. iuſtũ eã emitti. i. extra ſeruitutẽ mitti. Mi. ob eã rẽ. i. dicis æquũ eẽ eã emitti pp̃ eã cãm. q. d. nõ eſt eã ſufficiẽs. De. ob eã inq̃ rẽ æquũ eam emitti. poſtremo ſi non uis id facere liberaliter ſumito a me argẽtũ q̃ti eſt. i. q̃to p̃cio ipſa phrygia ualet. Sy. o De. oẽs dii ferãt. i. p̃ſtẽt & afferãt ſemp̃ tibi oĩa optata. i. deſiderata tibi. Mi. o Sy. pulchre ꝓceſſiſti hodie. i. bñ ut ita dicã ꝓſperaſti hodie uel ad magnũ bonũ ꝓuectus es hodie q te & uxorẽ manumitti obtinuiſti. De. atq ſiqdem. i. ſi certe dederis huic ſyro aliquid paululũ præ mãu quo utat̃. i. alatur de quo uſumfru. capiat & cuius tibi ſortẽ reddat. porro. i. ꝓculdubio ſi hoc feceris facies tuũ offĩn. i. id qđ decet facere patronũ. Vbi aĩaduerte præ manu poſſe exponi quẽadmodũ præ me. i. in comparatiõe mei. ut tu es præ me beatus ait Cice. i. in cõparatione mei: & tũc ſic iungas cũ paululũ ſi dederis huic aliqd paululũ. i. aliquid qđ eſt res parua p̃ mãu. i. in cõparatiõe potẽtiæ tuæ & tuæ liberalitatis ac ꝓmptitudinis tuæ in dãdo: uel ſi itelligat̃ p̃ mãu ꝓ in promptu ut dici uulgo ſolet ſemp̃ habet hæc uerba uel leges p̃ manibus ꝓ in ꝓmptu recte an inepte ipſi uiderint qđ ſi eſt ita iunget̃ cũ dederis ut ſit ſi dederis ei in ꝓmptu aliqd paululũ: aut ſi qs uelit interp̃tari p̃ pro añ ſic ſi dederis ei præ manu. i. ante manũ: ut dici uulgo ſolet: uult me hoc dare añ manũ qđ ẽt legẽtiũ iudicio relinquo. nã p̃ pro añ nõ inueni niſi in cõpoſitiõe ut p̃dico p̃pono. inuenio ẽt præ in tali dicẽdi gñe lachrymat⁹ eſt præ gaudio: p̃ timore receſſit: præ nimia multitudine exire nõ potuit & in iã dicto mõ uidelicet ſic p̃ multis ſumus fœlices. i. in cõpatiõe multorũ: de illo aũt gñe dicẽdi uſitato hr̃e p̃ mãibus aliqd. i. in ꝓmptu fateor me nõ legiſſe: neq Priſcianus aſſignãs ſignificatiões hui⁹ ꝑticulæ p̃ponit alias a p̃dictis niſi ꝙ ẽt p̃ in cõpoſitiõe auget & adhibet maiorẽ uehemẽtiã q̃ ꝑ. capiturq ꝓ ualde ut p̃potẽs p̃diues p̃clarus & c̃. Si itaq dederis ei aliqd quo utat̃ & fungeris offõ patroni & reddet tibi ſortẽ & uſurã cito. i. ꝓpediẽ. Mi. ego ſup. nõ dabo qcq̃: uel nihil dabo ei ẽt uilius. i. minus uel minoris ualoris. iſtoc. i. iſta re uiliſſima quã ei oñdebat. Eſ. q̃uis neges te daturũ qcq̃: tñ ip̃e eſt hõ frugi. i. bonus utilis ac modeſtus. Sy. hercle reddã ſortẽ cui⁹ utar fructu. da. i. p̃be p̃ſta. mõ. i. uel tñmõ uel mõ ꝓ nũc ut ſit tp̃is aduerbiũ. Eſ. o pr̃ age. i. fac qđ petit. i. da mõ. Mi. ego cõſulã. i. deliberabo poſt. nã cõſulare interdũ ſignificat cõſultare ſeu deliberare ut Laurẽtius ſentit. De. ipſe Mi. faciet qđ petitur. Sy. o optime uir. de De. dicit uel de Mi. Eſch. o pr̃ feſtiuiſſime. i. iucũdiſſime lepidiſſime. Mi. quid iſtud eſt. ſ. modus interrogãdi q̃ res mutauit tã repẽte tã ſubito tuos mores. qđ ꝓluuiũ. i. qs ꝓmpt⁹ aĩus ad largiẽdũ. ꝓluuiũ dixit ꝓ ꝓfuſione. q. d. q̃ eſt iſta profuſio & ꝓdigalitas tua: quæ eſt iſta. i. tua largitas ſubita. i. ſubito tibi exorta cum prius parcus eſſes.

Obſonare. Obſonator. Procedere. Præ manu. Præ me Cicero. Conſulere.

De. dicam tibi quare mutauerim mores ut oñderē id.ſ.ꝙ iſti filii mei putāt te facilem.i.benignū & feſtiuū.iucundū uel iſti pōt eſſe datiuus ſingularis ſic ut oſtēderē tibi.id.ſ.ꝙ hoies putant te eē facilē & feſtiuū:iſti filio Eſ.non fieri ex uera uita.i.ex uero mō uiuendi:imo uero fieri ex fallaci uita & deceptiua ut ſic dicā & ut oſtēderem id non fieri ex æquo & bono.i.ſm qd eſt æquū & bonū:ſed fieri ex aſſentando.i.blandiēdo uerbis.& ex indulgēdo.i.plus æquo ꝓmittendo

Largitio ſiue cōcedēdo & ex largiendo.i.ex nimia largitione q̄ eſt corruptio donis facta.nunc adeo.i.certe uel ualde ſi o Eſchine mea uita eſt uobis filiis meis inuiſa.i.exoſa.ob eā rē.i.ꝓpter ea qa nō obſequor oīno.i.qa obſequēdo uobis nō ꝑmitto prorſus iſta oīa iniuſta q̄ ꝑmittit fr̄.miſſa facio.i.omitto oīa & uobis dilapidāda relinquo.effundite.i.diſꝑgite.emittite.i.extra man⁹ ur̄as mittite bona uobis acq̄ſita luxurioſe uiuēdo & ꝑdendo ſubſtātiam ur̄am facite q̄dlibet uobis ꝑmiſſio plena amaritudinis.Sed ſi potius uultis id.ſ.me rep̄hēdere.i.iprobare.corrigere.i.emēdare caſtigare recta facere & obſecūdare.i.in melius cōuertere.uel ut alii uolūt obſeq in loco.i.ubi opportunū & cōmodū erit.ſiue in opportunitate & occaſione.Vel dic obſecūdare.i.ꝓſpera facere hæc q̄ uos min⁹ uidetis.i.minus cōſideratis q̄ deberetis.uel minus ꝓ nō capiaſ.& q̄ cupitis magis impēſe.i.magis obnixe.magis acriter ſeu uehemēter q̄ eſt æquū.& q̄ parum cōſulitis.i.nō ſatis ꝓuidetis ſeu ꝓſpicitis.ecce me.i.habetis me in ꝓmptu & añ oculos q.ſ.ego faciā uobis id.hoc eſt rep̄hēdā corrigā & obſecundabo.Eſ.o pr̄ ꝑmittim⁹ tibi.i.tuæ uolūtati ac diſpōni relinqmus ſcis pluſq̄ nos.ſ.qd eſt opus facto: ideſt facere.Sed qd fiet de fratre.i.de Cteſiphone.De.ſino.i.ꝑmitto ꝙ ſup.habeat pſaltriā.ſ.faciat finē.i.modum ſuo amori & ſuæ libidini faciat in iſtac.i.in pſaltria.Eſ.iſtuc recte fit ſup.uel dr̄.Valete.i.diſcedite icolumes plaudite.i.cū gratulamini poetæ & actorib⁹.ego calliopi⁹.i.poetæ defenſor.recēſui.i.recognoui hāc comœdiā uel ut alii uolūt recitaui.

A Actū eſt.induciſ Sy.ut libereſ ſeruitute.deſtructa.n.materia reuertiſ nunciās ſe obtemperaſſe p̄cepto Demeæ eo qđ q̄uis hæc ſint mala tn̄ ad laudē Syri dicit.cū fide.i.fideliter:qa nihil inde ſurripiebas ſibi furto uel ſcortū cū fide.i.cū chorda.hic Eſchin⁹ uult uere ſerio dico.ſi qd pri.&c̄.emitti manumiſſione.Poſtremo ſi nō uis eā liberare reddā tibi argētū qđ ꝓ ea dediſti præ manu.i.ad p̄ns dederis Mitio:qa poſtq̄ lucratus erit reddet tibi tuū capitale:& quū ita De.poſtq̄ ſpoliauit Mi.ab agro & ſeruo uellet ēt eū ſpoliare pecunia:ſic r̄ndet Mitio:iſtoc eſt uilius ſcilicet dare pecuniā eſt ualde uile q̄tū ad ea q̄ iam feci rogatu ſuo:& iō fortaſſe iſtud faciā.Faciet hæc dicit ad Sy.qd iam recognoſcit.Mi.ſtulticiā ſuam & ducreſcit dicā.Poſtq̄ uidet eum De.a lenitate ſua ſtulta remotū eſſe apit ei totā rē q̄ intētione hæc ei perſuaſiſſet:ex quo:quia non obſequor.i.cōcedo iſta quæ uos facitis prorſus iniuſta:tūc miſſam faciet illa.

¶ Aelii Donati grāmatici Cl.in Sex.P.Terentii Afri. Phormionem cōmentarium.

DO.

A P Oſtq̄ poeta uetus poetā nō pōt.Hāc commœdiā:manifeſtū ē:prius ab Appollodoro ſub alio noie:hoc ē ſub Epidicazomene græce ſcriptam eē quam latine a Terentio Phormionē.Quāobrē nulla dubitatio ē hāc ſolā eſſe cui nomē poeta mutauerit:& errare eos q̄ i hāc Phormionē paraſitū putāt a formula litis quā intēderit noiatū.cū græca lingua lectus ſpartheus:& ſtramē nauticū ſic dicatur.a cuius rei uel capacitate uel utilitate ēt ab Apollodoro paraſit⁹ Phormiōis noie nuncupaſ.Hæc igiſ tota motoria eſt q̄ſi & in affectib⁹ cōſtituta pene maiorib⁹ q̄ comicus ſtilus poſceret:niſi ꝙ arte poetæ oīa moderata ſunt.Primas in ea partes(ut ipſe poeta profeſſus eſt)tenet Phormio.Secūdas Geta.Tertias Demipho.Subinde cæteri prout in ꝓceſſu oſtendit.Prologus Phormionis nimis concitatus eſt.adeo ut ipſe ſemet ueluti rep̄hendat ob hanc ipſam ꝓtcaciam:& ſimul argumētū ſuæ purgationis iducat.Atq̄ in ea cū & Prothaſis:& Epithaſis:& Cataſtrophe magni moliminis & negocii ſint a uariis leporibus aſperguntur:ut ēt rerꝫ triſtium grauitatē poeta lepidus comica ſerenitate trāquillet.Hæc acta eſt ludis megalēſibus Lucio Cornelio Merula ædili curruli &.L.poſthumio albino:agētibus Lucio caſſio attilio &.L.ambiuio.modos faciente Flacco Claudii filio tibiis ſerranis.totaq̄ de uerbis faceuiſſimis & geſtum deſiderātibus ſcænicū & ſuauiſſimis ornata canticis fuit:editaq̄ eſt quarto loco.M.Valerio & Cn.Fannio conſuli.Perſona ēt in huius prothaſi non una eſt:ſed duæ:quarꝫ altera extra argumētū poſita eſt cui narratur fabula:altera in argumento quæ narrat fabulā.Argumentū quoq̄ nō ſimplicis negocii habet nec unius adoleſcentis:ut in ecyra.ſed duorꝫ ut in cæteris fabulis.Scire enim cōuenit uno die tranſigi phormionē nō ut in Heauton.duobus prologis correpte dicitur non producte nam officium prologi añ narrationē rei q̄dem ſemꝑ eſt.uerumtamē & poſt principium fabulæ induciſ:ut apud Plautum in milite glorioſo:& apud cæteros magnæ auctoritatis ueteres poetas.

Acta ludis romanis.L.Poſt.Albino.L.Cor.Merula AEdilibus currulibus.egere Ambiuius Tur.L.At.Præneſtinus.modos fecit Flaccus Clau.Tibiis imparibus.Tota græca Apollodori Epidicazomenos acta q̄ter.C.Fānio Marcoq̄ Valerio cōſulib⁹.

CVm Chremes Demiphonis frater:adſcito ſibi ad fallaciam noie:ꝙ Stilphonē ſe dici fecerat:duas eodem tp̄e habuiſſet uxores:Athenis diuitē:pauperē lēni.Ex diuite ſuſtulit filiū:qui dictus eſt Phædria:ex paupere furtim ſuſcipit atq̄ educauit filiam Phaniā noie:eāq̄ conſilio cum fratre habito deſtinauit filio ſuo Antiphoni uxorem dare:quibus complacitis uno tēpore ꝓfecti athenis ſenes:Demipho in Siciliā:Chremes lēnum ad accerſcendam filiam:quæ iam illinc cum matre nauigauerat.occaſionem dederunt amandi adoleſcentibus.nam ſtatim Phædria Citharistriam ſub Lenone cœpit ardere.Antipho illā filiam patrui Phaniam deſponſatam ſibi neſciens neſcientē:mox ut athenas uenit:nec patrem reppit falſo duplici eius nomine matrē mortuam dum lamentatur adamauit:conſilioq̄ & opera paraſiti ſm leges athenienſium q̄q̄ ſibi cognata eſſet:tanq̄ tn̄ in iure uictus & uelut coactus eam accepit uxorem per abſentiam p̄ris:qui cū ueniſſet & uellet eā expellere.primo cōfutatus ꝑ impudētiā paraſiti:poſt cū ſuo fratre ſic decipitur:ut dū eā credidit ab Antiphone poſſe diſiungi eā paraſitus ipe ducat uxorem & dat ducturo.xxx.minas p̄tiis dotis puellæ noie:quas Phormio acceptas Phædriæ dedit:ille Lenoni ad Citharistriā redimēdam:q̄bus geſtis tādem

Chremes agnoſcit filiam ſuam coniunctam eſſe fratris filio. Quare dum mutato conſilio. xxx. minas a Phormione per
rixam conatur exigere. Per eundem proditus uxoris ſuæ nauſiſtratæ eſt: & ante libidinis reus non ante ueniam meruit
a matrefamilias q̄ & .xxx. minarum & amoris citharistriæ ueniam dediſſet filio. Primus actus in colloqo daui & getæ: per
quos diſcit populus argumentū. Secūdus actus cōtinet aduentū ſenis turbulentū & eiuſdē iurgiū aduerſus Getam &
Phædriam. Tertio actui attribuitur litigiū ſenis & phormionis: tum cōſultatio cū aduocatis: tum antiphonis in ſcænā
reditus colloquiūq; cum geta: tū lenonis & phædriæ colluctatio: tum adhortatio Getæ de inueniendo argento ad re/
dimendam phædriæ citharistriā. Quartū actū iſta concelebrant. aduentus chremetis: eiuſdē cum fratre deliberatio per
errorem deiicienda phania. getæ uerba de fallendis ſenibus. Antiphonis oratio apud ſemetipſum de amore tractantis.
Getæ ruſus cū ſenibus callida: & mox cū antiphone de eadē cauſa ſimplex diſputatio: ſenum inter ſe colloquium de
expulſione mulieris: & ad extremū uerba chremetis agnoſcentis nutricem: ac per eam filiā ſuam cum antiphone con/
iunctam. In quinto actu per Demiphonis errorē phormio accipit argentum dotis noie: & cōuenit nauſiſtrata: ut exire
domo cōpellat phaniam permiſſamq; ut uxor habeat per Getam Antiphoni & Phormioni nūciat. quæ cū ita nupta
ſit expoſcitur argentum a Phormione per rixam ſenū: a qbus ille oppreſſus rem omnē aperit nauſiſtratæ: ad quod pri/
mum irata: ut in tali re uxor mox lenitur in fine fabulæ & tutiſſimum a patris iracundia præſtat phædriam.

¶ Phormionis Argumentum.

Hremes & Demipho fratres fuerunt quorum Chremes fertur habuiſſe duas uxores: alteram diuitem Athenis al/ GVI. A
c teram pauperem Lēni. i. in illa inſula patria Vulcani. ex diuite ſuſtulit filium phædriam nomine. ex paupere ue
ro ſuſcipit filiam Phanium nomine. Conuenerat autem Chremes cum fratre Demiphone qui unum filium
Antiphonem habebat ut daretur nuptui Phaniū Antiphoni. itaq; ut res ad exitum deduceretur Demipho iuit in Cili/
ciam: & Chremes Lemnum ad accerſendam filiam. interea mater & filia uenerunt athenas quærendi chremetis gratiā:
neq; eum inuenerunt quod apud uxorem pauperem dicebat ſe nominari Stilphonem: & apud diuitem Chremetem:
proinde petentibus Stilphonem nemo oſtendere potuit. moritur illic paulopoſt mater remanente filia ſola: in cuius
amorem forte antipho exarſit & opa paraſiti eam duxit in uxorem. ubi autem redierunt ambo ſenes inuenerunt anti/
phonem duxiſſe uxorem in abſentia ſua neq; ſciebant eam eſſe Phanium. Nam Chremes ut eam genuerat aut certe ex
teneris annis eam non uiderat: indignati ſenes admodum dederunt operam ut diſiungerētur & ut eam Phormio pa/
raſitus duceret uxorem: dedit Chremes Phormiōi nomine dotis .xxx. minas: quas Phormio paraſitus dedit Phædriæ
gratia comparandæ Citharistriæ a Lenone quam uehementer amabat: interea phanium agnoſcitur filia Chremetis: &
mutatum eſt conſilium ac nuptiæ confirmatæ: quo facto cœpit Chremes repetere ſuas minas a Phormione quas iam
lemno poſſidebat. Vt autem uidit Phormio Chremetem ſic acerbe exigentem prodidit eum nauſiſtratæ propriæ uxo/
ri quam athenas habebat: itaq; ſenex libidinis reus ab ea uxore nō ante ueniam meruit q̄ & triginta minarum & amo/
ris Citharistriæ ueniam dediſſet filio. Dicitur autem hæc fabula Phormio quo uocabulo lingua græca ſtramen nauti/
cum ſignificatur: a cuius utilitate paraſitus etiam ab Apollodoro Phormionis nomine nuncupatur: eſtq; tota moto/
ria & quaſi in affectibus conſtituta: ut ſatis liquebit in progreſſu.

Omœdia iſta. quare uocetur phormio ipſe poeta in prologo non tacet: argumentum facit Chremes & Demi/ A
c pho fuerunt fratres & uterq; habebant uxorem athenis & filium. Demipho habebat filium antiphonē Chre/
mes uero Phædriam. iſte Chremes neſciente coniuge ſua habebat lemni aliam uxorem & filiam quod tamen
Demiphoni ut fratri ſuo Chremes totum manifeſtauit & cum eo effecit ut antipho filiam ſuam quaſi filiam alterius
in coniugem acciperet. Poſtq̄ uero de hoc inter ſenes conuentum eſt Chremes lemnon ut eam adducat quaſi alterius
filiam proficiſcitur. Demipho uero in Siciliam ad quendam amicum ſuum qui eum mandauerat ut aliquid ad opus
nuptiarum corradere poſſet. Interim abeunte chremete uxor eius quæ Lemni erat athenas cum filia ſua uenit: ibiq; mo
ritur. Antipho uero filius Demiphonis abeunte patre Siciliam in procurando funere matris aſpexit filiam: & amauit
quam conſilio Phormionis paraſiti patre abſente duxit. Phædria quoq; abſente Chremete quādam phidicinam ada/
mauit. Demipho uero poſtq̄ reuerſus eſt nimis & obiurgatione phormionem obtundens uxorem illam filio auferre
conatus eſt. Sed reuerſo Chremete ipſe cum eo hoc efficiunt cum Phormione ut dote accepta eam duceret. Phormio
uero accipiens argentum dedit Phædriæ ad phidicinam emendā. Interea cognita illa filia eſſe eius Chremetis antipho/
ni dimittitur. In primis actus de amore utriuſq; iuuenis abſentibus patribus incepto qui eſt primus in hac comœdia
deſignatur. abſentiam notat quum dicit abierat peregre in Siciliam: & iterum abierat Chremes. Quod autē dicit Chre/
mes clā. ba. lē. ux. eſt quaſi ſchema materiæ amorem Phædriæ notat quum dicit amantem fidic. Demiphonis abſen/
tiam quum dicit uirgo ſola procurat funus matris. Chremes enim aberat: & ideo ſola. & ibi. i. in funere eam. u. an. & c̄.
Paraſiti: id eſt Phormionis. Secundus actus eſt de iurgio Demiphonis: & notatur ibi: pater reuerſus fremere. i. ba. Et
Chremes etiam hoc non eſt de actu. Tertius uero actus non eſt ibi aperte niſi per immitationem qui eſt de inueniendo
argento ad opus Phædriæ: per ſequentem uero actum qui eſt ibi de ſoluendo argento poteſt & de inueniendo intelli/
gi: quum dicit argento emitur. Quinctus actus de mitigatione quam notat uxore.

Phormionis argumentum.

Hremetis frater aberat peregre
Demipho: relicto athenis
Antiphone filio. Chremes habebat

Hremetis frater & c̄. Demipho frater chreme/
c tis aberat. i. remotus erat ab urbe athenis pere/
gre aduerbium. i. longe Antiphone filio ſuo
relicto athenis. Chremes habebat uxorem clam. id eſt ſe
creto neſciente nauſiſtrata propria uxore lemni in gtō
aduerbialiter. i. in lemno inſula una ex cicladibus patria

Vulcani ac habebat filiā.ſ.phanium ſicut glyceriū ex illa uxore.ſ.Habebat inq̄ athenis.i.in urbe athenaꝝ.aliam cōiu/gem.i.aliam uxorem:& habebat ex illa uxore natum.i.filium.ſ.phædriam amantem.unice.i.ſingulariter.Fidicinam.i.citharistriam. Mater phanii filiæ aduenit athenas ex lemno inſula ipſa mater morit̃ athenis uirgo manſit ſola Chremes aberat.i.abſens erat uirgo procurat funus.i.exequias matris mortuæ.ibi.i.in tali procuratione cū antipho amaret eam uiſam illic accipit eam uxorem.opera.i.induſtria paraſiti phormionis.pater antiphonis.ſ.Demipho & Chremes reuer/ſi fremere.i.uoce confuſa cœperunt oſtendere ſuam indignationem:uel fremere pro fremebant accipe.Deinde dant ipſi ſenes.xxx.minas:ideſt.xxx.libras paraſito ut haberet il/lam coniugem.ſ.puellam acceptam ab antiphone Fi/dicina amata a phædria emit̃ hoc argento.xxx.minarū antipho retinet uxorem agnitā a patruo.ſ.Chremete.

Fremere

DO.

Oſtq̄ poeta uetus poetam nō poteſt.Hoc ini/tium ad deſtructionem pſonæ aduerſarii ſumi/tur coniunctum cum inſinuatione perſonæ terentianæ.¶Poſtq̄ poeta uetus poetam non poteſt. nota poſtq̄ apud ueteres non præterito mō: ſed etiam pſenti adiūgi:ut poſtq̄ nos amarilis habet galatea reli/quit.Quanq̄ ſunt qui pro qm̄ accipi uelint.¶Poſtq̄ poeta uetus poetam non poteſt:qui iādiu eſt:non qui iamdiu fuit,ergo ut uinum uetus.non uetus ennius. ¶Poſtq̄ poeta.u.p.iucūda repetitio.ut diua deam.Et notos pueri puer indue.u.¶Poſtquā poeta.u.p.non poteſt. primum per primum ita ut extrinſecus nouū audiri poetā oporteat.¶Retra here a ſtudio.ſic loquit̃ quaſi re[illegible]ſcænicā magis læde re uoluerit luſcius quam Teren.¶Tranſdere.tradere ueteres ſonantius quod nos leuius dicimus tradere ut tranſlatum nos tranſlatum econtrario.¶Et tranſdere hominem comice & uenuſte inſeruit hominem:ut le/nius ter hinc anus conſeruatam.c.a.t.id dedit.h.u.d.c. dempſerat.¶Maledictis deterrere.ſenſus hic eſt ipſe ſe inquit aduerſarius fatetur uictum:qui a rebus excluſus ad uerba delapſus ē.¶Maledictis deterrere.deeſt cum ut Quaꝝ q̄ forma pulcherrima dei opam.¶Qui ita dictitat.ipudētiā oſdit p frequētatiuū uerbū.¶Quas añhac fe.fa.et hic lēiū accuſatorē faciiq; pterita igerat & de qbus iā ſit iudicatū in melius.¶Tenui eē orōne & ſcriptura leni impitum iducit criminatorē q hoc obii/ciat:quod ꝓprium debet eē comici ſtili.Reuera autem hoc deterior Menandro Terētius iudicabat̃ qd̓ nimis ſublimi oratione uteret̃.quod ipm nūc purgat dicens in tragœdia altiora trāſire poſſe:iga nūq̄ inſanum ſcri/pſit adoleſcentem ideo uidemur ſenes tenueſq; inquit quia in comœdia prodigia facta ſunt.In tragœdiis cō/citamus & callide hic nō ſolum errori luſcii obuiat rep̄ hendētis:ſed etiā imperitie ſcripſiſſe ipm oſtēdit luſciū lauinium.¶Scripſit.legit̃ & fecit.¶Adoleſcentulū. ut comicam pſonam oſtēderet artificioſe iminuit ado/leſcētulum quo magis pſona a ſublimitate diſceſſiſſet. ¶Ceruā uidere fugere & ſe.ca.ambiguitas p actiuum caſum pſeuerans uſq; ad ultimum de induſtria factum eſt:ut etiam ipa pplexitas odioſa ſit.¶Et eam plorare. orare ut ſubueniat ſibi.hæc omnis periphraſis tragica eſt:& ideo in comœdia uitioſe iducitur.¶Cum ſtetit. o.n.bene hoc poſitum eſt:potuit.n.reſpōderi cur igit̃ ſtetit.& non exacta eſt a populo.¶Cum ſtetit.o.n.re/cte olim quaſi dicat cum adhuc Terentius non ſcribe/ret penuria meliorum eſt pbata.deinde quod ait noua. hoc ſignificat omnia carmina nouitate ipſa cōmenda/ri etiam ſi nullius momenti ſunt.¶Actoris.o.ſt.una opera & ſuffragium ſcænicorum cōparat & lædit aduerſarium.

postquā

Virg.

Trāſdef

Clam lemni uxorem
Ac filiam.athenis aliam cōiugem & amantē unice
Natū fidicinā mater a lēno uenit athenas.moritur
Virgo ſola.aberat chremes.ꝓcurat funus.ibi
Viſam antipho quum amaret:opera paraſiti
Vxorem accepit.pater & chremes reuerſi fremere
Deinde minas triginta dant paraſito:ut illam
Coniugem haberet ipſe:argento hæc emitur.
Fidicina uxorē retinet antipho agnitam a patruo.

Prologus.

P

Oſtq̄ poeta uetus poetā nō pōt retrahere
A ſtudio:& tranſdere hominē in ocium:
Maledictis deterrere ne ſcribat:parat:
Qui ita dictitat quas antehac fecit fabulas tenui
Eſſe oratione.& ſcriptura leni:qui nunq̄ ſcripſit
Inſanum adoleſcentulum ceruam uidere fugere:
Et ſectari canes:& eam plorare:& orare:ut
Subueniat ſibi quod ſi intelligeret cum ſtetit olim
Noua actoris opera magis ſtetiſſe q̄ ſua minus
Multo audacter:q̄ nunc lædit læderet:& magis
Placerent quas feciſſet fabulas.nunc ſiquis eſt quī
Hæc dicat:aut ſi cogitet:uetus poeta ſi non
Laceſſiſſet prior nullū inuenire ꝓlogum potuiſſet
Nouus quem diceret:niſi haberet cui malediceret
Is ſibi rñſum hoc habeat:in medio oibus palmam
Eſſe poſitam:qui artē tractant muſicā:ille ad famē
Hunc a ſtudio ſtuduit reiicere hic rñdere uoluit
Non laceſſere bene dictis ſi certaſſet:audiſſet bene
Quod ab illo allatum eſt.ſibi eſſe id relatū putet.
De illo iam finem faciam dicendi mihi:peccandi
Cum ipſe de ſe finem nō facit:nunqd uelim aium
Attendite:apporto nouam epidicazomenen.
Quam comœdiā uocant græci latini phormionē
Nominant:quia primas partes qui aget:is erit
Phormio paraſitus.p quē res gerit̃ maxīe uolūtas
Veſtra ſi ad poetā acceſſerit date operam:adeſte
Aequo aīo p ſilētiū ne ſimili utamur fortuna atq;
Vſi ſumus:cum p tumultū noſter grex motus eſt
Loco.quem actoris uirtus nobis reſtituit locum:
Bonitaſq; ueſtra adiutans:atq; æquanimitas.

¶Minus

℄ Minus.m.a.noue dictū.Minus.m.au.ut cū dicimus minus multo audacter.℄ Qui hoc dicat aut ſic cogitet:omne quod in mentem uenit:aut cogitamus aut dicimus:ut Virg.Et mihi iā multi crudele canebant.a.ſ.&.t.u.u.hic ſenſus eſt.nūc ſiqs eſt q hoc dicat aut cēſeat.Improbus eſt Terē.qui oēs ꝓlogos de maledictis hēat:is hoc rñſum ſibi aduerſarium coegiſſe q ꝓuocauerit.Nā qd faceret Teren.cū de palma artis muſicæ certādū uideat eſſe ſibi.℄ Laceſſiſſet prior. aut laceſſiſſet abūdat aut prior.℄ Nullū inuenire ꝓlogū.prologum mō nō hoiem:ſed uerba ſignificat.℄ Nouus hic quod ſupra prætermiſi i ueteri ſuppoſuit nouū.℄ Niſi hr̄et.c.m.mire hr̄et quaſi dubiū nō ſit male dicēdū eſſe.℄ Is ſibi re.h.h.i.m.huic rei ꝓ q̄litate rñdet aduerſarium cogere ut ſic agat.℄ In me.p.o.e.po.ſenſus hic eſt: iueniret inquit: ſed maluit cū de palma certandū ſit aduerſario rñdere lædenti. Verū oratorie manifeſta ſoluere nō curauit:hoc eſt inuenire:& hoc enim ſubiiciendū fuit oībus ut nouis & ueteribus poetis.℄ Palmā.ꝓ cā certaminis poſuit & iō nō eſſe mirandum ſi pugnāt qbus cā certaminis ꝑſto eſt.℄ Qui artē.t.Virg.Nec qcquid ubiq̧ eſt Gentis dardaniæ.m.q.ſ.q orbem:& Comœdias ſcribūt.℄ Ille ad famē.hunc ab ſtudio:hic maxīe incipit ſoluere qđ ſibi ſupius ipſe propoſuit.℄ Ille ad fa.h.ab.ſtu.qd eſt enim inqt poetā uitupare niſi ad famē reiicere.nā poetæ probi ſuas uendebāt fabulas & harū ꝑciis alebantur.℄ Ille ad.f.h.a.ſt.cur laceſſitus rñdet certamen eſt inquit.℄ Ab ſtudio.ſtuduit rei uetuſtæ:& ut iuſſerat ludū & pugnā pugnauit.℄ Bene dictis.ſi cer.tā hoc bn̄ certaſſet.& qa ſupra dixit.In medio.o.p.eſſe.p.q.d. qcquid in certamen uenerit teneo uincēdos æmulos eſſe.℄ Si certaſſet ꝓuocaſſet.ab eo qđ ꝓcedit id qđ ſeqtur.Virg.Nec te certaſſe priorē Pœniteat.℄ Audiſſet bn̄.bn̄ audire ē bn̄ dici laudari.℄ Quod ab illo allatū eſt.i.maledictū.℄ Quod ab illo allatum eſt ſibi id eſſe re.pu.ꝓuerbiale eſt qđ dedit recepit & geminauit.I.ut Reliqas danaū. ℄ De illo iā finē faciā dicēdi mihi.℄ Peccādi cū ipſe de ſe.idē eſt & de ſe ꝓprie poſitū eſt:& prætetea amphibologia.℄ Peccandi.maledicendi:an peccādi.cū ipſe de ſe finē.non prius inquit ego de illo finē faciā q̄ ipſe de ſe:& prius eſt dicēdi ego faciā q̄ ille peccādi finem.℄ Nō facit ꝓ nō faciat:ut mirū ni egomet turpiter ego hodie dabo. ℄ Nūc qd uelim aium:attēdite:deeſt quæratis:ut ſic nūc uelim quæratis aium attendite.℄ Apporto nouam ἐπιδικαζομένην.nouā latinā dicit epidicazomenen.℄ Quam comœdiam uocāt.hic manifeſte errat Terē.nā hæc fabula quā tranſtulit epidicazomene dicta eſt a puella de qua iudiciū eſt:cū ſit fabula epidicazomene eiuſdē appollodori: debuit ergo dicere epidicazomenē græci.latini phormionē.Nā phormionē tegiculū dicunt græci:a quo inſternit̄ pauimentū.unde phormio correpta prima ſyllaba apud apollodorū eſt:nō ergo phormio a formula:ut quidā putāt dictū eſt:& inde paraſitus uiliſſimæ cōditionis nomē accepit.℄ Quia ptes primas q agit.primas nūc maximas:ad actorem enim rettulit.Cicero ſæpe illū qui eſt ſecūdaꝝ aut tertiaꝝ partiū.℄ Phormionem ſi a formula eſſet nomen comœdiæ primā ꝓduceremus ſyllabā:ſi a phormione corripe debemus.℄ Per quē res ge.m.qa primæ partes ēt aliud ſignificāt: non ergo nūc primū actū dicit:ſed ſūmas partes:& bene maxime:qa & per alios.℄ Voluntas.u.ſi ad.p.a.d.o.ſi uolūtas acceſſerit:pro ſi faueritis:noue ſic uolūtatē ꝓ fauore poſuit.℄ Adeſte æquo aīo.nunc ꝓpoſitio eſt.℄ Ne ſimili.u. for.atq̧ uſi ſumus:ne populū læderet fortunā maluit accuſare.℄ Cū per tumultū nr̄.appet ecyram ante phormiōem actā eſſe.cui cōtingit id qđ quærit̄ populū ſubaccuſans.℄ Noſter grex.m.eſt.l.locus eſt diſtributio tēpoꝝ: q̄ cuiq̧ in ſpectaculū uenturo attribuunt̄ ab ædilibus:unde loco motus dr̄.qui ſuas horas nō obtinuerit inter ꝓcedentes & cōſecuturos:ego ꝓprie & ſic.& Cicero.loco ille motus eſt cū ex urbe pulſus.℄ Quē.a.u.q excluſus totiēs aium nō abiecerit:ſed pſeuerauerit agere:iō uirtus eſt.℄ Reſtituit locū.bn̄ repetiuit locū.ut amphibologiā uitaret: ne quē tumultum dicere uidereť.℄ Bonitaſq̧ ura ad.ac æq.Bonitas in oībus gn̄aliter rebus eſt:æqnimitas in ſpectando. An bonitas in ꝓbandis his quæ bona ſunt:æquanimitas in ignoſcendis uitiis atq̧ delictis & tautologia eſt. An bonitas circa omnes æquanimitas circa Teren.℄ Bonitaſq̧.u.ut totum actori tribuens nihil populo præter culpam reliquiſſe uideretur honoris cauſa hoc addidit.quia ſm ueteres adiutans dicere maluerit q̄ adiuuans.

P Oſtq̄ poeta &c̄.Hoc initium ad deſtructionē pſonæ aduerſarii ſumit̄ cōiunctim cū inſinuatione Terētianæ: Loqtur aūt poetæ defenſor q cum ſuoꝝ actoꝝ grege eſt acturus comœdiā.Poſtq̄ poeta uetus.ſ.Luſcius Lauinius.uetus.i.carioſus quaſi rancidus uel q iam longo tpe poeta fuit.non pōt retrahere.i.reuocare inuitū poetā Terē.a ſtudio cōponēdaꝝ comœdiaꝝ:ubi ē opus uehemēti ſtudio.& poſtq̄ nō pōt trāſdere uetuſte ꝓ tradere.i.trāſferre traducere cōuertere hoiem.ſ.Terē.in ociū.i.in uacationē ſtudii & ceſſationē laboris:parat.i.morit̄.ſ.poeta uetus deterrere.i.deflectere dehortari diſſuadere.maledictis.i.cōtumeliis ſuis ſeu cōtumelioſis carptionibus ſeu rep̄hēſionibꝰ ne.i.ut nō ſcribat.i.comœdias cōponat.q poeta uetꝰ ita dictitat.i.freq̄nter iactat.fabulas.i.comœdias q̄s poeta nr̄ facit.añhac.i. añ hoc tp̄s eē orone tenui q̄tū ad ſnias ſeu ſenſum ac ꝓlatū.& eē ſcriptura leui.i.non eē cōpoſitas uerbis grauibꝰ ac exquiſitis:ſed leuibꝰ & facilibꝰ.Nā ſcribit q uerba adhibet inqt Dona.ꝓpterea ſcriptura eſt in uerbis.Et qdē rep̄hendit illud quod cōgruit comœdiæ.Nā ſi ſublimi orone utereť poeta trāſiret in tragicū ſtilū.queadmodū fecit Luſcius lauinius. Dictitat ergo fabulas poetæ nr̄i eſſe tenui orone & leui ſcriptura:qa poeta nr̄ nuſq̄.i.in nullo loco ſuaꝝ comœdiarum ſcripſit id qđ Luſcius ſcripſit inepte:uidelicet adoleſcētulū iſanū.i.furibūdū uidere ceruā ſurgere & uidere canes ſectari eā ceruā & uidere eā ceruā plorare & orare ut ipſe adoleſcētulus ſubueniat ſibi ceruæ.Quod ideſt ſed.ſi intelligeret ipſe poeta uetus:cū.i.qn̄.fabula eius noua & ꝓpea placēs ſtetit.i.placuit ſm Seruiū oli.i.iāpridē cū erat ſcriptoꝝ penuria nec dū ſcribere poeta incœpiſſet.Si ergo itelligeret eā ſteiſſe.i.placuiſſe:magis.i.potiꝰ.opa.i.iduſtria actoris.i.recitatoris & luſoris ut ita dicā q̄ ſua opa.i.q̄ ſua iduſtria q̄ fuiſſet uſus in ea cōponēda.læderet ipſe poeta uetus.i.morderet carpet taxaret offēderet nr̄m poetā multo minus audacter q̄ nūc lædit.& fabulæ ſup.q̄s fabulas feciſſet magis placerēt uel ſi uis intellige caſum ꝓ caſu ſic.& fabulas.i.fabulæ q̄s &c̄.Nūc ſiqs eſt q dicat hoc qđ ſeqtur aut q cogitet ſic.i.hoc mō q ſeqtur.Si uetus poeta lauinꝰ nō laceſſiſſet.i.ꝓuocaſſet prior uacat prior.nā nemo laceſſit niſi prior ꝓuocet & irritet.nouus poeta uř nullū potuiſſet inuenire.i.excogitare ꝓlogū.i.ꝓlogum ꝑfactionē.nō.n.ꝓlogus hic hoiem ſignificat ut

Virg. | Virg. | Virg. | Bene audire. | Phormio. | Cicero. | GVI. A | Dictitať | Stare. | Laceſſere

in Heautõ.ſed uerba . quem.ſ.prologũ diceret.i.apte componeret uel eloqueretur:niſi haberet hominem cui maledi/
ceret.Is qui taliter cogitat & dicit habeat ſibi hoc reſponſum.i.uel hanc reſponſionem:ut rñſum ſit neutri generis &
ſubſtantiuũ:uel ut rñſum ſit participium p̃teriti.uel habeat.i.putet hoc rñſum eſſe ſibi per paſſiuũ uerbum:deinde ſub/
dit rñſionem uidelicet palmam.i.cauſam certaminis puta p̃cium uictoriæ eſſe poſitã in medio.i.in comuni oibus qui
tractant.i.exercent.artẽ muſicam.i.artẽ Poeticam cui p̃ſunt muſæ.q.d.nõ eſt mirandũ ſi hi pugnant qbus cauſa certa/
minis p̃ſto eſt.Ille uetus poeta ſtuduit.i.laborauit conatus eſt reicere.i.repellere retrudere hũc poetam nr̃m a ſtudio cõ/
ponendi.ad famẽ.i.ad eſuriem q̃ illi fuerat ſubeunda niſi ſua induſtria cõpoſuiſſet fabulas q̃s ædilibus uenderet unde
uictũ quæritaret.Hic poeta nr̃ uoluit rñdere maledictis nõ uoluit laceſſere ſi poeta uetus certaſſet.i. ꝓuocaſſet ab eo qd̃
p̃cedit id qd̃ ſeqtur benedictis.i.bonis ſermonibus & beniuolis audiſſet bene.i.laudatus a poeta nr̃o fuiſſet.Nã bene
Salu. audire eſt bene dici & laudari:contra male audire uituperari Salu.in Ciceronẽ:ut ſiqd uoluptatis maledicẽdo cœperis
eam male audiẽdo amittas.ꝙ ſi nõ ſint eadem uerba:eſt ſaltem eadem ſnia.Ipſe poeta uetus putet id qd̃ allatum eſt.ab
ipſo.i.id qd̃ maledictum eſt ab eo eſſe relatũ ſibi.i.retortũ in ſe.q.d.qd̃ dedit recepit.iam.i.nunc uel ſtatim faciam.i.ſta/
tuam mihi finem dicendi de illo cum pro q̃uis ipſe non facit pro faciat ait Dona.de ſe finem peccãdi.i.maledicendi uel
errandi nunc attendite.i.attentũ p̃ſtate aĩum hoc eſt attẽdite diligenter qd uelim Donatus uult intelligi q̃ratis. Appor/
to nouam comœdiam quã græci uocant epidicazomenẽ a puella de qua iudicium eſt:latini nominant illam comœ/
diam phormionem a ſtramento quo inſternitur pauimentum:unde paraſitus uiliſſimæ cõditionis nomen accepit:la/
tini ergo nominant phormionẽ quia phormio paraſitus per quẽ agitur res maxime.i.præcipue.i.a quo materia & de/
ductio fabulæ p̃cipue procedit.erit is qui aget primas partes.i.p̃cipua officia & ſumma in toto fabulæ ꝓgreſſu.ſi ur̃a
uoluntas.i.ur̃ fauor acceſſerit ad poetam noſtrum date operam ut.ſ.intelligatis quæ dicẽtur & attẽdatis ad ea q̃ fient.
Adeſſe. adeſte.i.p̃ſidio ſitis ut ſolent eſſe aduocati.uel intenti eſtote æquo animo per ſilentium.ne.i.ut non utamur ſimili for/
tuna.i.infortunio.atq;.i.ſicut uſi ſumus.cum nr̃ grex.i.nr̃a multitudo & caterua actorꝝ motus eſt loco.i.perdidit lo/
cum ſibi ab ædilibus deſtinatum.locus hic eſt diſtribuitio temporum q̃ cuiq; in ſpectaculum uenturo attribuuntur ab
ædilibus.Vnde loco motus dr̃ qui ſuas horas non obtinuerit inter præcedentes & cõſecututos ergo proprie dixit.ſic
Cicero. & Cicero loco ille motus eſt cum ex urbe expulſus eſt quẽ locum turbatũ uirtus actoris.i.hiſtrionis reſtituit nobis.Nã
actor totiens excluſus animum non abiecit ſed agere perſeuerauit.ideo uirtus eſt & quem locum inquam bonitas ue/
Bonitas ſtra atq; æquanimitas adiutans:ideſt frequenter adiuuans & fauens reſtituit inquã nobis.Bonitas attẽditur generaliter
Aequa/ in omnibus rebus:æquanimitas in ſpectando:aut bonitas hic intelligitur in probandis his quæ bona ſunt:æquani/
nimitas mitas in ignoſcendis uitiis atq; delictis:aut bonitas refertur ad omnes æquanimitas ad Terentium.Ex hoc colligitur
ecyram fuiſſe actam ante phormionem:propterea aliqui codices ſic habent ecyram phormioni præpoſitam ſed tamen
non ſequitur eam fuiſſe prius ſcriptam & compoſitam.

A P Oſtq̃.In hoc prologo ſicut in aliis reſpondet aduerſariis ſuis:& captat beniuolentiã a ſua pſona & aduerſarii.
Vetus poeta.ſ.Lauinius poetam.ſ.Terentium q Lauinius uituperando Terentium dictitat.i.ubiq; & frequẽ/
ter dicit has fabulas.quas Teren.ante hac fecit eſſe tenui oratione & leui ſcriptura.Poſſet enim oratio.i.modus locutio/
nis eſſe humilis.& tamẽ ſcriptura magis cõſtructionibus:& impeditis poſſet eſſe difficilis:ut ſermones horatii q̃uis de
humili genere loquẽdi ſint cõpoſiti:tamẽ in multis locis aliquãtulum ſunt intricati.qd̃ laudandum eſt in cõmœdiis
hoc ipſi uituperant.Comœdia enim togata humili oꝛone ſcribi debet.Tragœdia aũt graui quia cõtaminat perſonam
aduerſarii imponendo ei quod a ſe remouet:quaſi dicat ideo Terentiũ uituperat aduerſarius : quia non ſcribit tam ſa/
piẽter ut ille Lauinius hoc eſt nuſq̃ ut ille Laui.inſanum adoſe:uidere fugere ceruam & uidere canes ſectari eam & eam
plorare ante ad. & orare eum ut ſubueniat ſibi.i.liberet a canibus:quæ materia non eſt conueniens comœdiis:quia co/
mœdia debet conſtare ex materia non uera ſed uериſimili:illud aũt de puero nõ fuit argumentũ ſed fabula:que neq; eſt
uera.neq; uериſimilis:quod ille talis repræhẽdit Terentii fabulas:quod ideſt ſed ſi intelligeret:ideſt in mentem recolli/
geret fabulam ſuam quũ ſit noua magis ſteтiſſet opera ideſt ſtudio & cõmendatiõe.auctoris:ideſt recitatoris:quam ſua
opera:ideſt ipſius factoris ſi hoc inquam intelliget:multo minus.a.læderet Terentiũ tam bonũ poetam qui nunc læ/
dit:& magis placerent ei bonæ fabulæ quas Terentius feciſſet:q̃ modo placerent.Nunc iterum aliam obiectionem ad/
uerſariorum debilem frangit.Dicebant enim Terentius ſi aduerſarius non haberet prologis faciẽdis materia deficeret:
quia cum in omnibus prologis maledictis Lauinius reſpondeat uidetur neſcire facere prologos niſi laceſſitus.Hanc
obiectionem ipſe ponit ut deſtruat ita.Nunc ſi quis eſt qui hoc dicat:aut ſi non dicit:ſed cogitat tãtum hoc ſcilicet ue/
tus &c̃.Nouus ideſt Terentius prologum quem diceret:ideſt ullam materiam:unde prologum faceret niſi haberet cui
reſponderet debuit dicere:ſed ipſi aduerſarii uocant maledicere:& ideo dicit niſi haberet cui malis ſi inquam hoc dicat
aliquis is talis habeat a nobis hoc reſponſum omnibus qui tractant artem muſicam ideſt quamlibet ſcientiam:in me/
dio ideſt in communi palmam ideſt materiam quæ eſt cauſa palme auctoris:& ideo ponit palmam pro materia : itaq;
poſſet ex aliqua materia prologum inuenire:& quum cæteras materias cõmunes habeat:quia iſtam de aduerſariis pa/
ratam & idoneam inuenit placuit ei iſtam in prologis ponere & hoc eſt ille &c̃.Et ideo uoluit reſpondere.ideſt facere
inde prologum.Oſtendit per oppoſitum ꝙ quia maledixit maledicta recepit:quia ſcriben.&c̃.De illo quaſi dicat ma/
ledixi illi in prologis:quia putabam ut ſe corrigeret : Sed poſtquam uideo eſſe incorrigibilem & obſtinatum facio fi/
nem &c̃.Sapiens enim eſt ut quum ſub ſpecie correctionis errãtem increpare debeat:ſi uiderit induratum a correctiõe
ceſſare.& quia feci de hoc finem nunc.q.u.&c.Epidicazomenon quare uocetur ad græcos eant qui ſcire cupiunt.lati/
ni ſcilicet Terentius.& ego Calliopius & alii nominant phormionem & quare ſupponit nõ quia ſit principalis pars
huius comœdiæ in materia:quia filii tantum ſunt in argumento pars principalis:ſed quia is &c.primas.i.plurimas &
maximas.

maximas.uolũtas quaſi dicat auditæ comediæ: & ſi in ipſa recitatiõe fabulæ uſa uo.ad po.ſ.ſi uos delectabit date &c. Noſter grex perſonarum: & recitatorum: quem locum poſtea reſti.nobis uirtus: ideſt bonitas. Actoris: ideſt Terentii: ſcilicet quia noueratis bonum eſſet actorem: atq; etiam reſtituit bonitas & ipſa rectitudo: & hoc eſt æquanimitas.

AMicus ſummus meus & popularis. Quod in omnibus fere comœdiis in quibus perplexa argumẽta ſunt fieri ſolet: id in hac quoq; Terentius ſeruat: ut προτακτικον προσωπον: ideſt perſonam extra argumentum inducat cui dum ob hoc ipſum uel ꝙ uti aliena tota fabula eſt geſta res narratur: diſcat populus textum ex cõtinẽtia rerum, ſitque iſtructus ad cætera. ¶ Amicus me.ſum. In hac ſcæna quæ docẽdi atque inſtruendi ſpectationis cã inducitur mire extrinſecus lepores facetiæ ꝙ cernũtur & ſales & comici. Id enim eſt artis poeticæ ut cum narrationi argumẽti detur opa iam tamen res agi & comœdia ſpectari uideat. ¶ Amicus ſummus meus. inſinuatio pſonæ eius quæ iducitur ad audiendũ: & uide ſeruum oſtẽdi dauum & nõ oñdi cuius ſeruus ſit. ¶ Amicus ſummus meus cauſa cur in ſcænam procedat dauus. ¶ Amicus a uolũtate. Popularis a fortuna. Popularis eiuſdẽ cõditiõis generiſq;. Salu. Popularis ſui ſceleris. & popularis populo amatus eſt. & popularis ciuis: popularis humilis eſt: popularis uilis populoq; factus: ut ſiqs dicat ſordidũ popularẽ ciuiũ. Amicus ſum.mi. Dauus extra duas familias inducit: quæ in hac ſunt fabula: alienus ac per hoc ignarus cui narret geta argumentum. ¶ Heri ad.m.u.ꝓpter cognationem e & i litterarum non dubitauerũt antiqui & here & heri dicere & mane & mani: & ueſpere & ueſperi. ¶ Erat ei.d.r.deeſt nã: ſed mire ſubtractũ eſt. ¶ Erat ei de.r.opportuna diminutiuo in re ſeruili ratiũcula & pauxillum. ¶ Erat ei de.r.moraliter litem intulit. ¶ Erat ei.magis ei facetũ & comicũ eſt: cũ aſynthetos infert quã ſi diceret nam erat ei. ¶ Iampridẽ.a.m.r.de argumento ſumitur cauſa colloquii.nã debuit inqt getæ: & illemet exigit ut numeret dñis ob nuptias factas. ¶ Pauxillulum: q̃rtus gradus diminutionis: paulum: paululum: pauxillum: pauxillulum. ¶ Id ut.c.eclypſis prima & conficerẽ proprie: nam fieri pecunia dicebat. Saluſtius. Quæ pecunia ad hiſpanenſe bellum.m.f.e. ¶ Cõficerem. quia in ꝓmptu nõ erat. ¶ Cõfeci.affero.bene quaſi reddẽdi mora habere cã fuerit. ¶ Nã hæ.f.trophimon dicũt: atq; aut ſcio an latini quoq; alũnũ dicere potuerunt niſi hoc mallent. ¶ Nã.h.f.e.d.a.mire applicat argumẽto. ¶ Ei.m.h.c.mire heri qdem fuerũt nuptiæ: ſed adhuc munus corradit: qa in nuptiis etiã ſeptima dies inſtauratiõnẽ uoti habet: ut in funere nonus dies: quo.n.talia concluduntur. ¶ Ei credo.uxori.ſ.munus hoc corradit.hoc pecuniæ.ſ.munus erit: & eſt figura epexegeſis. Credo.pro uere ſcio & ei an uxori: an abſolute ut ſit ei rei. ¶ Corradit.apta in uerbo difficultas: ut in Adelphis. Minas decem corradet alicunde & corraſi oĩa. ¶ Quã.i.c.eſt. Miro idiotiſmo morem ꝓ lege cõquerit. ¶ Cõparatũ conſtitutũ ei: legi & his qui minus hñt & ditioribus dixit: ne diceret ſerui dñis. Vult enim latius patere quod dicit & generalẽ eſſe ſententiam. ¶ Quã.i.c.eſt.h.q.m.h.garrulos ſeruos & ſentẽtioſos amat comœdia triſtes: & parce loquẽtes tragœdia. ¶ Vt.ſ.a.a.mire nõ dent.ſed addant. & nõ aliqñ ſed ſemp. ¶ Diuitioribus.pro minus paupibus. ¶ Quod ille. docte ad ſingularem numerum tranſit a plurali. ¶ Quod il.redit ad getam. ¶ Vnciatim. ſic ueteres multa unciatim: cum expenſa pecunia ferretur more ueterũ: non ut nũc annumeraret. Aſſis libra erat eiuſq; partes unciæ. rurſus unciæ. duodecima pars libella dicebatur. merito ergo non per ſingulos ſextertios: neq; per ſingulos denarios: neq; per ſingulos aſſes: ſed id qđ hyperbolicos minimum fuit per ſingulas uncias unciatim dixit. Et Cice. Quis uulcatio ſi ſua ſponte ueniſſet unam libellam dediſſet. ¶ Vnciatim uix. potuit & unciatim & cito cõflari peculium. ut multa pauxillatim: ſed cito fiunt maxima. merito ergo aditum eſt uix: ſed qđ ſi & unciatim: & uix: & tamẽ de lucro: de dimenſo ſuo inquit: quid ſi ex abũdanti eſt ſuum defraudans genium. deinde nõ acquiſiuit: ſed compſit & ad poſtremũ miſer: ut iniquitas cõſuetudinis cõploratione finiret. ¶ De di.ſ.ſerui quaternos modios accipiebãt frumenti in mẽſe: & id dimẽſum dicebat: & utrũ a menſe: an a metiendo incertum eſt. ¶ Suum.d.g.genialia curare dicit qui uiuit lautius. ¶ Id illa nupta.ſ. Vniuerſum. a magna uirtus pene in ſingulis ſyllabis, contra illud quod ait illi illa rettulit unciatim uix & de dimenſo ſuo uniuer/

DO.

A

Popularis.

Salu.

Here & heri mãe & mani ueſpere & ueſpi

Pauxillulum.

Salu.

Aſſis unciæ libella.

A Dauus ſeruus.

AMicus me⁹ ſũmus & popularis geta heri ad
Me uenit. erat ei de ratiũcula iãpridẽ apđ me
Reliquũ pauxillulũ nũmoꝝ id ut cõficerem confeci
Afferro. nã hærilẽ filium eius duxiſſe audio uxorem
Munus ei credo hoc corradit q̃ inique cõparatũ eſt
Hi qui minus hñt ut ſemp aliqd addant diuitioribus
Quod ille unciatim uix de dimenſo ſuo ſuum
Defraudãs genium cõparſit miſer. id illa uniuerſum.
Arripiet. haud exiſtimans quanto labore ſit partum
Porro aũt geta feriet alio munere. ubi hæra pepeerit
Porro autem alio ubi erit puero natalis dies
Vbi initiabunt omnia hæc mater auferet
Puer cauſa erit mittundi: ſed uideo getam?

ſum:cõtra qđ ait munus corradiť:arripiet:cõtra ſuũ defraudás geniũ & cóparſit miſer. ¶ Haud exi.q.l.ſ.p.haud exi/
ſtimás uel itelligés uel recogitás:ac reputás. ¶ Haud exi.ꝑ æſtimás. ¶ Quáto.l.p.ſit.hoc ſic ꝓnũciádũ eſt.quaſi nũc
ei uenerit in mẽtem ſæpius paſſuꝝ getá qđ ſemel tolerare grauiſſimũ iudicauerit. ¶ Quáto.l.ut religas troia ex ardẽte
Partum. rec. ¶ Partũ.ꝓprie dŕ partũ de eo qđ labore ꝗſitũ eſt.qa nullus ꝑtus ſine dolore eſt ac labore. ¶ Porro.g.ad pauꝑtatẽ
retulit ferieť.nã & plaga & dãnũ:& res ſanguis nŕ dŕ. ¶ Ferieť.a.m.ſignificanter non fungeť munere:ſed ferieť dixit.
¶ Ferieť.a.m.ex cõſuetudine ferietur.nã & plagã dãnum & ſumptũ ſanguinẽ nr̃m dicimus. ¶ Vbi.h.p.quæ ſupra
illa dicta eſt. ¶ Porro.a.a.& alio qđ dicit pro multis ꝓnũciandũ eſt. ¶ Vbi.h.p.n.d.cũ adiectiõe tꝑis cuiuſlibet natalis
Virg. dies dixit:cuiuſlibet natalis melius dŕ:ut natalis & natale aſtrũ:ſed Vir.ſeruiens ꝑſonæ ruſticæ.Meus eſt natalis iola:in/
quit:nec addidit dies. ¶ Vbi.i.hoc uultuoſe ꝓnunciandũ. ¶ Vbi.i.ut ꝗdã cibo & potu:ut quidã ſacris:ubi ita legunt
apud Var.initiari pueros eduliæ & poticæ & cubæ diuis edẽdi & potãdi & cubãdi:ut primũ a lacte & a cunis tranſfe/
Virg. rũt:qđ Vir.Nec.d.h.m.d.n.d.c.eſt.hoc adnotauit ꝓbus:ſed Terẽ.apollodoꝝ ſequiť:apud quẽ legiť in inſula ſamotra
cũ a certo tꝑe pueros initiari more athenienſiũ qđ ut in palliata ꝓbãdũ eſt magis. ¶ Vbi ini.hoc inferẽdũ eſt:nõ quaſi
hoc ſolum ſit:ſed quaſi defatigatus ſit enumerãdo occaſiones dãdoꝝ muneꝝ. ¶ Omne hoc.m.a.hoc rettulit ad oſ/
ferentis irriſionẽ qui putat ſe puero dare. ¶ Mŕ.a.an nutrix.an uera mŕ. ¶ Puer.e.c.m.ꝓprie dixit mittundi de mu/
neribus. ¶ Sed.u.g.locutuꝝ oſtẽdit getá. ¶ Sed uideon getá.apparet poetá nihil putaſſe amplius addẽdum ad inſi/
nuandum populo perſonam daui:& ideo iam induxit exeuntem getam:ut ſit cauſa cõmutandæ orationis.

GVI. A AMicus &c̃.Hic ꝑſona daui introduciť cui poſſit geta ſeruus demiphonis narrare fabulæ totius argumentũ:&
ita itroduciť ꝗſi mutuas accepit a geta pecunias.quas nũc repetere inſtat geta ut eas det ꝑ filio uxori quá filius
dñi ſui.ſ.antipho duxerat in pr̃is abſñtia.Da.geta ſũmus amicus meus & hoc a uolũtate.& popularis.i.eiuſdẽ
cõditiõis & gñis ſiue cognatiõis ut Salu.Popularis ſui ſceleris.interdũ popularis dŕ populo grat⁹ ſiue a populo ama/
tus.iterdũ popularis dŕ hũilis cõditiõis.iterdũ dŕ uilis ac de populo factus:ut ſiqs dicat uilẽ ſeu abiectũ ciuẽ popularẽ.
Amicus ergo geta uenit heri uel here.utrũq̃.n.dictũ iueniť ꝑꝑ cognationẽ e & i lr̃aꝝ ut mane & mani:ueſpe & ueſperi.
Venit ergo ad me heri:nã ſubaudi pauxillulũ:dicimus paulũ paululũ pauxillũ & pauxillulũ.Pauxillulum nũmoꝝ erat
ei getæ apud me iãpridẽ.i.olim.reliquũ.i.uel relictũ uel de reſiduo.de ratiuncula.i.ex ꝗdã ſupputatiõe ſiue qđ dicunt
ex quodã cõputo qđ fecimus inter nos uel ex quadã cõuentiõe ſeu ex quodã cõtractulo ſiue ex quodã ut dicũt tracta/
tulo inter nos deducto:ſiue ẽt ex aliquo negociolo inter nos cõi.Venit inq̃ ad me ut cõficerẽ.i.facerẽ:nã fieri pecunia
Cõficere dicebať.Salu.Quæ pecunia ad bellũ hiſpanẽſe marcello facta erat.ut ergo cõficerẽ põt intelligi rogauit me ſup.ut ego
cõficerẽ.i.cõquirerẽ ſeu cõgererẽ id pauxillũ nũmoꝝ qđ erat ei reliquũ ex ratiũcula cõfeci.i.congſiui ac ſi feciſſem eam
pecuniã q̃ nõ erat in ꝓmptu.affero id pauxillulũ nũmoꝝ:nã audio.i.intelligo filiũ hærilẽ.i.filiũ hæri.i.dñi eius.ſ.getæ
Corradi duxiſſe uxorẽ.Credo.i.uere ſcio ꝙ ſup.hoc munus taliũ pecuniolaꝝ.corradiť.i.totũ radẽdo & nihil relinquẽdo aufer/
tur extorqueť aut difficulter cõparať ei uel uxori uel ei rei.ſ.ductiõi uxoris.q̃.i.q̃tũ iniq̃.i.iniuſte.cõparatũ eſt.i.cõſtitutũ
eſt ut hi q minus hñt addãt ſꝑ aliqd diuitioribus antiq̃ ꝓ ditioribus.i.minus pauꝑibus ut hic capiť illa uxor arripiet.i.
ad ſe rapiet & attrahet abradet uniuerſum illud.i.totũ illud ſimul qđ ille miſer geta defraudãs ſuũ geniũ.i.pce uiuẽs &
Geniũ. tenuiter.ille.n.dŕ defraudare geniũ q tenuiter ac pce uiuit.ſicut cõtra idulgere genio ſignat uoluptuoſe uiuere atq̃ lau/
Genialia te.itẽ genialia(dicit Do.)curare dŕ q uiuit lautius.neq̃ imerito.nã geniũ naturæ deũ dicũt ſiue deũ gñationis cui ſacri/
ficabať dũtaxat die natali:in cui⁹ diei ſacrificio tm̃.ut Ser.inqt:licebat uoluptatibus opam dare cũ in aliis ſacrificiis eſſet
Virg. caſtitatis obſeruatio.Vir.in bu.Philida mitte.m.m.ẽ.n.iola.Cũ faciã.u.ꝓ.f.i.u.ꝑꝑea geniũ ꝓ uoluptate capi põt & lau/
titia cõuiuii:uñ genialis lectus dictus eſt uoluptuoſus & conuiualis ut teſtať Ser.qđ ergo ille miſer defraudans ſuũ ge/
Cõpare. niũ cõperſit ꝑ̃teritũ a cõparco cis.ꝙ cõponiť a cõ.& ꝑco is.cõperſit ergo.i.congeſſit pce cuſtodiuit ac reſeruauit.uix.i.
ægre difficulter.unciati.i.nõ ꝑ ſingulos ſextertios aut denarios aut aſſes.ſed qđ minimũ fuit ꝑ ſingulas uncias.aſſis.n.
libras eſt eiuſq̃ ꝑtes unciæ.Vnciæ aũt.xii.pars libella dicebať.apud ueteres.n.pecunia pendebať nõ ut nũc numerabať.
Cõperſit ergo uix unciatim.i.paulatim ꝗſi ꝑ ſtipes de dimẽſo ſuo.i.reſeruãdo de portione ſua q̃ abſtinebat plerũq̃ ut
peculiũ ſibi cõflaret.ſerui.n.ſingulis mẽſibus quaternos modios.i.quaſdam mẽſurulas frumẽti accipiebant.& id di/
mẽſum dicebať:aut a mẽſe aut a metiẽdo & uerius.Nã illis frumẽtũ certa mẽſura dimenſum tradebatur.uxor ergo illa
accipiet uniuerſum haud exiſtimás ꝓ æſtimás.i.nõ cõſiderás quáto labore id peculiũ ſit ꝑtũ.i.acqſitũ.& bñ qa nullus
Feriri. ꝑtus ſine dolore ac labore.aũt.i.ſed porro.i.certe uel deĩde geta ferieť.i.onerabiť ꝑmeť cõcutieť alio munere.i.alio do/
no uel onere donãdi aliud donũ & bñ ferieť.Nã & plagã dãnũ & ſumptũ ſiue rẽ nr̃am ſanguinẽ nr̃m dicim⁹.ubi.i.
qñ hæra.i.uxor hærilis filii peperit.aũt.i.ſed.Ge.porro.i.deĩde ferieť alio munere.ubi.i.qñ.tꝑis aduerbiũ.dies natalis.i.
natalitius erit puero ubi natalis eſt adiectiuũ.ſed cũ Vir.dicit me⁹ eſt natalis iola eſt ſubſtãtiuũ.ſed ubi.i.qñ parentes ſup.
initiabũt.i.dicabũt cõſecrabũt addicẽt deuouebũt deſtinabũt aliqbus ſacris.q.d.geta ferieť alio munere.hic.n.ubi ini/
Initiare tiabũt eſt uultuoſe ꝓnũciandũ quaſi cũ tedio.Legiť apud apollodoꝝ quẽ hic poeta nŕ ſeqtur in inſula ſamotra cum a
apollo/ certo tꝑe pueros initiari more athẽ.ſed apud Var.legiť pueros initiari eludiæ & poticæ & cubæ hoc eſt diuis edendi
dorus. potãdi & cubãdi ubi primũ a lacte & a cunis trãſferũtur.Vir.Nec.d.h.m.d.n.d.c.ẽ.Mŕ uel nutrix uel uera mŕ auferet.i.
Virg. arripiet hæc oĩa munera data a Ge.puer erit cã mittundi ꝓ mittendi illa munera:qa ita illudeť Ge.q pueri gr̃a dabit qđ
tolletur a matre.Sed uideõ.i.uideo ne getam? tunc poeta inducit getam exeuntem,ut ſit cã cõmutandæ orationis:

A AMicus.Iſte primus actus eſt de rebus iuuenũ:quas abſñtibus pr̃ibus fecerũt.ſ.ſub cuſtode Ge.& ipulſu phor/
mionis. Agiť.n.in hoc actu de phædria quõ ſe amauit abſente patre fidicinã agitur etiam de antiphone quo/
modo illam quæ ſibi promiſſa erat a fortuitu amauit:& inſtinctu phor.etiam duxit harum rerum præterita/
rum narratio idoneis perſonis ſcilicet uilibus attribuitur: quia uiles perſonæ poſſunt reloqui peccata:inducitur ergo

Geta

Geta ualde cõueniẽs ꝑſona:qa ſupra alios de oĩbus iſtis curioſus erat:ſub quo cuſtode uterq; pater filios dimiſerat:inducitur ẽt cõueniẽs ꝑſona cui referat.ſ.dau.qdã:qui fidelis in hac prima oñdiť per pecuniã: quã fideliter reddidit:q.n. fidelis eſt in pecunia:erit & in uerbis tacendis de qbus nullũ ꝓficuũ ſi falleret̃ hereť:ſic ergo fidelis deliberat apud ſe de redditione pecuniæ.Popularis de eodẽ populo:uel de eadem ꝓgenie.de raci.ſ.de paruo capitali:& illud erat pau.&c̃. Nota fidelitatẽ ſerui qui nec in antiquo debito:& paruo.& de pua cõputatione:quũ.n.paruũ eſſet.& a lõgo tpe commiſſum poſſet leuiter celaſſe.hærilẽ eius.i.hæri eiꝰ:qđ tũ ad itrinſecã ſignificationẽ ita cõſtruiť.Ita dico corradiť:q̃.i.ſic cõparatũ eſt hoc.ſ.ut hi.q.m.&c̃.q.d.hic eſt ſimile perſic̃.qđ dolẽdo dicit uxor antiphonis.De.demenſo ſuo.i.de mẽſura p̃bendæ ſuæ.geniũ.i.natam ſuã:qa plus erigeret natura ad ſuſtinẽdum.Eleganter dixit ferieť.Grauis.n.pcuſſio eſt pauperis.cã ingrata oblatio muneris.Porro ãt alio.i.tertio ubi erit.p.&c̃.ſolebãt.n.antiq octauũ diẽ pueri natalem cõſtituere:& eo die ſingulis annis lætum cõuiuium parare:ſicut iudei in octaua die circũcidũt.ubi iniciabitur.p.ſolebant enim in illo octauo die initia dare puero amici uel bouem:uel ouem uel aliud munus.

Iqs me q̃rit ruffus.Mira fide poeta deſideratũ getæ oñdit dauũ.ſiqdẽ ipm logť a quo reddi ſibi debitum ſperat.Siqs me.q.r.Apoſiopeſis ſcda.nã apparet plura dicturũ fuiſſe.¶Præſto eſt deſine.tertia perſona de ſe loquens uſus eſt:qa tale nomẽ prætulit.¶At.e.o.co.t.d.conabar abſolute an eclypſis ẽ:ut deſit ire & eſt aduerbiũ loci obuiã.¶Accipe.ꝑuenit petitionẽ dicẽdo accipe.& hoc cũ geſtu offerentis dr̃:& hoc eſt qđ ait confeci affero. ¶Lectum eſt.abſolute.nã non dicit qd aut uerũ debitũ an argentũ lectũ.Lucilius.Lecti oẽs acticon hoc eſt.¶Lectũ eſt cõueniet numerus.ordinẽ ſeruauiť.priꝰ.n.q̃litas:deinde numerus pecuniæ ſpectari ſolet.¶Lectũ eſt.conueniet numerus q̃tum debui:qppe tribꝰ modis debitũ pecuniarũ ſoluiť pẽſione:ſpectatione:numero : quo circa lectũ eſt cõueniet numerus q̃ntum debui poſitum eſt. ¶Lectum eſt.lectũ bonũ uel ſplendidũ:ut arma fereſtꝰ lecta refert humeris:q̃uis qdam putãt lecta ab eo qđ ẽ lego dicta.¶Quãtũ &c.ꝓ debitũ tibi a me eſt.¶Amo te & non neg.amat:q̃ reddiderit pecuniam.Agit gr̃as q̃ diligẽter:& q̃re utrũ qa dictũ non fefellit:an qa lectũ attulerit in numero cõgruẽti:& recte dixit:nã redditio debita hoc agit:ut iam gr̃as agamus.¶Amo te & nõ neg.h.gr̃am.hoc pro gr̃arum actione poniť & oñdiť uere neceſſariam fuiſſe pecuniã.¶Nõ neglexiſſe.in andria.Et id gratũ fuiſſe aduerſum te hẽo gr̃am.Præſerti ut nũc ſunt mores.Sic & illud dictum eſt.Namq; hoc tpe obſequium amicos ueritas odiũ parit.quia conſuetudinis imago ẽ uituperare pñtia.¶Ad hoc res rediit figurate pro ita loq̃ris.¶Ad hoc res rediit dixit & ꝓprie rediiſſe res dr̃ cũ aliquid peius ab expectatione cõtingit.¶Si quis quid reddit magna hñda eſt gratia.i. & ſi nõ rem magnã tñ magna hñda eſt gr̃a.hoc eni ſignificat quid reddit.¶Si quis quid reddit.ĩ hoc qui iterrogatiue ꝓnũciauerit par; belle explicat cõceptã ſententiam.¶Habẽda eſt gr̃a.deeſt enim.¶Sed quid tu es triſtis.hic admonemur oẽm ab initio ſermonem Getæ quaſi ſatagentis & anxii ꝓnunciari:accõmodatis p̃ſertim ad uultum uerbis.nã & ſi quis me quærit:& at ego obuiã tibi conabar daue.& amo te non neglexiſſe hẽo gr̃am.in ſe quoddã contradictionis aĩ occupatiq; ſignũ hñt.¶Sed quid tu es triſtis.ſed ꝑticula tranſitũ ſignat ad mẽtionẽ alterius rei.¶Sed quid tu es triſtis? ego ne neſcis quo in metu.deſcenſus ad argumentũ ab eo ſermone qui extrinſecus a poeta informatus eſt iam manifeſte apparet.¶Ego ne? neſcis:Apoſiopeſis comœdiæ.¶Neſcis quo in metu & q̃to in ꝑiculo pronunciantis & iterrogãtis eẽ põt.¶Neſcis quo in metu:duæ ꝑturbationum bigæ ſunt:a malo una:& cupitis altera.ergo a malo bigis pñtis tpis periculũ eſſe dicimus:& futuri metum.¶Neſcis quo in metu.pronũciatiue magis q̃ percontatiue afferendum eſt.Sic enim ſolemus de magnis rebus dicere. ¶Neſcis quo in metu &.q.i.p.ſ.uix alterum ſuſtineri poteſt corũ quæ

DO.

A

Lucilius tribꝰ modis debitũ pecuniarũ ſoluitur.

Lectũ eſt

A Geta. Dauus.

SIquis me quærit ruffus.Da.p̃ſto ẽ:deſine
Ge.oh at ego obuiam conabar tibi daue.
Da.accipe hẽ lectũ eſt.cõueniet numerus
Quãtum debui.Ge.amo te:& nõ neglexiſſe hẽo
Gratiam.Da.præſertim ut nunc ſunt mores:
Ad hoc res rediit ſi qs qd reddit:magna habenda
Eſt gratia:ſed quid tu es triſtis?Ge.ego ne?neſcis
Quo in metu:& quanto ego in periculo ſim.
Da.quid iſtuc eſt?Ge.ſcies modo ut tacere poſſis
Da.abi ſis inſciens cuius tu fidem in pecunia
Perſpexeris uerere ei uerba credere:ubi quid mihi
Lucri eſt te fallere?Ge.ergo auſculta.
Da.hãc operã tibi dico.Ge.ſenis noſtri daue fratrẽ
Maiorem chremetẽ noſtin?Da.quidni?G.qd?eius
Gnatum phædriam?Da.tanq̃ te.G.euenit ſenibus
Ambobus ſimul iter.illi in lẽnum ut iret:noſtro in
Ciliciam ad hoſpitẽ antiquũ:is ſenẽ per epiſtolam
Pellexit mõ nõ mõtes auri pollicens.Da.cui tanta
Res erat & ſupererat?Ge.deſinas.ſic eſt ingenium
Da.oh regẽ me eſſe oportuit.Ge.abeuntes ambo.
Tum hinc ſenes me filiis relinquunt quaſi
Magiſtrum.Da.o Geta.prouinciam cœpiſti.
Duram.Ge.mihi uſuuenit hoc ſcio:memini

utraq; poſuit nũc metus & piculum. ℭ Quid iſtuc eſt.fac hũc ſcire:& narrãdi nõ erit locus:neceſſario igit̃ ignarus in/
ducit̃ dauus. ℭ Modo ut tacere poſſis.ui pro ne nõ:ꝙ ſi eſt:ſubaudiẽdum eſt uide aut qd tale. ℭ Mõ ut tacere poſſis
uere argumẽtũ eſt celari id qd' antipho non coactus:ſed uolẽs duxit uxorẽ. ℭ Mõ ut tacere poſſis:mõ ꝓ tm̃modo:ut
Modo. modo iupiter adſit. ℭ Abi ſcis ĩnſciens.nũc ꝓ inſcito poſuit:uel inſciẽtem modo ſtultũ dicit:alias ignarum. ℭ Cuius
tu.f.i.p.p.ſententioſe dixit quaſi in omnibus credendum ſit ſeruaturum fidem eſſe eũ qui in pecunia ſeruauerit:& hoc
ideo interpoſuit ne lõgus eſſet dum pſuadet ut dicat queẽadmodum in aliis fabulis. ℭ Cuius tu.f.i.p.p.ꝓprie locutus
eſt de pecunia & fidẽ dando & credere.nã fides eſt eorũ
Credito/ quibus datur:creditores dñr qui dant. ℭ In pecunia.a
res. maiore ad minus. ℭ Perſpexeris:nõ inſpexeris:ſed pſpe
xeris quod plus eſt dixit. ℭ Verere ei.u.c.uerba cũ ꝓnũ/
ciatione dicit ut oſtẽdat multũ diſtare ĩtet pecuniam &
uerba. ℭ Vbi qd.m.l.e.te.f.a coniectura cui & bñ: quia
ſeruus nihil de honeſtate dicit. ℭ Vbi qd.ſignificãtius
dixit:q̃ſi diceret nihil. ℭ Ergo.a.ergo nũc uelut increpa
tio ẽ tarde facientis:q̃a hic igit̃ obloquẽdo impediuerat
Virg. narraturũ ergo dixit.Sic Virgi.Ergo.a.c.p.c.ip.n.Hanc
operã.t.d.auſcultãdi & audiẽdi:plus eſt dico q̃ dc:dr̃ p
petuo datur ad tp̃s. ℭ Senis nr̃i.d.ſ.dicẽdo ſenis oñdit
& adoleſcẽtem ſe dñm hr̃e.dicẽdo nr̃i oſtẽdit & alienũ
fore.dicẽdo fratrẽ nõ unum eſſe mõſtrauit.dãdo maio/
rem:ẽt minoris fecit indiciũ.ſic argumẽti ptem maximã
nõdũ narrãs iã in ipſa interrogatione trãſegit.Hæc autẽ
oia pp populũ ſic arguuntur:iõ ut ille aliqd uideat ne ſit
opus plurib⁹ uerbis. ℭ Senis.n.●e.f.Mirũ cõpendium
narrationis quaſi p interrogationẽ fecit ne ex alio repete
ret.Sic Virgi.Fando.a.ſi.f.t.p.ad.a.b.n.p.&.i.f.g.& in
Eunu.Noſtin.hanc quã amat fr̃. ℭ Quidni.quid eius
gnatũ phædriã.nõ dixit qd phædriam:ſed addidit eius
gnatũ:ut magis docere q̃ interrogare uideret̃. Quid eius
ge.phæ.deeſt noſtin. ℭ Tanq̃ te.o uarietas illd' qdni tã/
q̃ te. ℭ Euenit.a.ſ.ſ.iter:nõ inuenit iter:ſed euenit ut iter
Simul. eẽt. ℭ Simul uno tpe. ℭ Illi lẽnum ut iter.recte tacetur
cur chremes ierit:& dr̃ cur Demi.utrũq; pro argumẽto
Virg. eſt. ℭ Ad hoſpitẽ antiquũ.Sic Virg.Veteremq;.a.a.a.hoc
aũt addit:ut eẽt idonea cã nauigãdi ſeni. ℭ Seuem per.
Pellexit. e.p.epiſtolas dãdo oñdit eũ nõ ſemel ſcripſiſſe.Pellexit
Virg. induxit.Sic Virg.pellacis ulyxi. ℭ Mõ nõ.m.a.prouer/
bialis hypbole facta p exceptionẽ: aut ſuplationem:aut
æquã collationẽ.Eiuſmodi eſt illud Demoſthe.
Salu. ℭ Mõ nõ.m.a.Sa.Maria.m.p.c. ℭ Mõ nõ.m.a.p.mo
re ueteꝝ qa hoſpites hoſpitib⁹ multa donabant. ℭ Cui
tanta.e.r.cui dtũs caſus eſt.dño ne tuo inqt pollicebatur
hoc. ℭ Cui.t.r.e.deeſt cũ:ut ſit cũ pellexit. ℭ Cui.t.r.e.
& ſic plus ẽ ſupeẽ quã eẽ. ℭ Deſinas.ſ.e.ig.neceſſaria ẽ
ad fabulæ περιστασιν auaritia demiphõis: ut maiore
piculo illo abñte duxerit filius indotatã:nã mox dictur⁹
eſt.ille ne indotatã:atq; ignobilẽ daret illi. ℭ Sic eſt.i.re/
cte.nõ.n.inqt fortuna auar⁹ eſt:ſed natura. ℭ Sic eſt.i.o.
an dñi:ſed magis dñi. ℭ Oh regẽ me eſſe oportuit.oſtẽ/
dit ei pauperꝝ affectiones:q ſe ſolos uti diuitiis ſcire aiũt
ſi eas hẽant. ℭ Regem me.e.o.acue me. ℭ Abeuntes.
a.h.t.huic & eſt ordo hinc relinquunt filiis. ℭ Relin/
quunt.i.nõ ſecum abducunt. ℭ Quaſi.m.bñ q̃ſi q nõ
cõplebit hoc ip̃m nec uult eẽ. ℭ Magr̃m ſic latini: quẽ
græci pedagogũ appellãt. ℭ Filiis:pp filios. ℭ Geta.ꝑ.
c.d.acqſitæ bello longe ab italia regiones prouinciæ di/
ctæ ſunt a porro uel procul uincẽdo: ad quas prætores
quia cum officio mittebantur:officia quoq; prouinciæ
nominatur. ℭ O geta pro. ſplendide prouinciam: di/
xit. ℭ Memini.

Reliqui me deo irato meo:cœpi aduerſari primo.
Quid uerbis opus ẽ?ſeni fidelis dũ ſum:ſcapulas
Perdidi.Da.uenere in mẽtem mihi iſtæc:namq;.
Inſcitia eſt aduerſum ſtimulũ calces.Ge.cœpi his
Omnia facere:obſequi quæ uellent.Da.ſciſti uti
Foro.Ge.noſter mali nihil quicquam
Primo:hic phædria continuo quãdam nactus eſt
Puellulam cithariſtriã.hãc amare occœpit ꝑdite:ea
Seruiebat lenoni ĩpuriſſimo.neq; erat qd' daretur
Quicq̃id curant patres:reſtabat aliud nihil niſi
Oculos paſcere:ſectari in ludũ.ducere & reducere
Nos ocioſi operam dabamus phædriæ ĩ quo hæc
Diſcebat ludo.ex aduerſo ei loco tonſtrina erat
Quædã.hic ſolebamus fere plærũq; eam opperiri:
Dum inde iret domum.interea dum ſedemus illi
Interuenit adoleſcẽs qdã lachrymãs.nos mirarier
Rogamus qd ſit.nũq̃ æque inqt ac mõ pauptas
Mihi uiſum eſt onus & miſerum & graue.modo
Quãdam uidi uirginẽ huic uicinæ miſerã ſuam
Matrem lamentari mortuã ea ſita erat ex aduerſo
Neq; illi beniuolens neq; notus.neq; uicinus
Neq; cognatus extra unam aniculã quiſq̃ aderat
Qui adiuuaret funus miſertum eſt.uirgo.
Ipſa facie pulchra.quid uerbis opus eſt?cõmorat
Oẽs nos.ibi continuo antipho.uultis ne eamus
Viſere?alius cenſeo:eamus:duc nos ſodes:imus
Venimus:uidemus:uirgo pulchra:& quo magis
Diceres nihil aderat adiumenti ad pulchritudinẽ.
Capillus paſſus:nudus pes ip̃a horrida.lachrymæ
Veſtitus turpis:ut ni uis bõi in ipſa ineſſet forma
Hæc formã extinguerẽt:ille q illa amabat fidicinã
Tantũmodo ſatis inquit ſcita:noſter uero.Da.
Iã ſcio amar̃ cœpit.Ge.ſcin quã?quo euadat uide
Poſtridie ad anum pergit recta:obſecrat ut ſibi
Eius faciat copiam:illa enim ſe negat:neq; eum
Aequũ ait facere.illam ciuem eſſe atticam bonam
Bonis ꝓgnatã ſi uxorẽ uelit lege id dicere facere:
Sin aliter negat noſter quid agere neſcire.& illam
Ducere cupiebat.& metuebat:abſẽte patrẽ.Da.nũ
Si rediſſet ei pater ueniã daret?Ge.illa ne indotatã
Virginem atq; ignobilem daret illi?nunq̃ faceret
Da.qd fiet deniq;.Ge.qd fiet?eſt paraſitus qdam

xit. ℭ Memini.r.m.d.i.m.Sic Virg. Nec dii texere cupetũ ænea ueniẽte. In hoc aſper:ſed mihi uř ad hoc addixiſſe meo ne eẽt amphibolõ cui diceret irato deo. Neuius in Stalagmõis. A deo meo ꝓpitio meus hõ ẽ. Memini.r.m.d.i.m.dño dicit.an uero deo. & bñ meo:ne eẽt amphibolon:nec ſic dixit. Memini relinq:ut in andria. Memini me uideř & memi me fieri paruũ. Ennius. ℭ Quid uerbis.o.ẽ repẽte iſerř:qd opus eſt uerbis:& ſatis moraliter. ℭ Seni fidelis ſum.fidus eſt amicus:fidelis eſt ſeruus. ℭ Scapulas pdidi:plus eſt pdidi:q̃ ſi diceret dolui.& bñ rettulit.

fidelis.n.offm̃ ſeruare aliqd. ℭ Venere in.m.m.uenire in mẽtẽ nõ ad recordationẽ tm̃ dř:ſed ad reputationẽ & ĩtelligẽtiã. Nãq; in.eſt ad hoc dictũ & ſupioris pſonæ eẽ põt & alterius. ℭ Aduerſus ſti.c. παροιμια cum eclypſi.deeſt.n.iactare ſtimulũ ꝓ dño adoleſcente po ſuit. ℭ Calces.mõ calces:nõ ptes plãtæ:ſed pcuſſiões pedũ plagaſq; ſignificat. Aliter Vir. Calceq; teri:iam calcediores. ℭ Sciſti uti foro.ſm illos negociatores q ante locũ cõmercii nõ pſcribũt q̃o uẽdãt q̃ aduehũt. ſed ſm annonã fori quã dephenderũt cõſiliũ de uẽdẽdis aut nõ uẽdẽdis mercibꝰ ſumũt. Sciſti uti foro. foꝝ ꝓ tribus ĩtelligiř:loco:tpe:& pſona. ℭ Sciſti ingt his uti:& eſt uulgare ꝓuerbiũ:ſenſus aũt hic ẽ.ſciſti iqt qd facere te oportet. ℭ Prio hic phædria.bñ aditũ pri mo:qa nõ ppetuo. ℭ Nř nihil.m.q.q̃rtũ parelcõ:ut ĩ æcyra.nã nemo q̃ſq̃ illoꝝ.t.ſ.a.u. ℭ Nř ni.m.q.

Calces. Virg.

Forum.

Phormio hõ confidens qui dii oẽs illum perdiunt.
Da.qd is fecit? Ge.hoc cõſilium quod dicam dedit
Lex eſt:ut orbæ qui ſint genere ꝓximi his nubant:
Et illos ducere eadẽ hæc lex iubet.ego te cognatum
Dicam & tibi ſcribam:dicã paternum amicum me
Aſſimulabo uirginis:ad iudices ueniemus:q fuerit
Pater:quæ mater:quæ cognata tibi ſit.
Hæc oia confingam.quod erit mihi bonum atq;
Cõmodũ:cũ hoꝝ tu nihil refelles uincam ſcilicet.př
Aderit mihi.paratæ lites.qd mea? illa qdem nřa erit.
Da.iocularẽ audaciã.Ge.pſuaſit homini factum eſt.
Ventum eſt.uicimur duxit.Da.qd narras? Ge.hoc qd
Tu audis.Da.o geta qd de te futuꝝ eſt? Ge.neſcio
Hercle unũ hoc ſcio qđ fors feret feremus æquo
Aio.Da.placet hẽ iſtuc uiri eſt offm̃.Ge.in me oĩs
Spes eſt mihi.Da.laudo.Ge.ad ꝑcatorem abeam
Credo qui mihi ſic ore nũc amitte q̃ſo hũc cæterũ
Poſthac ſi nihil quicquam precor tantũmodo
Non addat ubi ego hinc abiero uel occidito.
Da.qd pædagogus ille q cythariſtriam.qd rei gerit:
Ge.ſic tenuiter.Da.nõ multum hẽt qđ det fortaſſe.
Ge.immo nihil:niſi ſpem meram.Da.pater eius
Redit an non? Ge.nõdum.Da.quid ſenem quoad
Expectatis ueſtrum? Ge.nõ certe ſcio.ſed epiſtolam
Ab eo allatam eſſe audiui modo:& ad portitores
Eſſe delatam.hanc petam.Da.nunquid
Geta aliud me uis? Ge.ut bene ſit tibi puer heus
Nemon huc prodit? cape:da hoc dortio.

phædriæ q nõ nř. ℭ Cõtinuo quãdã.bñ cõtinuo q̃ſi uix expectauerit ꝓfectionẽ pr̃is. ℭ Puellulã cithariſtriã.iſtis noibꝰ hic agit ut cã amoris & ex ætate & ex arte puellæ uidereř:nã iõ puellulã dicit. ℭ Occœpit amare pditꝰ.legiř & pdite & amare pdite:ut pu ta puellã & cithariſtriã. ℭ Ea ſuiebat lenoni & honeſte:& cito dixit. ℭ Seruiebat lenoni ĩpuriſſimo.& q̃re nõ fuiſſet libera:& cuiꝰ fuiſſet ãcilla:& q̃lis hoĩs fuerit demonſtrauit. Magna pparatio ad reꝝ difficultatẽ iminẽtiũ puella cithariſtria:auarus leno:amator pditꝰ iopia. ℭ Id curãt pres. Expedite dixit pres.ſi.n.pres eiꝰ tm̃ dixiſſe reſtabat ut ei p patrui filiũ ſuccurrereř:iõ dixit ambos nõ hũiſſe niſi oculos paſcere.hoc.n.ſolũ erat ꝙ leno nõ uẽderet. ℭ Sectari i ludũ ducere & reducere.bñ cauillatus eſt:ut iocularit̃er i adoleſcẽtẽ cui ætas ad ſectãdos philoſophos apta erat.hic ẽt philoſophoꝝ ſectæ:ſed ſectari ꝓprie eſt ut taurus bucculã. ut aries ouẽ. Vir. Tra.ſ.q.uoluptas. ℭ Reducere ſyle pſis.a ludo.n.ſubaudiř. ℭ Nos oc.op.d.cũ typo dixit nos:uelut magrm excuſans obſeq̃ntẽ ei cui cuſtos ſit datꝰ & iõ addidit ocioſi. ℭ Nos ocioſi.relatio ad illud ꝙ mox ocioſi ñ erũt. Nos oci.o.d.aut ad pudorẽ ſumiř hoc ꝓnomẽ i ſingulari nũero.aut ad dignitatẽ ſed nõ pt nos:& ppea typos ẽ dixiſſe nos. ℭ Nos.o.o.d.apollodorꝰ

Sectari.

Virg.

ℭ Operã.d.p.illi amice.nos illi. ℭ In.q.h.d.l.figurate. ℭ In.q.h.d.l.ẽ additũ ei loco ex aduerſo ei loco legiř:& ilico & adnotař ex abũdãti additũ:ut apđ ueteres multa ſũt. ℭ Ex ad.ei lo.pelcõ q̃rtũ. ℭ Tõſtrina erat apta ſedes ocioſis. ℭ Tõſtrina.e.q.pelcõ tertiũ : q̃dã. ℭ Hic ſo.ſ.p.pelcõ tertiũ. ℭ Fere.p.dũ.i.r.d.ad ſe.ſ.iret domũ ꝓ rediret.uel certe iter:pelcõ figura. ℭ Dũ ſe.ꝓprie ſedemus & in tõſtrina. ℭ Illi i.illi ꝓ ibi:ut illi mea triſtitia ſcã. Et noia illi ꝓ illic. ℭ Interuenit.a.q.la. Apollodorus tõſorẽ ipm nũciũ facit q dicat ſe nup puellæ comã obductã abſtuliſſe:qđ ſcio mutaſſe Terẽ.ne externis moribus ſpectatorẽ romanũ offenderet. ℭ Nos mirarier.recte miꝝ.n.in adoleſcẽtibus lachrymæ:ut cõtra triſtiſq; ſenectus. ℭ Nos mirarier.ut ſolã nã pfidus ille te colere. ℭ Ro.q.ſ.ꝙ lachrymet:nõ qd ſit ipſe ut ſtulti putãt. ℭ Nũq̃ æq̃ in.ac.m.mire oñdit ſp ſibi hoc uiſũ qđ dicit ſed nũq̃ æq̃. ℭ Pau.mi.o.u.ẽ ſtati ſit mẽtio pauptatis:ut ſit cã fallaciæ phormiõis. ℭ Mõ.q.u.u.bñ q̃ndã ne ob familiaritatẽ laudare uideař. ℭ Huic ui.aduerbiũ i hoc loco ẽ cuiꝰ ad locũ huic uiciniã:& ſtati ꝓximitas inſinuař:ut ſit ſpes & cã uiuẽdi. ℭ Miſerã.ab effectu:& ſubdiſtiguẽdũ eſt:ut ad uirginẽ referař. ℭ Lam.m.a pbitate q̃ pũs attribuiř & lamẽtari mortuã:ãbiguitas:ſed ſenſu mãifeſta. ℭ Et ſi.e.ſita apoſita. Salu.cũ adiectiõe poſita eũ cũ pdixero poſitũ iſulæ:& hoc ei reciprocũ eſt. ℭ Et ſita.e.ex ad.expoſitio pauptatis:& q̃ facile uirgo uideri poſſit. ℭ Neq; no.n.u.auxeſis ſit:qa res minuiř creſcit ſnia. Salu.nõ repugnãtibus mõ:ſed ne dedidis qdẽ.a.b.e.m. ℭ Neq;.u.anaphora. ℭ Neq;.n.neq; ui. ℭ Extra anã.a.hæc pſtruunř:ut ſit ſpes potiẽdæ uirginis. ℭ Neq;.n.n.u.hæc deſcriptio pauptatis adiuuat argumẽtũ:ut uiſere audeant & adoleſcẽtes uirginẽ & amet antipho. ℭ Qui ad ſu.ipm:officium funus dixit.

Illi ꝓ illic

Salu. Idem.

℄ Miſertum eſt.hoc eſt miſertus ſum eius:& hoc uidet oñdiſſe quū lachrymauerit.℄ Virgo.i.f.e.a.forma idignatio.
℄ Virgo ipſa.bñ ipſa qa quæ ſupra dixit nō ad ipſam ſed ad euentum eius ptinebāt.℄ Quid.u.o.eſt? ſic dicit Teren.
ubi ad effectum ꝓperat.℄ Cōmorat.o.n.figura ſyncope ꝑ cōmouerat.& bene oēs.qa res ad antiphonem tm̄ ſpectat.
℄ Ibi cō.a.an.hic reddit nomē adoleſcētis:& eſt ℄ Vultis ne.e.u.ut populare penates uenimus.
℄ Vultis ne ea.Ipſe hortari iducitur q amaturus eſt.℄ Alius cenſeo eamus.phædria uel qlibet.℄ Virgo.p.bene non
dixit uidemus uirginem pulchrā:ſed ℄ Virgo.p.illud.n frigidus.hoc concitatius.℄ Et hic ma/
Dicere. gis di.Diceres pro crederes.ut audacter dicito ſæpe Plautus.℄ Alius cē.e.duc nos.f.imus ue.hæc oia diuerſi dicūt &
Plautus. apparet tot eſſe hoies quot p mimiſim ασυνθετα demōſtrat relatione grāmatica.Modo quandā uidi uirginem uide
ſic agi:ut non tā morte mulieris q̄ ſolitudine pulchræ uirginis moueat affectus.Simul & ea deſcribi q̄ mĩonæ futuræ
magis cōueniant q̄ quæ temere amanda ſit.Nā hic obitus fœminæ ad comicū exitū ſpectat:qñ qdē plus ex eius morte
Adeſt. ſecuritatis q̄ moleſtiæ ſentiat argumentum.℄ Nihil.a ꝓprie aderat.adeſt.n.id qd' adiuuat.℄ Capillus.p.ſingularem
numeꝝ ꝑ plurali poſuit.Sic & alibi.Capillus pexus ꝓlixus circū caput reiectus negligēter.℄ Paſſus temere diſperſus:
ut pars magna.m.a græca oratione profluxit hæc dictio.℄ Ipſa.h.& la.ad luctum ptinent.℄ Nudus pes & ueſtitus
turpis ad pauperiem.℄ Imus.uenimus:uidemus uirgo pulchra. ασυνθέτα κατα βράχιλογιαν uirgo pulchra
αποτηνσ κατα πλήξεωσ.duo ingentia & uirgo & pulchra.Imus uenimus uide.u.p.Aſyntheton primū p
Virg. ℄ Capillus nudus:q̄ſi extra ipſam.eſt enim qd' dr̄ nudus pes:& capillus paſſus eſt:tale eſt apud Vir.Illum
aūt q̄uis aries ſic cādidus ipe.Nigra ſubeſt nudo tm̄ cui lingua palato Reiice.ſic alibi de arbore.Tum fortes late ramos
Idem. & brachia tendēs.Huc illuc media ipſa ingēté ſuſtinet umbrā.& ipſe arduus.℄ Capillus.p.n.p.facetius q̄ ſi pluraliter
dixiſſet Vir.Quibus facer erit in prœlia ſuetus.Ferre manū.℄ Lachrymæ.Veſtitus turpis.aſynthetō tertiū.℄ Vt ni uis
bo.plus eſt uis boni q̄ bonū.℄ Vt ni uis bo.in.i.in.f.h.f.℄ Veteres ignē & calorē quendā q̄ſi feruorē dixerūt formā.
& iō fornaces:forcipes.formā & formoſos ex qbus ignis amoris exorit.Laudādus eſt ergo Terē.ꝓprietate ſeruata:qui
Virg. cū forma ꝑtuliſſet ſubiecit extinguere.Ergo & Vir.ſic ait.At mihi ſeſe offert ultro meus ignis Amyn.℄ In ipa in.f.hæc
formā extinguerē:figura πλοκη.Aliud.n.ſupra:aliud iſta forma repetita ſignificat.℄ In.i.in.f.geminauit ꝑpoſitio/
nē:ut alibi.in amore hæc oia inſunt uitia.℄ Extinguerēt.bñ extinguerēt:qa ab igne & calore forma dicta eſt.℄ Ille q
il.a.bñ illā qa iā ſupra inſinuanit pſonā citharistriæ.℄ Ille q il.a.rō cur amauerit uirginē.℄ Fidicinā.ſupra citharistriā.
ergo indifferēter.℄ Tm̄mō.ſ.i.ſenſus eſt laudauit tm̄mō non ēt captus in amorē.ſatis ingt ſcita.magna laus formam
amāti aliā placuiſſe.℄ Noſter uero.apoſiopeſis.iii.q̄ ſuccurrit quotiēs uerba reb⁹ minora ſunt.℄ Satis.in.ſ.ſ.bella ut
in Andria.Scitus puer eſt natus e pāphilo.℄ Amare.c.ille ingt laudauit tm̄ hic amare cœpit.& bñ cœpit nō amauit:
ut oſtendat uim amoris nō parꝫ eſſe:& rē q̄ ſemel ſuſcipi poſſit.℄ Scin apoſiopeſis qua in narrationibus in cōpēdiū
Euadere Terē.uti ſolet.℄ Scin quā.amare cœpit ſubaudit.℄ Quo.e.u.euadat pueniat:nam euadere eſt poſt obſtantia uenire.
℄ Poſtridie ad.a.re.pgit:hoc ꝑſtruens aniculæ intulit:de qua nullā ſupra mētionem fecerat:& bñ memor & uirginis
& honeſtæ non ipam adiri facit:ſed anū.neq; ab ipſa petii fructū uoluptatis ex cuius pſona maior deſpatio naſcebatur:
ſed a nutrice potius p quā ſuaderi puellæ poſſe credit qcqd libet.℄ Poſtridie ad anū.r.emphaticos ad anū ſtatī ut qui
poſt habuerit oia alia.℄ Recta.qa nō p nunciū.℄ Vt ſibi.e.f.c.uide ut nihil de uirgine ſperet:quia oia ab anicula petat.
℄ Illa.e.ſe.n.copiā facturā ſubaudit.℄ Neq;.e.æ.ait fa.qd' peteret.℄ Illā ciuē at.illā cū emphaſi dixit.q.d.quā ſic cō/
tēnāt.℄ Ciuē bo.eē.ciuē qd' ad iura ptinet:bonā:qd' ad ipam ꝑtinet.℄ Bonā.nō uilē:qa boni nō uiles ſunt:uñ ſup/
Optimates. latiuus gradus optimates facit:quia bonus melior optimus dr̄.℄ Bonis ꝓgnatā.ꝙ a maioribus eius.℄ Si uxorē ue/
lit recte ſubiūxit ſi uxorē uelit poſtq̄ in uirginē ea ꝑtulit q̄ ſolēt ornare nuptias.℄ Lege.id licere facere icerta diſtictio eſt:
utrū uxorē uelit lege.an lege id liceat facere.℄ Sin aliter negat.& pudice anus & nō illecebroſe licere facere dixit:qd' ille
impudētius petit ut ſibi eius faciat copiā.℄ Sin ali.n.ſyleplis facta ex eo qd' ſeqtur facere.℄ Nr̄ qd ageret neſcire.pro/
poſita deliberatio cuius tñ altera pars uincet.nā ducturus eſt p abñuā pr̄is.℄ Quid ageret neſcire.ꝓ neſciebat:ſed recte
ſic ait:quia ſubiūcturus eſt cupiebat & metuebat.metuebat ꝓprie:metuimus.n.eos qui nos amāt:timem⁹ ēt inimicos.
Metuo & timeo Virg. ℄ Illā ducere cupiebat & metuebat.uide ambiguitatē q̄ ſequētia nō cogunt.Nū ſi rediſſet ei pr̄ uenīā daret.bñ iterro/
gat dauus.hoc.n.ſpari ne poſſit nō opus erat fraudib⁹ phormiōis.℄ Nū ſi rediſſet ei pr̄.u.ſi.ꝑ cū rediſſet.Virg.Præte/
rea ſi nona diē.m.a.a.e.℄ Ille ne idotatā uirginē.emphaticos ille de quo dixerat.℄ Deſinas:ſic eſt ingenium & ſi pp
ſpēlucri nauigauerat ſenex inſinuādū igit fuit.hoc.n.erit oē periculū fabulæ.Ex ordine Terē.prius iſinuauit pſonā le/
nis ut grauiora fierēt q̄ dirimebāt nuptias.℄ Ille ne indotatā uirginē atq; ignobilē.duo dixit & indotatā & ignobilē
Quatuor i ſpōſis. hæc.n.duo pricipaliter petunt:q̄uis ſint.℄ Quatuor q̄ in his ſpōſis qrunt:forma:ꝓbitas:dos nobilitas:& māifeſtū ē
cur de forma & ꝓbitate nihil dicat:qppe cū deſup magnope ea laudauerit in puella.℄ Virginē.ſimplr̄ accipim⁹ uirgi/
nē an ſubaudiam⁹ q̄uis:ut ſit q̄uis uirginē.℄ Daret illi.bono affectu dixit daret illi.filius.n.familiæ nō iā ducit uxorē
q̄ apr̄e accipit:qppe cū pr̄i cōmittat puella potius in hmōi cōditionib⁹ q̄ marito.℄ Daret illi nūq̄ faceret.apoſiopeſis
fa.hic n.nō trāſit ad aliud:ſed iſtiti incœpto:ut & p iterrogationē diceret daret illi:& p iñſionē iſerit nūq̄ faceret.& no/
ta nūq̄.p nō i maiorē negatiōis ſignationē poni ſp.Daret illi mire daret:ut oñderet nihil eē ptātiſ i filio.℄ Quid fiet de
Deniq. niq more ſuo Terē.deniq; poſuit i fine ſenſus:& eſt aduerbiū ordis.ſic i Heau.Fodere:aut arare:aut aliqd facere deniq;
ut ſit deniq;:uel deide:uel ad poſtremū.℄ Quid.f.deeſt rogitas:& ē apoſiopeſis.Eſt.p.q.phormio.phormio nō a for
mula ſed a phormiōe dr̄ ſpartheo quē nos errone dicim⁹ triualiter.& ꝑ cōſuetudine.℄ Quid is.f.ſeruat affectus triſtis
Cōfidēs ut ſupra ait.ſed qd tu es triſtis?℄ Cōfidēs hō.hō comice dcm̄.nā qs ignoret paraſitū hoiem eē.℄ Cōfidēs.hic cōfi/
Lucilius dēs ꝓ iprobo audaci:ac temerario poſuit:ut.o ingēte cōfidētiā.℄ Qui illū.qui utinā eſt.ut Luci.in.ii.Qui te mōtane
malū ad cætera pgit:aut p hoc cōſiliū qd' dicta dedit.℄ Qui.i.id.o.p.qui aut expletiuū eſt aut ꝓnomen quo incipiens
phormionem

phormionē deſcribere cohorruit cōſideratione eius & in hāc uocē q̄ſi cōfuſus erupit.hoc aūt certū genus eſt.
¶ Quid is.ſ.correxit interrogationē errātē ut rediret ad noīatiuū caſum qui aberrauerat:& illum dixerat Lex hæc eſt.lex ut in palliata recte ponit̃:nā græcoꝝ fuit:& iō ī andria ſic ait.Inopia & cognatoꝝ negligētia coacta eſt. ¶ Lex eſt.alia cā narrationi īterponit̃ & dr̃. Lex eſt a cā litis potuit.n.dici nō hēs cām. ¶ Hoc.c.q.d.ſm quoſdā ordo ē:q hoc cōſiliū qd' dicā dedit. ¶ Vt orbæ q.ſ.g.p.orba,pxima nubat orbā,pxim⁹ ducat:atticū ius ē:& eſt ordo.lex eſt ut orbæ his nubāt. ¶ Eadē.h.l.i.nō duas res iubet hæc una lex.ſed puellis pmittit nubere.cognatos cogit ducere. ¶ Eādem.h.l.i.bñ iubet minorē.n.uim hēt ea lex q̄ aliqd pmittit.q̄ illa quæ aliqd iubet. ¶ Et il.d.bene additū nihil.n.ad rē ſi ducēdi neceſſitas nō fuiſſet. ¶ Ego te.c.d.&.t.ſc.dicā a pſona iuſtū quoq; agit̃.potuit.n.dici qd mecū eſt tibi. ¶ Ego te.c.d.& t.ſ. hæc narratio eſt quā dicit Tullius cōſtitutā:& ipſe tibi uni parcā inquit.in Tullius.
uerrinis.repēte.n.tranſit̃ ad uerba pſonaꝝ ab eaꝝ deſcriptiōe:ſed hoc ipm ad cōmouēdos auditores ualet plurimum. ¶ Et.t.ſ.a denūciatione in pſonā ne diceret nō mihi denunciaſti. ¶ Et.t.ſ.dicā.Cic.ſcribit̃ eraclio dicā ſupra uerbum. infra nomē eſt totidē lr̄is aduerſo accētu.Dicā.p.a.a.m.ea dicit a perſona litigātis.potui.n.apponi perſonam non habens:qui fuerit pr̄:q hic pnomē eſt infra qūo ſignificat. ¶ Quæ mr̄ uirginis.ſ.q cognata tibi ſit:qui qūo ex qua rōne. ¶ Oia hæc.c.oia hæc nō ex abūdanti poſuit:ſed oratorie q̄ſi tam multa eſt & archaiſmos:nā poſt enumerationem ueteres hæc dicebant.Salu.in iugur.Hæc oia pſidio adſunt qd' erit totū confingā. ¶ Quod erit.m.b.a.c. Salu.
qd' mihi inqt fauſtū ac fœlix erit.hoc eſt cōfingere atq; mētiri. ¶ Quod erit.m.b.a.c.totū ioculariter paraſitus quippe q cōfingā dicit:q̄ſi nō ſolū nō erubuerit de falſiloqo:ſed q̄ſi pclari facinoris īceptionē ēt auſpicatus ſit:omēq; ſuſceperit dicēdo:qd' erit mihi bonū atq; cōmodū.ſic.n.ueteres:qd' fauſtū fœlixq; ſit dicebant aliqd aggreſſuri. ¶ Cū tu hoꝝ nihil refelles uincā.ſ.hoc interrogatiōe pnunciādū eſt. ¶ Refelles.refutabis:redargues.nā pſus refellere eſt redarguere Refellef
falſitatē. ¶ Pater aderit mihi paratæ lites.qd mea.mire. quo maxime aliter metueret hic pro ridiculare cōtēpſit. ¶ Pater aderit & paratæ lites.exq̄ſite āt ſubiectū eſt cum ſupra dixerit mihi paratæ litis qd mea pr̄ & lites & antiphoni formidāda iſta ſint ridicula paraſito. ¶ Illa qui.n.e.κοικωσ ¶ Nr̄a cum antiphonis tm̄ eſſe debeat. ¶ Iocularē.a hoc eſt minime iocularē:an q̄ ex ludo & ioco in periculum ueniat. ¶ Perſuaſit.h.hic iā de antiphōe quærit̃ cui pſuaſum ſit. ¶ Factū eſt.adeo audax phormio. ¶ Verum eſt.epexegeſis qūo factū eſt. ¶ Vētū eſt.uincimur:duxit iucularē audaciā:& deeſt audio ex te aut dicis. ¶ Factū eſt:uētū eſt:uincimur duxit ασυνθετον ut ſupra.Imus:uenimus. ¶ Factū eſt.uētū eſt:uincimur.duxit : amat hoc Terē.ut it:lauit:redit:im⁹ uenimus:uidemus:& funus interim pcedit:ſeqmur ad ſepulchrū uenimus:in ignē poſita eſt.fletur.his non mō breuis & comis narratio eſt.ſed ēt auditoris aīum ad id qd' reſtat intēdit. ¶ Quid.n.admirātis uox eſt nō īterrogātis. ¶ Hoc qd'.a.ſic pnūcia q̄ſi periturū cōtēpleris getā:ēt cū ſub incerto interitu defleat. ¶ O geta.q.de te.ſ.eſt.ſ.qui mgr̄ relictus ſis antiphoni. ¶ Neſcio.h.u.h.ſ.q.ſ.ſ.ſ.ethicos deſperatione reꝝ fortis eſt ſeruus & ſimul uigilauit poeta.ne ſi & hæc eiularet res tota migraret in tragœdia. ¶ Quod.ſ.ſ.ſ.æ.a.graues ſniæ ex perſona ſeruorum cum dnī ridiculæ ſunt & eo cōſilio interponunt̃. ¶ Feremus.æ.a.hoc ſcdm ſeruos qui futura contēnunt.& mire meritū culpæ ſuæ ad fortunam rettulit. ¶ Hē.i.eſt.u.o.cōpendiū conſolationis qd' hic libenter accepit:& iō ſtatim approbat. ¶ In me.o.ſ.m.eſt.qūo an ſtrenue ut ſe defendat:an ut fugiat:an ut patiens ſit plagaꝝ. ¶ Ad p̄.a.bene poeta oīa tractat : quæ in tali re tacenda ſeruo eſſent:niſi aliud poſceret argumētū. ¶ Ad p̄.a.ſic in Heautō.Nec tutorē tibi:nec pcatorē pararis. ¶ Qui.m.ſic oret.i.pro me oret. ¶ Nūc.a.q.h.μιμησισ dr̄ ubi nō uerba mō uerūetiā geſtū uocēq; fingamus alienā. ¶ Nūc.a.q. h.qd' nos dicimus dimitte.antiq ēt dicebāt amitte.Vir.Et amiſſos.h.i.o.graios.& Salu.Pactiōe amiſſa publico legato. Amitte
¶ Poſthac ſi.q.n.p̄.facile impetrat qui nō oia extorquet:ergo ars pcatoria eſt mitigare pn̄tia futura permittere.Simul pro dimitte.
etiā qa oīs cā in hoc eſt ne uideat̃ ſeruus ob impunitatē in delictis amplius peccaturus. ¶ Poſthac ſi.q.ut ſolet eleganter per eclypſim & ſimul nō ſi tantūdē peccauerit:ſed ſi uel minimū:tale eſt & illud.Si ſenſero hodie qcq̄ te in nuptiis Virg.
fallaciæ conari.& ſi quicq̄ inuenias occidito. ¶ Nihil p̄.nihil pro nō:ſed plena negatio. ¶ Vbi.e.h.a.hic oſtēdit nullū Salu.
pcatorē ex aīo poſtulare ueniā ſeruo. ¶ Vel oc.uel pro ēt occidito tu tm̄ cedere uolebas:ego dicā ēt occidito. ¶ Quid p.i.q.c.moraliter q̄rit uolēs audire de phædria poſtq̄ de antiphone cognouit:maxime qa hæc interrogatio rn̄ſionem elicit qua ſpectator inſtruit̃ ad cognoſcenda cætera. ¶ Quid pædagogus ille qui.ci.qa dixit ſectari:in ludū ducere & reducere:& qa puellā dixit ab ætate:pædagogus eſt ille ait qui cithariſtriā phædria.ſ.qui neq; abſcedit a cuſtodia puellæ neq; illa ipſe cōtigit. ¶ Qui citthariſtriā.eclypſis:ſectatur:amat:uel qd tale ſubaudiēdū eſt. ¶ Sic tenuiter λεικτικωσ ſic dicendum eſt cum aliquo geſtu. ¶ Non multū habet quod det fortaſſe cum commiſeratione amatoris adoleſcentis pronunciandum eſt. ¶ Immo nihil niſi.ſ.m.bene ſpem quia amat nemo enim cum ſpem non habet non amat. ¶ Meram.ſolam. ¶ Pater eius redit an nō?chremes.ſ. ¶ Nondū.qa ueniet.tā non plena negatio eſt. ¶ Quid ſenem Mer⁹.ta.
quo ad expectatis ueſtrum?aīaduertite qui ſecundum morem quotidianum tum dici cum ſit tranſitus a mentione al rum.
terius rei ad alteram:ſic & ſupra:quid pædagogus ille. ¶ Quoad expectatis.quoad q̄diu:& recte locutus eſt qa aduētus finis eſt expectationis. ¶ Sed epiſtolā ab eo.a.e.a.mire paratur inopinatus ſubito aduentus ſenis : nam ipſe ueniet quo ad.
cuius epiſtolam ſeparat. ¶ Ad portitores eſſe delatā.more ueterū magiſtri tributoꝝ ideſt publicam.operam in portu dabant inferendaꝝ reꝝ:& efferendarū uectigal exigentes. ¶ Ad portitores:ad eos qui in portu ſunt ex quo more hoc dixerit uide attico:an romano. ¶ Nunquid geta aliud me uis?abſq; illo quod argento tibi a me opus fuit. ¶ Vt bene ſit tibi αντεισμοσ pro nihil. ¶ Puer heus nemon huc prodit?moralis expreſſio.nam eos uocat quibus initio egrediens dicebat:ſi quis me querit ruffus. ¶ Cape.da hoc dortio.κοφον προσωπον loquitur. ¶ Dortio.dortium fœ Dortiū.
A mininum nomen eſt:ut planeſium glycerium. GVI. A

s Iquis &c̄.Hic deſcenditur ad narrationem argumenti nacta opportunitate daui narrationem audituri.Ge.Vi

detur hic alloqui geta aliquem de familia dñi ſui mandans illi ut ſi quis eum q̃reret ſuam abſentiam excuſaret:exit autẽ
quaſi obuiã iturus dauo a quo pecunias expectabat q̃s pro filio herili daret.Si qs.i.ſi aliqs.ruffus.i.ruſo colore ſuffu/
ſus q̃ret me:& nõ q̃ret ꝓ me ut dici ſolet.& tũc fecit apoſiopeſim.qa interceptus eſt ſermo eius a dauo de quo loqui ui/
debat̃.mandãs ut ſi ruſus puta dauus q̃reret diceret̃ ſe ꝑdiiſſe illi obuiã.qđ audiẽs dauus rñdit in tertia pſona de ſe lo/
quẽs.Da.Dauus pſto eſt.i.ꝑpe eſt uel aduenit.deſine.i.noli ire ei obuiã ſiſte gradũ.Ge.Oh:interiectio oñdẽtis lætitiam
de aduentu.O daue at.i.ſed ego conabar ire ſup.obuiã tibi.i.in occurſum tibi & eſt obuiã aduerbium loci.Da.Accipe
debitũ ſup.Hẽ interiectio oñdẽtis officiũ ſuũ.Lectũ eſt.i.argentũ qđ affero eſt lectũ.i.bonũ uel ſplẽdidũ ſiue electum ex
multitudine ita ut nullus ſit nũmus adulterinus numerus argẽti cõueniet.i.ſine cõtrouerſia erit tãtus ſup.quantũ nu/
merꝫ ego debui.i.in quãto numero pecuniæ tibi debitor fui.Ge.amo te.ꝙ.ſ.reddideris pecunias debitas.& hẽo gra/
tiam.i.qđ barbare dicũt ſcio tibi bonũ gratũ.te nõ neglexiſſe.i.nõ fuiſſe negligẽtẽ in pecunia cõficienda & afferẽda uel
nõ neglexiſſe.i.curæ habuiſſe hanc rem.uel ꝙ nõ cõtẽpſeris & parꝫ curaueris reddere debitũ tpe neceſſitatis.Da.res ad
hoc redit.i.tuus ſermo ad hoc tẽdit uel ſpectat uel tu ita loq̃ris.pſertim.i.pcipue.ut.i.ſicut uel cuiuſmodi mores.i.ut ita
dicã cõditiões hoĩum ſeu cõſuetudines ſunt nũc.ſi qs.i.ſi aliqs reddit qd.i.aliqd,magna gr̃a eſt hñda.i.oportet ut dici
ſolet ſcire gratũ ẽt atqꝫ etiã.ſed qd.i.cur uel pp qd es tu triſtis? Geta.ne.i.utrum petis ſup.quare ego ſim triſtis?neſcis in
quanto mœtu de futuro malo & in quãto pi̇culo de eminẽti malo ſimus.hoc aũt dictum põt legi aut iterrogatiue aut
ꝓnunciatiue ſiue cõfirmatiue.Da.Quid iſtud eſt? ꝓpter quod dicis te eſſe in magno mœtu ac periculo.Ge.ſcies mõ.i.
tm̃modo ut ita ꝙ poſſis tacere.q.d.Ego tibi dicã dũtaxat ea lege ſi illud poſſis celare.Da.abi.modus increpandi.q.d.
nõ es dignus q ſis amicus alicui:ſis inſciens.i.inſcitus ſtultus incõſideratus ignarus q̃ſi neſciens qd ſit officii inter ami/
cos.Verere.i.times credere.i.cõmittere celãda uerba ei.ſ.mihi cuius tu pſpexeris.i.clare & plane cognoueris ſeu ꝓbaue/
Fides ris fidẽ.i.cõſtantiã & ueritatem in pecunia quã mihi cõmiſeras quãqꝫ iuſte in tua neceſſitate reſtitui.Fides eſt dictorum
conuentorũqꝫ cõſtantia & ueritas:ſiue eſt mandatorꝫ fida executio.Times ergo credere uerba ei cuius fidẽ pſpexeris in
pecunia.ubi.i.in qua creditiõe uerborꝫ qd lucri eſt mihi fallere te?q.d.nihil.ſecus aũt de pecunia.Ge.Ergo:nũc ergo eſt
uelut increpatio tarde facientis qa hic obloquẽdo impediuerat narratuꝫ.Ergo auſculta.i.audi quæ ſum dicturus.Da.
Dico as dico.i.do tibi ꝑpetuo.queãdmodũ cum aliqd dicat̃.i.dedicat̃ cõſecrat̃ ꝑpetuo datur.Dico as declinatur hic.Dico tibi
Dari.& hanc opam audiendi ſcilicet ſeu auſcultandi.Datur aliquid ad tpſ:dicatur aũt perpetuo.Ge.o daue noſtin.i.cognoſcis
Dicari. ne chremetem maiorem fratrem noſtri ſenis ſcilicet demiphonis?Da.qdni.i.cur non bene noui?Ge.quid?modus iter/
rogãdi noſtin inq̃ phædriam natum.i.filium eius chremetis.Da.Noui ſup.tãq̃ te.i.æq̃ ac noui te ita ſicut te noui.Ge.
iter.neceſſitas eundi peregre euenit ſimul ambobus ſenibus chremeti & demiphoni.uel ut uult Do.euenit ꝙ ſup.iter
eſſet ambobus ſenibus.i.ꝙ ambo ſenes haberẽt eũdum.ut.i.ita ꝙ iter eſſet illi ſcilicet chremeti.i.ita ꝙ hẽret eundum in
lẽnum inſulam unam ex cicladibus.& ut eſſet iter noſtrum.i.ut noſter hr̃et eundum in ciliciæ regionem ad hoſpitem
antiquum.i.ad ueterem amicum externum.Alii codices hñt euenit iter ſimul ambobus ſenibus.ſ.euenit illi chremeti
ut iret in lẽnum & noſtro demiphoni ut iret in ciliciam:ſed in idem recidit.Is antiquus hoſpes pellexit.i.fraudulenter
Pellicere induxit.nam pellicere eſt in fraudem inducere ſeu ꝑ blãditias decipe.Inde pellax pellacis.i.fallax ꝑ blanditias decipiens:
Pellax. inde pellacia.i.fallacia ut uult Seruius.Pellexit ergo ſenem.i.demiphonẽ per epiſtolas pollicens non mõ.i.non ſolum
Pellacia. montes auri:ſed maiora qđ eſt hyperbolicum.Vel pellexit eum modo.i.pauloante per epiſtolas non pollicens montes
auri.i.non ꝓmittens magna premia.tamen ipſe hærus meus auarus pp lucella parua non dubitauit ſubire periculum
nauigandi.Promittere maria & montes eſt antiquum ꝓuerbium in eos qui temere magna promittere ſolent.ſimiliter
hic polliceri mõtes auri dr̃ per hyperbolem ꝓuerbialem factam ꝑ exceptionem aut ſuperlationem aut æquam collatio/
Modo. nem.Inuenio interdũ tñ mõ,ꝑ fere apud Valerium.mõ etiã interdũ capit̃ pro tantum & tunc eſſet ſenſus:pollicens fere
montes auri:tuncqꝫ adhuc eſſet hyperbolicus ſermo:ſed nõ eo mõ quo prius eſt dictum.Da.hoc ſup.pollicebat̃ dño
Rex.i.di tuo cui tanta res.i.tanta copia rei familiaris erat & ſuperat.i.ſupabat ſeu ſupabundabat.Geta.deſinas.i.non ultra inq̃/
ues. ras.ſic.i.eo modo.uel tale ingenium.i.natura dñi mei auari eſt ut oĩa poſtponat lucro.Da.oh:interiectio admirantis
Hora. uel bene de ſe ſentientis oportuit me regem eſſe.i.diuitem.Nam ſæpe Hora.appellat diuites reges.q.d.Si fuiſſem diues
ꝓuincia ſciuiſſem bene diuitiis uti.ge.tũ.i.tunc ambo ſenes abeuntes hinc relinquunt me hic quaſi magiſtrum.i.pædagogum
Vſuueni filiis ſuis.Da.o geta cœpiſti ꝓuinciam duram.i.onus difficile ſiue difficile officium.nã regiones acqſitæ bello lõge ab
re. italia ꝓuinciæ dictæ ſunt a porro uel ꝓcul uincendo ad q̃s ꝑtores qa cum officio mittebant̃ officia quoqꝫ prouinciæ
noiant̃.Ge.hoc.ſ.qd cœperim durã ꝓuinciã uſuuenit mihi.i.mihi euenit.nã uſuuenire ſignificat euenire ut prius dixi.
ſcio.i.ſatis pſpicio id mihi cõtigiſſe.Memini.i.intellexi bñ me relinq deo meo.i.dño meo qui quaſi deus timet̃ a me ſer
uo & cui teneor eſſe fidelis irato primo pp filium dñi q me cecidit reluctantem ſibi:tum pp demiphonẽ q cum redibit
mihi iraſcet̃ uehemẽter.uel memini me relinqui filiis tanq̃ ſi relictus fuiſſem deo meo irato mihi.qa queãdmodũ ira/
tus deus punit ſic & filii me erant cæſuri ſi nõ morigerarer.primo.i.in principio.cœpi.i.incœpi.aduerſari.i.reſiſtere il/
lis cũ in amorẽ inciderent.qd eſt opus uerbis.i.qd eſt opus detinere diẽ lõgo ſermone.dũ.i.quãdiu.ſum fidelis ſeni.ſ.
Fidus & demiphoni.fidus eſt amicus fidelis eſt ſeruus:pdidi.i.amiſi ſcapulas.i.humeros.hoc eſt adeo fuerũt uerberibus attritæ
fidelis. ſcapulæ:ut me eas nõ habere:ſed pdidiſſe putarẽ.Da.iſtæc quæ dicis uel q̃ ſequunt̃ uenere mihi in mentẽ.i.cõſiderata
Scapule ſunt a me uel redacta in memoriam:uenire.n.in mẽtem nõ ad recordationẽ tm̃ dr̃ ſed ad reputationem & intelligen/
Venire i tiam.nãqꝫ.i.qa.inſcitia.i.ſtultitia eſt & ſimplicitas ſtulta iactare ſup.calces.i.ꝑcuſſiones pedũ ac plagas ut uult Do.alias
mentem partes plãtæ demõſtrat interdũ & pedes ꝑ ſynecdochẽ.ſtultũ eſt ergo iactare calces aduerſus ſtimulum ꝓuerbium.q.d.
Vti foro hic ſtultum eſt reluctari recalcitrare cõtra antiphonem filium hærilem.Ge.cœpi.i.incœpi.facete.i.ocioſe obſequi.i.ob/
ſequendo complere his filiis omnia quæ uellent.Da.ſciſti pro ſciuiſti uti foro prouerbiale eſt.i.ſciuiſti quid te facere

oportebat ſm illos negociatores q ante locū cōmercii nō pſcribūt q̄nti uendāt quæ aduehūt: ſed ſm annonam fori quā dephenderunt cōſiliū de uendendis aut non uendēdis mercibus ſumunt. Ge. nſ. ſ. antipho. primo. i. in principio nihil. i. nō qc q̄ mali fecit ſup. uel admiſit: ſed cōtinuo hic phædria q nō eſt nſ nactus eſt. i. inuenit q̄dā puellam cithariſtriā. i. fidicinā cœpit: amare hanc puellā pdite. i. miſere & in pditionē ac pnitiē ſuā: ea puella ſeruiebat lenoni. i. curatori puellarū ac uēditori impuriſſimo. i. turpiſſimo: neq̨ quicq̄ erat apud phædriā qd' dareť lenoni ob preciū illius puellæ. Patres Chremes & demipho curarant effecerāt: id uidelicet ne quid filii ſui haberent quo poſſent puellas emere a lenonibus. nihil aliud reſtabat. i. reliquū erat ſiue remanebat illis filiis. niſi. i. pterq̄ hoc. ſ. paſcere. i. ſatiate oculos ſectari. i. comitari puellā in ludū. i. in locū exercii in quo diſcebat artē muſicā: nā oīs locus exercii qui græce ſchola dr̄ latine diciť ludus ut Aſconius ait ac Seruius. Inde ludus litterari⁹ ſchola grāmatices diciť. inde ludimagiſter qui lr̄as docet & prima rudimēta. nihil inquā reſtabat niſi hoc uidelicet ducere. i. pſtare comitatū ei puellæ eunti ad ludū & reducere: ideſt pſtare comitatū ipſi ex ludo redeunti. nos. i. ego & antipho. ocioſi. i. inertes nulli arti aut induſtriæ uacantes aut labori dabamus opam. i. fauebamus ſiue incūbebamus phædriæ parati illum adiuuare ſi fuiſſet opus. in quo ludo. i. in qua ſchola muſicæ hæc cithariſtria diſcebat quædam tonſtrina. i. officina tonſoria erat ex aduerſo: ideſt ex oppoſito ei loco exercii ſcilicet & ludo hoc eſt erat e regiōe ſiue in cōſpectu illius loci in quo diſcebat. hic in ea tonſtrina. fere: ideſt ut plurimum. plerūq̨: ideſt ſepenumero: ſed alterum abundat. nam hic fere. & plerūq̨ idem pene declarant. plerūq̨ ergo ſolebamus opperiri. i. expectare eam puellā illic. dum. i. quouſq̨ ipſa puella rediret. inde. i. ex ludo domum. i. in domum lenonis cuius erat. interea dum. i. quādiu ſedemus illi pro illic. quidam adoleſcens lachrymans interuenit. nos mirarier. i. mirabamur uel cœpimus ſup. mirarier pro mirari per paragogen. rogamus. i. petimus quid ſit propter quod lachrymetur. ipſe adoleſcens inquit nunquam paupertas uiſum eſt mihi æque. i. ita onus. ac. i. ſicut nūc & bene dixit paupertas uiſum eſt onus quāuis & paupertas uiſa eſt onus dici poſſet ſed magis eſt ut cōſequenti cōgruat q̄ antecedenti ſubſtantiuo. nunquā ergo paupertas uiſum eſt mihi onus miſerum. i. multa miſeria repletū & infœlicitate: & graue. i. moleſtum. modo. i. paulo ante uidi. huic uiciniæ. i. in hac uicinia. nam uicinia cōplectitur homines inter ſe uicinos ac propinquos: uicinitas uero eſt domorum propinquitas. Dona. uult huic uiciniæ in hoc loco eſſe aduerbium oſtēdens locum ubi eam uiderit. Vidi ergo modo huic uiciniæ quādam uirginē miſeram lamentari. i. uoce quærula & triſti deflere lugere ſuam matrē mortuā: ea uirgo erat ſita. i. collocata appoſita ſtās ſituata ex aduerſo. i. e regiōe matris mortuæ ſiue ex oppoſito ad locum ubi iacebat mortua mater eius. ubi ex aduerſo eſt aduerbium loci quēadmodū e regione. ex oppoſito e diuerſo: ecōtrario. neq̨ quiſquā. i. aliquis: bene uolens. i. beniuolus & amicus acq̄ſitus. neq̨ notus quiſquā ideſt quiſquā de ſua notitia. neq̨ cognatus. i. aliq̄s de cognatione ſua. aderat. i. ad auxilium eius erat ad celebrādū funus mr̄is: & iō ſubdit non aderat ergo q̄ſquā q adiuuaret funus. i. auxiliareť ei ad celebrandū funus. i. ipſum officiū exeq̄arū extra unā aniculam. i. pter unā uetulam. Miſertū eſt. i. miſertus ſum eius puellæ ut ait Dō. eſt tn̄ miſertum pteritū ab impſonali miſeret bat. ſicut a tedet bat pteſum eſt. eius autē ſtructura talis eſt. me ſup. miſertū eſt eius. ſ. ſicut me pudet tui. uirgo ipa erat ſup. facie. i. factura forma. egregia. i. illuſtri eleganti. pulchra. ideſt habebat pulchram faciem. quid opus eſt uerbis: ideſt quare diu immorarer in eius narranda pulchritudine. ſic ait Terē. ubi ad effectū properat ipſa uirgo ſua facie cōmorat. i. cōmouerat. incitauerat ad amorem & cōcupiſcentiam nos omnes qui eam uidebamus: ibi. i. tunc. continuo. i. ilico. antipho inquit. ſ. ne. i. utrum uultis q̨ ſup. eamus uiſere. i. ad uiſendum eam. Eſt aūt ſtructura antiqua & græca. ut Virgi. populare penates uenimus: alius puta phædria uel quilibet inquit cenſeo. i. iudico nobis eſſe eundum ad eam. eamus dicit forſitan aliquis tertius. deinde ſodes quaſi ſi audes uerbum comicum duc nos & hoc diciť illi qui attulerat tale nuncium de uirgine. imus. i. ingredimur uiam & procedimus. uenimus. i. applicamus ad locū ad quem tendebamus. uidemus aſpicimus uirginem. uirgo erat ſup. pulchra. & quo. i. ut magis diceres. i. crederes eam eſſe pulchram. nihil adiumenti. i. auxilii. aderat. i. auxilio erat ad pulchritudinem uirginis capillus eius erat ſup. paſſus. i. temere diſparſus ſolutus ſparſus per collum & ponitur ſingularis pro plurali. i. capilli eius erant paſſi a pando is. pes eius erat nudus ſine calceis. i. pedes eius erant nudi. ipſa uirgo erat horrida. i. ſqualida præ dolore & inculta. lachrymæ erant in eius facie quæ eam deturpabāt. turpis ueſtitus. i. habitus ſordidus & panoſus erāt ei. ut. i. ita q̨ ni. i. niſi uis. i. uehementia & natura boni illius naturalis. pulchritudo. n. eſt bonum naturale. i. a natura datum. ineſſet in ipſa forma. i. pulchritudine. dicimus ineſt huic rei & in hac re. hæc prædicta. ſ. ſolutio crinis nuditas pedū lachrymæ ueſtis turpis extinguerent. i. ſoffocarent formam. & bene extinguerent. nam ueteres dixerūt formam. i. pulchritudinem eſſe ignem ſeu calorem quendam & quaſi feruorem q̨ ex ea tanquā ex ignis feruore incenderentur iuuenes ad amorem: & ideo dixerunt fornaces forcipes formam & formoſos ex q̄bus ignis amoris exoritur. ergo extinguerē formam quæ ab igne & calore dicta eſt. nam formus ua um ſignificat calidus da dum. unde forceps ut ait Seruius q̨ eo inſtrumēto ea q̄ ſunt forma. ideſt calide capiuntur. ille phædria quia amabat illam fidicinam quam prius dixit cithariſtriam: ꝓpterea indifferenter uti poſſumus fidicina & cithariſtria ille inquam inquit. i. dixit tantūmodo ſatis ſita eſt ideſt ſatis bella ut ait Dona. hoc eſt ſatis bonæ formæ & faciei. ubi magna eſt laus formam illam placuiſſe ipſi quia aliam amabat non tamen exarſit in amorē eius: ſed tantūmodo eam laudauit. uero ideſt ſed noſter antipho cœpit ſupple amare ſed intercœpit ſermonem dauus inquiens. Da. iam ſcio. i. intelligo uidelicet cœpit amare. Ge. ſcin. i. ſcis ne quam cœperit amare. & eſt apoſiopeſis qua aliq̄n ſuccurrit quotiens uerba rebus minora ſunt. interdum illa utiť Terētius in narrationibus cōpēdii gratia. uide. i. intellige attēde. quo euadat. i. quo pueniat id qd' incœpi. nā euadere eſt p obſtantia uenire. Poſtridie ideſt die ſequēti ipſe antipho pergit recta intelligiť uia ſed nō eſt apponendū hoc eſt recte iuit ad anum non declinando alioſum obſecrat ideſt inſtanter rogat anum illam ut faciat ſibi copiam eius uirginis. i. ut poſſet ea potiri ad uoluptatē. illa anus negat ſe facturā copiam eius uirginis. neq̨. i. & ait eū antiphonē nō facere æquum. i. rem iuſtā. qd'. ſ. peteret ſibi fieri copiam ciuis ait inq̄ illam uirginem eſſe ciuem atticam bonam. i. non uilem. quia boni non uiles ſunt. unde ſuperlatiuus

Ludus
Aſconi⁹
duceř & reducere
Tonſtrina.
E regiōe
Vicinia & Vicinitas.
Exaduerſo.
Virg.
Sodes.
Paſſus.
Ineſt huic rei & in hac re.
Forma.
Fortuus.
Forceps

gradus optimates facit.ex bonus ſit melior optimus ſit optimas tis a ſuperlatiuo:& ait inquã eam eſſe prognatã:ideſt
profectam bonis.i.a bonis maioribus & nõ cõtemptibilibus:ait inquam ſi antipho uelit uxorem lege:ideſt ſm legem
& ſm legitimas nuptias uel iunge lege cum ſequẽtibus ſi uelit uxorem ait licere.lege ideſt per legem facere id quod pe-
tit.ſ.copiam uirginis.Sin ideſt ſed ſi aliter uelit copiam fieri ſibi uirginis negat ſupple facturam noſter antipho.neſcire.
ideſt neſciebat.quid ageret:ideſt agere deberet.& cupiebat ducere illam.i.capere in uxorem & metuebat patrem abſen-
tem.Metuimus eos qui nos amant.timemus inimicos.Da.num ideſt nunquid ſi pater rediiſſet:ideſt cum pater reuer-
Empha- ſis. ſus eſſet daret ei filio ueniam ſi eam in abſentia duxiſſet.Geta.petis utrum ille per emphaſim auarus uir & nobilis da-
ret uirginem indotatam.i.dote carentem atq; ignobilem illi filio ſuo? & bene daret dixit ut oſtẽderet nihil eſſe poteſta-
tis in filio.deinde ſubdit reſponſionem nunquã faceret.i.nunquam illi daret talem quãuis uirginem.Da.deniq;:ideſt
deinde uel ad poſtremum quid fiet de hac re ſic incœpta.Ge.rogas ſup.quid fiet:eſt quidam paraſitus:ideſt uir iocula-
ris q̃rens implere uentrem ſuis iocis & adulationibus.eſt ergo paraſitus nomine phormio exiſtens homo cõfidens.i.
Qui p utinam. improbus audax ac temerarius.qui.i.utinã.omnes dii perdant.i.deſtruant illum.uel qui ſit pronomen & ſit apoſio-
peſis ſup.quin ſic.eſt hõ confidens qui dedit ſup.tale cõſilium qđ ſum dicturus:ſed conſideratione improbitatis eius
Geta confuſus prorupit in eam uocem.dii omnes illum perdant & qui reliquit ſuſpenſum.Da.quid is paraſitus fecit.
Ge.ipſa dedit hoc conſilium quod dicã:& hoc dicto explicat quod omiſerat:tale cõſilium:lex eſt.i.ius atticũ ut uirgi-
Orbus. nis orbæ.i.pupillæ parentibus priuatæ.nam orbus dicitur qui aliqua re chara priuatus eſt.Interdum & pro orphano
capitur ait Lauren.orbæ ergo.i.orphanæ.nubant.i.nuptui tradãtur his qui ſint proximi genere.i.cognatione.& hæc
eadem lex attica iubet.i.p̃cipit & cogit illos proximos ducere.i.in uxores capere illas orbas ſibi cognatas:illa ergo per-
mittit ut orbæ cognatis nubant & illa eadem iubet & præcipit cognatos eas ducere.ego inquit paraſitus dicam te co-
gnatum uirginis & ſcribam tibi dicam.i.denũciationem ſiue admonitionẽ & quaſi citationem ne dici poſſet tibi non
Dica di- cæ. eſſe denunciatum te cognatum eius eſſe.Eſt autem hæc dica cæ nomen ſignificans chartam in qua continetur denun-
ciatio facta alicui ſeu admonitio & quaſi citatio:& ut quidam uolũt capi poteſt pro ſyngrapha in qua cõtinetur ſum-
ma debiti & nomen & debentis.Aſſimulabo.i.fingam me eſſe amicum paternũ uirginis.i.me eſſe amicum patris uir-
ginis.ueniemus ad iudices.i.in cõſpectum iudicum:confingam.i.cõminiſcar hæc omnia mẽdacia uidelicet eum con-
fingam qui fuerit pater uirginis:& confingam eam quæ fuerit mater uirginis & confingam etiam qui.i.quo mõ qua
ratione ipſa uirgo ſit tibi cognata quod.ſ.confingere hæc atq; mentiri erit mihi bonum.& cõmodum.i.quod ueteres
Cõmo- dum. dicebant fauſtum & fœlix cum aliquid erãt aggreſſuri:cõmodum etiam põt capi pro opportuno & tempeſtiuo.q.d.
mihi erit oportunum & tempeſtiuum hoc facere cum tu nihil horum quæ confingam refelles.i.refutabis redargues.
nam refellere eſt falſitatem redarguere.ſcilicet.i.certe.uincam.i.efficaciam propoſitum.pater.ſ.demipho:aderit.i.adue-
niet.lites ſunt paratæ mihi:ideſt contentiones forẽſes ſeu actiones cauſarum:& controuerſiæ ſunt paratæ mihi:nam
pater litigabit aduerſum me.ſed id nihili facio dummodo nihil horum refellas quid mea intereſt ſup.ſeu refert:ideſt qđ
curo ſi mihi lites parentur.quidem.i.certe.illa uirgo erit noſtra:nam in iudicio uincemus ne dubites.Da.audio ſup.ex
te:uel dicis audaciam iocularem.i.quæ ex ludo & ioco in p̃iculum uenit uel audaciam unius ioculatoris & nebulonis.
Ge.ipſe paraſitus perſuaſit homini.ſ.& antiphoni ita eſſe faciendum & recte fieri poſſe.factũ eſt.i.denunciatio facta eſt
antiphoni.dixit paraſitus quis fuiſſet pater:quæ mater:q̃uo fuerit cognata &c̃.uentum eſt ad iudices.ſ.uincimur ideſt
ſuperamur in cauſa & a cauſa noſtra cadimus & ideo antipho duxit eam in uxorem.Da.quid narras:miratur non in-
terrogat tanq̃ credere non poſſit.Ge.narro.i.dico cõmemoro hoc qđ audis.Da.o geta quid eſt futurum de te.i.qđ tibi
continget.aut qđ futurum eſt tibi aut quid de te fiet.timet dauus plurimum getæ cuius futurum cernit periculum Ge.
hercle neſcio quid de me ſit futurũ.ſcio hoc unũ uidelicet.feremus.i.portabimus patiemur æquo aĩo.i.non decidenti
Fors in triſtitiam.q̃cq̃d.i.omne quod.fors.i.fortuna.feret.i.afferet.Da.placet mihi dictũ tuũ.hem:interiectio dolentis infor-
tuniũ getæ.iſtud eſt officiũ uiri.i.id facere debet uir fortis ut.ſ.æquo animo ferat quæ acciderint.ge.oĩs ſpes eſt mihi in
me.i.in mea ſolertia ſeu in meo conſilio aut ut ſtrenue me defendam aut ut fugiam aut ut patiens ſim plagarum.Da.
laudo ꝙ in te ſpem ſolum reponis nec ab aliis expectas quod per te agere potes.Ge.abeam.i.abibo diſcedã ad precato-
rem:ideſt ad interceſſorem qui ut ſup.credo oret mihi.i.pro me.ſic.i.in hæc uerba quæ ſequuntur & eſt mimiſis:nũc
quæſo amitte pro dimitte hunc ſeruum getam.ubi enim nos dicimus dimitte antiqui dicebant amitte ut Donatus te-
ſtatur.Cæterum.ideſt ſed ſi quicquam admittat ſupple ſceleris etiam minimi poſthac nihil:ideſt nequaquam:precor:
ideſt peto ut ignoſcas illi ſecundo.Deinde repete qui ſic.qui inquam precator non addat:ideſt non adhibeat in pre-
catione ſua tantũmodo:ideſt dumtaxat id quod ſequitur uidelicet ſi quicquam admiſerit.poſthac ubi:ideſt poſtquã
abiero hinc.ideſt a te diſceſſero.uel:ideſt etiam non modo cedito ſed etiam occidito ſi uelis.ubi oſtẽditur nullum pre-
catorem poſtulare ueniam ſeruo ex animo ſed tantũ ut ſeruo morem gerat.Da.Quid?interrogãdi modus tritus apud
poetas & oratores.Ille pædagogus.ſ.phædria quẽ dicit pædagogum eo ꝙ ut prius dixit ſectatur puellam quã ducit
in ludum muſicæ & reducit.neq; abſcedit ab eius cuſtodia:ideo eius pædagogus eſſe uidetur.Ille ergo pædagogus
qui ſectatur ſupple uel amat citharistriam.ideſt fidicinam puellam quid rei:ideſt quam rem gerit:ideſt facit.Ge.gerit ſe
ſupple tenuiter:ideſt exiliter modice parce ſic:ideſt hoc modo ut illi oſtendebat geſtu ſuo.Da.fortaſſe ipſe phædria nõ
habet multum:ideſt abundantem rem familiarem quod det pro citharistria emunda a lenone.Ge.immo:ideſt ſed
nihil habet niſi meram ſpem:ideſt ſolam expectationem ut ea aliquando potiatur:nam merus ra rum dicitur ſolus
la:lum.Inde merula auis quædam ſolitaria.Inde merum uinum ſolum:ideſt ſine aqua.Da.pater eius phædriæ ſcilicet
Chremes rediit an non?Ge.Nõdum.i.non adhuc rediit.Da.Quid?interrogandi modus aptus mutationi faciendæ
de re una in aliam quoad.i.quouſq; uel quandiu expectatis ueſtrum ſenem.i.demiphonem.Ge.Non ſcio certo.i.non
ſcio pro certo uel pro uero:ut aiunt ſed audiui epiſtolã eſſe allatã ab afferor afferris.ab eo demiphõe.modo:ideſt pau-

lo ante

lo ante & audiui in quã eſſe delatam ad portitores.i.ad cuſtodes portuũ qui portum obſidẽtes ſeu in portu exiſtentes portito
oĩa ſciſcitanẽ ne forte aut pecuniæ e regno exportenẽ:aut litteræ noxiæ ad inimicos deferanẽ quibus ſup re aliqua ad/ res.
moneanẽ.ſunt etiã portitores qui traducũt hoĩes aquas & uehunt nauigio ſeu qui cõducunt uectigalia ſeu fructus pe/
cuniarios portus & illos a tranſeuntibus exigunt.Inde portoriũ dicĩ uectigal portus ſiue merces quæ datur traiecto/ Porto/
ribus q portitores dicunẽ.Petam a portitoribus hãc epiſtolã.Da,nunqd.i.utrum o geta uis me aliquid aliud.elegãter rium.
uolo cum duobus accuſatiuis ponĩ in tali genere dicendi quid me uult ille ſic etiã uis me aliqd aliud.i.uis tu mihi di/
cere uel me facere pro te aliqd aliud ab eo quod tibi feci pecunias debitas tibi afferẽdo.Ge.uolo ſup.tm̃ ut bñ ſit tibi.i.
bene tibi cõtingat:& eſt carentiſmos.nã honeſtius id ĩndit q̃ ſi dixiſſet nihil te uolo.his dictis diſceſſit dauus.Geta autẽ Caretiſ/
aliquẽ ſeruũ uocat q capiat pecunias receptas quas det ancillæ heus aduerbiũ uocandi.o puer.i.o ſerue.Geta.n.quan/ mos.
uis ſeruus eſſet ꝑerat ĩn aliis ſeruis minoribus.deinde cum neminẽ uideret uenientem ſubdit.nemon.i.utrũ nemo pro/
dit.i.exit:emergit.accedit prorũpit huc ad me quo dicto uenit ſeruus cui dixit cape has pecunias da.i.trade hoc.i.hoc ar
gentum Dortio.i.illi mulieri ancillæ forſitan.Nam dortiũ tũ dr̃:ſicut glycerium.eſt enim Dortiũ fœmininæ nomen.

ILlud.Memini relinqui deo irato meo.Tametſi Donatus dubitet:an domino.an uero deo dicat ego uerifimi/ A Scen.
lius puto:ut de ipſo uero deo intelligas.Nã nihil cõſtat aut hærũ aut filiũ hærilem ſuccenſuiſſe dum ille abiret
ſeruo ſuo.Neq; potuit dicere de eo quẽ iratum iri.autumat:ꝙ illo irato relictus ſit.Cæterum antiq quotiẽs ꝓ
ſpere quicquã euenerãt aut acceperant.Diis auſpicibus id eueniſſe arbitrabanẽ.unde illud in quarto æneι.Diis eqdem Virg.
auſpicibus reor & iunone ſecũda Huc uẽto iliacas curſum tenuiſſe carinas.Cõtra quãdo mali quicquã obuenerat.deo
irato id factũ credebãt.Vnde in ſecũdo æneι.Sed nihil inuitis fas quẽquã fidere diuis.Sic etiam Hora.in ſecundo ſer/ Virg.
mone de pariete quẽ fruſtra & incaſſum conſtruxerat dicit:immeritu ſq; laborat.Iratis natus.paries diis atq; poetis.Pari Horati'
modo quia geta ad malũ ſuũ relictis erat cuſtos:dicit ſe relictum eſſe deo irato ſuo.q.d.genio ſuo & deo quem peculia
rem naſcendo ſortiebatur.Memini autem non accipitur pro eo qd' eſt intellexi:ſed memori & dolenti mente recogito. Memini
Iuxta illud Ciceronianum.Cui placet obliuiſcitur.cui dolet meminit.& illud Virgilianum in ſexto.At animum memi/ Cicero.
niſſet neceſſe eſt.Expone ergo ſic.Memini.i.cũ mœrore reminiſcor me relinq.i.ꝙ relinquo hic deo meo irato : ideſt ad Virg.
malum.& incõmodum meum.quale ſolet euenire deo irato.Item illud aduerbium.Inſcitia eſt aduerſum ſtimulum
calces:licet Donatus etiam per eclypſim dictũ uelit:ut dictio calces ſit nomen.Malim ſine eclypſi(qa dura eſſet)acci/
pias ut ſit uerbum a calco calcas ut ſit inſcitia eſt calces.i.qd' aliquis calcet uel ſi tu calces:ideſt recalcitres aduerſum ſti/
mulum.Et illud quod paulo poſt ſequitur.Cœpi his omnia facere.Textus omnes habẽt facere.Cõmentũ uero Gui/
donis habet facete.Præterea illud.Cõmorat oẽs nos.Nos intelliges cõmotos ad concupiſcentiam puellæ.ſed ad cõ/
miſerationem.Nam paulopoſt ſequitur in textu ſolum antiphonem eam amaſſe & concupiuiſſe.

SI quis oſtenſo dauo fideli amico.Cui cõſilium poſſet cõmitti offerẽ Geta qui faciat narrationẽ.Preſto eſt ruſ/ A
fus.Accipe & qa uidebat eũ timẽtẽ ꝙ argentũ nõ eſſe purũ:uel totũ ait:hem quid times.Lectũ.i.electum eſt.i.
purũ eſt argentũ.& numerus põderis cõueniet & nõ neglexiſſe qua otaui.h.g.Præſertim nunc.i.in hoc tpe ha
bes gr̃am ut ſunt.i.ſ.qd' ſunt &c̃.q.d.qa mõ ſunt hoĩes nequiſſimi.Inſciens ſis.i.ſtultus ſis:qui putas me non poſſe ce
lare.Vbi.i.in quibus uerbis.quid lucri eſt te fal.uel ubi.i.in qua pecunia eſt.quid.i.aliquid lucri fallere te.Dico.i.dedo
Quid:noſtin ẽt eius natũ Ph.Ambobus ſenibus demiphoni.& Chremeti euenit.ſimul etiam.Illi.i.Chremeti euenit
ut eſſet iter in lemno nr̃o.i.demiphoni ut eſſet iter in ſiciliã.Nr̃o iõ dicit.qa ipſe erat ꝓprius ſeruus demipho.& ꝓprius
cuſtos filii:quãuis & Chremes rogaſſet eum de filio pollicens nõ modo.i.tm̃mõ mõtes.ſed etiam plus.Deſinas.q.d.
non ideo dico ꝙ habeat aureos.m.ſed qa ſit eſt ingeniũ hoĩum quia multo plus q̃ habeãt ꝓmittunt.In uſu eſt hoc ꝙ
dura ſemper patiar.Aduerſari corrigendo.Scapulas perdi.qa me uſq; adeo uerberauerunt.Iſtæc ꝙ te uerberent:ſciti uti
ſor.Metaphora eſt:mercator ei non poteſt ad libitũ ſuum pannũ emere facit qd' poteſt:ſic tu quia nequis eos corrigere
facias qd' poteſt:noſter domicellus.i.Antipho.cuius prius cuſtos erã nihil mali in pricipio fecit ſed hic phædria c.&c̃.
patres bene ciurant ꝙ huic meretricis non daretur quicq̃.q.d.oĩa ſubſtraxerat ab eius ptãte qd' poſſet dare.Ludum uo/
cat domum ubi dicebat quotidie citharizare.nihil aliud reſtat q̃ ſectari eam.i.cõducere eam uſq; ad domum:ubi diſce/
bat.nos.i.ego & antipho dabamus operã ei.ſ.ꝑgebamus tota die cum eo ei loco in quo.quum debuit dr̃e loco dicit
ludo:qa locus ille erat locus ludi.eius in quã loco in quo ludo hæc dicebat.Exaduerſum.una pars ẽ aduerbialis ſigni/
ficationibus.Erat Tonſtrina.hic.i.in Tonſtrina illa plerũq;.i.multis uicibus.nõ dicam multis ita abſolute:ſed fere mul
tis.Nos mirabamur quare flebat:qa non eſt iuuenis flere:ſed gaudere inquit iuuenis ille nunquã.Exaduerſo matri ſuæ
miſertum eſt mihi quia uirgo &c̃.quid eſt opus uerbis hoc dicit Geta.Cõmemorat.i.cõmemorauerat iuuenis ille.Ibi
ait.& quũ antipho.Alius.i.phædria'ait.duc hoc dr̃ ad iuuenẽ.Paſſus detectus.Ita uiliter erat:ornata.n.niſi uis boni.i.
bonitatis.i.decoris &c̃.hæc turpia.Satis ſcita.i.faceta eſt.Erat.n.eius alio aius.ueſter.i.Antipho.uero eſt ſuſpẽſiua oro.
Poſtridie aduerbium.Illa.n.i.certe.Et dicebat eam non eſſe æquũ facere hoc in talem uirginem.quia ait illa &c̃.Sed ſi
uix neſcire.i.neſciebat non.i.nõ næ ſi rediſſet.quid iſtud.qui rẽdit ad ſequẽtẽ orõnẽ:ſed nõ potuit eam ꝑficere donec
eũ excõmunicaſſet:uoluit.n.dr̃e qui hoc cõſilium qd' dicam dedit.Ecce cõſilium lex eſt inquit ut orbe &c̃.tibi ſcribam
dicam ut te accuſam in eam de hoc qui cognatus es:& non uis eam ducere.Dica dicæ eſt charta in qua ſcribebatur ac/
cuſatio alicuius.& cauſa dabatur ei in manu ab accuſatore quod ſignum accuſationis.par.ideſt amicum patris uirginis.
& tamen cognatum.Qui.i.quõ cognoſcit,Quod erit mihi bonum in cauſa.quũ nihil re.i.cõtradiceres & ita uincam:
mihi tunc ſunt paratæ li.ſed quid mea refert ſi litigauerit tunc demum.Iocularem:uride ioculatores poſſunt facere can/
tilenam.Iſtud eſt officium uiri:ideſt probi hominis.Terre.ſ.æquo animo quod ferendum eſt.Ideo dico ꝙ in me eſt
ſpes.quia an abeam ego ad precatorem.Non quia non fideliter orant precatores ita.ſ.modo dominæ Omitte.q.de/
beret non.i.quãdiu ſum in pñtia tua:poſthac quaſi poſtq̃ diſceſſero:& ut reus non comperiat addit:ſi quicq̃ amplius

peccauerit nihil p̄cor de alio peccato. Ita fraudulēter orat p̄cator. ſed tm̄mō non addit hoc.i.nō ita aperte dicit ut addat hoc ubi hinc abiero:uel.i.etiam ſi uis occ.qn uis equipollenter hoc idē dicat. Pedagogū uocat phædriam:qa tota die ſeqtur illā:ſicut pedagogus pueꝝ. & eſſe latam.i.eſſe datam ad portitores.ſ.ad illos : qui ſunt in portu a mercatoribus qui eam attulerunt. Puer puerum uocat de domo.cui tradat argentum. Dorius erat dapifer nuptiarum.

DO. A

ADeon rem rediſſe.ut qui mihi cōſultū optime uelit eſſe. In hac ſcæna color uitæ eſt eorum quicquid immodi/ce cōcupiuerint ſpernunt poſtq̄ uenerit. qd' aptiore ſnia oſtendit dicēdo. Noſtri noſmet pœnitet. ℂ Adeon: rem rediſſe.u.q.m.cōparatiua qualitas in hac ſcæna eſt inter antiphonis uitā: & phædriæ.genus cauſæ demonſtratiuum:contendunt aūt uter magis miſer ſit. ℂ Vt qui mihi conſultū.o.u.e.p.mira ſnia qua oſten/dit adoleſcentulos in peccatis neminē magis metuere q̄ eos a quibus maxime diligūtur:ſimulq; inducitur rerum iminentiū præſtructio:in qua ſic audax indu/cit phædria.ut defenſor futurus ſit timidus antipho. ℂ Patrem ut extimeſcā.ferienda ꝓnūciatio:in eo qd' ait patrē.ut qui futurus ſit.hoc enim magis mirum ē ideo patrē timeri:qa conſultū optime uelit. ℂ Vbi in/mentē eius aduenti uenit.nota uenire in mētem uete/res nō recordatiōis cā tm̄.ſed etiā recogitationis con ſiderationiſq; poſuiſſe. ℂ Vbi in mentē eius aduenti uenit.ſic ueteres gtō caſu proferebant in mentem ue/niat. Cice. Fac tibi pſ ne legis auxiliū ueniat in mentē. ℂ Aduēti uenit.multipliciter declinat' & aduentus: ſic & in andria. Nihil ornati:nihil tumulti. ℂ Venit. legitur & aduenit. ℂ Incogitās.temeratius iprobus non cogitans inqt in uſu eſt:an nō eodē modo cogi/tās. ℂ Ita expectarē ut par fuit.nota expectarem nunc operiret alias ſparē. ℂ Quid iſtuc eſt?hæc interroga/tio ſtōachoſa eſt:extenuare uolēris metū fratis:diuer/ſa enim ſentit ob diuerſum amoris euentū. ℂ Qui tā audacis facinoris mihi conſcius ſis:proprie ad terro/rē q de facinore loqtur conſciū dixit. ℂ Rogitas qui tam audacis facinoris.bene timēs inducitur antipho ut ſit cauſa fugiendi.ad hoc eni fugiet ne ad dimitten dam coniugē cogat' a pr̄e ante errorem fabulæ pateſa ctū. ℂ Quod utinā phormioni:gratiſſime.nō phor/mioni ſuccēſet:ſed phormionis inuēto. & uide ut & ipſe ſe culpæ ſubtrahat. ℂ Quod utinā. & familiare ē initia accuſare rerum quos alicuius negocii pœnitet. ℂ Vtinam phormioni.i.uetus elocutio utinā.ut Ennius in medea.utinā ne in nemore pelio unq̄ cecidiſ/ſent ad terram trabes: & ne pro nō accipiendū. ℂ Ne me cupidum eo.i.bū hoc addidit ad excuſationē:po/tuit enim dici non conſentire. ℂ Eo impuliſſet:eo ad uxorē ducēdā:an eo in tātū. ℂ Quod mihi pricipiū eſt mali.bū q̄ſi caput mali.nō in more ſit ſed i nuptiis ℂ Nō poti' eſſem.more hoīum loq̄t.credi eni ex cō/ſeqnti ſatietate qd' potuerit abſtiner a morib' ſuis. Nō poti' eēm.ātiphora:ut ueꝝ anceps pugnæ ferat fortu na fuiſſet.hic eni utraq; pars ponit'. ℂ Nō poti' eēm. ΜΟΝΟΛΕΡΕΟ nō ut illa:ſed potiri uoluiſſe i poſuiſſet. ℂ Fuiſſet tamē illud ægre aliquot dies.quidā totum interrogatiue pronūciant.nempe fuiſſet.t.i.e.m.a.d. ℂ At non.q.c.h.a.animum amatorie loquitur anti/pho. Errant qui putāt eum pœnitere ſui deſiderii.nā ſi hoc eſt.nec maritus firmus uidebitur fore : ſed hoc dicit:facilius fuiſſe abſtinere uirgine intacta quam ea cum qua iam cōſueuerit: & ideo ſubiungit. Dum ex/pecto q̄ mox ueniat:q hāc mihi adimat cōſuetudinē. ℂ Audio.audio p ironiā dicitur modo a continēte. dictum

Cicero.

Incogi/tans.

Ennius.

A Antipho. Phædria adoleſcentes.

ADeon rem rediſſe:ut qui mihi conſultum
Optime uelit eſſe phædria pr̄em extimeſcā
Vbi in mentem meam eius aduenti uenit
Quod ni fuiſſem incogitans ita eum expectarem
Vt par fuit. Phæ. quid iſtuc eſt?an rogitas
Qui tam audacis facinoris mihi conſcius ſis?
Quod utinā ne phormioni id ſuadere in mentem
Incidiſſet.heu me cupidū eo impuliſſet:
Quod mihi principiū eſt mali:ſi nō potius eſſem.
Fuiſſet tamen illud mihi ægre aliquot dies
An non quotidiana cura hæc angeret animum.
Ph.audio. An.dum expecto q̄mox ueniat q adimat
Hāc conſuetudinē mihi. Ph.aliis qa deſit qd ament
Agere eſt:tibi qa ſupeſt dolet.amor' abūdas antipho
Nam tua quidem hercle certe uita hæc optanda
Expetendaq; eſt:ita me dii bene ament:ut mihi
Liceat tādiu quod amo frui:iam depaciſci mortem
Cupio tu conicito cætera:quid ego ex hac inopia
Nunc capiam:& quid tu ex iſta copia:ut nō addam
Quod ſine ſumptu igenuā ac liberalem nactus es
Quod hēs ita ut uoluiſti uxorem ſine mala fama
Palam beatus:ni unū hoc deſit aius qui modeſte
Iſtæc ferat:quod ſi tibi res ſit cū eo lenone qui cum
Mihi eſt tum ſentias:ita pleriq; ingenio ſumus
Omnes:noſtri met nos pœnitet. An.at tu mihi
Contra nunc uidere fortunatus phædria cui
De integro eſt poteſtas etiā conſulendi quid uelis
Retinere amare:amittere:ego in eū iſfœlix icidi locū
Vt neq; eius ſit mihi amittendi nec retinendi copia
Sed qd hoc ē?uideō ego getā currētē huc aduenire
Is eſt.hei timeo miſer quā hic mihi nūc nūciet rem.

dictű antiphonis.℄ Audio.oia deridet phædria cupiēs fructű amoris:uel periculis adipiſci.eſt ergo audio ironia:pro nő audio:hoc eſt ſi nihil dicis.℄ Dű expecto q̃.m.u.nő qñ:ſed q̃cito:qa timet.℄ Qui adimat.h.n.c.mire nő amorē. tanq̃ amore carere potuerit:cőſuetudine nő poſſit.Et nota ꝓprietatē dicti.nā conſuetudo ſpāliter de coitu dr̃.℄ Aliis ga deſit qd' amant magnificētius:aliis dixit q̃ ſi diceret mihi.℄ Tibi ga ſupeſt do.laborauit ut oñderet plus eē dolet q̃ ægre eſt.& iō inſanű ait antiphonē:q in ea fortuna poſitus:q̃ aduerſa & cőtraria eſt:idē patiaẗ qd' miſer. & eſt figura. Confue/tudo.

Nā ad utrűq; ægre eſt ſufficere potuit.ſcire aűt debem⁹ ꝓnűciatiue:& ꝑ iterrogationē hoc ip̃m ꝓnűciari poſſe. ℄ Amore ab.an hoc ſic ꝓnűciandű queādmodű ſolet cű ſtomacho dici uitupanti cibű:ut pleno uētre eſt: uult.n.oñ/dere ſatietatis hoc eſſe nő rőcinatiőis qd' nűc q̃riẗ antipho.℄ Tibi ga ſupeſt.i.eo qd' deſideres abűdas:ordo ē tibi do/let. Amore abűdas antipho:abűdare dr̃ q ſucceſſu ꝓſpero affluit.Lucil.lib.iii.Ille alter abundans cű ſeptē in locű hiſpa/nus.r.a.r.p.℄ Amore abűdas antipho.hoc cű ꝓnűciatiőe infert.℄ Nā tua qdē hercle hæc uita certe.bñ certe ga ſupra oia cű ironia dixit.℄ Vita hæc expetēda:uita dixit ut oñderet ēt ſi nő fœlicitas:ſed uita dicaẗ optāda eſſe:uita autem & mors ſigñat:& aiam & alimentű:& ſpatiű uiuēdi:& fortunā accidētem uiuētibus ut mō.℄ Expetēda.optādaq;.& ꝓprie dixit expetēda optādaq;.oia enim q̃ amamus:aut induſtria:aut uoto ꝓueniűt:hoc eſt aut in nobis ſunt:aut in for/tuna poſita.℄ Ita me dii bñ amēt ut mihi liceat necio iurat:qa qd' dicturus eſt ſolis amatorib⁹ uẽ eſſe credēdum.℄ Ita me dii bñ amēt:ut mihi liceat tādiu qd' amo frui opportun⁹ locus in quo oñdiẗ q̃ magno amore ſit poſſeſſus phædria cui par ip̄ēdiẗ argumētű.℄ Tādiu qd' amo frui.q diu uxore fruiẗ antipho.an tādiu dcm̃:q tm̃ diu & tantiſper:hoc eſt uel tantillo tp̄e.℄ Quod amo.ſ.deeſt eo.ut ſit eo qd' amo frui.℄ Iam depaciſci.m.pactione trāſiere.℄ Tu coniicito cætera:aut cætera abűdat:aut deeſt per:ut ſit ꝑ cætera.℄ Quid ego ex.h.io.n.c.infortuniű.ſ.℄ Et qd tu ex iſta.c.fructű ac fœlicitatē.℄ Vt nő addā.paralyſis figura in qua uelut abundanti enumeranẗ adiecta.℄ Ingenuā & liberalem.hoc natalium.id mor̄ eſt.℄ Vt ne addā ut ne qd' græci ινα μη.℄ Quod hēs ita ut uoluiſti:uoluiſti ſubdiſtinguendű eſt:& ſic legēdű.uxorē.n.erit ut uoluiſti uxorē. bona p̄paratio uxoris futuræ.℄ Sine mala fama palam:multi ſupius iungunt palā ſine ſumptu ingenuā liberalē:cőtra eā q̃ patiẗ.iſta poſuit oia huius in amore copiā ſuā inopiā.Huius deſideriű nullo cőſtitiſſe ſumptu ſibi a lenone emendā puellā.Huius ingenuā:ſuā ſeruā:hui⁹ liberalē.ſuā cithariſtriā:hűc nactű eſſe,ſe ſectari tm̃ huius uxorē amicā ſuā.huius amorē maritalē eē.ſuű uelut ꝓdigi ue/lut ſcortatoris.℄ Ni unű hoc deſit aius q modeſte iſtæc ferat.modeſte moderate.Salu.lib.ii. Modeſtus ad oia alia niſi dominationē.℄ Modeſte.cű mō.℄ Quod ſi tibi res cű lenone ſit.& mō non cőnexiua uel inceptiua coniunctio eſt. Salu.lib.ii.Et poni fere aduerſus.a.n.c.m.Sentias.ſic alibi.ſic rogas ſenſi.℄ Ita plæriq; ingenio.ſ.o.n.n.p.parelcő ter/tium:in andr.Quod plæriq; oēs faciunt adoleſcentuli:& eſt archaiſmos:ut accede ad ignē hűc.iam caleſces plus ſatis. ℄ Cui deintegro.p.deinceps an deintegro.i.de integris reb⁹.℄ Nr̃i.n.p.pœnitet eum q par̄ putat:ergo ip̄i nos inq̃t nr̃a cőtēnimus:ſic in Heau.At enim dices me q̃tum hic operis fiat pœnitet.℄ Retinere:amittere:amare:an coniuncte legendű eſt qd' uelis retinere:ut duo ſint amare:amittere:qa & infra duo reddit.℄ Vt neq; mihi ſit amittēdi: neq; reti/nendi copia:amittēdi pp amorē:retinēdi pp patrem.℄ Et hei.interiectio ingemiſcentis eſt.ut hei mihi q̃tum p̄ſidium auſoniæ & q̃tum tu ꝑdis iule.℄ Hei timeo miſ.q̃ recte iam timet:qa in metum ſemꝑ eſt p̄ſaga mali mens. Mode/ſte. Iuuena. Hei. Virg.

ADeon &c̃.In hac ſcæna eſt cőparatio iter antiphonis uitam & Phædriæ.cőtendűt enim uter magis miſer ſit. Simulq; oñdiẗ color uitæ eor̄ q quicqd immodice cőcupiuerint ſupnunt poſtq̃ illud euenerit.An.adeon.i. adeo ne:hoc eſt:eſt ne ue r̄ rē adeo rediiſſe.i.ad eű ſtatű ꝑueniſſe.uel adeo rediiſſe.i.rē tā peſſime accidiſſe.nam res rediiſſe dr̃ cű aliqd peius expectatiőe cőtigerit.ut o phædria extimeſcā.i.timeā p̃rem q uelit conſultű eſſe.i.ꝓuiſum eſſe ꝑ impſonale.i.q uelit ut cőſulaẗ.i.ꝓſpiciaẗ ſeu ꝓuideaẗ optime mihi ut ergo extimeſcā eum.ubi.i.qñ uenit mihi in mentē aduenti.i.aduentus eius p̃ris.i.qñ cőſidero ſeu mēte uoluo p̃ris aduētum.ubi eſt aduertēdum ueteres poſuiſſe uenire in mētem nő tm̃ cā recordatiőis:ſed ēt recogitationis ſeu cőſiderationis.Inſup dicimus recte hæc res uenit mihi in mentē.& huius rei uenit mihi in mentē.in q̃ ſtructura intelligiẗ hic noiatiuus recordatio.ut recordatio huius rei ue/nit mihi in mentē.Præterea poetæ interdű utunẗ genitiuis ſecűdæ inflectiőis ꝓ genitiuis q̃rtæ.ut tumulti:ꝓ tumultus ſenati pro ſenatus:& hic aduēti ꝓ aduētus:& alibi ornati ꝓ ornatus:qd' pro ſed ni.i.ſi nő fuiſſem incogitans.i.teme/rarius:incőſideratus.expectarē.i.opperirer alias ſperarem eum p̃rem.ut.i.ſicut par fuit.i.decuit eum expectare.Phæ.qd iſtud eſt?ſtomachoſe hoc interrogat & per cőtemptű.q.d.eum præ ſe eē palā beatű.An.rogitas qd ſit qui ſcis cőſcius mihi.i.mihi ꝑticeps facinoris.i.facti.tā audacis.i.tam temere cőmiſſi:hoc eſt q mecű ſcias:uel ſcias queādmodum ego facinus admiſerim tā audax ut uidelicet uxorē duxerim mea libidine in abſentia p̃ris.qd'.i.ſed.utinā ne.i.nő incidiſſet in mentē phormioni.i.utinā phormio nő cogitaſſet ſeu intellectum habuiſſet aut aium ſuadere.i.cőſulere id qd' ſuaſit: per cuius cőſiliű ita duxi uxorē.neu.i.& utinā phormio nő ip̄uliſſet.i.intruſiſſet me cupidű.i.amatorē.eo.i.ad id faciēdum.ſ.ad ducendā uxorē qd' eſt mihi p̄cipiű.i.caput initiű mali mei.i.meæ infœlicitatis.nā ſi me nő impuliſſet non eſſem potitus amata.ſ.i.nő eēm aſſecutus rē amatā:ſed nő fuiſſem uoti ac rei optatæ cőpos.Vel itellige hoc mō.ſi non eſſem potitus re cupita.tum.i.tűc illud.ſ.nő potiri fuiſſet mihi ægre.i.fuiſſet mihi graue moleſtű ac toleratu difficile.uel illud ægre mihi fuiſſet.i.moleſte ac difficulter mihi accidiſſet:& qd' barbare dici ſolet tunc feciſſet mihi magnű malum ſi non eſſem potitus.fuiſſet ergo mihi ægre per aliquot dies.at pro ſaltē.i.quāuis fuiſſet mihi graue per dies aliquot ta/men ſaltem hæc cura.i.hæc ſollicitudo quotidiana.i.qua quotidie conficior.non angeret:ideſt affligeret anguſtiaret aium meum.dum.i.q̃diu expecto.q̃mox.i.q̃cito.i.quantum continuo pater ueniat qui adimat.i.auferret eripiat mihi hanc cőſuetudinē.i.hanc cőuerſationē & iam uſum frequentē quem cum ea habui.nam cőſuetudo interdum ſigni/ficat cőuerſationē tam bonā q̃ malam.interdű enim deſignat libidinis cőmercium.Phæ.Audio ꝑ ironiam dicit.q.d. nihil dicis.ſed hoc uerbum debebat interſeri ante illud dum expecto quod nolui facere ne interrumperem ſtructuram perpetuam ſeu continuam.Deinde ſubdit hic phædria ægre eſt:ideſt graue difficile ac moleſtum eſt aliis amātibus a te. GVI. A Adeon. Accidiſ/ſe. Venire i mentem Aduēti pro ad/uentus.

Deſit. quia id quod amant deſit.i.deficit.Virg.Lac mihi non æſtate nouum nec frigore deſit pro deeſt ſeu deficit dolet tibi.i.
Virg. eſt tibi dolori.uel id ſup.qđ ſequiť dolet tibi.i.affert tibi dolorē.uidelicet q id ſup.qđ amas ſupereſt.i.abūdat affluit ti/
Supeſſe. bi & qdē uſq ſupfluitatē.nā interdū ſupeſſe eſt ſupabundare ac ſupfluum eē.ut refert Gelius ex Varrōis ſnia.o antipho abūdas.i.expleris ſatiaris amore.uel in amore affluis re amata ac ꝓpterea uoluptatibus expletus in hæc uerba ꝓrumpis queādmodū cū ſtomacho hoi negligēti cibū dicere ſolemus.nimis eſt ingurgitatus aut es nimiū pleno uentre &c̃.Nā
Vita. hercle iurantis eſt qdē explet ſonū certe affirmat.& hæc uita tua.i.fortuna tibi uiuēti cōceſſa eſt expetēda tanq̃ bona.qa in legitimo mr̃imonio & optanda tanq̃ ſuauis ac iucūda ac delectationibꝰ nō uacua.uita interdū uiuēdi mores.ſignat ſiue modos.interdū aiam.qñq alimētū.aliqñ ſpaciū uiuēdi & deniq fortunā uiuētibus accidētem ut hic dii amēt me ita bene.modus eſt iurādi ut ſup.cupio iam depaciſci.i.pactiōe trāſigere ſeu ſubire mortē ut mihi liceat frui eo ſup.qđ
Tādiu. amo.i.re amata.tādiu.i.uel tātū diu q̃ diū tu ſeu tāto tpe q̃nto tu.aut tādiu.i.tātillo tpe.q.d.ēt puo tpe qđ qdē ſolis ama toribus uideť eē credēdū.ꝓpterea prius iurauit q̃ id affirmaret.tu antipho coniicito.i.coniecturā colligito.cætera.i.re/ liqua quæ ſubdit uidelicet.qd ego capiā ex hac inopia.i.ex hac carētia rei optatæ.puta coniicito me cape īfortunium & moleſtiam & dolorē eximiū.& cōiicito inq̃ qd tu capis ſup.ex iſta copia.i.ex iſta facultate & præſentia ſeu affluētia rei
Occupa tio. optatæ:ut ne.i.ut nō addā.i.adiūgam.eſt aūt occupatio.negat enim ſe additurū qđ addit ut inquā nō addā hæc.ſ.q̄ nactus es.i.inueniſti ſine magno labore.& ut ait ſine ſumptu ſine magna mercede aut im pēſa uirginē ingenuā.i.libe/
Liberalis ris parētibus ortā.liberalē quo ad mores.i.bonā honeſtā.nā liberalis bonus eſt cū liberalitas ſit pars iuſtitiæ a qua bo/ nus denoiatur.ut non addā inquā qđ habes palā.i.manifeſte & ex ſnia iudicū uxorē ſine mala ſama.i.ſine malo noie & ſine ulla ignominiæ nota ita ut uoluiſti.i ſm uotū tuū beatus.i.fœlix ex ſup.cū quo palā iūgi pōt ſic tu es palam.i. manifeſte fœlix.i.clarū eſt ſeu manifeſtū ac certū eſt q̄ tu es beatus niſi hoc unū.i.hoc ſolū deſit uidelicet aius q ferat.i. toleret ſuſtineat modeſte.i.moderate & cū mō iſtæc.i.iſta cōmoda q̃ tibi cōtigerūt.q̄.i.ſed ſi res ſit tibi cū lenone.i.ſi hēas negociū:& qđ barbare dicūt ad faciēdū cū lenone puellaꝝ uēditore.qui cū.i.cū quo eſt mihi res.i.cū quo habeo negociū:& ut dicūt ad faciēdum tum.i.tūc ſentias.i.pcipias quātū.ſ.ſit moleſtiæ illi cui cū talibus eſt negociū.Plæriq oēs ſumus ingenio.i.habemus talē naturā & qđ dicūt talem cōditionē:ac ſumus talis naturæ ubi plæriq abundat & oēs poniť neceſſario ut in andria qđ plæriq oēs faciunt adoleſcētuli.Oēs ergo talis ſumus ingenio uidelicet noſmet
Pœnite/ re. pœnitet nr̃i.i.nos ipſi nr̃a contēnimus ſeu parū uř nobis tales eſſe quales ſumus.Nā pœnitet eū qui paꝝ putat & cui paꝝ uideť uel qui parui qcq̃ æſtimat.uult ergo dicere unicuiq ſuam ſortē diſplicere & alienam meliorem putare.Iuxta
Horatiꝰ. Horatii ſniam.Qui fit mecœnas ut nemo quam ſibi ſortē ſeu ratio dederit ſeu ſors obiecerit illa.Contentus uiuat laudet
Ouidiꝰ. diuerſa ſequentes.Et Ouidii.Fertilior ſeges eſt alienis ſemp in agris.Vicinūq pecus grandius uber habet.An.at.i.ſed o Phædria contra.i.ediuerſo uideris mihi fortunatus.i.fœlix.cui ptās.i.facultas eſt de integro.i.uel deinceps:uel melius de integris rebus aut integre & libere:ēt conſulendi.i.cōſultandi.hoc eſt deliberandi quid uelis retinere.i.reſeruare tibi tanq̃ ſceleſtum.quid uelis amare.i.aliquo tpe deſiderare.qd uelis amittere.i.dimittere a te eius ſatietate conſecuta.Ego
Incidere infœlix incidi.i.caſu quodā deueni in eum locū.i.in eum ſtatum ut neq ſit mihi copia.i.ut non habeam facultatē neq amittendi eius qđ amo amore impediēte:neq retinendi eius.i.retinendi illud qđ amo pp patrem qui mihi mox hanc conſuetudinem eſt adempturus.Deinde aiaduertit currentem getam & teritus ait.Sed quid hoc eſt quod uideo.Vi/ deon:ideſt utrum uideo getam currentem aduenire huc.eo accuratius uiſo ſubdit.ipſus eſt pro ipſe eſt geta.Hei interie/ ctio ingemiſcentis.ego miſer.i.infœlix timeo quam rem nunc nunciet.i.afferat denunciet mihi antiphoni.

A AN. ADeon.Adhuc imoratť in eodē actu & oñdit qd ſequať de utraq re iuuenū:qa de amore antipho.qui uxorem duxerat abſente pr̃e ſeqť ei timor ut timeat patris aduentū:de amore phædriæ:q nihil efficaciæ habere poterat ſequiť ei dolendū qđ cupit nō hēt.Geta uero ſequiť & timor pr̃is qui ei filiū cōmendauerat & iñ ꝓuidentia qūo hoc poſſit expediri qđ factū eſt de antiphone.In hac uero ſcæna deſcribiť antipho.timēs.Phædriam dolens dum optat.Adeo.ſ.decuit rē.i.ſtultitiā meā rediſſe ut mō extimeſcam.i.ut pp ſtultitiam meā oporteat me extimeſcere patrē & uere pp ſtultitiā oportebit extimeſcere.qa pr̃ meus dico q uelit ſemp mihi oportet eſſe cōſul & iō timēdus eſt.Tunc ſcilicet extimeſcā:ubi uenit in mentē meā aduētus eius pr̃is.i.mētio.i.de aduētu pr̃is Scđm aduētus eſt gratus q.m.i. ſ.ſi nō &c̃.ne ꝓ nō.qđ.i.q̃ pſuaſio phormiōis eſt pri cipiū mali:dices qa aliter potiꝰ ea nō fuiſſet.Quæ cu/ raiga ſi nō potius eēm.Illud fuiſſet ægre.a.d.Con.cu ra de pr̃is timoř.Audio.q.d.ſi ſic mihi eueniſſet gau derē potius.Cupio dep.i.paciſci morte.ſ.uellē ꝓpte/ rea mori liceat frui amore.qđ amo.Tādiu q̃diu tu es uſus.Mō cōicito conſidera cætera hæc.ſ.qđ ego &c̃. Ita dico cōicito q̄ ego capiā ex inopia:& qd tu ex co/ pia ut modo non addam iſta alia quæ magna ſunt. Conſulēdi qd retinere uelis.ſ.an amare eam:an amit/ tere:ut neq mihi ius ſit ita debet haberi in libris.

DO. A Nullus es geta niſi iā tibi aliqđ conſiliū.In hac ſcæna ferui currētis officiū eſt tendens ad p/ turbationē antiphōis quē oportet abeſſe cō/ ſpectui pr̃is uſq ad cognitionē reꝝ: & καταστροφην fabulæ.¶ Conſiliū celere.hoc celere neutrale di
Celere. citur.¶ Subito tanta te impendent mala accuſatiuo caſu impendent

A Geta. Antipho. Phædria.
NVllus es geta:niſi iā tibi aliqđ cōſiliū celeř
Reppis:ita nūc īparatū ſubito tāta te mala

caſu impendent pro in te pendent mala:cũ ſupra nullus es geta dixerit:hic tranſitũ fecit ad primã pſonã. ℭ Quæ neq̃ uti deuitẽ.ruina aut deuitanda eſt:aut extrahẽda ſunt ex ea corpa q̃ oppſſerit. ℭ Nam nõ.p.c.n.d.iã au. bñ nr̃a:qa ipſe ptem maximã culpæ ſuæ tenet:ut magr̃. ℭ Deuitẽ.cũ iniq̃ irruãt.inde extraham cũ irruerint. ℭ Celari. Nigidius q̃rit utrũ plenũ ſit an expſſum. ℭ Quidnã ille.c.u.mõ cõmotus pturbatus atq̃ cõteritus. ℭ Quidnã ille.c. Cõmot⁹ hic oñdit poeta iccirco cõfuſum getã:ut de ei⁹ metu ãtipho terreat̃. ℭ Tũ.t.mi.pũcũ.pũctũ ꝓ momẽto:ut Lucil.i.xiiii. Punctũ. Pũcto una hora:& q quoq̃ inuaſit.Pũctũ anguſtiſſimũ ſpatiũ. ℭ Ad hãc rẽ.ad deliberandũ qd' ago. ℭ Hærus adeſt. Lucilius

Impendent:quæ neq̃ uti deuitẽ ſcio:neq̃ q̃uo inde
Me extraham:nam non poteſt celari noſtra diutius
Iã audacia.quæ ſi non aſtu ꝓuidenť me aut herum
Peſſundabunt.Anti.quidnam ille cõmotus uenit?
Ge.tum tpis mihi punctũ ad hãc rẽ eſt.hærus adeſt.
An.quid iſtud mali eſt?Geta.quod cum audiuerit.
Q d' eius remediũ inueniã iracũdiæ loq̃r ne incẽdã
Taceã inſtigem purgem me:laterem lauem:heu me
Miſerũ tum mihi paueo.tum me antipho excruciat
Aĩ eius me miſeret:ei nũc timeo:is nũc me retinet:
Nam abſq̃ eo eſſet recte.egomet mihi uidiſſem
Et ſenis eſſem ultus iracundiã aliquid conuaſaſſem.
Atq̃ hic me ꝓtinus cõiiecerẽ i pedes. An.q̃ hic fugã
Aut furtum parat.Ge.ſed ubi antiphonẽ reperiam?
Aut qua quærere iſiſtã uia.Phæ.te noĩat.An.neſcio
Q uod magnum hoc nuncio expecto malum
Phæ.ah ſanus ne es?Ge.domum ire pergam
Vbi plurimum eſt.Ph.reuocemus hominẽ.An.ſta
Illico.Ge.hem ſatis pro imperio q̃ſquis es.An.geta.
Ge.ipſe eſt quẽ uolui obuiam.An.cedo qd portas
Obſecro:atq̃ id ſi potes uerbo expedi.Ge.faciam.
An.eloquere.Ge.mõ apud portum.An.meum ne?
Ge.intellextin?An.occidi.Ge.hem.An.quid agam?
Ph.qd ais?Ge.huius uidiſſe patrẽ me patruũ tuum.
An.nam q d' ego huic nũc ſubito exitio remedium
Inueniam miſer:q̃ ſi eo meæ fortunæ redeunt:
Phanium abs te ut diſtrahar:nulla uita eſt mihi
Expetenda.Ge.ergo iſtæc cum ita ſit antipho:
Tanto magis te aduigilare æquum eſt:
Fortis fortuna adiuuat.An.non ſum apud me.
Ge.atqui opus eſt nunc q̃ maxime ut ſis antipho:
Nam ſi ſenſerit te timidum pater eſſe arbitrabitur
Cõmeruiſſe culpam.Ph.hoc uerum eſt.An.non
Poſſum imutarier.Ge.qd faceres ſi aliquid grauius
Tibi nũc faciundũ foret?An.quũ hoc nõ poſſum:
Illud minus poſſem.Ge.hoc nihil eſt o phædria
Illicet quid cõterimus opam fruſtra?quin abeam.
Ph.quidem ego.An.obſecro:quid ſi aſſimulabo:
Satin eſt?Ge.garris.An.uultum cõtemplamini?
Hẽ.ſatin ſic eſt?Ge.nõ.An.qd ſi ſic?Ge.ꝓpemodũ.
An.quid ſi ſic eſt.ſat eſt?Ge.hem iſtuc ſerua
Et uerbum uerbo par pari ut reſpondeas
Ne te iratus ſuis ſæuis dictis protelet.An.ſcio.

uultu triſti & ſupciliis arduis hoc dicẽdũ ẽ. ℭ Quid iſtud mali.mir̃ pſto hær⁹adeſt. ℭ Quid iſtud mali ẽ: poſuit ex pſona ãtiphõis cui ꝓ calamitate eſt pr̃is ad/ uẽt⁹. ℭ Quod cũ audiuerit.ſ.q̃ uxorẽ duxit ãtipho. ℭ Quod ei⁹.r.plus ẽ q̃ ſi diceret nullũ. ℭ Quod cũ au.q̃ ei⁹ remediũ iueniã.bñ nõ addit qd.ſecũ.n.loq̃t. qd' eius remediũ inueniã:ꝓprie remediũ q̃ſi iracũdia morb⁹ ſit. ℭ Loq̃r ne:incendã.qa iracũdia ignis eſt. ℭ Taceã in.iſtigari ꝓprie fera dr̃. ℭ Purgẽ.laterẽ la/ uẽ.πλινθον πλυνειν. ℭ Loq̃r ne:taceã iſtigẽ Lo/ Inſtigari q̃r ne icendã:duo ſũt q̃ fieri i peccãdo ſolent:aut loq̃: aut tacere:ſed qd uult ſibi:purgẽ ne cũ idem ſit loq̃r: an qa põt purgatio & p defenſorẽ & pſonũ iduci:ſic qdã putãt:ſed meli⁹ eſt hoc & pturbatæ & ſuilis iper/ iteritæq̃ pſonæ uerba ſine arte eſſe.& uim ſignificati nõ hñt. ℭ Tũ mihi paueo:tum pterq̃ qd' ſignat mõ. ℭ Tũ antipho me excruciat aĩ. p eo qd' eſt pter antiphonẽ me excrucior aĩo. ſic i Ecyra.Fecit aĩ ut icert⁹ foret gener ei⁹ uiſu.ueteres figurabant hãc locutionẽ. ℭ Ei⁹ me miſeret.ei nũc ti meo:miſeret me pteritorũ:timeo de futuris. ℭ Ei⁹ me miſeret.ei nũc timeo. ℭ Is nũc retinet.nã abſq̃ eo eẽt figura polyptotõ:ei⁹ei is. ℭ Nũc retinet me.ſi retinet q̃uo excruciat.Nã abſq̃.e.e.ſi ad eũ res nõ ptineret.i. meũ tñmõ pctm̃ eẽt hoc ipm. ℭ Recte ego.m.u.& Video ſe.e.ul.ira.facete ſuus occaſiõe melioris cõditiõis eſſe mihi. exiſtiat fugẽ cam tãq̃ ſibi peccãti & libertatis gen⁹pſta re poſſet et pdã. ℭ Recte.e.m.u.& dicimus uide tibi: & uidete uobis:& recte uidiſſem ꝓ ꝓuidiſſem. ℭ Et ſenis.e.ul.ira.ſenis maluit q̃ dñi dicere.ut in ipſo noĩe & hortamentũ ipune fugiẽdi appeat.Et ſimul qa nõ irã.ſed iracũdiã dictur⁹ eẽt.nã ira de cã:iracũdia d mo Ira.iracũ rib⁹. ℭ Et ſenis.e.u.i.nõ dixit euaſiſſem:ſed ult⁹eẽm. dia. Faciũt eni ſui fugiẽdo:ut dños pœniteat iratos fuiſſe Vltus eſſem.ſic Virgi.Vlta uirũ. ℭ Aliqd cõuaſaſſem: Cõuaſaſ figuratũ eſt a colligẽdis uaſis. ℭ Hic me.c.p.i.p.re/ cte ego mihi uidiſſẽ.ptin⁹ i pedes.ꝓtinã fuit.ſic Nigi di⁹ legit. ℭ Quã hic.f.cõiicerẽ i pedes. ℭ Aut furtũ. p.aliqd cõuaſaſſem. ℭ Quã hic fugã aut.f.p.iucũda αποδοσισ.Pri⁹.n.furtum q̃ fuga occurrere debuit. ℭ Sed ubi.an.r.ſed.p ergo:ut ſit ergo ubi antiphonẽ repiã an ſed finis ſupioris ſuiæ eſt.ut Salu.Sed metel/ Salu. lus in ulteriore ꝓuincia. ℭ Repiam.ſi alicubi ceſſat. ℭ Aut q̃.q.i.u.ſi alicubi ãbulet.oĩs.n.q q̃rit̃ aut ceſ/ ſat aut ambulat. ℭ Te noĩat:ad hoc dictũ audit̃ geta: & ipſe nõ uidet adoleſcentes:ut plus illis terroris icu/ tiat dũ ſecũ loq̃t. ℭ Neſcio qd.m.h.n.ex.m.diſerte lo cut⁹ eſt neſcio qd magnũ hoc nũcio expecto malũ:ꝓ eo qd' eſt neſcio qd' magnũ malũ hũc mihi nũciaturũ arbitror. ℭ Domũ ire.hoc nos ελλειπτικωσ dici/ m⁹ domũ pergã. ℭ Vbi plurimũ eſt.oñdit abnũcio ſe domũ pgere:& ſic ur̃ deliberaſſe.q̃re ibi plurimũ ẽ.ſ. pp amorẽ uxoris ſuæ. ℭ San⁹ne es. ſa/ n⁹ne es. ℭ Reuocem⁹.h.comice & moraliter addidit

hominē.℄Sta ilico.ille reuocemus hoiem dixit:hīc nō ꝑgredi iuſſit.℄Satis ꝑ impio qſqs es.hic oſtēdit culpæ cōſcia nullā auctoritatē reliq̄ in magr̄o geta.℄Satis ꝑ impio.i.ipioſe.℄Cedo qd.p.ob.atq; id ſi.p.u.ex.mire expſſit affectū.

Ferre & portare. de timore ꝑperātis.℄Cedo qd.p.ob.ut ſi uera ferā ſi magna repēdam.nā ferre & portare de negociis maioribus dr̄.

℄Verbo expe.deeſt uno.℄Eloq̄re.aliter oñdit qd eſt uerbo expedi dicēdo eloq̄re.℄Mō apud.p.p.u.dicturus geta ꝑuentus eſt ab eo quē timor intelligētē fecerat.℄Hē.ꝓpriæ & ſuā cuiq; pſonæ exhibuit celeritatē ex pſagio metuentis antiphōi & tarditatē intellectus geti pectoris ſecuro phædriæ.℄Quid agam?iam flet antipho:& adhuc nō intelligit phædria.℄Hui⁹ patrē.n.m.p.t.reddit utriq; ꝓpriū.

Ge.ui coactum te eſſe.inuitū lege:iudicio:tenes.
Sed qs hic eſt ſenex quem uideo in ultima platæa?
An.ipſus eſt non poſſum adeſſe.Ge.ah quid agis?
Quo abis antipho?māe mane inq̄.An.egomet me
Noui:& peccatū mecum uobis cōmēdo phanium
Et uitā meā.Ph.quid nunc iam fiet?Ge.tu iam lites
Audies ego plectar pendēs:niſi qd me fefellerit
Sed qđ modo hic nos antiphonem monuimus:
Id noſmetipſos facere oportet phædria.Ph.aufer.
Mihi oportet:quin tu quid faciam impera.
Ge.meminiſti olim ut fuerit noſtra oratio
In re incipiunda ad defendendam noxiam:
Iuſtam illam cām facilem:inuincibilem optimam
Ph.memini.Ge.hem nunc ipſa eſt opus.
Aut ſiqd potes meliore & callidiore.Ph.fiet ſedulo
Ge.nunc prior adito tu.ego inſidiis hic ero.
Succenturiatus:ſi quid deficies.Ph.age.

ut ille q timebat paucis itelligeret:& q ſecurus erat pluribus edoceret.℄Nā qđ ego huic nūc ſubito.nā aut ſubiūctiua cōiunctio eſt ſuꝑiori dicto:qđ ait qd agā:

Subito. aut anaſtrophe eſt:nā qđ pro qđ nā.℄Huic ſubito

Virg. exitio remediū ſubito aduerbiū & nomē ē.Cū ſubito aſſurgēs fluctu nimboſus oriō.℄Inueniā miſer.cū ego ſupra dixerit emphaticos addit miſer.℄Quod ſi eo.m.ſ.r.tragice amator hoc negociū fortunas oēs dixit eſſe.℄Fortunæ.r.bn̄ redeūt q̄ſi in peius & a ꝓceſſu retro ī deterius.℄Phanium abs te ut diſtrahar amatoria προφωνησισ ꝑ apoſtrophē.℄Abs te ut diſtrahar.nō dixit a me diſtraharis:& uide uerbū uim coherētis oñdere.℄Nulla eſt mihi uita ex.nulla pro nō.aut nullius sōditiōis.q.d.ne deoꝝ qdem uita mihi dulcis eſt ſine te.℄Nulla eſt mihi uita expetēda:ſi ne phanio.℄Tāto magis te aduigilare ad uim audaciā nūc hēt ut ad laudabile admirabile.℄Fortis fortuna adiuuat.παρομοιον:& fortis accuſatiuus pluralis eſt.℄Nō ſum apud me.id agit̄ ut ſupra dixim⁹ quēadmodū antipho pſis nō ſit quē neq; cōuenit cōtra patrē aliqd dicere neq; rurſum pn̄tem opprimi a p̄re ex argumēto ē.℄Atqui opus eſt nūc q̄maxime:

Salu. ut ſis antipho apud te ſubaudit̄.℄Nam ſi ſenſerit te timidū pr̄ eſſe:arbitrabit̄ cōmeruiſſe culpam.ſic Salu.in hiſtoria. Ita fiducia q̄ argumētis purgatiores dimittunt̄.℄Nā ſi ſenſerit te ti.timidū pro timentē.ut Addit ſe ſociam timidiſq;

Virg. ſuꝑuenit ægle.Virg.℄Cōmeruiſſe culpā:pro cōmiſiſſe.℄Hoc uerꝫ eſt.congrue fit:ut & geta & phædria audaciores ſint:q & abſq; amore ſunt.& hoc optet obiici ꝑ antiphōe irato ſeni.℄Nō poſſū im.uim negātis hoc hēt qđ ait immutarier.oñdit.n.naturæ ſuæ timiditatē nullius adhortationib⁹ eiici poſſe.℄Quid faceres ſi.a.g.t.n.ſ.foret.bn̄ grauius:qa hoc graue:ut uideas ipſam hortationē uim hr̄e cōcedētis graue eē qđ gerit̄.℄Quū hoc nō.p.il.mi.p.hoc intulit. Nā uidebat̄ hac iterrogatiōe adduci poſſe ad ſniam pcōtantis & hæc ars eſt dialectica cōtra επαγωγη cū male rn̄dendo callidæ iterrogationis iterrūpamus argumētū.℄Hoc nihil eſt phædria ilicet.utrū hoc relatiuum:an

Cicero. hoc cū contēptu ꝑ hic antipho.℄Nihil eſt:ſic Ci.in Verrinis.Et ſi hoc neſcio qdem nugatorē ſciebā ꝑ hūc.℄Ilicet.

Ilicet. ſꝑ ilicet finē rei ſignat:ut actū ē.℄Ilicet ꝑ ſyncopē ſic iudices đ cōſilio dimittebāt ſuꝑma dicta.cū p̄co ꝓnūciaſſet ilicet:qđ ſignat ꝑ ire licet.℄Quin ab ea.hic terrore cōmouet antiphonē:& qn dicit ꝑ cur nō ne.℄Et qdē ego ordo & ego qdē:& deeſt ab eo.℄Quid ſi.audacē.℄Obſecro qd ſi aſſimulabo ſatin eſt.adeo morale uitiū eſt ex cōſcia pauor:ut ipſe quoq; antipho nitat̄ cōtra neq; qcq̄ promoueat.℄Satin.ſ.eſt hic locus auctoris magis eſt q̄ lectoris.oñdit̄.n.conari ad ſimulandā audaciā:quo magis ridicula formidoloſa pſona eſt.℄Propemodū & hoc nō plene cōſenſiōis eſt qđ ait ꝑpemodū.℄Sat eſt.nō dixit bene eſt.ſed ſat eſt:& uide uix ad hoc ipm eſſe ꝑuentū.℄Hē.i.ſ.& uerbū uerbo. par pari ut rn̄deas.dicēdo ſerua.oñdit iam incipe deꝑire:qđ finxit atq; ſimulauit audaciæ.℄Hē iſtuc ſua.& uerbū.u.p.p.aīaduerte & qd doceat:& cōmachinet̄ artifex poeta q debitū reddat reb⁹ atq; pſonis.℄Verbū uerbo par pari.duo dixit nō tm̄ uerbū uerbo:ſed par pari.℄Ne te irat⁹ ſuis ſæuis dictis.cālē uim hēt qđ ait irat⁹:hoc ē q ob pn̄tē irā uehe

Protelo. mētius tecū agat.℄Protelet.& ꝓtelū a ꝓ & cedēdo dcm̄ eſt:qđ eſt an̄ & trahere.Alii aſſiduo teloꝝ iactu exiſtimāt di

Protelū. Luc. ci ut Luc.Vndiq; ꝓtelo plag aꝝ cōtinuato.hoc eſt tenore.℄Protelet.ꝓtrahat:ꝑueniat:exagitet.℄Vi coactū eē te.mira breuitas in quo tota defenſio cōtinet̄:& ſubaudit̄ ſic rn̄deas:aut qd tale.℄Inuitū.bn̄ id repetit ad cōfirmādā mēoriā

Vi coactū eſſe: trepidātis:nō.n.diuerſa ſunt:ſed repetunt̄ ut teneri poſſit id qđ cāæ op⁹ eſt.Nā ui coactū eē idē ſignat qđ inuitū.an iō ui coactū iuitū iūgēdū eſt:qa īterdū & ipi nos cogimur ēt ꝓpria uolūtate.ut ipe in andria.Tu coactus tua uoluntate es. ℄Scio.appet hoc uerbū eo uultu dici:ut māifeſtū ſit abn̄ti aīo eē cū eo cū quo loq̄t.℄Tenes.exq̄ſite addidit tenes:ut appeat antiphonē uultu oñdere.q hoꝝ nihil ꝑturbat⁹ aduertat.℄Sed qs hic ſenex eſt?ſed ut dixim⁹ tranſit ſignatū ad aliā rē q̄ ad eā q̄ agebat̄.℄Quē uideo in ultima platæa:ſic dixit ultima platæa.quēadmodū Vir.Imas obſedēre foras. ℄Ipſus eſt.& qa timidior eſt.& qa poſtea de ꝓximo ipe agnoſcit magis.℄Nō poſſum adeſſe:appet ex cōſpectu p̄ris

Virg. magis cōfundi:q̄ ex nūcio aduēt⁹ eius filiū.℄Quo abis anti.ſic Virg.Quo fugis ænea:& quē fugitis ſocii.Sic eni loq̄tur.q uult oſtēdere cōditionē locoꝝ in q̄ ꝑuerſo mō alius petat̄.alius linquat̄.℄Mane mane inquā.oīa hæc hn̄t ſingularē uim in ſe reuocātis.℄Ah qd agis:& ꝑturbati itercefforis eſt dicere qd agis:ut alibi.mea glyceriū qd agis?cur te is ꝑditum?℄Egomet noui me & peccatū meum.deo dixit & hoīem pauidum & peccatū graue.℄Vobis cōmendo

phanium

phanium & uitam meam comice duobus duo rettulit me: & peccatū meum. ¶ Phaniū & uitam meam. Et aīaduerte ꝙ amator prius ponit phaniū q̄ uitā ſuam. ¶ Ge. qd nūc fiet: appet hæc ſic ꝓnuncianda q̄ſi a deſtituto dicant. ¶ Tu iam lites audies. ego plectar pendens: nō intulit qd q̄rebatur: ſed uerba ſunt hoīs deſperantis. ¶ Tu. iā. l. a. e. p. p. tu. au/dies: ego uerberabor: ut alibi. Tibi erūt parata uerba: huic demum uerbera. qđ ipſum mire: tu nō facies lites: ſed audies.
¶ Ego plectar pendens. plectar feriar: unde & plectrū & plagæ dictæ. ¶ Sed quod mō hic nos. deeſt tn̄: ut ſit ſed tn̄. Plector.
¶ Id nos fac. o. qa nos ſupra dixit in ſignificatione actus ꝓprii ipſos addit. ¶ Aufer mihi oportet addi/ Plectrū.
dit mihi. & ſine hoc eni plena ſnia eſt. ¶ Quin tu qd. f. i. mire ad oīa paratū ſe indicat q impera dixit ſeruo. ¶ Memini/ Plaga.
ſti. o. ut. f. n. o. mire & cōſilio & oīone cōpendioſus eſt quo magis phædriam ꝓpriis cōſiliis ac domeſticis ꝓmoueret.
¶ Vt fuerit. n. o. ut magis excitaret non mō nr̄a dixit: ſed ur̄a. ¶ In re in. incipiunda ꝓprie: q̄ſi diceret magna dixit. ſic alibi. Vide qđ incœptet facinus. ¶ Ad de. no. noxiam nūc culpā: alias pœnā: & eſt epentheſis ab eo qđ eſt noxam: & Noxia.
hoc factū eſt pp iambū. ¶ Iuſtam illā cām. facilē: uincibilem: optimā: conſidera ſingula & inuenies & naturali ordine: & p auxeſim dicta: cām pro defenſione poſuit: & uincibilem q̄ facile uincat. ¶ Nūc ipſa. o. eſt. ſi. m. & c. bene callidiore quia tunc pluſio fuit: nūc ipſm prœlium. ¶ Fiet ſe. parelcō ſedulo: nam ſuffecerat fiet. ¶ Nūc primo adito tu. adito q̄ſi ad ꝓlium. Virg. Nec qſq̄ ex agmine tanto Audet adire uirū. ¶ Ego in. hic ero. tota metaphora de re militari eſt. ¶ Suc/ Virg.
centuriatus. ſuccenturiatī dicunt qui explendæ centuriæ gratia ſubiiciunt ſe ad ſupplemētum ordinum: & eſt tranſla/ Succen/
tio a re militari. ¶ Age. potuit dicere uero aut ita: ſed age dixit quod uerbum uim hortantis maximam præbet. turiatī

NVllus es & c̄. In hac ſcæna ſerui currētis offm eſt tendens ad ꝑturbationē An. quē optet abeſſe cōſpectui pr̄is GVL. A
uſq; ad rerū cognitionē & fabulæ cōuerſionē. G. primū geta hæc ſecū loqt: o geta de ſeipo. Nullus es. i. ꝑdit9
es ſiue ꝑiſti. Nā null9 ſum ſignat q̄ſi nō ſum ac ꝑii. Null9 es ergo niſi reperis. i. iueneris tibi aliqđ cōſiliū cele/re. i. uelociter inuentū. Declinaturq; hic celer hæc celeris hoc celere. Ita. i. adeo tanta mala. i. īfortunia ipendēt ſubito te i/paratū. i. iprouiſum. i. adeo tā magna mala pēdēt in te. i. futura ſunt tibi. Vbi ipendeo ipēdes actō iungit. quēadmodū Impen/
enim dicim9. Multa mala manēt te. i. futura ſunt tibi: ita dicimus multa mala ipendēt te. i. futura ſunt tibi & tibi ipēdēt dere.
ſeu iminēt q̄ mala neq; ſcio uti. i. q̄liter deuitē. i. euadā: caueā: arceā: nec ſcio qūo abſtrahā. i. eruā educam extrahā me in/de. i. ex illis malis ſi in illa icidero. Nā nr̄a audacia. i. temeritas de tali cōiugio ſic temere facto nō pōt iam celari diutius. q̄ mala ſi nō ꝓuident. i. ꝓuide cauent aſtu. i. aſtute: & tūc eſt aduerbiū. interdū eſt nomen q̄rtæ inflectionis: & tūc ſigni/ficat aſtutiam ab aſtu urbe: in qua q uerſati ſunt cautiores efficiunt. peſſundabūt. i. ſuppeditabūt opprimēt me aut hæ/rum. i. hærilē filiū. uel ut alii hn̄t haud hærū. i. nō peſſundabūt dn̄m. An. Quidnā. i. cur uel pp qd ille geta uenit cōmo/tus. i. ꝑturbat9 cōterit9? geta aūt nōdū uidet iuuenes ſed ꝑgit in ſermone ſuo. Ge. tum. i. deinde pūctū tpis. i. momētum ſeu breuiſſimū tp̄s eſt mihi. hoc eſt mihi reſtat. ad hanc rem. i. ad deliberandū qd mihi in hac re ſit agendū? Nā hærus. i. dn̄s meus adeſt. i. ꝓpe eſt uel aduenit. nam poſtea ſe eū uidiſſe in portu dicit. An. Quid illud mali eſt? Ge. Quod ſcīt. ſ.
ꝙ uxorem duxit antipho: cū ipſe hærus audierit? qđ remediū. i. quā medelam inueniā iracūdiæ eius q̄ſi iracūdia ſit aī Iracūdia
morb9 dixit qđ remediū īueniā. ne. i. utrū loq̄r. i. faciā ne ſermonē cū eo an tacebo. utrū incendā. i. incitabo: inflāmabo eius iracūdiā: qa iracūdia ignis eſt utrū taceā. i. ſileā. utrū inſtigē ab inſtigo as. i. irritē uel ſtimulē eius iracūdiā. utrū pur/gem. i. excuſem me. Deīde hoc nō placet ſibi ꝙ ſe purget apud eū q ſuis purgationibus nullū penitus ſit locū relicturus ꝓpterea ſubdit lauē laterē. i. opam ꝑdam ſi id fecero. Poſſet & forſitan lauē laterē legi iterrogatiue ut cætera ꝓcedentia. Heu interiectio doloris me miſerū. i. fateor uel dico uel ſentio me infœlicē. cū. i. partim uel multum paueo mihi. i. timeo ne qd mali accidat mihi. tum. i. multo magis antipho excruciat me aī ꝑ aio. i. me curis cōficit & aīo me ſauciat atq; tor/quet. me getā miſeret eius antiphōis. i. miſericordia ducor in eū nūc timeo ei. i. metuo ne qd ei ſiniſtri accidat. Is ātipho retinet. i. remorat me qui eſſem fugiturus niſi res ad eum ꝑtineret. Nam recte eſſet. i. bn̄ ſe res hēret. abſq; eo antiphōe. i. ſi ad eū nō res ꝑtineret ſed meū tm̄mō pc̄m̄ eēt. Ego uidiſſem. i. ꝓuidiſſem conſuluiſſem mihi fuga. ſ. & diſceſſu. & ul/tus eēm. i. puniuiſſem ſiue uindicaſſem iracundiā ſenis. ſ. dn̄i mei. ira de cā eſt: iracūdia aūt de moribus & bn̄ ultus eēm. Nam ſerui fugiēdo faciūt ut dn̄os pœniteat iratos fuiſſe cōuaſaſſem. i. furto collegiſſem aliquid: nam cōuaſare ſignifi/cat oīa furto colligere: ut Nonius inq̄t tractū ſeu figuratū a colligendis uaſis: atq; ꝓtin9. i. illico. coniicerē me in pedes. i. Coniice/
diſcederē aufugerē hinc q̄ſi celeriter: & cū ipetu exurgerē ſuper pedes fugæ faciendæ gr̄a. An. Quam fugam. i. quē di/ re ſe ī pe/
ſceſſum aut qđ furtū: qa dixit conuaſaſſem. hic. ſ. geta. parat. i. molit: & hæc dicit ātipho phædriæ cognato. Ge. ſed Do des.
na. uult pro ergo accipi. ut ſit ſenſus. Ergo ubi q̄ram ātiphonē: aut qua uia inſiſtā. i. ꝑſeuerē ſiue ꝑgam: aut ꝓſequar q̄/ Sed pro
rere eū. ſ. phæ. Ge. noīat te. i. de tuo noīe loq̄tur. An. expecto neſcio qđ magnū malū hoc nūcio. i. uel ab hoc nūcio geta. ergo.
uel hac infœlici nūciatione quā eſt allaturus: hoc eſt neſcio qđ magnū malū hūc mihi nūciaturū arbitror. Phæ. qa phæ/dria uidit antiphonē ita cōmotū ob timorē nūcii mali: ꝓpterea eū familiariter carpit ingens cōdolēdo ſocio. Ah: inter/iectio dolētis. ne. i. utrū ſanus es. i. es tu cōpos tui. uis nūc deſipiſcere inſanis ne? nō hēs aliqd ſapiētiæ qđ hic exhibeas. Ge. nōdū uidit iuuenes. ꝑgam. i. ꝓſequar cōtendam: conabor ire domū ſæpe dicimus ꝑgo domū ſed eclypticos eſt ait Do. ut ꝓpero domū cū plenū ſi ꝑgo ire domū & ꝓpero ire domū: ſæpius tn̄ oratores ꝓpero romā: aut ꝓpero illuc di/cūt nō addēdo ire. Pergā itaq; ire domū. ubi. i. in q̄ domo. plurimū eſt. i. ubi freq̄nter eſt pp amorē uxoris ſuæ. alii hn̄t ibi & tūc eſt ſenſus: ipſe antipho ē plurimū ibi. ſ. domi. Phæ. reuocemus hoīem getam. An. tu geta ſta. i. ceſſa ire ilico: nā ſtare eſt nō ire. Ge. loq̄ris ſup. ſatis pro impio. i. ſatis imperioſe ſeu pro impio qđ hēs. qſqs es. i. quicūq; ſis nec dū aīad/uertit eſſe antiphonē. An. geta ictūs eſt. Ge. aſpiciēs geta uidit eū & inq̄t ipſe eſt antipho quē antiphonē uolui obuiam Stare.
mihi fieri ſup. i. cui uolui obuiare. ſed uerbo non ſæpe oratores utunt ſed aduerbio potius obuiam. ut te obuiam uole/bam. i. uolebam ꝙ mihi fieres obuius. An. obſecro cedo. i. dic quid portas. Ferre & portare negociis maioribus dicū/tur. atq; expedi. i. explica uerbo uno ſup. i. breuibus ſeu paucis qd portes nūcii. ſ. ſi potes hoc dicit ꝓpter timorē & do/lorem impedientem. Ge. faciam. i. expediam uno uerbo. An. eloquere. i. expedi eloquenter qd portes. Ge. uidi patrum

ſupple mō.i.pauloante apud portū ad quē applicauerat ex mari. An.ne.i.utrū uidiſti meū patrē demiphonē. Ge.intel/
lextin.i.nūquid intellexiſti me dixiſſe pr̄em tuū aut certe inuiſſe. An.Occidi.i.perii. Ge.hem:iteriectio idignãtis aut do/
lentis. An.Quid agam. Phæ.Quid ais geta.ſ.Ge.Dico ſup.me uidiſſe patrem huius antiphonis patruū tuū.i.qui eſt
Nā qđ tuus auūculus.ſed ꝓprie patruū.qa ex pte pr̄is.nā auūculus eſt ex parte mr̄is. An.nam qđ anaſtrophe pro quodnam.i.
anaſtro/ qđ remediū ego miſer inueniā huic exitio.i.huic pniciei huic peſti huic malo huic excidio huic perditioni & iſortunio
phe. ſubito a ſubitus ta tū.i.repentino. Nā eſt datiuus & abltūs nois ſubitus:& interdū aduerbiū. Quod.i.ſed ſi meæ fortu/
Exitium næ.i.mei euētus mei caſus ac ſucceſſus redeūt.eo.i.in eū ſtatū.hoc eſt reuertunť q̄ſi in peius & a ꝓceſſu retro in deteri⁹.
O phaniū nomen uxoris cōuertit ſermonē ad eam p apoſtrophē.abſtrahar.i.abducar eruar.abs te.i.a ſocietate tua nul/
la uita ēt optima eſt mihi expetēda qa ſine te uiuere nō potero. Ge.Ergo o antipho cū iſtæc ſint ita.i.cū tantope timeas
ab ea diſtrahi tanto magis æquū eſt te aduigilare.i.accurate uigilare & inſudare ut tibi eam cōſerues fortūa adiuuat for/
Atqui. tes.i.qđ apud Virg.dici ſolet Audaces fortuna iuuat. An.nō ſum apud me.i.nō ſum mei cōpos ſeu mētis ſanæ ſeu ne/
ſcio qd agam deeſt mihi cōſiliū nō hēo aīum. Ge.atq.i.ſed certe.o antipho nūc q̄ maxime.i.potiſſimū nūc eſt opus ut
ſis apud te.i.ut ſis aīoſus & prudēs & ſane mētis.nā ſi pr̄ demipho ſenſerit te eſſe timidū.i.timētē arbitrabiť.i.putabit
te ſup.cōmeruiſſe.i.cōmiſiſſe.culpam.i.flagitiū qđ eſt flagitiōe.i.increpatiōe dignū & ita efficiet pr̄ ut abſtraharis ab ea
q̄ culpa quadā duxeris & nō aī cōſtantis affectu. Phæ.hoc eſt ueꝝ.ſ.qđ tu dicis geta. An.nō poſſum imutari.i.nō poſ/
Meapte. ſum effici intrepidus:non poſſum effici fortis uel audax meapte enim natura talis ſum. Ge.Quid faceres ſiqd.i.ſi aliqd
aliud.grauius.i.moleſtius foret nūc faciundū tibi. An.Cū nō poſſum hoc facere qđ eſt minus graue.ſ.eſſe aio forti &
excelſo minus poſſem illud qđ eēt grauius ac moleſti⁹. Ge.o phædria hoc qđ antipho dicit nihil ē.i.nullius eſt momē/
ti. Vel poniť oro neutra ꝓ maſculina ſic hoc nihil eſt.i.hic An.eſt nihili nulli⁹ momēti ilicet.i.ire licet.q.d.abeūdū eſt:ſp
enim ilicet finē rei ſignat queādmodū actū eſt.ilicet aūt dr̄ p ſyncopē q̄ſi ire licet.ſic eni iudices de cōſilio dimittebanť
cū p̄co ꝓnūciaſſet ſupma.ſ.ilicet.qd.i.cur cōterimus.fruſtra.i.icaſſum.opam.i.laborē nr̄m in eo admonēdo.qn.i.cur.
nō abeā.i.cur nō diſcedo.iterrogādo & terrorē antiphoni icutiēdo. Vel ſi capiať affirmatiue intelligiť ſic qn.i.qnimo.
abeā.i.diſcedā.q.d.qd tu phædria ſis acturus neſcio ipſe aūt ſum diſceſſurus. Phæ.& qdem.i.& certe ego abeo ſup.uel
diſcedo. An.Obſecro reuocantis dictū eſt q uideret eos abeūtes. Quid:modus iterrogandi.ſi aſſimulabo.i.ſi fingam
me eſſe forti aio:ſatin.i.ſatis ne eſt.i.utrū ſufficit. Ge.garris.i.nugaris. An.contēplamini uultū.i.cōſiderate faciē meā &
uidete emergat ne triſtitiæ ſignū. Hem interiectio oſtēdentis uultū hilarē fictū.ſatis ne eſt.i.nōne ſufficit ſic aſſimulare:
Ge.nō ſatis eſt ſic. An.Quid modus interrogādi uel qd dices uel erit ſi ſic aſſimulē ut oñdebat ei. Ge.ꝓpemodū.i.fere
ſatis ſic erit. An.qd erit ſup.ſi ſic aſſimulē. Ge.ſat ē.Deinde agnouit iā uultū redeūtē in priſtinū ſtatū ſubdit.hē admo/
nētis eſt ſerua iſtud qđ oñdiſti de quo dixi ſat eſt.& ſerua inquā iſtud.i.diligēter hoc retine.ut rñdeas.i.rependas refe/
ras par uerbū pari uerbo.i.ſimile ſimili.ne ip̄e pr̄ irat⁹ cōmotus in te ꝓtelet.i.ꝓtrahat p̄ueniat exagitet ſuis dictis ſæuis.i.
Proteli terribilibus. A protelo dr̄ hoc protelū proteli.p tenore ac tractu q̄ſi ſit q̄dā protractio. Protelare dicit Feſtus ſignat pro/
pelleret a græco thelothen qđ ſignificat lōge. Itē Nonius ait ꝓtelare eſt pcutere pturbare interdum excludere & qn̄q̄
adiuuare. An.ſcio.i.intelligo ſic eſſe faciēdū ne id cōtigat. ge.Fac rñdeas ſup.te iuitum.i.renuentē eē coactū ui.i.uiolē/
tia & coactū lege.i.p legē.& iudicio.i.p ſniam iudicis quā in te tulit.tenes.i.itelligis qđ dico tibi rñdēdū: Sed qs eſt hic
ſenex quē uideo in ultima platæa.i.in fine in extremitate plateæ. An.ipſe eſt pr̄.ſ.nō poſſum adeſſe.i.ſuſtinere aduentū
eius & cōparere ſeu ſubire uultū eius. Ge.ah.interiectio dolentis.qd agis.i.qd facis.alter enim fugiebat.o antipho quo
abis.i.qđ diſcedis.mane.i.ſiſte pedē inquā.i.iterū dico tibi mane ſiſte gradū fuge ueſtigia nec progredere ulterius. An.
egomet noui me timidū.ſ.& noui peccatū meū graue.i.& puniēdū cōmendo uobis phaniū uxorē:& cōmēdo uitam
meam ut me excuſetis & meæ honeſtati cōſulatis.ac ut nō ab ea diſtrahar:quia tunc nulla eſt mihi uita expetēda. Phæ.
O geta qd fiet nūc abeūte antiphone: Ge.tu iā.i.mox audies lues.i.iurgia.ego pēdens.i.ſuſpēſus ad furcā.plectar.i.fe/
riar uerberabor puniar uñ plectrū a plectēdo.i.feriendo dr̄ inde & plagæ dictæ ſunt.pōt etiā ſic intelligi. Ego pēdens.
ideſt luens pœnas ſup.plectar.i.uerberabor & feriar & qdē ita fiet niſi qd.i.aliqd.fefellerit me.i.male niſi intellexerim
& mente cōceperim.nā hæc res fallit me ſignificat hanc rem ignoro ſeu huius rei ſum neſcius. Sed rñ o phædria opor/
tet noſmetipſos facere id.ſ.eſſe forti aio.qđ.ſ.eē aio forti monuimus.i.admonuimus.mō.i.pauloañ antiphonē.hic.i.
in hoc loco ubi moneo iungiť cū duobus accuſatiuis qđ eſt ſatis notū fieri poſſe. Phæ.qa geta dixerat noſmet oportet
& ſecū iunxerat phædriā.ideo phædria dicit auſer oportet mihi.q.d.noli me iūgere tecū quimo impa id qđ faciā:adeo
ſe ad oia paratū indicat ut impa dixerit ſeruo. Ge.Meminiſti.i.recordaris tenes memoria.ut.i.qualiter olim.i.aliqñ oro
nr̄a fuerit incipiēda in re.i.in narratione ipſius cauſæ ſiue in materia & argumēto ſeu uiſcerib⁹ cauſæ:uidelicet cū Geta
moneret antiphonē ut rñderet accuſatiōibus pr̄nis ſe iuitū eē coactū ui lege ac iudicio:ad defendendā noxiā ꝓ noxam
p epēthesim pp iambū:hoc eſt ad defendendū culpā:alias noxa ſignificat pœnā & ad defendendā.i.cōprobādā illam
cām.i.illā defenſionē eē ſup.iuſtā & facilē.i.nō difficilē neq̄ inuolutā & uincibilem.i.q̄ facile uincat ait Dona.& opti/
mam.i.cōmodiſſimā ſeu aptiſſimā & æqſſimam. Vel pōt ſic itelligi. Meminiſti inquā illam cām.i.defenſionē iuſtam
facilem uincibilē & optimam Phæ.Memini.i.ſum memor illius defenſiōis. Ge.Hem nūc opus eſt ipſa defenſione &
ſiqd potes iuenire.ſ.& excogitare opus ē defenſiōe meliore & callidiore.i.ſubtiliore pſpicaciore. Phæ.Fiet.i.laborabiť
dabiť opa.ſedulo.i.inſtāter ſine dolo. Ge.nunc tu adito prior.i.ſubito prior cōſpectum eius tanq̄ ſis p̄liū aditurus ego
Inſidiæ. ero hic ſuccēturiatus.i.ſuccurrere ac ſupplere defectū paratus.inſidiis.i.p inſidias & fraudes. Nā iſidiæ ſunt deceptiōes
& fraudes.ide inſidioſos hoies ſubdolos dicim⁹. Succēturiati dñr q explēdæ centuriæ gr̄a ſubiiciūt ſe ad ſupplemētū
ordinū.& eſt trāſlatio a re militari.nā Ge.itelligit ſe ex inſidiis ſuccurſuꝝ phædriæ ſi ſit opus non ad infeſtandum pa/
trem antiphonis ſed ad defendendam culpam. Ego ergo ero hic ſuccenturiatus ſi quid.ſi in aliquo deficies.i.obſtupe/
ſces & non perſeruabis in defenſione. Phæ.age uel fac quod dicis:uel ſit aduerbium hortantis.

Illud.

Illud. Loquar ne incendá:taceá:inſtigē & c̄.nequaq̄ intelligo:ut dubitet geta an inſtiget hæꝶ:ſic.n.nō q̄rat re/mediū eius iracūdiæ. Accipio aūt ſic. Quod remediū inueniā ei⁹ iracūdiæ:loquar ne.i.debeā ne loq.q.d.non:ná ſi loquar incēdā.i.inflāmabo iracūdia uiꝶ. An taceā? q.d.nō qa ſic inſtigē ipm ad iracūdiam. An purgem me excuſando uidelicet q̄ facta ſunt nō culpa mea facta.q.d.nō qa ſic lauē laterē.hoc eſt fruſtra laborē ſicut q lauando laterē ut eū dealbet:opam pdit.ná lauādo rubrior fit:nō ergo oia iterrogatiue leges. Illud ad finē. Aufer mihi oportet. Nō ſignificat noli me iungere tecū:imo cōtrariū potius dcm̄.n.hoc uult Phæ. Ne dicas mihi hoc fcm̄ opret:ſed dic qd uis faciam. Expone ergo ſic. Aufer mihi.i.a me:hoc eſt ne dicas mihi amplius:oportet hoc uel hoc facere:qn tu & c̄. A Scen.

Nullus. Poſtq̄ deſcripſit iuuenes unū timētē:aliū dolentē:deſcribit geta ſollicitū & huic rei cum timore,puiden/tem.redit de portu ubi audierat aduētum dñi ſui. Celere neutrum. Impendēt.i.ſup me pendet. Quæ neq̧ ſcio q̄liter deū nō intromittēdo me de defenſiōe antiphonis.uel ſi me intromitto adiuuādo eū neſcio q̄uo me ex/trahā inde me peſſundet ſi iuuero antiphonē aut hæꝶ niſi iuuero laterē lauando:qa ſic nō pōt lauari qd' mūda ſit aq̄ ſic nō purgare me poſſem:ut mihi crederet.aī.i.in aīo cōuaſiſſem.i.inuaſiſſem hinc atq̧ idē rapiēdi. Nam iō dico ego qd agam:ná quod ego imutarier ab iſto uultu.hoc nihil eſt qd' dicit iſte. Eamus o Phædria.i.uade qa qd currimus.hic o nr̄a. Poſtq̄ nō uult credere nobis:p te licet.i.pcul elōget a mēte tua cū dictis ſuis ſeuidicis.i.crudelibus. Non poſſum remouēdus eſt antipho ut uirgini ſeni fiat inefficax. Nō eſt auſus imparare ſed dicit imoderatius & pſuaſorie oportet. Aufer mihi.i.a me iſtud qd' dicis oportet:& impara ſecure. Meminiſti:mō pſtruit eū q̄uo debeat rn̄dere:hic eſt ſenſus: ſicut in principio anteq̄ iſtam duceret cōſtitueramus ꝙ ſi ſenex ueniret rn̄dendum eſſet ſit mō edixeras:& hoc eſt. Me/mi.ut.i.qualiter fuerit nr̄a orō ad noxam defendendā in re incipiēda.i.anteq̄ res inciperet:& memi: illam cauſam in/uenimus per Phormionē. Cauſam dico iuſtam qa iuſtū eſt:ꝙ poſtq̄ ante iudices conuictus eſt eam duceret. Facilem ad faciendum:& uincendū Succenſetur. Centuriæ dicunt choortes Centurionum. Quædam ponebant in fronte belli. Aliæ in ſubſidiis:ut quum deficerent priores. Iſtæ ſubuenirent:& dicebantur ſuccenturiati quaſi in loco centuriarum quæ deficiunt. Similiter hic dicitur ſuccenturiatus quaſi ſubueniens ſi defecerit Phædria coram demiphone. A

A Demipho. Geta. Phedria.

Ita ne tandē uxorē duxit antipho iniuſſu
Meo:nec meū impiū.age mitto impiū:nō
Simultatē:meā reuereri:ſaltē non pudere:o facinus
Audax o geta monitor. Ge.uix tandē. De.qd mihi
Dicent aut quā cām repient demiror. Ge.atq reppi
Aliud cura. De.an hæc dicet mihi inuitus feci.lex
Coegit:audio & fateor. Ge.placet. De.uerū ſciētem
Et tacitum:cauſam aduerſariis tradere ne & id lex
Coegit. Phæ.illud durum. Ge.ego expediam:ſine
De.incertū eſt qd agā qa pter ſpem atq̧ incredibile
Hoc mihi obtigit:ita ſum irritatus:aīum ut nequeā
Ad cogitādum inſtituere:q̄obrē oēs quū ſecundæ
Res ſunt.tum maxime meditari ſecū oportet.quo
Pacto aduerſam erūnam ferāt pericula:dāna:exilia
Peregre rediēs ſemp cogitet aut filii peccatum:aut
Vxoris mortē:aut morbū filiæ:cōia eſſe hæc.fieri
Poſſe.ut ne qd aīo ſit nouum qcqd præter ſpem
Eueniat oē id deputato eſſe in lucro. Ge.o phædria
Incredibile eſt q̄to hærum anteeo ſapiētia.meditata

Ita ne tádē uxorē duxit ātipho iniuſſu meo? DO.
In hac ſcæna accuſatio ē & cōtradictio p re/motiuā q̄litatem:ergo cōtrouerſia. ℭ Ita ne tádē.u.d.an.hic exēplū uitæ eſt:in quo ſpectat nullā eē iā iſtā & gratā iracūdiā p̄riſign & fiducia defenſo/ris & iteruallo tpis euaneſcat. ℭ Ita ne tá.u.d.nō po/tuit uehemētius icipe q̄ ut ipſe crimē qd' obiicit mira/ret. ℭ Ita ne tá.u.d.tādē hic expletiua cōiūctio:ut Cicero:Quouſq̧ tādē abutere catilina. ℭ Ita ne.t.hic totus uerſus ī hoc eſt an fcm̄ ſit:ꝙ fcm̄ ſit.& a quo fcm̄ ſit:& in cuius iniuria factū ſit. ℭ Nec meū imperium quā nō ſequit ſed ītulit.n.age ſubau/diat reuereri:ſic Lucre. Nōne uidere. ℭ Age mit.i.nō ſimultatē.ut Virg. Cuius ob auſpiciū infauſtum mo/reſq̧ ſiniſtros. ℭ Ag.m.legit et ieci. ℭ Simultatē iur/giū:cōtentionē. ℭ Nō pu.hoc abſolutū eſt:& nulli anxiū. ℭ Nō pu. Nigidius adnotauit neminē uide/ri pudere añ delictū. ℭ Vix tádem.cōuenit hoc dictū ei qui iāpridē ſe male audiri putat.& iō ſero uidet ad hūc ſenē peueniſſe cū ille metuēs ſe primū ad accuſatio/nem crederet an uix tādem ad hoc ptinet qa ille mo/nitor dixit.q.d.uix tādē factū eſt:ut me ſenex laudare cœpiſſet:qa monitor:& uix in cōtrariū dixerit tñ no/men eſt laudis. ℭ Vix tādē.ironia q̄ſi pene mei obli/tus eſt:an qa tarde ad ſuū peuenit ſenē quem ille ob cō/ſcientiā a ſe cœpturꝶ eſſe credebat. ℭ Quid mi.d.aut quā cauſam dicēt ſi negare uoluerint:cām repient:ſi/ purgare oē eni crimē a defenſore aut negat aut pur/gat. ℭ Demiror:pro neſcio:nam admirationē igno/rātia facit. ℭ Atq repperi iā.a.c.eo aīo hoc dixit quo ſupra dixit tandē:& cū ille pluraliter reperient dixerit. hic ſingulariter repperi rn̄dit,q̄ſi in ſe dolo ſit crimē. ℭ Inuitus feci.lex coegit.bene poeta iā ſcire facit ſenē quod iſti ducturi ſunt:ut uideat frangi poſſe qui iam ptem defenſionis admittit. ℭ Illud durū.illud durū dicit:qa ſupra atq repperi iam aliā cām rn̄dit. ℭ Illud durū.ego expediā ſine:uide pparationem futuræ de/fenſionis quā niſi hoc mō Teren.itulíſſet:incredibile

A Tádem. Cicero. Lucreti⁹ Simul/tas. Nigidi⁹. demiror

uideretur ſubito ſedatū ſenē. ¶ Incertū eſt qd agā:nō nihil iam fracta indignatio eſt cū his uerbis.nō iā iraſed admoꝛ
Virg. dum mœror eſt. ¶ Quia.ꝑ.ſ.atq; in hoc Virg.Hūc ego ſi potui.t.ſ.d. ¶ Atq; incre.hoc.m.o.grauius eſt incredibile q̄
Obtigit. ꝑter ſpem:& iō poſterius & in actu eſt. ¶ Obtigit:pro accidit.ob cuius reciprocū eſt ſiqs bonū accidiſſe dicat nō obti/
Irritatus guiſſe. ¶ Ita ſum ir.irritatus ꝓuocatus:in iram impulſus:hoc eſt cōmotus & ꝑturbatus. ¶ Aīum ut ne.ad co.in.bene
inſtituere dixit:quo uerbo quies oñdiť cogitatiue mentis q̄ nunc non adeſt. ¶ Quū ſe.res ſunt ma.tū maxime ut Nu/
dus ara feræ nudus & bona ſnīa tū maxime ſapiēti metuendum quo tpe maxime ſecurus eſt ſtultus. ¶ Meditari.o.ſe.

bñ additū ſecū.iſane eni uidebiť hoc palā ageř. ¶ Ad/
uerſā.e.ſ.ab.aduerſam. ¶ Pericula.d.e.p.re.ſ.co.aut fi.
pec.aut ux.m.ſupiora aſyntheta iſeriorib⁹ itermixta ſūt
Salu. cōiūctionib⁹ itermixtis.Salu.Nā qdē pyrrho hānibale
æquor & terra. ¶ Peregre re.ſemper co.mire a gñe ad
ſpēm nō ſemel trāſit.Nā cū dicit pegre rediēs de ſe log
tur:ſed latēter. ¶ Semp co.a ſingulari ad pluralē tran/
ſit.ſupra dixit oēs & ſic cogites nunc:& eſt ordo ſemp
pegre rediēs qcūq; pegre redit. ¶ Aut fi.pec.aut.u.m.
a.m.fi.q̄uis iratus filio:nō potuit tñ dicere filii mortē.
conuenit aūt ſeni:uxoris mortē non putare magnū in/
cōmodum. ¶ Aut.fi.pe.a.u.m.aut mor.fi.uarie poſt
Virg. enumerationē cōcluſam cætera intulit.Virgi.Sed neq;
medoꝝ ſyluæ ditiſſima terra.n.p.g.a.a.h.l.i.c.n.b.n.i.
Cōe eſſe t.q. ¶ Cōia eē hæc fi.poſ.ordo ē ſemp cogites cōia eē
& fieri poſſe pctm̄ filii:uxoris mortem filiæ morbum.
¶ Cōia eē.cōe eſt qd' accidere oībus pōt. ¶ Quicqd.
ꝑ.ſ.e.oē.deputare id eſſe in lucro.uide iam ſenē factum
nō culpam filii magnā dicere.ſed ideo indignatū:q nō
crediderit pctm̄ in quo ipſe rephendat ſe qd' a ꝑcatori/
bus dici ſolebat.hæc dicit cōia eē & fieri poſſe. ¶ Hæ/
rū anteeo ſa.legiť anteeo:ſed ꝓnūciatiuū anteeo ꝓ ante/
eam. ¶ Meditata ſunt mi.oīa mea incō.nimis comice
nō clades aut erūnas poſuit ſuus:ſed icōmoda. ¶ Mo
lere in.p.uapulare:hře cōpedes & cætera.cum hoc no/
men leue quoddā ſignat:ut in eunu.Immo.n.iſœlici/
ter:nā incōmoda alia ſunt dicēda parmeno. ¶ Hærus
ſi re ſi āt pro cū:ſeruiliter ut dubitet ex uoto ſuo:utrum
dñs redeat an nō:qd' cupit. ¶ Molendū uſq; in pi.fa/
cete enumerat ſeruus uniuerſa ſupplicia ſuæ cōditiōis
excepta cruce de furca:q̄rū pœnā uerbis extenuare non
potuit. ¶ Hñdæ cō.uitioſam locutionē ſeruili pſonæ
dedit Terē.nam integrū eſſet ſi diceret hñdas cōpedes
uñ qdam nō eſſe:ſed uſq; legunt. ¶ Opus ruri fa.uarie
molendū:uapulandū:cōpedes.h.opus.f.& ſupra uer/
ba gerūdia ſūt & iſra ꝑncipia. ¶ Hoꝝ qcq̄ ni.a.n.recte
addidit aio. ¶ Oē.n.qcqd acciderit nouū erit:ſed nō
aio. ¶ Hoꝝ qcq̄ nihil.Parelcon quartū. ¶ Hoꝝ nihil
qcq̄ accidet aio nouū.tale eſt illud ſapiētis æneæ.Non
ulla laborū.O uirgo noua mi facies iopinaue ſurgit:&
Virg. Arma parate ais & ſpe ꝑſumite bellum.& Hunc ego ſi
potui tm̄ ſperare dolorē. ¶ Quicqd ꝑter ſpem euene/
rit id deputabo eē in lucro.totidē uerbis eſt uſus quot
ſenex ad irriſionē eius:ſic & in adelphis.Inſpicere tanq̄
in ſpeculū in patinas demea iubeo.oē id deputabo eſſe
in lucro.hoc idē ſenex non oportere fieri dixit qd' hic
fecit ergo ſapientior geta ſed qd ceſſas hominem adire.
bñ adire q̄ſi terribilē & pugnatuꝝ ut audet adire uirū
& hominem comice addidit. ¶ Et blāde in prin.al.re
cte monuit nō ꝑpetuo blāde ſed in principio agēdum
ſm̄ præceptum Socratis qui ait.
¶ Phædriā mei fris hæc uerba oñdunt qd'miti pecto/
re ſuſpiciať phædriā. ¶ Mi patrue ſalue.mi.uim blan/
dimēti hēt:nā ſignificat meus. ¶ Salue ſed.u.ē.a.be/
ne expreſſit

Sunt mihi.omnia mea incōmoda:hærus ſi redierit
Molendū mihi eē in piſtrino:uapulandū:habendæ
Cōpedes:opus ruri faciundum:horum nihil qcq̄
Accidit animo nouū:quicqd præter ſpem eueniat
Oē id deputabo eē in lucro.ſed qd ceſſas hominē
Adire.& blande in principio alloqui? De.phædriā
Mei fratris uideo filium mihi ire obuiam
Phæ.mi patrue.ſalue.De.ſalue:ſed ubi eſt antipho?
Ph.ſaluū te aduenire gaudeo.De.credo:hoc rñde
Mihi.Ph.ualet hic eſt.ſed ſatin omnia ex ſententia?
De.uellē qdem.Ph.qd iſtuc? De.rogitas phædria?
Bonas me abſente hic confeciſtis nuptias.
Ph.eho an tu id ſuccenſes nunc illi? Ge.o artificem
Probū.De.ego ne illi ſuccenſeam:ipm geſtio dari
Mihi in cōſpectū nūc ut ſua culpa fiat lenem pře m
Illum factum eſſe acerrimum.Phæ.atqui nihil fecit
Patrue quod ſuccenſeas.De.ecce autē ſimilia oīa.
Oēs congruunt.unum cognoris.oēs noris.Phæ.
Haud ita eſt.De.hic in noxia eſt:ille ad defendēdā
Cauſam adeſt:eum ille abeſt hic.præſto eſt:tradunt
Operas mutuas.Ge.probe horū facta imprudens
Depinxit ſenex.De.nam ni hæc ita eſſent.
Cum illo haud ſtares phædria.Phæ.ſi eſt patrue
Culpam ut antipho in ſe admiſerit:ex qua re
Minus rei foret:aut famæ obtemperans
Non cauſam dico.quin quod meritus ſit:ferat.
Sed ſiquis forte malitia fretus ſua inſidias noſtræ
Fecit adoleſcentiæ:ac uicit:noſtra ne ea culpa eſt?
An iudiciū? qui ſæpe ꝓpter inuidiā adimunt diuiti
Aut propter miſericordiam addunt pauperi.
Ge.ni noſſem cām crederem uera hūc loq.De.an
Quiſq̄ iudex eſt:qui poſſit noſcere tua iuſta.ubi
Tute uerbū nō rñdeas? ita ut ille fecit? Ph.functus
Adoleſcentuli eſt offm̄ liberalis.poſtq̄ ad iudices
Ventum eſt nō potuit cogitata proloqui:ita eum
Timidū tum obſtupefecit pudor geta laudo hunc
Sed ceſſo adire q̄primū ſenem? hære ſalue:ſaluū te
Aduheniſſe gaudeo.De.o bōe cuſtos ſalue columē
Vero familiæ.cui cōmendaui filium hinc abiens
Meum.Ge.iamdudum omnes nos te accuſare
Audio imerito.& me oīum horum imeritiſſimū
Nam quid me in hac re facere uoluiſti tibi?
Seruum hoīem cām orare leges non ſinunt:neq;

ne expreſſit ,ꝓmptū aīum alligandū partim addita ſalute:& potius ad iurgiū peruertēdo. ℂ Saluum te ad.eclypſis uel
apoſiopeſis.gaudeo enī ſubaudit̃.qđ niſi accepis:nō intelliges cur hic rñderit credo. ℂ Saluū te ad.iracūdiā frangere
conat̃ obſeqo & mora. ℂ Saluū te ad.altera ſalutatio ad leniēdū & ad criminis diſſolutionem.ſed & tertio addit:ſatin
oia ex ſnia. ℂ Vellē eqdē.hic eni oratorie diſſimulat atq; ita q̄ſi ſenex nō iratus q̄rat ſed de ſalute ſollicitus ſit āuphonis.
ℂ Credo hoc rñde mihi hoc icerta.diſtinctiōe ,ꝓnunciat̃ ſed ſatin oia ex ſnia:qđ uulgo oia recte & deeſt q̄ris aut qd ta/
le. ℂ Vellē eqdē.ſemꝑ hoc uerbū dolētis eſt ac negātis euenire qđ uoti ſit. ℂ Quid iſtuc ē? magnā uim hēt cōtra iram Vellem.
hmōi iterrogatio. ℂ Bonas me.a.mire cōſuetudinē

Teſtimonii dictio eſt.De.mitto omnia adde
Iſtuc imprudens timuit adoleſcens.ſino tu ſeruus.
Verum ſi cognata eſt:maxime non fuit
Neceſſe habere:ſed id quod lex iubet dotem
Daretis quæreret aliū uirū qua rōne inopē potius
Ducebat domū?Ge.nō ratio:ueꝝ argentum deerat
De.ſumeret alicunde.Ge.alicunde?nihil eſt dictu
Facilius.De.poſtremo ſi nullo alio pacto:uel
Fœnore.Ge.hui dixti pulchre ſiquidem q̄ſq̄ crederet
Te uiuo.De.non?ſic futurum eſt:non poteſt
Ego ne illā cū illo ut patiar nuptā unum diem.nihil
Suaue meritū eſt hoīem cōmoſtrarier.Ge.nempe
Meū.Ge.iamdudum omnes nos te accuſare audio
Immerito.& me oīum hoꝝ īmeritiſſimū.Ge.foris.
De.abi phædria.eum requre atq; adduce huc.
Phæ.eo recta uia qdē illuc.Ge.nempe ad pāphilam
De.at ego deos penates hinc ſalutatum domum
Deuertar.inde ibo ad forum.atq; aliquos mihi
Aduocabo amicos qui ad hanc rem adſient
Vt ne imparatus ſim quum aduenìat phormio.

exꝑſſit dicēdo bonas. ℂ Me.a.ſūma criminis. ℂ Bo
nas me ab.hic cōfeciſtis nuptias.crimē in duobus eē
demōſtrat:ꝙ nō bonas & abſ̄te pr̄e. ℂ Eho an id.ſ.
n.il.huc tēdebat iterrogatio ut tā itegris reb⁹ admira/
ret̃ iraſci ſenē. ℂ Artificē ꝑ ironia.nā nō ē artifex cu/
ius reꝑhēdit̃ locus.geſtio plus geſtio q̄ uolo. ℂ Dari Geſtio.
m.in.c.non dixit uenire ut filiū:ſed dari ut reū. ℂ Le/
nē.p.illū.ſ.oē artificium poetæ in media pr̄is ſæuitia
mētionē lenitatis īduxit:ut oñdat ꝙ placari facile poſ
ſet. ℂ Lenē.p.i.ſ.a.nota antitheton.nō enī leni aſper/
rimū ſed acerrimū reddidit & mutauit gradum poſi/
tiuo ſuplatiuum opponere. ℂ Lenem.p.il.ſ.ſic Virg.
q̄tum mutatus ab illo hectore. ℂ Atq nihil ſe.pa.ſū/
ma cōtradictiōis & nō dixit leniter peccauit ſed nihil
fecit:neq; qđ punias ſed qđ ſuccēſeas id qđ leniſſimū
eſt. ℂ Ecce aūt ſi.o.ecce aūt uox eſt apta his q̄ noua &
improuiſa aīo accidūt.ſic Vir.Ecce aūt gemini a tene/ Virg.
do tranqlla ꝑ alta. ℂ Similia oia oēs cō.more ſtoma
chantis oia & omnes de his dicit q̄ ad duos pertinet.
ℂ Vnū co.oēs noris.iterū nō duos ſed oēs:& uarie
cognoris noris. ℂ Vnū co.o.n.oēs.ſic Vir.Et crimi/
ne ab uno diſce oēs. ℂ Hic in noxia eſt ille ad deſen/
dendā cām adeſt hoc demipho non ſine quadā dile/
ctione dixit quā tñ ꝓmit ob irā pñtē. ℂ Cū ille.a.hic
ꝓſto eſt huic loco reddiderit.Cice.illū locū in uerrinis Cicero.
q ciues romani erāt ſi ſiculi eēnt iū ſi coꝝ legib⁹ dari

oporteret ſiculiq ciues romani eēnt:nā ſubaudit̃ atq ciues romāi erāt iudices dabant̃:ad ſiculi eēnt ſubaudit̃ ei. ℂ Cū
il.a. Nā & ſic ſubaudiēdū eſt in noxia. ℂ Hic.ꝓ.eſt.ad defendēdā cām ſubauditur. ℂ Probe ho.ſ.i.d.
ſenex iō iprudens qa neſcit amore citharíſtriæ eſſe phædriā. ℂ Imprudens.mō neſciens. ℂ Nā ni hæc ita eſſent cū illo
haud ſtares Phæ.uide queādmodū iā ꝓſtruat poeta ad ea quæ futura ſunt ad adiuuādū amorem phæ. ℂ Cū illo haud
ſtares phædria.cū antiphone.ſ.& cū illo ꝓ illo in eius parte ſtamus pro quo facimus.ſic Virg.Iuppiter hic ſtat. Virg.
ℂ Si eſt patrue culpā antipho.ut in ſe admiſerit principiū per inſinuationē ſubtilē & honeſta locutio. ℂ Si eſt ut ad/
miſerit.q ſi admiſit. ℂ Si eſt.p.c.ut antipho.adhortatoriū in ſe admiſer.t.bono ornatu addidit in ſe
cum & ſine hoc planū uideri poſſit.& hic eſt quē Cice.ſuccū oronis appellat. ℂ Ex qua re minus rei aut famæ ſo.nota
hic cōparatiua q̄litas eſt paupis neq; ſtrenui:& docui in negocio nuptiaꝝ duab⁹ rebus conſuli rei & famæ hoc eſt facul
tatibus dotis honeſtatiq; nataliū.Ex q̄ re minus foret hæc tractatio eſt crimis oratoria in q̄ defenſor accuſat crimē.reūq;
purgat. ℂ Minus rei aut famæ.uenuſte iſertū rei cū ꝓpoſuiſſet:& culpā min⁹ rei foret.qa pauperē.Famæ qa ignobilē.
ℂ Obtēperās cōſulēs:ꝓuidens moderatus.ut iā ſubitū curuis male tēperat unda carinis. ℂ Nō.c.d.q.q.m.ſ.ſ.retho/ Obtemperant.
ricum theorema in hmōi exceptionibus quo uti ſolet q ꝓpoſitæ cāæ fiduciā gerit ſi hoc aut illud nō oro ueniā nō de/
precor pœnā. ℂ Quin.q.m.ſit qn hūc defenſorē magis & nō iudicē dicā.ſed hic colligit̃ patrocinātis auctoritas.nō
enī dixit qđ uoluerit:ſed meritus ſit manēte eo ſi peccauit tamē. ℂ Sed ſiqs.ſ.m.ſ.ſ.forte q̄ſi nō defenſurus : ſed ſimul
cām cogniturus aduenerit nō cōtēdit ueꝝ eſſe qđ dicit.ne ſollicitū faciat ad credēdū ſic apud Vir.ſi nō Dū uela darēt
ſi forte dediſſent. ℂ Sed ſiqs.ſ.bñ ſe adiūgit ad crimē ut leuet culpam. ℂ Inſidias nr̄æ fecit adoleſcētiæ.mire niſi di/
cas dixit ut diu cōparata cauſa ꝑ ignorantiā doloq; capti uideant̃ adoleſcētiæ opportunæ ætatis cōmemoratio. ℂ No
ſtra ne culpa eſt an iudiciū.p.ſ.q.i.potentior facta ſnia eſt Nr̄a ne culpa.a.i.duplex metatheſis.altera
in accuſatorē:altera in iudices:& bñ miſcuit pſonā ut reꝝ ſubleuet & ſuo merito & multitudine reoꝝ. ℂ Nr̄a ne culpa
a.i.mire aſſurrexit in fiduciā defenſoris.nā ſupra cū de antiphone dixerit nūc intulit noſtra. ℂ Qui ſæpe ꝑꝑ inuidiam
adimūt diuiti uotū:alterari q inuidēt. ℂ Aut ꝑꝑ miſericordiā addūt paupi.poſteriorē cām honeſtiorem poſuit ne nō
antiphonem defendere ſed accuſare iudices uideret̃:aut ꝑꝑ miſericordiā primū antithetū:& oratorie naturā iudicum
expediuit. ℂ Ni noſſem cām crederem uera hūc loq.ſuauiſſime laudauit oratorem q oia ad perſuadē
dum idonea adnotās ſolū cōſiliū nō adduxit ad credendū. ℂ Ni noſſem cām.c.u.h.l.obliq; poeta ſe laudauit. ℂ An
q̄ſq̄ iudex eſt q.p.n.t.u.i.t.u.n.r.apparet iā pſuaſum ſeni eē ueꝝ aduerſariū fuiſſe phormionē ſubiectū atq; appoſitū ſy/
cophātā:unde ad aliud trāſit ut accuſet ſegnitiem in rñdendo,q̄ lenior culpa eſt ita ut credētibus mos eſt paulatim ſe/

ni ſingula extorqueāt e manibus. ¶ Tua iuſta. diſerte magis & abſolute iuſta ꝙ ſi aliter diceret. ¶ Vbi tute uerbū non do ii pars dicas. ſed uerbum. ¶ Ita ut ille fecit uñ ſit an hic poetæ uirtus eſt: ꝙ oia añ iducit cognouiſſe: ne in ſcæna hæc ut noua audiēs tragicis moribus inſaniret. ¶ Funct⁹ adoleſcētuli eſt offiñ. oratorie crimē qđ obiectū eſt nō purgauit

Functus mō ſed ēt ad laudē cōuertit qđ rethores dicūt. & hoc de apollodoro. ¶ Functus adoleſcētuli offiñ libera/lis. deriuatio cāæ & eſt uenialis ſtat⁹. ¶ Functus. a. o. l. ingenioſe nō negauit hoc crimē occaſionē laudis de cōfeſſione ſumpturus. ¶ Offiñ liberalis. poſt ēter offiñ noiat. qđ ille crimē appellat. & nota functus offiñ actō caſu qđ nos abltō. ¶ Poſtꝙ adiu. u. eſt non. p. c. p. hæc apud oratores dr: hoc eſt trāſlatio cāæ facti quē uulgo co/lor m noiant. ¶ Nō potuit cogitare ꝓloqui. ergo qđ cogitauit induſtriæ eſt qđ nihil dixit pudoris. ¶ Ita eū. tū. t. ti/midum ꝑturbatū getā. ¶ Laudo hūc. ſed ceſſo adire. ſatis defenſionis ubi geta iā adire nō timeat dñm. ¶ Hære ſalue: ſaluū te. ad. g. principiū a beniuolentia & uide uernilitatē aptiſſimam ſeruo callido. Credas ne hunc eſſe ꝙ ſupra dixerit Hærus ſi redierit molēdū eſſe in piſtrino uapulandū. ¶ O bone cu. ſ. ꝙ ab initio. i. modus ſeruat⁹ eſt ſeni. ne idē nūc eſt qui ſupra dixit o gæta monitor ꝗꝗ auxeſi plus ſignat ꝙ dixit bene cuſtos q ꝙ ſupra monitor. ¶ Columē. u. ſ. columē.

columē columen an columen: colūnā. uñ columellæ apud ueteres dicti ſerui maioris dom⁹. Luci. xxii. Seru⁹ neqꝫ infidus do/

Lucili⁹ mino: neqꝫ inutilis ꝗ lucilii columellæ hic ſitus tu uerbo hūc. m. n. an columine ciuitatis cōtinebat. Hora. cōtra ꝓ co/

Hora. lumine colūnā iniurioſe. Ne pede ꝓruas ſtātē colūnā. Ennius. x. regni uerſatū ſumā uero colūnā. Columen uero fama

Ennius. ſuſtentatio uel decus uñ colūnæ dictæ & moralis auxeſi ironia. ¶ Cui. cō. ſ. h. a. m. duplex accuſatio eſt de eo quod fe/ret hæc cōueniunt in eas ꝑſonas quas ſpectare non oportuerit. ¶ Iādudū te. o. n. ac. au. im. uide ꝙ in his uerbis ēt uul/tus qdā ſerui cōtumacis appeat & uerſute mali: & hoc eſt qđ dixerat ego in inſidiis hic ero ſuccenturiatus. ¶ Immerito & me oium hoꝝ imeritiſſimū im̄ īpudētiæ ſupeſt ut nō ſolū ſe: ſed alios ēt defendat. ¶ Hoꝝ cōmercio

Hoꝝ & ſic nos hāc & hūc dicim⁹. ¶ Nā qd me in hac re uoluiſti facere. bona exceptione locutus eſt ꝗſi in aliis oia fecerit. ¶ Immerito: ut paruo. falſo de aduerbiis eſt in o deſinētibus ¶ In hac re uoluiſti tibi. ꝙ cōtēnat irā do/mini uide. ut hoc ipſo purgatior uideat & hic appet qđ addidit tibi. Sic eni dicere ſolemus: qd tibi uis faciā cum alieno negocio fruſtra nos oſtēdim⁹ laborare. ¶ Seruū. h. c. l. o. nō ſi. hoc non quaſi ignorāti dixit ſed ſtomachoſe admonet:

Salu. uelut ſtultū. qui rē manifeſtā nō cogitet. ¶ Seruū. h. c. l. o. nō ſi. uenuſte hoiem. Salu. in iugurtha. Cū iterim hyempſal repit occultās ſe in tugurio mulieris ancillæ. ¶ Seruū. h. c. l. mire extenuauit cōditionē ſuā dicēdo non me ſed ſeruum

Virg. & addēdo hoiem moraliter locutus eſt: ſic Vir. Venerat antiqꝫ corinthi de finib⁹ acrō. Grai⁹ hō. ¶ Cām orare leges. non

Virg. īproprie ſic Vir. Orabūt cās melius. ¶ Neqꝫ te. di. eſt. uis ſcire ingi quā non liceat ſeruo pro dño ne teſtis loco produci pōt. ¶ Neqꝫ. t. d. eſt. uarie: nō enim dixit neqꝫ teſtimoniū dicere. ¶ Mitto oia & iā ꝑdidit ſenex: qđ uide dat ualidū ad accuſationē ita gradatim illa ſingula ſubdunt: & accuſatiōis impetus euaneſcit. ¶ Adde iſtuc imprudēs timuit adole/ſcens. hæc nōne uerba cauſalem ad argumētandū uim hñt. ¶ Mitto. ſino uim hñt cōtra uolūtatē cōcedētis. ¶ Impru dens. t. a. ſ. & ſingula ꝓnūciāda ut plura uideant. ¶ Tu ſeruus neqꝫ ſi cognata eſt maxie ſub ob/tētu huius ꝓpoſitiōis in qua ꝑs legis oñdit: iā poeta ꝑparat locū fallaciæ phormionis de dote accipiēda. ¶ Verū ſi co/gnata eſt maxie addidit maxime. nā ſiue eſt cognata ſiue nō eſt nō recipit hoc eſt nō dr maxime cognata: & cognata minime. ſed aut eſt aut nō eſt. alii ſic ordināt non fuit neceſſe maxie habere: alii ſed id qđ lex iubet maxime dotē daretis. ¶ Sed qđ lex iubet dotē daretis. id quod lex iubet ordo. ſic Virg. Verū id

Virg. qđ multo tuteipſe fatebere maius. ¶ Quæreret aliū uirū. ꝗreret ꝙ idoneū eſt ad ſignificationē odioꝝ. Virg. Quærat ſi fœdera turnus. ¶ Qua rōne inopē potius. d. ēt dicebat magno ſonitu intuli qđ minus momēti hēt aduerſus eos qui accuſant ꝙ illa ſupiora. ¶ Inopē pot⁹ ducebat domū: inopē pot⁹ & pot⁹ ducebat ſubdiſtinguēdū eſt. ¶ Nō rō ueꝝ argentū deerat: hoc ita ludibūdus abſoluit geta ut ēt ꝗſi ꝑ iocū rīdeat. ¶ Alicūde nihil eſt dictu facilius. hoc ꝗſi ſubri/dens & auerſo ab illo uultu ꝓnunciauit geta qđ genus actionis ſecuritate oñdit hoīs manifeſta dicēuis. ¶ Alicūde de/mipho. alicunde ad facilitatē retulit & hoc ſic intelligi fingūt ut ꝗſi nō hñs ipſe demipho de ꝓximo a quo dicere inci/piat dixerit alicunde. nihil eſt dictu facilius & mire ut ſolet ꝓuerbio uno diſſoluit totā intētionē. ut in heauton. Quid ſi hoc pr̄ reſciuerit Quid ſi redeo ad illos q aiunt Quid ſi nūc cœlum ruat. ¶ Poſtremo ſi nullo alio pa. uel fœnore oñ/dit ſe ſenex hæc ꝑdere cū ab his alia trāſcēdit excluſus. ¶ Dixi pulchre ſiqdē quiſꝗ crederet: uide ſi nō laboret ad rñdē/dum getā ſiqdē illi ꝑ ironiā rñdit. ¶ Crederet. pecuniā cōmitteret. ¶ Non/non ſic futuꝝ eſt non pōt. hic iam palmæ locus eſt debitæ poetæ. ¶ Siqdē ut oia obiecerit demipho & oia ſoluerit geta quibus actis ſola irrationabilis exclama/

Smaue. tio relinqtur ſeni. ¶ Non/nō ſic futuꝝ eſt non pōt. ¶ Moralis abnegatio freqnti repetione firmata. ¶ Ego ne illam cum illo ut patiar nuptā: hic eſt de quo ſupra dictū eſt ille ne indotatā uirginē atqꝫ ignobilē daret illi nūquam faceret. ¶ Ego ne illā cū illo ut patiar nuptā. hic iā ꝑſtruit ꝙ facile. xxx. minas ꝑditurus ſe demipho dum illam uult excludere. ¶ Nihil ſuaue meritū. eſt ordo & eſt ſenſus hic eſt nihil mihi mercedis ſuaue eſt: ut ego illā cum illo nuptā feram ſuaue. meritū enim ſuauē mercedē ſignificat. ¶ Nihil ſuaue eſt meritū hoiem cōmōſtrarier. bono ordie puenit ad phormio/nem a quo magis confutabit. ¶ Aut ubi habitet demōſtrarier. mire rñdit ꝙ hic ſenex comiēnat phormionem modo a quo mox ſupabit. Iſtū patronū mulieris hic & cōtēptū aduerſarii & ſui fiduciā monſtrat. Antipho ubi nūc eſt mitius nūc quærit ubi ſit antipho & utrum amatæ adhæreat ſubtiliter: ꝗrit qđ ſeruus intelligēs rñdit fors. Iā faxo huc aderit. Virg. Haud ſibi cū danais eſſe faxo & pube pelaſga. ¶ Foris. foris dixit cū fugiſſe eum ſciat. ¶ Abi phædria eum requi/atqꝫ adduce huc. oportuna & apta ſimplicitas attribuit demiphoni nihil tale de phædria ſuſpicanti. ¶ Eo recta uia q/dem illo. & amatorē oñdit phædriā & ſimul id agit ne in cōſpectum patris ueniat antipho. ¶ Nēpe ad pamphilam. niſi hoc geta dixiſſet nō intelligerēt ſpectatores qd dixiſſet phædria. ¶ At ego deos penates hinc ſalutatū domū deuer/tor. nulla mētio fit uxoris apud demiphonē non enim cōuenit argumēto ut abeat neqꝫ quid in ſicilia geſſerit demon ſtrat: ideo ꝗa iā dictū eſt noſter in ſiciliā ad hoſpitē antiquū. cauſa enim ꝗſita eſt cur abeēt dum uxorem ducat antipho

& cauſa

& cauſa ex argento.i.auaritia & quo minus uideatur pati uirum pauperem qui ob ſpem lucri ab attica in ſicilia naui/
garit. ¶ Hinc ſalutatum.ab hoc loco Salutatum adoratum qđ eſt primum poſt redditam ꝑcem. ¶ Deuertar.bene de
uertar quaſi de uia. ¶ Atqꝫ aliquos mihi amicos aduocabo.iam præparat ridiculam aduocationem quæ plures adhi/
bendo iuriſconſultos incertior reddetur. ¶ Amicos aduocabo.amicos & pro teſtibus & pro aduocatis ueteres poſue
runt. ¶ Adſient.proprie adſient.adeſſe enim dicuntur aduocati. ¶ Vt ne ideſt pro non. Adeſſe.

ITa ne & c̄.In hac ſcæna accuſatio eſt & cõtradictio ubi uitæ exēplū oſtēdiť in quo ſpectať nullā eſſe tam iuſtā GVI. A
& gratā iracūdiā pr̄is qn & fiducia defenſoris & interuallo tp̄is euaneſcat. De.ita ne tandem eſt ſup.i.eſt ne ita
tandē hæc ꝑticula tandē hēt qdā urgens & accelerans ut uult Lau. Donatus dicit eē expletiuā particulā. Eſt ne
ita tandē ꝙ antipho duxit uxorē iniuſſu meo.i.ſine auctoritate mea uel ne.i.utrū tādē antipho ita duxit uxorē iniuſſu
meo.nec pro & :& pro non & o facinus audax.i.temere admiſſum.ſ.nõ uereri impium meū age hortātis eſt ſeipſum
ad aliud cogitandū omitto impium.i.dēpto impio itēꝝ exclamari pōt o facinus audax.nõ uereri.i.nõ timere.meam
ſimultatē.i.iurgiū & cõtētionē ſaltē nõ pudere.i.nõ affici pudore quo reuocareť a tali ꝓpoſito. Vel ſic intellige.ita ne
tandem antipho duxit uxorē iniuſſu meo nec curauit ſup.uereri meū impium.i.hr̄e eam reuerentiā.mihi ut impium
expectaret age omitto impium nõ curauit uereri q̄ſi pro timere meam ſimultatē nõ curauit pudere.i.pudore deterre/
ri ab incœpto ita ut pudere ſit a pſonali nõ ab impſonali ut ſatis liquet.o facinus audax.o geta monitor.i.pædagogus
director ꝑceptor eius.q.d.puniendus es acerrime. Ge.uix tandē.i.deniqꝫ poſt multa uerba ad nomē meū ꝑuenit & pe/
ne eſt oblitus nois mei. De.Nõ dū demipħo uidet eos ſed ſolus loqtur.demiror.i.neſcio.nā admirationem ignorātia
facit.neſcio qd dicēt mihi.ſ.geta & filius.aut quā cām.i.quā defenſionē uel excuſationē reperient.i.excogitabunt. Ge.
Atq.i.ſed certe iā repperi cām.ſ.cura iam aliud.i.noli de eo eſſe ſolicitus.ſed ad rē aliā cõfer curā tuā. De.an ne.ꝓ utrum Atqui.
dicent mihi hoc.ſ.feci.i.duxi uxorē inuitus.i.nolens.lex coegit ut eā ducerē.audio.i.itelligo & fateor legē coegiſſe. Ge.
placet.i.eſt mihi cordi ꝙ fateris illud. De.uerū.i.ſed.ne.i.utrū ēt lex coegit id qđ ſeqtur.ſ.ipm̄ filiū ſcientē:& tacitum.i.
taciturnū nõ repugnantē tradere cām.i.offerre uictoriā in cā aduerſariis.i.cõtrariis in illa cā ſeu cõtrouerſia. Phæ.illud
qđ replicuit ſenex eſt durū.i.difficile ſolutu. Ge.ſine.i.ꝑmitte mihi ego expediā.i.ego exoluā illū nodum ne timeas : nā
illi obiectioni ſatiſfaciā. De.incertū eſt mihi.i.neſcio qd agam qa hoc infortuniū ꝙ.ſ.filius duxit uxorē.obtigit.i.accidit
mihi tanq̄ malū.nā de bono dixiſſet accidit. Obtigit mihi ergo ꝑter ſpem.i.ꝑter expectationē & timorē. Nā illud non
timebam & obtigit mihi incredibile.i.tale qđ nunq̄ fuiſſem crediturus.ſ.filiū fuiſſe uxorē ductuꝝ in mea abſentia:ſum
ita ideſt adeo irritatus.i.ꝓuocatus in iram impulſus cõmotus ꝑturbatus ut nequeā inſtituere.i.inducere diſponere ani/
mum meū ad cogitandū.i.ad cõſiderandū & cõſultandū quo pacto ſit hoc ferēdū & qd de hoc ſit faciendū q̄obrē.i.
quapropter oportet oēs hoies meditari.i.reuoluere ſecū & q̄ſi exercere in mēte:quo pacto.i.quo mõ ipſi hoies ferāt.i.
ſuſtineant portēt patianť tolerent erūnā.i.calamitatē.aduerſam.i.moleſtā:aut uacat aduerſam:ut ait Dona.aut melius
eſt erūnæ epitheton.& quo pacto ferāt dāna ꝑicula & cætera incõmoda:maxime.i.ꝑcipue tum.i.tūc quū.i.qñ res ſunt Peregre.
ſecūdæ.i.pſperæ bene ſuccedētes & ex animi ſnia.tū aliqs rediens ꝑegre.i.a longinqs regionibus diſtātibus ac lõge re/
motis.ꝑegre enim ſignificat lõge ſemꝑ cogites.i.cõſideres hæc quæ ſequunť eſſe coīa & poſſe fieri.ſ.aut peccatum filii
aut mortem uxoris aut morbū filiæ & ea cogites ut neqd.i.ut nõ aliqd ſit nouū aio tuo.i.impmeditatū improuiſum. Deputa/
deputato.i.ualde puta & deſtina iudica exiſtima uel reputa.uel ſi uis expone per futuꝝ queādmodū eſt futuri tēporis. re.
reputa inq̄ id oē qcqd.i.qđ eueniat ꝑter ſpem eſſe in lucro.i.accidiſſe ex abūdāti ultra id qđ timebas futuꝝ. Ge.o Phæ/
dria incredibile eſt quantū ante cā.i.antecellā ſuperem uincā heꝝ meū ſapia.i.ꝑ ſapiam oia mea incõmoda.i.īfortunia
ſunt mihi.i.a me meditata.i.peruiſa.ubi meditata paſſiue capitur tanq̄ ueniēs a uerbo cõi q̄lia ſunt multa alia. Si hærus
meus redierit.ſi ꝓ cū.i.cū redierit hærus:ſed loqtur ſm̄ uotū ſuū.uellet enim eū nõ eē redituꝝ & iō dixit ſi.hærus enim Vſqꝫ pro
iam redierat ſed nondum erat aditus ab eis.eſt mihi molendū.i.neceſſe mihi erit molere:uſqꝫ.i.aſſidue.in piſtrino.i.qđ aſſidue.
noſtri dicunt in molendino.nā locus erat in quo circūagebanť molæ truſatiles & ita frumenta pinſebanť.i.molebanť: Compe/
eſt mihi uapulandum ideſt me oportet uapulare.i.cædi ac uerberari.nā uapulare eſt cædi ſiue uerberibus affici cum ſit des.
neutrum paſſiuū.cõpedes ideſt uincula cathenæ colligātes aut pedes aut crura ſiue tibias aut alia corporis mēbra. Di/ Compe/
cuntur enim compedes ut ait Nonius non a pedibus ſed ab impedimento. Inde cõpedio is.i.colligare & colligando dio dis
aliqd impedire:inde cõpeditus ſiue impeditus & ꝓpeditus.cõpedes ergo ſunt hn̄dæ.i.ſum cõpediendus.& colligan/
dus cõpedibus.opus eſt mihi faciundū.i.me oportebit operari dure & ægre ruri aduerbialiter ꝓ in agro molēdum &
uapulandū.gerundiua ſunt uerba ſed hn̄dæ & faciūdum ſunt participia nihil.i.nõ qcq̄ hoꝝ ꝑdictoꝝ incõmodorum
accidet nouū aio deputabo id omne eſſe in lucro.qcquid.i.qđ eueniet ꝑter ſpem.ſed qd.i.cur ceſſas.i.tardas cunctaris Adire.
moraris adire hoiem demiphonē:& bene adire tanq̄ terribilē & pugnatuꝝ.& qd ceſſas alloq hoiem blande.i.ſuauiter
lenibus uerbis in principio. De.uideo phædriā filium fratris mei chremetis ire.i.uenire mihi obuiam aduerbium eſt.
Phæ.o mi patrue ſalue. De.ſalue uides ꝙ tam qui adit q̄ qui aditur dicit ſalue. Sed ubi eſt antipho? Phæ.gaudeo ſup.te
aduenire ſaluum. De.credo te gaudere mea ſalute rn̄de mihi hoc Phæ.antipho ualet.i.eſt incolumis.ipſe eſt hic.i.in hac
parte urbis uel in hoc uico.qa qui prope eſt pſens eſſe uidetur.ſed ſatin.i.q̄ris ſup.ne.i.utrum oia ſint ſup.ſatis ex ſnia.i.
ſatis ad uotū & ſatis bene ſe habeant oia? De.eqdem uellē oia eſſe ſatis ex ſnia & ſm̄ uotū meum. Phæ.quid iſtud eſt ꝑꝑ
qđ triſtis es. De.o Phædria rogitas confeciſtis.i.celebraſtis & exegiſtis bonis nuptiis per ironiā me abſente.i.in abſen/
tia mea. Phæ.eho interiectio dꝑhendentis cām triſtitiæ an tu nūc ſuccenſes.i.iraſceris illi id.i.ꝓpter nuptias. Ge.o arti/
ficem probum per ironiā.q.d.audio pro bene artificē ſeu opificem defendere alterius cām cum tamen cõtrarium in/
telligat. De.egon.i.ego ne nõ ſuccenſeam.i.debeo ſuccēſere illi filio? geſtio plus eſt q̄ uolo.i.cupio & qdem cum geſtu
oſtendendo uidelicet geſtibus cupiditatē.geſtio.i.uehemēter cupio ipſum filiū dari nõ uenire tanq̄ filium.ſed dari tāq̄
reum mihi in conſpectum.i.ante oculos meos:ut ſciat ſua culpa.i.per ſuam culpam illū patrē leniſſimū ideſt benigniſ/
ſimum prius.ſ.me eſſe factum acerrimū.i.aſperrimum & duriſſimū & uehementiſſimum. Phæ.atqui.i.ſed certe o pa/

true nihil filius fecit qđ.i.pp qđ.ſuccēſeas.i.iraſcaris illi.De.ât.i.ſed ecce pticula oñdēs aliqd nouū & iprouiſū aio acci/
dere ecce oia ſimilia in noiatiuo.i.adſunt apparēt oia ſimilia iter phædriā & antiphonē oēs de duob⁹ dixit p idignatio
Oēs de nē cōgruūt.i.cōcordant bene ſimul cognotis.i.ſi cognoueris unū noris.i.cognoſces uel cognouiſti oēs.Phæ.haud.i.
duobus nō ē ita ut ais.De.hic.ſ.antipho ē ī noxia ꝓ noxa.i.in culpa ille.ſ.phædria adeſt.i.ꝑſidio ē ſeu parat⁹ ē & ꝑſto ad defen/
dēdā cām alteri⁹ cū ille anti.deeſt hic adeſt ꝑſto.i.pñs parat⁹ eū defendere.ipſi tradūt opas mutuas.i.mutuo ſe adiuuāt.
hoc ē adiuuāt alter alterū.Ge.ſenex demipho ꝓbe.i.recte depixit.i.deſcripſit fcā iuuenū.iprudēs.i.neſciēs ſeu p impru/
dentiā q.ſ.neſciret amorē cithariſtriæ.De.nā ni.i.niſi iſta eſſent.i.niſi iuuaretis alter alterū o'phædria nō ſtares cum illo
antiphōe.i.ꝓ illo hoc ē ꝓ illius defenſiōe.nā in eius pte ſtam⁹ ꝓ quo facim⁹.Phæ.o patrue ſi ē hoc ſup.ſ.ut.i.ꝙ āipho
admiſerit q̄ſi recepit in ſe cōmittendo culpā.hoc ē ſi antipho admiſit culpā &c̄.eſt culpādus ex q̄ re.i.ex q̄ admiſſione
culpæ foret.i.eēt.min⁹.i.nō ſatis.tēperans.i.cōſulēs ꝓuidēs moderatus:uel ut alii hñt obtēperās rei.i.utilitati ſuæ q̄iū
ad facultates dotis uel rei.i.rei familiari bonis ſubſtātiæ ſuæ aut famæ.i.honeſtati nataliū.puta q accepit & pauperem &
ignobilē.nā in negocio nuptiaꝝ duab⁹ reb⁹ cōſuli oportet.ſ.rei & famæ:hoc eſt facultatib⁹ dotis honeſtaꝗ nataliū.Si
admiſit ergo culpā nō dico cām.qn.i.ꝙ non uel pp quā non ferat.i.ſuſtineat patiaꝶ id qđ meritus ſit ferre.ſ.pp ſuā cul
pam.ſed ſi forte.qs.i.aliqs.fretus.i.cōfiſus.ſua malitia.i.iprobitate & aſtutia maligna.fecit inſidias.i.ꝓditiones & frau/
des nr̄æ adoleſcētiæ.i.iuuētuti.ac uicit.i.obtinuit in cā.ne.i.utrū ea culpa.i.illud crimē eſt nr̄m:an ē culpa iudicū q iu/
dices ſæpe adimūt.i.auferūt diuiti pp inuidiam.inuidēt enim illis tātas copias.pauperi aūt nūq̄ iuideꝶ aut q iudices ad/
dūt paupi aliqd de quo eſt cōtrouerſia apud eos pp miſericordiā q̄ mouenꝶ i pauperē.ge.ni.i.niſi.noſſē.i.cognoſcerē
cām.i.totū negociū crederē hūc phædriā loq uera in neutro gñe.i.res ueras.De.an.i.utrū.qſq̄.i.aliqs ē iudex qui poſſit
noſcere tua in neutro gñe.i.res tuas ſeu negocia tua & ea q̄ ad te ptinēt eſſe iuſta.i.æqua.ubi.i.qñ.tute.i.tumet non rñ/
deas.i.reſpōſum nō des ita.ut.i.ſicut ille filius meus fecit.Phæ.funct⁹ ē offm̄ uetuſtæ ꝓ offō adoleſcētuli liberalis.i.bōi
& uerecūdi ſeu ingenui ac ꝑ ſe ferētis bonā naturæ indolē & ingenuitatē.poſtq̄ uētū eſt.i.puentū eſt impſonaliter dictū
ad iudices iꝑe nō potuit ꝓloq.i.ꝓferre in lucē cogitata.i.mētis cōceptus ita.i.adeo pudor.i.uerecundia obſtupefecit eū
ideſt attonitū reddidit eū.tūc timidū.i.q tūc ſuapte natura erat timidus.Ge.laudo hūc ſed ceſſo adire.i.uel nimis tardo.
uel itellige qd ceſſo adire q̄ſi qd tardo & dubito adire q̄primū.i.citiſſime ſenē demiphonē?Deinde in hoc dicto cōceſ/
ſit ad ſenē & ſalutauit eū o here ſalue gaudeo te aduenīſſe ſaluū.De.o bone cuſtos p ironiā.q.d.o iprobe pædagoge
ſed columē.i.ſuſtētaculū ſiue ſuſtētatio fama decus familiæ nr̄æ.ſ.& hoc p ironiā dictū ē cui.ſ.tibi ego hinc abiens cō/
mēdaui.i.tradidi fidei filiū meū.Ge.audio.i.intelligo te iādudū.i.pauloante accuſare nō oēs imerito.i.ſine cā.& au/
dio te accuſare me imeritiſſimū oium.i.q unus ex oibus miniē merui accuſari.Nā qd uoluiſti me facere tibi in hac re.i.
Dictio te in hoc negocio leges nō ſinūt.i.nō patiunꝶ hoiem ſuū orare cām.i.ōōne defendere uel agere cām alicuius.neq̄ dictio
ſtimonii teſtimōii.i.facultas dicēdi teſtimoniū nō eſt ſuo hōi.Dictio teſtimonii eſt facultas dicēdi teſtimoniū:queādmodū fa/
ctio teſtamēti eſt teſtamēti faciēdi facultas.De.mitto.i.omitto miſſa facio oia iſta q̄ dicis:adde iſtud ꝙ.ſ.adoleſcēs im/
prudēs.i.p imprudētiā timuit.i.fuit timidus:nec ullū uerbū ꝓloqui potuit:ſino.i.omitto ēt & fateor ꝙ tu es ſeruus:&
multa facere p leges uetit⁹.Veꝝ.i.ſed ſi puella ducta in uxorē ē cognata.i.de cognatiōe nō fuit: maxie.i.urgētiſſime ne/
ceſſe.i.neceſſariū hr̄e ea in uxorē:ſed daretis.i.dare debebatis dotem ipſi cognatæ.id qđ.i.qđ.ut ſæpe apud Cice.uide/
licet dare dotē lex iubet uel daretis id.ſ.dotē qđ lex iubet dari cognata q̄reret alium uiꝝ.i.maritū ſi dediſſetis ei dotem
q̄ rōne.i.propter quā rōnē poti⁹ ducebat domū aduerbialiter inopem.i.pauperē puellā.ge.rō q̄ ducebat eā domū non
deerat:ſed argētū ꝓ dote deerat.De.ſūeret.i.ſūere debuiſſet uel debebat alicūde.i.ex aliquo loco & aliq̄ rōe.ge.dicis ꝙ ſu
meret alicūde nihil eſt facili⁹ dictu.i.ad dicēdū uel ut dicaꝶ q̄ illud qđ dixiſti ſumeret alicūde.De.poſtremo.i.tādē ſi nul/
lo alio pacto.i.nullo alio mō poterat hr̄e uel ſumere.uel.i.ſaltem ſumeret fœnore.i.p fœnus ac uſurā uel ex fœnore.ge.
hui interiectio deridētis dixiſti pulchre.i.iucūde & cōmode ac uenuſte locut⁹es ſiqdē.i.ſi certe qſq̄.i.aliqs crederet.i.pe
cuniā cōmitteret.te uiuo.i.q̄diu uiuis.De.dicis ꝙ nō crederet qſq̄ me uiuo utcūq̄ res ſeſe hēat non ſic futuꝝ eſt ut per/
petuo eā hēat uxorē nō pōt uel fieri uel mihi pſuaderi ut ſic futuꝝ ſit ne.i.utꝝ decet ſup.ut ego patiar illā puellā nuptā
eſſe cum illo filio meo etiā unū diē uel uno die:utrūq̄ enim dici recte pōt.Do.aūt ſic iungit hoc cū ſequēte.nihil eſt mi
hi meritū ſuaue.i.nulla eſt mihi merces dulcis & iucūda:ut patiar illā eē nuptā cū illo ēt unū diē.poſſet tñ & qdem non
abſurde dici nihil ſuaue meritū ē ab his q hoc fecerūt.i.hi q hoc fecerūt.nihil ſuaue meruerūt.i.ñ ſunt digni qb⁹ cū beni/
gne & ſuauiter agaꝶ ſed acerbe poti⁹ & aſpe.Nā ſi dicimus recte merui aliqd ſuaue quidni recte dicaꝶ aliqd ſuaue meritū
eſt a me.p paſſiuū qđ hic puto congrue fieri.q.d.nihil ſuaue ab huius rei cōditorib⁹ meritū eſt ita ut idigno illo facto ſe
ꝑbuerint qb⁹ bēignitatis aliqd tribuaꝶ.uolo iſtum hoiem q fuit ꝑ̄onus puellæ.cōmoſtrari mihi.i.oñdi mihi.aut uolo
demōſtrat mihi ubi habitet.i.moreꝶ cōſiſtat aut frequēter.Ge.nēpe.i.certe uis phormio.demōſtrari tibi interrogādo.
De.uolo iſtū:p cōtemptū dixit ꝑ̄onum.i.defenſorē mulieris demōſtrari mihi.Ge.iā faxo.i.faciā ꝙ ſup.aderit.i.ꝑ̄ſens
erit hic.De.ubi eſt nūc antipho filius?Phæ.ipſe eſt foris.i.abeſt ab hoc loco & ab hac uicinia.De.o phædria abi.i.uade
rege eū antiphonē & adduce ꝓ adduc huc.Phæ.eqdē eo illuc nō ad antiphonē ſed ad amicā:ſed noluit dicere ne in/
telligeretur a ſene.recta uia ſæpe non apponitur uia ſed ſupprimitur eleganter.Ge.nempe uadis ſupple ad pamphilam
amicam:& hoc dicit ut ſpectatores noſcant quorſum eat.De.at ego diuertar.ideſt de uia deflectar hinc ideſt ab hoc lo/
co domum aduerbialiter ſalutatū.ideſt ad ſalutandū hoc eſt ad orandum deos penates:ideſt deos peculiares ſeu dome
ſticos & familiares inde:ideſt deinde ibo ad forum cauſarum ſcilicet non uenale ut ſemper fere intelligit Terētius.atq̄
aduocabo.ideſt adhibebo mihi aliquot amicos:ideſt aduocatos.amici enim pro teſtibus & aduocatis apud ueteres
AScen. ponebantuꝝ qui amici adſint.ideſt præſidio ſint mihi ad hanc rem.ideſt ad hoc negocium:ut ne ideſt ut non ſim im/
paratus.i.improuiſus ſiue non paratus cum phormio paraſitus adueniat qui harum nuptiarum auctor fuit.

✠ i Llud quod in textu eſt quanti hæc um ante eo ſapientia non puto omnino mendoſum:ſed commentarius le
git quantum.

git quantum. Exemplum uero noſtrũ habet quanto hærum ante eo atq; id approbo. in ſequentis uero dicti expoſitione quod Donatus dicit hærus ſi redierit ſi pro quum ſeruiliter dici: ut dubitet ex uoto ſuo utrum dominus redeat an non. quod quidem poſterius cupit. Non puto intelligendum: ut commentarius intellexit. non enim loquitur de tempore præſenti: & propterea nihil facit contra eiuſmodi dictum ꝙ iam redierat. Demipho. immo hoc dicit hærus meus dicit futura quæ euenire poſſunt eſſe homini prouidenda. in qua re multo ſagacior ſum ipſo ſiquidem quod ipſe faciendum dicit effeci. nam dum adhuc abſens eſſet cogitaui hæc mecum ſi hærus redierit molendum mihi eſſe in piſtrino & c̃. in quo pro latinitate animaduerties: ut Donatus auctor eſt. Si in textu eſt molendum mihi eſſe in piſtrino: uapulandum habendæ compedes & c̃. uitioſam locutionem poeta ſeruili perſonæ dedit. Nam integrum (inquit eſſet) ſi diceret habendas compedes: unde quidam non eſſe ſed uſq; legunt. Illud non ratio uerum argentum deerat: ſic capio. Ratio qua efficeret ne duceret eam non deerat: hoc eſt rationis fuit ut non duceret eam inopem: ſed argentum deerat quo deficiente non potuit efficere quominus eam duceret.

ITa ne. incipit ſecundus actus qui eſt de litigio ſenis inefficaci. ſicut prior actus eſt iuuenum. ita iſte proprie ſenis ſcilicet demiphonis: qui quum audiuiſſet filium ſuum uxorem duxiſſe increpat. inſanit. Ad hãc inſaniam A conſtringendam inducuntur conuenientes perſonæ. prius nepos ſuus phædria qui aliquantulum demoliat iram ſenis. Poſtea geta: ad ultimum phormio qui ueſaniam ſenis conuincat penitus: & ſic cõſilio aduocatorum quieſceret: ſenex quum ueniſſet ad portum dixit ei quidam ꝙ uxorem duxerat filius non credit. & item alius non credebat adhuc. Poſtea multi alii. quare iam credit dicens. ita tandem poſtquam multi dixerunt mihi. Similiter: ideſt duriciam meam ſcilicet debuit reuereri. Simultas dicitur a nomine. quod eſt ſimultum: ſimulti: quod proprie ſignificat frõtem duram arietis uix tendam: ſcilicet ero monitor: quia paratus ſum tueri partes illius quum imprimis uoluiſſem. Audio: & concedo ꝙ lex poſſet cogere. Ante eo ſapi quod modo dicit omnes homines debere: ego feci. quia prouidi omnia quæ poſſunt mihi euenire. Ecce omnia ſunt ſimilia: ſcilicet iſte eſt ſimilis antipho. uere eſtis ſimiles. Nam niſi hoc: ſed ſi quis ut Pho. An ſunt iudices inde criminandi. imo filius meus. quia quum taceret in cauſa quomodo utrum iuſtam cauſam uel iniuſtam haberet ſcire poſſet & hoc eſt. An quiſq̃ & c̃. functus ſcilicet pudibundus fuit: imeriſſimo aduerbium eſt: neq; dictio mihi eſt teſtimonium ſcilicet ut dicam teſtimoniũ: non ſit. poſtq̃ ſenex uidet ſe nullam rõnem habere de cauſa illa trãſfert ſe ad minas & iram: hoiem qua hoc: potuit efficeret: & probare. Phædriæ dicit in aure. nempe.

A Phormio paraſitus. Gera ſeruus.

ITa ne pr̃is ais cõſpectũ uneritũ hinc abiiſſe?
Ge. admodũ. Ph. phanium relictam ſolam?
Ge. ſic. Ph. & iratum ſenem. Ge. oppido.
Ph. ad te ſumma ſolum phormio rerum redit. tute
Hoc intriſti tibi. omne eſt exedendum: accingere
Ge. obſecro te. Ph. ſi rogitabit. Ge. in te ſpes eſt.
Ph. ecce rem: quid ſi reddet. Ge. tu impuliſti.
Ph. ſic opinor. Ge. ſubueni. Ph. cedo ſenem
Iam inſtructa ſunt mihi in corde omnia conſilia
Ge. qd agis? Ph. quid uis niſi ut maneat phanium:
Atq; ex crimine hoc antiphonẽ eripiam: atq; in me
Deriuem omnem iram ſenis? Ge. o uir fortis
Atq; amicus. uerum hoc ſæpe phormio uereor
Ne iſta fortitudo in neruum erumpat deniq;.

ITa ne patris ais conſpectũ ueritũ hinc abiiſſe. In hac ſcæna de paraſitis uilioribus Terentius ꝓponit imaginem uitæ: ut in Eunucho. de potioribus & his qui nuper proceſſerint: ideſt de aſſentatoribus. Aĩaduertendũ autem huiuſmodi genus hoium magis a Terentio lacerari. ¶ Ita ne patris ais cõſpectum ueritum hinc abiiſſe. adhuc narrat fabula de Terẽtio & ambiuio ebrio. qui acturus hãc fabulam oſcitans temulẽter: atq; aurem minimo inſcalpens digitulo hos Terentio ꝓnunciauit uerſus: quibus auditis exclamauit poeta ſe talem cũ ſcriberet cogitaſſe paraſitum: & ex indignatione qua eum ſaturq; potuq; dep̃henderat delinitum: ſtatim hæc labia lingens ut ebrius: ut ructans: ut potu ſatur pronunciauit actor bonus. ¶ Admodum: admodũ annuẽdi uim habet dũtaxat modo: & ſubauditur ueritũ. ¶ Phanium: relictam ſolam ſubauditur ais. ¶ Oppido. nõ aio: ſed iratum intellige. ¶ Iratũ ſenem: iterum ſubauditur ais. ¶ Ad te ſolum ſumma phormio. r. r. t. h. intriſti. ideo uelut expergefactus ad has cauſas accedat phormio. quia non diu ſollicitum conuenit eſſe paraſitum: nec quicquã aliud niſi de cõuiuio uel ꝓpter cõuiuium cogitare adeo nihil a geta cogitatur: modo etiam negociorum antiphonis negligens eſt atq; ſecurus. ¶ Tute intriſti. hoc tibi omne exedendum apta paraſito: quæ de cibo eſt. hoc autem inter ruſticos de alleato mortario dici ſolet: & bene intriſti. proprie enim intrita dicitur huiuſmodi cibus. ¶ Accingere: appara te atq; expedi. ¶ Ecce rẽ: qd ſi reddet: totum hoc q̃ſi alia gens paraſitus: ut ex hoc appareat quid interſit inter audaciam ſycophantæ improbi & patriſfamilias perturbationem minime litigioſi. nã ille in bona cauſa aduocatos quærit: & ipſe ſollicitus in toto actu eſt hic. in pũcto tp̃is ſe ad calũniam p̃parauit. ¶ Quid. ſi. r. bene iam ad illud

DO. A Admodum. Accingere.

reſpicit fabula qđ futuꝝ eſt pp phædriã.¶ Sic opinor nõ id tu impuliſti.hoc ptinet ad id qđ ſecũ tacitus uoluit phor/
mio.¶ Quid ſi reddet.hoc eſt qđ ĩñ debit an mulierẽ reddet.¶ Cedo ſenẽ.hic alii excluſiſſe torporẽ ſomni inducunt
paraſitũ.alii trãſgluiiſſe qđ in ore mãdebat.q̃ſi hoc in ore fuerit ad uincendũ ſenẽ.¶ Cedo ſenẽ.Nõ parũum uulgus
molimẽ impẽdet cũ ſenex dicat hoiem cõmõſtrari paraſitus dicat cedo ſenem.¶ Quid agis.non interrogãtis ſed me/
tuentis hoc dictũ eſt.¶ Quid uis niſi ut maneat phaniũ.atq; crimine hoc antiphõe eripiã.e.i.m.o.i.d.ſ.tria ꝓmittit in
qb⁹ oĩs cã antiphonis eſt cõſtituta.¶ Atq; crimine ſic dixit crimine eripiã q̃ſi ex incendio.cõſidera triũ reꝝ q̃s ꝓmittit
gradus p auxeſim eẽ ſepatos.¶ Phaniũ uxorẽ.ſ.ant/
tiphõis.¶ Antiphonẽ eripiã.bñ eripiã dixit.qđ cãm
Virg. ſignat doli.ꝑ eo qđ tenebatᷣ oppſſus.Vir.Tu ne hinc
ſpo.indute meoꝝ Eripiare mihi.¶ In me oẽm iram
Deriua/tio. deriuẽ ſenis.Deriuatio dr̃ inflectio criminis ab eo ad
quẽ ptinebat.ad eũ ad quẽ nõ ptinet.¶ O uir fortis
atq; aicus:ordinẽ laudauit.plus eſt.n.amic⁹ q̃ uir for/
tis:& appet aduerſum getã exclamaſſe q maiorẽ uim
habet q̃ ſi amice dixiſſet.¶ O uir fortis atq; amicus.
nũ ꝓ uđõ poſuit.¶ Veꝝ hoc ſæpe phormio.bene
ſæpe addidit.ut ſniam facere de ſpãli dicto.¶ Verior
ne iſta fortitudo in neruũ erũpat.qd ẽ iſtæc nimiũ au/
dax.ſ.& cõuenit hoc dcm Getæ:q & ſupra dixerat eſt
paraſitus qdẽ phormio hõ cõfidẽs:q illũ dii perdãt.
¶ Veꝝ hoc ſæpe phormio uereor nec iſtæc fortitu/
do in ner.erũ.ex cõſuetudine romana dixit.qa ſæpe i
neruũ coniiciebantᷣ ex aliquo maleficio in carcerem
miſſi:qđ prouerbiũ a ſagittariis natũ ẽ: q imoderate
plærũq; oẽs uires adducẽdo arcũ nõ telũ incitent ſed
neruũ rũpãt:qđ ſæpe forti⁹ feriẽtes neruũ ſibi aliquẽ
lædãt.ergo fortitudine nimia ſæpe uinci:ſæpe decipi
cõtingit.¶ In neruũ erũpat deniq;.mõ paralecta terẽ
tiana cõſuetudine:q hãc pticulã in ultima ponit ſnia.
¶ Iã pedũ uiſa eſt uia:pedũ ꝓ pedibus uiſa ꝓ
Virg. puiſa & totũ metaphoricos.¶ Quot
me cẽſes hoĩes iã deuerberaſſe uſq; ad necem:paſitice
totũ trãſlatiõib⁹ loquitᷣ hmõi:eſt.n.ius umbraticorũ
hoĩum & ſcurillis oſo.¶ Hoſpites tum'ciues.
deeſt eni ac ſupra tu & bñ poſteris poſuit id qđ
maius eſt.¶ Cedo dũ en unquã iniuriaꝝ audiſti mi
hi ſcriptã dicã.plus ẽ hoc p iterrogarionẽ ituliſſe q̃ ſi
diceret nũq̃ mihi ſcripta eſt iiuriaꝝ dica.¶ Iniuriarũ
Tullius. ſcriptã dicã:a cyrologia ſic.n.& Tulli⁹ ſcribitᷣ eraclio
Dica.

Ph.ah.nõ ita factũ ex periculum:iã pedũ uiſa eſt uia
Quot me cenſes hoies deuerberaſſe uſq; ad necẽ:
Hoſpites:tum ciues?quo magis noui tanto ſæpius
Cedo dum:en unq̃ iniuriaꝝ audiſti mihi ſcriptam
Dicã.Ge.qd iſtuc?Ph qa nõ rhete accipitri tenditur:
Neq; miluo qui male faciunt nobis.illis qui
Nihil faciunt tenditur:quia enim in illis fructus eſt
In illis opera luditᷣ.aliis alicunde piculũ eſt uñ aliqd
Abradi poteſt.mihi ſciunt nihil eſſe.dices ducent
Dãnatum domum.alere nollẽt hominem edacem.
Et ſapiunt mea quidẽ ſnĩa pro maleficio ſi bñficiũ
Sũmum nolunt reddere.Ge.non ſatis pro merito
Põt ab illo tibi referri gr̃a.Ph.imo enim ſatis nemo
Promerito gratiam regi refert te ne ad ſymbolum
Venire unctũ.atq; lautũ e balneis.ocioſum ab aĩo
Cũ ille & cura & ſumptu abſumitᷣ.dũ tibi fit quod
Placet.ille ringitur.tu rideas.prior bibas.prior
Decũbas.cœna dubia apponitᷣ.Ge.qd iſtuc uerbi eſt
Phor.ubi tu dubitas qui ſumas potiſſimum
Hæc cum ratione ineas.q̃ ſint ſuauia
Et q̃ chara ſint.ea qui præbeat.non
Hunc habeas plane præſentem deum?
Ge.ſenex adeſt:uide quid agas.prima
Coitio eſt acerrima.ſi eam ſuſtinueris
Poſt illam iam ut lubet ludas licet.

dica.dica ex cauſa eſt græce q̃ ſit latine dica:ut acte acta: calliope calliopa.¶ Quid iſtuc?interrogare dr̃ & fingitᷣ Ge
ta ut paraſitica ꝓgrediatᷣ oſo.¶ Quia nõ rhete accipitri tenditᷣ neq; miluo:turſus p allegoriã eloqtur paraſitus ut totũ
triuiale ſit.& cõuiuiis eſciſq; trãſlatũ.¶ Quia nõ rhete ac.t.neq;.m.legitᷣ & tennitᷣ.hẽt enim n lr̃a cũ d cõionẽ.¶ Qui
maleficiũt nobis:ore:& unguibus.ſ.illis q nihil faciũt tẽditᷣ:nõ ſic accipe nihil faciũt.q.d.nec bñ nec male.ſed cũ lege/
ris ſubaudito nobis male.qa.n.in illis fructus eſt.parelcon tertiũ quo aut q̃ eni ſic ſubiungitᷣ.aut eni ipm ſupuacuũ eſt.
Frumen ¶ In illis fructus eſt q nihil faciũt nobis male.¶ Quia.n.in illis fructus eſt fructus cibus:qa frumẽ dr̃ tract⁹ gulæ q̃ ci/
Luditur bus in aluũ demittitᷣ.¶ In illis opa luditᷣ q male faciũt nobis.Luditᷣ:exterretᷣ an illuditᷣ.i.fruſtratᷣ.¶ Aliis.alicũde eſt pi/
culũ.unde aliqd abradi põt:utrũ hic ſenſus eſt q̃ſi dixerit.aliud aliis piculum affertᷣ:a qb⁹ auferri poteſt:an alii alicunde
piclitantᷣ q̃ cedunt:eſt.n.illis cã picli nõ quæ ur:ſed quæ ab his aliqd auferre põt.¶ Vñ aliqd abradi.abradi p uim au/
ferri.¶ Mihi ſciũt nihil eſſe rei.ſ.¶ Dãnatũ domũ ducẽt:ſm ius.ſ.quo oberrati cũ ſoluẽdo nõ eẽnt manu capiebantᷣ.
Abradi. ¶ Ducẽt dãnatũ domũ.uſus eſt uerbis ad extenuãdũ pœnã & rẽ ad cõmodũ trãſferẽdã:nã qđ oberrati:inimicũ eſt.
id paraſitus maxime optat duci ab aliquo domũ addit aũt dãnatum q̃ſi qui irrideat genus dãnationis.in q̃ uictor pa/
ſcere cõpellitur & paſcitᷣ uictus.¶ Alere.n.h.e.ſenſus eſt.ſciũt edacẽ & iõ nollent alere.& hoc ſic ꝓnũciandũ:ut facete
totum uideatᷣ illatũ q̃ñ accuſatus ſit ſub hmõi pœna.nec accuſari ab aliquo q̃ritur.neq; dãnari hoiem edacem ſe ſigni/
ficat.¶ Sapiunt ſibi cõſulunt.¶ Pro maleficio.ſi.b.paraſitice bñficium ſummum dixit alere.¶ Pro maleficio.pro
iniuria.¶ Reddere.retribuere reponere.¶ Nõ poteſt ſatis pro merito ab illo tibi referri gratia multum promittit.Ge.
paraſito cũ dicat.nihil futuꝝ qđ pro merito poſcit.¶ Nõ poteſt ſatis pro merito ab illo huiuſmodi ſniam infert poe/
ta parentheſi cum his quæ uoluit inferre.¶ Ab illo tibi referri gratia.immo enim ſatis nemo gr̃am nõ ab eo qui te dã/
natum duxerit:ſed antiphone de quo ſermo eſt.¶ Immo enim ſatis nemo gr̃am pro merito regi refert.bene paraſitus
Virg. quicquid præſtas debere ſe dicit.& eſt ꝓprium perſonæ inferioris.Virg.Tu mihi qdcunq; hoc regni tu ſceptra iouẽq;.
Concilias.t.d.e.a.di.¶ Gratiã:uicẽ.¶ Nemo ꝓmerito ſatis.r.g.t.rex alias regnator alias dominus:alias diues ſignifi/
cat,ſed

cat:ſed nūc rex nomen hēt nois ad aliqͣd dicti:ad ſignificandū paraſitū:ut.n.paſitus regis eſt:& libertus p̄roni:ſic ecōtrario rex paraſiti eſt & p̄ronus liberti. ¶ Quod ſi nō ceſſet non nemo tmmō:ſed ne paſitus diceret. ¶ Te ne ad ſymbolū uenire unctū atq̄.l.de.b. nōdū ab Appollodoro:ſed e ſexto ſatis trāſlata ſunt oia:quippe ſine cura lætus latus cū aduenis inſeriis malis expedito brachio alacer:celſus lupino ipetu expectās:mox cū alteri⁹ obligurias bona:qd cēſes dn̄is eē ai?,p diuū fidē ille triſtis cibū dū ſeruat tu ridēs uoras. ¶ Te ne ad ſym.ue.& hoc nomē cōſtat inter paſitos cōfictū atq̄ cōpoſitū eſſe cōtra illud in andria.Symbolū dedit:cœnauit. ¶ Ocioſum ab aio addidit cū ſufficeret aio. ¶ Cū ille.c.&.ſ.a.cura in apparādo:ſūptu in comedēdo. ¶ Dū tibi.ſ.q.p.acuēda uox i eo qđ ait tibi: & hoc eminēter adiectū eſt:nō ſui cura:ſed conuiuiaꝝ:ut gereret illū q uocat. ¶ Ille.r.t.r.poetico lepore iiſdem ſyllabis diuerſa ſignificātia ,p ſe inuicē poſuit ringiꝭ & rideas. ¶ Ille.r.tu.r.uarie.nā ,pnūciatiuū cōiunctiuo miſcuit.nō eni dixit ringaꝭ ringi eſt ſtomachari:tracta eſt.n.trāſlatio a canibus latraturis. ¶ Prior.b.prior decūbas.hoc ad ,pcacitatē paſitoꝝ rettulit. ¶ Prior decūbas.ſic alibi.Mature ueniūt diſcūbiꝭ inqt. ¶ Cœna.a.dubia:& hoc adeo paſitū uerbū eſt. ut id nō itelligat Ge. ¶ Quid iſtuc.u.eſt?ut intelligat populus idcirco & nō itelligit:& uult doceri Ge.oñdit aūt poeta pro unaq̄q̄ re uerba ,ppria eſſe:neq̄ cōia cū his q diuerſi ſunt actus. ¶ Vbi tu dubitas qd ſu.po.nō poti⁹ ſed potiſſimū dixit:ut in re oia aliis alia mōſtraret potiora.Plau.ſtādū eſt in lecto ſi qd de ſūma petas. ¶ Hæc cū rōne in eas intelligas æſtimes. ¶ Quā ſint ſua:& q̄ cara ſint:nihil philoſophat⁹ē poeta oñdēdo multis ſuauia eē quæ cara ſint. ¶ Cara magna ṗcii. ¶ Ea q p̄beat:nō tu hunc hēas plane p̄ntē deū:hoc eſt qđ ait:imo eniuero ſatis.Nemo ſatis ,pmerito gratiam regi refert. ¶ Nō tu.h.eū.h.p.p̄.d.p̄ntes dii ſunt:uel q ſtatim p̄ſtant:uel q coluntꝭ & uidentꝭ:ut ſol & luna.alii p̄ſentem pro potētiſſimo accipiūt:ut Virg.Quo nō p̄ntius ullū. ¶ Senex.a.u.qd.a.iteruenit ſenex ultimo qdem:qđ eſt extra argumētum p inuētionē dici potuit cōſumptū eſt. ¶ Vide qd agas.nō terētis eſt ſed excitātis. ¶ P̄ria coitio a.eſt.trāſlatio eſt a p̄lio:nā & cōgredi milites & coire dn̄r. ¶ Si eam ſuſtinueris.multū de illo exigit qn̄ nō dicit ſi ea repuleris.ſed potius ſi eam ſuſtinueris. ¶ Poſt illā iā ut lubet ludas licet in officio militari oē negociū uel pugna uel ludus eſt.

Rex. Ringi. Plautus. Virg.

Ta ne &c̄.In hac ſcæna de paraſitis uilioribꝰ Terē.,pponit imaginē uitæ:ut in Eunu.de potioribꝰ ſiue de aſſentatoribꝰ.Phor.Ne.i.utrū Geta ais.i.dicis ita.ſ.antiphonē ueritū.i.q̄ timuit conſpectū patris.abiiſſe.i.diſceſſiſſe hinc.i.ex hoc loco.Ge.admodū.i.dico eū admodū.id ualde ueritū abiiſſe.ubi admodū annuēdi uim habet & firmādi.Phor.ais inq̄ phaniū.i.q̄ duxit uxorē ſicut glyceriū in fœminino gn̄e eſſe relictā ſolā.Ge.Sic aio ſup.phaniū ſolā relictā.Pho.& is inq̄ ſenē demiphonē iratū.Ge.oppido.i.aio eū eē ualde iratū.nā oppido eſt ualde.Pho.o phormio alloqꝭ ſeipm̄.ſūma ut ſit ſubſtātiuū.i.caput principale capitale ſtat⁹ reꝝ.i.hoꝝ negocioꝝ:redit.i.recidit retorqueꝭ ad te ſolū.tute.i.tumet.intriſti:p intriuiſti:ab intero is itriui itritū.i.tu machinat⁹es tu molitus es:ſeu fabricatus es hoc.i. hoc cōiugiū.& bn̄ itriſti:qa ē paſit⁹ q oia refert ad ea q̄ ſunt cōuiuii.nā iter ruſticos hoc uerbū dꝛ de alleo ſiue aliq̄ herba in mortario cōtrita.,pprie aūt cib⁹eiuſmodi ita itritus uocaꝭ itrita.& ppea p̄ſeuerās in trālatiōe ſubdit id oē qđ itriſti eſt tibi exedēdū.i.comedēdū ab exedo is qđ ab ex & edo cōpoſitū eſt.Accingere.i.appara te atq̄ expedi: & ab eo loco tute itriſti uꝛ poſſe dici ad Ge.a phormione.nā cū dixiſſet phormio accingere ſubdit geta.Ge.obſecro te phormionem q̄ſi roget eū ne reiiciat in ſe crimē:ſed potius ſuſtineat nō ita in culpa futurus.Pho.ſi demipho rogitabit.i.interrogabit ſup hac re.Ge.ois ſpes eſt repoſita i te.Phor.ecce res.i.adeſt negociū ipm ſeu materia litis & litis mod⁹:qn rn̄debit ſup. antipho ſi reddet mulierē.ſ.Ge.dicet ſup.q̄ tu phormio ipuliſti eū ad id faciēdum.Phor.opinor.i.puto ſic eū rn̄ſuꝝ. Ge.ſubueni.i.ſuccurre ei antiphoni & mihi.Pho.cedo.i.da ſenē in cōſpectū meū ut illi rn̄deam iā oia cōſilia.i.oēs uiæ & modi qb⁹ſenē illudā:ſunt iā iſtructa.i.appata p̄ſto ſunt mihi i corde.Ge.qd ages?tuis cōſiliis.Pho.qd me tuis agere aliud niſi ut phaniū maneat antiphoni:atq̄ ut eripiā.i.liberē antiphonē ab hoc crimine:atq̄ ut deriuē.i.traducā transferā:inflectā:cōuertā in me oēm irā p̄ris:deriuatio dꝛ iflectio crimis ab eo ad quē ptinebat ad eū ad quē nō ptinet.Ge. o uir fortis atq̄ amicus ,p amice:ntūs ,p uſō.ueꝝ.i.ſed o phormio uereor.i.timeo ſæpe hoc.ſ.ne.i.q̄ iſtæc fortitudo.i. tā audax ai conat⁹ deniq̄.i.ad extremū erūpat in neruū.i.redūdet:uergat in tuū detrimētū.i.ut forſitā detrudaris in carcerē:nā ex romana cōſuetudine ſæpe in neruū coniiciebanꝭ ex aliquo maleficio i carcerē miſſi:qđ ,puerbiū a ſagittariis natū eſt:qđ imoderate plærūq̄ oēs uires adducēdo arcū nō telū icitēt:ſed neruū rūpāt:uel q̄ ſæpe fortu⁹feriētes neruū ſibi aliquē lædāt.ergo fortitudine ſæpe uinci ſæpe decipi cōtingit.Phor.ah interiectio dolētis uel indignātis nō eſt ita ut dicis piculū ſcm̄ eſt.i.expientia facta eſt iā uia pedū eſt uiſa.i.,puiſa qua aufugiā ſi res cogat:uel ſic intellige:uia eſt iam uiſa:pedū.i.pedib⁹ & fuge celeri:quot hoies cenſes.i.putas me deuerberaſſe:deaugetuſq̄ ad necem.i.uſq̄ ad mortē tū ciues tū hoſpites.i.ptim ciues & domeſticos:ptim peregrinos ſiue aduenas & alienigenas:quo.i.quāto magis.noui.i. cognoui eos tāto ſæpius deuerberaui ſup.uel quāto magis noſco eos:tāto magis ſoleo deuerberare eos.Cedo dū parelcon ,p cedo.i.dic tu Ge.an.i.utrū audiſti unq̄ dicā.i.cām tabellā libellū iniuriaꝝ ſcriptā fuiſſe mihi:declinaꝭ aūt hæc dica cæ.& ,p acyrologiā capiꝭ hic ,p cā:pōt tn̄ hic recte ,p tabella & chartula ac libello iniuriaꝝ dici.de eo āt in ſupioribꝰ iam dcm̄ eſt.Ge.qd.i.cur iſtud eſt q̄ nunq̄ agiꝭ in te iniuriaꝝ:uel un̄ iſtud eſt.Phor.qa rhete nō tendiꝭ accipitri.hic accipiter pitris declinaꝭ:nec miluo.i.illis auib⁹ rapacibus:q accipiter & miluus malefaciūt nobis:q ſunt nobis moleſti & noxii.Rhete aūt tendiꝭ illis auibus quæ nihil mali faciūt nobis:qa.n.i.qa certe:fructus hic.i.cibus.nā frumen dꝛ tract⁹ gulæ q̄ cibus in aluū demittiꝭ:quia ergo fructus ē in illis quæ nihil mali faciūt:opera.i.labor:induſtria.luditur.i.pdiꝭ fruſtraꝭ:illudiꝭ in illis rapacibus auibus:quæ eſui nō ſunt idoneæ piculū eſt.i.imminet.aliunde.i.ex alia cauſa aliis hominibus:un̄.i.a qbus aliqd pōt abradi.i.p uim auferri & extorq̄ri ſciunt hoies illi quos deuerbero nihil eſſe mihi.i.me hr̄e:dices.i.tu Ge.poſſes dicere q̄ ipſi ducēt me domū.i.in domū ſuā dānatū.i.addictū deſtinatū aſtrictum illis qbus nō ſum ſoluēdo ,p iniuriis reparandis:ſed rn̄debo q̄ ipſi nolūt alere.i.nutrire me hoiem edacē.i.multi cibi:& quidem ſapiunt.i.ſapienter agūt:& recte ſibi cōſulūt mea ſnīa.i.meo iudicio.i.ut iudico ſi nolunt reddere.i.retribuere reponere ſummū bn̄ficiū.ſ.alere paraſitū pro maleficio.i.,p iniuria illata ſibi.Ge.grā.i.meritū beneficium par nō pōt ſatis re/

GVI. A Cōgredi oppido Interioris. Exedo. Erūpere in neruū cedo dū Parelcō. Dica cæ Fructus.

ferri:idest rependi tibi ab illo antiphonie pro quo ita laboras.pro merito.i.pro beneficio pſtito & in eum collato Phor. imo.n.i.ſed certe.nemo paraſitus.ſ.refert ſatis grām.i.uicē regi.i.diuiti ꝓ merito ſuo in paraſitū alendo cum ſicut pro

Rex. nus liberi dr̄ & libert⁹ pꝛoni:ſic rex paſiti & paſit⁹ regis.Rex interdū capit̄ ꝓ regnatore:interdū ꝓ dño.nōnunq̄ ꝓ diui/ te.ne.i.utrū potes ſupple referre ſatis grām ꝓ hoc merito uidelicet te uenire unctū unguētis more maioꝝ.lotū.i.ablutū. e balneis ad ſymbolū.i.cœnā ad quā cōparandam ꝓprie multi cōtulerāt de quo ſatis prius dictū eſt & te uenire ocio/ ſum.i.ſecuꝝ ab aīo:ab uacat:hoc eſt trang̃lli animi & quieti.cū.i.q̄ñ ille rex diues abſumit̄.i.cōficit̄:cura.i.ſollicitudine

Abſumi in apparando.& ſumptu.i.impēſa abſumēdo bona ſua.dū.i.quādiu fit.i.parat̄ id qd' placeat tibi.& cum ille rex ringit̄ uerbū deponēs.i.ſtomachat̄ indignat̄ iraſcit̄ tractū a canibus.itaq; ringi dr̄ q iraſcēdo geſtus & modos imitat̄ canum ringentiū oñdēdo.ſ.dētes:criſpando naſum.rugādo frontē.& in acrē ſonitū ꝓrūpēdo.Inde rictus rictus ēt ui uel oris

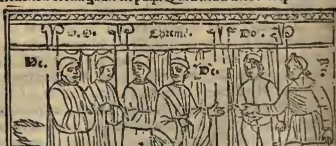
Rictus. apertio ſed in brutis uel ipſum os brutoꝝ qd' muſellū uulgo noīant.cū ergo ille diues ringit̄ tu rideas:bibas prior.ante ipm decūbas.i.ſedeas ad mēſam & in thoro recūbas prior añ eū.cœna dubia.i.adeo.ampla & ferculis uaria ut quē cui cibū pferas ignores ſeu dubius ſis.cœna ergo dubia apponit̄.i.mēſis adhibet̄.Ge.nō intelligēs Geta qd ſibi uelit du/ bia cœna ſubiūgit qd iſtud uerbi eſt.i.qd ſibi uult hoc uerbū uidelicet cœna dubia?Ph.ubi.i.q̄ñ dubites qd ciborū po/

Si ineas, tiſſimū.i.pcipue principaliſſime & pter alios cibos ſumas tūc dicit̄ cœna dubia.Si ineas.i.intelligas æſtimes cōſideres hæc merita regis uel fercula cœnæ.cū rōne.i.uti par eſt & decens.q̄.i.quātū ea fercula ſint ſuauia.i.dulcia guſtu.& quā/ tum ſint cara.i.magni pcii nō īterrogādo.q.d.ita nō hēas.i.nō reputes hūc regē q præbeat ea fercula eſſe plane.pſus deū.i.tanq̄ deū cui referri grā nō poſſit pñtē.i.uel ꝓpitiū uel potētiſſimū & efficaciſſimū uel pñtē.i.qui ſtatim pſtet uel qui colat̄ & uideat̄ ut ſol & luna.Ge.ſenex demipho adeſt ui de qd agas.i.ſis paratus recte rñdere.incitantis.n.eſt dictū illud non terrentis:prima coitio a coeo is tū tu fit coitio onis.i.primus cōgreſſus prima cōſertio manuū eſt acertima.i. uehementiſſima eſt:tranſlantio eſt a prœlio.Nam & cōgredi milites & coire dñr ſi ſuſtinueris.i.ſuſtētaueris ſeu tolerā/

Coitio. ris eam nō ſuccūbendo poſt illā coitionē licet.i.pmittit̄ tibi ꝙ ſup.ludas.i.illudas ſenē iam ut lubet.i.ut placet tibi.

A Etiane.Inducit̄ Phor.qui oīo ueſaniā litigio cōſtringat.Sed imitatione Ge.q eū adducebat prius cōfirmat̄ ut ſeni iraſcēti reſiſtere poſſit.Poſtq̄ de ſuis malefactis magnā ſumet cōfidētiam.ueritum.Anti.admodū ueritū. oppido iratum dico.Intriuiſti.i.maſticauiſti.Si rogabit hæc uerba Phor.pñt ita legi ꝙ nō rñdeant uerbis.Ge. hoc mō Phor.deliberat apud ſe q̄uo ſe in cā hēat.& Geta interim incitatiōes ſuas nō mittit.Dicit ergo Phor.apud ſe:ſi rogabit ſenex q̄re hoc fecerim de filio:uel q̄uo ſciā eſſe cognatā dicam.Ecce ſum in re.i.in placito.Audi ſi uelis ſcire q̄re hoc feci.Sed qd faciā ſi redderet uxorē.ſic opinor me rñdere.uel ſic opinor qd' dei.Cedo puiſis rōnibus ſecū.quibus ſenē aggrediat̄ inq̄t alte.Cœdo.i.uerbero & cōuinco.ſenē meis ſentētiis.nā iā mihi &c̄.uel ſi uolum⁹ ꝙ uerba paraſi/ ti rñdeāt uerbis.Ge.Obſecro te inq̄t Ge.ut iuues Anti.reſpōdet Phor.faciā ſi rogabit.Ge.te certe rogat qa in te eſt ſpes Phor.Ecce ergo qa rogat adſum in re.i.in cā ut eū defendā.Sed ſi ſenex reddet uxorē qd erit tū?Ge.certe neſcio.tu bñ puide:qa impuliſti eū ducere.Phor.iō dico ſi reddet:qa ſic opinor ꝙ reddet.geta tu ſubueni ne ipſe amittat.Phor.ne time:qa cedo ſenē rōnibus meis:qm̄ iā mihi &c̄.in neruū.in mollicīē & flexibilitatē:qa neruus eſt flexibilis & mollis: uel aliter tractū eſt a ſagittariis q aliq̄ñ arcū cū tota uirtute arcuant cōtra hoſtē rūpūt:uel ledūt ſibi neruū brachii uel di/ giti.& ſic deficiūt a ꝓpoſito.Similiter de meo:ne quū dñm meū uelis obſiſtere totis nixib⁹ aī iſto forſitā cadat in defe/ ctū.piculū.i.expimētum quō cōuincā ſenē tractū eſt a curſore q ptēdat curſum:& hanc metaphorā exeq̄tur ita.Iā uiſa eſt uia pe.dicā.i.accuſationē.Illis q ni.ſ.ueluti colub.quia.n.i.certe.Aliis adaptat ſimilitudinē:ab illo Anti.immo nō debet referre grām.qa tāta mihi fecit ꝙ nō ſolum eſt dñs meus:ſed ēt rex.qa an eſt paꝝ.Quid iſtud uerbi eſt ꝙ dicis du/ bia cœna Phor.expoſi.ubi.i.in qua ſcæna &c̄.

DO. A En unq̄ cuiq̄.c.a.ſ.i?In hac ſcæna ut rhetorib⁹ placet ueluti q̄dā cōtrouerſia eſt:q̄ uno tpe ex utraq; pte tractat̄:ut ſiq̄s dicat legē eē ne de ea/ dē re bis agat̄:& itē ut orbā ꝓximus ducat:qdā abūte pr̄e ſub hoc noīe uxorē coactus erit ducere:uult illā pr̄ adueniēs eiicere mr̄imonio:cō tradicit̄.Memiſſe āt de/ bem⁹ i hi cōtētiōe ea maxīe dici q̄ ſimplici pr̄ifamilias & calūnioſo ſycophante improbiſſimoq; paraſito cō/ grue poeta miſcet inter ſe.¶ En unq̄.cu.c.a.ſ.i.Iā iſtru/ cti ſunt aduocati:& recte:longū eni fuerat oīa hæc poſt ſcænā geri.¶ En unq̄.en ui hēt īdignatiōis poſt enar/ ratā iniuriā.¶ Quā hæc mihi facta iniuria ſubaudit̄. ¶ Adeſte q̄ſo īterim aduocati īducūt̄:& ridicule tacēt peius poſtea locuturi.& adeſte ꝓprie.adeſſe eni cauſæ ꝓprie dicunt̄ patroni & amici.¶ Iratus eſt.hoc ad ex/ citandū Phormionē dr̄.¶ Quin tu hoc age.ānuit ut taceat:& ſignificat:ſilentiū.¶ Iā ego hūc.mō iam cele ritatis eſt ſignū hunc cum cōtēptu dixit.¶ Agitabo. pturbabo.¶ Proh.d.ī eclypſis.deeſt fidē:aut quid ta/ le.Cice.in œconomico.Quid igit̄ pro deum imorta/ lium:primū eam docebas quæſo.¶ Proh deū ī artifi/ cioſe prior exclamat:ut Demipho qui iniuriam paſſus eſt:ultro

A Demipho. Geta. Phormio.

En unq̄ cuiq̄ contumelioſius audiſtis factā Iniuriā q̄ hæc eſt mihi?adeſte quæſo.Ge.
Iratus eſt.Ph.qn tu hoc ages.iā ego hūc agitabo.
Proh deum īmortaliū atq; hoīum negat phanium
Hanc eſſe ſibi demipho cognatam?Ge.negat.De.
Ipm phormionē eē opinor.de quo aiebā ſeq̄mini
Me.Ph.neq; eius patrē ſe ſcire q fuerit?Ge.negat.
Phor.

eſt.ultro impetū accuſatiōis icurrat.℄ Adeſte q̄ſo.ꝓprie aduocatis dixit:& qa ipſe ꝑperātius ꝑgit:rogat ut aſſeq̄rent̄.
℄ Seqmini me.ſeqmini dicit q ꝑperātius & cōcitatiore gradu ꝑgit iratus & parens pr̄.nam ut uariaret parētem dixit
quē ſupra dixerat pr̄em.patrē ergo dixit puellæ a demiphone ignorari.℄ Negligit̄ ipſa.qa ignoret parētes puellæ id
ignorare ſe dicat & tn̄ ipſe nō negligat puellā.uel utrūq; conqueſtus eſt.℄ Vide quid.a.ſa.hæc cōuerſus ad circulū &
coronā circūſtantiū dixit & cō queſtus eſt.nulla enim re magis populus cōcitat̄:quā ſi qs egenū cōtēnat:& inde bonis
inuidēt:& malos extollūt.Salu. Vide auaritia:ꝓprie uide ſtomachātibus cōuenit q indignatiōe cogunt̄:q̄ſi cū aliquo Salu.

Pho.neq; ſtilphonē ipſum ſcire q fuerit?Ge.negat.
Ph.quia egens relicta eſt miſera.ignoratur parens
Negligitur ipſa auaritia uide qd facit.Ge.ſi herum
Inſimulabis.auaritiæ male audies.De.o audaciam
Etiam me ultro accuſatum aduenit.Phor.nam iam
Adoleſcenti nihil eſt quod ſuccenſeam.ſi illum
Minus norat qppe homo iā natu grandior pauper
Cui in opera uita erat.ruri fere ſe continebat.
Vbi agrum de noſtro patre colendum habebat.
Sæpe interea mihi ſenex narrabat ſe hunc
Negligere cognatum ſuum.at quem uirum?
Quē ego uiderim in uita optimum.Ge.uideas te:
Atq; illum ut narras.Pho.abi in malam crucem.
Nam ni eum ita exiſtimaſſem nūquā tam graues
Ob hanc inimicitias caperem in ueſtram familiam
Quam is aſpernat̄ nunc tam illiberaliter.Ge.ꝑgin
Hæro abſente male loqui impuriſſime?
Ph.dignū autem hoc illo eſt.Ge.ain tandem carcer?
De.geta.Ge.bonorum extortor.legūm contortor.
De.Geta.Ph.reſponde.Ge.quis homo eſt?hem.
De.tace.Ge.abſenti tibi te indignas
Seq; dignas contumelias nunquam ceſſauit dicere.
De.deſine.adoleſcens primū abs te hoc bona uenia
Peto ſi tibi placere potis eſt.ut reſpondeas mihi.
Quē amicū tuū ais fuiſſe iſtū explana mihi & qui
Cognatum me ſibi eſſe diceret.Ph.ꝑinde expiſcare
Quaſi non noſſes.De.noſſem?Ph.ita.De.ego me
Nego.tu quid ais redige ad memoriam.Ph.eho tu
Cōſobrinū tuū non noras?De.enecas dic nomen.
Ph.nomen maxime.De.qd nūc taces?Ph.pii.hercle
Nomen ꝑdidi.De.hem qd ais.Ph.geta ſi meminiſti
Id quod olim dictū eſt:ſubiice.Ge.hem non dico.
Quaſi nō noris tētatū aduenis.De.egon aūt tēto.
Ge.ſtilpho.Ph.atq; adeō quid mea ſtilpho eſt
Ge.quem dixiſti.Ph.ſtilphonem inquam noueras.
De.neq; ego illum noram:nec mihi cognatus fuit
Quiſq̄ iſto nomine.Ph.ita ne?non te hoꝝ pudet?
At ſi talentum rem reliquiſſet decem.Ge.dii
Tibi malefaciant.Ph.primus eſſes memoriter
Progeniem ueſtrā uſq; abauo.atq; atauo ꝓferens.
De.ita ut dicis ego tum ſi aduenīſſem:qui mihi
Cognata eſſet dicerem:itidem tu face.cedo qui eſt
Cognata?Ge.heus noſter recte.heus tu caue.Ph.

collog.ſic i adel.Illud ſis uide exēplū diſciplīæ.℄ Si Inſimu/
hæꝝ iſi.inſimulare ē crimē igerere.Inſimulatio ē & lare.
falſi & ueri crimis incuſatio.inſimulo gtō iungit̄.ſic Inſimu/
Cic.Nihil eoꝝ q̄ galli inſimulabāt negarūt.℄ Male latio.
audies.ſ.a me.℄ O audaciā.hæc exclamatio oſtēdit
ꝙ abſente pr̄e offenderit filius.℄ Nihil eſt.q.ſ.ſuccē/ Succen/
re dicim⁹ eū q cū amare debeat læſus iraſcit̄.uide q̄ ue ſere.
teratorie oſtēdat cōtradixiſſe adoleſcētē.℄ Cui in.o.
u.e.opa ꝓ metu poſuit.& opera hic ablatūs caſus eſt.
℄ Ruri.ſ.ſe.cō.cōtinere dr̄ q cōtra uoluptatē ſe cōti/
net.℄ Sæpe interea mi.ſe.n.hēt miſeriā ocioſa narra/
tio.℄ Quē ego ui.in ui.op.mō in uita in actu in mo
rib⁹.℄ Videas te atq; il.ut.n.hoc eſt parētē te illi exiſti
mo atq; illū tibi:an potius ſeruus ſciēs hāc pſonā fin/
gi.uel certe ēt mortuū hoiem iduci male ꝑcat̄ paſito:
ut ēt ipſe ſit aut nuſq̄ ſit ut fictus:aut ꝑeat ut mortu⁹:
an ſic accipiēdū ut ſeru⁹ ſubmiſſa uoce hoc ꝑ iocū di/
xerit tātū i uita te uideas optimū q̄tū fuit ille quē nar/
ras:an ſic itelligēdū:ut ſeruus hoc dicat ſi optimū eſt
uictū opa q̄rere:& in alio agro eē uideas atq; illū uidi
ſti quē ad hūc modū narras niuere:& alluſit ad illud
qd̓ ait.℄ Quē ego ui.i ui.op.nā eū ita exiſtimarē ut i
uita optimū iudicarē.℄ Nūq̄ tā ge.hoc nō q̄ſi timi/
d⁹:ſed q̄ſi religioſus & fidelis loq̄t̄ phormio.℄ Ob
hāc.tāq̄ pn̄s mulier de q̄lis eſt.ſic demōſtratiua ꝑticu/
la uſus ē dicēdo hāc.℄ Inimicitias ca.cape dicius cū
id qd̓ in nobis ē aſſumim⁹.uñ cape ꝓ eligēdo ponit̄. Capere.
℄ Quā is aſpnat̄. quā.n.ſupra reuocauit ad
puellā referēs.ut Quē regno heſpio fraudo.& Salu. Salu.
Nā ſyllæ dn̄ationē audebat:& iterpoſitis qbuſdam.
neq; ē offenſus dn̄ationē ſyllæ.℄ Illiberaliter.ap d̓ ue
teres illiberaliter dicebāt factū:ſiqs exceſſiſſet oē gen⁹
maleficii.ſic i adelphis.Factū a uobis duriter imiſeri/
corditerq; atq; æquū ſic ē dicere magis apte illiberali/
ter:uides amore auxeſis pro magno hic ultimū poni.
℄ O audaciā hic iā oñdit̄ pſuaſum eē demiphoni &
ui adhibitā filio ſuo uxorē ducere una cū hūc audacē
appellat:altero ꝙ dicit ēi quē cōiunctio ē antiphonē
cōplectit̄ & ſic accuſat.℄ Nā iā ad.n.e.q.ſ.ſic ſubtili/
ter ac latēter purgat̄ a phormiōe.nā quū dicit nihil eſt
qd̓ ſuccēſeā adoleſcēti:oñdit̄ adhuc ſuccēſiſſe & ini/
mica fuiſſe aio.cūq; addidit.ſi illū min⁹ norat:oſtēdit̄
contradixiſſe ſibi:& reſtitiſſe iudicio : & ſic dicit ꝙ ſi
adoleſcens nō agnoſcēs puellā ueniā meruit pr̄ nega
ta cognata ferre nō poſſit.℄ Si.il.m.n.nō dixit non
norat ſed minus norat quaſi & ipſe noſſe debuerit.
℄ Quippe hō.repēte trāſit ad noīatiuū cū ſupra di/
xerit illū:& deeſt erat qd̓ aſſumitur ab inferiore.℄ Iā
grādior:hic cōparatiuus nō hēt ſignificationē quod
magis ſiue minus a poſitiuo ſignificet : ut iā ſenior.
ſed cruda deo.u.q.ſ.℄ Quippe homo iam grā.argu
mentalis narratio dicit̄ quæ nō ſubiecta eſt ad fidem
faciendā:& cōſtituendā pſonā defenſoris & grādior Grandis
nō grandis quaſi q dicat grādior fuit quam ut illum

ra rñdit. ¶ Nomē maxime. falſa nõ habet memoriam. hic ergo deeſt neſcio uel neceſſariũ eſt. ¶ Quid nũc taces. urget
ſenex quia intelligit eũ nomē neſcire. ¶ Subiice. ſuggere. ¶ Non dico. q. n. n. t. mire. nã uidet̃ arte celare id qđ inuitus
neſciebat. ¶ Stilpho ſylepſis. nã redit ad noiatiuũ: eſt utiq; ſtilpho: ut rurſus ad actm̃. noueras ſtilphonē. ſ. ¶ At ſi ta/
lentũ rē. more romanoꝝ apud quos hæreditas pecuniæ erat talentũ aut qđ dixerat more græcoꝝ admiſcuit. ¶ Qui
mi. co. ſchema. ¶ Quã. l. ſ. aut q̃ te au. bis poſuit quã qđ genus figuræ prio ſchemati eſt cõtra/
rium. ut in Heauton. Propter quã in ſũma infamia ſum: & meo patri minus obſequens. Itē cœpi rõnē: ut neq; tu ege/
res: neq; hoc poſſes pdere. ¶ Stilphonē inq̃ nõ no. figura epitrocaſmos. eſt autē epitrocaſmos uerboꝝ ſup ſe inuicem Epitro/
effuſio: uel ſup mẽſio. quæ fit aduerſarii cã turbandi. ſ. Cõuincã ſi neges. Virg. Nõ longe. ſ. hoſtes. Quærẽdi nobis cir/ caſmos.
cũſtant undiq; muros: Imus in aduerſos. qd ceſſas. ¶ At ſi ta. rē illud fecit. ¶ Ita ut dicis ego Virg.
tum ſi. a. ita ſum inqt ut dicis auarus & ſuperbus: & uide ſenē de iniuria nõ agere qa iuſte cõfidit: & nitit̃ cauſæ. plerũq;
enim hac cõſtantia ai fulciunt̃ qui iuri cõfidunt. ac cõtra q̃ nullo iure freti ſunt litigãt: ad iniurias ꝓſiliunt. ut his ſaltē p/
turbent aduerſarium q̃ iure nõ ualēt. cõdono igit̃ tibi oẽ cõtumeliæ genus. ¶ Ego tũ ſi ad. deeſt ad iudiciũ. ut ſit cum
ad iudiciũ ueniſſem. ¶ Qui mi. co. qui unde quõ. ¶ Heus nr̃ re Geta ſic laudat ſenē. ut optet uincere phormionem.
¶ Heus nr̃ re. plaudit ſibi Terē. ſuppoſita pſona: q̃ſi recte dixiſſet. ¶ Iudicibus. qbus ꝓbaui iudicibus inqt. ¶ Filius
cur nõ re. refellere eſt arguẽdo falſum oñdere. ¶ Cuius de ſtul. di. ut di. cõpendiũ cõuitioꝝ eſt nihil inuenire ꝓ magna Refellet̃
iniuria qđ rñdeas. ¶ Quandoqdem ſo. re. qm̃ regnũ ſolutũ legibus eſt. & opprimens libertatē. ſic alibi. Regnũ ne hic
eſchine poſſides. ¶ Hic de eadē cã. hic uidelicet apud athenas ubi leges ubi libertas cõis eſt. ¶ Id qđ lex iu. id ꝓ ob id
dotē dare. ¶ Abduce. h. mi. q. a. mõ id agit qđ rephẽdit a filio nõ eē factũ. ¶ Dotē. d. ne q̃reret aliũ: & dotē uoluit cu/
ſtodē eē pudoris. ¶ Ha ha he. hic riſu deſtruxit qđ p̃tẽdebat ſenex. ¶ Hõ ſua. pſcriptio quũ iã alteꝝ ſcm̃ ſit fieri utrũq;
nõ poſſe. ¶ An ne. h. q. e. a. q. i. p. e. qa enim a lege recitat tm̃ id qđ a lege ſcriptũ. ¶ Ita ne. t. q. ii: idē maiora argumenta
ſunt quæ iterrogatiõe ꝓferunt̃. ¶ Vbi ab. ſis. ſcriptũ & uolũtas. Vtimur cum honore. abutimur cũ iniuria. ¶ Atq;. a. Vti.
bene amittere. qa finis cupiditatis amiſſio eſt. ¶ An ut ne qd. t. i. ſ. a. idoneũ teſtimoniũ bonoꝝ eſſe nataliũ ciuē dixiſſe. Abuti.
nã apud ueteres pegrinæ mulieres in meretricũ numero habebant̃: ſic ipſe alibi. A deon eſt demens ex pegrina. & alibi.
Samia mihi mr̃ fuit: ea hitabat rhodi. & pmẽo cõprobãs rñdit. Põt taceri hoc. i. meretricē mrẽm te hũiſſe. ¶ An ut ne/
qd. t. in ſe ad. a uolũtate. ¶ Vt cũ. u. æta. de. qd. n. eſt pudicitia: niſi unius ſcia uiri. ¶ Actũ aiunt ne. a. actũ dicimus quũ
ꝓuerbiũ ſignificamus. acta res eſt de qua ſnia ꝓlata ſit. ¶ Donec p. hoc Vir. Donec me flumine uiuo abluero. pfecero Actum
pro pficiã. ¶ Ineptis. ut a ſapia ſapis dicimus: ita ab ineptia ineptis. ¶ Sine mõ. hæc minãtis ſunt uerba: & bene imita/ aiunt.
tus eſt modũ cõminãtis. ¶ Tuus eſt dã. ludit phormio cũ dicit nõ tu & cõtẽptibiliorē in hac cã ſibi ſenē q̃ antiphonē Virg.
fuiſſe dicit ſimulq; ætatem in illo eſſe deſpectã. ¶ Tute. i. m. ſ. qdã ſic intelligũt: tute idē melius feceris: ut ſenex potius Sapis.
exeat q̃ eiiciat filiũ. artificioſe aũt loquit̃ phormio: ut adimat ſuſpitionē ſeni cõſenſiõis & cõuentionis inter paraſitũ & Ineptis.
filiũ. ¶ Tuus eſt. g. nõ tu. ꝓ uolũtate cõcedẽtis eſt ꝓbatio ſniæ. ¶ Illũ. p. quæ. n. d. d. definitiue rñdit. ¶ Cũ. u. hac. i.
tali. ¶ Tute. i. m. ſ. locus eſt hic: ut oſtẽdat phormio de cõpacto egiſſe cum antiphone. ¶ Sedulo. ſine dolo inſtanter. Sedulo.
¶ Diſſimulat fingit: mẽtit̃. ¶ Quin qđ eſt. ſ. ſ. cur nõ inqt accõmodas neceſſitati uoluntatē quæ tuã ſenectutē oble/ Diſſimu
ctet: nõ te: ſed ſenectutē tuam. ¶ Minue. u. i. cõtẽnentis eſt iracũdia: diſſuadẽtis eſt ira. ¶ Hoc. a. annuentis eſt. ¶ Dixi lare.
ph. dixi ſolet dicere pacta cã. ¶ Dixi de. mire cõminationē & ferocitatē eius imitatus eſt ſimili uerbo. ¶ Siqd. o. ſ. d. m.
hæc repentina diſceſſio hẽt aliquã maiorē ligaturi denũciationē. & bñ breuiter ne multiloqo infringeret̃ ſupior cõmi/
natio. ¶ Hãc ti. c. additũ ꝓnomē eſt. q̃ſi notã oĩbus diceret. ¶ Phaniũ hãc eſſe ſibi. c. magno ingenio Terē. iprudẽtiã
calũniatoris expſſit: nã & prior incipit. & prior accuſat: & qa nõ põt dicere expellit phaniũ demipho: negat cognatam
inqt. negare una opa Geta in duplici uerſat̃ dolo. nã & audiẽte iã ſene ſe eius defenſorē tanq̃ abſentis aſſimulat: & irri/
tat ad uociferationē phormionē: q̃ clamandi ulterius cãm non hẽt ſi taceret geta. ¶ Neq;. e. p. ſ. ſ. q. ſ. ambiguitas quæ
tñ ſenſu diſcernit̃. ¶ Cognatã de. hæc eſt flagitatio quæ ẽt tumultuoſe nomē pſequit̃ atq; exagitat. ideo callidus ſyco/
phanta patriſfamilias ꝓpriũ nomē. nõ ſolum inuidioſe infert: ſed ẽt repetit. ¶ Nec ſtilphonē ipm̃. hæc aſſeueratio mẽ/
tis mutata ueritate. ¶ Negat. ſyllepſis prima: nã extrinſecus audiendũ eſt pr̃. ¶ Segmini. apparet demiphonem: ut pa/
trēfamilias pturbari nõ mediocriter: quippe qui & aduocatos conquiſiuerit aduerſus hoiem ſine aduocatis agentem:
& progredi nõ audeat niſi illi ſequant̃. ¶ Nec ſtil. ipſum. ſ. q. ſ. multa calũniatoris clamandi cauſa dicunt & uociferan/
di. ut ipm̃ ſtrepitu terreant. ¶ Nec ſtilphonem ipſum: tantũdem qđ ſupra. Neq; eius prẽm: ſcire debemus hoc nomen
nõ fictum a paraſito: ſed auditũ a puella: ꝙ uxor ducta ſit dici: qa egens relicta ſit miſera: cõis locus in auaritia generali/
tate approbatior. facilius enim hoc de oibus quã de demiphone credatur: & ideo ignorat̃ dixit: & negligit̃: non igno/
rat & negligit demipho. ¶ Ignoratur. non agnoſcitur: ignoratur quod fingitur. hoc enim ſignificat modo.

N nunq̃ &c. In hac ſcæna habetur cõtrouerſia inter demiphonem & paraſitum de nuptiis factis in abſentia GVI. A
e patris qui pater cupit ſũmopera filio puellam abiici. quod impedire nititur phormio paraſitus. De. En. ideſt
utrum & uim habet indignationis: uos mei aduocati audiſtis unquam iniuriam factam eſſe contumelioſius:
ideſt iniurioſius & cum maiori contumelia cuiquam: ideſt alicui homini quam hæc iniuria eſt facta mihi. quæſo ade/
ſte: ideſt tãquam patroni & amici præſidio ſitis mihi & auxilio. Ge. Demipho eſt iratus. Phor. quin. i. quinimo tu Ge/
ta age hoc. ideſt fac quod tu nunc facis ſcilicet tace. nam eo loquente alter tacebat: & ideo hoc dicto ſilentium innuit.
iam hic eſt ſceleritatis ſignum: ego agitabo. i. perturbabo commouebo uerſabo ſuccutiam ut dicunt hunc per contem/ Succu/
ptum dicitur. ſ. ſenem. Proh deum: ideſt deorum imortalium. fidem imploro ſup. Demipho negat: ideſt eſt ne uerum tere.
ꝙ demipho negat hanc phanium eſſe cognatam ſibi? & iterum repetit oſtendens maiorem indignationem & maio/
rem exclamationem demipho negat hanc ſibi cognatam? Ge. ipſe negat ſine dubio. Phor. neq; pro & non ſubaudi ue
rum ne eſt; aut dicit ne ſe non ſcire: ideſt non cognoſcere patrem eius phanii qui fuerit uel qui fuerit pater eius uel de co/

gnatione ſenis.uel ille modus dicendi ponit̃ pro hoc:eſt ne ueq̃ ſe neſcire qui fuerit pater eius puellæ.Ge.negat ſe ſcire
qui fuerit pater eius.De.opinor ipſum eſſe phormionem de quo aiebam:alloquitur ſuos aduocatos hoc dicens:cum
aiaduertit paraſitum ſeqmini me ꝓperantem ad eum cōueniendum.Ph.Nec.i.& nō ſubaudi dicit ſe nō ſcire ipm ſtil/
phonē(quē phormio fingit eſſe pr̃em puellæ)qui fuerit idem loquēdi genus ut prius.i.dicit ſe nō ſcire qui fuerit ipe
ſtilpho.Ge.Negat ſe ſcire q fuerit ſtilpho.Ph.Quia ipſa miſera puella relicta eſt egens.i.inops:ꝓpterea parens.i.pr̃ eius
ignorat̃ a ſuis ꝓpinquis:ipſe autē puella negligit̃ qa paup̃ & egena:nec ab aliquo recognoſci amice pōt ſine lite:uide
Simu/ ga auaritia facit.Geta.Si inſimulabis.i.ſi accuſabis.Nam inſimulare eſt crimen ingerere:& inſimulatio eſt falſi uel ueri
latio. criminis incuſatio:& inſimulo gtō iungitur.Si inſimulabis herum meum malitiæ.i.improbitatis:male audies a me.i.
ego quoq̃ te accuſabo & probra tibi ingerā ac conuitia.De.o audaciam.i.miror tantam ineſſe hoi iſti temeritatē etiam
ipſe aduenit accuſatū me ultro.i.nō laceſſitus.Pho.nōdum hærus a phormione compellatur.Nam nihil eſt iam qđ.i.
ꝓpter qđ ſuccēſeam:iraſcar adoleſcēti antiphoni φ in hac re repugnauerit:ſi minus.i.ſi nō nouerat illum ſtilphonem
puellæ pr̃em:quippe qa certe homo.ſ.pater puellæ erat ſup.iam grandior.i.grādeuus:grandis natu:cōparatiuum pro
Grādis. poſitiuo.Grandis aũt ſæpe dr̃ de ætate:ut grandior neſtore dicit̃ qui neſtorem uincit ætate:ergo iam homo erat ſenex
erat paup̃ cui uita erat.i.uictus querebat̃:uel alimonia uitæ:uel cui uita erat.i.ſuſtentabat̃ opera in ablatiuo.i.induſtria:
labore corpis.i.per laborē ſuaq̃ manuum:uel cui uita erat.i.conſiſtebat in opa.i.in manuali operatione & quotidianis
lucellis.ipſe fere.i.ut plurimū:& quod dicunt cōiter cōtinebat ſe ruri.i.uiuebat in agris operi inſudans aſſiduo.Conti/
nere dr̃ qui cōtra uoluptatē ſe cōtinet:unde cōtenti dicunt̃ in malis durātes.Ibi.i.ruri ipſe hēbat agrū colendū.i.aran/
dum de nr̃o patre.i.cōduxerat illū agrū quē coleret ex patre nr̃o partē illi fructuū daturus:aut pecuniæ ſummam ſo/
luturus:interea.i.dum uiueret ita ægre uictum quæritans.ſæpe ipſe ſenex.i.iam grandis & grauis annis narrabat mihi
hūc ſuum cognatū.ſ.demiphonē negligere ſe φ pauper eſſet:at.i.ſed quem uirū demipho negligebat ſup.interrogat.
deinde ſibiipſi rn̄det negligebat uirq̃ optimū in uita.i.in actu & moribus quē uirū uiderim.i.quē cognouerim:uel in
uita dic ꝓ cum uiueret.Ge.uideas.i.aſpicias bene:ut.i.q̄liter narres.i.p̄dices te phormionē atq̃ illū ſtilphonē.q.d.aſpi/
ce qūo te iactites & illū laudes.Ph.abi.i.diſcede faceſſe hic in malā crucē.q.d.qđ dici ſolet uade ad patipulū.Nam ni.i.
niſi.exiſtimaſſem.i.iudicaſſem eū ſtilphonē eſſe ita.i.optimū in uita:nunq̃ caperem inimicitias.i.cōtentiōes:diſcordias:
ſimultates tā graues.i.moleſtas.ſ.cōtra nr̃am familiam.ob hanc.i.pp hanc puellā phanium:quā familiam nr̃am is de/
mipho aſpnat̃:recuſat:auertit:cōtēnit:nō agnoſcit.Aſpnari.n.ſignificat nō ſolū corpore auertere:ſed ēt aio:eſt aũt du/
ctum ab aſpero.Cape dicimur cū id qđ in nobis eſt aſſumimus.uñ cape ꝓ eligēdo ponit̃:quā ergo familiā is demipho
Pcm̄ illi/ aſpnat̃ nūc tā illiberaliter.i.tam inique:tam iniuſte:tam inhumane.Illiberaliter dicebāt factum ſiqs exceſſiſſet oē genus
beraliter maleficii.Ge.o impuriſſime.i.īprobiſſime:pgin.i.pſcueras ne:male loq.i.male dicere hæro abſenti.i.dño meo in abſen
tia eius.Ph.hoc.ſ.male dictū:aut ut male dicat̃ eſt dignū illo hæro tuo.i.dignus eſt cui male dicat̃.Ge.O carcer.i.carce/
re digne:& q dignus es q in carcerē detrudaris.ain.i.dicis ne tandē dñm meū eē cōtumelia dignū ubi tandē hēt qddā
urgens & accelerans.De.uocat demipho ſummiſſa uoce getā ſic ingens:o geta.Ge.geta eū nō audiens pergit in incœ/
extortor pto ſermone qa dixerat ais tu tādē carcer extortor.i.excruciator uexator bonoꝝ.i.iuſtoꝝ uiroꝝ:& contortor.i.contur/
Contor/ bator legū ciuiliū.De.o geta.Ph.rn̄de illi.hoc dicit uoce ſummiſſa.Ge.qs eſt ille hō q me uocat:deīde cōuerſus & aiad/
tor. uerſo ſene inqt.Hem:interiectio hic agnoſcētis uocātē.De.tace.Ge.hic paraſitus nunq̃ ceſſauit dicere tibi abſenti cōtu/
melias indignas te.i.q̄s nō meruiſti & dignas ſe.i.q̄s ipſe debet audire.De.Ohe.interiectio ſatietatē uſq̃ ad faſtidiū de/
ſignans:q̄ſi oñdat getā plus iuſto ꝓ ſe locutū uideri:ꝓinde illi ſilentiū imponit ingens:o geta deſine.i.deſiſte ab his ꝓ/
bris.Deinde ſe cōuertit ad paraſitum dicēs.O adoleſcēs phormio.Senes ſolēt eos q minoris ſunt ætatis appellatione
iuuenis uel pueri uel adoleſcētis nūcupare:iō uocat paſitū adoleſcētem ait Dona.Primū.i.in primis ante oia peto abs
te:cū bona uenia.i.ſine ira & diſcordia:ſed cum bona pace & tranqllitate atq̃ facultate ex te prius petita:peto hæc q̄ ſe/
quunt̃:ut rn̄deas mihi ſi potis eſt.i.pōt placere tibi.i.tibi eē cordi:quē hoiem ais fuiſſe iſtū amicū tuū:cuius cām tā ope
Aio & egiſti aduerſus filiū:& ais dixit tanq̃ de eo q uana loquat̃:dicere.n.dr̃ de his q ualidiora loquunt̃.Explana.i.manifeſta
dico. expone mihi:&.i.ēt.q.i.quo mō uel uñ ipſe diceret me eſſe cognatū ſibi.Ph.Proinde ꝓ pinde.i.ita expiſcare ꝓ expiſca/
Expi/ tis.i.inqris diligēter q̄ſi.i.tanq̄.ſi nō noſſes.i.cognouiſſes.alii noris.i.q̄ſi nō noueris.Expiſcari eſt diligenter q̄rere ubi
ſcari. nā piſces lateant.De.dicis ſup.φ noſſem.i.nouiſſem eū uel ais tu me perinde expiſcari:ac ſi nō nouiſſem.Pho.ita dico.
De.Ego nego me noſſe ſup.iſtū tuū amicū quē mihi cognatū fuiſſe dicis.tu phormio q ais me noſſe aliqñ eum.redige:
ideſt reduc in memoriā mihi.Phor.Eho:īteriectio defatigationē quādam oſtendens atq̃ illuſionē φ nō nouerit ſenex
ſuos cognatos.tu nō noras.i.noueras dū uiueret tuū cōſobrinū.i.ex ſorore matris tuæ natū.De.Enecas.i.qđ dr̃ cogis
me mori talia dicēdo.Dic nomē.i.dic quo noie uocabat̃:aut qđ erat ei nomē.Phor.uis ut dicā nomē dicā maxime.i.
libētiſſime.De.Quid.i.cur.taces.i.cur nō dicis nūc nomē eius.Phor.Hercle perii:pdidi nomen.i.ſum nois oblitus:&
hoc dici ſummiſſa uoce ad getā.De.Hem:īteriectio indignātis uel dep̄hendētis malitiā.quid ais?Phor.O geta ſi memi
Subii/ niſti.i.ſi recordaris illius nois quod dictum eſt olim.ſubiice.i.ſuggere ſubminiſtra.Deinde inuenta alia dilatione indi/
cere. gnanter ſubdit:hem nō dico tibi nomē.i.nolo tibi dicere nomē:quaſi per ironiam dr̃:nō noris.i.quaſi neſcias nomē
eius cognati.aduenis tentatum.i.ad tentandum ſiue ad experiendum ſciamus id necne cum optime tute teneas.De.
Egon.i.utrum ne dicis φ ego tento.i.facio periculum de tua notitia ſimulate iſta querens?q.d.non tento.Ge.Sum/
miſſa uoce geta ſubiicit nomen eſſe ſtilphonem dicens.Stilpho eſt ſup.nomen defuncti cognati.Phor.atq̃ adeo.i.cer/
te quid mea refert ſup.eius nomē ꝓferre.i.quid ad me ſpectat:quid egeo dicere nomē eius.Deinde indignāter ſubdit:
nomē eius tanq̃ ſubito inuentū.Stilpho eſt nomē eius.ſiue ſtilpho eſt cognatus.De.Quē dixiſti.i.quem hoiem ꝓtu/
liſti uel noiaſti?Phor.inquam.i.iterq̃ dico tibi noueras ſtilphonem.De.neq̃ norā.i.noueram illum Stilphonem:neq̃
quiſq̃ fuit mihi cognatus.iſto.i.tali noie ſtilphonis.i.q habuerit talem appellationē.Phor.ita ne.i.utrum ita eſt ut dicis

uel ita

uel ita dicis? nō te pudet hoꝝ.i.non afficeris pudore dicēdo talia uerba? At.i.ſed ſi ille cognatus reliqſſet rē.i.ſubſtantiā
ſuā hæreditatē decē talentū ꝓ talentoꝝ per ſyncopē. Talentū ut uult Seruius ſm uarias gētes pōdus eſt uariū: ſed apud
Talentū
romanos talentū eſt ſeptuaginta libraꝝ: ut ex Plau. collegiſſe ſe teſtaẽ. Deinde intercipit ſermonē ſenex ſūmiſſa uoce di/
cens. De. Dii maleſaciāt tibi. Phor. Proſeqtur icœptū ſermonē.i.ſi reliqſſet hæreditatē decē talentoꝝ tu demipho eſſes
primus ꝓferens.i.narrans. memoriter.i.qđ dicūt inepte cordetenus.q.d. ſine aliqbus ſcriptis. ꝓgeniē.i.ſobolē. genealo
giam ueſtram. uſq.i.eodē tenore & ductu ab auo atq atauo.i.a remotis maioribus lōge repetendis ubi uſq eſt aduer/
Vſq ad/
bium. De. Ego ſum ſup. ita auarus ac ſupbus ut dicis? eſto q̄uis nō ſit ueꝝ ſi ego aduenissem ad iudiciū. tū.i. tunc cū di/
uerbiū.
ſceptatū eſt de hac cognitiōe ego dicerē.q.i. quo mō uel unde eſſet mihi cognata illa puella. itidē.i. ſimiliter cū tu affue/
ris fac id qđ efficeres uidelicet cedo.i.dic.q.i.uñ ea eſt mihi cognata. Ge. En.i.ecce.q.d. Iā uideo te diſceptantē mi hære.
Recte repugnas uel dicis ſup. Heus aduerbium uocātis ſeu incitantis. tu caue.i.ꝓuide tibi & ab illo cauere ſtude. Phor.
Ego expediui.i.explicui. dilucide.i.clare iudicibus qbus oportuit me expedire qūo eēt tibi cognata ſi tū.i.tūc. uel deide
id qđ dixi iudicibus fuerat falſum cur filius tuus nō refellit in p̄terito.i. nō recriminatus ē nō cōfutauit illud eē falſum.
Nā refellere eſt arguēdo falſum oñdere. De. Narras mihi filium.i.loqris mihi de filio de ſtultitia cuius filii non pōt dici
ut dignū eſt dici.i.nō pōt ab aliquo dici qđ eius ſtultitia meruit ut diceret. Ph. At tu demipho q es ſapiēs adi magiſtra
tus.i.uade ad hoies in officio cōſtitutos: puta ad iudices ut ipſi magr̃atus reddant tibi iteꝝ.i.ſecundo. iudiciū.i.ſniam
de eadē cā. qñ quidē qa certe tu ſolus ſine alio regnas.i.more regū ſolutus ex legibus & libertatē opprimis: & tibi ſoli
licet adipiſci.i.aſſequi. obtinere hic.i. Athenis ubi leges uigēt & libertas. bis.i.iteꝝ. iudiciū.i.ſniam de eadē cauſa. & hæc
oia p ironiā ſunt dicta. De. Etſi.i.q̄uis iniuria eſt mihi facta uerūtñ potius eſt ſup. ſiue ſatius eſt mihi dare dotē.ſ.id qđ
lex iubet. uel id.i.ꝑꝑ id quod lex iubet. itidem.i.ſimiliter. ut.i.ſicut. ſi ſit uere cognata mea. Potius eſt ergo id facere q̄ ſe/
ctet.i.exerceā. lites.i.cōtrouerſias negocia cās aut q̄ audiā te ita blatterantē & mihi detrahentē. Abduce.i.tecum reduc
Blattera/
in domū tuam hāc puellam. accipe pro dote qnq minas.i.quinq libras. Ph. Ha ha he. hic riſu deſtruxit qđ p̄tendebat
re.
ſenex. hō ſuauis.i.iucūdus ac lepidus es ſup. ridēdo hoc dicit. De. Quid eſt ꝑꝑ qđ rides. Nū.i.nunqd.q.d. nō poſtulo
iniquū.i.rē iniuſtā. an.i.utrū ne. qdē.i.nec ēt. adipiſcar.i.obtinebo id qđ eſt ius publicum.i.totius cōitatis. Phor. Quæ
ſō. ne.i.utrū. tandē eſt ſup. ita ut ſequitur. uel ſic. ne.i.utrū. tandē lex iubet ita.ſ. date mercedē ei.ſ. ciui phanio uxori an/
tiphōis. & amittere.i.a ſe dimittere. uel amittere.i.ꝑdere eam. itidē.i. ſimiliter ut ſiue. ubi.i.qñ. abuſus ſis.i.aliqs abuſus
ſit meretricē pro meretrice quā ſoluit & a ſe emittit. Vtimur cū honore. abutimur cū iniuria. ubi abutor iungiẽ accuſati/
uo more antiquo: ut Diomedes teſtaẽ. uel ſic pōt aſtrui. Vtrū lex iubet dare ei phanio ciui mercedē: & amittere a ſe itidē.
ut.i.tanq̄ meretricē. ubi.i.qñ abuſus ſis ea. & melior eſt iſta ſtructura meo iudicio. An.i.utrū. ciuis: in fœminino.ſ. pha/
nium puella iuſſa eſt dari. ꝓximo.i.ſuo cognato. ut neqd.i.ut nō aliqd. admitteret in ſe turpe.i.inhoneſtū puta aliquid
laſciuiæ. ꝑꝑ egeſtatē.i.ꝑꝑ inopiā & penuriā uictus. ut degeret ætatē.i.ut traduceret uitæ ſuæ ips cū uno uiro. & bñ. nā
pudicitia eſt unius ſnia uiri ait Dona. qđ.ſ. ut degat ætatē cū uno: uetas.i.impedis. De. Quidē.i.certe iuſſa eſt dari ita ut
Pudici/
dicis ꝓximo per ironiā dicit. at unde.i.ex qua occaſiōe nos ſumus ei ꝓximi. aut q̄obrē.i.quare ſumus ei ꝓximi. Phor.
tia.
Ohe: interiectio hois affecti faſtidio ob inculcata & repetita ſæpius ſimilia. Aiunt.i.dicūt. hoīcs.i.ita ferẽ: ita dr̃: hæc po/
nunẽ ubi ꝓuerbiū eſt. ne agas actū.i.ne retractes qđ iā eſt cōfectū iudicatū & concluſum. Acta res eſt de q̄ ſnia ꝓlata eſt.
De. Nō agā actū. imo.i.ſed nō deſinā.i.nō ceſſabo. donec.i.quouſq. ꝑfecero hoc.i.donec deduxero hoc negocium ad
exitū. Pho. Ineptis.i.iſanis: efficeris ineptus: & deſipiſcis. & qđ dr̃ tu agis ſtultū. Nā ut a ſapia ſapis dicimꝰ: ita ab ineptia
Ineptire
ineptis. declinaẽ aūt ineptio ineptis ineptui ineptire. De. Sine mō uerba ſunt cōminatoria. quaſi qđ dici ſolet. Dimitte
mihi facere & uidebis qd ego ſim facturus. q̄ſi ſine.i.ꝑmitte. mō.i.tm̄mō.i.patiētiā habe tm̄mō & uidebis qd faciā tā/
dē. Phor. Poſtremo: aduerbiū.i.deniq. O demipho nihil rei.i.negocii eſt nobis tecū.i.qđ inepte dici ſolet. nihil hēmꝰ
ad faciēdū tecū: ubi eēt dicēdū nil nobis rei aut negocii tecū eſt. tuus gnatus.i.tuus filius antipho eſt dānatus ut ducat
phaniū nō tu es dānatꝰ ad id faciēdū. nā tua ætas iā p̄terierat ad ducēdū.i.ad uxorē capiēdā iā nō idoneus es ꝑꝑ ætatē.
De. Ego puto illū filiū meū dicere oia hæc q̄ dico nūc: aut ſi nō dicat: idē qdē.i.certe ꝓhibebo ipm filiū domo.i.a do/
mo mea eiiciā ſeu arcebo ne ingrediaẽ cū hac uxore phanio. Ge. ſubmiſſa uoce dicit. herus meꝰ eſt iratus. Phor. tute.i.tu/
met. meliꝰ.i.magis cōgrue & cōuenīēter feceris.i.facies idē qđ tu dicis: uidelicet ꝓhibebis ipm domo una cū uxore &c.
qđ dici ſolet melius erit ꝙ tu facias illud qđ minaris: q̄ſi oſtētat ſeſe nihil hr̃e cōuētionis cū antiphone. De. o infœlix.i.
infauſte mihi. itā.i.utrū paratus es facere ita oia aduerſum me.i.cōtra me uel facere me aduerſum oia.i.cōtra oia. Phor.
Sūmiſſa uoce alloquiẽ getā. hic ſenex metuit nos. tāetſi.i.q̄uis. diſſimulat.i.fingit ac mētiẽ. ſedulo.i.iſtāter q̄ſi ſine do
lo. Ge. Bñ hñt.i.bñ ſe res hñt pricipia ſunt ſup. tibi.i.tu hēs bona principia ad cætera cōſeqnda ad q̄ niteris atq tendis.
Phor. Quin.i.qnimo. feras.i.toleres ſuſtineas æquo aīo id qđ eſt ferendū.i.tolerandū. feceris.i.efficies. tuis factis.i.per
tua facta. dignū.i.rē dignā ut ſimus amici inter nos. De. Egon.i.utrū ego. expetā.i.deſiderē optem tuā amicitiam.q.d.
nō. aut utrū uelim aut uiſum.i.uidere. aut auditum.i.audire te.q.d.nō. Phor. ſi cōcordabis.i.ſi cōcorditer uiues cū illa
nuru tua hēbis nuꝑ quæ oblectet.i.conſoleẽ foueat tuā ſenectutē. Reſpice ætatē tuā.i.rōnem hēas ætatis tuæ. De. Ipſa
oblectet te nō me. habe eam tibi.i.cape eam pro te qm̄ mihi non eſt cordi. Pho. uero.i.ſed. minue iram contēnendo di/
cit.q.d. quod dici ſolet. & amore dei cōpeſce iram: uel noli iraſci. De. age hoc quod dixi.ſ. habe eam tibi & abduc a no/
Illudere
bis. Iam ſatis uerboꝝ eſt: ideſt ſufficiunt ea quæ dicta ſunt niſi tu properes abducere.i.auferre a nobis mulierem pha/
dicam.
nium ego eiiciam illam: o phormio ego dixi uno uerbo quod uolebam. Pho. Si tu attigeris illam puellā. ſecus.i.aliter.
q̄ dignū eſt. ideſt q̄ decet liberam mulierem attingi. ego impingam.i.impellam illidam ſuſcitabo tibi grādem dicam: a
dica dicæ.i.magnā cauſam ſeu cōtrouerſiā ſeu magnū libellū iniuriaꝝ: ut prius dictū eſt. O demipho dixi quēadmo/
dum prius dixeras. Deinde uocat getam recedēdo. Heus aduerbiū uocantis. ſi quid fuerit opus præſentia mea: ideſt ſi
in aliquo fuerit mea p̄ſtia, opus inuenies ſup. me in domo: ideſt in domo. Ge. intelligo: ideſt capio quid uelis.

ASceñ. ¶ILLVD. Si inſimulabis hærum meum auaritiæ: rectius puto q̃ quod commentarium exponit malitiæ: propterea quod prædictum erat uide auaritia quid facit &c̃.

✠ A ❧ EN nuq̃. Inducto Phormiõe: & cõfirmato ut ſenis litigio audacter obſiſtat offert ſenex ipſe adducẽs ſecũ multos aduocatos: & exorás eos ut fideliter interſint cáæ ſuæ q̄ uolebat illá nõ eẽ cognatá ſuá ꝓbare. Illa alloq̃t amicos. En nunq̃ &c̃. Iniuria qđ quũ nõ ſit cognata data ẽ filio. Qui geta ſp incitabat phormionẽ ad hoc ille qn tu hoc ages ſp. ſ. nõ dimittes me incitare. Proh deũ. alte ut audiat ſenex. negat alte. nec ſtilph. Stilpho uocabat̃ Chremes apud lẽnõ: ſed qđ ibi obſcure dixerat hoc p nomẽ melius declarat: qđ audiuerat a puella. Inſimu. i. falſo iponens. ſenẽ rep̃hẽdo qa ignorat cognatũ ſuũ. Ná adol. &c̃. Quia ille ſe cõtinebat ruri: iõ nõ eſt mirũ ſi nõ uidit eũ. De. noſtro pa. i. de ſeudo p̃ris hr̃ cogñ. i. demipho. Videas: excõicat eũ geta corá ſene: uideas te adhuc: atq;. i. ſic illũ dicis te uidiſſe pauperẽ: & deſertũ: ut narras eũ paupem. Ita eẽ eũ. i. cognatũ ſenis. Ad hác puellá: quá puellá is demi. carcere. ſ. dignus extortor. i. detractor bonorũ hoium cõtor. i. ꝑuaricator le. iam deſine. q. d. ne mihi narres: qa audiui oía. Adoleſcens ad phor. dicit. Si potis eſt. i. poſſibile tibi placere hoc qđ tu dicis: & q. i. oino. Perinde. i. taliter. Perinde ẽ ſimilitudis: & ꝑinde cális. Geta ſi memi. hoc ſuauiter dicit: & ne interea taceret dicit hem nõ dico qd mea refert ſi dicare ſic qđ oblitus erat. Poſtq̃ ſcit corrigit ut ne neſciſſe ille pcipiat. x. talentũ. i. talentorũ. Primus. ſ. cognatus eẽs: ita ut dicis: ſic cõſtrue: face mõ. ſ. cedo. i. dic. q. i. qũo eſt cognata. Cedo inquá itidẽ. i. ſimiliter ut ego dicerẽ: q. i. qũo. ea eẽt mihi cognata. Si aduenſſem in cám illá: ubi tu decipiſti antipho. dicerẽ inquá ita ut tu dicis. Dixerat eni phor. corá iudicibus: qđ ſi demi. intereſſet. nõ negaret hác eẽ cognatá. Dilu. q. d. ego nõ cõputabo mõ iterũ genus: qa dilucide exp. i. cõputaui illis quibus me optet. ſ. iudicibus. At tu. q. d. u. uocas eũ ſtultũ at tu q ſapiens es uis mõ repetere cám: qđ eſt maior ſtultitia. a. h. ibi. adim. &c̃. Abduce hac uxorẽ & accipe qnq; minas. itidẽ. i. ſimiliter: ut ſi ſit cognata. ſ. ad quod lex iubet uidelicet dare dotẽ. hõ ſuauis. i. miſericors q gratis uis dare dotẽ. q. d. in hoc ſatis appet tuá eẽ cognatá. aliter. n. nunq̃ offeres dotẽ itane. de legibus locut⁹ erat demipho de legib⁹ reſp. q. d. ita qdẽ lex iubet dare dotẽ: ſed nõ corruptæ: quũ illa iam nupſerit dare p ea dotẽ nõ eſt dos: ſed p̃ciũ ſtupri: & hoc eſt ita ne lex iubet dare ei nõ dicá dotẽ: ſed mercedẽ. i. p̃ciũ ſtupri ubi. ſ. poſtq̃ tu ſis abuſus ciuẽ, itidẽ ut meretricẽ: atq; emittere illá. Certe hoc nõ iubet. Mõ cõtrariá ſniam an potius iuſſa ẽ in lege ci. da. ꝓx. pp ege. ne ipſa aliqd turpe q̃ſi meretrix in ſe adm̃. certe hoc nõ iubet. Sed tu negas. At nos uñ ꝓximi: aut ſi nõ eſt ꝓxia. q̃obrẽ. i. pp quá dotẽ ducerem⁹: dñe audi hoies aiũt ne agas actũ. ſ. ne repetas cám q̃ acta eſt. Dánat⁹. i. uict⁹. ſi mecũ agis: & cũ filio: qa oía hæc &c̃. Aut ſi nõ dixerit &c̃. bñ hñt ſuauiter. Siqd ad ge. diſcedẽs dicit dñe inuenies.

DO. A QVáta me cura & ſollicitudie affecit gnat⁹. Cura eſt i ſpe bonorũ: ſollicitudo i metu malorũ. ¶ Quáta me cura & ſollicitudie: hæc deliberatiua eſt in q̃ aduocati ſũt: quorũ un⁹ ſuadet. alter diſſuadet. tertius q ſe alterutri addere debuiſſet: eiuſmodi ſniam dicit. ut rurſum deliberatiõe opus eẽ uideatur. ¶ Ego cra. cen. p̃t ergo diſtigui ut ſubaudiat̃ ego dicá. ¶ Quæ in. r. t. ſ. bñ pricipio beniuolentiá ſuá cõmẽdauit: & ſic cõſiliũ dedit æquũ eẽ ab honeſto: & bonũ ab utili: & id ipetrabis a poſſibili: & breuiter deliberatũ tres locos tetigit: iuſtũ: utile & poſſibile. ¶ Ego. ſ. h. d. c. artificioſe pſoná. rep̃hẽdit ſententiá rep̃henſurus: ut ſi inimic⁹ ſit: adimat auctoritatẽ ſniæ ſuæ. ¶ Verũ ita eſt. ſubiunxit locũ apocryſeo oratorie: ut inuidis cõtradicturus occurreret. ¶ Mihi nõ u. a poſſibili. ¶ Quod ſit. ſ. l. hic alio ordine & loco ſuaſorie tetigit: primũ a poſſibili: ſcđm ab honeſto & turpe incœptu eſt. ab honeſto. m. lr̃am p̃termiſſit per artẽ. quæ ubi non põt fieri fruſtra ſectat̃. ¶ Res magna ẽ cá ampliádi ſniam. ¶ Incertior ſum. m. q̃. d. ex tribus enim unus: ſuaſit alter diſſuaſit: tertius nihil dixit. In tpe. h. ſeſe. r. Saluſtius. maxime q; ferocia regis mithridatis in tempore bellaturi.

A Demipho. Geta. Hegio. Cratinus. Crito.

QVáta me cura & ſollicitudie affecit gnatus
Qui me & ſe hiſce impediuit nuptiis: neq;
Mihi in conſpectũ ꝓdit: ut ſaltẽ ſciam qd de
Hac re dicat. quidue ſint ſentẽtiæ: abi tu: uiſe redierit
Ne iam an nõdum domum. Ge. eo. De. uidetis quo
In loco res hæc ſiet? quid ago? dic hegio? Hem. ego
Cratinum cenſeo: ſi tibi uidetur. De. dic cratine.
Cra. Me ne uis? De. te. Cra. ego q̃ in tuã rem ſint ea
Velim facias: mihi ſic hoc uidet̃: quod te abſente
Hic filius egit. reſtitui in integrũ æquum: & bonum
Eſt: & id impetrabis: dixi. De. dic nũc hegio? He. ego
Sedulo hunc dixiſſe credo. uerũ ita eſt quot hoies
Tot ſententiæ: ſuus cuiq; mos: mihi non uidetur
Quod ſit factum legibus reſcindi poſſe: & turpe
Incœptu eſt. De. dic crito. Cri. ego amplius
Deliberandũ cẽſeo: res magna eſt. He. nũqd nos uis

GVI. A ☞ QVáta me &c̃. Hæc ẽ deliberatio in q̃ aduocati ſũt: quorũ un⁹ ſuadet. alter diſſuadet terti⁹ eiuſmodi ſniam dicit ut rurſum deliberatiõe op⁹ eẽ uideat̃. De. q̃ta cura: exlamãdo lege. & q̃ta ſollicitudine. q. d. Magna gnatus meus. ſ. antipho affecit me. Cura eſt in ſpe bonorũ ſollicitudo in metu malorum

Cura. Sollicitudo. Prodire.

Qui. ſ. filius ipediuit. i. itricauit: iuoluit: iplicuit me & ſe hiſce nuptiis. i. in his nuptiis uel p has nuptias. neq; filius ipſe ꝓdit. i. emergit. cõparet mihi in cõſpectũ. i. ante oculos ut ſaltẽ ſciam qd dicat ipſe de hac re. i. de his nuptiis. ue. i. uel. qd ſniæ ſit ei. i. quam habeat ſententiam

tentiam De. feciſtis

tentiam & opinionē de hac re.tu geta abi uiſe.i.uade ad uidendū.ne.i.utrū:filius iā redierit domū.an nondū.i.nō ad/huc redierit.Ge.eo.i.uado ad uidendū.De.uos aduocate uideris ī quo loco.i.in quo ſtatu hæc res ſit.ſ.negociū de nu/ptiis o hegio dic qd ago.i.agere debeo.He.ego cēſeo.i.iudico cratinū debere ſup.pri⁹ dře ſi tibi uſ.i.bonū & decēs eſſe iudices.De.o cratine dic qd agere debeo.Cra.ne.i.utrū uis me dicere.De.uolo ſup.te dicere.Cra.ego ueli.i.uolo ꝙ fa/cias ea q̄ ſint in rē tuā.i.in tuā utilitatē:hoc eſt q̄ ſint tibi utilia hoc qđ ſeqtur uſ mihi ſic.i.eſt mea opinio & ſnia talis. æquū eſt.i.honeſtū ac iuſtū & bonū.i.utile eſt id qđ fili⁹ egit hic.i.athenis te abſēte.reſtitui in itegrū.i.reduci in arbitriū tuū & eē irritū pinde ac ſi nihil fcm̄ eēt ita ut ibi ītegrum ſit ac libeꝶ defenderē cām ut pri⁹ potuiſſes:uel ſic itellige æquū & bonū eſt te ſup.uel filiū reſtitui in ītegrū.i.in li/bertatē & arbitriū hui⁹ rei nō faciēdæ.ꝙ.i.qa fili⁹ egit id te abſēte q modus dicēdi ex iure ſumptus eſt ut liquet di geſtis de in ītegrū reſtituitiōe.Et tu demipho īpetrabis.i. obtinebis id.ſ.ut reſtituaris uel res reſtituat in integrū.di xi.i.ſniam meā ſū elocut⁹ qđ uerbū in fine orōnū appo ni cōſueuit.nā dicere ſignāt accōmodate appoſiteq; lo/qui.Inde dictio dr̄ oro feſtiua atq; diſerta.De.o hegio dic nūc qd agere debeo dic.i.eloqre.He.ego credo hunc cratinū dixiſſe:ſedulo.i.inſtanter & ſine dolo & q̄ſi ſerio.ueꝶ.i.ſed ita eſt.i.ita ſe res hēt:uel ſi ueꝶ nomē ſic:ita eſt uerū.i.hoc ꝓuerbiū ueꝶ eſt.ſ.tot ſunt ſniæ.i.opiniones quot ſunt hoies.Cuiq;.i.unicuiq; ſuus mos.i.ꝓprius mod⁹ eſt.nō uř mi/hi.i.nō mea ſnia id qđ ſit fcm̄.i.iudicatum:legib⁹.i.ſm leges:poſſe reſcindi.i.retractari:& irritū fieri:& id.ſ.reſcindere le gib⁹:ſcm̄ eſt turpe icœptu.i.ad icipiendū uel ut incipiať.De.o crito dic.i.eloqre qd agam?Cri.ego cenſeo eē deliberan/dū.i.cōſulandū amplius.i.latius.& accuratius.i.iudico eē opus ampliori deliberatiōe:res.i.materia negocium cā con/trouerſia eſt magna.i.magni pōderis ac momenti.He.nunqd.i.nonne aliqd aliud uis nos facere ſup.qđ dcm̄ eſt abire cupiētis cum uideat nō eſſe ultra ſua opus opa.De.ꝓbe.i.recte feciſtis:p ironiā dicit.q.d.optie cōſultaſtis.i.ſum multo incertior.i.magis in dubio q̄ dudū.i.pauloañ q̄ dixiſſet is ueſtras ſnias.Ge.rediit geta dicēs filiū non rediiſſe.domeſtici negāt filiū rediiſſe.i.dicūt ꝙ nō rediit.De.frater chremes eſt mihi expectādus:exeqr.i.faciā cōplebo pagā id conſilium qđ is frater dederit mihi.de hac re.i.de his nuptiis.ibo pcunctatū.i.inqſitum ad portum maris:q̄ rediturus eſt nauigio quoad.i.quouſq; recipiat ſe.i.ſe reducat ac referat domum.Ge.At ego quærā antiphonem ut ſciat q̄ acta ſint.hic.i.in hoc loco ubi eſt diſceptatum de hac re.ſed eccū.i.ecce hic ꝓpe uideo ipm̄ antiphonem recipe ſe.i.ſe referre huc in tpe.i. mane tempeſtiue congrue auſpicato ac bona hora qđ dici ſolet:dicit autem hoc ſeorſum a ſene.

De.feciſtis probe incertior ſum multo q̄dudum
Ge.negāt rediſſe.De.frater eſt expectādus mihi is
Quod mihi de hac re dederit cōſilium:id exquar
Percontatū ibo ad portū quo ad ſe recipiat.Ge.at
Ego antiphonē quæram.ut quæ acta hic ſunt ſciat
Sed eccum ipſum uideo in tēpore.huc ſe recipe.

Dicere. Dictio.

Vāta.quū ſenex aliq̄tulū ſit cōuict⁹ uerbis phormiōis:& factus incert⁹ qd de uxore faciat.Ecce in cōſilio ami/coꝶ magis dubius reddeť:& ſic litigiū ſuū oīno inefficax erit ne illā abiiciat:uult prius remouere getā ne huic interſit cōſilio.Videtis ad amicos loqť.Ego.c.nota qa amici de hac re nō multū ſolliciti ſunt:quū unus ita alii miſſione cōſiliū attribuat.Sedulo.i.priuata amicitia:ueꝶ.i.ſed ita eſt:qñquidē iſti duo dubitāt.Ego amplius &c̄.ſe.ꝓbe ironicē.negant reddi:ut incertior ſit qd faciat renūciat ei geta nō rediſſe antiphonem.cuius ſniam uolebat audire.

A

A Antipho. Geta.

Enimuero antipho multis modis cū iſtoc
Animo eſt uitupandus:ita ne hinc abiiſſe
Et uitā tutādā aliis dediſſe:alios tuā rem crediſti
Magis q̄ te animaduerſuros?nā utut erant alia:illi
Certe quæ nūc domi tuæ ē.cōſuleres.neqd ꝓpter
Tuā fidē decepta pateretr̄ mali:cuius nunc miſeræ
Spes opeſq; ſunt in te omnes ſitæ.Ge.eqdē hære
Nos iādudum hic abſētē incuſamus qui abieris
An.teipſum q̄rebam.Ge.ſed ea cauſa nihilomagis
Defecimus.An.loq̄re obſecro quo in loco ſunt

Nimuero Antipho.m.m.c.i.a.Cū iſto cāio.p huius ai.Enni⁹.optima cū pulchris aīs roma/na iuuētus.℄ Ita ne hinc abiiſſe & uitam tu/tandam Vt Inuidiſſe deos patriæ. u.a.a.o.o.Et ſeruon fortunas meas commiſiſſe futili. ℄ Alios tuā rem:ab īfinitiuo ad idicatiuū trāſitū fecit. ℄ Crediditi.p putaſti.℄ Pateret mali:legit & potiret qa potiri fuit.Plau.Hoſtiū potitus eſt.℄ Spes opeſq; ſunt:hæc qdem de his q̄ amanti.
Spes opeſq; ſunt:ut res fideſq; uſq; adieris:mollius q̄ fugeris.℄ Sed ea cauſa:q̄ aberis.Nūqd pri ſubolet: côuenientia ſua & phormionis dicit.℄ Cōſutauit:uer/bis conuicit:ut ſi diceret refutauit.ſed refutatio in re eſt cōſutatio in pſona.Heus phormio:de ſe mediocriter p eclypſim moraliter ſatis.℄ Ego quod potui porro.or dine primo dñm:poſt phormionem ultimum ſe po/ſuit.℄ Huc ſaluum patruum.Geta non optat ſaluum patruum uenire ſm Appollodoꝶ:& oſtēdit non con gruere ſalutē eius cū incōmodo ſuo:at non dicit malū eſſe incōmodum ſibi:ſed tm̄ magni terroris plenū ad/uentū patrui.℄ Paleſtra exit.foras bñ paleſtrā eius di/xit lenonis domū quo eſt exercit⁹ amator aſſidue.Plau. Abſtine a paleſtra.ubi demens deſudaſcitur.

DO. A Ennius. Credidi/ſti. Plautus. Refuta/tio. Confu/tatio. Plautus.

Niuero &c̄.Hic antipho ſe incuſat ꝙ abierit & ſimul getam de rebus omnibus iterrogat. Anti.alloquitur ſeipſum.Enimuero.i.certe tu

GVI. A

antipho cum iſtoc animo.i.tu antipho iſtius animi uel habens iſtum animum es uituperandus multis modis.Ita ne decet ſup.te hinc abiiſſe.i.diſceſſiſſe & dediſſe.i.cõmiſiſſe tuam uitam tutandam.i.defendẽdam aliis phædriæ & getæ & phormioni & bene uitam dixit.nam ſi abſtrahatur ab uxore putat ſe non poſſe uiuere:ſed mortis periculum eſſe ſubiturum:& decet te credidiſſe.i.putaſſe alios.ſ.phædriam &c̃.magis aiaduerſuros.i.habituros curæ rem tuam.i.tuum negocium q̃ te.Nam utut.i.utcũq; hoc eſt qualitercunq; alia in neutro genere.i.reliqua quæ debuiſſent curare erant.i.ſe habebant:certe.i.ſaltem conſuleres.i.proſpicere ſeu prouidere debebas illi phanio quæ nunc eſt domi tuæ.nequid: ideſt ne aliquid mali ipa decepta propter tuam fidẽ: ideſt per tuam promiſſionem pateretur.Cuius phanii nũc.ideſt hoc tempore miſeræ infœlicis omnes ſpes:ideſt expectatiões.omnes opes.ideſt facultates ſunt ſitæ.i.poſitæ collocatæ in te uno.i.ſolo.Geta.Eqdem o hære.i.domine iãdudum:ideſt pauloante incuſamus hic.ideſt criminamur culpamus redarguimus te abſentem qui abieris.i.diſceſſeris.An.q̃rebam teipſum.Ge.proſequitur incœptum ſermonem:ſed ea cauſa.i.eo ꝙ abieris nihilo magis.i.nihilo plus defecimus.i.ſuccubuimus defatigati ſumus in defenſione tui.An.obſecro loquere.i.dic in quo loco.i.in quo ſtatu res.i.negocia & fortunæ meæ.i.mea infortunia uel mei euentus ſunt.nunqd ſubdolet.i.aliquantulum dolet patri meo ꝙ abierim neq; ſubierim eius conſpectum.Ge.etiã nihil:ideſt nullatenus nullo modo dolet ei ꝙ abieris quia ex hoc cõſiderat te nimio patris timore non audere ſubire cõſpectum eius.An.& porro:ideſt deide quid ſpei eſt.Ge.neſcio quid ſpei eſt.An.ah interiectio dolentis.Ge.neſcio niſi ꝙ ſupple phædria non ceſſauit eniti: ideſt conari laborare pro te.An.nihil noui fecit ipſe phædria quoniam ſolitus eſt hoc facere:uel quia ſoleo pro eo idem facere:uel quia nihil mihi obtinuit noui ſuo nixu.Geta tum.i.deinde phormio ꝓbuit.i.præſtitit oſtendit exhibuit ſe hominem ſtrenuum ideſt acrem fortem.itidẽ.i.ſimiliter in hac re uti.ſicut:ideſt ſicut in aliis rebus. An. quid is paraſitus fecit?Ge.ipſe confutauit uerbis.i.conuicit per uerba patrem admodum.i.ualde iratum.Anti.heu interiectio hic oſtẽdit admirationem facti phormionis & approbationem propterea ſubditur.o phormio.q.d.multum tibi debeo aut aliquid tale.Ge.porro ideſt deinde uel certe ego feci ſupple quod potui.An.o mi geta amo uos omnes.Ge.principia obtinendi uoti ſic ſe habent:ut dico ita ꝙ confutatus eſt ſenex.adhuc res eſt trãquilla:ideſt negocium nihil habet turbationis:& pater manſurus eſt:ideſt expectaturus eſt patruum:ſcilicet chremetem patrem phædriæ.dum: ideſt quouſq; adueniat huc.An.Quid:ideſt cur manſurus eſt eum pater geta:ut aiebat:ideſt prout dicebat uelle: ideſt uolebat ſe facere de conſilio eius:ideſt ex eius conſilio id quod attinet ad hãc rem de nuptiis iſtis:uel ut pro utpote.uel quia aiebat ſe uelle facere &c̃.An.O geta quantus metus eſt mihi:ideſt quantum timeo patruum meum.ideſt fratrem patris uenire nunc huc ſaluum incolumen:nam ut audio:ideſt intelligo:aut uiuam aut moriar per unam: ideſt ſolam ſententiam eius.quia ſine phanio nõ potero uiuere.geta phædria adeſt:ideſt aduenit tibi:ideſt ad tuum ſolatium.An.utinam adeſſet.Ge.eccum.ideſt ecce hic eum.ſcilicet exit:ideſt egredit̃ foras ab ſua paleſtra.ideſt a domo lenonis in qua ipſe amator aſſidue exercitatus eſt.Plautus.Abſtine a paleſtra ubi demens deſudaſcitur.

Incuſare

Conſutare.

Paleſtra.

Plautus.

Res & fortunæ meæ?nunquid patri ſubolet?
Ge.nihil etiam.An.ecquid ſpei porro eſt?Ge.neſcio
An.ah.Ge.mihi phædria aut ceſſauit pro te eniti.
An.nihil noui fecit.Ge.tum phormio itidem.hac re
Vt in aliis ſtrenuum hominem præbuit.An.quid is
Fecit?Ge.confutauit uerbis admodũ iratum patrem.
An.heu phormio.Ge.ego quod potui porro.
An.mi geta omnes uos amo.Ge.ſic habẽt principia
Seſe:ut dico adhuc tranquilla res eſt.manſuruſq;
Patruum pater eſt dum huc adueniat.An.quid eum?
Ge.ut aiebat de eius conſilio uelle ſeſe facere quid
Ad hanc rem attinet.An.quantus metus eſt mihi
Venire huc ſaluum nũc patruum geta:nam ut audio
Per eius unam aut uiuam aut moriar ſententiam.
Ge.phædria tibi adeſt.An.ubi nam eſt?
Ge.eccum a ſua paleſtra exit foras.

A Scen.

i

Llud in gloſematibus.Nunqd ſubdolet patri:non recte acceptum puto.melius aũt quod textus habet.ſubolet.Nam ſi ſubdolet legas falſum erit rñſum getæ dicentis.Nihil etiam immo nihil peiũs atq; grauius doluit ſeni quã factum antiphonis.lege ergo cum textu.Nunqd patri ſubolet.i.nũquid pater factum meum ſubſenſit:ac primulum ꝑcepit hoc eſt ſcit ne pater me apte uoluntate ad eam ducendam cõpulſum.Neq; de habitu antiphonis loquitur:ut patet ex eo quod dicit loquere obſecro.quo nam in loco ſunt res:& fortũæ meæ ꝙ ſi de ãbitione eius loquatur:nihilominus falſo reſponderet geta.quia pater grauius paſſus eſt eum non comparuiſſe.

A

ENimuero.Incipit tertius actus de inueniendo argento ad opus phædriæ:ſicut alius actus fuit de re antiphonis.ſic iſte de re phædriæ.Phædria ut dictum eſt nullam copiam de amica poterat habere: quum pecuniam qua lenonem pacaret non haberet nullatenus poterat inuenire.quare ergo agitur in hoc actu conſilium.unde argentum poſſit ad opus eius corradi ad quod inducuntur conuenientes perſonæ antipho.ſ.frater cuius cauſam phædria cum demiphone bene egerat:& erga eum promeritus fuerat ut iſte cauſam eius ſimiliter tractaret.Inducitur & geta qui antiphonis imitatione conſilium illud inueniat.Præmittitur in hac ſcæna meritum phædriæ:ut illo merito antipho poſtea cõmotus getam compellat conſilium inuenire.habet autem antipho occaſionem redeundi:ut rem ſuam quomodo ſit tractata intelligat uituperans ſe de animi timiditate ꝙ receſſiſſet.o antipho multis &c̃.Nunquid ſubolet.i.apparet patri fallacia noſtra:ꝙ mea uoluntate ſit factum:quid ſpei in futuro.Neſcio niſi hoc tantum quod phædria.Ecce meritum phædriæ.heu gaudendo dicit quaſi euge.Paleſtram uocat domum ubi illa fidicina diſcebat: ideo dicit paleſtram.quia colluctabatur in acquirenda amica.

Dotio

d Orio audi obſecro.Hæc ſcæna in petitiõe eſt q̄ ſæpe admittit deliberatiuũ locũ.℄ Dorio audi obſecro.ſunt q ſic legũt:ut dorio phædriæ dicat.audi leno obſecro.ite℞ phædria.℄ Quin omitte me.qn mõ corripiẽdi uim hẽt.uel impandi:ut Quin age quin aliqd.℄ Suo ſuat capiti.deeſt.ſuat aũt appingat affingat.℄ Suo ſuat capiti apoſiopeſis ſuo capiti dixit cũ dicturus eẽt phædriæ.ut Dardaniq℞ rogũ capitis.℄ Fœneratum.ab utili.℄ Fœneratũ iſtuc bñficium.i.ei a te fœneratũ.℄ Ve℞ hercle hoc eſt bñ ipe dcm̃ ſuũ cõfirmauit.℄ Cantilenam eandẽ canis.ita dr̃ uetus & uulgata cantio.℄ Tu mihi cognat⁹.ab honeſto.℄ Tu mihi parẽs.tu amicus.ſccũda apoſiopeſis.℄ Phaleratis dictis.honeſtis atq℞ ornatis.qa dixit tu mihi cognatus tu parens & q̄ſi leno irridet honeſtatẽ & deſpicit.℄ Miſertum eſt.ironia.℄ Hei ueris uincor.hoc ſibi dicit adoleſcẽs.℄ Neq℞ antipho alia cũ occupatus eẽt ſollicitudine.hic dolet phædria ꝙ in eadem re laborauit antipho.i.in amore q̄dq℞ amare cõtigerit.℄ Neq℞ antipho.alia a minore aliq̄ ſollicitudie q̄ hæc eſt quã nũc gerit i alia p̄ter hãc quã de me gerit.ordo & ſenſus hic eſt.Neq℞ tũ eẽt mihi hoc obiectũ malũ cũ antipho alia ſollicitudie eẽt occupatus leni quapiã nõ hac de nuptiis q̄ eſt grauiſſima.℄ Vnq̄ uſus uenit.opus aut neceſſe fuit.℄ Auribus teneo lupũ.græcũ ꝓuerbium.

DO. A Quin. Suat.

℄ Leno ſies.eclypſis deeſt uniuerſa.℄ Aere emptã ſuo.bñ ſuo q̄ſi de tertia pſona.℄ Cõduplicauerit.cõiunctiuum ꝓ indicatiuo.i.cõduplicabit hoc eſt alter fœneratũ iſtuc beneficium pulchre tibi dices.℄ Nihil ferẽtẽ.flentẽ uſitatum ueteribus.℄ Tibi qdẽ eſt olim dies.hic olim futuri tpis.Nam leno de accipienda ab adoleſcente pecunia diem conſtituerat & inuenta meliori conditione accepat tẽpus cum adoleſcente pſcriptũ.℄ Iam ea p̄terierit? interrogatiue pnunciandum.℄ Nõ ue℞ hæc añceſſit.urbane leno hæc anteceſſit ut alii putãt meretrix uẽdita.ut alii dies lenoni qua cõſtitutum fuit.An.apte leno pfidus mentitur.unde ſequitur non pudet uanitatis ergo plus eſt anteceſſit q̄ p̄teriit.℄ Iam nõ pudet uanitatis apparet ſupra lenonem de perfidia anticipati tẽporis eſſe confeſſum.℄ Mea lege utar lenonia ſcilicet in qua ſemper cõmodum eſt prius quam fides.

A Phædria. Dorio. Antipho. Geta.
Dorio audi obſecro.Do.non audio.
Ph.parũper.Do.qn omitte me.Ph.audi
Quid dicã.Do.at eni tedet iam audire eadẽ millies
Ph.at nunc.dicam qđ lubẽter audias.Do.loquere
Audio.Ph.neq̄o te exorare ut maneas triduum hoc
Quo nũc abis? Do.mirabar ſi tu mihi qcq̄ afferres
Noui.An.hei metuo lenonẽ.neqd ſuo aſſuat is?
Capiti.Ge.idem ego metuo.Ph.non mihi credis
Do.ariolare.Phæ.ſi fidem do.
Do.fabulæ.Phæ.fœneratum
Iſtuc beneficium pulchre tibi dices.Do.logi.
Ph.crede mihi gaudebis facto.uerũ hercle hoc eſt
Do.ſomniũ.Ph.experiere.nõ eſt lõgũ.Do.cãtilenã
Eandem canis.Phæ.tu mihi cognatus:tu parens.
Tu amicus.Do.garris mõ.Ph.adeõ eſſe te ingenio
Duro atq℞ inexorabili:ut neq℞ miſericordia neq℞
Precibus molliri q̄as.Do.adeõ te eẽ incogitãtẽ atq℞
Imprudentẽ phædria:ut faleratis dictis ſeducas me
Et meã ductes gratis? An.miſertum eſt.Phæ.ei ueris
Vincor.Ge.q̄ uterq℞ eſt ſimilis ſui.Phæ.neq℞
Antipho alia cũ eẽt occupatus ſollicitudine tũ hoc
Eſſet mihi obiectum malum.An.ah quid iſtuc eſt
Phædria? Ph.o fortunatiſſimũ antipho.An.ego ne?
Ph.cui quod amas domi eſt.nec quum huiuſmodi
Tibi unq̄ uſus uenit domi ut conflictares malo.
An.mihin domi eſt:imo qđ aiũt auribus teneo lupũ
Nã neq℞ q̄uo a me amittã iuẽio:neq℞ uti retineã ſcio
Do.ipm iſtuc mihi i hoc ẽ.An.eia ne pa℞ leno ſcies
Nunqd hic cõfecit.Ph.hiccine hõ inhumaniſſimus
Pamphilam meã uendidit? Ge.qd uendidit? An.ain?
Vendidit.Ph.uẽdidit.Do.q̄ indignũ facinus ancillã

d Orio &c̄.In hac ſcæna phædria petit a lenõe dorioẽ ut aliq̄ diu expectet neq℞ det militi pãphilã quã illi uẽdidit ppea ꝙ phædria nõ afferebat pecunias ꝓ emptiõe illius puellæ.pollicet̃ eni ſe itra triduũ allatu℞ qcqd eſt pollicitus & qdẽ cũ fœnore aliogn ſe facile paſſu℞ ut puella eripiat̃ ſibi & militi tradat̃ p̄cium dãti.Ph.o dorio leno obſecro audi.Do.nõ audio.nã tu nõ affers niſi nugas nec nũmos pfers.Ph.audi parũper.i.puo tpe.Do.qn.i.qnimo & hẽt ui corripiẽdi uel iperãdi omitte me.i.qđ dr̃ dimitte me i pace.tenebat.n.eũ ne puellã militi traderet.ph.audi qd dicã.Do. at eni.i.ſed certe iã tedet me.i.tedio affect⁹ ſum audire eadẽ.i.eaſdẽ res millies.i.mille uicibus.Ph.at nũc dicã id qđ audias libẽter.Do.loqre audio te.i.p̄beo tibi aures.Ph.neq̄o exorar̃ te.i.pſuader̃ tibi ut maneas.i.expectes hoc triduũ.i.ſpaciũ triũ dierũ.neq℞ tradas puellã alteri uolenti dare pecuniã p̄ñtẽ qđ cũ audiret leno diſcedere cœpit q̄ſi nihil noui audiẽs.iõ ſubdit phædria quo abis.i.diſcedis nũc.Do.mirabar ſi tu afferres mihi qcq̄ noui.An.hei interiectio dolẽtis.metuo lenonẽ.i.tedẽptorem puella℞ q̄s poſtea uẽdat.ne ſuat a ſuo is.i.aſſuat appigat adiũgat affigat apponat ſuo capiti.i.ne i eã ſe iducat ſniam:ut puellã alteri tradat futurus phædriæ maximo dolori.uel ne ſuat aliquid capiti phædriæ ut uult dicere.Do/

GVI. A

Exorare.

natus.i.ne aliquid apponat capiti.i.uitæ phædriæ.i.ne aliquid faciat quo langueſcat phædria præ dolore uel tandem
ne impingat aliqđ capiti phædriæ.i.ne illū uerberet aut fuſtiget.nā uidebat eos a lōge decertātes.nā leno linq̄re cū uo/
lebat & phædria retinebat.Ge.ego timeo.i.qđ tu metuis.Ph.nō credis mihi.Dor.ariolare in ſcđa impatiui.ab ariolor
Ariolari aris uerbo deponēti.i.diuina.nā ariolari eſt diuinare.ab aris dictū.Ph.Sin.i.ſed ſi do fidē.i.facio tibi ſanctā promiſſio/
Dare fi/dem. nē.nā dare fidē eſt ſancte ꝓmittere.Do.fabulæ.i.nugæ ſunt oēs tuæ ꝓmiſſiones.Phæ.dices iſtud bñficium qđ feceris
expectando triduū eſſe fœneratū tibi.i.a te mihi ſupple pulchre.i.cōmode & uenuſte.nā ſum tibi gratiā relaturus & q̄/
dē cū fœnore & augmēto tanq̄ ſi illud bñficiū mihi
fœnerauēris. Do.Logi.i.ridicula ſunt ſup.tua uerba
Logi. ſeu dicta cōtēnenda fabulæ.nugæ.& declinat̃ logi lo
Logoꝝ. goꝝ logos:ſed in ſingulari dr̃ logos qđ eſt græcū:&
Cicero. ita logi logoꝝ a græco ſermōe eſt ut inq̄t Nonius Ci.
pro gallo bñ exponit qđ ſit logi logoꝝ.Ego te certo
ſcio oēs logos q ludi dicti ſunt aīaduertiſſe.Phæ.cre/
de mihi gaudebis.i.ꝑ illud factū ſi expectaueris uel
gaudebis facto ꝓ facere aut feciſſe.hercle iurātis ē:hoc
eſt ueꝝ.ſ.te gauiſuꝝ facto & ita dcm̃ ſuū cōfirmauit.
Do.ſōniū eſt ſupple qđ tu dicis.q.d.nō plus hēt mo
mēti tuū dcm̃ q̄ ſomniū.Ph.expire.i.ꝓba fac experiē/
tiā ſine ꝑiculū nō eſt longū ipſ qđ peto.ſ.triduū hoc
Do.canis.i.cantas eādē cātilenā.i.nihil noui effers in
iiſdē ſtas nugis & logis.Ph.tu eris mihi cognatus ſi
hoc feceris tu eris mihi parēs.i.tanq̄ pater tu eris mihi
Garrire. amic⁹.Do.mō tu garris.i.nugaris uana effutis & nul
lius pōderis.Ph.adeō.i.utrū eſt ueꝝ te eē īgenio adeo
duro.i.te hr̃e naturā & mores ita duros & inexorabi/
les.i.inflexibiles īpſuaſibiles a qb⁹ uel a quo īgenio.i.na
tura tua nihil pōt exōrari.i.obtineri ſeu īpetrari es er/
go natura ita dura ut neq̄as molliri.i.mulceri mitiga/
ri mollis fieri & exorabilis facilis ſuauis ac manſuetus
neq; miſericordia neq; ꝑcib⁹.Do.adeō.i.eſt ne ueꝝ uel
decet ne te eē adeo icogitātē.i.icōſideratū atq; īprudē
tē ut ſeducas.i.decipias me dictis phaleratis.i.ornatis
Phaleræ arū pha/leratus. a phaleræ ra rū tractū eſt phalerat⁹ ta tū.& ut ductes.i.
ducas tecū meā puellā gratis.i.ſine ꝑcio & mercede.
An.lenonē ſup.miſertū eſt phædriæ.i.leno hūit miſe
ricordiā de phædria:& ironia eſt.dicit Donat⁹ q̄ſi lō/
ge abſit a miſerēdo leno.Declinatur aūt miſeret miſe/
rebat miſertū eſt uel miſertū fuit ſicut tedet tedebat ꝑ/
teſum eſt uel fuit.Ph.hei interiectio dolentis & cōuin
cti uincor uerbis.i.cōfutor.Ge.q̄.i.q̄tū uterq; leno &
phædria eſt ſimilis ſui.i.ſuis utens moribus:& qđ di/
ci ſolet ſunt bene de ſuo uultu inepte.cum dicēdum
eſſet ſunt multū ſui ſimiles q̄ſi ſuis(pro ſe q̄ſq;)utētes moribus.Ph.dolet phædria nō poſſe ſibi cōtingere ut potiatur
puella eo tp̃e.quo antipho eſt occupatus alia ſollicitudīe maiore cuius cōpatiōe min⁹ ſibi malū illud exprobraret̃.neq;
hoc malū de emptiōe puellæ eēt mihi obiectū.i.exprobratū.tū.i.tūc cū antipho eēt occupatus.i.detētus alia ſollicitudi
ne grauiore:qa de nuptiis.An.qa de antiphone fecit phædria mentionē:iō ſubdit.O phædria qđ iſtud eſt de quo loq̄
ris & es ſollicitus?Ph.o antipho fortunatiſſime.i.fœliciſſime.An.ne.i.utrū ego ſum fortunatiſſim⁹.Ph.continuat Ph.
ſermonē.cui.ſ.tibi id qđ amas eſt domi.nec uſus uenit.i.opus aut neceſſe fuit.nā uſus ſæpe capit̃ ꝓ opus unq̄ tibi:ut
Cōflicta/re. cōflictares.i.frequēter cōfligeres:ſeu decertares cū hmōi malo hoīe.ſ.lenone.❡An.mihin.i.utrū dicis ꝙ id qđ amo eſt
mihi domi:imo teneo lupū aurib⁹.i.ꝑ aures ꝓuerbiū eſt.iō ſubdit qđ hoīes uulgo aiunt de illis q ſunt ꝑplexi & diſtricti
qđ ſtatim ſubdit:nā neq; inuenio quo mō amittā a me eā uxorē.i.q̄ uia reiiciā a me uetāte lege:neq; ſcio uti.i.q̄liter re/
tineā eam mecū nolēte p̃re.Do.iſtud ipm̃ qđ tu dicis eē tibi in uxore eſt mihi in hoc phædria.nā nō ſcio qua uia eū a
me reiiciā & q̄ uia retineā cū deſint nūmi.uel in hoc dicit ꝓ in hoc negocio de emptiōe puellæ pāphilæ.An.Eia hortā/
tis.nunqd.q.d.nō hic.ſ.phædria cōfecit.i.effecit.ne.i.ut non ſis paꝝ leno.q.d.nōne eſt ueꝝ ꝙ phædria effecit ut ſis pa
rum leno.i.ut nō multū uēdideris puellā ei.ille eſt paꝝ leno q̄ paꝝ uendit puellas cū tñ ſoleāt lenōes q̄maxime pñt eas
uēditare.& ut plurimū cariſſimo ꝑcio & hoc dicebat antipho ad lenonē q dixerat idē ſibi eē in phædria.qđ erat anti/
phoni in phanio.q.d.ſcio q̄re hoc dicas ꝙ uidelicet nō uēdideris puellā quāti uolebas uēdere.deinde excipit ſermonē
phædria.Ph.hiccine.i.utrū petis an confecerim ne hic eēt paꝝ leno eo ꝙ ipſe.ſ.leno inhumaniſſimus.i.crudeliſſimus
hō uēdidit meā paphilam amicā.Ge.qđ.i.cur uēdidit.An.ain.i.dicis ne ꝙ uēdidit.Phæ.uēdidit.Do.q̄ indignum fa/
cinus quātū magnū malū.ꝑ ironiā dicit & irriſionē uendere ancillā.i.ſeruā emptā ſuo ære.i.ſuis pecuniis.Ph.nequeo
exorare.i.obtinere ut maneat.i.expectet:& mutet.i.uariet fidem.i.promiſſionem ſuam cum illo cui uendidit hoc tri/
duum

Aere emptam ſuo?Ph.nequeo exorare:ut
Maneat.& cū illo ut mutet fidē triduū hoc:dum id
Quod eſt ꝓmiſſū ab amicis argētū affero.ſi non
Tunc dedero unā ꝑterea horam ne oppertus ſies
Do.obtundis.An.haud longū eſt id qđ orat dorio:
Exoret ſine.id hoc tibi qđ bene promeritus fueris
Cōduplicauerit.Do.iſtæc uerba ſunt.An.pāphilam
Ne hac urbe priuari ſines?tum præterea iſtorum
Amorē diſtrahi poteris pati.Do.neq; ego neq; tu:
Ge.dii tibi oēs id qđ eſt dignum duint.Do.ego te
Complures aduorſum ingeniū meum menſes tuli
Pollicitantē.& nihil ferētē.flentē nūc cōtra hæc oīa
Repperi qui det neq; lachrymet.tu da locum
Melioribus.An.certe hercle ſi ſatis cōmemini tibi
Quidem eſt olim dies qua dares huic præſtituta.
Ph.factū.Do.nō ego iſtuc nego.An.iā ne ea ꝑteriit
Do.non uerum hæc ei anteceſſit.An.non pudet
Vanitatis.Do.minime dū ob rem.Ge.ſterq̄linium.
Ph.dorio ita ne tandem facere oportet.Do.ſic ſum:
Si placeo utere.An.ſiccine hūc decipis?Do.immo
Enimuero antipho hic me decipit:nam hic me
Huiuſmodi ſciebat eſſe:hunc ego eſſe aliter credidi
Iſte me fefellit.ego iſti nihilo ſum aliter ac fui
Sed ut hæc ſunt tamen hoc faciam cras mane
Argentum mihi miles dare ſe dixit:ſi mihi
Tu attuleris phædria prior mea lege utar:
Vt ſit potior.qui prior ad dandum eſt:uale.

duum.i.dūtaxat p hoc ſpacium triū dierꝝ.dū.i.q̄diu auſero.i.extorq̄o ab amicis id argētum qd' eſt ꝓmiſſum illi a me. Si nō dedero argentū ꝓmiſſum:tū.i.tūc ne oppertus ſis.i.ne oppiaris:hoc eſt expectes:ab oppior oppiris oppitus ſum uel ſui.ꝑterea.i.ultra triduū.ne qdē.i.nec ēt unā horā.i.p ſpatiū unius horæ.Do.obtūdis me ſup.i.mihi moleſtus es:& tædio afficis tuis ſermonibus.An.o Do.leno id tp̄s qd' orat.i.petit nō eſt lōgū:ſine.i.pmitte q̄ ſup.exoret.i.obtineat i/petret qd' petit:idē phæ.cōduplicauerit ꝓ cōduplicabit cōiunctiuū ꝓ indicatiuo tibi hoc p̄miū qd' bn̄ ꝓmerit⁹ fueris.i. qd' bn̄ merueris:nā ꝓmeremur ſeu ꝓmerem⁹ bōa tm̄:cōmerem⁹ aūt aut cōmeremur mala.Do.iſtæc q̄ dicis ſunt uerba.i. deceptiones:ut uerba dat oīs amās:uel ſunt uerba q̄ uerboten⁹ dūtaxat efferunt̄:nullā ad rē ſeu nullū ad effectū ꝓceſſu/ra.Antipho.ne.i.utrū ſines.i.patieris pāphilā priuari hac urbe & abduci a milite.in lōginq̄s regiōes.tū.i.deinde ꝑterea inſup poteris ne pati amorē hoꝝ pāphilæ & phædriæ:ſed maſculinū p̄pōderat fœminino:diſtrahi.i.diſſipari diſiūgi dirimi.Do.neq; ego potero neq; tu poteris pati eoꝝ amorē diſtrahi:uel ſit cōceptio neq; ego neq; tu poterim⁹ pati & c̄. Ge.omnes di: diunt.i.dent tibi id qd' eſt dignū.i.id qd' meruiſti:& hoc pp illud qd' dixit.neq; ego neq; tu q̄ uerba oīa poſſent accipi in partem deteriorē.Do.ego tuli.i.toleraui:cōplures.i.multos menſes.aduerſum.i.cōtra ingeniū meū.i. meā naturā te phædriā pollicitantē.i.ſæpe ꝓmittētem & nihil ferrētem.i.dantē ſeu afferētem:tuli te inq̄ flentē:ut ſine pecuniis me moueres ad miſerationē:nūc cōtra.i.ediuerſo reppi aliquē q det oīa:neq; lachrymet.i.lachrymas effundat ut tu:da locū melioribus.i.ditioribus te.An.hercle iurantis eſt certe ſi ego ſatis cōmemini.i.ſi bn̄ recordor & memoria repeto.dies eſt olim p̄ſtituta.i.p̄finita tibi : q̄ die dares.i.dare debebas p̄cium puellæ huic.ſ.lenoni.Phæ.factū eſt.i.tp̄s fuerat mihi p̄ſtitutū.Do.ego non nego iſtud.ſ.q̄ dies fuerit tibi p̄ſtituta.An.ne.i.utrū.iam ipſa dies.i.ip̄m tp̄s:ꝑteriit.i. euaſit.Do.nō ꝑteriit dies.uerꝝ.i.ſed hæc dies anteceſſit ei diei p̄ſtitutæ:& lex eſt lenonia ſp patiori puellā uēditare qcqd p̄finitū ſit.An.nō te pudet uanitatis.i.nō erubeſcis mētiri:ac mēdacio fallere fidē.nā uanitas eſt mēdacium.Do.mini/me.i.nō me pudet.dū.i.dūmō uel q̄diu mēdaciū fit ob rē.i.pp utilitatē.Ge.o ſterquiliniū.i.ſordes ip̄a nedū ſordidus. Phæ.o dorio tādē.i.ſine lōgo ſermone m̄de:ne.i.utrū optet te facere ita ut ſis ita mēdax.Do.ego ſum ſic.i.ea mente ea cōditione & talibus morib⁹.ſi talibus morib⁹ placeo tibi utere me.ſ.An.ſiccine.i.utrū ſic decipis hūc Phædriā.Do.i/mo.i.ſed:eniuero.i.certe antipho hic phædria decipit me.nā hic phædria ſciebat me eē hm̄ōi.i.taliū moꝝ:ego credidi hunc phædriā eſſe aliter.i.alio mō ſe hr̄e ita ut nō eēt ita pecuniis uacuus.ſs phædria feſellit me ego nihilo ſum alter.i. alia mēte aliiſue morib⁹:ac.i.q̄ ſui pri⁹.q.d.nihilo.i.i nullo ſum nūc mutat⁹ ab eo qd' pri⁹ ſui ſed ut.i.q̄litercūq; hæc q̄ di/co ſunt.i.ſe hn̄t.tn̄ ego faciā hoc.i.tradā militi puellā miles dixit ſe dare ꝓ datuꝝ eē mihi cras mane argētū:ſi o phædria attuleris mihi argētum prior.i.an̄ militē utar mea lege.i.mea cōſuetudine:meo iure.ſeu more lenonio:ut is ſit potior.i. melioris cōditionis q eſt prior ad dādum pecunias.Lex aūt lenonia eſt in qua prius cōmodū eſt q̄ fides. Oppior / Prome/reri et cō mereri. / Diunt p dent. / Vanitas. / A Scen.

℄ILLVD Quod dicit dorio.ariolare credo potius indicatiui modi:quaſi dicat nugaris & friuola dicis.

d Orio.iducit̄ hic Phæ.orās lenonē q uolebat uēdere amicā ei⁹:ut ſaltē induciaret triduo:hoc iō fit:ut antipho uiſa curioſitate fr̄is ſui & anxietate magis cōpellat getā de argēto.quō nunc abis is:diſcedebat.n.poſtq̄ de in/duciis audiuit loq.ſuat̄.i.addat aliqd lucrū ſuo capiti.i.capitali.ſ.ne qd plus uelit hr̄e q̄ dediſſet.A deō.ſ.decet uincor uerbis uincor:uerꝝ.n.eſt qd' dicit me nihil dare niſi uerba quā uterq; frater eſt ſimilis ſui:qa ſicut nunc antipho optat adiuuare phædriā ſic phædria multū laborauit ꝓ eo cōtra demiphonē.Præterea debet mihi ideo dare inducias: qa ſi ſciret antipho mihi op⁹ eē argēto iuuaret me:Sed quū occupat⁹ & c̄.Vel aliter ut loqt̄ ad ſe & cōtinuat̄ ad illud eē expeditū:ut me iuuaret.Malo hm̄ōi.i.lenōe tali.mihin eſt.do.q.d.nō eſt.firmiter domi.q tenet lupū aurib⁹.neq; audet eū tenere:neq; audet eū dimittere ne remordeat.i eodē erat.An.de amica:q'liber expōit.Nā neq; & c̄.Iſtuc ip̄m ꝓuerbiū eſt mihi in hoc.i.phædria:qa neq; ſcio qūo retineā eū:q nihil hēt qd' donet:neq; qūo abigā eū q me tā ſtudioſe orat eia ne paꝝ ſies leno.q.d.nimis ex mō leno:q oīmō tēdis ad deceptionē nūqd hic cōfecit:& ut mutet fidē cōuētiōis cum illo cui uēdidit.Amici neſcio q ꝓmiſerāt ei argētū:ne ēt unā ſies optus.i.ne expectes.Neq; ego:neq; tu poterimus pati. ironice.q.d.tā bn̄ tu q̄ ego:qa quū tuā hēas paꝝ de aliis cura:ingeniū.i.cōſuetudinē:certe.i.poſtq̄ nō p̄t eā mollire p̄ci bus ſumat fingēdo occaſiōe de cōuētiōe dicēs.tibi & c̄.Neq; ego:n̄ negat leno poſuiſſe terminū:qa ſi mētiat̄ offīm ſuū facit.uani.i.mēdacii n̄ pudet mētiri pp rē.i.utilitatē meā.ſi ta.pla.tali metu terre.imo me decipit:qa cū ſim leno ſi mē/tiar nō decipio:qa oēs ſciūt hoc meū eſſe offīm:ſed quū ille ſit liberalis hō:cuius nō mentiri ſi mētit̄ decipit: & hoc eſt. Nā hic Phæ.mētitus fuerat ei ſæpius de ꝓmiſſo argēto:tn̄ hoc faciam ꝓ Phæ.qd' ſeqt̄:hæc eſt lex mea ut potior ſit & c̄. A

A Phædria. Antipho. Geta.

q Vid faciam? unde ego nunc huic tam ſubito

Q Vid faciā? œconomia ad futuꝝ exitū comœdiæ.℄Miu⁹ nihilo.Hypbole.℄Adiuuerit ſcd̄m.u.ꝓnūciari debet:adiuuerit comiter ueteres dixerūt.℄Quid faciā? comiter q̄uis uterq; itelligat qd' alteruter dicat:diſſimulāt tn̄.℄Etiam tu hinc abis:ut ē:ut ſi q̄ tibi uis i malo aliud malū.℄Relinq̄tur p̄ci.bn̄ p̄ci.℄Pedetētim:caute a pedib⁹ & tentādo.tn̄ hoc qdā ſic accipiūt tanq̄ getæ dicat ātipho ut caute aggrediat̄ ſenē fallere.℄Iſta uero uilis ē amatorie.℄Solus eſt hō amicus ami.παροιμια Appollodorus μονοσ επισταται φιλειν τουσ φιλουσ. DO. A

q Vid faciā & c̄.Hic admonet̄ geta de rōne aliqua ineūda qua poſſit argētum lenoni promiſſum cito extorq̄ri.phæ.Quid faciā uñ.i.a qua rōne ſeu a quo hoie:ergo miſer iueniā nūc argē/ GVL.

Inueniam argentum miſer? cui minus nihilo eſt?
Quod ſi hic potuiſſet nunc exorarier: triduo hoc
Promiſſum fuerat. An. ita ne hunc patiemur geta
Fieri miſeꝝ: qui me dudũ ut dixti adiuuerit comiter
Qui cũ opus ẽ. bñficiũ rurſũ ei expiamur reddere
Ge. ſcio eq̄dem eſſe æquũ. An. age ergo ſolus hunc
Seruare potes. Ge. qd faciã? An. inuenias argentum
Ge. cupio. ſed uñ id edoce. An. pater adeſt. Ge. ſcio.
Sed qd tum? An. ah dictum ſapiẽti ſat eſt. Ge. ita ne?
An. ita. Ge. ſane hercle pulchre ſuades: & tu hic abis
Nõ triumpho ex nuptiis tuis ſi nihil nãciſcor mali.
Ni ẽt nunc me huius cauſa quærere in malo iubes
Crucem. An. ueꝝ hic dicit. Ph. qd ego a uobis geta
Alienus ſum? Ge: haud puto: ſed parum ne eſt
Quod omnibus nobis nunc ſuccenſet ſenex: ni
Inſtigemus etiam ut nullus locus relinquatur
Preci. Phæ. alius ab oculis meis illam in ignotum
Hinc abducet locum. hem dum igitur licet
Dũq; adſum loq̄mini mecum antipho cõtẽplamini
Me. An. quamobrem? aut quidnam facturus
Cedo. Ph. quoquo hinc aſportabit̃ terraꝝ certũ eſt
Proſeq. aut perire. An. dii bene uortant quod agas?
Pedetentim tñ uide ſi quid opis potes afferre huic
Ge. ſiqd: qd? An. quare obſecro nequid plus minus
Ve faxit: quod nos poſt pigeat geta. Ge. quæro.
Saluus eſt ut opinor: ueꝝ eñi metuo malũ. An. noli
Metuere: una tecum bona malaq; tolerabimus
Ge. q̄tũ opus ẽ tibi argẽti? eloquere. Ph. ſolæ trigĩta
Minæ. Ge. triginta huic percara eſt phædria. Ph. iſtæc
Vero uilis eſt. Ge. age age inuentas reddam.
Ph. o lepidũ caput. Ge. aufer te hinc. Ph. iã opus eſt.
Ge. iã feres: ſed opus eſt mihi phormionẽ ad hãc rẽ
Adiutorẽ dari. An. p̃ſto ẽ audaciſſime: qd uis oneris
Impone: & feret: ſolus ẽ hõ amico amicꝰ. Ge. eamus
Ergo ad eum ocius. Ph. abi dic præſto ut ſit domi
An. nũqd ẽ qđ opa mea uobis opꝰ ſit? Ge. nihil: ueꝝ
Abis domũ: & iſtã miſerã quã ego nũc ſcio eẽ itus
Exanimatam metu conſulare ceſſas? An. nihil eſt
Aeque quod faciã lubens. Ph. qua uia iſtuc facies?
Ge. dicam in itinere: modo te hinc amoue.

Minꝰ ni/ tum promiſſum huic lenoni tam ſubito. cui. ſ. mihi minus nihilo. i. minus q̄ nihil eſt mihi. i. q̄ minus habeo q̄ nihil hy/
hilo. perbole. qđ. i. ſed ſi hic leno potuiſſet exorari. i. pſuaderi induci in nr̃am ſniam triduũ hoc. i. hoc tres dies. Dicere enim
Hipbole recte poſſumus exoraui te hoc biduũ: & tu exoratus es a me hoc biduũ. i. te iducẽdo in meã ſniam obtinui hoc biduũ:
uel hoc biduũ eſt a te pſuaſo ipetratũ: hoc argẽtũ pmiſſum fuerat mihi quo illi ſatiſ feciſſem: uel hoc biduũ fuerat prius
mihi pmiſſum ab eo. An. o geta ne. i. utrũ patiemur eũ phædriã fieri ita miſeꝝ q phædria dudũ. i. paulo añ ut dixiſti mi/
comiter. hi adiuuerit me comiter. i. benigne ſuauiter nõ grauate ſeu ægre ſed facile. Nã comes ſunt benigni faciles ſuaues hoĩes q
Comes. errãti comiter p̃ſtãt uiã nõ grauati. qn. i. q̄nimo. cũ. i.
Cũ p qñ qñ uel qm̃. opus eſt. i. neceſſe eſt. expiamur. i. tẽtemus:
uel qm̃ reddere ei rurſus. i. cõtra e diuerſo bñficiũ. i. uicẽ repẽ/
dere ei p bñficio & q̄ſi paria cũ eo facere. Ge. Eq̄dem
ſcio hoc eẽ æquũ. i. decẽs & iuſtũ ut rependant̃ ei ui/
ces. An. ergo q̄a eſt æquũ age. i. da opam & expire ac
de te tuis uiribus fac piculũ tu ſolus potes ſeruare hũc
ne aut pereat p̃ deſiderio & amore aut abſcedat puel/
lam ſecuturus. Ge. qd faciã? ut eũ ſeruẽ. An. inuenias
argẽtũ. Ge. cupio iuuenire ei: ſed edoce uñ inueniam
id argentũ. An. pater adeſt. i. prope eſt hic. i. athenis a
quo facile ſi uelis tuis calliditatibus poteris quicq̄ ex/
torquere. geta ſcio p̃rem adeſſe. ſed qd tum? ideſt qd
ex eo uelis inferre. An. Ah. interiectio ridentis dictũ. i.
id quod dictum eſt ſat eſt. i. ſufficit ſapiẽti: uel eſt gene
rale puerbium dictũ. i. breuis ſermo & q̄ſi q̄dam ad/
monitio ſat eſt. i. ſufficit ſapiẽti. qđ etiam uulgo dici
ſolet bono itelligenti pauca ſufficiũt. Ge. ne. i. utrũ eſt
ita ut ais ut mihi ſat ſit qđ dixeris. An. ita eſt ut dico.
Ge. hercle ſane. i. certe uel ualde pulchre. i. uenuſte &
feſtiue lepide ſuades. i. mones. i. & ſub hæc uerba di/
ſcedebat antipho: ideo dixit geta: ẽt tu abis hic. i. ex lo
co quaſi mihi ſoli negocium relinquẽs. Nõ triũpho
ut ſit uerbũ. i. nõ glorior nõ lætor ſi nihil mali nãciſ/
cor. i. acgro inuenio ex tuis nuptiis. ni. i. niſi ẽt nũc iu/
bes. i. uis me q̄rere crucẽ. i. ſuppliciũ ultimum qđ ſit
de me in cruce ſumẽdũ in malo. i. in incõmodo ac in/
fortunio ſeu in maliciã & iprobitatẽ cã huius. ſ. phæ/
driæ. An. hic geta dicit ueꝝ. Ph. O geta qd? modꝰ in/
terrogãdi ego ſum alienꝰ a uobis. i. ſum ne extraneus
pro quo nõ debeatis laborar̃. q. d. nõ ſum. An. haud.
ideſt nõ puto te phædriã eẽ alienum a nobis: imo no
bis curæ eſſe debere. Sed ne. i. utrum paꝝ eſt? q ſenex
demipho ſuccenſet. i. iraſcit̃ iure nunc nobis: ni. i. niſi
etiam inueſtigemus. i. incitemus: ſtimulemus: ut nul/
lus locus relinquant̃ preci. Ideſt ut p̃ces nõ admittan
tur ſed cõtemptui habeant̃. Qui eñi iam repulſam ſe/
mel paſſus eſt non ei patet locus ad rurſus poſtulãdũ.
Ph. alius. ſ. miles abducet hic ab oculis meis illã pam/
philã in locũ ignotũ. Hem iteriectio dolẽtis & flentis
ac gementis. igit̃ q̄a eſt abducenda amica dum licet. i.
dũ poteſtis & dũ adſum. i. p̃ns ſum non diu futurus.
O antipho uos duo loquimini mecũ nouiſſima uer/
ba. ſ. uale ſalue & c̃. & cõtẽplamini me. i. aſpicite me ex
tremum poſt hoc ipſ forſitan ultra nõ uiſuri. An. q̄/
obrem. i. q̄re te cõtẽplabimur. aut qdnam. i. qd es fa/
cturus. cedo. i. dic. Ph. quoquo. i. quocũq; terraꝝ ua/
cat terraꝝ ut locoꝝ genitiũ q̄ntum ad ſniam: ſuo tñ le/
pore nõ caret. quocũq; terraꝝ. i. in quẽcunq; locum
pãphila aſportabit̃. i. abducet̃. hic. i. ex hac urbe. certũ
eſt. i. deliberatũ eſt ſeu cõſtitui pſequi. i. uſq; ad locum
quo ibit ſequi. aut certum ẽ pire. i. mori in uia. Ge. Dii
Bñ uor/ bñ uortant. i. in tuã utilitatẽ & fœlicitatẽ uertãt: ac pſperitatẽ q̄ſi ſecũdent aut fortunẽt id qđ agas. i. facias uel dicas. tñ
tere. agito ſup. quod pponis pedetentim. i. caute a pedibus & tentãdo. uel pedetentim cape pro ſenſim ſiue paulatim. An.

Vide

Vide ſiqd opis.i.ſi aliqd auxilii potes afferre huic.ſ.phædriæ.Ge.dicis ſiqd opis afferre poſſim:ſed quid opis poſſum afferre tuo iudicio.An.obſecro qre inueſtiga neqd.i.ut nō aliquid faxit.i.faciat plus uel minus qd poſtea pigeat nos.i. ſit nobis moleſtiæ & dolori.ubi pigeat eſt pſonale.Ge.qro an aliqd poſſim.Deinde excogitato mō extorqndæ pecuniæ ſubdit ſaluus eſt phædria ut opinor.i.ut mea fert opinio.& bene ſaluus dr q putabat inde ſuā ſalutē depēdere.Verū enim.i.ſed certe metuo malū.i.infortuniū qd mihi ex eo accidere pt.uel malū.i.ſuppliciū & tormētū.An.Noli me tuere tolerabimus una tecū bona & mala.Ge.quātū argēti eſt tibi opus.i.quāto argento eges.loquere:ideſt dic.Phæ. triginta minæ.i.libræ ſunt ſolæ mihi opus.Ge.dicis triginta minas eſſe tibi opus?Hui interiectio ridētis uel admirantis quantitatem pcii o phædria ipſa eſt pcara.i.nimis cara uel ualde.Ph.Vero.i.ſed.iſta.i.talis puella & tantæ formæ eſt uilis.i.cōparāda paruo pcio in cōparatiōe ſuæ uenuſtatis.Ge.Age hortātis eſt aduerbiū.Nā his uerbis.Ge.hortat phædriā ut bono ſit aio.Dabo.i.tradā tibi ipas minas trigīta inuētas.Phæ.o caput lepidū.i.o iucūde ſerue & feſtiue:& tūc caput ponit p toto ipſo hoie.uel cape o lepidū caput a quo eſt excogitata hndæ pecuniæ uia.Ge.Aufer te.i.amoue te hinc.Phæ.Iā eſt opus ut auferā me hinc.Ge.iā.i.ſtatim feres pecunias ad dorionē lenonē:ſed opus eſt phor.dari mihi adiutorē ad hanc rē.i.ad extorquendas pecunias.Anti.ipſe phormio eſt præſto.i.paratus eſt ad oia & cōparet ubi uoluimus.uel præſto eſt.i.adeſt expeditus & pmptus.Impone ei qduis oneris.i.quodlibet onus audaciſſime ut ſit aduerbiū.i.libertime ſine timore ullo.& ipſe Phor.feret illud onus:ipſe ſolus ē amicus ſuo amico.q.d.pauci ſunt ita amici ſuis amicis.Ge.ergo eamus ocius.i.uelociter cōparatiuū p poſitiuo:ad eū phor.Phæ.Abi dic phormiōi ut pſto ſit.i. ut adſit:ut appeat ſeu cōpareat domi.An.Nūqd.i.utrū ē aliqd qd.i.ad qd faciēdū opus ſit uobis.i.egeatis opa mea.i. induſtria ac labore.Ge.Nihil eſt i quo ſit opus opa tua.Verū.i.ſed abi domū aduerbialiter ponit domū.& cōſolare illā uxorē tuā.ſ.phaniū miſerā quā ego ſcio nūc eſſe exaiatā.i.cōſternatā:ptu rbatā:pterritā metu.ceſſas corripiēdo.i.tardas abire domū ad eam cōſolandā?An.Nihil eſt qd faciā æque.i.ita libens ut q abeā domū.Ph.Interrogat getā phædria q uia.i.quo mō facies iſtud.i.inuenies minas triginta.Ge.dicā tibi in itinere.modo.i.tūmodo amoue te hinc.

Quid faciā.Poſtq & p meritū phædriæ:& p curioſitatis eius anguſtiā cōmotus eſt antipho:ut fratrē iuuet cōmouet ēt adhuc:& qrimoniis eius:& ſicut pcibus utriuſq cogit.Ge.qrere argētū.Ecce cōqueritur phædria. Quid faciā &c.pulchre:itonice.abis.i.abires ne hinc & me dimitteres ſicut abiſti a pātia pris quum de tua re debuiſſes differere:& me dimiſiſti impeditū.In hoc malo:qd pp te habeo.Dii bene uertāt iraſcēdo.ſed tū ſi mihi credis per iſtud facies prius cōſulendo an debeas propter meretricem aufugere.ne plus minus ue:plus de malo:minus de bono.Saluus eſt ut.o.Ecce conſilium inuenerat.iſta uero eſt uilis quum pro tantulo precio detur:& ſit tam pulchra. Præſto eſt quantam aſtutiam.Abi.i.præcede:& dic phormioni ut me expectet domi.

A

DO.

A

Vid?qua pfec.h.es.narratio ſimplex.Senectus ipa eſt.m.Apollo.τογηρασ εστιν αυτονοσημα.Hāc.c.ſi.i.quia per conditionē alicui dicimus.Te mi.f.e.æ.mire admixtū ante cōpletā ſniam de extraneo te mihi fidelē eſſe &c. Tacebit dum itercedet fa.incertū qn pditū in ſe dicat ante:aut poſt nuptias.Vt me.e.legitur & excutiat.Meoq ſo.ſ.m.μονοσγαρειμεμον εμοσ Apollo.Quod.p.ſ.eff.Vir.donec.m.flu.u.a.Veni ad.h.uenuſte repetitū hoiem.Hūc ado.ho.aſtute hoſpitem de eo qui ſuperuenit.nomen aptum iprudenti rerum:atq alieno ab earum ſcientia.Salu.Vitā ſicuti perigrinantes tranſigere &c.

Apollodorus

Virg.

Salu.

A

Demipho. Chremes ſenex fratres.

Quid?qua pfectus hinc es lemnū chremes
Cauſa?adduxtin tecū filia?Chr.non.De.qd
Ita non?Chr.poſtq uidet me eius mater hic
Eſſe diutius.ſimul autem non manebat ætas
Virginis meam negligentiam:ipſam cum omni
Familia ad me profectam eſſe aiebant.De.quid
Illic tam diu quæſo igitur commorabare:ubi id
Audieras?Chr.pol me detinuit morbus.De.unde?
Aut qui?Chr.rogas?ſenectus ipſa eſt morbus:
Sed ueniſſe eas ſaluas audiui:ex nauta qui illas
Vexerat.De.quid gnato obtigerit me abſente
Chremes audiſtin?Chr.qd qdem me factum cōſilii
Incertum facit:nam hanc conditionem ſi cui tulero

GVI. A

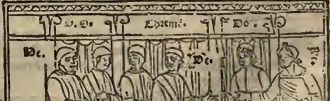
Quid?&c.Hic cōtinet fratrū iā annis cōfectoq cōgreſſio atq de nuptiis ipſis mutua cōſultatio.De.Quid?mod iterrogādi ex abrupto ac repēte & ex inſpato.O chre.q cā.i.pp quā cām pfect⁹ es hic.i.ex athenis.lēnū.i.in illā inſulā i quā pcipitat⁹ fuit uulcan⁹& lēnū ponit aduerbialiter ſine ppoſitione tāq nomē loci ppriū.adduxiſti ne filiā phaniū tecū?Chr.Nō adduxi.De.Quid.i.cur ita nō adduxiſti. uel cur ita dicis q nō adduxiſti.Chre.Poſtq mr eius filiæ meæ uidet me eē hic athenis:diuti⁹.i.nimis diu. autē.i.ſed ſimul.i.cū hoc ætas uirgis filiæ meæ iā uiri potētis nō māebat.i.nō expectabat meā negligētiā.i. tardationē:qa nimis morabar hic neq ſatis diligēter cōſulebā nuptiis filiæ meæ.aiebant lēni hoies ipſam matrē pfectā eē ad me athenas cū oi familia & cū filia & famulis.De.qſo igit:qa uenerat athenas.qd.i.cur cōmorabare.i.cōſiſtebas manebas tādiu illic lēni.ubi ideſt poſtq audieras id.ſ.mrem cum familia athenas uerſus eſſe iter ingreſſas?Chr.Pol p ædē pollucis iu

Manere

ſerri:ideſt rependi tibi ab illo antiphone pro quo ita laboras.pro merito.i.pro beneficio pſtito & in eum collato Phor.
imo.n.i.ſed certe.nemo paraſitus.ſ.refert ſatis grām.i.uicē regi.i.diuiti ꝑ merito ſuo in paraſitū alendo eum ſicut pro
Rex. nus liberi dr̄ & libertꝰ ꝓni:ſic rex paſiti & paſitꝰ regis.Rex interdū capit̄ ꝓ regnatore:interdū ꝓ dn̄o.nōnunq̄ ꝓ diui/
te.ne.i.utrū potes ſupple referre ſatis grām ꝓ hoc merito uidelicet te uenire unctū unguētis more maioꝝ.lotū.i.ablutū.
e balneis ad ſymbolū.i.cœnā ad quā cōparandam ꝓprie multi cōtulerāt de quo ſatis prius dictū eſt & te uenire ocio/
ſum.i.ſecuꝗ ab aio:ab uacat:hoc eſt tranqlli animi & quieti.cū.i.qñ ille rex diues abſumit̄.i.cōficit̄:cura.i.ſollicitudine
Abſumi in apparando.& ſumptu.i.impēſa abſumēdo bona ſua.dū.i.quādiu fit.i.parat̄ id qd̓ placeat tibi.& cum ille rex ringit̄
uerbū deponēs.i.ſtomachat̄ indignat̄ iraſcit̄ tractū a canibus.itaꝗ ringi dr̄ q iraſcēdo geſtus & modos imitat̄ canum
ringentiū oñdēdo.ſ.dētes:criſpando naſum.rugādo frontē.& in acrē ſonitū ꝓrūpēdo.Inde rictus rictus ctui uel oris
Rictus, apertio ſed in brutis uel ipſum os brutoꝝ qd̓ muſellū uulgo noiant.cū ergo ille diues ringit̄ tu rideas:bibas prior.ante
ipm̄ decūbas.i.ſedeas ad mēſam & in thoro recūbas prior añ eū.cœna dubia.i.adeo.ampla & ferculis uaria ut quē cui
cibū pferas ignores ſeu dubius ſis.cœna ergo dubia apponit̄.i.mēſis adhibet̄.Ge.nō intelligēs Geta qd ſibi uelit du/
bia cœna ſubiūgit qd iſtud uerbi eſt.i.qd ſibi uult hoc uerbū uidelicet cœna dubia?Ph.ubi.i.qñ dubites qd ciborū po/
Si ineas, tiſſimū.i.pcipue principaliſſime & pter alios cibos ſumas tūc dicit̄ cœna dubia.Si ineas.i.intelligas æſtimes cōſideres
hæc merita regis uel fercula cœnæ.cū rōne.i.uti par eſt & decens.q̄.i.quātū ea fercula ſint ſuauia.i.dulcia guſtu.& quā/
tum ſint cara.i.magni pcii nō iterrogādo.q.d.ita nō hēas.i.nō repures hūc regē q præbeat ea fercula eſſe plane.ꝓſus
deū.i.tanq̄ deū cui referri grā nō poſſit pñtē.i.uel ꝓpitiū uel potētiſſimū & efficaciſſimū uel pñtē.i.qui ſtatim pſtet uel
qui colat̄ & uideat̄ ut ſol & luna.Ge.ſenex demipho adeſt uide qd agas.i.ſis paratus recte rñdere.incitantis.n.eſt dictū
illud non terrentis:prima coitio a coeo is tū tu fit coitio onis.i.primus cōgreſſus prima cōſertio manuū eſt acerrima.i.
uehementiſſima eſt:tranſlatio eſt a prœlio.Nam & cōgredi milites & coire dñr ſi ſuſtinueris.i.ſuſtētaueris ſeu tolera/
Coitio. ris eam nō ſuccūbendo poſt illā coitionē licet.i.pmittit̄ tibi ꝙ ſup.ludas.i.illudas ſenē iam ut lubet.i.ut placet tibi.

A ITa ne.Inducit̄ Phor.qui oio ueſaniā litigio cōſtringat.Sed imitatione Ge.q eū adducebat prius cōfirmat̄ ut
ſeni iraſcēti reſiſtere poſſit.Poſtq̄ de ſuis malefactis magnā ſumet cōfidētiam.ueritum.Anti.admodū ueritū.
oppido iratum dico.Intriuiſti.i.maſticauiſti.Si rogabit hæc uerba Phor.pñt ita legi ꝙ nō rñdeant uerbis.Ge.
hoc mō Phor.deliberat apud ſe qūo ſe in cā hēat.& Geta interim incitatiōes ſuas nō mittit.Dicit ergo Phor.apud ſe:ſi
rogabit ſenex q̄re hoc fecerim de filio:uel qūo ſciā eſſe cognatā dicam.Ecce ſum in re.i.in placito.Audi ſi uelis ſcire q̄re
hoc feci.Sed qd faciā ſi redderet uxorē.ſic opinor me rñdere.uel ſic opinor qd̓ dei.Cedo puiſis rōnibus ſecū.quibus
ſenē aggrediat̄ inqt alte.Cœdo.i.uerbero & cōuinco.ſenē meis ſentētiis.nā tā mihi & c̄.uel ſi uolumꝰ ꝙ uerba paraſi/
ti rñdeāt uerbis.Ge.Obſecro te inqt Ge.ut iuues Anti.reſpōdet Phor.faciā ſi rogabit.Ge.te certe rogat qa in te eſt ſpes
Phor.Ecce ergo qa rogat adſum in re.i.in cā ut eū defendā.Sed ſi ſenex reddet uxorē qd erit tū?Ge.certe neſcio.tu bñ
puide:qa impuliſti eū ducere.Phor.iō dico ſi reddet:qa ſic opinor ꝙ reddet.geta tu ſubueni ne ipſe amittat.Phor.ne
time:qa cedo ſenē rōnibus meis:qm̄ iā mihi & c̄.in neruū.in mollicīē & flexibilitatē:qa neruus eſt flexibilis & mollis:
uel aliter tractū eſt a ſagittariis q aliqñ arcū cū tota uirtute arcuant cōtra hoſtē rūpūt:uel ledūt ſibi neruū brachii uel di/
giti.& ſic deficiūt a ꝓpoſito.Similiter de meo:ne quū dn̄m meū uelis obſiſtere totis nixibꝰ ai iſto forſitā cadat in defe/
ctū.piculū.i.expimētum quō cōuincā ſenē tractū eſt a curſore q ptēdat curſum:& hanc metaphorā exeqtur ita.Iā uiſa
eſt uia pe.dicā.i.accuſationē.Illis q ni.ſ.ueluti colub.quia.n.i.certe.Aliis adaptat ſimilitudinē:ab illo Anti.immo nō
debet referre grām.qa tāta mihi fecit ꝙ nō ſolum eſt dn̄s meus:ſed ēt rex.qa an eſt paꝝ.Quid iſtud uerbi eſt ꝙ dicis du/
bia cœna Phor.expoñ.ubi.i.in qua ſcæna & c̄.

DO.
A ENunq̄ cuiq̄.c.a.ſ.i?In hac ſcæna ut rhetoribꝰ placet ueluti q̄dā cōtrouerſia eſt:q̄ uno tpe ex utraꝗ pte tractat̄:ut ſiq̄s dicat legē eē ne de ea/dē re bis agat̄:& itē ut orbā ꝓximus ducat:qdā abſēte pr̄e ſub hoc noie uxorē coactus erit ducere:uult illā pr̄ aduenīēs eiicere mr̄imonio:cōtradicit̄.Memiſſe āt de/bemꝰ i oi cōtētiōe ea maxie dici q̄ ſimplici pr̄ifamilias & calūnioſo ſycophante improbiſſimoꝗ paraſito cō/grue poeta miſcet inter ſe.¶En unq̄.cu.c.a.ſ.i.Iā iſtru/cti ſunt aduocati:& recte:longū eni fuerat oia hæc poſt ſcænā geri.¶En unq̄.en ui hēt idignatiōis poſt enar/ratā iniuriā.¶Quā hæc mihi facta iniuria ſubaudit̄.¶Adeſte q̄ſo iterim aduocati iducūt̄:& ridicule tacēt peius poſtea locuturi.& adeſte ꝓprie.adeſſe eni cauſæ ꝓprie dicunt̄ patroni & amici.¶Iratus eſt.hoc ad ex/citandū Phormionē dr̄.¶Quin tu hoc age.ānuit ut taceat:& ſignificat:ſilentiū.¶Iā ego hūc.mō iam cele/ritatis eſt ſignū hunc cum cōtēptu dixit.¶Agitabo.pturbabo.¶Proh.d.i eclypſis.deeſt fidē:aut quid ta/le.Cice.in œconomico.Quid igit̄ pro deum imorta/lium:primū eam docebas quæſo.¶Proh deū i artifi/cioſe prior exclamat:ut Demipho qui iniuriam paſſus

A Demipho. Geta. Phormio.

EN unq̄ cuiq̄ contumelioſius audiſtis factā
Iniuriā q̄ hæc eſt mihi?adeſte quæſo.Ge.
Iratus eſt.Ph.qn tu hoc ages.iā ego hūc agitabo.
Proh deum imortaliū atꝗ hoium negat phanium
Hanc eſſe ſibi demipho cognatam?Ge.negat.De.
Ipm̄ phormionē eē opinor.de quo aiebā ſeqmini
Me.Ph.neꝗ eius patrē ſe ſcire q fuerit?Ge.negat.

eſt.ultro impetū accuſatiōis icurrat.℄ Adeſte q̄ſo.ꝓprie aduocatis dixit:& qa ipſe ꝓperātius ꝑgit:rogat ut aſſeq̄rent. ℄ Seqmini me.ſeqmini dicit q ꝓperātius & cōcitatiore gradu ꝑgit iratus & parens pr̄.nam ut uariaret parētem dixit quē ſupra dixerat pr̄em.patrē ergo dixit puellæ a demiphone ignorari.℄ Negligit̄ ipſa.qa iguoret parētes puellæ id ignorare ſe dicat & tñ ipſe nō negligat puellā.uel utrūq; conqueſtus eſt.℄ Vide quid.a.ſa.hæc cōuerſus ad circulū & coronā circūſtantiū dixit & cōqueſtus eſt.nulla enim re magis populus cōcitat̄:quā ſi qs egenū cōtēnat:& inde bonis inuidēt:& malos extollūt.Salu.Vide auaritia:ꝓprie uide ſtomachātibus cōuenit q indignatiōe cogunt̄:q̄ſi cū aliquo collog.ſic i adel.Illud ſis uide exēplū diſcipliæ.

Pho.neq; ſtilphonē ipſum ſcire q fuerit?Ge.negat.
Ph.quia egens relicta eſt miſera.ignoratur parens
Negligitur ipſa auaritia uide qd facit.Ge.ſi herum
Inſimulabis.auaritiæ male audies.De.o audaciam
Etiam me ultro accuſatum aduenit.Phor.nam iam
Adoleſcenti nihil eſt quod ſuccenſeam.ſi illum
Minus norat qppe homo iā natu grandior pauper
Cui in opera uita erat.ruri fere ſe continebat.
Vbi agrum de noſtro patre colendum habebat.
Sæpe interea mihi ſenex narrabat ſe hunc
Negligere cognatum ſuum.at quem uirum?
Quē ego uiderim in uita optimum.Ge.uideas te:
Atq; illum ut narras.Pho.abi in malam crucem.
Nam ni eum ita exiſtimaſſem nūquā tam graues
Ob hanc inimicitias caperem in ueſtram familiam
Quam is aſpernat̄ nunc tam illiberaliter.Ge.pgin
Hæro abſente male loqui impuriſſime?
Ph.dignū autem hoc illo eſt.Ge.ain tandem carcer?
De.geta.Ge.bonorum extortor.legum contortor.
De.Geta.Ph.reſponde.Ge.quis homo eſt?hem.
De.tace.Ge.abſenti tibi te indignas
Seq; dignas contumelias nunquam ceſſauit dicere.
De.deſine.adoleſcens primū abs te hoc bona uenia
Peto ſi tibi placere potis eſt.ut reſpondeas mihi.
Quē amicū tuū ais fuiſſe iſtū explana mihi & qui
Cognatum me ſibi eſſe diceret.Ph.pinde expiſcare
Quaſi non noſſes.De.noſſem?Ph.ita.De.ego me
Nego.tu quid ais redige ad memoriam.Ph.eho tu
Cōſobrinū tuū non noras?De.enecas dic nomen.
Ph.nomen maxime.De.qd nūc taces?Ph.pii.hercle
Nomen pdidi.De.hem qd ais.Ph.geta ſi meminiſti
Id quod olim dictū eſt:ſubiice.Ge.hem non dico.
Quaſi nō noris tētatū aduenis.De.egon aūt tēto.
Ge.ſtilpho.Ph.atq; adeō quid mea ſtilpho eſt
Ge.quem dixiſti.Ph.ſtilphonem inquam noueras.
De.neq; ego illum noram:nec mihi cognatus fuit
Quiſq̄ iſto nomine.Ph.ita ne?non te hoꝝ pudet?
At ſi talentum rem reliquiſſet decem.Ge.dii
Tibi malefaciant.Ph.primus eſſes memoriter
Progeniem ueſtrā uſq; abauo.atq; atauo ꝓferens.
De.ita ut dicis ego tum ſi adueniſſem:qui mihi
Cognata eſſet dicerem:itidem tu face.cedo qui eſt
Cognata?Ge.heus noſter recte.heus tu caue.Ph.

Salu. ℄ Si hæc iſti.inſimulare ē crimē igerere.Inſimulatio ē & falſi & ueri crimis incuſatio.inſimulo gtō iungit̄.ſic Cic.Nihil eoꝝ q̄ galli inſimulabāt negarūt.℄ Male audies.ſ.a me.℄ O audaciā.hæc exclamatio oſtēdit ꝙ abſente pr̄e offenderit filius.℄ Nihil eſt.q.ſ.ſuccē/re dicim⁹ eū q cū amare debeat læſus iraſcit̄.uide q̄ ue/teratorie oſtēdat cōtradixiſſe adoleſcētē.℄ Cui in.o.u.e.opa ꝓ metu poſuit.& opera hic ablatūs caſus eſt.℄ Ruri.ſ.ſe.cō.cōtinere dr̄ q cōtra uoluptatē ſe cōti/net.℄ Sæpe interea mi.ſe.n.hēt miſeriā ocioſa narra/tio.℄ Quē ego ui.in ui.op.mō in uita in actu in mo/rib⁹.℄ Videas te atq; il.ut.n.hoc eſt parētē te illi exiſti/mo atq; illū tibi:an potius ſeruus ſciēs hāc pſonā fin/gi.uel certe ēt mortuū hoiem iduci male ꝑcat̄ paſito:ut ēt ipſe ſit aut nuſq̄ ſit ut fictus:aut peat ut mortu⁹:an ſic accipiēdū ut ſeru⁹ ſubmiſſa uoce hoc p iocū di/xerit tātū i uita te uideas optimū q̄rū fuit ille quē nar/ras:an ſic itelligēdū:ut ſeruus hoc dicat ſi optimū eſt uictū opa q̄rere:& in alio agro eē uideas atq; illū uidi/ſti quē ad hūc modū narras niuere:& alluſit ad illud qđ ait.℄ Quē ego ui.i ui.op.nā eū ita exiſtimarē ut i uita optimū iudicarē.℄ Nūq̄ tā ge.hoc nō q̄ſi timi/d⁹:ſed q̄ſi religioſus & fidelis loq̄t phormio.℄ Ob hāc.tāq̄ pn̄s mulier de q̄ eſt.ſic demōſtratiua ꝑticu/la uſus ē dicēdo hāc.℄ Inimicitias ca.cape dicius cū id qđ in nobis ē aſſumim⁹.uñ cape ꝓ eligēdo ponit̄.℄ Quā is aſpnat̄. quā.n.ſupra reuocauit ad puellā referēs.ut Quē regno heſpio fraudo.& Salu. Nā ſyllæ dn̄ationē audebat:& iterpoſitis qbuſdam.neq; ē offenſus dn̄ationē ſyllæ.℄ Illiberaliter.ap đ ueteres illiberaliter dicebāt factū:ſi qs exceſſiſſet oē gen⁹ maleficii.ſic i adelphis.Factū a uobis duriter imiſeri/corditerq; atq; æquū ſic ē dicere magis apte illiberali/ter:uides amore auxeſis pro magno hic ultimū poni.℄ O audaciā hic iā oñdit̄ pſuaſum eē demiphoni & ui adhibitā filio ſuo uxorē ducere una cū hūc audacē appellat:altero ꝙ dicit ēt quē cōiunctio ē antiphonē cōplectit̄ & ſic accuſat.℄ Nā iā ad.n.e.q.ſ.ſic ſubtili/ter ac latēter purgat̄ a phormiōe.nā quū dicit nihil eſt qđ ſuccēſeā adoleſcēti:oñdit̄ adhuc ſuccēſiſſe & ini/mica fuiſſe aio.cūq; addidit.ſi illū min⁹ norat:oſtēdit̄ contradixiſſe ſibi:& reſtitiſſe iudicio:& ſic dicit ꝙ ſi adoleſcens nō agnoſcēs puellā ueniā meruit pr̄ nega/ta cognata ferre nō poſſit.℄ Si.il.m.n.nō dixit non norat ſed minus norat quaſi & ipſe noſſe debuerit.℄ Quippe hō.repēte trāſit ad noiatiuū cū ſupra di/xerit illū:& deeſt erat qđ aſſumitur ab inferiore.℄ Iā grādior:hic cōparatiuus nō hēt ſignificationē quod magis ſiue minus a poſitiuo ſignificet:ut iā ſenior.ſed cruda deo.u.q.ſ.℄ Quippe homo iam grā.argu/mentalis narratio dicit̄ quæ nō ſubiecta eſt ad fidem faciendā:& cōſtituendā pſonā defenſoris & grādior nō grandis quaſi q dicat grādior fuit quam ut illum

Salu.
Inſimu/lare.
Inſimu/latio.
Succen/ſere.
Capere.
Salu.
Grandis

ta rñdit.¶ Nomẽ maxime.falſa nõ habet memoriam.hic ergo deeſt neſcio uel neceſſariũ eſt.¶ Quid nũc taces.urget ſenex quia intelligit eũ nomẽ neſcire.¶ Subiice.ſuggere.¶ Non dico.q.n.n.t.mire.nã uidet̃ arte celare id qđ inuitus neſciebat.¶ Stilpho ſylepſis.nã redit ad noĩatiuũ:eſt utiq; ſtilpho:ut rurſus ad actm̃.noueras ſtilphonẽ.ſ.¶ At ſi talentũ rẽ.more romanoꝝ apud quos hæreditas pecuniæ erat talentũ aut qđ dixerat more græcoꝝ admiſcuit.¶ Qui mi.co.ſchema. ¶ Quã.l.ſ.aut q̃ te au.bis poſuit quã qđ genus figuræ prio ſchemati eſt cõtrarium.ut in Heauton.Propter quã in ſũma infamia ſum:& meo patri minus obſequens.Itẽ cœpi rõnẽ:ut neq; tu egeres:neq; hoc poſſes ꝑdere.¶ Stilphonẽ inq̃ nõ no.figura epitrocaſmos.eſt autẽ epitrocaſmos uerboꝝ ſup ſe inuicem effuſio:uel ſup mẽſio.quæ fit aduerſarii cã turbandi.ſ.Cõuincã ſi neges.Virg.Nõ longe.ſ.hoſtes.Quærẽdi nobis circũſtant undiq; muros:Imus in aduerſos.qđ ceſſas.¶ At ſi ta.rẽ illud fecit.¶ Ita ut dicis ego tum ſi.a.ita ſum inqt ut dicis auarus & ſuperbus:& uide ſenẽ de iniuria nõ agere qa iuſte cõfidit:& nitit̃ cauſæ.plerũq; enim hac cõſtantia ai fulciunt̃ qui iuri cõfidunt.ac cõtra q nullo iure freti ſunt litigãt:ad iniurias ꝓſiliunt.ut his ſaltẽ ꝑturbent aduerſarium q̃ iure nõ ualẽt.cõdono igit̃ tibi oẽ cõtumeliæ genus.¶ Ego tũ ſi ad.deeſt ad iudiciũ.ut ſit cum ad iudiciũ ueniſſem.¶ Qui mi.co.qui unde qũo.¶ Heus nr̃ re Geta ſic laudat ſenẽ.ut optet uincere phormionem. ¶ Heus nr̃ re.plaudit ſibi Terẽ.ſuppoſita pſona:q̃ſi recte dixiſſet.¶ Iudicibus.qbus ꝓbaui iudicibus inqt.¶ Filius cur nõ re.refellere eſt arguẽdo falſum oñdere.¶ Cuius de ſtul.di.ut di.cõpendiũ cõuitioꝝ eſt nihil inuenire ꝓ magna iniuria qđ rñdeas.¶ Quandoqdem ſo.re.qm̃ regnũ ſolutũ legibus eſt.& opprimens libertatẽ.ſic alibi.Regnũ ne hic eſchine poſſides.¶ Hic de eadẽ cã.hic uidelicet apud athenas ubi leges ubi libertas cõis eſt.¶ Id qđ lex iu.id ꝓ ob id dotẽ dare.¶ Abduce.h.mi.q.a.mõ id agit qđ rephẽdit a filio nõ eẽ factũ.¶ Dotẽ.d.ne q̃reret aliũ:& dotẽ uoluit cuſtodẽ eẽ pudoris.¶ Ha ha he.hic riſu deſtruxit qđ ꝓtẽdebat ſenex.¶ Hõ ſua.ꝑſcriptio quũ iã alteꝝ ſcm̃ ſit fieri utrũq; nõ poſſe.¶ An ne.h.q.e.a.q.i.p.e.qa enim a lege recitat tm̃ id qđ a lege ſcriptũ.¶ Ita ne.t.q.itidẽ maiora argumenta ſunt quæ ĩterrogatiõe ꝓferunt̃.¶ Vbi ab.ſis.ſcriptũ & uolũtas.Vtimur cum honore.abutimur cũ iniuria.¶ Atq;.a. bene amittere.qa finis cupiditatis amiſſio eſt.¶ An ut ne qd.t.i.ſ.a.idoneũ teſtimoniũ bonoꝝ eſſe nataliũ ciuẽ dixiſſe. nã apud ueteres pegrinæ mulieres in meretricũ numero habebant̃:ſic ipſe alibi.A deon eſt demens ex pegrina.& alibi. Samia mihi mr̃ fuit:ea hitabat rhodi.& pmẽo cõprobãs rñdit.Põt taceri hoc.i.meretricẽ mr̃em te hũiſſe.¶ An ut ne qd.t.in ſe ad.a uolũtate.¶ Vt cũ.u.ætã.de.qd.n.eſt pudicitia:niſi unius ſcia uiri.¶ Actũ aiunt ne.a.actũ dicimus quũ ꝓuerbiũ ſignificamus.acta res eſt de qua ſnia ꝓlata ſit.¶ Donec ꝑ.hoc Vir.Donec me flumine uiuo abluero.ꝑfecero pro pficiã.¶ Ineptis.ut a ſapia ſapis dicimus:ita ab ineptia ineptis.¶ Sine mõ.hæc minãtis ſunt uerba: & bene imitatus eſt modũ cõminãtis.¶ Tuus eſt dã.ludit phormio cũ dicit nõ tu & cõtẽptibiliorẽ in hac cã ſibi ſenẽ q̃ antiphonẽ fuiſſe dicit ſimulq; ætatem in illo eſſe deſpectã.¶ Tute.i.m.ſ.qdã ſic intelligũt:tute idẽ melius feceris : ut ſenex potius exeat q̃ eiiciat filiũ.artificioſe aũt loquit̃ phormio:ut adimat ſuſpitionẽ ſeni cõſenſiõis & cõuentionis inter paraſitũ & filiũ.¶ Tuus eſt.g.nõ tu.ꝑ uolũtate cõcedẽtis eſt ꝓbatio ſniæ.¶ Illũ.p.quæ.n.d.d.definitiue rñdit.¶ Cũ.u.hac.i. tali.¶ Tute.i.m.ſ.locus eſt hic:ut oſtẽdat phormio de cõpacto egiſſe cum antiphone.¶ Sedulo.ſine dolo inſtanter. ¶ Diſſimulat fingit:mẽtit̃.¶ Quin qđ eſt.ſ.ſ.cur nõ inqt accõmodas neceſſitati uoluntatẽ quæ tuã ſenectutẽ oblectet:nõ te:ſed ſenectutẽ tuam.¶ Minue.u.i.cõtẽnentis eſt iracũdia:diſſuadẽtis eſt ira.¶ Hoc.a.annuentis eſt.¶ Dixi ph.dixi ſolet dicere pacta cã.¶ Dixi de.mire cõminationẽ & ferocitatẽ eius imitatus eſt ſimili uerbo.¶ Siqd.o.ſ.d.m. hæc repentina diſceſſio hẽt aliquã maiorẽ ligaturi denũciationẽ.& bñ breuiter ne multilogo infringeret̃ ſupior cõminatio.¶ Hãc ti.c.additũ ꝓnomẽ eſt.q̃ſi notã oĩbus diceret.¶ Phaniũ hãc eſſe ſibi.c.magno ingenio Terẽ.ĩprudẽtiã calũniatoris expſſit:nã & prior incipit.& prior accuſat:& qa nõ põt dicere expellit phaniũ demipho:negat cognatam inqt.negare una opa Geta in duplici uerſat̃ dolo.nã & audiẽte iã ſene ſe eius defenſorẽ tanq̃ abſentis aſſimulat:& irritat ad uociferationẽ phormionẽ:q̃ clamandi ulterius cãm non hẽt ſi taceret geta.¶ Neq;.e.p.ſ.ſ.q.ſ.ambiguitas quæ tñ ſenſu diſcernit̃.¶ Cognatã de.hæc eſt flagitatio quæ ẽt tumultuoſe nomẽ pſequit̃ atq; exagitat.ideo callidus ſycophanta patriſfamilias ꝓpriũ nomẽ.nõ ſolum inuidioſe infert:ſed ẽt repetit.¶ Nec ſtilphonẽ ipm̃.hæc aſſeueratio mẽtis mutata ueritate.¶ Negat.ſylepſis prima:nã extrinſecus audiendũ eſt pr̃.¶ Segmini.apparet demiphonem:ut patrẽfamilias pturbari nõ mediocriter:quippe qui & aduocatos con quiſiuerit aduerſus hoiem ſine aduocatis agentem: & progredi nõ audeat niſi illi ſequant̃.¶ Nec ſtil.ipſum.ſ.q.ſ.multa calũniatoris clamandi cauſa dicunt & uociferandi.ut ipm̃ ſtrepitu terreant.¶ Nec ſtilphonem ipſum:tantũdem qđ ſupra.Neq; eius pr̃em:ſcire debemus hoc nomen nõ fictum a paraſito:ſed auditũ a puella:ꝙ uxor ducta ſit dici:qa egens relicta ſit miſera:cõis locus in auaritia generalitate approbatior.facilius enim hoc de oĩbus quã de demiphone credatur:& ideo ignorat̃ dixit:& negligit̃:non ignorat & negligit demipho.¶ Ignoratur.non agnoſcitur:ignoratur quod fingitur.hoc enim ſignificat modo.

Epitrocaſmos. Virg. Refellet̃ Vti. Abuti. Actum aiunt. Virg. Sapis. Ineptis. Sedulo. Diſſimulare.

GVI. A

N nunq̃ &c.In hac ſcæna habetur cõtrouerſia inter demiphonem & paraſitum de nuptiis factis in abſentia
e patris qui pater cupit ſũmoper a filio puellam abiici.quod impedire nititur phormio paraſitus.De.En.ideſt utrum & uim habet indignationis:uos mei aduocati audiſtis unquam iniuriam factam eſſe contumelioſius: ideſt iniurioſius & cum maiori contumelia cuiquam:ideſt alicui homini quam hæc iniuria eſt facta mihi.quæſo adeſte:ideſt tãquam patroni & amici præſidio ſitis mihi & auxilio.Ge.Demipho eſt iratus.Phor.quin.i.quinimo tu Geta age hoc.ideſt fac quod tu nunc facis ſcilicet tace.nam eo loquente alter tacebat : & ideo hoc dicto ſilentium innuit. iam hic eſt ſceleritatis ſignum:ego agitabo.i.perturbabo commouebo uerſabo ſuccutiam ut dicunt hunc per contemptum dicitur.ſ.ſenem.Proh deum:ideſt deorum imortalium.fidem imploro ſup.Demipho negat : ideſt eſt ne uerum ꝙ demipho negat hanc phanium eſſe cognatam ſibi? & iterum repetit oſtendens maiorem indignationem & maiorem exclamationem demipho negat hanc ſibi cognatam? Ge.ipſe negat ſine dubio.Phor.neq; pro & non ſubaudi uerum ne eſt:aut dicit ne ſe non ſcire:ideſt non cognoſcere patrem eius phanii qui fuerit uel qui fuerit pater eius uel de co/

Succutere.

gnatione ſenis.uel ille modus dicendi ponit̃ pro hoc eſt ne ueꝗ ſe neſcire qui fuerit pater eius puellæ.Ge.negat ſe ſcire qui fuerit pater eius.De.opinor ipſum eſſe phormionem de quo aiebam:alloquitur ſuos aduocatos hoc dicens:cum aiaduertit paraſitum ſeqmini me ꝑperantem ad eum cōueniendum.Ph.Nec.i.& nō ſubaudi dicit ſe nō ſcire ipm ſtilphonē(quē phormio fingit eſſe pr̄em puellæ)qui fuerit idem loquēdi genus ut prius.i.dicit ſe nō ſcire qui fuerit ipe ſtilpho.Ge.Negat ſe ſcire q fuerit ſtilpho.Ph.Quia ipſa miſera puella relicta eſt egens.i.inops:ꝑpterea parens.i.pr̄ eius ignorat̃ a ſuis ꝑpinquis:ipſe autē puella negligit̃ qa paup̃ & egena:nec ab aliquo recognoſci amice pōt ſine lite:uide

Simu/latio. qa auaritia facit.Geta.Si inſimulabis.i.ſi accuſabis.Nam inſimulare eſt crimen ingerere:& inſimulatio eſt falſi uel ueri criminis incuſatio:& inſimulo gtō iungitur.Si inſimulabis herum meum malitiæ.i.improbitatis:male audies a me.i.ego quoꝗ te accuſabo & probra tibi ingerā ac conuitia.De.o audaciam.i.miror tantam ineſſe hoī iſti temeritatē etiam ipſe aduenit accuſatū me ultro.i.nō laceſſitus.Pho.nōdum hærus a phormione compellatur.Nam nihil eſt iam qd̓.i.ꝑpter qd̓ ſuccēſeam:iraſcar adoleſcēti antiphoni ꝙ in hac re repugnauerit:ſi minus.i.ſi nō nouerat illum ſtilphonem puellæ pr̄em:quippe qa certe homo.ſ.pater puellæ erat ſup.iam grandior.i.grādeuus:grandis natu:cōparatiuum pro

Grādis. poſitiuo.Grandis aūt ſæpe dr̄ de ætate:ut grandior neſtore dicit̃ qui neſtorem uincit ætate:ergo iam homo erat ſenex erat paup cui uita erat.i.uictus quærebat̃:uel alimonia uitæ:uel cui uita erat.i.ſuſtentabat̃ opera in ablatiuo.i.induſtria:labore corporis.i.per laborē ſuaꝝ manuum:uel cui uita erat.i.conſiſtebat in opa.i.in manuali operatione & quotidianis lucellis.ipſe fere.i.ut plurimū:& quod dicunt cōiter cōtinebat ſe ruri.i.uiuebat in agris operi inſudans aſſiduo.Continere dr̄ qui cōtra uoluptatē ſe cōtinet:unde cōtenti dicunt̃ in malis durātes.Ibi.i.ruri ipſe hēbat agrū colendū.i.arandum de nr̄o patre.i.cōduxerat illū agrū quē coleret ex patre nr̄o partē illi fructuū daturus:aut pecuniæ ſummam ſoluturus:interea.i.dum uiueret ita ægre uictum quæritans.ſæpe ipſe ſenex.i.iam grandis & grauis annis narrabat mihi hūc ſuum cognatū.ſ.demiphonē negligere ſe ꝙ pauper eſſet.at.i.ſed quem uirū demipho negligebat ſup.interrogat.deinde ſibiipſi rn̄det negligebat uiꝝ optimū in uita.i.in actu & moribus quē uirū uiderim.i.quē cognouerim:uel in uita dic ꝓ cum uiueret.Ge.uideas.i.aſpicias beneut.i.q̄liter narres.i.ꝓdices te phormionē atq; illū ſtilphonē.q.d.aſpice qūo te iactites & illū laudes.Ph.abi.i.diſcede faceſſe hic in malā crucē.q.d.qd̓ dici ſolet uade ad patipulū.Nam ni.i.niſi.exiſtimaſſem.i.iudicaſſem eū ſtilphonē eſſe ita.i.optimū in uita:nunq̄ caperem inimicitias.i.cōtentiōes:diſcordias:ſimultates tā graues.i.moleſtas.ſ.cōtra nr̄am familiam.ob hanc.i.ꝑp hanc puellā phanium:quā familiam nr̄am is demipho aſpnat̃:recuſat:auertit:cōtēnit:nō agnoſcit.Aſpnari.n.ſignificat nō ſolū corpore auertere:ſed ēt aīo:eſt aūt ductum ab aſpero.Cape dicimur cū id qd̓ in nobis eſt aſſumimus.uñ cape ꝓ eligēdo ponit̃:quā ergo familiā is demipho

Fēm illi/beraliter aſpnat̃ nūc tā illiberaliter.i.tam inique:tam iniuſte:tam inhumane.Illiberaliter dicebāt factum ſiqs exceſſiſſet oē genus maleficii.Ge.o impuriſſime.i.iprobiſſime:pgin.i.ꝑſeueras ne:male loq.i.male dicere hæro abſenti.i.dn̄o meo in abſentia eius.Ph.hoc.ſ.male dictū:aut ut male dicat̃ eſt dignū illo hæro tuo.i.dignus eſt cui male dicat̃.Ge.O carcer.i.carcere digne:& q dignus es q in carcerē detrudaris.ain.i.dicis ne tandē dn̄m meū eē cōtumelia dignū ubi tandē hēt qddā urgens & accelerans.De.uocat demipho ſummiſſa uoce getā ſic ingens:o geta.Ge.geta eū nō audiens pergit in incœ

extortor Contor/tor. pto ſermone qa dixerat:ais tu tādē carcer extortor.i.excruciator uexator bonoꝝ.i.iuſtoꝝ uiroꝝ:& contortor.i.conturbator legū ciuiliū.De.o geta.Ph.rn̄de illi.hoc dicit uoce ſummiſſa.Ge.qs eſt ille hō q me uocat:deīde cōuerſus & aiaduerſo ſene inqt.Hem:interiectio hic agnoſcētis uocātē.De.tace.Ge.hic paraſitus nunq̄ ceſſauit dicere tibi abſenti cōtumelias indignas te.i.qs nō meruiſti & dignas ſe.i.qs ipſe debet audire.De.Ohe.interiectio ſatietatē uſq ad faſtidiū deſignans:q̄ſi oñdat getā plus iuſto ꝓ ſe locutū uideri:ꝑinde illi ſilentiū imponit ingens:o geta deſine.i.deſiſte ab h:s ꝓbris.Deinde ſe cōuertit ad paraſitum dicēs.O adoleſcēs phormio.Senes ſolēt eos q minoris ſunt ætatis appellatione iuuenis uel pueri uel adoleſcētis nūcupare:iō uocat paſitū adoleſcētem ait Dona.Primū.i.in primis ante oīa peto abs te:cū bona uenia.i.ſine ira & diſcordia:ſed cum bona pace & tranqllitate atq; facultate ex te prius petita:peto hæc q̄ ſequunt̃:ut rn̄deas mihi ſi potis eſt.i.pōt placere tibi.i.ubi eē cordi:quē hoīem ais fuiſſe iſtū amicū tuū:cuius cām tātope

Aio & dico. egiſti aduerſus filiū:& ais dixit tanq̄ de eo q uana loquat̃:dicere.n.dr̄ de his q ualidiora loquunt̃.Explana.i.manifeſta expone mihi:&.i.ēt.q.i.quo mō uel uñ ipſe diceret me eſſe cognatū ſibi.Ph.Proinde ꝓ ꝑinde.i.ita expiſcare ꝓ expiſca

Expi/ſcari. tis.i.ingris diligēter q̄ſi.i.tanq̄.ſi nō noſſes.i.cognouiſſes.alii noris.i.q̄ſi nō noueris.Expiſcari eſt diligenter q̄rere ubi nā piſces lateant.De.dicis ſup.ꝙ noſſem.i.nouiſſem eū uel ais tu me perinde expiſcari:ac ſi nō nouiſſem.Pho.ita dico.De.Ego nego me noſſe ſup.iſtū tuū amicū quē mihi cognatū fuiſſe dicis.tu phormio q ais me noſſe aliqñ eum.redige:ideſt reduc in memoriā mihi.Phor.Eho:iteriectio defatigationē quādam oſtendens atq; illuſionē ꝙ nō nouerit ſenex ſuos cognatos.tu nō noras.i.noueras dū uiueret tuū cōſobrinū.i.ex ſorore matris tuæ natū.De.Enecas.i.qd̓ dr̄ cogis me mori talia dicēdo.Dic nomē.i.dic quo noīe uocabat̃:aut qd̓ erat ei nomē.Phor.uis ut dicā nomē dicā maxime.i.libētiſſime.De.Quid.i.cur.taces.i.cur nō dicis nūc nomē eius.Phor.Hercle perii:ꝑdidi nomen.i.ſum nois oblitus:& hoc dici ſummiſſa uoce ad getā.De.Hem:iteriectio indignātis uel dep̄hendētis malitiā.quid ais?Phor.O geta ſi meminiſti.i.ſi recordaris illius nois quod dictum eſt olim.ſubiice.i.ſuggere ſubminiſtra.Deinde inuenta alia dilatione indi

Subii/cere. gnanter ſubdit:hem nō dico tibi nomē.i.nolo tibi dicere nomē:quaſi per ironiam dr̄.nō noris.i.quaſi neſcias nomē eius cognati.aduenis tentatum.i.ad tentandum ſiue ad experiendum ſciamus id necne cum optime tute teneas.De.Egon.i.utrum ne dicis ꝙ ego tento.i.facio periculum de tua notitia ſimulate iſta querens?q.d.non tento.Ge.Summiſſa uoce geta ſubiicit nomen eſſe ſtilphonem dicens.Stilpho eſt ſup.nomen defuncti cognati.Phor.atq; adeo.i.certe quid mea refert ſup.eius nomē ꝓferre.i.quid ad me ſpectat:quid ego dicere nomē eius.Deinde indignāter ſubdit:nomē eius tanq̄ ſubito inuentū.Stilpho eſt nomē eius.ſiue ſtilpho eſt cognatus.De.Quē dixiſti.i.quem hoīem ꝓtuliſti uel noīaſti?Phor.inquam.i.iteꝝ dico tibi noueras ſtilphonem.De.neq; norā.i.noueram illum Stilphonem:neq; quiſq̄ fuit mihi cognatus.iſto.i.tali noīe ſtilphonis.i.q habuerit talem appellationē.Phor.ita ne.i.utrum ita eſt ut dicis

uel ita

uel ita dicis? nō te pudet hoꝝ.i.non afficeris pudore dicēdo talia uerba? At.i.ſed ſi ille cognatus reliqſſet rē.i.ſubſtantiā ſuā hæreditatē decē talentū ꝓ talentoꝝ per ſyncopē. Talentū ut uult Seruius ſm̄ uarias gētes pōdus eſt uariū: ſed apud romanos talentū eſt ſeptuaginta libraꝝ: ut ex Plau. collegiſſe ſe teſtaƭ. Deinde intercipit ſermonē ſenex ſūmiſſa uoce dicens. De. Dii maleſaciāt tibi. Phor. Proſeqtur icoeptū ſermonē.i.ſi reliqſſet hæreditatē decē talentoꝝ tu demipho eſſes primus ꝓferens.i.narrans.memoriter.i.qd' dicūt inepte cordetenus.q.d.ſine aliqbus ſcriptis.ꝓgeniē.i.ſobolē.genealogiam ueſtram.uſq;.i.eodē tenore & ductu ab auo atq; atauo.i.a remotis maioribus lōge repetendis ubi uſq; eſt aduerbium. De. Ego ſum ſup.ita auarus ac ſupbus ut dicis? eſto q̄uis nō ſit ueꝝ ſi ēgo aduenīſſem ad iudiciū.tū.i.tunc cū diſceptatū eſt de hac cognitiōe ego dicerē.q.i.quo mō uel unde eſſet mihi cognata illa puella.itidē.i.ſimiliter cū tu affueris fac id qd' efficeres uidelicet cedo.i.dic.q.i.uñ ea eſt mihi cognata. Ge. En.i.ecce.q.d. Iā uideo te diſceptantē mi hære. Recte repugnas uel dicis ſup. Heus aduerbium uocātis ſeu incitantis.tu caue.i.ꝓuide tibi & ab illo cauere ſtude. Phor. Ego expediui.i.explicui.dilucide.i.clare iudicibus qbus oportuit me expedire qūo eēt tibi cognata ſi tū.i.tūc.uel deide id qd' dixi iudicibus fuerat falſum cur filius tuus nō refellit in ꝑterito.i.nō recriminatus ē nō cōſutauit illud eē falſum. Nā refellere eſt arguēdo falſum oñdere. De. Narras mihi filium.i.loqris mihi de filio de ſtultitia cuius filii non pōt dici ut dignū eſt dici.i.nō pōt ab aliquo dici qd' eius ſtultitia meruit ut diceretƭ. Ph. At tu demipho q es ſapiēs adi magiſtratus.i.uade ad hoīes in officio cōſtitutos: puta ad iudices ut ipſi magr̄atus reddant tibi iteꝝ.i.ſecundo.iudiciū.i.ſnīam de eadē cā.qñ quidē qa certe tu ſolus ſine alio regnas.i.more regū ſolutus ex legibus & libertatē opprimis: & tibi ſoli licet adipiſci.i.aſſequi.obtinere hic.i. Athenis ubi leges uigēt & libertas.bis.i.iteꝝ.iudiciū.i.ſnīam de eadē cauſa.& hæc oīa ꝑ ironiā ſunt dicta. De. Etſi.i.q̄uis iniuria eſt mihi facta uerū tñ potius eſt ſup.ſiue ſatius eſt mihi dare dotē.ſ.id qd' lex iubet.uel id.i.pp id quod lex iubet.itidem.i.ſimiliter.ut.i.ſicut.ſi ſit uere cognata mea. Potius eſt ergo id facere q̄ ſectet.i.exerceā.lites.i.cōtrouerſias negocia cās aut q̄ audiā te ita blatterantē & mihi detrahentē. Abduce.i.tecum reduc in domū tuam hāc puellam.accipe pro dote qnq; minas.i.quinq; libras. Ph. Ha ha he.hic riſu deſtruxit qd' ꝑtendebat ſenex.hō ſuauis.i.iucūdus ac lepidus es ſup.ridēdo hoc dici. De. Quid eſt pp qd' rides. Nū.i.nunqd.q.d.nō poſtulo iniquū.i.rē iniuſtā.an.i.utrū ne.qdē.i.nec ēt.adipiſcar.i.obtinebo id qd' eſt ius publicum.i.totius cōitatis. Phor. Quæſō.ne.i.utrū.tandē eſt ſup.ita ut ſequitur.uel ſic.ne.i.utrū.tandē lex iubet ita.ſ.dare mercedē ei.ſ.ciui phanio uxori antiphōis.& amittere.i.a ſe dimittere.uel amittere.i.ꝑdere eam.itidē.i. ſimiliter ut ſiue.ubi.i.qñ.abuſus ſis.i.aliqs abuſus ſit meretricē pro meretrice quā ſoluit & a ſe emittit. Vtimur cū honore.abutimur cū iniuria.ubi abutor iungiƭ accuſatiuo more antiquo: ut Diomedes teſtaƭ.uel ſic pōt aſtrui. Vtū lex iubet dare ei phanio ciui mercedē: & amittere a ſe itidē. ut.i.tanq̄ meretricē.ubi.i.qñ abuſus ſis ea.& melior eſt iſta ſtructura meo iudicio. An.i.utrū.ciuis: in fœminino.ſ.phanium puella iuſſa eſt dari.ꝓximo.i.ſuo cognato.ut neqd.i.ut nō aliqd.admitteret in ſe turpe.i.inhoneſtū puta aliquid laſciuiæ.pp egeſtatē.i.pp inopiā & penuriā uictus.ut degeret ætatē.i.ut traduceret uitæ ſuæ ips cū uno uiro.& bñ.nā pudicitia eſt unius ſnīa uiri ait Dona.qd'.ſ.ut degat ætatē cū uno: uetas.i.impedis. De. Quidē.i.certe iuſſa eſt dari ita ut dicis ꝓximo per ironiā dicit.at unde.i.ex qua occaſiōe nos ſumus ei ꝓximi.aut q̄obrē.i.quare ſumus ei ꝓximi. Phor. Ohe: interiectio hoīs affecti faſtidio ob inculcata & repetita ſæpius ſimilia. Aiunt.i.dicūt.hoīes.i.ita ferƭ: ita dr̄: hæc ponunƭ ubi ꝓuerbiū eſt.ne agas actū.i.ne retractes qd' iā eſt cōfectū iudicatū & concluſum. Acta res eſt de q̄ ſnīa ꝓlata eſt. De. Nō agā actū.imo.i.ſed nō deſinā.i.nō ceſſabo.donec.i.quouſq;.ꝑfecero hoc.i.donec deduxero hoc negocium ad exitū. Pho. Ineptis.i.iſanis: efficeris ineptus: & deſipiſcis.& qd' dr̄ tu agis ſtultū. Nā ut a ſapia ſapis dicim⁹: ita ab ineptia ineptis.declinaƭ aūt ineptio ineptis ineptui ineptire. De. Sine mō uerba ſunt cōminatoria.quaſi qd' dici ſolet. Dimitte mihi facere & uidebis qd ego ſim facturus.qſi ſine.i.ꝑmitte.mō.i.im̄mō.i.patiētiā habe im̄mō & uidebis qd faciā tādē. Phor. Poſtremo: aduerbiū.i.deniq;. O demipho nihil rei.i.negocii eſt nobis tecū.i.qd' inepte dici ſolet.nihil hēm⁹ ad faciēdū tecū: ubi eēt dicēdū nil nobis rei aut negocii tecū eſt.tuus gnatus.i.tuus filius antipho eſt dānatus ut ducat phaniū nō tu es dānat⁹ ad id faciēdū.nā tua ætas iā ꝑterierat ad ducēdū.i.ad uxorē capiēdā iā nō idoneus es pp ætatē. De. Ego puto illū filiū meū dicere oīa hæc q̄ dico nūc aut ſi nō dicat: idē qdē.i.certe ꝓhibebo ipm filiū domo.i.a domo mea eiiciā ſeu arcebo ne ingrediaƭ cū hac uxore phanio. Ge. ſubmiſſa uoce dicit.herus me⁹ eſt iratus. Phor. tute.i.tumet.meli⁹.i.magis cōgrue & cōueniēter feceris.i.facies idē qd' tu dicis: uidelicet ꝓhibebis ipm domo una cū uxore &c. qd' dici ſolet melius erit q̄ tu facias illud qd' minaris: qſi oſtētat ſeſe nihil hr̄e cōuētionis cū antiphone. De. o infœlix.i. infauſte mihi.itā.i.utrū paratus es facere ita oīa aduerſum me.i.cōtra me uel facere me aduerſum oīa.i.cōtra oīa. Phor. Sūmiſſa uoce alloquiƭ getā.hic ſenex metuit nos.tāetſi.i.q̄uis.diſſimulat.i.fingit ac mētiƭ.ſedulo.i.iſtāter qſi ſine dolo. Ge. Bñ hñt.i.bñ ſe res hñt pricipia ſunt ſup.tibi.i.tu hēs bona principia ad cætera cōſeqnda ad q̄ niteris atq; tendis. Phor. Quin.i.qnimo.feras.i.toleres ſuſtineas æquo aīo id qd' eſt ferendū.i.tolerandū.feceris.i.efficies.tuis factis.i.per tua facta.dignū.i.rē dignā ut ſimus amici inter nos. De. Egon.i.utrū ego.expetā.i.deſiderē opem tuā amicitiam.q.d. nō.aut utrū uelim aut uiſum.i.uidere.aut auditum.i.audire te.q.d.nō. Phor. ſi cōcordabis.i.ſi cōcorditer uiues cū illa nuru tua hēbis nuꝝ quæ oblectet.i.conſoleƭ foueat tuā ſenectutē. Reſpice ætatē tuā.i.rōnem hēas ætatis tuæ. De. Ipſa oblectet te nō me.habe eam tibi.i.cape eam pro te qm̄ mihi non eſt cordi. Pho. uero.i.ſed.minue iram contēnendo dicit.q.d. quod dici ſolet.& amore dei cōpeſce iram: uel noli iraſci. De. age hoc quod dixi.ſ.habe eam tibi & abduc a nobis. Iam ſatis uerboꝝ eſt: ideſt ſufficiunt ea quæ dicta ſunt niſi tu properes abducere.i.auferre a nobis mulierem phanium ego eiiciam illam: o phormio ego dixi uno uerbo quod uolebam. Pho. Si tu attigeris illam puellā.ſecus.i.aliter. q̄ dignū eſt.ideſt q̄ decet liberam mulierem attingi.ego impingam.i.impellam illidam ſuſcitabo tibi grādem dicam.i.dica dicæ.i.magnā cauſam ſeu cōtrouerſiā ſeu magnū libellū iniuriaꝝ: ut prius dictū eſt. O demipho dixi queadmodum prius dixeras. Deinde uocat getam recedēdo. Heus aduerbiū uocantis.ſi quid fuerit opus præſentia mea: ideſt ſi in aliquo fuerit mea pñtia.opus inuenies ſup.me in domo: ideſt in domo. Ge. intelligo: ideſt capio quid uelis.

Talentū

Vſq; aduerbiū.

Blatterare.

Pudicitia.

Ineptire

Illudere dicam.

A Scen. ℭILLVD.Si inſimulabis hærum meum auaritiæ:rectius puto q̄ quod commentarium exponit malitiæ : propterea quod prædictum erat uide auaritia quid facit &c̄.

A E N nūq̄.Inducto Phormiōe:& cōfirmato ut ſenis litigio audacter obſiſtat offert̄ ſenex iṗe adducēs ſecū multos aduocatos:& exorās eos ut fideliter interſint cāæ ſuæ ꝙ uolebat illā nō eē cognatā ſuā ꝓbare.Illa alloq̄t̄ amicos.En nunq̄ &c̄.Iniuria qd̄ quū nō ſit cognata data ē filio.Qui geta ſp incitabat phormionē ad hoc ille qn tu hoc ages ſp.ſ.nō dimittes me incitare.Proh deū.alte ut audiat ſenex.negat alte.nec ſtilph.Stilpho uocabat̄ Chremes apud lēnō:ſed qd̄ ibi obſcure dixerat hoc ꝑ nomē melius declarat:qd̄ audiuerat a puella.Inſimu.i.falſo īponens.ſenē rep̄hēdo qa ignorat cognatū ſuū:Nā adol.&c̄.Quia ille ſe cōtinebat ruri:iō nō eſt miꝝ ſi nō uidit eū.De.noſtro pa.i.de ſeudo p̄ris hr̄ cogn̄.i.demipho.Videas:excōicat eū geta corā ſene:uideas te adhuc: atq̧.i.ſic illū dicis te uidiſſe pauperē:& deſertū:ut narras eū paupem.Ita eē eū.i.cognatū ſenis.Ad hāc puellā:quā puellā is demi.carcere.ſ.dignus extortor.i.detractor bonoꝝ hoium cōtor.i.p̄uaricator le.iam deſine.q.d.ne mihi narres:qa audiui oia.Adoleſcens ad phor.dicit.Si potis eſt.i.poſſibile tibi placere hoc qd̄ tu dicis:& q.i.oino.Perinde.i.taliter.Perinde ē ſimilitudis:& ꝓinde cāſis.Geta ſi memi.hoc ſuauiter dicit:& ne interea taceret dicit hem nō dico qd mea refert ſi dicare ſic qd̄ oblitus erat.Poſtq̄ ſcit corrigit ut ne neſciſſe ille ꝑcipiat.x.talentū.i.talentoꝝ.Primus.ſ.cognatus eēs:ita ut dicis:ſic cōſtrue:face mō.ſ.cedo.i.dic.q.i.qūo eſt cognata.Cedo inquā itidē.i.ſimiliter ut ego dicerē:q.i.qūo.ea eēt mihi cognata.Si aduenīſſem in cām illā:ubi tu decipiſti antipho.dicerē inquā ita ut tu dicis.Dixerat eni phor.corā iudicibus:qd̄ ſi demi.intereſſet.nō negaret hāc eē cognatā.Dilu.q.d.ego nō cōputabo mō iteꝝ genus:qa dilucide exp.i.cōputaui illis quibus me oꝑtet.ſ.iudicibus.At tu.q.d.u.ꝓocas eū ſtultū at tu q ſapiens es uis mō repetere cām:qd̄ eſt maior ſtultitia.a.h.ibi.adim.&c̄.Abduce hac uxorē & accipe qnq̧ minas.itidē.i.ſimiliter:ut ſi ſit cognata.ſ.ad quod lex iubet uidelicet dare dotē.hō ſuauis.i.miſericors q gratis uis dare dotē.q.d.in hoc ſatis appet tuā eē cognatā.aliter.n.nunq̄ offeres dotē ita ne.de legibus locut⁹ erat demipho de legib⁹ reſp̄.q.d.ita qdē lex iubet dare dotē:ſed nō corruptæ:quū illa iam nupſerit dare ꝓ ea dotē nō eſt dos:ſed p̄ciū ſtupri:& hoc eſt ita ne lex iubet dare ei nō dicā dotē:ſed mercedē.i.p̄ciū ſtupri ubi.i.poſtq̄ tu ſis abuſus ciuē.itidē ut meretricē:atq̧ emittere illā.Certe hoc nō iubet.Mō cōtrariā ſniam an potius iuſſa ē in lege ci.da.ꝓx.pp ege.ne ipſa aliqd turpe q̄ſi meretrix in ſe adm̄.certe hoc nō iubet.Sed tu negas.At nos uñ ꝓximi:aut ſi nō eſt ꝓxia.q̄obrē.i.pp quā dotē ducerem⁹:dn̄e audi hoies aiūt ne agas actū.ſ.ne repetas cām q̄ acta eſt.Dānat⁹.i.uict⁹.ſi mecū agis:& cū filio:qa oia hæc &c̄.Aut ſi nō dixerit &c̄.bn̄ hn̄t ſuauiter.Siqd ad ge.diſcedēs dicit dn̄e inuenies.

DO. A Q Vāta me cura & ſollicitudie affecit gnat⁹.Cura eſt i ſpe bonoꝝ:ſollicitudo i metu maloꝝ. ℭQuāta me cura & ſollicitudie:hæc deliberatiua eſt in q̄ aduocati ſūt:quoꝝ un⁹ ſuadet.alter diſſuadet.tertius q ſe alterutri addere debuiſſet:eiuſmodi ſniam dicit.ut rurſum deliberatiōe opus eē uideatur. ℭEgo cra.cen.p̄t ergo diſtigui ut ſubaudiat̄ ego dicā. ℭQuæ in.r.t.ſ.bn̄ p̄ricipio beniuolentiā ſuā cōmēdauit:& ſic cōſiliū dedit æquū eē ab honeſto:& bonū ab utili:& id ipetrabis a poſſibili:& breuiter deliberatū tres locos tetigit:iuſtū:utile & poſſibile. ℭEgo.ſ.h.d.c.artificioſe pſonā.rep̄hēdit ſententiā rep̄henſurus:ut ſi inimic⁹ ſit:adimat auctoritatē ſniæ ſuæ. ℭVeꝝ ita eſt.ſubiunxit locū apocryſeo oratorie:ut inuidis cōtradicturus occurreret. ℭMihi nō u.a poſſibili. ℭQuod ſit.ſ.l.hic alio ordine & loco ſuaſorie tetigit:primū a poſſibili:ſcd̄m ab honeſto & turpe incœptu eſt.ab honeſto.m.lr̄am p̄termiſſit per artē.quæ ubi non pōt fieri fruſtra ſectat̄. ℭRes magna ē cā ampliādi ſniam. ℭIncertior ſum.m.q̄.d.ex tribus enim unus:ſuaſit alter diſſuaſit:tertius nihil dixit.In tpe.h.ſeſe.r. Saluſtius.maxime ferocia regis mithridatis in tempore bellaturi.

GVI. A Q Vāta me &c̄.Hæc ē deliberatio in q̄ aduocati ſūt:quoꝝ un⁹ ſuadet.alter diſſuadet terti⁹ eiuſmodi ſniam dicit ut rurſum deliberatiōe op⁹ eē uideat̄.De.q̄ta cura:exlamādo lege.& q̄ta ſollicitudine.q.d.Magna gnatus meus.ſ.antipho affecit me. Cura eſt in ſpe bonoꝝ ſollicitudo in metu malorum Qui.ſ.filius ipediuit.i.itricauit:iuoluit:iplicuit me & ſe hiſce nuptiis.i.in his nuptiis uel ꝑ has nuptias.neq̧ filius ipſe ꝓdit.i.emergit.cōparet mihi in cōſpectū.i.ante oculos ut ſaltē ſciam qd dicat ipſe de hac re.i.de his nuptiis.ue.i.uel.qd ſniæ ſit ei.i.quam habeat ſententiam

Cura. Sollicitudo. Prodire.

A Demipho. Geta. Hegio. Cratinus. Crito.

Q Vāta me cura & ſollicitudie affecit gnatus
Q ui me & ſe hiſce impediuit nuptiis:neq̧
Mihi in conſpectū ꝓdit:ut ſaltē ſciam qd de
Hac re dicat.quidue ſint ſentētiæ:abi tu:uiſe redierit
Ne iam an nōdum domum.Ge.eo.De.uidetis quo
In loco res hæc ſiet?quid ago?dic hegio?Hem.ego
Cratinum cenſeo:ſi tibi uidetur.De.dic cratine.
Cra.Me ne uis?De.te.Cra.ego q̄ in tuā rem ſint ea
Velim facias:mihi ſic hoc uidet̄:quod te abſente
Hic filius egit.reſtitui in integrū æquum:& bonum
Eſt:& id impetrabis:dixi.De.dic nūc hegio?He.ego
Sedulo hunc dixiſſe credo.uerū ita eſt quot hoies
Tot ſententiæ:ſuus cuiq̧ mos:mihi non uidetur
Q uod ſit factum legibus reſcindi poſſe:& turpe
Incœptu eſt.De.dic crito.Cri.ego amplius
Deliberandū cēſeo:res magna eſt.He.nūqd nos uis

De.feciſtis

tentiam & opinionẽ de hac re.tu geta abi uiſe.i.uade ad uidendū.ne.i.utrū:filius iā redierit domū.an nondū.i.nō ad/ huc redierit.Ge.eo.i.uado ad uidendū.De.uos aduocate uideris i quo loco.i.in quo ſtatu hæc res ſit.ſ.negociū de nu/ ptiis o hegio dic qd ago.i.agere debeo.He.ego cēſeo.i.iudico cratinū debere ſup.pri⁹ dr̃e ſi tibi uſ.i.bonū & decēs eſſe iudices.De.o cratine dic qd agere debeo.Cra.ne.i.utrū uis me dicere.De.uolo ſup.te dicere.Cra.ego ueli.i.uolo ꝙ fa/ cias ea q̃ ſint in rē tuā.i.in tuā utilitatē:hoc eſt q̃ ſint tibi utilia hoc qđ ſequr uſ mihi ſic.i.eſt mea opinio & ſnia talis. æquū eſt.i.honeſtū ac iuſtū & bonū.i.utile eſt id qđ fili⁹ egit hic.i.athenis te abſnte.reſtitui in itegrū.i.reduci in arbitriū tuū & eē irritū pinde ac ſi nihil fcm̄ eēt ita ut ibi itegrum ſit ac libeꝝ defen deſ cām ut pri⁹ potuiſſes:uel ſic itellige æquū & bonū eſt te ſup.uel filiū reſtitui in itegrū.i.in li/ bertatē & arbitriū hui⁹ rei nō faciēdæ.ꝙ.i.qa fili⁹ egit id te abſnte q modus dicēdi ex iure ſumptus eſt ut liquet di geſtis de in itegrū reſtituitiōe.Et tu demipho ipetrabis.i. obtinebis id.ſ.ut reſtituaris uel res reſtituaſ in integrū.di xi.i.ſniam meā ſū elocut⁹ qđ uerbū in fine oſonū appo ni cōſueuit.nā dicere ſignat accōmodate appoſiteq; lo/ qui.Inde dictio dr̃ oſo feſtiua atq; diſerta.De.o hegio dic nūc qd agere debeo dic.i.eloqre.He.ego credo hunc cratinū dixiſſe:ſedulo.i.inſtanter & ſine dolo & q̃ſi ſerio.ueꝝ.i.ſed ita eſt.i.ita ſe res hēt:uel ſit ueꝝ nomē ſic:ita eſt uerū.i.hoc ꝓuerbiū ueꝝ eſt.ſ.tot ſunt ſniæ.i.opiniones quot ſunt hoies.Cuiq;.i.unicuiq; ſuus mos.i.ꝓprius mod⁹ eſt.nō uſ mi/ hi.i.nō mea ſnia id qđ ſit fcm̄.i.iudicatum:legib⁹.i.ſm leges:poſſe reſcindi.i.retractari:& irritū fieri:& id.ſ.reſcindere le gib⁹:ſcm̄ eſt turpe icoeptu.i.ad icipiendū uel ut incipiaſ.De.o crito dic.i.eloqre qd agam?Cri.ego cenſeo eē deliberan/ dū.i.cōſulandū amplius.i.latius.& accuratius.i.iudico eē opus ampliori deliberatiōe:res.i.materia negocium cā con/ trouerſia eſt magna.i.magni pōderis ac momenti.He.nunqd.i.nonne aliqd aliud uis nos facere ſup.qđ dcm̄ eſt abire cupiētis cum uideat nō eſſe ultra ſua opus opa.De.ꝓbe.i.recte feciſtis:ꝑ ironiā dicit.q.d.optie cōſuluiſtis.i.ſum multo incertior.i.magis in dubio q̃ dudū.i.pauloañ q̃ dixiſſet is ueſtras ſnias.Ge.rediit geta dicēs filiū non rediiſſe.domeſtici negāt filiū rediiſſe.i.dicūt ꝙ nō rediit.De.frater chremes eſt mihi expectādus:exeqr.i.faciā cōplebo pagā id conſilium qđ is frater dederit mihi.de hac re.i.de his nuptiis.ibo pcunctatū.i.ingſitum ad portum marisiq̃ rediturus eſt nauigio quoad.i.quouſq; recipiat ſe.i.ſe reducat ac referat domum.Ge.At ego quærā antiphonem ut ſciat q̃ acta ſint.hic.i.in hoc loco ubi eſt diſceptatum de hac re.ſed eccū.i.ecce hic ꝓpe uideo ipm̄ antiphonem recipe ſe.i.ſe referre huc in tpe.i. mane tempeſtiue congrue auſpicato ac bona hora qđ dici ſolet:dicit autem hoc ſeorſum a ſene.

De.feciſtis probe incertior ſum multo q̃dudum
Ge.negāt rediſſe.De.frater eſt expectādus mihi is
Quod mihi de hac re dederit cōſilium:id exquar
Percontatū ibo ad portū quo ad ſe recipiat.Ge.at
Ego antiphonē quæram.ut quæ acta hic ſunt ſciat
Sed eccum ipſum uideo in tēpore.huc ſe recipe.

Dicere. Dictio.

Vāta.quū ſenex aliq̃tulū ſit cōuict⁹ uerbis phormiōis:& factus incert⁹ qd de uxore faciat.Ecce in cōſilio ami/ coꝝ magis dubius reddeſ:& ſic litigiū ſuū oino inefficax erit ne illā abiiciat:uult prius remouere getā ne huic interſit cōſilio.Videtis ad amicos logſ.Ego.c.nota qa amici de hac re nō multū ſolliciti ſunt:quū unus ita alii rmiſione cōſilii attribuat.Sedulo.i.priuata amicitia:ueꝝ.i.ſed ita eſt:q̃nquidē iſti duo dubitāt.Ego amplius &c̄.ſe.ꝓbe ironicē.negant reddi:ut incertior ſit qd faciat renūciat ei geta nō rediiſſe antiphonem.cuius ſniam uolebat audire. A

A Antipho. Geta.

ENimuero antipho multis modis cū iſtoc
Animo eſt uitupandus:ita ne hinc abiiſſe
Et uitā tutādā aliis dediſſe:alios tuā rem credidiſti
Magis q̃ te animaduerſuros?nā utut erant alia:illi
Certe quæ nūc domi tuæ ē.cōſuleres.neqd ꝓpter
Tuā fidē decepta pateret malī:cuius nunc miſeræ
Spes opeſq; ſunt in te omnes ſitæ.Ge.eqdē hære
Nos iādudum hic abſētē incuſamus qui abieris
An.teipſum q̃rebam.Ge.ſed ea cauſa nihilomagis
Defecimus.An.loq̃re obſecro quo in loco ſunt

Nimuero Antipho.m.m.c.i.a.Cū iſtoc aio.ꝑ huius ai.Enni⁹.optima cū pulchris ais roma/ na iuuētus.¶ Ita ne hinc abiiſſe & uitam tu/ tandam Vt Inuidiſſe deos patriæ. u.a.a.o.o.Et ſeruon fortunas meas commiſiſſe futili. ¶ Alios tuā rem:ab iſinitiuo ad idicatiuū trāſitū fecit. ¶ Credidiſti.ꝑ putaſti.¶ Pateret malī:legiſ & potireſ q̃ potiri fuit.Plau.Hoſtiū potitus eſt.¶ Spes opeſq; ſunt:hæc qdem de his q̃ amanti. DO. A Ennius.

Spes opeſq; ſunt:ut res fideſq; uſq; adieris:mollius q̃ fugeris.¶ Sed ea cauſa:q̃ aberis.Nūgd pr̄i ſuboleti: cōuenietia ſua & phormionis dicit.¶ Cōfutauit:uer/ bis conuicit:ut ſi diceret refutauit.ſed refutatio in re eſt cōfutatio in pſona.Heus phormio:de ſe mediocriter ꝑ eclypſim moraliter ſatis.¶ Ego quod potui porro.or dine primo dn̄m:poſt phormionem ultimum ſe po/ ſuit.¶ Huc ſaluum patruum.Geta non optat ſaluum patruum uenire ſm Appollodoꝝ:& oſtēdit non con gruere ſalutē eius cū incōmodo ſuo:at non dicit malū eſſe incōmodum ſibi:ſed tm̄ magni terroris plenū ad/ uentū patrui.¶ Paleſtra exit.foras bn̄ paleſtrā eius di/ xit lenonis domū quo eſt exercit⁹ amator aſſidue.Plau. Abſtine a paleſtra.ubi demens deſudaſcitur.

Crediditi. Plautus. Refutatio. Confutatio. Plautus.

ENiuero &c̄.Hic antipho ſe incuſat ꝙ abierit: & ſimul getam de rebus omnibus iterrogat. Anti.alloquitur ſeipſum.Enimuero.i.certe tu GVI. A

Res & fortunæ meæ? nunquid patri ſubolet?
Ge. nihil etiam. An. ecquid ſpei porro eſt? Ge. neſcio
An. ah. Ge. mihi phædria aut ceſſauit pro te eniti.
An. nihil noui fecit. Ge. tum phormio itidem. hac re
Vt in aliis ſtrenuum hominem præbuit. An. quid is
Fecit? Ge. confutauit uerbis admodũ iratum patrem.
An. heu phormio. Ge. ego quod potui porro.
An. mi geta omnes uos amo. Ge. ſic habẽt principia
Seſe: ut dico adhuc tranquilla res eſt. manſuruſq;
Patruum pater eſt dum huc adueniat. An. quid eum?
Ge. ut aiebat de eius conſilio uelle ſeſe facere quid
Ad hanc rem attinet. An. quantus metus eſt mihi
Venire huc ſaluum nũc patruum geta: nam ut audio
Per eius unam aut uiuam aut moriar ſententiam.
Ge. phædria tibi adeſt. An. ubi nam eſt?
Ge. eccum a ſua paleſtra exit foras.

antipho cum iſtoc animo. i. tu antipho iſtius animi uel habens iſtum animum es uituperandus multis modis. Ita ne decet ſup. te hinc abiiſſe. i. diſceſſiſſe & dediſſe. i. cõmiſiſſe tuam uitam tutandam. i. defendẽdam aliis phædriæ & getæ & phormioni & bene uitam dixit. nam ſi abſtrahatur ab uxore putat ſe non poſſe uiuere: ſed mortis periculum eſſe ſubiturum: & decet te credidiſſe. i. putaſſe alios. ſ. phædriam & c̃. magis aiaduerſuros. i. habituros curæ rem tuam. i. tuum negocium q̃ te. Nam utut. i. utcũq; hoc eſt qualitercunq; alia in neutro genere. i. reliqua quæ debuiſſent curare erant. i. ſe habebant: certe. i. ſaltem conſuleres. i. proſpicere ſeu prouidere debebas illi phanio quæ nunc eſt domi tuæ. nequid: ideſt ne aliquid mali ipſa decepta propter tuam fidẽ: ideſt per tuam promiſſionem pateretur. Cuius phanii nũc. ideſt hoc tempore miſeræ infœlicis omnes ſpes: ideſt expectatiões. omnes opes. ideſt facultates ſunt ſitæ. i. poſitæ collocatæ in te uno. i. ſolo. Geta. Eqdem o hære. i. domine iãdudum: ideſt pauloante

Incuſare te incuſamus hic. ideſt criminamur culpamus redarguimus te abſentem qui abieris. i. diſceſſeris. An. q̃rebam teipſum. Ge. proſequitur incœptum ſermonem: ſed ea cauſa. i. eo q abieris nihilo magis. i. nihilo plus defecimus. i. ſuccubuimus defatigati ſumus in defenſione tui. An. obſecro loquere. i. dic in quo loco. i. in quo ſtatu res. i. negocia & fortunæ meæ. i. mea infortunia uel mei euentus ſunt. nungd ſubdolet. i. aliquantulum dolet patri meo q abierim neq; ſubierim eius conſpectum. Ge. etiã nihil: ideſt nullatenus nullo modo dolet ei q abieris quia ex hoc cõſiderat te nimio patris timore non audere ſubire cõſpectum eius. An. & porro: ideſt deide quid ſpei eſt. Ge. neſcio quid ſpei eſt. An. ah interiectio dolentis. Ge. neſcio niſi q ſupple phædria non ceſſauit eniti: ideſt conari laborare pro te. An. nihil noui fecit ipſe phædria quoniam ſolitus eſt hoc facere: uel quia ſoleo pro eo idem facere: uel quia nihil mihi obtinuit noui ſuo nixu. Geta tum. i. deinde phormio p̃buit. i. præſtitit oſtendit exhibuit ſe hominem ſtrenuum ideſt acrem fortem. itidẽ. i. ſimiliter in hac re uti. ſicuti: ideſt ſicut in aliis rebus. An.

Conſutare. quid is paraſitus fecit? Ge. ipſe confutauit uerbis. i. conuicit per uerba patrem admodum. i. ualde iratum. Anti. heu interiectio hic oſtẽdit admirationem facti phormionis & approbationem propterea ſubditur. o phormio. q. d. multum tibi debeo aut aliquid tale. Ge. porro ideſt deinde uel certe ego feci ſupple quod potui. An. o mi geta amo uos omnes. Ge. principia obtinendi uoti ſic ſe habent: ut dico ita q conſutatus eſt ſenex. adhuc res eſt trãquilla: ideſt negocium nihil habet turbationis: & pater manſurus eſt: ideſt expectaturus eſt patruum: ſcilicet chremetem patrem phædriæ. dum: ideſt quouſq; adueniat huc. An. Quid: ideſt cur manſurus eſt eum pater geta: ut aiebat: ideſt pro ut dicebat uelle: ideſt uolebat ſe facere de conſilio eius: ideſt ex eius conſilio id quod attinet ad hãc rem de nuptiis iſtis: uel ut pro utpote. uel quia aiebat ſe uelle facere & c̃. An. O geta quantus metus eſt mihi: ideſt quantum timeo patruum meum. ideſt fratrem patris uenire nunc huc ſaluum incolumen: nam ut audio: ideſt intelligo: aut uiuam aut moriar per unam: ideſt ſolam ſententiam eius. quia ſine phanio nõ potero uiuere. geta phædria adeſt: ideſt aduenit tibi: ideſt ad tuum ſolatium. An.

Paleſtra. utinam adeſſet. Ge. eccum. ideſt ecce hic eum. ſcilicet exit: ideſt egredit̃ foras ab ſua paleſtra. ideſt a domo lenonis in qua

Plautus. ipſe amator aſſidue exercitatus eſt. Plautus. Abſtine a paleſtra ubi demens deſudaſcitur.

A Scen. I Llud in gloſematibus. Nungd ſubdolet patri: non recte acceptum puto. melius aũt quod textus habet. ſubolet. Nam ſi ſubdolet legas falſum erit rñſum getæ dicentis. Nihil etiam immo nihil peiũs atq; grauius doluit ſeni quã factum antiphonis. lege ergo cum textu. Nungd patri ſubolet. i. nũquid pater factum meum ſubſenſit: ac primulum pcepit hoc eſt ſcit ne pater me apte uoluntate ad eam ducendam cõpulſum. Neq; de habitu antiphonis loquitur: ut patet ex eo quod dicit loquere obſecro. quo nam in loco ſunt res: & fortũæ meæ q ſi de ãbitione eius loquatur: nihilominus falſo reſponderet geta. quia pater grauius paſſus eſt eum non comparuiſſe.

A E Nimuero. Incipit tertius actus de inueniendo argento ad opus phædriæ: ſicut alius actus fuit de re antiphonis. ſic iſte de re phædriæ. Phædria ut dictum eſt nullam copiam de amica poterat habere: quum pecuniam qua lenonem pacaret non haberet nullatenus poterat inuenire. quare ergo agitur in hoc actu conſilium. unde argentum poſſit ad opus eius corradi ad quod inducuntur conuenientes perſonæ antipho. ſ. frater cuius cauſam phædria cum demiphone bene egerat: & erga eum promeritus fuerat ut iſte cauſam eius ſimiliter tractaret. Inducitur & geta qui antiphonis imitatione conſilium illud inueniat. Præmittitur in hac ſcæna meritum phædriæ: ut illo merito antipho poſtea cõmotus getam compellat conſilium inuenire. habet autem antipho occaſionem redeundi: ut rem ſuam quomodo ſit tractata intelligat uituperans ſe de animi timiditate q receſſiſſet. o antipho multis & c̃. Nunquid ſubolet. i. apparet patri fallacia noſtra: q mea uoluntate ſit factum: quid ſpei in futuro. Neſcio niſi hoc tantum quod phædria. Ecce meritum phædriæ. heu gaudendo dicit quaſi euge. Paleſtram uocat domum ubi illa fidicina diſcebat: ideo dicit paleſtram. quia colluctabatur in acquirenda amica.

Dotio

Orio audi obſecro.Hæc ſcæna in petitiõe eſt q̃ ſæpe admittit deliberatiuũ locũ.℄ Dorio audi obſecro.ſunt q DO.
d ſic legũt:ut dorio phædriæ dicat.audi leno obſecro.iteꝝ phædria.℄ Quin omitte me.qn mõ corripiẽdi uim A
hẽt.uel impandi:ut Quin age quin aliqd.℄ Suo ſuat capiti.deeſt.ſuat aũt appingat affingat.℄ Suo ſuat ca/
piti apoſiopeſis ſuo capiti dixit cũ dicturus eẽt phædriæ.ut Dardaniq; rogũ capitis.℄ Fœneratu/ Quin.
rum.ab utili.℄ Fœneratũ iſtuc bñficium.i.ei a te fœneratũ.℄ Veꝝ hercle hoc eſt bñ ipe dcm̃ ſuũ cõfirmauit.℄ Can/ Suat.
tilenam eandẽ canis.ita dr̃ uetus & uulgata cantio.℄ Tu mihi cognat⁹.ab honeſto.℄ Tu mihi parẽs.tu amicus.ſecũ/

da apoſiopeſis.℄ Phaleratis dictis.honeſtis atq; or/natis.qa dixit tu mihi cognatus tu parens & q̃ſi leno irridet honeſtatẽ & deſpicit.℄ Miſertum eſt.ironia.
℄ Hei ueris uincor.hoc ſibi dicit adoleſcẽs.℄ Neq; antipho alia cũ occupatus eẽt ſollicitudine.hic dolet phædria ꝙ in eadem re laborauit antipho.i.in amore q̃dq; amare cõtigerit.℄ Neq; antipho.alia a minore aliq̃ ſollicitudĩe q̃ hæc eſt quã nũc gerit i alia p̃ter hãc quã de me gerit.ordo & ſenſus hic eſt.Neq; tũ eẽt mihi hoc obiectũ malũ cũ antipho alia ſollicitudĩe eẽt occupatus leni quapiã nõ hac de nuptiis q̃ eſt grauiſſima.℄ Vnq̃ uſus uenit.opus aut neceſſe fuit.℄ Auribus teneo lupũ.græcũ ꝓuerbium.

℄ Leno ſies.eclypſis deeſt uniuerſa.℄ Aere emptã ſuo.bñ ſuo q̃ſi de tertia pſona.℄ Cõduplicauerit.cõiunctiuum ꝓ indicatiuo.i.cõduplicabit hoc eſt alter fœneratũ iſtuc beneficium pulchre tibi dices.
℄ Nihil ferẽtẽ.flentẽ uſitatum ueteribus.
℄ Tibi qdẽ eſt oli.ꝯ dies.hic olim futuri tp̃is.Nam leno de accipienda ab adoleſcente pecunia diem conſtituerat & inuenta meliori conditione accepat tẽpus cum adoleſcente p̃ſcriptũ.℄ Iam ea p̃terierit: interrogatiue ꝓnunciandum.℄ Nõ ueꝝ hæc añceſſit.urbane leno hæc anteceſſit ut alii putãt meretrix uẽdita.ut alii dies lenoni qua cõſtitutum fuit.An.apte leno pfidus mentitur.unde ſequitur non pudet uanitatis ergo plus eſt anteceſſit q̃ p̃teriit.℄ Iam nõ pudet uanitatis apparet ſupra lenonem de perfidia anticipati tẽporis eſſe confeſſum.℄ Mea lege utar lenonia ſcilicet in qua ſemper cõmodum eſt prius quam fides.

Orio &c̃.In hac ſcæna phædria petit a lenõe GVI. A
d doriõe ut aliq̃diu expectet neq; det militi pã/
philã quã illi uẽdidit ꝑꝑea ꝙ phædria nõ aſferebat pecunias ꝓ emptiõe illius puellæ.pollicet̃ eni ſe itra triduũ allatuꝝ qcq̃d eſt pollicitus & qdẽ cũ fœnore alioqn ſe facile paſſuꝝ ut puella eripiat̃ ſibi & militi tradat̃ p̃cium dãti.Ph.o dorio leno obſecro audi.
Do.nõ audio.nã tu nõ affers niſi nugas nec nũmos ꝓfers.Ph.audi parũper.i.puo tp̃e.Do.qn.i.qnimo& hẽt ui corripiẽdi uel iperãdi omitte me.i.qđ dr̃ dimitte me i pace.tenebat.n.eũ ne puellã militi traderet.ph.
audi qd dicã.Do. ateni.i.ſed certe iã tedet me.i.tedio affect⁹ ſum audire eadẽ.i.eaſdẽ res millies.i.mille uicibus.Ph.at nũc dicã id qđ audias libẽter.Do.loqre audio te.i.p̃beo tibi aures.Ph.neq̃o exorar̃ te.i.pſuader̃ tibi ut maneas.i.expectes hoc triduũ.i.ſpaciũ triũ dierũ.neq; tradas puellã alteri uolenti dare pecuniã p̃ñtẽ Exorare.
qđ cũ audiret leno diſcedere cœpit q̃ſi nihil noui audiẽs.iõ ſubdit phædria quo abis.i.diſcedis nũc.Do.
mirabar ſi tu afferres mihi qcq̃ noui.An.hei interiectio dolẽtis.metuo lenonẽ.i.redẽptorem puellaꝝ q̃s poſtea uẽdat.ne ſuat a ſuo is.i.aſſuat appĩgat adiũgat affigat apponat ſuo capiti.i.ne i eã ſe iducat ſniam:ut puellã alteri tradat futurus phædriæ maximo dolori.
uel ne ſuat aliquid capiti phædriæ ut uult dicere.Do/

A Phædria. Dorio. Antipho. Geta.

Dorio audi obſecro.Do.non audio.
Ph.parũper.Do.qn omitte me.Ph.audi
Quid dicã.Do.ateni tedet iam audire eadẽ millies
Ph.at nunc.dicam qđ lubẽter audias.Do.loquere
Audio.Ph.neq̃o te exorare ut maneas triduum hoc
Quo nũc abis?Do.mirabar ſi tu mihi qcq̃ afferres
Noui.An.hei metuo lenonẽ.neqd ſuo aſſuat is?
Capiti.Ge.idem ego metuo.Ph.non mihi credis
Do.ariolare.Phæ.ſi fidem do.
Do.fabulæ.Phæ.fœneratum
Iſtuc beneficium pulchre tibi dices.Do.logi.
Ph.crede mihi gaudebis facto.uerũ hercle hoc eſt
Do.ſomniũ.Ph.experiere.nõ eſt lõgũ.Do.cãtilenã
Eandem canis.Phæ.tu mihi cognatus:tu parens.
Tu amicus.Do.garris mõ.Ph.adeõ eſſe te ingenio
Duro atq; inexorabili:ut neq; miſericordia neq;
Precibus molliri q̃as.Do.adeõ te eẽ incogitãtẽ atq;
Imprudentẽ phædria:ut faleratis dictis ſeducas me
Et meã ductes gratis?An.miſertum eſt.Phæ.ei ueris
Vincor.Ge.q̃ uterq; eſt ſimilis ſui.Phæ.neq;
Antipho alia cũ eẽt occupatus ſollicitudine tũ hoc
Eſſet mihi obiectum malum.An.ah quid iſtuc eſt
Phædria?Ph.o fortunatiſſimũ antipho.An.ego ne?
Ph.cui quod amas domi eſt.nec quum huiuſmodi
Tibi unq̃ uſus uenit domi ut conflictares malo.
An.mihin domi eſt:imo qđ aiũt auribus teneo lupũ
Nã neq; quo a me amittã iuẽio:neq; uti retineã ſcio
Do.ipm iſtuc mihi i hoc ẽ.An.eia ne paꝝ leno ſcies
Nunqd hic cõfecit.Ph.hiccine hõ inhumaniſſimus
Pamphilam meã uendidit?Ge.qd uendidit?An.ain?
Vendidit.Ph.uẽdidit.Do.q̃ indignũ facinus ancillã

i.

natus.i.ne aliquid apponat capiti.i.uitæ phædriæ.i.ne aliquid faciat quo langueſcat phædria præ dolore uel tandem ne impingat aliqd capiti phædriæ.i.ne illũ uerberet aut fuſtiget.nã uidebat eos a lõge decertãtes.nã leno linq̃re cũ uo/lebat & phædria retinebat.Ge.ego timeo.i.qđ tu metuis.Ph.nõ credis mihi.Dor.ariolare in ſcda impatiui.ab ariolor
Ariolari aris uerbo deponẽti.i.diuina.nã ariolari eſt diuinare.ab aris dictũ.Ph.Sin.i.ſed ſi do fidẽ.i.facio tibi ſanctã promiſſio/
Dare fi/dem. nẽ.nã dare fidẽ eſt ſancte ꝓmittere.Do.fabulæ.i.nugæ ſunt oẽs tuæ ꝓmiſſiones.Phæ.dices iſtud bñficium qđ feceris expectando triduũ eſſe fœneratũ tibi.i.a te mihi ſupple pulchre.i.cõmode & uenuſte.nã ſum tibi gratiã relaturus & q/dẽ cũ fœnore & augmẽto tanq̃ ſi illud bñficiũ mihi fœneraueris. Do.Logi.i.ridicula ſunt ſup.tua uerba
Logi. ſeu dicta cõtẽnenda fabulæ.nugæ.& declinat logi lo
Logoꝝ. goꝝ logos:ſed in ſingulari dr̃ logos qđ eſt græcũ:&
Cicero. ita logi logoꝝ a græco ſermõe eſt ut inqt Nonius Ci. pro gallo bñ exponit qd ſit logi logoꝝ.Ego te certo ſcio oẽs logos q ludi dicti ſunt aĩaduertiſſe.Phæ.cre/de mihi gaudebis.i.pp illud factũ ſi expectaueris uel gaudebis facto ꝓ facere aut feciſſe.hercle iurãtis ẽ:hoc eſt ueꝝ.ſ.te gauiſuꝝ facto & ita dcm̃ ſuũ cõfirmauit. Do.ſõniũ eſt ſupple qđ tu dicis.q.d.nõ plus hẽt mo/mẽti tuũ dcm̃ q̃ ſomniũ.Ph.expire.i.ꝓba fac experiẽ/tiã ſine piculũ nõ eſt longũ ipſ qđ peto.ſ.triduũ hoc Do.canis.i.cantas eãdẽ cãtilenã.i.nihil noui effers in iiſdẽ ſtas nugis & logis.Ph.tu eris mihi cognatus ſi hoc feceris tu eris mihi parẽs.i.tanq̃ pater tu eris mihi
Garrire. amic⁹.Do.mõ tu garris.i.nugaris uana effutis & nul/lius põderis.Ph.adeõ.i.utrũ eſt ueꝝ te eẽ igenio adeo duro.i.te hr̃e naturã & mores ita duros & inexorabi/les.i.iflexibiles ipſuaſibiles a qb⁹ uel a quo igenio.i.na/tura tua nihil põt exorari.i.obtineri ſeu ipetrari es er/go natura ita dura ut neq̃as molliri.i.mulceri mitiga/ri mollis fieri & exorabilis facilis ſuauis ac manſuetus neq; miſericordia neq; p̃cib⁹.Do.adeõ.i.eſt ne ueꝝ uel decet ne te eẽ adeo icogitãtẽ.i.icõſideratũ atq; iprudẽ/tẽ ut ſeducas.i.decipias me dictis phaleratis.i.ornatis
Phaleræ arũ pha/leratus. a phaleræ ra rũ tractũ eſt phalerat⁹ ta tũ.& ut ductes.i. ducas tecũ meã puellã gratis.i.ſine p̃cio & mercede. An.lenonẽ ſup.miſertũ eſt phædriæ.i.leno hñit miſe/ricordiã de phædria:& ironia eſt.dicit Donat⁹ q̃ſi lõ/ge abſit a miſerẽdo leno.Declinatur aũt miſeret miſe/rebat miſertũ eſt uel miſertũ fuit ſicut tedet tedebat p/teſum eſt uel fuit.Ph.hei interiectio dolentis & cõuin/cti uincor uerbis.i.cõfutor.Ge.q̃.i.q̃tũ uterq; leno & phædria eſt ſimilis ſui.i.ſuis utens moribus:& qđ di/ci ſolet ſunt bene de ſuo uultu inepte.cum dicẽdum eſſet ſunt multũ ſui ſimiles q̃ſi ſuis(pro ſe qſq;)utẽtes moribus.Ph.dolet phædria nõ poſſe ſibi cõtingere ut potiatur puella eo tpe.quo antipho eſt occupatus alia ſollicitudĩe maiore cuius cõpatiõe min⁹ ſibi malũ illud exprobraret.neq; hoc malũ de emptiõe puellæ eẽt mihi obiectũ.i.exprobratũ.tũ.i.tũc cũ antipho eẽt occupatus.i.detẽtus alia ſollicitudi/ne grauiore:qa de nuptiis.An.qa de antiphone fecit phædria mentionẽ:iõ ſubdit.O phædria qd iſtud eſt de quo loq̃/ris & es ſollicitus?Ph.o antipho fortunatiſſime.i.fœliciſſime.An.ne.i.utrũ ego ſum fortunatiſſim⁹.Ph.continuat Ph. ſermonẽ.cui.ſ.tibi id qđ amas eſt domi.nec uſus uenit.i.opus aut neceſſe fuit.nã uſus ſæpe capit ꝓ opus unq̃ tibi:ut
Cõflicta/re. cõflictares.i.frequẽter cõfligeres:ſeu decertares cũ hmõi malo hoĩe.ſ.lenone.¶ An.mihin.i.utrũ dicis ꝙ id qđ amo eſt mihi domi:imo teneo lupũ aurib⁹.i.p aures ꝓuerbiũ eſt.iõ ſubdit qđ hoĩes uulgo aiunt de illis q ſunt pplexi & diſtricti qđ ſtatim ſubdit:nã neq; inuenio quo mõ amittã a me eã uxorẽ.i.q̃ uia reiiciã a me uetãte lege:neq; ſcio uti.i.q̃liter re/tineã eam mecũ nolẽte pr̃e.Do.iſtud ipm qđ tu dicis eẽ tibi in uxore eſt mihi in hoc phædria.nã nõ ſcio qua uia eũ a me reiiciã & q̃ uia retineã cũ deſint nũmi.uel in hoc dicit ꝓ in hoc negocio de emptiõe puellæ pãphilæ.An.Eia hortã/tis.nunqd.q.d.nõ hic.ſ.phædria cõfecit.i.effecit.ne.i.ut non ſis paꝝ leno.q.d.nõne eſt ueꝝ ꝙ phædria effecit ut ſis pa/rum leno.i.ut nõ multũ uẽdideris puellã ei.ille eſt paꝝ leno q̃ paꝝ uendit puellas cũ tñ ſoleãt lenões q̃maxime põt eas uẽditare.& ut plurimũ cariſſimo p̃cio & hoc dicebat antipho ad lenonẽ q dixerat idẽ ſibi eẽ in phædria.qđ erat anti/phoni in phanio.q.d.ſcio q̃re hoc dicas ꝙ uidelicet nõ uẽdideris puellã quãti uolebas uẽdere.deinde excipit ſermonẽ phædria.Ph.hiccine.i.utrũ petis an confecerim ne hic eẽt paꝝ leno eo ꝙ ipſe.ſ.leno inhumaniſſimus.i.crudeliſſimus hõ uẽdidit meã paphilam amicã.Ge.qd.i.cur uẽdidit.An.ain.i.dicis ne ꝙ uẽdidit.Phæ.uẽdidit.Do.q̃ indignum fa/cinus quãtũ magnũ malũ.p ironiã dicit & irriſionẽ uendere ancillã.i.ſeruã emptã ſuo ære.i.ſuis pecuniis.Ph.nequeo exorare.i.obtinere ut maneat.i.expectet:& mutet.i.uariet fidem.i.promiſſionem ſuam cum illo cui uendidit hoc tri/duum

Aere emptam ſuo?Ph.nequeo exorare:ut
Maneat.& cũ illo ut mutet fidẽ triduũ hoc:dum id
Quod eſt ꝓmiſſũ ab amicis argẽtũ affero.ſi non
Tunc dedero unã p̃terea horam ne oppertus ſies
Do.obtundis.An.haud longũ eſt id qđ orat dorio:
Exoret ſine.id hoc tibi qđ bene promeritus fueris
Cõduplicauerit.Do.iſtæc uerba ſunt.An.pãphilam
Ne hac urbe priuari ſines?tum præterea iſtorum
Amorẽ diſtrahi poteris pati.Do.neq; ego neq; tu:
Ge.dii tibi oẽs id qđ eſt dignum duint.Do.ego te
Complures aduorſum ingeniũ meum menſes tuli
Pollicitantẽ.& nihil ferẽtẽ.flentẽ nũc cõtra hæc oĩa
Repperi qui det neq; lachrymet.tu da locum
Melioribus.An.certe hercle ſi ſatis cõmemini tibi
Quidem eſt olim dies qua dares huic præſtituta.
Ph.factũ.Do.nõ ego iſtuc nego.An.iã ne ea p̃teriit
Do.non uerum hæc ei anteceſſit.An.non pudet
Vanitatis.Do.minime dũ ob rem.Ge.ſterqlinium.
Ph.dorio ita ne tandem facere oportet.Do.ſic ſum:
Si placeo utere.An.ſiccine hũc decipis?Do.immo
Enimuero antipho hic me decipit:nam hic me
Huiuſmodi ſciebat eſſe:hunc ego eſſe aliter credidi
Iſte me fefellit.ego iſti nihilo ſum aliter ac fui
Sed ut hæc ſunt tamen hoc faciam cras mane
Argentum mihi miles dare ſe dixit:ſi mihi
Tu attuleris phædria prior mea lege utar:
Vt ſit potior.qui prior ad dandum eſt:uale.

duum.i.dũtaxat p hoc ſpacium triũ dierꝝ.dũ.i.q̃diu auſero.i.extorq̃o ab amicis id argẽtum qđ eſt ꝓmiſſum illi a me. Si nõ dedero argentũ ꝓmiſſum:tũ.i.tũc ne oppertus ſis.i.ne oppiaris:hoc eſt expectes:ab oppior oppiris opptus ſum uel fui.ꝑterea.i.ultra triduũ.neq̃dẽ.i.nec ẽt unã horã.i.p ſpatiũ unius horæ.Do.obtũdis me ſup.i.mihi moleſtus es:& tædio afficis tuis ſermonibus.An.o Do.leno id ips qđ orat.i.petit nõ eſt lõgũ:ſine.i.pmitte q̃ ſup.exoret.i.obtineat i/ petret qđ petit:idẽ phæ.cõduplicauerit ꝓ cõduplicabit cõiunctiuũ ꝓ indicatiuo tibi hoc pmiũ qđ bñ ꝓmerit⁹ fueris.i. qđ bñ merueris:nã ꝓmeremur ſeu ꝓmerem⁹ bõa tm̃:cõmerem⁹ aũt aut cõmeremur mala.Do.iſtæc q̃ dicis ſunt uerba.i. deceptiones:ut uerba dat oĩs amãs:uel ſunt uerba q̃ uerboten⁹ dũtaxat efferunt:nullã ad rẽ ſeu nullũ ad effectũ ꝓceſſu/ ra.Antipho.ne.i.utrũ ſines.i.patieris pãphilã priuari hac urbe & abduci a milite.in lõginq̃s regiões.tũ.i.deinde ꝑterea inſup poteris ne pati amorẽ horꝝ pãphilæ & phædriæ:ſed maſculinũ ꝑpõderat fœminino:diſtrahi.i.diſſipari diſiũgi dirimi.Do.neq̃ ego potero neq̃ tu poteris pati eorꝝ amorẽ diſtrahi:uel ſit cõceptio neq̃ ego neq̃ tu poterim⁹ pati & c̃. Ge.omnes di: diunt.i.dent tibi id qđ eſt dignũ.i.id qđ meruiſti:& hoc pp illud qđ dixit.neq̃ ego neq̃ tu q̃ uerba oĩa poſſent accipi in partem deteriorẽ.Do.ego tuli.i.toleraui:cõplures.i.multos menſes.aduerſum.i.cõtra ingeniũ meũ.i. meã naturã te phædriã pollicitantẽ.i.ſæpe ꝓmittẽtem & nihil ferrẽtem.i.dantẽ ſeu afferẽtem:tuli te inq̃ flentẽ:ut ſine pecuniis me moueres ad miſerationẽ:nũc cõtra.i.e diuerſo reppꝛi aliquẽ q̃ det oĩa:neq̃ lachrymet.i.lachrymas effundat ut tu:da locũ melioribus.i.ditioribus te.An.hercle iurantis eſt certe ſi ego ſatis cõmemini.i.ſi bñ recordor & memoria repeto.dies eſt olim ꝑſtituta.i.ꝑfinita tibi: q̃ die dares.i.dare debebas ꝑcium puellæ huic.ſ.lenoni.Phæ.factũ eſt.i.ips fuerat mihi ꝑſtitutũ.Do.ego non nego iſtud.ſ.q̃ dies fuerit tibi ꝑſtituta.An.ne.i.utrũ.iam ipſa dies.i.ipm ips:ꝑteriit.i. euaſit.Do.nõ ꝑteriit dies.ueꝝ.i.ſed hæc dies anteceſſit ei diei ꝑſtitutæ:& lex eſt lenonia ſp patiori puellã uẽditare q̃cq̃d ꝑfinitũ ſit.An.nõ te pudet uanitatis.i.nõ erubeſcis mẽtiri:ac mẽdacio fallere fidẽ.nã uanitas eſt mẽdacium.Do.mini/ me.i.nõ me pudet.dũ.i.dũmõ uel q̃diu mẽdaciũ ſit ob rẽ.i.pp utilitatẽ.Ge.o ſterquiliniũ.i.ſordes ipa nedũ ſordidus. Phæ.o dorio tãdẽ.i.ſine lõgo ſermone mdẽne.i.utrũ optet te facere ita ut ſis ita mẽdax.Do.ego ſum ſic.i.ea mente ea cõditione & talibus morib⁹.ſi talibus morib⁹ placeo tibi utere me.ſ.An.ſiccine.i.utrũ ſic decipis hũc Phædriã.Do.i/ mo.i.ſed:eniuero.i.certe antipho hic phædria decipit me.nã hic phædria ſciebat me eẽ hmõi.i.taliũ morꝝ:ego credidi hunc phædriã eſſe aliter.i.alio mõ ſe hře ita ut nõ eẽt ita pecuniis uacuus.Is phædria feſellit me ego nihilo ſum alter.i. alia mẽte aliiſue morib⁹:ac.i.q̃ fui pri⁹.q.d.nihilo.i.i nullo ſum nũc mutat⁹ ab eo qđ pri⁹ fui ſed ut.i.q̃litercũq̃ hæc q̃ di/ co ſunt.i.ſe hñt.tñ ego faciã hoc.i.tradã militi puellã miles dixit ſe dare ꝓ datuꝝ eẽ mihi cras mane argẽtũ:ſi o phædria attuleris mihi argẽtum prior.i.añ militẽ utar mea lege.i.mea cõſuetudine:meo iure.ſeu more lenonio:ut is ſit potior.i. melioris cõditionis q̃ eſt prior ad dãdum pecunias.Lex aũt lenonia eſt in qua prius cõmodũ eſt q̃ fides.

Promereri et cõmereri.

Diunt p dent.

Vanitas.

A Scen.

¶ ILLVD Quod dicit dorio.ariolare credo potius indicatiui modi:quaſi dicat nugaris & friuola dicis.

D Orio.inducit hic Phæ.orãs lenonẽ q̃ nolebat uẽdere amicã ei⁹:ut ſaltẽ induciaret triduo:hoc iõ fit:ut antipho uiſa curioſitate fr̃is ſui & anxietate magis cõpellat getã de argẽto.quo nunc abis is:diſcedebat.n.poſtq̃ de in/ duciis audiuit loq.ſuat.i.addat aliq̃d lucrũ ſuo capiti.i.capitali.ſ.ne q̃d plus uelit hře q̃ dediſſet.A deõ.ſ.decet uincor uerbis uincor.neq̃.n.eſt qđ dicit me nihil dare niſi uerba quã utercq̃ frater eſt ſimilis ſui:q̃a ſicut nunc antipho optat adiuuare phædriã ſic phædria multũ laborauit ꝓ eo cõtra demiphonẽ.Præterea debet mihi ideo dare inducias: q̃a ſi ſciret antipho mihi op⁹ eẽ argẽto iuuaret me:Sed quũ occupat⁹ & c̃.Vel aliter ut loq̃ ad ſe & cõtinuat ad illud eẽ expeditũ:ut me iuuaret.Malo hmõi.i.lenõe tali.mihin eſt.do.q.d.nõ eſt.firmiter domi.q̃ tenet lupũ aurib⁹.neq̃ audet eũ tenere:neq̃ audet eũ dimittere ne remordeat.i eodẽ erat.An.de amica:q̃ liber expõit.Nã neq̃ & c̃.Iſtuc ipm puerbiũ eſt mihi in hoc.i.phædria:q̃a neq̃ ſcio q̃uo retineã eũ:q̃ nihil hẽt qđ donet:neq̃ q̃uo abigã eũ q̃ me tã ſtudioſe orat eia ne parꝝ ſies leno.q.d.nimis ex mõ leno:q̃ oĩmõ tẽdis ad deceptionẽ nũq̃d hic cõfecit:& ut mutet fidẽ cõuẽtiõis cum illo cui uẽdidit.Amici neſcio q̃ ꝓmiſerãt ei argẽtũ:ne ẽt unã ſies optus.i.ne expectes.Neq̃ ego:neq̃ tu poterimus pati. ironice.q.d.tã bñ tu q̃ ego:q̃a quũ tuã hẽas parꝝ de aliis cura:ingeniũ.i.cõſuetudinẽ:certe.i.poſtq̃ nõ ꝑt eã mollire ꝑci bus ſumat fingẽdo occaſiõe de cõuẽtiõe dicẽs.tibi & c̃.Neq̃ ego:ñ negat leno poſuiſſe terminũ:q̃a ſi mẽtiat offm̃ ſuũ facit.uani.i.mẽdacii ñ pudet mẽtiri pp rẽ.i.utilitatẽ meã.ſi ta.pla.tali metu terre.imo me decipit:q̃a cũ ſim leno ſi mẽ/ tiar nõ decipio:q̃a oẽs ſciũt hoc meũ eſſe offm̃:ſed quũ ille ſit liberalis hõ:cuius nõ mentiri ſi mẽtit decipit: & hoc eſt. Nã hic Phæ.mẽtitus fuerat ei ſæpius de ꝓmiſſo argẽto:tñ hoc faciam ꝓ Phæ.qđ ſeq̃t:hæc eſt lex mea ut potior ſit & c̃.

A Phædria. Antipho. Geta.

Q Vid faciam? unde ego nunc huic tam ſubito

Q Vid faciã? œconomia ad futuꝝ exitũ comœdiæ.¶ Min⁹ nihilo.Hypbole.¶ Adiuuerit ſcdm.u.ꝓnũciari debet:adiuuerit comiter ue teres dixerũt.¶ Quid faciã? comiter q̃is uterq̃ itelli gat qđ alteruter dicat:diſſimulãt tñ.¶ Etiam tu hinc abis:ut ẽt:ut ſi q̃ tibi uis i malo aliud malũ.¶ Relin/ q̃tur ꝑci.bñ ꝑci.¶ Pedetẽtim:caute a pedib⁹ & tentã do.tñ hoc q̃dã ſic accipiũt tanq̃ getæ dicat ãtipho ut caute aggrediat ſenẽ fallere.¶ Iſta uero uilis ẽ amato rie.¶ Solus eſt hõ amicus ami. παροιμια Appollo dorus μονοσ επιστᾶται φιλειν τουσ φιλουσ.

Q Vid faciã & c̃.Hic admonet geta de rõne ali/ quã incũda qua poſſit argẽtum lenoni pro/ miſſum cito extorq̃ri.phæ.Quid faciã uñ.i.a qua rõne ſeu a quo hoĩe:ergo miſer iueniã nũc argẽ/

DO. A

GVL.

Min⁹ ni/ hilo. ium promiſſum huic lenoni tam ſubito.cui.ſ.mihi minus nihilo.i.minus q̃ nihil eſt mihi.i.q̃ minus habeo q̃ nihil hy/
Hipbole perbole.qđ.i.ſed ſi hic leno potuiſſet exorari.i.pſuaderi induci in nr̃am ſniam triduū hoc.i.hoc tres dies.Dicere enim recte poſſumus exoraui te hoc biduū:& tu exoratus es a me hoc biduū.i.te īducēdo in meā ſniam obtinui hoc biduū: uel hoc biduū eſt a te pſuaſo ĩpetratū:hoc argētū ꝓmiſſum fuerat mihi quo illi ſatiſfeciſſem:uel hoc biduū fuerat prius mihi ꝓmiſſum ab eo. An.o geta ne.i.utrū patiemur eū phædriā fieri ita miſeꝝ q phædria dudū.i.paulo añ ut dixiſti mi/
comiter. hi adiuuerit me comiter.i.benigne ſuauiter nō grauate ſeu ægre ſed facile.Nā comes ſunt benigni faciles ſuaues hoies q

Comes. errāti comiter pſtāt uiā nō grauati.qn.i.qnimo.cū.i.
Cū ꝓ qñ uel qm qñ uel qm̃.opus eſt.i.neceſſe eſt.expiamur.i.tētemus: reddere ei rurſus.i.cōtra ediuerſo bñficiū.i.uicē repē/dere ei ꝓ bñficio & q̃ſi paria cū eo facere.Ge.Eqdem ſcio hoc eē æquū.i.decēs & iuſtū ut rependaṫ ei ui/ces.An.ergo qa eſt æquū age.i.da opam & expire ac de te tuis uiribus fac piculū tu ſolus potes ſeruare hūc ne aut pereat ꝓ deſiderio & amore aut abſcedat puel/lam ſecuturus.Ge.qd faciā?ut eū ſeruē.An.inuenias argētū.Ge.cupio inuenire ei:ſed edoce uñ inueniam id argentū.An.pater adeſt.i.prope eſt hic.i.athenis a quo facile ſi uelis tuis callidiratibus poteris quicq̃ ex/torquere.geta ſcio prēm adeſſe.ſed qd tum?ideſt qd ex eo uelis inferre.An.Ah.interiectio ridentis dictū.i. id quod dictum eſt ſat eſt.i.ſufficit ſapiēti:uel eſt generale ꝓuerbium dictū.i.breuis ſermo & q̃ſi qdam ad/monitio ſat eſt.i.ſufficit ſapiēti.qđ etiam uulgo dici ſolet bono itelligenti pauca ſufficiūt.Ge.ne.i.utrū eſt ita ut ais ut mihi ſat ſit qđ dixeris.An.ita eſt ut dico. Ge.hercle ſane.i.certe uel ualde pulchre.i.uenuſte & feſtiue lepide ſuades.i.mones.i.& ſub hæc uerba di/ſcedebat antipho:ideo dixit geta:et tu abis hic.i.ex loco quaſi mihi ſoli negocium relinquēs.Nō triūpho ut ſit uerbū.i.nō glorior nō lætor ſi nihil mali nāciſ/cor.i.acqro inuenio ex tuis nuptiis.ni.i.niſi ēt nūc iu/bes.i.uis me qrere crucē.i.ſuppliciū ultimum qđ ſit de me in cruce ſumēdū in malo.i.in incōmodo ac in/fortunio ſeu in maliciā & iprobitatē cā huius.ſ.phæ/driæ.An.hic geta dicit ueꝝ.Ph.O geta qd?mod⁹ in/terrogādi ego ſum alien⁹ a uobis.i.ſum ne extraneus pro quo nō debeatis laborarē.q.d.nō ſum.An.haud. ideſt nō puto te phædriā eē alienum a nobis:imo nobis curæ eſſe debere.Sed ne.i.utrum paꝝ eſt?q ſenex demipho ſuccenſet.i.iraſciṫ iure nunc nobis:ni.i.niſi etiam inueſtigemus.i.incitemus:ſtimulemus:ut nul/lus locus relinquanṫ preci.Ideſt ut pces nō admittantur ſed cōtemptui habeanṫ.Qui eni iam repulſam ſe/mel paſſus eſt non ei patet locus ad rurſus poſtulādū. Ph.alius.ſ.miles abducet hic ab oculis meis illā pam/philā in locū ignotū.Hem iterectio dolētis & flentis ac gementis.igiṫ qa eſt abducenda amica dum licet.i. dū poteſtis & dū adſum.i.pñs ſum non diu futurus. O antipho uos duo loquimini mecū nouiſſima uer/ba.ſ.uale ſalue & c̃.& cōtēplamini me.i.aſpicite me extremum poſt hoc ips forſitan ultra nō uiſuri.An.q̃/obrem.i.q̃re te cōtēplabimur.aut qdnam.i.qd es fa/cturus.cedo.i.dic.Ph.quoquo.i.quocūq̃ terraꝝ ua/cat terraꝝ ut locoꝝ gentiū q̃ntum ad ſniam:ſuo tñ le/pore nō caret.quocūq̃ terraꝝ.i.in quēcunq̃ locum pāphila aſportabiṫ.i.abduceṫ.hic.i.ex hac urbe.certū eſt.i.deliberatū eſt ſeu cōſtitui pſequi.i.uſq̃ ad locum quo ibit ſequi.aut certum ē pire.i.mori in uia.Ge.Dii

Inueniam argentum miſer?cui minus nihilo eſt?
Quod ſi hic potuiſſet nunc exorarier:triduo hoc
Promiſſum fuerat.An.ita ne hunc patiemur geta
Fieri miſeꝝ:qui me dudū ut dixi adiuuerit comiter
Qui cū opus ē.bñficiū rurſū ei expiamur reddere
Ge.ſcio eqdem eſſe æquū.An.age ergo ſolus hunc
Seruare potes.Ge.qd faciā?An.inuenias argentum
Ge.cupio.ſed uñ id edoce.An.pater adeſt.Ge.ſcio.
Sed qd tum?An.ah dictum ſapiēti ſat eſt.Ge.ita ne?
An.ita.Ge.ſane hercle pulchre ſuades:& tu hic abis
Nō triumpho ex nuptiis tuis ſi nihil náciſcor mali.
Ni ēt nunc me huius cauſa quærere in malo iubes
Crucem.An.ueꝝ hic dicit.Ph.qd ego a uobis geta
Alienus ſum?Ge:haud puto:ſed parum ne eſt
Quod omnibus nobis nunc ſuccenſet ſenex:ni
Inſtigemus etiam ut nullus locus relinquatur
Preci.Phæ.alius ab oculis meis illam in ignotum
Hinc abducet locum.hem dum igitur licet
Dūq̃ adſum loqmini mecum antipho cōtēplamini
Me.An.quamobrem?aut quidnam facturus
Cedo.Ph.quoquo hinc aſportabiṫ terraꝝ certū eſt
Proſeq.aut perire.An.dii bene uortant quod agas?
Pedetentim tñ uide ſi quid opis potes afferre huic
Ge.ſiqd:qd?An.quære obſecro nequid plus minus
Ve faxit:quod nos poſt pigeat geta.Ge.quæro.
Saluus eſt ut opinor:ueꝝ eni metuo malū.An.noli
Metuere:una tecum bona malaq̃ tolerabimus
Ge.q̃tū opus ē tibi ægēti?eloquere.Ph.ſolæ trigita
Minæ.Ge.trigīnta huic percara eſt phædria.Ph.iſtæc
Vero uilis eſt.Ge.age age inuentas reddam.
Ph.o lepidū caput.Ge.aufer te hinc.Ph.iā opus eſt.
Ge.iā feres:ſed opus eſt mihi phormionē ad hāc rē
Adiutorē dari.An.pſto ē audaciſſime:qd uis oneris
Impone:& feret:ſolus ē hō amico amic⁹.Ge.eamus
Ergo ad eum ocius.Ph.abi dic præſto ut ſit domi
An.nūqd ē qđ opa mea uobis op⁹ ſit?Ge.nihil:ueꝝ
Abis domū:& iſtā miſerā quā ego nūc ſcio eē itus
Exanimatam metu conſulare ceſſas?An.nihil eſt
Aeque quod faciā lubens.Ph.qua uia iſtuc facies?
Ge.dicam in itinere:modo te hinc amoue.

Bñ uort/ tere. bñ uortant.i.in tuā utilitatē & fœlicitatē uertāt:ac pſperitatē q̃ſi ſecūdent aut fortunēt id qđ agas.i.facias uel dicas.tñ agito ſup. quod ꝓponis pedetentim.i.caute a pedibus & tentādo.uel pedetentim cape pro ſenſim ſiue paulatim.An.

Vide

Vide ſigd opis.i.ſi aligd auxilii potes afferre huic.ſ.phædriæ.Ge.dicis ſigd opis afferre poſſim:ſed quid opis poſſum afferre tuo iudicio.An.obſecro q̃re inueſtiga negd.i.ut nō aliquid faxit.i.faciat plus uel minus qđ poſtea pigeat nos.i.ſit nobis moleſtiæ & dolori.ubi pigeat eſt pſonale.Ge.q̃ro an aligd poſſim.Deinde excogitato mō extorq̃ndæ pecuniæ ſubdit ſaluus eſt phædria ut opinor.i.ut mea fert opinio.& bene ſaluus dr̃ q putabat inde ſuā ſalutē depēdere.Verū enim.i.ſed certe metuo malū.i.infortuniū qđ mihi ex eo accidere pt.uel malū.i.ſuppliciū & tormētū.An.Noli me tuere tolerabimus una tecū bona & mala.Ge.quātū argēti eſt tibi opus.i.quāto argento eges.loquere?ideſt dic.Phæ.triginta minæ.i.libræ ſunt ſolæ mihi opus.Ge.dicis triginta minas eſſe tibi opus?Hui interiectio ridētis uel admirantis quantitatem p̃cii o phædria ipſa eſt pcara.i.nimis cara uel ualde.Ph.Vero.i.ſed.iſta.i.talis puella & tantæ formæ eſt uilis.i.cōparāda paruo p̃cio in cōparatiōe ſuæ uenuſtatis.Ge.Age hortātis eſt aduerbiū.Nā his uerbis.Ge.hortať phædriā ut bono ſit aīo.Dabo.i.tradā tibi ip̃as minas trigīta inuētas.Phæ.o caput lepidū.i.o iucūde ſerue & feſtiue:& tūc caput ponit ꝓ toto ipſo hoīe.uel cape o lepidū caput a quo eſt excogitata hn̄dæ pecuniæ uia.Ge.Aufer te.i.amoue te hinc.Phæ.Iā eſt opus ut auferā me hinc.Ge.iā.i.ſtatim feres pecunias ad dorionē lenonē:ſed opus eſt phor.dari mihi adiutorē ad hanc rē.i.ad extorquendas pecunias.Anti.ipſe phormio eſt præſto.i.paratus eſt ad oīa & cōparet ubi uoluimus.uel præſto eſt.i.adeſt expeditus & ꝓmptus.Impone ei gduis oneris.i.quodlibet onus audaciſſime ut ſit aduerbiū.i.liberrime ſine timore ullo.& ipſe Phor.feret illud onus:ipſe ſolus ē amicus ſuo amico.q.d.pauci ſunt ita amici ſuis amicis.Ge.ergo eamus ocius.i.uelociter cōparatiuū ꝓ poſitiuo:ad eū phor.Phæ.Abi dic phormiōi ut p̃ſto ſit.i.ut adſit:ut appeat ſeu cōpareat domi.An.Nūgd.i.utrū ē aligd qđ.i.ad qđ faciēdū opus ſit uobis.i.egeatis opa mea.i.induſtria ac labore.Ge.Nihil eſt i quo ſit opus opa tua.Veꝝ.i.ſed abi domū aduerbialiter poniť domū.& cōſolare illā uxorē tuā.ſ.phaniū miſerā quā ego ſcio nūc eſſe exaiatā.i.cōſternatā:pturbatā:pterritā metu.ceſſas corripiēdo.i.tardas abire domū ad eam cōſolandā?An.Nihil eſt qđ faciā æque.i.ita libens ut ꝙ abeā domū.Ph.Interrogat getā phædria q̃ uia.i.quo mō facies iſtud.i.inuenies minas triginta.Ge.dicā tibi in itinere.modo.i.īmmodo amoue te hinc.

Q Vid faciā.Poſtq̃ & ꝑ meritū phædriæ:& ꝑ curioſitatis eius anguſtiā cōmotus eſt antipho:ut fratrē iuuet cōmoueť ēt adhuc:& q̃rimoniis eius:& ſicut p̃cibus utriuſq; cogiť.Ge.q̃rere argētū.Ecce cōqueritur phædria.Quid faciā &c̄.pulchre:ironice.abis.i.abires ne hinc & me dimitteres ſicut abiſti a pn̄tia pſis quum de tua re debuiſſes diſſerere:& me dimiſiſti impeditū.In hoc malo:qđ pp te habeo.Dii bene uertāt iraſcēdo.ſed tn̄ ſi mihi credis per iſtud facies prius cōſulendo an debeas propter meretricem aufugere.ne plus minus ue:plus de malo:minus de bono.Saluus eſt ut.o.Ecce conſilium inuenerat.iſta uero eſt uilis quum pro tantulo precio detur:& ſit tam pulchra.Præſto eſt quantam aſtutiam.Abi.i.præcede:& dic phormioni ut me expectet domi. A

A

Q Demipho. Chremes ſenex fratres.
Vid? qua ꝓfectus hinc es lemnū chremes
Cauſa? adduxtin tecū filia? Chr.non.De.qd
Ita non? Chr.poſtq̃ uidet me eius mater hic
Eſſe diutius.ſimul autem non manebat ætas
Virginis meam negligentiam:ipſam cum omni
Familia ad me profectam eſſe aiebant.De.quid
Illic tam diu quæſo igitur commorabare:ubi id
Audieras? Chr.pol me detinuit morbus.De.unde?
Aut qui? Chr.rogas? ſenectus ipſa eſt morbus:
Sed ueniſſe eas ſaluas audiui:ex nauta qui illas
Vexerat.De.quid gnato obtigerit me abſente
Chremes audiſtin? Chr.qđ qdem me factum cōſilii
Incertum facit:nam hanc conditionem ſi cui tulero

Q Vid? qua ꝓfec.h.es.narratio ſimplex.℄ Senectus ipa eſt.m.Apollo.τογηρασ εστιν αυτονοσημα.℄ Hác.c.ſi.i.quia per conditionē alicui dicimus.℄ Te mi.f.e.æ.mire admixtū ante cōpletā ſn̄iam de extraneo te mihi fidelē eſſe &c̄.℄ Tacebit dum itercedet fa.incertū qn̄ ꝓditū in ſe dicat ante:aut poſt nuptias.℄ Vt me.e.legitur & excutiat.℄ Meoꝝ ſo.ſ.m.μονοσ γὰρ ειμεμων ἐμοσ Apollo.Quod.p.ſ.eff.Vir.donec.m.flu.u.a.℄ Veni ad.h.uenuſte repetitū hoiem.℄ Húc ado.ho.aſtute hoſpitem de eo qui ſuperuenit.nomen aptum iprudenti rerum:atq; alieno ab earum ſcientia.Salu.Vitā ſicuti perigrinantes tranſigere &c̄.

DO. A

Apollodorus

Virg.

Salu.

Q Vid? &c.Hic cōtineť fratrū iā annis cōfectoꝝ cōgreſſio atq; de nuptiis ipſis mutua cōſultatio.De.Quid? mod⁹ iterrogādi ex abrupto ac repēte & ex inſpato.O chre.q̃ cā.i.pp quā cām ꝓfect⁹ es hic.i.ex athenis.lēnū.i.in illā inſulā i quā p̃cipitat⁹ fuit uulcan⁹ & lēnū poniť aduerbialiter ſine p̃poſitione tāq̃ nomē loci ꝓpriū.adduxiſti ne filiā phaniū tecū? Chr.Nō adduxi.De.Quid.i.cur ita nō adduxiſti.uel cur ita dicis ꝙ nō adduxiſti.Chre.Poſtq̃ mr̃ eius filiæ meæ uidet me eē hic athenis:diuti⁹.i.nimis diu.autē.i.ſed ſimul.i.cū hoc ætas uirgīs filiæ meæ iā uiri potētis nō māebat.i.nō expectabat meā negligētiā.i.tardationē:qa nimis morabar hic neq; ſatis diligēter cōſulebā nuptiis filiæ meæ.aiebant lēni hoies ipſam matrē ꝓfectā eē ad me athenas cū oī familia & cū filia & famulis.De.q̃ſo igiť:qa uenerat athenas.qd.i.cur cōmorabare.i.cōſiſtebas manebas tādiu illic lēni.ubi ideſt poſtq̃ audiueras id.ſ.mr̃em cum familia athenas uerſus eſſe iter ingreſſas? Chr.Pol ꝑ ædē pollucis iu-

GVI. A

Manere

rantis eſt:morbus detinuit me.i.ipediuit quo minus citus uenirē.De.unde.i.a q̄ occaſiōe ꝓceſſerat ille morb⁹.aut q.i. uel qūo te inuaſerat ille morb⁹.aut q.i.qs erat ille morbus:aut febris:aut quis alius.Chr.Rogas qs fuerit ille morb⁹?ipſa ſenectus eſt morbus.qa multa ſenē circūueniūt incōmoda:ſed audiui ex nauta(q uexerat illas q nauigio illas adduxe/ rat ꝑ ꝑcio)eas ueniſſe ſaluas.i.incolumes.De.o chreme audiſti ne qd obtigerit tanq̄ malū gnato meo ātiphōi me abſn/
Dubius consilii te.i.cū eēm abſens.Ch.qdē.i.certe audiui ſup.qd' factū facit me icertū.i.dubiū cōſilii.i.facit me icertæ deliberatiōis.Nā qd' cōſilii ꝓ nuptiis filiæ meæ capiā icertus ſum:ubi icertū iūgit̄ gtō forſitā ꝓ abltō,ut pēdeo ai ꝓ aio,ut in.viii.li.epi.
Cicero. Cic.Itē excrucior ai ꝓ aio.Nā ſi tulero.i.obtulero po ſuero hāc cōditionē.i.hāc pactionē cū cōditiōe quā tibi tuli alicui extraneo q ſit ductur⁹ filiā cū tali cōdi/ tiōe ut.ſ.me nō ꝓdat aut uxori meæ aut aliis.dicēdū eſt mihi ordine.i.ꝑ ordinē.quo pacto.i.quo mō.aut uñ.i.a q̄ occaſiōe illa filia ſit mihi.Sciebā te fratrē eē. æq̃.i.ita fidelē mihi.atq̃.i.ſicut egomet ſū fidelis mi/ hi.ſec⁹ aūt ē de extraneo.Ille alien⁹ ſi uolet me affinē.i. ꝓpinquū ꝑ nuptias filiæ tacebit.i.nō ꝓdet me.dū.i.q̄ diu familiaritas itercedet.i.q̄diu erit iter nos amicitia. ſin.i.ſed ſi ſpuerit.i.cōtēpſerit me.ſciet tūc plus q̄ op⁹ eſt ſcito.i.ſcire.i.mihi eēt op⁹ tūc ut ñ tāta ſciret de me ut me nō ꝓderet.& uereor.i.timeo ne mea uxor reſci/ ſcat.i.cognoſcat hoc.ſ.me hēre filiā aliūde aliq̃.i.aliq̃
Excutere uia ſiue aliq̃ rōne & cā.Quod.ſ.me hr̄e filiā aliūde ſi mea uxor ſcit.id reſtat.i.reliquū eſt id qd' ſeq̄t:uidelicet excutiā.i.
Sū me⁹ eiiciam exturbē me atq̃ egrediar domo aduerbialiter ꝓ aduerbio de loco.Nā ego ſolus meoꝝ.i.ego ſolus ex meis ſum meus.i.in mea ptāte & arbitrio.q.d.Nemo meoꝝ eſt audiēs dictis meis.& ideo q ꝓ me ſtabit nemo erit.ſed exturba/ bor cōtinuo uel ego ſolus ſum meus.i.ſum occultus:nemini ex meis credo cōſilia mea ſed apud me tacitus ea recōdo.
Defeti/scor. De.Scio eſſe ita ut dicis & iō iſtæc res.i.ut filius meus filiā tuā ſecreto ducat eſt mihi ſollicitudini.Neq̃ defetiſcar.i.de/ fatigabor deficiam deſiſtā ceſſabo unq̄ experiri.i.tētare.ꝓbare periculū oīum facere.donec.i.quouſq̃ effecero id quod ſum pollicitus.i.ꝓmiſi ultro tibi fratri.Defetiſcor tiſceris tertiæ inflectiōis & uerbū deponens cōponit̄ a de & fatiſcor fatiſceris in q̄ cōpoſitiōe mutat̄ a in e:facitq̃ defeſſus ſum uel fui in ꝑterito mutuato & defeſſum in ſupino ut teſtatur Priſcia.in quo uerbo mutatū eſt genus:nā fatiſco is a quo cōponi uidet̄ neutrū eſt:& defetiſcor deponēs nō eſt miran/ dū.Nā cōſpicor aris deponēs eſt & primæ cōiugationis & eius ſimplex ſpecio actiuū & tertiæ.Eſt aūt defetiſci defatiga
Fatiſcere ri:deficere.Nā q admodū fatigati ſunt ſolent fatiſcere.i.apiri:& oſcitare præ nimia laſſitudine atq̃ illa ſucceſſiuo ſingul/ tu ductare.Forſitan ēt dici poſſet fatiſcor eſſe q̄ſi formæ inchoatiuæ a fateor.hinc.n.moueor ut dicā qd' fateor facit faſ/ ſum:& ſimiliter defetiſcor facit defeſſum mutata a in e ſicut in pñti.fatiſco aūt caret ſupino nec forſan abſurdū eſt ita aſ/
Defeci/scor. ſerere.Nā q̄ deficit aut defatigatus eſt ualde fatet̄ ſe ulteriori labori parē nō eſſe.Oēs tñ codices hñt defeciſcor ꝑ c qd' in caſtigatiſſimo quoq̃ Priſcia.uolumine ita inueni qd' forſitā tūc dici poſſet a de priuatiue capta & facio is ut ꝓficiſcor teſte Priſciano dr̄ a pro & facio.Nā q defeſſus eſt facere qd' inſtituerat deſiſtit ac ceſſat:qa tñ facit defeſſum & non defe/ ctum:ut ꝓficiſcor facit ꝓfectum non auſim libere aſſerere.Conſpicor tamen facit conſpicatum q̄uis ſpectum facit ſim/ plex.Et ita magis tertiæ ſententiæ accedo atq̃ aſſentior:tibiq̃ lectori iudicium liberum relinquo.

Extraneo:quo pacto aut unde mihi ſit dicundum
Ordine eſt:te mihi eē fidelē æque atq̃ egomet ſum
Mihi ſciebā:ille ſi me alienus affinem uolet:tacebit
Hic dum intercedet familiaritas:ſin ſpreuerit me
Pluſq̄ opus eſt ſcito ſciet:uereorq̃ ne uxor aliqua
Cauſa hæc.reſciſcat:quod ſi fiet & ut me excutiam
Atq̃ egrediar domo id reſtat:nā ego meoꝝ ſolus ſū
Meus.De.ſcio ita eſſe:& ideo iſtæc mihi res
Sollicitudini eſt.neq̃ deficiſcar ego unq̄ adeo expi/
Donec tibi id quod pollicitus ſum effecero. (riet

A q Vid.Incipit quartus actus de ſolutione argenti.Poſtq̄ cōſilium de inueniēdo argēto geta aduigilante inuen/ tum eſt.Ecce inducunt̄ duo ſenes qui calliditate Gete decepti argentū illud exoluant.Dicet.n.Phor.paratum eſſe qui uxorem illam ducat.ſi dos triginta minaꝝ tribuat̄ qd' audientes ſenes libenter ꝑſoluent.Et ecce demi. alloq̄tur fratrē ueniens de portu:quærens de filia ſua:quā debebat adducere ut non ſit adducta:ut ꝓpter illam chremes facilius argentū dari faciat:& ideo in hoc actu ualde neceſſario inducendus erat ut quod demipho auarus ſoluere:nol/ let ipſe ſolueret.Quid:& qa noluit eam noiare ſtatim dicit ita q̄ ꝓfectus &c̄.Aut q morbus iō ſum icertus qa non audebo ita alii dicere ut tibi ꝙ ſit filia mea:& hoc ē.Nā hāc cōdi.i.cōuētionē de filia dāda ſi obtu/ lero.i.alicui ex cōtrario.i.extraneo.ſtatim dicēdū ē mi hi ordine quo pacto hēam iſtā filiā.Sed tibi iō dixerā qa tu frater:& fidelis meus eras.plus q̄ opus ē:qa de/ decoraret me impropando mihi ꝙ ſibi reuelaſſem ēt illa.q̄ nō eēnt uera:hoc dicit plus q̄ &c̄.Bene dico ꝙ ſolus egrediar:quia de meis rebus nihil audebo auſer re:& hoc eſt nihil nam ego morum &c̄.Quod polli/ citus ſum de filia tua ut detur filio meo.

GVI. A EGo hominem &c̄.Hic geta apud ſe conſide rat paraſiti calliditatem qui ſtatim intellexit qua nam ratione extorqueri pecunia poſſet. Ge.ego neminem hominem ideſt nullum homiem. Nam & nemo interdum capitur tantum pro nul/ lus

Geta.

EGo hoīem callidiorē uidi neminem:q̄
Phormionem:ueni ad homiem ut dicerem

Argento

lus. Vt nemo homo eſt. nullus homo eſt. Nullũ ergo hoiem uidi callidiorẽ.i.aſtutiorẽ & magis tritũ in fallẽdo q̃ phormionem. Venio.i.accedo ad hoiem phormionẽ ut dicerẽ ei eſſe opus argẽto ꝓ phædria & ut dicerẽ quo pacto id fieret.ſ.pecunia haberet. Vix dũ.i.uix adhuc aduerbiũ tpis ſiue nondũ non adhuc dixeram dimidiũ.i.dimidiam partem eius qđ dicere uolebam intellexerat qd.ſ.mihi uellẽ & quorſum tenderẽ gaudebat ipſe phormio laudabat me q̃rebat ſenem demiphonẽ ut illũ falleret:agebat gr̃as diis tempus dari ſibi.i.opportunitatem ſibi offerri.ubi.i.in quo tpe uel q̃n(eſt.n.hic tpis aduerbiũ nõ loci)phor.oñderet ſe eſſe nihilominus.i.æq̃ amicũ phædriæ q̃ antiphoni.iuſſi.i.uolui hoiem phor.operiri.i.expectare ad forum.pollicitus ſum ſupple uel dixi me adducturũ eſſe ſenem.i.demi. eo.i.ad forum. Sed eccũ.i.ecce hic ꝓpe ipſum ſenem. Deinde uidit alterũ cũ eo ideo ſubdit qs eſt ulterior.i. quis eſt ex abũdanti uel qs eſt præter eũ ſiue ultra eũ. deinde diligentius uiſo pr̃e phædriæ ſubdit. atat interiectio timẽtis:pr̃ phædriæ uenit. Deĩde ut collegit ſe cognouit nõ eſſe ita timẽdum. ſed aũt uacat aũt uel ponit̃ ꝓ certe. quid ego bælua.i.incõſideratus ueluti belua timui? q.d. Nihil eſt qđ mihi timẽdũ ſit. An.i. utrũ timui quia duo ſenes ſunt mihi dati.i.oblati pro uno.i.loco unius quos ambos fallã.i.decipiã. Opinor eſſe cõmodius.i.opportunius uti duplici ſpe.i. habere ſpẽ duplicẽ fallendi hunc & illũ ut ſaltẽ ab alterutro pecunia extorqueat̃. Petã hinc.i.ab hoc ſene demi. unde.i.a quo. inſtitui.i.incœpi. primo.i.a principio. Si is ſenex demi. dat argẽtũ ſat eſt.i.ſufficit. ſi nihil fiet.i.nihil impetrabit̃ ab hoc demi. tũ.i.tũc. uel ut alii habent tamen adoriar.i.per inſidias aggrediar petendo hunc hoſpitem.ſ.chremem qui ſuperuenit aliunde tanq̃ hoſpes & imprudens rerum actarũ & alienus ab earum ſcientia.

Argẽto opus eſſe:& id quo pacto fieret uix
Dimidium dixeram dum intellexerat:gaudebat:me
Laudabat quærebat ſenem:diis gr̃as agebat:tp̃s ſibi
Dari ubi phædriæ ſe oſtenderet nihilominus
Amicum eſſe:q̃ antiphoni hominem ad forum
Iuſſi opperiri.eo me eſſe adducturum ſenem.
Sed eccum ipſum quis eſt ulterior? atat phædriæ
Pater uenit:ſed quid pertimui autem bælua:
An quia quos fallam pro uno duo ſunt mihi dati?
Cõmodius eſſe opinor:duplici ſpe utier.petã hinc
Vnde primo inſtitui.ſi dat ſat eſt:ſi ab hoc.
Nihil fiet:tamen hunc adoriar hoſpitem.

Ego hoiem. Poſtq̃ inducti ſunt ſenes qui exoluant argentũ offertur. Ge. qui fallaciis ſuis illud extrahat. afferens de phor. nuncium qui uxorem libenter recipiet:ſi dos illam ſibi attribuatur quæ conueniens de hac re:& huius conſiliis faciens participem dimiſerat apud forum ſenem expectãtem quod ſolus inductus refert. Ge. Vix. di. dix.ſ.ꝙ ſi uxorem duceret poſſet haberi argentum. quærebat ſtatim ſenem cupiens uxorem ducere. hominem ideſt phor. Ego bælua.i.ſtultus timeo ego de proficuo meo quia uterq; in hoc eſt modo mihi neceſſarius ut quum unum fallere non potero alium fallam:& hoc eſt. An. timui quia &c̃. petam hinc.i.a demiphone. A

A Antipho. Geta. Demipho. Chremes.

Expecto.q̃ mox r̃cipiat ſeſe geta:ſed patruũ
Video cũ patre aſtantem hei mihi q̃ timeo
Aduẽtũ huius.quo ĩpellat patrẽ.Ge.adibo
Hoſce.o noſter chremes.Ch.ſalue geta.Ge.uenire
Saluũ uolupe eſt.Ch.credo.Ge.quid agitur?Chre.
Multa aduenienti ut fit noua hic cõpluria.Ge.ita de
Antiphõe audiſtin quæ facta ſunt?Chr.oĩa.Ge.tum
Dixeras huic facinus indignũ chremes.ſic circũiri.
De.id cũ hoc agebã cõmodum.Ge.nam hercle ego
Quoq; id mecum agitans:ſedulo inueni ut opinor
Remediũ huic rei.De.quid geta?quod remedium
Ge.ubi abii abs te fit forte obuiam mihi phormio.

Expecto q̃ mox recipiat ſe geta. Ad errorẽ cumulãdũ pſona demi. iterponit̃:atq; ei abducto metu admittendæ uxoris maior uis fiat repentinæ lætitiæ. ¶ Volupe eſt:hoc uoluptatis nomen eſt ut hoc facultatis. ſic.n. ueteres p apocopen loquebant̃. ¶ Cõpluria:ſm regulam locutus eſt. nam hoc cõplus & hæc cõpluria:ſic ueteres:qđ nſi dẽpta ſyllaba cõplura dñt:ſic dicendo. Cato originũ. Vana nec loco cõpluria. Cicero in ꝓtagora. Cõfirmãda genera cõpluria. Credo quia ueteres hoc plure:nõ hoc plꝰ dicebãt. ¶ Cõmodũ cõmoda æſtimatio eſt tpis. cõmodũ tm̃ qđ Luciliꝰ. Quod mihi cõmodũ eſt:aut ruda ueſtimenta repoſuerã. ¶ Is q iſtã. Apoſiopeſis tertia:deeſt obtruſit nobis:aut defendit:aut qd tale. ¶ Fugitans litium genitiuo caſu:uim nominis habet fugitãs:iunctum actõ uim participii. ¶ Fugitans litium. quaſi quod uult in dominio facere id iã in eo eſſe dicit præparans hominem ad cõtemptum pecuniæ quæ poſcetur ſtatim. ¶ Dari tibi in manum. datur ei q ſeparatim accipit ſine arbitro aut interprete. ut præuaricator aut iudex corruptus. ¶ Hæc hinc faciat ꝓ hinc ſe faciat.i.abeat ut hinc ſe faciat:& huc accedat ſignificat. ¶ Hæc hic faceſſat.i.ꝓceda:alias faciat:ergo duas res ſignificat hoc unum uerbum:an hinc faceſſat:prouerbialiter q̃ſi hinc faciat. Plau. Argẽtum hinc facite. Huc te fac dicitur pro huc accede. ¶ Aliam partem:& ſi nõ totum uel aliquam partẽ. ¶ Verba hodie inter nos. ſic dicebant iurgiũ ſignificãtis:ꝓprie uerba cõmutari eſt qđ altercari dicimꝰ.

DO. A Volupe Cõpluria Cato Cicero. Cõmodum Cõmoda Dari in manum Plautus Verba commutarj

¶ Quid? nimiũ: q̃tũcunq; apud quoſdã diuerſæ pſonæ cũ uerbis ſingulis. ¶ Parui rettulit: nihil interfuit. uel par͂ interfuit. i. nihil pſuit. ¶ Nõ ſuſcepiſſe inuẽta eſt q. d. p. in græca fabula ſenex hoc dicit qđ intereſt me nõ ſuſcepiſſe filiã: ſi mõ dos dabit᷑ alienæ. ¶ Sed. m. parẽtheſis pria. ¶ Sed mihi op⁹ eſt: idicio doli ẽ: nã antq̃ petat petẽdi cãm ingerit. ¶ Quæ afferret: q diſſoluerẽ: qa ſi opũ cã hñdaꝝ dotatã quæreret. minor eſſet neceſſitas captanda cũ opulentioris æs alienũ addidit uix ei nihil opponi põt. ¶ Ab hac ac. q. ſp. & mire accipio nõ acceptur⁹ ſum & definitũ mõ ponit ne de ſumma dotis ſuperſit diſputatio. ¶ Vtrũ ſtultitia facere: Patelcõ tertiũ. hoc idẽ. n. ualet. utrũ qđ an. ¶ Dicã ſcientẽ ac. i. antithetõ ſcđm. nã ſciẽti iprudẽtẽ reddidit. ¶ Quid ſi aĩam dẽt. græcũ pũerbiũ ſpreuit. τιλε ει την ψυχηοφειλει. ¶ Ager oppoſitus eſt pi. d. m. aſtute nõ ptin⁹ trigita minas dixit: ſed paulatim colligit ut ptibus cõgeſtis in ſũma ſenes minas grauet᷑. nã ſi ſemel diceret deterreret parciſſimũ ſenẽ: deniq; additis decẽ minis ſtatim rñdet dabo: cõcedũt᷑ ab alio de reliqs decẽ minis ſupeſt dubitatio ñ difficilis ad dãdũ. ¶ Sũptu ad nuptias opus ẽ ſubaudit᷑. ¶ Sane. in. d. m. bñ ſane quaſi qdẽ plus exigat: ſed cõtentus ſit. ¶ Sexcẽtas. p. p. ſ. m. i. d. pſpicere hic licet cõſuetudinẽ utriuſque ſermonis. nã Apol. d. c. dixit p multis & ut apđ græcos. c. ita apud nos. d. c. dicere p multis uſitatũ ẽ. Cice. Sexcenta poſſum decreta pferre. ¶ Mea. c. e. me hoc ẽ æquũ amittere: rõ cur ipſe uigiti dare dẽat mias dãte Demi. decẽ. ¶ Quãtũ. p. m. c. feſtinat Ge. ſcit. n. dixiſſe lenõem: mea lege utar ut potior ſit q prior ad dãdũ eſt. ¶ Quæ qdẽ. r. i. u. m. nõ deſinit poeta oſtẽdere auaritiã Demi. q nec iõ lib[illegible]ter fert dari aliquid phor. qa ſic cõmodũ rei eſt. Vir. Hos illi qđ nec bene uertat. m. hæ. ¶ Mecũ ar. a. Comicũ argentũ pſto: & cã addit᷑. cur pſto: & uñ ſit ſimul iracũdiæ uxoris: & iurgio pparat᷑ locus. ¶ Fructũ. q. l. & lẽni & lẽno legitur. ¶ Reddũt. p. ſchema ephexegeſis. ¶ Id ſu. nõ fructũ ſed argẽtũ. ¶ Id ſu. impendã. unde & ſumpt⁹ dictus. ¶ Vxori. t. o. e. d. bene eſſe nõ fuiſſe ne iam repetendũ uideret᷑ opus eẽ dixero: adiũctum p pronũciatiuo ut in eunucho. Perculeris iam tu me.

Apollodorus

Cicero

Virg.

GVI. A

EXpecto & c̃. Hic a geta texitur fallacia q̃ allucinat⁹ ſenex trigita minas ſit datur⁹ phormioni ut uxorẽ antiphõis alteri locet iterea: dabitur ſũma phædriæ iteruẽtuq; nutricis phaniũ a patre ſuo agnoſcet᷑ & antiphoni relinquet᷑. An. Antipho hæc ſecũ tm̃ loqtur. Expecto q̃. i. q̃ntũ. mox. i. cito uel ſtati. Ge. recipiat ſeſe. i. ſe retrahat ad me ſiue ſe referat. Sed uideo patruũ. ſ. fratrẽ pr̃is mei & patrẽ phædriæ ſtãtẽ cũ pr̃e. Hei mihi interiectio dolẽtis: datiuo iũcta q̃. i. quãtũ timeo. q. d. multũ quo. i. in quã ſniam uel opinionem: ſeu in quã partẽ aduentus huius patrui impellat. i. inducat patrem. Ge. Adibo hoſce. ſ. demiphonẽ & chremetem: hoc ad ſeipſum dicit. Deĩde accedens ad eos inqt. O nr̃ chremes. Deinde intecepit ſmonẽ chremes. Chr. Geta ſalue. Ge. ſubdit qđ omiſerat uolupe eſt. i. uoluptas eſt uel uoluptatis cuiuſdã loco eſt te uenire ſaluũ. Volupe nomen eſt uoluptatis ſicut facul p facultate inuenit᷑ & pro faculter. Nã ueteres ſic loq p apocopem gaudebant. Chr. credo tibi eſſe uoluptati aduentũ meũ. Ge. qd agit᷑? Chr. multa fuerũt ſup. noua (ut fit). i. ut cõtingere ſolet mihi aduenĩẽti. i. cũ uenirẽ. hic athenis: cõpluria. i. pmulta ſũt ſup. noua. & recte cõpluria ubi nũc cõplura dicimus. Nã. hoc cõplure & hæc cõpluria ueteres dictitarunt: qa hoc plure: ñ hoc pl⁹ dicebãt. hæc Donat⁹. ge. ita cõpbat hac pticula dctm̃ Chre. Audiſti. utrũ accepiſti ea

quæ

De. qd phormio? Ge. is q iſtã. De. ſcio. Ge. uiſum eſt
Mihi ut eius tentarem ſñiam prendo hoiem ſolum
Cur nõ inq̃ phormio uides iter nos ſic hæc potius
Cum bona: ut componãtur gr̃a: q̃ cum mala? hærus
Liberalis eſt: fugitans litiũ: nã cæteri qdẽ hercle amici
Oẽs modo uno ore auctores fuere ut præcipitem
Hanc daret. An. quid hic cœptat aut quo euadet
Hodie? Ge. an legibus daturum pœnas dices: ſi illã
Eiecerit? iam id exploratũ eſt eia ſudabis ſatis: ſi cum
Illo incœptas homine: ea eloquentia eſt: uerũ: pone
Eum eſſe uictum. at tandẽ tamẽ non capitis eius res
Agitur ſed pecuniæ: poſtq̃ hoĩem his uerbis ſentio
Mollirier. ſoli ſumus nunc hic inq̃: eo dic quid uelis
Dari tibi in manum ut hærus his deſiſtat litibus:
Hæc hinc faceſſat: ut moleſtus ne ſies. An. ſatin
Illi dii ſunt propitii? Ge. nam ſat ſcio: ſi aliquam
Partem æqui boniq; dixeris: ut eſt ille uir bonus
Tria non cõmutabitis uerba hodie inter uos.
De. quis te iſtæc iuſſit loqui? Ge. immo non potuit
Melius peruenirier eo quo nos uolumus.
An. occidi. Ch. perge loqui. Ge. at primo homo
Inſaniebat. Ch. cedo qd poſtulat? Ge. qd? nimium.
Quantum libuit. Ch. dic. Ge. ſiquis daret talentum
Magnũ. De. ĩmo malũ hercle: ut nihil pudet? quod
Dixi adeo ei: quæſo. Ge. quid ſi filiam ſuam unicam
Locaret: pui rettulit non ſuſcepiſſe: inuenta eſt quæ
Dotem petat: ut ad pauca redeam: ac mittam illius
Ineptias: hæc deniq; eius fuit poſtremo ratio: ego
Iam inquit a principio amici filiam ita ut æquum
Fuerat uolui uxorem ducere: nam mihi ueniebat
In mẽtem eius incõmodum in ſeruitutem pauperẽ
Ad diuitem dari. ſed mihi opus erat
Vt apte tibi nunc fabuler aliquantulum
Quæ afferret. qui diſſoluerem quæ debeo: &
Etiam nunc ſi uult demipho dare quantum ab hac
Accipio quæ ſponſa eſt mihi. nullam
Mihi malim q̃ iſtãc uxorem dari. An. utrum ſtultitia
Facere ego hũc an malitia dicã prudẽtem an inſciẽtẽ
Incertus ſum. De. quid ſi animam debet. Ge. ager
Oppoſitus eſt pignori ob decem minas inquit.
De. age age iam ducat dabo. Ch. ædiculæ itẽ ſunt ob
Decẽ alias. De. hui nimiũ ẽ. C. ne clama petito haſce
A me decem. De. uxori emẽda ancillula eſt: tum aũt

quæ facta ſunt de antiphone. Ch. Audiui oĩa. Ge. tũ. i. tu ne o demipho dixeras huic chremeti quæ facta erãt. o chreme facinus indignũ. i. nefariũ ſcelus eſt ſic. i. eo mõ circũiti. i. circũueniri decipi falli. De. agebam. i. loquebar cõferebã cõica/ bam id. ſ. facinus indignũ cũ hoc fratre meo cõmodũ. i. nacta oppurtunitate: ita ut cõmodũ uice aduerbii fungatur ſi/ gnificãtis opportune. Dicim⁹. n. eleganter tu cõmodũ diuertiſti. i. cõmode opportune in tpe quo debebas & bñ æſti/ mato ac cõſiderato tpe. Terẽtius in eunucho: Virgo ſeſe interea cõmodũ huc aduerterat. in hanc nr̃am platæam cõmo/ dum. i. qd' dici ſolet qñ uidit bonũ ſuũ uel ſuã opportunitatẽ. Ge. Nã hercle ego quoq;. i. ẽt. agitãs mecũ. i. uoluẽs uer/

Pluſcula ſuppellectile opus eſt. opus eſt ſumptu ad
Nuptias: his rebus pone: ſane inquit decem.
De. ſexcẽtas proinde potius ſcribito: iam mihi dicas
Nihil do. impuratus ne ille ut etiam irrideat?
Ch. q̃ſo ego dabo: qeſce. tu modo filius fac ut illam
Ducat nos quã uolum⁹. An. hei mihi geta occidiſti
Me tuis fallaciis. Ch. mea cauſa eiicitur: me hoc eſt
Aequum amittere? Ge. quantũ potes me certiorem
Inquit face: ſi illam dant. hanc ut omittã ne incertus
Siem. nam illi mihi dotem iam conſtituerant dare
Ch. iam accipiat. illis repudium renunciet: hanc
Ducam. De. quæ quidem illi res uortat male.
Chre. opportune adeo nunc mecum
Argentum attuli: fructũ quem lemni uxoris reddũt
Prædia: id ſumam uxori tibi eſſe opus dixero.

ſans uolutans cõſiderãs apud me id facinus ſedulo. i. inſtãter ſine dolo iueni remediũ huic rei ut nõ admit tat uxor antiphonis. De. o geta qd inueniſti? ſup. qd' remediũ ſup. excogitaſti? Ge. Vt. i. poſtq̃ abii. i. diſceſſi abs te forte phormio fit obuiã aduerbiũ. i. in occurſũ mihi getæ. Chre. q phormio? fuit. ſ. tibi obuius. Ge. is fuit phormio q obtruſit ſup. nobis iſtam puellã. Ch. ſcio. i. itelligo. Ge. Viſum eſt mihi. i. cõmodũ eẽ iudi/ caui. ut. i. ꝗ ptẽtarẽ. i. expirier. ſnĩam. i. opinionẽ eius phormionis. prẽdo. i. cõprehẽdo tanq̃ familiariter lo cuturus & cõgreſſur⁹ hoiem phormionẽ. ſolũ. i. ſine arbitris ſeu interꝑtibus inq̃. i. dico illi o phormio cur nõ uides. i. aiaduertis ꝓuides ut ſi fieri poſſit ſup. hæc negocia de iſtis nuptiis poti⁹ cõponant. i. tranſigant cõcordent pacent iter uos cũ bona gr̃a. i. cũ beniuo/ lẽtia q̃ cũ mala gr̃a. i. cũ maliuolẽtia: uel ſic ſi uelis cur nõ uides ſi ut. i. ſi aliquo modo ſiue aliq̃ rõne & uia hæc poti⁹ cõponant iter uos cũ bona gr̃a &c̃. Her⁹. i. dñs eſt liberalis. ſ. demipho. & fugitãs litiũ. i. iurgiorũ ubi fugitãs uĩ noĩs hẽt cũ gtõ iũgat. nã qdẽ hercle. i. ꝑ herculẽ cæteri oẽs amici ipſius demiphonis fuerũt mõ. i. paulo añ uno ore. i. una oium uoce uno cõſenſu. auctores. i. ſuaſores ut Demi. daret hãc uxorẽ ꝑcipitẽ. i. exturba/ ret eã ac ꝑcipitaret de thalamo filii ſui eã poſt hac nõ rediturã. An. antipho hæc audiens neq; iñ apparẽs ſubinde uerba interponit. Quid hic geta cœptat. i. incipit facere: aut quo. i. in quẽ exitũ ſeu effectũ ipſe euadet. i. erũpet pueniet hodie. Ge. ꝓſequit ſermonẽ geta q̃ſi alloquat phormionẽ: ſic. n. refert q̃ſi ſic fuerit cũ eo locutus: an. i. utrũ tu phormio dices dñm daturũ pœnas. i. punitũ iri. legibus. i. ꝑ leges: ſi eiecerit. i. exturbauerit illã e domo ſua. ſã id qd' dices. ſ. eũ daturum pœnas eſt exploratũ. i. certũ & bñ ꝓuiſum ac cõſtitutũ. Eya aduerbiũ hortãtis ut poti⁹ uelit cõponi oĩa q̃ i cõtẽtionẽ de/ ſcẽdere ſatis ſudabis. i. laborabis icaſſum & qdẽ uehemẽter ſi incœptas. i. ſi icipias litigare cũ illo hoie. ſ. dño meo. ea. i. tãta: ipſe dñs eſt eloquẽtia. i. tãtam hẽt eloq̃ntiã uel tanta eloq̃ntia pollet: uel ea eloquẽtia eius eſt. i. talis eſt eius eloq̃ntia ut ea eloquẽtia ſint caſus nti. uerũ. i. ſed pone. i. finge fac eſto ſit ita ſaue ubi dicũt poſito caſu: eũ dñm eẽ uictum in cã. i. eſto ꝗ eẽt uictus attñ tandẽ. i. ut uno uerbo dicã qd' ſentio. res. i. negociũ capitis. i. uitæ eius nõ agit. i. nõ tractat ſed tñ res pecuniæ agit ita ut ſola eſſet mulcta pecuniaria. Poſtq̃ ſentio. i. ꝑcipio hoiem phormionẽ molliri. i. mitigari molle/ ſcere & mollior fieri his uerbis q̃ dixi inq̃. i. dixi nũc ſumus ſoli. i. ſine arbitris. hic. i. in hoc loco. eo. i. ea re. ſ. quia ſumus ſoli dic qd uelis dari tibi in manũ. i. pecunia præſenti ut hærus deſiſtat. i. ceſſet ſupſedeat. his litibus. i. ab his iurgiis: & ut hæc puella faceſſat hinc. i. diſcedat: recedat: abeat hic. i. ex domo hæri. Faceſſo interdũ ſignificat facio. Inde faceſſere ne/ gociũ. i. exhibere ſollicitudinẽ & curã. Interdũ ſignificat ire ad faciẽdũ. Interdũ ſignificat diſcedere. nã q diſcedit ab ali/ quo loco remotũ ſe facit ab illo. e diuerſo facere ſe huc ſignificat accedere ad hũc locũ ut ſi diceret fac te huc: idem eſt ac ſi diceret accede huc. iõ fac te hinc ſignat diſcede hinc: ſicut fac te huc ſignat huc accede. & qd inq̃ uelis tibi dari. ne. i. ut nõ ſis moleſtus. i. ut nihil moleſtiæ hæro afferas in his reb⁹. An. ſatis ne dii ſunt ꝓpitii. i. benigni fauentes ſecundi. q. d. nõne dii ſunt illi multũ benigni ac faciles q patiant eũ ita egregie mẽtiri uel q̃ ſit ita aio getus nec (ut uidet multis) agi/ tatus curis. uidet enim nihil eſſe ſollicitus q talia & excogitat & recitãdo inſiſtit. Ge. ꝓſequit incœptũ ſermonẽ. nã ſat ſcio ſi tu phormio dixeris aliquã partẽ boni & æq. i. aliqd bona æqtate ſubnixũ. i. aliqd qd' utile & honeſtũ uideatur. ut ille hærus eſt uir bonus. i. iuſtus. i. q̃ bonitate eſt uir ille uel ꝓ ea bonitate q̃ eſt ſeu q̃ ſua uiri eſt ꝓbitas. nõ cõmutabitis hodie uerba inter uos. i. nõ altercabimini diu ſimul ultro citroq;. nã uerba cõmutare eſt qd' altercari dicimus. nam al/ cando ultro citroq; uerba conlectant & cõmutant. De. qs iuſſit te getã loq iſtæc cũ phormione? Chr. imo non potuit melius. i. aptius pueniri in uerbo impſonali. eo aduerbiũ ad locũ. i. ad eũ ſtatũ. quo. i. ad quẽ nos uolumus peruenire. An. occidi. i. peri. De. perge. i. pſeuera ꝓſeq̃re loq. Ge. At primo. i. in principio hõ Phor. inſaniebat. i. furebat cum ei iſta dicerẽ. De. cedo. i. dic qd poſtulat ut nõ ſit moleſtus & ut puella faceſſat. Ge. petis qd poſtulet poſtulat nimiũ. ideſt im/ moderatum precium ſiue munus uidelicet tñ poſtulat q̃tum libuit ſibi. De. dic quid poſtulet. Ge. dicit forſitã ſe factu/ rum ſi qs daret. talentum magnũ qd' conſtat ex octoginta libris ut ſupra. De. imo hercle ſi qs daret ei malum. i. incom/ modum aut ſupplicium aut tormentũ hoc dicit indignatus imoderationẽ petentis. q. d. ſe male illi dare magnũ malũ q̃ tantum precium. ut ideſt qualiter: quomodo interrogando nihil pudet uel te uel illum hoc dicere ſup. Geta ꝗ: ideſt ſed adeo: ideſt certe. dixi ei id quod ſeqtur. uel adeo. ideſt certe. hoc eſt ſup. quod dixi ei quæſo ideſt peto a te quid pete/ res ſi p. ſi ipſe hærus locaret. ideſt daret nuptui filiam ſuam unicam: ideſt ſolam reſpõdit ſup. ꝗ parui rettulit. i. parum

Prendeſ

Siut

Molliri

Faceſſere

profuit uel parum interfuit ſeu parua fuit cõmoditas nõ ſuſcepiſſe.ideſt nõ genuiſſe aliã filiam ſiue nõ habuiſſe aliam filiam ꝑter unicam cũ inuẽta ſit alia ꝓpinqua q̃ petit dotẽ qualis fuit phaniũ q̃ per leges petit a cognato dotẽ q̃ alicui

Redire Cicero

poſſit locari.ergo ſic aſtrue.inuenta eſt.i.acceſſit emerſit in lucẽ una cognata q̃ petat dotẽ.ut redeã.i.ut ueniã.ut Cice. ad chriſippi laqueos reuertamur.i.ueniamus accedamus.ut accedã ergo ad pauca.i.ad ſermonem breuiuſculum ac ut omittam ineptias.i.fatuitates incõſiderata dicta illius.deniq̃.i.poſt multa hæc fuit poſtrema oſo eius.i.ultimus mecũ ſermo inqt.i.dixit ſic ego phor.iam a principio uolui ducere filiam amici uxorẽ.i.capere eã in uxorẽ ut fuerat æquũ.i. honeſtũ & æquitati cõgruum.Nam incõmodũ eius ueniebat mihi in mẽtẽ uidelicet pauperẽ puellam dari.i.traduci trãſferri ad diuitẽ maritũ in ſeruitutẽ.i.in oẽm ſubiectionẽ:qm̃ pp pauptatẽ uxor reddit̃ magis obnoxia & uelut ſer/ua cõiugi ſuo diuiti ſic diues uxor cõtra. Sed ut nũc aperte fabuler.i.uerniliter loq̃r tibi erat mihi opus illa uxore q̃ affer/

Diſſol/uere.

ret aliquantũ.i.dotem alicuius q̃titatis.qui.i.ut uel q̃ ſi ablatũs.i.a quo aliquãto.uel q.i.unde diſſoluerẽ.i.diuerſis ſol/uerem ea q̃ debeo.ẽt ſi nũc demipho uult dare tãtum quãtũ accipio pñti pecunia ab hac filia q̃ eſt mihi ſpõſa.i.ꝓmiſſa nullã filiam mali dari mihi uxorẽ q̃ iſtanc filiã amici. An.antipho hæc ſolus loq̃t ego ſum incertus utrũ dicã hũc getã facere id qđ facit ſtultitia.i.p ſtultitiã.an malitia.i.p malitiã.& utrũ dicam eũ facere id ſcientẽ.i.de induſtria an ĩpruden/tẽ.i.p imprudẽtiã & incõſiderationẽ.De.qa geta dixerat phor.dixiſſe ſibi fuiſſe opus uxore q̃ afferret unã diſſolueret q̃ deberet nunc p prouerbiũ loqtur demipho.qđ ſi aiam debet?i.qđ dicas ſup.uel cenſeas:uel eſt modus interrogandi ſi phor.debet nõ ſolũ pecunias:ſed ẽt uitam:aiam.n.ꝓ uita intellige.Ge.getam.uidens p illud ꝓuerbiũ ſenem uelle ſcire q̃dnã deberet neq̃ ita in obſcuro uelle ꝓmittere ſe diſſolutuꝝ debita oñdit q̃ ſint debita phor.inqt ager eſt oppoſitus pignori.i.oppigneratus hoc eſt datus in pignus ob.i.pp decẽ minas.i.libras.De.age age hortãtis eſt iã.i.nũc ipſe phor. ducat phaniũ ego dabo illas minas decẽ & agrũ repignerabo.Ge.item.i.ſimiliter ædiculæ.i.domũcula eius ſunt datæ ſup.uel poſitæ pignori ob alias decẽ minas.De.Hui interiectio ridẽtis uel indignãtis nimiũ eſt.ſ.ſoluere uigiti minas. Chr.ne clama.i.noli clamare petito a me haſce decẽ minas.Ge.ancillula.i.parua ancilla eſt emũda uxori tũ.i.deĩde op⁹ eſſe ſupellectile pluſcula.i.paulo maiore & ampliore & numeroſiore.i.opus eſt paulo plurib⁹ utenſilibus opus eſt inq̃ ſumptu ad nuptias faciẽdas inqt Phor.ſane in hac ꝑticula cõcedentis eſt.q.d.ſit ita ut uis:pone.i.ſupputa decẽ minas his rebus.i.ꝓ his rebus ꝑdictis.ſ.ꝓ ſuppellectile pluſcula.De.ꝓinde.i.ꝓ hac re potius ſcribito.i.ſcribat mihi ipſe Phor.

Dica dicæ

ducẽtas uel ſexcẽtas dicas.i.cãs uel libellos & cõtrouerſias.De.dica ſatis iam dictũ ẽ nihil do.i.nihil uolo illi dare.ne.i. utrũ.ille eſt ſup.ita impuratus.i.impurus ĩprobus ĩmũdus inhoneſt⁹ factus ut ẽt irrideat.i.illudat.ſeniores.Chr.q̃ſo.i. obſecro.tu mõ.i.immõ qeſce.i.noli te turbare ego dabo illas decẽ minas:& ita erũt uiginti q̃s ſum daturus fac ut filius tuus ducat illã.ſ.filiã meã quã nos uolumus eũ ducere.An.hei mihi.i.dolore afficior o geta occidiſti me tuis fallaciis.i. aſtutiis & fraudib⁹.Ch.ipſa puella eiicit̃ mea cã.i.amore mei emittit̃ a domo fr̃is ut fili⁹ eius ducat filiã meã.æquũ eſt.i. iuſtũ eſt me amittere hoc.i.has uigiti minas.Ge.phor.inqt in hæc uerba.o ge.fac me certiorẽ ſi parẽtes antiphonis dãt illã puellã mihi cũ dote.ut amittã.i.a me reiiciã ac repellã hanc q̃ iã mihi ſpõſa eſt ne ſim ĩcertus.nã illi parẽtes hui⁹ con/

Oppor/tunæ Sumare Sumpt⁹

ſtituerũt.i.deſtinauerũt dare mihi dotẽ.Chr.iã.i.nũc uel ſtati accipiet ꝓmiſſam dotẽ.renũciet.i.ſignificet illis parẽtibus alteri⁹ repudiũ.i.recuſationẽ ei⁹ puellæ.ducat hanc puellã in uxorẽ.De.q̃ res.i.q̃ dos male uortat illi.i.q̃ in ſuã cõuertat̃ ꝑnitiẽ.Chr.adeo.i.certe.attuli nũc opportũe.i.qđ dr̃ bñ ad pũctũ argẽtũ mecũ.ſ.fructũ.i.redditũ.quẽ ꝑdia.i.poſſeſſio/nes uxoris meæ reddũt.uñ redditus lẽni.i.in lẽno inſula:ſumã.i.ĩpẽdam.inde ſumpt⁹.ſumã id argẽtũ.dixero.i.dicam uxori meæ cũ quæret ſuas pecunias opus eſſe tibi illis.i.te egere illis & ita me tradidiſſe tibi eas mutuas.

A

EXpecto.Inducit̃ in hac ſcæna antipho auſcultator tm̃ ut cũ audiat phor.dari uxorẽ:& dari argentũ timeat & dubitet de uxore ſua.ſed qa cõſcius eſt cõſilii de argẽto phæ.melius:& facilius poſſit a geta poſtea mitigari:& pſuaderi ne hoc ex ueritate credat fieri:hoc neceſſariũ erat in hoc actu:qa niſi ita audiuiſſet:& ꝑnotatũ ſibi fuiſſet ſtatim inſaniret clamaret cupiẽs ſuã oĩb⁹ modis retinere:& ita machinationi huic noceret:& quũ ſupius miſiſſet getã p phor. expectando eũ dicit hæc uerba.Expectet:multa noua ſunt mihi relata aduenieñti in aliis locis.ſed hic.i.in ciuitate iſta cõ/plura q̃ in aliis.o demipho tu ne &c̃.circuiri.decipi nos a leccatore illo phor.Nã eſt mirũ ſi nõ agis.nã ego etiam inde agebã.Cur nõ uides iter nos.i.iter te & demiph.ſic ut hæc.ſ.de tua uxore.cõpo.i.mitigent̃ cũ bona gr̃a qđ fieret ſi eã duceres potius q̃ cũ mala gr̃a:qđ fiet ſi eã te ẽt ĩuito ꝓficiat:& bñ potes cũ bona gr̃a cõponere qa her⁹ &c̃.hic cogitãs eſt nomẽ cũ cõſtruat̃ cũ gtõ.mala qdẽ faciet gr̃a niſi ꝓuides.Nam cæteri.a.&c̃.quo.i.ad quẽ exitũ euadenti iſta uerba getæ.o phor.dices tu illũ demi.datuꝝ pœnas.ſ.q ꝑuniet̃.ſi cõtra legẽ faciet.Iam id totũ explo.i.ꝓuiſum eſt ueꝝ.i.ſed. pone.i.finge mõ eſſe uictũ in cã legib⁹ tñ ꝓ pecunia ſe pacabit nõ capite:& ita ut dñs faceſſat.i.faciat hoc libẽter.hinc.ſ. de hac re.q.d.talia pete q̃ dñs faciat libẽter:& ne ut ſies.m.Statim.q.d.eſt inſanus & oẽs dii ſunt illi cõtrarii.Aliquam partẽ pecuniæ q̃ nõ ſit ultra modũ ſe æqui & boni:qs notat ꝓprietatẽ auari ſenis.ſed chre.q ob hoc induct⁹ fuit eſt pa/ratus q mitigat.imo bñfecit:qa nõ melius potuit ꝑueniri:eo.i.ad illud:ad qđ nos uolumus.ſ.ad hoc q filiã meã hẽat antipho.Magnũ talẽtũ obtinet cẽtũ q̃nq̃ginta uncias.Rẽ more callidi uẽditoris aggrauat ut qñ de minori pecunia mẽ/tionẽ faciet libẽter tribuant ut ſicut nihil pu.eũ.qđ.ſ.qa nimiũ petebat dixi adeo ei:& inq̃ ei qđ plus daret ſi ſi.&c̃.Tũc ille parui retulit.i.appciatus eſt pare ſe nõ ſuſc.Illam qa inuẽta &c̃.Petat do.a parẽtib⁹ ſuis:quã cũ ea accipiã.ſi.amici.i. ſtilphonis.Adm.ſ.antiphonẽ iuxta illud ſi q̃ uelis apte nubere nube pari.Incert⁹ ſum utrũ dicam iſtũ getam facere hæc ſtultitiam.ſ.q adeo ſit ſtult⁹ q quũ male mihi machinet̃ neſciat eẽ malũ.An.malis.ſ.q ꝓpria uolũtate mihi noceat.Ex/ponit ſe.&c̃.aiam.ſ.q talia feciſſet uñ mortẽ meruiſſet.Perinde.i.taliter:ſicut cũ portas mihi triginta minas ſcribito.i. ſcribere & cõputare potes ſexcẽtas.& iam dicas.ſ.ut dẽ.ſed certe nihil do.Impuratus.i.ĩputus.& dixit phormio o ge/ta q̃tũ.i.q̃cito potes.Nam illi.i.parẽtes alterius uxoris.Fructũ.Iſte chremes hẽbat ꝑimonia uxoris ſuæ nauſiſtratæ lẽ/ni.Uñ paſcebat alteram uxorẽ:mõ rediẽs de lẽno afferebat cẽſum quẽ de ꝑdiis collegerat.Inde dicit argẽtũ at.ſ.fructũ quẽ &c̃.Mõ id argẽtũ ut dem paraſito ſumam & poſtea dixerat uxori meæ tibi eẽ opus.o frater.ſ.qđ tibi præſtaui.

Emunxi

EMūxi ar.ſe. Mire cū econtrario dicaſ emūctus hō:elegās & facetus:ut Hora.de Lucilio. Facetus emūctæ naris inqt. ❡ Satis ne.i.hoc eſt id ne tibi uſ ſatis eē ad miſſias meas:q̄ſi inimico diceret ut dicere ſolemus:aut bñ hēt nūc:aut feciſti certe ꝙ uoluiſti:iō aūt ſub ambiguo locut⁹ eſt ut nequaq̄ poſſet aliter inteꝑtari a geta qui rñdet neſcio:hercle tm̄ iuſſus ſum. ❡ Satī.i.recte eſt. ❡ Vlcus.t.tāgere.puerbiale:nō ironicos dixit. ❡ In neruū.p.i.decipiet a pūerbio tracto a ſagittariis cū uis conatuſq; tēdētis arcū nō in uolatū teli:ſed in ruptionē nerui expēdiť. ❡ Tu id qđ boni eſt excerpis:honeſte excerpis dixit:& attēde queādmodū dicat excerpis bona qb⁹ nō utatur. ❡ Ante.b.arte irriſit hoies Teren.qb⁹religio ſit aggredi negociū aliqđ diebus excreſcentib⁹. ❡ Gallia cecinit:obſtreticū ē:i q̄ domo gallina canat. ❡ Supſtitē:marito eē uxorē. ❡ Interdixit ha.hariolus eſt q diuina mente uaticinať:dicť⁹ ariolus q̄ſi fariolus a fatis & a fando.h.eni.p.f.& item f.p.h.in multis locutiōib⁹mutabāť.an ab halādo.nā halitu ſolent excludere:uelut mortalē aīam ut diuinā recipiat.uñ & uocē eiuſmodi dabantq; ē œ.qđ œ.ſonū exhalādi ui pſtat. ❡ Añ.b.anteq̄ dies decreſcere icipiant. ❡ Haruſpex uetuit:haru ſpex ab haruga noiaſ. nam haruga dicitur hoſtia ab hara in qua pecora includuntur. Plautus.Ruſticus hyrcus hara muſtellaria. ❡ Fieri me uide reſpice.ideſt uultus mei fiduciā gere non aliter latini.ſiquidem quia nullum periculū eſt. ❡ Me uide:qa in iure ſuam.pmittit.& iterponit fidem quod nos dicimus.me habes : me uides reſpice.

Hora. DO. ✱ A Satin. Hariolus Añ brumam Haruſpex Haruga Hara Plau.

A Antipho adoleſcens. Geta ſeruus.

GEta.ge.hē. A.qd egiſti?ge.emūxi argēto ſe/nes.
An.ſatī ē id?ge.neſcio hercle.tm̄ iuſſus ſū.
An.eho uerberato:aliud mihi rñdes ac ro/go
Ge.quid ergo narras?An.qd ego narrē opera
Tua ad reſtim mihi qdem res redit planiſſime.
Vt te equidem omnes dii deæq; ſuperi inferi
Malis exemplis pdāt hem ſi qd uel qñ huic mandes
Quod recte curatum uelis:qui te ad ſcopulum
E tranqllo auferat:qd minus utile fuit q̄ hoc ulcus
Tangere aut noīare uxorem?inīecta eſt ſpes patri
Poſſe illā extrudi:nūc cedo porro phormio dotem
Si accipiet:uxor ducenda eſt domum.quid fiet?
Ge.non eni ducet.An.noui cæterū quum argētum
Repetēt noſtra cauſa ſcilicet in neruum potius ibit
Ge.nihil eſt antipho quin male narrando
Poſſit deprauarier:tu id quod boni eſt
Excerpis:dicis quod mali eſt:audi nunc contra.
Iam ſi argentum acceperit phormio ducenda eſt
Vxor:ut ais:concedo tibi:ſpatium quidem tandem
Apparandis nuptiis uocandi:ſacrificandi dabitur
Paululum.interea amici qđ polliciti ſunt dabunt
Argentum:id de iſtis reddet.An.q̄obrem:aut
Quid dicet?Ge.rogas?quot res poſt illa monſtra
Euenerūt mihi?introiit in ædes ater alienus canis:
Anguis per impluuium decidit de tegulis:
Gallina cecinit:interdixit hariolus:
Haruſpex uetuit ante brumam aliquid
Noui negocii incipere:quæ cauſa eſt iuſtiſſima.
Hæc fiet.An.ut modo fiant.Ge.fient:me uide.
Pater exiit:abi:dic eſſe argentum phædriæ.

GEta & c̄.Hic antipho tot⁹ pturbatus getam alloqtur ſup eo qđ fecerat ac tandē leniť ipe antipho a fuo geta. An.o geta uictus ē.ge.hē interiectio aiaduertētis. An.qd egiſti?geta emūxi.i.euacuaui purgaui ſenes demiphonē & fratrē argēto. Interdū emūctus hō diciť elegans & facet⁹. An.ne.i.utrū id qđ feciſti eſt ſatis rectū ſup.uel recte factū.ge.hercle neſcio an ſit ſatis rectū ego iuſſus ſum facere tm̄.i.dūtaxat hoc.i.extorqre pecunias. An.eo admonentis interiectio & excandeſcētis.o uerbero.i.digne uerberib⁹ multis.& declinatur uerbero uerberonis.rñdes mihi aliud.ac.i.q̄ rogo.i.peto.ge.ergo qd narras? An.petis ſup.qd ego narrē?qdē.i.certe.res.i.negociū:redit mihi planiſſime.i.redibit mihi manifeſtiſſime ad reſti.i.ad ſuſpēdiū.i.ad chordā q̄ mihi parē ſuſpēdiū.Nā reſtis chorda ē.q.d.res tota eo redacta ē ut de ſuſpēdio poſſim cogitare.& qdē tua ope.i.tua induſtria & tuo ſcō ut.i.utinā.dii & deæ oēs tā ſupi.i.celeſtes q̄ inferi ideſt infernales.perdant:ideſt deſtruāt te.exēplis malis ideſt in exempla aliorum quæ ſint tibi mala & noxia. hem:interiectio dolentis uel indignantis.mādes ideſt committas per ironiam huic getæ ſi quid habes ſup. quod uelis curatum : ideſt quod uelis factum eſſe recte:ideſt ut decet mandes : ergo huic qui auferat ideſt abducat te : ad ſcopulum.ideſt editum ſiue eminentē locum:unde te des præcipitem uel in ſcopulum:ideſt in tempeſtatem & perturbationem ac periculum.nā ſæpe i ſcopulis:ideſt rupib⁹marinis acutis naues periclitantur.e tranquillo : ideſt ex quieto loco & ſtatu. quid fuit minus utile : ideſt inutilius q̄ tangere : ideſt attingere attrectare.hoc ulcus : ideſt hunc locum noſtræ materiæ periculoſum & ledentem ſi tangatur ſicut ulcus.eſt autem dictum prouerbiale. aut quid fuit inutilius:q̄ nominare uxorem:ideſt facere mentionē de illa.ſpes:ideſt expectatio eſt iniecta:ideſt indita patri illam uxorem poſſe extrudi:ideſt expelli a uiro ſuo. cedo:ideſt dic.porro ideſt deinde ſi nūc phormio accipiet dotem uxor eſt ducenda domum.i.in domum

GVI. A Emunctus Verberonis. Reſtis.

iure matrimonii qd fiet tunc. Ge. enim. i. certe. phormio nõ ducet eam. An. noui. i. ſcio. cæterꝫ. i. ſed cum ſenes repetent
Item in neruum argentũ. ſ. i. certe potius ipſe phormio. ibit in neruũ. i. nimis conando decipieť nr̃a cã more illius ſagittarii qui magno conatu tẽdens arcũ ſæpe neruũ frangit & ita ſuo impulſu fruſtrať ac decipiť. uel ibit in neruũ poteſt capi ꝑ coniicietur in uincula & in carcerẽ potius detrudeť nr̃a cã. Ge. o antipho nihil eſt qn. i. qđ nõ poſſit deprauari male narrando il/ lud. i. ꝑuertẽdo ueritatẽ. tu excerpis. i. extrahis euellis extorqs elicis id boni qđ eſt in hac re: & dicis id mali qđ in ea re eſt nunc. iam audi cõtra. i. uiciſſim id qđ ſum dicturus ſi phormio accepit argẽtũ uxor eſt ducẽda ut ais cõcedo tibi fateor hoc & tibi aſſentior. qdẽ. i. certe. ſpatiũ tandẽ uocandi ad nuptias & ſacrificandi ꝓ nuptiis ut res ꝓſpere cedant dabiť paululũ nuptiis apparãdis. i. ad appandas nuptias. Interea dũ hæc ageně amici phædriæ dabunt argẽtũ qđ. ſ. ſe datu/ ros polliciti ſunt. i. ꝓmiſerũt. Ille Phormio reddet id argẽtũ iſtis ſenibus. An. q̃obrẽ. i. q̃re reddet aut qd dicet illis q̃re. ſ. nõ ducat. Ge. rogas. i. ingris tu dicet ſup. hoc qđ ſeqtur quot res. q. d. multæ euenerunt mihi poſt illa mõſtra. i. poſt illa prima auſpicia ꝓ nuptiis captata in qbus captandis. apparauerant mõſtra. hæc ſunt illa quæ euenerunt alienus canis. i. nõ nr̃ ater. i. niger. introiuit in ædes nr̃as. i. in domũ nr̃am: anguis. i. ſerpens. decidit. i. deorſum cecidit ꝑ ipluuiũ. i. ꝑ lo
Decideť Impluuium cum nõ coopertũ in medio tecti. Eſt enim impluuiũ ait Varro id qđ relictũ erat in medio tecti ut lucẽ caperet deorſum quo impluebat dictũ utiq; a pluuia. Anguis itaq; decidit de tegulis ꝑ impluuiũ: gallina cecinit. hariolus. i. diuinator in/ terdixit. i. ꝓhibuit ne ducerẽ uxorẽ. hariolus eſt q diuina mente uaticinať dictus quaſi fariolus a fatis & a fando: aut ab halando: nã halitu ſolent excludere uelut mortalẽ animã ut diuinã recipiant: uñ & uocẽ hmõi dabant q̃ eſt hoc ꝙ hoc ſolũ exhalandi uim p̃ſtat. haruſpex. i. inſpector hoſtiaꝝ & diuinator in extis eaꝝ. nã haruſpex dr̃ ab haruga. i. hoſtia cuiꝰ inſpiciebanť exta q̃ haruga dr̃ ab ara in q̃ cõcludiť & ſeruať hoſtia. Hara enim eſt ſtabulũ in quo pecora includuntur. haruſpex ergo uetuit incipere aliqd noui negocii. ante brumam. i. ante q̃ dies decreſcere incipiant. bruma diciť illa pars
Bromin hyemis in qua dies ſunt breuiores. a bromin. i. a breuitate dieꝝ q̃ cã. i. q̃ excuſatio: uel q̃ occaſio nõ ducẽdi uxorẽ eſt iu/ ſtiſſima. i. digna q̃ admittatur. hæc q̃ dixi fient. An. ut. i. utinam fiant mõ. Ge. fient ſine dubio uide me. i. aſpice uultus mei fiduciam. pater tuus exit abi. i. diſcede dic phædriæ argentum eſſe inuentum ut bono animo ſit.

A G Eta. quare antipho aliquantulũ dubius erat factus de dictis getæ & iratus induciť geta qui eũ mitiget qd mõ egiſti: hoc dicebat antipho indignãdo: ſed geta alio modo accipit. Saũ tibi eſt. ſcilicet ꝙ phor. iuuas: & mihi noces. doluit dicere. ſed quũ geta intelligeret ꝙ de argẽto quæreret aliter reſpondet. Neſcio ſi ſit ſatis id argen tum quod habeo. ſed tantũ petere ſui iuſſus a phe. Ego uerbero. i. dignus uerbere. Multa enim uerba ponũtur pro no/ minibus: ut lãnio: uerbero: comedo: palpo. ut. i. utinam. Malis exẽplis. i. ut ſis malis exẽplũ. hoc ulcus. ſ. de abiectione uxoris. quã ſicuti eſt periculoſum aliquod lætale uulnus duriter tangere: ſic loqui de uxore mea coram patre nocuum mihi eſſet nominare: cedo nũc. i. dic mihi: noui ꝙ nõ uult ducere ſed neceſſe erit: ut uel argentum reddat: uel uxorem recipiat hoc ibi cæterũ &c̃. In neruũ. i. debilitatem: & diſſidiũ: tu illud non cõſideras in hac re quod bonum eſt ſed tm̃/ modo dicis ꝙ malum eſt. ſed tamen audi nunc contra hoc malum. Concedo tibi ꝙ ducẽda ſit. ſed prius dabitur a ſe/ nibus phor. ſpa. uocandi amicos. Interea amici phæ/ driæ. Id ille phor. q̃ igiť obrem accipit argentum: niſi eam ducat. quaſi dicat dicet ſenibus. dicet poſt illa tẽ/ pora. ſcilicet quod promiſi me ducturũ &c̃. quot res entes mõſtra. e. q̃ ꝓhibent ducere. Aruſpex ab auibus uetuit incipere. ſ. aliqd noui ante brumam. i. hyemẽ: uel aruſpex uetuit añ brumã aliqd. n. ne. in. i. ſcitis nõ eſt bonum. Cauſa iuſtiſſima dimittẽdi. tũc fi eret hæc ꝙ dimittet eam ut tm̃ fiãt hæc. non curo plus fient. ſed me uide ideſt ad me reſpice. quia pater ex. uel me uide. i. in me confide & tunc fient: ſed ecce pater.

GVI. A Q Vietus &c̃. Hic demipho cõ ſulit qua uia cer tiore phormiõ i tradat ſuas pecunias. De. in/ quã. i. dico tibi chremeti eſto. ideſt ſis getꝰ. i. ſecurus ſine ſollicitudine. ego curabo. i. efficiam ne/ quid uerborum. i. ne aliqs deceptiones phormio & ſui fautores diunt. i. dent. Dare enĩ uerba decipere eſt: ego nunq̃ amittã a me. i. non patiar exire e manibus meis hoc argẽtum temere. i. incõſulte. nã amitto hic ponitur quaſi pro a me emitto. nũquam ergo amit/ tam. quin. i. ꝙ non adhibeam. i. aduocem mihi teſtes cui dem ideſt tradam hoc argentum. & cõmemora/ bo. i. faciam mentionem. quamobrem. i. qua ratione & occaſione dem illud argentum. Ge. ut. i. quãtum demipho eſt cautus ubi nihil. i. non eſt opus ſup. eſſe cautũ. nã potius deberet eſſe cautus in nõ dando & in agnoſcẽdo fallaciã. Chr. atq; opus eſt facto. i. facere ita ut dicis at matura. i. feſtina cũ maturitate. dum. i. q̃ diu. hæc libido. i. hæc uolũtas homis incerti & leuis

A Demipho: Geta. Chremes.

Q Vietus eſto inquã: ego curabo ne quid iſti
Verboꝝ diunt: hoc temere nunq̃ amittam
Ego a me: quin mihi teſtes adhibeam cui dem:
Et q̃obrem commemorabo. Ge. ut cautus eſt ubi
Nihil opus eſt. Chr. atq; ita opus facto eſt. at
Matura dum libido eadem hæc manet: nam ſi
Altera illa magis inſtabit: forte nos reiiciat.
Ge. rem ipſam putaſti. De. duc me ad eum ergo.
Ge. non moror. Chre. ubi hoc egeris tranſito ad
Vxorem meam ut conueniat hanc: priuſq̃ hinc
Abeat. dicat eam dare nos phormioni nuptum:

manet

manet eadē.i.in eodem tenore.nā ſi illa altera quā dicit ſibi ſponſam magis inſtabit.i.urgebit iſtātius forſitā reiiciat.i. repellat nos.i.noſtrū negociū & nr̄am cōditionē ſeu pactionē.ge.putaſti.i.diſputaſti dicit Do.i.cōſideraſti rē ipſam.i. id qd' eſt.De.ergo geta duc me ad eum pho.ge.nō moror.i.nō ſum in mora uel i me mora nō ē.Ch.ubi.i.poſtq̄ egeris hoc.i.dederis phormioni argētū pſentib⁹ teſtib⁹ tranſito.i.transfer te ad uxorē meā ut cōueniat.i. alloquat hanc uxorē antiphonis priuſq̄ abiit.i.diſcedit. hinc.i.ex hoc loco.Dicat uxor mea nos te & me dare eam nuptū.i.collocare in matrimonium phormioni.dicimus dare nuptū & dare uenum.ubi do ponitur cum primo ſupino ſed hoc non ſæpe fit. — Putare — Dare nuptum & uenum

Ne ſuccenſeat:& magis eſſe illum idoneū:qui ipſi
Sit familiarior:nos noſtro officio nihil egreſſos:
Quātum iis uoluerit datum eſſe dotis.De.qd tua
Malum id refert?Ch.magni Demipho.De.non ſat
Tuum eſt officium fecisſe:id ſi nō fama approbat.
Ch.uolo ipſi⁹ quoq; uolūtate hæc fieri.ne ſe eiectā
Prædicet.De.idem ego iſtuc facere poſſum.
Ch.mulier mulieri magis congruit.De.rogabo.
Ah.ubi ego nunc illas reperire poſſim cogito.

Et dicat ne ſuccēſeat.i.iraſcatur illū phormionē eē magis idoneū q ſit familiarior ipſi puellæ.dicat inq̄ nos nihil.i.in nullo egreſſos eſſe nr̄o offō.i. diſceſſiſſe a noſtro offō.uel prætergreſſos eſſe nr̄m offm̄.dicat inq̄ tantum dotis datū eſſe q̄tum is pho.uoluerit.De.qd malū id refert tua.i.quod dici ſolet barbare qd malæ gr̄æ hēs tu agendum de hoc.nā id refert mea:ſignāt illud ad me ſpectare.malū aūt illic iterpoſitū ē interiectio qd plætūq; in nr̄o ſmone pōt cōgruere.ut cū dīt qd malæ gr̄æ talibus rebus te imiſces dicendū eſſet qd rebus malū id genus te iterponere iuuat.Ch.o demipho id magni refert nr̄a.i.illud multū ſpectat ad nr̄am hōeſtatē.De.nō ſat eſt.i.nō ſufficit feciſſe offm̄ tuum ſi fama nō approbat.i.confirmat id qd' feciſti.Chr.uolo quoq;.i.ēt.hæc.i.hāc ſeparationē fieri uoluntate ipſius puellæ.ne.i.ut nō prædicet.i.apte iactet ſe eſſe eiectā a nobis.De.ego poſſum facere iſtud idē qd uis a tua uxore effici.Chr.mulier magis congruit mulieri quam uir.De.rogabo uxorem tuam ut id faciat.Chre.ego cogito ubi ego nunc poſſim reperire illas.ſ.filiam & aliam uxorem:quæ uenit ex lemno. — Malum

Vietus eſto.Paratis omnib⁹ neceſſariis nihil aliud reſtat niſi ut ſoluat argentū.ideo inducit Demipho.q illud deferat pho.Chremes aūt hūc iſtigat ut feſtinaret argētū ſoluere:cui dicit Demiphobone uir fruſtra me ita feſtinas: qa nō dabo niſi appoſitis teſtib⁹.Aut q̄obrē.ſ.ut ducat uxorē.ut.i.q̄liter eſt cautus ubi nō opus eſt qa phor. nunq̄ negabit.neq; in hoc uigebat fallacia.hanc.i.uxorem anti.& placet eam ne clamet nos eſſe iniurioſos.dicat ei nos dare illam nuptū.i.nubere phor.ne hoc nobis ſuccēſeat & dicat nos nō eſſe egreſ.&c.Malū interiectio.uel ſuccēſeat:uel nō.niſi id ſa.appro.i.niſi inde laudaris iſtuc.ſ.conſulari eā.illas.ſ.uxorē & filiam meā.hæc dicit remanens ſolus:& eſt q̄dam opportunitas & apparatio ſequētis act⁹ q eſt de re mitig idā pp filiā reptā:iō pmittit ſollicit⁹ ut filiā facili⁹ ueniat. — A

A Sophrona. Chremes.

Quid agā?quē amicū mihi inueniā miſera?
Aut cui cōſilia hæc referā?aut unde auxiliū
Mihi petam?nam uereor hera ne ob meum ſuaſum
Indigne iniuria afficiatur:ita patrem
Adoleſcentis facta hæc tolerare audio uiolenter.
Chr.quænam eſt hæc anus exanimata a fratre
Quæ egreſſa eſt modo?So.quod ut facerem
Egeſtas impulit me:quum ſcirem infirmas nuptias
Haſce eſſe ut id cōſulerē iterea uita ut in tuto foret.
Chr.certe ædepol:niſi me animus fallit:aut parum
Proſpiciunt oculi meæ nutricem gnatæ uideo.
So.neq; ille inueſtigatur.Chr.quid agam.So.qui eſt

Audio uiolenter:quod græci dicunt λειϲϖσ ℂ Nā quæ hæc anus ē αναστροφη:ut qs te iuuenū cōſiderātiſſime nr̄as:Sed figura hæc apta cōmotis ē aliq̄ re noua. ℂ A frē.p a domo frīs: ut iā pxim⁹ ardet Vlcalegon. ℂ Egeſtas me ipulit:uenialis ſtat⁹. ℂ Interea uita in tuto foret:compenſatiua q̄litas. ℂ Niſi me aīus fallit:nā uiſa uel corporis uel aīſunt,hoc eſt rōnis uel ſenſus. ℂ Meū nomē mire ſuū nomē.ille agnoſcit.illa diſſimulat. ℂ Paululū inſtorſum.nūc paululū aduerbiū eſt:alias nomē. ℂ Quem ſemp te eē dictitaſti eē p noīari antiquor̄ more dixit. ℂ Cōcluſam hic habeo uxorē ſæuā.illaturus ſæuam bñ concluſam ptulit:ut ſi diceret ſæuā. ℂ Effutiretis. eloq̄remini euacueretis.effutiretis ab eo qd' eſt effundo.tranſlatio eſt a uaſe futili nomie.quod patulo ore fundo acuto iſtabile nihil præ ſe cōtinet:& futilis dicit eiuſmodi:ut nihil intra ſe cōtineat:& ſemp inanis ſit. ℂ Ex ægritudine.iſirmitate ac morbo. ℂ Ex ægritudine.m.cō.eſt.bñ moderatus eſt:ut neq; nimis ægre ferat:neq; rurſum & hæc eſt œconomia.ne in eadē urbe duæ uxores plus mali ex ſolicitudine afferant chremeti:q̄ ex alteri⁹ morte triſtitiæ.neq; i comœdia pñt nimis miſerabiles mortes eſſe ne res in tragœdiā tranſeat. ℂ Deſerta.e.ig.ſingula pnundāda ſunt argumēta.hæc eni ad uenialē ſtatū pferūtur. ℂ Cōpoſito.ſ.eſt.ſic ueteres nos ex cōpoſito:ut cōpoſito rūpit uocē:& me deſtinat aræ. ℂ Quæ nō au. o.p quæ non audeat qs ut facile pro eunucho pbes. ℂ Offendi ad.p quū aduēiſſē:ut ipſe nemus liquēs pſiū ſaltuſq;.l.qa lingua latina deficit hac declinatiōe. — DO. A — Effutire — Compoſito

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

per deos
GVL. A

¶ Hæc ſola ſecit: ſi hic legerimus ātiphonem intelligimus ſi hæc ſophronam. ¶ Sed per deos. adiuratiōis genus eſt.

Quid & c̄. Hic continetur nutricis agnitio facta a chremete. & cōtra agnitio chr. a nutrice. So. qd agam? quē hominē ego miſerā iueniā amicū mihi: aut cui reſeram. i. recitabo hæc cōſilia. i. hæc ſecreta & arcana ſeu ꝓpoſita incœpta contra herā meā: aut unde petā auxiliū mihi. nā uereor ne. i. ꝙ hera. i. dña. ſ. puella uxor antiphōis afficiatur iniuria indigne. i. turpiter indecēter īhoneſte ob. i. ꝑꝑ meū ſuaſum. hic ſuaſus q̄rtæ inflectiōis. i. ꝑꝑ meā ſuaſionē & meū cōſilium. ita. i. adeo uiolēter audio patrē adoleſcentis. ſ. demi. tolerare facta. i. nuptias ſic cōtractas. Chr. q̄nā. i. q̄ ē hæc anus. i. uetula exaiata. i. ꝑturbata cōmota ꝑterrita quæ mō. i. paulo an̄ egreſſa eſt. i. exiuit. a fr̄e. i. a domo fr̄is. So. ꝑgit nō uidens chremetē qd ut facerem. i. ut ſuaderē eas fieri nuptias egeſtas. i. neceſſitas īpulit. i. mouit me cū ſcirē haſce. i. tales nuptias eē infirmas. i. non ſtabiles neq; firmas & īpulit me ut cōſulerē. i. ſua ſuaderē. id. i. nuptias fieri ad hūc finē ut interea. i. quā diu quereret̄ pater uita. i. hōeſtas uitæ puellæ foret. i. eſſet. in tuto. i. ſine ꝑiculo. Ch. certe ædepol iurātis eſt niſi aius fallit me aut niſi oculi mei parū proſpiciūt. i. a longe uident parum: recte uideo nutricē meæ gnatæ. i. meæ filiæ. So. Neq; ille. ſ. qui eſt pr̄ eius nō inueſtigatur. i. inueſtigādo nō iuenit̄. Chr. Quid agā? So. cōtinuat qd incœperat: dixerat eni neq; inueſtigat̄. & ſubdit q eſt pr̄ eius. Chr. Adeon. i. utrum adeo eā. i. eo ad eam an maneo. dum. i. quouſq; magis. i. amplius cognoſcam illa quæ loqtur. So. ꝙ. i. ſed ſi nūc poſſim reperire eū patrē nihil eſt qd' uereat. Chr. ea ipſa ē nutrix filiæ colloquar. i. cū ea loq̄r. So. qs loq̄t hic? Chr. Sophrona. So. & qs hic noiat nomen meū? Chr. reſpice. i. retro aſpice ad me. So. o dii obſecro uos. ne. i. utrum hic hō eſt ſtilpho: alio nomine chremes? Ch. non ē ſtilpho. So. negas eē ſtilphonē? ch. o ſophrona cōcede. i. cōfer te. diſcede ſodes. i. ſi audes hinc a forib⁹ ubi tu es iſtorſum. i. uerſus iſtā ꝑtē. ne appellaſſes ꝓ ne appellaueris tp̄s ꝓ tpe. poſthac. i. poſt hoc tp̄s iſto nomie ſtilphōis. So. qd. i. cur. nō te appellē? obſecro ſtilpho nō es ille quē dictitaſti. i. freq̄nter dixiſti eē. Ch. ē. i. ſtilpho eſt is quē eſſe dictitaui. So. qd. i. cur metuiſti has fores a q̄bu⁹ iubes me diſcedeꝛ? Ch. Hēo uxorē cōcluſam. i. clauſam ſe cōtinētē hic ī illis ædib⁹. ſæuā. i. terribilē. Verū. i. ſed dixi. i. mētionē feci. oli. i. multo an̄. ꝑperā. i. male & falſo de hoc noie ſtilphonis. eo. i. ea re eā ob rē ne forte uos effutiretis. i. eloq̄remini effunderetis euacuaretis narraretis. īprudētes. i. ꝑ īprudētiā. foris. i. in lucē extra pect⁹: atq; ego eo dixi ne porro. i. deinde poſtea uxor mea reſciſceret. i. ſciret. id. i. fictionē meā. aliq̄. i. aliquo mō aliq̄ uia ſeu rōne. uel aliq̄. i. ꝑ aliq̄ ex nobis. Effutire ſignat effūdere: & ē trāſlatio a uaſe futili qd patulo ore fundo acuto inſtabile nihil ꝓ ſe cōtinet. So. hē interiectio dolētis uel īdignātis. Iſtoc. i. iſta re ſiue ꝑꝑ iſtā cām q̄a timebas ne effutirem⁹ foris. Pol: iurātis ē: nos miſeræ. i. īfœlices nūq̄ potuimus inuenire te hic. Chr. eho: interiectio correpti timore nouo. dic mihi qd rei ē tibi. i. quā rē. i. qd negociū hēs ſiue cōmerciū cū hac familia un̄. i. a q̄ familia tu exis. i. egrederis? aut dic mihi ubi ſunt illæ. ſ. mr̄ & filia? ſo. me. miſerā. i. o me īfœlicē uox eſt exclamātis. ch. hē dolētis qd eſt ꝑꝑ qd ita exclamas ne. i. utrū uiuūt. So. gnata. i. filia uiuit mors cōſecuta eſt matrē ipſam miſerā ex ægritudie. i. ex infirmitate ac morbo. Chr. male factū eſt ſup. i. infœliciter accidit. So. ſed ego ſophrona q̄ eēm anus. i. annoſa. deſerta. i. derelicta & deſtituta auxilio. egens. i. egena. ingnota. i. alienigena incognita locaui nuptū. i. dedi nuptui uirginē huic adoleſcenti q eſt dn̄s harꝫ ædium. Ch. ne. i. utrū locaſti eā nuptū antiphoni. So. hē interiectio dolētis iſti ipſi dedi nuptū eā. Chr. qd dicis ſup. admirādo hoc īterrogat. uel eſt modus īterrogādi. ne. i. utrꝫ is ātipho habet duas uxores. So. Au: īteriectio dolētis uel tedio. obtuſæ. obſecro. q. d. noli. q̄ſo āpli⁹ mei īterrogare ſup hac re. qdē. i. certe. ille ātipho habet hāc unā ſolā. Chr. qd faciet. uel q̄ eſt illa altera q̄ dicit̄ cognata. So. ergo hæc filia tua eſt quæ

Eius pr̄? Chr. adeō an maneo? dū ea loquitur magis
Cognoſco. So. qd' ſi eum nūc repire poſſim nihil
Eſt qd' uereor. Chr. ea eſt ipſa: eloquar. So. quis hic
Loquitur? Ch. ſophrona. So. & meum nomē quis
Nominat? Chr. reſpice ad me. So. dii obſecro
Vos: eſt ne hic ſtilpho? Chr. non. So. negas?
Chr. concede hinc a foribus paululum iſtorſum
Sodes ſophrona: ne me iſtoc poſthac nomine
Appellaſſes. So. qd? nō obſecro is es quē ſp te eſſe
Dixti? Chr. eſt. So. qd has metuis fores? Ch. cōcluſā
Hic hēo uxorē ſæuā. uerꝫ iſtoc de noie eo ꝑperam
Olim dixi: ne uos forte īprudentes foris effutiretis:
Atq; id porro aliqua uxor mea reſciſceret. So. hem
Iſtoc pol nos te hic īuenire miſeræ nūq̄ potuimus.
Ch. eho dic mihi qd tibi rei eſt cum familia hac: unde
Exis: aut ubi illæ ſunt? So. miſerā me. Ch. hē qd eſt?
Viuūt ne? So. uiuit gnata matrē ip̄am ex ægritudie
Miſerā mors conſecuta eſt. Chr. male factū. So. ego
Aūt quæ eſſem anus deſerta: egens: ignota: ut potui
Nuptū uirginē collocaui huic adoleſcēti: harum qui
Eſt ædium dn̄s. Chr. antiphoni ne inquam? So. hem
Iſti ipſi. Chr. qd? duas ne uxores is habet? So. haud
Obſecro. unā qdē ille hanc ſolā. Chr. quid illa altera
Quæ dicit̄ cognata? So. hæc ergo eſt. Ch. quid ais?
So. compoſito factum eſt quo hanc amans habere
Poſſet ſine dote. Chr. dii ur̄am fidē quā ſæpe forte
Temere eueniunt quæ non audeas optare:
Offendi adueniens qui quum uolebam: atq; ut
Volebam collocatam filiam: quod nos ambo
Opere maximo dabamus operam ut fieret: ſine
Noſtra cura maxima ſua cura hæc ſola fecit
So. nunquid opus facto eſt? uide pater adoleſcentis
Venit: eumq; animo iniquo oppido ferre aiunt.
Chr. nihil pericli eſt: ſed per deos atq; homines
Meam hanc eſſe caue reſciſcat quiſquam. So. nemo
Ex me ſcibit. Chr. ſequere me intus: cætera audies.

eſt q̄ dr̄ cognata.Chr.Quid ais admirabūdus hoc dicit.So.factū eſt.i.effectū eſt.cōpoſito.i.ex cōpoſitione ſiue ex pa/ctione:ſiue ex pacto:quo mō.i.qua uia antipho amās poſſet habere hāc filiā tuā ſine dote.Ch.o dii iploro ſup.uſam fidē.i.uſam opē ſeu ueſtrū auxiliū.q̄.i.q̄tū.ſæpe aliqua ſup.forte.i.caſu aliquo eueniūt.temere.i.incō ſiderate q̄ nō au/deas.i.nō audeat aliqs optare.ego adueniēs.i.cū aduenſſem offendi.i.inueni.filiā collocatā.i.nuptui datā illi q cum.i. cum quo ego uolebā eam collocari atq̄ iueni eā collocatā.ut.i.eo mō quo uolebā.Quod ut fieret.i.ut filia illi nuptui dareť.nos ambo.i.ego & frater dabam⁹ opam.i.laborabam⁹:maximo ope.i.maximo molimine ſiue maximo conatu. hæc ſola ſophrona(alloquit ſeipm admirabūdus)fecit id qđ dabam⁹ opam ut fieret ſua cura maxima.i.ſua diligētia: ſine cura maxima.So.nūc uide qd eſt opus facto.i.facere pr̄ adoleſcētis.ſ.antiphonis uenit.ſ.demipho.& aiunt.i.fama eſt.eum ferre hoc.i.iſtā collocationē aīo oppido.i.ualde iniquo.i.male cōtento.hoc aūt dicit:nā nō audiuit chremetē exclamantē apud ſe ab illo loco dii ueſtram fidē.Ch.Nihil picli eſt.i.nullū eſt piculū in hac re:res in tuto eſt.ſed p deos atq̄ hoīes obteſtor te uel adiuro caue ne ſup.qſq̄.i.aliqs.reſciſcat.i.ſciat hāc.ſ.filiā eſſe meā.So.nemo ſcibit.i.ſciret an/tique:ex me.i.a me.Chr.Sequere me audies cætera.i.reliqua quæ tibi non dixi.intus.i.in domo. oppido

VBi Guido nr̄ legit.Non obſecro is es quē ſemp te eſſe dictitaſti.Chr.Eſt &c̄.malim cū aliis exēplis legere hem: nam abſurda aliter eſſet perſonæ mutatio.Eſt aūt metuentis quod ſequens indicat uerbū.Item ubi idem legit. Compoſito factū eſt:quo modo hanc &c̄.plura exemplaria habent quo.q.d.ideo ut &c̄. AScen.

QVid agā.incipit qntus act⁹ de mitigatione toti⁹ negocii utriuſq̄ filii nō q illis aliqd addat:ſed unuſq̄q̄ qđ hēt retineat:antipho duxerat uxorē eādē:hāc phædria amicā hēat quā emerat:nec ſoluat argētū pmittit eā mitiga/tionis antiphonis.ſ.recognitio puellæ:iducunt ad recognitionē illā cōuenietes pſonæ.ſ.nutrix puellæ ſophro na & chre.anus illa hēt occaſionē exeūdi a domo demiphonis.ſ.curioſitatē illā quā de dominella ſua hēbat.cui ſenex machinabať abiectionē:uñ ait qd agā.Nāq̄ eſt adhuc cōtinuat qđ dixerat:ubi ego illas &c̄.q.d.iō dico cogito iuenire nā uideo anū q̄ poterit dicere:qđ.ſ.ut darē eā anti.ut ſa.e.mi.cū.i.q̄uis ſciē:& iō tales nup.feci &c̄.interea q̄diu pater aberat ſi ita ſua foret in tuto.ſ.ne a leccatoribus rapareť:inueſtigať.i.inueniť q eſt pf.appellaſis.i.appelles una pars eſt. hic.i.in domo iſta.Perperam.i.fraudulenter & mēdoſe.eo ideſt ppterea ne uxorē duceret &c̄.Aliqua.ideſt aliquo mo do.hæc ergo expletiua compō.ideſt per figmentum. A

A Demipho ſenex.Geta ſeruus.

n Oſtrapte culpa facimus:ut malos expediat eſſe
Dū dici nimiū nos bonos ſtudemus & benignos
Ita fugias:ne pter caſam qđ aiunt nōne id ſatis erat:
Accipe ab illo iniuriā?etiā argentū eſt ultro obiectū
Vt ſit qui uiuat:dum aliquid aliud flagitii conficiat
Ge.planiſſime.De.his nūc pmium eſt q recta praua
Faciunt.Ge.ueriſſime.De.ut ſtultiſſime qdē illi rem
Geſſimus.Ge.modo ut hoc cōſilio poſſit diſcedi ut
Iſtam ducat.De.etiam id ne dubiū eſt?Ge.haud ſcio
Hercle ut hō eſt an mutet aīum.De.hē mutet aīum?
Ge.neſcio:uerū ſi forte dico.De.ita faciam ut frater
Cenſuit:uxorē eius huc adducā cū iſta ut loquať:tu
Ge.abi:pnuncia hanc uēturā.Ge.argentū inuētū eſt
Phædriæ:de iurgio ſileť:puiſum eſt ne in pñtia hæc
Hinc abeat.qd nūc porro?qd fiet?in eodē luto hæſi
Vorſurā ſolues geta pñs qđ fuerat malū in (tas
Diē abiit.plagæ creſcūt:niſi pſpicis:nūc hic domum
Ibo:ac phanium edocebo.ne quid uereatur
Phormionem:aut eius orationem.

ITa fugias:pu͂erbiū ita fugito.℄ Ne pter ca/ſam.hoc eſt ne ptermittas caſam tuā:quæ ſit tibi tutiſſimū receptaculū:aut ita fugias ne p/ter caſam ubi cuſtodiri mageť & phē di fur & mulcta/ri uerberibus pōt aut uerbū erat furē exagitātis:& in/terea puidētis:ne aň caſam trāſeat:ne in ptercūdo etiā inde aliqd rapiat.℄ Queriť de ſe ſenex:quo dū auari infamiā fugerat ſtulti rephēſionē incidiſſet.℄ Dū ali qd ueruſte.mō ut hoc cōſilio poſſit diſcedi:ut iſtā du cat ne pœniteat dñm pecuniā dediſſe.errorem ſeruus iniecit.℄ Vorſurā ſol.creditorē mutas.℄ Vorſuram ſol.uorſurā facere dr̄ q æs alienū ex ære alieno ſoluat. dr̄ ēt uorſurā facere cū minore fœnore acceptā qs pe/cuniā maiorē occupat. ℄ Malū in diem plagæ creſcunt. DO. A Facere Vorſura

NOſtrapte culpa &c̄.Hic ſenex de ſeipo conq̄ riť q dū auari iſamiā fugerat i ſtulti rephēſio nē iciderit eūq̄ pœnitet pecuniā dediſſe.De. Nos nimis benigni facim⁹ nr̄apte.i.nr̄a ppria culpa.i. qđ dñt p nr̄um defectū ut expediat.i.ſit utile aliqbus ſup.eē malos.qa ex malitia cōſequunť a nobis pecu/nias dū.i.qñ.ſtudemus.i.damus opam nimiū nos di ci bonos & benignos.i.liberales & māſuetos.℄ Ita fugias.i.ſic fugitat aliqs ne.i.q nō.fugias inq̄ pter ca/ſam.i.pter domiciliū tuū quo tibi nullū eſt tutu⁹ rece/ptaculū qđ aiunt.i.qđ in ore populo eſt cū ſit iā tritū ſmone puerbiū.q.d.ita effluas i dādo ut tñ modū nō ptergrediaris:uel ita largiaris ut tñ rōnē hēas domus tuæ:uel ita te pfundas ut tñ dona apud te retineas:& in tua ptāte neq̄ ullū pœnitentiæ locū relinq̄s:uel ita fugias.i.diſcedas a tenacitate tua uel parcitate ſeu pſi/monia ut tñ nō exeas caſam tuā.i.ut tñ i teipo & i pe/ctore tuo uolutes attētius qd dādū ſit:& qd nō.Nō/ne.q.d.ita id qđ ſeqť ſat erat.i.ſufficiebat.ſ.accipe in/iuriā ab eo.i.pati talē iprobitatē ut decepit filiū.etiam GVI. A

natus.i.ne aliquid apponat capiti.i.uitæ phædriæ.i.ne aliquid faciat quo langueſcat phædria præ dolore uel tandem
ne impingat aliqđ capiti phædriæ.i.ne illũ uerberet aut fuſtiget.nã uidebat eos a lõge decertãtes.nã leno linq̃re cũ uo/
lebat & phædria retinebat.Ge.ego timeo.i.qđ tu metuis.Ph.nõ credis mihi.Dor.ariolare in ſcđa impatiui.ab ariolor
Ariolari aris uerbo deponẽti.i.diuina.nã ariolari eſt diuinare.ab aris dictũ.Ph.Sin.i.ſed ſi do fidẽ.i.facio tibi ſanctã promiſſio/
Dare fi/ nẽ.nã dare fidẽ eſt ſancte ꝓmittere.Do.fabulæ.i.nugæ ſunt oẽs tuæ ꝓmiſſiones.Phæ.dices iſtud bñficium qđ feceris
dem. expectando triduũ eſſe fœneratũ tibi.i.a te mihi ſupple pulchre.i.cõmode & uenuſte.nã ſum tibi gratiã relaturus & q/
dẽ cũ fœnore & augmẽto tanq̃ ſi illud bñficiũ mihi
fœneraueris. Do.Logi.i.ridicula ſunt ſup.tua uerba
Logi. ſeu dicta cõtẽnenda fabulæ.nugæ.& declinatᷓ logi lo
Logoꝝ. goꝝ logos:ſed in ſingulari dr̃ logos qđ eſt græcũ:&
Cicero. ita logi logoꝝ a græco ſermõe eſt ut inq̃t Nonius Ci.
pro gallo bñ exponit qd ſit logi logoꝝ.Ego te certo
ſcio oẽs logos q ludi dicti ſunt aĩaduertiſſe.Phæ.cre/
de mihi gaudebis.i.pp illud factũ ſi expectaueris uel
gaudebis facto ꝓ facere aut feciſſe.hercle iurãtis ẽ:hoc
eſt ueꝝ.ſ.te gauiſuꝝ facto & ita dcm̃ ſuũ cõfirmauit.
Do.ſõniũ eſt ſupple qđ tu dicis.q.d.nõ plus hẽt mo
mẽti tuũ dcm̃ q̃ ſomniũ.Ph.expire.i.ꝓba fac experiẽ/
tiã ſiue ꝑiculũ nõ eſt longũ tp̃s qđ peto.ſ.triduũ hoc
Do.canis.i.cantas eãdẽ cãtilenã.i.nihil noui effers in
iiſdẽ ſtas nugis & logis.Ph.tu eris mihi cognatus ſi
hoc feceris tu eris mihi parẽs.i.tanq̃ pater tu eris mihi
Garrire. amic⁹.Do.mõ tu garris.i.nugaris uana effutis & nul
lius põderis.Ph.adeõ.i.utrũ eſt ueꝝ te eẽ ĩgenio adeo
duro.i.te hr̃e naturã & mores ĩta duros & inexorabi/
les.i.iflexibiles ĩpſuaſibiles a qb⁹ uel a quo ĩgenio.i.na
tura tua nihil põt exõrari.i.obtineri ſeu ĩpetrari es er/
go natura ita dura ut neq̃as molliri.i.mulceri mitiga/
ri mollis fieri & exorabilis facilis ſuauis ac manſuetus
neq͂ miſericordia neq͂ ꝑcib⁹.Do.adeõ.i.eſt ne ueꝝ uel
decet ne te eẽ adeo icogitãtẽ.i.icõſideratũ atq͂ iprudẽ
tẽ ut ſeducas.i.decipias me dictis phaleratis.i.ornatis
Phaleræ a phaleræ ra rũ tractũ eſt phalerat⁹ ta tũ.& ut ductes.i.
arũ pha/ ducas tecũ meã puellã gratis.i.ſine ꝑcio & mercede.
leratus. An.lenonẽ ſup.miſertũ eſt phædriæ.i.leno hũit miſe
ricordiã de phædria:& ironia eſt.dicit Donat⁹ q̃ſi lõ/
ge abſit a miſerẽdo leno.Declinatur aũt miſeret miſe/
rebat miſertũ eſt uel miſertũ fuit ſicut tedet tedebat p/
teſum eſt uel fuit.Ph.hei interiectio dolentis & cõuin
cti uincor uerbis.i.cõfutor.Ge.q̃.i.q̃tũ uterq͂ leno &
phædria eſt ſimilis ſui.i.ſuis utens moribus:& qđ di/
ci ſolet ſunt bene de ſuo uultu inepte.cum dicẽdum
eſſet ſunt multũ ſui ſimiles q̃ſi ſuis(pro ſe q͂ſq͂)utẽtes moribus.Ph.dolet phædria nõ poſſe ſibi cõtingere ut potiatur
puella eo tp̃e.quo antipho eſt occupatus alia ſollicitudĩe maiore cuius cõpatiõe min⁹ ſibi malũ illud exprobraretᷓ.neq͂
hoc malũ de emptiõe puellæ eẽt mihi obiectũ.i.exprobratũ.tũ.i.tũc cũ antipho eẽt occupatus.i.detẽtus alia ſollicitudi
ne grauiore:qa de nuptiis.An.qa de antiphone fecit phædria mentionẽ:iõ ſubdit.O phædria qd iſtud eſt de quo loq̃
ris & es ſollicitus?Ph.o antipho fortunatiſſime.i.fœliciſſime.An.ne.i.utrũ ego ſum fortunatiſſim⁹.Ph.continuat Ph.
ſermonẽ.cui.ſ.tibi id qđ amas eſt domi.nec uſus uenit.i.opus aut neceſſe fuit.nã uſus ſæpe capitᷓ ꝓ opus unq̃ tibi:ut
Cõflicta cõflictares.i.freq̃ter cõfligeres:ſeu decertares cũ hmõi malo hoie.ſ.lenone.¶ An.mihin.i.utrũ dicis ꝙ id qđ amo eſt
re. mihi domi:imo teneo lupũ aurib⁹.i.ꝑ aures ꝓuerbiũ eſt.iõ ſubdit qđ hoies uulgo aiunt de illis q ſunt ꝑplexi & diſtricti
qđ ſtatim ſubdit:nã neq͂ inuenio quo mõ amittã a me eã uxorẽ.i.q̃ uia reiiciã a me uetãte lege:neq͂ ſcio uti.i.q̃liter re/
tineã eam mecũ nolẽte pr̃e.Do.iſtud ip̃m qđ tu dicis eẽ tibi in uxore eſt mihi in hoc phædria.nã nõ ſcio qua uia eũ a
me reiiciã & q̃ uia retineã cũ deſint nũmi.uel in hoc dicit ꝓ in hoc negocio de emptiõe puellæ pãphilæ.An.Eia hortã/
tis.nunqd.q.d.nõ hic.ſ.phædria cõfecit.i.effecit.ne.i.ut non ſis paꝝ leno.q.d.nõne eſt ueꝝ ꝙ phædria effecit ut ſis pa
rum leno.i.ut nõ multũ uẽdideris puellã ei.ille eſt paꝝ leno q̃ paꝝ uendit puellas cũ tñ ſoleãt lenões q̃maxime pñt eas
uẽditare.& ut plurimũ cariſſimo ꝑcio & hoc dicebat antipho ad lenonẽ q dixerat idẽ ſibi eẽ in phædria.qđ erat anti/
phoni in phanio.q.d.ſcio q̃re hoc dicas ꝙ uidelicet nõ uẽdideris puellã quãti uolebas uẽdere.deinde excipit ſermonẽ
phædria.Ph.hiccine.i.utrũ ꝑeis an confecerim ne hic eẽt paꝝ leno eo ꝙ ipſe.ſ.leno inhumaniſſimus.i.crudeliſſimus
hõ uẽdidit meã paphilam amicã.Ge.qd.i.cur uẽdidit.An.ain.i.dicis ne ꝙ uẽdidit.Phæ.uẽdidit.Do.q̃ indignum fa/
cinus quãtũ magnũ malũ.ꝑ ironiã dicit & irriſionẽ uendere ancillã.i.ſeruã emptã ſuo ære.i.ſuis pecuniis.Ph.nequeo
exorare.i.obtinere ut maneat.i.expectet:& mutet.i.uariet fidem.i.promiſſionem ſuam cum illo cui uendidit hoc tri/
duum

Aere emptam ſuo?Ph.nequeo exorare:ut
Maneat.& cũ illo ut mutet fidẽ triduũ hoc:dum id
Quod eſt ꝓmiſſũ ab amicis argẽtũ affero.ſi non
Tunc dedero unã ꝑterea horam ne oppertus ſies
Do.obtundis.An.haud longũ eſt id qđ orat dorio:
Exoret ſine.id hoc tibi qđ bene promeritus fueris
Cõduplicauerit.Do.iſtæc uerba ſunt.An.pãphilam
Ne hac urbe priuari ſines?tum præterea iſtorum
Amorẽ diſtrahi poteris pati.Do.neq͂ ego neq͂ tu:
Ge.dii tibi oẽs id qđ eſt dignum duint.Do.ego te
Complures aduorſum ingeniũ meum menſes tuli
Pollicitantẽ.& nihil ferẽtẽ.flentẽ nũc cõtra hæc oĩa
Repperi qui det neq͂ lachrymet.tu da locum
Melioribus.An.certe hercle ſi ſatis cõmemini tibi
Quidem eſt olim dies qua dares huic præſtituta.
Ph.factũ.Do.nõ ego iſtuc nego.An.iã ne ea ꝑteriit
Do.non uerum hæc ei anteceſſit.An.non pudet
Vanitatis.Do.minime dũ ob rem.Ge.ſterq̃linium.
Ph.dorio ita ne tandem facere oportet.Do.ſic ſum:
Si placeo utere.An.ſiccine hũc decipis?Do.immo
Enimuero antipho hic me decipit:nam hic me
Huiuſmodi ſciebat eſſe:hunc ego eſſe aliter credidi
Iſte me fefellit.ego iſti nihilo ſum aliter ac fui
Sed ut hæc ſunt tamen hoc faciam cras mane
Argentum mihi miles dare ſe dixit:ſi mihi
Tu attuleris phædria prior mea lege utar:
Vt ſit potior.qui prior ad dandum eſt:uale.

duum.i.dũtaxat p hoc ſpacium triũ dierꝫ.dũ.i.q̃diu auſero.i.extorq̃o ab amicis id argẽtum qđ eſt ꝓmiſſum illi a me. Si nõ dedero argentũ ꝓmiſſum:tũ.i.tũc ne oppertus ſis.i.ne oppiaris:hoc eſt expectes:ab oppior oppiris oppius ſum uel ſui.ꝑterea.i.ultra triduũ.ne q̃dẽ.i.nec ẽi unã horã.i.p ſpatiũ unius horæ.Do.obtũdis me ſup.i.mihi moleſtus es:& tædio afficis tuis ſermonibus.An.o Do.leno id ip̃s qđ orat.i.petit nõ eſt lõgũ:ſine.i.ꝑmitte q̃ ſup.exoret.i.obtineat i/petret qđ petit:idẽ phæ.cõduplicauerit ꝓ cõduplicabit cõiunctiuũ ꝓ indicatiuo tibi hoc ꝓmiũ qđ bñ ꝓmerit⁹ fueris.i. qđ bñ merueris:nã ꝓmeremur ſeu ꝓmerem⁹ bõa tm̃:cõmerem⁹ aũt aut cõmeremur mala.Do.iſtæc q̃ dicis ſunt uerba.i. deceptiones:ut uerba dat oĩs amãs:uel ſunt uerba q̃ uerboten⁹ dũtaxat efferunt:nullã ad rẽ ſeu nullũ ad effectũ ꝓceſſu/ra.Antipho.ne.i.utrũ ſines.i.patieris pãphilã priuari hac urbe & abduci a milite.in lõginq̃s regiões.tũ.i.deinde ꝑterea inſup poteris ne pati amorẽ horꝫ pãphilæ & phædriæ:ſed maſculinũ ꝑpõderat fœminino:diſtrahi.i.diſſipari diſiũgi dirimi.Do.neq̧ ego potero neq̧ tu poteris pati eorꝫ amorẽ diſtrahi:uel ſit cõceptio neq̧ ego neq̧ tu poterim⁹ pati & c̃. Ge.omnes di: diunt.i.dent tibi id qđ eſt dignũ.i.id qđ meruiſti:& hoc pp̃ illud qđ dixit.neq̧ ego neq̧ tu q̃ uerba oĩa poſſent accipi in partem deteriorẽ.Do.ego tuli.i.toleraui:cõplures.i.multos menſes.aduerſum.i.cõtra ingeniũ meũ.i. meã naturã te phædriã pollicitantẽ.i.ſæpe ꝓmittẽtem & nihil ferrẽtem.i.dantẽ ſeu afferẽtem:tuli te inq̃ flentẽ:ut ſine pecuniis me moueres ad miſerationẽ:nũc cõtra.i.ediuerſo repꝑi aliquẽ q det oĩa:neq̧ lachrymet.i.lachrymas effundat ut tu:da locũ melioribus.i.ditioribus te.An.hercle iurantis eſt certe ſi ego ſatis cõmemini.i.ſi bñ recordor & memoria repeto.dies eſt olim ꝑſtituta.i.ꝑfinita tibi: q̃ die dares.i.dare debebas ꝑcium puellæ huic.ſ.lenoni.Phæ.factũ eſt.i.ip̃s fuerat mihi ꝑſtitutũ.Do.ego non nego iſtud.ſ.q̃ dies fuerit tibi ꝑſtituta.An.ne.i.utrũ.iam ipſa dies.i.ip̃m ip̃s:ꝑteriit.i. euaſit.Do.nõ ꝑteriit dies.uerꝫ.i.ſed hæc dies anteceſſit ei diei ꝑſtitutæ:& lex eſt lenonia ſp̃ patiori puellã uẽditare q̃c q̃d ꝑfinitũ ſit.An.nõ te pudet uanitatis.i.nõ erubeſcis mẽtiri:ac mẽdacio fallere fidẽ.nã uanitas eſt mẽdacium.Do.mini/me.i.nõ me pudet.dũ.i.dũmõ uel q̃diu mẽdaciũ ſit ob rẽ.i.pp̃ utilitatẽ.Ge.o ſterquiliniũ.i.ſordes ip̃a nedũ ſordidus. Phæ.o dorio tãdẽ.i.ſine lõgo ſermone m̃de:ne.i.utrũ optet te facere ita ut ſis ita mẽdax.Do.ego ſum ſic.i.ea mente ea cõditione & talibus morib⁹.ſi talibus morib⁹ placeo tibi utere me.ſ.An.ſiccine.i.utrũ ſic decipis hũc Phædriã.Do.i/mo.i.ſed:eniuero.i.certe antipho hic phædria decipit me.nã hic phædria ſciebat me eẽ hmõi.i. taliũ morꝫ:ego credidi hunc phædriã eſſe aliter.i.alio mõ ſe hr̃e ita ut nõ eẽt ita pecuniis uacuus.Is phædria feſellit me ego nihilo ſum alter.i. alia mẽte aliũſue morib⁹:ac.i.q̃ fui pri⁹.q.d.nihilo.i.ĩ nullo ſum nũc mutat⁹ ab eo qđ pri⁹ fui ſed ut.i.q̃litercũq̧ hæc q̃ di/co ſunt.i.ſe hñt.tñ ego faciã hoc.i.tradã militi puellã miles dixit ſe dare ꝓ daturꝫ eẽ mihi cras mane argẽtũ:ſi o phædria attuleris mihi argẽtum prior.i.añ militẽ utar mea lege.i.mea cõſuetudine:meo iure.ſeu more lenonio:ut is ſit potior.i. melioris cõditionis q eſt prior ad dãdum pecunias.Lex aũt lenonia eſt in qua prius cõmodũ eſt q̃ fides.

Oppior

Prome/reri et cõ/mereri.

Diunt p/dent.

Vanitas.

A Scen.

℄ILLVD Quod dicit dorio.ariolare credo potius indicatiui modi:quaſi dicat nugaris & friuola dicis.

A

d Orio.iducit hic Phæ.orãs lenonẽ q uolebat uẽdere amicã ei⁹:ut ſaltẽ induciaret triduo:hoc iõ fit:ut antipho uiſa curioſitate fr̃is ſui & anxietate magis cõpellat getã de argẽto.quó nunc abis is:diſcedebat.n.poſtq̃ de in/duciis audiuit loq.ſuat.i.addat aliq̃d lucrũ ſuo caput.i.capitali.ſ.ne q̃d plus uelit hr̃e q̃ dediſſet.Adeõ.ſ.decet uincor uerbis uincor:uerꝫ.n.eſt qđ dicit me nihil dare niſi uerba quã uterq̧ frater eſt ſimilis ſui:q̃a ſicut nunc antipho optat adiuuare phædriã ſic phædria multũ laborauit ꝓ eo cõtra demiphonẽ.Præterea debet mihi ideo dare inducias: q̃a ſi ſciret antipho mihi op⁹ eẽ argẽto iuuaret me:Sed quũ occupat⁹ & c̃.Vel aliter ut loq̃t ad ſe & cõtinuat ad illud eẽ expeditũ:ut me iuuaret.Malo hmõi.i.lenõe tali.mihi n̄ eſt.do.q.d.nõ eſt.firmiter domi.q tenet lupũ aurib⁹.neq̧ audet eũ tenere:neq̧ audet eũ dimittere ne remordeat.ĩ eodẽ erat.An.de amica:q̃ liber expõit.Nã neq̧ & c̃.Iſtuc ip̃m ꝓuerbiũ eſt mihi in hoc.i.phædria:q̃a neq̧ ſcio q̃uo retineã eũ:q nihil hẽt qđ donet:neq̧ q̃uo abigã eũ q me tã ſtudioſe orat eia ne parꝫ ſies leno.q.d.nimis ex mõ leno:q oĩmõ tẽdis ad deceptionẽ nũq̃d hic cõfecit:& ut mutet fidẽ cõuẽtiõis cum illo cui uẽdidit.Amici neſcio q ꝓmiſerãt ei argẽtũ:ne ẽt unã ſies optus.i.ne expectes.Neq̧ ego:neq̧ tu poterimus pati. ironice.q.d.tã bñ tu q̃ ego:q̃a quũ tuã hẽas parꝫ de aliis cura:ingeniũ.i.cõſuetudinẽ:certe.i.poſtq̃ nõ ꝑt eã mollire ꝑci bus ſumat fingẽdo occaſiõe de cõuẽtiõe dicẽs.tibi & c̃.Neq̧ ego:ñ negat leno poſuiſſe terminũ:q̃a ſi mẽtiat offĩm ſuũ facit.uani.i.mẽdacii ñ pudet mẽtiri pp̃ rẽ.i.utilitatẽ meã.ſi ta.pla.tali metu terre.ĩmo me decipit:q̃a cũ ſim leno ſi mẽ/tiat nõ decipio:q̃a oẽs ſciũt hoc meũ eſſe offĩm:ſed quũ ille ſit liberalis hõ:cuius nõ mentiri ſi mẽtit decipit: & hoc eſt. Nã hic Phæ.mẽtitus fuerat ei ſæpius de ꝓmiſſo argẽto:tñ hoc faciam ꝓ Phæ.qđ ſeq̃t:hæc eſt lex mea ut potior ſit & c̃.

A Phædria. Antipho. Geta.

q Vid faciam? unde ego nunc huic tam ſubito

Q Vid faciã? œconomia ad futurꝫ exitũ comœdiæ.℄Min⁹ nihilo.Hypbole.℄Adiuuerit ſcđm.u.ꝓnũciari debet:adiuuerit comiter ueteres dixerũt.℄Quid faciã? comiter q̃uis uterq̧ ĩtelligat qđ alteruter dicat:diſſimulãt tñ.℄Et iam tu hinc abis:ut ẽt:ut ſi q̃ tibi uis ĩ malo aliud malũ.℄Relin/q̃tur ꝑci.bñ ꝑci.℄Pedetẽtim:caute a pedib⁹ & tentãdo.tñ hoc q̃dã ſic accipiũt tanq̃ getæ dicat ãtipho ut caute aggrediat ſenẽ fallere.℄Iſta uero uilis ẽ amatorie.℄Solus eſt hõ amicus ami.παροιμια Appollodorus μονοσ επιστάται φιλειν τουσ φίλουσ.

DO.

A

q Vid faciã & c̃.Hic admonet geta de rõne ali/qua inẽũda qua poſſit argẽtum lenoni pro/miſſum cito extorq̃ri.phæ.Quid faciã uñ.i.a qua rõne ſeu a quo hoie:ergo miſer iueniã nũc argẽ/

GVL.

Minꝰ nihilo. tum promiſſum huic lenoni tam ſubito.cui.ſ.mihi minus nihilo.i.minus q̃ nihil eſt mihi.i.q̃ minus habeo q̃ nihil hy/
Hiꝑbole perbole.qđ.i.ſed ſi hic leno potuiſſet exorari.i.ꝑſuaderi induci in nr̃am ſniam triduũ hoc.i.hoc tres dies.Dicere enim
recte poſſumus exoraui te hoc biduũ:& tu exoratus es a me hoc biduũ.i.te ĩducẽdo in meã ſniam obtinui hoc biduũ:
uel hoc biduũ eſt a te ꝑſuaſo ĩpetratũ:hoc argẽtũ ꝓmiſſum fuerat mihi quo illi ſatiſfeciſſem:uel hoc biduũ fuerat prius
mihi ꝓmiſſum ab eo. An.o geta ne.i.utrũ patiemur eũ phædriã fieri ita miſeꝝ q phædria dudũ.i.pauloañ ut dixiſti mi/
comiter. hi adiuuerit me comiter.i.benigne ſuauiter nõ grauate ſeu ægre ſed facile.Nã comes ſunt benigni faciles ſuaues hoies q
Comes. errãti comiter ꝓſtãt uiã nõ grauati.qn.i.qnimo.cũ.i.
Cũ,p qñ uel qm̃ qñ uel qm̃.opus eſt.i.neceſſe eſt.expiamur.i.tẽnemus:
reddere ei rurſus.i.cõtra ediuerſo bñficiũ.i.uicẽ repẽ/
dere ei ꝓ bñficio & q̃ſi paria cũ eo facere.Ge.Eqdem
ſcio hoc eẽ æquũ.i.decẽs & iuſtũ ut rependanť ei ui/
ces.An.ergo qa eſt æquũ age.i.da opam & expire ac
de te tuis uiribus fac ꝑiculũ tu ſolus potes ſeruare hũc
ne aut pereat ꝑ deſiderio & amore aut abſcedat puel/
lam ſecuturus.Ge.qd faciã?ut eũ ſeruẽ.An.inuenias
argẽtũ.Ge.cupio inuenire ei:ſed edoce uñ inueniam
id argentũ.An.pater adeſt.i.prope eſt hic.i.athenis a
quo facile ſi uelis tuis callíditatibus poteris quicq̃ ex/
torquere.geta ſcio p̃rem adeſſe.ſed qd tum?ideſt qd
ex eo uelis inferre.An.Ah.interiectio ridentis dictũ.i.
id quod dictum eſt ſat eſt.i.ſufficit ſapiẽti:uel eſt gene
rale ꝓuerbium dictũ.i.breuis ſermo & q̃ſi q̃dam ad/
monitio ſat eſt.i.ſufficit ſapiẽti.qđ etiam uulgo dici
ſolet bono ĩtelligenti pauca ſufficiũt.Ge.ne.i.utrũ eſt
ita ut ais ut mihi ſat ſit qđ dixeris.An.ita eſt ut dico.
Ge.hercle ſane.i.certe uel ualde pulchre.i.uenuſte &
feſtiue lepide ſuades.i.mones.i.& ſub hæc uerba di/
ſcedebat antipho:ideo dixit geta:ẽt tu abis hic.i.ex lo
co quaſi mihi ſoli negocium relinquẽs.Nõ triũpho
ut ſit uerbũ.i.nõ glorior nõ lætor ſi nihil mali nãciſ/
cor.i.acqro inuenio ex tuis nuptiis.ni.i.niſi ẽt nũc iu/
bes.i.uis me q̃rere crucẽ.i.ſuppliciũ ultimum qđ ſit
de me in cruce ſumẽdũ in malo.i.in incõmodo ac in/
fortunio ſeu in maliciã & ĩprobitatẽ cã huius.ſ.phæ/
driæ.An.hic geta dicit ueꝝ.Ph.O geta qd?modꝰ in/
terrogãdi ego ſum alienꝰ a uobis.i.ſum ne extraneus
pro quo nõ debeatis laboraŕ.q.d.nõ ſum.An.haud.
ideſt nõ puto te phædriã eẽ alienum a nobis:imo no
bis curæ eſſe debere.Sed ne.i.utrum paꝝ eſt?q͵ ſenex
demipho ſuccenſet.i.iraſciť iure nunc nobis:ni.i.niſi
etiam inueſtigemus.i.incitemus:ſtimulemus:ut nul/
lus locus relinquanť preci.Ideſt ut p̃ces nõ admittan
tur ſed cõtemptui habeanť.Qui eni iam repulſam ſe/
mel paſſus eſt non ei patet locus ad rurſus poſtulãdũ.
Ph.alius.ſ.miles abducet hic ab oculis meis illã pam/
philã in locũ ignotũ.Hem ĩteriectio dolẽtis & flentis
ac gementis.igiť qa eſt abducenda amica dum licet.i.
dũ poteſtis & dũ adſum.i.pñs ſum non diu futurus.
O antipho uos duo loquimini mecũ nouiſſima uer/
ba.ſ.uale ſalue & c̃.& cõtẽplamini me.i.aſpicite me ex
tremum poſt hoc ĩpſ forſitan ultra nõ uiſuri.An.q̃/
obrem.i.q̃re te cõtẽplabimur.aut qdñam.i.qd es fa/
cturus.cedo.i.dic.Ph.quoquo.i.quocũq͵ terraꝝ ua/
cat terraꝝ ut locoꝝ gentiũ q̃ntum ad ſniam:ſuo tñ le/
pore nõ carẽt.quocũq͵ terraꝝ.i.in quẽcunq͵ locum
pãphila aſportabiť.i.abduceť.hic.i.ex hac urbe.certũ
eſt.i.deliberatũ eſt ſeu cõſtitui ꝑſequi.i.uſq͵ ad locum
quo ibit ſequi.aut certum ẽ ꝑire.i.mori in uia.Ge.Dii
Bñ uortere. bñ uortant.i.in tuã utilitatẽ & fœlicitatẽ uertãt:ac ꝓſperitatẽ q̃ſi ſecũdent aut fortunẽt id qđ agas.i.facias uel dicas.tñ
agito ſup.quod ꝓponis pedetentim.i.caute a pedibus & tentãdo.uel pedetentim cape pro ſenſim ſiue paulatim.An.

Inueniam argentum miſer?cui minus nihilo eſt?
Quod ſi hic potuiſſet nunc exorarier:triduo hoc
Promiſſum fuerat.An.ita ne hunc patiemur geta
Fieri miſeꝝ:qui me dudũ ut dixti adiuuerit comiter
Qui cũ opus ẽ.bñficiũ rurſũ ei expiamur reddere
Ge.ſcio eqdem eſſe æquũ.An.age ergo ſolus hunc
Seruare potes.Ge.qd faciã?An.inuenias argentum
Ge.cupio.ſed uñ id edoce.An.pater adeſt.Ge.ſcio.
Sed qd tum?An.ah dictum ſapiẽti ſat eſt.Ge.ita ne?
An.ita.Ge.ſane hercle pulchre ſuades:& tu hic abis
Nõ triumpho ex nuptiis tuis ſi nihil nãciſcor mali.
Ni ẽt nunc me huius cauſa quærere in malo iubes
Crucem.An.ueꝝ hic dicit.Ph.qd ego a uobis geta
Alienus ſum?Ge:haud puto:ſed parum ne eſt
Quod omnibus nobis nunc ſuccenſet ſenex:ni
Inſtigemus etiam ut nullus locus relinquatur
Preci.Phæ.alius ab oculis meis illam in ignotum
Hinc abducet locum.hem dum igitur licet
Dũq͵ adſum loqmini mecum antipho cõtẽplamini
Me.An.quamobrem?aut quidnam facturus
Cedo.Ph.quoquo hinc aſportabiť terraꝝ certũ eſt
Proſeq.aut perire.An.dii bene uortant quod agas?
Pedetentim tñ uide ſi quid opis potes afferre huic
Ge.ſiqd:qd?An.quære obſecro nequid plus minus
Ve faxit:quod nos poſt pigeat geta.Ge.quæro.
Saluus eſt ut opinor:ueꝝ eni metuo malũ.An.noli
Metuere:una tecum bona malaq͵ tolerabimus
Ge.q̃tũ opus ẽ tibi ãgẽti?eloquere.Ph.ſolæ trigĩta
Minæ.Ge.triginta huic percara eſt phædria.Ph.iſtæc
Vero uilis eſt.Ge.age age inuentas reddam.
Ph.o lepidũ caput.Ge.aufer te hinc.Ph.iã opus eſt.
Ge.iã feres:ſed opus eſt mihi phormionẽ ad hãc rẽ
Adiutorẽ dari.An.ꝓſto ẽ audaciſſime:qd uis oneris
Impone:& feret:ſolus ẽ hõ amico amicꝰ.Ge.eamus
Ergo ad eum ocius.Ph.abi dic præſto ut ſit domi
An.nũqd ẽ qđ opa mea uobis opꝰ ſit?Ge.nihil:ueꝝ
Abis domũ:& iſtã miſerã quã ego nũc ſcio eẽ itus
Exanimatam metu conſolare ceſſas?An.nihil eſt
Aeque quod faciã lubens.Ph.qua uia iſtuc facies?
Ge.dicam in itinere:modo te hinc amoue.

Vide

Vide ſiqd opis.i.ſi aliqd auxilii potes afferre huic.ſ.phædriæ.Ge.dicis ſiqd opis afferre poſſim:ſed quid opis poſſum afferre tuo iudicio. An.obſecro q̄re inueſtiga neqd.i.ut nō aliquid faxit.i.faciat plus uel minus qd' poſtea pigeat nos.i. ſit nobis moleſtiæ & dolori.ubi pigeat eſt ꝑſonale. Ge.q̄ro an aliqd poſſim.Deinde excogitato mō extorq̄ndæ pecuniæ ſubdit ſaluus eſt phædria ut opinor.i.ut mea fert opinio.& bene ſaluus dr̄ q putabat inde ſuā ſalutē depēdere.Verū enim.i.ſed certe metuo malū.i.infortuniū qd' mihi ex eo accidere pt.uel malū.i.ſuppliciū & tormētūm.An.Noli me tuere tolerabimus una tecū bona & mala.Ge.quātū argēti eſt tibi opus.i.quāto argento eges.loquere? ideſt dic.Phæ. triginta minæ.i.libræ ſunt ſolæ mihi opus.Ge.dicis triginta minas eſſe tibi opus? Hui interiectio ridētis uel admirantis quantitatem ꝓcii o phædria ipſa eſt ꝑcara.i.nimis cara uel ualde.Ph.Vero.i.ſed.iſta.i.talis puella & tantæ formæ eſt uilis.i.cōparāda paruo ꝓcio in cōparatiōe ſuæ uenuſtatis.Ge. Age hortātis eſt aduerbiū.Nā his uerbis.Ge.hortat̄ phædriā ut bono ſit aīo.Dabo.i.tradā tibi ipſas minas trigīta inuētas.Phæ.o caput lepidū.i.o iucūde ſerue & feſtiue:& tūc caput ponit ꝓ toto ipſo hoīe.uel cape o lepidū caput a quo eſt excogitata hn̄dæ pecuniæ uia.Ge.Aufer te.i.amoue te hinc.Phæ.Iā eſt opus ut auferā me hinc.Ge.iā.i.ſtatim feres pecunias ad dorionē lenonē:ſed opus eſt phor.dari mihi adiutorē ad hanc rē.i.ad extorquendas pecunias.Anti.ipſe phormio eſt præſto.i.paratus eſt ad oia & cōparet ubi uoluimus.uel præſto eſt.i.adeſt expeditus & ꝓmptus.Impone ei qduis oneris.i.quodlibet onus audaciſſime ut ſit aduerbiū.i.liberrime ſine timore ullo.& ipſe Phor.feret illud onus:ipſe ſolus ē amicus ſuo amico.q.d.pauci ſunt ita amici ſuis amicis.Ge.ergo eamus ocius.i.uelociter cōparatiuū ꝓ poſitiuo:ad eū phor.Phæ.Abi dic phormiōi ut p̄ſto ſit.i. ut adſit:ut appeat ſeu cōpareat domi. An.Nūqd.i.utrū ē aliqd qd'.i.ad qd' faciēdū opus ſit uobis.i.egeatis opa mea.i. induſtria ac labore.Ge.Nihil eſt i quo ſit opus opa tua.Verꝫ.i.ſed abi domū aduerbialiter ponit̄ domū.& cōſolare illā uxorē tuā.ſ.phaniū miſerā quā ego ſcio nūc eſſe exaiatā.i.cōſternatā:ꝑturbatā:ꝑterritā meiu.ceſſas corripiēdo.i.tardas abire domū ad eam cōſolandā? An.Nihil eſt qd' faciā æque.i.ita libens ut ꝙ abeā domū.Ph.Interrogat getā phædria q̄ uia.i.quo mō facies iſtud.i.inuenies minas triginta.Ge.dicā tibi in itinere.modo.i.tm̄modo amoue te hinc.

Q Vid faciā.Poſtq̄ & ꝑ meritū phædriæ:& ꝑ curioſitatis eius anguſtiā cōmotus eſt antipho:ut fratrē iuuet cōmouet̄ ēt adhuc:& q̄rimoniis eius:& ſicut ꝓcibus utriuſqꝫ cogit̄.Ge.q̄rere argētū.Ecce cōqueritur phædria. A Quid faciā & c̄.pulchre ironice.abis.i.abires ne hinc & me dimitteres ſicut abiſti a p̄ntia pr̄is quum de tua re debuiſſes differere:& me dimiſiſti impeditū.In hoc malo:qd' ꝑꝑ te habeo.Dii bene uertāt iraſcēdo.ſed tn̄ ſi mihi credis per iſtud facies prius cōſulendo an debeas propter meretricem aufugere.ne plus minus ue:plus de malo:minus de bono.Saluus eſt ut.o.Ecce conſilium inuenerat.iſta uero eſt uilis quum pro tantulo precio detur:& ſit tam pulchra. Præſto eſt quantam aſtutiam.Abi.i.præcede:& dic phormioni ut me expectet domi.

A

Q Demipho. Chremes ſenex fratres.
Vid? qua ꝓfectus hinc es lemnū chremes
Cauſa? adduxtin tecū filia? Chr.non.De.qd
Ita non? Chr.poſtq̄ uidet me eius mater hic
Eſſe diutius.ſimul autem non manebat ætas
Virginis meam negligentiam:ipſam cum omni
Familia ad me profectam eſſe aiebant.De.quid
Illic tam diu quæſo igitur commorabare:ubi id
Audieras? Chr.pol me detinuit morbus.De.unde?
Aut qui? Chr.rogas? ſenectus ipſa eſt morbus:
Sed ueniſſe eas ſaluas audiui:ex nauta qui illas
Vexerat.De.quid gnato obtigerit me abſente
Chremes audiſtin? Chr.qd' qdem me factum cōſilii
Incertum facit:nam hanc conditionem ſi cui tulero

DO.

Q Vid? qua ꝓfec.h.es.narratio ſimplex.ℭ Senectus ipa eſt.m.Apollo.τογ̀ηρασ εστιν αυτονοσηµα.ℭ Hāc.c.ſi.i.quia per conditionē alicui dicimus.ℭ Te mi.f.e.æ.mire admixtū ante cōpletā ſniam de extraneo te mihi fidelē eſſe & c̄. ℭ Tacebit dum itercedet fa:incertū qn̄ ꝓditū in ſe dicat ante:aut poſt nuptias.ℭ Vt me.e.legitur & excutiat.ℭ Meorꝫ ſo.ſ.m.µονοσγαρειµεµων ἐµοσ Apollo. Quod.p.ſ.eff.Vir.donec.m.flu.u.a.ℭ Veni ad.h.uenuſte repetitū hoiem.ℭ Hūc ado.ho.aſtute hoſpitem de eo qui ſuperuenit.nomen aptum iprudenti rerum:atqꝫ alieno ab earum ſcientia.Salu.Vitā ſicuti perigrinantes tranſigere & c̄. A Apollodorus Virg. Salu.

GVL. A

Q Vid? & c.Hic cōtinet̄ fratrū iā annis cōfectorꝫ cōgreſſio atqꝫ de nuptiis ipſis mutua cōſultatio.De.Quid? modꝰ iterrogādi ex abrupto ac repēte & ex inſpato.O chre.q̄ cā.i.ꝑꝑ quā cām ꝓfectꝰ es hic.i.ex athenis.lēnū.i.in illā inſulā i quā ꝓcipitatꝰ fuit uulcanꝰ & lēnū ponit̄ aduerbialiter ſine ꝓpoſitione tāq̄ nomē loci ꝓpriū.adduxiſti ne filiā phaniū tecū? Chr.Nō adduxi.De.Quid.i.cur ita nō adduxiſti. uel cur ita dicis ꝙ nō adduxiſti.Chre.Poſtq̄ mr̄ eius filiæ meæ uidet me eē hic athenis:diutiꝰ.i.nimis diu. autē.i.ſed ſimul.i.cū hoc ætas uirgīs filiæ meæ iā uiri potētis nō māebat.i.nō expectabat meā negligētiā.i. tardationē:qa nimis morabar hic neqꝫ ſatis diligēter cōſulebā nuptiis filiæ meæ.aiebant lēni hoies ipſam matrē ꝓfectā eē ad me athenas cū oī familia & cū filia & famulis.De.q̄ſo igit̄:qa uenerat athenas.qd.i.cur cōmorabare.i.cōſiſtebas manebas tādiu illic lēni.ubi ideſt poſtq̄ audiueras id.ſ.mr̄em cum familia athenas uerſus eſſe iter ingreſſas? Chr.Pol ꝑ ædē pollucis in- Manere

rantis eſt:morbus detinuit me.i.ipediuit quo minus citus uenirē.De.unde.i.a q̄ occaſiōe ꝓceſſerat ille morb⁹.aut q.i. uel qūo te inuaſerat ille morb⁹.aut q.i.qs erat ille morbus:aut febris:aut quis alius.Chr.Rogas qs fuerit ille morb⁹?ipſa ſenectus eſt morbus.qa multa ſenē circūueniūt incōmoda:ſed audiui ex nauta(q uexerat illas q nauigio illas adduxe/ rat ꝑ ꝓcio)eas ueniſſe ſaluas.i.incolumes.De.o chreme audiſti ne qd obtigerit tanq̄ malū gnato meo ātiphōi me abſē/

Dubius conſilii — te.i.cū eēm abſens.Ch.qdē.i.certe audiui ſup.qđ factū facit me icertū.i.dubiū cōſilii.i.facit me icertæ deliberatiōis.Nā qđ cōſilii ꝑ nuptiis filiæ meæ capiā icertus ſum:ubi icertū iūgiť gtō forſitā ꝓ abltō.ut pēdeo ai ꝓ aio,ut in.viii.li.epi.

Cicero. — Cic.Itē excrucior ai ꝓ aio.Nā ſi tulero.i.obtulero po ſuero hāc cōditionē.i.hāc pactionē cū cōditiōe quā tibi tuli alicui extraneo q ſit ductur⁹ filiā cū tali cōditiōe ut.ſ.me nō ꝓdat aut uxori meæ aut aliis.dicēdū eſt mihi ordine.i.ꝑ ordinē.quo pacto.i.quo mō.aut uñ.i.a q̄ occaſiōe illa filia ſit mihi.Sciebā te fratrē eē. æq;.i.ita fidelē mihi.atq;.i.ſicut egomet ſū fidelis mihi.ſec⁹ aūt ē de extraneo.Ille alien⁹ ſi uolet me affinē.i. ꝓpinquū ꝑ nuptias filiæ tacebit.i.nō ꝓdet me.dū.i.q̄ diu familiaritas itercedet.i.q̄diu erit iter nos amicitia. ſin.i.ſed ſi ſpuerit.i.cōtēpſerit me.ſciet tūc plus q̄ op⁹ eſt ſcito.i.ſcire.i.mihi eēt op⁹ tūc ut ñ tāta ſciret de me ut me nō ꝓderet.& uereor.i.timeo ne mea uxor reſci/ ſcat.i.cognoſcat hoc.ſ.me hēre filiā aliūde aliq̄.i.aliq̄

Extraneo:quo pacto aut unde mihi ſit dicundum
Ordine eſt:te mihi eē fidelē æque atq; egomet ſum
Mihi ſciebā:ille ſi me alienus affinem uolet:tacebit
Hic dum intercedet familiaritas:ſin ſpreuerit me
Pluſq̄ opus eſt ſcito ſciet:uereorq; ne uxor aliqua
Cauſa hæc.reſciſcat:quod ſi fiet & ut me excutiam
Atq; egrediar domo id reſtat:nā ego meoꝝ ſolus ſū
Meus.De.ſcio ita eſſe:& ideo iſtæc mihi res
Sollicitudini eſt.neq; defiſciſcar ego unq̄ adeo experiēr
Donec tibi id quod pollicitus ſum effecero.

Excutere — uia ſiue aliq̄ rōne & cā.Quod.ſ.me hēre filiā aliūde ſi mea uxor ſcit.id reſtat.i.reliquū eſt id qđ ſeqť:uidelicet excutiā.i.

Sū me⁹ — eiiciam exturbē me atq; egrediar domo aduerbialiter ꝑ aduerbio de loco.Nā ego ſolus meoꝝ.i.ego ſolus ex meis ſum meus.i.in mea ptāte & arbitrio.q.d.Nemo meoꝝ eſt audiēs dictis meis.& ideo q ꝓ me ſtabit nemo erit.ſed exturbabor cōtinuo uel ego ſolus ſum meus.i.ſum occultus:nemini ex meis credo cōſilia mea ſed apud me tacitus ea recōdo.

Defetiſcor. — De.Scio eſſe ita ut dicis & iō iſtæc res.i.ut filius meus filiā tuā ſecreto ducat eſt mihi ſollicitudini.Neq; defetiſcar.i.defatigabor deficiam deſiſtā ceſſabo unq̄ experiri.i.tētare.ꝓbare periculū oīum facere.donec.i.quouſq; effecero id quod ſum pollicitus.i.ꝓmiſi ultro tibi fratri.Defetiſcor uſceris tertiæ inflectiōis & uerbū deponens cōponiť a de & fatiſcor fatiſceris in q̄ cōpoſitiōe mutať a in e:facitq; defeſſus ſum uel fui in ꝓterito mutuato & defeſſum in ſupino ut teſtatur Priſcia.in quo uerbo mutatū eſt genus:nā fatiſco is a quo cōponi uideť neutrū eſt:& defetiſcor deponēs nō eſt mirandū.Nā cōſpicor aris deponēs eſt & primæ cōiugationis & eius ſimplex ſpecio actiuū & tertiæ.Eſt aūt defetiſci defatiga

Fatiſcere — ri:deficere.Nā q admodū fatigati ſunt ſolent fatiſcere.i.apiri:& oſcitare præ nimia laſſitudine atq; illa ſucceſſiuo ſingultu ductare.Forſitan ēt dici poſſet fatiſcor eſſe q̄ſi formæ inchoatiuæ a fateor.hinc.n.moueor ut dicā qđ fateor facit faſſum:& ſimiliter defetiſcor facit defeſſum mutata a in e ſicut in pñti.fatiſco aūt caret ſupino nec forſan abſurdū eſt ita aſ/

Defeciſcor. — ſerere.Nā q̄ deficit aut defatigatus eſt ualde fateť ſe ulteriori labori parē nō eſſe.Oēs tñ codices hñt defeciſcor ꝑ c qđ in caſtigatiſſimo quoq; Priſcia.uolumine ita inueni qđ forſitā tūc dici poſſet a de priuatiue capta & facio is ut ꝓficiſcor teſte Priſciano dř a pro & facio.Nā q defeſſus eſt facere qđ inſtituerat deſiſtit ac ceſſat:qa tñ facit defeſſum & non defectum:ut ꝓficiſcor facit ꝓfectum non auſim libere aſſerere.Conſpicor tamen facit conſpicatum q̄uis ſpectum facit ſimplex.Et ita magis tertiæ ſententiæ accedo atq; aſſentior:tibiq; lectori iudicium liberum relinquo.

A q — Vid.Incipit quartus actus de ſolutione argenti.Poſtq̄ cōſilium de inueniēdo argēto geta aduigilante inuentum eſt.Ecce inducunť duo ſenes qui calliditate Gete decepti argentū illud exoluant.Dicet.n.Phor.paratum eſſe qui uxorem illam ducat.ſi dos triginta minaꝝ tribuať qđ audientes ſenes libenter pſoluent.Et ecce demi. alloq̄tur fratrē ueniens de portu:quærens de filia ſua:quā debebat adducere ut non ſit aducta:ut ꝓpter illam chremes facilius argentū dari faciat:& ideo in hoc actu ualde neceſſario inducendus erat ut quod demipho auarus ſoluere:nollet ipe ſolueret.Quid:& qa noluit eam noiare ſtatim dicit ita q̄ ꝓfectus &c̄.Aut q morbus iō ſum icertus qa non audebo ita alii dicere ut tibi ꝙ ſit filia mea:& hoc ē.Nā hāc cōdi.i.cōuētionē de filia dāda ſi obtulero.i.alicui ex cōtrario.i.extraneo.ſtatim dicēdū ē mihi ordine quo pacto hēam iſtā filiā.Sed tibi iō dixerā qa tu frater:& fidelis meus eras.plus q̄ opus ē:qa decoraret me impropando mihi ꝙ ſibi reuelaſſem ēt illa.q̄ nō eēnt uera:hoc dicit plus q̄ &c̄.Bene dico ꝙ ſolus egrediar:quia de meis rebus nihil audebo auferre:& hoc eſt nihil nam ego morum &c̄.Quod pollicitus ſum de filia tua ut detur filio meo.

GVI. A — EGo hominem &c̄.Hic geta apud ſe conſiderat paraſiti calliditatem qui ſtatim intellexit qua nam ratione extorqueri pecunia poſſet. Ge.ego neminem hominem ideſt nullum homiem. Nam & nemo interdum capitur tantum pro nullus

Geta.

EGo hoiem callidiorē uidi neminem:q̄
Phormionem:ueni ad homiem ut dicerem

lus. Vt nemo homo eſt. nullus homo eſt. Nullū ergo hoiem uidi callidiorē.i.aſtutiorē & magis tritū in fallēdo q̄ phormionem. Venio.i.accedo ad hoiem phormionē ut dicerē ei eſſe opus argēto ꝓ phædria & ut dicerē quo pacto id fieret.ſ.pecunia haberet. Vix dū.i.uix adhuc aduerbiū tpis ſiue nondū non adhuc dixeram dimidiū.i.dimidiam partem eius qđ dicere uolebam intellexerat qd.ſ.mihi uellē & quorſum tenderē gaudebat ipſe phormio laudabat me q̄rebat ſenem demiphonē ut illū falleret:agebat gr̄as diis tempus dari ſibi.i.opportunitatem ſibi offerri.ubi.i.in quo tpe uel q̄n (eſt.n.hic tpis aduerbiū nō loci) phor.oñderet ſe eſſe nihilominus.i.æq̄ amicū phædriæ q̄ antiphoni.iuſſi.i.uolui hoiem phor.operiri.i.expectare ad forum.pollicitus ſum ſupple uel dixi me adductū eſſe ſenem.i.demi. eo.i.ad forum.Sed eccū.i.ecce hic ꝓpe ipſum ſenem. Deinde uidit alteꝝ cū eo ideo ſubdit qs eſt ulterior.i. quis eſt ex abūdanti uel qs eſt præter cū ſiue ultra eū. deinde diligentius uiſo pr̄e phædriæ ſubdit.atat interiectio timētis:pr̄ phædriæ uenit. Deide ut collegit ſe cognouit nō eſſe ita timēdum.ſed aūt uacat aūt uel ponit̃ ꝓ certe.quid ego bælua.i.incōſideratus ueluti belua timui? q.d.Nihil eſt qđ mihi timēdū ſit.An.i. utrū timui quia duo ſenes ſunt mihi dati.i.oblati pro uno.i.loco unius quos ambos fallā.i.decipiā.Opinor eſſe cōmodius.i.opportunius uti duplici ſpe.i. habere ſpē duplicē fallendi hunc & illū ut ſaltē ab alterutro pecunia extorqueat̃.Petā hinc.i.ab hoc ſene demi.unde.i.a quo.inſtitui.i.incœpi.primo.i.a principio.Si is ſenex demi.dat argētū ſat eſt.i.ſufficit.ſi nihil fiet.i.nihil impetrabit̃ ab hoc demi.tū.i.tūc.uel ut alii habent tamen adoriar.i.per inſidias aggrediar petendo hunc hoſpitem.ſ.chremem qui ſuperuenit aliunde tanq̄ hoſpes & imprudens rerum actar͂: & alienus ab earum ſcientia.

Argento opus eſſe:& id quo pacto fieret uix
Dimidium dixeram dum intellexerat:gaudebat:me
Laudabat quærebat ſenem:diis gr̄as agebat:tp̄s ſibi
Dari ubi phædriæ ſe oſtenderet nihilominus
Amicum eſſe:q̄ antiphoni hominem ad forum
Iuſſi opperiri.eo me eſſe adducturum ſenem.
Sed eccum ipſum quis eſt ulterior?atat phædriæ
Pater uenit:ſed quid pertimui autem bælua:
An quia quos fallam pro uno duo ſunt mihi dati?
Cōmodius eſſe opinor:duplici ſpe utier.petā hinc
Vnde primo inſtitui.ſi dat ſat eſt:ſi ab hoc.
Nihil fiet:tamen hunc adoriar hoſpitem.

Ego hoiem. Poſtq̄ inducti ſunt ſenes qui exoluant argentū offertur. Ge. qui fallaciis ſuis illud extrahat.afferens de phor.nuncium qui uxorem libenter recipiet:ſi dos illam ſibi attribuatur quæ conueniens de hac re:& huius conſiliis faciens participem dimiſerat apud forum ſenem expectātem quod ſolus inductus refert. Ge. Vix. di.dix.ſ.ꝙ ſi uxorem duceret poſſet haberi argentum.quærebat ſtatim ſenem cupiens uxorem ducere.hominem ideſt phor.Ego bælua.i.ſtultus timeo ego de proficuo meo quia uterq; in hoc eſt modo mihi neceſſarius ut quum unum fallere non potero alium fallam:& hoc eſt. An.timui quia &c̃.petam hinc.i.a demiphone. A

A Antipho. Geta. Demipho. Chremes.

Expecto.q̄ mox r̄cipiat ſeſe geta:ſed patruū
Video cū patre aſtantem hei mihi q̄ timeo
Aduētū huius.quo īpellat patrē.Ge.adibo
Hoſce.o noſter chremes.Ch.ſalue geta.Ge.uenire
Saluū uolupe eſt.Ch.credo.Ge.quid agitur?Chre.
Multa aduenienti ut fit noua hic cōpluria.Ge.ita de
Antiphōe audiſtin quæ facta ſunt?Chr.oīa.Ge.tum
Dixeras huic facinus indignū chremes.ſic circūiri.
De.id cū hoc agebā cōmodum.Ge.nam hercle ego
Quoq; id mecum agitans:ſedulo inueni ut opinor
Remediū huic rei.De.quid geta?quod remedium
Ge.ubi abii abs te fit forte obuiam mihi phormio.

Expecto q̄ mox recipiat ſe geta. Ad errorē cumulādū pſona demi.iterponit̃:atq; ei abducto metu admittendæ uxoris maior uis fiat repentinæ lætitiæ. DO. A
℄ Volupe eſt:hoc uoluptatis nomen eſt ut hoc facultatis.ſic.n.ueteres p apocopen loquebant̃. Volupe
℄ Cōpluria:ſm regulam locutus eſt.nam hoc cōplur̃ & hæc cōpluria:ſic ueteres:qđ nſi dēpta ſyllaba cōplura dñt:ſic dicendo.Cato originū.Vana nec loco cōpluria.Cicero in ꝓtagora.Cōfirmāda genera cōpluria.Credo quia ueteres hoc plure:nō hoc plꝰ dicebāt. Cōpluria Cato Cicero.
℄ Cōmodū cōmoda æſtimatio eſt tpis. cōmodū tm̄ qđ Lucilꝰ.Quod mihi cōmodū eſt:aut ruda ueſtimenta repoſuerā. Cōmodum Cōmoda
℄ Is q iſtā. Apoſiopeſis tertia:deeſt obtruſit nobis:aut defendit:aut qd tale.
℄ Fugitans litium genitiuo caſu:uim nominis habet fugitās:iunctum actō uim participii.
℄ Fugitans litium.quaſi quod uult in dominio facere id iā in eo eſſe dicit præparans hominem ad cōtemptum pecuniæ quæ poſcetur ſtatim.
℄ Dari tibi in manum.datur ei q ſeparatim accipit ſine arbitro aut interprete. ut præuaricator aut iudex corruptus. Dari in manum
℄ Hæc hinc faciat.ꝓ hinc ſe faciat.i.abeat ut hinc ſe faciat:& huc accedat ſignificat.
℄ Hæc hic faceſſat.i.ꝓceda:alias faciat:ergo duas res ſignificat hoc unum uerbum:an hinc faceſſat:prouerbialiter q̄ſi hinc faciat.Plau.Argētum hinc facite.Huc te fac dicitur pro huc accede. Plautus
℄ Aliam partem:& ſi nō totum uel aliquam partē.
℄ Verba hodie inter nos.ſic dicebant iurgiū ſignificātis:ꝓprie uerba cōmutari eſt qđ altercari dicimꝰ. Verba commutari

℄ Quid?nimiũ:q̃tũcunq; apud quoſdã diuerſæ pſonæ cũ uerbis ſingulis.℄ Parui rettulit:nihil interfuit.uel parũ in/
terfuit.i.nihil pfuit.℄ Nõ ſuſcepiſſe inuẽta eſt q̃.d.p.in græca fabula ſenex hoc dicit qđ intereſt.me nõ ſuſcepiſſe filiã:
ſi mõ dos dabit̃ alienæ.℄ Sed.m.parẽtheſis pria.℄ Sed mihi op⁹ eſt:idicio doli ẽ:nã anteq̃ petat petẽdi cãm ingerit.
℄ Quæ afferret:q diſſoluerẽ:qa ſi opũ cã hñdaꝝ dotatã quæreret.minor eſſet neceſſitas captanda cũ opulentioris æs
alienũ addidit uix ei nihil opponi põt.℄ Ab hac ac.q.ſp.& mire accipio nõ acceptur⁹ ſum & definitũ mõ ponit ne de
ſumma dotis ſuperſit diſputatio.℄ Vtrũ ſtultitia facere:Parelcõ tertiũ.hoc idẽ.n.ualet.utrũ qđ an.℄ Dicã ſcientẽ ac.i.
antithetõ ſcđm.nã ſciẽti iprudẽtẽ reddidit.℄ Quid
ſi aiam dẽt.græcũ puerbiũ ſpreuit. τιλε ει την ψυ/
χηνοφειλει.℄ Ager oppoſitus eſt pi.d.m.aſtute nõ
pͥin⁹ trigita minas dixit:ſed paulatim colligit ut pti/
bus cõgeſtis in ſũma ſenes minas grauet̃.nã ſi ſemel
diceret deterreret parciſſimũ ſenẽ:deniq; additis decẽ
minis ſtatim rñdet dabo:cõcedũt̃ ab alio de religs de/
cẽ minis ſupeſt dubitatio ñ difficilis ad dãdũ.℄ Sũ/
ptu ad nuptias opus ẽ ſubaudit̃.℄ Sane.in.d.m.bñ
ſane quaſi qdẽ plus exigat:ſed cõtentus ſit.℄ Sexcẽ/
tas.p.p.ſ.m.i.d.pſpicere hic licet cõſuetudinẽ utriuſ/
Apollodorus que ſermonis.nã Apol.d.c.dixit p multis & ut apđ
græcos.c,ita apud nos.d.c,dicere p multis uſitatũ ẽ.
Cicero Cice.Sexcenta poſſum decreta pferre.℄ Mea.c.e.me
hoc ẽ æquũ amittere:rõ cur ipſe uigiti dare dẽat mias
dãte Demi.decẽ.℄ Quãtũ.p.m.e.feſtinat Ge.ſcit.n.
dixiſſe lenõem:mea lege utar ut potior ſit q prior ad
dãdũ eſt.℄ Quæ qdẽ.r.i.u.m.nõ deſinit poeta oſtẽ
dere auaritiã Demi.q nec iõ libenter fert dari aliquid
Virg. phor.qa ſic cõmodũ rei eſt.Vir.Hos illi qđ nec bene
uertat.m.hæ.℄ Mecũ ar.a.Comicũ argentũ pſto:&
cã addit̃.cur pſto:& uñ ſit ſimul iracũdiæ uxoris:&
iurgio pparat̃ locus.℄ Fructũ.q.l.& lẽni & lẽno le/
gitur.℄ Reddũt.p̃.ſchema ephexegeſis.℄ Id ſu.nõ
fructũ ſed argẽtũ.℄ Id ſu.impendã.unde & ſumpt⁹
dictus.℄ Vxori.t.o.e.d.bene eſſe nõ fuiſſe ne iam re/
petendũ uideret̃ opus eẽ dixero:adiũctum p pronũ/
ciatiuo ut in eunucho.Perculeris iam tu me.

GVI. A EXpecto &c̃.Hic a geta texitur fallacia q̃ allu/
cinat⁹ ſenex trigita minas ſit datur⁹ phormio
ni ut uxorẽ antiphõis alteri locet iterea:dabi
tur ſũma phædriæ iteruẽtuq; nutricis phaniũ a patre
ſuo agnoſcet̃ & antiphoni relinquet̃.An.Antipho
hæc ſecũ tm̃ loqtur.Expecto q̃.i.q̃ntũ.mox.i.cito uel
ſtati.Ge.recipiat ſeſe.i.ſe retrahat ad me ſiue ſe referat.
Sed uideo patruũ.ſ.fratrẽ pr̃is mei & patrẽ phædriæ
ſtãtẽ cũ pr̃e.Hei mihi interiectio dolẽtis:datiuo iũcta
q̃.i.quãtũ timeo.q.d.multũ quo.i.in quã ſniam uel
opinionem:ſeu in quã partẽ aduentus huius patrui
impellat.i.inducat patrem.Ge.Adibo hoſce.ſ.demi/
phonẽ & chremetem:hoc ad ſeipſum dicit.Deide ac/
cedens ad eos inqt.O nr̃ chremes.Deinde intecepit
ſmonẽ chremes.Chr.Geta ſalue.Ge.ſubdit qđ omi/
ſerat uolupe eſt.i.uoluptas eſt uel uoluptatis cuiuſdã
loco eſt te uenire ſaluũ.Volupe nomen eſt uoluptatis
ſicut facul p facultate inuenit̃ & pro faculter.Nã ue/
teres ſic loq p apocopem gaudebant.Chr.credo tibi
eſſe uoluptati aduentũ meũ.Ge.qd agit̃?Chr.multa
fuerũt ſup.noua(ut fit).i.ut cõtingere ſolet mihi ad/
ueniẽti.i.cũ uenirẽ.hic athenis:cõpluria.i.pmulta ſũt
ſup.noua.& recte cõpluria ubi nũc cõplura dicimus.
Nã.hoc cõplure & hæc cõpluria ueteres dictitarunt:
qa hoc plure:ñ hoc pl⁹ dicebãt.hæc Donat⁹.ge.ita cõ
pbat hac pticula dctm̃ Chre.Audiſti.utrũ accepiſti ea

quæ

De.qd phormio?Ge.is q iſtã.De.ſcio.Ge.uiſum eſt
Mihi ut eius tentarem ſniam prendo hoiem ſolum
Cur nõ inq̃ phormio uides iter nos ſic hæc potius
Cum bona:ut componãtur gr̃a:q̃ cum mala?hærus
Liberalis eſt:fugitans litiũ:nã cæteri qdẽ hercle amici
Oẽs modo uno ore auctores fuere ut præcipitem
Hanc daret.An.quid hic cœptat aut quo euadet
Hodie?Ge.an legibus daturum pœnas dices:ſi illã
Eiecerit?iam id exploratũ eſt eia ſudabis ſatis:ſi cum
Illo incœptas homine:ea eloquentia eſt:uerũ:pone
Eum eſſe uictum.at tandẽ tamẽ non capitis eius res
Agitur ſed pecuniæ:poſtq̃ hoiem his uerbis ſentio
Mollirier.ſoli ſumus nunc hic inq̃:eo dic quid uelis
Dari tibi in manum ut hærus his deſiſtat litibus:
Hæc hinc faceſſat:ut moleſtus ne ſies.An.ſatin
Illi dii ſunt propitii?Ge.nam ſat ſcio:ſi aliquam
Partem æqui boniq; dixeris:ut eſt ille uir bonus
Tria non cõmutabitis uerba hodie inter uos.
De.quis te iſtæc iuſſit loqui?Ge.immo non potuit
Melius peruenirier eo quo nos uolumus.
An.occidi.Ch.perge loqui.Ge.at primo homo
Inſaniebat.Ch.cedo qd poſtulat?Ge.qd?nimium.
Quantum libuit.Ch.dic.Ge.ſiquis daret talentum
Magnũ.De.imo malũ hercle:ut nihil pudet?quod
Dixi adeo ei:quæſo.Ge.quid ſi filiam ſuam unicam
Locaret:pui rettulit non ſuſcepiſſe:inuenta eſt quæ
Dotem petat:ut ad pauca redeam:ac mittam illius
Ineptias:hæc deniq; eius fuit poſtremo ratio:ego
Iam inquit a principio amici filiam ita ut æquum
Fuerat uolui uxorem ducere:nam mihi ueniebat
In mẽtem eius incõmodum in ſeruitutem pauperẽ
Ad diuitem dari.ſed mihi opus erat
Vt apte tibi nunc fabuler aliquantulum
Quæ afferret.qui diſſoluerem quæ debeo:&
Etiam nunc ſi uult demipho dare quantum ab hac
Accipio quæ ſponſa eſt mihi.nullam
Mihi malim q̃ iſtãc uxorem dari.An.utrum ſtultitia
Facere ego hũc an malitia dicã prudẽtem an inſciẽtẽ
Incertus ſum.De.quid ſi animam debet.Ge.ager
Oppoſitus eſt pignori ob decem minas inquit.
De.age age iam ducat dabo.Ch.ædiculæ itẽ ſunt ob
Decẽ alias.De.hui nimiũ ẽ.C.ne clama petito haſce
A me decem.De.uxori emẽda ancillula eſt:tum aũt

quæ facta ſunt de antiphone. Ch. Audiui oĩa. Ge. tũ.i.tu ne o demipho dixeras huic chremeti quæ facta erãt. o chreme facinus indignũ.i.neſariũ ſcelus eſt ſic.i.eo mõ circũiri.i.circũueniri decipi falli. De. agebam.i.loquebar cõferebã cõicabam id.ſ.facinus indignũ cũ hoc fratre meo cõmodũ.i.nacta oppurtunitate: ita ut cõmodũ uice aduerbii fungatur ſignificãtis opportune. Dicim⁹.n.eleganter tu cõmodũ diuertiſti.i.cõmode opportune in tpe quo debebas & bñ æſtimato ac cõſiderato tpe. Terẽtius in eunucho: Virgo ſeſe interea cõmodũ huc aduerterat. in hanc nſam platæam cõmodum.i.qđ dici ſolet qñ uidit bonũ ſuũ uel ſuã opportunitatẽ. Ge. Nã hercle ego quoq;.i.ẽt. agitãs meũ.i.uoluẽs uerſans uolutans cõſiderãs apud me id facinus ſedulo.i. inſtãter ſine dolo iueni remediũ huic rei ut nõ admittať uxor antiphonis. De. o geta qd inueniſti? ſup. qđ remediũ ſup. excogitaſti? Ge. Vt.i.poſtq̃ abii.i.diſceſſi abs te forte phormio ſit obuiã aduerbiũ.i.in occurſũ mihi getæ. Chre. q phormio? fuit.ſ.tibi obuius. Ge. is fuit phormio q obtruſit ſup. nobis iſtam puellã. Ch. ſcio.i.ĩtelligo. Ge. Viſum eſt mihi.i.cõmodũ eẽ iudicaui. ut.i.ꝙ ptẽtarẽ.i.expirier. ſniam.i.opinionẽ eius phormionis. prẽdo.i.cõprehẽdo tanq̃ familiariter locuturus & cõgreſſur⁹ hoiem phormionẽ. ſolũ.i.ſine arbitris ſeu interptibus inq̃.i.dico illi o phormio cur nõ uides.i.aĩaduertis ꝓuides ut ſi fieri poſſit ſup. hæc negocia de iſtis nuptiis poti⁹ cõponanť.i.tranſiganť cõcordenť pacenť iter uos cũ bona grã.i.cũ beniuolẽtia q̃ cũ mala grã.i.cũ maliuolẽtia: uel ſic ſi uelis cur nõ uides ſi ut.i.ſi aliquo modo ſiue aliq̃ rõne & uia hæc poti⁹ cõponanť iter uos cũ bona grã & c̃. Her⁹.i. dñs eſt liberalis.ſ. demipho. & fugitãs litiũ.i.iurgiorũ ubi fugitãs uĩ nois hẽt cũ gtõ iũgať. nã qdẽ hercle.i. ꝑ herculẽ cæteri oẽs amici ipſius demiphonis fuerũt mõ.i.paulo añ uno ore.i.una oium uoce uno cõſenſu. auctores.i.ſuaſores ut Demi. daret hãc uxorẽ ꝑcipitẽ.i.exturbaret eã ac ꝑcipitaret de thalamo filii ſui eã poſt hac nõ redriturã. An. antipho hæc audiens neq; tñ apparẽs ſubinde uerba interponit. Quid hic geta cœptat.i.incipit facere: aut quo.i.in quẽ exitũ ſeu effectũ ipſe euadet.i.erũpet peruenier hodie. Ge. pſequiť ſermonẽ geta q̃ſi alloquať phormionẽ: ſic.n.refert q̃ſi ſic fuerit cũ eo locutus: an.i.utrũ tu phormio dices dñm daturũ pœnas.i.punitũ iri. legibus.i.ꝑ leges: ſi eiecerit.i.exturbauerit illã e domo ſua. Iã id qđ dices.ſ.eũ daturum pœnas eſt exploratũ.i.certũ & bñ ꝓuiſum ac cõſtitutũ. Eya aduerbiũ hortãtis ut poti⁹ uelit cõponi oĩa q̃ ĩ cõtẽtionẽ deſcẽdere ſatis ſudabis.i.laborabis icaſſum & qdẽ uehemẽter ſi incœptas.i.ſi ĩcipias litigare cũ illo hoĩe.ſ.dño meo. ea.i. tãta: ipſe dñs eſt eloquẽtia.i.tãtam hẽt eloq̃ntiã uel tanta eloq̃ntia pollet: uel ea eloquẽtia eius eſt.i.talis eſt eius eloq̃ntia ut ea eloquẽtia ſint caſus ntĩ. uerũ.i.ſed pone.i.finge fac eſto ſit ita faue ubi dicũt poſito caſu: eũ dñm eẽ uictum in cã.i. eſto ꝙ eẽt uictus attñ tandẽ.i.ut uno uerbo dicã qđ ſentio. res.i.negociũ capitis.i.uitæ eius nõ agiť.i.nõ tractať ſed tñ res pecuniæ agiť ita ut ſola eſſet mulcta pecuniaria. Poſtq̃ ſentio.i.ꝑcipio hoiem phormionẽ molliri.i.mitigari molleſcere & mollior fieri his uerbis q̃ dixi inq̃.i.dixi nũc ſumus ſoli.i.ſine arbitris. hic.i.in hoc loco. eo.i.ea re.ſ.quia ſumus ſoli dic qd uelis dari tibi in manũ.i.pecunia præſenti ut hærus deſiſtat.i.ceſſet ſupſedeat. his litibus.i.ab his iurgiis: & ut hæc puella faceſſat hinc.i.diſcedat: recedat: abeat hic.i.ex domo hæri. Faceſſo interdũ ſignificat facio. Inde faceſſere negociũ.i.exhibere ſollicitudinẽ & curã. Interdũ ſignificat ire ad faciẽdũ. Interdũ ſignificat diſcedere. nã q diſcedit ab aliquo loco remotũ ſe facit ab illo. e diuerſo facere ſe huc ſignificat accedere ad hũc locũ ut ſi diceret fac te huc: idem eſt ac ſi diceret accede huc. iõ fac te hinc ſignãt diſcede hinc: ſicut fac te huc ſignãt huc accede. & qd inq̃ uelis tibi dari. ne.i.ut nõ ſis moleſtus.i.ut nihil moleſtiæ hæro afferas in his reb⁹. An. ſatis ne dii ſunt ꝓpitii.i.benigni fauentes ſecundi. q.d. nõne dii ſunt illi multũ benigni ac faciles q patianť eũ ita egregie mẽtiri uel q ſit ita aĩo getus nec (ut uideť multis) agitatus curis. uideť enim nihil eſſe ſollicitus q talia & excogitat & recitãdo inſiſtit. Ge. pſequiť incœptũ ſermonẽ. nã ſat ſcio ſi tu phormio dixeris aliquã partẽ boni & æq.i.aliqd bona æqtate ſubnixũ.i.aliqd qđ utile & honeſtũ uideatur. ut ille hærus eſt uir bonus.i.iuſtus.i.q̃ bonitate eſt uir ille uel ꝓ ea bonitate q̃ eſt ſeu q̃ ſua uiri eſt ꝓbitas. nõ cõmutabitis hodie uerba inter uos.i.nõ altercabimini diu ſimul ultro citroq;. nã uerba cõmutare eſt qđ altercari dicimus. nam alcando ultro citroq; uerba coniectanť & cõmutanť. De. qs iuſſit te getã loq iſtæc cũ phormione? Chr. imo non potuit melius.i.aptius pueniri in uerbo impſonali. eo aduerbiũ ad locũ.i.ad eũ ſtatũ. quo.i.ad quẽ nos uolumus peruenire. An. occidi.i.perii. De. perge.i.pſeuera pſeq̃re loq. Ge. At primo.i.in principio hõ Phor. inſaniebat.i.furebat cum ei iſta dicerẽ. De. cedo.i.dic qd poſtulat ut nõ ſit moleſtus & ut puella faceſſat. Ge. petis qd poſtulet poſtulat nimiũ. ideſt immoderatum precium ſiue munus uidelicet tñ poſtulat q̃tum libuit ſibi. De. dic quid poſtulet. Ge. dicit forſitã ſe facturum ſi qs daret. talentum magnũ qđ conſtat ex octoginta libris ut ſupra. De. imo hercle ſi qs daret ei malum.i.incommodum aut ſupplicium aut tormentũ hoc dicit indignatus ĩmoderationẽ petentis. q.d. ſe male illi dare magnũ malũ q̃ tantum precium. ut ideſt qualiter quomodo interrogando nihil pudet uel te uel illum hoc dicere ſup. Geta ꝙ: ideſt ſed adeo: ideſt certe. dixi ei id quod ſeqtur. uel adeo. ideſt certe. hoc eſt ſup. quod dixi ei quæſo ideſt peto a te quid peteres ſu p. ſi ipſe hærus locaret. ideſt daret nuptui filiam ſuam unicam: ideſt ſolam reſpõdit ſup. ꝙ parui rettulit.i.parum

Pluſcula ſuppellectile opus eſt. opus eſt ſumptu ad
Nuptias: his rebus pone: ſane inquit decem.
De. ſexcẽtas proinde potius ſcribito: iam mihi dicas
Nihil do. impuratus ne ille ut etiam irrideat?
Ch. q̃ſo ego dabo: qeſce. tu modo filius fac ut illam
Ducat nos quã uolum⁹. An. hei mihi geta occidiſti
Me tuis fallaciis. Ch. mea cauſa eiicitur: me hoc eſt
Aequum amittere? Ge. quantũ potes me certiorem
Inquit face: ſi illam dant. hanc ut omittã ne incertus
Siem. nam illi mihi dotem iam conſtituerant dare
Ch. iam accipiat. illis repudium renunciet: hanc
Ducam. De. quæ quidem illi res uortat male.
Chre. opportune adeo nunc mecum
Argentum attuli: fructũ quem lemni uxoris reddũt
Prædia: id ſumam uxori tibi eſſe opus dixero.

Prendeř

Sīut

Molliri

Faceſſere

proſuit uel parum interfuit ſeu parua fuit cõmoditas nõ ſuſcepiſſe.ideſt nõ genuiſſe aliã filiam ſiue nõ habuiſſe aliam filiam ꝑter unicam cũ inuẽta ſit alia ꝓpinqua q̃ petit dotẽ qualis fuit phaniũ q̃ per leges petit a cognato dotẽ q̃ alicui
Redire poſſit locari.ergo ſic aſtrue.inuenta eſt.i.acceſſit emerſit in lucẽ una cognata q̃ petat dotẽ.ut redeã.i.ut ueniã.ut Cice.
Cicero ad chriſippi laqueos reuertamur.i.ueniamus accedamus.ut accedã ergo ad pauca.i.ad ſermonem breuiuſculum ac ut omittam ineptias.i.fatuitates incõſiderata dicta illius.denicꝫ.i.poſt multa hæc fuit poſtrema oĩo eius.i.ultimus mecũ ſermo inqt.i.dixit ſic ego phor.iam a principio uolui ducere filiam amici uxorẽ.i.capere eã in uxorẽ ut fuerat æquũ.i. honeſtũ & æquitati cõgruum.Nam incõmodũ eius ueniebat mihi in mẽtẽ uidelicet pauperẽ puellam dari.i.traduci transferri ad diuitẽ maritũ in ſeruitutẽ.i.in oẽm ſubiectionẽ:qm̃ pp pauptatẽ uxor reddit̃ magis obnoxia & uelut ſeruа cõiugi ſuo diuiti ſic diues uxor cõtra. Sed ut nũc aperte fabuler.i.uerniliter loq̃r tibi erat mihi opus illa uxore q̃ affer
Diſſoluere. ret aliquantũ.i.dotem alicuius q̃titatis.qui.i.ut uel q ſi ablatũs.i.a quo aliquãto.uel q.i.unde diſſoluerẽ.i.diuerſis ſoluerem ea q̃ debeo.ẽt ſi nũc demipho uult dare tãtum quãtũ accipio pñti pecunia ab hac filia q̃ eſt mihi ſpõſa.i.ꝓmiſſa nullã filiam mali dari mihi uxorẽ q̃ iſtanc filiã amici. An.antipho hæc ſolus loq̃t ego ſum incertus utrũ dicã hũc getã facere id qđ facit ſtultitia.i.ꝑ ſtultitiã.an malitia.i.ꝑ malitiã.& utrũ dicam eũ facere id ſcientẽ.i.de induſtria an iprudentẽ.i.ꝑ imprudẽtiã & incõſiderationẽ.De.qa geta dixerat phor.dixiſſe ſibi fuiſſe opus uxore q̃ afferret unñ diſſolueret q̃ deberet nunc ꝑ prouerbiũ loqtur demipho.qd ſi aĩam debet:i.qd dicas ſup.uel cenſeas:uel eſt modus interrogandi ſi phor.debet nõ ſolũ pecunias:ſed ẽt uitam:aĩam.n.ꝓ uita intellige.Ge.getam.uidens ꝑ illud ꝓuerbiũ ſenem uelle ſcire qdnã deberet necꝫ ita in obſcuro uelle ꝓmittere ſe diſſoluturꝫ debita oñdit q̃ ſint debita phor.inqt ager eſt oppoſitus pignori.i.oppigneratus hoc eſt datus in pignus ob.i.pp decẽ minas.i.libras.De.age age hortãtis eſt iã.i.nũc ipſe phor. ducat phaniũ ego dabo illas minas decẽ & agrũ repignerabo.Ge.item.i.ſimiliter ædiculæ.i.domũcula eius ſunt datæ ſup.uel poſitæ pignori ob alias decẽ minas.De.Hui interiectio ridẽtis uel indignãtis nimiũ eſt.ſ.ſoluere uigiti minas. Chr.ne clama.i.noli clamare petito a me haſce decẽ minas.Ge.ancillula.i.parua ancilla eſt emũda uxori tũ.i.deĩde opꝰ eſſe ſupellectile pluſcula.i.paulo maiore & ampliore & numeroſiore.i.opus eſt paulo pluribꝰ utenſilibus opus eſt inq̃ ſumptu ad nuptias faciẽdas inqt Phor.ſane in hac ꝑticula cõcedentis eſt.q.d.ſit ita ut uis:pone.i.ſupputa decẽ minas his rebus.i.ꝓ his rebus ꝓdictis.ſ.ꝓ ſuppellectile pluſcula.De.ꝓinde.i.ꝓ hac re potius ſcribito.i.ſcribat mihi ipſe Phor.
Dica dicæ ducẽtas uel ſexcẽtas dicas.i.cãs uel libellos & cõtrouerſias.De.dica ſatis iam dictũ ẽ nihil do.i.nihil uolo illi dare.ne.i. utrũ.ille eſt ſup.ita impuratus.i.impurus iprobus imũdus inhoneſtꝰ factus ut ẽt irrideat.i.illudat.ſeniores.Chr.q̃ſo.i. obſecro.tu mõ.i.immõ geſce.i.noli te turbare ego dabo illas decẽ minas:& ita erũt uiginti q̃s ſum daturus fac ut filius tuus ducat illã.ſ.filiã meã quã nos uolumus eũ ducere. An.hei mihi.i.dolore afficior o geta occidiſti me tuis fallaciis.i. aſtutiis & fraudibꝰ.Ch.ipſa puella eiicit̃ mea cã.i.amore mei emittit̃ a domo f̃ris ut filiꝰ eius ducat filiã meã.æquũ eſt.i. iuſtũ eſt me amittere hoc.i.has uigiti minas. Ge.phor.inqt in hæc uerba.o ge.fac me certiorẽ ſi parẽtes antiphonis dãt illã puellã mihi cũ dote.ut amittã.i.a me reiiciã ac repellã hanc q̃ iã mihi ſpõſa eſt ne ſim icertus.nã illi parẽtes huiꝰ con
Opportunæ ſtituerũt.i.deſtinauerũt dare mihi dotẽ.Chr.iã.i.nũc uel ſtati accipiet ꝓmiſſam dotẽ.renũciet.i.ſignificet illis parẽtibus alterꝰ repudiũ.i.recuſationẽ eiꝰ puellæ.ducat hanc puellã in uxorẽ.De.q̃ res.i.q̃ dos male uortat illi.i.q̃ in ſuã cõuertat̃
Sumare Sumptꝰ ꝑnitiẽ.Chr.adeo.i.certe.attuli nũc opportũe.i.qđ dr̃ bñ ad pũctũ argẽtũ mecũ.ſ.fructũ.i.redditũ.quẽ ꝓdia.i.poſſeſſiones uxoris meæ reddũt.unñ redditus lẽni.i.in lẽno inſula:ſumã.i.ipẽdam.inde ſumptꝰ.ſumã id argẽtũ.dixero.i.dicam uxori meæ cũ quæret ſuas pecunias opus eſſe tibi illis.i.te egere illis & ita me tradidiſſe tibi eas mutuas.

A EXpecto.Inducit̃ in hac ſcæna antipho auſcultator tm̃ ut cũ audiat phor.dari uxorẽ:& dari argentũ timeat & dubitet de uxore ſua.ſed qa cõſcius eſt cõſilii de argẽto phæ.melius:& facilius poſſit a geta poſtea mitigari:& pſuaderi ne hoc ex ueritate credat fieri:hoc neceſſariũ erat in hoc actu:qa niſi ita audiuiſſet:& ꝓnotatũ ſibi fuiſſet ſtatim inſaniret clamaret cupiẽs ſuã oĩbꝰ modis retinere:& ita machinationi huic noceret:& quũ ſupius miſiſſet getã ꝑ phor. expectando eũ dicit hæc uerba.Expectet:multa noua ſunt mihi relata aduenienti in aliis locis.ſed hic.i.in ciuitate iſta cõplura q̃ in aliis.o demipho tu ne &c̃.circuiri.decipi nos a leccatore illo phor.Nã eſt mirũ ſi nõ agis.nã ego etiam inde agebã.Cur nõ uides iter nos.i.iter te & demiph.ſic ut hæc.ſ.de tua uxore.cõpo.i.mitigent̃ cũ bona gr̃a qđ fieret ſi eã duceres potius q̃ cũ mala gr̃a:qđ fiet ſi eã te ẽt iuito ꝑficiat:& bñ potes cũ bona gr̃a cõponere qa herꝰ &c̃.hic cogitãs eſt nomẽ cũ cõſtruat̃ cũ gtõ.mala qdẽ faciet gr̃a niſi ꝓuides.Nam cæteri.a &c̃.quo.i.ad quẽ exitũ euadent iſta uerba getæ.o phor.dices tu illũ demi.daturꝫ pœnas.ſ.ꝙ puniet̃.ſi cõtra legẽ faciet.Iam id totũ explo.i.ꝓuiſum eſt uerꝫ.i.ſed. pone.i.finge mõ eſſe uictũ in cã legibꝰ tñ ꝓ pecunia ſe pacabit nõ capite:& ita ut dñs faceſſat.i.faciat hoc libẽter.hinc.ſ. de hac re.q.d.talia pete q̃ dñs faciat libẽter:& ne ut ſies.m.Statim.q.d.eſt inſanus & oẽs dii ſunt illi cõtrarii. Aliquam partẽ pecuniæ q̃ nõ ſit ultra modũ ſe æqui & boni:qs notat ꝓprietatẽ auari ſenis.ſed chre.q ob hoc inductꝰ fuit eſt paratus q mitigat.imo bñfecit:qa nõ melius potuit ꝑueniri:eo.i.ad illud:ad qđ nos uolumus.ſ.ad hoc ꝙ filiã meã hẽat antipho.Magnũ talẽtũ obtinet cẽtũ qnq̃ginta uncias.Rẽ more callidi uẽditoris aggrauat ut qñ de minori pecunia mẽtionẽ faciet libẽter tribuant ut ſicut nihil pu.eũ.qđ.ſ.qa nimiũ petebat dixi adeo ei:& inq̃ ei qđ plus daret ſi ſi.&c̃.Tũc ille parui rettulit.i.appciatus eſt pare ſe nõ ſuſc.Illam qa inuẽta &c̃.Petat do.a parẽtibꝰ ſuis:quã cũ ea accipiã.ſi.amici.i. ſtilphonis.Adm.ſ.antiphonẽ iuxta illud ſi q̃ uelis apte nubere nube pari.Incertꝰ ſum utrũ dicam iſtũ getam facere hæc ſtultitiam.ſ.ꝙ adeo ſit ſtultꝰ ꝙ quũ male mihi machinet̃ neſciat eẽ malũ. An.malis.ſ.ꝙ ꝓpria uolũtate mihi noceat. Exponit ſe.&c̃.aĩam.ſ.ꝙ talia feciſſet unñ mortẽ meruiſſet.Perinde.i.taliter:ſicut cũ portas mihi triginta minas ſcribito.i. ſcribere & cõputare potes ſexcẽtas.& iam dicas.ſ.ut dẽ.ſed certe nihil do.Impuratus.i.ipurus.& dixit phormio o geta q̃tũ.i.q̃cito potes.Nam illi.i.parẽtes alterius uxoris.Fructũ.Iſte chremes hẽbat p̃rimonia uxoris ſuæ nauſiſtratæ lẽni.Vñ paſcebat alteram uxorẽ:mõ rediẽs de lẽno afferebat cẽſum quẽ de ꝓdiis collegerat.Inde dicit argẽtũ at.ſ.fructũ quẽ &c̃.Mõ id argẽtũ ut dem paraſito ſumam & poſtea dixerat uxori meæ tibi eẽ opus.o frater.ſ.qđ tibi præſtaui.

Emunxi

Emūxi ar.ſe.Mire cū econtrario dicať emūctus hō:elegās & faceius:ut Hora.de Lucilio.Facetus emūctæ naris ingt.℄ Satis ne.i.hoc eſt id ne tibi uiť ſatis eē ad miſias meas:q̄ſi inimico diceret ut dicere ſolemus:aut bñ hēt nūc:aut feciſti certe ꝙ uoluiſti:iō aūt ſub ambiguo locut⁹ eſt ut nequaq̄ poſſet aliter inteꝑtari a geta qui rñdet neſcio:hercle totū iuſſus ſum.℄ Sati.i.recte eſt.℄ Vlcus.t.tāgere ꝓuerbiale:nō ironicos dixit.℄ In neruū.p.i.decipiet a ꝓuerbio tracto a ſagittariis cū uis conatuſq; tēdētis arcū nō in uolatū teli:ſed in ruptionē nerui expetiť.℄ Tu id qđ boni eſt excerpis:honeſte excerpis dixit:& attēde queādmodū dicat excerpis bona qb⁹ nō utatur.℄ Ante.b.arte irriſit hoies Teren.qb⁹religio ſit aggredi negociū aliqđ diebus excreſcentib⁹.℄ Gallīa cecinit:obſtreticū ē:i q̄ domo gallina canat.℄ Supſtitē:marito eē uxorē.℄ Interdixit ha.hariolus eſt q diuina mente uaticinať:dict⁹ ariolus q̄ſi fariolus a fatis & a fando.h.eni ꝑ.f.& item f.ꝑ.h.in multis locutiōib⁹mutabāť.an ab halādo.nā halitu ſolent excludere:uelut mortalē aīam ut diuinā recipiat.uñ & uocē eiuſmodi dabantq; ē œ.qđ œ.ſonū exhalādi ui ꝓſtat.℄ Añ.b.anteq̄ dies decreſcere incipiant.℄ Haruſpex uetuit:haruſpex ab haruga noiať.nam haruga dicitur hoſtia ab hara in qua pecora includuntur.Plautus.Ruſticus hyrcus hara muſtellaria.℄ Fient me uide reſpice.ideſt uultus mei fiduciā gere non aliter latini.ſiquidem quia nullum periculū eſt.℄ Me uide:qa in iure ſuam ꝓmittit.& iterponit fidem quod nos dicimus.me habes:me uides reſpice.

Hora. DO. A Satin. Hario/lus Añ bru/mam Haru/ſpex Haruga Hara Plau.

A Antipho adoleſcens. Geta ſeruus.

GEta.ge.hē.A.qd egiſti?ge.emūxi argēto ſe(nes.
An.ſati ē id?ge.neſcio hercle.tm̄ iuſſus ſū.
An.eho uerberato:aliud mihi rñdes ac ro(go
Ge.quid ergo narras?An.qd ego narrē opera
Tua ad reſtim mihi qdem res redit planiſſime.
Vt te equidem omnes dii deæq; ſuperi inferi
Malis exemplis ꝑdāt hem ſi qd uel qñ huic mandes
Quod recte curatum uelis:qui te ad ſcopulum
E tranqllo auferat:qd minus utile fuit q̄ hoc ulcus
Tangere aut noīare uxorem?iniecta eſt ſpes patri
Poſſe illā extrudi:nūc cedo porro phormio dotem
Si accipiet:uxor ducenda eſt domum.quid fiet?
Ge.non enī ducet.An.noui cæterū quum argētum
Repetēt noſtra cauſa ſcilicet in neruum potius ibit
Ge.nihil eſt antipho quin male narrando
Poſſit deprauarier:tu id quod boni eſt
Excerpis:dicis quod mali eſt:audi nunc contra.
Iam ſi argentum acceperit phormio ducenda eſt
Vxor:ut ais:concedo tibi:ſpatium quidem tandem
Apparandis nuptiis uocandi:ſacrificandi dabitur
Paululum.interea amici qđ polliciti ſunt dabunt
Argentum:id de iſtis reddet.An.q̄obrem:aut
Quid dicet?Ge.rogas?quot res poſt illa monſtra
Euenerūt mihi?introiit in ædes ater alienus canis:
Anguis per impluuium decidit de tegulis:
Gallina cecinit:interdixit hariolus:
Haruſpex uetuit ante brumam aliquid
Noui negocii incipere:quæ cauſa eſt iuſtiſſima.
Hæc fiet.An.ut modo fiant.Ge.fient:me uide.
Pater exiit:abi:dic eſſe argentum phædriæ.

GEta & c̄.Hic antipho tot⁹ꝑturbatus getam alloqtur ſup eo qđ fecerat ac tandē leniť ipe antipho a fuo geta.An.o geta uctūs ē.ge.hē interiectio aīaduertētis.An.qd egiſti?geta emūxi.i.euacuaui purgaui ſenes demiphonē & fratrē argēto.Interdū emūctus hō diciť elegans & facet⁹.An.ne.i.utrū id qđ feciſti eſt ſatis rectū ſup.uel recte factū.ge.hercle neſcio an ſit ſatis rectū ego iuſſus ſum facere tm̄.i.dūtaxat hoc.i.extorq̄re pecunias.An.eo admonentis interiectio & excandeſcētis.o uerbero.i.digne uerberib⁹ multis.& declinatur uerbero uerberonis.rñdes mihi aliud.ac.i.q̄ rogo.i.peto.ge.ergo qd narras?An.petis ſup.qd ego narrē?qdē.i.certe.res.i.negociū:redit mihi planiſſime.i.redibit mihi manifeſtiſſime ad reſti.i.ad ſuſpēdiū.i.ad chordā q̄ mihi parē ſuſpēdiū.Nā reſtis chorda ē.q.d.res tota eo redacta ē ut de ſuſpēdio poſſim cogitare.& qdē tua ope.i.tua induſtria & tuo ſcō ut.i.utinā.dii & deæ oēs tā ſupi.i.celeſtes q̄ inferi ideſt infernales.perdant:ideſt deſtruāt te.exēplis malis ideſt in exempla aliorum quæ ſint tibi mala & noxia.hem:interiectio dolentis uel indignantis.mādes ideſt committas per ironiam huic getæ ſi quid habes ſup.quod uelis curatum:ideſt quod uelis factum eſſe recte:ideſt ut decet mandes:ergo huic qui auferat ideſt abducat te:ad ſcopulum.ideſt editum ſiue eminentē locum:unde te des præcipitem uel in ſcopulum:ideſt in tempeſtatem & perturbationem ac periculum.nā ſæpe ī ſcopulis:ideſt rupib⁹marinis acutis naues periclitantur.e tranquillo:ideſt ex quieto loco & ſtatu.quid fuit minus utile:ideſt inutilius q̄ tangere:ideſt attingere attrectare.hoc ulcus:ideſt hunc locum noſtræ materiæ periculoſum & ledentem ſi tangatur ſicut ulcus.eſt autem dictum prouerbiale.aut quid fuit inutilius:q̄ nominare uxorem:ideſt facere mentionē de illa.ſpes:ideſt expectatio eſt iniecta:ideſt indita patri illam uxorem poſſe extrudi:ideſt expelli a uiro ſuo.cedo:ideſt dic.porro ideſt deinde ſi nūc phormio accipiet dotem uxor eſt ducenda domum.i.in domum

GVI. A Emun/ctus Verbero onis. Reſtis.

iure matrimonii qd fiet tunc. Ge.enim.i.certe.phormio nō ducet eam. An.noui.i.ſcio.cæteꝝ.i.ſed cum ſenes repetent
Item in neruum argentū.ſ.i.certe potius ipſe phormio.ibit in neruū.i.nimis conando decipieť nřa cā more illius ſagittarii qui magno conatu tēdens arcū ſæpe neruū frangit & ita ſuo impulſu fruſtrať ac decipiť.uel ibit in neruū poteſt capi ꝑ coniicietur in uincula & in carcerē potius detrudeť nřa cā. Ge.o antipho nihil eſt qn.i.qꝺ nō poſſit deprauari male narrando il/lud.i.ꝑuertēdo ueritatē.tu excerpis.i.extrahis euellis extorqs elicis id boni qꝺ eſt in hac re:& dicis id mali qꝺ in ea reeſt nunc.iam audi cōtra.i.uiciſſim id qꝺ ſum dicturus ſi phormio accepit argētū uxor eſt ducēda ut ais cōcedo tibi fateor hoc & tibi aſſentior.qdē.i.certe.ſpatiū tandē uocandi ad nuptias & ſacrificandi ꝓ nuptiis ut res ꝓſpere cedant dabiť paululū nuptiis apparādis.i.ad apparandas nuptias.Interea dū hæc ageñť amici phædriæ dabunt argētū qꝺ.ſ.ſe datu/ros polliciti ſunt.i.ꝓmiſerūt.Ille Phormio reddet id argētū iſtis ſenibus. An.q̄obrē.i.q̄re reddet aut qd dicet illis q̄re.ſ. nō ducat. Ge.rogas.i.inq̄ris tu dicet ſup.hoc qꝺ ſeq̄tur quot res.q.d.multæ euenerunt mihi poſt illa mōſtra.i.poſt illa prima auſpicia ꝓ nuptiis captata in q̄bus captandis.apparauerant mōſtra.hæc ſunt illa quæ euenerunt alienus canis.i. nō nř ater.i.niger.introiuit in ædes nřas.i.in domū nřam:anguis.i.ſerpens.decidit.i.deorſum cecidit ꝑ īpluuiū.i.ꝑ lo
Decideť cum nō coopertū in medio tecti.Eſt enim impluuiū ait Varro id qꝺ relictū erat in medio tecti ut lucē caperet deorſum
Implu/uium quo impluebat dictū utiqꝫ a pluuia. Anguis itaqꝫ decidit de tegulis ꝑ impluuiū:gallina cecinit.hariolus.i.diuinator in/terdixit.i.ꝓhibuit ne ducerē uxorē.hariolus eſt q̄ diuina mente uaticinať dictus quaſi fariolus a fatis & a fando:aut ab halando:nā halitu ſolent excludere uelut mortalē animā ut diuinā recipiant:uñ & uocē hmōi dabant q̄ eſt hoc ꝙ hoc ſolū exhalandi uim ꝓſtat.haruſpex.i.inſpector hoſtiaꝝ & diuinator in extis eaꝝ.nā haruſpex dř ab haruga.i.hoſtia cuiꝰ inſpiciebanť exta q̄ haruga dř ab ara in q̄ cōcludiť & ſeruať hoſtia.Hara enim eſt ſtabulū in quo pecora includuntur. haruſpex ergo uetuit incipere aliqd noui negocii.ante brumam.i.ante q̄ dies decreſcere incipiant.bruma diciť illa pars
Bromin hyemis in qua dies ſunt breuiores.a bromin.i.a breuitate dieꝝ q̄ cā.i.q̄ excuſatio:uel q̄ occaſio nō ducēdi uxorē eſt iu/ſtiſſima.i.digna q̄ admittatur.hæc q̄ dixi fient. An.ut.i.utinam fiant mō. Ge.fient ſine dubio uide me.i.aſpice uultus mei fiduciam.pater tuus exit abi.i.diſcede dic phædriæ argentum eſſe inuentum ut bono animo ſit.

A GEta.quare antipho aliquantulū dubius erat factus de dictis getæ & iratus induciť geta qui eū mitiget qd mō egiſti:hoc dicebat antipho indignando:ſed geta alio modo accipit. Satī tibi eſt.ſcilicet ꝙ phor.iuuas:& mihi noces.doluit dicere.ſed quū geta intelligeret ꝙ de argēto quæreret aliter reſpondet. Neſcio ſi ſit ſatis id argen/tum quod habeo.ſed tantū petere ſui iuſſus a phe. Ego uerbero.i.dignus uerbere. Multa enim uerba ponūtur pro no/minibus:ut lānio:uerbero:comedo:palpo.ut.i.utinam. Malis exēplis.i.ut ſis malis exēplū.hoc ulcus.ſ.de abiectione uxoris.quā ſicuti eſt periculoſum aliquod lætale uulnus duriter tangere:ſic loqui de uxore mea coram patre nocuum mihi eſſet nominare:cœdo nūc.i.dic mihi:noui ꝙ nō uult ducere ſed neceſſe erit:ut uel argentum reddat:uel uxorem recipiat hoc ibi cæterū &c̄. In neruū.i.debilitatem:& diſſidiū:tu illud non cōſideras in hac re quod bonum eſt ſed tm̄/modo dicis ꝙ malum eſt.ſed tamen audi nunc contra hoc malum. Concedo tibi ꝙ ducēda ſit.ſed prius dabitur a ſe/nibus phor.ſpa.uocandi amicos. Interea amici phæ/driæ. Id ille phor.q̄ igiť obrem accipit argentum:niſi eam ducat.quaſi dicat dicet ſenibus.dicet poſt illa tē/pora.ſcilicet quod promiſi me ducturū &c̄.quot res entes mōſtra.e.q̄ ꝓhibent ducere. Aruſpex ab auibus uetuit incipere.ſ.aliqd noui ante brumam.i.hyemē: uel aruſpex uetuit añ brumā aliqd.n.ne.in.i.ſcitis nō eſt bonum. Cauſa iuſtiſſima dimittēdi.tūc fieret hæc ꝙ dimittet eam ut tm̄ fiāt hæc.non curo plus fient. ſed me uide ideſt ad me reſpice.quia pater ex.uel me uide.i.in me confide & tunc fient:ſed ecce pater.

GVI. A Vietus &c̄. Hic demipho cō ſulit qua uia cer/tiore phormiō i tradat ſuas pecunias. De.in/quā.i.dico tibi chremeti eſto.ideſt ſis getꝰ.i. ſecurus ſine ſollicitudine.ego curabo.i.efficiam ne/quid uerborum.i.ne aliq̄s deceptiones phormio & ſui fautores diunt.i.dent. Dare enī uerba decipere eſt: ego nunq̄ amittā a me.i.non patiar exire e manibus meis hoc argētum temere.i.incōſulte.nā amitto hic ponitur quaſi pro a me emitto.nūquam ergo amit/tam.quin.i.ꝙ non adhibeam.i.aduocem mihi teſtes cui dem ideſt tradam hoc argentum.& cōmemora/bo.i.faciam mentionem.quamobrem.i.qua ratione & occaſione dem illud argentum. Ge.ut.i.quātum demipho eſt cautus ubi nihil.i.non eſt opus ſup.eſſe cautū.nā potius deberet eſſe cautus in nō dando & in agnoſcēdo fallaciā. Chr.atqꝫ opus eſt facto.i.facere ita ut dicis at matura.i.feſtina cū maturitate.dum.i.q̄ diu.hæc libido.i.hæc uolūtas homis incerti & leuis manet

A Demipho. Geta. Chremes.
Vietus eſto inquā:ego curabo ne quid iſti
Verboꝝ diunt:hoc temere nunq̄ amittam
Ego a me:quin mihi teſtes adhibeam cui dem:
Et q̄obrem commemorabo. Ge.ut cautus eſt ubi
Nihil opus eſt. Chr.atqꝫ ita opus facto eſt.at
Matura dum libido eadem hæc manet:nam ſi
Altera illa magis inſtabit:forte nos reiiciat.
Ge.rem ipſam putaſti. De.duc me ad eum ergo.
Ge.non moror. Chre.ubi hoc egeris tranſito ad
Vxorem meam ut conueniat hanc:priuſq̄ hinc
Abeat.dicat eam dare nos phormioni nuptum:

manet eadē.i.in eodem teriore.nā ſi illa altera quā dicit ſibi ſponſam magis inſtabit.i.urgebit iſtātius forſitā reiiciat.i. repellat nos.i.noſtrū negociū & nr̃am cōditionē ſeu pactionē.ge.putaſti.i.diſputaſti dicit Do.i.cōſideraſti rē ipſam.i. id qd' eſt.De.ergo geta duc me ad eum pho.ge.nō moror.i.nō ſum in mora uel ī me mora nō ē.Ch.ubi.i.poſtq̄ egeris hoc.i.dederis phormioni argētū p̄ſentib⁹ teſtib⁹ tranſito.i.transfer te ad uxorē meā ut cōueniat.i. alloquat̄ hanc uxorē antiphonis priuſq̄ abiit.i.diſcedit. hinc.i.ex hoc loco.Dicat uxor mea nos te & me dare eam nuptū.i.collocare in matrimonium phormioni.dicimus dare nuptū & dare uenum.ubi do ponitur cum primo ſupino ſed hoc non ſæpe fit. — Putare — Dare nuptum & uentum

Ne ſuccenſeat:& magis eſſe illum idoneū:qui ipſi
Sit familiarior:nos noſtro officio nihil egreſſos:
Quātum iis uoluerit datum eſſe dotis.De.qd tua
Malum id refert?Ch.magni Demipho.De.non ſat
Tuum eſt officium feciſſe:id ſi nō fama approbat.
Ch.uolo ipſi⁹ quoq; uolūtate hæc fieri.ne ſe eiectā
Prædicet.De.idem ego iſtuc facere poſſum.
Ch.mulier mulieri magis congruit.De.rogabo.
Ah.ubi ego nunc illas reperire poſſim cogito.

Et dicat ne ſuccēſeat.i.iraſcatur illū phormionē eē magis idoneū q̄ ſit familiarior ipſi puellæ.dicat inq̄ nos nihil.i.in nullo egreſſos eſſe nr̃o offō.i. diſceſſiſſe a noſtro offō.uel præiergreſſos eſſe nr̃m offm̄.dicat inq̄ tātum dotis datū eſſe q̄tum is pho.uoluerit.De.qd malū id refert tua.i.quod dici ſolet barbare qd malæ gr̄æ hēs tu agendum de hoc.nā id refert mea:ſignat̃ illud ad me ſpectare.malū aūt illic iterpoſitū ē iteriectio qd plærūq; in nr̃o ſmone pōt cōgruere.ut cū dīt qd malæ gr̄æ talibus rebus te imiſces dicendū eſſet qd rebus malū id genus te iterponere iuuat.Ch.o demipho id magni refert nr̃a.i.illud multū ſpectat ad nr̃am hōeſtatē.De.nō ſat eſt.i.nō ſufficit feciſſe offm̄ tuum ſi fama nō approbat.i.confirmat id qd' feciſti.Chr.uolo quoq;.i.ēt.hæc.i.hāc ſeparationē fieri uoluntate ipſius puellæ.ne.i.ut nō prædicet.i.apte iactet ſe eſſe eiectā a nobis.De.ego poſſum facere iſtud idē qd' uis a tua uxore effici.Chr.mulier magis congruit mulieri quam uir.De.rogabo uxorem tuam ut id faciat.Chre.ego cogito ubi ego nunc poſſim reperire illas.ſ.filiam & aliam uxorem:quæ uenit ex lemno. — Malum

Victus eſto.Paratis omnib⁹ neceſſariis nihil aliud reſtat niſi ut ſoluat̃ argentū.ideo inducit̃ Demipho.q̄ illud deferat pho.Chremes aūt hūc iſtigat ut feſtinaret argētū ſoluere:cui dicit Demipho bone uir fruſtra me ita feſtinas: q̄a nō dabo niſi appoſitis teſtib⁹.Aut q̄obre.ſ.ut ducat uxorē.ut.i.q̄liter eſt cautus ubi nō opus eſt q̄a phor. nūq̄ negabit.neq; in hoc urgebat fallacia.hanc.i.uxorem anti.& placet eam ne clamet nos eſſe iniurioſos.dicat ei nos dare illam nuptū.i.nubere phor.ne hoc nobis ſuccēſeat & dicat nos nō eſſe egreſ.&c.Malū interiectio.uel ſuccēſeat:uel nō.niſi id fa.appro.i.niſi inde laudaris iſtuc.ſ.conſulari eā illas.ſ.uxorē & filiam meā.hæc dicit remanens ſolus:& eſt q̄dam opportunitas & apparatio ſequētis act⁹ q̄ eſt de re mitig.idā pp filiā reptā:iō p̄mittit̃ ſollicit⁹ ut filiā facili⁹ iueniat. — A

A Sophrona. Chremes.

Quid agā?quē amicū mihi inueniā miſera?
Aut cui cōſilia hæc referā?aut unde auxiliū
Mihi petam?nam uereor hera ne ob meum ſuaſum
Indigne iniuria afficiatur:ita patrem
Adoleſcentis facta hæc tolerare audio uiolenter.
Chr.quænam eſt hæc anus exanimata a fratre
Quæ egreſſa eſt modo?So.quod ut facerem
Egeſtas impulit me:quum ſcirem infirmas nuptias
Haſce eſſe.ut id cōſulerē iterea uita ut in tuto foret.
Chr.certe ædepol:niſi me animus fallit:aut parum
Proſpiciunt oculi meæ nutricem gnatæ uideo.
So.neq; ille inueſtigatur.Chr.quid agam.So.qui eſt

Audio uiolenter:quod græci dicunt λειωσ ¶Nā quæ hæc anus ē αναστροφη:ut gs ie iuuenū cōfidētiſſime nr̃as.Sed figura hæc apta cōmotis ē aliq̄ re noua.¶A fre.p a domo fr̃is: ut iā p̄xim⁹ ardet Vlcalegon.¶Egeſtas me ipulit:ueniali s ſtat⁹.¶Interea uita in tuto foret:compenſatiua q̄litas.¶Niſi me aius fallit:nā uiſa uel corporis uel aī ſunt.hoc eſt rōnis uel ſenſus.¶Meū nomē mite ſuū nomē.ille agnoſcit.illa diſſimulat.¶Paululū inſtorſum.nūc paululū aduerbiū eſt:alias nomē.¶Quem ſemp te eē dictitaſti eē p noiari antiquoꝝ more dixit. ¶Cōcluſam hic habeo uxorē ſæuā.illaturus ſæuam bn̄ concluſam ptulit:ut ſi diceret ſæuā.¶Effutiretis. eloq̄remini euacueretis.effutiretis ab eo qd' eſt effundo.tranſlatio eſt a uaſe futili nomie.quod patulo ore fundo acuto iſtabile nihil præ ſe cōtinet:& futilis dicit̃ eiuſmodi:ut nihil intra ſe cōtineat:& ſemp inanis ſit. ¶Ex ægritudine.i.ſirmitate ac morbo.¶Ex ægritudine.m.cō.eſt.bn̄ moderatus eſt:ut neq; nimis ægre ferat:neq; rurſum & hæc eſt œconomia.ne in eadē urbe duæ uxores plus mali ex ſolicitudine afferant chremeti:q̄ ex alteri⁹ morte triſtitiæ.neq; i comœdia p̄nt nimis miſerabiles mortes eſſe ne res in tragœdiā tranſeat.¶Deſerta.e.ig.ſingula pnūciāda ſunt argumēta.hæc eni ad ueniale ſtatū p̄ferūtur. ¶Cōpoſito.ſ.eſt.ſic ueteres nos ex cōpoſito rūt cōpoſito rūpit uocē:& me deſtinat aræ.¶Quæ nō au. o.p quæ non audeat qs ut facile pro eunucho pbes. ¶Offendi ad.p quū aduēiſſē:ut ipſe nemus liquēs p̄ſiū ſaltuſq;.l.q̄a lingua latina deficit hac declinatiōe. — DO. A — Effutire — Compoſito

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

eſt q̄ dr̄ cognata.Chr.Quid ais admirabūdus hoc dicit.So.factū eſt.i.effectū eſt.cōpoſito.i.ex cōpoſitione ſiue ex pa/ctione:ſiue ex pacto:quo mō.i.qua uia antipho amās poſſet habere hāc filiā tuā ſine dote.Ch.o dii iploro ſup.uſam fidē.i.uſam opē ſeu ueſtrū auxiliū.q̄.i.q̄tū.ſæpe aliqua ſup.forte.i.caſu aliquo eueniūt.temere.i.incōſiderate q̄ nō au/deas.i.nō audeat aliqs optare.ego adueniēs.i.cū aduenïſſem offendi.i.inueni.filiā collocatā.i.nuptui datā illi q cum.i.cum quo ego uolebā eam collocari atq; iueni eā collocatā.ut.i.eo mō quo uolebā.Quod ut fieret.i.ut filia illi nuptui daret.nos ambo.i.ego & frater dabam⁹ opam.i.laborabam⁹:maximo ope.i.maximo molimine ſiue maximo conatu.hæc ſola ſophrona(alloqtur ſeipm admirabūdus)fecit id qd̄ dabam⁹ opam ut fieret ſua cura maxima.i.ſua diligētia:ſine cura maxima.So.nūc uide qd eſt opus facto.i.facere pr̄ adoleſcētis.ſ.antiphonis uenit.ſ.demipho.& aiunt.i.fama eſt.eum ferre hoc.i.iſtā collocationē aīo oppido.i.ualde iniquo.i.male cōtento.hoc aūt dicit:nā nō audiuit chremetē exclamantē apud ſe ab illo loco dii ueſtram fidē.Ch.Nihil p̄icli eſt.i.nullū eſt p̄iculū in hac re:res in tuto eſt.ſed p deos atq; hoīes obteſtor te uel adiuro caue ne ſup.qſq̄.i.aliqs.reſciſcat.i.ſciat hāc.ſ.filiā eſſe meā.So.nemo ſcibit.i.ſciret an/tique:ex me.i.a me.Chr.Sequere me audies cætera.i.reliqua quæ tibi non dixi.intus.i.in domo. oppido

Ubi Guido nr̄ legit.Non obſecro is es quē ſemp te eſſe dictitaſti.Chr.Eſt &c̄.malim cū aliis exēplis legere hem:nam abſurda aliter eſſet perſonæ mutatio.Eſt aūt metuentis quod ſequens indicat uerbū.Item ubi idem legit.Compoſito factū eſt:quo modo hanc &c̄.plura exemplaria habent quo.q.d.ideo ut &c̄. AScen.

Quid agā.incipit qntus act⁹ de mitigatione toti⁹ negocii ut iuſq; filii nō q̄ illis aliqd addat:ſed unuſqq; qd̄ hēt retineat:antipho duxerat uxorē eādē:hāc phædria amicā hēat quā emerat:nec ſoluat argētū p̄mittit eā mitiga/tionis antiphonis.ſ.recognitio puellæ:iducunt ad recognitionē illā cōuenientes pſonæ.ſ.nutrix puellæ ſophrona & chre.anus illa hēt occaſionē exeūdi a domo demiphonis.ſ.curioſitatē illā quā de dominella ſua hēbat.cui ſenex machinabat abiectionē:uñ ait qd agā.Nāq; eſt adhuc cōtinuat qd̄ dixerat:ubi ego illas &c̄.q.d.iō dico cogito iuenire nā uideo anū q̄ poterit dicere:qd̄.ſ.ut darē eā anti.ut ſa.e.mi.cū.i.q̄uis ſciē:& iō tales nup.feci &c̄.interea q̄diu pater aberat ſi ita ſua foret in tuto.ſ.ne a leccatoribus raparet:inueſtigat.i.inuenit q eſt pr̄.appellaſis.i.appelles una pars eſt.hic.i.in domo iſta.Perperam.i.fraudulenter & mēdoſe.eo ideſt p̄pterea ne uxorē duceret &c̄.Aliqua.ideſt aliquo modo.hæc ergo expletiua compō.ideſt per figmentum. A

A Demipho ſenex.Geta ſeruus.

n Oſtrapte culpa facimus:ut malos expediat eſſe
Dū dici nimiū nos bonos ſtudemus & benignos
Ita fugias:ne p̄ter caſam qd̄ aiunt nōne id ſatis erat:
Accipe ab illo iniuriā?etiā argentū eſt ultro obiectū
Vt ſit qui uiuat:dum aliquid aliud flagitii conficiat
Ge.planiſſime.De.his nūc p̄mium eſt q recta praua
Faciunt.Ge.ueriſſime.De.ut ſtultiſſime qdē illi rem
Geſſimus.Ge.modo ut hoc cōſilio poſſit diſcedi ut
Iſtam ducat.De.etiam id ne dubiū eſt?Ge.haud ſcio
Hercle ut hō eſt an mutet aīum.De.hē mutet aīum?
Ge.neſcio:uerū ſi forte dico.De.ita faciam ut frater
Cenſuit:uxorē eius huc adducā cū iſta ut loquat:tu
Ge.abi:p̄nuncia hanc uēturā.Ge.argentū inuētū eſt
Phædriæ:de iurgio ſilet:p̄uiſum eſt ne in p̄ntia hæc
Hinc abeat.qd nūc porro?qd fiet?in eodē luto hæſi
Vorſurā ſolues geta p̄ns qd̄ fuerat malū in (tas
Diē abiit.plagæ creſcūt:niſi p̄ſpicis:nūc hīc domum
Ibo:ac phanium edocebo.ne quid uereatur
Phormionem:aut eius orationem.

Ita fugias:p̄uerbiū ita fugito.℄ Ne p̄ter caſam.hoc eſt ne p̄termittas caſam tuā:quæ ſit tibi tutiſſimū receptaculū:aut ita fugias ne p̄ter caſam ubi cuſtodiri magis:& p̄hēdi fur & mulcta/ri uerberibus pōt aut uerbū erat furē exagitātis:& in/terea p̄uidēris:ne añ caſam trāſeat:ne in p̄tereūdo etiā inde aliqd rapiat.℄ Querit de ſe ſenex:quo dū auari infamiā fugerat ſtulti rep̄hēſionē incidiſſet.℄ Dū aliqd uetuſte.mō ut hoc cōſilio poſſit diſcedi:ut iſtā ducat ne pœniteat dn̄m pecuniā dediſſe.errorem ſeruus iniecit.℄ Vorſurā ſol.creditorē mutas.℄ Vorſuram ſol.uorſurā facere dr̄ q æs alienū ex ære alieno ſoluat. dr̄ ēt uorſurā facere cū minore fœnore acceptā qs pe/cuniā maiorē occupat. ℄ Malū in diem plagæ creſcunt. DO. A Facere Vorſurā

Noſtrapte culpa &c̄.Hic ſenex de ſeip̄o conq̄ritur q̄ dū auari iſamiā fugerat i ſtulti rep̄hēſionē iciderit eūq; pœnitet pecuniā dediſſe.De.Nos nimis benigni facim⁹ nr̄apte.i.nr̄a p̄pria culpa.i.qd̄ dn̄i p nr̄um defectū ut expediat.i.ſit utile aliqbus ſup.eē malos.qa ex malitia cōſequunt a nobis pecu/nias dū.i.q̄n.ſtudemus.i.damus opam nimiū nos dici bonos & benignos.i.liberales & māſuetos.℄ Ita fugias.i.ſic fugitat aliqs ne.i.q̄ nō.fugias inq̄ p̄ter caſam.i.p̄ter domiciliū tuū quo tibi nullū eſt tuu⁹ rece/ptaculū qd̄ aiunt.i.qd̄ in ore populo eſt cū ſit iā tritū ſmone p̄uerbiū.q.d.ita effluas i dādo ut tñ modū nō p̄tergrediaris:uel ita largiaris ut tñ rōnē hēas domus tuæ:uel ita te p̄fundas ut tñ dona apud te retineas:& in tua ptāte neq; ullū pœnitentiæ locū relinqs:uel ita fugias.i.diſcedas a tenacitate tua uel parcitate ſeu p̄ſi/monia ut tñ nō exeas caſam tuā.i.ut tñ i teip̄o & i pe/ctore tuo uolutes attētius qd dādū ſit:& qd nō.Nōne.q.d.ita id qd̄ ſeq̄t ſat erat.i.ſufficiebat.ſ.accipe iniuriā ab eo.i.pati talē iprobitatē ut decepit filiū.etiam GVI. A

Ideſt cum hoc argentũ eſt obiectũ i.oblatũ.ultro.i.ſine rogatu eius:ut ſit.i.ut hẽat phormio q in ablatõ.i.q̃ re uel quo argẽto ſiue unde uiuat:dũ.i.quouſq; uel q̃diu.cõficiat.i.cõminiſcaſ fabriceſ moliaſ aliq̃d aliud flagitii.i.aliquod aliud malũ.Ge.planiſſime.i.certiſſime ſiue apertiſſime uerũ eſt qđ dicis ſiue oĩno.Nã plane ſignificat omnino certe & apte. De.nũc p̃miũ.i.merces eſt his hoĩbus q faciunt recta praua.i.q recta reddunt obliq̃ & tortuoſa.Ge.ueriſſime dicis ſup. De.ut.i.q̃tũ ſtultiſſime.i.incõſideratiſſime.geſſimus.i.fecimus illi phormioni rẽ ſuam.i.ſuã cõmoditatẽ.& qđ dicunt factũ ſuũ & caſum ſuũ ut ita dicã.Ge.Mõ.i.im̃mõ.ut.i.utinã poſſit diſcedi(ambo ſunt impſonalia).i.poſſit euadi hoc conſilio.i.hac lege & cõditione ut ducat iſtã.i.eam capiat in uxorẽ.De.Ne.i.utrũ etiam ideſt dubiũ uidelicet diſceſſum iri eo cõſilio ut eã ducat.Ge.Haud ſcio an mutet aĩum ut hõ eſt.i.ſicut ut mores hũanos hẽt.nam hominis mutabilis eſt aĩus.uel ut hõ eſt.i.ꝓ eis moribus q̃bus eſt neſcio ſit mutaturus aĩum necne.De.Hẽ dolentis & indignãtis.aũt.i.ſed dubitas ſup.an mutet aĩum.Ge.neſcio an ſit mutaturus.uerũ.i.ſed dico hoc ſi forte cõtingeret cũ mutare aĩum.De.faciam ita.i.ſicut frater meus cẽſuit ut adducã uxorẽ eius fratris huc ut loquaſ cũ iſta puella.O Ge.abi p̃nũcia.i.ante nũcia hãc uẽturã eſſe.i.dic puellæ uxorẽ chremetis uẽturã eẽ ad eã.Ge.hic apđ ſe Ge.loqſ argẽtũ eſt inuẽtũ phæ.i.ꝓ phædria.ſileſ.i.nulla fit mẽtio de iurgio.i.de lite faciẽda pp tale cõiugiũ.Prouiſum eſt.i.cautum eſt.ne.i.ꝙ non hæc puella

In pñtia rum abeat.i.diſcedat hinc in pñtia.i.hoc tpe pñti.dicimus in pñtia ſicut & in pñtiarũ ꝓ aduerbio pñtis tpis.Porro.i.deinde. nũc qđ:modus interrogãdi:ſubiũgit qd fiet:hæſitas.i.frequẽter hæres ſeu fixus es & uolutaris in eodẽ luto.q.d.uerſaris in eodẽ piculo.poſſet forſitã capi hæſitas,ꝓ dubitas & pplexus es & diſtrictus ſeu iplicitus & iuolut⁹ in eodẽ luto.

Hæſitaſ o Ge.alloquitur ſeipm:ſolues uorſurã.i.lues ſeu pẽdes pœnas ꝓ uorſura.i.ꝓ diſſolutiõe æris alieni facta alio ære alieno. Nã uorſurã facere dr̃ q æs alienũ ex ære alieno ſoluat & q̃ſi creditorẽ mutet.Dr̃ ẽt uorſurã facere cũ minor fœnore acceptã q̃s pecuniã maiorẽ occupat.malũ meũ qđ fuerat pñs.i.iminẽs nõ dilatũ in aliud tp̃s.nũc abiit.i.dilatũ eſt i diẽ.i. in terminũ aliquẽ deputatũ.uel in diẽ.i.uſq; ad aliquẽ diẽ mihi ĩcertũ:O geta plagæ futuræ creſcũt.i.augenſ malis accedẽtibus niſi ꝓſpicis.i.ꝓuides.Nũc ibo hic domũ ubi eſt phaniũ & edocebo phaniũ uxorẽ antiphonis:ne quid.i.ut non aliquo mõ uel in aliquo uereaſ.i.timeat phormionẽ.aut orationẽ:ideſt ſermonem eius phormionis.

A N Oſtrapte.hic tẽdit ad rẽ phædriæ mitigãdã.ſ.ut nõ reddaſ amplius argẽtũ tñ q̃dã iterponunſ de re antiphonis.ſ.ut demipho ſciat ut geta & antipho hoc idẽ cõpiat ꝙ phaniũ inuẽta eſt filia chremetis:ſed hæc oĩa interponunſ.gr̃am phædriæ.Iã in principio adduciſ demipho ut adducat nauſiſtratã ad puellã ut dictũ erat placandã:qđ erit q̃dã opportunitas q̃re nõ reddaſ argẽtũ.Audiet enim talia maritũ ſuũ loquẽtem.q̃ poſtea ualebũt ut uerbis phor. credaſ de uxore chremetis quã hẽbat lẽni.uenit ergo demipho cũ geta de foro cõquerens de argẽto ꝙ perſoluerat.Ita nos boni facim⁹ ut ſapte.expediat.i.ꝓſit eſſe malos:dũ.n.uolum⁹ ſeruare bonitatẽ nr̃am ne q̃s uituperet nos p urbẽ dam⁹ pecuniã nr̃am iniq̃s:licet ĩmerito ut malã famã extinguam⁹ ſicut ego mõ phormioni.Bonos q̃tũ ad famã.Benignos q̃tũ ad filiũ.cuius utilitati ſtudemus:ſed hæc eſt maxima ſtultitia qđ ꝓ nihilo pecuniã nr̃am amittim⁹:donec uis aliq̃ cogat & hoc eſt.aiũt hoĩes:fugias.i.fugere debes uitiũ:uel culpã:uel infamiã:ſed ita ꝙ nõ p̃ter cãm.ſ.nullus timere deber donec ſit & c̃.q̃a ſtultũ eſt quũ dicit aiunt oñdit eſſe ꝓuerbium.Nũ ne id ſat mali erat qđ paſſi eram⁹.ſ.accipe inimicitiã ab illo phor.de hoc qđ cõpulſit filiũ meũ duceř uxorẽ:imo ẽt mõ argẽtũ ſine aliq̃ coactione ei obiectũ.i.datum a nobis:& illud argẽtũ adhuc nocebit.q̃a q̃diu deuorabit illud machinabiſ q̃uo aliud auferat:& hoc eſt iõ.ſ.obiectũ eſt ut ſit ei.q.i.q̃uo uiuat:dũ aliq̃d flagitii.i.fallacie cõficiat.i.inueniat.his hoĩbus eſt p̃miũ.Nos geſſimus rẽ ut ſtultiſſimi nõ debuiſſemus dare donec neceſſariũ eẽt.Mõ q̃a geta & phor.diſpoſuerãt reddere pecuniã iſtã poſtq̃ phædria hẽret argentum ab amicis:iã incipit illud p̃dicere apud ſenes geta dicens mõ.ut.i.utinã dubiũ quin ducat eam neſcio ſi dico uerũ.uxorẽ nauſiſtratã.Ge.ſecũ argẽtũ & c̃.qd fiet in futuro:adhuc habes in eodẽ luto.i.malo niſi ꝓuideas q̃uo ſit expediendũ de argẽto uerſurã.i.uerſutiã tuã ſolues:q̃a inde punieris:hoc enim tñ feciſti ꝙ pñs malũ dilatũ eſt in alium diẽ.Venaſ phor.ſ.ſi audiatq; phor.eã debeat ducere uel ſi ip̃e loq̃tur cũ ea q̃ſi ducturus ne multũ curet q̃a fictũ erit:hæc deliberatio getæ multũ ualet ad rẽ phædriæ:& ãtiphonis ſecũdario:q̃a quũ ita ſit curioſus de argẽto laborauit ut ſciat conſilium de cognitione puellæ:& erit origo machinationis phormionis ut faciat argentum corradi a ſenibus.

DO. A Gedũ ut ſoles nauſiſtrata.Diuitis uxoris de marito licẽti⁹ cõquerẽtis:hæc allocutio eſt cũ diſpoſitione futurarũ turbarũ.

A ¶ Ac dudũ re opitulata eſt.ſupra eni dixerat chremes.Id ſumã uxori tibi opus ẽẽ dixero.

Statim. ¶ Statim capiebã.ſtatim ppetuo æqualiter.& quaſi uno ſtatu.

Plautus Plau.Ita ſtatim ſtãt ſigna.¶ Vin.ſa.q.hoc totũ ꝓ una pſona q̃dã legũt. ¶ Filia.a.n.hoc eſt tua.¶ Cõmodum eẽ in.o.& circa illũ q duxit.& circa illã q̃ ducta eſt:& circa te ſocer. pliberalis.u.ẽ.q.u.m.ordo eſt.pliberalis uiſa ẽ mihi.

GVI. A Gedum & c̃.Hæc allocutio eſt diuitis uxoris de marito licenti⁹ cõquerentis cũ diſpoſitione futurarũ turbarũ.De.o nauſiſtrata agedũ aduerbiũ hortãtis ut ſoles.i.ſicut cõſueuiſti de me bene mereri fac ut illa puella placeſ.i.mitigetur leniatur nobis ut faciat id qđ eſt faciendũ.i.diſcedat & nubat phormioni ſua uoluntate.i.nõ inuite.Nau.Faciam: ideſt placabo illã.De.Nunc adiuuas me opera tua.i. tuo labore ac induſtria pariter,i,æque,ac,i,ſicut opitu/

Demipho. Nauſiſtrata. Chremes.

A Gedũ ut ſoles nauſiſtrata.fac illa ut placeſ
Nobis:ut ſua uolũtate qd eſt faciũdũ faciat

Nau.

lata es.i.auxiliata es dudũ.i.paulo ante.re.i.ipſo effectu uel bonis tuis & tua re familiari mutuas mihi dando pecunias uel aliqd tale faciẽdo. Vel lege ſic pit er.i.etiã nũc adiuuas me opa.ac pro & dudũ opitulata es mihi re & c̃. Nau. uolo fa/ ctum.i.facere.ac pol iurãtis eſt minus queo.i.minus poſſum facere culpa.i.qđ dicim⁹ defectu uiri.i.mariti mei ꝗ dignũ eſt me.i.ꝗ me decet aut ꝗ mihi eſt honeſtũ uel ꝗ merui. De.aũt.i.ſed.qd.i.cur minus potes ꝗ par eſt ꝗ meruiſti. Na.quia pol uir meus tutat̃.ſ.defendit cõſeruat.indiligẽter.i.pigre negligẽter.bñ parta.i.iuſte acqſita bona pr̃is mei.nã pater ſta tim ſine mora capiebat.i.recipiebat bina talẽta argẽti.i.ſingulis annis duo argẽti talẽta ex his ꝑdiis.i.poſſeſſionibus qſ mihi reliqt.Hẽ.dolẽtis & regrẽtis ſeu deſiderãtis pa/ trẽ.qd.i.ꝗtũ uel in quo uir un⁹ ꝑſtat alteri uiro.i.ꝗtũ ali⁹ aliũ excellit:nã pr̃ lege ꝑſtãtior erat uiro meo. De. Quæſo.i.obſero capiebat pr̃ bina talenta.i.quotãnis duo. Nau.ac.i.& reb⁹ multo uilioribus⁹.i.ꝗuis res eẽnt multo uiliores & minoris locarent̃ ꝗ nũc tñ capiebat inq̃ pr̃ duo talenta p ſingulos.ſ.annos. De.Hui.ad/ mirãtis hic eſt.nã pẽſionis quãtitatẽ admirat̃. Nau. Quid hæc uident̃ tibi.i.qd exiſtimas hæc duo talen/ ta ãnua eẽ.q.d.nõne illa talẽta uident̃ tibi eẽ magnũ qddã. De.ſ.i.certe talẽta hæc uidẽt̃ ſup.mihi magnũ qddã. Nau. Vellẽ me eſſe natã uirũ.i.uellẽ fuiſſe ſexus uirilis ego oſtenderẽ hæc talẽta quãti eẽnt:qa ea mul tiplicarẽ induſtria uel oñderẽ hæc talenta eſſe magnũ aliqd uel oſtẽderẽ bina talẽta debere hẽri ex pr̃imõio meo. De. Certo ſcio.i.mihi eſt exploratũ ꝙ oſtẽderes. Nau.quo pacto.i.quo mõ ſcis? uel quo mõ oſtẽderẽ tuo iudicio? De.Sodes.i.ſi audes pce uerbis ſup.i.ceſ ſa mecũ loq ut poſſis loq diutius cũ illa puella ne.i.ut nõ mulier illa adoleſcẽs.i.iuuenis defatiget.i.te defati gatã reddat ſmone ſuo adeo ut illi rñdere par eẽ non poſſis. Nau.faciã ut iubes.i.uis ſed uideo meũ uirũ.i. cõiugẽ exire abs te.i.ex tua domo. Chre.Hẽ iteriectio dolẽtis & timentis. demipho argẽtũ eſt iam datũ illi phormioni. De.ilico.i.ſtati curaui ut daret̃. Ch.nollẽ datũ eſſe argẽtũ.i.uellẽ ꝙ nõ eẽt datũ. Hei dolẽtis:ui/ deo uxorẽ pene.i.fere pluſꝗ ſat erat.i.ſufficiebat. De.o chremes cur nolles datũ eẽ argẽtũ. Chr.iã recte ſe hñt res ſup. De.Quid tu dicis ſup.ecqd.i.nunqd locut⁹ es aliqd cũ iſta puella.ꝗobrẽ.i.q̃re ducim⁹ hãc uxorẽ tuã ſi iã es allocut⁹ eã puellã. Chr.trãſegi.i.cõcordaui pa/ caui oĩa. De.auertens ſe demipho admirabũd⁹ ait:qd tandẽ ait ipſe frater me⁹ ꝗſi aſſiſtẽtes alloq̃t̃. Chr.puel la nõ põt abduci.i.expelli a tua domo neq; abſtrahi a filio tuo. De.q.i.cur uel quo modo ipa nõ ꝑt abduci. Chr.qa uterq; eſt cordi utriq;.i.ſibi mutuo placẽt ubi maſculino uſus eſt qa maſculinũ ꝑpõderat fœmini/ no. Oratores in tali dicẽdi gñe dicere ſolẽt uterq; alte ri eſt cordi. De.qd iſtuc nr̃a itereſt.i.qd ad nos ptinet ſi uterq; alteri ẽ cordi.ubi dñt barbari.qd hẽm⁹ agẽ/ dũ. Chr.Magni illud itereſt nr̃a.i.illud multũ ad nos ſpectat. Id eni pluſꝗ manifeſtũ ẽ dici ſolere magni uel pui mea refert uel itereſt.ꝑter hæc.i.ultra hoc ꝙ uterq; alteri eſt cordi.cõperi.i.facile pſpexi cognoui p iueſti/ gationẽ ſiue iueni eã eẽ nobis cognatã.i.gẽtilẽ & de cognatiõe nr̃a. De.Quid.i.cur.deliras.i.deſipis ine/ ptis iſanis deuias.uel qd deliras.i.ꝗ delirametã ꝓfers in mediũ. Chr.Sic erit.i.inuenit̃ tãdẽ cognata.nõ di/ co hoc temere.i.incõſulte incõſiderate ſine cã.redi in memoriã mecũ:recordare mecũ ꝑteritoꝝ ꝗ cõtulim⁹ inter nos uel recollige te redi:ad te ſiue repete memo/ ria ea de qbb⁹ aliqñ uerba fecimus mecũ.i.queãdmo/ dũ ego reuertor ad memoriã exercendã. De.Satin.id eſt ſatis ne es ſanus.ideſt ſanæ mentis ſeu mẽtis com/

Autem

Sodes

Ecquid.

Delirate

Nau.faciam.De.pariter nũc opera tua me adiuues.
Ac dudũ re opitulata es.Na.fcm̃ uolo:ac pol minus
Queo uiri culpa ꝗ me dignũ eſt.De.quid autem?
Na.qa pol mei patris bñ parta indiligẽter tutatur:nã
Ex his ꝑdiis talenta argenti bina ſtatim capiebat:
Hem uiro uir quid præſtat?De.bina quæſo.Nau.ac
De rebus uilioribus multo:tñ duo talenta.De.hui.
Nau.quid hæc tibi uidentur?De.ſcilicet.Nau.uirum
Me natam uellem.ego oſtenderem.De.certe ſcio.
Nau.quo pacto?De.parce ſodes ut poſſis cum illa:
Ne te adoleſcens mulier defatiget.Nau.faciam ut
Iubes:ſed meum uirum abs te exire uideo.Ch.hem
Demipho.iam illi datũ eſt argẽtum.De.curaui ilico.
Ch.nollem datum:ſed uideo uxorẽ pene plus ꝗ ſat
Erat.De.cur nolles chreme?Chr.iã recte.De.qd tu?
Ecqd locutus cũ iſta es:ꝗobrem hanc ducimus?Ch.
Trãſegi.De.qd ait tãdẽ?Chr.abduci nõ põt?De.qd
Nõ põt?C.qa uterq; utriq; eſt cordi.D.qd iſtuc nr̃a.
Ch.magni:præterea cognatam comperi eſſe nobis?
De.quid?deliras?Chr.ſic erit non temere dico.redi
Mecum in memoriam.De.ſatin ſanus es?Nau.hau
Obſecro caue ne i cognatã pecces.De.nõ eſt.Ch.ne
Nega:patris nomen aliud dictum eſt.hoc tu erraſti.
De.nõ norat patrem.Chr.norat.De.cur aliud dixit?
Chr.nunꝗ ne hodie concedes mihi neq; intelliges?
De.ſi tu nihil narras.Ch.pgis.Na.miror qd hoc eſt.
De.eqdẽ hercle neſcio.Ch.uin ſcire?at ita me ſeruet
Iuppiter ut propior illi ꝗ ego ſum actu nemo eſt:
De.dii ueſtrã fidẽ:eamus ad ipſam una oẽs nos:aut
Scire:aut neſcire hoc uolo.Chr.ah.De.qd eſt?Ch.ita
Ne puã mihi fidẽ apud te?De.uin me hoc credere?
Vin ſatis ꝗſitum mihi iſtuc eſſe?age fiat:qd illa filia
Amici nr̄i:qd futurum eſt?Chr.recte.De.hãc igitur
Mittimus.Ch.qdni?De.iſta maneat?Ch.ſic.De.ire?
Igitur tibi libet nauſiſtrata.Nau.ſic pol cõmodius
Eſſe in omnes arbitror ꝗ tu cœperas manere hãc.nã
Perliberalis uiſa eſt quum uidi mihi.De.quid iſtuc
Negocii eſt?Ch.iam ne operuit oſtiũ?De.iam.Ch.o
Iuppiter.dii nos reſpiciũt gnatã inueni nuptã cum
Tuo filio.De.hẽ quo pacto id potuit?Chr.nõ ſatis
Tutus eſt ad narrandũ hic locus.De.at tu intro abi.
Chr.eius ne filii quidem noſtri hoc reſciſcant uolo.

pos.Nau. Au interiectio oſtendens faſtidioſum eſſe qđ dr̃ obſecro caue.i.ꝓuide.ne ꝑces.i.erres.in cognatã.i.in agnitionẽ cognatæ.De.Nõ eſt ipſa cognata.Ch.Ne nega.i.noli negare.aliud nomẽ pr̃is eius dictũ eſt.q.d.pr̃ ei⁹ uoluit ſe uocari alio noĩe.hoc dicit ut oñderet illi ſe eẽ patrẽ ei⁹ queadmodũ pri⁹ cõicauerat rẽ totã cũ eo.tu errasti hoc.i.hac mu
Cõcedo tatiõe noĩs.De.Ipſa nõ norat patrẽ? iterrogatiue dicit.Ch.rñdet norat.i.nouerat patrẽ.De.cur pr̃ dixit aliud nomen.i. cur mutauit nomẽ & uoluit ſe uocari alio noĩe?Ch.Ne.i.utrũ nũq̃ cõcedes.i.acqeſces aſſenties hodie mihi neq; intelliges q̃d mihi uelim.De.ſi tu nihil narres.i.ſi tu nihil explices quo mõ intelligã.Ch.Interrupit ſermonẽ ingens.ꝑgis.i. pſeq̃ris reluctando mihi.Nau.miror q̃d hoc eſt q̃d demipho nõ potes intelligere.ſimiliter nec ego ipſa.De.eqdẽ hercle iurantis eſt:neſcio q̃d hoc ſit.Chr.uis ne ſcire q̃d ſit?iuppiter ita me ſeruet iurandi mod⁹ eſt ut.i.ſicut.nemo.i.nullus hõ eſt ꝓpior.i.ꝓpinqor ſanguine ipo illi puellæ q̃ ego ſum ac tu es.zeugma eſt a medio.De.O dii iploro ueſtrã fidẽ.i. opẽ & auxiliũ nos oẽs eam⁹ una.i.ſimul ad ipam puellã:uolo ſcire hoc.i.iſtã cognationẽ aut neſcire penit⁹.Ch.ah dolentis iteriectio.De.q̃d eſt qđ ita doles?Ch.Ita ne.i.eſt ne uerũ fidẽ.i.auctoritatẽ credulitatẽ ueritatẽ eẽ mihi ita paruam apud te.i.hẽs mihi tam parũ fidei ut te exorari nõ poſſim ut hoc mihi credas.De.uis me credere hoc uis iſtud eſſe ſatis q̃ſitũ.i.inq̃ſitũ mihi.i.a me?Age hortantis eſt aduerbiũ.fiat.i.credat a me.Quid mod⁹ iterrogãdi:illa ẽ ſup.filia amici nr̃i?hoc uolutat ſecũ deinde ſubdit q̃d futur eſt ex hac cognatiõe?Ch.recte futur eſt ſup.i.ꝓſpere oia cedent.De.Igr̃ mittim⁹.i.remittim⁹ domũ uel omittim⁹ miſſã facim⁹ hanc uxorẽ tuã quã ducebam⁹.Ch.Quidni.i.cur nõ mittamus eã.De.Illa uxor tua maneat.i.nõ ueniat ad puellã iterrogatiue ꝓnũcia.Ch.ſic.i.ita maneat.De.O nauſiſtrata igr̃ q̃a res ſic ſe hñt licet tibi.i.potes.ire.i.redire domũ.Na.Pol arbitror cõmodi⁹.i.utili⁹ eẽ in oẽs.i.erga oẽs uel ꝓ oĩb⁹ hãc puellã manere neq; abduci q̃ ut.i.ſicut cœpas.i.incœperas curare ut eiicerer.Nã cũ uidi eã ipſa uiſa eſt mihi ꝓliberalis.i.ualde honeſta & bona ac benigna.De.q̃d iſtud negocii.i.iſtud totũ negociũ eſt.i.q̃d hoc totũ qđ dixiſti ſibi uult.nondũ.n. intelligit demipho.Ch.Ne.i.utrũ uxor mea iã opuit.i.clauſit cui⁹ oppoſitũ ẽ apuit.i.recluſit.oſtiũ.i.ianuã.De.iã opuit
Operire ne timeas audiri ab ea.Ch.o iuppiter dii reſpiciũt nos.i.ſunt nobis ꝓpitii & fautores.iueni gnatam nuptã cũ filio tuo. De.hem interiectio intelligẽtis qđ diu q̃ſiuerat quo pacto.i.qua uia id potuit fieri?Ch.Locus iſte nõ eſt ſatis tutus ad narrandũ quomõ potuit fieri.De.At.i.ſed.tu abi.i.diſcede.itro.i.in domũ meã.Ch.heus aduerbiũ uocãtis & monentis attẽtionẽ:uolo ne qdẽ.i.ut nec ẽt filii nr̃i reſciſcant.i.ſciant cognoſcant hoc.i.quo pacto id potuerit fieri.

℃ Ad principium ſcænæ.ubi offendes opera tua me adiuuas.In aliis eſt adiuues.

AScen. A Gedũ.Ecce demipho q adducat Nauſiſtratã.iducit ẽt Chr.denũciãs demiphõi cognitionẽ filiæ.q talia uerba ꝓferet.uñ uxor ei⁹ aliq̃ ſuſpitionẽ cõcipe poſſit.q̃tenus cũ deinceps de re audiet phor.eũ accuſantẽ credat. Nũc adiuua me opa uerbor ſicut re.i.pecũia mea opitulata quã.i.maritus tuus mihi mutuauit.eam quã de ꝑdiis lẽni apportauit illud tangit qđ dixerat ei.Chr.de pecunia factũ uolo ꝙ res mea tibi ualeat.At pol min⁹ q̃o iuuare te & alios q̃ eſt dignũ meũ chreme & hæc culpa uiri.m.q res meas male ꝓcurat.q̃d.i.q̃re culpa uiri.Ex his ꝑdiis q̃ ſunt lẽni uiro.i.pr̃ marito.Ac ẽt de aliis reb⁹ multo uilioribꝰ q̃ de ꝑdiis tñ duo.q̃d.i.q̃ bona ꝑdia.Ego oñderẽ quo pacto.ſ. res eſſent tractandæ ꝑce.notat fœmineũ morẽ garrulitatis:q̃ multo plura adhuc diceret.ſed demipho corrigit eam ꝑce ſo.te defatigare loquẽdo ut poſſis ſufficere loquẽdo cũ illa.hei mihi uideo ux.pe.ſ.locut⁹ ſum plus q̃ ſatis ẽ ſi dixiſſem de filia inuẽta quicq̃.iam dicã recte.ſ.alio tpe.Intus cũ iſta phanio:hanc nauſiſtratã.Totũ tranſegi.i.pfeci oia.q bñ põt uterq; utriuſq; q̃a.ſ.Anti.& phaniã ſic ſe diligũt ut ſepari nolint q̃d iſtũc refert nr̃o.uelint an nolint?magni refert.Non temere dico.q.d.bñ potes intelligere uñ ſermo iſte.Redi in memoriã illius rei q̃re dixi.Caue icõgñ.i.ſi ur̃a cognata nõ eiiciatis.nõ eſt cogñ.Pr̃is.n.ſ.ſtilpho nõ erat nomẽ ſui pr̃is.nũ.no.pa.i.nomẽ pr̃is.Cõcedes.i.credes ꝙ ſit cogñ.Si tu nihil nar.cõcedere.Neſcio q̃d hoc eſt ne dũ tu.pã.nolebat ire.Chr.ꝓ uxo.nau.Ita ne ꝙ nolis credere uerbis meis quid illa filia.a.n.quã diſpoſueramus dare anti.hanc ſibi mitte.ſ.filiã tuã:& illa q̃ eſt domi maneat ire.i.recedere ad domũ tuam.in oẽs ex utraq; parte cõmodius q̃ ita ut cœpas.ſ.mane hanc.uſa eſt in nuptiis.Id potuit.ſ.fieri.

DO. A Aetus ſum.antiphonis perſona eſt.℃ Para te in.a.uenuſte additũ eſt aĩo.Ennius in.vi. Sed q̃d ego in aĩo lamentor.℃ Cũ res ad. ſint.cu deſideratæ fuerint.i.cũ hæ pecuniæ fuerint. ℃ In probro ſi ẽ.apud patrem.ſ.℃ Si hoc celetur in metu ſin ἀνακολουθον quarta.cum præpoſuiſſet ſi hoc celetur:intulit ſin pateſit.

GVI. A Aetus ſum &c̃.Hic antipho apud ſe cõqueritur ꝙ ea ſuſcepit qb⁹ exolui nõ poſſit ubi res aduerſæ urgent:& ſimul oñdit ſe geſtire in aliquã tpẽ.An.Vtut.i.utcũq;.i.q̃litercũq; res meæ.i. mea negocia ſeſe habent lætus ſum id obtigiſſe fratri meo phædriæ quẽ ut fratrẽ diligo.qđ uult.ſ.argentũ ad pãphilã redimẽdã.q̃.i.eſt q̃tum ſcitũ eſt ideſt ſcire ſeu ſapienter factũ parare.i.contrahere in aĩo ſuo eiuſmodi.i.tales cupiditates q̃s cũ res ſint aduerſæ.i.cum fortuna male optatis reſpondeat poſſis.i.poſſit aliqs. paulo.i.aliquãtulũ ſiue aliquatenus mederi.i.medelã ſeu remediũ adhibere.i.ſimul poſtq̃ hic phædria reppit argẽtũ expediuit.i.exoluit ſe.cura.i.ſollicitudi

geiego

A Antipho adoleſcens

Aetus ſũ:utut meæ res ſeſe hñt fr̃i obtigiſſe
Quod uult.q̃ ſcitũ eſt ſp huiuſmõi parare
In aĩo tales cupiditates q̃bus cum aduerſæ res ſient:

Paulo

ne:ego antipho nullo remedio poſſum euoluere.i.expedire explicare me ex iſtis turbis.i.ꝑturbatiõibus qn.i.ꝙ nõ ſim hoc qđ ſimulatũ eſt.celet́.i.occultet́ pr̄i ſup.ſim in mœtu ne pr̄ moleſte ferens abducat aliq̃ rõne amatã meã.ſin.i.ſed ſi hoc inq̃ qđ ſimulatũ eſt patefit.i.apiat́.reuelet́ detegat́ nõ poſſum inq̃ euoluere me qn ſim in probro.i.in culpa apđ patrẽ.neq₃ nunc reciperẽ.i.retraherem referrẽ me domũ niſi ſpes huiuſce phanii habẽdæ.i.habẽdi hãc phaniũ eẽt oſtẽtata.i.pſtita exhibita mihi.ſed ubi nã:ideſt ubi poſſum inuenire getam ut rogẽ.petã ab eo qđ tẽpus.i.quã opportunitatem conueniendi patris:ideſt alloquendi patrem meum.iubeat:ideſt uellt me capere:ideſt eligere

Paulo mederi poſſis:hic ſimul argentum ut repperit
Cura ſe expediuit:ego nullo mõ poſſũ remedio me
Euoluere ex his turbis.qn ſi hoc celet́ patri in metu
Sin patefit in ꝓbro ſiẽ:neq₃ me domũ nũc reciperem:
Niſi mihi eſſet ſpes oſtentata huiuſce habendæ:ſed
Vbinam getam inuenire poſſim:ut rogẽ qđ tẽpus
Conueniendi patris me capere perſuadeat.

Act⁹ ſũ.hãc cognitionẽ.Poſtq̃ uterq₃ ſenex iã ſciuerat oportebat ipm̃ ãtiphonẽ reſciſce re ut ſecut⁹ de uxore fieret:tamẽ pricipaliter ad rẽ phædriæ tẽdit.Intererit eni phor.huic relatiõi quã faciet geta antiphõi ut accepta inde occaſiõe cõ filii ſui laboret ut argẽtum deinceps nõ reſoluat́.inducũtur ad hãc cognitionẽ audiẽdã hinc ãtipho:in de phormio:& poſtea geta relator.Antipho pri⁹ accedit hñs occaſionẽ.ſ.ut getã q̃reret.q quũ uidiſſet fratri ſuo tã bñ ſucceſſiſſe de pecunia dicit ita.Lætus ſum pp fratrem utut.i.q̃litercũq₃.ſ.aſpere res meæ ſe hẽant.q̃ ſcitã fratrẽ laudat q̃s cupiditates poſſis mederi:quũ illæ cœpint eẽ aduerſæ:ut frater meus emit nõ duxit amicam:qđ rẽ latẽter agere põt ad libitũ ſuũ.& ſi res illa cœpit eẽ aduerſa:qđ.ſ.ueniat in audientiã pr̄is:quocũq₃ mõ uoluerit ut de ancilla poterit ſe expedire.ſi hoc celet́ ꝙ ſit factum fallacia phor.& mea uolũtate ero in metu ut mõ ſum.ne aliquo caſu pſentiat pr̄.in ꝓbro:qa dicat pr̄em feſelliſſe quũ ſine dotẽ uxorẽ cœperim huiuſce phanii habẽdæ per dilationem.phor.qui ſpacium poſtulabit.Conueniendi.i.loquendo cum patre quẽ.ſ.non conueni poſtq̃ rediit. A

Argẽtũ accepi.iactãtia hic inducit́ phormionis & quaſi oĩs prouenilſe lætet́.℄ Propria ea phædria.Virgi.in.i.Cõnubio iungã ſtabili ꝓpriãq₃ dicabo.℄ Viciſſim.p.t.a.eſt:ſm illud quod dictum eſt.Reddũt operas mutuas.℄ Te ſuam rogauit ruſum ut age.p.iterũ ſubaudiamus:& eſt zeugma a ſuperiori. DO. A Propria Virg.

Argẽtũ &c̃.Hic iactãtia inducit́ phormionis q tanq̃ paraſitus ſe egregie bibitur̃ pollicet́. Pho.Accepi argẽtũ a demiphone tradidi illud lenõi puellæ uẽditori.abduxi.i.mecũ abduxi a lenonia domo mulierẽ pãphilã.ſ.q iã uirgo nõ erat ꝓcipue cũ eẽt in tali loco.curaui effeci ut phædria potiret́ ea puella ꝓpria.i.ſibi cũ nemine cõi.nã emiſſa eſt manu.i.manumiſſa.i.libertina facta cũ pri⁹ eẽt empta tãq̃ ſerua uel exiuit ꝑtãte lenonis.nũc una res reſtat.i.eſt reliq̃ mihi q̃ res eſt cõficiẽda.i.ꝑficiẽda & ad effectũ ꝑducẽda.ſ.ut hẽam.i.ipetrẽ a ſenib⁹.ſ.demiphõe & fr̄e.ociũ.i.ſpatiũ tp̄is ad potãdũ priuſq̃ abducã mihi phaniũ ꝑ qua abducẽda dederũt pecunias.Nã ſumã.i.ipendã conſumã traducã hos aliquot dies.An.Antipho q pri⁹ ſol⁹ loq̃bat́ uidit phormionẽ & inqt apud ſe.Sed phormio eſt.i.adeſt:deide accedẽs ad eũ inqt.qđ ais?Phor.pcus qđ dicã?admirãdo dicit hoc uel iterrogãdo.deide occupat antipho.An.Quidnã phædria ẽ factur⁹?quo pacto.i.q̃ uia ait ſe uelle ſumere ſacietatẽ.i.tediũ.ſiue expletionẽ amoris?Phor.ipſe acturus eſt.i.repñtatur⁹ eſt partes tuas.i.tuũ officiũ.uiciſſim.i.ut ita dicã ſua uice uel ꝑ uices & q̃ſi alternati. An.Quas ptes meas actur⁹ eſt?Phor.ut fugitet.i.freq̃nter fugiat.patrẽ.i.pr̄is cõſpectũ rogauit te ut rurſũ tu ageres.i.defẽderes ſuſtieres cãm ſuã.& ut diceres.i.orõnẽ hẽres & ſmonẽ appoſitũ ꝓ ſe faceres.nã q dicit appoſite accomodateq₃ loq̃t́.nã ipe phæ.eſt potaturus.i.debet potare apud me.Ego dicã ſenib⁹ demiphoni & chremeti me ire ſunium.i.in eũ locũ de quo GVI. A

Phormio. Antipho.

Argẽtũ accepi:tradidi lenõi:abduxi mulierẽ
Curaui propria ea phædria ut potiret́:nam
Emiſſa eſt manu:nũc una res mihi ẽt reſtat quæ eſt
Conficiunda:ociũ ab ſenibus ad potãdũ ut habeã.
Nam aliquot hos ſumam dies.An.ſed phormio
Adeſt:quid ais?Ph.quid?An.quidnam facturus
Phædria?quo nam pacto ſacietatem amoris ait ſe
Velle ſumere?Ph.uiciſſim partes tuas acturus eſt.
An.q̃s?Ph.ut fugitet pr̄em te ſuã rogauit rurſum ut
Ageres cauſam:ut pro ſe diceres:nam potaturus eſt
Apud me:ego me ire ſenibus ſunium dicam ad
Mercatũ:ancillulam emptum dudum quã dixit geta
Ne quum hic non uideant me:conficere credant
Argentum ſuum:ſed oſtium concrepuit abs te.
An.uide quis egrediatur.Phor.geta eſt.

prius dictũ ẽ ad mercatũ.i.negociãdi gr̄a ſiue exercẽdæ mercaturæ cã:& declinat́ hic mercat⁹ tus tui a mercor ris qđ ẽ emo is:dicam ergo ſenibus me ire ad mercatũ.emptũ.i.ad emendã ancillulã.i.ancillã paruã quã geta ſeruus dixit ſenĩ Sunium

bus mihi eſſe opus dudū.i.pauloante ne ipſi ſenes credant me cōficere.i.cōſumere impendere ſuū argētum cū non ui/ deant me hic:ſed oſtium concrepuit abs te.i.oſtium tuū patefactum eſt uel apertum eſt:& bene concrepuit.q.d.audiui oſtium crepans.i.ſtridens & reſonans cum aperiretur & patefieret.nam eiuſmodi crepitus eſt ſignum apertionis oſtii.

An.uide quis egrediatur e domo.Phor.geta eſt is qui egreditur.

A Rgētū.Inducit phormio ut audiat illā eē filiā chremetis.Et p hoc ſi ſenes ab eo argētū petiuerūt ſed illud di/ ctutū de chremete.ut ſic argētū ei cōdonet:hēt occaſionē ueniēdi.ſ.ut qrat ſpatiū a ſenibus:qd ſupius dixerat geta.Poſtq̄ eni accepit pecuniā a geta.& dedit p fidicinā uenit qrere īducias a ſenib⁹ fingēs ſe ire ad mercatū.ut hoc mō habeat licentiā aliquot diebus ad optādū:& hoc notat ubi dicit:argentū acc.ut potiret ca.ſ.amica quaſi ꝓpria : emiſſa manu.i.liberata a ptāte lenonis.cuius ancilla erat.ociū ad potādū.Nō iō ad potandū:q̄ ita ſtabiliret ſe ante ſenes dictu/ rū.Sed quū ſolus eēt ueritatē apud ſe poterat diſponere uiciſſim q̄s partes dicat ipſe expri.cōficere.ideſt deſtruere.

DO. A Fors. Fortuna

O Fors fortūa.Fortuna dicta ē incerta fr:ors fortūa euent⁹ fortunæ bon⁹. ¶ Fors fortūa aliud fortuna ē:aliud fors fortuna.Nā fors fortuna eſt cuius diē feſtū colunt:q arte aliq̄ uiuunt. huius ædes trans tyberim eſt. ¶ Hūc onero pal.re/ cte:quia palliata fabula nō togata. ¶ Pergit her.pōt diſtingui hic pgit & cōiūcte legi hercle. ¶ Nunq̄ tu hodie me uinces:uapulabis iō. ¶ Id quidē iam fi/ et:id qd ſibi dici audiuit minitat:& cōueniēs error feſtinantis. ¶ Sine controuerſia ſine ambiguitate. ¶ Si te delibutū gaudio reddo ad aium tranſtulit: qd eſt corpis.nā delibutus unctus dr. ¶ Vt mō argē tū.uide narrationem cœptā unde opus eſt. ¶ Mittit herus me ad uxorē tuā:cōuerſus ad antiphonē hoc dicit. ¶ Pulcherrimum facinus.a.huiuſmōi locos poetæ actorib⁹ indulgent.quod in his actoris eſt cō mēdatio. ¶ Patruus tuus pater eſt inuētus phanio uxori tuæ.ut Saluſtius in primo.Liberis eius auun culus erat. ¶ Atq̄ hercle ego quoq̄ illā audiui fa/ bulā.Plautus in milite glorioſo.nā hoc colūnatim poetæ eē mādaui barbaro. ¶ Curā adimere argēta riam:uarietas præludendi adimendi occaſio eſt.

GVI. A

Fortuna & c̄.Hic antiphoni a geta nunciat o phaniū inuētā eē filiā chremetis patrui ſui: qd magnæ fœlicitatis loco ducēdū putat. Ge.o fortuna.i.o dea mutabilitatis.o fors fortūa.i. bonus fortunæ euentus:cuius diē feſtū colūt q arte aliq̄ uiuunt cuius ædes ſacra trans tyberim erat.For tuna aūt incerta eſt tā ad bonū euentū q̄ ad malum. quantis cōmoditatibus.i.opportunitatibus:& q̄.i. q̄tū ſubito.hæc legunt admiratiue.honoraſtis.i.de/ coraſtis hūc diē antiphoni nr̄o:ur̄a ope.i.ueſtro au/ xilio & numine ac fauore.An.qdnam hic geta ſibi uult.i.qd uult dicere ita admirabūd⁹:Ge.geta cū nō audiebat ſed pgebat in ſua admiratiōe:& uos fortu na & fors fortuna exoneraſtis.i.alleuiaſtis nos ami/ cos eius antiphōis metu quo afficiebamur eius cau/ ſa.Deinde ad ſe rediēs cōſideraſq̄ ſibi eē potius q̄/ rendū antiphonē cui hæc narret q̄ ita in admiratiōe ceſſādū & morādū.iō ſubdit.ſed nūc ceſſo.i.moror tardo cūctor.mihi.i.uel in dedec⁹ meū & crimē uel mihi ḡnaliter ponit ut tu mihi ſp dormis.Sed ergo nūc ceſſo.i.ſū ceſſator & ocioſus & qdē increpād⁹ q nō onero hūc.i.meū humeꝝ pallio.i.q non replico palliū meū in humeꝝ ut agilior ſim ad uiā faciēdā: atq̄ q inq̄ nō ꝓpero.i.feſtino inuenire hoiem.i.anti phonē ut ſciat hæc q̄ cōtigerit.An.Tu nō itelligis: qd hic geta narret.i.dicat ſecū.ph.nū.i.nūqd tu itelli gis:An.nihil.i.nō itelligo uel nihil.i.ne minimū q/ dē intelligo qd dicat.Ph.ego itelligo tātūdē q̄tum tu quid

A

Geta. Antipho. Phormio.

O Fors fortuna quantis commoditatibus
Quā ſubito hæro meo ātiphōi ope ur̄a hūc
Oneraſtis diem.An.quidnam hic ſibi uult?Ge.nos
Quoq̄ amicos eius exoneraſtis metu:ſed mihi nūc
Ceſſo q nō humerū hūc exonero pallio:atq̄ hoiem
Propero inuenire:ut hæc q̄ cōtigerint ſciat.An.nū tu
Intelligis quid hic narret.Ph.num tu?An.nihil.Chr.
Tātūdē ego.Ge.ad lenonē nūc ire pgā:ibi nūc ſunt.
An.heus geta.Ge.hē.tibi num mirum aut nouū eſt
Reuocari curſum cū inſtitueris?An.geta pgit hercle.
Ge.nunq̄ tu odio tuo me uinces.An.non manes?
Ge.uapulabis.An.id qdem tibi iam fiet:niſi reſiſtis:
Verbero.Ge.curialis uernula eſt qui me uocat:
Familiarē oportet eſſe hunc q minitat malū:ſed is ne
Eſt quē q̄ro.an non?ipſe eſt.Ph.cōgredere actutum.
An.quid eſt:Ge.oium q̄tum eſt q uiuant hoium hō
Honoratiſſime:nam ſine controuerſia a diis ſolus
Diligere antipho.An.ita uelim:ſed quid iſtuc credam
Eſſe ita:dici mihi uelim.Ge.ſatin eſt:ſi te delibutum
Gaudio reddo?An.enecas.Ph.quin tu hinc
Pollicitationes aufer:& quod fers cedo.Ge.oh tu
Quoq̄ aderas phormio?Ph.aderam:ſed tu quid
Ceſſas?Ge.accipe.hem ut mō argētum tibi dedimus
Apud forū recta domum ſumus ꝓfecti:interea mittit
Herus me ad uxorē tuam.An.q̄obrem?Ge.omitto
Proloqui:nam nihil ad hanc rem eſt antiphō:ubi in
Gyneceum ire occipio.puer ad me occurrit mida
Pone me apphendit pallio.reſupinat:reſpicio:rogo
Quā obrem

tu quid dicat. Ge. Pergā ire.i.contendam ire uel proſequar pſeuabo ire hinc ad lenonē nunc ipi ſunt ibi apud lenonē. An.reuocat eū iam arripientē iter ad lenonē. Heus aduerbiū uocantis geta uocatiu⁹ eſt. Ge.geta poſt ſe nō reſpexit indignatus ſe reuocari feſtinū.nā putabat aliū quēlibet ab antiphone reuocare eū iō inqt. Hē interiectio indignantis:nū.i. nunqd.q.d.nō eſt tibi mirū.i.nō eſt tibi magni momēti aut magnæ curæ aut nouū.i.inuſitatū curſum reuocari.i.retrahi cū iſtitueris.i.icœpis curſum.uel eſt ſcda pſona ꝑ tertia an. Ge.uocantis ē. Ge.hercle ipe q uocat nō pgit.i.pſeuerat uocare me.hoc aūt dicit itereūdū nō retro aſpiciēs nūq̄ uinces me.i.nunq̄ hodie pſuadebis mihi ut ad te eā tuo odio.i.

Quāobrē retineat me:ait eſſe uetitū intro ad hærā
Accedere:ſophrōa mō fratrē huc iqt ſenis itroduxit
Chremetē.cūq; nūc eſſe itus cū illis:hoc ubi audiui
Ad fores ſuſpenſo gradu placide ire perrexi:acceſſi:
Aſtiti:aīum cōpreſſi:aurem admoui.ita aīum cœpi
Attēdere hoc mō ſermonē captans. An.euge geta.
Ge.hic pulcherrimum facinus audiui.itaq; hercle.
Pene exclamaui gaudio. An.quod. Ge.quod nam
Arbitraret? An.neſcio. Ge.atq mirificiſſimū patru⁹.
Tuus eſt pr̄ inuētus phanio uxori tuæ. An.hē quid
Ais? Ge.cū eius cōſueuit olim mr̄e in lēno clāculū.
Ph.ſomniū utin hæc ignoraret patrem ſuum?
Ge.aliqd credito phormio eſſe cauſæ ſed me cēſen
Potuiſſe omnia itelligeꝛ extra oſtiū:itus quæ iter ſe
Ipſi egerint? Ph.atq; hercle ego quoq; olim audiui
Illam fabulā. Ge.imo etiā dabo quo magis credas
Patruus interea inde egreditur foras haud multo
Poſt cū patre:inde recipit ſe intro denuo:ait uterq;
Tibi ptātem eius hn̄dæ dari:deniq; ego ſum miſſus
Vt te requirerē:atq; abducerē. An.hen qn ego rape
Me:qd ceſſas? Ge.fecero. An.o mi phormio uale
Ph.uale antipho:bn̄ ita me dii amēt fcm̄:& gaudeo
Tantā fortunam de improuiſo eſſe his datā:ſūma
Eludenti occaſio eſt mihi nunc ſenes:& phædriæ
Curā adimere argētariam.ne cuiq̄ ſuoꝝ æqualium
Supplex ſiet.nam idem hoc argētum:ita ut datū eſt
Ingratis hic datum erit hoc qui agam teipſa reperi:
Nunc geſtus mihi uultuſq; eſt capiendus nouus:
Sed hinc concedam in angiportū hoc proximum
Inde hiſce oſtendā me ubi erunt egreſſi foras:quo
Me aſſimularam ire in merchatum:nunc eo.

tua moleſtia & tedio.nā odiū iterdū ponit ꝑ tedio & moleſtia. Inde odioſus.i.tedioſus moleſt⁹ & iprobus ſeu importun⁹.q.d.nō uinces me tua importunitate & inſtantia. An.nō manes.i.nō ſiſtis gradū hoc dicit indignabūdus & minabūdus Ge. Vapulabis.i.poſſes bn̄ adeo inſtare ut uapulares.i.uerberareris ſeu uerberib⁹ afficereris. An. Quidē.i.certe id qd' minitaris.iā.i. ſtatim fiet tibi.i.uapulabis niſi tu uerbero.i.dign⁹ uerberibus.hic uerbero onis:reſiſtis.i.reprimis gradum. ſiſteꝛ
Ge.hoc audiēs cognouit eſſe aliquē q impioſe loqueretur:iō ſubdit.optet hūc q ita loqt eē familiariorē.i.intimiorē in nr̄a familia q̄ ego.nā minitat malū.ſ.uerbera. Sed ne.i.utrū eſt is quē q̄ro.ſ.antipho an nō eſt. Deīde uiſo eo dicit ipſe eſt quē q̄ro. Pho. Geta cōgredere a con & gradior deris.i.cōcede huc actutū.i.cito Cōgredi
celeriter.dr̄.n.ab actu.i.a celeritate. Vn̄ actuariæ naues Actuari⁹
dn̄t celeres.i.celeriter ꝑ mare tranſeūtes. An. Quid eſt? Actutū.
qd' ita uehemēter gaudes & admiraris. Ge.o hō honoratiſſime oium hoīum q uiuant q̄tū eſt.i.quantū licet ꝑ tua cōditione uel q̄ntū eſt hoium.ſ.i.q̄tacūq; fuerit hoium multitudo.nam o antipho ſolus diligere.i. diligeris amaris a diis ſine cōtrouerſia.i.ſine ambiguitate. An. Velim ita diligi a diis.ſed ueli.i.uolo dici mihi.i.ꝙ dicat mihi q.i.quo mō uel cur credam eē ita ut dicis. Ge.ſatin.i.nōne ſatis eſt tibi ſi reddo.i.afficio te delibutū pfuſum gaudeo ubi ad aīum tranſtulit qd' eſt corpis.nā delibut⁹ dr̄ unctus. An.enecas.i.occidis mori me cogis q ita aīum meū ſuſpēſum teneas. Pho.qn. ideſt qnimo tu aufer hic.i.hic amoue pollicitationes.i. noli ita pollicitari bona antiphoni:ſed cedo.i.dic id qd' fers.i.affers uel geſtas in pectore. Ge.quoq;.i.etiā o phormio tu aderas hic? ubi oh eſt iteriectio aiaduertentis pri⁹ ñ uiſum nec pceptū. Ph. Aderā hic.ſed iter hæc dicēda ceſſas.i.i mora es tardas moraris detegere rē antiphōi. Ge. Accipe.i.audi itellige. H ē iteriectio ē tuiſſiētis ut narrationi ſit aptior.ut.i.poſtq̄.mō.i.pauloante dedim⁹ tibi phormioni ego & demipho argētū apud forū ꝑfecti ſum⁹ ego & demipho domū recta.i.eodē tenore nuſq̄ diuertēdo.iterea o antipho hærus.i.dn̄s me⁹ mittit me ad uxorē tuā.ſ.phaniū. An.q̄obrē.i.q̄re miſit te ad eā. Ge.omitto.i.deſiſto ꝑlog.i.lōgo ſermone uti:nā o anti.nihil eſt in ea miſſione ad hāc rē.i.ad hoc ꝓpoſitū.ubi.i.cū occipio.i.icipio ire ad gynneciū.i.in locū Gynneci
ædiū ſecretū in quo fabulant iter ſe mulieres.ē.n.gynneciū ait Tortelius loc⁹ in ædib⁹ ſolis mulierib⁹ ad hitandū dat⁹. cium
Deducit eni a gynecon.i.a mulierib⁹ puer.i.ſeru⁹.ſ.mida noie forte ſic dict⁹ ꝙ phrygi⁹ eēt:occurrit ad me:pone aduer Pone ad
biū.i.retro apphēdit.i.capit me pallio.i.p palliū.reſupinat me inq̄.i.reducit me in dorſum.nā ſupin⁹ uel reſupin⁹ dr̄ q i uerbiū.
dorſo iacet.qd' q faciūt fere negligētes ſunt molles aut laſciui:iō ſupin⁹ ꝑ molli ponit & laſciuo. Itē ꝑ pigro negligenti Supin⁹.
& ocioſo. Itē ponit iterdū ꝑ elato ſiue ſupbo ppea ꝙ tales ſupbi ſolēt nō dimittere caput tanq̄ humiles:ſed reſupinare Perſius.
& extollere tāq̄ tumidi. Perſi⁹. Italo qd' honore ſupin⁹ fregerit hemias. Vn̄ ſupinare & reſupiare ſignant aliquē ſupinū ſiue reſupinū reddere:ut hic reſupiat me.i.reducit me i tergū:& qd' uulgo dr̄ reuerſat me.reſpicio.i.retro aſpicio rogo.i. Compri
iterrogo.q̄obrē.i.q̄re retineat me.ait.i.ind̄et.uetitū eē.i.ꝓhibitū:accedere.i.adire igredi itro ad hærā.i.phaniū.inqt ēt mere
ille ſeru⁹ mō.i.pauloañ ſophrona nutrix itroduxit.huc.i.i gynneciū chremē fratrē ſenis.ſ.demiphōis.& inqt eū fratrē Admo
eſſe nūc intus intra gynneciū cū illis.ſ.ſophro.& pha.ubi.poſtq̄ ego audiui hoc prexi.i.pſeueraui ire placide.i.tranqlle nere
ſine ſtrepitu ac tumultu gradu.i.greſſu paſſu ſuſpēſo.i.molli ac tenero ſuſtētato & leniter terræ impſſo:ad fores acceſſi.i.applicui ad illas fores ſiue mauis adueni:aſtiti ab aſto as.i.iuxta foras ſteti.cōpreſſi.i.cohibui repſſi cōpeſcui aiam.i. ſpiritū anhelitū flatū ne audiret admoui.i.adhibui appropinquaui appoſui aurē ad illas fores:ut audirem ita eo modo

admotis auribus cœpi.i.incœpi:attendere.i.arrigere aduertere aīum ad intelligendum qđ dicebatur captans.i.alliciēs attrahens freqnter capiens ſermonem hoc modo.i.ita faciendo ut dixi. An.o geta euge interiectio lætitiæ eſt qua antipho getam inuitat ad lætitiam ut reliqua pſequatur lætanter. Ge.hic.i.tunc audiui facinus.i.factū.pulcherrimū.i.iucūdiſſimū: itaq; ideſt ideo hercle exclamaui pene.i.fere gaudio.i.ꝑ nimia lætitia. An.qđ facinus audiſti? Ge.qđ nā.i.qđ facinus arbitrare.i.putas me audiuiſſe illic. An.neſcio qđ facinus audieris. Ge. Atq.i.ſed certe audiui facinus mirificiſſimū pro mirificētiſſimū.i.mirifice factū.ubi poeta recto ſuplatiuo uſus eſt a poſitiuo mirificus mirifica mirificū. Patru⁹ tuus.ſ.chremes inuētus eſt pr̄ phanio.i.illi puellæ tuæ uxori. An.Hē admirātis & lætantis interiectio qd ais.hoc dicit ſibi uix pſuadens ita eſſe. Ge.patruus tuus olim.i.longo ante tēpore cōſueuit.i.habuit cōmerciū amoris cū matre eius phanii.clanculū.i.ſecreto in lemno.i.in illa inſula. Phor.ſomniū eſt ſup.i.illud eſt fantaſma & uanū dictū tanq̄ dormiēdo ſomniatū utin.i.uti ne.i.utrū ita cōuenit cū matre eius ui.i.ut hæc puella nō cognoſceret patrē ſuū. Ge.o phormio credito aliqd cauſæ eſſe.ſed cēſen.i.cenſes ne me potuiſſe intelligere oīa extra oſtiū q̄ ipſi.ſ.chremes Sophrona & phanium egerit.i.dixerit inter ſe intus in gynnecio. Ph.at q; hercle ego quoq; audiui illā fabulā.i.illud fabuloſum dictum. Ge.imo ēt.i.ſed ēt dabo.i.dicā ēt hoc quo.i.ut magis credas. Interea dū hæc agunť patru⁹ egrediť.i.exit.inde.i.ex gynnecio foras.hinc.i.in hūc locū in quo erā haud.i.nō multo poſt.i.nō lōgo tp̄e poſt idē patruus recipit.i.retrahit refert ſe denuo.i.rurſus iterū intro.i.in gynneciū cū pr̄e tuo demiphone.uterq; pr̄ & patruus ait ſe dare tibi poteſtatē habendæ eius.i.hn̄di eā in uxorē. Deniq;.i.tandē ego miſſus ſum ut requirerē.i.ineſtigarē te atq; ut adducerē te ad eos. An.hē, interiectio idignantis qđ nō ducať celeriter.ergo cū debeas me ducere qn increpatiue uř hic capi ꝓ quin imo.rape me.i.celeriter cape me ut ducar ad eos qd ceſſas.i.tardas moraris cur nō acceleras gradū. Ge.fecero.i.faciā cōiunctiuū ꝓ indicatiuo. An.o mi phormio uale.i.remane cū ſanitate. Phor.o antipho uale.i.diſcede ſalute comite. Deīde cū receſſiſſenť cœpit phormio ſecū hæc dicere.ita dii ament me ut ex aīo dico:iurandi modus eſt bn̄factū eſt.i.bene ſucceſſit ac ꝓſpere.gaudeo tantā fortunam.i.tantā fœlicitatē & ſucceſſum proſperū eē datū his iuuenibus antiphoni & Phædriæ de improuiſo aduerbiū.i.ex inſperato ꝑter ſpem.ꝑter expectationē. Sūma occaſio.i.oportunitas eludendi.i.decipiēdi ſenes eſt nūc mihi.i.ego hēo nūc ſūmā facultatē eludēdi ſenes. & eſt in qua mihi occaſio adimere ꝓ adimēdi ſed uarietatem amauit poeta.i.auferēdi abſtergendi phædriæ curā argentariā.i.anxietatē & ſollicitudinē de argēto iſto reddēdo quo redemit puellā.ne.i.ut nō ſit ſupplex.i.ſupplicans cuiq̄.i.alicui ſuorū æq̄liū.i.ſuorū gregaliū & ſodaliū ut illi mutuo darent illam ſūmam q̄ redderet ſenibus cū nollet ducere uxorē phormio.nā hoc idē argētū datū erit ſine reſtitutione ita ut datum eſt his ingratis ſenibus uel ipſis inuitis.uel datū erit ab his ingratis ſenibus.i.imemoribus beneficiorum ſibi factorum taliter iungēdo liberos ſuos matrimonio fœlici.ego repperi.i.excogitaui.qui.i.quo modo cogam hoc fieri reipſa.i.ipſo effectu uidelicet ut argentū ſit datum uti datum eſt ſine ulla reſtitutione. Nunc geſtus.ideſt modus me habendi & uultus.i.indiciū uoluntatis eſt mihi capiendus nouus:ideſt alius ab aſſueto. Sed concedam:ideſt me cōferam hinc.i.ex hoc loco in hoc angiportū proximū:ideſt in hunc uicum anguſtum nec puium. Inde ideſt poſtea oſtēdam.i.patefaciam me his ſenibus.ubi ideſt poſtq̄ ipſi erunt egreſſi foras.ideſt extra domū non eo.i.nō uado ad mercatū.i.ad negociandum eo ſup.in eum locum quo.i.in quem locum aſſimularam pro aſſimulaueram.i.finxeram me ire.

A

O Fortuna. Accedit geta qui referat ea quæ de cognitione uxoris antiphonis in domo patris audierat. Talis fortuna quæ eſt fors fortuna.i.proſpera fortuna.ope ueſtra.o uos dii ſubaudiendum eſt oneraſtis.i.impleuiſtis. Ex onere pallio ut melius curram. Num.i.non ne mirū eſt quum aliquis reuocarit te ab aliquo quum tu curre.inſtituas niſi reſiſtis o tu uerbero. Cōgredere illum.i.ſequere o Anti. Actutū.i.uelociter. A diis ſolus diligere.i.diligeris delibutū.i.unctū.omitto mō ꝓlog quāobrē memor ſit gineceū locus ubi mulieres habitant ut tonſtrina qa gineca interpretatur fœmina:ideo uetitum quia ſophrona & c̄. Eum.ſ.chremetem cum duabus heus gaudendo. Somniū eſt quod dicis.ſ.ut ignoraret hæc ſuū patrē.ſ.poſſet eſſe aliquid cauſæ quare ignorabat. Rape.ideſt rapiendo duc me. Ingratis his.ideſt ſenibus.quo me dicam ꝙ non eo.

DO. A

P Riuſq̄ dilapidet:diſpdat. ℭ Viſam ut qđ apoſiopeſis ſecūda. Ne non id facerē qđ recepiſſē ſe:& deeſt ad me:ut in Heauton. Nō ad meretricē faciet. ℭ Adhuc curaui addidit adhuc: cum potuiſſet ſine hoc integer ſenſus eſſe. ℭ Quæ tute dudum corā me icuſaueras: noua locutio coram me incuſaueras nō q huc me incuſaueras corā me incuſaueras belle:ut ſiqd neget cōtra ſeipm ſentire uideať. ℭ Satin ſupbe illuditis me? & dtm̄ & accuſatiuū caſū regit illudo. ℭ Rurſū iube re phor.reſcribi reddi ſeu ꝑ menſæ ſcripturā. ℭ Iube reſcribi:qm̄ ad numerationē pecuniæ an̄cedit ſcriptura. Reſcribere dicebāt ꝓ renūerare.& ſic infert ne ego ꝑſcripſi:porro illis qbus debui:hæc eſt ergo figura in q̄ ſcđa de primis ſignificātiā ſumūt. ℭ Iube reſcribi ꝑ ſcripturā.i.ꝑ mēſæ ſcripturā dari. uñ hodie dať chirographus domo exactis ne menſæ ſcriptura. ℭ Ne ego pſcripſi.multi per ſcripturam reddi:multi dedi.ut apud Virg. Dediť hic ſubito troiana per agmina rumor. ℭ Qui tu mihi argentū

Per ſcripſi

Virg.

DA Demipho. Phormio. Chremes.

DIis magnas merito gr̄as hēo:atq; ago:qñ h̄
Nobis fr̄.ꝓſper̄ euenere q̄tū pt̄:cōuenied⁹
Phormio:eſt priuſq̄ dilapidet nr̄as trigīta minas:ut
Auferamus. Ph.demiphonē ſi ē domi uiſam ut qđ

De.nos

hi argentum cedo:hoc ab utroq; cum clamore dici accipiendum eſt.℄ In ius ambula.ad iudicem eamus ſcilicet nam ius pro loco.Cicero.Quin te in iure conſpicio.℄ Enimuero ſi porro odioſi eſſe.uultu iurandum eſt & pronūtiatione hoc tam minaciter ſuſpēditur enimuero.℄ Enimuero.principium eſt aliquid per iram dicturi:hic tum alius ex alia parte enimuero hoc ferret.& ferre dotatis ablatiuo:ut in Eunu.Habeo alia multa quæ nunc condonabunť.℄ Indotatis.hoc eſt ut phanio.℄ Etiā dotatis ſoleo.ut nauſiſtratæ.℄ Nullus ſum perii:mortuus ſum:ſepultus ſum:auxeſis.nā plus eſt nullus ſum.q̄ perii.℄ Quid uis tibi argentū qđ hēs cōdonamꝰ tibi.uis iterū ſubaudiēdum eſt:ut ſit uis argentum quod habes:& eſt aſyntheton inferendum.℄ Condonamus tibi:ſic eſt illud apud Virgi.Vultis & is mecū pariter cōſidere regnis.Vrbē quam ſtatuo ueſtra eſt.℄ Malū ergo ſic me ludificamini.malū ad uerbiū eſt interpoſitæ indignationis.℄ Volo.nolo.primo ſingula ſeparatim.deinde ſimul utraq; pronūciāda ſunt.animo uirili.a neceſſario adhortať.℄ Noſtro ulciſci modo.ingenio frui.℄ Hi gladiatorio animo parato ad periculū:hoc eſt ita perdito ac temerario ut non ſibi caueant:dūmodo uulnerent:ut Salu.Auidiꝰ altera alterū ſauciare q̄ ſemet tegere.℄ Ad me affectant uiā:affectant uiam plenū quod nos eclypticos.℄ Vt placari poſſit.ut pro ne nō.℄ Cū e medio exceſſit.pro quia exceſſit:& additū:& ad rationē dici comicū eſt.℄ Aſtute aggredimini.ironia & proprie aggredi accedere ad dimicādū eſt bene ergo ſeruauit tranſlationē a gladiatoribus ceptā.℄ Ain tu.modo ad chremetem cū inuenctione cōuerſus eſt.℄ Lautū peccatū tuū.ut lauē:u macula.℄ Lachrymis ſi extillaueris:extillare eſt guttare ex corpore:& extillare ipſum corpus guttatim finiri.ergo q̄ſi totum in lachrymas cōuerti:& ex toto extillare corpore.℄ Publicitus ſcelus.i.publica cura.atq; conſilio.℄ In ſolas terras:ſignanter.Virg.Parthorū & ſolis exegit montibus æuū & Salu.in primo.ſolis uiis.℄ In ius eamus.ad p̄toris ſellam:mō enim locū ſignificat.In ius huc qd lubet appet paraſitū ad domū ſenis chremetis nō ad forum abſtrahere litē.℄ Enim ſolus ꝑ at poſuit.ut turbatū oñderet.ſic alibi.Eteni non ſinā.℄ Vna iniuria ē.i.actio iniuriarū ex lege altera quā feciſti dotatæ uxori.℄ Lege agito ergo.lege agito dicebať ei cuiꝰ intētio cōtemptibilis aduerſario uidebatur.Plau.in aulularia.Lege agito:ei cœnā coque.℄ Pugnos in uentrem ingere: urbane in uentrem: quaſi paraſito: an uentrem totū paraſitum dicit.ut Lucilius.in.ii.Viuite caupones comedones uiuite uētres ꝗ noſtro tēpore nō in uſu.An ſimpliciter quia qui reſiſtit ne ſequatur collo trahentem ab torto ore pandū ſe facit:& uētrem proiicit cū in uentre feritur curuatur & ſequitur.

d lis &c̄.Hic cōtineť cōtētio phor.& ſenū & totiꝰ ſimulatiōis detectio.idignatꝰ eni phor.narrare pat oīa nauſiſtratæ uxori chremetis quonā uidelicet mō chremes ſuſtulerit clā filiā ex muliere q̄dā lēnia.De.merito.i.iure hēo magnas gr̄as.i.multū ſum deuinctus & obnoxius diis.atq; eis ago magnas gr̄as.hr̄e gr̄as ē in aīo.agere uero gr̄as ē uerbis:qđ.ſ.barbare:dr̄ regratiari.qñ.i.quia o frater hæc oīa euenerūt nobis ꝓſpe.i.fœliciter.nūc phor.ē cōueniēdus.i.alloquēdus q̄tum poteſt fieri ſup.ideſt quo ad eius fieri poteſt uel melius quantū celeriter poteſt conueniri ut auferamus ab eo noſtras triginta minas:ideſt noſtras trigīta libras priuſquā dilapidet:ideſt diſperdet diſſipet eas phor.uiſam.i.ibo ad uidendū demiphonē ſi eſt domi ut expleā ſup.quod ꝓmiſit uel

Cicero. Virg. Malum. Salu. Aggredi Virg. Salu. Plautus Lucilius GVI. A Habere gr̄as agere & referre.

De.nos ad te ibamus phormio.Ph.de eadem hac
Fortaſſe cauſa?De.ita hercle.Ph.credidi.quid ad me
Ibatis ridiculū?an uerebamini:ne non id facere qđ
Recepiſſem ſemel?heus heus q̄tacunq; eſt hæc mea
Paupertas?tamē adhuc curaui unū hoc q̄dē ut mihi
Eſſet fides.C.ē ne ea ita ut dixi liberalis?De.oppido
Pho.Idq; ad uos uenio nūciatū demipho:paratum
Me eſſe ubi uultis uxorē dare:nā oēs poſthabui res
Mihi.ita ut par fuit poſtq̄ tantopere id uos uelle
Animū aduerteram.De.at hic dehortatus eſt me ne
Illā tibi darem:nā qui erit rumor populi inq̄t ſi id
Feceris?olim quū honeſte poterat tum non eſt data
Nunc uiduā extrudi turpe eſt.ferme eadem oīa:quæ
Tute dudum coram me incuſaueras.Phor.ſatin
Superbe illuditis me?De.qui?Ph.rogas?quia
Nec alterā quidē illā potero ducere:nā quo redibo
Ore ad eā quā cōtēpſerim?Ch.tū aūt antiphonem
Video a ſeſe amittere inuitū eā inique.De.tum aūt
Video filium inuitū ſane mulierē ab ſe amittere.ſed
Tranſi ſodes ad forū:atq; illud mihi argētū rurſum
Iube reſcribi phormio.Pho.qđ?ego o ne perſcripſi
Porro illis q̄bus debui?De.qd igit̄ fiet?Phor.ſi uis
Mihi uxorē dare quā deſpōdiſti ducā ſin ē ut uelis:
Manere illam apud te:dos hic oīs maneat demipho
Nam nō eſt æquū me pp uos decipi p̄ſertim quū
Ego ueſtri honoris cā repudium alteræ remiſerim:
Quæ dotis tantundē dabat.De.i hinc in malā rē cū
Iſtac magnificentia fugitiue:etiam nunc credidiſti te
Ignorarier:aut tua facta adeo?Phor.irritor?De.tu
Ne hanc duceres ſi tibi data eſſet?Phor.fac periculū
De.ut filius cū illa habitet apud te:hoc noſtrum
Conſilium fuit.Ph.queſo quid narras?De.quin tu
Argentum mihi cedo?Pho.imo uero tu uxorem
Cedo.De.in ius ambula.Phor.in ius enimuero.ſi
Porro odioſi eſſe pergitis.De.qd facies?Pho.ego?
De.uos me indotatis modo patrocinari fortaſſe
Arbitramini.etiam dotatis ſoleo.Ch.quid id noſtra?
Phor.nihil:hic quādam noram cuius uir uxorem.
Chr.hem.De.quid eſt?Ph.lemni habuit aliam:
Chr.nullus ſum.Ph.ex qua filiam ſuſcepit.& eā clā
Educat.Chr.ſepultus ſum.Phor.hæc adeo illi iam
De.narrabo.Ch.obſecro ne facias.Ph.oh tu ne is
Eras?De.ut ludos facis.Ch.miſſum te facimus.

aliquid tale:nam apoſiopeſis eſt.De.phormio nos ibamus ad te.phor.fortaſſe ueniebatis ad me de eadẽ cauſa ideſt ꝓpter eandẽ cauſam ꝓpter quam ego ire cõtendebã.De.hercle ita.i.ibamus de eadẽ cã.phor.credidi.i.non dubitaui ꝙ de ea cauſa ad me ueniretis tanq̃ meæ fidei diffidẽtes.ridiculũ.i.res eſt ridicula & ridenda ꝙ.ſ.ad me ueniretis de eadẽ cauſa.An.i.utrũ ueremini ne non.ideſt ꝙ nõ facerem id quod recepiſſem.i.promiſiſſem ſemel.i.irreuocabiliter.Heus heus particula uocantis eſt & monentis attentionẽ.uel exclamantis.quantũcunq;.i.quantũcũq; magna hæc mea paupertas eſt tñ adhuc.ideſt huc uſq; uel etiam curaui qdẽ hoc unũ uidelicet ut fides eſſet mihi.ideſt ut eſſem fidelis & uerax uel ut crederet mihi.Chr.chremes interrogat fratrẽ de puella quã uiſitauerãt & ita dicit ut nõ audiatur a phormiõe.ne.i.utrũ phaniũ eſt ita liberalis.i.benigna & bonæ indolis ut dixi.De.oppido.i.ualde eſt liberalis.Pho.itaq; o demipho uenio ad uos nũciatum.i.ut nuntiẽ me paratũ eſſe ad ducẽdã uxorẽ.ubi.i.qñ uultis dare uxorẽ.ſ.phaniũ quã ꝓmiſi me ducturũ.Nã poſthabui mihi.i.poſtpoſui mihi oẽs res ita ut par fuit.i.decuit poſtq̃ aduerterã aĩum.ideſt aĩaduerterã uos uelle tãtope.i.tã uehementer id.ſ.ut ducerẽ eã uxorẽ.De.at.i.ſed hic chremes dehortatus eſt.i.diuertit deflexit deterruit me.ne.i.ut nõ darẽ tibi illã phaniũ.Nã inqt hic frater qui.ideſt qualis erit rumor.i.murmuratio populi ſi tu demipho feceris id.ideſt ſi tu dederis ei phaniũ ipſa nõ data ẽ ei olim tũ:ideſt tunc quũ.i.qñ potuit honeſte dari.Nũc turpe eſt.i.inhoneſtũ eſt eã uiduã.ideſt orbatã uiro prio quaſi a uiro iduam.i.diuiſam.extrudi ideſt eiici uiolẽter a domo prioris mariti.ferme.ideſt fere.hic chremes dixit mihi oĩa.uel incuſauit quæ tute.i.tumet.incuſaueras.i.reprehenderas.corã me.ideſt in cõſpectu meo.dudũ.ideſt pauloañ.phor.Satin.ideſt ſatis ne illuditis.i.irridetis me ſupbe?Dici poteſt illudo te uel illudo tibi.De.Qui.i.cur uel quo mõ te illudimꝰ Phor.Rogas.i.interrogas quo mõ me illudatis.ga negdẽ.i.nec etiã potero ducere illã alterã quã eram ducturus.nã quo ore.i.qua fronte redibo ad eã ſpõſam quã contẽpſerim.Chre.Suggerit hæc chremes demiphoni uoce ſupꝓſſa ne audiat a phormiõe.autẽ.i.ſed tũ.i.deinde uideo antiphonẽ filiũ tuũ.inuitũ.id eſt nolẽtẽ amittere.i.abiicere a ſeſe eã puellã inique.i.cõtra æqtatẽ.Nã nõ eſt æquũ eos ſe iũgere cũ uterq; alteri ſit cordi.De.demipho eadẽ uerba dicit q̃ fuerũt ei ſuggeſta a frẽ.aũt.i.ſed tũ.i.deinde.uideo filiũ ſane.i.ualde inuitũ.i.nolentẽ amittere.i.abiicere a ſe mulierẽ.ſ.phaniũ.Sed ſodes.i.ſi audes tu phor.trãſi.i.tranſfer te ad forꝝ atq; iube rurſum illud argẽtũ qđ dedi reſcribi.i.reddi q̃ſi dari p ſcripturã.Reſcribere.n.dicebãt ꝓ renũerare.Nã ad numerationẽ pecuniæ añcedit ſcriptura.uñ hodie daſ chirographus domo exactis.Phor.Quot argentũ uis tibi reſcribi.ne.i.certe.ego ꝑſcripſi.i.dedi p ſcripturã.porro.i.poſtea illud argẽtũ illis qbꝰ debui uel debitor fui uel debui p ſcribere.i.ꝑſcripturã tradere.De.igiſ cũ tu ꝑſcripſeris qđ fiet?Phormio.Si uis dare mihi uxorẽ quã deſpondiſti.i.ꝓmiſiſti ducã in uxorẽ.Sin.i.ſed.ſi eſt ita.ut.i.ꝙ uellis illã manere apud te:o demipho omnis dos maneat.hic.ideſt apud me.nã non eſt æquũ ideſt iuſtum me decipi ꝓpter uos cum ego remiſerim repudiũ.i.libellũ repudii:alteræ pro alteri antique.cauſa honoris ueſtri.quæ.ſ.illa quã repudiaui dabat tantũdem.i.tantũ dotis.De.O fugitiue.i.o tu æquali ſupplicio plectende.ut ſeruus fugitiuus.I:ideſt uade.hic.ideſt ex hoc loco in malam rem.ideſt in infortunium

Illudere te & tibi

Reſcribe re.

Præſcribere.

Pho.fabulæ.Chr.quid uis tibi?argentũ quod habes
Condonamus.Ph.audio.quid uos malum ergo
Me ſic ludificamini inepti ueſtra puerili ſententia?
Nolo uolo:uolo nolo.rurſum cape:cedo.quod
Dictũ indictũ eſt:quod modo erat ratum irritum eſt
Ch.quo pacto aut uñ hic hæc reſciuit?De.neſcio
Niſi me dixiſſe id memini certe ſcio.Ch.monſtri ita
Me dii ament:ſimile.Ph.inieci ſcrupulum.De.hem
Hiccine a nobis tantum argẽti auferat tã apte irridẽs
Emori hercle ſatius eſt.animo uirili:præſentiq;
Vt ſis para:uides peccatum tuum iam eſſe elatum
Foras.neq; iam id celare poſſe te uxorem tuam
Nunc quod ipſa ex aliis auditura ſit chremes.id
Noſmet indicare ipſi placabilius eſt.tunc hunc
Impuratum poterimus noſtro modo ulciſci
Phor.atat niſi mihi proſpicio hæreo hem
Gladiatorio animo ad me affectant uiam.
Ch.at uereor:ut placari poſſit.De.bono animo es:
Ego redigam uos in gratiam hoc fretus chreme.
Quum de medio acceſſerit:unde hæc ſuſcepta
Eſt tibi.Phor.ita ne agitis mecum?ſatis me
Aſtute aggredimini:non hercle ex re iſtius me
Inſtigaſti demipho:ain tu tandem ubi peregre
Tibi quod libitum fuit feceris neq; huius ſis
Veritus fœminæ primariæ quin tu nouo modo
Ei faceres contumelias:uenias nunc mihi
Precibus lautum peccatum tuum.hiſce ego illam
Dictis ita tibi incenſam dabo:ut ne reſtinguas
Lachrymis ſi extillaueris.De.malum:quod
Iſti dii deæq; omnes diunt tanta ne affectum quenq̃
Eſſe hominem audacia?nonne hoc publicitus
Scelus hinc deportarier in ſolas terras.Chre.in id
Redactus ſum loci:ut quid agam cum illo neſciam
Prorſus.De.ego ſcio.in ius eamus.Phor.in ius
Huc ſiquid libet.De.aſſequere.ac retine dum huc
Ego ſeruos euoco.Chre.etenim ſolus nequeo
Accurre huc.Pho.una iniuria eſt tecũ.De.lege agito
Ergo.Pho.altera tecum chreme eſt.De.rape hunc
Ph.ita ne agitis?enimuero uoce eſt opus nauſiſtrata
Exi.Ch.os opprime.De.impurꝫ uide quãtum ualet.
Pho.nauſiſtrata inquam.Ch.nõ taces.Phor.taceam?
De.niſi ſequitur:pugnos in uentrem ingere.uel
Oculum exclude.Pho.eſt ubi uos ulciſcar locus.

infortunium aliquod malum & incõmodum ut dici ſolet.l in febrẽ quartanam.l in malam crucem.l ad patibulum. Magnificentia
cum iſtac magnificentia.i.cum tua magniloquentia & magnitudine ſumptus. Nam magnificus ſpectari etiam in ma/
gnis ſumptibus ſolet.etiã nunc credis te & tua facta adeo.i.ita ignorari ut iſta debeas facere nobis.Phor.Irritor.i.incẽ/
dior in irã ſeu irritor ad iraſcendum.De.tu duceres.i.caperes in uxorẽ hanc puellam ſi eſſet data tibi? q.d.nõ.phor.Fac
periculum.i.experientiam.i.periclitare an ſim ego ducturus.De.hoc.i.tale fuit cõſilium ueſtrum.i.ꝓpoſitũ ut fili⁹ an/ Cedo ꝓ da.
tipho habitet.i.moretur.apud te cum illa.Phor. quæſo quid narras.i.dicis?De.qn.i.quimo.cedo.i.da mihi argẽtũ ti/
bi datũ.Ph.Immo uero.i.ſed potius.tu cedo.i.da mihi uxorẽ promiſſam.De.ambula in ius.i.in locũ ubi ꝑtor ius red Ius.
dit.Nã hic ius ꝓ loco ponit:ubi ius a ꝑtore reddit:ut digeſtis de iuſtitia & iure.l.Paulus.Ideo in ius ambula quaſi ad odioſus
iudicem eamus.Pho.dicis ut ambulem in ius?enimuero.i.certe.ambula ſup.in ius in detrimentũ ueſtrum.ſi porro.i.
ſi poſtea.ꝑgitis.i.ꝑſeueratis.ꝑſequimini eẽ odioſi.i.moleſti ab odio ꝓ moleſtia.De.qd facies?Phor.ne.i.utrum petis
qd ego faciam?Vos fortaſſe arbitramini.i.putatis me patrocinari.i.adeſſe ſeu præſidio eẽ.modo.i.tãtũmodo indota
tis puellis ſine dote ut de phanio feci cui patrocinatus ſum.i.cuius cãm defendi & ꝓtexi.Etiam ſoleo patrocinari.i.auxi
liari.dotatis.i.habentibus dotẽ ut nauſiſtratæ quã ſcio ita eludi a marito ſuo & a te fratre eius.Chr. quid.i.in quo id.ſ.
te patrocinari dotatis intereſt.ſupple noſtra.i.ad nos attinet.Phor.Nihil ueſtra intereſt.Deinde incipit aptius loq. No/
tam.i.cognoſcebã ſiue cognouerã aliquando hic quandã uxorẽ cuius uir.i.maritus habuit aliã lẽni.ſed ſermo iterũ
ꝓtus eſt a chremete.Chr.Hem.interiectio indignantis.De.Quid eſt?pp qđ ita indignaris.Phor.ꝑficit quod inceperat.
Norã hic quãdã uxorẽ cuius uir habuit aliã uxorẽ lẽni.i.in illa inſula.Ch.Nullus ſum.i.ꝑii.phor.Ex qua uxore ſuſce/
pit.ideſt ſuſtulit filiã:& educat:ideſt nutrit eã clam.ideſt ſecreto.Chr.ſum ſepultus:ideſt iam de me factũ eſt.phormio.
Adeo.ideſt certe.ego iam denarrabo.i.recitabo ad longum illi uxori hæc quæ prius dixi.Chr.obſecro ne facias.i.noli
ei narrare.phor.Eho.interiectio pcipientis & deprehendẽtis tum.i.tu ne is eras ꝗ talia geſſit.De.ut.i.qualiter ipſe phor
mio facit ludos.i.exhibet populo ſpectacula motu ſuo & geſtu uel qualiter ludos facit ideſt ſuis uerbis ridiculis nos il/
ludit.Chr.Facimus te miſſum.i.te dimittimus tanꝗ futilẽ ac uanũ.phor.Fabulæ.i.nugæ ſunt ſupple.quaſi dicat uultis
uos ſubterfugere ita ueritatem conuertendo in fabulas:quaſi dicat non fiet.Chr.quid uis tibi.i.quid quæris habere ut
taceas.uis ſup.ut condonemus tibi argentum qđ habes.uel affirmatiue ait condonamus tibi argentum quod iã hẽs.
ph.audio.i.intelligo uos:ergo cum cõdonetis mihi:qd.i.cur.malum.i.qđ dr̃ qd malũ grãcs eſt enĩ hic malũ aduerbiũ
interpoſitæ indignationis.nos inepti.i.incõſiderati:& inſulſi.ludificamini.i.illuditis irridetis me ſic uſa ſnia puerili.i.
indigna uiris ſenibus & ſolis pueris accõmodata.Deinde deliberat.capiat necne oblatũ munus & taceat.Nolo tacere
ꝓ tali munere.Deinde attentius re cõſiderata ſubdit uolo.i.ſum contentus id facere pro munere tali.Deinde ſimul &
turbulente ꝓnunciãdum eſt uolo nolo:quaſi paruo tpe cõtrarias habuerit opiniones:rurſum.i.iterũ cedo.i.dic.allo
tur ſeipſum.q.d.dic potius nauſiſtratæ talia quæ dicta ſunt:deide imo cape mun⁹ oblatũ.id qđ eſt dictũ.mõ.i.pauloañ
eſt indictũ.i.hr̃ ꝓ nõ dicto:& qđ dici ſolet ẽ dedictũ ſeu mauis retractatũ.& id qđ mõ.i.paulo añ erat ratum.i.firmũ in
ꝓpoſito eſt nunc irritũ.i. non ratũ ſed uariũ.Eiuſmodi fiũt in deliberatiõib⁹ faciendis & conſiliis capiẽdis.nã tũc ſæpe
mens aiuſq; in uarias diſtrahitur ſnĩas.Chre.quo pacto aut unũ.i.a qua occaſione hic phor.reſciuit.i.recognouit hæc ꝗ
dixit.De.neſcio unde reſciuerit niſi uoluit aliud adiungere:ſed qa nõ ſibi placuit neq; uerũ putauit fecit apoſiopeſim &
ad aliud diuertit.certo ſcio me nemini dixiſſe id qđ ipſe dixit.Vel ſic neſcio unde ſciuerit niſi.i.præter quã ꝙ ſup.ſcio cer
to me nemini dixiſſe id.Chre.ita dii ament me ut ex aio dico id uĩ eſſe ſimile monſtri.i.uĩ aliqd eſſe ſimile mõſtri.i.uĩ
eſſe aliqd ꝑtergrediẽs naturæ modũ ꝙ uir ille reſciuerit nemine referente.pho.inieci.i.incuſſi.ſcrupulũ.i.anxietatẽ ſol/ Scrupus
licitudinẽ.Nã ſcrupus.i.ſcrupulus lapillus eſt breuis & aſp ꝗ preſſus pede ſolicitudinẽ creat.inde rẽ ſcrupuloſam dici/ Scrupu/
m⁹ ꝗ aliqd hẽt aſpi.inde ſcrupeus.ea.um.i.aſp.ra.rum.De.Hẽ.idignãtis interiectio.hiccine.i.utrũ decens eſt ſup.ut hic lus.
pho.auferat a nobis hoc tm̃ argenti.i.hoc pondus argenti tm̃ irridẽs.i.cũ irrideat uel irridẽdo tã apte.i.tã euidẽter her Scrupe⁹.
cle ſatius eſt.i.melius eſt.emori.i.morti occumbere.para.i.accinge te ut ſis aio uirili & pñti.i.hẽas animũ uirilẽ & ꝑſtan
tem.Nã pñs aius dr̃ præſtãs & efficax.Vides o chreme tuum peccatũ qđ cõmiſiſti lẽni eſſe elatum.i.ꝑlatũ emiſſum ꝑ/
latũ foras.i.in lucem in mediũ in apricũ ſub diuũ.nec.i.& nõ uides te nõ poſſe iã celare tuã uxorẽ id qđ ſit nũc auditu/
ra ex aliis.placabilius eſt.i.ſatius eſt ad placãdũ eã noſmetipſos indicare.i.ꝓdere manifeſtare detegere ipſi uxori ad pec/
catũ.tũ.i.tũc uel deinde.poterim⁹ ulciſci.i.punire hũc phormionẽ.nr̃o mõ.i.nr̃o arbitrio & ꝗntũ uolemus & eo mõ
quo cupiemus.pho.Atat iteriectio timoris.niſi ꝓſpicio.i.prouideo caueo mihi hæreo.i.dubi⁹ ſum & ꝑplexus ſum.uel Pñs ani/
hæreo.i.adhæreo captõi & retibus niſi caueo mihi.i.capior uel captus ſum niſi mihi ꝓuideo.ut lepus qui caſſibus hæ/ mus
ret.Hi demipho & chremes affectant.i.cupide quærunt uiã.i.acceſſum appulſum ad me capiẽdũ aio gladiatorio.i.pa/
rato ad periculũ hoc eſt ita perdito ac temerario ut nõ ſibi caueãt dũmodo uulnerent.Chr.at.i.ſed uereor ut.i. ꝙ non Hæreo.
poſſit placari ſcilicet uxor mea.De.es.i.ſis.bono aio.i.habeas bonum aium ne timeas o chreme:ego redigam.ideſt re/
ducam uos te ad uxorem in gratiam:ideſt in amicitiam & beniuolẽtiam.fretus:ideſt cõfiſus.hoc.i.hac re quæ ſequtur.ſ.
cum.i.quia illa mulier unde.ideſt ex qua.hæc filia eſt ſuſcepta tibi.i.a te exceſſit e medio:ideſt mortua eſt:& ex hoc ſecu/ Aius gla
lo migrauit.pho.ita ne:ideſt utrum ſic agitis mecum:ideſt ſic me tractatis.aggredimini ne ſatis aſtute.hoc dicit per iro/ diator⁹.
niam.Aggredi proprie eſt accedere ad pugnandum ſeu dimicandum: hercle o Demipho non inſtigaſti:ideſt non
incitaſti me ſeu irritaſti me ex re:ideſt ad utilitatem iſtius Chremetis.Deinde conuerſus ad Chrementem ait.Ain:ideſt
ais ne tandem: tu ideſt dicis ne uerum ꝙ ubi: ideſt poſtquam feceris peregre:ideſt longe remote id quod fuit libitũ
tibi: ideſt id quod libuit tibi:neque uerius ſis huic fœminæ primariæ:ideſt quæ eſt de primariis: & optimatibus ur/
bis.ita ſupple.quin:ideſt quod non faceres ei contumelias ideſt iniurias nouo modo.Ais ne ergo quod uenies nunc
lautum ideſt ad lauandum ſeu purgandum expiandum peccatum tuum mihi præcibus:ideſt per præces: ego dabo.i.
reddam tibi illam uxorem ita incenſam:ideſt inflãmatam his dictis meis quæ ſum ulli dicturus ut ne.ideſt non reſtin/

Extillare guas:ideſt extinguas hoc eſt places a placeo placas illam ſic incenſam.etiam ſi extillaueris lachrymis:ideſt etiam ſi totus in lachrymas conuertaris uel guttatim finiaris.De.O ſup.malum ideſt infortunium peſſimum.quod malum utinam dii & deæ omnes diunt.i.dent iſti phormioni.ne ideſt utrum eſt uerum quenquam : ideſt aliquem hominem eẽ affe-ctum :ideſt ſuffuſum tanta audacia? quanta iſte paraſitus ẽ affectus.Nõne eſt uerum inquã hoc ſcelus ideſt hoc peccatũ Publicitus tuum qui meus frater es deportari a paraſito.publicit⁹:ideſt publice.uel in publica cura & cõſilio.hinc ideſt ex hoc lo-co.in ſolas terras:ideſt in terras deſertas uel in inſulas remotas:aut in ultimas terras. Chre.ſum redactus.i.per duct⁹ ſum in id loci:ideſt in eum ſtatum:in eam ãguſtiam.ſiue in eum locum anguſtum.ut prorſum uel prorſus.i.omnino neſciã qd agam cum illo phormione.i.quid paciſcar cum eo aut conueniam.De.ego ſcio ideſt non dubito te eſſe multũ an-xiũ tantũ eſt.Eamus in ius.i.in locum in quo ius a pretore reddi ſolet:ſiue ad ſellam pretoris : modo enim ius locum ſignificat.Phor.Dicis ut eamus in ius? ſi quid libet.i.ſi aliquo modo tibi placet eamus in ius huc.ideſt in domum chre-metis.De.alloquitur fratrem ut cõprehendat phormionem aſſequere.i.ita perſequere eũ ut comprehendas retine eum comprehenſum ut ducat in ius.dum.i.q̃diu.euoco ſeruos huc ut eũ retineant.Chre.Enim.i.at uel certe nequeo retine-re eũ ſolus accurre huc.i.accede huc celeriter.Phor.una iniuria.i.una actio iniuriarũ eſt mihi tecũ.De.ergo ſi ſit tibi me-cum iniuria agito lege:perſequere ius tuum per legem.q.d.contemno tuam actionem.Nam lege agito dicebat ei cui⁹ intentio contemptibilis aduerſario uidebatur.Phor.o chreme altera iniuria.i.altera actio iniuriarum eſt tecum quia in-iuriam feciſti dotatæ uxori.De.rape.i.celeriter cape hunc paraſitum.Pho.ne.i.utrum ita agitis? ideſt ita me ui tractatis? enimuero:ideſt certe.opus eſt uoce.i.uociferatione.Deinde clamat.o nauſiſtrata exi.ideſt egredere e domo.Chre.allo-quitur fratrem dicẽs opprime.i.cõpeſce obtura ei os ne loquatur.Vel poteſt hoc dici paraſito admonens ut taceat.De. uide impurum.i.hunc improbum uirum.quantum ualet.i.quantũ poteſt.Pho.inquã.i.iterũ dico nauſiſtrata exi.Chr. Non taces? Phor.Dicis ut taceam? q.d.Non faciam.De.niſi ipſe paraſitus ſequitur te ut eatur in ius ſed uult remanere domi tuæ ut detegat omnia uxori.Ingere.i.immitte:inſer uiolenter pugnos in uentrem eius.uel exclude.i.erue illi oculũ. Phor.Locus eſt.i.locus adeſt.ubi.i.in quo loco ulciſcar.i.puniam uos uel uindictam de uobis ſumam.

A Scen. ✠ ILlud.Eſt ne ita ut dixi liberalis? De.phormione dictum eſt.non de phanio.Quia enim phormio dixerat Ridi-culum.an ueremini &c̃.ideo chremes non ſine arte a liberalitate ipſum commendat.Artis etenim eſt:ut qualẽ quemuis eſſe uelimus talem eum predicemus:ut uidere eſt apud doctos.Importuna autem eſſet locutio ſi de phanio dictum uelis.Illud autẽ.Vt ludos facit non interpretaret.i.qualiter ſpectacula exhibet populo.Nam qui in comœdiis loquũtur.nõ ita introducũtur quaſi populo fabulam agant:ſed perinde atq; rẽ ipſam gerant ideoq; præter ꝓlogum nihil ad populum uel de populo ſpectanti geritur.Intelligo autem.Vt ludos facit.i.uide ut nos illuſos habet. Item illud : ſic ludificamini inepti ueſtra puerili ſententia.nolo:uolo:non eſt deliberantis phormionis quid facere de-beat:ſed ridentis puerilem chremetis ſententiam & inconſtantiam.qui aliquãdo dixerit.nolo argentum cõdonare: & iterum uolo ſupple argentum condonare:& rurſum cape argentum pro dote neptis:& iterum cedo.ideſt da & redde argẽtum quod pro ea accepiſti.& ita reliqua.item illud.Nonne hoc publicitus ſcelus &c̃.Non de peccato chremetis: ſed de ſceleſto phormione dictum eſt.quem dignum dicit qui in ſolas terras relegetur ne reip.detrimentũ inferat.Ordo igitur eſt.Nonne operæprecium ſupple uel dignum eſt hoc ſcelus.i.hunc ſceleſtum hoiem deportari publicitus.i. pu-blica condemnatione in terras ſolas ideſt deſertas & ſole uel frigore obſeſſas.ubi quãprimum pereat.Item ſi illud ulti-mum totius ſcænæ cum guidone legis.Niſi ſequitur pugnos in uẽtrẽ ingere uel oculũ exclude.Phor.Eſt ubi &c̃.pa-tet ꝑ eundem expoſitio.At ſi ut in textu quẽ cum eius cõmentariis offendimus legeris ſic.Phor.Vel oculum exclude eſt ubi uos ulciſcar locus.Minanter a phormione dictum eſt.Vt ſic.Vel.i.etiam exclude mihi oculum nõ ſolũ pugnas ingere in uentrem.hoc eſt tãetſi oculos mihi excluſeris.Eſt ubi uos ulciſar locus.

A d Iis ecce in hac ſcæna conueniunt perſonæ.ſcilicet Demi.Chre.Phor.Inter quas fit deceptio de argento:habeo ideſt debeo.Ago.ideſt reddo.De.eadem cauſa:de qua ibam ad uos:recepiſſem incœpiſſem ſemel.quam ideſt quantumcunq;.Eſt ne chre.n.m.int.at.loquitur de filia.At hic ideſt Chremes:quia inquit querit &c̃.olim in principio antequã data eſſet demiphoni.tamen non eſt data phor.Eadem.ſ.de cognatione quam ita ignorabam.In q; in aurem demipho.dicit.Magnificentia.ſ.ꝙ dicis tibi dari dotẽ ab aliis.tu ne hanc:ideſt noſtram quaſi nunq̃ habuiſti uoluntatem ducẽdi.Quid narras:quaſi dicat ego cõſentirem talia in domo mea.in ius di.&c̃.minatur chremeti.uos me:quaſi dicat ego auxiliatus ſum indotatæ.ſ.phaniũ.ſimiliter iuuare poſſum dotatam ſcilicet nauſiſtratam referen-do ei uitam mariti:& hoc eſt:uos putatis fortaſſe nec modo.i.tantũmodo patrocinari.i.auxiliari indotatis:ſed ego etiã ſoleo patrocinari dotatis:ſed hic.ideſt in hac uicinea &c̃.facit nos.ſ.l.n.ſ.nos deridet qui ita gratis ſe putat argẽtum ha-bere.Fabulæ ſunt ꝙ ita condonatis.modo mihi.quia forſitan cras idem repetetis.Audio.ſed non credo.ergo quan-do quidem modo quæritis condonatis quare ita ludificamini uos inepti modo dicentes uolo modo nolo argentũ. malum eſt interiectio.Neſcio niſi hoc tantũ ſcio:hic ne ſcilicet decet iraſcitur ſenex.animo uirili ſcilicet confitendo hoc uxori tuæ.habeo ſcilicet in luto.Vereor:ideſt dubito ut.p.p.Quum e medio exceſſit ſcilicet alia uxor.ſcilicet mortua ſit alia uxor.unde filia hæc ſuſcepta eſt.Num ideſt non ne me prior inſtigaſti ex re iſtius ſcilicet modi.ſcilicet de uxore du-cenda.Ain.conuertit ſe ad chremetem.Tanta ne ſcilicet putas &c̃.Num ne ſcilicet decuit.hoc ſcelus ideſt hũc ſceleſtum deportariar:ideſt proiici in ſolas terras:ideſt deſertas.publicitus:ideſt facta concione plebis.Eamus in ius:ſed huc.ideſt in domum uxoris Chremetis.ſi quid lubet cauſari hoc dicendo feſtinabat ad domum illius.Vna iniuria eſt tecum de hoc quod me arripuiſti.ergo quia te arripuit.Agito ſi placet in cauſa:lege ironice:hoc dicens percuſſit eum.tecum q̃re me percuſiſti.Vide impurus quantum ualet in uiribus:niſi ſequitur ſcilicet pugnus nunquã tacebit.ingerere ergo pu-gnos in.u.ubi nos in lo.ideſt habeo aliquem locum ulciſcendi me in uos.ſi deo placuerit.

Quis

Vis noiat me. Hic uelut controuerſia eſt in qua reus fit maritus malæ tractationis & eſt ſtatus q̄litatis uenialis. DO.
q ℂ Delirat miſer timore.g.utrūq; & delirat & timore.nam delitatio ſenectuti conuenit timor cōſcientiæ.ℂ Mi A
hō dii melius diūt:quærit Probus an matrona tam familiariter mi hō recte dicat aliena:ſed fruſtra.nam fœmina⁊ oratio eſt & ſi blanditur blanda eſt.ℂ Quid agimus?facete additum.ℂ Vbi mi elegāter inſertū mihi ut in Heauton.Is mihi ubi abibit plus paulo ſua q̄ narrat facinora.ℂ Ad.u.u.ē.tunc fiunt ſenes:eleganter fieri dixit & generaliter inuidioſius q̄ ſi unum accuſaret ſenē.ℂ Ego nau.qualitas uenialis a conceſſa actiōe.ℂ Verba fiūt.m.non eſt paſſus

NA Nauſiſtrata. Chre. Phor. Demi.

Quis nōminat me?Ch.hem.Na.quid iſtuc
Turbæ eſt obſecro mi uir?Pho.hem quid
Nūc obticuiſti?Na.qs hic hō eſt?nō mihi reſpōdes
Pho.hiccine nunc tibi ut reſpondeat:qui hercle
Vbi ſit neſcit?Chr.caue iſti quicq̄ credas.
Pho.abi:tange:ſi non totus friget:me eneca.Ch.
Nihil eſt.Na.quid ergo eſt quod iſtic narrat?Phor.
Iam ſcies auſculta.Ch.pergin credere?Na.quid
Ego obſecro huic credam:qui nihil dixit?
Pho.delirat miſer timore.Nau.non pol temere
Et quod tu tam times.Ch.egon timeo?
Pho.recte ſane quando nihil times:& hoc nihil eſt
Quod ego narro:tu narras.De.ſcelus tibi
Narret.Ph.eho tu:factū eſt abs te ſeduo pro fratre.
Na.mi uir non mihi narras?Chr.at.Na.quid at.
Ch.non opus eſt dicto.Pho.tibi q̄dem at ſcito huic
Opus eſt in lēno.Ch.hem quid ais?non taces?
Ph.clam te.Ch.hei mihi.Ph.uxorem duxit.Nau.mi
Homo dii melius diunt.Phor.ſic factum.Na.perii
Miſera.Pho.& inde filiam ſuſcepit iam unam dum
Tu dormis.Ch.quid agimus?Na.p̄h dii imortales
Facinus miſerandum & malū.Ph.hoc factū eſt.Na.
An quicq̄ eſt hodie factū indignius q̄ mihi ubi ad
Vxores uentū eſt:tū fiūt ſenes:demipho te appello
Nam me cum hoc ipſo diſcedet loqui.hæccine erāt
Itiones crebræ & manſiones diutinæ lēni?hæccine
Erat quæ minuebat noſtros fructus utilitas?
De.ego nauſiſtrata eſſe in hac re culpā merit in nō
Nego:ſed eam quæ ſit ignoſcenda.Ph.uerba fiunt
Mortuo.De.nam neq; negligētia tua:neq; odio id
Fecit tuo:uinolentus fere ab hinc ānos quindecim

paraſit⁹.ut totā ſniam ſenex explicaret.ℂ Nā neq; ne.t.neq; odio id fecit tuo.locus in hac cā principalis eſt. & iō in duo diuiſit:nec negligentia circa te nec odio īgt fcm̄.p̄terea & p̄ſto addidit defenſionē.Vinolētus ab ætate ci⁹apte cris:a diminutōe cōtēptuq; pellicis ab euētu:ab aīo faciētis:q̄ mortua eſt:poſtremo & p̄cib⁹& pilogū q̄ fecit admonēs illā oratoriæ māſuetudīs ſuæ.ℂ Violēt⁹.ab īprudētia defēſio.ℂ Ab hinc an.xv.a tpe defenſio.ℂ Eā cō.qd' interdū eſt nō amoris ſed iniuriæ:& nō attigit poſtea ita facti pœnituit. Aequo aīo ut ſe.hic locus eſt id eſt qd' futurū ſit facilius eni ignoſcit non ultra peccaturis.ℂ Defungier.defungi deſinere.ℂ Porro.m.qa dixit ab hinc annos.xv.ℂ Senect⁹ſi ue.ſa.modeſte & grauiter.ℂ Quid mi.hic aſ.callidius uſa ē ad ultimū conuerſa ad ipſum defenſorē mariti: Defūgier.

ℂ Quid mi.hic aſ.de qua ui cōtradictionis exultat paraſitus: tāq̄ cōfecto mortuoq; aduerſario ſuo.ℂ Exequias chremeti:bon⁹ ordine primo delirat miſer timore.poſt uerba fiūt mortuo:ad ultimū exeqas chremeti:delirat morit' & ferat'.ℂ Age nūc phormionē q uolet laceſſito.Virgi.Degeneremq; neoptolemū narrare memēto.ℂ Faxo.tali cū mactatū fūmo p̄ eo qd' eſt eū:ſic freq̄nter ueteres.Ennius Oēs corde p̄rem præbeni aioq; benigno circūfuſum.ℂ Ignoſce:orat:cōfitetur:purgat:uerba uenialis ſtat⁹ ſunt ignoſce confitetur.ℂ Tu tuū nomē dicibñ dicit tuū p̄nomine utitur qa non hēt nomē.nā potentio⁊ blandimentum circa inferiores:hoc fuit ut nomē eo⁊ q̄rerēt:& cū audiuiſſent ipſis noībus eos cōpellarēt ſtatim.tale eſt in Adelphis.Qui uocare:geta hoiem maximi precii &c̄. Virgi. Ennius.

ℂ Veſtræ familiæ.hoc pp antiphōis amicitiam dixit amic⁹.ℂ Et tuo fūmus phædriæ.amicus iterū ſubaudiēdū.ℂ Vin primū hodie facete.facete ex pſona paſitica bñficii optio facta eſt q d' p̄miſerat mulier.ℂ Sed ubi ē iudex.bñ iudex:ad illū eni mulieris illata ſnia eſt. ut cū ita agit' tuta ſunt marito oia:& p ironiā:ridicule dr ea q̄ irata erat:uel irritata erat.ℂ Iudex noſter.nihil facetius q̄ iudicē capi aduerſus crimen uoluptatis paternæ:& amatorē filiū.& fratrē antiphonis cui nubet furtiua filia.ℂ Iudex nr̄.terribilis.ſ.cēſor paternarum delitiarum.Vides igitur hic conſultā uxoris iracūdiā.

Vis noiat &c̄.Hic uelut cōtrouerſia ē i q̄ ma- GVI. A
q rit⁹fit re⁹malæ tractatiōis:& eſt ſtatus q̄litatis uenialis.Nau.Quis noiat.i.appellat me nauſiſtratā?Ch.Hē:iteriectio dolētis ſiue idignātis.Na.o mi uir.i.mi marite qd iſtud turbæ ē?i.qd ſibi uult iſta turbatio & rixa.Pho.hē interiectio irritātis uel idignātis.qd.i.cur tu chr.obticuiſti ab hoc & taceo es.i.tacuiſti nūc me neq; rñdiſti tuæ uxori.Nau.qs.i.q̄lis hic hō eſt?hoc dicit de chremete.nō rñdens mihi.Phor.Hiccine.i.utr⁊ petis ut hic chre.rñdeat tibi qui hercle neſcit ubi ſit p̄ nimio timore ne tu reſciſcas eius ſcelus.De.tu nau.caue ne credas geq iſti p̄ cōtēptū dixit de phor.

mione. Phor. tu nauſiſtrata abi. ideſt cōcede ad eum. tange. ideſt attrecta eum. eneca me. ideſt me occide ſi ipſe chremes non friget: ideſt non eſt frigidus totus præ nimio timore. Chremes. Nihil eſt de eo quod iſte phormio loquitur. Nauſiſtrata. ergo ſi nihil eſt de eo quod ipſe dicit. quid eſt ꝙ iſtic. i. iſte hic paraſitus narret. ideſt dicat. quaſi dicat quid ergo ſibi uolunt eius narrationes. Phormio. Iam. ideſt ſtatim ſcies quid ſit quod narrem auſculta. Chr. Pergin. ideſt pergis ne hoc eſt perſeueras ne credere dictis eius? Nau. obſecro quid credam huic phormioni qui nihil dixit phormio ille miſer: ideſt infœlix. Chre. delirat. ideſt deſipit deuiat errat neſcit quid faciat timore præ nimio metu. Nau. pol iurantis. id nō eſt temere: ideſt inconſiderate inconſulte ſine cauſa ꝙ tu times. tam. ideſt tantum. Chre. Egon. ideſt ego ne timeo ideſt utrum dicis ꝙ ego timeo? Phor. ſane: ideſt certe uel ualde recte facis ſupple: uel dicis quando: ideſt quia uel ſit tēporis aduerbiū. nihil times: ideſt times ſcelus peccatū tuum quod nihil eſt. & ideſt etiam hoc quod dico nihil eſt quia narro tuum peccatū quod eſt nihil. Vel intellige phormionem per irriſionem dicere ſane recte facis quādo nihil times etiam hoc quod dico nihil eſt quaſi dicat. quāuis id nihil ſit tamen tibi nō eſt parum moleſtiæ allaturū tu ipſe narra. ideſt refer id quod eſt. De. dicis ſup. ꝙ frater meus narret tibi ſcelus. ideſt peccatū ſuū Vel uocat phormionem ſcelus dicendo o ſcelus: ideſt o ſcelerate dicis ꝙ narret tibi id quod tu uis eū narrare. quaſi dicat non dignareſ homini tam nihili id referre. Ph. Eho. interiectio hic irridentis dicis tu ſup. a te factū eſt. ideſt tu feciſti. ſedulo. i. inſtanter pro fratre ideſt ꝓ defenſione fratris tui chremetis. Na. o mi uir: ideſt mi marite. melius eſt enim ut hoc dicaſ chremeti ꝗ phormioni. non narras mihi interrogando lege. quaſi dicat nō uis mihi narrare quid iſte phormio narret. Chr. at turbat᷒ aliud dicere nequid. Nau. quid at. ideſt quid tibi uis dicendo at. Chre. Non eſt opus dicto. ideſt dicere id quod eſt inter nos. Ph. quidem. i. certe nō eſt opus tibi dicto: ideſt dicere. at. i. ſed opus eſt huic uxori tuæ ſcito. i. ſcire quod a te cōmiſſum eſt. Deinde incipit narrare dicens: in lēno. i. i illa inſula. ſequitur poſtea duxit uxorem clam te. i. te neſciente: ſed interpoſitæ ſunt interlocutiones. Chre. Hē. interiectio idignātis. qd ais. i. qd dicis? De. nō taces? indignādo hoc dicit. Pho. Procedit in narratiōe. clā te. i. te neſciēte duxit uxorem. Chr. hei mihi. i. dolore afficior. Ph. uxorē duxit. ē cōpletio clauſulæ. Nau. o mi hō dii melius duūt. i. dii dent meliora nobis ꝗ. ſ. ea quæ dicis quæ moleſta ſunt nobis. Pho. ſic factū eſt ut dico qa duxit uxorē. Na. ego miſera perii. i. pdita ſum. Pho. Et inde. i. ex ea uxore ſuſcepit. i. ſuſtulit habuit iā unā filiā. ſ. phaniū. dū. i. ꝗdiu. tu dormis. i. ꝗdiu nō cogitas ī eiuſmōi reb᷒. Chr. qd agim᷒. i. qd dicim᷒ aut facim᷒ ſiue qd eſt faciēdū? hoc dicit fratri demiphoni. Nau. ph: exclamatio ē cū idignatiōe. o dii imortales facin᷒ hoc eſt ſup. idignū. i. nefandū & qd fieri nō debebat & malū. alii codices hñt miſerandū & malū. Pho. hoc factū ē qd dico cōfirmat dictū ſuum. Nau. an qcq̄ hodie ē factū idigni᷒. i. iniqus ihoneſti᷒ ꝗ ſcm̄ ē mihi. ubi. i. poſtꝗ uētū ē ad uxores plures hñdas. tū. i. tūc ipſi mariti fiūt ſenes. Deīde cōuertit ſuū ſermonē ad demiphonē īqens. o demipho appello te. i. uel uoco te in teſtē uel te cōpello ſeu alloquor. nā me diſtedet. i. ualde uel plurimū me tedet loqui cū hoc ipſo uiro meo. Hæccine. i. utrū. hæ. i. tales erāt itiones. i. pfectiōes ab eo is itū itu u ī o mutata fit itio onis. crebræ. i. freqntes. & utrū hæ erāt manſiones. i. cōmorationes

Diſtedere. Itio onis.

Mulierculam eā cōpreſſit: unā hæc nata eſt: neq; illam
Poſt attigit: ea mortem obiit. e medio abiit q fuit in
Hac re ſcrupulus: q̄obrem te oro: ut alia tua facta
Sunt: æquo aīo hæc feras. Nau. quid ego æquo aīo
Cupio miſera in hac re iam defungier: ſed qd ſperē?
Aetate porro minus peccatuꝝ putē. iam tū erat ſenex:
Senectus ſi uerecundos facit: an mea forma atq;
Aetas nunc magis expetenda eſt demipho? qd mihi
Affers? q̄obrem expectē aut ſperem porro nō fore?
Phor. exequias chremeti qbus eſt cōmodū ire iā tp̄s
Eſt. ſic dabo. age nūc age. phormionē q uolet laceſſito
Faxo tali ſit mactatus: atq; hic ē īfortunio redeat
Sane in gratiā: iam ſupplicii ſatis eſt mihi: habet hæc
Ei quod dum uiuat uſq; ad aurem obganniat.
Na. an meo merito credo? qd ego nunc cōmemorē.
Tibi ſigillatim qualis in iſtū nunc fuerim? De. noui
Aeque omnia tecum. Nau. meritō hoc meo uidetur
Factum? De. minime gentium: uerum quando iam
Accuſando fieri infectum non poteſt: ignoſce. orat
Confitetur: purgat. quid uis amplius?
Phor. enimuero priuſꝗ hæc det ueniā mihi ꝓſpiciā:
Et phædriæ. heus nauſiſtrata priuſꝗ huic:
Reſpondeas temere: audi. Nau. quid eſt.
Phor. ego minas triginta per fallaciam ab iſto abſtuli
Eas dedi tuo gnato: is pro ſua amica lenoni dedit.
Chre. hem quid ais? Na. adeon hoc indignum tibi
Videtur filius homo adoleſcens ſi habet unam
Amicam. tu uxores duas. nihil pudet? quo ore illum
Obiurgabis: reſponde mihi. Chr. faciet ut uoles.
Na. imo ut meam ſcias iam ſententiam: neq;
Ego ingnoſco: nec promitto quicꝗ neq; reſpondeo
Priuſꝗ gnatum uidero. eius iudicio ꝓmitto oīa quod
Iubebit faciam. Phor. mulier ſapiens es nauſiſtrata.
Na. ſatin tibi eſt? Phor. imo uero pulchre diſcedo: &
Probe. & præter ſpem. Nau. tuū nomē dic quod eſt?
Phor. mihin? Phormio ueſtræ familiæ hercle
Amicus: & tuo ſummus phædriæ. Na. phormio at
Ego ecaſtor poſthac tibi quæ potero: & quæ uoles
Faciam atq; dicam. Phor. benigne dicis.
Na. pol meritum eſt tuum. Phor. uin primum
Hodie facere quod ego gaudeam nauſiſtrata:
Et quod tuo uiro oculi doleant? Na. cupio.

Phor.

commorationes lemni in genitiuo aduerbialiter: ideſt apud lemnum. Hæccine: ideſt utrum hæc erat ea utilitas quæ minuebat noſtros fructus: ideſt noſtros redditus annuos. De. o nauſiſtrata ego non nego culpam eſſe meritam: ideſt culpam eſſe cõmiſſam in hac re: ſed eam: ideſt talem culpam quæ ſit ignoſcenda: ideſt excuſanda. Ph. uerba fiunt mor/tuo prouerbiale eſt. i. tua uerba ſunt futilia & uana atq; eiuſmodi ut ſi fierent alicui mortuo. q. d. uideris alloqui aliquẽ nihil intelligentẽ ac nihil ſentientẽ uelit mortuus nihil ſentit. uel intellige ſine ꝓuerbio uerba fiunt chremeti tanq̃ mor/tuo. nam poſtea dicturus eſt exequias qbus eſt cõmodũ &c̃. De. eſt ea culpa ignoſcenda. nam neq; fecit id. i. non ſuſce/

Phor. me ad cœnam uoca. Na. pol uero uoco.
Phor. eamus intro hinc. Na. fiat: ſed ubi eſt.
Phædria iudex noſter? Phor. iam hic faxo aderit
Valete: & plaudite: calliopius recenſui.

pit filiam ex muliere lẽnia negligentia tui. i. quia negli/geret te neq; odio tui. i. quia te proſequeretur odio ipſe uinolẽtus. i. ebrius uino obrutus & ingurgitatus com/preſſit eam mulierculam ab hic quindecim annos: ideſt iam ex eo tp̃e ſunt tráſacti qndecim anni. & eſt talis mo/dus loquẽdi q̃lis in andria ab hinc triẽnium mulier q̃dã cõmigrauit huic nr̃æ uicinæ &c̃. nam ab hinc dicit̃ de p̃terito. & de hinc de futuro. cõpreſſit ergo eam muliercu/lam. unde. i. ex qua hæc filia nata eſt. ſ. phaniũ neq; unq̃ poſt. i. poſtea. poſt illud tp̃s attigit illam mulierculam ea mulier obiit mortem. ideſt iuit ad mortem. ideſt peregit mortem. i. mortua eſt. Scrupulus. ideſt anxietas ſollicitu/do dubietas qui ſcrupulus fuit in hac re. i. inter chreme/tem & mulierem lemniam abiit e medio: ideſt penitus remotus eſt ab humanis rebus mulieris obitu. quam/obrem oro te nauſiſtratam ut feras hoc ſcelus æquo ani/mo: ut ideſt ſicut alia tua facta ſunt æqua & moderatio/ne plena. Na. quid ideſt cur. ego feram æquo animo ta/le facinus. uel quid: ideſt quam rem feram æquo animo utrum ſcilicet dignum illud ſit quod æquo animo fe/ratur quaſi dicat non ego miſera cupio defungi uita ſup. ideſt mori uel deſinere in hac re. ideſt in hac moleſtia ſeu in hoc facinore. uel cupio defungi moleſtia. ſup. in hac re. ideſt cupio finire moleſtiam huius facti. nam defũnctus mor/bis dicitur qui finiuit morbos. ſed qui. i. cur uel quo modo ſperem. i. abeam ſpẽ ipſum non ultra erraturum ſi igno/uero porro. i. deinde. q inq̃. ideſt quomodo putem ipſum minus. i. nõ peccaturum ætate propter ſenectutem iam tũ. i. iam eo tempore quo ipſe compreſſit eam erat ſenex ſi ſenectus facit homines uerecundos: ideſt temperatos continen/tes modeſtos iuſtæ reprehenſiionis timidos. nam uerecundia eſt iuſtæ reprehenſionis timor. An o demi. mea for. ideſt mea pulchritudo atq; mea ætas bona eſt magis nunc expe. mihi: quia nunc maritus meus ſit factus uerecũdus propter ſenectutem. q. d. nihil eſt propter quod id expetem cum etiam ſenex impudicus ſit. tu demipho qui uirum meum de/fendis quid nunc affers mihĩ quamobrem: ideſt propter quod expetem aut ſperem porro: ideſt poſtea meum maritum non fore talem. ſ. impudicum? Phor. iam tempus eſt ire exequias. i. ire ad ſequendas inferias. ideſt ſacrificia ue. obſequia pro mortuis chremeti quem prius dixit delirare. deinde mortuum eſſe cum dixit uerba fiunt mortuo tertio efferri ad rogum ut ei exequiæ perſoluant̃. iam ergo tempus eſt ire exequias chremeti illis quibus commodum eſt. ideſt oppor/tunum eſt ire exequias. Dicimus autem ire exequias alicui ſicut ire ſuppetias. i. ire ad auxilium. ſic dabo. ideſt ſic dicam ſingulis audientibus. nunc age age. i. eya hortantis eſt. qui uolet laceſſito. ideſt laceſſat irritet prouocet phormionem. ſ. me. faxo. i. faciá eũ q laceſſiuerit me mactatũ. i. uel opp̃ſſum uel magis auctũ p ironiã. tali iſortũio. i. tali iſœlicitate atq;. i. ſicut hic Chr. eſt mactat⁹ infortunio graui ſane. hic ꝑmiſſiue capit̃. q. d. nihil nũc ipedio. redeat Chr. in gr̃am. i. placet ſi/bi uxorẽ iã ſatis ſupplicii ẽ mihi. i. ſatis ſumpſi de eo ſupplicii uel ſatis eum ult⁹ ſum. hæc uxor eius hẽt materiã uel argu/mẽtum. quod. i. propter quod. obgãniat. i. oblatret imurmuret obiiciat ei ad aurem. uſq;. i. aſſidue. dum: ideſt q̃diu ui/uat. obgannire eſt contra gãniẽtem gãnire. i. contra rixantem rixari & cõtra murmurantem murmurare. gannire autẽ proprie eſt uulpium ſicut mugire boum ſed ſæpe per metaphoram dicitur. quemadmodum alia pene innumerabilia. Na. an. i. utrum maritus meus fecit illud indignum facinus. meo merito: ideſt quia meruerim ut fieret mihi talis iniuria propter culpam meam qua in eũ nimis fuerim indulgens. credo. ideſt ita arbitror ꝙ merito meo id factum ſit o demi/pho. quid. i. cur. nunc cõmemorem. ideſt recitem tibi. ſigillatim. i. ſeorſum ſeparatim. qualis. i. cuiuſmodi. fuerim in hũc ideſt erga hunc uirum meum. De. ego noui æque. i. æqualiter omnia tecum. i. quẽadmodũ & tu: uel noui omnia fuiſ/ſe illi manſueta tecum. Nau. ne. ideſt utrum. hoc uidetur factum meo merito. i. quia ſic meruerim? De. minime gẽtium ideſt nequaq̃. ubi gentium nihil facit ad ſignificatiõem ſed tantum ad uoculationem ſiue ad aptiorem ſonum clauſu/læ faciendum. uerum. ideſt ſed quando. i. quia accuſando. i. reprehẽdẽdo damnando id factum ipſum non poteſt fieri infectum. ideſt non factum ignoſce illi. nam ipſe orat ut ignoſcas cõfitetur ſcelus humiliter purgat. i. leuat excuſat illud ſcelus quod uinolentus id fecerit & iam ab hinc multos annos &c̃. quid uis amplius. ideſt quid ultra poſtulas ab eo ut faciat? Pho. enimuero. i. certe. priuſq̃ hæc nauſiſtrata dat ueniam. proſpiciam. i. cõſulam ꝓuidebo mihi & phædriæ. heus: uocãtis eſt aduerbium. o nauſiſtrata prius. i. anteq̃ reſpondes huic demiphoni uel chremeti. temere. i. inconſulte inconſiderate: audi id quod ſum dicturus. Nau. quid eſt quod uis me audire. Phor. ego abſtuli. ideſt extorſi ab illo ui/ro tuo per fallaciam: ideſt per aſtutiam & deceptionem. triginta minas. ideſt triginta libras. dedi: ideſt tradidi eas minas gnato tuo. ſ. phædriæ is filius tuus dedit eas lenoni. i. puellarum uenditori. pro ſua amica. i. pro emptione ſuæ amicæ

Ab hinc trienniũ

Verecun/dus

Verecun/dia

Ire exe/quias & ſuppe/tias

Dare

Obgan/nire

Chr.hē dolentis uel indignantis interiectio eſt.quid ais? Nau.id uidetur tibi adeo indignum: ideſt ita deteſtabile ſi filius exiſtens homo adoleſcens:ideſt iuuenis habet unam amicā & tu habeas duas uxores.nihil:ideſt non te pudet.hoc eſt non erubeſcis reprehendere illud reſponde mihi quo ore:ideſt qua fronte:qua audacia:quo uultu.obiurgabis:ideſt uituperabis corripies illum filium tuum.De.chremes faciet ut:ideſt ſicut uoles.Nau.immo:ideſt ſed.ut iam: ideſt nūc ſcias meam ſententiam:ideſt meam opinionem ego neq; ignoſco illi uiro meo:neque promitto quicq̄.i.aliquid.neq; reſpondeo petitionibus tuis priuſquam uidero natum phædriam.permitto:ideſt relinquo refero omnia ad hanc rem ſpectantia.iudicio eius faciam id quod is filius meus iubebit.Phor.o nauſiſtrata es mulier ſapiens.Nau.ſatis ne tibi eſt ideſt nonne ſufficit tibi phormio de eo quod feci.Phor.immo uero:ideſt ſed certe.diſcedo pulchre: ideſt honeſte & cum honore meo.& probe:ideſt commode laudabiliter.& præter ſpem:ideſt præter expectationem: ſeu præter id qđ ſperabam.Nau.tu dic quod eſt tuum nomen.Phor.Mihin:ideſt petis ne quod eſt nomen mihi phormio eſt mihi nomen.hercle uocor phormio amicus ueſtræ familiæ.& ſūmus.i.præcipiuus amicus tuo filio amico phædriæ.Nau.eſt ergo tibi nomen phormio?at:ideſt ſed ecaſtor:ideſt per ædem caſtoris:uel per caſtorem & eſt iurandi modus mulieribus antiquis tritus ego faciam & dicam poſt hac tibi id quod potero & ea quæ uoles.Phor.digis:ideſt loqueris benigne.Nau.pol:ideſt per pollucem.tuum meritum eſt ut ita tibi dicatur:ideſt merita tua poſtulāt ut in te benignitatem exhibeam.Pho.o nauſiſtrata uin: ideſt uis ne facere hodie aliquid quod ideſt propter quod hodie primum gaudeam quod ideſt propter quod oculi doleant tuo uiro chremeti cum me uidebit.Nau.Cupio id facere.Pho.uere paraſitum agit:uoca me ad cœnam.Nau.uero:ideſt ſed.pol ego uoco te ad cœnam.De.eamus intro hinc:ideſt ex hoc loco.Chr.fiat:ideſt eamus intro.ſed ubi eſt phædria filius meus noſter iudex:ideſt noſter arbiter noſter cenſor cuius arbitrio mater eius omnia repoſuit & reliquit.& per ironiam ridicule hoc dicitur.Pho.faxo ideſt faciam quod ſupple iam ideſt ſtatim.aderit ideſt præſens erit hic.Valete:ideſt diſcedite cum incolumitate.& plaudite:ideſt congratulamini poetæ plaudendo manibus.Ego calliopius poetæ defenſor introductus recenſui:ideſt recognoui diligenter hanc totam comœdiam uel recitaui una cum grege meorum actorum.

A Scen I Llud:non pol temere & c̄.ſic intelligo.Quia nauſiſtrata uiderat chremetem tremebundum dicit ipſum non ſine cauſa timere.Chremes autem qui diſſimulare conabatur figurate interrogat.Egon' timeo: quaſi dicat minime gentium timeo.quia non eſt quod timeam in hac re.At quod phormio ſatis dicaciter inquit.Recte ſane ſupple tibi eſt.quando:ideſt quando quidem.tu nihil:ideſt nullam rem uel minime times: & hoc quod ego dico eſt nihil:ideſt nullius momenti.neq; quod quis timere debeat.narra tu:ad quod demipho uolens ſignificare nihil mali eſſe in facto chremetis:at phormionem indignum eſſe cui narretur.Interrogat amare.ſcelus:ideſt homo ſceleſte dicis ꝙ narret chremes uir bonus & nobilis:tibi homini nihili & pdito.Neq; accipi uelim.nihil pro peccato Chremetis.Nec ſcelus.Nam demipho nolit concedere aliquod ſcelus in chremetis facto eſſe.Item illud:dum:in uerbo dum tu dormis.non puto accipi pro donec ſeu q̄diu:ſed pro quando ſeu quo tempore.Illud autē:an mea forma atq; ætas.nunc magis expetenda eſt demipho & c̄.ſic potius intelligo ut ducatur per figuratam interrogationē quæ negatiuam deſiderat reſponſionem.ut ſit putas ꝙ uir nūc magis oblectabit ſe forma mea q̄ olim:cū multo pulchrior eram:quaſi dicat & ideo ſi olim aſpernatus eſt eam cum melior erat.multo magis poſthac deſpiciet eam.Et propterea aſſerēdum puto ſic.O demipho an mea forma atq; ætas eſt nunc cum uetula & deformior ſum magis expetenda uiro meo q̄ olim dum melior erat & eam contempſit.Item melior uidetur mihi lectio in textu.faxo tali ſit mactatus infortunio & cætera.q̄ in commē.faxo tali mactatum infortunio.

A Sce Q Vis.Ecce nauſiſtrata quæ neſciendo uitam mariti ſui per Phor.faciat argentum condonari phedriæ filio ſuo.Quis hic de phormione querit.hiccine.ſ.queris ut tibi & c̄.Caue nauſiſtrata.Abi:ideſt accede ad chremetem & tange friget timore.Delirat qui prohibet credere.Recte ſane dicis qui non times: & q̄n quidem.enim & c̄.Eho.quaſi dicat tibi ne eſt credendum.quia ante factum eſt ſedulo:ideſt priuate.a.pro fratre tuo ſcilicet tu pro fratre laboras:& ideo non eſt tibi credendum.Tibi ſcilicet non opus eſt dicto.In lemno hic incipit referre.Quid agimus tumēdo dicit.actum eſt non poteſt eſſe infectum.ante.q.eſt fa.indi.ab illis quaſi dicat nihil:& ſi hoc eſt in quo magis poſſint uideri eſſe nequam:& improbi ſenſiſti:quam ex hoc quia modo cedebant ne duriter.Sed quum ueniſſet uxor ſit quaſi ſeuera:& quaſi me non tetigiſſe.hoc eſt quod dicit:qui poſtquam adduxit & c̄.Te appello:ideſt tibi loquor.diis ideſt per deos.itiones ab eo is.Vtilitas quia dicebat ſe tradidiſſe mercatoribus pecuniam illam quæ de prediis procedebat ut lucro capitali augeretur:quum tamen eam uxori daret meritam paſſiue.ſed ea: ideſt talia uerba quæ facis hinc fiunt mor.quia non curat:nec audit perſuaſiones tuas.Negligentia tua ꝙ ſcilicet te neglexiſſet.ut al.t.ſ.ſ.ſcilicet ſicut es proba & fortis in aliis patiendis ſic hoc feras æquo animo.Defungier:ideſt mori in hac re.ſi quid ſperem de futuro.minus ætate:ideſt propter ætatem:ideſt ſenectutem.iam tunc erat ſenex:quid inde diceret aliquis multum: ſi quidem ſenectus uerecundos facit:ideſt debet facere ad hunc potes uidere ꝙ non corrigetur in futuro.Quia an mea forma magis eſt expetendo in futuro ſcilicet erit pulchritudo mea maior.ita futuro.propter quam mihi alliciatur.quid rationis mihi affers:quamobrem & c̄.Exequias feci chremeti.ideſt chremetem iam interfeci:quibus exequiis factis eſt mō mihi commodum tempus me quaſi dicat quibus poſſem modo.

¶Aelii donati

CAELII Donati grãmatici in.P.Sexti Terentii Afri Ecyram examinata interpretatio. DO.

Ecyra eſt huic nomen fabulæ.hæc cũ data eſt.Hæc fabula Apollodori dr̃ eẽ græca.Nã & ipſa & Phor.ab eodẽ dñi eſſe trãſlatæ:cũ reliq̃ q̃ttuor ſint menãdri.Ecyra ãt dr̃ iõ:q̃a p ſocrus & ſoceros in ea aguntur multa.Nam & ecyros & ecyra ſoceri nomen ſocruſq; ſignificant.Eſt aũt mixta motoriis actibus:ac ſtatariis multũq; ſniarum & figurarũ cõtinet in toto ſtilo.Vñ cũ delectet plurimũ non minus utilitatis affert ſpectatoribus.Atq; in hac p̃riæ ptes ſunt lachetis:ſcdæ pãphili:tertiæ phidippi:q̃rtæ pmenonis.Et deiceps aliarũ pſonarũ q̃ his adiũctæ ſunt.Diuiſa eſt ãt ut cæteræ quinque actibus legitis:quos in ſubditis diſtinguemus.In hac prologus eſt & multiplex:& rhetoric⁹ nimis:ppea quod ſæpe excluſa hæc comœdia diligẽtiſſima defenſione indigebat:atq; in hac pthaſis turbulẽta eſt.Epithaſis mollior:lenis cataſtrophe.Acta ſane eſt ludis megalenſibus.Sex.Iu.C.rabirio ædilibus curru/libus.Egitq;.L.ambiuius.modulatus ẽ eam Flac.clau. tibiis pibus.Tota græca ẽ facta & edita:q̃nto loco.Cn. octauio.T.manilio cõ.Cãtica & deuerbia ſũmo in ac fauore ſuſcepta ſunt προτατικὰ προσωπα.i.extra argumẽtũ duæ ſunt phylotidis & ſyræ.In tota comœdia hoc agitur:ut res nouæ fiant nec tñ abhorreant a conſuetudine.Inducũ/tur.n.beniuolæ ſocrus:uerecunda nurus:leniſſimus in uxorem maritus:& itẽ deditus matri ſuæ meretrix bona. A Ecyra q̃te dicit

Acta ludis romanis.S.Iu.Ceſare.Cn.Cornelio ædilibus currulibus.nõ eſt peracta tota.Modos fecit Flaccus Claudii tibiis parilibus.Cn.Octauio T.Manilio cõſulibus.Relata eſt iterũ ludis funebribus.relata ẽ tertio.Qu.Ful.L.Mar.ædilibus curru.

Vitiatam in tenebris ante nuptias cui annulũ extorſerat meretricẽ amans dũ ignorat pãphilus duxit uxorẽ grauidã ex cõpreſſu ſuo.quã pegre pfectus:quũ reliq̃ſſet domi rediẽs:pientẽ offendit furtim.& apud mr̃em ſuã. Quare cõmotus dũ repudiũ inuitis parẽtibus & cãm repudii neſciẽtibus pat:p meretricẽ apud quã annulus inuentus eſt:cognoſcit tandẽ & a ſe uitiatã uxorẽ:& ex ſe natũ filiũ.Primus actus colloquiũ cõtinet meretricis philotidis a lenæ ſyræ cũ pmenone:ut p harũ pſonas q̃ προτατικα dñr argumẽtũ ſpectator diſcat.Secũdi act⁹ tenor in hoc eſt imeritã uxorẽ ueluti malã ſocrũ accuſat laches:& conuenit phidippũ de eadẽ cã ſtatim poſt quarũ colloquiũ cõqueſtio inducitur ſoſtratæ q falſum crimẽ inuidioſumq; ſuſtineat.Tertio actui hæc aſcribuntur.Cõqueſtio pãphili peregre redeũtis de amore ſuo circa uxorẽ:pitudo philomenæ:ſoſtratæ uerba ſup ægritudinẽ:nurus quã morbo credit afflictã. Fletus pãphili errantis quũ putat nõ ex ſe filiũ natũ eſſe.Colloquiũ pmenonis cũ pueris a naui ueniẽtibus.ut mox loquantur cũ ipſo pãphilo a quo in arcẽ mittitur.Itẽ lachetis phidippiq; & pãphili uerba de recõcilianda illi cõiuge:& eorũ inuicẽ litigioſa diſſenſio.Quartũ actũ hæc cõplent.pturbatio myrrhinæ ex interuẽtu mariti:& eiuſdẽ cũ eo nimis callida ac muliebris aſtuitiæ diſceptatio.Soſtratæ pãphili lachetiſq; colloquiũ.Inclamatio pr̃is & ſoceri aduerſum pamphilum uxorẽ recuſantẽ:conuentionẽ meretricis pmittẽtis ſe iuſiurandũ matronis exhibituram de non admiſo ad ſe pamphilo.In q̃nto actu bacchidis narratio de nuptiis geſtis:& colloquiũ cum parmenone inducitur.quem nuncium mittit ad pãphilũ:pamphiliq; ad ultimũ actio gratiarũ apud ipſam bacchidem.Docet aũt Varro neq; in hac ſabula neq; in aliis eſſe mirandum q actus impares ſcænarum paginarumq; ſint numero:cum hæc attributio in rerum deſcriptione:non in numero uerſuum conſtituta ſit:non apud latinos modo.uerum etiam apud græcos ipſos. GVL.A

p Hilomenã uirginẽ olim cõpreſſerat pãphilus in tenebris tanq̃ meretricẽ a q̃ puella detraxerat annulũ quẽ dederat bacchidi meretriculæ.Deinde pceſſu tpis pãphilus exarſit in amorẽ puellæ quã ignorabat eẽ in tenebris a ſe ipſo cõpreſſam ſtimulãteq; amore eã duxit in uxorẽ iã grauidã ex illo cõpreſſu ſcõ in tenebris ipſo q̃dem ignorãte.quã ubi duxit priuſq̃ ingrederetur ad eã pegre pfectus eſt.iterea mr̃ puellæ ad ſe reuocauit filiã ut furtim domi peret ſicq; ſocrui ptus celaretur.interim rediit pãphilus eãq; pientẽ apud mr̃em dephẽdit q̃ re multũ cõmotus abſq; detectione ptus uxori repudiũ mittere pat parentibus ſuis neſcientibus q̃dnã id facere.Tandẽ p bacchidẽ meretricẽ apud quã annulus inuẽtus eſt cognoſcit pãphilus & a ſe uitiatã uxorem & ex ſe natũ filiũ.Nomen fabulæ huius eſt ecyra q multa fiant in ea p ſoceros & ſocrus.i.p pr̃es & mr̃es nuruũ.Ecyros.n.græce dr̃ ſocer.Ecyra autem ſocrus: Eſt pterea apollodori græca queadmodũ & phormio.nã cæteræ q̃ttuor ex menãdri fabulis trãſlatæ ſunt.Eſt ẽt mixta motoriis actibus & ſtatariis multũq; ſniarũ & figurarũ cõtinetur in toto ſtilo.unde cũ delectet plurimum nõ minus utilitatis affert ſpectatoribus.In ea plogus eſt multiplex & rhetoricus nimis ppterea q ſæpe excluſa hæc comœdia defenſione diligẽtiſſima indigebat.perſonæ ptaticæ.i.pſonæ extra argumẽtum duæ ſunt philotidis & ſyræ.Primæ autẽ partes ſunt lachetis:ſcdæ pamphili:tertiæ phidippi:quartæ parmenonis:& deinde aliarum perſonarum quæ his adiunctæ ſunt. Arg. Ecyræ. Ecyra Ecyros AScen.

In huius argumẽti narratione:nõ pauca ſunt q̃ ipſe aliter dicerẽ:ppea q nõ recte pcedere uidentur.Et primũ qđ dicit puellã cõpreſſiſſe tanq̃ meretricẽ non cohæret illi qđ bacchis in penultima ſcæna dictura eſt.homo ſe fatetur in uia uirginẽ neſcio quã compſſiſſe &c̃.ſciebat ergo pãphilus uirginẽ eẽ eſſe:q ſi meretricẽ putaſſet non ſtaret œconomia.ut iã faciliter induceretur ad credendũ puerulũ ex ſe natũ.Itẽ qđ ſeqtur.A quo puella &c̃.ſi latinitas ſtat ut ſit a quo pãphilo puella detraxerat annulũ.falſa eſt ſnia.lege ergo:a q̃ puella &c̃.& ita auctorem edidiſſe non dubito.Præterea q dicit pãphilũ exarſiſſe in amorẽ eiuſdẽ puellæ & eam ſtimulo amoris duxiſſe eſt contra id qđ in prima ſcæna dicit pmeno.Tũdẽdo atq; odio deniq; effecit ſenex & reliqua.Itẽ contra ea q̃ pãphilus ipſe pfitetur.Similiter & laches.In ſcæna:Tibi quoq; edepol.ubi dicit impulſu duxiſti meo &c̃.Item quod dr̃.priuſq̃ ingrederetur ad eã peregre pfectus eſt.Non pcedit.Nã myrrhina dictura eſt.concedente & recitãte pãphilo ubi ſecum loquitur.Nam aiunt tecũ poſt duobus occubiſſe eam menſibus.Verũ q̃dẽ eſt qđ dicit pmeno in p̃ria ſcæna pãphilũ abſtinuiſſe in principio ſed nõ ſemp.uñ ipſe pã.in ſcæna Neq̃o mearũ &c̃.Nã oli illi ſoli credidi ea me abſtinuiſſe in pricipio cũ data eſt. A

e Cyra nuncupatur hæc fabula & interpretatur ſocrus:quia quum moralitates in comœdiis præter negocia tractentur moralitas ſocruũ in hac comœdia deſcribetur:licet quantũ ad negociũ:& argumentũ Pã.pars ſit huius

comœdiæ principalis:oſtenditur enim per iſtas & q̄ males ſint omnes ſocrus erga nurus:& erga generos q̄uis ſub falſa criminatione iſtaꝝ.& q̄ bonæ aliqñ appareant:qm̄ licet ſoſtrata imerito culparet de expulſione phylomenæ:& mirrhina de reductione odio generi ſui pāphili.tñ in criminatiōe iſtaꝝ licet iniuſta qd ſoleāt facere ſocrus in nurus uel generos odio.ſ.hr̄e pati nō poſſe diſſidium inter eos quæ rerecihæc oia hic notificant:præterea tñ bonitas ſoſtratæ in nurum ſuam:& mirrhinæ in generꝝ ſuū pāphilū apparebit:ex hoc aūt ꝙ imerito accuſatur datur intelligere ꝙ diſcordiam iter ſe:& litigiū naturaliter oī die machinanſ:maxime p̄ hoc quū ſine culpa ſua accuſenſ.argumentum p̄mittit ut in aliis.

GVI. A Xorem duxit &c̄.Pāphilus duxit philomenā uxorem cui philomenæ uirgini quondā.i.lōgo ante tp̄e ip̄e pamphilus ignorans.i.neſciens eſſe uirginē illā obtulit uitium.i.ſtuprum ei attulit & dederat amicæ pamphili.ſ.bacchidi meretriculæ annulum eius pāphili quē detraxit.i.de digito eius traxit. per uim.i.uiolenter.Dein.i.deinde pāphilus ꝓfectus eſt in imbrū.i.in eum locū remotū ab uxore ſua haud ideſt nō attigit ſuam nuptam anteq̄ iret:ideſt ad eā nō eſt ingreſſus qua de re non poterat ex eo eſſe grauida. uero.i.ſed mater eius puellæ tranſfert ad ſe hāc puellā grauidam utero.i.fructū hn̄tem in utero.ut.i.tanquā ægrā.i.ægrotā ne ſocrus id ſciat.Pamphilus reuertiſ ex imbro deprehendit.i.reſciſcit totū factum.celat partum.i.non reuelat alicui partum puellæ: tamē noluit recipere uxorem.Pater puellæ incuſat.i.uituperat dat uitio uertii crimini amorem bacchidis.i.amorem quem habebat pamphilus cum bacchide.nam putabat eam eſſe cauſam repudii.dum bacchis purgat:ideſt excuſat ſe mater myrrhina nomine mater puellæ agnoſcit:ideſt recognoſcit forte annulum uitiatæ:ideſt ſtupratæ filiæ ſuæ Pamphilus recipit uxorem una cum filio.

Argumentum.

Xorē duxit Pāphilus Philomenam:
Cui quōdam ignorās uirgini uitium
Obtulit: eiuſq; per uim quē detraxit
Annulum dederat amicæ bacchidi
Meretriculæ.deinde ꝓfectus in ibrū eſt:nuptā haud
Attigit:hanc mr̄ utero grauidā(ne id ſciat:ſocrus)
Vt ægram ad ſe tranſfert:reuertitur pamphilus:
Deprehendit:partū celat uxorem tñ recipere noluit.
Pater incuſat bacchidis amorem.dum ſe purgat
Bacchis annulum mater uitiatæ forte agnoſcit
Mirrhina.uxorem accipit pamphilus cum filio.

ASceii. Vemadmodum modo diximus.Argumentum huius fabulæ ab interprete non omnino integre acceptū uidetur.Itaq; in argumentum textus illud quondam & illud ignorans:non determinat dictionem uirgini ſed obtulit.dic ergo cui uidelicet philomenæ uirgini pamphilus ignorans ꝙ philomena eſſet:obtulit quondam uitium &c̄.ꝙ ſi ignoraſſet uirginem eſſe.diceret:cui quondam ignorans uirginem uitium obtulit.Falſum p̄terea eſt ꝙ dicit pamphilo detractum annulum.imo pamphilus ipſe detraxerat philomenæ annulum:quē dederat bacchidi.Dic ergo eiuſq; &c̄.ꝙ pro & Pamphilus dederat amicæ ſuæ bacchidi meretriculæ annulum eius uidelicet philomenæ quē detraxit per uim ꝙ uero Pamphilus non philomena detraxerat:uidere licet in penultima ſcæna:ubi bacchis oēm rem aperit.Præterea ipſa myrrhina in ſcæna q̄ incipit:Perii quid agam &c̄.apertiſſime dicit.Neq; detractum eiium quicq̄ eſt qui poſſit noſcier qui ſiet.ipſe eripuit ut in digito quem habuit uirgini abiens annulum.Quod uero textus dicit. nuptam non attulit intellige diebus nuptiarum dum reuera.nupta.i.obnubilata pudoris gratia fuerat.

A Xorem duxit pamphi.&c̄.Illud quod ponitur in ipſo principio argumenti eſt quaſi ſchema & materia unde omnes partes comœdiæ originem habent:quia tota comœdia ex ignorantia pendet:quā ignorantiam notat quū dicit.cui quondā &c̄.Si.n.ꝓpalaū foret & cognitum ꝙ Pam.uxori quā duxerat uim prius intuliſſet:& pregnans ex eo fuiſſet oēs partes comœdiæ periſſent:qa nec philomena ad domū pr̄is tranſferreſ.Nec ſocrus de diſſidio uituperareſ.Nec pam.cognito partu uxorē renueret:& alia oia q̄ in comœdia tunc nñ locum pdidiſſent de quinto actu qūo inde pendeat nō recitet:qui.ſ.eſt de mitigatione totius pturbationis quū dicit.eiuſq; imperiū &c̄.Niſi enim ablatus fuiſſet nulla mitigatio huius rei extitiſſet.Primum actū comœdiæ quodāmō p̄libat quū dicit.Deinde ꝓfectus in &c̄.Nup.h.At.hæc.n.ſunt illa pc̄ā quæ in p̄io actu rememorabunſ.Primus enim actus eſt de narratiōe pc̄ōrum pāphili:ꝙ ꝓfectus eſt in imbrū locum hn̄:niſi.n.abeſſet pāphilus illa non traduceret ad mr̄em:& ſic non poſſet ptus celari:ſed ſtatim pāphi.re cognita eā abiiceret:& ita partes fabulæ perirēt.Quod dicit nuptam.h.&c̄.Intelligēdum eſt qđ in principio qſi duxit qa poſt duobus menſibus exactis anteq̄ ad imbrū ꝓficiſceretur quū repudiaret eam bacchis rē hūiſſe cū ea in ſequētibus inuenieſ.Scd̄s actus nō poniſ q eſt de falſa opinione odii q retula eſt in ſoſtratā.Sed quodāmō innuiſ p̄ cām p̄miſſam.ubi dcm̄ eſt.ſocrus ut ægrā &c̄.Hoc.n.qui adducta eſt fui cā criminatiōis ſoſtratæ.Tertius actus manifeſtus eſt de cognoſcendo partu:& eo celando & uxore repudianda:quū dicat.Reuenit pamphi.

DO. A Cyra huic eſt nomen fabulæ.A noīe cœpit ut incognitā ꝓbaret.& iō ſpectādū.¶ Ecyra ē.h.n.ſ.noīatiuo caſu figurauit:cū in uſu ſit ut datiuo dicamus:q̄uis p̄ſto ſint exēpla quibus ueteres p̄ oēs fere caſus hoc genus locutionis enūciabāt ¶ Ecyra eſt.h.n.ſ.hæc primo data eſt ſine ꝓlogo ludis megalēſibus.quos Sex.Iulius & Cor.dolobella ediderūt.ſed occupato populi ſtudio funabuli diſpliuit poſtremo data eſt ludis funebribus. L. æmilii. Paulii quos fuerunt.Quintus Fabius maximus: &

Ecyræ prologus.

Cyra eſt huic nomē fabulæ:hæc cū data eſt
Noua:nouū interuenit uitium & calamitas
Vt neq; ſpectari:neq; cognoſci potuerit:
Ita populus ſtudio ſtupidus in funābulo animum
Occuparat:nūc hæc plane eſt ꝓ noua.& is q ſcripſit
Hanc ob cā rē uoluit iterū referre:ut poſſit iterum

Cornelius

Vendere

Cornelius africanus:tunc quoq; non peracta eſt per ſtudiū populi circa gladiatores. Tertio ad poſtremum introducta Qu.Ful.L.Mar.ædilibus:uirtute actorum.L.ambiuii.&.L.turpionis eſt cōmendata.℄ Ecyra eſt huic nomē fa.totus hic ꝓlogus ſubtilē quæſtionē continet ob hoc ne aperte populū non lectæ fabulæ reū faciat.& facile reuocet in fauorē.℄ Hæc cū data eſt noua.ita dr̄.data eſt fabula:ut data eſt cœna datū eſt prandium:& edidit a dato deſcēdit.℄ Hæc cū data eſt.n.n.i.ſic & Homerus Et dari dr̄ fabula cum agitur ſtare cum placet.℄ Hæc cum data eſt.n.n.i.ſyllepſis prima:deeſt enim huic:& eſt figura paranomaſia.℄ Noua.nouū uitium:& calamitas.bene ſecūdum augurē.

Datur fabula

Stat fabula

Vendere:alias cognoſtis:eius quæſo hanc
Cognoſcite:orator ad uos uenio:ornatu prologi
Sinite exorator ſim.eodem iure uti ſenem liceat
Quo iure uſus ſum adoleſcentior:nouas
Qui exactas feci ut ueteraſcerent:nec cum poeta
Scriptura euaneſceret:in his quas primum cecilii
Didici nouas:partim ſum earū exactus.partim uix
Steti:quia ſciebā dubiam fortunā eſſe ſcænicam:ſpe
Incerta:certum mihi labore inſuſtuli:eaſdem agere
Cœpi:ut ab eodem alias diſcerē nouas ſtudioſe ne
Illum a ſtudio abducere:perfeci ut ſpectarentur:ubi
Sunt cognitæ placitæ ſunt ita poetā reſtitui in locū
Prope iam remotum iniuria aduerſariorū ab ſtudio
Atq; a labore atq; ab arte muſica:quod ſi
Scripturam ſpreuiſſem impñtia:& in deterrendo
Voluiſſē operā ſumeŕ:ut in ocio eſſem potius q̄ in
Negocio deterruiſſem facile ne alias ſcriberet:nunc
Quid petam mea cauſa æquo aīo attendite.ecyrā
Ad uos refero:quam mihi p ſilentium nunq̄ agere
Licitū eſt.ita eam oppſſit calamitas.eam calamitatē
Veſtra intelligentia ſedabit:ſi erit adiutrix noſtræ
Induſtriæ:quum primum eam agere cœpi pugilū
Gloria.funabuli eodē acceſſit expectatio comicum
Conuentus:ſtrepitus:clamor mulierum fecere:
Vt ante tēpus exirē foras uetere in noua cœpi uti
Conſuetudine in expiundo ut eſſem:refero denuo
Primo actu placeo:quū interea rumor uenit datum
Iri gladiatores:populus conuolat tumultuantur
Clamāt:pugnā de loco:ego interea meū non potui
Tutari locū.nūc turba nulla eſt.ociū & ſilētium eſt:
Agendi tempus mihi datū eſt uobis datur poteſtas
Condecorandi ludos ſcænicos:nolite ſinere p uos
Artem muſicam recidere ad paucos:facite ut ueſtra
Auctoritas meæ auctoritati fautrix adiutrixq;
Siet:ſi unq̄ aurem p̄cium ſtatui arti meæ & eum eſſe
Quæſtum in animum īduxi maximum:q̄maxime
Seruire ueſtris cōmodis:ſinite impetrare me qui
In tutelam meam ſtudium ſuum:& ſe in ueſtram
Cōmiſit fidem.ne eū circunuentum iniqui inique
Irrideant.mea cauſa cauſam hanc accipite.& date
Silentium ut libeat ſcribere alias:mihiq; ut diſcere
Nouas expediat poſthac precio emptas meo.

Vitiū eſt enim ſit tonet tm̄:uitiū & calamitas ſit tonet & grandinet ſimul & etiā fulminet.℄ Vitium & calamitas.Vitiū trāſlatū eſt ab augurio:& uitio creati dicunŕ conſules.℄ Calamitas dr̄ clades qa clamatur ut aliud ſit grandinis culmū frāgētis:aliud furti ut in doli malis ſic Probus.Vt neq; ſpectari uitium quod nō ſpectata ē calamitas ꝙ nō cognita.℄ Vt neq; ſpectari neq; cognoſci mira defenſio ſi quidē non iudicio comœdia exacta eſt.ſi ſpectari cognoſciq; nō potuerit cognituris.ſ.ſi audireŕ.℄ Vt neq; ſpectari neq; co.iō theatrū:ideo ſpectatores:ideo actores:& maior pars in geſtu q̄ i uerbis cognoſci uel probari:uel ſciri an ecyra ſciri dicaŕ:quæ ſcita ſit in nomie.℄ Ita populus ſtudio ſtupidus.a deriuatione cauſæ.nō quia mala eſt inqt excluſa eſt.ſed quia populus funabuli admiratiōe obſtupuit quod infra de gladiatoribus dicet ad cōmutationē cauſæ inducendā.℄ Ita po.ſt.hic excuſatur & populus qui neq; iudicauit de fabula:neq; tamē ſtulte errauit.℄ Stupid⁹.pro ſtupēs.Vt timiduſq;.ſ.u.a.℄ Pro noua.recte:iā enim non eſt noua.℄ Et is qui ſcripſit hāc ob eam rem.i.ob eam cauſam.q.d.nō iterū acta eſt ſine cauſa.cur ergo nō poſt funabulum relata eſt:ſi illi ceſſarent in qua maluit auarum populū poeta induceret:q̄ ſuo opi diffidentē.Iterū referre ſupernacuū eſt.℄ Vt poſſet iterum uē.aliis.ſ.ludis hoc ut diximus ad laudē fabulæ refertur poſtq̄ tātū fiduciæ poetæ dedit.℄ Alias co.eius.q.h.co.mire illi fauorē petit ex aliis quæ ſpectatori notæ ſūt eiuſdē poetæ.quaſi hæc oia nota ſit.at in andria.Quæ omniū prima eſt:aliter.ait eni ut pernoſcatis & quid ſpei ſit reliquū quas faciet &c̄.℄ Orator ad uos ut cum or.pro.ſinite.magna arte hic prologus ſcriptus eſt & nimis oratorie.nam totiens expulſa fabula quomō honeſte reuocari potuit in proſcæniū.niſi primo ipſa imprudentia pro fiducia proferreŕ:& deinde actor peritiſſimus ipſe ab illius probaret & poetam & comœdiam.cuius auctoritas elucet ex uerbis:cū deinde ſubtiliter nouo poetæ a uetuſto & magnæ auctoritatis Cecilio peteretur exemplum:fauor expeteretur ingenioſiſſime.Nam quod rudi Terentio contingit accidiſſe memoratur ueteri cecilio:quod huic ſemel:illi ſæpe:quod huic in aliis nunquā:hoc illi fere in omnibus:quod huic ecyra & acta & probata eſt:& certa illi partim exacta eſt partimq; uix probata:itaq; his omnibus argumētis id actū eſt:ut neq; deſperandum ſit de Terentio:ꝙ expulſus eſt:ut nihilominus illi tantū attribuendum ſit:ut aut par cecilio magno tunc poetæ:aut ultro melior etiam eē poſſit.Hic autem.L.ambiuius hiſtrio fuit actor comœdiarum.℄ Orator ad u.u.oratorem audiri oportere ius gentium eſt oratorem non licet iniuriam pati.ideo ergo ne expellatur non ſe prologum ſed oratorem nominat.Plau.Impia ſecrete oratorē uerberas.℄ Eodem iu.uti.ſe.l.ut

Vitium

Calamitas

Stupid⁹

Orator me liceat caſus miſateri.i.a. ¶ Sinite ex.ſim.orator eſt dū rogat:exorator cū impetrauerit:ita illud dicēris hoc iā affectus
exorator ſignificationē hēt:& orator eſt:cui cā defendenda mandaſ. ¶ Quo.iu.ſum.u.a.tanq̄ aliud agens refert exempla qbus
oñdat turpe non eſſe Terentio excluſam eſſe unā illius fabulā:cum multoꝝ poetaꝝ multæ exactæ ſint.& in his cecilii.
cuius hoc tpe magna auctoritas fuit ¶ Adoleſcentior.hæc cōparatiuo minus a poſitiuo ſonat:& uim diminutiuā ex/
primit.ut Iā ſenior ſed cruda.d.u.q.ſ. ¶ Nouas qui ex.ſ.ut iueteraſcerēt & inueteraſcerēt agerenſ de/
Inueteraſcerent nuo qa dum acta ē noua dr̄ fabula. ¶ Inueteraſcerēt.in cōſuetudinē uenirēt: ſpectarenſ:amarenſ. ¶ Exactas.expulſas:
¶ Ne cū.p.ſ.e.cā facti honeſtiorē.nō ſe poetæ unius:ſed ipſius poematis cā laborare. ¶ In his.q.p.c.didici nouas.
a ſimili argumentū quod ſit per cōparationē artificioſam:& oratoriam reꝝ ac pſonaꝝ. ¶ Partim ſum.e.uide plus cē
Placitus in exemplo:ſiqdē ptim exactæ ſunt cecilii fabulæ:ptim uix admiſſæ:cū una ecyra excluſa ſit:& ē ſenſus:aut diſplicui in/
quit:aut aliqbus uix placui. ¶ Partim.ſ.e.e.pro in aliis aut timidis:& ſimul ſplendida locutio eſt:ptim aduerbium eſt
& proprie locutionis eſt.nam fabulæ aut agi dicuntur:aut ſtare. ¶ Quia ſciebā dubiam fortunā.non igiſ poetæ cul/
pa.ſed caſus eſt.nā iō fortunā euentū rettulit. ¶ Spe incerta certum mihi.ſententioſe & ueꝝ.nā ubi certa ſpes eſt:nihil
opus eſt laborare certo ac uehementi. ¶ Spe incerta.pro ſpe incertæ:an deeſt incertæ. ¶ Certum.honeſta figura quæ
dr̄ ¶ Eaſdē exactas cœpi difficultatē facti:& molimē oñdit ab eodē cecilio.ſ.Nouas ſtudioſe ne
illū ab ſtudio ¶ Ne illū ab.ſt.ab.iteꝝ cā honeſtatis. ¶ Perfeci ut ſpectarenſ.attende quātum
pondus hēat ꝙ nō feci dixit:ſed potius pfeci:ut molem difficultatis oñderet. ¶ Vbi ſunt.p.nota participiū ſine uerbo.
¶ Ita poetā.r.i.l.mire non ceciliū ſed poetam.ut hoc gn̄aliter populo præſtitiſſe non uni hoī uideatur. ¶ Vbi ſunt co/
gnitæ.ſ.elegans promiſſio.& hanc placiturā ſi cognoſcaſ.& eſt coniectura a futuro tpe. ¶ Reſtitui in locū.qa remotū
& excluſum dixit.pprie iam remotum geminauit ſcd̄m antiquos q oēs in uerbis liqdas duplicabant. ¶ A ſtudio atq̧
labore.bn̄ oñdit ſe populo pſuiſſe.cæterū poetam ad laborē reuocādo atq̧ artē.hr̄ intentio cōmote audiendū ē.ut hic
portus alii effodiunt hic alta thea.ſ.l.a.i.c.r.e.ſ.d.a.ſ. ¶ Impn̄tia.ſtatim ut a populo eiiciebatur. ¶ Vt in.o.e.p.q̄ in neg.
ex ipſis reꝝ noibus oſtēdit facilitatē deterrēdi. ¶ Nunc qd petam mea cā.bn̄ petā mea cā q̄ſi orator. ¶ Mea cā æquo
aīo.cōmendatio pſonæ leuis per aliā pſonā grauē ſcd̄m pcepta in rhetoricis. ¶ Ecyram ad uos refero.a cā principium
narrationis induciſ. ¶ Ecyrā ad uos refero.principiū a pricipali quæſtione:an cognita ſit:& an ſpectanda ſit. ¶ Quā
mihi.a pſona dicētis.Ita eā oppſſit.c.hoc ſuccedit.p illo qd̓ eſt a pſona aduerſarioꝝ ſimul ad fortunam rettulit culpā po
puli.nō enim dixit qd preſto erat. ¶ Ita oppreſſit eā calamitas.eā calamitatē repetit.ne nos fabulā illū dicere putarem⁹.
¶ Veſtra intelligentia ſedabit.pria cū pſona nr̄æ induſtriæ rurſus cū ſua:& bn̄ periphraſi uſus eſt:ne diceret nos uobis.
¶ Cū primum eā.a.c.iā hic narratio ſubtilis inducitur:& ut nō lædat populū:& ut defendat poetā. ¶ Pugilū gloria.
Virg. Pugiles & eſſe glorioſos ut minus turpe ſit añ latos eos eſſe.ſic Vir.Magnis cū uiri.c.n.e.o.q.d.m.q.ſ.m.t.
ſ.q.p.& c̄.hæc eſt gloria. ¶ Pugilum.g.funabuli acceſſit expectatio:narratio cur excluſa ſit:hæc enim non poetæ cul/
Idem pa.deiecta eſt:nec iudicio populi:& iō nunc admittenda eſt. ¶ Pugilū.g.ſ.a.e. ¶ Pugilū.g.comitū
conuentus.expectatio.deſideriū:ut Vir.Expectate uenis. ¶ Funabuli.e.duplex cā ad unā excluſionē adhibeſ. ¶ Co/
mitū.c.utrū eos comites dicit qui ſunt pugilū aſſentatores an ſeruos q dn̄os ſequunſ:an ſtudiū certātiū diuerſis fauē/
tiū. ¶ Clamor.m.bn̄.mulieꝝ.non enim timet eas quibus ſuffragari uel refragari non licet in theatro. ¶ Vt ante.t.e.ſ.
ne grauē paſſus uideaſ iniuriā. ¶ Pugilū.g.pugil dictus eſt a pugna:&
Pugil. pugna a pugno.Veteres nāq̧ añ uſum ferri & armoꝝ pugnis & calcibus & morſibus corporūq̧ luctatione certabāt.
¶ Veteres primū uetere ut in noua cœpi uti cōſuetudine:niſi nouā comœdiā intellexeris non
erit apta ſn̄ia.nā & ſupra dixit:nunc hæc plane eſt p noua. An a Terentio noua iō dictū eſt:qa nūq̄ alias excluſus eſt.&
bn̄ ueterē:ut oſtēdat turpe nō eē qd̓ & aliis poetis ſæpe cōtigerit. ¶ Refero de.aut uetere abūdat:aut denuo. ¶ Prio
actu.p.rōcinabiliter dixit prio:qa qnq̧ ſunt actus ptes fabulæ. ¶ Placeo.ſtudeo.placeo dixit p eo qd̓ eſt fabula placet
aut Terenti⁹:& mire non diu inqt pependit iudiciū:ſed ſtatim placuit:ut qd̓ ſequiſ nō iudicio ſed pturpatiōe fcm̄ ſit.
¶ Cū interea.r.u.d.iri.hoc abhorret a nr̄a cōſuetudine:uerumtn̄ apud antiquos gladiatores in theatro ſpectabantur.
¶ Datū iri.datū iri dixit.ut fabulam cōmēderet:ut & oia ſpectatori & populo dicanſ. ¶ Non.p.t.l.facete repetit locū.
¶ Nunc.t.non eſt.tumultuanſ.turba.i.
¶ Nunc.t.non eſt.turbā rettulit ad id qd̓ ſupra dixit populus.c.t. ¶ Ociū ad illud qd̓
repugnant de loco.ſilentiū ad illud qd̓ dixit.clamor mulierū. ¶ Ocium
pugnant. ¶ Silentiū clamant.
¶ Nunc.t.non eſt.ocium & ſilētiū:q̄ adhortatio per enumerationem ad ipſ eſt. ¶ Mihi.d.ab ædilibus.ſ. ¶ Vobis.
d.p.c.l.ſc.q̄ſi ad aliqd agat populus cū ſpectet. ¶ Nolite ſinere per uos
¶ Artē muſicā.oratorie:q̄ſi nō Terentii cā agaſ:ſed artis muſicæ. ¶ Meæ au.qa iā ſenex eſt. ¶ Fautrix adiu.ſit.Cō/
mendatio q̄ Terentiū pbo.& eſt figura analogia.uult aūt ſe eē auctoritatis:ut & populo placere iā debeat q ipſi placet.
¶ Si nūq̄ auare.cōmendatio ab anteactis.i.a perſonæ attributis. ¶ Si nunq̄ auare.a meritis defenſoris argumentū ad
laudē fabulæ. ¶ Si nunq̄ auare.per hæc uerba Terētius uult demonſtrare q̄ grauis auctor ſit qa ſuas comœdias pro/
Horati⁹. bet.ſic Hora.Ea cū rīdere coneris quæ grauis eſopus.quæ doctus roſcius egit. ¶ Et eū eſſe quæſtum in aīum induxit
mō nōnunq̄ ſubaudiſ etſi:ut ſit:etſi eū eſſe & c̄. ¶ Et eū eſſe queſtū in aīum induxi ur̄is cōmodis.plus dixit cōmodis
q̄ ſi diceret uoluptatibus. ¶ Quæſtū maximū.q̄ maxime inique inique ¶ Sinite ipetrare me.qui
in tutelam meam ordo eſt ſinite impetrare ne eum circumuentum inique iniqui. ¶ In tutelam meam.ſ.ſ.&.ſ.i.u.cō.ſi.
In tutelam meam.i.quaſi oratori cām dixit. ¶ Mea cauſa cauſam hanc accipite.oratorie:ſic enim fit cum perſona pro
perſona ad cōmendationem affertur. ¶ Et date ſilentium.quaſi fabulę ac poetæ. ¶ Mea cā cām:paranomaſiā. ¶ Vt
libeat ſcribere alias oratorie, ¶ Mihiq̧ ut.ſ.mihi proprie dicit.docet enim
poeta

poeta ꝙ merito ipſe dici debeat ſcænicus. ℭ Nouas expediat poſthac ab utili argumẽtatio eſt & bene ut expediat tanq̄
facturus ſit: & ſi non expedierit dum quæſtũ maximum ſeruire populo putat. ℭ Precio emptas meo. æſtimatione a
me facta q̄tum ædiles darent: & proinde me periclitante ſi abiecta fabula a me precium quod poetæ numerauerint re/
petant. ergo meo a me facto: a me ſtatuto. nam quomodo alibi dixit. Poſtq̄ ædiles emerant. & bene ut ſequatur po/
pulus iudicium eius cui æſtimare uere fabulas onus poſuerit. ℭ Precio. e. m. ut quidam uolunt periculo.

ECyra eſt & c̃. Hic ꝓlogus eſt multiplex & rhetoricæ obſeruans diſciplinæ. nã hæc comœdia ſæpe reiecta alieno GVI. A
populi ſtudio diligentiſſima defenſione indigebat. Lu. ambiuius & Lu. turpio hiſtriones hanc fabulã egerũt.
Qui aũt hic loquiẽ. Lu. eſt ambi. poetæ ptes defendẽs & popularẽ auram captans uehementer. Ordo ẽ. Ecyra
q̄ſi ſocrus eſt nomen. i. appellatio huic fabulæ. cũ. i. qñ hæc fabula data eſt. i. exhibita eſt populo. & edita noua. i. cum
prius non fuiſſet acta. Dari dr̃ fabula qñ agiẽ. Vñ edere a do das componiẽ qđ ſignificat exhibere ad ſpectaculũ. Inde
munerũ. i. ludoꝝ editores dicunẽ. ſtare aũt dr̃ qñ placet. Cũ ergo data eſt noua nouũ panomaſia eſt in textu & ſerie in
his uerbis noua nouũ. Nouũ uitiũ. i. nouũ erratũ ſiue nouus error & noua culpa ſpectatorum & calamitas. i. miſeria in
fortunium infœlicitas interuenit: ut. i. ita. ꝙ neq; hæc fabula potuerit ſpctari aſpici a ſpectatoribus neq; cognoſci ita. i.
ĩn tñ populus ſtupidus. i. ſtupens & q̄ſi aio raptus ſtudio. i. attentõe uel ai applicatiõe ad alia occupauerat aium in ſu
nãbulo. i. in ſpectando hoie gradiẽte ſup funem. bñ ſpectari dictũ eſt. nã maior actiõis ps in geſtu apto cõſiſtit q ſpectaẽ
Inde ſpectatores dicunẽ. Item theatꝝ & actores ſpectacula. Vitiũ ꝑterea eſt ſi tonet tñ: calamitas aũt eſt ſi grãdinet & ful
minet. Calamitas. n. eſt clades q̄ culmi ſegetũ frangunẽ: uñ penuria ſeqẽ & erũna. Inde calamitoſus miſer infœlix. Nunc
hæc fabula quã ſum acturus eſt plane. i. oino ꝓ noua. i. tanq̄ noua q̄uis reuera noua non ſit cũ alias edita ꝑ parte fuerit
& is poeta q ſcripſit. i. compoſuit hanc fabulã uoluit iteꝝ referre (iteꝝ uacat). i. recitare uel exhibere eã & ꝓponere ædili
bus ob eam rẽ. i. ob eã cãm ut poſſit uendere eã. Iteꝝ. i. ſcđo cognoſtis. i. cognouiſtis alias fabulas ei⁹ poetæ q̄ſo nũc no/
ſcite hanc fabulã. ego uenio ad uos orator. i. tanq̄ legatus aliqđ rogatur⁹ & in cõſpectu uẽo orõnẽ hiturus ornatu. i. in
hitu ꝓlogi. i. eius q ꝓlogũ. i. ꝑfationẽ aliq̄ aut ꝓloquiũ & q̄ſi ꝑludiũ habiturus eſt. nã ꝓlogus interdũ capiẽ ꝓ ipa ꝑfa/
tione iterdũ ꝓ eo q eã facit ꝑfationẽ: ut hic. Seiõ oratorẽ non ꝓlogũ noiat ne expellaẽ. nã iure gẽtiũ oratorẽ audiri optet
nullamq; iniuriã pati. uenio itaq; ad uos orator ſinite. i. ꝑmittite ꝙ ſim exorator. i. ipetrator obtentor petiti. nã orator
diciẽ q̄diu rogat. exorator aũt cũ ipetrauerit. orator ẽt eſt cui cã defendenda mandaẽ. ut liceat. i. permittatur me Lucium
ambiuium ſenẽ uti. i. gaudere eodẽ iure. i. eadem auctoritate quo iure ego adoleſcentior. i. iunior uel multũ iuuenis: uel
cape cõparatiuũ ꝓ poſitiuo uſus ſum. hoc autẽ cõparatiuũ adoleſcentior: & ſimiliter iunior minus a poſitiuo ſonat &
uim diminutiuã exprimit: nam q iunior eſt minoris eſt ætatis q̄ q iuuenis eſt. Si accurate tñ inſpiciamus comparatiuũ
ſupat ſuũ poſitiuũ in ea q̄litate in q̄ fit cõparatio: liceat ergo me ſenẽ uti eodẽ iure quo ego adoleſcentior ſum uſus. q. ſ.
ego feci. i. effeci nouas fabulas exactas. i. excluſas ut inueteraſcerent. i. in cõſuetudinẽ uenirent ſpectarenẽ amarenẽ iterũ
agerentur. iueteraſcunt. n. fabulæ dum iterũ agunẽ & id feci amore poematis nedũ poetæ ne. i. ut non ſcriptura. i. cõpõ
poema euaneſceret. i. deficeret cũ poeta. i. cũ auctore. in his fabulis cecilii. i. illius ueteris poetæ comici q̄s nouas didici
ut eas agerẽ parti. i. ꝑ pte: uel in aliq̄bus earũ fabularũ exactus ſum. i. excluſus ſum & q̄ſi extra actõnẽ miſſus ptim. il. ꝑ p/
te uel in aliq̄bus. uix. i. fere non ſteti. i. fere non uel ſaltẽ cũ magna difficultate placui. Stare ẽt dicunẽ fabulæ qñ placẽt.
Partim licet aduerbiũ ſit tamẽ poni inuenię q̄ſi ꝓ noie: imo & interdum admittit præpoſitionẽ ut late Au. Gel. teſta
tur q ait libro nono capite. xiii. ptim hoium uenerũt. plerũq; diciẽ qđ ſignificat pars hoium uenit. i. q dã hoies uenerũt.
nã ptim hoc in loco aduerbiũ eſt nec in caſus inclinatur ſicut cũ ptim hoium dici põt. i. cum q buſdã hoibus uel cũ qua
dam parte hoium. Quintus claudius ĩſolẽtius iũxit ptim cum ſubſtatiuo tanq̄ eſſet adiectiuũ ingens: cum ptim copiis
hoium pro cũ aliq̄bus copiis hoium? Non ergo hic eſt mirũ ſi interꝑtemur. Partim ergo ſum exactus partim uix ſteti. i.
placui ut ſic ſtat ſnia ꝓ placet. & id totum ſuſtinui: quia ſciebã fortunã ſcænicã eſſe dubiã. i. caſum theatralẽ & euentũ
ſcænaꝝ eſſe dubium & incertũ: nã alii hñt bonã fortunã in ſcænis. i. in theatris i. ꝓſcæniis fabulas agẽdo: alii malã. Su/
ſtuli mihi. i. abſtuli amoui a me laborẽ certũ. i. indubitabilẽ: ſpe incerta ꝓ ſpe incertæ. q. d. amoui a me certum laborem
ſpei incertæ. i. qui labor nullius ſpei certæ erat cũ nõ eſſet dubiũ qn labor eſſet. Cœpi. i. incœpi q̄ſi cum magno moli/
mine agere. i. qđ dici ſolet ludere eaſdẽ fabulas cecilii. ut diſcerẽ. i. cõprehenderẽ ab eodem cecilio ſtudioſe. i. accurate di/
ligenter attente alias fabulas nouas. ne. i. ut nõ abducerẽ. i. dimouerẽ deterrerẽ dehortarer deflecterẽ illũ cecilium a ſtu/
dio ſcribendi fabulas & incũbendi lřis. Perfeci. i. impetraui magna mole ac difficultate ut ipſe fabulæ ſpectarentur a po/
pulo. ubi. i. poſtq̄ cognitæ ſunt. i. intellectæ diligenter placitæ ſunt. i. placuerunt. nam placeo placui facit in ꝑterito & pla/ Placeo
citus ſum ſicut prandeo prandi & pranſus ſum. ita. i. eo mõ reſtitui poetã ceciliũ in locũ. i. in priſtinũ ſitum ſeu ſtatum
ſcribendi ꝓpe. i. fere iam remotũ. ſ. poetã excluſum iniuria. i. iniquitate iprobitate aduerſarioꝝ. uñ remotũ? a ſtudio & la
bore & ab arte muſica. i. ab arte poetica. nã Cice. poemata uocat muſas manſuetiores libro primo ad Lẽtulum. & muſi Cicero
cus ea cũ a muſa poſſeſſiuũ eſt. iõ ars muſica eſt ars muſaꝝ quaꝝ poetæ dr̃ eẽ ſacerdotes. ꝙ. i. ſed ſi ſpreuiſſem. i. cõtem/
pſiſſem ſcripturã. i. poema impñtia. i. tũc tẽporis qđ tunc erat pñs uel impñtia. i. ſtatim ut ea ſcriptura eiiciebaẽ & ſic uo/
luiſſem ſumere operã. i. ſumere laborẽ ſiue laborare in deterrẽdo. i. dehortando & deflectendo ac diſſuadendo illum a
ſtudio ut potius ipſe eſſet. i. uiueret in ocio. i. in quiete ſine labore q̄ in negocio. i. ĩ tãto labore ſtudii. facile deterruiſſem
eum poetã. ne. i. ut non ſcriberet. i. cõponeret alias fabulas. nunc attendite. i. cõſiderate attẽdite æquo aio mea cã. i. cõtẽ
platione mei. qđ petã. i. qđ rogẽ uos tanq̄ orator. refero. i. reporto ad uos ecyrã. i. hanc fabulam ſic a ſocru noiatã quã
ecyram nunq̄ licitum eſt. i. nunqđ licuit mihi (nã ĩ preterito dr̃ licuit uel licitũ eſt ꝓ eodẽ). i. quã nunq̄ potui ꝑ ſilentiũ
agere. i. exhibere: & qđ dicunt ludere ita. i. in tñ calamitas. i. malum infortuniũ: infœlicitas: malus euentus. oppreſſit. i.
obruit eam fabulã. ueſtra intelligentia. i. uẽa prudentia & ad eã cognoſcendam attentio ſedabit. i. placabit mitigabit eã
calamitatem ſi ipſa intelligentia ueſtra erit adiutrix noſtræ induſtriæ: ideſt noſtræ diligentiæ & operæ, cum primum. i.

ſtatim ut cœpi agere eam comœdiã gloria pugilũ.i.certantiũ:acceſſit.i.adhibita eſt uel adiũcta eſt hoc eſt pugiles glo rioſi acceſſerũt.pugiles dñr a pugna & pugna dicit̃ a pugno.nam ueteres ante uſum ferri & armorꝫ pugnis & calcib⁹ & morſib⁹corporũq̃ luctatione certabãt.expectatio.i.deſideriũ funabuli.i.gradiẽtis ſup funẽ acceſſit.i.addita ẽ uel ad uenit eodem.i.ad eũdem locũ ubi incœperã agere hanc fabulam.cõuentus.i.cõcurſus comitũ.i.uel ſectatorꝫ q pugilib⁹ aſſentãtur uel ſuorꝫ q dños ſequũt̃.ſtrepitus.i.pedum tumult⁹ ſiue manuũ ſe mutuo collidẽtiũ clamor.i.uociferatio mulierꝫ hæc oĩa.ſ.cõuẽtus comitũ ſtrepit⁹ clamor mulierꝫ fecere.i. effecerũt ut exirẽ foras.i.extra theatrũ & pſcæniũ:añ tps.i.añ cõpletã fabulæ actionẽ.cœpi uti cõſuetudine ueterẽ.i.q̃ uſus eram olim.i.in cecilii fabulis q̃s alii multi ſunt u ſi in noua fabula ſiue comœdia ecyra in q̃ pr io excluſus eſt poeta.Nã in aliis comœdiis nũq̃ fuerat excluſus.ſed hoc fe cit nõ culpa poetæ:ſed ſtudiũ ſpectatorꝫ q citius uana q̃ utilia ſectari didiceret.ut eſſem.i.ut inſiſterẽ imorarer uerſarer in experiẽdo.i.in piculo faciẽdo ſiue in piclitãdo pbandoq̃ an actioni qetus poſſet dari locus.uel ut eẽm expiendo.i. ut poſſem expiri:ut dicimus nõ ſum ſoluendo.i.ſoluere nõ poſſum.Denuo.i.iterũ refero.i.reporto in pſcæniũ fabulã: & tũc re uel denuo uacat:uel refero.i.ppono fabulã:uel recito & eam añ oculos pono.denuo.i.iterũ:& tunc nihil uacat. Placeo ſpectatorib⁹prio actu.i.in prima pte comœdiæ q̃ diuidit̃ in q̃nq̃ actus.uel placeo dixit p fabula placet.Interea cũ rumor uenit.i.ſmo in pplo factus eſt.gladiatores.i.eos q enſib⁹ digladiant̃ & ludũt datũ iri.i.exhibẽdos eẽ & edẽ dos.populus cõuolat.i.celeriter currit ad eos ſpectãdos.illi de pp°o tumultuãt̃.i.tumultũ faciũt:clamãt uociferant̃.pu gnãt.i.certãt cõtẽdũt de loco.i.pp locũ hñdũ ad ſpectãdũ.Interea.i.dũ id facerẽt ego nõ potui tutari.i.ſuare defendere meũ locũ in quo agẽbã comœdiã qnimo mihi fuit exeũdũ pp tumultũ & cõtẽtionẽ populi.Nũc nulla turba.i.nulla turbatio eſt ociũ.i.trãqllitas qes & ſilẽtiũ.i.taciturnitas nullus tumultus eſt tps.i.opportunitas agẽdi comœdiã hãc ẽ mihi datũ ab ædilibus.ptãs dat̃ nobis cõdecorãdi.i.uno cõſenſu honeſtandi.ſi ſit a decoro as media breui.uel pulchri ficandi ut ſic dicã ſi a decoro ſit media lõga.ludos ſcænicos.i.ludos theatrales q i ſcænis agũt.Nolite ſinere.i.pati artẽ muſicã.i.artẽ poeticã.recidet̃.i.reduci puenir̃ a re & cado is.ad paucos p uos:qa nõ faueatis poetis doctis facite ut uſa auctoritas.i.exiſtiatio reputatio ſit fautrix.i.fauorẽ pbẽs & adiutrix.i.adiutoriũ pſtãs meæ auctoritati.i.exiſtiationi q̃ de me hñ q iã ſum ſenex.Si nũq̃ ſtatui.i.cõſtitui deſtinaui pciũ arti meæ.ſ.arti hiſtrioniæ auare.i.cupide.& ſi iduxi i aĩm.i. ſi impaui aut pſuaſi mihi eũ quæſtũ.i.illud lucrũ eſſe maximũ uidelicet ſuire.i.obſeq icũbere uſis cõmodis.i.utilitati bus ſinite.i.pmittatis me impetrare.i.obtinere.ne.i.ut nõ iniq.i.iniuſti æſtiatores in ideãt iniq.i.iprobe & iniuſte eũ poe tam circũuẽtũ.i.uel oppſſum a maledictis p ſua maledicta uel deceptũ & dolo itereptũ.q poeta cõmiſit.i.credidit:de poſuit ſuũ ſtudiũ in meã tutelã.i.i meam defenſionẽ & curã& q cõmiſit ſe i uſam fidẽ.i.bẽiuolẽtiã & ueritatem.Acci pite.i.capeſcite ſuſcipite defendẽdã & habete cõmẽdatam hãc cãm.i.hanc ptẽ poetæ aduerſus maledicos.Vel accipite.i. bono aĩo & æquo iudicio cognoſcite.Vel accipite gratã hẽte hanc cãm per quã ego excluſus redeo.& qdẽ facite mea cã.i.cõtẽplatõe mei.& date ſilẽtiũ.i.qd' dicũt faciatis pacẽ:ut libeat poetæ.uel ſi ſit aliis.i.libeat aliis poetis ſcribere.i.cõ ponere alias fabulas.& ut expediat.i.ſit utile mihi diſcere nouas fabulas q̃s i cõſpectu uſo agã emptas ab ædilib⁹.ſ.pcio meo.i.a me ſctõ & ſtatuto.hoc eſt æſtiatiõe a me facta q̃tũ ædiles darẽt.Alii exponũt emptas pcio meo.i.piculo meo.i. ad periculum meum & damnum ſi non admitterẽtur aut non placerent populo:ita ut ædiles damni facerẽt aliquid.

A **F**Acit plogũ ut in pmiſſis.In quo captat beniuolentiã a pſona ſua:& auditorũ,& pcipue a re ipa.aduerſariis ue ro nõ reſpõdet:qa huic recitatiõi ipedimẽto nõ fuerũt:ſed pplm̃ quodãmõ iculpat:hæc.n.comœdia quũ bis occæpta eſſet agi:nũq̃ niſi tertio potuit pſiniri:itẽdit ergo in hoc plogo populũ exorare ne deinceps pturba tionem faciat huius comœdiæ recitatõi:ne aliam attuliſſe nouã a pplõ expectaret̃.Noiat eã i pricipio.q.d.affero uobis comœdiã ſed hæc eſt ecyra:quã bis incœpit recitare:&hoc fuit.quũ prius data eſt noua:& iõ mõ recipiẽdo eſt quia li cet pars una recitatã eſſet.Tñ non ideo mõ minus recitanda ẽ noua data eſt dico:ſed nouũ.i.inſolitũ ui.i.Nouũ iõ di cit.quia nulla adeo diſturbata fuit:uitiũ q̃tũ ad populũ:cala.q̃tũ ad comœdiã.tanta dico calamitas:ut neq̃ ſp.& iõ nõ cogũ.ita po.ecce uitiũ:& q̃uis aliis uitiis icœpta ſit agi:tñ nũc pla.&c.Remouet poetã a crimine auaritiæ ne pp hoc eũ recitare iterꝫ putẽt:ut uelint uendere:quia pria recitatõe licet ipſecta eſſet datũ eſt ei de cõmuni.Aeratio ſiue more roma norꝫ pmiũ p oblata comœdia:& hoc ẽ.& his qui ſcripſit &c.Sed ppea ne peat magna uſa utilitas ſi iſtã comœdiã nõ noueritis:& q hic ſit uſa utilitas poteſtis ex hoc ſcire q cognoſtis alias eius fabulas.ad quarꝫ exẽplũ ne dubiteris iſtam eſſe nouã:& iõ uult ne uos pterea huius cognitio non pp pecuniã.quia non poſſum eſſe orator in comœdia:iõ uenio orator cũ or.pl.i.defenſiõe quã plogus hr̃e debet.Nã patus ſum defẽdere poetã ſi quid iponit:q dicit eqpol.orator ad uos.u.or.pl.Et iõ rogo ut hanc cognoſcatis q̃tenus ſim exorator.i.ipetrator.ita.ſ.ſim exorator ut eundẽ ſtatũ nunc teneant in iſta quẽ tenui in comœdiis ceciliis.ſ.ut ſicut in iuuẽtute oẽs comœdias quas incœpi licẽtiã a uobis finiẽdi impetraui:ſic & mõ in ſenectute quã ſim maioris auctoritatis idẽ ius habere liceat:& quo iure itelligat ipſe ẽt ſupponit ita me dico liceat q in iuuẽtute fabulas nouas:& exactas.i.pſectas & bona feci quũ nouæ eſſent.ut in ue.i.reciperent̃ in auctoritate & in uſu apud pplm̃ hñent̃:illa nõ dicit̃ iueteraſcere:quæ uel nõ põt recitari p aliquo ipedimẽto:uel recita te nõ frequẽtat̃:ſed uaneſcit.uel q nouas:& ẽt exactas.i.extra actas.i.expulſas & neglectas.feci ut pro mea auctoritate re ciperent̃ & iuue.quod in his comœdiis feci quas primũ di.qa iuuenis primum illas recitaui:ptim earꝫ.i.i pte earꝫ ſum exactus.i.recitãdo de loco meo extra actus.i.expulſus:uel p funabulũ:uel alio ipedimẽto ptim.i.in parte ſteti qdẽ q nõ ſum expulſus:ſed uix ptim earꝫ dicit qa aduerbiũ cõſtruit̃ cũ eo caſu:cũ quo nomen:ſicut dignus pmio:& digne pre mio:uel exactus dicat̃ in actiua ſignificatiõe quas exactus ſum ptem earꝫ.i.exigi.ſine ipedimẽto:& tñ q̃uis ſum exact⁹.i. expulſus in pte comœdiarꝫ cecilii:tñ ſuſtuli.i.ſuſcepi mihi iterꝫ laborẽ certũ:qa eaſdẽ in qbus expulſus fuerã cœpi iterꝫ agere.i.recitare.laborẽ qdẽ certũ ſuſtuli:ſed ſpe incerta:qa neſciebã an poſſem pficere an non.& q̃re incertam premittit. quia neſciebam for.ſe.i.in theatralem du.iõ cœpi agere ut ab eodem &c.Et nõ ſolũ cœpta:ſed ẽt pfeci ut ſp. ppea ne illum ſine ſpectarent̃.abdu.i.ſparẽ actu:& ille ẽt q̃ erant expulſæ poſtq̃ ſunt cog.pla.ſe.ita adaptatio ſimilitudis:ſicut ceciliũ,ita reſtitui Terẽtiũ.ſtudiũ uocat applicationẽ aĩ:laborẽ corporis:artem in quãlibet ſciẽtiã q oĩs ſcia aſcribit̃ mu ſis:uel

Cõdeco rare

ſis.uel pōt hoc totū legi de cecilio.qđ ſit:A cōtrario oſtēdit ꝙ poetā loco reſtituiſſet.Nūc ita laboraui in aliis pro utilitate cōi nūc uero ꝙ.p.&c̄.eodē.i.ad theatrū.comitū ſeruoꝶ:& leccatoꝶ:quū uidiſſem & in pria ceci.non poſſet pfici cœpi uti.u.cōſu.ſ.illa qua uſus ſum in ueteribus & pteritis:& quæ ſit illa cōſu.ſupponit.ut eſſem in experimento.ſ.ut iteꝶ & iterū expirer an poſſet perfici:& iō refero denuo.Tps mihi.ſ.& ego ſum ocioſus ſcenicos ludos uocat perſonas quæ uadūt & ueniūt.reci.ad pau.qa niſi uos recipiatis comœdias cū ſilētio pauci erūt qui ſcribant auct.auctoritati.ſ. ſenes ſeni ſapiētes ſapiēti.ſinite ipetrare me.ſi illi poetæ qui in.t.&c̄.hanc cām.ſ.auſcultare(ut dixi)iſtā comœdiā mea cauſa.i.pro meo amore meo precio.i.labore ſummo:& ſtudio maximo ſcitas a me:qa multū laboro in diſcendo.

A Philotis meretrix. Syra lena.

Perpol q̄paucos repias meretricib⁹ fideles
Euenire amatores ſyra:uel hic pamphilus
Quotiens iurabat bacchidi q̄ſancte:ut quiuis facile
Poſſet credere:nunq̄ illa uiua ductuꝶ uxorē domū
En duxit? Sy.ego propterea te ſedulo & moneo
Et hortor:ne cuiuſq̄ miſereat quin ſpolies:mutiles
Lazeres quæcunq̄ nacta ſis.Phi.ut ni eximium
Neminē hēam.Sy.neminē:nam nemo qſq̄ illorū
Scito ad te uenit:quin ita præparet ſeſe:abs te ut
Blanditiis ſuis q̄ minimo precio ſuā uoluptatem
Expleat hiſcine.tu amabo non contra inſidiabere?
Phi.tñ pol eādem iniuriū eſt eſſe oibus.Sy.iniuriū
Autē eſt ulciſci aduerſarios?aut qua uia te captent
Illi:eadem ipſos capi:heu me miſeram cur non aut
Iſtæc mihi ætas & forma eſt.aut tibi hæc ſententia?

Perpol q̄paucos repias meretricib⁹ fideles.No DO.
p uo gñe b utraq; προτατικὰ προσωπα inducit.nā & Philotis & Syra nō ptinent ad ar A
gumētū fabulæ.hæc aūt maluit Terētius.q̄ aut p plogū narret argumētū.aut induceret loq.℄ Perpol q̄pau.r.hæc pſona terētii more extriſecus aſſumit ut ſit poſtq̄ argumēti obſcuritatē effugiat.℄ Perpol p.aīaduertēdū eſt in hac fabula Terētiū bonā meretricē iductuꝶ.ne id cōtra morē uideat facere:ēt aliā meretricē nō malā iduceret:ut id exēplis fiat tritius & uſu uerisſimile.℄ Perpol q̄pa.ordo eſt.ppol q̄paucos re Perpol.
pias.nā ppol nō eſt latinū.ſed perq̄.i.nimis. Appol
℄ Quāpaucos.qdā nō paucos ſed paucis legūt.ſic lo.
eni Appollodorus. ℄ Repertas.aptū uerbū ad raritatē.& iō nō dixit pauci ſunt ſed paucos repias.ſi quos q̄ras.nō ai repit niſi qđ q̄rit.nō q̄rit niſi qđ pſto nō ſit.℄ Fideles hmōi ſniam rhetores Fideles
uocant.& mire nō eē:ſed euenire dixit. fidi.
ut nō rōnis:ſed caſus ſit id qđ rariſſimū ē.℄ Fideles. fidi in maximis:fideles in minorib⁹ negociis.℄ Vel hic.p.tranſitus a gñali ſnia ad ſpālem.℄ Vel nunc ut alias.cōiunctio diſiūctiua ē.alias correptionē ſignat: ut apud Cice.Vel optimā me ſane uitā.etiā Virg.Car Virg.
mina uel.c.ſ.d.l.aut uel ut mō.℄ Iurabat.q.b.q̄.ſ.uia ſunt quæ iurabat & quotiēs & q̄ſancte qđ totum de more amatoꝶ & meretricū dixit: quæ iureiurādo teneāt quos lege nō pñt.℄ Vt quiuis.non modo bacchis quæ amica erat.℄ Nunquā illa.u.d.uxorem ita .i.iurās primo iurabat.Nūquā illa uiua uxorē ductuꝶ.℄ En duxit pnūcia:ut mirātē oñdas. ℄ Ergo.p.mō ergo affectū exprimit rephendētis tarde ſibi conſentiētem.ſic Virg.Ergo age care pr̄ ceruici iponere nr̄æ.℄ Propterea te ſedulo.ſedulo iſtāter & ex aio & ſine dolo.℄ En duxit.en aduerbiū demon

ſtrantis eſt:ut en alter.℄ Et moneo & hortor.monemus conſilio:hortamur impulſu.℄ Nec cuiuſq̄ miſereat.deeſt te. Monere
℄ Quin ſpolies:mutiles:laceres.qn p minus:& magna pſuaſio eſt ad malefaciēdum.℄ Spolies.ſpoliare eſt non mi Hortari.
nimā ptem auferre.mutilare aliqđ detrahere ſine quo res eſſe nō poſſit.℄ Lacerare aūt cū oino non hēas quas iminuas Spoliar.
℄ Mutiles.iminuas.uñ mutili dicti ſunt boues:aut capri ſine cornibus.nam male multi putant dici:& inde Mutilar
mulciber uulcanus ꝙ ſit mutilatus ac debilis.nam proprie mulciber dictus eſt ꝙ oia mulceat.i.molleat ac uincat.℄ Vt Lacerare
ni exi.h.nenimē.ut ni pro ut ne & perſeuerat in allegoria:nam eximia pecora dicunt quæ a grege excepta ſunt Mutili.
ad uſus dñoꝶ ſuoꝶ ut uberius paſcant:ſed pprie eximii ſunt porci maiores qui ad ſacrificādum electi ſunt.etenim bo Mulci
ues q ad hoc electi ſunt egregii dicunt:& oues lecte.Virg.Mactant lectas de more bidentes:ita & porci eximii.℄ Vt ni ber.
eximiū.deeſt cenſes ut ſit cēſes ut ni eximiū neminē habeā.uel certe mones ut ni eximiū:ita eximiū ſepatū ex omnib⁹ p Eximius
prie eximius porcus eſt exēptus a grege:aut ſignatus macula aut nota.℄ Hēam.deeſt cēſes.ut uis:aut mones.℄ Nam Eximi.
nemo qcq̄.parelcon tertiū:nā abūdat qſq̄.℄ Scito ad te.u.bñ additū eſt ſcito:& moralr:& acuti⁹ pnūciandū:eſt.n.uerbū illoꝶ q familiares corrigūt.℄ Quin ita.p.hoc uerbū paret aduerſum munificos & ſegnes ſumitur:ut alibi:An paſti te.ut ſpes.n.r.t.ſ.t.℄ Abs te:p ex te.℄ Suā.u.ex.bñ expleat qđ cōtrariū meretrici eſt amatorē uoluptate ſatiari.℄ Hiſcine tu .i.talib⁹.& uide ſi pulchra meretrix puella eſt.℄ Inſidiabere.iſidiari malū eſt.ſed cōtra inſidiari iuſtū eſt.℄ Tñ pol.e.i.& idē aliter:& uehemētius itulit.nā peius eſt eādē eē oibus q̄ nullū excipe.℄ Iniuriū:iniquū.iniuriū aūt idignātis mō ſignatio:& uim aduerbii hēt.℄ Vlciſci ad.de more aduerſarios mutato noie poſuit.duꝶ.n.fuerat ſi amatores diceret.℄ Qua te uia captent.illi q te captēt ſæpe tu eos uel ſemel cape.℄ Heu me miſerā.bñ qa non pſuaſit ed affectū doloris expſſit:itelligitur.n.ex uultu eius nō eā pſuaſiſſe qđ uoluit.℄ Heu me miſeram.c.n.a.i.m.æ.&.f.e. qđ reliquū ſit:qa qđ pſuadere uolebat nō potuit.Et bñ nota qa utrūq

non habet.& mire ecõtrario deſcripta eſt deformitas.bene & formam & uoluntatem malam gerentis.℄ Aut tibi hæc ſentẽtia.dictícos ſimulq̃ oſtendit ſecũdum difficile deformem reperiri bonum.

GVI. A

p Erpol &c̃.Hic duæ mulieres altera meretrix.ſ.philotis:altera lena.ſ.Syra introducunt̃ ꝓtaticæ pſonæ nihil atti- nẽtes ad argumentũ fabulæ q̃ idignant̃ pã.reliqſſe bacchidẽ meretricẽ q̃ amabat & adheſiſſe uxori philotis.O ſyra le pol iurãtis eſt aduerbiũ.repias.i.inuenias ſi tu q̃ras pquã paucos.i.ualde paucos amatores euenire fi- deles meretricib⁹.Fidi dñr in maxis negociis.fideles i miorib⁹.uel.i.ut ait Do.ꝑt forſitã hic nõ abſurde capi.p ẽt hic.Pã. quotiens & q̃.i.q̃tũ ſancte.i.firme itegre religioſe ita ſup.uti.i.ut quis.i.qlibet poſſet facile credere.iurabat bacchidi me- retrici ſe nũq̃ ductuꝝ domũ uxorẽ illa bacchide uiua.i.q̃diu uiueret.En.i.ecce demõſtrãtis eſt cũ idignatiõe:duxit uxo- rẽ Pã.Syra lena.Ergo mõ hæc pticula ergo oñdit affectũ rephẽdẽtis:ppea qa pauci inueniunt̃ fideles:& moneo tanq̃ cõſilio & hortor tãq̃ ipulſu te philotim i ſedulo.i.iſtãter ex aio & q̃ſi ſine dolo.ne.i.ut ne te miſereat cuiuſq̃.i.nõ hẽas miſericordiã de aliquo amatore.qn.i.quo min⁹ uel ꝙ nõ ſpolies.i.exuas nõ tm̃ mimã q̃q; ptẽ auferas.id.n.eſt ſpoliare: mutiles.i.iminuas & detrahas aliqd ſine quo res eẽ nõ poſſit.Vñ mutili dicti ſunt boues aut capri ſine cornibus:nõ ãt inde dr̃ Vulcan⁹ mulciber:ut aliq putãt:ſed potius a mulceo ꝙ oĩa molliat ignis ac uincat.Laceres.i.ita lanies ita expi- les ita diſcerpas ut oĩno ultra nõ habeas qd minuas qn ſpolies:ergo mutiles & laceres quẽcũq;.i.oẽm amatorẽ quẽ na- cta ſis.i.quẽ inueneris & allexeris & q̃ſi arripueris tuis illecebris.Phi.utin.i.uti ne.i.utrũ ita lacerabo oẽs uti.i.ut nemi- nẽ hẽam eximiũ.i.ꝑcipuũ quẽ amẽ & mitius tractẽ.Alii hñt ut ni:& tũc ſic lege.cẽſes ſup.uis uel moues ut neminẽ ha beã:ni.i.niſi ꝑcipuũ & ſeparatũ ex oĩbus.Proprie eximi⁹ porc⁹ ẽ exẽpt⁹ a grege atq; ſignat⁹ macula aut nota.Sy.neminẽ hẽas eximiũ cui⁹ te miſereſcat.Nã.ſcito ꝙ ſup.nemo qſquã(uacat qſquã)uenit ad te.qn.i.q nõ ita ꝑparet.i.diſponat ſe ſe ut expleat.i.ſatiet abs te ſuã uoluptatẽ ſuis blãditiis.i.ſuis ſmonib⁹ blãdis:q̃ mimo.i.admodũ puo ꝑcio:uel q̃ mimo ꝑcio poſſit.Amabo pticula blãdiẽtis q̃ſi rogo te p amorẽ hiſcine utrũ tu nõ iſidiabere.i.nõ tẽdes iſidias & deceptiões hiſce.i.talib⁹ amatorib⁹:uel talibus fraudibus cõtra(aduerbiũ).i.ex aduerſo ex oppoſito.Phi.tñ qeqd dicas pol iniuriũ eſt.i.iniquũ eſt meretricẽ eẽ eadẽ.i.æqlis affectionis oĩb⁹.Sy,ãt hic hẽt ſignificationẽ indignãtis & uim aduerbii:iniu- riũ eſt.i.dicis ꝙ ẽ:iniquũ eẽ eadẽ oĩbus.ſed a te peto ẽ ne iniuriũ ulciſci.i.punire aduerſarios:& uidictã de eis ſumet̃:aut eſt ne iniuriũ ipos amatores capi.i.dolo capi eadẽ uia.i.eadẽ rõne ſiue eodẽ mõ.q̃ uĩa illi amatores captẽt.i.ſæpe capiãt ſæpe decipiãt te.Ehu itertectio le dolẽtis ſe nõ poſſe pſuadere meretrici ut id faciat qd ſuadet & ſit dſiderãtis hr̃e eã for mã q̃ id facer̃ poſſet:qm̃ ei ñ deeſt uolũtas:me miſerã.fungit̃ hoc dem̃ uice iteriectiõis.q.d.me iſœlicẽ fateor.cur iſtæc.i. tua ætas & for a.i.pulchritudo nõ ẽ mihi lenæ uẽditrici puellaꝝ ſicut leno.aut cur hæc.i.mea ſnĩa.i.mea opio nõ ẽ tibi.

A

p Erpol.quũ oñſurus eẽt & moralitatẽ ſocruũ.ſ.q̃liter maledicãt ſp uel i nurus uel generos ex hoc p ſoſtratã q̃ ui debat̃ cã diſſidii:& p mirrhinã q̃ uidebat̃ tẽdere ad hoc ut filiã ſuã Pã.auferret:qm̃ q̃dã erãt iã pacta añ illã diſ- cordiã q̃ ſciẽda erãt priuſq; de ſuſpitiõe illa ſocruũ tractaret:ideo i iſto prĩo actu ẽ narratio pactoꝝ Pã.ſ.qũo di- miſerit bacchidẽ meretricẽ:& qũo uxorẽ q̃ inuitus duxit odio hr̃et:& qũo nõ attigit eam in pricipio:qũo iteꝝ dimiſſa Bac.ei adheſit:& q̃liter ibrũ ꝓfectus eſt:uel q̃liter eo ꝓfecto Phi.ad mr̃em traducta ẽ:ad hmõi rumores referẽdos cõue- niẽtes pſonæ iducunt̃.ſ.phylocritũ meretrix talis q̃ libẽter ut meretrix audiat noua.& callide ingrat:ex pmeno ſeruus garrulus q libẽter diffundat oĩa q̃ ſciat.quũ familiaris extitiſſet dño ſuo Pã.narratio taliũ reꝝ ſatis cõpetẽter datur uili- bus pſonis:tũ qa bñ pñt pciã narrare:tũ qa graues pſonæ nõ debẽt ſine magna cã iduci:uñ hoc.nec.d.i.n.d.u.n.i.iſta phylotiũ erat ſocia bacchidis q̃ rediẽs de ſolidariis cõpatiebatur bacchidi ſociæ ſuæ dolẽs de ea q̃ deſertã audiebat cõ- querẽs cũ quadã uetula ſyra in hac prĩa:q̃ & deſcribit̃ meretrix eſſe & amica bacchidis ut conueniẽtior ſit pſona ad in- quirẽda illa:q̃ ad eã ptinẽt:& Pã.dicit ꝙ ſyra loquens de Pa.perpol &c̃.Quia.l.i.ẽt hic pa.&c̃.Illa.i.bacchide uiuam hem dolẽtis eſt:ſpolies auferẽdo res ſuas mutiles eum dedecorãdo amiſſis ſuis laceres macerãdo corpore:ut male pœ- nitẽdo:& cogitãdo nõ ſit ſine cura quemq;.i.quæcũq; macta ſis &c̃.dicis ut neminẽ amicum habeam in eximium.ſ. qui ſit mihi eximius & dilectior precatoris eadẽ.i.ini- quã & durã eſſe oĩbus iniuriis:quanuis nobis infidi adhuc ei feruebat caro quia iuuenis.

DO.

A ſEnex q q̃rat me mõ iiſſe.d.ad.p.Hoc ſuus di xit i ſcenã de ꝓſcenio reſpiciẽs.℄ Senex ſi q̃- rat.duæ cõiunctiuæ ſunt i hac ſcena:aut ueræ ſũt nuptiæ & an ueriſimile ſit abſtinere potuiſſe adole ſcẽtẽ a uirgine ſibi nuptũ tradita.℄ Senex ſi.q.m.ma gis exꝑſſit cõſuetudinẽ dicẽdo ſenex:q̃ ſi diceret dñs maior.℄ Senex ſi.q.m.ut ex uerbis ſuis tã meretrix q̃ lena deſcripta ẽ ita & pmeno ipſe q̃lis ſit oſtẽdit̃ ex ſua ſibi locutiõe exeũdi ãt cã d argumẽto ſumit̃:qa Pã.ab- ſens ſit & expectat̃ idies ei⁹ aduẽt⁹.℄ Percõtatũ aduẽ tũ Pã.hõeſtã cãm dixit.i.poſt pã.aduẽtũ.& pcũctatũ: & pcõtatũ ſcribit̃:ſed percõtatũ a cõto dr̃ quo nautæ ntunt̃ ad loca nauib⁹ opportuna:ſi uero pcũctatũ ab eo ꝙ a cũctis pqrat̃ dr̃.℄ Senex ſi q̃rat me mõ iiſſe di cito ad portũ.hæc oĩa ſubmiſſa & ueloci ꝓnũciatiõe afferẽda ſunt.hæc eni deſiderãt hmõi uerba:utpote & ſerui & feſtinantis.℄ Audin quid dicam ſy.audis modo

Fidus & fidelis.

Expilare

Percon- tari.

Percun- ctari.

A Parmeno. Philotis. ſyra.

SEnex ſi quærat me:modo iiſſe dicito ad
Portũ pcõtatũ aduentũ pamphili:audin qd
Dicã ſyre?ſi quæret me.uti tũ dicas:ſi non quæret
Nullus dixeris:alias ut uti poſſim cauſa hac
Integra ſed uideon ego philotim:uñ hæc aduenit?

modo ſentis intelligis:ut Virgi.ꝓgeniē ſed enim troiano a ſanguine duci audierat. Itē alibi.neq; audit.o.h.❡ Audin qd dicā.audis mō ꝑ aduertis ſyre inducit. Audin qd dicā ſyre cōuenit nomen ſeruo puero qđ eſt geſtire & ludere.❡ Nullus pro nō alias ut uti poſſim: inter alias & alia hoc intereſt:qa alias alio tpe ſignificat:alia aliter:ut p alia integra nō dicta.❡ Sed uideon philotim.m re inuēta eſt cā narrādi.iō qa pegre uenit meretrix alia quaſi athenis oīa eſſe ſciret.❡ Sed uideon ego philotim:ſic ſolet dubitare qui aduenientibus ipſis quos poſt multū tēporis interuallū uidet.❡ Vñ hæc ad.cū quodā cōtemptu ei⁹ hæc Virg. Audis. Alias.

Philotis ſalue multū.Ph.o ſalue parmeno.Sy.ſalue
Mi caſtor parmeno.Par.& tu ædepol ſyra:dic
Mihi philoti ubi oblectaſti te tamdiu?Phi.minime
Me eqdem oblectaui:quæ cū milite corinthum hinc
Sum ꝓfecta inhumaniſſimo:biennium ibi ꝑpetuū
Miſera illum protuli.Par.ædepol te deſiderium
Athenarum arbitror philoti cœpiſſe ſæpe & tuum
Conſiliū contēpſiſſe.Phi.nō dici pōt:q̄ cupida erā
Huc redeūdi:& abeūdi a milite.uoſq; hinc uidendi
Antiqua ut cōſuetudine agitarem inter uos libere
Cōuiuium.nam illic haud licebat:niſi ꝓ̄finito loqui
Quæ illi placerent.Par.haud opinor cōmode
Finem ſtatuiſſe orationi tuæ:militē.Phi.ſed qd hoc
Negocii eſt mō quæ narrauit mihi hic ītus bacchis.
Quod ego nūq̄ credidi fore:ut ille hac uiua poſſit
Animum inducere uxorem hr̄e.Par.habere autem?
Ph.eho an non habet?Par.habet:ſed firme uereor
Hæ ut ſint nuptiæ.Phi.ita dii deæq; faxint ſi in rē eſt
Bacchidis:ſed q̄ iſtuc credā ita eē dic mihi parmeno.
Par.non eſt opus prolato hoc percūctarier.deſiſte.
Phi.nempe ea cauſa ut ne id fiat palam ita me dii
Bene amabunt:haud ꝓpterea te rogo ut hæc ꝓferā
Sed ut tacita mecum gaudeam.Par.nunq̄ tā dices
Cōmode:ut tergū meū tuā in fidē cōmittā.Phi.ah
Noli pmeno quaſi tu nō multo malis narrare hoc
Mihi q̄ ego quæ percuncter ſcire.Par.uera hæc
Prædicat & illud mihi maximum uitium eſt ſi mihi
Fidem das te tacituram dicam.Ph.ingenium redis
Fidem do:loquere.Par.auſculta.Phi.iſtic
Sum.Par.hanc bacchidem amabat ut
Cum maxime tum pāphilus quū pater uxorem ut
Ducat orare occipit:& hæc cōmunia omnium quæ
Sunt patrum:ſe ſenem eſſe dicere:illum autem eſſe
Vnicum præſidium uelle ſe ſenectuti ſuæ ille
Primo ſe negare:ſed poſtq̄ acrius pr̄ iſtat facit animi
Vt incertus foret pudori:an amori obſequeretur
Magis tundendo atq; odio deniq; effecit ſenex
Deſpondet ei gnatam huius uicini proximi:uſq;
Illud uiſum eſt pamphilo neutiq̄ graue:donec iam
In ipſis nuptiis:poſtq̄ uidet paratas:nec moram
Vllam quin ducat dari:ibi demum ita ægre tulit
Vt ipſam bacchidem ſi adeſſet:credo ibi eius
Cōmiſereſceret:ubicunq; datum erat ſpatium

ſi parmeno.❡ Salue mi ca.pmeno.Olim ſalutātes addebāt iuſiurādum ut hoc ſedulo facere uiderētur. ❡ Me.aut adiectio eſt & abūdat:aut poſitū eſt ꝑ una ſyllaba,ut græci dicūt.❡ Et tu ædepol ſyra.irriſit ad caſtor addēdo ædepol & qđ illa pmeno ille hic addidit ſyra.Syra ſupra ueteres legerūt ꝓponentes ut miſſus ſyrus.❡ Vbi philotis te.o.uide licentiā ſupra philotim.hic philotis dixit.❡ Oblectaſti tādiu.facete dctm̄ meretrici:nō ubi fuiſti:ſed ubi te oblectaſti.❡ Minime me eqdē oblectaui me acutius ꝓferendū eſt & rn̄det.❡ Corinthū.h.ſ.pro hinc magnū oſtēdit dolorē hr̄e philotim:qđ relictis athenis corinthi habitauerit.❡ Hinc ſum ꝓfecta inhumaniſſimo multa dixit & milite & hinc & inhumaniſſimo. Inhumaniſſimo qd potuit de milite dici niſi ſuplatiuo:nāq; omnis miles inhumanus:hic uero inhumaniſſimus.❡ Corinthū hinc ſum ꝓfecta.hæc argumēta ſunt an oblectare poterit a perſona:qa miles inhumaniſſimus a loco ꝗ hinc profecta tēpore quod bienniū.a.re.i.iniuria quā intulit.❡ Biēnium ibi ꝑpetuū ut cōtinuationē ſui caſus oſtēderet perpetuum dixit. ❡ Miſera.mulieris iterpoſitio.❡ Tot illū tuli.nō cū illo fui:ſed tuli:adeo non me oblectaui.❡ Deſideriū athenaꝝ quod corinthū profecta es. Athenarum:ar bitror quod dixit hinc ante athenaꝝ & amphibologia.❡ Te deſiderium cœpiſſe:qđ cū milite inhumaniſſimo & cōſilium cōtempſiſſe plenitudinē eſſe nō poſſeſſam. ❡ Huc redeūdi.iterum a loco abeūdi a milite a perſona.❡ Voſq; hinc.u.Oratorie unā rem in tria diuiſit:huc redeūdi:abeūdi a milite:uoſq; uidēdi ut diceret huc uenīēdi.❡ Niſi præfinito.i.a.tēpore.hic oñdit quid dixit ſupra tuli.& qd ſit agitare & cōuiuium libere.❡ Agitarē iter uos.i.c.iter agere & agitare hoc itereſt:ꝗ agere eſt aliqd uel neceſſarium facere. Agitare uoluntariū:ergo agitarem exercerem.❡ Nam illic haud.l.n.p.legit & illi ut ſit circūflexus accētus:& ſignificat illic:ut illi mea triſtitia & abſolutū ē.❡ Præfinito.deeſt tēpore aut qd tale.❡ Niſi præfinito loq.illi.q.d.duo dixit & ꝓ̄finito & quæ illi placerēt:ut neq; q̄ntū uelles:neq; qd uelles diceres.❡ Haud opi.cō.cōmode pro blāde & bñ:ut nūquā tā diceres cōmode finē ſtatuiſſe orationi.❡ Milite.argute militē qa quaſi inimicus ſit orationi quæ in pace plurimū pōt.❡ Quid.h.neg.eſt.mō q̄ nar.h.argumētū nunc deſcēdit in phormiōe.Quid tu es triſtis.ꝓ latis.ſ.allocutionib⁹:& ſepataꝝ & pmixta pſonaꝝ ne ieiune ad argumentū ueniens nō agere fabulā ſed narrare uideret.❡ Quid hoc negocii:bñ addidit negocii:ut augeret inuidiam facti:nam potuit dicere.Quid hoc ē:ſed ut dixim⁹ ad iuidiā & magnitudinē rei negocii dixit. ❡ Quæ narrauit mihi:q̄ q̄lia.ſ.& q̄ta.Mō q̄ narrauit mihi legēdū eſt ut ſit q̄lia & q̄ta & hoc Agere. Agitare. Cōmode

℄ Quod ego.n.c.hoc totú cum inuidia pronúciando ex aio meretricis quæ ſacinus indignú nuptias putat.℄ Vt ille hac uiua poſſet.mire oñdit ex iiſdẽ uerbis eãdẽ hanc eſſe quã ſupra dixit nũq̃ illa uiua uxorẽ ductũ.℄ Poſſet aium inducere q̃ſi in rẽ durã & imanẽ.℄ Hr̃e aũt.oñdit ꝓnúciatiõe qđ ꝓprie eſt ut nõ hẽat.℄ Sed firme hæ uereor ut.ſ.n. bñ pro pſona ſerui q uult dñm uxoriũ magis eſſe q̃ amatorem bacchidis.℄ Vt ne nõ.Sed firme hæ uereor. Aiaduerte
In rem Teren.in nuptiis hoc dem̃ ſeruare:utrũ firmas an infirmas dicat nuptias.℄ Si in rẽ eſt bacchidis.bene additũ ſi in rẽ
Ab re. eſt bacchidis:ut oſtẽderet ſe nõ malignitatis:ſed beniuolẽtiæ cã talia uota ſuſcipe.In rem.pro utilitate.ab re cõtra utilitatẽ.℄ Sed qui iſtuc credam? nuptias eſſe infirmas.

℄ Sed qui iſtuc credam ita eſſe.d.m.p.ſuperiore uoto excuſauit crimẽ curioſitatis.iam uidetur poſt bacchidem audire uelle.℄ Nõ eſt opus hoc prolato percunctarier.deſiſte.uide quã conuenienter poeta cũ id agat ut narrantem parmenonẽ inducat.tamẽ multis diuerticulis morales facecias internectit.℄ Non eſt o.h.pro.p.d.incerta diſtinctio utrum prolato hoc:an hoc pcũctarier.℄ Ita me dii bñ amabũt:p ament: ut Donec regina ſacerdos.m.g.g.p.d.i.p.℄ Vt.h.pro. ꝓdam bacchidi.ſ.uel cuiuſlibet.℄ Mecũ.g.mecũ iſta
Virg. me.Virg.Hæc ſecũ.℄ Nũquã tã.d.c.hæc ꝓnũciatio eiuſmodi eſſe debet:ut ex ea appareat ꝓpe deletũ parmenonem uix ſe poſſe cõtinere qn narret.℄ Nũquã d.tã.c.q̃ſi ex pte labefactus eſt:ſic.n.loqᷓ.℄ Ah noli parmeno artificioſe ſe fingit audire nolle:aut taciturn credaᷓ ſi audierit:qa curioſitas eſt ſignũ loquacitatis.
Hom. Sic Hora.Percũctatorẽ fugito: nã garrulus idem eſt.
℄ Quaſi tu nõ.m.m.deeſt ita dicis:ut ſit ita dicis q̃ſi & nũc philotis nõ eſt inſtãtiore hac calliditate:ut magis ſeruũ ad dicendũ ꝓuocet.℄ Quã.e.p.ſ.eclypſis. deeſt.n.ita grataris dicere:aut ita negas te locuturum
℄ Et il.u.m.eſt.m.ſeruile uitium eſt tacere nõ poſſe.
℄ Et il.m.u.hoc lentius apud ſeſe: illud clare ſi mihi fidem das:etiã alia ſe hr̃e uitia exceptione ſignificans in hoc qđ dicit.Illud mihi.℄ Si.f.d.aiaduertere dilationibus ẽt ſpectatorem ſuſpẽdi quo libentius audiat.℄ Si.m.f.d.fideliter prodes.℄ Ad ingeniũ redis:qa a ſe diſceſſerat ſi taceret.Ci.redit ad ſe.℄ Hanc b.a.ut cũ maxime eiuſmodi eſt hæc tota narratio ut defenſionem adoleſcentis cõtinere uideaᷓ:qđ meretricẽ amicã neceſſitate coactus deſeruerit:mire igitur. unũ quæſtio eſt:inde cœpit:amabat inqͥt bacchidem. ſic & in ſcđo Virg.An fortiores græci troianis.Fracti bello fatiſcꝫ repulſi.d.Bacchidem.a.ordo ẽ & ſenſus
Maxime hanc bacchidẽ ut amabat pãphilus: tum cũ maxime amabat pater uxorẽ ut ducat orare occipit:& ut poſitum ꝓ quẽadmodũ:& maxime bis numero ſubauditur:& cũ maxime una ps orõnis ẽ:& cũ maxime pro nimis.℄ Quũ pater.quũ modo aduerbium eſt pro quando.℄ Orare.oc.maxima neceſſitas eſt: ut oret pater.℄ Et.g.c.o.qđ ſi iniuſtũ eſt qđ orabatur oſtẽdit iuſtum & frequentatum:qđ dicebat pater ſe ſenẽ eſſe dicere.oẽm cauſam adoleſcẽtis ſenex amputauit pro ſuo ſenili cõmodo rogans.potuiſſet enim adoleſcens dicere:quã pro me curam geris hanc præcor.o. pro me.d.℄ Senẽ.e.d.illud poſſe agere.amat cõtra utilitatẽ ſuam:ſed ne poterat filius cõtra utilitatẽ patris.ergo ut cogeret pater ſuam cauſam iterponebat.
℄ Præſidiũ uelle ſeip̄ſidiũ ſenectutis ſobolẽ & ſucceſſionẽ dicit.℄ Sed.p.p.a.in.tria dixit: & acrius:& pater & inſtat.℄ Pudori an ne amori:anacoluthon.
℄ Ille primo ſe negare.utrum deeſt ducere:an negare ſe nuptias.℄ Sed.p.pater acrius inſtat: poſtq̃ inquit

Solitudinis:ut colloqui mecũ una poſſet parmeno
Perii quid ego egi? in quod me conieci malum
Non potero hoc ferre parmeno perii miſer.
Phi.at te dii deæqꝫ omnes perdiunt cum iſtoc odio
Laches.Par.ut ad pauca redeam:uxorem
Deducit domũ:nocte illa prima uirginẽ non attigit
Quæ conſecuta eſt nox eam nihilo magis.
Phi.quid ais:cum uirgine una cubuerit adoleſcens:
Plus potis ſe illa abſtinere ut potuerit?
Non ueriſimile dicis:neqꝫ uerũ arbitror.Par.credo
Ita uideri tibi:nam nemo ad te uenit:niſi cupiẽs tui.
Ille inuitus illam duxerat.Phi.quid deinde fit?
Par.diebus ſane pauculis poſt pamphilus ſolũ me
Seducit foras:narratqꝫ ut uirgo a ſe integra etiam
Tum fiet:ſed anteq̃ eã uxorẽ duxiſſet domũ ſpaſſe
Eas tolerare poſſe nuptias:ſed q̃ decreuerim me nõ
Poſſe diutius hr̃e:eam ludibrio noli haberi pmeno
Quin integram itidem reddã:ut accepi a ſuis.neqꝫ
Honeſtum mihi neqꝫ utile ipſi uirgini eſt? Phi.
Pium & pudicũ ĩgeniũ narras pãphili.Par.hoc ego
Proferre incõmodum mihi eſſe arbitror:reddi patri
Autem cui nihil dicas uitii ſupbũ eſt:ſed illam ſpero
Vbi hoc cognouerit nõ poſſe ſe mecũ eſſe abiturã
Deniqꝫ.Phi.quid interea? ibat ne ad bacchidem?
Pa.quotidie:ſed ut fit poſtq̃ alienũ hũc abs ſe uidet
Maligna multo & magis procax facta ilico eſt.
Phi.non ædepol mirum.Par.atqui ea res multo
Maxime diſiunxit illum ab illa poſtq̃ & ipſe ſeſe
Et illam & hanc quæ domi erat cognouit ſatis
Ad exemplum ambarum mores earum exiſtimans
Hæc ita ut liberali eſſe ingenio decet pudens:&
Modeſta incõmoda atqꝫ iniurias:uiri omnes ferre &
Tegere contumelias.hic animus partim uxoris.
Miſericordia deuictus:partim uictus huiuſce
Iniuria paulatim elapſus a bacchide eſt:atqꝫ huic
Tranſtulit amorem poſtq̃ par ingenium nactus
Interea in imbro moritur ſenex cognatus horum.
Ad hos redibat p legẽ hæreditas.eo amãtem ĩuitum
Pãphilũ extrudit pr̃.reliqͭ cũ matre hic uxorẽ.nam
Senex rus addidit ſeſe:huc raro in urbem cõmeat.
Phi.qđ adhuc habent infirmitatis nuptiæ.Par.nunc
Audies:primũ dies cõpluſculos bene conueniebat
Sane inter eas.interim miris modis odiſſe cœpit

pater acrius inſtat non cōpulſus eſt pam. ſed tñ deliberauerit. ℂ Pr̄ inſtat. maior uis eſt cū pr̄ inſtat: q̄ cū rogat. ℂ Pudori an ne amori ob. ma. ſic oñdit in utrāq; partē ut in aīo honeſti adoleſcētis pudor amorē nihilominus uincere debuiſſet. ℂ Pudori an ne amori: latens excuſationis rō explicata eſt. Pudori pr̄is. ſ. Amori meretricis. ℂ Tūdendo atq; odio tūdere eſt ſæpius idē appetere. tranſlatio a fabrorū malleo. ℂ Odio. aſſiduitate. attendenda eſt difficultas uniuſcuiuſq; uerbi. ℂ Tūdendo. a. o. d. eff. deniq; tpis longitudinē ſignificat. ut effecimus qđ cū magno conatu & molimine facimus: uixq; p nos finē accepit. ℂ Tūdendo atq; odio. mire interpoſuit moras ad poſtremū cōfeſſurus uxorē ductā. Tūdere.

Soſtratam: neq; lites erant ullæ inter eas: poſtulatio
Nunq̄. Phi. qđ agitur? Par. ſi quādo ad eā acceſſerat
Confabulatū. fugere e conſpectu ilico uidere nolle
Deniq; ubi non quiuit pati: ſimulat ſe
A matre accerſi ad rem diuinam: abiit. ubi illic
Dies eſt complures: accerſi iubet dixere cauſam
Tunc neſcio quam: iterum iubet: nemo remiſit.
Poſtq̄ accerſunt ſæpius ægram eſſe ſimulant
Mulierem. noſtra ilico id uiſere ad eam.
Admiſit nemo. hoc ubi ſenex reſciuit.
Heri ea cauſa rure huc aduenit.
Patrem cōtinuo cōuenit philomenæ. quid egerint
Inter ſe. nondum etiam ſcio: niſi ſane curæ ſcire
Mihi eſt quorſum euenturum hoc ſiet. habes oēm
Rem. pergam quo cœpi hoc iter. Phi. & quidē ego
Nam cōſtitui cum quodam hoſpite me illum eſſe
Conuenturam. Par. dii uortant bene quod agas.
Phi. uale. Par. & tu bene philotium.

prio inqt, negauit: poſt deliberauit: ad poſtremū duxit nō inqt ipſe: ſed effecit hoc ſenex: ita mutatione pſonæ totā uoluntatē adoleſcētis abſoluit. ℂ Deniq; effecit. oratorie tempus appoſuit. nam hoc ſignificat deniq;. ℂ Odio. hoc eſt inſtātia. ℂ Deſpōdit ei. g. uide nō hic dicit duxit uxorē Pā. ſed totū ad patrē referri. ℂ Neutiq̄: nō minus. ℂ Donec iā in ip. notā locutionē ſenſu magis q̄ uerbis manifeſtam. ℂ Donec iam in. i. n. deeſt poſitus cōſtitutus uelut doluit & ægre tulit: aut repetere debemus ſic in ipſis nuptiis in mentionē nuptiarum efferueſcit aius amatoris. ℂ Nec. m. u. quin. d. uel nec aliquā dieculam: uel dilationem uidet ad nuptias. ℂ Quin: quominus. ℂ Ibi. d. deniq; poſtremo & mire additū eſt ibi: quia male pēdebat in ipſis nuptiis: & ſic eſt quaſi dixiſſet in ipſis inq̄ nuptiis. ℂ Demū. i. æ. t. ut. i. b. ſi. a. hoc hypbolicum eſt. Virg. Vel priamo miſeranda. ℂ Vt ip. b. quæ nunc accuſatrix eſt: & eſt argumentū ab aio. ℂ Aegre tulit. Idē Virg. Quis talia. f. m. ℂ Credo ibi. pro eū. ℂ Vt. c. p. u. m. parelcon tertiū & argumētum a pſona: qđ ait mecū parmeno argumentum a dictis: q ait parmeno moraliter & antonomaſiace nomē repetit: & ſignificāter fecit nō addēdo dicebat: & ſic dramaticon & diematicon eſt tranſeūdo: & mire interpoſuit nomē ut affectū doloris oſtēderet: ſic Virg. Anna. c. a. ℂ Parmeno pii miſer

Neutiq̄.

Virg.

repetit nomē. ℂ At te dii deæq;. obtinuit ut pſuaſit ſeruus. nā iam meretrix ſeni iraſcit. nō pā. ℂ Cū. o. cum inſtātia ac moleſtia. ℂ Vt ad. p. t. tanq̄ multa ſint: quæ de pāphili amore dici poſſint. ℂ Vt ad. p. t. pceptū oratoriū in longa narratione p ueritatis inqſitione: reddit. n. auditorē acriorē: quē ſpes finis recipit fatigatum. ℂ Vxorē. d. d. uxor dr̄ uel ab ungēdis poſtibus & figēda lana. i. q quū puellæ nuberēt maritorū poſtes ungebant: ibiq; lanam figebant: uel q lotos maritos ipſæ ungebant: cuius rei teſtis Ennius. Exin targnū bona fœmina lauit & unxit. ℂ Nocte illa prima. pronūciandū eſt illa prima. q. d. plena deſiderii: plena cupiditatis. ſimiliter addidit uirginem: & expreſſe nō attigit nocte illa prima. q. d. uel plena amoris: uel plena dulcedinis. ut mirū ſit qđ infert non tactū uirginē: & hic argumētum eſt quanta fecerit pam. erga amicā ſuam. ℂ Virginē nō at. uirginē emphaſis eſt. quāuis nō amatam uirginē tñ & nō dixit nō amplexus eſt: ſed ne attigit qdē. ℂ Quæ. c. eſt. n. eam primā noctē. ſ. ℂ Nihilo magis: quaſi in nihilo poſſit eſſe magis aut minus: aut nihilo magis aſſeuerations. ℂ Quid ais cū. u. u. i. uenit quaſi ſemp in Terē. una. i. ſimul uno loco. ℂ Cū uirgine. a perſona. ℂ Vna. loco. ℂ Adoleſcens. a perſona. ℂ Cubuerit. ad habitum & occaſionem. ℂ Plus po. ab ipulſione & ex accidētibus. ℂ Cū uir. una. a. argumēta in coniecturam neceſſario poſita qbus Terē. ex utraq; parte diſputans purgat ne qs illum ſtulte hæc poſuiſſe iudicaret: hoc. n. tarde credit meretrix argumētis: ne a parmenone uincat. hinc eſt qđ ait Hora. Vincere cecilius grauitate. Terē. arte. ℂ Nō ue. peruerſa prius eſt. n. uerū: deinde uériſimile: & iō ſic dixit: qa eſt ſæpe nō uériſimile. uerūtñ ut decios p alieno cōmodo mori uoluiſſe. ℂ Nō ue. di. hoc iā plus eſt tm̄ amat amaſſe bacchidē quantū nō poſſet credi. ℂ Credo ita. u. t. nam nemo uenit ad te. magno cōpendio uſus eſt. nō oñdens cur hoc falſum ſit qđ putet meretrix: ſed cur hoc putat: ita ex eius pſona refellit quod obiicit. ℂ Ille inuitus. inuitus dicēdo qſi admonet iterū iterūq;. ut Virg. Italiam nō ſpōte ſequor. ℂ Quid. d. ſ. interponitur perſona ad exitum feſtinans: ut alibi. Quā metui quorſum euadas. ℂ Diebus. ſ. paucis. hic exitus eſt. ℂ Poſt pam. me. ne teſtis quiſquā & arbiter ſecretorū interueniat. ℂ Me ſolum ſe. ſo. familiaris in ſeruo: iactantia de dominorū familiaritate. Simul quia decens eſt: ut per eum qđ geſtum ſit ſpectatores ſciant. ℂ Narratq; ut uir. ab ſe. hoc eſt illud quod ſupra dixerat. Nocte illa prima uirginē nō attigit. ℂ Seq; anteq̄ eā. u. du. bonus color purgationis. diceret enim q̄re ſi illā odio hēbat ducebat uxorē. ℂ Tolerare. p. tolerare uerbū eſt mala patiētis. ℂ Decreuerim. ſtatuerim: & defixerim. ℂ Quā de. me nō poſſe. Apoſtrophe

Ennius.

Vna.

Hora.

Virg.

Tolerat

ℂ Eam lu. h. honeſto uerbo & pudoris pleno uſus eſt & noue pro uitiari. ℂ Quin. quominus. ℂ Integrā. i. honeſtam: nō enim dixit ſpoliatā uirginē aut mulierē. ℂ Vt accepi a ſuis. uigilanter qđ eſt itegrā ſpecificat. i. talē: qualem accepi a ſuis. potuit enim uitiatam accepiſſe: ut ſæpe euenit. ergo nō abūdat: ut accepi a ſuis: ſed habet ſignificationem. ℂ Pium & pudicū inge. erga meretricē pium: pudicū erga uirginē cogitur pium dicere Pam. quem periurū putabat. ℂ Pium & pu. inge. na. an ſimul erga uirginē & pium & pudicū: an pium erga meretricem. pudicum erga uirginem.

Quin.

¶Hoc ego.p.uerba páphili ſunt:nõ ut qdam putát ad pſoná pmemonis referétes.¶Hoc ego.p.moré.ſ.meretricis.
¶Cui tu.n.d.u.nunc uitii culpæ uxoriæ.¶Abiturá.abiturá morá ſignificat & poſtremá tarditaté:itaq͂ poſtremo
Interea. uel ſero abiturá.¶Quid in.exultátis eſt & geſtiétis audire.¶Interea.íter eos dies.¶Sed ut.ſ.p.h.a.pro alienarum di
xit:ut in phor.Quid ego uobis ge.alienus ſum? nam qũo alienũ ſi amabat ſe dixiſſet.¶Poſtquá.h.a.oratorie nõ iam
bacchidé excuſat quá a ueriſimili cauſa uult oſtédere ꝙ ipſe fuit in pam.durior.¶Alienũ ab ſe.u.i.maritum.nam hoc
Procare. nomé a meretricibus alienũ eſt.¶Maligna.m.maligna difficilis.malignus eſt q difficultaté ſui oſtédit.¶Procax.di/
Virg. ſpoliatrix & petax.ꝑcare enim eſt petere.Virg.ꝑcacibus auſtris.i.ípudétibus.nam q multũ petit impudens eſt & ꝑcax:
Proci. uñ & proci dicti ſunt q filias alienas in mrímoniũ petierũt.¶Atqui ea.r.ímo legit̃ & atq͂.¶Non.æ.m.obtinuit qd'
uolebat pmeno.ná credit philotis iniuriá factam Pam.¶Atq͂ ea.r.m.m.opportune cõcitacius Pam.defendit parme/
no:poſtq̃ philotis inducta eſt:ut fateret̃ iniuriá factá.¶Et hanc.q.d.e.uxoré modeſtá.¶Et.i.meretricé malá.¶Et il.
Agno/ &.h.q.d.e.Illá quæ meretrix eſſet.¶Hanc.i.uxoré cognouit diligétius & attentius cõſiderauit.nam agnoſcere eſt di/
ſcere. ligéter & attente cõſiderare.¶Cognouit.ſ.bñ ſatis.ex ipſius moribus & meretricis.¶Ad.e.quaſi ad imaginé & col/
lationé & ſpém cõparationis.¶Exiſtimás:intelligés.¶Hæc uti ita.l.in qualitas cõparatiua.¶Prudés.m.hæc con/
tra uilia meretricia poſuit pudens hæc.illa ꝑcax.modeſta hæc:illa maligna:reliqua uero ſuperaddunt̃ ornaméta uxoria
matronæq͂ laudes.¶Incõmoda.a.i.callide laudata uxore non repetit uitia meretricis apud meretricé: & ſimul con/
Tegere. tentus de uxoris laudibus uitia meretricis intelligit.¶Incõmoda.a.i.u.o.ſ.figura eclypſis.¶Tegere.hoc eſt pluſquá
Virg. ferre:& tegere ꝙ meretricé amaret:& plus dixit tegere q̃ celare.¶Tegere.n.ad hoc dixit:ut nõ ſolũ cuiquá nõ ediceret:
Virg. ſed & ne quis ſciret.¶Hic.a.pam.oratorie dixit:non.n.pam.dixit:ſed animũ pam.¶Vxoris mi.Amphibologia.hic
aíus.hic pro tũ.Virg.Hic aíus.g.a.m.h.¶Vxoris mi.recte:qa ex miſericordia amor naſcitur.ſic & in pho.Miſerum eſt.
uirgo ipſa facie egregia.Virg.Heu qbus ille ia.ſ.¶Partim.u.h.iniuria:qualitas relatiua ad ea.¶Deuictus.p.u.de proxi/
mo repetiuit paromeoen.¶Deuictus.u.¶Paulatim.e.eſt.adeo eſt tardus amor Pam.& magnus:ut etiá poſt iniurias
Salu. difficile diſcedat.¶Elapſus.eſt aíus:non Pam.¶Poſtq̃.p.i.n.eſt an ſibi par an abſolute bonũ ut dicimus ſic par eſt ſa
cere te.ergo aut tibi aut uxori.i.liberali fœminæ.¶Par.in.n.eſt.par ingenium eádé uolũtaté.Salu.Quos eadé odiſſe:
& eadé metuere in unũ coegit.¶Idé alibi.Nam idé uelle.a.i.n.e.d.ſ.a.e.¶Interea in.i.m.c.ſ.bñ cá ambitionis pam.
narratur.¶Cognatus ſe.bñ qd' ait ſenex:nam acerbũ funus nõ cõueniebat fabulæ in comœdia.itaq͂ apud Terétium:
aut meretrix moleſta:aut ex duabus una uxor moritur:aut ſenex ita ex hmõi moribus:uel incõmodũ uitat̃:uel lucrũ in/
ſuper naſcit̃:ut nõ ſit cuaſa legédi.¶Hoꝶ:& maluit hoꝶ q̃ dñoꝶ dicere.¶Ea ad.h.r.per legem hæ.uerbo iuris uſus
eſt ea enim legitima eſt hereditas quæ familiæ debebat̃.¶Eo amáté:nõ iam uxorem:nõ iam amicá.¶Inuitum pam.
Extru/ inuitũ receſſiſſe uis uerbis demõſtrat.ná proprie extrudere dr̃ q manibus expellit:ſed hic tráſlatione uſus:ut oñderet tñ
dere. importunitatis uerbũ ſenis fuiſſe q̃ta ípulſio manuũ efficere potuiſſet.¶Extruduit.uerbũ neceſſitatis.¶Relinqt:ine/
Plau. ptia pñtis tpis legit̃ & reliqt.¶Relinqt cũ.m.h.u.ꝑparatio ad futurũ erroré.¶Nam ſenex rus ab.ſeſe.ná hic incœpti/
ua pticula:ut ná meus conſeruus eſt hõ ut magni p̃rii.Plau.in milite glo.¶Rus ab.ſeſe.uerbũ rephendétis ſené:qd' ſe
Cõmea/ ſe abdit dixit.¶Huc.ra.in.ur.cõ.huc bñ dixit:ut oñdat pmenoné in urbe eſſe:mira œconomia:ſac.n.pñté:& nullus
re. error in fabula eſt.¶Cõmeat.cõmeare eſt abeſſe inde ubi te eé oporteat:ergo hoc dicto oñdit q̃ raro ad urbé ueniat &
ſenex qppe cõmeatus eſt ex aliq̃ cõmemoratione tpalis abſeſſus.¶Quid.a.h.i.bñ uſq͂ adhuc ſuſpenſa narratio eſt:&
in hac íterrogatione quaſi ſubſtomachabatur philotis decepta:qd' nihil uideat infirmitatis in nuptiis quas optauerat.
Sane. ¶Quid ad.h.n.triſtior meretrix dixit.¶Nũc au.ſic ait quaſi iam dudũ audire cupiéti quaſi moleſtá percontatricem.
¶Bñ cõ.ſa.ſane bñ ꝓ multũ.& ſane ſatius ualide:qa q ualidus eſt:ſanus eſt.¶Miris mo.miris exéplis.¶Interim mi.
m.o.hucuſq͂ pmenoné poeta paſſus eſt dicere cætera actibus ſeruaturus.¶Interim.m.m.mire ad finé comœdiæ rerũ
Poſtu explanatio reſeruatur.náq͂ ſi q̃ras fallit̃ pmeno cũ nõ odio ſocrus:ſed pudore ſterilitaté aduerſus ſocrũ philomená aſſi/
latio. mulauerat.¶Interim.mõ repéte:& eſt aduerbiũ tpis.¶Poſtulatio expoſtulatio q̃rela:ſed ꝓprie expoſtulatio é apud
Expoſtu illũ ipſum q peccauerit:poſtulatio de illo apud alterum.¶Quid igit̃:igit̃ recte dixit ſi hoc nõ fuit.¶Quid ergo.po
latio. ſtulatio:querela eſt quaſi iuſta interpoſitio q̃relarum.¶Quid igit̃?igitur dixit ſi hoc non fuit.¶Quid igitur.Con/
fugere.e.c.il.bñ e cõſpectu:utpote quæ caueret grauida ítelliges:ſi tñ ſubiũgimus uidere nolle:ut ignorantia pmenonis
appareat:qa argumentum odioꝶ credidit.qd' philomena neq͂ uideri uellet:neq͂ uidere.¶Fugere e cõ.il.ne uideretur.
¶Videre.n.ne uidere.¶Deniq͂.u.n.q.p.pati & ſuſtinere ítelligi põt hoc loco:utrũ poſtq̃ nõ potuit ſuſtinere ſocrum
aut poſtq̃ illá ſocrus ferre nõ potuit ſic ſe celanté nuꝶ.põt ét ſic intelligi ut nõ potuit arguméta odii ſui ipſa nurus pa/
ti:& cõtinere migrauit ad ſocrum.¶Nõ.q.p.tolerare aut tolerari:qa patior cõe eſt.ná patior te & a te dicim⁹.¶Abiit
ꝓprie abiit:qa nõ expectauit ut mitteret̃.¶Vbi il.di.eſt.dies nõ diebus eſt dixit.¶Acerſi iu.nõ addidit quæ qa intel/
ligit̃.¶Dixere.c.t.n.q.qa nullius mométi ac falſam.¶Nemo re.hic iam aptius odiũ uidetur:ubi nec iam fingitur cá.
¶Poſtq̃ ac.ſubauditur noſtri.i.miſſi ſunt a ſocru.¶It uiſere.ut populare pœnates.¶Venimus.¶Poſtq̃ ac.i.miſſi
ſunt:& mira uarietas.¶It uiſere ad eam:uiſere officii eſt:uidere quæréis aliquem.¶Admiſit nemo iniurioſa ét ipſa
pnũciatio eſt.¶Hoc ub.ſ.r.ſcimus quæ ad nos deferunt̃:reſcimus relata.¶Heri ea cá:bñ ea cá:qppe q ſe ruri abdi/
diſſet.¶Nõdum ét ſcio.parelcon tertiũ:& deeſt ſcire:& eſt ſcio:ſcire cum
¶Nõdum é:u recte ſeruauit reliqs ptibus fabulæ pendulũ & attétum ſpectatorem.¶Niſi.ſ.cu.eſt.quorſum eué/
turum hoc.ſ.bñ.qa curioſus eſt parmeno:& idé garrulus:ná per totá fabulam talis inducetur.¶Quorſum eué.
deeſt ſcire.¶Hés.o.r.q̃ſi dicat quá audire expetiſti.¶Pergá quo.c.h.i.pgam:ut téderet
iter.¶Quo.c.h.i.ad portũ.ſ.¶Ná cõ.cũ.q.h.dicit cám cur in reliq̃ fabula nõ appeat pſona huius meretricis.¶Cõ/
ſtitui.cõſtitui ꝓprie.ná cõſtitutũ de hmõi rebus dicit̃ cõuenire & cõſtituere:& hmõi rebus apud extraneos meretrices
agũt.¶Dii uor.bñ qd'.a.ſæpe enĩ res eueniunt aliter quá uolumus:& iõ uolturnus colit̃:q præeſt rebus uertétibus.

Senex

SEnex ſi &c̃.Hic rite parmeno ſeruus occaſionẽ nactus eſt narrãdi argumẽti philotidi meretrici pegre uenienti. GVI. A
Par.loqtur ſyꝝ cõſeruũ:ut eũ hæro petẽti excuſet.ſi ſenex.ſ.laches quæret me dictio me mõ.i.pauloañ iuiſſe
ad portũ percũctatũ.i.iterrogatũ aduẽtum pãphili:q pegre in imbrum pfectus eſt:cuius aduẽtu indies magis
expectauit.Percũctor ſi p u ſcribatur dr̃ a p & cũctus cũcta cũctum:eo q̈ a cũctis aliquid pquirat.at ſi p o ſcribat tunc a
cõto dr̃ iſtro nauis quo nautæ utunt ad loca nauibus opportuna:ea aũt ptica iterdũ a nautis inueſtigat quãtæ ſit pro/
funditatis aqua fluuialis.Interdum ẽt piſcatores per illas pticas ſub ripis piſces inquirũt & cõpellunt ad retia aquatica.
O ſyre cõſerue audis ne.i.intelligis ne aut ſentis aut aduertis quid dicã uti.i.ut dicas me iuiſſe ad portũ.iũ.i.tũc ſi quæ/
ret me ſenex:aliqui codices hñt ut itũ.& tũc forte poſſet ſic dici:ut dicas itũ eſſe per iſinitiuũ iperſonalis uerbi:& tũc iitel/
ligit a me ſic ut dicas a me itũ eẽ.i.me iuiſſe ad portũ ſi q̃ret ſenex:ſed prior ſñia melior.Si ſenex nõ q̃ret me nullus.i.nõ
ut ſæpe nullus ſum:p quaſi nõ ſum & pii nullus itaq; dixeris pro nõ dicas.ut poſſim uti alias.i.alio tpe:hac cauſa.i.hac Nullus.
excuſatione itegra.i.nõ alias dicta.Sed uideon ne philotim meretricẽ.uñ.i.ex quo loco hæc meretrix aduenit.i.huc re/
diit athenas.O philotis ſalue multũ.i.multũ ſis ſalua & incolumis.Phi.o optantis aduerbiũ:pmeno ſalue.i.ſaluus ſis.
Sy.o ecaſtor:iurãtis aduerbium eſt quaſi p ædẽ caſtoris:ſicut ædepol p ædẽ polucis:mi pmeno ſalue.Par.ædepol &c.i. Caſtor.
ẽt tu ſyra lena deformis.tu ſalue:ridicule aũt hoc dicit.Cõuertit ſermonem ad philotim.tu philotis dic mihi ubi oble/ Oblecta
ctaſti te tandiu.i.tãto tpe.ubi uulgo dici ſolet ubi ſpaciatus es tm̃.Dicimus oblecto me hac re.Phi.eqdẽ minime.i.non re.
oblectaui me:quæ.ſ.ego pfecta ſum hinc.i.ex athenis corinthũ.i.in urbẽ illam cũ milite inhumaniſſimo.i.imitiſſimo au
ſteriſſimo:ferociſſimo:imaniſſimo ibi.ſ.corinthi:ego miſera tuli.i.paſſa ſum toleraui ſuſtinui illũ.i.mores eius bienniũ: Perpe/
ideſt ſpatio duoꝝ annoꝝ perpetuũ.i.cõtinuũ totũ ſine itemiſſione.Par.Aedepol arbitror deſideriũ.i.reqſitionẽ athe/ tuus.
naꝝ cepiſſe ſæpe te philotim.i.puto te ſæpe deſideraſſe & reqſiuiſſe athenas.Dicimus urbis deſideriũ cœpit me:tenuit
me:affecit me.queadmodũ dicere ſolemus:me cœpit odium:uel tediũ:uel ſatietas urbis.Et arbitror inquã te ſæpe con/
tẽpſiſſe.i.improbaſſe tuũ cõſiliũ.i.tuũ propoſitũ & deliberationem qua illuc iueras.ubi dicimus ſæpe poſt diſceſſum
meũ me pœnituit cõſilii mei:dicere poſſumus poſt meã ab urbe pfectionem plærũq; meũ cõtempſi aut iprobaui cõſi/
liũ:uel meũ mihi cõſiliũ diſplicuit.Phi.nõ põt dici:q̃.i.q̃tũ erã cupida redeundi huc athenas & abeũdi.i.diſcedẽdi a mi
lite & uidẽdi uos hic athenis ut antiq̃ cõſuetudine.i.ſm uetuſtã conſuetudinẽ:aut ſi uis cape cõſuetudinẽ p conuerſa/
tione & familiaritate.ut ergo agitarẽ.i.celebrarẽ:exercerẽ inter uos cõuiuiũ libere.i.ſine ſubiectiõe & in libertate mea an/
tiqua cõſuetudine.i.eo mõ quo ſolebam⁹.Nam haud.i.nõ licebat illic.i.corinthi apd militẽ loq ẽt ea q̃ placerẽt illi mi/
liti:niſi pfinito.i.determinato:certo:pſcripto:limitato:aſſignato tpe ac deſtinato.Par.haud.i.non opinor militẽ ſtatuiſ/
ſe.i.cõſtituiſſe:limitaſſe:aſſignaſſe:pfiniuiſſe:deſtinaſſe fidẽ.i.terminũ modũ tuæ oratiõi.i.tuo ſermoni:ita ut ultra illũ
terminũ tibi deſtinatũ:non tibi loq liceret cõmode.i.apte:accõmodate p tua cupiditate.Nã tui ſimiles ſæpe ſũt loq̃ces
& petulantes:ideo nõ cõmode.i.blãde:uel ex uoto ſiue ex aĩ ſñia pfinit ſuæ orõni modus.Phi.deſcẽſus nũc fieri icipit
ad argumenti narrationẽ.Sed qd negocii eſt.i.qd hoc eſt qd mihi dictũ eſt:& adhibuit negocii ad inuidiã:& magnitu/
dinẽ rei oñdendã.Quæ exclamatiue.i.q̃lia & q̃ta bacchis meretrix narrauit mihi mõ.i.pauloañ hinc intus i eo loco ubi
erant.Deinde exclamatione facta ſubdit narrauit inq̃ mihi illud quod nũquã credidi.i.putaui fore.i.futuꝝ eẽ.ſ.ut hac
bacchide uiua.i.uiuente pam.poſſet iducere aĩum.i.poſſet ſibi pſuadere aut imparet:aut uelle hr̃e uxorẽ.Par.aũt hic hẽt Autem.
ſignificationẽ indignãtis.q.d.qd dicis eũ hr̃e uxorẽ ppe eſt ut non hẽat & illud hr̃e aũt debet pnũciatiue adiuuari qd
dem̃ abſciſſum eſt ex fine orõnis philotidis qd faciũt ſæpe idignantes & iprobantes dem̃ alterius.Phi.Eho hic iterie/
ctio geſtiẽtis in ſpem ob auditũ uerbũ tu reſponde ſup.an pamphilus non habet uxorẽ?Par.habet uxorem ſed uereor:
ut.i.q̈ nõ hæ nuptiæ ſint firmæ.i.ſtabiles pmanſuræ ratæ.Phi.dii & deæ faxint.i.faciãt:ita.i.ut nõ ſint firmæ nuptiæ
ſi illud.ſ.nuptias nõ fore firmas eſt in rẽ.i.uergit in utilitatem bacchidis.Nam res ſæpe capit p utilitate:ut e re mea e re
tua &c̃.i.ad meã & tuam utilitatẽ:hoc eſt in rẽ meã.i.hoc eſt mihi utile.Ab re uero ſignificat cõtra utilitatem:ut uideo
ab re futuꝝ ſi hoc feceris.i.uideo futuꝝ illud cõtra utilitatẽ:ſed tu pmeno dic mihi qui.i.qũo uel cur credam iſtud eſſe:
ita.i.nuptias nõ eſſe firmas.Par.nõ eſt opus.i.nõ eſt expediẽs plato.i.pferre quare nõ ſint futuræ firmæ nuptiæ.deſi/
ſte.i.ceſſa.pcũctari.i.inqrere nimis curioſe hoc.ſ.q̃re nõ ſint futuræ firmæ nuptiæ.Phi.Nempe.i.certe non eſt opus p/
lato ea cã.i.pp eam cãm.ut ne.i.ut nõ id.i.quare non firmæ ſint futuræ nuptiæ:fiat palam.i.fiat manifeſtum.Dii bene
ament me ita ut dico ueꝝ(modus eſt iurandi)nõ rogo te.i.nõ te interrogo:pptereà.i.ppter eã cãm.ut pferã.i.uel pu/
blicẽ uel pdam bacchidi aut cuilibet:ſed pptereà te rogo ut ego philotis gaudeã tacita.i.taciturna:mecũ.i.intra me.Par.
nũquã dices tã cõmode.i.tã apte ut cõmittã.i.credã tergũ meũ.i.dorſum meũ.in tuã fidẽ.i.in tuam fiduciã ſeu fideli/
tatẽ:ueritatẽ:ac cõſtantiã:aut in tuã pmiſſionẽ.Phi.ah interiectio doletis o pmeno noli dicere ſup.talia.Dicis eni ſup.
q̃ſi tu nõ multo malis.i.potius uelis narrare hoc mihi q̃ ego uelim ſup.ſcire ea quæ pcũcter.i.inquã.q.d.fingis te non
uelle narrare mihi:ſed tñ cum ſerui oẽs ſint loq̃ces tu oſtẽdis tua curioſitate te multo magis uelle narrare id mihi q̃ ego
uelim id ſcire qd peto:ipſe eni ſeruus ſua curioſitate oñdebat ſignũ loq̃citatis.nã ut inqt Hora.pcũctatorẽ fugito.nam
garrulus idẽ eſt.uel ſic intellige noli pmeno dicere ſup.talia.nam dicis ſup.quaſi tu nõ malis narrare hoc mihi q̃ ego p/
cũcter.i.q̃ ego petã ſcire.q.d.qcqd fingas multo magis cupidus es narrandi id mihi q̃ ego ſciendi cũ ab igenio ſeruoꝝ
eſſes diſceſſurus ſi faceres aliter.Par.lẽtius hoc ſũmiſſe intra ſe loqt.Hæc mulier pdicat.i.narrat.uera.i.ea quæ uera ſunt
& illud.ſ.tacere nõ poſſe eſt mihi maximũ uitiũ.i.maximũ pbrum.Deinde hoc clare dicit.Si das pro ſi des mihi fidẽ.i.
ſi mihi ſancte pmittas te tacituram dicam quod pcunctaris ſcire.Phi.Hoc apud ſe aut cõuerſa ad ſpectatores ait.ſeruus
reddit ad ingeniũ.i.ad naturam ſeruoꝝ quæ eſt tacere nõ poſſe a qua uidebatur diſceſſiſſe.Deinde cõuertit ſermonem
ad ſeruum.do fidem:ideſt promitto me tacituram loquere:narra qd ego peto.Par.auſculta audi.Phi.ſum iſtic p hic.i.
ſum hic parata ad audiendum:uel ſum iſtic.i.tota uerſor in audiendo quid ſis dicturus.Par.ut.i.quemadmodum pã/
philus cũ maxime una pars orõnis pro ualde ſeu nimis ait Do.amabat hãc bacchidẽ,tũ.i.tũc maxie inq̃ amabat eam

quum.i.q̄n pater occipit.i.incipit orare ut ipſe pamphilus ducat uxorē.& cum inq̄ occipit pater dicere hæc quæ ſunt
coia oium patrū.i.quæ ab oibus pr̄ibus dici ſolent.ſ.ſe patrē eſſe ſenē:ſed illū.ſ.filium eſſe unicū.i.ſine fratribus: & ſe
ſenē uelle illū filium eſſe p̄ſidiū.i.ſubleuamē:auxiliū ſuæ ſenectuti:hæc p̄dicta ſunt quæ pr̄es dicere ſolent.Ille &c̄.hac
tota narratione huc tēdit ut oñdat pāphilus neceſſitate coactus amicā bacchidē deſeruiſſe.Ille pamphilus primo nega/
re.i.negabat uel cœpit negare ſe ducturū uxorē:ſed poſtq̄ pater inſtat.i.urget iportunus eſt & uehemens acrius.i.uehe/
mentius pater efficit ut filius foret.i.eſſet incertus animi pro aio.i.dubius quid eſſet ſibi faciēdum.ne.i.utrū magis ob/
ſequeret.i.faueret:obediret:pudori.i.honeſtati & uerecūdiæ qua afficeret a patre ſi ei nō foret obſecutus:an magis ob/
ſequeret.i.reſponderet amori bacchidis ſpreto pudore patris.Deniq̄.i.poſt multa ſenex Laches pater pāphili effecit q̄ſi
Efficere. magno conatu & molimine fecit.Nam efficimus quod magno conatu & molimine facimus:uixq̄ per nos finē acce/
Obtun/dere. pit.tundendo.i.ſæpius rogādo:& quaſi moleſtia afficiēdo & tedio:ac ſæpe inculcādo.Nā tūdere ꝓprie eſt ſæpius idē
appetere ac ferire:tranſlatio a fabroꝝ malleo:inde obtūdere dr̄ moleſtia ac tedio afficere.Cice.in epi.Cupio te uerbis nō
Cicero. obtūdere.Atq̄ fecit inq̄ odio:ideſt aſſiduitate:improbitate ſeu importunitate inſtātia.Inde odioſus.i.moleſtus impor/
tunus inſtans.Senex ergo effecit tūdendo & odio ut filius ſup.magis obſequeret pudori q̄ amori.Deſpōdit.i.ſpōſam
fieri curauit ei pamphilo gnatā.i.filiam huius uicini ꝓximi:illud.ſ.deſpōderi ſibi eam filiam uiſum eſt pāphilo:uſq̄.i.
aſſidue:neutiquā.i.nullomō uel non nimis graue.i.moleſtū & difficile toleratu.donec.i.quouſq̄ iam in ipſis nuptiis:
ideſt in ipſa mētione nuptiaꝝ:uel donec ipſe poſitus aut conſtitutus in ipſis nuptiis.poſtq̄ uidet nuptias paratas: neq̄
uidet ullam morā dari.i.neq̄ ullū ſpatium:ne dieculā q̄dē aut dilationē aliquam dari ſibi.quin.i.q̄ non ducat.i.capiat
eam in uxorē.ibi.i.tūc demū.i.deniq̄ poſtremo tulit ita ægre.i.ita moleſte & difficulter:ut.i.q̄.ibi.i.tunc ipam bacchi/
Cōmiſe/reſcit. dem accuſatricē cōmiſereſceret eius pāphili.i.q̄ ipſamet bacchis miſeref eius ſi adeſſet.i.ſi pn̄s eſſet:credo.i.ita arbitror
& mea eſt talis opinio cōmiſereſcit cōmiſereſcebat eſt impſonale uerbū aū ſe uolēs habere actm̄ & poſt ſe infinitiuū aut
gtm̄.ubicūq̄.i.in quocūq̄ loco ſpatiū ſolitudinis.i.in quo poteram⁹ eſſe ſoli remotis arbitris datū erat.i.cōceſſum.ut.i.
ita q̄ poſſet loq una.i.ſimul mecū.dicebat ſup.o pmeno pii.i.pditus ſum:qd ego egi ita aſſentiēdo deſpōſationi iſti in
qd' malū.i.in qd' infortuniū cōieci me.i.me p̄cipitem egi.o pmeno nō potero ferre.i.portare ſuſtinere tolerare pati hoc.
ego miſer perii.Phi.at.i.ſed o laches dii & deæ pdiūt.i.pdant deſtruāt te cū iſto.i.tuo(p cōtemptū dictū eſt iſto)odio.i.
inſtantia & moleſtia.Pa.ut redeā ad pauca.i.paucis abſoluā narrationē & ueniā iā ad pauca narrāda q̄ſi lōge alia dici
de pāphilo poſſent.Pāphilus duxit uxorē domū.uxor dr̄ ab ungēdo:nā nubētes ungebāt maritoꝝ poſtes:ibiq̄ lanā
figebāt.pāphilus nō attigit uirginē illa nocte prima plena amoris & ſuauitatis.Nihilomagis ipſe pāphilus attigit eam
ea ſup.nocte:quæ nox eſt coſecuta noctē primā.Phi.qd ais?nō pōt illud credere.dicis q̄ adoleſcens cubuerit una cum
uirgine plus potis.i.magis potēs ab impulſione q̄ eſſet uirgo:ut.i. qualiter ipſe potuerit abſtinere ſe illa uirgine?nō di/
cis ueriſſime.i.pbabile:& qd' nec ſpēm qdē hēat ueritatis:neq̄ arbitror uerū eſſe qd'dicis.Pa.credo ita uideri tibi.i.te ita
iudicare illud qd' dixi nō eſſe ueꝝ:imo nec ueriſimile.nā nemo uenit ad te niſi cupiens.i.cupidus amator tui.ille pam.
duxerat illam inuitus.i.nolens.Phi.qd fit deide.i.qd cōſeqnter efficit poſtq̄ nō attigit illā.Pa.ſane.i.certe uel ualde pau
cis dieb⁹ poſt aduerbiū eſt poſt.Pā.ſeducit.i.ſeorſum ab arbitris ducē me ſolū.i.ſine teſtib⁹ & arbitris:& narrat ut.i.q̄liter
uirgo ſit ēt tūc itegra.i.icorrupta itacta ab eo.& narrat inq̄ ſe ſperaſſe poſſe tolerare.i.pati ſuſtinere.tolerare uerbum eſt
Sane. mala patiētis eas nuptias añq̄ duxiſſet domū eā uxorē.Sed o pmeno ſubdit uerba pāphili: neq̄ eſt honeſtum mihi
neq̄ utile ipſi uirgini eā uirginē hēri ludibrio.i.ſturpari uel illudi a me.qn.i.q̄ nō reddā eam itegrā.i.intactā in me iti/
dē.i.ſimiliter eodē mō:ut.i.queādmodū accepi eā a ſuis parētibus:quā uirginē decreuerim.i.ſtatuerim defixerim me
nō poſſe hr̄e.i.tenere mecū diutius.i.multū diu.Phi.narras.i.dicis:ingeniū.i.naturā pāphili piū erga meretricē:& pudi
cū.i.caſtū erga uirginē.Pa.pgit uerba pāphili referēs.arbitror eē mihi incōmodū ꝓferre hoc.i.dicere hoc qd' nunc dixi
uidelicet me uelle integrā reddere eā.Do.exponit hoc.ſ.morē meretricis.aūt.i.ſed ſupbū eſt.i.illud eſt ſupbiæ eam puel/
lam reddi pr̄i cui pr̄i nihil uitii dicas.i.nihil culpæ uxoriæ referas.ſed ſpo illā uxorē meā deniq̄.i.tādē.abiturā.i.diſceſ/
ſurā:ubi.i.q̄n ipſa cognouerit hoc.ſ.ſe nō poſſe eſſe mecū.Phi.iterea.i.inter eos dies qd faciebat ſup.ne.i.utrū ipſe pam.
ibat ad bacchidē amicā?Par.ibat quotidie:ſed ut fit.i.ſicut fieri ſolet & moris eſt poſtq̄ uidet hūc pāphilum alienum.i.
alienatū ab ſe pp matrimoniū.nā nomē mariti eſt multū alienū a meretricibus.ilico ipſa bacchis facta eſt multo magis
maligna.i.multo magis difficilis.nā malignus dr̄ q difficultatē ſui oñdit.& facta eſt multo magis ꝓcax.i.petax petulās
importuna diſpoliatrix.procare.n.eſt petere.Virg.ꝓcacibus auſtris.i.ipudentibus.nam q multū petit ipudēs eſt & ꝓ/
cax.uñ & ꝓci dicti ſunt q filias alienas in mr̄imoniū petierūt.Phi.ædepol nō eſt miꝝ ſi ipſa ſit facta magis ꝓcax pp id
Atqui. qd' fecit pāphi.fidē datā nō præſtando.Par.atq̄.i.ſed certe.alii hn̄t atq̄:ea res.ſ.talis malignitas & ꝓcacitas multo maxi
Multo. me.i.lōgo uehemētiſſime diſiūxit illū pāphi.ab illa bacchide poſtq̄ cognouit.i.diligētius & attētius conſiderauit ſatis
Maxime q̄tum ſat erat ſeſe.i.ſeipſum mores ꝓprios:& illā bacchidē.i.mores meretricis:& hanc uxorem.i.mores uxoris: q̄ uxor
erat domi.exiſtimās.ſ.pam.itelligēs mores eaꝝ bacchidis & philomenæ ad exēplū.i.ad imaginē ſiue ad collationem
Pudens & mo/deſta. aut cōparationē ſeu ſpēm cōparationis hoc mō.Hæc uxor pudēs.i.uerecūda.modeſta.i.tēperata.ita.i.eo mō.uti.i.ſi/
cut.decet.i.honeſtū eſt ingenio liberali.i.bonæ naturæ mulieri eſſe ferre.i.ferebat æquo aio oia incōmoda.i.oēs ipor/
tunitates atq̄ oēs iniurias.i.iniuſtitias.uiri.i.mariti ſui.ſ.pāphili:tegere.i.tegebat cōtumelias.i.non ſolū celabat neq̄ re/
uelabat ſed efficiebat ne eiuſmodi cōtumeliæ ab aliquo reſciſceretur.poſtq̄ ergo pam.hæc oia cōtulit.i.cōparauit.hic.i.
tūc aius eius.i.ipſemet partim.i.pro pte aliqua deuictus.i.multū motus miſericordia uxoris ſuæ ptim.i.ex altera pte ui/
ctus.i.deflexus & ſupatus iniuria.i.improbitate malignitate huius meretricis.elapſus eſt.ſ.aius pāphili.i.latēter euaſit a
bacchide:atq̄ ipſe aius ei⁹ trāſtulit amorē huic uxori philomenæ.poſtq̄ nactus eſt.i.iuenit igeniū par ſibi ſup.i.eādē uo
lūtatē uel naturā:uel poſtq̄ iuenit par.i.bonū ingeniū.i.bonā naturā ſuæ uxoris iterea.i.dū hæc gerunt ſenex qdam co/
gnatus.i.de cognatione horum.ſ.pamphili & patris ſui moritur in imbro.i.in eo loco.hæreditas.i.ſucceſſio.redibat.i.

attinebat

attinebat ſpectabat ad hos pam.& patrē:legi.i.per legē.pater Laches extrudit.i.quaſi manibus expellit.eo.i.in imbrum Hic pro pam.filium inuitū.i.nolētem:qa amātem.i.amore ſuæ uxoris captū.Pā.relinqt hic uxorē cū matre ſua.nā ſenex.ſ.pr̄ eius tunc. laches abdidit.i.abſcondēdo ſe cōtulit rus.i.in agros meditādi gr̄a.i.operandi:cōmeat.i.redit raro huc in urbem athena rum.Cōmeare eſt abeſſe:inde ubi te eſſe oporteat.Inde cōmeatus dr̄ ex aliq̄ cā ipalis abſceſſus.Phi.qd ifirmitatis.i.quā inſtabilitatē nuptiæ hñt adhuc.i.hactenus.q.d.nihil ex tuis uerbis ifirmitatis eſſe colligit̄ adhuc.Par.ꝑpūc audies.i.co/ gnoſces.primum.i.in pricipio ſane bñ.i.ualde bñ:uel multū cōueniebat iter eas.i.nulla erat cōtrouerſia iter ſoſtratā ma/ trē pāphili & philomenā:dicimus elegāter aliqñ optime iter nos cōueniebat.i.nihil erat cōtrouerſiæ iter nos.ubi con/ ueniebat eſt impſonale uerbū:ſed cū dicimus hoc cōuenit iter nos.i.de hoc nulla eſt inter nos controuerſia pſonale uer/ bum eſt.Interim.i.repente ait Dona.philomena cœpit odiſſe ꝓ odire ſi hēremus ſoſtratā matrē pāphili miris modis.i. mirabilibus exēplis:neq̄ tñ ullæ lites.i.ulla iurgia erāt iter eas nunq̄ poſtulatio.i.qrela ſeu iterpoſitio quærelaꝝ erat in/ ter eas.Expoſtulatio eſt quærela iterpoſita apud illū q peccauerit.Poſtulatio uero eſt de aliquo apud alteꝝ interpoſita queræla.Phi.igit̄ ſi hoc non fuit.i.ſi lites nō habuerūt qd fuit aliud iter eas.Par.ſi quādo.i.ſi aliquādo:uel ſi forte ſo/ ſtrata acceſſerat ad eam philomenā confabulatum.primū ſupinum.i.ut cōfabularet̄ ſeu colloqueret̄ cum ea:& cum ea familiariter cōferret aliqua & cōmunicaret.ilico ipſa philomena fugere:ideſt fugiebat e conſpectu eius ſoſtratæ:ne uide/ retur ab ea nolle:ideſt nolebat uidere ipſam ſoſtratam:deniq̄:ideſt poſtq̄ non quiuit:nō potuit pati:ideſt tollerare iſtā/ tiam ſoſtratæ:uel nequiuit pati.i.tolerari a ſoſtrata:quia ut ait Dona.patior eſt cōe uerbū.nam patior te & a te dicim⁹: ſimulat.i.fingit ſe philomenam.accerſi.i.aduocari a mr̄e ſua ad rē diuinā.i.ad ſacrificium faciēdum forte ſuæ gēti hæ reditarium ut ſæpe fiebat:abiit.i.diſceſſit neq̄ expectauit ut mitteret̄.ubi.i.poſtq̄ ipſa philomena ē illic.i.apud mr̄em: cōplures dies.i.multis diebus ſoſtrata iubet eā philomenā accerſi.i.aduocari.Tūc mr̄ & filia & ancillæ dixerūt.neſcio quā cām qua nō poſſet redire philomena.iteꝝ.i.ſecundo ſoſtrata iubet eā philomenā accerſi.i.aduocari.nemo.i.nul/ lus aut nulla remiſit philomenā.Poſtq̄ miſſi a ſoſtrata accerſunt.i.aduocant eā ſepius ſimulant mulierē philomenam eſſe ægrā.i.ægrotā.illico nr̄a ſoſtrata hæra mea it uiſcere ꝓ it ad uiſcendū:uel uiſit eam philomenā:uiſcere eſt officii ui/ dere quærētis aliquē nemo admiſit.i.introduxit ſoſtratā ad eā philomenā:ubi.i.poſtq̄ ſenex laches reſciuit.i.cognouit hoc ꝑ relationē.Nā ſcimus quæ ad nos deferunt̄:reſcimus relata.Heri ipſe ſenex aduenit huc rure.i.ex agris:ea cā.i.ꝑp eam cām continuo.i.ilico ipſe cōuenit.i.allocutus patrē philomenæ ē nōdū.i.nō adhuc ſcio qd egerint.i.qd fecerint: qdue fuerit locuti niſi.i.ꝑterq̄ ꝙ ſane.i.certe uel ualde ē mihi curæ ſcire ſup.quorſum.i.in quā ꝑtē hoc negociū ſit euen/ turū.i.ꝑceſſuꝝ:hēs.i.tenes intelligis oēm rē quā audire expetiſti:ꝑgā.i.ꝓſequar hoc iter:quo itinere cœpi ire.ſ.ad portū uel ꝑgā.i.ꝑſeuerabo ire ſup.eo quo.i.in quē locū.ſ.ad portū cœpi iter.i.ſum iter ingreſſus.Phi.& qdē.i.& certe ego ꝑ/ gā quoquo cœpi iter:nā cōſtitui.i.cōueni cū quodā hoſpite.i.amico externo me eſſe cōuētiurā.i.allocuturā illū hoſpi/ tē.Par.dii bñ uertāt.i.approbēt bñ:& recte dirigant id qd̄ agas:ſæpe enī res eueniūt aliter q̄ uolumus & plærūq̄ bona in peius:mala mutant̄ in melius:& iō uoltumus uel ut dicūt alii uertūnus colit̄ q præeſt reb⁹ uertētibus.Phi.o pmeno uale.Par.& tu philotiū nomen productū & protēſum blandiendi gr̄a:ſicut glycerium ēt tu philotium bene uale.

Enex.Poſtq̄ oſtenſa eſt Philo.eſſe amicā bacchidis:quū de eius deſertione doluiſſet.Poſſumus ſcire ꝙ ſi habe/ A

s ret a quo poſſet quærere de bacchide q̄reret.Inducit̄ ergo parmeno ſeruus garrulus qui nihil celet:ſed reuelabit oīa de pamphilo:habet aūt occaſionē exeūdi ei obuiam.qa.ſ.uult ire percōctari ad portū.An pāphilus adhuc rediſſet.ſed poeta ita tractat negocium:ut ꝓprietates nō obliuiſcatur pſonaꝝ:quia ecce notare potes in principio huius ſcenæ ꝓprietatē ſerui q quærit occaſionē ociandi.Sicut enim uoluit deſcribere prius meretricularē pſonā:quæ libenter noua audiret:ita ꝑmittit ſeruili pſonæ deſcriptionē garrulā:qui oīa diffundat ut ſic cōuenire merito poſtea faciat: exi/ ens de domo loquit̄ ad ſyre itus:ſi ſenex.i.laches:alias.i.alio tpe.Philotiū quū ad eam loqueret̄ quaſi ꝑp uenerationē nō dixit cōmunitiuā.Salue ita mi caſtor.ſ.adiuuet ut anti.cō.agi.li.iō dico libere:nam illic:ꝑfinito a milite:haud cōmo/ de q̄tū ad te:qa uos mulieres ſemper eſtis garrulæ:ſed hoc neg.eſt quæ.i.quāta hr̄e aut.q.d.nō hēt:qa illud hr̄e eſt q̄ ſi nō hr̄e.hr̄e.Ba.ſi iſta dimiſſa nō ducat alterā:ſed ba.amet:nō eſt aliter non eſſet ſeruus garrulus niſi facere ſe ꝑcari de re. quā ipſe magis optabat ꝑpalare noli.cū rogando nō poſſet aliqd extrahere trāſfert ſe ad ueritatē:& uincit iprobādo ei: uera.li.ꝑ.ſecū.Ad ing.ſecū.Hanc ba.amabat tū pā.&c̄.ita dico amabat : ut amabat quū maxime unq̄ amauit & occipit dr̄e &c̄.Pudori pr̄is an amori Bac.donec in ip.nup.quia interim ibat ad bacchi.ſed poſtq̄ uidet &c̄.Aiebat mihi Par. perii.cū iſto odio qd̄ dixerat ſupbius ibi.Tundēdo atq̄ odio &c̄.Quid ais.nō eſt credibile.Ad.m.dic adole.aliqs cu/ buerit una cū uirgine ēt ſi plus potis.i.potens in abſtinētia iſto eſſet.ita ut po.abſti.ab illa.Vel ſed eſt plus potus legitur ita:cubuerit dico ꝑſertim quū eſſet plus æquo potus:ut inuptus:ſed q̄ tunc iſta ait mihi Par.cōſtrue ita:duxi uxorē.ſed neq̄ hōeſtū mihi.i.neq̄ utile eſt uirgini eam habere ludibrio.ſ.eam me corrūpere:qn itidem.i.ſimiliter reddā itegrā.i. uirginē ſuis parētibus:ut accipi integrā eā dico hēri ludibrio quā decreuerim me nō poſſe diutius hr̄e.piū i bacchidē. Pudicū in uirginē. Ego adhuc uerba pā.propalare hoc qd nunq̄ eā attigi.Incōmodū eſt mihi.i.turpe.pr̄i.i.phidippo. Illā dico cui &c̄.ſupbū.i.crudele eſt:ſed hoc mō:uel hic mō non poſſum me expedire:ſed ſpero illā abi ex ſua pte:poſtq̄ hoc cogñ.ſ.nō poſſe mecū eſſe:& ita me expediā poſtq̄ cognouit & ſe i qa ad modū probi uiri deberet uiuere: & illam bacchi.ꝙ meretrix eſſet:& hāc.i.uxorē ſuam:qa patiens & benigna eſſet:exiſtimās.i.cōſiderās apud ſe mores eaꝝ am/ barū.ſ.unā alii cōparando:& qa hæc.ſ.uxor pudēs ita ut decet eſſe pudētem.Liberali aio & mō ferre.i.ibat incōmoda uiri &c̄.quū hæc inq̄ eſſet huius pa.aius par.&c̄.ptem uict.huius.i.bacchi.Amantē iam uxorē bñ dixi cū matre.nā ſe/ nes ꝙ abſuit ſenex cōmoditatē fecit ad celandū partū:quū illa poſſet abire ad matrē.Quid.q.d.tu dicebas non eſſe fir/ mas nuptias:ſed in iſtis dictis qd infirmitatis.h.n.inter eas.i.ſoſtratam & philo.poſtulatio.i.q̄rimonia de iniuria.ſ.nul lam iniuriam expoſtulabat:una ab alia acceſſerat ſoſtrata ad eam phil.iubet ſoſtrata eā accerſi:niſi ſane curæ eſt mihi.ſ. ſcire quorſum.ſ.niſi inquiram.Conſtit ui conuentionem cum quodā ho.me conue.illum.ſ.me locuturam eum.

DO. PRoh deum atq̧.h.f.In hac ſcena accuſatio ſocrus eſt quæ ſe cõiecturaliter defendit dicẽs nihil a ſe factũ in pni/ciem nurus.℄ Proh.h.f.ab exclamatione cœpta ſcena eſt.ſenex enim eſt difficilis & iratus.℄ Quod.h.g.eſt.

A q.c.h.e.conaẽ Terẽtius aduerſus famã ſocrũ bonã reperire:& incipit a gñali exclamatione quo uehementior ſit accuſatio:paulatimq̧ ad generale crimẽ deſcendit.℄ Quod hoc genus.h.accuſatio a pſona cui accidit ex ſexu ꝙ ſocrus eſt.℄ Coniuratio.confeſſio bonæ rei eſt:coniuratio malæ:& inde coniuratio Catilinæ dicta eſt.℄ Quæ eſt hæc accuſatio a re.℄ Vt oẽs mulieres æque.ſ.bono argumẽto utitur.Læſiſti nurum.quia ſocrus es:& nulla ſocrus diligit nurũ.℄ Vt oẽs.m.accuſatio a cauſa eadem.℄ Studeãt maioris operis eſt ſtudere q̃ uelle.℄ Neq̧ declinatã quicq̃.i.flexam uel inflexã ab eo qđ declinauerit:ne pars ſit diuerſam uel diſſimilẽ dixiſſe: ut eſt illud tumultum inflexit.Itaq̧ adeo.u.a.neſcias an ex ſnia hac:uel adeo ex hac ſcena nomen fabulæ ſit inuentũ.Itaq̧ a neceſſaria ſnia eſt amphibologia ad deſcribẽdã utrãq̧ pſonã.℄ Viris eẽ ad.aliud argumẽtũ.Læſiſti nuꝝ:ut mihi aduerſareris:nã ſocrꝰ & oẽs mulieres aduerſantur uiris.℄ Similis pertinacia eſt. nã ſtudiũ & bonũ eſt:ptinacia uero nõnunq̃ mala.℄ Aeque ſtudiũ eſt.dedita opa uolũtatis hois eſt attẽrior atq̧ ipẽſior.℄ In eo deniq̧.o.m.u.tria in accuſatione poſuit ex qbꝫ duo ſunt cõia:unũ ipſius:ꝙ mulier eſt:& ꝙ ſocrus coia qđ ipſa ſpãliter magiſtra ad malitiã Soſtrata ex his colligit iniuriã paſſam nuꝝ p cõiecturã.℄ Et ei ludo(ſiq̧s eſt)magiſtram magna amplificatio criminis dubitat an ſit ludus malitiæ:& magiſtrã nõ dubitat ſoſtratã:ſed certe ſcio inqt.℄ Me miſeram.& hæc q̃ ab exclamatione cœpit ad miſericordiam ſpectat defendẽtis oro.℄ Quæ nũc q̃obrẽ accuſer neſcio.oratorie.pro ſe loqẽ:mulieris qdẽ maioris ĩnocẽtiæ eſt neſcire crimẽ q̃ defendere:& his uerbis oñdiẽ ſine noxa eẽ:& philomenã non ſolũ hãc q̃ loqẽ ſoſtratã.℄ Itaq̧ mõ.duæ ptes ſunt oronis.℄ Nõ ita me dii bñ amẽt:mõ mi laches nõ eſt blandientis ſed eius q piclitẽ inoxius.℄ Nõ ita me dii.a. per iuſiurãdum non ita me dii amẽt aĩaduertendũ ueteres nõ minus euphenĩſmon in uerbis quã caceplatõ neglexiſſe uelut hic:ita me dii bñ amẽt.℄ Dii.m.,p ſeniliter odit uxorẽ:cuiꝰ amor obſtabilis fuit i adoleſcẽtia.℄ Dii mala pro.ut una nos agere.℄ Poſtmodum re.hæc figura ob oratoribus noĩaẽ:in qua aliqd ,pmittimꝰ iudicibus ,pbaturos quũ metuimꝰ:ne qd illis temere pſuaſum ſit.℄ Poſtmodũ.r.fiducia in/

Reſcire. nocẽtiæ.Reſcire eſt qđ de induſtria celaẽ:uix argumẽtũ uix agnoſciẽ.℄ An qcq̃ ,p iſtis factis.amare. Quæ me & te &.f.iam ſic accuſat q̃ſi iã ,pbauerit crimen:& eſt amplificatio.℄ Quæ me &.t.&.f.hæc exaggeratio eſt quæ appellaẽ cũ ex uno maleficio multa fiunt ab orato/

Dedecoratur. ribus crimina.℄ Dedecoras.dedecoraẽ qđ honeſtũ:aut turpaẽ honeſtũ eſt corpale.℄ Cui ſuos lib.

Turpaẽ. cõ.nota liberos in ſignificatione unius filiæ.℄ Dignũ cui.loco multũ ſonant.& accuſatorio ſtrepitu: nec maſculinũ genꝰ nec fœmininũ poſuit:nec unã

Cicero ſed liberos.Sic Cice.En cui liberos cõmittas:& habemus enim liberos omnes de puella.Dignum ſic dixit: ut honoris genus ſic accipere uxorem meruiſſe.℄ Tu ſola ex.emergis reperiris.uerbum hic

Cicero impudentiam notat . Cicero . Exortus eſt ſeruus qui dum eſt in aculeo.a.n.p.e.a.ſ.℄ Exorere.exiſtis exoriri

A Laches ſenex. Soſtrata uxor.

PRoh deum atq̧ hominũ fidẽ qđ hoc genus
Eſt q̃ eſt hæc cõiuratio:ut oẽs mulieres eadẽ
Aeq ſtudeant.nolintq̧ oĩa:neq̧ declinatam
Quicq̃ ab aliarum ingenio ullam reperies.itaq̧ adeo
Vno animo omnes ſocrus oderunt nurus
Viris eſſe aduerſas æque ſtudium eſt:
Similis pertinacia eſt.in eodem omnes mihi
Videntur ludo docte ad malitiam.
Ft ei ludo(ſi ullus eſt)ludus magr̃am hanc eſſe ſatis
Certo ſcio.So.me miſerã quæ nũc quãobrẽ accuſer
Neſcio.La.hem tu neſcis? So.non ita me dii bene
Amẽt mi laches.itaq̧ una inter nos agere ætatem
Liceat.La.dii mala prohibeant.So.meq̧ abs te
Immerito eſſe accuſatã poſtmodũ reſciſces.La.ſcio
Te ĩmerito:an qcq̃ pro iſtis factis dignum te dici põt
Quæ me & te & familiã dedecoras:filio luctũ paras
Tum ex amicis inimici ut ſint nobis affines facis:qui
Illum decreuerũt dignũ ſuos cui liberos cõmitterẽt.
Tu ſola exorere quæ perturbas hæc tua impudentia
So.ego ne? La.tu inq̃ mulier quæ me oĩno lapidẽ nõ
Hominem putas.an qa ruri crebro eſſe ſoleo neſcire
Arbitramini quo quiſq̃ pacto hic uitam ueſtrorum
Exigat:multo melius hic quæ fiunt:q̃ illic ubi ſum
Aſſidue ſcio.ideoq̧ ut uos mihi domi eritis proinde
Ego ero fama foris:iampridẽ eqdem audiui cœpiſſe
Odium tui philomenã:minimeq̧ adeo mirũ:& ni id
Feciſſet magis mirum foret:ſed non credidi adeo ut
Etiam totã hanc odiſſet domum:qđ ſi ſciſſem:illa hic
Maneret potius:ut hinc iſſes foras:at uide quam
Immerito ægritudo hæc oritur mihi abs te ſoſtrata
Rus habitatũ abii cõcedẽs uobis & rei ſeruiẽs:ſuptus
Veſtros

exoriri dicitur qui expectans inuadit aliquē. ℭ Tu inquā.m.q.me.tu mulier emphaſim malitiæ habet:& oīno expreſſio cōſuetudinis & ad imaginationē & lapis nunq̄ utilis:niſi ad tēplū uel coelū:quæ magis ad iniuriā delegit.nā ſaxū melius q̄ lapis.ut Virg.Saxaq; ſubuectare humeris. ℭ Tu inq̄.m.& Virg.Variū & mutabile ſemp fœmina. ℭ Lapidē nō.h.ſufficeret lapidē putas:ſed de ſtomacho:nō hoiem additū eſt.Plau.Hærus meus elephāti corio circūtectus eſt nō ſuo. ℭ Nō hoiem.p. Sic Appollodorus. ℭ An quia ruri.c.eſſe.memor ſui ꝗ:qui dixerat rus abis. ℭ Quo pa.quiſq̄.u.ueſtroꝝ pro ueſtrū:ſic ueteres. ℭ Mulio.m.h.q.ſunt uſus eſt ut in Adel. Aut nō Exoriri. Virg.

Veſtros ociūq; ut noſtra res poſſet pati:meo labori
Haud parcēs ꝑter æquū atq; ætatē meā:non te pro
His cūraſſe rebus neq̄d ægre eſſet mihi.So.nō mea
Opa neq; pol culpa uenit.La.imo maxime ſola hic
Fuiſti:in te omnis hæret culpa ſoſtrata ſola q̄ hic erāt
Curares.cū ego uos ſolui cæteris curis:cum puella
Anum ſuſcepiſſe inimicitias non pudet.illius dicis
Culpa factum.So.haud equidem dico mi laches.
La.gaudeo ita me dii ament gnati cā:nam de te q̄dē
Satis ſcio:peccādo detrimenti nihil fieri pōt.So.qui
Scis?an ea cauſa mi uir odiſſe ſe aſſimulauerit:ut
Cū mr̄e una plus eſſet?La.q̄d ais?nō ſigni ſat eſt qđ
Heri nemo uoluit uiſentem te ad eam ītromittere.
So.enim laſſam cā oppido tū aiebāt.eo ad eam non
Admiſſa ſum.L.tuos eē illi mores morbū:magis q̄
Aliam rem arbitror:& merito adeo.nam ueſtrarum
Nūlla eſt quin gnatum uelit ducere uxorem.
Et quæ uobis placita conditio eſt datur ubi
Duxere impulſu ur̄o.ur̄o impulſu eaſdem exigunt.

prius ſex mēſib⁹ olfeciſſem. ℭ Ideoq; ut uos.mi.do.eri.mire cōfirmat uñ ſciat:ne ſuſpitioſe crimē obiicere uidereť:& bñ mihi:qa cōmoditas familiæ ad hūc redūdatura eſt. ℭ Pridē eq̄dē.a.c.o.tu phi.primo obiurgatio eſt Soſtratæ cur nō amet nurū.ſecūdo eſt cur nō ameť a nuru.tertio cur uſq; adeo puella nupta deſerat domū. ℭ Minimeq; adeo mirū.ſatis amare pro merito dicit odiū cōtra meritū:amoreq;:ſimul excuſat nurū quæ oderat talē ſocrū:& ſimul præuenit qđ ſi nō læſa eſt:ſed odio me habet. ℭ Et nō cre.adeo.i.oſuram fuiſſe. ℭ Illa hic maneret poſt acrem iuectionē ſeipſam miſerať:ut iuidiā duræ īclinationis in ipam cōuertat.ſic in and.Age nūc iam ego pol.h.u.t.o.e.q.ſ.p.& cōtinuo Chre.pietatē nati nō te miſeret mei.c.e.l.o.t.e. ℭ Quā in me.æ.h.o.m.a.te.ſo.poſtquā de iniuria dixit de perſona eius cuius fama ē.idem cū ægritudo hæc oriť:& magnitudinē rei ſignificat & repēťinū impetū ut ſupra.Tu ſola exorere. ℭ Rus ha.a.quia dixit ſenex rus abdidit. ℭ Sed cō.uo.ne.diceretur qđ ſit uoluptatis cauſa:uobis melius pluraliter:q̄ ſi diceret tibi. ℭ Veſtros ſū.o.ſūptus ueſtros idē quod alibi.Ociū uitā urbanā:uel qđ nihil acquiritis.ut in adelphis.Hāc ego clemētem uitā urbanā. ℭ Cōcedēs.u.& rei.ſ.Cōcedēs uobis:ideſt ut uos ī urbe eſſetis. ℭ Rei ſer.res ſeruit diuitibus:qa abūdat:rei ſeruiūt pauperes:quia coartāt ſe ad anguſtias rei.ita ergo res pro qualitate ſua & ſeruit & ei rei ſeruiť.Hora.Imperata ut.ſ.c.p.cuiq;. ℭ Ociūq;.hic amorē quaſi nihil agentibus. ℭ Vt noſtra res poſ.mediocris.ſ.ut comici patriſamilias. ℭ Præter.æ.a.æta.m.præter æquū:qa uos eſtis dñi:uel qa uos fruimini cū ego doluerim. ℭ Aetatem:qa ſenex.Virgi.Vires ultra.ſ.ſ. ℭ Nō te pro his cu.re.mirus Virg.
ſenſus:pro his inq̄t tot rebus unā:& facilē redderes. ℭ Curaſſe ne quid.æ.e.mi.& te ſic pronūciandum:quaſi dicat & ſi alii nō curarēt curare debuiſti. ℭ Non mea.o.n.c.uellet dicere nurus culpæ eſſet mihi:ſed melius dixit non mea:ne accuſando cōfirmaret qđ dixit ſenex oēs ſocrus oderūt nurus. ℭ Neq; pol.c.u.bñ addidit ne pol culpa uenit:potuit enim ut nō fieret ipa iniuria:ſed tñ permiſi fieri:mire tñ nec accuſat nuꝝ. ℭ Videť unū dixiſſe opa & culpa:& tñ non eſt idē.opera eſt enim ſi ſcientes læſerimus:culpa ſi neſciētes quoꝝ alteꝝ ſceleris:alterū ſtultitiæ eſt. ℭ Sola hic ſu.noua oratio:& deeſt enī ut ſi ſola enim hic fuiſti:qđ ad filiū & maritū pertinet.nam nō ſola cum qua nurus:ſola quātū pertinet ad regēdam domum:cæterū & filius & nurus erant:ſed ſola.i.ſine me. ℭ In te oīs hæ.cul.ſi eſt in nuru iniuria aliqua:in te oīs tñ ſoſtrata. ℭ Soſtrata.optime geminauit ſola more iraſcētium nondū nomē poſuit.& ſoſtrata additum ad amaritudinē inclamantis. ℭ Cū ego.ſ.u.c.c.uos pro te.ut deſiſte.m.c.t. ℭ Cū pu.anū ſu.ini.hoc dicit tanq̄ conceſſerit etiam nurū iniq̄ eē. ℭ Cū ego uos ſol.noua figura ſolui uos. ℭ Dices il.cul.ſa.præuenit defenſionem:& eam ſic pronūciauit ut crimē. ℭ Cū pu.puellā blāde dixit ita hāc cū amaritudine anū. ℭ Haud.e.d.mi.l.mi.Laches dixit quaſi grauiſſimū accuſatorē arguens:& quaſi fatigata & delaſſata eius inclamationibus:non ergo blādientis eſt modo mi:ſed inuidioſe rogitātis. ℭ Gaudeo ita me dii.a.ꝙ ſimilis filius nō ſit.an ꝙ talē uxorē habeat quā nec inimica accuſare poſſit:& gnaticā dixit:quia talē uxorem habens ſua cauſa quid gaudeat nō habet. ℭ Nam de te qui.ſa.ſcio.i.nihil de- Cicero.
trimenti ſit ſi tu pecces idem nunquā dixit peior fieri potes:ſed es eadem.ſic Cicero.Eſt idem uerres qui fuit ſemper. Idem.
ℭ Peccando de.ſeruat inquit numerū peccatoꝝ:ne ſit illud copiæ detrimētum:ſed cū plurimū delinquas tantundem ſemper admittis. ℭ Peccādo de.hic ſenſus obſcurus eſt:attamē hoc dum quantūcūq; ſceleris admiſeris:ideſt quantūcunq; peccaueris nihil de tua eſtimatione minuiť:nihil de pudore derogať.eadē quæ fuiſti es:qa maior fieri nō potes.ſic Cicero.Eſt idē uerres qui fuit ſemper. ℭ Peccando de.quidam hanc putant ironiā:quaſi dicat qđ ex nullo peccato tuo dānum pati poſſumus:ſed male. ℭ Qui ſcis?an ea cā mi.u.defenſio a deriuatione cauſæ in qua oſtendiť nō hāc eam quā obiicit cauſam ſenex.cur abierit nurus ad matrē ſuā. ℭ Vt cū matre eſſet.deeſt tua. ℭ Vt cum matre eſſet:plus una dixit.i.diu ac maiorē patrem. ℭ Quod heri nemo uoluit.bene affirmauit defenſionē ſenex dicēdo:ſi propter matrē abiit cur tu excluſa es cū uenires? ℭ Enim laſſam eam oppido.Infirmus defenditur ſocrus.ut error ſenis uſq; ad cataſtrophen perſeueret. ℭ Enim laſſam eam oppido.enim quid dixit ſupuacua poniť interdum hæc coniunctio pro altera coniunctione. ℭ Oppido ualde tráſlatio a ruſticis qui in-

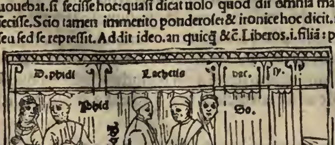
oppido terrogati quẽadmodum fruges uenirent:reſpondebãt oppido.i.quæ ſibi & oppido ſufficere potuiſſent.℄Eo.ppte/
rea.℄Tuos eſſe ego illi mores.acerbiſſime inſtiiit ſenex:& accuſationi uxoris & defenſioni nurus ſiqdem hoc ſenſu
dicat nurum ne mendatii culpam incurreret:quæ uero ægrotat ex moribus malæ ſocrus.℄Nam ueſtrarum nulla eſt:
pro ueſtrum:hoc enim ab eo quod eſt ueſter.℄Quin gnatũ uelit.quin quæ non.℄Et quæ uo.p.eſt.c.d.imago hic
quædam argumentationis quæ dicit̃ ἀναρχησ αρχιτελοισ.qđ latine dicit̃ ab initio ad finẽ:& ut gñaliter cœpit
iuentionem:ita generaliter cõclusit in ſocrum:& eſt ſenſus eo improbius illas quas elegeretis odiſtis.℄Vbi du.ip.ue.
bñ uerba eadem ſtomachoſe:& ſignificanter repetiuit:ut improbitas ex proximo appareat ipulſu.Vbi du.i.uidetur:ut
ſupra diximus hæc tota ſcæna ad hoc iterpoſita:ut fabulæ nomen hic itelligeremus iuentum.℄Impulſu.impudentia
Impulſu ſocrus impulſus repetitio demonſtrauit.℄Impulſu.u.ſic in heauton.Non ſcortari crebro.

GVI. A Roh &c̃.Hic accuſatio ſocrus eſt quæ læſerit nurũ.Socrus autẽ cõiecturaliter ſe defendit dicens nihil a ſe factũ
p eſſe in perniciem nurus.La.proh iraſcentis exclamatio.imploro ſup.fidem.i.opem & auxiliũ.deum pro deorꝝ
atq; hoium:quod.i.quale cuiuſmodi eſt hoc genus:muliebre.ſ.eſt.accuſatio enim eſt a ſexu.quæ.ideſt qualis.
hæc cõiuratio.i.cõſpiratio:cõſenſus:concordia in malũ eſt.cõſenſio bonæ rei eſt.cõiuratio malæ.ut.i.ꝙ oẽs mulieres:
æque:ideſt pariter:uel ita ſtudeant.i.ſtudioſe molliãtur:tenẽt atq; cupiãt eadẽ:ideſt eaſdẽ res:puta lædere nurus & odiſ/
ſe.ſtudere maioris eſt operis q̃ uelle:ideo hic ſtudeant rite capi põt pro ſtudioſe cupiant:& ut oẽs mulieres æque nolint
ideſt recuſent omnia:quæ ſup.uiri uelint uel nurus.neq; reperias.i.inueniat aliquis:ſecũda perſona pro tertia.ullã mu/
lierem declinatã:ideſt inflexã ſeu recedẽtẽ quicq̃.i.in aliquo:ſeu aliquatenus ab ingenio.i.a natura aliarũ mulierũ.Itaq;
ideſt ideo:uel ſint duæ partes oẽs:ſocrus.i.oẽs matres maritorũ oderunt.i.odio proſequunt̃ nurus.i.uxores ſuorꝝ fi/
liorꝝ:adeo pro ualde:uno aio.i.aio ualde ſimili:& cõſentienti:æque.i.ita uel tam ſeu tãtum ſtudiũ eſt.i.dedita opera &
Pertina/ attẽta uoluntas ac impẽſa & ſimilis ptinacia.i.obſtinatio & perſeuerãtia in malo eſt oibus mulieribus eẽ aduerſas.i.ad/
cia. uerſari uiris:& oẽs mulieres uidẽtur mihi doctæ.i.inſtructæ eruditæ ad malitiã in eodẽ ludo.i.in eadẽ ſchola malitiæ.
Et ſcio ſatis certo:ideſt ſatis explorate hanc uxorem meã eſſe magiſtrã ei ludo.i.illi ſcholæ malitiæ:ſi ullus ẽ malitiæ lu/
dus.magna eſt criminis amplificatio dum dubitat ſenex an ſit malitiæ ludus.So.me miſeram:exclamatio eſt trita.q.d.
poſſum dicere me eſſe infœlicẽ.quæ.ſ.ego neſcio q̃obrem.i.propter quã cauſam accuſer a uiro meo nũc.La.hẽ idignã/
tis interiectio:& irridentis.tu neſcis q̃re accuſeris.q.d.optime noſti.ſed ſimulare te iuuat.So.o mi Laches:nõ hic mi blã/
dientis eſt:ſed eius qui periclitetur innoxius.dii ita ament me ut dico uerũ me neſcire quare accuſer.q;.i.& ita liceat nos
Agere agere ætatem.i.uita fungi iter nos:& ſimul traducere uitæ tẽpus:ut uerũ dico me neſcire quare accuſer.ſuntq; modi iu/
ætatem. rãdi ſatis triti.La.dii prohibeãt mala.quaſi dicat nõ eſſet magnũ mihi malũ:ſi tu mihi eripereris ne poſſem tecum agere
ætatẽ:& hoc dicitur per quãdam irriſionẽ:ut dici conſueuit uulgo.deus ſeruet nos a malo per quãdam irriſionẽ.So.
& reſciſſes:ideſt cognoſces.reſcimus quod de induſtria celatur poſtmodũ:ideſt poſtea me ſoſtratã eẽ acuſatã abs te im/
merito.i.ſine cauſa.La.ſcio te imerito eſſe accuſatã.quaſi dicat ſcio te nõ eſſe tm̃ accuſatã quantũ meruiſti:& ideo imeri/
to:ideſt nõ ſm meritũ es accuſata.an.i.utrum quicq̃.i.aliquid poteſt dici de te dignũ.i.put merita es pro iſtis factis.i.p
tuis iprobitatibus iſtis:poſuit per contẽptum:quæ.ſ.tu dedecoras.i.deturpas:dehoneſtas:iſamas me & te & famulã.i.
famulos & domũ totã:& paras.i.acqris uel procuras luctũ.i.mœrorẽ filio pãphilo.aũt.i.ſed.tũ.i.deĩde facis ut affines:
ideſt ppinqui noſtri pp nuptias ſint nobis inimici ex amicis.i.cũ prius eẽnt amici nobis:qui affines decreuerunt.i.ſta/
tuerunt illum filiũ dignũ:cui filio cõmitterẽt.i.collocarẽt:traderẽt fidei:ſeu crederent ſuos liberos ſuã filiã:ubi liberi in
plurali in ſignificatõe unius filiæ uſurpat̃.tu ſoſtrata exoreris.i.emergis:exiſtis:repiris ſola:quæ.ſ.tu pturbes:hæc.i.has
amicitias & mutua cõmercia:ſeu mutuas neceſſitudines:tua ipudentia.i.tua iportunitate.Exoriri dr̃ qui expectans ali/
quem iuadit.declinaturq; tam ſm tertiã coniugationẽ q̃ ſm quartã.So.ego ne.i.dicis ne.ꝙ ego perturbaui oẽs affini/
tates?La.inq̃.i.dico uel repeto ꝙ tu mulier hæc oia perturbaſti quæ.ſ.tu putas oino me eſſe lapidẽ.i.iſenſibilẽ non ho/
Rus. minẽ.an.i.utrũ.qa ſoleo eſſe ruri.i.in agris crebro.i.ſæpe.rus dr̃ ut aliqui uolũt a ruſum ꝙ ruſum quotãnis uel alter/
Veſtrorꝝ nis ſit colendum:ſi melius fructũ nobis afferri ab illo arbitramini.i.putatis me neſcire.quo pacto.i.quo mõ.quiſq; ue/
ſtrorꝝ:p qſq; ueſtrũ.exigat.i.agat.traducat uitã hic.i.in hoc loco domi:ubi dixit qſq; ueſtrorum maſculino uſus eſt qđ
præponderat fœminino:intelligebat enim ſenex nõ ſolũ de uxore:ſed & de filio & de cætera familia domi relicta.Scio
multo melius ea quæ fiunt hic domi:q̃ ea quæ fiunt illic.ſ.ruri ubi ego ſum aſſidue.ideo.i.eã ob rẽ quia:ut.i.ſicut.uos
de familia mea eritis mihi.i.ad meũ decus uel dedecus domi proinde diſſyllabũ.i.ita ego ero foris puta in agris fama.i.
in fama & rumore tali qualẽ mihi cõparaueritis domi.q.d.in me redũdatura eſt familiæ fama turpis & honeſta eqdem
audiui iãpridẽ philomenã nurꝝ noſtrã cœpiſſe.i.cõcepiſſe odiũ tui.bñ tui.nã hic paſſio deſignat̃:& minime.i.non eſt
adeo.i.ualde mirũ ſi cœperit tui odiũ.& ni.i.niſi philomenã feciſſet id.i.niſi cœpiſſet odiũ tui foret magis mirꝝ cũ tu
ſis eiuſmodi morib⁹ q pariãt facile odiũ:ſed nõ credidi hucuſq; eã ſup.cœpiſſe adeo.i.tm̃ odiũ tui:ut ẽt odiſſet.i.odiret
Conce/ ſi haberemus hanc totã domũ.i.meã totã familiam:& locũ ipm:qđ.ſ.eã fuiſſe cõcepturã tm̃ odiũ tui.ſi ſciſſem.i.ſciuiſ/
dere. ſem illa nurus maneret potius hic domi meæ tu Soſtrata iſſes.i.iuiſſes.hinc.i.ex hac domo foras.At.i.ſed o So.uide.i.
cõſidera nũc.q̃:ideſt quantũ.imerito:ideſt ſine cauſa:ut prius dicebas hæc ægritudo.i.aĩ moleſtia & dolor oritur mihi
abs te.abii:ideſt me cõtuli.rus.i.in agros.habitatũ.i.ad habitandũ cõcedẽs uobis.i.uobis morẽ gerẽs uel permittẽs ut
in urbe eſſetis.& ſeruiens.i.cõſulens.incũbens rei.i.utilitati rei familiaris.res ſeruit diuitibus qa abũdat eis.pauperes aũt
rei ſeruiũt:qa ſe coartant ad anguſtias rei & meſſe tenus,ppria uiuũt.id aũt faciebã ut noſtra res.i.noſtra ſubſtãtia noſtrũ
peculiũ poſſet patiri.tolerare ſuſtinere ueſtros ſũptus.i.ueſtras impenſas & ueſtrũ ociũ.i.uel uitã urbanã quietam & ſe/
curã uel uacationẽ ueſtrã a labore:uel amorẽ quaſi nihil agẽtibus.abii inquã habitatũ nõ parcẽs labori meo ubi dicũt
nõ parcens pœnæ meæ:& nõ timens pœnã meam.præter æquũ:ideſt cõtra id quod æquũ eſt:uidelicet ut uõs eſſetis
domi:& ego laborarem ruri:& uos frueremini.ego uero dolerem.& præter ætatem:ideſt contra rationem ætatis meæ
quia

gnia ſum ſenex.uide inquam te nõ curaſſe:ideſt effeciſſe.pro his rebus:ideſt contemplatione horum laborum meo℞. ne quid:ideſt ut non aliquid eſſet mihi ægre:ideſt moleſte:& difficulter ferendum. Alii interrogatiue legunt quod minus placet. So.non uenit.ideſt non euenit ut nurus relinqueret hanc domum.mea opera:ideſt mea operatione & ſtudio.neq; pol mea culpa.ideſt quod barbare dicunt in hoc ſenſu meo defectu. Opera eſt ſi ſcientes læſerimus.culpa uero eſt ſi neſcientes offenderimus:quorum alterum eſt ſceleris:alterum ſtultitiæ.addidit pol aduerbium iurandi ut dictum ſuum certius comprobaret. La.imo:ideſt ſed maxime:ideſt præcipue euenit opera tua ut totum factum ſit quod uideo.tu fuiſti hic ſola:ideſt ſine me:& ſola habens regimẽ totius domus.propterea oĩs culpa hæret:ideſt fixa eſt repoſita eſt in te.tu ſola curares:ideſt curabas.cõiunctiuum pro indicatiuo.ea quæ erant hic:ideſt domi curãda.quum:ideſt quando ego ſolui:ideſt exolui liberaui uos pro te ait Donatus:cæteris curis:ideſt ſollicitudinibus aliis:puta operandi aliqd manibus propriis non pudet te anum:ideſt uetulam ſuſcepiſſe inimicitias cũ puella pamphila quæ debuiſſes uſa eſſe ſapiẽtia.& non curaſſe hæc indigna tua ætate.dices:ideſt reſpõdebis(occurrit obiectioni)id factum eſſe quod fuerint inimicitiæ:uel ꝙ diſceſſerit ſua culpa.ſ.puellæ. So.equidem o mi laches:ibi mi nõ eſt blandientis:ſed inuidioſe rogantis.equidem non dico id factum culpa puellæ. La.ita me dii amẽt ut uerum & ex aĩo dico gaudeo cauſa filii:uel ga non ſit ſimilis matri:aut quia talem habeat uxorẽ quæ nec ab inimica qdem poſſit accuſari nam de te.i.quãtum ad te attinet ſatis ſcio ꝙ ſup.nihil detrimenti.i.nulla diminutio aut derogatio de tuo pudore:aut de tua æſtimatione poteſt fieri peccando.i.quantũq; peccaueris:qm̃ peior fieri nõ potes ſed ſemper es eadẽ. So.o mi uir mi marite qui.ideſt quo modo ſcis.an aſſimulauerit.i.finxerit ſe odiſſe me.i.odio proſequi me.ea cauſa.i.eam ob rẽ.ut eſſet plus.i.diutius.una ideſt ſimul.cũ matre ſua. La.qd ais:quaſi dicat nihil dicis quod procedat.non ſatis ſigni:ideſt nõ eſt ſignum ſufficiẽs:ꝙ nemo uoluit admittere:ideſt introducere heri ad eam pamphilã te ſoſtratam uiſentem:ideſt eũtem ad uiſendũ eam. So.enim:ideſt certe uel quia non admiſerũt me:quia aiebãt eam:tum.ideſt tunc oppido:ideſt ualde.laſſam:ideſt defatigatam morbo.ac propterea quieſcere:neq; tũc eſſe adeũdam eo.ideſt propter ea nõ admiſſa ſum ad eam pamphilã. La.arbitror tuos mores acerbos & duros toleratu eſſe magis morbum illi puellæ q̃ ullam aliam rem:quaſi dicat ægrotat ex moribus tuis malis qbus acerbe contriſtatur.& adeo:ideſt certe uel ualde.merito:ideſt nõ ſine cauſa tuis malis moribus ægrotat:nam nulla ueſtrarum pro ueſtrũm eſt:quin:ideſt quæ non uelit filium ſuum ducere uxorem.& conditio:ideſt optio:electio:pactio:quæ uobis placita eſt pro placuit.nam placeo facit placui uel placitus ſum in præterito datur uobis.quaſi dicat improbe illas odiſtis quas elegeritis.ipſe ubi:ideſt poſtquam filii duxerunt illas uxores quas elegiſtis impulſu ueſtro:ideſt ueſtra inſtantia ipſi exigunt:ideſt excludunt q̃ſi extra agunt & exturbant:eiiciunt:amittũt a ſe impulſu etiam ueſtro quod eæ nurus:ueſtros mores nequeat perferre. Exigere.

Illud. Tu ſola ſoſtrata q̃ hic erant curares nõ puto accipiẽdũ ut curares ſit poſitũ ꝓ eo qđ eſt curabas.ſed(ut ſæpe is modus capi ſolet)pro eo qđ curare debebas.nã ſi curabat ſoſtrata:qd ſibi uult ſenex.Dicit ergo:quia ego uos q in urbe manebatis ſolui cæteris curis.tu ſoſtrata debebas ſaltem ea curare quæ in urbe curanda erãt &c̃. A Scen.

Proh deum. Poſtquam præmiſſa ſunt præterita quæ erant neceſſaria.incipit ſecũdus actus de culpa diſſidii ſalſo refundenda in Soſtratam:ut per hoc moralitas ſocrum deſcribitur. Licet enim Soſtrata imerito criminetur odioſe nurum ſuam:& malis moribus ſuis eam a domo ſua expuliſſe. Tamen per hoc quid ſoleant malæ ſocrus in nurus ſuas machinari deſignatur. Ecce inducuntur conueniẽtes perſonæ.& ſatis auctorizabiles.ſcilicet laches maritus eius:& Phpidippus pater uirginis:quæ imponant ei hoc crimen:& credãt hoc totum malum eam cõmouiſſe.ipſa uero inducitur:ut inoxia.poſtea uituperabitur alia ſocrus.Sed iſte actus modo eſt Soſtratæ.Quod genus mulierum eſt hoc de malis ſocribus dicit.pariter ſtuderet eam:& pariter nolunt eadem omnia:bene dixi omnes:quia neq; una eſt excipienda.& hoc eſt:neq; decli.&c̃.& quum in omnibus moribus cõueniant.Itaque in hoc quod omnes ſocrus &c̃.& non ſolũ in eiſdem moribus curæ.Sed etiam ſunt ibi pertinaces:& hoc eſt.Simi.pertina.& quum ita ſint pertin.ſunt etiam ita callidæ ꝙ nullus poteſt eas talia feciſſe comprobare:& hoc eſt doctæ ad ma.Ludum uocat ſicut illis uidetur:quia magna ex hoc eis eſt iucunditas.Malitia quantum ad patientes.Et quum omnes ita ſint pertinaces mea uxor eſt peior ſuper omnes:& hoc eſt & ei ludo.Dii mala prohibeant.Contra hoc quod illa pluribus malis ſe deuouebat.ſi feciſſe hoc:quaſi dicat uolo quod dii omnia mala a nobis auertant:ſed tamen non ideo minus credo te feciſſe.Scio tamen immerito ponderoſe:& ironice hoc dicit.Nec finita eſt oratio.Volebat enim ei dicere multa turpia:ſeu ſed ſe repreſſit.Addit ideo.an quicq̃ &c̃.Liberos.i.filiã:plurale pro ſingulari.Exorere.i.naſceris inſurgis quæ perturbãt.ideo ſcio quæ uos facitis:quia quocũq; mõ uiuitis:uel bene uel male ego recipiam:uel laudem:uel uituperium.& hic eſt ero fama ſo.quam imerito quum ego panem & uinũ lucrer laborando.Vñ uos uiuitis.hoc dicit.Rus abii &c̃.Vere in te eſt oĩs culpa:quia nõ tm̃ ne per te fieret.debuiſſes iuraſſe:ſed ne ꝑ aliũ fieret.hoc ibi.quæ hic er.cu.&c̃.Ce.cu.a.neceſſariis q̃rendis:Te anum.nam de te.q.d.de illa gaudendũ.& curãdũ ne cõrrũpat:qa de te.n.quũ peior eſſe nõ poſſis:quid ais aſſimilauerit:quaſi nõ ſatis appareat qđ neq; odiũ ſit in hoc qđ he.&c̃.enim.q.d.ꝓpter odiũ:ſed qa erat nimis ægra quæ pla.eſt conditio:ſcilicet ꝙ non datur aliqua uxor:niſi ueſtro iudicio.Sed poſtea exigũt:ideſt extra agunt:& expellunt ueſtro impulſu.

Laches. Phidippus ſenex. Soſtrata anus.

DO. T ſi ſcio phi.meũ ius eſſe.In hac ſcena moralis allocutio phidippi ad filiã mitiſſimi patris colorem oſtendens.

A e ℂEt ſi ſcio ego.apparet & hic multa prius patri ſuo philomenã locutã fuiſſe:ergo hæc inſio non principiũ.

ℂVt te cogã.ẽt inuitã.ſcio ego meũ ius eſſe ut te cogã.hoc idẽ in adelphis.Nõ neceſſe habeo.ℂPatrio.a.ui.

Victus. bñ uictus qa non rõne facio.uictus eſt undecũq; q recedit a iure.tale eſt in Adelph.Nõ enim.h.ℂNeq; tuæ li.libido eſt

Libido. quælibet uoluptas temere ſuſcepta:& bñ libidini.eſt eni nõ æquũ eſſe animo mariti obeſſe nuptã:& ſi enim pro uolũtate poſuit libidinẽ:tñ ſubaccuſauit hoc noĩe.ℂOptime ex.h.i.ſ.legitur & hinc locale aduerbiũ.& quaſi cõminaƭ uxori mõ ſe inuẽturũ ipſam peccaſſe nõ mirũ.ℂQuid ſciet utrũ qd ſit rei.an qd ſiet nurus:utrum inocens: an iniqua.& uideƭ hoc Soſtrata dicere:nã uicini ſunt ĩter ſe ꝓximi laches & Phidippus.ℂPhidippe & ſi.e.m.expoſtulatio lachetis apud phidippũ accuſatio/nẽ cõtinens tãq; cãm iniuriarũ inſẽdat.ℂApprime uehemẽtiſſime.ℂScio eſſe ap.ob.pricipiũ a perſo/na ei⁹cũ quo agiƭ.& ſua:& an utile ſit minus obſeq boiem ſuis.ℂSed nõ.a.ut.m.f.facilitas indulgẽtia.ℂSed nõ.a.ut.m.f.deeſt tñ:& ẽ anacoluthõ tertiũ.ℂEia ue.modo aduerbiũ corripiẽtis.ℂEia ue.pa/relcon.ℂNũc ui.iucũde temperat eius culpam quẽ accuſat.cum dicat illum coactũ a ſuis facere ſibi iniu/rias.ℂAdii te he.de fi.narratio:& memoriter poe/tas quia dixit heri ea cauſa.t.h.a.p.c.c.ℂItidem.i.a.pro dimiſiſti & idẽ qd eſt an id iterũ amiſiſti:aut ad te incertus ue/ni.Iungẽdũ ergo ut ueni.i.ut ſit:ut ueni amiſiſti q/dem icertum:incertum inqt uẽni⁹:icertus a te receſſi.ℂHad.i.d.ñ uſq; adeo decet:ẽ cõfirmatio.ℂHad.i.d.bñ additũ ẽ ita:ſi.n.celãde ñ uſq; adeo:ut diſcor/diam pariant.ℂAut ea re aut purgãdo.refellit q ne/

Refellere gat:purgat q idẽ fateƭ:& ſic defendit.ergo refellim⁹

Purgare per cõiecturã:purgamus p cæteros ſtatus.ℂTe iu.

Virg. ipſo.Virgilus.Pandẽs.a.m.ſ.i.e.qd enim eſt te ipſo: niſi.ſ.reo culpæ:& tibi ipſi arctius fauẽti:uel qa mea ſperes unicus.ℂVobis cor.plus dixit uobis q̃ tibi.ℂScin ea cã.r.a.u.reprehẽſio.ℂArbitror phidi.be ne addit nomẽ excitãs audiẽtẽ.ℂAt ita me dii.a.h.addidit iuſiurandum:uix enim credibile ẽ tantũdẽ amare ſocerũ qñtũ patrẽ.ℂVt meæ.d.c.d.ut ne nõ

Saluſt. & iungẽdũ eſt ſatis diligenter.nõ enim melius ſatis.ℂEt ſi illi pater es.Salu.in.i.li.Et liberis eius auũcu/

Virg. lus eras.ℂEt ſi tu illi pr̃ es.cõpẽdiũ attulit.Vir.Heu fuge nate dea:hoc eni ſẽtit.qq̃ natus dea ſis.fuge tñ.ℂId adeo.g.honeſto amori nurus rationẽ ſubiecit piam.nam nõ cõtinuo rectũ ẽ nimis amari a ſocero nuꝶ:niſi poſt filiũ diligatur bñ.ergo gnati cauſa:in credibile eſt enim patrem non patris pietate ſupera/ri.ℂQuem ego.i.& cauſam ſui amoris oſtendit:& mariti nullam erga cõiugem culpat:quippe q amat:& a parmenone dictum eo amãte.ℂQuem ego.i.haud.m.q̃ ſe.i.m.hic ſubtiliter oneraƭ culpa nurus ſi qdẽ idignus iniuriã faciat ſocero & marito.ℂNeq; a.c.m.ẽ.quã.e.igenioſe poeta iam ꝑparat cãm ſimu laturo ob hãc rem iracũdiã pãphilo.ℂHac.p.q̃ il.

E T ſi ſcio ego philo.meũ ius eſſe ut te cogã
Q uæ ego iperẽ facere:ego autẽ patrio aĩo
V ictus faciã:ut tibi cõcedã:neq; tuæ libidini
Aduerſabor:atq; eccũ phidippum optime uideo ex
Hoc iam ſcibo qd ſciet.phidippe & ſi ego meis me
Oĩbus ſcio ẽt apprime obſequentẽ:ſed non adeo ut
Facilitas mea corrumpat illorum aĩos:qd' ſi tu idem
Faceres magis ĩ rẽ & nr̃am & ur̃am id eẽt:nũc uideo
In illaꝶ ꝑtãte eſſe te.Phi.eia uero.La.adii te heri de
Filia:ut ueni itidẽ incertum amiſiſti:haud ita decet ſi
Tu ꝑpetuã hãc uis eẽ affinitatẽ celare te iras:ſiqd eſt
Peccatũ a nobis ꝓfer:aut ea refellẽdo aut purgando
Nobis corrigemus te iudice ipõ ſin ea eſt cã retinẽdi
Apud uos qa ægra eſt te mihi iniuriã facere arbitror
Phidippe:ſi metuis ſatis:ne ut meæ domi curetur
Diligenter:at ita me dii ament haud tibi hoc
Concedo:& ſi illi pr̃ es ut tu illã ſaluã magis uelis q̃
Ego:id adeo gnati cauſa:quem ego intellexi non
Amare minus q̃ ſeipſum:aut magnificare
Neq; adeo clã me eſt q̃ eſſe eũ grauiter laturũ credã
Hæc ſi reſciuerit:eo domum.ſtudeo hanc prius quã
Ille huc redeat.Phi.laches & diligentiam ueſtram &
Benignitatem noui:& q̃ dicis eſſe oĩa ut dicis aĩum
Induco:& te mihi hoc cupio credere illam ad uos
Redire ſtudeo ſi facere poſſim ullo modo.
La.quæ res id te facere prohibet:eho nunc quid nã
Accuſat uirũ.Phi.minime.nã poſtq̃ attendi magis:
Et ui cœpi cogere ut rediret ſancte adiurat non
Poſſe apud uos pamphilo ſe abſente perdurare:
Aliud fortaſſe aliis uitii eſt:ego ſum aĩo leni natus
Non poſſum aduerſari meis.La.hem ſoſtrata.
So.heu dico me miſeram?La.certum ne eſt iſtuc?
Ph.nũc qdem ut uidet ſed nunqd uis?nam eſt quod
Me ad forum tranſire iam oportet.La.eo tecum una

h.r.hic ſubtiliter ẽt terrorẽ iniecit iracundiæ mariti.ℂLaches &.d.u.principiũ ſimiliter a pſonis eſt factũ.ℂLaches & d.u.remotiuo ſtatu agit phidippus pro pſona ſua:nam in filiam remouet culpam cur nõ redeat & relatiuã ſimul tẽiat qlitatẽ.põt enim uideri eam iniuriam ſocrus ad hãc uolũtatẽ eſſe cõpulſam.ℂLaches &.d.u.ab.eo cœpit quo maxie nos⁹eſt.& qd' in primis purgandũ ſibi fuit:ne ſuſpectã uolũtatẽ:aut diligẽtiã h̃re uideaƭ affiniũ:& cũ affectu quodã & geminatu dixit laches:qd' ille ait phidippe:& bñ a noĩe cœpit ut conſentire illi uideaƭ:& diligentiã qd' ille ait:ſi n metuis ſatis ut meæ & c̃.ℂVeſtrã.meli⁹ q̃ tuam cũ ille dixerit de te tñ & benignitatẽ qd' ait.Haud tibi cõcedo:& ſi illi pr̃ es ut tu illam & c̃. & diligẽtiam ur̃am & benignitatẽ ad utrũq; diligẽtiam:qa dixit ut me domi cureƭ.diligẽtiam: benignitatem:qa dixit:haud tibi cõcedo.& ſi illi pater es ut illam magis uelis q̃ ego.ℂEt quæ.d.o.e.ut.d.qd' iurauit

& dixit

& dixit ꝙ gnati cã: & qđ addidit:qđ illam amet Pãphilus.ℭ Et te hoc.m.cu.c.melius ꝗ ſi & hic iuraret.ℭ Et te hoc mi.c.c.bñ colligit ex uiciſſitudine qđ uolebat.ℭ Si facer.p.hic remotio ſi facer poſſum.u.m.mollius dixit ꝗ ſi:& hoc enim uult itelligi nolo & nõ poſſum facere.ℭ Eho nũc qdnã.a.u.geſticulatio quædã ſecretiora quærẽtis.ſæpe eni de maritis puellæ parẽtibus quæri ſolẽt aliqd eiuſmodi qđ ſolis ipſis cõmittẽdũ eſt.ℭ Eho.n.q.ac.u.eho:iteriectio ponentis aurẽ ꝓpiorẽ.nã illa quærit quæ ſolent de maritis puellæ mrībus quæri.ℭ Nã poſtꝗ at.inſtiti ut uiderẽ:& an deſit aium:ut ſi attendi aium.nõ enim plenũ eſt ſed nõdum aduerti enim oculos:aut aium ſubaudit.ℭ Sancte adiutat.ad nũc auctiuũ eſt ſignificat enim ualde.ℭ Nõ poſſe.a.u.pã.ſ.a.bñ hic addidit uerba philomenæ ad quæ Phidippus cũ diceret.Et ſi ſcio ego philomena.m.i.e.&c̃.ℭ Nõ poſſe.a.u.p.ſ.a.magnifice contra illud qđ laches dixit ægre laturũ pãphilũ:& ita locutus eſt:qſi hoc pãphilo gratius eẽ debeat.ℭ Perdurare.ꝓprie & muliebriter dixit.ℭ Aliud fortaſſe.aliud eni ẽ.ſic dixit ne diceret:ſed coge ut redeat:& mollius dixit aliis ꝗ ſi tibi dixiſſet.ℭ Ego ſum aio leni.hoc contra illud quod primum dictum eſt.ut ſi ego me oibus.ſ.a.d.p.o.ℭ Animo leni hoc eſt plenũ:nam aio leni ut dicimus proferẽ.ℭ Non poſſum.cõcluſio.ℭ Ego ſum aio leni.qualitas uenialis.Hem ſoſtrata.quæ dixiſti non mea opera.neq̃ pol.e.c.ℭ Heu me miſeram.ad ſe redire totiẽs quaſi delaſſa.a.conqueriẽ.ℭ Certum eſt ne iſtuc quod philomena non redeat.ℭ Nunquid uis diſcedentis uerbum.ℭ Tranſire.cito ire. Eho.

ET ſi ſcio &c̃.Hic laches Pãphili pr conuenit phidippũ patrẽ philomenæ ſup nurus ſuæ reddit u quã phidippus negat perdurare poſſe apud ſocerꝫ abſente pãphilo.In primis aũt phidippus alloquiẽ filiã:qua allocutione mitiſſimus eſſe pater oſtendiẽ qui multũ de ſuo iure remittat.Phidi.o philomena filia:& ſi.i.ꝗuis.ſcio meũ ius eſſe.i.mihi incũbere:ad me ſpectare ut cogã te facere ea quæ ego iperem.i.præcipiam tibi tñ ego uictus.i.perſuaſus mollitus aio patrio.i.affectu pris.uictus eſt q undecũq̃ recedit a iure.faciã.i.imperabo mihi.ut cõcedã.i.morem geram tibi.neq̃ aduerſabor.i.reluctabor repugnabo obuiã ibo tuæ uoluntati:etiam imoderate & temere ſuſceptæ.Libido eſt quælibet uoluntas temere ſuſcepta ſiue cupiditas imoderata.La.Hoc iungendũ eſt cum eo quod dixit in fine ſupioris ſcenæ ueſtro ipulſu eadẽ exigũt:dein de aiaduertit phidippũ exeuntem:ideo ſubdit:atq̃ eccũ.i.ecce hic uideo phidippũ optime.i.opportuniſſime.Quidã codices hñt totũ qđ habeẽ a principio ſcenæ attributũ pſonæ lachis.Iam.i.nũc ſcibo antiq̃ ꝓ ſciam.ex hoc.i.ab hoc phidippo.qd ſit.i.qd rei ſit de hoc pp qđ incuſo uxorem.uel qd ſit nurus an inocẽs an iniq̃.deinde uerbis aggrediẽ phidippũ ſic.O Phidippe etſi.i.ꝗuis.ego ſcio me eſſe.apprime.i.uehemẽtiſſime.obſequentem.i.obedientem indulgẽtem oibus meis.i.oibus de cognatiõe mea uel liberis uel alioqn propinqs.ſed tñ ſup.nõ adeo.i.nõ tm̃ ſcio me eſſe illis obſequẽtem:ut mea facilitas.i.indulgẽtia mollis pmiſſio corrumpat.i.deprauet aios illorꝫ.ſ.meorꝫ.Quod.i.ſed.uel qđ idem.i.qđ ipm a me factũ ſi tu faceres id eẽt magis in rem ueſtrã & in rem noſtrã.i.illud eſſet magis utile uobis & nobis ꝗ id qđ facis.ueſtrã & noſtrã dicunẽ in plurali pp familiã utriuſq̃ quã intelligit.nũc uideo te phidippũ eſſe in poteſtate illarꝫ fœminarꝫ.ſ.uxoris & filiæ.i.uideo te agitari & mutari earũ arbitrio.Phi.Eya uero.i.age uero.eſt aũt hic eya aduerbiũ corripiẽtis:& uero eſt ſyllabica adiectio ſeu parelcon.Corripit aũt eũ hoc mõ.Eya uera ꝗſi intelligat ſemp aliqd iurgii hẽs?La.adii te.i.iui ad te heri de filia.i.pp filiam.amiſiſti.i.dimiſiſti remiſiſti ꝗſi a te miſiſti me itidẽ.i.ſimiliter incertũ.ut.i.ſicut.ego ueni haud ita.i.nõ uſq̃ adeo decet.i.inhoneſtum eſt te celare ideſt occultare.iras tuas.i.cãs tuæ iracũdiæ ſi uis hãc affinitatem eſſe perpetuam.i.ſi uis ut diu ſimus permãſuri affines:quaſi diuortiũ minẽ illi de filia ſua.ſi qd.i.ſi in aliquo a nobis peccatũ eſt.i.ſi in aliquo errauerimus:ubi nota ſtructuram anterioris partis uerbi impſonalis paſſiuæ uocis quale hic peccaẽ peccabaẽ peccatũ eſt:uel peccatũ fuit.Nam ante ſe uult ablm̃ caſum cũ ꝓpoſitione a uel ab pſonæ agẽtis:poſt ſe uero caſum ſui uerbi.ut Cicero ad lentulum.Eius orationi uehemẽter ab oib⁹ reclamatũ eſt:ſimiliter hic:ſi in aliquo a nobis peccatũ eſt ꝓ ſi nos peccauim⁹ in aliquo.pſer.i.emitte in lucẽ ea in qb⁹ eſt peccatũ corrigem⁹ uobis.i.emẽdabimus ad rectitudinẽ reducem⁹ ea refellendo.i.negãdo illa aut purgãdo.i.excuſando.Refellit q negat.purgat q idem fateẽ & ſic defendit.ergo refellimus per cõiecturã: purgam⁹ per cæteros ſtatus:& ea corrigemus te ipſo iudice.i.iudicãte.Sin.i.ſed.ſi cã retinẽdi eam puellã apud uos eſt ea.i.talis:qa ea puella eſt ægra male ualens.o Phi.arbitror te facere mihi iniuriã ſi metuis:ut pro ne nõ.i.ꝙ nõ ſatis diligenter.ipſa puella cureẽ:ideſt tractẽ domi meæ.at.i.ſed.dii ament me ita ut uerũ dico.haud.i.nõ cõcedo tibi hoc.i.hoc tibi aſcribi nõ patior.& ſi.i.ꝗuis.es pater illi puellæ ut tu magis uelis illã filiam ſaluam.i.incolumen ꝗ ego uolo.adeo.i.certe id uolo cã nati.ſ.Pãphili.quem filiũ intellexi magnificare.i.plurimi æſtimare illam filiam tuã:haud minus.i.non minus ꝗ ſeipſum.neq̃ adeo.i.certe:id qđ ſeqtur eſt clam me.i.a me ignoratũ.Nam res quæ clã me eſt a me neſciẽ.in quo dicto me poteſt eſſe uel actiui uel ablatiui caſus.utriq̃ enim caſui ſeruit clã ꝓpoſitio:ut auctorib⁹ placet.Nõ ergo ignoro:non me latet ꝗ.i.quantũ.grauiter.i.moleſte:credã eũ pãphilũ laturꝫ eſſe:uxorẽ receſſiſſe ſi reſcierit hoc.ſ.uxorẽ ſuam reliqſſe domũ ueſtram.eo domũ ſtudeo.i.cupio ſũmopere:aut do operam:ſiue laboro.ut ſup.hæc philomena prius redeat in domũ meam ꝗ ille pãphilus redeat huc ab imbro quo peregre eſt ꝓfectus.Phi.O Laches noui.i.cõpertã habeo.& diligentiam ueſtrã & benignitatẽ:& induco animũ.i.mihi pſuadeo oia eſſe ita ut dicis:& cupio te credere mihi hoc qđ ſequiẽ uidelicet ꝙ ſtudeo.i.do operã illam redire ad uos ſi ullo mõ poſſim facere ut redeat.La.q̃ res ꝓhibet.i.impedit te facere id.i.ut redeat ad nos.Eho:iteriectio hic ponẽtis aurem ꝓpiorem:an illa q̃rit quæ ſolent de maritis puellæ parentibus quæri.Nunqdnam.i.nõne in aliquo accuſat.i.improbat uirũ.i.maritũ ſuũ pamphilũ.Phi.minime.i.nõ accuſat uirũ.nam poſtꝗ attendi magis.i.diligẽtius rem conſideraui.uel poſtꝗ magis attendi animũ ſup.i.poſtꝗ ad eã rẽ acrius adhibui ingeniũ:& qđ dici ſolet poſtꝗ magis poſui in capite meo:& poſtꝗ cœpi urgere.i.inſtare,ui.i.uiolẽtia:ut rediret in domũ uſam.adiurat.i.ualde iurat.ad eni ibi ꝓ ualde capiẽ:ſanctẽ.i.firme.ſe nõ poſſe ꝑdurare.i.permanere apud nos.pãphilo abſente.i.in abſentia pãphili:fortaſſe aliud uitii.i.aliud uitiũ eſt aliis hoibus qđ mihi nõ eſt.Nã ego ſum natus.i.ego ſum a natura.aio leni.i.miti:ſuaui:benigno.non poſſem aduerſari.i.repugnare meis ſubditis:puta liberis uel aliis.Lac.hem indignantis eſt interiectio o ſoſtrata.q.d.huius rei auctor es.auctor enim eſt communis generis.So.

GVI. A

Concedere.

Scibo.

Nunqd nam.

Adiutaſ

heu dolentiſ interiectio:me miſeram exclamatio eſt:q.d.ſateor me eſſe infœlicem quæ in tantã uenerim ſuſpitionem. La.ne.i.utrũ iſtud eſt certũ.i.exploratũ & cõſtitutum ꝙ philomena nõ redeat. Phi.qdẽ.i.certe.certũ eſt ꝙ nunc nõ redeat ut uidet.i.quãtum poſſum perſpicere.ſed nunqd.i.nõne aliquid aliud uis diſcedentis uerbum eſt.Nam eſt aliqd ſup.quod propter:ideſt quod iam oportet me tranſire:ideſt cito ire ad forum cauſarum non uenale.

A ET ſi inducitur Philippus pater uirginis qui ſimiliter imponat ſoſtratæ latenter culpam diſſidii: & compellit lache credere.ueniens de domo loquitur ad filiam quæ nolebat redire ita.Et ſi.ideſt licet ſcio Philippe incuſat eum de hoc ꝙ nimium eſt lenis:quia nõ cogit filiam redire ne duret diſſidium intra uirum & uxorem.hæc ita dicit:quãuis ego qdem ſim lenis erga meos:& facilis:tamẽ nõ cõſentirem eis tale quid quod permittis fieri a tuis: ſed pro tamen:ea uero modo iraſcere:ut ueni incertus.Refellendo:ideſt negando per iuſiurandum: aut ſi non poſſumus negare emendabimus tuo iudicio.hoc dicit purgando:ideſt emendando.ſi metuis:ideſt ſi metuendo dubitas at times ne ego diligẽter procurarim.ſed non concedo tibi hoc uerum eſſe:ut tu & c̃.eo:ideſt propter id accuſat uirum q̃ſi domeſtice.Fortaſſe aliud uitium quaſi ad alium pertinet hæc culpa quã ad uirum de ſoſtrata dicit:unde hic Lac.hem hem ſoſtrata certe ne eſt iſtud quod non remittens.ſed nunquid uis ſcilicet aliud.

DO. A AEdepol ne nos ſumus mulieres.æ.o.inuiſæ.In hac ſcena eſt allocutio qua iducitur ſecum loquẽs anus per quã orationem mores eius & animus mitis itelligi poſſit.℄ Aequæ.comicũ παρόμοιον.& uide ſentẽtiam defenſorem accuſaturum ſocium cõtinẽtem contra illud quod ait.Ita uno animo.o.ſ.u.Officium enim boni poetæ eſt nullũ genus hominũ ſpecialiter lædere.Sic Virgilius.Quod ſæpe male legere nouercæ:ideſt nõ omnes nouercæ:ſed tãtum malæ.℄ Aedepol.n.n.ſumus laches generaliter:incuſauit ſocrus:hæc plurimas defẽdit cauſas: æque enim inique non omnes ſumus malæ.℄ Nam ita me dii ament:bene iurat.nam ſine iureiurando incredibile eſt ſit bona ſocrus.℄ Quod me accuſat.deeſt in eo ut ſit in eo quod me accuſat.℄ Nũc uir ſum extra noxam. Nam quod poſt ꝙ ſocrus omnes iniquas eſſe intelligitur quibus iniquas: ideſt nuribus: quia ſocrus nomen eſt ad aliquid dictum.℄ Ita aium indu.inducere animum eſt ita tenere ut amittant:ideſt perſuadere animo ſuo.℄ Haud pol me quidem eſſe inquam ſubaudiendum a ſuperiore eſt:ut ſit pol pro plene iureiurando.℄ Haud pol me quidem:ſubaudiendum ſcio eſſe: aut noui & eſſe:aut tale quid ſecũdum quæ familiaris eſt his qui ſecum loquuntur.℄ Nec.h.qui.m.e.qui unde.Multis modis uehementer iam expecto: ut redeat: quia nihil in matre eſt expectare filium icirco reddeat additum multis modis.

Virg.

Inducere aium.

A Soſtrata anus.

AEdepol ne nos ſumus mulieres.æq̃ oẽs
Inuiſæ uiris pp paucas:q̃ oẽs faciũt dignæ
Vt uideamur malo.nã ita me dii ament quod me
Accuſat nũc uir:ſum extra noxam:ſed nõ facile eſt
Expurgatu ita aĩum induxerũt ſocrus oẽs eẽ iniq̃s
Haud pol me qdem.nã nunq̃ ſecus habui illã:ac ſi
Ex me eẽt nata:nec quid hoc mihi eueniat ſcio:niſi
Pol filiũ multis modis iã expecto.ut redeat domũ.

GVI. A AEdepol & c̃.Hic inducitur ſecum loquens anus per quã orationem mores eius animus mitis intelligi poſſit Aedepol iurandi aduerbiũ.ne.i.certe.nos oẽs mulieres ſumus æq̃:ideſt æqualiter.inuiſæ:ideſt odioſæ exoſæ uiris:ideſt maritis.propter paucas:ideſt aliquas mulieres quæ faciunt ut nos omnes uideamur dignæ malo: ideſt inſortunio:miſeria:calamitate.Alii legunt totum hoc interrogatiue:& tunc capiunt ne pro utrum:ſed ſuperior ſententia melior.Nam dii ament me ita:ut ſup.dico uerum ſum extra noxam:ideſt culpam in eo ſup.quod:ideſt propter quod uir:ideſt maritus meus accuſat me nũc.Sed id cuius me accuſat non eſt facile expurgatu:ideſt ad expurgandum uel ut expurgetur.nam uiri ſup.ita animum induxerunt:ideſt ita animo ſuo perſuaſerunt omnes ſocrus:ideſt omnes matres maritorum eſſe iniquas nuribus ſuis.ſ.Socrus dicitur relatiue ad nurum uel ad generum.non enim dicitur ſocrus ad filium uel filiam ſed mater uocitatur:ad generum autem uel nurum quorum non eſt mater dicitur ſocrus.Pol iurandi aduerbium.quidem:ideſt certe ſcio uel noui.haud:ideſt nõ me fuiſſe iniquam nurui.Nam nunq̃ habui:ideſt tractaui illam nurum meam.ſecus:ideſt aliter.ac ſi:ideſt q̃ ſi ipſa eſſet nata ex me:nec ſcio qui:ideſt unde:hoc malum eueniat mihi:niſi ꝙ pol per pollucem iam expecto multis modis:ideſt uehementer filium pamphilũ ut redeat domum.quaſi dicat neſcio unde hoc mihi contingat niſi ꝙ uehementer expecto filium ut redeat quo me & certiorem reddat ſuper huiuſce rei occaſione:& me his miſeriis liberet atq; eripiat rem totam elucidando.

A AEdepol.inducitur ſoſtrata ſola nobis confitens ſe non eſſe culpabilem illud criminis quod ſibi imponebatur. ut ueritatem ſciamus: quãuis enim ſe coram marito plurimum excuſaſſet.poſſe tamen credi uera eſſe culpa & coram marito confiteri non auderet:propter paucas quæ faciunt quum ſint malæ:ut omnes uideam ut malæ:haud pol me:ſcilicet poſſunt dicere iniquã.nec qui.i.quomodo.hoc mihi conueniet ſcio.ſ.ꝙ eam dilexi neſcio ad quem euentum mihi proueniet: donec filius meus redeat ut ab eo.quæram cauſam huius diſſidii: & hoc ibi.niſi pol.

Nemini

NEmini.e.p.a. Hic allocutio eſt per cōqueſtionē:& bñ nō ſe amatoribus mō:ſed infœlicibus amatoribus cōparuit: & principiū eſt a ſūma totius mali.℄ Nemini.p.a.ab eo loco cōqueſtionis in quo dicit: qđ nulli fere talia aduerſa contigerit.℄ Nemini.e.p.a.nimis conturbati & tragici in hac ſcæna dolores eſſent non comici. niſi adderet ex amore acerba credo eſſe.℄ Ex.a.acerba.dupliciter euenerunt pāphilo ex pterito de meretrice ex pñti de uxore.℄ Heu me.in.ab ipſa ſimplici exclamatiōe.℄ Hāccine.e.u.ab eo q̄ ab aduerſis ad aduerſa delapſus ſit.℄ Parſi. p.ſi parco cōſeruo parſit facit parco ueniam do pepci.mō ergo continui abſtinui ſignificat.℄ Cupidus.r.d.ab eo qđ cōtra ſpē cōtingit malū.℄ Heu me.i.lachrymās hoc dicit.℄ Vbiuis.g.a.magna deteſtatio pñtis loci eligere.quis terrā uel quis gētiū q̄ eā in q̄ ē.Vir.Tollite me teucri quaſcūq; abducit terras:& gētiū abūdat hic:& bñ ubi uis:gentiū agere ætatē:q̄a ſupra dixerat.Hāccine ego uitā parſi.nimis.n.tragicum fieret:ſatius erat ī mari perirē.℄ Atq; hæc.i.e.m.m.r.qđ ait lachrymātis eſt.Reſciſcere eſt uix repire: qđ de īduſtria q̄rat celatū.

DO. A — Cōtinui — Virg. — Reſciſce re.

NA Pāphi.adoleſcēs. Parmeno ſeruus.
NEmini ego plura acerba credo eē ex amore
Homini unq̄ oblata quam mihi.heu me
Infœlicem.haccine ego uitā parſi perdere?haccine
Cauſa ego erā tātope cupidus redeundi domū?cui
Quanto fuerat pſtabilius ubiuis gētiū ætatē agere
Quam huc redire.atq; ita eſſe miſeq; me reſciſcere.
Nā nō oēs qbus eſt alicūde aliqs obiectus labor oē
Quod eſt interea tp̄s prius q̄ id reſcitū eſt:lucro eſt
Par.at ſic citius q̄ te expedias his ærūnis repias.ſi nō
Rediſſes hæ iræ factæ eſſent multo ampliores:ſed
Nunc aduentū tuū amabas pāphile ſcio reuerituras
Rē cognoſces:irā expedies:rurſum ī grām reſtitues
Leuia ſunt quæ tu pergrauia eē in animum induxti
Tuum.Pam.qđ cōſolare me?an quiſq̄ gentium eſt
Aeque miſer priuſquam hanc duxi uxorem
Habebā alibi aīum.amori deditū iā in hac re ut taceā
Cuius facile eſt ſcitu quā fuerim miſer:tū nūq̄ auſus
Sum recuſare eam:q̄ mihi obtrudit pr̄ uix me illinc
Abſtraxi atq; impeditum in ea expediui aīum meū
Vixq; ut cōtuleram.hē noua res orta eſt porro ab
Hac quæ me abſtrahat:tū matrē ex ea re aut uxorē ī
Culpā inuentuq; arbitror.quæ cū ita eē īuenero:qd
Reſtat porro:niſi ut fiā miſer?nā mr̄is ferre iniurias
Pietas me parmeno iubet.tū uxori obnoxius ſum
Ita olim ſuo ingenio me pertulit.tot meas iniurias
Quæ nunq̄ in nullo patefecit loco:ſed magnum
Neſcio quid neceſſe eſt eueniſſe parmeno.unde ita
Inter eas interceſſit:quæ tā pmanſit diu:haud qdem
Hercle:paruum eſt:ſi uis uero ueram rōnem exeq
Par.nō maximas q̄ maximæ ſunt īterdū iræ iniurias
Faciūt:nā ſæpe eſt in qbus rebus alius ne iratus qdē
Eſt:quum de eadem cauſa eſt iracundus factus alter

℄ Nā.nos.o.q.eſt.a. aut deeſt apud:ut ſit apud nos oēs.aut nos oēs p nobis oib⁹.nā nos oēs rō ſupioris ſenſus:& deeſt apđ : aut penes aut qđ tale.℄ Nā nos oēs qb⁹ eſt.cōſtat hāc rettulit.n.lucri eſt nō ad nos oēs:ſed a qbus eſt alicūde ut ſit ordo:nā qbus eſt alicūde aliqs obiect⁹ labor lucri ē tp̄s⁹.hoc eſt nos oēs. nā nobis qbus.a.hac figura uſus eſt ēt Tulli.p murena.Præter q̄ ne ſepulchrū ac beatum putaret ei quoq; carmē compoſitū ē:nā ille datiuū caſum ſubiecit.cum pponſuiſſet noīatiuū:& totū appollodori eſt:q ſic ait. ℄ Quibus aſt alicunde:hoc genus allocutionis abſolutū dr̄. Tale eſt apud Virg.Craſtina lux mea ſi non irrita dicta putaris in.g.e.ſ.c.a.℄ Reſcitum eſt ſic.ſed ſic.℄ At ſic citi⁹ q te.at hoc mō qđ ueniſti:& diſcordias eſſe didiciſti celeri⁹ repire poteris qūo ærūnis te abſoluas:& bñ expedias ærūnis:aut eni ſoluunt nos curæ abeūtes:aut ipediūt & ligāt aduenientes:ut Soluite me teucri.ſ.c.℄ At ſic citius q.ſnia cōtraria: nā ſupra ſic collegit:ſic ignorare mala ſua unicuiq; bonū eſt:ſeqtur ut malū ſit ea cito cognouiſſe:iſra ſic:ſi malis ſuis ſuccurrere:unicuiq; q̄ plurimū bonū eſt:ſeqtur ut ea cito cognouiſſe ſit p q̄ optimū.℄ Sed nūc aduentū tuum amabas.p.r.ne accuſare alterā altera audeat.℄ Rē cognoſces:meli⁹ ē rē q̄ litē.℄ Rē cognoſces irā expedias.r.i.g.r.tricolor ſnia : & bono ordine uſus:pri⁹.n.fit q̄rela:deīde pōit iracūdia:poſtremo redit ī cōſiliū.℄ Leuia ſūt q tu pgrauia eē:gen⁹ cōſolatiōis nō a ſubſtātia:ſed a q̄litate:nō dicit nō eē cām ſolicitudīs:ſed leuē dicit.℄ Quæ tu pgrauia eē:bñ additū cōtra leuia nō grauia:ſed pgrauia:leuia ſunt a q̄titate.℄ Quæ tu in aīum in.pſuaſiſti tibi.℄ Quid cōſolare me:an qſq̄ uſq;:ut ſolet ī uero amore ipa cōſolatiōe ægreſcit dolor:& īgenioſe:ñ īgt uerq; dicis:ſed cōſolaris me.& hoc ipo oñdis ſcire te q miſer ſū.℄ Priuſq̄ hāc uxorē duxi:hoc refert ad illud caput ī quo ait. Nemini plura.e.a.c.e.e.a.&c̄.℄ Priuſq̄ hanc uxorem duxi:an te rem.℄ Hēbā alibi aīum amori deditū:an miſer ſit in amore aſt rem:in re & poſt rē.℄ Habebā alibi:graui⁹ dixit alibi:quā ſi in meretrice diceret:& maluit alibi dicere quā ad meretricem.℄ Quā.mi.ob.recte.n.dici potuit qūo uxorem duxit ſi amabat:& bñ obtrudit:quia inuito.Sic alibi. Aliquid.m.a.e.q.n.o.p.i.a.m.t.Obtrudit pro obtrudebat:energia temporis.Vix me illic ex.uix uel multis modis uel ſtatim ſignificat.℄ Atq; ex.a.m.curæ ut

Tullius

Virg. diximus aut ligãt:aut ſoluũt:ut Vir.Quæ mihi.r.e.u.e.m.ſ.a.amatorie enim curæ uincula dicuntur.Vixq; hinc maluit q̃ uxorẽ ducere.℄Eh hẽ.n.r.o.p.porro.deinde:& uim habet:deinde mõ implicationẽ cõtinuaꝫ miſeriaꝫ referentis. ℄Quæ cũ ita eſſe in poſtremo qd teſtat porro niſi ut fiam miſer ordinẽ ſeruauit allocutionis in quo a pteritis:a pſen/tibus a futuris inducit pſonæ loquẽtis oro.℄Niſi ut fiam porro:porro poſtea:uel in poſtremũ:alii coniunctionem putant.℄Pietas.hæc apte qa ferre dixit:addit iubet.℄Tũ uxo.ob.ſũ.mr̃is cũ dixiſſet nõ intulit uxoris:ſed mutauit ca/ſus.℄Ita oliſſi ſuo me ige.olim ad diuturnitatẽ retulit:nõ ad ſpatiũ præteriti tp̃is.℄Tot meas iniu.hæ.ſunt iniuriæ q̃s ſupra dixit.Nocte illa.p.u.n.a.q.c.e.n.e.n.magis:& deinde qd.i.i.n.a.b.c.℄Tot me.i.aliã uim habet qd' dixit me ptulit:aliam qd'adiecit iniurias meas aliã qd' reticuit:nõ dixit q̃s:ſed q̃ ut ad oĩa:nõ ad iniurias referat extrema cõcluſio.℄Sed magnum neſcio qd neceſſe eſt:bene de ambabus ſentiens putat magnam cauſam eſſe q̃ irã fecerit:& iram diuturnam.℄Quæ tã.p.di.& a re & a tp̃e.℄Haud.q.h.p.ẽ ſeruilis ratio & ſordida:& non his rñdens oĩbus q̃ dixit pãphilus:

Vero. ſed tm̃ nouiſſime ptis.℄Si uis.u.u.r.uero uel nomẽ eſt:uel cõiunctio:uel aduerbiũ.℄Nõ.ma.q.m.ſ.in.i. in.ſ.nõ iras:nõ iræ iniurias.Sed hic faciunt dixit.ſm̃ ſuperiorẽ rõnem increpãs errorem pãphili q de iræ magnitudine æſtimet iniu/riæ quãtitatẽ:alii faciũt:probãt:oñdunt:itelligũt:cau/te dixit interdum:plærũq; enim hic paꝫ ſubaudiẽdum.Neceſſe eſt eueniſſe uel euenit:nam cõſequens ſnĩa tollit qd' illẽ dixit neceſſe eſt.℄Nõ ma.q.ſ.m.ſenſus eſt in quo primũ nõ iræ iniurias faciũt accipiẽdũ eſt ſc3m nõ maximas maxi/mæ faciunt pro oſtendunt.℄Cũm de eadẽ cauſa obſcurauit elocutionẽ ſuã:ſed conuenit ſeruo hæc humil itas rõnis: nam plenũ erat ſi diceret.℄Nã ſæpe eſt qbus in rebus alius ne iratus.q.e.e.cũ de eiſdẽ rebus ẽ.i.ſ.a.℄Eſt aũt:p uenit dixit:& eſt ordo:cũ iõ qñ in qbus rebus alius ne iratus eſt:de eadẽ cã eſt iracũdus:factus inimiciſſimus.℄Iracũdus fa/ctus inimiciſſimus:iratus eſt q ex aliqua re laceſſitus iraſcit.Iracũdus q ex parua nullaue cã pcedente iraſcit.℄Pueri in/ter ſe.argumẽtum a ſimili:qa poſt ℄Idem interrogat ℄Quia enim q eos gubebernat aĩus. ℄Infirmus eſt. iſta cõuenit ſeruo.℄Idem ille.mulieres ſunt.ſ.u.p.artificioſe a perſona:a ſimilitudine pueri:a fa/cto iras gerũt:ab accidẽtibus ſimilitudinis.℄Animus infirmus:a collatione pſonæ mulieris accidentium leui ſnĩa:a facto fortaſſe unũ aliqd' uerbũ:inter has iram.h.c.qua ſnĩa totũ hic ſublatũ eſt qd' ait.Irã.h.c.℄Sed magnum neſcio

Plau. qd neceſſe eſt.e.p.u.i.i.ſic Plau.Fortaſſe te amare:ſuſpicauere:nã ueteres infinitiuo modo adiungebãt fortaſſe.℄Cõ/

Conſci/uiſſe. ciuerit:cõmouerit.℄Quã pro leuibus.n.i.interrogatiue noxis.Iniuriis:culpis.℄Idem.i.m.ſexus alius ad ingenium: & ſenſus idem eſt:& mire ſimilitudinẽ cõtinet ad id quod agit.℄Iram hanc cõciuerit:legitur & cõſciuiſſe: & conſci/

Rurſum uiſſe eſt rem nouã feciſſe.℄Conſciuit:decreuit:fecit.℄Et curſari ſurſum prorſum:rurſum proprie retro ante ſignifi/

Trepida cat:& eſt prouerbiale:ut dicimus ſurſum deorſum:intro foras:hac illac:& ſimilia.græci ℄Sentio tre/

tur. pidari:& curſari:trepidatio ad uocẽ refertur loquẽtium:curſatio ad ſonum pedum:& trepidatur ab his qui morbum

Curſat. putant:curſatur ab his qui raptũ ſciunt.℄Tute loqueris:me uetas:mire expreſſus eſt mos auſcultantium.

Inimiciſſimus pueri inter ſeſe quã p leuibus noxiis
Iras gerũt?Pã.q̃propter?Par.qa eni q eos gubernãt
Animum infirmum gerunt:itidẽ illæ mulieres ſunt
Ferme ut pueri leui ſnĩa:fortaſſe unũ aliqd' uerbum
Inter eas iras has conciuerit.Pã.abi parmeno intro:
Atq; me ueniſſe nuncia.Par.hem quid hoc eſt?
Pã.tace.Par.trepidari ſentio:& curſari ſurſum rurſũ
Prorſum.Pã.agedũ ad fores accede pprius.Par.hẽ:
Senſiſtin?Pam.noli fabularier:proh iuppiter
Clamorem audio.Par.tute loqueris:me uetas.

GVI. A n Emini ego.Hic allocutio eſt per conqueſtionem & bene non ſe amatoribus modo:ſed infœlicibus amatori/bus comparuit:& principium eſt a ſumma totius mali.Pam.Credo nemini homini.i.nulli homini:plura acer/ba:ideſt plura grauia & moleſta oblata eſſe unq̃ quam mihi.Heu me infœlicem recte:nam heu accuſatiuo iun/gi debet:eſt autem exclamatio.q.d.Prohdolor maxime ſum infœlix.Hanccine.i.utrum parſi.i.continui abſtinui:non

Parco. ſuſtinui perdere:ideſt amittere:hanc uitam:ideſt meam uitam ſic infœlicẽ.Si parco ſignificat conſeruo:facit parſi inde

Parſi. parſimonia:ſi uero ſignificat ueniam do facit peperci:hic autem ſignificat continui uel abſtinui.Haccine.i.utrum hac

Parſi/monia cauſa:ideſt propter hanc cauſam eram tantopere:ideſt tantum cupidus redeundi domum:cui.ſ.mihi præſtabilius.ideſt ſatius uel melius fuerat agere ætatem.ideſt uiuere ubi uis gẽtium abundat hic gentium.i.in quolibet alio loco ab iſto q̃

& pepci. me redire huc atq; quam me miſerum reſciſcere.hæc eſſe ita:ideſt tales eẽ lites inter patrẽ & matrẽ & uxorem diſceſſiſſe. Nam oẽ tẽpus quod eſt inter ea.i.inter illud ſpatium priuſq̃ id quod affert laborem reſcitum eſt:ideſt eſt cõpertum:ue/nit in cognitionem eſt lucro.i.ad lucrum uel pro lucro:nos oẽs:ideſt uel apud nos omnes : uel nos omnes pro nobis omnibus poſitũ eſt.ut ſit caſus pro caſu:quibus.ſ.nobis omnibus aliquis labor eſt obiectus : ideſt oblatus appoſitus alicunde:ideſt ex aliquo loco ſiue ex aliqua occaſione.Par.At.i.ſed reperias citius ſic.i.hoc modo:quod rediiſti & diſ/

Obiect⁹. cordias eſſe didiciſti:qui:ideſt quo mõ.expedias te.i.exoluas te his erumnis.i.his calamitatibus:ſi non rediiſſes hæ iræ

Expedit inter malum & uxorem eſſent factæ multo ampliores.i.multo grauiores.Sed nũc o pamphile ſcio ambas matrem &

Reueri/turus. uxorem reuerituras:tuũ aduentum:ideſt habituras reuerentiam tuo aduentui:ita ut altera alteram accuſare non audeat. cognoſces rem.i.controuerſiam & totum negocium expedies:ideſt explicabis diſſolues iram rurſum reſtitues eas in gratiam:ideſt in beniuolentiam alterius in alteram.ſiue mauis utriuſq; in alteram:illa ſunt leuia.i.facilia parua non ma/gnæ quantitatis aut magni momenti q̃ tu induxiſti in animũ tuũ.i.quæ tibi perſuaſiſti eſſe pgrauia.i.admodũ magni ponderis & magnæ grauitatis.Pam.quid.i.cur conſolaris me?an quiſquam.i.aliquis.eſt æque:ideſt tam miſer quam ego ſup.uſq̃ gentium/gentium.abundat : ideſt in aliquo loco orbis terrarum.Priuſq̃ duxi hanc uxorem.habeam ani/mum deditum.ideſt ualde datũ amori alibi.ideſt in alia muliere:noluit dicere in meretrice bacchide:iam nunc eſto ſup.

ut.i.ꝙ taceã:tñ eſt facile ſcitu.i.ad ſciendũ:cuius.i.cuilib[illegible] miſer in hac re uxoria.ſ.ꝙ ſi uis iungere tñ
cũ auſus ſum repete ſupiora uidelicet q̃uis hẽbam aĩum de[illegible] am[illegible] tñ nũq̃ auſus ſum recuſare eã uxorem q̃ pa/
ter meus obtrudit:uel legit Dona.i.obtrudebat.hoc eſt q̃ſi obi[illegible] ferebat mihi inuito.ſ.ꝙ ſi ſit obtrudit pro Obtrui
obtruſit accipiendũ:nã iam ei uxorẽ pater obtruſerat:uix abſtrax[illegible]pui'me illic.i.ex amore meretricio:atq; ex/ dere.
pediui aĩum meum ĩpeditũ in ea.i.in amore eius meretricis:& uix cõ[illegible].i.cõuerterã aĩum meũ huc.i.ad amorẽ huius
philomenæ.hẽ interiectio exclamãtis ĩdignãtis & dolentis:noua res.ſ.diſſenſio animoꝝ inter matrẽ & uxorẽ:orta eſt.i.
emerſit:porro.i.poſtea ſiue deinde:q̃ res abſtrahat.i.ſepet me.i.aĩum meũ ab hac uoxore mea:tũ.i.deĩde:arbitror me i/ Porro.
uẽtuꝝ matrẽ aut uxorẽ in culpa.ex ea re.i.ex ea diſſenſione &cõtrouerſia:ꝙ.ſ.mrẽm aut uxorẽ eſſe in culpa cũ iuenero: Perferre.
cẽ ita gd reſtat.i.qd reliquũ eſt niſi ut porro.i.poſtea uel in poſtremũ fiã miſer? Nã o pmeno pietas.i.affect⁹pius in ma/
trẽ iubet.i.cogit & impat:aut uult me ferre.i.tolerare iniurias mr̃is:tũ.i.deĩde:ſum obnoxius.i.deuictus obligat⁹uxori:
ita.i.adeo ptulit.i.uſq; ad finẽ tolerauit ſuſtinuit me.i.mores meos.oli.i.diu:ſuo ingenio.i.ſua manſueta natura.pertu/
lit inq̃ tot iniurias meas.i.qbus eam affeci quæ oĩa.ſ.a ſe tolerata nunq̃ patefecit.i.nunq̃ declarauit: detexit:pdidit:di/
uulgauit in ullo loco:ſed ſemp reticuit:ſed o pmeno neceſſe eſt neſcio qd magnum eueniſſe.uñ.i.a qua magna re ira in
terceſſit.i.interpoſita eſt:uel interuenit ĩcidit iter eas.ſ.mrẽm & uxorẽ q̃ ira pmanſit.tandiu.i.tãto tpe.Par.hercle qdẽ.i.
certe.haud.i.nõ eſt puũ.i.res pua & parua occaſio.uñ.i.a qua ira iterceſſit iter eas:uero.i.ſed:uel certe:aut ſi ſit diũs a ue/ Vero uei/
rũ ueri ſic aſtrue ſi uis exeq.i.pagere pſtare:uero.i.ueritati ueram rõnẽ.i.uerã argumẽtationẽ ſeu rõcinationẽ.Interdũ rã exeq
iræ q̃ ſunt maxie:nõ faciunt.i.nõ oñdunt:nõ pbant maxĩas iniurias.q.d.nõ cõſeq̃ns eſt:ppea inter aliquos putare ma/ rõnem.
ximas eſſe iniurias ꝙ maxime ſint iter eos iræ.Nã.i.qa'ſæpe eſt.i.cõtigit:quũ.i.qñ iracũdus hõ.i.parua uel nulla cã præ Nam p
cedẽte iratus factus eſt inimiciſſimus de eadẽ cã.i.pp eãdẽ cãm in iis reb⁹in qb⁹ alius q nõ eſt ita iracũdus.ne qdem.i. quia.
non ẽt eſt iratus.Iratus eſt q'ex aliq̃ re laceſſit⁹iraſcit:iracũdus aũt q ex pua uel nulla cã pcedẽte iraſcit.Vel ſic aſtrue:ſæpe Iratus &
eſt.i.cõtigit:cũ.i.qñ in iis reb⁹in qbus alius:ne qdem eſt irat⁹iracũdus eſt factus inimiciſſim⁹:de eadẽ cã.i.pp eandẽ cãm iracun/
pp quã ne iratus qdẽ ali⁹fuit.Proh exclamatio:q̃.i.q̃tũ leuibus.i.puis noxiis p noxis.i.culpis iniuriis.pueri gerũt.i.ex/ dus.
ercẽt iras iter ſe? q.d.a ſimili.p puis culpis mulieres inter ſe graues iras gerere ſolẽt.Pam.Quapp.i.q̃re ita pueri p re par/
ua graues iras gerunt.Par.qa.n.i.qa certe.pueri gerũt.i.geſtãt aĩum infirmũ.i.nõ ſtabilẽ nõ cõſtantẽ q aĩus gubernat.i.
deducit eos pueros.Alii iterrogationẽ illam quapp tribuunt parmenoni ſeipſum iterrogãti:& deinde ſibi reſponden
ti.Itidẽ.i.ſimiliter illæ mulieres ſunt ferme.i.prope modũ leui ſnia.i.inconſtanti opinione.ut pueri.i.in morẽ puerorũ:
Fortaſſe unũ aliquod uerbũ conciuerit a concieo concies:uel concio concis quartæ quæ duo faciunt conciui & conci/ Cõcieo.
tum.i.cõmouerit.Alii legũt cõſciuerit a cõſcio is ſeu cõſciſco is.i.q̃ſi rem nouam fecerit.ſed melior ſupior ſnia.Pam.O cies.
parmeno abii intro.i.in domũ in qua eſt philomena apud mrẽm ſuã:ac nũcia me ueniſſe.Par.Hem:iteriectio inopinati Cõcio.
aliqd audiẽtis:& ibi mos exprimit auſcultãtiũ:qd hoc eſt qd' audio.ſ.Pã.tace & auſculta diligẽter.Par.ſentio.i.perci/ cis.
pio trepidari in uerbo imperſonali.i.uoce tremula timorẽ oñdit:& refert trepidatio ad uocẽ loquentiũ:& ſentio inquã Trepi/
curſari impſonaliter dcm̃.i.ꝙ curſat.ſurſum.i.in altum,prſum.i.retro.rurſum.i.añ.Antiq ut Feſtus inqt,prſum pone/ dare.
bant pro retro:cui aſtipulatur dicẽs:prſum rurſum poni puerbialiter pro retro añ:queadmodũ dicimus rurſum deor/ Surſum
ſum:itro foras:hac illac & ſimilia.Pã.Agẽdũ.i.eya hortãtis eſt: accede ppius.i.propinquius ad fores. Par.hẽ iteriectio & prou/
dephendentis aliqd ſenſiſti ne.i.pcepiſti ne id qd audiui, nã tunc ambo erãt ad fores & auſcultabant qd fieret itus.Pã. ſum
Noli fabulari.i.noli loq:deinde audito clamore ait.Proh:iraſcẽtis exclamatio uel audientis indignũ aliqd.Iuppiter fi/ Agedũ.
dẽ ſup.imploro tuã.Vel exclamat dicẽdo:proh iuppiter ut exclamare ſolem⁹.bone deus? ſine alia appoſitione.

Q. Miſſum eſt in expoſitione hic Par.tute:ideſt tuipſe pamphile loqueris:& ſupple uetas:ideſt prohibes me ſub/ ASCEN.
audi loqui.Item ubi in textu eſt:quia enim(qui eos gubernat)animum infirmum gerunt:alii cum Donato
legunt:quia(qui eos gubernat animus)infirmum gerunt.

NEmini.Incipit tertius actus q eſt pamphili:talem.n.habet materiã:ut partũ cognoſcat Pam.ſed celet bñ: uxorẽ A.
aũt repudiet.Rediens enim de imbro:& dolens de uxore:q̃ a ſocru diſceſſerat:quũ ptũ pcipiet ex ſe eſſe nõ cre/
det:qa ſi ſeptem erãt menſes ex quo eam duxerat:quũ poſt duos non attigiſſet:ſicut ipſa mr̃ poſtea refert non
reſtabant niſi quinq; menſes poſt concubitum:quare quũ nolint eam recipe ex miſericordia tamẽ ſtudebit partũ celare.
In hoc itaq; actu pamphili erũt hæc tria:cognitio ueritatis.repudium uxoris:celatio conceptionis: illi exeunti de naui.
Par.uxoris diſſidium retulerat:unde ita conſequitur.Nemini &c̃.acerba.ideſt aduerſitates: quia quum propter iſtam
amorem bacchidis euitaſſet nunc tamen hanc non habeo quam amabam.ſic ergo inter duo:nec unum habeo hanc ci/
ne parſi.i.peperci pdere in mari:q tanto ſtudio mihi a periculo pcauebam hac cã: ut cognoſcerem hæc multa.qa enim
iſtud malum prius occurrit ei uidetur ſibi iſtud fuiſſe cauſa quare reuerſus ſit.Præſta.ideſt meli⁹ q̃ huc redire:atq; q̃ me
ſeruum reſciſcere hæc ita eſſe in diſ.Nam ideo eſſet melius.me agere.e.in alio loco:ut dũ hæc neſcirẽ mala cẽt mihi illud
tempus mihi lucro: & hoc eſt qd' dicit uniuerſaliter.Nam &c̃.obiectus.i.futurus la.At ſit &c̃.o hære pœnitet te rediiſ/
ſe.at ſit qd' rediiſti quia tu &c̃.rem.i.cãm ire cognoſces.Poſtea iram iſtam exp.perg.i.ualde grauia.priuſq̃ oſtẽdet qd'
ſuperius dixit multa eueniſſe acerba ex amore:quia & in priori amore:& in iſto male contigit ſibi:hoc dicit priuſq̃ &c.
In hac re.i.in priori amore.hem quum hanc amare iam incepiſſem:tum aliud malum:quia aut matrem:uxorem quas
utraſq; diligo culpabilem inueniam.Matrẽ autem oportebit pati:nec aduerſari illi:ſed fauere quod iubet pi.& hoc eſt.
Nam matris & uxoris autem beniuolentia ſuadet ut eam diligam.In quo ero mr̃i contrarius:hoc ibi.Tum uxori &c̃,
Manſ.in.dum ei durus eẽm quũ bacch.Plus adhuc amarem.Sed mag.quum neutri aduerſari uelim neſcio quid faciã.
Sed hoc tantum ſcio quod neſcio quidẽ magnum.i.q̃ magna cauſa &c̃.quaſi dicat,Magna fuit cauſa quum tanta ſit
ita ſecuta.haud equidem.ſ.fuit magnum: hercle par.eſt.i.cauſa.Et ſicut ex leui cauſa maxime ira aliquando naſcitur ſic
leuiter finitur:& non ſolet generare magnum malum:hoc utrumq; oſtendit in uerſu ſequenti.ſ.& ꝙ iræ naſcunt ſæpe

ex leui cā:& ꝙ nō ſolēt officere maximū:& hoc dicit ... exeq uerā rōnē hoc inuenies ꝙ iterdū iræ q̄ ſunt max. nō ſū.max.m.i.dāna.Et q̄re hoc qa natæ ... ſæpe ē.i.cōtigit in aliqbus reb⁹ ꝙ alius nō eſt iratus ide:cū tū de eadē cā alius exiſtēs iracūdus ſacit eſt.i. ... De hac re exemplificat in pueris.Pueri iter & c̄.Quia.n.i.certe gerunt aīum infirmū q̄ aius & c̄.Intro.i.i... philomenæ q̄d.i.qūo.qa pu.iraſcētis & ꝑturbati eſt ſic uidere uxorē. q.d.noli timere qa ego dicā qd eſt dixetū ... pauitare.i.tremere.neſcio qd.i.pp.neſcio quem morbum.Interii ſi infirma eſt.Cur.id & c̄.quonā modo dicebat hoc itroeundo in domū.q.d.neſcio adhuc an magnum te uexet malū an paruū:ſed ſi eſt magnū hoc eſt periculū.ſ.nō uſus.remouetur parmenōe ſi introire ꝑtū cognoſceret:quē celari opor/tebat:hēt aūt neceſſario non introire pp odiū illaꝝ qd' timebat.Si modo intrarē & for.m.a.ſ.ſ.parētheſis.ꝙ ſane.n.cauſa ilico dicent ſer.ſoſt.in.Et tūc aliquod mali.i.aliquas potiōes & uenena quin me attuliſſe.q.i.qūo.i.per quod malū moribus illius ſit auctus.ideo dicit capiti atq̄ ēt.qa bonus pater:& mater infirmari uident:ſi filius uel filia ifirmātur. Tunc hera.u.& c̄.quia dicent illam me miſiſſe.Ego in magnum malum:quia enim me pugnis crederent.

DO. A

Tace obſecro mea gnata.Non ſolū hic iuno lucina nō inducitur:ſed ēt ſilentiū parturiēti inſup iponit:qa furtiua conceptio eſt:& in eiuſmodi uerba ſunt mris:ut dūtaxat ſciētibus manifeſtū ſit pāphilo uerbū & pmenoni tanq̄ ægrā contināetis filiā uideant.¶ Tace obſecro mea gnata cōceptus furtim conuenit naſci.¶ Quia pii.ſatis amatorie.¶ Matris.u.u.eſt oīa hæc quæ ſenſu pcipi pūt uiſa dicimus Virgi.Viſæq̄ canes ululare per umbram. ¶ Vxorē.ph.pauitare neſcio qd.pauere & timere & ad corpis & ad animi pturbationē ueteres inferebāt. Plau.in bacchidibus.Nā & ex mari timida ecce ergo pauitare ægrotare qa ſic horruiſſe:ac palpitare uenis. ¶ Quia nō poterā una oīa dicere. Null⁹ ſum: rurſus ſe iſœlicem & miſerum appellauit.Hic nullus ſum Quia nō poterā una oia cū ſtomacho ꝓnunciauit:& deeſt dicere.¶ Nemō medicū adduxi.ſ.ex quo ſcire poſſes: Neſcio.pturbatus parmeno idē repetit uerbū.& aptum eſt pſonæ ſeruili.¶ Ceſſo hinc ire itro.in uultu colloquiū.ſic aūt agit poeta ut grauē morbū in uxore ſuſpectans maritus ꝓtinus ingrediatur:ut partū improuiſus offendat.¶ Quonā mō philomena.amatorie. Sic in phormiōe.qd' ſi meæ fortunæ redeūt phaniū abs te.u.d.n.e.¶ Nā ſi piculum ullū in te ineſt.multum dixit.ſi in te piculū ineſt me piiſſe nō dubito.tantus aūt affectus nō eſt mariti tm̄:ſed amatoris quoq̄.¶ Nā ſi.p.u.non permiſit amor dicere periurā:ſed piculū.¶ Offendā affectā laſſam poſſeſſamq̄ morbo ab eo qd' eſt affici.uñ affectus dicunt poſt quos afficimur.Nō uſus ē facto.uide artificē Terētiū queadmodū alias p pāphilū.alias p ipm parmenonē inuenit queadmodū neſciat a cæteris uirginē añ nuptias ab ipſo pāphilo uitiatā eſſe. ¶ Nō uſus.nō utile.¶ Facto eſt.facto abūdat:nā iuiſos oēs nos eſſe ſentio.acute eiuſmodi cām reppit. quæ uel hoiem curioſum cōtineret:quæq̄ nō pmenonē modo:ſed mox ēt ſoſtratam arceat ab igreſſu. ¶ Heri nemo uoluit ſoſtratā.quaſi aliū dixerit:uñ

Viſus ſa: ſum. Virg. Plau.

Affectus ab actū.

A Myrrhina. Pāphilus. Parmeno.

Tace obſecro mea gnata.Par.mris uox uiſa ē
Philomenæ.Pā.null⁹ſum.Par.qd dū?Pā.qa
Perii.Par.quāobrē?Pā.neſcio quod magnū malum
Profecto parmeno me celāt.Par.uxorē philomenā
Pauitare neſcio quid dixerunt:id ſi forte eſt neſcio.
Pā.iterii:cur id mihi nō dixti? Par.qa nō poterā una
Oīa.Pā.qd morbi eſt?Par.neſcio.Pā.quid?nemon
Medicum adduxit?Par.neſcio.Pā.ceſſo hinc ire itro
Vt hoc quāprimū qcqd eſt certum ſciā.qm̄ modo
Philomena mea nūc te offendā affectā?nā ſi piculū
Vllū i te ē piſſe me una haud dubiū eſt.Par.nō uſus
Facto eſt mihi:nūc hūc itro ſeq:nā iuiſos oēs nos eē
Illis ſentio:heri nemo uolui ſoſtratā intro admittere
Si forte morbus amplior factus ſiet(qd' ſane noli)
Maxime heri cauſa mei.ſeruum ilico itroiiſſe dicent
Soſtratæ:aliqd tuliſſe cōminiſcentur mali:capiti
Atq̄ ætati eorum morbus.qui actus ſiet:hera
In litem ueniet.ego uero in magnum malum.

intelligis.¶ Heri nemo uoluit ſoſtratam argumētum odii.¶ Maxime heri.cāmq̄ bñ maxime:qui & poſt ipſam:uel poſt inuidiam ſocrus non uult fieri grauiorem morbum.¶ Seruū introire ilico.mire ut criminoſius ſuſpitioſiuſq̄ ſit non lachetis.aut pamphili ſeruum:ſed ſoſtratæ:nec parmenonem ſaltem.¶ Cōminiſcentur:dicent:cōfixerint.¶ Capiti atq̄ ætati:ideſt bene maluit.maluit illorum q̄ puellæ dicere quod utiq̄ intelligitur.¶ Qui unde.¶ Hera ſoſtrata.¶ In litem ego uero in magnum malum in quæſtionis tormenta.

GVI. A

Tace & c̄.Hic poſt auſcultationem ex ipſis gemitibus parientis philomenæ ſuſpicatus eſt pāphilus morbo aliquo uxorem affectam eſſe propterea conqueritur ſe id celatum eſſe a parmenone.In primis myrrhina mater puellæ admonet parientem ut taceat:qd' dictum auditū eſt ab auſcultātibuus pāphilo & parmenone.Myr.O mea gnata philomena obſecro tace ne hoc furtum reſciſcat.Pā.uox mris philomenæ.i.mris uxoris meæ.ſ.myrrhinæ uiſa eſt mihi.i.a me pcepta.Nam oia quæ ſenſu percipi poſſunt uiſa dicimus:nullus ſum.i.perii.uel miſer ſum & iſœlix ubi nullus

ubi nullus capitur pro non quaſi.d.Non ſum.i.adeo ſum conſternatus dolore ut ſim necne ignorem uel ut uideat non eſſe.Par.Quiddum/dum parelcō eſt.i.cur nullus es?Pam.quia pro.i.dolore ſum confectus.Par.quāobrē pꝰſti. Pam.o parmeno profecto mei ꝑpinqui & affines celant me neſcio qd magnum malum.Dicimus celo te hanc rem & hac re:& celo tibi hanc rem.Par.dixerunt affines ſeu propinqui tui uxorem philomenam pauitare.i.pauere timere neſcio quid.Pauere ueteres referebant ad corporis & animi pturbationem.Si forte:ideſt propter quod audis clamātem philomenam & matrem obſecrantem ut taceat:neſcio.Pam.Interii.quaſi perditus ſum cur non dixiſti mihi id.ſ.eam pauitare:neſcio quid forſitan morbi.Par.non dixi tibi quia nō poteram dicere tibi una.i.ſimul omnia.Pam.qd morbi eſt illi.ſ.id eſt quo laborat morbo?Par.neſcio.Pam.Quid?modus interrogandi:uel cur neſcis?nemon.ideſt utrum nemo adduxit medicum ex quo ſcire potuiſſes.Par.neſcio an aliquis medicum adduxerit.Pam.ceſſo.i.nimis tardo ire hinc intro in domum ſocrus ut ſciam certum:ideſt pro certo quam primum.ideſt citiſſime hoc quicquid eſt.O philomena mea quonammodo offendam:ideſt inueniam in reditu meo te affectam:ideſt laſſam poſſeſſam a morbo ab eo quod eſt affici.Vnde affectus dicuntur poſt quos afficimur.Nam.ideſt certe ſi periculum ullum eſt in te.haud.i.nō eſt dubium me periiſſe:ideſt periculum ſubiiſſe:uel me interiiſſe.una:ideſt ſimul tecum.Par.non eſt mihi uſus:ideſt nō eſt mihi utile uel opus:facto:ideſt facere id ſup.quod ſequitur ſcilicet ſequi hunc pamphilum.intro:ideſt in domum.Donatus uult facto abundare.& ſtatim iungi non eſt mihi uſus ſequi &c.Nam ſentio nos omnes de domo ſoſtratæ eſſe inuiſos:ideſt exoſos illi matri & filiæ:heri nemo uoluit contromittere:ideſt admittere & introducere ſoſtratam matrē pamphili ſi forte morbus factus ſit amplior:ideſt grauior.quod.ſ.morbum eſſe factum ampliorem:ſane.ideſt certe uel ualde:nolim maxime:ideſt præcipue.nolim cauſa mei heri.ideſt mei domini.ſ.pamphili.decent ilico ſi morbus ingraueſcat ſeruum ſoſtratæ.ſ.me introiiſſe.cōminiſcent:ideſt configent excogitabunt ſeruum tuliſſe:ideſt attuliſſe.aliqd mali capiti:ideſt uitæ atq; ætati illorum maluit dicere q̄ illarum:quāuis tamen intelligat philomenam & forſitan eius matrem quibus malum imprecatur.qui.ideſt unde uel a quo malo a ſeruo allato morbus auctus ſit.ideſt creuerit:ubi qui uel eſt aduerbium aut ablatiuus ſingularis:tunc hera ſoſtrata ueniet in crimē:ideſt in culpam & criminabitur:ego uero ueniam in magnum malum puta in quæſtionis tormenta.

Nullus ꝑ non.
quiddū
Pauere.
Affici.
Affectus
Viſus.

n Eſcio quid iamdudum audio.h.t.In hac ſcæna quaſi quædā deliberatio eſt cōtinens ſuaſionis.diſſuaſioniſq; partes:quas in ſubditis cōſiderabimus.hic qui animis uicini ſunt magis morbus grauior fiat:proprie:quia morbi graues ſunt dicti.Virg.Vbi aut morbi graues.Salu.Morbi grues ob inediam inſolitam ueſcientibus. DO. A

¶ Male metuo ne.p.magis inſtat.Teren.bonam ſocrum facere:q̄ ut bonam meretricem faciat. ¶ Quod te æſculapi:te deeſt poſt:ut ſi poſt qd'.Nunc ad eam uiſam.ſic Virg.Reſpice ad hæc. ¶ Hem interiectio eſt nouas res audientis. Virg.

A Soſtrata. Parmeno. Pamphilus.

n Eſcio qd iādudū audio hic tumultuari miſera
Male metuo ne philomenæ magis morbus
Aggraueſcat:quod te æſculapi:& te ſalus ne quid
Huius ſit oro.nunc ibo ad eam uiſam. Par.heus.
Soſtrata.So.hē.Par.iter; ne iſtinc excludere.So.hē.
Parmeno tū hic eras?perii qd faciā miſera nō uiſam
Vxorē pāphili:quū in ꝓximo hic ſi ægra?Par.non
Viſas:nec mittas qdem uiſcēdi cauſa quēquā.nam
Qui amat:cui odio ipſus eſt:bis facere ſtulte dico:
Laborem inanē ipſus capit:& illi moleſtiā affert:tū
Filius tuus introiit uidere ut uenit:quid agat.

¶ Heus ſcilicet uide quēadmodū ꝑ ſemetipſum:per parmenonem arceatur ſoſtrata:quæ neq; deeſſe poſt officium:neq; ingredi poſt ſocrum inducitur. ¶ Iterum ne iſtinc.e.bene iterum:ut illi pudorem incuteret de repetitione iniuriæ.& memoriter.Iam enim dixit noſtra ilico.i.t.u.a.a.n.& ſimul uide quam uehementius ad iniuriam ſonet excludi q̄ nō admitti. ¶ Hem parmeno.hem iteriectio eſt eius quæ cōmota ſit noua re. ¶ Nō uiſam uxorem pamphili?ut dixit ſupra ſeruum ſoſtrata:non parmenonem:ſic uxorem pamphili dixit magis q̄ philomenā:ut animū & officium eiuſdem ſocrus & matris breuiter demonſtraret.non uſus.Hem unam rē ſoſtrata cōſuluit:hic de duabus nāq; & illam non uult ingredi:& cauet ne ipſe mittatur:& bene quēquā ne aperte pro ſe loqui uideatur. ¶ Nam qui.a.c.o.i.eſt aliam cauſam ſubiunxit:quia durum fuerat ipſi ſoſtratæ dici.quod ſupra dictū eſt. ¶ Nam qui.a.cauſa a ſententia morali.deeſt eam uel eum. ¶ Et illi.m.a.bene adiecit ne quid amet hoc dicat:laborem dum promereat quem amat. ¶ Tum filius tuus alia cauſa ab euentu. ¶ Videre ut.u.q.a.qđ ſupra uiſere.an uiſere officii eſt apud ægros uidere cognitiōis:& ideo additum.quid agat. ¶ An uenit.p.bene imitatur affectum. ¶ Hem interiectio fœminina ac matronalis. ¶ Ex corde.e.geminauit præpoſitionem. ¶ Laborem inanem ipſius capit:& illi moleſtiam affert.hoc ualidiſſimum ad diſſuadendum fuit. ¶ Nunc huc introire uolo:cur ſi uenit pamphilus non ſit introeundum:cauſa narratur. ¶ Nam ſi remittent quippiā:uerbum actiuum quaſi neutrum poſuit. ¶ Philomenæ dolores dramaticos errat.nō enim uere dolor morbi eſt.cū ſit ꝑtus. ¶ Scio conui

Salu.
Virg.
Hem.
Videre.
Viſere.

Virg. nuo ſola ſoli.ut haud credo inuiſus.c.a.u.c.& [illegible] ſola ſoli dr̄ q̄uo pr̄us pn̄ti.ſic Vir.Illum abſ̄s.a.a.q.u.unde ortum eſt tertium.℄ Qu[illegible] uos īteruenit:melius ſic q̄ ſi diceret:quæ illi feceris. ℄ Quam triſtis eſt locuturi pam[illegible] ℄ O mi gnate.ordo eſt.O mi gnate gaudeo te ſaluum ueniſſe:ſed intercedit pāphilus triſtis. ℄ Saluan.ph.ē.cũo [illegible] pāphilo ſe amare nuq̄:cũ poſt ſalutationē:nihil prius q̄ de ſalute uxoris ingrat. ℄ Saluan.ph.ē mire obuiā ſibi [illegible] filiũ nihil aliud niſi de philomena īterogauit:ut ōnderet eius morbũ curæ ſibi eē. ℄ Meliuſcula eſt:uerum eſt.uerum eſt q̄tum ad morbum ptinet. ℄ Meliuſcula eſt:hoc ad morbum & ad euentũ paritudinis. ℄ Ve℞ eſt.ita nō mentit̄ pamphilus mr̄i. ℄ Vtinam iſtuc dii ſaxint:diligētiore officio loqtur:ut rea apud filiũ ſocrus. ℄ Quid tu igit̄.l.locum iræ igitur ſignificat:ſi ita eſt:quare ergo tu triſtis es? ℄ Recte mater:ſic dicimus cum ſine iniuria interrogātis aliqd reticemus:& bn̄ additũ mater ut duritia reticētiæ blando nomine moliret̄.alii recte ſic accipiunt:ut itelligant nihil eſt mali. ℄ Quid fuit tumulti.antiq ſic declinauerũt:tumulti ſenati:ut Sal.Decretum ſenati fit. ℄ Eſto dic mihi:dic uerbũ eſt inſtantis audire:& curioſe iterrogantis.Virg.Dic mihi damœta:cuiũ pecus. ℄ Dolor repēte inuaſit.proprie inuaſit:qa repente. ℄ Ita factũ eſt:moris eſt aſſentari ad dicta interrogantiũ q q̄ uera ſũt celāt. ℄ Ita aiũt.bn̄ aliis aſcripſit ſi falſum ſit in ipſis aſcribat̄ mēdaciũ. ℄ Ita aiũt in hac tota iterrogatiōe & r̄nſione colorē induxit ſecretũ ægre obiurgātis. ℄ Ita aiũt:religioſe mendaciũ ad rumorē rettulit aiũt inqt ne ipe falſum dicere uideret̄. ℄ I ſodes itro:ne igrediat̄ mr̄ ad ſoceros:& iō dicit i ſodes itro:& appet itro dicentē manu annuere:ut domũ redeat:& ſimul quo magis faciat reddit cauſam. ℄ Cōſequar te iā mea mr̄:adiecit & tēpus iam. ℄ Mea neceſſario additũ. ℄ Mea mr̄:& ſodes:qa intro dictum eſt. ℄ Fiat.abiēs dixit hoc mr̄ fiat:ne oia iuſſis alienis parere uideat̄ q̄ſi ipamus & nos:q̄ nos ipſi facturi ſumus. ℄ Tu pueris curre parmeno.pbabilis cā.qua ablegat ēt parmenonē dum iuuet eũ pueris occurrere:& ſimul notādum q̄ in hac fabula redicule uexat̄ uſq; ad ultimum ſeruus:& ablegat̄ cum ſit & piger & curioſus. ℄ Atq; his onera adiuta:locutio antiqua figura:& eſt p ipſos onera portantes. ℄ Atq; eis onera adiuta. ℄ Quid non ſciunt ipſi uiam domũ qua redeant.iā uide queādmodũ ſeruet̄ parmenoni pſona loquacis:curioſi.pigri. ℄ Domũ aduerbiale eſt. ℄ Domũ qua redeant.q̄ſi locum ſignificet uſ reliquum pceptum ſeruus non audiuiſſe:

Qua. ſed audiuit. ℄ Qua q̄uo intelligamus.i.queādmodũ onus portent de naui:& qd fieret.& qua fieret. ℄ Ceſſas de induſtria oēs ablegauit ſuos:ut nō audirent quæ intus poſt ſcænam ſunt acta:quæ tamen populo eſt narraturus.

So.quid ais?an uenit pamphilus?Par.uenit.
So.diis gratias habeo:hem iſtoc uerbo animus
Mihi rediit.& cura ex corde exceſſit.Par.ita te ea
Cauſa maxime nunc huc introire nolo.nam ſi
Remittent quēpiam philomenā dolores:oēm rem
Narrabit ſcio continuo ſola ſoli:quæ inter uos
Interuenit:unde ortum eſt initium iræ:atq; eccum
Video ipſum egredi.quā triſtis eſt.So.o mi gnate
Pam.o mea mater ſalue.So.gaudeo ueniſſe te
Saluum ſaluan philomena eſt?Pam.meliuſcula eſt.
So.utinam iſtuc ita dii faxint:qui tu igitur
Lachrymas?aut es tam triſtis?Pam.recte mater.
So.quid fuit tumulti?dic mihi an dolor repente
Inuaſit?Pam.ita factum eſt.So.quid morbi eſt?
Pam.febris.So.quottidiana?Pam.ita aiunt.
I ſodes intro cōſequar.iā te mea mater.So.fiat.Pā.
Tu pueris curre.Par.obuiā:atq; his onera adiuta
Par.qd̄?neſciũt ipſi uiā domũ q̄ redeant.Pā.ceſſas?

GVI. A

N Eſcio &c.Hic cōtinet̄ egreſſus triſtis pāphili ex domo ſocrus apud q̄ dephendit repētino aduētu ſuo furtiuũ partũ uxoris:quē tn̄ q̄ maxie pōt celare ſtudet & ptegere.So.Ego miſera audio iādudũ.i.pauloan̄ neſcio quid tumultuari.i.facere tumultus.hic.i.in domo phidippi pr̄is philomenæ.ſiue audio neſcio qd tumultuari.i.au

Tumultuari. dio neſcio qd faciēs tumultũ &c.qd̄ in idē recidit male.i.ualde & q̄ſi in malũ meũ ſiue in ſollicitudinē meā metuo ne morbus magis aggraueſcat.i.grauior fiat ſiue efficiat̄ philomenæ.qd̄.i.pp qd̄ uel poſt qd̄ o eſculapi deus medicinæ apollinis filii & o ſalus.i.dea ſanitatis oro te.neqd.i.ut nihil huius ſit.i.eueniat.ſ.non aggraueſcat illi morbus.nũc uiſā

Viſere. ad eā.i.ibo ad eā uidēdā.Par.heus aduerbiũ uocādi o Soſtrata uocat eā ut deterreat ab eũdo.So.Hē.iteriectio ē res nouas audiētis.Par.excludere in futuro īdicatiui paſſiui.i.nō admitteris itro ite℞.i.ſecũdo.nā iam ſemel fuiſti excluſa.uehe

Excludi. mētius aũt ſonat excludi q̄ nō admitti.So.hē.iteriectio eſt ei⁹ q̄ cōmota ſit noua re.o pmeno tun.i.tu ne eras hic pii.i.pdita ſum.qd ego miſera faciā?nō uiſam.i.nō ibo ad uidēdā uxorē Pāphili.cũ ipſa ſit ægra.i.male h̄ns hic.ſ.in pximo loco.Viſere officii eſt apud ægros.uidere cognitiōis.Par.nō uiſas.i.nō eas ad eā uidēdā nec qdē.i.nec ēt.mittas queq̄:

Viſere & Videre. ideſt aliquē cā uiſendi eā.nā dico uel duco.i.puto illũ facere bis ſtulte q amat illā cui ipe eſt odio.nā ipſe capit laborem inanē.i.uanũ nullius effectus & affert moleſtiā.i.tædiũ illi quam amat.ſ.a qua nō amat̄.tũ.i.deinde & eſt alia cā quare itroire nō debeas.nā filius tuus introiit uidere figura græca.i.ingreſſus eſt:ut uideret quid ipſa agat.ut.i.poſtq̄ uel cum primũ uenit.So.qd ais an.Pā.uenit?Par.uenit.So.hēo gr̄as diis.q̄.ſ.uenerit.hē:iteriectio fœmia ac matrōalis:aius rediit mihi iſto uerbo.i.tuo dicto de aduētu filii & cura.i.anxietas.exceſſit.i.exiuit ex corde.Par.ita.i.pterea nolo te nũc itroire huc maxie.i.pcipue.ea cā.i.pp eā cām q̄ ſeqt̄ nā ſi dolores remittēt.i.relinquēt exonerēt leuēt relaxēt qppiā.i.in aliquo uel aliq̄tulũ philomenā.Do.legit philomenæ qd̄ melius eē puto.nā dolores nō remittũt.ſed potius remittuntur & ait uerbũ hic actiuũ q̄ſi neutrũ poſitũ eē ſic.ſi dolores remittēt.i.ceſſabunt relaxabunt̄ alleuiabũtur philomenæ.

Remittere. quippiā.i.in aliqua pte aliq̄tum ſcio:q̄ cōtinuo ipſa ſola narrabit ipſi pāphilo ſoli.i.remotis arbitris oēm rē.i.totam rei ſeriem ſiue totum tenorē eius rei quæ res iteruenit.iter uos.i.inter te & eam:unde.i.a qua re.initium.i.principiũ iræ ueſtræ ortum eſt atq; eccum.i.ecce hic uideo ipm pamphilum egredi.i.exire de domo ſocrus ſuæ q̄.i.quantum eſt triſtis?

ſtis? So.o mi gnate pāphile.ſ.q.d.gaudeo te ſaluū aduenisſe. Pam.o mea mater ſalue. So.pfecit qđ omiſerat gaudeo te ueniſſe ſaluū.ne.i.utrū philomena uxor tua eſt ſalua.i.ſana icolumis.& dr̄ i textu ſaluan.p ſalua ne.ut uiden.i.uides ne. Pam.pamphilus uolēs celare ptum & fugere mēdaciū caute rñdet.ingens ipſa pamphila eſt meliuſcula.i.aliquāto melius ſe hñs q̄ prius.meliuſculus a cōpatiuo diminutiuū eſt. So.utinā dii faxint.i.faciāt iſtud.ſ.ut meliuſcula ſit ita.i.quēadmodū dicis.igiť ſi ita eſt qd.i.cur lachrymas hēm⁹ lachrymo as:& lachrymor aris:aut qd.i.cur es tā triſtis? Pā.o mr̄ recte iterrogas ſic dicim⁹ cū ſine iniuria iterrogātis aliqd reticem⁹ & bñ additū mr̄ ut duritia reticētiæ blādo noie molireť:alii ſic capiūt recte ut itelligāt nihil mali eſt. So.qd tumulti.p tumult⁹ ſic antiq in gtō dicebāt ut tumulti.p tumult⁹: ſenati.p ſenat⁹ &c.qd ergo tumulti fuit ſup.iter uos ſup.dic mihi an dolor iuaſit.i.arripuit te repēte & ,pprie inuaſit:qa repēte. Pā.ſcīn eſt ita.i.repēte dolor me inuaſit. So.qd morbi eſt philomenæ.ſ. Pā.febris eſt ei nō mēnť.nā pariētes nō ſunt ſine febri. So.quottidianā.i.quottidiēna ne:hoc eſt utrū febris cōtinua eſt ei. Pā.ita aiūt.i.ita dicūt ita rumor ē uulgo.ſodes aduerbiū comicū & blādiēti accōmodatū q̄ſi ſi audes.I.i.uade itro.i.in domū tuā:uñ tu uenis.nō.n.uult eā īgredi ad pamphilā o mea mr̄ iā cōſequar te in domū nrām. So.mr̄ abiēs dixit fiat q̄ſi ſibi ipſi id ipans non ſolū filio parēs. Pā.ablegat ad portū. Pam.ſeruū ne audiat q̄.int⁹ poſt ſcænam ſunt acta q̄ tñ populo eſt narraturus o pme.curre obuiā.i.in occurſum pueris.i.ſuis afferētib⁹ onera de ſucceſſiōe cognati mortui pp qđ miſſus fuerat pāphilus.atq; adiuta.i.adiuua his ſeruis onera.i.adiuua ſeruos onera portātēs.ſimiliter Gelius eſt locut⁹ ingens.& nobis hanc meſſem adiuuent. Pā.qd? interrogandi modus p idignationē & irriſionē.ipſi ſerui nō ſciūt uiam:quā.i.per quā uiā redeant domū aduerbialiter. Pam.ceſſas.i.tardas cunctaris ire quo dico.q.d.iam illic eſſe deberes.& ita ipſ conteris.

Meliuſculus.

Inuadeť

Sodes.

Adiuua re onus.

A

Eſcio.qm̄ ſoſtrata ſæpius conabať intrare ad ægram nurū:qa uicina erat.quū partus ppinquus eēt nullo mō adeſſe oportebat.ne ergo aliqñ receptam fuiſſe dubitemus.iō inducit ut p Par.remoueať & poſtea ambo per filium mouebunť.ne quid ſit huius.i.augmētatæ infirmitatis. Eſculapius eſt deus medicinæ. Hic in pximo.i. hic prope in noſtra uicina. Tum præterea non debes intrare:quia tuus filius &c.& qa ue.iam ea te cau.&c.quia conſiliabitur cum illa priuatim:cuius conſilio nō debes ineſſe.& hoc eſt.nam ſi re.oēm rem quæ inter nos:unde.i.ex qua re.i.intro.uult eam remouere.intro.i.ad domum tuam.tu uero o parmeno pueris nenientibus de portu cur ob.& is.ſ. ferre onera adiuua.

A Pamphilus.

Ego mearū rerū initiū ullū inuenire idoneū
Vñ exordiar:narrare q̄ nec mihi opinanti
Acciderūt ptim.quæ pſpexi his oculis:partim quæ
Accepi auribus:quia me pp exaiatum ocius eduxi
Foras:nā modo intro me ut corripui timidus alio
Suſpicās.morbo me uiſurū affectā ac ſenſi uxorē eē
Hei mihi poſtq̄ me aſpexere ancillæ aduenisſe ilico
Oēs ſimul lætæ clamant uenire.id quod me repēte
Aſpexerunt:ſed cōtinuo uultum earū ſenſi mutari
Omniū:q; ita incōmode illis fors attulerat aduentū
Meum:una illarū forte interea prope præcurrit:
Nūciās me ueniſſe.ego eius uidendæ cupidus recta
Conſequor.poſtq̄ introii exemplo eius
Morbum cognoui miſer:nam neq; ut celari poſſet
Tempus ſpacium ullum dabat:neq; alia
Ac res monebat ipſa uoce poterat conqueri.
Poſtq̄ aſpexi:o facinus idignū inq̄:& corripui ilico
Me inde lachrymās icredibile re atq; atroci pcitus.

DO.

A

Equeo mearū rerū initiū ullū inuenire idoneū: In hac ſcæna cōnq̄ſtio eſt ad deliberationē deſcendens an abeat pamphilus:an excludat uxorē:in q̄ tota orō pamphili ad argumētū ſpectans amatoria magis q̄ maritalis eſt.nā aliter nō pueniret ad ultimā cognitionē oīum rerū:niſi adoleſcēs furtiuum cōceptū uxoris & partū aliq̄to leuius q̄ cōiugalis dolor expetit tolerauiſſet. ¶ Neq̄o mearū rerū hæc eſt homerica illa. ¶ Neq̄o.m.r.i.hoc principiū magna onerať.ut oñdanť ærūnæ & multæ & graues. Idoneū aptū:cōueniēs. Vñ.a quo. ¶ Parti q̄ p.h.o.his q̄ſi miſeris:uel itellige qb⁹ pſpexi uel audiui mala.an ſic dictū eſt:ut apđ Virg. Vocēq; his aurib⁹. h. ¶ Qua me pp exaiatū:iter exaiatū & exaium hoc intereſt.exaiatus eſt cōterritus cōturbatus:ut Sed qdnā pamphilū exaiatū uideo.& Vir.Exaiata.ſ.i.m.Exaius eſt occiſus.ut Vir.Corpus ubi exaium.p.u.a. ¶ Me intro ut corripui igreſſus ſum. ¶ Timidus.p timēs nomē loco participi. ¶ Morbo me uiſurum affectā qa & hic morbus eſt. ¶ Hei mihi:interiectio dolētis eſt Virg.Eloquar an ſileam & dicitur hæc figura.

¶ Hei mihi.mire interpoſuit.

¶ Id quod me repēte:deeſt poſt:ut ſit poſt id:ac per hoc.Ideo. ¶ Id quod me repēte.a.cauſa cur læte exclamauerint:id ergo ob id. ¶ Sed continuo uultum earum ſenſi immutari omniū:mire pāphilus ēt ancillarum metu impellitur:ut alienum naſci puerū ſuſpicetur:nec ullo modo in memoriam redeat hanc ſe puellam uel huiuſmōi uitiaſſe. ¶ Vultū earū quæ uiderint. Foras obtulerat.offerri dicūtur tā bona q̄ mala ſi inſperata obiiciant aſpectibus. ¶ Obtulerat.oblatum diciť in utrāq; partem qcquid expectationem puenit. ¶ Ego eius uidēdæ cupid⁹ nō erit plena uis repētini doloris.ſi aliquid pſentis ſuſpicatur:& ideo addidit.Ego eius uidēdæ cupidus. ¶ Recta conſequor:abſolute & ſine obiectione:non enim addidit

Idoneus

Virg.

Exaiatus

Exaim⁹.

Virg.

Idem.

Offerre.

uia.℄ Extemplo eius morbū.morbū mitiori aīo q̄ uitiū dixit:aut ꝓbrū:& recte:qa dixit alio me ſuſpicans.m.n.a.q̄.ſ.
e.u.℄ Spaciū.morā.℄ Ac res monebat ꝑtus.℄ O facinus indignū.facin⁹ indignū nō ad illam hoc eſt philomenam:
ſed ad auctorē uitii refert.℄ Et corripui ilico.ardēs.ſ.dolore.& eſt cā cur cito exierit.℄ Lachrymās.non furens ſed la/
Accidere. chrymans nō irat⁹:ſed miſertus.℄ Atq; atroci.i.uehemēti.℄ Mater cōſequit̃ iā cū.).e.oñdit affectū miſericordiæ ſuæ
mſem potius dicēdo q̄ mytrhinā:& addēdo miſerā miſertū:ut recte ſupra dictū ſit:de illa piū:&.p.i.n.℄ Ad genua
accidit:accidere eſt geſtu corporis oñdere in humilitate cadēus.poſt q̄ eſt iuxta & cadere.Salu.aūt ſine præpoſitione
dixit.℄ Qua accidā aut quo.℄ Lachrymās miſa. Mi
ſerabiliter ſe hñs.℄ Miſertū ē,hoc ipe ſibi.℄ Oib⁹ no
bis ut res dāt.ſ.m.a.mire dixit dant ſeſe. Homerus.
Sed hic ſeſe.ex illo & ualidi⁹ dixit & ē hæc catho
lica ſnia.appollodorus. O pamphile mi abs te
q̄obrē a noie & blādimēto mire ſecreta cōfitet̃:ut Vir.
Anna fatebor.n.miſeri poſt fata ſichei. A principio.
idē elaborauit.ut aduerſus pudorē cōſcientia & uoce
& cōfeſſione duraret.O pamphile mi abs te. q̄obrem
uenialis ſtatus in quo confeſſio eſt precatio.℄ Abs te
Virg. q̄obrē morale blādimētū añ cōfeſſionē.Nā uitiū ē cō
feſſio.Nā uitiū eſt.occipit a cā.℄ Oblatū.ad repētina
ꝑtinere ſupius annotauim⁹.℄ Oblatū q̄ſi nō expecta
tū & nolētū uirgini:quaſi q̄ falli poſſet.℄ Olim re/
cte olim:qa facilis uenia circa iam uetera delicta:un̄ tē/
tat tpis longitudine extenuare pctū.℄ Olim:ergo añ
mēſes nouē.℄ Ab neſcio quo improbo.mire cōtem
pſit pſonam dicēdo neſcio quo.i.neſcio quē dixit:ut
oñdat ignobilē ita adiectū.Nam ſi nomē eſt habet &
dignitatē.ut & nos aliqd nomēq; decuſq;.& ne place
re uideat is q fecit improbum dixit.℄ Nequeo qn la
chrymē miſer.uidet̃ quaſi diſtillantes fletus detergere.
℄ Nequeo:deeſt cōtinere.℄ Sed cum orata eius:bo/
na parētheſis.℄ Quæq; fors fortuna:pcatio.fors for/
Virg. tuna τοχηαγαθον.i.ſubita fortuna & fortuna in in/
certo.Fors fortuna in bono ponit̃. Virg.Si qua in te
fortuna fuiſſet.& ipe.O fors fortuna.℄ Per eam te ob
Obteſtatio. ſecro oratione inducunt̃.i.pro tacētib⁹ pces.℄ Per eā
te obſecro.Obteſtatio eſt pcatio cū mētione eaꝝ reꝝ p
quas petimus ut p aduerſa.e.o.ſ.t.e.o.℄ Si ius.ſi fas
eſt.utrū hoc inuidioſe.an quaſi fœmina q̄ leges neſci/
at.℄ Uti aduerſa ei⁹:mire ñ crimē:ſed aduerſa.℄ Par/
te tecta tacitaq;.tecta ſi reducis.℄ Tacita.ſic repudias
ſub alia excuſatione.an idē ſignificant:au potius neq;
re neq; uerbo indices:an tecta ne uideat̃:tacita ne dica/
Virg. tur.℄ Si unq̄ erga te.Virg.Si cōceſſa.p.ſ.d.e.p.Terē.
Sic ſi te in germani fratris dilexi loco:ſiue hæc te ſemp
feci maximi.℄ Si.u.e.t.ab añ facta uita.℄ Tecta taci/
taq;.tecta ſint:ne hæc alii ſciant:tacita.ne ipſa indicet.
℄ Uti ſibi des.ſubaudiat̃ grā.℄ Cæteꝝ de reducen/
da.ſi te in germani fratris.tētat ēt hoc pſuadere.& ora
torie & uerecūde.& mire de reducēda dixit non de re/
ſpuēda.℄ Quod in rem ſit.nam reducenda dos erit.
℄ Solus cōſcius.a poſſibili:nam hoc noie oñdit tace/
re eū poſſe:q; cōſcius ſit ipſe ſolus.℄ Nam aiūt hone
ſtius aiunt p ait dixit.nam q aiūt ſcire dicere potuit:niſi
philomena.ergo recte.aiūt.n.potius honeſtū eſt:q̄ ait.
℄ Poſt duob⁹ con.eam mēſibus. poſt duob⁹ ſimpli/
citer accipiēdum nō poteſt duos:eſt enim Antiphoris
poſt duos ſtatim ut nupta ſit:ſed poſtq̄ nupta eſt poſt
duos mēſes nuptiaꝝ:ut ſint qnq; mēſes:& hinc appa
ret ante duos menſes prius q̄ nuberet uitiatā.quatuor menſibus cum pamphilo fuiſſe.ex quibus duobus poſteriori/
Plautus. bus amatam eſſe reliquis tribus peregrinatum fuiſſe pamphilum.℄ An poſt duobus.pro poſt duos.ut Plautus poſt
principio denique,& paulopoſt.℄ Quod te ſcire ipſa res indicat:quia contriſtatus eſſet corripuiſſe foras.℄ Eue/
niat

Mater cōſequitur iam ut limen exirem ad genua
Accidit lachrymās miſera miſertum eſt profecto
Hoc ſic eſt:ut puto oībus nobis:ut res dant ſeſe
Ita magni atq; humiles ſumus.hāc hic orationem
Mecum a pricipio inſtituit:o mi pamphile abs te
Quaobrē hæc abierit ut ſcies cauſam. nā uitium eſt
Oblatū uirgini olī ab neſcio quo īprobō nūc huc
Cōfugit:te atq; alios ptum ut celaret ſuū:ſed cum
Orata eius reminiſcor:neq̄o qn lachrymē miſer.
Quæq; fors fortuna inquit nobis quæ te hodie
Obtulit.p eā te obſecram ambæ:ſi ius:ſi fas eſt:uti
Aduerſa eius parte tecta tacitaq; apud oēs ſient:
Si unq̄ erga te aīo eſſe amico ſenſiſti eam mi
Pāphile ſine lobore hāc grām te uti ſibi des:illa
Nunc rogat:cæteꝝ de reducēda id facias quod in
Rē ſit tuā:parturire eā neq; grauidā eē ex te ſolus
Cōſcius es:nā aiūt tecū poſt duobus cōcubuiſſe
Eam menſibus:tum poſtq̄ ad te uenit:menſis
Agitur hic iam ſeptimus:q̄ te noſſe ipſa
Indicat res nūc ſi potis eſt:pamphile maxime
Volo:doq; operam:ut clam partus eueniat
Patrem:atq; adeo omnes:ſed ſi fieri id non
Poteſt quin ſentiat:dicam abortum eſſe:ſcio
Nemini aliter ſuſpectū fore.qn qd ueriſimile eſt
Ex te recte eū gnatū putēt cōtinuo expōet hic tibi
Nihil eſt qcq̄ incōmodi:ut illi miſeræ idigne factā
Iniuriā texeris.pollicitus ſū & ſeruare i eo certū eſt
Quod dixi fidē.nā de reducēda id uero neuti quā
Hōeſtū eē arbitror ne faciā:& ſi me amor grauiter
Cōſuetudoq; tenet.lachrymo q̄ poſt hac futura
Eſt uita quū in mētē uenit ſolitudo:o fortuna ut
Nunq̄ ꝑpetuo ē bona:ſed iā prior amor me ad hāc
Rē exercitatū reddidit:quē ego tum cōſilio miſſū
Feci idem nunc huic opam dabo:adeſt ꝑmeno cū
Pueris hunc minime eſt opus in hac re adeſſe. nam
Olim illi ſoli credidi ea me abſtinuiſſe in principio
Quum data eſt:uereor ſi clamorē eius hic crebro
Exaudiat:ne parturire intelligat.aliquo mihi eſt
Hinc ablegandus dum parit philomena.

niat partus philomenæ ſcilicet. ¶ Abortum eſſe: nō eſt latinum aborſum eſt ſed abortum facit. ¶ Abortum eſſe: deeſt abortus
natum uel factum uel abſolute: quomodo dicimus hæc nata: uel quemadmodum dicimus ex te mihi orta eſt iniuria. facere.
¶ Dicam abortum eſſe. rōnabiliter dixit: fit enim abortus menſe ſeptimo ſine pernitiæ fœminæ. ¶ Suſpectum fore:
ſuſpicabilē ſuſpitioſum. ¶ Ex te recte eum gnatum putent. noue dixit gnatum abortum: quaſi abortus naſcat̃: natum
ergo pro facto conteptoq; dixit. ¶ Cōtinuo exponet̃: cum alienis exponet̃: & nō tollit̃ pro ſuo: & mire necandi pueri
non fit mētio: quia pam. filius inuenietur: cum ei ēt per pr̃em puella concurrit. ¶ Exponet̃ ad mortē. ſ. ¶ Hic tibi nihil
eſt quicquā incōmodi. ab utili & eſt parelcon quantū: ut nihil uidi quicq̄ lætius. ¶ Vt illi miſeræ indigne. ut ne nō ſic
& ſuperiori uerſu ita eſt addendū: ut ſit tibi nihil incōmodi. ¶ Factā iniuriā mire iniuriam dixit:
ut ne contēnenda ſit tollenda uel dolenda. ¶ Pollicitus ſum: plus q̄ ꝓmiſi. ¶ Vt illi miſere. cōcluſio per enumeratio-
nē: & nō læſeris inqt: & ꝓderis miſeræ. ¶ Quod dixi fidē. qđ ꝓmiſi. ¶ Id uero neutiq̄. h. e. c. neutiq̄ non eſt oino ne-
gatiuū: ſed aliqd aſſentationis hēt: eſt enim neutiq̄: nō minus nō ualde. ¶ Ne faciam ibñ addidit ne faciam multa enim
amare ſuſcipimus: amare ēt honeſta. ¶ Et ſi me amor grauiter cōſuetudoq; hoc eū gemitu totū. ¶ Etſi. nō eſt cōple-
xiuum neq; ꝓpoſitiuū: ſed ſubiectiuū. i. pro cū: ut ſit cōſuetudoq; dicens contra honeſtū & utile ualidiſſime & bene te-
net nō tenuit. ¶ Lachrymo q̄ poſt hac futura eſt uita. bene ꝓpēſior in affectu eſt: ut ueriſimile fiat potuiſſe tacere. ¶ Et
lachrymo nō pendet a ſuperiori. ſed interpoſitis diu fletibus dixit. Lachrymo quæ poſthac. q̄ mō uim ꝓ uois non tenet:
ſed q̄rela: & lachrymo ſic dixit: ut Virg. Sic effata ſinus lachrymis ipleuit obortis. & eſt ordo: lachrymo cum in mētem
uenit. O fortuna. hic fortunā pro bonā poſuit. Vt nunq̄ ꝑpetuo es bona. legit̃ & data. nā & ſic pro bona itelligitur ne-
ceſſario. ¶ Idem nūc huic ego. i. qa idē ego ſi eidē hoc eſt amori opam dabo. difficultatē rei oñdit dicēdo operam da-
bo. ¶ Adeſt par. cū pueris. qa idē pmeno cōſors ſecretorūq; conſcius addidit cum pueris. ¶ Minime opus. i. oino eſt
opus. Aliquo mihi eſt ablegandus dum parit philomena: in tota comœdia non ceſſauit cum ſit piger. ¶ Nec reſciſſet
aliquid cum ſit curioſus pmeno. ¶ Dum parit philomena: dum alias dūmodo: alias donec nunq̄ diu.

Equeo & c̃. In hac ſcæna cōqueſtio eſt ad deliberationē deſcēdens anheat pam. uxorem an excludat: in q̄ tota GVI. A
ofo pā. ad argumētum ſpectans amatoria magis q̄ maritalis eſt. nā furtiuū uxoris cōceptū & ptū aliq̄to lenius
tolerat: q̄ coniugalis dolor expetit. Solus aūt pā. loqt̃. Nequeo iuenire ullū initiū. i. principiū mearū rerū. i. tem
mihi moleſtarū idoneū. i. aptū cōueniens. uñ. i. a quo initio exordiar. i. incipiā narrare eo ſup. q̄ acciderūt mihi inect. i. nō
opitianti. i. ſuſpicāti: & qđ dici ſolet nō ſōniāti ptim. i. aliq̄ incipiā narrare inq̄ q̄ ꝑſpexi his oculis his. q. d. miſeris. ptim
ideſt exordiar inq̄ narrare aliq̄ q̄ accepi. i. audiui auribus q̄ſi miſeris. uel accepi auribus. i. audiui & adhibuit auribus ut
pateret ſignatio uocabuli equoci: q̄pp qa talia uidi & audiui eduxi me examinatū. i. pturbatū foras. i. extra domū phi-
lippi pr̃is puellæ citiuſq̄ exiuiſſem niſi ea audiiſſem. Examinatus eſt cōteritus cōturbatus: exanimis uel exanis ē occiſus Examinatus & exanimis.
aut mortuus. nā mō. i. paulo añ: ut. i. poſtq̄ ego timidus. i. ego timēs nomē ꝓ pticipio corripui me. i. cōtuli me raptim
ſiue ingreſſus ſum intro in domū ſoceri mei phidippi ſuſpicās. i. opinās me uiſurū eſſe uxorē affectā. i. laſſam & poſſeſ-
ſam alio morbo ac. i. quā ſenſi: i. pcepi eē affectā: hei mihi iterpoſitio dolorē oñdens pam. dolēus res taliter ſe habuiſſe
cū eius aduētus ita eēt a domeſticis exoptatus & iucūdus illis poſtq̄ ancillæ aſpexerūt me aduenisse. illico oēs lætæ ſi-
mul exclamāt pro gaudio aduētus dicētes hoc uerbū. uenit. ſ. pā. & hoc dixerūt primo aſpectu oblitæ importunitatis Corripe
aduētus pp gaudium. & qdē exclamant. id. i. ob id ꝙ aſpexerant me uiderant derepente. i. ſubito qui motus repētinus
nō habet cōſiderationē: ſed cōtinuo ilico ſenſi uultū oium earū imutari ob id qđ uel qa fors. i. caſus tpalis uel fortuna
ipſa obtulerat illis ancillis meū aduentū tā incōmode. i. intēpeſtiue & nō oportune. Oblatū dr̃ qcqd euenit ꝑter expe- Fors.
ctationem: forte una illarū ancillarū: interea. i. dū ea agebant̃. i. dum aliæ ſic lætabant̃ & poſt mirabant̃ ꝑcurrit. i. ante cur- Oblatū.
rit ꝓprie. i. feſtinanter nūcians mr̃i & filiæ me ueniſſe. Ego pā. cupidus uidendæ eius uxoris meæ. i. cupidus uidendi
eam cōſequor ancillā recta. i. recta uia nuſq̄ diuertēdo. poſtq̄ introii ego miſer. i. infœlix pp ꝓbrum uxoris cognoui ex-
templo. i. ilico morbū eius. ſ. ꝙ pturiebat. nā tp̃s. i. tpis breuitas nō dat ullū ſpatiū. i. ullā morā ut morb⁹ ille poſſet cela-
rime ipſa philomena poterat cōqueri. i. gemere: & dolorē oſtēdere alia uoce ac. i. quā res. i. ptus monebat. i. inſtigabat:
poſtq̄ aſpexi eam pturientē inquā. i. dixi. o facinus indignū nō ad philomenā refert̃ illa exclamatio ſed ad uitii auctorē: Corripe
& ilico corripui. i. raptim retraxi me: & egreſſus ſum inde. i. ex camera pturiētis lachrymās pcitus. i. cōmotus pturbatus partitus
re incredibili. i. quā nō credidiſſem niſi uidiſſem ne alius qdē & atroci. i. uehemēti. mr̃. ſ. myrthina mr̃ philomenæ cō-
ſequitur. i. aſſequit̃ attingit aſpirat ad me. ut. i. poſtq̄ uel dū ſiue cum iam exirē limē domus ipſa miſeria. i. miſerabiliter ſe
hñs accidit ad genua. i. iuxta genua mea cecidit ac ſe ꝓiecit. Accidere in hoc ſignificato eſt geſtu corpis cadētis oſtēdere
humilitatē lachrymans. i. lachrymis effluens me ſup. miſertū eſt eius ꝑteritū a miſeret miſerebat. i. ego miſertus eius ſum.
Profecto. i. certe ſeu ꝓcul dubio hoc qđ ſequitur. eſt ſic. i. uerū eſt, ſicut dico: & ita ſe hēt uidelicet: ut. i. ſicut res. i. materiæ
dant. i. offerunt ſeſe oibus nobis: ita ſumus magni. i. elati atq; humiles. i. demiſſi aio. ipſa myrrhina iſtituit. i. incœpit ha-
bere hanc orōnem mecū a principio ſui ſermonis. O mi pāphile uides. i. cognoſcis cām. q̄obrē. i. pp quā hæc filia mea Accidere
abierit. i. diſceſſerit. ſ. a domo paterna: nam uitiū. i. ſtuprū oblatū eſt olim uirgini oblatū quaſi ꝑter expectationem & no-
lente uirgine a neſcio quo iprobo nunc confugit huc ad me ut celaret te & alios ſuū partū: ubi celo duobus accuſatiuis
iunctū eſt. ſed cū reminiſcor. i. repeto memoriā ſeu redigo in memoriā orata. i. ꝓcationes petitiones rogat⁹ eius myrrhi- Inſtituere
næ nequeo. i. nō poſſum cōtinere. qn. i. ꝙ non ego miſer lachrymē. i. ſoluar in lachrymas ipſa. Myr. inqt q̄q;. i. q̄cunq; Orata.
(ut qs. i. qcunq;) fors fortuna. i. ſubita fortuna eſt. fors & fortuna ſic differunt: ut No. ſentit ꝙ fors dr̃ caſus tpalis: for- Fors &
tuna uero eſt ipſa dea. Interdū tñ cōiungunt̃ hæc duo fors fortuna: ut hic. Itē in ablatiuo forte fortuna in qua coniun- Fortuna
ctione nihil efficiunt qđ alterū eorū uocabulorū ſeorſum nō efficeret ſed ornant orōnem uocis ſonoritate ut ſic dicam. Virg.
Interdū ponit̃ fors ꝓ aduerbio. Virg. Fors & uota facit ꝑ forſitā uel forte. ait ēt qdam. Eſt dea fortuna fortunæ ſanctio
fors eſt. q̄cūq; ergo fors fortuna eſt q̄ obtulit te nobis hodie. Ambæ. i. ego & filia obſecramus te ꝑ eā fortunam ſi uis. i.

ſi tibi non eſt moleſtú ſi eſt fas.i.ſi ſit licitú & nó cõtra ius uti.i.ut ut aduerſa.i.infortunia eius.hoc aduerſum ſit:ſint pter.id eſt tuo bñficio tecta.i.occulta ne alii ſciant & tacita ne aliis ꝓdas & idices ea apud oés.Si unq̃ ſenſiſti eam philomená eē aio amico.i.hñe aium amicú in te o mi Páphile illa philomena rogat te nunc uti.i.ut des ſibi hanc gr̃am.i.hoc bñficium.ſ.ut eius crimen celeť ſine labore tuo.ſ.Alii hñt ꝓ illa:& túc lege ſic:philomena rogat núc te pro illa gr̃a ſed melior ſnia prior.uel túc eſſet dicendú ſi unq̃ ſenſiſti eam uxoré tuam eſſe aio amico erga te obſecramus inq̃ te uti des ſibi hanc gr̃am ſiñe labore.deinde ſubiungẽdum philomena ipſa nunc rogat te ꝓ illa gr̃a ſed adhuc prima p̃ſtat expoſitio cæteꝝ.i.ſed de reducenda philomena.i.q̃tum attinet ad reſumendá uxoré tuá aut repudiandá.& bene reducéda.nam prius fuerat ducta domú a marito in nuptiis.Deide poſt abſceſſum ſi iteꝝ ſumať reduceť domú.facias id qđ ſit in rem tuam.i.qđ ſit tibi utilitati.Tu ſolus conſcius es.i.apud te ſis ſolus eá philomená ꝑturire.i.dolore ꝑtus laborare.neq̃.i.& non eſſe grauidá ex te dicit eú ſolú eſſe conſciú non ꝙ ꝑturiat tm̃ ſed ꝙ ſimul ꝑturiat & ex eo grauida nó ſit.nam ꝙ ꝑturiat non latebat ancillas familiares ſed cuius opere eſſet grauida id latebat eas.nam aiunt honeſtius dixit q̃ ait philomena cú tñ intelligať eam philomená cõcubuiſſe tecú duobus menſibus.poſt.i.poſt duos menſes ex die nuptiaꝝ.ſ.in tertio mẽ.e.tú.i.deide hic iá ſeptimus mẽſis agiť.i.traduciť labitur poſtq̃.i.ex quo uel poſt id tp̃s ex quo uxor uenit ad te.i.collocata eſt tibi.qđ.ſ.iá agi ſeptimú mẽſem ipſa res.i.ipſa tp̃is ſupputatio uel ipſa q̃ feciſti tali tp̃e.duobus.n.mẽſibus abſtinuiſti ab ea.deinde amaſti eá duobus aliis menſibus:poſtea tribus aliis mẽſibus peregrinatus es in imbro & ita ſunt ſeptem.qđ ergo res ipſa indicat te ſcire.i.oſtendit qđ tu ſis.Nunc o pamphile ſi potis eſt.i.ſi eſt poſſibile aut ſi fieri poteſt maxime.i.uehemẽtiſſime uolo & do operam:id eſt elaboro ut partus philomenæ eueniat.i.accidat clam patrem atq̃ adeo.i.atq̃ certe eueniat clam oés.i.ut celeť p̃ri & certe oi̅bus aliis.Sed ſi non põt fieri gn.i.ꝙ non ſentiant.i.ꝑcipiant tá pater q̃ cæteri dicá abortú.i.ortum imatuꝝ eſſe.Et declinať hic abortus abortus abortui in quarta declinatione

Abortꝰ. Donatus uult intelligendú eſſe abortum eē natum uel factú ſed nó uideo opus eſſe.ná recte dici põt abortus eſt id eſt imaturus ortus eſt in fœtu aliquo.ſcio nemini eú partú uel eum fœtú fore.i.futuꝝ eſſe ſuſpectú.i.ſuſpicabilem ſuſpitioſum.i.ſcio ꝙ de eo ꝑtu uel fœtu nemo aliter ſuſpicať.gn.i.ꝙ nó hoies putẽt eú fœtú recte natú ex te.i.tua gñatione.qđ.ſ.eú eſſe ex te natú eſt ueriſimile.i.ꝓbabile:& hẽt apparentiá.Continuo.i.ilico ipſe fœtus exponeť ad mortem.ſ.qđ non fuit factum imo cognitus es tandẽ eſſe filius páphili:ió exponeť dixit.i.extraponetur cú alienis neq̃ tolleť pro tuo.Exponi infantes dicunť q̃ relegato pietatis officio ſine cura dimittunť eis ne aliméta a parẽtibus neganť & morti

Exponi. Infantes exponunť.etenim interdú in deſertú locum efferunť & ibi relinquunť fame peritturi e q̃bus interdú miſeratione diuina nónulli euadút mortis piculú:ut in hiſtoriis cernere licet.hic.i.in hoc negocio in celando ꝑtum quicq̃.i.aliqd incómodi.nihil.i.nó eſt tibi.uel ſi capiať nihil pro nó aliqd qcq̃ abundat & cõtexeris.abſcõdideris celaueris opueris iniuriam factam indigne.i.inique neqter illi miſeræ.i.afflictæ & dolenti dolore duplici:pollicitus ſum plus eſt q̃ ꝓmiſi me facturum.ut clam oés ſit iſte ꝑtus.clam ꝓpoſitio iungiť põt tam accuſatiuo q̃ ablatiuo.Et certú eſt.i.cõſtitutum eſt deliberatum eſt apud me ſeruare fidẽ.i.ꝓmiſſioné in eo.i.in ea re qđ dixi.i.ꝓmiſi.ſiue ſum pollicitus.ná de reducenda.i.q̃tú ſpectat ad reſumẽdá eam in uxoré.uero.i.certe.id.ſ.reduceř eá arbitror.neutiquá.i.nó ualde uel nó nimis eē honeſtú.ſ.

Contexere. ut reducá eú.hic neutiq̃ nó eſt oĩo negatiuú ſed aliqd aſſentationis hẽt.eſt.n.neutiquá nó nimis nó ualde.nec faciam id.i.nó reducé eá:& ſi.i.quáuis amor & cõſuetudo.i.cõuerſatio familiaris quá habui cum eá tenet me.i.me afficit.Lachrymo.i.nó poſſum tenere lachrymas.cú.i.qñ uenit mihi in mẽté.i.cú recordor & mente uoluo.q̃.i.q̃lis uita.i.modus cõtinẽdi & q̃ ſolitudo.i.carentia ſocietatis eſt futura mihi poſt hac.i.poſt hoc tp̃s.O fortuna.i.dea mutationis &

Neut. uolubilitatis.ut.i.q̃liter núq̃ es bona.i.ꝑſpa ꝑpetuo.i.oı̃ tp̃e & cõtinue ſiue aſſidue.Sed iá prior amor quo amaui Bacchidẽ reddidit.i.efficit me exercitatú.i.aſſuetú ſiue aſſuefactú ad hanc rẽ æquo aio ferẽdá quẽ amoré ego tú.i.túc miſſum feci.i.dimiſi cõſilio.i.de induſtria.i.ex ꝓpoſito.miſſum facere eſt dimittere quẽadmodú reliquú facere ſignificat

Miſſum uel reliquum facere. relinquere.id é.i.ego ipſe q priori amori incubui huic quoq̃ amori philomenæ operá dabo.i.incúbam indulgẽdo.Par.adeſt.i.appropinquat aduenit cum pueris.i.cum ſeruis redeútibus de imbro quo ꝑgere ꝓfecti erant.minime.i.non eſt opus eú adeſſe.i.pñs eſſe in hac re.i.in hoc puellæ partu.ná.i.q̃a olim.i.quondá credidi.i.cõmiſi expoſui detexi aperui huic ſecretú ſoli.Par.me abſtinuiſſe ea philo.i.me non attigiſſe eam philo.cum data eſt mihi in principio.Vereor.id eſt timeo ſi hic.Par.audiat crebro.i.ſæpe clamoré eius philo.ne.i.ut hoc eſt ꝙ intelligat eam parturire.id eſt pro partu la

Ablegare. borare.Par.eſt ablegandus mihi.i.expellendus tráſmittendus hinc.id eſt ex hoc loco aliquo aduerbium ad locum:id eſt in aliquem locum:dum.id eſt quámdiu alias donec & dúmodo philomena perit.

Equeo.Induciť ſolus Pá.q ſolus cõſcius erat referẽs nobis quæ intus forent acta de cognitione ꝑtus.Rei.n.tá abſcõditæ & celandæ nullus inducendus erat cui referret ne res alio mõ foras iret deſcribiť turbatus de his q̃ uidiſſe reꝝ q̃ ego uidi ſuſpicans me uiſuꝝ uxoré eē affectá alio malo quá poſtea adſenſi.i.cõperii:parentheſis eſt.hei mihi.Quia nó potuit finire ſine dolore:& poſtq̃ me.a.a.a.exclamant uenit.Pá.& id facere eo qđ de re ad e hoc cõmutari:q̃a tá incómode &c̃.Quú.ſ.mulier ꝑturiret qđ uidere hoiem nó decet.ego uero cú.eius uidẽdi:& eius rei uidendæ:quare.ſ.ꝓcurrit ancilla.Ac.i.quá res.i.ꝑtus monebat.accid.i.dedicit ad genua.Antiq.n.decidebát ad genua.nec ad pedes:utrúq̃ uero eſt ſignú miſericordiæ ꝓfecto.q.d.illa prius erga eú erat ſupba:ſed mõ neceſſitate ingruẽte facta eſt humilis:q̃a ꝓfecto &c̃.Tum hanc:ſed quum orta.Hæ ſunt uerba Pá.non.n.potuit finire uerba illius q̃n ploraret cum ego recolligo uerba illius:ſed quú orta eius re:quæq̃ redit ad uerba illius.Et nos ambe obſecramus te ꝑ eam fortunam quæ fors fortuna eſt illa:q̃ obtulit hodie te nobis:ſi eſt ius:& ſi eſt fas ut aduerſa.i.aduerſitates eius ꝑ te ſient tecta in factis:& tacita in uerbis:illa núc rogat te uti des ſibi hanc gr̃am:qđ potes facere ſine labore ió dico q ſit in rẽ tuam.q̃a cõſcius es nó eſſe eam grauidá ex te:& ideo celes:q̃a ſolus cõſcius uere nó eſt grauida ex te:ná aiunt.ſ.ipſa filia:& alii conſcii.poſtq̃.i.ex quo ad te uenit.q.d.ſi tm̃ ſunt ſepté mẽſes ex quo ad te uenit:& poſt duos menſes cú ea rem habuiſti certum eſt ꝙ iſte non ſit filius tuus.clam patrem & clam oés adeo ꝙ nullus excipiatur quin ſentiant pueꝝ eſſe dicam eſſe

abortum

abortum quum ex te eſſe credatur licet naturalis partus ſit in ſeptimo mēſe:tamē abortus dicitur quia ante tempus eſt. Naturaliter enim datus eſt proprius ortus in decimo menſe:& bene potero dicere aboriū:qa ſcio nemini fore ſuſ.aliter quin putent eſſe natum ex te cōtinuo exponet.hic.i.in hac.nihil incōmodi.i.pericli.iniuriam factam ab improbo iuue/ne.pollicitus ſūme celaturum:& ſicut pollicitus ſum.ita certum eſt ſer.ſi.in eo quod dixi.Nam de celanda certum eſt mihi:nam de redu.prior amor bac.Ad hanc rem.i.ad ꝑpetiendam aduerſita:em huiuſmodi dabo operam huic amori iterum habendo ſcilicet bacchidi:quem tum accepta uxore miſſum feci conſilio.Nā olim.q.d.ideo uoſ eſt opus eum ſcire partum:quia ſciret eum non eſſe natum ex me:quum ſciat me in principio non attigiſſe.

A Parmeno. Soſia. Pamphilus.
Ain tu tibi hoc incōmodum eueniſſe iter?
So.non hercle pmeno uerbis dici pōt tm̄ q̄
Re ipſa nauigare incōmodum eſt.Par.ita ne eſt?
So.o fortunate neſcis quid mali prætereris.
Qui nunq̄ es ingreſſus mare.nā ut alias omittam
Miſerias:unam hāc uide:dies triginta aut plus eo in
Naui fui.tum interea ſemper mortem expectabam
Miſer:ita aduerſa uſq; tempeſtate uſi ſumus:
Par.odioſum.So.haud clam me eſt:deniq; hercle
Aufugerim potius q̄ redeā.ſi eo mihi redeūdū ſciā.
Par.olim te quidem cauſæ impellebant leues:
Quod nunc minitare facere:& faceres ſoſia.
Sed pamphilum ipſum uideo ſtare ante hoſtium.
Ite intro ego hunc adhibo ſiquid me uelit.here etiā
Tu nūc hic ſtas?Pā.eqdem te expecto.Par.quid eſt?
Pam.in arcem tranſcurſo opus eſt.Par.cui homini?
Pam.tibi.Par.in arcē qd eo?Pā.callidemidē hoſpitē
Myconium:qui mecum una aduectus eſt conueni.
Par.pii uouiſſe hunc dicam:ſi ſaluus domū rediſſet
Vnq̄ ut me ambulando rumperet.Pam.qd ceſſas?
Par.qd uis nunciem?an cōueniam mō?Pam.immo
Quod cōſtitui me hodie conuenturum eum non
Poſſe ne me fruſtra illic expectet:uola.Par.at non
Noui faciem hominis.Pam.at faciam ego ut
Noueris:magnus:rubicūdus:criſpus:craſſus:ceſius
Par.cadaueroſa facies:dii illum perdant:quid ſi
Non ueniet maneam:ne uſq; ad ueſperum?
Pam.maneto:curre.Par.nō queo:ita defeſſus ſum.
Pā.ille abiit qd agā infœlix:prſus neſcio quo pacto
Hoc celem quod me orauit myrrhina:ſuæ gnatæ
Partum:nā me miſeret mulieris.quod potero faciā

Ain tu hoc icōmodum eueniſſe iter? Alia ofo eſt currētis ad argumēta.Alia actuū comico/rū ſed pfecti poetæ eſt ita ſæuire argumento: ut iā ſpectator nouis delectationib⁹ teneat. Nā in hac ſcæna donec pueniat ad pāphilū.Par.hoc inducit cū hoc oñdat:qd mali ſit nauigatio. ℭ Ain tu.ꝑ ais ne: & ſic iā aliqd dixiſſe magni pcedētis ofonis:& rñde/re ſeruo demōſtrat. Ain tu.in ſcæna naſcit ofo:aut in ſcænā deſeit. ℭ Tantū q̄tum re ipſa icōmodum eſt: anacoluthon quartū.nō enim intulit q̄tū:ut Vir.Quā/tū ille magis.ſ.ſ.u.O fortūate neſcis qd mali pterieris bene maiori affectu dicēs o fortunate:q̄ ſi rñderet ita. Qui nūq̄ es igreſſus mare.ꝓprie dixit igreſſus q iā na/uigauit egreſſus dr̄.ſic Virg.Egreſſi optata potiuntur troes harena. ℭ Nā alias ut omittā.m.παραλειψισ oratoria:& miſerias nauigatiōes.ſ. ℭ Dies trigita.ac/cuſatiuus caſus plenū numeꝝ & cōtinuationē rei ſi/gnificat. ℭ Dies.t.a.ꝑ hoc exitioſū uel ſine pciculo ui/deri pōt.ſed uide qd addat. ℭ Aut plus eo in naui. abſolute eo:ut alibi. ℭ Annos ſexaginta natus es:aut plus eo. Mortē.ſ.e.da.eſt expectatio mali.Vir.i.pro.e. ℭ Semp miſer expectabā.i.horis oibus cū cōtinua/tione triginta dieꝝ. ℭ Ita uſq;.uſq; uel diu uel ualde. ℭ Odioſum.ſ.in mari triginta dies:& nomē pro ad/uerbio poſuit:odioſum ꝑ odioſe. ℭ Haud clā me eſt ουκελοθεμέτουτο ꝑ ergo maxie itelligo q̄ odio/ſum ſit:nā q iungunt ſic legunt erāt & nō intelligūt. ℭ Aufugeri cōiūctiuū mō poſuit ꝑ idicatiuo futuro uel ut alii dicūt ꝑmiſſiuo.aufugeri.ſic ueteres qd nos fugerim. ℭ Olim q̄dem te cāæ ipellebant:mire in ſer/uum fugitiuū,q ob uitium hmōi non ob cām fugiat: & bñ leues dixit.hoc.n.nō ē leuis. ℭ Quod nūc mi/nitare facere ut faceres.ordo olim qdē te cauſæ ipelle/bāt leues ſoſia:ut faceres qd facere minitaris hac occa/ſione:artificioſe:& in andria ſic ait.Recuſanti piuriū ſeruo miſis noua.r.i.i.m. ℭ Facere ut faceres.facet co/micum eſt & terentianū. ℭ Sed pam.ipſum uideo.a quo miſſus ſum:uel dominū ut græci dicūt.κύριον. ℭ Ego hūc adhibo:uel noua curioſitate ait Parme/no. ℭ Eqdē te expecto.bñ excepit pā.parmenonē:ut uideat uera dicturus. ℭ Eqdē te expecto.appet Pā. pmenonis abſentiā deſiderare:eo ꝙ prior pmenonē alloquit. ℭ In arcē.t.o.e.oñdit q̄ lōge ſit:ut in arcem dicat.& bñ in arcē Minerua condidit:& tranſcurſo.ꝑ tranſcurrere. ℭ Cui hoi cū recuſatiōe ꝓnunciandū.& eſt pigri rñſio laborē ad aliū tranſferentis. ℭ In arcē: ꝓnuncia:ut oñdas q̄ longo ſit in arcem tranſcurrere. ℭ Qui mecū una aduectus eſt:apparet eū cum eo ali/quid negocii hr̄e cum dicit.Qui mecū una aduectus ℭ Vouiſſe hūc dicam ſi ſaluus.d.r.facete dixit timo/re.n.hoc fit eoꝝ q longis itineribus maris piclitaturi uouent aliquid ſi puenerint:& cōuenit hoc pamphi/lo:quē ſupra male nauigaſſe audiuerat. ℭ Quid uis

DO. A Virg. Idem. Virg. Vſq. Trāſcurſo.

nunciemian cõueniam mõ:non enim mandauerat qcq̃ q ſine cã mittebat oblitus bñ diſſimulare:ut q mentiunt̃:& ſic ꝑnunciandũ:an cõueniã mõ.ut rephẽdere dñm ꝑmeno uideat̃.℄ Immo.q.c.m.h:deeſt nũcia & ſumit̃ a ſupiori ſnia q̃ dixit:qd uis nunciẽ:an cõueniã mõ:ironicos dixit:nã non hoc interrogãtis ſimpliciter.℄ Immo quod cõſtitui me hodie:appet eũ hanc cong ſitã:& uix corroſam iueniſſe cãm.℄ Vola.πτασο uſus eſt ita curras:ut uolare magis q̃ currere uidearis:& tranſcurrere iuſſerat:nunc adiecit imperio ai:non curre:ſed uola.℄ At non noui hois faciem: moralis exꝑſſio pigritiæ in tot excuſationes poſita eſt.℄ At faciam ut noueris:ſtomachoſe ꝑnunciandũ id.& qđ pã.repetit dicẽs.℄ At magnus:rubicũdus:criſpus:ceſius:craſſus c.ſ.ꝑparatio:archaiſmos & acerbe ſine coniunctiuo eſt uſus.℄ Magnus rubicũdus:impite Terẽtium de myconio criſpũ dixiſſe aiunt:quũ Appollodorus caluũ dixerit:qđ ꝓpriũ myconiis ẽ:ut Luci.myconii calua ois iuuẽtus.Vñ ẽt ꝓuerbiũ græcũ φάι αιροι μυκονοιοι:ſed ego Terentium puto ſcientẽ facetius myconiũ criſpũ dixiſſe.℄ Ceſius:glaucis oculis:quaſi felis oculos hñs & glaucos.℄ Cadauerofa ſa.ſubliuida:ac pſonata rubore:liuore.rubicũdi.n.craſſitatẽ & craſſam faciem ſæpe hñt: qđ eſt ꝓpriũ cadaueris:poteſt & pulpoſa intelligi:& craſſa q̃ſi cadaueroſa.Caro enim dicta eſt eo ꝙ careat aia:& caro proprie dr̃ mortuoꝝ.Virg.Et corpa luce carentũ.uñ carnifices dicti q carnes ex hoie faciant.Pulpa uero ꝓprie ea q̃ manducat̃:eo ꝙ pulſet̃ & cõcidat̃:põt &.r.ꝑ.d.poni:ut caro ſit dicta quaſi cado:ut Vir.Belloq; caduci darda.qđ iam.ſ.ſine aia ſit & cadat.℄ Dii illũ.p.more pigroꝝ male optat ei poſt quẽ mittit̃.℄ Quid ſi nõ ue.oĩa dicit.℄ Maneto curre.etiam pam.tanq̃ de induſtria pſeuerat.℄ Nõ queo ita de.ſum.hoc in geſtu & ſpectaculo plus eſt.nam inceſſu & auctor exprimit laſſitudinẽ.℄ Ille abiit.q.d.licet iã loq.℄ Ille abiit.quaſi cũ difficultate cõpletam rem oſtẽdit hoc dicto.℄ Suæ gnatæ.p.ephexegeſis.℄ Quod potero.ſ.i.celabo q̃tum potero:an quaſi proiiciens duras:& feſſus angore dixit.℄ Quod.p.ſ.i.ſi nõ potero cedã amori.& rurſus tanq̃ pietatis admonitus adiecit exceptionem:tñ ut pietatem colam.ſeruat enim in illo amorẽ poeta cuius nõ pœnitebit recõdito terrore & ſublato.℄ Quod.p.ſ.i.amori obſequar.nam miſericordia mulieris de amore deſcẽdit.℄ Quod.p.ſ.apparet hoc dictum defectus nõ eſſe ueritatis.℄ Tamẽ ut p.c.recordatus eſt læſam matrẽ eſſe ab uxore.hoc enim credit:& ideo ſe ad exceptionem reuocauit:ita ſe amori credere oportere:ut ne obliuiſcatur oĩno pietatis:& bñ in eam cauſam cõtulit neceſſitatẽ nõ reducendæ uxoris:quæ inuenitur nulla eſſe.Sunt tamen qui manẽte eadem ſnia totũ hoc iungunt.℄ Quod.p.ſ.tñ ut pietatẽ colam.hoc eſt inquãtum potero dabo operam aduerſus amorẽ:ut omiſſo eo pietatẽ colam:deeſt ita:ut ſit tñ pro dũtaxat:ut pietatem colam.dixerat.n.qđ potero:& ideo addidit exceptionẽ:ut pietatem colam.i.nõ ſum oblitus & matris.℄ Tñ.ꝑ ita tñ.℄ Nam me parenti potius q̃ amori.amori plus q̃ uxori.q̃ dixit quod potero faciam:& hoc eſt quod potero faciam.℄ Atat.interiectio eſt conterriti & conturbati.℄ Horſum pergunt:modo pergunt pro eunt:alias perſeuerant.

Lucilius
Ceſius.
Caro.
Carnifices.
Virg.
Pulpæ

Tñ ut pietatẽ colã:nam me parenti potius q̃ amori
Obſeq oportet:atat eccũ phidippũ & patrem uideo
Horſum pergunt:quid dicam hiſce incertus ſum.

Pergere.

GVI. A

Vin tu &c.Hic tanq̃ aliqua prius ſint ultro citroq; inter ſeruos cõicata uenĩedo ĩtroducit̃ Par.ꝑgens in ſermone incepto.deinde uiſo pã.eũ cõuenit a quo in arcẽ mittit̃.Par.o Soſia ain.i.dicis ne tu Soſia hoc iter.i.hanc pfectionẽ eueniſſe tibi incõmodũ.i.intẽpeſtiuũ nõ oportunũ.So.hercle o Par.non poteſt dici uerbis tm̃ ſuperq̃ritum eſt incõmodũ.i.piculoſum intẽpeſtiuũ nauigare re ipſa.i.ipſo effectu.Par.ne.i.utrũ eſt ita incõmodum nauigare.So.o fortunate.i.fœlix neſcis qd mali.i.qđ malũ ꝑterieris.i.ꝑtergreſſus ſis nõ ueniendo nobiſcum.qui.ſ.tu nunq̃ es ingreſſus mare.nam ut omittã alias miſerias.i.omiſſis uel exceptis aliis calamitatibus nauigandi.uide.i.cognoſce hanc unam miſeriã ego fui triginta dies.i.ſpatio triginta dieꝝ in naui aut plus eo.intellige tpe uel ſpatio illo triginta dieꝝ.In quo dicẽdi genere eo nõ refert̃ ad triginta dies ſed ad ſpatiũ aut tpˢ:ut alibi ãnos ſexaginta natus es:aut plus eo:tum.i.tunc.interea:ideſt inter eos dies ego miſer expectabam ſemper.i.aſſidue continue mortem.ita.i.adeo uſi ſumus uſq;.i.aſſidue diu uel ualde tẽpeſtate aduerſa.i.procellis cõtrariis & uẽtis oppoſitis.Par.odioſum illud ẽ.ſ.i.illud eſt graue & moleſtum toleratu uidelicet ſemp tanto tpe mortẽ expectare.Dona.uult odioſum capi pro odioſe nomen pro aduerbio.odioſum interdũ capit̃ ꝑ moleſtia:inde odioſus moleſtus.So.haud.i.nõ:eſt clam me.i.nõ ignoro ſed maxime intelligo q̃ ſit illud graue & odioſum.deniq;.i.ut paucis cõcludam:hercle iurantis aduerbium potius aufugerim.i.aufugiam q̃ redeã in imbrũ ſi ſciã mihi eſſe redeundũ eo.i.in eum locũ.Par.qdem.i.certe olim cãæ leues.i.paruæ occaſiões fugiendi ĩpellebant te ut faceres id qđ nũc minitaris facere.ſ.ut fugeres.ſed uideo pã.ſtare ante oſtiũ: uos cõſerui ite intro.i.in domũ lachis ego adhibo hunc.i.ibo ad hũc pam.uiſurus ſi qd uelit me facere.deinde ad eum ꝑrexit & is eum uerbis cõpellauit.o here.i.dñe ẽt nunc tu ſtas hic?Pã.& qdem.i.& certe expecto te ita ſtans.Par.qd eſt pp qđ me expectas.Pã.opus eſt trãſcurſo.i.trãſcurrere in arcẽ.i.in locũ urbis editiorẽ:q tũc ab eo Pã.erat multum remotus.Pa.aũt dũtaxat cupiebat ꝑmenonẽ aliquo obligare ne ꝑtum philomenæ poſſet reſciſcere.Par.cui hoi eſt opus tranſcurrere in arcẽ.Pã.tibi eſt opus id facere.Par.in arcẽ exclamatiue ꝑnunciandũ eſt.q.d.dicis eſſe mihi opus tranſcurrere iam longe.quid.i.cur opus eſt trãſcurrere eo.i.in eum locũ.ſ.in arcẽ pã.cõueni.i.alloquere.Callidemidem.i.uirum illum hoſpitẽ.i.amicũ externũ myconiũ.i.ex mycone inſula una ex cicladibꝰ uel ex myconio oppido q aduectus eſt.i.allatus eſt naui una.i.pariter ſimul mecũ.Par.perii.i.ꝑditus ſum:dicam.i.dicere poſſim hũc pa.uouiſſe.i.uoto promiſiſſe ſi unq̃ rediiſſet ſaluus domũ.i.lares p̃nas:ut.i.ꝙ rũperet me ambulando.i.cogẽdo me ambulare.Pã.Quid.i.cur:ceſſas.i.tardas ire quo iuberis.Par.Quid uis ut dicã ei.an.i.utrũ cõueniam.i.alloquar eum mõ.i.nũc.Pã.Immo.i.ſed nuncia uel dic me nõ poſſe cõuenire eũ in eo ſup.qđ cõſtitui me eſſe conuenturum.i.allocuturũ eum ne expectet me illic.ſ.in arce fruſtra.i.incaſum qm̃ ad eum non ſum iturus.uola.i.ita curre ut uolare magis q̃ currere uidearis.Par.At.i.ſed.non noui.i.cognoui faciem.i.facturam hominis illius.Pam.At.i.ſed.faciã.i.efficiam.ut noueris.i.cognoſcas faciẽ eius ipſe eſt ſupple magnus:ideſt magnæ ſtaturæ.rubicundus.i.rubeus uel rubens.rubibundus eſſet dicendum ſed uitata eſt alter/

Vſq;.

Odioſum

nitas in

nitas in locum b. ſufficiendo c. Eſt inq̃ craſſus.i.pinguis groſſus: eſt inq̃ criſpus.i.criſpos habens capillos qui cirri di/ cunť. Vñ cirriti dicunť q cirros capite geſtant: eſt inq̃ ceſius.i.glaucis oculis.i.uiridibus quaſi felis oculos hñs & glau/ cos. Ceſius color ut refert Gelius: dicit̃ color cœli quaſi celius. eſtq; ſpẽs uiridis coloris. Par. facies illa eſt cadauerosa.i. ſubliuida in morẽ cadaueris ac pſonata rubore & liuore. Rubicũdi.n. craſſitatẽ & craſſam faciem ſæpe hñt qđ eſt pro/ priũ cadaueris: pót & pulpoſa intelligi & craſſa q̃ſi cadauerosa. Caro.n. dicta eſt eo ꝙ careat aĩa. & cato ꝓprie dr̃ mor/ tuorꝝ. Vñ carnifices dicti q carnes ex hoĩe faciant. Pulpa uero ꝓprie dr̃ q̃ mãducat̃ eo ꝙ pulſetur & corrodat̃. Pót & r. pro d. poni. ut caro ſit dicta quaſi cado. Vt Virg. Belloq; caduci dardanidæ. eo ꝙ iam ſine aĩa ſit & cadat. Deide piger ſeruus malum ĩprecat̃ callidemi de hoſpite myconio & ait: dii pdant.i. deſtruant illũ.ſ. ad quẽ ego mittor. ꝗ.i. ſed ſi nõ ueniet in arcẽ: ne.i. utrũ maneã uſq; ad ueſpeꝝ.i. uſq; at tp̃s ueſpertinũ. Nã ueſpera re: & ueſpeꝝ ri ambo ſignãt diei ptẽ extremã. Pã. maneto illic quouſq; uenerit. curre. Par. Nõ queo currere. ita.i. adeo defeſſus ſum.i. defatigatus. Pam. cum pã. uidiſſet pmenonẽ iuiſſe quo iuſſus erat ſubdidit: ille ſeruus abiit quaſi iam liceat loqui remotis arbitris ꝓrſus neſcio qd ego infœlix agã & neſcio quo pacto.i. quo mõ celem.i. occultẽ abſcõdã hoc.ſ. partum ſuæ natæ philomenæ: qđ.ſ. partũ ſuæ gnatæ: myrrhina.i. ſocrus mea orauit me.i. rogauit me ut celarẽ. Nã me miſeret.i. miſereor mulieris.ſ. myrrhi/ næ uel philomenæ filiæ. miſericordia aũt hæc ex amore ꝓceſſit: faciã qđ potero q̃tũ ad celandũ partũ eius philomenæ amore tñ.i. ita tñ faciam id ut colam.i. obſeruẽ exerceã pietatẽ.i. intimũ affectũ ſeu intimã charitatẽ in mr̃em meã ſoſtra tam q̃ ab uxore mea læſa fuit & offenſa ſic ab ea diſcedẽdo. Nã oportet potius me obſeq.i. obedire. parenti.i. mr̃i meæ q̃ obſeq.i. indulgere & fauere amori philomenæ. Atat interiectio eſt conterriti & conturbati. eccum.i. ecce hic ꝓpe uideo phidippum.i. patrem philomenæ & etiam patrem meum lachem pergunt ambo.i. ueniũt ſeu erunt nũc: alias perſeue/ rant horſum: ideſt uerſus hanc partem incertus ſum: ideſt neſcio quid dicam hiſce. ideſt his. ſcilicet ſocero & patri.

ILlud. Quid uis dicã? an cõueniã mõ: nõ eſt exponẽdũ mõ.i. nũc ſed mõ.i. ſolũmodo tñ. dũtaxat: hoc eſt ſatis ne eſt: ſi mõ conuenero nec aliud fecero? Quod aũt ſic interp̃tandum eſt patet ex uerbo pãphili dicẽtis. Immo quod & c̃. hoc eſt non conuenias modo.i. tñmõ. imo dices ꝙ conſtitui me hodie cõuenturꝰ eũ. Immo enim aduerſatiua particula eſt. Nec uult Pã. uetare ne eat mõ.i. ea tẽpeſtate: ſed ne eat modo.i. ſolũmodo nihil nunciaturus. A Scen. A

AIn tu inducit̃ parmeno ut longius remoueat̃: feſtinus.n. aduẽtus eius poſſet nocere ſterꝝ: huic res celande: ideo oĩno remouendus eſt donec in quinto actu. iſte.n. erat nimis conſcius cõſilioꝝ eius: & nimis futilis & garru/ lus hẽt aũt occaſionẽ loq̃ndi in uia cum pueris.ſ. de nauigatiõe ſoſia.n. dixerat ei ꝙ maxima picula perpeſſus fuerat in mari cũ dño ſuo. ad hoc rñdet pmeno: Ain tu.h. heꝝ ita incõmodũ: & aduerſum eueniſſe tibi. Nemo in uer/ bis explicare pót q̃tum in re ipſa ſit & c̃. Haud clam me eſt quã ſit odioſum. Deniq; ad hoc ꝓbandũ qđ uere odioſum eſt auſ.e. olim ad modum ſerui loquit̃.q.d. nõ eſt mirꝝ ſi pro tanta re auſuges quũ pro q̃drante panis altero auſugias. Notat eũ fugitiuũ: & hoc eſt facere: hoc.i. fugere in arcẽ tã longe. callidemi propriũ no. Niconius gentile. quũ dicit quid ceſſes anteq̃ cãm eundi ad eũ pdixiſſet ſatis apte demonſtrat: ꝙ nihil curabat niſi eum remouere quũ ſic iuberet feſtina anteq̃ dixiſſet qd uis dicã ei.q.d. iubes ꝓperare: & non dicis cãm. an tñ cõueniam: & nihil aliud dicã niſi ſalue qd agã. in hac deliberatiõne. Pã. cõfirmat̃ fortius quã ſupra ad celandũ ptũ uirginis ꝓmiſit.n. ſe celaturꝰ inq̃tum poterit (ſalua mr̃is reuerentia) Et hac confirmatione opus erant pp aſſultus grauium pſonaꝝ.ſ. pr̃is: & phidippi ne cederet.

DIxtin dudũ illã dixiſſe expectare filiũ. Facete principiũ interrogãtis eſt. ita ut ſciat quid ſibi rñſurus ſit: quem interrogat. illaturus eſt enĩ argumẽtũ p. ℭ Dixtin iã dudũ illã: qa dixerat ſancte adiurat nõ poſſe illic. p.ſ.a.p. ℭ Dixti iã dudũ. captio ſa iterrogatione cœpit dicturus ueniſſe aiont. redeat. ℭ Factũ.i. dixiſſe illã aut me. & deeſt ẽ: ut ſit fcm̃ eſt. ℭ Quamobrẽ nõ reducã neſcio. hẽt cãm ſed ñ uult uerã dicere cãm: & ꝓpea nõ uult cũ inuidia mr̃is ſuæ loq: ſi illã cõferat ut uxorẽ ñ reducat domũ. ℭ Quẽ ego hic audiui loq. ut ſolet primo pſonas ĩducit ſecũ loq̃ntes: deinde ipſas cõuenire inuicem: ut alibi. Quis hic loquit̃: miſis ſalue. ℭ Certũ obfirmare eſt. aduer/ ſus oĩa obſtinate agere.i. cõtra oẽs. ℭ Obfirmare uiã me quam decreui ꝓſequi.i. ut matri: potius quã amo ri morem gerat. ℭ Et adeo maximum ẽ ſaluum atq; ualidũ. ordo eſt primũ adueniſſe: deinde ſaluum po/ ſtremum ualidũ. ℭ Saluũ atq; ualidũ. auxeſis ad ſalu tem. ualidus nãq; robuſtus & habitior corpori reddi tur. ℭ Credit̃ minus blande reſpõdet de repudio re/ uocaturus hodie eẽ illud repudii libellum ſublatum. ℭ Quod maximum eſt: legit̃ & qđ maxime eſt. ℭ Aduenis modo. difficile inuenitur p̃/ ſentis tp̃is modo. atq; ut oſtendat eſſe momentum ẽt p̃ñtis tp̃is dixit. ℭ Admodũ. quod ẽ nimis aduenis modo. Virg. Vigilas ne deũ gens ænea uigila. ℭ Ad modum, excuſatio cur adhuc non uiderit patrem.

A Laches. Phidippus. Pamphilus.
DIxtin dudũ illã dixiſſe expectare filiũ ſe?
Ph. fcm̃. L. ueĩſſe aiũt: redeat. Pã. quã cãm
Dicã pr̃i? q̃obrẽ nõ reducã: neſcio. La. quem ego
Audiui hic loq? Pã. certũ eſt obfirmare uiã me qua
Decreui ꝓſeq. La. ipſus eſt de quo hic aiebã tecũ.
Pã. ſalue mi pr̃. La. ſalue mi gnate. Ph. bene factũ te
Adueniſſe pãphile & adeo qđ maximũ ẽ ſaluũ atq;
Validũ. Pã. credit̃. La. aduenis mõ? Pã. admodum.

Criſpus. Cirrus. Cirritus Cadaue/ roſus. Subliui/ dus. Rubicũ/ dus. Pietas. DO. Certum obfirma re eſt. Validus. Virg.

¶Cedo qd reliq̃t cõſobrinus nr̃.utrũ iactanter laches loq̃tur pñte ſocero:ut illũ cupidiorẽ faciat ad reuocandã filiam
Sobrini & fit ſæpe hoc:ut ex alio principio peruenire queamus:ad ea quæ uolumus dicere:an id ut ſe iactet chremeti:& diuitias
Conſo/ ſuas cupidiorẽ ſocerũ reddit.¶Cõſobrinus nr̃:quaſi ſororinus.ſobrini ſunt ex duabus ſororibus:cõſobrini ex fratre
brini. & ſorore ac ꝓpinq̃tatis frequẽtate Terẽtius monet:aut hr̃ conſobrinus nr̃:quũ de fratre natus eſt alter:& alter ex ſoro/
Patrue/ re.cũ ex fratribus patrueles dicunt̃.¶Sane.h.nõ uoluptati obſequens fuit.i.ſatis ualde.nam qui ſanus & ualidus eſt.
les. ¶Voluptati ẽb.ſ.contra facit.Pã.diſiurgiũ uolens:nihil dicit uel parũ relictũ.¶Haud.m.hercle parũ cõſuluit hære/
di.¶Sibi.u.h.l.r.u.d.u.b.unũ duxit & aliud ſignifi
cat.¶Nihil at.uixit dũ uixit hoc.ſ.enĩ reliq̃t.¶Vna
ſnia.exp̃ſſit aĩum auari ſenis.¶Quicq̃d eſt id qđ reli
q̃t ꝓfuit.q̃cq̃d & ad prauitatẽ refert̃:ut aut.n.id mihi
ſatis id qđ & mire opinionis.Quicq̃d eſt ſi q̃d eſt:q̃ſi
nullus in hoc ſene fuit doloris effectu anteq̃ ſciret ali/
q̃d relictũ.¶Profuit.i.pro nobis fuit.ac p̃ hoc nr̃m
eſt:põt enim ipſe ꝓfuiſſe poſt res eius.¶Immo ob/
fuit morẽ eorũ exp̃ſſit:q̃bus relinquit̃:q cũ audierunt
ſibi aliq̃d eſſe relictũ:tunc triſtes ſe fingunt.¶Adeo
nã il.ui.& ſanũ uel.nõ idẽ uiuũ & ſaluũ.¶Impune
optare iſtuc licet:q̃a hæredi pœna eſt:mortuos reuiui
ſcere aut ſane optas:ut cũ medicus dicit:& iam mor/
tuo:ego illũ ſi curarem uiueret.¶Impune optare.ſi
optata enĩ uenirent:nunq̃ inq̃t optares.ut ille reuiui/
ſceret.¶Ille.r.iã.n.mire poeta his uerbis phidippũ
quoq; figurat:plus eſt nũq̃ q̃ nõ.¶Et.t.u.m.ſ.mor/
tuum illũ magis q̃ ut reuiuiſcat denuo.¶Et iñ utrũ
ma.ſ.q̃d malis de duobus ſcio:utrũ illũ mortuũ.qđ
& p̃manere an reuiuiſcere qđ optas.¶Hæri phi.ad
ſe.hoc erat quo oĩs tendebat oro.¶Ad ſe ac.iuſ.bñ
& accerſi:& iuſſit:ut nihil uxor ſua ſponte faceret:&
heri & iuſſit.unde & breue tp̃s fit:& coacta uideatur
exiiſſe.non adduci:ſed accerſi:nec a nobis:ſed a ſe.
¶Oẽm rem ſcio ut ſit geſta.Virg.Troianas ut opes.
¶At iſtos ĩuidos dii per.bñ inuidos q mr̃imonium
inuident:ergo reuocãda uxor eſt:& adeo nõ puduit
mẽdaciũ honeſte dep̃henſum ſenẽ:ut ĩuidos faceret:
qui uera ꝓdiderũt.¶Ego me ſcio cauiſſe.principiũ a
tp̃e a dictis factiſq; ſuis.qđ aduerſario & ab añ acta ui
ta & pñti.¶Ego ſcio me cauiſſe.ne.ul.m.c.mire ad/
didit merito.Nõ enim cauere potuit inq̃t ne fieret ea
ui.Igit̃ ne merito fieret:qđ in me fuit.¶Idq; ſi nũc.
ĩ.ab ante acta uita.¶Et clemẽti fui.ꝓ fuerim:ĩdicati/
uum ꝓ cõiũctiuo poſuit.¶Ni id te ex ipſa.¶Nãq;
eo pacto ma.meo.e.i.fides cũ illa q̃ nũc in me iniqua
& æqua. ſunt.Terẽtianũ & bonũ argu
Virg. mentũ clamat.Vir.Ipſe hoſtis teucros ĩſigni laude fe/
Cicero rebat.Inq̃t Cice.Teipſo teſte iniquo atq; ĩprobo:uerũ
ad hãc rẽ a te inq̃ teſte.d.¶Iniqua
eſt æqua de me.d.q aduerſarii teſtimoniũ ſi contra ſe
dicat iã graue eſt q̃ boni uiri.¶Neq; mea.c.non ego
q̃d fiat utrũ ſed p̃ nos fiat:ſed q̃rẽdũ eſt:& minus ab/
rupte dixit euẽniſſe:nõ euenire.¶Hoc diſſidiũ.e.ad
cõfirmationem nõ euenire:ſed eueniſſe dixit.¶Sed
qñ indignã:hoc ſic ꝓfert ut eã oñdat cãm eẽ diſſidii:
& hoc ip̃m tẽtat utrũ dotẽ relinq̃re poſſit & ideo ſu/
pra neq; mea culpa hoc diſſidiũ eueniſſe inq̃t.¶De/
putat mr̃i meæ cui.c.mr̃i meæ ut idonea ſit eã repu/
dii.q̃ hodie ſublatũ ẽ.¶Cuiuſq; toleret hoc melius
q̃ obſequat̃ ut ĩſeruiat.¶Mores to.ani.nõ.n.praui/
tatẽ uñ ſenes moroſi appellãt̃.Horat.Donec uirẽti ca
Horati⁹. nities abeſt moroſa.¶Mores.t.a.obtẽperamẽtũ mo
res:poti⁹ q̃ iniurias dixit.¶Neq;.a.p.c.p.niſi ut cõ/
cedat

La.cedo q̃d reliq̃t phania cõſobrinus nr̃?Pam.ſane
Hercle nõ uoluptati obſequens fuit dũ uixit & q ſic
Sunt haud multum hæredẽ adiuuãt:ſibi uero hanc
Laudẽ reliq̃t uixit(dũ uixit)bene.La.tũ tu igit̃ nihil
Attuliſti huc plus una ſnĩa?Pam.q̃cquid eſt id quod
Reliquit profuit.La.ĩmo obfuit:nã illum uiuum &
Saluum uellem.Phi.impune optare iſtuc licet.ille
Reuiuiſcet iam nunq̃:& tamen utrum malis ſcio.
La.heri philomenam ad ſe accerſi iuſſit hic.
Dic iuſſiſſe te.Phi.noli fodere latus:iuſſi.
La.ſed iam remittet eã.Phi.ſcilicet.Pã.oẽm rẽ ſcio.
Vt ſit geſta aduenĩens audiui oĩa modo.La.at iſtos
Inuidos dii perdant qui hæc libenter nunciant.
Pã.ego me ſcio cauiſſe ne ulla merito ꝯtumelia fieri
A uobis poſſet:idq; ſi nunc cõmemorare uelim
Hic q̃ fideli aĩo:& benigno in illam & clementi fui
Vere poſſum:niſi te ex ipſa id malim reſciſcere
Nãq; eo pacto maxĩe apud te meo erit ĩgenio fides
Cũ illa quæ nunc in me iniq̃ eſt æqua de me dixerit:
Neq; culpa hoc diſſidiũ eueniſſe mea id teſtor deos:
Sed qñ ſeſe eſſe indignã putat mr̃i meæ cui cõcedat:
Cuiuſq; mores toleret ſua modeſtia:neq; alio pacto
Cõponi põt iter eas gr̃a.ſegregãda aut mr̃ eſt a me
Phidippe aut philomena:nũc me pietas mr̃is potius
Cõmodum ſuadet ſeq.La.pãphile haud inuito ad
Aures ſermo mihi acceſſit tuus:cum te poſt putaſſe
Oẽs res pro parente intelligo:uerũ uide ne ĩpulſus
Ira praue inſiſtas pamphile.Pam.quibus iris
Impulſus nunc in illam iniquus ſim:quum nunq̃
Quicq̃ erga me cõmerita eſt pater quod nollem
Et ſæpe quod uellem meritam ſcio.amoq; &
Laudo & uehementer deſidero.nam fuiſſe
Erga me miro ingenio expertus ſum illiq;
Exopto:ut reliquam uitam exigat cum eo uiro:
Me qui ſit fortunatior.quando quidem illam a me
Diſtrahit neceſſitas.Phi.tibi in manu eſt ne fiat.
La.ſi ſan⁹ es ſatis iube illã redire.Pã.nõ eſt cõſiliũ pr̃
Mr̃is ſeruibo cõmodis.La.quo abis?mãe mane inq̃
Quo uadis?Phi.quæ eſt hæc pertinacia?La.dixin
Phidippe hãc rẽ ægre laturũ eẽ eũ?q̃obrẽ te orabam
Vt filiam remitteres.Phi.non credidi ædepol:adeo
Inhumanum fore.ita nũc is ſibi me ſupplicaturum
Putat

cedat mater tolleretq; mores eius.¶ Segregāda.a.mr̄ eſt.a.p.bñ tāq̄ ex deliberatiōe colligit qđ factus ē.& mollius ſe/ greganda q̄ excludenda.¶ Nunc me.p.m.p.q̄ mollibus uerbis repudiū nuptiaꝝ eſt.¶ Pamphilæ.h.i.ad.a.ſ.optime dicto haud iuito:non.n.in totum nolenti: qppe de diſſidio:ſed tñ qa pietatis eſt:locutus eſt mediocriter approbauit: ¶ Pāphile.h.in grauis orō eſt a noie incœpta.Vir.O pſtans aī iuuenis:& eſt figura. Vir.Poſt habita Virg.
coluiſſe ſamo.¶ Haud in ſenili.l.piecte locutus eſt.¶ O ēs res.plus dixit.q̄ ſi uxorē diceret.¶ Pro.pa.i.bñ.p parente qđ nomen cōmune:& cū pr̄e eſt & cū oībus quos hæc neceſſitudo cōiūgit:melius ergo q̄ ſi diceret m̄rem.¶ Veꝝ ui.

Putat ſi ē ut uelit reducere uxorē licet.ſin alio eſt aío
Renūeret dotē:huc eat.La.ecce āt tu quoq; pterue
Iracundus eſt.Ph.percontumax rediſti huc nobis
Pāphile.La.decidet iā ira hæc:& ſi imerito iratus eſt.
Phi.qa paululū uobis acceſſit pecuniæ ſublati ſūt aī
La.etiam mecum litigas.Phi.deliberet renuncietq;
Hodie mihi uelit ne an non:ut alii ſi huic nō ſit.ſiet
La.phidippe ades:audi paucis:abiit:quid mea?
Poſtremo iter ſe trāſigāt ipſi ut lubet:qñ nec gnatus
Neq; hic qcq̄ mihi obtēp erāt:q̄ dico paruipēdunt
Porto hoc iurgiū ad uxorē:cuius hæc fiunt cōſilio
Oía:atq; ni eā hoc quod oē mihi eſt ægre euomam.

ne.i.i.leniter ut ſuadet.¶ Ira.nā nō erga iditio.¶ In ſiſtas pā.nō.n.icipe ſed iſiſtere hoc malū eſt.¶ Qui/ bus iris nō dixit qua ira ne ſupbe loqueret: ſed qbus iris:ut hoc ipſum p ironiam deridet:qđ pr̄ dixit:ipul/ ſus ira aut iris matris:& meæ uxoris:aut oíum trium. ¶ Quibus.i.i.recte nō uult iam eē:ne peccaſſe uideat uxor.Sic.n.aut quaſi nec ipſa peccauerit.¶ Quibꝰ.i. ille irā ſingularem dicit:hic iras pluraliter ne uideatur unius iræ cauſa mittere uxorē.¶ Quæ.n.q.e.m.c.e. Mereri.
p.aduerte pietatem expſſam.¶ Cōmerita:& merēdi Cōmere
& ſæpe merita.¶ Quid.u.ſ.mereri bona dicimꝰ:cō/ ri.
mereri mala.i.delinquere peccar̄:ergo hic meritā pro Virg.
pſtitiſſe dixit.Vir.Ego te q̄ plurima fando.e.u.Nunq̄ regina negabo pmeritā.¶ Amoq; &.l.nō ſtatim q amant:laudāt:& cōtinuo deſiderant.Multa ergo di xit amo & laudo:& uehemēter deſidero:amoris im/ pulſu nimis eſt hic circa uxorē & quaſi oblitus ē ſuæ mr̄is & uitiatæ loqr̄:ſed tali opus eſt pāphilo ad eiuſmodi argumētū donec pueniat ad cataſtrophen:in q̄ uxorē redu/ ci neceſſe eſt.¶ Erga me:hoc totū repudiaturus inaniter dicere:niſi ad exitum fabulæ poeta reſpiciēs reducturi animū in pāphilo reſeruaret:& nota repudiatā eam quā ludat pietate ſola cōpulſus.¶ Nā fuiſſe erga me q̄ium ualet qđ fuiſſe dicit:& nō eſſe q̄ſi re trāſacta.¶ Vt reliquā uitā ſatis flebiliter dixit reliquā exigat.Virgi.O ēs ut tecum meritis p talibus Virg.
ānos Exigat.Cū eo uiro:nō inuidere iam nō eſt mariti qñ illā a me diſtrabit neceſſitas oīs cōcluſio uerboꝝ pāphili re/ pudii cōfirmationē cōtinet:plus tñ ſnīa ſignificat re q̄ in uerbis.¶ Quando qdē illā.a.m.d.n.neq; dixit eam expellit uel diſtrahit:ſed in ipſa cā ſit neceſſitas:excuſatio in neceſſitate: q̄ eſt inexorabilis:cū neceſſitas ptus.ſ.quā neceſſitatem domi offendit:qđ ex alio.ſ.pepit.ſed mō uult neceſſitatē mater uideri:ne iracundiæ q̄ a nuru iſta offenſa ſit.¶ Tibi.in. m.e.n.ſ.ne fiat hoc oppoſuit:& qđ minime uult Pa.uideri:& qđ pdeſt ſocero.¶ Si ſanus es.ſ.qđ ſi ſanus es.nam ali/ ter iubeas dicere.¶ Si ſanus.bñ pr̄ ſupra irā dixit:nunc inſaniā ſignificat. ¶ Pamphile ſi ſanus es.nō ergo culpa eſt:ut redeat:iubere pōt.¶ Nō eſt conſiliū:durius erat nolo reducere ergo lenius dixit matris ſeruibo cōmodis: hoc uerbo neceſſitatē qua negatur oñdit.¶ Quo abis?adeo ſcm̄ pāphili ex pr̄is uerbis oñdit ꝙ diſceſſit:& bñ.nā ul/ terius pñte pr̄e reſiſtere duꝝ fuit.¶ Mane inq̄ q̄ hæc eſt pertinacia:ſicut decuit ſoceꝝ & ſubdiſtinguat:qa corā ſibi fit cōtumelia.¶ Dixin phidippe.artificioſe:laches ut minus miret:& minus indignet ſocer iraſci pāphilū:qñ ei pdictū ē: & ſic oportuit.¶ Dixin phidippe.renouauit uerba ſua eidē pſonæ:nā ita dixerat:ne adeo me eſt q̄ inde eſſe eum ægre latuꝝ &c.¶ Quāobrē te orabā.u.ſ.r.inuidioſum aduerſum phidippū.tanq̄ in illo ſit:uñ ſe purget:& non accuſet pā philū.¶ Nō credidi ædepol bñ quaſi iratus inhumanū eē inqt ſic.Nō ædepol credidi uſq; adeo.potuit enim dicere non credidi inhumanū fore:ſed acerbe addidit adeo.¶ Ita is ſibi me putat.ſibi & me magno pondere legēdum eſt & utrūq; pnomen eſt:ut Cantando tu illū.i.genero ſocrū phāphilo phidippū.uel ſi qd tale inueneris.¶ Supplicaturū. parum eſt ſatiſfacturū addidit.¶ Sin alio eſt aio.r.d.nō tā ut dotē recipiat:q̄ ut teneat hoc dicit:& renumeret pprie:qa dos pecunia eſt:& hinc iraſcentis eſt & exigentis debitū.eat uero mire dcm̄:quaſi ipſe propitiat:quia iu/ bet ire:& ſimul hoc uerbo:qa renūciatio charitatis eſt.¶ Renumeret dotē huc eat.repente terrorē dotis oſtendit cum dicit:renumeret dotē ſimul cum iniuria.¶ Huc eat.ecce aūt tu quoq; pterue addendo quoq;:non nihil aſſentatus eſt qđ dicat:qūo pāphilus.¶ Proterue imoderate & ſuperbe dcm̄ eſt:nā pteruus eſt q dū aliis obuius pterit quod faciūt: qui pterunt ut tauri in appetitu coitus fœminaꝝ in q̄s calent.¶ Percōtumax rediſti:pprie cōtumax dr̄ contemptor Proteri/
potioꝝ:& pcōtumax:hoc uobis rebus magnæ indignationis eſt abſentes alloq.ut alibi.o pāphile haud pol.¶ Nobis uus.
pāphile.nobis nā haud abundat:aut adiuuas ſignificatiōem.¶ Decidet iā ira hæc.q̄ſi in ira ſit Contu/
culpa non deponetur ira:ſed decidet.¶ Quia paululū.ut.a.p.recte.q.d.qa habetis uñ dotē reddatis:aut q̄ſi nullā cām max.
hñtes repudii:ſed ditionē quæritis cōiugē:qa.p.u.a.p. es factus pāphilus ſimul maiori ſtomacho. qđ cū labore celabat apte oñdit.¶ Sublati aī.non plati ſed ſublati dixit: & hoc pprie ferarum eſt:ut Attollitq; aios poe noꝝ q̄lis manus:nā beſtiæ pro aī q̄litate uel erigunt corpora:uel deponūt.¶ Etiā mecum litigas.belle.nā & illū ex in/ uidia iracūdiorē:& hunc ad ſe dicentē:qđ poſt pāphilū dicebat ēt effici.¶ Mecū li.inuidioſe quaſi iā cum pāphilo liti gauerit.¶ Deliberet renūcietq;.odio ferociter ſocero rennūciet:tñ mature pro deliberet dixit.¶ Vt alii ſi.magna fidu/ cia cōditione filiæ aſſerit:qm̄ iā ſi pamphilus nolit paratū alterū dicit eſſe.¶ Si huic non ſit.ſubaudit uxor:ſed dira di/ ctu reticuit ut debeat.¶ Phidippe addes noīe appellat:qđ facere ſolemus:iratos mitigare conantes.¶ Poſtremo iter ſe tran.non enim hæc notiua ſunt.quibus inter ſe delectent.¶ Quando nec gna.neq; hic inuidioſe gnatus.¶ Non

obtēperat:& hic non familiariter dictū:quaſi ab irato.¶ Quæ.d.p.qa obtēperamus etiam tantæ uoluntati.¶ Quæ d.p.p.h.iurgiū:bene hoc rurſus in mœrorē reddit.nec uera ſunt cōtra fabulæ ꝓpoſitū cognoſcant.¶ Porto.h.i.porto quaſi ad aliqd magnū.¶ Cuius.h.facta ſunt.c.o.non tranſacta obiiciunt uxori.ſ.quæ nunc aguntur conſilio:mira diſpoſitione an ironiam in male conſentientem.¶ Atq; in.e.o.q.m.æ.eſt.non ꝙ iraſcitur:ſed quod ægre eſt dixit.
¶ Euomam.bene in ægritudine ſolet uomitus releuare.ſic Cice.cum dicit.Quæ quidem.n.n.q.t.

GVI. A Ixtin &c.Hic pamphilus eligit potius defendere matrē & incuſare philomenā apud ſenes quā amori obtem-
d perare adeo ut a cōſpectu phidippi ſoceri tandem diſcedat ea lege ut non ſit uxorem reducturus.Lac.dixtin.i.
dixiſti ne.q.d.nōne dixiſti dudum.i.pauloante illam philomenam dixiſſe ſe expectare filium meū maritū eius neq; domi meæ in eius abſentia poſſe uiuere.Phi.factum eſt.i.uerum eſt ꝙ dixi illam dixiſſe.La.aiūt.i.rumor eſt filium ueniſſe.i.applicuiſſe ad nos:ꝓpterea redeat nunc philomena.Pam.neſcio quam cauſam dicā patri meo lachi:qobrem:ideſt propter quā cauſam nō reducam.i.nō reſumam uxorem.La.quem hoiem ego audiui loqui hic.Pam.certum eſt:ideſt conſtitutum eſt ſeu deliberaui & decreui obfirmare me uiam.i.firmare me ac niti:& figere me ob.i.contra uiam quā decreui proſequi.ſ.ut matri potius ꝗ amori morē geram tametſi propoſueram amori morigerari.In hac aūt ſtructura obfirmare me uiam alter accuſatius regit ui præpoſitionis & alter ui uerbi:ob autem interdum ſignificat contra.unde obniti contra niti:obluctari cōtra luctari opponi contra poni.poſſet tn̄ forſitan illa ſtructura ſic fieri & intelligi.Certum eſt me obfirmare:ideſt occludere:obturare:intercludere uiam quam decreui proſequi.Donatus dicit obfirma-
Feſtus. re eſſe aduerſus oia obſtinate agere.& Feſtus inquit obſtinat pro obfirmat īueniri.Lach.ipſus.i.ipe eſt pāphilus de quo pamphilo agebam.i.colloquebar tecum hic.Pam.o mi pater ſalue.Laches o mi gnate ſal.Phi.Bene factum eſt.i.proſpere contigit te Pam.aduenisſe.& adeo.i.certe uel ualde bene factum eſt inꝗ te aduenisſe ſaluum.i.incolumen:atq; ualidum.i.robuſtum & corpore bene habito & uegeto:quod.ſ.te aduenisſe ſaluum & ualidum eſt maximum.i.principaliſſimum.Pam.creditur ab aliquibus bene factum eſſe ꝙ uenerim non forſitan ab oibus.La.aduenis.i.applicas:modo:ideſt nunc.Pam.admodum.i.ualde modo aduenio.La.cedo.i.dic quid reliquit phania noſter conſobrinus.i.propinquus quaſi ſororinus.Sobrini ſunt ex duabus ſororibus.Sed conſobrini ſunt quorum alter natus eſt ex fratre alter ex
Sane. ſorore.Nam ex fratribus cognati dicunt patrueles:aliter tamen ſentitur a multis.Pam.hercle fama fuit homo ſane:ideſt ualde obſequēs uoluptati.i.lætitiæ ſuæ incumbens dum.i.qdiu uixit & illi qui ſunt ſic.i.qui taliter uiuunt uoluptati obſequentes:haud.i.non iuuant multum hæredem ſuum.Aliqui codices habent ſane hercle non uoluptati obſequēs fuit & tunc laudat phania qui non ut multi auari ſuis bonis abſtinuit ut ſuos hæredes locupletaret:ſed illis honeſte eſt uſus & liberaliter uſq; adeo ut ſibi laudem conquiſiuerit ſe bene uixiſſe dum uixerit:qui qdem hoies ſic uiuentes non multum ſolent ſuos hæredes adiuuare ſuis ſucceſſionibus.Vero pro ſed:reliquit ſibi hanc laudem.ſ.ꝙ bene uixit.i.uel laute uel iuſte uixit:dū.i.qdiu uixit.La.tum.i.cōſequenter igitur quia ſic uixit tu nihil attuliſti huc plus una ſnia.i.nihil attuliſti huc ꝑter illam ſniam.ſ.ꝙ bene uixit dum uixit.Snia ut inquit Cice.in.iiii.rheto.eſt oratio ſumpta de uita quæ
Sentētia quid ſit quidue oporteat in uita breuiter oſtēdit.Pā.Quicquid eſt.i.omne qd' eſt uel ſi quid eſt qd' reliquit id ꝓfuit.i.
Cicero. pro nobis fuit.La.Immo.i.ſed id qd' reliquit obfuit:quia id ſignum eſt me amiſiſſe amicū quem adhuc uiuere uellem.Expreſſit itaq; morem hæredum qui fingūt ſe dolere ob mortem ꝓpinquoꝝ:nam uellem illum phaniam eſſe uiuum & ſaluum.i.incolumē ac ſanum.Phi.licet.i.tu potes optare iſtud.ſ.ut adhuc uiueret impune.i.ſine pœna ſine dāno ac periculo uel ſine effectu:nam ille mortuus iam.i.ex hoc tempore nunꝗ reuiuiſcet.i.uiuus reſtituet ſeu redibit in uitam:& tamen ſcio utrū.i.qd' ſi liceat hic poni inter duo:malis.i.potius uelis & eligas uidelicet tu reuiuiſcat an ut non reuiuiſcat.La.hic laches transfert ſermonem ad reditionē philomenæ hic phidippus iuſſit.i.uoluit uel præcepit ſeruis heri philomenam acceſſi.i.adduci uel aduocari ad ſe:& hoc dicens ſubmonebat phidippum latenter ut id cōprobaret inquiens dic te iuſſiſſe eam accerſi ad te phidippum.Phi.Noli fodere.i.pulſare latus meum ſubmonēdo me ut id dicam:nam reuera iuſſi eam accerſi.La.laches alloquitur pamphilum cupiens inducere ad reducendam uxorem & inquit:ſed phidippus iam:ideſt ſtatim remittet eam philomenam Phi.ſcilicet.i.certe ego remittam.Pam.ſcio omnem rem ut:ideſt
Scilicet. qualiter ea res ſit geſta.i.facta:ego aduenięns.i.cum ego aduenirem audiui.i.accepi:modo.i.pauloante omnia quæ facta ſunt.La.At.i.ſed:dii perdant:ideſt deſtruant:iſtos inuidos.ideſt inuidentes matrimonio:qui nūciant libenter hæc ideſt talia qualia audiuiſti.Pam.Ego ſcio me cauiſſe:ideſt prouidiſſe ne ulla contumelia poſſet fieri mihi:a uobis meri-
Merito. to:ideſt præcipue quā meruerim niſi fieret ui.& ſi nunc uelim memorare:ideſt recitare hic id quod ſequitur uidelicet quam:ideſt quantum fui pro fuerim indicatiuum pro coniunctiuo animo fideli:ideſt ſeruanti fidem ei datam a me.& clementi:ideſt manſueto facili poſſum uere memorare inquam ni:ideſt niſi magis uelim te reſciſcere:ideſt cognoſcere hæc ſcilicet quam fideli & miti animo in eam fuerim ex ipſa philomena.Nam quæ eo pacto.i.eo modo fides erit meo ingenio:ideſt meæ naturæ & ut ita dicam conditioni apud te:hoc eſt tu habebis fidem:ideſt credulitatem meæ naturæ & conditioni eo modo:quum:ideſt quando illa philomena quæ nūc eſt iniqua in me:ideſt erga me dixerit æqua:
Deputare. ideſt ea quæ æquum eſt dici quia uera.De me dicimus eleganter.Eſt mihi apud te fides:ideſt tu habes mihi fidem uel mihi credis:ſic & in propoſito:tunc fides erit ingenio meo apud te:ideſt tu credes meo ingenio eo pacto &c.Neq; pro
Cōcedere. & non:& teſtor ideſt teſtes inuoco deos id:ideſt propter id.ſ.hoc diſſidium.ideſt hoc diuortium hāc diſcordiam eueniſſe mea culpa:ideſt quod dicunt hic inepte meo defectu,Sed quando:ideſt quia:deputat:ideſt uehementer exiſtimat ſeſe:ideſt ſeipſam eſſe indignam matri meæ:cui concedat:ideſt obſequatur ac morem gerat:proprius ſermo erat ſic faciendus qm̄ putat ſe indignam quæ concedat matri meæ:& non cui ſed poetæ talibus ſermonibus gaudent uti non crebro uſitatis:quale eſt.Scio omnem rem ut geſta ſit:ubi oratores dicerent:ſcio ut ſiue qualiter omnis res geſta ſit.Et qm̄ inquam ſe putat indignam matri cuius toleret:ideſt æquo animo ferat mores:ideſt modos uiuendi difficiles quales ſunt

les ſunt.in ſenibus qui moroſi ſunt ſua modeſtia.i.p ſuam moderationē ſiue tēperātiam.Modeſtia eſt baſis oīum uir/ Mode/
tutū:moderatio uero eſt modeſtiæ executiua quæ modū adhibet in dictis & in factis.& qñ inq̄ grā.i.beniuolētia ami/ ſtia &
citia pax cōcordia nō pōt cōponi.i.cōciliari coniūgi inter eas mr̄em & philomenā alio pacto.i.aliomō.o phidippe aut modera
mater mea eſt ſegreganda.i.ſeiungenda a me aut philomena uxor eſt ſegregāda.Nūc pietas.i.charitas & intimus affe/ tio.
ctus in matrē potius ſuadet.i.inciat me ſeq cōmodū.i.utilitatē uel opportunitatē mr̄is q̄ uxoris.La.o pāphile tuus ſer Gratia.
mo acceſſit ad aures mihi nō inuito.i.nō in totū nolēti uidelicet quātū ſpectat ad pietatē nō quātū ad diſſidiū:qđ inui
ſum eſt mihi.quū.i.qñ itelligo te poſtputaſſe.i.poſt habuiſſe & reputaſſe tanq̄ inferiores quātum ad curā tuam præ pa
rēte.i.in cōparatione matris tuæ.uerꝫ.i.ſed uide.i.diligenter & accurate conſidera ne o pamphile tu impulſus ira.i.cō/
motione aī inſiſtas.i.īmorens ſis fixus & ptinax in tua opinione praue.i.diſtorte ſeu oblique ac nō recte.Pā.o pr̄ qbus
iris.i.indignatiōibus cōmotionibꝰ.ego ipulſus nūc ſim iniquus in illā.i.erga illā uel cōtra illā quæ philomena nunq̄
cōmerita eſt.i.nunq̄ cōmiſit qcq̄.i.aliqd qđ nollem.i.qđ eēt mihi moleſtū & ſcio eā ſæpe meritā eſſe.i.præſtitiſſe id qđ
uellē.Mereri bona dicimus cōmereri mala.& amo eā & laudo & uehemēter deſidero eā.Nā exptus ſum eā fuiſſe erga
me miro ingenio.i.mirabili māſuetudine & natura.& exopto.i.adeo expoſco illi ut exigat.i.traducat reliquā uitam.i. Exigere
qđ reliquum eſt uitæ ſuæ ſeu reſiduū uitæ ſuæ cū eo.i.tali.uiro.i.marito.qui ſit fortunatior.i.fœlicior me.i.q̄ ego.qñ/ qñqdē.
qdē.i.qa certe neceſſitas.i.uel cōiūctio ſanguinis & amoris uel uis pietatis cui nō facile obſiſtit̄ diſtrahit.i.aufert illam a
me inuito.ſ.Phi.Ne.i.ut non id fiat.i.ut nō diſtrahat̄ a te illa eſt tibi in manu.i.in tua ptāte.La.ſi ſis ſatis ſanus.i.ſi non
ſis inſanus.iube.i.præcipe illā redire.Pā.o pr̄ nō eſt cōſiliū.i.nō eſt ea mihi itētio ſeu mauis,ppoſitū eius reducēdæ.ſer
uibo antique pro ſeruiam.i.cōſulam cōmodis mr̄is.La.Pāphi.nolēs amplius reſiſtere corā pr̄e maluit diſcedere.Itaq̄
Laches cœpit reuocare eum dicēs.quo.i.in quē.locū abis.i.diſcedis.mane.i.ſiſte pedem.mane inq̄.i.iterꝫ tibi dico ma
ne.quo abis?Phi.quæ.i.q̄lis & quāta hæc ptinacia.i.hæc obſtinatio in opinione eſt.La.dixin.i.dixi ne tibi eum eſſe la/ ptinacia.
turꝫ ægre.i.moleſte.hāc rē.ſ.diſceſſum philomenæ a mr̄e Pam.q̄obrem.i.q̄pp orabam te ut remitteres filiam tuā.Phi.
Aedepol iurātis eſt non credidi pamphi.fore.i.futurꝫ eſſe.adeo.i.ita inhumanū.i.imitē ferocē ut eſt.ita nūc is putat me
ſocerꝫ ſupplicaturꝫ ſibi genero.q.d.id dedecet me.Si pā.eſt in ea diſpōne ut uelit reducere.i.reſumere uxorē ſuā.licet ei Renu/
ſup.i.pōt ſin.i.ſed ſi eſt alio aīo.i.ſi habet aliū aīum q̄ reducendæ eius.renumeret.i.reddat mihi renumerādo dotē.i.pe meraŕi.
cuniam ſibi datam pro dote filiæ:eat,pueniat huc ad reddēdam dotē.La.ecce.i.in promptu adeſt alius tu quoq̄ ſicut
Pam.es iracūdus.i.ppēſus ad iram.,pterue.i.imoderate & ſuperbe:ſiue ſit uocatiuus ſiue aduerbiū:dr̄ aūt proteruus
ex eo q̄,pterat alium dum ei obuius pterit.Phi.alloquit̄ abſentē p magnam indignationem.O Pā.rediſti huc ex im/ Perconi/
bro percōtumax.i.ualde rebellis nobis.Proprie cōtumax dr̄ rebellis & cōtēptor potiorꝫ.La.Hæc ira pamphi.decidet. tumax.
etſi.i.q̄uis Pam.eſt iratus merito.i.nō ſine cā.Phi.quia paululū pecuniæ acceſſit uobis.i.uobis increuit animi ueſtri ſūt
ſublati.i.erecti & tumefacti.La.ēt litigas mecū quēadmodū cum pamphilo litigaſti.Phi.Pam.deliberet & denunciet
ideſt ſignificet mihi hodie.ne.i.utrū uelit reducere uxorem an nō uelit ut filia mea ſit uxor alii ſi non ſit uxor huic.La.
o phidippe ades.i.ad me accedas propius.audi.i.auſculta.paucis.i.breui ſermone Pam.abiit.qđ mea refert ſupple.i.
quid ad me ſpectat.Deinde ſe cōuertit ad ſpectatores inquiens.poſtremo.i.tādem poſt multa uerba:ipſi.i.filius & Phi Iurgium
dippus ſocer.trāſigant.i.cōcordent cōueniant paciſcant̄ ut lubet.i.ut placet eis qñ.i.quia nec natus Pamphi.nec h c & lis.
phidippus obtēperant.i.obediunt mihi.quicq̄.i.in aliquo.paruipendūt.i.parui eſtimant ea quæ dico.Porro hoc iur/ Euome/
gium ad uxorem tanq̄ aliqd magnū.Iurgium eſt diſſenſio ſiue cōcertatio inter beniuolos & ,ppinquos.lis aūt inter ini re.
micos.Cuius.ſ.uxoris cōſilio.i.ſuaſu hæc oia fiunt.atq̄ euomā.i.eiiciam effundam in eam uxorem hoc quod eſt mihi
ægre.ideſt hoc quod mihi moleſtū eſt uel accidit.& bene euomā & ægre.Nam in ægritudine ſolet uomitus releuare.

¶AD FINEM ſcænæ:illud Abiit.quid mea &c.de Phidippo dicitur non de Pamphilo.abiit ergo phidippus AScē.A
exponendum eſt.non autem pamphilus.

P ſxtin.Hactenus egit de cognitione partus:& eo celādo:mō incipit de repudio uxoris.Et inducunt̄ perſonæ q̄ A
poſſent eum cogere:nec tñ cederet:ſed quum plum celet fidelius:uxorem repudiabit cōſtantius.Laches audi/
uerat aduētum filii ſui reuertens cū Phidippo dicit.Dixtin illā.i.filiam tuam dixiſſe q̄ expectabat filium meū:
& tūc rediret.Aſſō,ſed ueniſſe a cōcl.ergo redeat filia:atq̄ adeo benefactum eſt ueniſſe qa ſaluum atq̄ ualidum qđ ma
ximū eſt.Admodū mō.i.nuper.Cedo.i.dic:aliter nō eēt ſenex auarus ſi nō primū de pecunia quæreret:q̄ de utilitate fi
lii ageret.hac ſenten.i.hoc uno,puerbio.q.d.dixiſti hoc ſolum,puerbiū in hac uia & nihil plus feci.Immo:poſtq̄ audit
ſenex aliqd attuliſſe:tunc incipit dolere de amico ſuo utrū uel eum reuiuiſcere.uel habere pecuniam.hoc ſecum natam
ſenis iſte nouerat.Heri.diſſimulat pater diſ.uxoris & dicit q̄ heri tñ hic.i.Phidippus iuſſit ad ſe illā accerſi.ideſt uoca/
ri.Dic te hoc dicit tacite Phidippo.Noli tacite.Iuſſi alte.ſunt ſcilicet aduerbium affirmandi.ego:quum ſe non reducere
uxorem propoſuiſſet:neq̄ propter partum ſe dimittere hoc manifeſte uellet.Accepta aliunde occaſione ſcilicet ex hoc
q̄ eo abſente uxorem ſuam abduxerat:retorquēdo in eos culpam uxorem repudiat dicens:ego in tñ uobis ſemper
me bene habui:q̄ non putaui mea uobis aliquam iniuriam meruiſſe:quapropter uxorem meā mihi auferre uos non
credidi:& hoc eſt.Ego me.ſ.c.ne.l.in.&c.Id que uere & libere poſſum memorare quam fideli animo:& clementi fui
in illam.ſi hic.i.in præſentia ueſtra uelim illud memo.Poſſum di.n.&c.quia cum ſit irata mihi nihil celabit mei ui/
tii.Ab ante factis meis probaui me non fuiſſe reum huius diſcidii:quod etiam per iuramentum probo hoc ibi id te/
ſtor.Sed dixi q̄ non merui mihi fieri iniuriam ab illa:ſed quando quidem deputat ſe indignam matrī meæ:quæ
eſt antiquior ætate &c.quum inter eas non poſſit componi concordia malo ſeruare matrem:& retinere:q̄ aduerſari
uxorem ut retineam:hoc ibi:id nunc me.pi.commodum matris ut ei ſim cynodus:& lenis.Retinebo dico matrem
quum alterutra ſit abiicienda:& hoc eſt præmiſſum ibi.Segregnada autem &c.Quibus iris.q.d.non illam.ideo re/

nuo ꝙ ſim ei iratus quū ei multū ſim obnoxius:ſed ideo ꝙ cōtumelioſe mihi ablata eſt & hoc eſt:qbus iris & cætera. Neceſſitas.quod cōtumelioſe ablata eſt omnem in eo refundit repudii cauſam.Tibi.q.d.non eſt neceſſitas: quod ti/bi &c.Quo.diſcedebat Pā.iratus.Quæ eſt hæc ptinacia filii tui.hoc ſuperbe & cū ira ꝑtulit.Renū.& doté ipſe habeat. etiam qa dixerat uobis annumerans patrem cū filio rñdet Laches mecū ēt &c.Aliis Ideo dicit pluraliter:qa ſi alius hēt & amici illius habebunt quātum ad tutelam.Ades.Diſcedebat.n.phidippus:Abiit phidippus:Sed in mea refert ſi ita filius & phidippus rixantur.Tranſit rem iſtā inter ſe.qa ego me inde expediam.

DO. · Erii qd agā?Mire in hac ſcæna iteꝝ rixa ē ſenis atqꝫ anus.& tū uarie & alio mō ut mores intra ſe diuerſos & tñ

A p notos poſſumus agnoſcere.℄ Perii qd.a.hoc ꝓlog oportet myrrhinā ut & eius pſonæ reminiſcat̃ ſpectator & geſtæ rei:ſimulqꝫ ex huius pſonæ uerbis.qd agat altera pſona monſtret̃.Nam pſcrutari phidippū in uniuer

Virg. ſa cōclamare:& ire per totā domū cognito partu filiæ ſuæ apparet ex præſentibus dictis.℄ Perii quid.a.q.m.u.figu/ra apta turbatis.℄ Nam audiuiſſe.u.p.Virg.Cōtinuo audire uoces uagitus & igēs:& eſt onomotopeia.nā uox ipſa ſic eſt:ut quaſi uagitus ſæpe ſonet.℄ Pueri.u.eſt.u.proprie dixit:uagitus enim ingens infantiū eſt.Viſus eſt.Quo modo audire uocem uiſa ſum modo militis.Ita corripuit.captam intulit.℄ Et derepente.una pars orationis eſt ut deſeſſus.aduerbiis.n.præpoſitiones ſeparatim non ad/dūtur.℄ Derepente.nam ſi ſeparaueris non eſt latinum derepente.℄ Quod.pro nam aut ita.ſed nos enim i hu/iuſmodi ſignificatione ſic dicimus.℄ Quod ſi.r.ſci/

Scire. Reſcire. mus manifeſta:reſcimus occulta.℄ Id qua cā.id hoc ip/ſum peperiſſe ea.℄ Non ædepol ſcio.ideo quia uera cau ſa dici non poteſt.℄ Sed oſtium.c.plus eſt ꝙ crepuit.nā eo mō iunctū.℄ Ad me.bene ad me quaſi litigaturum. ℄ Vbi me ad fi.hoc ante rē & ſimul argumēti delicti eſt ꝙ exiit. a filia marito ingreſſo mulier. ℄ Vxor.u.m.mirantis eſt geſtus & dixit ſe duxit foras or do duxit.ſe & uerbis uſus eſt inter domeſticos parietes & arces. Se duxit:pro abiit.℄ Atqꝫ eccā.u.apparet mulierē fugere aduerſarii abſentiam & iō hoc ſeparatim pronunciandum.℄ Heus tibi.d.oſtendit myrrhinam aduertentē ꝙ nihil iueniat qd dicat de filia. ℄ Mihi ne mi uir?iam & in andria turbatum ſe oſtendit

Virg. dauus.℄ Vir.ad maritalem cōditionē rettulit non ad ſe/xum ut Virg.in buc.Vir gregis ipſe.℄ Tu ne uirꝫ.accu/

Idem. ſatio eſt ab increpatione incipientis.℄ Aut hoiem auxe/ſis peruerſa adeo eſſe abundat.Vir.Tuqꝫ adeo quē mox. ℄ Nam ſi utrūuis hoꝝ.uir aut homo.℄ Mulier.u.t.u. acerbe ut ſupra.Tu nunꝙ mulier quæ me.℄ Quibus cal lide mulier & quaſi nullius culpæ conſcia quibus dixit: ut quibus dictis aut factis.℄ An rogitas.bene iraſcitur interroganti.Nam interrogare quæ ſciat impudentia eſt. ℄ Hem taces.non taces nunc:ſed taces celas: ex quibus bene exequi quia argumentum im/pudentiæ eſſe puerperium taciturum.℄ Peperit.f.pro/poſitio criminis iſtuc.p.mira calliditas rea mulier hoc ſo/lo defenditur quod accuſat.℄ Perii.ex quo mire addi/tum ad affectum perii.℄ Obſecro iſtuc.p.r.ex ſua iterro/gatione accuſauit accuſatorem.℄ Niſi ex illo.c.d.eſt ue/

Saluſt. riſimile argumentum.℄ Niſi ex.i.c.d.ſolutio criminis per fiduciam reſpondētis.Salu.Ita fiducia quāquam ar/gumenti purgator eſt.℄ Credo neque adeo arbitrari ab accuſatione maritus ad defenſionem ſui conuerſus ami/ſit quod cœperat.℄ Sed demiror quid ſit:mollior fa/ctus iam non iraſcitur:ſed miratur.℄ Neque adeo arbi/

Idem. trari patris eſt aliter:hoc eſt quod ait.Saluſtius.Ita fiducia argumenti.p.d.℄ Adeon: uides phidippum: nulla re aliqua mulieris correptione lenitur.℄ Quamobrem.t. alia intentio criminis.℄ Omnes nos celare.u.recte quia putat & Pamphilum eſſe celaturum.℄ Omnes nos ce/lare duæ ſunt cauſæ celandi partus ſi non tempore ſuo uenerit:quod indicium ſtupri eſt:& ſi non ratione eue/nerit

A Myrrhina. Phidippus.

p Erii qd agā?quo me uortā?qd uiro meo
Rñdebo miſera?nā audiſſe uocem pueri
Viſus eſt uagiētis.ita corripuit derepente tacit᷑ ſeſe
Ad filiā.qd ſi reſciuerit pepiſſe eam:id pro qua cā
Clā me habuiſſe dicā:non ædepol ſcio:ſed oſtium
Concrepuit.credo ipſum ad me exire:nulla ſum.
Phi.uxor ubi me ad filiā ire ſenſit ſe duxit foras:
Atqꝫ eccā uideo qd agis myrrhina?heus tibi dico
Myr.mihi ne mi uir?Phi.uir ego tuus ſum?
Tu ne uirum me aut hoiem deputas adeo eſſe:
Nam ſi utrūuis hoꝝ mulier unꝙ tibi uiſus forem
Nō ſic ludibrio tuis factis hītus eſſem.My.qbus?
Phi.an rogitas?pepit filia.hem taces.ex quo?
My.iſtuc patrem rogitare eum æquum:perii.
Ex quo cēſes:niſi ex illo cui data ē nuptū obſecro
Phi.credo.neqꝫ adeo arbitrari patris eſt aliter.
Sed demiror quid ſit:ꝙobrem tātopere hunc
Omnes nos celare uolueris ptum:pſertim quū &
Recte & tpe ſuo peperit.adeon puicaci eē animo:
Vt puerum præoptares perire ex quo firmiorē
Inter nos fore amicitiam poſthac ſcires: potius ꝙ
Aduorſum animi tui libidinem eēt cū illo nupta
Ego ēt illoꝝ eſſe culpā hāc credidi ꝙ te eſt penes
Myr.miſera ſum.Phi.utinam ſciam ita eſſe iſtuc:
Sed nō mihi i mētē uēit ex hac re qd locuta es oli
Quū illū gñeꝝ cepius.nā negabas nuptā filiā tuā

nerit hoc eſt mõſtri aliqd natũ fuerit. hic aũt & tẽpore ſuo & ratione natũ ꝑdicat. ¶ Demiror. ualde miror: quod minꝰ eſt q̃ iraſcor. præſertim cum & rõne attulit mulier cõpẽdium credulitatis ſenis ſemel correpti: ne aliter ſuſpicet. ¶ Omnes nos. c. u. antiqua locutio: illam rem celo te. ¶ Præſertim cũ &. r. &. ſ. t. p. recte ad illud ptinet qđ non monſtrũ peperit. ¶ Tpe. ſ. ad ſpaciũ quo ꝑgnãtes eſſe cõſueuerũt. i. ad mẽſiũ dinumerationẽ: qa & ſeptimini naſci ſolẽt. ¶ Adeõ p. e. inuentio. ¶ Vt pueꝝ. p. p. ad ætatẽ infantis iuidia. ¶ Adeon. per. e. peruicax eſt perſeuerans cum quadã ui. ¶ Ex quo. ſ. in. ſ. ab accidentibus inuidia. & bñ addiť ſcires. qa iprudẽtia in delicto ueniã frequenter extorſit. ¶ Potiuſq̃ ad

Demiror.

Poſſe te pati cũ eo q meretricẽ amaret: & pnoctaret
Foris. M. q̃uis cãm hũc ſuſpicari q̃ ipam uerã malo.
Phi. multo prius ſciui q̃ tu illũ illã amicam habere
Myrrhina: ueꝝ id uitium nunq̃ decreui eſſe ego
Adoleſcẽtiæ. nã id oĩbus ĩnatũ eſt: at pol iam aderit
Tp̃s ſe quoq; etiã quũ oderit: ſed ut olĩ te oñdiſti
Nihil ceſſauiſti eandẽ eẽ uſq; adhuc: ut filiam ab eo
Abduceres: ne qđ ego egiſſem eſſet ratũ: id nũc res
Indicium hæc fecit quo pacto factum uolueris
My. adeon me eſſe puicacẽ cẽſes ei cui mr̃ ſiẽ: ut eo
Eſſem aĩo: ſi ex uſu eſſet noſtro hoc matrimonium
Phi. tum proſpicere: aut iudicare noſtram in rem
Quid ſit: potes: audiſtin ex aliquo fortaſſe qui
Vidiſſe eũ diceret exeuntẽ aut introeuntẽ ad amicã:
Quid tum poſtea: ſi modeſte ac raro hoc facit?
Nõne ea diſſimulať nos magis hũanũ ẽ q̃ dare opã
Id ſcire q nos oderit: nam ſi is poſſet ab ea ſeſe
Derepẽte auellere qui cum tot conſueſcit annos:
Nõ eũ hoĩem dicerẽ nec uiꝝ ſatis firmum gnatæ.
Myr. mitte adoleſcentem obſecro: &
Quæ me peccaſſe ais. abi ſolus. ſolum conueni
Roga uelit ne uxorem an nõ: ſi eſt ut dicat uelle ſe:
Redde. ſi eſt ut nolit: recte conſului meæ natæ.
Phi. ſiqdem ille ipſe nõ uult: & tu ſenſiſti eſſe in eo
Myrrhina peccatũ: aderam: cuius præſens conſilio
Fuerat ea par pſpici: q̃obrẽ incẽdor ira te eſſe auſam
Facere hoc iniuſſu meo. interdico tibi ne extuliſſe
Extra ædes pueꝝ uſq̃ uelis: ſed ego ſtultior meis
Dictis pere hãc q poſtulẽ: ibo itro: atq; edicã ſeruis
Ne quoq̃ efferri ſinãt. My. nullã pol credo mulierẽ
Me miſeriorẽ uiuere: nã ut hic laturus hoc ſit ſi
Ipam rẽ ut ſiet reſciuerit: nõ ædepol clã me ẽ: quũ
Hoc quod leuius eſt tam iracundo animo tulit:
Nec qua uia ſententia eius poſſit mutari: ſcio
Hoc mihi unum ex plurimis miſeriis reliquum
Fuerit malũ: ſi pueꝝ ut tollã cogit: cuius nos q ſit
Neſcimus pr̃: nam cũ cõpreſſa eſt nata: forma in
Tenebris noſci non qeta eſt neq; detractũ ei: tũ qcq̃
Eſt qui poſt poſſit noſcier q ſiet: ipſe eripuit ui in
Digito quem habuit uirgini abiens annulũ. ſimul
Vereor pamphilum ne orata ueſtra neq̃at diutius
Celare quum ſciet alienum puerum tolli pro ſuo.

nihilominus eſt a uolũtate peccãtis iuidia. animi tui libidinẽ dixit. ut minimã cauſam magnis ſceleribꝰ ſubieciſſet. ¶ Eſſet cũ il. n. antiqui nõ illi nupta: ſed cum illo nupta. ergo ambo ſibi inuicẽ nubũt. Ego ẽt il. hanc bñ etiã illoꝝ. nõ enim hoc eſt erraſſe quod illoꝝ peccauerit culpã: quæ minꝰ eſt: ſed etiã illoꝝ cõe peccatum fuerit: ſed ne tuũ qdẽ: deeſt creditã myrrhinã. an etiam adhuc ut maior ſit dolor. qui nec opinanti acciderit. ¶ Vtinã. ſ. i. te miſerã eẽ. alibi. Miſeꝝ quẽ minꝰ credere eſt. Et erit ſenſus: utinã uere ſis miſera. ¶ Vtinã. ſ. i. eẽ. hoc qdã ſic accipiũt. q̃ſi phidippus dicat. penes te culpa eſt quã illoꝝ eſſe credebã. & utinã qđ credo penes te eẽ culpã: ita eſſe recte ſciã. qa dixit ſe miſerã & miſeros non niſi innocẽtes dicimus: in hoc negocio miſerã te nõ ſceleſte reperias. ſic Salu. Atq; ea re. co. ſ. ma. q̃ mi. ab. & ideo ſequiť. ¶ Sed. n. m. argumentum ex antecedẽtibus dictis & factis. ¶ Nunc. min. m. u. recte nunc quaſi alias nihil ſuſpicãti. ¶ Quod. l. es. o. pañ. ¶ Quũ. i. g. c. ut arbitrum capere dicimꝰ. i. eligere: & cũ laude locutus eſt pãphili. ¶ Cepimus. elegimus Vir. Ante lo. ca. ocu. ¶ Cũ eo. q. m. a. nã in hoc eſt accuſatio q̃ hæc locuta ſit. Sed argumẽtũ ẽ q̃ celare uoluerit ptum. & hoc olim dixit ac pnoctaret: poſt illud quod dixerat. Quid ite. ibat ne ad bacchidẽ quotidie Et nota familiariter hoc uerbũ poni a Terẽtio. ſic & i eunu. Sed & ſi hic pernoctat: q̃uis tm̃ hoc pp ſpectatorem dr̃. ut geſtoꝝ meminerit. ¶ Quã. i. u. qa ſola ex oĩbus defendi nõ põt. ¶ Multo. p. ſ. q̃ bñ pgit: qa taciturnitas pro confeſſione accepta eſt. ¶ Verum id. u. hoc itelligi nõ poteſt niſi uitiũ bis numero ſubaudieris. ¶ Adoleſcẽtiæ. melius dixit adoleſcẽtiæ: q̃ Pãphili: ut quod in ætate fuerat nõ timeret. ¶ Nã id natũ ẽ o. amare in adoleſcẽtia. ¶ At pol iã. a. mire ſenectutẽ accuſat ſenex: & iã ætatem ulocẽ oñdit his uerbis: & addidit ſe quoq; oderit. q. d. non ſolum non amabit: ſed & odio hẽbit: & nõ alienas mulieres mõ: nec uxorẽ quoq;: ſed ẽt ſeipſum: plus ergo illatũ q̃ rõ depoſcebat: ſed mire ad defectũ ſenis exprimẽdũ. ¶ Se quoq; ẽt cũ. o. i. ut pœniteat eum ſui facti. nec plus dixit q̃ ſi diceret facta ſua. ¶ Sed ut olim oſtendiſti. cũ ſuperiora dicta ſũt. ¶ Vt filiã ab eo uehemẽtius dixit q̃ ſi diceret ut filiã ei nõ redderes. ¶ Ne quod ego. e. e. r. quod ab eo abducis: nõ bona ſocrus: q̃ filiã nõ bõa mr̃ es: q̃ irrita facis quæ geſſi: non bona uxor inqt. ¶ Nunc res in. ſ. hoc ẽ qđ dicit celauiſti partũ. ¶ Id nũc res: q̃ſi dixerit uñ ſcio. ¶ Quod fa. u. nõ ſolũ qđ fecit: ſed etiã qđ uoluit obiicit. ¶ Neſcio. q. p. ſ. u. deeſt fieri. peruicacem. i. uim agẽtẽ pnitioſam me eẽ cẽſes. ¶ Cui deeſt ei uel circa eam. ¶ Cui mr̃. ſ. rurſus a uериſimili: an mr̃ contra filiam faciat. ¶ Si ex. u. e. h. m. callide mulier ex his q̃ dixit ſemet in defenſionẽ arripit. Nã ille ſic ait. Negabas poſſe filiã tuam te pati cũ eo qui meretricem & c̃. ¶ Ex uſu. mõ utile: ſi pro nr̃a eẽt utilitate.

Cũ illo nupta.

Miſeros

Salu.

Capere.
Virg.

Proſpi/cere. ¶ Tum pro.a perſona. ¶ Aut in.n.r.proſpicere futura:diiudicare præſentia. ¶ Audiſtin ex aliquo. ſaus & oratione. ¶ Aliquo.a perſona:bene aliquo:ademit iudicib⁹ auctoritatē. ¶ Quid ui.eum di.non quid uidiſſet.

Diiudi/care. ¶ Exeūtē aut.i.ſic Cice.Cū i hortis fuerit qui unguēta ſumpſerit:qui Baias uiderit:nō æquū dixit:aut plectētē amicā. ¶ Aut intro ſilepſis prima:ut in ludum ducere & reducere. ¶ Exeūtē aut in. iacet mollis eſt:alludit de

Cicero. ſequentibus ad amicā criminis de cōſuetudine. ¶ Quid tū poſtea? quo cō tēnerem crimina leuiora. ¶ Si modeſte adhibito mō uel recte cū pudore aut modeſtia:aut celatū uoluerit. ¶ Nōne diſ.n.duobus modis ferū/tur peccata.uel ignoſcendo uel cohibēdo. Nam diſſimulare eſt ignominiā fingere. ¶ Magis hu.bñ quia & illud hu/

Diſſimulare. manū diſſimulare.an magis diſſimulare:an qa iraſci & argui humanū eſt. ¶ Magis hu.nota pro humanius terētiano more. ¶ Qui nos.o.q uñ uel q̄obrem & recte:Nemo dolēs qd nō amet:id facit qd magis odio ſit. ¶ Nam ſi is.p.a. e.ſ.ſ.de.r.oratorie coniētus defendiſſe pāphilū:hoc ipſo illū qd accuſatus eſt laudat. ¶ Derepente:una ps orationis eſt. ¶ Qui cū.t.c.a.laudat ubiq; eos Terē.qui cōſuetudine molliunt:ut alibi.Hic paruæ cōſuetudinis cā.h.m.f.ſ.& mox. Neq; me amor neq;.c.c.ergo ferus quē longa cōſuetudo nō cōmouet. ¶ Qui cū.t.nō qui cū ſecū aut a qbus & non a qs. ¶ Et cōſueſcit.pprie:dr ut in ſtrupo. ¶ Nō eū.b.d.nō ſolū ingt hō non eēt id qd forſitan nihil nr̄a intereat:ſed

Vir.i.maritus. qd a nobis maximū eſt uir ſtabilis filiæ eē nō poſſet. ¶ Nec uiꝝ.ſ.uir mō marit⁹. ¶ Nō eū.h.d.n.uiꝝ.ſ.pōt & ſic itel/ligi eū hoiem dicerē:qui cō ſuetudinē longis tpis temere abrūperet. ¶ Nec ui.ſ.f.g.quē res ueneræ non mouerēt.nā

Hora. firmū hoc etiam poſſumus itelligere ualidū in officium coitus.ſic Hora. Fortiq; marito deſtinet uxorē. ¶ Mitte.a.his uerbis ſolemus cōmētitia argumēta cō tēnere:ut miſericordia aios mr̄nus his motus & alibi.Imprudens timuit ado/leſcens:ſi notus ſeruus.Eteni ille dixerat.Veꝝ id uitiū nunq̄ decreui eſſe adoleſcētiæ:adeo puicaci animo:tunc ut pueꝝ portarē. ¶ Et quæ me.p.a.a.a.ſ.ſ.c.recte dum mulieri utpote memor qd cū pāphilo ſit locuta. ¶ Et ſo.ſ.ideo quia ti/muit ne errata ſua non ſeruet pamphilus:& ideo multi ſciant. ¶ Roga ue.n.u.a.n.uerba qbus cum pāphilo loquatur ſocrus:niſi aliter agat:rn̄deat a genero. ¶ Recte ego cōſului meæ.Illud inquit nolle ſignum erit,puidiſſe filiæ. ¶ Siq/dem ille ipſe non uult & tu ſenſiſti eē aīaduertēdum:queādmodum oia qbus ſe defenderit myrrhina in malam partē accipit phidippus:& hic magis accuſat:uñ illa ſe purgat melius. ¶ Cuius cō.ſ.e.p.p.nō dixit cuius cōſilio repudiū da/ret pamphilo:ita ne ad domum:oia exitū ſpectāt. ¶ Eſſe auſam.ſ.h.i.m.abducere filiā:celare partū.exponere puerum.

Interdicta. ¶ Interdico ne ex.iterdico & inter dico intereſt.dicimus qd iubemus fieri:intercicimus qd uetamus fieri:dicimus etiā uni generi hoium:iterdicimus diuerſis.Itaq; ptoris edicta & interdicta dn̄r:inter dico ſeparatim dicēdum:legēdumq;

Dicere. qa inter dico ne uelis nō eſt integrū. ¶ Interdico ne.ex.e.æ.id agitur ne ſub hoc icerto itercipiat puer.& tragœdia fiat

Interdicere. ex comœdia. ¶ Meis dictis parere hanc.demonſtratiue & accuſatorie dixit:quaſi tam contumacē. ¶ Hanc qui poſtu lem quid eſt hanc:utrum mulierē:an uxorē:an contumacē fœminam. ¶ Ibo intro atq; edicam ſeruis.ſibiip ſi hoc di/cit. ¶ Edicam.ſ.n.e.ſ.& hoc recte poeta.quia ita opus eſt ne compleat myrrhina quod promiſit de exponēdo puero. Ait enim inde continuo exponet.Nam ut hic.l.h.ſ.ſic oſtēditur cā cur ppetuo celandum ſit ſenibus uitium uirginis. ¶ Nā ut hic.l.quātū iracūdiæ habiturus ſit:q̄tū furoris.hoc eni ſignificat ut & ſimul poeta.qd alibi obſcure facit:hoc apte demonſtrat.qd piculum ſit in fabula:niſi ſuccurrat. ¶ Nō clā me.i.ſcio. ¶ Nec qua uita.ſ.e.p.i.ſcio qūo ex iracundo placidus fiat. ¶ Snīa.e.p.m.de puero exponēdo. ¶ Hoc mihi unū ex.p.m.hoc adhuc inquit malum nō

Quitus. mihi eueniat.cum euenerit multū ēt indicta.quaſi cum gemitu & pcōtatiue pnunciādū ſit:& niſi obſcuram locutio/

Queo. nem facit:niſi forte cū uel qd ſignificat. ¶ Hoc mihi.u.ex.p.m.r.m.ex oib⁹ malis reliquū quū dicat maximū malū ſi/

Queor. gnificat. ¶ Nā nō mediocre qdē oium miſeriaꝝ eſt ultimū:& iter multa mala reliquū qd ſit accipimus:poſſumus & nos iterrogatiue pnunciare. ¶ Vt pueꝝ.t.cogit.recte tollā q̄ ſcio.uñ recte tollā ſic. ¶ Forma in tenebris.n.non quita eſt ab actiuo queo paſſiuum facit queor:retinēdo pticipium qta eſt:ſed antique dixit. ¶ Neq; detractum.ſolet.n.fieri. ¶ Ipſe eripuit.i.d.hoc ad exitum ſpectat qa p annulum fiet cognitio. ¶ Ipſe.e.i.econtrario ingt factum eſt ip/ſa ut nō eripetur. ¶ Simul uereor.p.n.o.n.ſ.ſi ſuſtulimus cogēte ſene:cum pueꝝ quē expoſcit uir pamphilo añ pmiſ/ſit cum ſciret alienum puerum tolli pro ſuo.non ſolum ingt tolli agere:refert alienum uiꝝ ēt pro ſuo.

GVI. A

Perii & c̄.Hic rixa eſt ſenis atq; anus eo qdē pacto ut mores inter ſe diuerſos & tamē notos poſſumus agnoſce/re. *Myr*.pii.i.pdita ſum qd agam? quo.i.in quam ptē uortam.i.cōuertā me? quid ego miſera rn̄debo meo ui/ro.i.meo marito.Nā uir me⁹ uiſus eſt mihi audiiſſe uocē pueri uagiētis.i.uagitū(q clamor eſt iſantis)edētis. ita.i.adeo ipſe uir tacit⁹.i.ſilēs corripuit.i.celeriter recepit derepēte.i.ualde ſubito. Nam derepēte una eſt ps orōnis in q̄

Vortere. deauget.nā aduerbiis ppoſitiones ſeparatim nō addunt.Corripuit inq̄ ſeſe ad filiā philomenā q.i.ſed ſi reſcierit(ſcir/

Derepēte. mus manifeſta reſcimus occulta(.i.ſi cognouerit eam pepiſſe ædepol nō ſcio qua cā.i.pp quā cām dicam me habuiſſe ideſt tenuiſſe id.ſ.eā pepiſſe.Sed oſtiū.i.ianua cōcrepuit.i.patefactū eē & qdē cū ſonitu uiolēto:credo ipſum uiꝝ meū uenire ad me nulla ſum pro non ſum utpote quæ pii.Phi.ubi.i.poſtq̄ uxor ſēſit.i.pcepit me ire ad filiā duxit ſe foras.i. ſe contulit foras uel abiit.atq; eccam.i.ecce hic uideo eā uxorē.o myrrhina qd ais? deinde nō rn̄dēte uxore ſubdit heus aduerbium uocantis ſiue admonētis.dico tibi.i.te alloquor dicēdo qd ais? *Myr*.ne.i.utrum o uir mi.i.mi marite dicis mihi.Phi.ego ſum tuus uir.i.maritus.adeo.i.certe tu ne.i.nō deputas.i.nō exiſtimas me eē uirum.i.maritum imo nec hominem quidē.Nam o mulier ſi ego uiſus forē unq̄ tibi eē utrūuis.i.utrūlibet hoꝝ.ſ.aut uir aut homo nō ſic habi/tus eſſem ludibrio.i.deriſioni illuſiōi.hoc eſt nō fuiſſem ſic deluſus a te tuis factis.i.p tua facta q̄ mihi hæc celaſti.*Myr*. qbus factis a me ludibrio habitus es? Phi.at rogitas.i.ingris? qbus factis ipudētia eſt interrogare qd teneas. filia noſtra pepit.hē.interiectio indignantis:taces.i.celas? ex quo hoie pepit.ſ.i.ex cuius compſſu? *My*.æquū eſt p ironiam dixit.q. d.maxime dedecet patrem rogitare iſtud de filia.ſ.ex quo peperit.pii.i.cor meum illo dicto uulneraſti. obſecro ex quo homine cenſes eam peperiſſe niſi ex eo cui data eſt nuptum.ideſt cui nupſit uel collocata fuit. Phi.credo eam peperiſſe

ex pamphilo

ex pamphilo.neq; adeo.i.certe eſt pr̄is.i.decet patrē arbitrari aliter q̄ q̄ ex uiro ſuo filio pepererit. Sed demiror.i.ualde miror qd ſit q̄obrē.i.pp qd uolueris tantopē.i.tantū celare nos oēs hoc.ſ.ptū filiæ præſertim cum peperit.& recte:qa nō mōſtrum pepit.& ſuo.i.cōgruo tpe quo p̄gnātes pn̄t pere uidelicet ſeptimo mēſe. Nā ut hr̄.ff.de ſta.ho.Septimo mēſe pfectum foetum naſci iā receptū eſt pp auctoritatē doctiſſimi hypocratis. Adeon.i.adeo ne uerę eſt ſup.te eſſe aīo adeo puicaci.i.maligno & pſeuerāti cū quadā ui.Nā puicax eſt pſeuerans cū quadā ui.ut præoptares.i.potius cupes uel ualde optares.puer̄ filiæ pire.i.exponi ad mortē ex quo filio ſcires.amicitiam fore.i.futuram eſſe firmiorē.i.ſtabiliorem inter nos poſthac.i.in poſterę potius q̄ filia eſſet nupta cū illo Pāphilo.aduerſum.i.contra libidinē.i.imoderatā tui animi cupiditatē.ego ēt credidi hāc culpā de diuortio filiæ eſſe illoꝝ.i.eſſe apud illos.quæ tn̄ culpa eſt penes te.i.in teipſa & q̄ſi in poſſeſſione tua. Myr.ego ſum miſera.i.infoelix. Phi. Vtinā ſciā iſtud eē.i.ſciā te uere eſſe miſerā ita q̄ uere ſis miſera. Vel utinā ſciā pro certo penes te culpā eē. Sed nūc id uenit mihi in mētē qd olim locuta es.i.dixiſti.quū.i.q̄n cepimus.i.elegimus illū pāphilū generꝝ.i.ut eſſet gener noſter.nā negabas te poſſe pati filiā tuā eſſe nuptam cū eo uel ei qui amaret meretricē.& qui pnoctaret.i.totā noctē inſomnē duceret.foris.i.extra domū.pnoctare eſt totam noctē iſomnē ducere. Myr.hoc dicit apud ſe aut ad ſpectatores cōuerſa.malo.i.potiꝰ uolo hūc Phidippū ſuſpicari:quis.i.q̄libet aliā cām q̄ ipſam uerā cām pp quā uolui celare partū. Phi.o myrrhina ſciui multo prius q̄ tu ſcieris illum pamphilū habere amicā bacchidē.uerꝝ.i.ſed ego nunq̄ decreui id uitium amoris eē uitiū adoleſcentiæ.i.iuuenilis ætatis:nā id uitiū eſt innatū oībus adoleſcētibus.ita opinat̄ Phidippus ſed eius ſn̄ia eſt iniqua.nam adoleſcētibus tale flagitium eſt grauiſſimū & multis cohibitionibus reprimēdū.at.i.ſed pol iuratis eſt.iam.i.ſtatim.poſt adoleſcētiam breuem.ipſe aderit.i.adueniet uel pn̄s erit.quū.i.quo tpe.ēt ipſe Pāphilus oderit nō ſolū alienas mulieres imo & ,ppriā & itē ſeipm in ſenectute. Sed ut.i.qualē olim oſtēdiſti te eē cū negabas te poſſe pati filiā tuā nubere cum eo qui foris pnoctaret.nihil.i.i nullo ceſſauiſti.i.deſtitiſti eē.eadē.i.eſſe ſimilis & talis qualē te oñderas uſq; adhuc.i.hucuſq; ad hoc tp̄s ut abduceres.i.dimoueres abſtraheres filiam ab eo pāphilo.ne.id eſſet ratū.i.firmū ſtabile qd egiſſem nūc hæc res.i.iſta celatio tuā facit iudiciū.i.exiſtimationē.uel indiciū.i.demōſtrationē:quo pacto uolueris id factū.ſ.q̄ filia nupſerit pamphilo Myr.adeon.i.utrū cēſes me eſſe ita puicacē.i.uim agētem pnitioſam ei uel erga eā philomenā cui philomenæ ego ſum mr̄ ut eſſem eo aīo.i.ut haberē talē aium qualē dicis me habere ſi hoc matrimoniū eēt ex noſtro uſu.i.utile nobis ſiue pro noſtra utilitate. Tum.i.p̄terea.tu potes.pſpicere.i.puidere aut iudicare qd ſit in rē n̄ram.i.in n̄ram utilitatē ſeu qd nobis ſit utile. Phi.forraſſe tu audiſti ex aliquo qui diceret ſe uidiſſe eum pāphilū exeuntē ab amica aut introeuntē ad amicam bacchidē.qd tū.i.tūc poſtea uis ſupple ex eo inferre ſi facit hoc.i.ſi uiſit amicā raro & modeſte.i.adhibito modo aut cū pudore & modeſtia.nōne eſt magis humanū nos diſſimulare.i.fingere nos ignorare q̄ dare opam.i.q̄ laborare ſcire id qui ablatiuꝰ a neutro.i.ex quo ſiue uñ aut quāobrē oderit.i.odio proſequat̄ nos. Nam ſi ipſe pāphilus poſſet auellere.i.abſtrahere ſe ab ea amica derepēte.i.ualde repēte.una.n.eſt pars orōnis.qui cum.i.cū qua amica conſueſceret.i.conſuetus fieret uel cōſuetudinē ſeu cōuerſationē hēret tot annos.i.tanto tpe nō dicerē eū eſſe hoiem fragilis.ſ.naturæ & ad uoluptates multū ,ppēſe nec dicerē eū eſſe uirꝝ ſatis firmū.i.ualidū natæ meæ. Myr.obſecro mitte.i.dimitte.adoleſcētē pamphilū & mitte ea.quæ.i.in q̄bus.ais.i.dicis.me peccaſſe.i.erraſſe. Abi.i.diſcede.tu ſolus cōueni.i.alloq̄re pamphilū ſolū.i.ſine arbitris.roga.i.interroga.ne.i.utrū.uelit uxorē philomenā.an nō uelit. Si eſt.i.ſi cōtingit ut dicat ſe uelle uxorē redde ei uxorē.ſin aūt.i.ſed.ſi ē.i.ſi cōtigit ut nolit uxorē.recte cōſului.i.pſpexi.puidi meæ gnatæ philomenæ. Phi.ſiquidē.i.ſi certe ille ipſe Pāphilus non uult uxorē & ſi tu myrrhina ſenſiſti peccatum eē in eo aderam.i.prope eram cuius cōſilio uidelicet meo par fuerat.i.decuerat(nam par eē ſignificat decēs eſſe)ea.ſ.peccata pāphili.pſpici.i.puideri.q̄obrē icēdor ira.i.uehemēter excādeſco te myrrhinā auſam eē facere hæc.ſ.abducere filiā.celare ptū & exponere puerꝝ.iniuſſu meo.i.abſq; p̄cepto meo interdico.i.phibeo. Edicimus qd fieri iubemus.interdicimus q̄ fieri uetamus.edicimus ēt uni generi hoium.iterdicimꝰ diuerſis.interdico ergo.ne.i.ut nō uelis extuliſſe.i.exportaſſe puerꝝ extra ædes.i.extra domū meā. Sed ego ſum ſtultior.i.nimis ſtultus:qui.i.ego poſtulē hāc uxorē meā parere.i. obſequi obedire meis dictis ibo intro.atq; edicā.i.iubeo ſeruis ne ipſi ſinant.i.pmittant.puerꝝ efferri.i.exportari.quoq̄.i.in aliquē locum. Myr.pol.i.p polucē nullam credo mulierē uiuere miſeriorē.i.infœliciorē me.nam ædepol non eſt clā me ideſt non ignoro.ut.i.quo pacto hic uir meus laturus ſit hoc uidelicet ſi reſciuerit ipſam rē.ut ſit.i.ſciuerit rem quēadmodū eſt uidelicet filiā nō eē ex pāphilo grauidā cū tn̄ eēt non quidē in mr̄imonio:ſed ante in tenebris. cū.i.qa ipſe uir meus tulit aio tā iracundo hoc qd eſt leuius.ſ.partū celaſſe nec ſcio qua uia.i.qua rōne ſn̄ia eius poſſit mutari hoc unū malū reliquū fuerat.i.reſtiterat mihi ex plurimis miſeriis.i.ex multis malis ſeu infortuniis ſi uir meus cogit.ut tollam.i.educē puerꝝ:cuius pueri nos neſcimus.qui.i.q̄s ſit pr̄:nā cū.i.q̄ñ.nata cōpreſſa eſt.i.ſtuprata forma ſtupratoris.non quita eſt.antiq̄ ut a q̄or paſſiuo.i.non potuit noſci.i.aiaduerti.neq; tum.i.tūc.quicq̄.i.aliqd.detractum eſt.i.ablatum eſt ei Pāphilo.qui.i.quo uel uñ poſſit noſci q̄ ſit cōpreſſor.ſ.ipſe ſtuprator.abiēs.i.diſcedēs. eripuit ui.i.uiolentia uirgini annulum quē habuit in digito. Simul.i.etiam uereor Pāphilum ne.i.q̄ nequeat.i.nō poſſit celare diutius noſtra orata.i.ea quæ orauimus eum ut celaret.cum.i.q̄ñ.ſciet alienū puerꝝ tolli.i.nutriri.p ſuo.i.loco ſui filii.

Erū. Incipit quartus actus:qui eſt de īnq̄rēda cauſa diſſidii:quum enim penitus omnes præter Pamphilum ignari forent ueritatis:ut neſcientes diuerſis modis rem diſcutiunt donec ad ueritatem perueniant: qui modo uituperant Myrrhinam.modo filiam:modo Pamphilum:modo Bacchi.in qua tādem ueritas inuenitur & hanc inueſtigationē a Phidippo & familia ſua incipit:competenter igitur datur cauſa quod uehementius miratur Phidippus cur ſit diſſidium:ut tanto magis inquirat cauſam cognoſcit ſcilicet partum:& quum de Pamphilo eſſe nō dubitet miratur cur uxorem repudiet:quum pueri ſoleant eſſe cauſa:ut uiri diligant uxores credit ergo hoc procedere ex odio Myrrhinæ ſuæ uxoris in Pamphilum:quapropter aggreditur illam:ſed quum nec per partum inuentum nec

Demira/ri. Peruicax Libido. Pernoi/ctare. Adeon. Peruicax Derepē/te. Edicere. Tollere. A

eam accuſando ullo mō ueritatē inuenire poſſit tantā in eā refundit culpā. In ſoſtrata enim nō inuenit. Ipſa.n.ne repudiandi ux.cā foret uolebat diſcedere ab urbe hortante marito. In Pāphilo uero licet conſcius ueritatis foret:tñ q̄uis de bacchide accuſaret ueritatē nō pñt repire ſenes:aggrediunt ergo bacchi. quæ ueritatis inuētæ:& totius mitigationis cauſa extitit cognitio annulo a Myrrhina dum ad purgationē adducit bacchis inuēto ptu a uiro ſuo dicit Myrrhina perii. Sed iā mihi cauēdum eſt:qa hoſtiū cōcrepuit &c̄. utrūuis uiꝶ uel hoīem quēlibet uilē. At rogitas. Impudētia.n. eſt ſi quis qđ nouit interrogat iſtuc. Accepta occaſione de hoc qđ dixerat:ex quo rñdet nullā.n.p ſe cauſam ut illam q̄ ueritatē tegebat reſponſionibus hēbat. Recte nō mōſtruoſe.ſ.nec aſinum.nec pueꝶ bimēbrem:& ſimilia. Et tpe.i.ſeptimo mēſe qui eſt legitimus partus. Adeon imponit cām quare celaſſet qa fortaſſe perimere uolebat.ne p illū filia reconciliaret pāphilo:cui nollet eſſe nuptā qa a principio habuit odio:& hoc eſt. Adeon.&c̄. Præoptares.ſ.anteq̄ ſciretur ab aliis ſed.q.d.bene mō & pctā dicta & noua facta in eandē ſuſpitionē cōueniūt. q̄uis.i.q̄libet cau.ſecū.ſed ut ille quidē corrigetur & ceſſabit a ſua ſtultitia:ſed tu nō ceſſabis ab iniq̄tate tua:& hoc eſt.ſed &c̄. quod egiſſem.i.quod illi dederam filiam.& ſi mō uelles dicere te uoluiſſe eē q̄ eam duceret. Tñ ecce hæc res:quā modo feciſti facit in quo Pā.&c̄. Accepta occaſione a uerbis ſenis rñdet ꝙ ueꝶ eſt eam noluiſſe qđ non ſit nupta ex uſu.i.utilitate ſua quū ille meretricē amaret.hoc eſt. Adeon me eſſe percen.illi cui ma.ſ.filiæ meæ:ut ego eſſem eo.i.tali aīo cōtra pāphilū.ſ.ꝙ haberem eum odio:ſi hoc matrimoniū.i.cōiugium foret ex nr̄o uſu.i.utilitate. Deniq; tu potes & debes.p.aut aud.i.n.rē.i.ueritatē. Peruicax eſt ille qui p oīa uult uincere ſiue iuſtam ſiue iniuſtam habeat cām diſſimulare reprimēdo odium.potiuſq̄ dare o.ut id.ſ.illum Pā.eē apud meretricē. Inde te illū hēre odio ſcirēt inimici nr̄i.& gaudeo de noſtro malo hoc eſt qui nos. Quare modo excuſares iuuenē & me accuſares. Dimitte eū & me & abi ad eum ſolus &c̄. Forſitan te ſenſiſti eum nolle. Et ſi hoc non tamē debuiſſes ſine meo conſilio tale quid incepiſſe.i.adducere filiam hoc ibi. Aderam &c̄. Illud feciſti ſine meo iuſſu. Sed modo interdico ne ex.i.proieciſſe aliquo &c̄. Nullam pol. Nam ædepol non clam me eſt: ut.i.qualiter hic.i.maritus meus ſit laturus ſi reſciuerit ipſam rē.i.ueritatem de filia mea ut.i.qualiter ipſa res fiet quū de hoc partu eius ſnia de puero quem præcepit nutriri quod mihi graue eſt.

DO. Non clā me eſt. In hac ſcæna uelut q̄litas negocialis in diſputatione uenit:iuſtum ne ſit repudiare cōiugem cā matris:ut oīno qd fieri debeat. ℭ Nō clā.uero ordine a purgatione ſui incipit mr̄ abitura:ne ꝙ diſcedit iracūdia uideat. ℭ Tibi me eſſe.ſ.i.in ſuſpitionē. ℭ Et ti.eſſe.u.t.blādius uxorē ſignificauit q̄ ſi diceret philomenā:& mores ꝑprie ſenū dn̄r:ut ſenectus moroſa:& moroſi hoīes q ſui cuiuſdā moris ſunt. ℭ Et ſi ea.d.ſ.quæ ſcio:& ea pro eam rē: ſed abſolute occurrit:ſupra latæ ſententiæ: & genere neutro.& eſt ordo & ſi ea diſſimulas. ℭ Verū ita.m.d.coniectura quæ ſoluitur iureiurando. ℭ Nunq̄.ſ.c. bona exceptio, quia poſſumus aliquē inſcientē lædere quæ res ad ueniam pertinet. ℭ Itaq; ob.ex te.pro ſe iurat ueritatē pāphilo probat.ut blāda ſit. Itaq; duæ partes oronis. ℭ Nunq̄.ſ.c.hic ordo eſt iuriſiurādi:ut cū ꝓpoſuerit:ita ſequat. Ita uelim mihi deos ꝓpitios: ut cū dii illius tpis mihi uenit in mētem. ℭ Merito.bene dixit merito:nā ut nos imeritos qs nos oderit non eſt in mea manu.hæc eſt exceptio Plauti in trinummo. Vt qđ dicant nō eſt merito ut ne dicant:& merito ne caperent odiū:idē eſt culpa ſine merito. ℭ Teq; añ ea qua cauſa:deeſt cā:ut ſit ordo & q̄ te amare rebar tantum. ℭ Firmaſti.ſ.m.neq; me feſellit qđ ante rebar:& te me amare. ℭ Nā ei.r.h.t.f.i.ꝓbationē attribuiſti. ℭ Nam mi.i.t.p.dixit enim ſupra. Atq; eam in hoc oē qđ mihi ægre eſt euomam:potuit & in euomendo narraſſe qđ matrem filius ꝓpoſuiſſet uxori. ℭ Tuus pr̄.familiarꝰ q̄ ſi laches. ℭ Amori tuo.plus dixit q̄ ſi uxori diceret. ℭ Vt.p̄.eēt.p.laborat mulier: ne qđ dictura odio aut dolore aut certe ira facere uideat. ℭ Premium.e.p.ſic Vir. Hic pietatis honos hic.ſ.ſ.p̄.l. ℭ Mi pā.hoc & nobis & mihi cōmodū rē durā dictura.uide q̄tis p̄blandit uerbis:rēq; p̄mollit. ℭ Nunc me.t.c.eſt cōtra gratiam.a iuſto contra gratiā:nunc uiciſſim hoc uobis & meæ:ab honeſto mi Pāphile. ℭ Hoc uo.& meæ principiū hoc aliq̄d eſt p̄cātis fœminæ a p̄lādimēto incipit

ut libenter

Mores Moroſi.

Plautus.

Virg.

A Soſtrata. Pamphilus.

NOn clā ē me mi gnate tibi eē me ſuſpectā
Vxorē tuā pp meos mores hinc abiiſſe
Etſi ea diſſimulas ſedulo:uerum ita me dii ament:
Itaq; obtingant ex te quæ exopto mihi.
Vt nunq̄ ſciens cōmerui merito ut caperet illa
Odiū mei:te q; añq̄ me amare rebar? ei firmaſti fidē
Nam mihi intus tuus pater narrauit modo.
Quo pacto habueris me p̄poſitam amori tuo.
Nunc tibi me certum eſt contra gratiam referre
Vt apud me præmium eſſe poſitū pietati ſcias mi
Pāphile hoc & uob & meæ cōmodū famæ arbitror
Ego rus hitura hinc cū tuo me eē certe decreui pr̄e
Ne mea p̄ſentia obſtet:neu cā ulla reſtet reliqua.
Quin tua philomena ad te redeat. Pam. quæſo
Quid iſtuc conſilii eſt? ut illius ſtultitia uicta
Ex urbe tu rus hitatum migres:nō facies neq; ſinā
Vt q nobis mr̄ maledictū uelit mea ptinacia dicat
Eſſe factum aut tua modeſtia.tum tuas amicas te &

ut libẽter audiat. ℭ Ego rus.a.h.c.t.d.p.certũ ẽ.certũ dixit ne ſit diſſuadẽdi locus. ℭ Cũ tuo.a.d.p.ad hoc addidit cer/
to decreui:ut non audeat diſſuadere filius. ℭ Ne.m.p.ab utili. ℭ Quid iſtuc.c.eſt? bene qa illa decreui dixerat. ℭ Illius
a pſona. ℭ Stultitia.a cã. ℭ Victa.nõ.n.uolẽs. ℭ Vrbe.a loco. ℭ Tu.a pſona. ℭ Hitatũ.facto illi⁹ ſtultitia:uide q̃ ora/
torie oia cõgeſſerit a pſonis:a cauſis:a locis:a factis. ℭ Illius ſtul.ab utili.mire aũt & rus & ex urbe:& hĩtatũ dixit. ℭ Vt
qui nobis.m.m.u.ab honeſto. ℭ Non facias.n.ſ.primo non facis:deinde ſi facere pſeueraueris non ſinam.Et non fa/
cies nõ eſt iterdicẽtes:ſed.q.d.nõ te ſcio facturã rẽ tã prauã.ſunt aũt qui neq; ſinã iungãt iterioribus:ſunt qui totũ cõ/

Tuas cognatas deſerere:& feſtos dies mea cã nolo.
So.nihil pol iam mihi iſtæc res uoluptatis ferunt.
Dum ætatis tp̃s tulit pfuncta ſatis ſum.ſatietas iam
Me tenet ſtudiorum iſtoꝝ hæc nũc mihi cura eſt
Maxima:ut ne cui mea longinqtas ætatis obſtet:
Mortẽue exoptet meã hic uideo me eẽ iuiſã imerito
Tp̃s eſt cõcedere:ſic optime ut ego opinor oẽs
Cauſas pcidã oibus:& me hac ſuſpitione exoluam
Et illis morẽ geſſero:ſine hoc me effugere obſecro
Vulgus qd' male audit mulierum.Pã.q̃ fortunatus
Sũ cæteris rebus abſq; una hac foret:hanc matrem
Habẽs talẽ aũt illã uxorem.So.obſecro mi pãphile
Nõ tute rẽ incõmodã ut quæq; eſt aĩum inducas
Pati:ſi cætera ſunt ut tu uis:itaq; ut ego eſſe illam
Exiſtimo:mi gnate da ueniã hãc mihi reduce illam.
Pã.ueh miſero mihi.So.& mihi qdẽ:nam hæc res
Non me minus male habet q̃ te gnate mi.

texte legũt. ℭ Nõ facies uſq; modeſtia. ℭ Mea perti/
nacia dicat eſſe factũ.bñ retinet cũ uult ſua intereſſe ne
fiat. ℭ Tũ tuas.a.t.c.diſſuadendo cõmiſcuit & hone
ſtatẽ & utilitatẽ. ℭ Mea cã.n.non eſt ſupbũ nolo:ſed
cõſuetudine dr̃. ℭ Nihil pol.i.m.cõtra oia & ab ulti/
mis incipit. ℭ Iſtæc res amicæ.cognatæ.dies feſti.Dũ
ætatis.t.t.tulit ppeſſum eſt pmiſit:& in bonis.n.& in
malis dr̃. ℭ Dũ ætatis.t.t.p.ſ.ſ.ſ.i.m.t.ſi inqt meæ uo
luptatis cã exercenda ſunt:iã non delectant ſi officii ac
religionis iã nõ poſſum:quæ ſi minus iã neceſſaria ẽ
diuiſio:qa ille & religione incuſauerat feſtoꝝ dieꝝ:dũ
ætatis inqt nõ rephendat:quæ cum potuerim pfun/
cta ſatis ſum.ſic Virg.Sic patriæ priamoq; datũ. ℭ Sa (Virg.)
tietas iã.m.t.nimis mr̃ne atq; aniliter. ℭ Hæc mihi.n.
c.eſt.m.hoc nimis ſcio pnunciãdum.& ne cui odio q̃
me tibi diceret. ℭ Vt ne cui me.l.æ.hõc ad nuꝝ:expe
ctationẽ ad filiũ refert.hic.n.odio digni parẽtes expe/
ctati appellant. ℭ Lõgingtas æta.ob mor.exo.meam
ſedulo agit ſocr⁹:ne q̃ per iram ſtatuiſſe uideat: uide
tñ ut itermiſcet indignationem:& multo dolore de/
prompta ſunt.qd' poeta nõ iuitus facit ad amores ex/
primẽdos:pſonaſq; reddẽdas. ℭ Hic uideo me eẽ in/
uiſam.qa rus decreuit pgere.nõ q̃ſi nuꝝ:ſed ſocrũ:&
mire inuiſam:& nõ addidit cui:ſed dixit.Tp̃s eſt cõcedere qa anus ſum:aut qa nurus in domo oẽs cãs pcidam. Oſten
dens oibus:bñ oibus ne ſpãliter læſiſſent nuꝝ & gñaliter dixit. ℭ Et illis.m.g.mire illis non nurui. ℭ Et morẽ geſſe/
ro.acriter dictum:ut oſtẽdat hoc illos uoluiſſe olim ut expelleret:ut ſi dicas inimicũ tibi morẽ geſſiſſe:qd' ſe ſuſpẽderit
ſine me ob.h.e.qa dixerat maritus.Oẽs ſocrus oderũt nurus. ℭ Sine me.o.h.e.potiſſimum eſt extorquere dũ aliqd ar
gumẽtũ cũ illis qbus cari eẽ debemus nr̃a cã potius q̃ illoꝝ dicimus.uelle nos aut nolle qd' facimus.nam & pamphi/
lus ſupra dixit.Si nõ facies:neq; ſinã. ℭ Quod male.a.m.ſupra dixit.ab honeſto. ℭ Abſq; una.h.f.abſq; ẽt:ut ſit ad/
uerbiũ magis q̃ ppoſitio & una res ſubaudiẽda & totũ ſtatimq; iungẽdũ. ℭ Hanc matrẽ.h.talẽ illam uxo/
rẽ:uel certe abſq; foret pba eẽ. Alii hæc de uxore dici putant ut abſq; ſit ppoſitio. ℭ Nõ tute rẽ in.u.q.e.in.a.p.Hora.
Duꝝ ſed melius fit patiẽtia.qcqd corrigere eſt nefas. ℭ Si cætera.ſ.u.u.unde cætera abſq; uno differẽti. ℭ Itaq; ut.e.i.
e.pp quam putas nõ reducẽdam. ℭ Veh mi.m.nec negat nec pmittit:ſed intumeſcit:utpote qa potuit dici ei ſocrus er
go dubitas de itegritate nurus tuæ addidit:ut ego illã eẽ exiſtimo. ℭ Da ueniam hanc mihi:nihil potuit pro reꝝ quali
tate rñdere:niſi ut ingemiſceret pãphilus. ℭ Et mihi qdẽ.qd.n.& mihi an ei multa ſic in noſtro uſu ſunt.

On &c̃.Hic ſoſtrata & filio ſe purgat de abſceſſu uxoris & ſimul ſe abituram rus pollicet ne obſtet ſua pſentia (GVL A)
n quominus philomena redeat.So.o mi gnate Pamphile nõ eſt clã me.i.nõ ignoro.me eẽ ſuſpectam.i.in ſuſpi
tione tibi uxorẽ tuam abiiſſe.i.abſceſſiſſe hic pp meos mores forſitã iniucũdos et ſi.i.q̃uis diſſimulas.i.celas nõ
oñdis ſedulo.i.ſine dolo iſtanter.ea.i.eam rẽ.ſ.me eẽ ſuſpectam tibi:ueꝝ dii ita me amẽt:iurandi modus eſt. & ita ea q̃
opto ex te obtigant mihi.ut.i.ſicut nunq̃ ſciẽs.i.cõſulto dedita opa cõmerui.i.male de ea ſum merita cõmeremus ma/ (Cõme/)
la tñ.uel cõmerui.i.digna fui ut illa uxor tua capet odiũ mei merito.i.qd' odiũ meruerim.Et q̃.i.quantũ . rebar.i.puta/ (reri.)
bam.añ.i.prius.te amare me tam.ſup.i.tñ.firmaſti fidẽ.i.adhibuiſti pbationẽ ei rei.ſ.amori tuo in me. Nam pr̃ tuus
laches mõ.i.pauloante narrauit mihi itus.quo pacto.i.quo mõ.habueris me præpoſitã.i.ppoſueris me tuo amori in
uxorẽ.Nũc cõtra.i.e diuerſo uiciſſim certũ eſt mihi.i.cõſtitui ac diliberaui.me referre gr̃am.i.reddere bñficium tibi ut o
mi Pamphile ſcias pmiũ.i.mercedẽ eẽ poſitum apud me pietati.i.pro pietate & intimo affectu tuo in parẽtẽ.illud aũt
pmiũ intelligit eẽ ſi ipſa cũ lache rus ſecedat & reditui philomenæ nõ obſtet.arbitror hoc.ſ.qd' uolo facere eſſe cõmo/
dum.i.conſentaneum.utile uobis.i.tibi & Philomenæ & etiam meæ famæ ne uideat eẽ diuortii cauſa.certe ego decre
ui.i.cõſtitui me eẽ abituram.i.diſceſſuram.rus.i.in agros.hinc.i.ex hoc loco.cũ tuo patre.ſ.lache marito meo . ne.i.ut
non mea pñtia obſtet.i.ipediat.neu.i.& ut nõ ulla cã reſtet.reliqua.i.relinquat.qn.i.ꝙ nõ tua philomena redeat ad te.
Pam.quæſo? quid cõſilii.i.qd' cõſiliũ eſt iſtud.i.tuum.q.d.quid ſibi uult tuũ ppoſitũ uel quale eſt iſtud ppoſitum ut
tu uicta.i.mota ſtultitia.i.p ſtultitiam illius Philomenæ:migres.i.diſcedas:rus habitatũ.i.ad habitandum ruri . haud.i.
nõ.facies.i.non migrabis rus.neq; ego ſinam.i.patiar te id eſſe facturam.ut.i.ne nõ.o mr̃ is q uelit maledictũ.i.maledi/
cere nobis.dicat id eſſe factũ.ſ.ꝙ migraueris rus mea ptinacia.i.mea obſtinatione & pſeueranti importunitate haud.i.

non dicat eē factū tua modeſtia.tū.i.deinde ego nolo te deſerere.i.derelinquere tuas amicas & cognatas:& nolo te deſerere dies feſtos q̄ celebrant̄ frequētes in urbe mea cā.i.pp me & tu mihi gratificeris. So.pol iurātis iā.i.nūc iſtæ res q̄s dicis.ſ.amicæ cognatæ dies feſti:nihil uoluptatis.i.nullā uoluptatē ne mimā q̄dē ferūt.i.afferūt mihi. dū.i.q̄diu tēpus ætatis tulit.i.paſſum eſt uel poſtulauit ac ꝑmiſit ſatis pſuncta ſum illis rebus.i.ſufficiēter ſum illis reb⁹ uſa:& q̄dē uſq̄ in finē tp̄is illud ferēus pſunct⁹ piclis dr̄ q̄ picla finiuit.ſimilr̄ pſūct⁹ magſatib⁹ q̄ magſrat⁹ admiſtrauit:& eos ad finē uſq̄ ꝑduxit.iā ſacietas.i.tediū iſtoꝝ ſtudioꝝ.i.iſtaꝝ applicationū aī.tenet me.i.iā haꝝ reꝝ ſum tedio affecta.nūc hæc cura ē mihi.maxīa.i.maxie hoc curo qd̄ ſeq̄t̄.ut.i.ꝙ necui.i.nō alicui mea lōginqtas ætatis.i.mea lōga uita uel diuturnum ſpatiū uitæ meæ obſtet.i.noceat ſi obſtaculū alicui uel neq̄s exoptēt mortē meam qd̄ fieri ſolet de ſenibus qui expectati appellant̄ ꝙ eoꝝ mors ab hæredibus expectet̄.uideo.i.cōſpicio.me eē inuiſam.i.odio habitam.hic.i.in hac urbe ideo abeundum eſt rus.& q̄dē immerito.i.iniuria.& cū nō meruerim tp̄s eſt cōcedere.i.abire & locū dare.ſic.ſ.cōcedēdo ego optime ꝑcidam.i.reſcidam cōpoſitū a præ & cædo is.pro ſcindo.& iō ꝑcidam.i.amputabo auferam abrūpam oēs cās oībus.i.oēs occaſiones oīb⁹ auferā odio me pſequēdi & mortē meā exoptādi.& exoluā.i.explicabo me liberabo me.hac ſuſpitione.i.ea opione falſa quæ de me habet̄ & morē geſſero.i.ſic cōplacuero illis & eſt eo mō dictū quēadmodum ſi diceret̄ inimicus tibi morē geſſiſſe ꝙ ſe ſuſpēderit.obſecro ſine.i.ꝑmitte me effugere hoc uulgus.i.hoc uulgare gen⁹ mulieꝝ quod uulgus male audit.i.de quo genere mala dicunt̄.nam male audiri non pōt niſi prius mala dicant̄. Pā.q̄ ideſt quātū:exclamando legat̄.fortunatus ſum.i.fœlix.cæteris rebus.i.in aliis rebus abſq̄ hæc una res.ſ.diſceſſus mřis rus foret.i.accideret qui modus loquēdi ꝑ abſq̄ uulgo dici ſolet hoc mō.ego erā ſatis afflictus in aliis rebus ſiue hoc ꝙ hæc res accideret uel abſq̄ ꝙ hæc res accideret:ſed melius eſt imitātes Terē.dicere eram ſatis in cæteris rebus uexat⁹ abſq̄ hoc cōtingeret ubi Do.dicit abſq̄ eē aduerbium potius q̄ ꝑpōnem:qd̄ ex eo cōſtat ꝙ ſine ſuo caſu appoſitum eſt.q̄ ergo fortunatus ſum in cæteris rebus abſq̄ hæc una res foret hn̄s.i.q̄ habeo hāc matrē talē quæ nullis meis flectat̄ doloribus.aūt.i.ſed hn̄s inq̄ illam uxorē q̄.ſ.grauida ſit facta ex alio q̄ ex me:uti tūc exiſtimabat. So.o mi Pāphile obſecro ut ſupple tute.i.tuipſe.nō inducas aium.i.nō uelis.nō tibi pſuadeas pati.i.ferre rē incōmodam.i.infœlicē.non opportunam:ut.i.ſcđm ꝙ quæq̄ res icōmoda eſt.q.d.nō apponas aīo tuo res icōmodas ſcđm oēm eaꝝ incōmoditatē ſed quicquid erit illud ferēdo ſuperes.Si cætera ꝑter meū diſceſſum ſunt ita ut uis & ſi uxor ſup.eſt ita ut ſicut exiſtimo illam eē o mi gnate da mihi hāc ueniā.i.ꝑmitte ut rus ſecedā cū tua uenia.reduce ꝑ reduc illā philomenā.Pā.ue miſero mihi.i.ſum bn̄ infœlix & maledictus:& hoc dicit ingemiſcens.So.& q̄dē ue mihi miſere ēt ut tibi.i.ēt ſum infœlix in hac re ut tu:nā hæc res o mi gnate non minus male habet.i.tractat me q̄ habeat te.

A n On clā.Inducit̄ ſoſtrata cupiēs abire rus ne poſſet culpari de repudio ut uehemēti⁹ iſiſtāt q̄rere cām diſſidii: & quū nulla Pā.relinquat̄ excuſandi cā culpabit̄ de amore bac.ut ueritatē fateat̄:& uxorē recipiat.ut illa capet merito in principio putabā te me odiſſe pp uxorē:ſed aū q̄rebar.i.exiſtimarē te amare me firmaſti fidem ei rei ſ.ꝙ me amabas tūc qn̄ corā pr̄e:& Phi.ꝑpoſui matrē uxori:& ita uī eē cā q̄re uxorē repudiet. Referre.i.reddere grām ſ.remouēdo me:& nō dare cām repudii:ut quū ſis pi⁹ erga me ſcias primū apud me poſitū.& paratū tuæ pietati hoc.ſ. qd̄ ſequit̄. Arbitror hoc eē.c.u.q.e.d.ego rus & c̄.ſtultitia illi⁹ q̄a ꝑ nihilo te remur hoc uulgus.i.malas ſocrus:quē fortunat⁹ ſum i cæteris reb⁹ q̄a & bonā matrē hēo.& bonā uxorē.ſi hæc res una.ſ.diſcordia q̄ facta ē iter eas foret abſq̄.i. extra. Abſq̄ hic eſt aduerbiū.Cōſolat̄ eū mr̄.Nō iducas eū pati.i.accipe in rē ut q̄q̄ res eſt diuerſa:ſed debes te cōſolari.

q Vē cū iſtoc.ſ.in hoc collogo recōciliatio ſenū eſt poſt iurgiū mixta diſputatiōe Pā.de nō reducēda uxor. ¶ Procul.nūc ꝑpe.Procul hic ſtās ac.u.accepi audiui.& mō uxor aū mulierem & de uxor dii mala ꝑhibeat.Iſtuc ē ſa.tūc iſtuc exceptie dem: q̄ſi cætera ſtulte fecerit:& ſi ſtōm retinet quo rephēdāt cætera. ¶ Qui ubicūq̄.o.ſ.q ꝑ interdū abundat ¶ Aium.p.ſ.mō nō alienū aium:ſed ſuū flectet̄:& uſi flectere a iurgio ad modeſtiā & ex cōceſſiōe ex domo ¶ Aium.ſ.ad hoc flectet̄ aiū dixit:ut oſtēderet ne nūc q̄dē purgatā apd̄ ſe ſoſtratā de ꝑterita culpa. ¶ Quod ſ.ſ.ꝑt hæc ēt ſnīa uideri gn̄alis:& deeſt ad id:ut ſit flectere ad id qd̄ faciēdū.pōt & abſolute accipi: quo ꝑ q̄ res fiēda ſit.qd̄ poſt faciēdū ſit.i.cōcedēdū neceſſitate hoc uerbū exprimit. ¶ Fors fiat pol.fortuna faueat q̄ ſi aduerſū triſte dicturus ē:nā fors bōna fortuna eſt & ſic ſignificauit.dixerat.n.ille q̄d faciendū ſit poſt fortaſſe. ¶ Foras.ſ.p.i.bona eueniat.q.d.bona dicito po ti⁹:aut bōa fortūa:ſicut ꝑ pollucē. ¶ Abi rus.hortātis ad celeritatē.Vir. Ergo age.c.p.c.i.n. ¶ Ibi.e.te & tu me.ſ.ñ dixit ibi nos iuicē delectabim⁹:ſed q̄a ſenex atq̄ anus eſt. ¶ Ego te & tu me.ſ.dixit & ſimul:quia nup accuſauerat mores ſenū ſe uocare uult cām abſceſſionis ſuæ:& ad filiæ culpam aut nurus. ¶ Ibi.e.t.aūt

A Laches. Soſtrata. Pāphilus.

Q Vem cū iſtoc ſermonem habueris:
Procul hic ſtās accepi uxor iſtuc eſt ſape q
Vbicūq̄ opus ſit animum poſſis flectere
Q d̄ faciūdū ſit:fortaſſe poſt idē hæc nūc ſi feceris
So.fors fiat pol.L.abi rus ego hic.ibi ego te & tu
Me feres.S.ſpo ecaſtor.L.i ergo intro:& cōpone
Q uæ ſimul tecū ferant̄:dixi.So.ita aut iubes faci

Pam.

Marginal notes: Profugi Studiū. — Cōcedere. — Exoluere ſe. — Male audiri. — DO. — Procul. — Virg.

quia inter nos ſunt mores noſtri:aut qa utriq; una ætas.& ſic pnunciaſ ut qſi hoc ipm neceſſitate decernat ſenex.℄Dú dicit abi rus.ergo hinc ubi ego te.ipſa pnúciatio qrelá cótinet de filiis & ſenectute.℄Spo.e.mire nó cóſirmauit mulier:ſed ſperare ſe dixit memor iurgii priſtini & ſenilis amaritudinis:maxie qa & ille non dixit ibi nobis iucund⁹.Sed ibi ego te.℄ſ.e.i.&.c.q.t.& uſu quotidiano.ſatiſq; moraliter qa mulieres diu moliunſ:& diu comanſ dixit.℄Dixi.denunciatio eſt confirmandæ ſniæ:nec mutanda eſt tranſlata de foro.& cauſidicis.Cice.Præco dixiſſe pnúciat.℄Dixi. Cicero
hoc uerbú in fine additum ſupiora cóſirmat:& eſt pprìú his q perorauerint cám.℄Pater.ipm nomé dhortationé ſignificat adiecta pnunciatione pſ ſic pronuncia:ut hoc

Pam.pr̃.La.qd uis pamphile?Pá.hinc abire mr̃em
Minime.La.quid iſtuc ita uis?Pam.quia de uxore
Incertus ſum etiam quid ſim facturus.
La.quid eſt?quid uis facere:niſi reducere?
Pam.eqdé cupio:& uix cótineor:ſed nó diminuá
Meúm conſilium.ex uſu quod eſt id proſequar:
Credo ea gr̃a cócordes magis(ſi nó reducá)fore.
La.neſcias:nequeas:uerum id tua refert nihil
Vtrum illæ fecerint:quando hæc abierit:
Odioſa eſt hæc ætas adoleſcentulis:e medio
Aequum eſt excedere:poſtremo iam nos fabulæ
Sumus pamphile ſenex atq; anus:ſed uideo
Phidippum per tempus egredi:accedamus.

uultuoſe dictú ſit.℄Hic.a.m.facere pſto qd uis reſpódit.℄Quid.i.i.u.ré ſupra audiuit & pſoná.núc cám quærit.q.d.eſto ut uelis qd tátope nó uis.℄Incertus ſum ét quid ſim factur⁹.non qd faciá dixit:ſed qd ſim facturus:& icerta molimur ét uerbis potuiſſet oſtédere quidem & qd ita iſtuc uis:& qd eſt:eo uultu pnunciaſ ut cóſiliú eius & uerba uideaſ cóténere pr̃is.℄Quid uis fa.n.r.ſic loqtur laches:ut aliud páphilus ſndere ń audeat:& id dici.℄Eqdé.c.&.u.c.ut reducas.ſ.adeo magna cauſa eſt non reducédi:ut cum uelit nó poſſit.℄Sed.n.di.m.c.acute ſatis reducendi ingt cupiditas eſt nó reducédi cóſilium.℄Id.p.nó ſeqr:ſed pſequar ut cóſtantiá demóſtraret.℄Credo ea gr̃a.c.magis.ſententioſe dixit tuńc poſſe inter ſe cógruere & cócordare mulieres:cum & illa eſſe deſierit ſocrus & illa nur⁹.hæc enim inter illas:eſt diſſidioſa cóiunctio:& ſatis igenioſe dictú.Tolle.n.inter mulieres eſſe nullá pximitatem.& nulla eá diſcordiæ eſt.℄Cócordes ma.ſi nó magis concordes uer̃ p minus diſcordibus dixit:an ut ſeruiret ſniæ:neſcias utrú cócordes futuræ ſint an diſcordes.℄Neſcias uer̃ id.t.r.hoc uerbú ex aliq pte cóſirmantis eſt & cóſentiétis.utrú cóſentiétes ſint an diſſentiétes:unú de duobus ſignificat.℄Odioſa eſt hæc.æ.a.ſupra in pſoná ſocrus culpá iratus cótulerat diſcordiæ:nunc ut uxori placaſ & nurui:paré odior̃ cám a pſonis tranſtulit ad ætates.& ita tñ ut magis iunióres accuſaret ei de adoleſcétibus qſtus cú miſereaſ ſenex.℄Odioſe.h.æ.a.hæc cú gemitu pnunciandum eſt.℄E medio.æ.ex.utrú ex urbe rus.an ex uita in morté:& ſatis moraliter.ná in medio ſtare dr̃ ſupuacu⁹ uel moleſtus:& cum ſtomacho dixit ſenili.℄Senex atq;.a.hæc duo noiauit caput indicat & intentionem huiuſmodi fabularum.℄Nos iam.f.ſ.ſenex pronuncia.℄Senex.a.a.quaſi initium fabulæ.℄Additum pamphile per tempus opportune. In medio

Vé & c̃.In hoc collogo recóciliatio ſenú eſt poſt iurgiú mixta diſputatióe páphili de nó reducéda uxore.La.o uxor ego ſtás pcul hinc.i.nó longe ab hoc loco.ná Do.uult hic capi pcul.p prope.accepi.i.audiui quem ſermoné húeris cú iſto filio nr̃o páphilo.iſtud eſt ſapé.i.iſtá eſt tua ſapia.q abltús eſt.i.quo ſape.ſine q ſapia.poſſis flectere.i.cóuertere aiúm ad id ſup.qd' fortaſſe faciúdum ſit poſtea ab aliqb' aliis tuo exéplo ſi núc feceris hoc idé.i.cóceſſeris rus.So.pol.i.p pollucé.fors.i.bona fortuna.fiat.i.eueńat.ná fors utiqt Do.é bóa fortuna uel meli⁹ id ſup.qd dixi fors.i.forte uel fauéte fortuna.fiat.i.efficiaſ.Virg.fors & nota.f.t.a.dóis.q.d.cóſirmando ſe eſſe patá abire rus.pol fors.i.fortúa fauéte.efficiaſ.i.eaſ rus & cópleaſ qd' cú filio ſú collocuta:ubi fors eſt aduerbiú:qd' exponiſ p abltñ nois ſicut pol p actñ cú p.p pollucé.La. ergo qa ita uis abi rus.i.ſecede i agros.hic.i.ex hac urbe.ibi.i.ruri.ego te feram ſup.i.patiar tuos amores ſeniles & tu quoq; meos feres.So.ecaſtor.i.p ædé caſtoris.iuramétú eſt muliebre.ſpo.i.cóſido.me laturá mores tuos.La. ergo.i.i.uade itro in domú nr̃am.& cópone.i.adapta diſpóe ea q ferát ſimul.i.una tecum.dixi.hoc uerbú in fine additú ſupiora cóſirmat:& eſt pprìú his q porauerit cám.hic át ſniam cóſirmat & é mutuatú a foro & cauſidicis.So.faciá ita ut iubes.i.uis uel pcipis.Pá.o pr̃.hoc uultuoſe pnúciádú é.ná p dolore Pam.ſermoné producere neqt.La.o Pá.qd uis?Pá.uolo ſup.mr̃em meá minie.i.nó abire.i.diſcedere.hic.i.ex hac urbe athenar̃.La.qd.i.cur uis ita iſtud.ſ.mr̃em non abire.Pam.quia incertus ſum ét qd ſim facturus de uxore.La.qd eſt?pp qd' incertus es?qd uis facere aliud niſi reducere.i.reſumere eá.Pá.eqdé cupio reducere eá & uix cótineor.i.uix cóuneo me qn eam reducá:ſed nó minuá.i.diminuá.meú cóſiliú.i.meú ppoſitú ego pſeqr.i.uſq; ad finé pducá id qd' eſt ex uſu.i.ex utilitate meá ſiue mihi utile.Credo mr̃em & uxoré fore.i.futuras eé cócordes.ea gr̃a.i.ea cá ſi nó reducá.La.Neſcias ſint futuræ cócordes necne ea cá.neqas.i.nó poſſis eas cócordes efficere.uer̃.i.ſed.id nihil.i.neqq̃.refert tua.i.nihil ad te attinet utrú.i.qd'.ex duobus ſiue cócordiá ſiue diſſidiú illæ mulieres fecerit qń hæc mr̃ tua abierit rus.Hæc ætas ſenilis é odioſa.i.tedioſa moleſta iuiſa exoſa adoleſcétulis.æquú eſt nos ſenex excedere e medio.i.uel recedere ex urbe rus uel ex uita i morté.in medio ſtare dicitur ſuperuacuus uel moleſtus.Poſtremo iá o Páphile nos.ſ.ego ſenex & mr̃ tua anus ſumus fabulæ.i.præſtamus materiam riſus & fabulandi de nobis quaſi ſenex & anus ſint initium fabulæ:ſed uideo Phidippum egredi per tempus:ideſt tempeſtiue opportune.accedamus:ideſt eamus ad eum. GVL. A q Virg. Ecaſtor Proſeq.

Vem.Laches quú oia audiuiſſet q Soſtrata pſuaſit filio placuit ei:qd' oñdit in ſuis uerbis.Induciſ aút ut cogat uxoré diſcedere.fors.ſ.pol.q.d.tu dicis q fortaſſe poſt fieret:ſed iſta fors.i.iſtud fortaſſe.fuat.i.eueniat.fuat.antiq grámatica eſt qſi fiat.Et gr̃a.ſ.ſi uxor ń erit mecú:ń erit uxor mea ápliuſ maliuola mr̃i meæ neſcias.q.d.ponimus q tu neſcias ſi ppea erút cócordes:& neqas forſitá facere cócordes.ſed nihil refert in tua re utrú illæ fecerit.ſ.uel ſint concordes:uel diſcordes:qń quidem iſta mater.ſ.abierit e medio ueſtrum. A q

DO. A Oſten/dere.

Tibi quoq; ædepol. In hac ſcæna ultim⁹ error eſt uicinus. ¶ Tibi. æde. q. d. nõ ſolũ mři tuæ: aut ẽt ſocrui tuæ. Tibi. q. æ. nã ſic & aĩcis icuſamus leniter, icipiẽtes: & grauiora iſerẽtes. hãc ergo pˀus cãm: leniter icuſat, deinde cõfirmat inferendo grauiter qdẽ: & ſtatĩ cãm ſubiũgit cur qdẽ ei iraſcit. ¶ Factũ turpiter. qđ abſceſſerit domo mariti. ¶ Et ſi tibi cã eſt. de hac re cãm more ſuo ꝓ defenſiõe poſuit. ſic in phor. Quid mihi dicere aut quã cãm repient demiror: & q̃ cã fuerit ipe dicit. Mř te ip. ¶ Mř te i abſolute. deeſt. n. nã. ut ſit. nã mř te ipulit. ¶ Mř. te. i. q̃litas remotiua. ¶ Huic ue ipſi mři. ¶ Opportũe te. m. p. utrũ ẽ aut opportũe: qa uolebã & ĩ ipſo tpe qñ uolebã: an opportũe mibi ĩ ipo tpe tibi & mihi: & tibi cõ mode euẽiſti & opportune dcm̃ ĩ ipo tpe oñdis: oñdit nobis id qđ q̃rebã. ¶ Opportũe & ĩ ipſo tpe ñ ẽ idẽ. eteni opportũe cũ uerbi gr̃a inuitati ad ipm tp̃s icipiendi prandii uenimus: in ipo tpe eſt cũ iã prandiũ appoſitũ. ¶ Aut quo p. h. a. hoc mõ oñdit nec eẽ q ſimulet nec id qđ ue ẽ dicẽdũ. ¶ Dic. fi. r. c. blãde nõ addidit tuæ q̃ſi decori filiæ: & bñ ñ ſocrũ. ſed ſoſtratã. ¶ Ne reue. bñ uereat ne odiſſe Soſtratã: ſed metuere uideat: & q̃ſi ipſa ſocr⁹ nõ odiũ meruerit: ſed reuerẽtiam. ¶ Minus quo iam. r. ut ſit ordo quo minus redeat. ¶ Nullam de his. re. c. relatio crimis p̃t uideri. ¶ Tua. deeſt uxor. qđ nomẽ iſerius poſuit. ¶ Tua. cũ ꝑcuſſiõe audiẽdũ ẽ: ut ſubaudiat uxor ab eo qđ dcm̃ ẽ. ¶ Mutatio fit. mutationẽ ſuſpitionũ errorẽq; obiurgãtiũ. ¶ Mutatio. deẽ n. mutatio criminũ aut culpa. ¶ Sic ea. n. p. l. ea non ea mutatio ſed uxor. i. myrrhina: mutatio fit crimis. ſ. & pcti. i. uel mei crimis tua ſnia. uel tua ad meã trãſlata ẽ culpa. ¶ Turbẽt ue. q. u. quã uelit q̃rũ uelit ẽ tã q̃ uelit mulierẽ: ſed meli⁹ ẽ qđ ſupra dixim⁹. Dũ ne reductã turbẽt. ¶ Porro. qũo eſt pi⁹ erga mřem Pã. ſi puiſacit: utrũ ſocrus ſua ꝑturbet an mř a ſenib⁹ ſoluit: ſic qa quã nõ ẽ gñis fœminini: ſed ẽ q̃tũ ꝑturbẽt & tumultuẽt ſignificat uel turbent. ¶ Ego. p. hoc ꝓnomẽ initiũ cõtinet oſonis grauiter icœptæ. Ego poſtq̃ emi te. a. ¶ Si. ſ. p. iterpoſuit: ut ſupciliũ ſoceri demõſtraret. ¶ Si. ſ. p. recte additũ fieri p̃t. qa nõ cõuẽit rogari a ſocero gñe: ut ſupra dixi. ¶ Hãc. ſ. p. u. iã eni ẽ cõfirmata ſed ppetuã cupit. ¶ Sin ẽ ut. a. t. ſ. uitauit illud: qđ ẽ ignominioſũ ne diſſidiũ diceret: ut Virg. Grauior ne nũci⁹ uerberet. ¶ Accipias. p. mire qa liberi pr̃em ſequũt: & mire hoc maxie adiecit: qđ maxie recuſat. Pã. & pp hoc uxor quoq; nõ reducit. Et accipias ꝓ accipe ut qeſcas ꝓ qeſce. ¶ Sẽſit. p. o. hoc maxie iopinatum ẽ pãphilo: qa ſocr⁹ ꝓmiſerat oẽs ignoraturos. ¶ Senſit. p. ꝓprie. ſic puer moraliter prio dubitat qd audiuerit: deinde qđ ſit certi⁹ qd audierit dicẽdo puer. ¶ Puer. q. p. bñ cũ cõſternatiõe aĩ qđ nũq̃ ſãdo accepat. ¶ Natus ẽ no. bñ q ãbo aui. ¶ Nã ab. a uo. bñ ñ abierat: ſed abducta erat: ut magis culpa ſit matris. ¶ A uobis. a pã. ¶ Nã ab. a uo. p. ſ. hoc totũ cũ idignatiõe ĩ uxorẽ ꝓnũciãdũ ẽ. ¶ Nec fuiſſe p̃. p̃gnãs ẽ añ gnatũ: uel añ genitricẽ. ẽ. n. p̃ añ. ¶ Bñ dii me. a: agit gr̃as nũcianti ob ſuſceptũ nepotẽ gaudet liberatã nu. ¶ Natũ. i. t. & . i. ſ. ꝓpriũ affcm̃ refert ſibi nepotẽ illi filiã eẽ ſuatã. ¶ Et t. i. ſ. recte tibi: qa pr̃ puerpæ ẽ cui dicit. ¶ Sed. q. m. u. h. qd mulieris dixit ne diceret q̃lẽ mulierem: aut aliqd graui⁹ & totũ ꝑcũctatiue potius q̃ ꝓnũciaret: & diceret peſſimã mulierẽ & male moratã uxorẽ hẽs. & rephenſio ẽ cũ cõtẽptu & ſit qd hoĩs: ut Vir. Tu mi. q. h. r. At cõtra cũ honor ſi dicim⁹ quẽ hoĩem hẽs. ¶ Moratã. i. iſtitutã. & ẽ ꝑticipiũ ſine uerbo. ¶ Nos. n. c. h. nõ ptu celatos dixi: ſed p̃gnantẽ filiã fuiſſe. ¶ Neq. ſ. m. magna

Virg.

Præ/gnãs.

A Phidip. Laches. Pam. ˀ Cuitet

Tibi quoq; ædepol ſũ irat⁹ philomena grauiter:
Q uidẽ: nã hercle abs te ẽ fcm̃ turpiter: etſi
Tibi cã ẽ de hac re mř q̃ te ĩpulit: huic uero nulla eſt
La. opportune te mihi phidippe in ipſo tpe oſtẽdis
Phi. quid eſt? Pam. quid rñdebo his? aut quo pacto
Hæc apiam? La. dic filiæ rus cõceſſurã hinc ſoſtratã
Ne reuereat minus iam quo redeat domũ. Phi. ah
Nullã de his reb⁹ culpã cõmeruit uxor tua a myrria
Hæc ſunt mea uxore exorta oĩa: mutatio fit ea nos
Perturbat laches. Pã. dũ ne reducã turbent porro q̃
Velint. Phi. ego pãphile eſſe inter nos ſi fieri põt
Affinitatẽ hãc ſane ꝑpetuã uolo: ſin eſt ut aliter tua
Sit ſnia: accipias puer. Pã. ſenſit pepiſſe. occidi.
La. puer: quẽ puerum? Phi. natus eſt nobis nepos.
Nam abducta a uobis prægnans fuerat filia
Nec fuiſſe p̃gnantem unq̃ ante hunc ſciui diem?
La. bñ ita me dii ament nũcias: gaudeo natũ illũ tibi
Et illam ſaluã. ſed quid mulieris uxorem habes?
Aut qbus moratã moribus? nos ne celatos hoc
Tãdiu? nequeo ſatis q̃ hoc mihi uidetur factum
Graue proloqui. Phi. non tibi illud factum minus
Placet. q̃ mihi laches. Pam. & ſi iamdudum fuerat
Ambiguum hoc mihi nunc non eſt: quum eam
Conſequitur alienus puer. La. nulla tibi pamphile
Hic iam cõſulatio eſt. Pã. pii. La. hunc uidere. ſemꝑ
Optabamus diẽ: quũ ex te eſſet aliqs q te appellaret
Patrem euenit. hẽo gratiam diis. Pam. nullus ſum.
La. reduc uxorem: ac noli aduerſari mihi.
Pam. pater: ſi illa ex me uellet liberos ſibi: aut ſe eſſe
Mecũ nuptã: ſatis certe ſcio: nõ clã me haberet quæ
Celaſſe intelligo: nũc quũ eius alienũ a me eẽ aium
Sentiam: neq; conuenturum inter nos poſthac eſſe

gna exaggeratio.¶ Quã hoc.m.u.ſ.totũ modeſte:q̃uis indignet̃:q̃a apud maritũ uxor nõ eſt uehemẽtius accuſanda.
¶ Quã hoc.m.l.ꝙ p̃gnãs fuerat filia nõ ꝙ natus eſt puer.¶ Iam tibi illud.ſ.m.p.q̃.m.l.utrum q̃a minus eſt & magis
q̃m ſequitur:an ironia eſt.ut ſit ordo:nõ mihi minus placet q̃ tibi.& placet pro diſplicet intelligimus ut alibi.Tum me
hoſpitem lites ſequi q̃ id mihi ſit facile atq; utile.¶ Cũ eã cõſequit̃.a.p.alienus ꝙ ſenes gratulant̃:id maxime lædit Pã/
philum.¶ Alienus pu.metaphora a pecoribus q̃ ut mox nata fuerit m̃res ſequunt̃.Vir. Atq; ipſæ memores redeũt i te/
cta ſuoſq; de.¶ Nulla tibi.p.cõſulatio eſt de reducẽda uxore.¶ Perii hoc ſibi & ipſe pã.dic.¶ Cũ q̃.t.a.e.q.te.a.p.

Arbitror:q̃obrẽ reducã? La.mater quod ſuaſit ſua
Adoleſcens mulier fecit.mirandum ne id eſt?
Cẽſem te poſſe repire ullã mulierẽ q̃ careat culpa?
An q̃a non delinquunt uiri? Phi.uoſmet uidete
Iã Laches & tu Pãphile remiſſa ne ſit opus uobis
An reductã domũ uxor q̃d faciat ĩ manu nõ ẽ mea
Neutra in re uobis difficultas a me erit:ſed quid
Faciem⁹ de puero.La.ridicule rogas q̃cq̃d ſit futuꝝ
Huic ſuum reddas ſcilicet:ut alamus noſtrum.
Pam.quẽ ipſe neglexit p̃r:ego alam? La.quid dixti?
Eho.an non alemus pãphile? ꝓdemus q̃ſo potius:
Quæ hæc amẽtia eſt? eniuero ꝓrſus iã tacere neq̃o
Nã cogis ea quæ nolo ut præſente hoc loquar
Ignarum cenſes tuarum lachrymarum eſſe me?
Aut quid ſit q̃d hoc ſollicitare ad hunc modum
Primum hanc tibi dixti cauſam te ꝓpter tuã m̃rem
Non poſſe hẽre hanc uxorem domi pollicita ea eſt
Se cõceſſurã ex ædib⁹ nũc poſtq̃ adẽptã hãc quoq;
Tibi cãm uides puer:q̃a clã te natus ẽ nactus alterã.
Es:erras tui animi ſi me eſſe ignaꝝ putas aliquãdo
Tñ huic aĩum ut abducas tuũ:q̃ lõgũ ſpaciũ amãdi
Amicã tibi dedi:ſũptus quos feciſti in eã quã (res
Aequo aĩo tuli? egi atq; oraui tecũ uxorẽ ut duce/
Tp̃s dixti eẽ:ĩpulſu duxiſti meo:q tunc obſecutus
Mihi feciſti ut decuerat:nũc aĩu3 rurſũ ad meretricẽ
Induxiſti tuum:cui tu obſecutus facis huic adeo
Iniuriã.nã in eãdẽ uitã te reuolutũ denuo uideo eẽ
Pã.me ne? La.teip̃m:& facis iniuriã cũ fingis falſas
Cauſas ad diſcordiã:ut tu cũ illa uiuas teſtẽ hanc cũ
Abs te amoueris:ſenſitq; adeo uxor.nam ei cã alia
Quæ fuit q̃obrẽ abs te abiret.Phi.plane hic dĩnat
Nã id eſt.Pam.dabo iuſiurãdum.nihil eſſe iſtorum
Tibi.La.ah:reduc uxorẽ:aut q̃obrem non opus ſit
Cedo.Pam.nõ eſt nunc tempus.La.pueꝝ accipias
Nam is q̃dem in culpa non eſt.poſt de m̃re uidero:
Pã.oĩb⁹ modis miſer ſũ:nec q̃d agã ſcio tot me nũc
Rebus miſeꝝ cõcludit p̃r:abibo hinc p̃ns quando
Promoueo parum.nam pueꝝ iniuſſu credo non
Tollerit meo:p̃ſertim in ea re quũ mihi ſit adiutrix
Socrus.La.fugis? heri nec q̃cq̃ certi reſpondes
Mihi:num tibi uidetur eſſe apud ſeſe? ſine puerum
Phidippe mihi? cedo ego alam.Phi.maxime.non

bñ hoc putãt:q̃d Pãphilo ñ ur̃ hoc ẽ ex illo eẽ q̃d natũ
eſt.¶ Euẽit hẽo.g.d.ꝓprie euenit:iõ & bonoꝝ euẽt⁹
dr̃.¶ Nullus ſum.ipſe ſibi iteꝝ:hoc ulterius ẽ q̃ perii.
q̃a cũ aliq̃s piit:uel relinquit̃ uel cadauer eſt.¶ Ac no/
li.cauſam interpoſuit ſenex quo magis faceret ut filius
nõ recuſet.¶ Si illa ex me.l.u.ut appet tñ cõmentus ẽ
cãm.¶ Si illa ex me.nactus eſt pãphilus ex uerbis ſenũ
cauſam aliam diſſidii.¶ Aut eẽ me.n.uetuſte mecum
nuptã & recte quia partus confirmat̃ nuptialis:& me/
lius nuptam mecum q̃ tectã & optã uno cubiculo me
cum.Nubere enĩ eſt opiri tegiq; & uñ nubes q̃d tegere Nubere. Nubes.
ſolẽt cœlum dicunt̃.Virg. Aſſuraſq; obnubit amictu. Virg.
¶ Non clam me hẽret intelligo.nõ tacuiſſet partum.
¶ Quæ celaſſe intelligo:nõ dixit natũ filiũ:ne iterpo/
ſito affectu in iermoliret̃ iratus.¶ Nunc cum eius alie/
num.a.m.a præſenti tp̃e.¶ Nec conuẽturam a futuro
¶ Quãobrẽ reducã.firmior cõcluſio facta eſt p inter/
rogationẽ q̃ ſi eẽt ꝓnũciatiua.¶ Mater q̃d ſuaſit.ſ.de/
riuatione cauſæ defenſio:& p̃terea ſtatus ẽ uenialis ab
imprudẽtia deſcendens.¶ Sua.ꝓ eius:ut Nãq; ſuam
patriam antiquã ciuis.ah.¶ Adoleſcẽs.m.ſ.multa di/
xit & m̃r ſua & adoleſcens mulier:& q̃ſi docet hoc exẽ
plo pium p̃ri eſſe.¶ Adoleſcẽs.m.ſ.m.bñ mirãdũ nõ
iraſcẽdũ dixit.Miramur enĩ magis ſi amici peccauerit:
q̃ iraſcimur.¶ Repire.u.m.quaſi dicat ſi hãc repudia/
ueris.¶ An q̃a.n.d.u.ironice dictũ.Non enim nõ de/
linquũt.¶ Voſmet.u.i.l.e.t.p.ne rogaret ſocerum ne
intereſt.conuenit tibi.ubi certior fit ad repudiãdum ge Virg.
nerum.¶ Voſmet.ui.l.Virgi.Vos o Calliope precor.
¶ Remiſſa.o.ſ.u.in ueris codicibus ſic eſt.remiſſam re
ductam domũ:ut ſit.remiſſa reducta.¶ Mea uxor.q.
ſ.ordo.uxor mea q̃d faciat in manu non eſt:deeſt eius:
ut ſit ĩ mãu ei⁹ nõ ẽ:ſed in mea p̃tãte poſitũ.mãu uero
uxoris:& eſt ordo uxor mea q̃d faciat ĩ manu ei⁹ nõ ẽ.
¶ Neutra.in.r.u.d.ꝓmittit facilitatẽ ſuã:ut tñ uxor ro
gãda ſit.aut aliter:ut ſupra ãnotauimus.¶ Sed q̃d fa.
de.pu.& q̃d de me fiet q utiq; q̃cq̃d erit p̃ri reddẽd⁹ eſt
puer.¶ Huic re.pamphilo.¶ Ridicule.r.ridicule uel
aduerbium eẽ põt:uel nomẽ.ſi nomẽ ẽ ſubdiſtigue ri/
dicule:& ſic iterrogas cũ ui ꝓnũciatiõis.¶ Huic ſuum
r.ſ.ſic dixit huic ſuũ & reddas:q̃ſi repoſcat:& Pam.nõ
ſubiũxit ut alat.ſed ut alamus.ut ſua quoq; ĩtereſſe mõ
ſtraret.¶ Vt alamus.n.ſ.Pãphili filium nepotẽ meum
utrũq; nr̃m.¶ Quẽ.i.n.ſi ipſe legeris.clare dictũ eſt:ſi
ipſa p̃r lenius ẽ:& uidebit̃ ſenex ob murmurationẽ ei⁹
intellexiſſe:nõ q̃d uoluit pueꝝ tolli:& ideo appoſitũ
q̃d dixit.¶ Quẽ.i.n.legit̃ & ipſa.& hoc ẽ melius ut ſit
p̃r uctũs caſus.¶ Quẽ.i.n.p.e.alã hoc ſibi obmurmu
rans uultu & uerbis rñdit uelle ſuſcipe filium.¶ At ñ
a.p.q̃q̃ faciendum ſit contrario uult ſenex ꝓnũciatione
demonſtrare quod ſcelus ſit non feciſſe.¶ Prodem⁹. Prodere Virg.
p.p.deſeremus:proiiciemus:porro dabimus.Vir.Vni/
us ob iram prodimur.nam a quo defendẽdi ſumus ſi

nos deſerit pater? ℭ Enimuero Pã. multa reticentia de filiorꝫ uitiis eſſe defenſione quoqꝫ apud ſoceros uti parẽte ſæpe Terentius demonſtrauit: & præcipue in Andria cũ dicit. Ego illud ſedulo. n.ſ.i.ſ. ℭ Iã.t.ne. q̃uis tacendũ ſit. ℭ Ignarũ ce.t.l.e. & meretricẽ pãphilus tuarꝫ lachrymarꝫ eſſe me. appet illũ a Soſtrata hoc audiuiſſe. nã ipſa filiũ dep̃henderat flentem. ℭ Sollicitare. perturbas. cõmoueare. ℭ Ad.h.m.i. imordere. ℭ Primũ.h.u.c.a ſũmo ad imũ. ℭ Nactus al. es

Nãciſci. nanciſci ꝓprie dr̃ qui paraẽ ad tenendũ anteq̃ poſſit repire qd' teneat ſtatim quod accurrat p̃hendit. ℭ Aliqñ in.h.a.u.a.t. mire eſt ipis interiectio: & aliqñ ut tãdẽ abducas tuũ. deeſt fac. ſed plenũ ꝓnũciatione ẽ q̃ longũ ſpaciũ ab ante actis.

Mirum fecit uxor mea ſi hoc ægre tulit. amaræ
Mulieres ſunt: nõ facile hæc ferũt: ꝓpea hæc rixa eſt
Nam ipſa narrauit mihi: id ego hoc p̃nte nolebam
Dicere: nec illi credebam primo id nũc uero palam
Eſt. nã oĩno abhorrere animum huius uideo a
Nuptiis. La. quid ergo agam phidippe? quid das
Conſilii? Phi. quid agas? meretricem hanc primum
Adeundam cenſeo. oremus accuſemus grauius
Deniqꝫ minitemur ſi cum iſto habuerit rem poſtea
La. faciã ut mones. eho puer p̃curre ad Bacchidem
Hanc uicinã noſtram. huc euoca uerbis meis & te
Oro porro in hac re adiutor ſis mihi. Ph. ah iãdudũ
Dixi idemqꝫ nunc dico laches manere affinitatem
Hanc inter nos uolo: ſi ullo modo eſt ut poſſit. qd'
Spero fore: ſed uis me adeſſe una dũ iſtã cõuenis?
La. imo uero abi: aliquam puero nutricem para.

ℭ Sũpi⁹.q.ſ.i.e.q.æ.a.t. recte hoc dixit: qa impabilior

Agere. eſſe debet indulgẽtiſſimus pr̃: ut alibi. Tum patris pu/

Orare. dor: q tã leni paſſus eſt aĩo. ℭ Egi.a.o. agit q iuſtã rẽ dicit: orat: q aĩo demiſſo p̃caẽ: ut q̃ſi bñficiũ p̃ſteẽ. ℭ S bi tp̃s: dixit eſſe tp̃s: quia diu multũqꝫ ſuſtinuit tp̃s dixiſſe. ℭ Impulſu.d.m. multũ ualet ad ſuadẽdũ laudatio ei⁹ apud quẽ agimus: & ex ea pte laudatio q̃ illũ poſſum⁹ inflecti. ℭ Qui tũc obſe. mihi ut decuerat: ordo: q̃ feciſti tunc obſecut⁹ mihi. ℭ Vt.d.n.a.ad.m. hoc uultuoſe & demiſſo labro: ut appeat inuitũ duci ad rep̃hẽdẽdũ: qa laudauerit mõ q̃ tu feciſti iuueniliter ſentis: qa nõ dixerit multũ amãs facis huic iniuriã: ſed cui obſecut⁹ ob meretricis ſupbiã nõ ferendã. ℭ Nã in eandẽ.u.d. parcius uitã dixit quã flagitiũ atqꝫ libidinẽ. ℭ Te reuolutũ nõ.r. ſed reuolutũ eſſe tanq̃ inuitũ aut neſcium: reli/

Me ne. qt eni quãdã ueniã ut uelit eẽ correptio. ℭ Me ne? hoc genus iterrogatiõis negatiuã hẽt ſignificationẽ. ℭ Et ſ.i.p facis iniuſte. Vt cũ illa.u. grauius ẽ cũ meretrice uiuere: q̃ meretricem amare. ℭ Teſtẽ hãc.c.a.t.a. laudata eſt hic uxor modeſta cũ illam teſtẽ nõ ipeditricẽ appellet ſocer. ℭ Senſitqꝫ adeo.u.n.e.c. aliud argumẽtũ a quo uult pãphilũ referri nõ ſolum illius: ſed etiã uxoris culpã: ẽt hincinde accuſari nõ ſocerũ. ℭ Plane hic.d.n.i. diuinat dixit ꝓ uerũ dicit: & nõ diuinat de p̃terito dictum. unde ꝓuerbiũ aiunt diuinare ſapiẽtẽ: qa q dicit uerꝫ de his diuinus eſt. ℭ Dabo iuſiurãdũ. ubi argumẽta & teſtimonia deficiunt. ibi iureiurando opus eſt.i. ℭ Nihil eſſe.i.t. ſatis cõcinne dixit iſtorꝫ: ne ſingulis cõmemoraretur. ℭ Reduc.u.aut. qua de re.n.ſ.o.c. qa Pãphilus hoc ſolũ defendit nõ deeſſe qd' pr̃ putat: nec cãm quæ uera eſt ꝓtulit: iõ ſenex relicta tota q̃õne redit ad id qd' agiẽ. & ait reduc uxorẽ: aut dic q̃ res uetat. ℭ Nõ.o.ſ.c.n.e.n.t. qa ſocer adeſt: & oratorie confugit ad deditionẽ: defenſione titubãte. ℭ Accipias. pro accipe. iam accuſaẽ ea cur accipiat. ℭ Nam is qui: in.c.n. eſt in hoc dicto eſt q̃dã faceta irriſio eius qui nimis iracundus ſit. ℭ Poſt de.m. bene de mr̃e conceditur: & de puero extorqueat qa ſcit parendum cõcordiã firmã p filiũ. ℭ Oĩbus.m.m.ſ. qdẽ eſt oĩbus modis miſer ſum: ait rẽ & circa parentem: is circa uxorẽ manet iam in reducẽda: & in nõ reducẽda miſer ſum. an miſer ſum cũ maxime. obtru/

Cicero ditur qd' maxime fugio: uel puerꝫ cõcludit pater: tranſlatio de fera indagata: ſic Cicero. Circundatos uerri cancellos ait. ℭ Nam.p.in.c. omnia facit poeta: aut ne rem palam faciat: aut intercidat diuortium. ℭ Præſertim in ea re.ſ. quæ dixit continuo exponeẽ. ℭ Fugis hẽ. ex uerbis pr̃is oñdere uoluit q̃d agat Pam. & ille abibo dixit: hic fugis. ℭ Nũ tibi.u.e.a.ſ.ſ. q̃ſi ob amorẽ meretricis inſanus. ℭ Sine. ſine ſepatim accipe qa uim hẽt cõminãtis. ℭ Amaræ.m. quaſi uir dixit. ℭ Amaræ mulieres. nõ.n. abũdat. ſed cãm dixit unde uxor offenderit Pã. ℭ Nõ facile.h.f. nõ facile ferũt pellicatũ: neqꝫ amorẽ aliarꝫ in uiris. ℭ Nã ipſa.n.m. utrũ fingit hæc dixiſſe filiã ſibi an uero nõ ſcm̃ eſt: ego neutrum puto: & ſic itelligo q̃ de uxore ſua dicat. ℭ Ipa nat.m. ſm̃ illud qd' ſupra dixit. Nũc mihi in mentẽ uenit de hac re qd' locuta es olim cũ illũ.g.a.c. ℭ Neqꝫ illi.c.p. q̃re nõ credebas. nã q amaræ ad hanc mulieres ſunt & ſæpe de nihilo ſuſpicioſæ: & bene hoc addit. ne timuiſſe generꝫ uidereẽ. ℭ A nuptiis. nõ dixit a filia mea: ſed qd' pr̃ Pãphili magis doleat. ℭ A nuptiis. nã philomenã nolle irati eſt. odiſſe nuptias amatoris. ℭ Quid.e.a.p. mire cõturbaẽ pr̃: q̃ſi res ſua tm̃ cogaẽ & uide queadmodũ poeta latẽter feſtinet ad rerꝫ cognitionẽ. ℭ Meretricẽ.h. bñ hãc q̃ interturbat. ſic.n. ſumiẽ hoc ꝓnomẽ ut Hanccine ego.u.p.p. & Tuãqꝫ hanc aiam effundere.d.i. malã hanc. q.d. hanc q̃ nos p̃turbat. ℭ Primũ. bñ primũ ut itelligam⁹: deide Pã. oremus & iterꝫ rogem⁹: an qd' eſt uerius oĩ gñe eloqo cõmoneam⁹: uñ oratores orare & porare di/

Orare. cunẽ: & orator nomẽ accipit. Vir. Talib⁹ orabat dictis.ſ.i. itã q erat accuſaturus aut cõmonitur⁹ oremus. ℭ Accuſemus.i.

oratores idẽſt eloq̃mur. põt itelligi & rogemus: ſed nõ cõuenit pſonæ potior: & ipſi cãæ uerborꝫ ordini. ℭ Sicũ.i.h.p.r. ut i eu/

Virg. nu. ℭ Quo cũ iũ rem hẽbã hoſpite. ℭ Bacchidẽ.u.h. ſic maluit q̃ meretricẽ dicere: ne graue ſit cũ ea ſeni loq: niſi quia

accuſare uicina eſt. ℭ Huc.e.u.m. bñ ſeruata ſũt pſonis cõgruẽtia. nã ſocerꝫ moueẽ hãc rẽ icertã nõ decuit: & facere: ut cũ pellice

Impetrare. filiæ ſuæ mitius ſermocinareẽ. & huc.e.u.m. deeſt eã. ℭ Si.u.m.e.u.p.ſ. manere uel ut mãeat. ℭ Sed uis adeſſe.u.m.d. i.e. melius ꝓnũciaueris ſi remiuẽte & iplorãte hoc uultu dicere cœpis. Phidippũ q̃ſi nõ oporteat iterũ ſſe ſocerum adeo

CVI. A

T . muiat ſoiam Laches: & relegat eũ in ꝓcurãtionẽ alterius rei. ℭ Nutricem para puero: ideſt quære.

ibi & c̃. In hac ſcæna ultimus error eſt uicinus. datur enim opa uehemẽs a ſenibus: ut Pãphilus uxorem reducat quod conſtanter tẽnuit uſqꝫ in finem ſcænæ. Phi. quoqꝫ: ideſt etiam o Philomena filia mea ſum iratus tibi

ſicut ſum

ſicut ſum iratus matri tuæ & ſocrui. quidem.i.certe.ſum iratus tibi grauiter.i.moleſte.nam hercle abs te factum eſt.i.fe/ciſti turpiter cū diſceſſiſti a domo mariti.etſi.i.q̄uis mater eſt tibi cā.i.defenſio excuſatio de hac re quæ mater impulit te ad diſcedendū.uero.i.ſed nulla eſt cā huic matri tuæ *Myrrhinæ*.La.o Phidippe oſtēdis te mihi oportune.i.cōmode in ipo tpe.i.in ipſo tpis articulo quo ſūmope optabā cōpellare te.Opportune ad prādiū ueniſſe dr̄ aliqs q ad ipm tps incipiendi prādii uenit.in ipſo aūt tpe ueniſſe dr̄ qui uenit cū iam eſſet appoſitū prādiū:& iō opportune & in ipſo tpe nō ſunt idē.Phi.qd eſt pp qd' dicis me opportune ueniſſe.Pam.apud ſe loquitur:qd rńdebo his ſenibus pr̄i & ſocero & quo pacto opiam.i.celabo hæc quæ ego ſcio q̄ pollicitus ſum me celatuꝝ alii hñt apiam:& tunc eſt ſenſus qūo potero hæc explicare qn frangā fidē pſtitā myrrhinæ.uel intellige aperiam.i.explicabo euoluā expediā hoc qd' a me petit̄.ſ.ut uxorē reducā.La.dic filiæ.ſ.Philomenæ Soſtratā matrē Pāphili cōceſſuram.i.iturā.hic.i.ex hac urbe.rus ad agros.ne.ideſt ut nō uereat̄.i.timeat.quo min⁹.i.ut nō redeat iā domū in actō caſu aduerbialiter ꝓ aduerbio ad locū.Phi.ah:in/teriectio dolētis.tua uxor nullā cōmeruit culpā.de his rebus.i.q̄tū ad has res ſpectat.cōmeremus uel cōmeremur mala tm̄ oia hæc mala ſunt exorta a mea uxore *Myrrhina*.Mutatio.i.tranſlatio culpæ a tua uxore in meā fit.i.efficit̄.o Lac.ea *Myrrhina* perturbat nos.i.eſt cā noſtræ turbationis.Pam.porro.i.certe.& *Myrrhina* & ipſi ſenes turbent.i.perturbent oia.q̄.i.q̄tū uelit.dū.i.dūmō.ne.i.nō reducā Philomenā.Phi.o Pā.ſane.i.certe uolo hanc affinitatē eē ꝑpetuā inter nos ſi pōt fieri ut uelis ꝑpetuo eē affinis nobis.Sin.i.ſed ſi eſt.i.cōtingit ut tua ſnia ſit aliter.i.ut nō uelis uxorē reducere ac/cipias pueꝝ recte qa liberi pr̄em ſequunt̄.Pā.phidippus ſenſit philomenā pepiſſe.occidi.i.ꝑditus ſum.La.dicis ꝙ acci/piat pueꝝ quē pueꝝ accipiet?Ph.nepos.i.filius filii tui & filiæ meæ eſt natus nobis.nā filia Philomena fuerat abdu/cta a mr̄e a uobis.i.a domo ur̄a.& qd' dici inepte ſolet de penes uos.prægnans.i.grauida.participiū ſine uerbi origine.nec ſciui unq̄ ante hūc diē eā fuiſſe ꝑgnantē.La.dii ita me amēt bñ nūcias.i.iucūdū mihi nunciū affers & gaudeo illum nepotē natū eē tibi:& gaudeo illā philomenā eſſe ſaluā.i.incolumē.& recte dixit tibi qa Phidippus eſt pater puerperæ. Quid mulieris.i.quā mulierē:reprehenſio eſt cum contēptu cū ita loqmur quid hominis eſt.cōtra cum honore dici/mus inquientes:quē hominem habes.quid ergo mulieris.i.quā mulierē habes uxorem.aut quibus.i.qualibus mori/bus moratam.i.inſtitutam:participiū ſine uerbo.ne.i.utrū.decuit ſup.nos celatos eē hoc.i.filiam fuiſſe ꝑgnantē.tādiu ideſt tāto tpe.Dicimus celatus ſum hoc.nam celo te hoc dicimus:& ideo ſecundus accuſatiuus manet in paſſiuo.Ne/queo ſatis ꝓloqui.i.longo ſermone dicere q̄.i.q̄tū hoc uɾ mihi factū praue.i.diſtorte.nō recte.Phi.o Laches id factum non minus:placet.i.non magis diſplicet tibi quā mihi.Nam minus ineptus dicitur aptior:& minus malus dicit̄ me/lior:ut illo nullus fuit minus malus.i.nullus fuit melior illo.Pam.etiam ſi dudum.i.prius pauloante hoc.ſ.partus filiæ fuerat mihi ambiguū:nunc nō eſt ambiguū mihi:cum alienus puer.i.non a me genitus conſequit̄ eam philomenam. Hoc dictum a pecoribus tractum eſt quæ ut mox nata fuerint matres ſequuntur.La.o pāphile iam nulla eſt tibi cōſul/tatio.i.deliberatio de reducenda uxore.hic.i.in hoc loco.q.d.nōdum deliberaſti eam reducere cum tamē ſatis iam ſpa/cii habueris ad id faciendum.Pam.hoc ſibi pamphilus dicit.perii.i.male res mea ſe habet.Lac.ſæpe optabamus uidere hunc diem cum aliquis filius eſſet ex te.qui appellaret te patrem.euenit.i.contigit quod optabam.Nam filium es aſſe/cutus habeo gratiam diis.i.ob id ſum deo deuinctus qui meis uotis reſponderit:ex quo ſemp erga eum memor ſum fu/turus gratias agendo.Pam.nullus ſum.i.non ſum:plus eſt q̄ perii:quia cum aliquis periit adhuc cadauer reliquum eſt. La.reduc uxorem:ac noli aduerſari.i.repugnare mihi uel obſiſtere.Pam.O pater ſi illa philomena uellet ſibi liberos ex me.i.ſi uellet habere liberos ex me:aut ſi uellet ſe eſſe nuptam mecum pro mihi nuptam.Nubere eſt opiri tegiq;.unde nubes ꝙ tegere ſolent cœlum dicuntur.ſatis ſcio certo ꝙ non haberet clam me.i.me neſciente illum partū uel puerum quem intelligo eam celaſſe:hoc eſt non tacuiſſet ita partū quē iam conſpicio ab ea fuiſſe contectum.nūc cū ſententiam animum eius eſſe alienum a me non arbitror ipſum animum conuenturum eſſe poſt hac inter nos:uel ſic intellige arbi/tror non conuentuꝝ eſſe poſt hac inter nos.i.non futuram concordiam ammodo inter nos cum iam eius animus ſit a me alienus.Nam dicimus hoc conuenit inter nos.i.de hoc inter nos non eſt controuerſia.Quāobrē.i.qua de cauſa.reducā.i.debeo eam reducere.hoc dicit interrogando.q.d.nō etiam teipſo teſte.La.mulier adoleſcēs.i.iuuenis.ſ.philo/mena fecit illud quod ſua mater ſuaſit illi.ne.i.utrum.id.ſ.eam peccaſſe eſt mirādum?quaſi dicat non.ne:ideſt utrum. cenſes te poſſe reperire ullam mulierem quæ mulier careat:ideſt uacet culpa.an:ideſt utrum ita cēſes quia uiri nō delin/quunt:hoc dicit per ironiam cum intelligat & uiros ipſos multū delinquere.Phidi.O Laches & o pāphile iam uoſmet uidete remiſſam.i.remiſſa.ne.i.utrum.opus ſit uobis remiſſa an reducta.ad domum.i.ut remittat̄ an reducatur domū. ubi remiſſa & reducta poſſunt eſſe nominatiui caſus:ut Cice.ad curionē.dux nobis & auctor.opus eſt etiā utrum phi/lomena remiſſa aut reducta domū ſit uobis opus.uel poſſunt eſſe caſus ablatiui quidē forſan ponerent̄ nō abſurde ꝓ i/finitiuis.ut Salu.facto opus eſt pro opus eſt facere.& ſimiliter hic uidete an opus ſit uobis me remittere eam:an te pā. reducere domū qd uxor mea faciat nō ē in manu eius ſup.i.in ſua ptāte:ſed in mea.In neutra re.i.nec in remittēdo nec in reducēdo difficultas erit uobis a me.Sed qd faciemus puero q natus eſt ex philomena.La.o tu ridicule.i.deridende. rogas.i.interrogas.Vel ridicule pōt eē aduerbiū qcqd eſt futuꝝ.i.qcqd poſſit cōtingere reddas huic pamphilo ſuum fi/lium.ſ.Vel ſuū in neutro.i.id qd' eius eſt.ſcilicet.i.certe.ut alam⁹ nr̄m.i.filiū ad nos ſpectātē.Pā.Vis ſup.ꝙ ego alā illū pueꝝ quē ipſe pr̄ puerperæ.neglexit.i.contēpſit nutrire.Alii habēt ipſa & tunc ſic aſtrue.O pater uis ſup.ꝙ ego quē.ſ. meipſa uxor philomena neglexit cum me neſciente peperit cū a domo diſceſſerit alam pueꝝ ſup.me neſciente editum La.quid dixti?Admirat̄ ꝙ rēnuat pueꝝ nutrire.eho.interiectio admirātis.an.i.utrū o pamphile non alemus puerum.ſ. potius ꝑdemus.i.exponemus.Vir.in.xi.Ad mor.(ſi te fors dicta recuſet)ꝑdiderim.uel ut ait Do.ꝑdemus ꝓiiciem⁹ deſeremus.porro dabimus illum puerum.ſ.q̄.i.qualis & q̄ta hæc demētia eſt uelle ꝑdere potius pueꝝ quā tollere.eni/uero.i.certe:iam prſus nequeo tacere.Nā cogis me ut loquar hoc phidippo pñte ea q̄ nolo.i.q bñ uellē in ei⁹ pſitia nō

Oppor/tune & i ipſo tem/pore ad/uenire.

Cōme/reri.

Quid mulieris & quam mulierē habes.

Morat⁹

ꝓloqui.

Minus placere

Nullum eſſe.

Conue/nite in/ter nos.

Eſſe op⁹

Remiſſa

Cicero.

Saluſti⁹

dicere.Cenſes me eſſe ignarũ.i.neſciũ tuarũ lachrymarũ:aut cenſes me eſſe ignarũ.i.me neſcire qd hoc ſit.qđ.i.pp quod
Solici/tari. ſolicitare.i.cõmouearis.ad hũc modũ.i.ita ĩmoderate.Primũ.i.in primis.ubi.i.poſtq̃.dixiſti hãc cãm non reducendæ
uxoris:uidelicet te nõ poſſe habere hanc uxorẽ domi pp tuam mrẽm.ea mr̃ pollicita eſt ſe conceſſuram.i.ſe receſſuram
ex ædibus.i.ex domo ut illi cedat.Nũc poſtq̃ quoq;.i.etiã uides hanc cãm eſſe tibi ademptã.i.remotã.nactus es.i.inue/
niſti excogitaſti alteram cãm nõ reducẽdæ uxoris uidelicet qa puer natus eſt clã te.i.te neſciẽte.Năciſci ꝓprie dr̃ qui pa/
ratur ad tenendũ anteq̃ poſſit reperire quod teneat ſtatimq; qđ occurrat ꝑhendit.hæc Donatus.Tu pãphile erras ſi pu
tas me eſſe ignarũ tui animi.i.me ignorare tuum aĩum.q̃.i.q̃tum longũ ſpaciũ amandi amicam dedi tibi?q.d.mire diu/
turnum.quos ſumptus.i.quas impenſas.feciſti in eã.i.erga eam.q.d.maximos.q̃.i.q̃tũ tuli æquo animo illos ſumptus
fieri.q.d.nimis patienti ut aliqñ tandem adducas.i.adhibeas.huc.i.ad uxorẽ tuam animũ tuum egi tecum.i.te rogaui
familiariter atq; oraui te tanq̃ ſupplex ut duceres uxorem.Agit qui rem iuſtam dicit:orat qui aĩo demiſſo precat.dixi
tibi tempus eſſe ut duceres uxorẽ duxiſti uxorem meo impulſu qa te impuli ad id faciendũ.quæ.i.q̃s res.ſ.ducere uxo
rem & relinquere amicã feciſti tunc obſecutus mihi.i.mihi obſequẽdo & obediendo.ut.i.ſicut decuerat.i.fuerat hone
ſtũ ut.ſ.mihi obſequereris.nunc rurſum induxiſti animum tuum ad meretricem.adeo.i.certe.facis iniuriã.huic.ſ.mihi
cui tu obſecutus es prius ducendo uxorẽ.Nam uideo te eſſe reuolutũ.i.relapſum in eãdẽ uitam denuo.i.iterum.Pam.
Reuolutus. ne.i.utrum dicis me eſſe reuolutũ in eandem uitam.Lac.dico teipm̃ eẽ reuolutũ in eandẽ uitam.& facis iniuriam.i.in/
iuſte facis.confingis.i.excogitas cõminiſceris falſas cauſas.i.falſas excuſationes nõ reducẽdæ uxoris.ad diſcordiã.i.diſ/
Confin/gere. ſenſionem mouendam inter amicos.Vel fingis illas cãs ut ſit tibi cũ uxore & ſoceris diſcordia ut tu uiuas cum illa me
retrice cũ amoueris.i.abieceris.abs te hanc uxorẽ tuam teſtẽ uidelicet ne eſſet cõſcia tui reditus ad meretricem & ꝑpterea
tibi moleſta.quoq;.i.etiã adeo.i.certe uel ualde.uxor tua ſenſit.i.percepit te eſſe religatum amore meretricio.Nam quæ
alia cã fuit.q̃obrẽ.i.pp quam abiret abs te & rediret in domũ paternã.Phi.plane.i.certe oĩno uel clare.hic Laches diui/
Diuinat nat.ideſt uerum dicit ac ſi ſpũ diuino afflatus hæc dicat.unde prouerbium aiunt diuinare ſapientem: qa qui dicit ue/
rum de his diuinus eſt.Pam.Dabo tibi iuſiurandum nihil iſtorũ eſſe quæ dicis.i.illa quæ dicis non habere ueritatem
& recte.Nam ubi argumenta & teſtimonia deficiunt iureiurando opus eſt.La.Ah:dolentis interiectio.Reduc.i.reſu/
me uxorem.aut cedo.i.dic q̃obrem.i.quare nõ ſit opus reducere uxorem.Pam.Nunc non eſt tẽpus reducere uxorem.
La.Accipias pro accipe puerũ.Nã qdem.i.certe is puer nõ eſt in culpa.poſt.i.poſtea.ego uidero.i.indagabo diſcuttam
uel mihi permittatur facere inquiſitionem de matre.i.de culpa matris.Pam.ſum miſer omnibus modis nec ſcio quid
agam tot rebus nunc pater.concludit.i.angit urget implicat me miſerũ:trãſlatio eſt de fera indagata quæ alicubi con/
Conclu/dere. cluditur.hoc eſt tot rebus me miſerũ cõcludit pater ut miſer ſim oĩbus modis.abibo.i.diſcedã hinc.quando.i.quia ꝑ/
ſens(põt eſſe aduerbium tpis).i.imp̃ntiarũ uel pro tpe p̃nti.Vel ego p̃ns parũ ꝓmoueo.i.parũ ꝓficio.Nã mr̃ & filia nõ
tollent.i.nutrient puerũ iniuſſu meo.i.ſine imperio meo credo.i.ita arbitror:ita ꝙ abſolute legat & ſeorſum præſertim
ideſt ꝑcipue.cũ ſocrus.i.mater uxoris Myrrhina ſit mihi adiutrix.i.fautrix.in ea re.i.in eo negocio de non tollẽdo pue/
ro.La.cũ uidiſſet filiũ fugientẽ ait:fugis?exclamãdo:hẽ.interiectio indignãtis:nec r̃ndes mihi quicq̃.i.aliqd certi?Dein
de conuertit ſermonem ad Phidippũ & ait.Nũ.i.nunqd.q.d.nõ Pamphilus filius uidet tibi eſſe apud ſeſe.i.cõpos ſui
& ſuæ p̃tãtis?q.d.nõ ꝑſertim q turbationibus animi ſit ita agitat⁹ ut hic cõſiſtere non poſſit o Phidippe ſine.i.ꝑmitte
Cedo. mihi totũ negociũ ubi ſine hẽt uim cõminãtis.cedo.i.da.Interdũ eñi cedo ſignificat dare.iterdũ dicere.Cedo ergo.i.
da mihi puerum.ego alã.i.nutriam eũ.Phi.maxime.i.libentiſſime dabo tibi puerũ.uel maxime uidet mihi nõ eſſe apđ
ſe.Vxor mea nõ fecit mirũ.i.rem mirandã.ſi ægre.i.moleſte.tulit hoc.i.tales mores Pamphili & eius amorem in mere/
Amarus tricem.Mulieres ſunt amaræ.i.aſperæ.& qdem pluſq̃ uiri.nõ facile ferũt.i.tolerant hæc.ſ.pellicatũ amorem aliarũ in ui/
ris ſũis.hæc eſt ira.i.hæc eſt indignatio pp quã Philomena diſceſſit a uiro uidelicet pp amorẽ meretriciũ.Nam ipa uxor
mea narrauit mihi:quare uidelicet filia diſceſſiſſet ego nolueram dicere tibi id quod narrauit uxor mihi hoc.ſ.Pamphi/
lo præſente.neq; primo credebã.i.fidem hẽbam illi uxori narranti.nũc uero id qđ narrauit mihi eſt palam.i.manifeſtũ
uidelicet ꝙ diſceſſit Philomena pp amorẽ meretriciũ.Nã uideo animũ huic Pamphilo abhorrere oĩno.i.alienum eſſe
prorſus a nuptiis.i.a uiuendo in matrimonio.La.Ergo cũ ita ſit o Phidippe.qd agam?quid cõſilii das mihi cũ aĩus fi/
lii ita abhorreat a nuptiis.Phi.qui agas?i.quid agere uelis uel poſſis.Cenſeo hanc meretricem Bacchidem primum eſſe
adeundam.i.eundũ eſſe ad eã oremus eam ut a ſe Pãphilum abiiciat.uel oremus.i.omni genere eloquii eam cõmonea/
mus:ut non ita ſuis illecebris filium teneat unde oratores orare & perorare dicuntur & orator inde nomẽ accepit.accu
ſemus.i.probris & repræhẽſionibus eam obtũdamus.deniq; minitemur.i.minas ei proponamus grauius.i.acerbius
ſi poſtea habuerit rem.i.laſciuiã exercuerit cũ illo Pã.L.faciam ut mones.eho:hic admonẽtis eſt uel excitãtis ſeu uocan/
tis.o puer.i.o ſerue curre ad Bacchidem.hanc noſtram uicinam.euoca.i.accerſe eam huc meis uerbis.i.meo nomine.&
porro.i.deinde.oro te Phidippe ſis mihi adiutor in hac re.Phi.ah.interiectio dolentis uoluntatem ſuam non expleri o
Lache iamdudum:ideſt iam multo ante dixi:& nunc dico idem.ſ.ꝙ uolo hanc affinitatem manere inter nos ſi eſt.i.ſi
contingit ullo modo ut poſſit fieri quod ſcilicet affinitatem manſuram.inter nos ſpero fore.i.futurum eſſe.Sed ne.id
eſt utrum.uelis me adeſſe.i.præſentem eſſe.una.i.ſimul.dũ.i.q̃diu cõuenis.i.alloqueris iſtam Bacchidem.La.Immo.i.
ASce.A ſed.abi ideſt diſcede ab hoc loco.para:ideſt quære aliquam nutricem.puero:ideſt filio Philomenæ.
A Illud.& ſi iamdudũ fuerat ambiguũ hoc mihi nũc nõ eſt.Nõ de partu filiæ:ſed de diuortio ac repudio intelli/
go.Et illud nulla tibi Pãphile hic iam cõſultatio eſt.ſic accipio.Pãphile nulla conſultatio eſt tibi iam.hoc eſt.
A abſq; conſultatione certum oportet ſit tibi eam reducere quando quidem ex te natus eſt puerulus.
Tibi quoq;.Inducit Phid.ut & ipſe & La.coarctẽt Pã.ad uxorẽ recipiẽdã & ut dicat puerũ eſſe natũ q uel cogat
eũ ducere uel ueritatẽ ꝓferret ſic oĩbus cauſis remotis quũ eam nolit ducere de Bacchide ad ultimũ accuſetur.
Exit Phid.

Exit Phid. de domo ubi cum filia altercatus fuerat: nec tñ ibi ueritatẽ inuenerat: quia ita dicit: tibi quoq; uno ſolũ matri ne uereare quo minus redeat domũ mutatio culpæ fit: quia quũ prius Soſtrata inculparet. mõ Myrrhina inculpatur dum ne hoc ſecũ. q̃. i. q̃ũ uelint: ſed quid mulieris habes uxorẽ. i. qualẽ mulierẽ habes uxorem: quæ hoc uoluit celare nos. ſ. decuit eẽ celatos hoc ab illa: etiam hæc dicit ſecũ. q. d. prius dubitabã an acciperem illam an nõ: ſed nũc nõ eſt dubium ꝙ ego non recipiam illũ: quũ eã & c̃. Pater accipit occaſionẽ qualẽcunq; ne eã recipiat. Non debes filiæ tuæ hoc imputare: quia qđ mater ſuaſit & c̃. An quia nõdũ tangit eum de Bac. Remiſſam. i. an remiſſa. Reductam q. i. an reducta mea uxor quid faciat nõ eſt in manu mea. ſ. non poſſum meam uxorem cogere quin faciat de hac re qd uelit: ſed de me dico uobis ꝙ in neutra re. i. nec in reducenda: uel remittenda erit uo. a me. i. ex parte mea difficultas. quem ipſa mater neglexit: quia non uult eũ retinere: uel ipſe Phidippus eſt pater eam ꝑdemus interficiendo. Nam cogis loq quæ nolo: tñ ſi poſſet eſſe ut hoc pñti. i. pro Phidippo loquar: ſed quia cogis oportet me loqui. Modo incipit accuſationẽ de Bacchi. Sat id propter quod ſol. aliqñ. q. d. hucuſq; ꝓpter meretricẽ alienaſti animũ tuum ab ea: ſed modo. ſ. uolo ut tãdem huc ideſt ad uxorem tuam aium adducas: & debes tandem animũ huc impellere: quia q̃ longũ ſpacium dedi tibi amãdi a. i. æquo animo tuli ſumptus quo feciſti in ea. Poſtea egi tecũ ut duceres uxorem: atq; oraui tecũ. ſ. agẽdo: & dixi tempus etiam eſſe ducendi uxorem: & ita duxiſti eam meo impulſu: quæ deducenda uxore feciſti ut decuerat. tu dico obſecutus mihi. huic. i. uxori. fingis. c. ut tu poſtea uiuas cum illa. i. bacchide. tũ. ſ. uiuas. quam. i. quando amoueris abs te hanc. i. uxorem quæ eſſet teſtis illoꝝ quæ ageres cum meretrice. cedo. i. dic. Nunc non eſt tempus ut tibi dicam. uolebat enim detegere ueritatem niſi Phidippus adeſſet. oĩbus hæc ſecum bene poſſum abeſſe: nam puerum & c̃. & nũ. i. nunquid tibi uĩ filius meus eſſe apud ſe ſed modo ſine. cædo. i. da maxime. ſ. dabo. neq; illi. i. uxori. & te o Phidippe oro.

A Bacchis merettix. Laches ſenex.
n On hoc de nihilo eſt qđ laches nunc me
Cõuentã eſſe expetit: nec pol me multũ fallit
Quin qđ ſuſpicor: ſit qd uelit. La. uidendum eſt ne
Minus ꝓp irã hanc ĩpetrem quod poſſim: haud ne
Quid faciam plus. qđ poſt minus me feciſſe ſatius
Sit: aggrediar: bacchis ſalue. Bac. ſalue laches.
La. credo ædepol te non nihil mirari bacchis
Quid ſit. quapp te huc foras puerum euocare iuſſi
Bac. ego quoq; pol etiã timida ſum: quum uenit in
Mentem: q̃ ſim: ne nomen q̃ſtu mihi obſtet apud
Te: nam mores facile tutor. La. ſi uera dicis nihil
Tibi pericli eſt a me mulier: nã iã ætate ea ſum: ut nõ
Sit peccato mihi ignoſci æquũ: quo magis omnes
Res cautius ne temere faciam accuro: nam ſi id nũc
Facis facturaue es: bonas quod par eſt facere
Inſcitũ offerre iniuriam tibi me ĩmerenti iniquũ eſt.
Bac. eſt magna ecaſtor gratia de iſtac re: quam tibi
Habeam. nã q poſt factã iniuriã ſe expurgat: parum
Mihi ꝓſit: ſed qd iſtuc eſt? La. meum receptas ad te
Filiũ pãphilũ. Ba. ah. La. ſine dicã: uxorem hanc prius

n On hoc de nihilo eſt. Rarus uitæ color i hac locutione miſcet a pſona poetæ. Nam meretrix loqtur & ſenex: & qđ ẽ mirabilius bona meretrix mitis ſenex: & ut ĩtelligas laboraſſe terentiũ ut a lege comicoꝝ recederet: & in actu tantũ in cõſuetudinem eius retineret. cũ uero dixit hoc de nihilo ẽ: debet mirari meretrix: cũ ab ſene dicitur debet timere cũ ad prẽm. debet ſuſpicari aliqd: hui⁹ amator. nã maritus eſt. ℭ Non. h. d. n. eſt. cõiecturalis cauſa eſt. recipis pãphilũ: nõ recipio. ℭ Nec. p. m. f. quin quod ſuſpicor. ordo ẽ & ſenſus hic eſt. nec pol me multũ fallit: quin qđ uelit hoc ſit quod ſuſpicor. ℭ Quin. q. ſ. credo quin qđ uelit ſit quod ſuſpicor. ℭ Ne. m. p. i. quia non erat uериſimile beniuolum eſſe patrẽ meretrici interturbanti. reddit rõnem ſenex cur agat Miti⁹, nec uideatur perſonæ modus nõ eſſe ſeruatus. ℭ Nõ p. m. m. f. ſenſus hic eſt quod min⁹ ſit. quod me uocat quod ſuſpicor. ℭ Videndum eſt. ꝓuidendũ. cauẽdũ. ℭ Impetrem: impetrem perficiã dictũ a parẽdo cui⁹ rei difficultas ob tarditatẽ cõplẽdaꝝ nuptiaꝝ. etiã ad alia negocia: q̃ ſunt ardua: uerbũ hoc cõmodauit ac dedit. q poſt me min⁹ feciſſe ſatius ſit. ſatiſfaciẽdo minuiſſe ſatius eſt ſi ſic ꝓuideat accepis erit ſenſus ne qd faciã pl⁹ poſt quod modũ ꝓmittat: ne uideat ſati⁹ minus feciſſe. ſi ſit id aut erit accepis erit ſenſus. uidendũ eſt ne qd plus faciam qđ cũ fecero: poſtea ſati⁹ ſit minorem eſſe & ſatiſfacere: aut certe duas res ſignificat: qbus inter utrũq; tẽperãdum eſſe demõſtrat. ut illud ſupra de leuitate tenẽda ꝑ hoc iſta auctoritatẽ defẽdẽdũ eẽ cõmoneat. ℭ An min⁹ feciſſe pro pœnitere: ſic enim ueteres dicebãt minus factũ: & nolo factũ: cum alicuius rei eos pœnitebat ſic mõ. ſit ꝓ uideat poſuit. ℭ Aggrediar. b. ſ. o bñ aggrediar: q̃ſi rẽ arduã & icõ gruã ſeni. uel aggrediar: ut meretricẽ circũueniã. Vir. Talibus aggrediar ue. ſatur. dic. Bacchis. ſ. nõ ita meretrici obſequit ſenex q̃q̃ uult illã adimere timore pſonæ ſuæ. ℭ Credo. æ. te nõ. n. m. ipm ꝓhœmiũ molli⁹ & leni⁹ ẽ: ut oñdat ſe nõ iurgatuꝝ ſenex. ℭ Quid ſit. deeſt rei: ut ſit qd ſit rei. ℭ Ego quoq; pol etiam timida ſum. pateſcõ tertium: ut Multa quoq; & bello paſſus. obſeq̃nter poſuit nõ ſolũ ſe mirari. ſed pauere. DO. A Virg.

¶ Ego.q.p.& bene etiam ut hoc dicat nō ſolū miror ſed ēt timeo:& noue timida ſum p timeo.¶ Ne nomen mi.q.i. nomen quod ineſt meo q̄ſtui o q̄ſtui quē exerceo.ſ.i.qd' eſt q̄ſtui mihi.¶ Quæſtui.deeſt qd' meretrix ſum.legit̄ & nomen meū q̄ſtu obſtet.¶ Siue.d.interrogabo.ſ.nō ſit:nō uideat.¶ Iā.æ.ea ſum ut nō ſiet qa ipſe nō ueniā do:an quia iam peccāt nō dāda eſt:& eſt ordo:ut non ſit mihi æquū p̄cō ignoſci neceſſaria igit̄ ambiguitas aut utrū ſit p̄uideat̄ & p̄cō pro p̄cōrū:aut p̄cō mihi pro peccante.aut p̄cō meo:aut deeſt in ut ſit in p̄cō.¶ Cautius ne te ſa.ſeniliter ad diū poſt n . . . emere.¶ Facturaue es.ſi non facies.¶ Inſcitū me.ſ.ſi iniuriam faciam.¶ Offerre.i.offerrimus iniuriam non merenti.reddimus ei q meret̄.¶ Inſcitū of.inſcitū ineleg ans nō bonū eſt.bñ nō dixit dura aut qd tale ſed inſcitum.quo uerbo maxime mulieres & meretrices utunt̄.Scitū eni dñt qd' placet iſcitū qd' diſplicet: ut Perecaſtor ſcitus puer.n.eſt.e.p.hoc tale eſt qd' dixit iſcitū ex abūdāti.qle eſt apud Vir.Ne poſt arma ulla.a.n.r.a.¶ Eſt ma.e.g.imitat̄ hic & ſenile & fœminiū tard.loquiū:ſuffecerat ago gr̄as.nam ſic qdē in adelphis ait.Indignū te eē iniuria hac:idignis cū egomet accept⁹ ſum modis.¶ Paiū.m.p.ſi ſic accipiat̄: ut ſupra eſt eſt aut tu es edita itelligēdū:qſi dixerit multum mihi nocuerit imo me euerterit.¶ Sed qd.i.eſt?nūc demū ad rē redit.¶ Meū re.ſ.inētio cri mis & nō recipis:ſed receptas:& ne diceret qd' iu meū receptas filiū.¶ Meū.r.ſ.p̄pō accuſatoria ē.& breuiter p̄poſuit crimē qd' poſtea dilatatur:& freq̄ntatiuo uſus ē uerbo:q nō raro ſed freq̄nter receptet.¶ Meū r.ſ.atteſtat̄ cōiectura.q̄ cōiectura diluuit p .i. iuſiurandū.ac tormēta ſeruorū.¶ Ah.q.ſ.ē reclamauit meretrix ſtatim:& uoluit cōtradicere ſi p̄mitteret ſenex.¶ Sine.d.Vir.Sine me hæc.h.h.n.m.ſ.¶ Vxorē priuſq̄.h.d.hāc q̄ſi moleſtam:& q̄ hæc nolit pati. ¶ Priuſq̄.h.d.añ rē a p̄teritis & añ actis.¶ Vr̄m a.p. apoſiopeſis ut in Heautō. Aut ne illud ut multū ferrent ſi uiuo:nō tā tute cohibes.¶ Veſtrū.nō ipſi⁹ pāphili ergo blāde & honorifice.nō.n.illi⁹ amorē & nō q̄ſtū:ſed amorē ur̄m nihil potuit dici familiarius.p̄tuli aūt q̄tā uim patientiæ hēt tantā & pōderis:ne lædi mereat̄ ulterius uxorē.¶ Vxorē priuſq̄.a perſona ſua priuſq̄ ptuli dixit:& qa multū diuq; amauerit ptuli dixit:q lōgi tp̄is ſigñatio.¶ Nōdum ēt dixi qd' & uolui.appet ſenē tarde:& longū loquētem iterpellari multū m̄ſum meretrici:quū ille ſibi ſilētiū p̄beri uellet. Sic Vir.latinū iducit dicētē.Sine me aut mollia factis. ſ.ſ.a.a.ſed ad poſtremū detur:nō ut primū fateri potuit ſic icipit ore.¶ Mane nōdū ēt:apoſiopeſis tertia.

Offerre iniuriā.	
Reddet iniuriā	
Inſcitū.	
Scitum.	
Virg.	
Idem.	
Virg.	

Quam duxit amorē ur̄m ptuli:mane:nondū etiam
Dixi qd' uolui:hic nunc uxorē habet:q̄re alium tibi
Firmiorē amicū.dum tp̄s conſulendi eſt.nam neq;
Ille hoc animo erit:neq; pol tu eadem iſtac ætate.
Bac.qs id ait? La.ſocrus.Bac.me ne? Lac.teipſam &
Filiam abduxit ſuā:puerūq; ob eam rem uoluit qui
Natus eſt ex ea extinguere.Bac.aliud ſi ſcirem qui
Firmare meam apud uos poſſem fidem ſanctius q̄
Iuſiurandum:id pollicerer tibi laches:me ſegregatū
Habuiſſe(uxorē ut duxit)a me pāphilum.La.lepida
Es:ſed ſcin quod uolo potius ſodes facias? Bac.qd
Vis? cedo.La.eas ad mulieres huc intro atq; iſtuc
Iuſiurandū idē polliceare illis:exple his animū teq;
Hoc crimine expedi.Bac.faciam.qd' pol ſi alia eſſet
Ex hoc q̄ſtu:haud faceret ſcio:ut de tali cauſa
Nuptæ mulieri ſe oſtēderet:ſed eſſe falſa fama nolo
Gnatum ſuſpectum tuū:nec leuiorē uobis:qbus eſt
Minime æquū uiderier īmerito.nam meritus de me
Eſt quod queam illi ut commodem.La.facilem
Beniuolūq; lingua tua iā me tibi reddidit.nam non
Sunt ſolæ arbitratæ hæ.ego quoq; etiā hæc credidi
Nunc aūt quū ego te eſſe p̄ter noſtram opinionem
Comperi.fac eadem ut ſis porro utere noſtra.
Amicitia ut uoles.aliter ſi facias:ſed reprimam me
Ne ægre qcq̄ ex me audiat.uerum hoc te moneo
Vnum qualis ſim amicus:aut quid poſſim:
Potiuſq̄ inimicus periculū facias.Bac.faciā ſedulo.

¶ Hic nūc uxorē habet.cū denūciatione p̄nunciandū eſt.q.d.alia res eſt.¶ Quære aliū tibi firmiorē: magna realitas in renunciatione magnā p̄prietas ſic eni dicimus q̄re tibi.Virg.Quærat ſibi fœdera turnus.¶ Quære aliū tibi firmiorem.firmiorē pro firmo.nō.n.firmū cōcedit eſſe pāphilū quē uult itelligi deceptorē eē bacchidis:nō iam amatorē ſtabilem.¶ Quære alium tibi firmiorē.oratorie ſenex quaſi cōſulit meretrici quā uocauerat incuſandā.¶ Quære aliū:a præſentibus & a futuris.¶ Firmiorē.a.callide ſenex q̄ſi iam nō pāphilo conſulit:ſed bacchidi.¶ Quære alium dixit. ¶ Dū.t.c.eſt ſenſus:dū ætas in flore poſita ē facies uēdibilis nūc ēt eſt.& eſt ordo.dū tp̄s eſt cōſulēdi tibi & bis ſubaudiendū eſt tibi.¶ Nā neq;.h.a.i.e.ætate p̄uidet qm̄ lōgi ætas eſt.¶ Neq; pol ut eadē iſtac prius ætatem aduerbiū:& poſterius nomē.¶ Qu:s.nō eſt interrogatio:ſed firma negatio.¶ Quis id ait.cū dicat ſenex meum receptas filiū.mirū eſt illā dicere qs id ait:ſed ab accuſante:teſtimoniū q̄rit:& bñ ait q̄ſi uanū:ſic eni dicim⁹ ait: aio de rebus nugatoriis.¶ Socrus:terribiliter.q̄ſi q̄ ſciat maxīe:& q̄ maxīe doleat.ergo oculis & labris p̄nunciandū eſt.¶ Quis id ait moraliter meretrix miſſa fecit oīa q̄ in mediū ſenex cōtulit.& ſoli intentioni meū receptas filiū ad te Pamphilum.qs id ait r̄ndit.Et filiā addidit ſuā.addidit ad pſonā teſtis & facta qa minus idoneū uidebat̄ ſocrum dixiſſe de pellice:& ſimul oñdit q̄ ope hoc aiaduertēdū ſit ex quo tantæ turbæ ſint cōcitatæ.¶ Abduxit ſuā.abduxit p̄prie.accerſi.n.dicit̄ ad maritū:abducta a marito ad diuortium.ſic Vir.Et geminas abducere pactas.¶ Puer q ob cā rē.hoc ſic pronunciat ſenex q̄ſi q dicat.Ecce q̄rū rerū tu cā:& hæc oro de his eſt qbus oñdimus nos poſſe grauiter accuſare ſed nolle.¶ Apd' uos.p.i.bene uos qa & hic dicit ſocrus.¶ Aliud ſi.ſc.q.ſ.mire dū q̄rit qd' iuuet fidem.fidē ſibi acq̄ſiuit atq; alcripſit. ¶ Sanct⁹ q̄ iu.bene dū aliud agit ēt pſonā cōmēdat.nā nō eſt leuis q iureiurādo nihil ſanctius ſciat.Sāctius firmius.

Idem.	
Abducere.	
Virg.	
Sāctius.	

¶ Me ſegregatum.

¶ Me ſeggregatũ.h.u.bono ſignificatu uſa eſt:quaſi ipſa hæc fecerit & bñ ſegregatũ.nõ.n.diſiũctũ aut repudiatũ.ꝓprie diceret. ¶ Vt duxit a me.p.ut aduerbiũ eſt ipis pro ex quo. ¶ Lepida es.ſenex cũ meretrice loquẽs eo noie laudauit eá:quo meretrices ſolẽt laudari:q̃ſi quo mfeſtamias:ſic & ſupra cũ ſcitũ ſe diceret rõnẽ hũit quæ eſt cũ qua loq̃retur. ¶ Sed ſcin.quid.u.p.hic deliberatiua incipit. ¶ Sodes:ſi audes:ſi uis. ¶ Eas ad mu.h.intro.nõ dixit ad ſocrũ & ad uxorẽ terribilia noĩa & inimica meretricis & q͛d facile eſt. ¶ Ad mulieres ſic alibi. Mulier mulieri cõuenit & ne longe uideref addidit hic intro. ¶ Atq; iſtuc iuſſiu.i.q͛d tu mihi pollicebaris. ¶ Exple.a.quo illis profis. ¶ Quod pol ſi alia eſſet ex hoc q̃ſtu.uigiláter poeta uel nõ uerſimilẽ uideref nullã feciſſe meretricẽ:iõ ipſe lectorẽ ꝑuertit:& ſic fere in omnib⁹ Terẽ. Quæ min⁹ puulgata ſint quæq; abhorrẽda cõſuetudine agit. ¶ Vt de tali cã.i.amore mariti eius & pellicatũ. ¶ Nuptæ.m.ſe.o.plus dixit q̃ nuptam alloq̃ref:ſed nolo falſa fama eẽ.bñ quo ſit gratioſior.nõ pp ſe dixit.q͛d facit facere. ¶ Nec leuiorẽ.u.q͛d leuiorẽ an minus carꝫ ut cõtra grauis intelligif. Virg. Ferit enſe.u.ſ.Grauis ẽt moleſt⁹ intelligif.ut Salu. Grauiorẽ bello qui ꝓhibitus uenerant ſocii frigere grauis ẽt láguidus. Virg. Aut ubi.m.g.a.t.ſ.a.d. Grauis. Salu. Virg.
¶ Leuior.ut cõtra grauis honore dignus & carus q̃bus eſt æquũ parẽtib⁹.ſ. ¶ Immerito.bona exceptio.hoc.n.& cauere nobis & pſtare aliis poſſimus immerito.Nã merit⁹ eſt de me pmeno.Meritus eſt de me q͛d queam illi ut cõmodẽ & hoc artificioſe Terẽ.ne uel meretricẽ dure a pã.ſegregaret. ¶ Quod q̃am illi ut cõmode.ſic in andria. ¶ Magis: id adeo ut mihi incõmodet:q̃ ut obſequaf gnato. ¶ Facilẽ beniuolũq; lingua.t.facilẽ ad pctũ:beniuolum ad iracũdiam rettulit. ¶ Lingua tua cõſuetudine magis q̃ rõne d͛r:lingua ergo pro homine ipſo. ¶ Lingua tua iam.ſubdiſtigue iã ut appareat ſi lingua iã q̃tũ an magis fama. ¶ Iam nř. ¶ Solæ arbitratæ.hoc nũc fatef ſe quoq; accuſatorẽ fuiſſe:nũc uero beniuolũ factũ. ¶ Hæc.cũ appoſtropha. ¶ Ego quoq; & ſupuacuæ poſitæ ſũt ſed ad hæc quoq; affirmationem oñdunt ꝑter nřam opinionẽ.hoc eſt innoxia. ¶ Fac eadẽ ut ſis porro.hoc eſt pſeuera purgata eſſe uult.n.& de ſuro cautũ eſſe.ut ſupra.Nã ſi id facis facturaue es. ¶ Nřa utere amicitia.nõ iam amore ſed amicitia. ¶ Aliter ſi facies. ¶ Ne ægre quicq̃ ex me audies:utrũ ægre pro male:an ægre pro inuita. ¶ Vnũ hoc te moneo. unũ hoc figura oratoria. d͛r. ¶ Qualis ſim amicus:aut quid poſſim in ſecunda rõne.Salu.ad iugurthã me Aegre uim magis q̃ beniuolentiam experiri malle.Qualis ſim amicus:aut q͛d poſſim.hoc genus cõminationis minus habet Salu. amaritudinis:ſed plurimũ grauitatis.& Salu.Nam uim q̃ miſericordiam eius experiri mallem. Idem.

Non hoc &c.In hac ſcæna meretrix loquif & ſenex:exercẽtq; cãm cõiecturalẽ.Nã ſenex dicit eam recipe pã.filiũ:illa cõtra inficiaf.Bac.Hoc nõ ẽ de nihilo.i.pp nihilũ.q͛d.i.pp q͛d(uel forte erit cõiũctio)laches expetit me GVI. A
eſſe cõuẽtam.i.cõpellatam ſeu allocutã(ſi paſſiue liceat dicere)nec pol multũ fallit me.i.nõ ualde ignoro.quia q͛ nõ id q͛d ſuſpicor ſit id q͛d uelit.La.alloquif ſeipm.O laches uidẽdũ eſt.i.puidẽdũ eſt ſeu cauẽdũ.ne.i.ut nõ min⁹ impetrẽ pp hanc irã.ſ.meam.q̃ poſſim ipetrare.q.d.ne ira mea ipediat quomin⁹ aſſequar ex meretrice id q͛d poteram aſſeq ſi nõ interueniſſet ira.aut uidẽdũ eſt ne.i.ut nõ.faciã q͛d.i.aliq͛d.plus.i.ſupra modũ q͛d poſt.i.poſt illud tps ſatius ſit me min⁹.i.nõ feciſſe.i.cui⁹ facti poſtea me pœniteat.Sic.n.ueteres dicebãt min⁹ factũ & nolle factũ cũ alicuius rei eos pœnitebat.Aggrediar q̃ſi rẽ arduã & icõgruã ſeni uel aggrediar ut meretricẽ circũueniã.bacchis ſalue.Bac.O lac.ſalue La.O bac.credo te nõ nihil.i.aliquãtulũ mirari q͛d ſit quapp.i.pp q͛d iuſſi puerꝫ.i.ſeruũ euocare te foras huc.B.Pol ego ẽt ſum timida.i.timeo ẽt dixit.q.d.nõ min⁹ q̃ tu putes.quoq; uacat.ũ.i.q̃ñ uenit mihi i mẽtẽ.i.recordor.q.i.q̃lis ſim. Min⁹ fa-
Timeo ergo ne.i.ꝙ nomẽ q̃ſtus.i.nomẽ q͛d ineſt q̃ſtui meo quẽ exerceo.i.meo mõ q̃rẽdæ pecuniæ turpi.ſ.& ihoneſto obſtet.i.noceat mihi:nã facile tutor.i.defendo.ꝓ ego mores meos.q.d.ꝑter q̃ſtũ meretricium mores mei facile pñt ctum & nolle fa-
ſubſtineri ut faciles & nõ mali niſi forte a tuor q͛d ſignat aſpicio ẽt fieret tutor frequẽtatiuũ:ac ſi diceret facile cõſidero ctum.
mores meos.La.interrogabo ſup.te.& o mulier ſi uera dicis mihi ſup his de q̃bus te interrogabo.nihil picli.i.nullum piculũ eſt.i.iminet tibi a me.Nã iam ſum ea ætate ut nõ ſit.i.nõ uideaf æquũ ignoſci impſonaliter dictũ.i.ꝙ ignoſcaf mihi pctõ.i.uel peccãti.uel deeſt in ut ſit ſenſus.nõ ſit æquũ mihi ignoſci mihi in pctõ meo.quo magis.i.q̃to magis ac Tuor &
curo.i.ualde curo cautius.i.puidus.hic declinaf accuro as ex ad & curo as.nã accurro ris aliud ſibi uult.Accuro ergo tutor to-
ne.i.ut nõ faciam temere.i.incõſiderate oẽs res.i.oĩa q̃ ũm facturus.uel accuro cauti⁹ oẽs res ne faciam temere. Nam ſi ris.
nũc facis uel factura es id q͛d par ẽ.i.decet bonas mulieres facere.iſcitũ eſt.i.inelegãs ẽ & iniquũ me offerre iniuriã tibi i Accurro
merẽti.i.q̃ nõ mereris.Offerimus iniuriam nõ merẽti:reddimus ei qui meref.Scitũ dicũt q͛d placet:inſcitũ q͛d diſplicet.& ex abũdanti dictũ eſt niſi iungaf cũ illo actio me dicẽdo:iniquũ eſt me iſcitũ offerre tibi iniuriam:ſed tũ eẽt actũs ras.
maſculini gñis.Ba.ecaſtor iurãdi aduerbiũ muliebre.i.p ædẽ caſtoris magna g͞ra eſt.i.magna beniuolẽtia ẽ uel magnũ Accuro
bñficiũ eſt q͛d habeã.i.debeã tibi de iſta re.i.pp iſtã rẽ.ſ.ꝙ mihi offerre nolis iniuriã.Nam is q expurget.i.excuſet ſe poſt ris.
iniuriam factam parꝫ pſit mihi.i.multũ mihi nocet nullaten⁹ mihi cõmodus ſit.nam min⁹ dicit & plus itelligit.Sed q͛d iſtud eſt q͛d dicere mihi cupis? La.receptas.i.frequẽter recipis filiũ meũ Pãphilũ ad te.Ba.ah.interiectio reclamatis contra obiecta.La.ſine.i.pmitte ꝙ ſup.dicã q͛d dicere uolo ptuli.i.diu toleraui urm amorẽ.ſ.tuũ & pamphili priuſq̃.i.an Parꝫ pro
teq̃ duxit hanc uxorẽ hanc dicit quaſi moleſtam & q̃ hæc nolit pati.Deinde bacchis loqui geſtiebat.ppterea ſubditur deeſſe
Mane.i.expecta ẽt nõdũ.i.nõ adhuc dixi id q͛d ego uolui dicere nũc.hic pamhilus habet uxorem q̃re tibi alium amicũ Recepta
firmiorem dũ tps cõſulẽdi.i.puidẽdi tibi eſt.i.dum ætas eſt in flore poſita & facies eſt uendibilis:namq; neq; ille pam re.
philus erit hoc aĩo.i.hẽbit in te eũ aĩum quẽ hře ſolebat neq; pol tu eris eadem.i.ſimilis ut prius.iſta ætate.i.uiſa ætate.tua quæ tẽdit pxime ad ſeniũ.Ba. Quis ait.i.dicit id.ſ.me receptare filium.La.Socrus.i.mater uxoris eius.B.Me ne.i.utrum dicit me receptare eũ.La.dicit te ipſam.& abduxit.i.abſtraxit.a domo mea & reduxit in domũ ſuam filiã ſuam nurum meam:& uoluit extinguere.i.ſuffocare:& extinguere dixit ſm eoꝝ opinionem qui putabant aĩam eſſe ignem. Voluit ergo extinguere puerꝫ qui natus eſt clã.i.latẽter ſecreto ob eam rẽ.i.in odiũ eius ꝙ ſe apud te ſæpe recipiebat.B.O laches ſi ſcirem aliud.i.aliã rẽ ſancti⁹.i.firmius.q.i.uñ uel quo poſſem firmare.i.cõfirmare firmã reddere fidẽ.i.pba

Lepidus tionẽ aut credulitatẽ ſiue ueritatẽ meã apud te q̃ iuſiurãdũ.i.ſacr̃m pollicerer tibi me habuiſſe Pã.ſegregatũ.i.ſemotũ a me.ut.i.ex quo uel poſtq̃ duxit uxorẽ.La.tu es lepida.i.iucũda & ſeſtiua ſermõe tuo.Sed ſin.i.ſcis ne illud qđ uolo ꝙ ſup.potius facias.ſodes.i.ſi audes uel ſi uis.B.qd uis qđ poti⁹faciam.cedo.i.dic qd uelis me facere.La.eas.i.uadas huc

Explere aium. ideſt in hũc locũ quẽ oñdebat itro hoc ẽ itroeas huc ad mulieres.ſ.Myr.& Philo.atq̧ polliceare iſtis iſtud idẽ iuſiuran/dũ qđ pollicebaris mihi.exple aium.i.ſatiſfac aio his mulierib⁹.uel aium his pollicitatiõib⁹ qb⁹ meũ expleſti.& expedi.i.

Expedi/re ſe. libera euolue te explica te exolue te hoc crĩe cui⁹ accuſaris de receptiõe pãphili.Ba.pol faciã id qđ ſi alia aliq̃ eẽt ex hoc q̃/ſtu meretricio.i.ſi alia eẽt meretrix queãdmodũ ego q̃ talẽ q̃ſtũ faceret.haud.i.nõ faceret.ſcio.i.nõ dubito:uidelicet nõ

Leuis. faceret hoc ut.i.ꝙ oñderet.ſe mulieri nuptæ.de tali cã.i.pp talẽ cãm.Sed nolo ſi.tu.eẽ ſuſpe.falſa fama.i.rumore falſo.neq̧ uolo eũ uid.uo.leuiorẽ.i.cõtẽptibiliorẽ imerito.i.ſine cã.qb⁹.ſ.uobis mime.i.nõ ẽ æquũ eũ uideri leuiorẽ.Leues hoies dñr ut Geli⁹ inqt hoies cõtẽptibiles & nullo honore digni:hoĩes.ſ.nihili ac nulli⁹ frugis bõæ.Nam Pã.me.eſt de me ita ſup.i.ita me tractauit ut cõmodẽ illi id qđ q̃am.i.poſſim cõmodare.i.ut cõſulã ei⁹ utilitati q̃cũq̧ uia potero:dici/mus.n.cõmõ tibi hoc.i.in hoc cõmodũ tibi facio.interdũ cõmodare ſigñat dare aliqd cõmodato.Dicim⁹ ẽt hac in re ti/bi neq̃o cõmodare.i.cõmodũ afferre.La.lingua tua.i.tu⁹ ſermo lepid⁹ iã reddidit.i.effecit me facilẽ.i.benignũ exorabi/

Cõmo/dare. lẽ & beniuolũ tibi.i.tibi bñ cupiẽtẽ.nam hæ mulieres nõ ſunt arbitratæ ſolæ.i.ſine aliis te receptare filiũ.ego quoq̧ ẽt alter abũdat.credidi hoc.ſ.te receptare eũ.nũc cũ ego compi.i.dep̄hẽdi cognoui te eſſe p̄ter nr̃am opionẽ.i.innoxiã & uacare culpa in hac re cuius accuſaris fac.i.pſeuera ut ſis eadẽ.i.ut ſis purgata apud mulieres & iudiceris innoxia.Por/ro.i.ſed uel deinde ſiue certe utere nr̃a amicitia ut uolẽs.ſi facias aliter uolebat minitari:ſed rep̄ſſit ſe ingens.ſed repri/mam.i.cõpeſcam cohibebo me ne audias qcq̃.i.aliquid ex me.ægre.i.male moleſte uel inuita uerũ.i.ſed moneo te hoc unum facias piculum.i.picliteris ſumas expientiam & pbationem qualis amicus ſim potiuſq̃ inimicus.aut quid poſ/

Periculũ facere. ſim.i.quæ ſit mihi poteſtas.Bac.faciam quod dicis.ſedulo.i.inſtanter quaſi ſine dolo.

AScen. A — i Llud.Ne nomẽ q̃ſtus mihi obſtet.nam mores facile tutor.ſic intelligo ut dicere uelit bac.¶ Quia meretrix ſũ. meretricis aũt eſt adoleſcẽtes diuites ad ſe allicere:timeo q̃uis extra noxam ſum:ne nõ ſuſcipias purgationẽ ue/rũ ſi nõ eſſem meretrix ego facile tuor.i.defendo mores meos hoc eſt uitam meam inocẽtem me facit:niſi no/mẽ q̃ſtus ſuſpectam faceret.Et ideo ſubdit Laches.Si uera dicis:hoc eſt ſi poteris tutari mores tuos & innocens ſis.pp nomen quæſtus nihil tibi eſt periculi a me o mulier &c.Nõ opus eſt ergo ſubaudire interrogo te &c.

A — n On hoc.quũ tot⁹ alius act⁹ de ingrẽda ueritate laboraret.Ecce icipit qntus actus de inuenta ueritate & mitiga/tiõe totius rei.Recognoſcit.n.pius de Pã.eſſe & ſic tota res q̃ p ignorãtiã turbata erat:cognita ueritate miti/gat.habet ãt occaſionẽ iſte act⁹ dep̄.Bacchis.n.ut ſupius dictũ eſt de Pam.ſuſpecta erat q̃ ueniens ut ſe expur/get de ſuſpitione affert ſecũ cognitionẽ ueritati.ſ.annulũ:quẽ ablatũ philomenæ ſibi dederat Pãphilus.offert igit pſo/na afferens ueritatẽ in hac ſcæna.Bacchis in hac occaſione ut ſe expurget.Deinde Phidippus ut ſic cõſilio utriuſq̧ ad Myrrhinã intromittat:& ibi latenter tota ueritas per annulũ recognoſcatur:quia iſta cognitio non erit omnibus ma/nifeſta:ſed ſoli Pamphilo & Bacchidi & Myrrhinæ:per quas pſonas res conuenienter agitur.Ecce loquit Bacchis ad/mirans quare a ſene mandet:eſſe cõuẽtam.i.allocutam paſſiue:quin illud q̃ ...lint.ſ.qđ ſuſ.uidendum:cogitat ſenex qũo pacifice eã alloquat:ne minus pp̄ter iram poſſet impetrare ab ea:& hoc eſt uidendum mihi ne minus pp̄ter irã im.quam poſſim impetrare ſine ira.qđ ſatius ſit poſt minus.i.non feciſſe.ſ.unde poſt pœniterem.non ſolum admirans:

ſed etiam timida ſum:quæ ſim.q.d.nõ timeo quod culpa quã de filio tuo habeam mihi obſtet:ſed ut q̃/ſtus nomẽ.ſ.ꝙ meretrix ſum obſtet mihi apud te.Nã mores.ſ.ꝙ aliqua culpa in me aduerſus quẽpiã ſit ſa.t.quo magis:quia ſum ſenex accuro cautius oẽs res:ne aliq̃ rem temere faciã nihil eſt picli:nam ſi mõ facis uel factura eſt quando res exiget illud qđ eſt pax.ideſt æquũ bonas mulieres facere.inſciũ.i.ſtultũ eſt.& ẽt iniquũ me.oſ.in tibi.m.uah.uolebat iam ſe expurga/re:iõ dicit ſine.d.Mane.iõ dicit qa uolebat illa iterrũ/pere uerba.dũ tp̄s.c.ſ.dũ hẽo adhuc aliqd pulchritu/dis iõ dico tp̄s.Nã neq̧ ille pa.h.i.tali aio.e.erga te.qs id ait ꝙ eũ recipiã.q.i.qũo ſit.hãc.ſ.fidẽ ſit.me.ſegre gat Pã.habuiſſe.ut det.i.qa oẽs meretrices deberent optare diſſidia in mr̃is & nõ uolo Pã.uiderier imeri/to leuiorem.i.leuioris aĩ q̃ ſit.uiderier dico uobis qa mime æquũ ẽ uidere:& credere eẽ leuẽ filiũ ur̃m.iõ nolo:nã mariti⁹ ẽ.fac ut ſis eadẽ.i.pſeueres i hoc facias piculũ qualis aĩcus potius quã qualis inimicus ſim.

DO. A — n Ihil.a.m.t.defie.p. Verba nutricis fuiſſe poe ta demõſtrat.petẽtis p ordine lõgo quæ ſibi p̄benda ſunt:uñ q̃ſi tedioſi icultoris gñaliter hæc rñdit.¶ Nihil apđ me tibi defieri patiar:& ap̄ di xit:p apud eũ ubi futura ẽ.¶ Defieri patiar noluit di cere deeſt

NA Phidippus.Laches.Bacchis meretrix.
Nihil apđ me tibi defieri patiar:qn qđ op⁹ ſit
Bẽigne p̄beat:ſꝫ cũ tu ſatura atq̧ ebria eris
Puer ut ſat ſit facito.L.nr̃ ſocer uideo uenit:puero
Nutricẽ adduxit:phidippe bacchis deierat pſancte.
Phi.hæccine ea eſt?La.hæc eſt.phi.nec pol iſtæ
Metuũt deos:nec has reſpicere deos opinor.
Bac.ancillas dedo quo lubet cruciatu p me exqrere
Licet.hæc res hic agit pãphilo me facere ut redeat

Vxor

cete deeſt:ſed defieri dixit:ut in quo minus ſuſcitauit & magis delectet auditũ. ℭ Benigne præbeaẽ.benigne large:hoc enim gratius nõ ſolũ pbere:ſed benigne pbere. ℭ Cũ tu ſatura atq; ebria eris:hoc eſt in nutricibus nõ ſolũ nõ turpe:ſed ẽt neceſſariũ & hic ſatur & hæc ſatura facit. ℭ Nr̃ ſocer.u.u.nr̃ blãdiẽtis dictũ eſt. Virg. Nr̃ eris:hoc & magis cõſuetudine dictum eſt q̃ integritate:aut certe ordo eſt. ℭ Noſter ſocer eſt:& certe:uideo:aut deeſt ut:ut ſit ut uideo. ℭ Deierat: deos iurat.ut maria.a.l. Aut ualde iurat:ſi pducte ualde iurat;& bene ſenẽ iratũ præoccupauit dicẽdo:deierat ſancte ne confligeret cũ meretrice & fieret fabula longior. ℭ Hæc eſt.imitãda.i.iran cõtẽplatio.q.d.hæc eſt quã uxori pamphilus añ ponit. Hic ſat & hæc ſatura. Virg.

Vxor oportet quod ſi pficio nõ pœnitet me famæ
Solam feciſſe id qđ aliæ meretrices facere fugitant.
La.phidippe noſtras mulieres ſuſpectas fuiſſe falſo
Nobis in re ipſa inuenimus:porro hanc nunc
Experiamur.nam ſi cõperit crimini tua ſe uxor falſo
Credidiſſe miſſã irã faciet.ſin aũt eſt ob eam rẽ iratus
Gnatus qđ pepit uxor clã id leue eſt.cito ab eo hæc
Ira abſcedet:profecto in hac re nihil mali eſt
Quod ſit diſſidio dignum.Phi.uelim quidem
Hercle.La.exquire adeſt:quod ſatis ſit faciet
Ipſa.Bac.faciam?Phi.quid mihi iſtæc narras?
An qa non tute audiſti dudũ de hac re:aĩus meus ut
Sit laches.illis mõ exple aĩum ut credant.La.quæſo
Aedepol bacchis qđ mihi es pollicita tute ut ſerues
Bac.ob eam rẽ:uis ut itroeã.La.i:atq; exple aĩum his
Et coge ut credant.Bac.eo & ſi ſcio pol his
Fore meũ cõſpectũ iuiſũ hodie.nã nupta meretrici
Hoſtis eſt:a uiro ubi ſegregata eſt.La.at hæ amicæ
Erunt:ubi q̃obrem adueneris reſciſcent:at eaſdem
Amicas fore tibi promitto ubi rem cognouerint.
Nã illas errore & te ſimul ſuſpitione exolues.Ba.pii
Pudet philomenæ:ſeqmini me itro huc amicæ ãbæ
La.quid eſt quod mihi malim q̃ qđ huic intelligo
Euenire ut gratiam ineat ſine diſpendio ſuo:&
Mihi una proſit:nam ſi eſt ut hæc nunc pamphilum
Vere a ſe ſegregauerit:ſcit ubi nobilitatem ex eo
Et rem natam & gloriam eſſe:refertq; gratiam
Vnaq; ſua nos ſibi opera amicos iunget.

ℭ Nec pol.i.m.d.hoc argumẽtũ eſt nõ illã uera iurare ſctm̃:aut iuſiurãdũ:aut metu religioſior.aut ſupplicio ſacrilegior:aut uere nec religioſæ ſũt meretrices inqt nec dãt pœnas qppe q̃ a diis cõtẽnãtur. Tale eſt apud Vir. Si uiolaẽ lucus cũ uindicaẽ nõ ẽ.S; faciles nymphæ riſere ſacello. Virg. ℭ Nec has reſpicere deos:nec mereñẽ ut diis pœnas referant:& eſt amphibologia q̃ ſenſu manifeſta eſt. ℭ Nec has re.de.o. fœliciores ſunt inqt q̃ ii quos dii uindicant. ℭ Ancillas dedo quo lu.repudiato iureiurãdo ad aliud trãſit firmius documẽtũ. ℭ Quo lubet.c.per me.e.hoc eſt me permittente. ℭ Hæc res hic agitur:hoc ſic itelligendum eſt:quaſi qui dicat ſic agebamus cũ tu aduenires:aut cum aſſeueratione pronũciandũ eſt:ut ſit res uarietas.q.d.hic nõ uerba ſunt:ſed res agitur:ppoſitio eo℞ q̃ dictura eſt hoc mõ:hæc res hic agiẽ q̃ res pãphilo me facere:ut redeat uxor oportet. ℭ Quod ſi per.non pœnitet me famæ ſolã feciſſe id quod aliæ meretrices facere fugitãt. Multa Terẽtius fœliciter auſus eſt arte fretus nã & ſocrus bonas & meretrices honeſti cupidas præterq̃ prouulgatum eſt facit: ſed tanta cauſarum uigilantia & rationum momẽta ſubiungit:ut ei ſoli merito uideatur totum licere.nã hoc contra illud eſt quod alibi ait. Cõmune ita eſſe omnibus comicis bonas matronas facere:meretrices uero malas. ℭ Non pœnitet.f.hæc figura liptotes dicitur minus enim dicit q̃ ſignificat. ℭ Nã non.p.m.f.pro eo qđ eſt magnã famã cupide acq̃ſiuerim ſignat. ℭ Nõ p.m.f.ne q̃reremus qui hoc meretrici prodeſſe poſſet ℭ Solam.f.bene ſolã.ne neſciſſe officium meretricis poeta uidereẽ. ℭ Solã.f.i.reconciliaſſe uxorẽ marito. ℭ Nr̃as.m.ſ.f.uel in ſuſpitione poſitas.nã eſſe ſuſpectas ambiguũ ẽ.& nũc ei⁹ ptẽ manifeſtã uidem⁹. Falſo.n.in.re ipſa.nobis aut abũdat:aut cũ modeſtia nr̃a ſignat. ℭ Porro hanc nũc expiamur. Porro nũc:nũc futu℞ tp̃s oñdit:nã ſic iã inueniſti qđ experiaris:& ea q̃ reſtant in reliquũ tp̃s:qa iam de pteritis purgata eſt.

ℭ Hanc expiamur.i.utamur opa ei⁹. ℭ Crimẽ.t.u.cr.crimẽ pprie dr̃ id qđ factũ eſt. Cice. Verũtñ actam & ſi criminoſum ius eſt.i.falſa inſimulatione eris. Crimen nũc pro falſa ſuſpitione poſuit Virg. Formidine crimen arcebat & ſempq; Cicero. odii:ſed crimine drãces infeſtus iuueni turno.i.& qđ iũ odiiſſe:& quod ſe illius odio eſſe ſuſpicareẽ. ℭ Cito ab ea.h.i. Crimen. a.bene in duabus enim perſonis cauſa uideẽ eſſe turba℞:ſocrus & pãphili. ℭ Profecto in.h.r.q.ſ.d.d.moraliter quaſi Diſſidiũ quærendo & diſcutiendo hoc intulit. ℭ Diſſidio.diuortio. ℭ Velim qui.h.ut mihi ſit dignũ:hoc eſt non peccauerit pamphilus. ℭ Adeſt quod ſatis ſit faciet ipſa.i.quicquid ad plenam dicit purgationem ſufficiat. ℭ An quia non tute ipſe correptio eſt.nam audiuit. Illis explete animum.q.d.quæ amaræ ſũt & moleſtæ. ℭ Audiſti de hac re aĩus meus ut ſit utrum quia dixit manere inter nos affinitatem perpetuam uolo.an quia apud uxorem defendit adoleſcentẽ in amore meretricis. ℭ Quod mi.p.e.t.ut ſerues.i.iuſiurandum apud mulieres. ℭ Quid mihi.iſta enim repræhenſio eſt q̃ ſi longorum uerborum lachetis. ℭ Ob eam rem uis ergo introeam:uis dicit:ut oſtendat in hac re conctationem ſuam. ℭ Nam nupta me.ho.eſt caute ẽt hoc pſtruit poeta:ut nõ uериſimile uideaẽ potuiſſe meretricẽ concorditer cum pellice agere. ℭ Nã nu.me.h.alia.ſ.inimica. ℭ At eaſdẽ amicas tibi.ſ.p.h.q.ſ.u.aliæ cãæ ſunt q̃ mulieres faciunt moleſtas: & hæ aũt ſpectatoribus notæ ſunt ex argumẽto. ℭ Et ſimul ſuſpitione exol.hoc eſt qđ ſupra dixit crimen nos quoq; ſuſpitionẽ iterptati ſum⁹ exolues. ℭ Pudet philo.pudet duo ſignat:ſiue ille peccaret quẽ pudet:ſiue illa cuius pudet & familiariter tanq̃ nota ex pamph. ℭ Seqmini me intro ambæ ancillis dicit quæ ſunt Pudet philo.cõſciẽtia eris uiri & pellicatus. Pudet. ℭ Quid eſt qđ mihi malim q̃ qđ huic. Senſus hic ẽ qđ eſt ꝙ magis optẽ mihi euenire q̃ ꝙ ſimul

proderit ēt meretricē: ſic hoc ergo intulit ꝓ nouo mirādū eſt.n.euenire potuiſſe:ut idē & ſeni & patri ꝓſit qđ meretrici. ℭ Quid eſt.q.m.m.ꝙ amicitia mihi & ſibi proſit:& oſtēdit cōe bonū ſibi eē. ℭ Euenire.euenire bis ſubaudiendum. ℭ Vt grām i.ſ.ſ.d.difficile eſt.n.grām inire ſine dāno. ℭ Et mihi ꝓſit mire quia difficile eſt amicū ſine dāno acqrere: & quia cū uero nō potuit dicere:& hoc ipm bonū fecit:qa ſine dāno:ergo uelut tria ſūt ut grām ineat:& ſine dāno:&

Segregari. mihi proſit. ℭ Pamphilum a ſe ſegregauit:ꝓprie a meretrice ſegregari dr̄:ab uxore diſiungi. ℭ Scit ſibi nobilitatem ex ea re natā.q̄ſi dicat:ecce quā amauit pāphilus:ſed hoc ſentire & dicere p̄ris eſt ſtulta pietate magnificantis filiū ut meū

Diſiūgi. gnatum rumor eſt amare:& ꝓprie nobilitatē dixit.nā & meretrix & gladiator nobiles dici ſolent. ℭ Scit ſibi.qđ minus amat ait nobilitatē ex eo:utrū ex pāphilo ān ex eo ex ea re.i.qđ ſegregauerit a ſe uere pamphilum.& hoc eſt melius. nam nobilis meretricis eſt nō timere ne alterū nō inueniat.aut nobilis eſt cognitā fieri ēt ſenibus. ℭ Rē natā ex p̄ſocinio & amicitia ſenis. ℭ Gloriā.ex facto:raro in meretricibus. ℭ Et rem natam:quia multa in eam contulit:& gloriam eſſe quia defendit eum apud ſocerum & uxorem:& quod marito meretrix coniugem reddit.

GVI. A

Nihil &c̄.In hac ſcena idē pollicet̄ bacchis phidippo qđ erat pollicita lachi uidelicet ſe ituram ad mulieres & expleturā eaꝝ aīum ſeq; crimine expeditūrā.Phi.phidippus cōueniēs cū nutrice dicit ſe iuſta ꝑbituꝝ & neceſſaria:nihil.i.nō patiar aliquid defieri.a defio is.i.deeſſe tibi ſeu deficere tibi apud me.quin.i.ꝙ non id quod ſit

Defio. opus.i.ſit neceſſariū ꝑbeat̄.i.ꝑſtet̄ benigne.i.large liberaliter.ſed cū tu nutrix eris ſatura.i.repleta cibis & ebria.i.uino ingurgitata.facito.i.efficito ut puer nutriēdus ſit ſat̄.i.bñ nutriat̄.La.noſter ſocer.i.phidippus p̄r nurus lachis uenit uideo

Defieri. eū.ſ.uel itellige ut & dic ut uideo noſter ſocer uenit.nā ad paradā nutricē ſe cōtulerat.adduxit nutricē puero.i.ꝓ puero educando:deinde ut phidippus fuit in cōſpectu ſubdidit.o phidippe bacchis meretrix deierat.i.deos iurat uel ualde iu/

Deierare perfecte. rat perſancte.i.ualde firme.Phi.hæccine.i.utrū hæc ea meretrix quā uxori pāphi.āñponit.La.hæc eſt ea ipſa.Phi.pol nec iſtæ meretrices:iſtæ per cōtēptū dixit nō metuūt deos.i.nō ſunt religioſæ ſiue religione nō tenent̄.& opinor.i.talis eſt opino mea deos nō reſpicere has.i.nō curare nec hr̄e rōnē ſeu reſpectū eaꝝ:q̄ſi quæ nec ſint religioſæ nec dent pœnas

Dedo. quippe q̄ a diis cōtēnant̄.Bac.dedo.i.in p̄tātē tuā do q̄ſi ualde do & in tuū arbitriū ancillas meas:exqre.i.explora recte ꝑtē necne filiū tuū quolibet cruciatu.i.quolibet ſupplicio ſeu tormēto:licet.i.tu potes id facer̄ p me.i.me ꝑmittēte:hæc res quæ ſequit̄ agit̄.i.tractat̄ agitat̄ uoluit̄ hic uidelicet ꝙ oportet me facere ut uxor redeat pāphilo.i.ad maritum:qđ.i.

Pœnitere ſe factum. ut redeat uxor ſi ꝑficio.i.ſi cōpleo nō me pœnitet famæ.i.nō paꝝ mihi uidebit̄ de fama acquiſita.uel non paruā mihi famam acquiſiuerim uidelicet me ſolā fuiſſe id.ſ.recōciliaſſe uxorē marito qđ aliæ meretrices fugitant:nā nolunt uxores mariti recōciliari.La.o phidippe inuenim⁹.i.cōperimus in re ipſa.i.in rei ueritate mulieres nr̄as fuiſſe ſuſpectas.i.in ſuſpitione poſitas nobis falſo.i.iniuria.porro.i.deinde uel ſed nūc expiamur.i.ꝑbemus hanc meretricē uientes opa eius: nā ſi tua uxor myrrhina cōpererit.i.deprehēderit cognouerit ſe credidiſſe falſo crimini.i.falſæ ſuſpitioni.hic.n.capitur crimē pro ſuſpitione falſa miſſam faciet.i.dimittet irā.Sin aūt.i.ſed ſi gnatus.i.filius eſt iratus ob eā rē ꝙ uxor eius pe/

Explere animū. perit clā.i.occulte ſecreto id pp quod eſt iratus eſt leue.i.nō magni ponderis ac momēti hæc ira recedet cito ab eo pamphilo:profecto.i.certe nihil mali eſt in hac re.i.in hoc partu clam facto.quod ſit dignum diſſidio.i.diuortio.Phi. quidem:ideſt certe hercle uelim.i.utinam nihil ſit dignum diſſidio.i.ut pamphilus nō peccauerit.La.exqre explora ſagaci/

Inuiſus. ter a bacchide an peccauerit pamphilus adeſt.ſ.bacchis ipſa.Bac.faciet qđ ſatis eſt.i.qđ ſufficit ad plenā purgationem. Bac.faciā qđ ſatis eſt ad purgationē.Phi.phidippus q̄ſi longiora ſint uerba lachetis reprǽhēdit lachetē inquiēs:qd.i.

Reſcire. cur narras tā longo ſermone mihi iſtæc per cōtēptū dixit q̄ſi tedioſa ꝓſus & moleſta qppe q aīum noueris meū:an.i.

Exoluere quē errore. utrū o laches narras mihi iſtæc quia tute ipſe.i.tutemet nō audiſti dudū.i.aliquāto ante a me.ſ.ut.i.q̄lis uel cuiuſmodi aīus meus ſit de hac re.i.de peccato pāphili:nam facile ꝑſuadetur mihi eum non peccaſſe adeo cupio hanc affinitatem manere inter nos perpetuā:& iō nō eſt qđ exquirā latius ut mones:mō.i.nūc uel dūtaxat exple aīum.i.ꝑſuade illis mulieribus ut credāt pāphilū nō peccaſſe:nā qui perſuadet rōnibus eius animū explet qui eſt ꝑſuadēdus.La.o bacchis ædepol quæſo ut tute.i.tumet.ſerues.i.ꝑſtes id qđ pollicita es mihi uidelicet iuſiurādū apud mulieres.Bac.ergo uis ut intro eam.i.ingrediar ad mulieres ob eā rē.ſ.ut iureiurando cōfirmē pāphilum a me non receptari.La.I.i.uade atq; exple animum:ideſt perſuade his mulieribus & coge ut credant.Bac.eo ad mulieres:etſi:ideſt quis ſcio meum conſpectum fore:ideſt futurum eſſe hodie inuiſum:ideſt moleſtum exoſum his mulieribus.nam nupta mulier eſt hoſtis: ideſt inimica meretrici:ubi ideſt quando ea nupta eſt ſegregata a uiro ut erat philomena.La.at ideſt ſed hæ mulieres erunt amicæ inter ſe.ubi.i.q̄n reſciſſent.i.cognoſcent tāquā rem inopinatā: quāobrē.i.pp quam cauſam adueneris.i.acceſſeris ad eas.at.i.ſed promitto eaſdem mulieres fore.i.futuras eſſe amicis tibi.ubi.i.quando cognouerint rem:ideſt rei ueritatem.nam exolues:ideſt eripies explicabis illas errore:& ſimul:ideſt & etiam exolues te ſuſpitione quam de te habent ꝙ pamphilum recepies.Bac.perii:me pudet philomenæ:ideſt uel pudore afficior ꝙ peccaui in philomenā eo quod detinuerim aliquando eius maritū meis illecebris:uel me pudet philomenæ:ideſt erubeſco & pudore afficior pp philomenam quæ ſic ducta falſa ſuſpitione nō dubitauit uiꝝ relinqre. Ambæ.i.uos duæ ancillæ ſeqmini me intro huc.i.in hūc locū quē oñdo uobis.La.quid eſt quod malim euenire mihi q̄ id qđ intelligo euenire huic bacchidi.ut.i.ita ꝙ ipſa bacchis ineat gratiam:ideſt conciliet ſibi beniuolentiam mulieꝝ ſine ſuo diſpendio:ideſt ſine ſuo damno:& ut ipſa proſit mihi reconciliando uxorem filii ipſi filio quod mihi utile eē nemo negat:nam ſi eſt:ideſt ſi cōtingit & ſi extat ut hæc bacchis nunc ſegregarit:ideſt ſeiunxerit.uere:ideſt non ficte pamphilum ab ſe:ideſt a ſua conſuetudine ſcit nobilitatem eſſe ſibi natam ex eo:ideſt ex ea re:quia pamphilum ab ſe ſegregarit: meretrices interdum dicuntur nobiles quaſi multis notæ quarum eſt non timere ne alterum non inueniāt aut ſe cognitas fieri etiam ſenibus & ſcit inq̄ rem.i.commoditatē bonoꝝ eſſe natam ſibi ex ea re uidelicet ex patrocinio & amicitia ſenis uel quia multa in eam cōtulit filius & ſcit inq̄ ipſa bacchis gloriā.i.laudē paritē eſſe ſibi natā ex eo qa uidelicet defendit pāphilū apud ſoceros & uxorē & ꝙ marito cōiugem reddit:& hoc facto ipſa bacchis referet grām ei pāphilo.i.reddet illi beneficiū:nam dicebat prius pam/

philum

philum de ſe benemeritum propter multa quæ contulerat in eam: & iungetiideſt coniunget nos amicos ſibi una opera.i.uno labore & una ſua induſtria ac operatione.

Il.inducit Phidippus ut ſibi bacchis offerat Pā.ad purgationē adduxerat nutricē.ad quā ita loquit.O nutrix A
n uel apud me & c̄.Deierat.i.de toto iurat nō curo de ſacramēto eius: qa nec pol & c̄.Reſpicere has: & ideo ſecu/
reperierant per me.i.meo iuſſu licet exgre eas de ueritate torquendo: qa tortis credere oportere dicit Tullius hæc res hic agit.ſ.oportet me facere ut uxorē reddā Pāphilo.Nō pœnitet famæ.ſ.bonæ: quā inde acquirā: ſed gaudebo: hæc erit fama me ſolā feciſſe id & c̄.Inuenimus falſo ſuſpectas & uituperatis de hoc diſ.ux.noſtras: & ideo hāc modo experiamur utrū in ea ſit culpa: nā ſi tua uxor cœperit falſo ſe crediddiſſe crimini huic de bac.dimiſſam faciet Pāphilus: quia in hac re.i.in puero cælato: quid mihi.q.d.mihi nō oportet ut purget ſe: quia nullum crimen Pāphilo impono: ſed illis.i.matri & filiæ.e.a.ut cre. At tu putas tuū conſpectum eſſe inuiſum illis athe.anu.eadem continuatio tu times eas: at eaſdem ab errore quia credūt Pā.te amare.perii.hoc dicit intrans domum: o uos ambæ ad ancillas dicit: q̄ ſecū uenerant quid quum iſta cognitio facienda eſſet remouendus eſt laches ne domum itret: & hoc ſignificat. Lachē non intraſſe domum.per hoc quod inducit eum per ſe loquentem: quid eſt quod magis uelim q̄ hoc quod ego in.t.eu.huic bacchidi: ut modo ineat gratiam illarum: quæ prius habebant eam odio: & hoc ſine ſuo diſpendio: & ſine labore: & per hoc mihi proſit.

A Parmeno. Bacchis.

AEdepol ne meā hærus eē opam d̄putat pui
Periiq ob rē nullā miſit: fruſtra ubi totum
Deſedi diē: myconiū hoſpitē dū expecto in arce
Callidemidē: itaq; ineptus hodie: dum illic ſedeo ut
Quiſq; uenerat accedebā: adoleſcēs dic dū(q̄ſo)es
Tu myconius? nō ſum at callidemides? nō hoſpitē
Ecquē pāphilū hic hēs? oēs negabant: neq; eū eſſe
Queq̄ arbitror: deniq; iam pudebat hercle: abii:
Sed quid bacchidem ab nr̄o affine exeuntē uideo?
Quid huic eſt hic rei? Bac.parmeno oportune te
Offers: ꝓpere curre ad pamphilum.par.quid eo?
Bac.dic me orare ut ueniat.Par.ad te?
Bac.imo ad philomenā.Par.quid rei eſt?
Bac.tua quod nihil refert percūctari deſinas.
Par.nihil aliud dicam.Bac.etiam cognoſce
Annulum illum myrrhinam gnatæ ſuæ fuiſſe
Quem ipſus mihi olim dederat.Par.ſcio.
Tātum ne eſt? Bac.tātū aderit cōtinuo hæc ubi
Ex te audierit: ſed ceſſas? Par.minime equidem
Nā hodie mihi poteſtas haud data eſt
Ita curſitādo atq; ambulādo totū hūc cōtriui diem
Bac.quātam obtuli aduentu meo lætitiam
Pāphilo hodie: quot cōmodas res attuli.

Edepol ne meam.h.o.de.p.p̄. In tota hac fabula ſeruus piger & curioſus inducitur: neq; quicq̄ illi uenit ex ſententia ſua. DO. A
a
¶ Aedepol: n.m.hoc totū a ſtomachāte dr̄: qa ſic uim cum maxima iniuria perſenſerit. ¶ Aedepol.n.m.h.In hac ſcæna cataſtropha populo exprimit. ¶ Deputat.p.p.qa ſic.ſ.abutit. ¶ Deputat.p.eā.qui deputat eā in re nullius precii cōſumendā. ¶ Fruſtra u.t.d.d.nota accuſatiuo caſu uſum eſſe. ¶ Myconium.h.d.ex memoriter & uigilanter ſeruus myconium hoſpitem & callidemidē dixit: ne uideretur negligentia uel obliuione ſua non inueniſſe ad quem miſſus eſt. ¶ Myconium.h.bene oſtendit ſe memorem ſignoꝝ & nominum ut uideatur uere illuſus cū operā dederit. ¶ Itaq; i.moraliter additū ieptus & icœptus: q̄ſi ieptus. ¶ Adoleſcēs d.d.q.uernīliter callidemidē ſeipſum ſeruus imitatur & eſt ¶ Es tu mi.nam ut tria mādata ſunt inquirenda: tria inq̄ſita ſunt ordine. ¶ Oēs ne.bene tranſit a mimetico ad diegematicon: & ¶ Quēquā eſſe ar.i.non puto eū eſſe in mundo. ¶ Iampu.ſedere an interrogare. ¶ A noſtro a.e.u.ſatis moraliter inducitur ſeruus dicere ab noſtro affine cum domini ſint non ipſius: ſic & prius eſt noſter ſocer uenit pro pamphili ſocerum. ¶ Exeuntē ui.docte poeta mōſtrat locuturā perſonā. ¶ Quid.h.h.r.rurſus curioſus nihil ſciturus eſt excurſurus piger. ¶ Parmeno.o.t.m.o.attendendum quod ab initio comœdiæ uſq; ad finē parmeno mittitur ut currat & celatur: ut neſciat quod curioſe deſiderat. ¶ Propere c.a.p.facete poeta inde incipiente facit quod ille minime uult dicendo curre. ¶ Quid eo.i.Pam. ¶ Dic me orare ut ueniat uide curioſum non recuſare laborē quo cauſam ſciat. ¶ Ad te eo.non ad conueniendū: ſed domū ad te ſignificat. ¶ Immo ad phi.mire tota fabula inuenit quāobrē currat par. ¶ Quid rei eſt.totū pro perſona. ¶ Tua quod ni.r.p.d. & eximie dixit: q̄ſi minus ſit iniuria prohibentis interrogare: q̄ interrogare reſpondentis: & memento hunc eſſe cui in principio nihil celauerit parmeno. ¶ Nihil a.d.uult rem per mādata colligere. ¶ Etiā co.an.il.m.etiā aduerbiū eſt: uel conſentientis uel reminiſcentis: ſed magis reminiſcentis modo: ſic Cicero. Etiā quod pene perii capella quædā eſt mire facta. ¶ Scio.nō audio iquit.ſed ſcio. ¶ Sed ceſſas? hoc eſt tardas & ge/

ſcis:urget autem eum curſu. ℂ Minime equidem ceſſo ſubauditur. ℂ Poteſtas ha. data eſt ceſſandi.ſ. ℂ Ita cur.a.a.eſt
Curſus. enim curſus & nauigantis & equitantis. ℂ Quantum ob.ad.meo.reliqua pars argumenti per monodiam narratur.
ℂ Quot cómo.r.at.quot iam multas:ſed more ſuo attuli dixit ſic alibi. C.ut meum in quo nunc eſt adimam atque
expleam animum gaudio. ℂ Quot autem cō.r.quot autem curas:hæc omnia admirantus ſunt:ut Virg. Quis nouus
Virg. hic noſtris.ſ.ſ.hoſpes. ℂ Gnatum ei reſtituo reddo.redditur nobis quod noſtri cupidum
Reddit. eſt.reſtituitur nobis cuius cupidi ſumus:bene ergo gnatum reſtituo uxorem reddo quare ſuſpectus ſuo patri & phidip
reſtituit. po fuit : ergo non unum beneficium ſed tria ſunt. ℂ Exolui. narrauit tempora reſtituo reddo exolui. ℂ Nam memini ab.h.m.d.menſes decem dixit, ut & recte: & de hoc peperiſſe demonſtret. ℂ Nocte.p. primis partibus noctis:uel priuate:ut Vidimus obſcuram primus ſub uallibus urbem. ℂ Confugere.a.uide ſigna coniecturalia q̄ confugere uidit timebat q̄ anhelantē colluctatus fuerat:q̄ domū celare uolebat:q̄ ſine comite pudendum fuerat facinus : q̄ uini plenū temerariū:q̄ annulū habebat partū indicat:uides igit hic indiciis ut uirginē apparet inuitiatā. ℂ Mi pāphile inquā.a.hæc blandimēta ſunt muliebria. ℂ Quid ex.aut unde an breuitati conſulit Terentius:nā ingrata hæc aguntur non narrantur. ℂ Ille alias.r.a.ſeſe ſimulare fingere:ac ꝓ uero falſum credere. ℂ Ille.a.r. a.i.ſimulantē aliaſq; res agētē ſe fingere:pudebat enī amicæ de alterius ſtupro fateri & ei amicæ quantum deperibat. ℂ Neſcio quid ſu.m.coe.ꝓ aliqd. ℂ Homo ſe fatetur:bene additū homo & amatorie. ℂ Neſcio quā.ex prædicto omnis error eſt natus.nā appone nomē:& nulla fabula eſt. ℂ Neſcio quā.uel quia uere neſciebat:uel quia ſic dicendū fuit ne amare illā uideret. ℂ Hæc tot ꝓ.me.g.concluſit narrationē fabulæ more ſuo:ne hæc in futuro actu expectaremus. ℂ Et ſi hoc.m.a.n.color neceſſarius a uериſimili.ſcit ſe.n.alibi dixiſſe bonas matronas facere : meretrices malas meruit. ℂ Ego dum il.li.an meruit pāphilus.
In rem. ℂ Neq;.n.eſt in.r.n.in rē:in utilitatē.i.pro cōmodo. ℂ Incōmode mi.n.e.ſic dixit quēadmodū male ei euenit:aut bñ ei contingit:nuptiis deeſt ex ut ſit ex nuptiis. ℂ Incōmode.m.e.n. & eſt ordo. ℂ Incōmode mi.e.ex nu.& incōmodo ꝓ incōmode. ℂ Factum fa.antiphora. ℂ Hē id me.e.ergo hæc dolemus q̄ rite cōtingāt. ℂ Multa ex quo.f.c.e.

Quot aūt ademi curas:gnatū ei reſtituo qui pene
Harū ipſiuſq; opa piit.uxorē quā nunq̄ eſt ratus
Poſthac ſe habiturū.reddo:quare ſuſpectus ſuo
Patri & phidippo fuit exolui:hic adeo his rebus
Annulus fuit initium inueniūdis:nā memini ab
Hinc mēſes decē fere ad me nocte prima cōfugere
Anhelantem domū ſine comite uini plenū:quū
Hoc ánulo:extimui ilico mi pāphile(inq̄)amabo
Quid exaíatus obſecro:aut unde annulum iſtum
Nactus:dic mihi?ille alias res agere ſimulare ſe
Poſtq̄ uideo neſcio quid ſuſpicarier:magis cœpi
Inſtare ut dicat.hō ſe fatet̄ ui in uia uirginē neſcio
Quā cōpreſſiſſe:dicitq; ſeſe illi annulū dū luctat̄
Detraxiſſe:eū hæc cognouit myrrhina i digito meo
Modo.habentem rogat unde ſit.narro oīa hæc
Inde eſt cognitio facta philomenā eſſe cōpreſſam
Ab eo.& filium inde hunc natum:hæc tot
Propter me gaudia illi cōtigiſſe lætor:
Et ſi hoc meretrices aliæ nolūt.neq; enim eſt
In rem noſtram.ut quiſq̄ amator nuptiis lætet̄:
Verum ecaſtor nunq̄ aīum quæſti grátia ad malas
Inducam ptes.ego dum illo licitum eſt uſa ſum
Benigno & lepido & comi.icōmodo mihi nuptiis
Euenit.factum fateor:at me pol feciſſe arbitror
Ne merito mihi eueniret:multa ex quo fuerint
Cōmoda eius incōmoda:æquum eſt fere.

rō cur noua oīa fiāt:& cōtra officiū meretricis. ℂ Multa ex quo.f.cō.e.in æquum eſt ferre:hoc eo tractu uocis:& ea eſt æq̄nimitate dicēdū:q̄le eſt in adelphis:qñ cū q̄ſtū occœpis accipiēda & muſitāda iniuria eſt adoleſcentis.

GVI. A

a Edepol &c. In hac ſcæna cōuerſio eſt fabulæ.nā in ea errores dēphendunt̄ & ꝑ agnitionē annuli philomenæ agnoſcit̄ fuiſſe cōpreſſa a pāphilo:indeq; puerū natū eſſe phibet̄. In tota aūt fabula ſeruus piger & curioſus inducit̄ nec quicq̄ illi euenit ex ſnīa ſua. Par.ædepol.i.ꝑ ædē pollucis.iurantis eſt.ne.i.certe hærus.i.dñs puta pā
Deputare. philus deputat(ibi deauget).i.ualde putat meam operā.i.meum laborē eſſe parui ꝑcii.i.paruæ eſtimationis:qui.ſ.hærus miſit me ob nulla rē.i.ꝓpter nullā cām eo ſup.i.in eum locū:ubi.i.in quo loco fruſtra.i.incaſſum deſcedi.i.diu &
Deſedet totū dié. ualde ſedi.totum diem.i.toto die ſed elegantior fit ſermo per actm̄ q̄ per ablm̄.dū.ſ.qñ expecto in arce.i.in ſummitate ſeu in ſūmo loco urbis & munitiore calidemidē.i.illū ſic appellatum hoſpitē.i.amicum externum qui ſolet in hoſpitio amicæ recipere herū meū cū peregrinat̄ myconiū.i.uel ex mycone inſula una ex cycladibus uicina delo uel forte ex aliquo oppido talis nominis.itaq;.i.ideo dū ego ineptus.i.tanq̄ ineptus & fatuus ſiue male aptus ſedeo hodie illic in ar
Myconium. ce ut.i.cū primū quiſq; uenerat.i.applicuerat ad eū locū ſtatim accedebā ad eū.ſ.dicēdo o adoleſcēs.i.o iuuenis queſo ideſt ꝑcor rogo dic dū(dū eſt ſyllabica adiectio)es tu myconius.i.de mycone?rñdebat ſup.unuſquiſq; a me interroga
Ecquem tus non ſum myconius.i.ex eo loco qui uel mycone dr̄ uel myconiū. At.i.ſed es ne ſup.callidemides?rñdebat q̄ſq; nō ſum callidemides:deinde interrogabā ecquē.i.nunquid hēs hic aliquē hoſpitē.i.amicū quē & tu recipere hoſpitio ſoles & ille te Pamphilū.i.qui uocetur pāphilus oēs negabant ſe habere hoſpitē talē neq; arbitror eum callidemidē eſſe quēq̄.i.eſſe aliquē.hoc eſt non puto eum eſſe in mūdo.deniq;.i.tandē poſt multā expectationem hercle iam me pu
Affinitas. debat tādiu illic ſedere.abii.i.diſceſſi ab eo loco.Sed quid.i.cur uel propter quid uideo bacchidem meretricem exeuntē ab affine noſtro.i.a ſocero Pāphili phidippo. Affinitas eſt regularitas perſonarū ex nuptiis coniunctarū omni carens

cognatione

cognatione ſanguinis qd rei.i.qd negotii eſt huic bacchidi hic.i.apud affinē.i.qd barbare dici ſolet aut ſaltē non mul/
tū,pprie:qd hic hēt agēdū hæc mulier.Bac.O pmeno offers te mihi oportune.i.tēpeſtiue mature & qd dñt bono.Ho
ra.curre,ppere.i.feſtināter ad pāphilū.Par.quid.i.cur curram eo.i.ad locū in quo eſt.Bac.dic illi me orare eū ut ueniat
huc.Par.dicā ut ueniat ad te.i.ad domū tuā:& qd barbare dici ſolet penes te.Ba.imo.i.ſed dic ut ueniat ad philomenā
idest qd inepte dr penes philomenā.i.ad domum eius.Par.qd rei eſt.i.q̄ res eſt ſeu qd negociū eſt pp qd accerſit pāphi
lus.Bac.deſinas.i.ceſſas pcunctari.i.ingrere curioſe nimis id qd nihil.i.nequaquā nullo modo refert tua.i.ad te ſpectat.
dicimus enim hoc nihil refert mea.i.ad me nō attinet.Par.nihil aliud dicā pāphilo q̄ ꝙ philomenā ueniat.Bac.ēt hic
eſt aduerbiū reminiſcētis dic ſup.myrrhinā mrem philomenæ cognoſſe.i.cognouiſſe illū annulū quē ipſe olim dede/
rat mihi fuiſſe aliqñ ſuæ gnatæ uidelicet philomenæ.Par.ſcio eū dediſſe tibi annulū ne.i.utrū myrrhinam cognouiſſe
annulū fuiſſe filiæ eſt tātū.i.eſt res tāti momēti ut,ppterea ueniat?Bac.petis an tm̄ ſit illud?ipſe pamphilus continuo.i.
haud mora aderit.i.aduenit uel hic pñs erit.ubi.i.poſtq̄ audierit ex te.i.a te hoc.ſ.myrrhinā cognouiſſe annulū fuiſſe fi Curſitaſ
liæ.ſed ceſſas.i.tardas qeſcis pigritaris ut aliquoꝝ uerbo utar.lēteſcis.i.ociaris uel ocio īcūbis neq; feſtināter uadis quo & ambu
iuberis.Par.equidē minime.i.nō ceſſo.nā ptās ceſſandi.ſ.nō eſt mihi data hodie.ita.i.adeo cōtriui.i.cōſumpſi hūc to/ lare.
tū diem curſitando.i.frequēter currēdo huc & illuc atq; ambulando.i.non ita celeriter eūdo.q.d.mō currēdum mihi
fuit mō ambulandū.uel cape curſitādo pro nauigādo.Eſt.n.curſus & nauigātis & eqtātis & cape ambulādo pro gra
diēdo pedibus in terra.Bac.hæc ſecū loquiſ diſcedēte parmenone & quidē hæc loquiſ cū admiratione.Quantā læti/
tiā obtuli hodie pāphilo aduētu meo.i.cū ueni ad mulieres.q.d.maximā.quot res cōmodas.i.ꝙ oportunitates & cō/
moditates attuli hodie?q.d.multas admodū.āt.i.ſed quot curas.i.quot ſollicitudiēs ademi.i.abſtuli & a pāphilo & a
philomena myrrhinaq; matre & c̄.ego reſtituo ei pāphilo natū.i.filium a ſe genitū qui natus.i.filius.pene.i.fere.periit.i.
expoſitus fuit.opa.i.opatione harū mulierū & ipſius pāphili.reddo ei pāphilo uxorē quam ratus eſt.i.exiſtimauit pu/
tauit cōfirmauit ſe nunq̄ habiturū eſſe poſthac.i.poſt hoc tps in poſterū in futurū.Reddiſ nobis qd noſtri cupidum eſt. Ratū eē
Reſtituiſ nobis cuius cupidi ſumus.bene ergo natū reſtituo uxorē reddo.ego exolui.i.expediui illud q̄re.i.pp qd pam
philus fuit ſuſpectus pri & phidippo ſocero adeo.i.certe hic annulus fuit initiū his rebus inueniūdis.i.ad has res ſic in/
ueniēdas ut oia ita,pcederēt ex animi ſnīa.nā memini.i.recordor Pāphilū cōfugere.i.cōfugiſſe.ſed noluit iūgere pteritū
pterito.anhelantē.i.æſtuātē ex colluctatione cū puella cui uitiū obtulerat & memini confugiſſe eū domū.i.in domum
meā ad me ut celaret facinus illud ſine comite.i.ſine ſectatore aliquo:puta ſeruo:,ppterea ꝙ pudendum erat facinus:&
memini eū cōfugiſſe ad me plenū uini.i.uino iniurgitatū:ad,ppterea in temerariū,pdiiſſe facinus cū hoc annulo.i.hñtē
hūc annulū detractū a puella & quo tpe prima nocte.i.prima noctis parte ſeu primis tenebris uel prima nocte quā id
perpetrauit facinus fere abhinc decē mēſes.i.qd barbare dici ſolet depoſt.x.mēſes:uel ſunt hñ decē mēſes.Abhic enim Abhinc
referſ ad pteriū & dehinc ad futurū:ut uidi illū talē ilico.i.ſtatim extimui ne mali eſſet aliqd.inq̄.i.dico ei o mi pāphile & dehic
amabo aduerbiū blādiētis:q̄ſi rogo te p amorē obſecro.i.quæſo.qd.i.cur es exaiatus.i.cōmotus ita & pturbatus?aut
dic mihi uñ nactꝰ es.i.habuiſti iſtū annulū.ille Pāphilus ſimulare,p ſimulabat.i.fingebat ſe agere.i.hre curæ alias res.i.
alia negocia q̄ id qd uerū erat poſtq̄ uideo ipſum ſuſpicari.i.timere dubitare neſcio qd timebat.n.ne ea uiolētiā reſciret:
& ita graues daret pœnas cœpi magis iſtare.i.urgere ut dicat id qd ſuſpicabaſ & dubitabat.hō ille.ſ.Pāphilus fatetur:
cōpreſſiſſe ui.i.uiolaſſe defloraſſe:ut ita dicā ui.i.per uiolētiam in uia qua ad nos ueniebat neſcio quā uirginem & hñ
neſcio quā.nam tūc cōpreſſit eā in tenebris:& dicit Pāphilus ſeſe Pāphilū detraxiſſe.i.abſtuliſſe illi uirgini annulū.dū
idest qñ uel q̄diu luctaſ.i.colluctaſ cū uirgine q̄ ſtuprari nolebat.Hæc myrrhina mr Philomenæ cognouit mō.i.pau/
loāñ in digito meo eū annulū rogat.ipa.i.iterogat me hñtē illū annulū:uñ ille annulus ſit.i.,pceſſerit.narro illi hæc oia
quæ prius dixi.inde.i.ex eo tpe cognitio facta eſt Philomenā eē cōpreſſam.i.uiolatā ab eo Pāphilo & cognitio facta eſt Quæſti
hunc filiū natū ide.i.ex eo cōpreſſu.Lætor tot gaudia cōtigiſſe illi myrrhinæ pp me.i.meo bñficio uel per me.Etſi.i.q̄/ p q̄ſtus.
uis aliæ meretrices nolūt hoc.i.lætari pp talia matrimonia:uel nolūt uxorē recōciliari uiro enim.i.qa non eſt in rem no Benignꝰ
ſtram.i.nobis utile nō eſt ſiue non eſt in utilitatē noſtram:aut,p cōmodo nro:ut.i.ꝙ qſq̄.i.aliqs:amator.i.amore nri Lepidus
captus læteſ.i.gaudeat delecteſ nuptiis.i.cōiugio.Verū.i.ſed ecaſtor.i.per ædē caſtoris ego bacchis nunq̄ adducā ani/ Comis.
mū ad malas ptes.i.ad officium malaꝝ meretricū uel ad malas applicationes grā.i.cauſa quæſti,p quæſtus.i.lucri nū/
marii antiqui gaudebant dicere tumulti ſenati quæſti in gtō ſingulari pro tumultus ſenatus & quæſtus ſm quartam
formā declinandi.Ego uſa ſum illo Pamphilo benigno.i.liberali largo lepido.i iocundo feſtiuo & comi.declinaſ hic
& hæc comis & hoc come:comi ergo.i.facili ſuaui exorabili.nā comes dicunſ eſſe hoies benigni faciles & ſuaues qui
erranti comiter monſtrant uiam benigne non grauati.Inde comitas tatis talis hominum ſuauitas.Euenit mihi.i.acci/
dit mihi incōmode aduerbiū.i.male intēpeſtiue nuptiis.i.ex nuptiis Pamphili & Philomenæ fateor factū uidelicet mi
hi male accidiſſe ex nuptiis:ac pol arbitror me feciſſe ne male mihi euenerit merito.i.quia ſic meruerim.Aequum eſt fer
re incōmoda eius uiri ex quo uiro queādmodum ex Pamphilo multa cōmoda fuerunt.i.extiterunt ac prodierunt.pri
us.n.confeſſa eſt Pamphilum benemeritum eſſe de ſeipſa.

Edepol.Facta intus cognitione annuli:& prioris cōcubitus oportet.Pā.iſta notificari ut uxorē recipiat īduciſ A
a ergo cōueniēs pſona:quæ eū q̄rat.ſ.Par.ſeruus.qui nō ſine occaſione offerſ redibat.n.de arce faſtiditus expe/
ctādo callidemi dē quū nullus eēt:he.i.an.uel ne.i.certe.neq;.n.callid.ad te.i.ad domū tuā poteſtas ceſſare quā
tam:qa neſciremus de cognitione illa quæ ītus facta eſſe induciſ Bacchis illud manifeſtans:& ſola qa celanda cognitio
de ptu abhinc ſunt decē.m.Ideo aliæ nolunt:qa non eſt in noſtram rem.Comi.i.faceto.Fateor quidē quod uere eue/
nit mihi incōmode.i.male in nuptiis eius.At ipſe ita me deſeruit:at pol ego arbitror me feciſſe ſemp tāta bñficia.ne hoc
ſcilicet qd me deſerere merito mihi eue.Sed tū ex quo & c̄.

bo. A

Vide mi Parmeno etiā ſodes ut mihi hæc. Bene hæc repetit:neq̃ eſt.n.ut quod miſere cupimus idē tardius cre/damus effectum:ſic in Heauton. Ego uereor magis. ℭ Mane dū.dum abūdat. ℭ Sic te di.o.miro affectu in/ducit:uix induci ad credendū qđ gaudet Pāphilus. ℭ Ita inq̃:q̃ſi iā lato paſſus diu. ℭ Quis me eſt for.ob be/neficia ueneris:cui cōtra inuenuſtus:cui cōtra reciderit qđ amet. ℭ Quid do.neſcio Vt admonitū.d.q.te.f.ſ. ℭ Nā neq; nū.magis ſcire uult & qđ minus accipere. ℭ Nā neq; in.n.n.in meipſo.t.boni gd ſit ſcio.facete agit Terē/tius. Quanto magis Parmeno curioſus eſt:tanto magis neſciat illa quæ cupit. ℭ O bacchis.o mea bacchis ſeruatrix.

bñ additū eſt ſeruatrix:ut m:a ſupra qđ dixit amatoris eſt. ℭ Factis ut̃ credā.f.difficile.n.erat credere his reb⁹ gaudere meretricem. ℭ Voluptati obitus. obitus oc/curſus:ob.n.ſignī cōtra:ergo obit⁹ adit⁹ legiť & uolū/tate obitus. ℭ Obitus ſer.ad.r.iter obitū quē caſus af/fert aduēt⁹ quē uolūtas & deſtinatus locus. ℭ Tu mi. iſtuc.qa blādimētū magis meretricū eſt. ℭ Nunq̃ añ hūc diē.m.o.e.q.n.u.hoc ē nūq̃ ſic uiderā:ut eā noſ/ſem. ℭ Quod noſſem.i.qđ meminiſſē qđ ſcirē an hoc nūq̃ uiderā:ut alibi. Nō egdē iſtuc. ℭ Dic ue.In/ſtāter ex meretrice q̃rit gd de forma uxoris ſētiat. Scit n.hanc iudicē eē pulchritudinis poſſe:uel q̄ fœmina: uel q̄ æmula. ℭ Nūc gd.nūc aliqd tacendū:ergo gd adeo mutito.uel tenui dicto nō fieri. ℭ Hoc itidē ut i co.mire q̃ſi hæc comœdia nō ſit ſed ueritas. Aut de/eſt aliis:ut in comœdiis deeſt ſit. ℭ Oia.o.u.re. fine n.comœdiæ nihil unquā celari ſolet. ℭ Hic quos.p. f.hic i hac comœdia aut i hac re.reſcire ē recognoſcere & uix inuenire qđ qs neſcierit. ℭ Neq; reſciſcēt neq; re. reſciſcūt ad quos ptinēt:& reſciſcūt quæ neſciūt q̃ ne/gligūt.& reſcimus ex alio.ſcimus etiā per nrām opio/nem. ℭ Hære licet ne me ſcire ex te.ridicule inſtat ſcire ignorauit ut pmeno. ℭ Egon hūc ab or.m.uerba ſūt cogitantis. ℭ Egon hunc ab or.m.ideo eclypticos lo/quitur. ℭ Neſcis Parmeno.addit ſtimulos curioſita/ti eius. ℭ Immo uero ſcio nec hoc imprudens feci. Recte paruum enim beneficii meritum ſi ab imprudē/te præſtitum uideatur. ℭ Temere quicq̃ Parmeno præterecat.quod interdum non temere prætereat qđ habet faciēdi neceſſitatē. ℭ Temere quicquā Parme/nonem prætereat.ſibi ipſi hoc dicit & ſe nominat:ut Degeneremq; neptolemum narrare memēto. Et age nunc Phormionē qui uolet laceſſito. ℭ Temere qcq̃ utrū hoc dicit nō temere:neq; p iprudētiā geriť qcqd utile. An hoc dicit nihil pōt trāſire temere qđ utile fa/ctū eſt:qui me in grām ſui hēt. An qcq̃ Pāphilus præ/tereat temere:ita ut nō remuneret bonū factum Par/menonis:quod ſibi utile fuerit. Cōuenit hoc dictum meretrici abeunti. ℭ Feci imprudēs quam ſciēs ante hunc:quia non conuenit ſeruo ſciēte recte facere: bñ addidit iprudēti ſibi euenīſſe:ut bñ faceret quod pru/dēs nūq̃ feceriť. ℭ Imprudēs q̃ ſciēs:antitheſō ſcdm nā imprudēti ſciētem reddit nō prudentē.

Obitus. Aduēt⁹.

Reſciſcere.
Scire.

A Pāphilus. Parmeno. Bacchis.

Vide mi pmeno ēt ſodes:ut hæc mihi certa
Et clara attuleris:ne me i breue hoc cōncias
Tps gaudio hoc falſo frui. Pa. uiſum ē. Pā. certe ne?
Par. certe. Pā. deus ſum:ſi hoc ita eſt. Par. uere repies.
Pā. māe:dū ſodes tico ne alid̕ credā atq; alid̕ nūcies
Par. maneo. Pam. ſic te dixiſſe opinor inueniſſe
Myrrhinā bacchidem annulū ſuū hīc. Par. factum.
Pam. eū quē olim dedi ei:eaq; hoc te mihi nūciare
Iuſſit. ita ne eſt factum? Par. ita inq̃. Pam. quis me
Fortunatior? uenuſtatiq; adeo plenior? egō ne te
Pro hoc nuncio quid donem quicquid neſcio.
Par. at ego ſcio. Pā. qd? Par. nihil enim:nam neq; in
Nuncio:neq; in meipſo boni:quid ſit ſcio.
Pam. egon te q ab orco mortuu me reducē in lucē
Feceris. ſinā ſine munere a me abire? ah nimiū me
Ingratū putas:ſed bacchidē eccā uideo ſtare ante
Oſtiū:me expectat credo adibo. Ba. ſalue Pāphile
Pā. o bacchis.o mea bacchis ſeruatrix mea. Ba. bene
Factū & uolupe eſt. Pā. factis ut credā facis:antiq̃q;
Adeo tuā uenuſtatē obtines:ut uoluptati obitus
Sermo aduētus tuus (quocūq; adueneris) ſemper
Siet. Bac. at tu ecaſtor morē antiquum ac ingenium
Obtines:ut unus hoīum hō te uiuat nuſq̃ quiſq̃
Blādior. Pam. ah he tu mihi iſtuc? Bac. recte amaſti
Pāphile uxorem tuā. nam nunq̃ añ hanc diē meis
Oculis eam q noſſem uiderā:pliberalis uiſa eſt.
Pam. dic uere. Bac. ita me dii amēt Pāphile. Pam. dic
Mihi:harū rerū nunqd dixti iam pri? Bac. nihil.
Pā. neq; opus eſt adeo mutito. Ba. placet nunc fieri
Hoc itidē:ut in comœdiis qia oēs ubi reſciſcūt hic
Quos par fuerat reſciſcere ſciūt:quos aūt nō ſcire
Aequū eſt:neq; reſciſſent neq; reſcient:imo etiam

GVI. A

n Ido & c. In hac ſcæna uix poteſt Pamphilo p/ſuaderi tantam opportunitatē accidiſſe quā/tā nunciauit Parmeno ſeruus tādē tñ allocu/tione Bacchidis ad id credēdum facile induxit animū. Pam. O mi Parmeno etiam ſodes quaſi ſi audes uer/bum comicū & blandimēti quiddā habēs uide.i.di/ligēter cōſidera:ut.i. qualiter uel q̄ attuleris mihi hæc quæ dixiſti mihi certa ideſt explorata & clara:ideſt ni/hil habentia dubitationis aut obſcuritatis ne:ideſt ut non coniicias.i. pcipites impingas impellas me frui.i. delectari

delectari hoc gaudio falſo in hoc breue tempus.i.in hoc breue ſpaciū tpis.Par.q̄ꝺ dixerat ei pāphilus uideo ĩdet uiſum eſt.i.ſatis cōſideratū eſt a nobis & ꝓuiſum ut quæ diximus ſint certa & clara.Pā.ne.i.utrū uiſum eſt certe.i.ſine dubitatione.Par.uiſum eſt certe.Pā.ſum deus.i.ſum fœliciſſimus ut deus ſi hoc eſt ut dicis.Par.reperies ueꝝ eſſe qꝺ dico. Pam.& quia parmeno iam tedio affectus præ ſe ferebat diſceſſum aut non uelle amplius audire: iō ſubdit Pamphilus Mane dum abundat dum.i.ſiſte gradū & audi reliqua ſodes blanditur ei ut auſcultet timeo ne.i.ꝙ credam aliud & tu nuncies aliud.i.timeo ne aĩ nr̄i ferant̃ ad diuerſa & non ſit illud qꝺ nūcias id qꝺ intelligo.Par.maneo.i.ſto ad audiēdum te.Pam.opinor te ſic dixiſſe(repeti nunciata ne falſo intellexerit)uidelicet myrrhinam inueniſſe.i.deprehendiſſe Bacchidem habere annulū ſuum.Par.factū eſt ſup.i.iuenit eam hēre annulū ſuū.Pā.dixiſti ergo myrrhinā inueniſſe bacchidē hr̄e ſuū annulū quē annulum olim.i.iampridē dederā ei.ſ.bacchidi:& dixiſti ꝙ ea bacchis iuſſit te nūciare hoc mihi.ne.i.utrū ē ita factum ut repeto.Par.inq̄.i.dico & iam ſatis dixi ꝙ ita factum ē. Pā.qs eſt fortunatior.i.fœlicior: cui fœlicius & magis ex animi ſnia ꝓceſſerit omnia me.i.q̄ ego.& adeo.i.quã te uel ualde aut intantū ſeu ita qs eſt inq̄ plenior uenuſtatis.i.beneficiorum ueneris uel uenuſtatis:idеſt uoluptatis.nam uenus uoluptas eſt.Ego te.i.nō donem te qd.i.per aliqd.Dicimus.n.dono te hac re.Nō dono te hāc rem niſi ad modum antiquum eſſet hoc nūcio ita mihi iucundo.q.d.imo debeo te donare maximis muneribus.Deinde apud ſe deliberat qua re ſit eū donaturus ingens.qd donē tibi.ſ.deide puo tempore lapſo nō potēs inuenire quo eum donet ex animi ſententia:iteꝝ replicat qꝺ donē tibi uel te.Poſtea ſibi ſatiſfacere non ualens ait.neſcio quid tibi debeam donare ſiue quo debeam te donare.Nam dicimus dono te hac re ubi eſt remuneratio pro beneficio accepto & pro labore ſuſcepto pro cauſa noſtra.Par.at.i.ſed ego ſcio quo donare me debeas.Pā.qd eſt ſup.quo te donare poſſim?Par.ſcio enim.i.qa nihil debes me donare.nam nō ſcio qd boni ſit tibi:neq; in nūtio.i.in relatione ſeu nūciatione mea:neq; in memetipſo ꝓpter qꝺ debeas te aliq̄ me donare.Pā.egon.i.utrū ego ſinā.i.patiar te abire a me ſine munere.qui.ſ.tu feceris me mortuum.i.qui eram mortuus.reducē.i.reuerſum ſaluum & incolumē ab orco.i.ab inferno ſeu a loco tenebrarum in lucem.q.d.ego q perieram & quaſi nullus eram præ dolore tuo nūcio reuixi.Orcus dr̄ cognomē fluuii iſernalis a ſtyge palude defluentis ab orcos qꝺ eſt iuramentum.Nam dii p illum fluuiū & p ſtygem paludem iurare ſolebant certiſſima iuraiuranda.ponit̃ etiam pro inferno.Hic & hæc redux reducis:inde in plurali reduces dicunt̃ q periculis euaſerunt & incolumes ac ſalui in optatos fines redierunt.Ah:interiectio dolētis ſe uideri ingratum putas me nimiū ingratū.i.immemorem beneficioꝝ.Sed eccā.i.ecce hic prope uideo Bacchidem ſtare ante oſtium:credo ꝙ me expectat.adibo.i.ibo ad eam.Bac.o Pāphile ſalue.O bacchis o bacchis mea.i.quā amo o mea ſeruatrix.i.cōſeruatrix a morte q̄ſi fuiſſem moriturus niſi mihi conſuluiſſes ſalue ſup.Bac.Bn̄ factū eſt a nobis & uolupe.i.pro uoluptate uoluptuoſe & delectabiliter: ſeu uolupe.i.uenuſte.nā uenus eſt dea uoluptatis uitilātis.uolupe ut ait Nonius capit̃ pro uoluptate.Plaū.in aſinaria, Hic ſenex ſiqd clā uxorē ſuā animo fecit uolupe.i.pro uoluptate ducit.Pā.facis ut credā factis.i.his q̄ facta ſunt.Nam difficile erat credere meretricē his rebus gaudere.& obtines.i.ſoues cōſeruas retines.adeo.i.ita tuam antiquā uenuſtatem.i.feſtiuitatē ſuauitatē pulchritudinē ut obitus.i.occurſus q fit caſu.& bene obitus.Nā ob dicit contra & in occurſu contra itur.ut inq̄ ſermo tuus.i.tuū colloquiū.& ut aduentus tuus quē uoluntas & deſtinatus locus affert ſemper ſit uoluptati.i.ſemp afferat uoluptatem.quocunq;.i.in quēcūq; locum aduenēris.Bac.At tu ſed.ecaſtor.i.per ædē caſtoris.quod iurādi genus mulieres dicebāt tm̄.tu Pāphile obtines.i.retines morē antiquū.id qꝺ ſemp multo ante conſueuiſti.& antiquū ingeniū.i.antiquā naturā & fœlicitatē naturalē adeo ſup.ut q̄ſq̄ ī.alius hō unus.i.ſolus.hominū.i.ex hoībus nunq̄ uiuat blandior.i.ſuauior mitior tecū q̄ tu.Pā.Ha ha he interiectiones ridentis.Ridet eni a meretrice ſibi attribui blandimenta q̄ potius ſunt meretricū.Deinde ſubdit.& tu.etiā.tu.i.tunc cum tecū habebā cōmercium attribuebas ſup.mihi iſtud.Vel potius ſic intelligat̃.Tū.i.tu ne aſcribis mihi iſtud quod me nō decet ſed meretricum eſſe ſolet. Deinde ad aliud ſermonē uertit bacchis. Ba.O pāphile recte.i.non iprouide nec temere nec incōſulte amaſti uxorē tuā Philomenā.Nā nunquā uiderā eam oculis meis ante hunc diē qꝺ noſſem.i.qꝺ ſcirem uel meminiſſem me animaduertiſſem.ſ.me uidiſſe alias.Nā qꝺ oſtendit & refert orōnem ꝓcedētē.ipſa uiſa eſt mihi perliberalis.i.ualde & honeſte genuſta:hoc eſt uiſa eſt mihi eſſe ea uenuſtate quæ mulieres liberas & optimates decet.Pā.Dixti.i.dixiſti ne ueꝝ? bn̄ inſtat ex meretrice q̄rit de forma uxoris utpote q̄ ſit pulchritudinis perita diiudicatrix.uel ꝙ fœmina uel ꝙ æmula ſit.Bac.O pamphile ita dii ament me ut ex aīo dico iurandi modus eſt.Pam.dic mihi.i.rn̄de mihi nunquid.i.utrū dixiſti iam aliquid harꝝ reꝝ pr̄i meo Lacheti.Bac.nihil dixi de his rebus.Pam.neq; eſt adeo.i.ualde uel intantū ſeu ita opus.aliquid harꝝ reꝝ patri dicere.mutito.i.omittas dicere quicq̄.Alii codices hn̄t mutito a mutio mutis:& tunc eſt ſenſus mutito.i.celato taceas occultes ſecretū teneas illud quod factum eſt.Nam interdū mutire ut uult Dona.ſignificat tacere nihil fa

Q ui hoc occultari poſſe facilius credas:dabo.
Myrrhia ita phidippo dixit iureiurādo meo ſe fidē
Habuiſſe & ꝓpterea te ſibi purgatū.Pā.optime eſt:
Speroq; hāc rem euenturā nobis ex ſnia.Par.hæc
Licet ne me ſcire ex te hodie qd ſit qꝺ feci boni?
Aut qd iſtuc eſt quod uos agitis?Pam.non licet.
Par.tñ ſuſpicor:egon hūc ab orco mortuum quo
Pacto?Pā.neſcis parmeno quātum hodie ꝓfueris
Mihi:& ex quanta ærūna me extraxeris.Par.immo
Vero ſcio:neq; hoc īprudens feci.Pam.ego iſtuc
Satis ſcio.Par.an temere quicq̄ parmenonem
Prætereat qꝺ facto uſus ſit?Pam.ſequere me intro
Parmeno.Par.ſequor eqdem.plus boni feci hodie
Imprudens q̄ ſciens ante hunc diem unq̄
Vos ualete & plaudite:Calliopius recenſui.

Adeo

Venuſt⁹.

Dono te hac re.

Orcus.

Redux. cis.

Volupe. Plautus.

Mutio. lis. Mutito.

Ennius cere nec dicere unde & mutos dicimus. Interdũ mutire ut Feſtus inquit ſignificat loq. Ennius palam mutire homini plebeio piaculũ eſt. Bac. Placet mihi hoc qđ factum eſt non fieri notum.ſ.oibus.itidem.i.ſimiliter.ut.i.ſicut in aliis comœdiis fieri ſolet.ubi.i.in quibus comœdiis oẽs reſciſcunt.i.poſt factum ſciunt oia quæ facta ſunt. Hic.i.in hac comœdia uel in hac re hi quos par fuerat.i.decuerat reſciſcere.i.uenire in cognitionem facti ſciunt quid actum ſit:ſed illi quos non eſt æquum ſcire qđ factũ ſit neq; reſciſcent.i.nõ cognoſcẽt ex alio neq; ſcient per ꝓpriã opinionẽ.imo etiã.i.ſed ẽt dabo.i.dicã uel ſuggerã atq; ſuppeditabo. qui.i.quo mõ uel unde credas hoc factũ facilius occultari.i.celari myrrhina dixit ita phidippo tuo ſocero ſe habuiſſe fidem.i.ueritatem uel ꝓbationem an adhuc receptarem te meo iureiurando.i.mẽo ſacramẽto.& propterea quia ſciuit ueritatem dixit te eſſe purgatum.i.excuſatum ſibi.i.apud ſe. Pam. optime.i.optime ſe res habẽt & ſpero hanc rem eſſe uenturam nobis ex ſnĩa.i.ad uotum. Par. o hære.ſ. Pãphile.ne.i.utrum licet.i.ꝑmittitur cõcedit mihi me parmenonem ſcire hodie ex te.i.a te. quid boni.i.quod bonum ſit quod feci:aut quid iſtud ẽ quod uos agitis idẽſt loquimini uel tractatis. Pã. non licet tibi ſcire. Par. tamen ſuſpicor.i.coniecto aliquantum quid ſit. Deinde ſubdit uerba cogitantis apud ſe. egon.i.utrũ ego feci ſupple hunc pamphilum reducem ab orco in lucem ut prius dictum ẽ. quo pacto.i.quo mõ hoc feci. Pã. o parmeno tu neſcis quantum hodie ꝓfueris mihi:& neſcis ex qua ærũna.i.miſeria extraxeris.i.eduxeris eripueris me. Par. imo uero.i.ſed certe ſcio qñ ꝓfuerim tibi. nec.i.& nõ feci hoc.i.tibi nõ ꝓfui imprudẽs:ideſt incõſideratus per imprudentiam cum non cogitarẽ tibi ꝓdeſſe. Pam. ego ſatis ſcio iſtud uidelicet te feciſſe conſulto ut mihi prodeſſes. Par. an quicq̃.i.aliquid prætereat

Acta ludis Romanis. L. poſthumio Albino. L. Corne. Merula ædilibꝰ currulibꝰ. Egere Ambiuius Turpio. L. Attilius prænestinꝰ. Modulauit Flaccus Claudii tibiis ĩparibus. tota græca Apollodori epidicazomenos. Acta.iiii. C. Fãnio. M. Valerio cõſu.

temere.i.inconſulte parmenonẽ.i.me.i.an parmeno aliquid temere ignoret. Nam hæc res præterit me ſignificat hanc

Vſum eẽ facto rem ignorare. An ergo parmeno aliquid ignoret quod uſus ſit:ideſt utile ſit uel opus ſit facto:ideſt facere ablatiuus participii pro infinitiuo, ut Saluſtius. Mature facto opus eſt.facto pro facere. Pã. O parmeno ſequere me intro in domũ. Par. Sequor te: Deinde ad ſpectatores dicit. equidem hodie feci imprudens.i.non ſuſpicans me id facere plus boni quã unquam fecerim ante hunc diem ſciens:ideſt cõſilio cogitato dedita õpera ſeu de induſtria. Valete diſcedite cum ſanitate & plaudite:ideſt gratulamini poetæ & actoribus ego Calliopius partium poetæ defenſor recenſui:ideſt diligenter

AScẽ.A recognoui hanc comœdiam & cenſuræ meæ iudicium adhibui illi.

Terentius Donati iudicio ſcite omiſit illud. aliis: quod commentarius adiecit. Non enim dicit ut aliis comœdiis:ſed dumtaxat ut in comœdiis. quaſi uero hæc comœdia non ſit ſed hiſtoria.

Idẽ. Pamphilus audit nuncio letatur. clara.i.aperta. uiſam eſt ita dixiſſe. Mane dum & recordabor eadem uerba:quia timeo ne &c̃. eaq;.i.quod poſſum dare. nihil enim.i.certe eſt qđ uolebam noĩare. uolupe.i.uolupias a uolo uis: tu nõ facias te credã uerbis ꝙ hoc eſt tibi uolupe:ſed factis ipſis. ita obtines ue.ut ſemp ſit quocunq; adueneris uoluptati oibus tuus obitus.i.tua obuiatio & tuus ſer.&c̃. Ita ut unus ẽt nõ blãdior te uiuat. Neq; eſt opus nõ.ſ.fieri de hac re itidẽ.i.ſimiliter ut in cõ.fi.ubi oẽs q ſunt in theatro reſciũt oia:qa oẽs tam paupes q̃ diuites æqualiter.ſ.nõ uis oia rem tuam propalari: ſicut comœdiæ quæ in cõi audientia ꝓferunt: neq; reſciſcent mõ: neq; ſciẽt poſtea: imo etiam dabo conſilium. qui.i.qũo hoc fa.c.hoc mõ melius poterit celari. Myrrhina dixit Phidippo ꝙ ſi facerem ei iusiurandum crederet mihi de hac re:& crederet te purgatũ de falſo crimine. Modo quũ tu facias recõciliationẽ cũ uxore tua potes dicere hanc eſſe cãm: quia purgatus eſt de crimine. qđ Myrrhina tibi imponebat. Tñ ſuſ. hoc dicebat ut ſimularet ſe ſcire uere ſuſpicor quia egon.h.&c̃. quo pacto niſi ſuſpicarer ego iſtũc: ideo fatetur eum ſcire ne ille exquirat quid eſſet. Equidem ſecum loquitur ut oſtendat ſe neſcire: quod ſe ſcire profitebatur.

¶ Io. Ba. Aſcenſius. Lectoribus Salutem Dicit.

Erlatæ ſunt paucos ab hinc mẽſes: in manus uſq; noſtras interꝑtationes familiares in Terẽtiũ: a Guidone Iuuenale uiro ſane erudito atq; bono: paulo antehac Pariſiis editæ: quas ubi ſtudioſius ꝑlegeramus: affuerunt q nr̃m iudicium (quantulumcunq; eſt) audire geſtientes: pcunctati ſunt: ut nobis placerent. Rñdimus optime q̃dẽ placere: quippe quibus plurimũ facilis atq; bonæ eruditionis gallicæ iuuẽtuti partum intelligebamus: non deeſſe tñ locos paucolos quos ipſe aliter interpretatus fuiſſem. At illi continuo inſtantius urgebãt illos ſibi excerperẽ. Quid multa? morẽ geſſimus. Conſultus eſt auctor ipſe. qui ubi cõpluria pro opinione ſua: nõ indigna quæ acceptarent excuſauerat in noſtrã tandẽ fere ſententiã conceſſit: admonuitq; ut quos locos uel librarioꝝ negligentia uel ſua ipſius in aliis negociis nimia occupatio: argutiori limæ inuiderat: eos ſibi caſtigatiores emitteremus. Quod quidem pro uirili noſtra libenter effeciſſemus niſi ſerius ꝑtãtem nobis feciſſet. Nam priuſq̃ eius rei admoniti fueramus. duæ comœdiæ impræſſe erant. Quamobrem ſimulq; ueriti ſumus ne quis nos aut infidelitatis aut temerarii auſus criminaret. editionem eius integram reliquimus. multa .ñ diligentiæ noſtræ ueſtigia diligentiſſimus quiſq; lector offenderit. Si quidem

quia ſenſa

quia ſenſa poetæ tam apte a Guidone noſtro expoſita ſunt:ut uel nouellus in lraꝝ militia tyro ſine ueteratoris ꝑſidio cape poſſet:effecimus ut etiá illiteratus ex imaginibus quas cuilibet ſcænæ ꝓpoſuimus:legere atq; accipe comica argumenta ualeat. Et ne in actuū diſtinctione:quā difficilem Donatus indicat:quis aberret ſm eiuſdem Donati ſniam eos diſcreuimus. Multa præterea minus diligenter ab impreſſoribus aiaduerſa correximus. Atq; ubi commentarii ſniam a nřa alienā uidimus:annotaciūculas q̄ſdā ſubiecimus:ꝑterq; ad duas primas comœdias ut diximus:qs nūc ſubiiciemꝰ.

In andriæ qdem expoſitionibꝰ non ſane multa ſunt q̄ mutata uelim ſunt tñ q̄ recte intellecta oporteat. Nam in enarratione argumēti(quā ſuo loco unde aberrauerat reſtituimus)cum dř. Verū pater eā deſponderat pāphilo Symonis filio:qui liber effectꝰ adamauit alterā filiā Chremetis:quæ ꝑdita putabať ſub noie Glyceri. Idq; adeo ut ex ea filiū ſuſcepit:qđ ut reſciuit př Symo.dū filii aīum tentāt per ſimulatas nuptias multis dolis a Dauo ſeruo deludiť &c̄.nō itelliges Pāphilū liberum effectū:aut a ſeruitute aut a patria ptāte ſed a cuſtodia pædagogi:ut dicitur in prima ſcæna. Itē non putabis Symonē reſciuiſſe filiū ex Pāphilo ſuſcepiū:qa id credere nō quiuit.at amorem dūtaxat cōpeiiſſe:ſed hæc nō magni momēti ſunt. At ne illud qdē in quo plures diſputant:q̄ illæc ſint q̄ ſimo ſignificet dicēdo in principio primæ ſcænæ. Vos iſtæc intro auferte &c̄. Nā(ſiue ut plurimi uolunt)ligna aut quæuis alia qbus itus opus erat:ſiue obſonia intro auferri iubeat:nō magni refert:q̄uis docti uiri dicant non ueriſimile eſſe ſenē ad ſimulatas nuptias obſonatū:cū Dauus poſtea dicat. Hem paululū obſonii &c̄.qđ quidē paululū obſonii nō pluribus dediſſet intro auferēdū:dicēdo Vos iſtæc &c̄. Præterea quærūt qs ea obſonia illuc uſq; ꝑtulerat.ꝙ ſi ſenex decoꝝ nō patitur.ſi ſerui quare nō iidē intro ferant rogitant. Addunt:q̄re Donatus dicat auferri quæ cum faſtidio cernūtur : ſi de obſoniis loquatur. Poetaſ atq; alia id genus multa q̄propter in picturis ligna intro auferunť.facile tñ in Guidonis nřam ſniam iremus. In fine aūt primæ ſcænæ qđ dř. Sine eueniat &c̄.ſic accipio. Sine.i.ꝑmitte eueniat mihi in Pamphilo qđ uolo ut nō recuſet uxorē ducere.& nihil in eo ſit moræ Chremes reſtat mihi exorandus:ut ueræ fiant nuptiæ. in ſcæna. Nō dubiū &c̄.omiſſa ſunt illa uerba. Si q̄s dicā.neſcio quo cōſilio quæ plurimi textus hñt ante illud. Oēs q amant &c̄. In ſcæna dii boni &c̄. In fine qđ dř. At nullus qdē.nō intelligo ſic.at nullus qdem ſum.ſed at nullus.i.nō qdem liberatus es opa mea ut ſequētia indicāt. In ſcæna. Ita pol qdē. Donatus legit nū imemores diſcipuli.ut ſit num diſcipuli tui ſunt imemores ꝓceptoꝝ tuoꝝ.uel nū mulieres ſunt imemores diſcipuli tui.utpote Pāphili. In ſcæna. Iubeo Chremetem. In cōmentariis dř acceſſo ēt q̄rtæ cōiugationis:qđ docti inficias eā:täetſi in ſanctis ſcriptis ita repertū eſt. Reciprocatio ēt ſic melius ſtaret. Spero Chreme Pāphilū deuinctū cōſuetudie & liberali cōiugio:emerſuꝝ.i.eductuꝝ ſeſe facile ex illis malis. Itē cum dř. Nempe incōmoditas ois huc redit.non intelligo huc.i.in me ſed in hanc rem ut fiat uidelicet diſceſſio. Nā Chremeti quoq; icōmodo forei atq; eius filiæ. In ſcæna. Hoccine &c̄.in fine. puto uerbū repi eſſe impatiuȷ modi.ut ſit ordo. Vel tute pāphile repi.i.iueni cōperi aliud meliꝰ q̄ ego & face me miſſū.uñ Pāphilus. Cupio īnquit melius reperire q̄ tu reſtitue &c̄. In ſcæna. Aio iam nūc &c̄.qđ dř. Ceſſo alloq.intelligo ut ſit. Sed qd ceſſo alloqui Dauum. Et illud:ubi uoles acceſſe.intelligo de ſpōſa q̄ ꝓprie acceſſiť. Et illud. Is eniuero hinc nūc abeſt de Pāphilo dictum puto. In ſcæna. Quis me uult.ubi dř. Quid ais oīum.ſubaudio inepiiſſime uel perditiſſime. In ſcæna mitte orate.in fine.legunt multi. At ita iuſſi.qa.n.Pāphilus dixerat.non recte.i.iuſta de cā uinctus eſt.ait ſimo iocans & aliter accipiens recte.ut ſit. At ego iuſſi ut ita.i.recte hoc eſt debite uinceretur.ſed hæc hactenus.

¶ Ad Eunuchum.

In Eunucho aūt pauciora ſunt. Vt in expoſitione prioris argumēti id ipm ignorans miles. Idipm.i.ſalſo dictitatam eē ſororē Thaidis nedū ꝙ falſo. Et in fine ſed Atticus ciuis īprimis reptus frater:hoc eſt Chremes nō aūt Phædria. In principio ꝓlogi multi legūt ſtudeāt.ut ſit.ſiqs eſt ſubaudi eoꝝ qui ſtudeāt &c̄. In ſcæna:qd igitur faciā. Multi nō indocti totū principiū phædriæ dāt uſq; ibi. Hære &c̄. In ſcæna.occidi multi legūt ſenē mulierē ubi eſt muliebrē. In ſcæna. Magnas uero.rectior uidetur interꝑtatio Donati uolētis illud. Dolet dictū &c̄.eē pmenonis ut ſequētia atteſtanť. In ſcæna. Nunq̄s hic eſt.melior eēt ſnia ſi legeris. Ne gaudium hoc cōtaminaret uita &c̄.nō aūt uitam Hæc & eiuſmodi pluſcula quilibet facile offenderit. Nos aūt ea dūtaxat annotauimus:nō qui auctorē rep̄hēderemus:ſed q ingenia uřa ad maiora ingrenda inſtigaremus.ſummā tenetis optimi lectores:facite grati ſitis. Valete.

¶ Guido Iuuenalis Martino Guerrando iuris utriuſq; & Pontificii & Cæſarii peritiſſimo atq; uenerandi in Chriſto patris præſulis Cenomaneñ.ſecretario digniſſimo.S.P.D.

Non ſine optima rōne Cicero noſter memoriæ ꝓditū reliquit beniuolentiā uerā(nō adoleſcētuloꝝ more)ardore quodā amoris:ſed ſtabilitate potius & conſtantia eē iudicandā. Nā plæroſq; uideris ſe amicos iactitātes dum nulla ꝓbandæ amicitiæ ꝓſtať occaſio:q ſi eū quē a ſe tātope amari ꝓfitenť fortunæ reflata afflictum cernerēt:minime forēt dubitaturi hyrūdines imitari:q̄(ut ait Cice.lib.iiii.ad Herēniū)æſtiuo tpe ꝓſto ſunt.frigore aūt pulſæ recedunt:qs tūc falſos amicos imitari cōſtat:q ſereno uitæ in tpe ꝓſto ſunt at ſimulatq; hyemē fortunæ uiderint:deuoluāt oēs. De qbus nō tacuit Ouidius in hæc uerba ꝓrumpens. Tēpore fœlici multos numerabis amicos. Tempora ſi fuerint nubila ſolus eris. Alios cernere eſt tātiſper amicitiā ſe tenere ꝓfitētes dū qs fortunæ ꝓſpero flatu uſus ad optatos exitus euehiť.eſtq; in ea cā in qua multis tales afficiat muneribus.quem ſi contingat reflatu fortunæ opprimi:ꝓcul ſunt id genus hoies abſfuturi:ut ſe ꝓfiteanť aliqua cū afflicto fuiſſe nūq̄ neceſſitudine iunctos qđ genus amicos uulgares. Ouidius uocat in hæc uerba. Vulgus amicitias utilitate ꝓbat. Veri aūt amici nulla tēpeſtate:ac ꝓcella ab amicitia pñt dimoueri:qnimo cūcta aduerſa ſibi cū aico coia putāt. Nec imerito:nā eiuſmodi amicitia radices agit in uirtute : atq; ēt indies propagať & latius manat.ficta aūt oia Cicerone atteſtāte tanq̄ floſculi decidūt:nec ſimulatū pōt quicq̄ eſſe diuturnum. Teſtes ſunt illi amici apud græcos cantatiſſimi:q ſuis ultro citroq; officiis:oēm iactationē ſuperarunt.nec dubio ꝓcul iniuria q̄nq̄dē ꝓbatio dilectionis exhibitio eſt operis. Hæc eſt illa amicitia in qua æque quiſq; altero delectať ac ſeipſo.in q̄ ēt efficiť id qđ Pythagoras uult in aicitia:ut unꝰ fiat ex pluribꝰ. Qua qdē aicitia(uir ꝓſtātiſſime Martine)

ſic erga me frui uoluiſti ut nulla ductus ſpe utilitatis ſemper me intimum habueris:ex quo tuam bono omine mihi cõ
tigit gratiam inire:& quidem uſq; eo:ut omnes uias fueris me abſente proſecutus:quibus me in uigilantiſſimi paſtoris
noſtri gratiam pedetentim inſinuares. Quod profecto ſenſi ex te effectum eſſe una cum cæteris mihi beniuolis. Pro
quibus beneficiis ac prõpto affectu quibus tecum agere uerbis debeam in agendis gratiis penitus me latet. Video enim
pro tantis officiis uile eſſe munus orationis. At uenite mihi in mentem ſolet idẽtidẽ mira in tuos manſuetudo:qua ſic
in me præcipue frui ſoles:ut cumulatam tibi gratiam me retuliſſe credas. ſi me non nihil gratiarum habere perſpicias.
Quod animi genus q̃ mihi gratum accedat:ipſe ſum mihi teſtis locupletiſſimus. In qua animi promptitudine ut tibi
uni concedam facile patiar:prætere a nemini. quando quidem tali me ſentio natum eſſe ingenio ut uehementiſſime ab/
horream:alienuſq; ſim a teterrimo inuiſiſſimoq; ingratitudinis flagitio:adeo ut ſi gratiæ referendæ ſit denegata facul/
tas:habendæ certe puto mihi facultatem nunq̃ iri denegatum. Et ne tuas aures delicatas pluribus obtũdã. te etiam atq;
etiam rogo ut ſi ad inſtitutam in me beniuolentiam aliquid poſſit accedere accedat. ſin minus:nihil ſaltem unq̃ detri/
menti accipiat. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

¶ Guido Iuuenalis Nicolaum Pelletarium iuris legumq; conſultiſſimum atq; in omni doctrina conſpicuum multa
ſalute iubet impartiri.

On me præterit (uir p̃ſtantiſſime) apud te ſæpius increpuiſſe Mecœnatem Auguſti Cæſaris intimum ac fa/
n miliarem ſua ſponte & quaſi quadam natiua liberalitate & beneficentia adeo in poetas fuiſſe propenſum:ut
Hei ipſi uideãt muſæ latinæ oĩa debere:q̃ppe cuius patrocinio atq; benignitate prĩcipes poetaꝝ Maro: Va/
rus & Horatius non ſolum ſuſtentati ſunt:ueꝝ etiam ad eas opes dignitatemq; ſubuecti ſint ut illis in quietiſſimo ocio ex/
cluſa omni neceſſitate ingenium & excitare & in maximis rebus exercere licuerit. Legit̃ enim eius beneficio aliorumq;
amicorum Virgiliũ pene centies ſeſtertiũ poſſediſſe. Romæq; domum habuiſſe in exquiliis iuxta hortos Mecœnatis. In
cuius gratiam ſatis liquido conſtat eum p̃clarꝝ illud opus Georgicoꝝ cõdidiſſe ut tanto imortalitatis munere benefi/
cia accepta quanta daretur facultas compenſaret. Horatius quoq; cum Brutianas partes ſecutus ad poeticam ſe referre
penituſq; in eam ſeſe abdere neceſſitate coactus eſſet Virgilii Variiq; interceſſione Mecœnati adeo charus acceptuſq; eua
ſit ut illius cum liberalitate non mediocriter rem ſuam familiarem auxerit:tum maxime auctoritate atq; gratia (qua ille
apud imperatorem plurimum polleret) ueniam aduerſæ factionis prius ab Auguſto meruerit: ac deinde paulatim ei/
dem familiariſſimus ſit effectus. Ea re ſubnixus reliquam ætatem per ſummum ocium & philoſophiæ ſtudiis & poe/
ticæ facultati penitus addixit:uixitq; mẽte trãquilla:quippe qui cũ neceſſaria abunde ſuppeterent maiores diuitias ma/
gno animo contẽneret. Qui uiri litteratiſſimi non ea forſitã nobis monumẽta reliquiſſent niſi ſuum ſibiq; propitium
Mecœnatẽ habuiſſent:quãdoquidẽ ut ait Ouidius. Proueniũt uacuæ carmina mentis opus. & Satyrus. Pectora no/
ſtra duas nõ admittentia curas. Magnæ mentis opus nec de lodice paranda. Attonitæ currus & æquos facieſq; deoꝝ:
Aſpicere & qualis rutulũ cõfundat erymnis. Eam ob rem non citra optimas cauſas qui cultiori ſermone uti ſolent ocii
nomine litterariũ ſtudium declarare non uerẽt̃ rari q̃d ueriſſimum puto ſtudiis rite indulgentes negocioſos eſſe mini
me oportere. Propterea memoriæ prodidit Cato maior. P. Africanũ ſuperiorẽ dicere ſolitum ſe nunq̃ minus ocioſum
eſſe q̃ cum ocioſus eſſet neq; minus ſolũ q̃ cum ſolus. tanq̃ ſi innuere uellet (libet enim mihi nunc ita interpræ tari) q̃to
longius ſemotus erat a negociis tanto ſe ꝓximius ad ociũ. i. ad ſtudiũ litterariũ accedere adeo ut in ocio eſſet ſtudioſus:
& in ſolitudine quaſi cum mortuis familiari colloquio uti uideret̃ in eoꝝ monumentis attentius euoluendis. Tu autẽ
mi Nicolae (ut interim ad te ſe noſtra conuertat oratio) fidiſſimus Mecœnas mihi fuiſti:qui cum ipſe humili loco na/
tus animo cõniterer & labore cõtenderem ut ad maiora peruenirem neq; tamen ſuppeterent ad id moliendum facul/
tates:ſuſcepiſti meam primam ætatem quæ propter humilitatem & obſcuritatem in hominũ ignoratione uerſabatur.
cuiq; adeo anguſta res erat ut non facile potuiſſet emergere ſuis ſolius ſubnixa uiribus. Nam ut Satyrus ait. Non faci/
le emergunt quoꝝ uirtutibus obſtat Res anguſta domi. Tanto tamen illi fuiſti adiumento ut non fuerit q̃cq̃ p̃terea re/
quirendum. Effeciſti. n. una cũ aliis quibuſdã optimatibus ut eo p̃ceptore nobis uti liceret qui quã humanitatis artem
uocant optime calleret:ad quã eruditionẽ cũ maxime foret libris opus nullo pacto tuis pecuniis parcẽdũ ratus ea in te
te liberaliſſimũ p̃buiſti. quippe a quo oĩa adeo cumulate mihi fuerit ſuppeditata:ut niſi in ea doctrina aliquãtũ profeciſ
ſem non iniuria mihi ipſe ſolus defuiſſe uideri potuiſſem. Cuius quidem p̃ceptoris copiam cum amiſiſſemus nauaſti
iteꝝ diligentẽ opam ne tunc quaſi in limine ipſo pedem ſiſteremus:ſed potius in penitiſſimas uſq; ædes alacri animo
ingrederemur. Tuis itaq; auſpiciis Pariſios petiuimus:atq; (ſi tuo dicto fuiſſemus audientes) ipſas etiã alpes celeri gra/
du tranſcendiſſemus. Quibus animaduerſis nõ poſſumus non eẽ maxime tuis bñficiis obnoxii. quibus tantopere li/
quet noſipſos cumulate fuiſſe affectos. Propterea ſi contingeret ut tibi in aliquo morẽ gerere poſſemus:nihil nobis fo/
ret antiquius:q̃ ut apud te q̃ gratiſſimi eſſe cognoſceremur. Quo circa ſi quid ſit q̃d noſtra opera tibi efficere poſſit ad/
moneto tñ nõ rogato. Ipſe enim admonitus tuæ uolũtati equis uelíſq; (ut aiunt) ſtudebo morigerari. Vale.

¶ Guido Iuuenalis Michaeli Burello ſacroſanctæ theologiæ profeſſori perq̃ erudito. S. P. D.

Vemadmodum Heſiodus ille poeta moratiſſimus litteris mandatum reliquit uirtutem eſſe comparandam
q per quoſdam gradus:in quibus primis aſperitatem ineſſe teſtatur. At in extremis non facilem dictu ſuauitatem
in hiſce carminibus. Virtutem poſuere dei ſudore parãdam. Arduus eſt ad eam longuſq; per ardua callis. A/
per & eſt primum ſed ubi alta cacumina tanges. Fit facilis quæ dura prius fuit inclyta uirtus. Cui ſententiæ plurimum
conſonat Maronis noſtri dictum de pythagorea littera in hunc modum. Littera Pythagoræ diſcrimine ſecta bicorni
Humanæ uitæ ſpeciem præferre uidetur. Nam uia uirtutis dextrum petit ardua callem. Difficilemque aditum pri/
mum ſpectãtibus offert. Sed requiem præbet feſſis in uertice ſummo. Ad quem uerticem unuſquiſq; neruis omnibus
ſpectare

ſpectare debet quo poſſit honeſtam ducere uitam & ad cæleſtem hieruſalē recta peruenire. Sic mihi quoqꝫ de ſcientia idem poſſe dici uidet̄ quæ difficiles aditus ſui offerre ſolet. at ubi ad eius cacumen peruentum ſit facile plurimum ac ſuaue redditur quod acerbitatis non parum prius habuiſſet. Cuius quidem limē cum pene eodem tempore ego atqꝫ tu: fuiſſemus ingreſſi diuqꝫ una in itinere cepto perrexiſſemus ipſe longe uelocior q̄ ego anteuortiſti me: laxatiſqꝫ habenis longo præcucurriſti interuallo. idqꝫ uſqꝫ eo ut uerticē ſummum attigeris: meipſo dūtaxat paulo ultra radices ꝓgreſſo. Quod non eſt magno mirādum opere quippe qui ingenii acie polleas & ad largiendum ſuppetant copiæ. At mihi non ita poſſe dicere conceſſum eſt: qui neqꝫ tantam ingenii præſtantiam conſequi poſſum neqꝫ habeā oīa mihi ſuppeditata quæ uictus cultuſqꝫ quotidianus poſtulant. non ea tamē p̄ſſi penuria cæleſti numine ſumus: qua ſtudia ipſa litterarum miſſa facere cogamur. quinimo in erudiēdis iuuenibus ſtudium curamqꝫ cōtulimus neceſſitate conſulētes qua cōplures adducti ab inceptis ſuperſedere conſpiciuntur: quibus tamē ſi faueretur maiora ſpectandi animus nō non deeſſet. Vires quidem conſulēdæ ſunt & audēdum aliquando eſt neqꝫ ita cadēdum animis ut abiectiōe quadam animi labores uideamur refugere & ab illis declinare. Nam ut ait Cicero. Simul ac iuuenes eſſe ceperunt magna ſpectare & ad eas rectis ſtudiis debēt contēdere: quod eo firmiore animo faciēt. quia non modo non inuidet̄ illi ætati ſed ēt fauetur. Quod ſi iuuenis pietatē accuratius colat deumqꝫ feruēti charitate cōplectatur: agat liberrime & operet̄ quādo quidē res eius ac operationes adeo indies magis magiſqꝫ ſecūdabunt̄: facileqꝫ ipſe depræhēdet ut de uirtute in uirtutē ambulauerit ſic ſuas bene beateqꝫ uiuēdi facultates indies maius ſumpſiſſe incremētum. cuius rei teſtes ſunt locupletiſſimi qui ea in re piculū ſe feciſſe gaudēt. Sed ut eo unde digreſſa eſt ſe noſtra referat oratio chariſſime Michael non poſſum non te uehemēter amare tuiſqꝫ optimis uoluntatibus non inſeruire qui fere uſqꝫ a puero te mihi familiarē præbuiſti: neqꝫ (quātæcūqꝫ acceſſiones tibi factæ ſint & fortunæ & dignitatis) maieſtate ulla in me uti uoluiſti illius Ouidiani dicti non imemor. qꝫ non bn̄ conueniūt nec in una ſede morantur maieſtas & amor. Poſita enim oī grauitate (qua citra oēm repræhēſionem uti poſſes tanta præſertim dignitate) mecum familiariter agere non dubitas: & quidem uſqꝫ eo ut ſæpe tuæ dignitatis oblitus idētidem in ſermonē nimium familiarē incidam. qui ueniret repræhendēdus niſi omnia excuſaret amicitia non lōge a teneris (ut græci dicunt) unguiculis inſtituta & creſcētibus annis accuratiſſime cōſeruata & aucta. quæ quidē (ut facile ꝑſpicio) nulla ex ꝑte eſt acceptura detrimētum. præſertim cum facta acceſſione tāta & fortunæ & dignitatis a te adeo diligēter conat̄ alatur & frequētibus officiis roboret̄. Siquidē ipſe ornandi mei rationes inire quottidie paras: aīumqꝫ mihi ita expeditum propenſumqꝫ p̄ſtas ut uidearis toto molimine de meis ornamētis cogitare & cōmodis meaſqꝫ utilitates nullis ꝓpe tuoꝝ amicoꝝ cōmodis poſthabere. Quam quidē beniuolētiam ſūmopere cupio nulla rōne iri detritū: quin potius ſi quid illi accedere poſſit accedat quæſo: & indies maius incremētum ſuſcipiat. Quod ſi fuerit facti tātum quantum mihi præter facultatē licebit uſqꝫ adeo illi a nobis iri reſponſum ſtudebit̄. ut nulla noſtri pars officii requirēda cēſeatur. Vale.

❡ Guidonis Iuuenalis natione Cenomani
Epigrāma ſupper cauſa operis ſuſcepti.

Extat platonis præclarum dogma monentis
 Vt quærat patriæ cōmoda quiſqꝫ ſuæ.
Nos hominum cauſa ſtoici dixere creatos
 Quo ſibi ſuppetias mutuo nata ferant.
Quare cuncta deo cupiens accepta referri.
 Cuius opus celſo numine quodqꝫ micat.
Tentaui duros iuuenum laxare labores
 Qui bene pandētis lumine ſæpe carent.
Nunc leuiter poterunt feſtiui dicta terenti
 Noſſe: nec ingenium plurima cura premet
Tergant ergo rudes tetra rubigine linguas
 Et condāt animo uerba latina ſuo.

❡ Ioānis Egidii Nucerienſis
Epigrāma ad iuuenes.

Quid teris ignauum dānoſa per ocia tēpus
 Immemor ætatis culta iuuenta breuis?
Semper eunt tacito fugientia tēpora motu
 Hinc redit ad primos lapſa nec hora dies:
Fers modo longinquas ueſtigia crebra per urbes
 Nunc teris incertis compita cuncta uiis.
Hæc ſectatores leuitas turpiſſima uanos
 Reddit & ingenii ſemina lenta rudis
Dum tua ſunt uiridi florentia corda ſub anno
 Et cupis ore nouo uerba diſerta loqui
Ingenioſa legas nitidi monumenta laboris
 Si placeant ſtudiis comica dicta tuis
Splendet enim lepidi comœdia grata terenti
 Omnia perſpicuo ſenſa decore nitent
Moribus ingenii doctrina ſerena guidonis
 Terſit difficiles arte nitente locos
Hinc tibi cōpoſitas clari ciceronis ad artes:
 Vtile iam facili tramite carpis iter.
Inde nouam celebris ſi mox interpretis artem
 Verba uel attenta mente uoluta legis.
Inclyta donati ſolertis ſcripta patebunt
 Sit licet in uariis pagina ſcabra locis
Omnia per faciles ſunt nota uocabula ſcænas
 Vana: nec interpres uerba diſertus habet
Hic quoqꝫ romano cultiſſima lingua lepore
 Exterſo lepidos edet ab ore ſales
Candidus ecce guido iuuenes miſeratus inertes
 Tradidit ingenii cōmoda dona pii
Tuqꝫ palemoniæ ſectator idoneus artis
 Tradita ſub memori dona reconde ſinu
Et meritas agito facili pro codice grates
 Nō ſunt ingratis munera digna uiris
Ocia ſed fugias ſtudiis inuiſa ſeneris
 Nullus ab ignauo pectore ſurgit honos
Vt primum pigros ſerpet caua ruga per artus
 Plorabit ſtultos tarda ſenecta dies
Aſſiduum tolera nunc tota mente laborem
 Aetas ne inſolitum curua recuſet onus
Exerce ſtudiis uirides feruentibus annos
 Perpetuum claris ſtet decus ingeniis.

❡Habes pſpicaciſſime lector:Terẽtii codicem.una cum q̃nque Cõmentariolis.ſ.Donati:Guidonis : Aſcenſii : Calphurnii:& Seruii:ſicuti nõnulli inquiunt.ſũmis cũ lucubrationib⁹caſtigatiſſimũ.Noctesq; in ſomnes cõterẽdo:legẽdo:corrigẽdoue:ſteriliaq; reſecando fructiferiſq; addendo(ſi uideri utile eſt).Enimuero pro uirium meaꝝ facultate.hunc pub.Terẽ.afri.codicẽ lectitaui.Quãuis balbutiens linguaq; tremula claudicãs.attamẽ tuæ humanitati cõfiſus.Præterea ſi menda dignũ legẽdi gratia repies qcq̃meo errori ignoſcere uelis quæſo.Peculiare dictum Omnium hẽre.memoriã:& in nullo deficere.potius eſt diuinitatis q̃ humanitatis.Iccirco hũc theſauꝝ tuæ bibliothecæ aſcriptu eũq; ueneratu ac annõtatuq; dignum cẽſeo.Impreſſum Venetiis per Lazarum de Soardis die.3.Octob.1515.Qui a Senatu Venetoꝝ obtinuit q̃d nullus imprimere ſeu ip̃rimi facere audeat eoꝝ in territorio ſub mu'cta ut ſuis in gratiis patet.

Ad Lectorem Index cõmentarioꝝ.

Q uinque notis quorum ſint cõmentaria Lector
Accipe Donatum Sol ſibi primus habet.
Guidonem porrecta manus demõſtrat & ipſum.
Candida Calphurnium dat tibi Luna tuum
Et poſt hos Aſcenſius adeſt:quem digna uideri
Crux tibi demonſtrat:qua ſine nullus eris
Adde ſagittiferum qui Seruius eſſe tenetur
Huius ob ingenium quæ latuere patent.

Ad eundem.Excuſatio Lazari.

Si qd forte tuos,offendet Lector ocellos:
Q uod mihi mẽdoſo grammate,uerſus eat:
Emendare uelis:nam non me Lazarus iſtis
Confecit mendis,Bibliopola tuus:
Sed turbata magis preſſoris inertia,quando
Sera dedit laſſas artubus hora manus.

REGISTRVM.

A
Terentius
publius
ſcripta comica
B
Omnium aũt
me ſenſi
C
Aelii Donati
aut uiuo
quina me
ea loci
D
Non dubium
deliberatiua
quia tantopere
deliberatio &
E
mine uideatur
Reuiſo quid
tum renunciet
nominare ut
F
nem neq̃
Hoccine eſt
ne hoc quaſi
Iam ubi ubi

G
❡Nos ne ut
ἀνακόλυτον
deret gratificari
rem pertinet
H
petulantia
ginis:uelut
Si quiſq̃
tendo & non
I
fac ita
meno ut
publicata ſunt
ubi ædes
K
tium:ideſt
ſus ne miles
miſeræ infœlicẽ
qm̃ mereris
L
Nunquis & c̃.
poſſint uerba
ſciens quidem
recordatum

M
immo.i.ſed
aũt peritiſſimus
citus.Cedo
mi & ſoci
N
❡Scio patum
ephœbus:neq̃
lum quid
me huic
O
mihi ſeni
abducunt:&
accuſandi:ideſt
facis:φ
P
dum puellas:
ſtere pnũciata
dum accuſatiuo
modum ut
Q
meis optatis
poteſt.So.
meretricem eam
maximã habet

R
non poteſt
iã appoſiopeſis
tipho abiit
ita ne
S
non dixit
dixerat cito
ſenſus:non
dum eſt intẽtio
T
to mecum
aut hunc
lic.i.ex
Abs & c̃.
V
❡Vbi ego
le prius
dum aut
periar.i.
X
eſt.occidit
labrum tibi
ſentibus:&
nunc quid

Y
cum.i.cum
demeã contulit
rõnem quam
pit ſermonem
Z
Mi.quid
quaſi non
Chremes agno
❡Minus.m.
AA
oportebat ſm
lõante
dictũ antipho.
caſu impendent
BB
git quantũ
cat:ſed
eſt:ultro
ra reſpondit
CC
Vide ſi quid
lus.ut
quæ facta
Emunxi at.

DD
tu quid
hi argentum.
in infortunium
Quis noĩa tiue
EE
ſis:uel
modo ſentis
pater acrius
Senex ſi
FF
Nemini
ut:ideſt φ
ubi nullus
ſtis?So.
GG
les ſunt
nerit hoc
ex Pamphilo
ut libẽter
HH
❡Me ſegregatũ
cere deeſt
philum de ſe
cognatiõe ſang.
gnſ.24. car.2.

MAG 2021163